Barabás Miklós

B-26-1

Barabás, Nikolaus, Maler, geb. am. 22. Feb. 1810, gest. 12. Feb. 1898, besuchte die Wiener Akademie der bildenden Künste und kam nach Absolvierung seiner Studien nach Bukarest, wo er den russischen Gouverneur Kisseleff kennen lernte, der den genialen, aber mittellosen Maler protegierte und es Barabás 1834 ermöglichte, das Dorado der Maler, Italien zu bereisen. In seine Heimat zurückgekehrt, erhielt er mehrere Portraitaufträge. Aus dieser Zeit stammen seine Bildnisse des Dichters *Michael*

◇ 63

Kunst I. 63, 2.

E UNGARN *Barankay*

Vörösmarty, des *Grafen Stephan Széchenyi*, denen sich später Portraits des *Fürsten Karl Lichtenstein*, des *Herzogs von Nassau* zugesellten. Nach einem kurzen Aufenthalte in Petersburg liess Barabás sich 1840 dauernd in Budapest nieder. Hier begann er grössere Kompositionen und Genrebilder zu malen und schwang sich mit seinen Bildern

„Bauernhochzeit", *„Wanderzigeuner"* und durch sein Portrait *Petőfis* in die ersten Reihen der ungarischen Maler empor. Er war seiner Zeit der bedeutendste Portraitmaler Ungarns. Allgemein bekannt sind noch seine: *Taubenpost, Grundsteinlegung der Kettenbrücke.* Die Zahl seiner verschiedenen, in Museen und in Privatbesitz befindlichen Gemälde beträgt über tausend.

B-26-2

AZ ÍRÓ ADATAI

Irta: Ignácz Rózsa

Egyik regényem a száz év előtti színészekről szól. Küzdelmeikről, szerelmeikről, baráti körükről, a korról. Sokat búvárkodtam régi könyvekben, múzeumokban, olvastam kiadatlan kéziratokat, féltve őrzött magánlevelezéseket, amíg összegyüjtöttem adataimat. Emellett aztán természetesen szárnyára engedtem a képzeletemet is.

Különösen Szigligeti Ede alakjának a megírásában volt a képzeletre szükségem. Művei, hátramaradt arcképei, leszármazottjainak Szigligeti-relikviái — mind *nem* azt mondták el, amit én akartam megtudni. Az irodalomtörténetben közismert Jókaiék és Szigligetiék félszázados szoros barátsága s ittott arra is vannak nyomok, hogy Szigligeti tulajdonképpen a szép Jókainé, Laborfalvi Róza hű barátja volt inkább, mint Jókaié. Ez a barátság akkor is tartott még, amikor már Laborfalvi zsémbes, morcos, emberkerülő vénasszony lett, a színház tájára sem ment. Szigligeti rendezte meg a visszavonult tragika jubileumát. De félszázaddal azelőtt a fiatal-házas Szigligeti lakásán született meg Laborfalvi és Lendvai gyermeke is. S még azelőtt, együtt kezdték a színipályát, a budai Várszínházban. Szigligeti sok darabot írt Laborfalvi kedvéért.

Könnyen gondolhattam volna afféle ma is divatos író-színésznő társulásra kettőjük között, mely szerelemmel kezdődik s barátsággá mélyül. Igen ám, de éppen abban az időben, amikor kettőjük között szerelem lehetett volna, Laborfalvi éppen Lendvait bálványozta s Szigligeti házasodott. A budai színészekről, kettőjük ifjúságáról semmi személyi adat sem maradt.

Úgy gondoltam hát, hogy ekkor kellett történnie valaminek, ami később örök barátsággá mélyült közöttük. S mert a beteljesületlen vágyak élnek legtovább, kitaláltam, hogy Szigligeti szerelmes volt Rózába, Róza mást szeretett, erre Szigligeti — férfiszokás szerint — megházasodott.

A nők minden korban gyöngéd ragaszkodást éreztek az iránt, akit tiszteltek, becsültek — csak éppen szerelemmel nem tudtak szeretni. S a viszonzatlan szerelemért örökös barátsággal fizetni, — szintén női szokás. Nos, megírtam a történetet és a könyv megjelenése után innen is, onnan is szállingózni kezdtek hozzám a levelek. Vidéki irodalomtanár, pesti irodalomtörténész írt: honnan veszem, hogy Szigligeti szerelmes volt Laborfalviba? *Hol szereztem az adataimat?*

Úgylátszik, a mai olvasóközönség megvárja, hogy az író adatai igazolhatóan hitelesek legyenek, ha történelmi személyekről ír. Tárgyilagos korunk nem tűri a regényes képzeletet, még akkor sem, ha egyébként a regény hőseinek jellemrajzához hűen talál a »költői kitalálás«. Nekem bizony nem volt Szigligeti viszonzatlan szerelmére semmi bizonyítékom. Azt tudtam, hogy a »Rózsa« című darabot Laborfalvinak írta. Ezekután könyvemben Szigligeti Rózsának becézi Laborfalvit.

Hát nem levelet írt egy debreceni ügyvéd, aki mellékesen irodalomtörténettel foglalkozik, »hogy *honnan veszi ön ezt a sehol sem bizonyított adatot?*«.

Már éppen el akartam csüggedni ennyi ellenőrző buzgalomra, amikor jóval a könyv megjelenése után Feszty Masa egy képet küldött nekem. Limlomjai között találta, darabokra szakítva. Összeillesztette a darabokat, berámáztatta a képet és hozzám juttatta. A kép Szigligeti Edét ábrázolja Barabás rajzában. Alatta Szigligeti ajánló sorai, így:

»Laborfalvi Rózsának,
»Rózsá«-ban, a kedves Rózsának,
az én szeretett rózsámnak.
Baráti emlékül, 1844. junius 18-án.
Szigligeti Ede.«

Úgylátszik, mégis csak érdemes képzelődni és túllátni a száraz adatokon. Még akkor is, ha a rideg szakember írásodat költői füllentésnek tartja. Lám, én *előbb* képzeltem valamit, amihez később megérkezett *az adat*.

A KIS ROYAL étterem
XII., Márvány-utca 19
kellemes téli helyiségében
kolozsvári BALOGH JANCSI
cigányzenekara muzsikál
Pompás színházi vacsorák

A vichyi török nagykövet nyaralója leégett, az attasé leánya odaveszett

Vichy, november 12. *(Német Távirati Iroda)* Mandil, vichy-i török nagykövet Funet-ben (Savoja) lévő nyaralójában tűz ütött ki, amelynek okát eddig még nem sikerült kideríteni. A nyaraló teljesen a tűz martaléka lett. Az attasé huszonnégyéves leánya életét vesztette. *(MTI)*

Ma délután befejezi a főváros közgyülése a költségvetés tárgyalását

A főváros törvényhatósága tegnap folytatta az 1944. évi költségvetés részletes vitáját.

Bechtler Péter és *Szilágyi* Ferenc a légoltalom kifejlesztéséről beszélt. *Szakasits* Antal a bér- és árstopp kérdésével foglalkozott s hangoztatta, hogy a feketepiacot mindenképpen meg kell szüntetni. *Fülöp* Gyula indítványozta, hogy a gyárak építsenek külön tanoncotthonokat. *Tóth* József a katasztrofális tanonchiányról beszélt. *Kartsoke* Lajos kérte a polgármestert, gondoskodjék, hogy ebből a világégésből a magyar kereskedő és iparososztály töretlenül kerüljön ki. *Katona* János a főváros kiváló mérnöktársadalmának érdemeit méltatta. *Miklós* Ferenc a naponta elfolyó többmillió liter forró termálvíz hasznosítását sürgette. *Bechtler* Péter megállapította, hogy a fővárosi kislakásépítkezések csigalassúsággal haladnak előre. *Wellisch* Andor hibáztatta, hogy a fővárosi kislakásokat ezidén nem készítették el. Kérte a házfelügylők és segédházfelügyelők díjának módosítását.

Nagy László az elismerés hangján nyilatkozott a lakáshivatal működéséről és kérte, hogy a házakból ne lakoltassák ki a családokat, inkább a hivatalokat rakják barakokba, mint a családokat. *Hencz* Lajos hangoztatta, hogy a főváros egyik legégetőbb problémája a lakáskérdés. Ennek is megvannak a hiénái, a házfelügyelők és a háziurak. Nagy *lelépési díjakat* követelnek. *Miklós* Ferenc a házfelügyelők és segédházfelügyelők anyagi helyzetével foglalkozott. *Bechtler* Péter karácsonyi segélyt kért a kegydíjas és öreg munkások részére.

Ma délután folytatják és befejezik a főváros 1944. évi költségvetésének tárgyalását.

Elutazott a svéd király unokahúga

Cedergrenné Bernadotte Elza hercegnő, a svéd király unokahuga egyhetes ittartózkodás után csütörtökön visszautazott Svédországba. Búcsúztatásánál a Keleti pályaudvaron megjelent a Magyar Keresztény Leányegyesületek Nemzeti Szövetsége részéről az elnök, *Sulkowski* Viktorné hercegné. A szövetség és a főiskolás leányok otthonának lakói virággal kedveskedtek a hercegnőnek. Az előkelő vendég elutazása előtt megelégedését fejezte ki a magyar szövetség munkája fölött. *(MÉ)*

Az OTI tavaly 163 millió pengőt fizetett ki

Most jelent meg az OTI igazgatóságának terjedelmes és jól áttekinthető jelentése az intézet 1942. évi működéséről. A jelentés adathalmaza arról tanuskodik, hogy az OTI *hatalmas egészségügyi szolgálatot végzett*. A mult esztendőben összesen 162,722.994 pengőt fizetett ki, 1941-ben ez az összeg 110, 1940-ben mindössze 85 millió pengő volt. A növekedést a munkabérek emelkedése és az ország területének gyarapodása okozta. A jelentés ismerteti a délvidéki területeken működő helyi OTI-szervek eredményeit is. A magyar kötelező betegségi biztosítás fennállásának ötvenedik évében 47½ millió pengőt fizetett ki az intézet táppénz és gyógykezelési járadékra, 22 milliót kórházi ápolásra, 17.5 milliót orvosi költségre, 15 milliót baleseti járadékra, 12 milliót gyógy- és kötszerköltségre, 8 milliót bányanyugbérre és 6 milliót szülészeti segélyre.

A befolyt járulékok 47 millióval haladták meg az előirányzott összeget, a munkaadói tartozások 38.2 százalékkal kevesebbek az előírásnál. A betegségi biztosítás munkaadói létszáma a mult évben 14.705-tel, 9.2 százalékkal növekedett. *A biztosítottak létszáma* az összes kerületi és vállalati pénztáraknál az őszi hónapokban *megközelítette az 1¼ milliót*. A táppénzállományba vettek száma 406.380 volt, az összes igénybevevőknél az egész ország területén 7.344.612 betegségi eset fordult elő, a gyógykezelési esetek száma 15 655.393 volt, egy betegre tehát átlag 2.13 kezelés esett. Budapesten a háztartási munkaadók létszáma 0.4 százalékkal csökkent, a vidéken 6.7 százalékkal emelkedett. A fővárosban a háztartási alkalmazottak száma átlagban 80.000 körül mozgott.

Az OTI évi rendes *közgyülését* november 14-én 9 órai kezdettel tartja az újvárosháza közgyülési termében.

Megszüntetik a kövezetbontásokat

Szendy Károly polgármester a légi veszély, valamint a várható téli havazásokra való tekintettel rendeletet adott ki, amely szerint a kövezetbontási munkákat azonnal meg kell szüntetni és a felbontott kövezeteket helyre kell állítani, nehogy a budapesti utcákon akadályok legyenek. A rendelet értelmében a jövőben csak akkor engedélyeznek kövezetbontásokat, ha ilyet a közüzemek biztonsága tesz szükségessé.

Elhagyott aktatáska

Szerkesztőségünkben járt *Géczy* Ferenc 93 éves vadkereskedő. Az aggastyán elmondotta, hogy tegnap este félhétkor a berlinitéri Szöllőskert büfében felejtette aktatáskáját, pótolhatalan családi okmányaival, nemességi irataival és iparigazolványával együtt. Kéri a becsületes megtalálót, hogy juttassa el az iratokat lakására, Honvéd-utca 13 alá.

RÁDIÓMŰSOR

PÉNTEK:

BUDAPEST I.: 17.00 Hadszínterek földrajzi szemmel. 17.20 Se szó, se beszéd — muzsika. 17.50 Sportközlemények. 18.00 Német hallgatóinknak. 18.20 Magyar ének — magyar lélek. 18.50 Hirek. 19.00 Ipar és művészet. Bornemisza Géza iparügyi miniszter előadása. 19.10 Antonio Janigro gordonkaestjének közvetitése. 19.55 Asszonyok egymás ellen. Jelenetek klasszikus és modern drámákból. 21.15 Szalónegyüttes. 21.40 Hirek. 22.10 Hirek német, angol és francia nyelven. 22.40 Tánczene. 23.45 Hirek.

BUDAPEST II.: 17.00 Hirek német, román, szlovák, ruszin és horvát nyelven. 19.00 Régi magyar vendégfogadók. 19.20 Móryné Szakmáry Magda énekel. 20.15 Antonio Janigro gordonkaestjének közvetitése. 21.10 A filozófia mesterművei. 21.30 Beszkár-zenekar. 22.40 Hirek.

KISÉRLETI ADÓÁLLOMÁS: 17.30—18.55 Gondűző derü.

SZOMBAT:

BUDAPEST I.: 6.00 Üzen az otthon. 6.25 Ébresztő. Torna. 6.45 Reggeli zene. 7.00 Hirek. Közlemények. 8.00 Hirek német, román szlovák, ruszin és szerb nyelven. 10.00 Hirek. 10.15 A folyamőrök szalónzenekara. 11.10 Nemzetközi vizjelzőszolgálat. 11.15 Tánczene. 11.40 A titokzatos Guyon-villa. 12.00 Harangszó. Himnusz. 12.10 A rádiózenekar műsorából. 12.40 Hirek. 13.20 Időjelzés, vizállásjelentés. 13.30 Honvédeink üzennek. 14.00 Cigányzene. 14.30 Hirek. Műsorismertetés. 15.00 Rendőrzenekar. 15.30 A képesités igazolása az épitőiparban. 16.15 Tánczene. 16.45 Időjelzés, hirek. 17.00 Felleg borult az erdőre. 17.45 Az idő sodrában. 18.00 Szervánszky Péter hegedül. 18.15 Pluhár István csevegése. 18.25 Rácz Vali énekel. 18.40 Külügyi tájékoztató. 18.50 Hirek. 19.00 Deák Bárdos György feldolgozása: Borsodi bokréta. 19.10 Hangképek innen-onnan. 19.35 Ó, friss galamb, örülhetsz... 20.10 Rég volt, szép volt. 21.40 Hirek. 22.10 Hirek német, angol és francia nyelven. 22.40 Ki mit szeret? 23.45 Hirek.

BUDAPEST II.: 17.00 Hirek német, román, szlovák, ruszin és horvát nyelven. 18.00 Mezőgazdasági félóra. 18.35 Ünnepi diszhangverseny. 20.00 Árpádkori templomok Szilágyság földjén. 20.25 Nagy mesterek, örök művek. 22.40 Hirek.

KISÉRLETI ADÓÁLLOMÁS: 17.30—18.55 Gondűző derü.

A hercegprímás rádiószózata

Dr. *Serédi* Jusztinián bíboros hercegprímás a katolikus körök országos napján, hétfőn, november 15-én délután 18 óra 25 perckor szózatot intéz valamennyi katolikus férfiúhoz. A hercegprímás szózatát megelőzően gróf *Zichy* János mond rövid bevezetőt.

Többszáz munkáslakást épit a MÁV

A MÁV *többszáz munkáslakást* épit a ferencvárosi rendezőpályaudvar mellett a Gyáli-út környékén. E célra a fővárostól 12.000 négyszögölnyi területkomplexumot kap cserébe a MÁV tulajdonában levő Szállás-utca, Száva-utca, Schuster János-tér között 7500 négyszögölnyi terület ellenében. A két ingatlan értéke azonos, úgy hogy készpénzfizetés egyik fél részéről sem történik. A MÁV által átengedett területen a főváros későbbi időpontban maga is *kislakásokat* fog épiteni.

Tartós frizurát ad:
NEO-SHAMPOON
A "FEKETE FEJJEL"
szappan és lugmentes

2-szer naponta
reggel és különösen este lefekvés előtt
Chlorodont
fogpaszta
Magyar készitmény.

Kobona

Nők fáradtságtól gyakran szenvednek migrénben és ideges gyengeségben. Pár szem Kobona elmulasztja fáradtságát, kimerültségét.

HIREK

— **A FELSŐHÁZ** november 18-án ülést tart, a napirenden bizottsági jelentések, a hadkötelezettségi és rendkívüli hadiadóról szóló törvényjavaslat és a házadómentességről adott pénzügyminiszteri jelentés szerepelnek. *(MTI)*

— **FELTÁRJÁK az ómacedon királyváros, Philippi romjait. A szakszerű ásatási munkálatokat az égei terület tartományi igazgatója rendelte el.** *(TP)*

— **FALUVEZETŐKÉPZŐ TANFOLYAMOKAT** rendeznek majd II. Rákóczi Ferenc Borsi községben lévő újjáépített szülőházában, amelynek ünnepélyes felavatására tavasszal kerül sor. *(MTI)*

— **LEMONDOTT** Csáktornya bírói tisztéről *Pecsornik Ottó* országgyűlési képviselő. *(MTI)*

— **SZÉKHÁZAT ÉPIT** a Vitézi Rend kolozsvári csoportja, jelentette be a Vitézi Törzsszék értekezletén vitéz *Szász* István, az EMGE ügyvezető elnöke.

— **A MAGYAR-BOLGÁR TUDOMÁNYOS TÁRSASÁG** működéséről hosszabb, elismerőhangú cikket közöl a Vecser és megállapítja, hogy a Társaság kiválóan eredményes tudományos munkát végez. *(MTI)*

— **LEESETT AZ ELSŐ HÓ** a miskolci Bükk Egylet szentléleki menedékházánál. A környéki sítereppen 13 centiméter vastag hóréteget mértek.

— **SZÁZÖTVEN ÉVE** alapították meg a sárospataki református jogakadémiát, melynek növendékei között tanult az ifjú Kossuth Lajos is. *(MÉ)*

— **VÉGREHAJTOTTÁK A HALÁLOS ÍTÉLETET három tolvajon, akik ez év nyarán a bulgáriai preniki állomáson 12 milliő leva bankjegyet loptak el. Vezetőjük Spaszov postatisztviselő volt.** *(MTI)*

— **40—25 ÉVES TALÁLKOZÓJUKAT** tartják a Ludovika Akadémiát 1903., 1908., 1913. és 1918. években végzettek november 28-án ¾10 órakor az Akadémia dísztermében. Jelentkezés Nagylucskay Sándor vk. alezredesnél (I., Fortuna-u. 21. Telefon: 360—988).

— **»LESZÜRETELTÉK«** Kósdi György gödreszentmártoni bérlő hatalmas diófáit a sommásmunkások. A tolvajok vezetője Papp Lajos 19 éves legény volt, aki hu szadmagával rendezte a diószüretet.

— **A CSIPKÉS HAVASON.** Gyergyóbékás közelében a nyolcéves Butonyoju Simon a borjú kötőfékét tarisznyájához kötötte. Az állat megriadt és rohanni kezdett. A kötőfék a gyermek nyakára fonódott és *megfojtotta.* *(MTI)*

— **A VASUTI SINEKEN AKART ÁTHAJTANI** *Kádár* Gergely makkfalvi fazekasmester kocsijával Nittye állomás közelében. Az arra robogó vonat elkapta a kocsit. *Kádár és 16 éves fia a kerekek alatt lelte halálát.* *(MTI)*

— **KENYÉRSÜTÉS ALATT** a kemencénél melegedett Fábián Józsefné 64 éves dencsházi asszony. A kipattanó szikrától a ruhája tüzet fogott és *égési sebeibe belehalt.* *(MTI)*

— **NEM AZ AKADÉMIA HÁZABAN TÖRTÉNT A CSALÁDIRTÁS.** A *Magyarország* csütörtöki számában beszámoltunk arról, hogy a Rákóczi-út 2—4. számú ház segédházfelügyelője gázzal kiirtotta családját. Most arról értesülünk, hogy ez a hétemeletes bérpalota, tudósításunktól eltérőleg, nem a Magyar Tudományos Akadémia háza.

— **MELEGÍTETT TÉGLÁT TETT** az ágyába Koncz Margit 76 éves miskolci öregasszony. A felhevült téglától a lepedő meggyulladt és a magával tehetetlen aszszonyt összeégve, *holtan találták.* *(MTI)*

— **GYÁSZROVAT.** *Gruber* Béláné *Jobszt* Mária, ny. állami szakfelügyelő-óvónő, több társadalmi egyesület volt elnöke, 65 éves korában elhúnyt. Ma délután temették a kerepesi temetőben. Az engesztelő szentmiseáldozatot 15-én reggel 9 órakor a Bakáts-téri templomban mutatják be.

Dr. *Asztalos* Domokosné, dr. *Asztalos* Miklós író és történettudós édesanyja 65 éves korában elhúnyt. Ma délután helyezték örök nyugalomra a farkasréti temetőben.

SZINHÁZ ÉS FILM

A „Majdnem szerelem" — filmen

Néhány nappal ezelőtt jelent meg a könyvpiacon Szily Leontinnak, a kiváló írónőnek Majdnem szerelem című új regénye. A finom irodalmi alkotás nyomtatott példányain még meg sem száradt a festék, amikor a legelőkelőbb magyar magán filmgyártó vállalat, a Mester film megvette a mű filmjogát. Szily Leontin neve nem ismeretlen a film világában; a Keresztúton című regényéből gyártották a hasonló című nagysikerű filmet.

Az új regényből készült forgatókönyv, mely a tervek szerint Tolnay Klári, Muráti Lili, Makay Margit, Árpád Margit, Ladomerszky Margit, Sitkey Iván, Szilassy László, Somlay Artúr, Perényi László és vitéz Benkő Gyula főszereplésével kerül a műterembe, megtartja a mű tiszta irodalmi színvonalát és lüktető erővel dolgozza fel a földöntúli szerelem, a fehér izzású rajongás problémáját.

Karády Katalin a Fővárosi Operettszínházban

Karády Katalin

Feltűnő érdekességű szerződést írt alá tegnap este *Karády* Katalin, aki leszerződött a *Fővárosi Operettszínház* soron következő operettjének, *Radványi* Géza—*Orbók* Attila —*Fényes* Szabolcs *A királynő csókja* című darabjának női főszerepére. *Karády* már négy éve nem szerepelt színpadon, operettben pedig még sohasem lépett föl. Az újdonság próbáit a színház hétfőn kezdi meg, a bemutató december 17-én lesz. *Karády* detronizált királynőt játszik a nagyszabású zenés darabban, melynek bemutatója iránt nemcsak *Karády* fellépése, a kitűnő szerzők személye, hanem a darabról kiszivárgott jó hírek miatt is nagy érdeklődés nyilvánul meg.

Görög zongoraművésznő Budapesten

Dr. Barbara *Issakydes* görög zongoraművésznő november 22-én a fővárosi Vigadó nagytermében Chopin-estet rendez. Műsorában egyebek között a b-moll szonáta is szerepel.

A Budapesti Ének- és Zenekaregyesület néhai elnökének, Hegedüs Lóránnak emlékére e hónap 17-én Brahms örökbecsű halotti énekét és »Vier ernste Gesänge« című ciklusát adja elő a Zeneművészeti Főiskolában. A 200 tagú énekkart és zenekart Lichtenberg Emil vezényli. Szólók: Basilides Mária, Warga Livia és Tibor Zoltán. Orgona: Zalánfy Aladár.

•

A Magyar Írók és Zeneszerzők szombaton délután ½6-kor irodalmi és zenedélutánt rendeznek a Rákóczi tér 2. sz. alatt. Fellép: Hajdu Anna, Pálos István, Zilahy-Farnos Eszter dalait adja elő.

•

Fáirengető anyakönyvi bonyodalmak jellemzik a »Majd a gyerekek« című új német filmet, mely egy bolond éjszaka történetét dolgozza fel és amely nemsokára bemutatásra kerül az Uránia moziban.

Makacs Kata

A *Mester Film* nemsokára bemutatja a *Makacs Kata* című ujdonságát, mely egy modern makrancos hölgy szeszélyes, vígjátéki kalandjait viszi vászonra. A mulatságos, ötletes forgatókönyvet *Peéry* Piri írta, akinek filmírói bemutatkozása elé nagy érdeklődéssel tekint a közönség. A címszerepet *Buttykay* Emmi játssza, aki egy amerikai sportlédit személyesít meg a franciásan finom filmben, melynek *Hajmássy* Miklós, *Mihályfi* Béla, *Dénes* György, *Vizvári* Mariska és *Halmay* Tibor a főszereplői.

A budapesti színházakról ír egy finn lap

Helsinki, november 12. A *Helsingin Sanomat* rövid hírben ismerteti a budapesti színházak műsorát és kiemeli, hogy az egyik színházban *állandóan telt ház előtt játsszák a Hamletet.*

A fővárosi és az érsekújvári Népművelési Bizottság, Érsekújvár visszacsatolásának ötesztendős évfordulója alkalmából, műsoros ünnepséget rendezett, melynek bevezető szavait Novágh Gyula mondta. Közreműködött R. Simonffy Margot, Gyurkovics Mária, Végh Sándor, vitéz Király Sándor, Dallos Sándor, Foray Miklós és Isoz István. Az estet Janzon főlevéltáros beszéde zárta be.

•

Szilassy László két napig Ujvidéken vendégszerepelt Kőszegi Géza társulatában. A művész mindkét este a Mária főhadnagy című operett bonviván szerepét játszotta.

•

Simor Erzsi Kiskunhalason járt, ahol fellépett a helybeli Vöröskereszt jótékonycélú hangversenyén.

•

Bókay János nemsokára befejezi új darabját, melynek középpontjában egy fiatalon özvegységre jutott szépasszony és felnőtt fiának problémája áll. A darab eredeti címe Önzés volt, a cím most változott, új, de nem végleges cím: Egoizmus.

•

A Népművelési Bizottság budapesti vendégszereplésre hívta a szegedi operaegyüttest. A november 20-ára és 21-ére tervezett Bohémélet előadása azonban Fricsay Ferenc karnagy előbb vállalt másirányú kötelezettsége miatt későbbi időpontra maradt.

Bőszörményi Nagy Béla Beethoven-estje

Érdekes és meglehetősen újszerű arcképet rajzol *Beethovenről* kiváló zongoraművészünk, *Bőszörményi Nagy* Béla. Sokan túlságosan érzelmesnek érzik Beethovent, mások patétikusnak, végletekig súlyosnak. *Bőszörményi* felfogása mindkét arcképtől távolabb esik. Mintha zongoraművészünk óvatosan elkerülne minden érzelgősséget, ellágyulást; billentése biztos, olykor kissé kemény, mindamellett könnyed, pianói meglepően szépek. Másrészt felesleges komorsággal, súllyal sem terheli meg a beethoveni muzsikát. *Bőszörményi* lényegében véve *modern muzsikus*, aki a klasszikusokat is a mai formanyelven tudja megszólaltatni.

Művészünk az estén korai és késői Beethoven-műveket adott elő. Az *f-moll szonátában* mozarti, rokokóízű formanyelvbe öntötte a fiatal Beethoven derülátását, gondtalanságát s még sikerültebben a *G-dur szonátában*. Az *Asz-dur szonátában* a modern muzsikus szólalt meg, aki egy gyászindulóban is hűvös, kemény tud maradni. Egész közel emelte hozzánk *Bőszörményi* az *E-dur* és *c-moll szonátákban* Beethoven fájdalmas problémáit, itt érezve meg legkifejezettebben zongoraművészünk gondolkodó, mai ritmusú művészetét.

dr. V. A.

Magyar író műve egy finn színházban

Helsinki, november 12. A keletkarjalai *Äänesljinna* város színházában sikerrel mutatták be *Géczi* István magyar író *A mocsár rózsája* című háromfelvonásos darabját. A közönség soraiban a katonai parancsnokság sok tagja is megjelent.

Viktor de Kowa, az ismert német filmamorozó november közepén a Kivirul az öreg szív című film premierjére három napra Budapestre érkezik.

•

Bihary Nándor, a Vidám Színház népszerű komikusa, aki szenvedélyes vadász, de szorgalmasan tanulmányozza a vadászirodalmat is, tegnap este egy tisztelőjétől nyolc érdekes vadászkönyvet kapott ajándékba. Este, mikor a színházból hazatért, villamoson feledte az értékes könyvcsomagot. Kéri a becsületes megtalálót, jutalom ellenében juttassa el a könyveket a Vidám Színházba, Nagymező-utca 11. alá.

•

A Gyóni Géza Irodalmi Társaság ma dél után 5 órakor irodalmi délutánt tart Rákóczi tér 2. alatt. Balogh István elnök szavai után Orsós Ferenc és Kozocso Sándor professzorok tanulmányukat olvassák fel, vitéz Bodor Aladár, Lauriszin Lajos, Kovács Ferenc, Kiss Gábor, Rolla Margit, Somogyi Imre, Zachár Emil verseit szavalja, Zilahy-Farnos Eszter pedig dalaiból ad elő.

x **FELLER SÁNDOR** harmonikaművész november 15-én ismét a tízezer pengős **MOGYOROSSY** csoda tangóharmonikán játszik a rádióban.

Színházak műsora

OPERA: A szevillai borbély (VIII., 6). — **NEMZETI:** Süt a nap (6). — **KAMARA:** Tartuffe (½7). — **MŰVELŐDÉS HÁZA:** Filmelőadás (4, ½7). — **VIG:** Két boldog hét (Le., ½7). — **PESTI:** Warrenné mestersége (6). — **UJ MAGYAR:** Főpróba (½7). — **FŐVÁROSI OPERETT:** Egy boldog pesti nyár (6). — **ANDRÁSSY:** Josephine (½7). — **VIDAM:** Ballépés jobbra (½7). — **MADÁCH:** Hamlet (6). — **BÁBSZÍNJÁTÉK:** Toldi (½7). — **REVÜPALOTA:** Revüexpressz (½7). — **KAMARA VARIETÉ:** Münchhausenné mestersége (½7). — **KOMÉDIA:** Ká-Pé (½7). — **ERDÉLYI BÁBSZÍNHÁZ:** Hófehérke: Piroska és a farkas; A láda (4). — **ERZSÉBETVÁROSI:** Egy nap a világ (½6, 7). — **JÓZSEFVÁROSI:** Mária főhadnagy (½5, 7). — **KISFALUDY:** Ide gyere rózsám (½6, 7).

Mozik műsora

Rövidítések: Sz = Szombat. V ü = Vasárnap és ünnepnap. M = Matiné.

ADRIA-ADMIRAL (353—707): **Lezárt ajkak.** (¾4 ½6 ½8; V ü 11 és ½2-kor is.) — **ALKOTÁS** (355—374): **Művészszerelem.** (½4 ½6 ½8; Sz ½2; V ü 11 és ½2-kor is.) — **ANDRÁSSY** (124—127): **Szerelmi láz.** (½4 ½6 ½8; V ½2 órakor is.) Vasárnap d. e. 11 órakor: **Nehéz apának lenni.** — **ATRIUM** (153—034, 154—024): **Kerek Ferkó.** (½4 ½6 ½8; Sz V ü ½2-kor is.) — **BARLANG-BROADWAY** (422—722): Negyedik hétre prolongálva! **Álomkeringő.** (½2 ½4 ½6 ½8.) Vasárnap délelőtt 11 órakor: **Kadétszerelem.** — **BAROSS-BODOGRAF** (149—510): **Lezárt ajkak.** (3 5 7; V 11-kor is.) — **BELVÁROSI FILMSZÍNHÁZ** (384—563): **Szerelmi láz.** (½4 ¾5 ½6 ¼7 ½8; V ½2 és ¼3-kor is.) — **BELVÁROSI HÍRADÓ** (181—244): [illegible] földi filmművészek. Magyarok a Kaukázusban. Magyar és Ufa híradók. (Folyt. egyórás előadások 10—21 óráig.) — **BETHLEN-HOLLYWOOD** (225—063): **Külvárosi őrszoba.** (½4 ½6 ½8; V ü 11 és ½2-kor is.) — **BUDAI APOLLÓ** (351—500): **A pék felesége.** (¾4 ½6 ½8; V ½2-kor is.) Vasárnap délelőtt 11 órakor: **Mindenki gyanús.** — **CAPITOL** (134—337): **Münchhausen.** (11 2 ¼5 7.) — **CORVIN** (138—988, 339—584): **Kerek Ferkó.** (3 5 ¾8.) — **CSABA-SAVOY** (146—040): **Külvárosi őrszoba.** (¼4 ½6 ½8; Sz V ½2 órakor is.) Vasárnap délelőtt 11 órakor: **Leányintézet hősei.** — **DAMJANICH** (425—644): **Félnapos boldogság.** (¼4 ¼6 ½8; V ü 11 és ½2 órakor is.) — **DEÁK-DECSI** (121—343, 125—952): Tizenegyedik premierhét! **Sziámi macska.** (½2 ½4 ½6 ½8; V ü 11-kor is.) — **DUNA-LLOYD** (111—994): **Külvárosi őrszoba.** (½4 ½6 ½8; V ü ½2-kor is.) — **ERZSÉBET-VESTA** (222—401): **Gentryfészek.** (11 ¼2 ½4 ½6 ½8.) — **FORUM** (189—707): **Éjjeli zene.** (½4 ½6 ½8; V ü 11-kor is.) — **GLÓRIA** (427—521): **Csata.** (½4 ½6 ½8; V ü ½2-kor is.) — **HÍRADÓ FILMSZÍNHÁZ** (222—499): **Tavaszi álom** (Sárdy János énekes filmje). **Magyarok a Kaukázusban. Ufa-Magazin. Magyar és Ufa híradók.** (Folytatólagos egyórás előadások 9—21 óráig.) — **IPOLY** (292—626): **Fruska.** (½4 ½6 ½8; Sz V ½2 órakor is.) Vasárnap délelőtt 11 órakor: **Brigitta férjet fog.** — **JÓZSEFVÁROSI** (131—816): **Eladó birtok.** (½4 ¼6 ½8; V ü ½2-kor is.) Vasárnap délelőtt 11 órakor: **Két szerelmes óra.** — **KAMARA** (423—901): **Megálmodtalak.** (½12 ½2 ½4 ½6 ½8.) — **KORZÓ** (182—818): **Gróf Monte Christo.** I. rész: **Az If-vár foglya.** (½4 ½6 ½8; Sz ½2; V ü 11 ½4 ½6 ½8.) — **KULTÚR** (188—120): **Isten rabjai.** (½4 ¼6 ½8; V ü ½2-kor is.) — **MESEVÁR-ELIT** (114—502): **Varieté csillagai.** (½4 ½6 ½8; V ½2 órakor is.) — **NEMZETI (ROYAL) APOLLÓ** (222—002): Második hétre prolongálva! **Aranypáva.** (½4 ½6 ½8; Sz ½2; V ü 11 és ½2-kor is.) — **NYUGAT** (121—022): **Vérbosszú.** (¾4 ½6 ½8; Sz ½2; V ü 11 és ½2-kor is.) — **OMNIA** (130—125): **Zenélő malom.** (½4 ½6 ½8; Sz ½2; V 11 és ½2-kor is.) — **OTTHON** (146—447): **Szerelmi láz.** (¾4 ¼6 ½8; V 11 és ½2-kor is.) — **PATRIA** (145—673): Második hétre prolongálva! **Régi szép idők.** (10 ¾12 ½2 ½4 ½6 ½8; V 11 ½2 ½4 ½6 ½8.) — **PEST-PALACE** (221—222): **Magyar kívánsághangverseny.** (½12 ½2 ½4 ½6 ½8.) — **PETŐFI-ODEON** (428—478): **Szerelmi láz.** (½4 ½6 ½8; V ü ½2-kor is.) — **RÁKÓCZI-PHÖNIX** (426—326): **Behajtani tilos.** (11 1 3 5 ¼8.) — **SZÉKELY-OLYMPIA** (226—425): Második hétre prolongálva! **Tilos utakon.** (11 ½2 ½4 ½6 ½8.) — **SZITTYA-CITY** (111—140): **Aranypáva.** (½4 ½6 ½8; Sz V ½2-kor is.) — **TINÓDI-TIVOLI** (225—602): **Szerelmi láz.** (½4 ½6 ½8; Sz ½2; V 11 és ½2-kor is.) — **TOLDI-RIALTÓ** (224—443): **Lezárt ajkak.** (10 ¾12 ½2 ¼4 ¼6 ½8; V ü 11 1 3 5 ¼8.) — **TURÁN** (120—003): **Szabadság vagy halál.** (11 ¾2 ½4 ¼6 ½8.) — **ÚJBUDA-SIMPLON** (268—999): **Ragaszkodom a szerelemhez.** (¼4 ½6 ½8; Sz ½2; V ü 11 és ½2-kor is.) — **URÁNIA** (146—046): **Kerek Ferkó.** (10 5 ¾8; V ü 11-kor is.)

BALLADA-EST

nov. 16., kedden 7 órakor, **Zeneakadémia.**

Közrem. **Basilides M., Gobbi H., Mezei M., Mészáros Á., Olthy M., Orsolya E., Szép Ilonka, Bihary J., Greguss Z., Major T., Pataky J., Solymos P., Zsedényi K.**

Rendezi Színházi Magazin

Konferál Gobbi Hilda

Jegyek a Színházi Magazinnál, IV., Váci-u. 35. Tel.: 184-867, Zeneakadémián, tel.: 224-817.

Az aukcióra kerülő tárgyak megtekinthetők
május 8 (kedd), május 9 (szerda), május 11 (péntek) és május 12-én (szombat)
naponta d. e. 9 órától d. u. 7 óráig

Az aukció kezdete 1934 május 14-én délután 6 órakor

LANTOS KÖNYVESBOLTJA ÉS TUD. ANTIQUARIUMA
BUDAPEST, IV., MUZEUM-KÖRUT 3. SZÁM
TELEFON: 87-5-01

Barabás Miklós

B-26-3

(Vörösmarty)

301 — minden munkái. Kiadák barátai Balza J. és Schedel F. 2. összes kiad. Pest: Kilián 1847. 4° XVIII, 1824 hasáb er. kék v. V .arcképével (rajz. Barabás, metsz. Preisel) és szülőházának képével a címlapon. Szép példány. (Nemzeti könyvtár.)

estvidéki Nyomda Vácon (Ü.v.: Bénik Gyula)

Lantos XIII. aukciója -
./. Bpest, 1934

Barabás Miklós

B-26-3

Vajda

260 — Magyar képek albuma. Barabás M. rajzai után acélba metszve. Pest: Heckenast 1850. 8° 87 l. díszes ér. piros v. arany-metszéssel. 12 acélmetszetű képpel.

Lantos XIII. aukciója
Budapest, 1934.

Csonteszkőz, római VII. 140.

Barabás Miklós

Petőfi:

B-26-3

21 — Összes költeményei. Pest Emich 1847. n. 8⁰ 3 sztlan lev., 525 (537 helyett) l. 3 sztlan lev. er. v. (Kissé sérült). Felbecsülhetetlen értékűvé teszi e példányt **Petőfi sajátkezű ajánlása Tompának — (»Tompának Petőfi 1847«.)** Tompa által erősen használt példány. *P. arcképével Barabástól.*

Tompának

Petőfi
1847

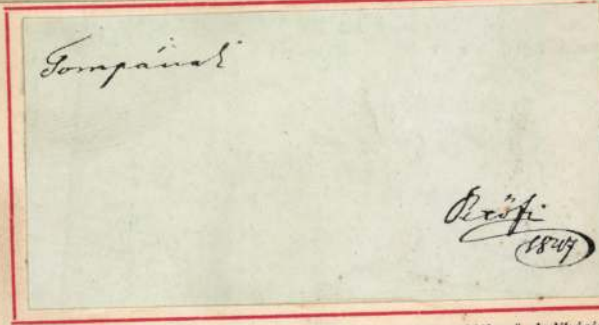

21. sz. Petőfi sajátkezű dedikációja

Lantos XIII. aukciója
Bpest 1934.

Les droits de propriété lit. sont transmis à l'acheteur qu'après paiement.

Nous remplirons avec le plus grand soin les commissions qu'on voudra bien nous confier.

AZ AUKCIÓ SORRENDJE.

Május 14 Hétfő	Május 15 Kedd
1—100	101—179
224—400	401—471

Barabás Miklós

B-26-3

236 ... I. kiad. Ritka. Tompa Mihály
... versei. Pest: Heckenast 1858—1863. Kis 8° 6 k. er. díszes piros
v. aranymetszéssel és (VI. k.) fűzve.
T. acélmetszetű arcképével (rajz. Barabás; metsz. Assmann és
Benedict.)

Lantos XIII, aukciója
Bpest 1934.

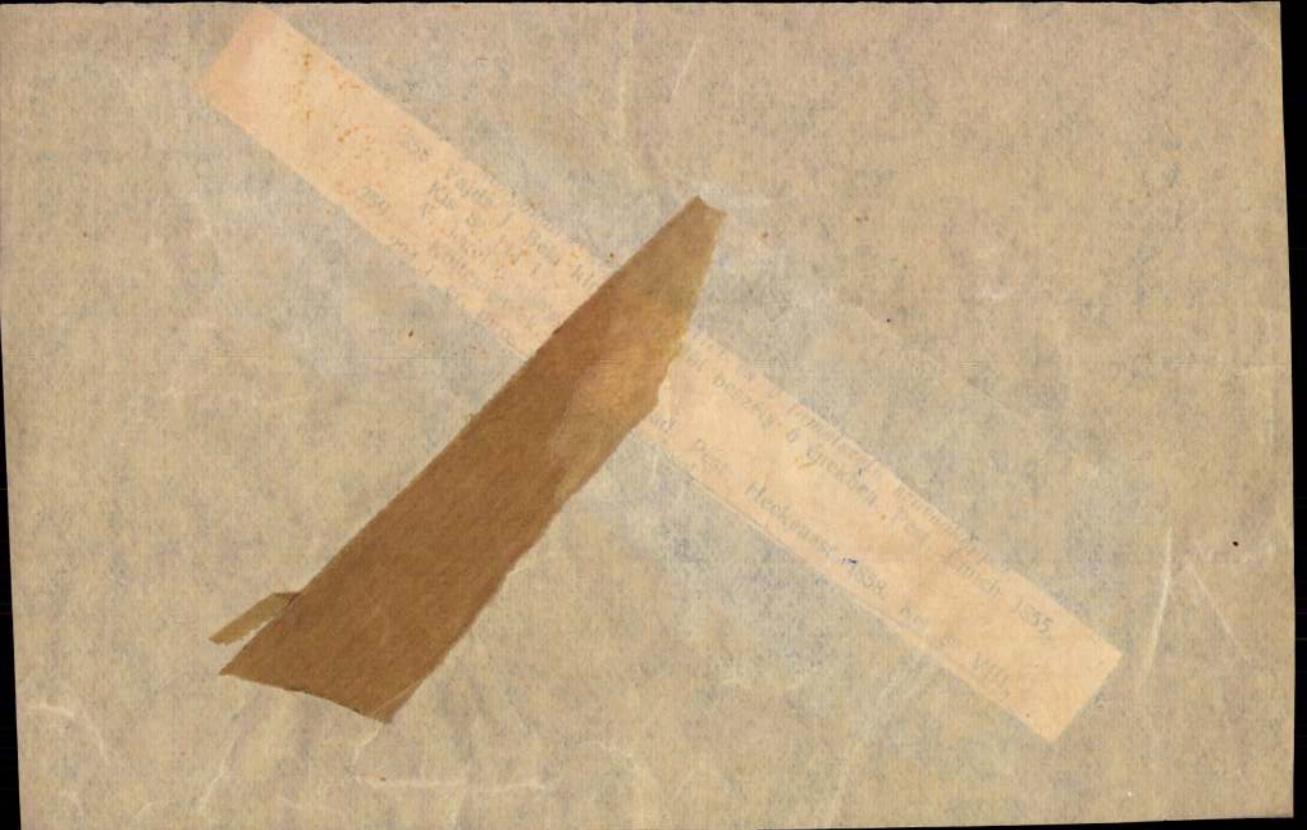

Barabás Miklós: A Lánchíd építése. Vízfestmény
Budapest Székesfőváros Múzeuma

Az Athenaeum r.-t. nyomása

B-26-4

B-26-5

A muzeum 1902-ben

grafikai

~~B a r a b á s Miklós.~~

~~1902-ben az O. Magy. Szépművészeti Múzeum~~ (B. következő (művéit szerezte meg:

vásárolta meg:

I.a/ Gyermekkori rajzok /11-14 éves korából/:

Zrinyi Miklós, Nagy-Enyed 1821.-
Csendélet, Nagy-Enyed 1822.-
Császár Zsigmond második arcképe, Nagy-Enyed 1824.-

I.b/ Arcképek serdült korából /1827-1829/:

Barra Gábor kőnyomdász, Nagy-Szeben 1827.-
Mősmacher tábornok, Nagy-Szeben 1827.-
Benigni Lajos Kriegssecretair, Nagy-Szeben 1827.-
Benigni Henrik szerkesztő, Nagy-Szeben 1827.-
Benigni Ida, Nagy-Szeben 1827.-
Haas, a Brukenthal-képtár őre, Nagy-Szeben 1827.-
Brukenthal Mihály báró, a képtár tulajd. [redacted] 1828.-
Rosenfeld Zekelius, Nagy-Szeben 1828.-
Dandorf zászlótartó, Nagy-Szeben 1828.-
Bod Péter, Nagy-Szeben 1828.-
Fronius nagybirtokos, Nagy-Szeben 1828.-
Miskéné /később Hitschné/, Fronius leánya, Kozslárd 1828.-
Hitsch nevelő, Kozslárd 1828.-
Bethlen Róza grófnő/Somogyiné/, Szent-Imre 1828.-
Somogyi huszárhadnagy, Nagy Enyed 1828.-
Mikits alezredes a József-huszároknál, Nagy-Enyed 1828.-
Mitisz százados a József-huszároknál Nagy-Enyed 1828.-
Wolkenstein gróf százados ugyanott, Nagy-Enyed 1828.-
Petricsevich-Horváth Dániel, Kolozsvár 1829.

II. Irón [redacted] rajzok:

Haas Schulrath, Pest 1855.-
Kubinyi Ágoston, Pest 1857.-
Barra Miklós nyomdász, Bécs 1835.-
Sina Simon, Pest 1857.-
Szántófy pesti plébános, Pest 1855.-
Ülőfürdő /Gyurkovics és Prónay/, Gräfenberg 1839.-

Barabás Miklós 2.

Kövér ur, Grafenberg 1839.—
Bártfai alak, Bártfa 1888.—
Bártfai alak, Bártfa 1888.—
Bártfai alak, Bártfa 1888.—
Albán alak, Bukarest, 1831.—
Albán alak, Bukarest.—
Albán alak.—
Gondolás 1560-ból, Velence 1834.—
Tiszt 1520-ból, Velence 1834.—
Lándzsás 1560-ból, Velence 1834.—
Lovag (Van Dyk után), Róma 1835.—
Fürdő után /női alak/, Róma 1835.—
Velenczeiek /2 alak és fej Tizian után/, Velence 1834.—
Bécsi alak, Bécs 1833.—
Bécsi utcza és kávéház, Bécs 1833.—
Bécsi utcza és kávéház, Bécs 1833.—
Lago di Como, Varenna, 1835.—
Lago di Como, Villa Poldi, 1835.—
Roma Villa Doria Pamphili, 1835.—
Siena vidéki rom, Siena 1835.—
Ponte di Rialto, Venezia 1834.—
Ratto della Sabina, Firenze 1834.—
Lago di Como, Cascata di Nesso, 1835.—
Perseo, Firenze 1835.—
Piazza del palazzo vecchio, Firenze 1835.—
Arco di Settimio Severo, Róma 1835.—
Híd a Városmajorban, Buda 1855.—
Kerekes kút, Buda 1856.—
A Tompa- és Barabás-fa, Bártfán, 1875.—
A régi zuhany környéke, Bártfa, 1889.—
Visegrádi nyaraló /Görgey/ 1882.—
Bilini részlet, Bilin 1880.—
Gödöllő környéke, 1855.—
Fatörzs tanulmány, Buda 1855.—
A Tátra hegység, Tótfalu 1878.—
Disznóól Szilányi S.telkén, Buda, 1857.—
Előtér tanulmány, Buda 1857.

Barabás Miklós 3.

III. Krétarajz, tollrajz, rézkarcz:

Katona Zsigmond, Pest 1848.—
Rosetti Niculaj, Bukarest 1832.—
Kisseleff tábornok, Bukarest 1832.—
Erdélyi hires czigányok:
a/ Dávid, Magyar-Igen 1833.—
b/ Móti, Magyar-Igen, 1833.—
c/ Ábrahám, Magyar-Igen 1833.—
Bethlen Ferenc gróf, Kolozsvár 1834.—
Szent József oltárképvázlat, Pest 1842.—
Laocon, Velencze 1834.—
Akt: ülő alak bottal, Velencze 1834.—
Akt: két alak, Velencze 1834.—
Correggio után, Bécs 1830.—
Beniczky Lajos festőművész, Bécs 1831.—
Enfantin a Simonisták feje, Bukarest 1833.—
Bem tábornok, Pest 1849.—
Forró Elek őrnagy, Pest 1849.—
Földváry Sándor ezredes, Pest 1849.—
Driquet a budai hős, Pest 1849.—
Damjanich tábornok, Pest 1849.—
Görgey Arthur, Pest 1849.—
Guyon Richárd, Pest 1849.—
Földváry Károly ezredes, Pest 1849.—
Nagy Sándor, Pest 1849.—
Perényi Zsigmond, Pest 1849.—
Máriássy János ezredes, Pest 1849.—
Leningen gróf tábornok, Pest 1849.—
Filipescu bukaresti rendőrfőnök, Budapest 1887.—
Gaál István és egy ismeretlen, Pest 1840.

IV. Vizfestmények /arcképek stb./:

Barabás Miklós, miniature bőrtokban, Pest 1839.—
Teleki Domokos gróf, Pest 1837.—
Migazzi Vilmos gróf.—
Groman huszártiszt, 1841.—
Festetics Ágost gyermekei/Pál, Andor, Karolin/1849.—
Leitch angol vizfestő, Florencz 1834.—

~~Párabás Miklós 4.~~

Incze József, Pest 1846.—
Danaë (Tizian után), Nápoly 1835.—
Rembrandt mellképe, Nápoly 1835.—
Lovag (Van Dyk után), Nápoly 1835.—
Velencze uralma (P. Veronese után), Velence 1834.—
Herodes itélete (G. Reni után), Bologna 1835.—
Nettunoi nők, Nettuno 1835.—
Körösvölgye a Királyhágó alatt, 1839.—
Marosmentén, 1838.—
A bilini fürdő, Bilin 1878.—
Constance környékén, Constance 1843.—
Porto di Lido, Velence 1834.—
Giardino Boboli, ~~Florencz~~ 1835.— + Firenze
A Sebes-Körös völgye, 1838.—
Palazzo di Cesare, Róma 1835.—
Rohitsch: Tempelbrunnen, 1874.—
Velenczei részlet 1834.—
Vizesés Tivoliban 1835.—
Hunyadi János temploma, Gáld 1834.—
A Tisza mentén 1838.—
A Campagna 1835.—
Velencze alkonyatban, 1834.—
A Vezuv Capri szigetéről, Capri 1835.—
Olasz tengerpart, 1835.—
Naplemente az Alföldön, 1838.—
Bártfai erdei patak, Bártfa 1888.—
Zugligeti facsoport, Buda 1860.—
Hullámzó tenger a Vezuv alatt 1835.—
Az Arno mentén 1835.—
Zugligeti szikla, Buda 1843.—
A verestoronyi szoros, Verestorony 1831.—
Tivoli: a Villa di Mecenate, 1835.—
Sala del anticollegio, Palazzo ducale Venezia 1834.—
A Károly-forrás Bártfán, Bártfa 1880.—
Fatörzs a Városmajorban, Buda 1855.—
Az épülő vizgyógyintézet, Buda 1855.—
Il golfo di Salerno 1835.—
A Csáklyakő Alsó-Fehér ~~m~~(vármegyé)ben, Csáklya 1838.—

Barabás Miklós 5.

Perugia 1835.—
Koritniczai részlet 1877.—
Gráfenberg és környéke 1839.—
Gráfenberg alakokkal 1839.—
A nagy fürdőkád, Gráfenberg 1839.—
A letörülés, Gráfenberg 1839.—
Padlásszoba, Gáfenberg 1839.—
Cigány, /ülő alak/, Buda 1856.—
Cigány leányok, Buda 1856.—
Cigány sátor alakokkal, Buda 1856.—
Kupaktanács.—
Juhász a pusztán, Pest 1846.—
Műteremben, Kolozsvár 1838.—
Alföldi bőrkupecz, 1845.—
Páholyjegy elárusitó, Velence 1834.—
Kirándulás Tivoliba, Tivoli 1835.—
Bibornok a XVI.századból, Róma 1835.—
Eunuch, Bukarest 1829.—
Machmed Musztafa, Kolozsvár 1830.—
Művésznő /interieur/, Buda 1840.—
Campagnai dudások, Róma 1835.—
Bandita, Róma 1835.—
A biliárd mester, Bécs 1830.—
Bazsarózsa 1856-ból.

V. Mellszobor:

Batthyány Lajos gróf (gipsz).

Alt, Rudolf v.: Az Angol Királynő szálloda MFI. Petrás felv.

nünk. Helytörténetileg és kultúrtörténetileg összehasonlíthatatlanul fontosabb azonban az a három eddig ismeretlen árvízkép, melyek közül az egyiken *gróf Forray I.* szignatúrája olvasható. Az előkelő dilettáns mint akvarellista nem egyedülálló jelenség, sőt nagyon jellemző arra a szerepre és megbecsülésre, melyben a festészet akkor állott. Alig van korszak, melyben kivált az előkelő körökben annyit festettek, annyit műkedvelősködtek volna, mint a biedermeier-világban. A festészetnek, elsősorban a vízfestés jelentőségét, csakis azzal a szereppel lehet összehasonlítani, melyet napjainkban a zene, nevezetesen a zongorázás, az úgynevezett művelt körök nevelési rendszerében játszik, vagy játszott. Szép és tanulságos adatgyüjteménye, bizonyítéka, igazolása ennek a helyzetnek *Nyitrayné Stettner* Teréznek a helytörténeti irodalomban már ismételten tárgyalt albuma a maga huszonnyolc vízfestményével, rajzával, vázlatával, *Petrich* András tábornok, *Sándor* Nina grófnő, *Stettner* József, a tulajdonosnő stb. kezeitől. Ha ezek között művészi remekalkotások nem is találtatnak, valamennyi adalék nagyon tekintélyes általános színvonal mellett szól, a festői kultúra széles elterjedését igazolja és határozottan megjelöli a festészet magas rangját a szellemi életjelenségek biológiájában. *Forray* gróf alkotásai nagyon kedves és jellemző emlékei ennek a művelődéstörténeti helyzetnek, gondos, de eléggé flott ecsetkezeléssel állítja elénk az árvízkatasztrófa jeleneteit, kissé lefékezett érzelgőséggel, sőt itt-ott bizonyos mosolygó fölénnyel. A képeken látható házakat természetesen nem lehet azonosítani manapság még fennálló objektumokkal. Valószínű, hogy el is pusztultak, vagy gyökeres átalakítást igénylő mértékben megrongálódtak az árvíz alkalmával, de nagyszerűen példázzák azt a józan pesti épületstílust, mely éppen a nagy elemi csapás után széles mederben alakul tovább és jellemző módon átalakítja a város művészi képét.

E helyzet megértéséhez még nem elég a legjobb nevek (*Pollack* Mihály, *Hild* János, *Zitterbarth* Mátyás, *Zambelli* András és mások) felsorolása, alkotásainak esztétikai méltatása; óriási fontossággal bír a korművészet egész élettanára az a jelenség, ahogy egy egész építésznemzedék szervesen belenő új feladatkörökbe. Nem gondolunk itt azokra az ilyenkor szokásos magyarázatokra, hogy a megrendelő mecénások határozott kívánságaikkal befolyásolják a művészek akaratát, hanem arra, hogy tömeges feladatok úgyszólván spontán nagy struktúrváltozásokat okoznak az alkotási folyamatban. Ez a lefolyás tükröződik *Rudolf* v. *Alt*, *Barabás* Miklós és *gróf Forray* Istvánnak itt mellékelt adalékaiban. Az ezeken a

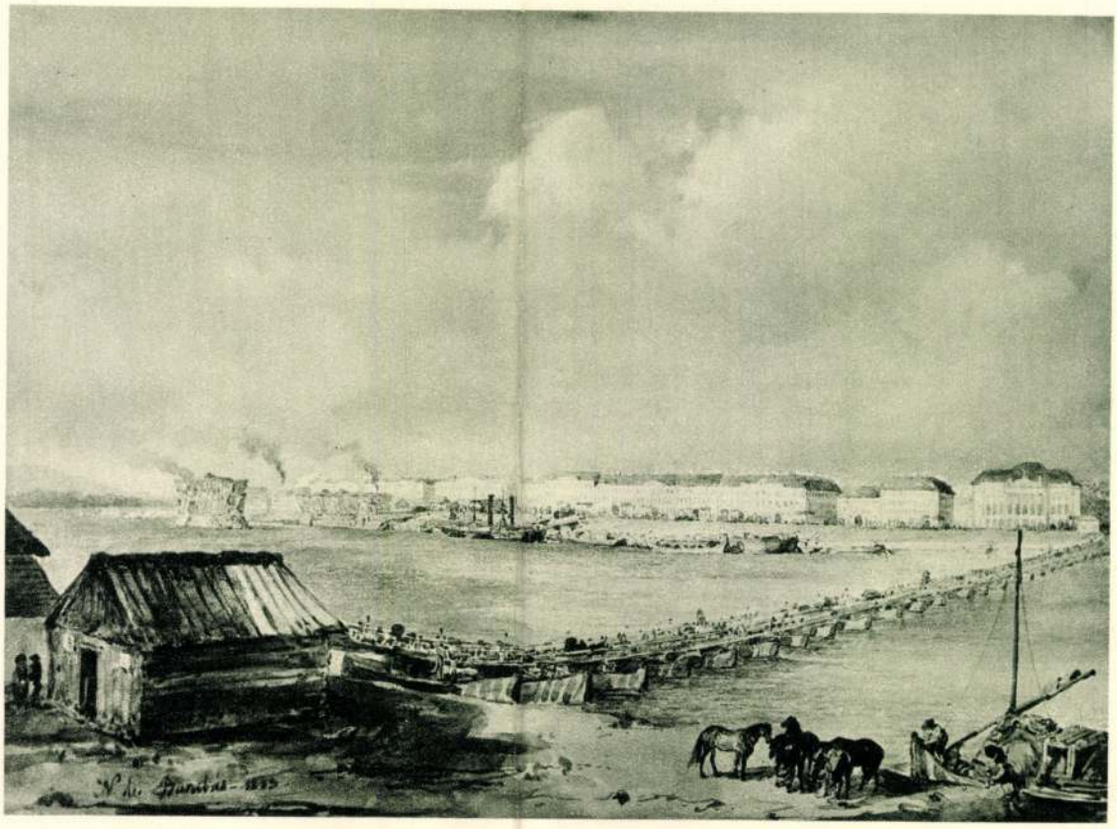

Barabás Miklós: Budai Dunapart MFI. Petrás felv.

Barabás Miklós: Pesti rakodó part MFI. Petrás felv.

Horváth Henrik: A régi Buda és Pest a művészek tükrében.

MAGYAR MŰVESZET
1937, 6, 7, 9. l.

Barabás Miklós

B-26-7

9

Divald Akad. palotája

545. l.

7. **Gróf Dessewffy Emil** elnök és t. tag, közgazdasági író és államférfiú (*1814 † 1866). Festette Barabás Miklós. Álló alak, magyar díszruhában, jobbkezével faragott asztal lapjára támaszkodik, a melyen az Akadémia palotájának terve, könyvek, keztyű s tollas kalpag, az asztal előtt balra globus, könyvek és iratok láthatók. Jobbfelől vörös bársony karosszék. A háttér oszlopos csarnok könyvszekrénynyel. Jelzése: Barabás M. A gróf Dessewffy-család ajándéka. Kifüggesztését elrendelték az 1866 január 10-én tartott összes ülésen (L. Csengery IV. k. 34. l., Akad. Ért. 2. k. 667. l.).

angenheit und die anzurasche Ent-
er und Wahrzeichen oft gar keinen
— leider bis auf wenige Ausnahmen —

bessergesagt : mit der Mitte — des
auten Budapests wenigstens über die
Aufklärung bieten.
ten, dann wieder über Zeiten der Fülle;
utsam eingeschränkten Jahren, dann
ren oder vorgespiegelten Reichtumes,
s, des äusserlichen Prunkes und der
ne sind zugleich Zeugen über den
is unserer entwerfenden Baukünstler,
igewerbes.
t die Geschichte Budapests in ihren

sein, um aus diesen neuen Bauten

Jahre nicht das Zeitalter der natür-
s an die Vergangenheit anknüpfenden
les mühsamen, ja schwersten Ringens
Veltkrieges ; sie waren das Zeitalter
beinahe tötlichem Schlafe der ver-
er der härtesten Kämpfe gegen die

Barabás Miklós

B-26-7

Divald Akad. palotája

55. l. 56, 58, 59, 60, 61. 68. 75,

5. **Gróf Mikó Imre** t. és ig. tag, történetíró, 1867. közlekedésügyi miniszter (*1805 † 1876). Festette Barabás Miklós (1810—1898). Mellkép, közömbös barna háttérrel. Jelzése: Barabás 1874. Gyulai Pál r. tag ajándéka. Kifüggesztését elrendelték az 1876 október 2-án tartott ülésen. (L. Akad. Ért. X. k. 153b. l.)

Ettől a képtől balra és a szemben levő sarokban egy-egy kőből faragott sztupa buddhistikus dombormű-vekkel, Duka Tivadar ajándéka Calcuttából 1891-ből. (L. Akad. Ért. ?. k. 178. és 184. l.)

stormy past and, subsequently, a feverish
y for memorials of any kind, destroyed
o that, unfortunately, but scanty remains

more especially from the middle of the
lo, at least, reflect its more recent history.
nce alike of lean years and years of plenty,
on and simplicity, and then again, epochs
wealth, extravagant luxury, ostentatious
ıd, at the same time, they speak of the
ions of the architects who planned, and
ed the buildings in the different epochs.
est has added another page to its history,

storian in order to establish certain facts

t an epoch of natural and abundant pros-
ent, linked to the past, without a break ;
collapse and ruin following in the wake
g from fevered-dreams and lethargy, an
verse conditions.
palatial residences, but they are, in great
ns, and, most of all, they are the refuges
he necessities of life.

Barabás Miklós

B-26-7

Dívald Akad. palotája

56. l.

11. **Gróf Dessewffy Aurél** l. tag, államférfiú és publicista (*1808 †1842.). Festette Barabás Miklós (1810—1898). Térdkép, álló alak zsinóros fekete magyar ruhában, prémes mentében, karddal. Jobbkeze könyvekkel megrakott zöld terítős asztalon nyugszik, balkeze övében. Jobbfelől karosszék, a háttér oszlopos, jobbfelől barna alapon leomló vörös kárpit. Jelzése: Barabás. Öcscsének, gróf Dessewffy Emil elnöknek ajándéka. Kifüggesztését elrendelte az 1861 június 29-én tartott összes ülés. (L. Akad. Ért. 2. k. 665. l.)

Barabás Miklós

B-26-7

Divald Akad. palotája

58. l.

23. **Czuczor Gergely** r. tag, költő és nyelvtudományi író (* 1800 † 1866). Festette Barabás Miklós. Mellkép. Jelzése: Barabás 1837. Toldy Ferencz r. tag ajándéka. Kifüggesztését elrendelte az 1866. évi november 19-én tartott zárt ülés. (L. Csengery IV. 139. és 146. l.)

43. l. elé.

A nagyterem freskói: Mátyás király és a humanismus.

Barabás Miklós

B-26-7

27. **Berzsenyi Dániel** r. t., költő. (* 1776 † 1836.) Festette: Barabás Miklós. Mellkép. Ezüst gombos zsinóros ruhában ábrázolt alak balvállán átvetett mentével, ezüst mentekötővel. Barabás Miklós l. tag, festőművész ajándéka 1859-ből. Kifüggesztését elrendelte az 1843 október 7-ikén tartott nagygyűlés. (L. Ak. Ért. 2. k. 664. l.)

Divald Akad. palotája

59. l.

Barabás Miklós

B-26-7

58

20. **Báró Wesselényi Miklós** ig. és t. tag politikai és közgazdasági író (*1796 † 1850). Festette Barabás Miklós (1810—1898). Mellkép, fekete ruhás alak, széles nyitott fehér gallérral és barna háttérrel. Jelzése: Barabás 1836. Bártfay László özvegyének hagyománya 1860-ból. Kifüggesztését elrendelte 1860 okt. 1-én az összes ülés. (L. Akad. Ért. 2. k. 665. l.)

Divald Akad. palotája

58. l.

Barabás Miklós

B-26-7

Divald Akad. palotája

58. l.

21. **Gróf Károlyi György** ig. és t. tag, az Akadémia egyik alapítója és a reform korszak politikusa (1802†1877). Fiatalkori arczkép. Festette: Barabás Miklós (1810—1898). Álló alak magyar díszruhában, jobb kezével meggyszínű prémes mentéjének szélét, balkezével kardját fogja. Balfelől a zöld terítős asztalon könyvek és kalpag, az asztal előtt vörössel bevont szék, a háttérben könyves szekrény s a jobbfelőli pillér mögött üveges erkély vörös kárpittal. Jelzése: Barabás M. 1878. Kifüggesztését elrendelte az 1877 nov. 10-ikén tartott elegyes gyülés. (L. Akad. Ért. XI. k. 195. l.)

Barabás Miklós

B-26-7

Divald akad. palotája

58. l.

22. **Fáy András** ig. és. t. tag, író és nemzetgazda (* 1786 † 1864). Festette Barabás Miklós. Mellkép, karosszékben ülő alak, fekete ruhában, barna háttérrel. Megszerzését elrendelte az 1878 június 15-ikén tartott igazgatósági ülés. (L. Ak. Ért. XII. 112. l.)

Az Akadémia czimere.

Barabás Miklós

Kreutzinger
Kazinczy Ferenc
arcképének restau-
rálása.

l.

Dívald Akad. palotája

68. l.

B-26-7

PI KONYV
VIII. STAHLY UTCA 1.

i Gyula dr.
i Muzeum tit-
rnak

V.4. BUDAPEST

Barabás Miklós

B-26-7

36. **Arany János** ig. és r. tag, főtitkár, költő. (* 1817 † 1882.) Festette Barabás Miklós. Térdkép, íróasztal mellett áll, balkezében Ilosvai Selymes Péter Toldijának Lőcsén nyomtatott példányával, jobbkezében czeruza és papiros; mellette szalmafonatos karosszék, balfelől a kép szélén a síma barna háttéren vörös kárpit. Jelzése: Barabás. Kifüggesztését elrendelte az 1883. évi nagygyűlés. (L. Akad. Ért. XVI. k. 208. l., XVII. k. 99. és 101. l.)

Divald Akad.-palotája

61. l.

Barabás Miklós

B-26-7

Divald Akad. palotája

59. l – 60. l.

30. **Gróf Teleki József** t. tag, az Akadémia első elnöke, történetíró, 1842—1848-ban Erdély kormányzója, az Akadémia legnagyobb alapítóinak egyike (* 1790 † 1855.). Festette Barabás Miklós. Mellkép, arany-

zsinóros, fehér prémes mentében, barna háttérrel. Jelzése: Festé Barabás Miklós 1836-ban. A könyvtár számára 1844-ben készült s az 1855 február 26-án tartott elegyes ülés határozata értelmében az ülésteremben elhelyezett mellszobor pótlására szereztetett meg, mely utóbbi ekkor ismét a könyvtárba került. (T. Ak. Ért. 2. k. 663. l.)

Barabás Miklós

B-26-7

26. **Vörösmarty Mihály** r. t., költő. (* 1800 † 1855). Festette Barabás Miklós. Mellkép, ülő alak, jobbkezével íróasztalára támaszkodik. Jelzése: Barabás festé 1836-ban. Özv. Bártfay Lászlóné hagyománya. Kifüggesztését elrendelte az 1860 október 1-én tartott összes ülés. (L. Ak. Ért. 2. k. 665. l.)

Divald Akad. palotája

59. l.

Barabás Miklós

B-26-7

1917

48. **Deák Ferencz** második arczképe. Olajfestmény. Térdkép, ülő alak. Festette Barabás Miklós. Jelzése: Barabás, 1841. Özv. Bártfay Lászlóné hagyománya, 1860. Mivel Deák Ferencz akkor még élt, az 1860. évi október 1-én tartott összes ülés a titkári szobában való elhelyezését rendelte el. (L. Akad. Ért. 2. k. 665. l.)

Divald Akad. palotája

75. l.

BUDAPEST, 1941

„PÁTRIA" IRODALMI VÁLLALAT ÉS NYOMDAI RÉSZV.-TÁRS.

MAGYAR BIEDERMEIER-MŰVÉSZET.

Az aligmult korok művészetének értékelésénél rendszerint nagy igazságtalanságok történnek. A közvetlen utód — érvényesülési törekvésében — szigoruan és igaztalanul lebecsüli elődjét és az unokák, gyakran a kései dédunokák, szolgáltatnak csak igazságot. Párisban is éppen most frissítik fel Davidék megtépdesett babérait, minekutána Jngres-t, Chassériau-t, Delacroix-t, Courbet-t egymásután rehabilitálták. Micsoda meglepetés volt Székely Bertalan nagyszabásu hagyaték-kiállítása, azelőtt a Lotzé; — művészek kiket, alig hogy hallomás után ösmert a mai nemzedék! A mi rövid emlékezetünk, melyet egy rosszul informált műtörténet táplált, a hatvanas éveken túl alig terjedt, mindössze azt tudtuk, hogy a XIX. század elején alig volt nálunk művészi gyakorlat, csak a harmincas évek közepén ébredt fel egy kis érdeklődés, s ha a negyvenes években kiállítások is voltak Pesten, ott nagyrészt bécsi művészek állítottak ki, s csak az ötvenes években, lassan-lassan, alakult ki valamelyes művészi közszellem. A szabadságharc előtt lépett fel Barabás Miklós, aki átszenvedte a nagy temetői korszakot, mint egyetlen

Ernst Múz. kiáll. X. magyar biedermeier művészet Bp. 1913

B-26-8

jelentős művésze korának. Brocky Károly Londonban, Markó Károly Olaszországban élt, Ferenczy István, ki hazajött, tönkre ment a meddő küzdelemben, visszavonult Rimaszombatba, meghalni. Jött ugyan ide egy Marastoni nevü olasz, aki iskolát is nyitott, de az pártolás hiján mihamar feloszlott, minden nagyobb eredmény nélkül. A kor csekély művészi szükségleteit idegenből bevándorló vagy pláne országunkon átutazó művészek elégítették ki. A művészi élet az ötvenes években kezdett nagy nehezen fellendülni, de csak a hatvanas években szökkent magasba . . .

. . . . Igy tanították a kézikönyvek és adtak hozzá egy pár művésznevet, láthattunk a Nemzeti Muzeumban néhány műalkotást is, s megokolták minde negativ eredményt a szomoru közviszonyokkal, országos inségekkel, árvizzel, háboruval, elnyomatással. Aki azonban közelebbről vizsgálgatta e kor (1830—1860) felszinre kerülő műalkotásait, s például odaállott a Szépművészeti Muzeumban Borsos József „Bál után"-ja elé és nézte a kép szinezésének mesteri finomságait, csodás rajzbiztonságát, a holland mesterekkel vetekedő jellemző erejét, — aki meglátott egy Györgyi-arcképet s benne a felfogás nobilis egyszerüségét, a szinezés mély szonorikus erejét, — aki Weber Henrik arckép-csoportjain a kompoziciós biztonságot megbámulta, — Barabás vizfestményein az angolokat is felülmuló szinpompát csodálta, — Brocky pasztelljeinek lágyságát és szineinek ragyogását rajongó szemmel szemlélte, az tudta jól,

1021 B-26-9

NÉPSZAVA 1981. AUGUSZTUS 30., VASÁRNAP

Művészet Magyarországon 1830–1870

Kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában

Mit tárhat fel egy korszakot átfogó kiállítás, amely nem elsősorban úgynevezett főműveket sorakoztat fel, hanem magára a *korszakra* koncentrál? A kérdés okkal felmerül a ***Magyar Nemzeti Galéria*** és az ***MTA Művészettörténeti Kutató Csoportja*** közös vállalkozásaként létrejött tárlat láttán, éspedig nem is először. Tavalyi előzménye az 1780—1830-as éveket vette számba, olyan időszakot, amelynek csak néhány építészeti remeke volt közismertnek mondható, és maga a kiállítás szolgált a felfedezéssel, hogy milyen sokrétű volt a korszak vizuális kultúrája, hogyan érlelődött a nemzeti művészetet előkészítő folyamat. Az idei folytatás merőben más. Az 1830—1870-es évek legfontosabb alkotásai ott láthatók a Galéria állandó kiállításán; *az időszaki tárlat ezt egészíti ki.* De remek tanulmányok, friss színvázlatok, nemzedékek óta sosem látott, újonnan megtalált, felfedezett, restaurált művek teszik lehetővé, hogy a keresztmetszet-kiállításról se hiányozzanak a korszak fontos művészeti-esztétikai értékei, noha az elsődleges cél annak a bemutatása, hogy *mit közöl* a művészet a korszak történelméről, társadalmi életéről.

Nem lehet feladatom a kiállítás méltatása, hiszen személy szerint is érdekelt vagyok létrejöttében, az előkészítő műhelymunkában és az úgynevezett alapkutatásokban, ami feltétele annak, hogy megírhassuk a múlt századi hazai művészettörténet összefoglaló kötetét. *Bizonyos azonban, hogy a meglepetések sora, amely a kutatókat érte, legalább ennyire élményszerűen fog a közönségre hatni.* A tárlat ahhoz is hozzásegít egy kicsit, hogy történelmet tanuljunk, túllépve valaha rögződött adatokon, összefüggéseken. Mert érzékeltetni tudja, hogy mennyire *sokirányú* volt a politikai, társadalmi mozgás, és mennyire *változatosan*, árnyaltan, már-már folklorisztikus bőséggel tudta a képzőművészet követni, sőt, kezdeményezni mindazt, ami a közéletben fontos volt.

Persze viszonylagosak, mint bárhol Európában, az évszámokkal jelzett korszakhatárok, de nagyjából mindenütt egybeesnek. A kiállítás látogatója, kritikusa meg fogja érteni, miért nem művészettörténeti szakaszhatár a szabadságharc; a negyvennyolcas forradalmi hullám más országokban sem vonta maga után új művészi minőségek kialakulását (talán csak Franciaországban, de ott is csak 1848 közvetett hatását sejteti a művészet egyik vonulata). Így is bonyolult nemcsak a reformkori kezdet, hanem a törekvések 1870 körüli szétágazása is. A tárlat éppen csak jelzi a kitekintést *Székely Bertalan, Szinyei Merse Pál* és mások néhány képével a hatvanas évek végéről, de a „Majális" természetszemléletének érettsége már a következő korszak terméke, akárcsak *Munkácsy Mihály* egyidejű, noha merőben más minőségű kibontakozása, vagy *Benczúr Gyula* anakronisztikus történelemfelfogása, külsőséges pompája.

Az, ami valóban izgalmas az alkotások és a dokumentumok nyomán, az *négy évtizednyi élet.* Eddig is tudtuk, milyen fontos építészeti, művelődéstörténeti tett volt annak idején a Nemzeti Múzeum vagy a Nemzeti Színház megépítése, a Magyar Tudományos Akadémia épületére kiírt tervpályázat stb. A tárlaton azonban az is nyomon követhető, hogyan keresték *tudatosan* az építészetben a nemzeti jelleget, hogyan vált *nemzeti-politikai üggyé* a városközpontok vagy a kúriák stílusváltása, milyen társadalmi, szociológiai összetevők árnyalták később az építészeti romantikát, historizmust stb. Korántsem csak művészettörténeti, hanem elsősorban politikatörténeti tény, hogy a harmincas évek végén közadakozásba fogtak egy végül meg nem valósult Mátyás-emlékmű felállítása érdekében (*Ferenczy István* szobrász tervei szerint), s a gyűjtés eredményeit még országgyűlés is számon tartotta. De az is politikatörténeti, gazdaságtörténeti tény, hogy kétségkívül a *történeti festmény* volt. A Hunyadiak és a Zrínyiek, a törökök elleni küzdelmek voltak a főbb témakörök, s ez világosan következik abból, ahogyan — az adott évtizedek valóságos történelmi fordulataira reagálva — eszményeket kerestek a múltban. Sajnálatos, hogy ezek az összefüggések még nem eléggé ismertek: a mai iskolai oktatás is félrevezető, amikor a múlt század derekán született képekkel mintegy illusztrálni kívánja a Hunyadiak, a Zrínyiek, a török háborúk korát, hiszen ezek a festmények, mint minden alkotás, *létrejöttük korának* a történelemszemléletét tükrözik, és nem a szorosabban vett téma dokumentumai. Itt, a kiállításon, az is kiviláglik, hogyan változott — néha eléggé gyorsan — egy-egy témakör közelebbi értelmezés, hányféle interpretációja lehetett például már a húszas évektől a Zrínyi kirohanása témának, attól függően, hogy a reformkoron és a szabadságharcon át a kiegyezésig terjedő szakaszokban mi volt a mindenkori helyhez-időhöz kötött történelmi aktualitás. És az is nyomon követhető, hogyan törekedtek egy „magyar mitológia" kialakítására (együttműködve írókkal, tudósokkal), hogyan születtek különös feszültségű csomópontokon úgynevezett nemzetallegóriák vagy azok tervei, hogyan terjedt másolatokban országszerte egy-egy különösen kedvelt témájú kép (pl. *Kovács Mihály* elpusztult festménye, az „Árpád pajzsra emeltetése"), vagy mely másolat került díszes, zenélőórás keretben a falra.

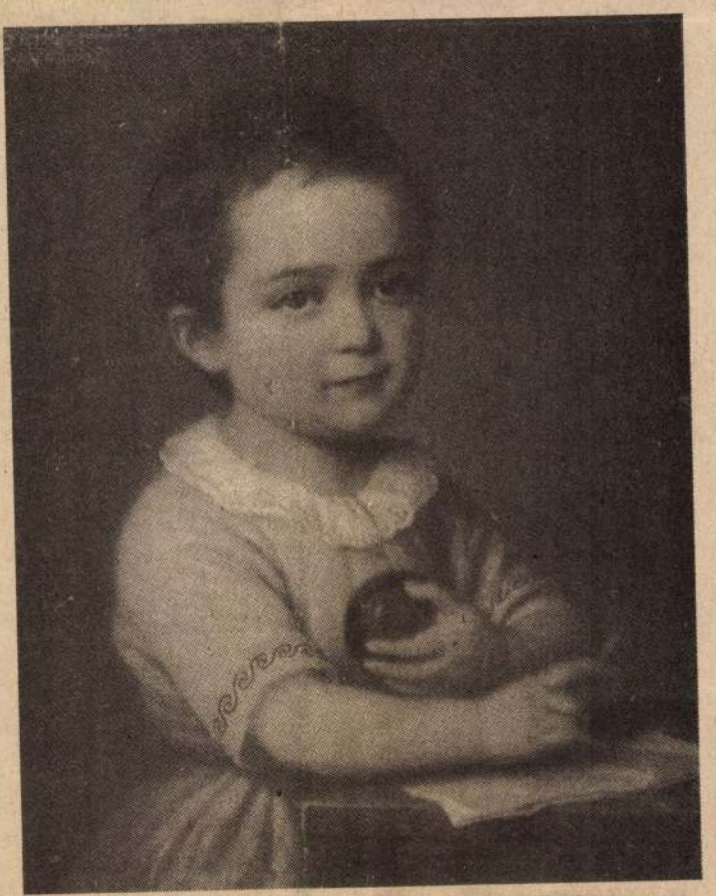

Barabás Miklós: A művész unokája – 1866

Wagner Sándor: Dugovics Titusz – 1859

A szinte minden műfajt átható tematikai célzatosság abban is megmutatkozik, hogy az igen népszerű *életkép* milyen sok szálon kötődött a portréhoz vagy a történeti témához. S az utóbbival szemben megnyilvánuló intenzív, nemzeti ügyként tudatosított érdeklődés lehetett az oka, hogy a *tájképnek* jó ideig közömbösebb szerep jutott (habár az általános európai érdeklődéssel majdnem egy időben támadt nálunk is vonzalom az úgynevezett orientalisztikus témák iránt).

A sokféle vonulat és tendencia egyfajta *összegezését* nyújtja a *grafika*, mintegy kiegészítve a Galéria hosszabb ideig nyitva tartó, népélet tárgyú grafikai kiállítását. 1830—1860 között különös fontossága volt a *színház témakörének;* ez abból is következik, hogy alig élt e korban művelődéstörténetileg fontos személyiség, akinek ne lett volna valamiféle kapcsolata a színházzal. Az ábrázolások színpadképei, szereplői, kosztümös alakjai szinte elválaszthatatlanok a történeti képek, életképek, portrék ideáljaitól; a színpadi megjelenítés láthatóan hatott a képzőművészetre.

A színházi témájú grafika legalább olyan fontos volt a képi kultúra terjedésében, mint a *folyóirat-illusztráció*, a népszerű, úgynevezett divatlapok és más fórumok képanyaga, amely viszonylag széles körű (és nagyjából rekonstruálható) olvasótábornak közvetítette a tájképtől a történelmileg és a politikai karikatúráig terjedő témákat. S a körkép teljességéhez tartozik, hogy a közel hatszáz kiállított alkotás közül körülbelül hetven a *fénykép*, az 1840-es első hazai dagerrotípiát követő évektől a korszak végéig. Többségük portré: a fényképezés hazai kezdeteiből csak elvétve akad más témájú fotó. Előfordult, hogy a festő modell helyett használt fotót (mint *Munkácsy*), hogy festő hivatásos fényképész lett (mint *Barabás*). De megjelentek már az első olyan fényképek is, amelyek egy új művészeti ágazat lehetőségeit pedzik, miközben a festő *Székely Bertalan* 1863-as elméleti írásában még idegenkedik a fotótól naturalista eljárása miatt.

A korszakkal, nemzetközileg is, az utolsó másfél évtizedben kezdtek el módszeresen foglalkozni; az eddigi „mélyfúrásoknak" a kiállításhoz kapcsolódó eredményeit rendszerezi a kétkötetes tudományos katalógus.

Mit mutathat meg egy történeti időszakból olyan tárlat, amely a képi kultúra átlagának a háttere előtt vonultatja fel a remekműveket? Nem kevesebbet, *mint magát a korszakot*, a nemzetté válás tudatosodásának küzdelmeiből született eszményeket, festők, szobrászok, építészek, írók, költők, színészek összefogását a politikusokkal a továbbjutás feltételeinek a megteremtéséért. Megelevenednek, árnyalódnak a köztudatban élő dátumok és tények, s a tárlat felsorakoztatja köréjük a cselekvő készenlét művészeti dokumentumait.

Aradi Nóra

Palotai Boris

Majdnem igaz történet

félnek tekintették, aki végre eljutott odáig, hogy téved, hibákat követ el.

Senki sem csodálkozott rajta, amikor magasabb beosztásba került. Csupán ő jött zavarba. Várta a lelkiismeret-furdalást, a riadt éjszakai szívverést, amely hascsikarássá torzulva tört rá. De az nem jelentkezett.

Úgy látszik, így van rendjén. Ez a magasabb beosztás jár nekem, szögezte le, és azt mondta a feleségének: — Előléptettek, fiam. Jellemző, hogy csak most jut eszükbe! Tíz évvel ezelőtt kellett volna!

S a tükörbe nézett, ahonnan egy új Dünn Lajos nézett szembe vele, egy energikus, magabiztos Dünn, akiben megvan a képesség, hogy merészen tévedjen, nagyvonalúan, túlszárnyalva elődeit, hibát hibára halmozva.

Próbálta összeszedni gondolatait. Mi történt vele? Minek köszönheti ezt a változást? Visszaidézte a pillanatot, amikor először fedezte fel, hogy hibázott. Gyötrő és keserves volt, de hát minden kezdet nehéz! Sorra vette a tévedéseit, igyekezett valamiféle rendszerbe foglalni őket.

— Nagyszerű koponya! — suttogták elismerően, s azt is mondták, hogy: ez igen! S ebbe belefért mindaz, ami nem szorult bővebb magyarázatra. Mert Dünn Lajos emelt fővel ismerte el tévedéseit, a sorsvállalás nemes izzásával. — Ez igen! — hallatszott innen is, onnan is, majd lelkesen felharsant: — Ez igen!

Előrelátható volt, hogy megint magasabb beosztásba kerül.

Új beosztásában megnőtt, megvállasodott, a minőségi öntudat olyanná varázsolta, mintha kemény fából faragták volna.

Ebben az időben a hibákat már a magánéletére is kiterjesztette. Barátnőt tartott, egy többszörös ugróbajnoknőt, aki hat méter húszat ugrott, ha Dünn Lajos mellette volt, és hat méter negyvenet, ha nem volt mellette. De erről a húsz centi különbségről örömest lemondott Lajos kedvéért. Nyilvános helyeken is együtt jelentek meg, s annyira megfeledkeztek a kötelező illemről, hogy mindenki füle hallatára magázták egymást. Egy névtelen levélben többen megírták Dünn Lajosnénak: „Asszonyom, férje mit sem törődve állásával, társadalmi helyzetével, családi tűzhellyel, magázza a nőt, akivel köztudomású, hogy intim kapcsolatban áll. Ne tűrd, hogy nevetségessé tegyen. Lépj közbe, mielőtt nem késő. Egy ismeretlen jóakaród." Dünn Lajos mind gyakrabban járt el iszogatni. Két deci cseresznye már elég volt, hogy átminősített gyerekkori emlékei, eredeti alakjukban kopogjanak. Indigóval lemásolt nélzéseit a második decive nyelte.

— Perzsaszőnyegüzletünk volt, három segéddel — mondta és a levegőbe bökött. — Kinek van ellene kifogása?! — S hogy senki sem mukkant, harciasan folytatta: — Később ágytakarórészleggel bővült az üzlet.

Villámgyorsan terjedt el a hír, hogy Dünn kartárs olyan ember, akiben bízni lehet. Nem vág fel hajdani nyomorával, mint azt számosan teszik. Ellenkezőleg! Férfias vallomásával bebizonyította, hogy semmit sem titkol, semmit sem rejteget. Az ágytakarórészleg beismerése arról győz meg, hogy gyökéréig ás le a dolgoknak.

Nem telt bele néhány hónap, és Dünn Lajost ismét előléptették. Épp az ő merészségére, akadályt nem ismerő lendületére volt szükség.

Ekkor már körültekintően, gondosan tévedett, és tévedéseit elméletekkel támasztotta alá.

— Állandóan képezi magát — mondták róla elismerően, a felesége pedig visszatartotta a lélegzetét, és várt. Néha úgy érezte, hogy már hónapok óta visszatartja a lélegzetét. Sóvárogva gondolt azokra a régi szép napokra, amikor csillagot horgolva ült Lajos mellett, aki újságjába merült s csak akkor pillantott fel, ha lefekvéshez készülődött. Vasárnapontként kivillamosoztak a zöldbe, sört ittak, perecet rágcsáltak hozzá, azt dünnyögték: kell ez a kis testmozgás.

Dünn-né elhatározta, hogy megmondja a férjének. Már a megrázó események mindig egy „szép napon" történnek, hogy Dünn Lajos az üzemi gyűlésen szólásra emelkedett. Elmondta, hogy rendíthetetlen hite sodorta odáig, hogy hibákat kövessen el, hite egyenes arányban áll az elkövetett hibákkal. Szilárd hit nélkül nem lehet tévedni, zengte érces baritonján. — Csupán az téved, akiben megvan a szenvedélyes hit képessége.

Szerényen körülnézett, várva az elismerő pillantásokat. De a szeme gunyoros, szigorú pillantásokba ütközött. Aztán hangokat hallott, s ezek a hangok arról tanúskodtak, hogy a jelenlevők merőben más véleményen vannak.

— Na persze — mondta egy hang szórakozottan, s ebből a két kurta szóból megértette, hogy senki sem figyel már rá.

Néhány hét múlva beszélni kezdett álmában. A felesége föléje hajolt, mert nyögött, szipákolt, panaszos sóhajokat fújt a plafon felé.

— Rosszat álmodtál? — kérdezte aggódva.

Dünn Lajos a sötétségre támaszkodva bökte ki: — Leváltottak.

— Ó... — mondta Dünné, s arca a sötétségre támaszkodva ragyogott.

— Költs fel... — könyörgött Dünn Lajos. — Az az érzésem, hogy...

— Nem álmodsz, fiam! — vágott közbe erélyesen az asszony. — Rájöttek, hogy szamár vagy. Egy tökfilkó! — tette hozzá gyöngéden. Megsimogatta kopaszodó fejét. — És stréber is. Egy stréber tökfilkó. — Végigtörölte gyöngyöző homlokát. — Egy kis senki. Felszólalásban nagy vagy, de a munkád...

Dünn Lajosnak kiment az álom a szeméből. — Már hibázni sem szabad?! — kérdezte rohamra készen.

Dünn-né visszanyomta a párnára. — Azt mondtam, a felszólalásaidban nagy vagy? Hát nem jól mondtam! Azok is rosszak... ócskák! Ötéves felszólalások. Legalább ötévesek. Mindig lassan mozgott az agyad.

Dünn Lajos felkattintotta a villanykapcsolót. Ködös szemmel nézett a felesége arcába. Végre megszólalt: — Mi újság, fiam?

— Semmi, édes fiam... Igazán semmi.

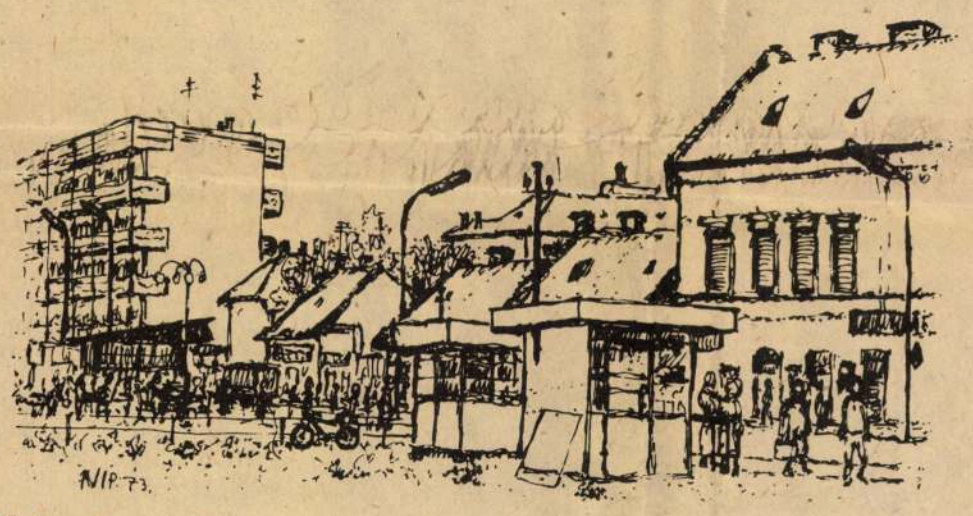

Nolipa István Pál

PESTERZSÉBET

kodva a fészerben. Meddig tart az?

Előfordult, hogy mikor apám egyszer szelte valakinek a kenyeret, az kikapta kezéből az egészet, s elszaladt vele. Másoknál, ahol a házban fektették le őket, megtörtént, hogy a szekrényből elvittek mindent, fehérneműt, kabátokat, még a dunnát is kihúzták az ablakon, amivel takaróztak. „Reggelre ki volt takarítva a szoba".

Óvatosságból, ha napközben csak én voltam otthon, mert szüleim, mondjuk, elmentek szénát gyűjteni, kukoricát ritkítani, minden ajtót bezártak.

— Akit nem ismersz, be ne ereszd a kapun, akárhogy hízelkedik! — parancsolták rám. — Ha nem tágít, ereszd el a kutyát, majd az elzavarja.

Azzal elbicikliztek. Én meg föl a háztetőre, a kazalra. Onnan figyeltem, kik jönnek-mennek a dűlőkön, a vadzabot lengető vasútparton.

Legtöbbször azokat láttam, akik a két legközelebbi bakterházban teljesítettek szolgálatot. Reggel leszedték az előjelző szemaforokról a petrólámpákat, estefelé pedig, üvegüket kipucolva, petróleummal feltöltve, visszavitték.

Mindennap jött-ment a vonalbejáró is, oda-vissza a térközben. Csak az nem a vasút oldalában, hanem a talpfákon lépegetve, a sínek közt. Télen, ha nagyon hideg volt, öt-tíz percre néha bejött megmelegedni a tanyába.

Egy ilyen alkalommal sikerült megtudnom, ami már régóta fúrta az oldalam: mi lehet abban a kis bádogtáskában, amit szíjra kötve az oldalán hordott. Kinyitva a fedelét, megmutatta, hogy „ugyan mi lenne": durrancsok, amit ha vágánytörést vagy más rendellenességet észlel a vonalbejáró, jelezni a veszélyt, a sínre kell tenni, ami nagyot dúrran, ha rámegy a vonatkerék. A mozdonyvezető akkor megállítja gyorsan a vonatot. Ezen kívül az egyik kezében mindig egy hosszú nyelű kalapácsot hordott magával, s a másikban egy súlyos villáskulcsot, amivel a ritkán itt-ott kitágult síncsavarokat húzta meg.

Néha láttam sínautót is elrobogni a kátrányszagú telefonkarók közt. Aztán hajtányt, amit egy ember a kezével is és a lábával is hajtott. Ketten ültek rajta mindig, de a másik csak nézelődött vagy aludt hátul. Ilyenre sohse sikerült fölkéredzkednem, akárcsak sínautóra. Annál inkább sikerült sínkocsira (szerkocsinak is mondják), amivel a pályamunkások: a krampácsolók vonultak föl a munkaterületre. Kettő közülük hajtotta, egyik lábukkal a kocsi hátuljából kinyúló deszkán térdelve, a másikkal pedig taszítva a sínem, míg a többiek fönt ültek, beszélgettek, fütyörésztek.

— Fogadjunk, nem tudsz lehagyni bennünket! — serkentettek futásra, ha meglátták a vasút mellett.

— Dehogyisnem! — S beleadtam minden erőm: majd én megmutatom!

— Egy darabig bírtam is szusszal a szaladást a kocsi mellett, de végül csak lemaradtam.

Máskor, ha nem messzire mentek, fölvettek maguk mellé, s a lábukra vagy a táskájukra ültettek. Azt a boldogságot! Az örömtől majd kicsattant az arcom. Belekapaszkodtam a kocsi oldalába, s onnan figyeltem, kik látnak engem. Látja-e valaki, hogy én hol ülök? Nem a szekéren, vagy anyám háta mögött, a bicikli csomagtartóján, hanem sínkocsin!

Amíg nem nőttek magasra a kukoricák, láttam a csőszt is, merre, hol jár a dűlőkön. Szinte évenként más és más volt, aki elvállalta az állandó őrködő határjárást. A más terméséhez nem nyúltunk, így nemigen kerültünk összeütközésbe velük.

Kivétel az az egy-két csősz, akiket az ötvenes években sikerült fölbérelni a tanyasiak ellen. Hogy a „kint lakók lopásból élnek, állataik a mások földjét bitorolják. Így könnyű sok jószágot tartani, lehet gazdagodni! Meg kell velük keseríttetni az odakinti életet, majd akkor sikerül eltirhítani is őket a határból"! Sokan nem nézték jó szemmel akkoriban, s már szinte bűn volt, hogy egyesek tanyán, nem pedig a faluban laktak.

Abban az időben tízszer, hússzor is körülszaladtam naponta a házat. Résen kellett lennem: egy tyúk, csirke se szökjön ki a kerítésen. Nem lehetett tudni, a csősz mikor, hol lesekszik a kukoricában. Rögtön jelentette volna a tanácsházán, ha észreveszi, hogy kiszaladt egy-két jószág, s már meg is büntettek volna bennünket. Pedig ha már nagy a kukorica, s a búzát, árpát, zabot esetleg már le is aratták, mi kárt tudtak volna tenni ugyan?

A körülöttünk levő földek gazdái sose törődtek vele, hogy kimennek-e, csak kárt ne csináljanak. S a tanya se volt az útjukban.

— Legalább van hova bemenni, ha jön egy zivatar — mondogatták —, nem ázunk bőrig.

Megesett, hogy egy-egy zivatar alkalmával tízen—húszan is szaladtak az úton, keresztül mindenen, be a tyúktetűs fészerbe, pókhálós gádor alá.

Mikor elállt az eső, s a felhők elvonultak a ház mögé vagy a csatornaparton túl, ha nem hűlt le nagyon a levegő, kimentem az útra, ahol sarat gyúrtam, s laposra formázva, mint a fánkot, közepére egy kis mélyedést nyomva, földhöz csaptam. A közepén levő levegő szétdurrantotta a sarat, ami nagyot szólt. A kacsák megriadtak

BARABÁS MIKLÓS
B-26-10

Magyar táj- és életképkiállítás a Műcsarnokban

Nemzeti Ujság 1927 I. 14

Irta: Pipics Zoltán dr.

Hosszu előkészület, hónapok megfeszitett munkája, többszöri terminuselhalasztás előzte meg a Képzőművészeti Társulat tegnap megnyilt magyar táj- és életképkiállitását, mely méreteinél, jelentőségénél fogva méltó versenytársa azoknak az emlékezetes mütárlatoknak, melyeket e kiállitási palota sok nagyszerüt látott termei a béke idején magukba fogadtak.

A kiállitás célja: a müvészetekért lelkesedő közönség elé tárni azt a fejlődést, melyen a magyar tájkép és genre a XIX. század elejétől napjainkig keresztülment és nemes versenyre szólitani a ma élő müvésznemzedéket. E kettős céllal hódol a multnak, istápolja a jelent, alapozza a jövőt.

A kiállitás *müvészi* szempontokból való jelentősége világossá válik, ha tekintetbe vesszük azokat a mütörténeti tanulságokat, melyeket egy ilyen retrospektiv évszázadi kiállitás (Jahrhundertausstellung) nyujthat. E tanulságok annál átütőbb erejüek, minél szükebb vizsgálódási körre szoritkoznak, mert a figyelmet egy bizonyos tárgyra koncentrálván alkalmat adnak az arra vonatkozó szempontoknak minden oldalról való megvilágitására. Ebben rejlik a *fakultativ kiállitások* nagy fontossága, amelyek egy bizonyos müvészi kategóriára fordiják figyelmüket, amint azt a tavalyi Akt-kiállitásnál láttuk.

Mig azonban az Akt-kiállitás egyetemes müvészi célok szolgálatában állott, addig a Magyar táj- és életkép kiállitásnál nem csupán az alkotó müvész magyar honisága játszik szerepet, hanem a tárgynak a hazai földre való lokalizálása is, midőn *a magyar táj és a magyar nép élete művészi ösztönadó szerepét domboritja ki.* Mai szomoru helyzetünkben a multba való e visszatekintés vigasztalást, buzditást fog nyujtani, de propagálni fogja az irredenta eszmét is, midőn az elszakitott országrészek tájait, ott élő véreink életének jeleneteit idézi emlékezetünkbe.

A kiállitott müvek legnagyobb része nem a ma élő müvészek atelier-jéből, hanem több mint száz magyar müpártoló faláról került a kiállitásba, akik hitet tettek kulturérzékükről, midőn a gyüjtő büszkeségével, de egyszersmind áldozatkészségével járultak hozzá a kiállitás rendezőinek ama törekvéséhez, hogy az elmult száz év müvészetének minden jelentősebb mestere képviseletet nyerjen a kiállitáson. Ez az önzetlenség sok lakást a legszebb ékességeitől fosztott meg, melyeket, mint rejtett mükincseket jobbára főuri családaink és pénzarisztokratáink őriztek s most a Mücsarnok falain nemzetünknek valóságos közkincseivé lettek. Nem mint a kommün idején terror alatt, hanem tulajdonosaik kulturérzékéből, önszántából. Megérdemlik a nemzet háláját.

A kiállitás *Barta* Károly eszméjéből öltött testet, aki annak dijait is adományozta. A válogatás nagy mütörténeti tudást, de fizikai fáradságot is igénylő munkájából oroszlánrész jutott *Majovszky* Pál dr.-nak, aki százharmincnál több magángyüjteményt tekintett meg személyesen. Az alapos előkészitő munkának tudható be a megnyitás ismételt elhalasztása is. A rendezés nehéz és kényes feladata *Petrovics* Eleknek, a Szépmüvészeti Muzeum főigazgatójának jutott, amit ő a nála megszokott gyakorlati tudással és izléssel oldott meg.

A Képzőmüvészeti Társulat szépen kiállitott katalógussal kedveskedik a kiállitás közönségének, mely hetvennél több mélynyomásu reprodukcióban ad izelitőt a kiállitás nagyszerü szinvonaláról.

*

A magyar müvészet multja nem állt tisztán előttünk. A kutatás rendelkezésére álló emlékanyag annyira hézagos és szétszórt, hogy annak alapján legtöbb esetben alig jutunk tovább a hipotéziseknél. XIX. századi müvészettörténetünkben mintha már oszladoznék a homály. Több és körvonalazottabb müvészegyéniségek tünnek fel és az összefüggések is világosabbak, mint korábban.

A müvészi fejlődés és a nemzeti történelem reagenciája szembetünő e században. Első felében az idegen befolyás a müvészetben csak oly intenziv, mint a politikában. A magyar festő ecsetjét az olasz klasszicisztikus tájszemlélet vezeti akkor is, amidőn a magyar Alföldet veti vásznára és a bécsi biedermayer szentimentalizmusa irányitja, még ha magyar genrét fest is. Kaziczy neológiája a képzőmüvészetekre nincs döntő befolyással. A nemzeti elégedetlenség kirobbantja *1848-at* és a nemzeti öntudatot, amit még csak fokoz az utána következő elnyomás. Kifejlődik egy erőteljes történelmi festészet, melyben a festő a dicső mult jeleneteivel vigasztalja, buzditja közönségét s mivel nyiltan nem szólhat — mint a költők —, allegoriákkal célozgat a nemzet bajaira. *1867* békés atmoszférája termékenyitőleg hat a kulturális fejlődésre is. Festőiskola létesül, mütárlatok nyilnak, a Képzőmüvészeti Társulat nagy szerephez jut. Társadalmi élet indul meg a szalonokban, melyeknek falait magyar festők képei diszitik. Létrejön a szalongenre. Müvészeink most sem mulasztják el, hogy palettájuk szineit, rajzbeli tudásukat külföldi iskolákban gazdagitsák, ami azonban sohasem jelent behódolást, mert az önmagában holt technikába magyar ember kedély- és képzeletvilága öntött lelket, ha azt Münchenben, Párisban vagy Barbizonban tanulta is. A század végén néhány fiatal magyar festő uj müvészi kifejezésmódok hirdetésével tér vissza külföldi tanulmányairól hazájába, ahol az elismertetésért folytatott küzdelmeket végigharcolva, sikerült müvészi hitvallását a XX. század elején élő müvészetünk jelentős tényezőjévé tennie.

*

A 752 mütárgyból álló kiállitási anyag elrendezése a történelmi fejlődés sorrendjét vette alapul.

Az I. nagyteremben a XIX. század elején fejlődésnek induló magyar müvészet úttörőit és első nagy egyéniségeit találjuk. *Barabás* Miklós és *Borsos* József a biedermayer kissé érzelgős szellemében fogant, tündöklő, töretlen szinekkel festett „Galambpostá"-ja kedvenc témája lehetett korának. *Izsó* Miklós müvészetét reprodukciókban népszerüsitett „Busuló juhász"-a mellett egy klasszicisztikus „Menyecske" mellszobra képviseli. Ujabb fejlődési fázist képvisel *Thán* Mór „Ujoncozás 1848 előtt" cimü drámai mozgalmasságu és karaktérizáló történelmi jelenete. Tisztább magyarságu hang csendül meg *Ujházy* Ferenc „Szüreti mulatság"-ában is, mely kép a Képzőmüvészeti Társulat 1861. rendezett első kiállitásán is szerepelt már. *Paál* László, a nagy magyar barbizonistát két 70-es évekből származó intim tájképe mutatja be. A terem főfalán látjuk *Munkácsy* Mihály fojtott páthoszu „Tépéscsinálók"-ját egy fényeffektusokban gazdag pusztai tájképének társaságában. *Jankó* János lirai „A népdal születése", *Pállik* Béla vizionárius hatásu, romantikus „Pásztorok vacsorája", *Böhm* Pál csendéletszerü részletességü „Est a Tisza partján" cimü müveit emlitjük még a sok mükincs közül, amelyek alkotói között nem kisebb nevekkel találkozunk, mint *Ligeti* Antal, *Markó* Ferenc, *Molnár* József, *Brodszky* Sándor, *Kelety* Gusztáv, *Telepi* Károly stb.

A II. nagyteremben a 80-as évek patinás neveit látjuk. *Bihari* Sándor több müve közül legjobb a „Vasárnap délután", melyben több a hangulat, mint a Biharira nem mindig előnyösen jellemző adomaszerüség. *Margitay* Tihamér egyetlen „Az ellenállhatatlan" cimü képe korképszerüsége és humora mellett bravuros technikájával is hat. *Karcsay* Lajos Uhde-szerü „Almaszüret"-je, *Baditz* Ottó tragikus „Angyalcsináló"-ja, *Spányi* Béla három kiváló plein-air-je, *Deák Ébner* Lajos vásárjelenete, *Pataky* László és *Papp* Henrik lélekbe markoló genrejai, *Roskovics* Ignác népszerü „Ifjú piros almá"-ja és *Skuteczky* Döme ismert, kedves „Könnyü más kárán nevetni" cimü, már klasszikussá lett müvein kivül ott látjuk *Vágó* Pál, *Bruck* Lajos, *Aggházy* Gyula, *Stetka* Gyula, *Hegedüs* László, *Valentiny* János, *Révész* Imre, *Feszty* Árpád, *László* Fülöp, *Innocent* Ferenc müvészetét is.

A *szoborcsarnok* főfalán nagy nevek társaságában találjuk *Karcsay* Lajosét, kinek „Boszorkánykonyhá"-ja elárulja, hogy mily nagy, misztériumok szunnyadoznak a festészettől visszavonult keresdi remete lelkében.

Itt látjuk még a világháboruban tragikus véget ért *Lipóth* Ferencnek, a san francisco-i világkiállitáson kitüntetett monumentális, dekorativ hatásokra törekvő „Ebédvivők" cimü temperaképét.

A jobboldali oldaltermekben folytatód-

nak a régi festészet kisebb méretü alkotásai.

A *VIII. teremben* a derüslelkü *Mészöly* Géza alföldi plein-airjei mellett éles kontrasztként hat *Mednyánszky* László zárkózott, komor, az élet misztériumait kereső egyénisége. Itt vannak *Szinyei-Merse* Pál kisebb tájképei, vázlatai, többek közt a „Majális"-é is. *Deák Ebner* Lajost és *Kacziány* Ödönt, festészetünk e nesztorait több kisebb régi alkotása képviseli itt.

A kiállítás legérdekesebb terme a *IX. kabinet*, ahol többek között táj- és genrefestészetünk primitivjei nyertek elhelyezést. Legrégibb köztük *Schallhaus* Károly, a XVIII. század végéről. *Marastony* Jakab és *Ujházy* Ferenc a holland drasztikumra emlékeztető vásári genre-jai, *Véber* Henrik biedermayer viseletü „Szép Ilonká"-ja, *Sterió* József „Parasztlakodalom", *Borsos* József „A kis szomjas" cimü müvei, id. *Markó* Károly ritka magyar tárgyu tájai igazi különlegességek azoknak az értékeknek a társaságában, kiknek neveit a katalógus van hivatva felsorolni.

A *X. teremben Székely* Bertalan temperamentumos tájképtanulmányai mellett „Ágnes asszony"-ának vázlatai és „Zivatar" cimü genre-ja válik ki. Itt találjuk a magyar tájképfestés Petőfijét, *Lotz* Károlyt, aki költő hasonmását nemcsak az Alföld és a magyar ló hódoló szeretetében követi, hanem a magyar nő iránti érdeklődésének nem ritkán érzékiességében is. Nagynevü tanitványa a határozott konturokkal és szinfoltokkal dolgozó *Thán* Mór.

A VII. terem a magyar impresszionizmus szülőföldjének, Nagybányának neveltjeié. Az alapitó *Hollósy* Simon, *Ferenczy* Károly, *Réthy* István, *Thorma* János, *Iványi-Grünwald* Béla neve mellett számoséról csak most vesz tudomást a közönség. Igy pl. a nagytehetségü, korán elhunyt *Maticska* Jenőéről, *Mikola* Andráséról, *Jakab* Zoltánéról.

Az élő müvészek alkotásai a *III. teremben* kezdődnek. Az itt kiállitó müvészek nevei közül kiemelkedik *Glatz* Oszkáré, a magyar Millet-é, kinek dolgozó földmüvesei az istenes munka szimbolumaivá magasztosulnak. *Fényes* Adolf pompás szinkultura alatt elhomályosul, amit Glatznál lényegnek mondottunk. *Bosznay* István hangulatos, igaz mocsaras tája, *Iványi-Grünwald* Béla „Cséplés"-e és *Kernstock* Károly „Tornácon ülő parasztlány"-a emelkedik ki még az együttesből és *Koszta* József „Kapálók"-ja, kinek ujabb dolgai erősen modorosak.

Az *V. teremből Rippl-Rónay* József finom szinkompoziciói, *Perlmutter* Izsák tarka genre-jai, valamint *Hatvany* Ferenc br. „Őszi napfény"-e és *Rudnay* Gyula „Erdőszéle" c. müve emlitésreméltók.

A *VI. teremben Bosznay* István balatoni tájai mellett finom tónusu, borongós őszi hangulata, *Vaszary* János egy régebbi tanulmánya és *Szüle* Péter interieur-je mellett *Csuk* Jenő, *Szabó* Dezső, *Aldor* János László nevét kell még emlitenünk.

A *XI. teremben Glatter* Gyula angol felfogásu „Felhős táj"-a és *Poll* Hugó „Krumplikapálók" cimü müve hivja fel a figyelmet.

A *XII. terem* óriási anyagából kiemeljük *Tury* Gyula, *Vastagh* Géza, *Teuchert* Károly, *Barkász* Lajos, *Horváth* Béla, *Eölvedy Gachal* József, ifj. *Gaár* Vilmos és *Heintz* Heinrich nevét.

A *XIII. terem* a szélső modern irányokat foglalja magába. Itt *Vaszary*-nak egy elég higgadt „Hazatérő tehenek"-et ábrázoló tájképe, *Emőd* Aurél pesti uteái, *Basilides* Sándor egyéni stilusa, *Szobotka* Jenő geometrikus felfogása, valamint *Cziffer* Sándor és *Remsey* Jenő egy-egy képe az érdekességek.

A *szoborcsarnokban Lorántfy* Antal és *Izsó* Miklós kisplasztikai alkotásain, *Zala* György „Szántás"-án és *Pásztor* József „Bucsuzkodás" cimü genre-ján kivül két tősgyökeres magyar szobrász kollekciója érdemel figyelmet, *Beszédes* László és *Damkó* József genrealakjai. Rajtuk kivül *Siklódy* Lőrinc, *Nemes* György, *Bory* Jenő szerepel még kiemelkedőbben.

A szoborcsarnok falán elhelyezett grafikai anyagból kiválanak a sok jó közül is *Zádor* István és *Komjáthy-Wanyerka* Gyula tájai.

A kiállitás nagy kulturesemény nemcsak a benne szereplő muzeális értékü anyag miatt, hanem azon érdeménél fogva is, hogy sok elfelejtett, vagy nem is ismert magyar zseni nevét vetette felszinre.

szájai és ezután a másik ügyes mozdulattal kiemelte arany fogsorát. E müvelet elvégzése után a támadók megfenyegették áldozatukat, hogy negyedóráig ki ne merjen lépni az utcára, mert különben lelövik. Az áldetektivek ezután gyorsan távoztak és elvegyültek az utca forgalmában.

Biztos nyomon ...

Ilyen és ehhez hasonló büncselekmények egész sorát követték el a vekmerő gonosztevők, akik azonban végül mégis csak lépre mentek. Tegnap ujabb feljelentés érkezett a zsarolók ellen a főkapitányságra. A bejelentés szerint egy Kazinczy-utcai kereskedő lakásán a reggeli órákban megjelent két fiatalember és rátámadtak a mit sem sejtő áldozatra:

— *Államrendőrségi detektivek vagyunk! Ön ellen feljelentések érkeztek a rendőrségre, azonnal öltözzön fel és jöjjön velünk.*

A kereskedő sejtette, hogy szélhámosokkal van dolga, ezért erélyesen tiltakozott az előállitás ellen. A két áldetektiv erre lefogta *az egyik kötelet vett elő a zsebéből, megkötözte az áldozat kezét, majd durva lökdösések kiséretében levezették a lépcsőn.* Az utcán a fiatalemberek beszélgetni kezdtek a kereskedővel és amikor már közel értek a főkapitányság épületéhez, az egyik igy szólt hozzá:

— *Maga gazdag ember, négymillió koronával el lehet intézni az ügyet.* Magának megéri a dolog ezt a pénzt, mert akkor békében hagyjuk és *az aktát elsülyesztjük.*

A kereskedő, csakhogy szabaduljon kényelmetlen helyzetéből, kijelentette, hogy kétmillió korona van nála, ezt azonnal átadja, *a másik kétmilliót pedig ma délelőtt az egyik Rákóczi-uti kávéházba fogja elvinni.* A zsarolók elfogadták az ajánlatot, átvették a kétmillió koronát és szabadon bocsátották áldozatukat. A kereskedő bejelentette az esetet a rendőrségen, ahol azonnal tisztában voltak vele, hogy a vesszedelmes zsarolók ujabb mérnyletéről van szó. *Róna* felügyelő megbeszélte a kereskedővel, hogy másnap reggel pontosan jelenjen meg a kétmillió koronával a Rákóczi-uti ka-

Nemzeti Ujság 1927 I

Január 24-én est[e] az egységespárt ér[te]kezlete és ismerkedő [es]te

A párt nevében Rakovs[zky] üdvözli a miniszterel[nök]et

Az egységespárt vezetősége [fel]siti a párt tagjait, hogy *a párt[ér]tekezlet nem január 25-én, mint eddig [el]állapitva volt, hanem január [hó] este 6 órakor lesz* az egység[párt] ségében és ugyanazon a[z] órakor lesz az ismerkedés[i es]te Hungária-szálló nagy[terem]ben. Az értekezleten és pártv[acso]ra elnökkel együtt a kor[mány] a főispánok, a tör[vény]hatósági felsőházi és az alsóh[áz] tagok és képviselők r[észt] *kovszky* Iván, a párt [ügy]vacsorán és az u[tóbbi] a[z] lasztások eredmén[yei]t[ől] téssel üdvözli a p[ár]t[el]ván gróf miniszter[elnök].

A komárom[i]

Klebelsberg Kunó gr[óf] lentettük, nem a [vá]tartja meg és igy a [vá]ság *Denhof* Antal o[rszá]kultuszminiszter titkárát lési képviseletével megbiz[ta]rület kilencvenöt százalékb[an] annál nagyobb meglepetés[sel] lasztóközönség arról, hogy [ki] is pályáznak a mandátumr[a]. *ezért sem lehet kilátásuk a s[i]*szák mögött, mint hirlik, ezek a harcot folytatnak a mandátumér[t] elkövetnek, hogy befolyás[uk]a maguk javára értékesít[sék] gulatából itélve azonban [ez] olyan egységesen fog [a] maga állani, mint azt a kultu[szmi]megválasztásakor tette.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Miklós Barabás

BUDAPESTER RUNDSCHAU

B-26-11

1980 SEP 1

1021

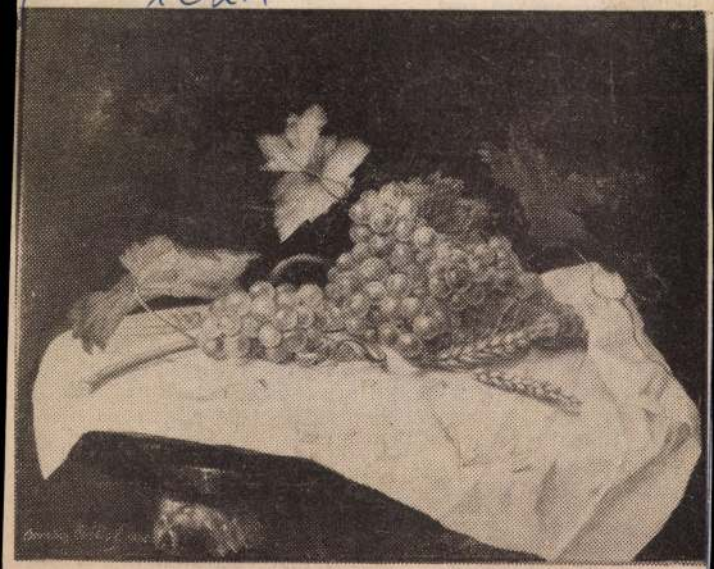

Miklós Barabás (1810—1898): Stilleben
Ungarische Kunst 1780—1830

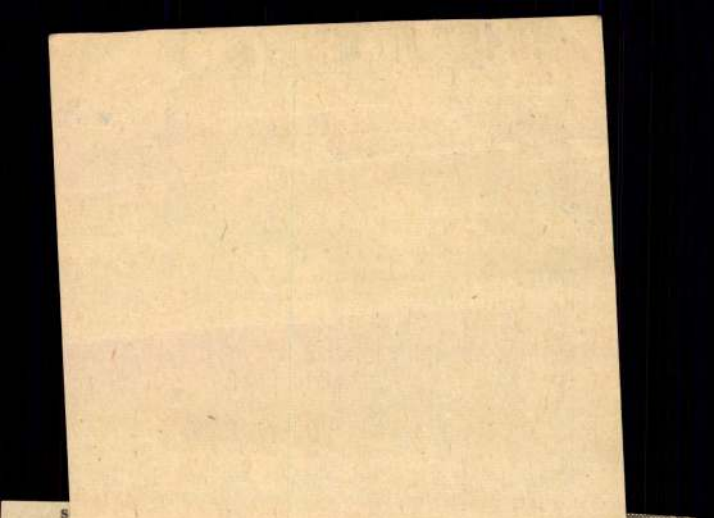

lich vier Broschüren zusammen, für jede Nationalitätensprache stellen wir jährlich tausend Bücher vor. Neben bibliographischen Angaben machen wir auf den Inhalt, die angesprochene Leserschicht aufmerksam und legen auch fest, ob ein Buch zum Grundbestand einer Bibliothek gehört oder nicht. Die Bibliothekare können entscheiden, ob sie es bestellen oder nicht."

Gehen wir davon aus, daß der Bibliothekar das Buch bestellt. Warum kann der Buchvertrieb die Bestellung oft nicht erfüllen?

„Während wir an unserem Ratgeber arbeiten, ist das gefragten Neuerscheinungen. Ein schwieriges Problem ist die enorme Verteuerung gewisser Bücher aus dem Ausland. 1976 kostete ein aus Jugoslawien bezogenes Buch durchschnittlich 81,57 Forint, im Vorjahr waren es schon 159,44 Forint.

Den 1972 erlassenen Richtlinien zufolge sollten auf tausend Vertreter einer in Ungarn lebenden Nationalitäten jährlich 50 Muttersprachenbücher (à 30 Forint) und mindestens zwei Muttersprachenzeitungen ode -zeitschriften (jährlich 300—400 Forint) entfallen."

Barabás.

B-26-12

Magyarság, 1927. nov. 13.

* **Milliárdos ajándék a Szépmüvészeti és Iparmüvészeti Muzeumnak.** Milliárdokat érő ajándékot kapott a Szépmüvészeti Muzeum özvegy *Perlep-Procopius* Vilmosné szül. *Werther Olga hagyatékaként.* A nagylelkü ajándékot *Procopius* Béla követségi tanácsos adta, aki édesanyjának messze földön hires és harminc éven át kiváló tudással, izléssel szerzett gyüjteményét az örökhagyó kivánsága szerint muzeumainknak engedte át. Megható és lélekemelő érzés ezt a gyüjteményt az Iparmüvészeti Muzeum — holnap megnyiló — kiállitásán megszemlélni. A hagyaték két részből áll, mintegy ötszáz darab miniatür-festményből és értékes családi képekből, ez a Szépmüvészeti Muzeum tulajdona és alapját fogja adni a miniatür gyüjteménynek, mely eddig olyan szegényes és hiányos volt. Ezek a miniatürök a XVI-ik századtól a XIX-ik századig szereplő mesterek legválogatottabb és legjelentékenyebb gyüjtése, Daffinger, Ender, Hummel és más francia, angol, olasz, osztrák müvész képei közt a magyarok közül Barabás, Melegh, Medvey szebbnél-szebb alkotásaival történeti nevezetességü arcképek a Habsburg uralkodóház sok tagjával, hadvezérekkel, nagykövetekkel, udvari hirességekkel, zeneköltök, tudósok, irók arcképeivel. Ott látjuk a gyüjtő Perlep-Procopiusné két képmását is Canritól és a sokkal müvésziesebb Vastagh Györgytől. Az iparmüvészeti anyag — mely az Iparmüvészeti Muzeum tulajdona — különösen Mária Terézia korabeli gyüjtésével sokoldalu és csodálatosan gazdag. Az ónlárgyak négy nagy tárlóban, templomi és háztartási edények, gyertyatartók, kannák, tálak, palackok, kupák, plakettek válogatott sorozata. Négy másik tárlóban gazdag porcellángyüjtemény, különösen Alt-Wien készitmények. Ritka szép csészék, tájképes állóórák, kosztümös alakok, kurucok és katonafigurák, üvegserlegek, aztán csiszolt poharak, szelencék, ékszerek, zsebórák muzeális darabjai, egy külön tárlóban az evőeszközök szép gyüjteménye. Mindez pedig antik butorok, disz es irószekrények, asztalok, támlás-székek, céhládák, ágyak, lábas-órák stilszerü keretében. Páratlanul finom izlés, szaktudás, szeretet és nagy vagyon évtizedes fáradhatatlan munkája tudta csak ezt a sok kincset igy összegyüjteni. Nemzeti gazdagodásunkat jelentik és az adományozó nevét hálásan kell megjegyeznünk. Látható még ezen a kiállitáson az Iparmüvészeti Muzeumnak adott egyházi mükincsekből: drágaköves keresztek, ereklyetartók, gyürük sorozatából összeálli tott kollekció is, amelyet *Vay* Péter gróf adott a muzeumnak, *Apponyi* Sándorné grófnő szép perzsa lakkmunkákat és disztálakat adományozott, *Benczur* Gyula hagyatékából pedig értékes jelmezek és himzések jutottak a muzeum birtokába. Nagy nyeresé günk az itt kiállitott kincsek ilyen változatosan szép, értékes, ma már meg se szerezhető [illegible] teménye.

Plán Jenő—*Jolles*, szerdán, (Z. fél 9.)

Schwartz János dr., Németország nagyobb városaiban őszinte nagy sikert aratott. Budapesti bemutatkozása, november 20-án. Müsoron: Haydn- és Mendelssohn-oratóriumok. Brahms, Bartók, Kodály, Gellért, Wolff és Mahler dalok.

Székely Julia 22-iki, nagy érdeklődéssel várt zongoraestjén Bartók, Kodály, Debussy, Beethoven, Liszt stb. müveket játszik.

Szatmári Tibor, a magyar zongoramüvészet büszkesége, 23-iki hangversenyén méltán feltünést keltő müsort fog adni.

Licinio Refice nagyszabásu oratóriuma: Trittico Francesano bemutatása 27-én, 260 szereplővel, a szerző vezényletével.

Szekeres orgonaestjén *Tutsek* Piroska és Ilonka és *Faragó* István müködnek közre, november 27-én. (Z. fél 9.)

K. Kallivoda Olga dalestje, december 3-án.

M. Hambourg (Amerika) zongoraestje, december 5-én.

Fráter Lóránd II-ik magyar nótaestje, december 15-én.

Kovács István zongoraestje, december 20-án.

* **„Studió" hangversenyiroda.** Jegyiroda: Váci-utca 2. Telefon 966—18. Igazgatóság: Türr István-utca 8. Telefon 142—24.

Medgyaszay Vilma dalestje ma, fél 9 órakor a Zeneakadémiában. Jegyek egész nap a helyszinen.

Keéri-Szántó Imre zongoraestje, november 26.

Bartók Béla zongoraestje, november 26-án.

Révész Béla jubiláris szerzői estje, december 4-én.

Ifj. *Békeffy* István és *Vadnai* László szerzői estje, december 8-án.

Rózsahegyi, Somogyi Bogyó és *Kiss* Ferenc magyar-estje, december 11-én. Bevezeti: *Szép* Ernő.

Ascher Oszkár előadóestje. Basilides Mária közremüködésével, december 11-én.

B-26-13
Barabás

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1967 JAN 27

MAGYAR NEMZET

1021

— **Kétmillió forint értékű magángyűjteményt** vásárolt meg Pécs városa. A csaknem 400 darabból álló anyag dr. Tompa Kálmán műgyűjtő tulajdona volt. A gyűjteményt, amelyben Barabás, Munkácsy, Szinyei-Merse, Benczúr, Hollósi, Réti István, Rippl-Rónai, Rudnay, Gulácsy, Csontváry, Egri, Szőnyi, Barcsay és több ma élő festőnk műve található, a Janus Pannonius Múzeum kezelésébe adta a városi tanács

sajtóértekezleten ismertette a magyar és külföldi sajtó képviselői előtt *Kim Ir Szen* levelét, amelyet *Kim Rjong Zonhoz*, a Washingtonban működő Koreai Intézet igazgatójához inté-

Barabás Miklós

B-26-14

Népszabadság, 1985. IV. 22

1828 decemberében *„Megkülönböztetett magyar ifjú”* címmel híradás jelent meg Kolozsvárott, az *Erdélyi Híradóban*, mely nem kevesebbet állított, mint hogy „...az egész Nemzet dicsőségének fogja tartani, mikor hallja, hogy hazánkban efféle szembetűnő elmék teremnek, melyeket kézzel-lábbal gyámolítgatni szintúgy ditsőség...” A megkülönböztetett ifjú, ki a „szépírás, rajzolás”, de kivált a portraitírozás mesterségében magát oly szépen kimüvelte,

Barabás Miklós,

a XIX. század bontakozó magyar nemzeti művészetének vezéregyénisége. Az a festő, akinek nem csupán a kor legjelentősebb személyiségeinek képmását köszönhetjük, de

kiállítása a Budavári Palota C épüle-

BOROS JENŐ FELVÉTELE

akiről megfordítva is elmondhatjuk: jelentős személyiségnek érezhette magát — kivált az 1840-es évektől fogva — az, akit Barabás Miklós csak egyszer is megörökített. A Magyar Nemzeti Galéria június közepéig nyitva tartó tárlata most a mester múzeumban és magángyűjteményekben megőrzött akvarelljeit — arcképeit, egész alakos festményeit, tájképeit — tárja a látogatók elé a *Budavári Palota C épületében.*

Bárdos Éva

lán elhelyezett emlék
ünnepségen *Csendes*
MEASZ NÜB alelnöke
mártírokra, mindazokr
kor a börtön falai kö
tek. Ezután a Nácizmu
nek Bizottsága és a M
ták Országos Képvise
ben koszorút helyeztek
táblánál. (MTI)

Barabás Miklós
tében.

eredményhir

a változatos rendezv
sorozata tette az esen
raszerető fiatalok se
majd pedig az új Ne
javára adott gálaesten ünnepelték a győzteseket és azokat a jeles művészeket, akik kezdettől a Péchy-alapítvány támogatóiként szerepelnek a rendezvényen. Az idén huszadszor rendezték meg a győri országos döntőt, amelyen az összes megye és a főváros valamennyi kerülete képviseltette magát versenyzőivel. Országszerte harmincezer középiskolás fiatal és szakmunkástanuló vett részt az előversenyeken. Közülük került ki a győri döntő 121 részvevője. Legjobbjaik a tegnapi záróünnepségen vehették át

Barabás Millós, festő B-26-15

Sümegi György: Szilády Károly archepicsarnoka 72-76

Forrás, Kecskemét, 1982. május XIV/5

Kiss Bálint: Fördős Lajos, 1854.

Barabás Miklós: Fördős Lajos, 1856.

SÜMEGI GYÖRGY

SZILÁDY KÁROLY ARCKÉPCSARNOKA

Az első kecskeméti nyomdász, Szilády Károly nevét a hazai művészettörténet-írás egyetlen vonatkozásban őrizte meg s ráadásul tévesen. Hoffmann Edit — Barabás Miklós monográfusa — hivatkozik rá így: „Barabás 1858-ban ezt írja Szilágyi Károlynak". A most már helyesen: Szilády Károlynak írt, többször idézett Barabás-sorok „... az ilyen kis lithographiákról, mint kis aquarellekről végképpen lemondottam. Legcélszerűbb lenne photographiroztatni és Rohn által kőre rajzoltatni". (A névelírást egyébként máig makacsul átveszik Hoffmanntól, aki a kortárs történész, Szilágyi Sándor vezetéknevével „ajándékozhatta" meg Sziládyt, a nyomdászt.)

Az idézett levélrészletből kitűnik, hogy Szilády litográfia (k), azaz kőrajz(ok) készítését kérhette Barabástól, aki viszont a maga munkája helyett azt ajánlja, hogy fénykép alapján Rohnnal csináltasson kőrajzot a nyomdász, ő már nem vállalkozik ilyesmire. Az arcképek, pontosabban a litográfia arcképek fénykép segítségével történő elkészíthetésének korai felbukkanása miatt szokták idézni ezt a Barabás-levélrészletet. Az igazsághoz azonban az is hozzátartozik, hogy Barabás korábban több kőrajzot elkészített Sziládynak, élő modell alapján, ülés után, anélkül tehát, hogy közvetítőül fényképet használt, vagy akkor már használhatott volna, mint ahogy ezt 1858-ban javasolja.

Barabás Miklós: Tompa Mihály, 1855.

Marastoni József: Szász Károly, 1864.

Egyáltalán ki volt Szilády Károly és vajon milyen célra és hát kikről készített számára kőrajzokat Barabás Miklós? Csak Barabás dolgozott-e a kecskeméti nyomdásznak vagy esetleg más(ok) is? Ha igen, kik voltak ezek, mikor és milyen munkát végeztek?

Önéletírásában így mutatkozik be: „Én Szilády Károly születtem Pesth vármegyében, helyheztetett Szalk. Sz. márton mezővárosban, az odavaló prédikátor N Tiszt. Szilády Péter és Cséppán 'Susánna Szüleimtől, 1795-dik Esztendő Februárius Hónapja 5-dik napján. Apróbb oskoláimat Debreczenben a' helybeli Collégiumban végeztem; de nehéz hallásom miatt, melly huzamos betegség következtében 1804-ben esett reám, a' felsőbb tanulmányokat tovább nem hallgathatván, Szüleim gondoskodása a' Könyvnyomtatás Mestersége kitanulására Bétsbe küldött 1810-dik Esztendő tavaszán; melylyet ott elvégezvén, visszajöttem 1814-ben ősszel 's Pesten folytattam munkálkodásomat 1816-dik esztendő Octóbere végéig. Ekkor Debreczenbe küldöttek Szüleim az itt Édes Anyámról reánk néző örökség gondjaviselésére és öreg Nagy Anyám tartására. A debreczeni Typográphiában felvevődtem 1816-dik Eszt. November 10-dik napján 's itt voltam folyvást egész 1833-dik Eszt. Április utolsó napjáig; a' mikor a már elébb munkába vett önnön magam számára állítandó Typographiához szükséges Privilégium kieszközlése végett Debreczent elhagytam". Debrecen elhagyása után azonban még nyolc nehéz és küzdelmes év telt el (közben 1837-től a pápai ref. főiskola nyomdájának volt társtulajdonosa) míg végre az addigra már 30 éve nyomdász Szilády Károly 1841. július 1-én (1981-ben volt 140 éve!) megnyithatta „könyvnyomtató intézetét" Kecskeméten. Joós Ferenc szerint: „A kiadásában megjelent könyvek egy részéhez a szüksé-

ges metszeteket fia, Szilády József készíti . . . Később Barabás Miklóst kéri fel kiadványai illusztrációinak megrajzolására. A művész és a nyomdatulajdonos között állandó kapcsolat létesül. Barabás 1855-ben magáról a nyomtatómesterről is fest életnagyságú mellképet". A most idézett sorok is tovább pontosíthatók, de haladjunk sorjában.

A kecskeméti Szilády-nyomdában készülő könyvekhez — már a legelsőkhöz is — valóban szükség volt bizonyos metszetekre, képes és rajzos táblákra, magyarázó ábrákra s illusztrációkra. Annál is inkább így van ez, mivel Szilády számos tankönyvet kiadott, amelyek nem nélkülözhették a megértést és a tanulást egyaránt segítő-könnyítő képes táblákat s magyarázó rajzokat. Ezek egy része Szilády egyik fia, a nyomdászatot német földön tanuló és magát a rajzolásban és grafikai sokszorosításban is tökéletesítő József kezétől valóban származhatott. De hogy az illusztrációkkal kiadott könyvekben pontosan mely rajzok őrzik Szilády József kezevonását, azért is nehéz eldönteni, mert a kiadványokban nem tüntették föl a rajzoló nevét s kezétől csupán egy-két jelentéktelenebb önálló rajzocska maradt (Katona József Megyei Könyvtár), melyek nem nyújtanak elég alapot a megjelentekkel való sikeres összehasonlításra.

Szilády Károly megbízható szakismerete és körültekintő, a legapróbb részletekre is kiterjedő nyomdászi szaktudása nemcsak a könyvsajtóján könyvvé formálódó kéziratok csiszolására, minél jobbá tételére szorítkozott, hanem volt figyelme a könyvek formájára, alakjára, alkalmas betűk megválasztására, a szövegtükrök kialakítására, a paginázására, a külső és belső címlapok esztétikus megjelenítésére, a szép, igényes kötésre és természetesen a mellékletek, képes táblák, betű- vagy számtáblázatok technikailag is a lehető legjobb kialakítására. 1842. április 27-én írta Warga János professzornak Nagykőrösre: „A' fametszetekre nézve kérem figyelmeztetni az ifjakat, hogy ne metszék a' finom vonalakat olly túlzott mélyen".

Szilády Károlynak fiával, Józseffel folytatott levelezéséből az is kiderül, hogy a könyvnyomtató élénken és naprakészen figyelte a nyomdászat és a hozzá is kapcsolódó grafikai művészetek minden újítását és nem győzte a hozzá képest kevés szorgalmú és kevéssé rendszerető fiút arra kérni és buzdítani, hogy mindent tanuljon meg, hiszen itthon majd a haza javára munkálkodhat és elsőül élhet az idegen országokban megtanultakkal. Még olyan újdonságokra is fölhívja a figyelmét (pl. az üvegnyomatra), ami később nem lett hasznosítható a nyomdászatban. Szilády a 40-es évek második felében és az 50-es évek elején több levelében is említi, hogy József hazaküldött és esetleg a nyomdászatban is alkalmazható rajzainak és „metszetvényeinek" mennyire örült. E levelek is valószínűsítik, hogy Szilády József valóban készített metszeteket az apja nyomdájából kikerülő könyvekhez. Talán főleg sormintákat, záródíszeket és esetleg illusztrációkat. Annyi biztosnak vehető, hogy a Szilády-nyomda megindításától kialakult a természetes igény bizonyos rajzok, metszetek, magyarázó táblázatok, sőt irodalmi kísérőrajzok készíttetésére és könyvekben való közlésére. Könyvekhez a szerző arcképét adni a belső címoldallal szemben már régóta szokásban volt irodalmunkban. Szilády egy 1854. május 2-án kelt levelében írja: „Pár évvel előbb Szilády László úr arczképe lerajzolása alkalmával Szilády előadta, hogy a Papi dolgozatok könyv-füzetek egy-egy lelkész arczképével ellátva" jelenjenek meg. Ilyen célra készíttetett tehát kőnyomatokat, litográfia arcképeket Szilády. A legjobb minőségű köveket Németországból hozatta Kecskemétre s ha valamelyik művész elvállalta a megrendelt arckép ülés utáni (ha élt a modell) kőre rajzolását, akkor Szilády elküldte neki a követ, majd megrajzolás után visszakérte s maga postáztatta, illetve hát gondosan becsomagolva küldte postakocsival Bécsbe legtöbbször a Reiffenstein és Röschféle nyomtatóintézetbe vagy Pestre a Barabás-levélrészletben is emlegetett Rohnhoz. (A gondos és körültekintő szervezéshez, az élő emberről való rajzoláshoz egy adalék. 1855. június 29-én írja Szilády Vas Gerebennek Pestre: „t. Tompa Úrnak be kellene

fáradni Pestre Barabás Úrhoz, kivel már régebben egyességre léptem könyvemhez tartozandó arczképek kőre rajzolása iránt".) Az elkészült kőrajz arcképeket aztán könyvekbe ragasztva vagy külön, finomabb, nagyobb alakú kínai papírra nyomtatva egyedül, szólóban is forgalmazta. „Képeket is tettem a' pakétba, 's mivel ezek, az egy Kiss Bálint úréin kívül mind *élő papok* képei: reménylem elkelnek." (Fräenkel Bernát miskolci könyvárusnak 1857. március 1-én küldött levélből.)

Nézzük ezek után végre, hogy mely művészek s kikről készítettek kőrajz portrékat Sziládynak. A szentesi születésű Kiss Bálint, a Nemzeti Múzeum Képtárának őre, ismert történelmi kompozíciók (pl. Hunyadi János a rigómezei csata után) festője saját édesapját, Kiss Bálint volt szentesi ref. papot, a Tudós Társaság volt tagját, valamint Kulifay Zsigmond kunhegyesi és Fördős Lajos kunszentmiklósi ref. lelkészeket rajzolta kőre Sziládynak. Mind a nyomtatás minősége, mind pedig a kőnyomatoknál szokásos, finom, pontozó modor miatt kiemelkedő jelentőségű az édesapjáról készült arcmás. A másik kettő viszont eddig teljesen ismeretlen volt a magyar litográfiákkal foglalkozó szakirodalomban. (Gerszi Teréz: A magyar kőrajzolás története a XIX. században. Bp. 1960. 155.) Kiss Bálint — amint Szilády hozzá írott levelei is tanúsítják — 1853—54-ben dolgozott a nyomdásznak. De mivel sem a könyvnyomtató, sem pedig szerkesztője (Horváth Döme) nem volt igazán megelégedve az őszintén s valóságosan, szépítés nélkül megfogalmazott arcképekkel, így a továbbiak elkészítését a kor legismertebb s legfoglalkoztatottabb művészétől, Barabás Miklóstól kéri. „... könyveim szerkesztője teljességgel nincs velök (Kiss Bálint munkáival) megelégedve, 's követeli hogy ezentúl Tek. Úrral rajzoltassam az arczképeket. Mivel nagy okom van szerkesztőm kívánatának eleget tenni, de más részről magam is nagyon jól látom Tek. Úr minden műveiből kitűnő utánozhatlan élethűséget: bátor vagyok teljes tisztelettel azon kérdést tenni, hogy volna-e Tek. Úrnak ideje, 's kedve a' közelebbi nyáron *Két* arczképet részemre kőre rajzolni?" (Szilády-levél Barabásnak, 1854. május 2-án.) Barabás ekkor még, 1854-ben elvállalja — nem úgy, mint négy évvel később, amikor Rohn-hoz utasítja a könyvnyomtatót — a megrendelést, hiszen ismeri a megrendelőt, s dolgozott már neki. Korábban, Kiss Bálint foglalkoztatása előtt három arcképet készített Barabás a kecskeméti nyomdásznak (Polgár Mihály 1846., Pap István 1847., Szilády László 1852.). 1854—57-ig valóban szoros munkakapcsolat volt kettejük között. Joós Ferenc idézett megjegyzése tehát erre és csak erre az időszakra vonatkoztatható. A Barabás—Szilády együttműködés művészi emlékei: újabb Barabás-kőrajzok (Szívós Mihály 1855., Tompa Mihály 1855., Fördős Lajos 1856., Katona József 1856., 1860., Révész Imre 1857.). A fölsorolásból is kitetszik, hogy Fördős Lajos arcképét kétszer csináltatja meg Szilády. Kiss Bálintéval „nem lévén megelégedve" kőre rajzoltatja Barabással is a lelkészt. Igen tanulságos együttnézni az egyazon arcról készült kétféle portrét. Természetesen Barabásé a tetszetősebb, a kor ízlésének megfelelőbb s egyúttal a valóságtól messzebb távolodó is. A megrendelő, mármint Szilády tetszését is annyira megnyerték a Barabás-féle szép, kerek portréarcok, hogy a saját arcmását is megrendelte nála. „... két fiam sokszori unszolására elhatároztam magamat arra, hogy kedvökért egyszersmind magamat is életnagyságban Tek. Úr által lefestessem — ha ugyan ezt elvállalni szíveskedne: a' sors ebben is akadályoztatott, mert a' cholera nállunk ki ütvén aug 5—12 kéig éppen házam körül szedte legjobban áldozatait az előkelőbb lakosok közül, 's ily körülmények között, miután gyermekeimtől távol csak egyedül lakom itthon, nem tartanám tanácsosnak házamat s nyomdámat magára hagyni." (1855. augusztus 22.) A levél megírása utáni 14. napon Barabás pesti műtermében lefesti a könyvnyomdászt. Erről az elkészült kép (olajvászon, 66 × 53 cm, Katona József Múzeum, Kecskemét, leltári szám: 56.2.) hátsó oldalára ragasztott cédulán így tudósít Szilády: „E képet festette Pesten Barabás Miklós, 1885 évi September 5-dikén

négy órai ülés alatt, épen 60 év és 8 hónapos koromban, mert születtem 1795-ben február 5-dikén". A mű elkészülte után alig másfél hónappal, 1855. október 28-án Szilády így írt festőjének a képről: „... most író szobámban alkalmas helyen lógg, helybeli s vidéki látogatóim critikájának kitéve; de a'kik egy szájjal erősítik, hogy a' kép hű és tökéletes". Hát igen, valóban így van: Barabás arcképei tökéletesek még a hűség rovására is, ahogy egyébként a kor eszménye megkövetelte. Rajta, mármint Barabáson és Kiss Bálinton kívül Szilády még Marastoni Józsefet foglalkoztatja 1864-ben Szász Károly arcképének kőre rajzoltatásával.

Az 1870-ben meghalt Szilády Károly, a „magyar nyomdászok nesztora" a könyveiben közreadott és szólóban forgalmazott 12 (eddig ennyit tudtam azonosítani, legteljesebb gyűjteményük a Katona József Megyei Könyvtárban, Kecskeméten) litográfia arcképpel beírta nevét a hazai grafika s ezen belül a litográfiatörténetbe, a sajtótörténetbe, de az irodalomtörténetbe is.

A litográfiák igényével és használatával egy önálló műhely fölállításának szükségességét is fölvetette Szilády Károly Kecskeméten. A fővároson kívül is számos magyar városban létesültek litográfiaműhelyek már a reformkorban. Kecskeméten azonban csak Szilády Károly halála után, a századforduló körüli években alapítottak kőrajzműhelyt, melyet évtizedeken át elsősorban a városházi űrlapok s ügyiratok sokszorosítására használtak. A 60-as években még ezeken a gépeken és a kitűnő minőségű, ma már beszerezhetetlen régi köveken újulhatott meg a magyar litográfia Kondor Béla, Révész Napsugár, Ábrahám Rafael, Pásztor Gábor és mások Kecskeméten született műveiben. A kövek, prések, sajtók és nyomtatók régi művek tanúiként évek óta romos, de még helyreállítható állapotban várják újbóli föltámadásukat a Katona József Múzeum alagsorában. Már csak Szilády Károly, az első kecskeméti „szabad könyvnyomtató" példája miatt is érdemes lenne újból használatba venni őket, a magyar művészek s művészet hasznára.

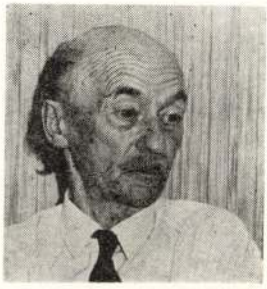

JÉKELY ZOLTÁN

(1913—1982)

Drága Zoli bácsi, tudjuk, hogy nem felelhetsz, mégis utánad kiáltunk: ilyen korán hová siettél!

Szikár alakod visszaint még a fekete kapun túli homályból, de verset Tőled már hiába várunk. Novellát sem küldesz nekünk, Magad sem jössz el közénk kézfogásra, baráti szóra.

Szívünkre csomózott gyászszalagosan bámuljuk kihűlt helyedet. Gyújtana valaki gyertyát: egy csillag kihúnytával ismét sötétebb lett.

Lehajtott fővel búcsúzunk Tőled a Forrásnál őrködő szerető híveid.

Barabás Miklós festő- és grafikusművész
Hőszaki kiállítások

B-26-16

Magyar Nemzeti Galéria,
1983. április

Angol rajzok és akvarellek a XIX. századból (C ép. III. em.)

A 100 lapot a szigetország egyik leggazdagabb rajzgyűjteményét őrző birminghami múzeum kölcsönözte. A századelő nagyjai (Turner, Lawrence, Cottman, Wilkie, Hunt és a Barabás Miklóst akvarellezésre tanító Leitch) mellett a preraffaelita mozgalom alkotói (F. M. Brown, Millais, Rosetti, Ruskin, Sandys és Burne-Jones) is legjobb rajzaikkal szerepelnek a tárlaton. A sort a XX. század rajzművészetére és grafikájára nagy hatást gyakorló Whistler akvarellje zárja. Magyarországon először mutatjuk be ilyen bőséges válogatásban az angol rajzművészetnek ezt a legfényesebb korszakát.

B-26-17

Barabás Miklós, festő- és grafikusművész időszaki kiállítások

Magyar Nemzeti Galéria, 1983. május.

Angol rajzok és akvarellek a XIX. századból (C ép. III. em.)

A 100 lapot a szigetország egyik leggazdagabb rajzgyűjteményét őrző birminghami múzeum kölcsönözte. A századelő nagyjai (Turner, Lawrence, Cottman, Wilkie, Hunt és a Barabás Miklóst akvarellezésre tanító Leitch) mellett a preraffaelita mozgalom alkotói (F. M. Brown, Millais, Rosetti, Ruskin, Sandys és Burbe-Jones) is a legjobb rajzaikkal szerepelnek a tárlaton. A sort a XX. század rajzművészetére és grafikájára nagy hatást gyakorló Whistler akvarellje zárja. Magyarországon először mutatjuk be ilyen bőséges válogatásban az angol rajzművészetnek ezt a legfényesebb korszakát.

A kiállítás május 8-ig látogatható.

Barabás
B-26-19
Nemzeti Újság 1938 V. 10
N.U. 938. V. 10.

A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZET ÓRIÁSI SIKERE AZ ÉSZAKI ORSZÁGOKBAN

Rigában, Helsinkiban, Tallinban és legutóbb Kaunasban turázott a magyar képzőművészet. Minden egyes állomásán óriási sikert aratott. A helyi vezető sajtóorganumok hatalmas cikkekben számoltak be a magyar képzőművészet fejlettségéről és rendkivül magas szinvonaláról. Ugy a konzervativ, valamint a legmodernebb irányu alkotások egyaránt megragadták a vendéglátó közönség figyelmét s szinte kivétel nélkül valamennyi művészünkről értékes megemlékezések voltak az egyes lapokban. Elhalt művészeink közül nagy sikert arattak Barabás, Benczur, Deák-Ébner, Ferenczy, Hollóssy, Lotz, Mészöly, Munkácsy, Paál, Perlmutter, Rippl-Rónai, Székely, Szinyei-Merse, Tornyai, Karlovszky, mig ma is élő és különféle művészeti irányzatot képviselő művészeink közül Aba-Novák, Áldor János, Burghardt, Csók, Edvi Illés, Glatz Oszkár, Iványi Grünwald, Márton, Kóbor, Rudnay Gyula, Szüle Péter és Vaszary, a magyar festőművésznők közül Mattioni Eszter, Müller Ágota, a szobrászok közül pedig Kisfaludy-Stróbl Zsigmond, Sidló Ferenc, Pásztor János, Telcs Ede és Ligeti Miklós.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
ÉSZAK-MAGYAR-
ORSZÁG
1966 OKT 2

B-26-18

1021

Bélyeggyűjtők sarka

Két megfigyelést tehetünk az utóbbi időben a bélyeggyűjtéssel kapcsolatban: az egyik, hogy szinte havonta emlékedik azoknak az újságoknak, napi- és hetilapoknak, üzemi lapoknak száma, amelyek rendszeresen közölnek bélyeggyűjtéssel összefüggő cikkeket, kiállításról beszámolókat, sőt, rendszeres bélyegrovatot is nyitnak. A másik pedig az az örvendetes megállapítás, hogy a bélyegkiállítások szerves részei az országban egyre gyakrabban megrendezett egyes országrészeket, tájegységeket bemutató kiállításoknak. Tájegységi kiállításokkal együtt, bemutatott bélyegkiállítást rendeznek többek között a gőcseji napokon, az alföldi napokon Kecskeméten és Kőszegen.

*

A balatonszemesi Postamúzeum ebben az évben ötödször nyílt meg az érdeklődők részére. A múzeum egyik érdekessége, hogy az épen maradt régi postai lóváltó állomás épületében kapott helyet. Az idei kiállítás a hírközlés fejlődését mutatja be az ősi futárszolgálattól a modern televízióig.

*

Budapesten tartózkodik a két legnagyobb osztrák filatelista szervezet vezetője. Ők mondták, hogy rövidesen megszületik az egységes országos bélyegkiadó szövetség Ausztriában, melynek keretében változatlanul tovább kívánják fejleszteni a magyar filatelistákkal eddig is fennállott, baráti, sokoldalú, közvetlen kapcsolatokat.

*

A MABÉOSZ új székházának ügye a jelek szerint megoldásához közeledik. Az új filatelista központ a VI. kerületben, a Vörösmarty és a Szondy utca sarkán épül fel. Az építkezés megkezdésére megtörténtek az előkészületek. Az épület elkészülte a magyar bélyeggyűjtők régi vágyának teljesülését jelenti majd.

A magyar művész-sorozat kiadása az év végére várható, előreláthatólag 7 értékből és 1 blokkból áll majd. Két értéken Barabás-festmények, kettőn Benczúr, kettőn Munkácsy és az utolsón Szinyei-Merse-művek szerepelnek. A blokk Szinyei-Merse legismertebb festményét, a Majálist ábrázolja. A békéscsabai városi bélyeggyűjtő kör év végén, a magyar művészsorozat kibocsátásával egyidőben, országos jellegű és elsősorban művészeti témájú bélyegek bemutatásával kiállítást tervez. A békéscsabai múzeum ugyanakkor Munkácsy-bemutatót állít össze a nála levő és kölcsön szerzendő Munkácsy-művekből.

Varró Gyula

lüket. Az ózdi lányok két erőssége: Andrikné és Gálné sérülése miatt hiányzott a

és B

(1.)

e: a labdarúgás

hiányzom. Szerencsére nem túl későn felébredtem. Hamarosan kint voltam a pályán. Mondom a bejáratnál a jegyszedőnek: tessék szíves lenni beengedni.

— Minek? Válts előbb jegyet, te kölyök, aztán töröld meg az orrodat — és arrább tolt az útból.

— De én a csapatban a balfedezet vagyok — erősködtem, és kihúztam görbecske lábaimat. Szóval, csak akkor engedett be a jegyszedő, amikor az egyik diósgyőri vezető előkerült.

— Lőtt gólokat?

— Támadó fedezetet játszottam, kevés gólt lőttem, inkább a 11-eseket érvényesítettem.

Krucsay József olyan időszakban volt aktív játékos, amikor még Sárosi, Zsengellér, Cseh Matyi, majd őket követve Kocsis, Hidegkúti, és Puskás játszott. Ugy hasonlítja össze a két nagy hármast, hogy az előbbiekben több volt a taktika, a raffinéria, az utóbbiakban az erő és a lendület.

Ha ma játszana, egészen biztos, számításba vennék a nagyválogatottba. Az egykori Észak-ifi válgatott játékos Lázár és Lakat mellett nem tudott szóhoz jutni. Az akkori sportsajtóban divatos volt az összehasonlitgatás. Gyakran felteték a kérdést: vajon melyik balszárny jobb, a Perényi, Bodola, Tóth III., nagyváradi, vagy a Krucsay, Fazekas Túrbéki diósgyőri hármas?

Sok száz mérkőzést játszott, aztán egészségi okokból el kellett hagynia a zöld gyepet. Hitelen eltűnt, sokáig keresték. Azóta letette a játékvezetői vizsgát, az edzői tanfolyamot, sajnos, egészségi okokból e két poszton sem vállalhatott munkát. Jelenleg a labdarúgó szövetségben dolgozik. Figyeli a fiatal tehetségeket, ajánlja őket különböző egyesületeknek, és mint ellenőr, ott sétál a pálya szélén.

— Kik voltak a példaképei?

— Mint gyerek kezdtem a nagyok között, és nekem ma is bácsi Felföldi Sándor, Bohus Lajos, őket Bodola Gyulával együtt mindig példaképemnek tekintettem.

A diósgyőri újtelepi születésű fiú 15 esztendőt töltött el a sportban. Szép sikereket mondhat magáénak. És szép emlékeket raktározhatott el. A diósgyőri szurkolók sem feledkeztek meg Krucsay Józsiról, a nagyszerű balfedezetről.

Boda István

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1980 DEC 8.

ÉSZAK-MAGYAR-
ORSZÁG

Barabás Miklós

B-26-20

1021

Híres magyar festmények bélyegeken

A posta december 9-én, pénteken kiadja a „Magyar festők alkotásaiból" elnevezésű, 7 értékből álló bélyegsorozatot és 10 forintos bélyegblokkot.

A bélyegeken Barabás Miklós, Benczur Gyula, Szinnyei Merse Pál és Munkácsy Mihály 2—2 híres festménye látható.

Egyete

órakor, a Mindszenti rk. temetőben helyezzük örök nyugalomra.

A gyászoló család

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy a drága jó férj, apa, nagyapa és dédnagyapa

DUNCSÁK ISTVÁN

65 éves korában, hirtelen elhunyt. Temetése december 8-án, csütörtökön délután 3 órakor, a vasgyári

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

B-26-21

PETŐFI NÉPE

Barabás Miklós

1966 DEC 8

— A POSTA december 9-én, pénteken kiadja a „Magyar festők alkotásaiból" elnevezésű, 7 értékből álló bélyegsorozatot és 10 forintos bélyegblokkot. A bélyegeken Barabás Miklós, Benczur Gyula, Szinnyei Merse Pál és Munkácsy Mihály 2—2 híres festménye látható. (MTI)

azkodva az igények

s új cikkek

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA

B-26-22

1966 DEC 8

— A »MAGYAR FESTŐK ALKOTÁSAIBÓL« elnevezésű hét értékből álló bélyegsorozatot és 10 forintos bélyegblokkot ad ki a posta december 9-én. A bélyegeken Barabás Miklós, Benczúr Gyula, Munkácsy Mihály és Szinyei Merse Pál híres festményei láthatók.

Istvánt belkereskedelmi

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1966 DEC 9

SOMOGY MEGYEI NÉPLAP

Barabás Miklós

Híres magyar festmények bélyegeken

A posta december 9-én, pénteken kiadja a »Magyar festők alkotásaiból« elnevezésű, hét értékből álló bélyegsorozatot és 10 forintos bélyegblokkot.

A bélyegeken Barabás Miklós, Benczur Gyula, Szinyei Merse Pál és Munkácsy Mihály két-két híres festménye látható.

B-26-23

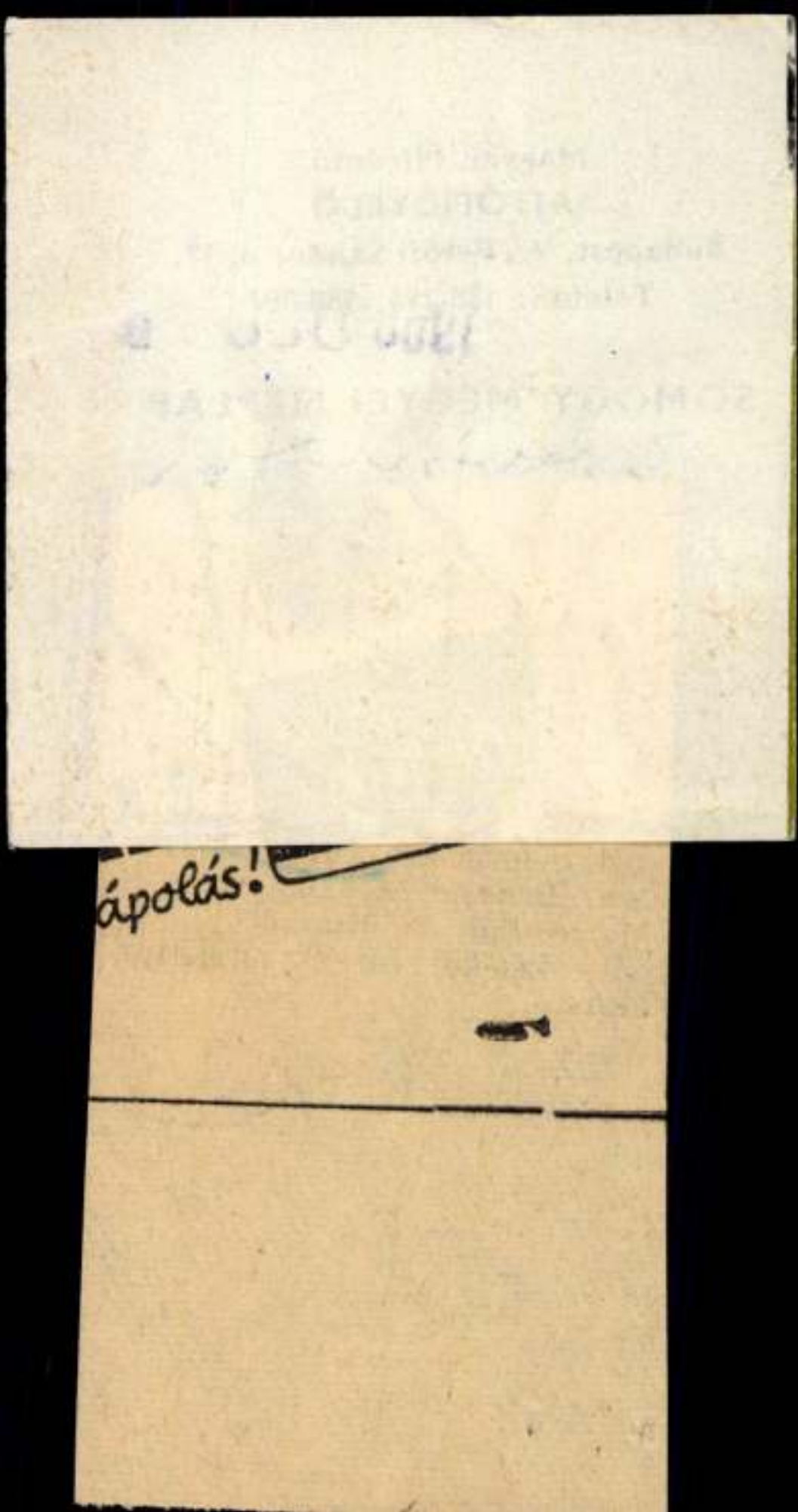
ápolás!

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

B-26-24

KISALFÖLD

1966 DEC 8

Baranya megyei

1021

Hires magyar festmények bélyegeken

A posta december 9-én pénteken kiadja a „Magyar festők alkotásaiból" elnevezésű, 7 értékből álló bélyegsorozatot és 10 forintos bélyegblokkot.

A bélyegeken Barabás Miklós, Benczur Gyula, Szinnyei Merse Pál és Munkácsy Mihály 2—2 híres festménye látható.

(MTI.)

A kiírás szerint vannak kötelező sportágak, melyekben minden vá- alatnál meg kell rendezni a ver-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI HÍRLAP
1966 DEC 8.

B-26-25
1021

4

FESTMÉNYEK—BÉLYEGEN

A posta *december 9-én* kiadja a *„Magyar festők alkotásaiból"* elnevezésű, 7 értékből álló bélyegsorozatot és *10* forintos bélyegblokkot.

A bélyegeken *Barabás Miklós, Benczúr Gyula, Szinyei Merse Pál* és *Munkácsy Mihály* 2—2 híres festménye látható.

k etikája

szednek be. Közismert a rendelet: Az iskola semmilyen címen nem rendezhet gyűjtést — különösen nem a pedagógusházra.

— Én, amint pénzbeszedésről volt szó, helyteleníttettem az egészet — mondja a lakótelepi iskola he-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

B-26-26

KELET-MAGYAR-
ORSZÁG

1966 DEC 9

Barabás Miklós

A posta december 9-én pénteken kiadta a „Magyar festők alkotásaiból" elnevezésű értékből álló bélyegsorozatot és 10 forintos bélyegblokkot. A bélyegeken Barabás Miklós, Benczúr Gyula, Szinnyei Merse Pál és Munkácsy Mihály 2—2 híres festménye látható.

1021

Huszonnégyszeresére nőtt

VII. ker. Ak

Épületlakatos

Barabás Miklós

B-26-27

Magyar genre és tájképfestészet.

A Műcsarnok téli tárlata.

Még élénken él emlékezetünkben az a nagyszerü *akt-kiállitás*, melyet most egy éve rendezett a Mücsarnok. Az akt-kiállitás felölelte a magyar művészet legszebb alkotásait, melyek festményeken vagy szobrászkézből születtek meg. A szobrászati része ennek a tárlatnak különösen szép volt.

Most e tárlatnak folytatását látjuk a Mücsarnokban. A kiállitott anyag ezuttal is roppant gazdag, különösen festményekben, mert hiszen a szobrászat csakis genre-szobrokban szerepelhet. Amit a magyar festészet a mult század elejétől genre- és tájképekben alkotott, abból a Mücsarnok dusan megrakott falai adnak izleltetőt a mübarátoknak. Nemcsak érdekes, de roppantul tanulságos is ez a kiállitás. Retrospektiv részében felsorakoznak az összes művészszereplők, akiket a mai nemzedék alig ismer. Épen ez a nagy értéke a képzőmüvészetnek: az alkotók teste megsemmisült, de müveik tovább hirdetik szellemi erejüket, melyet technikai tudásuk több-kevesebb virtuozitással rögzitett meg.

Valósággal muzeális gyüjtemény az, melyet a kiállitás rendezősége *Petrovics Elek*, a szépmüvészeti muzeum főigazgatója, dr. *Majovszky Pál* min. tanácsos és *Paur Géza* a Mücsarnok főtitkára, fáradhatlan agilitással gyüjtött össze és rendezett el.

Az összes termekben 750 mütárgy került kiállitásra. Ennek a fele elhunyt vagy kiöregedett művészektől való.

Mi, a könnyebb áttekinthetésért, két részben ismertetjük a tárlatot.

1. A mult század magyar genre- és tájkép festészete. Kezdhetjük talán *Barabás Miklóssal*, aki a legmunkásabb uttörő volt. És talán a legelső, aki a magyar népéletet ismerteti. Barabás hosszu életet élt és szereplő kortársai javarészét megörökitette, de érdekelték öt a szines, festői népjelenetek is. Ő, és festő társai a mult század eleji sima, tulfinomitott bécsi festésmodort (a rokoko és empire idők finomkodásának visszahatását) tükrözik vásznaikon. A népies jelenetek is ehhez képest fölötte ildomosak. Egy cseppet se követik a régebbi hollandus genre-festők őszinte naturalizmusát. *Barabástól* az „Óláh család" és a „Gyöngyvirágos leányka", — *Borsos Józseftől* „A kis szomjas". — *Györgyi (Giergl) Alajostól* „A kis müvész", *Véber Henrik* „Szép Ilonká"-ja, *Marastoni Jakab* „Laci konyhá"-ja, *Szemlér Mihály* „Paraszt talicska" cimü müve, *Ujházy Ferenc* „Szüreti mulatság"-a, *Jankó Jánostól* „A népdal születése", — *Than Mórtól* az „Ujoncozás 1838 előtt", mind e kort idézik elénk, bár egyik-másik mü később is született. A tipikus „Galambposták" még Boucher, „poste d'amour"-ját visszhangozzák. A magyar genre-kép igazi felvirágzása *Munkácsy Mihály* nagyszerü geniejével kezdődik. A tárlat nagytermében még látjuk a mester első idejéből a „Befordultam a konyhára" és az „Árviz" cimü kompozicióikat, hogy azután a „Tépéscsinálók"-ban kiforrott művészetét csodáljuk, — a vele egyivásu nagymesterek közül *Székely Bertalantól* a „Zivatar" cimü genre-jelenet két változata. *Zichy Mihálytól* egy egészen szokatlan théma: a „Birkamosás" hirdeti azt, hogy ő is próbálkozott népies dolgokkal.

Munkácsy hatása alatt egész raja támadt a magyar genre-festőknek. Részben elsőrangu, részben kisebb jelentőségü mesterek, de valamennyien a magyar lélek szeretetével és lelkes buzgalmával iparkodtak ismertetni a magyar nép szokásait, jellemét, humorát, a magyar tipus szépségét, szilajságát, falusi- és tanyai életét. Ezen ujabb generáció egyik vezéralakja *Vágó Pál* (aki a párizsi világkiállitás nagy huszárképeit festette). Ezuttal a „Jár a baba" c. pompás müvén látjuk vérbeli magyarságát. A másik vezéralak *Bihari Sándor*, aki nagy biblikus vászna mellett néhány remek genreképet alkotott. Itt most két elsőrendü müve: „A programmbeszéd" és a „Vasárnap délután" idézi fel remek humorát. *Deák-Ebner Lajostól*, a szolnoki vásári jelenetek nagymesterétől, több elsőrendü vászon, *Roskovics Ignáctól* (a költőies oltárképek festőjétől) a „Pici piros alma" és „Kóstolja be édes" c. roppantul népszerü vásznak, *Margittay Tihamér* ugyancsak közismertté vált „Az ellenállhatatlan" c. kompozicióját, *Baditz Ottó*, a legjobb Munkácsy-tanitvány „Angyalcsinálók" c. hires müve, *Aggházy Gyula*, a hirneves népéletfestő „Ebéd"-je, *Pataky László*, az ismert kuruc-festő, „Virrasztók" c. mélységesen tragikus kompozicióját, *Pap Henrik* „Üres bölcső" c. gyönyörü drámai jelenete, *Tahi Antal* „A vasgyárban" c. munkásképe, *Révész Imre*, az ugyancsak jeles Munkácsy-tanitvány, „Táncoló cigánygyerek" c. humoros képe, *Wagner Sándor*, a hortobágyi élet régebbi festőjének „Debreceni hetes fogat" c. müve, *Böhm Pál*, a Tisza-parti jelenetek festőjének néhány kisebb müve, *Greguss Imre* a szabadságharc jeleneteinek „Toborzás" c. részlete, *Feszty Árpád*, a hires biblikus festő „Ménes" c. vázlata, *Skuteczky Döme*, a besztercebányai mester finom velencei genre-tréfája, *Valentiny János*, a nádasdladányi cigányfestő, szép „Cigányleány"-a, *Kéméndy Jenő*, a nemrég elhunyt jeles rokoko-festő „Képzelt beteg" c. bájos müve, *Szobonya Mihály* népies zamatu „Falusi iskolá"-ja, — mind a csodálatosan kivirágzott magyar művésztehetséget hirdetik. A feledésbe merült alakok közül Paur főtitkár nagygerezdi kuriájában fölkereste a 33 év óta hallgató *Karcsay Lajost*, akinek „Almaszüret" és „Boszorkánykonyha" c. nagyobb vásznai demonstrálják: milyen kár volt letenni az ecsetét. *Pállik Bélát*, a hires birka-festőt, néhány érdekes vázlata képviseli. *Vastagh Gézát*, a korán sirba szállt állatfestő izzó magyarságát a két magyar bika párbaja.

Tájképekben ép oly gazdag a tárlat. Az első nagyteremben vonulnak fel régebbi hires tájfestőink, köztük a vezéralak *Munkácsy* hires „Zivatar a pusztán" c. művével, azután *Paál László*, a barbizoniak közt élt nagy erdőfestő „Erdő szélén" c. régebbi müvével. *Kelety Gusztávtól* a „Zugligeti táj", *Telepy Károlytól* a „Magyar hegyvidék", *Brodszky Sándortól* „A Balaton Tihanynál", *Ligeti Antaltól* a „Budapest a Rózsahegyről" hirdeti régebbi tájfestőink természetszeretetét. A kisebb termekben még nagyobb hatással lép fel a mult század második felében életre kelt tájfestészet. Itt látjuk gyönyörü kollekcióban *Mészöly Géza* hires balatoni tájrészleteinek páratlanul finom változatait; itt sorakoznak *Szinyei-Merse Pál* felsövidéki tájrészletei, köztük a „Majális" és a „Ruhateregetés" ragyogóan szines vázlataival; itt élvezhetjük báró *Mednyánszky László* misztikusan finom tájtanulmányait (köztük néhány eröteljes csavargó-tipussal), — itt látjuk *Székely Bertalan*, a nagy történelmi festő elsőrendü tájképsorozatát, és itt ismerjük meg *Lotz Károlyt*, a későbbi nagy freskófestőt, mint a magyar puszta egyik bámulatos rajongóját, szebbnél-szebb ló-csoportjaival, melyek bármelyik hires angol lófestőnek becsületére válnának. Még az elhunyt *K. Spányi Béla* és *Tölgyessy Arthur* finom tájpoézisét képviseli néhány kisebb vászna. Érdekes a régebbi táj-kollekcióban idősebb *Markó Károly*, a Rómában élt klasszikus tájfestő két alföldi gémeskutas tája, melyek egyedüli magyar emlékei voltak.

Az ujabb művészeti fejlődésről egészen a legujabbig — második cikkünkben szólunk. Eljutunk benne egészen a *Kut*-ig. És felsóhajtunk: *quo vadis* magyar művészet?

Kézdi-Kovács László.

Pesti Hirlap 1927 I. 13

care eltörölte a subprefet-knek egynármadre-szét s a mellettük működő vezértitkároknak nyolcvan százalékát. Igaz, hogy tovább is ment, a képviselők számát is apasztotta, de ez olyan dolog, amihez mi nem nyulhatunk hozzá, mert erre van a legnagyobb szükségünk. Igy azt hiszem, hogy teljesen ábránd, amit mondok. Nem az a fő, hogy sok magyar legyen itt, nem is az, hogy mindenki a szükséges dolgát elvégezze, még kevésbbé az, amit egyszer ki fogok mutatni, hogy ilyen államositott, de szociálisan ellenőrzött közigazgatás nélkül nincs szociális biztositás, tehát minden betegség és baleset végzetes, a fontos az, hogy luxusdolgokra legyen pénzünk és nagy cécóval ünnepeljük meg, hogy belenyugodtunk Trianonba és felvesszük vidáman a diszmagyart.

[illegible]

[illegible] van és igy [illegible] szükség [illegible] egy csomó fórumot rakjunk a nyakukba. Meg nagyobb baj van azonban az Alföld városainál. Ezek a nagy városok, Hódmezővásárhely, Kecskemét, Szentes, meg vannak bénulva azért, mert valahányszor vizvezetéket, csatornázást akarnak épiteni, a tanyák leszavazzák őket, mert azoknak semmi anyagi érdekük nem fűződik ahhoz, hogy mindez létesüljön. Itt van az a talajviz, amelyről szóltam, az emberpusztulás az Alföldön, amely a háboru után még irtózatosabb mérveket öltött, mert maga a földreform elég volt ahhoz, hogy az ugarimádást és evvel az egyke-rendszert siboletté emelje a magyar kisgazdánál. A legmagyarabb vidékeinken a legkevesebb embertermelés folyik és mint Zrinyi Miklós mondaná erre: Ihol a veszedelem, ihol az emésztő tűz. Mig városainkat fel nem szabaditjuk a vármegyei gyámkodás alól és az Alföld nagy központjait nem tesszük függetlenekké a tanyáiktól, addig nehézkes minden és pusztul a nép. Az utolsó pillanathoz érkeztünk. Ha Budapest csak január elsején negyven öngyilkost tud felmutatni, ha az országos mezőgazdasági kamara azt jelenti, hogy mezőgazdasági termelésünk is csökken, ha az embermagot az Alföldön szándékosan nem engedjük kikelni, mert csatornázás és vizvezeték hiányában megfojtjuk azt már ötödik éve előtt, akkor ki tud itt az ország jövőjében reménykedni? Nem látjuk azt, hogy egy parádés ország vagyunk, tele [illegible]

[illegible] orosz szó, leforditva: negyedik nap. Péntek: ötödik nap. A napok között választhattam volna tehát még a muszka szótár szerint is, sőt azt is mondhattam volna, hogy kedd és péntek, mert igen jó közmondás az, hogy meglesz holnapután kiskedden, bornyunyuzó pénteken. Akkor lesz meg tudniillik a magyar közigazgatás reformja, amely eddig mindig csütörtököt mondott. Már gróf Szapáry Gyula megindult vele és eljutott egy kétszakaszos törvényig. Az 1906-os koalició nagy tettre határozta el magát, eltörölte a két szakaszt. A nemzetgyülés utolsó esztendejében Rakovszky belügyminiszter javaslatot készitett a közigazgatás államositásáról és ehelyett, mint láttuk, az országgyülés államositása következett be. Most már mi lesz a közigazgatással?

Azt hiszem, mindenkit ez a szó ijeszt meg, hogy „államositás", ezért nem mernek hozzányulni. Pedig meg kellene már szoknunk azt, hogy Ausztriától csakugyan elszakadtunk és olyan történelmi csillagképletet nem lehet elképzelni, hogy mi megint összeálljunk egy osztrák-magyar monarchiában. Ennek ezer és egy oka van, amelynek legtöbbje rajtunk kivül áll, ennélfogva megváltozhatatlan. Ha ez igy van, akkor a régi vármegyét folyton előhozni avval, hogy az alkotmány bástyája és a nemzet közjogát védi, éppen olyan, mintha tegezzel és nyillal akarnánk nekimenni tenkeknek. Egészen más az, ami ellen ma védekeznünk kell. Ausztria nem bánt minket, sem császári hatalom nem üldöz, azt a védekezést, amit ezen a fronton épitettünk fel, nyugodtan lebonthatjuk, mert sokkal nagyobb a veszély, amit ez okoz: nem tudunk Európába átjutni, nem merünk önállók lenni és nem látjuk, hogy talajviz fakad fel a lábunk alatt.

A vármegye ma már teljesen államositva van. Először azért, mert az állam fizeti minden tisztviselőjét, már pedig nem autonomia az, amely másnak tartja a markát. Másodszor azért, mert, mint a mostani felsőházi választásoknál is láttuk, a törvényhatóságokban legtöbbször a kormánybefolyás érvényesül. Evvel szemben teljesen mellékes, hogy választják vagy kinevezik a tisztviselőket, vagy, ami leghelyesebb volna a főtisztviselőkre nézve, a

Tíz év alatt a magyar kultúrtörténelem új kincsesházát teremtette meg a Nemzeti Múzeum

Barabás Miklós.
B-26-28

A magyar kultúrtörténelemnek valóságos kincses tárháza nyílik meg a közönség előtt csütörtökön délben a Nemzeti Múzeumban. *Hóman* Bálint, a múzeum főigazgatója, lelkes munkával, tudós munkatársak, *Varju* Elemér, *Bátky* Zsigmond, *Lukinich* Imre, *Isoz* Kálmán, *Harsányi* Pál és *Hillebrand* Jenő osztályigazgatók támogatásával megvalósította, hogy a Nemzeti Múzeumnak ládákba elraktározott, pincékbe szorult műkincsei kiállításra kerüljenek azzal a felbecsülhetetlen értéket képviselő anyaggal együtt, amelyet tíz esztendő alatt szerzett a Múzeum, nyolcvan százalékban a társadalom áldozatkészsége révén.

Kornberg hóhér pallosa és Lavotta szöghegedűje

A kiállítás történeti osztályában, amelyet *Höllrigel* A. József és *Tóth* Zoltán rendeztek, a legértékesebb tárgyak az Árpádkori emlékek. Van itt egy kettős oszlopfő a somogyvári apátság romjaiból, a XI—XII. századból, egy margitszigeti lelet a XIII. századból, egy homokkő koporsófödél.

A XVII—XIX. századból való agyag- és üvegipari tárgyak között feltűnik egy ónmázas tál, amely 1679-ben készült *Rákóczi* Erzsébet és gróf *Erdődy* Ádám lakodalmára. Egyik szekrény büntetési eszközöket őriz, a régi vallatás kegyetlen eszközeit, fából készült szégyensípot, vas újjszorítót, *Kornberg budai hóhérnak a hóhérpallosát, amellyel Martinovics Ignácot és a társait kivégezte.* Ebben a teremben vannak kiállítva a XVII. és XIX. századból való hangszerek is, köztük egy *„szöghegedű"*, *amely Lavotta Jánosé volt*, egy XVIII. századbeli clavicordium, sárga billentyűin nyomával azoknak az ujjaknak, amelyek két évszázaddal ezelőtt érzelmes dalok akkordjait csalták ki a zongorának ebből a primitív őséből.

Rendkívül gazdag a XVI—XVII. századbeli ötvöstárgyak kollekciója,

Batthyány Lajos tőre

Van ebben a teremben egy szekrény, amelyben kegyeleti tárgyakat őriznek. *Egy mentekötőt egy vadkannak az agyarából, amelyet 1892-ben ejtett el I. Ferenc József, egy ereklyetartót Zrinyi Ilona koponyájának ezüstkjával s egy aranyozott bronztőrt, amellyel gróf Batthyány Lajos, az első felelős magyar miniszter fogságában megsebezte magát, hogy ne kerüljön hóhér kezére. Itt őrzik azt a meisseni fehér porcellán tintatartót is, amelyet a világosi fegyverletétel okmányának aláírásánál használt Görgey Artúr.*

A történeti osztályban, amelynek anyaga néhány órás szemlével szinte át se tekinthető, vannak *Sötér* Kálmánnak, a kiváló magyar méhésznek szabadkőműves emlékei. Egy kötény fehérbőrből, rajta színes szabadkőműves-jelvényekkel, egy okirat, amely *Sötér* Kálmán szabadkőművessé avatásáról számol be, azután céhemlékek sorakoznak *meres nemeslevelét, amelyet I. Lipót adorály* kiváltságlevele és céhszabályzata a kassai barchendszövők számára. *Két Barabás-festményt is sikerült megszereznie a múzeumnak új kiállítása számára.* Az egyik Barabás Miklós 1853-ból származó vízfestménye, amely gróf *Korniss* Anna csillagkeresztes hölgyet ábrázolja és Barabás Miklós egy önarcképe.

A Széchenyi-könyvtár kiállításának az osztálya bemutatja azt a hatalmas anyagot, amellyel *Todorescu* és gróf *Apponyi* Sándor könyvtára gazdagította a Nemzeti Múzeumot. Ennek a kiállításnak az anyagát *Jakubovics* Emil, *Isoz* Kálmán, *Rédey* Tivadar, *Sikabonyi* Antal, *Czobor* Alfréd, *Pukánszkyné Kádár* Jolán, *Bartoniak* Emma, *Kozocsa* Sándor és *Halász* Gábor rendezték.

A legrégibb magyar könyv

Az ősnyomtatványok között szerepel a *Jókai-kódex, a legelső ránk maradt magyar nyelven írott könyv*, amelyben Assziszi Szent Ferencnek és társainak a legendája van megírva és amely 1430-ban készült az óbudai Klarissza-apácák lelki épülésére.

A királyi család emléktárgyai külön csoportba vannak rendezve. E tárgyak közt van Ferenc Józsefnek még gyermekkézzel írott köszöntője, amelyben fejedelmi apját, Ferenc Károlyt üdvözli névnapja alkalmából. Ritka érdekességü tárgy ezek között az emlékek között *Ferenc Józsefnek* egy *Vaisz* nevű emberhez intézett *saját kézírású levele.*

Az 1711. előtti időkből származó magyar vonatkozású nyomtatványok között van egy röpirat, amely egy 1641—42. táján történt állítólagos *szellemjelenésről szól és az olvasók nagyobb bizalmának felkeltésére a könyvnek a címlapján egy hatalmas fekete kéz van: a tisztító tűzből visszatért lélek kézlenyomata.*

Külföldi kiválóságok leveleit őrzi egy másik szekrény, Amadé *Thierry*, Auguste *Rodin*, *Tolsztoj* Leó, *Björnson Björnsterne*, *Lenbach*, *Rabindranath Tagore* levelei, azután a szabadkereskedelem angol apostolának, *Cobdennek levele Szemere Bertalanhoz.* Párizsból 1860 június 30-án ezeket írja *Cobden Szemerének:*

„Tisztelt Uram! Most kaptam meg az ujságokat, amelyek az ön röpiratáról szóló feljegyzéseket tartalmazzák . . ."

Itt van gróf *Tisza* Istvánnak 1911 február 8-án kelt levele is, melyben azt írja egyik barátjának: „Holnap, csütörtökön este kilenc órakor egy pár szép asszony és kolbász lesz nálunk vacsorára. Hogy melyik vonzza ide, azt hagyjuk nyilt kérdésnek. De bizton reméljük, hogy eljön és élvezni fogja mind a kettőt. Kedvező választ kér igaz híve: *Tisza.*"

Érdemes ideírni *Gárdonyi* Gézának *Burger* Gusztávhoz intézett levelét is, amelyben a nagy magyar író egy jegykérést hárít el.

A magyar irodalom világhírét hirdetik a kiállításon Jókai Mór regényeinek svéd, angol, francia, spanyol, román, csehszlovák és eszt nyelvű fordításai. *Madách Ember tragédiájá*-nak holland fordítása és *Petőfi* Sándor költeményeinek francia, német, finn, holland, spanyol, csehszlovák fordításai. *A hirlapkönyvtár megszerezte az első magyar gazdasági szaklap egy példányát.* Ezt a lapot *Pethe* Ferenc adta ki Bécsben 1796-ban.

Rézkori sírok

A régészeti osztály termében a bronzkori emlékek mellett külön felemlítést érdemelnek a bodrogkeresztúri és pusztaistvánházai sírleletek, amelyeket úgy emeltek ki, hogy *a sírban fekvő rézkori csontvázak teljesen az eredeti fekvésükben kerültek be a múzeum kiállítási termébe.* Három scytha kincslelet is látható ebben a kiállítási teremben. Zöldhalompusztán bukkantak e scytha kincsekre, köztük egy aranylemezből domborított szarvasalakra. Van itt egy scytha sírlelet is, amelyet 1927-ben fedeztek fel a szolnokmegyei Nagykörü határában.

Külön érdekessége a kiállításnak a gyógyszerésztörténeti gyüjtemény, amelynek rendezésével *Ernyey* József végzett kitünő munkát.

Az új éremtár, amelyet *Harsányi* Pál rendezett, igen sok görög és római pénzzel és római pénzeknek úgynevezett barbár utánzataival gazdagodott. A zenetörténelmi osztály szintén nagy értéke a múzeum új anyagának.

A Nemzeti Múzeum új kiállításával egyidöben megnyílik a Széchenyi-könyvtár olvasóterme is és a Néprajzi Ház.

(V. T.)

A belügyminiszter egyszakaszos törvényjavaslatot nyújt be a vidéki törvényhatóságokról

Szegedről jelenti a Magyar Hirlap tudósítója: A Szegeden immár 16 éve együttműködő törvényhatósági bizottság felfrissítése érdekében évek óta hiába folyik a harc. A kérdés már a közigazgatási bíróságot is megjárta, ahol kimondották, hogy *az időközi választásoknak és a névjegyzékek kiigazításának törvényes akadálya nincs.* Ennek dacára a városi tanács azon az álláspontom van, hogy nincs értelme a kiegészítésnek, miután az új közigazgatási törvény néhány hónapon belül tető alá kerül s annak alapján *majd megejthetik az általános választ-*

[illegible]

Szombat: Szünet.
Péntek: Nincs előadás.
Szombat: John Gabriel Borkman (az Ibsen-ciklus VI. estje).

Vasárnap délután: Vén leányok.
Vasárnap este: Elzevir.

ÚJ SZÍNHÁZ (½4, 9):
Kedd: Szünet.
Szerda: Dybuk.
Csütörtök: Dybuk.
Péntek: Nincs előadás.
Szombat: Szünet.

NEMZETI SZÍNHÁZ (3, ½8):
Kedd: Az Igazi Passio.
Szerda: Az Igazi Passio.
Csütörtök délután: Az Igazi Passio.
Csütörtök este: Az Igazi Passio (A. bérlet 30.)
Péntek: Nincs előadás.
Szombat: Az Igazi Passio.
Vasárnap délután: János vitéz.
Vasárnap este: Szibéria.

NEMZ. SZIN. KAMARASZINHÁZA (½4, ½8):
Kedd: A krétakör.
Szerda: A szerelem órája (C. bérlet 29. szám).

[illegible] deputáció — [illegible] kereskedelmi és iparkamara elnöke, dr. *Bognár* Géza és dr. *Kertész* Béla ügyvédek — kereste fel a belügyminisztert. A miniszter kijelentette, hogy *még ebben a hónapban egy egyszakaszos törvényjavaslatot terjeszt a Ház elé, amellyel a mostani állapotot egy évre megrögzítik,* miután az új közigazgatási törvény még ez évben feltétlenül tető alá kerül.

Nobile tábornok útban van az Italiával az északi sark felé

Kingsbayból jelentik: Az *Italia* szerdán reggel 4 óra 40 perckor kedvező időben felszállt és egyenest északi irányban repül a 83 szélességi fokig s onnan folytatja útját az északi sark felé. *Nobile* tábornok kedden határozta el, hogy startol az északi sark felé, mert a Spitzbergákon az idő rendkívül tiszta és reggel óta süt a nap. Az északsarki útra *Nobile* tábornok 15 emberét vitte magával és *erős az elhatározása, hogy leszáll az északi sarkon.* Éppen ebből a célból nagyobb ballasztot is visz magával, hogy az északi sarkról a ballaszt kidobásával könnyebben szállhasson fel.

Milánóból jelentik: Nobile tábornok ma a következő szikratáviratot küldte: *Az Amsterdam-szigetek átrepülése után heves északnyugati széllel kerültünk szembe.*

Villásreggeli Berlinben Benes tiszteletére

Berlinből jelentik: *Schubert* külügyi államtitkár ma villásreggelit adott *Benes* csehszlovák külügyminiszter tiszteletére, amelyen résztvett *Marx* birodalmi kancellár, *Curtius* birodalmi gazdasági miniszter, dr. *Schacht,* a német birodalmi bank elnöke, [illegible]

[illegible] szerint mindenben tesztelete és szamottevő tagja. Pontban 7 órakor érkezett meg a temetésre *József Ferenc* királyi herceg, aki

[illegible]ltözött banditák [illegible]nadása

[illegible] összeférhetetlen [illegible]sztviselők ellen

Görgey István képviselő egy beszédével polemizált ezután *Gaal* Gaszton, amelyben Görgey azt tanácsolta, hogy a baromfitenyésztéssel lehetne a mezőgazdaság helyzetén segíteni, majd beszédét azzal fejezte be, hogy

a magyar agrárizmusnak szüksége van tisztességes kereskedőosztályra, mert a kereskedelem munkája nélkül nem élhet meg az agrártársadalom.

Mi lesz Herrmann Miksával, ha megbukik

Herrmann Miksa kereskedelmi miniszter nyomban válaszolt Gaal Gaszton beszédére. Elismerte, hogy a vámtarifa revíziója szükséges és jogosult. *Herrmann* Miksa azt vitatta, *hogy ha nem hoznának be nyersanya-*

[illegible] miniszter, [illegible] szocialista képviselő megkérdezte:

— *És a Talbot?*

Bárdos Ferenc szociáldemokrata képviselő beszélt ezután, aki rövid felszólalásában a kormány gazdasági politikáját bírálta és az appropriációt nem fogadta el.

Ezután szünet volt, majd *Mándy* Samu szólalt föl, aki a mezőgazdaság válságos helyzetét tette szóvá és határozati javaslatot nyujtott be, hogy a kormány e téma megbeszélésére hívjon össze egy ankétot.

Mándy Samu után gróf *Bethlen* István miniszterelnök állott fel szólásra. *Az ülésnek erről a részéről lapunk más helyén közlünk tudósítást.*

Csendőröknek ö[illegible] rablótán[illegible] a monasztir—och[illegible]

Belgrádból jelentik: A monasztir—

Barabás Miklós.

B-26-29

Az Est, 1928. febr. 12.

10. oldal. Est 928 II/12

— **Kossuth Lajos bútorai a vagyonmentőn.** A postatakarékpénztár árverégi csarnokának februári aukciója ma nyílik meg. Igen gazdag, változatos anyag érkezett erre az árverésre. Az anyag legértékesebb része a *Kossuth Lajos emléktárgyak gyüjteménye.* Itt van Kossuth Lajos néhány könyvállványa, éjjeli szekrénye, asztalai, székei, tükrei és más kisebb tárgyai. És itt van az a billiárdasztal, a dákókkal és elefántcsontgolyókkal együtt, amelyet huszonhat éven át használt Kossuth Lajos. A gyüjteményben van Kossuth Lajos több egykorú arcképe és Kossuth Ferenc festménye apjáról és feleségéről. A képek között vannak *Barabás* Miklós, *Benczur* Gyula, *Ferenczy* Károly, *Deák-Ebner*, *Glatter* Gyula, *Glatz* Oszkár, *Feszty* Árpád, *Márffy* Ödön, *Magyar-Mannheimer*, *Iványi-Grünwald*, báró *Mednyánszky* László, *Márk* Lajos és több más modern magyar festő művei, valamint *Munkácsy* Mihálynak és *Lotz* Károlynak egy-egy képe. Igen gazdag a keletázsiai anyag, a porcellán- és modern bútoranyag. Számos értékes keleti szőnyeg és sok más értéktárgy, könyvek, hangszerek, bőröndök, műszerek, porcellánok, érmek, szobrok kerülnek még árverésre.

Laczkó Géza: Szent Iván tüze című regényének közlését.

A *Pesti Napló* tizenhatoldalas képes regénymelléklete közli *Sabatini: Scaramouche* című regényét.

— **Somogyi Nusinak megitélte a bíróság a »Baker-kosztüm« árát.** *Somogyi* Nusi tavaly fellépett egy

Barabás

B-26-31

— **Aukciókiállítás az Ernst Muzeumban.** Gazdag gyüjteményeivel pompázatos zsufoltságával szinte már fárasztó látvány is az a kiállitás, amelyen az Ernst Muzeum legközelebb aukcióba kerülő mütárgyait mutatja be. A kiscelli kastély régi mütárgyai s különféle magángyüjteményekből származó butorok, szőnyegek, porcellánok garmadával vannak a kiállitási termekben felhalmozva. Egész kivételes szépségü és páratlanul gazdag a képgyüjtemény. Csupa válogatott szépségü darab nagy külföldi müvészek és a legjobb magyar mesterek alkotásai. Corot, Courbet, Dagas Bastien-Lepage, Luca Giordano, Millet, Pantoja, Ribot, az ujabbak közül Bracque, Gaugin, Kokoschka, a magyar mesterek közül pedig *Barabás*, *Borsos* József, *Csók* István, *Ferenczy* Károly, *Gulácsy* Lajos, *Hollósy* Simon, *Kernstock* Károly, *Lotz* Károly, id. és ifj. *Markó* Károly, *Mednyánszky*, *Mészöly*, *Munkácsy*, *Paál* László, *Rippl Rónai* és *Szinyei Merse* Pál képei diszitik a falakat. Van néhány egészen kivételes szépségü régi keleti szőnyeg, igazi muzeális darabok. Válogatott porcellánok. De különösen gazdag a japán és kinai fayence-gyüjtemény, aminőt ritkán látni aukciókon.

N. U. 934 XII. 2.

N. U. 934 XII. 2.

Pozsony
Pozsonyi Képzőművészeti Egyesület jubiláris kiállítása.
1934. XI. 15 –

B-26-32

1021

BARABÁS MIKLÓS AKVARELLJEI
A MÚLT SZÁZADI PEST-BUDÁRÓL

HAJÓHÍD AZ ÉPÜLŐ LÁNCHÍD PILLÉREIVEL
A KISCELLI MÚZEUM KÉPZŐMŰVÉSZETI GYŰJTEMÉNYÉBŐL

A PESTI ALDUNASOR (HARSÁNYI JÓZSEF FELVÉTELEI)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
BUDAPEST
1967 FEB

A ROYAL OPERA LUXUS

méhpempős zsíros krém
a bőrt fokozott életműködésre serkenti, regenerálja.
A krémet a gondosan megtisztított arcra,
éjszakára alkalmazzuk.

Néhány napi használat után
a bőrt simává, üdévé, rugalmassá teszi.

Tanácsadás az illatszerboltokban

Barabás Miklós B-26-33

1932 február 21, vasárnap MAGY

SZINHÁZ ÉS MŰVÉSZET

Barabástól Vaszary-ig

A Mücsarnok nagy magyar kiállitása

I.

Hogy ez az ünnepi tárlat milyen célokat szolgál és hogy mi volt az az eszme, amely a magyar képzőművészek összességét itt összehozta, erről már megemlékeztem.

A kiállitás *négyszáznál több* élő és elhunyt művészünk alkotásait egyesiti magában, amely szám eleve kizárja, hogy a kritikai méltatás az egyénenkénti elbirálás módszerét követhesse. Kitünő alkalom nyilik viszont arra, hogy a mult század ötvenes éveitől napjainkig terjedő nyolcévtizedes *fejlődés irányvonalát* szemelvények tanulsága alapján *általánosságban* megállapitsuk.

A kiállitás szervezési elgondolásából magyarázatul csak annyit, hogy a retrospektiv rész gyönyörü mükincsei *sorozatos* példákkal szolgálnak XIX. századi művészetünk egy-egy jelentősebb alakjának munkásságából, addig a modern részben minden ma élő művészünk csupán *egy*, de jellemző alkotásával van képviselve. A 110 darabból álló történelmi anyag megszerzésének és az egész kiállitás elrendezésének fáradságos munkáját *Petrovics* Elek, a Szépmüvészeti Muzeum főigazgatója végezte.

A nagykoruvá lett magyar müvészet

Az a korszak, amelyet ez a tárlat bemutat, világosan elhatárolt fejlődési szakaszt jelent művészetünkben s igy indokolt, hogy mint különálló egész kerüljön a nyilvánosság elé. Mert a XIX. század közepe tényleg fontos fordulópont a magyar müvészet történetében. A század első felében a kép importcikk Magyarországon, amelynek Bécs a főszállitója. *Barabás* Miklós az első, aki a favorizált osztrák portréfestők mellett hőséges foglalkoztatásra talál hazájában. Kifejezetten *magyar* szellemü művészetre csak a második félszázad hivatkozhatik. Müvészi hajlamu ifjaink hazai művészetoktatás hiányában csak a bécsi akadémiát látogathatták; a század közepén Marastoni József megnyitja pesti festőiskoláját, a 70-es években pedig felépül az állami mintarajztanoda. A Pesti Müegylet még erősen függő helyzetben van Bécs sokszor selejtes pikturájával; a Képzőművészeti Társulat a 60-as évektől kezdve már kimondottan a nemzeti szellemben és a magyarok által müvelt művészetért harcol és annak nevel publikumot. Mondhatjuk tehát, hogy ez a nyolcvan év, amelyet a Mücsarnok kiállitása felölel, az az idő, amely alatt a magyar művészet megtanult a maga lábán járni s bár a nyugati eszmeáramlatokkal szoros kontaktusban, mégis mindig egyéni szellemben európai hirnevet vivott ki magának.

A XIX. század második felének müvészete

A művészeti élet felzsendülésének Magyarországon az 50-es évektől nagy lökést adnak a magyar festőknek külföldön elért sikerei. Igy *Markó* Károly közismert müvelője Olaszországban a kor szinpadias, klasszicista tájképfestészetének, *Borsos* József is Bécsben alapitja meg karrierjét porcellános finomságu, odaadó alapossággal festett portréival, *Brocky* Károly meg plánc az angol udvarnál tépte a babért csillogóan szines mitológiai kompozicióival. *Zichy* Mihály grafikai vénája pedig később a cárok udvarában talál megbecsülésre.

A zsánerben, amely főleg a német példák hatása alatt oly sokaknál megrekedt abban az időben a novellisztikus elem tulzott hangsulyában a tisztán festő problémák rovására — egy *Deák Ébner* Lajos, *Baditz* Ottó, *Bihari* Sándor tolmácsolásában sok magyar lélekből lelkedzett, a tárgy ingeretől mentes őszinte élmény ölt testet. A tájképben is már nem a heroikus táj kulisszaszerkesztése az ideál. *Paál* László a barbizoni erdők zugaiban intim benyomásokat keres. Itthon pedig *Mészöly* Géza mellett egy egész sor tájképfestő (*Ligeti, Kelety, Pállik* stb.) engedi magára áradni a magyar természet ösztönadó hatásait a romantika emlékeitől már függetlenebbül.

A szobrászatban az *Izsó* Miklós, *Fadrusz* János, *Stróbl* Alajos, *Zala* György kvartett jelenti a vezetőszólamot a magyar zsáner, a nagy monumentumok és a portré körében.

A fejlődés nem alkalmazkodik évszámokhoz, mégis mondhatjuk, hogy a XIX. század végével az ujabb magyar müvészet történetének egy egységes fejezete zárul le. Stilusegység, optimizmus, nemzeti aspiráció tellitette ezt a müvészetet s ha kifejezési formákban idegen befolyások botjára is támaszkodott, az egyéniség mindig fölébük tudott kerekedni ezeknek a hatásoknak. Azok, akik az etnográfiai sallangokat vetik szemére ennek a kornak, ne felejtsék el, hogy ha ez a müvészet a sajátosan magyar formanyelv hiányában csupán ezekben a „sallangokban" tudta eldadogni az idetartozás forró gyermeki érzelmét, többet adott, mint azok, akiknek üres formalizmusát később e kifejező eszközök birtokában a magyar világ témaköre, mint ihlető erő hidegen hagyott, alkotásra nem késztetett.

Pipics Zoltán dr

— *7.40.* „A lámpaláz." *Tóvölgyi* Elemér dr. előadása. — *8.10.* Másfélóra könnyűzene. Zenekari hangverseny. Karnagy: *Polgár* Tibor. — *9.40.* Pontos időjelzés, sport- és ügetőversenyeredmények. — *10.00.* Az európai műsorcseresorozatban a londoni rádióadóállomás műsorának közvetítése. A britt rádiótársaság szimfónikus zenekarának hangversenye. Karnagy: Adrian Boult. — Utána: *Magyari* Imre és cigányzenekarának hangversenye a Hungária-szállóból.

Hétfő, február 22.

BUDAPEST. *9.15.* A *Szervánszky* szalonzenekar hangversenye;; közben hirek. — *12.05.* Odeon gramofon-hangverseny; közben hirek. — *4.00.* Asszonyok tanácsadója. (*Arányi* Mária előadása.) — *5.00.* „Magyar költő sorsa." *Vajthó* László előadása. — *5.30.* Hangverseny. Közreműködik: *Thoma* József (zongora), *Micsey* Jósa (ének) és *Koréh* Endre (ének). Zongorán kísér: *Polgár* Tibor. — *7.00.* „Washington György." *Máthé* Elek dr. előadása. — *7.30. Kálgyi* Árpád és cigányzenekarának hangversenye. — *8.30.* Pontos időjelzés, hirek. — *8.45.* m. kir. Operaház tagjaiból alakult zenekar hangversenye. Karnagy: *Dohnányi* Ernő dr. — Utána, körülbelül *10.15-kor:* Időjárásjelentés. — Majd: Az Ostende-kávéház szalon-, jazz- és cigányzenekarának hangversenye.

Theodore Dreiser regénye: **Amerikai tragédia.** (10 felv.) — **Bimbó, a detektiv.** (Trükkfilm.) — **Paramount és Magyar hiradó.** — Az előadások kezdete mindennap: 4, 6, 8, 10 órakor.

CORVIN FILMSZINHÁZ. József-körut és Üllői-ut sarok. (Telefon: József 38-9-88 és József 39-5-84.) **Nebántsvirág.** Operett. — **Kisérő műsor.** — Az előadások kezdete, hétköznapokon: ½6, ½8, ½10, vasárnap: ½4, ½6, ½8, ½10 órakor.

ELIT MOZGÓ. V. Lipót körut 16. (Tel.: 16-1-51.) **Inspiráció.** Dráma. — **Redl ezredes árulása.** Kémdráma. — Az előadások kezdete hétköznapokon: ½5, ½8, 10, vasárnap: 3, ½6, ¾8, 10 órakor.

Műsor hétfőtől: **Glória. — Az éjféli nap országa. Hiradó.**

FÉSZEK MOZGÓ József-körut 70. Tel.: J. 46-0-40.) **A sikkasztók.** Vigjáték. — **Transoceán.** A bűnök hajója. — **Vadnyugat egykor és most.** — Az előadások kezdete: ½5, ½8, ¾10 órakor.

FORUM FILMSZINHÁZ. Kossuth Lajos-utca 18. Tel.: 897—07 és 895—43 **Kisasszony valutája. Világhiradó.** — Előadások hétköznapokon, szombat kivételével 5, ½8 és ½10 órakor, szombaton és vasárnap: 4, 6, 8 és 10 órakor. Vasárnap délelőtt 11 órakor **Skippy-gyerek és a kutyája.**

IMPERIÁL MOZGÓ. Dembinszky-utca és Aréna-ut sarok. (Telefon: 32-8-90.) **Redl ezredes, az áruló.** — Az előadások kezdete, hétköznapokon: 5, vasárnap ½3 órától folytatólagosan.

KAMARA MOZGÓ. Dohány utca és Nyár-utca sarok. **Házassági Rt.** Vigjáték. — **Miki az északi sarkon.** — **Hiradó.** — Előadások kezdete: 6, 8, 10 órakor.

KULTUR MOZGÓ. IX., Kinizsi-utca 16 (Tel.: Aut. 86-1-93.) **Hyppolit, a lakáj.** Komédia. — **Huci Puci a vadállatok között.** Trükkfilm. — **Szerpentin revü.** — **Hiradó.** — Az előadások kezdete, hétköznapokon: 4, 6, 8, 10, vasárnap: 2, 4, 6, 8, 10 órakor.

ODEON MOZGÓ. VII., Rotenbiller-utca 37/b. Telefon: József 30-2-63.) **Inspiráció.** Romantikus történet. — **Obersi Red, az áruló.** Kémdráma. — Az előadások kezdete, hétköznapokon: ¾5, vasárnap: 2 órától folytatólagosan.

Műsor hétfőtől: **Csókmatróz. — A bánatos hercegasszony. — Anyós, te csalsz! — Hiradó.**

OMNIA FILMSZINHÁZ. VIII., Kölcsey-utca 2. (Telefon: 30-1-52.) **Amerikai tragédia.** Bűnügyi dráma. — **Bimbó, mint detektiv. — Hiradó.** — Az előadások kezdete, hétköznapokon: 4, 6, 8, 10, vasárnap: 2, 4, 6, 8, 10 órakor.

ORION MOZGÓ. Eskü-ut 1. (Telefon: 83-1-02.) **Az üldözött pillanat.** Dráma. — **Hiradó.** — Az előadások kezdete: ½4, ½6, ½8, ½10 órakor.

ORIENT MOZGÓ. Izabella utca és Aradi-utca sarok. (Telefon: 15-0-87.) **Hyppolit, a lakáj.** Komédia. — **Vasárnapi műsor.** Attrakció. — **Huci Puci a vadállatok között.** Burleszk. — **Hiradó.** — Az előadások kezdete, hétköznapokon: ½5, 7, ½10, vasárnap 2 órától folytatólagosan.

Műsor hétfőtől: **A bánatos hercegasszony. — A kandidor. — A Carillo-ház titka.**

PALACE FILMSZINHÁZ. VII., Erzsébet-körut 8. Tel. 1—23. **Kadetkisasszony. — Világhiradó.** — Az előadások kezdete mindennap: 4, 6, 8 és 10 órakor.

PATRIA MOZGÓ. VIII., Népszinház-utca 13. (Telefon: 16-6-73.) **A sikkasztók.** Vigjáték. — **Transoceán.** A bűnök hajója. — **Vadnyugat egykor és most.** — Az előadások kezdete: ½5, ½8, ¾10 órakor.

RÁDIUS METRO FILMPALOTA. VI., Nagymező-utca 22—24. Tel. 220—98, 292—50. **Hajnali mérkőzés. — Stan és Pan, a leányszöktetők.** Burleszk. — **Hiradó. — Metro-Goldwyn-Mayer világhiradó.** — Előadások 2—6-ig folytatólagosan, azután 4, 6, 8, 10 órakor. — Vasárnap d. e. 11 órakor: **Skippy.**

ROYAL APOLLO. VII., Erzsébet-körut 45. Telefon: 42-9-02 és 42-9-46.) **Denevér.** Operett. **Hiradók.** — Az előadások kezdete, hétköznapokon, szombat kivételével: 5, ½8, ½10, szombat, vasár- és ünnepnapokon: 4, 6, 8, 10 órakor. Vasárnap d. e. ½11 órakor Lakner bácsi gyerekszinháza.

TIVOLI MOZGÓ. VI., Nagymező utca 8. Telefon: Autóposta 23-0-49.) **Dirigible, a levegő királyai.** Attrakció. — **Tangó királynő.** — **Hiradó.** — Az előadások kezdete, hétköznapokon: 4, ¾7, ½10, vasárnap 2 órától folytatólagosan. Vasárnap délelőtt 10 és ¼12 órai kezdettel Mikiburleszk-matiné.

SIMPLON FILMSZINHÁZ. I., Horthy Miklós-ut 39. **A Hur.** Filmek filmje. — Az előadások kezdete: 5, ½8, ½10 órakor.

Műsor hétfőtől: **Kadetkisasszony** és a fényes kisérő sor.

UFA FILMSZINHÁZ. Teréz-körut 60. (Telefon: Aut. 7-07 és Aut. 10-7-69.) **Mézesfehérnek** [illegible]

Barabás Miklós

B-26-34

B. N. 929. X. 27.

P. H. 929

— **Krausz Simon műgyüjteménye az Árverési Csarnokban.** Az Árverési Csarnok szombaton mutatta be kiállitási termében *Krausz* Simon bankár műgyüjteményének árverésre szánt darabjait, köztük 64 festményt, illetve szobrot. Kevesek, a társadalomnak inkább csak a vagyonos részéhez tartozók láthatták csak eddig ezeket a festményeket, amelyek most a nagy nyilvánosság elé jutnak. Bárki megszemlélheti a jobbára muzeumba való műveket, amelyek a régi magyar festőktől az impresszionistákig, ha nem is teljes, de érdekes képet nyujtanak. A régi festmények közül — amelyek inkább művészettörténeti értékükkel keltik fel a figyelmet — kimagaslik *Barabás* Miklós híres Galambposta című olajfestménye, ez az életteheletes, szinpompás női arcképe. *Borsos* József, *Molnár* József egy-egy és id. *Markó* Károly több képpel képviseli a régi festőművészetünket. *Munkácsy* Mihályt az annak idején nagysikert aratott *Zivatar a pusztán* című festményéhez készült tanulmánya és a nagyméretü *Naplemente* művészetének két időszakában mutatja be. A korán meghalt *Eisenhut* Ferenc *Első fátyol* című olajfestménye, *Gyárfás* Jenő *Női feje*, *Benczur* Gyula *Akt tükörrel* című megvilágitott női aktja, *Lotz* Károly *Diana és Endymionja*, *Mednyánszky* László két tájképe, *Paál* László hangulatos erdőrészlete is a magyar festészet egyik utszakaszát tárják elénk. Modern festőinket főként *Hollósy* Simon fiatalabbkori, de egyéni *Alma-tolvajok* című tájképe, jellemző tompa színeivel. *Csók* István *Sokáclányok* című festménye, *Ferenczy* Károly *Nagybányai* tája, *Iványi Grünwald* Bélától *Aktok a szabad* egyéni testszinezésével és a *Falusi udvar*, *Poll* Hugó párán áttetsző *Kikötőrészlete* és *Rippl Rónai* József franciás impresszionizmusát kitünően jellemző *Kakasa* képviseli. *Szinyei-Merse* Pál *Centaur* és *faunok* és a *Rokoko* című festményekkel emlékeztet eredetiségének nagy erejével *Fényes* Adolf *Koratavasz Szolnokon* című impressziója, *Czencz* János női aktja, *Koszta* József csőszkunyhója, *László* Fülöp Kiss József arcképe, *Pállik* Béla birkanyája, *Réti* István egyéni *Ősz* című tájképe, *Tatz* László *Apacstanyája*, *Tornai* Gyula *Keleti táncosnője* és több más ujabbkori, valamint még néhány régibb festő alkotása gyönyörködteti a gyüjtemény szemlélőjét. *Kallós* Ede *Álom* című nagy fehér márvány fekvő női aktja és egy ismeretlen művész kis márvány *Táncosnője*, ruházatának kifejező redőződéseivel s mindkét szobor aprólékos lábfejtanulmányával; valamint *Lányi* Dezső *Szoptató anyája* tünik fel a kevés szobor közt. XVIII. századból való gobelinek, műbutorok és porcellánok egészitik ki a gyüjteményt. Az Árverési Csarnok más magángyüjteményből származó festményeket és műtárgyakat is állit ki. (te)

ám..... Pénztári szám.....

talvány.

.....nak, címe:.....
(esetleg postatakarékpénztári számlájának száma)

tal .....

.....ért

[redacted]

[redacted] fizetendő.

.....bélyeg .....nyugta .....bevonandó.

Ellenjegyzi «.....» főosztály:

Bevétel	Kiadás

idejében, egészen a kabinet bukásáig ő volt a vallás- és közoktatásügyi miniszter. Több tanulmányt is írt és sokat foglalkozott a katholikus autonómia kérdésével. Temetése október 27-ikén, vasárnap délután 3 órakor lesz az uj kórházi halottas házából.

— **Egy svájci mérnök terve a La Manche-csatorna áthidalására.** Londonból jelenti a Pesti Hirlap tudósítója: *Jäger*, svájci mérnök, nagy technikai tervet dolgozott ki a La Manche-csatorna áthidalására. A tervnek az az alapja, hogy Deal és Calais között két nagy gát épülnek, amelyek olyan szélesek volnának, hogy kétvágányu vasut és autóut férne el rajtuk. A két gát közötti területen vihar ellen védett csatornán menne végbe a hajóközlekedés. A két gátat hidak is kötnék össze, amelyek azonban fölemelhetők volnának, hogy óceánjáró gőzösök is áthaladhassanak alattuk. Ennek a tervnek megvalósitása 80 millió font sterlingbe kerülne, mig a régebbi tervé, amely vizalatti alagut épitésére irányul, csak 30 millió fontba.

— **Uj szakaszbeosztás a 8-as autobusz-vonalon.** Az Autóbusz Üzem igazgatósága közli, hogy e hó 29-től kezdve reggeltől kezdve a 8-as viszonylatban a

936. V. 3

Barabás Miklós
B-26-35

Művészegység a jubiláló Műcsarnokban

Hetvenöt év óta szolgálja a művészet ügyét Magyarországon a Képzőművészeti Társulat. Ha visszatekint az évforduló, az egész magyar művészeti életnek megszületését láthatja háromnegyedszázados multjában. A legkezdetlegesebb viszonyok után kitünő művészgárdát és igényes műbaráttársadalmat ebben az országban a Képzőművészeti Társulat nevelt, amely alig 33 év alatt vezette művészeti életünket a Nagyhíd-utcai kétszobás „műcsarnok"-ból a Hősök-terének palotájáig. Sikereit tehetős műbarátok és tehetséges művészek harmónikus összefogására építette olyan korban, amely telve volt magabízó optimizmussal, nemzeti önérzettel. Félszázadon át egyedül képviselte a magyar művészet érdekeit, a maga erejéből rendezte a külföldi magyar kiállításokat s a régibb és újabb Műcsarnok birtokában legfőbb irányítójává lett a művészeti fejlődésnek és közvéleménynek.

Ez a szerep annál nagyobb felelősséget rótt rá, mert a Társulat sohasem tekintette magát csupán adminisztratív, képeket, szobrokat lajstromozó kiállítási vállalkozásnak, hanem *világnézeti szempontok, nagy nemzeti kulturális célok* letéteményesének. Azt a nehézséget és adva lévő veszélyt, hogy az ilyen elvek valóra váltását a gyakorlat: a művészek szétágazó egyéni érdekei, vagy a kevésbé szerencsés kivitelezés diszkreditálhatja és a művészet szabadságával s az általános művészi érdekekkel szembe fordíthatja, a Társulat élén kitünő vezérférfiak hárították el. Mottó gyanánt lehet a Társulat története elé írni, hogy a *fiatalság* volt az, amelynek először a hóna alá nyúlt. *Munkácsy* Mihály és *Izsó* Miklós voltak a Társulat első pártfogoltjai, mindketten ifjú kezdők a 60-as években. A másik vonás a *haladás* eszméje. A Társulat — amelyet maradisággal szoktak vádolni — soha semmiféle művészi kifejezőmódot nem kanonizált és a fejlődés útját egyengette. „Körül kell tekintenünk a világ műmozgalmai terén — mondotta *Ipolyi* Arnold, a Társulat nagynevű püspök-elnöke —, hogy *el ne maradjunk* mögöttük." Külföldi kiállításokat pedig azért kell rendeznünk, hogy „bemutassuk közönségünknek és művészeinknek a *haladást*, az *új irányokat*". A magyarság volt mégis a Társulat működésének vezéreszméje. *„Nekünk nem csupán művészet, de magyar művészet kell"* — mondotta *Ipolyi*. „Nem az, amely a betyáros fellépésben, a bornyuszájú ingujjban, a csárda és a csapszék tárgykörében keresi a magyart, hanem amely típusának erős felvétele, *jellemének* átérzése által beleéli magát nemzetünk *szellemébe*."

Kétségtelen, hogy ezek az elvek ma is érvényesek és azoknak érvényt is kell szerezni, de az is bizonyos, hogy az régebben, amikor a magyar művészet stílusban homogén, anyagiakban aláépített volt, könnyebben sikerülhetett. Ma, amikor a stílusválság nemzedékeket, régi és új lelki alkatokat választ szét és állít szembe, amikor az érvényesülés eszményi szempontjaiba a megélhetés reális gondjai szólnak bele, nehéz feladat a Képzőművészeti Társulat számára a *75 év előtti plattform* közös alapjára hozni a magyar képzőművészet összességét, amikor művészeink áldatlan széthúzása ezt szinte lehetetlenné teszi. Pedig ennek a kérdésnek megoldása a művészek számára is az egyetlen járható út, amelyen erkölcsi és anyagi érdekeiket és végeredményben a magyar művészet színvonalát és jövőjét a műbarátoknál és az illetékes fórumoknál egységesen biztosíthatják. Enélkül menthetetlenül a szétforgácsolódás és jelentőségük aláértékelése lehet a sorsuk.

*

Hogy *van* megoldás az *együttműködésre*, azt megmutatta az eddigi három nemzeti képzőművészeti kiállítás, amely a kultuszminiszter intenciói szerint jött létre s hogy a Képzőművészeti Társulatot hasonló szándék vezeti, annak bizonysága, hogy hetvenöt éves fennállását megünneplő jubileumi kiállítását *a magyar képzőművészvilág összességének meghívásával és bekapcsolásával* rendezte meg. Hitvallást tett arról, hogy munkásságában a magyar képzőművészek egészének közreműködésére számít, az újak regeneráló fiatalságára épúgy, mint az öregek kipróbált kvalitásaira. Kifejezésre juttatta, hogy *nemzeti irányú célkitűzései nem állanak ellentétben az igazi haladással* s hogy nem kíván szűkkeblűen, rosszul értelmezett konzervatívizmussal elzárkózni olyan irányú, komoly törekvések elől, amelyeket — amint azt az olasz művészet nemrégi budapesti látogatásakor láttuk — nagy művésznemzetek közvéleménye szentesített. A zsűrikérdés lojális áthidalása és főleg a rendező személyének rendkívül szerencsés megválasztása modus vivendit teremtett és így elmondhatjuk, hogy a magyar képzőművészet ősi grémiumának háromnegyedszázados jubileumát az egész magyar képzőművészet uni sono ünnepli. A siker oroszlánrésze — a művészek alkotó munkája mellett — ismét dr. *Csánky* Dénesnek, a Szépművészeti Múzum főigazgatójának jutott ki, aki művészszemmel, rutinnal és ízléssel végezte el a rendezés nagy és kényes munkáját.

Külön kegyeleti termet szenteltek *a hatvanas évek művészetének*, amelyben azoknak a mestereknek alkotásait állították ki, akik a Képzőművészeti Társulat megalakulásakor a magyar művészeti életben vezetőszerepet játszottak. A késői romantika szélcsendes világa, a biedermeyer nyárspolgári békéje és a történelmi témákban jelentkező hazafias érzület fűzi össze ezeket a képeket, egy nem nagy igényű, de nekünk mégis drága és becses kor alkotásait, amelyek Barabás Miklós, Klimkovics Ferenc, Marasztoni József, Orlay Petrich Soma, Borsos József, Telepy Károly, Weber József, Kelety Gusztáv, Molnár József, az ifjú Székely Bertalan és más derék mestereink műtermében születtek.

Milyen más hang fogad az *élő művészek termeiben*. Itt nyoma sincs a szélcsendnek! Egy régi, talán már végét járó harc folyik itt formában, tartalomban, művészeti világnézetben. Vaskos tévedés volna egyoldalú pártállással dönteni el a stílusvilág problémáját akkor, amikor mindkét oldalon letagadhatatlanul nagy, európai színvonalú tehetségeink vannak. Tisztában kell lenni azzal, hogy két szemlélet határmesgyéjén állunk, melyeknek képviselőit csak tehetségüknek és egyéniségüknek súlyával mérhetjük le és semmiesetre sem csatlakozhatunk ahhoz a felelősségérzet nélküli, léha kritikai felfogáshoz, amely a konzervatíveket az öreg impotensek, a moderneket pedig az ifjú szélhámosok kategóriájába skatulyázza be. Hogy *a művészek életkora* különben sem döntő, arra éppen a jubileumi kiállításról számos példát hozhatunk fel. Végül is Karlovszky és Csók, Balló és Iványi-Grünwald, Bosznay, Edvi Illés, Wellmann, Szlányi, Glatz, Major és még sokan a *szeniorok* csoportjában, a legkülönbözőbb felfogásokat képviselik. De ugyanígy a *derékhad* soraiban: Márton és Aba Novák, Szüle és Szőnyi, Moldován és Bernáth, Kacz és Márffy, Kövesdy, Burghardt, Prohászka, Kacziány, Vidovszky, Győrffy, Barkász, Romek, Merész, Czencz, Benkhardt, Mihalovits, Teleki, Reuter és mások — nagyjából *egy* nemzedék tagjai. És a *fiatalok:* Kontuly, Molnár, Istokovics, Udvary, Basilides, Domján, Winkler, Kovács, Gál, Mezei, Heintz, Burián, Emőd, Árkayné, Czene, Sárközy — a legszigorúbb természethűségtől a legelvontabb irányzatokig művelik a pikturát. A szobrászatban sincs másképp: a naturalista Vastagh Györgytől a stilizáló Madarassy Walterig és az építészetben a historizáló Lechner Jenőtől a „sachlich" fiatal Árkayig minden felfogás minden korosztályban megtalálható. *Lelki habitus* kérdése a stílus, amely a korok irányeszméire különbözőképpen reagál, de semmiképpen sem lehet létjogosultságát megtagadni. Egyet azonban megkívánhatunk: hogy *a művészet kialakulóban levő új világnyelve mielőbb kapja meg erőteljes, sajátosan magyar dialektusát,*

Pipics Zoltán dr.

Magyar királyi államvasutak. Ügyirat-sz

Utalványszám ...../BI.....ügyosztály.

Fizetési u

a magyar királyi államvasutak főpénztára á

Pengő

azaz

A .....Pengő .....fillérről kiállítandó .....

Budapesten, 193.....

Utalványozza «.....» főosztály:

A könyv

ÁG

repülőgépmotor

r 1150 lóerős, azaz körülbelül 21 kkal erősebb, mint az eddig ismert obb teljesítményű repülőgép- Az Egyesült Államok légi hadereje hány hónap óta nagy titokban ja az új motort.

tával« kárpótolták lt zsoldért

ócmadzagok helyettesítik. A vizs- egállapította, hogy az idegen, fő- nerikai ujságírók emlékül vásárol- abesszin egyenruha-gombokat és zsákat és a testőrezred legénysége alutával" kárpótolja magát hó- ta kifizetetlen zsoldjáért.

udvarrá alakul át pályaudvar

lós—Tassra, 18.35 órakor Nagy- 19.25 órakor Gödöllőre. *Érkező vonatok:* 5.57 órakor Kunszentmiklós—Tassról, 6.11-kor Nagykátáról, 6.25 órakor Gödöllőről, 10.30 órakor Székesfehérvárról. Szendy Károly polgármester a Máv átiratának vétele után azonnal felszólította az érdekelt hivatalok és üzemek vezetőit, haladéktalanul gondoskodjanak a józsefvárosi pályaudvarhoz vezető és a körülötte lévő utak kijavításáról és állandó jókarban tartásáról. Megfelelően javítják és erősítik a környék világítását. A Beszkárt utasítást kapott a józsefvárosi plyaudvar irányába haladó villamosvasuti közlekedés gyors és gyökeres javítására, ami haladéktalanul megtörténik.

a személyszállítás érdekében készültek átalakítási és átrendezési tervek, amelyek sorába tartozik az az elgondolás is, hogy a józsefvárosi teherpályaudvart személypályaudvarrá minősítsék át. A pályaudvarkérdés megoldása felé ez az első lépés most megtörténik. A Máv igazgatósága átiratban közölte a főváros polgármesterével, hogy május 15-től kezdődőleg a józsefvárosi teherpályaudvart személypályaudvarrá rendezi be és egyelőre e pályaudvar vasúti személyforgalma a következőképpen fog alakulni: *Induló vonatok:* 13.05 órakor Székesfehérvárra, 14.34 órakor Pusztaszabolcsra, 16.37 órakor Kun-

Aki önmagának a nagybátyja

Newyork, május 2.

C. D. Spake gastonjai (Észak-Karolina) lakos családi viszonyaiban súlyos bonyodalmak álltak elő, miután nagyatyja, Spake Daniel nőül vette Spakené anyját. Ennek következtében C. D. Spake felesége saját nagyatyjának lánya és ennélfogva férjének nagyanyjává lett. Mindezek alapján Spake arra a felfedezésre jutott,hogy önmagának a nagybátyja.

Rekordtermést igérnek a pesti és pestkörnyéki gyümölcsösök

A Meteorológiai Intézet közli: Az elmult április hónap időjárása szinte teljesen normális volt. A hőmérséklet havi középértéke 11.6 fok Celsius volt, mindössze 0.6 fokkal magasabb, mint a sok évi átlag. A legnagyobb felmelegedés 29-én volt, 23.9 fok Celsius, míg a legalacsonyabb hőmérséklet, 1.7 Celsius, 20-án állott be. Április tehát az 1½ méter magas légrétegben Budapesten fagymentes volt. A talaj mentén természetesen erősebb volt a lehülés, 7-én a fagypontig, 20-án éjjel minusz 1.7 Celsiusig süllyedt a talajmenti hőmérséklet. Ez a mérsékelt és csak a talaj közvetlen közelségére szorítkozó lehülés azonban nem okozott kárt az egyébként igen kedvező időjárás folytán rendkívül szépen fejlődő és egyelőre rekordtermést igérő pesti és pestkörnyéki gyümölcsösökben. A napsütés 180 óra volt, csak egy órával maradt a sokévi átlag alatt. A csapadékmennyiség szintén az átlagkörüli volt, 58 mm (átlag 56), tizenhat napon volt mérhető eső, egy izben jég is, április 17-én, 23-ról 24-ére virradó éjjel igen erős vihar tombolt a főváros felett, a szélsebesség legnagyobb értéke megközelítette a harminc méter másodpercenkénti értéket. Egészben véve április megfelelő hőmérséklete, kielégítő napsütése és csapadéka kedvező volt a mezőgazdaságnak.

Vakmerő kettős rablógyilkosság Bukarestben

Bukarest, május 2.

Merész kettős rablógyilkosság történt szombaton hajnalban Bukarestben. Egy jólöltözött férfi gépkocsit fogadott és a revolverlövéssel agyonlőtték. A rablóknak itt már nem volt idejük a vendéglő kifosztására, mert a revolverlövésekre többen figyelmesek lettek és a vendéglő felé siettek. Ismét gépkocsira ültek a rablók, de közben a gépkocsi elromlott s kénytelenek voltak az útszélen hagyni. A rendőrség azonnal megindította a nyomozást s szombaton délután sikerült az egyik rablót Georgiu munkanélküli gépkocsivezető személyében elfogni, aki azonban letartóztatása pillanatában három golyót röpített a

Barabás Miklós

B-26-36

V.U. 936. V.

N.U. 936 T.3

HETVENÖT ÉV . . .

Hetvenöt esztendővel ezelőtt, 1861 március 25-én a magyar képzőművészet berkeiben is csipős tavaszi szelek fujdogáltak. A pesti *Müegylet* és a *Nemzeti Képcsarnokot Alakitó Egyesület* ebben a nagy ébredezésben társat, sőt ellenfelet kapott, mert akkor alakult meg az *Országos Magyar Képzőművészeti Társulat*. Hogy az ember visszaérezze magát abba a levegőbe és illő jelentőséget tudjon tulajdonitani az akkori eseményeknek, arra kell gondolnia, hogy a hetvenöt évvel ezelőtti közgyülésen *Barabás Miklós* elnökölt és az alapitók a következő különösnek tünő módon foglalták össze müvészi hitvallásukat: *„Érezteteti, hogy a szükséges és hasznos e két társulat mellett még egy harmadikat igényel a nemzeti müvelődés, amely sajátlag a magyar művészet kifejlesztését tegye magának feladatául. És az kivántatik, hogy a nemzet minél nagyobb zöménél terjedvén el a müizlés, annak váljék szükségletévé a művészet, annak felkaroló szeretetében lelje az virágzására a tápot“*. Sárga papiron ósdi szavak, kissé homályosak, kissé magyartalanok, de a lelkesedés, amely átfütötte ezeket, izig-vérig magyar volt. A társulat meg is alakult és hogy — amint mondani szokás — hivatása magaslatán állott, az is bizonyitja, hogy *Munkácsi* Mihály és *Izsó* Miklós voltak a társulat első pártfogoltjai, hogy később az egész magyar kultura büszkeségévé váljanak.

Rövid volna a hely, nyomon követni a társulat hetvenötéves életének minden mozzanatát, fejlődésének minden állomását. Annyi bizonyos, hogy évtizedekig döntő szerepet játszott a magyar képzőművészet alakulásában és fejlődésének arányaira jellemző, hogy amig megalakitásakor mindössze *105 tagot* számlált, öt év mulva elérte az *ezret*, ötven év alatt pedig megközelitette a *kilencezres* taglétszámot. Mint minden kulturális intézmény, a társulat is megsinylette a háborut s azóta egyre mostohább körülmények között igyekszik méltón képviselni a hagyományokat és mai vezetősége csakugyan hősiesen küzd és mindent elkövet, hogy épségben adja tovább az elődöktől átvett szellemi örökséget.

A hetvenöt éves jubiláris ünnepség középpontjába természetesen az a kiállitás került, amely vasárnap nyilik meg a *Mücsarnokban*. Az egyesület kitünő vezetősége a jubileum hangulatát arra használta fel, hogy kiállitásával békét teremtsen, hidat verjen a magyar képzőművészet különböző csoportjai között tátongó szakadékok fölé. És ami néhány évvel ezelőtt még hihetetlennek látszott, sikerült: a Mücsarnok törzsgárdája mellett minden számottevő egyesület felvonult a kiállitásra, mert érzi, hogy zászlót kell hajtania az előtt a társulat előtt, amely *hetvenöt* esztendőn keresztül képviselete és őrhelye volt a magyar müvészeti kulturának.

A kiállitásra hatalmas anyag gyült össze és gondos zsürizés után is *hatszáznyolcvan* mütárgy került bemutatásra. A rendezés nehéz, nem egy tekintetben problematikus feladatát *Csánky* Dénes, a Szépmüvészeti Muzeum kiváló főigazgatója végezte. A müvészeti hagyományok legszigorubb őrzőitől a haladás legmerészebb képviselőiig terjed az a müvészi anyag, amelyet logikusan, az esztétikai szempontoknak és a tetszetősségnek megfelelően kellett elrendezni a kritikai igazságosság jegyében, de egyben tapintatosan. Nagyobb dicséretet nem mondhatunk *Csánky* Dénesről, mintha megállapithatjuk, hogy feladatát minden tekintetben bravurosan otdotta meg.

Az utódok tisztelete és kegyelete, hogy az ötödik teremben egy-egy képpel helyet kaptak *a Képzőművészeti Társulat alapitói*. Müvészethistóriai jelentőségüket a katalógushoz irott előszavában *Csánky* Dénes főigazgató igen szépen méltatja, amint irja: *„E szerény történeti kiállitás egyben uj helyiséget avatott fel a Mücsarnok termei között. Ezzel a ténnyel is az elődöknek kivántunk hódolni, azoknak, akik nélkül ma nem indulhatnánk müvészi sétára a Mücsarnok többi ünnepi termébe. Nem gyönyörködhetnénk müvészetünknek életre, további hosszu utra nemesedő termésében.“* **Barabás Miklós, Ligeti An-**tal (rendkivül finom önarcképe), *Molnár* József, *Ujházi* Ferenc, *Keleti* Gusztáv, *Orlay Petrics* Soma, *Keleti* Károly, *Than* Mór, *Barabás*, *Bródszky*, *Székely* Bertalan azok a dicső alapitók, akikre *Csánky* előszava utal.

Ami az élőket illeti, a rendezés nem határolta élesen el egymástól a konzervativ és modern anyagot, hanem ahol csak lehetett, összehangolta őket. A hagyományok képviselői között elsősorban *Balló* Edét, *Karlovszky* Bertalant, *Bosznay* Istvánt, *Glatz* Oszkárt, *Horthy* Bélát, *Pálya* Celesztint kell megemliteni, azután *Benkhardt* Ágostonnal, *Vidovszky* Bélával, *Merész* Gyulával az élén *Czencz* János, *Zombori Moldován* Béla, *Kövesdy* Géza, *Kövér* Gyula, *Szüle* Péter, *Winkler* László, *Baránszky* E. László, *Sárkány*, *Rónay* Kázmér, *Kárpáthy* Jenő, *Domján* Árpád, *Udvary*, *Márton* Ferenc, vitéz *Darvassy* István, *Döbrentey* Gábor, *Garay* Ákos, *Kunffy* Lajos, *Maróthy Major* Jenő, *Mérő* István következik. A fiatalabbjai között különösen *Kontuly*, *Istókovics* Emőd és *Jeges* Ernő képei tünnek fel. A haladó irányzat képviselői az élen *Csók* István, *Iványi-Grünwald*, *Kernstock*, *Márffy* Ödön, *Egry*, *Szőnyi*, *Bernáth*, *Say* Géza, azután *Basch* Andor, *Péchy-Pilch* és *Molnár* C. Pál, *Pólya*, *Körmendi-Frimm*, *Lehel* Mária, H. *Kézdi-Kovács* Elemér, *Czigány*, *Modok* Mária, *Bródy* Lili, *Mattioni* Eszter, *Fehérváry* Erzsi, *Diener* Dénes, *Szobotka* és *Vörös* Géza festményeit kell kiemelni. Nagyon szép *Árkayné Sztehlo* Lili szines ablaka, *Tikáts*, *Varga*, *Jaschik*, *Bundschuh*, *Aredik* grafikái, *Szügyi* Ernőnek egy kis akvarellje, továbbá *Árkay*, *Szivessy* és *Gyenes* épitészeti tervrajzai.

A szobrászok között *Horvay*, *Siklódy*, *Medgyessy*, *Pátzay*, *Martinelli*, *Csorba*, *Gárdos*, *Vargha* Oszkár, *Lányi* Dezső, *Szentgyörgyi*, *Lux* Elek, *Ispánky*, *Madarassy*, *Halmágyi*, *Sár* Erzsébet, *Petri*, dr. *Farkas* Zoltán. *Sidló*, *Rapolthy*, *Kozma* Erzsébet, *Damkó* József, *Margó*, *Körmendi-Frimm*, vitéz *Szabados*, vitéz *Székely*, *Fülöp* Elemér és *Wildt* Tibor müveit kell külön is megdicsérni. A kiállitásnak előreláthatólag megérdemelt nagy sikere lesz.

M. V.

beszédet koszoruként veszik körül ifiusági énekkari és zenekari számok. A budapesti piarista gimnázium ének- és zenekara, a Kemény Zsigmond-reáliskola, a Bajza-utcai polgári leányiskola, az állami óvónőképző énekkara, az Erzsébet nőiskola, a Sophianum, a Rákóczi felsőkereskedelmi iskola, a Teleki Blanka női felsőkereskedelmi vesz részt ebben az évben a magasztos ünnepségen. Jegyek 20 fillértől 2 pengőig a Barcsay-utcai Madách-gimnázium portáján, *Vargha* altisztnél kaphatók (Tel.: 42-2-15).

Egyházmegyei eucharisztikus kongresszus Szolnokon. Az *Eucharisztikus Társulat* május 11-én Szolnokon dr. *Hanauer* A. István megyéspüspök elnöklésével egyházmegyei eucharisztikus kongresszust rendez. Délelőtt tiz órakor főpapi mise a ferencrendiek templomában. Mise alatt dr. *Szivós* Donát O. S. B. tanár mond szentbeszédet. A diszülésen dr. *Tiefenthaler* József pápai kamarás, dr. *Kühár* Flóris O. S. B., egyetemi tanár, dr. *Várkonyi* Fidél igazgató, dr. *Czapik* Gyula prelátus kononok, dr. *Halamka* Gyula lelki igazgató, főiskolai tanár és dr. *Kerner* István pápai kamarás adnak elő. Délben közös ebéd. Délután háromkor imaóra a vártemplomban. Vezeti dr. báró *Kray* Pál kanonok. Este hat órakor eucharisztikus körmenet a megyéspüspök vezetésével.

A budapest—országuti szentferencrendi plébánia egyházközségének családvédelmi előadássorozatában május 3-án, vasárnap délután fél 5 órakor rendezik a 7-ik előadást az egyházközség disztermében (II., Zárda-utca 4.) Dr. *Gidró* László székesfővárosi törvhat. biz. tag *„A család gazdasági boldogulása"* cimmel tart előadást. Záróbeszédet P. *Szücs* Szolán OEM. mondja, a müsorban pedig az egyházközségi zenekar, valamint az egyházközségi énekkar müködik közre *Schleicher* Frigyes vezényletével.

Könyörgő nemzeti országos nagy zarándoklat Máriaremetére. Május 10-én, vasárnap a Katolikus Népszövetség rendezésében reggel 6 órakor nemzeti zarándoklat indul Máriaremetére a pálos atyák vezetésével. Csatlakozni lehet 7 órakor *a Batthyány-téri templomnál, fél 8 órakor a Retek-utca és Olasz-fasor sarkánál és 9 órakor a hüvösvölgyi végállomásnál lévő keresztnél.* Tiz órakor a kegyhelyen főpapi mise lesz a templomban és a szabadban, szentbeszéd, majd nagygyülés hangszórókkal közvetitve. A Balázs-féle vendéglőben rendezett közös ebéd után fél 4 órakor iparos-értekezlet, 4 órakor litánia, azután visszaindulás. Gyertyás körmenettel bevonu-

ünnepségek között leplezik le.
költségeire országszerte megin
kéntes adakozás és az egyes e
gekben folynak a templomi
Ujabban a szentesi Katolikus
az esztergomi székesfőkáptalar
Pokorny Emánuel prelátus 1
mányozott a szobor költségeir

Női zárt lelkigyakorlatok. Lell
lesznek Pécelen (Budapest—Kele
óra), a Jézus Szive Népleányai T
zában: junius 27-től julius 1-ig a
lelkigyakorlata, julius 2—11-ig eg
sület 8 napos lelkigyakorlata, a
30-ig 8 napos mélyebb lelkiéletet
A lelkigyakorlatok a jelzett első
kezdődnek és az utolsó terminus
jeződnek be. Ellátás és összes kö
napos lelkigyakorlatnál 10 pengő
15 pengő, nyolcnaponál 24 pe
kezni előre kell. Érdeklődésnél
mellékelendő. Ha nyolc személy
egyszerre utazik, vasuti kedvez
het.

**Már államférfiak is hirde
Krisztushoz!** A Szentlélek Szö
teken este tartotta közgyülés
lis Testvérek Társaságának
székházában, *Mihalovics* Zsi
kanonok, lelkiigazgató, az A.
igazgatójának elnöklésével. Az elnöki megnyitó után *Balázs* Benedicta olvasta fel a szövetség működéséről beszámoló évi jelentését, majd egyéb jelentések meghallgatása után *Palágyi* Natália szociális testvér „Megujuló családok" cimmel tartott előadást, sürgetvén a lelkiség beállitását a család központjába. A szépen sikerült és rendkivül látogatott közgyülést *Mihalovics* Zsigmond tb. kanonok előadása fejezte be, amelyet „Pünkösdi vihar" cimmel tartott meg. Az első pünkösdi szélvész — mondotta — most is zug, sőt mintha az utolsó évtizedekben erősbödnék zugása. Amig be nem következik az emberiségnek az Is-

A Budapesti Ranolder-Intézeti Iskolatársak Szövetsége május 3-án, vasárnap rendezi tavaszi nagy találkozóját. Féltizkor szentmise, négy órakor litánia, utána müsor az Intézet udvarán. Vendégeket szivesen látnak.

Egyházzenei nap Pécsett. A Pécsegyházmegyei Róm. Kat. Tanitóegyesület *Komócsy* István őrkanonok elnöklésével tartotta meg választmányi ülését, amelyen szóba került a tavalyihoz hasonló egyházi zenenap rendezésének kérdése is. A választmány tagjai elhatározták, hogy a pécsi ünnepi hét keretében tartják meg a zenenapot, oly módon, hogy az érdeklődő tanitóság egyben meghallgathassa a dóm-téren szinre kerülő Missa Sollemnist és a vele kapcsolatos Liszt-misét is. A választmány tagjai a gyülés után *Komócsy* István őrkanonok vezetésével tisztelgő látogatáson jelentek meg *Virág* Ferenc megyéspüspöknél.

Küzdelmes munka után jólesik a biztos nyugdij. (Tanácsot ad a Nemzeti Hiság Nyugdijosztálya)

Barabás Miklós

B-26-37

— **Az Árverési Csarnok aukció-kiállitása.** Pénteken nyilt meg a Postatakarékpénztár Árverési Csarnokának kiállitása, melyen az aukcióra kerülő festményeket, műtárgyakat és egyéb értékes holmikat állitották ki. Az Árverési Csarnoknak erről a kiállitásáról — az intézet uj törekvéséhez méltón — kizárta a tömegtermékeket, hogy csak a komolyabb művészi munkáknak adjon helyet. A képzőművészeti anyag egyik legértékesebb darabja egy XVI. század végén működött flamand festő *Olympus* cimü festménye, továbbá egy velencei festő *Királyok imádása* cimü képe és egy ugyancsak XVI. századbeli finom munka, *Francesco Furini, Leláncolt Andromédá-ja.* Még néhány értékes külföldi képen kivül *Barabás Miklós* szerepel több ifjukori művével és a magyar festők közül *Zichy Mihály, Munkácsy Mihály, Székely Bertalan, Fadrusz János, Ipoly Sándor, Pállik Béla, László Fülöp, Fényes Adolf, Ferenczy Károly, Csók István, Rudnay Gyula, Pentelei-Molnár János* művei állitják meg a látogatót. A több évszázados szobrászati anyagból figyelemreméltó egy XVIII. századbeli dombormü, a *Pihenő szent család,* az ujabb munkák közül pedig feltünik *Spangher Cigányleánya.* Értékes keletázsiai műtárgyak, ezüst- és ékszernemüek, porcellánok és egyéb tárgyak egészitik ki a decemberi kiállitás gazdag anyagát.

N. U. 929. XII. 7.

P. H. 929. XII. 7.

vasutak igazgatósága.

Tisztázta: .....

Összeolvasta: .....

Kiadta: .....

Előirat száma: .....

Utóirat száma: .....

Összefüggésben ..... számmal.

Egyuttal elintézett szám: .....

Előterjesztés előtt

Barabás Miklós

B-26-38

— **Az Árverési Csarnok aukciókiállítása.** A M. Kir. Postatakarékpénztár Árverési Csarnokának vasárnap megnyiló aukció-kiállításán ismét dusgazdag és változatos anyagot látunk. Elsősorban az anyag izléses, finom, kellemes elrendezése kapja meg a látogatót, aki itt tiszta képet nyerhet arról, hogyan kell az ilyen, kalapács alá kerülő művészeti anyagot ugy feltálalni, hogy még a mai

Budapesti Hoda: Andrásy-út 50. I. em. Oktató arjegyzek ingyen.

— **Kossak utódánál** 6 lap 8 P. Kossuth Lajos-u. 12.

— **Tandijmentes nyelvtanfolyamokra** a beiratkozás megkezdődött a Barcsay-utcai gimnázium épületében d. u. 5—8-ig.

— **A korai ráncosodás** gyakran a helytelen puderhasználat eredménye. Zsíros, pattanásos arcbőrnél használjon Sulfamyl kénpudert, éjjelre Sulfamyl crémet.

— **Nagy vagyont** nyertek a m. kir. osztálysorsjátékon az utolsó hetekben. Ezért érdeklődik most a közönség a

P.H. 1932. X. 9.

Barabás Miklós

B-26-39

N. U. 934. V. 17.

Ujság. 934. V. 16.

Ujság. 934. V.

A XIX. velencei Biennale

Szokatlanul fényes keretek között nyilt az idén a hagyományos velencei Biennale, a kétévenként ismétlődő nemzetközi képzőművészeti kiállitás. A laguna partján fekvő gyönyörü Giardini Pubbliciban emelkednek a kiállitás izléses és finom pavillonjai, amelyekben az európai müvészet legjava kerül bemutatásra. Ausztria, Németország, Olaszország, Belgium, Dánia, Spanyolország, az Egyesült Államok, Franciaország, Hollandia, Lengyelország, Svájc, Csehszlovákia és *még számos más állam képviselteti magát hivatalosan a kiállitáson.* A kiállitáson Magyarország kétszeresen is szerepel: a maga külön pavillonjában, amelyben müvészetünk ujabb jeles alkotásait mutatja be, továbbá a XIX. század arcképfestészetének java darabjait magába gyüjtő nemzetközi retrospektiv kiállitáson. Az utóbbinak anyagát Petrovics Elek főigazgató válogatta össze és benne Barabás Miklós, Brodszky Károly, Székely Bertalan, Lotz Károly, Benczur Gyula, Munkácsy Mihály, Szinnyey-Merse Pál és Ferenczy Károly egy-egy arcképe szerepel, továbbá *László Fülöp két híres portréja XIII. Leó pápáról és Rampolla bibornokról.*

A kiállitásnak különös nevezetessége, hogy itt nemcsak arra fordítanak különös gondot, hogy mit állitanak ki, hanem *arra is, hogy hogyan.* A kiállitás területén egy séta máris beleringat bennünket abba a hangulatba, amely a müvészet tiszta élvezéséhez szükséges. De külön müvészeti élmény maga a város, melynek minden köve a müvészetek történetéről regél, és *amely pompázatos keretet a nagyszerü kiállitásnak.*

Az idei kiállitás iránt olyan óriási érdeklődés nyilvánult meg, hogy *az olasz idegenforgalmi szervezetek máris egész sereg intézkedést léptettek életbe, hogy a hatalmas idegenforgalom minden surlódás nélkül bonyolódhassék le.* Külön irodákat állitanak fel az idegenek tájékoztatására és az elszállásolás rendezésére. A kiállitás résztvevői számára az olasz államvasutak kedvezményes ulazási jegyeket bocsátanak ki, amelyekkel *olcsó áron pompás kirándulásokat lehet tenni.*

ben a hannoveri lovassági iskola két lovat is indit. A programm többi számaiban is az urlovasversenyek dominálnak. Az *első futam* startja *3 óra 25 perckor* lesz. Részletes programm:

I. Hadseregi gátverseny. Táv. **2500** m.

1	**Mimi** 5é Árpád huszárok (Keresztes)	**66**
2	**Bokros** id. Hadik huszárok (Smutny)	**73**
3	**Szelim Pasa** 5é Hadik husz. (Smutny)	**66**
4	**Kapisztrán** 4é Hadik husz. (Smutny)	**68**
5	**Kolibri** 4é Nádasdy huszárok (Laznik)	**65**
6	**Nem baj** 4é Szondy tüzérek (Reeves)	**65**

Jelöltjeink: **Szelim Pasa—Nem baj.**

II. Gróf Esterházy Károly emlékv. Táv. **2800** m.

1	**Matador** id. Hamann száz. (Holste)	**72½**
2	**Mika** id. Hannoveri lov. isk. (Neum.)	**72½**
3	**Nasrabad** 5é Szilassy L. (Keresztes)	**70**
4	**Babieka II.** 4é Cseklészi m. (Nardai)	**68½**
5	**Venusta** 6é Hannoveri lov. isk. (Neum.)	**68½**
6	**Tücsök** 4é Andrássy G. gr. (Reeves)	**63½**
7	**San Remo** 4é Palotai istálló (Zangen)	**61**
8	**Bokros** id. Hadik huszárok (Smutny)	**60**
9	**Splendid** 5é [illegible]	[illegible]

Hírsel

Dáno
del

Urad
vén
Tő

Milye
kül

Mi l
Csc

Infor
ról

Kitün
veg

Főszé
kia

9.30: Hírek. — 10: Egyházi ének és szentbeszéd a Szent István-bazilikából. Szentbeszédet mond Kovács Sándor debreceni lelkész. Vavrinecz Mór: E-moll mise. Introitus: Coraliter. Griesbacher: Graduale és sequentia. Griesbacher: Offertorium. Utána: Mozart: Motetta

— (A postatakarékpénztár jubiláris aukciója.) A postatakarékpénztár jubiláris aukcióján, amelyet az ötvenéves fennállás alkalmából rendeznek, hagyatékokból és magángyüjteményekből származó *műtárgyak, berendezési tárgyak* és néhai zsombolyai és janovai *Csekonics Endre gróf könyvtára* kerül eladásra. A Csekonics-grófok könyvesházának anyaga, amelyet a család *négy nemzedéke két századon át gyüjtött*, rendkívül értékes és érdekes. A korszakalkotó tudósok kötetein kívül nagyon szép *a magyar történelmi rész* is és külön kell említenünk *a könyvészeti ritkaságokat és nyomdászati remekeket*. Az aukción eladásra kerülő képek legnagyobbrésze régi és ujabb magyar mesterektől és egy kis hányada külföldi mesterektől származik. Csaknem minden képen látható a művész neve s a festmény elkészültének évszáma. A nagy nevek sorában ott találjuk *Barabás* Miklóst, *Markó* Károlyt, *Ligety* Antalt, *Kelety* Gusztávot, *Kelety* Károlyt, *Brodszky* Sándort és *Molnár* Józsefet, *Than* Mór, *Lotz* Károly, *Székely* Bertalan, *Benczur* Gyula, *Munkácsy* Mihály és *Pál* László több ritka értékü képpel szerepelnek. *Ferenczy* Károly, *Körösfői-Krisch* Aladár, *Mednyánszky*, *Rippl-Rónai*, *Vaszary* János és *Csók* István képviselik az újabb müvészetet. A szobrászok közül *Szentgyörgyi* István, *Kisfaludy Stróbl* Zsigmond és *Pátzay* Pál neveivel találkozunk. Igen sok nagyértékü *ötvösmunka*, müvészi kivitelü *porcellánritkaság*, jelentős értékü *diszpohár* található a kiállításon, amely bőséges választékot nyujt a szőnyeggyüjtőknek is.

Barabás Miklós
B-26-40
B.H. 936 II.11
B.H. 936 II.i.

zetközi versenyben ezuttal a második garnitura találkozik. Legjobb formájával *Prókátor* indulna első sánsszal, de megbizhatatlansága óvatosságra int az ötévessel szemben. Ezért inkább *Ilona*, *Csákány* és *Erich U.* között kell választani. A nyeretlen háromévesek verse-

szám.....

Pénztári szám.....

talvány.

.....nak, címe:.....

(esetleg postatakarékpénztári számlájának száma)

általal .....

.....

.....ért

.....fizetendő.

.....bélyeg .....nyugta .....bevonandó.

.....

.....

.....

Ellenjegyzi «.....» főosztály:

.....

Bevétel	Kiadás

1923.

N. U. 1929. X. 30.

1929. X. 30

B-26-41

KÉPEK, GOBELINEK ÉS SZOBROK A KALAPÁCS ALATT

Krausz Simon műkincseinek és lakberendezési tárgyainak gyüjteménye

AUKCIÓ A POSTATAKARÉK ÁRVERÉSI CSARNOKÁBAN

(A Nemzeti Ujság tudósitójától.) A Postatakarékpénztár Árverési Csarnokában most nyilt meg a legujabb aukció. A szokásos izléssel elrendezett értékes anyagok mellett ezuttal egy teljes és külföldi vonatkozásban is jelentékeny gyüjtemény vár arra a sorsra, hogy eddigi szerves élete helyett részeire bontva és szerteszóródva kezdjen uj életet. *Krausz* Simon kalapács alá kerülő gyüjteménye tulnő azokon a kereteken, amelyeket megszoktunk az eddigi aukciókon művészi és anyagi értéke az esemény jelentőségével ruházza fel az árverési csarnokot.

A gyüjtemény festőművészeti része néhány kivétellel magyar művészek alkotásait gyüjti változatos és különböző, de históriai elgondolásában majdnem hézagtalan keretbe. A XIX. század kezdő éveinek bidermajeres, finoman részletező, harmonikus művészete, a stilus legnagyobb magyar mesterével, *Barabás* Miklóssal van képviselve. Barabás volt az első magyar festő, aki Mányoky és Kupeczky után európai szinvonalat jelentett, értékelésében a történeti kegyelet és a hazafias elfogultság is feleslegesek ahhoz a megállapitáshoz, hogy tehetsége, jelentősége felért ahhoz a kivételes szinvonalhoz, amelyet akkor a legelső nyugati mesterek munkái jeleztek. A *postagalamb* cimü képe muzeális értékü munka, remélhetőleg méltó miliőbe kerül az aukcióról. Id. *Markó* Károly mitologiai figurákkal benépesitett finom tájképei és büszkeségei a magyar piktura hőskorának és folyton fokozódó becsük van a külföldi aukciókon is. A gyüjteményben jellemző, reprezentativ képekkel szerepel *fürdő Nymphá*-i, *Eszményi táj* cimü képe nemes szinharmoniájukkal, figurális elemeik mozgalmasságával jelzik az 1800-as évek piktor törekvéseinek azt a másik irányát, amely a klasszicitás hüvösségébe az epikus fantázia bőségével akart és tudott elevenséget belelopni. Időrendben talán *Borsos* József következik, stilusban társa a nagy Barabásnak, kedves, derült kedélyképei az akkor magára eszmélő polgárság és a művészbarát nemesség izlését keresték és meg is találták.

Külön fejezetet érdemel a magyar festőművészet herosza, Munkácsy Mihály, aki két több, mint érdekes képpel van képviselve a gyüjteményben. Az egyik kisebb méretü, de befejezett tanulmány, a hires *Zivatar a pusztán* cimü történeti értékü képhez, a másik hatalmas vászon: az alföldi naplementét. A két kép között küzdelmes évek teltek el, a kezdés lefolytott halk szavától nagy ut vezetett a világsiker önbizalmat adó dicsőségéig. De mind a két képen az igazi Munkácsy lelke szólal meg a képzőművészet eszközein keresztül, az elsőn egy drámailag szinezett lélek fiatalságának szenvedélyes feszültsége, a másodikon a világsikerek után is borongó férfias páthosz. Mind a két kép önkinzó, fájdalmas magyar romantika: zivatar előtti döbbenet és az alföldi naplemente szines tragédiája.

Paál László, a francia barbizoni mesterek méltó vetélytársa, a legmélyebb s talán legigazabb magyar tájfestő *Erdőrészlete* is csupa harmónia. Technikája nagyvonalu, előadása szuggesztiv erejü, a természet fenséges erejét nem szeliditi finomkodássá, mert a *Paál* Lászlóban is együtt van a költő és a festő.

Szinyei-Merse Pálnak, az első magyar impresszionistának két ragyogó képe van a gyüjteményben. A *Centaur és a faunok* még romantikus, de a *Rokoko* már a Szinyeit jellemző friss, életörömös impresszionizmus. Ragyogó szinekben fürdő táj, tökéletes rajzu figurák, az élet örömeit tükröző pantheista szellem fémjelzik reprezentativ értéküvé ezt a Szinyei-képet.

Ezekután pedig a mához folyton közeledő névsor következik. Egy remek *Benczur*-kép, *Bihari* Sándor kitünő zsanerképe, *Böhm* Pál melodramatikus cigány képe, *Bruck* Lajos finom tájrészlete, *Eisenhut* Ferenc orientáls vászna, *Ferenczy* Károly klasszikus értékü *Nagybányai tája*, *Hollósy* Simon érdekes és üde szinezésü *Almatolvajai*, *Pállik* Béla virtuoz *Birkanyája*, *Pentelei-Molnár* János ritkaságánál fogva is nagyértékü téli tájképe, a tavaly elhunyt *Tormai* Gyula keleti tárgyu kompoziciója, *Tull* Ödön életes izü *Mosónői*, *Vastagh* György erős *Cigányleánya*.

És ott vannak az élők, a legdiadalmasabb festőkornak vezérei: *Csók*, *László* Fülöp, *Iványi-Grünwald* Béla, *Fényes* Adolf, *Katona* Nándor, *Magyar-Mannheimer*, *Koszta* József, *Olgyai* Ferenc, *Réti* István, *Rudnay* Gyula, *Szüle* Péter, *Tatz* László, — valamennyien egy-egy nagyszerü művészi képpel, azután ismét a három örökéletü nagy halott, *Lotz* Károly, *Székely* Bertalan és *Rippl-Rónai* József.

A szobrászanyag kisebb, de *Kallós* Ede, *Lányi* Dezső és *Margó* Ede méltán képviselik az élő szobrászat felső szinvonalát és nagyon szép az a két márvány, illetve bronzszobor is, amelyekről mint ismeretlen szobrász müveiről emlékezik meg a katalógus. Hatalmas érték, a négy összetartozó XIV. Lajos korabeli francia gobelin faliszőnyeg, mindegyik különkülön is abszolut művészi érték és meglepően alacsony kikiáltási árra van taksálva. A keleti szőnyeg és hitelesen korhü butoranyag külön is látványosság, az empire stilü férfi dolgozó egyenesen főuri érték. Porcellánok, kandallók, értékes és művészi izlésü csecsebecsék egészitik ki a Krausz-aukció anyagát, amely mellett a más magántulajdonból származó képeket, ötvösmunkákat és egyéb holmikat is azokkal egyidejüleg aukcionálják. Gazdagság, szépség, örömök, — amelyekből bizony ritkán és keveset mér errefelé a sors mostanában.

A kiállitás november 3-áig d. e. 10-től fél 12-ig és d. u. 4-től fél 8-ig van nyitva. Árverés: november 4., 5. és 6-án d. u. fél 4 órától.

M. V.

Ö

és boldogság tanyázik a házb
vidám és jól fejlődik.

Mitől színesedik a gyerm
testsulya, mitől élénkül a kedv
étvágya? Naponta néhány tá

ARI
táp

szenózni — A baloldali kormány avazásnál megbukik

Daladiernak sikerül még megszereznie a baloldali többi radikálisokat is (52 mandátum), a baloldali függetleneket (18 mandátum és a szocialista köztársasá-

tatása volt.

A közgyülésen nemcsak a régi vármegyei és törvényhatósági bizottsági tagok jelentek meg teljes számban, hanem a karzatok is szinte zsufolásig megteltek, a résztvett többek között a közgyülésen *Prónay* Dezső báró, *Horváth* Győző címzetes püspök, *Pálóczy-Horváth* István *Kolossváry* Mihály kanonok, felsőházi tag, *Darányi* Kálmán és *Prónay* György báró államtitkár, *Teleki* József gróf *Váry* Albert, *Teleki* Tibor gróf, *Hoffer* László, *F. Szabó* Géza, *Viczián* István *Koncz* János, vitéz *Endre* László, valamint a vármegye egész tisztviselői kara s a megye polgármesterei teljes számban.

Tiz óra után tiztagu küldöttség kereste fel az alispáni hivatalban *Agorasztó* Tivadart és felkérték, hogy jelenjék meg a közgyülésen, amelynek a beteg *Preszly* Elemér főispán helyett egyuttal az elnöke is volt. *Agorasztó* Tivadar a Magyar Hiszekeggyel nyitotta meg a közgyülést, majd bejelentette, hogy a vármegye közönsége nevében részvétét fejezte ki a kormányzónak, akinek fia az elmult héten baleset érte, majd a vármegye szolgálatában töltött harminc kilenc éves szolgálatáról és tizenegy éves alispánságáról beszélt.

Percekig felállva ünnepelték a bizottsági tagok *Agorasztó* Tivadart, majd *Erdélyi* Lóránt *Preszly* Elemér főispán átiratát olvasta fel.

— Végtelenül fájlalom — mondja az átirat —, hogy amikor *Agorasztó* Tivadar barátom bucsuzik a közgyüléstől betegségem miatt nem tudok megjelenni, hogy legőszintébb hálámat fejezem ki szorgalommal, önzetlenséggel és önfeláldozással eltöltött munkájáért. Nem bucsuzunk tőle véglegesen, mert mint a törvényhatósági bizottság tagja, bő tapasztalatait továbbra is rendelkezésünkre bocsátja. Magyarország kormányzója *Agorasztó* Tivadart nyugalomba vonulása alkalmával a *II. osztályu érdemkereszttel tüntette ki.*

Agorasztó megköszönte a kitüntetést. Utána *Prónay* Dezső báró, *Teleki* József gróf és *Váry* Albert szólaltak fel és bucsuztatták a távozó alispánt. *Rudnyánszky* Miklós báró a vármegyei tisztviselők és alkalmazottak nevében bucsuzott el az alispántól, majd *Halász* Bálint dr., az árvaszék elnöke, *Melczer* Gyula kiskőrösi főszolgabiró, *Antalffy* Sándor polgármester, *Chikán* Béla a pestkörnyéki városok képviselője és *Gyulay* Sándor, a községi jegyzők megbízottja bucsuztatta az alispánt. *Révay* Tibor dr. kalocsai kanonok a katolikus papság nevében szólalt fel és ezzel befejeződött a bucsuzó alispán ünnepeltetése. Utána a közgyülés a tárgysorozaton szereplő darabokat egyhangulag elfogadta.

Szolid, békebeli építkezésü **Családi ház**

Zugló nagyjövőjü vidékén, közmüvekkel, komfortal ellátott, villanyostól 5 percnyire, 425 négyszögöl saroktelken épült, árnyas udvarral, ház mesterlakással, családi viszonyok miatt.

65.000 pengőért eladó

Kedvező fizetési feltételek. Bővebbet Honvéd-u. 1

A **nyolc kerületben** kétemeletes részben adómentes

B·É·R·H·Á·Z

12% tiszta jövedelemmel, hatvanezer pengővel megvehető, a többi amortizációs kölcsön. Bővebbet **V., Honvéd-u. 10.** Központi Ingatlanforgalmi Iroda. Ha bérházat óhajt venni, forduljon bizalommal hozzánk.

BARABÁS MIKLÓS HEVES-MEGYEI HÍRLAP B-26-42

Barabás Miklós-emlékkiállítás a vár gótikus palotájában

Akvarellek, a mai kor felfogásában

Alkotókban, kifejezésmódban és színekben egyaránt gazdag tárlatok várják ezen a nyáron a művészetbarátokat a megyeszékhelyen, ahol szombaton három, nagy érdeklődésre számot tartó tárlat is nyílt. Barabás Miklós képei mellett megtekinthetők a XX. századi magyar akvarellfestészet remekei, illetve a XVI. országos biennálé zsűrizett alkotásai.

EGER – A Tábornok-házban – amely a tárlatnyitó közönségét köszöntő *dr. Löffler Erzsébet* önkormányzati tanácsnok szerint a lehető legalkalmasabb az ilyen jellegű események megrendezésére – kapott helyet a *július 5-ig* nyitva tartó *XVI. Egri Országos Akvarell Biennálé,* melyen 146 magyar és szlovákiai művész 237 alkotását állították ki.

A kétévente sorra kerülő biennálé megnyitójában *Wehner Tibor* művészettörténész kiemelte: *napjainkra átértékelődött az akvarell fogalma,* így újra és újra felvetődik a kérdés, valójában mely alkotások is tekinthetőek annak.

– A biennélé akkor tölti be hivatását, s folytathatja eredeti misszióját – mondta a szakember –, *ha a lehető legkevesebb korlátot állítja fel, s a művészi teremtés kereteit, feltételeit, szabályait az alkotókra bízza. Ebben az esetben – mint ezúttal is – dús, emocionális élmények, kalandos gondolati utak várnak ránk.*

A megnyitó további részében ismertették a festő- és grafikusművészekből, művészettörténészekből álló zsűri döntését, majd átadták az alkotói díjakat. Eger polgármesterének díját *Simsay Ildikó* kapta, *Bikácsy Daniella,* illetve *Pál Csaba* a Művelődési és Közoktatási Minisztérium díját vehette át. A CLEARTEX Kft. és a Magyar Vízfestők Társaságának díját *Síró Lajos* érdemelte ki, az Először díjat kapó művész cím birtokosa *Nyolczas István* lett. A Magyar Alkotóművészet Országos Egyesületének díjazottja *Sejben István,* a Nemzeti Kulturális Alapé pedig *Polgár Csaba. Ferencz Tamás* a Heves Megyei Önkormányzat díját vehette át, *Kevecsánszky Gyula* viszont Miskolc polgármesterének elismerésében részesült. *Luzsicza Árpád* a Hangadó CD Kft. Költői művek díját érdemelte ki, míg *Vályi Csaba* a Magyar Vízfestők Társaságának munkadíjában részesült.

A *Dobó István Vármúzeum* gótikus palotájában *július 31-ig* tekinthető meg a *XX. századi magyar akvarellfestészet* (III.) 1950 és 1975 közötti időszakának termését bemutató kiállítás. A tárlaton az 1950-ben induló szocialista realizmus művelői, továbbá az ezzel szembeforduló alkotók, valamint a hatvanas évek immár modern festészetének kiválóságai mutatkoznak be a közönségnek.

Egy kiállítás képei, s érdeklődő nézője FOTÓ: SZILVÁS ISTVÁN

Ugyancsak jelentős művészettörténeti eseménynek számít a szintén *július 31-ig* megtekinthető *Barabás Miklós*-emlékkiállítás, melyet az első nagy magyar akvarellista halálának 100. évfordulója alkalmából rendeztek, s nyitottak meg a gótikus palotában.

(szilvás)

Mennyien vagytok?!

Eddig úgy hittem, a világon az egyik legtermészetesebb, leginkább magától értetődő dolog, hogy egy település lélekszámának alakulását a polgármesteri hivatalokban – ha nem is napra készen, de – azért éves átlagban meg tudják mondani. Ennyit ugyanis már csak illene tudni abban a hivatalban, amelyik egy település ügyeit naponta intézi. Ugye?

A feltételezésem azonban nem bizonyult helyesnek. A végigkérdezett népesség-nyilvántartó irodákban ugyanis csak a TÁKISZ muzeális adatait tudták közölni. Azt, hogy a TÁKISZ ezeket honnan tudhatja – mert a jelek szerint a helyi hivataloktól nem –, már az olvasó fantáziájára bízzuk. Mindenesetre az továbbra is érdekelne, hogyan lehet egy település vezetőinek igényelni állami pénzeket úgy, ha még azt sem tudják, hányan élnek a faluban? Persze, költségvetés mindenhol létezik. Ezek után viszont hihetetlen, hogy nincsenek tavalyi – uram, bocsá' –, idei számok.

Az már csak apróság ezek után, mit mondanának egy házat vásárló idegennek, amikor az a lakosság összetételéről, életkoráról érdeklődne. Ám ezt a kérdést egy befektető vállalat vezetője éppúgy feltehetné, mint egy megtelepedni szándékozó kereskedő. Mert nem mindegy, hogy babakelengyét vagy gyászruhát árusítson...

Most már csak egy dologra lennék végtelenül kíváncsi. Mondjuk arra, mit tudnak arról a szóról, hogy népességpolitika... **(szu-ri)**

Pontos idő, toronyórával

Gödör volt – nincs

BOCONÁD – A községben az elmúlt négy esztendőben egyetlen lapátnyi kavics sem jutott az itt-ott már a holdbéli kráterekre emlékeztető, gödrökkel tarkított úthálózat rendbehozatalára. Néhány napja az utcákban megjelenő munkagépek sejtetik az itteniekkel, hogy az áldatlan állapotnak vége.

– Az elkövetkezendő közel másfél hónap alatt *több mint tízezer négyzetméternyi útfelület felújítása* történik meg – tájékoztat *Sedon János* polgármester. – A lakosság kritikájának jogosságához nem fér kétség, de sajnos, a gázberuházás hagyatéka, a kölcsön eddig kisöpörte a község kasszáját. Most lehetőség adódott *a Szabadság tér, a Baross, a Dózsa, az Ady, a Lenin, a Móricz Zsigmond és a Zrínyi utcák* teljes hosszában történő bitumenes kőzúzalékos terítésére. De hasonló borítást kap *a Béke utca keleti fele, s a Rákóczi út temetőt érintő szakasza.*

Megtudtuk, a munka *12 milliójába kerül az önkormányzatnak,* amelynek többségét a Megyei Területfejlesztési Tanács

Előadást tartott az ólommentesítés magyar kutatója

Védekezés a radioaktivitás ellen

TARNAMÉRA – Már a hevesi, *Dankó utcai ólomszennyezés* mentesítési munkálatai előtt is felajánlotta a város vezetőinek találmányát *dr. Törőcsik Mihály* kutató. Akkor *senki nem hitt abban, hogy létezik egy új technológia, amellyel olcsón és hatékonyan lehet a mérgező anyagokat kivonni a környezetből.* A kutató *Tarnamérán* ismertette az eredményeket.

– A radioaktivitás elleni védekezés azért is kulcskérdés – szögezte le *Törőcsik Mihály* –, mert a Földön nagy mennyiségű nukleáris hasadóanyagot halmoztak fel. *Elsőként a világon magyar tudósoknak sikerült olyan készítményt előállítaniuk, amely az élő szervezeteket mentesíti bizonyos izotópoktól. A kísérletek 9 éve tartanak, s az idén már a gyógyszergyártás is elkezdődhet.*

Mint megtudtuk, a kutatás munkáiba bekapcsolódott *dr. Varga László* is. Az általuk *országban is sikeresen alkalmazták ólom- és kadmiummérgezés lokalizálására és eltávolítására.* A kutatók *három évvel ezelőtt felajánlották az ólom ellenanyagát Hevesnek.* A *Gödöllői Agrártudományi Egyetemmel* közösen egy technológiát is kidolgoztak, amely *csupán 14 millió forintba került,* hiszen a kutatók *lemondtak a tiszteletdíjukról.* A városi vezetés által kiválasztott módszer meghaladta ennek az összegnek a háromszorosát. Ez utóbbi tény feletti megdöbbenésének a kutató most is hangot adott.

A tanácskozáson az ólommentesítés magyar kutatója bemutatta legújabb találmányát, azt *a környezetkímélő műtárgyat, amelynek adalékanyagait az Európai Unió védetté nyilvánította és támogatást nyújtott a tagországokban történő hasznosításhoz.*

Törőcsik doktor ezek után csak azon csodálkozik: *miért nem lehetett próféta saját ha-*

Tarnamérán rendhagyó lesz az idei általános iskolai ballagás. *Június 12-én nem csupán a most végző nyolcadikosok búcsúznak az iskolától, hanem az idén 30 éves osztálytalálkozójára készülő évfolyam is végigjárja az iskola termeit a fiatalokkal.* Az esemény különlegességét az a páros adja, ahol a 30 éve végzett apa együtt ballag az iskolát most végző lányával.

Hevesvezekényen júliustól 12 közhasznú munkás dolgozik majd a falu szebbé té-

BARABÁS MIKLÓS

B-26-43

PEST MEGYEI NAPLAP

Barabás Miklós a Nemzeti Múzeumban

Barabás Miklós, a XIX. századi festészet egyik legnagyobb alakjának munkáiból nyílt kamarakiállítás tegnap a Magyar Nemzeti Múzeumban, halálának centenáriumán. Ő volt az első olyan alkotó, aki meg is tudott élni a festészetből. A kiállítás rendezője arra törekedett, hogy a kevésbé ismert arcképeket tárja a nagyközönség elé *Ary Krisztina felvétele*

z olimpiai csúcson belül

Németország–Szlovákia 4-2 (0-1, 1-1, 3-0)

Gólütők: Draisaitl (22.), Benda (43., 47.), Lüdemann (50.), illetve Dano (18.), Pardavy (39.).

A férfi jégkorongtorna 11. helyét Franciaország szerezte meg, miután a helyosztó mérkőzésen 5-1-re verte Olaszországot.

A 11. helyért:

Franciaország–Olaszország 5-1 (1-0, 0-0, 4-1)

Gólütők: Bozon (10., 41., 48.), Briand (50.), Poudrier (57.), illetve Orlando (53.).

A japán jégkorong-válogatott szerezte meg a férfi torna 13. helyét, miután büntetőkkel legyőzte az osztrák nemzeti csapatot.

A 13. helyért:

Japán–Ausztria 3-3 (1-2, 1-0, 1-1, 0-0) – büntetőkkel 2-1

Gólütők: Jahata (9. perc), Szigiszava (29.), Otomo (47.), illetve Lavoie (3. és 43.), Ressmann (18.).

Nők

Az Egyesült Államok válogatottja nyerte az olimpiai női jégkorongtorna

Gólütők: Brisson (13., 29.), Heaney (17.), Goyette (37.), illetve Vaarakallio (34.), Rantamaki (54.).

Műkorcsolya

A hátsérüléséből felépült orosz *Ilja Kulik,* az 1995-ös Európa-bajnok végzett az élen a férfi műkorcsolyázók rövidprogramjában.

A második helyen a kanadaiak háromszoros világbajnoka, a lillehammeri olimpia ezüstérmese, *Elvis Stojko,* míg a harmadikon az egyesült államokbeli *Todd Eldredge,* az 1996-os világbajnok áll. A négy évvel ezelőtti olimpiai bronzérmes francia *Philippe Candeloro* a folytatás előtt az ötödik helyet foglalja el. *Vidrai Szabolcs* a 29 indulóból 12. lett, így a MAC-Népstadion sportolója bekerült a közé a 24 versenyző közé, aki szombaton bemutathatja kűrjét is.

Sífutás

Minden idők legsikeresebb téli olimpikonja a címvédő és 1997-es trondheimi világbajnok norvég *Bjørn Dæhlie,* aki Naganóban csütörtökön hatodik aranyérmét nyerte, miután első lett a 10 kilométeres sífutás klasszú vetélkedése után a csütörtöki szabadstílusú 10 km-es távon is aranyérmet szerzett a nyolcszoros világbajnok sportolónő. Lazutyina a naganói téli olimpia első háromszoros érmese, miután volt már neki egy ezüstje is, amelyet 15 km-en érdemelt ki.

A csütörtöki üldözéses versenyben a 32 éves Lazutyina honfitársnőjét, a 15 km-en aranyérmes *Olga Danyilovát* és a cseh *Katerina Neumannovát* előzte meg. Neumannová Hakubában az 5 km-en szerzett ezüstérme mellé szerzett most egy bronzot. A cseh versenyzőnő ezúttal is minden tőle telhetőt megtett a siker érdekében, olyannyira, hogy 7.4 km-nél átvette a vezetést Lazutyinától. Az orosz azonban nem hagyta magát, néhány perc elteltével visszaelőzött.

A viadal résztvevőit nem fogadta kegyeibe az időjárás, a versengést heves vihar és jeges eső kísérte.

Sífutás, női 10 km, üldözéses verseny, szabadstílus, olimpiai bajnok: Larissza Lazutyina (Oroszország) 46:06.9 perc, 2. Olga Danyilova

Magyarság 1937 XI 28

Barabás Miklós

B-26-44

A táblabirókor magyar művészete

A Mücsarnok nagyszabásu kiállitása

A Képzőművészeti Társulat tavaly ünnepelte meg alapitásának hetvenötödik évfordulóját s ez a mostani hatalmas kiállitása a jubileumi ünnepségek záró aktusa. A kiállitás célja: azoknak a művészeknek bemutatása, akik a társulat megalakulásának idején működtek az akkori Pesten, továbbá fölmenőiknek, az ujabb magyar festőművészet uttapogatóinak fölvonultatása.

A katalógus előszava a kiállitás történeti és tudományos jellegét hangsulyozza. Ami ugy értendő, hogy az anyag összegyüjtésében megközelitő teljességre törekedett s az elmult harmincegynéhány esztendőnek minden ismert, sőt alig ismertnevü festőjét is láthatóvá kivánta tenni egy vagy több munkája által.

A kort, amely ezt a három évtizedet magában foglalja, a *biedermeier* szóval irja körül a kiállitás szervezője. Lyka Károly dolgozta föl elsőnek ennek a kornak művészeti és kulturtörténetét s „biedermeier" helyett igen szerencsésen, igen kifejezően „táblabirókor"-nak nevezte. A „táblabirókor" valami sajátosan magyart jelent és megkülönböztetést az osztrák sütetü biedermeier-elnevezéstől. Amikor ilyen szerencsés nevet sikerült találni valamire, kevés az értelme annak, hogy a német művelődéstörténethez forduljunk kölcsönért.

A táblabiró-izlés korstilust jelent. Jelenti a neoklasszicizmusnak, amelyet a franciák empirestilusnak neveznek, megszelidült, polgárivá kicsinyedett és jámborodott változatát. Napoleon empire-ja mutatós és a nagyszabásut kereső stilus volt. Franciaországban olyan művészek képviselték ezt a stilust, mint David, Gros, majd amannak tanitványa, Ingres. Ennek a stilusnak ők voltak a nagyjai. Az egykoru és a későbbi osztrák meg német művészet hozzájuk mérve csak apró festőket termett. Amit a német „biedermeier"-nek nevez, azt a francia művészet valójában nem is ismerte. A festés művészete ott sohasem lett olyan kispolgári, csaknem dilettánsi mesterséggé, mint a Szent Szövetség államaiban. S 1830 táján, amikortól a „biedermeier"-stilus számitódik, már éltek és működtek Barbizon művészei, az eljövendő uj festőművészet előkészitői.

Nekünk mégis fontos és emlékezetes ez a korszak és ami benne végbement, mert évszázados elnémulás után akkor kezdett a magyar festőművészet éledezni. Hozzank telepedett és köztünk meghonosodott osztrákok voltak mestereink és nevelőink. Az ujabb festőművészet hagyományát ők inditották el magyar földön.

Ezt az éppenséggel nem uj megállapitást a példák sokaságával igazolja a mostani kiállitás is. A kevésbé tájékozott néző bizonyára idegenkedő érzéssel járja végig termeit. Mennyi idegen nevü művész, aki még magyarul sem tanult meg. (Az akkori német Pesten ez nem volt olyan könnyü mesterség.) S a művészetük legtöbbször gyönge másasa annak, amit a hazájukban maradt osztrák festők különbül tudtak.

Egyebek között ezzel a tanulsággal szolgál ez a történetinek és tudományosnak minősitett kiállitás. A tudományt a teljesség érdekli, minden név, tekintet nélkül a művészi minőségre. Igy magyarázható az, hogy annyi szánalmas dilettánsi munka — sokszor csak a mázolmány meghatározás illik rájuk — függ a falakon. Kérdés, hogy a művészettel foglalkozó tudománynak szabad-e ilyen kovéssé törődnie a művészettel? És kérdés, de nem is kérdés, hogy helyes dolog-e ennyire válogatatlan gyüjteményt a nagyközönség elé vinni? A „tudományos" teljesség követelményét szépen össze lehetett volna békiteni a nagyközönség tekintetéből fontos kvalitás követelményével, ha a pusztán történeti értékü képeket külön csoportositják, külön termekben. Sulyos rendezésbeli hiba!

Kvalitást a nézö igazán és zavartalanul csak az első teremben kap. Az amolyan „Tribuná"-ja a kiállitásnak, a minőségi értékük szerint összeválogatott képek gyüjteménye. Ott függnek Barabás Miklós, Molnár József, Borsos József, Marastoni József, Györgyi Alajos és mások legszebb müvei. Olyan jól sikerült ez a terem, hogy a harmadik terembe, amely Barabás külön gyüjteménye, már alig jutott a művészhez igazán méltó festmény. Jobban járt Borsos József, aki szintén külön termet kapott. Ez a különös sorsu festő arcképfestőnek volt legkülönb. Egy ismeretlen kis női fején („Az érem" a cime) legkülönb tulajdonságai vannak együtt.

Barabásé a kiállitás legtöbb képe, ezé az annyira egyenetlen művészünké, aki annyiszor maradt el legjava képességei mögött. A Szépmüvészeti Muzeumban őrzött vizfestményei kárpótolnak sok balul sikerült olajfestményéért.

Weber Henrik, de különösen Györgyi Alajos és Brocky Károly gyüjteménye előtt vigasztalódik a szem. Különösen Brocky az, akinek művészete európai szintájat jelentett a maga korában.

A kiállitás anyagának szine-javát a Szépmüvészeti Muzeum szolgáltatta. Könnyen tehette. Petrovics Elek két évtizedes fáradhatatlan munkával minden értéket belehordott, amit az itthoni és a külföldi piac fölvetett.

Huszonegy termet tölt meg a kiállitás hatszáz darabja. Óriási szám, amelyről mint mennyiségről és mint értékről fogalmat adni rövid beszámoló keretében fölöttébb nehéz feladat. Mennyi név, hány olyan művészé, akinek neve puszta névnek maradt. A régi Pestnek valamikor sokat emlegetett festői: az olasz Marastoni Jakab és fia, az apjánál jóval tehetségesebb Marastoni József... Az osztrák Schöfft Ágost, a magyar Kozina Sándor, azután az olyan ritka Clarot János, Sterio Károly, a német Lieder Frigyes, a magyar nazarénus festő: Melegh Gábor, akinek addig egyetlen ismert képét Petrovics Elek hozta haza annakidején Bécsből. A szepesi Müller Károly és az ugyanonnan való Markó Károly, az arcképfestő és torzképrajzoló Canzi Ágost. A kitünő Bernwallner József és Kazinczy kedvelt festője, Donáth János, azután a görög Laccataris Demeter, aki ha megszorult, cégtáblát festett, mint egyébként legtöbb kortársa is. A tragikus sorsu Alconiere, aki az üldöző török elől menekülő Dobozi Mihályt és hitvesét festette meg egyik gyöngécske képén (a katalógus egyszerüen „Lovas"-nak jelzi); Lavel Károly, aki szintén a Dobozi-párt festette meg körülbelül olyan elrendezésben, mint később a maga hires Doboziját Székely Bertalan. És Wándza Mihály és Szálé István János és Weyde Vilmos és a baljóslatu nevü Kosareck Vilmos. Valamikor ők voltak az első pesti mükiállitások magyar szereplői, Mezey Lajossal, Szinyei Merse Pál első tanitványával és Szamossy Elekkel, aki Munkácsy Mihályt tanitotta meg a festés elemeire.

Bizony üres név ma már valamennyi. Szomoruan kezdetleges és gyarló festők voltak. Művészeknek csak tulzással minősithetők. Kedvük bennük csak annak a tudománynak telhetik, amely nem néz a művészetre.

ELEK ARTÚR

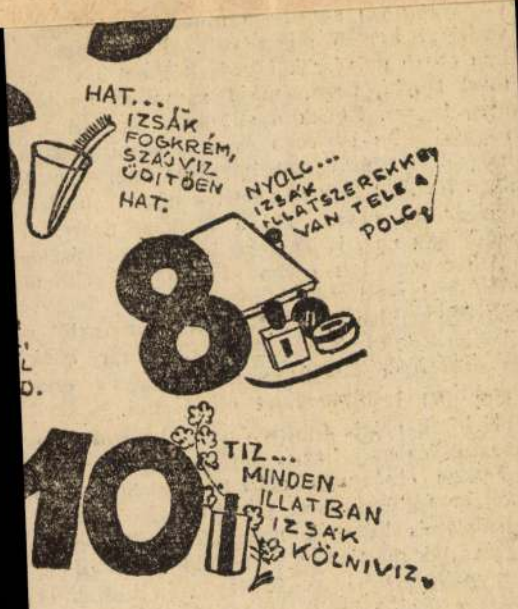

értelemmel töltötték meg. Hogyan vitatkozzunk azokkal, akik „művészetet" mondanak, de propagandát értenek, akiknél a sajtó egyoldalu, szükkörü és célzatos közlések szócsöve, akiknél az igazság nem abszolut és exakt, hanem a harc kimenetelének a függvénye, akiknek az erkölcstana szerint „nem az a fontos, kinek van igaza, hanem az, hogy ki győz", akiknél a tudományos minősités az „árja leszármazás", akik szerint a nevelés a politika közkatonáinak kitermelése, akik nem ismernek a fajtától független filozófiát, öncélu tudományt, párthasznosságtól független jogot, akik a történelmet nem hajlandók pártatlanul megközeliteni, mert felszabaditották magukat „a tárgyilagosság hamis eszméje alól". Hogyan próbáljuk egy eszméket tisztázó egyezkedésre birni azokat, akik jogtudományi orgánumokban ilyen mondatokat irnak le: „egy maroknyi erőszak többet ér, mint egy zsák igazság...?"

Armstrong fejtegetése amilyen lebilincselő és meggyőző, olyan elszomoritó is egyszersmind mindazok számára, akik az abszolut tudomány és erkölcs, az önmagáért való művészet és vallás eszmevilágát magától értetődőnek és megmásithatatlannak tartják. Hová jutottak az emberiség nagy csoportjai a tiszta szellem igaz törvényeitől, amikor a diktatorák előre kijelölik a tudománynak a következtetés eredményét s arra utasitják, hogy

...an, kicsi . . . . . —.38
. . . . . —.48
...p . . . . . —.68
. . . . . —.38
...ém . . . . . —.56
. . . . . —.96
...os 1.20
...SÁG

A MA
MUZS
A magyar zene 100
A legnagyobb magy
Erkel, Hubay, Dohn
stb. népszerüen m
Füzve 3.50

krata és szabadszellemü világ öngyilkossága. *Armstrong* gondolatmenetének ismertetését hadd fejezzük be tiszta szándéku irásának

EGY... SZÉP LENNI ...OZ EGY.

THEATER ★ M

„Major Barbara" im Künstlertheater.

Ungarische Erstaufführung des Lustspiels von G. B. Shaw. Ungarisch von Alexander Hevesi.

Im Grunde genommen ist „Major Barbara" nichts mehr und nichts weniger als eine „farcial comedy", wie die meisten Stücke von G. B. S. Eine Farce, in deren Zerrspiegel die enstesten Probleme des Lebens lächerlich und bedeutungslos erscheinen: mit Gott und Religion, Sittlichkeit und Pflicht, Herz und Seele wird da ein frivoles Spiel getrieben; altehrwürdige Normen, überlieferte Weltanschauungen werden auf den Kopf gestellt und ihrer Wichtigkeit entkleidet. Auf dem Höhepunkt des Dramas, im dritten Akt predigt der Held das Evangelium des Reichtums, der gewissenlosen Profitjägerei, des gewinnbringenden Krieges, während der Gegner, der sein ganzes Hab und Gut für den Sieg der Seele, der reinen Geistigkeit eingesetzt hatte, klein beigeben und in den Dienst des Kanonenfabrikanten treten muß. In einer ganzen Reihe geistvoller, glänzender Tiraden wird offenkundig dargetan, daß die Produktion von mörderischen Waffen eine Wohltat für die Menschheit darstellt und daß der Unternehmer sich nicht darum zu kümmern hat, ob er seine Erzeugnisse einer guten oder einer schlechten Sache in den Dienst stellt.

Man hat einen bitteren Geschmack im Munde, wenn man die feurigen Reden des Mr. Andershaft angehört und die verheerende Wirkung dieser Expektorationen auf seine ganze Umgebung vermerkt hat. Und doch ... Und doch hat man nach zweieinhalb Stunden Shaw die Empfindung, daß man ein Stahlbad genossen hat. Angeregt, aufgeregt, aufgewühlt verlassen wir das Theater, in dem das große Welttheater des größten lebenden Dramatikers vorgespielt wurde. Shaw ist ein Zyniker, aber er bekennt sich auch als solchen. Ihm ist nichts heilig, nur der Geist; aber vor dem verbeugt er sich in frommer Ehrfurcht. Seine satirischen Ausfälle sind wie Dolche mit vergifteten Spitzen: sie treffen sicher und tödlich. Und sein galliger Sarkasmus kennt keine Parteirücksichten, keine Schicklichkeitsgebote, keine Überlieferung; nicht das Kind im Mutterleibe wird geschont. In einem Atem werden Völker und Institutionen, Parlament, Kunst, Literatur, Journalismus, Schule, Alkohol, Antialkoholismus, Kriegshetzerei und Pazifizmus an den Pranger gestellt.

Der eigentliche Held des Lustspiels „Major Barbara" ist nicht Major Barbara, sondern der Vater Andrew Andershaft. Barbara arbeitet für die Heilsarmee und sucht mit Pauken, Trompeten, Aufzügen und Psalmensingen verdammte Seelen zu retten. Auf Straßen und Squares, in den vielen öffentlichen Parks von London wird von den Militanten der Heilsarmee gesungen, agitiert und nachher gesammelt. Aber wie armselig, wie lächerlich ist der Ertrag, sowohl im Seelischen wie auch im Materiellen. An Seelen werden Trunkenbolde, Taugenichtse, Arbeitslose gewonnen, aber auch nur scheinbar und vorübergehend. Was vollends das Geld betrifft, ist man froh, wenn 5—6 Shillinge eingeflossen sind. Ein Millionär, der in den Augen Barbaras der größte Volksfeind ist, weil er Branntwein erzeugt und vertreibt, kann mit einer leichten Handbewegung mehr für die Heilsarmee leisten als alle Generale, Obersten, Majore und Unteroffiziere dieser sonderbaren Streitkraft. Und Papa Andershaft hebt seine Tochter aus dem Sattel, indem er den Bräutigam Barbaras dazu bewegt, in das blühende Geschäft einzutreten und die Last der Arbeit und der Verantwortung mit dem alten Kanonen- und Kriegsflugzeugfabrikanten zu teilen.

Zwei feindliche Mächte stehen sich im Drama gegenüber: die Religion und die Wirtschaft. Die Religion wirft ihr Netz aus, um nach Seelen zu fischen. Da sie Entsagung, Verzichtleistung, Lob der Armut und der Enthaltsamkeit predigt, ist der Fang armselig. Der Reichtum hingegen, verkörpert durch den zynischen, hemmungslosen Andershaft, predigt das Evangelium der Wohlfahrt, der Gesundheit, der Macht. Und er predigt es mit um so mehr Nachdruck, Verve und Überzeugung, da auch er durch die Schule der Armut ging, als Findling seine Karriere begann, Hunger, Schmutz, Püffe vertragen mußte, bevor er in die Höhe kam. Mit Recht bekennt er sich zu seinem eigenen Dogma, daß Armut eine Sünde ist. Die böseste Sünde. Armut zerstört ganze Städte; verbreitet grausige Krankheiten; schlägt alle Menschen tot, die sie zu sehen, zu hören, zu schmecken haben. „Was Sie Sünde nennen, ist nichts. Hie und da ein Mord, ein Diebstahl, eine Schlägerei, ein Fluchen. Was macht das schon aus? Das sind Krankheiten, Zufälle des Lebens. Es gibt keine fünfzig geborene Verbrecher in London. Hingegen gibt es Millionen armer, schmutziger, schlecht genährter, schlecht gekleideter Leute. Die vergiften uns physisch und moralisch. Die töten das Glück der Gesellschaft; die zwingen uns, mit der Freiheit aufzuräumen und widernatürliche Grausamkeiten einzuführen, aus Furcht, daß sie sich gegen uns auflehnen und daß sie uns mit in den Abgrund hinunterschleudern. Nur Narren befürchten die Sünde; wir alle befürchten die Armut." Und nun wendet sich

Barabás Miklós B-26-45

Romantik und bürgerlicher Sentimentalität. Verschieden war das Mischungsverhältnis dieser Bestandteile. Das ergibt den Unterschied zwischen den Künstlern. Ein geschmeidiger Pinsel und Farbenökonomie bewirkten dieses Ineinanderspielen: der geschmeidige Pinsel, die Ökonomie des Kolorits, die Herrschaft über die Linie, die Anwendung der Kunstmittel sind aber Sache des Könnens. Kunst ist ja auch Können, die guten Biedermeiermaler und Romantiker waren Meister des Könnens, während die schlechten im Nichtskönnen verflacht sind. Wir, Heutigen, sind gewillt, im Biedermeier viele Nichtskönner, viele öde Malerei zu finden.

In Bildnissen lebte sich das Biedermeier am intensivsten aus. Nicht das Malerische, sondern die Treffsicherheit war in ihnen wirksam. Alle Welt ließ sich konterfeien: eine Art Massenkundgebung gegen die Vergänglichkeit. Sehen wir diese Abgebildeten die Augen auf uns richten, so gewahren wir, daß die meisten einander gleichen. Nicht die Gesichtszüge, sondern der Gesichtscharakter. Sonst zeigte die Biedermeiermalerei nur selten Interesse für den Charakter der Abzubildenden. Was gar nicht un-

Den Schwiegersohn Adolphus, den verfrackten klassischen Philologen und gefährlichen Schwätzer, gab Herr Georg *Nagy* mit gutem Humor und mit einer gewollten und doch wirksamen Komik. Sonst war die Jugend nicht eben glänzend auf der Bühne vertreten. Eine ganz vorzügliche Episodenfigur sahen wir von Herrn *Solti* (den Namen haben wir uns gemerkt; und das Gesicht, die Mimik, die Bewegungen des Strolches ebenfalls nicht vergessen). Im Armenviertel galten ihrem künstlerischen Range nach Herr *Harsányi* und Frau *Vidor* als wirkliche Aristokraten. Auf eine kurze Szene tauchte das feine Profil der Frau Maria *Simonyi* auf.

Die Regie des Direktors *Bárdos* ist befruchtet und ganz durchglüht von dem Geiste des Autors. Selten sahen wir die zu tiefst liegenden Intentionen des großen Dramatikers so restlos verwirklicht wie an diesem Abend. Nach der „St. Joan", die Dr. Bárdos inszeniert hat, bedeutet seine „Barbara" vielleicht noch eine Steigerung an Stileinheit und Intensität des Einlebens in die grotesk-weise Gedankenwelt G. B. Shaws.

Die Übersetzung ist die Arbeit Alexander Hevesis. Es donnert und blitzt in den Dialogen. Man fühlt fernes und doch drohendes Rollen herannahender Umwälzungen in den Tiraden Andershafts, und eine rührende, hochpoetische Lyrik in den Bekenntnissen der Major Barbara. Über alle Tonarten herrscht Hevesis Kunst mit souveräner Sicherheit.

Karl Sebestyén.

Kön. Opernhaus. In der heutigen Aufführung von Verdis „*Simone Boccanegra*" verkörperte den jungen Genueser Edelmann Gabriele Adorno hier zum ersten Male Koloman v. *Pataky*. Es war eine in jeder Beziehung kräftige Gestaltung und stimmlich sicher auch eine heldische, wie es dem Anführer der patrizischen Rebellen richtig zukommt. In den Liebesszenen weniger gewandt (eigentlich handelt es sich da nur um das erste Duett mit Amelia, das mehr Zartheit des Spiels und des Klanges erfordert), wächst dieser Gabriele, je stürmischer es zuzugehen beginnt, merklich an Größe und Kraft und sendet in seiner Arie, sowie in den Ensembleszenen Töne von wirklich packender Gewalt aus. Der Doge Boccanegra, der Mittelpunkt der ganzen Handlung, ist nach wie vor eine der gelungensten, der scharmantesten Gestaltungen Dr. Emmerich *Pallós*, der Jacopo Fiesco eine Partie, in der Michael *Székely* seinen prächtigen Baß so recht gelten lassen kann. Magda *Rigós* Sopran, bekanntlich von bestrickendem Reiz und wohliger Wärme, gewinnt zusehends an kunstvoller Behandlung. Und diese herrlich

Barabás Miklós B-26-46

— **Ma nyílik meg a magyar biedermeierkiállítás a Műcsarnokban.** A Magyar Képzőművészeti Társulat szombaton mutatta be a sajtó munkatársainak a Műcsarnokban ma, vasárnap délelőtt megnyíló kiállítását, melyen *a magyar biedermeier* korának művészeit vonultatja fel megkapó rendezésben és hiánytalan egészében. Dr. *Balás-Piri* Lászlónak és dr. *Hájjas* Jánosnak, a Szépművészeti Múzeum kitűnő szakértőinek sikerült *Horváth* Henrik székesfővárosi múzeumi központi igazgató és *Höllriegl* József iparművészeti múzeumi igazgató segítségével, valamint a magyar műgyűjtők önzetlen készségével egy teljes korszakot minden ízével és emlékével felelevenítenie. *Barabás* Miklós, *Borsos* József, idősb *Marko* Károly, *Weber* Henrik, *Brooky* Károly, a *Marastoniak*, *Böhm*, *Canzi*, *Orlay Petrich* Soma, *Kovács* Mihály, *Molnár* József, *Lieder* Frigyes, *Ádler* Mór, *Schöfft* Ágoston, *Melegh* Gábor, *Györgyi* Alajos, *Alconiere*, *Csillagi Grimm* és még igen sokan — együtt van a galéria, mellyel voltaképpen a modern magyar festészet indult el. A termeket itt-ott ízlésesen tarkítják a legszebb, múzeális biedermeier bútorok s a nagy, oszlopos csarnok a biedermeier Pest városképét eleveníti meg. A valóban nagyszabású biedermeierkiállítás részletes méltatására keddi számunkban visszatérünk.

P. N. 1927. XI. 28

Ritka műkincsek a Magyar Biedermeier Kiállitáson

A Műcsarnok november folyamán megnyiló Magyar Biedermeier Kiállitásának előkészitő munkája nagy erővel folyik. A rendezőség dr. *Csánky* Dénesnek, a Szépművészeti Muzeum főigazgatójának irányitása mellett hiteles névsort készitett azokról a magyar művészekről, akik e korban itthon, vagy a külföldön működtek. A gyüjtés során eddig is igen sok, nem sejtett művészi értékü munka került napfényre, különösen a magyar vidékről. *Barabás, Borsos, Broczky, Györgyi, Heinrich, Kovács, Libay, Marastoni, Molnár, Meleg, Sterió, Titkos, Weber, Ujházy* — a korszak vezető mesterei — és mások mellett 80—100 művészt mutat majd be a kiállitás művészettörténetünk biedermeier-korszakából. Mivel a kutatás és gyüjtés munkájánál épen a sokszor kevésbé ismert művészek művei jelentenek a rendezőség számára különös értéket és felfedezésszámba menő meglepetést, a rendezőség a kiállitás teljessége kedvéért ezuton is kéri azokat, akiknek tulajdonában e korbeli műalkotások vannak, hogy jelentsék be azokat a Műcsarnok titkári hivatalánál (Hősök-tere, telefon 118—284), amely tájékoztatásképen azonnal elküldi cimükre a magyar biedermeier festők névsorát. A nagy kulturális eseménynek igérkező kiállitást november 13-án nyitják meg ünnepi keretek között.

Barabás

N.Ü. 937. X. 10

B-26-47

Nemzet Lyság

Magyarság 1937 X. 10

Barabás

B-26-48

*** Ritkaságok a Biedermeier-kiállitáson.** A Mücsarnokban november folyamán megnyiló *Magyar Biedermeier Kiállitás* előkészitő munkája nagy erővel folyik. A rendezőség által szeptember elején kibocsátott felhivás eredményeképpen a magyar közönség köréből tömegesen jelentették be máris a birtokukban őrzött, mult század első feléből származó alkotásokat. A gyüjtés során eddig is igen sok, nem sejtett müvészi értékü munka került napfényre, különösen a magyar vidékről, ahol a családi ereklyék között őrzött arcképek és zsánerképek tekintélyes része e korszak terméséből való. *Barabás, Borsos, Broczky, Györgyi, Heinrich, Kovács, Libay, Marasztoni, Molnár, Meleg, Sterio, Tikos, Weber, Ujházy* — a korszak vezető mesterei — és mások mellett 80—100 müvészt mutat majd be a kiállitás müvészettörténetünk Biedermeier-korszakából. — Mivel a kutatás és gyüjtés munkájánál éppen a sokszor kevésbé ismert müvészek müvei jelentenek a rendezőség számára különös értéket és felfedezésszámba menő meglepetést, a rendezőség a kiállitás teljessége kedvéért ezuton is kéri azokat, akiknek tulajdonában e korbeli müalkotások vannak, hogy jelentsék be azokat a Mücsarnok titkári hivatalánál (Hősöktere, telefon 118-284), amely tájékoztatásképpen azonnal elküldi cimükre a magyar biedermeier-festők névsorát. A nagy kulturális eseménynek igérkező kiállitást november 13-án nyitják meg ünnepi keretek között.

PETŐFI ERDÉLYBEN

13 • HAT HÉT, AMELYNEK NINCS TÖRTÉNETE

Költő neve fogalom a magyar irodalom történetében. Fogalommá tette Petőfi beteljesült boldogsága. Hogy ott élt Teleki Sándor, Táncsics Mihály neveltje, Petőfi, Liszt Ferenc és Victor Hugo barátja, Bem és Garibaldi segédtisztje, hogy falai közt Jókai is megfordult, azt sokan nem tudják már. De hogy ott töltött hat boldog hetet Petőfi, azt annál inkább. A „vad gróf" — aki végakarata szerint ott szeretett volna pihenni a somfa alatt — kint nyugszik a faluszéli temetőben, fekete márvány kőlap alatt. Az öreg, ma már megkopott kastély azonban őrzi homlokzatán Petőfi emlékét:

ITT TÖLTÖTTE
PETŐFI SÁNDOR
LEGBOLDOGABB NAPJAIT
1847 szept. 9 — okt. 29.

S reá emlékeztet az emeleten berendezett szerény emlékszoba, reá a kert végében az évről évre szívósan újralombosodó öreg somfa és alatta a múlandóság elleni védelem gyanánt betonkeretbe foglalt, betonlábra állított kőasztal.

A táj ma is olyan, mint azon a boldog őszön volt. A változó időben változhatatlanságával tanúskodik régmúlt eseményekről, érzésekről. Petőfi úti levelének egyetlen mondata rögzíti az összbenyomást, s ez több, mint amit szépségének bizonyítására bárki más leírhat: „A táj olyan szép, mintha az én képzeletem után alkotta volna a természet." Ezután felesleges minden szó, fakó minden leírás. A Teleki Sándoré is, aki pedig évtizedek bensőséges kapcsolatából formálta mondatait.

Itt, a Lápos szélesen megnyíló völgyében, ahol egyszerre szeliden simulnak el az erős vonalukkal egymásra torlódó nagybányai hegyek, 1847 őszén megáll az idő. Nemcsak azért, mert a vendéglátó házigazdával együtt a koltói ősz minden tollforgató tanúja elvonul, hogy magukra hagyja az egymásra talált fiatalokat. Az idő ôbennük áll meg mindenekfölött.

Nem lehet véletlen, hogy Petőfi itt született verseinek egy kivételével nincs pontos keltezése; hogy az *Úti levelek* egy hét elteltével megszületett első koltói folytatására egy hónap hallgatás következik; hogy Aranynak az eddigi 5—6 oldalas, nemegyszer versekkel megbélelt vagy egyenesen versben írott levelek helyett nyolc kurta sor megy: — az is több mint egy hét múlva:

Szerelmetes ja-Jankóm!
Leveledet kapám (és ásóm!). Nagyon szép tőled, hogy olyan hosszan írsz, ezután is úgy tégy, de tőlem ezt ne kívánd viszont a világért sem! Mióta megházasodtam, olyan lusta vagyok, mint valami török basa; még csak verset se írok, hát egyebet hogy írnék. Tisztel és ölel atque csókol benneteket
barátod
P. Sándor

október vége felé nálatok leszünk!

És ugyanígy a többi barátoknak is:

Csak azt igértem meg, hogy írok neked, de az nem volt kikötve, hogy mennyit, és ezért hála istennek! Nem képzeled, milyen nehéz a levélírás a mézeshetekben, kiadít az ilyenekben, mint az enyém! Október végén Pesten leszünk, majd akkor! (Emődy Dánielnek).

Nagyobbodtak, hogy eddig nem írtam... házasodni készültem, most pedig azért fogok oly kutyafuttában írni, mert megházasodtam. (Kubinyi Rudolfnak).

Mindhárom levél ugyanaznap, szeptember 17-én kelt; Petőfi úgy látszik egy szuszra szabadulni akart minden leveladósságától. Ilyen apró jelekből kell felidéznünk az első koltói heteket, mert még az *Úti levelek* következő darabja is elég szűkszavú. Ez — a XVII-ik — két nappal korábban kelt:

Hát, amice, megházasodtam..., remélem nem veszed rossz néven, hogy amicézlek, amit úgy hiszem, joggal teszek, mint táblabíró és házas ember s eszerint filister primae classis. Úgy van, amice, én megházasodtam!... de nézd, ez a nyomorú flegmatikus tinta nem válik rózsaszínűvé e szónál, mely rózsaszínűbb a rózsánál. Éppen ma egy hete, hogy a költői borostyánkoszorúkat letúsztam dics-sugáros füleimről, akarom mondani fürtjeimről, s helyébe a házisapkát ültetém, s a lant helyett éktelen hosszú szárú pipát tartok kezemben, s oly füstöt éresztek, hogy már mind a kilenc múzsa megkehesedett s még Pegazusom is köhög tőle. Kedves öcsém Frigyes, te, mint afféle nőtlen siheder, nem tudhatod, de hidd el nekem, hogy ily feleség oldalánál a pipafüst többet ér, mint egy egész bámuló világnak tömjénfüstje, kivált, ha olyan a feleség, mint ez az én kis barnácskám itt... ah csak azért az egyért sajnálom, hogy feleségem, mert mint ilyent már nem szabad vagy legalább nem illik dicsérnem; pedig úgy szeretném dicsérni, mint tulajdon saját magamat...

Az esküvőről, a misztótfalusi kerektörésről s a nagybányai éjszakázásról szóló részt már idéztük; mint láttuk, ezekről is elég röviden ír, azért jogos is a mentegetőzése:

Most pedig érd be ezzel a kevéssel, édes barátom, legjobb szándékom mellett sem írhatok többet, mert a feleségem minduntalan a nyakamba borul, vagy én az övébe... ami mindegy; a vége csak az, hogy nem írhatok. Egyedül vagyunk, azért ölelkezünk... az a komisz tempó nincs meg bennünk, hogy mások előtt nyaljuk-faljuk egymást, mint rendesen szokták a fiatal házasok. Jaj be rút, jaj be cudar, piacra vinni a boldogságot!

Igaz! hazugság, amit tartanak közönségesen, hogy a házasságban megszűnik a szerelem. Én most is oly forrón, oly lángolón szeretem feleségemet, mint hajdanában nőtlen koromban, pedig már egy hét múlva két hete lesz, hogy megházasodtam.

Petőfi *Úti levelei*-ben frappáns egyszerűséggel rögzíti a koltói mindennapokat. Júlia szintén naplót ír — azaz újrakezdi a júliusi napok lázas készülődésében abbamaradt naplóját. De milyen más ez, nem Petőfiéhez képest, azzal eszünkbe sem jutna összehasonlítani, hanem magának Júliának a korábbi naplójához képest. A házasság első heteinek elsendesültebb

Júlia — Barabás Miklós rajza

pillanataiban Júlia e lánykori naplója is előkerült, s most, nem mint „lelkiző fiatal lány", hanem mint „költőfeleség" kötelességének érzi, hogy ő is papírra vessen valamit.

Júlia koltói naplójából, bármennyire is lelkesedett érte Petőfi, épp az az érzés hiányzik leginkább, amely pedig még a leánykori napló irodalomból vett tipusmondatain át is érzik. Itt maga az érzés az irodalomból vett.

Júlia leánykori naplójából elég sokat idéztünk, mert ott az irodalmi fordulatok alól kibukkantak a valóságos érzések. Most csak az üresjáratú irodalmi szöveget kapjuk, noha Petőfi érzéseinek magasra lobogása láttán nem kételkedhetünk abban, hogy Júlia a maga módján *tudta* viszonozni ezeket az érzéseket.

Petőfi második koltói úti levele az első után szinte egy hónappal már arról tanúskodik, hogy az érzelmek, bár változatlanok, máris átmentek a kiegyensúlyozó állandósulásnak azon a folyamatán, amely a felületes szemlélőben talán az elprózaiasodás érzését kelti, valójában azonban mégis az érzelmek elmélyüléséről tanúskodik:

Feleségem ott a másik asztalon naplóját írja; én ma már vágtam egy verset; kinn a szél olyanokat sóhajt, mint a kovácsműhelyben a fúvó; az ebéd ideje közel ugyan, de még nincs itt... mindezekből pedig az következik, hogy a legpompásabb alkalmam van a levélírásra, azért használván használom.

Ne álljunk ellen a kísértésnek és idézzük ugyanezt Júliától is, az összehasonlítás kedvéért:

Borult fénytelen arccal tekint le az ég, haragos, zúgó szél ütötte föl táborát közte és a föld közt, és kergeti indulattal a környező felhőket, mintha a napot akarná kiüldözni tőlük, melyet barna szárnyaikkal úgy elfödtek, hogy az csak ritkán és csak egyes sugaraival nézhet le közülük. Végképp eltávozott a nyár, s helyette itt az ősz titokfödte lényével, melyből nem tudhatni, diadalt, vagy sajnálatot érez-e lépéseinek pusztító hatalmán (...)

Petőfi-emlékszoba a koltói kastélyban
(Erdélyi Lajos felvételei)

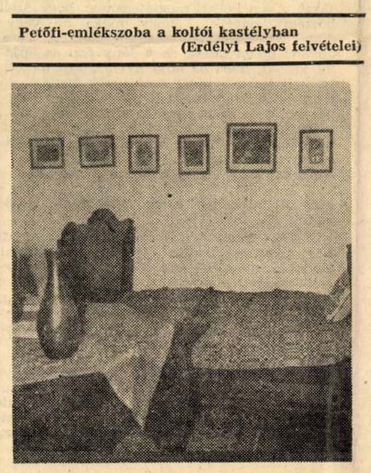

Úgy hisszük, elég ebből az ízelítőből, mindenki megértette, mi volt a különbség már egy évszázaddal ezelőtt is író és dilettáns között. Idézzük hát tovább Petőfit:

Tehát, kedves barátom, örülj, vagy ásits, de tanácslom, nem az énirántami tekintetből, hanem a magad javáért, hogy ha már ásítani találsz, ne ásíts valami túlságosan nagyszerűt, mert le talál esni az álkapcád és ez igen kellemetlen dolog. Tapasztalásból tudom, azon korból, mikor még az úgynevezett klasszikai becsű magyar műveket is olvastam, melyektől isten ójon minden jó lelket.

Akár hiszed, barátom, akár nem, de az idő halad, gyorsan, gyorsan! a virágok már elhervadtak, hidegek kezdenek lenni, fűtünk erősen minden nap, sőt napjában többször is. Ah, az idő halad, oly vén házas vagyok már (öthetes), maholnap talán már bölcső jön a házba s utána nemsokára koporsó. Egyebet sem teszünk, csak születünk és halunk. Boldogok az asztalos emberek, mert övék a haszonnak országa!

Innen-onnan lejárják a mézeshetek, s benne leszünk ama nagy sivatagban, melyet az élet prózájának neveznek. Bolond beszéd! mindamellett, hogy úri magamtól származik. Szentül hiszem, hogy az én mézeshetem a sírig tartanak. Mintha az élet költészete az időtől függne s nem az egyénektől. A prózai embernek a mézeshetei is prózaiak és ellenkezőleg. Aki milyen. Némelyek a tavaszban, sőt még az én verseimben sem találnak költészetet, mások pedig találnak a száraz kóróban, sőt még a kritikusokban is. Szóval ebből az akar kisülni, amit már az elébb mondtam, hogy az én mézeshetem a sírig fognak tartani... legfőlebb a mámor fog eltűnni belőlük, de a költészet és a boldogság megmarad. Oh, ezek mámoros napok valának! és épen ezért nem is tudom, hogy tetszek ei? csak ami színte a legbosszantóbb, a legprózaibb s úgyszólván oda nem tartozó időtöltéseim jutnak eszembe, például a lovaglás, olvasás, írás stb. Írtam is barátom, mégpedig annyi verset, hogy még! Megvallom, ilyen ostobaságot nem tettem föl magamról, hogy házasságom első heteiben verseljek; de tudj' isten, a versírás is végre oly el nem hagyható szokássá válik, mint a lólopás vagy fejvakarás vagy a részegeskedés. Sokszor mondtam magamnak: „Ugyan, mit firkálsz, te szamár, hát nem jobb volna, ha addig feleségedet élelnéd?" föl is tettem magamban, hogy csak azt a gondolatot rántom le, mely már tollam hegyén van, de mire ezt leírtam, ismét s azután megint más jutott eszembe, s így nem mozdultam asztalomtól, míg a vers kész nem lett; azalatt pedig visszahozhatatlan órákat ragadt magával a négylovas kocsin nyargaló idő! s így ahelyett, hogy élveztem volna, írtam, írtam... akár a dicsőségnek, akár a feledésnek, mindegy! elég hozzá, hogy másnak, nem nekem. Rossz szokás az a versírás, nagyon rossz szokás! Jól teszi, ha nem fújja, akinek nem égeti a száját.

Most veszem észre, hogy ez az egész levél becses magamról szól! te, barátom s Apollóban atyámfia, nem veszed ezt tőlem rossz néven, de vajon mit szól hozzá a közönség? ...ejh, legyen esze az érdemes közönségnek s gondolja meg azt, ha már lírikus az ember, hát azért lírikus, hogy magáról beszéljen.

Az íráson kívül, mint mondám, lovagoltam és olvastam. A lovaglás oly szenvedélyem, mint neked a délutáni alvás; kár, hogy ritkán van módom benne... a Pegazuson az igaz, hogy eleget nyargalászok, hanem ez nem nagy vigasztalás! ennek a csikónak az a szép, de rossz tulajdonsága van, hogy csak az égen hordozza az embert, pedig én jobb szeretem a földet, mint az eget...

Petőfi — aki Nagybánya környékét már többször is bejárta —, természetesen Júliával együtt újra felkeresi a megcsodált és oly lelkes szavakkal leírt helyeket. Az imént idézett Kerekes Sámuel tud róla, hogy merre jártak:

(Petőfi) nem ment többé a népmúlatságot nézni, s csak néha, csupán komócióból tett egy kis sétalovaglást. (A tizenhatmarkos szürke már nem volt meg.) Nejével egypárszor bekocsizott Nagybányára, s megmutatta neki a Mária-ligetet, hol tavalyi négy berándulása alkalmával víg órákat élt, s fölvitte őt a félóránvira eső Örhegyre, hogy megmutassa neki a föld egyik legfestőibb panorámáját. A városban csak apróbb bevásárlásokat tettek, s aztán siettek vissza (...) Vendégek ez időben nem jártak Koltón.

Az egyetlen, aki meglátogatta a fiatalokat, Törökfalvi Pap Zsigmond, azonban megörökítette látogatásának egy talán jelentéktelennek látszó, mégis sokatmondó epizódját:

Petőfi Koltóról gyakran belovagolt hozzám Nagybányára, viszont én is meglátogattam az új házasokat. Sándor arcából kisugárzott a gondtalan jókedv. Habos fekete selyem atilla volt rajta, nászöltönye; talán az egyetlen fényűzés életében.

Azalatt, míg felesége szobájában öltözködött, Sándor gyermekies kedélyességgel egy tallért dobált fel a levegőbe és kapdosta el. Majd állásba téve magát, Lisznyai palócos kiejtését utánozva szavalta: „A Dunanak szőke habjai..."

— Hogyan lehet magyar írónak ilyen kijetése — veté hozzá — és éppen költőnek, aki jól írja le a szót, aki dalt ír és halljа annak zengését? (...)

Hangos nevetésünkre Júlia kijött hozzánk. Nem is tudom, mit beszéltünk azután. Én zavarodva néztem Júlia boldog kifejezését. Mondani sem kellett: láttam a szemeiből kisugározni, de mondta is, hogy nagyon boldogok.

Október derekán a Lápos völgyében azon az őszön már hidegre fordult az idő. „...kinn a szél olyanokat sóhajt, mint a kovácsműhelyben a fúvó" — idéztük már a XVIII. úti levelet. Ez az idő a legalkalmasabb az olvasásra meg az írásra is. Ugyancsak ebben az úti levélben számol be Petőfi a szobába szorulásra kényszerített napjaink olvasmányairól: George Sand-ról, Dickensről, Dumas-ról, s velük kapcsolatos gondolatairól:

Olvastam regényeket George Sand-, Boz- és Dumas-tól. George Sand az új világ csodája, és én bámulom, talán imádom, de nem szeretem. Ő, mint a mészáros a marha böndőjét, fölhasítja a társadalmat, hogy megmutassa belsejének egész rondaságát és azt kiáltja: így nem maradhat!... oh ez merész, dicső, nagy munka, de férfinak való, nem asszonynak. Regényeinek olvasásakor mindig megszavar a gondolat, ha eszembe jut, hogy ezeket asszony írta, s szinte kedvetlenül teszem le. Ha már munkás az asszony, jó, hadd főzzön a konyhában, hadd gyomláljon a kertben, itt szép, ha bepiszkolja is kezét, de az istállót bízza a férfiakra. Boz fölül van minden bíráleton... ez az egyetlen ember, kinek irigye vagyok, nem mintha őt tartanám a világ legnagyobb írójának s azt hinném, hogy utána mindjárt én következem, hanem azért, mert az ő küldetése legszebb, ő szerez valamennyi író között legtöbb jókedvet, ő nevettet meg legtöbbeket. Ez a legszebb küldetés a földön: másokat földeríteni: Oh, ha most hét menyország van, az isten okvetlen még egyet fog teremteni, s e nyolcadikba majd Bozot helyezheti, mint az emberiség legnagyobb jótevőjét, mulattatóját.

A költészet belső egysége változatlan. Petőfiben még legboldogabb pillanatában is teljes egységében lüktet ott az egész világ: a szerelem boldogsága s a költő — ma oly gyakori szóval élve — közösségi elkötelezettsége. De folytassuk az idézetet, lássuk, miképp vélekedik Dumas-ról:

— Bozzal együtt legkedvesebb regényíróm Dumas Sándor. Nincs is több szellem senkiben, mint őbenne. Nála is vannak írók akárhányan, de kedvesebb, szeretetreméltóbb egy sincs. És ez jódolog. Nem bámultatni, hanem szerettetni, szerettetni! ez legalább az én vágyam és törekvésem.

A koltói boldog heteknek vége. Kovács Pálnak még október 11-én írott levelében rendelkezik a győri *Hazánk* példányainak további sorsáról:

Élvén házasságomnak ötödik hetében, írok tenéked, mondván: e hónap tizenötödikéig küldd a Hazánkat, s azontúl ne, mert 20-ka felé indulok Pestre, s ott leszek e hónap végén, ahol is lakozni fogok a Dohány utcában, Schiller-házban, ahová is küldd le a pénzemet circiter november 2 vagy 3-kára.

Eddig a levél valóságos kancelláriai levélparódia; most jön maga a költő:

Szörnyen vígan vagyok, csak ez a mennykő nagy út aggaszt, lévén feleségem, aki filigránabb a colibri-tojásnál. Hanem hiszen valahogy csak följutunk.

S három nappal később a XVIII. úti levél végén, kis ellágyulással a maga — és a világ — számára is összegezi a koltói hetek élményét, mintha csak Júlia naplójának néhány nappal korábbi gondolatát venné át és folytatná — októtvval magasabban.

Júlia, október 12:
(...) Kedves szép koltói napjaim, mért hagytok el már, hogy többé vissza ne jöjjetek? hisz én úgy szeretlek titeket, mintha kivülletek nem is lett volna szép napom, úgy szeretném, ha mint tenger a szigetet zárnátok körül egész életemet, s ha végre eljön az utolsó perc, boritanátok ti el hullámaitokkal, hogy az éj, mely elfödne, lenne a tirátok boruló éjszaka is. De így, ha nem maradhattok örökre velem, legalább emlékem elől ne fussatok, ha az visszaszáll pihenni hozzátok.
Petőfi, október 14:
Néhány nap múlva indulunk Pest felé, itt hagyjuk Koltót, az örökké kedves emlékü Koltót, hol oly édes, de oly édes heteket tölténk, amilyen boldogságot halandó álmodni és elbirni csak képes. De úgy hiszem, s nem éppen alaptalanul, hogy ideje már eldobni ezt a bolond tollat, melyet nem tudom mi lelt most? hogy sehogy sem akar elfáradni, pedig levelet ir, mibe máskor oly bámulatos hamarsággal beleunt... ah, tudom, tudom! megházasodtunk, filiszterkedni kezdünk. A filiszterség egyik nagyon biztos jele a hosszú levelek írása. Adieu, génie!

Lehet, meghatóbb lett volna az idézetet az első mondat végén abbahagyni. Petőfi azonban így, ezzel a kis fintorral Petőfi igazán, s ha úgy tetszik, ez még jobban meggyőz bennünket a koltói élmény megható mélységéről.

(Folytatjuk)

DÁVID GYULA

SZÁLLÍTÓGYEZŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., CSLOI UT 51.
Telefon: 136-068, 337-748, 340-125
1972 SEP 22
UTUNK

„Az ifjúság s a vénség is csalódás:
Csak annyi, mint egy délutáni álom."
(Shakespeare)

PANEK ZOLTÁN

aranyröntgen

Ketten voltunk, mintha mégis négyen: te és én, ő és ő.
Te meztelenül, mint a gyönyör, a röntgen is meztelen, akár az igazság, az orvos fehérben, én a sötét szobában, azzal a lelkemmel: a kivégzését folyton előrehozzák.
Egy nő még nem egészen meztelen,
ha a szeme csukva.
Egymást játszottuk,
mintha annyira szeretnénk egymást.
Várj,
a gondolat még csak most érkezett,
lábat töröl, tisztán akar megjelenni,
kopogtat, az ajtó zárva. Vizsgálat.
Annyit nézlelek, most látlak is végre.
Mitől keserű a szám, tekintetem meg-megborzong,
szótlanul kell tűrnöm:
tested fénytelen sugarak áttitik,
tested fejedről levágják,
fehér csontjaidat feketére festik,
falánkul felfalták húsodat,
megeszik csontjaid, árnyékuk meghagyják,
imbolygó homály vagy, homályban világolsz,
világnak világa: keserűn kinzatol,
Tejút legfelhősebb éjszakámon,
messze tűnt kísértet, régi levélből felderengsz,
halvány tüdőrózsák kertje, porszívócső hörgők,
vállban-titokban felejtett kulcscsont: élet,
vágytalan sejtelem a méhed, csontokból magzatviz-medence,
játék-hátgerinc, felhőkarcoló-őllet, fájdalom,
köldökőd nincs többé, segítség, tudomány,
emberhez hiába kiált az ember, meghalt az ámulat,
szemedben már bárányfelhő vagyok, néhány perces emlék,
hol a te szíved, bordáid tavaszi erdejét látom,
égig érő csodák az eget már telehazudták,
képernyőn a szíved, a gépnek is odaadtad,
mint akinek kiteregetik a 7. világrész őrképét,
szárnyakat ad egyetlen szavad, találd ki a harmadik
szárnyam, szavad a lépték, nem szólsz, csak a fájdalom
ha szólna, röntgenre terített fájás, gondolatod suttog,
sugarak hangtalan motoznak, ha én halok meg, kérlek,
gyászolj majd fehérben, fehérben éjjel is,
az atomkor fallán ősanya-barlangrajz, fehérben,
életem legfényesebb árnya, ami bánt, ami jó —
kimondani ne félj, hol vagy, Éva, holnapi Éva,
tegnapi te, tudod-e folytatni az embert,
megfognám a kezed, mélységeim fölé többé nem engedlek
ember vagyok, mindenkinek idegen végül,
kinek semmi elfelejtenivalója rólam, még leginkább
az emlékszik majd rám, bizony egyedül az,
mit kiáltok, ha elhagy a szerelem, kiáltani mit lehet,
szépek az állatok, mert az állatok megmaradnak,
minket is örök jelen idő büntet, mindig csak élni,
emlékezni nem, mi lesz a következő pillanat,
harminc év után fél ötkor megérkezni —
szeresd a virágot, és ne féltsd szívedet —
ki lesz a következő, örök-jelenben félni,
sohasem előre, legalább attól: félhetünk majd jobban,
megsincs-kincset félteni, nem lehetek ember —
szép állat sem lehetek, hangoló halál most hallgass:
NONSTOPNONSTOPNONSTOPNONSTOPNONSTOP
három méter távolságból hallom a szívverésed,
sóhajts, most senki sem értheti félre,
mindig ismertük egymást, azt k
ha nők sírnak, nyitva a szemük,
melleden egy anyajegyet nem üt
szakítani csak messzebbről tudn
szolid szerelmespárnak berendezett
nélküled hogyan lehettem én gyermek, összeadott rémület,
mindent elsirattam, amire csak vágytál, türelmem, te,
a világ szerelmét kihordják kedves nőstényelefántok,
mi lesz, amit utoljára kiáltok, szerelem, hallod,
hallásunk elhagy, előbb, mint hinné a szerelem,
kiálts be lakásba, barlangba, a csengő éppen működik,
az esengő ember minden sípja egyszerre sikolt: orgona,
szeretsz, ugyan, a szó, szeretlek, ha segíteni tudna,
az este készülődő kispadán már homály ül —
meztelenül többé nem akarlak látni, fájdalomruhában,
csúnya vagy sántáló birtokvágy, csitulni képtelen,
ha nőt lát — embert veszek, ki halálmát felettem ismeri,
az eleve elrendeltség fogadására a keresztútnál megjelenek,
a hit utánnyomása tilos.
Tudom már, mit kiáltok utoljára.
Mostantól szépen elüldögélek én összes gyanúim árnyékában.
Hirtelen mozdulattal húzd el a függönyt:
a tudat mögött senki, senki, senki. Egyedül a tudat.
Mint akinek álmában terítik ki a 7. világrészt.
Utoljára tárcsázok egy számot, örökre foglalt.
Kiásnak majd benneteket: kagylórajzok, megfejtetlen írás.
Állandóan foglalt esték, végrehajtó nappalok.
Ölőzz fel szépen, semmi baj, meglásd, nem akarom, te sem,
már kétéves koromban az egyetlen lehetséges özvegyem,
a mélységmámortól föl, föl, egészen ölelő öledig,
a kőkorszaktól dadog ez a távirat bennem —
tudatunk elválik, csak testünk szerette egymást,
öltözz fel, szenvedő némafilm, remegő felirat,
jó utat, távozás, felírom mindenre, feledje mindenki,
aranyröntgen üzenet, *csak annyi, mint egy délutáni álom:*

BORDÁID TAVASZI ERDEJÉBEN
SZÍVEM ÁRNYÉKA BOLYONG

Harangszó voltál életem delén. Kattan a készülék.
Nevetséges vagyok, tudom, ezért még
keservesen sírni fog valaki. Esetleg
éppen én.
Az éjszaka nem múlik el azzal,
hogy másnap nappal lesz.
Harangszó voltál életem delén. Győzelemre? Gyászra?

ESZTELNEKI: Én szegény akarok lenni!
ADÉL: Gazdag lesz, mert megtanítom jól gazdálkodni a tálentumokkal, én, Adél a hármas metelből, a szép Adél... hogy ne kótyavetyélje el a kapott tálentumokat, amit a Jóisten...
ESZTELNEKI: Úgy beszél, mint egy papnő, mint a tiszteletes asszony!
ADÉL: Csak gúnyolódjék, Tibor, nem tud engem megbántani semmivel. Megerősített a szerelem. Fel vagyok vértezve. *Kifeszíti kebleit.)*
(Egy pillanatig „kis farkasszem".)
ESZTELNEKI *(ernyedten):* Hát ez... ez...
ADÉL: Ilyen most történt velem először. A legrövidebb idő alatt áthangszerelődtem, érti... a szimpatiám szerelemmé nőtt... Érti? *(Karját maréjnyi.)* Hát mentem meg! Én megmentém magát, maga pedig engem. Szeressen!
ESZTELNEKI: Az lehetetlen... én azt a lányt szeretem...
ADÉL: Ej, semmi sem lehetetlen... az a kis börtön... virágszál odagyökerezett a szívébe. Na, és? Majd ki fog száradni, el fogja felejteni... Mert nem magához való... Már csak az apja miatt sem... Ki fogják tagadni a kicsit...
ESZTELNEKI: Tudok én kenyeret keresni.
ADÉL: Hogy majd megint sikkasszon! Nem, ezt nem tűrhetem, és nem vehetem a lelkemre... Maga egy zseni, s ha maga mellé egy olyan nő kerül, aki átment már egy-két dolgon, a tűzkeresztségen, akkor a maga élete egy...
ESZTELNEKI: Nem lehet, Adélka, én szeretem...
ADÉL: El fog múlni! Ez úgyis csak egy naiv ügy. A kislány romantikus. Azért csinálja ezt az egészet, hogy megmutassa az apjának, hogy ő egy fegyencet is tud ám szeretni... De maga nem marad örökre fegyenc...
ESZTELNEKI: Ó, bár maradnék!
ADÉL: Hagyja ezeket a gyerekes örültségeket! Szóval: nem marad örökre fegyenc, s akkor a kislány magát mint civilt nagyon átlagos embernek, mindennapi embernek fogja érezni... mert a zsenijét azt már nem képes felfogni... Maga mint fegyenc érdekes, mint civil — egy nulla! Mármint: neki. *(Iszik.)* Nem, barátocskám, magának egy okos, józan nőre van szüksége, olyanra, mint... *(kis gondolkodás)* én... nem pedig holmi naiv libákra... *(Biztatóan nevet a söntés felé.)* Pistuka, még egyet! *(Pistuka eddig vagy behúzódott a bárpult homályába, vagy kiment a bár ajtaján valamit behozni, általában nincs jelen, amikor a fontosabb szövegek hangzanak el.)*
ESZTELNEKI: Én nem kérek!
ADÉL: De kér! Gint is, Pistuka! Ha kell, le fogom itatni, de nem tart maga ma pásztorórát azzal a börtönvirágszállal... Magát *én* szeretem, nem az a másik...
ESZTELNEKI: De Adélka! Én végül is, ha jól tudom, még börtönben vagyok, ne feledje el... maga kint van, él, issza a whiskyt, de én bent vagyok a cellában... kenyéren és vízen... és a falakat bámulom
ADÉL: A cellában... vízen... hah! Szegény. *(Ellágyul.)* Majd én se iszom whiskyt, hanem dolgozom, én is bent ülök a szobában. És várom magát haza. Legalább lesz kiért dolgozni. Viszek magának csomagot, elmegyek a beszélgetőre... És én is vizet fogok inni! Legalább lesz kit várnom, ist nem. istuka, hozza már azt a whiskyt! *(Pistuka hozza az italokat, visszamegy.)* *(Adél egyből felhajtja.)* Legalább lesz értelme a munkámnak. Valakit megmentek általa. *(Szédül.)*
ESZTELNEKI: Engem nem kell megmenteni!
ADÉL: De engem igen. Nagyon szédülök. *(Belekóstol a ginbe is.)*
ESZTELNEKI: Ne igyék annyit, kérem...
ADÉL: Mondja gyengédebben, olyan jólesik. Látja, maga olyan gyengéd tud lenni, olyan szelíd, jó... *(Megint iszik a ginből.)*
ESZTELNEKI *(szinte nyersen kapja el előle):* Ne igyék már annyit... mert mindjárt kap egyet!
ADÉL *(ellágyulva):* Hogy gondoskodik rólam. Istenem, nem hagyja, hogy igyam. Igen, ő kell nekem! Ó! Nem akik le akarnak itatni. Ó! És neki is én kellek... csák a foltját... mert az a másik egyszer majd azt mondhatja neki, hogy *(próbálja utánozni):* sikkasztó voltál, miattad rontottam el a jövőmet... Igen, s ezzel ő mindig zsarolni fogja... de én... nem zsarolhatom semmivel magát, s maga se engem. Mi kvittek vagyunk... Ez a nagy találkozás: ő és én! *(Kis csend.)* Ő kell nekem! *(Esztelnekire mutat, feláll, nagyon szédül.)* Jöjjön, fogjon karon, szédülök. Vigyen fel... Pistuka a cechet írja a többihez! Menjünk! Fogjon meg. *(Esztelneki elég kelletlenül fogja meg, felmennek a lépcsőn, imbolyogva.)* Most pedig bemegyünk az őregúrhoz és kidobjuk a kislovagot, hogy pihenhessenek egy kicsit az angyalkák... kiheverjük e... *nagy találkozás...* fáradalmait... *(Ásít.)* Alszunk egy kicsit, jó? *(Húzza a szoba felé.)*
ESZTELNEKI: Ne, Adélka, ne, kérem, most ne! Ne! Most ne. *Majd máskor!*
ADÉL: Ha nem jön, botránynyt csapok! Majd megtudja az apósa, miről is van szó! Na, jöjjön szépen! Bátran! Ne féljen! Nem harap Adélka... nagyon... *(Nagy nehezen előkotorja a kulcsot, bent most Becze mocorog.)*
BECZE *(álmában):* Önbizalom, nem félek, szép, új... nem... nem! *(Belépnek.)*
ADÉL *(kissé imbolyogva az ágyhoz lép):* Részeg disznó. No, ébredjen, bácsika!
ESZTELNEKI *(mint a csapdába esett vad néz körül, Becze fekszik, mint egy darab fa, Adél megrázza, semmi, most Esztelneki hirtelen odaugrik, megfogja Becze pulzusát, majd gyorsan kigombolja ingét s a szívére teszi fülét):* Szent isten! Ez hideg! Lerohanok az orvosért, rögtön jövök! *(Elrohan, gyorsan kinyitja a Piroska szobájának ajtaját, belép, bezárja az ajtót, Piroska a fal felé fordulva fekszik, Esztelneki lábujjhegyen közeledik.)*
ADÉL *(részeg bárgyúsággal fogja meg Becze pulzusát, majd mellére hajtja fejét):* Mi van bácsika? Kinyírtad magad? A lelkiismeret vagy mi? *(Megrázza.)* Kelj fel! *(Nevet.)* Kelj fel és járj!
ESZTELNEKI *(kicsit megérinti):* Ébredjen, Piroska, kérem, ébredjen.
PIROSKA *(úgy látszik, szendergett, megfordul):* Ki maga? Mit akar tőlem?
ESZTELNEKI: Szent ég! Micsoda szemek! Mi van magával? Jöjjön gyorsan, menjünk innen... ki az erdőbe... valahova... mindegy... menjünk, mert mindjárt olyan mennydörgés lesz...
PIROSKA: Menjen innen.... ne érjen hozzám... ne...
ESZTELNEKI: Mi történt magával? *(Próbálja átfogni, az elrántja magát.)*
PIROSKA: Fogja át azt a másikat, akivel elárult engem, a másikat fogja át *(most előki a férfi kezét)*... a másikat, ne engem... őt most hol hagyta?! Most én vagyok a soros? Most jó vagyok én is? Miért hagyta őt magára, nem fél, hogy baja lesz, valami baja történik... *(Hangtalanul zokog.)* *(Esztelneki nem tud magához térni, bámul.)*
ADÉL: Föl, föl, kislovag! A lányáról van szó! Még majd valami baja lesz! Veszélybe fog kerülni, ha én segítek! *(Megrázza.)* A lánya! Hallja, a lánya!
BECZE *(hirtelen ül fel):* A lányom?! *(Meglátja Adélt.)* Ó, önbizalom... *önbizalom... miért hagytál el engem?* Kialudtam... a keservét... kialudtam az önbizalmamat... átaludtam... *(Hirtelen.)* A lányom... mi van a lányommal? Hol van? *(Most ő rázza meg Adélt.)*
ADÉL: Na, ne rázzon úgy, mert még kijózanodom, s akkor nem mondok semmit...
BECZE *(elengedi karját):* Mi van Piroskával?
ADÉL: Ott van a másik szobában.
BECZE *(megnyugszik):* No, akkor jól van. De maga hol járt? Vártam...
ADÉL: Én? Messze... nagyon messze. Nagy utat tettem én meg... a szerelemig...
BECZE *(persze félreérti):* Na, na, kisasszony... ne búsuljon... én...
ADÉL Ó, Tibor! *(Feje a párnára hull.)*
(Simogató keze lehull, rábámul értetlenül.)
ESZTELNEKI: Csak tán nem... Adél miatt...?
PIROSKA: Nem érdekel, hogy hívják... azt az... azt az... adminisztrátort.
ESZTELNEKI: De Piroska! Ő kért meg, hogy fogjam karon, mert itt járt az a férfi, aki üldözi a szerelmével, s le akarta rázni...
PIROSKA *(sírós hangon):* Még annyi fáradtságot sem vesz, hogy valami jobbat hazudjon... ennyire hülyének néz? Istenem!
ESZTELNEKI *(nem tudja, mit tegyen):* Igazán, higgyen nekem!
PIROSKA: Tűnjön el a szemem elől! Ne lássam többé! Itt a gyűrűje! *(Odadobja, leesik.)*
ESZTELNEKI *(felhördül):* Ide figyeljen! *(Tátog.)* Nem szép tőlem, hogy elárultam, nem is akartam megtenni, de maga kényszerít... Ne kényszerítsen... inkább higgyen nekem!
PIROSKA: Én magának? Inkább hiszek a legelső idegennek az utcán, mint magának! Inkább annak!
ESZTELNEKI: Igazán higgyen nekem! Ne kényszerítsen...
PIROSKA: Menjen innen, de azonnal! És ne lássam többet!
ESZTELNEKI: Hát jó! *(Felál.)* De ne felejtse el, hogy maga kényszerített, hogy megmondjam az igazat. Én nem akartam... *(Lélegzetet vesz.)* Szóval nem akar hinni nekem?
PIROSKA: Mondtam, hogy tűnjön el!
ESZTELNEKI *(megint lélegzetet vesz):* Az az Adél, akivel maga engem meglátott... az a maga apjának nagyon megtetszett... a maga apja megkért, hogy hozzam össze őket... nem volt erőm visszautasítani, hiszen a maga apja kért... hát én fedeztem az útjukat... azt kellett megjátszanom, hogy Adél hozzám tartozik... hogy maga ne vegye észre az ügyet... falaztam neki... igen amikor maga látott, az a lány épp az apjától jött ki, mert az apja gyanús zajt hallott, azt hallotta meg, hogy én kilépek magától, de ő azt hitte, hogy maga lép ki s esetleg bekopog hozzá, s ezért gyorsan útnak engedte... a lánnyal lent találkoztam, s azt mondta, hogy baj van, fogjam karon, mert itt van az a pasas, aki üldözi... hát így történt... S ha nem hiszi, menjen be a szobájukba s meglátja őket ismét édes kettesben... Maga kényszerített! Nekem ez nagyon fájdalmas volt.
PIROSKA: Hazudik! Becsmérli az apámat! Nem hagyom! Tűnjön el! Hagyjon pihenni, aludni... menjen! *(Az ajtóra mutat, méregetik egymást.)*
BECZE: Most mit tegyek? Kialudtam az önbizalmamat...
ADÉL *(hirtelen felocsúdva, sandán, gúnyosan):* És nyugodtan aludt?
BECZE: Nyugodtan. Miért?
ADÉL *(hirtelen fejére üt):* Jesszus! Tibor... az orvos... hát milyen orvos... milyen pulzus... milyen? Uram, miféle orvos és minek? A gazember! *(Kíméletlenül Beczéhez.)* Szóval nyugodtan aludt? Miközben a másik szobában a fegyence... az ínyence... a kéjence... a kegyence... az élvence...
BECZE *(meghökken):* Fegyence? Kisasszony, ezt honnan...
ADÉL: Mindegy! Tőle! Szóval Tibike ott enyeleg a maga Piroskájával a másik szobában!
BECZE *(felugrik):* Hallgasson, mert én... úriember vagyok, de...
ADÉL: Azt látom! De azért ők mégis ott vannak... Jesszus, meg is nézem, mi *jót* csinálnak? *(Ő is felugrik, Becze útját állja.)*
BECZE: Nem megy sehova! Az én lányomnak nem kelti rossz hírét... maga...
ADÉL: Kis önző lovagom! Csak a maga lányának van becsülete, mi csak azon ne essek folt? Hát az én anyukám meg apukám — sírhat, mi? Csak maga ne sírjon?! Sírjon csak maga is, apuka!
BECZE *(előrelép):* Hallgasson!
ADÉL: Maga kislovag, egy hülye apuka... mert mit gondol, miért enyelegtem én magával, talán ezért a két szép szeméért... ó, nem! Azért, hogy Piroskának és Tibikének, a fess fegyencnek, a fess kis fegyencnek legyen egy kis szabad ideje, hogy maga ne álljon a sarkában, hogy ne nyitogassa a lánya szobája ajtaját minden percben féltékenyen! Hát ezért! *(Indulna.)*
BECZE *(megfogja):* Nem megy, a kutyaistenit!
ADÉL: Igaz is, hagyjuk őket csendben, ne háborgassuk... Mi meg nézzük, bámuljuk egymást, hisz rég nem találkoztunk! *(Állnak s bámulnak egymásra.)*
PIROSKA *(nem bírja a másik pillantását):* Menjen! Mert kiáltok!
ESZTELNEKI: Nem fog kiáltani. Még megzavarná az apja édes kettesét! Egy rendes lány nem zavarja meg az apukáját...
PIROSKA: Hazudik!
ESZTELNEKI: Ha hazudok, akkor jöjjön velem, legyen bátorsága megnézni! Győződjék meg! *(Megfogja a karját.)*
PIROSKA *(ellenszegül):* Nem! Hazudik!
ESZTELNEKI *(karjánál fogva húzza, de nem erősen):* Jöjjön, a nemjóját! Lássa meg, hogy hazudtam vagy nem! *(Húzza az ajtó felé, fél kézzel kikulcsolja, Piroska ellenszegül, de gyengül, lihegve állnak, kis pihenő.)*
ADÉL: Na, ugye nem meri megnézni őket?! Inkább hagyja, hogy ők ott... meg meri nézni, vagy nem?
BECZE *(szinte felkiált):* Meg! De az Isten irgalmazzon magának, ha hazudott... készüljön fel...
ADÉL: De maga is! A látványra. *(Megfogja Becze kezét, s viszi, kilépnek az ajtón, épp akkor, amikor Esztelneki lihegve, Piroska kezét szorosan fogva felrántja az ajtót s kitódulnak. Két egymás kezét fogó, kissé lihegő, kicsit csapzott pár — hőköl meg egymás láttán. Egy villanatnyi időre farkasszemet néznek. Gyorsan elereszttik egymás kezét. Csend.)*
PIROSKA *(sírósan):* Apám!
BECZE *(dühösen):* Lányom!
ADÉL *(dühösen, gúnyosan, sírósan):* Tiborka!
ESZTELNEKI *(szemrehányóan, dühösen):* Adélka!
(Kis csend.)
PIROSKA: Hát igaz volt?!
BECZE: Hát nem volt hazugság?!
ADÉL: Hát ő volt az orvos?!
ESZTELNEKI: Hát így volt az egyezség?!
(Kis csend.)

(Folytatjuk)

Barabás Miklós szülő
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
B-26-50
PEST MEGYEI HÍRLAP
1959 MÁR 14

VÁCI KISLEXIKON

2.

1021

Balassa Ferenc (Pozsony 1794. szeptember 3. — Bécs 1860. február 3.): festőművész. 1803-ban a váci siketnéma intézet tanulója lett. 13 éves korában a bécsi politechnikai intézetbe került. 1825-ben Münchenben beiratkozott az akadémiára. Rövid idő múlva Rómába ment, ahol egy oltárképével vonta magára a figyelmet. 1841 októberében Vácra jött, és a siketnéma intézet rajztanára lett. Nősülése után Pozsonyba költözött, de onnan hamarosan visszatérve, Pesten műtermet nyitott. Neve 1843-ban vált országosan ismertté, amikor a Pesti Műegylet tárlatán Corvin Mátyás halála című képét kiállította.

Barabás Miklós

Barabás Miklós (Márkusfalvi) Márkusfalva, Háromszék megye 1840. február 22. — Budapest 1898. február 12.): festőművész. Gimnáziumi tanulmányai után Neuhauser rajztanárnál tanul. 1829-ben Bécsben a Képzőművészeti Akadémiára iratkozott. 1831-ben Bukarestbe, onnan Olaszországba utazott. Négy év múlva visszatért Magyarországra és Pesten telepedett le. A szabadságharc idején váci lakos volt. 1861-ben részt vett a Képzőművészeti Társulat megalakításában. Számos arcképet festett. *Füredi Mihályt* 1850-ben, *Degrát* 1856-ban, *Argenti Dömét* pedig 1857-ben rajzolta kőre. A Műcsarnok 1878-ban kiállítást rendezett a műveiből. Legnagyobb méretű festménye: *A Lánchíd alapkőletétele* című, amelyet 1864-ben állított ki.

Móritz Valéria

(Folytatjuk)

gyei termelőszövetkezeti önsegélyező tag vesz részt gyógyüdülésen Hévízen.

Rosszak az utak

Kertész László rajza

K!

a Vajdahunyad-várban.

— **Dankó Pista Vácott.** Az Állami Déryné Színház vasárnap este fél 8-kor a Dankó Pistát mutatja be a váci Madách Imre Művelődési Házban.

— **Elhunyt az ország legidősebb okleveles gazdája.** 92 éves korában elhunyt Stolp Ödön nyugalmazott gazdasági akadémiai igazgató, aki képesítését 71 évvel ezelőtt szerezte. és így ő volt az ország legidősebb okleveles gazdája.

— **Rádőlt a háza — szörnyethalt.** Csütörtökön délelőtt Pécelen, a Rákos utca 18. szám alatt a belvíz utóhatásaként váratlanul összedőlt Jakus Erzsébet 62 éves háztartásbeli lakóháza. A szerencsétlen tulajdonos ki sem tudott menekülni házából, a mennyezet rászakadt s szörnyethalt.

— **Gázolt a kotrógép.** Trenyik István 31 éves munkagépvezető Vác határában, a Pest megyei Állami Építőipari Vállalat kotrógépével halálra gázolta Fazekas István 62 éves nyugdíjast. Trenyik István ellen eljárás indult.

„Sétatraktorozásért" — 6 hónap börtön

Jogtalan használatért és gépjármű ittas vezetéséért került bíróság elé *Altzemmer János.*

A 21 éves rakodómunkás minap az esti órákban munkahelyéről, a pomázi Petőfi Tsz-ből elvitt egy Zetort. A

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 DEC 13

KÉPES SPORT

B-26-51

Barabás Miklós.

Gergely

1021

Barabás Miklós:
CZUCZOR GERGELY
(litográfia; 1844)

Élő népm

A fafaragások állítanak meg

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

B-26-52

Zalai Hírlap

Barabás Miklós

festőművész

1021

1974. november 28. ZALAI

A százhuszonöt éves Lánchíd

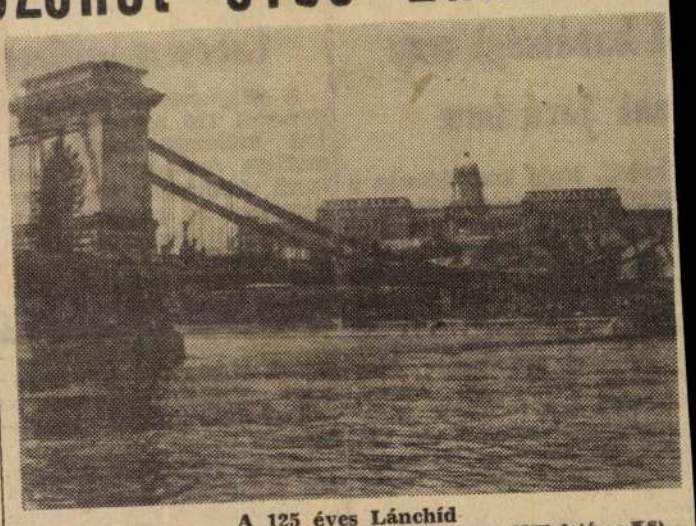

A 125 éves Lánchíd (MTI fotó — KS)

BUDAPESTI HÍDJAINK kecsessége, szépsége, ritmusa, a főváros egyik ékessége. A hegyekről, vagy a Duna partról elénk táruló látvány meghatározó eleme. Azonban nemcsak egyszerűen az esztétikai gyönyörűség okáért állították: fontos gyakorlati funkciót teljesítenek a folyó két partjának és az ország két részének összeköttetésében.

Hídjaink eleje és legszebbike a Lánchíd, első állandó hídunk Pest és Buda között. Az ősrégi kereskedelmi út forgalmának lebonyolításában évezredek óta nagy szerepet töltött be a pesti rév, de már Zsigmond korából, a 15. század elejéről hajóhídról is tudunk e helyen. A törökkori hajóhíd az ostrom idején 1686-ban végleg elpusztult, ezért a pesti tanács az új század hajnalán, 1701-ben könnyen elbontható repülőhídat rendelt a lassan benépesülő város egyik asztalosától. Az új hajóhíd felállítására csak a század második felében került sor. Több mint negyven pontonon álló, a hajózás számára két végén megnyitható alkotmány volt ez, amelyet jégzajlás, hajók többször is megrongáltak, halálos végű szerencsétlenségeket okozva. Ezek és a megnövekedett forgalom miatt hamarosan felvetődött az állandó és kőből épített híd gondolata, amely végül is — elvetélt korai kezdeményezések után — Széchenyi István munkássága nyomán vált valóra.

Széchenyi 1832-ben a Hídegylet megalakításával szervezett kereteket adott az építés anyagi és műszaki ügyeinek. Hamarosan kitűnt azonban, hogy külföldi segítség nélkül a régóta várt vállalkozás eleve reménytelen. Ezért az ország gazdasági felvirágzásáért munkálkodó gróf Angliába utazott és megszerezte a névrokon Clark-ok (Tierney és Adam) tervezői és építésvezetői közreműködését, az országgyűlés pedig az 1836:26. törvénycikkel a hídépítést törvénybe iktatta. Miután a bécsi Rotschild és Sina bankházak anyagi támogatását is sikerült megnyerni, 1842. augusztus 24-én végre megtörténhetett a várvavárt alapkőletétel (az ünnepélyes aktus egyébként Barabás Miklósnak a Nemzeti Múzeumban őrzött vízfestményéről is sokak számára ismert.)

A LÁNCHÍD — amelyet Kossuth Lajos javaslatára neveztek el Széchenyi Istvánról — műszaki megoldását tekintve függőhíd, amelyet a két főpilléren áthaladó és hatalmas csavarokkal összekötött láncok tartanak. Ezeket a láncokat a két parton, mélyen a föld alatt (az úgynevezett lánckamrákban), vastömbökkel horgonyozták le és fölébe terhelésül hatalmas köveket, földet és hídfő épületeket emeltek. (A hídfő épületek helyén egyébként ma az oroszlánok állnak). A pályatestet a csavarokról lefüggő vasszálak tartják. Építéséhez mauthauseni gránitot, váci homokkövet, szlovéniai fát és Angliában olvasztott vasöntvényt használtak fel.

Legrégibb és legszebb hídunk története, kiváltképp a kezdeti időkben, ugyancsak kalandos volt. 1848. július 18-án, az utolsó láncszakasz felvonásánál a felvonólánc elszakadt, többen — köztük Széchenyi is a Dunába estek. Az 1848—49-es események, a forradalom és szabadságharc idején gyakorta gazdát cserélő város helyzete megakadályozták az utolsó simítások elvégzését. Sőt, a krónikás majdhogy nem a híd pusztulásáról számolhatott be. Buda ostromakor ugyanis Hentzi tábornok, a pesti Dunapart klasszicista palotasorának szétlövetője parancsot adott a híd felrobbantására. Ez akkor nem történt meg, azonban a Vár bevétele után Allnoch osztrák ezredes a parancs végrehajtásának szándékával szivarjával gyújtotta meg az előkészített robbantózsinórt. A robbanás azonban szerencsére csak az értelmetlenül robbantani akaró tisztet röpítette a levegőbe, a híd épen maradt és az osztrák katonai igazgatás 1849. november 20-án átadta rendeltetésének.

1856-ban kiegészült az Alagúttal és így a két városrészt összekötő funkciójában is kiteljesült a Lánchíd történetében a következő jelentős esemény 1902 után történt, amikoris az egyre aggasztóbbá váló kilengések miatt kicserélték a híd vasszerkezetét. Az építmény ezáltal könnyedségéből és kecsességéből ugyan sokat veszített, de többszörösen nagyobb hordképességű lett.

A HÍD TÖRTÉNELMÉNEK legszomorúbb napja 1945. január 18-a, amikor a körülzárt német katonaság értelmetlen romboló indulatában többi hídjaink után ezt is felrobbantotta. Huszonöt évvel ezelőtt, 1949. november 21-én, a hídavatás 100. évfordulóján adták át ismét a forgalomnak a reménytelen nyugodtabb jövő elébe néző újjáépített hidat. Az elmúlt években elvégzett renoválási, díszkivilágítási munkálatok eredményeként még teherbíróbban, még szélesebben és szebben ékesíti és határozza meg a pesti Dunapart látképét.

G. A.

ÍRLAP

napra NAPRÓL napra

l barátsági nap
zsai járásban

életéről, majd kora délután a szepetneki sertéskombinátot tekintik meg, innen Letenyére utaznak, ahol először megismerkednek a határátkelőhely életével, majd részt vesznek azon a barátsági gyűlésen, amelyet este 18 órai kezdettel a letenyei művelődési központban rendeznek. Ünnepi beszédet Árnyék János, a letenyei nagyközségi tanács elnöke, a Hazafias Népfront községi elnökségének tagja mond, s felszólal a mongol nagykövetség képviselője is.

Csecsemőotthon létesül Letenyén

A nagykanizsai kórház 62 ágyasról 116 ágyasra fejlesztett szülészeti—nőgyógyászati osztálya december 1-én megkezdi működését. Ezzel összefüggésben a megyei tanács végrehajtó bizottsága legutóbbi ülésén hozzájárult a 15 ágyas letenyei szülőotthon december 31-vel történő megszüntetéséhez. Az otthon dolgozóinak elhelyezéséről, eszközeinek a kanizsai kórház részére történő átadásáról az egészségügyi szervek gondoskodnak.

Döntés született a szülőotthon épületének további hasznosítására is. A megyében működő állami csecsemőotthonok zsúfoltsága további férőhelyek létesítését indokolja. A letenyei szülőotthont e célra alakítják át. Az átalakítási tervek készülnek, az építéshez szükséges anyagi eszközök rendelkezésre állnak. A munka befejezése után, a tervek szerint a jövő év októberében 40 kisgyermek számára tudnak itt elhelyezést biztosítani.

Új szőlőfajta

Keszthelyen, az Agrártudományi Egyetem kertészeti tanszékén az olaszrizling szelekcióját dr. Bakonyi Károly tudományos főmunkatárs már 1949-ben megkezdte. Munkájának eredményeként sikerült egy olyan olaszrizling klónt előállítani, amelyet a fajtanemesítő tanács előzetes elismerésben részesített. Ez a köztermesztésben levő olaszrizling fajtáknál erősebben növekszik, bővebben terem, jobb íz- és zamatanyagú bort ad. Évi hozama — üzemi kísérletek szerint — 15—20 százalékkal magasabb a hagyományos olaszrizling fajtákénál. (MTI)

endégek Zalaegerszegen

a Göcseji Falumúzeumba, ahol elsősorban — mint elmondotta — a zalai népi építészet emlékei ragadták meg.

— *Elgyönyörködtető egy-egy díszes néprajzi tárgy, ennél fontosabbnak tartom azonban azt, hogy gazdag és fejlődő országukban, s itt, Zala megyében megőrzik — mintegy figyelmeztetőül, emlékeztetőül — a múlt relikviáit* — közölte a miniszterhelyettes. — *Jelentős nevelési lehetőség rejlik ebben, hiszen aki itt körülnéz, láthatja, honnét indult el a göcseji, a zalai ember, s azután Zalaegerszeggel, ezzel a szép arculatú és pezsgő életű várossal megismerkedve azt is nyomban lemérheti, hová jutott a szocialista építőmunka évtizedei során. Mi maradandó élményt viszünk magunkkal Zalaegerszegről, kívánva, hogy további sikereket érjenek el a zalaiak.*

Arnoldo Juan Reyes és munkatársai — egy napos látogatásuk végeztével — tegnap elutaztak Zalaegerszegről.

MA...

A Rádió Kossuth adóján: 8,00: Hírek. — 8,15: Budapest és a vidék kulturális programjából. — 8,22: Vera Soukupová énekel. — 8,40: A ma hullámhosszán. — 9,25: Kerekes Tóth Erzsébet és Tihanyi József népdalokat énekel. — 10,00: Hírek. — 10,05: Világnézetünk alapjai. IV. oszt. — 10,15: Orosz nyelvlecke. 6. oszt. — 10,30: Zenekari muzsika. — 11,18: Gondolat. — 12,00: Déli Krónika. — 12,20: Ki nyer ma? — 12,30: Reklám. — 12,35: Melódiakoktél. — 13,37: A Válaszolunk hallgatóinknak különkiadása. — 13,57: Kóruspódium. — 14,07: Rokonlátogató testvérek. — 14.38: Arany János élete és művészete. — 15,00: Hírek. — 15,10: A felvásárolt falu. — 15,59: Hallgatóink figyelmébe! — 16,00: A világgazdaság hírei. — 16,05: A csengő. Opera. — 16,39: Fiatalok [illegible]

A TV műsora: 11.05—11,25: Iskolatévé. Kémia, 8. oszt. — 11,30—11,55: Gidácska közlekedni tanul... — 12,10—12,45: Iskolatévé. — 16,25—17,25: Iskolatévé. Kémia. — 17,25: Műsorismertetés. — 17,26: Hírek. — 17,30: Természetbarát. — 17,50: Rólad van szó! — 18,20: Reklám. — 18,25: Az öröklődés titkai. V. r. — 19,15: Esti mese. — 19,30: Tv-híradó. — 20,00: A tavasz 17 pillanata. — 21,20: Gyökeret eresztve... II. rész — 21,45: Győzni fogunk! A chilei Quilapayun-együttes műsora. — 22,15: Tv-híradó — 3.

A Jugoszláv TV műsorából: 16,30: Magyar nyelvű tv-napló. — 17,30: Elrejtett ablak. Gyermekműsor. — 18,15: Szórakoztató zene. — 18,35: A harminc betű művelete. — 20,00: Dimitrije Tucovic. Drámasorozat. — 22,10: Mrakovica. Dokumentumfilm. — 22,20: Komolyzene.

II. műsor: 20,00: Kör. Tájékoztató adás. — 20,45: Zöld jelzés. — 20,50: Jugoszlávia népeinek dalai és táncai. — 21,20: Huszonnégy óra. — 21,35: A 87-es rendőrállomás. Filmsorozat.

Az Osztrák TV műsorából: 10.00: Iskolatelevízió. — 11,30: Pályaválasztási tanácsadó. — 18,00: Orosz nyelvlecke. — 18.25: Jó éjszakát, gyerekek! — 18,30: Sportmozaik. — 19,00: Osztrák képek. — 19.30: Tv-híradó. — 20,06: Sporthírek. — 20,15: Peter Alexander show-műsora. — 21,45: Megmagyarázhatatlan történetek. „A kettős élet". — 22.10: Tv-híradó. — 22.15: Sport (extra).

II. műsor: 18,30: Iskolatelevízió. — 19,30: Tv-híradó. — 20.15: Teleobjektív. — 21,15: Az éneklő hajó. Rajzfilm. — 21,30: A világ és a tudomány. — 22,30: Telerepríz.

Mozi, Zalaegerszeg, Ady: 16, 18, 20: **Nagyvezsda** (szovjet). **Nagykanizsa, Béke:** 16, 18, 20: **Magas szőke férfi felemás cipőben** (francia), felemelt helyárral, 14 éven felülieknek!

ZALAI HÍRLAP
A Magyar Szocialista Munkáspárt Zala megyei Bizottságának lapja.
Főszerkesztő: dr. Kerkay László.
Szerkesztőség: 8901 Zalaegerszeg, Ady Endre u. 62. Telefon: 12-575, 12-576, 12-577, 12-578. (Nyomdai ügyelet: 13-551.) Fiókszerkesztőség: 8801 Nagykanizsa, Béke út 4. Telefon: 11-150.
Kiadja: a Zala megyei Lapkiadó Vállalat.

B-26-53

Barabás

Barabás színdús oldottsággal, mediterrán áradással, könnyed ecsetjárással örökítette meg az itáliai tájak sorát. Rajzvázlatain is játékosan szalad ceruzája, amint egy témát körbejár. A *Vezúv* tobzódó színpompája, a *Velence* alkonyatkor párákba burkolózó mértéktartása emlékezetes és emlékidéző.

Magyar Hirlap 1976/141/4

Wagner:Városképek és utirajzok

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Barabás Miklós

ESTI HÍRLAP
1957 JAN 17

B-26-54
1021

MI VAN A FESTMÉNY-SORRAL?

Tájékoztatás az új magyar bélyegremekek elosztásáról

A filatelisták éveken át sürgették a postát: *adjon ki olyan bélyegsort*, amely kiváló magyar festőművészek alkotásait mutatja be a világnak. A kívánság teljesült és a hazai nyomdaipar büszkeségeként, *december 9-én megjelent a Festmény-sor*, amely *Munkácsy Mihály, Benczúr Gyula, Barabás Miklós* és *Szinyei-Merse Pál* két-két világhírű munkáját ábrázolja eredeti színekben.

A bélyegek művészi és technikai kivitele tökéletes és a külföldi szaksajtó is elismeréssel méltatja.

Természetesen, *a 150 ezer szervezett gyűjtő* mielőbb szeretett volna hozzájutni. Csatlakoztak azok is, akik nem filatelisták, de képzőművészeti érdeklődésüknél fogva kívánták megszerezni ezeket a bélyegeknek nevezett *kisgrafikai remekműveket*. Annál nagyobb volt a megdöbbenés, hogy teltek a hetek és a Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetsége, amely a bélyegeket tagjai részére előzetes befizetés útján biztosítja, *nem tudta a jogos igényeket kielégíteni, mert a Magyar Filatéliai Vállalattól nem kapott bélyegeket.* A nagy felzúdulásra tekintettel, kérdést intéztünk *Szaploncai Gyulához*, a vállalat igazgatójához, aki a következő felvilágosítást adta:

— A Közlekedés- és Postaügyi Minisztériummal, valamint a MABEOSZ-szal közösen határoztuk el, hogy

a sorozat szétosztása január 31-én kezdődik.

Ugyanakkor megállapítottuk azt is, hogy a mindössze ötszázhúszezer példányban megjelent sorból és 225 ezer darab blokkból ki mennyit kap. Megértem a gyűjtők türelmetlenségét, de nekünk figyelembe kell venni az elmúlt évek tapasztalatait: kétes elemek azért mohók, mert vagy itthon kívánnak spekulálni, vagy jó áron külföldre akarják eljuttatni a bélyegeket. A Festmény-sor ugyanis külföldön általános sikert aratott, aminek bizonyítéka, hogy

SPORT

Új úszóvilágrekord

John Bennett 19 éves ausztrál úszó a 800 méteres gyorsúszásban 8:47,3 perces időeredménnyel új világrekordot állított fel. A régi világcsúcsot ezen a távon a szovjet Belic-Gejman tartotta 8:47,4 perccel —, 1966 augusztusa óta.

Január 23-án sorsolnak a Davis Kupára

Melbourne-ből érkezett jelentés szerint az 1967. évi Davis Kupa európai zónájában 35 ország adta le nevezését. Eredetileg január 16-án kellett volna megtartani a sorsolást, s most az ausztrál tenisz szövetség bejelentette, hogy arra a jövő héten, január 23-án kerül sor. Az amerikai zóna nevezési határideje február 1., a sorsolást itt február 5-én tartják. (MTI)

A
még e
mir

A vívók szezonja mindi
korán kezdődik és az év vé-
géig tart. Ebben az eszten-
dőben különösen nagy fel-
adatok előtt állnak, sokat
utaznak idegen kontinensek-
re.

**• A magyar vívók ma
nem kényeztetnek el ben-
nünket, legalább is, nem
folyamatosan, mint az ön
idejében. Minek tulajdonít-
ja ezt? — tettük fel a kér-
dést Kovács Pálnak, több-
szörös olimpiai és világbaj-
nokunknak, a vívó szövet-
ség elnökének.**

— Ha az utóbbi két évre
vonatkozik a kérdés, csak ak-
kor igaz. Tokióban ugyanis
négy aranyérmet nyertek a
vívók. A mi időnkben a két
arany szinte biztosnak lát-
szott bármelyik versenyen, a

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1957 APR 27
B-26-55
KISALFÖLD

BÉLYEGSAROK 1021

Késik a Magyar Posta két jelzett újdonsága, az Opera- és a Kutya-sorozatok. A két többszínnyomású sorozat nyomdai kivitelezésénél támadt váratlan akadály, ezért jelenik meg kicsit később a két sor. További újdonságokról: az AEROFILA sor- és kisív, valamint az idegenforgalmi év bélyege május 6-án jelenik meg. Szó van azonban arról, hogy ha a nyomda időben elkészíti az Aerofila-bélyegeket, akkor hamarabb megjelennek. Június 7-ére jelzik a Duna-bizottság évfordulójának hétértékű sorozatát, melynek bélyegei Ausztria, Csehszlovákia, Magyarország, Jugoszlávia, Románia, Bulgária és a Szovjetunió nemzeti lobogóit és egy-egy szép, Duna menti táját ábrázolják. Megtörtént a döntés az új magyar művészbélyegsorozattal kapcsolatban. Ez évben is hét értékű sorozat és egy blokk jelenik meg, melyek Barabás Miklós, Lányi Sámuel, Borsos József, Szinyei-Merse Pál, Györgyi Alajos, Benczur Gyula, valamint Orlai-Petrics Soma egy-egy alkotását ábrázolják.

*

Három újabb szovjet sorozat megjelenéséről adnak hírt a filatelista szaklapok. Az idegenforgalmi év alkalmából hétértékű gyönyörű sorozat jelent meg a Szovjetunió legszebb tájainak ábrájával. Kétértékű rakéta-sorozat a legújabb űrkutatási eredményekről ad számot. Az Ermitázs műkincseiből öt bélyegből álló sorozat mutat be egy-egy műalkotást.

*

Hetvenöt évvel ezelőtt rendezték meg Bukarestben az első román bélyegkiállítást. Ez a jubileum egybeesik a román bélyeggyűjtők lapjának, a FILATELIA-nak 15 éves jubileumával is. A Román posta mindkét évfordulóra emléklevelezőlapot adott ki.

*

Vitorlázó repülő postát indítanak ez év nyarán Hollandiában. Az Eindhoveni Aero Club 35 éves jubileumát teszik emlékezetessé a postarepülés megszervezésével.

*

A bélyegkiállítások történetében egyedülálló lesz az a nagyszabású bélyegtárlat, melyet a „FRANCE" óceánjáróin rendeznek meg június 13—26. között. Az úszó-bélyegkiállítás a Montreáli Világkiállítás tiszteletére kerül bemutatásra mindazon államok közreműködésével, amelyek a világkiállításon részt vesznek. A bélyegkiállítás szervezésében és lebonyolításában a Francia Postamúzeum, az Angol Tengerészeti Múzeum és a FIP. — a bélyeggyűjtők nemzetközi szövetsége — közösen vesz részt. A kiállítási anyag között a Franciaország és Kanada közötti tengeri posta történetét és fejlődését bemutató anyag is szerepel.

B. S.

[illegible] a legjob[illegible] helyezésekért.

Az idén április első hetében került sor az elődöntők után Budapesten, a Bolyai János Fonó-, Szövő- és Hurkoló ipari Textiltechnikumban a döntő írásbeli részére, április 25-én pedig — ugyancsak a fővárosban — a szóbeli döntőre.

Huszonnégy tanuló felelt a zsüri fogós kérdéseire. (A tanárok szerint legtöbb tétel nehezebb volt a technikusjelöltek képesítővizsgáján elhangzó kérdéseknél.) — A győri Rejtő Sándor Fonó- és Szövőipari Textiltechnikum négy tanulója ért el értékes helyezést. A IV. osztályos *Prátser András lett az országos tanulmányi verseny győztese. Gősi Bertalan* — szintén végzős hallgató — a hatodik, *Szalai Anna* negyedik osztályos tanuló a nyolcadik és *Szabó-Bakos Zoltán* harmadik osztályos a tizenkettedik helyre került a versenyben.

Az országos tanulmányi verseny első helyezettje *ezer forint pénzjutalomban részesült*, és felvették volna az idén megszervezett Budapesti Textiles Műszaki Főiskolára. *Pratser András* azonban külföldi tanulmányi ösztöndíjért pályázott, és *ősztől kezdődően a Szovjetunió valamelyik műszaki egyetemén tanul tovább.* — A verseny többi helyezettje értékes könyvjutalmat kapott.

Érdekességként megjegyezzük, hogy *Prátser András ta-*

ja példáját, szintén kétszer volt első a textiltechnikus-jelöltek versenyén; most a Budapesti Műszaki Egyetemre jár.

Reméljük, hogy a Prátser-testvérpár követi Vasköviék példáját. Az út hosszú, akadályokkal teli, csak a szorgalmas tanulás segít át a nehézségeken.

K. L.

Súlyos sérülés

Szabó Éva győri lakos a napokban kora reggel Győrött a Tanácsköztársaság útján haladt. Az 57-es számú ház előtt figyelmetlenül, körültekintés nélkül akart áthaladni a forgalmas főútvonalon. Amikor a járdáról lelépett, elütötte az ott haladó *Sulyok Sándor* győri motorkerékpáros.

Szabó Évát súlyos sérüléssel szállították a kórház baleseti sebészetére. Medencecsonttörést és fejsérülést szenvedett. A motoros pótutasát: *Sulyok Sándornét* nyolc napon belül gyógyuló sérülések érték.

Az ügy részletes tisztázása még folyamatban van.

Barabás Miklós

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

B-26-56

DÉL-MAGYARORSZÁG

1966 JÚN 25

„Clark Ádám mérnök által tíz év alatt vitetett véghez"

A Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségének Csongrád megyei szervezete ma délelőtt 11 órakor a Nemzeti Emlékcsarnokban levő Clark Ádám-domborművet a nagy mérnök halálának 100. évfordulóján megkoszorúzza.

A reformkor két nagy vezéralakja, Széchenyi István és Vásárhelyi Pál angliai utazásuk során, miközben kotrógépet vásároltak, ismerték meg a skót származású Clark Ádámot. Clark Hammersmithben bemutatta a Themzén épített függőhidat és javasolta Széchenyiéknek, hogy a Dunán is hasonló hidat építtessenek. Vásárhelyi szakvéleményére hallgatva, Széchenyi Clarkot meghívta Magyarországra, hogy a William Clark által tervezett Lánchídnak ő legyen az építésvezetője. Clark először 1834-ben járt Magyarországon, amikor felállította a Vidra kotrógépet. Második látogatása már eredményekben is gazdagabb volt, s Magyarországot választotta második hazájául. Itt telepedett le, itt is halt meg 100 évvel ezelőtt, s itt temették el a Buda vízivárosi sírkertben 1866. június 25-én.

Magyarországon az első lánchíd Budapesten 1839—1849 között épült.

A híd építőinek korukban sok gáncsoskodást, kellemetlen kritikát kellett kivédeniök, de ezek nem törték meg alkotókedvüket. Az építkezéshez szükséges anyagokat nagyrészt itthon szerezték be, de Clark nem sajnálta a fáradságot és maga utazott el Ausztriába és Szlaveniába, hogy ott fa-anyagot, Mauthausenben pedig követ vásároljon. Az alapmunkálatok előrehaladtával 1842. augusztus 24-én helyezték el a Lánchíd alapkövét. „A Híd nem hipotézis többé, ma tették le a legelső követ az egyenlőségnek" — írta Kossuth Lajos, aki azonnal javasolta, a hidat Széchenyi-Lánchídnak nevezzék el. Az alapkőletételt Barabás Miklós festőművész is megörökítette. A nagy tartóláncokat teljes hosszúságában emelték be. Az utolsó láncszakasz felhúzásakor, amikor a függőlánc már közel volt a pillér tetejéhez, az emelőlánc elszakadt, és az óriási teher a Dunába zuhant. Széchenyit megviselte a szerencsétlenség, de Clark bízott és másodszorra minden nehézség nélkül beemelték a nagy láncokat a helyükre. 1849-ben a nagyrészt már megépült hidat az osztrákok fel akarták robbantani, de Clark megmentette a hidat. A Lánchidat, amely annyi viszontagsággal készült el, 1849. november 20-án nyitották meg. A siker, amely az egész világot bejárta, főként a nagy szakértelemmel és fáradhatatlan szorgalommal dolgozó Clark Ádámot illette.

Még tartott a híd építése, amikor Széchenyi felvetette az Alagút építésének ötletét, és 1853-ban megkezdődött az Alagút építése. Erre is Clark Ádám kapott megbízást, és 1857-ben átadták a forgalomnak. Chark Ádám sok szép épületet emelt még Pesten, amelyek ma megbecsült műemlékek.

Egyszerű alkotó ember volt. A király által felajánlott magyar nemességet nem fogadta el. Nevét alkotásain kívül a Lánchíd budai hídfőjénél levő Clark Ádám tér, a szegedi Nemzeti Emlékcsarnokban levő, főműveit is megörökítő, az 1930. évi III. Építészkongresszus által elhelyezett domborműve őrzi. Korunk nemzedéke, városunk műszaki értelmisége mély tisztelettel adózik a példás életű és műveiben is feledhetetlen. Ohmann Béla szobrász által készített Clark Ádám-dombormű előtt.

Dr. Bátyai Jenő

dalmi esten e
a nagy íróról
terpretálói fé
szek, méltató
váló irodalor

Szeged Tör
nevezett gimi
rezentatív er
szül. Új *kia*
amely Tömör
gedi lapokban megjelent írásaiból válogat. Itt találjuk meg például azokat a cikkeit is, melyek Szántó Kovács János peréről tudósítanak.

A peremvárosnak is terveznek Tömörkény-emlékestet, s a megyei művelődési otthonok közül pedig néhányan Tömörkény nevét tervezik felvenni.

kópiái.

A centenárium országosan is jelentős. A rádió önálló, 60 perces műsort ad az íróról a Parnassus sorozatban, s a szegedi eseményekről *Gondolat* című műsorában tudósít. A tv is megemlékezik az évfordulóról, s hogy teljes legyen a sor, a *Szépirodalmi Kiadó* újra megjelenteti az író novellaskötetét *Fecskék* címmel.

A piló ta és a le

Néhány személygépkocsinak intettem, de mintha ott sem lettem volna, elrobogtak mellettem. Lassan elindultam az országúton, mert úgy éreztem, felesleges várnom, nem szívesen veszik fel azt az embert, aki az út szélén integet. Érdekes, ha bentről nézünk kifelé, minden kisebb, jelentéktelenebb lesz, mint a valóságban és fordítva. Ha útszéli gyalogos pillant be a gépkocsi ablakának üvegén, bent mindenkinek és mindennek megnő a tekintélye, jelentősége. Lassan bandukoltam, két fehérre meszelt kilométerkövet hagytam már magam mögött, amikor megállt mellettem egy tehergépkocsi. Rendszáma azt jelezte, hogy valamelyik állami vállalat szolgálatában fut az országutakon. A gépkocsivezető a volán mellett átnyúlt a másik oldalra, kinyitotta az ajtót és túlkiabálva a motor zaját, megkérdezte:

— Hová?

— A városba.

A fejével és a kezével intett és nyitva hagyta az ajtót. Mellé telepedtem. Az ajtót már menetközben rántotta a helyére. A gépkocsivezető fiatal, alacsony, erős embernek látszott. Mozdulatai gyorsak voltak. Úgy tűnt, mintha kapkodna. Csak később jöttem rá, hogy ez nem kapkodás, hanem létének, cselekedeteinek legtermészetesebb jellegzetessége.

A vezetőfülkében nagy volt a rendetlenség. A lábamnál motoralkatr festékes dobozok alkalmatlankodt ülésparna közé egy tejesüveg vo va, az ülésen pedig ruhadarabok paprika hányódott. A vezető kit gondolataimat, mert így szólt:

— Nem ez a lényeg, hanem a vetett rám egy pillantást aztán

— Amíg a brigádban voltam, a kocsim. De amióta elmartak m zül, csak a motorral törődöm. robbant még le sohasem az én alatt ez a járgány —, mondta és vel ráütött a volánra.

— Kizárták talán a brigádbó

— Ki bizony! Elmartak a p szidkozódott, de harag nem lá arcán. — Higgye el, se jobb se rosszabb. Megkeresem én pénzem.

— De miért?

— Hát nem

csodálkozva.

Fogalmam se látnom. Körüln dott.

— Persze, m is tudná. Azért csak ketten va munkás nélkül

Kapcsoltam. T vezet, hanem r lyett dolgozik. nem lehet val így akarja mag ni munkahelyér met néhány per vetnem. Megeng pontos, szinte k munkáját. Nagy

— Miért csin

— Pénzt kapo ren és azonnal.

— Tudom. K lány — szóltam ez a legfőbb c többsége ezért

Mintha nem szélgetni figyelte el kor sikerült me mondta kissé fa

— Népgazdas

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188—296, 188—307

1960 SEP 12
B-26-57
ESTI HÍRLAP

Carte maximum

Két szép jubileumi képeslap jelent meg a Képzőművészeti Alap kiadóvállalatának gondozásában, kapcsolódva a Magyar Posta bélyegkiadásához. *Tompa Mihály* halálának 100. évfordulójára jelent meg a költő portréja, Barabás Miklós 1847-ben készült litográfiájának reprodukciója akkor kétforintos emlékbélyegen, most képeslapon. A *százéves MÁV* jubileumára a Közlekedési Múzeumban kiállított 424. számú gőzmozdony-modell került ugyancsak kétforintos emlékbélyegre, majd képeslapra. A jubileumi képeslapokat most először sokszorosították selyemraszter papírra, hogy a carte maximum gyűjtők a ráragasztott hasonló bélyegen jól láthassák az emlékbélyegzőt, s az maradandóbb is legyen. Mindkét lap hátoldalán négynyelvű ismertető szöveg olvasható, a mozdony leírását pedig sok gyűjtő kívánságára eszperantó nyelven is láthatjuk.

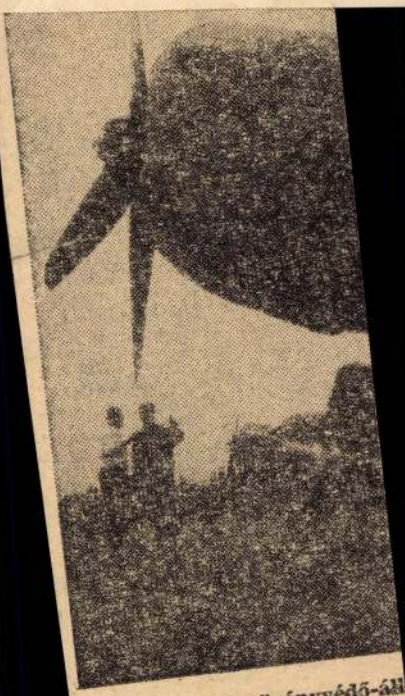

A repülőgépes növényvédő-áll
szítik fel a mezőgazdasági rep
sú szovjet gépek felszállá

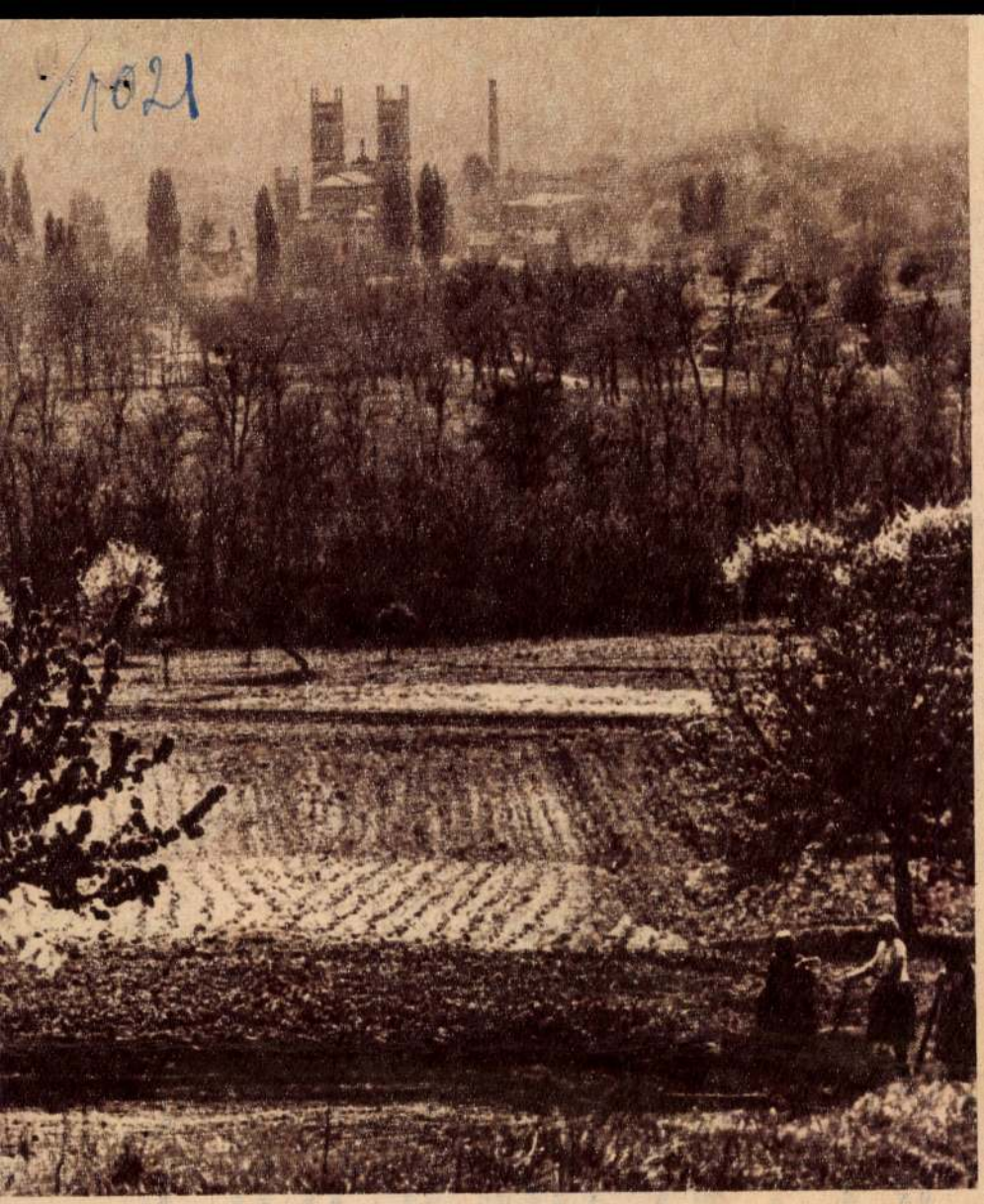

FALU

A község

A község Pest tőszomszédságában fekszik; itt fut össze a pesti síkság az északról leágazó hegyek nyúlványaival. A Somlyó hegyen vonult Szent László király — akkor még csak László herceg — 1047-ben Mogyoród felé, hogy megütközzön Salamonnal. Lenézett a völgybe, ahol szép zöldellő erdő-mezőt látott, s így szólt: „Mi az a folt odalenn?" A sereg leszállt a kiserdőbe és itt felüdült a zöldellő foltocska bővízű forrásától. Az itt megtelepült községet nevezik *Folt*-nak, *Fóth*-nak a későbbi oklevelek, a forrást pedig *Laci kút*jának mondja a nép. Nyolcszáz esztendővel később a reformkori kiváló férfiú, Fáy András vásárolt szőlőt a Somlyó hegy oldalában. (Fáy megelőzte Széchenyit „az eszmék termelésében" — mint ez Széchenyi maga mondta róla — s rokona, Szemere Pál tréfásan „a haza mindenesé"-nek nevezte a magyar színészet, az igazságszolgáltatás, az ipar, a főiskolai oktatás és a kisdedóvás szervezőjét, az első magyar takarékpénztár alapítóját.) Fáy tehát szőlőt vett a Somlyó hegyen, hogy itt üdüljön fel, itt pihenje ki a közélet harcait és rábeszélte barátját is, hogy vegyen szőlőt az ő birtoka mellett: Vörösmarty Mihályt. Így aztán jelentős társaság gyülekezett össze a híres fóti szüretekre; a falu lakosságán kívül, s a két szőlősgazdán kívül, ott volt a hegyen a politika: Kossuth Lajos és Deák Ferenc; aztán az írók: Bajza József és Czuczor Gergely; Barabás Miklós a festő, Ferenczy István a szobrász; és a színészek: Megyeri Károly, Egressy Béni, Lendvay Márton... Itt született meg és itt hangzott fel először a Fóti dal... A község földesura az építő és szabadságharcos Károlyi István gróf volt ebben az időben, aki kastélyát Pollack Mihállyal — a Nemzeti Múzeum építőjével — a falu templomát Ybl Miklóssal építtette és 1848-ban Bem seregébe vezette a fóti vörössipkás ezredet. Ez hát néhány villanásnyi kép Fót történelmi és művelődésbeli hagyományaiból.

Nem beszélhetünk úgy Fótról, hogy ne szóljunk a Károlyi kastélyban megtelepült s a környékén kiépült gyermekvárosról is; de mi most a szokásostól eltérően nem a gyermekvárosról akarunk hírt adni — melynek nevelői és tanulói ugyan sokat segítenek a falu mindennapi életében is, például: a művelődési ház munkájában —, hanem *a község, a falu* életének néhány mozzanatáról. Választásunk azért esett Fótra — a nagyváros közeli falvak közül — mert itt nemcsak kiépült, hanem, sajátos jogkörrel, működik is már a gyermekvédelem *társadalmi* szervezete.

A község Budapest zöldség- és gyümölcs-övezetéhez tartozik; de ma már a lakosságnak csupán *nyolc százaléka* gazdálkodik; a keresők zöme a fővárosba bejáró ipari munkás. 1936-ban ötezer lakosa volt Fótnak — ma a lakosok száma több mint tízezer és számuk az újabb beköltözőkkel folytonosan és gyorsan tovább gyarapszik.

2500 albérlő él a faluban — a lakosok egynegyed része albérlő! (A vidékről felköltözők szemében ez már „pesti albérlet" hiszen a fél óránként közlekedő autóbusz tizenhárom perc alatt beviszi az utasokat Rákospalotára.)

A gyerekek és az alkohol

Elöljáróba a gyermek- és ifjúságvédelmi albizottság és az egyik fóti nyolcadik osztály különös preventív — megelőző — akciójáról szeretnénk számot adni. E nyolcadik osztály osztályfőnöke Novák Imre tanár úr, az egyes számú általános iskolában. (Novák Imre a Művelődési Ház irodalmi színpadának és pingpong szakkörének is egyik szervezője, vezetője; a fóti

JÚNIUSTÓL

Már csak tizenkilenc nap; már csak tizenhat... tizenöt... tizennégy... és ahogy fogytak a napok úgy növekedett a türelmetlenség, az izgalom, és az utolsó héten megjelent a táblán egy nagy Ó betű, másnapon lett belőle IÓ, majd CIÓ, így egészen az utolsó napi VAKÁCIÓ-ig, ami aztán már visszavonhatatlanul azt jelezte, hogy vége az idei tanévnek, megkezdődött a szünidő.

Hanem az első örömöt hamarosan felváltja a kérdés: mihez kezdjünk vele? Felborulnak az eddig jól begyakorolt szokások, megváltozik a napirend, sőt javarészt meg is szűnik. De persze csak a gyereké, mert hiszen a szülők változatlanul folytatják dolgukat. Így adódik aztán, hogy a gyerekek felszabadult, nekirugaszkodó öröme a felnőttek kissé szorongó sóhajával vegyül: szünet.

Van egy bűvös szó — fáradt, kimerült felnőttek gyakran találkoznak vele az orvosi rendelőkben —: *környezetváltoztatás.* Olykor meg így hangzik: *helyzetváltoztatás.* Ezt javasolja az orvos a különféle karbantartó tabletták helyett és meg is magyarázza, hogy miért tartja szükségesnek. Minden elfoglaltság, a legkönnyebb, a legszórakoztatóbb is, állandó egyhangúságával előbb-utóbb kimerítővé válik. A változatosság ilyenkor, még ha nehezebb elfoglaltsággal is jár — pihentet. Másfajta, addig használaton kívüli energiák mozdulnak meg, és frissen, felszabadulva lépnek működésbe. — De miért az orvosi rendelőben kellene csak tudomásulvennünk mindezt? A gyerek még nem agyonfáradt, kimerült, nem beteg. S hogy ne is legyen az, arra jó a vakáció. A vakációban ugyanis valóságos helyzetváltozás áll be — jó ha kiegészíti a környezetváltozás is; ilyen a táborozás, városi gyerek számára a falu, falusi számára a város.

SZEPTEMBERIG

És mindenképpen ilyen a megváltozott életforma, *a megváltozott napirenddel!*

Egy nagyon okos nagymama, amikor az unokák nyári programja került szóba, azt mondta: *Nagyszerű lesz ez a nyár, legalább Péter nyugodtan nőlhet.* Csodálkozva hallgattam, de megmagyarázta. — *Csak figyelem ezt a fiút; tizenhárom éves. Csak ül és eszi a zsíroskenyereket, ül és bámészkodik a könyvei felett. És nem tanul. Nem is tanulhat szegényke, mert szemlátomást nől. Ilyenkor a legjobb békében hagyni, hadd nőljön, ha egyszer itt az ideje.*

A nagymamának voltaképpen igaza van. Minden tanár megdöbben, amikor szeptemberben újra összetalálkozik a tavalyi osztályával. Alig ismer a gyerekekre. A két nyári hónap alatt szinte többet nőttek, mint az egész tanévben. A nyár, a szünidő a nagy lógások, az okos, pihenős semmittevés és a növekedés ideje.

Pedig a lógástól, a semmittevéstől féltjük gyerekeinket a leginkább. Ellenőrzés nélkül ki tudja hová, kihez csapódik. Rossz társaságba kerül, elzüllik — aggódnak a szülők, és hogy a bajt elkerüljék, zártabb életet építenek számára, mint amilyen az az iskolaidőben volt. — De gyakori mindennek az ellenkezője is. Szünet van — mondják — hadd csellengjen, tud ez magára vigyázni, nem lesz semmi baja.

A túlzott programszervezés, a szüntelen ellenőrzés korlátozza a gyerek önállóságát, gátolja szabadságát. — Csakhogy, ha a gyerek egyáltalán nem érzi a törődést, akkor valóban könnyen előfordulhat, hogy eltéved és rossz parton köt ki.

Hagyjuk hát őt, de tapintattal őrizzük. Ne dobjuk ki a sok lapos kavicsot, amiket összegyűjtött magának, sem a bogárgyűjteményt, ne tiltsuk el a pajtásoktól, és ne nézzük az órát percenként, ha fürdik, hogy elég lesz már a vízből. Irányítsuk óvatosan, szinte észrevétlenül. Hadd érezze, hogy a nyár az övé, mert a jól eltöltött szünidő azután nemcsak centiméterekben fejezhető ki, de érleli, izmosítja a gyerek egész személyiségét.

B. M.

BALLA DEMETER felvétele

A VÁROS KÖZELÉBEN

irodalmi hagyományok egyik őrizője, az ő tanítványai nyerték az idei arany és ezüst érmeket is a járási szavalóversenyen.)

Országos gond az alkoholfogyasztás növekedése.

Az albizottság és Novák tanár úr osztálya tavaly *Az alkohol nyomában* címmel alkohol ellenes kampányt indított.

A fóti gyerekek tavaly, a *Piás-mozgalom* megindulásakor — mint ők nevezték ezt az alkoholellenes kampányt — összeszámolták, hogy csak helyileg mintegy 7 600 000 forintot költött a lakosság szeszesitalra egy év alatt — s ebben nincs benne az, amit a Pesten dolgozók ott bent ittak meg vagy saját szőllejükből, gyümölcsösükből itthon maguk készítettek el! A gyerekek ezután kiszámították, hogy az egyik fóti utca két oldalát végig be lehetne építeni házzal ebből a pénzből, tizenkét tantermes, tornatermes, két emeletes iskolát lehetne belőle építeni... Ezek után a gyerekek között Novák tanár úrék régi újságokat osztottak ki és a gyerekek feladata az volt, hogy vágják ki az újságokból a híreket, amelyek alkohol okozta balesetekről, családi tragédiákról szólnak. Ezekből a legmegrázóbbakat felolvasták a gyerekek egymásnak. Azután babot és kukoricát csíráztattak alkoholban, illetve tiszta vízben és megfigyelték milyen roncsolt, degenerált növényke fej-

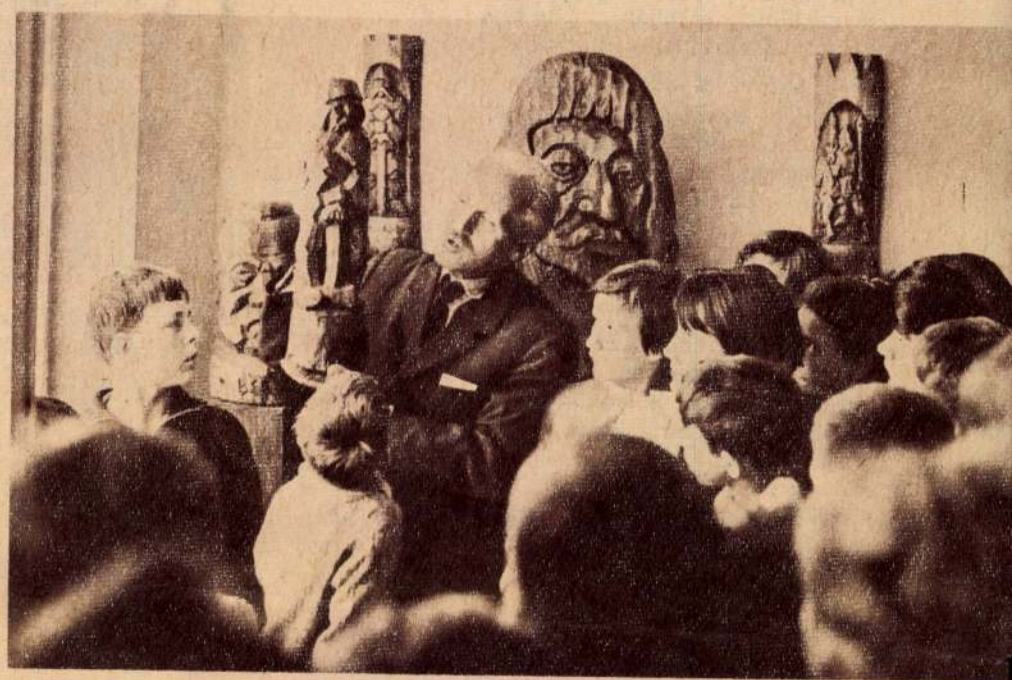

— A holt fában csak alszik a napsugár! — tanítja Németh Kálmán a gyerekeket. Tudjuk: a gyerekek faragásnál, ácsolásnál, csapolásnál többet fognak tanulni mesterüktől a nyáron, a fák és a nap, a csillagok és az emberek szeretetét is

Két fóti asszony a Somlyó hegyen; a gyerekeikről beszélnek. Haskó Sándorné Erzsi lánya Újpesten dolgozik az Egyesült Izzóban, 22 éves és most kezdte meg az esti gimnáziumot. Fia Sándor 17 éves, ipari tanuló, esztergályosnak készül, ő is az Izzóba jár. Lassú Sándorné két lánya közül az egyik —, Borbála, 24 éves — itthon maradt, Fóton dolgozik a termelőszövetkezetben, mert nem bírta jól a városi munkát, a kisebbik — Erzsébet, 16 éves — ipari tanuló a Közért Vállalatnál

BALLA DEMETER felvételei

lődik az alkoholos áztatásból. És minderről persze otthon is beszéltek a gyerekek, a szüleiknek.

A gyermekvédelmi albizottság munkája

Seben Géza, a fóti egyes számú általános iskola igazgatója, a községi tanács gyermek és ifjúságvédelmi albizottságának elnöke tájékoztat az albizottság munkájáról:

— A főváros szívó hatására az új családi házaknál még gyorsabban nő a lakosok és ezzel együtt a szükséglakásokban lakó családok száma is. Ez adja a problémák zömét, amelyet az albizottságnak meg kell oldania. Mégpedig lehetőleg preventív, azaz megelőző megoldást kell keresnie, elébe kell vágnia a bajnak. Az albizottság havonta rendszeresen ülésezik, de sürgős esetekben hetenként is összeül. Irányítja a napközik, óvodák s a bölcsődék felvételeit; foglalkozik a veszélyeztetett kiskorúakkal, fiatalkorúakkal, a kötelezettségükről megfeledkező szülőkkel, az állami gondozásba vétellel, fiatalkorúak házassági kérelmével, a gyermek-elhelyezéssel válóperek esetén; javaslatokat tesz a gyámhatóságnak; fiatalkorúak társadalmi pártfogóinak kijelöléséről gondoskodik (a pártfogó rendszeresen figyelemmel kíséri a fiatalkorú életének alakulását és jelentést tesz az albizottságnak, amely, ha kell, intézkedést hoz a fiatalkorú ügyében).

Tehát: ez a *társadalmi* szerv bizonyos *állami* funkciót is ellát.

Nézzük meg most egy másik példán is — ezer gyerek *nyári* foglalkoztatásának példáján — hogy hogyan szerveződik és valósul meg az albizottság egy-egy akciója.

1000 gyerek nyara

Az albizottság megállapította: a községben *„mintegy 1000 általános iskolás, 150 középiskolás, valamint 250 ipari tanuló nyári szabad ideje éveken keresztül nem volt megszervezve. Ebből adódóan számtalan gyermek- és ifjúságvédelmi probléma merült fel."*

Eddig a nyári táborozásokon, kirándulásokon a gyerekeknek *alig 10 százaléka* vehetett csak részt — de a táborozás is *csak két hétig* tartott. Most: a gyerekek *90 százalékának* helyben eltöltött *egész nyári vakációját* szeretné megszervezni az albizottság, a falu összefogásával.

A legtöbb régi fóti házban több család lakik. Bár felépült már a modern újtelep is, mégis: 10 000 lakos közül 2500 albérlő

A vakáció — persze — maradjon vakáció. A megszervezés azt jelenti, hogy a tanács a gyermek és ifjúságvédelmi albizottság és az oktatási állandó bizottság javaslatait figyelembe véve a községfejlesztési alapból 30 000 forintot szavazott meg a vakáció megszervezésére. Az albizottság az oktatási állandó bizottság irányításával most kísérletet tesz a tervszerű, változatos, a tanulók életkori sajátosságait figyelembe vevő vakációztatásra. Három játszóteret szerelnek fel (hintával, beton pingpong asztallal stb.), és három sportpályát adnak nyárra a gyerekeknek; önkéntesen vállalkozó nevelők tartanak ügyeletet a játszótereken; ők szervezik és vezetik az úszó, bábos, főző, varró, kézimunka, tűzoltó, fényképész, rádiós, gépkocsiszerelő szakköröket is. Ezenkívül a nyári programhoz tartozik: egy napos kirándulások, városnéző séták a fővárosban, filmarkétok és sportvetélkedők, a tábortüzek műsorai, mesedélutánok.

A szülők még a tanítási időben megismerték a nyári program időbeosztását (megkapták írásban) és jelentkezési lapon kérhették a gyermekük felvételét.

(Mindennek megvalósításához persze még a szülők és a tanács további támogatása is kell.)

5 órai tea, fafaragás

E vakáció megszervezésében nagy részt vállalt a Vörösmarty Mihály Művelődési Ház. Rácz Tibor, a művelődési ház igazgatója, következőkben tájékoztat az év közben végzett és a vakációban végzendő munka egy-két részletéről:

— Vannak, akik a nagyváros közeli falut attól féltik, hogy a nagyváros közelsége megbomlasztja, szétzilálja a falu közösségének sajátos életét, nemcsak a munkaidőre, hanem a szórakozás, a művelődés idejére is magába szívja, elvonja a faluból a falu lakosságát, elsősorban a fiatalokat, akik így könnyen, a szülői háztól távol, a városi lézengők közé sodródhatnak. Én inkább arról szólnék mi *jót* jelent a város közelsége. Magasabb igényt jelent, nagyobb lehetőségeket, mert közel vannak a színházak, a múzeumok — közel

Barabás Miklós
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
B-26-58
CSALÁD ÉS ISKOLA

van mindaz is, ami jót a nagyváros ad, csak élni kell vele. Ami a fiatalokat illeti: hadd mondjam el példaként, hogy öt órai teáinkra vasárnaponként Pestről is kijárnak a fiatal fiúk, lányok, mert itt nálunk jobb a zenekar, újabb számokat játszik, mint a szomszédos pesti művelődési házakban. Színjátszó szakkörünk legutóbb a Húszéveseket nézte meg a József Attila színházban. Év közben és nyáron is működnek szakköreink. Az elmúlt hónapban szakköreinkben, előadásainkon mintegy négyezren fordultak meg. Már év közben előkészítettük a nyári foglalkozásokat, olyan módon is, hogy például egy-egy mese és furulya délutánon megkérdeztük, hogy ki akar megtanulni furulyázni a nyáron; vagy: most nyílt meg két napja kiváló faszobrászunk Németh Kálmán kiállítása (másfél nap alatt 338-an nézték meg a községből, pedig a megnyitó előtt sokan aggodalmaskodtak, „ki nézne meg egy szoborkiállítást? te nem a földön jársz", mondták); s a gyerekek között meghirdettük: aki fafaragást, famívességet akar tanulni, azt Kálmán bátyánk fogja tanítani — a nyáron.

*

Néhány kiragadott kép ez egy város közeli falu életéből; arról, hogy mit hogyan tett, és tesz *ez* a falu *ezen* a nyáron — a gyerekekért.

VEKERDY TAMÁS

is." Min
an, aki
iért. (Bo
Többgy
van egy
ám után „kikapcsolódom" a gyerekek és
si munkák között (ez tán nem állami
-, utána alszom, s reggel pihenten kezdem
sze az is igaz, hogy amit én sokezer asz-
mmal együtt csinálok második műszak-
m munkakönyves dolog, az „maszekolás".
hogy sokat fejlődtünk s módunkban állt
i családunk nagyságát is. Egyesek azt is
ogy úgy kell nekünk. Ennek ellenére, azt
legtöbben nem cserélnénk senkivel, sem-

**ven szabad itt még egy dologról meg-
znem: az „ámokfutó" anyákról. —
l, akik ugyan világrahozzák gyerme-
törődnek is velük a maguk módján.
a kicsi mellett harcba indulnak a
rt". — Ne értsenek félre, nem vagyok
haladásellenes.**

vek óta tanul, s ez reám is terhet ró. Örü-
iztatom, nem hagyom elcsüggedni (ehhez
kell ám!), igyekszem sokat olvasni, rádiót
De, az első a család. Azt ne mondja senki,
tanulás mellett, munka, a gyerek testi
llett jut a gyerek „lelki karbantartására"
nem igaz! — Én tudom mit jelent dél-
nenve, a vacsoratervet forgatva agyamban
ni, hogy mi volt az iskolában, élvezni a
korlást, énekelni a kicsiknek, aztán vacso-
ürdetni s kielégíteni a mesére váró éhes
t, megstoppolni a harisnyát és számlab-
i, avagy szóbörzét a nagyokkal. S nehéz
tekinteteket, amikor egy rosszullét miatt
a program. Természetesen nincs minde-
gyerek. De az egykének is kell a foglal-
hozzá a türelmes, megértő szülői szó. S
mindig el van foglalva, mert most mun-
, most éppen megjött, most tanul, most
észül, közben ég a keze alatt a munka,
kadt a gomb, vasalni is kell, meg a rán-
varni — még a félkész ételt is —, mikor
a gyermek egyéniségének figyelembevéte-
or az olyan nehéz kamaszkor — ami
mindenütt eljön — bizalmas légköré-
zítésére?! Mikor?!

**ni a nevelés? Egész életünk egysége.
az orrom törlöm, ahogy a másikhoz
ok. Akkor is, ha ingerült vagyok.**

nkából „fáradtan", csak a muszájcselek-
esen megyek haza, a gyerek mit lát?
on fogja csábítani a „szép felnőttkor",
sak a pénzkeresési lehetőség és az önálló
ncs rá időm, ha csak a hagyjbéken-re
mi egészséges gyerekeket és felnőtteket
emcsak testileg, de lelkileg is. A fejek
folyamatos feladat. Az érzelmi, a tudatra
lmi iskolázottság a fontos. Azt pedig *a
élet* adja. A türelmet, az áldozatvállá-
megtanulását. Azt, hogy amit vállaltam,
Nem kényszerből. Saját akaratomból.
am kis körében igyekszem megvalósítani:
denkiért, mindenki egyért elvet. — Ne
gyakorlati szocialista nevelők legyünk.
n.

ADY JÓZSEFNÉ—FLÉGEL ERZSÉBET

Barabás Miklós B-26-59

MIKLAS ELNÖK NYITJA MEG A BÉCSI MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSI

Bécsből jelentik: Csütörtökön délben volt a bécsi *Künstlerhausban* a magyar reprezentativ képzőművészeti kiállitás sajtóbemutatója, amelyen megjelent vitéz *Haász* Aladár miniszteri tanácsos, *Kartal* Jenő miniszteri tanácsos, a bécsi követség kulturelőadója, *Csánky* Dénes, a Szépművészeti Muzeum főigazgatója, *Say* Géza tanügyi tanácsos, *Ziegler* Vilmos követségi sajtóattasé; osztrák részről *Ranzoni* Hans festőművész-tanár, a bécsi Képzőművészek Szövetsége elnöke, *Theiss* Siegfried épitőművész-tanár, az osztrák művészvilág sok képviselője és az osztrák és magyar sajtó képviselői nagy számban.

A helyiséget a bécsi Képzőművészek Szövetsége bocsátotta a magyar kiállitás rendelkezésére. A kiállitás anyagát *Csánky* Dénes főigazgató állitotta össze.

A Künstlerhaus hetes számu, tetővilágitásu, tompitott fényü kiállitási termében és a folyosón 160 műalkotás kapott helyet, még pedig mintegy 130 festmény és 30 szobor. A kiállitás két részre oszlik. A történelmi részt *Barabás* Miklós tól *Rippl-Rónai* Józsefig a korszakalkotó nagy magyar mesterek művei töltik ki, amelyek a magyar művészet fejlődését mutatják be. A kiállitásnak ebben a részében mintegy harmine műalkotás van elhelyezve. A modern részben kereken *100 műalkotás kapott helyet*. Ezeket részben birálóbizottság utján a művészek által beküldött művekből válogatták össze, amelyeket azután a *Csánky* főigazgató összeállitotta anyaggal egészitettek ki.

Csánky Dénes főigazgató a termek pontos tervrajzának és világitási hatásainak ismeretében már Budapesten meghatározta minden egyes műalkotás helyét és ezzel a rendezés munkáját Bécsben tetemesen megkönnyitette. A képeket Bécsben már csak egyszerüen helyükre kellett akasztani.

A kiállitás ünnepélyes megnyitása szombaton délben lesz. A megnyitóbeszédet osztrák részről *Miklas* szövetségi elnök, magyar részről pedig a magyar kormány megbizottja, *Tasnády Nagy* András államtitkár mondja.

A memorandumban a tőzsdetanács mindenekelőtt megállapitja azt, hogy a buza minősége az utóbbi évek során valóban lényegesen javult, tehát a *buzának minőség szerint történő árjegyzése rend-*

adat, *amelyet csak tudományos kisérleti intézmények végezhetnek el eredményesen.* Amig ilyen tipusok effektiven nem kerülnek a piacra, addig tőzsdei ár sem alakulhat ki, azaz amig nem tudja a

Barabás Miklós B-26-60

— **A bécsi magyar kiállitás sajtóbemutatója.** Csütörtökön délben volt a bécsi Künstlerhausban a magyar reprezentativ képzőművészeti kiállitás sajtóbemutatója. A helyiséget a bécsi Képzőművészek Szövetsége bocsátotta a magyar kiállitás rendelkezésére. A Künstlerhaus helyesszámu, tetővilágitásu, tompitott fényü kiállitási termében és a folyosón 160 müalkotás kapott helyet, mégpedig mintegy 130 festmény és 30 szobor. A kiállitás két részre oszlik. A történelmi részt Barabás Miklóstól Rippl-Rónai Józsefig a korszakalkotó nagy magyar mesterek müvei töltik ki, amelyek a magyar müvészet fejlődését mutatják be. A kiállitásnak ebben a részében mintegy harminc müalkotás van elhelyezve. A modern részben kereken 100 müalkotás kapott helyet. Ezeket részben birálóbizottság utján a művészek által beküldött művekből válogatták össze. A kiállitás ünnepélyes megnyitása szombaton délben lesz. A megnyitó beszédet Miklas osztrák szövetségi elnök mondja és magyar részről Tasnádi Nagy András államtitkár felel reá.

Lyisaq 1937 III. 5

— **A magyar művészet bécsi kiállítása.** *Bécsből* telefonálják: A magyar képzőművészeti kiállítás gazdag, magasszínvonalu és változatos anyaga rendkivül hatásosan érvényesül a Künstlerhaus modernül átalakitott tetővilágitásos termeiben. A kiállitás történelmi részében Barabás Miklós, Benczur Gyula, Bihari Sándor, Böhm Pál, Ferenczy Károly, Hollósy Simon, Körösföi-Kriesch Aladár, Lotz Károly, Mészöly Géza, Munkácsy Mihály, Paál László, Ripp-Rónai József, Székely Bertalan és Szinyei-Merse Pál festményei láthatók. A jelenkori magyar képzőművészetet 52 festő és 24 szobrász müvei képviselik, még pedig festők közül Aba-Novák Vilmos, Barta Ernő, Basch Andor, Berény Róbert, Bernáth Aurél, Boldizsár István, Burghardt Rezső, Borbereki Kovács Zoltán, Chiovini Kálmán, Csók István, Derkovits Gyula, Edvi-Illés Aladár, Emőd Aurél, Egry József, Frank Frigyes, Glatz Oszkár, Halmi Artur, Hatvany Ferenc báró, Hermann Lipót, Hincz Gyula, Istókovits Kálmán, Iványi-Grünwald Béla, Karlovszky Bertalan, Knopp Imre, Kontuly Béla, Koszta József, Kövesdy Géza, Krusnyák Károly, Márffy Ödön, Márk Lajos, Marosi-Marosán Gyula, Mattioni Eszter, Medveczky Dezső, Merész Gyula, Molnár C. Pál, Nádler Róbert, Pándy Lajos, Pécsi-Pilch Dezső, Rudnay Gyula, Szlányi Lajos, Szobotka Imre, Szönyi István, Szüle Péter, Tihanyi János Lajos, Udvary Pál, Vadász Endre, Vass Elemér, Vaszary János, Vidovszky Béla, Wellmann Róbert és Zádor István. A szobrászok: Abonyi-Grandtner Jenő, Boldogfai Farkas Sándor, Borbereki Kovács Zoltán, Beck C. Fülöp, Csorba Géza, Csucs Ferenc, Donner Gertrud Mária, Hiesz Géza, Horvay János, Ispánky József, Kisfaludy-Stróbl Zsigmond, Ligeti Miklós, Lux Elek, Medgyessy Ferenc, Baczó Pál, Pásztor János, Pátzay Pál, Petri Lajos, Sidló Ferenc, Szabados Béla, Szentgyörgyi István, Teles Ede, Vilt Tibor és Zala György. A bécsi sajtó meleg hangon foglalkozik a kiállitással. A lapok hasábos cikkekben elismeréssel számolnak be a kiállitásról és az egyes kiállitott müvekről. A *Neue Freie Presse* egyebek között a következőket irja: Pompás gondolat volt a jelenkon mestereinek munkáit történelmi gyüjteménnyel kiegésziteni. A XIX. század müremekei zárt egységükkel különösen lenyügözően hatnak. A jelenkor magyar festői és szobrászai csodálatraméltó technikai biztonságukkal és minden művészi feladat megoldásánál érvényesülő formatisztasággal tünnek ki. A *Neues Wiener Tagblatt* igy ir: A kiállitás gazdag bőségben tárja a nézö elé mindazt, ami szép, ami jó, amit érdemes megnézni és ami jellemző a magyar földre és annak népére.

rák és a bajor Duna végig apad. A mellékfolyók duzzadása, amely Budapesten magas vizállást okozott, már megszűnt. A Vág, Garam és az Ipoly apad, egyedül a Morva árad. A mai dunai vizállás Budapesten 484 cm., ehhez már csak 8—10 cm.-es emelkedés várható! Ezzel az áradás véget ért.

Éjjel nappal mentenek Miskolcon

MAGYAR NEMZET B-26-63

NÉVNAP

Rafael, Dina és ***Özséb***
nevű olvasóinkat köszöntjük.

A Rafael héber név, jelentése: Isten meggyógyít. A Bibliából ismert név. Rafael arkangyal segített az ifjú Tóbiásnak gyógyírt keresni apja szemére, aki vak volt. A jelenetet Rembrandt is megfestette, a kép a leningrádi Ermitázsban látható. Az itáliai képzőművészek soraiban is megtalálni e nevet (Raffaello Santi), nálunk azonban igen ritka.

A Dina héber név, jelentése: ítélet. A bibliai Jákob lányát hívták Dinának.

Az Özséb görög eredetű név, jelentése: istenfélő, jámbor. Boldog Özséb a Pilis hegységben létrehozta a pálosok rendjét.

Alajos és ***Leila***
nevű olvasóinkat köszöntjük vasárnap.

Az Alajos germán, latin, német név, jelentése: egész, bölcs. Degré Alajos, a márciusi ifjak egyike, Hauszmann Alajos építész, műegyetemi tanár, számos középület tervezője. Ma az egymette az elhunytakat. Ő is megkapta a szörnyű kórt és meghalt. Mindössze huszonhárom éves volt. Ő az ifjúság és a pestises betegek védőszentje.

A Leila perzsa, angol név,

Barabás Miklós centenáriuma

Barabás Miklós halálának századik évfordulója alkalmából ünnepi rendezvénysorozat kezdődik Sepsiszentgyörgyön, a romániai Kovászna megye székhelyén – írja az MTI. A rendezvényekre már pénteken a székelyföldi városba érkezett Göncz Árpádné, a magyar köztársasági elnök felesége és Nadia Constantinescu asszony, a román államfő felesége, akik az ünnepi megemlékezés fővédnökei. A rendezvények sora szombaton délelőtt a Székely Nemzeti Múzeumban kezdődik, ahol Negyvennyolcasok Barabás Miklós könyomatain címmel nyílik kiállítás.

tt

ebaelt tengerszoros fölött átívelő
zzá tartozó nyolc kilométeres
ül is mintegy hétmilliárd dollá-
gel elkészült, s a korábbi több-
ozás és kompozás helyett a gép-
perc alatt átérhetnek az egyik
ásikra. A hídpénz 210 dán koro-
e sincs a korábbi tarifáknak. Dá-
negalkotta az első szilárd össze-
Svédországgal, a sikeren felbuz-
nban már tovább terveznek.
álisnak tartják a másik nagy ább-
netországi Puttgardenhez vezető
ítését is.
net kapcsolat" mindig is fontos
nak, miután arra mint a kontinen-

☎ 465-8513

OLVASÓSAROK

Miképp juthatunk a szabadság idején is újságjainkhoz?

Ha el akarjuk kerülni, hogy szabadságunk ideje alatt a postaládánkban halmozódjanak fel megszokott lapjaink, ahelyett, hogy végre nyugodtan átböngészhetnénk azokat teljes terjedelmükben, irányíttassuk át őket nyaralásunk színhelyére. E lehetőséggel akkor élhetünk, ha Magyarországon töltjük el a kikapcsolódás heteit.

A *Magyar Nemzet* az előfizetési átirányítással kapcsolatban megkérdezte *Szmodics* Ilonát, a Magyar Posta központi információs és reklámirodáját.

dékot a Hírlapüzletági Igazgatóság központi információs és reklámirodájánál, melynek címe Budapest XIII. kerület, Lehel u. 10/a, illetve a 06-80-444-444-es zöld számon, vagy bármely postán, ahol az előfizetés történt.

– *Mit kell tartalmaznia a kérelemnek?*

– A kérést írásban vagy akár személyesen is meg lehet tenni. Feltétlenül fel kell tüntetni a nyaralás helyszínének címét és a pontos dátumot, azt, hogy mettől meddig kívánja a szol-

BARABÁS MIKLÓS - festő B-26-62

Történelmi arcképcsarnok

A Magyar Nemzeti Múzeummal közös rendezésben nyílt meg csütörtökön délután a Szombathelyi Képtárban a szabadságharc korát, a „magyarság gyönyörű szerepét" idéző kiállítás — biedermeier és romantikus festményekből, grafikákból.

● **Merklin T.**

Az időrend szerint felrakott képek közt körbejárva, végigkövethetjük újra az eseményeket: Landerer és Heckenast nyomdája elől indulva, amikor a szabad sajtó termékeit osztották szét 1848. március 15-én — az 1849. augusztus 13-ai világosi fegyverletételig, illetve az október 6-ai aradi kivégzésekig. Közben történelemkönyvekből ismert grafikákkal is találkozunk — köztük Barabás Miklós Kossuth-ábrázolásaival (de ugyanezen festő keze nyomán feltűnik Jókainé Laborfalvi Róza színésznő is), az első magyar független felelős minisztérium tagjainak együttes rajzával Szamossy Elektől, az első népképviseleti országgyűlés ábrázolásával, az alsótábla ülésének képét nézve megcsodálhatjuk a régi Vigadó enteriőrjét. Széchenyi István, Garay János költő, Nyáry Pál, a honvédelmi bizottmány elnöke, Jókay Mór, Vasváry Pál, Klauzál Gábor közlekedési miniszter, Deák Ferenc, az első magyar kormány igazságügyi minisztere — a portrék sora emlékeztet: nem csak az időbeli távlatok rendezik úgy képzeletünkben a 19. századi történelem hírnevessé lett figuráit, hogy tartást, komoly, felelősségteljes megjelenést társítsunk hozzájuk. A dokumentatív igényű képzőművészeti ábrázolásoknak köszönhetően tekintélyes, erényeikre büszke, kimondottan jóvágású, szép férfiak alakjai jelennek meg előttünk — ez a szabadságharc korának polgári arca. (Vajon mit mutat majd a jövőben az e század meghatározó politikusairól berendezett arcképcsarnok?) A csataképek pedig cáfolják az ókori mondást, miszerint a fegyverek közt hallgatnának a múzsák. Meglepő, mennyi, számunkra ismeretlen nevű vagy teljesen a névtelenségben maradó festő dolgozott a magyar szabadságharc témáján, de köztük itt van például Than Mór „A komáromi csatá"-ja is.

A Millenniumi Emlékbizottság miniszteri biztosa, dr. Erdődy Gábor a kiállítást megnyitó beszédében Batthyány alakjának folyamatos átértékelését emelte ki: Batthyányt először árulónak kiáltották ki, majd a kiegyezéses időkben a Habsburgok feltétlen szolgálójaként értékelték, később, mint az ellenforradalommal együttműködőt; 1945 után pedig az elvtelen kompromisszumok megkötésének vádját húzták rá... Mára — a kétezredik év küszöbén — kibontakozott egy igazibb kép az első független, felelős minisztérium elnökéről, aki következetesen elutasította a szélsőséges reakciókat, saját álláspontjait is képes volt fölülvizsgálni, és felismerte, hogy a lojalitás is akadállyá válhat...

A rendezvényen dr. Erdődy Gábor váratlan ajándékot kapott a képtártól, amely ez alkalomra készíttette el a miniszteri biztos nem egyenes ági felmenője, Erdődy György (Vasvármegye örökös főispánja, országbíró, varasdi gróf, az Aranygyapjas rend lovagja) képének mását. A képtár tulajdonában lévő festmény pontos másolatát Petrik Tímea (a szombathelyi Művészeti Szakközépiskola és Gimnázium végzős hallgatója, Marosfalvi Antal tanítványa) festette meg kitűnő érettségi munkaként.

Fotó: Benkő S.

Vas népe 1998. 02. 21.

Fotó: Benkő Sándor

kozó „negyvennyolcban" az áttörést végrehajtó elit a magyar történelem egyedülállóan kvalifikált és morális tartással bíró elitje volt. Ezek az emberek nem voltak szentek, nagy viták voltak közöttük, hatalmas ütközések, akár komoly acsarkodások is, de ezek a politikusok tudták, hogy döntő történelmi pillanatokban miképp kell a vélt vagy valós sérelmeket félretenni. Hatalmas különbség volt Kossuth és Széchenyi, Eötvös és Szemere, Batthyány és Madarász között, ezeket a differenciákat nem is söpörték asztal alá, és nem is borultak álszent módon egymás nyakába, csak tudták, hogy ezeket a vitákat alá kell rendelni a nemzet érdekének.

— Ön egyszer úgy nyilatkozott erről a szituációról, hogy „voltak viták, de ezek a politikusok nem törekedtek egymás megsemmisítésére".

sőt, az általános polgári szabadságjogok mellett pozitív diszkriminációra. Ahhoz, hogy ezt felismerjék, több idő kellett volna. A barbár, kegyetlen mészárlások, brutális gyilkosságok sora rázza fel és józanítja ki a magyar vezetést, hogy túl kell lépni a kölcsönös bizalmatlanságon és félelmeken. Végül is megszületik a nemzetiségi törvény, persze később, mint kellett volna, de előbb, mint — Svájcot leszámítva — az egész kontinensen.

— Ez akár lehetne az üzenete a külföldi megemlékezéseknek is. Eljuthatunk-e oda, hogy az 1848—49-es ünnepségek apropóján ne sértsük meg szomszédaink érzékenységét?

— Ez az egyetlen józan üzenet és törekvés. Persze naivitás azt gondolni, hogyha leülünk egy asztalhoz román, szlovák és horvát kollégáinkkal, akkor egyet fogunk érteni. Miért, négy magyar történész egyetért, ha leül egy asztalhoz? Nem, és ez nem baj, hiszen minden nemzet másként éli meg a múltját, és 48 üzenete éppen az, hogy miképp kell tolerálni a másik véleményét, tisztelve annak nemzeti érzékenységét, elfogadva azt, hogy egy számunkra kedves esemény mit jelenthet román összefüggésben, és fordítva. Nem ellenségnek, hanem különbözőnek, de tolerálhatónak kell minősítenünk a tőlünk eltérő vélemény megfogalmazóját. Törekednünk kell a másik megértésére, s ha az 1848-as megemlékezési program külföldi állomásain akár csak ezt az egy üzenetet tudjuk keresztülvinni, már nem dolgoztunk hiába.

nak igazán nem nevezhető gesztussal a külföldiekre kente a magyar rendőrség töketlenkedéseit — „Hogyan legyünk egyszerre eurokompatibilesek és idegengyűlölők?" : Horn Gyula ingyenes, média által támogatott tanfolyama —, majd másnap helyesbített. Bármelyik nap számolhatunk valamely szakszervezeti majálison, olajszőkítők előtt, vagy BIT-es bográcsgulyás fölött elmondott beszéd során elejtett eget verő miniszterelnöki hülyeséggel, na meg másnap a helyesbítéssel. Horn Gyulát örökre akkor zártam a szívembe, amikor legutóbb valami interjúnak csúfolt televíziós ismerkedési esten a brutális, százezreket érintő közüzemi tartozások felől érdeklődő kérdésre humorosan azt válaszolta, hogy a pénzt nem a kocsmában kellene elkölteni. (Ez nem nagy csúsztatás, körülbelül akkora, mint amikor az amerikai sajtó alkoholistának nevezte Horn Gyulát.)

A miniszterelnök a napokban megoldotta a „cigányügyet" is. Leginkább a hatalom kegyeit kereső Tamás bátyákkal érzi jól magát, a nemzetközileg elismert cigány jogvédőket radikálisnak tartja, őt meg a mérvadó kisebbségi szakértők közönséges rasszistának. De hát nem az a szomorú, hogy Horn Gyula rasszista kijelentéseket tesz, inkább az, hogy ezzel ma Magyarországon szimpatizánsokat lehet nyerni, és nem megbukni. Az már csak hab a tortán itt mifelénk, hogy egy elhasznált hippire hajazó környezetvédelmi miniszternek annyi balhéja van, amitől már ötször le kellett volna mondania: vodkahamisítókat támogat minisztériumi pénzből, s akkor még a Nyírfa-dossziéról nem is beszéltünk. De hát Baja Ferenc választmányi elnök, különben meg szoci adu ász, akinek személyisége csupa talány: egyes publicisták most éppen azt találgatják, hogy mely titkos tengerészgyalogos támaszpontokon képezhetik a Baja Feri-kaliberű túlélőművészeket. Jöhet itt Xénia-láz, maximum a drága Scmuck Andort hátrahozzák a csatársorból, s nem teszi tiszteletét többet Szombathelyen a munkaügyi miniszter kíséreteként; jöhet itt dopping-botrány, Kökény Mihály kimagyarázza magát; mondom, ezt a pártot szereti az ő népe, mert a magyar lovagias nép, s a jófiúknak mindent megbocsát. Legyünk szigorúak és igazságtalanok: akárha tükörbe nézne, s önmagát látná. Hiszen az emberek kedvelik az egyszerű szót, s ők sem örülnek, ha „mások" költöznek a szomszédjukba. Az istenadta nép az erőshöz húz. És ma a szocik az erősek, ez lerí róluk: magabiztosak, humortalanok, arrogánsak, s ráadásul rosszul van megkötve a nyakkendőjük.

„Az ország nagy átlaga olyan, mint az MSZP, ezért ez felel meg neki" — mondja Békesi, majd magyarázatként hozzáteszi: merthogy itt „mindenki szeret egy kicsit ügyeskedni, egy kicsit becsapni a másikat, jogtalan előnyökhöz jutni, a jogszabályokat nem figyelembe venni, egy kicsit hazudni, egy kicsit magát fölértékelni, egy kicsit nem vállalni a felelősséget, egy kicsit élősködni másokon... A társadalom többsége olyan, mint amilyen az MSZP, meg Horn Gyula."

Most ez van, jövőképnek nem éppen biztató.

B-26-64

MOZAIK

ETIKAI VIZSGÁLATOT indít a Magyar Tudományos Akadémia régészeti bizottsága a Vörös Győző-féle egyiptomi expedícióval kapcsolatban – jelentette ki Szabó Miklós régész-akadémikus, a bizottság vezetője a Kossuth rádió Gondolat-jel című vasárnapi műsorában. „Vörös úrnak nincs régészdiplomája, tehát ő nem régész" – hivatkozott Szabó Miklós az ügy elvi, s ily módon a bizottságra tartozó részére, vagyis a tavaly megjelent, a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről rendelkező törvényre.

NEMZETKÖZI jubileumi konferenciát rendez a Magyar Bioetikai Társaság június XIV

FELROBBANT és két embert megsebesített egy, a második világháborúból itt maradt lőszer Sárándon. B. S. hónapokkal ezelőtt találta meg a lövedéket, s péntek délután szétszedve közelebbről is meg akarta vizsgálni. E művelet közben a lövedék felrobbant, s B. S.-t és sógorát, V. V.-t megsebesítette. Az ortopédiára szállított 19 éves fiatalok közül B. S. bal, és részben jobb kezének ujjait összeroncsolta a robbanás, bal lába és mellkasa is megsérült. V. V. testéből csak a szilánkokat kellett kivenniük az orvosoknak.

SZARVAS VIPERÁK tartják rettegésben Vrbovsko horvát hegyi falut. A szokatlanul enyhe tél következtében annyira elszapo-

Barabás Miklósra emlékeztek

A sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeumban szombaton a román és a magyar államfő feleségének fővédnökségével és jelenlétében megnyílt a Barabás Miklós halálának centenáriuma alkalmából rendezett emlékkiállítás – írja az MTI. A megjelentek egyperces csenddel emlékeztek meg dr. László Gyula professzorról, aki az eredeti tervek szerint megnyitotta volna a seregszemlét, és el is indult Erdélybe, de útban szülőföldje felé szerdán Nagyváradon elhunyt.

Az eseménysorozat vasárnap Barabás Miklós életművének különböző vonatkozásait elemző tudományos konferenciával folytatódott az árkosi művelődési központban.

MÁGYAR NEMZET 1989 VI. 22

állók, sokan közülük az
két évtizedben az iszlám köztársaságbeli üldöztetés elől, politikai okokból emigráltak. Az északi és keleti határról visszafordított irániak számos alkalommal újra és újra, más-más határátkelőknél megpróbálkoztak azzal, hogy bejussanak francia földre.

pitány, aki 1992-es kinevezése óta mindössze három meccset veszített válogatottjával, ám a nagy eredmények ennek ellenére elkerülték, ezért – ahogy ő fogalmazott – *éhes a sikerre*. Kissé tompa, szürke focit játszottak az ibériaiak, nem volt átütő erő a játékukban. Hiába szerepelt Raulon kívül másik

sért francia–spanyol presztízs
derbire kerül sor. S Zidane még
ekkor sem szerepelhet majd.

Amikor hajnali négy óra után
megérkezel délre, a városban az
éjszakai szórakozóhelyek, a tenn
gerparti bárok többnyire már ki
haltak, innen-onnan még „kidől
egy-egy üveges tekintetű ottra
gadt fiatal, a még nyugovóra ner

Tudósítónk helyszíni beszámolója

Nacionalista-e a szurk

Lyon, június 21.

A stadionokban mindinkább teret nyerő nacionalizmus ellen tüntettek a hét végén Lyon egyetemi városrészében. A retorikájukból ítélve baloldali fiatalok elítélték a nemzeti színekbe öltöző lelátókon uralkodó túlpolitizáltságot, mondván, ez háttérbe szorítja a

alapján máskor s másutt sem tétováztak a futballt segítségül hívni a problémák leplezésére, a szociális feszültségek levezetésére. Így volt ez az ötvenes évek Magyarországán és a szomszédos országokban is, mikor a kenyér helyett jött a cirkusz – no de

például, ha a magyar válogatott
kijutna e világtalálkozókra, me
akkor az átlagpolgár is megtanu
ná talán, hol van hazánk, s ne
keverné Budapestet Bukarestte
Nem véletlen az sem, hogy
amerikaiak is rájöttek a futb
reklámhord

BARABÁS MIKLÓS B-26-65

Akvarellbiennálé Egerben

A Tábornokházban tartották szombaton a XVI. Egri Országos Akvarellbiennálé megnyitóját és díjkiosztó ünnepségét. A Wehner Tibor művészettörténész által megnyitott tárlat július 5-ig naponta 10 és 18 óra között tekinthető meg. Ugyancsak szombattól a Dobó István Vármúzeum gótikus palotájában látható a XX. századi magyar akvarellfestészetet bemutató, a Magyar Nemzeti Galéria grafikai osztályának anyagából válogatott kiállítás, s ugyanitt nézhetik meg az érdeklődők Barabás Miklós akvarellképeit.

FOTÓ: GÁL GÁBOR

198. jún. 8. f

Szerkesztőségi

gartner, Negrau, Kovács S. (Fehér, 61.)

Bármily meglepő, a Stadler sziporkázó játékkal búcsúzott az NB I-től, a kérdés csak az, hogy a korábbi fordulók során miért nem tudott az együttes hasonlóan jó teljesítményt nyújtani. Ezúttal kétgólos hátrányból is fordítani tudtak. Valószínű, hogy a háromcsoportos NB I-ben az Ilzer-Stadler FC nem fog elindulni, bár ezt a hírt hivatalosan nem erősítették meg, döntés az ügyben az elkövetkező napokban várható. A Stadler négyesztendős első osztályú tagság után esett ki az NB I-ből.

miért ez pénze jelent a sportág számára – mondta *Sinka László,* a Magyar Kézilabda Szövetség főtitkára.

Vass Sándor szövetségi kapitány az elszalasztott ötödik hely miatt felemásnak ítélte meg a magyar szereplést.

– Hiányzott *Éles József* játéka, és éppen elég baj volt, hogy *Kotormán Attila, Gulyás István* és *Fekete Róbert* is sérülten játszott. Ugyanakkor pozitívumként elmondható, hogy megelőztünk olyan csapatokat, mint az olimpiai bajnok Horvátország, vagy a mindig esélyes francia együttes – értékelt a szövetségi kapitány,

Az NB I. 1997/98. évi végeredménye:

1. Újpesti TE	34	21	10	3	62-26	73
2. Ferencváros	34	20	7	7	63-43	67
3. Vasas Danubius	34	19	7	8	66-41	64
4. Győri ETO FC	34	18	9	7	47-31	63
5. MTK Hungária	34	17	7	10	60-35	58
6. Vác FC-Zollner	34	15	6	13	45-47	51
7. Zalahús-ZTE FC	34	15	5	14	58-42	50
8. Gázszer FC	34	12	13	9	55-45	49
9. DVSC-Epona	34	13	9	12	46-48	48
10. BVSC-Zugló FC	34	12	10	12	49-43	46
11. Diósgyőri FC	34	12	8	14	46-41	44
12. Siófoki Bányász	34	11	8	15	38-43	41
13. Haladás-Milos	34	9	9	16	38-47	36
14. Kispest-Honvéd	34	10	6	18	41-57	36

Barabás Miklós kiállításának megnyitójára

A falakról a táblabíróvilág jeles férfiai és asszonyai néznek farkasszemet velünk, kései utódokkal. Az antik oszloprendes kúriák ablakai szépen gondozott kertekre nyíltak. Könyvtáraikban az egykorú francia, német, olasz, angol művek sorakoztak, s maguk is más nyelven társalogtak, ha kedvük támadt reá. A függönyözött szobákban csembalón halk muzsika zümmögött, szalonjaikban néha valóságos kis akadémia vitázott. Enyed, Kolozsvár és a külföld akadémiáinak sajátították el koruk műveltségét és otthonosak voltak az antik világ istenei közt, egészen a pletykák szintjéig. Életük Scillák és Charibdisek közt bontakozott ki, és fonalát párkák fonták, s vágták el.

Ezeket a volt embereket adta nekünk egy volt vándorfestő, akinek kiváló érzéke volt a jellemek, jellegek megragadására: Barabás Miklós. Most néznek reánk azok, akik műveltségüket néha Göttingában, Firenzében, Bolognában, netán Párizsban szerezték, valamelyik nagy hírű Universitáson. Ám e világ felidézése nem az én dolgom, képzett művészettörténészek előadásaiban ismerkedhetünk meg ezzel a múltbaveszett világgal, az én dolgom most – amennyiben lehet – Barabás Miklós művészetének méltatása, ami egyúttal a festészet és a fénykép kérdéseit is felveti. Vajon itt a falakon egy végleg elmúlt idő néz le reánk, nemcsak az emberi élet rövid volta miatt, hanem merthogy a fénykép százszor hitelesebb képét adná a modellnek, mint a festő ecsetje? Ha így gondolkoznánk, alighanem súlyosan tévednénk. Magam is végigrajzoltam szellemi életünk mai pantheonját, de ezt tette idehaza Erdélyben, a Zsögödön élő Nagy Imre, vagy a nemrégen elhunyt Benczédi Sándor öklömnyi szobraiban. Ezekben, éppen úgy, mint Barabás Miklós képében élő, eleven emberekkel találkozunk, míg a fényképek a modell egy pillanatát örökítik meg. Hogyan történik ez az átváltozás, a régiek nyelvén transfiguráció?

Figyeljük meg, mennyi idő alatt készül a fénykép és mennyi alatt a kép: a fénykép egy másodpernyi időt szel ki az életből, a kép két-háromnapnyit, merthogy annyi idő alatt készül el. Mond ez valami lényegest a kétfajta ábrázolásról? Nagyon is. A finoman csiszolt lencse és a film emulziója hajszálpontos képet ad az előtte ülőről, abban a másodpercben, amelyben a lencse megnyílik. Tehát egy másodperc, vagy annak is töredéke. A másik hosszabb időn át, esetleg napokon, heteken át készül. Mármost a másodperc töredéke egy magatartást rögzít, a több idő többfélét. Kissé úgy van ez, mint ahogy Rodin tanította a mozgás ábrázolását a mozdulatlan anyagban. A fő mozdulat előtti, sőt utáni állapotból is bele kell ötvözni valamit a szoborba, s íme nem a megállított időt sugallja már e mű, hanem a mozgás lélegzetével gazdagítja a szobrot. Nos, az arckép festésénél is, a két-három napban nem ugyanaz a modell. Talán vidáman ül le először, kissé gondterhelten másodszor, szórakozottan harmadszor, s ez a többszöri ülés más és más hangulatok ötvöződését lopja be a képbe – talán a festő tudatán kívül is – és a kép életre kel. Nem egy másodperc, hanem az élet ébred a különböző hangulatok hajszálnyi eltéréseiben. Barabás Miklós arcvonásain is végbemegy ez a csoda. Nem arcmások, hanem emberéletek néznek le ránk. Hölgyeim és Uraim, meghívom tehát Önöket, 1998., bocsánat, 1830. június 21-ére a táblabíró világ társas összejövetelére, kérem, érezzék jól magukat. Egy áldott festő lesz vezetőnk: Barabás Miklós.

László Gyula

X
BARABÁS MIKLÓS
B-26-66
NAPI MAGYARORSZÁG 1998 JÚN. 12

ÉV

Mag

Nyugodta

Az Évgyűrűk Magánnyugdíjpénz

50

GONDOLATOK
MÁSFÉL ÉVTIZED MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETÉRŐL

A Magyar Nemzeti Galéria munkatársai jubileumi kiállításon gyűjtötték össze a felszabadulás utáni képzőművészet legjobb alkotásait. Néhány olyan jelentős mű hiányzik csupán, mely időközben külföldre került, vagy egyéb okból nem volt megszerezhető. Az anyag összeállításában a történész mérlegelő véleménye is tükröződik. A rendezőknek viszonylag könnyű dolguk volt, mert sok esztendő terméséből válogathattak, s ugyanakkor nehezebb is. A művek születése óta eltelt idő ugyanis kevésnek bizonyult ahhoz, hogy végleges értéküket nyilvánvalóvá tegye, s minden kétséget kizárjon maradandóságukról. Az elmúlt tízéves fejlődésnek is vannak mérföldjelző kövei, melyek mellett egy sereg, a fejlődés szempontjából különösen nem jelentős mun-

vészettörténet részévé lettek, s annak, aki elemzésükre vállalkozik, el kell vonatkoztatnia magát az egyes alkotókban lezajlott válságtól, hiszen az külön tanulmányt érdemelne.

Fogjuk fel tehát a közelmúlt képzőművészeti tevékenységét művészettörténeti egységnek, míg a záróakkord, a VIII. Magyar Képzőművészeti Kiállítás a folytonosan alakuló, változó, forrásban levő jelen kifejeződése. Szándékosan nem foglalkozom itt az ellenforradalom körüli időszak elvi harcainak jó, vagy rossz útkereső próbálkozásainak részletezésével, mert a néhány esztendős kiesés — az azóta rendezett kiállítások tanúsága szerint — ha a továbbfejlődés sok átmeneti zavart okozott is, a világnézeti tisztulás következtében már kevésbé érezteti hatását. A képzőművészek lassan

sa, külföldi példák késztették ez érzelmes, naiv, sokszor üde, kedves megfogalmazású zsánerképek megfestésére a kor divatjának szellemében. A több példányban megismételt Galambposta, a Vásárra menő román család igényes műgonddal készült. A Lánchíd alapkőletételéről festett ragyogó aquarellje egyben életkép és történelmi festmény.

A forradalom és szabadságharc bukása után szinte búskomorságba esik: „Bár megrendeléseim voltak, akárhányszor ott ültem tétlenül az állványom előtt ... a paletta a kezemben, de nem csináltam semmit, csak a szomorú események rajzottak az agyamban" — írja Önéletrajzában, ebben az élvezetes, színes memoárban visszaemlékezve a szomorú napokra.

Barabás bibliai kort ért meg, az egész századot végigélte, s mindvégig megmaradt elismert, nagynevű arcképfestőnek. Igazi jelentősége a reformkorban s az 50-es, 60-as években van. A század második felében az új festői áramlatoknak jóformán teljesen érzéketlenül áll ellen az a művész, aki ifjú korában mindenre annyira fogékony volt. Sem Madarász történelmi festményeinek romantikus pátosza, sem Székely Bertalan önemésztő lelkiismeretessége, sem Munkácsy műveinek drámai heve, de Szinyei-Merse plein-air törekvéseinek derűje sem érinti. Úgy fest a század végén is, mint ifjú korában. Remekművei e késői korában is születnek, hogy csak a legszebbet, XIX. századi festészetünk egyik legnagyobb értékét, Bittó Istvánné arcképét említsem.

Az eredmények kivívásában mindig a kezdeményezőké az érdem nagy része, Barabás itt az elsők között áll. Megadatott még életében neki, hogy a magot, amelyet elvetett, gyümölcsében megérheté.

„A magyar művészet történetében
Fogsz élni, még csak érdem lesz az érdem,
Neved mellett jövőben majd az áll,
Hogy úttörő az elsők közt valál"

(Reviczky Gyula: Barabás Miklóshoz)

Bodnár Éva

Barabás Miklós: Festőnő — Femme-peintre — Художница

Páratlanul munkás élete a kedvező pesti indulás és meleg fogadtatás után valóságos diadalút. Népszerűsége, megbecsülése nőttön-nő. Ecsetje nyomán megismerjük korát, mert szinte az ország minden számottevő hírességét megfestette, lerajzolta, litografálta. Több mint háromezerre rúg arcképeinek száma. Költők, írók, politikusok, színészek, nemesek, polgárok, kereskedők, énekesnők, szépasszonyok arcvonásait örökítette meg. „A múlt századi Magyarország ecsettel dolgozó történetírója" — mint egyik méltatója írja. Az Aurora, Emlény, Hölgyfutár az ő arcképeit, az ő divatrajzait hozza. Amit Ferenczy István délibábokat kergető álmaival nem ért el, azt Barabás józan alapokon állva megvalósítja: népszerűsíti az arcképfestészetet, s evvel együtt kora haladó személyeit. Egyszerűség, közvetlenség, élet- és emberszeretet árad műveiből. Képmásainak többnyire ünnepi hangvétele ábrázoltjait kissé idealizálja. Gondos kidolgozás, sima, tükörfényes ecsetkezelés jellemzi mindég. Különösen női képmásaiban alkotott remekműveket.

„A vidám enyh' óráit" barátaival tölti, sokszor együtt vannak Fóton Ferenczy, Vörösmarty, Fáy András egymás mellett levő szőlőjében. Amikor Vörösmarty 1841-ben a Fóti dalt először felolvassa, Kossuth Lajossal és Deák Ferenccel együtt feltehetően ő is ott van. A pesti árvíz után erdélyi tartózkodásából visszatérve barátai majálissal ünneplik Pestre érkezését a zugligeti Fácán vendéglőben, az írókon kívül színészbarátai, Udvarhelyi, Lendvay, Szentpéteri is jelen vannak. Ebben az időben vesz ő is szőlőt Buda egyik legszebb helyén, a Városmajorban, a Kissvábhegy keleti lankáin. Szép klasszicista tornácos háza ma is áll még itt. A városmajori liget dúslombú fáit friss tavaszi zöldelésben mennyiszer ábrázolja! A megbecsülésnek, a bizalomnak olyan légköre veszi körül, mely az alkotás nyugalmát biztosítja és munkáját serkenti, érleli. A század közepén Barabás művészetének teljében áll. Arcképfestésének legjava méltán felveszi a versenyt a miénkhez hasonló körülmények között fejlődött külföldi művészekkel, Barabás nem marad el a kitűnő osztrák portrétista, Friedrich Amerling mögött.

A magyar életkép megteremtését is Barabás nevéhez kapcsolhatjuk. A társadalmi igény, a magyar irodalom hatá-

Barabás Miklós
Önarckép
Portrait de l'artiste par lui-même
Автопортрет

kítson, mely nélkül „nincs nép, mely a nemzet magas nevét megérdemlette volna".

Barabás Miklós születésének másfélszázados évfordulójához érve, idézzük most művészettörténetünk e hősi korát, s abban a magyar festészet úttörő mesterének alakját, akiben kora törekvései alighanem a legteljesebben öltenek testet.

Barabás Miklós tehetségével, kitartó szorgalmával, hihetetlen munkabírásával elérte azt, ami még előtte egyetlen magyar művésznek sem sikerült: itthon telepedett le, itthon fejthette ki művészi munkásságát és művészete tisztességes megélhetést nyújtott neki. Hírt és elismerést szerzett nevének, köztiszteletben álló, megbecsült tagja társadalmának. Fiatalon, 26 éves korában a Magyar Tudományos Akadémia tagjává választják, az ország vezető emberei ismerik, a legkiválóbbak barátságukkal tüntetik ki. A gyermekkori nyomorúságos kollegiumi cipókon való tengődést rendezett életkörülmények, polgári jólét váltja fel.

Nagyenyedi kisdiák korától kezdve, jóformán minden családi támogatás nélkül a maga lábán áll meg. Leckeórákat ad, pár forintokért arcképeket fest, hogy megélhessen. Úgyszólván önmagától tanul, „naturalista", ahogy akkor az autodidaktákat nevezték. Remek megfigyelőképessége és gyors felfogása, széleskörű érdeklődése volt. Megjegyzett és megtanult mindent azoktól a helyi, szinte névtelen erdélyi festőktől, akikhez az élet sodorta. A kolozsvári Szabó Viktor, a nagyszebeni Neuhauser, az olasz származású Gentiluomo festő és zenetanár, akiktől a crayonnal rajzolás és olajjalfestés technikáját sajátította el, az első magyar litografustól, Barra Gábortól a kőre rajzolást, mely műfajt hazánkban később ő emelte művészi rangra. A bécsi Akadémián mindössze egy rövid esztendőt tölt, aztán másfél évre Bukarestbe megy, ahol művészbarátok nélkül, de az akadémiai kötöttségtől menten talál igazán magára. Tehetsége mind szebben és jobban bontakozik ki. Őszinte igazsággal festi, amit lát, s remekebbnél remekebb képmások kerülnek ki keze alól a Bukarestben állomásozó orosz tisztekről és a gazdag román bojárokról. Döntő hatást fejlődésére itáliai tanulmányútja gyakorolt. Velencében ismerkedik meg William Leighton Leitch neves angol aquarellistával, akivel szoros barátságot köt. Sokat tanult tőle, nemcsak a vízfestés ecsetkezelését, hanem a perspektíva törvényeit is. Barabás oeuvrejének legszebb, lírai hangolású aquarelljeit festi ekkor, Leitch hatása majd még otthoni dolgain is érezhető.

Szinte kiforrott művészként érkezik 1835-ben Pestre. Szemere Miklós költő és politikus ajánlatára hamar felkarolják az Auróra-kör tagjai, az irodalmi élet vezetői. Barabás művészi öntudatát fokozza, hogy Vörösmartyval, Toldy Ferenccel, Bajza Józseffel kerül baráti kapcsolatba. Megbízásokkal, arckép megrendelésekkel látják el. Alig félévvel letelepedése után Széchenyi István ír meleghangú pártoló sorokat érdekében a nagyváradi „Karok és Rendek"-nek, hogy „derék és ügyes hazánkfiával", Barabással festessék meg képmását.

Barabás Miklós
De Caux Mimi képmása
Portrait de Mimi de Caux
Портрет Мими де Ко

A „MŰVÉSZET" FELADATAIRÓL

POGÁNY Ö. GÁBOR

Másfél esztendős szünet után képzőművészetünknek újra van szakfolyóirata. A „Műterem" 1958-as évfolyamát követően most „Művészet" címmel jelennek meg azok a cikkek, tanulmányok, kritikák, hírek, melyek a festészet, szobrászat, grafika, iparművészet problémáival igyekeznek megismertetni a közönséget, a műbarátokat, a kulturális kérdések iránt érdeklődő tömegeket. Lapunk új nevének felvétele a megbecsülés és a tisztelet megnyilatkozása a kilencvenegyéves Lyka Károly — mesterünk és mintaképünk — iránt, aki századunk elején másfélévtizeden át szerkesztette a „Művészet"-et, s aki tudományos, ismeretterjesztő munkásságával követendő szép hagyományokat teremtett a művészettörténészeknek, kritikusoknak, képzőművészeknek egyaránt. Több mint negyven év után, a népszabadság megvalósulásának, a szocializmus építésének körülményei között azt szeretnénk elvégezni, amit kiváló képességű elődeinknek a Habsburg-monarchia áldatlan művelődéspolitikai feltételei között kellett megoldaniok, istápolni a haladó művészetet, gondozni legértékesebb eredményeit, segíteni valamennyi tehetségét, ismertetni legújabb törekvéseit. Ez ma pártos állásfoglalást jelent a szocialista realizmus mellett, egyfajta forradalmi következetességet, mely az alkotómunkában a nép igazságának, boldogságának szolgálatát vállalja, részt kér a munkásosztály világtörténelmi horderejű művének létrehozásában, a kommunizmus kivívásában.

Folyóiratunk akkor tölti be hivatását, ha rendszeresen be tud számolni arról, hogy miként alakul képzőművészetünk helye az új társadalomban, hogyan tükrözi, segíti a szocialista építést? Ebbe az ismeretkörbe — természetesen — kortársaink alkotásaival együtt progresszív tradicióink, az egész emberiség maradandó remeklései mind beletartoznak. Meg kell találnunk azokat a fejlődéstörténeti törvényeket, melyek a művészetek sajátos élettanában a klasszikusok teljesítményeinek szerves kiegészítését, továbbépítését jelentik századunk mélyreható szociális változásai idején. Mindenek előtt a pártosság műtörténelmi tanulságaival kell szembe néznünk, azzal a lenyűgöző példatárral, mely a legnagyobbak műveiben a haladás kifejezését, őszinte hitvallását hangsúlyozza. A mai viszonyok között ez a munkásosztály világnézetének, a marxi-lenini ideológiának művészi igazolásával egyenlő. Minden számottevő előzmény végül is a humanizmus kiteljesedése, a csonkítatlan emberi harmonia felé vezette a művelődés útját.

A képzőművészeti kultúra virágzása, terjesztése hazánkban a szocializmus megteremtésének elmaradhatatlan velejárója. Öntudat, igényesség, ízlés elképzelhetetlen széleskörű műveltség nélkül, s a szocialista ember nem nélkülözheti a látás, a vizuális érzékelés pallérozottságát. Feledhetetlen elődeink viszont nem helyettesíthetik a ma művészét a jelen megörökítésének, élményszerű magyarázatának elvégzésében. A múlt előremutató megnyilatkozásai fogékonyabbá tehetik a mai közönséget a forradalmi eszméknek, a társadalmi együttélés igazságosabb feltételeinek megértésére, de napjaink nagyhorderejű sorskérdéseire, a béke megőrzésének, az imperializmus kataszt-rófapolitikájának alternatíváira magunknak kell válaszolnunk. Aki résztvesz korunk hatalmas feladatainak megoldásában, akár a termelésben, akár a művészi alkotómunkában, az óhatatlanul is találkozik egymással a legnemesebb emberi szolidaritás megnyilvánulásaival, a közösség érdekeinek képviseletében.

Helyes lenne, ha sikerülne a „Művészet"-nek igazi szakfolyóirattá lennie, nem l'art pour l'art-os módon, hanem a mesterségbeli tennivalókat dialektikusan értelmezve. Mert ha így kezeljük a szakmát, szerteágazó összefüggéseivel, a művész történetileg kipróbált felelősségérzetével, akkor e fogalomban az élet, a valóság ismerete is benne van, de benne van mindaz, ami hősies helytállást, emelkedett érzelemvilágot, emberbarát erkölcsiséget a művészet valaha is megszólaltatott. Ilyen felfogás mellett a tehetség, a minőség, a korszerűség elemzésekor soha nem lehet elfeledkezni a környezetről, a közönségről, a tisztul eszmékről, a fejlődés menetéről, a munka társadalmi jelentőségéről, ami viszont egyéniségekben, típusokban, osztályokban, dolgozókban testesül meg. A művész szent kötelessége nevelni, boldogítani embertársait, követendő tettekre, ihlető elhatározásokra ösztönözni közönségét. Erre azonban csak akkor képes, ha van a valóságnak olyan része, jelenségeinek olyan lényeges vonása, amelyet nyilvánvalóvá tudott tenni, észrevétette a lélek, a természet rejtettebb tulajdonságait is. A képzelet is csak akkor tud magasra szárnyalni, ha tapasztalatokra támaszkodik, emlékekből indul ki. Képzettársulás se lehetséges tudás nélkül, a vízió is porba fullad bizonyosság, az értelem fénye nélkül.

A magyar képzőművészet további fejlődése az alaposabb, árnyaltabb valóságismerettől függ. De ez a követelmény se új dolog, csak mint alkotói feltétel ezúttal tudatosabban jelentkezik. Legnevesebb mestereink már századok óta okos tájékozottságról, szenvedélyes igazmondásról tettek tanúbizonyságot, gyakran a hatalmat gyakorlók dühödt elégedetlensége ellenére. Népi demokráciánk éppen ezt az életszerűséget várja a maiaktól, az ország lakossága bizvást reméli, hogy művészeink mind több hozzáértéssel, együttérzéssel vallanak észrevételeikről, megfigyeléseikről. Az aggódás, szeretet, összetartozás szellemében lehet csak méltóvá válni halhatatlanaink hagyatékához és a dolgozó nép jövőtépítő gondjaihoz.

B-26-67
Művészet
1961. aug.

BARABÁS MIKLÓS

(1810—1898)

A mesemondásnak, az álmodozó realitásnak közvetlenség melegével átfűtött hangján sóhajtja Krudy Gyula, a múltszázadi Pest-Buda rajongója: „... De jó lett volna farsangban maszkabálba járni a régi Redutba. Patikáriussal muzsikáltatni, Nagy Ignác beszélyein épülni, Vörösmarty urat személyesen ismerni és valóban ábrándosan tölteni az életet... Háromszögletű fodor van Laborfalvy térde alatt... De Caux Mimi szeme fénylik és elefántcsont lapocskára festi Barabás megbízásunkból egy csábító színészné alakját."

Valami derűs érzés támad bennünk, valami honfiúi büszkeség tölt el, ha a XIX. század első felére gondolunk: nemzeti megújhodásunk korára. A reform-országgyűlések ideje ez, ahol a magyar nyelv ügyéért szállnak síkra legjobbjaink, a gazdasági és társadalmi élet átalakulásának kora, amikor egyre inkább előtérbe kerül nemzeti kultúránk kérdése. Az ábrándok és a merész tettek évtizedei. A lenvedula-illatú biedermeier — és történelmünk egyik legigazabb vállalkozásának, az 1848—49-es szabadságharc előzményeinek évei. Újjászületik irodalmunk, bontakozni kezd művészetünk. S ha literaturánk szárnyalásával nem is kelhet versenyre a provincializmusból kilépő művészet, s ha Vörösmarty, Petőfi költészetével nem is ér fel az első magyar szobrász és az első festő, Ferenczy István és Barabás Miklós munkássága — nemzetté fejlődésünk útján ekkor válik művészetünk is műveltségünk egyik hatékony tényezőjévé. A „csinos mesterségek" ügye szervesen összefonódik az egyéb közügyekkel. Az írók lelkesítésére a közönség is honi művész jöttét várja, hogy Vörösmartyval szólva „kifejlett művészetet" ala-

Barabás Miklós: Zugligeti tündérsziklák — «Rocher des fées» à Zugliget — Скалы русалок в Зуглигете

4.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, VIII., Blaha Lujza-tér 3
Telefon: 139-292

B-26-68

ÉLET ÉS IRODALOM

Barabás Miklós

1957 OKT 25.

610

Magyar Nemzeti Galéria

Korszakalkotó, mondhatnánk, ha nem félnénk a varázsát vesztett szavaktól. De mégis korszakalkotó az új magyar Galéria, amelyben végre otthonra talált az évtizedeken át társbérletre kényszerült hazai művészet. Korszakot nyitó is, mert ebben a kissé pompás házban, a volt Kuriában kiállított XIX. századi festészet és a majd ezt követő XX. századi és még később a grafikai és plasztikai anyag bemutatása eddig soha nem látott egységében láttatja azt a képzőművészeti kultúrát, amely jó másfél százada kíséri és tükrözi a magyar társadalom életét, fejlődését.

Beszédes művek ezek a XIX. századi festmények, s ha valaki túljutott az ábécén, megérti nyelvüket. A tizenhárom teremnyi kép, amely a század elejének külföldre szakadt mestereitől — *Brocky, Markó* — az ugyancsak külföldön élt és dolgozott *Munkácsy*- és *Paál*-művekig elvezet, világossá teszi a nézó előtt a magyarosodó, vagyis a külföldi iskolák hatásából kibontakozó művészet küzdelmét a nemzeti formáért és tartalomért. Egy nálunk járt lengyel művészettörténész nem értette, miért olyan tragikus a mi történelmi festészetünk, hiszen — mondotta — az elnyomás náluk éppoly sokirányú volt, mint nálunk s hogy *Matejko* festészetében több a bizakodás, mint *Madarász, Székely*, vagy akár *Munkácsy* vonatkozó képeiben. Nem nehéz erre választ adni: az elnyomás nálunk nemcsak sokirányú — nemzeti és társadalmi — volt, de minden szabadságtörekvés a legvéresebb retorziókat vonta maga után. Nem véletlen, hogy számos művész „nem lelé honát e hazában". De ami egészen nagyszerű a mi festészetünkben, az éppen a távolban élők hazaszeretete, a néppel való mély együttérzése. *Markó* és *Brocky* a század elején, *Madarász, Munkácsy* és *Paál* a század második felében hazájuk bánatát zengték sötét színekben. Am, a század végére *Munkácsy* az Éjjeli csavargóktól és a Siralomház betyárjától eljutott a munkásosztályhoz, s ha nagy kerülővel is — a biblikus kompozíciók és a polgári szalonképek zseniális kerengőin át — felfogta az új elnyomás súlyát és felemelte ellene szavát.

A Magyar Nemzeti Galéria XIX. századi kiállításának képei a szépség és igazság erejével győznek. Művészetünk történeti fejlődésével társadalmunk fejlődése, bukása és újrakezdése válik érinetővé a nézo előtt. E fejlődés párhuzamos az európai fejlodéssel meg akkor is, ha itt-ott — éppen a magyar társadalom fejlodésének akadályai miatt — bizonyos késedelem mutatkozik. Amikor a müncheni históriizmus már kiégett és tartalmát vesztette, *Székely* Bertalan itthon új, sajátos, a hazai viszonyokból fakadó tartalommal töltötte meg. Lángoláan romantikus vázlatai néha kissé meghúvösödtek a végső megoldásban, de a Thököly búcsujában például megőrizte csodálatos pátoszát. *Szinyei* zenélő kolorizmusa a polgári életöröm gátlástalan kifejezése pedig teljesen egyidejű Manet nagyszerű munkásságával és nem is kisebb jelentőségű nála.

A két világháború közötti magyar művészettörténeti irodalom gyakran vonja le azt a következtetést egy-egy mester oeuvre-jéből, hogy torzó maradt. Valóban nem egy művészünk kényszerült külső erők hatására néha évekre, évtizedekre letenni az ecsetet (Madarász, Szinyei, Gyárfás stb.). Am, ha nem is volt minden művészünk egyformán termékeny, a produkció minősége kárpótol a mennyiségi hiányokért. Ez a kiállítás pedig megkísérelte a legjobbat adni s a legjellemzőbbet. Mert igaz ugyan, hogy *Barabás* Miklós Bittónéről készült arcképe a legszebb, festőileg és tartalmilag egységes, elragadó mű, de itt látható a Galambposta is, ami a biedermeier legtipikusabb témája s amelyet megfestett *Borsos* József is, de ugyanakkor megfestette a Nemzetőr szép, nyugodt alakját is. Minden mestertől az látható, ami korszerű és előremutató, s ezért olyan vonzó és tanulságos a mi új magyar kiállításunk.

Szólni kell még a szép belsőségekről, a pillérekkel osztott nagy termekről, az intim hangulatú kisebbekről, amelyeket nemcsak a jó térarányok, de döntően az értelmes és esztétikus rendezés avat otthonossá. Valóban egyik legkedvesebb vonása a kiállításnak, hogy otthonos. Hosszan el lehet üldögélni egy-egy kiválasztott kép előtt és a belépőt légy mosollyal köszöntő Gyermekarc-tól *(Brocky)* az utolsó *Munkácsy*-teremben levő csodálatos Liszt-portréig: szivárványhídon járunk, mely azonban szilárd anyagból készült, az időt álló művészet anyagából.

Oelmacher Anna

OK

ai

gényeknek. Mindent felkutatott, ami irodalomtörténeti hitelességükhöz kellett, de megírásuk módja megadja nekik az írói hitelességet is. Ilyen értékes tanulmánya az is, amit Móricz Zsigmondról írt az „Árverés a nádason" című elbeszéléskötet elé, vagy amit Karinthy Frigyesről írt az „Így írtok ti" kötethez. Szép és értékes a Kárpáti Aurél színikritikusi munkásságáról írt tanulmánya is.

Visszatérve a kötetre: *Illés Endre* a most említett két tanulmányán kívül igen sok és igen értékes táplálékot nyújt az irodalmi éhségnek. Portréiban, visszaemlékezéseiben sok a tápérték, még ha franciás is a koszt, meg a tálalás. Nyugatista hagyomány, hogy túlnyomóan az írók mesterségbeli fogásaival, stílusuk jellemzésével, műhelytitkaik kifürkészésével, írói magatartásuk portretirozásával foglalkozik, kevésbé a műveikben adott életanyag mérlegelésével. Ebből is kapunk, de igazi kincsei a stíluskérdésekkel kapcsolatos közlései. Nem öncélúak a stíluselemzései, sőt: a Szomory Dezsőről, vagy Révész Béláról írt rapszódiáiban éppen arra világít rá, hogy az élettől, a mondanivalótól elszabadult, artista mutatványokká vált stílusbravurok mennyire elpárologtatják magát a kifejezendő érzést vagy cselekményt, milyen úr, mennyi romlandó anyag marad alattuk.

Nehéz volna, de nem is szükséges kiemelni a kötetből egyes darabokat. Minden írásában mást-mást ad. József Attilának — például — csak a szókincsével játszik; azt mutatja ki, hogyan igyekezett a költő kiszedni a költeményeiből az azokba — költészete kezdeti szakán — belekerült Ady, Babits, Tóth Árpád, Juhász Gyula és Walt Whitman reminiszcenciákat. Néhány kevéssé ismert írónkról, Csáth Gézáról, Tolnai Lajosról, Lovik Károlyról adott életrajz-töredékei és írói jellemzései: hézagpótlóak.

Éppen az, hogy a szerző olyan bensőleg foglalkozik a nagy írók, költők műhely-lázaival, kifejezési módjaik, hatáseszközeik, formáik forrásával és értékelésével, adja a kötet igazi becsét azok számára, akik műélvezetet is keresnek az irodalomban s ennek titkaira is kíváncsiak, de főleg azok számára, akik alkotó módon foglalkoznak az irodalommal s maguk is tele vannak formakereséssel, nyelvi problémá-

A TISZT
KERE

KOLOZSVÁRI GRANDPIE

Kolozsvári Grandpierre Emil nem szorul rá arra, hogy bemutassuk az olvasóknak, egyike legismertebb élő íróinknak. Változatos témájú, igényes stílusban írt élvezetes regényei — Dr. Csibráky szerelmei, Tegnap, Lófő és kora, A csillagszemű... — már régebben meghódították a közönséget. Legújabb kötete *A tisztesség keresztje* tizenhárom elbeszélést tartalmaz. Valóban — mint, ahogy bevezetőjében említi is —, ezek a novellák összefüggnek és kiegészítik egymást. De ahhoz túl szűkkörűek, hogy a magyar élet felfedezésének lehetne mondani őket — ahogy ezt a szerző írja, ugyancsak a bevezetőjében — inkább a két háború közötti kisvárosi világ, az úriemberek életének ha nem is felfedezése. — hiszen felfedezték azt már Grandpierre előtt is — de kritikája, bemutatása. Ez a kritika *Móricz Zsigmond: Rokonok*-jától eltérően, ezeket az urakat nem annyira közéleti tevékenységükben, társadalmi mivoltukban ábrázolja, hanem inkább magánéletükben leplezi le őket — főleg a hálószobájukban. Ezért nem is kapunk olyan koncepciójú és átfogó jellegű képet erről a kisvárosról, mint Móricz Zsarátnokáról, de szórakoztatóak, jó megfigyeléseken alapulók és tanulságosak ezek az írások is. Erről a gyűlöletes úri osztályról joggal mondja a könyv egyik szereplője, hogy „gyökeréig romlott".

Grandpierre regényeiben általában szatirikus csúfolódással leplezi le a polgári élet hazug erkölcsét, de most fokozott szenvedéllyel hántja le hőseiről a képmutatás ruháit, egészen addig, míg elborzasztó, olykor szinte már hánytató pőre meztelenségükben maradnak. A szerző a novellák során finoman, s ügyesen mutatja meg, hogy ez az úri osztály a Rokonokhoz hasonlóan hogyan tart össze, egy nagy családnak érezve magát, hogyan uralkodik aljasul és kíméletlenül. A különböző elbeszélésekből erős vonásokkal rajzolódik ki előttünk a kisvárost kezében tartó Misleházynak, a gazdag földbirtokosnak a portréja: sűrű de-

Barabás Miklós

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

B-26-69

ZALAI HIRLAP

1969 FEB 21

*

150 éve született BARABÁS MIKLÓS, a kiegyezés előtti kor legnevesebb portréfestője.

*

Február 21-e 1946 óta a GYAR-

Bonn-Bibl. Poppelsdorf

1973.XII.23.19.00.Kossuth. /11/ -Hné-

Esti krónika I.

-Folytassuk év végi témával az Esti krónikát.

26.-án valamennyi múzeumunk nyitva lesz. Azért is figyelmükbe ajánlom a múzeum látogatást, mert most következő tudósitásában Szatmári Ilona azokat a legfontosabb újdonságokat sorolja fel, amelyekkel a magyar múzeumok gazdagodtak az idén.

-Országos múzeumaink ez évi, új szerzeményeiről kaptam tájékoztatást a Művelődésügyi Minisztérium múzeumi főosztályán. A legnagyobb múzeumok és képtárak összefoglaló jelentései ugyanis már Dunai Antal főosztályvezető iróasztalán sorakoznak. Az esztendő gyarapodás szempontjából is gazdagabb volt az előző éveknél. Néhány kivételesen értékes remekmüvet érdemes felsorolnunk, hiszen előbb, vagy utóbb múzeumi tárlaton is találkozhatunk majd ezekkel.

B-26-70 Barabás Miklós
Lerlőművész

1021

Az év első jelentős vásárlása Chagall: Kék falu c. festménye volt. A Szépművészeti Múzeum részére rendkívül kedvező áron adta el ezt a remekművét a nagy francia mester. A Chagall művet februárban, a hónap műtárgyaként bemutatják a közönségnek is. A Múzeum modern képtára részére, a mai olasz, illetve francia festészet két nagy festő egyéniségétől Renata Buttuso és Eduard Pignon-tól is vásárolt alkotásokat. Modern szoborgyűjteménye részére pedig Votruba osztrák szobrászművésztől vettek kisplasztikákat.
A régi képtár a többi között egy XIV.századi Tripolihonnal is gazdagodott. A Nemzeti Galéria, amely ebben az évben megkezdte az átköltözést pazar új otthonába, a Budavári palotába, állandó kiállításai azonban egy ideig még a Kossuth Lajos-téri múzeum épületben láthatók, szintén tovább gyarapította XIX. XX. századi magyar képzőművészeti gyűjteményét. Az év folyamán 78 festményt, 30 szobrot, 51 ötvöst, 1200 grafikai lapot vásároltak.
Közöttük van Barabás Miklós 1833-ban festett Női portréja. Vagy Pál Lászlónak, egy naplemetét ábrázoló, gyönyörű festménye. Bíró Mihály első világháborus Grafikai-sorozata. Botnik Sándor híres Lenin arcmása. A mai festők gyűjteménye pedig 49, jórészt a 30-as években készült képpel bővült. A Nemzeti Múzeum új szerzeményeinek sorában megemlítjük Barabás Miklós 10 rajzát, az 1848-as tábornokok ról írt, Teleki Sámuel pecsétnyomóit. A múzeum tulajdonába került többi között egy rendkívül értékes, k ső bronzkori kard is. Vagy pl. egy besztercebányai Ötvös mester XVII.századi fedeles kupája. Szinte teljessé vált az érmtár újkori jelvény gyűjte-

mónye is. Az Iparművészeti Múzeum új kincsei közül, az 1602-ben készült, különleges szépségű Flamand falikárpitot, egy régi szentpétervári ezüst tálcát, a XVIII.századból való perzsa vázát és a londoni ezüst kosarat emeljük ki. Az év jelentős utolsó vásárlása a Természettudományi Múzeum növény árát gazdagitja. A napokban 150.000 forintért sikerült megvenni idén elhunyt világhirü természettudósunk Boros Ádám hagyatékából, hatalmas moha gyüjteményét. Boros Ádám az egész Kárpát-Medence mohaflóráját feldolgozta. Rendkivül értékes anyag, amely tudományos életünknek tekinthető, nagyobb mint a Természettudományi Múzeum eddigi mohagyüjteménye volt. Múzeumaink egyébként holnap, csak kora délutánig lesznek nyitva. Karácsony első napján zárva lesznek, karácsony második napján viszont ismét a rendes múzeumi nyitvatartás szerint látogathatók.

-Műsorunk végéhez értünk. A Rádió Krónika rovatának, hirszerkesztőségének, bemondóinak és technikai munkatársainak nevében, minden kedves hallgatónknak kellemes, békés ünnepeket kivánunk a műsorvezető Gellér Kiss Gábor és a szerkesztő: Szabó József.

x-x-x-

Barabás Miklós

B-26-71

Barabás Miklós kőrajza a költőről

Magyar Hirlap 1975/313/9

Barabás Miklós B-26-72

A legtöbb ember ízlésébe még csak a múlt századi művészet fér bele. Nagyon sokan ragaszkodnak a megszokotthoz, a vizuális konvenciókhoz, a képi sztereotípiákhoz. Azt szeretik, amit hagyományosank vélnek, amiről rossz beidegződések, elsősorban rossz iskolai oktatás következtében úgy hiszik, hogy „élethű", „reális", a „valóságot visszatükröző", „természetelvű". Ne felejtsük el azonban, hogy igen széles rétegek életmódjában csak mostanában következik be változás, napjainkban juthatnak el egyáltalán a képzőművészethez. Látjuk viszont az ízlésmódosulásokat, azok irányát is: ez természetesen a képzőművészet-történet fejlődési irányával egyezik. Barabás, Munkácsy után Ferenczy, Csontváry következik, majd *Derkovits, Vajda;* – nem feltétlenül esztétikai értelemben vett ízlésfejlődést jelent ez a rend, hiszen Munkácsy is minőséget jelent, Derkovits is, hanem egyrészt a saját korhoz közelebb kerülést, szociológiai ízlésváltozást, amennyiben más társadalmi feltételek, közölnivalók nyilvánvalóan másfajta művészeti produktumok szülői, másrészt a régi normákhoz való ragaszkodás helyett az újabbak s még újabbak elfogadását is, nem a régi megtagadását, csak az újabbak megértését, érzését is, azaz: a *vizuális kulturális toleranciaszint növekedését.*

S. Nagy Katalin: Táj és ízlés képzőművészeti... Művészet, 1975. augusztus - 34 oldal

Barabás Miklós

1021

Martonvásári szellemidézés

BRUNSZVIK TERÉZ HÁRSFÁI

A hársfák sokáig élnek.

Némelyikük évszázadokon át nyújtózkodik az ég felé, egyikük-másikuk fél évezredig is dacol az idővel. Aki hársfát ültet, számíthat rá: nem csupán a temetőben nyugvó teste, hanem utódaitól őrzött emlékezete is régen elenyészett, amikor a fa még mindig zöldellni fog.

A martonvásári park egyik hársfáját azonban túléli két csodálatos ember emlékezete. Ezt a fát bájos, fekete hajú nő ültette egy logobós üstökű férfinek még a múlt század elején.

A nő neve mindig tisztelt lesz hazánkban, a férfié pedig az egész világon. És becsült marad időtlen időkig, amíg csak ember él a földön . . .

Brunszvik Teréz fiatalkori arcképe

A múlt emlékein tűnődve kóborlok a parkban: megbámulom a kastély angol neogót stílusának ritmusát, az ősi fák körvonalainak barokkosan harsogó pompáját és a tavat, amelynek tükrében kócos bundájú felhők nézegetik magukat. Azokon az ösvényeken járok, ahol egykor a faültető lány sétálgatott a bozontoshajú, markánsarcú férfivel.

Tűnődöm: szerelmesen andaloghattak, vagy csupán barátian évődve bolyongtak? Ki sejtheti? Tény, hogy amikor később a férfi meghalt, hagyatékában három lángoló hangú szerelmes levelet találtak; a szövegben olvasható megszóllítás szerint „a halhatatlan kedves"-hez írta őket. Egyes kutatók szerint a faültető martonvásári lány volt az el nem küldött vallomások címzettje, mások ezt kétlik.

Hogy mi az igazság, nem tudom.

Csupán azt tudom, hogy később a férfi a lánynak írta és ajánlotta azt a megkapóan gyönyörű muzsikát, amely Fisz-dúr szonáta néven lett híres. És azt is tudom, hogy a lány rajongott a távolról érkezett, majd távolra utazott férfiért, s megfogadta, hogy soha nem megy férjhez.

Valóban: amikor 86 éves korában meghalt, még mindig ezt a leánynevet viselte: Brunszvik Teréz.

A Bécsben nyugvó érfi sírkövén viszont csak egyetlen szó olvasható: Beethoven.

Ki volt Brunszvik Teréz?

A lexikon szerint a magyar óvodaügy úttörője, az első magyarországi óvoda megalapítója, a nőnevelés lelkes hirdetője, Teleki Blanka törekvéseinek áldozatkész támogatója.

Igen: Brunszvik Tetréz ez is volt. De egyúttal ennél sokkal több. Olyasvalaki, aki a szabadság, felvilágosultság és haladás lelkes híveként a nép ügyének és a társadalmi igazságtalanságok enyhítésének szentelte életét.

Furcsa érzés erre gondolni és alakját felidézni itt, a pompás kastély tövében. Hiszen Brunszvik Teréz ebben a hivalkodó kastélyban élt és nevelkedett: dúsgazdag földbirtokos lánya volt, hintaján grófi korona ékeskedett. Születése alapján a grófi lányok gondatlan, csillogó, de tartalmatlan és semmittevő élete várt rá. A ragyogó szellemű Brunszvik Teréz azonban nem kért ebből az életből. Megcsömörlötten szakított osztályának eszmevilágával, szembefordult minden születési vagy más kiváltsággal.

Hogy ez a szembefordulás milyen szenvedélyesen mély érzéseken alapult, azt jól tükrözi naplója. Ebben azt írta, hogy „a felfuvalkodott és léha" arisztokraták a „legrosszabbak ebben az országban," a nemesség intézményének, „el kell tünnie, mint minden hazugságnak". Ehhez még hozzátette: „munkás életet akarok élni. . ."

A már életében halhatatlannak nevezett Beethoven nem méltatlanra pazarolta barátságát. . .

Brunszvik Ferenc, Teréz bátyja kitűnő műkedvelő muzsikus, Beethoven nagy tisztelője és később meghitt barátja volt. Ezért önként adódott, hogy amikor 1799-ben a Brunszvik lányt Bécsbe vitte az anyja, itt felkeresték Beethovent. Az akkor már neves zenészt elbűvölte a szép, komoly és megkapóan jól zongorázó lány játéka, készséggel vállalta tanítását.

Brunszvik Teréz naplójában így írt erről:

„A nemes mester nagyon meg lehetett velem elégedve... Gyakran déltől fogvást négy-öt óráig is ott ült mellettem és fáradhatatlanul oktatott. Ekkor történt, hogy megkötöttük Beethovennel az őszinte, gyöngéd barátságot, amely haláláig tartott. . ."

Beethovennek a Brunszvik családhoz fűződő kapcsolata eredményezte, hogy Martonvásár a magyarországi Beethoven-kultusz színhelye lett. A „minden idők legnagyobb muzsikusa" ugyanis már a következő esztendőben ellátogatott Martonvásárra. Egyes kutatók szerint az ezt követő években még háromszor járt a martonvásári kastélyban és itt fejezte be az Apassionata néven ismert, csodálatos szépségű szonátát, amelyet a „barátjának és testvérének" nevezett Brunszvik Ferencnek ajánlott.

Brunszvik Teréz így írt erről:

„Beethoven eljött Budára, eljött később Martonvásárra is, és felvettük abba a kis köztársaságba, amelynek csupa kiválasztott férfi és asszony volt a tagja. Egy kerek térséget magas, nemes hársfákkal ültettünk be, minden fa egy-egy tagnak a nevét viselte és ha egyik-másik nagy fájdalmunkra távol is volt, mégis beszélhettünk e jelképeikkel. . ."

Nem kétséges: Teréz a Beethoven-fával „beszélgetett" a legtöbbet. . .

Nézegetem a parkot: vajon hol magaslik ez a régi hárs, hol illene idézni annak alakját, aki a fát ültette és csemete korában gondozta. Azután eszembe jut: felesleges ennek a romantikus lelkű leánynak a nyomait kutatni. Felesleges, mert Brunszvik Teréz igazi, a mának is szóló arca egészen más, öregebb. Olyan, amilyennek Barabás Miklós korajza ábrázolja: egy jóságos idős nő könyvet mutat a hozzá simuló kisgyermeknek.

Brunszvik Teréz apja Széchenyi István mellett a reformkor másik nagy alakja lehetett volna, ha nem ragadja el idő előtt a halál. A haladó szellemű apa hatásának és Pestalozzi tanításának tulajdonítható, hogy Brunszvik Teréz a szegény gyermekek pártfogója lett. 1808-ban tett svájci útja alkalmával ismerkedett meg az akkor már európai hírű humanista nevelővel és „szegényiskolájával". Amit látott, olyan hatást gyakorolt rá, hogy rövidesen kísérletet tett a gyermeknevelési intézet létesítésére. Először az államhoz fordult segítségért, de Bécsből gúnyosan elutasító választ kapott: „A parasztgyerekeket csupán engedelmességre kell nevelni".

Brunszvik Teréz ezután anyja házában saját maga anyagi erejéből nyitotta meg Budán a Miko utcai óvodát, Magyarországon az elsőt, az egész világon az elsők egyikét. Ezt követően vagyonát feláldozva még 13 újabb óvodát létesített és tartott fenn jelentős részben saját költségén. Példája és szervezése nyomán halálakor már 116 ilyen „angyalkert" működött az országban.

A sors ajándékaként megélhette nagy terve megvalósulását.

Ma, amikor ezek a sorok napvilágot látnak, a martonvásári mauzóleumban virágok borítják Brunszvik Teréz koporsóját, Ma van ugyanis kétszáz esztendeje annak, hogy az első óvoda alapítója megszületett. Az évfordulón tisztelettel emlékezhetünk arra, hogy maradéktalanul beváltotta, amit fogadott: „Mint a nép nevelője a hazának akarom szentelni életemet. A tömegeké lesz erőm, s időm, s a jövő nemzedéké a szeretetem".

Foltényi Tibor

B-26-73

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

1975 JUL 27

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRKÖZLŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 387-148, 340-138

ósok ziában

A szovjet kormány bőkezűen finanszírozza a tudományt és a tudományos káderek képzését. Példának említhető: az ötéves tervidőszak alatt a Belorusz Tudományos Akadémia 168 millió rubellel gazdálkodhatott.

A VÉLEMÉNY VÉDELME

A fiatalok alkotó kedve és mereszsége jellemző a Belorusz Tudományos Akadémia harmincegy tudományos és kutatóintézetére. Az akadémia Fizikai Kutató Intézete igazgatójának, Borisz Sztyepanovnak kedvenc tétele: „Ne féljetek kételkedni, ne féljetek hibázni, és ne féljetek kérdezni." Ehhez hozzáteszi, a vita a tudományos munkásság legjobb formája. Nem szabad tekintélyekben bízni. A fiataloknak maguknak kell kutatni, véleményt alkotni, minden tudományos kérdésben, és ezt a véleményt meg kell védeni.

Ezt az iskolát járta végig az igazgató két fiatal kollégája, Vaszilij Mosztovnyikov és Anatolij Rubinov. 1972-ben Sztyepanov a két fiatal kollégával együtt a lézersugarak új osztályának létrehozásáért megkapta az állami díjat. A Sztyepanov féle iskola mai doktorból és mintegy ötven kandidátusból áll. Nyikolaj Boriszevics, az akadémia tevelező tagja 1973-ban — az infravörös sugárszűrőkért — tanítványával, Verescsaginnal együtt, állami díjat kapott.

— A köztársaság minden főiskoláján álandóan keressük a tehetséges fiatalokat — ondta Sztyepanov igazgató. — Verescsaint például a mogiljovi pedagógiai főiskolán találtuk meg. A fizikával kapcsolatos udományos munkához semmi különös előképzettsége nem volt, mint társai, ő is tanár akart lenni. A tudomány iránti hajlamot azonban láttuk benne. Javasoltuk, hogy lépjen be az aspiránturára. Végül is Nyikolaj Boriszevics pártfogásával elkészítette meg is védte doktori disszertációját.

Az utánpótlás nem fogy ki. Az intézet ellőn iskolát létesített az ifjú fizikusok ámára, ahol a legjobb erők tartanak előásokat a tehetséges fiataloknak.

Mihail Merszon

A csillogó szemek tudománya

A gyermekek szellemi fejlődése a tanár hitétől függ — erre a következtetésre jutottak szovjet pedagógusok.

Sz. Szolovejcsik író és V. Vinogradov rendező rejtett kamera segítségével készítettek filmet az iskolai kísérletekről: „Egy tanítási óra" címmel.

A filmből kitűnik, hogy a pedagógusok nem csak az ismeretanyag elsajátítására, hanem alapvetően a gondolkodási képesség, az alkotási készség fejlesztésére nevelik növendékeiket.

A legfontosabb, hogy beleoltják a diákba a saját erejébe vetett hitet, segítsék képességei kifejlesztésében.

Az osztályban nincsenek közömbös, lemaradt tanulók, a tudásszomj valamennyiüket elfogta, s ez igen jelentős a sokoldalúan képzett ember nevelésében.

A filmben láthatunk egy bolgár iskolát is, ahol Lozanov tudós módszerei szerint folyik az oktatás. Véleménye szerint az oktatás: „A csillogó szemek tudománya". Lozanovtól származik a következő mondat: „A tanár mosolya nélkül nincsen tudás". Iskolájában részletesen kidolgozta a tanári magatartás szabályait.

Közel kell kerülnünk a gyermekekhez, hogy jobban tudjuk tanítani őket — vonja le a tanulságot a film.

Vakáció a Szovjetunióban

A Szovjetunióban több mint 10 millió iskolás gyermek tölti a nyári vakációt úttörőtáborokban. Ezeket a nagyvárosok közelében és a legszebb üdülőkörzetekben, a Krím és a Kaukázus Fekete-tengeri partvidékén, a Balti-tenger partján létesítették. A jól felszerelt táborokban sportpályák, játszóterek, úszómedencék, strandok várják a pajtásokat.

A nyári úttörőtáborokban nagy figyelmet szentelnek az egészséges életmódnak, a sportnak, a testedzésnek. A táborokban képzett edzők irányításával rendeznek atlétikai versenyeket, túrákat, labdarúgó találkozókat, sakkversenyeket.

A gyerekek szívesen vesznek részt technikai és művészeti szakkörökben és munkákból kiállításokat, bemutatókat is rendeznek. Idén nyáron például igen sok táborban megszervezik a rajzolni, festeni szerető gyerekek bemutatóit — „Így látom a világot" címmel rendeznek gyermekrajz bemutatókat.

A Komszomol

Az Össz-szövetségi Lenini Kommunista Ifjúsági Szövetséget 1918. október 29-én hozták létre a Munkás-Paraszt Ifjúsági Szövetség Moszkvában rendezett I. össz-szövetségi kongresszusán.

A Komszomol — a szovjet ifjúság társadalmi szervezete. Legfontosabb feladata: a nevelés. Egész tevékenységével arra törekszik, hogy tovább fejlessze a szovjet ifjúság aktivitását, kezdeményezőkészségét és öntevékenységi törekvését.

A Komszomol központi szerve — a Komszomol KB határozata alapján időszakonként összehívott kongresszus. Eddig összesen 17 komszomol-kongresszust tartottak. Az első kongresszust 1918-ban tartották meg, a XVII-et 1973-ban.

A Komszomol III. kongresszusának munkájában 1920-ban részt vett Lenin is, aki történelmi jelentőségű beszédet mondott a Komszomol feladatairól.

A Komszomol képviselői tagjai az ifjúság oktatásával és nevelésével foglalkozó minisztériumok kollégiumainak.

A Komszomol képviselői tagjai a Népi Ellenőrzési Bizottságnak, amely a törvényesség és a közrend betartása fölött őrködő legfelsőbb szovjet társadalmi szerv.

FÉNYSZÓROK

A Komszomol az egész ország területén megszervezte a saját komszomol-ellenőrzési rendszerét, az úgynevezett Komszomol-fényszóró-t, amelynek több mint 3 millió fiatal aktivista a tagja. Komszomol-fényszóró szervezetek az ország valamennyi vállalatánál, településén működnek. Legfontosabb szervei az őrszemeket magában egyesítő osztagok, valamint a különböző bizottságok és agitációs brigádok. Munkájuk fő célja: az üzemrész munkájának megjavítá-

Barabás Miklós, festő

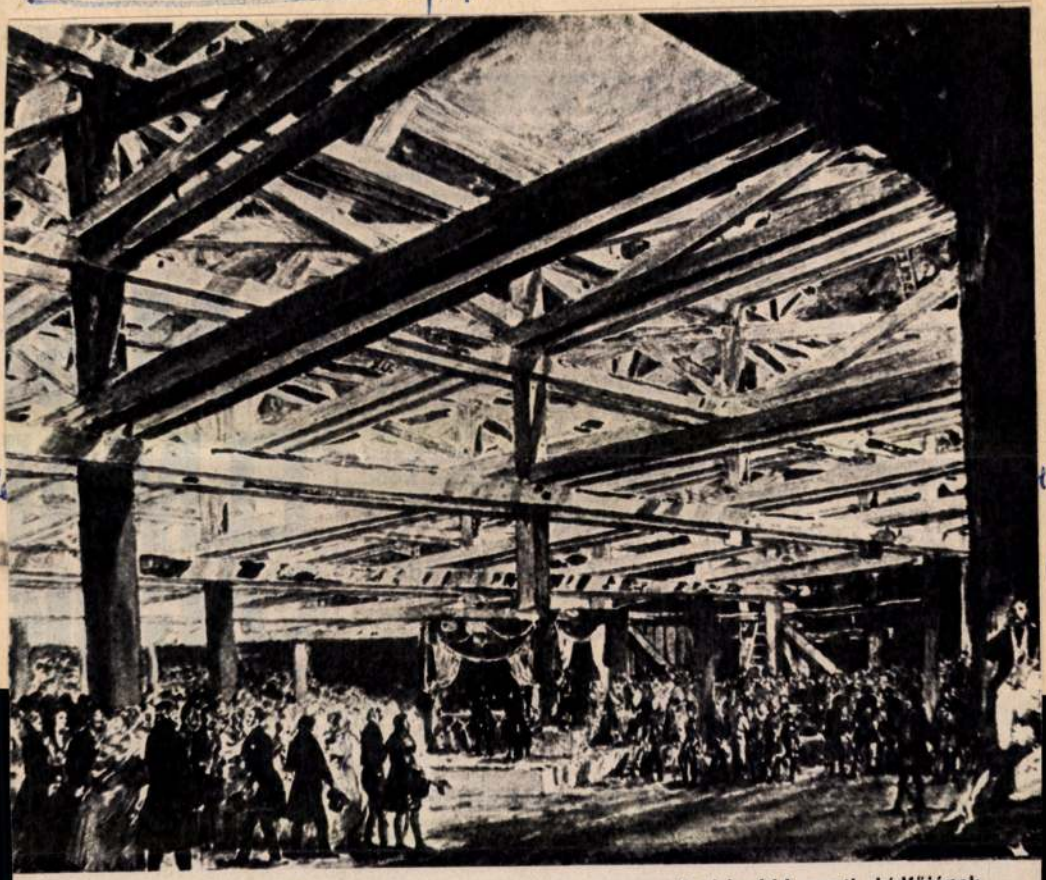

A Lánchíd pesti hídfőjének alapkőletétele (Barabás Miklós festménye)

Széchenyi vázlatai, amelyeket angliai útján készített

hoz. A hídfők körülzárásához kétezer-kétezer, a mederpillérekhez 1500—1500 cölöpöt vertek le. A munkán száz cölöpverő berendezés dolgozott, a verőkos 17 mázsa, esési magassága 22 láb volt.

Hogy mit jelentett ez az építkezés, amelyen csaknem *nyolcszáz* ember dolgozott, azt egy német utazó könyv[illegible]

tel, amelyikről egy 17 mázsás súly 22 láb magasról zuhan alá."

AZ ALAPKŐLETÉTEL

Az *alapkő letételére 1842. augusztus 24-én* nagy ünnepség keretében került sor, amikor is *Tasner* „hites ügyvéd és magyar akadémiai levelező tag" felolvasta a híd keletkezésének rövid történetét, majd Clark a díszes iratot egy e célra készült tokba téve

Barabás Miklós

B-26-75

36 Barabás Miklós: Zöld fához, cégér, 1838., Budapest Történeti Múzeum. (fotó Magyarné)

Művészet, 1976. 11. 14. old.

Barabás Miklós: Clark Ádám

Konrádyné Gálos Magda dr.

Clark Ádám családi otthona Budán

Harmonikus építészeti alkotás az egykori Áldásy ház, a Krisztina körút 57. sz. alatt. Itt talált családi otthonra Clark Ádám. Áldásy Antal építtette ezt a palotát — akkor legalábbis annak nevezték —, a múlt század negyvenes éveiben.

A domb koszorúzta, festői vidéken már gombamódra szaporodtak a házak, rohamosan fejlődött az addig falusias külváros, amelynek a betelepítését az előző század derekán az akadékoskodó osztrák katonai hatóság „várvédelmi okok" ürügyén hátráltatta. A tájat még sok rét, gyümölcsös, szőlőskert, fákkal beültetett terület tarkította. Ezért és mert a Várhegy elzárta a nagyvárosiasodó Pesttől, ahová még befújta a szél Rákos homokját, sokan ide építettek nyaralót. Áldásyék háza mellé azonban már télennyáron használt, állandó épületek zárkóztak fel. Akkoriban még földszintes volt a ház, tizenöt szemöldökpárkányos, könyöklős ablakkal nézett az utcára. A díszes, tágas szobák alatt hatalmas, boltozott pince húzódott. A pilléres folyosóba futó kapualj változatlan, és az udvaron ma is ép az akkori falikút.

Az Áldásy ház udvari szárnyának részlete — az átépítés előtt

*

Clark Ádám már régen magyarrá vált, amikor életútja ebbe a házba vezette.

Régi, népes skót család fia volt. Apja hivatását követve a glasgow-i műszaki főiskolát végezte el, azután londoni gyárakban, gyakornoki állásban fejlesztette tudását. Éppen kotrógépgyárban dolgozott, amikor Széchenyi István a Duna medrének tisztítására a Vidra kotrógépet megrendelte, és annak irányítására a megnyerő egyéniségű és jó szakértőnek talált ifjú Clark Ádámot szerződtette. Ez 1834-ben történt.

Clark a munka megkezdése előtt és közben kis vitorlásán végighajózta a Duna szakaszait. A vadregényes Skócia fia megismerte és megszerette az országot, ahol „minden lejtőn amit nap ér, csak szőlő látható" és „a síkságon hullámzik a búza". Nagyszerű embereknek találta a magyarokat, és nyelvünket is tanulni kezdte. Két év múlva, amikor munkáját befejezte, fájó szívvel hagyta el hazánkat.

1839-ben boldogan tért vissza, amikor névrokona, T. William Clark, a Lánchíd tervezője és Széchenyi István a Lánchíd építésével őt bízták meg. A hídépítésen kívül sok más tervébe és munkájába is beavatta őt

A Dísz téren állott evangélikus templom

Széchenyi. Szoros barátság alakult ki közöttük. Gyakran lovagoltak együtt; Széchenyi sokszor látta asztalánál vendégül Clark Ádámot. Mindketten hívei voltak az evezésnek és maguk is gyakran eveztek. 1842-ben fából csónakházat építtettek a Duna-partra, a Casino vonalában. Meghonosították a regattaversenyeket. A Honderű 1843 márciusában beszámol egy „csolnakverseny"-ről, amelynek „az első nyertese a hídépítő Clark úr lett".

Amikor Széchenyi 1848-ban a közlekedési tárcát elvállalta, Clark vezette a minisztérium egyik osztályát. Akkoriban már tökéletesen beszélte nyelvünket és érzéseiben lelkes magyarrá lett. Széchenyivel együtt szőtték az Alagút és a Várhegyre vezető út terveit. 1848-ban Clark megfesttette magának Barabás Miklóssal Széchenyi arcképét — amint ez a festő naplójában is olvasható.

1849-ben Clark hősiessége mentette meg a Lánchidat. A Szarvas tér feletti lakásából lerohant néhány emberével, nagy erőfeszítéssel megnyitották a zsilipeket, hogy a hídkamrák vízzel teljenek meg, a szivattyúkat pedig összetörték — így Hentzi nem tudta felrobbantani.

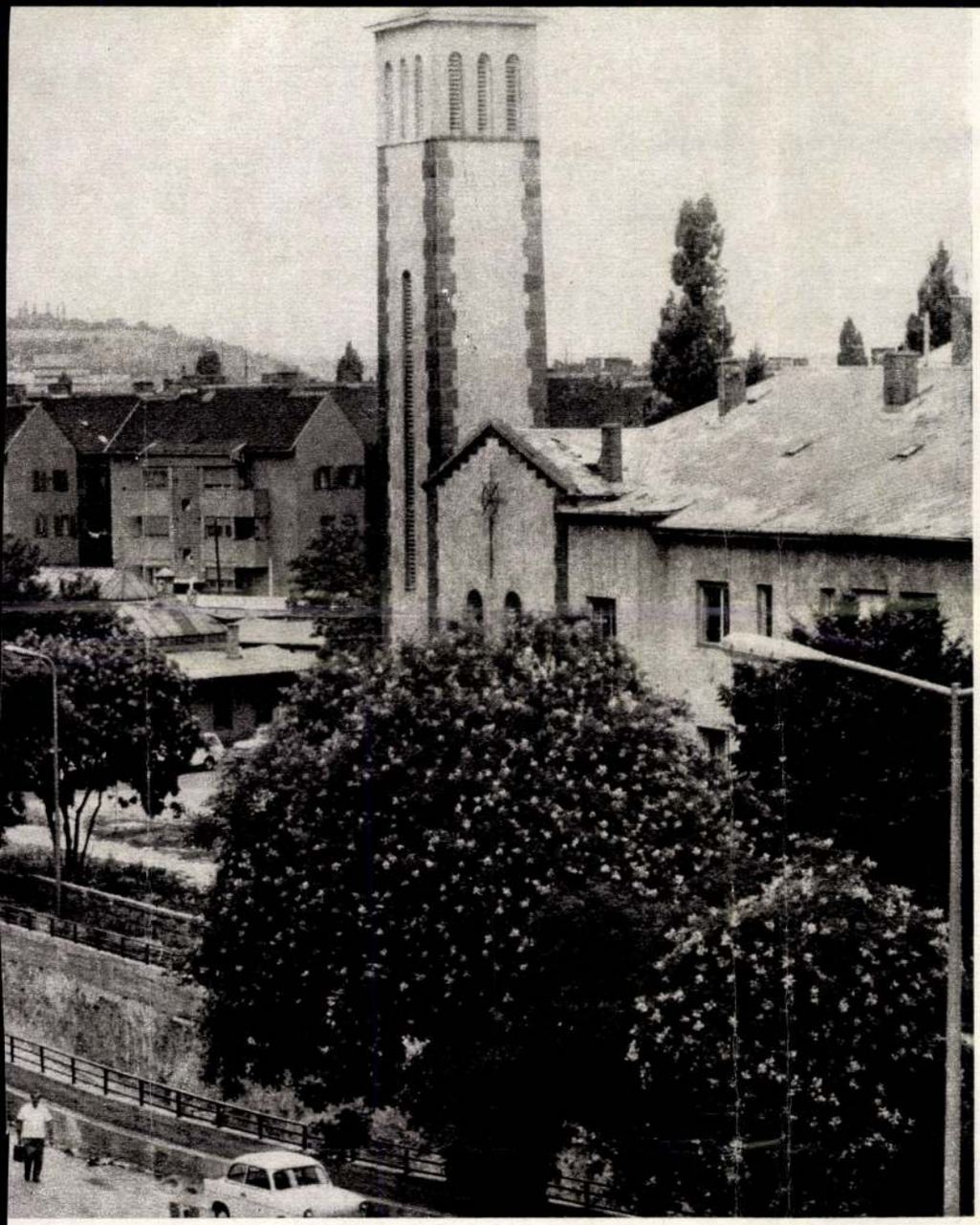

Óbudai épületek (1941—42) **Siklós Péter felvételei**

Vihar u. — Verőfény u. sarok (1941—42)

két hálófülkés, valamint kétszobás-konyhás lakások; mindegyik előszobával és W.C.-vel. Óriási haladásnak számít, hogy eltűnt az addig uralkodó szoba-konyhás típus. Minden lakásban van legalább két hálóhelyiség, a gyerekek már külön alhatnak a szülőktől. A lakókonyha ugyan nem ideális lakószoba, de ha tekintetbe vesszük, hogy a faluról városba településnek milyen sokáig még elsőrendű tartózkodási helyük a konyha, hogy a konyhában dolgozó anya kis gyermekeit itt tudja leginkább szemmel és szovai tartani, akkor nyugodtan elfogadhatjuk azt a megoldást, amely a lakás központi helyiségévé a 16 m² alapterületű, jó arányú, világos lakókonyhát teszi — és ehhez kapcsol két összesen 16 m² területű hálófülkét.

Ez az OTI-kölcsönből épült lakótelep a felszabadulás előtti munkáslakás-építések legjava; majdnem európai színvonalú lenne, ha a lakások nem épültek volna fürdőszoba nélkül. A telepen külön épületben elhelyezett zuhanyfürdők adtak bizonyos tisztálkodási lehetőséget, de távolról sem pótolták a lakáson belüli fürdőszobát, vagy zuhanyozófülkét.

Ugyanebben az építési akcióban elkészült még 3 bérház, összesen 243 lakással (III., Tímár u. 19., XIII., Taksony u. 14., VIII., Nagyfuvaros u. 22—24.). Ezekben a házakban is lakókonyhás-két hálófülkés, illetve kétszobás lakások épültek. A Nagyfuvros utcai foghíjbeépítés azért érdemel külön említést, mert ott minden lakáshoz van külön zuhanyozófülke. Tudomásunk szerint ez az első eset nálunk, amikor a viszonylag nagyon olcsó, de tisztálkodásra elsőrendűen használható megoldást munkáslakások építésénél használják. (Németországban a 20-as években már általánosan alkalmazták a zuhanyozófülkét; építészeink egy része nálunk is szorgalmazta volna azóta — mindhiába — mint jól bevált átmeneti megoldást.)

1940-ben az Álmos és a Siménfalvi utcában 51 ikerházból álló telep épült. A telepen kétszobás-konyhás-fürdőszobás, komplett családi házak épültek, az átlagos kispolgári igényeknek megfelelően. (Érdemes lenne a levéltári anyagban utánanézni, hogy a különböző lakástípusokat milyen szempontok szerint utalták ki.)

A következő évben, 1941-ben a főváros úgy létesített új kislakásokat, hogy a Mária Valéria-telepen levő téglaépületeket átalakíttatta. 914, főként egyhelyiséges lakásból 534 szoba-konyha-kamra-előszoba-W.C.-s lakást alakítottak ki. Az Aszódi és a Füleki úti telepen is ehhez hasonló jellegű épületeket létesítettek, összesen 470 lakással. Ez a két telep a tízes évek kislakás-telepeihez volt hasonló, bár azokénál valamivel jobb lakásokkal.

1941—42-ben a XI., Hamzsabégi úton épült fővárosi kislakásos telep, összesen 312 lakással. A telep — bár kisebb — lényegében a két évvel korábbi kőbányai Tomcsányi és Pongrác úti telep elvei szerint épült. A beépítés sávos rendszerű, keleti-nyugati tájolású lakásokkal. Itt is két lakástípust alkalmaztak: a lakókonyhás- két hálófülkéset és a két szoba-konyhásat. (Az előbbiből 240, az utóbbiból 72 épült.) Itt sincs a lakásokban fürdőszoba, és itt is van közös fürdőépület.

Egyidejűleg folytak kislakásépítkezések Óbudán is. Említést érdemel a Fővárosi Közmunkák Tanácsa által a Vihar, Verőfény, Szél és Derű utcák által határolt tömbben épített 4 lakóház, házanként 24, összesen 96 lakással. A lakások közül 16 egyszobás, 72 egyszobás-hálófülkés, 8 pedig kétszobás. A lakásokhoz előszoba, konyha, kamra, WC és mosdófülke (a kétszobásakhoz fürdőszoba) épült. A minden lakáshoz tartozó mosdófülke már új szintet jelent: itt a mosdófülkében már ülőkád is van.

A budapesti közületi kislakásépítkezések témáját az elmondottakkal még nem merítettük ki, hiszen a fővárosin kívül állami támogatással is épültek lakások (pl. Wekerle-telep). Sőt, a nagyobb üzemek (Elektromos Művek, Gázművek, Ganz-MÁVAG stb.) is építkeztek. A jelentős intézmények közül pedig az OTI pl. a legmagasabb szintű építkezéseket produkálta.

A télikert

Később is Budán lakott, a Buday László út és a Rózsahegy utca sarkán álló Áldásy-házban. Passuth László írónk még látta ebben a lakásban Clark különleges, angol rendszerű kályháit és a ház tetején kis faépítménybe szerelt teleszkópját, amelyen a Lánchídig láthatott. Ezt a faalkotmányt a második világháború kitörésekor szerelték le, mert tűzveszélyes volt.

Clark többször is járt Széchenyinél Döblingben; az utolsó látogatók egyike is ő volt...

*

Már negyvenharmadik évében járt, amikor házigazdájának, Áldásy városkapitánynak a leányába beleszeretett, és még ugyanabban az esztendőben, 1855-ben feleségül is vette Áldásy Máriát. Esküvőjükön alig fért be a sok jóbarát a Dísz tér sarkán álló evangélikus templomba. Clark tanújaként az anyakönyvben Tasner Antal, Széchenyi barátja és titkára szerepel. (E templomot, amelynek felavatásán 1847-ben Széchenyi és Kossuth is jelen volt, 1895-ben, az akkori Honvédelmi Minisztérium építésekor, lebontották.)

Az új pár a Krisztina körút 57. számú Áldásy ház egyik részét foglalta el. Clark házassága első évében fejezte be az Alagút építését. Ugyanakkor a szomszéd telken épülő, romantikus stílusú Karácsonyi palotának az épületgépészeti munkáit irányította. Az épület belseje igen korszerű és pompás volt; a szemtanúk nagy elismeréssel beszéltek tökéletes színháztermérő1.

A későbbiekben Clark még több műszaki feladatot és a közéletben képviselőséget is vállalt. Közben igen boldog családi életet éltek Áldásy Máriával. Három gyermekük született. A népes Áldásy családdal együtt

Falikút az Áldásy ház udvarán

A lebontott Karácsonyi palota közép-rizalitja

Az Áldásy ház ma: Színháztudományi Intézet

laktak, s már a tágas ház sem bizonyult elegendőnek. Apósa Clarkéknak adta a Koronaőr (ma Kosciuszko Tádé) utcáig felhúzódó hatalmas kert felső részét, hogy ott családi házat építsenek.

Ám mielőtt az új otthonba beköltözhettek volna, Clark Ádám 1866-ban — éppen száztíz évvel ezelőtt — tüdővészben meghalt. Áldásyék víziválosi családi sírboltjában helyezték nyugalomra. (A temető megszüntetésekor tetemét a Kerepesi úti temetőbe vitték át.) A temetést megelőző napon a Lánchíd és az Alagút közötti — ma róla elnevezett — téren nemzeti gyászünnepséget tartottak, amelyről a sajtó is beszámolt. „Magyar nyelvű beszédben" búcsúztatták el és méltatták alkotásait. A térre, úgy tervezték, felállítják majd a szobrát — de ez a kezdeményezés nem valósult meg.

*

Családjából fiának, Clark Simonnak a leányági leszármazottai élnek, ők szolgáltattak adatokat a családi hagyományok gazdag tárából. Ők őrzik a Clark Ádámról és feleségéről készült festményeket, Clark gyertyatartóit és egy megmaradt szekrényét is. Fényképe, útlevele és körzőkészlete Nagycenken, a Széchenyi Emlékmúzeumban van.

A Koronaőr utcai háznak még a nyomait is elpusztította a második világháború.

A romantikus Karácsonyi palotát, Pan József művészi alkotását 1938-ban bontották le. Birodalmi német iskolát terveztek a helyére. Felépítésére azonban már nem került sor. Ma a KGMTI épülete áll a telken.

Az Áldásyak átépítették házukat. A földszinti ablakokra szépvonalú, copf stílusú rácsok kerültek. Az U alakú épület hátsó falait összekötötték, így körül lehet menni az épületben. Végül egy emeletet építettek rá, s ott télikertet, könyvtárat alakítottak ki. 1944-ben a ház gazdája Áldásy József volt. Vele a név is kihalt.

Ma az épület földszintjén hivatalok vannak. Emeletét 1954 augusztusában a Színháztörténeti Múzeum kapta meg. A kiállítások a Bajor Gizi Múzeumban vannak; itt a Színháztudományi Intézet gyűjtő és tudományos munkája folyik.

Az épületen Clark Ádám emlékét semmi sem hirdeti. A kertből, ahol egykor az Áldásy és Clark gyerekek hancúroztak, most is vidám zsivaj hallatszik: óvodai játszótér lett belőle.

A budai gótikus palota egyik téglapadlója (Molnár János felvétele)

Zolnay László

Régi budai téglavetők hagyatéka

Középkori téglaboltozat a Táncsics Mihály u. 9. romterületén (Vörös Emőke felvétele)

egymagasságúra emelné az palotákat..." Gritti kormányzó budai városszépítési terveiről szólván említi hajdani kőművesek és tetőfedő cserepesek füstbement plánumait. Igaz, Gritti tervei meghiúsultak, de mégis sok művészi emlék tanúskodik egykori mestereink remekműveiről.

A XV. század elején leírt Budai Jogkönyv úgy mondja: a budai polgár háza kőből vagy fából épül. A régészeti emlékek azonban annak tanúi: régi századaink kőművesei — a kövön s a fán kívül — a *téglát* s a *tetőcserepet* is kedvelt építőanyagukként használták. Azt, hogy Budán és Pesten kik voltak a középkori első téglavetők, nem tudjuk. A téglát *falazó*anyagként elsősorban olyan tájakon használták, ahol kevés volt a kő. (Így a Nagyalföldön, belső Zalában. Itt még a várak — például Gyula vára — s a templomok — például a zalai Türje — is téglából épültek.) Ám téglára még a falazókőben gazdag vidékeken is szükség volt! Használták is mindenütt, mert a fából ácsolt, tűzveszélyes síkfödémeket igyekeztek téglaboltozatokra kicserélni. Ugyanígy szolgálta a tűznek, a „vörös kakasnak" elriasztását a tetőcserép is, a fából való zsindely helyett.

XII. századi főváros-elődünknek, Esztergomnak területén két helyen is találkozunk a korai tégla-építés emlékeivel. Esztergom-Szentkirálynak — a buda-felhévízi keresztesek kolostorával iker — monostora romjai közt két évtizede még magam találtam óriás méretű falazótéglákat. Ám érdemes egy percre bekukkantanunk az esztergom-várhegyi hajdani királyi palotának alagsorába is. Ennek egyik, Dunára tekintő, középpilléres termét ma is ugyanaz a XII. századvégi — tehát immáron nyolcszázéves — téglaboltozat fedi, amelyet még III. Béla királyunk kőművesei építettek — s „mennyezői" festettek ki. (A tégla megmaradt, a festés lehullott.)

Egyébiránt ez a helyiség ma Magyarországnak legrégebbi boltozott „lakószobája".

Patics, mészkő, márga

Budán, a Várhegynek azokon a lelőhelyein, ahol a tatárjárás előtti hegyi falunak — talán Kispest, Minor Pesth volt a neve — nyomait világosan kitapinthatjuk, az Árpádkor századaiban főként a helyi követ, a Várhegyen bányászott mészkövet s az ugyanitt bányászott agyagos márgát használták. De ezeken a korai telephelyeken — például a Táncsics Mihály utca 9. sz. telken, a Mátyás templomtól délre eső térszakasz alatt, a Tárnok utca 9—13. sz. alatti egykori ásatási területemen s végül a királyi palota régi előudvarán — minduntalan fel-felbukkannak románkori rétegekből ún. patics-darabok is. Rosszul égetett cserépféleségek ezek, kezdetleges hant- vagy földházak alacsony hőfokon égett fél-cserép, fél-agyag maradványai;

Barabás Miklós festő

Magyar Életrajzi Lexikon

D.B.

B-26-77

Barabás Miklós (Kézdimárkosfalva, 1810. febr. 10.--, Bp., 1898. febr. 12.): festő, 1777-ben az erdélyi kormányszóság * között a nagyenyedi kollégiumban tanult, egészen fiatalon kezdett arcképfestéssel foglalkozni. 1829-ben kijutott Bécsbe, ahol rövid ideig J. Ender növendéke volt. 1830-ban Kolozsvárra visszatérve, Barra G-tól a litográfia technikáját sajátitotta el, melyet magas müvészi szinvonalon egész életén át müvelt. 1831-től két esztendőt Bukarestben töltött, ahol keresett arcképfestő lett. 1834--35-i itáliai tanulmányutja igen termékeny hatást gyakorolt müvészetére. W.L. Leitch angol festőtől a vizfestés technikáját s egy merőben ujfajta természetábrázolást vett át. Velencében lemásolta Veronese Európa elrablása c. képét, s e müve 1835--ben Pesten akkora sikert aratott, hogy ettől kezdve kisebb megszakitásokkal mindvégig Pesten élt. Jelentős része volt abban, hogy Pest müvészi központtá vált. § volt az első müvészetéből megélni tudó festőnk, amit főként az tett lehetővé, hogy az arckép minden müfaját és technikáját ki-

* tanácsosa, 1778-ban az erdélyi kancellária előadója. 1816--26

válóan müvelte. Szinte minden kiemelkedő kortársát megfestette, Széchenyi I-t, Kossuthot, Petőfit, Bemet, stb. Jellemábrázoló készséget tükröző remekművei közül is kiemelkedik Liszt Ferenc és Dittó Istvánné (1874) arcképe. Igazán nagyot e müfajban alkotott. Aprólékosan megmunkált olajfestményeit, rajzait, akvarelljeit gondos elmélyülés, finom szinezés jellemzi. Csoportképeiben (Bencsikné családjával, 1840; A müvész három leánykája, 1849) kompozició- és rajzbeli fogyatékosságok mutatkoznak. Vásárra induló oláh család (MNG) c. életképe minden festői szépsége mellett is kissé merev maradt. Tájkép-akvarelljei az alföldi táj szépségének megkapó ábrázolását adják (Alföldi táj gémeskuttal stb.). Biedermeier hangulatot árasztó életképei közül kiemelkedik a többször is megfestett Galambposta (1840), Az abszolutizmus idején anyagi nehézségekkel küzdött, átmenetileg fényképezéssel, majd oltárképfestéssel foglalkozott. 1859-ben kiharcolta a Képzőművészeti Társulat megteremtését, melynek 1862-től haláláig ig. elnöke volt. 1867-ben Pest városának képviselője. Önéletrajza életének és müködésének, valamint kora társadalmi és müvelődési viszonyainak eleven dokumentuma. -- M. B.M. emlékiratai (közli Kézdi Kovács L. Bp., 1902); B.M. önéletrajza (Jegyzetekkel kiadta: Biró B. Bp., 1944). -- Irod. Hoffmann L.: B.M., Bp., 1950. 2. kiadás). Müveiből 1948-ban emlékkiállitást rendeztek. -- Szi. B.Vándorélet c. metszetéhez Petőfi S. Vándorélet c. verse.

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Barabás Miklós

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

B-26-79

FEB 12

1968. február 12, hétfő

1021

A nap kelte: 6.57, nyugta: 17.01 órakor
A hold kelte: 14.38, nyugta: 6.25 órakor
Névnap: Lídia

70 éve, 1898. február 12-én halt meg Barabás Miklós, a magyar biedermeier kor képzőművészetének legjellegzetesebb képviselője, kora legkedveltebb arcképfestője. Gyermekkorában kezdett festeni és művészeti tanulmányok nélkül alakította ki egyéni stílusát. Tájképek és kitűnő illusztrációk mellett megteremtője volt a magyar életképfestészetnek, de fő területe a portréfestés maradt. Hat és fél évtizedes művészi működése során alkotott finom akvarell-, olaj- és litográfiai képmásainak tömege szinte áttekinthetetlen. Megörökítette korának csaknem valamennyi jelentős magyar politikai, társadalmi, tudományos, irodalmi és művészeti alakját. Könyve a festészeti távlatról megszerezte számára a Magyar Tudományos Akadémia tagságát. Egyik alapítója volt a Pesti Műegyletnek és sokkal járult hozzá, hogy a képzőművészet erőteljesebben kapcsolódhassék művelődésünkbe. Mozgalmas művészi pályáját ismertető önéletrajza értékes kortörténeti dokumentum.

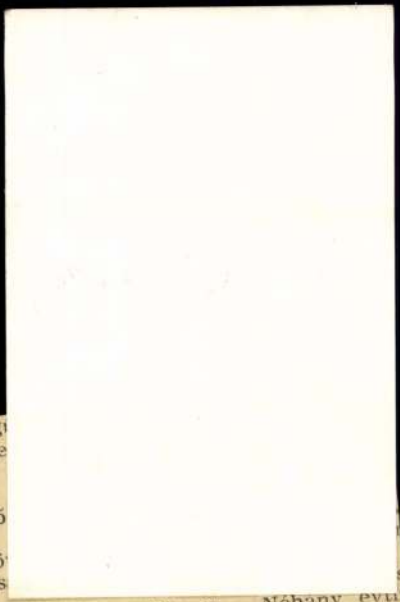

...dező műemlék jellegi...
tet csupán Mád egy... e...
századaira.

A felszabadulás utáni ...
zelmúlt néhány esztendő...
lendülést Mád életében. ...
dása a már megkezdődö...
mind gyorsabb folytatás...
biztosítéka.

Pásztor János, a községi tanács elnöke is szívesen beszél az elmúlt 15—20 esztendőről, mint a 700 éves múltról. Ezt az utóbbit majd szép csendben megünnéplik, kis helytörténeti kiállítást rendeznek, talán egy könyvben is sikerül megörökíteniök a fennmaradt emlékeket.

— *Napjaink fellendülése azzal kezdődött* — meséli az elnök, — *hogy ide települt a hegyaljai ásványbányák központja. Megépült a hatalmas őrlőmű, új kaolin- és bentonitbányák nyíltak a környéken. A község azóta új iskolát, óvodát, művelődési otthont kapott, megmentettek műemlékeket, egymilliót költöttünk az egyik belterületi*

Néhány évti...
24 fokos vize ...
táplálta. A 97 ...
mán, Mád legi...
emlékszik arra...
gányzene szólt ...
még ezt a str...
zsolni.

— *De ennél ...*
ték, az úthálóz...
— mondja az e...
den községfejle...
áldozatvállalásá...
múlt esztendőb...
kosra jutó társ...

Barabás Miklós: Vándorló román család.

bányászat, ezért ad mind több táplálékot a falu. Kevesebb most a szólam, de azért mindenki tudja, hogy a felszabadulás óta nem volt ilyen jó az élelmiszerellátás, és a lakosság sohasem vásárolt oly sok iparcikket, mint most. Senki sincs, akinek keresete ne nőtt volna számottevően. Most azon vagyunk, hogy mindinkább a magunk lábára állva stabilizáljuk a baráti országok kölcsöneinek segítségével kialakult életszínvonalat, hogy aztán erről az alapról a magunk erejéből léphessünk majd tovább. Nincs most divatja az ígérgetésnek, de amit egyszer elhatározunk, azt valóra is váltjuk.

A párt, a kormány őszintén szót ért a néppel, *s az őszinteség termékeny légkörében egyre izmosodik a kölcsönös bizalom.* A haza sorskérdéseiben jó az egyetértés. Mert bármint károgna vakbuzgó ellenségeink, *egyetértés van nagy családunkban, hogy tizenhárom esztendei, sokszor keserves és áldozatos munkánk eredményeit épen megóvjuk, a*

mérésre ke
Magyarország
gyorsan rend
az élet. Azok
pedig, amely
vérzivatarhoz
lehervadnak.
doni újságíró
szági időtölté
sorozatot köz
úr rosszindul
tért meg tőlü
va is, meg k
*„Kádár-rezsi
népjólét em*
folytatja: „
*gyakran ké
ismét fellázad
A válasz: sa*
mondja Walt
forradalmáro
vigasztalóbba
hogy *„a Nyu
tudta és tudj
tük”*. A svájc
tung riporter
szintén itt já
térve azt írja
behangzóan v
vást javul az
dás, Meier
volna örülni

Megyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188 307

1968 FEB 19
HEVES MEGYEI
NÉPUJSÁG
B-26-80

1021 Barabás Miklós

... Események... Hírek... Események... Hírek... Esemén

1968. február 11., vasárnap
BERTOLD napja
A Nap kel: 6.58 órakor, nyugszik: 16.59 órakor
A Hold kel: 13.25 órakor, nyugszik: 5.44 órakor

1968. február 12., hétfő
LIDIA napja
A Nap kel: 6.57 órakor, nyugszik: 17.01 órakor
A Hold kel: 14.38 órakor, nyugszik: 6.25 órakor

70 éve, 1898. február 12-én halt meg Barabás Miklós a magyar biedermeier kor képzőművészetének legjellegzetesebb képviselője, kora legkedveltebb arcképfestője. Gyermekkorában kezdett festeni és művészeti tanulmányok nélkül alakította ki egyéni stílusát. Tájképek és kitűnő illusztrációk mellett megteremtője volt a magyar életképfestészetnek, de fő területe a portréfestés maradt. Hat és fél évtizedes művészi működése során alkotott finom akvarell-, olaj- és litográfiai képmásainak tömege szinte áttekinthetetlen. Megörökítette korának csaknem valamennyi jelentős magyar politikai, társadalmi, tudományos, irodalmi és művészeti alakját. Könyve a festészeti távlatról megszerezte számára a Magyar Tudományos Akadémia tagságát. Egyik alapítója volt a Pesti Műegyletnek és sokkal járult hozzá, hogy a képzőművészet erőteljesebben kapcsolódhassék művelődésünkbe. Mozgalmas művészi pályáját ismertető önéletrajza értékes kortörténeti dokumentum.

ÁLLÁS

Gyakorlattal rendelkező szállítási ügyintézőt gépkocsi-előadói munkakörbe — és egy fő gyors- és gépírót felvesz az Egri Bútorgyár. Eger, Gronay S. u. 3.

A Heves megyei Tanácsi Villanyszerelő Vállalat tárgyalókészséggel és ügyintézői gyakorlattal rendelkező anyagbeszerzőt keres. Jelentkezés írásban: Eger, Pf.: 33 címre.

A Tanácsi Építőipari Vállalat, Eger, azonnali belépéssel felvesz kőműves, ács, épületlakatos szakmunkásokat, kubikosokat és segédmunkásokat. Jelentkezés a vállalat központi telepén: Eger, Sas út 84. sz. alatt. Bérezés teljesítménybérben, üzemi étkezésre lehetőség van.

A Tanácsi Építőipari Vállalat, Eger, azonnali belépésre felvesz magasépítő gyakorlattal rendelkező normást. Jelentkezés a vállalat munkaügyi osztályán: Eger, Barkóczi út 2. sz. alatt.

Érettségizett, könyvelési gyakorlattal rendelkező, egyedülálló anya sürgősen állást keres, Rózsaszentmártonból bejárási lehetőséggel. Cím: „Gyöngyös" jeligén a gyöngyösi Magyar Hirdetőben.

INGATLAN

Új családi ház, 1300 négyszögöl te-

APRÓ HIRDETÉS

Eladó 2 szobás, mellékhelyiségé családi ház, jószágtartásra bere dezve, 400 négyszögöl gyümölcsö sel ellátva. Azonnal beköltözhe és hozzá 300 négyszögöl szőlő, sü gősen, jutányos áron. Cím: Kar csond, Béke út 4. szám.

Gyöngyös és Nagyréde közt 2 k szőlő felesbe kiadó. „Lovasgazd 63 527" jeligén Bpest, Felszabadu lás téri hirdető.

Eladó beköltözhető, 2 szobá konyhás, spejzos, családi ház. Cí Gyöngyös, Batthyány tér 17.

Gyöngyös, Vachot Imre u. 3. szá alatti 2 szobás, összkomfortos, új pincézett, családi ház eladó.

Eladó 3 szobás, összkomfortos családi ház. Cím: Gyöngyös, Bar tók Béla utca 6., Veres.

Eladó Gyöngyösön, Vajda János utcai 5. szám alatti családi ház.

Gyöngyösön, a 30-as lakótelepen levő szövetkezeti lakásomat elcse réiném hasonló, vagy más

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Barabás miklós

1988 FEB 12

ÚJ SZÓ

B-26-81
1021

■ 1898-ban ezen a napon halt meg BARABÁS MIKLÓS magyar festőművész, aki megfestette Széchenyi, Kossuth, Petőfi, Bem és Liszt képét (szül.: Kézdimárkosfalván, 1810-ben) ■ 1908-ban született JEAN EFFEL világhírű francia rajzoló és karikaturista ■ 1943-ban kezdődött az SZLKP 4. illegális Központi Bizottságának novákyi tanácskozása, amelyen meghatározták a szlovákiai nemzeti felszabadítási harc legközelebbi feladatait ■ 1951-ben halt meg BAJOR GIZI magyar színművész (szül.: 1893) ■ 1958-ban halt meg MARCEL CACHIN, a Francia Kommunista Párt egyik alapítója (szül.: 1869).

HANA M
bronzérmes

Többszöri elhalasztás után vasárnap reggel öt órakor villanyfényben bonyolították le a harmadik és negyedik futamot. Mint azt már közöltük, az első futamot az olaszok, a másodikat a nyugatnémetek nyerték. A harmadik futamban ismét a nyugatnémet kettős bizonyult legjobb-

1021 B-26-82

Petőfire emlékezünk

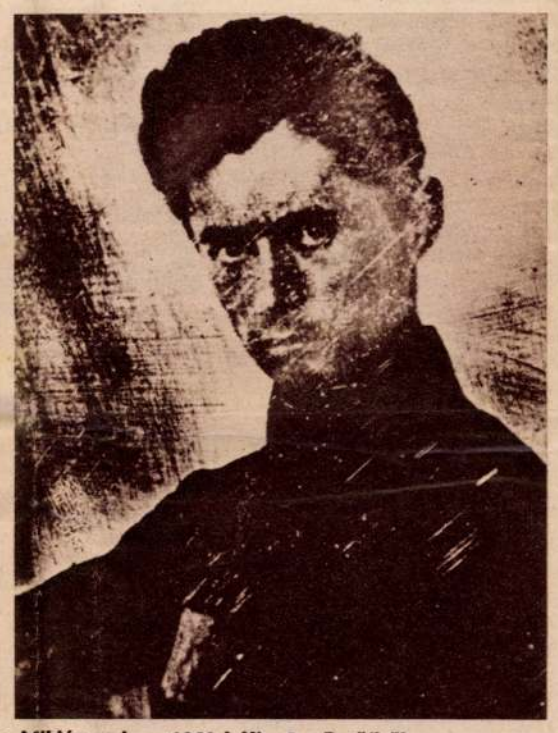

1. Petőfi Sándorné, Szendrey Júlia (Barabás Miklós rajza 1848-ból) 2. Petőfiről ez az egyetlen fénykép (daguerrotypiá) készült 1847-ben. (Az eredeti felvétel lemezét Escher Károly restaurálta 1954-ben)

A legszebb szerelmes versekből

Szeretlek, kedvesem...

Szeretlek, kedvesem,
Szeretlek tégedet,
Szeretem azt a kis
Könnyű termetedet,
Fekete hajadat,
Fejér homlokodat,
Sötét szemeidet,
Piros orczáidat,
Azt az édes ajkat,
Azt a lágy kis kezet,
Melynek érintése
Magában élvezet,
Szeretem lelkednek
Magas röpülését,
Szeretem szívednek
Tengerszem-mélységét,
Szeretlek, ha örülsz
És ha búbánat bánt,
Szeretem mosolyod
S könnyeid egyaránt,
Szeretem erényid
Tiszta sugárzását,
Szeretem hibáid
Napfogyatkozását,
Szeretlek, kedvesem,
Szeretlek tégedet,
A mint embernek csak
Szeretnie lehet.
Kívüled rám nézve
Nincs élet, nincs világ,
Te szövődöl minden
Gondolatomon át,
Te vagy érzeményem,
Mind alva, mind ébren,
Te hangzol szivemnek
Minden verésében,
Lemondanék minden
Dicsőségrül érted,
S megszereznék érted
Minden dicsőséget,
Nekem nincsen vágyam,
Nincsen akaratom,
Mert a mit te akarsz,
Én is azt akarom,
Nincs az az áldozat,
Mely kicsiny ne lenne
Éretted, hogyha te
Örömet lelsz benne,
S nincs csekélység, a mi
Gyötrelmesen nem sért,
Hogyha te fájlalod
Annak veszteségét,
Szeretlek, kedvesem,
Szeretlek tégedet,
Mint ember még soha,
Soha sem szeretett!
Oly nagyon szeretlek,
Hogy majd bele halok,
Egy személyben minden
De mindened vagyok
A ki csak szerethet,
A ki csak él érted:
Férjed, fiad, atyád,
Szeretőd, testvéred,
És egy személyben te
Vagy mindenem nekem:
Lyányom, anyám, húgom,
Szeretőm, hitvesem!
Szeretlek szívemmel,
Szeretlek lelkemmel,
Szeretlek ábrándos
Őrült szerelemmel!...
És ha mindezért jár
Díj avagy dicséret,
Nem engem illet az,
Egyedül csak téged,
A dicséretet és
Díjat te érdemled,
Mert tőled tanultam
Én e nagy szerelmet!

Minek nevezzelek?

Minek nevezzelek,
Ha a merengés alkonyában
Szép szemeidnek esti-csillagát
Bámulva nézik szemeim,
Mikéntha most látnák először...
E csillagot,
Amelynek mindenik sugára
A szerelemnek egy patakja,
Mely lelkem tengerébe foly —
Minek nevezzelek?

Minek nevezzelek,
Ha rám röpíted
Tekinteted,
Ezt a szelíd galambot,
Amelynek minden tolla
A békesség egy olajága,
S amelynek érintése oly jó!
Mert lágyabb a selyemnél
S a bölcső vánkosánál —
Minek nevezzelek?

Minek nevezzelek,
Ha megzendülnek hangjaid,
E hangok, melyeket ha hallanának
A száraz téli fák,
Zöld lombokat bocsátanának,
Azt gondolván,
Hogy itt már a tavasz,
Az ő régen várt megváltójok,
Mert énekel a csalogány —
Minek nevezzelek?

Minek nevezzelek,
Ha ajkaimhoz ér
Ajkadnak lángoló rubintköve,
S a csók tüzében összeolvad lelkünk,
Mint hajnaltól a nappal és az éj,
S eltűn előlem a világ,
Eltűn előlem az idő,
S minden rejtélyes üdvességeit
Árasztja rám az örökkévalóság —
Minek nevezzelek?

Minek nevezzelek,
Boldogságomnak édes anyja,
Egy égbe rontott képzelet
Tündér leánya,
Legvakmerőbb reményeimet
Megszégyenítő ragyogó valóság,
Lelkemnek egyedüli,
De egy világnál többet érő kincse,
Édes szép ifjú hitvesem,
Minek nevezzelek?

Szeretlek én, szeretlek téged...

Szeretlek én, szeretlek téged,
Kedves kis angyalom,
Csak az fáj, hogy szerelmemet be
Nem bizonyíthatom.

Igy egyszerűen a szavamra,
Ha tetszik, nem hiszed,
És én mikép oszlassam el, ha
Vannak, kétségidet?

Születtem volna gazdag úrnak:
Bizonyság-tételért
Egy-egy gyémántkövet dobnék el
Minden kis szavadért.

Ha királynak születtem volna:
Letenném koronám
Egy kis virágkoszorúért, mit
Kezecskéd fűzne rám.

Volnék szivárvány: kérnélek, hogy
Színeimet elfogadd,
És festess bennök szalagot, mely
Övezze derekad.

Ha volnék a világító nap:
Ott hagynám az eget,
S a nagy világ helyett nem néznék
Mást, mint szemeidet!

Beszél a fákkal a bús őszi szél...

Beszél a fákkal a bús őszi szél,
Halkan beszélget, nem hallhatni meg;
Vajon mit mond nekik? beszédire
A fák merengve rázzák fejüket.
Dél s est között van az idő, nyújtózom
A pamlagon végig kényelmesen...
Keblemre hajtva fejecskéjét, alszik
Kis feleségem mélyen, csendesen.

Egyik kezemben édes szendergőm
Szelíden hullámzó kebele,
Másik kezemben imakönyvem: a
Szabadságháborúk története!
Minden betűje üstököscsillagként
Nyargal keresztül magas lelkemen...
Keblemre hajtva fejecskéjét, alszik
Kis feleségem mélyen, csendesen.

Arany csal s ostor kerget tégedet
A zsarnokért megvíni, szolganép,
És a szabadság? egyet mosolyog,
S mind, aki híve, a harctérre lép,
S érette, mint a szép lyánytól virágot,
Sebet, halált oly jókedvvel veszen...
Keblemre hajtva fejecskéjét, alszik
Kis feleségem mélyen, csendesen.

Hány drága élet hullt már érted el,
Oh szent szabadság! és mi haszna van?
De lesz, ha nincs; tiéd a diadal
Majd a csatáknak utolsóiban,
S halottaidért bosszút is fogsz állni,
S a bosszúállás rettentő leszen!...
Keblemre hajtva fejecskéjét, alszik
Kis feleségem mélyen, csendesen.

Vérpanoráma leng előttem el,
A jövendő kor jelenései,
Saját vérök tavába fúlnak bé
A szabadságnak ellenségei!...
Egy kis mennydörgés szívem dobogása,
S villámok futnak által fejemen,
S keblemre hajtva fejecskéjét, alszik
Kis feleségem mélyen, csendesen.

Kérdések

1. **„Házam egy kis lejtős magaslaton áll, az előterén éjszak felé sima, nagy térség, zöld rétekkel és tölgyfa csoportozatokkal, a térséget a Lájos vize kígyózza végig, s egy magaslatról egész futása látható, mint ő mondá a kanyargó Szamosról, mint egy odafagyott villám" — e szavakat Petőfi barátja, mézeshetei alatt házigazdája írta arról a kastélyról, ahol Petőfi és Júlia házasságuk első heteit töltötték. Melyik kastélyról szólnak az idézett sorok?**

2. **Melyik Petőfi-versben olvashatjuk a következő sorokat:**
   „Szeress, szeress, mint én szeretlek téged,
   Oly lángolón, oly véghetetlenül"

3. **A költő is a rózsát tartotta a szerelem virágának. A szerelem rózsafájáról éneklő szép versének utolsó versszakában egészítsük ki a hiányzó szavakat:**
   . . . . . holdvilága
   Rám arany . . . . . .
   . . . . . felejteti
   Vélem . . . . . .

Lestyánszky Rezső
Tóth Zsuzsa

FIATALOK

Gödöllőn és Pécelen

1971 elején alakították a gödöllői Áfész KISZ-alapszervezetét. A szervező munka megkezdése után nem sokkal jártunk Gödöllőn, és a tervek felől érdeklődtünk. Azóta jó másfél esztendő telt el, ezért ismét fölkerestük a gödöllői fiatalokat, hogy az első elképzelésekből vajon mit váltottak valóra. Gáti Gábor, az akkori KISZ-titkár, ma már más helyen dolgozik, tehát Lestyánszky Rezső, az új KISZ-titkár tájékoztatott bennünket.

— A megalakulás után az első és legfontosabb feladatunk volt, hogy segítőtársakat keressünk a munkánkhoz — mondotta. — A legtöbb támogatást ma is a városi KISZ-bizottságtól kapjuk. Alapszervezetünk működ[illegible] kedelmi tevékenységben kell kifejtenünk. A fizetésünkért, nagyobb forgalomért természetesen jól kell dolgozni. Nemrégiben felmerült az ötlet, a Gödöllői Agrártudományi Egyetem hallgatói alakítsanak ifjusági szövetkezetet. Az egyetem területén van egy jól berendezett, meglehetősen nagy alapterületű ABC-áruház. Ezt, az ifjusági szövetkezet működtetné, az ifjusági szövetkezeti tagok igényei szerint, belső fejlesztéssel, átrendezéssel még korszerűbbé tehetnénk az üzletet. Az egyetemistáknak tetszik az ötlet, s ha a szövetkezet a közeljövőben megalakul, várják, hogy KISZ-szervezetünk patronálja őket, mi pedig szívesen segítünk. A körzetben levő hat köz[illegible] A szomszédos tu[illegible] saját helyünk, hogy taggyűlést tartsunk. Már korábban is terveztük, hogy igyekszünk társadalmi munkával valamilyen szórakozási lehetőséget teremteni, úgy gondoljuk, hogy pinceklubot építünk. A kiszemelt épület sorsa azonban a város egyéb építési terveitől is függ. A mi fiataljainknak is egyik legnagyobb gondja az otthonteremtés. Több tervünk volt kedvezményes lakásépítésre, illetve vásárlásra. Rövidesen új lakótelep építése kezdődik a városban. S reményünk van arra — az építő vállalat fiataljaival megbeszélés alapján —, hogy a lakótelepet még egy házsorral bővítik, s abban 20 szövetkezeti fiatal is otthont kaphat. Igen élénk a sportéletünk, jó a kézilabda-, és elég jó a labdarúgó[illegible]

funkcióról, de mint vezetőségi tag, ma is aktív munkása a péceli fiatalok terveinek. Másfél esztendeje arról panaszkodott, hogy igen nehéz az utánpótlás nevelése. Most miről számolhat be?

— E téren előnyösen változott a helyzet. Most kezdünk a szervező munkához, jobban válogatunk abban, hogy kit veszünk fel tanulónak. Régen csak az jött a szövetkezethez, akinek már máshol nem jutott hely. Az idén is igyekszünk a rátermett általános iskolásokkal előbb megszerettetni a kereskedői szakmát. Szerencsésen alakul azoknak a fiataloknak a „karrierje", akik már itt nevelkedtek, itt sajátították el a szakmát a szövetkezetnél. Több fiatal eladóból neveztek ki boltvezető-helyettest a nyugdíjba vonultak helyére. A szövetkezeti tagok között a fiatal tagok aránya kb. 10 százalékra tehető. Közöttük szép számmal vannak KISZ-esek is. A velük való együttműködést némiképp nehezíti, hogy a társszövetkezetekkel, kisipari-szövetkezettel, termelőszövetkezettel meglehetősen laza a kapcsolatunk. Azt hiszem, az együttműködés javítása nem elsősorban rajtunk múlik. Az ifjúsági klub, amelyet 1971-ben segítettünk rendbehozni, a művelődési házban működik, és kénytelen a művelődési ház programjához, és annak színvonalához alkalmazkodni. A KISZ-szervezetre jellemző a segítőkészség. Tavasszal a részközgyűléseket szervezték a fiatalok, a közelmúltban pedig, az Isaszegen épülő ABC áruház célrészjegyeinek jegyzésében működtek közre. Az építéshez egyébként társadalmi munkát is ajánlottunk föl, s várjuk, hogy az épület olyan állapotba kerüljön, hogy igéretünket valóra válthassuk.

---

a drága szakkönyvek kereskedelmi hasznát a vállalat nem akarja kiengedni a kezéből. De vajon mi lenne, ha ilyen okokból minden vállalat megtagadná az áruellátást? S ez a tetemesnek látszó kereskedelmi haszon bizony egészen másként alakulna a diákszövetkezeti könyvesboltnál. Hiszen itt — éppen a hallgatók szűkösebb anyagi lehetőségeihez igazodva — hosszabb ideig készleteznék a könyveket. Ennek költségei és a részletfizetési rendszer elvinnék a haszon nagyobb részét. A szövetkezetnek azonban a haszonnál sokkal fontosabb az, hogy az immár 650-re gyarapodott létszámú tagságát segítse, igényeihez alkalmazkodjék — hiszen ezért hozták létre.

Úgy véljük, hogy a pécsi egyetem diákságának törekvését megérti a Könyvterjesztő Vállalat is, és akadályozás helyett elősegíti a megvalósulást.

(srankó)

Három küldött

Az aktívaértekezletet me[illegible] napokban felkerestünk h[illegible] küldöttet. Kértük vélemén[illegible] arról, hogyan látják a s[illegible] kezeti mozgalom és a fi[illegible] közötti kapcsolatokat, [illegible] teendőket tartanak a le[illegible] sabbaknak, mit várnak [illegible] tívaértekezlettől, mit kí[illegible] elmondani azon.

BUGLÁK BORISZ, a mocsai fogyasztási szövetkezet igazgatósági elnöke, a Komárom megyei Szövetkezeti Ifjúsági Bizottság elnöke:

— 1970-ben alakult meg az ifjúsági bizottság megyénkben. Bizottságunk igyekezett minél jobban megismerni a fogyasztási szövetkezeteknél dolgozó fiatalok élet- és munkakörülményeit, a szövetkezetek és a fiatal tagság, illetve lakosság kapcsolatait. Vizsgálatunk többek között megállapította, hogy a fiatalok aránya a szövetkezetek választott testületeiben rendkívül alacsony. Azóta valamit javult a helyzet. Két évvel ezelőtt az igazgatósági tagoknak csupán 7 százaléka volt fiatal, ma ez az arány 11 százalékos. Növekedett a Kommunista Ifjúsági Szövetség szerepe is. A megye 14 szövetkezete közül ötnél már van önálló KISZ-szervezet, két szövetkezetnél pedig a közeljövőben alakul meg. A megyei KISZ-bizottság vezetőképző táborában — kérésünkre — idén már második alkalommal szerepeltek az oktatási programban a szövetkezeti ismeretek. Ezzel azonban korántsem oldottuk meg valamennyi feladatunkat.

— Sajnos országszerte sok helyen tapasztalom egy helytelen szemlélet terjedését. Számos szövetkezeti vezető azt hiszi, ha létrehozzák és támogatják az áfésznél a KISZ-szervezetet, eleget tettek a fiatalokkal való törődés kötelezettségének. Ez — szerintem — alapjában hibás felfogás. Nekünk, szövetkezeti vezetőknek a szövetkezeti tagokkal, illetve az idősebb szövetkezeti tagok gyermekeivel legalább annyira kell törődnünk, mint saját fiatal dolgozóinkkal. Mozgalmunk utánpótlása csak az egész falusi fiatalságból tevődhet ki, bármilyen különbségtétel közöttük helytelen. Szerintem elsősorban a községi KISZ-szervezetek feladata a fiatalok összefogása. Az áfészek pedig akkor teszik a legtöbbet, ha ezeket — a minden társadalmi réteget átfogó — községi KISZ-szervezeteket támogatják.

NÉMETH JULIANNA, a győri fogyasztási szövetkezet pénzügyi osztályának dolgozója, az áfész KISZ-szervezetének szervező titkára:

— A szövetkezetünknél dolgozó fiatalok kétharmada tagja a Kommunista Ifjúsági Szövetségnek. Alapszervezetünknek jelenleg 80 tagja van. Ez bizony viszonylag nagy szám. Eredményes működésünket ezen felül jó néhány tény gátolja, teszi nehezebbé. Ilyen az, hogy KISZ-tagjaink a város legkülönbözőbb pontjain levő szövetkezeti egységekben dolgoznak. Ehhez jön még az eltérő munka-

Bugl[illegible] Borisz

Németh Julianna

Berki György
(Lorka György felvételei)

idő beosztás is. Gondolom, hasonló gondjaik vannak azoknak a szervezeteknek, amelyeknél a szövetkezethez jó néhány község tartozik. Külön gondunk az, hogy nincs olyan klubhelyiségünk, ahol rendszeresen találkozhatnánk, megtarthatnánk rendezvényeinket. Az egyetlen megoldásnak az látszik, hogy KISZ-szervezetünket több kisebb csoportra bontjuk.

— Legnagyobb gondunk, — és azt hiszem, ez minden Győrhöz hasonló nagyvárosban így van —, hogy a szövetkezeti tagsággal, a körzetünkben élő fiatalokkal gyakorlatilag semmilyen kapcsolatunk nincs.

BERKI GYÖRGY, a Fejér megyei KISZ-bizottság munkatársa, a megyei szövetkezeti ifjúsági bizottság elnöke:

— Megyénkben a fogyasztási szövetkezeti mozgalom erős. Sokat foglalkoztunk a megye szövetkezeteinél dolgozó fiatalok helyzetével. Javaslatunk nyomán ma már minden áfésznél van külön ifjúsági felelős. Jó a megyei KISZ-bizottság és a MESZÖV kapcsolata is. Ezen a területen még számos eredményről beszélhetnénk, de egy alapvető gondunk még megoldatlan:

— A körzetek községeiben élő fiatalok — még az áfészdolgozók is — sok esetben inkább a helyi községi vagy termelőszövetkezeti KISZ-szervezethez kötődnek. A szövetkezeti KISZ-szervezetek jó részének nincs eleven kapcsolata a fiatal tagokkal, a körzetükben élő fiatalokkal.

Ifj. Nánási László

A szövetkezetek Vietnamért

A magyar fogyasztási szövetkezetek eredményes szolidarítási akciója alapján lehetségessé vált egy csoport dél-vietnami sebesült szabadságharcos gyógykezeltetése hazánkban. A fogyasztási szövetkezetek meghívására Magyarországra érkezett csoportot — 16 dél-vietnami férfit és nőt — először néhány hétig több budapesti kórházban gyógykezelték. A gondos ápolás után gyógyultan távozókat ezután három hétig a hajdúszoboszlói SZÖVOSZ-üdülőben látták vendégül. Az üdülés utolsó napjait a vietnami vendégek a szövetkezeti mozgalommal való ismerkedésre használták fel. Többek között ellátogattak a derecskei és a debreceni fogyasztási szövetkezethez.

Az egészségüket teljesen visszanyert dél-vietnami szabadságharcosok magyarországi tartózkodásuk befejezése előtt Budapestre utaztak. Az itt töltött néhány nap alatt megismerkedtek a főváros nevezetességeivel és ellátogattak a budatétényi SZÖVOSZ-iskolába is. Elutazásuk előtt *dr. Kovács Sándor*, a SZÖVOSZ elnökhelyettese is fogadta a dél-vietnami vendégeket, akik meleg szavakkal köszönték meg a magyar szövetkezők szolidaritását.

A dél-vietnami vendégek a budatétényi SZÖVOSZ-iskolában
Fotó: Simay

SZÖVETKEZET
(Budapest
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., Üllői út 41
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZAVA

B-26-83

1969 FEB 12

Barabás Miklós festőművész

FEBRUÁR 12

AZ OSZTRÁK MUNKÁSOSZTÁLY általános sztrájkja és fegyveres felkelése kezdetének 35. évfordulója.

AZ L'UNITÁ, az Olasz Kommunista Párt központi lapja 45 éve jelent meg először.

ABRAHAM LINCOLN amerikai haladó államférfi, a rabszolgák felszabadítója születésének 160. évfordulója.

IMMANUEL KANT, a klasszikus német idealista filozófia nagy alakja halálának 165. évfordulója.

CHARLES DARWIN angol természettudós, a modern biológia egyik legjelentősebb alakja 160 esztendeje született.

BARABÁS MIKLÓS festőművész 71 esztendeje halt meg.

MARCEL CACHIN, a francia és a nemzetközi munkásmozgalom kiváló harcosa, a Francia Kommunista Párt egyik alapítója halálának 11. évfordulója.

BAJOR GIZI színművésznő 18 esztendeje halt meg.

LUMUMBA ÉS TÁRSAI kivégzésének 8. évfordulója.

BESZÉDES JÓZSEF mérnök — a múlt század folyamán hazánkban az európai kontinens legnagyobb szabású ármentesítő munkáit végezte —, 183 esztendeje született.

TADEUSZ KOSCIUSZKO lengyel szabadsághős születésének 223. évfordulója.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

...utazó ...sítjük továbbá a ... állampolgárok ...külföldi fizetési eszközök...kel való ellátását is.

— Ezenfelül az IBUSZ ...évente csaknem 100 út...ponalon szervez társas...utazásokat, melyeknek ...előnye, hogy nincs szük...ség nyelvismeretre és ...minden utazással kapcso...latos gondtól mentesíti a ...részvevőket. Ezen belül ...olyan utakat is szerve...zünk, ahol lehetőség nyí...lik nyelvgyakorlásra, szak...mai tapasztalatok szerzé...sére, pihenésre.

...zók valutaellátásá-
...ilmán, a Magyar Nemzeti ...dási főosztály ...igosítást.

...api 150 Ft összegben, ve...etnek valutát. *Jugoszlá...iába* való utazás esetén ...z említett 6000 Ft-os ösz...zeghatáron belül *700 (új) ...ínárt igényelhetnek.*

— A vasúton, repülő...épen vagy autóbusszal ...utazni kívánók menet-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁD

B-26-84
Barabás miklós
1967 MAJ

1021

Festmények bélyegen

Az utóbbi években olyanynyira elterjedt a híres festmények reprodukálása bélyegen, hogy ma már az ilyen tárgyú bélyegekből szép gyűjteményt lehet összeállítani. Legutobb az Egyesült Nemzetek postaigazgatósága közölte, hogy ez év november 27-re hat bélyegből álló sorozat kibocsájtását tervezi, amelyen Chagall üvegfestményeinek reprodukciói szerepelnek. A bélyegek mindegyike öt cent névértékű lesz.

A magyar gyűjtők évek óta vártak a múlt év végén megjelent festményes bélyegekre, bár tulajdonképpen nem ez volt az első festményeket ábrázoló sorozat hazánkban. 1919-ben és 1923-ban Barabás festményei alapján készültek a Petőfi Sándort ábrázoló bélyegek, az 1932-ben kiadott Szent Erzsébet sorozat bélyegei, Liezen—Mayer Sándor ismert festményét mutatják. 1966-os festmény-sorozatunk többszínű nyomásával az eredeti festmények hatását keltve éri el nagy sikerét.

KEKN

Gyakorlat röv. (Első négyzetben kettős betű.) 7. A.R. 8. Télen tavon támad. 13. Aranka. 14. Egészen friss. 17. Kicsik. 18. Test része. 19. Idegen női név. 21. Eszme. 22. Mint a vízsz. 29. 24. Ógörög törzs. 25. Rokonai. 26. Brno német neve. 27. A vízsz. 20. folytatása. 28. Szovjet újság mássalhangzói. 29. A feleség. 31. Ellenben. 33. Szó a Halotti beszédből. 34. Erényes mássalhangzói. 37. Réval József. 38. Azonos betűk. 39. N.R.

Megfejtésül beküldendő a vízssz. 20. és folytatásai.

A vasárnapi gyermekrejtvény helyes megfejtése: Vlagyimir Komarov, Leszállás, A hősi halál.

Könyvjutalmat nyertek: Horváth Emma Karancsalja, Vallus Tamás Pásztó, Újházi István Nagybátony.

A könyveket postán küldjük el!

	5	6	7	8	9

Art monuments of Old Budapest 1686-1870

NEWLY OPENED SHOW AT KISCELLI MUSEUM

The building in the Óbuda outskirts, once a Trinitarian monastery built in 1744-1760 to the designs of a Viennese architect named Entzenhoffer, has since 1940 been one of the finest museums of Budapest. It presently houses an exhibition of art relics from Old Budapest—from the time it was liberated from a century and a half of Turkish occupation until right before the time the twin cities of Pest and Buda were merged in the modern capital city of Budapest.

On display are some of the fine silver medals that were minted throughout Europe to commemorate the 1686 liberation of Buda. Memories of the Turkish occupation continue to haunt for many years afterwards if only as decorative elements. Two stone images of turbaned Turks, found when an ancient house in Buda was torn down, were later as inn-signs. The 18th century has left some relics that reveal a peaceful town life: panoramas of Buda in those years appear in engravings and paintings (such as an idyllic oil painting of 1735), in a votive altar piece. The Franciscan church of Buda and the Turkish saint Gül Baba's tomb are seen distinctly in a red copperplate of 1781.

Relics from the 18th century reveal marked German influences. Officials of the Chancellery have German sounding names: there are some fine portraits of a Ferenc Koller, Royal Chief Justice (1765), of Emmanuel Unwert and others. Two huge oil portraits of the empress Maria Theresa and her husband, Francis of Lotharingia came to the museum from the former Royal Palace. There are fine Viennese bisque-porcelain busts of the Palatine Joseph of Hapsburg (1776-1847) and emperor Francis I (1768-1835).

The 19th-century relics unfold a picture of a still more easy-going urban life. A fine strawberry-pink Empire-style set is set up in one corner. Hung on the walls of this room are a portrait of Prime Minister Batthyány of Hungary's revolutionary administration who was executed in 1949 after the Revolution had been crushed, and an 1837 portrait of a Zichy, the aristocrat who had this mansion built. Barabás's 1845 portrait of Mrs. József Eötvös shows the noble lady in a low-cut black dress, with red scarf and roses.

The Biedermeyer style closes the flowering period of Pest-Buda (as the twin cities that were later to become Budapest were called in those days). An anonymous painter's 1840 view of Buda shows the yet-unbuilt Field of Blood and Krisztina Borough seen from the point where the Fishermen's Bastion now stands. The burghers of Pest had in those days plenty of fun and play and would go to the horse races. Count István Széchenyi had written his "Pest Book on Horse Races" (in 1828). A silver box-the "Prince Esterhazy Prize" (1847). The Royal Palace in Buda was occupied for half a century by the only Hapsburg ever beloved by Hungarians—Joseph the Palatine: a portrait showing him and his wife, Archduchess Maria Dorothea, was painted by Anton Einsle of Vienna.

A Pachl piano (made in Pest) stands in a corner. In an adjoining room we find a lovely Biedermeyer table that once belonged to the Hungarian statesman Ferenc Deák; on it stands the painter Miklós Barabás's cast-iron lamp.

—bozóky—

ST. FLORIAN statue from the 18th century: it once stood in a niche in the city wall that was pulled down in the early 19th century

STONE IMAGE of a turbaned Turk: it was used in post-Turkish times as a wine-shop sign

DAIL

from the wires of the News Agency MTI
BUDAPEST

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
DAILY NEWS-NEUSTE
NACHRICHTEN
Budapest

After 'half-time' in Moscow

Moscow, June 13 (MTI) — The 14th working session of the world conference of communist and workers parties here this morning heard the fiftieth speaker's contribution to the debate.

This morning's session was addressed by Dominic Urbani, Chairman of the CP of Luxembourg; Yumzhagiin Tsedenbal, First Secretary of the People's Revolutionary Party of Mongolia; Tunji Otekbei, Head of the delegation of the Nigerian Marxist-Leninist Party; Meir Wilner, Gen. Sec. of the Communist Party of Israel; and Ali Yata, Gen. Sec. of Morocco's Liberation and Socialism Party. The session was presided over by Georges Marchais Sec. of the CC of the French Communist Party.

The general consensus here is that the conference has passed "half-time". The vast majority of the participants have already taken the floor, including the delegations of the major parties of the various continents and all participating socialist countries.

According to conference sources, all the participants agree that the very fact that 75 communist parties had sent their representatives to Moscow in order to [illegible] that in the view of the Hungarian delegation, the conference "will have made a big stride ahead in the struggle for our common goal".

Israel must withdraw

Soviet-UAR communiqué declares

Cairo, June 13 (Reuter) — The Soviet Union and the United Arab Republic today declared that Israel must withdraw from all occupied territories in any settlement of the Middle East crisis.

A joint communiqué, issued as Soviet Foreign Minister Andrei Gromyko flew back to Moscow after four days of talks here, also stressed that a settlement required the implementation of the UN Security Council resolution of November 22, 1967, in all its provisions.

These include settlement of the Palestine refugee question, an end to the state of belligerency in the area and freedom of navigation through international waterways in the area—including the Suez Canal.

The communiqué expressed the Soviet Unions appreciation of the fact that Egypt had declared its acceptance of the resolution and willingness to implement it.

Egypt had also declared its support for international efforts being carried out to implement the resolution, the communiqué said.

A foreign Ministry statement said Egypt insisted on full Israeli withdrawal from territories occupied in the June war. Al Ahram, commenting the talks said, there could be no bargaining on this or the rights of the Palestine refugees.

Prem
of oil

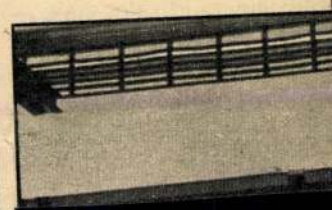

Barabás Miklós

1021 B-26-86

Csütörtök, 1969. június 26.

Patinás portrék

Kamarakiállítás a Herman Ottó Múzeumban

Az avatatlanok, de még a múzeum barátai sem sejtik, hogy a Herman Ottó Múzeum csaknem 600 értékes festmény birtokosa. E képek évtizedeken át gyűltek, halmozódtak, létszámban gyarapodtak. A múzeum, egyéb bokros teendői mellett ritkán fordíthatott rá időt, hogy e gazdag gyűjteményt a nagyközönségnek is bemutassa.

Most Kilián István, a múzeum munkatársa, a festészeti gyűjtemény őre kiállításra készít elő jó néhány patinás portrét. A művek a XIX. században születtek, ismert és ismeretlen mesterek alkotásai.

Ma, csütörtökön, csendesen, szinte észrevétlenül nyílik meg a tárlat a Herman Ottó Múzeum napfénygazdag, első emeleti folyosóján. Itt találkozhatnak az érdeklődők mintegy 15 olajportréval. Láthatják a tárlatlátogatók többek közt *Barabás Miklós* Kun Józsefről készített portréját. *Kozina Sándor* Szemere Bertalanról készített olajképe történetileg is érdekes, mert a mester elkísérte az ismert politikust a száműzetésbe, és ott készítette róla a Herman Ottó Múzeumban látható, igen kifejező portrét.

Munkácsy Mihály kortársa és tanulótársa, *Karlovszky Bertalan* Szemere Attila feleségét festette meg. A vonzó, kimunkált női portré szintén látható lesz a kiállításon. Az akadémikus modorban festő *Baditz Ottó* tanulmányfejjel szerepel. *Latkóczi Lajos*, aki a múlt század második felének ismert arcképfestője volt Miskolcon, több művével szerepel a tárlaton. *Rombauer János*, a XIX. század elején munkálkodott, női portréi igen híresek. A tárlatlátogatók találkozhatnak a mester két portréjával. Több ismeretlen festő munkája egészíti ki a sort.

A Herman Ottó Múzeum kamarakiállítása bizonyára érdeklődésre tart majd számot, s a csütörtöki nyitány után bízhatunk benne, hogy a mintegy 600 értékes festmény, a mostanihoz hasonló történeti és tematikai csoportosításban falra kerül majd.

(párkány)

SZAKMAGYAR ORSZÁG
Miskolc

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRKÖZLŐ
BUDAPEST, IX., Ülői út 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Ózd

Újítással deviza-megtakarítás

A Borsodnádasdi Lemezgyárban néhány éve két angol gyártmányú, úgynevezett lépegető kemencét helyeztek üzembe, hogy a különböző munka-

M. KISS PÁL: B-26-87

Barabás Miklós élete önéletrajzában

Ezelőtt 50 évvel, Barabás Miklós halálának évében került a Magyar Tudományos Akadémia birtokába a művész önéletrajza. Emlékiratait olvasva, képeivel együtt jelenik meg tekintetünk előtt kora, a század egész első fele, majdnem a második is. Szerepel benne a feudális gőgjében élő erdélyi arisztokrácia s a polgárivá vált pipázó, ásítozó köznemesség is. — Ezekben az évtizedekben a magyar művészeknek, nemhogy rögös, de semilyen útjuk sem volt. Brocky, Markó, Borsos reménytvesztetten mennek külföldre. Pesten Barabás megtelepedése 1835-ben jelentette az új korszakot: a magyar művészi élet megindulását. Ez a kor, az édeskés biedermeier névre hallgat s levendula illatában desztillálódott a korszellem. A biedermeier legerősebb vára a családi szentély volt. A polgári gazdagság, az anyagi biztonság tudatának házaiban hosszú békére berendezkedő nyugalmas emberek lakoznak, akiknek életformái végleg eltávolodtak a régi nagy emlékektől. Az empire klasszikus öleléséből kifejlő polgárosodott korszak a múzsák nyelvén való társalgást megtagadja, s helyébe a polgári szív és gyomor diadala lép, a tárgyilagosságé, a géniusz küzdelmei után.

A biedermeier festészetben a felszín és a tartalom teljesen fedik egymást. A felszín aprólékosan, sokszor édeskésen kidolgozott részletek, a természet minél „hűségesebb" leírása. A tartalom emberi kicsinyesség, az utódokra gondoló emberi tetszenivágyás, amely külsőben és környezetben egyaránt méltó emléket óhajt állítani cselekedeteinek és önmagának. Ez a biedermeieri arc csak síma lehetett. Gondosan kidolgozott, távol az emberi szenvedélyek átélésétől. A kispolgári élet e felé az eszmény felé törekedett és ennek az érzékeltetésére szorította rá művészeit. Barabás is mindenestől korának gyermeke. Emlékirata minden sorából kitűnik, hogy típusa a derék, becsületes, munkáját megbecsülő, rendbentartó polgárnak. A költői lendület messze elkerülte, s okos ember létére nem is erőszakolt a képeire ránézve idegen érzéseket. Barabás idealizál. Büszke volt arra, hogy **„húsz évvel fiatalit s a kép hasonló maradt. Mert tudta, hogy az izmok az arcon idővel lejjebb-lejjebb nyúlnak, s azért különösen női, névszerint idősebb női arcoknál, nem le, hanem vízirányos irányban idomítandók az arc izmai. Így a kifejezés is vidámabb lesz."** Államférfiakat, költőket, tudósokat és katonákat fest így néha — ezek közül is legjellemzőbb Petőfi Sándor és Kossuth Lajos arcképei. Száz meg száz képmás kerül ki a régi és új Magyarország e festői Plutárchosának szorgalmas ecsetje és rajzónja alól, mint Reviczky Gyula írja: „és hogy csodálják késő unokák, megfesték korunk arcképcsarnokát". Az ábrázoltak a társadalom különféle rétegéből valók: hercegek, grófok, tábornokok, színésznők, masamódlányok, polgárok, hadnagyok, szabólegények, öregek, ifjak, élők és közben még halottak is. Eredetiek, másolatok, modell után és emlékezetből, nagy- és kisméretűek, olaj, akvarell, crayon, drágán megfizetettek és ajándékba készültek, minden elképzelhető változatban. Festett pénzért, fuvardíjért, cserébe gitártanulásért, kisorsolásra, kottáért, kosztért és kézimunkáért, amiből látható, hogy okosan meg tudott alkudni mindenkivel.

Különösen sikerült rész emlékirataiban gyermekkori küzdelmes életének színes leírása.

Tizenhárom volt, midőn 1823-ban megrajzolta első képmását, annyi száz meg

DAUMIER, HONORÉ
(1808—1879):
Mosónők
(olajfestmény)

1021

BIURO WYCINKÓW PRASOWYCH

WYCINKI PRASOWE GLOB RSW „PRASA"

Warszawa
Pl. Starynkiewicza 7
Tel. 28-59-59

TRYBUNA LUDU
A 3-26-88
WARSZAWA, PL. STARYNKIEWICZA 7

wydanie

Nr 103 z dn. 15. IV. 67

Dwie wystawy węgierskie

Wybrałam się do Klubu Międzynarodowej Prasy i Książki (Nowy Świat, róg Al. Jerozolimskich) na **Wystawę Grafiki Węgierskiej** — a znalazłam kronikę Budapesztu. Jest to kronika wizualna, niekompletna co prawda, lecz niewątpliwie wielce ciekawa. I trudno ustrzec się przed refleksją, jak bardzo zmieniły się pewne pojęcia: to, co dziś zwiedzamy jako wystawę grafiki artystycznej, dla współczesnych miało funkcję ściśle użytkową, było dokumentem, opowieścią, spełniało rolę naszej fotografii, lub kroniki filmowej czy telewizyjnej.

Najstarszy widok miasta — drzeworyt z 1493 roku — ukazujący panoramę Budy z drobiazgową dokładnością. Nad zwartą zabudową wąskich domów mieszczańskich i luźno rozrzuconych zagród wznoszą się wieże kościelne, a nad całością króluje potężny zamek otoczony murem warownym.

Od końca XVI poprzez cały wiek XVII ryciny zamieniają się w kronikę wojenną. Tylko wciąż powtarzające się oblężenia miasta utrwalone zostały dla potomnych. Widzimy rozsiadłe pod murami bogate namioty wrogów i armaty z pięknymi dymkami. Od strony Dunaju, na niezabezpieczone murem miasto, wylegają chmary żołnierzy wielkości mrówek. Większość rycin obficie zaopatrzona jest tekstami wyjaśniającymi sytuację wojenną, oraz dokładnym opisem wszystkich ważniejszych budynków, a zwłaszcza kościołów. Dokumentacja dotyczy jednak nie tylko samych bitew i oblężeń. Rycina z końca XVII wieku przedstawia np. „wierny obraz i strój najszlachetniejszych Turczynek wziętych do niewoli w Budzie".

Z końca XVIII wieku pochodzi pokojowa już panorama Budy i Pesztu jako ilustracja na dyplomie cechowym browarników. I odtąd już reduty miasta ożywają dystyngowanymi parami spacerującymi po górze Gellerta i wolantami, a także damami w towarzystwie kawalerów na przejażdżkach po Dunaju. Ciekawym dokumentem jest miedzioryt sporządzony według rysunków słynnego architekta Fischer von Erlach przedstawiający plan oraz widoki łaźni tureckiej zwanej Cesarskie Łaźnie.

Jeszcze wdzierają się kataklizmy w spokojne życie miasta — powódź z 1838 r. ilustrowana jest łódką pływającą po zalanej wodą ulicy. W łodzi ratują się bardzo wytwornie ubrani powodzianie. Znajdziemy również obraz jeszcze jednego oblężenia Budy z 1849 r.

Przyznaję, że ze szczególną przyjemnością oglądałam afisz opatrzony 6-językcznym tekstem (po węgiersku, niemiecku, francusku, angielsku, serbsku i rumuńsku!) Domu Mody Antoniego Altera z 1855 r. Cóż to za kapitalny obrazek rodzajowy: piękne panie przymierzają w eleganckim sklepie pana Altera najmodniejsze kreacje, obsługiwane przez usłużnych subiektów, podziwiane prze swoich wyginających się w lansadach adoratorów.

Pejzaże architektoniczne ukazujące nam Budapeszt końca ubiegłego i początku naszego stulecia to już są obrazy w naszym współczesnym zrozumieniu. Są wśród nich dzieła takich mistrzów akwareli jak R. Alta lub M. Barabasa. Akcentem współczesnym zamykającym wystawę jest obraz A. Bernatha z 1947 r. pt. „Most Małgorzaty w odbudowie".

Nazwa drugiej ekspozycji, a mianowicie **„Wystawa plakatu węgierskiego"** (czynna w salonie Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych przy ul. Rutkowskiego) jest również nieco dezorientująca. Ekspozycja obejmuje bowiem wyłącznie plakaty filmowe kilku zaledwie autorów.

Forma plastyczna węgierskich plakatów filmowych jest na wskroś nowoczesna i chyba nie różni się zasadniczo od plakatu polskiego. Spotykamy dużą różnorodność środków, czasem u jednego autora od plakatów czysto malarskich po collage. Jedno trzeba przyznać węgierskim projektantom (co odróżnia ich od kolegów polskich): plakaty węgierskie są na ogół **czytelną**, plastyczną syntezą danego filmu, wprowadzają w jego nastrój i zachęcają do oglądania go. Bardzo sugestywny, oparty na mocnych kontrastach koloru jest afisz Lajosa Goroga do „Czarnego Orfeusza", trafnie wyrażający poetykę tego filmu. A dowcipny jest plakat Nandora Szilvassy'ego do „Kłamczuchy". Istvan Balogh w „Policjancie z St. Tropez" swobodnie miesza collage z rysunkiem i różnorodnym liternictwem zachęcając widza do oglądania beztroskiej i wesołej komedii.

Trudno na przykładzie tak niewielu prac wyrobić sobie zdanie o współczesnym plakacie węgierskim. Pamiętajmy jednak, że polskiemu plakatowi wyrasta coraz to groźniejsza konkurencja w projektantach czechosłowackich, a także węgierskich.

E. GARZTECKA

praktyka.

kierownika działu dokumentacji.

wego Pracy dla Przemysłu Chemicz-
iamy. Dla pracowników z Warsza-
ansportem zakładowym. Oferty (po-
owy) należy składać do Działu Kadr.
R-842

DALEKOMORSKICH I USŁUG RY-
zatrudni od zaraz 2 MASZYNISTÓW
osiadających uprawnienia PKP do
ch o mocy 200 KM. Oferty kierować
Zawodowego. Warunki pracy i pła-
nia na miejscu lub korespondencyj-
R-802

O PRZEMYSŁU DRZEWNEGO w
ukuje pracowników na stanowiska:
księgowych, kierowników Oddzia-
ia stanowisko Głównego Mechanika.
enia na miejscu. Oferty składać na-
P—610

C DOKTORSKICH

PAN podaje do wiadomości, że dnia
u w Warszawie, ul. Kasprzaka 44/52
czna obrona pracy doktorskiej mgr
„Powłoki natryskowe z tlenku glinu
m".
owski.
Brzozowski i Doc. dr Jerzy Haber.
w można zapoznać się w Bibliotece
Warszawa, ul. Kasprzaka 44/52. R-844

EGO Wyższej Szkoły Nauk Społecz-
nr 2 — podaje do wiadomości, że w
) w sali konferencyjnej na parterze
nad pracą doktorską mgr. Andrzeja
gospodarki regionu białostockiego
procesu industrializacji)". Promotor:
ci: prof. dr Kazimierz Secomski, doc.
ami recenzentów zapoznać się można
zprawę wolny. R-882

na Ludu

ZPR. Redaguje Kolegium: Nakła-
rybuny Ludu". Redakcja: Warsza-
ony: Centrala 28-34-01 i 21-22 61,
epcy Red. Nacz.: 28-53-45, 28-43-28,
kcji: 28-77-67. Sekretariat: 28-96-65.
ny: 28-96-54. Ekonomiczny: 28-43 08
79. Nauki i Szkolnictwa: 28 76-81.
ny: 21-77 43. Terenowy: 21 14-84.
28-27-19. Redakcja nocna: 20-17-04
41 00.
numeraty krajowe: miesięcznie —
cznie — 102 zł; rocznie 204 zł.
ki za granicę przyjmuje Biuro
znych Ruch" Warszawa, ul. Wro-
el. 20 46 88. Ogłoszenia przyjmuje:
nkiewicza 3, tel. 28-65 24 jak rów-
RSW „Prasa" w miastach woje-
raficzne „Dom Słowa Polskiego".
53

Wysokość pod
Ciężar własny
Cena

Układarka hydr

Udźwig	600 kg
Wysokość podnoszenia	1400 mm
Ciężar własny	210 kg
Cena	20.850 zł

Układarka hydrauliczna o podnoszeniu elektrycznym typ PU—603

Udźwig	600 kg
Wysokość podnoszenia	1400 mm
Silnik trójfazowy typ SZIKd—34b o mocy 1 KW na napięcie 220/380V	
Ciężar własny	240 kg
Cena	26.000 zł

Przyczepa do wózka typ PW—3

Nośność	3.000 kg
Ciężar własny	315 kg
Ogumienie	masywy
Cena	12.500 zł

Przyczepa do wózka typ PW—15

Nośność	1.500 kg
Ciężar własny	400 kg
Cena na pneumatykach	10.400 zł
Cena na masywach	10.100 zł

Wymienione typy wózków i przyczep znajdują szerokie zastosowanie w transporcie magazynowym, międzyoperacyjnym, międzywydziałowym oraz zewnętrznym.

Rozprowadza i informacji udziela:

CENTRALNA HURTOWNIA ARTYKUŁÓW METALOWYCH i ELEKTROTECHNICZNYCH

WARSZAWA, ulica Nowogrodzka 50, telefon 28–20–42 lub 28–64–71 wewn. 529.

N-458

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

SZOLNOK MEGYEI
NÉPLAP

Barabás Miklós

B-26-89

Barabás Miklós

70 éve, 1898. február 12-én halt meg Barabás Miklós, a magyar biedermaier kor képzőművészetének legjellegzetesebb képviselője, kora legkedveltebb arcképfestője. — Gyermekkorában kezdett festeni és művészeti tanulmányok nélkül alakította ki egyéni stílusát.

Tájképek és kitűnő illusztrációk mellett megteremtője volt a magyar életképfestészetnek, de fő területe a portré-festés maradt. Hat és fél évtizedes művészi működése során alkotott finom akvarell-, olaj- és litográfiai képmásainak tömege szinte áttekinthetetlen. Megörökítette korának csaknem valamennyi jelentős magyar politikai, társadalmi, tudományos, irodalmi és művészeti alakját.

Könyve a festészeti távlatról megszerezte számára a Magyar Tudományos Akadémia tagságát. Egyik alapítója volt a Pesti Műegyletnek.

A Dél-afrikai Köztársaságban a fehérek fényűző, léha életet élnek, amely fokozatosan elnyeli őket. A szocioliógiai kutatások felhívták a figyelmet az iskolai oktatás rendkívül alacsony színvonalára.

Már a bevezetőben kijelentettem, hogy ez a rákos daganat még to-

képei alapján teljesen felismerhetetlen. Egy Buenos Aires-i plasztikai sebész teljesen megváltoztatta az arcát. A homlokán lévő kis sebhelyet, amely a háborús időben készült fényképein látható, most gyulladt varratok takarják. Bormann, hogy elrejtse ezeket a sebhelyeket, mindig széles karimájú kalapban és sötét

1979.II.19.Petőfi, 14.oo /11/ KJ

Kettőtől hatig

- A következő néhány percre p Pór Klárié azx éter

- Mindenki ismeri azt a mondást, hogy holnapután vaskedden, borju nyuzó pénteken, ami körülbelül azt jelenti, hogy bizony soha napján. Pedig a borju nyuzó péntek igenis létezett méghozzá nagyon fontos napja volt a hétnek. Erről hallunk most Győri Gáspártól a Táncsics Mihály gimnáziumkk könyvtáros tanárától, aki helytörténettel foglalkozik, s mint mondomx ak borju nyuzó péntek történetét és még sok más érdekes történeti, történelmi

Barabás Mihalós
festőművész
B-26-90

1021

tényt tőle tudtam meg és mindjárt elmondja önöknek is olyan dolgokat, amelyek a kerületre vonatkoznak. Tehát kezdjük akkor a borju nyuzó péntekнél, mi volt az ?

- Hát valóban igy van, a Déli pályaudvar közelében a mai Jakubinum, Magyar Jakobinusok terénél helyezkedett el ez a bizonyos kikövezett, macskakövessel ellátott borju nyuzó pénteki piactér. Ez volt tudniillik ez a hely a város kapuja, ahol a Kékgolyó utca találkozik a Déli pályaudvari térrel. A Kékgolyónál egy vendéglő helyezkedett el,a városkapun belül pedig ez a bizonyos borju nyuzó pénteki piactér

- Hát persze ez a piactér jó régen működött, valamikor hanyadik században ?

- Hát ugy a XVI. ~~xxx~~ XV.században működött, amikor a budai mészáros céh a kelenföldig nyuló legelőin nevelte a jószágait, itt azután pénteki napon levágták, megnyuzták a jószágot, azután ugy került a várba szombaton eladásra, vasárnap pedig fogyasztásra. Tehát nagyjából ez a szájhagyomány alapján és az irott források alapján is ennek a Déli pályaudvar közeli borju nyuzó pénteki piac térnek mai Magyar Jakobinus térnek a története.

- Ugorjunk egy kicsit időben, térben nem is nagyon, hiszen említettük már a Magyar Jakobinusok terét és köztudomásu a régi történelem könyveinkből, történelem tanulmányainkból, ó hogy magamról beszéljek, hiszen a diákok is tanulják nagyon jól em-

lékszünk arra, hogy ehhez a kerülethez fűződik a Magyar Jakobinusok szomoru végének története is. Ezzel kapcsolatban nem magával a ténnyel kapcsolatban a Jakobinusok történetével, hanem az utó történettel kapcsolatban is van néhány érdekes adat

- Igen, 1795-ben végeztók ki a jakobinusokat, talán érdekességként megemlithetem, hogy Szokonay végignézi a kivégzést, éppen fenn tartózkodik Pest-Budán, Kazinczy pedig a várbörtön ablakából lesi az eseményekat. De utána nem tudja senki hova temették el a jakobinusokat, az öt kivégzettet, azután a később kivégzett másik két forradalmárt, majd 1910-es években Gárdonyi Albert Főlevéltárnok megleli egy mérnöki térkép vázlaton a sirok berajzolását, mégpediglegn a valamikori budai katonai temető árkánál, ami a jelenlegi János kórház és a Kutvölgyi kórháznál helyézkedett el

- Ugy tudom, hogy ehhez van még egy érdekesség, hogy bár a közvélemény nem tudta hogy hol van a jakobinusok sirja, de valakik mégiscsak tudták és a kegyelet jelét állitották oda.

- Igen,talán mindenki ismeri a vadalmafa rajzot, amelyiken a jakobinusok arca van elhelyezve, No a vadalmafa valójában meg is találtatott mégpedig amikor Barczi professzor kiásta, feltárja a sirokat, akkor vadalmafa gyökerét veszik elő, szedik ki a sirokból, megállapitják a vadalmafa gyökeréről, hogy az kivégzés 100 éves évfordulóján ültethették, igy tehát fény derült

végső soron a jakobinusok sirjára
- és arra is, hogy valakik kegyelettel megőrizték az emlékü-
ket és vadalmafát ültettek a sir fölé. Van itt még egy nagyon érdekes és régi területe ennek a XII.kerületnek méghozzá a Városmajor. Azt hiszem, hogy ez a legrégebben nyilvántartott rész
- Igen, a Városmajor utca már a középkorban létezett. A hegyvidék többi része az óriási kiterjedésü szőlő vidék volt egészen az 1800-as évek második feléig, az amerikai filoxéra pusztitja el és akkor kezd benépesedni
- A Városmajor vonzotta ide az embereket, talán a terület szépsége. Nagyon sokan telepedtek itt le és olyan nevek merülnek fel hirtelen az emlékezetembe, hogy Petőfi, Bem, Széchenyi István is jártak erre. Miért ?
- Igen, én a diákoknak szoktam elmondani a történetet, illetve ugy kérdezni, hogy miért sétálhatott Petőfi a Városmajori utcába, Bem apó miért sántikált a Városmajori utcába, vagy Széchenyi, vagy Liszt Ferenc, Arany János miért fordult meg ebben a hires utcában ? Hát a magyarázat egyszerü, mert Barabás Miklós a kor hires festője, arckép festője itt lakott és ma is itt van a háza a Városmajor utcában. A Városmajor különben más érdekességekkel is rendelkezik, hiszen az 1849-es Buda visszavétele ostromakor Görgeinek is itt volt a főhadiszállása, majd innen egy később még másik két szállásheiyre, mert a várból az ostromlott osztrák csapatok kilövik a főhadiszállást

- Még egyetlen kérdésem lenne a Normafa. Honnan kapta a nevét ?
- Talán még visszatérhetnénk a Városmajorhoz
- Városmajorról még van érdekesség ?
- Ady Endre nevét kellene megemlitenünk,a hagyomány és a forrás alapjan is tudjuk, hogy Ady Endre az 191o-es években a Városmajorban lévő szanatóriumban pihen és itt nem is akármilyen versek születtek. Itt született a Lédával szakitó elbocsájtó szép üzenet, valamint a Margita élni akar cimü vers kéziratának egyik része is. Továbbá Ady emlékeknél maradván, Ady Endre halála után a kerületben lakó Márfi Ödön festőmüvész vette el Csinszkát és itt laktak nem is messze a Városmajortól a Szamóca utcában
- No most ami a Normafát illeti. Ugy tudom nem egészen tisztázott hogy miért is hivják Normafának ezt a fát ?
- Hát a Normafával kapcsolatosan többféle elképzelés van. Az egyszerü népi fogalmazás ugy tartja, hogy a Normafát azért nevezték el Normafának, mert az erdőirtásnál volt egy olyan fa, amit normának tekintettek a kivágáskor. Ezt valószinüleg az egyszerü emberek fogalmazhatták igy, az irók, müvészek és a döbrentei és másoknak az irásaiban viszont ennek müvészi háttere van. A szinészek és irók ide erre a kies területre jártak ki időszakonként mulatni, pihenni, levegőzni és Bellininek a Norma áriájából itt énekeltek, ebből adódott a Norma ennél a fánál, ebből adódott a Normafa elnevezés, igy tehát a Norma napok azok egyenlőek szinész napokkal.A Normafával kapcsolatosan tudju

hogy tényleg létezett egy ilyen vihar Bükk, ahogyan azt Böhrentei az 1840-es évek híres tudósa elnevezte, ez a híres vihar Bükk egészen ~~18~~ 1927-ig meg volt, akkor villám sujtotta és a maradványait egy fa csonkot a Margit szigetre vittek el az ártézi forrás vizesés alá helyezték el, ahol mészköves bevonattal ugy tudom mai napig is látható.

- Nagyon szépen köszönöm ezt a sok érdekes történetet és annyi van ezekből, hogy napestig tudnánk róla beszélgetni, ezt sajnos nem tehetjük. Még csak annyit hadd fűzzek hozzá ehhez a beszélgetéshez, hogy a helytörténészek kiállitást rendeznek itt a XII.kerületi Tanács épületében, ahol mindazokat az emlékeket, amelyek a kerület történetére vonatkoznak folyóiratokból, hirlapokból kifotózott cikkeket, szóval mindent mindent amit szorgalmasan összegyüjtöttek a nagyközönség elé bocsájtanak. Sok sikert kivánunk hozzá.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1975 JUL 11
NAPLÓ (VESZPRÉM)
B-26-91
Barabás Miklós festő-
1021 művén

Színházzal Székelyföldön (II.)

Kézdiben, megbálványozva

Utazunk Bálványosvárra. Hamarosan térdig (szívig!) lábolunk a történelemben. Alig hagyjuk el a Szépmezőt, megszólít Eresztevény emlékműve: utas, köszöntsd, itt temették el Gábor Áron székely ágyúöntőt. (Sírját az üldöző osztrák hadak — nem felejti el a történelem! — lóval tiportatták, dühükben.)

Tovább, a hegyek közé bújva, Dálnok: itt született Dózsa György. Az országúttól jobbra, lent a háromszéki medence közepén Kézdimárkosfalva: *Barabás Miklós* festőművész szülőfaluja. (A történelem nem tudja, hogy e sorok írója is itt látott napvilágot.)

Hamarosan Csernátonban vagyunk, néprajzi múzeum várja látogatásunk.

Hej, kézdi lovasok...

Jókai regényt írt (Damonkosok címen) arról a családról, melynek udvarházában pár éve kiállították a kézdi székelyek néprajzi hagyatékát. Gazdag gyűjtemény; földműves szerszámok, parasztszobák, régi bútorok, háztartási felszerelések, szövőszékek, szőttesek, határőrszolgálatot teljesítő katona-parasztok ruházata, fegyverzete, okiratban fennmaradt névsora.

Megannyi emléke a „kézdi lovasok" több évszázados népéletének. A szívós, dolgos, önfenntartó kemény népsorsnak, melyben két kézzel termeltek kenyeret, másik két kézzel meg (mikor kellett) hazát védtek a kézdi székelyek. Mert négy kézzel is alig győzték az életet és az ellent!

Tisztelgünk és hallgatunk a múzeumi emlékek előtt, elfogódottságunkat valódi szilvapálinkával nyomtatva le. (Ez is „szertartás", hiszen itt, hegyentúli szomszédságban Kézdialbis, a szilvafák hazája.)

Szemben Bálványossal

Hegynek fordul Ikaruszunk, toronyiránt, Torja községnek.

Itt laktak ama híres-nevezetes Apór bárók. A keményebb pogány fajtából, akik sokáig nem hajtottak fejet a keresztnek. Akkoriban (a 14—18. században) kihúzódtak a hegyekbe, a Bálványosvár védelmében éltek. (Nevét a pogány bálványimádásból eredeztetik.)

Szelid, düslombú erdőségen haladunk, egy-egy kanyarból feltűnik a távoli várrom.

Megállunk, kisebb tisztásra telepszünk. Körülöttünk nyaralóépületek. Bálványosfürdőn vagyunk, az úgynevezett Büdös-hegy táján, ahol (egykori vulkánikus repedések mentén) kénhidrogénes gázfeltörések, forrásvizek vannak.

Elhangzik a felszólítás: ki vállalkozik a várhegy megmászására?

Állunk, méregetjük szemmel-szívvel a meredek hegycsúcs erejét. (S talán hallgatólagosan ki-ki a magáét is.) Aztán mintegy 15—20 vállalkozó vág neki a kaptatónak a mintegy 130 fős seregből.

Lám, jól választottak az Aporok: a meredek csúcs láttán inába száll a bátorsága turista seregnek is.

Ám, ki neki veselkedik a hegynek, annak bizony a szuflája fogy ki, mire győztesen feljut a falakra. Vigyázat, cseles a bálványosi harcmodor! A turistamezben jött hódító egyszeriben főt hajt a fenti szépség láttán. Káprázatos táj bontakozik ki szemünk előtt, délkeletre egészen a Berecki havasokig, nyugatra a Hargita vonulatáig. Völgyekben megbújt községek, kitárulkozó mezők, hegyek tenyerében kuporgó falvak.

Irány a Szent Anna tó

Innen mintegy órai járásra busszal a tó. Szerpentin szerpentint követ, emelkedik a táj, emelkedik szívünk. Ez már a fenyvesek hazája.

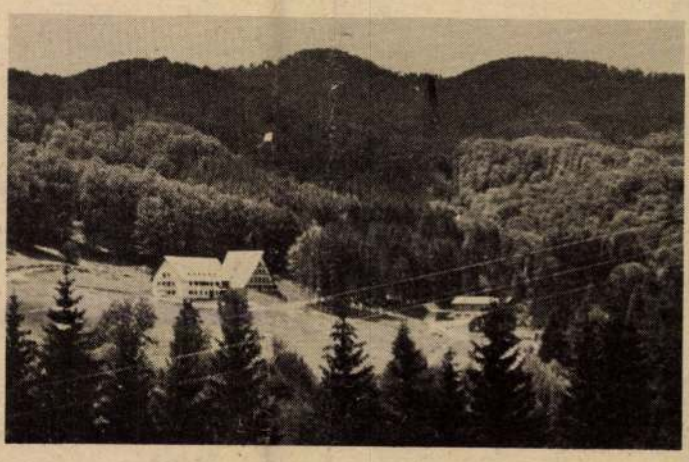

Bálványosfürdő látképe.
(Keresztesi János felv.)

Váratlanul tűnik szemünkbe a Szent Anna tó. Hatalmas hegység tölcsérében roppant víztömeg. Kráter tó. Sepsiszentgyörgyi és csíki természetkedvelők kirándulóhelye, fürdőzője. (A hegyen túl a vadregényes szépségű, pompásan kiépült Tusnádfürdő.)

Ez a vidék kissé a mesék világa; a nép száján legendák fakadtak a tó keletkezéséről, fatörzsek tövében és hegyoldalak alján pedig borvíz források (ásványvizek) buzogtak fel.

Természeti csoda, hegyek méltósága, fenyőillat, csend, forrás, fürdés. Mindez: Szent Anna tó.

Vásárhelyi vásárfia

Meglehet, titokban „bálványos erejű" Kézdivásárhely is; a veszprémieket valósággal megbabonázta.

A városközpontnak sajátos arca van, megőrizvén vásáros múltját. (Évszázadokon át Kézdi széki falvak hetente jártak piacára.) Udvarteres építkezése — a muzeológusok szerint — egyedülálló az országban, 1960-ban még 71 udvarteret számoltak meg, zömmel a főtéri boltíves kapualjakból nyíltak. Egy-egy udvartéren húzódtak meg a különböző iparos mesterek, akik tizenegy céhben és három társaságban tömörültek. Kiváltságaikat maga Bethlen Gábor fejedelem is megerősítette 1626-ban, elrendelvén: *„...ha ugj vagion, hogy kett száz esztendőtől fogva az dezsmatt és vamott megh adni nem tartoztanak, myis akarván ugian azon régi szabadságokban és immunitásokban eöket megh tartani..."*

A múzeum gazdag céhkiállítása szemléletesen mutatja be a céhek szerszámait, ládáit, zászlóit, törvényeit. Az utókor így tiszteleg Kézdivásárhely iparos-vásáros erényei előtt.

És szabadságharcos tettei előtt?

Ez is megejtő. A főtéren Gábor Áron szobra, a múzeumban emlékszobája. Negyvennyolcas fegyverek, okiratok (Gábor Áron levelei, rajzok, tervek újságok, és fényképek a szabadságharc drámai erőfeszítéseiről.) Jellemzésül egyetlen idézet: *„Kézdivásárhely ugyan 1848 végén és 1849 elején is valóságos arzenál, egy nemzeti ágyútelep volt; — azonban nagymérvűvé és rendszeressé csak azután lett, hogy Gábor Áron Kossuth kormányelnök által Debrecenbe fölhivatván, őt és tüzérségi szakban való ritka tehetségét megismerte s mint már tüzérőrnagyot, az önálló székely tüzérség főparancsnokává kinevezte és a kézdivásárhelyi ágyúöntőde, lőpor, salétrom és gyutacsgyárak kellő kibővítése és felszerelésére neki 60 ezer forintot utalványozott"* — olvashatjuk a „vásárfiaként" kapott múzeumi kiadványban.

Csoda-e, ha a szorgalom és hazafias érzület emlékeinek láttán, megilletődve távoznak a veszprémi színház tájolói a múzeumból?

Színpadi igézet

A rövid beszélgetések, találkozások történésszel, festővel, székely faragóval, dardzsilingi utazóval — csak hevítette színészeink amúgy is felfokozott érzületét.

És este csoda történt a színpadon. Az Úri murit úgy játszotta a társulat; mint sehol eddig; a közönség pedig úgy tapsolt, mint sehol eddig. A vendégkörút legnagyobb, legbensőségesebb előadása született meg.

Honnan az igézet? A történelemből, a beszélgetésekből, a különös városarcból, a színpadról, a közönségtől? Vagy együtt az egészből?

Ne keressük. Volt, megszületett. És az élményt híven őrzi az emlékezet. Mint talált kincset.

Balogh Ödön

detések

ti u. 6. sz. családi ház is alkalmas) költözhetően, eladó. Érnott 16 óra-

Goldmark n 290 négyhely eladó. ábián, Tapol-457 19 óra

a, konyha, olcsón eladó. né, Budapest, ár u. 56.

Deák Ferenc n alatt 130 telek eladó. ugyanott Gonál.

sén áron alul sürgősen eldni: Andó, Petőfi út 64.

négyszögöles . Érdeklődni: r. Hévíz, Zrí-

aládi ház beeladó. Veszp-14. Érdeklődu. 8.

Balatonalmádi (Vörösberény) Széchenyi út 10. sz. befejezés előtt álló, kétszintes, családi ház, 400 négyszögöl telekkel (megosztva is) eladó. Víz, villany van. Szép kilátással a Balatonra. Érdeklődni lehet a helyszínen Horváth Imrénél, vagy Székesfehérvár, 13-896 telefonszámon, naponta 17-től.

Pápa belvárosában kétszobás házrész beköltözhetően eladó. Dr. Kovács, Nyárád, telefon: 2.

Pápán Zrínyi utcában két és félszobás komfortos családi ház cserelakással beköltözhetően eladó. Dr. Kovács, Nyárád, Tel.: 2.

Egyházaskeszőn szoba, konyha kamrából álló ház 408 négyszögöl telekkel eladó. Érdeklődés: Végh Józsefné, Pápa, Rózsa F. u. 13. (Tókert.)

Balatonalmádi II. Vajda János utca 9. 2 szoba összkomfortos családi ház azonnali beköltözéssel eladó. Érdeklődés: özv. Gerhardtné.

A Veszprém megyei Vendéglátó Vállalat a központjába

felvesz

gyors- és gépírókat. Gyakorlottak előnyben. Jelentkezni lehet a vállalat személyzeti osztályán: Veszprém, Lenin tér 2. szám.

(254)

élygépkocsi tulajdonosokat, Vállalat

Z ÜZEMEL

rbantartás, teljes szerviz,

Moszkvics, Skoda, és n végzünk. tést vállalunk. (272)

(273)

ozelet, hogy thatna az ára kapná csak egy jót, s szánzőt, mintha án ringana. lapos, olyan gyér, mint egy óriás háta.

Innen lenézni is sokkal jobb, élményszerűbb. Jól látszik a talajba mélyedő taligaút. De sok musttal, cefré-

I

Fiatal mekkel bérletet ... tól" jeligére a kiadóba kérem.

Elcserélném veszprémi Kiss Lajos lakótelepi 2 szoba összkomfortos gázfűtéses szép tanácsi lakásomat. Minden megoldás érdekel. Levelet: „Megegyezünk" jeligére a kiadóba.

Elcserélném 2 szobás szövetkezeti lakásomat 2 és fél vagy 3 szobás szövetkezetire. Leveleket: „Szövetkezeti" jeligére az ajkai hirdetőbe.

Veszprém, Kiss L. lakótelepi másfélszobás tanácsi lakásomat elcserélném nagyobbra. Csermák A. u. 3. II. em. 2.

2 szobás szövetkezeti, vagy OTP lakást vennék Veszprémben, „Készpénzért" jeligére a kiadóba, Veszprém, Szabadság tér 15.

AUTÓ-MOTOR

Műszaki vizsgázott GAZ 69. személygépkocsi eladó. Kolontár, Táncsics u. 4.

Egy darab 250-es Jáwa 6 ezer kilométerrel féláron sürgősen eladó. Berhida, Kállai Éva út 28. Csizmadia.

IE-s frsz. Trabant eladó. Bakonyszentkirály, állatorvos.

CZ frsz. Moszkvics 408-as júliusban vizsgázott, megkímélt állapotban sürgősen eladó. Bierling, Balatonalmádi, Liszt F. u. 13.

1300-as Polski Fiat eladó. Balatonkenese, Bakó J. u. 6. Pataki.

Polski Fiat eladó, fizetési könnyítéssel. Várpalota, Mező Imre u. 12. II. em. 1.

Wartburg Limousine fehér IE frsz. jó állapotban eladó. Barkó, Keszthely, Lehel u. 4.

BMW Izetta kiskocsi 300-as, jó állapotban eladó. Barkó, Keszthely, Lehel utca 4.

IY-os frsz. Opel Cadett Coupé sürgősen eladó. Nagy János, Ajka, Móricz Zs. u. 24.

Skoda S—100-as eladó. Pétfürdő, Katona J. u. 10. KISZ-lakótelep.

CP frsz. Wartburg eladó. Veszprém, Harkály utca 18.

175-ös CZ motorkerékpár sürgősen eladó. Érdeklődni: 17 órától. Veszprém, Felszabadulás út 16. Kiss.

MZ 250-es motorkerékpár eladó. Nagytevel, Kossuth u. 25. Érdeklődés: 16 órától.

IG frsz. Wartburg de Luxe újszerű állapotban eladó. Ugod, Petőfi u. 63. Érdeklődés: 14 órától.

VEGYES

Egy darab olajkályha eladó. Veszprém, Tolbuhin u. 23. Némethné.

szék, 1 asztal. ... la. Várpalota, Loncsos.

Goldman Sztár tv eladó. Egyévi jótállással. Érdeklődni egész nap Veszprém, Urkút u. 1/B.

Eladó egy darab táborikohó, villanymotorral. Üllő, satu, egyéb tűziszerszámok. 8460 Devecser, Achim köz 2. Biermanné.

Eladó 4 db E 7-es 36-os vb gerenda, 5 db E 7-es 30-as vb gerenda, 1 db cseh 75x200-as ajtó (jobbos) 1 db A 16-os áthidaló. Veszprém, Nagymező u. 2.

Antik bútorok, korabeli festmények eladók. Keszthely, Tanácsköztársaság útja 26.

A Dunántúli Cipőkereskedelmi Vállalat veszprémi lerakata értesíti a T. Vevőit, hogy 1975 július 15-től július 31-ig leltározás miatt az értékesítés szünetel.

Szekrénybe beépített 2 személyes heverő eladó. Érdeklődni egész nap: Veszprém, Felszabadulás u. 23. I. em. 4. ajtó.

Fehér Jersey hosszú menyasszonyi ruhámat kölcsönadom. „Kála" jeligére a veszprémi hirdetőbe.

Kitűnő szülőktől 8 hetes német juhász kiskutyák sporttársi áron eladók. Pákozdi Lajos, 8175 Balatonfűzfő, Mandula u. 4.

Eladó 1 db 2500-as Mekalor olajkályha, 1 db egyszemélyes bőrheverő. Cím: Ambrusné, Veszprém, Komarov u. 9/I. 16 óra után.

Lakásomon gépírást vállalok. Cím: Simon Zoltánné, Litér, Bajcsy-Zs. u. 35.

Sötét hálószoba bútor eladó. Érdeklődni lehet: Veszprém, Fejesvölgy u. 9. sz. 17 óra után.

Figyelem! Pápán szombaton, vasárnap 12. 13-án délután 2 órától területi lovasbajnokságot rendezünk.

Középiskolát végzett fiatalember állást keres továbbtanulási lehetőséggel. „Műszaki 129219" jeligére a soproni hirdetőbe.

HÁZASSÁG

43/174 magas, anyagilag jól szituált legényember házasság céljából megismerkedne házias, csendes, szolid, korban hozzáillő független hölggyel. Egy gyermek nem akadály. Fényképes levelek előnyben. Leveleket: „Orchidea" jeligére a Napló hirdetésfelvételéhez Ajkára kérem.

31 éves diplomás nő vagyok, keresem komolygondolkodású, vígkedélyű férfi ismeretségét 32—45 évesig, házasság céljából. Válaszokat „Megbecsülés 403210" jeligére a veszprémi hirdetőbe.

Állást keres? Itt talál!

Járási és Városi Földhivatal Veszprém, Vörösmarty tér 9. Érettségizett, katonai szolgálatot teljesített fiatalembereket keres, azonnali felvételre, földmérő munkakörbe. Továbbtanulás biztosított.

A Tejipari Sz. Sz. K. V. kihelyezése Veszprém, Mártírok u. 15. gyakorlattal rendelkező gépkocsivezetőket felvesz.

A Veszprém megyei Tanács Kórháza (Veszprém, Marx tér 8-9.) ...

VOLÁN 15. sz. Vállalat felvesz esztergályos, marós és lakatos szakmunkásokat. Jelentkezés: Veszprém, Pápai út 28. Ipari Osztály.

Az ajkai Városgazdálkodási Vállalat házkezelősége házfelügyelőket és 8 órás takarítónőt vesz fel. Lakást biztosítani nem tudunk. Fizetés megegyezés szerint.

Veszprém megyei Szikvíz és Üdítőitalipari Vállalat központjába felvesz esztergályos és géplakatos szakmunkást. Jelentkezés: Veszprém, Beloiannisz u. 7. szám alatt.

A „Bakony" Szolgáltatóipari Szövetkezet felvételt hirdet az alábbi munkakörök betöltésére: pénztáros, bérelszámoló, SZTK ügyintéző, gépíró. Jelentkezni lehet: Veszprém, Eötvös Károly u. 4. Munkaügyi Osztály.

A Veszprém megyei MÉK Vállalat felvesz a veszprémi kirendeltségére adminisztratív dolgozókat, gépkocsikísérőket, raktári segédmunkásokat, tartósítóüzemi dolgozókat. A vállalat központjába adminisztratív dolgozókat, bolti elszámoltatókat, Veszprém, Várpalota, Ajka térségébe boltvezetőket, helyetteseket, eladókat. Jelentkezni lehet Veszprém megyei MÉK Vállalat Veszprém, Tolbuhin utca 35. személyügyi osztály.

A Veszprém megyei Iparcikk Kereskedelmi Vállalat veszprémi központjába azonnali belépéssel keres könyvelőket, SZTK ügyintézőt, takarítónőket. Fizetés megállapodás szerint képzettség és gyakorlati időtől függően. Jelentkezés a vállalat személyzeti osztályán (Veszprém, Vörös hadsereg tér 21. sz.)

Csepel 450 D típusú gépkocsira gyakorlott gépkocsivezetőt keresünk. Jelentkezni lehet: Temetkezési és Kegyeleti Cikkeket Gyártó Vállalat Veszprém, Radnóti Miklós tér 2/a.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-725
B-26-92
1973 FEB 11

Népszava

Barabás Miklós festő- művész

ÉVFORDULÓK

Vasárnap

SZILÁRD LEO
magyar származású világhírű atomtudós, a chicagói egyetem biofizikai osztályának vezetője 75 esztendeje született.

BALASSA JÓZSEF
nyelvész-író, a magyar fonetika megalapítója, a hazai nyelvjárás-kutatás első módszeres művelője születésének 109. évfordulója.

Hétfő

BARABÁS MIKLÓS
kiváló festőművész, aki a reformkor és a szabadságharc majdnem minden híres emberét megfestette, 75 esztendeje halt meg.

RIDEG SÁNDOR
Kossuth-díjas író születésének 70. évfordulója.

MARCEL CACHIN,
a francia és a nemzetközi munkásmozgalom kiváló harcosa, a Francia Kommunista Párt egyik alapítója 15 esztendeje halt meg.

I. KANT,
a klasszikus német idealista filozófia nagy alakja halálának 169. évfordulója.

ordult, ezzel is jelez-
ogy a maga részéről be-
ejezte a témát. Így tehát
em tehetett mást, mint
ogy elengedje végre a
ultot, amelybe addig
simpaszkodott, és reszke-
eteg léptekkel megcéloz-
a az ajtót.

Amint azonban szeren-
sésen kisomfordált a bü-
ékocsiból, rögtön leszá-
arazta magát. Mert mi
fenének volt olyan gyá-
a? Miért kellett olyan
yorsan megfutamodnia?
Íiszen tapintatosan talán
neg lehetett volna ma-
yarázni a lánynak, hogy
éved, hogy neki esze
gában sincs nősülni.
Csak még egy üveg sört
zeretett volna kikunye-
álni tőle hitelbe.

Népszava

B-26-93

1973 MÁR 10

Barabás Miklós

1021

(Barabás Miklós rajza)

dala úgy szállt a n
s úgy gyújtott, mint

Nincs március Pet
idő és költő egybef
benne sűrűdött, be
mind, ami forralta
az ő szavára várt a
élesítette a kaszát,
abban a dicső márc
Ő jelentette a Haz

Nincs szabadság P
ő égette szívünkbe.
több a Szabadság.
ez a legszentebb n
Ő írta, vívta tollal.
s rátette ifjú életé
szabadságunk örök
Petőfi szíve a pecs

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG

BÉLYEGSOROZAT MAGYAR FESTŐK ALKOTÁSAIBÓL

1021 B-26-94

Békéscsabán rendezik az első Országos Képzőművészeti Bélyegkiállítást

A Magyar Posta december 9-én jelenteti meg az első olyan bélyegsorozatot, amelynek képeit magyar festőművészek alkotásaiból válogatták. A sorozat hét értékből áll: Barabás Miklós, Benczur Gyula és Munkácsy Mihály két-két festménye mellett a háromforintos záróérték Szinyei Merse Pál Lilaruhás nő című alkotását ábrázolja. Ugyancsak Szinyei Merse Pál világhírű képe, a Majális látható a tízforintos névértékű blokkon. Az új bélyegek vízjel nélküli papíron, több színű mélynyomással készültek.

Külön érdekessége az új bélyegsorozatnak, hogy a megjelenés napján, Békéscsabán — ahol Munkácsy Mihály fiatal éveit töltötte — a helyi múzeumban megnyílik az első Országos Képzőművészeti Bélyegkiállítás. A kiállításon emlékbélyegzővel ellátott elsőnapi borítékokat és emléklapokat is vásárolhatnak a gyűjtők.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1966 DEC 8.

az igény,
feltételek-
vásárlását.
ógrád me-
érthető,
megyeiek
ak el tűz-
s inkább,
nagy szá-
ettel szük-
engedély.
helyet kap
mennyi a
engedélye.

risan?

ekben sok
ja fordult
panasszal,
kapni Lac-
ésű cse-
liába jár-
zertárakat,
ó választ

az Egye-
és Táp-
az oka,
tápszer ki-

neti gyár-
voltak —

ból nem tud
mennyisége
Emiatt akac
— Mikorr
lesz elegend
— A gyá
rendes üt
A pillanatn
kielégítésén
matban van a
töltése, a tartal

Az asz
pedagógus

„Községünkben
vel ezelőtt kezdte egy 12 lakásos pedagógusház építéséhez — írják az aszódi Petőfi Sándor Gimnázium tanárai. — *Nagy örömmel fogadtuk az elhatározást, de akkor még nem gondoltuk, hogy ennek sok kellemetlenség, vég nélküli huzavona lesz a következménye. Az építkezés nagyon lassan megy, s állítólag csak jövő nyárra készül el a ház. Szeretnénk tudni, igaz-e ez a híresztelés."*

eg.
nem-
a mun-
agát. Nagy
és társadalmi összefogás eredménye, hogy ennyire is haladtunk az építkezéssel.

— S mikorra készül el a ház?

— Ma már csaknem teljesen kész az épület. Egy-két héten belül beköltözhetnek a kijelölt pedagóguscsaládok. Reméljük, ezek utan tisztázódtak a félreértések, világossá vált, miért húzódott el a pedagógusház felépítése.

Perge Irén

LITERES VILLANYBOYLER, ideális konyhai
helegvíz-tároló — ára: 1100,— Ft

EDILUX tölthető, akkumulátoros zseblámpa
modern, könnyű kivitelben — ára: 170,— Ft

ásárolhatók a szaküzletekben és áruházakban!

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Barabás Miklós
BÉKÉS MEGYEI
NÉPÚJSÁG
1990 DEC 1

1021 B-26-95

Vasárnap

Megnyílt az Országos Képzőművészeti Bélyegkiállítás Békéscsabán

Hosszú sorokban várakoztak a bélyeggyűjtők a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum előtt pénteken délután, hogy bejussanak az országos bélyegkiállításra. *Hazánkban első ízben adtak ki képzőművészeti tárgyú bélyegsorozatot,* s az ebből az alkalomból rendezett kiállításon az érdeklődők megtekinthették a világ legkülönbözőbb országainak, a klasszikus és modern képzőművészet számtalan alkotását megörökítő bélyegeit. A megnyitón részt vett *Zalai György,* a megyei pártbizottság titkára, *Such János,* a városi pártbizottság első titkára, *Uhljár Mihály,* a városi tanács vb-elnöke, *Kendra János,* a Hazafias Népfront békéscsabai bizottságának titkára, valamint több közéleti személyiség, kulturális életünk képviselői. A helyszínen működő postahivatalban a bélyeggyűjtők nagy örömére a *Barabás Miklós, Benczur Gyula, Munkácsy Mihály és Szinyei Merse Pál* műveit ábrázoló bélyegeket a kiállítás alkalmára készült első napi bélyegzővel látták el.

Babák György tanácselnök-helyettes megnyitó szavai után dr. Steiner László, a MABÉOSZ főtitkára ünnepi beszédet mond.

Már a déli órákban gyülekeztek az érdeklődők, de a sorok hossza estig sem csökkent.

Az ifjúsági klubok létrehozó a kollégiumi neve

Szerdán délelőtt Békéscsabán a szlovák kollégiumban hatvan kollégiumi, illetve diákotthoni igazgató és nevelő ült össze a megye 26 intézményéből. Részt vettek a baráti találkozón az iparitanuló-iskolák kollégiumának vezetői és nevelő tanárai is. Az 1966/67-es tanév második nevelési továbbképzésen az egyéni tanuláson kívüli idő helyes felhasználásának módszereit vitatták meg a nevelők.

Először a békéscsabai Kulich Gyula leánykollégium nevelőjének, Fábián Dorottyának tanulmány jellegű beszámolója hangzott el. Hangsúlyozta a tanulók személyisége megismerésének fontosságát, ismertette a tanulók egyéni bánásmódjának modern pedagógiai módszereit. Aradczky Pálné, a gyulai leánykollégium igazgatónője az állami gondozásban levő diákotthoni tanulók iránti fokozott gondoskodás fontosságáról beszélt hozzászólásában.

Ezután Fóti Ferenc, az orosházi fiúkollégium igazgatója a továbbképzés fő témájáról vitaindító előadást tartott. Azokról a környezeti hatásokról beszélt, amelyek a tanulókat szabad idejükben érik. Sok évi nevelői tapasztala-

Fóti Ferenc igazgató vitaindító előadását mondja.

A Jókai Színház Vietnamért

A Békés megyei Jókai Színház kedden, december 13-án este újból Rozov: A bohóc című színművét mutatja be. A színház tagjai elhatározták, hogy a keddi előadás teljes bevételét felajánlják a hős vietnami nép megsegítésére, ugyanakkor a darab szereplői, a műszakiak, a nézőtéri dolgozók is lemondtak a kedd esti előadás után járó díjazásaikról.

A Hazafias Népfront városi bizottsága az előadás jegyeinek elhelyezésével segíti a színház dolgozóinak kezdeményezését, a vállalás teljesítését.

Megvételre felajánljuk
jó állapotban levő
Warszawa

Megalakult a negyedik mezőgazdasági szakkör a mezőkovácsházi járásban

Teklesz János, a Hazafias Népfront mezőkovácsházi járási bizottságának titkára tá-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Pest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Barabás Miklós

IFJÚ
KOMMUNISTA

1961 MÁR 3
1021 B-26-96

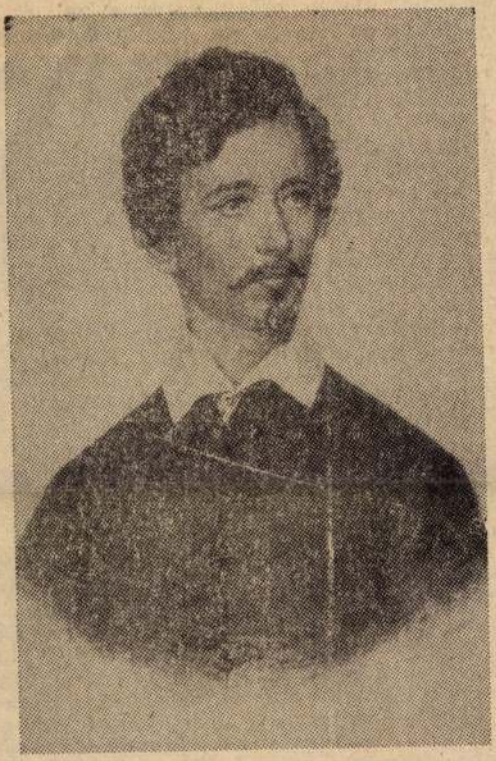

BARABÁS MIKLÓS FESTMÉNYE

inkább azt
ségeinek, a
sára, több
Az objektí
javakat, a
nyegi erők'
fejlődését j
élmények, szokások, tulajdonságok, ismeretek, tapasztalatok, pszichikai alkat stb. mind, mind a szubjektív kultúra fogalom körébe tartoznak.) Hogy a szubjektív kultúra hogyan, milyen mértékben, arányokban fejlődik, nagymértékben *függ* a művelődéstől, a hagyományozódás gazdag lehetőségeitől. E felosztás ellenére is *a kultúrát egységes egésznek kell tekintenünk*, mert ugyanannak a folyamatnak eredményeként létrejövő jelenségek *két oldaláról van szó*. A szubjektív és objektív kultúrát metafizikusan elkülönítő szemlélet, félrevezető, elválaszt valamit, ami végeredményben egységes.

A kultúra anyagi és szellemi javai felhasználásának *elveit, gyakorlatát, metodikáját*, valamint e folyamat szervezeti formáit a sokoldalúan fejlett, alkotó egyéniség kialakítása érdekében *nevezzük művelődésnek*. A művelődés lényege a szubjektív kultúra kibontakoztatása az adott társadalom műveltség ideáljának megfelelően úgy, hogy eredményeként az objektív kultúra is gazdagodjék. A művelődés ezért irányított, tervszerű tevékenység, nemcsak elsajátítás, az egyéniség harmonikus fejlődése érdekében, hanem a társadalomban betöltendő alkotó szerepre való *nevelés* is. A kultúraterjesztés társadalmilag meghatározott célkitűzések jegyében folyik, *az egyén és közösség viszonyának formálódó egységére építve*. Így a művelődés kétoldalú folyamat, miként a munka is. Az ember nemcsak elsajátít, hanem a műveltséganyag gazdagítására is törekszik. A műveltségnek ez a dinamizmusa újólag arra figyelmeztet, hogy *az ember elsősorban tevékenységeiben formálható, nevelhető.*

A művelődés rendszerint legszervezettebb formája a hagyományozódásnak. Az oktató-nevelő munkával, az intézményesített köznevelással kezdődik, a

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
BUDAPEST, VII., LENIN-KÖRÚT 9—11
TELEFON: 227-651, 221-285

B-26-97
KIS UJSÁG, BUDAPEST

1952 JUL 13
Barabás Miklós.

276

KÉT KIÁLLÍTÁS

A magyar portré-művészet története az Ernst-múzeumban

Az Ernst-múzeum azzal a céllal rendezte arckép-kiállítását, hogy bemutassa a magyar arcképfestés haladó hagyományait és napjaink portréművészetének helyzetét.

A multból kevés kivétellel majdnem csupa olyan művet válogattak ki jó érzékkel, amely tükrözi a modell belső életét, rámutat az ábrázolt egyéni, jellembeli sajátságaira, sőt — ami a jövő, szocialista szemléletű portréművészet hivatása — a nagy alkotók kiállított művei *nem egyszer éreztetik modelljük társadalmi helyzetének a jellemet befolyásoló vagy éppen meghatározó körülményeit.* A haladó hagyományok kezdeti időszakát szemléltető képsorozat élérol hiányzik *Mányoki Ádám* önarcképe, mely pedig bizonyítja a magyar realista törekvések mély gyökereit. A reformkor arcképfestészetének sorát méltán *Barabás Miklós* nyitja meg nyugtalan, kétségeket tükröző tekintetű Széchenyi-portréjával. Szerintünk ez egyetlen alkotása nem tájékoztat egymagában úttörő, sokoldalú és rendkívül gazdag arcképfestészetéről. *Györgyi Alajos* Bezerédj István-portréja, *Markó Károly* és *Brocky Károly* önarcképrajzai mellől hiányzik főleg *Borsos József*, de *Kovács Mihály, Molnár József, Weber Henrik* egy-egy tanulságos portréműve is, amit pedig kölcsönvehettek volna közgyüjteményeinkből.

Sokkal gazdagabb a századforduló körüli évtizedek arcképfestészetének anyaga, különösen, ha egybefogjuk az olajképeket a grafikai művekkel. *Munkácsy Mihály* nagy művésztársáról, *Paál Lászlóról* festett szokatlan beállítású arcképe egyaránt tanulmány a jellemábrázolásra, az egészségi állapot és a belső élet tükrözésének, valamint az egyszerű művészi eszközök alkalmazásának lenyügöző mesterségbeli tudására. *Szinyei-Merse Pál* önarcképe és gyermek-arcképe, valamint *Madarász Viktor, Székely Bertalan* és *Gyárfás Jenő* egy-egy portréremeke hasonlóan példaadó alkotás.

A multban a portré műfaja kényszerítette legtöbbször — természetesen inkább a középszerű művészt — alkalmazkodásra, megalkuvásra, mert a festőnek anyagi helyzete kiszolgáltatottságában, a megrendelő kényétől, szeszélyétől függve, »idealizálnia« kellett modelljét. Az igazi művész arckép-alkotása ugyanis a valóságot ábrázolva, gyakran *leleplező* hatást keltett. Példa erre a kiállításon *Fényes Adolfnak* Kohner Adolfról festett arcképe, amely a tőkehalmozó bankárt hatalmi tudatában, mindent lekicsinylő gúnyos mosolyával és egész jellemzésével, mint a kor pénzarisztokráciájának visszataszító típusát testesítette meg. Mivel az igazi művész nem csupán modell-ülés alapján dolgozott, hanem különféle lelkiállapotban, élethelyzetben tanulmányozta modelljét, *a legtöbb példaadó portréalkotás olyan mű, amelyet nagy művészeink önmagukról, rokonaikról, barátaikról — saját gyönyörűségükre vagy tanulmányi céllal festettek.* A sok kiváló önarckép és portré közül elég, ha csupán *Deák-Ebner Lajos, Koszta József, Réti István, Kernstok Károly, Mednyánszky László, Ferenczy Károly, valamint Csók István, Rudnay Gyula, Glatz Oszkár* remekeit említjük meg.

A dolgozók most ismerik meg *Pór Bertalan* régibb eredetű, karakterisztikus arcképeit, kár, hogy újabb művei közül egyedül Sztálin-portréján látjuk viszont e nagy képességeit. Napjaink művészei a kedvező körülmények közt sem találtak rá a helyes útra, ezért nem sikerülnek a Kossuth-díjasok és kiváló munkások ábrázolásai. *Paál Albert* nyomdásza talán az egyetlen helyes ábrázolás, mert nem mesterkélt háttéri környezetrajzzal, hanem valósággal gépével egybeolvadva, jeleníti modelljét. *Mórinyi Ödön* azonban ahelyett, hogy hegedűhangverseny-mozzanatában festette volna Zathureczky Edét, romantikus, csapongó külsőségekkel, színpadias »kiállásban« ábrázolta. *Fáy Győző Női arckép*-én a fiatal leányt csupán szépségének túlzott hangsúlyozásával hozza elénk, de a »kiváló munkás«-ból semmit sem éreztet. Az önarcképek közül *Miháltz Pál, Czumpf Imre* és *Iván Szilárd* műveit emeljük ki.

A *portré-szobrászat* alig mutat valamit a haladó hagyományokból. Szobrászaink azonban e téren is jóval megelőzték festőinket. Bizonyság erre *Kisfaludy-Stróbl Zsigmond, Medgyessy Ferenc, Pátzay Pál, Ferenczy Béni*, továbbá *Megyeri Barna, Palotai Gyula, Boldogfai Farkas Sándor, Petri Lajos, Kunvári Lilla*, a legfiatalabbak közül *Vigh Tamás, Setét Júlia* és *Turcsányi Árpád.*

A jelentőségében nem mindennapi kiállítás hatalmas anyagot zsúfolt termeibe. Bár arányaiban, időrendjében nem ad minden tekintetben jellemző és átfogó képet portréművészetünk fejlődéséről, — *kezdeményező, a műfaj kérdéseit, jövő céljait időszerűsítő jellege folytán méltán megérdemli a széleskörű érdeklődést* és nyilván termékenyítő hatással segíti elő képzőművészetünk e fontos ágának fejlődését.

Mednyánszky László-emlékkiállítás a Fővárosi Képtárban

A Fővárosi Képtár festészetünk haladó hagyományait feltáró kiállítássorozatában *Mednyánszky László*-emlékkiállítást rendezett abból az alkalomból, hogy születésének az idén volt 100. évfordulója. Modern képzőművészetünk e nagy festő-egyénisége valóban megérdemli, hogy festészeti és világszemléleti tekintetben egyaránt tanulmányozzuk életművét. Művészetének haladó szelleme két tárgykörben nyilvánult meg. Tájképei példák arra, hogy miként mutassa meg a művész *hazánk vidékeinek szépségét, tájainak jellegzetességét.* Ilyenek a kiállításon »*Balatoni táj*«-a, erdőképei, mocsaras tájai. *Az elesett és kizsákmányolt emberek ábrázolásai pedig megrendítően leplezik le az uralkodó osztályok áldozatainak nyomorban vergődő életét.*

München után Párizsban fejlesztette tehetségét. Huszonöt éves, amikor a francia fővárosban feltűnik egy tájképével. Hamarosan hazatér, hogy felvidéki hegyeket, erdőket, majd alföldi vízparti, mocsaras tájakat vigyen vászonra. Sokat kóborol a világban, de legalább annyit bolyong idehaza, többször dolgozik Szolnokon is. A francia természetfestés barbizoni mesterei, a napfényes szabadlevegőn-festés »pleinair«-úttörői ösztönözték elsőnek a természet *valóhű festésének* módjára. A színek párán, ködön át csillogó elmosódottságában mintegy szín-pillanatképeket megragadó francia impresszionisták nagyjai pedig a fény, világítási és légköri hatások változatosságának megfigyelésére tanították. Mednyánszky Lászlót azonban egyéniségének eredetisége megmentette attól, hogy bármily irányzat útvesztőjébe tévedjen. Ha fel is lelhetők az említett elemek főleg a század utolsó éveiben alkotott tájképein, festői módja — tagadhatatlan líraiságán és hangulatosságán keresztül — *mindjobban a valóságfestés egyénien realista stílusának kialakítása felé érlelődik.* (Tájkép, Tiszai halászat, Mocsaras táj, Vízparti ház, Folyópart fákkal.)

A Szépművészeti Múzeum és a Fővárosi Képtár Mednyánszky-képeit sem láthatjuk mind rendkívül nagyarányú munkásságából a kiállításon, viszont magántulajdonban rejtezett sok festményt ismerhetünk meg művészetének mindkét tárgykörből. Mivel képeit évszámmal jobbára nem jelezte, inkább csak a stílusváltozásait jellemző más-más képek festői előadásából következtethetünk alkotási idejükre. Fejlődési útszakaszokat jelöl így a fénylő-fekete »Fontainebleaui erdőrészlet«, a szürkében derengő szélmalmos, vízparti »Tájkép«-e, a »Folyópart fákkal«, vagy a világos, élénk színekkel festett »Táj a Magas Tátrában«, »Tátrai táj«.

Kutatás tárgya még Mednyánszky életművében a *társadalombírálat* és az, hogy mennyiben váltotta ki demokratizmusát embersége és igazságérzete, mennyiben az uralkodó osztályokkal szembehelyezkedő magatartása. Bizonyára hatott rá apjának, rokonságának 1848-as szabadságharcos küzdelme és *László* nagybátyjának pozsonyi vértanúsága. Kétségtelen, hogy külföldi és hazai bolyongásaiban *együttérzése a nyomorgók közé vonzotta*, keresetét, jövedelmét nagyrészt elosztogatta köztük. Ha megfigyeljük az elesettekről és kizsákmányoltakról festett emberábrázolásait, meggyőződhetünk arról, hogy nem a külsőségek szokatlanságának és furcsaságainak jellegzetessége ihlette csupán ecsetét. Alakjainak arca *típustanulmány*, melyben *jellemábrázoló módon tükrözte osztályhelyzetüket, ösztönös szemléletüket a világgal szemben.* (Ajtóban álló, Alvó munkás, A Práterben, Csavargó, Parasztlegény.) Némiképpen regényes színezetű, de valódi realista ábrázolások e művei, amikhez az első ösztönzést nyilván Munkácsy adta Mednyánszkynak. (Koldusasszony, Favágó az erdőben.) Az élet valósága ihlette és mind tudatosabban alkalmazta a társadalombírálatot alkotásaiban. Késői korában a valóságkifejező stílusában, eredeti és drámai színhatásokban megújhodó *háborús festészete* is ezt bizonyítja, mert szándékosan, kritikai célzattal *a háborúban szenvedő mindenfajta dolgozók megrendítő sorsát örökítette meg.* (Szerbiában, Halott orosz katona, Hadifoglyok, Pihenő katonák, Sebesült.) Harctéri festményeivel politikai tekintetben is a jelenbe nő Mednyánszky mélységesen emberi egyénisége és életműve, haladó hagyományként adva példát arra, hogy a festő miként szolgálhatja a művészet magasrendű eszközeivel a békeküzdelmet.

Tamás Ernő

J G

tak, igazolták a tanuk tömegei. Aztán beszéltek az orvosszakértők, kemény szavakkal az ügyész és az utolsó szó jogán a vádlottak. Aztán elhangzott az ítélet: halál.

Móricz Zsigmond azt írta akkor riportjaiban, hogy nem a vádlottak padján ülők érdemlik a halált, hanem az egész társadalmi rendszer, az uralkodó osztály. A vádlottak padján lenne a helye a rendszert megtestesítő főszolgabírónak, főispánnak, községi jegyzőknek, akik odajuttatták a falut, hogy egyesek elvesztették emberméltóságukat, gyilkoltak a »szerzésért«.

Az ügyész azonban a paragrafusokba kapaszkodó vádbeszédében, a tanácselnök a rideg ítélethirdetésben, a védők a sablonos enyhítésért könyörgő szavakban, majd a kivégző udvaron a börtönlelkész a biblia igéinek mormolásában nem vette észre: gonosz volt az élet és a kor, amely ilyen hitvánnyá tudott tenni egyeseket.

52

rek szomorú szenzációján át ismerte meg az ország...

Tiszakécske

is ehhez a tájhoz tartozik. Régen Okécskének és Ujkécskének hívták, a felszabadulás után egyesült.

Most folyik a harc kint a határban az új kenyérért. De milyen más, mint a régi. Diadalmas, vidám, örömmel, munkakedvvel teli. A környező nagy állami gazdaságokban és két termelőcsoportban is bőséges keresetre, munkalehetőségre talált mindenki. A régi teleken, mikor már elfogyott az előző nyárról maradt kis kenyérnek való, vállukra dobott fejszével a távoli erdők felé indultak.

Az elmúlt esztendőkben itt találtak munkalehetőséget a faluban, a falu környékén, s most, amikor az új kenyeret takarítják be, már alig gondolnak a régi kenyértelenségre.

A próbacséplések eredménye őszi árpából 14—16 mázsa, búzából 12 és fél. Többfelé búg már a cséplőgép, sejtelmes porfelhő takarja, melyen átvág a nap kemény nyári sugara. Ha erősebb szél támad, elhúzza a porfüggönyt, amely ilyenkor gyorsan tovaoszlik a fák felett. Két oldalról rakták meg az asztagot, itt is az országszerte oly eredménnyel bevált gyorscséplési módszerrel végzik a munkát. A *Bredjuk*-féle gyorscséplési módszer még a legrégibb típusú cséplőgépnek is megkétszerezi napi teljesítményét. S a gyors cséplést gyors beadás követi.

— Meg se várjuk a negyvennyolc órát — mondja Simor István.

Az új begyűjtési törvény 48 órát ír elő a beadásra, de a cséplőgéptől már munka közben a földművesszövetkezet raktárai felé indulnak a szekerek. A begyűjtés most lezárult első féléve jó eredményt mutatott megyeszerte és ezen az eredményen most a gabonabegyűjtéssel még javítani akarnak. Hiszen már nemcsak virtusról, falvak, járások közötti elsőbbségről van szó, hanem az új kenyérről, az egész

Tizezer kilométer a béke szolgálatában

Mihályfi Ernő gazdagon illusztrált, értékes könyvben számolt be a béketábor országaiban 1951-ben tett utazásairól. Művéből adjuk az itt következő érdekes részleteket.

Repülőtér a Gobi-sivatagban

A repülőtér minden »építménye« két kerek sátor, egy földalatti raktár és egy deszkakarám, amely egy egyszemélyes kis — nyilván közigazgatási célokat szolgáló — repülőgépet őriz attól, hogy elfújja a szél.

Kirakják a postát, filmtekercseket hozott a repülőgép a közelben levő település mozija számára.

Tevék és tevecsikók legelnek szanaszét, amikor fölszállunk, a repülőgép alatt riadtan szétszaladnak.

Egy mongol asszony, aki idáig talán tevekaravánnal érkezett, kisbabájával felszáll a repülőgépre és velünk jön Kínába. A levegőben legelőször is megszoptatja a pici mongolt.

Kína közel van

Repülőgépen négy napig tart az út Budapesttől Pekingig.

Kína közel van és nem idegen. Nincs messze földrajzilag sem, felöltőt és kalapot sem kell venni, úgy lehet odarepülni menetrend szerint pontosan közlekedő gépeken. És egészen közel van hozzánk politikailag népe felszabadult életével, céljaival, törekvéseivel, bámulatos eredményeivel; mindkét nép a Szovjetunió vezette hatalmas béketábor tagja s mindkettő a Szovjetunió őszinte, baráti segítségét élvezi.

A kínai nép vezetői

Három évtized kemény forradalmi harcának tapasztalatai állnak a kínai nép vezetői mögött, ez tökéletesítette amúgyis kiváló szervező képességüket is. Szerénységük és áldozatkészségük példamutatás az egész nép számára. Minden kínai tudja, hogy akik ma az ország élén állnak, milyen nélkülözések és szenvedések között éltek a harcosok élén évtizedeken át. Barlangokban, erdőkben laktak, lerongyolódva és mezítláb meneteltek, együtt álltak a szenvedéseket és *így győztek forradalmár seregeikkel.*

Legyőzték az éhséget

Acheson amerikai külügyminiszter 1950 elején azt írta, hogy »az első probléma, amellyel minden kínai kormánynak szembe kell néznie, az, hogy enni adjon a lakosságnak. Idáig ez egy kormánynak sem sikerült.«

1950 volt az első esztendő Kína történetében, amikor nem volt éhinség.

Kína éhező országból, ahová még három évvel ezelőtt is külföldről hozták a rizst, *ma már gabonát exportáló ország lett;* a mult esztendőben *már Kína küldött rizst az éhező indiai népnek.*

Földreform és leszámolás a banditizmussal

Az 1951-es esztendő a földreform majdnem teljes befejezésén kívül a leszámolás éve volt a banditizmus maradványaival, a földesurakkal és bérenceikkel, fegyveres testőreikkel, akik felhasználva egyes vidékeken a nép jóhiszeműségét, megpróbálták kijátszani a földreform intézkedéseit.

veres banditizmussal 1951 első felében véglegesen leszámolt a kínai nép.

A kínai paraszt inge

Vagy húsz évvel ezelőtt az egyik világválsághullám idején egy amerikai közgazdász azt mondta, hogy *a világ textilválságát* meg lehetne oldani, ha a kínai paraszt *egy ujjnyival meghosszabbítaná* az ingét.

A kínai paraszt most *új inget vett.* De nem a textilmágnások millióit szaporítva. *Szinte elképzelhetetlen elnyomatás mélységéből felemelkedve, megkezdte szabad, emberi életét és elfoglalta helyét a világ sorsának irányítói között is.*

A nők felszabadítása

A nagy szabadságharc meghozta a kínai nők teljes egyenjogúságát. A házassági törvény első paragrafusa eltörli a feudális házassági rendszert, a férfinak a nő fölötti felsőbbségét és uralmát. Az új demokratikus házassági rendszer a házasfelek kölcsönös, szabad választásán, az egynejűségen, a két nem egyenlő jogain s a nők és gyermekek érdekeinek védelmén alapul. Tilos a bigámia, az ágyasság, a gyermekházasság, semmisek az özvegyek újra férjhezmenetelét eddig súlyosan tiltó szokások és tilos a nőket pénzért vagy ajándékokért feleségül vásárolni.

A földreform első esztendejében több mint hatvanmillió nő kapott földet. Az iskolák megteltek diáklányokkal. Az iparban, a társadalmi és politikai életben szintén elfoglalták megfelelő helyüket a kínai nők.

A pekingi ócskapiacon

Egymás mellett sorakozó bódékban szokatlan áruk tűnnek fel: zöldes színű katonai felszerelési tárgyak, tábori hálózsák, katonaruha, köpeny, zöld dobozokban konzervek, tejporok, katonacsizma, katonabakancs, katonakesztyű, tábori csomagolású fogkrém és ugyancsak zöld dobozban lábizzadás elleni por. Valamennyin rajta van a jelzés. »*U. S. Army.*« Az amerikai hadsereg felszerelési cikkei, amelyek Csang Kaj Sek megvert seregén keresztül *idekerültek a pekingi ócskapiacra.*

A kínai felszabadító néphadsereg első felszerelését és fegyverzetét a megvert ellenségtől szerezte.

Papírtigris

Papírtigris a szatíra nyelvén *Amerika neve,* ebben benne van a gyűlölet és megvetés, benne van *a győzelem bizonyossága,* benne van a saját nagyobb erejük érzése, a nép erejének, a Szovjetunió vezette békebátor erejének a tudata. Benne van *a legyőzött ellenség* iránti érzés, hiszen a kínai nép egyszer már győzelmet aratott az amerikai agresszorok fölött, amikor Csang Kaj Seknek hívták őket és *diadalmasan ellenáll nekik ma, amikor délkoreaiaknak vagy ENSZ-nek nevezik magukat...* A papírtigris elnevezés *Mao Ce Tungtól* származik, aki azt mondta az amerikai terroristákról: »*Ezek papírtigrisek. Ijesztő a külsejük, de szétáznak, ha megered az eső.*«

Béke és győzelem

Kuo Mo Zso verse Kína magyar vendégeinek üdvözlésére:

Köröznek fejünk fölött a vércsék
és a keselyűk,
Vijjoghatnak vadul — mi a békét
megvédjük ellenük.
Zászlónk lobog — nem rettenünk meg
akárki is fenyeget,
Győztes dalunk betölti lent a földet
s fent a kék eget.

faluból

gyorsan arat és csépel, hanem jól is. Néztük utána a tarlót, nem lehetett ott szemet találni. A gép az ilyen nagy termelőszövetkezetekben tovább segíti az embert. Alig ment le egy nagy tábláról a kombájn, máris jöttek a traktorok a tárcsákkal és az ekékkel. Néhány órát állott csak a föld tarlóban és estére már a másodvetés rögeiben pihent a silókukorica, köles és másféle takarmány. A gépek munkáját aki a saját szemével nem látta, talán nem is tudja elhinni, mit jelent az. Éppen ezért érdemes most — ha az idő engedi — megnézni a termelőcsoportok földjét, ahol már sokfelé látunk kombájnt, de mindenütt találkozunk legalább is kévekötő-aratógéppel.

A gépek segítsége felbecsülhetetlen, főleg most, az aratásnál. Így lehet legjobban segíteni a szemveszteség nélküli betakarítást. Ezek a hatalmas gépek azonban a kis egyéni gazdaságokban nem sokat érnek. Csak nagy területen, nagy táblákban tudnak dolgozni. A közös gazdálkodásnak itt is megvan a roppant nagy előnye, többet tud segíteni a gép és csak ott tud igazán segíteni az embereken.

Fekete Sándor Székesfehérvár

Barabás Miklós

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1967 APR 22

ÚJ SZÓ

B-26-92

1021

Új magyar festménysor

A Magyar Posta rövidesen újabb festménysorral örvendezteti meg a gyűjtőket. Ez a sor is, mint az első, hét bélyegből áll. Az egyes bélyegeken Barabás Miklós Liszt Ferenc, Lányi Sámuel Önarckép, Borsos József Női képmás bársony mentében, valamint a Nemzetőr című művét, Szinyei Merse Pál Szerelmes pár, Györgyi Alajos Deák Szidónia arcképe, Benczúr Gyula XV. Lajos és Mme Dubarry című alkotását, a blokkon Orlai-Petrics Soma Milton című festményét örökítik meg.

TR
(I), T
kc
Sz

SP

● **hogy**
levízió első esti színes sportközvetítését a Rennes pályáról adják.

● **Április 26-án a Népstadionban megismétlik a Magyar Népköztársaság Kupa döntőjét,** amelyben a Ferencváros és a Győri ETO

B-26-99

1021

Barabás Miklós

1975.II.14. 20,15 N. Petőfi /11/

Uj könyvek

- A könyvkiadók és könyvterjesztők tájékoztatója.

- B. Supka Magdolna: Életképek a Magyar Nemzeti Galériában.

- Magyarországon a nemzeti festészet viszonylag későn, csak a XIX. század elején alakult ki. A kötet összeállitója a Magyar Nemzeti Galéria gyüjteményeiből a legjellegzetesebb, legszebbb képeket mutatja be. Többek között Barabás Miklós Munkácsy Mihály, Szinnyei Merse Pál, Gulácsy Lajos és Aba Novák Vilmos müveit. A tanulmányt 36 festmény szines reprodukciója illusztrálja.

B-26-100

Barabás Miklós pesti karrierje

Oly módon, minőt mindannyian kívánhatunk magunknak, népes családja és barátai, sőt az egész ország szeretetétől övezve búcsúzott el e világtól száz esztendővel ezelőtt a nemzet első piktora, Barabás Miklós. A reformkori Pest a nagyok közé emelte, a századforduló Budapestje nem feledkezett meg tisztelni őt.

„Barabás Miklós 1835. november 8-án telepedett meg Pesten, éppen abban az időpontban, amikor a forrongó fővárosban úgyszólván minden magyar sóvárogva várt egy jeles hazai festőtehetséget" – írta Hoffmann Edith, a művész jelentős biográfusa.

Pedig az ekkor már neves fiatal erdélyi festő csak véletlenül maradt Pesten. Miután Pécelen megfestette Ráday Gedeonné arcképét, tovább akart állni Kolozsvárra, ám útitársa, Barra Gábor litográfus akkorra már más útitársakkal kötelezte el magát, s tekintve, hogy akkortájt még nem volt tanácsos a Pest–Kolozsvár útra egyedül vállalkozni, elhatározta, hogy a telet Pesten tölti. Annak ellenére, hogy – mint visszaemlékezéseiben írja – „nem tudtam megbarátkozni a gondolattal, hogy olyan városban telepedjem meg, ahol senkit sem ismerek".

A kapcsolati tőke ugyanis létfeltétele volt a korszak festőinek. A művész ekkor még nem a modern értelemben vett alkotóművész, a közember felett álló öntörvényű zseni, hanem mesterember, iparos, akitől a megrendelő szakszerű dekorációt, élethű portrét várt. Az ügyfélkör fenntartásáért pedig meg kellett küzdeni. Erről tanúskodik egy korábbi forrás is: tizennyolc éves korában az Erdélyi Híradó kétkolumnás cikket közölt az ifjú tehetségről: „A N. Enyedi ref. Ns. Kollegyomban tanúlt Nemes Ifjú Márkusfalvi Barabás Miklós, minekutána magát, egyéb tudományok mellett, a Szép-Irás, Rajzolás és különösen a Miniatur vagy Creonnalvaló portraitirozás mesterségében szépen kimívelte, kegyes pártfogoltatását a hazafiság és szolgálattja valóságos betse tekintetéből, annyival inkább reményli mert a haszon-keresés, tzéljától távol lévén, többet igérni annál, a minek megfelelhetne nem tulajdona. Környületesebben lehet felőlle tudakozódni a Hiradó kiadójánál." Kevés kétség férhet hozzá, hogy fizetett hirdetésről van szó, a fiatal festő – elfogadott szokásként – valószínűleg rajzzal ellentételezte a szerkesztő szívességét.

„Pesten azonnal hónapos szállás után néztem és kaptam is megfelelő lakást a Nákó-házban, a mostani lánczhíddal szemközti épületben." A Fel-Duna soron, a mai Gresham-palota helyén, a Szarka és Mázsa utca között nagyszentmiklósi Nákó János építette fel ezt a nevezetes kétemeletes bérházat a harmincas évek elején, nem sokkal Barabás Pestre érkezése előtt. A ház 1903-as lebontásáig több lakójával is beírta magát a főváros művelődéstörténetébe. Többek között itt rendezte be fotóműtermét Marastoni Jakab olasz festő, a magyar fotográfia egyik úttörője, Barabás fő riválisa; a hetvenes években pedig itt kapott helyet a Földművelésügyi Minisztérium. Barabás egy Müller nevű szász tudósnál bérelt lakást, sorsa jobbra fordulását remélve.

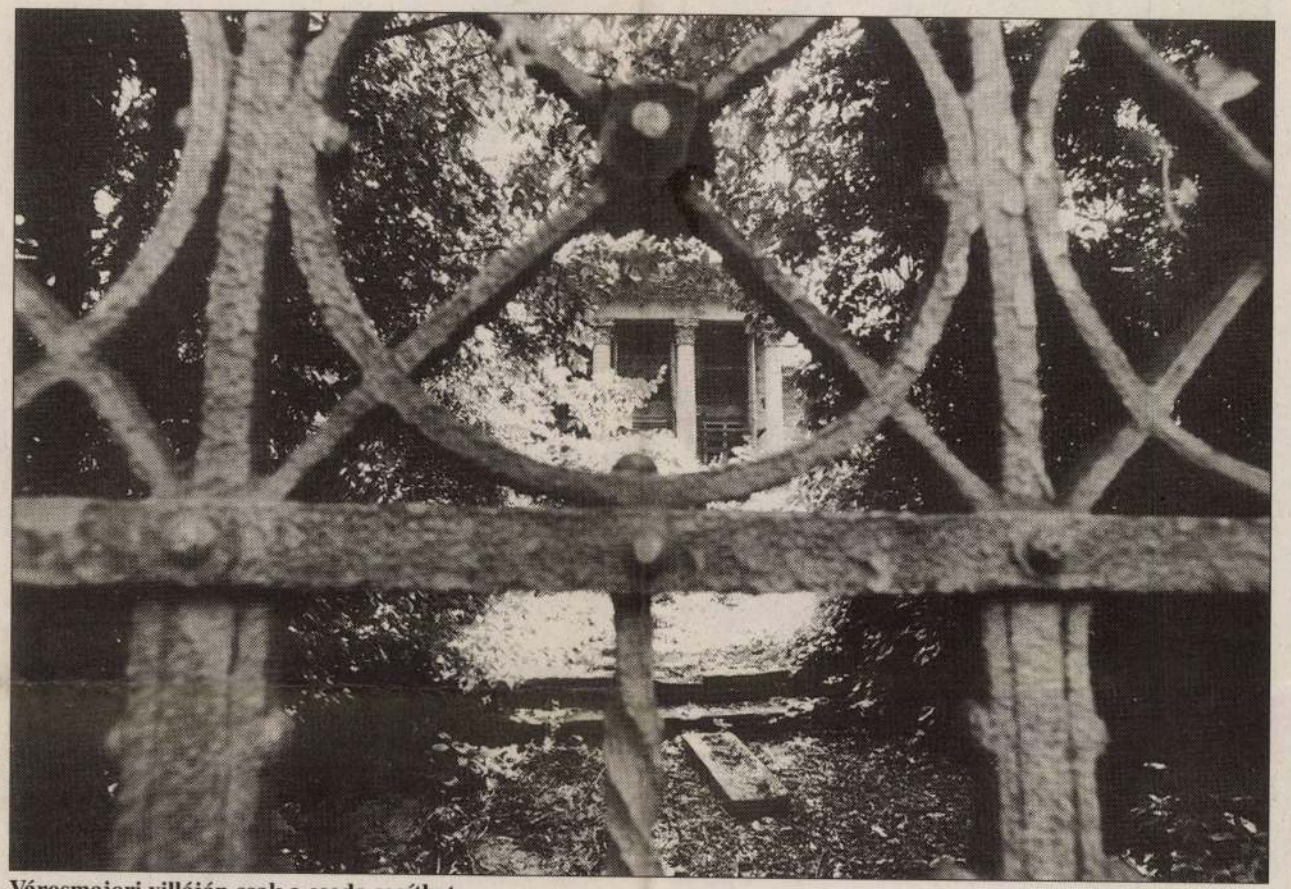

Városmajori villáján csak a csoda segíthet

VELLEDITS ÉVA FELVÉTELE

„Múltak a napok s deczember 5-én már csak egy ezüst huszasom volt, meg 10-12 rézkrajczárom. Elkezdtem hát számítgatni, hogy ha én ma még vacsorálok, holnap reggel kávézom, nem marad pénzem a póstát kifizetni." Miután átmeneti pénzzavarán az otthonról érkező utalvány kisegítette, hozzálátott az olyannyira nélkülözhetetlen kapcsolatok kiépítéséhez. S ehhez nagyon értett. Néhány hét után már Vörösmarty arcképét festette, januárban Széchenyivel vacsorázott, aki hamarosan a Bihar vármegye által kért portréjára a fiatal festőt ajánlotta. Őt „ajánlhatom, ha nem is egy különös és szép arcú s szép testű embernek fogják bírni mását – írta szerényen Széchenyi – ez okvetlen talpra esett munka leend."

Sokan bírálták tehetségét, de érdemeit nem is ezen a területen kell keresni.

Az is igaz, hogy munkájára nagyon komoly igény volt. A kor divatos osztrák és olasz festői éppen távol voltak Pest-Budától, a kulturális izzásban lévő város pedig valóban szomjazott minden művészetre. Erre az időszakra esett Vörösmarty romantikus lírájának teljes kibontakozása, megkezdte működését az első színvonalas irodalmi lap, az Athenaeum, Széchenyi Jelenkora, s napvilágot látott a bulvársajtó első kiadványa, a méltán népszerű Honművész. 1833-tól a Várszínház Kassáról érkezett magyar társulata már magyar nyelven tarthatott előadásokat. Egyedül festője nem volt a fővárosnak.

Széchenyi, Vörösmarty, Bajza, Toldy Ferenc barátsága után tömegesen érkeztek a megrendelések. Nem számított a közélet valódi résztvevőjének, aki nem került Barabás ecsetjére – politikusok, színészek, írók álltak sorba a műterem előtt. Sokan bírálták művészi tehetségét, de érdemeit nem is ezen a területen kell keresni. A közélet népszerűsítése, a polgárosuló nemesi értelmiség kiválóságainak bemutatása fűződik nevéhez, az ő szemével látta meg a vidék először Deákot, Petőfit és Kossuthot, Jókait, Laborfalvy Rózát. Ecsetje-ceruzája megörökítette a Lánchíd alapkőletételét, építésének fontos fázisait, a rakpartok mellett ringatózó gályákat, a Városmajort, a Gellérthegyet. Az első felelős minisztériumot és az aradi vértanúkat az ő keze nyomán mutatják be történelemkönyveink. Szemlélője és bemutatója egy heroikus korszaknak, a magyar tizenkilencedik századnak.

A megrendelések meghozták az anyagi megbecsülést is. Egy éven belül önálló lakást tudott bérelni a József (nádor) téren, négy év múlva pedig a Városmajor szélén saját tervei szerint építette fel villáját, „megalapozott vagyoni helyzete látványos bizonyítékát. A villa a mai napig áll, az egykori pesti polgári nyaralók reprezentánsaként" – írja róla Szvoboda D. Gabriella a mester újabb életrajzában.

A politikusok közelsége ellenére megtartotta a politikától való távolságát, ami lehetővé tette, hogy a kiegyezést követően a nemzet újfent keblére ölelje őt, annak ellenére, hogy a rossz emlékű ötvenes években Albrecht főherceget, Zsófia főhercegnőt és a császárt is lefestette. „Én soha sem foglalkoztam a politikával. Nem lévén ez szakmám, nem is értem rá tanulmányozni, s amihez nem értek, ahhoz nem szívesen szólok" – vallotta életrajzában. Mikor Hentzi bombái hullani kezdtek Pestre, ő családját igyekezett menekíteni, s a szétlőtt budai várfalakban is inkább ecsetre való témát, mintsem történelmet látott. Szorgos iparosember lévén, egyetlen megrendelést sem utasított, utasíthatott vissza. A hatvanas évektől egyre több magyar festővel kellett osztoznia a babérokon. Madarász Viktor, Székely Bertalan, Benczúr, Munkácsy alkotásai már nem csupán illusztráltak, hanem a művészet új fogalma szerint kifejezni, közölni akartak. A néző megrendelőből befogadóvá vált. Barabás pedig sohasem futott egy pályán ezekkel az új versenyzőkkel. A reformkorban egyedüliként képviselte Pesten a magyar festészetet, ötvenéves alkotói jubileumán, a régi Műcsarnok megnyitóján, már százötven magyar festő állított ki.

Trefort Ágoston kultuszminiszter is ezekkel a gondolatokkal köszöntötte az évforduló alkalmából: „Ma, midőn a nemzeti művészet örvendetes haladása s megszilárdulása s a nagyvilágban is elismerést nyert művészeink hírneve mindnyájunkat örömmel tölt el, Önt kétszeresen boldogíthatja az öntudat, hogy az eredmény kivívásában a kezdeményezőké az érdem nagy része a kik közt Ön az elsők közé tartozott, s a magnak, melyet elvetett, gyümölcsét is megérheti."

Még valamit. Az a bizonyos városmajori villa, amelynek verandáján Barabás Miklós családjával és barátaival harminc éven keresztül töltötte kedélyesen a nyáresték, éppen összedőlni készül. A felújítás mentőakció lenne. Bár az új lakat felhelyezésével az önkormányzat némi előnyt szerzett az állagmegóvásban, a hajléktalanok ezt a kőkerítés megbontásával napok alatt ledolgozták, bár talán érdemes lett volna kivárniuk azt a néhány hetet, amíg a kerítés magától is kidől. A napról napra romló állagú villát az idei enyhe tél még megkímélte, így a kertben burjánzó aljnövényzet dzsungeléből romantikus festő ecsetjére méltón sárgállik a négy oszlopon nyugvó timpanon. A száz éve elhunyt mester emléke előtti méltó tisztelgés a főváros részéről ezúttal elmaradt.

Szatucsek Zoltán

TÁRLATOLGATÓ

ADY EMLÉKMÚZEUM (Veres Pálné u. 4–6.) Ady Endre otthona.

AQUINCUMI MŰZEUM (III., Szentendrei út 139.) Istenek, katonák, polgárok. Az 1997. év ásatási leletei című kiállítás. Archeometria Aquincumban.

ARTE GALÉRIA ÉS AUKCIÓS IRODA (V., Ferenczy I. u. 14.) XX. századi grafikák. XX. századi magyar klasszikus és modern festők, grafikusok műveinek kiállítása és árusítása.

ART-X GALÉRIA (Budapest Hilton, I., Hess A. tér 1–3.) Neves kortárs hazai iparművészek üvegtárgyai, egyedi tervezésű ékszerei, ruhái, bőráruk, ajándéktárgyak, Zsolnay-porcelánok, rajzok, festmények, szobrok.

ÁDÁM JENŐ ZENEISKOLA HANGVERSENYTERME (IX., Köztelek u. 8., II. emelet) Aukciós kiállítás.

BANK CENTER GALÉRIA (V., Szabadság tér 7.) Sebestyén János festőművész és Szervátiusz István szobrászművész kiállítása.

BARTÓK BÉLA EMLÉKHÁZ (II., Csalán út 29.) Bartók Béla emlékszobái. Bartók Béla életútja. A Magyar Posta bélyegei Bartók Béláról. Bartók a képzőművészetben.

BÉLYEGMÚZEUM (VII., Hársfa u. 47.) Magyarország és a világ postabélyegei.

BÉKE GALÉRIA (VI., Teréz krt. 43.) Kesztyűs Ferenc grafikus- és festőművész reprezentatív kiállítása.

BOD ÉVA KIÁLLÍTÓTERME (II., Bimbó út 72.) Kerámiaszobrok, mozaikasztalok, vázák.

BUDAPEST GALÉRIA KIÁLLÍTÓHÁZA (III., Lajos u. 158.) Herskó Judit, Nancy Webber, Barbara Strasen (USA) képzőművészek közös kiállítása. Széchy Bea képzőművész (USA) Utolsó vacsora (Románc) című kiállítása.

BUDAPESTI KÖZGAZDASÁG-TUDOMÁNYI EGYETEM OLVASÓTERME (IX., Közraktár u. 20.) Az egyetem történetét bemutató A TŐKÉ-től a tőkéig című kiállítás.

BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM, VÁRMÚZEUM (Budavári Palota, E épület) Buda középkori királyi várpalotája. Budapest a középkorban. Budapest az újkorban. Ősi népek, antik kultúrák – Budapest története az őskortól az avar kor végéig. Egy nagyváros születése – Pest, Buda, Óbuda az egyesítés idején. 1885-ös budapesti látképpályázat képei. Az aquincumi helytartói palota.

CENTRÁLIS GALÉRIA (V., Nádor u. 11.) A nemzetközi helsinki emberjogi mozgalom 23 éve.

CSEPELI VENDÉGLŐ GALÉRIA (XXI., Hollandi út 141.) Molnár József festőművész kiállítása.

CSODÁK PALOTÁJA INTERAKTÍV TUDOMÁNYOS JÁTSZÓHÁZ (XIII., Váci út 19.) Illúziók. Térhatású mozi, lézervízió, látszólagos valóság, vizuális varázslatok, csodakerékpár.

DOROTTYA GALÉRIA (V., Dorottya u. 8.) Dobra János fotóinak kiállítása.

DUNA GALÉRIA (XIII., Pannónia u. 95.) Hegyeshalmi László festőművész Baláca-Római árnyék című kiállítása.

ELMED DUNAP-ART GALÉRIA (XIII., Újpesti rkp. 7.) Kortárs képző és iparművészeti állandó kiállítás.

ERDŐS RENÉE HÁZ (XVII., Báthory u. 31.) Helytörténeti gyűjtemény. Néprajzi szoba. Merzse-mocsár dioráma.

EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS MŰZEUM (V., Deák tér 4.) Evangélikusság a magyar kultúrában.

ÉRI GALÉRIA (V., Széchenyi u. 8. fszt. 1.) Új generáció: Radák Eszter, Varga György, Wolsky András, Zsári Zoltán kiállítása.

FERENCVÁROSI HELYTÖRTÉNETI MÚZEUM (IX., Pipa

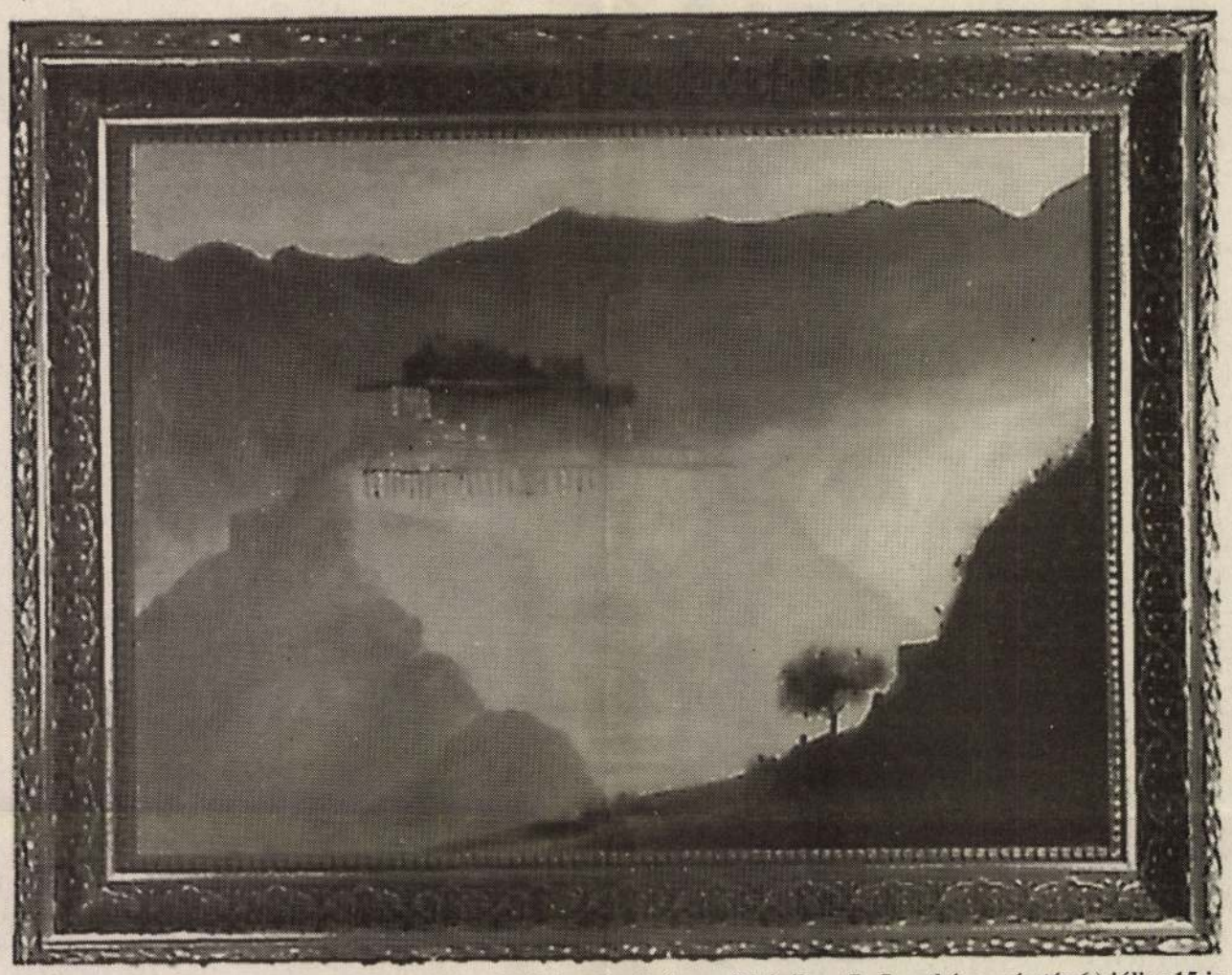

B. Tóth János festőművész kiállítása a Magyar Kultúra Alapítvány székházában (I., Szentháromság tér 6.) július 15-ig látható

JÓZSEF ATTILA EMLÉKSZOBA (IX., Gát u. 3.) József Attila-emlékkiállítás.

KASSÁK MÚZEUM (III., Fő tér 1.) Kassák Lajos irodalmi, képzőművészeti munkássága. A cirkusz világa a magyar képzőművészetben II. 1909–1998.

KEMPINSKI GALÉRIA (V., Erzsébet tér 7–8.) Sissi-emlékkiállítás – metszetek a Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Képcsarnokának gyűjteményéből.

KÉK ISKOLA GALÉRIA (XXI., Szent László u. 84.) Szunyoghy András grafikusművész Rajziskola című kiállítása.

KISCELLI MÚZEUM, FŐVÁROSI KÉPTÁR (III., Kiscelli u. 108.) Válogatás a Fővárosi Képtár XX. századi gyűjteményéből. Az Arany Oroszlán patika. Pest-budai nyomdák a XVIII–XIX. században. Emlékek Pest-Budáról, XVIII–XIX. század. Barokkszobor-csarnok. László Károly-gyűjtemény. Halász András grafikái. Jürg Da Vaz (Svájc) A semmi öröme című kiállítása. Az Örök Róma antik emlékei.

KNOLL GALÉRIA (VI., Liszt Ferenc tér 10., I. em.) Mary Kelly Gloria Patri című kiállítása.

KODÁLY ZOLTÁN-EMLÉKMÚZEUM ÉS ARCHIVUM (VI., Kodály körönd 1.) Pillantás az alkotóműhelybe. Emlékszobák.

KORTÁRS MŰVÉSZETI MÚZEUM – LUDWIG MÚZEUM (Budavári Palota, A épület) Cindy Sherman The Complete Untitled Film Stills című kiállítása. Annie Leibovitz Fényképek című kiállítása.

MAGYAR ELEKTROTECHNIKAI MÚZEUM (VII., Kazinczy u. 21.) Az erősáramú elektrotechnika története: világítástechnika, villamos háztartási gépek, villamos gyógyászat, kábelek és szabadvezetékek fejlődéstörténete, fogyasztásmérők, Jedlik Ányos elektrotechnikai találmányai. (A kiállításokra a belépés díjtalan!)

MAGYAR IRODALMI MŰZEUM (V., Károlyi Mihály u. 16.) Petőfi és kora. A Károlyi-palota története. S én Pestnek mindig jó barátja voltam – Petőfi-emlékhelyek Pest-Budán. Lángoszlop és virágkötél – Petőfi kortársai az európai romantikában. Külföldi pillanatképek – 1848–49 korabeli karikatúrák tükrében. Vér és Arany – Ady Endre-emlékkiállítás. Tisztelet a Nyugat szerkesztőinek – kiállítás a Nyugat folyóirat 90 éves évfordulójára. Mezey Lajos festő és fotográfus kiállítása. „Kivirágzott kéz" – Szécsi Margit-emlékkiállítás. Ottlik Géza szobája – kiállítás az író hagyatékából. Kínák és Arábiák – Lorand Gaspar és Victor Segalen fotókiállítása. Arcok – Gink Károly fotóművész kiállítása.

MAGYAR KERESKEDELMI ÉS VENDÉGLÁTÓ-IPARI MŰZEUM (I., Fortuna u. 4.) Vendégváró Budapest című kiállítás. Egy pesti iparos kereskedő cég fénykora. A múzeum hétfőn és kedden zárva tart.

MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI MŰZEUM (XIV., Városliget, Széchenyi-sziget, Vajdahunyad vára) A Magyar Mezőgazdasági Múzeum 16 állandó kiállítás keretében bemutatja a magyar mezőgazdaság történetét az őskortól napjainkig. A növény-

MTA ZENETÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Táncsics M. u. 7.) A zeneélet és a hangszerkultúra emlékei Magyarországon. Bartók műhelyében.

MŰCSARNOK (XIV., Hősök tere) Látványkiállítás: Ambrus Mária Kultúrház című kiállítása. Antal Csaba Rachmaninov-fordítások című kiállítása. Ágh Márton Espace című kiállítása. Árvai György Hallvány (A tribün) című kiállítása. Csanádi Judit Úton – Labirintus című kiállítása. Horgas Péter Holtudvar című kiállítása. Kentaur Arden című kiállítása. Khell Zsolt Contact with acids liberates taxic gas című kiállítása. Kicsiny Balázs A Kapitány története elbeszélve négy képben című kiállítása. Najmányi László A Béke palotája című kiállítása. Pauer Gyula A teremőr csendje/enviroment című kiállítása. Szirtes János 2000 című kiállítása. Weber Imre Napló 1998 című kiállítása. A kiállításokhoz tartozó látványeseményeket a Pódium címszó alatt hétről hétre közöljük.

MŰVÉSZETBARÁTOK GALÉRIÁJA (VIII., István u. 42.) B. Altai Ilona kiállítása.

NAGY BALOGH JÁNOS KIÁLLÍTÓTEREM (XIX., Templom tér) Szalma Mari és Szalma Tibor kiállítása.

NÉPRAJZI MÚZEUM (V., Kossuth tér 12.) A magyar nép hagyományos kultúrája. Kalotaszeg – a népművészet felfedezése. Éljen a haza! – 1848–49 emlékezete. Romák Közép- és Kelet-Európában című kiállítás.

ÓBUDAI MÚZEUM (III., Főtér 1.) Kispolgári szecessziós enteriőr a Kőszegi-hagyatékból. Játéktörténeti kiállítás kicsiknek és nagyoknak. B[illegible]

Fukui Yusuke festőművész kiállítása. Kortárs magyar képzőművészek műalkotásainak kiállítása. (A galéria szombaton és vasárnap zárva tart.)

RÉKAI GALÉRIA (V., Galamb u. 5.) Kortárs képző- és iparművészek munkái tekinthetők meg.

RÉT GALÉRIA (XI., Törökugrató u. 9.) Beung-Kun Soun (Dél-Korea) festménykiállítása.

SCH-GALÉRIA (XII. Böszörményi út 3/D) Kortárs művészek alkotásai (Szász Endre, Deák B. Ferenc, Szegvári Péter, Radnai József, Mág Tamás), régi képek, Morvay Zsuzsa – kerámiák, ajándéktárgyak, képkeretezés.

SEMMELWEIS ORVOSTÖRTÉNETI MÚZEUM (I., Apród u. 1–3.) Képek a gyógyítás múltjából (egyetemes és magyar orvostörténet). Sebesültmentés az 1848–49-es forradalom és szabadságharcban.

SISSI-GALÉRIA (XIV., Stefánia út 34–36.) W. Wieger Mariann képző- és iparművész Atmoszféra című kiállítása.

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM (XIV., Dózsa György út 41.) XIX. századi gyűjtemény, XX. századi gyűjtemény. Egyiptomi kiállítás. Antik gyűjtemény kiállítása. A Régi Képtár – másként. Barokkszoborkiállítás.

SZOBORPARKMÚZEUM (XXII., Balatoni út–Szabadkai u. sarok) A kommunista diktatúra gigantikus emlékművei.

TELEFÓNIA MÚZEUM (I., Úri u. 49.) Távközlés-történeti állandó kiállítás. Tantuszvariációk – telefonkártya-kiállítás.

TESTNEVELÉSI ÉS SPORTMÚZEUM (XIV., Dózsa György út 3.) A magyar atlétika története.

THERMAL GALÉRIA (XIII., Margit-sziget) A Tér Galéria bemutatkozik.

TETŐ GALÉRIA (XI., Ecsed u. 13.) Ruttka Ferenc képkiállítása.

TÖLGYFA GALÉRIA (II., Henger u. 2.) A Magyar Iparművészeti Főiskola végzős hallgatóinak diplomamunkáiból rendezett kiállítás.

TŰZOLTÓ MÚZEUM (X., Martinovics tér 12.) A tűzvédelem fejlődése az őskortól napjainkig.

ÚJLIPÓTVÁROSI KLUBGALÉRIA (XIII., Tátra u. 20/B) A PavilonKettő Csoport Első Pavilon című kiállítása.

XI. KERÜLETI HELYTÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁS (XI., Erőmű u. 4.) A kerület régészeti, építészeti, ipari és településtörténeti emlékei. (A kiállítás szerdánként 15–18 óráig látogatható.)

VÁM- ÉS PÉNZÜGYŐR MÚZEUM (VI., Munkácsy M. u. 19/B) A vám- és pénzügyőrség története.

VÁRFOK UTCAI GALÉRIÁK (I., Várfok u. 11., 14.) Nyári tárlat – válogatás a galériához tartozó művészek munkáiból.

VIGADÓ GALÉRIA (V., Vigadó tér 2.) „AKT" a kortárs szobrász- és fotóművészetben.

VINTAGE GALÉRIA (V., Magyar u. 26.) A galéria előzetes bejelentés alapján látogatható. Telefon: 337-0584.

VÍZIVÁROSI GALÉRIA (II., Kapás u. 55.) A Cyan Csoport – Dávid Vera, Haász Ágnes, Judith Nem's, Le K'dar (Párizs) elektrografikai kiállítása.

WM MŰVÉSZETI SZALON (VII., Rumbach S. u. 3.) Molnár Attila intarziakészítő népi iparművész kiállítása. W. Wieger Mariann állandó kiállítása.

ZÁSZLÓMÚZEUM (VIII., József krt. 68.) Földünk országainak címerei, zászlói, jelképei.

ZEG-ZUG ZUGLÓI GYERMEKHÁZ (XIV., Hermina út 3.) „150 éve történt" – gyermekrajz-kiállítás.

ZVOLSZKY GALÉRIA (V., Szervita tér 2., III. em. 1.) Kortárs képzőművészeti lakásgaléria. Látogatható előzetes telefonbejelentkezéssel (118-3880, (06-20) 347-160).

— Aukció-kiállítás gróf Almásy-Teleki Éva művészeti intézetében. A nagymezőutcai termekben február 26-án, csütörtökön nyilik meg a vállalat nyolcadik művészeti aukciójának kiállítása. Valamennyi helyiséget beragyogják a választékos izléssel elrendezett műtárgyak, amelyek között minden műértő találhat izlésének és erszényének megfelelőt. A falakon képek, a padlón a keleti csomózás tündérvilága, az üvegszekrényekben porcellán és ezüstnemü s hogy el ne felejtkezzünk róla: butor és csillár is a javából.

A festmények közül *Juan Battista Martinez del Mazo* XVII. századi spanyol mester vezet *Inkvizició* c. érdekes tárgyu kompoziciójával, amely 20.000 P. kikiáltási árral indul. Derüsebb felfogásu *Sebastiano Ricci*-nek *Apotheozis* című sok alakos kompoziciója, amelynek bájos női alakjai között egy magyaros ruháju muskétást látunk elvonulni. E szép műalkotásnak 15 000 P. a kikiáltási ára. *Barabás Miklósnak* is van egy 10 000 P-re becsült szép képe. A képek túlnyomó része természetesen a középosztályu vevőt várja. Olajfestményt jó piktoroktól egy-kétszáz pengőért, metszetet 10—50 pengőért bizonyára bőven lehet majd vásárolni.

A magyar festők, akiktől képeket láttunk, a következők: *Aggházy, Baditz, Benczur, Benedek, Bihari, Böhm Pál, Brodszky, Bruck Lajos, Csók, Deák Ébner, Berkovits, Edvi-Illés Aladár, Ferenczy Károly, Gulácsy, Iványi-Grünwald, Karlovszky, Katona, Koszta, Lotz, Mednyanszky, Munkácsy, Pataky, Pentelei-Molnár, Rippl-Rónay, Rudnay* és *Thán Mór.*

Figyelemreméltó a kerámiai rész, ahol sok szép régi *Herendet* láttunk. A szőnyegrész — közel háromszáz vevőre váró keleti szőnyeg — mesébe való.

Külön figyelmet érdemel a dúsan illusztrált katalógus, amelyet a *Légrády Testvérek* nyomdája szinte remekbe készített.

P. H. 942 II. 26

Barabás Miklós B-26-101

gy út 41.), készpénzfizetés ellenében.

. 650-51 Müvészettörténeti Dokumentá-

Ebben az esetben a kért könyvet pós-

cta Cassae Parochorum" egri anyaga,

ök utáni állapotát rögziti.

ivészettörténeti Dokumentációs

Központ

Barabás Miklós.

B-26-102

Világosság

ESTI BUDAPEST

1952 JUL 11

Megnyílt a „XIX. század magyar festészete" című kiállítás

A Szépművészeti Múzeum megrendezte a „XIX. század magyar festészete" című kiállítást.

A képkiállítást csütörtökön nyitották meg a Szépművészeti Múzeumban. Anyaga bemutatja a többi között Barabás Miklós, Borsos József, Markó Károly, Madarász Viktor, Székely Bertalan, Brocky Károly, Lotz Károly, Mészöly Géza, Paál László, Szinyei Merse Pál műveit. (MTI)

10

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
BUDAPEST, VII., LENIN-KÖRÚT 9—11
TELEFON: 227-651, 221-285

Szabad Nép

1952 ÁPR. 22.
B-26-103

Barabás Miklós

270

Az Universul cikke a bukaresti magyar képzőművészeti kiállításról

Az *Universul* című bukaresti lap méltatja a bukaresti magyar képzőművészeti kiállítást. A lap rámutat, hogy a Román Népköztársaság és a Magyar Népköztársaság közötti kultúregyezmény keretében megrendezett képzőművészeti kiállítás igen jelentős művészeti eseménye Romániának. *„A kiállított festmények, szobrok és grafikák hozzájárulnak ahhoz, hogy még jobban és még alaposabban megismerjük a szomszédos baráti ország népének életét és művészetét"* — írja az *Universul*.

A cikk méltatja *Barabás* Miklós képeit és emlékeztet arra, hogy Barabás másfél évig élt Bukarestben. A lap a továbbiakban kiemeli *Szinyei-Merse* Pál, *Ferenczy* Károly, *Koszta* József és *Rippl-Rónai* József kiállított képeit és részletesen ismerteti a mai magyar festőművészek műveit is.

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
BUDAPEST, VII., LENIN-KÖRÚT 9—11
TELEFON: 227-651, 221-285

Magyar Nemzet

Barabás Miklós

1952 ÁPR. 22

Másfél évig élt Bukarestben

B-26-103

Az Universul cikke a bukaresti magyar képzőművészeti kiállításról

Az *Universul* című bukaresti lap méltatja a *bukaresti magyar képzőművészeti kiállítást*. A lap rámutat, hogy a Román Népköztársaság és a Magyar Népköztársaság közötti kultúregyezmény keretében megrendezett képzőművészeti kiállítás igen jelentős művészeti eseménye Romániának. »A kiállított festmények, szobrok és grafikák hozzájárulnak ahhoz, hogy még jobban és még alaposabban megismerjük a szomszédos baráti ország népének életét és művészetét« — írja az Universul.

A cikk méltatja *Barabás* Miklós képeit és emlékeztet arra, hogy Barabás másfél évig élt Bukarestben. A lap a továbbiakban kiemeli *Szinyei Merse* Pál, *Ferenczy* Károly, *Koszta* József és *Rippl-Rónai* József kiállított képeit és részletesen ismerteti a mai magyar festőművészek műveit is.

A nagy érdeklődésre való tekintettel a bukaresti magyar képzőművészeti kiállítást április 28-ig meghosszabbították.

y, 120 mm-es
Varga, Győr,
. 13.

ÉSI ANYAG

ből maradt
ajtók és ab-
adók. VII.,
utca 3. Mol-

e, mettla-
klapok min-
en, nagyság-
yatékból. —
u. 29. Ud-
útul.

deszkák,
enda és tető-
Kassai-u.
rban.

recés, vala-
mozaikla-
ók. Bajza-u.

Nagyméretű jégszekrény kis hibával eladó. Klein, Ráday-u. 31/B. II. 5. Telefon: 383—205.

4x4 m újszerű ponyva eladó. Landesmann, V. Bástya-u. 20. 5—7 közt.

Víkendház, egy életre szóló, egybeszállítható, sodronykerítés csőoszlopokkal, lovaskocsi, magyar lószerszám, vasedények víztároláshoz, szeméttároláshoz eladó. Egész nap megtekinthető. — VII., Dózsa György-út 24 I. 5.

Gáztűzhely eladó. — 6—7 óra között: Légrády Károly-u. 54. VII. 2.

Egy négyajtós nagyméretű jégszekrény használt eladó. Bajcsy

Barabás Miklós

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1960 JUN 20.

HÉTFŐI HIREK

B-26-104

...avarkori aranygyűrűtől a mai ...

Érdekes új szerzemények a Nemzeti Múzeu...

Talán a Petőfi látta méltóságos oszlopsorok keltik az emberben az érzést, talán a múzeumi termek áhítata — ki tudná megmondani? A tény az; az ember nemigen gondol arra, hogy a Magyar Nemzeti Múzeumba az adományokon és az ásatások eredményén kívül *vásárlás útján is kerül sok minden.* Ebben az esztendőben pedig az állami költségvetés a tavalyinál lényegesen nagyobb összeget biztosított arra a célra, hogy az ország első múzeuma a magyar múlt értékes, történeti vonatkozású tárgyait megszerezhesse. Erről beszélnek már az első hat hónap vásárlási jegyzékei is.

A napokban szerzett meg a múzeum például *egy XVII. századból való aranyozott ezüstpoharat.* A tárgynak az ád különleges becset, hogy alkotója lovon ülő solymászt vésett a pohár falába, s ezzel ritka és hiteles ábrázolását adta ennek az ősi magyar vadászati módnak. Nem kevésbé érdekes az a most beszerzett *XVI. századbeli ezüstgyűrű sem,* melyet főúri tulajdonosa annakidején pecsétnyomóul használt s a kor gondolatvilágának megfelelően — a végvári harcok idejét élték! — a pecsétnyomó rajza turbános törökfejet mutat.

A Nemzeti Múzeum történeti képcsarnokának beszerzései közül *kiemelkednek azok a metszetek, melyek az 1848-as országgyűlést ábrázolják.* Ezt a sorozatot annakidején Amerikában adták ki Kossuth ott-tartózkodása alkalmával... Egyszerre van irodalomtörténeti és képzőművészeti fontossága *Barabás Miklós két most beszerzett olaj portréjának,* melyek *Jókai „kőszívű emberét"*, Baradlayt és annak feleségét ábrázolják... Egy legendával magasodott művészé... kumentuma az a amely *Liszt Feren...* zolja weimari otth... a foto a mester legrészletesebb ábrá... eddig ismertek kö... erejére ébredő *buda... letariátus 1904. évi... mutatja be három... került amatőr fény...* lyet nem kevésbé személyiség készíte... idején, mint *Riedl* nagyhírű irodalomtö... a ma történelme k... százados falak köz... az elmúlt napokb... *Ernő* kitűnő foto... tíz legkiválóbb m... képét szerezték m... zeumnak.

A régészeti osztá... zései között avark... gyűrű, Sztálinváros... bronzkori kard sz... Éremtár sok más *Ferenc* francia kir... vert aranypénzzel *Konstantin* császár valamint 1586-ból tallérral gyarapodot... volt bálok, mulatsá... mak emlékét őrzik viselettörténeti s... fontos ruhabeszer... VII—XIX. század... száznál több teljes női öltözék mellé... korszakból való f... lyemdamaszt női ... XIX. század végéről sötétkék bársonybó... kék tollszegélyes n... valamint egy gazd... díszű, fehér selyem... sároltak, melyet *Pr...* leányasszony viselt... Berlinben, az uto... bálon. Gondolták v... akár a varrónő, ak... zó lány, akár a k... dületében táncol... urak, hogy a ruha... ből 80 év múltán le... mal ellátott múze... lesz? Aligha...

...tókig

...mban

...let új do-
fénykép,
...cet ábrá-
...nában. Ez
...lakásának
...zolása az
...ül... Az
...pesti pro-
tüntetését
most elő-
...kép, me-
érdekes
...t annak-
Frigyes, a
...rténész. S
...rült be a
...é, amikor
...n Vadas
...művészünk
...i témájú
...g a mú-

...ly beszer-
...ri arany-
...nál talált
...repel. Az
mellett I.
...ly nevére
és Nagy
aranyával,
...való szász
...t. Hajdan
...gok, vigal-
...a múzeum
...empontból
...zései. A
...ból való
férfi- és
a Bach-
...ekete, se-
...nentét, a
...l származó
...l varrott,
...i kabátot,
...ag csipke-
...ruhát vá-
...ónay Róza
1870-ben,
...só porosz
...olna akkor
...ár a bálo-
...ringő szé-
...ó junker
...költemény-
...ltári szám-
...umi tárgy

...ke
...eket
...nnal
...gru-
... 10
...evert
...ning-
...hogy
...gye-
rek előbb kinőtte azt, mint-
sem az anyag elszakadt volna.
320 napig hordta, majd visz-
szaadta és mi kénytelenek
voltunk más gyerek után
nézni. Eközben a tiszta pa-
mutból készült tréningruha
régen elszakadt.

— Bizonyára fontos tapasz-
talataik vannak a különböző
anyagok kezelési, tisztítási
módjával kapcsolatban. *Miért
nem közlik tapasztalataikat a
háziasszonyokkal,* akik felte-
hetően szívesen tanulnák
meg a szintetikus anyagok
helyes kezelését.

Készülnek a használati utasitások

— *Intézetünk most készít
használati utasításokat a leg-
különfélébb anyagokhoz. Elő-
eláthatólag két-három éven
belül minden készáruhoz és
méteráruhoz adnak majd
használati utasítást az üzle-
ekben.* Ezeken nemcsak a
kezelés módját tüntetjük fel,
de az anyag összetételét, jó
s rossz tulajdonságait is. A
szövegen kívül a forgalmi
elzésekhez hasonló ábrákkal
s ellátjuk majd a használati
tasításokat: a piros színnel
estett művelet tilos, a sárga
em ajánlatos, a zöld pedig
helyes és szükséges műve-
eteket ábrázolja.

— Az életszínvonal emelke-
ésével egyre nő a dolgozók
ép ruha igénye is. A mi
eladatunk az — mondotta
égül dr. Bak Lóránt —,
ogy vizsgálatainkkal segítsük
z ipart az igényeknek leg-
obban megfelelő anyagok
ikísérletezésében.

W. Zs.

Barabás Miklós B-26-105

— **Az Árverési Csarnok decemberi aukció-kiállítása.** A m. kir. postatakarékpénztár árverési csarnokának kiállítási termeiben szombaton nyílik meg a legujabb aukciókiállitás. Mint mindig, ugy most is, igen gazdag és igen változatos művészi anyag gyönyörködteti szép és izléses elrendezésben a kiállitás látogatóit. A nagyszámu festmények sorából kiválik a XVII. és XVIII. századbeli olasz és németalföldi iskoláknak egy-egy jellegzetes terméke, különösebb érték *Francesco Guardi* egy szép velencei részlete, a későbbi mesterek munkái közül pedig kiemelkedik *Constablenek*, a XIX. századbeli angol művészet egyik legnagyobbikának templomi részlete. A biedermeier-kor festészetét *Amerling*, *Waldmüller* és *Kriehuber képviselik*, magyar részről pedig *Barabás Miklós*, *Borsos József* és *Molnár József*. A modernebb magyarokat elsősorban *Ferenczy Károly*, *Iványi-Grünwald*, *Rippl-Rónai*, *Rudnay*, *Magyar-Mannheimer* képviselik, de feltünő *Munkácsy*, *László Fülöp* és *Pál László* egy-egy értékes alkotása is. A gazdag grafikus anyagon kivül nehány igen jó szobormunkát látni. Pompás darabjai vannak a keletázsiai iparművészet csoportjának, de különösen gazdag az ötvösművészeti anyag, amely nemcsak az antik ékszerek sok szép példányát mutatja, hanem a 30-as és 40-es évek ezüstműveseinek nagyértékü edényeit, asztali készleteit is. Természetesen sok szép porcellán és üvegholmi is gazdagitja az üvegszekrényeket, nehány szép szőnyeg és ritka butor egészíti ki ezenfelül a használati cikkekben is gazdag választékot nyujtó aukciókiállitást.

P. H. 932 XII/9

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1957 JAN 29. B-26-106

14 / 1021

Tisztelt Sz

Hol van a Barabás-kép?

Két héttel ezelőtt levelet kaptam De Gerando Blanka aláírással. A levélíró a Brunszvik és Teleki család tagja, s dédunokája Bezerédy Istvánnak, aki első ízben szabadította fel jobbágyait Magyarországon, 12 évvel Negyvennyolc előtt. De Gerando Blanka, (Brunszvik Teréz és Teleki Blanka rokona) így címezte levelét: A Halhatatlan Kedves című regény írójának. Saját címét azonban nem írta meg, igen stílusosan, mint a Halhatatlan Kedveshez írott régi, híres levél írója, Beethoven, aki szintén keltezés és cím nélkül írta meg azt a levelet, mely évszázados fejtörést okozott a világ zenetörténészeinek.

De Gerando Blanka levelének olvasása óta, az eltelt két hét alatt mindenfelé kerestem a levélírót, még a kórházakat is végig telefonáltam (azt írta, combnyaktörést szenvedett), de nem akadtam nyomára. Mivel levele közérdekű témát vet fel, kérem a Szerkesztőséget, adjon módot a válaszadásra.

A hatoldalas levél érdekes ismeretlen adatokat tartalmaz. Köztük legizgalmasabb a következő: La Rochefoucaultné 1942-ben Luganóban portrét mutatott a levélírónak. A képet Barabás festette, s tizennyolc éves, kreolbőrű, keskeny ajkú, pompás homlokú kislányt ábrázol. Rochefoucaultné ugyanakkor egy Beethoven halotti maszkot vett elő, s feltüntetve a két arcon az arányok közötti feltűnő hasonlatosságot, így szólt:

MINONA...

De Gerando Blanka, Brunszvik Teréz, Teleki Blanka és Stackelberg Minona kései rokona talán nem is sejti, milyen régóta izgatja a zenetörténészeket a Minona-probléma. Kaznelssohn zenetudós például 1957-ben megjelent tanulmányában, (Beethovens ferne und unsterbliche Geliebte) az érvek tömegét sorakoztatja fel gyanúja mellett, mely szerint Stackelberg Minona, Brunszvik Jozefin legkisebb leánya, nem más, mint Beethoven természetes gyermeke. A magam részéről ebben bizonyos vagyok, mégsem mertem könyvemben határozottan állítani, hiszen még Kaznelssohn is így nyilatkozik:

»Volna csak egyetlen kép Minonáról, minden kételyt eloszlathatna.«

És most itt volna a kép!

De hol?

Mivel címét nem sikerült megtudnom, ezúton kérem De Gerando Blankát, a hozzám intézett nagyon érdekes levél íróját, tájékoztasson bővebben a levelében említett Barabás-kép felől. Mint írja, Rochefoucaultné második férje Toldalaghy, tehát magyar. Hol van Toldalaghyné? Hol van De Gerando Blanka? És főleg, hol van a Minonát ábrázoló Barabás-kép? Ez nem pletykaanyag, hanem zenetörténeti adat. Nem is adat, hanem fejezet, ennél is több, hiszen könyvtárakat írtak már össze róla. Egy száznegyven éves zenetörténeti krimi megfejtésének reménye rejlik talán abban a képben, mely isten tudja, hová került 1942 óta Luganóból.

Hol van a Barabás-kép? Felkutatásához segítségét a Szerkesztőségnek előre is köszönöm.

Székely Júlia

NNHÄUSER

Felújítás az Operaházban

önfeláldozásra ítélt női jelképnek, a »megváltás« vallásos szimbólumának. *Mátyás* Mária szólamából súlyosan, helyenként darabosan szakadnak fel a hangtömbök, kevés marad az árnyalatokra, a meleg fényű szólam rugalmas »karcsúságára« — s az alakítás is kissé statikus jelkép marad.

Vénusz érzéki varázsának teljes *vokális* pompájában is ki kellene bontakoznia ahhoz, hogy szirénszerű csábítóerejével valóban a dráma erőinek egyik feszültségsarka lehessen. A szerep magas mezzoszoprán (már-már inkább drámai szoprán) karakterű, de emellett bársonyosan telt, buja, forróan átható hangszínt és énekesi kifejezést feltételez — olyasfélét, amilyet jelenleg csak az Operaház alténekesnőinek egyikénél-másikánál találnánk. *Szőnyi* Olga hangegyénisége csak a magasság követelményeinek felel meg — a színnek nem; s a színpadi megjelenés önmagában nem elegendő hozzá, hogy a figura halvány tónusait drámailag átütőbbé, meggyőzőbbé tegye.

M.ga Tannhäuser — *Szőnyi* Ferenc —, vokális, technikai problémákkal küzd, mintha minden hang óriási erőfeszítéssel szakadna fel belőle; ezeken az erőfeszítéseken örlődik fel — minden intelligens, s alapjában muzikális kifejező szándék mellett —, a szerep hangzásbeli szépsége, és érzelmi, kifejezésbeli gazdagsága.

Határozatlan, kissé karakterszegény alakítás marad *Szalma* Ferenc Hermann őrgrófja is (nála a betegség indiszpozíciója szól talán a hal-

oldást például a cselekmény olyan fontos csomópontjának, mint a II. felvonás finaléjának, Tannhäuser és a környező világ döntő drámai összecsapásának színpadi elrendezésénél. Néhány furcsán ható színpadi stilizáció (a zarándok-csoportok mozgatása, a dalnokverseny lovagjainak »sietős« színpadralépése) csak leplezi — de öncélú hatásával kissé el is árulja —, a stílus és az előadói szándék bizonytalanságát.

Mivel a *Tannhäuser* drezdai változatát az 1861-es párizsi változat nagy balettbetétjével bővítették a mostani felújításban, fontos szerep jutott a koreográfusnak is, az I. felvonás kezdetének Vénusz-barlang jelenetében. Merész stílusú és modern balettbetét *Seregi* László koreográfiája (kissé béjarti szellemben); »hangvétele« kissé messzebbre mutat az előadás egészénél — de *önmagában* (hiszen a trisztános balettzene is »idegen test« a mű egészében) kétségtelenül az előadás értékesebb komponensei közé tartozik.

A művészi elégtétel, mint mondottuk már, végül mégis a »színpadon innen« fogad. Ha valakiért érdemes volt felújítani a *Tannhäusert*, hát *Ferencsik* Jánosért: egy érett művész kimagasló zenei koncepciójáért, a műről való mindenttudásáért, lényegretörésért. Minden pillanatban jelentőset mond számunkra, minden forma a helyére rendeződik a keze alatt — már a kezdet kezdetén lefegyverez a nagyszerű nyitány párját ritkító tolmácsolásával: s a folytatás is mindvégig méltó marad ehhez.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI HÍRLAP

B-26-107
1966 APR 15.

Füredi Mihály

6021

Barabás Miklós egykori művészi rajzát Füredi Mihályról, a szabadságharc korszakának ragyogó tehetségű énekes művészéről abból az alkalomból közöljük, hogy Vác városa ma ünnepli nagy fia születésének 150. évfordulóját. A rajzot, amely Füredit egyik legnagyobb sikerű szerepe, a Figaró jelmezében ábrázolja, az a vaskos album őrizte meg az utókor számára, amely 1898-ban, a szabadságharc 50. évfordulója alkalmából jelent meg „Ezernyolcszáznegyvennyolc. A Magyar Szabadságharc Története Képekben" címmel.

2:1

Csongrád, 1000 néző. V.: Aranyosi.

CVSE: Bodnár — Cseh, Oláh, Császár, Csontos, Tóth, Csurgai, Kökény, Darázs, Józsa, Markó.

A kiskunfélegyházi pálya betiltása miatt Csongrádon került sor a két újonc találkozójára. Ceglédi támadásokkal indult a játék, azonban a nagy lelkesedéssel küzdő félegyháziak is sokat veszélyeztettek. A képzettebb Vasutas a 25.

PEST MEGYEI HIRLAP
A Magyar Szocialista Munkáspárt Pest megyei Bizottsága és a Pest megyei Tanács lapja
Főszerkesztő: SUHA ANDOR
Kiadja a Hirlapkiadó Vállalat
Felelős kiadó:
CSOLLANY FERENC
Szerkesztőség: Budapest, VIII., Somogyi Béla u. 6. II. em.
Kiadóhivatal: Budapest, VIII., Blaha Lujza tér 3.
Egész nap hívható központi telefon: 343—100, 142—220
Gépirószoba (hívható 20 óráig): 140—447.
Titkárság: 131—248.
Egyéb számok: 140—449, 141—462, 141—258.
Előállítja: Szikra Lapnyomda Budapest.
Index: 25 064
Terjeszti: Magyar Posta.
Előfizethető a helyi postahivataloknál és kézbesítőknél.
Előfizetési díj 1 hónapra 12 forint.

1021 B-26-108

SZEMTŐL SZEMBEN PETŐFIVEL

Ahogy a fényírógép szeme látta: az 1847-ben készült, 1948-ban megtalált és 1955-ben felújított egyetlen Petőfi-dagerrotipia

Az első ábrázolás, amelyet hivatott művészkéz alkotott: Barabás Miklós litográfiája 1845-ből

Petőfi arca — ez a címe a Nemzeti Múzeumban néhány napja megnyílt szűk körű, de anyagában alighanem páratlan kiállításnak. Rózsa György műtörténész, a Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Arcképcsarnokának vezetője a ma már megszámlálhatatlan sokaságú Petőfi-ábrázolások közül tizenkét olyan festményt, kőre, papírra, ezüstlemezre rótt képmást mutat be, amelynek hitelét a modell testi jelenléte adta meg. Ehhez a tizenkét képhez 1845 és 1849 között, alig hat-hét évre terjedő nyilvános költői pályájának delelőjén, Petőfi személyesen állt vagy ült modellt.

Tizenkét festett, rajzolt, fényírt portré, vázlat, karikatúra jószerint minden közéleti nagyságról, ismert íróról, poétáról forgalomba kerül manapság négy-öt esztendő alatt. De ha elgondoljuk, hogy évszázadnak előtte, teszem azt: Kossuth Lajosról, az országos hírű közíróról, a népvezérről, a politikusról, az országkormányzóról 1849-ig nem találunk tizenkét közvetlen hitelű képmást, hogy a népszerű Jókai ugyanebben a korszakban feleannyiszor jutott képírómester ecsetje vagy rajzónja elé, hogy Vörösmartyt, Arany Jánost, s még hosszú sorát a negyvenes évek irodalmi-politikai személyiségeinek, a szabadságharc bukásáig legfeljebb két-három élő minta után készült ábrázolás idézi szemünk elé — akkor világossá válik, hogy Petőfi tizenkét szemtől szembe képbeformált arcalakja a számbeli többletnél sokkal többet jelent.

Országos kíváncsiság, szenvedélyes vonzalom, s nem kevésbé szenvedélyes ellenszenv, sőt gyűlölet az üstökösként feltűnt „népköltő" iránt — talán ezt érzékelteti elsősorban az a körülmény, hogy Petőfi rövid életében készült két tucatnyi arcmásából a fele személyes hitelű. A költő testi mivoltából, a fizikai jelenségből áradó, s a kortársak által annyiszor és annyiféleképpen körülírt, megfogalmazott hatás — nyilván ez is nagyban hozzájárult ahhoz, hogy nemcsak a kezdetleges fényképezés, a dagerrotípia egyik első hazai művelője, hanem a divatos rajzolóművész, a lelkes piktoratyafi, a műkedvelő képíró és a szúrós tollú karikaturista — egyébként csupa magyar mester és dilettáns — szemtől szembe a költővel, a modellről formálta műveit.

Igaz, hogy Barabás Miklós 1845-ben kőre rajzolt Petőfi-arcmásán, mint azt már a kortárs, Kertbeny is megjegyezte: *ég felé néző szemei valami ájtatos, szentimentális kifejezést kölcsönöznek neki, mely teljesen hiányzott nála,* s az 1848-as Barabás-litográfiában pedig túlteng az idealizált, hősi póz. Az sem tagadható, hogy a közepes művészi színvonalú Orlai-festmények — az 1848-as mellkép kivételével — túl poétikusak, túl érzelmesek, túlságosan mesélgetők. Ám mindezek — az ismert Tyroler-metszetekkel, a Papp Zsigmond-vázlatokkal, s nem utolsósorban a gépi és képi hitelű dagerrotípiával együtt — a költészetben halhatatlan Petőfit szinte hús-vér valóságában támasztják fel. A nemcsak gyakorta változtatott szakállviseletű, ruházkodású, hanem vibrálóan változó tekintetű, változó hangulatú, mosolygó vagy ingerült, lángoló vagy villámló, barátságos vagy szerelmes Petőfit eleveníti meg ez a tizenkét kép, talán nem is annyira külön-külön, mint egybefogva és összevéve, a közös effektus bűvöletében. S hogy a halottfeltámasztás misztikuma szétrebbenjen, íme ott a vitrinben a józan valóság, a költő fekete ünneplő ruhája, a történelmi mez, amelynek gyarló szövete túlélte a csak ábrázolásokban visszaidézhető, ismeretlen helyen porladó, minden földi anyagnál gyarlóbb, romlandóbb, emberi testet . . .

Százhúsz éve múlt tavaly, hogy Petőfi megrendelte jegyese számára Streliszky pesti fényíró mesternél dagerrotip-arcképét. Júliától Petőfi Zoltánhoz, majd annak korai halála után barátjához, Beliczay Imre doktorhoz került az egyre halványuló körvonalú, ezüstbevonatos vörösréz-lemez, aztán eltűnt, s legenda lett belőle, mint abból, akit ábrázolt valaha.

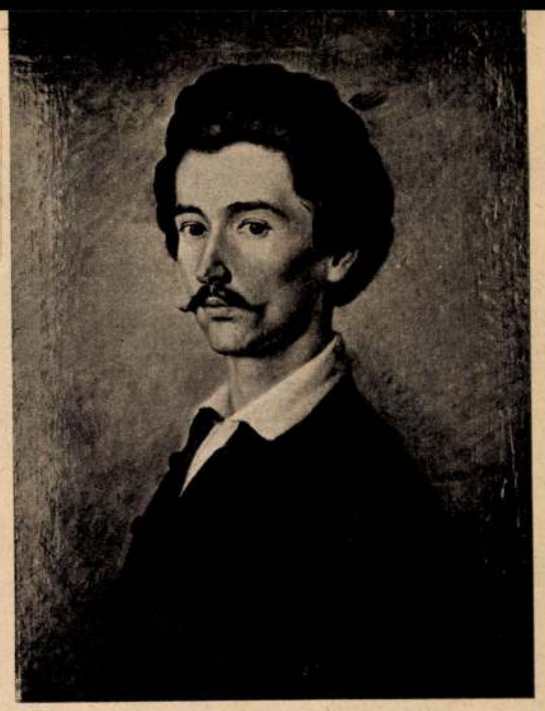

Orlai Petrics Soma 1848-beli, legkiérleltebb mellképe

Skerek húsz éve, hogy éppen ennek a kiállításnak rendezője, Rózsa György, krimibe illő, konok nyomozás után újból megtalálta az akkor már szinte teljesen elfakult dagerrotípiát. Annak is maholnap másfél évtizede lesz már, hogy a néhai remeklő fotóművész, minden fényírótudományok jeles tudora: Escher Károly a halott költő halott fényképét visszahívta a megsemmisülésből. Azóta tudjuk, hogy a megvesztegethetetlen lencse és a retusálatlan dagerro-lemez tanúsága szerint *milyen volt* Petőfi. De a gép szemével látott Petőfi-archoz a festmények, rajzok valahai eleven érzelmeket, valamikori friss élményeket társítanak. A Nemzeti Múzeum kis tárlatának ez adja a varázsát.

BÉKÉS ISTVÁN

Egy karikatúra: Szerelmey Miklós készítette. 1848 júliusában, előtérben a bordalok Petőfije

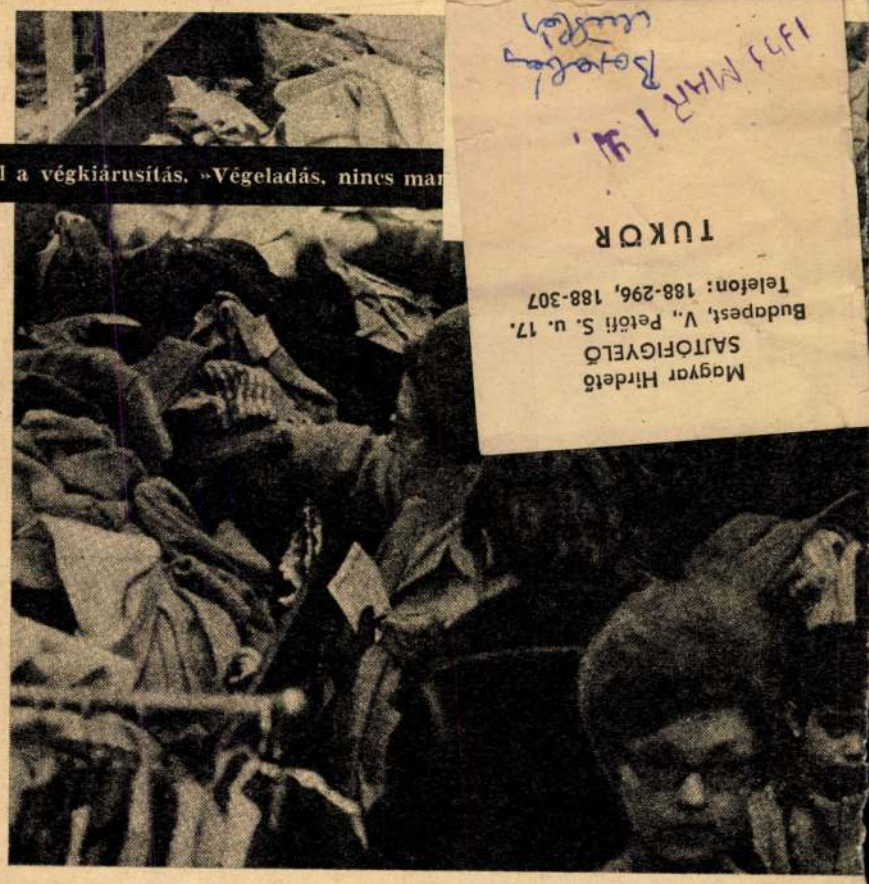

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
TUKÖR

TARJÁN IMRE

Párizs, télvíz idején

Az előző este utáni reggel

Az Atlanti-óceánról — mert mindent erre a nagy vízre fognak Párizsban — jeges szél fúj, tölcsérekben kavarog, kupacokba rakja a szilveszteri papírrongyokat, csákórojtokat és étlapmaradványokat. S jól teszi, hogy így teszi, mert a Martinique-i néger utcaseprő, amúgy kitűnő barátom, most is — mint más napokon is — csak mereng alibi seprűjevel a hóna alatt; bizonyára affajta *couleur locale*-ként kapja a fizetését. A Drugstore örökzöld lombdísze kedvetlenül fonnyadozik, nincs ínyére az öröklét. A luxusmagazin előtti díszsátorban didereg a fáradt elárusítólány, nem működik az infravörös hősugárzó. Az éjjel még ujjatlan ruhában hetykélkedett, díszbabáival, akkor még működött az infravörös is, ámbár akkor sem mutatkozott sok látszata a »tavasz a télben« szimbólumnak. A díszgyertyák a nyakán maradtak, pedig a kínai cirádásat már negyven frankért meg lehetett kapni — eb, aki meggyújtja az ilyen költséges portékát.

De megmaradt a háromszáz frankos kitömött, kék róka is — ott szemben, a másik oldalon levő luxus-játéküzletben —; fáradtan lövelli zöldeslila fénysugarait az elektrocellás szeméből. Megmaradt a kirakatban a százötven frankos baba (»mintha csak élne«). Az összehajtható biciklit kétszázért elvitték, ellenpárját, a pedálos autót háromszázért meghagyták. Jó is, ha megint erre járok, megveszem: kell otthon az egyszoba összkomfortba. Az Elysées ünnepi csillagboltozatának egy mázsányi, esőrozsdált-álezüst égitestje most ott lóg másfél méterre a járda felett; elúnta a szelet, el is múlt az óesztendő, újév napja van, munkaszünet.

Égnek a neonok, szürke szélben vánnyadt-lilák, mosottkékek, ernyedt-pirosak.

Sok az ember, reggel fél kilenckor, mínusz 5 foknál is esőkabátban. Telne nekik másra is, nem azért hordják, de télre nem telik Párizsban más esztendőkben. Tán csak nem az én tiszteletemre van most hó az Étoile-on? Az emberek a nyitást várják. Itt nem alusznak bele az újév napjába, fölkelnek korán, pénzt tesznek a zsebükbe — már akinek van zsebe, mert az nem divat, meg pénze, az sem divat mostanában —, és türelmesen sorukra várnak az üzletek előtt.

„HADD MENJEN, HADD FOGYJON"

Mert ilyenkor jön, jön, jön az újesztendő első tudathasadásos tébolya, a *solde*, a kiárusítás.

Az ismerősök sietnek, most nem azt mondják, hogy *on va*, vagyis hogy ők elmennek, hanem hogy *on brade*, vagyis, hogy mennek a végkiárusításba. A díszes meg a dísztelen portálokat is rikító színes plakátok fedik: *Solde unique, Solde extraordinaire, Solde des soldes.*

Egyedülálló, rendkívüli vásár, Vásárok vására, és így tovább. A Littré nagyszótár minden szuperlatívusszal az üzletek kirakatablakaira vándorolt. Ahogy halad az ember az Elysées-ről a boltrengeteg sűrűjébe, annál tarkábban szédítik az amúgy is cégérrészeg jómadarakat. Sosem látott vásár, katasztrófa-vásár, tönkremenés-vásár (a Rue de Rivoli-n ilyen is van: öngyilkossági vásár), falrengető vásár, földrázó, vérlázító, lélekbe markoló vásár. Kolosszális, grandiózus, monumentális, gigászi. Végeladás, nincs maradás.

Bizsu, arany, szőrme, szoknya, nadrág, készruha feleáron, harminc százalékkal olcsóbban, ötvennel vagy semmivel sem olcsóbban; hadd menjen. A divatjamúlt, a féldivatos, a sosemvolt divatos, de még a divatos is, a jó is, a bóvli is, a kurta is, a hosszú is: kell a hely, a pénz, a vevő. Hátha szerencsét hoz a páciens, de még az is lehet, hogy jól jár. A párizsi *solde* kiszámíthatatlan, még az is megtörténhetik, hogy a *pure laine*, az csakugyan tiszta gyapjú... bár ez korántsem biztos.

Hagyjuk a *solde*-ot, úgysem érünk a végére. Az idei kiárusításnak az volt a jellegzetessége, hogy hevesebb volt a szokottnál, mégis kevesebbet hozott a konyhára. A kereskedők, meg a vásárlók felett is ott lógott már a bizonytalanság Damoklesz-kardja: mit hoz az újév, és vele a kormány újévi ajándéka, az új adónem, a *T.V.A.*

Akiknek ezen a reggelen a ruhásüzletek varázsigéi trombitáltak sorakozót, a vásárlázban még nem figyeltek rá, hogy a többi üzletekben is megindult az árcédulák tánca. Amott lefele lejtett, emitt fölfele.

Én, a fázós ácsorgó már sokat tudtam erről; nem azért mert vajákos tehetséget hoztam magammal a Duna-balpartról a Szajnához, hanem mert az Akácfa utcában, a Bar des Acacias-ban jólértesült mogorva polgárok vontak bizalmukba, mint érdeklődő alkalmi utazót.

Így azután már az első nap megtudtam, hogy az újságok első oldalán mindúntalan felbukkanó *T.V.A.* betűkben nincs semmi rejtelem. Annak a rövidítése, hogy *Taxe à la Valeur Ajoutée*. Többletadó. Ezt megfizeti a gyáros, a nagykereskedő, a kiskereskedő, mindenki annak az alapján, hogy mennyi hasznot tesz az eladási, illetve bevásárlási értékhez, másmás adókulccsal, melyekből a leggyakoribb — hogy szép kerek szám legyen és könnyen lehessen számolni vele — 16,66 százalék.

— Ha engem kérdez — mondta Le Vaillant, nyugalmazott hosszújáratú folyami tengerészkapitány az Akácfa bár sarokasztalánál —, ha engem kérdez, mi fogjuk

»Az a kellemetlen ezeknél a vásároknál, hogy az ember ritkán talál magához illő holmit« (Le Journal de Dimanche)

64° Anno N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttori: Umberto e Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28
MILANO
Telefono 723.333

Casella Postale 3549 - Telegr.: Ecostampa-Milano
Conto Corrente Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

La Tribuna del Mezzogiorno - Messina

B-26-109

22 GEN. 1967

FILATELIA NOVITA' DALL'ITALIA E DAL MONDO

1021

Capolavori ungheresi in sette valori giganti

Dal 27 gennaio a Roma il convegno nazionale

ROMA: Dal 27 al 30 gennaio 1967 avrà luogo a Roma il XXI Convegno Filatelico Nazionale. La manifestazione avrà luogo nel Salone delle Conferenze alla Stazione Termini, via Giolitti, 34 dove verrà allestita anche una importante Esposizione Filatelica riservata ai Soci dell'AFI.

AUSTRIA: La « Giornata del Francobollo 1966 » è stata commemorata con l'emissione di un simpatico francobollo policromo da 3 s. + 7 g. riproducente un antico portalettere in costume.

UNGHERIA: Lo scorso mese di dicembre le poste magiare hanno emesso una bellissima serie di sette francobolli, di formato gigante, stampati tutti in policromia. La serie ci presenta capolavori di famosi pittori ungheresi: « Giovanetta del bosco » di Barabas (60 fi.); « Ritratto di donna » di Barabas (1 Fo.); « Addio di Hungadi » e « La lettruce » di Benczur (1,50 e 1,70 Fo.); « Donna con fascina » e « Lo sbadiglio » di Munkacsy (2 e 2,50 Fo.); « La dama in violetto » di Szinyei Merse (3 Fo.). La serie è stata emessa anche non dentellata. Inoltre, è stato stampato un foglietto dentellato e non dentellato da 10 fiorini riproducente il « Picnic di Maggio » del pittore S. Merse.

DAHOMEY: Tre francobolli di gran formato, di posta aerea, e di alto valore facciale, riproducono a colori naturali le opere di due famosi pittori: « La Vergine e il Bambino » di Baldovinetto (100 fr.) e « L'Adorazione dei Pastori » del Ribera (200 fr.); mentre il 50 fr. riproduce invece le « Tappezzerie di Beaune » del XV secolo.

JUGOSLAVIA: Una serie di sei valori è stata dedicata dalla amministrazione postale jugoslava alle monete d'argento del Medio Evo. I valori che compongono la serie sono: 0,30 rosso, nero e argento (dinaro di Zeta del 1373); 0,50 oltremare, nero e argento (mezzo dinaro di Bosnia del 1461); 0,60 lilla, nero e argento (dinaro serbo); 0,85 viola, nero e argento (dinaro di Lubiana del 1250); 2 d. seppia, nero e argento (dinaro di Spalato del 1403); 3 d. verde, nero e argento (dinaro dello Zar Stefan Dusan). Costo della serie completa L. 750.

RUSSIA: Un francobollo da 4 kopechi è stato emesso per gli auguri del Nuovo Anno. Il francobollo stampato in diversi colori oltre la scritta « 1967 » presenta una veduta del Cremlino, la Torre TV di Mosca, un aereo e un satellite in volo e la sagoma di un autobus.

(a cura di Edoardo Ainis)

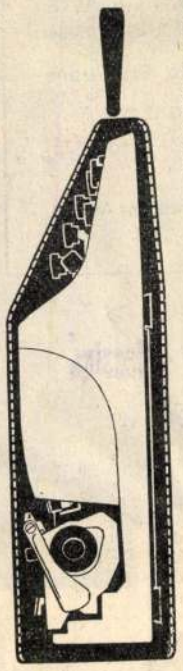

Non è necessario scrivere romanzi per avere bisogno di una portatile, basta pensare alle lettere di tutti i giorni. Portate in casa vostra la Lettera 32: in poche ore ci saprete scrivere. E i vostri figli impareranno un'altra di quelle cose che nella vita bisogna saper fare: nuotare, guidare l'auto, scrivere a macchina.

Olivetti Lettera 32

L'incontro con il sindaco a Giampi

Al quartiere ISES di Contesse

La visita al costruendo Policlinico

Nelle baracche di Villa Lina

to di quanto importante sia il problema. Ne aveva spesso sentito parlare, ma credeva che il discorso fosse infiorato da esagerazioni.

Ma ora che ha visto quelle famiglie in pena, quei bambini a piedi nudi che giocano correndo sulla melma, ora che le sue scarpe sono passate su quella sudicia fanghiglia, ora che i suoi abiti si sono intrisi del caratteristico tanfo delle baracche, non potrà più dimenticare.

Le sue pupille, che in certi momenti durante la visita a Villa Lina sembravano inumidite, difficilmente potranno dimenticare l'immagine colta verso le ore 12 di ieri.

Quando i baraccati si sono accorti che arrivava il corteo del ministro hanno cercato di fare breccia, forse per esser certi di potergli parlare personalmente. All'altezza del ponte si vide volare un manderino e poco più avanti un sassolino. Ma erano probabilmente dei ragazzi che inconsciamente usano giocare così quando vedono passare un'automobile, il simbolo del progresso, che appare tanto fuori posto a Villa Lina.

Quando Mancini è sceso dall'auto, le massaie cominciarono a gridare per invitarlo nei tuguri: «Venga a vedere! E' qui che dobbiamo dormire? Viviamo in sei in questo buco! Dateci una casa!».

E l'uomo di Governo, manifestando una grande carica di umanità ha visto, ha parlato con le massaie, si è reso conto della triste e amara realtà. Gli hanno anche mostrato un rudimentale gabinetto pubblico di cui si serve tutta quella gente, e gli scoli putridi che restano allo scoperto per perdersi in rivoli e rivoletti nel torrente Giostra, accanto alle altre baracche.

«Gli strumenti legislativi ci sono. Occorre sollecitare i lavori». Così dicendo Mancini ha aperto alla speranza il cuore dei baraccati.

La giornata messinese dell'on. Mancini è cominciata alle 9,40, ora in cui il Ministro è giunto a Giampilieri da Taormina, dove aveva pernottato dopo il viaggio in aereo da Roma a Catania.

Al confine del territorio comunale, sul ponte del torrente Giampilieri, hanno accolto il Ministro le maggiori autorità locali. C'erano il sindaco dott. Benedetto Celeste, il prefetto dott. Malarbi, l'on. Carmelo Santalco in rappresentanza del presidente della Regione siciliana, il vice provveditore alle opere pubbliche per la Sicilia avv. Elio Zuppardi, l'ispettore generale dello stesso provveditorato ing. Angelo Giuffrida, l'ingegnere capo del Genio civile dott. Carlo Catalano con il capo sezione ing. Coscia; il vice sindaco Antonino Interdonato, il questore dott. Reggio d'Aci, il presidente dell'IACP Bertuccio, nonchè numerosi esponenti del Partito socialista, tra cui i segretari provinciali avv. Armando Cascio, vice presidente della Cassa di Risparmio, e l'on. Santi Recupero, assessore comunale, il sindaco Interdonato, l'avv. Nicola Capria vice presidente dell'Istituto per le case popolari, il consigliere comunale Antonino

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1960 AUG 5

B-26-110

DK 117

Megjelent a Művészet első száma

A kilencvenegy éves mester, Lyka Károly, századunk elején, másfél évtizeden keresztül szerkesztette a „Művészet"-et. A Magyar Képzőművészek Szövetsége az ő munkásságának megbecsülését is céljául tűzte maga elé, amikor másfél évvel a „Műterem" legutolsó száma után újból megjelenő szakfolyóiratának a „Művészet" címet adta.

A festők, szobrászok, grafikusok, iparművészek, s az ezek problémáival, munkájuk eredményeivel megismerkedni akarók széles köre bizonyára nagy érdeklődéssel fogadja a lapot. Pogány Ö. Gábor felelős szerkesztő beköszöntője után Bodnár Évától olvashatunk cikket Barabás Miklós életéről és munkájáról, D. Fehér Zsuzsa pedig a magyar képzőművészet utolsó másfél évtizedének történetét és eredményeit foglalja össze a Nemzeti Galéria jubileumi kiállítása kapcsán. A felszabadulás évfordulójára készült grafikai albumokat Kontha Sándor ismerteti. A nemrég elhúnyt Gadányi Jenőről B. Supka Magdolna emlékezik meg, Csorba Gézáról Rozványi Márta, Márffy Ödönről Zolnay László ír.

Beszámol még a lap az utóbbi másfél évben nálunk járt külföldi képzőművészekről, külföldi kiállításokról, képzőművészetről szóló könyvekről, folyóiratokról. Sok régebbi eseményről is tájékoztatja olvasóit — kényszerhelyzetben teszi — s emiatt kissé krónikaszerű is a Művészet első száma. Remélhető azonban, hogy ezt a krónikaszerűséget a második, harmadik szám után levetkőzi, s híven, lépésről, lépésre, mindig időszerűen tájékoztatja majd az érdeklődőket a magyar képzőművészeti élet fejlődéséről, eseményeiről.

A lapot a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata adja ki. Izléses, modern, de a szükségesnél nem modernebb külseje az Athenaeum nyomdát dicséri.

Június elején tartották Rómában a kulturális folyóiratok második értekezletét (a tavalyi, első megbeszélés színhelye Firenze volt). Elsősorban a haladó értelmiségiek vettek részt az összejövetelen: *Angioletti, Carin, Ungaretti, Carlo Levi, Bellonci, Moravia, Guttuso, Vigorelli, Alberto Mondadori, Gian Carlo Pajetta, Lelio Basso, Mario Alicata, Ambrogio Donini, Pirelli* és az olasz kulturális élet számos más jelentős személyisége.

Az olasz értelmiség

mélységesen elégedetlen

saját helyzetével, olyannyira, hogy még a jobboldali sajtóorgánumok is kifejezik mélységes aggodalmukat: *Gondoljunk csak* — írja az egyik kormánylap — *az olasz iskolaügyekre, a tudományos kutatás sanyarú körülményeire, a legjobb olasz tudósok kivándorlására, a sajtó konformizmusára, a rádió és televízió híg és silány adásaira, a filmcenzúrára: tagadhatatlan, hogy kultúra és politika között az utóbbi években olyan szakadás keletkezett, amely tovább már nem is fokozható.*"

Az értekezlet után *Mario Alicata*, az Olasz Kommunista Párt Központi Vezetősége kulturális osztályának vezetője interjút adott az Unita munkatársának, és beszámolt a Valle Színházban elhangzottakról.

— *Most történt meg először* — mondotta —, *hogy az olasz értelmiség döntő erőinek jelenlétében igyekeztünk megvonni az olasz kultúra jelenlegi helyzetének mérlegét. Ez volt az értekezlet fő feladata, fő témája: a kultúra helyzete az olasz társadalomban. De nem elégedtünk meg azzal, hogy egyszerűen megállapítunk néhány hiányosságot, hanem foglalkoztunk az olasz kulturális élet szervezeti felépítésével és a nemzeti kultúra hivatalos irányzatának jellegéből, természetéből eredő néhány alapvető kérdéssel is.*

Barabás Miklós B-26-111
Új Műv. 1993/9.

Hang lehalkul, mozgás lelassul...

Új szerzemények a Magyar Nemzeti Galériában 1885—1992

Bán András

A magyar művészet századai a múzeumi gyűjtés tükrében (Új szerzemények a Magyar Nemzeti Galériában, 1885—1992): ezen cím alatt közel félezer tárgyat helyeztek közszemlére a tavasz folyamán a Budavári Palota földszinti teremsorában. A válogatás a múzeum nyolcéves gyűjteménygyarapításának egytized részét tudta közönség elé vinni. A festmények, szobrok, grafikák, érmek, plakátok, kőemlékek, adattári dokumentumok alkalmi bemutatása érdekessé válhat, ha ezáltal a nagyközönség is, a szakma is betekinthet a kevéssé látványos múzeumi aprómunka gyakorlatába, s ha a beszerzések kijelölik a műértelmezések — kiállításokban, tanulmányokban, albumokban testet öltő — változásait.

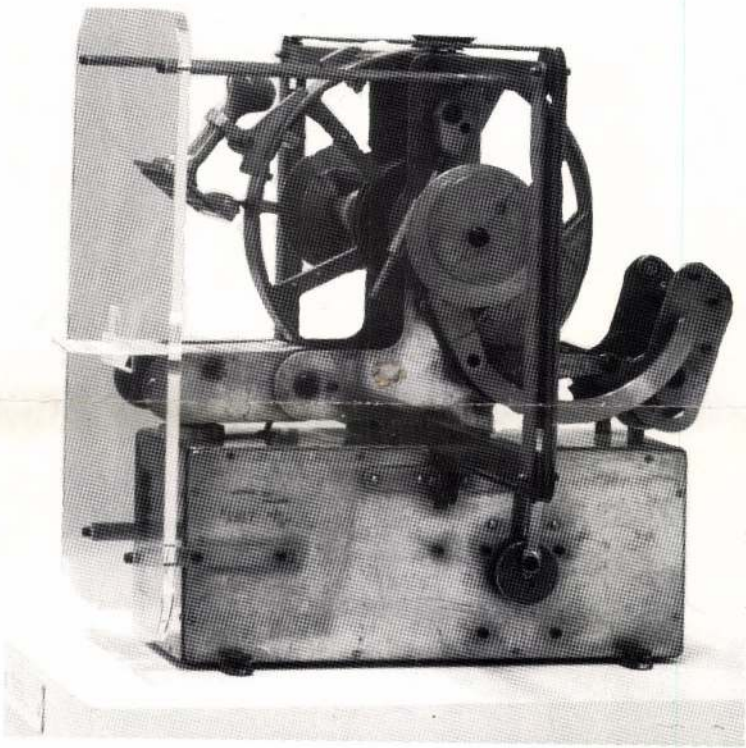

Haraszty István: Stemplire várva I, 1987, bronz, plexi, vörösréz, műanyag zsinór, elektromotor, 54×84×51 cm

Érdekessé válhat, ámde a mostani *Új szerzemények*... bemutató kapcsán úgy tűnik, kevéssé tisztázódott, mi végből jött létre maga a kiállítás. A tárlatot nem kísérte tudományos katalógus, csupán szűkszavú műtárgyjegyzék. E vékony füzet mérsékelten informatív előszava megfogalmaz valamenynyit a gyűjteménygyarapítás elveiből és „kalandjaiból". Ezen túl azonban sem a szakmának, sem a nagyközönségnek nem kínált további eligazítást a Galéria. Itt lett volna az alkalom áttekinteni az amúgy évek óta elég rejtőzködő életet élő intézmény házon kívüli bel- és külföldi kiállításait, műkölcsönzéseit, tudományos, műbírálati és műtárgyvédelmi tevékenységét, közönségkapcsolatait. Ez is elmaradt. Akárcsak egy alkalmatos szakmai összejövetel az értékelés, a perspektívák vázolása végett.

Vélhető, nem pillanatnyi személyi bizonytalanságot takar a tétovaság. Kétségtelen, a kulturális kormányzat — talán aránytalanul — jelentős súlyt helyez a nemzeti intézmények vezetőinek lecserélésére, és törekvésük épp a Nemzeti Galériánál eleddig (1993. májusi állapot) eredménytelen maradt. Kevés is az esély, hogy olyan nagyformátumú, érinthetetlen ember bukkanjon fel hirtelen, aki szerencsésen eltalálná egy ilyen monumentális gyűjtemény amúgy szükséges átstrukturálásának módját a következő, gazdaságilag ínséges, politikailag zavaros, kulturálisan cseppfolyós években. Valószínűleg a jelenlegi gyakorlat folytatásával lehet számolni a következő szakaszban is.

Maga az *Új szerzemények*... kiállítás sem kínál külö-

Barabás Miklós: Egy utazó cigány, 1843, olaj, vászon, 107,5×134 cm

nösebb támpontokat a szemlélőnek. A művek felsorolása súlypontok nélküli. Legfeljebb a XX. század hatvanas éveiből gyűlt össze erősebb összetartozásra utaló kollekció. Csak találgatni lehetett, milyen a beszerzett művek be nem mutatott kilenctizede. Hogyan egészültek ki korszakok, életművek a raktári anyagban? Régiek és maiak között kik az új felfedezettek, akiknek most kerül először műve a múzeum gyűjteményébe?

Milyen kép áll tehát össze e néhány mozaikkockából a közelmúlt, a jelen Nemzeti Galériájáról?

A Galéria egy szinttel a főváros fölött, a Várdombon helyezkedik el. Ez a kiemelés érzékelteti azt a korábbi művészetfelfogást, amelyben osztozott a politika és a köznapiság: egyazon gesztussal történt meg a képzőművészet megbecsülése és elszigetelése. A magaslati elhelyezés másfelől alkalmat adott arra, hogy a szakma szükség esetén védekezésre rendezkedjen be a várfalak között.

Annak idején, a palota kialakításakor mégis elsősorban a békeidőkre készültek föl. A Galéria tereit nagy volumenű átmenőforgalomra tervezték: a vidékies, aránytévesztő nagyvonalúság, a pályaudvarszerűen széles közlekedőterek, a csoportok vonulását jól bíró nemes burkolatok érzékeltetik az intézmény elsődleges célját. A történelmi falak között a hang lehalkul, a mozgás lelassul.

Ezen adottságok az évtizedek folyamán az intézmény tevékenységében meghatározóakká váltak. A terek most már szívósan ellenállnak a gondolatok merészségének; a mű bemutatása alkalmas módjának semmi egyéb nem kínálkozik, mint a helyiértékkel rendelkező fő művek történeti felsorolása.

Az *Új szerzemények...* kiállításon is jól érzékelhető: a cél az „ideális" állandó kiállítás folyamatos kiegészítése. A régebbi korok művészetében nagy gyűjtési csodákra amúgy nem lehet számítani. A fő művek, ha nincsenek már itt a múzeumban, legalábbis nehezen beszerezhetők, hisz azóta magasra értékelődtek fel. Így nem meglepő, ha a régi anyag elsősorban a különlegességek, a kuriózumok, az apróbb hiánypótlások gyűjteménye. Hasonló mondható el a XIX—XX. századi gyűjtésről is. Egy igazán jó *Barabás*-festmény, meglepő *Feszl*-tájrajzok, a nagybányai neósok néhány műve, remek *Vajda*-rajzok, egy *Derkovits*-főmű, korai, de megkerülhetetlen *Bernáth Aurél*-grafikák, egy fiatalkori *Szőnyi*-kuriózum,

DER Ausschnitt
1 BERLIN 45, Telex: 1-83 538
Aufl. i. Tsd. / Richtung: lt. Stamm 1966 : 23,7*; u, c
B-26-112
Fuldaer Zeitung
6400 Fulda
1021
- 9. 12. 66 **
Barabás Miklós

Neu an den Postschaltern in aller Welt

Luxemburg: Die weihnachtliche Zuschlagserie zugunsten der Wohltätigkeitsorganisationen bringt Darstellungen aus Märchen und Sagen der sechs Kantone Grevenmacher, Diekirch, Vianden, Echternach, Wiltz und Troisvierges.

Norwegen: Zwei Sondermarken verweisen auf die Europäische Freihandelszone EFTA, des Gegenstücks der EWG. Die Zeichnung beschränkt sich auf die Abkürzung für European Free Trade Association.

Österreich: Eine Sondermarke ist der Hochschule von Linz gewidmet und bringt das Wappen dieser Lehranstalt.

Israel: Eine Sondermarke unterstreicht die Bedeutung der Forschung für die Heilung der Krebskrankheiten. Als Illustration dient eine wuchernde Zelle im Angriff auf die gesunde Umgebung und links unten das Mikroskop als zuverlässigstes Hilfsmittel für die Diagnose.

Tschechoslowakei: Auf fünf Stufen ist eine großflächige Gemäldeserie aus Beständen der Nationalgalerie und Privatbesitz angelegt. Sie berücksichtigt Frühling von Vaclav Hollar (1607—77), Damenporträt von Jan Kupecky (1667—1740), Schnee-Eule von Karel Purkyne (1834—68), Blumenstrauß mit Tulpen von Vaclav Spala (1885—1946) und Rekrut von Ludovit Fulla (geb. 1902).

Spanien: Drei Porträtmarken ehren die Dichter und Schriftsteller Ramon Maria del Valle Inclan, Carlos Arniches und Jacinto Benavente (Nobelpreisträger für Literatur von 1922).

Großbritannien: 27 Territorien schlossen sich zu einer Gemeinschaftsausgabe anläßlich des 20jährigen Bestehens der UNESCO zusammen. Die drei Marken veranschaulichen Erziehung mit Federhalter und Buchstaben, Wissenschaft mit Retorte und Weizenähren sowie Kultur mit Lyra und griechischen Säulen. Dazu das Emblem der Organisation und das Halbprofil der Queen.

Rumänien: Vier Gedenkmarken erschienen zum 100. Gründungstag der Bukarester Akademie. Sie beachten Medizin, Musik, Medaille und Stifterproträts.

Nigeria: Der Erlös aus drei Zuschlagmarken kommt dem nationalen Roten Kreuz zugute. Sie zeigen Kinderbetreuung, Bergung eines Verletzten und Erste Hilfe.

Ungarn: Sieben Marken und ein Block beschäftigen sich mit dem Werk der Maler Miklos Barabs (1810—1898), Gyula Benczur

Táncsics Mihály unokája

Budapest közelében, Vecsés egyik csendes, árnyékos utcájában lakik özvegy Kiss Mártonné, Táncsics Mihály egyetlen élő unokája és családja. Ida néni, Táncsics Eszter lánya, lassan már 85 éves, de még friss, eleven és jókedvű. Az első kérdésre, hogy miből él? — mosolyogva válaszolt:

— Nyugalmazott állami tanítónő vagyok — mondta. — Rendes nyugdíjat kapok és van két gyermekem is.

A két gyermek, Teréz és György, szintén pedagógus. Együtt tanítanak a vecsési általános iskolában. Bennük is, édesanyjukban is ugyanaz a szenvedély, amely a nagyapában, dédapában: Táncsics Mihályban lobogott — tanítani, oktatni, felvilágosítani a népet. Táncsics Mihályt ezért vetette börtönbe a császári rend újra és újra, és azért is, mert hitte és hirdette, hogy unokái, dédunokái szabadok lesznek.

A vecsési ház egyik szobájába nyitottunk be, amely valóságos kis Táncsics-múzeum, természetesen az unoka: Ida néni tulajdonában. Előkerült egy megsárgult fénykép. Középen hófehér szakállas, nagyon öreg, de még mindig egyenes tartású ember: Táncsics Mihály, az egykori népi forradalmár, negyvennyolc egyik híres és népszerű vezére. Karján kicsike, még pólyás gyermek — Ida néni, valamikor 84 évvel ezelőtt. A hosszú életnek örvendő unoka a képre mutat és csak ennyit mond:

— A nagyapám... A csecsemő én lennék...

A falakon rajzok, festmények, az egyik, Barabás Miklós alkotása, drámai jelenetet ábrázol. Ravatal, körülötte gyászoló család, köztük egy magas férfi, mellette fegyveres zsandár. Műalkotásnak is nagyszerű a kép, de ez nem egyszerűen műalkotás, hanem dokumentum. A jelenet megtörtént. A koporsóban a láthatatlan hős: Lajonka, Táncsics Mihály kisebbik leánya. Mindössze 16 éves volt a lány, amikor egy komisz téli napon felment a Várba, hogy ennivalót vigyen igazságtalanul bebörtönzött apjának. Jeges szél fújt a Duna fölött, süvített a Várhegyen is, és Lajonka, a gyenge kislány megfázott. Néhány nap múlva meg is halt. Táncsics Mihályt csak Jókai kérésére és személyes felelősségére engedték ki a börtönből, hogy lánya temetésén jelen lehessen. Fegyveres zsandár őrizte a koporsó mellett is. Ezt örökítette meg Barabás Miklós ecsetje. És megörökítette a korán elhalt leányt is, a kép most is ott lóg a falon, Ida néni szobájában. Mellette egy másik kép, Táncsics Eszternek, Ida néni édesanyjának portréja.

A könyvespolcon könyvek sorakoznak. Minden könyv, sőt a könyvek minden lapja egy-egy korai álom. Táncsics Mihály éber látomásai, szinte jövendölések.

Csak bele kell olvasni egyikbe is, másikba is, és az ember érzi, hogy nagy elme, tisztán látó, bátor ember fogalmazta e mondatokat. *„A nép szabadsága"* — olvashatjuk egy-egy oldalon többször is. Igen, a nép szabadsága, amelyről Táncsics Mihály álmodott, és amelyért nemcsak kiállt, hanem négyszer szenvedett a császár börtönében. Négyszer bizony, s végül csak azért engedték ki mert a börtönök sötétségétől majdnem megvakult.

Kiszabadulása és az operáció után, ahogy látni kezdett, azonnal levelet írt Turinba Kossuth Lajosnak, egykori vezérének és barátjának. A levélre hamarosan válasz érkezett. Itt van a boríték és a papírja is, valóságos gyászlevél. Fekete szegélyű a boríték és ugyanolyan a papír.

— Miért írta Kossuth ezt a levelet gyászkeretes papírra? — kérdeztem.

— Nemcsak ezt írta ilyenre, hanem minden levelét, amelyet Magyarországra küldött — válaszolt Ida néni. — Ezzel is a magyar szabadság bukása fölötti örökös és mélységes gyászát fejezte ki. Nem küldött ő Magyarországra mást, csak gyászlevelet.

A Táncsicshoz írt levél hosszú. Oldalakon át ömlik Kossuth fájdalma, amelyet azonban átragyog a reménysugár. Íme néhány idézet a levélből.

„Én igen sok pénzsegélyt kérő levelet kapok — írja Kossuth —, *nem tudom, miként történik. Hanem sok embernek nem fér fejébe, hogy aki egyszer Magyarország kormányzója volt, az szegény ember lehessen. Alkalmasint saját hajlamaikról varrnak reám hímet, azt hiszik, hogy nem vándoroltam ki a számkivetésbe anélkül, hogy a vándorbotom végére akasztott batyuba beletuszkoltam volna néhány milliót az ország pénzéből, tehát juttathatok a prédából boldognak, boldogtalannak..."*

Így ír Kossuth, s elmondja azt is, hogy legutóbb egy magát görög republikánusnak nevező személy fordult hozzá tekintélyes pénzösszegért. Sok spekuláns ugyanis azt hitte, hogy Kossuth magával vitte az ország vagyonát, vagy annak jelentős részét. Ezzel annak idején vádolták is Kossuthot, de csak azért, hogy tekintélyét lejárassák, s hogy az ország szegénységét, gondjait ezzel a rágalommal fedezzék. Természetesen: a nép nem hitt a rágalomnak, de néhány haszonleső komolyan gondolta, hogy Kossuth vagyonnal ment az emigrációba. Hosszasan panaszkodik erről Táncsicsnak is, majd örvendezve ír arról, hogy Táncsics visszanyerte látását.

„Önnek barátom, Táncsics szíves üdvözletét a legőszintébb barátsággal viszonzom. Jólesett kezeírását látnom, s benne örvendetes bizonyságát annak, hogy szemei, Istennek hála, jól vannak..."

A hosszú levelet Kossuth így fejezi be.

„Köszönöm jókívánatát. — Én az életre becset nem helyezek. — Nagyon megúntam élni. Igazán kifáradtam az életterhei alatt. De amíg élek, az egészséget a legnagyobb magánkincsnek tartom. Isten tartsa meg azt Önnek, amíg él, bár látnók meg még halálunk előtt azt, ami fájdalom, nincs, de ami után mindketten hőn sóvárgunk, a valódi szabadságot a független hazában.

Üdvözlöm Önt testvéries barátsággal,

Kossuth".

Az öreg, fáradt Kossuth Lajos szavai ezek. Csüggedés, reménytelenség érződik belőlük, de sóvárgás is. Izzó és kínzó sóvárgás a valódi szabadságért a független hazában. Ezért sóvárgott Táncsics Mihály is. Kossuthtal együtt tudta, hogy ezt a szabadságot nem érheti meg, de bizott benne, hogy az unokák, dédunokák még igen. Ezért írt, beszélt, tanított halála napjáig. És most az unokák, dédunokák azt mondják: *„Nem volt hiába..."*

Szendrei József

Magyar Hirdető
SAJTÓTIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
ESZAKMAGYARORSZAG
1963 AUG 19

délután öt órától a filharmonikus zenekar ad térzenét. A pereces-i szabadtéri színpadon a bányász-színjátszók lépnek fel. Az Erkel Ferenc és a Bartók Béla Művelődési Otthonban munkás-paraszt találkozót rendeznek. Az esti órákban a város művelődési otthonaiban és a Szabadság téren bál, majd az Avason tűzijáték zárja be a nap ünnepi programját.

„Kis-Jankó Bori" emlékünnepség Mezőkövesden

A megyei ünnepségek közül kiemelkedik a mezőkövesdi „Kis-Jankó Bori" emlékünnepség. Az egésznapos program az I. László Általános Gimnázium dísztermében emlékünnepséggel kezdődik. Megnyitó beszédet mond Nagy István, a mezőkövesdi járási tanács vb elnökhelyettese. A „Kis-Jankó Bori" emlékpályázat díjait Varga Gáborné, a megyei tanács vb elnökhelyettese osztja ki. Az országos népművészeti hímzéspályázat kiállítását Kiss Ivor Sándor, a NIT titkára és a HISZÖV népművészeti osztálya vezetője nyitja meg. Délután megkoszorúzzák Kis-Jankó Bori sírját. Este szabadtéri műsort rendeznek, amelyen a meghívott művészeti csoportokkal együtt fellép a matyó együttes is.

A Bükkaljai Ünnepi Hetek sikeres műsorsorozata augusztus 20-án zárul Emődön. Este az ünnepi hetek utolsó előadóvigjátékát.

Augusztus 20-án a megye valamennyi művelődési házában, este pedig a legtöbb helyen táncmulatsággal zárul a nap.

Egy hónappal előbb elkészítik a Fővárosi Gázművek részére a földgázbontó berendezést a hejőcsabai gépjavítók

A Fővárosi Gázművek megkeresésére a Hejőcsabai Cementipari Gépjavító Vállalat soronkívüli rendelés teljesítését vállalta. Az Óbudai Gázgyárban nemrégiben bekövetkezett üzemzavar miatt ugyanis nehézségek keletkeztek a gázellátásban, s ennek megszüntetésére, illetve a gázfogyasztók jobb ellátására földgázbontó reaktor mielőbbi legyártása vált szükségessé. A gépjavító vállalat, jóllehet az ilyenfajta munka nem tartozik feladatkörébe, az ügy sürgősségére tekintettel, mégis igen rövid időre, ez év október 31-re vállalták a mintegy hárommillió forintos rendelést. Tekintve, hogy a földgázbontó berendezés üzembehelyezésével igen sok budapesti fogyasztó ellátását lehet majd javítani, a dolgozók, megvizsgálva lehetőségeiket, felajánlották, hogy a rendelésnek egy hónappal előbb eleget tesznek. A munkát, amelyre tizennyolcezer órát kell fordítaniuk, már ennek megfelelően osztották be. Igy a gázbontó reaktor két egységét még ebben a hónapban, a hátralévő másik kettőt pedig szeptember végéig átadják a Fővárosi Gázműveknek.

Export-s tanácskoztak a Diósgyőri Gépgyár és a külkereskedelem vezetői

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának 1962 júniusi határozata alapján a Diósgyőri Gépgyár vezetői a külkereskedelem szakembereivel és néhány gépipari vállalat képviselői részvételével megtárgyalták az 1963. évi exporttervek teljesítésének lehetőségeit, valamint az 1964-es exporttevékenység bővítését.

A tanácskozáson részt vett Dojcsák János elvtárs, az MSZMP Borsod megyei Bizottságának titkára, Valkó Márton, pártunk Központi Bizottságának tagja, a Lenin Kohászati Művek igazgatója, Varga Zoltán, a Miskolc városi Pártbizottság titkára, Hermann Gyula, a Technoimpex vezérigazgatója, a Kohó- és Gépipari, valamint a Külkereskedelmi Minisztérium több, vezető beosztású személye.

Lipovszki Gyula, a Diósgyőri Gépgyár vezérigazgatója vitaindító beszámolójában ismertette azokat a célkitűzéseket, amelyek alapján elhatározták az értekezlet összehívását és tárgyát, majd vita következett. A tanácskozáson résztvevők felszólalásaira és az értekezlet anyagára a későbbiekben még visszatérünk.

Fiatal műszakiak segítik „A szakma ifjú mestere"-mozgalom részvevőit Diósgyőrött

A Lenin Kohászati Művekben az idén tíz szakmából több mint ötszáz fiatal vesz részt „A szakma ifjú mestere" mozgalomban. A szakmai ismeretek bővítésében igen jó iskolának bizonyult mozgalom sikerét a gyár fiatal műszaki dolgozói sokoldalúan támogatják. Az ifjúmunkásokat a különböző üzemekben csoportokba tömörítik, s részükre két hetenként, havonként szakmai előadásokat tartanak, velük közösen kötetlen formában, baráti légkörben beszélik meg a felmerülő problémákat. Ezenkívül a nagyüzemi KISZ-bizottságon működő Fiatal Műszakiak Tanácsa jegyzet alakjában összeállította az egyes szakmákból a szükséges szakirodalmat, amely az ifjúmunkások elméleti felkészüléséhez nyújt majd hathatós segítséget.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1975 OKT 2
B-26-114
MAGYAR NEMZET

Barabás Miklós

Kritika
művész

1021

Ünneplő múzeumok

Érdemes lenne egyszer tanulmányt írni a szerkesztőségbe érkező levelekről. A magam postájában tallózva mindjárt ki is emelek egyet: 1974. január 17-én kelt, s *Hertelendy* László nyugdíjas írta. Tanácsot kért, segítséget, hogy mi legyen értékes családi műgyűjteményével. A történelmi család Zalából származott el, s több szál fűzi Deák Ferenc famíliájához. Egyébként a Hertelendyek sokszor felbukkantak a magyar históriában és mindig a haladó vonulatban találkozni velük.

Meglátogattam a levélírót budai kis garzonlakásán. Elképesztő gazdagság fogadott. Barabás Miklós, Orlay Petrich Soma, Benczúr Gyula, Györgyi Alajos művei között ismeretlen holland mester munkája, s vagy negyven pravoszláv ikon, a hajdani Magyarország tájairól. S mindezek között ragyogott szerényen egy Maulbertsch táblakép. A metszeteket, értékes szobrokat és bútorokat lehetetlen volna itt felsorolni.

Nyilvánvaló volt: ezeknek a műveknek közgyűjteményben a helyük. S hol? Melyikben? Értelmetlenség lett volna az együttest megbontani, noha egyes darabjai a Szépművészeti Múzeumba, mások a Nemzeti Galériába, vagy az Iparművészeti Múzeumba kívánkoztak.

Levelet írtunk a Zala megyei Múzeumok Igazgatóságának, mivel úgy éreztük, hogy ez a gyűjtemény oda illenék. Kisvártatva válaszolt is *Németh* József igazgató és eljött, hogy lássa, miről van szó, majd csakhamar a megyei tanács elnökhelyettese is megtekintette a gyűjteményt, amelynek több darabja Deák-relikviának tekinthető.

A lényeg az; létrejött az egyezség és a gyűjteményt azóta el is szállították Zalaegerszegre, s most ott arra vár, hogy mielőbb kiállítsák.

A hajdani Zala vármegye urai nemigen törődtek a múzeumi ügyekkel, ez abból is látszik, hogy az ottani közgyűjtemények — valljuk be — siralmas szegénységről tanúskodtak. S lám: a megye mai vezetői lehetőséget találtak arra, hogy egyetlen gesztussal pótolják mindazt, amit a régi vármegye elmulasztott.

Azért jutott eszembe ez a história, mert minap vitába keveredtem a múzeumokról. Arról volt szó, közügy lett-e csakugyan a megvalósuló szocializmus korában a múzeumok és a műemlékvédelem dolga. Akivel vitáztam: jeles író, éppen a *Magyar Nemzet* cikkeire hivatkozva olvasta fejemre a közönyös patópálkodás és ostobaság riasztó példáit. Érveléseit meghallgatva sok tekintetben igazat kellett adnom neki, hiszen szemtanúja voltam megannyi római kori, Árpád-kori lelet pusztulásának. S én nemcsak a nyugati sajtó beszámolóiból tudom, hogy milyen elképesztő mennyiségben hurcolják ki hazánkból népi-nemzeti művelődésünk maradék emlékeit. Láttam én a nepperájokat, de olvasóink levelei is híven tudósítanak a zug-műkereskedelem rejtelmeiről. Legutóbb egyik olvasónk arról számolt be, hogyan vásárolta föl Mádon egy zugműkereskedő az észak-magyarországi kúriák és kastélyok bútorzatát, valamint a templomok padozatát, s hogyan juttatta napnyugatra. Arról is értesítettek, hogy ama nevezetes Balaton menti nepper régészeti leletekből származó festett koporsókat árusít. *De gustis gustibus.* Másik levélírónk a minap arról tudósított, hogy a Gellérthegyről milyen utakon juttatja egy jámbor házaspár — konvertibilis valutáért — ugyancsak külországokba a drágábbnál drágább habán tárgyakat és ikonokat.

A múzeumügy és műemlékvédelem nagyon is jelen van a mai magyar közgondolkodásban. Bizonyítja az is, hogy ez év tavaszán új törvény született népi-nemzeti művelődésünk tárgyi emlékeinek hathatósabb védelmére.

S ez már nem csupán a múzeumok dolga. Hiszen a régész, a néprajzos nem lehet jelen mindenütt. S az ő munkájukat nemcsak azzal dicsérjük, ha elámulunk, mondjuk a föltárt és helyreállított Visegrád kövei fölött, s megcsodálunk egy-egy néprajzi kiállítást. *Segítenünk kell nekik.*

Amit tesznek, a közjóért végzik, munkájuk gyümölcse mindannyiunké. A közös művelődésé, vagy ha úgy tetszik, *a közművelődésé.*

Ha számadást készítünk a nemzeti vagyonról, akkor ebbe a rubrikába számoljuk mindazt, amit az elmúlt történelmi korok ránkhagytak s nem kevés anyagi és szellemi munkával a földből varázsoltak elő régészek, tudósok, történészek.

Nemzeti vagyonunkhoz tartoznak közgyűjteményeink, műemlékeink, de azok a magángyűjtemények is, amelyek még ismeretlen helyeken lappanganak, s talán arra várnak, hogy mint a Deák—Hertelendy gyűjtemény, majdan a közművelődést gyarapítsák.

Láthatatlan hajszálerek táplálják egy nemzet művelődését. Egyik ilyen ér a múzeum, s akik munkálkodnak érte: a muzeológusok. Munkájukat névtelenség övezi, ez nem színpadi produkció, ezen a pályán nagyon ritka a látványos siker.

Ezen az őszön ünnepeljük tizennegyedik alkalommal a múzeumokat. Láttam, s naponta láthatom, milyen körülmények között dolgoznak dermesztő télben, tikkasztó nyárban a muzeológusok, régészek, néprajzi kutatók. Én a nemzet napszámosai közé sorolom őket.

Kiss Károly

A Magyar Népköztársaság é
rátsági és együttműködési sze
lója alkalmából a Magyar S
Bizottsága, a Magyar Népközt
tertanácsa, egész dolgozó népü
ket és szívből jövő jókívánság
kön keresztül a Mongol Népi I
ságának, a Mongol Népköztárs
ségének, Minisztertanácsának

A szocialista internacional
között tíz évvel ezelőtt aláí
szerződés minőségileg új szaka
kapcsolatának történetében. A
új, megbízható alapot teremtett pártjaink, kormányaink és né-
peink alkotó együttműködésének további bővítéséhez, a ma-
gyar—mongol testvéri barátság szüntelen erősítéséhez. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy a szerződés alapelveinek és céljának megfelelően a két testvéri szocialista országot és népeit a marxizmus—leninizmus elvein alapuló, internacionalista barátság és a sokoldalú együttműködés gyümölcsöző szálai kötik egybe az élet minden területén. Ez megfelel mind a Magyar Népköztársaság, mind a Mongol Népköztársaság, mind az egész szocialista közösség érdekeinek, tevékenyen hozzájárul a szocializmus és béke erőinek gyarapításához.

A Mongol Népköztársaság szocialista építő munkájának és békeszerető külpolitikájának eredményei nagymértékben elősegítik a szocializmus, a béke és a biztonság ügyét az ázsiai kontinensen.

Barátságunk és együttműködésünk e nagy jelentőségű évfordulóján pártunk és kormányunk, a szocializmust építő egész magyar nép nevében szívből kívánunk önöknek, kedves elvtársak, és a testvéri mongol népnek újabb sikereket hazájuk szocialista építésében, a szocializmus és a béke nagy ügyének diadaláért folytatott közös harcban.

*

Tíz esztendeje írta alá Ulánbátorban Kádár János és Jumzsagijn Cedenbal a magyar—mongol baráti és együttműködési szerződést. A megállapodást annak idején ama természetes igény tette szükségszerűvé, hogy a korábbiaknál is magasabb, hatékonyabb szintre emeljék a két ország kölcsönösen előnyös kapcsolatait. Azóta maradéktalanul igazolódott az ünnepélyes eseménykor kifejezésre jutott várakozás, gazdag tartalommal telt meg a szerződés.

Az együttműködés eredményei mindazok a létesítmények, amelyek hozzájárultak a mongol iparfejlesztés lendületesebbé tételéhez, ahhoz, hogy az ország természeti adottságaiban és népe szorgalmában rejlő lehetőségek és erők a legszélesebben kibontakozzanak. Nemcsak tudásukkal, két kezük munkájával hajtottak hasznot az elmúlt évtizedben Mongóliában járt magyar geológusok, mérnökök, vegyészek, gyárépítő szakmunkások, hanem azzal is, hogy a személyes tapasztalatok, kapcsolatok révén még szorosabbra fűzték, tettek sorával bizonyították a két nép mélyen gyökerező barátságát. Meggyőződésünk, hogy a barátsági és együttműködési szerződés második évtizedé éppoly gyümölcsöző lesz Magyarország és Mongólia népe, a szocialista közösség számára, miként az első tíz esztendő volt.

A hagyományos barátság szellemében

Rabindranath Tagore sétányát Balatonfüreden újabb fa díszíti. Az India tudós költőjének szobránál elültetett facsemete baráti hagyomány. Jelképe annak, hogy India haladó törekvései támogatásra találnak hazánkban. Ez fejeződött ki Fakhruddin *Ali Ahmed* most befejeződött magyarországi látogatásakor is. Az indiai államelnök szívélyes fogadtatása, a barátság és a kölcsönös megértés légkörében lezajlott átfogó tárgyalások keretet adtak annak, hogy megerősítsék: a két ország kapcsolatai a kölcsönös előnyök alapján *kedvezően fejlődnek*, és azt nem zavarják nézetkülönbségek.

A magas szintű megbeszélések lehetővé tették, hogy ismertessék azokat az eredményeket, amelyeket a két ország népe az elmúlt időszakban elért. Az Indiai Köztársaság erejéhez mérten igyekszik átformálni a belső társadalmi életet, ennek feltétele azonban számos gazdasági tényező. Ali Ahmed indiai elnök hazánkban tett látogatásakor érintette, hogy India kormánya fokozottabban támaszkodik a szocialista országokra, ezt indokolja a feszült belpolitikai helyzet is.

Hazánk és India kétoldalú kapcsolatait gazdasági, kereskedelmi, tudományos és kulturális egyezmények szabályozzák. Az öt évre szóló árucsere-forgalmi megállapodás kölcsönösen biztosítja a legnagyobb kedvezmény elvének alkalmazását, s részben ennek eredménye, hogy India a fejlődő országok sorában előkelő helyet foglal el mint hazánk kereskedelmi partnere. A tudományos-műszaki együttműködés munkaterve elsősorban azokat a problémákat sorolja az élre, amelyek a gazdasági élet konkrét szükségleteiből következnek.

A két országot érintő kérdések körén túlmenően a budapesti megbeszéléseken megvitatták a legfontosabb nemzetközi problémákat. A tárgyaló felek egyetértettek abban, hogy annak az enyhülési folyamatnak, amelyet Európában Helsinki fémjelez, folytatódnia kell más földrészeken, így Ázsia területén is. A magyar vezetők nagyrabecsülésüket fejezték ki azért az erőfeszítésért, amellyel az indiai kormány szorgalmazza a békés úton, külső beavatkozás nélkül megvalósuló együttműködést.

Annak fényében, hogy a vietnami nép győzelmével Indokínában új távlatok nyíltak, s az hatással van Délkelet-Ázsia egészére, a tárgyalásokon kifejeződött, hogy Ázsiában törekedni kell a biztonság megteremtésére. Ezzel összefüggésben megerősítették, közös érdek, hogy az Indiai-óceán békeövezetté váljék. Az Egyesült Államok terve, amely szerint Diego Garcia szigetét katonai támaszponttá építik ki, ellentétes e törekvéssel, s nemcsak India és a térség népeinek érdekeit sérti, hanem akadálya a nemzetközi békének és biztonságnak is.

A hagyományos barátságot, amely hazánkat Indiához fűzi, Ali Ahmed államfő látogatása *megerősítette*, s a magas szintű megbeszélések megteremtették a feltételeket, hogy a két ország kapcsolatai az eddig kialakult szellemben tovább fejlődjenek.

◇ *(Belgrád, MTI)* A jugoszláviai hivatalos és baráti látogatáson Brioni szigetén tartózkodó Fakhruddin *Ali Ahmed* indiai köztársasági elnök szerdán folytatta megbeszéléseit vendéglátójával, *Tito* elnökkel.

A sepsiszentgyörgyi múzeum és közönsége

Pszichoszociológiai vizsgálat

Varga Klára

A múzeum négy év múlva ünnepli fennállásának századik évfordulóját. 1879-ben Cserey Jánosné természetrajzi, történelmi, néprajzi, könyv- és levéltári, képzőművészeti értéktárgyakból álló gyűjteményt ajándékozott Háromszék, Csík és Udvarhely megye népének, megvetve a Székely Múzeum alapjait. Vegyes profilját a hagyományhoz híven megőrizte; mindössze levéltári anyagát adta át az Állami Levéltárnak, a régészeti gyűjtemény viszont az idők során külön részleggé lépett elő, László Ferenc és Székely Zoltán feltáró tevékenysége révén. Helyismereti szempontból két tárgycsoportra emlékeztetnék: a csaknem teljesen feltárt erősdi neolitikus kultúra festett csigavonaldíszes kerámiaanyagára és a kora középkori zabolai sírmező leleteire, melyeket a *Korunk* olvasóközönsége az 1973-as *Korunk Évkönyv*ből már ismer. A történelmi részleg jeles darabjai között a Gábor Áron személyéhez (bútorai, ágyúja), a 48-as forradalmi eseményekhez kapcsolódó emlékek (pl. Bem nyomdája, Kiss Ernő ezredes nyerge) méltók a kiemelésre.

A néprajzi gyűjtemény sokat köszönhet Nagy Géza igazgató-múzeumőrnek (1881—1889), akinek az érdeklődése népművészeti súlypontú volt; századunkban László Ferenc, Csutak Vilmos, Herepei János, Balassa Iván kiterjesztette gyűjtőmunkáját a népi kultúra minden tárgykörére, területileg pedig a szomszéd megyékre is. Az utóbbi években három, egész Erdély területére kiterjedő szakgyűjteménnyel bővült, a Zsuzsi-baba néven ismert miniatűr népviseleti, népi gyermekjáték- és a részben szintén miniatűrökből álló csecsemőkelengye- és gyermekruha-kollekcióval, a *Jóbarát* és a *Dolgozó Nő* folyóirat jóvoltából.

A képzőművészeti részleg sajátos nevezetessége a székely festők: Barabás Miklós, Sikó Miklós, Gyárfás Jenő, Nagy Imre és más jeles alkotók, például Nagy Albert s az európai hírű Mattis Teutsch képeiből álló gyűjtemény. A természetrajzi részleg gazdag őslénytani, kőzettani, botanikai és állattani gyűjteményei mellett mondhatni egyedülálló a Diószeghy-féle lepkegyűjtemény. A hajdani és jelenlegi muzeológusok tudományos munkáját a gyűjtemények gyarapodásán, csoportosításán kívül szakkiadványok is tükrözik. Tanulmányaik a múzeumi évkönyv 1929-es, 1954-es számaiban, majd az ugyancsak évkönyv jellegű *Aluta* 1969 óta megjelenő példányaiban, önálló füzetekben, folyóiratokban láttak napvilágot. Kutatási eredményeik közkinccsé tételét előadások, gyakorlati tanácskozások, iskolás gyermekekkel való foglalkozások is szolgálják.

Múzeumunk kiállítási tevékenységét sajátos lehetőségei szabják meg. Székháza, az 1912-ben, Kós Károly tervei szerint emelt remek épület ma már szűk. A néprajzi anyagból csak két teremre és egy parasztházra valót láthat a közönség, ami bizony kevés. Áthidaló megoldásként időszakos, tematikus tárlatokat rendezünk. A felmérés idején a „Népi bútorok" kiállítás volt látható.

A régészeti részleg állandó kiállítása a XII. századig mutatja be az itt élő nép történetét. 1973-ban nyílt meg az átrendezett, *1848* témájú kiállítás. A képtár renoválás miatt a vizsgált időszakban zárva volt. Részben kárpótolták ezt a hiányt az átrendezés folytán üresen álló termekben kéthetenként megnyílt, legtöbbször képzőművészeti tárlatok. Időnként a múzeum profiljához jobban (pl. fölszabadulásunk harmincadik évfordulója) vagy kevésbé (gyermekrajzok, pionírok munkái) kapcsolódó kiállításoknak is helyet adtunk. Múzeumunkhoz tartoznak az utóbbi években nyílt fiókrészlegek is: Kézdivásárhelyen az igen jelentős céhtörténeti, az 1848-as forradalmi és a jelenkori történelmi kiállítás, Csernátonban a helytörténeti tárlat; 1969-ben Kisbaconban Benedek Elek-emlékház nyílt, Sepsiszentgyörgyön pedig Gyárfás Jenő-emlékház.

Kiállításait a múzeum változatos formában népszerűsíti: sajtóban, rádióban, plakátokkal (a bejárati kapun); a megnyitókra 200-250 meghívót szokott szétküldeni. A felmérés idején tudományos kiadványaink mellett egy, az egész múzeumot jelzésszerűen bemutató röplap, valamint a bútorkiállítás katalógusa állt a látogatók rendelkezésére.

Ez volt a helyzet 1974 júliusában és szeptemberében, amikor 18 nap során 627 látogató válaszolt közönségkutató kérdőíveinkre.

Kikből is áll múzeumunk közönsége? Látogatóink honnan tudnak az intézményről, újabb kiállításairól? Milyen elvárásokkal, céllal lépnek be a kapun? Milyen összkép alakul ki bennük a múzeum anyagáról? Mit javasolnak a jövőre

íze hasonlít leginkább a sármáéhoz, amelyhez nemzedékek során hozzászoktak. A falu neve a XIV. században fordul elő először okiratokban.

A szó második tagja, a *ság* képzőnek tűnhetnék. Nem az. A régiségben erdőséget, tömeget, sűrűséget jelentett. Berzsenyi a múlt század elején még így búcsúzott Kemenesaljától: „Messze setétedik már a Ság teteje" — vagyis a hegy erdős orma.

— Érdekli-e a sarmaságiakat az ilyesmi? Egyáltalán a nyelv vallomása múltról, jelenről?

— Ha magyarázni kezdem nekik, érdeklődőn hallgatnak. Különben alig törődnek ilyesmivel. Úgy tekintik, hogy a nyelv is olyan adottság, mint a járásuk, csak azt érzékelnék, ha nem lenne meg. Ezért nem szereti a diákok egy része a nyelvtant, rideg szabályokat lát benne. Ezt a közönyt próbálom feloldani, közelebb hozni őket a nyelv lelkéhez.

Négyezer nevet gyűjtött össze eddig. Személyneveket, ragadványneveket, dűlőneveket. Egyik-másiknak sajátos a jelentése. Itt van például a *Kényszerlegelő*. Az 1924-es földreformkor elvették az uraságtól, a falunak adták. Az egyik erdő neve *Dübörgő*. Mikor szekér halad át rajta, a rengeteg dübörög a visszhangtól.

— Ma is adnak ragadványneveket egymásnak? — kérdem.

— Csak a gyermekek. Egyik nem tudta, mi a cselló, azóta rajta ragadt a név: *cselló*. Van, akit *sugu*nak csúfolnak, ez állathivogató szó. A gyermekek nyersek még, kegyetlenek. A felnőttek valahogy belefáradtak.

Kui János (akárcsak Szikszay Jenő Brassóban) az irodalomóra végén nemegyszer elénekeltet egy-egy népdalt. Mikor Kui János először kérte erre diákjait, meglepődtek. Csak a kocsmában szoktak énekelni ilyesmit, mondták. Kiderült, nem tudják, mi a népdal, műdal, cigánynóta. Megkérdem tőle is, hogyan látja ő, az irodalomtanár, miként áll át a bányászat vágányára a földműves-Sarmaság?

— Milyen hatása volt eddig a bányászéletnek a sarmasági művelődésre? — kérdez vissza. — A műveltség anyagi alapjai összehasonlíthatatlanul jobbak lettek. Nem sorolok számokat, de higgye el, rengeteg rádió, televízió van a faluban. Könyvtárunk is gazdag, tizenegyezer kötet. Működik egy-egy színjátszó csoport, magyarul és románul. De vajon a gazdagságon múlik-e minden? A szegényebb ilosvaiak kulturáltabban viselkednek.

— Ilieș, a bányaigazgató lényegében ugyanezt tapasztalta.

— Nem nehéz ezt észrevenni. Nekem fáj, elhiheti. Ha a falu lemarad a művelődésben, az az én kudarcom is. Ebben a szép, modern emeletes iskolában pedig a kudarc jobban bántja az embert.

— Mi az elégtétele mégis?

— Munkám, amelybe beleástam magamat? A doktori értekezés? Ez is. Kezdenek ismerni a kollégák Zilahon, a megyében. Ez is. De legfőképpen a most növekvő sarmasági nemzedék. Újat fog hozni, az anyagi gyarapodás után a szellemi igényt is.

A magyar nyelv és irodalom szaktermében beszélgetünk. Kui János a falra mutat. Kriza János, Váci Mihály, Benedek Elek és Kosztolányi Dezső arcképe között iskolai irodalmi újság: a *Rügyek*. Hetente váltják az írásokat. Egyik rovat, a *Vadrózsák* diákok lejegyzéseit „közli" a helyi folklórból. Felkeresik az öregebb sarmaságiakat, megvallatják őket népdalokról, népmesékről. Az *Így írunk mi* nem szatirikus rovat, hanem a diákszerzők kísérleteinek tükre, versek, elbeszélések „jelennek meg" benne. Egy másik újságsarokban interjúkat találok *Megkérdeztük* címmel; az iskola életéről kíváncsiskodnak a gyermekriporterek. S egy túl igényesnek tűnő rovat, a *Nyelvőr*. Nyelvészkedés — gyermekszinten? A diákszerkesztők figyelik a mindennapi iskolai nyelvhasználatot, felszisszennek a suta fordulatokra, a hibás szóhasználatokra, a magyartalanságokra. S éppígy arra, ha valamelyik gyermek „keveri" a nyelveket. Magyarul is, románul is szépen, helyesen kell beszélni már az iskolapadban, tanácsolják a sarmasági gyermek-„nyelvészek". Ez a diákújság beillenék líceumba, városba, nyomtatott társai közé.

Igen — itt a jövendő bányászváros szellemi igényei érnek.

Kui János nevét hiába keresem a diákújságon. „Főszerkesztője" Bessenyei Tünde (ama bihari népköltő, Sárközi Gerő unokája); Kui János „névtelenül", de annál erőteljesebb sugallóként van jelen a diákújságban, miként Sarmaság művelődési életében. Itt, az iskolában munkálja a holnapi Sarmaságot, a nemcsak anyagiakban, de szellemiekben is gazdagodót.

Beke György

nézve? E problémakörökön kívül a kérdőív a múzeumlátogatási készségről, a látogatás valóságos és eszményi formájáról is érdeklődik.

A fent vázolt kérdéscsoportok megválaszolására, az összefüggések felderítésére elégségesnek és jellemző értékűnek bizonyult a kitöltött 627 kérdőív. A látogatók demográfiai megoszlását azonban nem tükrözheti eléggé hitelesen a csúcsszezonra és a tanévkezdő őszi időszakra korlátozódó keresztmetszet. Kiegészítésként felhasználtam egy 1972. december—1973. január közötti, B. Zderciuc professzor által kezdeményezett demográfiai szempontú felmérés eredményeit; emellett átnéztem egy évre visszamenőleg (1973. október 1.—1974. szeptember 30.) a múzeumban vezetett látogatási statisztikát, mely választ ad a látogatók időszakok (évszakok, hónapok) szerinti megoszlására.

Munkám eredményeit a következő fő kérdéscsoportokba sűrítettem: I. A múzeum egyévi látogatói; a csoportos látogatási forma néhány sajátossága. II. Egyéni látogatók 1974. július és szeptember havában (demográfiai adatok). III. A múzeumlátogatási szokásokról. IV. A közönség értékítélete.

öregedéssel fokozatosan csökken a múzeumlátogatás. A középkorúak érdeklődése mérsékelt, az öregeké nagyon gyenge. A 60 éven felüli vendégeink aránya jóval alacsonyabb, mint korosztályuk országos átlaga. A múzeumlátogatók döntő többsége tehát fiatal; a tanulók s kísérő szüleik inkább a tanév során, a felnőttek nyáron jönnek.

A *foglalkozás szerinti megoszlás* elemzése gazdagítja az eddigi képet. A múzeum iránt legjobban az értelmiségiek érdeklődnek; ők képviselik a látogatók felét. A második legnépesebb kategóriát a tanulóifjúság alkotja (30,8%). Kevés a fizikai dolgozó: köztük a múzeumlátogató munkások aránya (az összlátogatók egytizede) mégis meghaladja az mtsz-tagokét (0,5%). Ennek okait keresve nem vigasztalhatjuk magunkat azzal, hogy mindkét időszak egybeesett a mezőgazdasági munkák főszezonjával. Az 1972—73-as téli felmérésben is mindössze 2,5%-nyi a földműves látogatók aránya.

A tanulóifjúság sűrűn felkeresi a múzeumot egyénileg is. Leggyakoribb vendégeink az általános iskolai és az elméleti líceumi tanulók: harmad-harmadrészt

DER Ausschnitt 1 BERLIN 45, Telex: 1-83538
Aufl. i. Tsd. lt. Stamm : 7,7*;ü
Richtung: 1966
Fränkische Nachrichten, B B-26-116
6972 Tauberbischofsheim 27. 2. 67 K

Neu an den Postschaltern in aller Welt

SPANIEN: In den als Provinzen bezeichneten Besitzungen in Afrika gelangten zum Tag der Briefmarke je vier Sondermarken an die Schalter. Sie zeigen in Fernando Poo Affen, in Ifni Falter, in Sahara Fische und in Rio Muni Moschus und Schuppentier. Nennwerte: 10 und 40 Centimos, 1,50 und 4 Pesetas; Auflagen: 900 000.

TSCHECHOSLOWAKEI: Eine sechsstufige Sonderserie ist der jüdischen Kultur in Böhmen und Mähren vom 10. Jahrhundert bis hin zu den Vernichtungslagern gewidmet. Nennwerte: 30 und 60 Heller, 1, 1,20, 1,40 und 1,60 Kronen; amtliche Ersttagsumschläge.

SAN MARINO bescherte den Sammlern des beliebten Motivgebietes Flora als Auftakt des neuen Jahres sieben Darstellungen von Pflanzenblüten. Nennwerte: 5, 10, 15, 20, 40, 140 und 170 Lire.

UNGARN: Sieben Marken und ein Block beschäftigen sich mit dem Werk der Maler Miklos Barabas (1810—1898), Gyula Benczur (1844—1920), Mihaly Munkacsy (1844—1900) und Pal Szinyei Merse (1845—1920). Die Gemälde, je zwei pro Künstler, gehören zum Besitz der Budapester Nationalgalerie. Nennwerte: 60 Filler, 1, 1,50, 1,70, 2, 2,50, 3 und 10 Forint; Auflagen: 520 000 Satz und 225 000 Blöcke; Nebenauflage: je 9000 ohne Zähnung; 3 FDC.

RUMÄNIEN: Prähistorische Tiere geben sich ein Stelldichein auf den sechs Marken einer Motivserie. Es handelt sich um frühe Formen von Bär, Mammut, Wisent, Elch und zwei Elefanten. Nennwerte und Unterscheidungsfarben: 5 Bani blau, 10 violett, 15 braun, 55 lila, 1,55 Lei blau und 4 L weinrot; zwei amtliche Ersttagsumschläge. — Die zweite Tranche der Serie zu kulturellen Gedenktagen ehrt George Cosbuc (1866 bis 1918), Gheorghe Sincai (1754—1816), Ion Ghica (1816—1897) und Constantin Cantacuzino (1650—1716). Nennwerte und Unterscheidungsfarben: 5 Bani grün und blau, 10 rotbraun und dunkelgrün, 1,75 Lei ockergelb und dunkelviolett, 3,25 blau und weinrot; Ersttagsumschlag.

JUGOSLAWIEN: Zum Tag der Republik kam eine Sonderserie mit Abbildungen von sechs historischen Münzen aus der Geschichte des Landes heraus. Nennwerte und Hintergrundfarben: 0,30 Neue Dinar rot, 0,50 blau, 0,60 bordeaux, 0,85 dunkelblau, 2 braun und 5 grün; amtlicher FDC.

FINNLAND: Die Portoerhöhung zum Jahresanfang machte eine Erweiterung der Dauerserie erforderlich. Es handelt sich um die Zeichnung des heraldischen Löwen. Nennwert und Farbe: 0,40 Finnmark blau.

TÜRKEI: Sechs Dienstmarken weisen Teppichornamente aus verschiedenen Provinzen auf. Nennwerte und Farben: 1 Kuru orange, 50 grün, 100 karmin, 150 blauviolett, 200 olivbraun und 500 violett; Auflagen: 2 bis 100 Millionen.

SÜDKOREA: Zwei Sondermarken unterstreichen die Bedeutung des ersten Fünfjahresplanes. Verbesserung des Transport- und Nachrichtenwesens sind Gegenstand der Zeichnungen. Nennwerte und Farben: 7 Won (Mikrowellenantenne und Telefon) gelblichbraun und schwarz, 7 W (Flugzeug Eisebahn und Schiff) matt- und purpurblau; Auflage 1 Million; amtlicher FDC.

ARGENTINIEN: Dem nationalen Karitaswerk ist eine Sondermarke mit dem Emblem der Organisation gewidmet. Nennwert und Farben: 10 Pesos grün und himmelblau und schwarz; Auflage 2 Millionen.

Links: Vor hundert Jahren wurde in Wien ein Eislaufverein gegründet. Die Gedenkmarke zum Jubiläum, Oesterreichs erste im neuen Jahr, zeigt eine Sportlerin in der Kleidung aus den Gründertagen. Die am 3. Februar an die Schalter gekommene Marke zu 3 Schilling eisblau und blauschwarz hat eine Auflage von 3,2 Millionen; dazu ein Faltblatt mit Beschreibung und Geschichte des Vereins zum Preis von 3 S. — Rechts: Frankreich hat seine beiden ersten Marken der neuen Saison mit einem Zuschlag zugunsten des nationalen Roten Kreuzes versehen und leitet damit eine Folge berühmter Persönlichkeiten ein. Beachtung fanden dabei zunächst der Schriftsteller Emile Zola und der Dichter Pierre Augustin Caron de Beaumarchais. Nennwerte der am 6. Februar ausgegebenen Marken je 0,30 plus 0,10 F.

Taschen auf für Belgien

Belgiens Beitrag zur Philatelie für 1967 berücksichtigt 18 Anlässe. Von der bereits besprochenen Ausgabe zum Jubiläum der Lions Internationale abgesehen, finden Beachtung Zuschlagbogen mit drei Werten zugunsten der Europäischen Kampagne für die Flüchtlinge, Sondermarke für das Waffenmuseum in Lüttich, zweistufige Naturschutzserie, Tag der Briefmarke, Gedenkmarke für Paul-Emile Janson, zwei Europamarken, Gedenkmarke für den 700. Jahrestag der Stadterhebung von Ostende, Jahr des Fremdenverkehrs, Leinenindustrie, dreistufige Zuschlagserie zu Ehren von Robert Schuman, zwei Sondermarken für die Stiftung Charles Plisnier, fünf Zuschlagmarken zum Nutzen kultureller Aufgaben mit Darstellungen von Erasmus und seiner Zeit, zwei Gedenkmarken zum 150. Gründungstag der Universitäten von Gent und Lüttich, ferner eine Weihnachtsmarke, dazu ein Block mit Zuschlag zur nationalen Briefmarkenausstellung Pro Post, sechs Zuschlagmarken zugunsten der Solidarität und eine Gedenkmarke zu Ehren der Techniker in der europäischen Rundfunk- und Fernsehgemeinschaft.

Hohe Auktionspreise für Sammlungen

Kaum rückläufige Bewertung / Nach wie vor gesucht: Altdeutschland und Kolonien

Wenn man auch ringsherum von Baisse spricht — im Briefmarkengeschäft merkt man nicht viel davon. Sammler sind eben Leute, die ihrem Hobby ein Opfer zu bringen bereit sind. Aus dieser Sicht war es nicht verwunderlich, daß die Ende Januar in Mannheim durchgeführte 73. Dornhöfer-Briefmarkenauktion wieder einen guten Verlauf nahm und bei gutem Besuch für einige Gebiete sogar sehr hohe Preise zu verzeichnen hatte.

Gut bewertet wurden vor allem Sammlungen; so ging z. B. Dänemark restlos ab. Frankreich Nr. 311 a erzielte 550 DM, ein Tunisbrief mit Palmstempel 600 DM, Deutsche Post in China Nr. 7 II ebenfalls 600 DM, Saar Nr. 31 postfrisch 1600 DM, Bremen Nr. 2 auf Brief 1000 DM. Übersee war wie immer gut gefragt, besonders begehrt Liechtenstein, deutsche Kolonien und Postanstalten sowie die altdeutschen und italienischen Kleinstaaten. Das Vatican-Provisorium von 1934 kam auf 1900 DM, Sardinien Nr. 4 auf 600 DM, die 6 Rappen von Zürich auf 1050 DM, der Intellektuellen-Satz von Luxemburg auf 800 DM, Rußland Nr. 1 auf 320 DM.

Überhaupt die „Klassiker": Baden 1a 400 DM, 21a auf Brief 780 DM, Mecklenburg 4 repariert 550 DM, Sachsen 2 Ia 230 DM, Württemberg 70 Kr ohne Gummi 430 DM, Kiautschau 17 460 DM. Zurzeit gesucht: Schleswig-Holstein und Thurn & Taxis.

Die nächste Dornhöfer-Auktion findet am 6., 7. und 8. April in Heidelberg statt. Am 20. Februar ist Annahmeschluß für Einlieferungen. n.

Tauschtag in der Pfalz

Auch in diesem Jahr veranstaltet der Briefmarkensammler-Verein Landau/Pfalz e. V. einen Großtauschtag in der Festhalle. Die Sammlerfreunde sind zum 16. April 1967 nach Landau eingeladen.

Links: Als Gastgeber der Weltmeisterschaften im Hallenhandball, die vom 12. bis 21. Januar in Schweden ausgerichtet wurden, steuerte Stockholm zwei Sondermarken zum Eröffnungstag bei; beide zeigen einen Feldspieler, der zum Torwurf ansetzt. Nennwerte und Farben: 45 Oere dunkelblau und 2,70 Kronen rotviolett. Rollenzähnung auf zwei Seiten; Nebenausgabe in Heftchen mit dreiseitiger Zähnung. — Mitte oben: Eine Gedenkmarke der Niederlande verweist auf das 125jährige Bestehen der Technischen Hochschule in Delft, deren Aula als Illustration dient. Die am 5. Januar ausgegebene Marke zu 20 Cent ist grüngelb und braun. — Mitte unten: Acht ungarische Sondermarken befassen sich mit den Erfolgen der Amerikaner und Russen bei der Erforschung des Weltraums. Nennwerte 20 Filler, 60, 80, 1 Forint, 1,50, 2,50 und 3 Ft. Auflage 530 000, Nebenauflage 8 000 ohne Perforation. — Rechts: Als Abschluß der schon lange laufenden Gedenkserie zur nationalen Hundertjahrfeier Kanadas gelangte am 11. Januar eine Marke mit Erdkugel, Landesflagge und dem Signet der Jubiläumsfeiern an die Schalter. Die Marke zu 5 Cents in rot und blau wird eine Auflage nach Bedarf haben.

Nachrichten und Notizen für den Sammler

Die Versandstellen der Bundespost bearbeiten Aufträge in der Regel als Nachnahmesendung mit dem üblichen Aufgeld von 75 Pfennig bei Bestellungen bis zu zehn Varietäten zuzüglich der Gebühren für Sonderwünsche wie Eckrandstücke usw. Inhaber von Postscheckkonten können die Rechnungsbeträge auch im Abbuchungsverfahren einziehen lassen. Bei Aufträgen mit mehr als 1000 DM besteht man auf Vorkasse. Frankfurt unterhält das Postscheckkonto 52 Ffm.

Lieferfristen bis zu zwei Wochen muß die Frankfurter Versandstelle gegenwärtig bei der Bearbeitung von Einzelaufträgen beanspruchen.

Freigegeben für den Auslandstausch wurden in der Zone bei Abwicklung über die Kontrollstellen des Kulturbundes jetzt die Marken Oradour, Blutspende, Gesundheitserziehung und Gewichtheber-Weltmeisterschaften.

Störend beeinflußt augenblicklich die Auflösung von Hortungsposten den deutschen Binnenmarkt. Da werden noch gültige Marken der Bundespost mit einem Nachlaß von 5 Prozent auf die Nominale offeriert, allerdings Mengenabnahme von wenigstens zehn Schalterbogen vorausgesetzt. Andererseits sind auch größere Partien inzwischen aus dem Verkauf gezogener Postwertzeichen zum reinen Postpreis erhältlich.

Zurückhaltend verhält sich der Handel zur Zeit beim Ankauf. Er muß die mögliche Baisse einkalkulieren und darf sein Lager nicht belasten. Gutes Material klassischen Ursprungs findet aber immer noch Abnehmer mit gefälligen Preisen.

Unter den Hammer kommen im Verlauf dieses Jahres aus dem Nachlaß des Schweizer Sammlers (und Tabakkönigs) Maurice Burrus noch Restposten an Ländersammlungen im Schätzwert von knapp vier Millionen DM. In vorangegangenen Versteigerungen der Burrus-Schätze konnten bisher an die 25 Millionen DM erlöst werden. Die letzte Auktion findet Mitte März in Basel statt.

Vernichten ließ Italien die Restbestände seiner Sondermarken aus dem Jahr 1964, die bis 31. Dezember 1965 am Schalter erhältlich waren. Mit 426 427 Exemplaren hält dabei die Europamarke zu 70 Lire die Spitzenstellung, die geringste Position weist die Gedenkmarke zum 400. Todestag von Michelangelo Buonarrotti mit einem Nennwert von 185 Lire auf. Von dieser Zweimillionenauflage wanderten nur 1081 Stücke in den Reißwolf. Insgesamt fielen zum Schutz der Sammler gegen spätere Verkäufe durch die Post etwa 1,9 Millionen Postwertzeichen der amtlichen Zerstörung anheim.

Rhodesiens Programm für 1967 sieht drei Gedenkserien vor. Sie beziehen sich auf den 50. Todestag von Dr. Jameson, die Nationalgalerie und einheimische Tiere und Pflanzen.

Noch immer kommt der Röschenhang zum Durchbruch. Die Küche soll kein Labor mehr sein, so sagt man sich heute. Und fängt an, Rosen überall dahin zu streuen, wo sie gemeinhin nicht zu blühen pflegen. Sogar vor dem Mülleimer macht man nicht mehr Halt. Außerdem rollt eine neue Welle an: „Macht das Badezimmer salonfähig", heißt es. Und so klein der Raum auch ist, man putzt ihn heraus, schniegelt ihn und macht daraus ein kleines Schmuckkästchen. Vorausgesetzt, man hat ein bißchen Phantasie und Begabung zu eigenem Tun. Abziehbilder soll man auf Platten setzen. Oder Kacheln selber anfügen, wo es der Hausfrau liegt. Ganze Baukastensysteme wurden außerdem entwickelt, um Platz und Abstellfläche zu schaffen. Dazu kommt der Garten, mit Barbecue und Grill im Freien und natürlich den schneeweißen Boulevardmöbel, als sei man in Paris ...

Margret Wicke

Ein Abgeordneter der französischen Nationalversammlung hat einen Gesetzentwurf eingebracht, der für Eltern, die ihre Kinder mißhandeln oder sonstige schwere Verbrechen an ihnen begehen, die Unfruchtbarmachung vorsieht. Als Beispiel wird auf zahlreiche Staaten der USA hingewiesen, in denen für Geisteskranke und Verbrecher die freiwillig oder auch zwangsweise vorzunehmende Sterilisation vorgesehen ist.

Stand der Frau und Familie, wenn man nicht den Ursachen auf den Grund geht?" fragte zu diesen Zahlen der Hauptgeschäftsführer der Förderungsgesellschaft der Reformwarenwirtschaft Dr. Rolf Berger, in einer Pressekonferenz in Oberstedten bei Bad Homburg. Von einem in den allermeisten Fällen an Dürftigkeit nicht zu überbietenden Wissensstand über Ernährungsfragen in den jungen Familien sprach Dr. med. H. Warning, und der Kinderarzt Professor Dr. med. H. Mommsen verzeichnete sogar, daß „die moderne Entwicklung im Industriezeitalter auch an dem letzten Bollwerk natürlicher Beziehungen" nage, nämlich den Beziehungen zwischen Mutter und Kind. Wenn auf diesem Feld in den kommenden Jahren nichts geschehe, zog Dr. Berger die Bilanz zu dem Thema der Sitzung des wissenschaftlichen Beirats der deutschen Reformhäuser und der anschließenden Pressekonferenz — „Junge Ehen 67 — Bilanz und Fakten" — „ist zu befürchten, daß unsere Frauen an der Janusköpfigkeit ihrer eigenen Lebensvorstellung, an ihrer Position zwischen Familie und Erwerb körperlich und seelisch zugrunde gehen".

Dr. Berger vermerkte aber auch, daß in Kursen, Ausstellungen und Beratungen immer wieder Informationsbedarf gerade bei jungen Mädchen und Frauen festgestellt worden sei. Der Chefredakteur einer großen Frauenzeitschrift, Heinz Scheibenpflug, ihre Familie kochen, backen, einkochen und Hauswirtschaft treiben wolle, hatte Scheibenpflug die Ergebnisauswertung einer Fragebogenaktion seines Blattes mitgebracht. Von den 20 bis 30 Jahre alten Einsenderinnen hatten 42 Prozent angegeben, daß sie ein Ausgabenbuch für den Haushalt führen, 31 Prozent, daß sie regelmäßig, und 55 Prozent, daß sie gelegentlich selber backen, 56 Prozent, daß sie Obst und Gemüse einkochen. Von den berufstätigen Hausfrauen arbeiteten nach ihren Angaben 82 Prozent täglich bis zu vier Stunden im Haushalt, und zwar in erster Linie in der Küche.

Dr. Warning, der „als Diätetiker etwas genauer in die Kochtöpfe schauen muß", wie er sagte, setzte sich vornehmlich dafür ein, mit einem kurzen Sofortprogramm das Ernährungswissen der jungen Familien aufzubessern, denn in der jungen Ehe würden Ernährungsphyiologisch „so ziemlich alle Fehler gemacht, die gemacht werden können": zu knappe Eiweißzufuhr, zu hohe Fettzufuhr und überhöhter Verzehr von reinen Kohlehydraten, vor allem in der Kombination Weißmehl-Weißzucker, die den ohnehin meist zu niedrigen Vitamin-B 1-Spiegel weiter hinunterdrücken. Außerdem fehlten Vitamin C und die Spurenmineralien.

Einig waren sich alle Referenten in der Forderung, Information und Ausbildung der Hausfrauen zu verbessern, die auch ihren

Ernährungswiss
zu vermitteln, d
pflege stehen m
fähige Menschen und Kinder zu haben.

AP

Schockfarben

beherrschen die Taschenmode

Die Damenhandtasche soll in der bevorstehenden Frühjahrs- und Sommersaison zum modischen Blickfang Nummer eins avancieren. Knallige Farben, am liebsten in glitzernden und schillernden Kroko-Materialien, die farblich übereinstimmend mit den Handschuhen getragen werden, dominieren und gestalten die Tasche zum modischen Beiwerk höchsten Ranges. Diesen Eindruck vermittelten die jüngsten Kreationen aus Leder, die der Verband der Deutschen Lederindustrie in Offenbach als Auftakt zur Lederwarenmesse vor Journalisten präsentierte. Eine Palette zauberhafter Farben — dabei schlichte, durchweg eckige Formen — so wünscht sich die Mode die Handtaschen in den nächsten Sommermonaten. Ebenso wie in der Textilmode wird zwischen sogenannten Schockfarben — kräftigen Gelb-, Blau-, Rot- und Grüntönen — und differenzierten Pastell-Nuancen unterschieden. Die starken Tönungen sind als „saloppe Provokationen" der Mini-Mode samt Hosenkostümen vorbehalten.

kommt ein Tag,
gibt und sagt: das soll nicht das Ergebn
sein, dabei soll es nicht bleiben.

Sie hat ein Ziel, und dieses Ziel ist i
Leben. Ihr eigenes Leben, aus dem s
etwas machen will. Die Konjunktur a
Arbeitsmarkt ist den Frauen günstig,
wird gebraucht. Sie kämpft gegen die Ei
samkeit an. Mit allen Mitteln, die sich i
anbieten und es bieten sich viele an. S
nimmt an Gesellschaftsreisen teil, sie h
ein Konzert- und Theaterabonnement,
geht in Modeschauen, oft nur zur A
lenkung, oft nur, um dem Alleinsein
entfliehen, nur, damit die Zeit vergeh
aber eines Tages wird es ihr klar: nic
nur das Glück ist vergänglich, auch das U
glück. Jetzt erst fühlt sie sich frei.

Sie ist auch nicht mehr mißtrauis
gegenüber den Männern, höchstens ein w
nig vorsichtig, ein klein wenig überleg
und skeptisch. Ihr Vertrauen zu ande
Menschen wächst im gleichen Maße wie
Selbstvertrauen. Sie würde gern wieder h
raten, sie gibt es freimütig zu. Sie hat i
Vorstellungen von einer Ehe korrigiert, a
sie hat ihr Leben so eingerichtet, daß
ausgelastet ist, auch wenn sie allein ble

Christine Du

Quadrate in Grün und Orange bilden das geometrische Muster dieses Kleid-Bolero-Ensembles aus bedrucktem Orlon. Modell: Ar-

mand, Paris. / Jamaica-Shorts zur langen Kostümjacke in einem gelben Material mit grauen und türkisfarbenen Streifen. Modell:

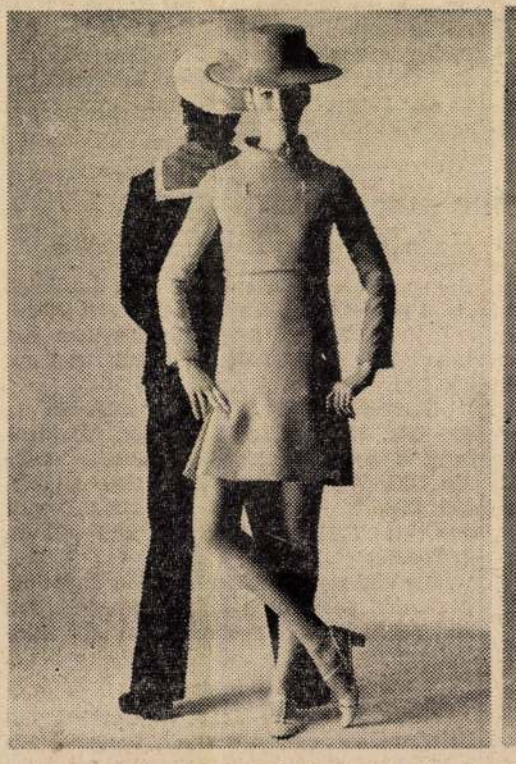

Ungaro, Paris. / Spanisch inspiriert ist das Kleid-Bolero-Ensemble aus rotem Orlon-Gabardine mit den hoch placierten Brusttaschen.

Modell: Scherrer, Paris. / Schwarze Flammenmotive schmücken das wadenlange Hosenkleid mit dem V-förmigen Dekolleté. Modell: Simo-

netta e Fabiani, Paris. / Schräg verarbeitet Jacke und Rock bei dem orange-dunke karierten Kostüm Modell: Car-din,

A törökök szétszedhető *hajóhidat* építettek, amely a mai Deák Ferenc utcától az Ybl Miklós tér egykori helyéig vezetett. Ezt mutatja be 1602. évi állapotában *Siebmacher* korabeli metszete. A minaretekkel megtűzdelt Pest-Buda tájképének előterében középkori romjaival a Margitsziget látható. A híd 1684-ben, Budavár egyik ostromakor pusztult el. Később több hajóhíd is épült Pest és Buda partjai között

ÁTKELÉS PEST-BUDÁRA

BESZÉLŐ KÉPEK

A XVIII. században *repülőhidat* készítettek. Kompjának hosszú kötelét a folyó közepén horgonyozták le, és csónaksorral tartották a víz színén. Maga a komp — kormányozva, s a folyó sodrát kihasználva — ingamozgáshoz hasonlóan járt a két rév között. A hajók útját részben szabadon hagyta, de nem biztosított állandó átjárást. Az 1737-ben készült metszeten érdemes még a Gellérthegyi török erőd romjait és a Kálváriát, meg a hegy tövében az egykori Kelenföldi sor házacskáit megnézni. A Várhegyen a III. Károly építtette királyi palota áll (a mainak legdélibb része)

„... a révet, ahol az átkelést végrehajtották, Moger révnek nevezték el, mert a hét fejedelmi személy, akit hetu-mogernek (hét magyarnak) *mondtak, ott hajózott át a Dunán. Átkelvén a Dunán tábort ütöttek a Duna mellett a felhévvízig"* — írja Anonymus a honfoglaló magyarok dunai átkeléséről. A „felhévvizek", vagyis a mai Császár és Lukács fürdő közelében azonban már a honfoglalást megelőzően, a rómaiak idejében is voltak átkelőhelyek. Sőt, hidat is építettek, mégpedig a mai Hajógyári-sziget és a pesti part egykori — Trans-Aquincumnak nevezett — római erődje között. Ennek cölöpei alacsony vízálláskor még a múlt század második felében is előbukkantak. Római átkelőhely volt a tabáni völgy végében is: ennek balparti védelmére építették a Contra-Aquincum nevű erődöt az Erzsébet-híd pesti hídfőjénél. Az átkelést itt csónakok és kompok bonyolították le.

Állandó híd építésének szándékáról a honfoglalás után elsőnek Bonfini műve, a Rerum Hungaricarum Decades ad hírt. Eszerint Zsigmond király fogott hozzá egynek a megépítéséhez. Több kutató szerint a mai Roosevelt tér déli végében, az egykori Lloyd-palota alapozásakor talált romok ennek az emlékei.

Télen, ha a Duna tartósan befagyott, a jégen közlekedtek. Ajeget gyakorta úgy erősítették meg, hogy felületére keskeny csíkban szalmát és havat szórtak, ez letaposva összefagyott, és úgynevezett *jéghíd* lett belőle.

Dr Radnai Lóránt

Telepítsünk odúlakó madarakat

A 8/1964. (VII. 25.) F. M. sz. törvényerejű rendelet a mesterséges madártelepítést (fészekodúk kihelyezését, téli etetők állítását és üzembentartását) kötelezően elrendeli minden erdőben, parkban, gyümölcsösben és házikertben. Előírja a használandó eszközök típusait és azok számát is.

Mesterséges odúkat azért kell kihelyezni, mert fészeknek alkalmas természetes odút ma már alig találhatnak a madarak. Odú csak öreg és beteg fákon képződik. Ezenkívül számolni kell a szántóföldi vegyszeres növényvédelem madárpusztító hatásával is.

Az odúlakó, rovarirtó madarak megtelepítésével és elszaporításával a kártevők elleni természetes növényvédelmet segítjük elő, mert a madarak rovarpusztítása gazdasági szempontból nagyon jelentős. Egy széncinke egynapi tápláléka például saját testsúlyával egyenlő mennyiségű rovar. Az apróbb termetű rovarevő madarak testsúlyának csökkenésével a napi táplálék aránya fokozatosan növekszik.

Például:

	Átlagos testsúly	Átlagos napi tápláléksúly:	Százalék kb.
Lappantyu, sárgarigó, seregély	70 g	63 g	90 %
Bubos banka	50 g	48 g	95 %
Szürke légykapó, füsti fecske, vörösbegy, fülemüle	17 g	21 g	126 %
Kékcinke, barátcinke, fakusz, füzike, őszapó, ökörszem	9—9,5 g	17 g	185 %

A fiókák rovarfogyasztása aránylag még nagyobb. A sármány a fiainak naponta 164—257-szer, a fakusz 243—254, a barátka 241—301, a barázdabillegető 305—345, a széncinke 333—372, a szürke légykapó 330—436-szor hoz rovareleséget, a kisebbekből egy-egy alkalommal többet is. Egy széncinkepár például két költéséből származó fiaival együtt 40 almafát véd meg a kártevőktől. Egy fészekalj seregélyfióka 5 napi élelme: 796 cserebogár, 160 nagy rovarbáb, 12 drótféreg volt.

Egy mesterséges madártelepítéssel is kísérletező biológiai állomás parkjában, 1 km²-re átszámítva, 1600 madárpár fészkel. Ez kb. 50 kg madár, és legalább 15—20 kg rovar elpusztítása naponta, miután vannak csak növényevő vagy részben növényevő madarak is.

Egy vörösvércsepár és 6 fiatal egy napi élelmét szolgáló zsákmány: 9 ürge, 5 mezei pocok, 2 mezei egér, 1 cickány, 1 pacsirta volt. Egy gyöngybagoly évi fogyasztása (736 köpet alapján) 2613 kis rágcsáló, 16 patkány, 13 veréb, 3 egyéb kis madár, 1 vakond.

Egy mezei pocok egy nyári gabonakártétele 1 kg; egy réti bagoly egy nyáron 1000 egeret eszik meg, tehát egy tonna gabonát ment meg!

A kártevők korlátozásában tehát a madaraknak igen jelentős szerepük van!

Nagyobb, bokros aljnövényzetben is bővelkedő parkokban, erdőkben, valamint erdők szomszédságában levő öregebb gyümölcsösökben, kertes városrészek összefüggő kertjeiben helyezzük ki a fészekodúkat, kertenként (nagyságától függően) 1—3 darabot. Hogyan történjék ez a legcélszerűbben (erről írunk következő alkalommal. Telepítésre legjobban beváltak a Madártani Intézet által kikísérletezett, hosszú élettartamú és kevés gondozást igénylő eternit fészekodúk. (Megrendelhető: Szociális Nevelőotthon Ifjúsági Szövetkezete, *Dég* Fejér megye. Ára 40,— Ft.)

Szemere Zoltán

1767-ben épült ez a *hajóhíd* Pest és Buda között. Az 57 hajóból álló, két kocsinyom szélességű hidat még lámpával is fölszerelték. A karfák közé fogott gyalogjárók egyikén Pestre, másikán Budára közlekedtek. Az átkelésért 1 krajcárt fizettek, míg a téli jéghídon ugyanez már 2 krajcárba került. E hajóhídon ölték meg 1848-ban Lamberg császári biztost. A képen — amelyet *Szentgyörgyi János* festett *1827-ben* — a Várhegyen Mária Terézia rendeletére kibővített palota és a csillagvizsgáló tornya is látszik

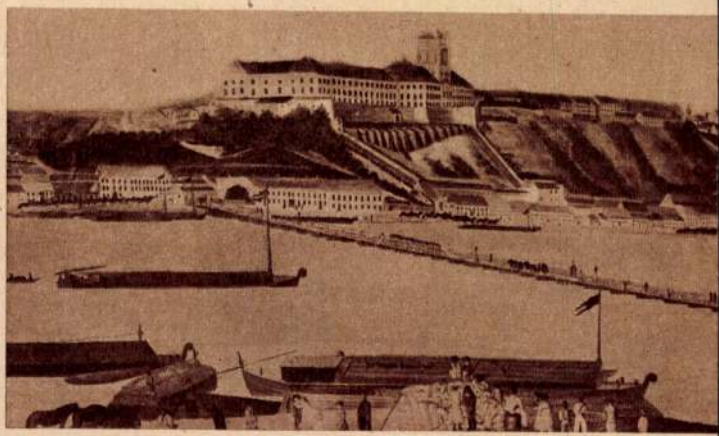

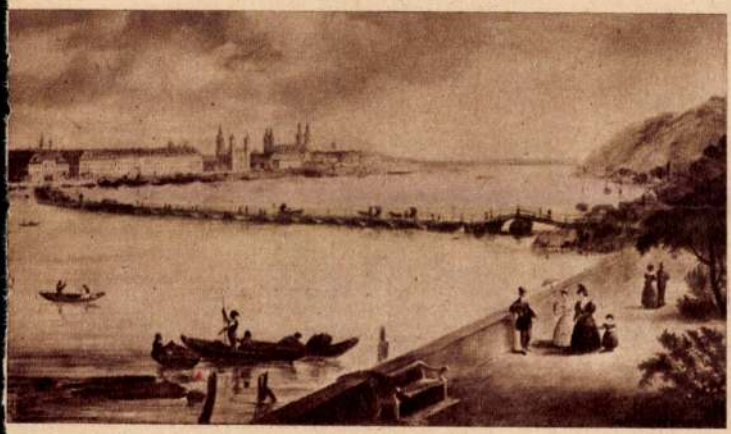

Wicksteednek ez az *1834-ben készült olajfestménye* azért érdekes, mert szembetűnően ábrázolja a *hajóhíd* íves alaprajzi formáját. Egy ideig ui. úgy építették a hidakat, hogy „vízszintes boltozatú" alakjukkal a vízsodrásnak jobban ellenálljanak. A pesti oldalon a mai Vigadó téren, az akkori Redout épületénél ért partot a híd

A *Barabás Miklós akvarelljén* (1843) ábrázolt hajóhidat 1849. április 23-án Henzi osztrák tábornok gyújtatta fel. A háttérben a *Lánchíd* épülő pillérei látszanak

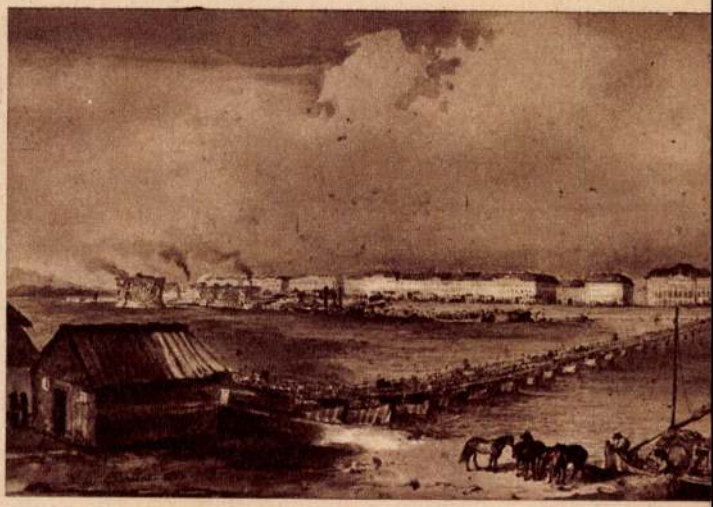

A Lánchíd építését a *Margit-hídé* követte (1872—1876), majd a *Déli vasúti-híd* (1873—1877) és az *Északi vasúti-híd* (1896) készült el. Sorrendben a *Szabadság-híd* (az egykori Fővámtéri-, illetve Ferenc József-híd), majd az *Erzsébet-híd* építése következett (1903). A Boráros téri *Petőfi-hidat* 1937-ben, az *Árpád-hidat* 1950-ben avatták

A második világháborúban a németek felrobbantották hídjainkat, és 1945 elején csupán csónakokon, kompokon juthattak el a másik partra a hozzátartozókat, élelmüket és megmaradt értékeiket kereső budapestiek

BESZÉLŐ KÉPEK

1945 tavaszán a fővárosi Duna-szakaszon elsőnek a Margitszigeten átvezető és pesti humorral *Manci*-nak becézett ideiglenes, fából készült *cölöphíd* épült meg

Az Erzsébet-híd roncsai mellett a *Petőfi-pontonhíd*, a „Böske" teremtett kapcsolatot A belváros és Buda között

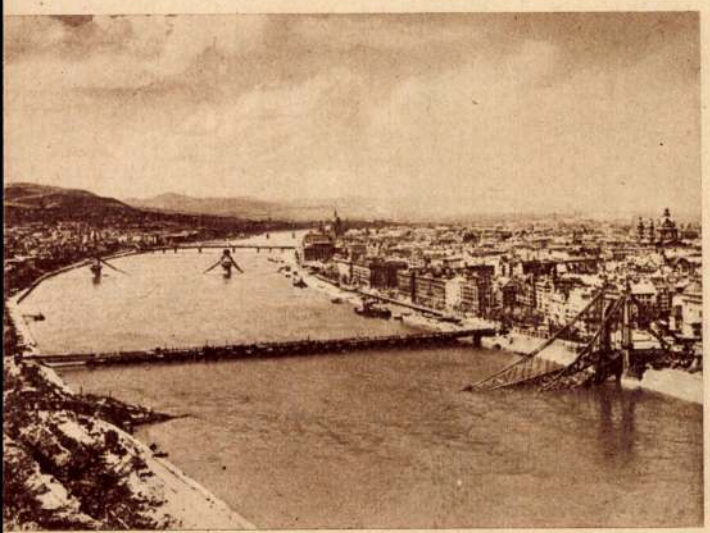

Az elpusztultak helyén most már valamennyi hidunk épen íveli át a folyót az ősi pest-budai átkelőhelyeken

1945—46 telére készült el az első „állandó" — 10—15 évre megfelelő — híd, a *Kossuth-híd*. Ezt 1961-ben bontották le

Jelenet a „Felelem bére" c. filmből

Mi hát a stress? Olyan biológiai képességünk, amelynek segítségével szervezetünk fokozatosan *alkalmazkodik* a környezethez és változásaihoz, a külső és a belső ártalmakhoz. Az angol köznyelvben a stress szóval a pszichikai feszültséget, ellenállást jelölik. A „feszültség" eredetileg fizikai műszó volt: két egymással ellentétes irányú erőnek az egyensúlyi állapotát jelöli. Így nevezzük például a kifeszített gumiszalagban vagy az összenyomott acélrugóban végbemenő anyagi változásokat. Az ilyen fizikai feszültséghez hasonló idegi és hormonális feszültség van magában az emberben is. Idegrendszerünk és a mellékvesekéreg hormonjai a kortikoidok azok, amelyek lehetővé teszik, hogy a szervezet alkalmazkodjék a terhelés elviseléséhez, és a szükséges energiákat mozgósítsa

Szervezetünk, ha valamilyen váratlanul *nagy megterhelés* éri, stress-állapotba kerül: benne hirtelen egymással szorosan összefüggő reakciók láncolata megy végbe. Minden stress-állapotban három szakaszt különböztetünk meg. Az elsőben (meglepetés, készültség, *vészreakció)* a mellékvesekéreg hormontermelése fokozódik. Hatására megszaporodnak a vérben az energiát szolgáltató anyagok, elsősorban a cukor, ezenkívül a sokkot kivédő gyulladás- és allergiallenes anyagok stb. A második szakaszban (képességkifejtés, *ellenállás)* megduzzad a mellékvesekéreg állománya, és bőven kerülnek a vérbe az alkalmazkodást segítő hormonok és anyagok. Ha a megterhelés megszűnik, a sikeres ellenállásnak ez az állapota megszűnik, és helyreáll a rendes, megszokott állapot. Életünk folyamán számtalanszor végigmegyünk ezen a két fokozaton. Ha ellenben a megterhelés túlságosan nagy, és hosszú időn át tart, a mellékvese tevékenysége — a készletek kifogyása után — hanyatlik. Ez a *kimerülés* szakasza. Ekkor a szervezet már nem tud kellően védekezni az ártalom ellen, és esetleg el is pusztul.

1021 B-26-118

AMÍG A LÁNCHÍD FELÉPÜLT

Adam Clark

Tierney Clark

A Lánchíd tervé 1840-ből (Egykoru rajz)

1539

1820 decemberének végén az édesapja temetésére igyekvő Széchenyi István gróf huszárkapitány jó egy hétig toporgott a pesti parton, míg át jut hatott a Dunán. Egy vakmerő ladikos vitte át, és kis híja, hogy a jeges ár el nem ragadta őket. Az átkelést megelőző napon — január 4-én — mondja és jegyzi fel híres naplójában: „Egyévi jövedelmemet adnám, ha Buda és Pest között állandó híd létesülne, és hogy én, bár valószínűleg sohasem fogok Pesten lakni, soha egy krajcár kamatot vagy pénzem visszafizetését nem fogom kívánni. A gondolat, hogy hazámnak jelentős szolgálatot tettem, teljesen kártalanítani fog."

Ám, ha nincs is tüstént tettre tüzelő parazsa a szónak, mégsem holmi szalmaláng ez, mint később kiderült. De annyi minden foglalkoztatja s köti le a nyugtalan tisztet: mindenekelőtt a mágnások mozgalmas társadalmi élete — és bonyolult szerelmei. Ám, ha raboljják, fosztogatják is idejét a nők, állandóan olvas, elmélyülten tanul, sokat utazik. Megjárja Párizst, Londont, Regensburgot, Itáliát, Konstantinápolyt, hogy csak a jelentősebb helyeket említsük. Tanulmányozza a lótenyésztést, a selyemtermelést, memorandumot szerkeszt az „alkotmányról", írásos vitákba bonyolódik Metternich kancellárral, hazánkat képviseli X. Károly koronázásán Rheimsben, megalapítja a Tudományos Akadémiát, kaszinót létesít, tűzkár ellen biztosító társaságot fundál, foglalkozik egy magyar színház felállításának gondolatával, belekeveredik a politikába, felszólal a főrendi táblán (és ott legelsőként ő mond magyar beszédet), szót emel a jobbágyság érdekében, mégpedig oly élesen, hogy a nádor szigorúan rendreutasítja. Így hát, függetlenségét megőrzendő, lemond tiszti rangjáról. Fogadalmat tesz: „megkezdi a magyar nemzet újjászületésének munkáját". Aztán megírja és 1830-ban kiadja nagy visszhangot vert könyvét, a Hitelt. Voltak, akik elragadtatva dicsőítették, de akadtak gánsolói is; például Tolnában nyilvánosan elégették. Másik két híres kötete, a Világ és a Stádium is nemsokára megjelenik. Országos hírű férfi. Ebben az időben kerül aztán benne újra előtérbe a híd szunnyadó terve. Mert bizony mindeddig senkinek sem sikerült csak egy lépést is mozdítania az állandó híd építésének ügyén. Bár többen, köztük Sándor Mórie gróf is, lelkesen agitál mellette. (Erről a közös munkálkodásukról érdekes levél került elő mostanában.)

A kortársak zavaros köntörfalazása, akadékoskodásai között alig-alig lehet eligazodni. Valójában csak az volt az akadálya, hogy — mint akkor szerették hangoztatni — „a nemesség ősi jogainak bástyáján tört volna rést" a hídvám.

Mesélik, egy francia kereskedő ittjártában megkérdezte: — A pontonhídon egyesek fizetnek, mások meg nem fizetnek hídpénzt? — Persze... — hagyta helyben a kérdezett. — De hát mint állapítják meg, hogy ki fizet s ki nem? — Az megmutatkozik mindenkin... — hangzott a kurta válasz. — Hogyan? — Hát akin látják, hogy tudna fizetni... nemes, pap, úr... az nem fizet... Akin gúnya van, s látszik, hogy nem tud fizetni ... az fizet.

Persze, az új hídon mindenkinek kellett volna fizetnie hídpénzt. Másként nem lehetett tőkést kapni a felépítéséhez. Így lett politikum a híd. Jelszóvá, forradalmi szimbólummá nőtte ki magát: ahogyan a két partot köti össze, úgy íveli majd át a tegnapot a megújuló holnappal. Nemcsak a két várost fogja egybe, hanem a jobbágyot a nemessel is egybeöleli. Egy nemzetté. Mert akadtak már, akik azt mondták: „Közelebb áll egy nemeshez bármi idegen nép nemese, mint a maga népének parasztja..."

S mivel a híd ügye a „nép ügye" lett, Széchenyi élére áll az addig eredménytelen csatározásoknak. Megfontoltan, tervszerűen. Első lépése az, hogy 1832. február 10-én egybehívja s megalapítja a „Budapesti Hídegyesületet". Aztán elhatározza, hogy kiutazik Angliába, megnézi az ottani nevezetesebb hidakat, és tárgyalásokat kezd angol mérnökökkel. Június 19-én Bécsbe megy, hogy útlevelet szerezzen, de a császár emberei nehézségeket támasztanak. Végre a nádor (pártolója a Hídnak) közbenjárására augusztus 11-én mégis kézhez kapja a passzusát. Szeptember elején érkezik Londonba, s harmadnapon már összekerül egy bizonyos *Tierney Clark* nevű hídépítő mérnökkel. Felkéri őt, hogy készítsen a számára vázlatokat. Ettől függetlenül, persze, másokkal is tanácskozik. Jó két hónapon át.

Közben T. Clark elkészíti a megrendelt tervrajzokat, és három vázlatot át is nyújt, köztük a mi mostani hídunk tervezetét. Munkájáért százötven fontot kért. Hatalmas összegű honorárium! Széchenyit ez valósággal meghökkentette, de fizet a választékos eleganciával öltözködő, kalátja hajtókáján mindig rózsát viselő,

jómódú Clarknek. Ha már oly csodálatos gyorsan egymásra találtak, ilyesmin miért hidegüljenek el egymástól!? Táskájában a gyönyörű vázlattal, november 24-én Széchenyi Ausztriába, majd hazaérkezett.

Itthon azonban még mindig a hídvám volt „műsoron". Nagy türelemmel megindult hát a propaganda. S elég ügyesen: még nincs meg az új híd, hangoztatják, arra előjogot senki sem követelhet. És gondolják meg, színházba senkinek sem kell mennie, de aki menni akar, az csak belépőjeggyel mehet. Ez nem adó! S aki használja a hidat, még ha naponként is, egy év alatt sem fizet annyit, mint most télen egy alkalommal, ha ladikon kel át a Dunán. No, voltak hajthatatlanok is! Földváry Gábor vicispán „lángba borult arccal" jelentette ki, hogy ő inkább Paksra kerül le átkelni a Dunán, ha Budán lenne dolga, mintsem nemes létére hídvámot fizessen. De a hetvenkedők hangoskodása ellenére 1833 júniusáig a vármegyék egy része utasította táblai követeit, pártolják a buda – pesti lánchíd ügyét. Ebben az időben írja Széchenyi: „A híd léte csupán csak megpöndítve van", nem szabad megállni „a csata közepén, de vívjuk ki azt férfiasan és építsük fel a hidat." Július 8-án az alsó tábla elé kerül és pártolásra talál a terv. Kossuth az Országgyűlési Tudósításokban azt írja: „a magános merészlet köréből országos üggyé" emelkedett.

Ez azonban még csak siker, nem győzelem! Inkább azt jelenti, hogy a hadakozás vonala kiszélesedett. Dúlt is a háború, s most már mind a két táblán. „Felfüggesztessék-e a nemesi kiváltság vagy nem?" Pedig, mint Nagy Pál világosan megállapította: a magyar alkotmány nem a „nemfizetés", hanem az, hogy a nemzet a maga által hozott törvénynek engedelmeskedjék. Végül mégis feljut a tervezet a főrendekhez. Ott Cziráky Antal gróf országbíró a vezérszónok. Keményen kijelenti: „Nyolcszáz éven át nem volt híd, mégsem szenvedett a közbátorság, a közigazgatás... Haszna bizonytalan... csak a nemesi juss sérelme bizonyos!" De voltak, akik a híd mellett foglaltak állást. Végül, Széchenyi naplója szerint, 25 szóval 20 ellen — némi kitételek változtatásával — elfogadták a javaslatot, illetve visszaküldötték újra fogalmazásra az alsó táblára. Ott 1835. február 5-én lényegében teljesítették a főrendek kívánságát, amit aztán a következő nap összeült felső tábla véglegesen elfogadott.

Megtörtént a megegyezés, kimondatott a „fizetés elve".

Ezután a hajóhíd tulajdonosaival, Buda és Pest „választott polgáraival" kellett megállapodásra jutni. Széchenyi fáradhatatlan, ki se fújja magát, még nincs is meg a formai döntés a pozsonyi országgyűlésen, máris rohan Pestre tárgyalni. Nagy készséget mutatnak a polgárok. Hálás elismeréssel emlegetik a nemesség nagylelkűségét, hogy lemondott privilégiumáról, bizalmukról biztosítják a hídépítőket. De a sima szavakat azzal rekesztik: a két város ugyan kész minden anyagi kérdésben segítséget nyújtani, a tulajdonjogot azonban szentnek és sérthetetlennek tartja, amihez elszántan ragaszkodik, s nem tűri annak legkisebb bolygatását sem. Inkább lemond a hídról!...

Megszólalt hát a nemesség után a polgárság is a tulajdonjog „szentségét" hangoztatva. Széchenyi azonban bírja idegekkel és türelemmel. Érti a módját, hogyan kell türtőzködve csillapítani a hebrencskedőket, s igyekszik maga köré gyűjteni az értelmesebb civiseket.

Először a budaiak engednek: 1835 augusztusa közepén, bár elég nehéz föltételekkel, lemondanak a híd tulajdonjogáról. De a túlparton Kolb János, a pesti polgárság szószólója csendesíthetetlen. Karikatúra is készült e „harcról": a Dunába pottyant Széchenyi a híd alatt kapálódzik a vízben, a polgárok meg kővel s miegymással dobálják.

Kényszeredetten fölvetődik a gondolat a hídépítőkben: ki kellene sajátítani az ellenálló Pest hídjogát. És most ebben az irányban folyik tovább a hercehurca. A városnál, a rendi táblákon, a bizottságokban, a Hídegyesületben. Az alsó tábla december 23-án tartott ülésén Turóc felháborodott követe kereken kijelentette: a javaslat szándéka nem az, hogy híd legyen, hanem az alkotmány veszélyeztetésével a nemesség kiváltságának felfüggesztése. Lám csak, újra megszólal a régi nóta! Széchenyit kezdi elhagyni a béketűrése. Wesselényinek írja: „Négy esztendei munkám szántszándéki elrontóját füleinél ragadom." Ami sajnos, nem olyan egyszerű, mert sok-sok fület kellene megcibálnia.

Pest, s főként Herr Kolb a nemesek újabb felhorkanásától vérszemet kap. Elhatározzák, hogy küldöttséget menesztenek Bécsbe a császárhoz, Metternichhez meg a miniszterekhez. Ott a felség kegyesen biztosította a küldöttséget,

hogy törvény szerint, igazságosan jár majd el a hű városokkal. Hasonlóan nyilatkozott mind a többi nagyúr is a kajzervárosban. A hazatérő deputációt, s a város „jogait megvédő" szószólójukat a pesti polgárok fáklyás felvonulással, szónoklatokkal ünnepelték. Nyíltan fenyegetőzve, hogy „a híd nem fog vér nélkül felépülni".

Persze, az effajta fura politikai kártyajáték szabályai szerint most Széchenyinek kellett kivágnia a „blatt"-ot. Úgy döntött, ő is Bécs felé veszi az irányt. Memorandumot ír Metternichnek. Ebben részletesen és minden óvatosságot félretéve, nagy őszinteséggel kifejti álláspontját. Melanie hercegné (hajdani szerelem) szalonjában néhány szóval is módja van magyarázkodni. S a következő napra, 1836. január 21-ére, kihallgatást kap a mindenható hercegtől. Sőt, további megbeszélésekre is kerül alkalom. Széchenyi mégsem távozik megnyugodva. Pedig Metternich a kétségtelenül kényes szövegű memorandumot nagylelkű gesztussal visszaadja „Steflnek". Hogy véletlenül „idegen szem elé ne kerüljön". Persze előbb több példányban lemásoltatta és eljuttatta illetékes kezekhez. Véleményezés végett!

Ettől fogva titkos rendőri felügyelet alá kerül Széchenyi. Holtáig spiónok figyelik minden lépését.

Itthon a Híd ügyéhez húzó nádor veszi kezébe a „paklit", mesterien megkeveri a lapokat. Vakmerően kijátssza a grófokat a cívisek ellen, az alsó táblát a felső tábla ellen. Meg fordítva. Kering a javaslat, toldozzák-foldozzák a különféle fórumokon hónapokon át. Még a bécsi király előtt is megfordul, ki akkor még visszaküldi.

Végre azonban május 2-án mint az 1836. évi XXVI. törvénycikk — „Egy állandó hídnak Buda és Pest közötti építéséről" címmel — az uralkodó aláírásával „szentesíttetik".

Eldőlt hát a harc, de a híd építéséhez még sok minden kell. Ám, ami megvan, az a sokból a legtöbb: kész a terv, mint sokáig emlegették: „a világ nyolcadik csodájának" terve.

A tervező is csak a jelre vár, és már igen türelmetlenül, hogy a részletek megoldásához fogjon. T. Clark 1834-ben, Bécsben jártakor eljött Budára is. Sajnos, akkor nem találkozott az Orsovánál, a Duna szabályozásán dolgozó Széchenyivel. De a szakember alaposságával körülnéz, és a megálmodott ívet a kettős város partjaival, az itteni tájba „belelátva" megrajzolja. Később litografálva a Hídegyesület hivatalos levélpapírjára kerül ez a rajz. Széchenyi Tasnernak, a titkárának azt az utasítást adja, írják alája: „A Főm. Ország. Küldöttség által elfogadott álló híd rajza." De már másnap javít a szövegen: „A Nagy Méltóságú Or. Küld. által megállapított hídnak a rajza."

Metternich herceg erre is bizonyosan azt mondaná: „Már megint szélhámoskodik a Stefl!" Hát igen, ügyeskedik. Kényszerül vele. Csak most kell majd valósággal zsonglőrködnie a szavakkal! Az a benyomása, Clark a messzi Albionban angol hidegvérének már csak a látszatát őrzi. Esztendők óta várja, hogy élete legnagyobb alkotásának megvalósításához lásson. Mert hogy művészete e Hídban jutott kiteljesedéshez, azt kétségtelen érzi, amint Széchenyi is minden idegszálával tapad a tervhez s a meglelt alkotóhoz. Siet is biztató sorokat írni Angliába minden alkalommal. Nagy örömmel küld most értesítést a császári szankció megtörténtéről. De mert még mindig várni kell az igazi munka megkezdésével, új meg új kérdésekkel „foglalkoztatja" Clarkot: „... Szlavóniában kellene a hídcölöpöket megrendelni, mert csak ott vannak ilyen hatalmas tölgyek... Mikor döntsék a fákat, télen vagy nyáron? ... A gránitköveket jó lenne Mauthausenből beszerezni?..." Clark mindenre kimerítően válaszol.

Szinte csacsognak, mint a várakozás óráiban a szerelmesek, hogy tartsák a kontaktust az üresen telő időben. Azért halad, ámbár vontatottan, a pénzügyi megalapozás is. Sina báró, a görög

Az egykorú karikatúra így szemlélteti a híd építése körül zajló vitát

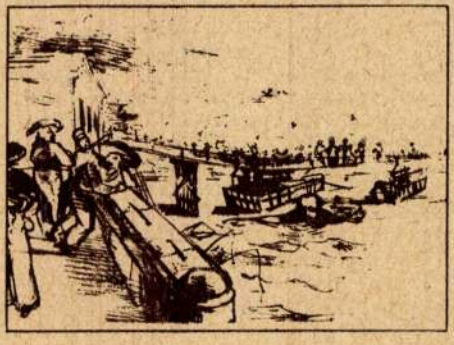

SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1965 AUG 20.
ÉLET ÉS TUDOMÁNY
Barabás Miklós

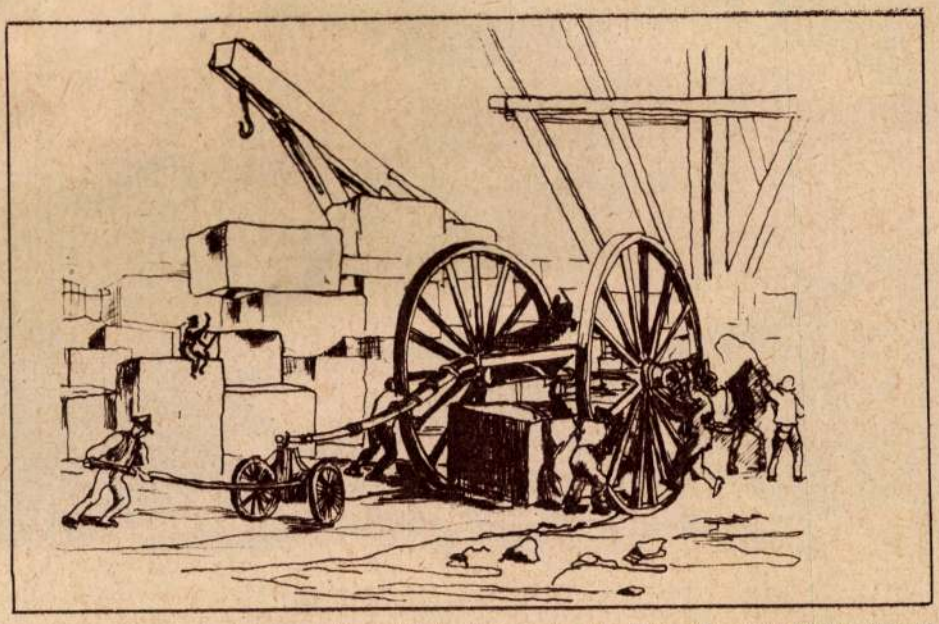

Közmunkák és állványozás a Lánchídon (Barabás Miklós tollrajza)

származású bankár vállalja a finanszírozást.

Közben akadt a Hídnak még egy Clarkja! Ő is angol: *Adam Clark*, de csupán névrokona a másiknak. Történetesen ez az A. Clark azokban az esztendőkben Magyarországon dolgozik Széchenyinél. „Olajos kezű munkás", jófejű, kitűnő szakember, akit az angol gyár az akkor leszállított gőzhajónak, a Vidrának az összeállítására és beindítására küldött hozzánk. Kitűnően végezve dolgát, hazatért és Angliában talál rá T. Clark, aki visszaszerződteti a Hídhoz az építkezés főfelügyelőjének. T. Clark évente csak egyszer-kétszer hajlandó ideutazni és személyesen felülvizsgálni a munka menetét. Széchenyi örömmel veszi, hogy az általa is nagyra becsült fiatalember legyen a tervező főmérnök itteni helyettese.

A. Clark azonban több lesz: ő a Híd munkálatainak katalizátora. 1839-ben érkezik vissza hozzánk, és a következő év júliusában leverik az első hídcölöpöt ama szlovénini tölgyesből. Úgy mutatkozik, egyenesbe került, szabadon megvalósulhat a nagy mű. Látszatra megcsöndesedtek a felkavarodott politikai viharok is. De váratlan újra kitört: panamával gyanúsítják meg Széchenyit, hogy hídrészvényekkel „spekulál". Vállat von s felajánlja, hogy bárkinek névértékben átadja kötvényeit. Kevesen jelentkeznek, és persze elcsöndesedik ez a kavarodás is.

A. Clark szerénységéből 1842. május 12-én az utolsó cölöp is a helyére kerül. Tíz évvel — s milyen gyötrelmes tíz esztendővel — a Hídegyesület megalapítása után... Majd megérkezik a királyi leirat, és augusztus 24-ére engedélyezi az ünnepélyes alapkőletételt, amelyen őfelsége képviseltetni kívánta magát. És csillogó, tarka, selyembársony „díszmagyarokban" felvonul az ország előkelősége.

Kossuth néhány évvel azelőtt elragadtatásában Pest megye közgyűlésén a jelenlevők lelkes éljenzése közben a „legnagyobb magyar"-nak nevezte Széchenyit, amire az ünnepelt idegesen megvonva szemöldökét, hozzá lépett: — Miért emel olyan magasra — szólt —, hol nem tarthatom fenn magamat? — Most mértéktartóbb Kossuth: azt javasolja, hogy az új hídat „Széchenyi-híd"-nak nevezzék el.

Széchenyi különben minden ünneplés elől kitér. Fáklyás felvonulás? Herr Kolb után? A fontos csak az, hogy épül a híd...

Újházy György

Magyar Hirdető

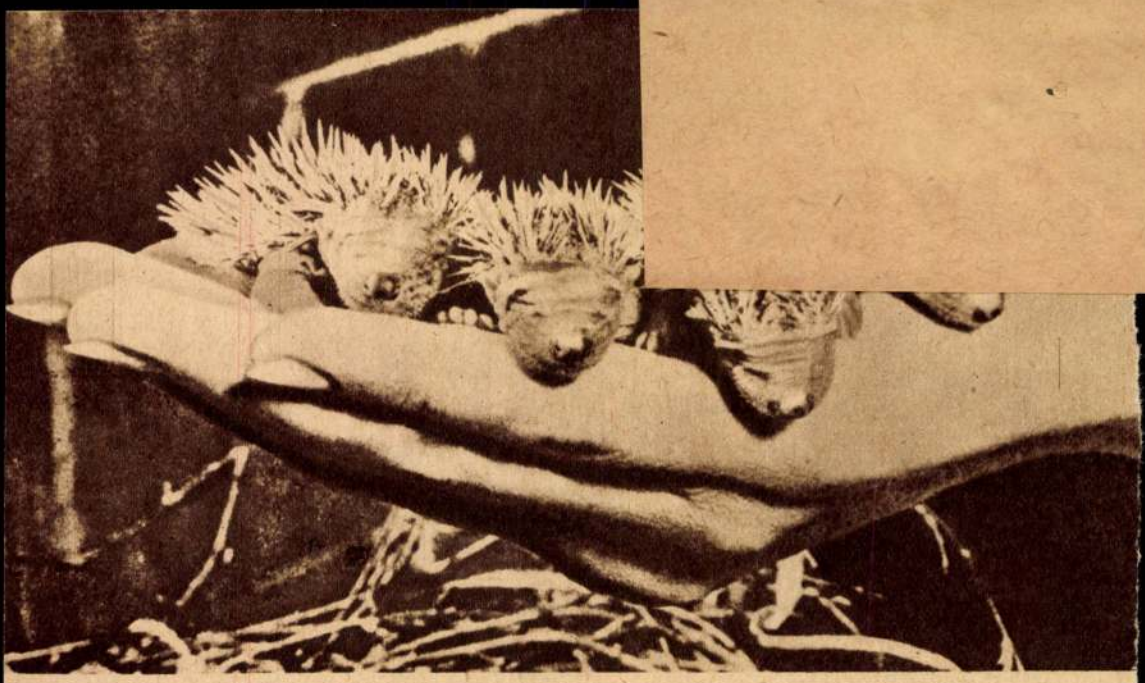

ÚJSZÜLÖTT SÜNDISZNÓK

BESZÉLŐ KÉPEK

Stefanovits Endréné rákosi olvasónk Rákosmezőn, a Királydomb mellett az úton, sötétedéskor, egy sündisznót fogott. Hazavitte, és az üres disznóól egyik sarkában, puha szénára helyezte. Reggel, amikor fölemelte az állatot — de erről beszéljenek a fényképek...

Négy rózsaszínű, lágy tüskékkel borított kis sün volt az almon, csak az orruk és a hasuk volt meztelen. A 2—3 mm-es fehér tüskék hátrafelé simultak, és 2—3 mm távolságra helyezkedtek el egymástól. A tüskék néhány órával, később visszafelé simítva már szúrósak voltak, 12 óra múlva már úgy szúrtak, mint a hegyes varrótű. Az újszülöttek nem láttak, kissé kiálló szemüket vékony bőr takarta, alatta jól látszott fekete szemük

Barabás Miklós.

FIGYELŐ
ujságközlemény figyelő irodája
Budapest, XIV, Nürnberg-utca 42.
Telefon: 296—534

Lap: Szabad Nógrád Salgótarján

Megjelent: B-26-119.

Növényvédelmi- és képkiállítás a Palóc Muzeumban

Vasárnap délelőtt a Palócmúzeum rendezésében két tanulságos kiállítás nyílt meg Balassagyarmaton: a múzeum épületében a Megyei Tanács Mezőgazdasági Osztálya, a Földmüvelésügyi Minisztérium Növényvédelmi szolgálata és a Műtrágya és Növényvédőszerkesítő Vállalat közreműködésével „Gazdasági növényeink és gyümölcsfáink kártevői"; a Rákóczi uti iskola helyiségeiben pedig „A magyar festőművészei mesterei" cimü kiállítások. Az első a szocialista mezőgazdaságunk egyik fontos feladatára hivja fel a tsz-ek és dolgozó parasztságunk figyelmét, a második az utolsó 130 év haladószellemü magyar festőinek alkotásait ismerteti meg a dolgozókkal.

A növényvédelmi kiállitást a földmüvelésügyi minisztérium nevében Kacsóh Andor nyitotta meg. Rámutatott arra, hogy a Palóc Múzeum vezetősége és dolgozói úttörő lépést végeztek, amidőn az 1951. évi tervükbe felvették a növényvédelmi kiállitást. Ujitók is voltak egyidejüleg, mert ezen a téren ez az első önállóan megrendezett kiállitás Magyarországon.

A képkiállitás anyagát a Múzeumok és Műemlékek Országos Központja bocsátotta vándorkiállitás alakjában rendelkezésre az Országos Szépmüvészeti Múzeum és a Fővárosi Képtár képeiből összeválogatva. Szegi Pál elvtárs, a „Szabad Művészet" főszerkesztője megnyitójában hangsúlyozta, hogy a művészet és a művészet élvezete ma már nem a kiváltságosak sajátja. A festészet remekeinek szemléléséhez nem kell érettségi bizonyitvány, a dolgozók meg tudják érteni a művészet alkotásait. A multban azonban el voltak zárva azoktól.

Éppen ezért vált szükségessé, hogy a kiváló magyar mesterek, Barabás Miklós, Székely Bertalan, Munkácsy, Szinyei Merse, Rudnay, Koszta, Csók István és mások müveit vándorkiállitások alakjában a vidék dolgozóihoz eljuttassák, hogy azok is megismerkedhessenek a művészet szépségeivel, a művészek mondanivalóival, akik — minthogy a művészek általában mindig haladószellemüek voltak — mindig az élet szebbé tételén fáradoztak.

A vándorkiállitás anyaga mellett Martos Zsigmond, Farkas András és Réti Zoltán balassagyarmati festők képei külön termet töltenek be.

Mindkét kiállitás egy hónapig lesz nyitva. A növényvédelmi a múzeum épületében hétfőn, kedden, szerdán és vasárnap d. e. 10-től 2-ig; csütörtökön és pénteken d. u. 4-től 8-ig; a képkiállitás hétköznap d. u. 4-től 7-ig, vasárnap d. e. 11-től 1-ig és d. u. 5-től 7 óráig. A belépés dijtalan.

rsenyzők és a brigádok nem tudnak
nkrét célt állítani maguk elé a ver-
yben. A gépállomás vezetőknek ez
felelőtlensége még súlyosabb Ber-
és Szécsény esetében, ahol a veze-
nem tudják hová vannak beoszt-
a gépek, milyen munkát végez-
k. A tavaszi kampány idején pél-
ul 246 versenyző traktorosból mind-
sze 11 teljesítette túl tervét. A
nkaverseny kiértékelésével a leg-
ob gépállomások nem foglalkoznak,
m írják ki az eredményeket a ver-
nytáblára, vagy olyan gondatlanul
nálják, mint Karancskeszin, ahol
lismerhetetlen a versenytáblára írt
edmény.

Ezek a termelési eredmények, a tervteljesítésben való lemara-
s munatják, hogy a gépállomáso-
n és magában a megyei központban
hiányos, gyenge a politikai munka
ártmunkánk minden eredményét,
gy hiányosságát a termelésben el-
t eredménnyel lehet és kell lemér-
. A megyei gépállomások termelési
edményei igen sok tennivalóra hív-
k fel a figyelmet. Elsősorban arra,

zetek akkor járnak el helyesen, ha mozgosítják a gépállomás női dolgozóit arra, hogy legalább egy leányt szervezzen be mindegyik a gépállomásra. Az ifjúság is az építés rohamcsapata legyen a gépállomásokon is. Adjon több támogatást a DISz-nek, de biztosítsák a tömegszervezeti életet minden területen. Rendszeresen tartsák meg a havi taggyűléseket és

PÁRT ÉS PÁRTÉPÍTÉS ★

Magas termelési százalékok, „szelíd" jobboldali szocdemek — hárommilliós deficit a Budapesti Szerszámgépgyárban

Mintegy három héttel ezelőtt a következő beszélgetés zajlott le a Budapesti Szerszámgépgyár pártirodájában:

— *Hogy álltok a termeléssel, elvtársak?*

— *Jól. A forgácsolóműhely termelési átlaga például májusban 180 százalékos volt, az öntödéjé pedig 130 százalék. Az üzemi átlag 160 százalék körül jár.*

— *Nem túl szép ez a menyasszony? Selejt van-e az öntödében?*

— *Van, van. De hát melyik öntödében nincs selejt, elvtárs?*

— *Ha ilyen jól állnak, elvtársak, mennyit jövedelmezett ez az üzem az első tervéve első felében?*

— *Hát itt egy kis baj van. Az első félévben több mint 3 millió deficitünk van.*

Hiányzik a harcos éberség

Ebből a beszélgetésből is meg lehet állapítani, hogy a Budapesti Szerszámgépgyár pártszervezete nem tölti be feladatát. Hogyan építheti az a szocializmust, aki nem teljesíti a tervet? És mit csinál az a kommunista, aki látja, hogy nem előre, hanem visszafelé haladunk a szocializmus építésében? Világos, hogy teljes erővel harcba kezd a tervért. A kommunista nem valamiféle álmodozó hivatalnok, aki gyönyörködve szemléli a magas termelési százalékokat, feljegyzi őket egy könyvbe és nem gondolkozik tovább azon, hogy van-e mögöttük teljesítmény és hogy a százalékokkal együtt előbbre jutottunk-e a szocializmus felé vezető úton?

A kommunista nem azt keresi, hogy „másutt is van-e annyi hiba mint nálunk", hanem azt nézi, hogy hol csinálják jobban, mint ők, s igyekszik aztán még jobban csinálni.

Ennek a harcos kommunista magatartásnak semmi köze az olyan felelethez, hogy „selejt van másutt is", meg hogy „jól áll a termelés, csak éppen 3 millió deficitünk van". *Ebben az üzemben nem elég éber és nem elég igényes a pártszervezet a termelés frontján.* Az elvtársak elégedettek önmagukkal és a világgal, s nem nagyon hagyják magukat zavartatni a tényektől.

Körülbelül egy héttel a már említett beszélgetés után pártnap volt a Budapesti Szerszámgépgyárban. Az előadó a koreai harcokról és az amerikai imperialisták magyarországi ügynökeinek, a jobboldali szocdemeknek kártevő tevékenységéről beszélt. A három felszólaló közül egy sem mutatott rá arra, hogy folyik-e ellenséges tevékenység itt az üzemben is. *Pedig ebben az időben történt, hogy néhány jobboldali szocdem kártevőt eltávolítottak az üzemből. Nem az üzemi pártszervezet leplezte le őket.*

A pártszervezet úgy vélekedett, hogy vége van az éberség „kampányának" és az erről szóló párthatározatokkal együtt a fiókba tette az éberséget is.

A pártszervezet úgy vélekedett, hogy a jobboldali szociáldemokratákkal ma már nincs gond: *megváltoztak, megszelídültek, jó emberek lettek.* Az elvtársak maguk is meglepődtek, amikor kiderült, hogy éveken keresztül az orruk előtt pusztított az ellenség.

Miért nem volt éber a pártszervezet a Budapesti Szerszámgépgyárban? Miért nem leplezték le itt maguk az üzemi elvtársak az ellenséget?

A termelés frontján azért, mert

a párttitkár, a pártvezetőség tagjai nem értenek eléggé a termelés irányításához.

Pestiesen szólva: *nem volt nehéz átejteni őket.* De nem is érdeklődtek eléggé iránta. A szervezőtitkár elvtárs — becsületes párttag, de gyengekezű ember — *néhány héttel ezelőtt még nem is tudta, hogy az üzemnek deficitje van.*

Az ellenség módszere

De miért nem voltak elég éberek az ellenséggel szemben? Eleget szenvedtek a kapitalizmus idején, a Horthy-fasiszták idején ahhoz, hogy felismerjék, gyűlöljék az ellenséget. Elég komoly iskola volt az elmúlt öt esztendő, a Párt harca a Mindszentyk, Rajkok, jobboldali szocdemek ellen ahhoz, hogy harci módszerekre is megtanítson bennünket. Elégszer intette a kommunistákat Rákosi elvtárs: keressük a hibák mögött az ellenség kezét, tanulmányozzuk az embereket, ismerjük meg, kiben mi lakik. Ez a pártszervezet nem fogadta meg ezeket a tanácsokat. Ime egy példa, hogyan vezette félre itt a vezető pártmunkásokat az ellenség:

Az öntöde nemrég eltávolított művezetője, Buci János, jobboldali szociáldemokrata volt. A párttitkár elvtárs még most is csak keveset tud arról, hogy ki volt az a Buci a felszabadulás előtt. *„Nem viselkedett rendesen a munkásokkal"* — mondja. De ha a párttitkár elvtárs *lement volna az öntödébe és ott érdeklődött volna,* akkor Frammer József, Balogh János, Jedlovszki Károly elvtársak megmondták volna neki: *„Buci volt Jakubovics katonai parancsnok legfőbb vérebe. Aki selejtet gyártott, azt kiköttette. A munkásokat úgy hajszolta, mintha állatok lettek volna. Felszabadulás után a munkások el akarták távolítani az üzemből. Sehogy sem értették, hogy miért kell nekik egy ilyen utolsó gazemberrel egy műhelyben dolgozniuk. Azt a választ kapták: „ez felsőbb utasítás".* Tudomásul vették. Bucit pedig — mintha kicserélték volna. Kedves volt, hízelgett a munkásoknak. Egy segédmunkás lógott és Jedlovszki elvtárs rászólt, hogy ne lazsáljon. Buci védelmére kelt: *„Nem kell hajtani az embereket. Csak nem dolgozhat úgy, hogy kilógjon a nyelve!"* Jedlovszki elvtárs a szemébe mondta Bucinak, hogy kétszínű gazember. De ez a kígyó kisiklott a támadás elől, s közben

az öntöde gyártotta a selejtet. Általában a nagyobb öntvényekkel, 50 mázsás kokilla-alappal, s ehhez hasonlókkal volt baj: Buci engedélyével a megengedettnél korábban vették ki ezeket a szárítóból.

Az ilyen nagy munkánál nem vonták le a selejtet: *„csak"* a műhely selejtszázaléka növekedett, *„csak"* a munkásosztály, a nép áliama, a béke tábora lett gyengébb. Mikor Bucit eltávolították, az öntöde régi munkásai örömmel vették ezt tudomásul. Az újabbak nem értették: *„Hiszen olyan csendes ember volt,* — mondták — *sosem veszekedett, semmiért nem szólt."*

Ezen az egy példán tanulmányozni lehet a pártszervezet egész sor döntő hibáját. *Először:* a pártvezetőség tagjai alig járták le a dolgozók közé — a leggyakrabban még a propagandista Csitér Lajos elvtárs járt le a műhelyekbe — nem ismerték azok véleményét, vagy nem vették azt figyelembe. *Másodszor:*

nem tanulmányozták az embereket, nem érdekelte őket a káderek és a műszaki vezetők múltbeli tevékenysége, nem ismerkedtek meg a fontosabb vezetőkkel egyénenként, alaposabban.

Harmadszor: nem tudtak tanulni a más kárán és nem tudták tanulni figyelmesen a Párttól. Nem gondoltak arra, hogy az ellenségnek ezt az ismert álcázási módszerét, amiről pártnapokon annyit beszéltek, amiről a Szabad Nép annyit írt, az ő üzemükben, ellenük is alkalmazhatják a kártevők. *Negyedszer:*

nem támaszkodtak a dolgozó tömegek alulról jövő bírálatára, s nem vették ki a dolgozók közé a hibákat, az ellenséggel szembeni harcra nem mozgósították az üzem dolgozóit.

Elhanyagolták azokat az eszközöket, amelyek alkalmasak ennek a feladatnak a megoldására: *nem működtek a pártbizalmiak és a népnevelők.*

Zombori elvtárs, esztergályos, tagjelölt például csak hallomásból tudja, hogy az üzemben állítólag népnevelő munka folyik.

Többször szóvátette a munka szervezetlenségét, de mindig csak azt a választ kapta, hogy „majd megjavul, majd rendbe tesszük" — s mikor nem nyughatott, végül lehurrogták, mint „izgága elemet".

Kicsoda? Azt nem mondja meg. „Nem akarom, hogy megharagudjanak rám, biztos nem rosszakaróból csinálták." Az ellenségre nem is gondol. Ide vezet, ha egy pártszervezet nem részesíti tagjait és tagjelöltjeit harcos kommunista nevelésben, ha nincs kifejlődve a pártdemokrácia, a kritikai szellem.

Liberalizmus, nemtörődömség

Nem az éberség hiánya az egyetlen vétkes mulasztás, amit a Párttal, osztályukkal, a Budapesti Szerszámgépgyár dolgozóival szemben elkövetlek az itteni pártszervezeti vezetők. A másik bűnük, hogy

forradalmárokból kezdtek hivatalnokokká átvedleni. Liberalizmus, halogatás, nemtörődömség jellemezte a munkájukat.

Ahelyett, hogy kommunista szenvedélyességgel védenék a Pártot minden támadással szemben, *pártellenes megnyilvánulásból — „aktát" csinálnak.* Több mint két héttel ezelőtt a forgácsoló műhelyben Sashegyi Tibor előrajzoló, nyugdíjas rendőr fia, kijelentette: *„Nemsokára jönnek a mieink."* — (csak az volt kétséges, hogy Trumant vagy Titót érti-e a „mieink" alatt) *és akkor fel fognak kötni minden kommunistát. Akit mégsem, abba én eresztek golmot."* Plenk Gottfried ifjúmunkás azonnal jelentette ezt a pártszervezetnek. A pártszervezet ugyan *kizárásra javasolta* Sashegyit és jelentette az esetet a XIII. kerületi pártbizottságnak, de azóta csend van Sashegyi körül. Plenk elvtárs a fogát csikorgatja, Sashegyi gúnyos megjegyzéseket tesz rá — együtt dolgoznak — és a munkások ott törik magukat között ezt a gazembert hetek óta. Mintha jámbor, foghíjas nénikék menhelyén és nem egy váciúti gyárban hangzottak volna el Sashegyi kommunistákat gyalázó kijelentései. Igaz, hogy

a XIII. kerületi pártbizottság is rossz példával jár elől, ha egy ilyen bejelentésre egyrészt nem válaszol azonnal, másrészt nem világosítja fel az elvtársakat, hogy nem kell felsőbb utasításra várniok

ahhoz, hogy leszámoljanak a nyílt ellenséggel.

A Budapesti Szerszámgépgyár pártvezetőségének fel kell ébrednie békés álmodozásából. Sztálin elvtárs azt tanítja, hogy *„az élet hullámain való ringatózás"* nem viszi előre a mi nagy ügyünket. Fejlődünk, erősödünk, szép az életünk. De ennek *nem úgy* kell örülnünk, hogy közben megfeledkezünk a harcról, ami életre-halálra megy, s ami egyre élesebb lesz nemcsak Koreában, nemcsak Párisban és Washingtonban, hanem Budapesten, a Váci-út 19. szám alatt is.

ORVOSOKHOZ, ÁPOLÓKHOZ

Ahová először csapott
a gyilkosok bombája, oda száll
képzeletem. Hős harcosok,
ti vagytok már azóta! Száz halál
minden másodpercben a betörőkre!
Déi-Koreában, győztesen
golyószórókkal száguldtok előre;
s azon az északi helyen,
ahová az első bomba bevágott,
a tölcsérben, a tölcsér mellett
nyílnak már az aranyszirmú virágok
és hűsítő szellő közelget,
mely magvukat széthinti majd
a győzelem útját követve.
S a béke, mint a lomb, lihajt.

Indul a messze harcterekre
tőlünk a gyógyító vonat,
szívünket viszitek ti benne,
orvosok, ápolók! Szálad,
mint vér az egészséges testben
a dolgozók segítő ereje,
sinek erének útján lüktet.
Siessetek vele!
Nem ott leltek véres mezőkre,
ahol hittétek, mert tovább
törtek már és mindég előbbre
törnek a győztes katonák.

Mögöttük már a munka indul,
az élet áramа zenél,
mint kaptárban, hová betört
a gonosz, — de ezernyi méh
zúdult ki rá és üzte messze menten.
fájdalmassá dagasztva arcát:
a munka békés, de merénylők ellen
fullánkkal is megvívja harcát!

Ha oda értek majd, ahol
e harc megindult, orvosok
és ápolók, jól nézzetek szét:
a honvédő fegyver ragyog,
gyermekek néznek bizalommal rátok,
már rátok is, testvéri szemmel:
innen indult új útra harcunk,
mely egybeforr a győzelemmel
s felelve a gyalázatosnak,
gyógyító erővel halad,
egész világot orvosolni.
Nincs cél nagyobb, nincs boldogabb!
Elvtársak, büszkén gondoljatok arra,
hogy gazok ellen hősökkel haladtok,
a magyar dolgozók segítő karja,
az emberiség gyógyítói vagytok.

DEVECSERI GÁBOR

A magyar festészet haladó hagyományai

címen nyílt kiállítás a Fővárosi Képtárban. Ez a tárlat izgalmas felfedező út a magyar festészet értékei között. Ismert és elfeledett mesterek művei sorakoznak fel egymás után, de olyan nézőpontból összeállítva, amely megmutatja a művészet társadalmi szerepét, s jól érzékelteti, hogy a festő miképpen tükrözte korának életét. A rendezés megkereste a művek konkrét jelentését, azt, hogy egyúgy egy kép mit mond mesterének kortársairól, környezetéről.

A magyar festészet az elmult két évszázadban

hiven beszámolt a történelmi változásokról.

A Fővárosi Képtár termeiben szinte végigélhetjük ennek az időszaknak minden jelentős eseményét úgy, ahogyan az az egyes egyének, a dolgozó rétegek, az uralkodó osztályok életében lefolyt. A kor irányító eszméi kisebb-nagyobb mértékben megmutatkoznak még a napi szükségletet kielégítő művészek alkotásaiban is. Így áll össze folyamatos történelemkönyvvé festőink munkássága, csak szóhoz kell engedni műveik mondanivalóját.

Az első termek a polgári forradalom felé fejlődő magyar társadalom hű tükörképeinek tekinthetők. Módosabb iparosok és kereskedők feleségei és leányai jelennek meg divatos öltönyökben, konok polgári osztálygőgöt és osztályigényt képviselve a feudális előjogokkal szemben. A festőműhelyekben a kialakuló és erősödő burzsoázia lakásdíszei: csendéletek, tájképek készülnek. Az arisztokrácia hamis ízlésével szemben fokozatosan előtérbe kerül a természet, a falusi és városi élet megtigyelésében kibontakozó tárgykör: rózsehordók, halászok, enyelgő kispolgári párocskák, újságolvasók, komor hegyek, sejtelmes erdők, búzatáblás síkságok — akaratlanul is egyre több igazmondás. Az első cáfolat az eddigi téves felfogással szemben már ebben a korszakban is kézenfekvő: a mult század első felének magyar művészetét nem a biedermeyeres édesség jellemzi, hanem a megtehetős sokoldalúság témában, érdeklődési körben egyaránt. Az arckép is megszűnik hízelgéssé lenni a megrendelő felé s az osztálytípusok hiteles bemutatásává fejlődik.

Ez a fejlődés művészeink működésében képről-képre bebizonyítható. *Barabás* Miklós menet közben közeledett egyre következetesebben a valósághoz. Amilyen arányban tökéletesedett ábrázoló képessége, annyira mélyült el mindinkább az emberek jellemének föltárásában. Idősebb *Markó* Károly, bár kiszolgálta vértelen mesékkel vásárlóit, néhány festményét a hazai vidék tájaival, alakjaival töltötte meg. Fia, *Markó* Ferenc és legjobb tanítványa, *Ligeti* Antal már a magyar jelleget is érzékeltelni tudta tájképein.

Figyelemmel kísérhető már ezekben az évtizedekben az eszmei tartalom tisztulása is. Eleinte még „Széchenyi István a Vaskapunál" képviselte a haladást, amint elhagyván gróti jelvényeit, címerét, koronáját, kitüntetéseit lován a szabadság felé vágtat. A szabadságharc alatt viszont művészeink már a nép ügyéhez csatlakoztak, a forradalom vezetőit népszerűsítették, a honvédek hősiességét örökítették meg, csatajeleneteket ábrázoltak.

1848—49 ugrásszerű fejlődést eredményezett művészeink ábrázolásában.

Nemzeti történelmünk e dicsőséges vállalkozása még bukásában is haladó ösztönzéssel volt mestereinkre. Fiatal tehetségeink az elnyomatás idején a külföldi akadémiákon új forradalomra, nemzeti bosszúra készültek a zsarnoksággal szemben. *Than* Mór, *Madarász* Viktor, *Székely* Bertalan, de még *Benczur* Gyula is történelmünk nagy szabadságharcosainak tették, a függetlenségért folyó harc jeleneleit dolgozták fel. A kiegyezés után pedig, amikor az uralkodó osztály árubabocsátolta a nemzet érdekeit, az utolsó nagy nemzeti királynak, Mátyásnak az alakjába kapaszkodtak, ha történelmitémájú festményt kellett csinálniok.

A Fővárosi Képtár munkájának komoly érdeme, hogy az elmúlt nyolcvan év fejlődéséből kiemelte azokat a progresszív elemeket, melyek igen nagy számban lelhetők föl festészetünk e korszakának történetében. *A hivatalos feudál-burzsoá művészetpolitika nem volt képes kizárni a műtermekből, de még a kiállítási helyiségekből sem a valóságot.*

Számos remekmű beszél

lelepiező őszinteséggel a tömegek sorsáról,

az urak lelkiismeretlenségéről, sokszor festményi egymás mellé rakva feltárhatjuk, hogyan élt népünk a millennium Magyarországán. Ebben a folyamatban mélyen szemléltető helyet kapott a kiállításon *Munkácsy* Mihály, aki legjelentősebb megszemélyesítője az őszinteség, de haladójellegű őszintenségnek. Különösen „Búcsúzkodás" című képe emelkedik ki realizmusával, ahogyan két öregasszony beszélgetését félreérthetetlen proletár osztálytartalommal ruházza fel. De Munkácsy mellett és után, a kortársak és tanítványok egész sora teljesítette a valóság ábrázolásának feladatát. Közülük *Gyárfás* Jenő, *Böhm* Pál, *Bihari* Sándor, *Deák-Ébner* Lajos, *Révész* Imre, *Paczky* László, *Páitits* Béla, *Brück* Lajos még további érdeklődést érdemelnek, mert minden újabb megtalált festményük gazdagodást jelent a realista hagyományok felkutatása terén.

A kiállítás azt tanúsítja, hogy

a századfordulós művészetében még igen sok feltárnivaló vár a műtörténészekre.

Megszámlálhatatlan kép és szobor lappang még a feledésben, s e művek között bizonyára jóegynéhány lesz, melyek előkerülése után elhúnyt mestereinknek a társadalom problémáihoz való viszonya még pozitívabban fog megmutatkozni. Ez a folyamat ismeretes a nagy orosz forradalmi demokratáknak, a Vándorkiállítási Társaság festőinek történetéből, akiknek a művei közül nem egyet sikerült a cári önkényuralomnak eltüntetni a közönség szeme elől, s *ma mégis eleven nevelői a szocialista művészeknek.*

Az utolsó ötven év festészettörténetében is igyekszik a Képtár kiállítása helyrebillenteni az egyensúlyt a haladószellemű művek és a hanyatlást jelentő képek között. Ebben a vonatkozásban is sok munka vár még a kritikusokra, művészettörténészekre, össze kell gyűjteniök az adatokat, számadást készíteniök a létrejött alkotásokról, s csak a viszonylagos teljesség birtokában lesz módjuk kiértékelni az anyagból az építőhatású műveket. A kezdeti eredményeket már erre a korszakra vonatkozólag is közreadja a kiállítás, megfelelő súlyt biztosítva *Medhyánszky* László nak, *Fényes* Adolfnak, akik mellett a nagybányai telep művészei, a munkásosztály és a szegényparasztság festői közvetítették multszázadi mestereink hagyományait mai festőink felé.

A kiállítás távolról se mondható hiánytalannak, de nagy lépést tett előre festészetünk időtálló értékeinek hamisítatlan megismerése felé.

Pogány Ö. Gábor

Nagy sikerrel játsszák Koreában a „Dal a felszabadulásról" című új balettet

Phöngjangban *Coj-Szen-Hi* koreai balerina főszereplésével nagy sikerrel játsszák a *„Dal a felszabadulásról"* című új balettet. A balett megmutatja a koreai nép függetlenségi harcát japán elnyomói ellen és bemutatja: a Szovjet Hadsereg miként szabadította fel Koreát a japán iga alól. Az előadás kifejezi a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság népének szabad alkotó munkáját is. A „Dal a felszabadulásról" Alexandrov Sztálin-kantátájával fejeződik be.

Párthírek

A BUDAPESTI PÁRTBIZOTTSÁG Pártoktatók Háza közleménye: Ma este 7 órakor előadás „Termelőszövetkezeti mozgalmunk időszerű kérdései" címmel. Előadó: Karsai Mihály elvtárs. Falujárőbizottsági tagok és csoportvezetők részére. Belépés meghívóval, vagy PH tagkönyvvel.

Sztálin elvtárs levele a Szovjetunió rendíthetetlen békeakaratának újabb bizonyítéka

Az Humanité Sztálin elvtárs és az indiai miniszterelnök levélváltásáról

„Hasonlítsátok össze!" címmel ez Humanité vezércikke arról ír, hogy

Sztálin elvtárs levele rendkívül súlyos és kínos helyzetbe hozta a reakciót,

újabb és kétségbevonhatatlan bizonyítékát adva az egész világ előtt a Szovjetunió rendíthetetlen békeakaratának. Egész más az USA-nak és lakájainak magatartása — folytatja a lap. Ezek nem akarják, hogy a koreai összetűzés lokalizálódjék. Nem akarják, hogy a Biztonsági Tanács újra kezdje munkáját az ENSZ alapokmánya értelmében. A Szovjetunió nélkül biztonsági tanácsot létesítenek, *amely valóságos amerikai haditanács*, s amelyben az amerikaiak kényük-kedvük szerint cselekszenek.

„A reakció nem akarja tudomásul venni — folytatja az Humanité —, hogyan vélekednek az eseményekről a koreai nép." A *Populaire*, a Szocialista Párt lapja nyíltan megírja: „A koreai nép véleménye semmiképpen nem járulhat hozzá a koreai-ügy megoldásához, ellenkezőleg, inkább bonyolultabbá tenné a helyzetet."

Micsoda megvetése ez a népnek! — mutat rá az Humanité.

A jobboldali szocialisták szerint a népnek, legyen az koreai vagy francia, nincs joga, hogy beszéljen.

A nép csak várja, csak hagyja, hogy Truman döntsön sorsáról és várja Truman határozatát előbetett kezekkel. A nép azonban nem nyugszik bele ebbe.

A jobboldali francia sajtót láthatóan nagy zavarba hozta Sztálin válasza. Az *Epoque* minden kóntörfalazás nélkül megírja: „Az USA-nak semmi oka nincs jelenleg tárgyalásokba kezdeni, mely *tárgyalások a mostani helyzetben vereséget jelentenének számára.*" A *Le Monde* szokásos ködösítéssel *a népi Kínának az ENSZ-be való felvételét ajánlja.*

Történelmi jelentőségű lépés a béke érdekében
— írja a Scanteia

Az egész román sajtó vezető helyen közli *Sztálin* elvtárs válaszát. Sztálin elvtárs válasza — írja a Scanteia — újból hangsúlyozza a Szovjetunióknak azt a szilárd elhatározását, hogy

megvédi a népek érdekeit és jogait, akár nagy, akár kis népekről van szó.

Sztálin elvtárs válasza újból megerősíti a Szovjetunióknak a kínai kérdésben elfoglalt álláspontját, amely szerint *a Kínai Népköztársaságnak elvitathatatlan joga, hogy megkapja helyét az ENSZ-ben, mint a Biztonsági Tanács állandó tagja.* A válasz visszatükrözi a Szovjetuniónak azt a szilárd elvi álláspontját, amelyet Korea igazságos ügyében elfoglal. Ennek a vitéz és nemes népnek joga van ahhoz, hogy képviselője útján hangját hallassa akkor, amikor sorsáról döntenek.

Sztálin elvtárs válasza történelmi jelentőségű lépés a béke érdekében

és *hatalmas visszhangra talál az egész világon.* A román nép a legnagyobb melegséggel üdvözli ezt a választ.

Sztálin elvtárs válasza tartalmazza mindazt, ami szükséges a koreai kérdés gyors, békés rendezéséhez
— írja a Rzeczpospolita

A *Zycie Warszawy* megállapítja, hogy

Sztálin elvtárs megmutatta azt az utat, amelyen jóvá lehet tenni az USA kormánya által az ENSZ és a Biztonsági Tanács tekintélyének

azt az utat, amelyen helyre lehet állítani az ENSZ és a Biztonsági Tanács hatékony működését, amely nélkülözhetetlen a koreai kérdés békés rendezéséhez.

A lap megjegyzi, hogy még nem tudni, mit válaszol majd az USA kormánya Pandit Nehrunak Washingtonba intézett hasonló levelére. Egy bizonyos,

ha ez a válasz elutasító lesz, hozzájárul majd az imperialista agresszorok még nagyobb mértékű erkölcsi elszigeteléséhez.

A *Rzeczpospolita* így ír: Sztálin elvtárs válasza rövid és világos. Azt az elvet foglalja magában, amelynek segítségével minden viszályt — így a koreait is — rendezni lehet.

Sztálin elvtárs rövid válasza tartalmazza mindazt, ami szükséges a koreai kérdés gyors, békés rendezéséhez.

Ez a válasz tömören fejezi ki a szovjet kormánynak a koreai ügyben kezdetiől fogva elfoglalt álláspontját. Ez az álláspont minden nemzet szuverénitása tiszteletbentartásának elvén alapul és határozottan szembenáll azokkal a kísérletekkel, amelyek visszaszakarnak élni az ENSZ tekintélyével és hatalmával, hogy így leplezzék Amerika beavatkozását Korea ügyeibe.

A *Trybuna Ludu* vezércikkében foglalkozik Sztálin elvtárs válaszával. A Szovjetunió — írja a lap — a nemzetek egyenjogúságának megdönthetetlen elvi alapján áll s védi a nemzeteknek azt a jogát, hogy sajátmaguk intézzék saját sorsukat. Koreában háború van, amelyben egyik oldalon a koreai nemzet hősiesen harcol szabadságáért, másik oldalon pedig az agresszív imperialista intervenciós csapatok és a Li-Szin-Man-klikk árulói küzdenek. Az emberek százmillióinak megbélyegzik az amerikai imperialisták bűneit, egyhangúlag kiáltják: *„Él a kezekkel Koreától!"* és a Szovjetunió politikájában, Sztálin elvtárs politikájában látják a békéhez vezető utat. Sztálin elvtárs szava mögött az emberek millióri állnak az egész világon.

Sztálin javaslata út a békéhez
— írja a Daily Worker

A *Daily Worker* vezércikke megállapítja, hogy

Sztálin elvtárs ajánlatának elfogadása örömmel töltené el a népeket.

Amerika angol és más nemzetiségű csapatokat követel, hogy a háborút Koreán túl kiterjeszthesse. *Sztálin javaslata út a békéhez.*

A lap végső következtetése: *„Utasítsuk vissza Amerika követelését és mentsük meg a békét. Egyetlen angol katonát se adjunk MacArthur haborújához. Hívjuk vissza az angol tengeri haderőt a koreai vizekről. Követeljük, hogy az angol kormány a béke és ne a háború útján járjon."*

Davies angol munkáspárti képviselő: Sztálin válasza olyan, mint az éltető, üdítő, friss levegő, amely áttöri a fullasztó ködöt

Stephen *Davies* munkáspárti képviselő, a következő nyilatkozatot adta Sztálin elvtárs levelével kapcsolatban:

Sztálin generalisszimusz válasza Nehru indiai miniszterelnök levelére olyan, mint *az éltető, üdítő, friss levegő, amely áttört a fullasztó ködöt, amely a koreai ügyből levonható valamennyi észszerű következtetést eltakarta.* Sztálin azt a kézenfekvő észszerű megoldást javasolja, hogy a 450 millió kínai által elfogadott népkormány képviselje Kínát a Biztonsági Tanácsban és hogy a koreai nép kapja meg azt a jogot, hogy sajátmaga kormányozhassa önmagát. Nyomatékosan hangsúlyozom, hogy

egyetlen kormánynak sincs a legkevésbé sem indítóoka sem ahhoz, hogy Sztálin által nyujtott fényes alkalmat elmulassza.

A másik megoldás csak a civilizációt elpusztító atomháború volna — fejezte be Davies.

Megjelent I. V. Sztálin Művei 11. kötete magyarul

A mai napon jelent meg Sztálin elvtárs tizenhat kötetben összegyűjtött műveinek 11. kötete magyar kiadásban.

A 11. kötet, az eredeti sorrendtől eltérően a 3. után jelenik meg, mert azok a művek, melyek e kötetben szerepelnek, fejlődésünk mai szakaszában nélkülözhetetlen segítséget nyujtanak legközelebbi feladataink megoldásához.

I. V. Sztálin műveinek magyar kiadása kötetenként 100.000 (százezer) példányban jelenik meg. A magyar dolgozók az előző köteteket úgyszólván utolsó példányig megvásárolták — nagyrészt előjegyzésben.

A most megjelent 11. kötet iránt az eddiginél még fokozottabb érdeklődés nyilvánul meg.

A jobboldali szociáldemokraták: a béke esküdt ellenségei

Azok a tettek, melyek a koreai agresszió kezdete óta elteltek, minden kétséget kizáróan megmutatták, hogy a jobboldali szociáldemokrácia, hagyományaihoz híven, alias módon kiszolgálja, támogatja az imperialisták legújabb rablóháborúját is.

Az angol munkáspárt vezetői, akik egyúttal „ölelsége" imperialista kormányának miniszterei, fenntartás nélkül csatlakoztak Washington koreai rablótámadásához és épp úgy, mint Churchill, szolidaritásukról biztosították a Truman-, MacArthur-, Dulles-, Johnson-bandát. Angol hadihajók bombázzák Korea tengerparti városait, az amerikai légikalózokkal vetekedve gyilkolják a békés lakosságot. A francia, svéd, belga, osztrák és nyugatnémetországi szociáldemokraták egymással vetekednek a háborús uszításban, melynek főeleme a Szovjetunió és a kommunisták elleni vad, gyűlölködő hajsza. Alig öt évvel azután, hogy a Szovjet Hadsereg felszabadította Európát a hitleri rémuralom alól, a jobboldali szociáldemokraták — akik semmit sem tanultak és semmit sem felejtettek —, *újra mint a leggresszívebb imperializmus cselédei lépnek fel.*

Ez újra igazolja a Tájékoztató Iroda határozatát, melyben leszögezte: *„Egyre mélyebbre süllyedve a munkásosztály érdekeinek, a demokrácia és a szocializmus elárulásában, teljesen megtagadva a marxizmus tanait, a jobboldali szocialisták most az amerikai imperializmus rabló-ideológiájának védelmezőiként és hirdetőiként lépnek fel. Eméleteik a „demokratikus szocializmusról", a „harmadik erőről", kozmopolita fecsegésük arról, hogy le kell mondani a nemzeti szuverénitásról — mindez nem egyéb, mint az amerikai és angol imperializmus agressziójának ideológiai leplezése."*

Amerika koreai agressziója tehát ideológiai „készenlétben" találta az imperializmus szociáldemokrata ügynökeit. A koreai háború kezdete óta a jobboldali szociáldemokraták fokozták hajszájukat a kommunista párfok ellen, melyek a háború ellen mozgósítanak, nemzetközi, proletár kötelességüket teljesítik. A kommunista pártok a függetlenségéért és nemzeti egységéért küzdő koreai nép mellé állnak. Tevékeny segítséget nyujtanak neki, Lenin és Sztálin tanításainak szellemében, akik a fejlett nyugati országok proletariátusának feladatává tették, hogy a gyarmati és elnyomott országok nemzeti felszabadító mozgalmait támogassák. A jobboldali szociáldemokraták ezzel szöges ellentétben az elnyomó imperialisták támogatják: Koreában és Vietnamban, Indonéziában és Malajában.

A Kommunista Pártok elleni harc, a munkásegység megbontása az egyik legfontosabb „megbízás", melyet a jobboldali szociáldemokraták az amerikai háborús gyujtogatóktól kaptak. Depreux francia szocialista, volt miniszter, kijelentette: *„Legfontosabb problémánk az, miként tudunk mennél nagyobb zavart kelteni a Kommunista Párt soraiban".* Cinkostársa Guy *Mollet*, a Francia Szocialista Párt főtitkára szerint pedig a legfontosabb: „Végetvetni az akcióegységnek, melynek létrehozása a kommunistáknak majdnem mindenütt sikerült". A Schumacher-féle szociáldemokraták Németországban tőltik be ugyanezt a szerepet.

A Kommunista Pártok elleni hol nyílt, hol titkos harc régi funkciója a jobboldali szociáldemokráciának. A jelenlegi helyzetben azonban ez annál gyalázatosabb, mert *közvetlenül az amerikai imperializmust, a háborút szolgálja.* A Wall Street parancsára mindenütt, ahová a dollárhatalom csápjai elérnek, börtönbevetik, illegalitásba szorítják, törbe csalják és meggyilkolják a kommunistákat. És a szociáldemokraták azok, akik ebben vezetnek és akik a fasiszta terror támogatásával próbálják „biztosítani" az imperialista háború hátországát.

A munkásuló szociáldemokrata vezetők azonosítják magukat a gyarmatosító rablóháború minden kegyetlenségével is. Strachey, a „munkás"-párti angol honvédelmi miniszter kijelentette, hogy részt akar venni „a kommunizmus elleni világméretű harcban". Annyi bizonyos, hogy legutóbb Malájában tett inspekciós látogatása alkalmából személyesen vett részt „partizánvadászaton". Nem is titkolta, hogy ez a „sport" mennyire tetszik neki. A hozzá hasonló szociáldemokrata bérgyilkosok most Acheson jelszavára az atomfegyver bevetését kezdik támogatni. Henri Frenay, francia „szocialista", De Gaulle volt minisztere, kijelentette, hogy a „szabad világot csak az atombomba képes megvédeni". Hozzátette hogy a Francia Kommunista Pártot azonnal be kell tiltani. Az sem véletlen, hogy Erlander szociáldemokrata svéd miniszterelnök múlt vasárnap kijelentette: „Be kell vallanom, hogy meglehetős utálattal vesszük tudomásul itt Svédországban, hogy fővárosunk nevét a nemzetközi kommunista propaganda ilyen módon szégyeníti meg." A „megszégyenítés" abban áll, hogy a béke hívei az egész világon „stockholmi békefelhívás" címén ismerték meg az atomfegyver betiltását követelő határozatot, melyet már több, mint 200 millió ember írt alá. Ez a kétszázmillió ember már aláírásával is kifejezte, hogy azt akarja: ne lehessen atombombával irtani az emberiséget, azt akarja, hogy a tömegpusztító fegyverek betiltásával megtörténjék az első határozott lépés a béke biztosítása felé. Egyáltalán nem csodálatos, hogy az imperialisták olyan elvetemült zsoldos-cinkosa, mint Erlander — reszket a tömegek békeakaratától. Erlanderrel egy húron pendülnek az amerikai szakszervezeti mozgalom jobboldali vezetői: *Murray, Carey, Green* és a többiek. Ezeknek egy csoportja bizottságot alakított a koreai rablóháború támogatására.

Ismeretes, hogy a jobboldali szociáldemokraták támogatják és propagandájukkal segítik a Biztonsági Tanács nevét bitorló imperialista klikk jogtalan és szégyenletes határozatait a koreai háborúról. Míg a washingtoni kormány a nácikat felülmúló kegyetlenséggel folytatja rablóhadjáratát Koreában és a tömegpusztítás eszközeinek „tökéletesítésén" dolgozik, a jobboldali szociáldemokracia vezetői „a legprogresszívabb országnak" nevezik az Egyesült Államokat. A „szocialista" Marcel Schuman tagja annak az angol-amerikai bizottságnak, mely nemrég „szakértői véleményt" adott le az atomfegyver szükségességéről.

Meddig folytathatják a minden emberiességükből kivetkőzött szociáldemokraták ezt a fasiszta, tömeggyilkos politikát? A munkásság megvetéssel fordul el azoktól a vezetőktől, akik sorban cserbenhagyták a marxizmust, a dolgozók létérdekeinek védelmét, akik elárulják a nemzetközi proletár szolidaritást és miután hátbadöfték a spanyol és a görög nép szabadságharcát, most a koreai nép függetlenségi harcával szemben a gyarmatosító kannibálokkal tartanak. A munkásság nem hisz a szociáldemokrata demagógiának, nem engedi, hogy a kommunista és nemkommunista dolgozókat egymástól elválasszák, egymással szembefordítsák: a munkásság megvalósítja győzelmes egységfrontját.

A munkásosztály, a dolgozó parasztok és a haladó értelmiség — látva a jobboldali szociáldemokrácia nyilvánvaló, alias háborús szerepét — engeszteltehetetlen gyűlölettel tekint az árulókra. Semmiféle „harmadikutas" külpolitika, a marxizmusnak semilyen „javított kiadása", az „európai egységről" és a „tervszerűsített Európáról" szóló semilyen legenda nem leplezheti a jobboldali szociáldemokrácia politikájának lényegét, amely hajszálnyit sem különbözik Trumanétól, amely nem egyéb, mint egy harmadik imperialista világháború előkészítése. *„A munkástömegek a Kommunista Pártban látják az egyetlen Pártot* — mondotta Sztálin elvtárs — *mely fel tudja venni a harcot a kapitalizmussal, melyet a munkások követhetnek és amelyet követniök is kell a kapitalizmus alól való felszabadításért folytatott harcban."* Éppen ezért küzdenek a Kommunista Pártok egyre fokozódó erővel a háborús gyujtogatók elsőszámú csatlósa, a jobboldali szociáldemokrácia *ellen, a munkásosztály egységéért*, mely biztosítéka a békefront egységének, döntő tényezője a háborús gyujtogatók megfékezésének.

K. L.

Megkétszereződik az acéltermelés, évi 100 millió tonnára növekszik a széntermelés a lengyel hatéves terv során

Jendrychowski elvtárs, a tervhivatal elnöke, a lengyel országgyűlés keddi ülésén részletesen ismertette a hatéves tervről szóló törvényjavaslatot.

A hatéves terv azt a feladatot tűzi ki, hogy a szocialista ipar termelésének értékét *138 százalékkal emeljük az 1949. évi színvonalhoz képest* — mondotta. — A hat év alatt gyors emelkedést fogunk elérni a fémiparban, a gépgyártásban, a vegyészeti iparban és más iparágakban. A terv előirányzata szerint hat év alatt

az acéltermelés megkétszereződik, a gépgyártásban a termelés értéke 264 százalékkal, a közlekedési eszközöket előállító iparban 171 százalékkal, az elektrotechnikai iparban 228 százalékkal emelkedik.

A hajóépítés kileneszer, a vegyészeti ipar termelésének értéke több mint három és félszer, a villanyerőtermelés értéke csaknem 14-szer fogja meghaladni a háború előtti színvonalat.

Lengyelország mezőgazdasági termelése is lényegesen emelkedik, különösen a *vaséro, a nem vastartalmú fémek, a nyersolaj, a káliumsók, cellulóze és mesterséges rostok tekintetében.* A hatéves terv alapján többi között a széntermelés 100 millió tonnára, a vasércek termelése hárommillió tonnára emelkedik 1955-ben.

A fogyasztási cikkeket előállító ipart szintén fejlesztjük, hogy jobban kielégítsük a dolgozó nép szükségleteit. *A gyapotszövetek termelése 1949-hez viszonyítva 53 százalékkal, a gyapjúszövetek termelése szintén 53 százalékkal, a selyemszövetek 138 százalékkal növekszik.* A papírtermelés hat év alatt megkétszereződik. A mezőgazdasági termelés értéke hat év alatt 50 százalékkal emelkedik. Különösen nagy lesz az emelkedés azoknak a mezőgazdasági nyersanyagoknak a termelésében, amelyeket az ipar feldolgoz. *A traktorok száma 1949-ben 17.000 volt; 1955-ben csaknem 55.000 traktorral fogunk rendelkezni.* A mezőgazdasági gépek száma 1949-hez viszonyítva 270 százalékkal emelkedik.

A népi állam a hatéves terv időszakában megteremti a feltételeket arra, hogy a kis- és közepbirtokok tekintélyes száma önkéntesen szocialista termelőszövetkezetekké alakuljon át. Ezt a célt szolgálja a termelőszövetkezetek technikai alapjának kiépítése *gépesítés, a vidék villamosítása, trágyával való ellátása, állami hitelek és bejektetési segélyek révén.* Elősegíti ezt a dolgozó parasztok osztályöntudatának megerősítése is.

A hatéves terv időszakában előirányzott befektetések teljes összegének

45.4 százalékát ipari befektetésekre fordítják,

beleértve az építőipart.

A termelőerők hatalmas kifejlesztése biztos alapja lesz annak, hogy *a népi Lengyelország védelmi erői gyarapodjanak.*

Az ipari termelésben a szocialista szektor részesedése 99 százalék, az építőiparban 99.6 százalékra fog emelkedni.

A miniszter kiemelte, hogy

a szocializmus alapjainak építése az országban azt jelenti, hogy szorosabbra fűzik a kölcsönös gazdasági kapcsolatokat és az együttműködést Lengyelország és a Szovjetunió,

valamint Lengyelország és a népi demokráciák között a szocialista szolidaritás és a kölcsönös támogatás alapján. Az a támogatás, amelyet a nagy Szovjetunió Lengyelországnak nyujt, döntő fontosságú tényezője Lengyelország gazdasági fejlődésének. A Szovjetunió támogatást nyujt az országnak nyolc évre biztosított nyersanyagszállítások formájában, a lengyel ipari termelvényeket felvevő piacok biztosításával, tőkejavak — jórészt hitelnyujtás — formájában.

A hatéves terv következtében a foglalkoztatottak száma kétmillióval növekszik, a reálbérek 40 százalékkal lesznek nagyobbak — mondotta befejezésül Jendrychowski elvtárs.

Az ausztráliai kikötőmunkások megtagadják a Koreába irányított hadianyag berakását

Az ausztráliai tengerészek szakszervezete keddeń közölte a kormánnyal, hogy tagjai a nagyobb kikötőkben végrehajtott nyilt szavazás során *jóváhagyták a szakszervezet javaslatát, amely szerint nem raknak be fegyvereket a koreai imperialista támadók számára.*

MacArthur „meghatározatlan időre" meghosszabbította a Japán Kommunista Párt lapjának betiltását

MacArthur tábornok kedden utasítást adott, hogy az *Akahata* című kommunista napilap június 26-án elrendelt egyhónapos betiltását „meghatározatlan időre" hosszabbítsák meg.

A japán rendőrség héttőn házkutatást tartott a Kommunista Párt többszáz helyi bizottságának hivatalában és a Párt 140 helyi lapját betiltotta.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 287-748, 340-726

Miklós Barabás

BUDAPESTER RUNDSCHAU
(1810–1898)

1979 JAN 29
B-26-121
1021

Museen in Budapest (IV)

DIE UNGARISCHE NATION ALGALERIE

Erst seit 1975 ist die Nationalgalerie mit ihrer wertvollen Sammlung ungarischer Meisterschöpfungen in der Budaer Burg untergebracht. Die Gemäldesammlung wird ständig durch neue Werke bereichert.

In der Nationalgalerie sind u. a. Werke von Miklós Barabás (1810—1898) untergebracht, der zahlreiche Stilleben, Genrebilder und Porträits führender Persönlichkeiten des 19. Jh. schuf; hier kann man die Gemälde von Károly Telepy (1828—1906) und historische Gemälde von Viktor Madarász (1830—1917) bewundern, der u. a. auch Szenen aus dem ungarischen Freiheitskampf 1848/49 malte; hier hängen historische Werke von Bertalan Székely (1835—1910), der hauptsächlich Kämpfe gegen die Türken zu seinem Motiv wählte. Bemerkenswert sind ferner Werke von Károly Lotz (1833—1904), der auch viele ungarische Kirchen und Paläste mit Fresken ausschmückte und von Pál Szinyei Merse (1845—1920), dessen „Dame in Lila" zu den schönsten naturalistischen Bildern der ungarischen Malerei zählt. Weiter sieht man Werke von Mihály Munkácsy (1844—1900), den man als bedeutendsten ungarischen Maler des 19. Jahrhunderts bezeichnet; er malte große historische und biblische Szenen, aber auch kleine Genrebilder. Und natürlich ist neben vielen anderen auch László Paál (1846—1879) vertreten, der hauptsächlich Landschaften zu seinen Motiven erkor.

Eine eigene Abteilung ist den Werken des 20. Jh. gewidmet, u. a. von Adolf Fényes, Lajos Deák und Izsák Perlmutter. Aufmerksamkeit verdienen die Herbstlandschaften und Schlachtenskizzen von László Mednyánszky (1852—1919); die volkstümlichen Werke von István Csók (1865—1962), die sich durch ihren Farbreichtum auszeichnen; die Bilder des Jugendstilmalers József Rippl-Rónai (1861—1927); die modernen Gemälde von Bertalan Pór (1880—1964) und Bilder von István Nagy (1873—1937), der hauptsächlich Landschaften der Tiefebene und Menschen aus dem Volk malte. Und schließlich soll hier noch auf Tivadar Csontváry (1853—1919), eines „Meisters der Primitiven", verwiesen werden, dessen autodidaktische Großbilder erst kürzlich „entdeckt" wurden und große Anerkennung fanden sowie auf die Werke von Lajos Gulácsy, der mit seinen „psychotischen Visionen" Aufsehen erregte. Bilder aus der Zeit um 1940 stammen hauptsächlich von József Koszta, János Tornyai, Gyula Rudnai; Werke der Gegenwartskunst von István Szőnyi (Donaulandschaften), József Egry (Balaton-Motive), Gyula Derkovits und István Dési Huber (soziale Motive).

Blick in die Statuengalerie

Die 19 Museumssäle sind nach folgenden Gesichtspunkten aufgeteilt: Im *Erdgeschoß* wird in 4 Sälen die *Kunst des Mittelalters*, eine Sammlung *mittelalterlicher Steinmetzkunst*, *Plastiken des 19. Jh.* und *Ungarische Gegenwartskunst* gezeigt.

Im 1. Stock findet man in insgesamt 17 Sälen die *Kunst des Mittelalters*, die *Kunst des 17. und 18. Jahrhunderts*, 2 Säle sind der *Kunst des 19. Jahrhunderts* gewidmet, ein Saal der *Historienmalerei* und ein Saal den *Gemälden von Munkácsy und Paál*.

Die 3 Säle des *2. Stocks* sind den Gemälden der sogenannten *Künstlersiedlung von Nagybánya*, den *Plastiken des 20. Jahrhunderts* und *wechselnden Ausstellungen* vorbehalten.

Im 3. Stock schließlich findet man die *Kunst der 1. und 2. Hälfte des 20. Jahrhunderts*, die *naive Kunst*, *Plastiken des 20. Jahrhunderts*, und in einem weiteren Saal *Graphik*, *Kleinplastik und Münzsammlung*.

H. H.

Ungarn befaßte er sich mit Anfängern. Die seit wenigen Monaten tätige neue Sportleitung erkannte jedoch die Lage und schuf die Voraussetzungen, László Papp zurückzurufen.

Jetzt wird der Boxverband von Fachleuten geleitet, auf die sich Papp stützen kann. Der Vorsitzende Ferenc Varga steht einer der besten LPGs des Landes vor. In Óbuda wird nicht nur Ackerbau und Viehzucht betrieben, zu ihr gehört auch eine der modernsten Autoreparaturwerkstätten von Budapest. Als Varga vor gut 20 Jahren in der Stadt Gyöngyös Ratvorsitzender war, baute er eine Mannschaft auf, die die Boxmeisterschaft gewann, und die großen Klubs der Hauptstadt übertraf. Anschließend war er anderthalb Jahrzehnte Vorsitzender des Budapester Boxverbandes und lernte so alle Probleme des ungarischen Boxsportes kennen. Dennoch legte er seinen Posten nieder, weil — wie er begründete — die Intrigen und persönlichen Gegensätze überhand nahmen.

Jetzt wählte er selbst seine Mitarbeiter aus, und László Papp übernahm seinetwegen den Posten des Verbandskapitäns.

„Vor wenigen Tagen hätte ich den Auftrag noch abgelehnt", erklärte László Papp. „Doch dann änderten sich die Voraussetzungen in günstiger Weise, so daß ich mit neuem Elan an die Arbeit gehe. Ich habe all das Negative vergessen, was mit meiner früheren Arbeit als Verbandskapitän zusammenhing. Ich weiß, daß ich diesmal sicher nicht solch glänzende Ergebnisse erreichen kann, also keine Erfolge versprechen, werde aber mein ganzes Können einsetzen."

Auch Vorsitzender Ferenc Varga legte seine Meinung dar: „Die wichtigste Aufgabe des ungarischen Boxsportes ist jetzt, eine gute Atmosphäre zu schaffen, die kleinlichen Intrigen zu vermeiden, nicht auf persönliche Vorteile aus zu sein, sondern zum Nutzen des Boxsportes tätig zu sein. Wir können nur mit jenen zusammenarbeiten, die sich dazu bereit erklären. Nur so können wir Erfolge erreichen."

Die erste Maßnahme Vargas rief Überraschung hervor: Als engsten Mitarbeiter wählte er György Schirilla, der in Ungarn dadurch bekannt wurde, daß er innerhalb des Landes „Supermarathonstrecken" lief, später sogar Moskau als ein Ziel auserwählte und im Winter die Aufmerksamkeit der Öffentlichkeit auf sich zog, weil er die mit Eisschollen bedeckte Donau durchschwamm. Der neue Vorsitzende entschied sich deshalb für Schirilla, weil er einen begeisterten Sportler für den Posten des Generalsekretärs suchte, wo es auf organisatorische Fähigkeiten und außerordentliche Willensstärke ankommt.

Der engste Mitarbeiter von László Papp ist der ehemalige Europameister und Inhaber der olympischen Silbermedaille im Boxen János Kajdi. Darüber hinaus arbeiten neben Papp noch zwei ausgezeichnete Trainer. Die zwar durchaus nicht spektakuläre, aber sehr zielbewußte und harte Arbeit kann also in Angriff genommen werden.

Róbert Zsolt

István Tamás, es würde reichen, wenn sie nur einmal am Tage trainierten — ausgenommen die beiden Basistrainings. So könnten die Sportler die andere Hälfte des Tages mit anderweitigen Beschäftigungen verbringen und hätten weniger

András Orvos, Fachleiter der ungarischen Auswahlmannschaft im Gewichtheben, nahm sogar einen Computer in Anspruch, als er den diesjährigen Trainingsplan zusammenstellte. Er speiste all die bisherigen Erfolge jener 23 Sportler in

westlichen Gro
sind unsere Sorg
dieselben. Das h
ist uns gelungen,
nigeren Autos
Gedränge zu erre

Unlängst sagte
Direktor eines Rei
wenn das so we
können die Bu
Stadtrundfahrtbus
mehr eingesetzt
da sie kaum noch Parkplätze finden.

Das ist auch einleuchtend. Die Busse wollen logischerweise an den interessanten Punkten der

Rahmen eines kleineren Ausflugs erreichen.

Die mit dem Wagen in Budapest eintreffenden Touristen zirkulieren eine Weile und versuchen,

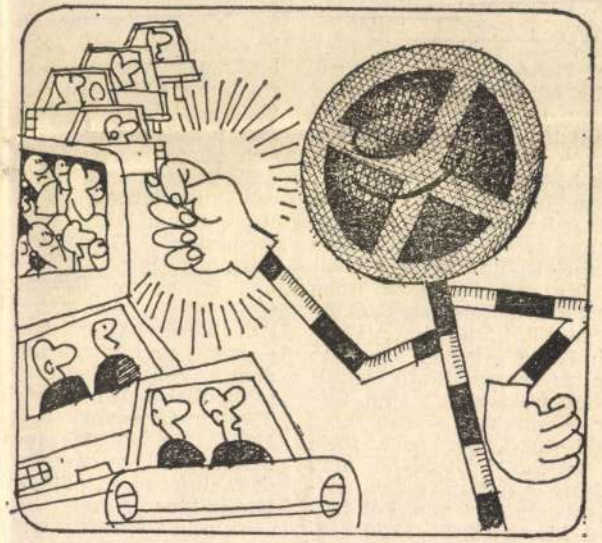

Karikatur von András Mészáros

Stadt stehenbleiben, und dort ist das Parken verboten.

Einst parkten die Busse vor dem Parlament, jetzt dürfen sie nicht mehr. Ein beliebtes Ziel der Ausländer ist die Matthiaskirche im Burgviertel. Auch dort auf dem

einen Parkplatz zu ergattern — dann geben sie's auf. Sie lassen ihren Wagen in irgendeiner Nebenstraße stehen und benutzen ihn vor der Heimreise nicht mehr. Bis dahin: Taxi, Straßenbahn, Bus ...

Ich glaube, Stadtrund-

Kovács Sándor Iván: a Kecskeméti Szenczi Molnár-portré és ikonográfiai rokonsága.

B-26-122

Bevallott forrása, a „primitívnek" leszólt „lithographiai kis kép" feltétlenül különb munka, hiszen nem kisebb mestere volt, mint Barabás Miklós. Ez a Barabás-féle litográfia a következőképpen keletkezett. Salamon József, az Erdélyi Prédikátori Tár szerkesztője a folyóirat 1836. évi 3. füzetében az alábbi **Tudakozást** tette közzé:

„Valamint élő jeles embereinket személyesen esmerni vágyunk; úgy az elhunyt érdemesek' képeit bírni szeretjük. Ezek közé tartozik **Szentzi Molnár Albert,** kinek neve, és a' hazai literatura iránti halhatatlan érdeme eléggé esmeretes... A' Rittershusius levele, melyet 1604-b. Júl. 6-k. írt Altdorfból Norimbergába Sz. Molnár Albertnek, nyilván mutatja, hogy rézre metszett képe volt... Ekkor adván-ki Dictionariumát, hihető, hogy valamely ez időbeli példány előtt képe is találtatik; és éppen ezután esik a' tudakozás oly czélból, hogy a' szerént kőre nyomtatván, az emlékezetes férjfiú' képe megeleveníttessen. Szíves tisztelettel bátorkodom is figyelmeztetni a' könyvtárak' felvigyázóit, 's egyszersmind kérni is, hogy ha rátalálnak a' **Sz. Molnár Albert** képére, az említett czélra vélem ezen Prédikátoritár szerkeztőjével közleni, vagy legalább tudósítani méltóztassanak."

E **Tudakozás**ra Szeremlei József fentebb már idézett kései tudósítása volt a válasz, az Erdélyi Prédikátori Tár szerkesztőjének azonban akkor frissiben be kellett érnie soványabb eredménnyel. Egy év múltán, az 1837. évi 7. füzetben publikálják Szathmári Papp Zsigmond Szenczi Molnár-életrajzát, és e tanulmány első lábjegyzeteként a szerkesztő a következőket jelentheti:

„Fő Tiszteletű Budai É'saiás Theol. Dr. és tiszántúli ev. ref. Superintendens úr, a' tudományokhoz és elhunyt tudósaink emlékezetéhez viseltető eleven buzgóságal, N. T. **Csató Gergely** Kunsági Esperes úr figyelmeztetése nyomán tudósíta az iránt, hogy **Molnár Albertünk'** képe à Ketskeméti ev. ref. Lyceum könyvtárában található; Tek. **Döbrentei** Gábor úr tartományi Biztos és magy. t. társ. v. tagjai pedig, e' tudós férfiúnk' emléke iránti szintoly buzgó részvéttel kikérvén a' képet átviteté Pestre, 's ott jeles hazánkfia akademiai festő és magy. t. társ. lev. tag **Barabás Miklós** úr kőre rajzolva küldé-le lithographiánkhoz. Tudakozó kérésem későre jutván kezéhez **Vilmesi** ev. ref. Pap T. T. Pap István úrnak, innen is nyerék utasítást, de már ekkor ezen rajzolat példányai lenyomva valának. — Ezen becses részvételt és buzgó készséget hálás tisztelettel jegyezte-fel és köszöni

a' szerkesztő."

Barabás Miklós kőrajzának litográfiája (1837)

Heinrich Ullrich rézmetszete (1604)

Barabás Miklós kőrajzának litográfiája az Erdélyi Prédikátori Tár 7. füzetének címlapja előtt látható. Barabás mester finom, szelídarcú, szilvaszemű Szenczi Molnárt rajzolt, modellje pedig, amint a szerkesztői jegyzetből kiderül: „a' Ketskeméti ev. ref. Lyceum könyvtárában található" Molnár Albert-kép volt.

A szerkesztői megjegyzés sajnos keveset mond a kecskeméti képről, a Dézsi-hagyatékban talált boríték azonban rejt még egy levelet, s ebből többet megtudhatunk. Kinek íródott a levél Kecskemétről, hogyan jutott Dézsi kezéhez — nem

s melyik időből való, — erre vonatkozólag semmi adatunk sincs.

A kép felső bal oldali szögeletén, festett betűkkel, ez olvasható: „Szenczi Molnár Albert"; az aljára ragasztott papír czédulán levő immáron elmosódott betűkből pedig ez olvasható le:

„Néhai főtiszt. superind. Veresmarty Vég Sámuel úr bibliothekájából maradt annak successorára Harsányi István uramra, a ki is az oskola bibliothekájának ajándékozta 1802-ik esztendő Martii 16-ik napján."

Többet ennél, adatok hiányában — a legnagyobb sajnálatomra nem írhatok a főtiszt. úrnak.

Mély tisztelettel maradtam
Kecskeméten 1897 jún. 5.

legalázatosabb szolgája
Kiss Zsigmond
ev. ref. hitoktató

1960. augusztus 30-án ennek a levélnek a másolatát küldtem el Kecskemétre, s azt tudakoltam: ki lehetett közelebbről a levélíró, tudnak-e az 1897-ben még Kecskeméten őrzött Szenczi Molnár-képről, ha megvan, kaphatnék-e róla fényképmásolatot.

Másnap már meg is érkezett a válasz, ha jól olvasom az aláírást, Hatvani Lajos lelkipásztor a következőkről tudósított:

Nb. sorai birtokában azonnal utána néztünk kérésének. Ezek szerint:

a) **Idézett levélben szereplő Kiss Zsigmond ny. esperes ma is él. Úgy tudjuk Budapesten lakik, de pontos**

címét nem ismerjük. Viszont Kiss Zsigmond veje, Gál István nyugalmazott lelkipásztor Dunavecsén él. Kérjük, őhozzá méltóztassék fordulni. Bizonyosan hamarosan sikerül Kiss Zsigmonddal kapcsolatot találni. Ő aztán megfejti a „titkot".

b) Levélben említett Szenczi Molnár Albert-féle kép tulajdonunkban van. Sajnos csak a fenti felirat látható. Az a bizonyos alól felragasztott papírcédula hiányzik! Így mi is csak Tanár Úr leveléből tudjuk, hogy mi volt arra felírva.

c) Egyidejűleg megérdeklődtük a kező: K. Zs. — Budapest. I. Krisztina körút 51. III. 1. — Hozzám küldött levelét pedig — kérése értelmében — szintén még a mai napon elküldöm Apósom címére. — Apósom különben már 92 éves, de azt hiszem, a kért adatra emlékezni fog. —

Október 10-én pedig a 92 éves Kiss Zsigmond válaszolt. Megható sorait — hiszen azóta már az égiekhez költözhetett — teljes egészében idézem:

Budapest 1960, okt. 10.

Tisztelt Egyetemi Gyakornok Úr! Vőm, Gál István elküldte hozzám a Gyakornok úr által 1960. szept. 18-án hozzáküldött levelét. Sajnos: én nagy betegségemmel részint fekvőbeteg, részint a János kórházban éppen beteg voltam idáig. Még jelenleg is beteg vagyok itthon, 92 évemmel víván az élet harcát.

Sajnos: kérdésére nem tudok választ adni. Még arra sem emlékezem most már, hogy írtam a Szenczi Molnárt ábrázoló képre vonatkozólag valamikor valakinek levelet.

Bocsásson meg, hogy csak ilyen választ tudok adni kérdésére.

Tisztelettel vagyok
Kiss Zsigmond
nyug. ref. esperes-lelkész

A kör bezárult.

A halállal viaskodó 92 éves Kiss Zsigmond hogyan is emlékezhetett az éppen 63 éve írott levélre, amikor valaki ugyancsak Szenczi Molnár Albert kecskeméti képe ügyében háborgatta?!

A nyomozást én is abbahagytam, csak a kecskeméti képről érkezett fotókat nézegettem el sokszor. A tudomásom szerint még nem publikált olajkép ismeretlen, de tehetséges XVIII. századi mester naiv modorban festett műve; a zsoltároskönyvre kulcsolódó szinte dekadens ujjak, a szelíd arcon tükröződő lágyság a rokokó századát idézik. A képből szerencsére hiányzik minden erőteljesebb

idealizálás; nemhogy a Ferenc Józsefről mintázott iparosmunka, de a fennköltebb, cizelláltabb, még oly kitűnő Barabás-litográfia sem versenyezhet véle. Cennerné Wilhelmb Gizella nem látta és nem írta le a kecskeméti képet, de helyesen utalt rá, hogy a Barabás-litográfia végső soron Crispin van Passe metszetére megy vissza. Ez a kitűnő metszet Szenczi Molnár 1624-ben megjelent Kálvin-fordításának remekmívű címlapján látható; a háttérben a Heidelberg ostromakor elszenvedett megkínzatást ábrázolja (Tilly zsoldosai 1622-ben csigára vonták, és gyertyával perzselték a hasát), elöl pedig Molnár Albert mellalakja, pontosan ugyanazon tartásban, mint a kecskeméti portrén. Az ismeretlen festő ezt a rézmetszetet tette át olajba, a XVIII. század kissé mégiscsak idealizáló ízlése szerint. A rézmetszeten látható Szenczi Molnár életszerűbb és ravaszkásabb tekintetű, és vaskosabb, zömökebb, rusztikusabb is, mint az olajkép átszellemült, majdnem aszkéta figurája. A „XVIII. századi" Molnár Albert könnyedén átkulcsolja hosszú ujjaival a karcsú zsoltároskönyvet, a „XVII. századi" olyan erősen markolja vaskezével, mint valami fegyvert. Természetesen Crispin van Passe ábrázolásának is volt forrása: egyrészt alighanem a valóság, másrészt az ikonográfiai szemlénk elején említett Heinrich Ullrich húsz évvel korábbi rézmetszete. „A szemek a száj és az orr rajza megegyezik" — írja Cennerné, hozzátéve, hogy „az Ullrichtól való portré széthúzottabb, húsosabb arcvonásai a mester gyengébb technikai tudásáról tanúskodnak... A metszet további érdekessége, hogy az ábrázolt tudtával készült, sőt annyira jónak találta, hogy barátainak is küldött belőle emlékbe."

Nem vagyok művészettörténész, de én s jónak találom, és én is küldtem belőle barátaimnak emlékbe: a Kortárs 1974. évi augusztusi Szenczi Molnár Albert-emlékszámához az Ullrich-metszetről sokszorosított levelezőlapokon kértem és sürgettem a kéziratokat. Ilyen levelezőlap postáztatott Berki Violának, a kitűnő festőművésznek is, akivel a már korábban megrendelt Bethlen Gábor-portré párdarabjaként Szenczi Molnár Albert modern arcmását is szerettük volna elkészíttetni. A pompás rajzokon május végére száradt meg a tustinta, és Szenczi Molnár Albert ikonográfiai utóélete modern, XX. századi képzőművészeti látomással gyarapodott.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.

Barabás Miklós

NÉPSZABADSÁG

1963 MÁR 24

*

A XIX. SZÁZAD KÖZEPÉNEK híres magyar íróiról Barabás Miklós annak idején sok rajzot készített a Hölgyfutár című lap részére. Az értékes gyűjteményt a Petőfi Irodalmi Múzeum március végén 500 példányban kiadja s elsősorban az iskoláknak juttatja el ajándékképpen.

B-26-123)

1021

JUBILÁLÓ PALOTA

Négy évfordulót ünnepel az idén a Magyar Tudományos Akadémia. Száznegyven évvel ezelőtt, 1825-ben a történelemből jól ismert reform-országgyűlésen Széchenyi István vetette meg az Akadémia alapját egyévi jövedelmének felajánlásával. A Magyar Tudós Társaság eleinte különböző épületekben működött — mai palotáját Stüler Frigyes Ágost tervei alapján Ybl Miklós és Szklaniczky Antal emelte, reneszánsz stílusban, s száz éve adták át a tudományok ápolásának. Ugyancsak száz éve választották meg a Társaság főtitkárának Arany Jánost, aki haláláig itt lakott a Duna-parti épületben. És végül: 15. esztendeje szervezték újjá Akadémiánkat, hogy jobban megfelelhessen korunk és társadalmunk kívánalmainak. »Fellegvárból« így vált a hazai tudományok fejlesztésének centrumává, s ma egy híján 40 kutatóintézet tartozik a hatáskörébe.

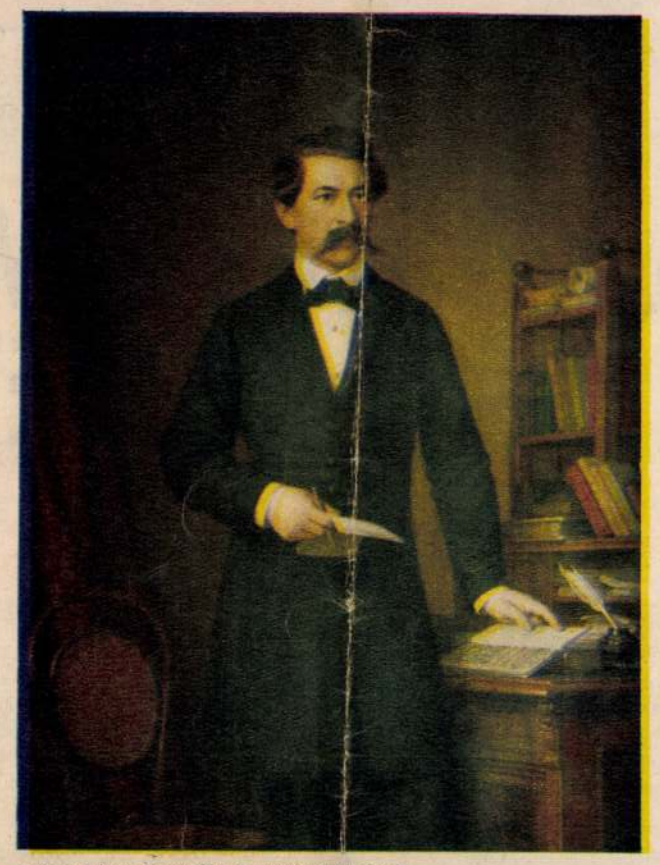

Arany János portréja Barabás Miklóstól

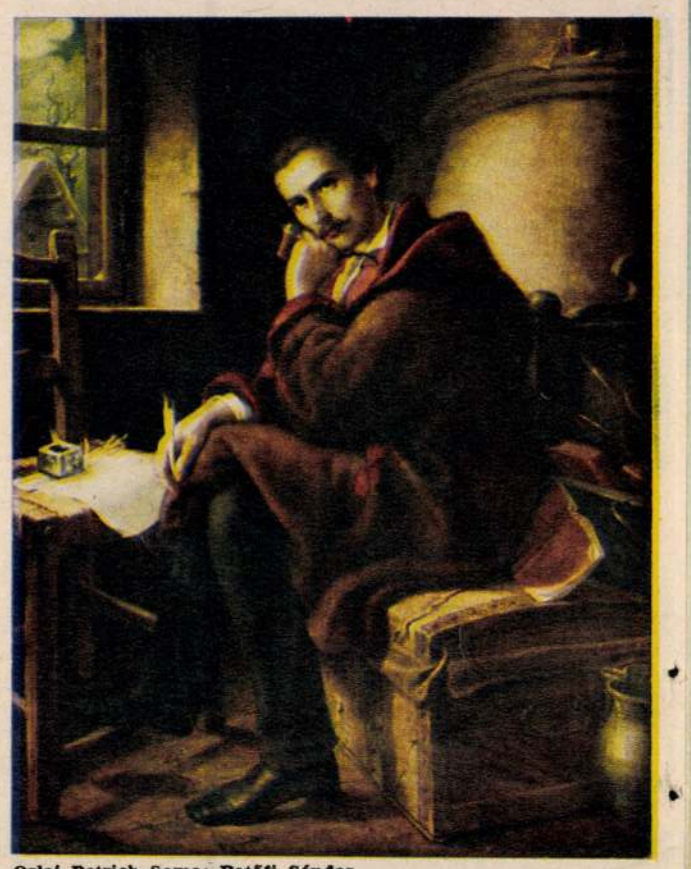

Orlai Petrich Soma: Petőfi Sándor

Az épület falai kitágultak, de a régi palotában maradt az elnökség és a főtitkárság, az elnökségi titkárság, a kiterjedt nemzetközi kapcsolatokat ápoló osztály, a híres könyvtár és a népzenekutató csoport, s itt rendezték be a tudósklubot is. Az előadótermek szinte mindig tele vannak: előadások, tanácskozások, disszertációs viták stb. színhelyei. Az ünnepi ülések dísztermét Lotz Károly freskói ékesítik, de értékes festményeket találunk az Akadémia egyéb termeiben is. Az Akadémia könyvtára az ország második legnagyobb ilyen intézménye, amely a tudományos, elsősorban az akadémiai kutatásokat támogatja, s egyúttal a kutatóintézeti könyvtárak hálózatának központja is. Mintegy száz ország hasonló könyvtáraival áll cserekapcsolatban, de nemcsak külföldi könyvekkel gyarapszik ilymódon, hanem többezer szakfolyóiratot is kap a világ minden részéből. Keleti gyűjteménye igen híres; török, arab, héber, mongol, tibeti munkákból áll, s munkatársainak figyelme újabban kiterjed az afrikai országokra is. Régi könyvtárában mintegy 1100 ősnyomtatványt őriznek. Kézirattára írók, tudósok hagyatékát, levelezését gyűjti, itt található meg például Arany, Vörösmarty, Kazinczy, Csokonai, Komjáti Aladár, Ady, újabb szerzeményként Zalka Máté levelezése. A könyvtár kinőtte régi helyiségeit. Elkészültek a tervek az új épülethez, az Akadémiával szemközt.

Bartók Béla egykori munkahelyén ma Kodály Zoltán irányításával működik a Népzenekutató Csoport, az egyetlen akadémiai intézet, amely a székházban foglal helyet. Kiadványaiban folyamatosan adja közre a századfordulótól kezdve gyűjtött népzenei anyagot, elsősorban a Magyar Népzene Tára világszerte elismert sorozatában, de ezzel párhuzamosan a csoport állandóan térképezi a »fehér foltokat« és tudományos irányítást ad az országban folyó népzenekutatáshoz. A könyvek mellé hamarosan hanglemezek is csatlakoznak, ezt a sorozatot a Hanglemezgyártó Vállalattal közösen készítik elő. Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy a világ talán legismertebb népzenekutató tevékenysége zajlik a Duna-parti palota szobáiban.

Csupán ízelítőt akartunk adni az Akadémia központi épületének hétköznapjaiból, a kalauzolás folytatását átadjuk a fényképeknek.

(marthy)

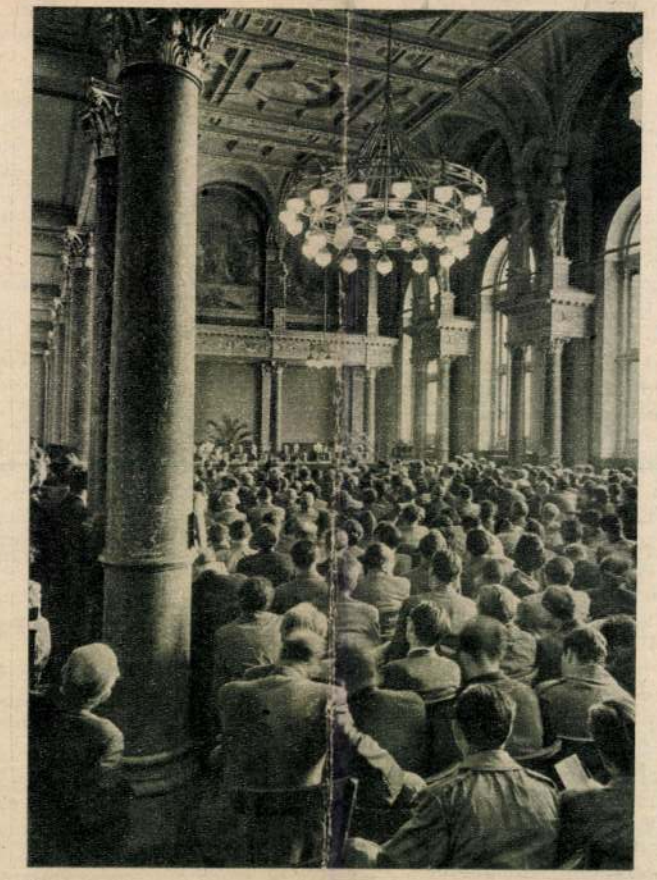

Ünnepi ülés a díszteremben

A népdalgyűjtemény feldolgozása hatalmas feladat. Képünkön: Járdányi Pál osztályvezető (jobbról) megbeszélést tart Olsvay Imrével

Balra: Fogadás a Tudós Klubban (jobbról balra dr. Rusznyák István, az Akadémia elnöke, Detre László, a Csillagvizsgáló Intézet igazgatója és V. A. Ambarcunjan, a világhírű szovjet csillagász

Balra:
Newtonnak Európában egyetlen aláírását itt őrzik

Balra lent:
Beethoven kottalapja

Az MTI Fotó munkatársainak felvételei

Vegyi anyagok befecskendezésével védik a könyvtár kincseit

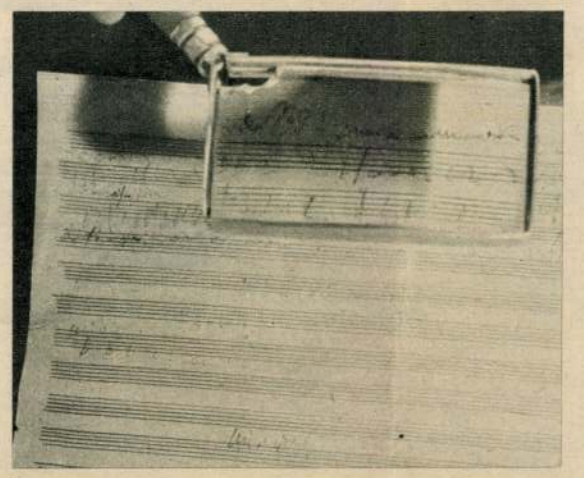

A keleti könyvtár és olvasóterem

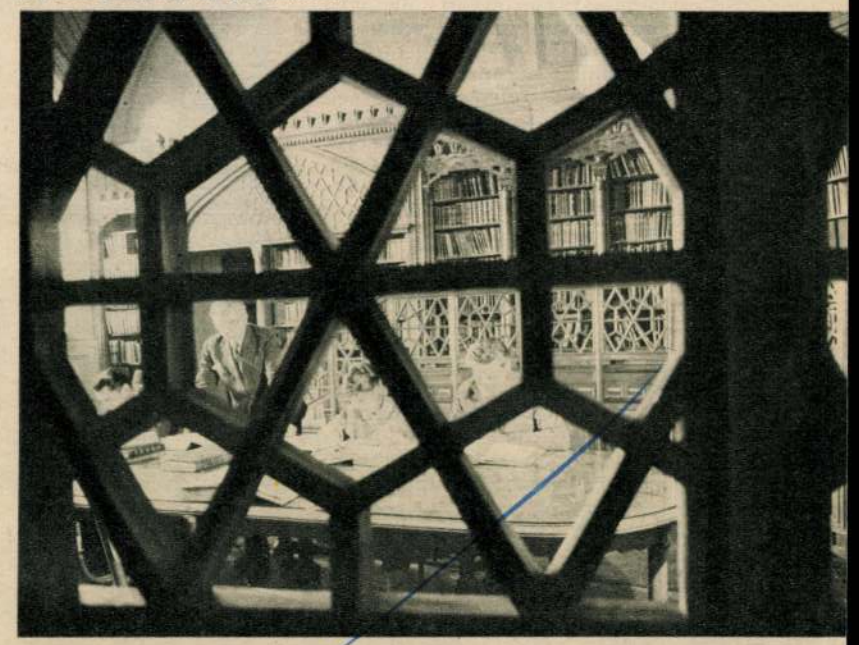

GYÁRFÁS MIKLÓS VÍGJÁTÉKA A JÓZSEF ATTILA SZÍNHÁZBAN

EGÉRÚT

A közönség örül a darabnak. Ezt még a szünetben is érezzük.

Örül elsősorban a fiatalság. Hiszen Gyárfás Miklós vígjátéka az ő nevükben beszél; könnyedén, jókedvűen, ingujjas-szellős közvetlenséggel. Azt mondja, hogy társadalmunkban túl sok a műkedvelő pedagógus: hogy mi folyton leckéztetjük és oktalanul oktatgatjuk egymást. Negyvenéves kora után az ember — jobb híján — már példaképnek tartja önmagát. S különös vonzalmat érez a pedagógiai közhelyek iránt. Ez nevetséges dolog. De örülnek a darabnak az élemedettebb korúak is. Mert Gyárfás azt is kifejti, hogy a felnőttek ne akarják magukhoz öregíteni a fiatalokat, hanem ők fiatalodjanak vissza hozzájuk. S ezt megint csak jó hallani. Tehát van még remény?

Az *Egérút* főszereplője Orbók István, egy »nagy ember« gépkocsivezetője, aki magát is »nagy embernek« képzeli. Ő az, *akit* megnevelnek.

A másik főszereplő meg Karola, egy vidéki tanítólányka; még egészen tapasztalatlan a szakmában. S ő az, *aki* megnevel.

A darabban szerepel továbbá Orbókné, a tisztes feleség, akit a férje akar megnevelni; Orbók Gyuszi, akit az apja akar megnevelni; Mari, az »erkölcsileg többször megtévedt« büféslány, akit Gyuszi akar megnevelni; valamint Tóni néni, a volt szeretőitől »nyugdíjat« élvező, koros hölgy, akit egyáltalán senki sem akar megnevelni.

Több, nevelésre alkalmas, vagy alkalmatlan személy nincs. Mivel ez egy hatszereplős vígjáték.

Vígjátéknak pedig azért vig játék, mert a pedagógiai szándék visszájára fordul benne: a nevelőből tanítvány lesz, s a tanítványból nevelő.

Orbók elvtárs, a nagy ember »nagy« gépkocsivezetője — aki az overálljához legszívesebben cilindert viselne — elhatározza, hogy családja erkölcseit új alapokra fekteti. Legyen ez egy példamutató közösség. Gyuszi pedig ne járjon ahhoz a »megtévedt« büféslányhoz, s főleg ne másszon be hajnalban az ablakon: ki hallott már ilyent, ezt a miniszter sem nézné jó szemmel! Gyuszi először szembeszáll apjával. Aztán megjelenik Karola, a szerelemmentő, és kezébe veszi a vaskalapos atya ügyét. A pedagógiai lecke azonban túlontúl sikerül. Apa és fiú egyszerre szeret bele Karolába: az apa úgy, hogy a »téziseit«, a fiú meg úgy, hogy a szeretőjét ejti el. Orbók a tőle megszokott »elvhűséggel« mond ellent önmagának. Nemrég még három nap gondolkodási időt adott Gyuszinak: szakítson a sikamlós múltú büféslánnyal.

Gobbi Hilda és Tóth Judit

Keleti Éva (MTI) felvételei

Tóth Judit és Ráday Imre

S most újabb három napot ad neki, hogy kérje meg a kezét. Még mindig jobb, mintha a fiú Karola körül legyeskedik...

De ne aggódjunk: a megszédült gépkocsivezető vonzalmából komolyabb konfliktus nem származik.

Csak kitűnő vígjátéki helyzetek származnak belőle. Aktuális fordulatok, szellemes ötletek és bemondások.

Aztán Gyárfás kölcsönkéri az orrmonológ-jelenetet a »Cyrano«-ból: Orbók a fia nevében, eltorzult fejhangon szerelmet vall Karolának, s ráébred, hogy a lány nem egy öregedő sofőr képében várja a királyfit, hófehér vasparipán...

Gyárfás Miklós különben sok mást is kölcsönkér, innen-onnan: Molière-től, Goldonitól, a Mozart-vígoperáktól, a »commedia dell'arte«-tól: komikus jellemrajzot, szabados hangvételt, szókimondó modort. Darabját így nevezi: »vígopera, prózában«. S ki az, aki e műfajtalan műfajt ismeri? Gyárfás tehát szabad kezet ad magának. De a kölcsönkért elemeket kitűnő humorérzékkel és színpadismerettel használja fel. Legalábbis a darab első részében, ahol a mű — a szabadosság látszata ellenére — inkább egy konzervatív vígjátékhoz hasonlít. A második részben azonban a kötetlen forma: csak ürügy némely dramaturgiai vétség elkövetésére. Gyárfás műfaji föltentést kér saját kényszermegoldásaira is. Azt, hogy a büféslány »felső sugallatra« lemond szerelméről — még egy »prózai vígoperában« sem hisszük el. Erre a lemondásra az író kérte meg őt, dramaturgiai gondjai közepette, különb megoldás híján. S ez a fordulat kissé nyakatekertté teszi a darab végkifejletét. Gyárfás sok önként adódó helyzetet nem használ ki; s miközben a hiányt kényszerű burleszk-ötletekkel pótolja, a kezdetben pompás vígjáték humora is kissé erőltetetté válik.

Ám a közönség akkor is jól érzi magát, amikor a kritikus már a homlokát kezdi ráncolni.

Örül, hogy egy mai tárgyú, jókedvű, könnyed vígjátékot láthat.

Az *Egérut*-at a József Attila Színház mutatta be, *Pethes* György nagyon friss, élettel teli rendezésben, *Wegenast* Róbert mutatványosan ügyes színpadképével, *Schäffer* Judit »jellemző« jelmezeivel. A színészeken is látszik, hogy örömmel komédiázunak. *Ráday* Imre »új szerepkörében« is biztosan használja eszközeit. *Gobbi* Hilda vénlány-alakítása: csupa színészi fölfedezés. *Náray* Teri derűs és megnyerő. *Koncz* Gábor rokonszenves. Kár, hogy a két fiatal lányszereplő: *Tóth* Judit és *Almási* Éva még rutin-hiánnyal küszködik.

Galsai Pongrác

18

Tényleg ilyen bús az ősz? És egyetlen hangja van? És egyetlen színe?

A hegyek között lehet tettenérni a természetet. Mikor a városlakó felvette uniformis-orkánját, a falulakó a szürke csuklyás esőköpenyt, s a szandálok és tűsarkúk színe is mintha megkopott volna — a fák és bokrok farsangolni kezdenek. Piros, sárga, bordó sipkát nyomnak a fejükbe, dudáló szél táncolja őket körbe-körbe, s a bálhoz a kivénült égi csillár adja a világosságot.

Danse macabre? Haláltánc? Lehet.

Keringőznek a hulló levelek. Szőnyeg is kell, így illik.

Őz szalad a tisztáson, turisták baktatnak libasorban a kék jelzésen, kezükben iránytű, térkép, hátukon a zsák. A menedékház már közel, Kisinóc szállongó kéményfüstje mutatja az irányt. Minek ide térkép, tájoló? A megéhezett vándor hamarosan asztalt talál.

Elmúlás? Ugyan... Kirándulások, hegymászások évadja.

Haláltánc? Élet!

Milyen elevenek ilyenkor a hegyek! Favágók járják az erdőt, kell a fa házhoz, kályhába — vadászok állnak lesben a lombok közé ácsolt figyelőhelyen, most haladt el a turistacsapat, s a szerpentinen felbúg egy autóbusz motorja. És valamelyik tisztás szélén, távol fától, erdőtől, kövek közé ágyazott tűz parázslik — szalonnát sütnek ott.

Egy lány, s egy fiú ül a tűznél. Forgatják a nyársat, az illatos zsír rácsöpög a kenyérre. Időnként egymásra néznek.

És az őszben megvillan a tavasz.

GYERMEK-KEGYETLENSÉG

Lugossy István felvétele

»Igen, a gyerekek kegyetlenek« — hangzott el a társaságban. (A szó egy dadogó kisfiú körül forgott — mi lesz vele, ha majd iskolatársai sorra kinevetik.)

Elgondolkodtam. Hogy is van ez a gyermekek kegyetlenségével.

Példák és ellenpéldák

jutottak eszembe. Legelőször egy nemrég olvasott könyv: *A legyek ura*. Háború van, a repülőgép, amin a veszélyeztetett országból a gyerekeket el akarják szállítani, találatot kap, a gyerekeket — 6—12 évesek — még sikerül letenni egy lakatlan szigetre. A klíma jó, ennivalót találnak, a gyerekek önkormányzatában azonban hamarosan kialakul két csoport: az értelmesen tervezőké és a vadászoké. Az utóbbiak az elejtett vaddisznó vérétől megrészegedve, egyre féktelenebbül követelik elsőbbségüket a másik csoporttal szemben, amelynek tagjai — csábítva vagy megfélemlítve — mind többen átpártolnak hozzájuk. Az egyenlőtlen harc végül életre-halálra megy, egy fiút — félig játékból — megölnek, az értelmesek magára maradt vezérét a többi gyerekkel együtt a szigetet felfedező hadihajó menti meg. A történet szimbólikus, nem valóságból vett, a gyerekek lélekrajza ennek ellenére hátborzongatóan meggyőző. Megtörténhetett volna — érzi az ember. Aminthogy időnként megtörténik, hogy egy-egy csecsemőt az utolsó percben ment ki anyja féltékeny vagy agresszív testvére keze közül, a gyereket baráttja »jó tréfaként« a mély vízbe löki.

Persze, ezek végletes példák, nem is mindennap adódnak. De elég mindennapi a gyerekek — egy-egy beszédhibás, vagy elhízott gyerek — kegyetlen kicsúfolása, kínzása, kiközösítése, mindennapi az ügyefogyott gyerek leteperése is. Mindennapiak az állatkínzások: legyek cérnára fűzése, galambok lepuskázása, hogy a még kegyetlenebbekről ne is beszéljünk. És itt vannak azok a más módon elgondolkodtató esetek, amiket sokan szintén a gyermekek kegyetlenségének vagy érzéketlenségének számlájára írnak. »Mikor fogsz már meghalni?« — kérdezi a kis unoka öreg, beteges nagymamájától. Vagy akár saját mamáját faggatja, hogy ha meghal, akkor melyikük örökli a köves gyűrűt. »Hát nem élhet örökké« — hangzik a felelet a felnőttek csodálkozó vagy szemrehányó kérdésére. És, ha már itt tartunk: milyen különösen viselkedik sok gyerek a tényleges halálesettel — egy nagyon szeretett apa vagy nagymama halálával — szemben. Mintha nem is érintené: soha többet nem beszél róla — akár Emily és testvérei egy másik szép könyvben — Hughes: *Szélvihar Jamaikában* — ablakból kiesett bátyjukról.

De amikor ezekre gondolok, hirtelen eszembe jut egy gyermekotthon, 3—6 éves állami gondozott gyerekekkel. Ott — Felsőpetényben — egy nap leforgása alatt a következőket értem meg. Felkelésnél Laci nem magához húzza a szobába lépő, hőn szeretett igazgatónőt, hanem a beteg Misihez vezeti: »Tessék odamenni hozzá, úgy várta tegnap este az Amálka nénit.«

Új kisfiú érkezik,

az elszontyolódott gyereket a régiek elhalmozzák saját fiókjukból kivett kincseikkel, szomszédja egész délelőtt félig átölelve tartja. »Egyél Évike sok krumplit, tudod, hogy neked nem szabad tejbegrízt enni« — biztatják a csalánkiütéses kislányt. »De ugye, ha meggyógyult, ehet tejbegrízt?« — kérdezik, amikor kiment a szobából. Intelligencia-vizsgálatot végzek egy gyereken. »Mit csinálsz, ha elesel?« — teszem fel az előírt kérdést. »A gyerekek felsegítenek« — hangzik a felelet.

Melyik kép az igazi? Rossz a kérdés, nyilván mind a kettő. A gyerekekben sok gyöngédség, sok meleg érzés él — de él agresszió is. Baj volna, ha semmi nem élne belőle, hiszen az embernek — a felnőtt embernek — akárhányszor nemcsak önmagát, hanem elveit, meggyőződését is meg kell védeni. Ha kell rámenősen — ha úgy tetszik, agresszíven. Persze, ez még messze van a kegyetlenségtől, sok mindennek kell történnie ahhoz, hogy azzá váljék. Például annak, hogy a szülők túl részrehajlóan mutatják ki szeretetüket a kis testvér iránt, vagy zsarnoki szigorral éreztetik a gyerek kiszolgáltatottságát. Vagy ők maguk is brutálisak, kegyetlenek, a gyerekek állatkínzását mulatságosnak találják.

Más elbírálás alá tartoznak a gyerek »kegyetlen« kérdései és látszólagos érzéketlensége. Ami az elsőt illeti, a gyerekek természetszerűen tapintatlanok, hiszen nem tanulták még meg (mondjuk szerencsére?), hogy mondanivalójukat a másik kedvéért átformálják, spontán érzéseiket elrejtsék. Más a helyzet a második esetben, a nagyonis kínzó, nagyonis tragikus érzésekkel kapcsolatban: ezeket jó mélyre elássák, elfojtják magukban, innen ered látszólagos érzéketlenségük.

De térjünk vissza a tényleges kegyetlenkedéshez.

Tehetnek-e valamit a szülők

ahhoz, hogy kifejlődését megakadályozzák? Nagyon sokat. Nem azzal, hogy a gyereket »szeretetre nevelik«, kijelentik, hogy »a testvérkét szeretni kell« — ezzel csak képmutatásra szoktatnák — hanem saját emberségükkel, egymáshoz, a gyerekhez való gyöngéd, kedves viselkedésükkel. Sokat jelent az otthon nyugodt légköre, a felnőttek optimista, emberszerető lénye. Ha a gyerek olyan világot lát maga körül, amelyben a szeretet nem szentimentális érzelgősség formájában, hanem természetes, igaz érzésként árad ember és állat felé, akkor a kegyetlenkedés csíraja nem talál táptalajra.

dr. Hermann Alice

15

Barabás Miklós B-26-125

Képzőművészeti Társulat őszi tárlatán a műcsarnokban szerepelt.

A vízfestők egyesületének hat termet megtöltő kiállítása három részre oszlik: az úttörők, az egyesület rendes tagjai és meghívott művészek akvarelljei vannak kiállítva. Az első rész a XIX. századi magyar vízfestészet anyagát tartalmazza s ennek bemutatása nagy érdeme a kiállításnak. A biedermeierkor festői, a romantikusok és a történeti festők egyaránt képviselve vannak, úgyhogy a naturalizmus kezdetéig áttekintést kapbatunk a magyar festészet fejlődéséről. A száz képből álló anyag közt néhány nagyon szép darab is helyet foglal. Nagyon finom *Brocky Károly* két akvarellje, *Barabás Miklós* Rajzoló nője pedig a legjobb Waldmülleri kvalitásokat mutatja. *Telepy Károlyt* egy szép portré (Lipparini arcképe), *Kelety Gusztáv* romantikus festészetét egy erdőrészlet (Csorgó) képviseli nagyon szépen.

PN.929.X.6.

B-26-120

1021

ELMÚLT KOROK GYERMEKEI

CSALÁD, ÓVODA ÉS ISKOLA A REFORMKORBAN

A századfordulót idéző múltkori folytatásunk után erősítőbb és vidámabb kép a reformkoré: több volt benne az életerő, s magasabbra tört.

1

Ez a borongós acélmetszet, Barabás Miklós műve, csak bizonyos korhangulatot éreztet. Az özvegy apa négy gyermekével, télen a temetőben. Sok édesanya halt meg még akkor fiatalon. — Semmelweis csak e kor végén találja meg a gyermekágyi láz ellenszerét, a fertőtlenítést.

2

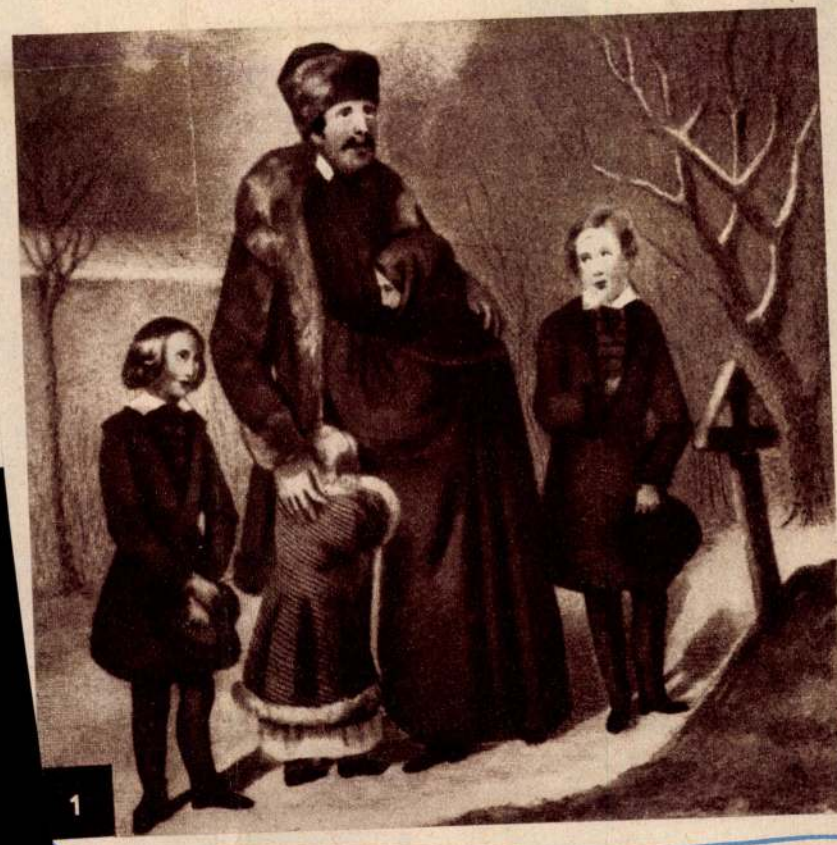

1

natt

olga...

így minden darabból új növény fejlődik.

Egyes növények, mint a liliom, vagy a gladiolus, hagymákat, gumókat hoznak az öreg tövön. Ezek leválasztva azonnal elültethetők. A liliom hagymájának nemcsak fiókái, hanem külső pikkelyei is meggyökeresednek, ha cserépben gondozzuk őket (3. ábra).

CSALÁD ÉS ISKOLA
Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 186-307

A KÉPTÁRBAN I.

A Román Népköztársaság Szépmüvészeti Muzeumában, — amely a Köztársasági palota termeiben talált otthonra, gyakran látni diákokat, fiatalabb és idősebb munkásokat, katonákat és falusi embereket is. Érdeklődéssel, figyelmesen s egyuttal otthonosan járják végig a pompás termeket. Amit a tőkés-földesuri rendszer nem tudott és nem akart megvalósitani, — egy nagy nemzeti képtárat — azt népköztársaságunk rövid fennállása óta megteremtette. — A képzőművészet nagy mestereinek remekei most már nincsenek eldugva a dolgozók részére hozzáférhetetlen paloták és kastélyok szalonjaiban és termeiben. — Ma már nagy és gazdag képtárunk van.

Ebben a muzeumban minden fellelhető, ami szükséges ahhoz, hogy fogalmat alkothassunk magunknak a művészi alkotás évszázados fejlődéséről. — Van El Greco és Tizian, van Velasquez és Rembrandt, Van Eyck és Memling, Andreescu és Grigorescu, Barabás és Markó és még sok más nagy mester müve. — De egyelőre tekintsük meg a muzeum legrégebbi részét, a kezdetet, amikor az európai festészet éppen hogy lerázta magáról a bizánci mozaikok egyházi és királyi merevségét.

Az előcsarnokban XIII. és XIV. századbeli, gótikus madonnák fogadnak. — Az egyik német, a másik francia eredetü. — Ezeket a szobrokat, jobban mondva szobortöredékeket, valószinüleg a XVI. századbeli reformáció képromboló dühe csonkitotta meg valamelyik erdélyi templom oltárán. — Még a feudális egyház életet tagadó szellemében faragták őket, az emberi testet a ruha redői testtelenné takarják, mert a gótikus egyházi művészet számára a test csak azért létezett, hogy konvulziós vonaglásban jelképezze az áhitatot. —

Mennyire más szellemet sugároz egy bolthajtás alatt az 1460-tól 1531-ig élt Tilman Riemenschneidernek tulajdonitott két mellszobor. — A szobrok főpapokat ábrázolnak és fából faragták őket. — A mester a németországi Würzburgban élt és az Engels által megirt 1525-ös német parasztháboruban a forradalmi parasztság mellé állott. — Ezért, a forradalom bukása után Riemenschneidert az urak megkinozták és a néphit szerint, ujjait eltörték. — Azóta csak faszobrokat faragott, mert kezei nem birták fogni a nehéz kőfaragó kalapácsot. — Az egyik szobron pápai tiara, a másikon püspöki süveg, az egyházi hatalom jelképei, és mégis, mennyire emberiek ezek az arcok, mennyire élnek!

A XV. század elején német-cseh iskola névtelen mestere a betlehemi gyermekgyilkolást ábrázolja. — Szegényes ruhája asszonyok, a gyermekeik életéért aggódó, a gyermekeket féltőn magukhoz szoritó anyák. Micsoda merő ellentét van köztük és az aranynyal gazdagon átszőtt ruháju katonák s Heródes király között, aki palotájának ablakából szenvtelenül nézi a vérengzést. — A realizmus jelei láthatók a képen, a véres sebekben, a véres kését megtörlő katonában, az előtér finoman megrajzolt füszálaiban és virágaiban, de az arany háttér azt bizonyitja, hogy a művész még nem meri az eseményt teljesen reális térbe helyezni. — Heródes király az akkor Csehországban uralkodó Luxemburgi Zsigmond császárt juttatja eszünkbe, aki Husz Jánost, a nagy cseh reformátort a konstanci pápai zsinatra csalta, hogy azután máglyán megégettesse.

Roger van der Weyden-nek, az 1400-tól 1464-ig élt nagy németalföldi mesternek mélyen emberi „Ecce homo"-ja nagy hatással van a nézőkre. — De bármennyire reális is már ez a kép, háttere ennek is aranyszinü diszitmény még. — Ez annak az időnek visszakisértő maradványa, amikor az oltárképeket még nem ismerték és az oltárokat aranyozott háttér elé állitott szobrok diszitették. —

Jan van Eycknak (1390—1441) a belgiumi Gent városában müködő nagy festőnek „Kéksüveges ember" cimü arcképe a legnagyobb figyelmet érdemli. Őt tartják ugyanis, az 1370-től 1426-ig élt Hubert nevü bátyjával együtt az olajfestés feltalálójának. — Az olajfestés azóta majdnem teljesen kiszoritotta az addig használt temperafestést, amely tojásfehérjének és festéknek a keveréséből készült. — Igy ez a kép nagybecsü művészi értéken kivül még azért is érdekes, mert egyike a világ első olajfestményeinek. — Jan van Eyck ebben a képben a felemelkedő uj osztály képviselőjének, a hübérurakkal hadakozó polgárnak az arcképét festette meg, a gondolkodó, elmélyülő polgárét, aki hatalmát és gazdagságát (és ezt jelképezi a kezében tartott gyürü) nem származásának és a királyi kegynek köszönheti — Már nincs aranyos dekoráció, az ember ruhája egybeolvad a sötét háttérrel, amelyből szinte kilép a történések szinpadára a középkori polgár.

A szintén németalföldi Hans Memling (1433—1494) művészetét két nagyszerü arckép képviseli. — A két arckép férj-feleséget ábrázol. — Mindketten imádkoznak. — Itt még olyan polgáremberekről van szó, akik szégyelték magukat lefestetni anélkül, hogy a képeknek valami vallásos jellege lett volna. — A művész tehát ugy állitotta be az alakokat, mintha a megrendelők valami szentképhez imádkoznának, ami azonban hiányzik. A humanizmus propagálta egyéniség tudatositása tehát még nem győzött teljesen. — A polgár azonban már büszke vagyonára, a földi javakra és ezért a művésznek pontosan vissza kellett adnia a ruhák anyagát, a prémeket, az asszony fátylát, a gyürüket. Még a hölgy pincsijét is ugyanolyan fontosnak festette, mint az apa mögött a család egyetlen gyermekét. — A férfi kezében imádságos könyv, ez azonban nem vallásos elmélyülést jelképez, hanem mindenkinek tudtára adja, hogy a kép megrendelője tud olvasni! — A képek háttere már a természet, a táj. — A tájkép még nem mer önálló képként jelentkezni, de háttérként belopakodik az arcképbe: hegyek, felhő, a felkelő, vagy lenyugvó nap pedig vörösre festi az eget. A művész már nemcsak a térbe, hanem az időbe is belehelyezi az eseményt. —

Nem véletlen, hogy a XV. századeleji Németalföld a realista festészet oly nagy mestereit termelte ki, mint a Van Eyck testvérek, Memling, Van der Weyden és a többiek. — Ebben az időben nagy gazdasági fejlődésnek indult Burgundia. A száz éves francia-angol háborutól mentesült ország városainak polgárai bizonyos szabadságokat harcoltak ki maguknak hübéruraikkal szemben és igy megalapozták kulturális fejlődésüket is. — Németalföld városai akkoriban Burgundiához tartoztak és Lukács-céheibe tömörült müvészeik alkotóképességének tág teret biztositottak.

Érdekesek még Bartholomeus Zeitblom gótikus hatásu, előkelő udvarhölgyeket, szenteket ábrázoló képei. — Nagyon megkapó a németországi Ulmban müködő Hans Multscher (1400—1467) keresztrefeszitést ábrázoló képe. — A müvész sok ilyen kivégzést láthatott, jól megfigyelte őket és igy hüen ábrázolhatta Krisztusban és a két latorban a halálra kinzott embert, aki iránt sikerül felkeltenie a néző szánalmát. — A katonákat erősen karikirozza, hogy még nagyobb ellenérzést váltsanak ki bennünk — Ennek fokozására a sok páncélos, kopjás katona között turbános főurak jelennek meg, akik a turbánt nem annyira a korhüség miatt viselik, — amire akkoriban nem sokat adtak az emberek, — hanem, hogy bennük a gyülöletes törököket lássuk, akiket ebben az időben tartóztattak fel Hunyadi János hadai. — Már nem ilyen meggyőző a fiát sirató Mária csoportja. Máriát királynőnek dekorálta a müvész, kiséröit pedig udvari emberekre. →

A strassburgi Hans Baldung Grien (1480—1545) müvészetét két kép mutatja be. Itt nem annyira a cselekmény kelti fel figyelmünket, mint inkább az egyre erőteljesebben jelentkező táj: a fák, sziklák, hegyek, amelyeknek a mester lelket igyekezett adni. A messzi háttér fehér-kék szine még nem kelti bennünk a nagy mélység képzetét, de a kor embere biztosan nagyon lelkesedett a természeti táj mélységének elsődleges ábrázolásán. — Megkapó Baldung Grien müvészetében az ecsetvezetés szabadsága, a modorosságtól való mentesség.

Lukas Cranachnak, az 1472-től 1553-ig élt nagy szászországi müvésznek szintén két érdekes képét tartalmazza a muzeum. — Az egyik kép bibliai tárgyu és Keresztelő Szent János lefejezését ábrázolja. — A másik témáját a görög-római mitológiából meritette a mester: „Ámor és Vénus", a pogány hitrege szerelmi istene és a női szépség istennője. — A két téma egy világnézetnek, a nagy szellemi megujhodásnak, a reneszánsznak egy belső ellentmondását jelképezi: keresztény hit és antik filozófia. — Keresztelő Szent János fejetlenül nyulik el a földön, fejét a hóhér a szeszélyes királyleánynak, Salomének nyujtja, akit udvarhölgyei vesznek körül. Ezeket mintha kissé megborzongatná a gyilkosság. — A kép egy részét lovascsoport tölti ki, a király és kisérete. — Ezek viszont ügyet sem vetnek az egészre. — Hiszen nézetük szerint nem is történt semmi különös: egy ember a népből fennhangon szidta az urakat és hölgyeik céda életét. — Az osztálymorál nem hagyhatta ezt büntetlenül, a királykisasszony az ember fejét követelte. —

Cranach Venusa valószinüleg egy akkori nagyuri kurtizán arcképe. — Portrészerüségére vall a diszes ötvözetü kereszt is, amit a müvész a pogány istennő nyakára helyez. —Kereszt a meztelen testen, milyen kihivás ez a földi életet tagadó, a test kultuszával szemben álszemérmes egyházzal szemben.

Egy kevésbbé ismert németalföldi festő Merinus Roymerwaele (1493?—1567?) „Szent Jeromos"-a vonja magára az ember figyelmét. Érdekes ez a kép, még pedig két szempontból is. — Először azért, mert a müvész a szent alakját Dürer „Szent Jeromos"-a után festette, a szoba mintájául pedig szintén egy Dürer kép szolgált, az 1514-ben készült „Szent Jeromos" rézkarca. — Roymerwaele a két Dürer-képet „összekomponálta". —

A másik érdekessége a képnek a környezet, a tudós dolgozószobája. — A szobát zsufolásig megtöltik a butorok és egyéb tárgyak, amelyek a XVI. század jómódu tudósának dolgozószobájához okvetlen hozzátartoztak. —De itt a berendezés részletes ábrázolásának külön fontossága van, mert minden egyes tárgynak, akár egyházi szempontból, akár pedig az egyre gazdagodó polgárság szempontjából szimbólikus jelentősége van. — A falon függő biboroskalap természetesen a szent magas egyházi állását mutatja, a ludtollak, könyvek és a szemüveg tudósi mivoltát, a mosdó és törülköző részben a (nem annyira testi, mint inkább) leiki tisztaságot és a polgári fényüzést, a koponya a földi élet hiábavalóságát, a leégő gyertya és az óra a mulandóságot jelképezik. — A Dürer-képen még csak homokóra van, de itt már a nemrégiben feltalált diszes faliórára büszke a céhpolgár, mint ahogyan nem felejtette el a gyertya mellé megfesteni a koppantót sem, ami akkoriban szintén ujdonság volt. — Ha sokáig nézzük ezt a képet, lassan az a meggyőződés erősödik meg bennünk, hogy Roymerwaele-nek nem annyira egy meggyötört öregemberként ábrázolt szentet volt célja megfesteni, hanem inkább a gazdag városi polgár jólétét, a harmadik rendét, amely a társadalomban mindinkább elragadja a nemességtől a gazdasági hatalmat. —

Még sok néznivaló van a képtárnak ezen az osztályán: az olasz korai reneszánsz mestereinek pompás alkotásai. — Itt látható Luca Signorelli, Correggio, Bronzino, Parmegianino és sok más neves és névtelen festő müve. — Külön cikk kellene csupán csak az ő ismertetésükre. Ha az ember rendszeresen végig akarja tanulmányozni s nemcsak futó benyomásokat akar szerezni, ennyi elég is egy látogatásra.

A képtár látogatói elégedetten távoznak. Büszkeséggel tölt el mindnyájunkat az a tudat, hogy ilyen csodás muzeumunk van.

B. Gy.

Atnyujtotta megbizólevelét az Olasz Köztársaság uj bukaresti követe

Dr. Petru Groza, a Román Népköztársaság Nagy Nemzetgyülésének elnöke folyó év május 27-én fogadta Francesco Lo Farot, az Olasz Köztársaság bukaresti rendkivüli követét és meghatalmazott miniszterét, aki átnyujtotta megbizólevelét.

A megbizólevél átadásakor jelen volt Simion Bughici külügyminiszter, Avram Bunaciu, a Nagy Nemzetgyülés Elnökségének titkára, Dionisie Ionescu, a külügyminisztérium protokollosztályának igazgatója, Mircea Bălănescu, külügyminisztériumi igazgató és Ion Vrabie, a Nagy Nemzetgyülés Elnöksége irodájának igazgatója.

Olaszország követének kiséretében dr. Roberto Cerchione, az olasz követség első titkára jelent meg. (Agerpres)

A Fesztivál tiszteletére

A Tudor Vladimirescu üzem ifjumunkásai az elmult napokban, a munka megkezdése előtt, összegyültek, hogy megbeszéljék, milyen teljesitményekkel köszönthetnék méltó módon a varsói Világifjusági és Diáktalálkozót.

Teofil Popa elvtárs, a cséplőgép osztály IMSZ-szervezeti bürójának tagja, ismertette a megbeszélés célját. Alig hangzottak el Popa elvtárs szavai és az ifjak máris konkrét vállalásokkal bizonyitották be, hogy megértették, mit kell tenniök. Megfogadták, hogy május folyamán két cséplőgépet gyártanak terven felül. A cséplőszekrény osztály dolgozói ifjui lelkesedéssel hasonló vállalást tettek: két cséplőszekrény gyártását vállalták májusra terven felül.

Dumitru Constantinescu, a cséplőgép osztály mestere és Marin Marinescu, a cséplőszekrény osztály mérnöke, az idősebb dolgozók nevében megigérték az ifjaknak, hogy minden erejükkel segiteni fogják őket felajánlásaik teljesitésében.

Az ifjak nagy tömege lelkesen felkarolta a kiadott jelszót, hogy a Fesztivál tiszteletére egyetlen ifju teljesitménye se maradjon el a megállapitott norma mögött. A jobbak vállalták, hogy segiteni fogják mindazokat, akiknek munkája eddig még nem emelkedett arra a szinvonalra, hogy teljesitsék a kitüzött feladatokat.

A gyülés után az ifjak egyéni és brigádonkénti vállalásokat tettek a terv 8—30 százalékos tulszárnyalására és arra, hogy jóminőségü munkát fognak végezni.

A Tudor Vladimirescu üzem dolgozói a pártszervezet irányitásával és az üzemi bizottság s a vállalati vezetőség támogatásával mindent elkövetnek, hogy tulszárnyalják a Fesztivál tiszteletére tett vállalásukat.

A gépesités eredményei a Magyar Autonóm Tartomány IFET vállalatainál

A Magyar Autonóm Tartomány erdőipari vállalatait mind több olyan nagyteljesitményü géppel szerelik fel, amely nagy mértékben megkönnyiti a munkát. A marosvásárhelyi erdőipari tröszt vállalataiban lényeges mértékben gépesitették a munkát. Ez év első négy hónapja alatt 39 százalékkal több fát döntöttek gépi eszközökkel, mint az elmult év hasonló időszakában, 15 százalékkal több fát szállitottak gépesitett eszközökkel, 36 százalékkal több talpfát és 79 százalékkal több dongafát állitottak elő gépi erővel. Az erdőipari munkások gondosan karbantartják és igyekeznek minél jobban kihasználni a gépeket. A régeni IFET munkásai a mozgó gátterek teljesitőképességének jobb kihasználásával áprilisban 71 százalékkal haladták tul a gépek kihasználási mutatószámát, a szovátai IFET munkásai pedig három százalékkal haladták tul a villamosfürészek kihasználási mutatószámát.

A Magyar Autonóm Tartomány erdőmunkásai az év végéig 15 villamosgépcsoportot kapnak, 100 villamosfürésszel, 20 gépfürészszel, 45 vagonnal, 9 autópótkocsival, 3 teherkocsival és más gépekkel felszerelve. A nagyobbfoku gépesités folytán a Magyar Autonóm Tartomány IFET vállalatainak munkásai az év első négy hónapja alatt 17,8 százalékkal haladják tul munkatervüket. Terven felül kitermeltek 1338 köbméter bükkrönköt, 1444 köbméter bányafát, 3715 öl tüzifát, 40.000 szőlőkarót stb. Az egy főre eső termelékenység a tavalyihoz viszonyitva 13 százalékkal fokozódott, az önköltség pedig 0,2 százalékkal csökkent.

(Agerpres)

gyobb számban vegyenek részt a válla

Felhivjuk az ország városi néptan nak be a városszépitési mozgalomba, s nak további emelését.

Konzervgyára az uj gyár

Konzervgyáraink rövidesen megkezdik a idei zöldség- és gyümölcstermés feldolgozá sát. A gyárak vezetőségei gondoskodtak arról, hogy az első negyedévben felülvizsgálják és kijavitsák a berendezéseket. Hét konzervgyárban uj villamos gépeket és áramszolgáltató készülékeket helyeztek üzembe. Két gyárban teljesen átalakitották az áramelosztó berendezést, valamennyi gyárban felülvizsgálták és kijavitották a zöldség- és gyümölcsvágógépeket, az üveg- és dobozzárógépeket s a többi berendezést.

Az uj gyártási idényben 15 tartánymosó gépi berendezést, 15 kettősfalu főzőüstöt, 21 gőzfazekat, 3 gőzkazánt, 6 üveg- és dobozzárógépet állitanak üzembe. A gyárak nyersanyag-előkészitő részlegeit ujabb 12 borsóhámozógéppel és 35 babtisztitógéppel szerelik fel.

Öt konzervgyárban gyümölcsfeldolgozó részleget is berendeznek. A befőttek, gyümölcskocsonya és gyümölcslé gyártásához szükséges gépeket már szerelik.

A konzervgyárak termelőképességének kibővitésével egyidejüleg a gépesitést is nagyobb arányokban vezetik be. A szakma mintapéldányokat gyártó műhelyében 14 doboz- és üvegtöltő gép készül. Üzembe helyezésük azt jelenti majd, hogy a töltés műveleténél 600 százalékkal növelik a termelékenységet. Ugyancsak most készül 18 zöldség- és gyümölcsfőző berendezés, saválló anyagból, 8 üvegtöltő gép, különféle szállitó és emelő szerkezetek, saválló szállitószivattyuk, ürítőszivattyuk, cimkeragasztó és egyéb gépek.

Ujabb iparvágányok épitésével lehetővé teszik, hogy a nyersanyag gyorsan és folyamatosan jusson el az elosztóhelyekről az egyes részlegekre. A tulceai konzervgyárban például már üzembe helyezték az uj iparvágányt, s a Băiculesti és a Refacerea gyárban is hamarosan megindulhat a közlekedés a két uj iparvágányon. Nyersanyagszállitás céljára szép számmal kapnak a konzervgyárak tehergépkocsit.

A tervelőirányzat a tavalyinál jóval na-

ELŐREI
Budapest, VII., Lenin-körut 9—11.
TELEFON: 221—651, 221—285
LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT

...százalékkal
...dolgozni, mint az elmult
évben. (Agerpres).

A

Mikor a kisgyermek játszik — öntudatlanul is, de — az életre készül. Fantáziáját, ügyességét, erejét próbálgatja. A kisgyermek első tankönyve — mikor az iskolát még hirből sem ismeri — a játék; a kócokból összevarrt rongybaba, a fából faragott ásó, huncut képü fajankó, bodzafából metszett sip, s a gyárakban készült rengeteg játékholmi. Ők a gyermekek első barátai. Megannyi, apró jószággal mutatkozik be a felnőttek világa legelőször a legfiatalabbaknak.

A játékoknak is története van, játékos története.

...A Maros folyó két partján a hegyek oldalán, a havasok meredekjén irdatlan erdők vannak. Több a fa arrafelé, mint csillag az égen. Itt dolgoznak az erdőmunkások. Döntik a fákat. Lovakkal, traktorral vontatják a völgy felé a holt fatörzseket. Őt vagonokra rakják a szálfákat, pöfögő mozdonyok indulnak a szerelvényekkel le a Maros partjára, s onnan tovább szerte az országba.

Igy kerül a fa, messzi erdők lakója, mihozzánk a városba. Eddigre már csinos formáját elveszitette. Kérgét lehántották, ágait levágták, törzsét gerendává, deszkává hasitották.

A fát a gyárba hozták. Itt találkozik távoli vidékek küldeményével: a bányák szenet a kohók vasat adtak, folyóvizek partjáról elektromos áram érkezik rézdrótok hátán. Vászon, bőr, gumi, kátrányfesték, — mennyi minden dolog került ide össze!

...Külön pen olyan fölé azt i öröme" — idős férfi, lány egész lönb játék

...Az eg bakelit pa pöttömnyi kat préselt furt motor kis autók betonpróba remben elí készül nag kis vezető, belefér.

Az emel a játékok. rész, gyalu gép aprózf faragja a Gyártanak autót, talic hajót, bal dominót, sa játékot. Az ország térké lyén vörös rod tudni, hol van b egyetemek, keresővel vörös körök tábla tetejé

Mikor ott tem, ki kész szebb játék resti gyárbe Turcu Pand Stanescu négy legjob

Hanem le dolgokat is letben tromf repülőgépek

1021

Barabás Miklós /1810-1898/
festő- és grafikusművész
B-26-128

1983. XII. 17. KOSSUTH 18.25 /Szőcsné/

Mai könyvajánlatunk

- A könyvkiadók és könyvterjesztők tájékoztatója.
Szvoboda Gabriella: Barabás Miklós

- Barabás Miklós munkásságával már számos irás foglalkozott, de életének mozzanatait és művészetének állomásait egységbe foglaló a igazi monográfia eddig még nem jelent meg róla. Barabás a bontakozó magyar művészeti élet kulcsfigurája, és egyik legodaadóbb szervezője volt. Jelkép is volt, sőt ő maga is jelképeket teremtett. Élete során mintegy ötezer arcképet festett. A könyv megkisérli követni a festő életútját, alkotásait, egységben a korszak társadalmi és politikai eseményeivel. A kötet a képzőművészeti kiadó újdonsága.

Barabás Miklós, festő B-26-129

– Kéri Gyula

Új Tükör 2.

2.

XXIII/13

1021

1979. okt. 6. Kossuth 12.oo M.

Déli Krónika.

- Szabad-szombat program ezuttal a Nemzeti Múzeumban, ahová a Déli Krónika mikrofonjával Szathmári Ilona is ellátogatott.

- Háziasszonya van ma a Nemzeti Múzeumnak. Bár takaros háziasszony köténynt nem kötött maga elé, nem rendezgetett vázákba virágcsokrokat, nem szaladt percenként a tükörhöz, hogy megigazitsa dús barna haját, mert az már igazán hiíság lenne, hiszen Kesi Gabriella igy is nagyon csinos és fiatal. Ő fogadta délelőtt a Nemzeti Múzeumba családtagjaikkal érkező szocialista brigádtagokat és másfél, két órán keresztül mint kedves, figyelmes háziasszony mutatta be nekik az ország első múzeumát.

- Szabad-szombat elnevezést adtuk a ma délelőtti programunknak. Nekem, mint háziasszonynak nemcsak az a feladatom, hogy a vidéki és budapesti üzemekből érkező vendégeket elkalauzoljam a diszterembe, ahol a magyar korona és a koronázási jelvények ragyogása fogadja vendégeinket, majd pedig együtt megnézzük nyolc teremben nagy történeti kiállitásunkat a honfoglalástól 1849-ig, tisztelegve az Aradi Vértanuk emléke előtt is.

- Igen, október hatodika van ma.

- Barabás Miklós egy litográfiája örökítette meg a 13 hős honvéd tábornok arcképét. De háziasszonyi teendőim közé tartozik az is, hogy bemutassam a szocialista brigádtagoknak a klasszicista múzeum épület építészeti szépségeit, müvészeti értékeit. Pl. a disz-lépcsőház híres freskóit; Thán Mór és Lotz Károly alkotásait, a márvány mellszobrokat,

- Amelyek között ott a híres alapító Széchenyi Ferenc portréja is.

- A múzeum kupolatermében röviden elmondom azt is, hogy milyen érdekes, izgalmas, tudományos munka folyik a Nemzeti Múzeumban, ahol a magyar föld történetének és népünk múltjának sok százezer értékes emlékét őrizzük.

- Ez egy új kezdeményezés? Ez a szabad-szombati brigád-séta a múzeumban?

- Igen, egészen új. Sőt a háziasszony szerepkör is. A legközelebbi szabad-szombati brigád sétánk két hét múlva lesz.

1021

B-28-131 Barabás Miklós festőművész

1979. október 3o. Televizió 19,3o Vgné

TV-Hiradó

- A Nagytétényi Kastély-muzeumban nagyon szép és különleges kiállitás nyilt vasárnap. Most először látható az Iparmüvészeti Muzeum festett miniatürökből és szelencékből állógyüjteménye. Az arcképfestészet egykor elterjedt müfaja, a miniatürök, a középkori könyvek miniatüra müvészetének folytatása. A legrégebbi darabok a XVI-XVII.századból láthatók, fára vagy fémre festették, olajfestékkel. A papir vagy elefántcsont alap és a vizfesték csak a XVIII. században, a müfaj kivirágzásakor vált uralkodóvá. Hogyan dolgozott a miniatürfestő? Itt a bizonyiték! Jean Battis Massié saját magát festette meg munka közben, kezében nagyitóval. Magunk is különleges optikával fényképeztük ezeket a tenyérnyinél csak ritkábban nagyobb müveket, amelyeket készitésében a francia festerek jeleskedtek annak idején. Megfestették királyaikat és az udvarhölgyeit, és természetesen Napoleon és családja sem nélkülözhette a propagandának ezt a különleges eszközét. Nemcsak Franciaországban, hanem Angliában és másutt is csak bizonyos kiváltságosok viselhették az uralkodót ábrázoló ékszert. Máskor eljegyzési közvetitésre szolgált, a kiválasztott leány arcképe, amit akár kis szelencén, akár apró tárcán nézeget hetett a leendő férj. Elsősorban az arisztokraták szokása volt a miniatür arcképek megfestetése, de a kiállitáson találunk példát polgárasszonyról készült képre is. A miniatür festészet legnemesebb magyar müvelője Barabás Miklós volt, tőle két apró képet láthatnak a Nagytétényi Kastély-muzeumban, ahol decemberig lesz nyitvaa miniatüröketés szelencéket bemutató kiállitás!

Barabás Miklós, festőművész.

Korunk, 1979 febr.

B-26-132

Murádin Jenő • Fáziskülönbség a nyugati élvonal és a kelet-európai eredmények között

Képzőművészetünk fantom-kérdése az elkülöníthető *sajátosság*. Hogy ez a nehezen megfogható valami alakot ölthessen, el kell végezni a szükséges művészetelméleti, történelmi, stílustörténeti és egyéb vizsgálódásokat. Ez alkalommal a modern művészetek térhódításáról, közelebbről *a korszerű festői formanyelv hazai meghonosodásának útjáról* próbálok áttekintést nyújtani.

Erdélyi — és bizonyosan kelet-európai — sajátosság volt a konzervatív közállapotoknak és szellemiségnek megfelelő művészeteszmény. Az *egyéni rendeléstől*, a képírók, festők udvari vagy főúri foglalkozásától a *társadalmi igény* megszületéséig nehéz és küzdelmes út vezetett.

A múlt század közepére és második felére a nagyarányú művészelvándorlás a jellemző. Művészeink lennének pedig, s nem is akármilyenek (!), de épp az említett társadalmi igény hiánya adja kezükbe a vándorbotot. Barabás Miklós Bukarestben, majd Budapesten telepedik meg, Szathmári Papp Károly, miután „a cudar Kolozsvár" — ahogy írta — művészfiát nem képes eltartani, végleg Bukarestbe költözik; a Temesvárról induló Brocky Károly Londonban próbál szerencsét. És folytathatom a sort Székely Bertalannal, Paál Lászlóval, Nagy Istvánnal, de akár kisebb kaliberű művészekkel, Veress Zoltánnal vagy Stein Jánossal, akikkel éppen az elindulás nehézségei közepette lettünk szegényebbek.

Ebben a kifosztó elvándorlásban látom egyik okát annak, hogy mindaz, ami a kortárs művészetben, az egyetemes festészetben vagy szobrászatban korszerű volt, csak nehezen találhatott felkaroló hívekre. Erdélyi városok művészközösségeinek a nagykorúságig kellett eljutniuk előbb, hogy a minőségi ugrásra képesek legyenek.

A nagybányai kolónia története nagyon tanulságos példákkal szolgál. Bővebben ugyan nem akarok kitérni rá, mivel sokszor és sokféleképpen írtunk már erről, csupán néhány idevágó tanulságra figyelmeztetnék. A kolóniaalapítók Párizst-látott művészei nem az impresszionizmusból indulnak ki. Nem az akkori idők legkorszerűbb művészetszemléletét teszik magukévá, hanem egy régebbi iskola tanítását. A plein air festészet mindenhatóságára esküsznek, ami persze mifelénk haladás, sőt forradalom, de a szabadtéri festészetben a későnaturalista modell lesz az eszményképük. A szelíd naturalista Bastien-Lepage művészetét tekintik példának, hogy azután a nagybányai szabadtermészeti festés színesítse meg képeiket. Fokozatosan jutnak el az impresszionizmus felé mutató eredményekig, de nem azon az úton, amire klasszikus formában a francia festészet mutatott példát. Még Ferenczy Károly is csak a fény színátalakító hatását aknázza ki, és nem a formák, a tárgyak alaki felbontásának festői-művészi lehetőségét. Hazai művészetünk egyik sajátosságának kell tekintenem az impresszionista művészetmegközelítésnek ezt az útját. Ferenczy Károly képeit, a *Márciusi est*et, a *Cigányok*at említhetem példának a mondottakra, vagy Thorma János *Kocsisok között* című ismert munkáját, továbbá Krizsán János felfénylő színességű vásznait, végül a kolozsvári Ács Ferenc hasonló (vagy még szelídebb) eredményeit. Egyébként a román művészet egésze is hasonló utat jár be: Nicolae Grigorescu művészete is ezekkel az eredményekkel mutat rokon vonásokat.

Nagybányát a századelőn újabb forradalom hozza lázba. Kirobbantó oka ennek épp az volt, hogy az alapítók impresszionizmus előtti eredményekből indultak ki, s a Párizsból újonnan érkező fiatalok döbbenten tapasztalják a fáziskülönbséget. Ők már posztimpresszionista mintákat utánoznak, és Nagybányát mindenestül a múltba utalnák vissza. 1906-tól Czóbel Béla, Boromisza Tibor és társaik Cézanne, Gauguin, Matisse és mások modorában festett képekkel térnek haza. Forradalmuk megbontja a művésztelep egységét — a rebellisek egy része Kecskemétre távozik.

Réti István mutat rá, mi is volt a lényege ennek a forradalomnak, pontosabban miért fenyegette létében e lázadás az alapítók elképzelte modellt. A közös alapot, a természetet eddig senkinek sem jutott eszébe odahagyni. „Most — írja — éppen e bázis ellen tört ki a forradalom, a természet zsarnoksága ellen, mely Gauguin szerint »zavart támasztott a művészetben« és »a művészeket minden vadságuktól megfosztotta«."

A kolónia végül is túljut a megrázkódtatáson. Hagyományosok és modernek békésebb együttélésére is lehetőség adódik. De Nagybánya csak egy része — és részben különálló fejezete — a hazai, az erdélyi művészet egészének.

A fáziskülönbség a nyugati élvonal és a kelet-európai eredmények között másutt sokkal jelenvalóbb és érzékletesebb. Nagybánya úttörő munkát végzett, ha le is maradt az európai élvonaltól. Más központokban művészeinknek még nehezebben kellett megharcolniuk a kifejezés korszerűségéért, pontosabban ennek társadalmi elismertetéséért.

Kolozsváron csak a századelőn — 1910-ben — rendezik az első olyan nagyszabású kiállítást, mely a legmodernebb magyar festészeti eredményekkel ismertetett meg. Visszatekintve erre a kiállításra, a *Művészház* nevű csoportosulás 1910 nyarán Kolozsváron és Nagyváradon rendezett bemutatójára, azt kell állítanom, művészeti életünk történetének talán legnagyobb botrányát és sajtópolémiáját okozta. „Vannak — írta az *Ellenzék* 1910. július 1-i száma —, kik a színek legnagyobb diszharmóniáját összhangzónak találják, az ízléstelenséget tetszéssel fogadják. [...] A múltkor a »Holnaposok« ostoba költészetét hozták, most néhány félszeg mesterember selejtes képeiből rendeztek kiállítást." A cikkíró (Sipos Kamilló) meg is mondja, hogy kik ezek a selejtes mesteremberek: „Egry képei hóbortosak. [...] Gyalázatosak Rippl-Rónai művei. Az összes ronda képek között a leggyalázatosabb Rippl-Rónai 88. számú képe, »Esti toalett«. Ez már az ízléstelenségnek, a rondaságnak netovábbja. Ez már a rendőri beavatkozást is kihívja. Elég lesz, ha elárulok annyit, hogy egy ronda fehérnép ingben bolhászkodik." „Egész szellemi táplálékuk — vonja le a következtetést — a »Népszava« és ponyva füzeteinek olvasásából áll."

Társadalmi megütközést, botrányt okozott egy évvel korábban Nagyváradon a Bölöni György által rendezett kiállítás is, melyen Gulácsy, Kernstok, Rippl-Rónai és Márffy képeit mutatták be.

Az első világháborút követő változások, ha nem is egy csapásra, de lényegesen csökkentik a már említett fáziseltolódást. Társadalmunk egy rétege más ideológiai alapból kiindulva fogadja be az újat. A Tanácsköztársaság emigránsai készítgetik a talajt az új művészet meghonosítására. Folyóirataink közül a *Korunk*, a *Periszkóp*, a *Genius* és *Új Genius* lesznek a korszerűség propagátorai. De rendkívüli felvilágosító munkát végeznek napilapjaink is, melyek már korántsem csupán az elutasítás vagy elzárkózás álláspontjáról tárgyalják az avantgarde művészet mibenlétét.

Az izmusok művészetének számos hazai művelője akad. Olyanok is, akik aligalig maradnak el az élvonaltól, vagy éppen kiteljesítői ezeknek az eredményeknek. Gondolok itt a konstruktív szemléletet és az expresszionizmust eszményképének valló Mattis-Teutsch Jánosra, az első kubista képeket festő Mund Hugóra, Dömötör Gizellára, majd Kunovits Andrásra és Pittner Olivérra, a szürrealizmushoz és expresszionizmushoz közel álló Leon Alexre.

A modern művészet elleni vehemenciák persze továbbra is jellemzői társadalmunknak. A különbség most az, hogy e szemlélet nem terjed ki valamennyi rétegre, s a modern művészetnek is akadnak lelkes támogatói, mecénásai és vásárlói. Az elismertetésért persze meg kell harcolni, újabb és újabb ütközeteket kell nyerni. Nagy István művészete sem találkozott osztatlan sikerrel. A minőség instaurációját hozza, de ellenzői ennek a formabontásban végső soron szelíd képalkotásnak is vannak. 1926-os kolozsvári kiállítása kapcsán az elismerés hangja mellett elmarasztalást is hallhatunk. „Semmi esetre sem az a felhőkarcoló művészi titán — írta egyik folyóiratunk szemlerója —, akinél különbet nem szült erdélyi anya." (*A Hírnök*, 1926. május 15.)

A húszas-harmincas években sokirányú hatást asszimilál a romániai magyar képzőművészet. Követőkre talál az avantgarde művészetek úttörőinek művészete. A német expresszionizmus (vagy Masereelnek ugyancsak az expresszionizmushoz sorolható művészete) éppúgy híveket toboroz, mint a konstruktív irányzatok eredményei. Korábbról még a futurista példa követésére is találunk szemléltető munkát — Gallas Nándor egy-két szobrában! A cézanne-i és matisse-i szerkesztés és színvilág Szolnay festészetében kap visszhangot.

A kolozsvári Képzőművészeti Főiskola Párizsban tanult tanárai a jelenkori francia művészet, mindenekelőtt Cézanne tanítását propagálják. Követhető vonala van az olasz eredetű neoklasszicizmusnak. A legtisztábban Fülöp Antal Andor törekvései sorolhatók ide, de Pászk Jenőnek, Klein Józsefnek, Tasso Marchininek, Erdős I. Pálnak is vannak neoklasszicista korszakai.

A gazdasági válság nyomora, majd a háború borzalmainak előérzete hoznak drámaibb hangot képalkotó művészetünkbe. A húszas évek végén új műfajként jelenik meg nálunk az ipari táj. A munkássorsot már nem valami álromantika jeleníti meg festőink és grafikusaink képein, hanem a látott és tapasztalt valóság. Gy. Szabó Béla metszetkönyve, Leon Alex, Kazár László, Klein József grafikája, Ferenczy Noémi szőnyegszövő művészete, Vida Géza grafikái és szobrai ennek a szociális tartalmú művészetnek legszebb eredményei.

A második világháborút követően nehezen talál magára a hazai képzőművészeti élet. Alkotóink közül többen koncentrációs táborban pusztulnak el (Tibor Ernő, Katz Márton, Klein József, Jándi Dávid), igen sokan pedig csak évek múltán térnek haza a hadifogságból.

Hazai, de éppúgy kelet-európai sajátosság, hogy a negyvenes évek végén — mintegy tíz évig — mesterségesen megszüntetik a művészi alkotás egyetemes

kapcsolatát. A dogmatizmus évei ezek, amikor a hibásan értelmezett realizmus kánonja kötelezővé lett, s a formalizmus bélyegét sütötték az ettől eltérő törekvésekre. Nemcsak az egészen újat utasították el a művészeti élet akkori irányítói, de már korábban érvényt szerzett stíluseszmények követése is főbenjáró bűnnek számított. Ha valami hasznot egyáltalán hozott ez a mesterséges beszűkítés, az abban nyilvánult meg, hogy művészeinket kompozíciós művek megalkotására késztette, s az ebben szerzett gyakorlat később a monumentális művészet — az építészettel és téralakítással összefüggő műfajok — fejlődésében nyilvánult meg.

A hatvanas évek elejétől indul meg ismét az eszmék és irányzatok szabadabb körforgása. Művészeink közül egyre többen látogatnak külföldre. Ezek az utak egyben felfedező tanulmányútjaik lesznek. Mint jellegzetességet emelném ki azonban, hogy az idősebb nemzedékhez tartozó művészeink közül sokan — akik pedig korábban a hazai élvonalhoz tartoztak — már nem tudtak visszatalálni önmagukhoz. Múzeumaink raktári anyagában lehet látni, hogyan tettek meg 180 fokos fordulatokat egyáltalán nem képességek nélküli alkotók. Tegnap még a hamisan értelmezett szocialista realizmus pátosza jegyében alkottak voltaképp zsánereket, másnapra, mindennel szakítva, mindjárt a nyugati mintájú formabontásra tértek át.

A mesterséges elzártság évei után gátak szakadtak át. A felgyűlt vizek azonban bőven hoztak hordalékot is. Divat lett mindenáron modernnek lenni. S a lehiggadást nem ösztönözte átgondolt művészetpolitika. Egész közeli példákra, kolozsvári esetekre hivatkozva: csak visszatetszést szülhetett az a gátlástalanság, amelyet tárlataink bírálóbizottságai éveken át tanúsítottak. Korábban a formalizmus vádjával tettek lehetetlenné alkotókat: Nagy Albertnek, Szervátiusz Jenőnek, Mohi Sándornak, Gy. Szabó Bélának, Fülöp Antal Andornak jutott ki bőven az elmarasztalásból (!). Utóbb pedig — nemritkán épp ugyanazok! — szélkakasként fordultak a mindenáron „modern" felé. Akkor is, ha ez a modern nagyon is külsőségekben volt az, ha utánérzésekkel, a legnyilvánvalóbb áthallásokkal volt tele. A jelennek végső soron ez is jellegzetessége.

petrencéjüket, és különböző mértékben, különféle vonatkozásokban, de mindannyian érzékenynek bizonyultak a kortársi modernség eszméi iránt. Talán nem túlzás velük kapcsolatban az erdélyi humanista hagyományokra hivatkozni: magatartás-mintájuk régiségbeli előzményekkel vonható párhuzamba; mint ahogyan mindegyre újrakezdő, távoli elődeik tájékozódását sem határolta körül valamely kijegecesedett hazai klasszikus-akadémikus tradíció, formai folytonosságtudat, a nagyvilágba kitekintve ők is kötetlenül tervezték művészetük pavilon-építményét. Romantikus hévvel és ösztönös biztonsággal sajátították el, sajátították ki azokat a korszerű kifejezési eszközöket, melyek révén felragyogtathatták a hazai városi, falusi és természeti táj festőileg meg nem hódított látványát. A modern festőiség és a festőileg szűz területek szimultán felfedezésélménye olyannyira áthatja ezeket az életműveket, hogy a későbbi, kritikus szemlélő is méltatlannak érzi itt a következetlenségek és más ábrázolási problémák hidegszívű hánytorgatását. — Milyen távolinak tűnik, ezekre az életművekre gondolva, a tragikus sorsú előfutár, Gyárfás Miklós modern festőiségért folytatott reménytelen küzdelme, holott a valóságos időbeli távolság meghökkentően csekély.

Csakhogy közben lejátszódott a provinciatudat, az elmaradottság-tudat görcsét föloldó, felszabadító erejű nagybányai intermezzó. Létrejött az újító szellem táborveréseként, a máramarosi hegyek között egy művésztelep és szabadiskola, melynek akadémikus képzettségű, de az akadémizmus szellemével szembekerült alapítói azt a szerepet szánták, hogy ballasztok nélküli, eleve a helyi színekre érzékenyített iskolázottságot biztosítson a résztvevőknek. A sors iróniája végül is, hogy ez a sokat ígérő, kifutásra érdemes plein air szabadelvűség idő előtt megcsökött, és provinciális szinten konzerválódott, hiszen ennek okát a sokat hánytorgatott személyi és közvetlen külső körülményeken túlmenően abban lelhetjük föl, hogy az éppen csak utolért európai fejlődés arcvonala álló helyéből akkor ugrott meg, amikor az erdélyi Barbizon konszolidálódóban volt. Így történhetett meg, hogy az újkeletű polgári [illegible]i igényt döntőleg a nagybányai iskolából kikerült közepes vagy gyenge szín-

Barabás Miklós festőművész

B-26-133

- A fotó nagy gyorsasággal hóditotta meg a világot, festők és litográfusok tértek át a fényképezésre, és a polgári közönség is szivesebben csináltatott fotográfiát, mint a számára költséges reprezentativ olajfestményt. A reformkorban nagy divattá lett litográfia szerepét részben átveszi a fotó. Sok kiemelkedő politikusunkról, müvészünkről készitenek portrét, Vörösmarty, Deák, Petőfi arcmását fotó és grafia, dagerrotipia egyaránt megörökitett.

1979. VII.3. Televízió 20.50 /Kel./
Művészeti Magazin

Kezdetben a fotográfia festészek nyelvén próbálkozik. Ez abból is adódik, hogy jó ideig főként képzőművészek müvelték, például Barabás Miklós és Borsos József.
A képzőművészetben megszokott témaválasztás és kompozició hatása jól kimutatható a portréban, tájképben, csendéletben egyaránt.
A kiállitás a fotográfia hőskorába kalauzolja látogatóit. Az előzmények, az olajportré, a miniatürök, az árnyképek mellett megjelenik a dokumentativ erejü fotó. A század második felére a fotó már mint önálló, független müfaj is megállja helyét. A festészet pedig kiheverte a fotó megjelenését, és saját céljaira alkalmazza.
Erre remek példa az 1880-as években készült Párizsból és Rómából származó modellfotók sora, melyeket Balló Ede festőművész szerzett be, és a képzőművészeti akadémián a festőnövendékek képzését segitette elő vele.
A képzőművészeti alkotások és fotográfiák mellett a kiállitás érdekes darabjai a technikai eszközök. A régi fényképezőgép és a sztereoszkóp, valamint a képzőművészeti főiskoláról származó kineziszkóp.
A kiállitás egy fotótörténeti sorozat első része. A magyarországi fényképezés megindulásától, a millenniumig mutatja be a képzőművészet és fotográfia kapcsolatát. Példázva összefüggésüket és ellentétüket egyaránt.

BARABÁS MIKLÓS B-26-134

Konrádyné Gálos Magda dr.

Barabás Miklós háza a Városmajor utcában

Sokemeletes szomszédai közt szinte anakronizmusként hat a Városmajor utca 44. számú ódon, földszintes épület. Barabás Miklós festőművész 1840-ben építtette magának, saját tervei szerint. Átvergődve az előkert kőtörmelékein, száraz gallyain, közelebbről is szemügyre vehetjük a klasszicista stílusú házat. Négy oszlopon nyugszik háromszögletű oromzata, alatta, a tornácon, az ókori harcot ábrázoló fríz ma is ép. Ám a falakról hullik a vakolat, s az ablakokat is erősen megviselte az idő. A bejárattól jobbra kopott kis műemléktábla szerénykedik, balra pedig hat levélszekrény mutatja, hogy az — azóta kicsit megtoldott — öreg házban mennyien zsúfolódnak össze.

Fiatalkorának viharos évei után itt érezte magát először igazán otthon Barabás Miklós. A háromszéki származású fiú kegyelemcipókon és a maga költségén járta ki a nagyenyedi kollégiumot, miután dorbézoló apja korán szélnek eresztette. A szükség eszméltette rá, hogy milyen könnyen rajzol, fest, s hogy ezzel segíthet sanyarú helyzetén. Már diákkorában képekkel viszonozta társai szünidei meghívásait, és festményei árából szerzett könyveket, ruházatot.

Nagyenyed után Kolozsvárott időzve, sok arcképet készített. Itt tanult meg egy olasz festőtől olajfestékkel bánni. Erdély több városában, majd Bukarestben (ahol két évig élt) nagy sikereket aratott képeivel. Ő azonban érezte, hogy még sokat kell tanulnia. Nekivágott a világnak. Előbb Bécsben, azután Olaszországban képezte magát, ahol a nagy mesterek műveit másolta. Közben egy angol festőtől elsajátította a vízfestés technikáját.

1835-ben tért vissza Magyarországra. Pesten egy barátjával, Érdy János régésszel közösen vettek ki szállást a József (ma: József nádor) téren. Ahogy saját írásaiból értesülünk róla: igen vidáman élt. Reggelizni a Kávéforráshoz jártak, kedvelt vendéglőjük pedig a jó ételeiről és italairól híres Kispipa volt. Itt egyszer olyan zajosan mulatoztak színész barátaikkal, hogy a másnapi lapokban is visszhangja támadt. De ez nem jelentette, hogy a festést elhanyagolta volna — csak még nem akadt elég megrendelője.

Felsőbüki Nagy Pál, a neves reformkori politikus azt mondta: „*Ahova az ember néz, mindent Széchenyi alapított . . .*" Ehhez hozzátehetjük, hogy ahány „kiművelt emberfőt", bármilyen irányú tehetséget fedezett fel Széchenyi, igyekezett a házához kötni. A reformkorban „kevés magyar festő lézengett itthon" — írta gunyorosan a Honművész. (Markó Károly például Itáliában, Broczky Károly Londonban élt.) Széchenyi, minthogy Barabás képeit jónak találta, minden lehetőt megtett boldogulása érdekében. A Nemzeti Casinóban kiállíttatta Paolo Veronese „Európa elrablása" című, hatalmas művéről készített másolatát. Nagynevű és nagypénzű főrangúakkal együtt hívta meg, hogy megrendelőket szerezzen neki. Amikor pedig Bihar vármegye felkérte Széchenyit, hogy üléstermük számára megfestethessék arcképét, és ő maga ajánljon festőt, 1936. február 11-i válaszlevelét a lapokban is közzétette. Ebben megírta, hogy „. . . *igen szerencsés véletlen csak kevéssel ezelőtt hozott egy igen derék és ügyes festőt e hazai központba, Barabás Miklós, fiatal képírót*", akiért jót mer állni. Ekkor festette őt le először Barabás, majd később több képet is készített róla.

Ezután már minden rendűrangú ember arra törekedett, hogy arcmását Barabás örökítse meg.

Az ecset mellett a tollat is sokat forgatta a festő. Távlattani műve alapján a Magyar Tudományos Akadémia — „mint művészségének alapos és tudományos ismerőjét" — levelező tagjául választotta. Rendszeresen leírta életének és korának főbb eseményeit is. Az 1838-as árvízről írta: „. . . *a Duna vize az egy méter magas kőkockákat félredobálta, olyan magasra áradt, s a Magyar Király előtt folyt a víz*". A rombadőlt házak megrendítő képe mellett egy derűs mozzanatról is olvashatunk naplójában: deszkákon függőnyrudakkal evező pincérekről, akik nyakukba kötött asztalkendőkben szállították a vendégeknek a zsemlét.

Az árvíz keserves napjai után egy időre visszatért Erdélybe (ekkor tanította Teleki Blankát rajzolni), de a következő év ismét Pest-Budán találta. Rég nem látott barátai: Vörösmarty, Megyeri, Lendvay és még számos író, színész a zugligeti Fácánban majálist rendeztek visszaérkezése örömére. Végleg a fővároshoz kötődött. Érdy János tanácsára megvásárolt egy szőlőt a Városmajor utcában, Bugát Pál tudós orvos és nyelvész szomszédságában.

A zajos, poros Pesttől távol — elválasztotta tőle a Várhegy, hiszen a Lánchíd még épülőben volt, az Alagutat csak megálmodták —, üde kertek közt terült el ez a szőlő, rajta kis présház. Barabásnak már volt némi megtakarított pénze, arcképekből, valamint a Pesti Műegylet tárlatán egyedülálló sikert aratott és elárverezett „Galambposta" című képéből. Módjában állt tehát — és a házasodás szándéka is serkentette —, hogy 1840-ben itt építkezzen. A következő esztendőben feleségül vette „az áldott lelkű, művelt" Bois de Chesne Zsuzsannát, akivel mindvégig ebben az eredetileg nyári lakásnak készült házban élt — bár műtermét Pesten megtartotta. Itt született négy gyermekük. Leányági leszármazottai még őriznek a városmajori otthonból származó bútorokat, néhány képet és sok családi szájhagyományt.

A szabadságharc idején a főváros arculata megváltozott, hol lelkes, hol nyomott hangulat uralta. A festők bezárták műtermeiket. Ő, ha lehetett, kimozdult otthonról, és ahogy a korabeli sajtó írta: „. . . *csakis az egy Barabás Miklós dolgozott még szorgalmasan, kőre rajzolva a csatatéren magukat kitüntetett hősök arcképeit, azokét, kiket a nemzet annyira szeret, de kiknek élete egy hajszálon áll, s hű képeit birandja a nemzet*".

A városmajori ház tornácán tartózkodtak, amikor Hentzi Pestet bombázni kezdte.

„*Éppen vacsoránál ültünk* — írta naplójába —, *. . . mikor aztán láttam, hogy házunk fölött repülnek át a bombák, kivált mikor egyik ott robbant szét, súlyos darabjai iszonyú csörömpölést vittek véghez a házfödél cserepén, beszaladtam a folyosón a szobába . . .*" Azután felkapták a gyerekeket és a pincébe siettek. „*Iszonyú volt az a pokoli zaj, amit a közeli utcákban lehullott bombák okoztak . . .*" Az ő házában nagyobb kár nem esett. Ép maradt a padláson elrejtett nagy képgyűjtemény is, amelyet Batthyány Lajosné kérésére őrzött ott a festő (közte egy saját művét: a vértanú miniszterelnökről festett életnagyságú portrét).

A harcok idején is lázasan dolgozott, megörökítette — részben emlékezetből, hihetetlen jó arcmemóriával — a szabadságharc addig le nem rajzolt hős vezéreit, Guyon Richárdtól Bem tábornokig. Budavár bevétele után a

Budapest 1976 augusztus

Galambposta

Gróf Széchenyi István arcképe

Budát környező összelőtt falvakról készített fényképfelvételeket.

A szabadságharc bukása után búskomorságba esett. Az abszolutizmus első éveiben keveset festett, inkább szőlőjére fordított gondot. Gyermekeivel kijárt a Városmajorba. Ebből az időből származik „Egy városmajori fatörzs" című képe.

1861-ben részt vett a Képzőművészeti Társulat alapításában. Ám a festészet ez idő tájban nem volt elegendő a megélhetéshez. „*1863—64 nagyon inséges évek valának*", jegyezte fel. Ezért próbált „*fényképészeti műtermet*" nyitni az Úri utcában. De erre ráfizetett, és a műtermet megszüntette. Cégérek festését is vállalta ekkoriban.

1867-ben megválasztották „városatyának". Ettől kezdve hivatalból is folytatta harcát a rajzoktatás általános bevezetéséért, amit már 1842-ben sürgetett. Akkor írta a „Kis rajziskolá"-t.

Alkotásairól jegyzéket vezetett. Ezen közel négyezer tétel szerepel. Minden műve mellé azt is odaírta, kinek s mennyiért készítette. Eleinte vendéglátásért, gitárleckéért dolgozott, később forint, arany volt munkáinak az ára. Amikor a Városmajor utcában építkezett, „*egy kamint csinált az arcképért*" a megrendelő. Sok képet festett „*ajándékba*", „*barátságból*". Ilyen feljegyzést is találunk: „*elszaggattam bosszú miatt*". Legtöbb műve olajfestmény, főleg portrék; de kréta- és kőrajzok, akvarellek seregét is sorolja. Ifjúkorában szép számmal festett divatos miniatúrát. Hatalmas oltárképeket is alkotott. Főurak és gazdag megrendelők portréi mellett jellegzetes pesti és falusi alakokat — pl. utcaseprő gyerek, dudás, jobbágy, virágárus, koldusfiú — is lefestett. Életképei sokféle helyzetet, szokást, látványt örökítenek meg. „*Cigány család*" című képe Petőfit versírásra ihlette.

Szent Kleofás!
Milyen karaván . . .
— — — — — — — — — — — —
A családfő vén, kehes lovon,

S ami több, ki rája nehezül,
Nemcsak a jó dáde egyedül:
Oldalain egy-egy tarisznya lóg,
S mindenikben rajkók láthatók;
Ki-kidugván borzas fejöket,
Pityeregnek szörnyű éneket,
Mert helyök nem legkényelmesebb;

Petőfi Sándor: Vándorélet
(Barabás rajzához)

Az irodalomtörténet Barabásnak köszönheti, hogy jóformán minden író kortársáról élethű képünk van. Jókai például Petőfi legjobb arcképének mondta az 1848-it, amelyen nemzetőri karszalaggal ábrázolta. Festett művészeket, tudósokat; színészbarátait, szerepükhöz beöltözve. A reformkortól a századvégig a magyar történelem minden fontos egyéniségével szembenézhetünk arcképein. Kőrajzot készített első magyar minisztériumunkról s az aradi tizenhárom vértanúról. Méltán írta a költő:

Egy városmajori fatörzs

Együtt küzdöttél az egész hazával,
Ecsettel kézben és szívedbe' lánggal.
És hogy csodálják késő unokák:
Megfestéd korod arcképcsarnokát

Reviczky Gyula: Barabás Miklóshoz

Fényképfelvétel a Városmajor utca 44-es számú Barabás-házról

Életműve ecsettel írt történelem. És benne foglaltatik a fővárossá fejlődött Budapestet ábrázoló sok akvarell is. A Városligettől a Zugligetig számtalan látkép tükrözi a város akkori arculatát. A Lánchíd építését szinte évente megörökítette, s az Alagutat is megfestette. Egyik legszebb vízfestménye Városmajor utcai házáról készült.

Egyszer már felmerült az ötlet, hogy ezt a házat *Barabás emlékmúzeummá* lehetne alakítani. A több háborús vihart átélt épület falai ma is szilárdak, helyrehozhatók. Ilyen gazdag életműből jutna ide elegendő kép; és ma még fellelhetők más tárgyi emlékek is! A ház így újból méltó lehetne hozzá. És állandó kiállítás bizonyítaná Reviczky jövendölését:

Neved mellett a jövőben majd az áll,
Hogy úttörő, az elsők közt valál.

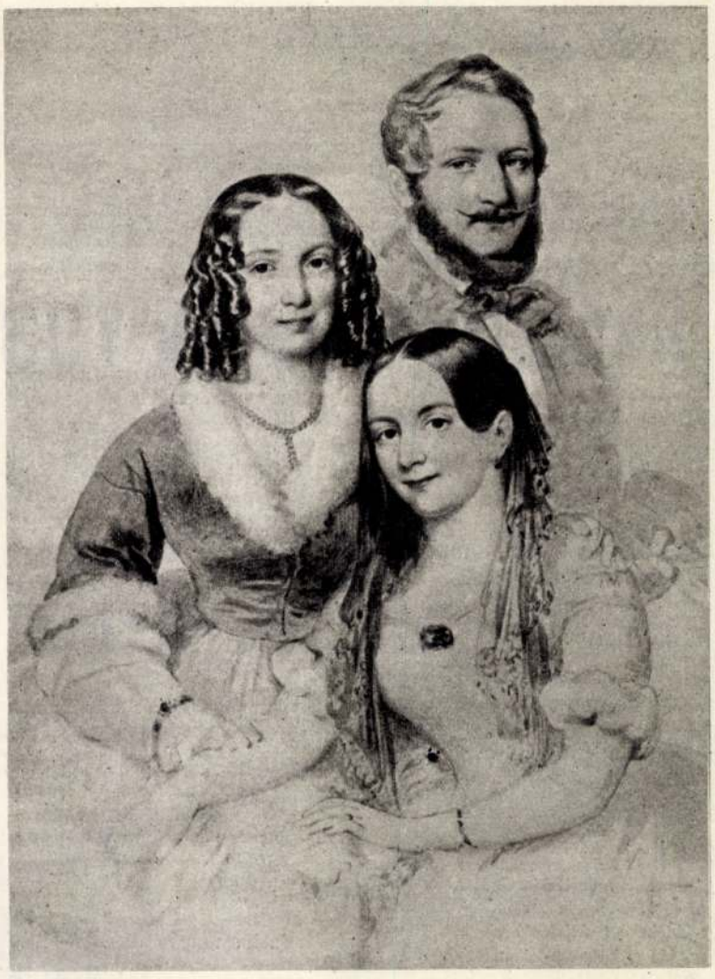

Barabás Miklós feleségével és sógornőjével (színes ceruzarajz, 1841)

Barabás Miklós festménye Városmajor utcai házáról

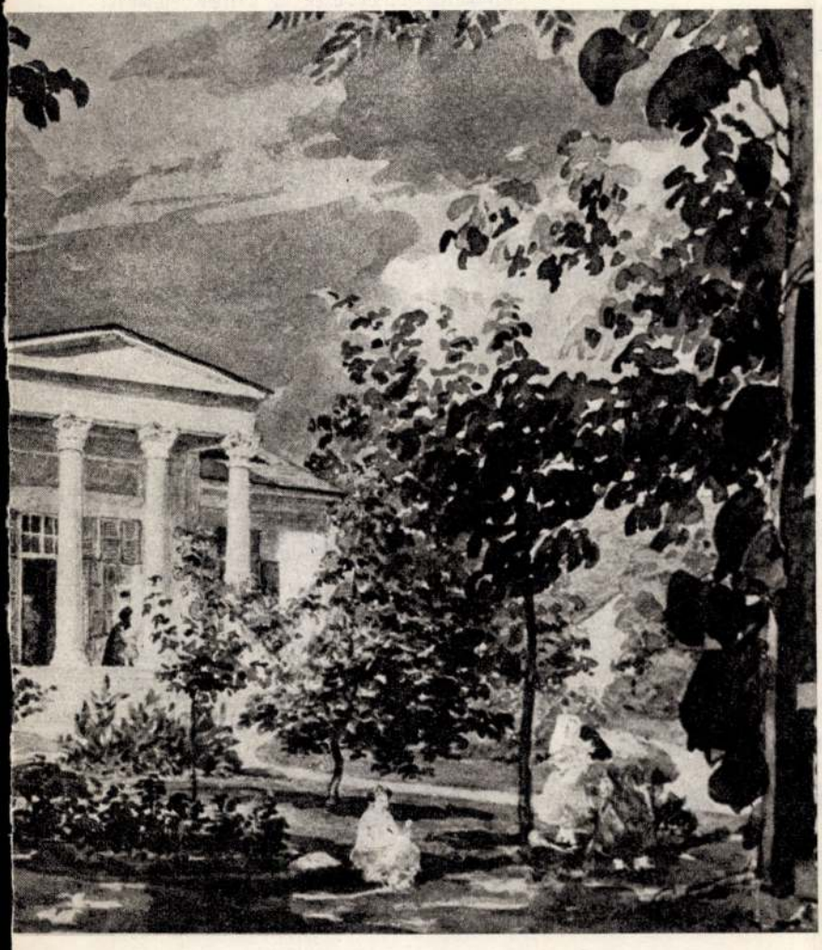

Utcaseprő fiú (ceruzarajz)

Visszaemlékezések

Bánki Szilárd

Rebellis tanárok 1939-ben

Áldott emlékű tanító apámtól hallottam először — amikor kiemelte a falusi könyvtárból a Vas Gereben könyvet —, hogy Ő „a nemzet napszámosa" . . . Akkor még nem sejtettem, hogy a nevelői katedra édes rabság, ahol gyönyörű és — mi tagadás — sokszor fájdalmasan nehéz a tanítósors.

Ettől a katedrától búcsúztam el nemrég. Egy évtized a rég letűnt „úri Magyarország" katedráján, és több mint egy negyedszázad a felszabadított magyar iskolában . . . Sok-sok emlék, élmény rajzik fel emlékezetemben.

Hol is kezdjem?

Szorongó szívvel adtam át állásért folyamodó kérvényemet 1934-ben a minisztériumban. A válasz: „Jöjjön, Kolléga úr. egy-két év múlva érdeklődni!"

A következő évben csoda történt: mehettem Szombathelyre, rendkívüli tárgyat tanítani. Státuszon kívül, német társalgást vezettem, heti 2 × 2 órában, 76 pengőért; ez a pénz tanítványaim szüleinek zsebéből vándorolt az én koldus zsebembe.

Két év múlva az ország ellenkező pólusára dobott a sorsom: egy alföldi mezőváros felé döcögött velem a vonat. Két súlyos bőröndömben ruháim, könyveim — de a szívem könnyű volt és boldog! Én, a néptanító gyereke, végre a kollégákkal egyenrangú emberként taníthatok.

Egy makói orvos felesége már a vonatban jóindulatúan figyelmeztetett: csakis hintóval vitessem be éktelen nagy bőröndjeimet, nehogy magam cipeljem végig a kisvároson, mert megláthatnak leendő tanítványaim, vagy a „férjfogó", módos lányosmamák, és akkor én, a pesti új tanár már a kezdet kezdetén erkölcsi halott leszek. És feltétlenül a Koronában szálljak meg, az a legelőkelőbb!

Új címem így hangzott: i. k. ó. t. Ó, szerencsésebb mai ifjú tanárnemzedék, tudja-e valaki is, hogy a fenti betűk nevem után azt jelentették: ideiglenesen megbízott, kisegítő, óradíjas tanár . . .

És hányan voltunk ilyenek!

Tanítottunk, vitatkoztunk, módszereskedtünk, óravázlatokat írogattunk és — szerencsére — sportoltunk is. A nős kollégák élete anyagi vergődésbe fúlt; de fiatalságunk optimizmusa sok erőt adott.

Nagy próbatétel és főként nagy lecke volt számomra a makói tanárkodás. Megfordultam ötszobás, perzsaszőnyeges alispáni meg főjegyzői lakásokban, és jártam parányi, nyomorúságos zsellérviskókban. Mi, fiatal tanárok, kuporogtunk és kuporgattunk szürke kis albérletekben. Kifőzdében ebédeltünk, ott olcsóbb volt, és magunk közt voltunk . . .

A helybeli Pénzügyigazgatóság vezetője egy ízben valahol szóvá tette, hogy „ezek a szegény óradíjas tanárok beérik a kifőző prolikosztjával — holott helyük az Úri Kaszinó éttermében volna, ahol a városi értelmiség elitje ebédel!" Ám ott a menü 70 fillér helyett 1 pengő 20 fillérbe került volna, ez pedig az óradíjas tanár pénztárcájának kibírhatatlan volt.

Sértett önérzetünkben kérdőre vontuk a pénzügyigazgatót — a háromtagú küldöttségnek én is tagja voltam —, amire a megszeppent bankember a helyi lapban kijelentette, hogy a tanárok, „a tudomány és a keresztény nemzeti világnézet terjesztői, mindenkor és mindenütt az értelmiség krémje". Ettől az elégtételtől épp oly lapos maradt a pénztárcánk, mint addig, de tartozom az igazságnak azzal, hogy megmondjam: büszkék voltunk győzelmünkre. Mégis csak szép és jó élni! — mondogattuk egymásnak boldogan.

Teniszeztem, sakkoztam, az iskolai könyvtárból cipeltem haza a sok olvasnivalót. Esténként pedig sokszor egyedül csavarogtam a kisváros macskaköves utcáin, mert egy-egy zenés helyet, zónapörkölttel és egy hosszúlépéssel, hetenként legfeljebb egyszer engedhettünk meg magunknak.

A szegénység és az igénytelenség ekkortájt életem jellemzőjévé vált és meghatározta személyiségemet is. De a gyerekeket szerettem és nagyon szerettem tanítani. Kellemetlenségem csak akkor támadt, amikor az alispán leányának osztályfőnöke lettem.

Marika ötödikes gimnazista volt. A fiatal tanárok kezétcsókolommal köszöntötték a teniszpályán. Én más véleményen voltam, s bizony ebből is származott némi bonyodalom. A Vármegyeházán híre ment, hogy a gimnáziumhoz helyeztek Pestről egy taknyos, kezdő tanárt, aki még köszönni sem tud rendesen.

Egyik délelőtt, szinte a tanítási óráról „kérettek be" tanártársammal együtt a Vármegyeházára, ahol le se ültettek, de megittunk fejenként két stampedli likőrt, azután megígértették velünk, hogy a kislány „remélhetőleg" jeles lesz vegytanból és magyarból. Szédelegve jöttünk visszafelé a Vármegyeház udvarának hatalmas jegenyefái között és keserűen nevettünk egymásra: hát miért akarjuk mi lelkiismeretünk mérlegén a hagymaszagú parasztgyereket és az úrilányt egyformán mérni, azaz osztályozni?!

Pályakezdésemnek ezek az extrém élményei mélyen emlékezetembe vésődtek s nem halványodtak el az idő múlásával. Elkísértek a gyakorló gimnázium igazgatói székébe is, hogy a hospitáló tanárjelölteket, a legifjabb tanárnemzedék elé tárjam, történelmi tanulságul . . .

Elmeséltem nekik azt is, hogy a választások

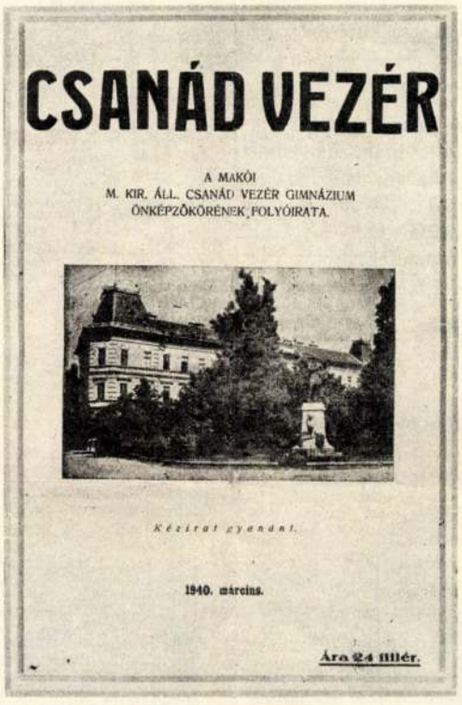

Makói iskolámról készült fénykép egy önképzőköri kiadvány címlapján, 1940-ből

A pesterzsébeti Kossuth Lajos gimnázium 1957-ben végzett tanulóival

Az "Így éltem, dolgoztam a felszabadulás előtt" című pályázatra beérkezett pályamű

Barabás Miklós, festő-
B-26-135

Regélő

— Az első, Magyarországon megjelent divatlap még idegen nyelvű, a német Der Spiegel. A XIX. század első magyar divatlapja, a Regélő és melléklete, a Honművész. 700 előfizetője közül 200 nő. Folytatása a Regélő Pesti Divatlap, újabb változata 1846-ban a Pesti Divatlap. Elődeitől eltérően már nem külföldi divatképek szolgai utánzására törekedett. Munkatársa volt Petőfi Sándor is. A költő dolgozott — Jókai Mórral együtt — a „lelkes honleányoknak" szánt Életképeknek. A folyóirat illusztrációit Barabás Miklós rajzai nyomán metszették.

-: Magyar divatlapok.

Esti Hirlap, Bp. 19

6.

8.

Barabás Miklós, festő B-26-136

AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN holnap Magyar divatlapok a XIX. században címmel kiállítás nyílik meg. A tárlaton egyebek között megtalálhatók Barabás Miklós művészekről, politikusokról készített arcképei, valamint Vidéky Károly és Perlaszka Domonkos metszett divatképei.

– Hír 8.

Nemszabadság Bp. 1980 jún. 26.

Barabás Miklós B-26-137

Barabás Miklós (1810–1898): a magyar biedermeier festészet legjelentősebb művésze. Munkássága a nemzeti művészet elindítója lett. Fő műfaja a portré és az életkép volt.

Mihályfi Ernő:Művészek,barátaim
Bp.Corvina 1977.

Barabás Miklós, festő B-26-138

Barabás Miklós rajza

gével tart egyensúlyt

nyek a lapsárkányokat in- a sárkány keresztrúdját

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1691 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Szabadi Mihály

NÉPÚJSÁG (HEVES)
1979 AUG 12
forradalmár

B-26-139

1021

magazin

Somoza – emlékeztető

(Fotó: Humanité Dimanche)

Barabás Miklós, festő

B-26-140

Dr. Dravecky Balázs:

Élet és Tudomány, Bp.

A Zrinyi Kávéház cégére (Barabás Miklós festménye)

könnyebb volt kezelni, tárolni, felh
azt a tömeget, amely e mamuttele
dik. Ez utóbbi felhasználására al

A *metán*, pontosabban a jórészt metánból álló *földgáz* századunk második felében a kőolajon kívül a világ egyik legfontosabb, legkeresettebb energiahordozójává vált. Ezt a gázt *Volta* olasz tudós már 1776-ban kielemezte, s lényegileg a vegyi összetételét is helyesen állapította meg: egy rész szénből és négy rész hidrogénből áll; ezt az összetételt ma a CH_4 kép-

1979. VIII. 18. 12.00 Kossuth B-26-141

Déli krónika

- A magyar fényképezés kezdeti időszakáról ma délután kiállitás nyilik Székesfehérvárott. Bánki Ilona tudósitása.

- Pózba merevedni hosszu percekig és elgémberedve várni, hogy ráiródjanak az arcvonások, az alakok vonalai a lemezre, a papirra. Rövid időben Deger nagy felefedeése után Magyarországon is egyre-másra nyiltak a fényirdák. Ahol előbb Deger otipiákat készitettek lemezekre, később pedig fényképeket papirra. A hőskor fényképészei eredetileg festők voltak. Nem

1021

Barabás Mi Ró
fotómérnek

is akármilyenek. Hisz például Barabás Miklósnak és Borsos Józsefnek is volt műterme. Mesterségük eszközeit, a képeket, lemezeket, optikákat, lencséket gyüjtötték össze most a kiállitásra. És persze Dagerotipiák, fényképek garmadáját az 1840-es évektől a 70-es évekig. Látható lesz a Kossuthról, Batthiányiról készül Dagerotipia, és az is, amelyik Rottenbiller pesti polgármestert, valamint Reményi Ede hegedümüvészt ábrázolja. És sok-sok papirfénykép hires és ismeretlen emberekről, városokról, tájakról. Ez a kiállitás azt hiszem több lesz, mint fotótörténeti áttekintés, hisz a kórt mutatja be. Méghozzá csalhatatlanul.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Barabás Miklós festőművész

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1979 AUG 11

B-26-142

1021

A Szépművészeti Múzeum és a Magyar Nemzeti Galéria Japánban bemutatott mesterműveiből most Budapesten a Szépművészeti Múzeumban nyílt kiállítás. Képeink a kiállításon készültek.

Barabás Miklós: Ormayné Postaváry Vilma arcképe (Fotó: Hauer Lajos felvételei — KS)

tszik elmélyülten a finn Riikka

AZ

ERNST-MÚZEUM AUKCIÓI

XVII.

33.

Barabás Miklós

FŐURI ÉS KÜLÖNBÖZŐ MÁS MAGÁN-BIRTOKBÓL SZÁRMAZÓ MŰTÁRGYAK

BUDAPEST, 1921. ERNST-MÚZEUM KIADÁSA, VI., NAGYMEZŐ-UTCA 8.

Barabás Miklós

Ernst. Auk. XVII.
Bp. 1921.
28 — 34/a. n.
Képekkel.

B-26-143

Barabás
B-26-144

B. 5. *Miklós*, festő, * Márkusfalva 1810 febr. 10, † Budapest 1898 febr. 12. Már gyermekkorában apró arcképek rajzolásával segített szűkös viszonyain s még mielőtt 1830. rövid időre Bécsbe ment volna, egész Erdély ismerte, mint „jól találó" arcképfestőt. Magaszerzette stílusát egy olaszországi úton (1834—35) finomította. Akvarellmodorát kivált William Leitch angol festő hatása alatt fejlesztette ki. Midőn 1840. Pesten, utóbb Budán letelepedett, már legkeresettebb képmásfestője volt Magyarországnak. Megfestette, megrajzolta, litografálta a fél ország híresség eit s alig volt úricsalád, ahol valamely képmása ne lett volna található. Mint grafikus, keresett illusztrátora volt az almanachoknak, a lapoknak. Életképei nagyobbára erdélyi típusokat, népi jeleneteket mutatnak be (Oláhcigány-karaván-ját megénekelte Petőfi). Úgy ezeket, mint arcképeit a kivitel roppant gondossága, a tükörsima, szabálytalanságtól mentes festés, a temperált szín, a rajznak csaknem kalligrafikus csínja, a polgárias igénytelenség, de egyben a gondos elmélyedés melege a táblabíró-művészet legfinomabb termékeivé teszi. A budapesti Szépművészeti Múzeumban levő festményei: Útra induló oláh család (1843—44), a népies genrefestés korai terméke, Női képmás (1844), Liszt Ferenc arcképe (1847), Schodel Rozália arcképe (1850), A menyasszony megérkezése (1856). A Történelmi Képcsarnokban (a Lánchíd alapkőletételét ábrázoló sokalakos festményen kívül, amely beható perspektívai tanulmányainak terméke, 1864), valamint az Ernst-múzeumban képmásainak hosszú sora, míg a Székesfővárosi Múzeumban levő vízfestményei, a régi Pest és Buda jellegzetes részleteivel, mint virtuóz akvarellistát és egyúttal a tárgyi elemeket a leggondosabban megfigyelő festőt mutatják be. A 48-as idők nagy alakjai (Kossuth, Petőfi stb.) főleg a B. által megalkotott típusokban élnek a nemzet emlékezetében. Újabban főleg sokszor rendkívüli finomságú akvarelljei állnak általános megbecsülésben, míg olajfestményei, kivált a későbbiek, a tömeges termeléssel járó fogyatékosságokat árulják el. Műveinek száma szinte végeláthatatlan. A

távlatról írt tanulmányai révén a Tudom. Akadémia is tagjává választotta. Közéleti összeköttetéseinél fogva hathatósan befolyt a Képzőm. Társulat létrehozására. B. emlékiratait Kézdi Kovács László adta ki (Budapest, 1902). — Irodalom: *Hoffmann* Edith (Budapest, 1922). *Szentiványi* Gyula (u. o., 1927). *Lyka.*

és kissé balra fordult. Jobb kezé-
n vállára tett buzogányát tartja. Pikkelyes sí-
ti, bajusza hosszú, szakálla leberetvált. Vértetés
kabátjának szűk ujja és bő alja kilátszik. Olda-
a kép alatt

l

og in Hungarn ꝛc.

a vonalkeretnek 11.8 : 9.3 cm.

7

140/35 : 172.

Ernst-Sarár

Barabás Miklós

B-26-145

a következetesség azt kivánná, hogy egy harmadik is legyen ott, ezzel a felirással: „jövő". De ezt nem lehet megfesteni, ugy-e bár? Én azt feleltem neki, hogy igenis lehet, még pedig ugy, hogy dominóba festenék egy alakot, lárvával az arcán. A gróf ur izlését ugyis ismerem már, fekete vagy nagyon sötét haj, a szem is sötétbarna, gömbölyü kar, telt nyak, csinos fül, igy az arckép szükséges látható részei megvolnának, a többit eltakarja az álarc. A grófnak nagyon megtetszett ez az eszmém, én meg is festettem."

Prielle Kornélia 1846-ban. Az Ernst-muzeumban, XI. ter. 2.

3. Barabás Miklós, felesége és sógornője. Maszák Hugó úr tulajdona.

4. Női arckép. Dr. Eger Gyula úr tulajdona.

5. Női arckép. Vízfestmény. Gróf Teleky Domokos úr tulajdona.

6. Női arckép. Olajfestmény. Grünwald M. úr tulajdona.

7. Gróf Bánffyné arcképe. Kilényi Hugó úr tulajdona.

8. Arcképcsoport. (Wesselényi Miklós, Széchenyi István, Sennyei Géza és egy angol lord.) Glück Frigyes úr tulajdona.

9. Schédelné arcképe. Glück Frigyes úr tulajdona.

10. Petrikovics Julia arcképe. 1837. Orth Ambrusné úrnő tulajdona.

11-32. l. a Komplett péld.

BARABÁS MIKLÓS született Márkusfalván, 1810-ben. Korán feltünt rajztehetségével, de nagy időbe került mig Bécsbe juthatott, addig csak Szabó, Neuhauser és Gentilhuomo vándorpiktoroknál lesett el egyetmást. 1829-től 1830-ig volt a bécsi akadémián, egy évig Olaszországban, ahol Leitch angol vizfestővel jött össze, akitől az angol kezelést sajátitotta el. A bécsi művészet, Dannhauser és Waldmüller, a velencei iskola, a kor angol vizfestészete volt a mestere, erre épitette fel művészetét, mindvégig idehaza, főleg Pesten 1835-től 1898-ban bekövetkezett haláláig.

1. Nicolics Sándorné arcmása. Olajfestmény. Nicolics Sándor ur tulajdona.

2. A mult, a jelen, a jövő. Vizfestmény. Báró Kohner Adolf ur tulajdona.

„Az meg Pesten történt 1842-ben, — irja Barabás Emlékirataiban (76. lapon) — hogy gróf B. aki agglegény volt, némi időközökben lefestette vélem egyenkint a kedvesét. Egyszer azt mondja nekem, valami eszméje támadt: az aquarelleket szeretné keretbe foglalni, s a mostani kedvesének képe alá a „jelen" szót, az előbbi arcképe alá pedig a „mult" szót iratni, természetesen görög nyelven, hogy ne értse mindenki. De már most

Mindezek fölött állanak a kor mesterei, első sorban Borsos József, aki Bécsben él és dolgozik, méltányolják is, de vagyonát a börzén elveszti s 1861-ben Pestre jön. Itt azonban az ő művészetének nincs még tere, Borsos keveset dolgozott, de nagy gonddal s munkáját nem tudták megfizetni. Fotografus lett tehát és meggazdagodott. Korcsmát vett azután és művészetével felhagyott. Pedig a művészete, a finom átmenetek, a gazdag árnyéklatok művészete, egy Ter Borch, egy Jan Steennel vetekedő művész ő. Waldmüller tanítványa volt, de mesterétől csak a finomságok szeretetét vette át, — egyébként sokkal gazdagabb. Most széles és átfogó a felfogása, — arcképeiben főleg, melyek közt nem egy a legelsőrangu ember-reveláció, — majd gyöngéd és részletező, ezer apró finomságot észrevevő, visszaadó és — mégis sohasem kicsinyes. Egy miniatur portrait-ja: freskószerü monumentalitás van benne, mint egy tanagrában.

Barabás arcképeiben és genre-jeiben, főleg ezidétt, sokkal jelentékenyebb művész, mint gondoltuk, — de vizfestményeiben egyenesen a legelsőbbrangu. Amit ő az angol William Leitch-tól tanult, a széles, kivonatoló előadást tájképfestésben, azt az arcképfestésre alkalmazta s ebben még az angol vizfestők sem multák felül. E kiállításon például a Lánchid építőinek, a Clark-oknak arcmásai e nemben mindent felülmulnak, amit az aquarellportraitban eddig láttunk.

Brocky-t akár mint pasztellfestőt, akár mint

hogy itt revizióra van szükség, mert itt nemcsak nagy, lappangó értékek rejlenek, de egész sora az eltemetett és mellőzött elődöknek vár méltánylásra. Nemcsak ők maguk a mesterek, — mert az elképzelhetetlen, hogy sivár és művészietlen környezetben ilyen mesterek bontakozhassanak ki.

Reményünk valóra vált, s kiállításunk azt igazolja, hogy a kort megelőzőleg volt már nálunk művészet és abból fejlődött ki — ha nehezen, ha nagy küzdelmek között is, — de következetesen és nemzedékeken át, — egy nagy magyar Biedermeier-művészet.

Magyar ez a művészet, nemcsak mert művészei magyarok ; három művészt kivéve, akiket nem mellőzhettünk, mert magyarrá vált mindegyik : Donát, Canzi és Marastoni, a többi kivétel nélkül magyar ember, akik művészetükbe bevitték magyar szivüket és honfi érzésüket. Ez időben már néhányan otthon, a legtöbben azonban Bécsben és Münchenben tanulták az elemeket, ott fejlesztették ki művészetük alapjait, de ez a művészet azért n e m n é m e t, ez a művészet igen gazdag, sokoldalu és egyéni. Egész sora a tisztán kivehető művészi arcmásoknak látható e kiállításon, a gyöngéd Sterio, a sötét hangulatu Grimm, a csodafinomságu Canzi, akiket megelőzött a jól látó Donát, a mesteri kvalitásokat igérő Rombauer, az erőteljes Kozina, s körülvett az ország minden részében elszórtan élő kis mesterek hosszu-hosszu sora, becsületes tudással és művészi komolysággal ábrázolva a világot.

értékeket fedezhet fel Czauczik, Melegh, Sikó, Knopp, Szalé, Gerhardt műveiben, s ehhez járulnak a szobrászok, a tragikus sorsu, nagy érzésü G u t t m a n-nal élükön, akinek egy nobilis márványát csodálhatjuk itt. S látjuk, mint lesz magyarrá a porcellán, a butor, a használati tárgy, a ruha, a könyvdísz, az óra, s kél életre a régi magyar műipar, az ötvösség egy Szentpéteri kezében, emelkedik csodás művészi szinvonalra egy kassai művész, Zsarnóczy, aki hatalmas képzelettel vág ki tájképeket a papirból, s egy másik, Libay, finomra kihegyezett crayonnal mint vázolja albumában a magyar és osztrák, az egyptomi és olasz világokat . . .

És hogy ezt az új, a feledés által eltemetett magyar művészi világot bemutathattuk, őszinte köszönetet mondunk mindenkinek, akik e törekvésünkben támogattak, hisz ez csak az első lépés, — nyomon fogja azt követni a kor művészetét irásban és képben megörökítő feldolgozásunk.

Dr. LÁZÁR BÉLA.

aquarellistát figyeljük meg, igen kiváló mester, noha igen bécsies benne a kor szépségideáljának erős hangsulyozása, de az angolok éppen ezt a sweetnesst szerették benne, ezt az altwieni bevégzettséget, mely az ecsetkezelés nyomainak teljes és sima elnyomásáig is elment, nem is nélkülözhették tehát a simítóecsetet (jellemző, hogy angol szóval is jelölték, sweetener-nek hivták). De ez szinte egészen megszünik, ha olajfestékhez nyul. Van itt egy képe, Asthon Lucy és Radenswood meglátogatják a vak Alice-t, melyet 1843-ban Walter Scott egy regénye illusztrációjaként festett. Aki nem ösmeri Walter Scott regényét, csak azt a gyöngéd érdeklődést látja, melylyel a férfi és a nő a vak leányt figyelik, az érzés mesteri kifejezését csodálhatja, a hogarthi erőt, mely a széles és bátor előadásban megnyilatkozik. Mig illuminált rajzaiban a bécsi modor nemesbedett meg, aktjaiban és festményeiben magyar érzése erőben teljes kifejezésre talált.

Ugyanezt a magyaros érzés-kitörést látjuk Markó Károlynak hazai tájat ábrázoló képeiben, s minden klasszikus iskolázottság mellett originális formát Györgyi nagyszabásu arckép-jellemzésében, Weber mesteri lélekábrázolásában. Mindketten Rahl-ból indultak ki, de mindegyik elüt mesterétől és egymástól. És mégis, valami láthatatlan szál füzi őket össze, egy nagy egységgé, mely az érzés közösségében rejlik.

S köréjük sereglik egy nagy sora az érdemes művészeknek s aki szerető szívvel nézi őket, szebbnél-szebb

Barabás Miklós: Ormayné Rostaváry Vilma arcképe.

Egy család kálváriája

Nagy figyelemmel kísértem gig a Vas Népében közölt zzászólásokat Szombat- ly belvárosának rendezési rvéről. Megértem, hogy kan ragaszkodnak a régi ületek megtartásához, de ért ne minden áron — e avalkkal kezdte mondan- ját Hegedüs Kálmánné a mbathelyi Kossuth utca számú ház egyik lakója. Mert hogy egy kívülről ánylag jó képet mutató ület mit takar, azt csak k tudják, akik benne él- k. Szeretném, ha személye- n meggyőződne erről — ytatta.

Kíváncsivá tett, így jutot- m el az említett házba. ár a kapuszin rossz be- omást keltett, végig alá n ducolva a leszakadás egakadályozására. Nagy dvar tartozik az épülethez, e azt a lakók elől lezárták, né személyesen felkereste a Savaria úti házkezelőséget, sürgős intézkedés reményében. Ígéretet kapott, hogy két nap múlva kiküldik a gyorsjavító brigádot, addig ürítsék ki a helyiséget. Ők ezt megtették, de a brigád nem érkezett meg sem aznap, sem másnap. Ismét jelentkezett a házkezelőségnél s megtudta, hogy a munka még ki sincs írva senkinek.

Néhány nap elmúltával kiment a gyorsjavító brigád. Kibontották a mennyezetet és azzal távoztak, hogy a többi már kőműves munka. Tehát annyit már elért, hogy szabad kilátása lett a padlásra és nagyobb esőzéskor locsog a víz a lakásban. Ha szél fúj, minden tele van törmelékkel. (Persze mondanom sem kell, azóta konzerven él a család, mert ilyen körülmények között

Barabás Miklós
B-26-147

Tükör. 1942. 388. l.

közölte vele, hogy amit a koporsóban Nagy Károly karja gyanánt őriznek, az nem kar — hanem lábcsont. Napoleon így szólt: «Hallgasson erről a «felfedezéséről», a legnagyobb bűn volna kiabrándítani az embereket az őket felemelő hitből vagy legendából». Még az iskolában hallottuk, hogy Augustus római császárnak utolsó szavai ezek voltak: «Ugy-e jól játszottam szerepemet? Tapsoljatok». Más hagyomány szerint nem így búcsúzott el földi hatalmától, hanem feleségéhez fordulva így szólt: «Livia, Isten véled, gondolj mindig a mi hosszú együttélésünkre».

És Goethe? Igaz-e, hogy ezek voltak utolsó szavai: «Mehr Licht?» Nagyképű tudósok a véges emberi értelem korlátait ostromló goethei lázadást magyaráztak e szavakba. Pedig nem is ezek voltak utolsó szavai. Utolsó pillanatában az ágya mellett ülő kedves menyének a kezét kérte: «Geh, gib deine Pföthen her». Victor Hugo utolsó percében Károly fiának leányától búcsúzott: «Adieu Jeanne». Emberibb ez, mint a fellengős szavak.

Foch francia tábornagyról mondják, hogy utolsó szavai ezek voltak: «Allons!» Ezzel akarta volna még utolsó pillanatában is katonáit tüzelni és kifejezni a francia támadó szellemet. Így magyarázták a franciák és lapjaik, mikor a nagy hadvezér meghalt. Szolgája azután elmondta, hogy honnan támadt a félreértés. A tábornagy már nagyon gyönge volt, az ablakmélyedésben üldögélt, mikor szolgája észrevette, hogy egyre hanyatlik az ereje. «Ne menjünk az ágyba!?» kérdezte. Erre felelt az öreg úr az «Allons — Menjünk» szóval.

De ki lát a lélek mélyére? És ki lát oda éppen utolsó pillanatunkban? Éppen ezért az állítólagos végszavakat is óvatosan kell fogadni, bármily érdekesek is.

Épül a tető. Bayer Kornél fényképe

KÖNYVEK

Erdély öröksége. *IX. Erdélyi arcok.* (Bevezette: *Tavaszy Sándor*). *X. A két ország ölelkezése.* (Bevezette: *Bisztray Gyula*). Franklin-Társulat kiadása.

A Franklin-Társulat tízkötetes Erdély öröksége című sorozatának két utolsó kötete a napokban hagyta el a sajtót. Az egyes kötetekről, megjelenésük idején, már megemlékezett a Tükör, most tehát inkább az egész sorozat jelentőségére akarunk rámutatni. Ennek a minden ízében nagyszabású könyvsorozatnak kettős célja volt: egyrészt antológia-alakban összegyűjteni és a magyar közönség kezébe adni azokat a műveket, illetőleg azon művek szemelvényeit, melyekből a magyar szellem e különleges tartományának, Erdélynek, örök kulturális értékeit, Erdély igazi örökségét meg lehet ismerni; másrészt egykorú írásokat úgy összeállítani, hogy azok Erdély 400 éves történelmét lehetőleg hézag nélkül, összefüggő alakban nyujtsák. A szerkesztők tehát elsősorban az erdélyi szellemet, az erdélyi embert tartották kiemelendőnek, ezért fektették a főslyt az életrajzokra. Az emlékirat és napló egyébként is jellegzetesen erdélyi műfaj irodalmunkban. Sem számban, sem értékben nem termelt ki más magyar táj jelentősebbet ezen a téren. Az anyag maga tehát önként kínálkozott az említett kettős cél megvalósítására. Hogy a szerkesztők által kitűzött célt teljes egészében sikerült a sorozatnak elérnie, — most, amikor már mind a tíz kötet megjelent — tisztán látjuk. Hatalmas munka volt ennek a sorozatnak összeállítása, de kétségtelenül megérte a belefektetett óriási fáradtságot. A sorozat 73 szerző munkáit közli, 27-et egészben, a többit szemelvényekben.

A most megjelent két utolsó kötet az 1791—1867-ig terjedő idő eseményeit mutatja be az olvasónak. A IX. kötet szemelvényeket közöl Ujfalvy Sándor emlékirataiból, közli Jósika Miklós emlékiratait és Bölöni Farkas Sándor naplóját, részleteket ad Wesselényi Miklós írásaiból és Barabás Miklós jegyzeteiből. A X. kötetben Bethlen Lajos, Kazinczy Ferenc, Déryné Széppataki Róza, Kemény Zsigmond, Jakab Elek, Bisztray Károly, Gyulai Pál, Deák Farkas és Mikó Imre írásait találjuk. Ezenkívül a X. kötet végén még időrendi táblázatot kapunk és itt olvashatjuk a sorozatban szereplő szerzők életrajzát is.

A kötetek külső kiállítása is méltó a nagyszabású sorozat tartalmához. Ez a gyüjtemény a magyar könyvkiadás maradandó értékű alkotása.

Szabó Árpád: Perikles kora (Parthenon tanulmányok). Franklin—Parthenon kiadás.

A már is népszerű Parthenon-Tanulmányok negyedik kötete Athén fénykorával és az athéni művelődés legnagyobb hősével, Periklesszel foglalkozik. A szerző azonban nem szorítkozik Perikles államférfiúi tevékenységének néhány esztendejére, hanem szélesebb távlatokat nyit: részletesen elemzi

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúl
Jánd református egyházkerületének szállítói (3
„Groß Bethlen Istvan-harang"
Debrecen, Bethlen-utca 21

Erdély örökzége
887
IX. Bp
1942

alódiság ismertető jele
sett ℓ. védjegy minden Zeiss Punktal üvegen
lálható, mely vásárlásnál együttal a valódiság
ciája. Punktal-üveg csakis egy minőségben · a
minőségben létezik. A Punktal szó a Zeiss
k törvényileg védett jelzése, ezért csakis
Punktal-üveg" létezik.
ZEISS Punktal
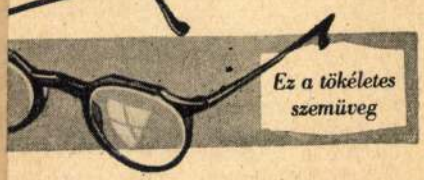
Ez a tökéletes szemüveg
elet JURÁNY HENRIK, Budapest, IV. Váci utca 40

nokat és Napoleont, így hördült fel halálos ágyán: «Szenvedek, mint az elátkozott», amire XVIII. Lajos csak ennyit mormogott: «Már is?»

De hát őszinték-e utolsó szavaink? Aki életében nyílt és egyenes természetű volt, miért változzék meg éppen akkor, mikor e tulajdonságok a legbecsesebbek? De megváltozik-e a hamis ember, a nagy tettető, az álszent, a nagy «diplomata», s a többi? Hogy a túlvilág kapuja előtt sok hitvány ember ledobja piszkos saruit és már csupa félelemből is megigazulni törekszik, ez több mint bizonyos. Voltaire, Heine és más nagy hitetlenek nem utolsó napjaikban, de késő öregségükben, már utolsó éveikben közeledtek az egyházhoz és igyekeztek vallásosságot mutatni még ők is. Hát a többiek, akiket nem ragyogott körül a tömjénezők serege s akiket nem emelt felhőkbe, szinte az Isten közelébe bámulóik himnusza. Higyjük el tehát Talleyrandnak is, hogy rettenetesen szenvedett, és pedig nemcsak testileg, — mielőtt Charon csónakjába szállt.

Idézzük magunk elé Talleyrand szép kortársát, Borghese Paulina hercegnőt, aki utolsó perceiben tükröt kér és azt kívánja, hogy arcára, ha majd meghal, fátyolt tegyenek. Utolsó gondolata pedig a bátyjára, Napoleonra való emlékezés volt. «Napoleon», suttogta bátyja szelleméhez, talán már látta is, hiszen ez néhány évvel előtte költözött már el.

A szép hercegnő, akinek Canova faragta gyönyörű szobrát, ma is annyira bámulják a római Pinción, hű maradt önmagához. Úgy halt meg, ahogy élt. Szépsége és Napoleon, ezekben olvadt fel és ezekkel hunyta le szemét. Bonaparte őszinteségében sem kételkedünk, ha tudjuk, hogy ilyen parancsszavakat hallottak tőle utolsó perceiben: «A fiam... a hadsereg... Defaix» (barátja, aki Marengónál elesett). Valóban csatazaj, dicsőség és trónutód, ezek töltötték be életét. Gusztáv Adolf lelkéhez is közelférünk, ha tudjuk, hogy Lützennél, miután halálosan megsebesült, így sóhajtott fel: «A világ másé lesz!»

Széchenyi Naplójának utolsó bejegyzése így szól: «Nem tudom magamat megmenteni». Nyolc nappal végzetes tette előtt jegyezte be. Tudjuk, hogy ez a gondolat akkor hatalmasodott el rajta, mikor a bécsi rendőrminiszter házkutatást tartott nála és lefoglaltatta iratait.

Több mint harminc esztendeje, hogy Brunetière, a nagy francia bölcselő, szépíró és hívő csendesen elhunyt, minden szenvedés nélkül. Inni kért, s mikor megitta az ápolójától kapott herbateát, visszahanyatlott és ezt suttogta: «Most, most nagyon sokáig fogok aludni». Ezzel visszaadta lelkét az Úrnak, akinek oly alázatos és igaz szolgája volt.

A mi Kosztolányink őszinteségében ki kételkednék, mikor ez az egyetemes emberi élnivágyásban van beleásva. «Tedd, hogy éljek», voltak utolsó szavai orvosához. Eszünkbe jut La Fontaine egyik meséjének vége: «Inkább szenvedni, mint meghalni».

Mikor Napoleon Aachenben járt és Nagy Károly koporsóját felbontatta — utána udvari orvosa kihallgatásra jelentkezett és

B-26-148

Kiss Bálint: Gerlóczy Károly gyermekkorában.

Barabás Miklós: Galambposta.

Barabás Miklós: Női arckép.

Barabás Miklós: Fiatal nő arcképe.

Kmtárs. Biedermeier kiall
1937-38.

Barabás Miklós 2)

Biedermann kiáll. 1937.

B-26-148

III. TEREM

BARABÁS MIKLÓS:

11. 33/d. Női arckép.
12. 34. Galambposta.
13. 35. Női arckép.
14. 36. Gróf Keglevich Gáborné.
15. 37. A három Barabás-leány.
16. 38. Lónyay János.
17. 39. Idős hölgy.
18. 40. Férfiarckép.
19. 41. Leányka babával.
20. 42. Női arckép.
21. 43. Báró Eötvös József.
22. 44. Nemes Román Julia.
23. 45. Galambposta.
24. 46. Fiatal nő.
25. 47. Férfiarckép. 1837-ből. A legjobbak közül való
26. 48. Női arckép.
27. 49. Parasztleány virágkosárral.
28. 50. Női arckép.
29. 51. Férfiarckép.
30. 52. Női arckép.
31. 53. Lónyay Florentin.
32. 54. A Bencsik-család.
33. 55. Lónyay Albert.
34. 56. Fehér prémkabátos nő.
35. 57. Női arckép.
36. 58. Galambposta.
37. 58/a. Férfiarckép.

II. TEREM

(FOLYOSÓ)

30. BORSOS JÓZSEF: Alkony.
31. BORSOS JÓZSEF: Női arckép.
32. BORSOS JÓZSEF: Ablakban könyöklő nő.
33. BORSOS JÓZSEF: Női arckép.

33/a. BARABÁS MIKLÓS: A művész édesanyja.
33/b. BARABÁS MIKLÓS: Barabás Lajos.
33/c. BARABÁS MIKLÓS: Barabás Alice.

Barabás Miklós (4)
Biedermi. kiáll. 1937
B-26-149

VI. TEREM

BARABÁS MIKLÓS

Miniatűrök:

112. Női arckép.
113. Női arckép.
114. Ülő nő.
115. Vihar Castelamare alatt.
116. Venezia alakja Paolo Veronese után.
117. Petrisevich H. arcképe.
118. Oláh gyerek.
119. Gyermekarckép.
120. Férfiarckép.
121. Gyermekarckép.
122. Leányarckép.
123. Barabás Miklósné.

~~124. BENICZKY LAJOS: Barabás Miklós.~~

125. gróf Batthyány nővérek.
126. Női arckép.
127. Női arckép.
128. legid. Szász Károly és neje.
129. Vörösköpenyes férfi.
130. Férfiarckép.
131. Kertésznő.
132. Női arckép.
133. Férfiarckép.
134. Szemere Pál.

BARABÁS MIKLÓS:

104. Pankert Viktória.
105. Szamáron ülő nő.
106. Greffenbergi táj.
107. William Leitsch.
108. Tiberis a csonka hiddal.
109. Feleségem munka közben.
110. Női arckép.
111. Fronius arcképe.

VII. TEREM

147. KOVÁCS MIHÁLY: Női arckép.
148. GÁL GUSZTÁV: Fraknó vára.
149. GÁL GUSZTÁV: Kismarton.
150. PAP ZSIGMOND: Arcképek.
151. KOZINA SÁNDOR: Férfiarckép.
152. KOZINA SÁNDOR: Férfiarckép.
153. KOZINA SÁNDOR: Fiatal férfi.
154. SCHÖFFT ÁGOSTON: Fiatal férfi arcképe.
155. BALASSA FERENC: Nápolyi jelenet.
156. SONNENSCHEIN GÁSPÁR: Testvérek.
157. CLAROT JÁNOS: Női arckép.
158. CLAROT JÁNOS: Férfiarckép.
159. CANZI ÁGOST: Az irnok.
160. CANZI ÁGOST: Női arckép.
161. CANZI ÁGOST: A festő.
162. STERIO KÁROLY: Fürösztés.
163. STERIO KÁROLY: Pihenés.
164. STERIO KÁROLY: Önarckép.
165. STERIO KÁROLY: Szoba belseje.
166. SZATMÁRY PAPP KÁROLY: Arckép.
167. DOKTOR ALBERT: Férfiarckép.
168. SIMÓ FERENC: Férfiarckép.
169. SIMÓ FERENC: Női arckép.
170. LIEDER FRIGYES: Férfiarckép.
171. LIEDER FRIGYES: Katona arcképe.
172. BORSOS JÓZSEF: Férfiarckép.

Barabás Miklós 5

Biedern. kiáll. 1937

135. báró Podmaniczky Lászlóné. olajf
136. Magyarruhás férfi. olajf
137. Susanne Bois de Chesne.
138. Az Arco-Scuro Rómában.
139. Bois de Chesne.
140. Önarckép.
141. Tájkép.
142. Női arckép.
143. Alföldi táj gémeskuttal.
144. Férfiarckép.

145. DUNAISZKY LÁSZLÓ: Judith és Holofernes. Márvány.
146. DUNAISZKY LÁSZLÓ: Tavasz. Márvány.

A teremben lévő bútorok és iparművészeti tárgyak Budapest Székesfőváros Történelmi Múzeumának és az Iparművészeti Múzeumnak tulajdonai.

VII. terem

93. Jármay Gusztávné, miniatur
94. Emlékkönyv lap
95 Fiatal férfi " "
96 Női arckép " "
97 Nemes Román Julia " "
98 Katona arckép " "
99 Női arckép " "
100 Családi kép " "
101 Önarckép " "
102 Női arckép, miniatur

VI. TEREM

BARABÁS MIKLÓS

Miniatűrök:

112. Női arckép.
113. Női arckép.
114. Ülő nő.
115. Vihar Castelamare alatt.
116. Venezia alakja Paolo Veronese után.
117. Petrisevich H. arcképe.
118. Oláh gyerek.
119. Gyermekarckép.
120. Férfiarckép.
121. Gyermekarckép.
122. Leányarckép.
123. Barabás Miklósné.

124. BENICZKY LAJOS: Barabás Miklós.

125. gróf Batthyány nővérek.
126. Női arckép.
127. Női arckép.
128. legid. Szász Károly és neje.
129. Vörösköpenyes férfi.
130. Férfiarckép.
131. Kertésznő.
132. Női arckép.
133. Férfiarckép.
134. Szemere Pál.

BARABÁS MIKLÓS:

104. Pankert Viktória.
105. Szamáron ülő nő.
106. Greffenbergi táj.
107. William Leitsch.
108. Tiberis a csonka hiddal.
109. Feleségem munka közben.
110. Női arckép.
111. Fronius arcképe.

Biedermeier kiáll. 15
Kvtár. 1937-38.

Barabás Miklós
1937-38

VII. TEREM

147. KOVÁCS MIHÁLY: Női arckép.
148. GÁL GUSZTÁV: Fraknó vára.
149. GÁL GUSZTÁV: Kismarton.
150. PAP ZSIGMOND: Arcképek.
151. KOZINA SÁNDOR: Férfiarckép.
152. KOZINA SÁNDOR: Férfiarckép.
153. KOZINA SÁNDOR: Fiatal férfi.
154. SCHÖFFT ÁGOSTON: Fiatal férfi arcképe.
155. BALASSA FERENC: Nápolyi jelenet.
156. SONNENSCHEIN GÁSPÁR: Testvérek.
157. CLAROT JÁNOS: Női arckép.
158. CLAROT JÁNOS: Férfiarckép.
159. CANZI ÁGOST: Az irnok.
160. CANZI ÁGOST: Női arckép.
161. CANZI ÁGOST: A festő.
162. STERIO KÁROLY: Fürösztés.
163. STERIO KÁROLY: Pihenés.
164. STERIO KÁROLY: Önarckép.
165. STERIO KÁROLY: Szoba belseje.
166. SZATMÁRY PAPP KÁROLY: Arckép.
167. DOKTOR ALBERT: Férfiarckép.
168. SIMÓ FERENC: Férfiarckép.
169. SIMÓ FERENC: Női arckép.
170. LIEDER FRIGYES: Férfiarckép.
171. LIEDER FRIGYES: Katona arcképe.
172. BORSOS JÓZSEF: Férfiarckép.

135. báró Podmaniczky Lászlóné.
136. Magyarruhás férfi.
137. Susanne Bois de Chesne.
138. Az Arco-Scuro Rómában.
139. Bois de Chesne.
140. Önarckép.
141. Tájkép.
142. Női arckép.
143. Alföldi táj gémeskuttal.
144. Férfiarckép.

145. DUNAISZKY LÁSZLÓ: Judith és Holofernes. Márvány.
146. DUNAISZKY LÁSZLÓ: Tavasz. Márvány.

A teremben lévő bútorok és iparművészeti tárgyak Budapest Székesfőváros Történelmi Múzeumának és az Iparművészeti Múzeumnak tulajdonai.

A

MAGYAR BIEDERMEIER KIÁLLÍTÁS

KÉPES TÁRGYMUTATÓJA

1937 NOVEMBER — 1938 JANUÁR

ORSZÁGOS MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT
BUDAPEST, MŰCSARNOK, HŐSÖK-TERE

BARABÁS MIKLÓS:

104. Pankert Viktória.
105. Szamáron ülő nő.
106. Greffenbergi táj.
107. William Leitsch.
108. Tiberis a csonka hiddal.
109. Feleségem munka közben.
110. Női arckép.
111. Frónius arcképe.

VI. TEREM

BARABÁS MIKLÓS

Miniatűrök:

112. Női arckép.
113. Női arckép.
114. Ülő nő.
115. Vihar Castelamare alatt.
116. Venezia alakja Paolo Veronese után.
117. Petrisevich H. arcképe.
118. Oláh gyerek.
119. Gyermekarckép.
120. Férfiarckép.
121. Gyermekarckép.
122. Leányarckép.
123. Barabás Miklósné.

124. BENICZKY LAJOS: Barabás Miklós.

125. gróf Batthyány nővérek.
126. Női arckép.
127. Női arckép.
128. legid. Szász Károly és neje.
129. Vörösköpenyes férfi.
130. Férfiarckép.
131. Kertésznő.
132. Női arckép.
133. Férfiarckép.
134. Szemere Pál.

173. LIEDER FRIGYES: Férfiarckép.
174. LIEDER FRIGYES: Férfiarckép.

Az asztalvitrinekben:

175. BARABÁS MIKLÓS: Jármay Gusztávné.
176. STERIO KÁROLY: Ülő nő.
177. BARABÁS MIKLÓS: Emlékkönyv-lap.
178. BARABÁS MIKLÓS: Fiatal férfi.
179. BARABÁS MIKLÓS: Női arckép.
180. BARABÁS MIKLÓS: Nemes Román Julia.
181. BARABÁS MIKLÓS: Katona-arckép.
182. BARABÁS MIKLÓS: Női arckép.
183. STERIO KÁROLY: Férfiarckép.
184. BARABÁS MIKLÓS: Családi kép.
185. BARABÁS MIKLÓS: Önarckép.
186. BARABÁS MIKLÓS: Női arckép.
187. BROCKY KÁROLY: Medgyaszay István és neje.
188. SCHÖFFT ÁGOSTON: Önarckép.
189. DECKER GÁBOR: Kötő nő.
190. MELEGH GÁBOR: Fehérruhás nő.
191. BROCKY KÁROLY: Olvasó nő.
192. BROCKY KÁROLY: Nő az ablakban.
193. BROCKY KÁROLY: Fiuarckép.
194. MELEGH GÁBOR: Női arckép.
195. BROCKY KÁROLY: Fiatal leány az ablakban.
196. CLAROT JÓZSEF: Női arckép.
197. CLAROT JÓZSEF: Férfiarckép.
198. CLAROT JÓZSEF: Férfiarckép.
199. LIEDER FRIGYES: Férfiarckép.
200. LIEDER FRIGYES: Trefort Ágostné, barkóczi Rosty Ilona.

201. LIEDER FRIGYES: Fischer Antal.
202. LIEDER FRIGYES: Szalay Ágoston.
203. LIEDER FRIGYES: Fischer Károly huszárőrnagy.
204. LIEDER FRIGYES: Férfiarckép.

A fekete üvegszekrényben lévő ezüsttárgyak Szentpétery József ötvös művei és nagyrészben Budapest Székesfőváros Történelmi Múzeumának tulajdonai.

VIII. TEREM

205. ZSARNÓCZY ALAJOS: Árnykép.
206. LÜTGENDORF FERDINAND: Női arckép.
207. LÜTGENDORF FERDINAND: Férfiarckép.
208. LÜTGENDORF FERDINAND: Férfiarckép.
209. ZSARNÓCZY ALAJOS: Árnykép.
210. MARKÓ KÁROLY: Konyhában.
211. MARKÓ KÁROLY: Olasz táj.
212. MARKÓ KÁROLY: Bibliai jelenet.
213. ~~GÁL MIKLÓS~~: Férfiarckép.
214. MELEGH GÁBOR: Fiuarckép.
215. MEDVEY ÁGOST: Férfiarckép.
216. PÁLFFY L.: Női fej.
217. LATKÓCZY ~~ANTAL~~: Szegény Ferkó.
218. PETZ HENRIK: Önarckép.
219. MÜLLER JÁNOS: Tájkép.
220. MÜLLER JÁNOS: Legelő.
221. MÜLLER JÁNOS: Várrom.
222. MÜLLER JÁNOS: Dunajec.
223. MÜLLER JÁNOS: Dunajec.
224. MÜLLER JÁNOS: Szepesi várromok.
225. MARKÓ KÁROLY: A Magas Tátra Nagyszalókról
226. MARKÓ KÁROLY: Javorina.
227. MARKÓ KÁROLY: A Magas Tátra.
228. PETRICH ANDRÁS: Vizesés.
229. MÜLLER JÁNOS: A Vág völgye.
230. MÜLLER JÁNOS: Vágvölgyi táj.
231. PETRICH ANDRÁS: Vizesés.

Az asztalvitrinekben:

232. PONGRÁCZ GÁBOR: Tóth Kálmán.
233. VOLNESICS JÓZSEF: Női arckép.
234. LATKÓCZY ANTAL: Vadász-arckép.
235. GERHARDT ALAJOS: Rajzok.
236. RÁKOSI NÁNDOR: Hajókirándulás.
237. ISMERETLEN MŰVÉSZ: A Redout-kávéház belseje.
238. KÁROLYI ÖDÖN: Esztergom.
239. BÖHM TIVADAR: Tátrafüred.
240. MARKÓ KÁROLY: Osztrigaszedők.
241. MARKÓ KÁROLY: Tájkép.
242. MEZEY KÁROLY: Férfiarckép.
243. SIMÓ FERENC: Ülő férfi.
244. RUPRECHT ADÉL: Női arckép.
245. MARASTONI JÓZSEF: Női arckép.
246. MEZEY LAJOS: Miniatürök.
247. JAKOBEY KÁROLY: Lotz Károly édesanyja.
248. ENGER TÓDOR: Férfiarckép.
249. MOLNÁR JÓZSEF: Férfiarckép.
250. MOLNÁR JÓZSEF: Faágba kapaszkodó leány.
251. CSILLAG LAJOS: Bossány Emma.
252. BENICZKY LAJOS: Férfi pipával.
253. LESTYÁN JÁNOS: Női arckép.
254. FIALLA ANTAL: Női arckép.
255. GÖNDÖR ISTVÁN: Árnykép.
256. GYURKOVICS KÁROLY: Nagyapja arcképe.
257. SIKÓ MIKLÓS: Kövesdy Fehér Mártonné.
258. SZÁSZ: Testőr arcképe.
259. VIZKELETY IMRE: Győri nemes mátkapár.
260. SIKÓ MIKLÓS: Kövesdy Fehér Márton.

IX. TEREM

261. ~~DONÁTH~~ JÁNOS: Női arckép.
262. ~~CZAUCZ~~IG JÓZSEF: Virág-csendélet.
263. ~~DONÁTH~~ ~~JÓZSEF~~: Női arckép.
264. ~~BORSOS~~ JÓZSEF: Psyche ajándéka.
265. SCHMIEDT JÓZSEF: Férfiarckép.
266. SCHAEFFER BÉLA: Csendélet.
267. SCHMIEDT: Férfiarckép.
268. ~~ALCONIERE~~ TIVADAR: Férfiarckép.
269. SZÁLÉ ISTVÁN: Férfiarckép.
270. SCHÖFFT ÁGOSTON: Férfiarckép.
271. ~~GYÖRGYI ALAJOS~~: A művész felesége.
272. PETZ HENRIK: Gyümölcs-csendélet.
273. ~~GYÖRGYI ALAJOS~~: Györgyi Géza és Emilia.
274. BROCKY KÁROLY: A festő.
275. BROCKY KÁROLY: Férfiarckép.
276. BROCKY KÁROLY: Férfiarckép.
277. BROCKY KÁROLY: Vörösruhás férfi.
278. BROCKY KÁROLY: Női arckép.
279. MARASTONI JÓZSEF: Marastoni Emilia.
280. LIGETI ANTAL: Női arckép.
281. MARASTONI JÓZSEF: Leányka.
282. MARASTONI JAKAB: Férfiarckép.
283. ISMERETLEN MŰVÉSZ: Női arckép.
284. JAKOBEY KÁROLY: Gerlóczy Imréné arcképe.
285. JAKOBEY KÁROLY: Virág- és gyümölcs-csendélet.

286. JAKOBEY KÁROLY: Gerlóczy Imre.
287. RUPRECHT ADÉL: Női arckép.
288. RUPRECHT ADÉL: A Károlyi-család arcképe.
289. RUPRECHT ADÉL: Fiuarckép.
290. CANZI ÁGOST: Ülő fiu.
291. CANZI ÁGOST: Tschögl János és neje.
292. CANZI ÁGOST: Kisleány kosárral.
293. CANZI ÁGOST: Kisfiu.
294. CANZI ÁGOST: Hoffman Emma.
295. CANZI ÁGOST: Női arckép.

A teremben lévő bútorok és iparművészeti tárgyak az Iparművészeti Múzeum, a vasöntvények Rampacher Pál úr tulajdonai.

X. TEREM

Budapesti látképek és boltcégérek a XIX. század első feléből.

296. A „Zöld fa" fűszerüzlet cégére.
297. A Ludovika Akadémia.
298. Óbudai részlet.
299. Szüret a budai hegyekben (háttérben Buda és Pest vázlatos látképe.)
300. Pest a Gellérthegyről.
301. Dunapart.
302. A régi Városháza tere.
303. Pest-Buda a Gellérthegyről.
304. A Pilvax-kávéház belseje.
305. Lóversenytér.
306. A „Szép Juhászné" címere.
307. Pesti szoba.
308. Az „Aurora"-patika cégére.
309. A Hermina-kápolna.
310. A budai hegyekben.
311. A városligeti tó.
312. A budai szőlőkben.
313. A régi Krisztinaváros.
314. A zugligeti „Fácán".
314/a. Biedermeier festők arcképei. I.
314/b. Biedermeier festők arcképei. II.
314/c. Dilletáns festő munkái: Illusztrációk korabeli olvasmányokhoz.

XI. TEREM

315. NOVOTNY JÁNOS: Női arckép.
316. ORLAY PETRICH SOMA: Varságh János.
317. NOVOTNY JÁNOS: Magyar parasztnő.
318. NOVOTNY JÁNOS: Férfi-arckép.
319. ORLAY PETRICH SOMA: Varságh Jánosné.
320. JAKOBEY KÁROLY: Alamizsnát osztogató nő.
321. UJHÁZY FERENC: dr. nagybányai Nagy Sándor.
322. ~~CSILLAGI~~ ALAJOS: Idős hölgy arcképe.
323. TELEPY KÁROLY: Diósgyőri várrom.
324. UJHÁZY FERENC: Gyümölcs-csendélet.
325. KOMLÓSSY FERENC: Erdőszéle.
326. ~~GRIMM REZSŐ~~: Női arckép.
327. UJHÁZY FERENC: Csendélet.
328. KOVÁCS MIHÁLY: Önarckép.
329. ORLAY PETRICH SOMA: gróf Nádasdy és Szilveszter nyomdász.
330. KOMLÓSSY FERENC: Részlet a Bakonyból.
331. ORLAY PETRICH SOMA: Petőfi.
332. KOMLÓSSY FERENC: Részlet a thüringi erdőből.
333. ORLAY PETRICH SOMA: gróf Nádasdy és Tinódy.
334. NOVOTNY JÁNOS (?): Két fiú.
335. JAKOBEY KÁROLY: Jakobey Sándorné sz. Traiber Etelka.
336. KOVÁCS MIHÁLY: Krisztus.
337. ~~CSILLAGI~~ ALAJOS: Női arckép.
338. UJHÁZY FERENC: Sonkás csendélet.

339. UJHÁZY FERENC: Önarckép.
340. JAKOBEY KÁROLY: Demény Ferencné sz. Gerlóczy Ida.
341. GRIMM REZSŐ: Fiú képe.
342. GRIMM ALAJOS: Nő mandolinnal.
343. GRIMM REZSŐ: Virágcsendélet.
344. KOVÁCS MIHÁLY: Simonyi Mária.
345. KOVÁCS MIHÁLY: Olasz leány.
346. KOVÁCS MIHÁLY: Gyümölcsöt vivő olasz leány.

XII. TEREM

WEBER HENRIK:

347. Játszó gyerekek.
348. Leány-arckép.
349. Arckép.
350. Női arckép.
351. Kisleány.
352. Csendélet.
353. Menyasszony.
354. A józsefvárosi templom főoltárképe.
355. Önarckép.
356. Arckép.
357. Szép Ilonka és Mátyás király.
358. Ujságolvasó.
359. Mosonyi Mihály és neje.

360. HEINRICH EDE: Gerlóczy Margit.
361. KISS JÓZSEF: Női arckép.
362. LIEDER FRIGYES: Kubinyi Ágoston.
363. LIEDER FRIGYES: Károlyi István.
364. HEINRICH EDE: Gerlóczy Tamás.

~~CANZI ÁGOST~~:

365. Numvári Werther Alvin.
366. Arab leány.
367. Női arckép.
368. Jellasics egyik ~~feltalálója~~.

369. Numvári Werther Olga.
370. Idős hölgy arcképe.
371. Rauscher Vilmosné.
372. Lenhossék Györgyné.
373. Lenhossék György.

374. BECK WILLY: Férfiarckép.
375. MOLNÁR JÓZSEF: Falusi ház.
376. STERIÓ KÁROLY: Urlovas két papagájjal.
377. MOLNÁR JÓZSEF: Vallomás.
378. MOLNÁR JÓZSEF: Csorba-tó.
379. HAÁN ANTAL: Galambot tartó fiu.

MOLNÁR JÓZSEF:

380. Nő madárral.
381. Salzburgi tó.
382. Fürdő nők.
383. Olasz nő.
384. Fürdő után.
385. Női fej.
386. Megzavart zenélő nők.
387. Tiszai komp.

388. ÁDLER MÓR: Csendélet.
389. ÁDLER MÓR: Politzer Mór.
390. MOLNÁR JÓZSEF: Csorba-tó.
391. MOLNÁR JÓZSEF: Önarckép.
392. MOLNÁR JÓZSEF: Ökrösszekér.
393. ÁDLER MÓR: Csendélet.

XIII. TEREM

394. KOZINA SÁNDOR: Férfiarckép.
395. TIKOS ALBERT: Gyermekét tápláló anya.
396. SCHIMON FERDINÁND: Önarckép.
397. TITKOS ALBERT: Károlyi Szidónia.
398. HÓRA ALAJOS: Müller János.
399. TIKOS ALBERT: Önarckép.
400. HÓRA JÁNOS: Önarckép.
401. ~~GIRSIK JÓZSEF~~: Női arckép.
402. ~~DECKER~~ GÁBOR: Ülő nő.
403. MELEGH GÁBOR: Ülő férfi.
404. SCHÖFFT ÁGOSTON: Férfiarckép.
405. SCHÖFFT ÁGOSTON: Női arckép.
406. SCHÖFFT ÁGOSTON: Férfiarckép.
407. SCHIMON FERINÁND: Női arckép.
408. KOZINA SÁNDOR: Önarckép.
409. MELEGH GÁBOR: Madonna a kis Jézussal.
410. HÓRA JÁNOS: Női arckép.
411. SCHAEFFER BÉLA: Ötvöstárgyak és virágok.
412. HÓRA ALAJOS: Szentpétery József.
413. SCHAEFFER BÉLA: Csendélet.
414. SCHÖFFT ~~ALAJOS~~: Nő lanttal.

XIV. TEREM

BROCKY KÁROLY:

415. Női mellkép.
416. Vénus és Ámor.
417. Szeret engem . . .
418. Nő mellképe.
419. Wilkinson Róza.
420. Ámor és Psyhe.
421. Női arckép.
422. Feketeruhás nő.
423. Tanulmány-fej.
424. Mithológiai jelenet.
425. Női arckép.
426. Medgyasszay Kornélia.
427. Anya és gyermeke.
428. Nyugvó Psyhe.
429. Pihenő nő.
430. Ébredés.
431. Leányka képe.
432. A szegénység.

XV. TEREM

GYÖRGYI ALAJOS:

433. Meglepett udvarló.
434. Szirmai Albert gyermekkorában.
435. Tanulmányfej.
436. Gyermekfej.
437. Vigasztalás.
438. Női arckép.
439. Cilinderes férfi.
440. Lónyay Jánosné.
441. A kis festő.
442. Női arckép.
443. A művész önarcképe.
444. Clark Ádámné.
445. Ürményi József.
446. Női arckép.
447. Női arckép.
448. Férfiarckép.
449. Férfiarckép.
450. Hármas gyermekarckép.
451. Bacchansnő.
452. Testvérek.
453. Férfiarckép.
454. Női arckép.
455. Clark Ádám.
456. Simonyi festőművész felesége.
457. Györgyi Alajosné.
458. Kékruhás nő.
459. Női arckép.
460. Deák Szidónia.

XVI. TEREM

461. BERNWALLNER JÓZSEF: Női arckép.

DONÁTH JÁNOS:

462. Gyermekarckép.
463. Vénus.
464. Női arckép.
465. Orpheus az alvilágban.
466. Férfiarckép.
467. ~~BERNWALLNER~~ JÓZSEF: Vénus és Ámor.
468. ~~DONÁTH~~ JÁNOS: Gyermekarckép.
469. ~~DONÁTH~~ JÁNOS: Ybl József.
470. ~~BUGÁT~~ LAJOS: Virág-csendélet.
471. ISMERETLEN FESTŐ: A budai vár hajóhíddal.
472. SZENTGYÖRGYI JÁNOS: Gyümölcsök és virágok
473. SZENTGYÖRGYI JÁNOS: Buda és Pest látképe 1820.
474. SZENTGYÖRGYI JÁNOS: Virág-csendélet.
475. ROMBAUER JÁNOS: Hollaender Márkusné.
476. ROMBAUER JÁNOS: Hollaender Leó.
477. CZAUCZIG JÓZSEF: Almássy Lajos.
478. CZAUCZIG JÓZSEF: Prihradny János családja körében.
479. ~~DONÁTH~~ JÁNOS: Arckép.
480. ROMBAUER JÁNOS: Hollaender Leóné.
481. ROMBAUER JÁNOS: Hollaender Márkus.

PESKY JÓZSEF:

482. Férfiarckép. 1828
483. Női arckép. 1847
484. Piskovics János dr. 1831
485. Férfiarckép. 1846
486. Nemes Román Julia. 1852
487. Női arckép. Empire ruhas fiatal nő fejen mintuti kocsonnal

485/a Férfiarckép

Ruhája: diszmagyar, igen gicses. Fej finom

XVII. TEREM

MARKÓ KÁROLY:

488. Idyllikus táj.
489. Magyar táj.
490. Páris itélete.
491. Tájkép.
492. Alföldi táj.
493. Mithológiai jelenet.
494. Arkádiában.
495. Fürdőző nők.
496. Eszményi táj.
497. Ganymedes.
498. Hegyi táj.
499. MARKÓ FERENC: Nyár.
500. MARKÓ FERENC: Tavasz.
501. MARKÓ FERENC: Gyümölcsszedés.
502. IFJ. MARKÓ KÁROLY: Erdő ősszel.
503. MARKÓ FERENC: Mosónők a tutajon.
504. MARKÓ FERENC: Ősz.
505. MARKÓ FERENC: Tél.
506. ID. MARKÓ KÁROLY: Folyó.
506/a. IFJ. MARKÓ KÁROLY: Önarckép.

XVIII. TEREM

507. LACCATARIS DEMETER: Férfiarckép.
508. WEYDE VILMOS: Numvári Werther Frigyesné.
509. LACCATARIS DEMETER: Parkban.
510. WEYDE VILMOS: Nemes Hörmann Carolina.
511. LACCATARIS DEMETER: Schwab Vilmos.
512. WEYDE VILMOS: Templomban.
513. WEYDE VILMOS: gróf Keglevich arcképe.
514. LACCATARIS DEMETER: Skót lantos.
515. LACCATARIS DEMETER: Magyarruhás arckép.
516. LACCATARIS DEMETER: Templomkertben.
517. LACCATARIS DEMETER: Férfiarckép.
518. ~~ALCONIE~~RE TIVADAR: Lovas.
519. WEYDE VILMOS: A bástyán.
520. ~~ALCONIE~~RE TIVADAR (?): Török nő.
521. ~~ALCONIERE~~ TIVADAR: Női arckép.
522. KOSARECK MÁRTON: Női arckép.

XIX. TEREM

523. JÁKITY: Pottenbach György.
524. WÁNDZA MIHÁLY: Kleopátra.
525. ISMERETLEN MŰVÉSZ: Anya gyermekével.
526. WÁNDZA MIHÁLY: Eszményi nő.
527. JÁKITY: Pottenbach Györgyné.
528. SCHWINDT KÁROLY: Kisleányka.
529. SZÁLÉ ISTVÁN JÁNOS: Női arckép.
530. SZABÓ JÁNOS: Deáky Fülöp Terézia.
531. SZÁLÉ ISTVÁN: A művész neje.
532. ~~FALUSY~~ ZSIGMOND: Női arckép.
533. KISS BÁLINT: Gerlóczy Károly polgármester gyermekkori képe.
534. KÖLB SIMON: Erdélyi sóbánya.
535. ~~BEYER~~: Családi kép.
536. SZÁLÉ JÁNOS: Kies vidék.
537. SIMÓ FERENC: Női arckép.
538. ~~BODNÁR~~ FERENC: Dr. Nagy Sándor.
539. JOÓ FERENC: Szeles József.
540. STUNDER: Kettős gyermekarckép.

XX. TEREM

541. MARASTONI JÓZSEF: Gyermekarckép.
542. MARASTONI JAKAB: A művész édesatyja.
543. MARASTONI JÓZSEF: Eörsi Nagy Leander.
544. MARASTONI JAKAB: Nő a zongoránál.
545. MARASTONI JAKAB: Friedrich Ferenc vívómester.
546. MARASTONI JÓZSEF: Eörsi Nagy Antal.
547. MARASTONI JAKAB: Marastoni József.
548. MARASTONI JÓZSEF: Gyermekarckép.
549. GYURKOVICS KÁROLY: Női arckép.
550. GYURKOVICS KÁROLY: Női arckép.
551. GYURKOVICS KÁROLY: Női arckép.
552. GYURKOVICS KÁROLY: Henke Antal.
553. MARASTONI JÓZSEF: Női arckép.
554. GYURKOVICS KÁROLY: Önarckép.
555. GYURKOVICS KÁROLY: Női arckép.
556. GYURKOVICS KÁROLY: Henke Antalné.
557. GYURKOVICS KÁROLY: Női arckép.
558. MARASTONI JAKAB: A művész felesége.
559. MARASTONI JÓZSEF: Velencei jelenet.
560. MARASTONI JAKAB: Női arckép.
561. MARASTONI JAKAB: Anya gyermekével.
562. MARASTONI JAKAB: Női arckép.
563. MARASTONI JAKAB: A művész gyermekei.
564. MARASTONI JAKAB: Ney Ferencné.
565. MARASTONI JAKAB: Numvári Werther Frigyesné.

566. MARASTONI JÓZSEF: Idősebb hölgy arcképe.
567. MARASTONI JAKAB: Gitározó nő.
568. MARASTONI JÓZSEF: Férfiarckép.
569. MARASTONI JAKAB: Numvári Werther Frigyes.
570. MARASTONI JAKAB: Velencei vízhordó nő.
571. MARASTONI JAKAB: Ney Ferenc.
572. MARASTONI JAKAB: Pálffy grófnő.

XXI. TEREM

573. UNGER A.: Családi kép.
574. LAVEL KÁROLY: Dobozi és hitvese.
575. MEZEY LAJOS: Önarckép.
576. STADLER ANTAL: Női arckép.
577. ~~GÁL IGNÁC~~: Virág-csendélet.
578. R. T.: Magyar táj ebédelő parasztokkal.
579. ~~FÁY ALBERT~~: Függöny mögül kinéző nő.
580. HAÁN ANTAL: Mezey Lajos.
581. MEZEY LAJOS: Gyümölcs-csendélet.
582. MEZEY LAJOS: Mezey Vilma.
583. MEZEY LAJOS: Vágott tyukok.
584. KHOOR JÓZSEF: Gyümölcs-csendélet.
585. LESTYÁN JÁNOS: Madonna a gyermekkel.
586. MEZEY JÓZSEF: Alkonyat az Olt partján.
587. ISMERETLEN FESTŐ: Hárfázó nő.
588. MEZEY ~~LAJOS~~: Juh-nyáj.
589. MEDVEI IMRE: A vártán.
590. MEZEY LAJOS: Konyhai csendélet.
591. KHOOR JÓZSEF: Körte-csendélet.
592. ~~FLUCK ÁGOST~~A: Önarckép.
593. ISMERETLEN FESTŐ: Női arckép.
594. MEDVEI IMRE: Kolostorfolyosó.
595. MEZEY LAJOS: A művész felesége.
596. MEZEY LAJOS: Női arckép.
597. ~~BOEHM TIV~~ADAR: Dunajeci táj.
598. MEZEY LAJOS: Önarckép.
599. MEZEY LAJOS: Női arckép.

B-26-148

KÉPEK

600. MEZEY LAJOS: A Vezuv kitörése.
601. SZAMOSSY ELEK: Parasztasszony.
602. SZAMOSSY ELEK: A művész felesége.
603. KISS BÁLINT: Pethes János búcsúja.
604. SZAMOSSY ELEK: Önarckép.

305. BILDERALBUM AUS UNGARN, 18 acélmetszettel Barabás után. Lipcse, XIX. sz. m. f.
— Mit 18 Stahlstiche nach Barabás. Leipzig, zw. H. XIX. Jh.

— 94 —

Ernst Múzeum aukció

XLV. (1930.)

B-26-149

Barabás Miklós

BUDAPEST IV,
KOSSUTH LAJOS-U. 18
TELEFON: 186-281
Postatakarékpénztári csekkszámla: 58.037

Nagyságos Dr Szentiva

Nagybecsű rendelése alapján leszállítjuk az alant felsorolt köny
pont pengő értékével b. számláját megterheltük. Fizetendő 3 hó

Drb	Cím	F é
	Vait	2
	Bp fürd, Tác	1
	Balaton, Tarcharsz	1
		5
	jár	4
		1

Barabás Miklós
B-26-150
1841

Borsos József: Esterházy Pál Antal herceg

Barabás Miklós: Liszt Ferenc

KMTárs 1941 nov. archéphiall.
kat.

Barabás Miklós

B-26-157

Barabás Miklós. Kis rajziskola gyermekek számára. 3 füzet. (K. 4-r. 28 l.) Pest, 1842. Grimm V. 1.12.

~~Barabás Miklós emlékműveit. Közli Kézdi-Kovács László. (K. 8-r. 237 l.) Bpest, 1902. Franklin-Társulat. 89.~~

Stílustörekvései

tette az új művészet kezdeti, legnehezebb perceinek anyagi létfeltételét.

Kialakult a gyüjtők egy csoportja, mely elsősorban kortársainak alkotása iránt érdeklődött. Szép magángyüjtemény a huszadik században már nem ritkaság. A háború előtt keletkezett Jánosi Béla kollekciója, melyben a magyar impresszionizmus fő darabjai találtak meleg otthonra. A gyüjtemény azóta feloszlott, mint báró Kohner Adolfé, ki a modern külföldi mesterek mellett igen szép sorozatot válogatott össze és tartott együtt 1934-ig magyar kortársainak vásznaiból. Wolfner Gyula képtára kizárólag magyar mesterek műveit tartalmazza, Székely Bertalan és Mednyánszky vásznainak nagyobb csoportján kívül csaknem valamennyi jelentős mesterünk képviselve van benne többek között Szinyei fontos korai képeinek sorozata. Jelentős még Wertheimer Adolf és Beczkói Bíró Henrik gyüjteménye

Ernst Muzeum Budapest
B-26-152
XXXIX
Gyp. 1928.
20-23.24.

B-26-153

Barabás Miklós (Nikolaus), (1810—1898).

22. KIS FIU ARCKÉPE (Bildnis eines kleinen Knaben). Jelezve (Bezeichnung): „M. Barabás Miklós, Pesten 1842".
Vászon (Leinwand). 59×45 cm.

Barabás Miklós (Nikolaus), (1810—1898).

23. VIGASZTALÁS (Tröstung).
Vászon (Leinwand). 124×100 cm.

24. Női képmás, vász. 25×19
25. Női fej. jelz. Barabás. Ismeretlen, ovális 38×29

Ernst-Museum aukciói 38. sz.
Budapest 1928. XXXVIII.

Barabás Miklós

Fényi Gyula

21a.

Ernst Múzeum aukció

XXI

Bp. 1922.

20 - 21/a. Keppel

B-26-154

B-26-155
Barabás Miklós
1856. 238. l.

Lemondás a multak tévedéseiről; kölcsönös bocsánat, mindenik nemzetiség kebli jogainak tiszteletben tartása, s őszinte kézfogás a közhaza virágzására, ezen elvnek kell mindenik nemzetiség szószolója által elismertetni, ha őszintén akarja nemzetének javát.

S a magyar nemzetnek elől kell menni a béke és engesztelődés zászlójával, mert akkor mellé mint ezer vihart törhetetlen erővel megállott szirt mellé, bizalmasan vonulnak meg a többi népfajok, s világszerte elismert nagylelküségében menedéket és üdvöt keresnek.

Nem feledkezni meg nemzetünk multjáról s önmagunk visszateremtését első kötelességül tüzni, méltányolni a többi nemzetiségek igazságos törekvéseit is, s nekik testvéri jobbot nyujtani, jelen helyzetünkben ezt tartom egyetlen czélszerü utnak. Más iránytól hazámnak üdvöt nem remélek.

Különös lángész.

Sajátságos esetet hallottunk a napokban elbeszéltetni. Volt **-en egy fiatal 17 éves leányzó, a ki azzal foglalkozott, hogy nyakkendőket s egyéb apróságokat árult házról házra; e mellett azonban azzal a szívbeli gyöngeséggel birt, hogy a mit szemei megláttak, kezei ott nem hagyhatták s ezen az úton azután igen hamar megkellett ismerkednie a rendőrséggel, mellynek szokása az ollyan emberek mesterségében gáncsoskodni, a kik ezüstkanalak s egyéb idegen jószágok ingyen való gyüjtésében találják gyönyörüségüket.

A mint azonban a fiatal bünöst a rendőrbiztos vallatni kezdi, az összeroskad és kitöri a nehéz nyavalya. Rögtön kórházba küldik, gyógyitatják, s miután e baj többé nem mutatkozik rajta, ismét visszaviszik a rendőrséghez. A legelső kérdések után ugyanazon jelenet ismétlődik; a leány összerogy, tájtékot túr, elmerevedik, a kórság tökéletesen kitöri. Újra visszaküldik a kórházba.

A felügyelő orvos már ekkor gyanakodni kezdett s hogy megtudhassa, ha nem tettetés-e az egész a leánynál, midőn harmadszor ismét a rendőrség elé kellett vitetnie, egy adag hánytatót adott be neki, helyesen gondolva, hogy az meggátolja az önkénytes tettetett ájulásban.

A leány harmadszor is összeroskad s ezúttal — meghal.

Holtan viszik vissza a kórházba, megvizsgálják, kijelentik, hogy meghalt; kitörlik a nevét a jegyzőkönyvből s a hullát kiteszik a halott-őrszobába.

Reggelre azután a hült helyét találják. Azon a szük ablakocskán, melly a halott-szoba ajtaja felett van, a leány megszökött, miután éjfélig öt halott társaságában feküdt kiteritve, mozdulatlanul, egy lélekzetvétel, egy érütés nélkül.

Ennek már jó ideje lehet; most a napokban egy berlini orvos jön látogatni az emlitett kórházat; a felügyelő orvos a több nevezetesség között felemliti előtte ezt a rejtélyesen megszökött halottat is; a berlini csak elbámul: kérdezi millyen volt az a leány? leirja tetőtül talpig. Ugyan az a leány az idén Berlinben épen azt a komédiát játszotta el az orvosi facultással; lopott, befogták; elájult, gyógyitották; meghalt, kiteritették és elszökött. Most sem tudják hol van.

Mi ebben az orvosi kar részéről nem találunk semmi titkolni valót, sőt szeretnők, ha ez e kettős eset tudományilag is meg lenne vitatva, mint nevezetes s eddigelé csak regényekben előforduló példa arra, hogy valaki nem csak a legszokatlanabb betegségeket, de magát a meghalást is olly híven tudja játszani, hogy a legnagyobb figyelmet is elaltassa vele, mert ha az eset csak egy helyen történt volna meg, azt mondhatnák, a vizsgálók hanyagul vették az ügyét, de ismételve okvetlenül nevezetes természeti tünemény.

Visszaemlékezés egy elhunyt jó tanitóra.

Ha elhalt mellőlünk a jeles, kinek az emberiségre jóltevő élete, s nehéz munkájában minden akadályokat leküzdött szellemi ereje gyakran elevenitő olajat öntött szent tárgyakért lelkesedésünknek már-már szunnyadó lámpájára: igen jól esik nekünk még azután is a reá visszaemlékezés által ottan-ottan vele mulatni.

Ti! kik a művészetnek századokkal küzdő emlékköveket emeltek,— kik évenként újuló virágfüzéreket aggattok a költő sírjára, — örökzölddé igyekvendők tenni a koszorút, melly víg tapsok közt olly sokszor köritté a szellemiek országában buvárkodottnak homlokát; — ne vegyétek rosz néven, ha egy 84 éves jó atya és hív polgárnak, s e szép hosszu életpályából 56 évig fáradhatlan népiskolatanitónak sírköve mellett megállott pályatárs s rokon, tiszta érzettel megkisérti kizölditeni a koszorút, melly egykor pározva diszité — már 70 évein túl az ifjukorral együtt haladottnak ősz fejét.

1855-dik év oct. 6-án elhalt *Kocsis Ferencz*, Komárom megyében ns. ócsai ref. gyülekezetnek 50 évig volt igaz szorgalmu tanitója az, kit e lapban hazámnak felmutatni akarok.

Debreczeni főtanodából kilépvén — mint tőle hallám — már ifju korában fő elvül tüzé ki: miként csak ugy, és nem máskép foglalhat ő méltó helyet el a társodalmi életben, ha munkássága czéljául maga elébe tüzendő kört lelkiismeretesen, a társodalom szent czéljainak elősegéllésére szóval, tettel, soha meg nem állapodó iparral betölteni törekedik.

Ezen szép elvet ő a sirig mint vezércsillagot tekinté, és bármi nagy méltatlanságok környezték — mellyektől egy tanitó sem ment — hűen kebleében megőrzé. Épen ezen nagy elhatározásának sükere lőn az, hogy ns. ócsai fényes ugyan, de lélek számra kis gyülekezet iskoláját olly hirre emelé, hogy távol vidékről is jó modú édes atyák siettek gyermekeik kiképeztetését Kocsis Ferencz tanitóra bizni.

Hogy pedig ifjui szorgalma öregségében sem hanyatlott, bizonyitja azon megtiszteltetés, mellyben sokak fájdalmára korán elhalt ifjabb Pázmándy Dénes — volt egyházmegyei gondnokunk őt két izben is szorgalom-jutalmak osztása által részesité.

Ő nem csak iskolájában volt tanitó, hanem künn az életben is szóval, példával hintegeté már-már őszülő tanitványi közt a vallás és erény tiszta magvait. Ki nem emlékszik rá, mikép csak egy tekintete villanyként hatott át a társaságon, hol a vallás valamelly igazsága ellen szó emeltetett? Ki nem emlékszik rá, milly örömest sereglett a mindig víg öreg körül az ifjuság, hallgatván a nagy olvasottságu és tapasztalásdús öregnek akármelly tárgyról tett helyes értekezéseit?

Ő nincs többé! Huszár Lidia 50 évig hű párjával a ns. ócsai temető dombok egyike alatt pihen csendesen!

De én gyakran felkeresendem ezután is őt; — megujitom keblemben a hű emlékezet virágait, hogy láthassam kelyhökben harmatcseppként csillogni néptanitói pályám magas czélját, és tanuljam rólok megifjitni a tanitónak szükséges vidorságot, béketürést, vallásos és erényes érzéseket; — mindenek közt még a kitartó szorgalmat, mit a boldogult bajnoktól olly sokszor kivántam örökleni.

Fodor Jenő.

Kakas Márton a szinházban.

VII. levél. *Mária királyné.* Dráma Vahot Imrétől. Bulyovszkyné jutalomjátéka.

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy olasz király, a kinek az jutott eszébe, hogy ő bizony már egyúttal majd csak magyar király is lesz, s neki is fog, hogy ide utazzék. Van egy áldott okos felesége, a ki váltig mondja neki: „Angyal Bandi, ne menj az alföldre, csikósoknak, gulyásoknak közibe!“ de nem használt. Tekintetes *Kis Károly* ur, (igy hiják az olasz királyt,) csakugyan elmegy az alföldre. A csikósoknak gulyásoknak azonban már van két királynéjuk, a kik elevenen emlékeztetnek arra a királynéra, a kit a szentgáli vadász irt le, a mint látta, hogy *aranytésztát nyujtott ezüst sodrófával, igazgyöngyös derelyének.* Itt nem tudják mit csináljanak vele? megfogadnák ugyan királynak, mert már tanulta azt a hivatalt, de hová tegyék a két királyasszonyt? Az ifjabbik már el is van jegyezve egy másik királynak, az anyjától meg félnek, hogy nagyon fog pörölni, ha belekötnek; e miatt azután nagy vármegyegyülésezések folynak a szinpadon: „nem kell asszony király, nem kell szoknyás király! Halljuk! Éljen!“ — Hm. De ki meri ezt nekik megmondani? — Végre előáll egy öreg mokány legény; nemzetes *Horváth* uram, s igéri, hogy majd megmondogatja ő! de ő sem bánja, ha előbb *Pál mester* (egy ravasz furfangos öreg), jól megijeszgeti az asszonyságokat. Ez a furfangos Palmerston tehát elrémiti a királynékat, hogyha ki nem adják a koronát, ennek a Kiss Károlynak van egy roppant hosszu inasa, a ki mindig pánczélban és sisakban jár, abban eszik és alszik, azzal Károly mindnyájokat meggyilkoltatja. Perse, hogy megrettennek szörnyen. Garák, Forgácsok töprenkednek, nem jó volna-e a dolgot följelenteni a policzájra? jön azonban a vén Horváth, egy csoport kortes urakkal; bezzeg tud ám ez lármázni, az öreg királynét ugy letorkolja, hogy az egy szót sem tud neki felelni. Mária királyné azonban mindenki meglepetésére azt mondja, hogy vigyék el azt a koronát, nem bánja, egy az, hogy nehéz, más meg az, hogy régi módi, inkább hozzanak neki helyette egy szalmakalapot ala-Paméla Párizsból, a mivel nagyon lefőzi saját hiveit. Kisül azonban, hogy miért tette le ollyan könnyen azt a koronát? mert azt hiszi, hogyha királyné lesz: akkor a szép Forgács gyerekről le kell tenni, ezt azután, mikor vége van a czeremoniának, előfogja; megmondja neki: szembe rózsám ha szeretsz! s úgy megölelkezik, csókolozik Forgács öcsémmel, hogy az esetben még a criticusok is szeretnének *forgácscsá* válni. De nem szólhatjuk meg érte, hisz az anyakirálynénak meg Gara urammal van viszonya, a mit annak tulajdon fia elég elmés szemére hányni; s e tilos viszonyok sajátságos fény vetnek a magyar historiára, melly addig azt hitette el velünk, hogy Nagy Lajos özvegyét és leányát lovagias alattvalói hűségből védték párthiveik. Kisül, hogy értették egymást. — De nincs ám itt még vége a dolognak. A mint Károly király elviszi a koronát, Gara uramnak akkor jut eszébe, hogy „mért nem engedték kirántani a kardját?“ — „Ne tegye azt!“ figyelmezteti az ifju Forgács: „inkább vegye el az enyimet is, mert bizony még baj történik vele.“ Pál mester átveszi a kardot, gyanitva, hogy itt még emberhalál lesz.

Az uj király azonban nagyon piquantul kezd föllépni a hugomasszonyék ellenében; nem elég, hogy a schmuckot elvette, de még azt is parancsolja, hogy csak tessék *Szentgyörgy napkor kihurczolkodni a szállásból*, le az első emeletből a földszintre. Az anyakirálynét ez hozza legnagyobb dühbe. Képzelni is lehet: ő már kifestette szépen a szobákat, takaréktüzhelyt, márgorlót, mit állitatott be, az ajtókra uj kilincseket csináltatott, a függönyöket felszegeztette az ablakokra, s már most tessék czókmókostul együtt leköltözni a földszintre, mikor lesznek azok a szobák kimeszelve, felsurolva? mennyit romlanak a bútorok a hurczolásnál? stb. Ez a legerősebb és a leghelyeselhetőbb motivum, a miért Károlynak meg nem bocsáthat: kisteigerolni az embert a szállásából!

Hozzájárul, hogy Kiss Károly ur azt kivánja, miszerint a két királyné legyen jelen, a mikor őt koronázzák. Megtörténik, azok gyászba öltözve megjelennek a koronázási innepen, mellynél ugyan már czéhmesterválasztást is láttam fényesebbet. Hanem hiszen Kiss Károlynak ez is jó volt. Ének után a két asszonyság Nagy Lajos ur emlékszobránál elmarad, melly a piacz közepén van, s ott a sok mindenfélét áruló asszonyságoknak elkezdik panaszolni a nyomoruságukat; a derék civák felpezsdülnek s egy emberséges polgárnő szavaira már-már kis székeiket ragadják, midőn *megdördül az ég* s egyszerre térdre esik minden és elkezd imádkozni. E csendesség közepett kilép Horváth uram a kastélyból s mérgesen kérdezi, hogy *ki lármáz itt?* Jelentik neki alá-

*

Vas. Ujs. 1856.

zatosan, hogy az ég mennydörög. — No hát nem szabad mennydörögni! — Nem is cselekszik többet. Azonban egyéb csodák is történnek: *az ország zászlója bele akad egy szegbe s ketté hasad;* „*ez jó jel!* mond Horváth uram, mert ez azt jelenti, hogy *valamikép ezt a zászlót össze lehet varni, hasonlóul fogja Kiss Károly ur összevarni a hazát.*“ Azonban itt nem szabad sopánkodni, mert már kész a vacsora, minden étel elhül, a királynéknak sietni kell az ebédre, a mit Kiss Károly ur főzetett (a ki különben nem igen udvarias ember, mert meg sem várta a tálaltatással a királynékat, azoknak már egy csepp czuspájz sem jutott, sem egy falat becsinált). Az anyakirálynét ez is nagyon boszonthatja, a mi abból is kitünik, hogy mikor egyet iszik, egyszerre eldobja a poharat, s elkiáltja magát, hogy neki a hasa fáj, bizonyosan ólomczukor van a borban. A király nagyon megharagszik, hogy a borát ocsárolják, maga is töltet belőle; megkóstolja: „*nincs ennek a bornak semmi idegen ize és szaga;* ugymond, *a nagyasszonynak mástul fáj talán a gyomra.*“ Nem is törődik azután senki a nagyasszonynyal többet: a királyleányasszony, a helyett, hogy sietne egy kis székifüvet főzetni a mamának, hidegvérrel discurál Forgács öcsémmel, s addig is, míg az anyakirályné hasrágásai elmulnak, változatosság kedveért olasz és magyar tánczosok jönnek a közönséget mulattatni. Senki sem érez rokonszenvet a kinlódó anyakirálynéval, *csupán csak a zenekar;* ez producál valami kólikás nótát a táncz mellé, melly sokáig kinlódik béltekerésekben, mig egy becsületes trombitás meg nem szabaditja a kinszenvedéstől; a mi nyilván Erzsébet királyné gyomorgörcseit akarta kifejezni. Az általános vígasságot azon mulatságos véletlen zavarja meg, hogy *egy kis földindulás* támad a mulatozók lábai alatt, a mi igen szerencsésen van jelképezve az által, hogy minden ember erejétől telhetőleg iparkodik a széket, mellyen ül, taszigálni, s az asztalról lehetőleg sok poharat és tányérat leverni a földre. E nagyszerü jelenet hatását leirni nem bátorkodom.

Az utolsó felvonásban Kiss Károly ur egészen megváltozott. Az elébbeni hetvenkedő legényből egy jámbor misericordianus bölcs lett, a ki irtózik a vértől, pedig Horváth uram ugyancsak szidja, hogy ezt a két királynét mért nem öleti meg? hiszen akkor ezek fogják őt megöletni? „Engem? no akkor még is inkább én öletem meg őket.“ De a mint épen csengetni akar, megjelenik előtte az ablakon keresztül egy krétás képü kisasszony, a ki feltartja az újját. A szinlapon *Johanna szellemének* neveztetik. Ez valamit mondhat Kiss Károly urnak, a mit csak ő maga hall, a mire azután azt határozza el, hogy még is csak jobb lesz, ha őt fogják megölni; s ezzel a nemes szándékkal leballag a királynék szállására, hogy ott megölesse magát.

Ez alatt az ifjabb királyné ugyancsak használja az alkalmat, hogy Forgács öcsémmel kimulathassa magát, már épen az érdekes részletekbe kezdenek elegyedni, a mikor mindenféle unalmas urak jelennek meg ismét, a kikre igen méltán mondja a Forgács fiu, hogy „*az ördög hozta most ezeket épen ide.*“ Ezek minden mulatságot elrontanak; Forgács frátert felbiztatják, hogy ölje meg a királyt orozva; a ki most másodszor megint ugy eldugja a kardját, hogy rá ne találjon, hanem a helyett egy bicsakkal öli meg Kiss Károly urat. Erre nagy lárma támad; az olasz pánczélost megkardlapozzák, Mária királyné megtudja, hogy őt ismét királynévá tették s ezen ugy megharagszik, hogy Forgács öcsém saját magának is felmetszi a hasát buvában, a mi igen szép uj felfedezés a magyar történet mezején.

Mind ebből pedig az a tanuság: hogy a ki egyszer olasz, maradjon otthon szalámit csinálni; mert ha ide jön, ollyan drámát irunk róla, hogy minden ivadéka arról koldul. *Kakas Márton.*

Irodalom és müvészet.

24 iró és szinész arczképe a „Hölgyfutár“ műmellékletéül.

Becsesebb és szivesebben fogadott műmellékletet nem adhatna olvasóinak a derék szerkesztő, mint épen azoknak arczképeit összegyüjtve, kikről mivelődésünk történetében legtöbbet beszélünk, iróink és szinészeink emlékét örökítve meg. A tavalyi 24 iró arczképe után ismét 24-el szaporítá a „Hölgyfutár“ kis Pantheonunkat. Az első lapon ott van irodalmunk négy meghalt hőse. Szépen egymás mellett, mint a sírban, nem tőrődve azzal: minő szívvel váltak el egymástól az életben. Első kép a jó öreg hadvezéré, a mi Vörösmartynké, kinek szelid, nyugodt arczába az istentelen photographia nem szokásos vonalmakat kúszált; nem, ez a világgyülölet, ez a harag nem volt Vörösmarty arczában soha, ő még arra sem nézett így a ki őt megbántotta, hanem az erős nap alkalmatlankodott neki, míg a daguereotyp ládája előtt ült. Csodálom, hogy müvészeink kik e daguereotypot utánrajzolák, nem igazíták ki ez örök édességü arczból azokat a fanyar redőket. Mellette Petőfi bátor és szellemdus arcza, alatta a szelid Garay és Nagy Ignácz, éltében is olly méla és hallgatag, mint itt e képen. A II. lapot négy szinésznő foglalja el; Jókainé, Lonovics-Hollosy Kornélia, Lendvay-Latkóczyné és Komlosy Ida. Mind jól vannak találva. A III. lapon gróf Ráday Gedeon legelől, nemzeti szinházunk köztiszteletü igazgatója, mellette ad latus Szigligeti, ki ez uttal helyre látszik hozni azon hibáját, a mit a Valhot képcsarnokábani daguereotyp utáni arczképén elkövet. Itt mosolyog, és öröm ránézni, amott búnak ereszté fejét, hogy az ember szinte megdöbbenve gondolja magában: ha már Szigligeti is igy elbusulta magát, akkor jóéjszakát. Alább Degré Alajos arczképe tudatja tisztelőivel, hogy az igaz zseni az évek haladtával fiatalodik, s hogy bajuszát többé nem szokta elrágni. Átellenben Podmaniczky Frigyes, a lelemenyes Alföldi vadászok és Fekete domino irója, igen jól találva, a historiai vatermörderekkel. A IV. táblán Vas Gereben készül egy pár uj adomát elmondani; nagy baja, hogy nem mozoghat ott a képen, azért is nem találtatik hasonlónak, mert annyi ideig egy helyen ülni nem látta őt senki. Alatta Vadnay Károly, sok miveltséggel és költői szellemmel biró beszélyköltőnk, annyira jól találva, hogy ha én neki lettem volna, szépen megkérém vala Barabást, hogy ne találjon el ollyan igen nagyon. Igen szép emblema a szerkesztőtül, hogy a két kritikus mellé (mert ők egyuttal ebben a megyében is birnak) két szinmüvészt rajzoltatott; Szigetit és Felekit, ez által jelképezve a mostani irók és szinészek közti szép egyetértést. Persze, hogy mind a kettő szebbnek van festve, mint millyen valósággal, ezt a férfiúi irigység kényszerit kimondanom. Az V. lap Lendvayt, Egressyt, Szentpéteryt és Tóthot állitja elénk, élethű vonásokkal. Különös jó kedvükben lehetett Barabás akkor a muzsáknak, mikor e képeket festé, mert mind a négy arczon olly tökéletesen kifejezé az illetők jellemét is, hogy életirás sem kell hozzá. A VI. lapon végre feltünik Füredy, a népdalok nagymestere, operánk bajnoka, mellette Szerdahelyi, ollyan ártatlan képpel, mintha vizet sem tudna zavarni, alatta a szőlőmunkát bevégzett Réthy koma, a ki azon látszik gondolkozni, valjon lehajtsa e az inggallérát, mint Szerdahelyi, vagy felhagyja nőni, mint Füredy. Végül az ifju Lendvay minden tekintetben reményteljes arcza: még a bajusza is most nő. Ez arczképalbumért a kiadó szerkesztő a legnagyobb méltánylatot érdemli; egyuttal a lerajzolt férfiaknak is teljes elismeréssel tartozunk azon buzgalmukért, hogy az utókor buzditásául mindnyájan ollyan szép— nyakkendő-csokrokat kötöttek maguknak; megrójuk az illetőket ellenben azért, hogy 16 férfi közül csak 6-nak jutott eszébe attilát ölteni, mikor arczaikat a halhatatlanságnak átadják. A magyar iró és szinész elébb hazafi és csak azután iró és szinész. Dalidóban nézzük el egymáson a frakkot, minthogy Ádám apánk is azt viselte, csakhogy a hátulját forditva előre, de illyen ünnepélyen, hol a hazának mutatják be képeinket, ne szégyeljük azt a gombos ruhát. *J. M.*

— Megjelent: „*Arany János kisebb költeményei,*“ a költő arczképével. Első és második kötet. Pest, 1856. Kiadja Heckenast Gusztáv. Ára mindkét kötetnek 2 ft. 30 kr. pp. — Vállalkozó kiadó nemcsak a költő tisztelői ohajtásának felelt meg, hanem ez időben, — midőn a pártolás hanyatló félben lenni mutatkozik — irodalmunknak is nagy szolgálatat tett a fönebbi gyüjtemény közrebocsátával, melly igen is alkalmas és méltó arra, hogy szépségei aranysugarával magára vonja figyelmét mindeneknek, és elverje lankasztó álmát közönségünk irodalom iránti részvétének.

Nem pusztán phrasis, ha mondjuk, hogy *anyagi kort élünk.* Ma mindenki csak anyagi haszon után töri magát, a haszon kezd fölülemelkedni és győzelmeskedni mindenen, csak az bir becscsel mi anyagi hasznot nyujt s közel vagyunk, hogy a haszon morallá válik — s pénzért meglehet vásárolni a világon *mindent.* Ez anyagi, ferde irányt jellemzik költőnk e szavai is:

Ne volnék csak ollyan vén,
Irótollam letenném
S beszegődném maholnap
Csizmadia inasnak.

Ha a mulasztottakat helyrehozandók nyakrafőre realismeretek után kapkodunk, gazdaságainkat rendezzük, gazdászati iratokat veszünk vagy minél ügyesebb iparosokká törekszünk kiképezni magunkat — felette bölcsen cselekszünk. Bár előbb is igy tettünk volna!! Ám ezek inkább csak anyagi életünk- és jólétünkre vonatkoznak. Az anyagi birtok, jóllét és kincs pedig csak eszköz, a szellemi birtok és kincsek megszerzésére; mert az ember nemcsak testből, de lélekből is állván: czélja elérésére, melly a boldogulás, egyaránt szükségesek az anyagiak és szellemiek. Ha tehát már kitüztük feladatul az anyagi jólétre törekvést, igyekeznünk kell a szellemiekben is azonképen gyarapodni, nehogy miveltségünk egyoldalu, félszeg maradjon s igy fejlődésünk tévesztett irányának elmaradhatlan ferde kinövései által örökre nyomorékká legyünk, vagy épen meg is semmisüljünk.

Szeretünk mindenben Angol- és Francziaországra hivatkozni. Tegyük ezt jelenleg is. És mit látunk ott? Egyaránt virágoznak ott az ipar, a tudományok és a szépirodalom. Az iparos, a mezőgazda zsebében hordozza népszerü iróinak valamelly jeles müvét. Teszik-e ezt nálunk, nem az iparosok és földmivelők, de csak azok is, kik pedig társalmi állásuknál fogva megkivánják, de sőt követelik, hogy mivelteknek tartassanak?

S ha egyebekben olly hűséges utánzói, sőt majmai törekszünk lenni, mért nem követjük, ez egyben is az angolokat és franciákat? Igen szép alkalom kinálkozik erre ezuttal is, „Arany János kisebb költeményei“ megjelenésével, hogy ne találkoznék a hazában, kitől csak telik, hogy e gyüjteményt meg ne vegye, s ne találkoznék egy olvasni tudó, ki ezt ne ismerje.

Felette nagy és pótolhatlan szellemi élvezettől fosztja meg magát, ki e költemények olvasását elmulasztja. Nem található ezekben a más könyvekben annyira megunt émelygős szerelmi nyögdécselés, léha bánat, kórságos epelkedés, ember- és világgyülölet, hideglelős halaványság, hazudott érzelem, mondvacsinált szóvirágok, mesterkélt sallangok, titkolt utánozás faragatlan nyelv, megerőltetett képzelődés és felfuvalkodó dagály, magasra látó törpeség; — a mi ezekben van a szellem, a gondolat, a képzelet, az mind eredeti, igaz, nagy és szép, az mind életre való, ép és égészséges — és mindenek felett magyar, minden legkisebb porczikája. Azért ajánljuk e gyüjteményt mindenkinek figyelmébe, ki csak magyarnak vallja magát, álljon az bár alant vagy a legmagasabb polczon; mert Arany János népköltő, nem azok szerint, kik népnek csak a szűrös osztályt tartják, hanem azok fogalma szerint, kik a nép alatt az egész nemzet összes tömegét értik, oda számitva egyaránt a szűröst ugy mint az áttilást, a gyalogot ugy mint a hintón járót. *J. L.*

y. — *Jogtudományi s törvénykezési tár.* Szerkeszti több magyar jogtudományi iró hozzájárultával Tóth Lőrincz, hites ügyvéd s magyar akademiai tag. Második évfolyam. II. és III. füzet. Pesten 1856. Kiadja Heckenast Gusztáv. — Tartalom: A rendszeres pervitelről, *Seregi Jósa;* Lehet-e a birói határozatok indokai ellen folyamodni, recurrálni? *Örsy;* Telekkönyvek ismertetése a legujabb rendeletek nyomán, *Szokolay István;* Az előjegyzésről, *Seregi Jósa;* Ügyvédi állapotok és érdekek (folyt.); Szavatossági eljárás a

Barabás Miklós
B-26-156

A MŰVÉSZEK JÓKAINAK.

Diszes szekrényben hetvennél több magyar művész és művésznő rajzát és festményét adják át Jókainak az ünnepély alkalmával. Szép és érdekes művek egész sorozata, melyek többnyire a nagy költő műveiből ábrázolnak egyes jeleneteket; oly ajándék, mely méltán örvendeztetheti meg a nagy ünnepeltet.

Művészeink legkiválóbbjai nyitják meg a sort, köztük régi jeles művészünk, *Barabás Miklós*.

Régi barátság fűzi Barabást Jókaihoz. Ösmeretségük félszázadnál idősebb s a változó idők során ma is az, a mi volt hajdanában.

Felejthetlen s a költőnek bizonyára igen kedves jelenetet örökített meg *Barabás*, A hatvaniutczában a Landerer és Hackenast nyomda kapuja előtt tolong az esernyős sokaság. Ott látjuk Jókait, Petőfit és Vasvárit. Kezökben tartják Petőfi «Talpra magyar»-ját. A

mult elevenedik meg szemeink előtt, a márcziusi napok lázas izgalmait érezzük. Minő kitünően van jellemezve az akkori Pest népe. A polgár, a hivatalnok, a paraszt, s e csoportosulások nélkülözhetlen alakjai, a czipészgyerekek, — mindannyian «tisztelt polgártársak.» Középen áll Jókai s ez emlékezetes szavakat mondja. «Ez az igazi forradalmár nép! hogy félti egy kis esőtől kalapját, kabátját, ... *hát még a bőrét!!*» Erre az ezernyi esernyők lecsukódnak s a tisztelt polgártársak nagy tömege vitézül bőrig ázik.

40-dik évfolyam. Politikai és közgazda

„POLITIKAI U

A „Vasárnapi Ujság" társlapja, a most má
eljesen független politikai hirlap, melyet a
emminemü lekötelezettségek és magántekinte
smeretének hü és részrehajlatlan kútforrását,
özönség. E politikai lap a hét eseményeit k
llitásban tárja az olvasó elé, ugy, hogy együt
lszórtan *jelen meg, s igy e lap, kivált vidéke*
egnehezíti, a napilapokat is sok tekintetben p

A *«Politikai Ujdonságok»*-nak állandó ingyen melléklet
ertészeti lap, s ezenfelül egyéb *rendkivüli mellékletek is járul*

A *«Politikai Ujdonságok»* tartalmát *bel- és külföldi leve*
özlemények élénkitik, s rendesen közli a *nevezetesebb sorsoláso*

☞ *A „Politikai Ujdonságok"* a napi eseményel

A „Politikai Ujdonságok" előfizetési ára: egész é

A „Vasárnapi Ujság" és „Politikai Ujdons
negyed

☞ *A „Világkrónika" czimü képes heti k*
évre 1 frt 60 krért, félévr

☞ *A t. gyüjtőknek egyszerre beküldött* **hat**

Barabás Miklós

B-26-157

* *Barabás Miklós*, dacára annak, hogy mint a képzőművészeti társulat választmányi elnöke sok felé igénybe van véve, ritka tevékenységet fejt ki műtermében is. A többi közt a veterán művész Zsedényi Ede arcképét festé, két példányban, az elhunyt államférfi örökösei (a két Okolicsányi) számára. Az egyik mű térdkép s mindkettő Barabás Miklós jól ismert ecsetjét dicséri. Különösen sikerültnek igérkezik továbbá Lévay Henrik képmása. A köztiszteletben álló férfiut egész alakban, diszmagyarban, mellén a vaskorona-renddel látjuk ábrázolva. Az arc hűsége meglepő s a felfogás, valamint a staffage gondos elrendezése: egyaránt elismerésre méltó. — Arcképeken kivül közbe-közbe a táj- és genre terén is buzgólkodik művészünk. Egy kedves életképét az „Eprész-lányká"-t (magányos alak az erdőben) közelebb Okolicsányi Ödön vette meg.

Képzőművészeti Lexikon

1879. 127. l.

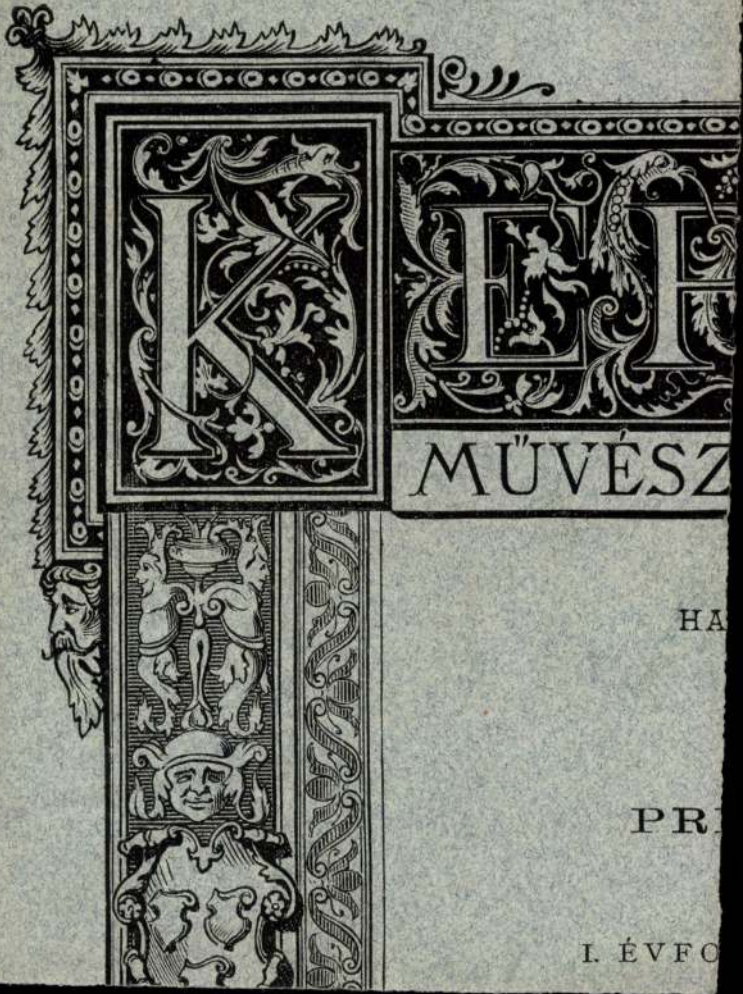
MŰVÉSZ
HA
PR
I. ÉVFO

Barabás Miklós

B-26-158

MÁNDY IVÁN: **ENYEDI DIÁK**
FORRÁS kiadás
A híres múltszázadi festő, Barabás Miklós ifjúságának művészi regénye.
Kötve ..... P 10.—. Könyvnap után, kötve .... P 12.—

Könyvnapi Ri-
advány
1944.

Barabás Miklós, fiú

B-26-159

● **ALKALMI POSTAI LEVELEZŐLAP.** Az 1849 októbere hős vértanúiról megemlékezve, mától alkalmi postai levelezőlapot hoztak forgalomba. Bélyegképe a Batthyány örökmécsest ábrázolja. A képeslap Barabás Miklós litográfiájának felhasználásával a tizenhárom aradi vértanú portréjáról készült.

12

–: Alkalmi postai levelezőlap

Esti Hírlap, Bp. 1979. okt. 6.

Helyhiány miatt mellőztük a folyóiratok teljes bibliográfiai leírását, csupán a lapok élettartamát jelöltük zárójelben. A felsorolásban •-gal jelölt folyóiratokat az ELTE Egyetemi Könyvtártól, a ••-gal jelölteket a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjteményétől kölcsönöztük. Segítségükért ezúton mondunk köszönetet.

Éger Veronika Gergely Julia

2. kép: Divatkép. A Magyar Bazár 1868. április 15-i számából.

A kiállított folyóiratok

Der Spiegel für Kunst, Eleganz und Mode. /1828-1852/.
Regélő. /1833-1841/.
Honművész. A Regélő társlapja. /1833-1841/.
Rajzolatok a társasélet és divatvilágból. /1835-1839/.
Regélő Pesti Divatlap. /1842-1844/.
Regélő Tárcája. A Regélő Pesti Divatlap melléklapja.• /1842-1844/.
Honderű. /1843-1848/.
Magyar Életképek.• /1843/.
Életképek. • /1844-1848/.
Pesti Divatlap. /1844-1848/.
Hölgyfutár. • /1849-1864/.
Divatcsarnok. • /1853-1863/.
Délibáb. Nemzeti színházi lap. • /1853-1854/.
Délibáb. Szépirodalmi és divatlap. • /1855-1858/.
Napkelet. /1857-1862/.
Nővilág. • /1857-1864/.
Nefelejts. • /1859-1875/.
Pesti Hölgydivatlap. •• /1860-1873/.
Családi Kör. • /1860-1880/.
Gombostű. •• /1862-1863/.
A Divat.•• /1866-1876/.
Magyar Bazár. /1866-1904/.
A Nők Munkaköre. /1872-1873/.
Budapesti Bazár. /1873-1898/.
Divat-Nefelejts. • /1875-1876/.
Hölgyek Lapja.• /1877-1887/.
Divat Salon. •• /1888-1929/.
DivatKépek. /Kolligátum/.

AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM

szeretettel meghívja Önt

kiállítására

1980. június 27-én 16^{h}-kor

a kiállítást megnyitja:

Marót Miklós
főigazgatóhelyettes
ELTE Egyetemi Könyvtár

Címkép:
Divatkép. A Divat 1874. március 8-i számából

Foto Optika ISz - Budapest - 80.219

Barabás Miklós festőművész

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM

1980. június – szeptember

B-26-160

MAGYAR DIVATLAPOK A 19. SZÁZADBAN

Magyar divatlapok a 19. században

A divatlap a 19. század sajtójának jellegzetes laptípusa: könnyebb fajsúlyú, népszerű, vonzó formában megjelenő, szórakoztató jellegű irodalmi folyóirat. A divatlap elnevezés - legalábbis kezdetben - abból adódik, hogy a lapok egy-egy számához általában egy vagy több divatképet csatoltak, elsősorban a női olvasóközönség kedvéért.

Az új laptípus Franciaországban alakult ki a 19. század elején, és hamarosan Európa-szerte elterjedt.

Magyarországon az 1830-as években jelennek meg az első magyar nyelvű divatlapok: a Regélő és melléklapja, a Honművész /1833-1841/, valamint a Rajzolatok a társasélet és divatvilágból /1835-1839/. Az irodalmi divatlapok magyarországi feltűnése szorosan összefügg a kor társadalmi változásaival, a reformkori nemzeti függetlenségi küzdelmekkel és a városiasodással, polgárosodással. Korai divatlapjaink célja a Magyarországon megjelenő német nyelvű lapok /pl. a Der Spiegel és társlapja, a Schmetterling/ kiszorítása, a nemzeti nyelv és kultúra ápolása, fejlesztése. A Regélő, a Honművész és a Rajzolatok még kevés igazán jelentős irodalmi művet közöltek. Fontos szerepet játszottak viszont jónéhány irodalmi műfaj elterjesztésében, népszerűsítésében: a Honművész például különösen nagy érdemeket szerzett a színházi kritika meghonosítása terén.

Az 1840-es évek három magyar nyelvű divatlapja három irodalmi és politikai irány kifejezője. Petrichevich Horváth Lázár Honderűje /1843-1848/ - külső kiállításában egyike legdíszesebb divatlapjainknak - az arisztokrata közönséget igyekezett kiszolgálni, s támadta Petőfit és a népies irányt. Vitathatatlan érdeme ugyanakkor, hogy a magyar irodalmat népszerűsítette olvasói körében. Vahot Imre Pesti Divatlapja /1844-1848/ a középnemesi liberális mozgalom szolgálatában állt. Petőfi 1844 és 1845 között volt a Pesti Divatlap munkatársa, ő vezette a költői rovatot"és színibírálatokat is írt. A Magyar Életképek című antológiából lett Életképek /1844-1848/ Frankenburg Adolf szerkesztésében eleinte egyik irodalmi párthoz sem csatlakozott, hanem középhelyet foglalt el a Pesti Divatlap és a Honderű között. 1846-tól, a Tízek Társaságának megnyerésétől azonban a fiatal Magyarország orgánuma, a forradalom egyik szellemi előkészítője lett. 1847 júniusától Jókai, később Jókai és Petőfi együtt szerkesztette a lapot.

Az 1850-es, 60-as évek divatlapjaiban a szépirodalom mindinkább háttérbe szorul, terjedelmük jelentős részét a társasélet és divat témáira fordítják, s így átmeneti típust képviselnek az irodalmi lapok és a mai értelemben vett divatlapok között.
Szépirodalmi tartalmuknak nemcsak mennyisége csökken, hanem minősége is hanyatlik. Noha időnként fel-felbukkan egy-egy nagy név a divatlapok hasábjain /Arany János, Tompa Mihály, Gyulai Pál, Vajda János/, összességében mégis epigon költők alkotják szerzői gárdájukat. Mindezekkel együtt a nemzeti érzés ébrentartásán munkálkodó divatlapok a kiegyezésig még mindig fontos szerepet játszanak.

A korabeli divatlapok közül éppen irodalmi igényességével emelkedik ki Vajda János "kizárólagosan női lapja", a Nővilág /1857-1864/. Az újszerű, változatos, gyakorlati tartalmú lap célja főképp nőket érdeklő írások közlése volt /közlemények az irodalom, művészet és társasélet köréből; tudósítások a divatvilágból; házasság, gyermeknevelés, kozmetika, stb./. Vajda nemcsak az irodalomban irtotta a dilettantizmust, hanem a nemzeti egységért folytatott politikai mozgalomban is fellépett az üres hazafiaskodás ellen.

Az 1860-as években az időszaki sajtó területén létrejött munkamegosztás következményeként a szaklapok számos változata alakult ki. A divatlapok is mindinkább elszakadtak az irodalmi folyóirattól: az 1860-ban indult Pesti Hölgydivatlapot például már nem az egyre gyérebbé váló irodalmi tartalom tartja fenn, hanem az öltözködés gyakorlati, technikai kérdései. A Pesti Hölgydivatlap lényegét a divatképek és szabásminták alkotják, s ez elmondható utódjáról, a Budapesti Bazárról /1873-1898/, valamint a Magyar Bazárról /1866-1904/, Beniczky Irma Divatvilágáról /1867-1868/ és a már jellegzetesen 20. századi divatlapról, a Divat Salonról /1888-1929/ is.

A 19. század utolsó negyedében tehát a divatlap mint vegyes tartalmú, divatképet is közlő irodalmi laptípus eltűnt, és létrejöttek a divattal kizárólagosan foglalkozó divat szaklapok.

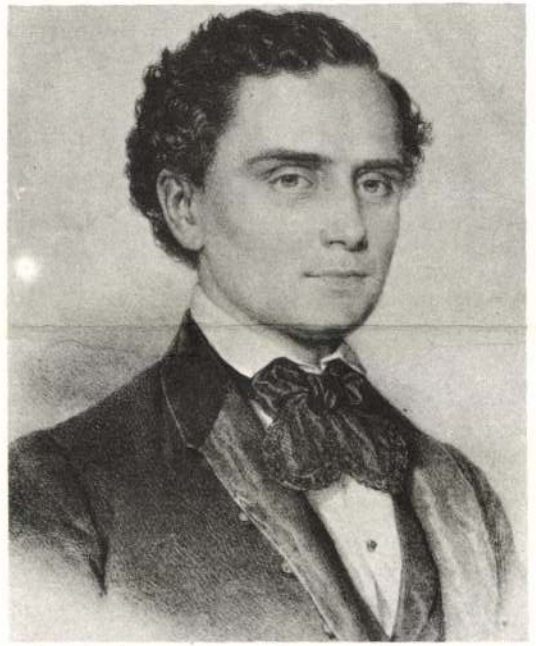

1. kép: Szerdahelyi Kálmán.
Barabás Miklós litográfiája a Nővilág
1859. december 25-i számából.

Divatképek, műmellékletek

A 19. század első évtizedeiben végbement társadalmi változások hatására megnőtt a viszonylag olcsó, sokszorosítható, de mégis egyedi műalkotásnak tekinthető grafikai művek népszerűsége.

A polgárosodó Európában a 18-19. század fordulóján lezajlott "kiadványrobbanás" új grafikai sokszorosító eljárások elterjedését vonta maga után. A megnövekedett igényeket volt hivatva kielégíteni két új találmány: az acélmetszet és kiváltképp a litográfia /kőrajz/. Az acélmetszet /a század elején az amerikai J. Perkins alkalmazta először/ előnye a rézmetszettel szemben, hogy a kemény acéllapról jóval több levonatot lehet készíteni, hátránya viszont, hogy finomabb árnyalatok visszaadására kevésbé alkalmas. A litográfia A. Senefelder találmánya /1796/, olcsó, könnyű technikájú, szinte korlátlan példányszámot lehetővé tevő sokszorosító eljárás.

Hazánkban mindkét eljárás hamarosan ismertté vált. A 30-as években indult divatlapjaink divatképei és műmellékletei már nagyrészt acélmetszetek és litográfiák.

A 19. századi magyar divatlapok összetett tartalmának megfelelően a képanyag heterogén: a politikai és irodalmi tartalmat erősítő műmellékletekből és divatképekből áll. Ez a heterogenitás a lapok illusztrációs anyagán mindaddig végigvonul, míg a század legvégén ki nem alakul a par excellence divatlap. A műmellékletekre magukra is a műfaji sokféleség jellemző: arcképek, táj- és városképek, történelmi ábrázolások. A 40-es években a táj- és városképek kedveltebbek, az 1850-1870-ig terjedő időszakban a történelmi ábrázolások a divatosak. Az arcképművészet a század elejétől a század utolsó negyedéig végig népszerű marad.

Az "arcképezés" már a 30-as évektől általában valamilyen propagatív cél szolgálatában állt /ha nem magánember készíttette el a portréját/ - Torsch Leo bécsi származású arcképlitográfus, metsző a Rajzolatokban jelentette meg Nemzeti képtár címen az uralkodó család tagjairól és nevezetes főurakról készített arcképsorozatát.

A 40-es évek forrongó kulturális és politikai légkörében születik meg az a program, amely a nemzeti reformtörekvések szolgálatában meghirdeti a "politikus művészetet": örökítsék meg és terjesszék a haza nagy fiainak /Széchenyinek, Kossuthnak, stb./ képmását, hogy minél szélesebb körben váljanak ismertté azok a jelentős személyiségek, akik a haza sorsán fáradoznak.

A lapok szerkesztői a 40-es évektől különös gondot fordítottak az illusztrációkra, egyre sűrűbben adtak a számokhoz műmellékleteket is. Politikusok, közéleti emberek arcképeit közölték, különböző sorozatokban, válogatásokban.

Barabás Miklós, a korszak egyetlen kiemelkedő grafikus egyénisége készítette el - sok más között - Széchenyi, Kossuth, Batthyány, Petőfi, Laborfalvy Róza, Lendvay Márton litografált arcképét, melyeket a Pesti Divatlap, az Életképek, a Honderű, majd a szabadságharc bukása után a Nővilág és a Nefelejts közölt.

Divatlapjaink az 1830-as években divatképeiket /színezett réz- vagy acélmetszetek/ túlnyomórészt külföldi divatlapokból vették át. /Torsch Leo 1835-től a Rajzolatok számára készített metszett divatképeket is./

A 40-es évektől szinte csak magyar, vagy Magyarországon élő rézmetszők képeit közölték a lapok. A bemutatott metszetek a szakma legjelesebb magyarországi mestereitől valók: Kohlmann Lipóttól, Kohlmann /Vidéky/ Károlytól, Tyroler Józseftől, Perlaszka Domonkostól, Kovácstól, Medveytől, Sadler Károlytól, Fuchsthaller Alajostól. Közülük is kiemelkednek Vidéky Károly és Perlaszka Domonkos szép, finom acélmetszetei. A metszet-divatképek a biedermeier zsánerképek számunkra finomkodó világába visznek. A képeken hétköznapi jeleneteket, a városi társasélet színhelyeit láthatjuk: sétáló hölgyeket, akik találkoznak, kézimunkázó, csevegő kisasszonyokat, bálozó fiatalokat.

A divatképek és a divatrovatok egyre inkább a hazai, sőt a sajátosan nemzeti divat kialakításán munkálkodnak. A Pesti Divatlap divatképei a magyaros viselet /sujtás, párta, kötény/ krinolinos változatát népszerűsítik.

A szabadságharc bukása után divatlapjaink továbbra is a nemzeti divatot igyekeznek népszerűsíteni. A Nefelejts, de főleg a Nővilág a "magyar nemzeti viselet hű megőrzésére és megkedveltetésére" adott "nemzeti divatképeket". 1850 és 1870 között a divatképek színes és fekete-fehér litográfiákon jelennek meg. A legnépszerűbb, divatképeket is rajzoló litográfus Rohn Alajos volt. Ízléses, tiszta, szép képeket készített. Pesky Ede, ugyancsak sűrűn foglalkoztatott litográfus, a Nefelejtsnek és a Családi Körnek rajzolt divatképeket. A teljes öltözetet bemutató képek megtartják életkép jellegüket, de már feltűnnek a praktikusabb, részletezőbb divatképek, amelyek egy-egy ruhadarabot többféle változatban, szabásmintákkal ellátva mutatnak be. A kézimunkák, mintalapok is egyre gyakoribbak. A század utolsó negyedében újra feltűnnek a külföldi mesterek. Jules David francia litográfus és metsző számos metszetet készített a Magyar Bazár számára. A még mindig zsánerképszerű ábrázolásokon a hölgyek sportruhát öltenek, a gyermekek karikáznak, stb. Az enteriőrök túlzsúfoltak a bársony drapériáktól.

A századvégi lapok már a mai értelemben vett divatlapok. Képanyaguk egységes, a divat bemutatását, reklámozását szolgálják, a modern fotomechanikai eljárások alkalmazásával. A divatképek kompozíciói a modell minél részletesebb, szemléletesebb bemutatására törekednek. Részletes szabásminták és leírások egészítik ki a képeket.

34. Német mester, 18. sz. I. fele
Ágost Vilmos porosz herceg.
Ltsz. 69.1355

35. Német mester, 18. sz. I. fele
Lujza Amália, porosz hercegné mellképe.
Ltsz. 69.1357

36. Kuntze, Johann Christian /Bonn 1761 - Köln 1832./
Parókás férfi mellképe.
Ltsz. 69.1320

37. Német mester, 18. sz. vége
Férfi mellkép.
Ltsz. 69.1352

38. Német, vagy németalföldi mester, 18. sz.
Polgárnő mellképe.
Ltsz. 4162

39. Ismeretlen mester, 18. sz. vége
Teknőcszelence polgárnő mellképével
Ltsz. 69.1290

40. Osztrák vagy német mester, 1829.
Női mellkép.
Ltsz. 69.1356

41. Bossi, Domenico /Italia 1765 - München 1853./
I. Sándor orosz cár arcképe.
Ltsz. 69.1350

42. Orosz mester, 18. sz. vége
Rendjeles férfi mellképe.
Ltsz. 51.15

43. Orosz mester, 18. sz.
Katalin orosz cárnő mellképe.
Ltsz. 51.13

44. Osztrák mester, 18. sz. eleje
Mária Terézia mellképe.
Ltsz. 4169

45. Osztrák mester, 18. sz. 2. fele
II. József német-római császár mellképe.
Ltsz. 14.363

46. Osztrák mester, Bécs 1762.
Férfi ékszerdobozzal. Mack /Franz von/ 1730-1807 bécsi udvari ékszerész és ékszerkereskedő portréja.
Ltsz. 69.1405

47. Osztrák mester, 18. sz. 2. fele.
Kerek sárga lakk szelencén színesen és aranyozottan Laudon osztrák generális mellképe.
Ltsz. 53.1251

48. Osztrák mester, 19. sz. eleje
II. Ferenc osztrák császár parókás mellképe.
Ltsz. 69.1321

49. Lieder, Friedrich Johann Gottlieb /Potsdam 1780 - Pest 1859/
Karolina Agosta osztrák császárné mellképe.
Ltsz. 69.1325

50. Gross, Leopold /1830-1845 között Bécsben tevékenykedett/
I. Ferdinánd osztrák császár mellképe.
Ltsz. 54.753

51. Kriehuber, Josef /Bécs 1800-1876/
Ferenc Károly osztrák főherceg katonai díszruhás mellképe.
Ltsz. 69.1337

52. Daffinger, Moritz Michael /Bécs 1790-1849./
Fiatal nő mellképe.
Ltsz. 69.1310

53. Daffinger, Moritz Michael /Bécs 1790-1849./
Fehér ruhás nő virágdíszes kalapban.
Ltsz. 69.1306

54. Schoeller, Johann Christian /1782 Elszász - 1851. Bécs/ 1823.
Női mellkép.
Ltsz. 69.1344

55. Schoeller, Johann Christian /Elszász 1782 - Bécs 1851./ 1808.
Fekete ruhás szakállas férfi mellképe.
Ltsz. 69.1358

56. Peter, Emanuel Thomas /Jägerndorf 1799 - Bécs 1873./ 1836.
Női mellkép.
Ltsz. 69.1334

57. Peter, Emanuel Thomas /Jägerndorf 1799 - Bécs 1873/
Bajuszos szakállas férfi mellképe.
Ltsz. 69.1359

58. Peter, Emanuel Thomas /Jägerndorf 1799 - Bécs 1873./ 1850.
Fehér ruhás, fátylas ülő hölgy háromnegyed alakja.
Ltsz. 69.1330

59. Peter, Emanuel Thomas /Jägerndorf 1799 - Bécs 1873./
Piros köpenyes nőalak mellképe.
Ltsz. 69.1312

60. Theer, Adolf /Johannesberg 1811 - Bécs 1868/
Kékruhás könyöklő nőalak mellképe.
Ltsz. 69.1339.

61. Spitzer, Franz /Bécs 1810 és 1825 között Innsbruckban, később valószínűleg Salzburgban élt./
Férfi mellkép.
Ltsz. 73.208

62. Saar, Karl van /Bécs 1797 - 1853./
Női mellkép.
Ltsz. 69.1347

63. Suchy, Adalbert /Klettau, 1783 körül - Bécs 1849./
Empire ruhás hölgy mellképe.
Ltsz. 1303

64. Osztrák mester, 19. sz. 1830 körül
Kerek lakk szelence festett tájképpel.
Ltsz. 18.629

65. Angermann, David /Eger 1785 - 1808-ban még életben volt./
Levelet író hölgy.
Ltsz. 69.1349

66. Zumsande, Josef /Neuhaus, Cseho 1806 - 1856./
Fehér ruhás loknis haju női mellkép.
Ltsz. 69.1307

67. Zeleny, Josef /Raigern, Morvaország 1824 - Brünn 1886.
1845 és 1848 között a bécsi Akadémia növendéke/
Nőalak hajában rózsával.
Ltsz. 69.1314

68. Lumnitzer, Johann Georg /Igló 1783 - Brünn 1864./
Elmélyülő nőalak megiratlan irattekercs előtt.
Ltsz. 69.1371

69. Maschek, Franz /Kutna Hora 1797 - Leitmeritz 1862/,
19. sz. I. fele
Női mellkép: Berthe Princesse de Rohan.
Ltsz. 69.1342

70. Magyar mester, 18. sz. vége
Emlékkép a Csáky család egy tagjának mellképével. Jobbra lent a családi címer: Süveges bajuszos szakállas férfi.
Ltsz. 69.1360

71. Magyar mester, 18. sz. vége
Kerek teknőc szelence. Magyar ruhás és fejdíszes női mellképpel /Csománé, Bus Ágnes?/
Ltsz. 4172

72. Barabás, Miklós /1810-1898/ 1843
Fiatal bajuszos férfi mellképe.
Ltsz. 69.1338

73. Barabás, Miklós /1810-1898/ 1844.
Andrássy Károlyné, Szapáry Etelka mellképe.
Ltsz. 69.1301

FOTO-OPTIKA I.SZ. F.v.: HALÁSZ LAJOS

Miniatűrök és szelencék

NAGYTÉTÉNYI KASTÉLYMÚZEUM
1979. október-december

B-26-161

A kiállítást 1979. október 28-án 11^{h}-kor
megnyitja: Gerszi Teréz
a Szépművészeti Múzeum osztályvezetője

MINIATŰRÖK ÉS SZELENCÉK A 18-19. SZÁZADBAN

A középkori könyvek "miniaturáiból" kézzel festett díszítményeiből kialakuló kisméretű, részleteiben kidolgozott "miniatűrök", apró önálló képek, főleg arcképeket,jeleneteket csak ritkán ábrázolnak. A kezdetben olaj, majd vízfestésű, olykor zománc képek alapja fa, fém, gyakrabban papír, pergamen, a 18. századtól sok esetben elefántcsont. A 16.sz. óta készülő miniatűrök 18-19. sz.-i nagy felvirágzásának a fényképezés feltalálása vetett véget. Miniatűrökkel apró dobozokat is díszítettek, de használták mint ékszereket is, olykor viszont kis bútorba vagy mappába is applikálták. A miniatűrök készítői között találunk nagy festőket, mint a 16.sz.-ban többek között az ifj.Hans Holbeint, vagy a 19. sz.-ban a magyar Barabás Miklóst és a Londonban megtelepedett Broczky Károlyt.

E kedves apró tárgyak gyűjtése a saját koruktól máig szokásos, így magángyűjtők és múzeumok egyaránt őriznek szép kollekciókat. Magyarországon több múzeum gyűjteménye ismeretes,múzeumunk másfél százat megközelítő együttesében viszont most első alkalommal rendezünk bemutatót.

Seregszemlénket a francia alkotásokkal kezdjük,amelyek közül az első magát a MINIATŰRFESTŐ-t ábrázolja. A miniatűröket sok esetben apró névjelzéssel látták el,így tudjuk,hogy e kis kép Massé alkotása. Az angol, majd több ismeretlen 18.sz.-i mester munkájának bemutatása után német, orosz, osztrák és cseh festők művei következnek. Magyar alkotások zárják a sort, nevezetesen Barabás Miklós két szép miniatűrje.

A csoportosításnál arra is tekintettel kellett lenni,hogy a miniatűrök sok esetben történeti személyeket örökítenek meg. Így az I.vitrinben a francia királyokat és I.Napoleon körének alakjait, a III.vitrinben Európa más országainak jelentős történeti személyeit és uralkodóit, valamint a Habsburg ház tagjait látjuk. A 19. sz. előtti időkben polgári emlékkel csak elvétve találkozunk.

Saját anyagból rendezett kiállításunk természetesen teljességre nem tarthat igényt, mindazonáltal a csoportosításnál arra törekedtünk, hogy ugyanakkor, amikor legszebb darabjainkat bemutatjuk,a miniatűr festészet 18-19.századi alakulásáról is némi áttekintést tudjunk nyújtani.

/Sz. Koroknay Éva/

A KIÁLLITOTT MŰTÁRGYAK JEGYZÉKE

1. Massé, Jean Baptiste /Párizs 1687-1767/
   A miniatűrfestő munka közben.
   Ltsz. 69.1323

2. Massé, Jean Baptiste?
   Női mellkép.
   Ltsz. 69.1354

3. Francia mester 18. sz. e.
   XIV. Lajos francia király mellképe.
   Ltsz. 69.1353

4. Francia mester 18. sz.
   XV. Lajos francia király /?/
   Ltsz. 69.1365

5. Chereau, Jacques /1688-1776/
   XV. Lajos francia király felesége Maria Leszczynszka lengyel hercegnő mellképe.
   Ltsz. 69.1351

6. Francia mester 18. sz.
   Fehér ruhás, fehér parókás női mellkép.
   Ltsz. 69.1570

7. Francia mester, 1780. körül
   Női mellkép.
   Ltsz. 69.1340

8. Francia mester /?/ 18. sz. vége
   Bal keblét szabadon hagyó hölgy mellképe.
   Ltsz. 69.1341

9. Francia mester /?/ 18. sz. vége
   Leomló szőke haju fehér ruhás fiatal nő mellképe.
   Ltsz. 69.1319

10. Francia mester /?/,18. sz. vége
    Galambot tartó fiatal nő mellképe.
    Ltsz. 69.1302

11. Francia mester, 19. sz. e.
    Könyvet tartó hölgy piros stólával.
    Ltsz. 69.1328

12. Saint, Daniel, /St. Lô, 1778-1847/
    Josephine francia császárné gyöngykoronás mellképe.
    Ltsz. 51.14

13. Isabey, Jean Baptiste /Nancy 1767 - Párizs 1855/
    Teknőcszelence miniatür képpel: Napoleon és a csecsemő reichstadti herceg
    Ltsz. 69.1293

14. Suchy, Adalbert /Lettau 1783 körül, Bécs 1849./
    Mária Lujza császárné
    Ltsz. 69.1368

15. Cior, Pierre Charles /Párizs 1769./
    Kerek teknőcszelence ovális női mellképpel
    Ltsz. 69.1292

16. Francia mester, 19. sz. eleje
    Lakk szelence, fedelén üveg alatt festett bibliai jelenet táji környezetben.
    Ltsz. 51.1039

17. Shelley, Samuel /London 1750 k. - 1808./
    Nőalak madárral.
    Ltsz. 51.32

18. Angol mester 1781 körül
    Női mellkép.
    Ltsz. 51.33

19. Angol mester, 19. sz.
    Női mellképpel, hátlapján ovális mezőben domboru üveg alatt hajtincs aranyszállal és igazgyöngyökkel kék mezőben monogramm "I P" ?
    Ltsz. 69.1408

20. Angol mester, 19. sz. eleje
    Empire ruhás fiatal nő mellképe.
    Ltsz. 51.17

21. Ismeretlen mester, 18. sz. közepe
    Nőalak bárránnyal és ággal, Szt. Ágnes attributumaival.
    Ltsz. 69.1309

22. Ismeretlen mester, 18. sz.
    Levelet iró hölgy, aki a papagájt hallgatásra inti.
    Ltsz. 69.1366

23. Ismeretlen mester, 18. sz. 2. fele
    Női mellkép.
    Ltsz. 69.1411

24. Ismeretlen mester, 18. sz. 2. fele
    Női mellkép.
    Ltsz. 69.1410

25. Ismeretlen mester, 18. sz. 2. fele
    Női mellkép.
    Ltsz. 69.1322

26. Ismeretlen mester, 18. sz.
    Fehér ruhás parókás könyöklő nőalak piros gyöngysorral és csokorral.
    Ltsz. 69.1326

27. Ismeretlen mester, 18. sz. 2. fele
    Női mellkép.
    Ltsz. 69.1327

28. Ismeretlen mester, 18. sz. 2. fele
    Teknőcszelence szines és arany csikozással, piros ruhás hölgy mellképével
    Ltsz. 69.1294

29. Ismeretlen mester, 18. sz. vége
    Teknőcszelence antik ruhás női mellképpel.
    Ltsz. 69.1291

30. Ismeretlen mester, 18. sz. 2. fele
    Teknőcszelence női mellképpel.
    Ltsz. 69.1288

31. Ismeretlen mester, 18. sz. 2. fele
    Szelence női félalakkal.
    Ltsz. 69.1289

32. Ismeretlen mester, 18. sz. 2. fele
    Teknőcszelence női mellképpel.
    Ltsz. 69.1297

33. Ismeretlen mester, 18. sz. 2. fele
    Kerek teknőcszelence ovális női mellképpel.
    Ltsz. 69.1295

U.a.: Visszapillantás a Képzőmüvészeti Társulat multjára. Müvészet. 1911. 103,120,121.l. - U.a.: Eger müvészetéről. Eger, 1937. 179.l. - R. Szőrédi Ilona: A Szépmüvészeti Muzeum erdélyi kiállitása. Uj Magyarság. 1940. szept. 22. - Takács Zoltán: Ünli ungheresi a Roma. Esposizione Internazionale. Roma 1911. Bodze extrospettive Ungheria. Bp. 1911. 66-70,107-109.l. - Tamás Ernő: B.M. emlékkiállitása. Hirlap. 1948. okt. 6. - U.a.: A mult század vizfestményei egy érdekes kiállitáson. Hirlap. 1949. máj. 5. - Tárgymutatói az O. M. Képzőmüvészeti Társulat kiállitásainak: 1877. novl-dec. kiáll., 1878. márc. jubileumi , 1879. márc. és nov., 1880. tavaszi és őszi k.,

1881. tavaszi k., 1883. őszi k. I. sorozat, 1886. őszi k., 1888. őszi k. II. sorozat, 1896. ezredéves orsz. k., 1899. emlékkiállitás, 1904/5. téli k. /Mellszobra Telcs Edétől, képpel./, 1927. magyar táj- és életkép k. /Képpel./, 1929. őszi k. /Képpel./, 1930. szent Imre-k., 1931. őszi k., 1932. febr.-márc. k. és a főváros uj szerzeményeinek kiállitása, 1937-38. biedermeier k., 1940. a gyermek a müvészetben k., 1941. arckép k. /Képpel./ - Tárgymutatója, Budapest székesfőváros közönségének képzőmüvészeti gyüjteményéből rendezett kiállitás -. Az 1924-31. évek szerzeményei. Bp. 1932. - Tárgysorozata, A Hummel-szobor alap

javára rendezett pozsonyi műkiállitás-. Pozsony, 1883. l., 338.sz. - Társalkodó. 1840. 256.l. - Térey, Gabriel: Die Barabás Ausstellung. Pester Lloyd. 1899. 251.sz. - Térey Gábor dr.: A XIX. századbeli magyar művészek kézrajzainak retrospectiv tárlata. A Szépmüvészeti Muzeum grafikai osztályának kiállitásai. I. Bp. 1907. 8-16,22.sz. /A kiállitást ismertették a bpesti napilapok 1907. febr. 16-iki, hetilapok febr. 24-iki számai./ - Thieme-Becker: Allg. Lexikon d. bild. Künstler. II.k. Leipzig, 1908. 451-452.l. /Lyka K./ - Toldy Ferenc: Figyelmező. 1838. 51,52.sz. - Tolnai Gábor: "Duna áradása Pesten." Budapest. 1946. 10.sz. Képpel. - Tompa Mihály Versei. 1-6.k. Pest, Heckenast Gusztáv kiadása, 1858. /Tompa arck. B. rajza, Axmann és Benedict acélm./ - Tonelli Sándor: Nagyapáink Pest-Budája. Bp. 1944. 39,92,98,109,122.l. Képekkel. - Toth Béla: A magyar anekdotakincs. Bp. 1935. 400,401.l. - Toth Ervin: Szép magyar grafika. Bp. 1943. 24.l. - U.a.: Európai grafika. Bp. 1943. 81.l. - Törökfalvi Pap Zsigmond: Petőfi életéből. Vas. Ujs. 1897. 146.l. /Nyilatkozik B. Petőfi arcképeinek hasonlóságáról/. - Történelmi Képcsarnok műtárgyainak leiró lajstroma. Bp. 1907. 104,105,126,128,134,135,137,147,175,178-180.l.- Történelmi Képcsarnok grafikai kiállitásának lei-

ró lajstroma. Bp. 1907. - Történelmi Lapok. 1874. 77.l. - Törs Kálmán: Jókai. Vas. Ujs. 1886. 48.sz. Képekkel. - Tragor Ignác dr.: A váci Muzeum leiró lajstroma. Vác, 1912. 205,216-218,220.l. - U.a.: Vác multja és jelene. Vác, 1928. 127,128.l. Képekkel. - U.a.: Vác müemlékei és müvészei. Vác, 1930. 98.l. - Tury Gyula: Levél a szerkesztőhöz. Műcsarnok. 1901. 42.l. - Tükör. 1937. 640,949.l. Képekkel. - 1939. 11.l. Képpel. - 602.l. Képpel. - 1940. 191.l. Képpel. - Ujabbkori Ismeretek Tára. I. Pest,1850. 323-326. - Ujházy Ferenc: Fővárosunk müvészeti állapotai a mult század közepén. Bp. 1901. Bp. 1901. 23.l. /Kézirat az O. M. Szépmüvészeti Muzeum könyvtárában. 287.sz./ - U.a. közölve. Nyugat. 1922. márc. 16. 381.l. - Ujházy Irma: A bécsi Kunstakademiere beiratkozott magyarok névsorai 1726-1881. O. M. Szépmüvészeti Muzeum. Magyar Müvészeti Adattár. 19 7/ 1925.sz. - Uj Idők. 1899. 44.sz. 974.l. - 1901. 42.sz. - 1903-4. 24.sz. 553.l. - 1904-5. 28.sz. 32.l. - 1905. 38.sz. 287,288.l. - 1913.II. 510.l. - 1922. 12.sz. 241.l. /Régi pesti cégérek./ - 1926. II. 547.l. - 1928. 10,19.sz. - 1929.II. 5,488.l. - 1930. 18.sz. 535.l. 29.sz. 85.l. 37.sz. 313.l. - 1933. 15.sz. 450.l. - 1935. 43.sz. 593.l. - 1936. 7.sz. 242.l. 8.sz. 285.l. - 1941. 45.sz. - 1942. 45.sz.

547.l. - 1943. 46.sz. 575.l. Valamennyi képpel. - Uj Idők Lexikona. II.k. 34.t. Képpel. - III.k. 716.l. 55.t. Képekkel. - IX.k. 205.t. /Képpel/. stb. - Uj Lexikon. I.k.Bp. 1936. 428.l. /Lyka Károly./ - Uj Magyarság Vasárnapja. 1936. jun. 5. Képekkel. - Uj Művészet. 1913. 3.sz. 2.l. Képpel. - Ujság. 1940. jun. 6. /e.a.: A szépművészeti Muzeum uj szerzeményei./ - V.B.: A Képzőművészeti Társulat jubileuma. Ország-Világ. 1886. 772.l. Arcképpel. - Váczy János dr.: Kisfaludy Károly halálos ágyán. Vas.Ujs. 1887. 6.sz. Képpel. - Vahot Imre: Pesti Divatlap. 1846. 1030.l. /B.M. életrajzi adatai./ - U.a.: Nemzeti arcképcsarnok. Pest, 1847. /A Pesti Divatlapban megjelent kürajzokkal./ - U.a.: Honvédek könyve. Pest, 1867. 2.f. Képpel. - U.a.: Emlékiratai. I-II. Bp. 1880. - Vajda János-Barabás Miklós: Magyar képek albuma. B. rajzai után acélba metszve. Pest, kiadja Heckenast Gusztáv /1859/. 8-r. 12 kép, 147 l. - Váli Béla: B. M. Pesti Hirlap. 1887. 49.sz. - Várady Antal: Petőfire vonatk. közlemények. Magyar Politika. 1872. 210.sz. - 1875. 194,195.sz. - U.a.: Petőfi arcképéről. A Hon. 1879. 220.sz. Esti kiadás. - Varga N. Lajos: Székely képzőművészek s a rájuk vonatkozó irodalom. Emlék-

könyv a Székely Nemzeti Muzeum 50 éves jubileumára. Sepsiszentgyörgy, 1929. 728-732.l. - U.a.: Ismertető a művészi grafikához. Bp. 1943. 13.l. - Varga Zsigmond dr.: A debreceni ref. főiskola nagykönyvtára irásban és képben, 1.k. Debrecen, 1934. 182ll. - Varjassy Árpád: Ormós mint műbarát. Ormós Zsigmond Emlékkönyv. Temesvár, 1883. 89.l. - Varju Elemér: Vezető a Magyar Nemzeti Muzeum Történeti Osztálya kiállitott gyüjteményeiben. Bp. 1929. 83,84.l. - Varju Elemér és Höllrigl József: Ernst Lajos magyar történeti gyüjteménye. Bp. 1932. - Várkonyi Nándor: Petőfi arca. Pécs, é.n. 9-11,17,27.l. Képekkel. - Várhelyi Z. Emil: B. M. Erdélyi Helikon. 1937. 445.l. - U.a.: B. M. Kovács László: Erdélyi csillagok. Bp. Révai kiadása, 1943. 138-163.l. Vasárnapi Ujság. 1855. 301.l. /Magyar költők a rckép-albuma/. - 1856. 120,342.l. - 1857. 43,123.l. - 1858. 406,419,429,584.l. - 1859. 309,526,535.l. - 1861. 94 /Művészegylet./, 262.l. - 1862. 274 /Az országos Széchenyi-emlék./, 515.l. - 1864. 384.l. /B. legujabb nagy festménye: A Lánchid alapkövének letétele./ - 1865. 653.l. /Szép ajándék./ - 1866. 44,484 /Gróf Dessewffy Emil arcképéről./, 499.l. /Hirdetés B. fényképészeti műtermének átvételéről./ 1867. 117 /A magyar miniszterium arcképcsarnoka./, 231.l. -

1868. 640.l. - 1869. 189 /A képcsarnok-alakito egylet./, 458.l. /B.M. Elemér fiának halála./ - 1876. 347 /Képzőművészeti hirek/, 790.l. /Petőfi diszkiadása./ - 1877. 764 /Két beterán jubileuma./, 769,770 /-á-r-: Két beterán. Kovács Pál és B.m., arcképpel./, 780,781.l. /B. jubileuma./ - 1879. 12,124 /Az orsz. képzőművészeti tanács ujjá szervezése./, 821.l. /Az orsz. képzőművészeti társulat választó közgyülése./ - 1880. 30.l. /A Műcsarnok érdekes kiállitása./ - 1881. 427.l. /Koritnica c. képe./ - 1882. 329 /csernovics Péter arck./, 753 /Deák és Beöthy Ödön emléke./, 768.l. /A király a Műcsarnokban./ - 1883. 160,329 /Gróf Batthyány Lajos arcképe./ 493 /Tompa Mája a bürtfai fürdőben./, 772.l. /Laborfalvi Róza arck./ - 1884. 129.l. /Gróf Batthyány Lajos arck./ - 1885. 784.l. /-á-r: Tisza Kálmán ifjukori arcképe 1848-ból./ - 1886. 165 /Petőfi -ámor- 1848-iki arck./, 170 /Márciusi emlékek./, 509 /Liszt Ferenc arck./, 617 /Akadémikusok jubileuma./, 655-657 /Két veterán akadémikus, arcképpel./, 7341.l. /Az Orsz. Képzőművészeti Társulat jubileuma./ - 1887. 137 /Barabás-estély./ 141,142 /B. művészete és kora, önarcképpel./, 144,145 /Négy női arckép B.-tól/, 148 /A meny megérkezése c. képének repr./, 149,150 /B. rajzaihoz, képekkel./, 153,154 /Bara-

bás-estély az iróí körben./, 184 /B. művészi pályája./, 189,190 /"Március ifjainak" arcképei./, 196 /Vasváry Pál arck./, 640,641.l. /A Nemzeti Színház régi jelesei, képekkel./ - 1888. 182 /Lomnici Pál arcképéhez, képpel./, 666 /Gróf Batthyány Lajosné arck./, 836.l. /Erkel Ferenc arck./ - 1890. 92 /Ray András és Simontsits János arck./, 108 /Hollósy Kornélia arck./, 146,244,282 /Brassai Sámuel arck./, 413 /Gróf Leiningen-Westerburg Károly honvédtábornok arck./, 528-531 /A Nemzeti Színház tagjai az 50-es években, képekkel./, 629.l. /Prielle Kornélia arcképéhez, képpel./, - 1891. 554,555 /1848/49-ki emlékek, Nagy Sándor József honvédtábornok jegyesének arck./, 605 /A szabadságharc emlékeinek kiállítása./, 632 /A Lánchid alapkő letétele./, 674. l. /Széchenyi-képeink./ - 1893. 205 /Az Orsz. Nőképző-Egyesület jubileuma; gróf Teleki Sándorné és Veres Pálné arck./, 423.l. /Erkel Ferenc arck./ - 1894. 5.l. /Jókai 1848. márc. 15-én c. rajz repr./ - 1895. 97 /Gyulai Pál arck./, 161.l. /A még élő "Márciusi ifjak" ifjukori arcképei./ - 1896. 869,870.l. /A Lánchid alapkövének letétele, képpel./ - 1897. 51 /Vajda János költő arck./, 501-503 /Petőfi képmásai/, 861.l. /Alcsut/. - 1898. 8.sz. /B.M. 1810-1898. Önarcképpel és képekkel./, 123,124 /Apróságok B.M.-ről./,

3/0

231 /A Képzőművészeti társulat közgyülése./, 360 /Gróf Teleki József arck./, 726 /Vörösmarty M. arck./, 727 /Petőfi S. és Arany J. arck./, 729.l. /B.M., Burghardt és Kozina Sándor arck./ - 1899. 403 /B.-kiállitás./, 501 /Vasvári Pál halálának 50-ik évfordulójára, arcképpel./, 509 /Petőfi S. arcképe./, 510 /Petőfiné Szendrey Julia arck./, 518, 519 /Petőfi S. arck./, 523,630 /Brunswick Teréz grófnő arck./, 640 /Kiállitás B. müveiből a Mücsarnokban,/, 682 / Gróf Batthyány Lajos arck./, 691 /Damjanich János és gróf Leiningen Károly arcképe./, 711 /Barabás és Molnár-képek kiállitása/, 728 /A B.- kiállitás./, 771.l. /Prielnitz Vince arck./ - 1900. 653,654 /Gróf Leiningen Károlyné arck./, 790 /Vörösmarty arcképei./, 794 /Kisfaludy Károly a halálos ágyán barátaitól környezve./, 809 /Vörösmarty arck./, 830.l. /Bem tábornok arck./ - 1901. 81 /Gróf Buttler János arck./, 193 /B.M. arcképe a muezumban./, 197 /Bajza József arck./, 415 /Prielle Kornéli emléktárgyai/, 739 /Falk Miksa arck./, 802.l. /Tóth Lőrinc arck./ - 1902. 139 /Szigeti József szerepeiből, képekkel./, 197 /Tisza Kálmán szülői, képekkel./, 203 /Tisza Kálmán arck. 1848-ból nemzetőri ruhában./, 214 /Tisza Kálmán arck./, 594.l.

/Kossuth Lajos arck. 1848-ból./ - 1903. 82 /Gróf Károlyi Györgyné arck./, 42. szám. /Deák Ferenc arck., színes képmelléklet./ - 1904. 166 /Zigligeti Ede arck./, 319 /Jókai Mór arck./, 821 /Lendvayné Fáncsy Ilka mint Julia./, 834 /B.M. mellszobra Telcs Ede./ - Karácsonyi Külön szám: A Lánchid épitésének kezdő munkálatai. - 1905. 382.l. /B. M. siremléke Telcs Edétől, képpel./ - 1906. 134 /Prielle Kornélia arck./, 818.l. /De Ceux Mimi a rck./ - 1907. 141 /Gróf Batthyány Lajos arck., a miniszterelnöki palotában volt kép repr./, 456.l. /A Gellért-hegy oldala 1837-ben, a Székesfővárosi Tört. Muzeumban lévő kép reprodukciója./ - 1909. 147.l. /Művésznő c. képe repr./ - 1910. 930,931.l. Képekkel. - 1913. 205.l. /Gróf Dessewffy Emil és gróf Károlyi György arcképei. A Magyar Földhitelintézet tulajdonában lévő képek repr./ - 1917. 143 /Arany János arck./, 624.l. /Tompa Mihály arck./ - 1918. 153.l. /Női arck./ - Vayer Lajos ifj.: Széchenyi képe. Magyarságtudomány. 1942. 1.sz. - U.a.: Széchenyi István ismeretlen képmása. Dunántuli Szemle Könyvei. Szombathely, 1942. 67,69,70.l. Képpel B. Petőfi arcképéről. Irodalomtörténet. 1942. 113. - U.a.: P - U.a.: A magyar művészet 1848-49-ben. Szabad Művészet. 1948. 66-68.l. Képekkel. - U.a.: B.., 1848 festője. Veti-

tett képes előadás. Fővárosi Népművelési Központ. Munkaterv. 1948. febr. - Végh Gyula: Bozsoki leltár. Bozsok 1921-1946. /Illusztrált kézirat./ - Végvári Lajos: A reformkor művészete. Fővárosi Képtár kiállitásai. XXXVI. Bp. 1948. jul. - szept. 6,8,9.l. /Képpel./ - U.a.: B.M. emlékkiállitás. Fővárosi Képtár Rózsa Miklós Szalonja. XXXIX. 1948. okt. - U.a.: Hozzászólás Rabinovszky Máriusz kritikájához. Szabad Művészet. 1950. 393.l. - Vereby Soma: Honpolgárok könyve. I-III.k. Pest, 1866-1869. Nagy 2.-r., lapnagyságu könyomatlarok.[illegible],kötetek elmlapján: "A rajzok Barabás Miklós által készitvék." I.k. /1866/: Deák Ferenc, Tisza Kálmán, gr. Festetics György, Lónyay Menyhért, br. Sina Simon, Korizmics László, Erkövy Adolf, dr. Balassa János, Bojári Vigyázó Antal, Horváth Boldizsár; II.k. /1867/: Cséry Lajos, dr. Kautz Gyula, Combos Bertalan hétszemélynök, Térey Pál, Vizeki Tallián János hétszemélynök, Kisfaludi Lipthay Endre püspök, Szőnyi Pál, dr. Bókai János, stromayer Ferenc, Hamar Pál közalapitványi kir. ügyigazgató, Bartakovics Flóris, Simon Elek; III. k. /1868-69/: Kralovánszky György, Nádasdy Lipót gr., Szilágyi Gáspár, Raisz Szilárd, Pázsitzki Ede dr., Képessy József, Bakodi Tivadar, Péchy Manó gr., Szaniszló Ferenc

nagyváradi püspök, Sziklai Ede és Karácsonyi Guidó gr. képmásai. E lapokat B. nem szignálta; talán azért, mert részben korábbi művei, részben fényképek után készitette. A felsorolt lapok nagy része sem a művész, sem a család jegyzékében nem szerepel. - Vereby Soma: Magyar mágnások életrajzi s arcképcsarnoka. VIII. évf. Pest, 1867. E kötetben a következő arcképek jelentek meg: István fhg., Andrássy Gyula gr., Wenkheim Béla gr., Károlyi György gr., Hunyady László gr., Kálnoky Dénes gr. és Wenkheim József Antal gr. Valamennyi B. kőrajza. A többi évfolyamok arcképeit nagyrészt Marasztoni József rajzolta köre. - Veress, Dr. Andrei: Pictorul Barabás si Romînii. Bucuresti, 1930. Képekkel. - Versényi György: B.M.-ról. Ellenzék. 1899. - Vértesy Jenő: Kölcsey Ferenc. Magy. Tört. Életrajzok. Bp. 1906. 1.1. előtt, 83,163.l. Képekkel. - Verzeichnis der Gemäldesammlung der Stadt Mainz im Kurfürstlichen Schloss. Mainz, 1925. 31.l. /A képtárban Albrecht főherceg képmása B.-tól 1855-ből./ - Viharos: B.M. képei. A Hét. 1899./44.sz. - Vincze László: Biedermeyer és irodalom. Pásztortűz.1941. 300-303.l. Képpel. - Viszota Gyula dr.: Gróf Széchenyi István és Sopron vármegye. Budapesti Szemle. 1902. 112.k. 38.l. - U.a.: B.M. akadémiai

tagsága. Művészet. 1907. 419.l. - Vladár Imre: Palóczy László sirja Miskolcon. Vas. Ujs. 1869. 601.l. - Voit Pál: Egy régi pesti patika. Tanulmányok Budapest multjából. VII.k. Bp. 61.l. - Vörösmarty Minden Munkái. Rendezte és jegyzetekkel kisérte Gyulai Pál. Pest, Roth Mór kiadása, 1864. /Vörösmarty arck. B. rajza, Axmann J. acélmetszete./ - Wawra-aukció. Wien, 1918. II. - 1923. XII. /Csatkai Endre dr. szives közlése./ - Wick Béla dr.: Kassa története és müemlékei. Kassa, 1941. 420.l. - Wiener Zeitschrift für Kunst, Literatur, Theater und Mode. 1843. 794.l. - Wilhelm Gizella: Than Mór /1828-1899/. Bp. 1944. 5-7.l. - U.a.: Than Mór. Szépművészet. 1944. 253,254.l. - Wurzbach: Biographisches Lexikon. I.k. Wien, 1856. 147. és XXII.k. Wien, 1870. 472.l. - Ybl Ervin dr.: Magyar biedermeier-művészek kiállitása. Magyar Nemzet. 1913. ápr. 30.- U.a.: Az utolsó félszázad művészete. Bp. 1926. 45.l. - U.a.: Gróf Tisza István otthona. Magyar Művészet. 1927. 519-523. l. Képekkel. - U.a.: A képzőművészetek Magyarországon. Magyarok a kulturáért. Szerk. Lukács György dr. Bp. 1929. 321.l. - U.a.: Lotz Károly élete és művészete. Bp. 1938. 444,447.l. - U.a.: Képzőművészet. Budapesti Szemle. 1938.

727.sz. 363.l. - U.a.: Die ungarische Malerei und Plastik im 19. und 20. Jahrhundert. Der kleine Bund. Literarische Beilage des "Bund". Bern, 1944. febr. 6. - Zádor Anna dr.: Az erdőábrázolás a magyar festészetben. Magyar Művészet. 1928. 610,614.l. Képpel. - Zarándy, Gaspard: Les Szemere, descendants du conquérant Huba. Bp. 1910. 32.l. Képpel. - Zichy Antal: Gróf Széchenyi István életrajza. Magy. Tört. Életrajzok. I.k. Bp. 1896. 118,121,259,327,407,497,512. /után/, 555.l. /Képekkel./, 625-827.l. - II.k. Bp. 1897. Címkép, 7,25,51,75,151,155,185,191,231,246,250.l.u. /Képekkel./, 371.l. - Zilahy Károly: Magyar koszorusok albuma Irói élet- és jellemrajzok. Pest, kiadja Heckenast Gusztáv, 1863. 4-r. B. rajzai után készült 14 acélmetszettel. - Zolnai Béla: Irodalom és biedermeier. Szeged, 1935. 70, 76,127.l. - U.a.: A magyar biedermeier. Bp. é.n. 96,100, 163,181.l. - Zuboly: Magyar szalon-viselet. Vas.Ujs. 1914. 130-131.l. Képekkel. - Zsilinszky Mihály: A szépten elő-csarnoka. II. kiadás. Bp. 1897. 60.l. Arcképpel. - Zsoldos Géza: Népjólét Abaujban. Magyar Nemzet. 1946. nov.16. - Olajfestésü önarcképei a Történelmi Képcsarnok és a család birtokában. Arcképe Szegedy-Maszák Hugóné szül. Barabás

Ilonától a család tulajdonában. Könyomatu és egyéb technikáju önarcképeit l. müveinek sorozatában. Aggkori arcképe Tury Gyulától és B. müterme 1846-ban c. kép Than Mórtól, a Székesfővárosi Tört. Muzeumban. - Mellszobrai: Dunaiszky Lászlótól a Kassai Muzeumban és Telcs Edétől, siremléke az utóbbitól a budapesti kerepesi uti temetőben.

317

Barabás Miklós

B-26-162

az irodalom

végének

kópiája.

A többiről

nem készült

kópia.

Barabás Miklós B-26-163

Almásy-Teleki Éva grófnő első aukciója

A volt *Ernst Muzeumban* a művészeti intézet uj vezetője, Almásy-Teleki Éva grófnő, először mutatkozott be a magyar közönségnek mint művészeti vezető és kiállításrendező. Ünnepség volt a megnyitás, mert a falakon a mult századi magyar mesterek nem egy értékes művét szemlélhettük izléses elrendezésében. Az aukcióra bocsátott festmények mellett kevesebb számu, de annál nemesebb értékü butor, falkárpit, szőnyeg és egyéb lakásdiszitő tárgyak szerepeltek, a megszokástól eltérően azonban nem egymásra zsufoltan és áttekinthetetlenül, nagyszámban, hanem rendkivül ötletesen elrendezve és jól kiválogatva. Különösen nagy sikere van a hatásosan rendezett képek mellett a nagyteremben enteriörszerüen elhelyezett barokk szalongarniturának, amely nemcsak művészi értékével, hanem jókarban levőségével is méltán érdemli meg a figyelmet. Kétségtelen, hogy az aukcióra kerülő műtárgyak iránt nagy érdeklődés fog mutatkozni, mert a kiállitott tárgyak közül nem egy unikum a maga nemében és eddig a gyüjtőknek elérhetetlen volt. A magyar *Biedermeier*-kor legkiválóbb képviselői: *Barabás, Brodszky, Kovács* és *Weber* Henrik mellett a későbbi idők nagy festői: *Székely, Lotz, Liesenmayer, Zichy, Munkácsy*, majd az ujabbak: *Rippl-Rónai, Karlovszky* jelenti az eladásra kerülő képek legvonzóbb alkotóit. Külön meg kell emlékezni a nagyszerü és elsőrangu idősebb *Markó* Károly festményeinek gyüjteményéről, amelynek nem egy darabja méltán gazdagitaná muzeumaink képállományát. Szépek a porcellán- és fayence-munkák, ezüstök és az ékszerek, az üvegnemüek, a szőnyegek és a butorok.

Almásy-Teleki Éva grófnő művészeti intézetének első kiállitási aukciója után nagy érdeklődéssel várjuk a további bemutatókat és hisszük, hogy a biztató kezdet után nem maradnak el az élvezetes és művészettörténeti szempontból is érdekes kiállitások.

(B. P. L.)

N. N. 1926. IX. 28

lud hizott (130—155). Tentojás válogatott drb 9—11, kg. 160—170 ládáru (140—160) kosáráru (145—165), főző és apró drb 6—8, kg. 150—160, (145—150) fillér.

Halak: Ponyt élő 160—240, szeletelt 100—150 jegelt 120—160 fillér.

Zöldség és főzelék: Vegy[illegible] kalarábé drb (2—5), karfiol (12—16), vöröshagyma (8—9), fokhagyma (12—16), fejeskáposzta (8—10), kelkáposzta 16—24 (10—14), fejessaláta (2—8) főzeléktök (5—8) zöldpaprika apró (10—22) töltenivaló (8—26), paradicsom 8—14 (6—10) vajbab (16—36), zöldborsó (24—32), zöld kukoricacső (2.5—4), szegfügomba (140), csiperkegomba (160—240) ugorka (16—35), parai (10—20) sóska (10—16) fillér.

Gyümölcs: Alma nemesfaj (20—65), közönséges (10—20) körte nemesfaj (20—60), közönséges (16—25), birsalma (20—30), szilva magvaváló 10—26 (6—24) őszibarack (10—80), szőlő 26—64 (14—45), dió (50—100) fillér.

Színházak műsora:

OPERAHAZ. Szo.: Farsangi lakodalom (D.). — V.: János vitéz (Népm. Biz.)

NEMZETI SZINHAZ. Cs.: Énekes madár (bérl. sz.). — P.: Énekes madár (VI.). — Szo.: Nők az alkotmányban (I.) — V. d. u.: A Kreml istene. Este: Nők az alkotmányban. (Fél 4, fél 8).

NEMZETI KAMARA SZINHÁZ. Cs., p., szo.,

1021

1971.V.22. Kossuth, 19.oo /6/ KJ

Esti krónika

Arcok a régi Pestbudáról, bemutatja: Szatmári Ilona

- A budavári palotában a középkori királyi vár, azután fővárosunk 1ooo éves multját bemutató gazdag tárlat..Budapest izgalmas régészeti emlékeit felsorakoztató kiállitás és a Népmüvészetünk történetét reprezentáló válogatás mellett a metszettárban ma uj kiállitás nyilt Pestbudai arcképek cimmel. A XIX.század jónéhány hires személyiségét mutatja be ez az érdekes, látványos kis arcképcsarnok.

- A bemutatott szemlék igen változatosak, József Nádor mellett a kor neves müvészeit, szinésznőt, üzletembereket láthatunk és polgárokat. Például az órás Lehner család egy fiatal hölgytagját, vagy egy kisfiut, aki hintalovon játszik.

- A Budapesti Történeti Muzeum metszet gyüjteményéből, a több száz portré gyüjteményből Ciszka Péterné müvészettörténész válogatta ki rendkivül finom izléssel ezeket a vizfestményeket, rézmetszeteket, acélmetszeteket, kőnyomatokat, amelyek mind-mind egy neves pestbudai személyiséget ábrázolnak. Itt látom Prielle Kornélia portréját

- Barabás Miklós müve, elbeszélések szerint Petőfi Sándor is ismerte még ezt a vizfestményt.

- A nagy szinésznőről készült vizfestmény valóságos kis remekmü. A müvésznő hófehér selyemruhában kis széken ül, a kezében rózsák. Ugyancsak Barabás Miklós készitette a vizfestményt Huber Károlyról. Hát a nevét mi igy nem nagyon ismerjük

Barabás Miklós
B-26-164

de hires ember.

- Hubay Jenő édesapja volt hegedümüvész és zeneszerző.

- A két legszebb lap Wiliem Clarkot, a Lánc-hid tervezőjét ábrázàlja, és Clarkk Ádámot, aki a Lánc-hid kivitelező mérnöke volt. A két személy között csak névrokonság van. Clark Ádám Pesten házasodott, letelepedett és magyarrá vált. Ezért használjuk ugy a nevét, hogy Clark Ádám. ÉA világhirü Ördöglovas Sándor Móricz gróf kétszer is szerepel a kiállitáson egy kis arcképpel ée egy kőnyomattal, mely Vijon nevezetü versenylovával ábrázolja.

- Mielőtt bucsuznánk a budavári palota metszettárának uj kiállitásától, amely egész nyáron az idegenforgalmi szezon alatt tárt kapuval várja a látogatókat, vessünk még egy pillantást egy ugyancsak hires személyiségre.

- Csakugyan hires ember Ráth Károlyt 1848-ban ábrázolja a kép a főváros egyesitésekor 1873-ba őt választják meg Budapest első főpolgármesterévé.

- Portrék a pesti utcáról, aki készitette Lantos Gábor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Barabás Miklós

Népszava
1972 JUN 24

B-26-165

1021

MINILEXIKON

COULEUR LOCALE (francia = helyi szín). Jelenti a képen pontos körvonallal megrajzolt felületekre, egynemű (kék, piros stb.) és egyenletesen fölkent színeket. De jelenti valamely helynek, népfajnak, településnek, ruházatnak sajátos, más mindentől különböző sajátságait is. Az utóbbi jelentésében a „couleur" (szín) átvitt értelmű.

JULIAN ISKOLA, JULIAN AKADÉMIA. Párizsi művészeti magániskola, amelyet Julian Rodolphe (1839—1907) alapított 1868-ban. Julian maga akadémikus stílusú művész volt, a híres Cabanel tanítványa. Iskolájában ő maga is és más akadémikus festők korrigáltak, de a beiratkozott növendékeknek nem volt kötelező a mesterek oktatását elfogadni. Igénybe vehették a műtermeket és a modellt anélkül is. Ilyenformán inkább szabadiskolának számított. Az 1870-es évektől kezdve egyre több magyar járt a Julianba. Itt ismerkedtek meg az új, a modern törekvésekkel.

KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT. Országos jelentőségű művészeti egyesület volt, amelyet a Pesti Műegylet és a Képcsarnok egylet helyébe Barabás Miklósnak és társainak sürgetésére 1859-ben alapítottak. Első kiállítását 1863-ban rendezte. 1877-ben az akkori Sugár úton saját kiállítási palotát építtetett (régi Műcsarnok). 1896-tól kiállításait a Hősök terén felépített Műcsarnokba vitte át. A XX. században a konzervatív művészet fellegvárává vált. 1945-ben megszűnt.

MILIŐ (milieu, francia = környezet). Jelenti mindazoknak a dolgoknak összességét, amelyek jellemzőek embereknek, tájaknak, tárgyaknak megszokott, mindennapi megjelenéséhez. Nem megszokott és nem jellemző dolgok jelenléte egy képen, például városi ruha parasztokon, karosszék egy műhelyben, kiríi a „miliő"-ből.

Csak a szeretmese
úgy lapultak az i
mint komondor elő
vaszok. Hallja m
hangját:

— Zsoldosok! So
fegyvert s más sze
hányni! Aki nem engedelmeskedik,
nyomban meghal! De minden ha-
lálért én felelek az Isten és a ma-
gyar király előtt. Ej, sorba hát!...

Lelkendezve szaladt le a torony-
ból.

György egyszerre azt érzi, hogy
puha fehérség tapad rá, két kar
öleli által a nyakát.

— Bántottak, György... nagyon
bántottak — sírja a fülébe.

Nahát, ez már aztán... sok volt
egy embernek nagyon. Kivált, ha
azt az embert Dózsa Györgynek
hítták.

— Hát még téged is bántottak?
Még téged is mertek bántani? —
mondja, inkább panaszkodva, mint
a gyermek, és valóban, hangja im-
már szelíd, szinte alázatos. — Hol
van a Mária ruhája? — kérdezi.

De választ nem kapott, mindössze

ly
son
gy
rki
ind
im

S búcsúzom tőletek
konokul ülitek Szé
— vélük hitben, da
enyhít látni, mi bec
megvívott emberi j
felnégyeltetésig őrzi
kikben a szándék n
szelídíteni ez kevél
s most sem fogyatk
hogy visszahull rán
véreinkre mindnél n
Elleneink helyett, lá
töretünk, szóratunk
vet végső lobbot kes
magunk sujtatunk! -
sanyart-hozó pokol-f
ez ország is veszik

1021

A Herman Ottó Múzeum festményei a Miskolci Képtárban

Az 1970-es múzeumi hónap bevezetőjeként október 2-án mérsékelt érdeklődés — mondhatnánk: érdektelenség — mellett nyílt meg a Miskolci Képtár termeiben a Herman Ottó Múzeum nyolcvanöt képéből rendezett tárlat.

Csodálkozhatunk-e ezen az érdektelenségen, amikor köztudott tény, hogy az ország második „leggazdagabb" városa és legiparosodottabb megyéje rendelkezik az ország legszegényebb *megyei múzeumával*? Pedig nem az őrzött és gyűjtött, ma is egyre gyarapodó anyag minősége vagy mennyisége a fő probléma (a mostani kiállítás is az ellenkezőjét bizonyítja), hanem a tulajdonos város, majd megye örökös szűkmarkúsága, időnként bűnös nemtörődömsége, mely szinte napról napra végigkísérte a múzeumot háromnegyed százados fennállása során. Hiába álltak a múzeum élén kezdettől fogva olyan lelkes, minden energiájukat a kultúrának, a rájuk bízott intézménynek szentelő vezetők, mint *Balogh Bertalan, Leszih Andor*, évtizedekbe telt, míg a mai épületet teljesen meg tudták szerezni, s az alapítás után hetvenegy évvel ismét ott tartunk, hogy a Herman Ottó Múzeum kénytelen volt bezárni utolsó kiállítását is, mert az épület összedőléssel fenyeget. Egy düledező épületről pedig ki feltételezné, hogy ott komoly értékeket őriznek?

Valóban ennyire rosszul állna Borsod-Abaúj-Zemplén megye gazdaságilag, hogy a felszabadulás után huszonöt évvel csak pár tucat támasztó gerendára futotta volna? Vagy higgyünk a *város* és a *megye* közötti rivalizálásról szóló mendemondáknak, melyek szerint a múzeum a sok bábaasszony közötti gyermek sorsára jutott volna? Évekkel ezelőtt már elkészült egy modern múzeum terve, úgy hírlik, a helykijelölés is megtörtént... Néhány hete a Parlamentben is szóba került a tarthatatlan állapot. A Múzeumi Főosztály támogatást ígért. Elindítani mégis — csak itt, Miskolcon kellene... Lehetetlen, hogy ott tartsunk, mint 1918-ban, amikor a múzeum helyhiány miatt kénytelen volt visszautasítani a Szépművészeti Múzeum által ingyen (!) felajánlott képanyagot. Az állami vásárlásból ez évben is komoly képzőművészeti értékek érkeztek, de minek, ha sem a kiállítási, sem a legelemibb raktározási feltételek sincsenek biztosítva?

Mindez azonban egyáltalán nem, vagy csak alig indokolhatja a közönség érdektelenségét. A kiállítás megnyitásakor talán hetvenen hallgatták meg *dr. Solymár Istvánnak*, a Nemzeti Galéria főigazgató-helyettesének előadását. (Jórészt a múzeum és a képtár dolgozói. Megyei múzeumról lévén szó, a megye képviselői is távol maradtak.) És ez nem egyedi eset. A közelmúltban egy neves szlovák grafikus galériabeli megnyitóján a felének is örültünk volna. A Miskolc városi Tanács csaknem egymillió forintot költ évente a Miskolci Galéria és Képtár fejlesztésére, fenntartására. Meddig indokolhatja ezt a kiadást a kéttucatnyi helyi művész, az alig nagyobb számú érdeklődő értelmiségi réteg és az esetenként — lelkes tanáraik jóvoltából — átvonuló néhány középiskolai osztály látogatása? A tények az új múzeum felépítése ellen szólnának. Természetesen ellenpélda is van: a Petró-gyűjtemény kiállítását négy hónap alatt mintegy tizenkétezren nézték meg... További vizsgálódásaink túl messzire vezetnének. Javítanunk kell propagandamunkánkon, komoly feladatok várnának a TIT-re. Helyi művelődéspolitikánk e fehér foltjának alapos felmérése és felszámolása gyors beavatkozást igényelne.

De térjünk vissza a kiállításra! Maga a bemutatott anyag nem rossz, sőt, a lehetőségekhez képest színvonalas. A gyűjtemény létrejöttét, máig is jellemző esetlegességét, véletlenszerűséget nehéz volt a válogatás és a rendezés során kiiktatni, mégis viszonylag megbízható képet ad a tárlat az utolsó száz év magyar festészetének fő áramlatairól és a helyi művészeti előzményekről egyaránt. A kiállítás egységének biztosítása céljából csak néhány múlt századi festmény és a huszadik század első felének java alkotásai kerültek bemutatásra. A legkorábbi kép 1871-ből, a legkésőbbi 1957-ből való.

Tizenkilencedik századi arcképfestészetünket *Barabás Miklós*nak 1886-ban Deák Ferencről festett képe és a miskolci származású *Latkóczy Lajos* három kvalitásos portréja képviseli. Külföldön is megbecsült akadémikus portréfestőinket, *László Fülöpöt* és *Karlovszky Bertalant* nagyvonalúan, könnyedén megoldott gyermek-, illetve női arcképek reprezentálják.

A gyűjtemény két kiemelkedő darabja: *Szinyei Merse Pál* Mező című tájképe és *Fényes Adolf* Asztalosa még a század elején, a Felvidéki Vándorkiállításokról került a múzeumba. Szinyei képe színben valamivel visszafogottabb, mint korábbi Pipacsos mező-je, a képtárban a Petró-gyűjteménnyel bemutatott Lilavirágos rét-je, kissé a „müncheni naturalizmus" és a hazai plein air festészet ötvözeteként hat. Fényes Adolf festménye a mester „Szegényember élete" sorozatának egyik kései, plein air hangvételű, a művész oeuvre-jében jelentős munkája. Hangulatában és megoldásában is közeli rokona az 1906-os Testvérek-nek és az 1907-es Ringató anyá-nak.

Az első nagybányai nemzedék munkái közül *Réti István* 1918-ban, Nagybányán festett Szilvás című képe, egy korai, finom, szürkés *Glatz*-tájkép és egy kis *Iványi Grünwald*-festmény szerepel. Hozzájuk kapcsolódnak a Nagybányát járt miskolci művészek: a *Hradil* testvérek, *Kemenszky Árpád, Bizony Ákosné, Gimes Lajos*, a harmincas években Dél-Amerikába kivándorolt *Léderer Jolán*, a hosszabb ideig Párizsban is dolgozó *Fehér József, Sassy Attila* alkotásai. *Benkhard Ágost* és *Burghardt Rezső* posztnagybányai hangvételű tájképei az általuk vezetett miskolci művésztelep ízlésformáló erejéről vallanak.

A felszabadulás után az országos kiállítások anyagából a gyűjtemény a most bemutatott *Bernáth*-képpel, *Rudnay Gyula* romantikus Lakodalom című festményével, *Márffy Ödön, Holló László* jellegzetes, expresszív csendéleteivel, *Fónyi Géza* Műteremrészlet-ével gazdagodott. Az I. miskolci országos kiállításon szerepelt *Szabó Vladimir* nagyméretű, mozgalmas, romantikus Dózsa népe című kompozíciója. Számszerűen, de minőségben is kiemelkedik a gazdag *Kmetty*-anyag (a művész 1960-ban huszonnyolc képét ajándékozta szülővárosa múzeumának); önarcképek, interieurök, csendéletek, köztük a szokatlanul nagy méretű, szilárd konstrukciójú, kubisztikus Almák a széken című krétarajz. Külön élményt jelent a tavaly elhunyt és szinte csak halála évében „felfedezett" *Mokri Mészáros Dezső* négy kis rendkívül műves, kulturált, a művész sajátos álomvilágát tükröző „naív" alkotása.

A puszta felsorolásból is kitűnik: a kollekció egyáltalán nem megvetendő. (A múzeum gyűjteménye egyébként ma már meghaladja a hatszáz darabot.) Az örök helyiséggondok miatt viszont a mostani mennyiségben sem kerülhetett a nyilvánosság elé. A felszabadulás előtt a képek egy része az azóta megszüntetett nagyterem karzatán volt elhelyezve, 1945 után pedig már csak két kisebb, alkalmi kiállításra futotta. A Miskolci Képtár, mely pillanatnyilag a Miskolc városi Tanács által az utolsó tizenöt évben vásárolt művekkel rendelkezik, saját gyűjteményének bemutatása előtt, annak előzményeként tárja ezt a nyolcvanöt művet a látogatók elé. A Herman Ottó Múzeum képzőművészeti anyagának problémája azonban ezzel nem oldódik meg. A Nemzeti Galéria segítségével restaurált festmények január végén újra visszakerülnek a régi poros, nedves, összedőléssel fenyegető raktárba. A képtár ugyan jobban tudná tárolni, de állandó bemutatásukhoz ott sincs hely. Akár az új múzeum mielőbbi felépítése — ideiglenes, de megfelelő épületben történő elhelyezése —, akár a képtár bővítése révén (ennek előfeltételei adottak, szakmailag is indokolt a műalkotások egy helyen való gyűjtése és bemutatása), a kérdés sürgős rendezésre vár, hogy végre elérhessük a múzeum képzőművészeti szakosztályának programjában még 1900-ban meghirdetett célt, miszerint „*...legyen ábrázolat nemcsak minden itt született és élt piktortól, hanem legyenek képviselve hazai művészeink is alkotásaikkal, hogy a szegény miskolci polgárnak effélék meglátásáért ne kelljen Egerbe vagy Kassára mennie...*" Egy színvonalas XIX—XX. századi képtár alapjai — legalábbis a képanyagot illetően — már megvannak. Csak jobban kellene gazdálkodnunk ezekkel az alapokkal.

BORBÉLY LÁSZLÓ

Barabás Miklós
B-26-166

NAPJAINK 1970 NOV

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

— Ütitek és beszélgettetek? Hazudsz. Te mo
nincs se anyukád, se apukád. Most mit hazuds

— Én nem vagyok istentelen. En kislany va
Érezte, hogy a másik most meginog egy pil

Feledy Gyula illusztrációja

— A tántidat is mindig beengeded. Pe
zavar. Engedj be!

Mégiscsak könyörgés ez, mert Judit egysze
csi és elszánt. Összerakódtak Évi mondatai, am
dennap leejtett egyet-kettőt, a kerítés mellett
ott van apa is, meg anya is.

A másik kert hirtelen messze lett. Közö
ágyások, utak és egy megnyírt rózsalugas. Év
hallgat rá. Elnyelte a fal, vagy csak elbújt
bement a házba.

Egyszerre gyámoltalan lett. Előkaparta labdát. Most nem bánta a s
lesre nyitott tenyérrel ütötte a betonhoz. És
gondolt, ha százig nem véti el, az anyja
lesz. De a labda eres volt már, gyorsan els
levegő. Ütötte, de negyven után nem patt

szülődött. Volt egy égkék kartonruhája, abba bújt. Ha az égkék ruha piszkos volt, vagy egy lepedőbe burkolva még a vasalásra várt, rosszabbak voltak a napok. De most éppen tiszta volt. A nagyon kék ruha a gyárból került haza, ahonnan most az anyját várta. A gyár különös hely, gyűlölni való, mert sokszor még hétkor sem engedi el az anyját. S jó, nagyon jóságos, ahonnan égkéken kerülnek elő a szürkésfehér semmi kartonrongyok, meg cukor, védőcukor, gyógycukor, sose érti egészen, mi köze a piros, kék, zöld meg narancsszínű édességnek a gyógyszerhez, amitől neki mindig hányni kell. Az anyjától tudja, hogy az szereti a gyárat, mert ott emberek vannak, akik segítenek pénzt keresni, hogy legyen miből enni a nagylánynak meg a nagymamának. A nagylány az ő volt, igenis, nagylány és nem szabad ingerelnie a nagymamát, mert a nagymama beteg szegény, s nagyon ideges.

Hát nem ingerli. Keményen elhatározta. Különben most már könnyű volt elhatározni, mert a nagymamás napnak majdnem vége volt. Míg ötször körbesétálja a kertet, az anyja épp befordul az utca végén a sarkon. Nemsokára elé lehet menni, meg lehet fogni a kezét is, s aztán már jó lesz, nagyon jó.

Addig nem nagyon könnyű a nap. Elöl a betonjárda, a repedésekekkel nem mindig szórakoztató. Ahhoz fáradtnak is kell lenni és napfénytől kábultnak. Csak akkor jönnek elő az állatok, meg amit még akar. Persze, középen a füvön dobálhatja a labdát is. De a labdának már nincs piros színe, rántásos barnára kopott, mint a nagymama paradicsomos káposztája, amit lisztteI nagyon megszaporított. A füvön, amit senki sem kaszált, a labda szomorúan gurult. S nem volt senki, aki visszagurítsa.

S nem beszélt hozzá senki. A nagymama óránként kiabált valamit, de csak megszokásból, nem is kellett rá felelni. Más nem szólt. Mintha a világon nem is élnének gyerekek. Pedig szemben lakott egy fiú, igaz, már nagy, legalább tizenkét éves. S őt sem engedték ki a zölddel futtatott kerítés mögül, nehogy aknát találjon és széttépje a robbanás, mint a fatelepes fiát.

Az utca végén bérház állt. Ott sok gyerek lakott, de azok is csak ritkán találkoztak egymással. Az anyjuk mellett mentek reggelenként vásárolni és segítettek kiváltani a zsír- vagy cukorjegyet. Mindenki sorba állt és mindenki összeveszett a másikkal és mindenki haragosa volt a másiknak. Minden gyerek tudta, hogy kihez nem szabad szólnia.

A szomszédban is lakott egy gyerek. Átlátszóan szőke hajú és nagyon sovány. Évi. Amikor először megjelent a kertben, pettyes napozóruha volt rajta és sírt. Aztán odament a kerítéshez, megrázta és rekedt hangon átszólt a kertbe:

— Gyere ide. Neked van anyukád?

Judit odament és válaszolt.

— Van. Anyukám van. De apukám nincs. Neked kid nincs?

— Nekem csak tántim van.

— Az, aki itt lakik? S mindig öntözi a virágokat?

— Az a tántim. De én nem szeretek öntözni. Vizes lesz tőle a lábam. Már reggel akarta, hogy öntözzek. Mondtam neki, hogy nem szeretek öntözni. Azt mondta, hogy kell.

— Hát öntözz egy kicsit. Ha akarod, segítek.

— Azt nem lehet.

Az arcán két piros petty ütött ki, s elfordult a kerítéstől. De nem ment el. Állt. Állt a másik gyerek is, de aztán megunta, meg a nap is túlságosan égette.

Évi közelebb jött a kerítéshez.

— Nem jöhetsz át. Pedig nekem külön házam van.

Odamutatott a léckerítésnek terpeszkedő sufnira. Nemrég mázolták zöldre az ajtaját, meg az ablakkeretet. Szép volt a friss zöld, de különben nem is volt olyan érdekes.

— A házban én lakom.

Sajnálkozással tette hozzá.

— Csak néha. S olykor találkozom anyával meg apuval. Ezt nem is lenne szabad elmesélnem neked. Meg semmit.

A gyerek figyelte a házat. Igen, friss zöldek voltak a falak, és a teteje a naptól színezüstre forrt.

Gyámoltalan lett. Belerúgott a kerítésbe. Barna por szállt fel, és megnyekkentek a korhadt lécek.

— Menj a fenébe. Akkor minek jöttél ide? — mondta dühösen.

— Csak. És máskor nem is jövök. Nem is szabad szólni hozzád.

És elszaladt. A gyerek kiabált utána, hogy „hülye", meg „pukkadj meg", és szerette volna tudni, miért nem szabad hozzá szólni.

Napokig csak nézte Évit, mert a léckerítések közt átlátszó a levegő, s ez ellen a felnőttek sem tehetnek semmit. Ő is szeretett volna egy házat. A gang alatti gazosban majdnem ház volt. Az odahulló árnyékok felszabdalták. A naposabb rész lett a konyha, mert hogy mégiscsak ott él az ember. A kilátást nem zavarta semmi, csak néha a macska. Olyankor elkergette. Innen látta, hogy Évi mégiscsak öntöz. A tánti öreg, sovány és fekete ruhás. Sok volt a kertjükben a virág, de különben nem látott semmi más nagyszerűt. Évi néha bement a házába, s oda

IRODALOM

Barabás Miklós

Irta: Éber László dr.

Az életrajzíró méltán megkövetelheti a hőséért való enthuziazmus jogát. Főleg oly esetekben, midőn életében vagy éppen az utókor által is meg nem értett, nem méltányolt hősünk jelentőségének megállapításáról van szó, lelkesedéssel szeretjük alakját körülvenni. Más a helyzet, ha az életrajz hősének már életében teljes mértékben kijárt az elismerés és a későbbi nemzedék kegyeiben is megmaradt. Ilyenkor inkább a kritika lép jogaiba és a temperamentumos bizonyítás helyett a higgadt történeti megítélés módszere érvényesül.

Hoffmann Edith Barabás-monografiája*) az első, amely komoly elmélyedést szentel tárgyának. Igazán nem kellett Barabást „felfedezni", hiszen ahogy életében, hosszú pályafutásának kezdete óta sok sikerben, ünneplésben volt része, úgy mai napig azok közé a magyar művészek közé tartozik, akiknek neve — nála sokszor a művészettől távol eső asszociációk útján — még a nagy tömegben is visszhangot kelt. Pedig nincsenek sokan.

Azonban még Barabás művészetének általános ismerői, kedvelői is egy új ábrázatot pillanthatnak meg ez új monografia tükrében. Barabás neve szinte fogalommá vált. Mint legszerencsésebb és legtermékenyebb művelője a múlt század első felében keresett műfajnak, az arcképfestésnek, ilynemű alkotásainak roppant sorát (műveinek lajstroma a Magyar Képzőművészek Lexikonában huszonöt teljes oldalra terjed) egy kalap alá szokás foglalni, legfeljebb minőségi megkülönböztetésekkel, az elefántcsontra festett miniatürök és akvarellképmások előtérbehelyezésével az olajfestmények rovására és a kétségkívül hanyatlást elárulo utolsó évtizedek termékeinek kiküszöbölésével. Hoffmann Edith most megmutatja, hogy ennek a látszólag oly egyöntetű, hamarosan felkészült és sokáig egyhuzamban, különösb megrázkódtatások nélkül gyakorolt művészetnek is megvoltak a maga változatai, egyes fázisok, amelyek esetről-esetre külső hatásokra vezethetők vissza. Szabó János, a szerény vidéki festő befolyása alatt álló fiatal Barabás naiv realizmusát módosítja a bécsi akadémia klasszikuskodó iránya, kissé, de csak nagyon enyhén megfújja a romantika szellője is, eszközeiben tökéletesbíti az angol festészeti kultúra, amelyet Leitch üde, széles akvarelljei közvetítettek, majd ismét az akadémikus irány tolul előtérbe és hatalmasodik el az oly élesen megfigyelő és alaptermészetében a ridegségig józan művész fölött.

Így tehát mégis megmozdul kissé a régóta ismerős arc. Emlékezzünk ám reá, hogy a távoli Párisban már Barabás gyermekkorában megkezdődött a romantikus művészet nagy harca, a fáradt aggastyán pedig megélte még az impresszionizmus diadalát. Mily dermedten nyugalmasaknak tetszenek az egyre halmozódó munka hosszú évtizedei, mily bágyadtaknak azok az árnyalatok, amelyek Barabás művészetében megkülönböztethetők, míg odakünn hatalmas viharok dúltak. Mily kevéssé sejthető a mester külsőségekben, anyagiságokban dúslakodó emlékirataiból, mintha művészi lelkiismeretét a kor nagy kérdései izgatták volna!

Hoffmann Edith igen szépen jellemzi azokat a körülményeket, amelyek közt Barabás 1835-ben Pesten letelepedett. Várvavárt, providenciális férfiú volt, a művészet első kiváló képviselője minálunk, Ferenczy, a szobrász mellett, emennél azonban ügyesebb, mozgékonyabb, szalonképesebb és művészetének határait is jobban ismerő. Hiszen a szobrászat mégis valami idegenszerű volt az akkori Magyarországban, olyan mesterség, amelyhez Lukianos álmának verejtéke tapadt. Barabás lett a művészi hivatás igazi személyesítője, aki egyúttal a hivatás munkásait is először juttatta társadalmi megbecsüléshez.

Mily ritka szerencse a művészre nézve, ha huszonötéves korában egy nemzet legjobbjai tárt karokkal fogadják, vállvetve iparkodnak útját egyengetni, munkához, megtiszteléshez juttatni. Barabás nem élt vissza pártfogóival. Hihetetlen munkakedvvel, szívóssággal látott dologhoz, igyekezett bármily kívánságnak eleget tenni. Nem volt válogatós. Szívesen rajzolta az almanachok apró képecskéit, de ha kellett, céglábláat is festett. Ecsetje alól beláthatatlan sorban kerültek elő az ország nagyjainak és szépeinek, de ha kellett, másoknak is képmásai, miniatürök, akvarellek, olajfestmények. Örömmel karolta fel Senefelder találmányát és litografált arcképei a múlt század derekának megbecsülhetetlen ikonografiáját adják. Nem kereste a nagy feladatokat, amelyekre — mint a Lánchid alapkőletételének képe igazolja — alig volt rátermettsége, de szükség esetén olyanra is vállalkozott, ami szokott területén, az arckép- és csekélyebb mértékben a tájképfestésen túl esett. Igen jellemző e tekintetben, hogy szinte külső hatás, kényszer vitte reá a genrefestésre. A műkritika ugyanis mindinkább hangoztatta az arcképfestés elégtelen voltát és a külföld mintájára hivatkozva, sürgette a népies életkép s historiai kompozíciók művelését. A műkritikusok érezték Barabással, hogy többet várnak tőle és mintegy rákényszerítették arra, hogy nagyobb kompozíciókba fogjon." Meg is festette a Petőfi által megénekelt „Utazó cigánycsalád"-ot és főművét e téren, a „Vásárra menő oláh család"-ot.

Barabás látszólagos sokoldalúságának forrása nem az új célok, új nyilvánulási lehetőségek felé törekvő nyugtalan művészlélek, hanem a kereslet, a vele szemben támasztott igények. Mondjuk ki: művészetének némileg banauzis jellege van. Elmélyedéssel, egész tehetségének latbavetésével készített, olykor megkapóan finom művei mellett tömegesen akadnak olyanok, amelyek még jó idejében is nem erejének lankadásáról, hanem a feladat iránt való teljes közönyéről tesznek tanuságot. A nagyközönség javíthatatlanúl akadémikus ízlésének hódolva, szépíteni, idealizálni iparkodott hőseit. „Sőt, minél nagyobb volt valaki" — mondja Hoffmann Edith, — „annál szükségesebbnek tartotta az ideáltipussá való átformálást." Ilyenkor csaknem kötelezőnek tartott egy édeskésen lelkes és ábrándos fölfelé nézést: Petőfi, Vörösmarty, Tóth Kálmán, Kossuth, Adam Clark szemének ugyanaz a kifejezése, mint Préger Antónia, Lovassy-Tripammer Betty stb. szemének." Ne feledkezzünk meg azonban azokról a remekművekről, amelyekben legjavát adta a túlságosan elfoglalt mester, kivált egyes női arcképeiről, amelyek keresetlen beállításukkal, takarékos jellemzésükkel, kifejezésük őszinte, magyaros nyíltságával Barabás szerencsés óráiban keletkeztek. Ezekben nincs semmi hamis páthosz és nincs meg bennük az az érzelmesség, vagy kacérság sem, amely a Barabással egyívású osztrák festők női arcképeit oly gyakran jellemzi.

Barabás pályája, művészetének terjedelme, termelésének módja a múlt század első felében a nagy művészeti mozgalmaktól távoleső kör feltételeihez ellenmondás nélkül való alkalmazkodást árulja el. A magyar művészetnek még patriarchális kora volt az. Ennek a kornak alkotásait ma túl szokták becsülni. Az aprólékosság, finomkodás, akadémikusan tetszetős befejezettség ma is megvesztegeti még a közönségnek egy részét, amely az utolsó évtizedek nagy művészeti mozgalmai elől kitérve a kissé bágyadt ízlésének megfelelő múlt felé szeret fordulni. A nem sok értelmű biedermeier-rajongás homályosította el Barabás igazi képét, művészét, aki a kicsinyes, nyárspolgárias követelményeknek behódolva, olykor mégis felemelkedett a művészet tisztább régióiba.

*) (Hoffmann Edith: Barabás Miklós. Budapest, 1923. A Pantheon irodalmi intézet kiadása.)

Veszek és eladok minden féle női és férfifehérneműcket, újat és használtat, asztalneműcket, lepedőket, egyhuzatokat, törülközőket és egyéb értéktárgyakat, aranyat, ezüstöt, régiségeket, porcellán és üvegszereket, szőnyeget és mindenféle szőrmeket a legmagasabb árakért. Sok időt, pénzt takarít meg, ha régen ismert cégemet legelőször és bizalommal felkeresi. Rothschild, Thököly út 25. I. 5. Telefon József 38—48.

Fehérneműt, ágyhuzatot, lepedőt, asztalneműt, kézimunkát, függönyt, szőnyeget veszek. Hívásra jövök. Rádó, Aggtelek utca 19. II. 4.

Fehérneműt újat, használtat, szőnyeget hibásat is, különösen férfiruhát, szőrmét ha elad, érdeklődjön iránt után. Telefon József 35—30. Geiger, Nefelejts utca 48. Levelezőlaphivásra kiküld.

ALKOVOS szoba, konyhás lakásom Baross uccában, igényjogosultnak átadó. — Gaál—Csik, Baross u. 131.

BÚTOROZOTT szobák uraknak, hölgyeknek, házaspároknak, garcon átutazó, lépcsőházi bejáratú szobák és telefonos irodák azonnal kaphatók. Forduljon bizalommal 15 éve fennálló cégünkhöz. Standard Társaság lakásosztálya, Kossuth Lajos utca 14. Telefon: 82—74.

Ü Z L E T

Nagyforgalmú vendéglő csarnoknál kétszobás lakással kimerülés végett, 10 millió. Schwartz-Hoffer, Csengeri utca 8. I. 14.

Saroksöntés, napi két hektó italfogyasztással, kétszobás lakással, birtokvétel miatt, 25 millió. Schwartz-

KÁVÉMÉRÉS, étkezde, VII. kerületben, szoba-konyhás lakással, 8 millióért eladó. Kardos.

FŐÚTVONALON telefonos irodahelyiség, irógéppel, berendezéssel, 12 millióért eladó. Kardos.

SÖNTÉS, napi 3 hektoliter italfogyasztással, kétszobás, modern lakással 25 millióért eladó. Kardos.

SAROKSÖNTÉS lakással, IX. kerületben, 12 millióért eladó. Kardos.

VENDÉGLŐ, napi 1 millió 500 ezer bevétellel, étteremmel, megfelelő lakással, 60 millióért eladó. Kardos.

GYÁRHELYISÉGNEK alkalmas, földszintes házak, nagyobb telkekkel, Pesten és környéken. Üzlethelyiségek külön berendezések és souterrain és raktárhelyiségek legnagyobb választékban. „Fortuna Ingatlanforgalmi Vállalat", Budapest, Teréz körút 21. Telefon: 7—36.

P É N Z

TANITÓBANK és Kereskedelmi Részvénytársaság (Baross ucca 59., Telefon: József 20-33, 2-91.) Legelőnyösebben nyújt kölcsönt, legmagasabb heti kamatot fizet többszörös fedezetel, tőzsdei megbízásokat lelkiismeretesen elintéz.

BIRKI MIHÁLY bank és pénzváltó-üzlete, Budapest, VI., Teréz körút 21. Telefon: 7—36. Minden bank és tőzsdei megbízást pontosan és lelkiismeretesen teljesit. **Pénzt kosztba vesz és kihelyez.**

I N G A T L A N

BIRTOK

RÓZSADOMBON, Eszter ucca elején, 500 négyzetöles telek 120 millióért eladó. Érdeklődni: Tel. 109—17.

PEST közelében, 2 és félórára Pestől, 4 hold, melyből másfél hold szőlő, 2 és fél hold szántó, gyümölcsfákkal, egy szoba beköltözhetőséggel, 16 millióért sürgősen eladó. Értekezni lehet Pestujhely, János ucca 19., Szakács János.

HELLER SÁNDOR okleveles gazda, Országos Földbirtok Rendező Bíróság által engedélyezett ingatlanforgalmi irodája Nagykoraon ucca 26, telefon: 33—21. Több kisebb-nagyobb birtok előjegyzésben. Keresek komoly vevőim részére kisebb-nagyobb birtokokat.

TELKET (350—500 öl) Budán, lehetőleg villamos megállónál, keresek megvételre. Ügynökök kizárva. Ajánlatok „B. J." jeligére Bokor—Benkő hirdető irodájába, Dorottya ucca 7.

„FORTUNA INGATLANFORGALMI VÁLLALAT." Budapest, Teréz körút 21. Telefon: 7—36. O. F. B. által engedélyezve. Cégtulajdonos: Birki Mihály.

ELADÓ BIRTOK: PEST KÖRNYÉKÉN, 50 magyar hold, nyolcszobás úrilakkal, községben, 4 hold szőlővel, élő-holttal, 250 millió. — BIHARMEGYÉBEN, 105 kat. holdas, prima tanyabirtok, vasút és község mellett, ára 56 vagon búza. ZALAMEGYÉBEN, 60 holdas szőlősbirtok, fele szőlő és gyümölcsös, 2 négyszobás úrilak, teles élő-holt felszereléssel, ára tizezer dollár értéke. — PESTMEGYÉBEN, 100 magyar hold, 5 hold szőlővel, négyszobás lakással, 150 millió. SOMOGYMEGYÉBEN, 95 magyar hold, háromszobás lakóházzal, holdankint 20 mázsa búza. — ELADÓ SZŐLŐ. TAPOLCÁN, 2 hold, présházzal, pincével, 5 millióért. — ELADÓ MALOM. BALATONMENTI emeletes villanymalom, négyjáratú, 1 holdi gyümölcsös, szőlő, háromszobás lakóház, uj épületek, ára 250 millió. — ALFÖLDI VÁMMALOM, 70 HP Diesel-motoros, 2 holdnyi területen, négyszobás lakással, gyümölcsössel, kedvező fizetési feltételek, ára 35 vagon búza. BIRTOKBÉRLETEK. PESTMEGYÉBEN, 2000 kat. holdas homokbirtok, 1400 hold szántó, többi rét-, legelő, tizszobás úrilak, kat. holdankint 100 kg. rozsért. — 230 magyar hold, 20 hold szőlővel, háromszobás lakóházzal, holdankint 3 mázsa rozsért. — NÓGRÁDMEGYÉBEN, 200 magyar hold, négyszobás úrilakkal, megváltandó élő-holttal, holdankint 125 kg. búza. SZOLNOKMEGYÉBEN, 1000 kat. holdas, hatszobás úrilakkal, élő-holttal, 156 kg. búza. — BORSODMEGYÉBEN, 800 hold, ötszobás úrilakkal, megváltandó élő-holttal, vetéssel, holdankint 70 kg. búza. — VASMEGYÉBEN 930 kat. holdas, hatszobás úrilakkal, 10 vagon búzáért 1924 októberétől. — „FORTUNA INGATLANFORGALMI VÁLLALAT".

H Á Z

REALITÁS részvénytársaság, Erzsébet körút 27. (Gambrinus-ház.) Telefon József 121—93. Sürgönycim: Realitás, Budapest.

RÁKOSHEGYEN villa, ötszobás, legmodernebb, 1700 négyszögöl területen, vetemányes és gyümölcsös,

VILLA, Hűvösvölgyben, ötszobás, 1000 négyszögöles telken, park és gyümölcsössel, házmesterlakással, 340 millió. Ugyanott másik ötszobás, fenyves parkkal, 300 millió. Kardos, Üllői út 56.

KRISZTINA TÉRNÉL hétszobás családi ház garagevaal, istálló és személyzeti lakásokkal, 450 millió. — Kardos.

CSALÁDI villa, tisztviselőtelepen, ötszobás, 200 millió. Ugyanott háromlakásos, melyből az egyik háromszobás, modern lakás, beköltözhető, 250 millió. Kardos, Üllői út 56. József 42—96.

BÉRHÁZ-TELKEK belső Horthy útnál (sarok és beltelek) kaphatók.

CSOPAKI villatelepen (Füred mellett), Balatonparton, 600 négyszögöles villatelek, 5 millió.

VILLÁNYI ÚTON 220 négyszögöles villa- (vagy bérház-) telek 160.000-vel.

KELENFÖLDÖN házhelyekre parcellázható telektömbök, gyártelkek. — „Centrum" Ingatlanvállalat, Váci ucca 76, 9-től 12-ig.

BÉRHÁZAK a főváros minden részén előnyös árban. „Centrum" Váci ucca 76, 9-től 12-ig.

VILLÁK a Gellérthegyen, Délivasutnál, Stefánia útnál, Bajza uccában és a főváros minden részén, nagy választékban. „Centrum" Ingatlanvállalat, Váci ucca 76, 9-től 12-ig.

SCHLESINGER INGATLANFORGALMI IRODA hirdetései, Nagykorona ucca 26. Telefon: 33—21.

ELADÓ BÉRHÁZAK, CSALÁDI HÁZAK ÉS VILLÁK.

GELLÉRTFÜRDŐNÉL négyemeletes, adómentes, nagylakásos, 500 millióért. Schlesinger.

GYÁR UCCÁNÁL háromemeletes, nagy uccai fronttal, 700 millióért. Schlesinger.

PODMANICZKY UCCÁBAN négyemeletes, liftes, sarok, 600 millió. Schlesinger.

RÁKÓCZI ÚTNÁL kétemeletes, massziv bérház, 230 millió. Schlesinger.

OKTOGONNÁL háromemeletes, massziv, négy szoba, elfoglalható, 500 millió. Schlesinger.

VILMOS CSÁSZÁR ÚTNÁL kétemeletes, 200 millióért. Schlesinger.

NAGYKÖRÚTNÁL négylakásos, liftes, 500 millért Schlesinger.

NAGYKÖRÚTON hatalmas, négyemeletes bérpalota, két uccai fronttal, 1600 millió. Schlesinger.

KÁLVIN TÉRNÉL négyemeletes, liftes, sarok, 600 millióért; ugyanott háromemeletes, kétudvaros, 250 millióért. Schlesinger.

ERZSÉBET KÖRÚTNÁL háromemeletes, sarok, 600 millióért. Schlesinger.

SVÁBHEGYEN, nagy telken, háromszobás modern családi ház, 120 millióért. Schlesinger.

TISZTVISELŐTELEPEN hatszobás modern családi ház, 230 millióért. Schlesinger.

RÓZSADOMBON emeletes modern villa, 450 millió; ugyanott hétszobás, modern, hallal, 350 millióért. Schlesinger.

ANDRÁSSYÚTI villarayonban főúri egy- és kétlakásos villák nagy választékban eladók. Schlesinger.

STEFÁNIAÚTI villarayonban, nyolcszobás, uraságilakással, 800 millió. Schlesinger.

THÖKÖLY ÚTNÁL emeletes, kétlakásos, négy szoba elfoglalható 750 millióért. Schlesinger.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ ÚTON hatszobás modern villa, modern berendezéssel, 600 millióért. Schlesinger.

GELLÉRTFÜRDŐNÉL emeletes, autógarázzsal, kilenc szoba, elfoglalható, 400 millióért; ugyanitt hétszobás modern, hallal, 350 millió. Schlesinger.

ZUGLÓBAN, Erzsébet királyné útnál, Gyarmat-, Czobor-, Gervai uccákban családi házak és villák nagy választékban, 80 milliótól 250 millióig eladók. Schlesinger.

VÁRALJÁBAN négyszobás, modern, beköltözhető, családi ház sürgősen, 120 millióért. Schlesinger.

HŰVÖSVÖLGYBEN, Zugligetben, Budagyöngyénél, Svábhegyen családi házak, villák nagy választékban eladók. Schlesinger.

HADAPRÓDISKOLÁNÁL kisebb-nagyobb családi házak kaphatók. Schlesinger.

DÉLI VASÚTNÁL, Ráth György ucca, Orbánhegyi- és Németvölgyi útnál, Fogaskerekűnél nagy választékban eladók. Schlesinger, Nagykorona ucca 26. szám.

F O G Á S Z A T

MŰFOGAK RÉSZLETFIZETÉSRE IS. Fogsorok szájpadlás nélkül, amerikai hidas módszerrel, aranypótló fémből, kaucsukból, a szájból ki nem vehető, 22 karátos aranykoronák napiáron, jótállással. Viděkieknek 24 óra alatt. Drucker Nándor áll. vizsg. fogász és Drucker Dezső technikai vezető, Népszinház ucca 46. Kérem a címre ügyelni.

REFORM műfogspecialitások! Igazolt magán- és

köztisztviselőknek és azok hozzátartozóinak porcellán műfog kaucsuk lemezben foglalva 6000 korona, ara

BARABÁS MIKLÓS: ID. NICOLICS SÁNDORNÉ ARCKÉPE.
1858. Olajfestmény. Szépművészeti Múzeum.
A rudnai Nicolics-család ajándéka. 1919.

képét tárja elénk. Ferenczy István sok egyéb csalódása után nagyszabású Mátyás-szobor-tervét is teljesen mellőzve látván, 1847-ben kedveszegetten hagyta el budai műhelyét s költözött szülőföldjére Rimaszombatba, hol nővére házában telepedett le s rendezett be magának szerény műtermet. De még itt is üldözte a balsors; egy tűzvész elpusztította vagy megrongálta gyüjtött vagy készülőfélben levő szobormüvei nagy részét, utóbb pedig a szabadságharc alatti táborozások miatt is nagy károkat szenvedett. Utolsó budai látogatásáról a nemzeti ügy katasztrófája után azzal a szándékkal tért vissza Rimaszombatba, hogy egészen felhagy a szobrászattal. Egy-két megrendelés foglalkoztatta mégis. 1850-ben a Kazinczy és Kölcsey mellszobrain dolgozgatott, befejezetlenül hagyva mindkettőt; a Kazinczyét azután Marsalkó befejezte s az Akadémia birtokába jutott. 1853-ban régi pártfogója, Forray Andorné, fia, Forray Iván síremlékét rendelte meg nála; ezt félig-meddig elkészítette, a halottat dombormüben úgy ábrázolván, amint a halál angyala leoldja bilincseit. Ma e művét csak egy fametszetről ismerjük, mert bár Forrayné a művész halála után azt befejezetlenül beillesztette a soborsini kápolnába, utóbb elpusztult onnan. Dolgozott Ferenczy Róbert Károly mellszobrán is, mely szintén befejezetlenül a rimaszombati városházán látható; szülőföldjén töltött utolsó éveinek legértékesebb termékei azonban a kis viaszvázlatok, melyek ama kortól ihletett allegóriaképpen a lenyűgözött hazát s egy, kígyóval küszködő lovast ábrázolnak; mindkettő a klasszicizmustól a romanticizmushoz való közeledést mutatja. Viaszból képmásplaketteket is készített Ferenczy, melyek a Szépművészeti Múzeumba kerültek. Egyébiránt utolsó éveit a szobrászatnál sokkal inkább foglalkoztatták egy perpetuum mobile-szerű csodálatos hajógépre fordított tanulmányai. Még 1855. szeptemberében Kubinyi Ágoston a művész szorgalmas munkálkodásáról adott hírt a Pesti Naplóban, 1856. nyarán a

Magyar Művészet
1925.

carrarai fehér márványból Pietro Bonani olasz szobrász faragta; az iparművészeti munka is majdnem mind Bécsben készült, az orgona Moser (Ludwig) salzburgi gyárában. Csak a Szent István vértanu kápolnájában levő, a szentet vértanusága percében térdelve ábrázoló, szerémi márványból készült szobor magyar művésznek, Ferenczy Istvánnak munkája.* Ugyanez időben a pécsi főtemplom festői dísze is Kuppelwieser és Blaas bécsi festőkre volt bízva.**

Az esztergomi bazilikánál kevéssel előbb készült el a fóthi róm. kath. templom, mely, mint egyetlen, bőkezű magánkegyúr, a vallásos buzgalmáról ismeretes gróf Károlyi István alkotása, monumentalitásával valóban ritkítja párját. (Képét e folyóirat 6. számában — 348. oldalon közöltük.) A templom melyet 1855. nyarán szenteltek föl,*** tíz év alatt épült, egészen a Károlyi gróf költségén, Ybl Miklós székesfehérvári születésű építészünk tervei szerint, egy kiemelkedő magaslaton, mely távolról láthatóvá teszi a sík környéken; a müncheni bazilikára emlékeztető román stilusú templom gazdag szobrászati dísze azonban itt is idegenek munkáját dícséri. A homlokzata párkányán álló háromkirályszobor a bécsi Gassertől (Josef) való; a tornyok közötti Mária-szobor Fernkorntól; az oltárképeket Blaas (Karl) festette, az orgona ide is a Moser gyárából került, a harang pedig Hilzer bécsi harangöntő műve****. Az 1858-ban elkészült izraelita imaház is a pesti Dohány-utcában bécsi építész, Ludwig Förster műve.

Nagyarányú templomépítkezés indult meg az ötvenes években Pest Lipótvárosában és Nagyszebenben. A nagyon szerény régi pest-lipótvárosi templom a forradalomban pusztult el s 1851. októberében tették le nagy ünnepélyességgel, a prímás és a pápai nuncius jelenlétében az új épület alapkövét. 1852. tavaszán már kiemelkedtek a templom oszlopsorai; az építés azonban lassan haladván tovább, az uralkodó 1858. elején a vallásalapból 40.000 ft. évi járulékot engedélyezett az építés gyorsítására, azzal az utasítással, hogy mindenekelőtt a tágas sekrestye építendő fel, mely ideiglenesen az istentisztelet céljaira volt szolgálandó*. Az építés, melynek Hild József 1847-iki terve szolgált alapjául**, később 1868-ban a kupola beszakadása következtében más irányt vett. Hild terve szerint épült 1855-ben a Hermina-kápolna is a pesti Városligetben. A nagyszebeni gör. keleti főtemplom építését Ságuna András püspök — később érsek — indította meg gyüjtés segítségével; jellemző, hogy a gyüjtés megindulásakor 1857-ben az uralkodó maga 2000 arannyal járult hozzá az építés költségeihez; a munka foganatbavétele azonban még jó ideig váratott magára.

A profán építkezés ez évtizedben alig mutathat föl emlékezetes alkotást; Pest-Buda e korbeli alakulása építészetileg nem is hasonlítható a harmincas-negyvenes évek nagy korszakához. Csak a budai alagút, melynek külső kiképzése a megelőző korszak klasszicizáló ízlését követi, készült el ez évtizedben, 1856. őszén, Clark Ádám terve szerint és felépült a Karácsonyi-palota a Krisztinavárosban, melyet Pán József tervezett. (Képét folyóiratunk 6. számában, a 352. oldalon közöltük.) Azok közül, kik ama régibb korszak vezető alakjai voltak, Pollák Mihály 1855. elején halt meg igen magas korban***.

A klasszicizáló palotastílus másik nagy mestere, Hild — mint láttuk — még teljes működésben van, csak éppen tere nem nyílik a profán építkezés körében. Működnek a régiek közül még Gerster Károly s a főkép toronyépítkezéseiről ismeretes, sokat utazott Wieser Ferenc, valamint Csabán és vidékén a templomépítő s építészdinasztiát alapító Czigler Antal.**** Fényes pályájának még csak elején látjuk a sokoldalú s rendkívül termékeny Ybl Miklóst, ki, főleg az olasz renaissance hatása alatt állva, személyében soká képviselte a régi és új építészeti törekvések szerencsés folytonosságát.

Az ötvenes évek szobrászatának története mindenekelőtt egy merész vállalkozások s büszke remények közt megindult művészi életpálya letörésének szomorú

* *Vas. Ujság*, 1856. 302. s köv. l. *Lyka* id. m. III. 87—88. l.
** *P. Napló*, 1853. okt. 20.
*** *P. Napló*, 1855. júl. 2.
**** *Hunfalvy J.* id. m. 207. s köv. l. *Vas. Ujs.*, 1856. 4—5. l.

* *P. Napló*, 1851. okt. 6. *Magyar Hirl.*, 1852. ápr. 20.
** *Lyka* id. m. IV. 69. lap. Hild egykorú életrajzát l. a *Vas. Ujs.* 1861-iki évf. 16. számában.
*** *P. Napló*, 1855. jan. 4.
**** *Lyka* id. m. III. 40. l.

Barabás ut.

B-26-169

92. MAGYAR KÉPEK ALBUMA, Pest, 12 acélmetszettel, Barabás Miklós művei után 600

Római üvegedény X. 148.

Fővárosi Népművelési Központ
Munkaterv. 1948
febr.
B-26-170

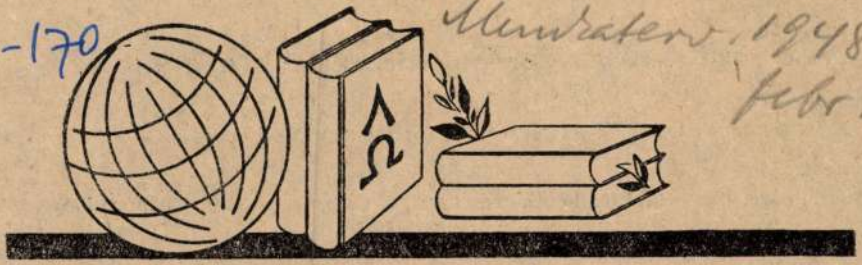

KRISZTINAVÁROSI MŰVELŐDÉSI TELEP

I., Mészáros-utca 5—7. sz. Leánygimnázium.

A tanfolyamok február 9-ével kezdődnek és áprilisig tartanak. Beiratási díj 4 forint, ami egyúttal a Központ Munkatervének előfizetési díja is. Tandíjakat lásd az egyes tanfolyamoknál.

Beiratkozás február 6-án és 7-én délután 4—7 óráig, továbbá a tanfolyamok kezdete előtt a helyszínen.

A MŰVELTSÉG ÓRÁI

Minden hétfőn délután 5—6 óráig

Február 9.
A szabadságharc bukásának gazdasági és társadalmi okai. Előadó: *Pach Zsigmond.*

Február 16.
A »bestseller.« Előadó: *Somlyó György.*

Február 13.
A világ közlekedésének főútvonalai. Előadó: *dr Zombai Pál.*

Március 1.
Barabás Miklós, 1848 festője. (Vetített képekkel.) Előadó: *dr Vayer Lajos.*

Március 8.
Arany János 1848-ban. Előadó: *Bognár Károly.*

Március 22.
100 év 48-as népdalai. (Bemutatásokkal.) Előadó: *Volly István.*

Április 5.
A tenger élete. Előadó: *dr Koch Nándor.*

Április 12.
Örökletes betegségek. Előadó: *dr Faludi Béla.*

Április 19.
A világ gyapottermelése. Előadó: *dr hollósi Somogyi József.*

Április 26.
Élet és filozófia. Előadó: *dr Sándor Pál.*
Belépődíj alkalmankint 60 fillér, kedvezményesen 40 fillér.

Március 10.

Gyarmatpolitika a második világháború után. Előadó: *dr N. Kiss István.*

Március 17.

A tenger háztartása. Előadó: *dr Koch Nándor* egy. m.-tanár.

Március 24.

A bűnöző gyermek. Előadó: *Nemes Lipót*, a Gyermekvédelmi Központ igazgatója

Március 31.

A magyar rendőrség 3 éve. Előadó: *dr Szebenyi Endre* államtitkár.

Április 7. és 14.

Marxista esztétika. Előadó: *dr Lukács György* egy. ny. r. tanár.

A SZAKSZERVEZETI TANÁCCSAL EGYÜTT A SZAKSZERVEZETEK TAGJAI SZÁMÁRA RENDEZETT ELŐADÁSSOROZAT

Február 15-től minden vasárnap délelőtt 11 órakor a Vas- és Fémmunkások Szakszervezetének VIII., Magdolna-utca 5. sz. székházában. 10 előadás.

Február 15.

Mi a lélektan? Előadó: *dr Kardos Lajos* egy. m.-tanár.

Február 22.

Társadalmi osztályok 1848-ban. Előadó: *dr Pach Zsigmond*

Február 29.

Az államosított üzemek. Előadó: *a Szakszervezeti Tanács kiküldöttje.*

Március 7.

A napfoltok hatása a Földre. Előadó: *dr Kulin György* egyetemi csillagvizsgálóintézeti adjunktus.

Március 14.

A Dunavölgy földrajza. Előadó: *dr Zombai Pál* egyetemi tanársegéd.

Március 21.

A »Nemzeti dal« születése. Előadó: *dr Waldapfel József* egy. m.-tanár.

Április 4.

A Nemzeti Múzeum épülete. Előadó: *H. dr Zádor Anna.*

Április 11.

A szabadságharc hagyományai a népzenében. Előadó: *Volly István.*

Április 18.

A magyar szabadságharc a nagy marxista gondolkodók értékelésében. Előadó: *dr Lederer Emma* egy. m.-tanár.

Április 25.

Darwin és a modern biológia. Előadó: *dr Kiszely György* egy. m.-tanár.

A szakszervezetek tagjai belépődíjat nem fizetnek.

Barabás Miklos: Női képmás 1834.

20.

Ernst Muzeum aukcioi
B-26-171
X
Bp. 1920. 20-25. n.
Kernel

BARABÁS RAJZAIHOZ.

Az irók és művészek társasága most ünnepelte akadémiai jubileumát az ősz mesternek. Mult év szeptember havában volt ugyanis ötvenedik évfordulója annak, hogy a magyar tudományos akadémia 1836-ban *Barabás* Miklós veterán festőnket tagjává választotta.

Alkalomszerünek látjuk ez alkalomból a jeles festő művészi pályájára visszatekintve, régibb művei közül némelyekből mutatványt közölni, köztük olyanokat is, melyeket kevéssé ismer ma már a közönség.

Közleményeink sorozatát négy női arczképpel kezdjük meg: négy magyar grófnéei ezek, név szerint Batthyány Lajosné, Károlyi Györgyné, Forrayné és Nádasdy Lipótné, kiknek arczképeit Barabás a 40-es években rajzolta.

E négy magyar grófné neve ismeretes ugy honleányi érdemeiknél fogva a forradalom előtti időkből, midőn nyilt házat tartottak, hol otthonos volt a művészet és irodalom, s a hol a művészet és irodalom pártolásának nemes divatját úgyszólván ők kezdeményezték és terjesztették; mint a forradalmi időkben tanusitott önfeláldozó lelkesedésöknél, nemkülönben a forradalom után, az elnyomatás nehéz napjaiban, a hatalom üldöző badó ereibe, a jótékonyság gyakorlása czéljából való egyesülés terét foglalván el, melyet a hatalom minden erkölcsi érzet kihivása nélkül még nem zárhatott el teljesen. A szabadságharczra következett időkben tehát a *nők* voltak azok, kik a közélet terén az első nagyobb működést megkezdették, jótékonysági, gazdasszonyi egyesületek alakításával, s az országszerte elterjedt üdvös mozgalom élén állók között az első volt gr. *Batthyány* Lajos özvegye.

De ott voltak mellette gróf *Forray-Brunzvik Julia* és sógornője, gr. *Nádasdy Lipótné, Forray Julia* grófnő, kiknek arczképeit szintén bemutatjuk. Gróf *Nádasdy Lipótné*, Komárommegye főispánjának neje, miután másfél évet töltött Olmützben, a hol a szabadságharczban való részvétele miatt elitélt férje fogságát hűségesen megosztá, a dunántuli részekben a megpróbáltatás nehéz napjaiban a szerencsétlen bujdosóknak és menekülőknek lett őrangyala, ki fenkölt lelkével, nemes honleányi érzületével a haza nem egy történeti nevezetességü fiának nyujtott módot elkerülni a vesztő helyet. Utóbb megnyitá termeit s azokat a tudomány, művészetek és irodalom házi tűzhelyé tevé, buzdított, lelkesített, csüggedni nem engedett. Még az emberi társaságot nem igen kereső Arany Jánost is rá tudta szépségét, Zichy Károly gróf leányait, Antoniát, Batthyány Lajos gr. miniszterelnök nejét és Karolinát, Károlyi György gróf nejét festette le először Barabás khinai tussal. Ezek közül a Károlyi grófné arczképét Robinson H., a Batthyány grófné arczképét pedig Mote W. H. aczélmetszők metszették Londonban és az arczképek ott is nyomattak.

Követték ezeket gróf Forrayné szül. Brunszwik Julia grófné és gróf Nádasdy Lipótné, született Forray Julia grófné arczképei. Ezeket szintén Londonban metszették és pedig Holl F. angol aczélmetsző, de itthon nyomtatta Tyroler nyomdája.

Az utóbbiak metszése jobban sikerült, míg a két előbbi arczképen több feszesség és keménység vehető észre, daczára annak, hogy Londonból próba-lenyomatokat küldtek, melyeken Barabás a javitást megtette ugyan, csakhogy arczképeknél ez nehezen megy. A javítás ugyanis úgy történik, hogy a metszet lenyomatán a művész ecsettel, szines festékkel megjelöli a hibás helyeket s lap szélére kívül ráirja, hogy itt kissé sötétebben, itt meg világosabban kell tartani a rajzot. De miután a metszők ritkán birnak azzal a művészi rajzolási képességgel, melylyel az ábrázoló művész az arczképet mintájáról készíti: nem

KOLDUS-GYERMEKEK.

UTCZASEPRŐ FIU. *Barabás* rajzai.

eljárása idején fennen vallott honszeretetöknél s titkon végbevitt azon áldozataiknál fogva, melyeket egyfelől a benn bujdosó, másrészt a külföldre menekült honfitársak nyomorának enyhítése érdekében tanusitottak. Hol veszély vagy baj volt, a koczkáztatással járó támogatás és védelem soha sem hiányzott részökről.

Nemes honleányi működésök méltatása a történelem hivatása. A két előlnevezettnek, gróf *Károlyi Györgyné*-nek és nővérének, gr. *Batthyány Lajos*-nénak honleányi érdemei, lelkesítő példája ama mozgalmas időkben Petőfi Sándor geniuszát is fölmelegíté s ő, a nép fia, a nagy demokrata, egyikét irá meg legszebb, leglelkesebb költeményeinek a két főrangu hölgyről, a lelkes testvérpárról. Tudjuk, hogy később a szabadságharcz után gróf *Károlyi Györgyné* Zichy Karolina grófnő maga is kiköltözött az irtózatok szinhelyévé változott hazából, s megosztozott a menekültek sorsában, hogy legalább gyermekeit szabad országban neveltethesse: gróf *Batthyány Lajosné* Zichy Antonia, az első magyar független miniszterium elnökének neje, férjének vértanui halála után is itthon maradt s az abszolutizmus legvadabb idejében mély elvonultságban tölté szomoru özvegysége éveit. De midőn némileg engedni kezdett a hatalmi nyomás, az elsők egyike volt, kik ujabb lüktetést hoztak a nemzet zsibbirni, hogy őt meglátogassa. Gyermekeit, az oly korán elhunyt fényes tehetségü Tamást és Ferenczet Gyulai Pál, utóbb Horváth Árpád által neveltető. Ez utóbbinak birtokában lévén Petőfi Sándornak akkor még kiadatlan, tiltott költeményei, azokat gyermekeivel betanultatá s a termeibe összegyült fényes társaságok előtt szavaltatá. Az ő áldozatkészségének s lelkes kezdeményezésének köszönhető a hazában első modern berendezésü fogház és kórház létrejötte Komáromban, s az a jótékonysági mozgalom, mely annyi könyet letörült az országos árvaság e szomoru napjaiban. Hű társa volt mindezekben sógornője, gróf *Forray-Brunswik Julia*, a jótékonyságáért országosan ismert Brunswik Teréz leánya, s az utolsó Forray gróf, Iván édes anyja, kitől irodalmunk a művészi tekintetben is nagybecsü Forray-albumot birja s kiben a régi ősnemes család kihalt.

Mindezeket csak futólag említjük meg itten s ezuttal csak itt közölt arczképeikről, azok létesüléséről akarunk egyet-mást röviden elmondani.

1846—7-ben Kuthy Lajos iró egy vállalatot akart megindítani, mely magyar főrangú hölgyek aczélmetszetű arczképeit és életrajzukat foglalta volna diszes albumba.

Ezek közül a két testvért, ama kor hires két is értik meg egészen a javítás fényes árnyalatait, de másfelől nem is igen képzettek arra, hogy az összhangzatot felfogják.

Meg kell emlékeznünk itt még a metszés megrendelését közvetítő derék angolról, ki hosszabb időt töltvén Magyarországon, nemzetünknek barátja lőn. Neve Pickersgill, nehány év előtt elhunyt angol bankár, a hetvenes években parlamenti tag, ki a nagy Széchenyivel baráti viszonyban élt, Barabásnak is személyes jó barátja volt. Ő volt az, ki baráti szivességből kikereste London legjelesebb aczélmetszőit s nálok a munkát megrendelte.

A vállalatról meg kell még jegyeznünk, hogy az nem jött létre. Időközben, míg a metszetek készültek, kitört a forradalom, annak végével pedig Kuthy Lajos köpönyeget fordítván, mint olyannak, ki a nemzeti közérzülettel ellentétes ügy szolgálatába állott, mindenki hátat fordított, a jobb érzelmüek kerülték s igy a vállalat is megbukott, mielőtt létre jöhetett volna.

A kisebb képek: a *koldus-gyermekek* és az *utczaseprő fiú* genre-alakok. Ez utóbbi ismert utczai, majdnem typikus példány a 40-es években. Az utczai átjáróknál sáros időben ott állott kis seprüjével, s a járó-kelő közönségnek megkönnyíté az átjárást az által, hogy a sarat félreseperve, megtisztította az utczát, a miért a kö-

zönség részéről egy-egy váltó krajczár jutalom járt részére.

Ezek eredetijei szintén khinai tussal vagy szepiával festvék s Heckenast birtokában voltak, ki azokat az «Iris» czimű album számára rendelte meg, melyben azok sok más hasonnemű genre-alakkal együtt, melyeket szintén Barabás festett — megjelentek s úgy itt benn a házában, mint Németországban igen keresettek voltak. Annyira, hogy ezek nyomán a lipcsei almanachok számára Barabás több évig kapott megrendelést czímképekre.

Az arczot az említett két genreképhez Mahlknecht, az alakot pedig Axmann aczélmetszők metszették. Heckenast egyébiránt a Barabás művei nyomán készült metszeteket az említett módon kivül még külön kiadásban is közrebocsátotta, «*Bilder aus Ungarn*» czimű műben egyesítvén, melynek különösen Németországban szintén nagy kelete volt.

További sorban nagy életképét, «*A menyegzőről érkezését*» mutatjuk be, a mely festménye könyomatban is megjelent.

Az eredeti művet a pesti műegyesület vette meg s kőrajzban sokszorosított másolatát 1856-ban műlapul adta részvényeseinek.

E képen sokat gyönyörködött az öreg Réthy bácsi, a színész, kinek bundája a menyét fogadó gazdán szerepel. Nem győzte dicsérni a sok jó magyar arczot a képen.

És valóban szivesen pihen a szem e rokonszenves typikus magyar arczokon, melyekkel a művész alakjaiba életet öntött. Szeme előtt, ugy látszik, az a czél lebegett, hogy népünket a lehető rokonszenvesen mutassa be, nem tévedve a nyers realismusba, mely az utóbbi időben annyira felkapott.

A kép és illetőleg a műlap nagy tetszésben részesült azon időben, s e műlapra egyszerre 200 taggal szaporodott az egyesület részvényeseinek száma. Az eredeti festmény jelenleg a nemzeti muzeumban van a képtárban. A műlap maga kőnyomatban jelent meg. Párisban nyomták, az utóbbi hetekben elhunyt Lemercier nagy hirü könyomdájában, kőre rajzolta Charpentier. Azonban a próba-nyomatokon itt is sok javitani való volt s Barabás vörös festékbe mártott tollvonásokkal javította ki az első levonatokat s vissza küldvén, annak alapján igazították ki Párisban, a kövön, a hibákat és adták meg a kellő összhangzatot a valóban szépen sikerült kiadáson, melyet több ezer példányban nyomattak.

E képet 1859-ben a horvát inségesek javára főuraink által rendezett jótékony előadások egyikén a nemzeti szinházban élőképnek is felhasználták, mely alkalommal a vőlegényt Keglevich Béla gróf, a menyasszonyt Königsegg Irma grófhölgy ábrázolta.

A MASSZOVAI GYARMAT-POLITIKA.

Február elsején hozta egy Afrikából jövő távirat az olaszok tudomására, hogy 450 olasz katona Masszova mellett lemészároltatott. Az általános rémületben azt a kérdést vetették fel először, hogy miért is foglalták el az olaszok Masszovát? Néhány elkeseredett olasz lap már a mellett harczolt, hogy az egész olasz nemzetnek meg kellene győződni arról, hogy Masszova elfoglalása elhibázott gyarmat-politika volt, s hogy fel vannak mentve a gyarmat megvédésének kötelessége alól, a hadsereg fiai ne vérezzenek el egy elhibázott gyarmat-politika miatt.

Az afrikai gyarmatosítás története azt bizonyítja, hogy Afrika bennszülött népeinek magaviseletére csak egy tényező hat olyan hatalmasan, hogy abból az európaira nézve veszedelem származhatik, s ez az iszlám. Az iszlám teszi kétségessé a gyarmat-politika minden sikerét; az iszlám nyeli el a népek akaratát s helyezi azt egy irott könyvnek, a koránnak mindig egyforma és változatlan rendeletei alá; az iszlám férkőzik be lassan, de folytonosan érvényesülő szellemével e népek lelki életébe annyira, hogy e hatás politikai, társadalmi és családi életükben a leghivebben visszatükröződik.

Egy felületes pillantás Afrika politikai és vallási térképére, eléggé meggyőzhet a fentebbiek igazságáról. Afrikának csupán legdélibb része az, hová az iszlám nem hatott el, és íme ott a gyarmatosítás egészen szépen halad. Tovább éjszaknak, azon az óriás területen, hol ma a Kongó-állam terjed s ettől nyugotra a zanzibári partvidékig, ott már kezdődik az iszlám hatása. Mikor az európai tömegesen özönlött e részekbe, Afrika bensejében egyszerre megindult egy ellenmozgalom, kétségen kivül az arabok hatása folytán, kik az európaiak föllepésében saját kereskedelmük végromlásának sejték kezdetét, s mikor e sejtelmüket tények is igazolták: a legelkeseredettebb harczot kezdték meg az európaiak ellen. Ismeretes az ugandai hittérítők és Hamilton püspök legyilkoltatása. A tavak környékén az arab kereskedők a leglázasabb tevékenységet fejtik ki az európaiak ellen s a Kongó állam egyes városai ellen intézett oly sok támadásnak is ők voltak a vezetői. S ha végül Afrika éjszaki $^2/_3$-át nézzük, és azt az eredményt, hogy Európa ez óriás területnek még csak a széleit foglalhatta el s belsejébe hatolni épen az arab befolyás miatt, mely Afrika e részeiben tömörül leginkább, képtelen volt: akkor könnyen beláthatjuk, hogy az afrikai gyarmat-politika terén a legnagyobb akadály az iszlám, s bátran kimondhatjuk, hogy minden háboru, mit európai állam európai hadsereggel Afrika területén annak lakosai ellenében vezet és megví, nem annyira gyarmatháboru, mint keresztes hadjárat.

Ha már most ily szempontból tekintjük a Vörös-tenger környékét, könnyü lesz belátni e terület fontosságát. Az arab félsziget az arabok hazája, az iszlám főfészke, innen terjedt el az iszlám a szélrózsa minden irányában, innen terjedt el Afrikába is s mert Afrika azon része, mely Arabiának mintegy nyugati folytatását képezi, oly bámulatosan egyezik Arabiával: az iszlám itt erősödött meg legjobban, a Vörös-tenger nyugati partja pedig a Nilus medrével második hazája lett az araboknak, az iszlámnak.

Ha Európa biztosítani akarja afrikai gyarmatait, akkor neki első sorban arról kell gondoskodnia, hogy az arabok befolyását mindinkább apaszsza, vagyis az arabokat mindinkább visszanyomja. E föladat megoldására Afrikában két mód van. Az egyik az, hogy az európai belefészkeli magát Afrika arab részeinek szivébe, vagyis Egyiptomba s innen egyszerre öli meg az iszlám hatását. Hogy e politika keresztülvitelére az európai államok mennyire gyengék, bizonyítja Egyiptom utolsó évtizedének az európaiakra gyakran oly szomorú története. A másik mód az, hogy az arab befolyás területének széleit az európaiak birtokukba veszik s aztán lassanként haladnak a középpont felé. E második politika terén sokat tett a franczia állam, s a jelen állapotok közt csak is ez látszik biztosítani a sikert. Az első politika gyorsabb eredményre vezet, de arra nincs erő és igy a másodikat kell választani.

Akkor pedig az arabok elterjedésének ellenmozgalmában Európának három feladata van. Az első az, hogy az arabok ott, a hová még eddig nem jutottak el, magokat meg ne feszkeljék. Ezt a feladatot Anglia keresztül vitte a Foktartományok gyarmatosításával, délfelé az arab már nem boldogulhat sem az iszlámmal, sem a kereskedelemmel. A második feladat az, hogy az iszlám területének széleit hatalmába ejtse, s ezt a francziák, részben az angolok, spanyolok és németek meg is tették, elfoglalván és gyarmattá alakítván a Kongo, Ongone, Gabun, Niger és Senegál deltái közt fekvő területet, továbbá Algirt és Tuniszt s legujabban Mzabot. Ily módon tehát az afrikai arabok délről, nyugatról és éjszakról már közbe vannak szorítva. A harmadik feladat most az, hogy megszüntessék az arabok átáramlását Arabiából Afrikába. A mig ez az átáramlás tart, addig az arab befolyás megmetszett ereiből a vér ki nem folyik; mig a központból táplálékot kap, addig a megcsonkult részek még utána nőhetnek; de ha egyszer az összeköttetés a szív és test többi részei közt megszünik: az arabok és az iszlám kipusztulása már csak idő kérdése marad. És ez a harmadik feladat az, melyben a Vörös-tenger s ennek kapcsán a masszovai kérdés fontosságot nyer.

Nem tudjuk azt, hogy Mancini olasz miniszterelnöknek mi volt a terve Masszova elfoglalásával, de azt, hogy egy ily lépés az európai civilizáczió utján Afrika területének ép ezen részében mily fontosságú, azt ezek útján könnyen felfoghatjuk. Ha az olaszok Masszovát elfoglalták, ezt nem tehették azon tartalék-gondolat nélkül, hogy egykor Habesz — Abesszinia — is az övék leend. Ha pedig Olaszország azt a második lépést, t. i. hogy megnyerje a Habeszt vagy befolyását biztosítsa ott, sikerrel teszi meg: akkor azzal egy oly keresztény hatalmat ékelt a Nilus völgyének felső részébe, mely egyedül képes azon feladat keresztülvitelére, hogy az afrikai arabokat az ázsiaiaktól szétválaszsza.

Az európai gyarmatpolitikára Afrikában nincs fontosabb fekvésü hely, mint Habesz. Ezt már régen belátta minden európai állam. Anglia, Németország, sőt még Oroszország is küldöttséget menesztettek Habesz királyához s Habesz politikai fontosságát ez eléggé bizonyítja; az iszlám néptengerben egy keresztény népsziget az, mely ott az araboktól körülvett helyzetében nemcsak megóvja keresztény hitét, hanem fejlődik s hatalmi növekedésének épen a masszovai kérdésben igen élénk jelét adta.

Habeszben tehát az európai befolyást okvetetlenül biztosítani kell. Habesz ereje, mely ma már nagyobb annál, hogy sem az ország jelen területével megelégedjék, terjeszkedni akar. E vágyát okvetetlenül más irányba kell téríteni s az ország kétségen kivül jelentékeny haderejét nem európai nép ellen kell vezetni, mint azt Jasztrep tábornok az orosz czár megbizásából teszi, hanem az iszlám ellen. A masszovai kérdésnek ez a pont adja meg a fontosságot, s ez az a mi az olaszokat a legerélyesebb politika folytatására kényszeríti. A most megindult hadjáratnak nem lehet végeredménye az, hogy az olaszok Masszovát megtartsák s tovább ne terjeszkedjenek, mert ha győznek: befolyásuk biztosítása végett e kis győzelemmel meg nem elégedhetnek.

A masszovai kérdés megoldásában tehát nem az a fő, képes lesz-e az olasz megvédeni Masszovát, vagy nem? hanem az, hogy Olaszország egyedül megvédheti-e ezt a gyarmatot más európai állam segitsége nélkül? Ha igen, övé lesz az érdem abban, hogy Afrika czivilizáczijának történetében azt a nagy lépést, hogy az európai befolyást biztosítsa a mohamedán néptengerbe beékelt keresztény államban, először ő tette meg s akkor Mancini politikáját teljes siker koronázza, melyből Olaszországnak kétségtelenül anyagi haszna is óriási lesz, s jelen veszteségeit némileg kárpótolja. Ha pedig az olaszok egyedül nem képesek megvédeni Masszovát, a hely katonai pozicziójának fontossága miatt az európai beavatkozás el nem maradhat s akkor felmerül a habeszi kérdés.

A habeszi kérdés pedig az egyiptomival együtt alkotja a Vörös-tenger kérdését, a felől pedig az európai és ázsiai bonyodalmak kifejlődése és talán a fehér czár szava dönthet csak.

Ifj. Jankó János.

A VILÁGOSI FEGYVERLETÉTEL.

— Orosz katonai forrásból. —

A «Vasárnapi Ujság» olvasóinak élénk emlékezetében lehet még az 1848—9-iki szabadságharczról szóló érdekes czikksorozat, mely a mult év folyamán egy katonai iró tollából e lapok hasábjain megjelent. Feltünő benne az a meleg rokonszenv, melylyel az iró a magyar nemzetről, a szabadságharczban tanusított úgy polgári, mint katonai magatartásáról, a hadvezényletről, a magyar honvédek vitézségéről emlékezik. De még feltünőbb az a legkevésbbé sem leplezett ellenséges indulat, mely az osztrákok s a császári seregek vezérei és tisztjei ellen minden sorában nyilvánul. E visszaemlékezésszerü orosz politikai és katonai művet magának a Magyarországba berendelt orosz hadsereg főparancsnokának, *Paskievics* herczegnek naplóföljegyzései fölhasználásával a fővezér mellé e hadjárat alkalmával beosztott hadsegéde, báró *Ostenkorff* irta, kinek a fővezér oldala mellett bő alkalma volt helyesen értesülni az akkor végbemenő fontos eseményekről, s teljesen jogosult számot adni azokról a benyomásokról, a melyeket azok az orosz főhadiszálláson szültek s az elhatározásokról és indokaikról, melyeket magok után vonnak. Ostenkorff az általa leirtakról többnyire mint szemtanú, s egyebekben is megbizható kútforrások után beszél s egyszerü modorban, sok közvetlenséggel adja elő tárgyát s fűzi hozzá elmélkedéseit.

Az orosz munkának egy külön fejezete van szentelve a Világos mellett végbement jelenetnek, mely szabadságharczunkat befejezte. Az erre vonatkozó részt, mely a megelőzőknek kiegészítő részeül tekinthető, a következőkben mutatjuk be.

*

«Augusztus 11-én — irja Ostenkorff — Görgei, a magyar fővezér, -Aradról Rüdiger tábornokhoz intézett sajátkezü levelében kijelentette, hogy a magyar ideiglenes kormány feloszlása következtében le akarja seregével a fegyvert tenni.

A VÉRZŐ VÁROS

Egy gimnázium pincéjében

Tizenkét órai erőltetett menetelés után este hétkor beértünk Ungvárra.

— A Drugeth-gimnáziumban lesz a szállás — közölte egy hadapród-őrmester, aki motorkerékpáron kijött az alakulat elé a város határába. Hallottam, amint jelentette:

— Uzsoknál átszakadt a front.

Aztán visszaült a motorra és elberregett, oly fontos arckifejezéssel, hogy az ember azt hihette volna: ezekben a pillanatokban minden az ő vállán nyugszik.

A Drugeth-gimnázium egyébként egy nagy tér közepén állott, azt hiszem, a város szívében. Az épület előtt néhány vöröskeresztes német autó, a város sötét, de azért meglepően sok a járókelő az utcákon.

1944. október 26-ának estéje.

Fél nyolc óra tájban a gimnázium véres folyosóján, a falnak támaszkodva, margarinos kenyeret majszoltam. A folyosó véres volt, persze, előző napon ide ürítették a perecsenyi kórház sebesültjeit, csonkoltak a átlőttek, légnyomásos rángatózók, alaktalan fekete tömegek hordágyakon, vagy azon se, csak ép a folyosó kövezetén, egy szál villanykörte sárga fényében. A tanári konferenciateremben volt a műtő. Ott most is operáltak, sárga gumikötényekben, eszelősen és tántorogva, fűrészelték a karokat, lábakat, velőtrázó üvöltések visszhangoztak s időnként kitántorgott a konferencia-teremből egy-egy alak; orvos vagy műtős, hogy nekidőljön a falnak és kihányja magát.

A margarinos kenyér pokolian jó volt. Akkor már körülbelül harminchat órája falat nem ment le a torkomon, öt napja nem nyugodott a front, öt nappal ezelőtt egy hajnalon, mozdult meg velünk szemben a Tarnica s kezdett hirtelen feketélleni: lezúdult a szovjet támadás.

Ahogy beértünk a gimnáziumba, sikerült elszakadnom a századomtól. A sötét folyosókon embertorlaszok hevertek, ordítozás, ajtók csapódása, a műtő pokoli koncertje, bakancsok sikáló csoszogása, a pillanatonként fölharsanó «helyet, helyet!» kiáltás és nyomában a hordágyat cipelő egészségügyiek, kusza paranccsavak, vödrök csikorgása, fájdalom és fejvesztettség, rettegés és kapkodás: nem, ebben a megelevenedett pokolban már nem lehetett megtalálni senkit.

Viszonylag nyugodt voltam, talán azt is lehetne mondani: boldog. Hosszú hónapok óta először szakadtam ki az alakulatomból. Egyedül voltam a vonagló emberkupac közepén, ismét egyedül. S éreztem: *így* most *ez* az utolsó éjszakám, a fertelmes és gyomorrontópor képpel valami befejeződik.

Álltam a falnak dőlve, lehunyt szemmel s féleszméletlenség szűrte át a szörnyű hangokat. Akkor egyszerre kilobbant a sárga villanykörtefény is, vaksötét borult a folyosóra s magyar és német vezényszavak csaptak föl innen is, onnan is, lázas kavarodás dübörgés s a szüntelenül visszatérő ordítás:

— Kiüríteni! Kiüríteni!

A falhoz tapadtam. Zseblámpák fényei hasították a sötétséget, fekete tömeg hömpölygött a folyosón a lépcsőház irányába, «helyet helyet!» kiáltások harsantak, valahol valaki torkaszakadtából üvöltött két egészségügyi elesett egy hordággyal s a sebesült végiggurult a lépcsőkön, a megállíthatatlan tömeg átzúdult rajta, ablakok csörömpöltek s ajtók szakadtak ki helyükből. Az iskola előtt motorok berregtek s hatalmas sebesültszállító kocsik indítottak éles vonítással, egy német autobusz körül verekedés támadt...

A földszintig sodort a tömeg, ott hirtelen beugrottam egy folyosómélyedésbe leültem a földre. Tisztán hallottam a szívem kemény dobbanásait. A tömeget vitte a parancs, az ideget korbácsoló ordítás. A tömeg holtfáradt volt s moccanásra is képtelen. De nekivágott ismét az útnak, Szobránc felé, vagy Csapnak.

Hirtelen rámszakadt a süket csönd. Vártam, hallgatóztam. De csak karórám beszélt hozzám a sötétben. Lassan felálltam s tapogatódzva megindultam a folyosón, ismét a lépcsőház felé. Karfába ütköztem s tapogatódzni kezdtem a karfa mentén: lépcső került a lábam alá s a lépcsők lefelé vittek, az iskola alagsorába.

Mély és süket csönd. De ha nagyon figyeltem, akkor távoli dörrenéseket hallottam, elmosódó, nehéz brummogást. Hat kilométerre — gondoltam szakértően — talán nyolc Ókemencénél állnak az ágyúk.

Végigtapogattam a falat: lent voltam az alagsorban. Nehéz, csoszogó léptekkel indultam el a fal mellett, újjaim villanykapcsolóba ütköztek. Csavartam egyet rajta, halvány fény permetezett szét. De abban a pillanatban még egyet csavartam és sötét lett ismét, a látvány elviselhetetlen volt.

Pedig akkor már hozzászoktam a halottakhoz. De kint, a szabad földeken, erdőkben, avarágyon, hógöröngyökön fekvő holtakhoz. De itt, a keskeny pincefolyosón szanaszét heverő testek, meredt pillantással, megfeszülten, szinte mozdulatra készen, megállították a szívverésemet. Fulladozva, zihálva álltam, kezem a kapcsolón. Aztán erőt vettem magamon, újra villanyt gyújtottam. A folyosó végén egy ajtó — arrafelé igyekeztem óvatos léptekkel. Odaértem, föltéptem egy rántással — talán öt lépésnyi szoba tárult elém, mennyezetig érő füzet-oszlopokkal. Beléptem, az ajtót nyitva hagytam magam mögött. Gyors mozdulatokkal ledöntöttem a füzeteket, összedobáltam a sarokba egy derékaljra valót. Végigheverten. A folyosóról gyenge fény szivárgott be, az egyik füzet után nyúltam, megnéztem a borítékot:

Magyar dolgozatok. Borbély Pál III. gimn. tan.

Közelebb csúsztam az ajtóhoz, reszkető kézzel belelapoztam a füzetbe. Szép, kerek, szabályos betűk, halványkék tintavonalak. Olvasni kezdtem az első dolgozatot:

Mivel töltöttem a nyári vakációt?

És aztán az első mondat:

«Nagyon boldog voltam, amikor kiléptem az iskola kapuján és elindultam a jól megérdemelt szabadság felé...»

Pára futott a szemem elé, becsuktam a füzetet, odadobtam a többi közé. A tompa dübörgés mind közeledett, könnyű remegések rázták a földet. Még küzködtem néhány pillanatig, aztán félrebillent a fejem, elaludtam. S csodálatosan könnyű álmom volt: kisfiú voltam ismét s otthon ültem a szobában, az ablak melló tolt asztalnál, szamárfüles irka fölé hajolva s kék sorokat róttam a halványvonalas lapra.

Anyám simogatását éreztem a hajamon s hirtelen felriadtam. Mély, mozdulatlan csend vett körül. Karórámra néztem, a fülemhez szorítottam. Állt. Háromnegyedkettőt mutattak hallott mutatói.

Föltápászkodtam a füzetekről, kibotorkáltam a folyosóra. A halott katonák néma «jó reggeltet» kívántak megfeszült arcukkal. Egy pillanatig ott álltam, tétován. Aztán visszamentem a kis szobába, fölnyaláboltam egy csomó füzetet és a holtak arcára terítettem egyet-egyet, így lettek a kis gimnazisták dolgozatai szemfedők és az elégtelen dolgozatok is époly békességes sötétséget árnyaltak a fáradt szemekre, mint a jelesek, a jók és az elégségesek. Aztán fölcsoszogtam remegő térdekkel a kapualjba és akkor láttam, hogy kék derengés fénylik már mindenfelé. Elindultam a lépcsőkön fölfelé, az emeletekre, az elsőre, aztán tovább a másodikra benyitottam az egyik terembe. Nagyon soká tarthatott ez az út, mert a kék derengés már sápadtszürkére változott, kitártam az emeleti ablakot és kihajoltam az utca fölé...

Szovjet tankok gördültek végig a téren. Bőrsisakos katonák álltak a nyitott tankban s kezükben magasra emelkedett a táncsa, ahogy fordultak a térről, a híd irányába.

S menten lefelé a lépcsőkön újra, át a kapualjon, ki az utcára, megálltam, mélyet lélegeztem a tiszta hajnali levegőből, az útközépen gurultak a tankok s én csukló, fulladozó torokkal ismételgettem Borbély Pál III. gimn. tan. szavait: „Nagyon boldog voltam, amikor kiléptem az iskola kapuján és elindultam a jól megérdemelt szabadság felé..."

Halász Péter

Az élelmezési ipar 5 hónapos terveredményei

Az öthónapos tervidőszakban az élelmezési ipar is hét hónapra eső részt teljesített. A kitűzött célt elérte, sőt sok tekintetben túl is teljesítette. Ez mindenek előtt az élelmezési ipar dolgozóinak köszönhető, akik munkaversenyükkel biztosították a terv célkitűzéseinek minélőbbi megvalósítását, továbbá, hogy a többéves szárazság és gyenge termés után végre a felszabadulás utáni első jólsikerült betakarítás lehetőséget adott a kitűzött cél elérésére.

Tejiparunk

csak nehezen tudott megbirkózni a nem várt mértékben megnövekedett tejfelhozatallal. Az Országos Tervhivatal korán felismerte a helyzetet és a rendelkezésre álló keretek között gondoskodott szállítóeszközökről, hogy a tej jó minőségben és időben érkezzen rendeltetési helyére. Elértük, hogy az ipar által pasztőrizált, tehát teljes mértékben egészséges tej került a dolgozók asztalára.

Az öthónapos terv lebonyolítása következőképen alakult:

	Terveztünk:	Teljesítettünk:	
Fogyasztási tejben	45 mill. lit.	57 mill. lit.	128%
Vajban	13.600 q-át	35.700 q-át	260%
Sajtban	7.590 q-át	13.150 q-át	173%

Ha az összes termelést nézzük, úgy a teljesítés *190%-os volt.*

Baromfifeldolgozó iparunk,

mely főleg exportra dolgozik, a tojástárolással segített a téli szükségleten és kiküszöbölte a korábbi évek hibáit, amikor a spekulációnak tág tere volt. Primőr gyümölcs és lőtt vad is szerepelt az export feladatai közöt.

	Terv	Teljesítés	%
Feldolg. baromfi [illegible]	636 vg	676 vg.	106
Tojás	33 „	44 „	133
Lőttvad	21 „	31 „	147
Gyümölcs	180 „	189 „	105
Toll	15 „	22 „	149

Az egész szakma teljesítése 108%

A húsipar a szalámi és bacon exporton kívül a húsfelhozatalt vette át és minőségi árút hozott a piacra.

Az egész ipar teljesítése 182% volt.

Ebből említésre méltó:	Terv	Teljesítés	%
Bacon	84 vg	107 vg.	128
Fehéráru	31 „	71 „	229
Füstölt áru	34 „	35 „	105
Sertéshús	42 „	75 „	179
Marhahús	94 „	319 „	341

Növényi konzervgyártásunk terén:

Paradicsompüré-gyártásunk az ú. n. „békebeli" konjukturális színvonalat, a háborús mennyiséget is túlhaladta *106%-kal.* Savanyúkaposztánál a teljesítés 100%-a volt az előirányzatnak. Ennek a cikknek a keresettsége a többi savanyúsággal együtt a húshiány megszűnésével egyre nagyobb lesz. Szárított gyümölcsnél a teljesítés *420%-os.* A szakma ugyanis kísérletet folytatott, hogy lökésszerűen beérkező almát olcsóbb és felhasználás szempontjából jobb tárolás miatt szárítva tartósítsák a készáru feldolgozásáig. Szárított főzelék az 5 hónapos tervben nem volt előirányozva, azonban az időközben befutott külföldi rendelés alapján 127 vg. került legyártásra és exportra. A növényi konzervüzemek kezelésében 35%-os teljesítést ért el.

A beruházások a konzervszakmában főleg *újjáépítési célt* szolgáltak és részben hozzájárultak a terviőszak alatti elért *25%-os árleszállításhoz.*

Rendőrségi hírek

Kereskedőket csapolt be

hamisított szállítólevelekkel *Jancsó* Lajos 56 éves kereskedőségéd. Kereskedőknek kávét, cukrot és teát ajánlott fel, hamisított szállítólevelet mutatott fel, amelynek felső részére külföldi lapokból vágta ki külföldi cégek nevét. Hogy a kereskedők bizalmát megnyerje, váltókat állított ki több budapesti éttermtulajdonos nevére, azt a látszatot keltve, mintha azok is rendeltek volna tőle. A kereskedőktől 3—4000 forintokat csalt ki. Összesen tizenegy kereskedőt károsított meg. Letartóztatták.

97.000 forinttal megszökött

Kolin Jenő, a Szent István-tér 5. számú házban lévő textilnagykereskedés volt tulajdonosa. A cég pénztárából azzal vette fel ezt az összeget, hogy árut vesz rajta. Elrendelték körözését.

Megtámadta

csütörtökön este hét órakor a Váci-út 7. számú ház lépcsőházában dr. *Kormos* Illésné kozmetikusnőt egy ismeretlen egyén. A kozmetikusnőt, aki üzlethelyiségébe ment, a sötét lépcsőházban fejbeütötte, majd anélkül hogy bármit elvitt volna, elmenekült. A támadó kézrekerítésére nyomozás indult.

Autobusznak rohant

motorkerékpárjával Pestszent lőrincen az Üllői-út és Baross utca sarkán *Kelemen* István 26 éves műszerészsegéd, az ismert motorversenyző. Súlyosan megsérült, a mentők a Szent István-kórházba vitték.

Kigyulladt

egy beépített fagerenda hétfőre virradóra az Állatorvosi Főiskola kutya-kórtermében. A tűzet, amelyet a kályhacső izzása idézett elő, a tűzoltók félóra alatt eloltották.

Megmérgezte magát

luminállal a Koltói Anna-utca 10/b. számú házban lévő lakásán *Lukács* István huszászázados hetvenéves özvegye.

Halálos karambol

történt vasárnap este Soroksárnál, a 8. számú vasúti őrház közelében. Kecskeméről a főváros felé jövet *Horneg* Géza 44 éves pesterzsébeti harisnyakötő-mester motorkerékpárjával nekiment a jeeresztett sorompónak. Horneg koponyaalapi törést szenvedett és a helyszínen meghalt.

Új korszak előtt

A Magyar Függetlenségi Népfront, mely magában tömörít az országban minden népi és demokratikus erőt, felkérte a kormányt, hogy javasolja a köztársaság elnökének az országgyűlés feloszlatását és új választások kiírását. Nem egyszerű politikai ténykedés ez; több: történelmi cselekedet. Ez a javasiat pontot tesz egy elmult korszak végére és megkezd egy új korszakot. Új korszakot, mely már az eddigi változások és változtatások során előrevetette lehetőségeit és több megoldás szükségességét a munka és egyetértés szellemében, minden pártsovinizmus kiküszöbölésével. Nem is oly komplikált és különleges a helyzet alkotmányjogi tekintetben sem: a reakció pártjai sorra önmaguktól elhullottak, a demokratikus és együttműködő pártok a különféle tisztogatások és tisztulások során elvesztették természetes úton ellenséges elemeiket — most tehát nem valami felső politikai réteg külön játékáról és akciójáról van szó, hanem egyedül a népről. A népről, amelyért és amelynek nevében történik most minden ebben az országban.

A Függetlenségi Népfront a nép politikai, társadalmi és gazdasági akaratának megszemélyesítője, a nép pedig megérti nemcsak az idő, a változott kor szavát, de mindazt a hatalmas munkát is, melyet ő érette végeznek, vagyis amelyet tulajdonképpen ő maga végez. A nép munkájának védelméről a nép alkotásainak szentesítéséről, a nép akaratának és alkotásainak döntő érvényű történelmi hitelesítéséről van itt szó egyedül. A helyzet tehát végsőkig egyszerű és természetes. A népi demokrácia a nép erejével és akaratával nagy alkotásokat hajtott végre; a társadalmi és politikai élet egész súlypontja átheiyeződött a munkára, az újjáépítés és a fejlődés, a haladás hatalmas teljesítményére — ezt a munkát, ennek lehetőségeit, ennek kereteit kell most a nép akaratának és egyetértésének szentesítenie.

Végeredményben tehát visszafolyamodunk ugyanahhoz a jogforráshoz, ahonnét kiindult egész új állami és alkotmányos életünk, függetlenségünk és nemzeti szabadságunk a béke arcvonalán. Itt többé nincsen semmi akadály és semmi nehézség: az eddigi történelmi folyamat is simán zajlott le: a nép sorra visszaszerezte pozicióit, új bástyákat is teremtett magának. A nép: magát az alkotást és a munkát jelenti. És egyben jelent egy új emberi és történelmi korszakot is Magyarországon, a hitelüket vesztett régi korszakok helyén. Új történelmi kort nyit meg a Függetlenségi Népfront kezdeményezése és az új korszak a nép korszaka lesz. És a nép hitelesíteni is kész akaratával, szavával, egyetértésével mindazt, ami itt történt és történni fog; az alkotásokat, az újjáépítés további lehetőségeit, az ötéves tervet. Az országgyűlés eddigi összetétele az elmúlt korszak képét, régibb, idejétmúlt helyzetét tükrözte — most a tisztulás építő korszakának arculata látszik majd a nép képviseletén. A magyar nép, a dolgozók új történelmi korszaka, a beteljesedett reformok és változások jegyében indul a jövendő felé.

Bolgár Gézát jogerősen felmentették

A népbíróság Tutsek-tanácsa hétfőn tárgyalta *Bolgár* Géza filmvállalkozó bűnügyét, aki a vádirat szerint több nyilas filmet forgatott és okozója volt *Harmat* Imre író elhurcolásának. *Földényi* László, *Dajbukát* Ilona, *Solti* György és *Somogyi* Nusi együttesen valótták, hogy *Bolgár* filmjei politikai célzat nélküli játékfilmek voltak. *Somogyi* Nusi elmondotta, hogy *Harmat* Imrét a Hadiklaktanyába azért vitték el, mert a Japán-kávéházban egy románnal tárgyalt. *Bolgárnak Harmat* Imre elhurcolásában nem volt szerepe és Harmat jóval később tífuszban halt meg. *Siklósy* Pál gyárvezető elmondotta, hogy Bolgár baloldaliakat segített, lakásán 8—10 üldözött talált menedéket. A tanács Bolgárt jogerősen felmentette.

Művészeti élet

A *Szépművészeti Múzeum* grafikai osztálya színházi vonatkozású grafikákból rendezett igen szép és tanulságos kiállítást. (*Aggházy* Mária munkája a rendkívül finom rendezés, ugyanő írta nagy erudicióval a katalógus színháztörténeti bevezetését.) Egyszerre tehát kettős érdekességű és fontosságú a gazdag történelmi visszatekintés, két művészet kölcsönhatásai simulnak össze megragadó egésszé. Pár francia és cseh miniatür halványkék-arany színekkel visszanyúl a középkori misztériumjátékokra, a színészet kezdeteire. Aztán egyszerre kibontakozik a színjátszás különleges és mind izgalmasabb világa: reneszánsz metszetek tömege mutatja be a firenzei és az olasz opera eredetét; közben meg ízelítőt kapunk a díszletezés kezdeteiről, előbb antik mítikus háttér és mitológiai dekoráció, aztán pedig a késő reneszánsz, majd a barokk szellemében építészeti díszletek foglalják el a főhelyet városképszerű és szabályos távlataikkal. Az olasz reneszánsz és barokk színjátszás pátosza után a francia klasszikus színjáték heroikus jelenetezéseiből és kosztümözéséről látunk nagyon hatásos példákat, hogy nemsokára egyszerre kitáruljon előttünk a XVIII. század végének és a romantikának szellemében *Shakespeare*, még előbb meg az angol polgári színpad sok-sok részlete. Nagy művészek foglalkoztak a színpadi jelenetezés és díszletezés, kosztümözés megelevenítésével; *Callot, Liotard, Boucher, Bibbiena, Fischer von Erlach*, aztán a Goethe-korlárs *Chodoviecki*, az angol *Hogart*, majd *Gavarni, Delacroix, Daumier* nevével találkozunk a hozzánk mindegyre közeledő történelmi visszatekintés erdejében. Külön élménye a kiállításnak a pár színes könyomat és rézmetszet *Manet, Degas*, majd főként *Toulouse-Lautrec* és nem utolsósorban *Picasso* könynyedén elfutó és mégis jelentős alkotásai közül. Magyar élményeket és meghatottságot is kínál a kiállítás: Barabás Miklós és mások rajzai és nyomatai sorra megörökítik a XIX. századi magyar színészet romantikus és küzdelmes hőskorát, arcképek vannak itt nagy hazai színészekről és színésznőkről, jelenetek régi népi darabokról, melyekben a szatira és korfestés ötletekezett különleges magyar nemzeti érdekességgel. Úgy hisszük, kevés szóval nehéz is ezt a sok gazdagságot érzékeltetni; nagy korok és egyéniségek merevültek itt nagy művészek által a színpad múló élményéből, a színjátszás tűnő világából örökkévalósággá.

Gogolák Lajos

LESZEBB HUSVÉTI AJÁNDÉK A
FŐZZÜNK JOBBAN
az új tanácsadó és szakácskönyv. Több mint 1100 recept.
NAGY KEDVEZMÉNY A
MAGYAR NEMZET és SZABAD SZÁJ
ELŐFIZETŐINEK.
A 40 forintos bolti ár helyett 24 Ft-ért, 3 havi részletfizetésre kaphatják meg.

Izlés, olcsó árak, fizetési kedvezmény
MÜLLER SZÜCSNÉL
Petőfi Sándor-u. 6

Húsvéti nagytakarítás!
Minden, ami kell a
Háztartási Boltból!
MOSÓ- ÉS PIPERESZAPPAN ÁLLANDÓAN RAKTÁRON!
Árudák Budapest minden kerületében és minden nagyobb városban.
HUSVÉTI LOCSOLÓT IS NÁLUNK VEGYEN!

Színházak és mozik műsora

SZINHÁZAK.

Operaház: Gianni Schicchi (7)
Nemzeti: Az elveszett levél (½8)
Magyar Színház: Tartuffe (½8)
Kamara Varieté: Csodaharem (8)
Kis Kamara: Öcskavas nagyban (½8)
Belvárosi: Idézés bűnügyben (½8)
Művész Színház: Erényes otthon (½8)
Pesti: A szabin nők elrablása (½8)
Modern Színház: A vén gazember (½8)
Fővárosi Operett: VIII. osztály (½8)
Pódium: A szombathelyi hölgy (8)
Royal Revü Varieté: Hétszínvirág (½8)
Optimisták: Félévi bizonyítvány (½9)
Józsefvárosi Színház: Bajadér (½8)
Kis Színház: Kígyófészek (½8)
Városi Színház: Tosca (7)

MOZIK:

ÁTRIUM (160-955): Új utakon (½5, ½7, ½9, vas., ünnepnap ½3 is)
CORSO (182-818): Gyerünk Gyurka (½5, ½7, ½9, vas., ünnepnap ½3 is)
CORVIN (339-933): Denevér, Hiradó (Előadások kezdete: 4, 6, 8 órakor)
DÉCSI (121-343): Denevér, Hiradó (5, 7, 9 vasár., ünnepnap 3 kor is)
FÓRUM (189-707): Denevér, Hiradó (½5, ½7, ½9, vas., ünnepnap ½3 is)
KÖRÚTI HÍRADÓ (222-499): Magyar, szovjet hiradók, Őrizzétek a sziveteket, Magyar világhiradó, Vidám Gaucsó, A Szovjetunió hirei, A lepkétől a selyemruháig (Előadások 9—23-ig)
LLOYD (129-043): Rio Escondido (5, 7, 9 vasár., ünnepnap 3-kor is)
OMNIA (139-693): Új utakon, Hiradó (½5, ½7, ½9, vas., ünnepnap ½3 is)
ROYAL APOLLO (222-656): Rio Escondido (5, 7, 9, vas., ünn. 3-kor is)
SCALA (120-150): Gyerünk Gyurka (5, 7, 9, vasár., ünnepnap 3-kor is)
URÁNIA (136-888): Új utakon (4, 6, 8)
ALFA (Kőbánya): Rio Escondido

TALÁLKOZÁS AZ ELBÁN
csütörtöktől Uránia-Décsi-Lloyd.

(Előadások kezdete: 6, 8, v., ü. 4 is)
ADRIA (Flórinc): Nyugtalan szív (6, 8, vasár., ünnepnap 4-kor is)
KORZÓ (Újpest): Új utakon (4, 6, 8)
ROYAL (Kispest): Rio Escondido (½6, ½8 vasár. ünnepnap ½4-kor is)
TÁNCSICS (Csepel): Szverdlov és varietéműsor (½6, 8, vas. ünn. ½4)
TÁTRA (Pesterzsébet): Szverdlov (½7, ½9, vasár., ünnepnap ½5-kor is)

MASODHETES MOZIK:

ADY: Szárnyalélküli emberek (4, 6, 8 órakor) **BELVÁROSI:** Késői találkozás (4, 6, 8, bal: csak csül.—vas.: 5, 7, v., ü.: 3) **CAPITOL:** Szárnyalélküli emberek (11, 1, 3, 5, 7, 9) **CITY:** Szverdlov (4, 6, 8) **ELIT:** Hamlet (3, ½6, ½9-kor) **GLÓRIA:** Bűnös nő (½5, ½7, ½9) **HOMEROS:** Karaván (½4, ½6, ½8) **HUNNIA:** Razzia (4, 6, 8, vas., ünn. 2 is) **KAMARA:** Nyugtalan szív (4, 6, 8, v., ü. 2 is) **KOSSUTH:** Nyugtalan szív (½5, ½7, ½9, vas., ünn. ½3 is) **KRISZTINA:** Razzia (4, 6, 8) **KULTÚR:** Karaván (½5, ½7, ½9) **PALACE:** Szverdlov (11, 1, 3, 5, 7, 9) **PATRIA:** Késői találkozás (4, 6, 8, v., ü. 2) **PETŐFI:** Karaván (½4, ½6, ½8, v., ü. ½2 is) **PHÖNIX:** Dr. Pirogov (11, 1, 3, 5, 7, 9) **SAVOY:** Szverdlov (½5, ½7, ½9, v., ü. ½3) **STUDIÓ:** Hamlet (2, 5, 8) **SZABADSÁG:** Késői találkozás (½5, ½7, ½9, v., ü. ½3) **TINÓDI:** Párizs bálványa (4, 6, 8) **TERV:** Cigányok (½5, ½7, ½9, v., ü. ½3) **UGOCSA:** Farkasvér (½4, ½6, ½8) —

Nagyvásártelepi nagykereskedői és fogyasztói árak: Burgonya, nyári rózsa 50—52 (0.50—0.52), Gülbaba 48—52 (0.50—0.52), fojtott, sárga 100, Ella 36—42 (0.40—0.54), kékhagyma 38—42, újhagyma zöldjével 20—30, cékla 30—50 (0.50—0.80), dughagyma 40—80, metélő, cserepenként 250—300, vöröshagyma 49 (0.66—0.68), fokhagyma 80—180 (150—292), fejeskáposzta 50—80, vöröskáp. 200, zeller 80—100 (1—128), kapor csomója 150—200, szabadföldi sóska 300—350 (3.80—4.45), kalarábé 30—50 (0.40—0.68), meleghagyi saláta (fej) 40—160, karotta apró 80—100, nagy 50—60, kelkáposzta 180—200 (140—254), meleghagyi hónaposretek, csomója 30—140, jégcsapretek 60, sárgarépa 40—50 (0.55—0.70), paraj, szabadföldi 70—140, petrezselyem 50—70 (0.70—0.96, spárga (újdonság) 2000—2200, sóskák kilója 50 (0.55—0.68), torma 350—600 (440—760), fekete retek 50—60 (0.60—0.80, fürihab 160—180, lencse 200—300 (360—400), mák 700—750 (8—956), alma I. 360—530 (3—6) közönséges 200—400, körte nemes faj 420—600, aszalikörte 300—320, aszalt szilva 550—700, gomba tömött csiperke 14.00—18.00 (12—22), héjas dió 750—800 (8—10), feles borsó (385—440) bab (180—240), savanyúkáposzta (0.80), méz (10—12), tojás darabja 0.47—0.49 (0.52—0.55), vízibál 23.00—26.00 citrom, ládánként 36.200—45.100, drb. 1.30—1.70, csákos föge 2000, sárgabélű narancs 1033.

Eljegyzés. *Gáti* Dezső és *Hámori* Zsuzsa jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

A főváros kiemelkedő eredményei az egészségügyi intézmények újjáépítésében

A fővárosi tervmegbízott a hároméves terv eddigi eredményeiről külön jelentésben számol be. Különösen kiemelkednek a beszámolóból a *közegészségügyi adatok*. Kórházakat és egyéb közegészségügyi intézményeket egész sorát állították helyre, azonkívül új egészségügyi intézményeket létesítettek. A 3 éves terv megindulása óta 6 új anya- és csecsemővédő intézetet építettek, a hetediknek a munkálatai pedig folyamatban vannak. Berendeztek három átmeneti otthont és a tuberkulózis megelőzésére és a koraszülöttek gondozására szolgáló otthonokat, építettek hét napközi otthont, a nyolcadik most épül, egy központi tejkonyha, tizenkilenc anyatejgyűjtőállomás, egy tápszerkiosztó, egy új tüdőbeteggondozó intézet létesült. A nemibeteggondozó intézetek száma a felszabaduláskor *négy* volt, ma pedig már *tizenhárom*. Két kerületi egészségház már készen áll, a harmadikat most építik. A *Gellért*-szállóban teljesen újjáépítették az orvosi rendelőt. A Szent László-kórház két pavillonját szintén újjáépítették és 80 új ágyat helyeztek el benne. A *Szent István*-kórház urológiai osztályát szintén rendbehozták és 130 új ágyat rendeztek be és urológiai műtőt létesítettek. Az *Eötvös Loránd*-rádiumkórház utcai része is újjáépült, a kórház 32 ággyal bővült. Két korszerű műtőt is készítettek. A *Szent János*-kórház belgyógyászati osztályát, a *Madarász*-utcai kórházat szintén helyreállították, a *Fertőtlenítő Intézetben* 80 ágyas kisegítő osztály létesült. A *Szent István*-kórház területén lakóépület építését kezdték meg. A *Rókus*-kórház szülészeti osztályát teljesen újjáépítették és új műtőt rendeztek be. Nagy mértékben bővítették a szeretetotthonokat. A főváros mindezeket az eredményeket külső segítség nélkül, a maga erejéből érte el.

A MAGYAR KÖZLÖNY (78.) vasárnapi számának rendeletei: A KÖZELBIZ szerződések illetékmentessége. — A vasúti átjárókról. — Az export-baromfi üzletszerű vágása. — A vendéglátóipari árak.

Cukor a méhészeknek. A földmüvelésügyi miniszter a méhállomány fenntartásának biztosítására ez év tavaszára méhcsaládonként 2 kilogramm kedvezményesáru etetőcukrot bocsát rendelkezésre. Ára: 4.35 forint.

Kinevezés. A kultuszminiszter *Bán* Sándor zenetanárt a szegedi állami zenekonzervatórium rendes tanárává nevezte ki.

Városházi hírek

A főváros magasépítési ügyosztálya ülést tartott. *Sághy Gábor* tanácsnok ismertette a városi lakásépítési nemzeti vállalat megszervezését. A főváros erre a vállalatra bízza a százezer forinton felüli építkezéseket. A tanácsnok előadta, hogy a főváros harmadik tervévében 52 milliót fordítanak építkezésekre. Iskolaépítésekre 9 milliót költenek. Helyreállítják az egészségügyi intézményeket. Az anya- és csecsemővédelmi intézetek számára új tejkonyhát építenek. A vidéki fővárosi gyermeküdülőtelepeket egymillió forint költséggel helyrehozzák. Még ebben az évben 2 millió forint költséggel három új fiókkönyvtárat létesítenek.

A főváros az elmult hónapban 256 gondozottat foglalkoztatott. Feldolgoztak 14.780 méter textilanyagot. A készült ruhaneműkből 1100-an kaptak kész ruhát és fehérneműt. Cipőt 274 személynek adtak. A kiadott csecsemő vándorkelengyék száma 372 volt.

A pontos időt hétfőtől a posta gépi berendezés útján mondja be. Hívószáma: 18-18-18. Rövidesen a rádió is gépi berendezés útján ad pontos időt. Az időbemondás tíz másodpercenként történik. A gépberendezés a magyar ipar újabb sikere.

Magyar Nemzet
Főszerkesztő: Hegedüs Gyula
Főmunkatárs: Parragi György
Szerkesztőség és kiadóhivatal: V., Bajcsy-Zsilinszky-út 34. Telefon: 125-347
Előfizetési díj: 1 hóra 15 forint negyedévre 45 forint. Postatak. csekkszám: 36.602
Szerkesztésért és kiadásért felelős Hegedüs Gyula
Hungária Hirlapnyomda Rt., V., Bajcsy-Zsilinszky-út 34. Felelős: dr Bródy László
A szöveg közötti hirdetések — jellel vannak ellátva

Kis- és apróhir detések

DIJSZABÁS

Apróhirdetések szavanként köznap 0.60, vasárnap 1.20. (Állást keresők a felét fizetik.) Keretes apróhirdetés szavanként köznap 1.—, vasárnap 2.— A leakisebb apróhirdetés 10 szó. Az első és minden **vastagon** szedett szó két szónak számit. **Kishirdetés** mm-soronként köznap 1.20, vasárnap 2.40 Ft

Hirdetések felvétele

kiadóhivatalunkban V. Bajcsy-Zsilinszky-út 34. fiókkiadóhivatalunkban VIII., József körút 2. IV., Szervita-tér 8 és I., Krisztina-körút 117. a hirdetőirodákban és dohányözsdékben Vidékiek a hirdetési dijat ajánlott levélben postabélyegben is beküldhetik.

BERENDEZÉS — Bútor

AKAR KIMONDOTTAN JÓ BÚTORT?

Látogassa meg

HERH MIKSA ÉS FIAI

lakberendezők

irányérő mintaiermeit

IX., Üllői-út 71.

Fizetési kedvezménnyel is.

Használt styl rekamiét veszek. Éva-utca 19. IV. 1.

Veszek használt **BÚTOR**

GROSZ, István-út 22 Telefon: 221—682.

Új és használt hálók, kombinált szobák, úrias szobák, nőiszobák, egyes bútorok, jó minőségben, fizetési kedvezménnyel is kaphatók: Akácfa-u. hét, szuterén, Gerstl.

Bútorért szőnyegért, felosz ott háztartását! LEGMAGASABB ÁRAT fizet Telefon: 110—886.

Fuchs Szent István-krt. 27., üzlet

BÚTORÉRT, háztartásért, ruháért legtöbbet fizet STEINGISZER. Teleki-tér 3. Tel.: 135—376

Rekamié, különfélék, jó kisipari munka olcsón. Zichy Jenő-utca harminchárom.

Konyhabútorok heti részletre is 890—2000-ig nagy választékban Szabelics asztalosnál, VIII., Futó-utca 1.

Dívány, ebédlő, biedermeier szekrények, sublódok, vitrinek, Barokk garnitúrák, irószalok feltűnő olcsón Tóthnál, Ferenc-körút 20. Fizetési kedvezmény.

Kétszemélyes alig használt garnitura eladó. Megnézhető reggel 8—10-ig. Wahrmann-utca 6. I. 1.

Kétszemélyes ebedás, alig használt rekamié privátból privátnak eladó. Wesselényi-utca 71. IV. 3

Szőnyeg

Gyönyörű keleti és magyarperzsák olcsón eladók. Vogel László, Akácfa-u. tizenhárom I. 12. 549

Perzsa és másfajta szőnyegeket veszek. Wesselényi-utca huszonkilenc. I. 5. Tel.: 427—231.

Keleti és magyar perzsaszőnyegek olcsón eladók. Rózsa-utca nyolc, fszt. 2. Markovits.

Keleti és magyar perzsák, nagyon szép darabok sürgősen olcsón eladók. Andrássy-út 85. I. 3.

Perzsaszőnyeget, torontált a termelőtől vásároljon! Szőnyegek tisztítását, művészi javítását vállaljuk. Békéskentsandrási Háziipari Szövetkezet Budapest, IV. Fereuciek tere 3, udvarban. Tel. 384-577 Részletre készpénzárban

Egyéb berend.

Perzsziőpadlókefe, prima, olcsón eladó, Andrássy-út 14. I. 2.

VESZÜNK

gáz és villany HŰTŐSZEKRÉNYET (hibásat is) és egyéb VILLANY és RÁDIÓ KÉSZÜLÉKEKET

VÉSZI VILLAMOSSÁG RÁDIÓ

IV., Irányi-utca tizenhárom. Telefon: 387—138.

Üzemképes villamos **FAGYLALT-TÁROLÓT veszünk**

Ajánlatokat ÉDESSÉGBOLT NV. Andrássy-út 10. Anyagbeszerzés.

HANGSZER RÁDIÓ

FIGYELEM!

Alkalmi vétel!

5 csöves Orion világvevő.

5 csöves Telefunken, varázsszemes

6 csöves eredeti Siemens-Telefunken 7 wattos hangszóróval, 4+2 Siemens zafirtűvel. Dual univ. lemezjátszó. His Master's univ. lemezjátszó

Gyári úi rádiók 6—12 havi részletre is!

FORTUNA

Andrássy-út 33

Zongorát vagy pianinót vennék. Demeter, Klauzál-utca három. 221-306

ZONGORÁK, PIANÍNÓK

szakbírálatot vétel-eladással szakszerűen végez Bartos Dezső Bécsben végzett hangoló Lauberger és Gloss tanítványa Előlvös-u. 23/b Tel.-hivó: 122-933. 424-924

Vennék zongorát vagy pianinót sürgősen! Pozsonyi-út egy Virágüzlet. Tel.: 110—823.

OTTHON SUPERIOR UNIVERSAL RÁDIÓ 450.-Ft RETT. 20.- BELGRÁDER

Bösendorfer, Stingl, Lauberger stb. zongorák, pianinók 1800-tól kamatmentes hitelre is. Rákóczi-út 63. I. 11. Haniken. 610

Vennék zongorát, esetleg pianinót. Fényőné, Erzsébet-körút huszonhat Tel.: 223—489.

Bösendorfer egyenesháros hosszú zongora 800. Páncéltökés kereszthúrosok hihetetlen olcsón, kamatmentes hitelre. Fényőné, Erzsébet-körút huszonhat.

Amerikai, kisméretű telepes táskarádiót, lehetőleg privátból vennék. 256—730

Zongorát, pianinót vennék, Szentgyörgyvölgyi, Dohány-u. hatvanhat, tejivóban (223—027).

Bösendorfer zongora, remekhangú, kettőszázkettőszáz. Világmárkák legolcsóbban. Scála, Erzsébet-körút tizenöt. Kamatmentes hitel!

FOTÓ, OPTIKA

Fotografálók! Gyönyörű Zeiss-Ikon, komplett, olcsón, 5—8-ig. Zichy Jenő-utca 30. II. 3.

RUHÁZAT

Férfiruhát jól eladhatja Szabónénak Dob-utca 37. Telefon: 220—356 Hívásra jövök.

Jobb férfiöltönyt és kabátot magasabb termetre vennék Telefon: 222—546.

Férfiruhák, nagyméretű, könyvállvány eladók. Kettőtől hétig Falk Miksa-utca tizenkettő, III. 3.

Férfiruhát legdrágábban megveszem Leitersdorfer. Kisdiófautca tizenöt (Királyutcánál) Telefonálion 221—674

JÁRMŰ

Kiskocsit bérelnék búsvét két napjára és vasárnapokra vezető nélkül: „Szerelő sofőr".

GÉP, SZERSZÁM

Irógépet, számológépet, roncsot is veszek. Kovács, VII. Kertész-utca 46. Tel.: 428—141.

VARRÓGÉPEK, KERÉKPÁROK, GYERMEKKOCSIK.

Használt varrógépek vétele és kölcsönzése. Szakszerű javítások.

Bachrach Aladár, Dohány-u. 68. (Erzsébet-körút sarok) T.: 222-687.

Városmajornál öröklakás, 3 szoba terrasz, összkomfortos, közp. fűtéses, luxuskivitelü villában, kerthasználattal, beköltözhetően eladó. Alpár, Erzsébet-körút 27. T.: 222—650.

Öröklakás, háromszobás, beköltözhető, kertes, napos, eladó. Csörsz-utca 13.

Öröklakások. Vilma királynő-úton beköltözhető háromszoba hallos, modern, erkélyes. 35.000.

Szent István-körútnál modern kétszoba hallos, beköltözhető egyszoba bútorral, olcsón. Katona, Lázár-utca 7. 527—080.

Szabadság-térnél nagyméretű kétszobás hallos öröklakás, beköltözhető, 27.000-ért. 420—747.

Öröklakás!! Körtérnél kétszobás hallos beköltözhető 25.000, egyszobás hallos beköltözhető 16.000. „Zala", XI. Bartók Béla-út 37. 468—792.

Egyetemi templomnál három-négyszobás összkomfortos, központifűtéses beköltözhető öröklakások minden előgadható árért. Ferenc-körút 24. Harrach. Tel.: 385—112.

Telket veszek az V. kerületben, ár, nagyság leirást. „Fogalk is lehet" jel. a főkiadóba.

Mintagyümölcsös, budaörsi autobusznál, ötszázöles, száz termőfával, tizezerért. Szigeti, Rákóczi-út 32.

ÉPÍTÉSI ANYAG

Használt ajtó, ablakért, fa-, vasanyagért, romházakért legtöbbet fizetem. Havas, Amerikai-út harminckilenc. Telefon: Kettőkilencvenhategyszázhetvenhét

ÜZLET ÜZEM

Sütések, kocsmák, vendéglők fel nem sorolható választékban, fizetési kedvezménnyel Schwarez Rudolfné irodájában, Podmaniczky-utca 71. — Telefon: 122—379.

Jogfolytonos sarokösszetés forgalmas helyen 5000-rel átvehető, jogfolytonos kocsma lakással 3000-rel, kiadó leszámolásra. Sörtések, korcsmák, vendéglők, fizetési könnyitéssel, kaphatók György vendéglőfőtanyősságnál, Rákóczi-út tizenhét.

RÉGI KÖNYVEK

Ebben a rovatban közölt hirdetéseket hétk. 33%-os kedvezménnyel adjuk.

Különféle orvosi és egyéb könyvek olcsón eladók. Columbus-utca 69/a. II. 1.

Könyvet, könyvtárakat, bármilyen mennyiségben, azonnal vesz Szalay, Dob-utca hetvenegy. Tel.: 222—877.

KÖNYVÉRT

500 forintot fizetünk

HÜTTE I/IV., 26. kiad., 250 forintot fizetünk Sauvageot: Francia I/II.-ért. Továbbá magas árat adunk Volland I/III., Keiemen—Thienemann I/II., Fierz—David: Farbstoffe, Mehring: Lessing Legende és műveiért. Kémiai, technikai, építészeti könyveket VESZÜNK és ELADUNK

Somogyi könyvkereskedés, Dorottya-utca kilenc. Telefon: 384—223.

Balázs Jenő: „Budapest fürdőváros"

CÍMŰ KÖNYVÉT MEGVESZEM. Cím a főkiadóban.

EGYÉB AD., VÉTEL

Helyiség megszűnése miatt kisebb-nagyobb csillárok, lámpák, fafaszerszámgépek, ovalwerk motor sürgősen eladók Hirsch Holló-utca 9.

Szőlőoltványokat állami ellenőrzés mellett azonnali rendelésre filléreért szállítunk. Kiss Gazdaságok, Abaúr.

SÜRGŐSEN VENNÉK 12 személyes herendi v. hasonló étkészletet, márkás porcelán figurákat (hibásat is), csipkés vagy toledós terítőket, kis és nagyobb szőnyeget, táskarógépet! Tel.: 135—077. Eszterházy-u. tizenhét. Majorosi.

Vezek márkás töltőtollakat, amerikai golyóstollakat. Ádám, Oktogon-tér egy, Savoy kávéház mellett.

Gyermekkocsi, gyermekágy, összecsukható vaságyak Prohászka gyárból Zichy Jenő-utca 46. (Jókai-utca sarok.)

Bélyegeket cserélnék vidéki gyüjtőkkel. Kiss Gyula, Hungária-út 84.

Gyermekkocsit, jókarban levőt veszek. Szent István-park 17. VI. 2.

Stroboskop eladó, fotodák részére kitűnő. Budaörsi-út 87. Telefon: 468—557.

LAKÁS

Lakáscsere

Alkotmány-utcai régibérű utcai luxusgarzonnal elcserélném fél komfortosra, esetleg szobakonyhásra. «Megegyezésig» jeligére főkiadóba.

Lakást kínál

Egyszobás—kettőszobás, hallos, komfortos, utcai, Václ-utcában. Szobakonyhás, kamrás azonnal átadó. Molnár-utca 47. Gulyás

Egyszobás komfortos lakás átadó. Erzsébet-királyné-út 90. III. 20.

Nagyméretű kétszobás teljes komfortú hozzájárulással azonnalra. Lakáshivatalmentes. Disztér 16. II. 2. Házfelügyelő bemutatja Autóbusznegyedtől.

Lakások, cserék, társbérletek nagy választékban kaphatók. Lőrinczy, Teréz-krt 22.

Átadók olcsón városszerte egyszobástól négyszobásig. 126—457. „Duna", Marx-tér 4.

Kétszobás összkomfortos lakás, 160 bérrel átadó. IV. Városház-utca hat. I. 44.

Négyszobás utcai összkomfortos békebérű lakásom eladnám, vagy kettőszobás összkomfortosra elcserélném, vagy kettőszobát társbérletbe adnék. „Központi Dunára néző" jel. Blocknerhez, Városház-utca.

Bazilikánál háromszobás fűtéses másodikemeleti balkonos lakás azonnalra olcsón. Katona, Lázár-utca 7. 327—080.

Városligetnél kettőszobás, összkomfortos, 98 bérű, 7000, egyszobás összkomfortos, 60 bérű, 5000. Engel, Teréz-körút 51. 422—914.

Lakások

minden méretben, városszerte kaphatók. BENEDEK, 111—272. Teréz-körút 30.

Keletinél kettőszobás komfortos utcai III. kerületben szoba konyha, kamrás lakás bútorral 3500. Szebeni, Király-utca 93. Telefon: 424—066.

Ujpesten, Villany- és Cérnagyár közelében, egyszoba-konyha spejzos lakás, költségtérítésse «Azonnal 262» jel. átadó.

Négyszobás lakás átadó a Dunaparton, központi fűtéssel. — Lenz, Régiposta-utca hat.

Szobakonyhások egy ezerháromszáztól. Komfortosak Budán lelakható ötezernyolcszáz. Zuglóban, Nyugatinál, Városligetnél, Statisztikánál, négyezerötszáztól, kettőszobások Zuglóban, Városligetnél. Uj Lipót városban, Budán, Pesten ötezertől, háromszobások garszonok varosszerte Székénél, 310—401, Teréz körút huszonkilenc. 794

Lakás!!! Budán egyszobás garszon, teakonyhás 2000, kettőszobás hallos 10.000, háromszobás 9000. „Zala", XI. Bartók Béla-út 37. 468—792.

Egyszobás komfortos Mester-utcánál 4500. Szabadsághegyen hallos 6000. Boráros-térnél 8000. Kettőszobás kertes Szabadsághegyen, Kőbányán, Boráros-térnél 10.000, háromszobás: Városmajorban 9000. Üllői-úton. Egyetem templomnál 7000. Ferenc-körút 24. Harrach. Tel.: 385—112.

Kettő szépen berendezett szoba, melegvízzel, erkéllyel kiadó. Honvéd-utca 22. III. 3.

Elegáns dumaparti szoba esetleg telefonnal, 1—2 elfoglalt személynek kiadó. Telefon: 110—532. Ujpesti rakpart 6. II. 9.

Azonnalra kaphatók bútorozott szobák, átutazóknak is! Expresszné, Erzsébet-körút tizenhat, fszt három. Telefon: 422—156.

Különbejáratú utcai szoba telefonnal, több személynek is, ellátással 15-ére. Csáky-utca 8. I. 1.

Operánál különbejáratú bútorozott szoba úrnak egyszázért kiadó Telefon: 221—550.

Különbejáratú bútorozott szoba, esetleg üresen, házaspárnak, hölgynek kiadó. „Központ", Rákóczi-út 26. III. 14.

Egyedülálló szolid úr keres különbejáratú szobát bárhol. „Egyszázhúszig" főkiadóba.

Nyar., üdülés

Hosvéti üdülés prima kosztral Bogláron, tanárpárnál. T.: 122—579.

HELYISÉG

Cukrász részére két helyiségből álló üzlethelyiséget keresek. Telefon: 120—533.

Üzlethelyiség. Belvárosban, Váci-utca közelében, kiadó. Bútor-, vagy lakberendezésnek igen alkalmas. — Bővebbet: Lenz, Régiposta-utca hat

ÁLLÁS VÁLLALK.

Férfi állás

ÜGYES ÜZLETSZERZŐK

fix és jutalékkal

30—50 forintot kereshetnek

naponta 4—5 órai

kényelmes munkával

Kezdők kioktatásban részesülnek. JELENTKEZÉS: METROPOL hirdetőirodában XI. Bartók Béla-út 8 Naponta 9—10-ig.

Kapacsolódjék akvizicióikba, állandó jövedelemhez jut. Jelentkezés: Sas-utca 10. fszt.

Öregúr bizalmi előgfoglalkozást vállal. „Budai, teherméntes családiház biziositékot ad".

Női állás

Magános hajadon, alföldi, 37 éves leány vagyok. Elmennék jobb családhoz vagy magánoshoz mindenes szobalánynak, esetleg örökbe is elmennék. Lehetőleg utiköltség hozzájárulással. Rácz Mária, Mezőtur, Szánautca 53.

Jólfőző 41 éves komoly nő állást, vagy takarításért lakást keres, csak magánosnál. II., Pajzs-u. 3. félem.

Megbizható főzőtudó mindenes idős házaspárhoz keresteink. Pesterzsébet, Előd-utca 43. I. 3.

Perfekt, önálló főzőmindenes hosszú bizonyitványokkal felvételik 15-ére. Szemere, Aranykéz-utca 2.

Önálló mindenes főző állást keres, hosszú bizonyitvánnyal. T. Zs., Paulai Ede-utca 20. földszint 3

Lakótársnő, leckéket keres olasz, francia, német, magyar tanitónő. Márifrok-útja 91. II. 3.

Megbizható magános özvegyasszony háztartásba családtagként menne. Lászlóné, Kiskunlacháza, Poste restante.

Jólfőző mindenes szobalány azonnal felvételre magános úrhoz is és vidékre is. VI. ker., Rózsa Ferenc-utca 52. III. e. 18.

Intelligensebb vidéki hugonat elhelyezném 15-ére magánoshoz vagy gyermek mellé. Hlmezni, vartni tud! Özv. Varró Pálné, Közraktár-utca 12/a. I. kettő.

Felsőrnha, női fehérnemű és függöny varrónő elhelyezkedne. „Gyakorlott 271" jelige.

Gyermekszerető főzőmindenest, jó bizonyitványal 15-ére felvesznek Pannonia-utca 44. I. 1.

M.-nyomozó

Walter ny. detektivfőfelügyelő közismert detektivi szaktudásával nyomoz, megfigyel. IV. Váci-utca 41 Telefon: 189—681

Dr. Horaszthy nyug. rendőrtanácsos nyomozóirodája megfigyel, nyomoz, informál. VII. Almássy-tér 3. Telefon: 422—629

HÁZASSÁG-LEVELEZÉS

Gazdalány vagyok, készpénzzel, földbirtokkal férjhezmennék. Bővebbet meghirdettem Kincses, Orosháza. 1717

Intelligens, komoly, fess, 40—50 közötti úriemberrel megismerkedne házasság céljából dolgozó úrinő. „Zenerajongó 352".

Önálló iparos minden információt kibiró, 25 körüli molett lány ismeretségét kereni. Esetleg házasság. „Fekete előnyben 205" jel.

Tornát vagy atlétikát aktiv úszó partnernőt keres negyvenes, diplomás megjelenésű vezetőállású férfi. „Jó testben ép lélek 241" jel. főkiadóba

VEGYES HIRD.

Kiskunmajsára utazónak utitársul, teherautóval is, 15—19-ike között, aznap vissza. „Hozzátartozók" Dömötör hirdetőbe, XI., Irányi János-utca 8.

Elveszettem Újpest és Pest között vagy a 15-ös autobuszon egy újpesti gépkereskedés üzleti iratait és pénztárkönyvét. Megtaláló 300 Ft jutalom ellenében adja le Dunai Jenő, Újpest, Szent István-tér 18.

Bármilyen fáradtságot, idegességet megszüntet az afrikai **Kolaelixir** Vörösmarty-utca 62.

Lakást keres

Azonnal fizetünk lakásokért 1—6 szobásig

(kitelepités).

111—272.

Dózsa György-út 84/c. Házfelügyelőnél.

Keresünk közületnek egyszobástól négyszobásig. Azonnal fizetünk. 126-457. „Duna", Marx-tér 4.

Keretes 2 szoba hallos összkomfortos lakást vagy öröklakást, lehetőleg Városliget környékén, esetleg Budán, autobusz fővonal mentén 2 és 4 óra között Tel.: 424—033.

Kilakoltatás alatt lévő bérházunk lakónak keresek beköltözhető egyszobástól—négyszobás lakásokat. «Hásmegbizott 12.000» jeligére Singer hirdetőbe, Wesselényi-utca harmincöt.

Jelentse LAKÁSÁT azonnal fizetünk

111—272, BENEDEK lakásértékesitő. Teréz-körút harminc.

Kitelepitőtek részére sürgősen keresek egykettő-, háromszobás lakásokat, átiratást elintézzük. 422—914.

Lerakóhelyet fizetek közületnek átadó 1—2—3 szobás lakásáért. Szóba jöhet 401. Teréz-körút huszonkilenc.

KERESEK

egyszobás, személyzeti szobás összkomfortos utcai világos lakást pesti belterületen Török-utca 4 II. 15.

Szoba, ellátás

Főlépcsőházból luxusszoba fürdőbenyilóval csöndes magános úri helyen olcsón azonnalra vidékinek is, villámban is. 126—988. bővebbet V., Telcki, Pálu. tizennégy I. 1. 1784

Elegáns különbejáratú utcai szoba, fürdőhasználattal, álláshoz lévő úrnak. Bajcsy Zsilinszky-út 48. IV. 4. (Lift.)

Pacsirtán, villában, szép különbejáratú szoba fürdőszobával, telefonnal, bútorozva vagy anélkül, magános úrnak kiadó Telefon: Négyszázmilvenhét—négyszázegy.

Elegáns, reprezentativ, szépen berendezett garszont keres nappali használatra, havibérbe, minden információt kibiró férfi. Jó árat fizetek. Címeket „Duna" kilátású előnyben" jel. főkiadóba.

Folyóvizes, központi fűtéses szobák elsőrangú ellátással havi 550-től. Rátky penzió, Rákóczi-út 36. 421—190.

Városliget penzióban elegáns, olcsó szobák napokra, állandóra. 424—780. Damjanich 58.

Barabás Miklós

B-26-174

Tamás Ernő

1948

97

Barabás Miklós emlékkiállítása

A Fővárosi Képtár képzőművészetünk fejlődését ismertető kiállításainak sorában most *Barabás Miklósnak* — halála 50. évében — mutatja be életművét a budapesti képtáraink anyagából a Rózsa Miklós-szalonban rendezett emlékkiállításon. Barabás Miklós az első magyar festő- és rajzolóművész, aki félre tudta szorítani a Magyarországon akkor kedvelt osztrák festőket és *festészetünk úgyszólván az ő művészetével lép be művelődéstörténetünkbe.* E nagy jelentőségén kívül halhatatlanná avatta nevét, hogy — mint korának képíró-krónikása — arcképsorozatokban örökítette meg e korszakok író- és művészvilágának, a történelemnek és a közéletnek akkori szereplőit. *Bajza, Vörösmarty, Toldy Ferenc,* majd az ujságírók támogatásával, amint Pesten megtelepedett (1835), hamarosan keresett arcképfestővé és portré-rajzolóvá lett.

Noha az akkori viszonyok és idegen hatásokra fogékony természete miatt művészete később sem fejlődhetett ki egész eredetiségében, egyénisége sok művén megmutatkozik. Legjellemzőbb portréja *W. L. Leitch* szépia ecsetrajzképe. Jelentős művek önarcképei, *Liszt Ferenc* olajképe és a *Bem*-litográfia. Olajfestményein és színes miniatürjein az elbájoló előadáson kívül sikerrel törekedett a természethűségre. Ruhák selyme, bársonya, fodrok, színes szalagok anyagutánzása (amelyben még sokáig követték festőink) finom és hatásos piktura. Szeretett kezeket festeni — mint utóbb *Munkácsy Mihály* — és ezek a női kezek élnek, beszélnek. E nemben *Bittó Istvánné* képe a legjellemzőbb, minden tekintetben vetekedik *Nikolics Sándorné* és *Ormay-Auffenbergné* arcmásával. *Schoedelné* jelmezes olajvázlata *Madarász Viktor* későbbi „fekete" képeinek elődje. A megrendelések özönének és a bécsi festő-dívat hatására utóbb az eszményítés és a rajzpontosság túlzása ártott tehetsége fejlődésének, de azért alkotott még azután is több megkapó olaj-portrét. A közönség az elsősorban arcképfestő Barabást a művészetét áttekinthetően szemléltető kiállításon megismerheti, mint az akvarelltájképek művészét is. Látjuk a *Római látképét a csonka híddal,* melyet már a *Leitch* angol festőtől elsajátított széles ecsetkezeléssel festett szabadban. Itt a *Velence alkonyatkor* is, amely azonban az 1834-ben készült vízfestményekkel együtt — *Hoffmann Edit* szerint valószínűen másolat. A *Sebeskörös völgye,* városmajori képei és a *Zugligeti szikla* akvarell-festészetének legszebb alkotásai. Egykor híres életképei *(Galambposta, Utnak induló román család)* mellett ott találjuk kortörténeti vízfestményeit, érdekes beállításu akvarelljeit *(Festőnő, A művész felesége),* krétarajzait és kedvelt litografáit, amelyek annyi kíváló magyar ember arcvonásait őrizték meg az utókornak.

Tamás Ernő

kollégium könyvtárának 1913. évi élete
des képet mutatott úgy a belső rende-
munkálatok tekintetében, mint kifelé-
szerepe betöltésében.

könyvtár anyagának rendezése során
ezést nyert négy újabb szak feldolgo-
: erdélyi, világ- és kulturtörténelem,
zika filologia; munkában vannak a föld-
természetrajz, természettan és mathe-
ka, valamint a jogtudomány szakjai. Mind
akok a rendezés alatt is nyitva állottak
zönség számára. Az évi forgalom 4015
t volt és pedig 2730 kötet szépirodalmi,
kötet tudományos munka, ami az előző
3720 kötethez képest fejlődést mutat.

s ezáltal egyfelől a tanulóifjuságban a múlt
iránti lelkesedést, másfelől a nagyközönség-
ben kellő érdeklődést ébreszszen a megyében
oly nagyszámban előkerülő emlékek iránt.

E czél támogatására szolgált egyfelől a
főgimnáziumi pénztár által nyujtott 100 K,
másfelől a Főfelügyelőségtől engedélyezett
400 K segély. Ez utóbbi támogatásból azon-
ban csupán 300 K áll az érem- és régiségtár
rendelkezésére, miután a Főfelügyelőség 100
koronát az őr rendelkezésére bocsátott, hogy
az összeggel az Erd. Nemzeti Múzeum
érem- és régiségtárában a nyári szünidő alatt
képezze magát s a múzeum nyári római tár-
gyú ásatásain is részt vehessen. Az őr e nyá-

verték vissza az égről lopott kéket
a sokárnyalatú lombországban s
még az erjedt rothadás is jóillatú
gombák felduggatója volt. Mézgás
harsány illatokat paskoltak az ide-
ges kis könnyű ágak súlyos, meg-
lett lombok széles ernyői alatt. A
ragadós rügyek meggömbölyödtek.
Magvasan kibuggyantotta húsos
termetét az ágból a gyümölcs, a
termés és belemosolygott a párás
meleg, otthonos világba. Körül-
nézett, úgy találta, jó hely ez az
életre és megérett. Ő pedig, az er-
dő, áradó erővel táplálta, óvta, nö-
velte a teremtményeit.

Most elkészült. Percre pontosan,
mint minden esztendőben. Nem
sietett, nem is késett el. Mire a nap
elvesztette hevítő erejét, termelő
sugárzását, mire a levegő ködös és
kékes fátylakkal telt meg, ő meg-
termette a magáét és most pihen.

Milyen néma, milyen csöndes.
Hallgat és elégedett. Fiatal anyák
fekszenek így, amikor megszülték
gyermeküket. Ilyen kimerülten,
ilyen boldog csöndességben. Fárad-
tan és mégis mosolyogva.

Ilyen a budai erdő október ele-
jén.

Eddig olyan volt, mint a műhely,
most olyan, mint a templom. Nagy
őszi csöndjében mozdulatlanul
néz az ég felé és hallgat.

Most már ne zavarjátok, sétálók,
kedves kirándulók, csak rövid időre
keressétek fel, lépjetek halkan,
beszélgessetek csöndesen. Kiméljé-
tek nyugalmát, pihenését, tisztel-
jétek átható csendjét, az érettség
és az érlelés jutalmát.

Mert aludni készül, hosszú meg-
enyhült álomra. Elvégezte, ami telt

Barabás Miklós.

B-26-173

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534

Lap: ..... Magyar Nemzet
APR. 12

93

Művészeti élet

A *Szépművészeti Múzeum* grafikai osztálya színházi vonatkozású grafikákból rendezett igen szép és tanulságos kiállítást. (*Aggházy* Mária munkája a rendkívül finom rendezés, ugyanő írta nagy erudicióval a katalógus színháztörténeti bevezetését.) Egyszerre tehát kettős érdekességű és fontosságú a gazdag történelmi visszatekintés, két művészet kölcsönhatásai simulnak össze megragadó egésszé. Pár francia és cseh miniatűr halványkék-arany színekkel visszanyúl a középkori misztériumjátékokra, a színészet kezdeteire. Aztán egyszerre kibontakozik a színjátszás különleges és mind izgalmasabb világa: reneszánsz metszetek tömege mutatja be a firenzei és az olasz opera eredetét; közben meg ízelítőt kapunk a díszletezés kezdeteiről, előbb antik mitikus háttér és mitológiai dekoráció, aztán pedig a késő reneszánsz, majd a barokk szellemében építészeti díszletek foglalják el a főhelyet városképszerű és szabályos távlataikkal. Az olasz reneszánsz és barokk színjátszás pálosza után a francia klasszikus színjáték heroikus jelenetezéseiből és kosztümözéséről látunk nagyon hatásos példákat, hogy nemsokára egyszerre kitáruljon előttünk a XVIII. század végének és a romantikának szellemében *Shakespeare*, még előbb meg az angol polgári színpad sok-sok részlete. Nagy művészek foglalkoztak a színpadi jelenetezés és díszletezés, kosztümözés megelevenítésével: *Callot*, *Liotard*, *Boucher*, *Bibbiena*, *Fischer von Erlach*, aztán a Goethe-korára *Chodoviecki*, az angol *Hogart*, majd *Gavarni*, *Delacroix*, *Daumier* nevével találkozunk a hozzánk mindegyre közeledő történelmi visszatekintés erdejében. Külön élménye a kiállításnak a pár színes kőnyomat és rézmetszet *Manet*, *Degas*, majd főként *Toulouse-Lautrec* és nem utolsósorban *Picasso* könnyedén elfutó és mégis jelentős alkotásai közül. Magyar élményeket, és meghatottságot is kínál a kiállítás: Barabás Miklós és mások rajzai és nyomatai sorra megörökítik a XIX. századi magyar színészet romantikus és küzdelmes hőskorát, arcképek vannak itt nagy hazafi színészekről és színésznőkről, jelenetek régi népi darabokról, melyekben a szatíra és korfestés ötvözete különleges magyar nemzeti érdekességgel. Úgy hisszük, kevés szóval nehéz is ezt a sok gazdagságot érzékeltetni: nagy korok és egyéniségek merevültek itt nagy művészek által a színpad múló élményéből, a színjátszás tűnő világából örökkévalósággá.

Gogolák Lajos

Használt styl rel
veszek. Éva-utca
IV. 1.

Veszek
használt **BÚT...**

GROSZ. István-út **22**
Telefon: 221—682.

Új és használt hálók, kombináltszobák, úriszobák, nőiszobák, egyes bútorok, jó minőségben, fizetési kedvezménnyel is kaphatók: Akácfa-u. hét, szuterén. Gerstl.

Bútorért szőnyegért, felosz'ott háztartásért
LEGMAGASABB ÁRAT
fizet Telefon: 110—886.
Fuchs Szent Istvánkrt. 27., üzlet

BÚTORÉRT, háztartásért ruháért
legtöbbet fizet
STEINGISZER. Telekitér 3. Tel.: 135—376

Rekamié. különfélék, jó kisipari munka olcsón. Zichy Jenő-utca harminchárom.

Konyhabútorok heti **részletre** is 890—2000-ig nagy választékban Szabolcs asztalosnál. VIII., Futó-utca 1.

Dióháló, ebédlő, biedermeier szekrények, sublódok, vitrinek. Barokk garnitúrák, íróasztalok feltűnő olcsón Tóthnál, Ferenc-körút 20. Fizetési kedvezmény.

Kétszemélyes alig használt garnitúra eladó. Megnézhető reggel 8—10-ig. Wahrmann-utca 6. I. 1.

Kétszemélyes epedás, alig használt rekamié privátról privátnak el-

KÉSZÜLÉKEKET
VÉSZI VILLAMOSSÁG
RÁDIÓ
IV., Irányi-utca tizenhárom.
Telefon: 387—158.

Üzemképes villamos
FAGYLALT-TÁROLÓT
veszünk
Ajánlatokat
ÉDESSÉGBOLT NV.
Andrássy-út 10.
Anyagbeszerzés.

HANGSZER RÁDIÓ

FIGYELEM!
Alkalmi vétel!

5 csöves Orion világvevő.
5 csöves Telefunken, varázsszemes
6 csöves eredeti Siemens-Telefunken
7 wattos hangszóróval.
4+2 Siemens zafirtűvel.
Dual univ. lemezjátszó.
His. Mas'ers univ. lemezjátszó
Gyári új rádiók 6—12 havi részletre is!

Zongorát, pianinót vennék, Szentgyörgyvölgyi, Dohány-u. hatvanhat, tejivóban (223—027).

Bösendorfer zongora, remekhangú, kettőezerkettőszáz. Világmárkák legolcsóbban. Scála, Erzsébet-körút tizenöt. Kamatmentes hitel!

FOTÓ, OPTIKA

Fotografálók! Gyönyörű Zeiss-Ikon, komplett, olcsón, 5—8-ig. Zichy Jenő-utca 30. II. 3.

RUHÁZAT

Férfiruháit jól eladhatja Szabónénak Dob-utca 37. Telefon: 220—356 Hívásra jövök

Jobb férfiöltönyt és kabátot magasabb termetre vennék Telefon: 222—546.

Férfiruhák, nagyméretű, könyvállvány eladók. Kettőtől hétig Falk Miksa-utca tizenkettő, III. 3.

Férfiruháit legdrágábban megveszem Leitersdorfer. Kisdiófa-utca tizenöt (Király-utcánál) Telefonáljon 221—674

JÁRMŰ

bás, e
venezer
228—25
András
beköltö
bás e
lépcsőh
karban
másik
kottan
nyolc-
adók.
utca t
Zuglói
telkét
belül
háron
tos
lódi
válasz
áron.
ben
(297-0
Rákos
beköltö
bás
villa
eladó!
Rákosi
nyolc.
10-es
Zugló
lamos
romszo
rázs.
beköltö
sürgős
rozsma
lajdono
Villa!!!
dalán
komfor
mölcsös
„Zala"
Béla-út
Budán

Hilap 1948 okt. 6.

Barabás Miklós emlékkiállítása

A Fővárosi Képtár képzőművészetünk fejlődését ismertető kiállításainak sorában most *Barabás Miklósnak* — halála 50. évében — mutatja be életművét a budapesti képtáraink anyagából a Rózsa Miklós-szalonban rendezett emlékkiállításon. Barabás Miklós az első magyar festő- és rajzolóművész, aki félre tudta szorítani a Magyarországon akkor kedvelt osztrák festőket és *festészetünk úgyszólván az ő művészetével lép be művelődéstörténetünkbe.* E nagy jelentőségén kívül halhatatlanná avatta nevét, hogy — mint korának képíró-krónikása — arcképsorozatokban örökítette meg e korszakok író- és művészvilágának, a történelemnek és a közéletnek akkori szereplőit. *Bajza, Vörösmarty, Toldy Ferenc,* majd az ujságírók támogatásával, amint Pesten megtelepedett (1835), hamarosan keresett arcképfestővé és portré-rajzolóvá lett.

Noha az akkori viszonyok és idegen hatásokra fogékony természete miatt művészete később sem fejlődhetett ki egész eredetiségében, egyénisége sok művén megmutatkozik. Legjellemzőbb portréja *W. L. Leitch* szépia ecsetrajzképe. Jelentős művek önarcképei, *Liszt Ferenc* olajképe és a *Bem*-litográfia. Olajfestményein és színes miniatürjein az elbájoló előadáson kívül sikerrel törekedett a természethűségre. Ruhák selyme, bársonya, fodrok, színes szalagok anyagutánzása (amelyben még sokáig követték festőink) finom és hatásos piktura. Szeretett kezeket festeni — mint utóbb *Munkácsy Mihály* — és ezek a női kezek élnek, beszélnek. E nemben *Bittó Istvánné* képe a legjellemzőbb, minden tekintetben vetekedik *Nikolics Sándorné* és *Ormay-Auffenbergné* arcmásával. *Schoedelné* jelmezes olajvázlata *Madarász Viktor* későbbi „fekete" képeinek elődje. A megrendelések özönének és a bécsi festő-dívat hatására utóbb az eszményítés és a rajzpontosság túlzása ártott tehetsége fejlődésének, de azért alkotott még azután is több megkapó olaj-portrét. A közönség az elsősorban arcképfestő Barabást a művészetét áttekinthetően szemléltető kiállításon megismerheti, mint az akvarell-tájképek művészét is. Látjuk a *Római látképét a csonka híddal,* melyet már a *Leitch* angol festőtől elsajátított széles ecsetkezeléssel festett szabadban. Itt a *Velence alkonyatkor* is, amely azonban az 1834-ben készült vízfestményekkel együtt — *Hoffmann Edit* szerint valószínűen másolat. A *Sebeskörös völgye,* városmajori képei és a *Zugligeti szikla* akvarell-festészetének legszebb alkotásai. Egykor híres életképei (*Galambposta, Utnak induló román család*) mellett ott találjuk kortörténeti vízfestményeit, érdekes beállítású akvarelljeit (*Festőnő, A művész feleségе*), krétarajzait és kedvelt litografáit, amelyek annyi kiváló magyar ember arcvonásait őrizték meg az utókornak.

Tamás Ernő

Budai erdő

Emlékezzetek, milyen volt tavasszal. Csupa nyugtalanság, lombzene, madárkiáltás. Zsongott, zúgott. Pillék libbentek benne, bogarak, legyek dongtak sürüségeiben s hirtelen rohammal fütyült át olykor ágai között egy-egy megfejthetetlen üzenet. Permet per-

Folyó szám	Kelet hó	Kelet nap	Tárgy
	57 / 134.51 / 191.51	1.	Fritz Oszkárnak 2 a…
			Fetehlo Ottónak 2 a…
			Müller Tóvánnak 2…
			Lux Pálmánnak 2…
			Schulz János 2 a…
			Tocsi Emő 2 a…
			Fridli Sándor 2 ol…
			dr. Éler Lajtónak 3 a…
			Naplóban elszámolan…
			melyből levonandó tz. …
			Tényleg

165 / 1912. kkor.

termette a magáét és most pihen.

Milyen néma, milyen csöndes. Hallgat és elégedett. Fiatal anyák fekszenek így, amikor megszülték gyermeküket. Ilyen kimerülten, ilyen boldog csöndességben. Fáradtan és mégis mosolyogva.

Ilyen a budai erdő október elején.

Eddig olyan volt, mint a műhely, most olyan, mint a templom. Nagy őszi csöndjében mozdulatlanul néz az ég felé és hallgat.

Most már ne zavarjátok, sétálók, kedves kirándulók, csak rövid időre keressétek fel, lépjetek halkan, beszélgessetek csöndesen. Kiméljétek nyugalmát, pihenését, tiszteljétek átható csendjét, az érettség és az érlelés jutalmát.

Mert aludni készül, hosszú megenyhült álomra. Elvégezte ami telt

Barabás Miklós

Lap: Hirlap
Megjelent: 1949 MÁJ. 5

tovább

A mult század vízfestményei egy érdekes kiállításon

A *Fővárosi Képtár* a Dési Huber Körben kiállítást rendezett *A magyar festészet a XIX. században* címmel. Sokan könnyű műfajnak tekintik a vízfestést, holott éppen, mivel a festőnek gyorsan kell dolgoznia, nem mindennapi készségre és gyakorlottságra van szüksége, ha nem csupán vázlatot készít. Az angol tájképfestők fejlesztették önálló műfajjá a vízfestést a mult század elején és *Barabás Miklós*, aki Magyarországon az akvarellben is az első igazi festő, szintén az angol W. L. *Leitsch* nyomán sajátította el a vízfestés széles ecsetkezelésű technikáját. E kiállításon viszontláttuk Barabás elbájoló előadású és természethűségre törekvő vízfestményeinek legjavát. Az előtte volt festők képei jórészt inkább csak „ecsetelt rajzok", nem csupán a virágcsendéletek, de jórészt a portrék is. Ilyenek *Borsos József (Kossuth-szakállas férfi)*, *Molnár József (Női arckép)* munkái, éppúgy mint *Canzi Ágostéi (Arszlán karikaturája)* és a Pozsonyban, majd Pesten élt *Sterio Károlyéi (Férfiképmás)*. Feltűnik *Munkácsy Mihály* remeke, *A colpachi park*, híres erdő-olajképének feledhetetlen színeiben. A kiállítás (méreteihez viszonyítva) szinte az egész mult század vízfestését jellemzően foglalja össze. Míg *Wéber Henrik* klasszicista olajképeinek modora mutatkozik akvarelljén is *(Művész neje)*, addig *Brocky Károly* és *Székely Bertalan* művészi képességei más műfaj sajátságaiban ragyognak fel, gyakran olajképeiknél eredetibben, közvetlenebb hatást érve el. A mult század e nagy festői áhítatosan kísérletképpen és technikafejlesztés céljából másolták a nagy halhatatlanok képeit, e vízfestmények azonban nem szolgai másolatok, hanem az olajképek festői benyomásainak akvarellbe való átkottázásai. Itt látjuk *Zichy Mihály* érzékiesen lehelletfinom *Szerelem* című képét is. A századvéget *Deák-Ébner*, *Edvi-Illés*, *Perlmutter* és *Bihari* kissé szűkremért válogatásban képviselik.

T. E.

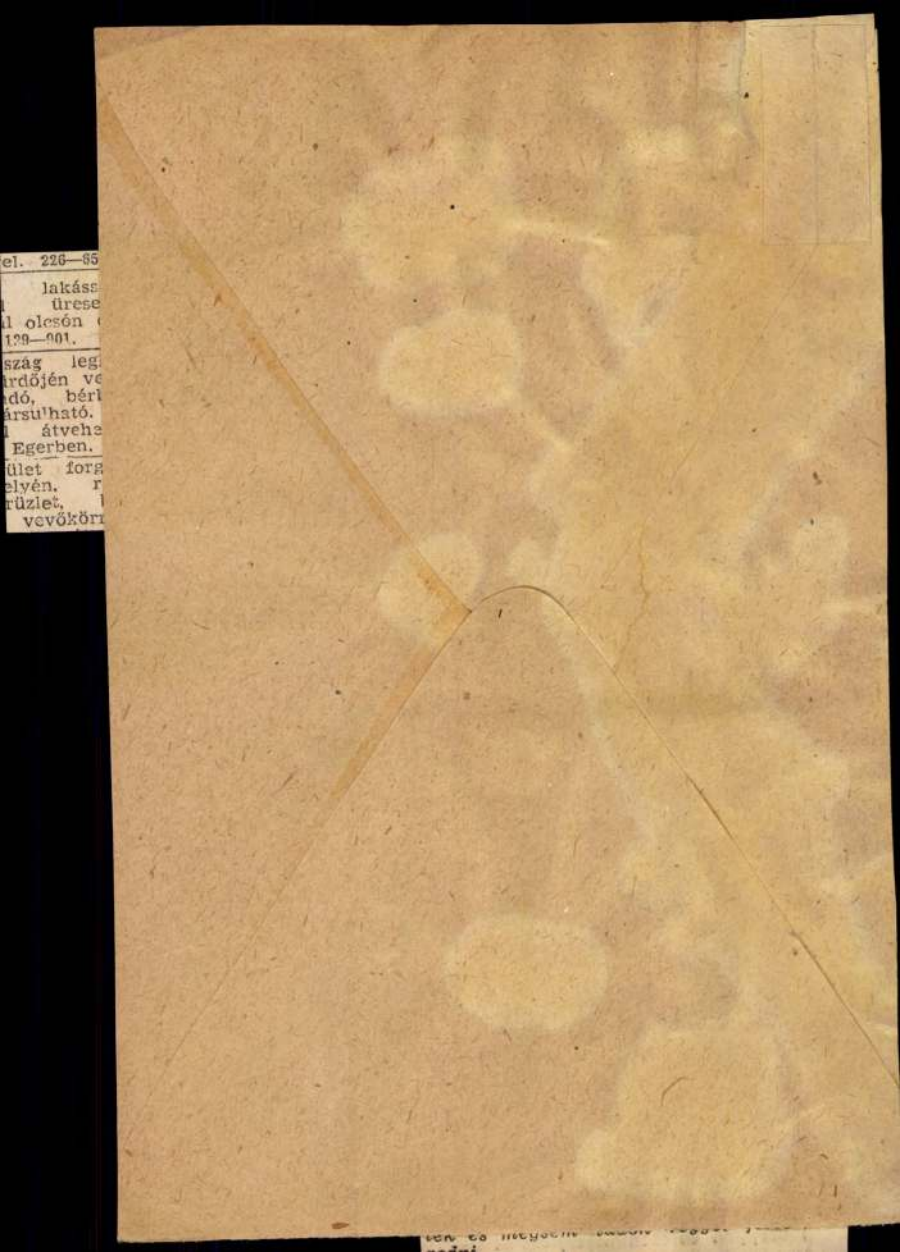

Barabás Miklós

B-26-175

dupl

tovább

Szerdán: Vázsag.

Hirlap 1949. mar. 5.

A mult század vízfestményei egy érdekes kiállításon

A *Fővárosi Képtár* a Dési Huber Körben kiállítást rendezett *A magyar festészet a XIX. században* címmel. Sokan könnyű műfajnak tekintik a vízfestést, holott éppen, mivel a festőnek gyorsan kell dolgoznia, nem mindennapi készségre és gyakorlottságra van szüksége, ha nem csupán vázlatot készít. Az angol tájképfestők fejlesztették önálló műfajjá a vízfestést a mult század elején és *Barabás Miklós*, aki Magyarországon az akvarelliben is az első igazi festő, szintén az angol *W. L. Leitsch* nyomán sajátította el a vízfestés széles ecsetkezelésű technikáját. E kiállításon viszontláttuk Barabás elbájoló előadású és természethűségre törekvő vízfestményeinek legjavát. Az előtte volt festők képei jórészt inkább csak „ecsetelt rajzok", nem csupán a virágcsendéletek, de jórészt a portrék is. Ilyenek *Borsos József (Kossuth-szakállas férfi)*, *Molnár József (Női arckép)* munkái, éppúgy mint *Canzi Ágostéi (Arszlán karikaturája)* és a Pozsonyban, majd Pesten élt *Sterio Károlyéi (Férfiképmás)*. Feltűnik *Munkácsy Mihály* remeke, *A colpachi park*, híres erdő-olajképének feledhetetlen színeiben. A kiállítás (méreteihez viszonyítva) szinte az egész mult század vízfestését jellemzően foglalja össze. Míg *Wéber Henrik* klasszicista olajképeinek modora mutatkozik akvarelljén is (*Művész neje*), addig *Brocky Károly* és *Székely Bertalan* művészi képességei más műfaj sajátságaiban ragyognak fel, gyakran olajképeiknél eredetibben, közvetlenebb hatást érve el. A mult század e nagy festői áhítatosan kísérleiképpen és technikafejlesztés céljából másolták a nagy halhatatlanok képeit, e vízfestmények azonban nem szolgai másolatok, hanem az olajképek festői benyomásainak akvarellbe való átkottázásai. Itt látjuk *Zichy Mihály* érzékiesen lehelletfinom *Szerelem* című képét is. A századvéget *Deák-Ébner*, *Edvi-Illés*, *Perlmutter* és *Bihari* kissé szükremért válogatásban képviselik.

T. E.

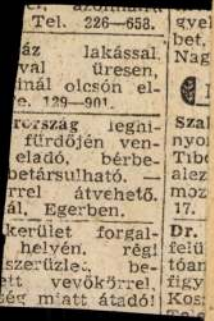

Müemlékek

Bizo

Alolirott tisztelettel

templom Jal

felvett fény

lemezekkel e

1. Kriszt

2. Részlet

lottak

3. K. Lász

Barabás Miklós

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534

Lap: Szabad Nép
1948 OKT. 9.

Megjelent:

B-26-176

Barabás Miklós-emlékkiállítás

(1810—1898)

A Fővárosi Képtár Rózsa Miklós-szalonjában (IV. Sztálin-tér 3) a centenáris év alkalmából bemutatja a reformkor egyik legkiemelkedőbb művészének, Barabás Miklósnak munkásságát. Az erdélyi származású művész hosszú életpályája során ama kevesek közé tartozott, akiknek bőven jutott az elismerésből, akiket elhalmoztak megrendelésekkel. Az irodalom és a közélet kiemelkedő egyéniségei segítik előre művészetében. Vörösmarty, Bajza, Toldi és Széchenyi azok, akik felismerik annak fontosságát, hogy az önálló magyar művészet megteremtéséhez szükséges a művészek itthoni megélhetését biztosítani. Barabás Miklósnak nem kis érdeme, hogy — ellentétben egész sor más magyar képzőművésszel — rövidebb olasz és bécsi tartózkodás után letelepszik itthon és a futóhomokra épült magyar művészetet igyekszik megkötni. Hogy ez nem sikerült teljes egészében, az nem csak rajta múlott. Kortársai, legalább is a jelentősebbek, mind külföldre szakadtak és ott értek el komoly sikereket. (Id. Markó Károly, Broczky Károly, Zichy Mihály, Borsos József.) Barabás rendkívül termékeny művész volt. Többezer portréja között a nemzeti megújhodás majd minden jelentősebb egyéniségét megfestette. Stílusa a bécsi romantikus festészetnek, a biedermeiernek hatása alatt alakul ki, s ezt különösen zsánerjelenetei mutatják. (Galambposta, Útra induló román család stb.) Ezeknél a műveknél jelentősebbek apró miniatűr portréi, amelyekben képességei, bámulatos technikai felkészültsége teljesen érvényesül. Legértékesebb azonban művészetének az a korszaka, amikor angol festőbarátjának, William L. Leitch tájképfestőnek ösztönzésére egy sorozatnyi vízfestmény-tájképet fest, megismerve a természet és a levegő könnyed, friss hatását és annak reális ábrázolását. Ezekben a művekben a szokványos biedermeier, romantikus iskolák hatását egy egészséges realista szemlélet váltja fel. Ezt azonban az akkor uralkodó közízlés közönnyel fogadta és visszakényszerítette Barabást a portré- és a miniatűrfestészet megszokott keretei közé. Sokoldalúságát, munkabírását jellemzi, hogy könyvillusztrálással és litográfiával is foglalkozott korának e lelkes harcosa.

F. A. E.

vásár útján gyarapodott még a gyüjtemény: Sepsiszentgyörgy, Hosszúfalu, Réty, Kovászna, Kézdivásárhely, Nagyborosnyó, Barót, Bikfalva, Dálnok, Zalán, Kézdiszentlélek, Zetelaka, Homoródalmás és Homoródszentmárton községek területéről. A székely temetők pusztulóban levő kopjafáinak megmentése érdekében szóbeli és irásbeli kéréssel fordultak több református egyházközség vezetőségéhez, hogy a romlásnak indult, kidőlt vagy kidőlőben levő, de faragásában még eléggé ép kopjafákat, melyekre az elhunyt hátramaradottai igényt nem tartanak, a múzeumnak átengedjék.

A *képzőművészeti gyüjtemény* nem gyarapodott

féleségeket gyüjtöttek össze, míg
János abrudbányai polgári iskolai tanár
kelyföldön gyüjtött kőzeteiből ajándék
40 db szép példányt volt szíves áten

Az ősemlős-csontgyüjtemény Pap
ajándékából homokbányájából 7 da
Benczédi Gergely ajándékából Árap
2 db-bal, vásár útján Kilyénből 1
Simonffy Samuné ajándékából legna
részt Erdővidék területéről összesen
bal gyarapodott. A Simonffy-féle gyüj
legértékesebb darabja egy óriás sza
származó, jófenntartású szarvasagancs, n
lelőhelye Csikdánfalva.

A természetrajzi gyüjtemény 191

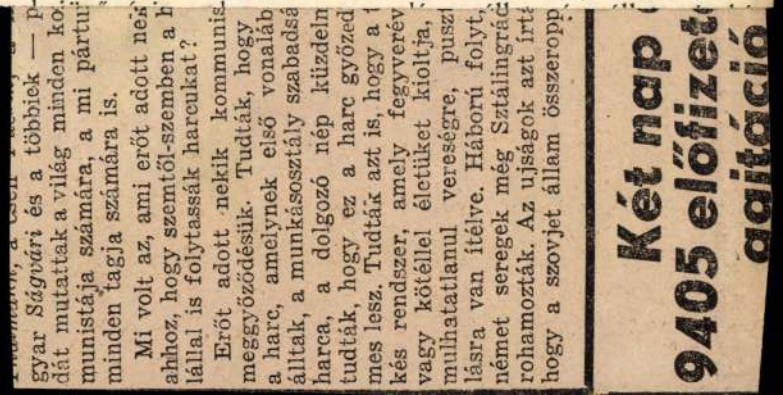

Barabás Miklós

B-26-177

„FIGYELŐ"
ÚJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534
Lap: Népszava
Megjelent: 1948 OKT. 5

Jó Endre: Régi és új képek. Népszava 1948. okt. 5.

RÉGI ÉS ÚJ KÉPEK

Barabás Miklós és Bán Béla festményei

Két kiállítás nyilt meg vasárnap. *A Fővárosi Képtár Rózsa Miklós Szalónjában Barabás Miklós emlékkiállítást* rendeztek. A *Magyar Képzőművészek Szabadszervezetében* pedig *Bán Béla* műveit tették közszemlére. Mindkét tárlatot érdemes megtekinteni. Egyik is, masik is érdekes a maga nemében.

*

Nem vitás, hogy *Barabás Miklós* jelentős szerepet játszott a magyar művészeti élet megteremtésében. Ő volt talán az első olyan festő, aki *művészeti közvéleményt tudott teremteni.* Az azután más lapra tartozik, hogy *nem annyira irányította, mint inkább kiszolgálta a közönséget.* Többezer portréjával a szalónok dédelgetett kedvence lett... És ezek a megalkuvástól áthatott, szépítő portrék mégis *maradandó értékek,* mert Barabás Miklós férfias ereje, veleszületett tehetsége itt is, ott is *kitört* — sokszor valószínűleg akarata ellenére — a megrendelő által kívánt teatrális sablonból, a bécsi műtermi szellem korlátai közül.

Női portréi a mult század arcképfestészetének időtálló valőrjei. Férfiportréi, amelyek megörökítik az 1840-es évek nagy magyarjait, történelmi dokumentumok. Tájképei pedig azt mutatják, hogy *tehetsége másra is alkalmas lett volna, ha nem csábítja el és nem teszi egyoldalúvá a Pénz,* amit nem volt ereje visszautasítani.

Néhány akvarellje valóban arról tanuskodik, hogy némileg a magyar realizmus egyik pionírjának is tekinthető, de azért »enyhe túlzást« követ el a katalógusban található méltatás szerzője, *Végvári Lajos,* amikor nagyvonalú realisztikus szemléletet vél felfedezni Barabás Miklós piktúrájában. *Bár kétségtelen, hogy napjaink festészete csak a szocialista realizmusban találhat igazán méltó kifejezést, felesleges a mult minden nagyságát utólag realistává »átfesteni«.*

*

A Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelősége

val pénztári hiány 914·19 K. b) Az építési pénztárnál bevétel 260,751·28 K, kiadás 276,377·75 K, pénztári hiány 15,626·47 K.

A múzeum vagyonállása az 1913. év deczember 31-én: 1. Alapítványi törzsvagyon: 3200 K. 2. Gyarapítási államsegély maradvány: 283·18 K. 3. Berendezési államsegélymaradvány: 17,221·86 K. 4. Az új múzeumépületre és múzeumőri lakásokra eddig kiadott 276,377·75 K. építési összeg. 5. Múzeumtelek értéke 60.000 K. Az 1—5 tétel alatt kimutatott követelések összege 357,082·79 K, melyből a kimutatott 914·19 K közpénztári és 15,626·47 K építési pénztári hiányt (együtt: 16,540·66 K), valamint a múzeumot terhelő 25.000 K építési kölcsönt leszámítva a múzeum

az elmult 1913. évben eredmény dolg nem áll az előbbi évek mögött. A múzeum mészetes fejlődése napról-napra indokolt teszi annak a régebbi óhajnak a meg sítását, hogy a múzeum 5 terméből helyiség még legalább ugyanannyi te mel kibővíttessék, hogy czéljának megf módon elhelyezhető legyen a ládákban fiókokban összegyüjtött muzeális anya hogy a múzeum további fejlődésében me bénuljon.

Az 1913. évi szaporulatban első he említendő a Főfelügyelőség által megszer s a sümegi vár történetére vonatkozó, t száz rajzból, okmánymásolatból és törté

otthonos óvodát. jáni szénmedence gének bányász- lakossága fellobo kal fogadta a avatásra érkező v Olt Károly mi

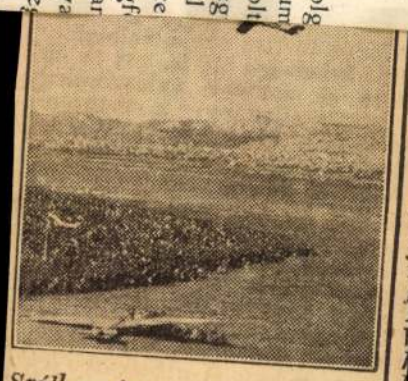

Száll a gép — százezren nézik

gyar Repülőegyesület repülőnapot. A körforgalmi repülőtér főépületén messziről is látszó tábla: »*A népé a föld, a népé a gyár — a népé a repülés is.*« A nép pedig, a szórakozást, látványosságot kereső dolgozók nagyon várják a bemutatót. Senki sem számolta meg, de legalább *százezren helyezkedtek el a zöld fűvön a repülőtér északi oldalán*, meg a nyugati részen, a nagy hangár szomszédságában. Családok telepedtek a fűre; jókedvű apák, hancúroznak kíváncsi gyermekeikkel, csillogószemű diákok lesik izgatottan a most még mozdulatlanul álló színes gépmadarakat

Barabás Miklós

B-26-178

10.000 katalog[illegible]el.

— **Barabás Miklós ismeretlen képeit találták meg Szamosujváron.** Kolozsvári jelentés szerint Szamosujváron eddig ismeretlen, *Barabás* Miklóstól származó képet fedeztek fel. A kép *Flórián* Gergelynét, *Bárány* Mimi földbirtokosnőt ábrázolja. Nagybányai szakértők megállapitása szerint a kép hiteles és természetesen igen nagy értéket képvisel.

Nemzeti Újság 1938 VII. 19

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Barabás Miklós

ÉLET ÉS IRODALOM

B-26-179
1956 FEB 14

610

BARABÁS MIKLÓS EMLÉKEZETE

1810–1898

Hatvan évvel ezelőtt, 1898. február 12-én halt meg Barabás Miklós, nemzeti pikturánk első mestere. Erdély szülötte volt és autodidakta. Nem lobogtak benne szenvedélyes származások; józanul felmérte tehetsége határait, s beleilleszkedve a század első felének táblabíró-világába, példás szorgalommal, polgárias serénységgel forgatta ecsetjét, amelynek szolíd írásmódja alig változott több mint hét évtizedes munkálkodása során. Ő volt az első magyar festő, akit a hazai közönség elfogadott *és eltartott*, aki híveket tudott toborozni a művészetnek, aki közüggyé tudta tenni a nemzeti képírás pártolását.

Mindehhez egyéni, emberi, szellemi és művészi erényei nem lettek volna elegendők. Az idő árama kellett hozzá, az a lelkesítően forró atmoszféra, amely a reformkor magyar szellemi életét hevítette.

Lyka Károly egyhelyütt, nagyon találóan, „magyar festő-Plutarchos"-nak titulálja Barabást. Nem kevés joggal. Több ezernyi portréja — írók, színészek, politikusok, művészek, arisztokraták és polgárok arcmása — hasonlíthatatlan arcképcsarnokként őrzi a korabeli Magyarország ember-világának arculatát. Az ő szolídecsetű-finomvonalú Panteonjából ismerjük a nagy nemzedék íróinak arcmását, meg Széchenyi, az ifjú Liszt, a Hidat építő Clark Ádám, a színész Lendvay Márton és Laborfalvy Róza arcvonásait, Nemesen hízelgő, de tárgyilagos szemmel örökített, símafelületű, aprólékosan munkált arcképeinek sorában — különösen érzelmes asszonyképei között — nem egy mesteri alkotást hagyott ránk.

Barabás Miklós: Önarckép.

Hasonló elmélyüléssel festette a külterkeken még falukép, poros-sáros utcáiból kivetkező, fővárossá növekedő Pest-Budát. Rajzosan formált, leheletnyi árnyalatokkal könnyített akvarelljei őrzik számunkra a negyvenes évek Duna-partjának festői képét, az épülő Lánchidat, meg a Hild és Pollack emelte klasszicista palotáik és polgárházaik síma, nyugodt homlokzat-sorainak hangulatát. Az ő munkálkodása óta beszélhetünk folytonosságról a magyar képzőművészetben. Működésének döntő része van abban, hogy a szabadságharc bukása után egy évtizeddel, Székely Bertalannal európai színvonalra emelkedhetett a magyar festészet.

— rt —

A bűv

— JANKOVICH FERENC DRÁMAI JÁTÉKAI —

Ha Jankovich Ferenc életművében elmerülünk, úgy képzeljük őt magunk elé, mint valami vasderekú óriást, aki az ősember kozmikus életvágyával szeretné magába nyelni a világot. Nagy vérének mámora, miközben a magyar nyelv csípős-ízes és édes szavainak óborával töltekezik, költői mámorrá szűrődik, szépséget és igazságot oszt. Az őserejű magyar nyelv tündérkertjének lakója, megbűvöltje, néha el is ragadja a szavak szerelme, zengő sorai túláradnak emberi mondanivalóin. Költészetének egyik — tudatos — eleme: a nyelvünk művelése, minden öröklött érték életbentartása és fejlesztése.

Versei mondják el, hogy munkásgyerek volt, apja kőműves. Kezdettől fogva az elnyomott életépítőké volt a szíve. Már felszabadulás előtti versei — sok-sok költői és művészi szépségük mellett — tüzes szikrákat vetve hirdették a munkásöntudatot. Apja kőműveskalapácsának ütemes csengésében a jövő zenéjét hallotta.

Alkotó ereje nem merül ki a lírában. Munkásságának sokoldalúságával, eredetiségével és gazdagságával ritka jelenség élő irodalmunkban. Lírai verskötetei mellett korrajzi, történeti és önéletrajzi regényei forognak közkézen. Ezeken az epikus írásain is a költészet sugarai csillognak. De hívja, csalogatja a drámai műfaj is. *A bűvös hegy* című legújabb kötete a drámai játékait tartalmazza.

Érdekes *Jankovich Ferenc* vallomása — a kötet előszavában — arról: milyen ellenállhatatlan erő kapta fel és sodorta képzeletét a drámai forma felé. „Nem föltett szándék ez tőlem, hanem szükségérzet, olthatatlan szenvedély; nem akarnámság, de ha annak nézné valaki, akkor cáfolják meg a versben buzgó sorok. Mert versben vannak s versen nem lehet akarni."

Nem a kitaposott úton indul *Jankovich Ferenc* az ősköltészettel rokítűnő a korkép, jó a drámai szerkezet. A munkájából élő csizmakészítő kűzd szerelméért a léhűtő, nőbűvölő katonával. A katonának kedvez az uralkodó helyzet, a kézműves bukik el az egyenlőtlen harcban, de mikor az őrmester hencegve hazudja, hogy ő fogta el a parasztvezért, gyötört ellenfele Dózsát Jézushoz hasonlítja s lázadva vágja oda: „... Dózsa György is föltámad, mint ő, mert ő is az igazságot akarta és eszméje tovább, míg csak meg nem valósul, de még azon is túl, örökkön él..." *Jankovich Ferenc* ezt a Horthy-elnyomás korában mondta ki s maga sem nagyon csodálkozott, hogy ez a drámája színpadra nem kerülhetett.

Az Aranypróbás legényt tartjuk legsikerültebb drámai kísérletének. Színpadra érett, földi élettel telített tündéri mesejáték. Feléled benne a magyar népmesék álma: a szegénylegény kalandos szerencsepróbája. Hallgassuk meg a szerzőt: „Ötletét — a szerencsepróbáló legény álomjárása és visszatérése a valóságba — lehet, hogy a népmese világából vettem: csak az a különbség benne, hogy hősöm nem a szokásos próbákat járja végig (sárkány, boszorkány, haramiák stb.), hanem a felsőbb világ, egy királyi udvarrá sűrített társadalom próbáját: s nem valóságos kincsekkel tér onnan vissza a valóságba, hanem saját kárán szerzett, tapasztalati kincsekkel, amelyek elegendők lehetnek egy életre"... A szegény halászlegény hal nélkül és háló nélkül menekül ki a háborgó nagy tóból. Gazdája felgerjed, kiadja útját, kis zacskó pénzt dob oda neki. Szerelmese, a halászmester lánya vele akar menni, de a legény nem engedi, előbb szerencsét akar próbálni — a maga kockázatára. Utonállók kifosztják, lerongyoltan, holtfáradtan dől le egy sűrű erdő forrása mellett. A többi álom: a költő színpompás álma. Mikor a legény felébred, maga mellett találja utána eredt kedvesét. A mesei meglepetés, hogy költészetben meg sorok helyett a xandrinust hasz benne a drámai ből a terebélyesen mából drámai lü teremtett.

A régi magy épül a *Háry Já* filmgyár felkérés forgatókönyv, Ko rájának kellett kerülnie. *Jankovi* len képzelete oly filmtechnikáról f lan lehetőségekke magyar filmgyár anyagi felkészülts előszóban olvassu tudta. Sebaj, a olvasó képzelete nek a mosolygó den szépségszik maga vázlatnak megirandó nagyo époszhoz.

A bűvös hegy „elképzelt opera" költészet. Maeter ra emlékeztet. A ban a Kenyér, latkozik meg, szi *vös hegy*ben „So bor szelleme ura rűen lebegő alak káló érzésein.

Az *Ajándék* karácsonyi történ körül csak az a hiányzik, még n hadifogságból. E tér be, néhány goly. Ott van k karácsonyi ajánd Egyszerű embere sége dalol itt a énekekkel.

Jankovich Fer tői drámák új magyar színpad mai játékszín

Barabás Miklós
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

B-26-180
1958 FEB 12.

610

BARABÁS MIKLÓS

Barabás Miklós önarcképe

Hatvan éve temették el nyolcvannyolc éves korában a magyar képzőművészet XIX. századi újjáébredésének legjelentékenyebb, legkifejezőbb mesterét, Barabás Miklóst. Nincs még egy festő, aki olyan sokkal járult volna a nemzeti piktúra, a magyar művészeti élet feltámasztásához, mint Barabás. Műveltsége, közkedveltsége, széleskörű népszerűsége és hihetetlen munkabírása folytán teljesen kiszorult az országból az akkor gyakorlatban levő osztrák festőimport. Valójában ő nyitja meg az újabbkori magyar művészet korszakát, ő ágyazza meg a nemzeti festészet talaját. S mi több, Barabással vált a művészet a magyar kulturális élet szerves alkotóelemévé. A harmincas évektől kezdve legfoglalkoztatottabb arcképfestője az országnak. Józan realizmusát a reformkor megújhodási lépkörében tárt karokkal fogadta be korának polgári társadalma. A bécsi biedermeierrel rokon, szolid, megbízható modorában a nagyméretű portréktól a lehelet-finoman színezett miniatűrökig és az aprólékosan megmunkált toll- és kőrajzokig példátlanul gazdag arcképsort hagyott ránk. Ebben a dús, sokrétű arcképcsarnokban megörökítette Petőfi és Vörösmarty élethű arcvonásait, a névtelen polgárok és a nagyasszonyok egész sorát s mindazokat a művészeket, politikusokat, közéleti személyeket, akik kora társadalmi életében szerepet vittek.

Elvi döntés a szabadrendelkezésű lakások felmondásáról és a lakbér megállapításáról

A Legfelsőbb Bíróság elnökségi tanácsa elvi döntést hozott a *szabadrendelkezésű lakások tulajdonosának felmondási jogával kapcsolatban, valamint a lakbérmegállapítással összefüggő eljárás kérdéseiről.* Az elvi döntés szerint a felmondás leglényegesebb feltétele, hogy a tulajdonos megfelelő cserelakást ajánljon fel a felmondással egyidejűleg. A bérlőnek a felmondás kézhezvételétől számított *nyolc napon belül* kell nyilatkoznia, hogy elfogadja-e azt. A felmondás érvényességének kimondása iránt indított perben a bíróságnak szem előtt kell tartania, hogy a bérlő a felmondás következtében *ne kerüljön hátrányos helyzetbe.* A bíróságnak különös gonddal kell megvizsgálnia, vajon kellő alappal bír-e a bérlőnek az az ellenvetése, hogy a más kerületben levő cserelakás elfogadása az ő szempontjából méltánytalan lenne.

Ha a személyi tulajdonban levő, tanácsi rendelkezésű lakásban lakó bérlő jogos lakásigényének mértéke csökken és a lakásban igénybevehető lakrész van, erre *a tulajdonos igényt tarthat.* Igényét azonban *csak államigazgatási úton, a lakásügyi hatóság előtt érvényesítheti,* peres eljáráshoz nem folyamodhat. Az elvi döntés megjelöli, milyen feltételek esetén vehető igénybe a bérlő jogos lakásigényét meghaladó lakrész. 1953. április 1-e előtt épült, háromszobásnál nem nagyobb házban — öröklakásban —, az 1956. november 1-ét megelőzően keletkezett bérleti jogviszony esetén a személyi tulajdonban levő szabadrendelkezésű lakás tulajdonosa is igényt tarthat a bérlő jogos lakásigényét meghaladó lakrészre, azonban az igény elbírálása *a bíróság hatáskörébe tartozik.*

A lakbérmegállapításokkal kapcsolatban [illegible] mértékének megállapítását. A járásbíróság (kerületi bíróság) a kérelem tárgyában perenkívüli eljárásban *végzéssel dönt.* A lakbér bírói megállapítását célzó kérelmezésnek joga *nincs határidőhöz kötve.* Ha azonban a felek megegyeztek az alapbérben, vagy a bíróság azt megállapította, úgy a bérleti jogviszony fennállása alatt *egyik fél sem teheti azt többé vitássá.* Semmis az a megállapodás, amely a bérlőt az idézett rendeletben megállapított bér legmagasabb mértékét meghaladó szolgáltatásra kötelezi. Nincs azonban rendelkezés arra, hogy a bérmegállapításra irányuló kérelemnek mennyiben van visszaható hatálya, ha a bérlő által fizetett bér a jogszabály szerint fizetendő bér értékét nem éri el. *A felek egyike sem hagyhatja bizonytalanságban a bérösszeget illetően a másik felet.*

Az új lakásrendelet lényegesen kiterjesztette a szabadrendelkezésű lakások körét. Sok olyan lakás van, amelyek esetében a felek szabadon állapodhatnak meg, ez azonban *nem jelenti azt,* hogy a bérbeadó a lakás bérét a bérleti jogviszony fennállása *alatt egyoldalúan felemelhetné.* Közös megegyezéssel megváltoztathatják a bérösszeget. Ami az albérleti díj kérdését illeti, azt a felek *szabadon állapíthatják meg.*

Az ellenforradalmi események idején megsérült, de ma már helyreállított lakásokban, ha a helyreállítás nem okozott jelentős változást, *a korábbi alapbér szerint kell megállapítani a lakbért.* Lényeges változás esetén pedig a hasonló lakásért 1939. szeptember 1-én általában fizetett bérhez való arányosítással kell az alapbért megállapítani. A teljesen elpusztult és így új lakásként helyreállított bérlemény esetén [illegible]

EGY ISMERETLEN KLASSZIKUSUNK

Barabás Miklós akvarelljei a Nemzeti Galériában

Nemigen lehet ma meghatározni, mit nevezünk rajzművészetnek. Amikor néhányan, kritikusok, a magunk díját akartuk odaítélni a salgótarjáni rajzbiennálén, végül is egy olyan művészt választottunk, aki *rajzszerű* rajzot állított ki, és nem olyant, amely festményre, sokszorosított grafikára vagy fotóra emlékeztetett.

A Magyar Nemzeti Galéria új kiállítássorozata *A magyar rajzművészet mesterei* címet viseli, és *Barabás Miklós* vízfestményeit mutatja be elsőként. Ebből is kitűnik, hogy a rajzművészet fogalmának kevés köze van minden ábrázolás alapjához, a körvonalhoz. Rajzművészet az, aminek árt a fény. S e műveket csak néha szabad a falra akasztani két-három hónapra, hogy azután újra eltűnjenek a múzeumi vagy magángyűjtemények mappáiban. Épp ezért az ilyen kiállítás egyfajta ünnepnek tekinthető — és a Barabás-tárlat az is. Új, ismeretlen klasszikust ismer itt meg, akinek számára Barabás Miklós művészetét eddig a kiglancolt *Vásárra induló román parasztcsalád*, a szép szemű *Bittóné* arcképe vagy valamely pödört bajszú híresség szemmel láthatóan kissé megszépített portréja jelentette. Munkácsy egyik rajongója a 30-as években úgy vélte rehabilitálni a Fülep Lajos kritikus megjegyzései után ingadozó tekintélyű mestert, hogy a kis vázlatok, a néhány akvarell készítőjét kiáltotta ki az „igazi" Munkácsynak. Hiba volna ugyanezt tenni Barabás esetében, de az bizonyos: a Barabás Miklós művészetéről bennünk formálódó kép hamis a vízfestmények ismerete nélkül. Azt azonban, amúgy mellékesen megjegyezhetjük, hogy rajzművészetről inkább csak a fent említett praktikus felfogás szerint lehet szó. A kiváló tehetségű Barabás ugyanis csak belekóstolt Bécsben az akadémiai képzésbe. S ezért van az, hogy pontosan rajzolni tudott a legkevésbé. Megfigyelhetjük, hogy szinte minden portréján túl kicsi a kéz a fejhez képest. Lehetett persze ebben egy adag hízelgés is a megrendelőnek, hiszen Jókainak és regényírótársainak külső jellemzéseiből tudjuk: a XIX. század eszményeinek egyike volt a törékeny kéz és kecses lábacska.

Barabás életpályája szinte az egész századon végigível: amikor 1828-ban, tizennyolc éves fejjel első sikereit aratta, épp bontakozott a reformkor; amikor 1898-ban, tiszteletnek örvendő, magának-családjának jó polgári életszínvonalat teremtő mesterként elhunyt, az ország túl volt az ezredév nagy ünnepélyein, bebizonyítva a világnak, hogy az egykori Pest-Buda Európa legdinamikusabban fejlődő városai közé tartozik. Barabás akvarellművészetének egyik, „várostörténetinek" nevezhető vonulata a fővároshoz kötődik, s épp ezért részben a Kiscelli Múzeumban van: riportszerű gyors vázlatokban rögzítette a festő a születő nagyváros fejlődésének állomásait, a gondozatlan Duna-partot a 40-es években már emelkedő palotákkal; a Városligeti tavacskáját; a budai hegyek kedvelt kirándulóhelyeit — a tündérekről elnevezett sziklát vagy a vastag törzsű fát, ahol előadták a népszerű opera, a Norma áriáit —; a Városmajort, ahol a művész megtalálta otthonát vagy a kiépített pesti oldalt az Akadémia épületével. Fél század változásai kísérhetők itt végig lényegében azonos festői felfogásban, középpontban a Lánchíd nagy vállalkozásának sorsdöntő jeleneteivel. E korszakos reformalkotás, amely nem csupán a Duna két oldalát volt hivatott összekötni, hanem először ütött rést a feudális jellegű nemesi adómentességen, a korszak jelképe volt, s ezt Barabás művészete hűen tükrözi — ő örökítette ránk a két Clark vállalkozó szellemről tanúskodó arcvonásait is.

A vízfestés bizonyos mértékig a mai „diázás" őse volt: úti emlékek rögzítésére, művészeti tanulmányokra is szolgált. Így készített Barabás Itáliában színvázlatokat híres festményekről, így jegyezte fel magának a „brigantik" és a piros ruhás asszonyok romantikus és igen kevéssé félelmetes alakját. (Hiszen nyilván nem lehetett valami igazán zord *mafioso* az, aki modellt ült egy külföldi festőnek!) Maga is székelyföldi lévén, különös szeretettel örökítette meg az erdélyi tájakat, és életének egy korai állomása az akkor még félig-meddig keleti városnak számító Bukaresthez kötődik. Itteni művei, ahogy Szvoboda Gabriella példaszerűen jól szerkesztett katalógusának előszavában olvassuk, még felfedezésükre várnak. A bemutatott Bukarest-látkép arra vall, hogy érdemes kutatni utánuk, hisz az akkori havasalföldi főváros, a Portától és a művészi tekintetben konzervatív keleti egyháztól való függése miatt nem bővelkedett festőkben.

Valóságos történészi érdemei vannak Barabásnak a kortárs világ arcképének megfestésében, illetve — itt helyén van a szó — megrajzolásában. Igaz, ceruzája, ecsetje, litográfiai irónja nyomán behegedtek a költők bőrének himlőhelyei, és mindenki szép lett, okos vagy legalábbis átszellemült, de hát épp ez teszi a művészi igazságot. A való égi mása, ahogy Barabás költő kortársa és egyben egyik modellje, Arany János kifejezte magát. Barabásnak is ez az ars poeticája, csak épp a poéta nyelvéről a piktoréra ültetve át a módszert.

Mégis, úgy tűnik, néha eltért ettől a felfogástól. Akkor, amikor *magának* festett. Vannak cigányokat ábrázoló képei, az 1850-es évekből. Gyors, kapkodó, odavetett vázlatok, látszik, hogy nem eladásra készültek. A cigányélet „szabadságát" felfedező romantika, a szolnoki művésztelep — a témát a kívülről jött ember szemével látó osztrák festők által kibontakoztatott — felfogása még a jövő mélyében szunnyad. Pontosabban: Barabás fedezi fel, idő előtt, mikor még a közönség igénye és a művészi kínálat nem találkozik.

És végül vannak könnyű kézzel festett itáliai és erdélyi tájak a 30-as évekből, az ifjú mester ecsetjének remekei, amelyek a kor angol akvarelltechnikájának európai mércével mérhető képviselői. Meglehet: ha a külföldet járó művész valamely előkelő mecénással a háta mögött Nyugat-Európa felé veszi útját, ma éppúgy az impresszionizmus előfutárai közé sorolják, mint, mondjuk, Boningtont. De ő a Duna-parti fővárost választotta, és hű maradt hozzá egy életen át.

Ezért azután nem *egyike* lett az impresszionizmus előfutárainak, hanem *a* korszakos jelentőségű festő történelmünk néhány sorsdöntő évtizedében, és nem ismerheti meg életművét az, aki nem böngészi végig ezeket a mappák mélyén nyugvó, egyszeri alkalommal összegyűjtött vízfestményeket.

Székely András

TÜSKÉS TIBOR:

TÁJAK, EMBEREK

Görög pillanatok

Este odaáll az autóbusz a szálloda bejárata elé. Epidauroszba indulunk.

Athénból jövet már láttuk a híres színházat, a tizennégyezer embert befogadó hatalmas amfiteátrumot, a legnagyobbat, amely az ókorból épen megmaradt. Nem sok időnk volt. A csoport vezetője bemutatta a híres hangpróbát: a színpad közepén álló kőlapra leejtett egy fémpénzt, majd sóhajtott, és a hangokat a nézőtér legfelső soraiban is hallani lehetett.

Most éjszakai előadásra indulunk az epidauroszi színházba. Szophoklész nálunk kevéssé ismert drámáját, az *Aiast* mutatják be az athéni Nemzeti Színház művészei.

A hetvenfőnyi csoportból tízen kértek jegyet, tízen ülünk az autóbuszban. Nem tudom, hogy ez a tizenhárom százalék sok-e vagy kevés. Mindenesetre a szállodában velünk együtt lakó negyvenfős olasz csoportból is tízen jelentkeztek az előadásra. Ez huszonöt százalék. Igaz, nem olcsó a belépőjegy, négyszáz drachma, mintegy kétszáz forint.

Alkonyodik. Az autóbuszok a félsziget minden részéből hozzák az embereket. Jegyünk a nézőtér közepére szól. Körben a dombok lassan elvesztik színüket. Itt a leghatalmasabb díszlettervező mester alkotta meg a díszleteket. A természet és az ember által létrehozott építmény egysége páratlan térélményt kínál. A táj és az épület találkozása oly tökéletes, ahogy kevésszer az építőművészet történetében.

Mire beesteledik, csaknem megtelik a nézőtér. Tízezer ember várja az előadás kezdetét.

A szöveget újgörög nyelven mondják, de mondhatnák akár ógörögül, akkor sem értenék kevesebben, mert a nézők zöme külföldi.

Mi hoz ide tízezer embert, aki a dráma meséjét legföljebb kivonatosan ismeri, s a színészek beszédét nem érti? Ne áltassuk magunkat. Legalább annyira a sznobizmus, mint a tiszta műélvezet. Nem lehet kis érték az, ami négyszáz drachmába kerül. Aztán majd otthon el lehet mondani, hogy az epidauroszi színházban tízezer emberrel egy valódi Szophoklész-előadást láttam...

És nem lebecsülendő a hely szelleme sem. Az ókori görögök a hegyoldalba vájt nézőtéren a legjobb akusztikát biztosították. Ezt a tapasztalatot a mai építészek is hasznosítják. Az erősített fehér vászonlapok lógtak. A vászonlapokat hol fölhúzták a nézőtérről is jól látható díszletmunkások (pontosabban: a görög tábor katonáinak egyenruháját viselő statiszták), hol leeresztették, attól függően, hogy a hős kilépett vagy visszament a sátrába. A másik ötlet a kórus, a salamisi hajósok karának megjelenítését szolgálta. A félkör alakú színpadot fehér vászonnal borították be. A tíztagú kórus ezen járt, ezen mozgott. A szőnyegen tíz fölhasított nyílás volt. Ezek a nyílások akkor födték föl céljukat, amikor a kar tagjai hirtelen a szőnyeg alá bújtak, a nyíláson kidugták a fejüket, és kezükkel a vászon alatt a hullámzást utánzó ritmikus mozgást végeztek. A salamisi hajósok kara így tette érzékletessé a tengeri utazást, a hullámok játékát.

És a csodálatos akusztika? A huszonhatodik sorban nemcsak az emberi beszédet lehetett tökéletesen hallani, hanem azt a hangot is, amit Athéné fekete köpenyének lecsüngő díszei keltettek, amikor az istennő lépésére a rojtok a színpadot borító vászonhoz súrlódtak.

Az előadás végén a színpadot körben szegélyező fekete szalag is szerepet kapott. Akhilleusz halála után az akháj vezérek a hős híres fegyvereit Odüsszeusznak ítélik. Vetélytársa, Aias, szégyenében öngyilkos lesz. A kar tagjai az életben maradt hős köré vont gyászszalagot Odüsszeusz lelkiismeret-furdalásának jelképeként emelték a magasba.

Újra az autóbuszban ülünk. Be kell vallanom, ezt az előadást így, ilyen egyszerűen, ennyire stilizáltan, zene, balett, fényhatások, látványosság, meghökkentő rendezői ötletek nélkül ma már sehol a világon nem lehetne megrendezni. A modern filmművészetet, a *Jézus Krisztus szupersztár*-féle színházi produkciókat ismerő, türelmetlen és unatkozó közönség kifütyülné. Ez az *Aias*-előadás így, ekképpen, ennyire lecsupaszított formában csak itt, az epidauroszi színházban él.

És éppen ezért kell eljönni ide, és megnézni.

*

Az utolsó nap Ermioniban. Búcsú a szállodától, a tengertől, a part menti görög kisvárosoktól. Még egyszer bejárom a környező dombokat, Amott olajfaligetek mértanias rendben ültetett fái tartanak vékony árnyékot.

Az út mellett, az árokparton, a kerítésen kívül görcsös körtefa áll. Teleszedem az ingemet puha, leves termésével: napokig jó lesz szomjúságoltónak.

Fölfedezem itt is azt a gömbölyű, sima bőrű, rostos, mediterrán gyümölcsfajtát, ami az őszibaracknak és a ringlónak lehet valamiféle sajátságos kereszteződése, s amit Olaszországban „meztelen barack"-nak neveztem el.

Az olajfa igénytelen növény, mélyre ereszti gyökereit, alig kíván nedvességet, a levegő páratartalmából megél. Csak szedése nehezen gépesíthető, mert termése különböző időben érik.

Errefelé legnagyobb táblákban a pisztáciát termesztik. Alacsony, bokor formájú növény, termése ernyős fürtökben csüng az ágak végén. A pisztáciabogyó a mogyoró termésére emlékeztet. Lila színű magját kettős zár, kint zöld burok, bent barna csonthéj védi. A burkától megtisztított pisztácia magját két ujjal föl lehet törni. Sokféleképpen fogyasztják. Főként megsózva: kitűnő borkorcsolya.

Először nem tudtam, mire szolgál az a villamos kábelre emlékeztető fekete gumicső, amely a pisztáciaültetvényen fától fáig húzódott, s amelyet a fák legalsó ágai tartottak. Egy vacsora utáni séta árulta el. Az ültetvény gazdája minden este megérkezett autójával. Fölsietett a domb tetején álló betonciszternához, és megnyitotta a csapot. A fekete gumicsőbe minden fa tövénél egy apró nyílású, fehér kis csap volt beékelve. Egész éjszaka ezen át permetezett a víz a fa tövéhez. A drága nedvesség egyetlen cseppje sem veszett kárba, a víz nem folyt el fölöslegesen. Kora hajnalban aztán ismét fölkelt a gazda, és elzárta a ciszterna csapját.

Mennyi virág, mennyi fa, mennyi gyümölcs!

És még nem beszéltem az utakat szegélyező fehér, rózsaszínű és vérpiros leándersövényekről, a széltépázta, megcsavart derekú mandulafákról, a lobogó, zöld gyertyákra emlékeztető toscanai fenyőkről, s arról a másik, mediterrán fenyőfaj-

Barabás Miklós

B-26-182

— **Magyarok a velencei kiállításon.** Velencében nemrég nyilt meg a nemzetközi képzőművészeti kiállitás, amely a XIX. század nagy portréfestő mestereit mutatja be. Természetesen a magyarok is képviselve vannak a kiállitáson. A kitünően összeválogatott anyagot *Petrovich* Elek, a Szépművészeti Muzeum főigazgatója ugy rendezte, hogy a mult század magyar arcképfestésének történelmi fejlődését és fő irányait is bemutassa. A kép természetesen nem teljes. A gyüjteményben azok a festők szerepelnek, akik a portréfestés terén igazi mesterműveket alkottak. A sort *Barabás* Miklós kezdi, folytatja *Brocky* Károly. Majd a szabadságharcot követő szünet után *Székely* Bertalan és *Benczur* Gyula következik. Majd *Lotz* Károly és *Munkácsy* Mihály remekművei után *Szinyei Merse* Pállal és *Ferenczy* Károllyal zárul a kis, de annál válogatottabb gyüjtemény. Az *Illustrazione* legutóbbi számát teljesen a kiállitásnak szenteli, s közli Barabás. Benczur, Székely Bertalan és Munkácsy Mihály egy-egy portréjának reprodukcióját. A kiállitás magyar anyagát ifju báró *Wlassics* Gyula szép cikke ismerteti.

N. Ú. 934. V. 17

N. Ú. 934. V. 17

Barabás - Miklós

1964 FEB 2

SOMOGYI NÉPLAP

B-26-183

1021

BECSES ÖRÖKSÉGÜNK

Bajza József születésének 160. évfordulójára

Egyetlen arckép, *Barabás Miklós Bajza-portréja* őrizte meg számunkra a vonásait. Gondosan nyírott bajusz, szakáll, magas, tiszta homlok, szelíd, férfias tekintet — a magyar reformkor egyik legnagyobb alakja néz ránk a képről. Az életművét írásai őrzik, erkölcsi eszményét pedig az a klasszikussá vált programadó mondata, amely az 1831-ben megindult Kritikai Lapok vezércikkének élén állt: *»Kritika kell közöttünk, meg nem kérlelhető, kemény kritika, de részrehajlatlan, de igazságos, mert csak így lehet életet hozni literatúránkba . . .«*

Amiért a nagy elődöknek járó tisztelettel emlékezünk rá, az mindenekelőtt Bajza irodalomszervezői, kritikusi, publicisztikai tevékenysége. Írónak indult: néhány fiatalkori költeményét ma is a reformkori magyar líra értékes darabjai között tartjuk számon, azoknak a verseinek pedig amelyeket érett férfikorban írt, s amelyekben a Habsburg-zsarnokság által eltiport ország fájdalma szólal meg szilajon, telve gyűlölettel az elnyomókkal szemben, a magyar forradalmi költészet legmaradandóbb alkotásai között van a helyük. Pályájának egésze, életművének teljessége mégsem a költőé és a romantikus hajlandóságú elbeszélőé, hanem a kritikusé, akit igazságszeretete, rendíthetetlen következetessége, kristálytiszta elvhűsége és objektivitása a magyar irodalom legnagyobb alkotói közé emel. Alkotói közé — nem véletlenül írjuk így; Bajza életműve több évtizedes kritikai tevékenysége magas rendű irodalmi alkotás: cikkeivel, irodalomelméleti munkáival, történeti tanulmányaival, színházigazgatói működésével (hosszú ideig volt a Nemzeti Színház igazgatója) megteremtette Magyarországon a színvonalas kritikai élet alapvető feltételeit; támogatta a feudalizmus béklyóit széttörő regények, színművek létrejöttét; írásaiban a reformkor haladó, hazafias eszméi szólaltak meg.

Nincs még egy kritikus a magyar irodalomban, aki olyan kemény elszántsággal, szívós buzgalommal küzdött volna elveiért, mint Bajza. S nincs máig olyan sem — tegyük hozzá mindjárt —, aki Bajzánál kevesebbet tévedett volna. Az 1830-as évektől kezdve csaknem a szabadságharc kezdetéig a magyar irodalmi világ középpontjában Bajza állott. *»Másfél évtizeden át* — írták róla — *minden magahitt történő, minden tehetségtelen író, minden köpönyegforgató szélhámos állandó hideglelésben reszketett Bajza miatt.«* A nemzeti irodalom eleven lelkiismerete volt: a tudás, a tekintély, az erkölcsi nagyság fegyverzetében.

»Irodalmi köztársaság« — ez volt Bajza egyik kedvenc kifejezése. Mit értett ezen? Konkrét, korabeli jelentését — s egyben Bajza életprogramját — talán így lehetne vázlatosan összefoglalni: függetleníteni és elhatárolni az irodalmi életet a tehetségeket megnyomorító feudális tekéntélyi elvtől, hogy a társadalomban betöltött szerepe senkinek se adhasson előjogokat; megtörni a régi provinciális mecénási rendszert; biztosítani a irodalmi élet demokratizmusát, az alkotás jogát, hogy szabadon szolgálhassák az írók a népet. A polgári egyenlőség gondolatának Bajza korában ennél szélesebb keretek között aligha lehetett volna érvényt szerezni;

szerkesztői tevékenységében, publicisztikai munkájában azonban ennél is továbbment: *Kossuth Lajos* politikai elveivel való azonosulásának gesztusa volt, hogy elvállalta 1848-ban a Kossuth Hírlapja című lap szerkesztését, s a lapot a század egyik legnépszerűbb, legolvasottabb újságjává tette. Ez a munkája aránylag rövid ideig tartott; a szabadságharc válságos szakaszában a kormánnyal együtt Debrecenbe menekült Bajza is; életének legnagyobb élménye mindvégig a szabadságharc maradt, s haláláig vallotta, hogy nemzete a helyes utat választotta, amikor a demokráciáért küzdött forradalmi módon, fegyveresen.

Ez szűkre szabott helyen nincs mód arra, hogy elmélyültebben, a teljesség igényével idézzük vissza Bajza alakját; arra is alig, hogy csak megemlítsük azokat a területeket, amelyeken harcolt a haladásért, hirdette számunkra haladó eszméit, republikánus hitvallását, Becses örökség számunkra Bajza József. Küzdelmes, tiszta életének eredménye, hogy utat nyitott a magyar kritikai élet kibontakozásának. Szenvedélye, bátorsága és megingathatatlan elvhűsége mindmáig világító példája a nép sorsát, a társadalom és a művészet problémáit átélő s egységben látó kritikusnak.

Tamás István

SOMOGYMEGYEI NÉPLAP
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

léklet

jósolta, hogy nemsokára valami nagy öröm ér. Biztosan férjhez mégy — mondta csöndes szomorúsággal, s közben arra gondolt, hogy érte, a csípőficamos lányért pedig senki nem fog eljönni soha.

A kisgyerek fölsírt az ágyban, magamhoz kellett vennem, hogy nyugtassam. Marcsi ismét kevert, hátha most valami más jön ki a lapokból.

Csöngettek. Marcsi ment ajtót nyitni. Egy felcicomázott, meghatározatlan korú nővel tért vissza.

— Farkasék itt laknak?

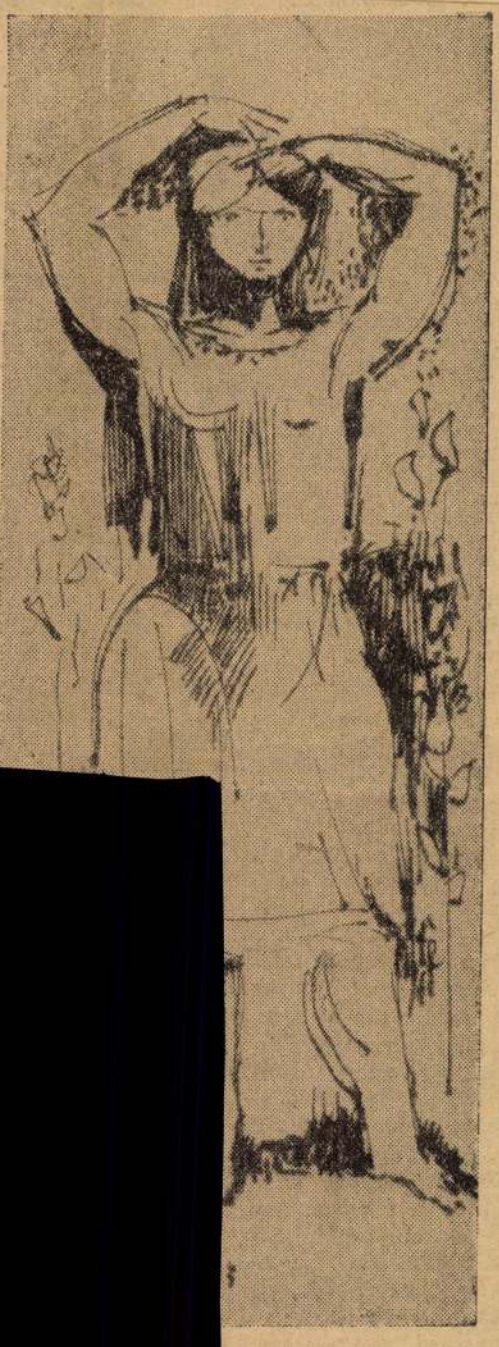

...os: FÉSÜLKÖDŐ

— Elvesz téged az a pernahajder?

— Miért venne el, ezt én soha nem kértem tőle!

— Nem vagy normális, te leány! Gyere, beviszlek egyik orvos ismerősömhöz, talán még lehet segíteni valamit. Nem akarom, hogy úgy járj, mint én, hogy megbélyegezzenek, s egész életedben rejtegetni kelljen valamit mások előtt.

A klinika folyosóján egyszerre felhangzottak a sűrű lépések dobbanásai. Két óra volt, a látogatók betódultak a terembe. Mindenkihez jött hozzátartozó vagy ismerős. Az írónő férje is berobogott. Hatalmas szegfűcsokorral és egész szatyor élelemmel. Az asszony rosszkedvűen fogadta, s a férj nem értette miért. De nem kérdezett semmit, arra gondolt, talán elővették a fájások.

Megfeledkeztek most a kis fekete lányról. Amikor a kórteremben már mindenki elmerült a falatozásban és a beszélgetésben, egyszerre egy apró kis öregasszony gurult be a terembe. Ott termett a fekete lány ágyánál, átfogta vállait, s fogatlan szájáról apró kis csókok röppentek el.

— Drága kislányom! Tegnap hallottam a hírt, siettem hozzád. Nagyon vigyázz magadra. Ne hallgass arra a bestia anyádra. Elmondták, mire akart rávenni. Életet adni egy kis emberkének — ez a legszebb dolog a világon. Én egész életemben ezt szerettem volna, de nekem nem adatott meg.

Az apró öregasszony kétszer-háromszor is körülröpködte az ágyat, s aztán hozzálátott a kosár kibontásához. Először a nagy szemű körtéket rakta ki.

— Végigtapogattam a fán az elérhető körtéket mind. A puhákat leszedtem neked.

Az írónő torkán megakadt egy falat, heves köhögés rázkódtatta a testét. Szeméből egy könnycsepp is kirepült, s nem lehetett tudni, a meghatottságtól-e vagy az erős köhögéstől.

B-26-183

Becses örökségünk

— Bajza József születésének 160-ik évfordulójára —

Egyetlen arckép, Barabás Miklós Bajza-portréja őrizte meg számunkra vonásait. Gondosan nyírott bajusz, szakáll, magas, tiszta homlok, szelid, férfias tekintet — a magyar reformkor egyik legnagyobb alakja néz ránk a képről. Az életművet írásai őrzik, erkölcsi eszményét pedig az a klasszikussá vált programadó mondata, amely az 1831-ben megindult Kritikai Lapok vezércikkének élén állt: *„Kritika kell közöttünk —, meg nem kérlelhető, kemény kritika, de részrehajlatlan, de igazságos, mert csak így lehet életet hozni literatúránkba."*

Amiért most, születésének százhatvanadik évfordulóján, a nagy elődöknek járó tisztelettel emlékezünk rá, az mindenekelőtt Bajza irodalomszervezői, kritikusi, publicisztikai tevékenysége. Írónak indult, néhány fiatalkori költeményét ma is a reformkori magyar líra értékes darabjai között tartjuk számon, azoknak a verseinek pedig, amelyeket érett férfikorban írt, s amelyekben a Habsburg-zsarnokság által eltiport ország fájdalma szólal meg, szilajon, telve gyűlölettel az elnyomók iránt, a magyar forradami költészet legmaradandóbb alkotásai között van a helyük. Pályájának egésze, életművének teljessége mégsem a költőé s a romantikus hajlandóságú elbeszélőé, hanem a kritikusé, akit igazságszeretete, rendíthetetlen következetessége, kristálytiszta elvhűsége és objektivitása a magyar irodalom legnagyobb alkotói közé emel. Alkotásaival — nem véletlenül írjuk így: Bajza életműve, több évtizedes kritikai tevékenysége magasrendű irodalmi alkotás: cikkeivel, irodalomelméleti munkáival, történeti tanulmányaival, színházigazgatói működésével (hosszú ideig volt a Nemzeti Színház igazgatója) megteremtette Magyarországon a színvonalas kritikai élet alapvető feltételeit, segítette a feudalizmus béklyóit széttörő regények, színművek létrejöttét írásaiban; a reformkor haladó, hazafias eszméi szólaltak meg.

Nincs még egy kritikus a magyar irodalomban, aki olyan kemény elszántsággal, szívós buzgalommal küzdött volna elveiért, mint Bajza. S nincs máig olyan sem — tegyük hozzá mindjárt — aki Bajzánál kevesebbet tévedett volna. Az 1830-as évektől kezdve csaknem a szabadságharc kezdetéig a magyar irodalmi világ középpontjában Bajza állott. *„Másfél évtizeden át* — írták róla — *minden magahitt történő, minden tehetségtelen író, minden köpönyegforgató szélhámos állandó hideglelésben reszketett Bajza miatt."* A nemzeti irodalom eleven lelkiismerete volt: a tudás, a tekintély, az erkölcsi nagyság fegyverzetében.

„Irodalmi köztársaság" — ez volt Bajza egyik kedvenc kifejezése. Mit értett ezen? Konkrét, korabeli jelentését — s egyben Bajza életprogramját — talán így lehetne vázlatosan összefoglalni: függetleníteni és elhatárolni az irodalom életét a tehetségeseket megnyomorító feudális tekintélyi elvtől, hogy a társadalomban betöltött szerepe senkinek se biztosíthasson előnyöket, megtörni a régi provinciális mecénási rend-

szert: biztosítani az irodalmi élet demokratizmusát, az alkotás jogát, hogy szabadon szolgálhassák az írók a népet. A polgári egyenlőség gondolatának, Bajza korában, ennél szélesebb keretek között aligha lehetett volna érvényt szerezni szerkesztői tevékenységében, publicisztikai munkájában azonban ennél is tovább ment: Kossuth Lajos politikai elveivel való azonosulásának gesztusa volt, hogy elvállalta 1848-ban a Kossuth Hírlapja című lap szerkesztését s a lapot a század egyik legnépszerűbb, legolvasottabb újságjává tette. Ez a munkája aránylag rövid ideig tartott; a szabadságharc válságos szakaszában a kormánnyal együtt Debrecenbe menekült Bajza is; életének legnagyobb élménye mindvégig a szabadságharc maradt, s haláláig vallotta, hogy nemzete a helyes utat választotta, amikor a demokráciáért küzdött forradalmi módon, fegyveresen.

E helyen nincs mód arra, hogy elmélyültebben, a teljesség igényével idézzük vissza Bajza alakját; arra is alig, hogy csak megemlítsük azokat a területeket, amelyeken harcolt a haladásért, hirdette haladó eszméit, republikánus hitvallását.

Tamás István

Magyar Hirdető
SAJTÓIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

FELÉR MEGYEI HIRLAP

rni, vagy hallgatni kell az rnyékokról. De a szemtanú zemével kezdtem én is látni zt a hős népet. Nem kozmeikázva, hanem hibáival gyütt. Hogy Fidel Castro most anítja meg kitartóan dolgozi a fiatalságot, amelyet nem ellett tanítania meghalni a zabadságért! Ez az őszinte zó, a tények ereje,

ez fogott meg engem legjobban.

Aztán a fiatalságról, magukról beszél.

— Néha elvadítanak magukól az „öregek". Elítélnek, mert szeretek tvisztelni. Mondják olykor: hogyan utánozhatja kultúrember a majmokat?! Dehát az ember tizennyolcévesen mit csináljon? Mit csináltak az öregek ilyen korukban?

— Tudom, hogy ez kivétel. Ma már más a tanítvány és a nevelő közötti viszony és én nagyon jól érzem így magam! Milyen pályát válaszok? Híradástechnikai műszerész szeretnék lenni...

Nagy Józsi az egyetem fizozófia-történelem szakára készül. Rá is jellemző, hogy — ha érdekli is a sajtó, a kubai élménybeszámoló — a fiatalok problematikájánál köt ki.

— Azt hiszem, hogy ha a fiatal magatartása kifogásra ad okot, annak gyökerét gyakran a családi otthonban, a szülők és a gyermek viszonyában találjuk. Ma már gyakori, hogy a fiú általános ismeretek szempontjából megelőzi a szülőt. És az élettapasztalat nem mindig csökkenti le a műveltségbeli különbséget. Ha a szülő elmarad a szellemi fejlődésben, de tekintélykérdést csinál abból, hogy mindig neki legyen igaza, akkor bizony nehéz megteremteni a

örvend.

A regény lényegi mondanivalója kétségtelenül merész, s rendkívül érdekes. A mintegy háromszáz, naiv groteszkséggel és eredetiséggel megkapóan találó rajz és a természettudományos szemléletet tükröző, kaján gúnnyal átszőtt, mosolyra derítő kisérőszöveg mindig célba talál. A regény politikai szimbóluma világos: finom humora, szellemes kifejezésmódja a haladás ügyét szolgálja.

Az olvasó végigmosolyogja a pergő képeket, élvezi az író szellemes, ízes és izgalmas mondásait, a kitűnő gondolatokat.

A könyv, a budapesti Gondolat, a TIT kiadója és a bratislavai Politikai Könyvkiadó közös kiadványa. A kísérő szöveget Kolozsvári Grandpierre Emil fordította, a francia eredeti szójáték és humor szellemes visszaadásával.

Izelítőnek néhányat:

— A legelső a legnehezebb.

— Új tető és máris beázik!
— Nem vagyok kíváncsi a véleményedre!

— ...ez csak a vázlat! Majd három dimenzióban nézd meg!

— Ilyen bogaras a világ?

1021 B-26-184

NEM CSAK ÍRÁS-VALÓSÁG IS

(KERESKEDELMI MÚLTUNK TÁRGYI EMLÉKEI)

Nemegyszer emlékez ett meg lapunk a magyar kereskedelem múltjáról. Könyveket, cikkeket idéztünk, amelyek elmondták, hogyan is éltek, dolgoztak szakmabeli elődeink. Sajnos, tárgyi emlék alig-alig maradt ránk a szakma múltjából. Nemcsak boltok, boltberendezések, épületek tűntek el majdnem nyomtalanul az idő tengerében — a mindennapi élet kis emlékeit is elnyelték az ócskáspiacok, a zúzdák, a szeméttelepek.

Nem csak zaklatott múltunkat, nem csak háborúk pusztításait okolhatjuk mindezért. Igaz, mérhetetlen a háborús kár — hiszen még igen sokan emlékeznek, hogy csak egy példát említsünk, a Kereskedők Testületének házára, Hild József nemesen egyszerű Lloyd-palotájára a Lánchíd pesti hídfőjénél, amely a második világháborúban dőlt romba.

A boltok, épületek nem maradtak meg. Ezeknek javarészét nem háború pusztította el: Kétszáz esztendő óta folyton újult és modernizálódott az ország, a régimódi üzlet elavult lett, átalakult. A hagyomány, a szakmai öntudat nálunk, sajnos, éppen nem volt eleven — nyomtalanul eltűnt minden, ami régi volt. Az egész országban egy-két régi cukrászda, néhány öreg patika tudott csak megállni a folyton változó divat, a modernizálódás áradatában.

De eltűntek a régi cégérek, megsemmisültek a boltok berendezési tárgyai is, alig-alig maradt róluk még fénykép is.

Nem volt, aki a szakma emlékeit gyűjtse. Nincs még ma sem múzeum, amely a kereskedelmi múlt — és ha úgy tetszik, a naponta múlttá váló jelen — e dokumentumait őrizné.

Múzeumaink anyagában — a Történetiében, az Iparművészetiében, sőt a Szépművészetiében is — vannak olyan tárgyak, amelyek vonatkozásban vannak a kereskedelem múltjával. De a dolgok természeténél fogva ezeknek az intézményeknek más a gyűjtőterületük — hogy mai szakkifejezést használjunk: más a profiljuk.

Van azonban egy múzeumunk, a Kiscelli Múzeum Óbudán, amelynek kiállított anyagában elég szép számban láthatunk a kereskedelemre vonatkozó tárgyi emléket is. A múzeum a város életét, fejlődését mutatja be a XVIII. század végétől a múlt század közepéig.

A XVIII. században a két város lakossága részben mezőgazdasági termelést folytatott, részben pedig az akkori viszonyoknak megfelelően céhes ipari-kereskedelmi munkával kereste kenyerét. A kiállított emlékek egy része erre az utóbbi csoportra vonatkozik: egyrészt a céhélet kellékei — gyönyörű céhládák, szállásjelvények, zászlók —, másrészt az előállított árucikkek. Természetesen, ezek közt előkelő helyet foglalnak el az igazán művészi becsű, nagyértékű ötvösremekek.

A XVIII. század végére Pest már igen jelentős szerepet kap, elsősorban kereskedelmi fontossága miatt. Hogy ez mennyire igaz, az is mutatja, hogy Budát igyekeztek ugyan az ország székhelyévé tenni — ide került a Helytartótanács, a Kamara, a nagyszombati egyetem —, de kereskedelmi jelentőségénél fogva Pest lett „Magyarország feltörekvő Londona".

A híres pesti vásárok — amelyekről egyik régebbi számunkban tudósítottuk lapunk olvasóit — ekkorra már nemzetközi fontosságúakká lettek, és éppen a kereskedelem e nagyarányú fejlődése idézte elő, hogy szükségessé vált a tervszerű városrendezés és városépítés. Így alakult meg a Szépítési Bizottmány 1808-ban, amelynek az volt a feladta, hogy Hild 1805-ös városrendezési tervét végrehajtsa.

Ez a terv — amely szintén látható a kiállításon — maga is kereskedelmi vonatkozású. Fontos középületek létesítésén kívül elsőrangú célja volt, hogy a vásárok és a kereskedelmi fejlődés által előidézett zűrzavart megszüntesse. A városfalak lebontása a rendelkezésre álló teret növelte, így vált lehetővé az egységes városkép megteremtése. Kitelepítették a forgalmas utcákból a lármás, piszkos műhelyeket — a kovácsokat, a vágóhidat —, szabályozták a piacokat, a Hajózási Hivatalt olyan helyre telepítették, amely előnyös volt a kereskedelemre.

Ennek a történelmi fejlődésnek kiállított emlékei közül természetesen nem egy kereskedelmi vonatkozású. Régi cégérek, kereskedelmi vonatkozású iratok, egy-egy piaci jelenetet ábrázoló festmény, pecsétek, számlák, árucikkek felidézik a látogató előtt a száz-százötven év előtti Pest életét.

S ez az élet sokkalta egységesebb volt, mint a mai. Még nem specializálódott minden szakterület. Cégtáblát, illetve cégért festett jónevű művész is — Barabás Miklós a Zöld fáét —, az előállító, gyártó cég még kereskedett is áruival, a kiskereskedők jó része még a mezőgazdasági termelők soraiból került ki. A frissen létesített új piac — a mai Engels téren — és a kiépülő dunai rakpart.— amelyet rakpiacnak hívtak — voltak az árusok kedvelt telephelyei.

Mindezt elmondják a múzeum kiállításai. És ebben az egységes szemléletű képben számunkra igen érdekes színfoltot jelentenek a kereskedelmi vonatkozású tárgyi emlékek. S nem csak érdekesek, talán *buzdítást és indítékot is adnak, hogy érdemes lenne a magyar kereskedelmi múlt tárgyi emlékeit felkutatni, összegyűjteni — amíg még lehet.*

Koroknay István

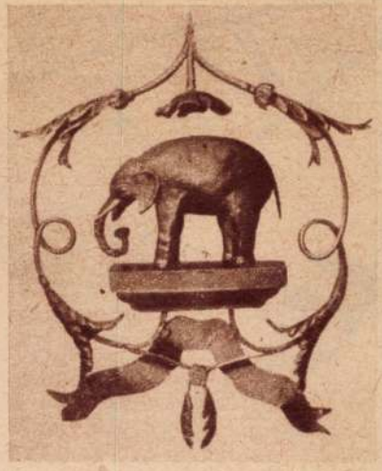

Boltcégér a fekete elefánt

A Pesti Kereskedelmi Csarnok Részvénytársaság pecsétnyomója

Kölber J. kocsigyárának cégére: a Hatvani kaput ábrázoló festmény, előtérben négyes fogat

Árusok a tabáni átkelőhelynél

„Rakpiac", háttérben a Lloyd-palota, a Kereskedők Háza

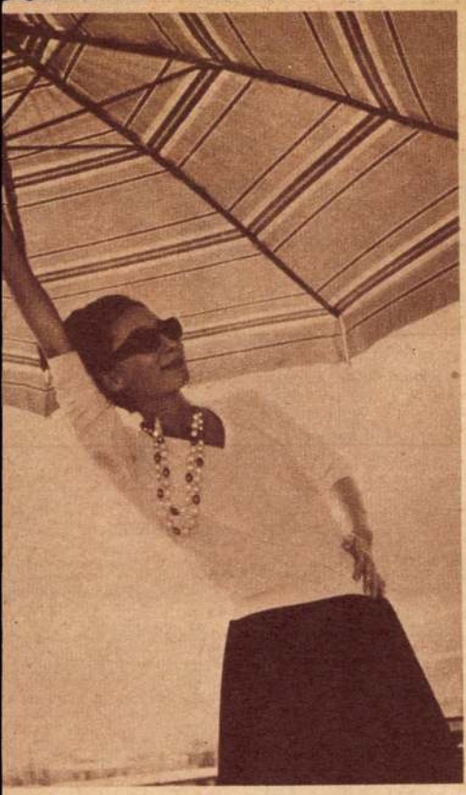

1964—nyár

A csehszlovák campingárú-ipar és a bizsugyártás már bemutatta az 1964 nyári ujdonságokat: a Koda napvédő ernyő nemcsak a strandokon nyújt védelmet, hanem jól bevált trópusi expedíciókon is.—A csillag alakú vízidívány új színfolt lesz a nyári üdülőhelyeken.

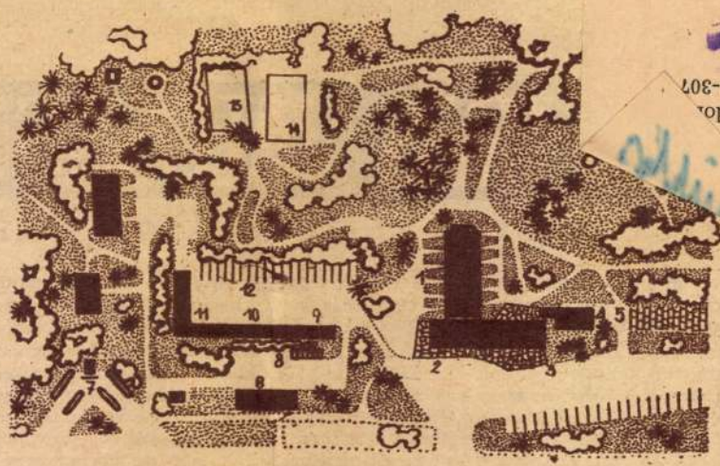

a motel benzinállomása, fedett parkolóhelye is lesz. 1. A motel szállodai része, 2. hall, 3. étterem, 4. konyha, 5. gazdasági udvar, 6. szerviz, 7. benzinkút, 8, 10, 12. parkolóhely, 9. garázs 5 autó számára, 11. szerviz, 13. teniszpálya, 14. kosárlabdapálya

KIRAKAT
Magyar Hir...
SAJTÓFIGYELŐ...
Budapest, V., Petőfi Sándor...
Telefon: 188-296 188-307

A Kia-Ora sikere: a csomagolás

Az angol szupermarketeken, boltokban és büfékben nagy siker a Kia-Ora narancslé. Sikerét csomagolásának köszönheti. A narancslét gép tölti a Styron nevű polystirol pohárba, majd gép hegeszti a jobboldalt látható fedelet a pohárra. A zárás tökéletes, a szállítás biztonságos. A Styron semmiféle mellékízt nem ad a lének. Fogyasztáskor a fedél közepén levő kört át kell szúrni és a narancslé szalmaszállal kiszívható.

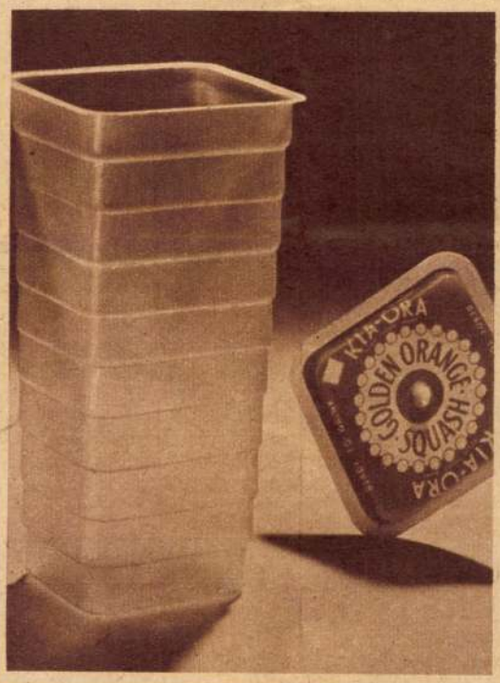

KÜLFÖLDI kirakat

Mindent áruló automata

A feledékeny vagy az előre nem látható helyzetbe került ember gondján-baján segítenek a bécsi utcákon található automaták, amelyek egész éjjel működnek, s úgyszólván minden kapható bennük. Bor, sör, pálinka, frissítők, kenyér egészben vagy szeletben, esetleg egy doboz szardíniával, nápolyi és csokoládé, margarin és női harisnya, cérna és gombok, cigaretta és gyufa, kölnivíz, szappan, fogkrém és mindenféle egyéb kozmetikai cikk s a „diszkrét" felirású utolsó rekeszekben még olyasmi is, amire az éjszakai sétálónak esetleg szüksége lehet. Az utca felől szikrázó neonbetűk és kivilágított reklámok hívják fel a figyelmet az automatára. A hosszú utcácskában egymás mellett és alatt sorakoznak az üveglappal fedett rekeszek, amelyek tíz schillinges pénzdarabra működnek, egyre vagy többre attól függően, mibe kerül az áru. A visszajáró pénzt odateszik az áru mellé.

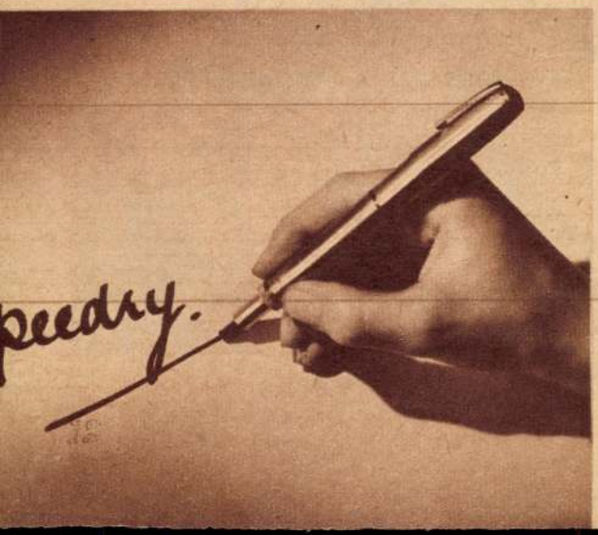

Ecset-töltőtoll

Az angol Speedry Products Ltd. újdonsága a CAPAC ecset-töltőtoll. A folyékony festéket felvivő test, noha az ecset funkcióját végzi, inkább tollszerű, rugalmas anyagában rendkívül sok, hosszirányban végighúzódó hajszálcső van. A csőecset anyag jól „illeszkedik" a tintához, állandóan írásra kész, és mégsem cseppenti el a tintát. Akár zsebben is hordható. A hozzávaló tintaanyag nyolcféle színben kapható, s egyaránt jól fog sima vagy lyukacsos felületen. Ládák, csomagok jelölésére, feliratok készítésére, de iskolában is jól használható. A gyártmánynév, a CAPAC a CAPillar ACtion rövidítése; magyarul: kapilláris hatással működő.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Barabás Miklós

HÉTFŐI HÍREK

B-26-1362-85 JAN 21

Világhírű alkotásokat vásárolt Pécs városa

1021

Pécs város végrehajtó bizottsága a napokban vásárolta meg *dr. Tompa Kálmán* belgyógyász főorvostól az ország egyik legértékesebb, mintegy kétmillió forintot érő magángyűjteményét.

A mintegy 400 festmény, szobor és kisplasztika között szerepelnek *Barabás Miklós, Munkácsy Mihály, Szinyei-Merse Pál, Hollósi Simon, Réti István* és *Torma József* alkotásai. *Mednyánszky, Rippl-Rónai, Gulácsi, Csontváry, Vaszary, Aba-Novák, Szőnyi, Kassák* és *Domanovszky festményei*. A szobrok és kisplasztikák között megtaláljuk *Ferenczy Béni, Borsos József, Pásztor János, Váradi Sándor, Andrássy Kurta János* és *Wild Tibor* műveit.

A vételárat Pécs városa *életjáradék* formájában folyosítja dr. Tompa Kálmánnak. A gyűjtemény a pécsi Janus Pannonius Múzeumba kerül, s rövidesen *állandó kiállításon láthatja a közönség.*

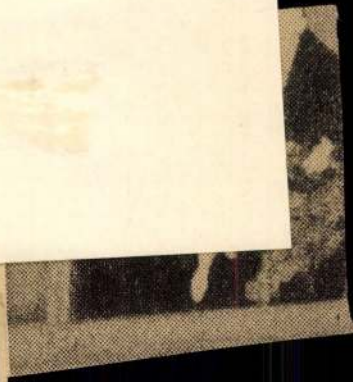

gyengíti a koncentr
séget, csökkenti a t
jesítményt, s ezenkí
zott idegrendszeri
is okoz. Ezért rendk
tos az egészséges irc
kakörnyezet kialaki

— A magyarors
dák azonban *túl*
olyan szobában, ah
jebb ketten-hárman dolgoz-
hatnának, *öten-hatan* is van-
nak, ami rendkívüli zajt
eredményez. Koncentrált
szellemi munkánál legfeljebb
30 fon erejű zajnak szabad
elhangoznia, 40—50 fon ere-
jű zaj már jelentősen zavar,
viszont *hazánkban az irodák*
átlagos zajszintje 75 fon. Ez
a zaj nemcsak rossz *pszichi-*
kai hatást vált ki (magyarán:
rontja a dolgozók hangula-
tát), hanem *idegrendszeri za-*
varokat is előidéz. A zsúfolt-
ságot, természetesen, egyik
napról a másikra nem lehet
megszüntetni, de a *zajforrá-*
sokat — például az író-, szá-
moló- és könyvelőgépeket —
feltétlenül el ajánlatos kü-
löníteni.

150—300 LUX

— Milyen az ideális iroda?

— *Egy embernek legalább 3 négyzetméter teljesen üres alapterület, illetve 15 köb-méter levegő kell* (mi

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Barabás Miklós

MAGYAR H
MAR 16
B-26-186
1021

1848 szabadságharcának emlékét híven őrzi az ország. Ezekből az emlékekből mutatjuk be képeinket. A múzeumban Barabás Miklós 1848-ban Petőfiről készített képét látni

CZOBEL

GALERIE ZAK

DU 5 MARS AU 4 AVRIL 1964

Vernissage Jeudi 5 Mars à 16 Heures

Czóbel festőművész kiállítása Párizsban

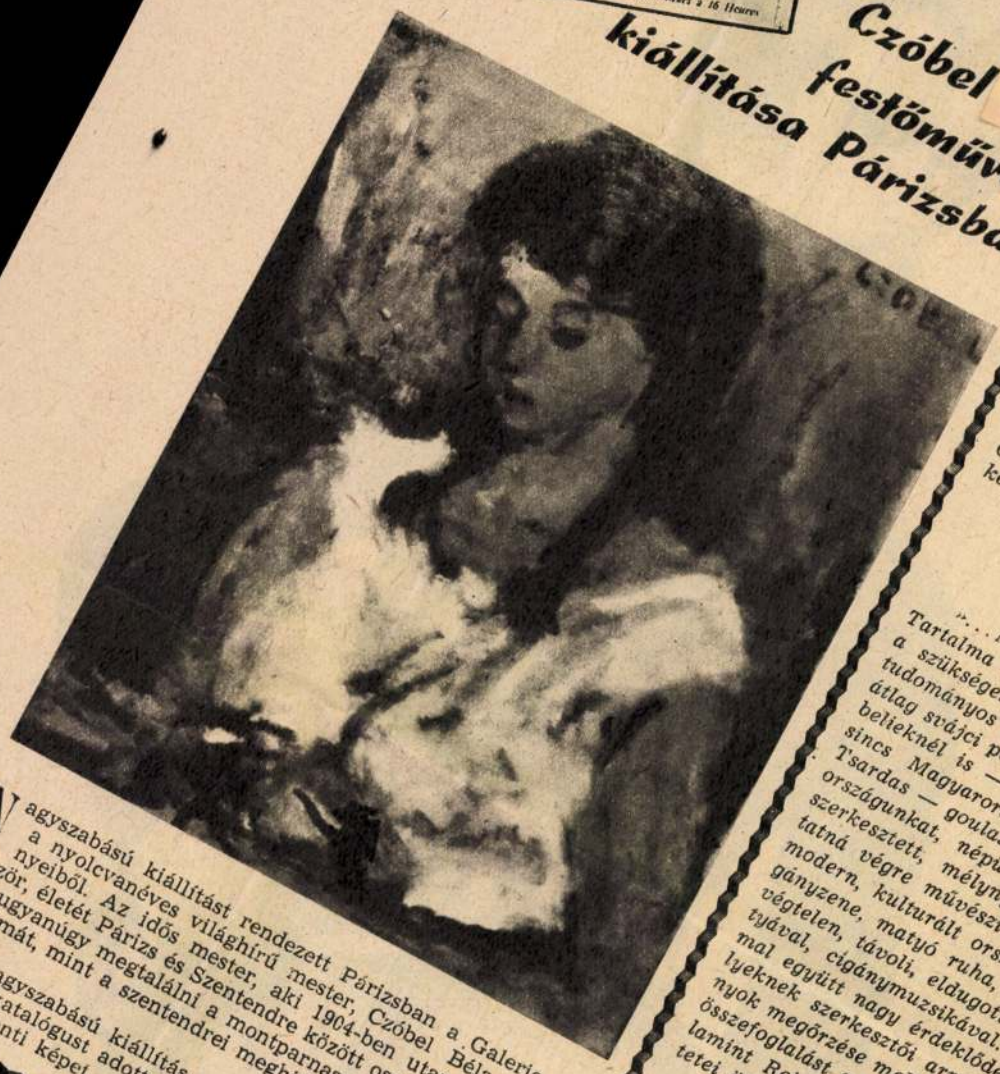

Nagyszabású kiállítást rendezett Párizsban a Galerie Zak a nyolcvanéves világhírű mester, Czóbel Béla festményeiből. Az idős mester, aki 1904-ben utazott Párizsba először, életét Párizs és Szentendre között osztotta meg. Munkáin ugyanúgy megtalálni a montparnasse-i iskola tempera-mentumát, mint a szentendrei meghitt környezet lágy tónusú színeit.

A nagyszabású kiállítás alkalmából szép illusztrációkkal díszített katalógust adott ki a francia képcsarnok. Ebből közöljük a fenti képet, az 1963-ban festett Olvasó lányt.

Szerkesztői üzenetek

S. G., BRATFORD, Anglia. magyar bonfitárgyak (tobá

Francia

A Párizsi Kölcsönösen Se
csoportja gazdag programjából
városka Tanácsa által rendeze
15-én a Sorbonne-ban és az E
a közönség elé. Március 20-án
mutatják be műsorukat. Ápr
klubdélutánján szerepelnek,
Grand üdülőtelep nyári évad
kerül sor előreláthatólag egy

Su

„... Nyós lapjuk mind
Tartalma mind az én, mind
a szükséges tájékoztatást a
tudományos és kulturális fe
átlag svájci polgárnál — de
belieknél is — ugyanaz a
sincs Magyarországról, am
T'sardas — goulasch és pap
országunkat, népünket jel
szerkesztett, mélynyomású
tatná végre művészi képe
modern, kulturált országot
gányzene, matyó ruha, mé
végtelen, távoli, eldugott
tyával, cigánymuzsikával.
mal együtt nagy érdeklődé
lyeknek szerkesztői arra t
nyok megőrzése mellett Ma
összefoglalást nyújtsanak.
lamint Reismann János és
tetei ötletesek és művészie

Au

Kép a Bécsi Collegium Hunga

Német Szövets

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor-u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Barabás Miklós

NŐK LAPJA

B.-26-187
1960 MÁR 17.

117

Barabás Miklós: Női portré

Százötven évvel ezelőtt született a kiváló festőművész. Női portréját, sok más művével együtt a Nemzeti Galéria kincsei között őrzik

GYALOG MAGDA
CITERAMŰVÉSZ

két ízben megnyerte a Néphadsereg országos kulturális versenyét

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

Bárdos Miklós

Művelt Nép

1956 AUG 5.

B-20-189

Liszt Ferenc alakja

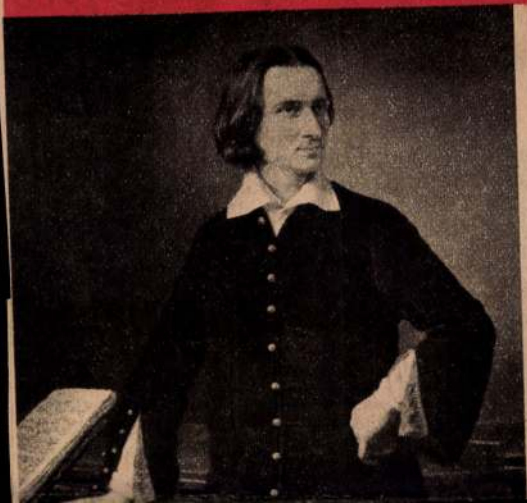

hozta vissza,

Dürer, Ra-
ian és a több-
megkapták a
engedélyt.
pírok tartják
pan, ha ked-
sorra nézhet

fel, hogy ezáltal a saját munkáját dicsőítse. A másik: a heves és lobbanékony, amely a nagy eseményeket sem hajlandó még apró jelekként sem elkönyvelni, nehogy a más munkáját dicsérettel illetni legyen kénytelen.

*

A magyar kiküldöttségi

Barabás Miklós festménye Liszt Ferencről (1847)

Barabás Miklós

MDK

B-26-190

Barabás tusrajza. A költő kívánsága szerint módosította Tyroler acélmetsző — 1847—48 telén.

Békés István : Az igazi Petőfi-arc.

NÉPSZABADSÁG.1960. márc. 13.
9. lap.

From Mrs. Miller

Barabás Miklós

B-26-190 MDK

A negyvennyolcas forradalmár biedermeier ízlés szerint eszményített arcképe. Barabás kőrajza.

Békés István : Az igazi Petőfi-arc.

NÉPSZABADSÁG.1960. márc. 13. 9. lap.

Barabás festőművész

„A magyar művészeti alkotások világrelációban is első helyen állnak

Megkezdődött a Magyar Hét Nürnbergben

B-26-191

Petrovics Elek hazaérkezett és nyilatkozik

Petrovics Elek, aki most érkezett haza Nürnbergből, a következőket közölte velünk:

— Ma érkeztem haza Nürnbergből. Utazásomnak egyik célja az volt, hogy rendezzem a magyar kiállítás retrospektív részét. Ennek összegyüjtésével is én voltam megbízva. Az anyag három termet tölt meg. Az első teremben a mult század magyar festészetének néhány úttörője, *Barabás*, *Markó* és *Brocky* szerepelnek, rajtuk kívül a klasszikus kor mesterei közül *Székely*, *Lotz*, *Madarász* és *Benczur* képei vannak kiállítva.

— Külön teremben állítottam össze *Munkácsy* és *Pál* László műveit. Munkácsy maga kilenc képpel szerepel.

Pest. Napló 1929 II. 24

12+

— Egy harmadik teremben, a három közül a legnagyobban, a modern magyar festészet néhány kiváló vezető mesterének, *Szinnyeynek*, *Hollósynak*, *Ferenczy* Károlynak és *Rippl-Rónainak* műveit mutatjuk be. Bizonyos, hogy ez a retrospektív anyag a legértékesebb és a legsúlyosabb, amit a háború után a külföldre küldtünk. Összesen *63 képből áll a retrospektív rész.* Kilenc kép a Szépművészeti Múzeum tulajdona, a többit gyűtőink adták kölcsön.

— Utamnak másik célja az volt, hogy Nürnberg város meghívására e hónap 24-én előadást tartsak a magyar festészet fejlődéséről. Előadásomat el is készítettem, azonban más fogja helyettem felolvasni, mivel nekem *itthoni halaszthatatlan ügyeim miatt haza kellett utaznom.*

Barabás Miklós

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

1960 FEB 23.

B-26-192

117

Galamb-posta

Százötven évvel ezelőtt, február 22-én született Barabás Miklós festőművész. Műveit a Nemzeti Galériában láthatjuk. Képünk Barabás Miklós „Galambposta" című, 1843-ban készült festményének reprodukciója.

1960. február 23, kedd

lap

A P

Legújabb jelentések a téli olimpiáról

Ködös idő

Barabás Miklós

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG
1960 FEB 21.

B-26-193

...LIS MELLÉKLETE

117

Százötven évvel ezelőtt, február 22-én született Barabás Miklós (1810—1898), korának egyik legjellegzetesebb s legnépszerűbb arckép- és életképfestője, a magyar népies és nemzeti festészeti irányzat első képviselője. Ő valósítja meg a kor magyar arcképfestészetének mintapéldáit. Nagyszerű portréi vetekszenek a korszak hasonló irányzatú, legkiválóbb külföldi mestereinek a műveivel. S az életkép műfajában is maradandót alkot. E műveinek összefogott, biztos kompozíciója, bensőséges színei, vonzó alakjai ma is a valóság melegségével szólnak a szemlélőhöz.

Itt bemutatott, Vásárra utazó román család című életképével 1844-ben igen nagy elismerést aratott bécsi kiállításán is; abban az időben magyar festővel ez nemigen fordult elő.

KI UGORJON KI AZ A

Megjegyzések Kállai István vígj

Voltaképpen valami sokat és az eddigi bírálatokhoz képest újat nem tudok elmondani a József Attila Színház legutóbbi bemutatójáról.

Lehet rajta mulatni, van egypár frappáns vígjátéki helyzete, különösképpen az első felvonásban, amíg kibomlik előttünk, mi is történt Szekeres mérnökkel, aki két éve elhagyta a családját, elzüllött, szeretőt tart, link alakokkal veszi körül magát s most egyszerre — mintha mi sem történt volna — megjelenik családi otthonában, megkérdezi, mi lesz ebédre és bemegy a fürdőszobába borotválkozni. Persze hamar kiderül a titok nyitja: reggel, egy autóbalesetnél megsérült s elvesztette az emlékezetét, mégpedig pontosan annak a két évnek az emlékeit, amelyek a leitőre vitték. A vígjátéki alaphelyzet tehát az, hogy a becsületes, tisztességes emberré visszavedlett hős szembetalálkozik saját múltjával, fokról fokra fedezvén fel — környezetének tükrében — hogy megcsalta a feleségét és hogy kivel csalta meg, hogy kettétörte egy tehetséges fiatal konstruktőrnő biztatóan induló pályáját, hogy rossz gépeket tervezett, hogy különféle machinációkkal kiküldette magát külföldre stb.

Igaz, hogy a darab a házasság mellett foglal állást, elítéli a szabadosságot a magánéletben, a felelőtlenségeket a munkában, kipécézi a haverkodót, helyezkedőt, szatirikus képet rajzol a titkárnőről, aki a mérnök konfliktusát felhasználja saját karrierje számára, belecsíp még a deklasszált úrihölgyekbe is... De ez a sok bíráló szándék korántsem válik igazi kifigurázássá. — Kállai hiába hordja össze a vétkek egész sorát (túl sokat is), csak a felületen legyinti meg a vétkeseket. Humorának fő forrása nem az élet fonáksága, nem a jellemek összeütközése, hanem a komikus alaphelyzet, az elfeleitett valóságra való rádöbbenés. Ez pedig nem elég.

[illegible] futja, akik ugyancsak megteszik, ami tőlük tellik, s nem rajtuk, nem az igyekezetükön múlik, hanem azon, hogy kevesebb terük lévén — kevésbé tudják kibontani jó képességeiket.

Egyszóval az előadás jó — de az ember mégsem azzal az emlékkel távozik, hogy de jól játszott a Ráday vagy a Gobbi, vagy a Szemes, hanem inkább azzal, hogy nem nagyon érte meg ennyi jó színész becsületes fáradozását ez a darab. Amiért érdemes visszatérni a bemutatóra, nem is ez, nem a színjáték eléggé kézenfekvő gyengéi, sokkal inkább azok a tanulságok, amelyek abból vonhatók le, hogy Kállai István a *Kötéltánc* sikere után, most ezzel a darabbal állt ki.

Még jól emlékszünk arra az örömteli meglepetésre, amellyel a közönség is, a kritika is a *Kötéltáncot* fogadta. A *Maid a papa* című kasszadarab után joggal keltett feltűnést a fiatal szerzőnek ez a gondosan szerkesztett, nemcsak dramaturgiailag sokoldalú és gördülékeny, de a probléma elemzésében is rendkívül logikus és néhol mély alkotása. Reményeket ébresztett ez a váratlan jelentkezés, reményeket, amelyek általánosabb értelmet is kerestek Kállai biztató fordulatában.

Nem tagadom, bennem, aki annak idején, más kritikusokkal együtt, melegen üdvözöltem a *Kötéltáncot*, valahogy így festettek ezek a remények: a színházak és a kultúra más műhelyei körül foglalatoskodik sok úgynevezett „mesterember", sok olyan szerző, aki a szó nemes értelmében nem író, pusztán ötletekből, nem élményekből meríti ihletét, aki külső eszközökkel, belső átélés nélkül szerkeszti össze azt, amivel könnyű sikert elérni, aki csak a közönség gyengéire sandít, nem az igazság, hanem a hatás érdekli, mindenekelőtt a taps. De ezek között az emberek között sok

Magyar
SAJTÓFI
Budapest, V., Petőfi
Telefon: 188-296, 18

SOMOGYI NÉPLAP

1958 FEB 12

Barabás Miklós
B-26-194

Szerda, 1958. február 12.

Hatvan éve halt meg Barabás Miklós festő

610

»A magyar művészet
történetében
Fogsz élni, míg csak érdem lesz
az érdem,
Neved mellett jövőben majd
az áll,
Hogy úttörő az elsők közt
vala!«.

(Reviczky Gyula Barabás M.-hoz.)

Erdélyben született 1810. február 10-én Márkusfalván. Már gyermekkorában apró arcképek rajzolgatásával segített szűkös viszonyain, s még mielőtt Bécsbe ment volna, 1830 körül, már egész Erdély ismerte, mint »jót találó« arcképfestőt. Nagyobbára saját maga képezte stílusát. Aztán egy olaszországi útján (1835.) finomította rajzkészségét és vízfestésben való eddigi jártasságát. Megismerkedett William Leitch angol festővel, kinek aquarell modorát a legkiválóbb eredményekkel sikerült átvennie — ugyanyira, hogy amikor 1840-ben Pesten letelepedett, már legkeresettebb képmásfestője volt Magyarországnak.

A kőrajz (litográfia) nagy jelentőségét elég korán felismerték nálunk. Már az 1820-as években mind Pesten, mind Erdélyben használatos volt. Barabás is kedvet kapott e műfajhoz és szép sikerrel jöttek ki keze alól az első példányok — majd 1829-ben Bécsben tökéletesíti litográfiai tudását —, utóbb pedig Bukarestben a francia kőrajztechnikával ismerkedik meg. Biztos ítélete felismerte az új eljárás gyakorlati előnyeit és nagy jövőjét.

Hazánkban Barabás kezén a kőrajzos nyomat előkelő műfajjá lett, s szinte erősen versenyképes lett a divatból lassan kiszoruló vízfestéses miniatür arcképfestéssel szemben. Nevének széleskörű népszerűségét acélmetszetű sokszorosításban megjelent műveinek köszönhette — még bizonyos fokú európai hírnevét is. A fővárosban 1844-től fogva hírtelen megkedvelték a litografált arcképeket — különösen, ha az Barabás kezétől származott.

Egy egész század társadalma mosolyog reánk itt-ott kissé édeskés ábrázolásban, arcképeinek végeláthatatlan sorozatában. Számos kiváló egyéniségünket homályosan képzelhetnénk el, ha az ő rajzónja meg nem örökíti — és ez legalábbis olyan nagy ajándék volt a magyar nemzetnek, mint a magyar művészet megindítása ebben az időben.

Olajfestményei melyeken erdélyi típusokat, népi jeleneteket elevenít meg — a kivitel roppant gondosságát, a tükörsima, szabálytalanságoktól mentes festést, a temperált színeket, a rajznak csaknem kalligrafikus csínját, a polgárias igénytelenséget, de egyben a gondos elmélyedés melegét sugározzák —, s ezekkel az ismertető jegyekkel és tartalommal a táblabíró-művészet legfinomabb darabjai közé tartoznak.

A Szépművészeti Múzeumban lévő festményei: Utra induló oláh család, a népies életképfestés terméke, Liszt Ferenc arcképe, A menyasszony megérkezése, A Lánchíd alapkőletétele, A régi Pest—Buda jellegzetes részleteivel, mint virtuóz aquarellistát és gondos megfigyelőt mutatják be.

Számtalan sok arckép között néhány egészen kiváló, művészileg jól felfogott darabot találunk, de újabban főleg rendkívüli finomságú aquarelljei állnak az általános megbecsülés magas fokán. *Soós István*

VILÁG PROLETÁ

Somogy

AZ MSZMP MEGYEI BIZOTTSÁ

XV. évfolyam, 35. szám. ÁRA: 50

MUNKÁBAN

az Ifjúság- és Gyermekvédelmi Bizottság

November végén alakult meg a városi tanács művelődési felügyelősége és a városi nőtanács ifjúság- és gyermekvédelmi bizottsága. A bizottságban 8 csoport működik. Egy-egy csoport 3 pedagógusból, egy nőtanács tagból, kisztistából és egy rendőrtisztből áll. Általában másnaponként járják a várost és figyelik, hogy az esti órákban nem találnak-e iskolás gyerekeket az utcán, vagy fiatalkorút az italboltokban. Már több esetben kísértek haza utcán kódorgó gyereket és felhívták az igazgatók figyelmét rájuk. Találkoztak már a Népbüfében 8—9 éves gyerekekkel, amint éppen nagyfröccsöt fogyasztottak.

A bizottság a közeljövőben ül össze, hogy értékelje: milyen eredményeket értek el az elmúlt hónapokban az ifjúság- és gyermekvédelem területén és hogyan tudnák még eredményesebbé tenni ezeket az ellenőrzéseket.

UJ KÖNYVEK

A közeli hetekben több mai költőnk új verseskötete lát napvilágot. A Szépirodalmi Kiadó jelenteti meg Gereblyés László költeményeinek kötetét, valamint Somlyó György verseinek gyűjteményét. Vihar Béla költeményei A szerelem születése címmel látnak napvilágot. A Magvető kibocsátja Rónai Mihály András Nyolc évszázad olasz költészete című

Magyar úttörőv az ND

(Tudósítónktól.)

A Magyar Úttörők Szövetségének országos elnöksége 53 úttörővezetőt küldött jó munkájuk jutalmául a Német Demokratikus Köztársaságba. Győr, Veszprém, Tolna és Somogy megye úttörővezetői utaztak el két heti németországi körutazás-

ÚJ A
A TUNISZI BOM

Belgrád (TANJUG). A belgrádi Politika keddi számában kommentárban foglalkozik a tuniszi bombázással és a többi

NÉHÁNY KORABELI BÍRÁLAT BARABÁS MIKLÓSRÓL

BARABÁS Miklós a mult század derekának legnépszerűbb egyéniségei közé tartozott Magyarországon s nemcsak a mi kegyeletünk tekinti őt az önálló magyar kultúra egyik fontos zászlóvivőjének, hanem már kortársai is így értékelték őt. A legnagyobb magyar festőt látták és dicsérték benne és a hírlapok csaknem osztatlan elismeréssel hajoltak meg előtte. Mégis akadt három bírálat, mely művésziségét támadta, mi Barabás önérzetét mélyen sértette s úgy jajdult fel, mint aki nem szokta meg, hogy kritizálják. Öregkorában — akár mert magának is éreznie kellett, hogy az új, nagyobb tehetségek valóban túlszárnyalták, akár mert megcsöndesedett benne ez a túlérzékenység — nem válaszolt többé a legheve-sebb támadásokra sem.

BECK Ö. FÜLÖP: NŐI FEJ. (MÁRVÁNY.)

Az első vihar Jósikának »A béke nemtője« című novellájához készült acélmetszet miatt tört ki, mely az »Emlény«-ben jelent meg. A novella rendkivül mozgalmas, eleven jelenetet mesél el, melyben gyolcsos és drótostótok, cigányleányok és purdék, malacok sűrű gomolyban dulakodnak egymással. Közben, hogy a kavarodás teljes legyen, felborul a sátor és felfordul a fazék a tüzön, meggyullad minden s egy füst- és lángtengerbe burkolja az egész társaságot. Barabás mindebből a mozgalmasságból, izgalmas összevisszaságból nem tudott megfogni jóformán semmit. A jelenet láza és bája elveszett a rajzában, mert legkevésbbé sem volt mesélő tehetség. Johann Nepomuk Ender illusztrációinak unalma árad ki a képecskéből, mely rajzolva is gyöngén van.

Csató Pál a »Századunk« című folyóiratban (1838. 102. szám) meglepően találó bírálatot irt róla: »A' jeles arcfestő itt igen gyenge történetfestőnek mutatkozott; a drótosok és a szolgabiró képe minden biztosság és nemesség, a' gyolcsosoké 's az egész hátszíné minden tartás és határozottság nélkül valók«. Egy másik acélmetszetét, mely az »Emlény« ugyanezen kötetében »Flóra« címmel jelent meg s mely valóban szép, melegen dicséri: »Annál szerencsésebb Flóra ..... Ez egyik gyöngye Barabás vázlatkönyvének, hiven az élet után másolva állásban, fővonásokban és öltözetben, de minden bájával a szépitő művészetnek az egyes részletekben. Ez a Flóra itt sokkal szebb, kivált arcban és kezekben, mint egy kosárhordó oláh leány ideálban is lehet, sokkal szebb, minthogy az *egész* leány testben és lélekben aránylag szép lehessen.[1]

Toldy Ferenc a »Figyelmező«-ben elismeréssel nyilatkozott mind a kettőről (1838. 51. és 52. szám), úgy találta, hogy az első »igen jól van komponálva«, »Flóra pedig koronája a könyv összes képeinek s egyik képzelhetőleg legkecsesb arc«.

Elismerő bírálata után a vérig sértett Barabás tehát joggal fordulhatott fölháborodásában Toldyhoz. Levelét, melyet 1839 január 3-án Kolozsvárról intézett hozzá, az Akadémia Levéltárában őrzik. (Toldy-leve-

[1] Csató bírálatára már *Bayer József* fölhívta a figyelmet: »Egykorú bírálatok hazai metszetekről«. (Művészet 1905. 275—276. lap.)

B-26-195
A Művészet 1922. II. [illegible]
Felhasználás után a lapot átvevő Beck Ö. Fülöp fiz.

kal érik be, — Beck amellett, hogy a naturalizmustól távol áll, egy-egy fejnek jellemző formáit úgy tudja megragadni, hogy a fej egészét meg ne bontsa vele. Akár kőbe, akár bronzba tervezi fejeit, üres részlet azokon nincs, csak biztos kézzel összefogott jellemző forma. Ennek a műfajnak is mestere.

A szónak hajdani értelme szerint mestere a szoborcsinálásnak. Kijárta annak egész iskoláját, megpróbálta minden módját és emberkorba jutott, amire úrrá lett minden csínja-bínja fölött. Pályája nemcsak szép látvány, de tanulságos példája minden fölfelé igyekvő művésznek, aki árván tölti ifjúságát a művészet sürűjében és akinek tanító, sugalló híján magának kell benne az utat törnie. Szobrásszá lenni Magyarországon mindig nehezebb volt, mint festővé lenni, mert jó tanítója nálunk sohasem volt ennek a művészetnek. Mennyi drága tehetségünk romlott el iskoláinkban! Becknek is hosszú esztendeibe került, amíg attól, ami károsat az iskola jó szándékkal beléoj tott, megszabadult. Attól fogva minden lépését, amivel művészetében előbbre jutott, önmagának köszönhette. Ritka szívvel és ritka értelemmel áldotta meg művészi tehetségén fölül a gondviselés. Pályája gyönyörűség és egyben vigasztalás mindazoknak, akiknek a művészet szent dolog és akik a szépnek örökkévalóságában hinni tudnak. ELEK ARTÚR.

BECK Ö. FÜLÖP: BOTOND. (BRONZ.)

lezés 8-rét 61b) Idevágó passzusa igy hangzik:

»Olvasta kegyed úgy hiszem, hogy Csató engem helytelenül recenseált — csak azért említem itt Kegyednek, hogy az alól mentsem ki magam, miért nem felelek?

Ha azon következetlen szamárságokat kimutatni fognám — úgy őt igen leszamaraznom kellene, mert azt mondja, hogy »a' tótok és (igy vólt föl adva nekem a landjunker) a' falusi úrfi nemesség nélkül valók«. — Ez újj föl födözés nekem, hogy a' drótos tót és falusi urfi igen nemesen rajzolandó tárgyak vólnának. — *Drótos tót* és nemesség? — akár mozdulatban, akár öltözetben, akár lélekben.

2or »hogy a' hátszin és gyótsos tótok minden biztosság és határozottság nélkül valók«. — Avagy nem tőlem függ-é? olyan homályban rajzolnom az egész hátszint, hogy semmit se tudjon megkülömböztetni Csató Úr — a' nélkül hogy hibáztam vólna — tisztán?[1] hogy jobban látszók legyenek a' tárgyak mint a természetben és hogy a helyett hogy hátra, előre menjen a' hátszin, a' levegői perspectiva törvényei szerint, nem szabad; — s a' mi több itt a' sátor is füstben van — és hogy Csató Úr a' Gyótsos tótokon vagy 80 lépésnyire meg akarja ismerni, csont gombja vané vagy nem, minden természeti törvény ellen, az az ő balgatag kivánsága nem az én hibám.

És még a' legszebb hátra van. — Az Oláhnét csak ditséri, — mert a' valódi hibát nem látja által (t. j. pendej helyett rokojját metszett Mayer Úr, melyett egy oláh leány sem visel és én sem rajzoltam; — ez egy ujj privilégiuma Mayer Urnak[2] — és az hogy a' rajzot tönkre tegye. — Jóval metszeté ám Heckenast egy székely legény *légyottját* a' kert végiben a' szolgálóval, — de ezt nem látván az Emlényben, úgy hiszem a' Német zsebkönyvibe teendi. — Ennek rajzát Kolozsvárról küldtem fel, próbanyomatot kaptam belőle, azt egy hajszálnyi változás nélkül az én rajzomnak ismerem, de sem az oláh leányt, sem a' tótokat nem. — De térjünk Csatóra :) — ezt mondja: »igen szép kivált arczban és *kezekben* mint egy kosárhordó leány lehetne.«

Ki mondta Csató Úrnak? hogy szép a keze? mert hogy a' rajzból nem tudhatja, azt egy látásból minden átlátja. — Mert az oláh leány bal kezét tökéletesen elrejtette elő ruhája alá,

BECK Ö. FÜLÖP: GYERMEKARCKÉP. (MÁRVÁNY.)

hogy Csató ne lássa — más kezinek pedig csak széle látszik kis ujjával, mely a' természet rendjénél fogva legtökéletlenebbül lévén kifejlődve, az egész kéz idomját legkevesebbé árulja el. — Könnyü olyanról állitani, hogy fejér vagy fekete, mi' örökre el van rejtve, — de én azt alitom, hogy durva a' keze és azért dugta el kényes Csató úr előtt. — Ki mellé áll a' közvélemény? nekem több joga van hinni, mert enyim a' teremtmény és én keresztelem meg hogy mi legyen. — Igaz marad ne sutor ultra crepidam. — Du Frenoys azt mondja —

Non facilis . . ad nutus et inania vulgo
Dicta levis mutabis opus, Geniumque relinques
Nam qui parte sua sperat bene posse mereri
Multivaga de Plebe nocet sibi, nec placet ulli.

[1] Csató itt persze egyszerűen a preciz rajzot nélkülözi. A »nemesség«-et pedig azért kivánja a tótoktól, mert korának gyermeke, éppúgy, mint Barabás is, ki az »Oláhné«-t ugyancsak »nemesen« rajzolta.

[2] Nürnbergi acélmetsző.

Az igaz hogy azt is mondja

Utere doctorum monitis . . . . . .
Est coccus nam quisque suis in rebus . . .

De ez a' Doctor nem Csató, mint recensiója mutatja. — A' jó tanácsot szivesen fogadnám tőle, de az oknélkül való gyalázást nem. — Jó hosszan leirám Önnek hogy kellene felelnem de kofával nem kötök ki — s tudom is hogy az Emlény olvasói rá nem hajtanak.«

Hogy mit felelt Toldy e levélre, nem tudom, de 1839 márc. 23-án újra ir Barabás és ismét kitér a »Gyótsos tótok«-ra. »Még azt jegyzem meg a Kgyd minapi levelire, hogy a' tótok nem tótok, én az uttcáról hivtam be egyet, hogy hűbb legyen, — azt vázlám le, úgy hogy azt 3 szor kelle albumok számára másolnom. —«[1]

A második birálat kevésbbé hivatott oldalról jött, Novák Dánieltől, ki a »Honművész« 1840 júl. 30-iki számában irt »Néhány szót a pesti műkiállitás felől«. Miután az akkor nagy feltűnést keltett »Galambposta« című festményt leszidta, rátér egy festmény tárgyalására, melyet Barabás még bécsi tanulóévei alatt, 1830-ban festett. E képet akkor báró Jósika Miklós vette meg s igy került a kiállításra Barabás tudta nélkül. Novák bírálatának idevágó passzusa: »Egyébiránt több figyelmet látszott forditni a' festész *agg katonájára,* kinek ráncos képe mind e' mellett is nem száz, hanem valamivel ötvenet meghaladó, 's némi bajokat kiállott vént mutat. Miképp' használja a' művész ecsetjét az agg személyek felterjesztésében: láthatni azt Denner Boldizsártól a' bécsi cs. belveder első emeletében 103. és 104. számok alatt, mellyeknek elseje egy vén asszonyt ábrázol fehér fejkötővel másodika egy vén embert hosszú ősz hajakkal... Ezeket válassza művészünk hasonló képek készitésénél példányképül. — Az ipart 's eddig is már bebizonyitott tehetségét tekintetbe véve, ha a' kezdő művész valamelly képző művészeti akadémiában tökélyesitendi még magát, 's azután historiai darabokkal is foglalatoskodni fog, derék művész válhatik belőle idővel 's becsületére leend hazájának, ha el nem bizva magát igaz ösvényt követend«.

Novák bírálata igazságtalan volt, mert teljesen téves alapon indult. Egy fiatalkori munkát bírált akkor, mikor Barabás művészetének zenitjén általános elismerés közepett dolgozott. Úgy látszik, fogalma sem volt róla, hogy kivel beszél. Barabás telve megvetéssel válaszolt a »Társalkodó«-ban (1840. 64. számban).

»Jutalomtétel.

A Honművész utóbbi számaiban megjelent Novák Dániel architektusnak egy a' műkiállitásról nagy elbizottsággal 's dicsekvéssel irt bírálata, mellynek furcsaságait itt egyenkint felhozni s fonákságit részletesen fejtegetni kár volna, bűnnek tartván az időt illy haszontalanságokra tékozolni. Benne a' hány szó, annyi fonák nézet van. Ő ugyanis többek közt imezeket javasolja: 1. »hogy én még tanuljak; 2. hogy ha öreg fejeket szándékozom festeni, Denner Balthazárt kövessem; 3. Markó figuráji csak nagyitó-üvegen nézve állják-ki az összehasonlitást Tenniers' figuráival; 4. Einsle nem ért a perspectivhez, nem ért az indulatfestéshez: maradjon tehát portrait mellett; továbbá ajánlja neki Novák Úr, hogy tanulja Lavatert 's a' Hogarth' rézmetszvényeit; 5. hogy Mözmer tájképe valóságos Ruysdaïl 's a' t.« ... Én tehát kérdem: 1. Ki érte el azon pontot, hogy több tanulni valója ne maradt volna; talán Novák Úr?

[1] Akadémiai Levéltár. Tört. 2. r. 14. sz. 1.

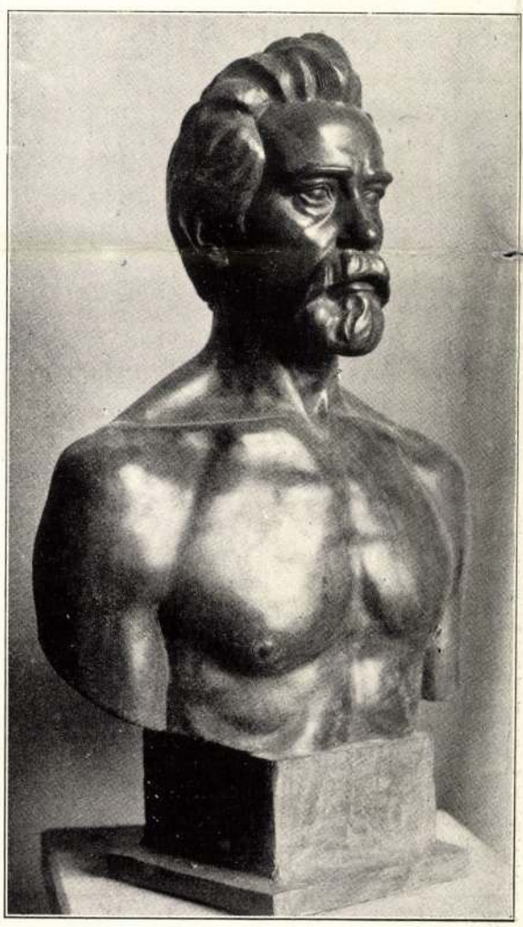

BECK Ö. FÜLÖP: A MŰVÉSZ ÖNARCKÉPE.
(SZÍNEZETT GIPSZ.)

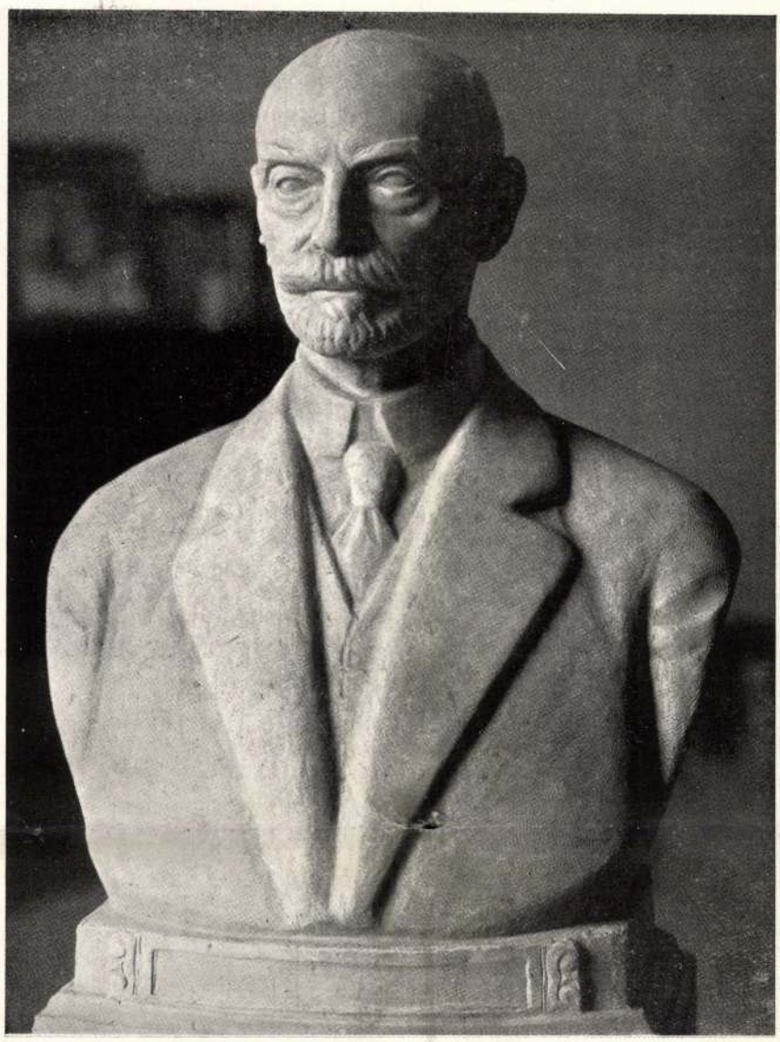

BECK Ö. FÜLÖP: CHORIN FERENC MELLSZOBRA. (MÁRVÁNY.)

2. Mi haszna lehet egy művésznek olly modor studiumából, mellyel Denner 9 esztendeig festett 1 fejet? 3. Mikép lehet gyöngéded és szorgalommal dolgozott figurákat kocsmabeli burleszk vázlatokkal összehasonlitani — vagy nagyitó üvegen érti? ki találhat fel olly tükröt, melly a' Novák Úr' rövid gyúlpontú nagyitó-üvege által felfordúlt tárgyakat, nézeteket talpra állitsa mint a camera obscurában, hogy a' torony ne álljon hegyin 's a' sörtés ne járjon hátán? 4. Mit tanulhatni Lavater' arcjellemekről hypothesiseiből' 's Hogarth' botránykoztató aljas satyráiból nemesebb indulatfestést; 's vajjon azon Magdolnának 'a Novák Úrtól állitott gyomorgörcsére az orvos nem hánytatót rendelne-é, hogy az ezen műkiállitásra irt összesen fonák birálatok' emésztetlenségétől menekedjék? 5. Mint hasonlithatni egy ködös tájképet ollyanokkal össze, mellyek eső utáni legtisztább léget ábrázolnak? — ki ezeket megfejti, jutalma annyi dar. arany lesz, a hány balkányi, műértése Novák Úrnak ebből kivilághk. Csekély ugyan a' jutalom, de ki megfejteni birja, egyuttal halhatatlanitja magát. — Barabás Miklós.«

Novák birálata csodálatosképpen annyira bántotta Barabást, hogy még Emlékirataiban is bőven kitér rá és még barátja, Vahot Imre is, mikor az 1846-iki »Pesti Divatlap«-ban (1030. l.) a művész életrajzi adatait közli, fölemliti, hogy »egy tudákos műbiráló« az »Invalidus«-t úgy birálta meg, mintha most legujabban festette volna.

BECK Ö. FÜLÖP: LANTPENGETŐ. (BRONZ.)

1843-ban Barabás kiállította az »Utazó cigánycsalád«-ot, melyről a bécsi lapokban néhány érdekes bírálat jelent meg. Így pl. Randwitz a »Der Wanderer« című lapban (511. lap) így nyilatkozik: »Die reisende Zigeunerfamilie« von Barabás zeugt von tüchtigem Kompositionstalent, ist aber etwas gar zu schmutzig gemalt, was keinen guten Eindruck macht«.

A »Wiener Zeitschrift für Kunst, Literatur, Theater und Mode« (1843, 794. l.) hasonlóan ír: »Die reisende Zigeunerfamilie in Siebenbürgen« von N. v. Barabás ist mit ungemeiner Naturauffassung und vollendster Ausführung dargestellt; wohl wenige möchten aber dieses Bild in ihren Wohnungen haben wollen, denn hier ist die Natur doch gar zu nackt und schmutzig, und alle Technik kann doch wohl nicht das beleidigte Schönheitsgefühl entschädigen«. Vincenz Schindler pedig az »Österreichisches Morgenblatt« hasábjain (1843. 251. l.) így vélekedik: »Wer derlei Nomadenzüge der Zigeuner selbst gesehen und wer die Gegend, in welcher die Scene vorgeht, kennt, wird dem Künstler für die glückliche charakteristische Auffassung sein Lob sprechen. Der blosse Kunstfreund aber wird in Hinsicht der Beleuchtung einiges berücksichtigt wissen wollen, dessen Erfüllung dem Künstler bei seinem in diesem Genrebilde entschieden ausgesprochenen Talente gewiss nicht schwer gewesen wäre.«[1]

A bécsi bírálatokat, melyek Barabást mind erős realista tehetségnek tartják, úgy látszik a művész maga nem látta, csak hallomásból volt tudomása egyikről-másikról. Erre reflektál egy humoros levelében, melyet 1843 júl. 4. írt a »Honderű« szerkesztőjének s melyet a »Honderű« nyomtatásban is közölt (1843. II. 80. lap).

»Jelen soraimat a »Czigány családom«-mal nyitom meg, mellyet, mint emlékezik tisztelt Szerkesztő Úr, a' bécsi műkiállitásba küldöttem s melly most Pesten van. Czélom a volt, hogy föltünjék Bécsben, azért ügyekeztem eredetileg rendezni el. Mint hallom, egyik bécsi hirlap (mellyik nem tudom) a művészi kivitelt benne megdicsérte, hanem az öltözetek túlságát hibáztatta. Igaz, hogy én nem öltöztettem őket gálába, mint Ender, ki Pilgereit mint ujdonúj ruhába öltözteté, hanem a hogy én láttam és a hogy csak természethűleg tehetém: e részben tehát a bécsi hirlapok' critikáját helyesnek el nem ismerhetem: mert ha egy utazó czigánycsaládot festek, bécsi saloni ruhába nem öltöztethetem. Sőt a nem legilledelmesebbet takarni ügyekeztem. Eszembe jut a Humorist, melly bírálatában egykor hibáztatá, hogy a' *légyott* almanachrajzban pipát adtam a paraszlegény' szájába, midőn leánynyal beszél, ezt azonban akkor elhallgattam, pedig nemcsak parasztlegény, de sok gentleman sem veszi ki mindenkor nálunk a pipát szájából, ha nőszemélyt lát maga előtt.«

Nem olvashatták a bécsi bírálatokat műkritikusaink sem, legalább is mindeniknél másként fordul elő a sértés szövegezése, de azért többen is sietnek a művészt megvédeni. A »Honderű« (1843. júl. 22.) ily módon: »Barabásunk' utazó czigánycsaládja Erdélyben egyike minden bizonynyal idei műkiállitásunk' legjelesb festményeinek. E kép Bécsben is csaknem általános méltánylásban részesült, s ha némelly bécsi bírálat

[1] A bécsi bírálatok összekeresgélését Tamedly Mihály úrnak, a bécsi Theresianum magyar tanárának köszönöm.

az alakok' hűséges előállitását *költői fictionak* lenni állitá, az csak azt bizonyitja, mikép a derék német sógornak ideája sincs egy igazi erdélyi (ugynevezett) sátoros czigány családról... Meg vagyunk győződve, mikép az, ki e nomád fajt saját fészkében ismerni tanulta. Barabást hűség elleni váddal bizonyára nem illetendi. E képnek sőt épen élethűség egyik főbecse.«

Megint máskép adja elő a Pesti Divatlap (1844. 2. szám. 26. lap. jan. 7.): »Barabás egyik művére, mely taval szinte nagy figyelemmel nézetett a' bécsi műkiállitásban, az odavaló kritika azt mondá, hogy *carrikirt*. És e' mű a Czigány család volt. Hihetőleg a' bécsi kritikus sohasem látta czigányainkat, 's tapasztalása nem szállithatá le őt az élet' földjére, azért itélt igy; róla nem tehet sem ő, sem a' művész.«

*

Érdekesek e bírálatok, mert rávilágitanak a kor művészi izlésére és érdekesek azért is, mert belőlük a fiatal töretlen művész egyénisége rendkivüli közvetlenséggel lép elénk; ez természetes is, hisz sohasem vagyunk olyan őszinték, annyira csak magunk, mint sértődésünk perceiben.

DR. HOFFMANN EDITH.

SZEMLE

BODE EMLÉKEZÉSEI.

A »Velhagen und Klasings Monatshefte« idei három számában (március, április és augusztus) a nyugalomba vonult, de igazán nyugodni nem képes Bode nagyon érdekes emlékezéseit írta meg arról az időről, amelyben a berlini gyüjtemények kiépítésében részt vett. Berlin múzeumai fejlődésének fénykora az a mahonlap ötven esztendő s Bode a legfontosabb szereplője. Mielőtt emlékezéseibe fogna, előljáróban elárulja, hogy készen van igen részletes életrajzi följegyzéseivel, de megjelenni azok már csak a halála után fognak. Emlékezéseinek első részében a berlini múzeumoknak császári pártfogóihoz való viszonyáról ír. Bode három császárt is végigszolgált: I. Vilmost, III. Frigyes császárt és II. Vilmost. Az öreg Vilmosnak vajmi kevés érzéke volt a művészet iránt, nem is törődött annak ügyeivel, s alighogy a császári koronát fejére tették, dolgainak egyik elseje az volt, hogy fiára, a trónörökösre, a későbbi Frigyes császárra háritott át minden ilyen természetű gondot. 1872 elején a királyi múzeumok protektorává nevezte ki. I. Vilmos uralkodása idején szerezte meg Bode a berlini múzeum számára Michelangelo Giovanninóját. Frigyes császár, még trónörökös korában, tizenöt esztendeig állott mint protektoruk a porosz királyi múzeumok élén. Különösebb művészeti hozzáértés benne sem volt, csak nagy érdeklődés és jóakarat. A felesége, aki angol hercegnő volt, még nála is behatóbban érdeklődött a művészet dolgai iránt, sőt mint szenvedélyes gyüjtő, az ismert gyüjtői indulatnak, a féltékenységnek és irigységnek engedve, nem egyszer okozott kellemetlenséget Bodénak. II. Vilmos császár a maga számára tévtotta meg a múzeumok protektorságát és ebben a minőségében sokat köszönhetnek neki Berlin múzeumai. Mert ez a nagyra nézö uralkodó minden tervet, amely nagyot akart — akár új épület emeléséről volt szó, akár pénzről — melegen támogatott.

Bode 1872-ben lépett a berlini múzeumok kötelékébe. Egyéb hely híján az antik gyüjteményhez nevezték ki asszisztensnek. Nem sokkal ezután Julius Meyer lett a képgyüjtemény igazgatója, akivel tiz évig működött együtt, mignem végül a betegeskedő férfiú az új szerzések gondját teljesen Bodéra hagyta. Meyer, talán idegbajos volta miatt, annyira határozatlan ember volt, hogy Bode a miatta elszalasztott festményeket jelentőségre többre teszi a megvásároltaknál. Kettejük fölött mint felettes hatóság Usedom gróf állott, akit Bismarck a diplomáciai pályáról félretolt s akit az öreg Vimos császár azzal kárpótolt, hogy a császári gyüjtemények főigazgatójának nevezett ki. Ez a nagyúr az alája rendelt szakembereket akarata egyszerű végrehajtóinak tekintette. Bodeék legjobb szándékainak útjába nem egyszer olyan akadályokat tett, hogy értékes tervek hiusultak meg rajtok. 1872-ben kelt Bode első olaszországi útjára, még pedig igazgatójának, Meyernak kiséretében. 100.000 tallért vittek magukkal képvásárlásra. Nagy nehézségekre bukkantak s bajaikat fokozta az, hogy a műkereskedés dolgaiban járatlanok voltak, Meyer azonfelül irtózott is tőle, a kereskedőkkel szemben a grand-seigneurt adta és legszívesebben az úgynevezett amateur-marchandoktól vásárolt. Minden nehézség ellenére mégis sikerült egy csomó nagyértékű régi olasz képet megvásárolniok, köztük Signorelli »Pán iskoláját«. Erre a képre a londoni National Gallery is alkudozott, de a vásár végre is félbemaradt, mert az angol múzeum igazgatója visszariadt a kép álakjainak pőreségétől. Ugyanakkor vették meg »Borro generális« nevezetes arcképét is, amelyet sokáig Velazqueznak tulajdonított a művészettörténelem, mig mostanában Bernini és Giovanni di San Giovanni között ingadozik itéletében. A római Sciarra-gyüjteményből Poussin-nak egyik kiváló művét, a »Tájkép Máté apostollal«-t szerezték meg. Egyéb szerzései voltak még ennek az útnak: Verrocchio bájos Madonnaképe és Cranachnak korai mesterműve, a Sciarra-gyüjteményből való »Menekülő szent család pihenője«, melyet Meyer ugyan Fiedler Konrádnak engedett át, de amelyet ez 1902-ben a berlini múzeumra testált.

Alig tértek haza Bodéék Itáliából, a berlini gyüjtemények nagyszerű kiegészítésére nyilt alkalmuk. 1874-ben állította ki Brüsszelben Barthold Suermondt híres aacheni gyüjteményét. Az 1870 után Európára szakadt gazdasági válság kényszerítette ezt a lelkes gyüjtőt műtárgyainak eladására. Brüsszelben azonban nem sikerült reájuk vevőt találnia, s ekkor Bodétól tudakolta meg bizalmasan, volna-e Berlinben remény vásárlóra. A trónörökös, a császári múzeumok hivatalos pártfogója, annyira föllelkesedett a gondolatért, hogy a vásárt csakhamar nyélbe is sütötték. Össze-vissza egy millió márkába került a 200 festményt számláló és kisebb rajzkollekcióval kiegészített gyüjtemény. Igaz, hogy anyagának alig negyedrésze volt múzeális jelentőségű, de abban azután olyan remekművek sorakoztak mint Jan Van Eyck »Templomos Madonná«-ja és »Szegfüves férfia«, az ifjabbik Holbein két férfiarcképe, négy Frans Hals, köztük a »Gyermeket tartó dajka« és a »Hille Bobbe«, Vermeer van Delft »Gyöngynyakékes nő«-je, Rembrandt nagy »Rabbinus«-a, Hercules Seghers két tájképe, Velazqueznak III. Ferdinánd császár feleségét ábrázoló nagy arcképe, Watteau, Terborch, Jan Steen, Paul Potter, Jan van Goyen, Jacob van Ruisdael, Th. de Keyser, Lucas van Leyden, Jan Mabuse és mások képei.

Usedom gróf Bodénak, mindjárt kinevezésekor, azt a feladatot szánta, hogy az olasz szobrászat alkotásairól tekintélyes gipszmásolat-gyüjteményt szedjen össze. Az, hogy eredeti szobrokat is lehessen még Olaszországban kapni, képtelen gondolat volt a nemes grófnak. Ennek a megbizásnak hála, a fiatal Bode évenként ellátogathatott Itáliába, olykor évenként kétszer is. Sürü utazásai kedvező alkalmul szolgáltak neki, hogy Olaszország nyilvános gyüjteményeivel alaposan megismerkedjék, régi ismeretségeket megújitson és új ismeretségeket kössön. Már 1875-ben három értékes festményt sikerült megszereznie Patrizi marchesétől: Signorelli kerek képét, a »Találkozás«-t, és Franciabigio, meg Sebastiano két előkelő arcképét. 1877-ben a Strozzi herceggel való tárgyalás is véget ért. Az eredménye Tizianó Roberto Strozzi leányát ábrázoló festményének, Ugolino Martelli (Bronzino) és Giuliano de' Medici profilképének (Botticelli) megszerzése lett. Nem sokkal azelőtt Simonetta Vespuccinak szintén Botticellitől festett arcképét is megvásárolta Berlin számára Bode.

Ennyi szerencsés eredmény mellett keserű csalódások is érték Olaszországban, részint Usedom gróf tétlensége, részint Meyer beteges határozatlansága miatt. Kisebb múzeum kitellett volna azokból a mesterművekből, amelyeket potom áron megszerezhetett volna, de miattuk elszalasztani volt kénytelen. Még első olaszországi útjának végén

KIADATLAN LEVELEK BARABÁS MIKLÓSTÓL

SAJTÓ alatt levő Barabás-munkámhoz keresgélve anyagot, a művész néhány kiadatlan, érdekes levelére akadtam, melyeket alább közlök, egyenkint hozzájuk fűzve nehány magyarázó szót:

1.

Tekintetes *Schedel Ferencz* orvos Dr. Urnak, a' m. kir. egyetemben macrobiotium és dialectica nyilv. rendkiv. professorának, több orvosi társaságok tagjának, mint a' m. t. társaság Titoknokának. *Pesten.*[1])

Tekintetes Titoknok Ur!

Nagy Méltóságú Gróf Teleki József Ur által, e' folyó holnap 15dikén lett fel szóllittatásomra, van szerencsém a' Tekintetes Urnak ezennel válaszolni, hogy a' M. T. Társaságnak leendő szolgálhatásomat, (:mindenkor és mindenben, mennyire tehetségeim engedik:) szerencsémnek fogom tartani; melynél fogva magamat a' rendszabályok alá adni kötelezem is.

Igyekezvén a' Társaságnak irántami részvétit megérdemleni, vagyok a' Tekintetes Urnak

Pesten sept. 23-ikán 836

köteles szolgája
Barabás Miklós
cs. k Academiai képiró

*

A levél Toldy Ferencnek az Akadémia titkárának szól. Barabást 1836. szept. 12-én Toldy és Vörösmarty ajánlására az Akadémia levelező tagjává választották. — Gróf Teleki József volt az Akadémia első elnöke.

2.

Toldynak.[2])

Kolozsvárott, 29-ik jul. 1838.

(Az „Athenaeum" és „Figyelmező" megküldését kéri, „mert rövid időmet sem akarom plantai módon élni.") Az árát vagy alkalomból elküldeni vagy Heckenast által kifizettetni nem fogok késni.

Egy más, talán nagyobb kérésem az, hogy edgyütt határozott szándékomról le hagyni, azért, hogy most a' szomorú ki nézésű Pestről, sebei gyógyulása kezdetéig, Erdélybe vesztegleni jöttem, nem akarok. — Az itteni lithographiát — mely mostohán vala igazgatva rendbeszedtem — és mondhatom, hogy szebb nyomatokat készitünk, mint Trencsenszky. — A' B. Wesselényi képit lenyomtuk ujjonnan és meg vallom igen szépek. Heckenasthoz küldendek belőlle példányokat. A' Vörösmarti képe nálam van egy aquarell rajzban, melyet azért készítettem, hogy ne kelljen többször el kérni az eredetit Bártfay úrtól. A' Fáy András uré G. Bethlen Ferenczné van, — ezeket hát rövid időn elkészithetem. De nagy bánatomra a' Czuczor képit Luczenbachernál hagytam. — Ő azt állitá, hogy Czuczor megváltandja, de ha az eddig nem történt vólna, azért szeretném, hogy itt kőre rajzolni vágynám. — Aztán fel küldeném. —

Tudva, hogy Luczenbacher halogató, azért valék bátor ezzel barátom Uramnak alkalmatlankodni. Flegel aranyozó a' Bálvány Utzában küld számomra némely aranyos rámákat a' napokban. — Ha e' még útnak nem inditotta rámáit, közébe pakolva legjobban el küldené, — vagy ha el inditotta is, ő legjobban elpakolná és Liedemann által el küldené. — Addig is, míg a' meg ujított Pestet ujra láthatnám, maradok

tisztelő szolgája és barátja
Barabás Miklós.

*

Barabás az 1838-iki pesti árvíz következményei elől Kolozsvárra menekült, ahonnan csak 1840 tavaszán tért vissza a fővárosba. — Az Athenaeumot Toldy, Vörösmarty és Bajza 1837-ben alapították, Bajza szerkesztette. A „Figyelmező"-t Toldy szerkesztette. 1841-ben a két lap egyesült. — Trentsensky jeles bécsi lithographiai intézet. — Báró Wesselényi Miklósról előbb vízfestményt, a vízfestmény után lithographiát készített Barabás, mely a kolozsvári református kollégium lithographiai intézetében jelent meg. — Heckenast közismert kiadó. — Vörösmarty olajfestésű arcképe volt az első munka, melyet a Bajza, Toldy, Vörösmarty-kör készíttetett Barabással. A festményt aztán szűk baráti körben kisorsolták s így került Bártfay Lászlóhoz, ki a Károlyi-család titkára és író volt. Barabás az olajfestmény után aquarellt s ez után acélmetszetet készített az „Auróra" szá-

[1]) A Tud. Akadémia Főtitkári Irattárában. 31/1836.
[2]) A Tud. Akadémia Kézirattárában. Toldy levelezés 8. rét. 61. b.

A Múzeum B-26-196
1923 III. cs. 3-4 sz.

pok szegélyeznek. Az íves záródáson, fent a középen, az u. n. makara-szörnyeteg feje. Kétoldalt egy-egy naga, női felsőtesttel és kígyóalakú alsótesttel. A boltív alatt, a főalak fejétől jobbra és balra egy-egy stupa. A trónuson a középen a chintamani és mellette kétoldalt egy-egy gazella.

Ez a domborumű, akárcsak a Suryát ábrázoló stéla, már olyan művészet emléke, amelyik teljesen levetkőzte a görög hatást; minden részében tisztán indiai és jóllehet nem a Krisztus előtti évszázadok naiv emlékszerűségét képviseli, mégis úgy hat, mintha idegen befolyás sohasem érintette volna. Ami benne legjobban megragadja figyelmünket, az a formák különös érzéki szépsége és ékítményes jellege. Azok a sajátosságok, amelyek India művészetének fénykorát jellemzik.

A fénykor tökéletessége azonban egy emlékben sincs meg annyira, mint egy kőfejben, (6. kép) mely egy bodhisattva, még pedig egy női istenség ábrázolásának töredéke. A legnagyobb valószinűség szerint a különös népszerűségnek és tiszteletnek örvendő Tara feje. Ez is bengali emlék és a XII. századból való. Sajnos igen sérült állapotban maradt fenn, de eleven képet ad így is a legnagyobb művészetről, amit India valaha kifejtett. Megmunkálása csodálatra méltó és annál is inkább érdemes az elismerésre, mert a rendkivül kemény kő, melyből faragva van, a véső munkáját szerfölött nehezíthette. A finom arcvonások minden egyes hajlása ennek ellenére is életet lehel. A szem, a szemöldök, a száj, a fül, a hajfürtök és az ékszerek gondos faragása élesen rajzolódó vonalakat eredményezett, melyeknek hullámzó mozgása azonban végtelenül kellemes szelid hatást kelt. Fokozottabb mértékben jellemzi ez a sajátosság az arc, a homlok és az áll lehelletszerű átmenetekkel egymásba olvadó formáit. Bensőséges derült mosoly vonul át rajtuk, mely minden egyes formát felold és valami megfoghatatlanul fenséges kifejezésnek rendel alá.

Felvinczi Takács Zoltán

6. TARA ISTENNŐ. BENGAL. 12. SZÁZAD.
HOPP FERENC-MUZEUM. SCHWAIGER IMRE AJÁNDÉKA.

mára. — Luczenbacher (később Érdi) János kiváló történész, a Tud. Akadémia rendes tagja, a Nemzeti Muzeum kincs- és régiségtárának kitünő hivatalnoka, Barabásnak barátja és albérlője volt József-téri lakásában. — Czuczor Gergely arcképe, olajfestmény. Készült 1837-ben. A kőnyomat csak 1844-ben készült el és a Pesti Divatlap mellékleteként jelent meg.

3.

Toldynak.[3])

Magyar Igen. Oct. 9-ikén 1838.

Tisztelt barátom Uram!

Még aug. 15-ikéről irt szives levelét örömmel vettem, melyről ily későn érkező válaszomat, az nem magamon mulván, reménylem nem fogja Kegyed nekem tulajdonitani hibául.

Ha kd a' Czuczor képit magáévá tenni kivánja, jó gondját viselve legfelebb tavasszal magammal fel fogom vinni. Vagy ha akkor arra való idők járnának, hogy Erdély' némely nevezetesebb helyeit fel venni alkalmatosnak mutatkozva Erdélyben kóvályognám, úgy előre fel küldeném. — Erről akkorra' hagyván a bővebb tudosítást, mikor körülményeim bizonyosabban lesznek kifejlődve. —

A' mi a' Czuczor képe' kőre rajzolása iránti kérdést illeti, e' vala, mi miatt elébb nem felelhettem. — Némely papirosaim vóltak megrendelve, melyeknek megérkezésök előtt árukat nem tudva, az egész nyomat összes mennyiségét meghatározni nem tudtam. — Igen finom velin papirosra (:mert itt a' papirok nemeiben nem válogathatunk:) $^1/_8$ rétben, melynek magassága 11¼ hüvelyk és széle 8¼ h. — és így az Athenaeumnál szélesebb is, 700 példány, rajz, nyomat és papirossal edgyütt, 112 azaz száztizenkét ezüst frtba jöhet. — Haneha professor Salamonnal, ki a' Ref. Coll. kőnyomó intézete' fölügyelője, a nyomás ára iránt, (:melyet egy kissé drágálok:) máskép egyezhetem.

(Itt bátyjától kapott borok szállitása iránt intézkedik és üdvözli pesti jóakaróit.)

4.

Toldynak.[4])

Kolozsvár, 3-ik jan. 1839.

Tisztelt barátom Uram!

Ujra bátorkodom az Athenaeum és Figyelő további járatása iránt kérni. Legfelebb sz. György nap felé Pestre jövök és akkor rendbe hozzuk a' mi hátra maradt.

Kegyed hozzám irt levelében a' Czuczor képe' tulajdonosának vallja magát, — Jó gondját viselendem. Még nem rajzolám kőre; mert a' szüreten falun korhelkedtem és most sok sürgető dolgom van.

(A levél további része Csató Pálnak egy bírálatáról szól, melyet az „Emlény" cimű almanach 1839-iki kötetében megjelent acélmetszetekről irt. Mivel ezt a részt a „Műbarát" 1922. 11—12. számában már közöltem, fölösleges itt ujra lenyomtatni.)

5.

Toldynak.[5])

Kolozsvártt, márcz. 23-ikán 1839.

Tisztelt barátom Uram!

Martius 12-ikéről fölszólítását tegnap előtt délután vevém — tehát töstint felelek is, mert a' tárgy olyan, hogy hosszas fontolgatás nem szükséges annak lehető vagy nem lehetősége iránt.

Hat historiai rajzot készitni? hirtelen? itt a' hol semmi costume 'sat féle studiumra mód nincsen? — késni pedig mivel már is késett, nem lehet. — Én szivesen félre tennék minden dolgot hol ilyen tárgy forog fenn; de olyan rajzot készitni, mellyel magam nem lennék megelégedve, nem akarok. Jó históriai rajzot készíteni hosszas megfontolás, studium kell, és ezek után olyankor dolgozni, mikor az embernek szeszélye hozza magával — naphoz kötni nem lehet. Pesten léve sem vállalhatnám rövidebb időre föl, mint legalább nyolc napra minden darab rajzot és 14 napot kellene tenni előleges studiumra. A' mellett olvasni kellene az egész darabot nem csak az egyes jeleneteket. — Erről jobbkor kellett volna gondoskodni.

A' G. Teleki József Örpja képit elvállalhatom. Az ára lenne 8 arany. — Ha ott jó művész lenne, ki az olajban festett képről másolná', kegyetekre nézve könnyebb lenne.

Hogy Sz. György napjára Pesten leszek, azon tervem környülményeim szerint megváltozott. A' télen nagyon sok munkám vólt, most még több, úgy hogy azoknak elkészítését május végire sem reménylem. — Bizonyost pedig bizonytalanért elhagyni azért bajos, hogy ha Pesten dolgot reménylenék is. Tavaj télen (:köztünk maradt szó legyen:) az előitéletek miatt, nem szereztem bé a' mit télen költöttem. — Ha jól emlékszik Kgyd Erdélyi képek bévégzésével töltöttem az időt. — Az Erdélyi orggyülésen pedig annyi dolgom lett vólna, a' mennyit győzék; igy csak juniusban gondolhatom, hogy Pestre megyek. — A' nyáron szeretnék Gräfenbergbe menni.

Azon esetben, ha Pesten olyas művész

[3]) Tud. Akadémia. Kézirattár. Toldy levelezés. 8 rét. 61 b.

[4]) Akadémiai Kézirattár. Toldy levelezés. 8 rét. 61 b.

[5]) Akadémiai Kézirattár. Tört. 2. r. 14. sz. 1.

nem vólna és a' külföldi levelezés bajossága miatt még is (:melyet nem reménylek:) olyan művészre kellene bízni ki nálamnál is gyengébb rajzokat készitene, elválalnám de mint mondám minden rajzra nyoltz napot téve — (:ámbár úgy egy kissé nagyon megkésne:) #

Négy szem közt bátor vagyok nem helyesleni (:ámbár nem tisztem:) hogy mind a' hat kép egy munkához illő legyen, még pedig mely nem a zsebkönyvbe van. — Az a' könyvet nagyon egyhanguvá teszi. — De a' czélt nem értve, ezt csak úgy köztünk mondom. —

A' télen annyi dolgom volt, hogy a' Czuczor képit nem érkeztem kőre rajzolni, — de arra is kerül a' sor — és aztán az eredetit tösként Kgyd kezibe küldöm.

(Most ujra Csató birálatára tér ki, l. idézett cikkemet.)

10 arany alól egy rajzot nem készíthetnék. — Meg fizetve igy sincs, de nem veszi az ember csak a' hasznot.

*

Nem tudom, mit kért Toldy. A hat históriai rajzot Barabás tudtommal nem készítette el. — Gróf Teleki József arcképe Almanach számára készült tusrajz. Pesten festette meg. Az „előitélet, mely miatt nem szerezte be, amit a télen költött", az volt, hogy a kolozsvári arisztokrácia magánleczkéket kivánt tőle, ő pedig ettől irtózva, csak Teleki Róza grófnő tanitását vállalta el. Az arisztokraták avval akarták kényszeríteni, hogy nem adtak neki semmi más munkát. De mikor megtudták, hogy semhogy meghajolna, inkább Pestre készül visszamenni, egyszerre elhalmozták megrendelésekkel. — 1839. májusában állandó fejfájástól gyötörve, Gräfenbergbe ment hidegvízkúrára. Priessnitz e híres fürdőhelyén nov. 1.-éig maradt.

6.

Toldynak.[6])

Budán, jul. 3-ikán. 1842.

Kedves Barátom Uram!

Az én megjegyzéseim a' képre sokkal kevesebbé nyomósak, mint azoké, kik ösmerték. Én igen kielégitőnek találom a levegőjit, kivéve, mely úgy néz ki mintha patronírozva volna. Ha a széle elenyészőleg volna, nem úgy, mintha ollóval nyirták volna körül, jobb hatása lenne. Szinte jobb lett volna semmi, mint az ilyen levegő; — vagy csak ilyen forma egy néhány vonás. Az ilyesmiben az angolok nagy mesterek. Stőber is jól ért ilyenhez. Van egy kis machina, mellyel az íróónt szokták utánozni, egy könnyű rajz körül az legjobban jó. — Ha Mayer ennek a' kép háta megé ki teritett rongynak a' szélit ki pallérozhatná, hogy a rongyból levegő lenne p. o. a' széle a' vonásoknak vékonyodva elenyészne, sokat nyerne az egész kép. Egyébiránt az egész kép csinos és legalább a' maradéknak egy ügyes emberről ád képzetet; ugy is 20—30 év mulva nem sok fog fölötte disputálni, hogy hasonló-é vagy nem.

A levegőben levő kéz árnyéklata egy kissé kemény. — A' bal szem szivárványa (:Augapfel:) nagyobb mint a' jobb, de ezek nem nagyon szembetünők. — Egy szóval az egész elég jó kép, ha a' levegő széle elenyészőbb lenne.

Itt küldöm az árjegyzéket megnyugtatva, jobb ha az én nyugtatványom az árjegyzék alatt van az ön számadásai közt, mint a' nőm nyugtatványa. — Majd a' nőm nyugtatványát alkalom szerént visszakérem.

Hát a' tudós Társaságnak irt árjegyzék Budai képiről Kegyednél vané? Nem követelőleg kérdem. Mert várok én szívesen érte. Csak hogy nem tévelyedetté el? azért kérdem. Nem tudom emlékeziké Kegyed, kértem vólt, hogy annak idejében magához vegye ha pénz lesz a' cassába. — Mint mondám csak emlékeztetem Önt nem sürgetem, — egy pár héttel előbb vagy hátrább mindegy. Maradván Kegyednek tisztelő barátja *Barabás.*

(Mellékelve a Nyugta.)

Nyugtatvány.

20 azaz húsz ftokról pengő pénzben, melyet alul irott a' néhai Kisfaludy Károly képe árában Tekintetes Schedel Ferencz Urtól hiány nélkül föl vettem. Pesten április 18-ikán 1842.

Barabás Miklós.

*

A szövegből nem lehet kivenni, hogy kinek az arcképéről van szó. — Stőber Ferenc udvari rézmetsző Bécsben. Mayer Károly acélmetsző Nürnbergben. — Budai Ezsaiás arcképe, tusrajz. Készült a M. Tud. Akadémiának. — Kisfaludy Károly halottas ágyon, tusrajz.

7.

Toldynak.[7])

Pesten, nov. 28-ikán 846.

Tisztelt barátom Uram!

Bocsásson meg, hogy ezen kis kérdéssel alkalmatlankodom, hogy a' Nádor képe árjegyzékit a' Gróf ő Excellenciája alá írta-é? vagy még nem? — mert szeretném a' mit le-

[6]) Akadémiai Kézirattár. Tört. 2. r. 13. sz.

[7]) Akadémiai Kézirattár. Toldy levelezés 8 rét. 61. b.

het rendbe hozni uj év előtt jegyző könyvemben, hogy ne kelljen uj évi tisztázáskor át irnom uj lajstromba. Ki tisztelettel maradok Kegyednek szolgája barátja

Barabás Miklós.

8.

Ttes *Fáy András* Urnak al. tisztelettel
Helyben.[8])

Pesten, 14. máj. 845.

Tekintetes Ur!

Tegnap vettem Walzeltől a' példányokat és ezen egy párt a' legszebbekből hátra tartám. Ma akartam a' Ttes Urnak küldeni, mert tudom, hogy a' 200 nyomatból többeket fognak küldeni a Ttes Urnak, de gondoltam, hogy még is nem edgyik épen oly jó, mint másik és azok az urak csak csomóban fogják küldeni. — Hozzájuk mellékeltem Szontagh, Erkel és Pólya arczképeit. Schodelnét és Fáncsyt is küldöttem volna, de azokat szinezve leszek bátor átnyujtani, azt hiszem vasárnap vagy hétfőn. Maradván alázatos tisztelettel a' Ttes Urnak alázatos szolgája *Barabás.*

*

Itt csupa Barabás-féle kőnyomatról van szó: Szontagh Gusztáv kapitány arcképe (még 1844); Dr. Pólya, Erkel Ferenc arcképei, Schodelné mint Báthory Mária. A „Pesti divatlap"-hoz készült melléklet. Fáncsy színész arcképe és Fáy Andrásé. (Az utóbbiak mind 1845-ből) — A kőnyomatok kiszinezése divatos volt és némileg pótolta az aquarell-miniatürfestést.

9.[9])

T. cz. *Egressy Gábor* Urnak & & a' Nemzeti Szinháznál

Pesten.

Febr. 12-kén 855.

Tisztelt Barátom Uram!

Bátor vagyok Önhöz egy kis kéréssel fordulni.

Néhai kedves testvére arczképe valahára annyira haladt, hogy meglehetősen bé végzettnek mondhatom, a mennyire a' bé végzett szót művészetnél használni szabad. — Hogy ennyire késtem annak a' bizonytalanság által okozott félénkségem az oka, mely miatt szívesen halasztottam mindig máról holnapra.

Lenne szives minél elébb engemet meg látogatni és a' még lehető javításba nekem segéd kezet nyujtani, ámbár 14-dikén B. Prónay ő Mga szeretné bé tenni a' Műkiállitásba és ha javitok egy pár nappal késik; azt hiszem ha a névsorban nem leszsz is benne, csak egyre megy ki. Barátságos hódolattal maradván Önnek őszinte tisztelője

Barabás Miklós.

*

Egressy Gábor a Nemzeti Szinház tagja. Egressy Béni, kinek arcképéről szó van, színész, szinműíró és zeneszerző volt. Az arckép, — Barabásnál gyakori eset, — emlékezetből készült, Egressy Béni halála után. (1851. jul. 19.) Innen a bizonytalanság érzete. — Báró Prónay Gábor a Pesti Műegylet elnöke.

10.[10])

T. cz. *Szilády Károly* pr. könyvnyomtató Urnak

Kecskeméten.

Pesten, julius 7-kén 858.

Igen tisztelt Tekintetes Ur!

Egy néhány hónappal ez előtt szándékoztam egy levelet irni a' Ttes Urnak az iránt, hogy ha megint ilyen kis kőrajzok fognak szükségeltetni, méltóztasson valamely más úrról gondoskodni, mert nékem szemeimet az ilyen apró munkák annyira meg erőltetik: hogy az ilyen kis lithographiákról, mint a' kis Aquarellekről végképpen lemondottam. Legcélszerűbb lenne photographiroztatni és Rhon által kőre rajzoltatni. Mert Rhon Ur az ilyen kis copiákat olyan ügyesen készíti, hogy én meg vagyok győződve arról, hogy a' Ttes Ur meg leend elégedve vele. Minekutánna sajnálatomat fejezem ki aziránt, hogy igy vagyok kénytelen nyilatkozni, illő tisztelettel öröklök a' Ttes Urnak alázatos szolgája *Barabás Miklós.*

*

Ilyen apró kis kőnyomat csak egy van bejegyezve a művész „Jegyzőkönyvébe": Fürdős Lajos kecskeméti ref. lelkész arcképe. Kiadta Szilády Károly Kecskeméten. — Rhon és Grund ismert lithographiai intézet Pesten.

11.[11])

Pompéry János íróhoz.

April. 30-án 864.

Egy épület lerajzolásáról van szó, amire Barabás nem vállalkozik.

[8]) Nemzeti Muzeum. Irodalmi Levelestár.
[9]) Nemzeti Muzeum. Irodalmi Levelestár.
[10]) Nemzeti Muzeum. Irodalmi Levelestár.
[11]) Nemzeti Muzeum. Irodalmi Levelestár.

12.

Herrn Julius Turi Kunstmaler München Bayern Karlstrasse No. 36. 1. St. Rgb. bei Herrn Ladislaus Demjén.

1893. dec. 22.

A „Kedves Tury Öcsém"-hez intézett meleghangú levél Tury Gyulának egy rajzát birálja, mely a Vasárnapi Ujságban jelent meg és ennek kapcsán sok rajzzal illusztrálva fejtegeti, hogyan kell tengert festeni.

„A hullámok alakja, ha tökéletes szélcsendben, kikötőben az örökös mozgatás által történik, akkor nem hosszúkás henger képződik, hanem csak közönséges balancirozás formán úgy szólva koczkás alakban, p. o. a hogy a szinpadon csinálják. t. i.

Össze szedik a statistákat, ha kevés van, össze szednek utczai suhanczokat, és azokat hasra fektetik, fejjel a szinpad felé, elég sürüen, hogy köztük ne sok köz maradjon. Azután rájuk teritnek egy kékes zöld ponyvát és ezek egymásután emelgetik a fejüket és buknak le aztán — természetesen ők egészen a ponyva alatt vannak és csak jeleztem a fejeket. Elől maszkorizva van a ponyva széle. Ezt nem azért rajzoltam ide, hogy Önök is a műteremben ezen élő surrogatumot használják modellnek. De szinpadon meglehetős utánzata a tenger mozgásának."

*

Demjén László festő. Demjén László kolozsvári könyvkereskedő és Barabás Henriettenek, a művész legidősebb gyermekének fia.

Tury Gyula később a művész unokáját, Szegedy Maszák Leonát vette nőül.

DR. HOFFMANN EDITH.

137. Ülőfürdő. Gyurkovics és Prónay. Gräfenberg, 1839. Ceruzarajz és fehér fedőfesték.
138. Kövér úr. Gräfenberg, 1839. Ceruzarajz.
139. Művésznő. Interieur. Aquarell.
140. Cigányok. Aquarell.
141. Cigány lányok. Aquarell.
142. Cigány. Aquarell.
143. Juhász a pusztán. 1845. Aquarell.
144. Alföldi bőrkupec. Aquarell.
145. Kupaktanács. 1855. Aquarell.
146. Bártfai zsidók. 1888. Ceruzarajzok.
147. Akt-tanulmány. Velence, 1834. Krétarajz.
148. Szent József a gyermek Jézussal. Oltárkép-terv. Krétarajz.
149. B. P. Enfantin arcképe. Másolat Henri Grévedon könyomata után. Bukarest, 1833. Krétarajz.
150. Férfi akt-tanulmány. Krétarajz.
151. Velence allegoriája. Másolat P. Veronese mennyezet-festménye után. Velence, Doge-palota, Sala del colleggio. 1834. Aquarell.
152. A bethlehemi gyermekölés. Másolat Guido Reni festménye után a bolognai képtárban. 1834. Aquarell.
153. Danaë. Másolat Tizian után. Nápoly, 1835. Aquarell.

ÁRA 10 FILLÉR.

Kiadja: Orsz. Magy. Szépművészeti Múzeum. Hornyánszky Viktor Budapest.

ORSZÁGOS MAGYAR SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

A GRAFIKAI OSZTÁLY XXI. KIÁLLÍTÁSA
1915 NOVEMBER HAVÁBAN

BARABÁS MIKLÓS
(1810—1898)

1. Császár Zsigmond, a nagyenyedi kollégium poézis-tanítója. Nagyenyed, 1823/24. Tussrajz.
2. Barra Gábor, kőrajzoló. Nagyszeben, 1827. Krétarajz.
3. Rosenfeld arcképe. Krétarajz.
4. Mitick huszárkapitány. Nagyenyed, 1827. Krétarajz.
5. Mikics József huszáralezredes. Nagyenyed, 1827. Krétarajz.
6. Bod Péter, később irnok az erdélyi udvari kancelláriánál Bécsben. Nagyenyed, 1827. Krétarajz.
7. Gróf Wolkenstein arcképe. Nagyenyed, 1827. Krétarajz.
8. Fronius, kozslárdi nagybirtokos. Kozslárd, 1827. Krétarajz.
9. Fronius leánya, Miskéné, később Hitschné. Kozslárd, 1827. Krétarajz.
10. Hitsch, nevelő Miskénénél, később férje. Kozslárd, 1827. Krétarajz.
11. Somogyi huszárhadnagy. Szent-Imre, 1827. Krétarajz.
12. Bethlen Róza grófnő, később Somogyi huszárhadnagy neje. Szent-Imre, 1827. Krétarajz.
13. Dandorf, zászlós. Nagyszeben, 1828. Krétarajz.
14. Benigni Lajos. Nagyszeben, 1828. Krétarajz.
15. Benigni Ida. Nagyszeben, 1828. Krétarajz.
16. Benigni Henrik. Nagyszeben, 1828. Krétarajz.
17. Haas János, nagyszebeni pap, a Bruckenthal-képtár felügyelője. Nagyszeben, 1828. Krétarajz.
18. Br. Bruckenthal Mihály. Nagyszeben, 1828. Krétarajz.
19. Moti, erdélyi híres cigány. Nagyszeben, 1831. Krétarajz.
20. Mosmacher tábornok. Nagyszeben, 1828. Krétarajz.
21. Petrichevich Horváth Dániel. Kolozsvár, 1828. Krétarajz.
22. Szontagh Gusztáv, filozófiai író és kritikus. 1844. Kőnyomat.
23. Erédy Mihály, énekes. A Nemzeti Színház művésze. 1846. Kőnyomat.
24. Hildegarde főhercegnő, Albrecht főherceg neje. 1854. Kőnyomat.
25. Hanák János, zoológus. 1848. Kőnyomat.
26. Barra Gábor, kőnyomdász. 1853. Kőnyomat.
27. Nicolaj Rosetti. Bukarest, 1832. Krétarajz.
28. Dávid, erdélyi híres cigány. Kolozsvár, 1833. Krétarajz.
29. Kisseleff tábornok, orosz kormányzó. Bukarest, 1832. Krétarajz.
30. Ábrahám, híres erdélyi cigány. Kolozsvár, 1833. Krétarajz.
31. Ferenczy (?) arcképe. 1833. Krétarajz.
32. Gróf Bethlen Ferenc. 1834. Krétarajz.
33. Gróf Teleki Domokos, a magyar országgyűlés szabadelvű követe. Sáromberke, 1837. Aquarell-miniatur.
34. William L. Leitch, angol festő. Firenze, 1834. Szépia.
35. Panker Viktória. 1837. Aquarell.
36. Magyar mágnás. 1839. Aquarell.

37. Gróf Andrássy György. 1846. Kőnyomat.
38. Lendvay Márton, a Nemzeti Színház művésze. 1848. Kőnyomat.
39. Laborfalvy Róza, később Jókainé, a Nemzeti Színház művésznője. 1848. Kőnyomat.
40. Reményi Ede, hegedűművész. 1865. Kőnyomat.
41. Majthényi Flóra, később Tóth Kálmánné. 1854. Kőnyomat.
42. Gróman huszártiszt. Pest, 1841. Aquarell.
43. Női arckép. Pest, 1844. Aquarell.
44. Szőgyény-Marich László, országbíró és főrendiházi elnök. Pest, 1844. Aquarell.
45. Somossy Gáborné, Izer Teréz. Aquarell.
46. Gróf Migazzi Vilmos. Aquarell.
47. Gróf Festetits Ágoston gyermekei. Később gróf Szapáry Gyuláné, gróf Festetits Pál és gróf Festetits Andor földmívelésügyi miniszter. 1849. Aquarell.
48. Haas Mihály, pestkerületi iskolatanácsos. Krétarajz és fehér fedőfesték.
49. Katona Zsigmond, főkormányszéki tanácsos. 1848. Emlékezetből. Krétarajz.
50. Forró Elek őrnagy, Bem tábornoki tisztje. 1849. Krétarajz és ecsetrajz, szépia.
51. Erdélyi Jánosné. Másolat egy — az ábrázolt holta után, emlékezetből, 1843-ban készült — aquarell után. 1844. Aquarell.
52. Barra Miklós. Bécs. 1835. Ceruza- és ecsetrajz, szépia.
53. Petőfi Sándor. 1848. Kőnyomat.
54. Munkácsy Flóra. 1856. Kőnyomat.
55. Carl Strasser, katonai élelmezési főhadbiztos. 1854. Kőnyomat.
57. Incze József, táblabíró. 1846. Szépia.
57. Szántófy, pestvárosi plébános. 1855. Krétarajz.
58. Préger Antónia. 1852 Aquarell.
59. Görgey Arthur tábornok. 1849. Krétarajz.
60. Munkácsy Flóra, később Felekiné. A Nemzeti Színház művésznője. 1856. Aquarell.
61. Önarckép. Ceruzarajz.
62. A Sala del Colleggio a Doge palotában. Velence, 1834. Aquarell.
63. A Lido kikötője. Velence, 1834. Aquarell.
64. A Santa Maria della Salute-templom alkonyatkor. Velence, 1834. Aquarell.
65. A Rialto hídja. Velence, 1834. Ceruzarajz.
66. Velencei részlet. 1834. Aquarell.
67. A Palazzo Vecchio tere Firenzében. 1834. Ceruzarajz.
68. A szabin nők elrablása. Szoborcsoport Giovanni da Bolognától a firenzei Loggia dei Lanziban. Firenze, 1834. Ceruzarajz.
69. A Boboli-kert. Firenze, 1834. Aquarell.
70. Perseus. Benvenuto Cellini szobra a Loggia dei Lanziban. Firenze, 1834. Ceruzarajz.
71. Az Arno partja. 1834. Szépia.
72. Septimius Severus diadalíve Rómában, 1835. Ceruzarajz.
73. Perugia, 1834. Szépia.
74. Maecenas villája Tivoliban, 1834. Aquarell.
75. Vízesés Tivoliban, 1834. Aquarell.
76. A Villa Doria Pamphili parkja. Róma, 1834/35. Ceruzarajz.
77. A salernoi öböl. 1835. Aquarell.
78. A Vezuv Capri szigetéről. 1835. Aquarell.
79. Római részlet a csonka híddal. 1835. Aquarell
80. A római Campagna. 1835. Aquarell.
81. Caesar palotája Rómában, 1835. Aquarell.
82. Siena táján. 1835. Ceruzarajz.
83. Fürdő után. Róma, 1835. Ceruzarajz.
84. Varenna a comói tó partján. 1835. Ceruzarajz és szépia.
85. A nessói vízesés a comói tavon. 1835. Ceruzarajz.
86. A Poldi-villa (ma Besana) a comói tavon. 1835. Ceruzarajz.
87. Naplemente az Alföldön. 1836. Aquarell.

88. Hullámzó tenger a Vezuv alatt. 1837. Aquarell.
89. Olasz tengerpart. 1837. Aquarell.
90. A Sebes-Körös völgye. Aquarell.
91. A Tisza mentén. 1838. Aquarell.
92. Maros mentén. Aquarell.
93. Gräfenberg és környéke. 1839. Aquarell.
94. Barabás első gräfenbergi szobája. 1839. Aquarell.
95. Gräfenberg. Balra Justi kapitány és gróf Sickingen tábornok, jobbra Bernrieder. 1839. Aquarell.
96. Constance mellett. 1843. Aquarell.
97. Zugligeti szikla. 1843. Aquarell.
98. Barabás Elemér arcképe. Aquarell.
98a. Pápa látképe. Aquarell.
99. A *Csáklyakő* Alsó-Fehér vármegyében. Aquarell.
100. Hegyes vidék. Aquarell.
100a. Pápa látképe a tó felől nézve. Aquarell.
101. Előtér tanulmány. 1855. Ceruza- és krétarajz.
102. Kerekes-kút Budán. 1856. Ceruzarajz.
103. Zugligeti facsoport. Aquarell.
104. Fatörzs a Városmajorban. 1856. Aquarell.
105. Az épülő vízgyógyintézet. Buda, 1855. Aquarell.
106. Disznóól Szilágyi S. telkén. Buda, 1857. Ceruzarajz és fehér fedőfesték.
107. Fatörzs-tanulmány. Ceruzarajz.
108. Híd a Városmajorban. Buda, 1857. Ceruzarajz.
109. Gödöllő környéke. 1855. Ceruzarajz.
110. Rohitsch. Tempelbrunnen. Aquarell.
111. Pünkösdi rózsa. 1856. Aquarell.
112. Koritnicai részlet. Aquarell.
113. A Tompa- és Barabásfa Bártfán. 1875. Ceruzarajz.
114. A „régi zuhany“ környéke. Bártfa, 1889. Ceruzarajz.
115. A Károly-forrás Bártfán. 1891. Aquarell.
116. Bártfai erdei patak. 1891. Aquarell.
117. Önarckép. 1865. Kőnyomat.
118. Bilin-fürdő. 1880. Ceruzarajz.
119. Eunuch. Bukarest. Aquarell.
120. Albán nő. Ceruzarajz.
121. Albán alakok. Ceruzarajz.
122. Albán férfi. Ceruzarajz.
123. Mehemed Musztafa. Aquarell.
124. Bécsi alakok. Ceruzarajz és fehér fedőfesték.
124a. Velencei tanulmánylap. Ceruza- és ecsetrajz, szépia.
125. Bécsi alakok. Ceruzarajz.
125a. Bécsi kávéházi alakok. Ceruza- és ecsetrajz, szépia.
126. A billiard-mester. Aquarell.
127. Páholyjegyelárusító. Velence, 1834. Aquarell.
128. Kirándulás Tivoliba. 1834. Aquarell.
129. Bandita. Róma, 1835. Apuarell.
130. Nettunoi viselet. Róma, 1835. Aquarell.
131. Bandita. Róma, 1835. Krétarajz.
132. Campagnai dudások. Róma, 1835. Aquarell.
133. Bíbornok. Róma, 1835. Aquarell.
134. Műteremben. Teleki Róza grófnő, későbbi Bethlen Farkasné. Kolozsvár, 1838. Aquarell.
135. A nagy fürdőkád. Gräfenberg, 1839. Aquarell.
136. A ledörzsölés. Gräfenberg, 1839. Aquarell.

B-26-198

Barabás Miklós

47 BARABÁS, NICOLAUS VON, Bilder-ALBUM aus Ungarn. Taschenbuch. Leipzig. /o.J./ 8r., vkts. 12 acélmetszetü képpel /18 he- lyett/ 5.--

Zarvas, 1899. 8r., fve

EYSIG, JULIUS A.VON, Die ungarische Krise und die Hohenzollern. erlin, 1905. 8r., fbőrkts 1.--

ICHY JENŐ GR., A magyar faj vándorlása kutatásaim vezérelvei s eredményeinek összefoglalása. Bpest. 4r., fve 4.--

IMÁNDY IGNÁCZ, Ébresztő hangok müveltebb kath.körök számára. II.könyv. Bpest, 1881.8r.,fve -.50

RINYI MIKLÓS GR., Költői müvei. Rendezték: SZÉCHY KÁROLY ÉS ADICS FERENCZ. Bpest, Akadémia. 1906. 8r., er.pergtutánzatu eménykötésben 2.--

SEDÉNYI ALADÁR, A nóta bölcsőjétől a cigány vonójáig. Bpest, 931. KÁLMÁNY LAJOS, Hagyományok. Mesék és rokonnemüek.I.kötet. ácz, 1914. 8r., vkts és fve 2.--

IGMONDY, SAMUEL, Grammatica Hebraea. Vienae, 1828.8r.,ppkts 2.--

ILINSZKY MIHÁLY, A széptan előcsarnoka. Bpest, 1897.8r.,fve -.50

VISSZAMARADT TÉTELEK UJRA ÁRVERÉSRE KÉRHETŐK!!!

Barabás Miklós

Az Ezt Hármaskönyve
1939. 40 S.P.

B-26-199

Barabás Miklós: Felvidéki szlovákok

A Fővárosi Képtár
tulajdona.

Hoffmann Edith: Az esztergomi biblia nagyerem. MM, VI–1930, 248–253.l.

Biblia nagyerem, fametszetkönyv, 40 lapos, az első kiállítás, valamennyi lappal szinezve. Olasz tulajdonosi mk, németalföldi munka, 1463 körül.

BARABÁS MIKLÓS

B-26-200

Somogyi Hírlap

1998. március 15., vasárnap

Szendrey Júliának eljegyzési ajándékul

Lepingáltatta magát a képírókkal

Ezekben a hetekben az évforduló kiállításai nemcsak Petőfi Sándor szellemét, hanem arcát és alakját is fölidézik. A kortársak, Barabás, Orlay Petrich Soma és mások rajzai, festményei élethűen örökítették meg a költőt. Az igazán hiteles ábrázolás azonban az a dagerrotípia, amelyre csaknem fél évszázada, 1949-ben bukkant rá egy művészettörténész, és amelyet a Petőfi Irodalmi Múzeum páncélszekrényében őriznek.

– Tucatnyi olyan képzőművészeti alkotás maradt fenn az utókor számára, amely Petőfi életében keletkezett, amelyet láthatott, sőt, amelynek születésében maga is közreműködött, például modellt állt hozzá – mondja a dagerrotípiát fellelő művészettörténész, *Rózsa György*. A páratlan értékű relikvia megtalálását követően írt, Petőfi Sándor ikonográfiája című, máig egyedülálló tanulmányát a közelmúltban átdolgozta, kibővítette a Magyar Nemzeti Múzeum jubileumi kiadványa számára.

A rajzok, festmények közül több az állandó kiállításokon is látható – magyarázza Rózsa György. – A dagerrotípiának azonban csak a másolataival, mondhatnánk, hogy a fénykép fényképeivel találkozhat az érdeklődő. Az eredeti példányt ugyanis óvni kell fénytől, hőtől, mechanikus hatásoktól.

Óvják is gondosan, nem is volt soha kiállítva. Az '50-es években *Escher Károly* fotóművész kísérelte meg a megkopott, ezüstözött rézlemez restaurálását. Valamelyest sikerült is javítania rajta, majd felvételeket készített róla. Jellemző egyébként, hogy a korszakalkotó technikai eljárás az 1837-es párizsi felfedezése után alig néhány évvel már Pesten is ismert volt. Petőfi állítólag ugyan némi gúnnyal szólt a költők, művészek hiúságát szolgáló divatokról, de azért ő is elment a festőkhöz, a „képírókhoz", hogy „lepingáltassa" magát. Felkeresteta a pesti fotográfust is.

Az elkészült fényképet a költő rendkívül nagy becsben tartotta. Olyannyira becsülte, hogy Szendrey Júliának eljegyzési ajándékként nyújtotta át. Később fiuk, *Petőfi Zoltán* örökölte meg a családi ereklyét, majd tőle került *dr. Beliczay Imre* főorvoshoz. A Beliczay-leszármazottaktól sikerült azután megszereznem 1949-ben a Petőfi Irodalmi Múzeum számára – teszi hozzá a művészettörténész.

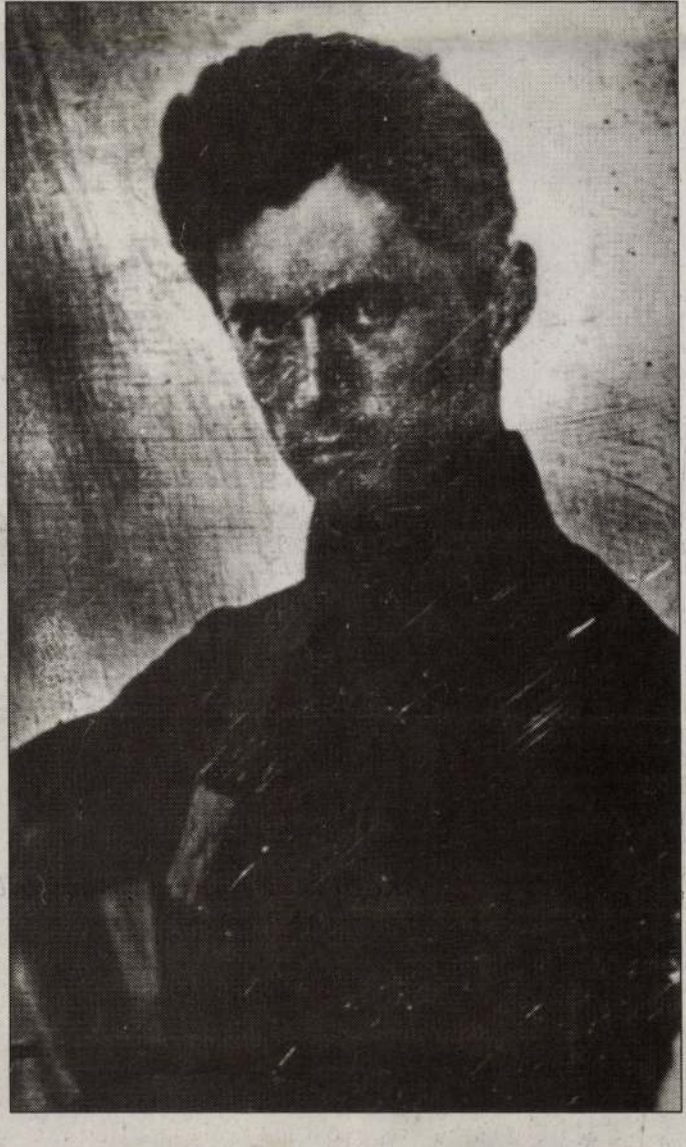

A dagerrotípia hitelesen ábrázolja a költőt. Eszerint arca hosszúkás, arccsontjai erősek, homloka magas, haja a mai közhiedelemmel ellentétben nem hosszú és romantikusan lobogó, hanem inkább rövid, sörtés, a szeme pedig... Nos, a tekintete szúrós, majdhogynem komor.

Szakállát és bajuszát – kortársi emlékezések szerint – kedvének megfelelően változtatta. Ami a ruházatát illeti: rendszerint fehér, kihajtott nyakú inget és fekete ruhát, zsinóros atillát viselt, de néha nyakkendőt is kötött. Sértődötten ír egy helyen arról, mi több, kikéri magának, hogy valamelyik osztrák titkos jelentés német ruhába „öltözteti".

Többé-kevésbé hasonlítanak a dagerrotípia meg-örökítette képhez a kortárs festői ábrázolások is – mondja Rózsa György –, de azoknál nem lehet elvonatkoztatni a művészek személyétől. Közismert ezek közül *Barabás Miklós* 1845-ben készült litográfiája. Ő különben többször is lerajzolta Petőfit.

Petrich Soma – aki csak később használta az Orlay nevet is – többek között két, nagyon népszerűvé vált olajfestményt készített: 1848-ban a nemzeti színű karszalag nélküli, később pedig a karszalagos Petőfit. *Mezey József* olajfestményéhez – a feljegyzések szerint – 1846-ban ült modellt a költő, és véleményt nyilváníthatott *Pap Zsigmond* ceruzarajzáról is. Karikatúra is megjelent róla, *Szerelmey Miklósé*.

Halála után százszámra örökítették meg a költőt különböző rendű és rangú művészek, többnyire a szabadságért életét is áldozó, romantikus hőst láttatva benne. Egyes vélekedések szerint a kortárs Barabás rajzait vette figyelembe 1871-ben *Izsó Miklós* a mai budapesti, Petőfi téren álló szobrának megtervezéséhez, amelyet halála miatt 1882-ben *Huszár Adolf* fejezett be.

Deregán Gábor

„Semmink sincs, csak az életünk, az meg nem kell senkinek"

Kikosarazott cigányélet

A zöldes, kopott katonai őrbódét alig venni észre a fák között. Szigorú piros betűkkel írták a táblára: „Magánterület" Aztán egy fekete macska is előkerül és a bódéhoz láncolt kutya is lustán talpra áll. Az első marcali ház vagy öt kilométerre van innen. Girbe-gurba út vezet idáig, de ezen hónapok óta csak ők ketten járnak. Úgy kétnaponként.

Sándor és István testvérek; munkanélküliek és hajléktalanok. Öt hónapja élnek a kopott bódéban, az erdő közepén. Áram nincs, víz csak a halastóban, néhány lépésre a bódétól. De legalább van tető a fejük felett.

Ha már ez a gond így megszűnt, igyekeznek feltalálni magukat. Kosarat fonnak. A portékát a városban adják el, másnaponként négyet-ötöt, darabját 400 forintért, már ha elkel ennyiért. Ha jobb a hónap 25 ezer forint is összejön, ebből megélnek ketten, de kijönnek a feléből is. Kipróbálták már.

— Nekünk csak ennyit jelent a város — mondja Sándor. — Elvisszük a kosarakat aztán eladjuk. A pénz rögtön elfogy, azon kell gondolkodni, kenyeret vagy dohányt vegyünk rajta. A szeptember az jó hónap, akkor sok kosár fogy, jönnek a betakarítási munkák, veszik a népek. Olyankor másra is jut, meg akkor is ha van valami alkalmi munka. De nagyon ritkán. Pedig mindent elvállalunk. Mindent.

— Bármit?

— Embert nem ölnék, de mást mindent ha fizetnek érte. Nem gondoltam, hogy egyszer ezt mondom majd. Volt nekem munkám, tisztességes. Dolgoztam a vasúton, meg az építőiparban. Elküldtek. Lehet azért, mert cigány vagyok, lehet hogy másért... A munkámra nem lehetett panasz, mindig megbecsültem, aztán ez lett belőle. Nem csak egyen áll a vásár azt én nagyon megtanultam az élettől. Volt nekem házam, nem ilyen viskó. Meg családom is, aztán a feleségem elment egy másik férfival, mert annak volt autója is. Először meg akartam ölni. Aztán inkább eljöttem. Ennek hét éve. Azóta vagyok én hajléktalan.

Sándor sokáig nem mond mást csak fonja tovább a kosarat. István a bódéban ebédet készít. Tojásos tészta lesz. A kedvencük. A két férfi hét éve ugyanazt a kenyeret eszi, ugyanannak örül és ugyanattól szomorú. Testvérek, bár nem hasonlítanak egymásra. Csak a sorsuk hasonló. István 32 éves, Sándor 36. Istvánnak nem volt családja és lakása sem még, soha. A testvéreinél húzta meg magát, mindig annál aki éppen befogadta. Nem szívesen beszél, inkább csak a testvérét hallgatja.

— Ha nem dolgoznak, mivel foglalkoznak, mit jelent a szórakozás?

— Van egy rádiónk, meg kártyázunk. Ennyire futja, másra nincs pénz.

— Minek örült utoljára?

— A fiamnak. Meglátogatott.

A „lakásbelső": Ágy, baba, kosár és a két lakó

Delhusa Gjon a világ legjobb trubadúrjai között

Öltönyben a csavargó

A legkeresettebb előadók egyike, a jövő év elejéig be van táblázva. Hamarosan a német MDR-csatorna elő nosztalgia-showjában szerepel, együtt például a Boney M-mel. Énekel 30 ország legjobb gitáros-énekeseinek albumán, a Trubadurs of the World című. Jegyzik a nevét a popvilágban, pedig nem ma kezdte Delhusa Gjon.

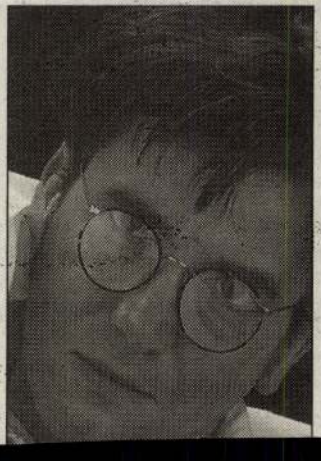

– A rockzene világa napról

Korlátlan életveszély a Sió-csatorna partján

Fakereszt egy kis

A Sió-csatornába fulladt egy kilencéves siófoki kisfiú. A parton játszott, s közben a mindössze két fokos vízbe csúszott. Azonnal megállt a szíve. Egy szemtanú kiáltozással toborzott segítőket; a szakemberek elzárták a Balaton zsilipjét, hogy az apadó vízben megtalálják az apróságot. Aztán eltelt néhány nap, s a Sió azóta újra méregzölden hömpölyög. A meredek partoldalon pedig újra látni gyer-

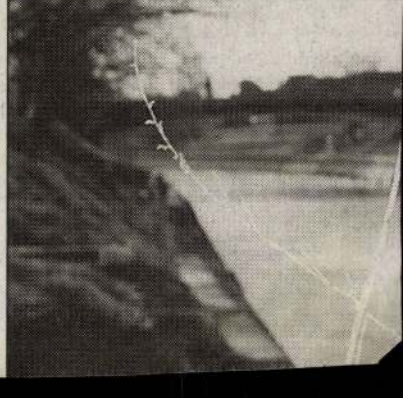

Tükör 1940. 191. l.

A munka sok gondolkozás, éles kritika, aprólékos összehasonlítás és páratlan szorgalom nagybecsű eredménye. «Tehetségeim és körülményeimhez képest tökéletes munkával kívántam hazámat és az ennek történeteiben gyönyörködő közönséget megajándékozni» — olvassuk az I. kötet Előszavában. «Ügyekeztem tehát minden vizsgálataimat egyenesen a kútfőből meríteni; ügyekeztem minden új forrásokat, akár nyomtatásban, akár kéziratban födözhetém fel és szerezhetém meg azokat, gondosan használni. Szinte három évtized hosszú folyama alatt terhes és csoportosan összvehalmozott hivatalos foglalatosságaimtól megmaradt majd minden időmet ezen munkának szentelém. Kedvező állásomnál és sok összveköttetéseimnél fogva volt módom több olly kútforrásokhoz jutni, mellyeket történettudósaink eddig nem ismertek, vagy nem használhattak. De többet azok közől, mellyeknek létezését kitapogathattam, vagy amellyekhez járulni alkalmam volt volna, a hozzáférhetés nehézségei, a birtokosoknak olly sok történetbúvár által panaszolt féltékenysége és igen gyakran a hivatalos foglalatosságoktól el nem vonhatott idő hiánya miatt nem használhattam, vagy legalább nem mindig úgy, mint óhajtottam volna. Emellett igen sok maradt még ezentúl mások által fölfedezendő. És így távol legyen tőlem, hogy ezen munkám által, annak az emberi gyarlóságból és a serényen haladó időnek rövidségéből eredett hiányait mellőzve is, ezen tárgyban minden további vizsgálat szükségét, minden tökéletesebb dolgozat előállításának lehetségét, kirekesztve lenni gondolnám.» Rendkívül jellemző szavak, nemcsak magának a szerzőnek egyéniségére, hanem a történeti kutatás akkori viszonyaira vonatkozólag is!

A Magyar Tudományos Akadémia, amely gróf Teleki József végrendelete értelmében tulajdonosává lett a már kiadott és még ezután kiadandó köteteknek, a magyar történetírás szempontjából oly nagy jelentőségűnek tartotta első elnökének munkáját, hogy annak folytatását illetőleg a Teleki-hagyaték felhasználásával, annak kiegészítését elhatározta. Ez a határozat azonban csak évtizedek mulva öltött testet, amikor *Csánki Dezső* 1890-ben kiadta Magyarország Hunyadi-kori történeti földrajzának első kötetét, melyet azután még három hatalmas kötet követett.

Csánki művének jelentőségére nézve elegendő annak felemlítése, hogy ez az ezer és ezer oklevél adatainak türelmes és éles kritikára valló feldolgozásával létrejött munka 50 középkori vármegye történeti földrajzát adja. Adatai alapján szinte rekonstruálni lehet a középkori Magyarország földrajzát, társadalmi szervezetét és lakossági viszonyait. Alig van magyar forrásmunka, melyet a történetírók, a nyelvészek, a településtörténet művelői, vagy a földrajzkutatók akkora haszonnal forgatnának, mint Csánki nagy művét. A Magyar Tudományos Akadémia utóbb gondoskodott Csánki Dezső szintén csonkán maradt művének befejezéséről, sőt gróf Teleki József eredeti elgondolásának megfelelően arról is, hogy megírassék a XV. századi Magyarország gazdasági, társadalmi és műveltségi történelme is. Tehát száz évvel a *Hunyadiak kora* első megfogalmazása után (1843) talán eljut a befejezéshez az a nagy tudományos vállalkozás, mely kezdettől fogva foglalkoztatta a magyar tudományos közvéleményt és nagyban hozzájárult ahhoz, hogy Hunyadi Mátyás kora a maga dicsőségével, küzdelmeivel és problémáival termékenyítőleg hasson a magyar történetírói gondolkodásra.

Méltán tarthatjuk a *Hunyadiak korát* olyan korszakos műnek, melynek megjelenésétől számíthatjuk a modern magyar történetírás kezdetét. Méltán tarthatjuk a mű szerzőjét Hunyadi Mátyás kora tulajdonképpeni felfedezőjének is. Éppen ezért most, a Hunyadi-centenárium évében, kötelességünk megemlékezni gróf Teleki Józsefről.

Műve a megjelenése óta lefolyt közel száz esztendő óta ma is alapvető fontosságú, melyet senki sem mellőzhet, aki a Hunyadiak korának történetét közelebbről meg akarja ismerni, vagy aki foglalkozni kíván Magyarország fénykorának történetével.

a levéltári anyag összegyűjtésében és másolásában főként a tagok buzgóságára és áldozatkészségére volt utalva, de ilyen módon is oly szép és oly értékes anyag gyűlt össze, hogy az Akadémia utóbb az összegyűjtött anyag tervszerű közzétételére gondolhatott. Itt kell keresnünk az Akadémia *Monumentá*-i kiadásának gondolatát.

Maga gróf Teleki József 20 esztendőt fordított műve megírására. A *Hunyadiak kora Magyarországon* 1843-ban már teljesen készen állott ; mindenki várta is megjelenését, amikor a szerző úgy döntött, éppen a közben kezébe került új levéltári adatok alapján, hogy művét átdolgozza, az eredeti kereteket kibővíti és nemcsak a kérdéses korszak lehetőleg olvasmányszerű feldolgozását adja, hanem olyan oklevéltárral is ellátja, amely megvilágítja majd a Hunyadi-korszak legfontosabb mozzanatait. Minthogy azonban gróf Teleki 1843-tól fogva Erdély kormányzója volt, akit az új életre támadt Erdély politikai életének irányítása nemcsak erősen lekötött, hanem Pesttől is huzamosan távol tartott, az átdolgozás igen lassan haladt előre. 1848 óta egyre súlyosbodó betegsége is gátolta a munkában, ennek következtében csak 1852-ben láthatott napvilágot a 12 kötetre tervezett mű első kötete. A további kötetek már gyors egymásutánban jelentek meg, de 1855 február 15-ig, gróf Teleki József halála napjáig, mégis mindössze csak 4 kötetnyi szöveg és 1 kötetnyi oklevéltár hagyta el Emich és Eisenfels nyomdáját. A hagyatékban teljesen sajtókész állapotban maradt hátra a V. és az Oklevéltár II—III. kötete. Ez utóbbiakat azután gróf Teleki József végrendelete értelmében Szabó Károly történetíró adta ki 1855—57-ben.

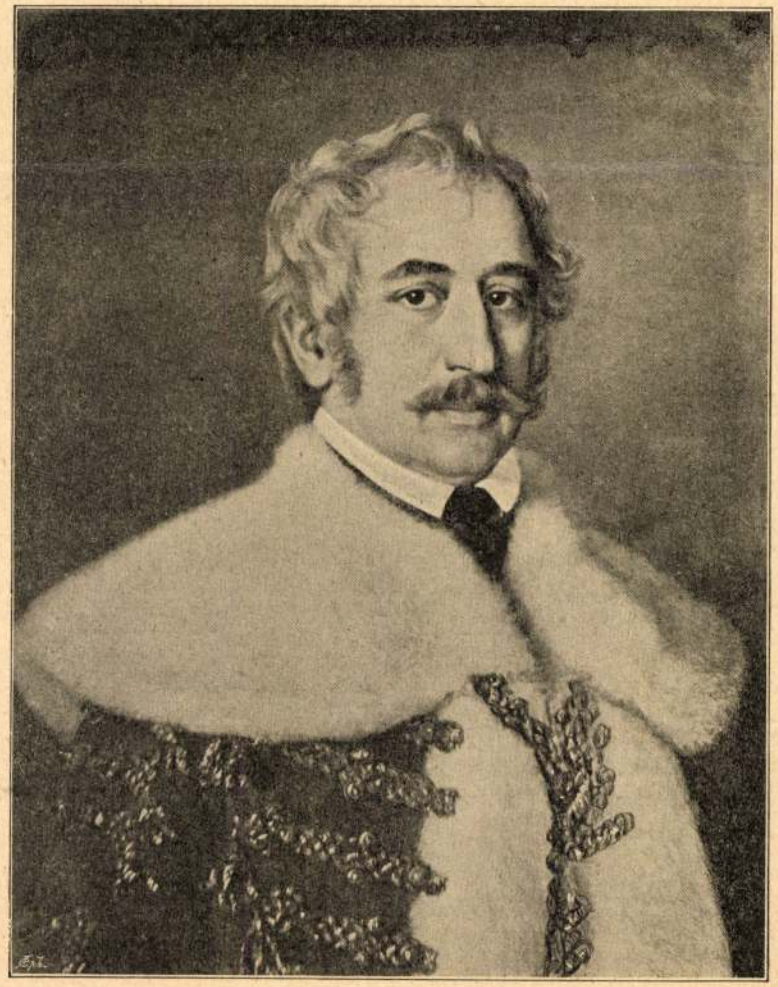

Gróf Teleki József

Tükör 1940. 4. sz

M-B-K.

Barabás Miklós, festő

Barabás Miklós

MDK

Az 1845-ös Mikiállitászól a Nemzeti Muzeum nem veszi meg a „Vásárra menő zomán család"-ját, csak egy év múlva 1846-ban vásárolja meg.

Hoffmann Edit: Barabás Miklós. Bp. 1950. 43. o.

Petőfi a világirodalomban

Itthon is németül olvasták

Vajon egy közepesen művelt német tudja-e, ki volt *Petőfi Sándor*? Aligha. Igaz, nem nagyon ismeri és olvassa saját népe irodalmát sem, tudom meg *Gulya* János professzortól, aki 1977 óta vezeti a göttingeni egyetem finnugor tanszékét. De ezen nem kell csodálkozni, az irodalom ott nem volt soha politika, s ezért nem is volt soha olyan központi helyen, mint Közép- és Kelet-Európában. *Petőfi* azonban mégiscsak a legnagyobb hírre jutott költőnk, akinek verseit az elmúlt században számtalan nyelvre fordították.

Kiskőrösön március 11-e és 13-a között *Petőfi a világ népeinek körében* címmel nemzetközi tanácskozást tartottak. E szimpózium szervezője és egyik előadója Gulya János, akit elsőként a göttingeni finnugor tanszéken folyó munkáról kérdeztem.

– A finnugor tanszék nálunk összefogláló név – mondja –, amely nem csak nyelvészeti oktatást, hanem filológia tanítást és tudományos kutatást is jelent. Igyekszünk lehetőségünk szerint kielégíteni minden hallgatói igényt. Negyven és hatvan között változik a diákjaink száma.

– Miért éppen ön lett e tanácskozás szervezője? Milyen különleges kapcsolata van a göttingeni egyetemnek Petőfivel?

– A Petőfi-kutatás a tanszékünkön folyó kutatásoknak csak egyik ága. Kollégáim közül van, aki a régi vogul nyelvjárásokat tanulmányozza, másik Szibéria nyelveinek és népeinek XVIII. századi fejlődését, egy kutatónk a magyar mondatszerkezetet. *Gyarmathi* Sámuel munkássága kapcsán tudománytörténeti kutatások is folynak a tanszéken. Ugyanakkor az egyetem és a *Deutsche Forschungs Gemeinschaft* közös támogatásával kiemelt kutatási területnek számít az *irodalmi műfordítás*, mint kultúra és irodalomgazdagító tényező. E program keretében a tanszékünkről öt tagú foglalkozik Petőfi költészetének német nyelvű megjelenésével. A konferencia ötlete egy kiskőrösi látogatásom után vetődött fel, mivel az itt működő *Petőfi Társaság* gyűjti a *Petőfi-fordításokat*. Közösen szerveztük meg ezt a tanácskozást, amelyre tizenegy ország, elsősorban a környező népek kutatóit hívtuk meg, hogy együtt vizsgáljuk, hogyan jelent meg Petőfi a különböző népek irodalmában.

– Milyen mértékben volt jelen Petőfi korának német irodalmában?

– Archívumunkban összegyűjtöttünk minden németül megjelent lírafordítást, amelyek száma *huszonkét-huszonháromezer* között van. Azért ez a hatalmas szám, mivel ugyanazt a verset sokszor többen, sőt többször is lefordították. Körülbelül nyolcszáz költemény fordítása, vagyis gyakorlatilag *az egész Petőfi-líra olvasható németül*. Mindenképpen unikum, hogy egy költő ilyen mértékben beleépüljön más nemzet nagy irodalmába. Ezt még Petőfinél híresebb költőkről sem lehet sok esetben elmondani.

– Mivel magyarázható ez a szokatlanul nagy népszerűség?

– A XIX. század közepe a nemzeti fölbuzdulások időszaka. Ez is oka annak, hogy Petőfi s az általa képviselt eszme más országokban is ilyen sikerre juthatott. Persze Petőfi jó költő is volt, de hatását kétségkívül fokozta, hogy meg is halt az eszméért, amelyért élt.

– Könnyen fordíthatók-e németre a Petőfi versek?

– Nincs könnyű helyzetben, aki a *délibábot* vagy a *királydinnyét* akarja németre átültetni. A délibábot például a *fata morganától* kezdve sok mindennek fordították. Az 1880-as évek táján alakult csak ki a helyes Petőfi-kép, az akkoriban megjelent fordítások már németül is jó versek. Kezdetben nagyon rossz fordításokat készítettek, és nem is mindig a legjobb, legfontosabb versekről. Ennek ellenére a németek ráéreztek arra, milyen is ez a költészet. A meglévő fordítások kétharmada a XIX. században készült, a másik részük a kultúrpolitikai irányeveket követve a volt NDK-ban. Ezek általában igen gyenge munkák. De mindenképpen a németek voltak az elsők, akik Petőfi-verset fordítottak. A *Megy a juhász szamáron* még a költő életében jelent meg németül Pozsonyban. A kezdetekben sok esetben németből fordították más nyelvre a Petőfi-verseket. Figyelemre méltó adat, hogy egy 1882-ben Lübeckben induló házikönyvtár sorozat Petőfi *Felhők* című ciklusával indította első kötetét, márpedig a sorozatok igyekeznek első darabjukkal valami kelendőt nyújtani. A költő tisztelői között a németek után véleményem szerint az olaszok következnek. A múlt századi olasz szabadságküzdelmek alatt vált népszerűvé és olvasottá Petőfi költészete, sőt Szicíliában külön olasz fordítói iskola is alakult átültetésére. Az olaszok után a csehek következnek. Egyébként a német fordítások elterjedtségét mutatja, hogy sokan Magyarországon is németül olvasták Petőfi verseit.

– Maradt-e valami nyoma mára ennek a múlt századi Petőfi fordítási és olvasási divatnak?

– Mindez, amit elmondtam, a múlt századra vonatkozik. A legtöbb fordítás az 1860-as években keletkezett, a legkevesebb a két világháború között jelent meg. Öt esztendő múlva lesz a '48-as forradalom és szabadságharc százötvenedik évfordulója. Tervek vannak arról, hogy ebből az alkalomból Magyarország nagy nemzetközi konferencia színhelye legyen. Ez az évforduló nem kizárólag magyar ügy, 1848-ban Európa-szerte szabadságmozgalmak zajlottak. Érthető tehát, hogy e felbuzdulásban éppen Petőfi költészete talált a legkönnyebben utat más nemzetek szívéhez.

Hanthy Kinga

Bettina von Arnim: Petőfinek, a Napistennek

Mint madarak, kik alig tollasan repdesnek a hajnali fényben,
Éjente felrebbennek a fészekben – szendergésittasan, –
Álmodva, hogy esti vagy reggeli ég felé szállnak:
S ahogy felriadnak, szokatlan a lebegés érzetétől,
Nem bízva benne – telepedtek ti vissza bódultan,
Félénk madarak, gondolataim –
Éj van! – Hirdetik nektek a hold és a fénylő csillagok,
Szárnyaitok keresztbe téve, összebújtok a fészekben;
És nagy álmok feszítik kebletek.
A mindent átfogó Ősz sáfrányszalagjából
Pólyázzák ki magukat – így álmodjátok – a hajnali szelek és viszik
Aranylobogós diadallal a ragyogó kéken át
Tollruhátok a Helikon csúcsára fel
A ringó árhoz, mely Nárcisznak festi képét
És ő szereti önmagát benne – csak szeretőnek tükre szerelem –
S mint neki – szépségörömittasan a ti csillogásotok lesve
A napfénylő hullámon – sugározza vissza bájosan a derűs isten.
Bennetek körülragyogva, a ti orcátok is –
Álmodozó madarak, gondolataim!
És himnuszlebegve, eveztek ti ritmushordó szellők,
A zengő hattyú nyomán, aki érintetlen a gondok szeplőjétől
Diadalmi tűzzel telve – a bánatos élet, mely halandó
Csak a mindent látó időn nézve,
S a magasfelhőjű Zeushoz,
Mint halhatatlan dal zeng fel,
Vagy felhőgyűjtő zivatar viharágyában,
Égzengésdörgésen és kavargó bíborparázson keresztül
Törve visz ő benneteket süvítő szárnyakkal.
Titeket nem borzongatnak az éjborította égen
A sodró szelek. Mert melegen beburkolva
Sugaraid arany havába,
FELÉD fordítják ők arcuk, Apolló,
Ki lemosolyogva rájuk újra szítod melegüket, Főbusz Apolló!
És dúdolsz – úgy vélik ők álmodozva és hallgatódzva –
Szelíd bölcsődalt nekik.
Ha TE a mindent látó időt nem akarod befogadni, akkor vesd ki.
És míg a sötétség tévelygő ösvényén
Körbe kerüli az ember végzetét,
Dicsőítik ők a sejtelmes napvilágot
A napáttetsző éjszakában, a neked szenteltet, óh, nappal istene.
Óh, ismét túl korán zajdul fel dicsének csiriplésetek! –
Figyelj, Fényadó! Ej, mielőtt még győzelmi dalod
Hatalmast a visszhangnak kiált, Jonnak, álomban neked énekelve,
Teli édes gyengédséggel, szendergésbe merülve tőled.
De most a hold fénye felébreszti őket,
Mely búcsúzva húny le túl a ligeten;
A folyó ezüstösen csillog a reggeli ködön át,
Mit csakhamar eloszlatsz, Égenjáró!
Mint bolyhos nyájakat odaterelve őket az árhoz.
Már érinti a korai fecske
Éles röptében az örvénylő vizet, –
S átszeli örömpihegve pályádat.
A derűs kékségben megfogja éjsötét tollruhája
Nyilaid villanó csillogását.
És a széles mennybolton, védelmező isten,
Csak a TE templomod ormait fürkészi,
Hogy ott rakja meg a fészkét.

Így, te Ragyogó! ki az egész égboltozatot bejárod,
Mérj ki templomod gerendasorán
Tért nekem – kicsit, mi egy kis madárnak kell –
Ahol alszom, álomban feléd ringatódzva,
Ahol a legelső sugarad ébresztő majd engem
És mint a fecske, számyaim megnedvesítem a forrásban
Aranyfátyolozott múzsák körtáncában
Ezüstösen – a paripapatától fakadtban – le a csúcsról,
Mely reggel minden büszke hegyek közt elsőnek
Veti le válláról a bíbortakaró palástot,
Tűzcsókú sugaradnak,
Azután fecskeként átszelem pályád
Hajnalfriss lehelettel, mind egész estig
Örvendezve, kegyes isten, fényedben,
És elragadtatva, hogy a tiéd vagyok,
Elrejtőzöm, csillagfénynél a fészekben a templom mellett,
Ahol te, Beavatott! halandó vágyát az embernek
Halhatatlanná ihleted.
Ott édesen alszom majd – álomban félénken játszva húrjaidon,
És örvendezek hangjának, mintha temagad pengetnéd ércét.
Te, Hatalmas! – titokzatosan virágló isteni nyelvet árasztva.
Azután az álomba merült derengésben felderül aranyban
A szent babérliget, és az ingó ágakon
Kipattannak dagadó bimbói a jövendő napnak.

Jüterbog, 1850. január 16.

(Fordította: Gulya János)

Barabás Miklós és a '48-as forradalom

„Én soha nem foglalkoztam politikával. Nem lévén ez szakmám, nem is értem rá tanulmányozni. S mihez nem értek, ahhoz nem szívesen szólok. Érdeklenek ugyan az események, de semmiben részt nem vettem." Ezekkel a szavakkal vezeti be *„az 1848-diki nagy történelmi forduló év"* -re vonatkozó megjegyzéseit *Barabás* abban az önéletrajzban, melyet megszakításokkal az 1880-as évekig vezetett. A kézirat másolata a *Magyar Tudományos Akadémia* kézirattárában, eredetije tulajdonomban van. Az egyetlen teljes és hiteles kiadás 1944-ben az *Erdélyi Szépmíves Céhnél* jelent meg. Az 1985-ben Kolozsvárt közreadott változat szövegében sok a kihagyás.

Ebből a munkából is kiviláglik, hogy a forradalomban Barabás csakis festőként kívánta szolgálni a hazát. A Batthyány-kormány – a forradalmi hadsereget vezető tisztikar –, sőt a márciusi kör tagjainak többségét már korábbról ismerte, némelyikükhöz barátság fűzte. 1849 elején született fiának keresztelőjével négy hónapig várt, mert *Görgeyvel* állapodott meg a komaságban, és a tábornok csak Buda visszafoglalása után tudott sort keríteni a részvételre e családi ünnepségen. *A politikusok közül azokhoz az erdélyiekhez érezte legközelebb magát, akikről tudta, hogy a román–magyar viszony megoldásán töprengenek, melyet ő a legsúlyosabb kérdésnek vélt.* Egyik unokájának *Kemény* Zsigmondot választotta keresztapául, és meghagyta, hogy utódait lehetőleg a *Wesselényitől* kapott ezüstkészlettel kereszteljék. Amikor *Haynau* bevonult a fővárosba, *Batthyány* Lajosnétől megőrzésre átvette a volt miniszterelnök képgyűjteményét, Világos után pedig fölkereste *Kossuth húgát*, és fölajánlotta a segítségét. A kiegyezés után többször is meglátogatta Görgeyt. Október 6-án minden évben feketébe öltözött, és 1883 augusztusában arra kérte középső lányát, keresse föl a turini számkivetettet. Ma is megvan az ajánlással ellátott fénykép, amellyel Kossuth e figyelmességet viszonozta.

Barabás általában látványszerűen emlékezett vissza a múltra. A forradalom alatt jórészt a fővárosban tartózkodott. *„Mikor Hentzi Pestet bombázni kezdte, épen vacsoránál ültünk. Mikor aztán láttam, hogy házunk fölött repülnek a bombák, kivált mikor egyik a házunk fölött pattant szét és súlyos darabjai iszonyú csörömpölést vittek véghez a házfödél cserepein, beszaladtam a folyosóról a szobába s egy gyermeket én, egyet nőm, egyet a dajka és egyet a szakácsné véve karjába menekült. Szörnyű volt az a pokoli zaj, a mit a közeli utczákban lehullott bombák okoztak."*

Súlyosbodván a veszély, Barabás távolabbi házba költöztette családját, ő pedig esténként a város lövését figyelte. *„Borzalmas volt nézni, a mint a pesti dunaparti házak lángjai megvilágították a budai vár oldalát és ekközben a várbeli ágyúk egyre okádták a tüzet. Mikor a budai kiályi palota égett, olyan volt, mint a Vezuv kitörésének utánzata, ki-*

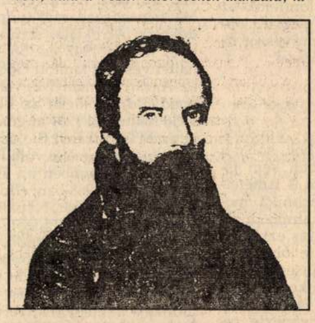

csinyben. (…) A Szent Gellértnek irányított bombák közül számtalan a hegy mögötti szőlőkbe esett, úgy hogy egy pár szőlőt egészen rigoliroztak. Ha egy-egy bomba leesett, kis idő múlva nagy por és füstoszlop szállt föl és a levegőben 40–50 szőlőtőke repült szét."

Buda visszavétele után az otthonába visszatérő festő huszonkilenc ágyúgolyót és gránátszilánkot talált a házban. Lerajzolta a vár budai oldalán összelőtt falakat és *Nagy Sándor* Józsefet, kit még huszárhadnagy korában kedvelt meg. Utólag a rá jellemző szűkszavúsággal, a következőképpen írt szomorúan félbeszakadt kapcsolatukról: *„Lefestettem aquarellben a menyasszonyát is, dr. Schmidt pestmegyei főorvos leányát, a kinek képét Nagy Sándor a fogságba is magával vitte s a leány atyja csak nagy nehezen tudta Nagy Sándor hagyatékából visszaszerezni. 1849-ben, a vár bevétele után, át akarván költözködni budai nyári lakomba, miután a hajóhidat Jellasich elégettette, csak a lánczhidon lehetett volna kocsin átmenni, azon pedig csak honvédeknek volt szabad járni; Nagy Sándor adott engedélyt, hogy az én bútoros kocsimat is átengedjék. ez írást megtartottam és a hatvanas években Szilágyi Sándor történetíró öcsém kérte el tőlem, a kinek ilyen autographiákból érdekes gyűjteménye volt. Lerajzoltam még Máriássyt, a ki akkor ezredes volt, lerajzoltam Guyont, a Földváry testvéreket: Károlyt, a váczi hőst és testvérét, Sándort, a szent-tamási hőst, valamint Görgey Arthurt".*

1849 nyarán még lefestette három lányát egy hintával, a ma is meglevő, Pollack tervezte, Városmajor utcai házának kertjében, de ősszel olyan lehangoltság vett erőt rajta, hogy nem tudott dolgozni. *„És különösen az októberi szomorú napokban, bár megrendeléseim voltak, akárhányszor ott ültem tétlenül az állványom előtt… A paletta a kezembe, de nem csinálok semmit, csak a szomorú események rajzanak az agyamban. Erőszakkal is más tére akartam terelni a gondolataimat, mert az ember beleőrülhet ebbe az állapotba."*

Nagyapám egyetemista korában együtt lakott az özvegyé vált, idős festővel. Tőle tudom, hogy Barabás olykor erősen vitatkozott Szegedy-Maszák Hugóval. A festő sokkal komorabban emlékezett vissza a forradalomra, mint újságíró veje, ki tizenhét évesen állt be honvédnak, orosz fogságba esett és onnan megszökése után még bujdosásra is kényszerült. Amikor az orvostanhallgató unoka negyvennyolcról kérdezte Barabást, ő mindig retorikátlan tárgyilagossággal válaszolt, és tartózkodott az értékítéletektől. Legföljebb azt említette meg, hogy március 15-én nem minden úgy történt, ahogy a tankönyvek állítják – arra például nem emlékezett, hogy Petőfi a Múzeumnál szavalta volna el a *Nemzeti dalt*. *Lamberg* meggyilkolását kifejezetten helytelenítette, a *Függetlenségi nyilatkozat* megtételét pedig meggondolatlannak nevezte, de ezt a két eseményt éppúgy elkerülhetetlennek tartotta, mint az orosz beavatkozást.

Francia feleségének családja egykor a *Szent Bertalan-éj* elől menekült Svájcba, neki pedig a XVI. század óta minden fölmenője református székely volt. Nagyon gyakorlatias, pénzügyeit gondosan és hozzáértéssel kezelő, puritán ember volt. Rendíthetetlenül hitt az eleve elrendelésben. *Kemény* János és *Bethlen* Miklós emlékirata mellett *Kemény* Zsigmond regényei voltak kedvenc olvasmányai. *Petőfit* roppant szeretetre méltó, naiv és bohém embernek vélte, a *Habsburg-birodalmat pedig szükséges rossznak*, mert csakis így remélte fönntarthatónak a történelmi Magyarország határait. A negyvenes években, egyik nyugateurópai útja során néhányat beszerzett a szocialista szerzők műveiből. Elolvasván őket, arra a véleményre jutott, hogy Közép-Európa sorsát elsősorban nem társadalmi, *de nemzeti feszültségek fogják meghatározni*. Egy-két könyve megmaradt kézírásos megjegyzésével, többségüknek azonban nyoma veszett azóta, hogy 1950-ben a *Múzeumok és Műemlékek Országos Központjába* szállították őket, a kitelepített leszármazottak lakásából. Ugyanez lett a sorsa a neki küldött levelek többségének, és jórészt azoknak a nyomtatványoknak is, melyeket Barabás a forradalom alatt vásárolt vagy kapott, valamint a tulajdonába került kiadványoknak, amelyek a szabadságharcra, annak erdélyi eseményeire és a szám-

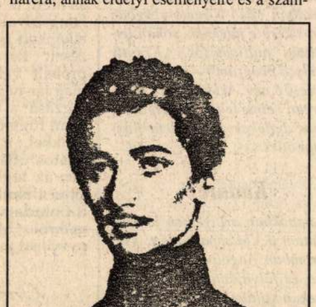

üzöttek sorsára vonatkoztak. Inkább csak néhány apróság maradt meg, mint például Petőfinek röplapként árusított költeménye, *A honvéd*, melyet 1849-ben *Lukács és társnál* nyomtak, s *„3 korona váltóban"* volt az ára.

Barabás tökéletesen beszélt románul, és bukaresti évei alatt nemcsak ottani román vezetőkkel, de orosz tisztekkel is barátságba került. A velük folytatott beszélgetései nyomán arra a következtetésre jutott, hogy igaza volt *Montesquieu-nek: nagy birodalomban nem lehetséges demokrácia*. Attól félt, hogy az orosz kultúra eredendően arisztokratikus, amelyet legföljebb megszüntethet, de nem menthet át a társadalmat átalakító mozgalom. a saját azonosságát kereső románsággal szemben csakis a türelmet tartotta lehetséges magatartásnak, és az 1849 elején Nagyenyeden történtek alapján vészjóslónak látta a két nép szembekerülését. A kiegyezés után azért is épített házat Bártfafürdőn, mert minél távolabb kívánt lenni attól az Erdélytől, melynek jövőjét igen borúlátó módon ítélte meg.

Az utókor jórészt az ő festményeiről, litográfiáiról és rajzairól ismeri a forradalom szereplőit *Kossuthtól Görgeyig, Petőfitől Kiss* Ernőig, *Batthyánytól Leiningenig, Szalay* Lászlótól *Bemig, Kazinczy* Gábortól *Klapkáig, Táncsicstól Kemény* Zsigmondig, *Eötvöstől Szemere* Bertalanig, *Nyáry* Páltól az *ifjú Tisza* Kálmánig, *Vasváritól Forró* Elek őrnagyig, ki Bem vezérkari tisztje volt, vagy a prágai születésű *Driquet* Péter alezredesig, ki Budánál tüntette ki magát. Munkáinak saját maga által készített és az eladási árat mindig pontosan feltüntető jegyzékéből az is kiviláglik, hogy *soha életében nem dolgozott annyit „gratis", mint 1848–49-ben.*

Felesége nővérének férje, *Szilágyi* Ferenc, maradi felfogású volt s ellenezte a forradalmat. Barabás nem haragudott rá ezért, de inkább tartotta a rokonságot sógorának fiával, *Szilágyi* Sándorral, ki 1848-ban beállt nemzetőrnek, és szinte mindenkinél korábban látott hozzá a forradalom emlékeinek gyűjtéséhez. Rajta keresztül ismerkedett meg Barabás *Arannyal*, kinek alkata lényegesen közelebb állt hozzá, mint Petőfi vérmérséklete.

Birtokos nemes fiaként születet, de kamaszként már eltartotta anyját és testvéreit. Megértéssel szemlélve vejének törekvését a *Magyar Távirati Iroda* létrehozására és képzőművészeti szaklap indítására, de olykor – félig tréfásan, félig mérgelődve – „mihaszna ember"-nek nevezte, amiért hiányzott belőle a gyakorlati józanság, és így nem tudta eltartani tíz gyermekét. *Barabás független értelmiséginek vallotta magát, és soha nem csatlakozott politikai mozgalomhoz, ám a tizenkét pontos s a forradalom alatt hozott törvényeket magáénak vallotta és a jobbágyfelszabadítást sorsdöntő lépésnek vélte.* Csak a magyar állam függetlenségét tartotta elhibázott célnak. Arra hivatkozott, utazási során meggyőződött arról, hogy kedvelt franciái s angoljai tájékozatlanul ítélik meg Közép-Európát, és legjobb esetben is közömbösek a magyarság nemzeti törekvéseivel szemben. Leszármazottaitól azonban Kossuth iránt is föltétlen tiszteletet követelt meg, mert olyan példát látott a forradalomban, amelyből két tanulságot is levonhat a magyarság: *"a földbirtokost a saját megélhetését pénzkereséssel biztosító polgárnak kell fölváltania, s nem lehet arra számítani, hogy a művelt Nyugat megértést tanúsít a magyarság érdekei iránt."*

Szegedy-Maszák Mihály

8-26-20h
Barabás Miklós

Útközben

Megvolt a temetés, és a sírt elborították a koszorúk. Legfelül a feleség, rajta az üzenet: „Nem feledlek!" Ám a koszorúk tömkelegében egy másik is meglapult. A barátnőé. Azon is ott díszlett az üzenet: „Nem feledlek!" És a nevek mindkettőn, természetesen. Már most ki mond igazat? Eldöntheti ezt valaki is?

Vetélkedés

A feleség tisztelte az urát. Dicsérte eszét, tudását, és jólesően vette tudomásul, hogy egész életében megkereste a mindennapit. Azt sem feledte persze, hogy nem volt hűséges, de belenyugodott. Tudott a dologról, és azzal vigasztalta magát, hogy mégiscsak megmaradt mellette. Amikor a temetésnek vége volt, végigsimította a koszorú szalagját, és szeme rásiklott a feliratra: „Nem feledlek!" Megnyugodott. A barátnő nem volt ott a végső búcsúnál. Nemcsak azért, hogy elkerülje a kínos találkozást. Nem volt hozzá ereje. Nagyon szerette a férfit. A koszorút küldte maga helyett. De másnap, amikor már csend uralta a sírkertet, elzarándokolt a hanthoz. És megdöbbenéssel látta, hogy koszorúja a virágözön alján lapul. A feleségé viszont fent trónol a esúcson. Kicserélte őket. Nem tudni, a feleség megérzett-e valamit, vagy csak a véletlen műve volt, de harmadnapon ő is megjelent a sírnál. Düh, sírógörcs, gyors koszorúcsere. Így ment ez egy ideig, mígnem a barátnő véget vetett a vetélkedésnek. Egy nap ollóval jelent meg a temetőben és lenyisszantotta a koszorúk szalagjait. Most hát békésen pihen a síron a két koszorú. Senki sem tudhatja többé, ki küldte őket, kitől szóló üzenetek.

Karrier

Barátunk világéletében kárpitos volt. Nem rossz mesterség, ha van elég megrendelő. Volt is egy ideig. Aztán bekövetkezett a krach. Senkinek sem kellett többé a kisvárosban új kanapé, fotel, szaladtak inkább Pestre, és megvették az áruházban. No, meg az is közrejátszott, hogy elfogyott az emberek pénze, a szegénység tört rá a városra. Barátunk is gondolkodott, mihez kezdjen. Pestre költözni? Ezt az ötletet elvetette, mert ódzkodott a nagyvárostól. „Külföldre is mehetnénk" – mondta a feleségé. „Pont rám várnak!" – felelte gúnyosan a kárpitosmester. Ekkor történt valami. Egyszer csak megváltozott a világ. Eltűnt a régi rendszer, és új emberek tűntek föl a kisvárosban is. Egyik-másik olyan nagyhangú volt, hogy az emberek fölkapták a fejüket. Barátunk is figyelni kezdte őket. De hiszen erre én is képes vagyok, gondolta, és cselekedett. Az eladdig csöndes kárpitos megváltozott. Minden fórumon hangoztatta, hogy mi a véleménye erről meg arról. Ócsárolta a városháza régi urait, és bírálta az újakat is. Az emberek hallgattak rá és dicsérték. „Ki hitte volna, hogy ez a kárpitos ilyen jó szemű és bátor ember?" Szó ami szó, barátunk is csodálkozott, milyen tehetség lakozik benne. Felesége nagyon büszke volt rá. És megtáltosodott férje egyre népszerűbb lett. Minden alkalmat megragadott, hogy felfigyeljenek rá. Barátunk most új rohamra készül. Jönnek majd a választások, s az ilyen tettre kész emberre nagy szükség van. Mindenki biztosra veszi, hogy kárpitosunk ott lesz majd a képviselőjelöltek listáján. Ki más, ha ő nem? Több párt is udvarol neki. Barátunk még válogat. Mérlegel, meg kell gondolni az ilyesmit alaposan. Majd meglátjuk, szokta volt mondogatni. Barátunk tehát megtalálta igazi helyét az életben. Politikus lett.

Jockie

Dallas romantikus, de eléggé együgyű története, köztudomású, nagyon népszerű. A mese, amely a texasi gazdagék világába röpíti a nézőt, kis időre elandalít. Micsoda gazdagság, gondolja a televízió előtt ülő, ha én is így élhetnék. Aztán kárörömmel szemléli, hogy ott is mennyi a baj. Nincs egy örömteli napjuk. A testvérek egymást marják, és a konkurencia csak azt lesi, mikor haraphatja át a torkukat. Egyszóval nem fenékig tejfel az életük. A héten Friderikusz Sándor meg a féltucatnyi szponzor jóvoltából megjelent a show-játékban a Jockie szerepét alakító neves amerikai színész is. Kissé megöregedett, megőszült, meghízott, remek fogsorát sem villogtatta úgy, ahogy nézői, „gyülölői" megszokták. Adomázott, életéről beszélt, szerény volt. Egy másik Jockie volt, nem a megszokott. És amikor elköszönt, a nézőtéri publikum vastapssal és felállással búcsúzott tőle. Nem emlékszem a közelmúltból, hogy kapott-e hasonló üdvözlést bármelyik politikus is. E tapsban mindenekelőtt a Dallas népszerűsége bújt meg, és ez bizony nem valami nagy dicsőség, már ami a nézők értékítéletét illeti. De talán az is közrejátszott a sikerben, hogy a filmszínész nem pózolt, nem Jockie-t adta, hanem önmagát. Leszállt a trónról, egész magatartásában olyannak tetszett, mint bárki. Hiszen ez nem gazdag olajmágnás, tűnődhetett a néző, ha nem is olyan csóró, mint én, de hasonlít rám.

Mese

Nagymama egy idő óta Pesten él. Eladták a falusi házat, és ő felköltözött a lányához. Főz, takarít, a kisunokát pátyolgatja. Esténként mesét mond neki. A mese tulajdonképpen nagymamával vonult be a családba, azelőtt Pistike nem ismerte. Nagymama pedig bőven él a lehetőséggel, van neki miről beszélnie. Mert nem is mesét mond ő, az életéről regél a kicsinek. Nagyapáról, aki együtt kelt a nappal. A két pejcsikóról meg Rózsiról, a tehénről, amely mindig felbődült, amikor nagymama megjelent az istállóajtóban. Peti mégis szájtátva hallgatja nagyi történeteit. És elhatározza, ha felnő, falun fog élni. Lassan elalszik. Lovakról álmodik. Pejcsikó hátán lovagol a pusztán.

Háló

Ez a levél háló a balekok számára. Hátha beleesnek. Csak úgy csöpög a jóindulattól. Hogy egyetlen célja: a gondban őrlődőkkel törődni. Mindössze pár száz forintot kell áldozni, és máris tízmillió üti a szerencsés ember markát. Pontos szisztéma áll a biztosan nyerők rendelkezésére. Egy listán szereplő névsor élén állóknak kell elküldeni a levélmásolatot. Aztán száz példányban kötelező lemásolni, továbbítani. Még hosszasan részletezi a teendőket az ismeretlen jóakaró. Nem akarom felsorolni minden javaslatát, nem célom reklámot csinálni a dolognak. Pedig milyen csábító az ajánlat! Megtudható, hogy Amerikában és Németországban nagy a sikere e játéknak, sokan letétek általa milliomosok. „Kreatív önsegélyző program" – ez a szisztéma neve. Jó név. Aki kitalálta, valóban kreatív elme lehet. Önmagát segélyezné balekok által. Nem mindennapi ötlet.

Kudarc

A napokban a Ligetben jártam. Elsétáltam a Vidámpark előtt, gyerekkoromban Angolpark volt a beceneve, és fölvillantak előttem régi emlékek, a valamikori vurstli látványosságai. Nekünk, gyerekeknek, egyszerűen csoda volt a vurstli. Madárfejű Lajcsika, törpe akrobaták, a kikiálók szenvedélyes, csalogató meséi egy fillér nélkül is szórakozást jelentettek. Hát még ha némi pénz is csörgött a zsebünkben! Akkor ott volt a Feszty-körkép, a panoptikum és más ínyencségek. Jenő bácsi, a család fenegyereke is gyakran kísételt a vurstliba. Régi barátokkal akart találkozni. Mert Jenő bácsi valamikor komédiás volt. Járta a világot a Liliputi-csoporttal. Hét emberkéből állt az együttes. Akrobaták voltak, a közönség kedvencei. Hanem egy nap baj történt. A legkisebb hirtelen nőni kezdett. Talán a torna hatására kezdtek működni a hormonok. Jenő bácsi naponta mérte, hátha téved, de nem volt tévedés. A fiú megnőtt, és valóságos óriás lett belőle. Odavolt az attrakció. Jenő bácsi kínjában átkeresztelte a csoportot: Az óriás és a hat törpe, ez lett a nevük. De ez már nem volt az igazi. A közönség is elpártolt tőlük. Jenő bácsi tönkrement. Van ez így. Bár nem minden törpéből lesz óriás, de azért ezzel is számolni kell.

Csatár Imre

Kitüntetett művészek és tudósok

Kányádi Sándor

Az erdélyi magyar irodalom egyik legeredetibb egyénisége 1929-ben született Nagygalambfán. 1950-től Kolozsvárott él. Hagyományőrző és újító, aki íróri, műfordítói pályája negyven éve alatt az egész magyar nyelvterületen ismert, nagyszabású életművet alkotott. Petőfi lírájának és József Attila meditatív költészetének gondolati örökségét egyaránt képes volt folytatni. Legjobb képviselője a sajátosan erdélyi, az erdélyi tájhoz kötött, két világháború közötti, elégikus hangvételű Április, Remenyik és Jékely Zoltán nevével fémjelzett költészetnek is. Kányádi a mai magyar költői nyelv igazi művésze, alakítója. Kemény üzdelmet folytatott – versben, értekező prózában és előszóban – a magyar nyelv fennmaradásáért Erdélyben, a mai Romániában, mostoha körülmények között. Rendkívül sokat tett a gyerekek anyanyelvi műveltségének fejlesztéséért. A magyar gyermekirodalom élő klasszikusa. Műveit felolvasássorozatának is köszönhetően egyformán ismerik és szeretik Erdélyben, Magyarországon, a Felvidéken és Amerikában. Életművéért Kossuth-díjjal tüntették ki.

Hofer Tamás

A neves néprajzkutató 1929. december 29-én született Budapesten. 1948-tól a Pázmány Péter, illetve Eötvös Loránd Tudományegyetemen néprajzot, településföldrajzot, a parasztság történetét tanulta, az Alföld településrendszeréből írt dolgozattal kapott múzeológus oklevelet, majd 1958-ban egyetemi doktorátust. 1952-ben segédmúzeológusként a Néprajzi Múzeumhoz került, hazai és külföldi kiállítások rendezésében vett részt, a tudományos kutatásokat szervező gyűjteményi osztály vezetője lett, mígnem 1980 januárjában átment az Akadémia Néprajzi Kutatóintézetébe. Innen 1992 novemberében tért vissza a Néprajzi Múzeumba, pályázat útján elnyerte a főigazgatói állást. Kutatómunkájában kezdettől fogva társadalomtudományi, antropológiai szemléletmódot érvényesített. Fél Edittel együtt az 1950-es években monografikus kutatást kezdtek a Heves megyei Átány községben, hogy a kollektivizálás, paraszti életforma szétverése előtt megörökítsék a paraszti értékrendszert. A népművészet témakörében szintén a paraszti élet ünnepi hangsúlyait, a paraszti módon elképzelt „jó élet" ünnepi kifejezéseit kereste, valamint arra próbált választ találni, hogy a magyar népművészet sajátos virágzása a XIX. században hogyan függ össze európai helyzetünkkel, a magyar történelem sajátos útjával. Az utóbbi években az foglalkoztatta, hogy hogyan alakult a magyarok nemzeti öntudata, felfogása sajátosságaikról. Munkásságát Széchenyi-díjjal jutalmazták.

Onczay Csaba

Budapesten született 1946-ban. Korán feltűnt tehetsége, a szegedi konzervatóriumban több mint tíz éven át Báthory Sándor növendéke volt. 1965-ben vették fel a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolára, ahol Friss Antal tanítványaként végzett. Mihály Andrásnál tanult kamarazenét. A főiskola művész-tanári diplomájának megszerzése után 1971-ben további két évet tanult ösztöndíjasként a moszkvai Csajkovszkij Konzervatóriumban Szergej Petrovics Sirinszkij gordonkaművész irányításával. Sienában André Navarra professzor mesterkurzusának résztvevője volt. Hatalértekor azonnal a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola tanára és az Országos Filharmónia szólistája lett. A tanítás mellett azóta sokat koncertezik, színvonalas játszott és gyakori vendégművész Európa-szerte valamint a tengerentúlon is. 1973-ban megnyerte a budapesti nemzetközi Pablo Casals-gordonkaversenyt, 1976-ban pedig első díjat kapott a Rio de Janeiró-i Villa-Lobos nemzetközi zenei versenyen. Sok fiatal csellista látogatja külföldi és hazai mesterkurzusait. Öt esztendeig tanított rendszeresen a bostoni Kodály Centerben, kurzusokat tart évente a svájci Sionban, az olaszországi Bergamóban, Németországban, valamint hazánkban, Keszthelyen. A Magyar Zeneművészeti Társaság vezetőségi tagja, Liszt-díjas, érdemes művész. Több külföldi zeneszerző művének magyarországi, illetve magyar szerző neki ajánlott művének bemutatója fűződik a nevéhez. Gordonkaátiratokat készített Liszt Ferenc és Kodály Zoltán műveiből. E napokban veszi hanglemezre a Naxos cégnél Bach összes szóló csellószvitjét. Ezen a héten mutatta be a Zeneakadémián először a magyar közönségnek a francia zeneszerző, Marcel Landowski Prison című, gordonkára, szoprán hangra és kamarazenekarra komponált darabját. Kossuth-díjat kapott.

Páskándi Géza

Történelmi színműveivel, vagy ahogy ő nevezi őket: a „püspök- és királydrámákkal" bebizonyította, hogy a régmúlt hősei vívódásaikban, embert próbáló küzdelmeikben menynyire a kortársaink. Groteszk játékaival pedig tudatosította benünnk, hogy az abszurd alapvetően közép-európai műfaj. Az idén hatvanadik életévébe lépő Páskándi Gézát Erdély küldte a magyar irodalomba. A Vendégség című drámájának kirobbanó sikere után, hatévi börtönbüntetéssel a háta mögött települ át Budapestre. Szinte minden műfajban dolgozik, legutóbb izgalmas önéletrajzi prózájából olvashattunk részleteket, mégis elsősorban mindig megújuló drámairóként tartjuk számon, színházi újítóként, akit Nyíregyházától Veszprémig és New Yorkig megszeretett a közönség. A Kossuth-díj egy gazdag, s reméljük, egyre gazdagodó életmű méltó elismerése.

Orosz István

A most negyvenkét éves, Munkácsy-díjjal kituntetett grafikusművész és filmrendező nevét az utca nagyközönsége a rendszerváltozás legsikeresebb plakátja, a Tovariscsi, konyec! kapcsán ismerte meg. Alkalmazott grafikáiban az ősi vizuális „trükköt", a reneszánsz mesternél is hódító anamorfózist új életre kelti. Többjelentésű, „szemfényvesztő" munkái nemrég arattak méltán nagy sikert a Dorottya utcai galériában. Filmjei: a Csönd, az Álomfejtő, az Ah, Amerika, a Vigyázat, lépcsők a kortárs filmművészet figyelemre méltó alkotásai.

Kótai József

Ötvösmunkáit – amelyek mindig egyedi darabok, soha, a legkisebb részletekben sem ismétlik egymást, nem is ismételhetik, hiszen az a technika, melyet Kótai József alkalmaz, a viaszelveszejtéses eljárás ezt lehetetlenné teszi – szinte jobban ismeri a külföldi közönség, mint a hazai. 1963 óta, amikor a most Ferenczy Noémi-díjjal kitüntetett ötvösművész befejezte tanulmányait az Iparművészeti Főiskolán, negyven kiállításon szerepelt, nagyobbrészt a határainkon túl, Svájcban és Németországban. Önálló tárlata idehaza harminc év alatt mindössze három volt, 1980-ban, 85-ben és 86-ban, díjakkal azonban többször is jutalmazták a reneszánsz mesterek megszállottságát és műgondját emlékezetünkbe idéző művészetét. Szülővárosában, Sopronban rendszeresen szerepel az országos érembiennálékon. Ő az az ember, aki próféta lehet a saját városában is, hiszen a magyar éremművészet e rangos rendezvényén mindig elismeréssel illetik kiállított tárgyait. Munkáit rangos közgyűjtemények vásárolják. A Nemzeti Múzeumban, az Iparművészeti, a pécsi Janus Pannonius, a soproni Liszt Ferenc s a kecskeméti Katona József Múzeumban is megtalálhatók alkotásai. Azt azonban kevesen tudják, hogy a negyvenévnyi barbár pusztítást és hanyagságot átvészelő műtárgyak, szobrok, bútorok újraélesztésében is milyen odaadóan, mekkora szakmai fölkészültséggel segédkezik Kótai József. Részt vett az ifj. Vastagh György híres Csikósának a helyreállításában, az Esterházy-székek megmentésében, a gödöllői múzeum tulajdonába került Strobl-alkotásoknak, a Ferenc Józsefet és Erzsébet királynét ábrázoló bronzszobroknak a restaurálásában is. Lapunkban rendszeresen jelentkezik írásaival, amelyek legalább akkora fölkészültségről tanúskodnak, mint restaurátori tevékenysége és önálló alkotói munkássága.

Solymosi Frigyes

A szegedi egyetemi tanár 1932. március 30-án született Kisteleken. Vegyészdiplomát a szegedi tudományegyetemen kapott 1956-ban, majd 1960-ban kandidátusi, 1967-ben a kémiai tudomány doktora címet szerezte meg. 1990-től az Akadémia rendes tagja. Jelenleg a JATE tanszékvezető egyetemi tanára és az MTA Reakciókinetikai tanszéki kutatócsoport vezetője. Elsősorban a felületkémia területén végzett széles körű kutatómunkát, az infravörös spektroszkópia alkalmazásával a technológiai szempontból is fontos katalitikus reakciók mechanizmusának felderítésében ért el eredményeket. Egyedülálló elektronspektroszkópiai laboratóriumot alakított ki, ahol fontos megállapításokat tett a katalitikus reakciókban részt vevő gázok és a katalizátorként használatos fémek egykristályai közötti kölcsönhatásra vonatkozóan. Nemzetközileg is kiemelkedő eredményeiért Széchenyi-díjat kapott.

Wojnarovich Elek

A Széchenyi-díjas hidrobiológus 1915. november 14-én született Tiszakórodon. A miskolci királyi katolikus Fráter György Gimnáziumban érettségizett, majd a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem természetrajz–kémia szakán szerzett diplomát 1937-ben. Már a rá következő évben summa cum laude doktorált hidrobiológiából, kémiából és növényrendszertanból. 1938 januárjától a budapesti Halélettani és Szennyvíztakító Intézetben dolgozott; munkáját katonai szolgálat és hadifogság szakította meg. 1937–53 között harmincként tudományos dolgozata, hetven szakkönyve és ismeretterjesztő munkája jelent meg. Külföldi elismerést a hidrobiológiai tárgyú dolgozatai kaptak. Munkája elismeréséül 1953 óta a mezőgazdasági tudomány doktora. Az oktatás sem idegen tőle, hiszen 1947 és '58 között haltenyésztést tanított Gödöllőn, az Agrártudományi Egyetemen, majd hidrobiológiát az ELTE-n. 1956 májusától 1961 augusztusáig az MTA Tihanyi Biológiai Intézetének igazgatója volt. Ezt követően Debrecenben az állattan professzora. 1968-ban, elfogadva a FAO meghívását, Nepálban és Venezuelában dolgozott mint haltenyésztési tanácsadó, majd több afrikai és ázsiai országban végzett szakértői munkát. Halak mesterséges szaporítása című munkája mintegy tíz nyelven jelent meg. Jelenleg a Balatonnal, a bősi üggyel és általános hidrobiológiával foglalkozik.

Szabó Árpád

Felsorolni sem könnyű világhírű klasszika-filológusunk, az idén nyolcvanéves Szabó Árpád hány tudományos intézménynek, kollégiumnak, akadémiának a tagja Szicíliától Athénen, Helsinkin át Pakisztáníg. A budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem után Frankfurtban készült fel az ókori történelem és kultúra tanítására. 1957-ben a forradalom alatt tanúsított magatartása miatt elbocsáttották az egyetemről, az Akadémia Matematikai Kutató Intézetében kapott állást. A kényszerű pályamódosítás új kutatási területre vezette, s hamarosan nagyszerű matematikatörténeti tanulmányokkal áll elő.

A Széchenyi-díjas Szabó Árpád professzorban az elmélyült kutató, a nemzetközileg is számottevő eredményeket felmutató szaktudós együtt él a tanárral, aki több korosztályt nevelt népszerű tudományos munkáival.

Deim Pál

Szentendrei festő, grafikus. Ott született (1932), ott él ma is. Gimnáziumi tanárának, Bánáti Sverák Józsefnek festőművésznek, a szentendrei művésztelep egyik alapítójának biztatására jelentkezett a Képzőművészeti Főiskolára, de csak a negyedik próbálkozásra jutott be. Pap Gyula és Ék Sándor osztályába járt. Mestereinek azonban Barcsay Jenőt, Gvadányi Jenőt, Vajda Lajost tartja. 1963-ban szerepelt az utolsó éves hallgatóknak a főiskola szemlélete elleni tiltakozásként megrendezett kiállításán. 1967-ben kijutott Brüsszelbe és Párizsba. 1974-ben, a Műcsarnokban megrendezett kiállítása után figyeltek fel rá a műgyűjtők. Ők „fedezték" fel. Sok képe, grafikája, dombormúve a műteremből egyenesen külföldre került, itthon nem is láthattuk, egészen a tavalyi Ernst Múzeum-beli kiállításig. Szerény, befelé forduló ember. Nem szereti a nyilatkozatokat, az ünneplést. Csöndesen dolgozik, makacs kitartással. Gazdag életművét Kossuth-díjjal jutalmazták.

Illés György

A magyar operatőrök doyenje nemcsak a szakmáját művészi szinten űző szakember, akinek nevét majd fél évszázadon át összeforrt a magyar filmművészet történetével, hanem olyan tanítómester, akiről az utóbbi évtizedek nemzedékőzileg is számon tartott operatőr- és rendezőnemzedéke mindenütt a világon a legnagyobb elismeréssel szól. Ő nem engedett semmiféle csábításnak, itthon maradt, s közel száz játékfilmben bizonyította tehetségét, ízlését, szakmai felkészültségét. Páratlan tekintélyével a filmvilág ezernyi nehéz konfliktushelyzetét oldotta meg. Az 1914-ben született művészt életművéért Magyar Köztársasági Érdemérem Középkeresztjével tüntették ki.

Bertha Bulcsu

Aki dühös, annak nincs igaza – így a szólás. Bertha Bulcsu kivétel: ő nagyon sokszor dühös, és rendre igaza van. Íróri pályája a kezdetektől összekapcsolódott az újságírói, szerkesztői munkával. Az Esti Pécsi Napló, a Dunántúli Napló egykori munkatársa, a Jelenkor, az Új Írás egykori szerkesztője hosszú évek óta az Élet és Irodalom főmunkatársaként mondja el hol dühösen, hol rezignáltan, miért nem tartunk ott, ahol tartanunk kellene. Publicisztikáival, fróportréival, szociográfiai írásaival irodalmi rangra emelte az újságírást. A három József Attila-díj után a Táncsics-díj a publicista Bertha Bulcsut illeti.

Gyulai József

Hódmezővásárhelyen született 1933. augusztus 21-én, a Bethlen Gábor Gimnáziumban tanult, és másfél éven át tanított ott fizikát, matematikát. 1956 decemberében kapott kutatói állást a szegedi egyetem kísérleti fizika tanszékén működő MTA-kutatócsoportban. 1970-ben kapott lehetőséget az úgynevezett ionimplantációs technika hazai bevezetésére, anyagtudományos és mikroelektronikai alkalmazásainak kutatására a Központi Fizikai Kutató Intézetben. 1971-ben szerez kandidátusi, 1979-ben tudománydoktori címet. Két évtizeden át egyenrangú partnerként dolgozik együtt – személyesen és munkatársaival – a mikroelektronikában és az anyagtudományban fontos implantációs eljárás világvisonyatban is legjobb kutatócsoportjaival. E munka során több olyan eredménye, eredményök született, amelynek alkalmazása a mikroelektronikai alkatrészgyártásban ma is nélkülözhetetlen – Japánt és az Egyesült Államokat is beleértve. 1948 óta egyetemi tanár is a Budapesti Műszaki Egyetemen, 1989 óta tanszékvezetője az MTA és az egyetemek közeledését szolgáló BME–KFKI Kísérleti Fizika Tanszéknek. 1990-ben az MTA levelező tagjává választják. 1992 óta igazgatója a KFKI Anyagtudományi Kutató Intézetnek. Széchenyi-díjat kapott.

(Készítette: Devich Márton, Ferch Magda, Hankó Ildikó, Lőcsei Gabriella, Osztovits Ágnes)

A BETHLEN-KOLLÉGIUM művészei

Ha az alapításának háromszázötvenedik évét ünneplő Bethlen Kollégium történetét végiglapozzuk, számos tudós, politikus és író nevével találkozunk, de jóval kevesebb művészével. Ismeretes, hogy az enyedi kollégium volt a hazai magyar színészet egyik bölcsője; az első kolozsvári színészek között számon tartjuk Fejér Jánost, Gidófalvi Jancsó Pált, Sáska Jánost és Pergő Celesztint.

Kevésbé ismertek azonban a kollégiumból kikerült festők, rézmetszők és grafikusok.

A kollégiumnak már a XVIII. században voltak rézmetsző diákjai, a század első évtizedeiben Vásárhelyi Tőke István professzor fizikakönyvéhez készítettek illusztrációkat. Arra azonban, hogy művésszé fejlődjenek akkoriban, az elmaradott erdélyi állapotok között nem volt lehetőség. Csak a század végén nyíltak meg a művészi pályák az erdélyiek számára. Néhány tehetséges ifjú bécsi tanulmányai után elismert rézmetsző lett.

A régi kollégiumi névsorokban az 1770-es években tűnik fel egy-egy név után ez a megjegyzés: „pictor", vagy pedig: „sculptor metsző". Ebben az időben mind többen szakítanak a hagyományos pályákkal, és a merészebbek a művészi pályát választották. Az első két diák, akinek neve mellett a pictor szó áll, 1775-ben írta alá a kollégium törvényeit. Az egyiket Bardótz Lajosnak hívták, a másikat pedig Csernátoni Pálnak. Sajnos, nem tudjuk, hova kerültek, mi lett belőlük.

Utánuk két ismertebb név következik: Koré Zsigmond (1777) és Nagy Sámuel (1800). Koré Zsigmond Horea és Cloşca-rajzát napjainkig megőrizte a kollégium. A fiatal és sokoldalú tehetség nem valósíthatta meg azt, amit tőle vártak, mert 1793-ban elragadta a korai halál. Szerencsésebb, simább volt Nagy Sámuel pályafutása. Ő is Bécsben folytatta tanulmányait, hazatérése után a kolozsvári református kollégium rajztanárnak alkalmazta. Az 1814-ben megindult Erdélyi Múzeum számára rézmetszetben örökítette meg a kor neves embereinek arcképeit. Erdélyi utazása alkalmával Kazinczy is meglátogatta Nagy Sámuel rajziskoláját. A folyóirat- és könyvillusztráció Nagy Sámuel metszeteivel és két évtizeddel később a Vízi István litográfiáival mindinkább tért hódított Erdélyben. Vízi szintén az enyedi kollégium tanítványa volt, és az 1825-i kollégiumi rajzversenyen Barabás Miklóssal versenyzett. A feladat egy kép másolása volt a *Párizsi Múzeum*ból. „A bíráló bizottság úgy ítélt, hogy a díjat kétfelé osszák. Vízi kapjon harminc forintot, én húsz forintot", írja Barabás Miklós.

A kollégiumban nevelkedett művészek közül azonban Barabás Miklós emelkedett a legmagasabbra. Tehetsége valóban a kollégiumban kapta az első biztatást, indítást. Itt ismerte meg először a nagy művészek alkotásait metszetekben. Tanárai közül Hegedüs Sámuelről emlékezett meg hálásan, mert ez a kitűnő tanár „a művészetet nagyon szerette és nagyon melegen tudta az embert buzdítani."

Barabás Miklós: Önarckép

Barabás Miklós: Női portré

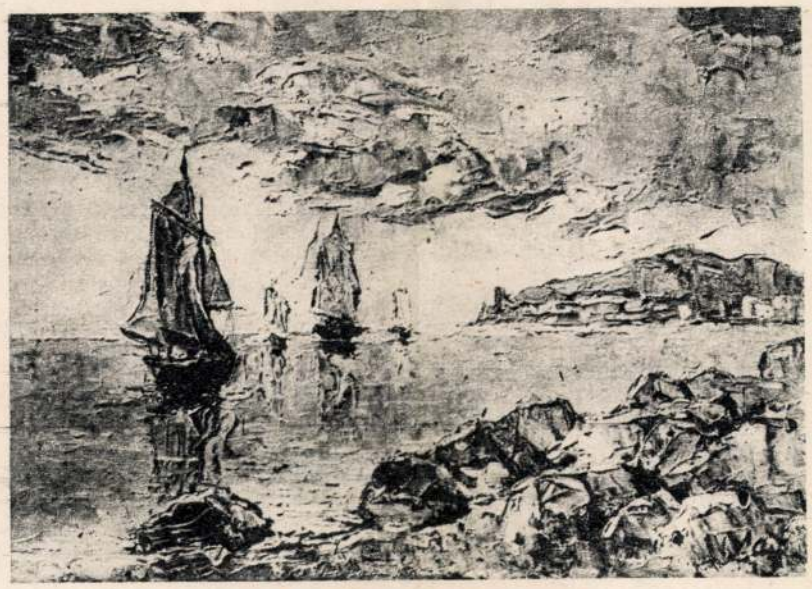

Vass Áron: Luganói emlék

Barcsay Jenő: Mozaikterv

A munkássága nem is szakadt el egészen a kollégiumtól. A Bethlen-könyvtár két jelentős, de sajnos megsérült arcképét őrzi: grófi Mikó Imre és Bethlen Gábor fejedelem képét. Ez utóbbit 1889-ben festette a kollégium számára. A tiszteletdíjat a tanulóktól összegyűjtött pénzből fizették ki. A kollégium régi ifjúsága eszerint magáénak vallhatja a Barabás Miklós-képet (melyet az évforduló alkalmával restaurálni kellene).

Barabás-képekkel régebben Enyeden nemcsak a kollégium dicsekedhetett; ma is megvan magántulajdonban Török Bertalanné 1886-ban festett szép arcképe (Ráskay Piroska).

A rajztanítás a XIX. század második felében és a XX. században fejlődött a Bethlen Kollégiumban, de hosszú időn keresztül nem került ki innen egyetlenegy művész sem. Csak a század vége felé kezd feltűnni Pataki László, de nagy történelmi kompozícióit a magyar festőművészet története nemigen értékelte. Halálakor, 1912-ben képeinek mozgalmasságát, kifejező erejét és könyvillusztrációit dicsérték, de megfeledkeztek arról a nagy történelmi tablóról, amely a Munkácsvárát védelmező Zrinyi Ilonának állított emléket.

Pataki László munkáiból ma semmit sem mutathatunk be az érdeklődőknek, de annál gazdagabb gyűjteményt állíthatunk össze a XX. században Enyedről kikerült művészek képeiből. A sort Gruzda János indítja meg. Ez a rendkívül szerény és egész életében visszavonultan élő művész 1900-ban érettségizett a kollégiumban, és csak hosszas küzdelem után kerülhetett fel Pestre a Képzőművészeti Főiskolára. Tehetsége és kitartása legyőzte a korabeli nehéz körülményeket, és művész lett a becei elhagyatottságban, művész maradt a zalatnai csendben is. Enyedi és kolozsvári kiállításain a becei nyomorúságnak és a havasi tájnak megdöbbentő látomásaival valósággal lenyűgözte a nézőt. Képeiből Enyeden is találhatunk egy egész kiállításra valót.

Az 1900-as években tanul a kollégiumban D. Berde Amál, majd Göllner Elemér, akinek a munkáiról ma néha Brazíliából jönnek hírek; Dezső Miklós, a két világháború közötti időszak egyik ismert festője; 1918-ban tesz képesítő vizsgát a tanítóképzőben Barcsay Jenő. A festők mellől nem hiányozhatik egy-egy jó pedagógus vagy rajztanár neve sem, elsősorban a Halmágyi Antalé, aki meghonosította a természet utáni rajzolást a kollégiumban, vagy pedig egy olyan ízlést alakító rajztanáré, mint amilyen Baranyainé volt a polgári leányiskolában, és végül Veress Gáboré, aki felismerte Barcsay Jenő tehetségét.

Az első világháború utáni években Enyeden is megélénkült a művészeti élet, kiállítások nyíltak, és ezek felkeltették a közönség érdeklődését, vásárlókedvét. Ekkoriban került el innen Gámentzy Zoltán, és ezekben az években hívtam fel a figyelmet a még tanítóképzős Incze János, valamint a már önálló kiállítással jelentkező Székely Mihály munkáira (1933). Mindketten ma is állandóan dolgoznak, és Székely Mihály mellett mint ismert műkedvelő festőt Majténi Zoltánt is meg kell említenünk. Valamivel később költözött Enyedre Vass Áron, az enyedi táj festője. Számon tartjuk még a fiatalok között Lőrincz Lehelt és Jánosy Lászlót. Ők is itt nevelkedtek.

VITA ZSIGMOND

Az első autogram

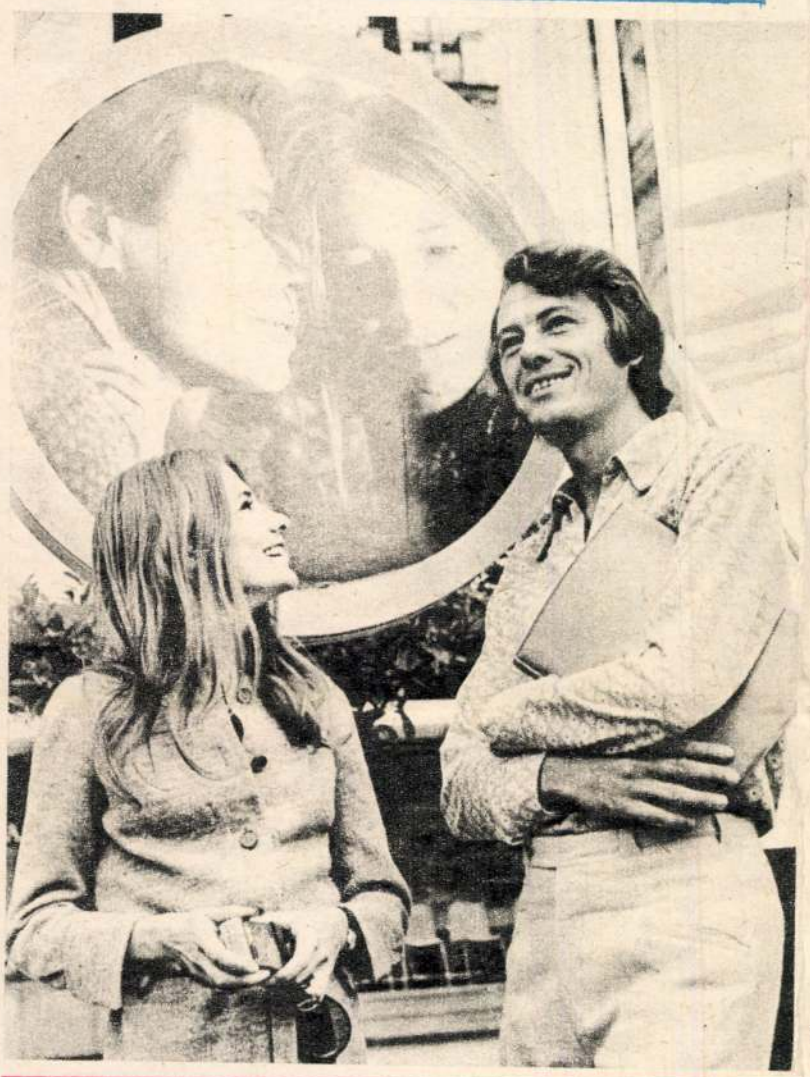

A Karlovy-Vary-i filmfesztivál forgatagában találkoztam Ferenczy Istvánnal is, a marosvásárhelyi színház tehetséges fiatal művészével, a *Holt vidék* című magyar versenyfilm férfi főszereplőjével. Egy napsütéses délelőttön ott sétált a fesztiválpalota előtt, a fotósok kereszttüzében, és ízlelgette a szokatlan szerepet — a sztárszerepet.

Ő a legmagasabb, tehát a legfeltűnőbb jelenség az összes jelenlevő fiatal színész és rendező között, pedig itt is ugyanaz a szerény, csendes fiú, amilyennek otthon ismerik a nézők. Kicsit zavart mosollyal néz körül olykor, mint a mesebeli legény, ha hirtelen az üveghegyen túl ébred fel, de amint magához tér, székely viccekkel traktálja kollégáit... A délutáni és esti vetítés közötti rövid órákban nyüzsögnek a fesztiválpalota előtt a „civilek": nyaralók és helybeliek, és persze főként az ifjak, gyerekek. Két olyan ötödik osztályos forma leányka, nyitott emlékkönyvvel és golyóstollal felszerelve, szepegve-pirulva lép elénk és kimondja a nemzetközi varázsigét: autogram! Én, mint régi motoros, tudom, hogy a szepegés Ferenczynek szól, meg is nyugtatom őket, hogy én csak „novinárka", azaz újságíró vagyok, és biztatom Ferenczyt, mert bizony biztatni kell. Ráállt. Odaírta szépen az egyik füzetbe a nevét, s alája a következő szöveget: „Életem első autogramja". A másik füzetbe pedig: „A második". A kislányok mamája hozzám fordult felvilágosításért. Megmondtam neki a nevet (hogy el is tudja olvasni), s minden egyebet, ami lényeges. Ferenczy István romániai magyar színész, jó színész, export-sztár, első filmszerepét játssza, először van fesztiválon, először kérték emlékkönyvbe az aláírását...

... Pedig több mint tíz éve játszik Marosvásárhelyen. Legalább a *Bolyai János estéje* legközelebbi előadásán — vagy új önálló műsora bemutatóján — követhetné törzsközönsége is a Karlovy Vary-i cseh kislányok példáját.

HALÁSZ ANNA

A fesztivál vezetői között

Törőcsik Mari és Ferenczy István Karlovy Vary-ban a Holt vidék plakátja előtt

műsoron • műsoron • műsoron • műsoron • műsoron • műsoron • műsoron

A szerelemről című új szovjet film mai fiatalok portréit vetíti elénk, olyan ifjakét, akik a becsületet, az emberi méltóságot, az önfeláldozó munkát mindenek fölé helyezik. Forgatókönyvíró és rendező: Mihail Bogin. Operatőr: Szergej Filippov. A film női főszereplője: Viktoria Fjodorova (képünkön). A többi szerepben: Szergej Drejden, Eleonora Szaskova, Vlagyimir Tyihonov, Oleg Jankovszkij stb.

Milyen tragikomikus helyzetbe kerül egy csődbe jutott kapitalista vállalkozó, hogyan kapaszkodik (főleg a felesége miatt) a fényűző életbe — erről szól Vittorio de Sica új filmje, az Üzleti ügy. A nagy nevű rendező számára Cesare Zavattini írta a forgatókönyvet. A mulatságos fordulatokban gazdag filmkomédia főszerepét Alberto Sordi játssza. A többi szerepben: Gianna Maria Canale, Elena Nicolai, Ettore Casi, Mariolina Bovo, Gloria Cervi stb.

Színes, zenés film az Egy énekesnő pere, melynek hősnőjét gyilkossággal vádolják, de végül kiderül ártatlansága. A szórakoztató spanyol film forgatókönyvírója és rendezője: Juan Jurado. A női főszerepet Rocio Jurado játssza (képünkön). A többi szerepben: José Toledano, Giancarlo del Duca, Carlos Ballesteros stb.

nuk nyomban ama bizonyos egyént, kit reggel a veranda alatt észrevettem, s kinek arcza reám nagyon furcsa benyomást tett. Ugy rémlett előttem, mintha tőlem készakarva most is elfordult volna, pedig bizonyosan tudtam, hogy előbb sohasem láttam. Valami különös nyugtalanság vett erőt rajtam; legjobb szerettem volna a Piccadely vagy Regentstreet szokott zsibajában észrevétlenül járni, hol a mostanihoz hasonló felindulások és izgalmak ritkán bántottak.

Végre kilenczre járt az óra, s miután Sir Edwardtól úgy értesültem, hogy a császárné szokott pontosságával a tíz órára kitűzött elindulási időt bizonyára ezen alkalommal is be fogja tartani, csekély holmimat magamhoz véve, egyenesen a *Viktória and Albert* királyi yachthoz indultam, melynek födélzetére nevem fölemlítése után minden nehézség nélkül bejutottam.

A császárné kiséretével együtt hintón jött a kikötőhez, s miután teljes inkognitóban utazott, a hatóságok részéről senki sem kisérte a hajóhoz. Az utolsó kocsik egyikéből két női alak szállt ki, és mire a hajóra értek, Sir Edward leirása után a fiatalabb nőben Elliott kisasszonyt ismertem fel, ki bal kezében látható erőlködéssel az ékszer-böröndöt vitte.

A magasrangú utazó gyermekeivel sokáig fel és alá járt a hátsó födélzeten, hová két udvarhölgyön és Werder grófon kívül senki sem közelített.

A császárné utóbb magához hivatta a kapitányt, kihez az időjárás iránt nehány kérdést intézett. Ezután Sir Edwardra került a sor, ki látszólag nagyon szerencsésnek érezte magát a magas kegy ily feltünő nyilvánulására. Éjfélkor meglehetős csend uralkodott a hajón, s miután főnökömet jelenlétemmel zavarni nem akartam, egy szélmentes sarokban meghúzva magamat, azzal töltöttem az időt, hogy a hatalmas gépek zakatolását hallgattam. A női kabinok egyikében még éjfél után is sokáig láttam a villamos izzó lámpát; kiváncsi voltam reá, vajjon ki lehet az a nyugtalan lélek, mely ily későn még virraszt.

Sejtelmem helyesnek bizonyúlt, mert az egyik udvari szolgától megtudtam, hogy ott Elliott és Frazer kisasszonyok vannak elhelyezve.

A rövid utazás elég gyorsan és minden fennakadás nélkül történt meg. Portsmouthban a hadihajók ágyúdörgése közt horgonyt vetettünk. Itt már ünnepélyesen fogadták a császárnét, kit testvérbátyja, a walesi herczeg, tulajdon fogatán a már készen álló udvari vonathoz kisért.

Már azon voltam, hogy magamat Sir Edward Millernél szolgálatom befejezése után távozhatásra jelentsem, midőn ez azzal előzött meg, hogy mindaddig a kiséretet ott ne hagyjam, míg csak a császárné Windsorba nem ér. Ez ellen nem tehettem kifogást, hanem az udvari vonat egyik kocsijában helyet foglalva, London felé indultam.

A paddingtoni indóházban a vonat nem a közönséges megérkezési oldalon, hanem a nagy épület ama felén állott meg, hol a gyorsvonatokon kívül udvari külön vonatok számára is kijárók vannak. Alig, hogy a kocsiból kiléptem, hátulról valaki oly erővel lökött meg, hogy arczczal a sinekre esve, képemet, nevezetesen orromat és balszememet megsértettem. A patakzó vér miatt csak annyit láttam, hogy egy uri ember egy más egyénnel feleselt, ki őt állitólag meglökte, mire egyensúlyát elvesztette és reám dőlt. A harmadik egyénben erős fájdalmaim daczára azt az embert ismertem fel, kit Ostendeben a veranda alatt, utóbb pedig a postagőzös felé sietni láttam.

Nem maradt egyéb hátra, mint kocsiba ülni és haza hajtatni, mert ily állapotban, a mint ezt Sir Edward Miller maga is belátta, Windsorig nem mehettem volna.

A sérülések jelentékteleneknek bizonyultak és csakis erősen megdagadt és formájából kijött orrom miatt kellett volna nehány napig a szobát őriznem. E helyett azonban már éjfélkor egy oly szomorú hírrel vertek fel álmomból, mely a vért ereimben megfagyasztotta. *Frigyes császárné gyémántjait, melyeket Berlintől Ostendéig egy sereg porosz detektiv őrzött, Ostendétől pedig Sir Edward Miller és én tartottunk szemmel, a windsori palota udvarán ellopták. A tetteseknek, valamint az ékszereknek semmi nyoma!*

A dolog úgy történt, hogy Miss Elliott a drága böröndddel kezében a palota udvarán kiszállva, kocsiban ülő társnéját, a nálánál sokkal idősebb és beteges Frazer kisasszonyt ki akarta segiteni, miért is a böröndöt a földre letéve, bal lábával rálépett, kezeit pedig Frazer kisasszony felé nyujtotta. Ebben a pillanatban valaki őt is ép ugy meglökte, mint engem a paddingtoni indóházban, s mire a kisasszony felkelt, a böröndd eltünt. Elliott kisasszony jajveszéklését mindenki a fájdalom kifejezésének tartván, inkább segitségére siettek és a görcsösen siró hölgy szavait nem értették meg, ki folyvást böröndje után jajgatott, mig végre a majdnem önkivületi állapotba jutott Frazer kisasszony a megtörtént szerencsétlenséget el nem mondta.

NAGY-SÁNDOR JÓZSEF TÁBORNOK JEGYESE.

Barabás Miklós 1849-ki festménye.

Minden kutatás, távbeszélés és távirás daczára a böröndd nyom nélkül elveszett és mai napig sem került meg. Elliott kisasszony ereit felvágta és negyednapra meghalt. Sir Edward Miller engem szidott volna, ha a pokoli mesterséggel kigondolt terv első részét rajtam, utóbb Elliott kisasszonyon végre nem hajtják. A tolvajok, kik bizonyára ismertek, nem szabadulhattak meg tőlem más uton, és miután az ostendei «Hôtel des Princes»-ben Sir Edward szobájában ellesett beszédből megértették, hogy a drágaságok Elliott kisasszony gondjára vannak bizva, rövid időre mindkettőnket egyforma módon eltettek láb alul, a nélkül, hogy őket e miatt rögtön a helyszinen kérdőre lehetett volna vonni. A csásárné elveszett gyémántjainak értékét harmadfélszázezer font sterlingre tette, és mai napig is huszezer font sterling jutalom van kitüzve azok kézrekerítésére. Ez valószinüleg soha sem fog sikerülni, mert a vakmerő lopást oly tolvajok követték el, kik a világ minden részeiben elsőrangu drágakő-kereskedőkkel állván összeköttetésben, a kitördelt köveket tán ötven helyre is szétosztva, egyszerre adták el.

AZ ÉG CSODÁI.

A csillagok.

Az ó-kor csillagászai a nagyobb égitesteknek isteni hatalmat tulajdonítottak, melylyel a többi csillagokra döntő befolyást gyakorolnak. Róma és Athéne hivatalos iskoláiban ezen hit, mint rendes tantárgy szerepelt.

Ptolomeus és utódai szerint az ily rendkivüli hatalommal biró égi testek az ég boltozatához úgy hozzá lennének illesztve, mint valamely nagy épület sarkain a lámpások, miből azt következtették, hogy számuk és helyzetük semmiféle változásnak nincsen alávetve.

Midőn kevéssel a trójai háboru után *Elektra*, a Plejadok egyike, az égről eltünt, ezen parányi és szabadszemmel alig látható csillag eltünését nagyfontosságu eseménynek tekintették. Hire járt, hogy az égi szökevény azért oltotta ki rögtön tüzét, mivel *Priamus* sorsa iránt érdeklődött és azt megsiratta.

Mai napság sokkal egyszerűbb eszmékkel foglalkoznak. A tudomány birtokába vette a végtelen tért és kutatásaiban akadályt nem ismer.

Alapeszme gyanánt elfogadjuk, hogy a legkisebb csillagok — napunk vetélytársai — fényük gyengeségét csak a roppant távolság okozza, mely bennünket tőlük elválaszt. *Sirius*, a legfényesebb csillag, melynek kékes világosságát télen éjfélkor déli irányban megláthatjuk, sokkal nagyobb a napnál, de oly távol áll földünktől, hogy a nap fényét nagyságának hatezer milliomszori nagyobbításával érhetné el. Ezen számítás után a távolság könnyen megtudható, mely köztünk és amaz égitest között elterül. *Sirius* nyolczvanezerszerte távolabb esik tőlünk, mint a nap.

A tudomány ezen távolság megérthetését lehetségessé teszi. Miután a nap világossága nyolcz percz alatt teszi meg a százhúsz milió kilométernyi utat, mely köztünk és közte fekszik, *Sirius* sugarainak nyolczvanezerszer nyolcz perczre van szükségük. Igy tehát Sirius világossága négy vagy öt év alatt jut ide, habár négy vagy ötezerszer gyorsabban halad, mint express vasuti vonataink, tizezerszer gyorsabban mint a tavaly vizre bocsátott villamos torpedó-hajó.

A nagy számok, melyek a csillagászat számításaiban előfordulnak az emberi természetet lassankint hozzászoktatják a végtelenség fogalmához. Mindemellett a számítás legpontosabb alkalmazása tartandó szem előtt a tudomány ezen osztályában, mivel egy másodpercz alig észrevehető különbsége gyakran a legfontosabb kisérleteket meghiusítja.

Általános feltevések és sejtelmek mai napig is el vannak terjedve, a nélkül, hogy a tudomány fejlődésére mérvadó hatást gyakorolnának. Az égi boltozat egyformán átlátszónak tetszik. Ezt az ó-kortól kezdve mai napig mindenki hiszi, habár számtani bizonyossággal még nincsen megállapítva, hogy e részben változások elő nem fordulhatnának.

Nem bizonyos továbbá, hogy a különféle napok, melyeknek létezését az égen elismerjük, egyforma erővel birnak, sőt valószinünek tartjuk, hogy az égitestek közt bizonyos különbségek vannak, mire nézve azonban a legfelsőbb lény intézkedéseit még fel nem ismerhettük. A tudomány egyelőre csekélyebb elvek megállapitásával foglalkozik, melyek segitségével utóbb a természet titkainak földerítése könnyebben fog történni.

Igy vagyunk az úgynevezett tejút (via lactea) képével, melynél szebb látványt az ég boltozatán nem képzelhetünk. *Róma és Athene* tudósai a mythologia segitségével fejtették meg ezen égi tüneményt és a különféle időben elmondott mesék értelmében az emberek mostanáig csakis azért nyugodtak meg, mivel eddigelé pozitiv

B-26-203
Barabás Miklós
1891.534-535.

adatokkal senki sem dicsekedhetett. A hires *Herschell* azon állítása, hogy a tej-útat az egymáshoz szorított napok myriádjainak sugarai képezik, nem sokkal többet ér az ó-kor ama hiténél, mely szerint a tej-útat Amalthen kecske, Jupiter dajkájának emlőiből kihullott tej cseppek képezték, vagy hogy *Phaeton* égi szekerének nyomai ily módon maradtak meg az égen.

A mit azóta ezen nevezetes égi tüneményről vaskos kötetekben irtak, mindenesetre dicséretes haladásra mutat, de még korántsem fejezi be a tudományos vitát, mely e részben századok óta foly.

A tudósok vezérkarához tartozó egyéneket idézhetnénk, kik a többek közt az égitesteket korra nézve bizonyos osztályokba sorozták, minek folytán eltünésüket az ég boltozatáról számmal akarják tartani. Szerintük ama számtalan égitesteknek egyéb rendeltetésük nem lenne, mint tömörülni, világítani és idővel nyom nélkül eltünni, mire nézve például a napot állítják elénkbe. Igy tehát attól lehetne tartani, hogy az éltető égitest már hanyatló félben van és mint valami kilenczven éves ember maholnap magától örökre el fog aludni.

Ezen ferde állítások nagyobb része a külső megfigyelés — analysis spectralis — rosszul alkalmazott sikerein alapul.

Vannak csillagászati készülékek, melyekben valamennyi csillag egyforma szint mutat, mig mások minden napnak vagy egyéb nagyobb égi testnek különböző szint adnak. Ki hinné, hogy sokáig nem közönséges, sőt elsőrangu tudósok a bajt a szerkezetek hibás összeállításában keresték, mig végre egy fiatal kezdőorvos rájött, hogy a színek különféle felfogása ily távcsövek és készülékek alkalmazásánál az illető egyén szemeinek szerkezetétől és állapotától függ!

Jelenleg az asztronomusok a csillagokat különféle osztályokba sorozták, a mint fényük fokozatonként megfogy. Elhatároztatott, hogy a tizenötödik osztályba tartozó csillagokról fényképezett térképet készítenek. Ezen csillagok száma húsz millióra rug. A fényképészeti munka tiz esztendeig tart, és a föld tizennyolcz elsőrangu megfigyelő állomásán fog elkészülni.

Magától értetődik, hogy az időnként elkészült részletek nem tartatnak titokban, hanem a tudomány újabb fejlődésére szolgálva, mindenki rendelkezésére bocsájtatnak.

A PARÁNYI LÉNYEK VILÁGÁBÓL.

A jelen évben tartott jubiláris kiállítások között legérdekesebb az, melyet Antwerpenben tartanak, a mikroskop feltalálásának háromszázados évfordulója alkalmával, s melynek feladata történelmi emlékekben kimutatni fejlődését és alkalmazását ennek a csodálatos találmánynak, mely a parányi lények eddig nem is sejtett világát tette ismeretessé az emberek előtt, csodálatos módon csak száz évvel azután, midőn Kolumbus a földgömbnek addig ismeretlen részét felfedezte.

Minden találmánynak van előtörténete. A nagyító üvegeket is régóta ismerték a mikroskop feltalálása előtt. Már Seneca, Nero hires tanítója, említi «Questiones naturales» czimű munkájában, hogy vízzel telített üveggolyókon át még az alig olvasható apró irás is nagyobb, világosabb lesz, sőt Aristofanes görög költő «Felhők» czimű darabjából tudjuk, hogy a görögök ismerték a gyújtó-üvegeket. De az ó-kor klaszszikus népei nem tudták hasznát venni e találmányoknak vagyis inkább észleleteknek. A középkorban már vannak nyomok, hogy egyes esetekben értékesíteni tudták az üvegnek megismert tulajdonságát, de még a pápaszemeket is csak a XIII. században kezdték először készíteni. Háromszáz évvel ezelőtt találták fel Innsen János és Zacharias a mikroskopot, s pár évvel később 1608-ban Lippersheim János a távcsövet. Mindhárman Middelburg nevű hollandi városban laktak, mely akkor a műipar egyik jelentékeny központja volt. Mig azonban a távcső, melyet rögtön alkalmazásba vett a csillagászat, gyorsan tökéletesedett, a mikroskop hosszú időn át csak játékszer maradt, melynek fontosságát nem is sejdítették.

Nem ismeretes, milyen volt az első mikroskop, valószinű azonban, hogy két konvex lencse összetételéből állott s nem lehetetlen, hogy a két lencse közé még vizet is tettek, a mint Kircher Athanazius paternek 1646-ban megjelent művében látjuk, a hol a mikroskop legrégibb rajza közöltetik. Az ily nagyító üvegeken csak úgy lehetett látni jól, ha a tárgy mögé még gyertyavilágot is tettek, de ilyenkor, miként az említett pater mondja, csodálatos dolgok jöttek az emberek szemei elé: a bolha lába oly nagynak tünt föl, mint a lóczomb s egy hajszál, mint valami gerenda. Világos azonban, hogy ily primitiv eszközzel pontos észleleteket nem lehetett tenni, bár a mekhanikusok, köztük Drebbel Kornél, kit régebben a mikroskop feltalálójának tartottak, nagy gonddal diszitették e tárgyakat aranyozott rézcsövekkel, ébenfa koronggal, ezüst delfinekkel s más módon.

A mikroskop tudományos használatának valódi kezdeményezője Leewenhock Antal volt Delfiben, egy nyugalomba vonult kereskedő, ki szenvedélylyel foglalkozott természeti kutatásokkal. Saját maga készítette nagyító üvegjeit s kezdetben ő is bolhákat, hajakat s más tárgyakat nézegetett rajta kiváncsiságból, mig végre 1675 szeptember havában véletlenül állott esővizet vizsgálva meg, csodálkozására egész sereg élő lényt talált bennök, köztük olyanokat, melyek tizezerszer kisebbek voltak, mint az eddig észlelt vizirovarok s melyek mindegyike nagyon eltért egymástól. Csodálkozása természetesen növelte kutatási vágyát s csakhamar reájött arra is, hogy ezek az apró lények nem a vízből erednek, mivel a friss esővízben vagy olvasztott hóban nincsenek, hanem csiráik a levegőben vannak s a vízben csak azért szaporodnak s nőnek oly gyorsan, mert elegendő élelmet nyernek. Leewenhock észleleteit senki sem akarta elhinni, még tudós társaságok is kétségbevonták s a londoni akadémia a hasonló kisérletekkel foglalkozó Hooke Róbert mutatványai alapján 1677 november 15-én ünnepélyes okiratban előkelő tudósok aláirásával bizonyitotta, hogy ily szabad szemmel nem látható apró lények csakugyan vannak.

Erre megkezdődött az ellenkező túlzás. Mindenki igyekezett elődjén túlliczitálni s még apróbb lényeket fedezni fel. Nagyon erős lencséket kezdtek készíteni s ennek következménye lett, hogy az ily lencsék nem voltak pontosak, a képek szingyűrűkkel vegyültek össze, s azokból mindenki azt nézte, a mit akart. A komoly tudósok ennélfogva lassanként abbahagyták a mikroskop használatát s az ismét csak játékszer maradt.

A jelen században, körülbelül 1830 óta, kezdett ismét emelkedni a mikroskop tekintélye, különösen a sejtelmélet megalapitása által. Brown, Mohl és Schleiden bebizonyitották, hogy a növényi szervezetnek közös alapja van, a többé-kevésbbé elváltozott sejt, melyből állanak még a legnagyobb fák is. Az állatoknál a bőrben, idegközpontokban találtak szintén sejteket, de azt hitték, hogy ezek csak kivételek, mivel az állati szervek legtöbb része a sejtekkel összehasonlitható sem volt. Schleiden kutatásai nyomán azonban mindinkább többen kezdtek foglalkozni az állati szervezet mikroskopikus vizsgálatával s Schwann már 1839-ben megállapitotta lényegileg az állat- és növényszervek között fennálló hasonlóságot. Félszázad óta ez az elmélet teljesen megszilárdult, tudattá lett s ennek a fontos vívmánynak csaknem kizárólagos eszköze volt a mikroskop, mely ez által a boncz- és élettan körében nélkülözhetetlenné lett.

Ugyanezen kisérletekkel kapcsolatban merült fel egy másik tudományos kutatás a szerveslények eredete felől. Ennek a kutatásnak nincs még oly fényes eredménye, mint az előbbinek, de azért nagyon fontos felfedezésekre adott alkalmat a levegőben levő csirákról, a bakteriumokról, mint a betegségek csiráiról stb. s ezekkel kapcsolatban igen jótékony gyakorlati eredmények jöttek létre, különösen az antiseptikus sebkezelés, mely ma már százezrek életét menti meg évenként. A mikroskop használata más kérdéseknél is igen nagy fontosságú lett, ennek segitségével leplezik le a hamisitókat, sőt olykor a nagy bűnösöket is, kiknek egy látszólag lényegtelen folt, egy kis hajszál s a gyomorban elrejtőzött méregnyom lesz árulójukká.

A parányi lények csodálatos világának fokozatos megismerésével kapcsolatban haladt természetesen a mikroskop készítésének tökéletesedése is. Régebben azt tartották a legtökéletesebb eszköznek, mely legjobban nagyított. Ma már mindnyájan tudjuk, hogy lényegesebb ennél az, hogy tiszta képet nyújtson elénk s 300—400-szoros nagyításnál több részletet kaphatunk, mint a régi tökéletlenebb eszközökkel, bár azok a tárgyat 600—700-szorosan nagyitották. Régebben csak a bolhákat, hajakat s lepketollakat vizsgálhatták mikroskoppal, ma sokkal finomabb tárgyakat is pl. a diatomeák kovapánczéljának vonalait, melyekből 3200 fér el egy milliméterre. Mindamellett el kell ismernünk, hogy még ma csak a kezdetnél vagyunk. A parányi világ legparányibb része, az atomok és molekulok világa, teljesen ismeretlen előttünk, a legjobb mikroskop állitólag csak oly területet mutathat, melyen még mintegy két millió molekul fér el. De a haladás azért nagyszerű s az az eszköz, melynek feltalálása 300-os jubileumát most ülik, valóban nagyszerű új világ ismeretével gazdagitott minket, a parányi lények csodás világával.

Dr. Gy.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Közgazdasági és statisztikai évkönyv, újabb ötödik évfolyam 1891-re. A tud. akadémia statisztikai és nemzetgazdasági bizottságának megbizásából, és az orsz. statisztikai hivatal támogatásával szerkesztik *Jekelfalussy* József és *Vargha* Gyula, kiket több szakember támogat. Évek óta jól ismeri és használja közönségünk már ez évkönyvet, mely az ország összes gazdasági, népesedési, közlekedési, kereskedelmi, pénzügyi állapotáról, a vizszabályozásokról, közoktatásról, igazságügyről, véderőről, vámokról, miniszteri rendeletekről, ujabb törvényekről, stb. oly kimerítő adatokat nyujt. Az idei évfolyam 689 oldalnyi nagy kötetet tölt be. A szerkesztők nagy gondot fordítanak rá, hogy a munka alaposságát, sokoldalusságát és használhatóságát fokozzák és ez okból évről-évre újabb anyaggal gyarapítják a kötet tartalmát. A hazai és külföldi kulturális és közgazdasági viszonyok állapotának ismeretéhez nélkülözhetlen kézikönyvet a gyakorlati politikus, kereskedő, iparos és gazdaember egyaránt haszonnal forgathatja. Bolti ára diszes vászonkötésben 3 forint 50 kr.

Temesvári Emléklapok czimü füzet jelent meg Grosz Endre és Hegedüs Pál szerkesztésében, az ottani kiállitás alkalmából és a felállítandó honvédemlék javára. Ára 60 kr. Számosan irtak bele kisebb dolgozatokat, többen németül is. A déli vidék közéletében s több az irodalomban ismert névvel találkozunk a füzetben, mely rövid dolgozatokból, emlékmondatokból, szabadságharczi epizódokból és költeményekből áll.

Irányi Dániel azt a jelenetet irta le, midőn Kossuth Lajos 1849 julius vége felé Szegedről elment megnézni a temesvári ostromműveleteket, s e látogatással a parancsnokló gr. Vécsey Károly tábornokot is meglepte. Aztán a tisztekkel, Csernovics Péter temesi gróffal és Irányival kikocsizott a vivó árkok megszemlélésére. Egész odáig akart menni, hol az utászok dolgoztak; de a munkálatokat vezető Szabó Imre alezredes kérte, hogy e szándékától térjen el, mert az a pont már közel esik a várhoz s ha abban az ellenség észreveszi, hogy többen közelednek, okvetlenül lőni fognak. «Az nem baj — felelte Kossuth, — a hova az urak el szoktak menni, oda én is elmehetek, hisz azért jöttem». Gróf Vécsey és Csernovics Péter is le akarták beszélni, de nem használt. Végre Irányit kérték, hogy beszélje le a törvényhozás nevében. Irányi megtette s ünnepélyes hangon szólt, hogy a kormányzó élete nem csak a magáé, hanem a nemzeté, stb. Erre aztán le mondott a veszedelmessé válható szándékról.

A román vádakra. «*Réponse au mémoire de la jeune roumaine de Bucarest*» czim alatt Kolozsvárt dr. *Moldován* Gergely egyetemi tanár *Bertha* Sándor fordításában franczia nyelven is közrebocsátotta a bukaresti román ifjuság hirhedt emlékiratára kelt válaszát, mely a hazafias magyarországi románok álláspontját sok hűséggel és nagy tárgyilagossággal fejti ki. A 71 lapra terjedő politikai irat végszavai a következők:

«Sohasem tagadtam meg fajomat és eredetemet s nem is fogom soha megtagadni. De románságomat tisztán és kifogástalanul tudom egyesíteni magyar állampolgári kötelességeimmel. Ezek a kötelességek nincsenek ellentétben nemzetiségemmel. Az ellenmondásokat csak önök ismerik, a kik megbizás nélkül fordulnak nevünkben Európához. Igenis, mi románok vagyunk, de a magyar állam polgárai is vagyunk egyszersmind, melynek érdekei a mi érdekeink is. Egy igazi román nem is gondolkozhat másképen. A ki nem igy gondolkozik, vagy hamis

1848/49-KI EMLÉKEK.

A stureczi átkelés 1849 január 26-án.

Alig hiszszük, hogy I. Napoleonnak az Alpeseken való átkelése óta, midőn seregével a lombardiai fensíkon Wurmser tábornok alatt tétlenül veszteglő osztrákokat meglepte, valamely nagyobb csapattest oly sikerült hegyi átkelést hajtott volna végre, mint 1849 január 26-án a felső-dunai magyar sereg zöme *Görgei* vezénylete alatt a Garamvölgyből, a *Sturecz* hegyen át a Vágvölgyébe.

Ugyanis *Görgei*, kinek utóvédét a nálánál sokkal erősebb *herczeg Jablonovski* és *Wyss* osztrák dandárok folyton zaklatták, a nélkül, hogy ellenük a hegyes és sziklás terepen nyilt csatát elfogadhatott volna, elhatározta, hogy minden áron a Vágvölgybe nyomul, hol a már előbb oda jutott *Guyon*-hadosztály meglehetős kedvező állást foglalt el.

Ámde a Garamvölgyből a Vágvölgybe csak a *Sturecz* hegyen át lehetett legrövidebb uton eljutni, mi téli időben, kivált pedig az 1849-iki rendkivüli zordon időjárásban, sok bajjal járt. A négyezer lábnyi magas, helyenként öt láb mély hóval fedett Stureczen átvezető országút számos hegyi patakokon, iszonyú mélységek mellett kigyódzik a meredek sziklafalak között és sok helyen alig hét láb széles.

A gyalogság úgy a hogy, csak haladt; a huszárság kézen vezette lovait, melyeknek szemeit némely helyen be kellett kötni, nehogy megbokrosodva a mélységbe zuhanjanak, de már a tüzérség és nehéz társzekerek csak kimondhatatlan erőfeszítéssel juthattak előre.

Egy-egy tizenkét fontos ágyúüteg felvonszolására a gyalogságból felváltva egész zászlóaljakat kellett kirendelni, mert a fogatok lovai a fagyos uton nem mozdulhattak. Néhol az ágyúkat és társzekereket szét kellett szedni, vagy pedig a keskeny hidakat megtoldani. Ekként ezernyi bajjal és nehézséggel küzdve, a hosszu hadoszlop és szekérsor, távolról tekintve, egy végtelen tagu óriáskigyóhoz hasonlított.

Daczára mindezen rémítő nehézségeknek, melyek nem egy katona életébe kerültek, a sereg tizenhat órai folytonos menetelés után végre a hólepte hegygerinczre feljutott.

Görgei tábornok mindenütt jelen volt, intézkedve, tanácsolva, biztatva s ösztönözve legénységét. Katonai kiséretéből *Duka Tivadar*, *Bakody Tivadar* s *Tomsich István* vezérkari tisztek, nemkülönben *Bayer* ezredes ernyedetlenül támogatták a fővezért.

A hegy éjszaki lejtőjén újabb erőfeszítésre volt szükség, hogy nehéz ágyúk, társzerkerek a sikamlós, meredek lejtőn baj nélkül lebocsáttassanak. Mindezen akadályok legyőzése után a hadtest éjjeli tiz órakor lejutott a hegy tövébe és *Alsó-*, *Felső-* és *Közép-Revucza* helységekben vőn éji szállást.

A szegény módu tót lakosság mindenét megosztotta a fáradt legénységgel, s a ki ama nevezetes éjszakán *Revuczán* táborozott, nem felejthette el a szíves vendéglátást, melyben az itteni lakosságnál részesült.

A szabadságharczi emlékek mostani kiállításán látható kép *Kovács Lajos* rajza után (kőre rajzolta *Köhler*) 1850-ben Londonban *Day and Son* udvari műkereskedőnél jelent meg. A képen a különféle katonai alakok nincsenek ugyan tökéletes történelmi hűséggel feltüntetve, de annál jobb a hegy akkori terepviszonyainak ábrázolása. Az eredeti képen a következő aláirás olvasható magyarul: «*Magyar hadsereg hadjárata a Stureczen.*» Francziául: «*Passage de l'armée hongroise par le mont Sturecz*» (A magyar hadsereg átkelése a Sturecz hegyen), mely utóbbi aláírás mindenesetre sokkal helyesebb, mint a magyar.

1850-ben Londonban megjelent kőrajz után.

A MAGYAR HADSEREG ÁTKELÉSE A STURECZ HEGYEN 1849 JANUÁR 26-ÁN. — Kovács Lajos rajza.

Olasz allegorikus képek az 1848/49-iki magyar szabadságharczról.

Olaszországban az 1848/49-iki szabadságharcz alatt egy Magyarországra vonatkozó allegorikus képsorozat jelent meg, melynek nagyobb része a mostani szabadságharczi emlékek kiállításán látható.

Ezek közül néhányat bemutatunk.

Az 1-ső kép *(L'uragano = A szélvész)* a magyar mozgalom kezdetét jelezi, midőn a rabláncait széttört nemzet harczra készül.

A 2-ik kép *(Il braccio del popolo = A nép karja.)* a mintegy a földből előteremtett véderő keletkezését mutatja.

A 3-ik kép *(Un principio comune = A közös elv)* a lengyel szabadsághősnek, Dembinskynek a magyar hadsereg fővezérévé avatását dicsőiti.

A 4-ik kép *(Tertia al cuore = Sziven találva.)* Olaszország és Magyarország felszabadulását és az osztrák sas leveretését jelképezi.

Az 5-ik képen *(Il sanguinario = a vérszopó)* a bresciai kegyetlenségeiről Olaszországban hiénának elnevezett Haynau Magyarország vérét szívja.

A 6-ik képen *(L'elemosina = Az alamizsna)* a megtépett osztrák sas az orosz medvétől, kinek logikája nyers erő, segítséget kér.

A 7-ik képen *(L'offerta sanguinosa = A véres áldozat.)* a Szent György keresztjével feldiszített orosz medve Magyarország levágott fejére tátja ki száját.

A 8-ik képen *(Le armi d'oro = Az arany fegy-*

B-26-203

verek.) a jezsuiták osztrák tartalék-serege szuronyaik hegyén aranynyal támadja meg Magyarország becsületét.

A 9-ik képen *(I due carnefici = A két mészárló)* az orosz medve és a kétfejű sas ölik Magyarországot.

A 10-iken *(La tavola del naufragio = A hajótörés romjai)* az európai demokráczia egy hajóroncson, melynek hajója a kényuraság szirtjén törést szenvedett s elmerülőben van, az Ungheria (Magyarország) feliratot viselő hajóroncson igyekszik megmenteni életét.

Nagy-Sándor József tábornok jegyese.

E czímet viseli az 1848/9-iki emléktárgyak kiállításán Barabás Miklós egy 1849-ben készített csinos aquarell-festménye. A fiatal hölgyet e kép a tábornok honvédtiszti köpenyére támaszkodva, kezében koszorúval, az ostromlott Budavár felé tekintve, tünteti föl. Kovács (Schmidt) Emma, a Budavár ostromában is oly jelentékeny részt vett Nagy-Sándor József tábornok jegyese, pesti leány volt, Schmidt János megyei főorvos leánya. A szabadságharcz után évekig gyászolta vértanu halált szenvedett jegyesét. Később közéletünk egyik kiváló férfiához, Klauzál Gáborhoz, ki az első magyar miniszteriumban a földmivelési tárczát vezette, ment nőül, s 1889-ben, 57 éves korában özvegységének 23-ik évében hunyt el. — A festményt fia, Klauzál Gábor állította ki.

FRIGYES CSÁSZÁRNÉ GYÉMÁNTJAI.

Egy londoni rendőrfőnök emlékirataiból.

Valahányszor fejedelmi vendégek utaznak a kontinensről Angolországba, vagy Angolországból a kontinensre, senkinek sem gyűlik meg úgy a mindennapi baja, mint a londoni rendőrségnek. Hálákat adunk Istennek, ha a magas utas valamely jelentéktelen uralkodó-család tagja, mig ellenben a Szent-Pétervárról érkező vendégek több gondot okoznak, mint a főváros valamennyi bankjai és pénztárai.

Ezelőtt harmadfél évvel hivatalosan tudtunkra adatott, hogy *Frigyes* német császár özvegye Berlinből, nagy kisérettel, Londonba, illetőleg Windsorba érkezik. Különös gond fordítandó az ilyen alkalommal seregszám betóduló idegen tolvajokra és egyéb veszedelmes egyénekre. Királynénk leányát még férje életében többször láttam s igy valami rendkivüli eseménynek nem néztem elébe. Mily nagy volt azonban mindannyiunk meglepetése, midőn a berlini rendőrség azon értesitése közöltetett velünk, *miszerint attól lehet tartani, hogy a nemzetközi tolvaj szövetkezet a császárnét utközben meglopja.* Erre nézve több gyanu merült fel, melyekből valami merénylet várható.

Ugyanis a berlini császári palotából, eddigelé még fel nem derített módon, eltüntek az özvegy császárné ékszer-ládáinak kulcsai, számszerint kilencz darab, minek következtében a lakatokat meg kellett változtatni, sőt a kérdéses lakosztály őrségét is megkettőztették mindaddig, mig a zárak helyreállítása meg nem történt. Ez eljárást mi nem tartottuk valami különösen dicséretesnek a német rendőrségre nézve és nagyokat nevettünk az eredeti ötleten, mely nálunk alkalmazva ép úgy venné ki magát, mintha nehány kulcs eltünése miatt a toweri kincstár őrizetét még egy zászlóaljjal megtoldanák.

Amde utóbb kitünt, hogy a német pedanteria nagyon is helyén volt, mivel három nappal a császárné elutazása után a «munkás kezek» csakugyan próbát tettek, de ez egyszer nehány ezüst gyertyatartón kivül semmit sem találtak.

Az özvegy császárné, nem tudni mi okból, ékszereinek nagyobb részét magával szokta hordani; ezen alkalommal azonban különösen gyémántjait akarta Londonba hozni, hogy itt a korona ékszerészeivel bizonyos kelengyék összeállításáról értekezzék. Ha jól emlékszem, legidősebb leányának közeli férjhez menetele nyujtott alkalmat ezen utazásra, s igy magától érthető dolognak tartottuk, hogy a családi ékszerek fölött szemlét tartson.

— Ön Sir, — mondá Philipps főfelügyelő, kivel már évek óta bizonyos nézeteltérések miatt rossz lábon állottam, — ma éjjel Ostendebe fog utazni. Ott bevárja a császári különvonatot, melylyel Windsorig, — érti, Windsorig — nyitott szemekkel menjen. További utasításait Ostendeben Sir Edward Millertől várhatja, ki a császárné kiséretében Potsdamtól idáig utazik.

Tehát Sir Edward Millernek, a londoni detektiv osztály másod főnökének épen reám van szüksége, mintha nálamnál a külföldi dolgokban jártasabb ember nem lett volna köztünk. Ezen alkalommal ismét Philipps úr rosszakaratát véltem látni, midőn ily kényes ügyben a hires Sir Edward Miller mellé engem szemelt ki lógósnak. De végre mit volt tennem? Ha a Himalaya hegységbe küldenének, hogy ott valamely nyomaveszett tolvajt keressek, ép oly kevéssé utasithatnám vissza a parancsot, mint most, midőn arról volt szó, hogy Ostendeből egy császárné fényes kiséretében, a lehető legnagyobb kényelemmel, a windsori királyi palota kapujáig utazzam.

Családomtól búcsut véve, este 7 órakor a paddingtoni indóházba hajtattam és másnap hajnalban az ostendei «Hôtel des Prinçes» előtt ismét szárazföldre jutottam. A fényes szálloda előtt, hová, mint czime mutatja legfeljebb fejedelmi családok tagjai vagy más celebritások szoktak szállni, katonai zenekar játszott, s midőn szerény utitáskámmal kezemben, szobát kértem, kevés hijja volt, hogy a kihizott portás ki nem utasított.

— Az egész ház ő felsége özvegy Frigyes császár és kisérete számára van lefoglalva, ön tehát jobban tenné, ha másutt keresne lakást.

— Én Sir Edward Millert keresem, — felelém nem legudvariasabb hangon, — ki ő felsége kiséretében utazik. Tudassa velem ez úr szobájának számát.

— Százhét a negyedik emeleten, — volt a válasz.

Sir Edward még aludt; miután pedig az egész házban hely csakugyan nem volt, az étterembe mentem, hol a császárné kiséretéhez tartozó urak és hölgyek, a korai óra daczára, már reggeliztek. A császárné, a mint beszédjeikből kivettem, gyermekeivel együtt fürödni ment és csak estefelé indul Londonba.

Tehát ily formán az én hivataloskodásom legfeljebb ebéd után veendi kezdetét, mert Sir Edward komornyikja kijelentette, hogy ura délután öt óra előtt senkit sem fogad és lakosztályát el nem hagyja. Elővigyázatból névjegyemet oly megjegyzéssel nyujtottam át az álmos képű Ganymednek, hogy engem bármely perczben megtalálhat a házban.

A ki valamikor az ostendei tarka közönség tömegét együtt látta, tudni fogja, hogy ott szegényes kinézésü embert alig találni, mindamellett ügyes és gyakorlott szemek a valódi és szinlett fény közt mégis felismerik a különbséget. Az egyik asztalnál ötvenöt-hatvan évesnek látszó uri ember ült két fiatal hölgygyel, kiknek egyszerű, de azért végtelen elegáns külsejük nekem is szemet szúrt. Reggelijüket már elköltötték és angol lapok olvasásába látszottak elmerülve lenni. Az öreg úr ugy tett, mintha a terembe való belépésemet észre se vette volna, de azért a «Daily-Telegraph» széles lapjain keresztül kétszer is erősen szemügyre vett. A társaság többi tagjai, a mint mondám, leginkább a legfelsőbb kisérethez tartoztak, és ha még hozzáteszem, hogy kivülem és a fennemlített családon kivül még két katonatiszt volt a teremben, e részben többet alig mondhatnék. Egy fél óra mulva az öreg ur leányaival a verandára lépett ki, honnan gyönyörű kilátás nyilt a tengerpartra. Hátha én is kimennék gondoltam magamban. A következő perczben már künn voltam, de nagy meglepetésemre az öreg úr hölgyeivel szemtelenségről, tolakodásról dörmögve valamit, tüstént eltávozott. Londonban azt hittem volna, hogy reám ismertek, de itt Ostendeban ilyesmire annál kevésbbé akartam gondolni, mivel tudtommal nevemet vagy állásomat Sir Edward szolgáján kivül senki sem ismerte. A verandák alatt egy különös külsejü ember álldogált, ki, midőn arczomat a gyönyörű szinű vasrácsozat fölött meglátta, hátat fordítva eltünt. Mindezt csak azért említem fel, mivel elbeszélésem folyamában eme látszólag tökéletesen érdektelen jelenetek nagy szerepet fognak játszani. Sir Edward Miller kiváncsi lévén már reám, szolgája által szobájába hivatott, hol magamat annak rendje és módja szerint igazolva, bemutattam.

— Nos, — kezdé a nagy férfiu, — valószinüleg mindketten hiába fáradunk, mert valamint Berlintől idáig idegen ember nem ülhetett fel a császári különvonatra, ép oly kevéssé juthat valaki ma este a királyi yachtra. Ha pedig az angol vonatra jutottunk, semmitől se tartok többé. Mit gondol ön e tárgyban?

— Tökéletesen osztom nézetét, — felelém, kalapomat ide-oda forgatva, — de mindamellett jobb szeretném, ha három nappal öregebb lennék.

— Hogyan, mit akar ezzel mondani?

— Hát csak azt uram, hogy az ember külföldön soha sem tudhatja, hányadán van, még akkor sem, ha maga a rendőrfőnök lenne az oldala mellett. Meg aztán ki ismeri a császárné udvari szolgáit, hátha ezek közt valamely gyanus egyén lappang, a mi annál inkább feltehető, mivel ....

— Ugyan kérem, ne beszéljen ilyeneket. Ő felsége az özvegy császárné szolgálatában csakis hosszú évek során kipróbált hű és tökéletesen megbizható egyének tartatnak. A mi különben az ékszereket illeti, a nem annyira nagy, mint sulyos vörös orosz bőrből készült börönd, vagyis inkább kézi táska, Miss Mary Elliottnak, a császárné első komornájának gondjára van bizva, ki azt maga mellől soha el nem teszi, mással nem hordatja, ki- és beszállás alkalmával kezében tartja, egy szóval jobban őrzi, mint a szeme világát. Máskor az ékszereket többnyire nagyobb málhadarabokba helyezték el, de ő felsége legalázatosb előterjesztésemre még Potsdamban elrendelni kegyeskedett, hogy a mostani utazás alkalmával az ékszerek a nevezett kisasszonyra bizassanak. Igy tehát senki sem tudja, de nem is tudhatja, hogy a császári podgyász százkilenczvenhárom darabja között a legértékesebbet egy fiatal nő tartja magánál. Ezen oknál fogva Potsdamtól idáig egy cseppet sem aggódtam és önt csak azért rendeltettem ide Ostendébe, hogy ne legyek egészen magam. Intézkedni fogok, hogy önt ma estére a királyi yacht fedélzetére bocsássák és most addig is, jó szerencsét! Ha valami különös mondani valója lenne, engem itt az utolsó perczig megtalálhat, mert csakis ő felségével együtt hagyom el a házat. Jó napot!

Sir Edward Miller világos és határozott előadásai engem is tökéletesen megnyugtattak. Ha csak Elliott kisasszonyt el nem lopják a táskával együtt, nincs mód benne, hogy valamitől tartani kellene.

A széles, fehér márvány lépcsőn lassu léptekkel lemenve, az első fordulónál ösztönszerüleg hátra néztem. Úgy tetszett, mintha a reggelinél látott és irántam nem valami különös udvariasságot tanusitott öreg urat vettem volna észre, ki azonban a másik pillanatban már eltünt. Valószinűleg a folyosón ment végig. Magam sem tudom miért, de legjobb szerettem volna rögtön visszamenni, hogy a barátságtalan ember jelenlétét konstatáljam. De végre miért tegyem azt, mikor e rengeteg házban mások is laknak, és a mint utóbb megtudtam, nekem csak azért nem akartak szobát nyitni, mivel túlszerény megjelenésemből tárczám ürességét sejtették. A kapustól azonban futólag azt mégis megkérdeztem, hogy ama leányaival járó öreg úr mily számu szobában lakik a negyedik emeleten.

— Száznyolcz — százkilencz, — volt a válasz.

Tehát ily formán Sir Edward Miller tőszomszédságában, gondoltam magamban. Ebéd után, midőn az egész világ a tengerparton sétált, hogy estenként 7 órakor Londonba induló postagőzöshöz sietö utasokat láthassa, én is a tömeg közt jártam. Egyes ismerős arczokra akadtam, melyeket bizonyos időben a kontinens különféle mulató- és fürdőhelyein lehet találni, hol az unalmas angol égalj befolyása által megromlott egészségük helyreállításával együtt mesterségüket a körülményekhez mérten folytatják. Ilyenkor az egyedül vadászó róka módjára, ki nemcsak az utjába esett kövér fáczán-kakast, hanem a mezei egeret is megeszi, szegény sorsu turistákat olcsó ezüst zsebóráik terhétől szabadítanak meg, de esetleg valamely utazó orosz herczeg százezreket tartalmazó tárczáját is zsebre vágják. Midőn a tisztelt férfiak észrevettek, meglepő ügyességgel és gyorsasággal tüntek el a tömegben, mig nekem csakugyan eszem ágában sem volt, hogy velük ily helyen és alkalommal vesződjem. Most azonban az öreg uri embert és két szép leányát láttam a gőzös felé sietni: utá-

Barabás Miklós

Barabás Miklós (1810–1898): A Dégenfeld család, 1854, olaj, papír, 48,5×38 cm; jelezve jobbra lent: Barabás M. 850. (fotók Broczkó)

B-26-208

lemezek nagyszerű együttese: ez a könyvtár és a dolgozó. Bámulatos környezet – öt Szinyei Merse-kép, közülük kettő portré: gr. Szirmay Alfréd és a felesége. Az asszony Szinyei Merse sógornője volt. Mesterünk gyakran fordult meg a Miskolc melletti Szirmabesenyőn, ahol ma is áll a Szirmay-kastély. Több korai műve köszönheti a születését ennek a tájnak.

Munkácsy Mihály szülei a miskolci temetőben nyugszanak, világhírű fiuk állíttatta sírkövek alatt. A Petró-gyűjtemény Munkácsy-képei közül a „Tájkép várrommal" a legszebb, eddig csak írásbeli adatból ismert, könnyed festői rögtönzés. A legnagyobb meglepetés azonban Paál László 7 festménye: nem lehet fokozni a jelzőket, nincs helye a szavak retorikájának: muzeális együttes. Néhány Benczúr-festmény, elragadó könnyedségű Mészöly-képek. Volna még mit nézni: de már vonz a passzázs mögött kirajzolódó világos szalon. Egy percre érdemes megállni a folyosón: itt van a pokol tornáca, képek, amelyek lekerültek a falakról, mert cserére, eladásra várnak, mások itt várakoznak arra, hogy a gyűjteménybe kerülhessenek.

Ablaktalan benyílón át vezet az út tovább, – ez a hálószoba; hatalmas, kényelmes ágy, felette egy kisméretű Csontváry-festmény, néhány más kedves mű között Gulácsy alkotása látható. Van még a gyűjteményben közel harminc kép és rajz Gulácsytól, a fantáziák világában élő művész minden korszaka tanulmányozható itt. Ezeket egyelőre Budapesten tartja, néhány Csontváry- és Egry-képpel együtt.

A szalon hosszúkás termében néhány ülőbútor; és természetesen szőnyegek, egy időben különösen sokat foglalkozott velük. Ennek a szobának is a képek adják meg a karakterét. A mérettől függően három-négy sorban lógnak a magyar festészet remekei: Mednyánszky-tájképek nyitják meg a sort, aztán Ferenczy Károly csendélete és remek tanulmányvázlatai, Thorma, Réti, Iványi Grünwald, Glatz olajképei, Nagy István pasztellek, Koszta-képek, Tornyai drámai kompozíciói, Rudnay magyar

Hollósy remek korai művével kez
van itt Mednyánszky, Csók Istv
Paizs Goebel és más, kevésbé neves
noki festők és miskolciak is (egyl
veik vásárlásával kezdte el gyűjtő
gét). A váró dísze, Czóbel telíte
csengő tájképe és a „Műgyűjtő
alkotás, mely Petró dr. rendelé
Nem ez az egyetlen portré láthat
néhányat miskolci művészek is
legszebb portré azonban Borsos
tása, vörösmárványból faragta,
látással és nagyszerű analitikus k

Glatz Oszkár: Lázár Béla, 1941

Magángyűjtemények – közszemlén

BARABÁS Miklós

Győri Műhely 1988.2.sz.

B-26-207

Egy bugris zseni

(Barabás Miklós Önéletrajza. Dacia Könyvkiadó, Kolozsvár-Napoca, 1987.) A művészéletrajzoknak máig megvannak az érzelmes sablonjai – és ezek igencsak fedik a valóságot is, mert melyik igazán nagy művész érvényesül könnyen? Hiszen a nagyság éppen az újnak újszerű megmutatásából következik és az újat a társadalom, az uralkodó osztályok, a megrendelők, a művészet befogadói – szükségképpen elmaradott tudatukkal – mindig nehezebben teszik magukévá, mint a megszokottat, és a művészetet – sajnos – mindig élvezni is akarják: gyönyörködni a már megismert szépben vagy önnön képükben... Barabás Miklósnak, a múlt század nagy erdélyi biedermeier festőjének száz éve, 1887-ben, hetvenhét évesen írt emlékirata is így indul: megható történet az apátlanná vált fiúról, akinek édesanyja otthagyja részegessé vált férjét, de a szülői házban sem becsülik meg, miután pedig újból férjhez megy, az új férj családja nem nézi jó szemmel, hogy egyáltalán enni ad(na) kisfiának, aki ide-oda vetődve, kallódva valósággal nyomorban tölti kisgyermek- és kamaszkorát, komisz rokonoknál, szigorú iskolákban és így tovább. Érdekes adalék, hogy az apa állítólag (ez tán mentségnek van szánva) a Napóleonnal szembeni szégyenteljes nemesi felkelés során vált alkoholistává – szinte jelképes dolog ez, mint az emlékirat sok hasonló, pár soros utalása.

Nincs az a regény, amely a múlt század első felének viszonyait hitelesebben ábrázolná, mint Barabás önéletrajza! E tekintetben többet ér az akkori szépirodalomnak legtöbb alkotásánál. És mily remekül van megírva! Ncha sok benne a korabeli recept szerinti anekdotizmus, mindennek valóságfeltáró funkciója van, s mellesleg igen jó olvasmány. Annál is inkább, mert a nyomorúságos gyermekkor után kibontakozik egy – már egyáltalán nem tipikus, de hiteles! – karriertörténet. A fiú született tehetség, aki ösztönösen jól ábrázol és hallatlan érzékkel, fogékonysággal, szorgalommal mindent azonnal megtanul. Már diákkorában fölfedezik s egyik megbízást a másik után kapja, mindjobban meg is fizetik: ha netán pénzzavarba kerül, könnyen kap kölcsönt. Külföldön is azonnal érvényesül, az ellenséges szellemű bécsi akadémián éppúgy, mint Bukarestben, Itáliában vagy angol művészek körében. Országszerte elismert, gazdag öregúrként írja emlékeit.

A tehetség diadala? Kétségkívül. De ehhez a diadalhoz lehetőségek is kellettek s ezek megmutatása Barabás könyvének nagy értéke, bár ő a társadalmi, osztályvizsonylatok elemzésével természetszerűleg nem foglalkozik. A lehetőség lényege: a magyar felvilágosodás és reformgondolkodás kibontakozása, e mögött pedig az a gazdasági háttér, amely a magyar nemességnek és a feltörekvő új polgárságnak, de a bürokráciának is lehetővé teszi, hogy művészi érdeklődése ébredjen s erre pénzt áldozzon. E tekintetben a fiatal Barabás a legjobbkor lép fel: megjelenése friss igények kielégítését teszi lehetővé. Ez a karrier háttere! Ő persze érvényesülését mintegy magától értetődőnek tartja, legföljebb néha „szerencséjére" utal. Zsenialitása kétségtelen. Pár éve a többi sok ezer látogatóval együtt bámulattal néztem végig akvarelljeinek kiállítását a Nemzeti Galériában. Noha több mint fél évszázada ismerni véltem Barabás művészetét, ez a gyűjtemény együtt (mindenkit) meglepett. A kor legmagasabb színvonalán festett: finom érzékenységgel, párját

profánra felépített világot elemzi, másodszor is, így a visszájáról nézve is nyilvánvalóvá válik, hogy az emberi tudatot nem lehet a szentségtől megfosztani. Ennek egyik legérdekesebb példáját éppen a marxista ideológia elemzése során adja: „Marx újra felfedezte és továbbfejlesztette az ázsiai-mediterrán világ egyik nagy eszkatologikus mítoszát: az igazak (a »kiválasztottak«, a »felkentek«, az »ártatlanok«, az »apostolok« – korunkban a proletariátus) megváltó szerepét, akiknek szenvedései arra hivatottak, hogy megváltoztassák a világ ontológiai állapotát. Az osztály nélküli társadalmat és a történelmi feszültségek belőle fakadó eltűnését már pontosan leírja az aranykor mítosza, amely e korban számos hagyomány szerint a történelem kezdetét és végét látja. Marx e tiszteletre méltó mítoszt egy teljesen zsidó-keresztény messiásideológiával bővítette: gondoljunk csak arra, milyen profétikus és szoteriológiai szerepet szán a proletariátusnak, s gondoljunk a Jó és a Rossz közötti végső harcra; ezt minden további nélkül a Krisztus és az Antikrisztus közötti apokaliptikus harccal azonosíthatjuk, amelyből természetesen az előbbi kerül ki győzedelmesen. Marx jellegzetes módon átveszi a történelem abszolút végpontjára vonatkozó zsidó-keresztény eszkatologikus reményt . . ."

Eliade gondolatrendszere tehát teljes kört ír le. A vallásos kultúrákat elemezve kimutatja, hogy a vallásos lényeg, a szent létezési mód az emberi lét sajátosságaiból közvetlenül ered, majd elemzi, hogy a világ megfosztotta magát attól, hogy a lét alapjaival közvetlen kapcsolatot tartson, kiirtotta életmódjából a vallásos lényeget, a szent létezési módot és mindebben a megfosztottságban, mint tükörben, újra csak a szentség képmása látszik, újra bizonyossá lesz, hogy a szentség, a vallásos tudat kiirthatatlan, mert a lét lényegéből ered. A lét lényegére adható egyetlen lehetséges emberi válasz nem írható ki, mert azzal a lét lényege még ugyanaz marad.

Eliade kötete tehát szépirodalom, hiába is fejezi be úgy könyvét, hogy „itt végződnek a vallástörténész megfontolásai . . .". Szépirodalom azért, mert gondolatmenete az esszé műfaji lényegét valósítja meg. A gondolkodás akkor válik szépirodalmi értékű esszévé, mikor annak lényegévé egy alapgondolat olyan mértékű végigvitele válik, mely az alapgondolat ellentétéhez vezet, és ebben az ellentétben ugyanúgy igazságra lehet találni, mint a kiindulásban. Ha egy alapgondolat és annak végigviteléből származó ellentét ugyanúgy igazságot takar, akkor a gondolat gondolatfölöttivé válik, és e gondolatfölöttinek nem az igazság adja értékét, hanem az egyedisége.

Az Eliade-féle esszé létezési módja az emberi létezés szentségéből ered, azzal azonos. Eliade esszéirodalma ugyanazt a gondolati ívet járja be, amit az emberi tudat vallásos lényege, mikor az életet a szentség létezési módjába avatja, vagyis megszenteli. Eliade kötetében az a művészet, hogy úgy is gondolkodik, mint amiről ír.

BÓNA LÁSZLÓ

ritkító mesterségbeli tudással, ösztönös kompozíciós készséggel, lényeglátással, artisztikummal. Már a harmincas évek elején Boningtonnal vagy Turnerrel vetekszik, amit csinál: némely akvarelljei mintha az impresszionizmust, sőt mármár Egryt idéznék: fény, szín, pára költeményei. Portréi pedig: megannyi mélyenjáró jellemrajz – az ember szinte csodálja, hogyan fogadhatták el a kor urai és hölgyei ezeket a sokszor szinte goyai mélységű „leleplezéseket".

Miért mondom el mindezt? Mert a könyvben néhány meghökkentő oldal foglalkozik Turnerrel, aki tán Barabás is – lehetett volna. A negyvenes évek elején, tehát még fiatalon, de már tehetsége és sikerei teljében elvetődik Londonba, ahol különben kitűnő festő barátai vannak. Az akadémia tárlatán tanúja, amint két angol úr összehasonlítja egy másodrendű angol festő és Turner új képét – mint igazi műértőhöz illik, utóbbi javára. Ez számukra evidens – nem úgy a kelet-európai „szakmabéli"-nek, aki hívatlanul kioktatja a két angolt: „Turneré pedig nem is kép, csak egy darab vászonnak a színekkel való betarkítása ész, értelem és gondolat nélkül. De másutt nincs olyan tárlat a világon, ahol ezt a képet tárlatra fogadnák..." – szó szerint így! A két gentleman „némileg szánakozva" fogadja a kitanítást... Aztán következik a magyarázkodás: a fiatal Turner tehetséges volt és a nagypénzű sznobok most mindent elfogadnak tőle. Még azt is olvashatjuk, amit száz évvel később (!) az absztrakt művekről mondogattak: tulajdonosa nem tudhatja, „melyik felével függessze a falra a képet?".

Mélyértelmű történet – a kelet-európai (vagy akár osztrák–német) elmaradottság és önhitt korlátoltság tipikus példája: ugyanez volt később Munkácsy viszonya az impresszionistákhoz, akiknél pedig ő sem volt kisebb tehetség. A bugris – szemben a burzsoával. Nem véletlen az, hogy Barabás több mint negyven év múltával (!) fölidézi ezt az esetét – önmaga dacosan vállalt korlátait ábrázolja általa... A turneri tehetségű Barabásra (aki az angol képeinek ismerete nélkül is hasonlóan friss képeket festett) Turner műveinek megismerése felszabadítólag hathatott volna. E helyett ő – évtizedek múlva is – elutasítja azt, ami Turnerben igazán nagy, és ami őt is – mármint Barabást – a legnagyobbak közé emelhette volna. Háromnegyed évszázadnak kell eltelnie, hogy a kelet-európai alkotók utolérjék, majd megelőzzék, újfajta látásra tanítsák London és Párizs művészeit. Hiszen a zseni sem ugorhatja át árnyékát, törhet ki kora társadalma (és saját műveltsége) kereteiből. E tekintetben is fontos tanulságokkal szolgál Barabás önéletrajza.

Nem szóltam még a számtalan művelődéstörténeti vagy egyáltalán életvitelbeli adalékról, mégpedig nemcsak hazai, magyarországi s erdélyi (ő maga is határozottan megkülönbözteti), vagy osztrák, olasz, nyugat-európai tekintetben, hanem ami különösen ritka: a múlt század első felének bukaresti viszonyaira nézve. Barabásban semmi előítélet nincs, noha kissé lenézi az „oláhokat" (akárcsak bennünket az osztrák, – Románia épp annyival van elmaradva Erdély mögött), de becsüli élénk érdeklődésüket, fogékonyságukat, a bojárok, meg az ott is felbukkanó új gazdagok, hivatalnokok művészetkedvelését, az orosz befolyás révén (!) megnövekvő kulturális készséget stb. A népek megértésének is fontos dokumentuma Barabás naplója – noha ez is csak mellékesen.

Mert semmi más nem érdekli igazán, csak a művészet. Még a családja se. Házasságáról, gyermekei születéséről egy-két sorból értesülünk. Ehhez képest 1848–49 ábrázolása (bár hangsúlyozza apolitikus voltát) még eléggé gazdag – érzelmi hovatartozása pedig korántsem vitás. Más kérdés, hogy a bukott forradalom utáni ellenállásban való részvétele a kivégzett Batthyány gróf

arcképének ravasz megkaparintásában kulminál (ám ez sem volt egészen veszélytelen dolog).

Lelkesen ajánlom tehát elolvasásra a bugris-zseni emlékezését. Elolvasásra és nem nézésre, mert a könyv nyomdai kivitele gyengécske, a képeké különösen. De nemrégiben jelent meg a Corvinánál egy Barabás-monográfia – ez képanyagát tekintve jól egészíti ki a kolozsvári kiadványt.

KRISTÓ NAGY ISTVÁN

Az irodalom gondnoka

(Fráter Zoltán: Osvát Ernő élete és halála. Szépirodalmi, 1987.) A szerző első monográfiájában alapos nyomozással és értékeléssel rajzolja elénk a rejtélyes árnyékot: Osvát Ernőt. Ez a pályakép, írja bevezetőjében a szerző, „irodalomtörténeti regény", hiszen Osvát életműve „regényes irodalomtörténet", vagy ahogy Schöpflin már 1919-ben megállapította: „oeuvre-je maga a Nyugat". És át kell itatnia a filológiai kutatást Osvátról a történetmondásnak, tanúvallomásoknak azért is, mert Osvát saját írásai összesen egy vékony kötetet tesznek ki; túlnyomórészt a századforduló idején írt kritikák, egy aforizmagyűjtemény, s végül egy regénynek mindössze egyetlen, első folytatása. Ez a szűkszavúság – néhány kortársa szerint: némasági fogadalom – az elsődleges oka annak, hogy Osvát személye körül már életében feltámadtak a legendák. És oka az is, hogy személyiségétől nem volt idegen, hogy csak álarcot, pózt engedjen látni magából. Még születésének pontos dátuma sem állapítható meg ma már. Öngyilkosságát ugyanilyen lehetetlen csak személyes élettragédiáinak következményeként értékelni, ahogy Illyés, Karinthy, Márai és még sokan így is gondolták. Életében az önzetlenség, a szerkesztői hivatástudat szinte szemnek követhetetlenül magas csúcsaira jutott. „Könnyen belecsábítható az ember a saját legendájába – írja Osvát, itt is megmaradva a személytelenségben – de alig lehet ereje onnan kitépni magát." Osvát legnagyobb legendája talán a háttérben maradás, és ezért sem könnyű őt előtérbe állítani. Fráter Zoltán viszont vallja, hogy „szép vállalkozás titkait fürkészni", és könyvének egészén érződik ez a tárgyszeretet, amivel a rengeteg mozaikdarabból rekonstruálja a portrét.

Nagyváradról indult Osvát pályája is, és talán az asszimiláció tempója által diktált egyetlen kitérő, a jogi stúdiumok után már egyenesen ível az első fővárosi lapban megjelent kritikáig. Néhány évvel később, a Magyar Géniuszban jelenik meg a Pályaválasztás című írása, amelyet Fráter az útkeresés megértéséhez idéz az első fejezetben: „Fiatalemberek, ha csakis a saját szívük után indulnak, játszva tévesztik el a pályájukat." Osvát kritikáiból kezdettől fogva meghatározható, szinte lepárolható a későbbi generációk számára oly mértékadóvá váló szempontrendszer. A monográfia második fejezete leszögezi e rendszer alaptételeit. Harmónia, a mondanivalóé és a műformáé, akkoriban kevésbé számított különleges vagy új

Márkosfalvától Budapestig

Barabás Miklós a messze földön híres nagyenyedi református Bethlen Kollégium diákja volt. Itt tette meg első lépéseit az életben szükséges ismeretek elsajátítása terén, és sok évvel később, midőn már határainkon túl is ismert nevű festőművész volt, ragaszkodó hévvel, föléhajló szeretettel emlékezett vissza hajdani alma materére, útnak indító iskolájára.

Egyebek között ezért is vettük kezünkbe különös örömmel Barabás Miklós Önéletrajzá-t, amely a kolozsvári Dacia könyvkiadó és a szöveggondozást végző *Banner Zoltán* jóvoltából az utóbbi másfél évtizedben sorozattá terebélyesedő művészmemoárok legújabb köteteként került el hozzánk. Idáig Mikola András, Szolnay Sándor, Nagy Albert, Popp Aurél, Márkos András és Mohy Sándor erdélyi művészek visszaemlékezései jelentek meg itt. Miként a jelen könyv bevezetőjében Banner megállapítja: „Nem az elméleti önigazolás, hanem az élethelyzet teremti meg ezt a művészeti önéletíró irodalmat. Olyan élmények felhalmozódása, túladagolása, amelyek vizuális művészi képpé nem formálhatók. A művészetért, magáért az alkotás lehetőségéért vívott, sokszor sziszifuszi küzdelemben megméretkező öntudat. A visszapillantás olyan szakadékos mélységekre ,amelyeken át csak rendkívüli lélekkel érhet partot az emberi test." Majd Barabás önéletírásáról szólva kiemeli, hogy azt nem „a fényes sikerek felsorolása avatja emlékezetessé, hanem a korabeli szellemi élet sivársága, a közöny és az önkifejezést gátló erők lebírására fordított, hősiesen egyszerű küzdelem".

Mert a küszködést, nélkülözést, éhezést Barabás Miklós rendkívül korán, már apró gyermekként megismerhette. Részletesen szól ezekről a megpróbáltatásairól az 1810—28 közötti életéveit ismertető első fejezetben. Ugyanitt említi nagyenyedi iskoláját is, melynek hat és fél éves korától tizennyolcadik évéig tanulója volt. „Folyamodtam a kollégium rektorához, dr. Barisz Györgyhöz, egy ajándék cipóért, melyet akkor *gratista cipó*nak hívtak. Ez egy gyermeknek elég volt egy napra és egész éven át mindennap adták, Bethlen Gábor fejedelem alapítványából" — emlékezik a szerző e korai évekre. Majd olvashatunk a bécsi akadémián folytatott tanulmányairól, erdélyi városokban és Bukarestben volt alkotói idejéről. Ír pesti sikereiről, kitér az emlékezetes nagy árvízre, gräfenbergi tartózkodása kapcsán pedig találkozására Priessnitz-cel, a hidegvízkúra kezdeményezőjével. De ír a pesti műegyletről, családalapításáról, újabb külföldi útjairól is. Végül az utolsó fejezetekben a szabadságharctól a kiegyezésig terjedő korszakot tekinti át, ill. öregségének idejét örökíti meg.

Barabás Miklós önéletrajza eddig alig volt hozzáférhető. Önálló kötetben először Kézdi Kovács László tette közzé 1910-ben, akinek eljárása azonban enyhén szólva is furcsa volt. Megváltoztatta a címet (Barabás Miklós emlékezései-re), s miként Banner említi, „szövegét is átstilizálta, megrövidítette, sőt helyenként meghamisította". Az eddigi egyetlen hiteles szöveg az Erdélyi Szépmíves Céh 162. köteteként, 1944 végén jelent meg, Bíró Béla gondozásában.

A művész — akit első hivatásos, s ami nagy szó, ebből meg is élő festőként tartjuk számon — színes és hosszú életet élt. (A háromszéki Márkosfalván született 1810. február 22-én, s Budapesten hunyt el 1898. február 12-én.) Idős korában, sajátkezűleg készített Önéletrajz-ának végére Ilona leánya feljegyezte, hogy atyja több év alatt, szórványosan jegyezte le emlékeit, „úgy, amint egyes mozzanatok eszébe jutottak. Ez a körülmény oka annak, hogy jegyzeteiben az események nem folynak egymás nyomán időfolyami rendben és rendszerességgel." A mostani új kiadás a könnyebb áttekinthetőség kedvéért megtartotta Bíró Béla fejezetcímeit.

Barabás Miklós önéletírása kora társadalmi és művelődési viszonyainak ízesen megírt, eleven dokumentuma, egyben saját életének és művészi útjának közvetlen, hiteles krónikája.

Dr. Polgárdy Géza

BARABÁS MIKLÓS
1810–1898

Cseh Gusztáv metszete

KÖRKÉP

SZÉP KÖNYVVEL örvendeztette meg a Gondolat Kiadó a néprajzot — magyar népünk hagyományait, szokásait — kedvelők táborát.

Vasas Samu bánffyhunyadi biológiatanár és *Salamon Ildikó* kolozsvári néprajzkutató együttmunkálkodása nyomán került sajtó alá a „Kalotaszegi ünnepek" című mű. Ha Kalotaszegről hallunk, akkor a szép népi hímzések, írásos párnák és varrottasok jutnak az eszünkbe. De talán sok fiatal már nem is tudja, hogy ez a tájék nem a mai földrajzi fekvésű Magyarországon van. Kalotaszeg Erdélyben nem egyetlen falu, hanem negyvenegy falu alkotta történelmi táj a Körös és Kalota folyók szegletében, Bánffyhunyadtól Bácsig. Azért is érdekes terület ez a számunkra, mert az egész Kalotaszeg magyarsága a reformáció után reformátussá lett, két falut kivéve. A református vallásos rítusok szép keresztmetszetét is nyújtja e könyv. Nemcsak a hagyományos jelenségeket vizsgálták a szerzők, hanem az új, esetleg hagyománnyá válható egyedi eseteket is. A kötet tartalmazza az évkör és az élet fordulóihoz fűződő hagyományokat. Az évkör fontosabb ünnepei: fonóházi szokások, névnapozás, karácsony, szilveszter, vízkereszt, farsang, táncházi mulatságok, húsvét, áldozócsütörtök, pünkösd, aratási ünnep, szilvaíz főzés, szüreti bál, tollfosztó, disznótor. Ezek népszokásait is bemutatja a könyv. Az életforduló rítusai is keresztelő, konfirmáció, sorozás, lakodalom, temetés, halotti tor, gyászolás, mind helyet kapnak a kötetben. A „Kalotaszegi ünnepek" értékét növeli, hogy a néphagyományhoz fűződő szövegek, kottás dallamok a könyv szerves részét képezik, amelyet a szerzők saját gyűjtésük alapján válogattak. A névnapi köszöntők, karácsonyi versek, csúfolódó farsangi nóták, lakodalmi rigmusok, halotti búcsúztatók ékes magyarsággal szólalnak meg.

A kötetet 40 fekete-fehér fényképfelvétel teszi szemléletessé. Ha „belép" az olvasó, a címlapon levő színes faragott kapun mesés világ tárul eléje, amelyben elevenen él a népviselet és a hagyomány, nem utolsósorban a református magyarságtudat.

Hatvani László Csaba

MEGHALT EGY EMBER. *Ezt a tulajdonképpen mindennapi tényt több dolog is tragikussá teszi. — Tragikus az, hogy olyan valaki halt meg, akit mindenki ismert: Molnár Csilla Andrea, az 1985. évi magyarországi szépségkirálynő. De fogalmazzunk csak pontosabban: valójában csak tudtunk róla. Nem ismerte őt senki, teljesen magára maradt gondjával, problémáival. Egyedül maradt, magára hagyták. Voltak, akik szerették, sokan irigyelték, aggódtak is érte, de valójában senki sem ismerte. Nem volt, aki tanácsolni, irányítani tudta volna. Pedig erre lett volna szüksége, hiszen jóformán gyermek volt még, 17 éves. — Tragikus, hogy egy önmaga számára sem tisztázott helyzetben megszédült. „Egyszerre vonzotta meg zavarta őt a művészvilág" — mondta halott lányáról az édesanya. De megint csak pontosítsunk: megszédítették. Meg a „siker" lehetőségével, a „káprázatos lehetőségekkel". Sajnos, az utóbbi időkben egyre több kétes értékű, hírű vállalkozás kap lábra nálunk is, amelyek áruba bocsátják az embert nyereségért — nyíltan bevallva vagy titokban. „Nyereségérdekelt vállalat vagyunk... igen komoly gazdasági számításokat végeztünk... Végül is arra jutottunk..., az eseményekre nem fizethetünk rá, csak kereshetünk rajta. Bízvást remélve, nem is keveset..." — nyilatkozta a magyarországi szépségversenyeket szervező, lebonyolító iroda igazgatója. Hogy valaki szép: ez adottság. Önmagában nem több, mint puszta tény. De milyen rafinált gépezet működik, amely ebből a tényből is hasznot akar húzni? Könnyű sikert, „átlagon felüli" anyagiakat ígérve, de közben mindent pontosan kiszámítva, biztos haszonért! Mert ők nem fizethetnek rá! Csillának pedig maradtak egyre csak a beváltatlan szép ígéretek! — Tragikus aztán az is, hogy voltak „prófétáik", akik féltették ezeket a versenyre kényszerített lányokat, aggódtak ezekért a gyermekekért, akik még roskadozva hordták a hirtelen jött siker súlyát. Voltak, akik féltették kialakult, többé-kevésbé biztos társadalmi, erkölcsi értékrendünket is. S aggodalmuk, félelmük nem volt alaptalan — most már tudjuk! De vajon legalább most tanulunk-e majd belőle? Vagy „az élet megy tovább" — alapon napirendre térünk a történtek felett? Félő, hogy igen! Erre utal a rövid újsághír: „1986-ban is lesz szépségkirálynő választás. A feltétel hasonló a tavalyihoz: a jelentkezőknek hajadonoknak kell lenniük, ám a korábbiakkal ellentétben az alsó korhatár nem 16, hanem 17 év. A jelöltek fotóit folyamatosan közli a Képes 7. Molnár Csillát szerdán Kaposvárott temetik."*

Tragikus mozzanatok vezettek Molnár Csilla Andrea halálához — az ögyilkossághoz. Az öngyilkosok számára — hitünk szerint — nincs mentség. De vajon van-e felmentés azok számára, akik hagyták őt meghalni?! S vajon nem lesznek-e újabb áldozatok, akik így búcsúznak majd az élettől: „Anyuka, nem bírom tovább...!"

Tóth Lajos

HOVÁ LETTEK A TÜNDÉRSZÁRNYAK? — teszi fel a kérdést írásának címében a *Gyermekünk* folyóirat júniusi számában *Váczy András*. A cikk szerzője egy sor tizenéves fiatalt kérdezett meg nyári vágyaikról. Vallomásaikból kiderült, hogyan élnek ők a „képzelet szárnyán". A gyerekek fantáziáját ma is — mint általában mindenkoron — az ismeretlen tájak felé vonzódás, s a különféle átélhető kalandok sora uralja. Vágyaik közül számos elérhetőnek látszik. Hiszen — amint legtöbbjük elmondja — már sokfelé jártak a világban, így hát természetes, hogy megélt élményeiket ötvözik a lehetségesekkel.

A rádió, a televízió, a videó segítségével elmúlt korok emberének vágyai teljesültek. Ezek az eszközök úgy hozzák „látótávolságunkba" a világot, ahogyan arról korábban csak álmodni lehetett. De úgy tűnik hiába a személyes élmény, a fejlett technika kínálta lehetőségek, a megkérdezett gyermekek fantáziája mégis ijesztően szegényes. Most látszik igazán, hogy az olvasást semmivel sem lehet pótolni. Ezeknek a gyerekeknek az élményvilága éppen annyival sivárabb, amennyivel az elolvasatlan könyvektől gazdagabb lehetne.

S vajon miért nem olvas a mai gyermek? Az, hogy a technika említett csodái zúdítják rá az információkat, s azok birtokában feleslegesen soknak tűnik egy vastag könyv elolvasásával „bajlódni", csak az egyik ok. A legfőbb gondot általában az jelenti, hogy a gyermek szüleitől is ezt látja. Kisgyermekkorában édesanyja nem olvas neki a meséskönyvből, hiszen ott a televízió kínálta lehetőség. S továbbmenve: nem is énekel gyermekének, hiszen az is helyettesíthető gépzenével. A szülő nem olvas, mert „nincs ideje". Akkor hát miért lenne a gyermeknek? Arról nem is beszélve, hogy a televízió rossz értelemben vett fegyelmező eszközzé lépett elő. „Ha nem viselkedsz rendesen, nem nézhetsz televíziót" — mondja a szülő rakoncátlan gyermekének.

A gyermek felnő ugyan, de „lelki táplálék'" nélkül, ami pedig éppúgy hozzátartozna „életképességéhez", mint a kenyér vagy a víz. Úgy gondolom, hívő keresztyén emberek az életnek e területén is példát mutathatnak. Számos családról tudok magam is, ahol az édesanya gyermeke testi-lelki fejlődésének egyensúlyát szem előtt tartva a gyermekgondozási segély letelte után is, néhány évig még távol marad munkahelyétől. Bizonyos, hogy ezt a megoldást nem mindenki választhatja, de vajon erőnk szerint megteszünk-e mindent azért, hogy a gyermekünket a mesék világában is segítsük eligazodni, hogy szárnyalhasson képzelete — egy kicsit tündérszárnyakon is...

Nagy Ágota

OLVASÓINK ÍRJÁK

RADNÓTI ENDRÉNÉ (Budapest) olvasónk több család nevében írja a következőket: Úgy érezzük, meg kell köszönnünk, hogy annyit segítenek nekünk gyermekeink lelki, hitbeli nevelésében a most folyamatosan megjelenő „Olvassuk együtt a Bibliát" című bibliamagyarázatokkal. Mi magunk is tanulunk belőle, élvezettel olvassuk. Gyermekeink, unokáink pedig boldogan mondják: „nagyon szeretjük ezt olvasni, mert értjük"! Persze, hogy értik, mert az ő nyelvükön van írva! Reméljük, hogy még sokáig fog folytatódni gyermekeink kedves olvasmánya.

*

NÉMETH SZILVIA, Szakmáry Zoltán és *Attila, Kozma Klári* iskolai tanulók a fentiekhez csatlakozva írják: Nagyon érdekesnek találtuk az „Olvassuk együtt a Bibliát" című cikksorozatot. Az egyikben megragadott bennünket, hogy jön a vendég és még ő takarít ki. Szeretnénk, ha minden részben lenne ilyen, mert abból sokkal jobban megértjük a történeteket. Ezekből a cikkekből jól tudunk tanulni is. A szerzőn keresztül tudjuk, hogy maga Jézus tanít minket. Az is tetszik, hogy egy-egy gondolatnál ott van zárójelben az a bibliai idézet, ami egy-egy gondolathoz szorosan fűződik. Így bővül bibliaismeretünk. Várjuk a további részeket is izgalommal.

*

GYULAVÁRI GYULÁNÉ (Miskolc) levelében emlékezik: 1944-ben az óvóhelyen megismerkedtem egy kedves, idős nénivel. Senkije sem volt, betegség próbálta életet élt. Egyik vasárnap reggelen imakönyvvel a kezében jött hozzám. Csendesen így szólt: úgy érzem, hogy jó Atyám rövidesen magához szólít. Itthagyom ezt a múlandó sátorházat és rendezni kell dolgaimat — szólt, és átnyújtotta az imakönyvet. Ezt a könyvet — mondotta — férjemtől kaptam házassági évfordulónk alkalmából. Ez a könyv drágább nekem minden földi kincsnél — itt már zokogás törte meg szavát —, és most Önnek adom ajándékba. Az imakönyv címe: Tompa: Olajág. Ezt az imakönyvet azóta is nagyon megbecsültem és sokat épültem általa. Különösképpen megragadott az egyik imádság, melynek címe: A magányban. Szívemnek minden vágya, ha a Szerkesztőség közzé tenné ezt az imát, sok-sok magányos épülésére és vigasztalására. (Ebből az imádságból az alábbiakban közlünk egy részt kedves Olvasóinknak. A szerk.)

Köszöntelek, édes magány, zajtalan köröddel s tanútlan csendességeddel! Lelkem, testem úgy áhított, és én siettem karjaidba, hogy mint az elalélt vándor a lombos fa hűsét: élvezzem örömeidet, s általadjam egészen magamat azon tiszta boldogságnak, melyet hív barátaidnak kebeled nyújt! E némaság nem kietlen, e nyugalomtól távol van a nyomasztó életnélküliség: csak lágyab rendülettel fut, felcsapkodó hullámok helyett az élet folyama, finomabb érintkezésbe jő a külvilággal, melynek hangos fel-felkiáltásaitól távol: bizalmasan suttogó ajkak beszédét halljuk, mintha szellemek országában volnánk.

Vonulj el a világtól csalódásoddal és fájdalmaiddal! Beteg vagy, s a betegnek csend és nyugalom kell, hogy meggyógyuljon. Ha öntudatod tisztaságával kénytelen vagy kínosan érezni a sors és emberek igaztalanságát, s közel állasz ahhoz, hogy szenvedélyes vagy meghasonlott légy, fordulj meg gyakran a magányban, hadd álljon helyre érzelmeidben az egyensúly; hadd nyerje meg kedélyed a szerencsétlenség fenségét; arcod és egész lényed ama bűvös jelleget, melytől megfenyíttetve: az emberek tartózkodnak gúnyolni és szánni, hanem önkénytelenül tisztelni fognak. — És ha kétségen kívül van, hogy saját képzeletünk s felfogásunk kisebbíti vagy nagyobbítja gyakran szenvedéseink arányát, nincs jobb orvos a magánynál, mely eszmélkedésre, gondolkodásra hív, helyes ítéletre vezet, s ebben gyógyít, békét nyújt a sebhedt és háborgó szívnek. Keserű csalódás tölti el kebledet, de imé átlátod, hogy reményed árnyékot ölelt; s a jel, melynek irányát követve futál, nem biztos fény, hanem múlékony csillagtisztulás vala. Vérzik szíved, de komolyan gondolkodva el kell ösmérned, hogy saját kezeddel sebezted meg azt. A magány hozzád férni engedi a békítő gondolatokat, melyeket a heves izgatottságban visszautasítottál. Hiszen keserű a könny, nehéz a kereszt, de nem kölcsönös-e a fény és árny, a virulat és hervadás a világon? A halhatatlan létezésnek nem tökéletlenebb előformájában vagyunk-e e földön, miképp a születendő pillangó? Ha a bölcs teremtő úgy rendelte, hogy öröm és bánat váltakozzanak életünkben: hálával kell fogadnunk amazt, s megadással üritenünk ennek poharát; és mindenkor, még ha dorgál is, gyermeki bizalommal kell az örök Atyára tekintenünk. Hiszen harc nélkül nincs diadal és koszorú; nagyságunk, erényünk, méltóságunk küzdés által vagyon. A magány imígy tanít, s az események magasabb felfogására vezet.

Jer hát ide fájdalmaddal! Míg a tanútlan magányban szabad folyást engedsz omló könnyeidnek, mint a gyermek édesanyja kebelén, s míg sorsodat a gondviselés kegyes kezeihez tudva, a setét felhők elvonulását bizalommal kéred és várod: türelem, béke száll szívedbe és meggyógyulsz.

Óh, az egyedüliség oly alkalmas a felemelkedésre, az áhítatra! A magány csendje: a templom csendje, hol nemes és magas érzelmekkel, buzgósággal, hittel telik el a meghatott szív. Mint a láng, melyet el nem hajlit s nem ver földre a szél, egyenes sugárban lövell felfelé: a gondolat olyan szabadon s bátran emelkedik itt a magasságba.

Reményem ringatója, örömem élesztője, fájdalmam gyógyítója, tanácsadóm, békítőm, meghittem, kegyes érzelmeim csendes temploma: légy üdvözölve tőlem, szent magány!

BARABÁS MIKLÓS B-26-208

TÓPARTI JEGYZETEK

Az örök kőszál

Amerikai magyar református gyülekezeteinkben a gyászistentisztelet szinte mindig kétnyelvű. Ha majdhogy csak magyarul tudott idős testvérünket temettük is, a gyermekek nem-magyar házastársai meg az unokák sokszor semmit sem értettek magyarul. A gyászistentisztelet tehát kétnyelvű volt: igeolvasás, prédikáció, imádságok, búcsúztató váltakoztak magyarul és angolul. Így az énekek is. Magyarul persze a 23. meg a 90. zsoltárok, angolul ugyancsak a 23. zsoltár — de nem az általunk ismert Bourgeois-dallamra, hanem valamiféle angol melódiára. Az angol dicséretek közül leggyakrabban a „Rock of Ages" kezdetűt választotta a család; ezt írtam tehát ki és énekeltem a gyászoló gyülekezettel együtt.

A nyelvek ilyen keverése okozta, hogy friss amerikai szolgálatom kezdetén a kettőt, különösen az énekeknél, nem vonatkoztattam egymáshoz. Sokáig. Míg azután egyszer megütötte a fülemet, hogy a „Rock of Ages" megvan a magyar dicséret-kincsünkben is. Úgy kezdődik, hogy „Aki értem megnyíltál, rejts el, óh, örök kőszál". Utánanézve megtaláltam, hogy ez benne van a régi magyarországi énekeskönyvben is, amivel én nőttem fel, 282 szám alatt), az újban is (458) és az amerikai magyar énekek közt is (279). Azóta azután bejelentem, hogy aki kívánja, énekelheti a magyar énekszöveget is. Teszik is szívesen. Ez is kifejezése a kétnyelvű gyülekezetek összetartozásának. Néha egyszerre két nyelven mondjuk az Úri imát is.

Hogy mindezt ilyen hosszan mondtam el, annak csak egyik oka az, hogy ízelítőt akartam adni az amerikai magyar református egyházi élet egyik különös jelenségéről. Tulajdonképpen azonban tavalyi angliai útunk egy élményét akarom elmondani. Bristol mellett — Anglia nyugati részében — meglátogattuk egykori több éves ausztriai lelkigondozói szolgálatunk linzi gyülekezeti titkárát, Herrstein Gyuszit. Most már persze komoly Gyula, a bristoli ápolónőképző tanfolyam érdemes professzora és szenvedélyes diófa-nevelő: 25 éve ültetett két diófája — egyik európai, másik indiai fajta — gyönyörűen terem.

Gyuszi és angol felesége, Maureen, hűséges tagjai a helyi református gyülekezetnek. Egyik este arról beszélgettünk, hogy a különböző országokban a nyelvi sokféleség ellenére mennyire ugyanaz a református istentiszteletek formája-tartalma. Példaképpen előhoztam, hogy a „Rock of Ages" dicséretnek szövegben-dallamban egyező magyar megfelelője van. Mindjárt el is énekeltük feleségemmel és Gyuszival.

Másnap bejelentették, hogy megmutatják a környéket. A falu, ahol laktak, Wrington, pár kilométerre volt Bristoltól, lankás-dombos vidéken. Egyik kis falut a másik után hagytuk el. Jobboldalt egyszerre sziklás hegyoldal fogadott, fűrészszerűen egymásután következő hegyszorosokkal, barlangokkal. Azután az út egyszerre kiszélesedett, úgyhogy kényelmesen lehetett parkolni. „Ezt Burrington Combenak hívják, a Combe-ot hegygerincnek lehetne fordítani" — magyarázta Gyuszi. — „És amit ott az úttal szemben láttok, az a »Rock of Ages«." Gyuszi és Maureen azután felváltva mondták el a történetet.

Ebben a hegyszorosban született a nevezetes dicséret, a „Rock of Ages, cleft for me..." Írója Augustus Montague Toplady. 1740-ben született, 1762-ben, mint Blagdon-i káplán mondta első prédikációját. Eleinte a híres John Wesley hatása alatt állt, de alig 18 évesen éles kálvinista meggyőződése miatt Toplady keserű vitába keveredett Wesleyvel. Szenvedélyes teológiai harcai aláásták Toplady egészségét és 38 éves korában meghalt.

A „Rock of Ages" dicséret szövegét 1762 és 1764 között írta, a meseszerű hagyomány szerint egy játékkártya hátlapjára, mikor egy kirándulás alkalmával hatalmas vihar érte utol és egy útmenti hegyszorosban talált menedéket. A hegyszorost a hagyomány, mint a „Rock of Ages"-t tartja számon; ma a helyet tábla jelöli meg.

A „Rock of Ages" kifejezést Blagdonból való búcsúzó beszédében használta 1764-ben, bár először csak 1775-ben jelent meg a „Gospel Magazin" című kiadványban.

A további előadásból megtudtuk, hogy a hegygerinc sok barlangot és szorost rejt magában, melyek közül sok olyan szűk, hogy csak sovány emberek és gyermekek tudják magukat átszorítani. Az a mese járja, hogy egy férfi egyikben megakadt, mert egy alma volt a zsebében, egy nőnek pedig az akkori divat szerint való ruháját előbb le kellett vetnie, hogy a szorosból kiszabaduljon. Ha meg valaki vállalkozik egy barlang-kirándulásra, tetőtől talpig sárosan-iszaposan kerül elő a végén. Láttunk is egy iskolásgyermekekből álló csoportot: mikor előjöttek, hangosan kellett sorban bemondani a nevüket, mert a számbavételnél a tanító nem ismerte fel sártól maszatos képüket.

A hagyománytisztelő hívek évenként ünnepi isztentiszteletet tartanak a sziklaszorosnál. Több százan gyűlnek össze ilyen alkalmakkor. Legutóbb ökumenikus módon a Bath-i anglikán egyházmegye főesperese methodista és római katolikus lelkészekkel együtt szolgált. Énekelték persze Toplady dicséretszövegét, a „Rock og Ages"-t, amely több mint kétszáz éve a világ protestáns gyülekezeteinek közkincse.

A miénk is.

(Hopatcong-tava, USA)

Harsányi András

A Rock of Ages sziklaszoros

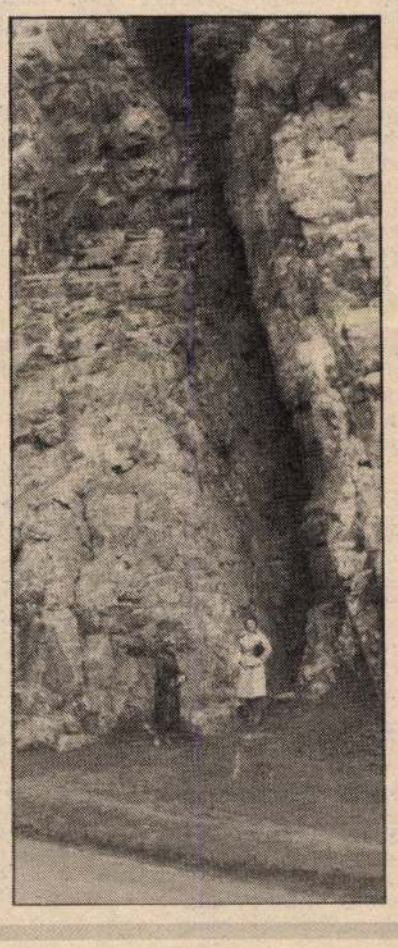

Az egyetlen lehetséges út

János evangélista bizonyságtétele szerint Jézus ezeket a szavakat a Nagyhét küszöbén mondja el, földi életútja nagy sorsfordulóján: „Ha valaki nékem szolgál, engem kövessen!" (1:26). Az út, amelyen elindul és amelyre hív, a kereszt útja, az áldozatos, önfeláldozó szeretet útja, a sokakért-mindenkiért vállalt, önmagát odaadni tudó szolgálat útja! És szavaival megjelöli az útirányt az övéi, az egyház népe számára: a tanítvány és a tanítványok közössége nem kereshet és nem találhat más utat ebben a világban, csak az Ő útját. A tanítvány addig tanítvány és az egyház addig egyház, amíg ezt az utat vállalja és ezen az úton jár!

Jézus szavainak tehát nagyon hangsúlyos mondanivalója van mind az egyes emberek, mind a közösség, az egyház népe számára. Egyéni életünkben elsőrenden úgy szólít meg bennünket ez az Ige, hogy figyelmeztet: a szolgálat, amely ránkbízatott és amelyet vállaltunk, soha nem folyhat emberi mértékek szerint, emberi szabályokhoz igazodva — nem határozhatják meg sem a magam, sem mások elképzelései vagy elvárásai! A keresztyén ember szolgálata Krisztustól és Krisztusban kapott szolgálat — következésképpen nem is határozhatja meg más, csak Krisztus! Mindez természetesen a tanítványok közösségére, az egyházra is érvényes! Az egyház népe csak akkor teljesítheti küldetését, ha Urára figyel és az Ő nyomában jár!

Ugyanígy hangsúlyos azonban az is, hogy Jézus milyen szolgálatról beszél: ebben az Igében diakóniáról, szeretetszolgálatról, szeretetből fakadó-táplálkozó életfolytatásról van szó! Tehát Jézus ugyanazzal a kifejezéssel jellemzi a tanítványi életformát, amellyel — más összefüggésben — saját küldetése lényegét is meghatározza (vö. Mk. 10:45). S minthogy az Ő szolgálata sokakért, mindenkiért vállalt önfeláldozás, a Neki való szolgálat sem jelenthet valamiféle kegyes befeléfordulást, ahogyan azt az egyház népe évszázadokon át gondolta, hanem éppen ellenkezőleg: akkor szolgáljuk valóban Urunkat, ha annak a kisebb vagy nagyobb közösségnek a javáért, életéért, jövőjéért munkálkodunk, amelyben élünk.

Aki valóban Neki, Jézusnak szolgál, az tudja, hogy küldetése, szolgálata van abban az egyházban, amelyben a Krisztushoz tartozás örömét átélhette — és abban a gyülekezetben, amelyben Ura kijelölte a helyét! Manapság egyre többször elhangzik a mi egyházunkban a „szolgáló közösség" meghatározás, értve alatta azoknak a gyülekezeti tagoknak az összességét, akik a gyülekezet életében, szolgálatában, erőfeszítéseiben, közösségi életében élenjárnak, sokszor erejüket meghaladó szolgálatra, áldozathozatalra vállalkoznak. Engem azonban egyre többet foglalkoztat az a kérdés, hogy a gyülekezet ügye miért csak kevesek ügye, hol vannak a többiek — mert hiszen valamennyien tudjuk, hogy az ideális állapot nem az, ha van a gyülekezetben szolgáló közösség, hanem az, ha a gyülekezet minden tagja le tudja vonni a maga életére nézve azt a következtetést, hogy a Krisztushoz tartozás nem csupán formalitás, hanem a Neki való szolgálatban, az Ő követésében megvalósuló életfolytatás!

„Ha valaki nekem szolgál, engem kövessen." Ez az Ige egyszerre szólítja meg az egyént és a közösséget — a hívő embert és a tanítványok közösségét, az egyházat. Az eddigiekben azt kíséreltem meg felvázolni, hogyan érint bennünket Jézus szava egyenként — hadd szóljak most röviden arról, hogyan értem én ezt a útmutatást most már nem az egyes embert, hanem az egyház közösségét szem előtt tartva! Az a küldetés, amelyet az egyház Ura magára vállalt, a világért vállalt küldetés — a világért, amelyről a XX. század teológus-óriása, Barth Károly egyszer azt mondta, hogy „a világ nem balkézről kezelt világa Istennek'", hanem a Jézus Krisztusban váltságot nyert világ, amelyhez az egyház küldetése szól, amely az egyház szolgálatának színtere. Ez az általánosító igazság a mi számunkra — éppúgy, mint minden keresztyén nemzedék számára —, azt jelenti, hogy nekünk a XX. század végén, a most adott élettérben, az éppen adott történelmi szituációban kell keresnünk és megtalálnunk: mi a sajátos küldetésünk a mi korunkban, a mi világunkban, mi az a szolgálat, amelyet ma ránk bíz az egyház Ura!?

A világ, amelyben mi élünk — tudjuk mindnyájan —, pusztulással fenyegetett világ: mindnyájunkat fenyeget az atomkatasztrófa réme, százmilliók élnek az éhhalál küszöbén Ázsiában és Afrikában, a savas esők elpusztítják a zöld növényzetet — az életteret Európában és másutt is a világon. Azt mondtam az előbb: pusztulással fenyegetett világ — dehát ki fenyegeti pusztulással?! Igen, a modern ember elpusztítja a világot, amelyben él — és elpusztítja önmagát! De az önpusztításnak nemcsak ezek a kollektív módjai ismertek! Csak ebben a kis országban, a mi hazánkban alkoholisták százezrei gyilkolják lassan meg önmagukat — és teszik pokollá a környezetük életét; több tízezerre megy már azoknak a fiataloknak a száma,, akik a modern önpusztítás, a kábítószer-fogyasztás rabjai... Hadd ne soroljam tovább! Van az egyháznak, és minden hívő embernek küldetése, szolgálata ebben a világban és közelebbről: ebben a hazában?! A válasz, úgy gondolom, mindnyájunk számára egyértelmű!

„Ha valaki nekem szolgál, engem kövessen!" az út, amelyre Jézus hív — az Ő követésében vállalt szolgálat útja —, bizony: keskeny út! De az egyetlen lehetséges út az egyház számára!

(Kaposvár) **Bellai Zoltán**

A PÁSZTOR

A falu szélén és fölött
pincesorok mögött a sárban
feküdt a pásztor három napja
halálra váltan.

Mondjon egy rövid imát —
szóltak a hozzátartozók.
Szemét se nyitja... nem bír
nyelni...
és könnyeztek mint gyászolók.

Papa — mondom kezét
megfogva —
A lelkipásztor van most itt.
— Szemét kinyitva szedi össze
minden maradék erejit.

Úrvacsorát — suttogta halkan.
És lenyelte a kenyeret.
Csillagporos szent úton
elment.
Siratják már a tetemet.

Ifj. Hörömpő Gergely

A tamperei Camena kórus Magyarországon

Ha Finnországról, a finnekről esik szó, minden magyarnak átmelegszik a szíve. A messzire szakadt rokon, aki mint mi, „idetévedt Európa hegyei, s tengerei közé", a messze északon talált magának hazát. Egymás nyelvét már nem értjük, de a népművészet, a zene közös motívumai valóságossá teszik a rokonságot.

A tamperei Camena kórus, a budapesti Semmelweis kórus tavalyi finnországi látogatását viszonozva, július elején Magyarországra látogatott. Részt vettek a debreceni nemzetközi kórusversenyen, ahol a vegyeskari kategóriában III. díjat kaptak. Előtte néhány napig Budapesten tartózkodtak, és július 4-én este a Kálvin téri templomban zenés áhítat keretében mutatták be művészetüket.

A műsor első felében a Semmelweis kórus *Németh Gábor* vezényletével régi reneszánsz és mai magyar szerzők egyházzenei alkotásaiból mutatott be néhányat. Különösen Lotti: 51. zsoltára és Thompson: Alleluja c. műve volt megragadó. Ezután két orgonaszám következett, Liszt: Korál-ját és a finn vendégkórus karmesterének *Olli Vehkavaara*-nak egy művét adta elő *Máté János*.

A második részben tamperei barátaink énekében gyönyörködhettünk. Egy ismeretlen középkori szerző Szentháromság-himnusza és Kodály: Stabat Mater-e után következett az igazi csemege. Max Reger nálunk teljesen ismeretlen, bibliai szövegű responsoriumaiból hallhattunk 4 tételt. Finom kórushangzás, tiszta intonáció, hajlékony dallamformálás jellemezte ezeknek a harmóniailag igen gazdag műveknek az előadását. Finn zeneszerzők: Klemetti és Kankainen érdekes művei után Rathbone himnusza következett, végül a két kórus együttes éneke: Sibelius: Finlandia c. szimfóniájának részlete finnül, majd Kodály: Esti dal-a magyarul fejezte be a hangversenyt, kifejezve, hogy több volt ez mint két kórus közös hangversenye: két testvér énekelt együtt, két testvér szíve dobogott együtt.

—é —s

Barabás Miklós (1810–1898)

B-26-209 Fabényi-gyűjtemény

mng MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

Budavári Palota B, C, D épület

1985 MÁRCIUS

ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁSOK

Magyarországi művészet a XI–XX. századig	
Középkori kőtár	D ép. fsz.
Gótikus faszobrok és táblaképek a XIV–XV. században	D ép. fsz.
Késő gótikus szárnyasoltárok	D ép. I. em. („trónterem")
Késő reneszánsz és barokk művészet 1550–1800	D ép. I. em.
XIX. századi magyar festészet és szobrászat	C ép. I. em.
Munkácsy Mihály és Paál László művészete	C ép. I. em.
XX. századi festészet és szobrászat	C ép. II. em. C ép. III. em. D ép. III. em.

KIÁLLÍTÁS MEGNYITÓ

március 12, kedd, 16 óra	**Barabás Miklós akvarelljei** Barabás Miklós akvarelljeit bemutató kiállításunkkal egy sorozatot szeretnénk bevezetni, melyben a magyar rajzművészet legjelentősebb mestereit mutatnánk be. Művészetét utóljára 1915-ben láthatta a közönség, de ez az első olyan alkalom, amikor a galéria anyaga mellett a Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Képcsarnokának, a Budapesti Történeti Múzeum Kiscelli Múzeumának egyedülálló lapjai is láthatók, a vidéki múzeumok és a legjelentősebb magángyűjtemények akvarelljeivel együtt. Barabás a 19. századi magyar művészet központi alakja, aki elsőként vette át a munkát az addig itt foglalkoztatott bécsi mesterektől. A 30-as évek végén telepedett le Pesten és a város művészeti életének kialakításában óriási érdemeket szerzett. A magas kort megélt mestert már életében klasszikusként tisztelték, aki az évszázadok óta tengődő magyar festészetet elsőként emelte európai rangra. Rendezte: Szabó Katalin és Szvoboda D. Gabriella.	B-C-D ép. III. em.
március 22, szerda, 16 óra	**A művészet szolgálatában. A megyei képzőművészeti gyűjtemények 40 éve** A vidéki múzeumok képzőművészeti gyűjteményeinek több mint 80%-a 1945 után alakult. A régészet, a néprajz és a történelem tárgyi emlékeinek összegyűjtése mellett, a képzőművészeti gyűjtés anyagi feltételei csak az elmúlt évtizedekben értek valósággá. A gyűjtőkörök sajátos alakulása folytán változatos kollekciók jöttek létre és ezekből mutatjuk be tárlatunkat. A kiállítások összeállítása mindig szubjektív. Fokozottan érvényesül ez most, amikor a jellegzetességek megmutatásán túl, az 1945 utáni szerzeményszerzés volt a legfőbb szempont. Így kerültek egymás mellé az európai és a magyar művészet jeles darabjai, festmények, szobrok, grafikák a 16. századtól napjainkig. Rendezte: Éri Gyöngyi	C ép. fsz.

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KIÁLLÍTÁSAI VIDÉKEN

március 5-től	**Magyar kereskedelmi plakát a századfordulón**	Salgótarján, Kohász Műv. Ház
március 21-ig	**Kondor Béla kiállítása**	Szombathely, Képtár

HANGVERSENYEK

március 3, vasárnap 11 óra	**Kórusmuzsika** A Szegedi Egyetemi Énekkar és a JATE Ságvári Gyak. Gimnázium Vegyeskara. Vezényel: Szécsi József	C ép. I. em. kupola Múzeumi belépőjeggyel!
március 10, vasárnap 11 óra	**Kórusmuzsika** Komlói Pedagógus Kórus Vezényel: Szabó Szabolcs	C ép. I. em. kupola Múzeumi belépőjeggyel!
március 12, kedd 12.45 óra	**Hangverseny délidőben** A Magyar Kamarazenekar hangversenye. Közreműködik: Ilse von Alpenheim (zongora). Hangversenymester: Tátrai Vilmos. Műsoron: Werner: Két preludium és fuga, Haydn: D-dúr zongoraverseny, B-dúr szimfónia, No. 68.	C ép. I. em. kupola Múzeumi belépőjeggyel!
március 17, vasárnap, 11 óra	**Kórusmuzsika** Semmelweiss Kórus. Vezényel: Sapszon Ferenc.	C ép. I. em. kupola Múzeumi belépőjeggyel!
március 23, szombat, 16 óra	**Szombat délutáni kamarazene** A dal mesterei. Andor Éva és Sólyom Nagy Sándor (ének) hangversenye. Zongorán közreműködik Pogány Imola. Műsoron: Wolf és Kodály-dalok, Brahms: Négy duett, Op. 28.	D ép. I. em. (barokk kiállítási terem) Jegyek a Galéria pénztárraiban válthatók!
március 24, vasárnap, 10 óra	**A Budapesti Tavaszi Fesztivál rendezvénye** A Budapesti Kamarazenekar hangversenye Művészeti vezető: Pál Tamás.	C ép. I. em. kupola Múzeumi belépőjeggyel!
március 24, vasárnap, 11 óra	**Kórusmuzsika** Dunaújvárosi Münnich Ferenc Gimnázium Leánykara. Vezényel: dr. Varga András	C ép. I. em. kupola Múzeumi belépőjeggyel!
március 26, kedd, 12.45 óra	**Hangverseny délidőben** A Liszt Ferenc Kamarazenekar hangversenye. Hangversenymester: Rolla János. Műsoron: Mendelssohn: Oktett. Weiner: I. divertimento, Bartók: Román népi táncok	C ép. I. em. kupola Múzeumi belépőjeggyel!
március 26, kedd, 19.30 óra	**A Budapesti Tavaszi Fesztivál rendezvénye** A Bakfark Bálint gitárzenekar hangversenye Művészeti vezető: Szendrey-Karper László	C ép. I. em. kupola Múzeumi belépőjeggyel!

mng HUNGARIAN NATIONAL GALLERY

Buda Castle, Blocks B, C, D

MARCH 1985

március 30, szombat, 16 óra	**A Budapesti Tavaszi Fesztivál rendezvénye** Az I. István Gimnázium Szimfónikus zenekarának hangversenye Művészeti vezető: Záborszky József	C ép. I. em. kupola Múzeumi belépőjeggyel!
március 31, vasárnap, 10 óra	**A Budapesti Tavaszi Fesztivál rendezvénye** A Budapesti Kamarazenekar hangversenye Művészeti vezető: Pál Tamás	C ép. I. em. kupola Múzeumi belépőjeggyel!
március 31, vasárnap, 11 óra	**Kórusmuzsika** Szombathelyi Tanárképző Főiskola Női kara. Vezényel: Horváth Rezső	C ép. I. em. kupola Múzeumi belépőjeggyel!
március 31, vasárnap, 14 óra	**Kórusmuzsika** Nyíregyházi 4. sz. Ált. Iskola Énekkara, Vezényel: Szabó Dénes	C ép. I. em. kupola Múzeumi belépőjeggyel!

ELŐADÁSOK

március 27, szerda 17.30 óra	**Kortárs művészet a Magyar Nemzeti Galériában. A gyűjtés és kiállítás problémái.** Előadó: Tőkeiné, Egri Margit művészettörténész.	B ép. fsz. előadó Csak a Baráti Kör tagjainak!

A HÓNAP MŰTÁRGYA

	Rippl-Rónai József: Ágyban fekvő nő (1891) A posztimpresszionizmus és a szecesszió egyik legismertebb és méltán népszerű magyar mesterének ez a képe korai, párizsi időszakának talán legszebb darabja. Az ösztöndíjasként Párizsba került fiatal festő intenzív kapcsolatot teremtett az akkor legmodernebb, legelevenebb művészeti irányzatokkal. Eredendő festői tehetsége érzékenyen reagált a festészet forradalmi megújulására. *Ágyban fekvő nő* című képén minimálisra redukált festői eszközökkel ragadja meg egy munkában elfáradt asszony szegényes környezetét. Az erőteljes, töretlen konturvonalak, a visszafogott színek, a kiegyensúlyozott kompozíció, a hangsúlyos dekoratívitás a korszak szecessziós törekvéseinek formai sajátja.	C ép. II. em.

FILMVETÍTÉS

március 2, szombat, 15 óra	**Régi magyar művészet** Töredék, Kőemlékek nyomában, Élő múlt, M. S. mester passiója	B ép. fsz. előadó Múzeumi belépőjeggyel!
március 9, szombat, 15 óra	**A látás hatalma XVI–XX.**	B ép. fsz. előadó Múzeumi belépőjeggyel!
március 16, szombat, 15 óra	**Antik kultúra** Elsüllyedt városok kincsei, Két vár (Kostanza környéki emlékek), Ókori kultúra, Hisztria városa, Pannónia	B ép. fsz. előadó Múzeumi belépőjeggyel!
március 23, szombat, 15 óra	**A festészet kifejező eszközei** Kompozíció a festészetben, Színek a festészetben, Aranymetszés, Térábrázolás a festészetben	B ép. fsz. előadó Múzeumi belépőjeggyel!
március 30, szombat, 15 óra	**Városok a Szovjetunióban** Egy ősi város (Pszkov), Tbiliszi, Ashabad, Leningrád, Őszi dallamok (Moszkva), Puskin városában (Carszkoje Szelo), Riga	B ép. fsz. előadó Múzeumi belépőjeggyel!

IFJÚSÁGI KLUB

március 1, péntek, 17.30 óra	**Népek, képek, csillagok** Balladáink és az évkör. Vendégünk: Pap Gábor művészettörténész	B ép. III. em. GYIK műhely
március 8, péntek, 17.30 óra	**Népek, képek, csillagok** Dramatikus játék tervezése. A foglalkozást Makovecz Benjámin grafikusművész vezeti	
március 15, péntek, 17.30 óra	**Népek, képek, csillagok** Dramatikus játék tervezése. A foglalkozást Makovecz Benjámin grafikusművész vezeti	
március 22, péntek, 17.30 óra	**Népek, képek, csillagok** A játék eszközeinek elkészítése A foglalkozást Makovecz Benjámin grafikusművész vezeti.	
március 29, péntek, 17.30 óra	**Népek, képek, csillagok** A játék eszközeinek elkészítése A foglalkozást Makovecz Benjámin grafikusművész vezeti	

MÚZEUMI ÓRÁK

Általános és középiskolásoknak

Az iskolai csoportok a tanítási időben is tarthatnak foglalkozásokat, előzetes megbeszélés és az általános iskoláknak megküldött óraajánlatok alapján. Keddtől péntekig a délelőtt 3. 4. 5. 6. és a délutáni 1. 2. tanítási órák használhatók fel. Az iskolai csoportok a tervezett foglalkozás előtt legalább két héttel, írásbeli megrendelésre, díjtalanul igényelhetnek autóbuszt.

Telefon: 160-170, 160-100/534 mellék.

GYERMEK ÉS IFJÚSÁGI KÉPZŐMŰVÉSZETI MŰHELY (GYIK)

március 27, szerda, 15–17 óráig	nyilvános foglalkozás az V–VI. osztályosok számára	B ép. III. em.
március 28, csütörtök, 15–17 óráig	nyilvános foglalkozás a III–IV. osztályosok számára	B ép. III. em.
március 30, szombat, 9–11 óráig	nyilvános foglalkozás a VII–VIII. osztályosok számára	B ép. III. em.

TÁRLATVEZETÉSEK:

március 3, vasárnap, 9.30 óra	**Késögótikus szárnyasoltárok a trónteremben** Vezeti: Mikó Árpád művészttörténész	Múzeumi belépőjeggyel!
március 3, vasárnap, 15 óra	**Gótikus faszobrok és táblaképek** Vezeti: Mikó Árpád művészttörténész	Múzeumi belépőjeggyel!
március 10, vasárnap, 9.30 óra	**A XIX. század festészete** Vezeti: Lux Ilona muzeológus	Múzeumi belépőjeggyel!
március 10, vasárnap, 15 óra	**Ferenczy Károly és Nagybánya** Vezeti: Lux Ilona muzeológus	Múzeumi belépőjeggyel!
március 17,	**XIX. századi szobrászatunk fejlődési irányai** Vezeti: Tóth Antal művészettörténész	Múzeumi belépőjeggyel!
március 17, vasárnap, 15 óra	**Újklasszicista törekvések XX. századi szobrászatunkban** Vezeti: Tóth Antal művészettörténész	Múzeumi belépőjeggyel!
március 24, vasárnap, 9.30 óra	**A századforduló művészete** Vezeti: Ádám András művészettörténész	Múzeumi belépőjeggyel!
március 24, vasárnap, 15 óra	**A két világháború közötti festészet** Vezeti: Ádám András művészettörténész	Múzeumi belépőjeggyel!
március 31, vasárnap, 9.30 óra	**Késögótikus szárnyasoltárok** Vezeti: Dr. Török Gyöngyi művészettörténész	Múzeumi belépőjeggyel!
március 31, vasárnap, 15 óra	**Gótikus faszobrok és táblaképek** Vezeti: Dr. Török Gyöngyi művészettörténész	Múzeumi belépőjeggyel!
	Tárlatvezetés kérhető: minden nyitvatartási napon 10–17 óráig, a kért időpont előtt legalább 3 nappal a 160-100/153 telefonszámon. Tanulócsoportok és szocialista brigádok részére a tárlatvezetés ingyenes. Egyéni és egyéb felnőtt csoportok részére 50,– Ft. Idegennyelvű tárlatvezetés 150,– Ft.	C ép. fsz.

MŰTÁRGYAK ÁRUSITÁSA

Rézkarcoló Művészek Alkotóközössége	C ép. magasfsz.

KÖNYV, REPRODUKCIÓK, LEVELEZŐLAPOK ÁRUSITÁSA

C ép. fsz.

BÜFÉ

Nyitva – minden második kedd kivételével 10-től 16 óráig	B ép. II. em.

NYITVATARTÁS

hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig
Belépőjegyet 17.30 óráig adunk ki!
Belépődíj 5.– Ft, szombatonként ingyenes!
Diákoknak és katonáknak díjtalan
Megközelíthető: 16-os autóbusszal
116-os Clark Ádám térről

PERMANENT EXHIBITIONS

Art in Hungary from the IIth to the 20th Century	
Medieval Stonework Finds	ground-floor
Gothic Wood-Carvings and Panel Paintings in the 14th and 15th Centuries	ground-floor
Late Gothic Winged Altars	ist floor (throne-room)
Late Renaissance and Baroque Art between 1550 and 1800	1st floor
Hungarian Painting and Sculpture in the 19th Century	1st floor
Mihály Munkácsy's and László Paál's Art	1st floor
Hungarian Painting and Sculpture in the 20th Century	2nd floor 3rd floor

OPENING OF EXHIBITION

March 12, Tuesday, 4 p. m.	**Water-colours by Barabás** Our exhibition of the water-colours by Barabás is intended to launch a series presenting the most eminent masters of Hungarian graphic art. The last time the public could see works by Barabás was in 1915. Now it will have an occasion to see for the first time beside the works in the collection of the National Gallery also some unique ones treasured by the Picture Gallery of the Hungarian National Museum, the Kiscelli Museum of the Budapest Historical Museum, as well as water-colours lent by the provincial museums and the most important private collections. Barabás is the central figure of 19th-century Hungarian art, he was the first to take over the tasks from the Viennese masters working there until then. He settled down in Pest in the late 30s and rendered great services in shaping the artistic life of the town. Organized by Katalin Szabó and Gabriella Szvoboda D.	Blocks A-B-C 3rd floor
March 22 Wednesday, 4 p. m.	**In the Service of Art. 40 Years of the Counties' Fine Art Collections in Hungary** Over 80 p.c. of the provincial museums' art collections were formed after 1945. Beside collecting archeological, ethnographic and historical relics, the material conditions for collecting art objects became effective in the last decades only. The exhibition presents a selection from these art collections which, owing to the different evolution of their individual spheres have become widely varied. Assembling and mounting exhibitions are always a concern of subjective considerations. The more so in this case, as beyond selecting the characteristic pieces, we have focussed our attention on the acquisition made after 1945. Thus have been placed, side by side, remarkable works of European and Hungarian art, paintings, sculptures and graphics, from the 16th Century to the present. Organized by Gyöngyi Éri.	Block C, ground-floor

CONCERTS

March 3 Sunday, 11 a. m.	**Choral Music** The University Chorus of Szeged and the Mixed Choir of the JATE University Normal Grammar School, Ságvár Conducted by József Szécsi	Block C, lst floor, domed-hall, with Museum admission ticket
March 10, Sunday 11 a. m.	**Choral Music** The Teachers' Chorus, Komló Conducted by Szabolcs Szabó	Block C, lst floor domed-hall, with Museum admission ticket
March 12 Tuesday, 12.45 a. m.	**Midday Concert** Concert of the Hungarian Chamber Orchestra With Ilse von Alpenheim (Piano) Concertmaster: Vilmos Tátrai Programme: Werner: Two Preludes and Fugues, Haydn: Piano Concerto in D major, Symphony in B flat major, No. 68.	Block C, lst floor, domed-hall, with Museum admission ticket
March 17, Sunday 11 a.m.	**Choral Music** The Semmelweiss Chorus Conducted by Ferenc Sapszon	Block C, 1st floor, domed-hall, with Museum admission ticket
March 23, Saturday 4 p.m.	**Saturday Afternoon Chamber Music** The Masters of Song. Song Recitals by Éva Andor and Sándor Sólyom Nagy. At the Piano: Imola Pogány. Programme: Songs of Wolf and Kodály, Brahms: Four Duets, Op. 28.	Block D, 1st floor, (Baroque Exhibition room) Tickets at the Gallery Box Office
March 24 Sunday, 10 a.m.	**Budapest Spring Festival Concert** Budapest Chamber Orchestra Musical Director: Tamás Pál	Block C, 1st floor, domed-hall, with Museum admission ticket
March 24, Sunday, 11 a.m.	**Choral Music** The Girls' Chorus of the Münnich Ferenc Secondary School, Dunaujváros.Conducted by dr. András Varga	Block C, 1st floor, domed-hall, with Museum admission ticket
March 26 Tuesday, 12,45 p.m.	**Midday Concert** Concert of the Liszt Ferenc Chamber Orchestra. Concertmaster: János Rolla Programme: Mendelssohn: Octet, Weiner: I. Divertimento, Bartók: Rumanian Folk-Dances	Block C, 1st floor, domed-hall, with Musseum admission ticket
March 26 Tuesday, 19.30 p. m.	**Budapest Spring Festival Concert** The Bakfark Bálint Guitar-ensemble Musical Director: László Szendrey-Karper	Block C, lst floor, domed-hall, with Museum admission ticket
March 30 Saturday, 16 p. m.	**Budapest Spring Festival Concert** The Symphony Orchestra of the I. István Secondary School Musical Director: József Záborszky	Block C, lst floor, domed-hall, with Museum admission ticket
March 31 Sunday, 10 a. m.	**Budapest Spring Festival Concert** Budapest Chamber Orchestra Musical Director: Tamás Pál	Block C, lst floor, domed-hall, with Museum admission ticket
March 31 Sunday 11 a. m.	**Choral Music** The Women's Chorus of the Theachers' Training School, Szombathely. Conductor: Rezső Horváth	Block C, lst floor, domed-hall, with Museum admission ticket
March 31 Sunday 2 p. m.	**Choral Music** Choir of the Elementary Schol No. 4., Nyíregyháza, Conductor: Dénes Szabó.	Block C, lst floor, domed-hall, with Museum admission ticket

THE OBJECT OF THE MONTH

József Rippl-Rónai: Woman in Bed (1891) This is perhaps the finest work from the early Parisian period of the most renowned and deservedly popular Hungarian master of Post-Impressionism and Modern Style. In his picture **Woman in Bed** he renders with a minimum of pictorial means the poor surroundings of a woman exhausted by work. The vigorous, unbroken contours, quiet, sober colours and well-balanced composition fused in a decorative unit are all formal characteristics of Modern Style tendencies.	Block C, 2nd floor

FILM SHOWS

March 2, Saturday, 3 p.m.	**Old Hungarian Art** Tracing Stone-carvings and Fragments, The living Past, The Passion by Master M.S.	Block B, ground-floor, Lecture-hall, with Museum admission ticket
March 9, Saturday, 3 p.m.	**The Power of Vision XVI–XX.**	Block B, ground-floor, Lecture-hall, with Museum admission ticket
March 16, Saturday, 3 p.m.	**Antique Civilisation** Treasures of sunken towns, Two Castles (Relics in the surroundings of Constanza), Ancient Civilization, The town of Histria, Pannonia.	Block B, ground-floor, Lecture-hall with Museum admission ticket
March 23, Saturday, 3 p.m.	**The means of expression in painting** Composition, Colours, Golden-Section, Representation of space in painting.	Block B, ground-floor, Lecture-hall, with Museum admission ticket
March 20, Saturday, 3 p.m.	**Towns in the Soviet Union** An ancient town (Pslow), Tbilisi, Ashabad, Leningrad, Automnal Melodies (Moskow), In Pushkin's town (Carskoje Selo), Riga.	Block B, ground-floor, Lecture-hall, with Museum admission ticket

SALE OF WORKS OF ART

Union of Etching Artists	Block C, Mezzanine

SALES OF BOOKS, PERRODUCTIONS, POSTCARDS

Block C, ground-floor

COFFEE–SHOP

Open – except every second Tuesday – from 10 a. m. to 4 p.m.	Block B, 2nd floor

OPENING HOURS

10 a. m. – 6 p. m. Mondays closed.
Last sale of admission tickets by 5.30 p. m.
Admission fee: Ft 5, Saturdays free.
Students and Soldiers are admitted free of charge.
Traffic: Bus No. 16 and special bus 116 from Clark Adam Square.

Felelős kiadó: Bereczky Lóránd – 500980 Pátria Nyomda

Barabás Miklós festő-
művész

1021

ÚJ MAGYAR KÉPTÁR

A fenti cím ezúttal nem kiállítást, hanem egy kézikönyvi funkcióval bíró képzőművészeti albumot fémjelez, a Nemzeti Galéria legjelentősebb festészeti gyűjteményének, az *Új Magyar Képtárnak* a katalógusát, melyet a *Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata* jelentetett meg abból az ünnepélyes alkalomból, hogy a magyar képzőművészet múzeuma 130 éves hánytatás után végre méltó otthonra lelt a budavári palotában.

A 127 nagy alakú, színes reprodukciót és 544 kis méretű, fekete-fehér képet tartalmazó kötet előszavában *Pogány Ö. Gábor* főigazgató vázolja fel a gyűjtemény eddigi történetét, amelynek megalapozása — kulturális és tudományos intézményeink többségéhez hasonlóan — a reformkor érdeme. A kor hangadó személyiségei, akik a nemzeti függetlenség és a társadalmi haladás ügyét egymástól elválaszthatatlannak tartották, országos, sőt művelődéstörténeti fontosságot tulajdonítottak a „Magyar Képcsarnok" létrehozásának, amit közadakozásból, az 1839-ben életre hívott *Pesti Műegylet* révén igyekeztek megvalósítani. Mivel a tervhez sikerült megnyerni a hazafias érzelmű főurak és a liberális köznemesség egy részének támogatását is, részben vásárlások, részben adományok útján csakhamar annyi műtárgy gyűlt össze, hogy *1846 március 19-én* — egyelőre a Nemzeti Múzeum keretében — megnyílhatott az első nyilvános képtár, amely a külföldi klasszikusok mellett már néhány hazai művész, így *Markó Károly* és *Ferenczy István* számára is fórumot biztosított.

Az ilyetén létrejött gyűjtemény további gyarapítását ismét csak a közönség áldozatkészsége tette lehetővé, mert az osztrák gyarmati uralom ha eltűrte is, anyagilag nem mozdította elő a hazai kulturális törekvéseket. *Barabás Miklós* „Vásárra induló román család" című életképe például a *Pesti Polgári Gyalog Magyar Őrhad* ajándékaként került a képtár állományába. Számottevő állami fejlesztésre csak 1848—1849-ben került sor, amikor a forradalmi kormány rendeletére itt helyezték letétbe azt a 75 képet, ami korábban a kincstári hivatal palotáját díszítette. Főként ennek a gesztusnak köszönhető, hogy az 1851. szeptember 8-án ismét megnyíló Nemzeti Képcsarnok már a „magyar festészeti iskola" 29 képviselőjének 52 vásznát tudta a közönség elé tárni.

A századfordulóval új fejezet kezdődik a képtár történetében: egyesítik az 1896-ban létesített *Szépművészeti Múzeummal*. A lépés kezdetben helyesnek bizonyul, mert a millenniumi ünnepségek lázában szép pénzek jutnak a magyar anyag kiegészítésére is, a tízes évek végére azonban egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy a magyar kollekció nem képes kellő ütemben fejlődni a frekventáltabb külföldi gyűjtemények tőszomszédságában. A kor progresszív értelmisége ekkor *Diner-Dénes József* vezetésével nagyszabású sajtókampányba kezd a Magyar Képtár önállósításáért, ám hosszas viták után is csak annyit tudnak elérni, hogy 1914-ben egy európai látókörű művészettörténész, *Petrovics Elek* kap megbízást a múzeum vezetésére. Ő szervezi meg 1928-ban a Régi Műcsarnok épületében a Szépművészeti Múzeum fiókintézményeként működő *Új Magyar Képtárat*, amely a nagybányaiak fellépésétől követi nyomon a magyar művészet útját.

A második világháborút közvetlenül megelőző évtizedben mégsem az állami dotációt élvező Szépművészeti Múzeum, hanem a főváros 1933-ban alapított galériája, a *Székesfővárosi Képtár* lesz a modern magyar művészet leghatékonyabb gyűjtője, amelynek vásárlási döntéseit kevésbé határozzák meg a hivatalos szempontok. Működése főként a felszabadulás után bizonyul jelentősnek, amikor az újjáéledő, demokratizálódó művészeti élet legaktívabb szervévé növi ki magát. A Fővárosi Képtár révén kerültek köztulajdonba a szocialista szellemű alkotók, köztük *Derkovits, Dési-Huber* és mások művei, illetve a felnövekvő újrealista nemzedék legjobb teljesítményei: fontos retrospektív bemutatókkal, emlékkiállításokkal segítette elő az új művészetszemlélet meghonosodását, a haladó hagyományok megismerését. 1953-as megszűnése — amikor is anyagát beolvasztották a Szépművészeti Múzeum állományába — már sejtette, hogy a magyar művészet önálló múzeumának a megalakítása a küszöbön áll.

E régen várt esemény azután *1957*-ben be is következett: a forradalmi munkás-paraszt kormány rendeleti úton létrehozza a *Magyar Nemzeti Galériát*, amelynek székhelyéül a várbeli, végleges rezidencia elkészültéig az egykori Kúria — múzeumi használatra átalakított — épületét jelöli ki. A folytatást már ismerjük: a Galéria az elmúlt esztendő őszén nyitja meg minden eddiginél teljesebb kiállítását a volt királyi palota dunai szárnyában.

Sajnáljuk, hogy a történeti áttekintés kiegészítőjeként Pogány Ö. Gábor nem ad tájékoztatást az Új Magyar Képtár *jelenlegi* nagyságrendjéről, tagolásáról, illetve gyűjtőpolitikájának szempontjairól, holott feltétlenül érdemes lett volna pár mondatban körvonalazni, hogy mik manapság a beszerzés forrásai, s hogy mi a kritériuma a mai magyar művészek bekerülésének. Elvi útmutatás híján az olvasó így kénytelen a *képanyag* tanúvallomására támaszkodni amely a relatív bőség ellenére is nem minden esetben hat meggyőzőnek. A színes táblák egyharmada egyébként ma élő alkotók festményeit hozza — a névsor az 1900-as születésű *Barcsay Jenotól* a középnemzedéket képviselő *Szurcsik Jánosig* terjed —, míg az alfabetikus szerkesztésű képkatalógusban csak klaszszikus magyar festők képeivel találkozunk.

A könyv értékét nagyban megnöveli, hogy szerkesztői német, angol, francia és orosz nyelvű rezümével, valamint képjegyzékkel is ellátták, s így a hazai műbarátok mellett a hazánkba látogató külföldiek is haszonnal forgathatják.

Tasnádi Attila

kikről van szó. Hiszen a tv-tornában az egész ország megismerte párbajtőrvívó olimpiai bajnokunk, *Schmitt Pál* és olimpiai ezüstérmes tornásznőnk, *Makrai Katalin* lányait: szóval a *Schmitt* családot.

Az uszodától a zongoráig

De vajon csak a tv-ben sportolnak? *Alexa* ügyessége bárki számára elárulja máris, hogy a sport otthon van a családban.

Alexa 1972 óta úszik. Rendszeresen. *Schmitt Pali* gyakran kel korán, hogy reggel hatra levigye az uszodába, s akkor ő maga is úszik. Nyolcra *Petra* és *Gréta* megy edzésre a mamával. Délután egy héten háromszor mindhárman úszóedzést tartanak. *Alexa* ezenkívül németet tanul és zongoraórái is vannak.

Hogy birják ezt a szülők? *Nem túl nagy az áldozatvállalás?*

— *Szó sincs áldozatvállalásról* — mondja *Makrai Katalin* —, *egyszerűen csak arról, hogy a saját példánkból tudjuk, a szellemi és a testi nevelés egyaránt szükséges a gyerekeknek.* Amikor pedig három gyereket vállaltunk, a vele járó feladatokat is természetesnek érezzük.

S a gyerekek?

— *Számukra játék a sport.* Itthon is van egy bordásfal, de sohasem írok elő számukra tornaidőket, meg különböző gyakorlatokat. Szeretnek rajta játszani. Tornásznak és önmaguktól ügyesednek.

Rántott hús — minden mennyiségben

Alexa a legnagyobb, tudja, hogy róluk van szó. Besomfordál a szobába és büszkén kijelenti:

— *Ugyanannyit, 1:21,2-t úsztam 100 gyorson, mint a Hajós Alfréd bácsi az olimpián.*

Alexa tehát nemcsak úszni tud, a sporttörténelemről is vannak ismeretei. *Talán versenyző lesz?*

— *Nem tudom. Ha akarja, miért ne? Ha nem, az is rendben lehet a legjobb.*

Milyen hatással van az úszás a három csemetére?

— *Leköti őket. Erősíti az akaraterejüket, kielégí-*

[redacted]

egy fürdőkádban

Schmittéknél hétkor menetrendszerűen kezdődik a fürdetés. A három lány egy fürdőkádban hancúrozik, fogat mos, azután megnézik a mesét a tv-ben és következhet az alvás. A riportkészítés napja kicsit rendhagyó végzett, szakmáját magas szinten ismerő édesanya van. Kiegyensúlyozottan élnek. Igazi, boldog család. És *Schmitt Pali* is csak mosolyog, amikor a vívótársak néha úgy szólítják: *Csicsó úr!*

Megértem. Megérti. Megéri . . .

Lepies György

hg: 21. Hf6:†. Ff6: (Az állás most már megérett a taktikai döntésre.)

22. Fe6:!. Be6: 23. Be6:, Hd4:?! (Vezért nyerő ellenjáték, de világos a vezéráldozatot már jóelőre belekalkulálta tervelbe.)

24. Bf6:!, Hf3:† 25. Vf3:!, Ff3: 26. Bd7:, Fd5 27. Bfd6, Kh7 28. Fe3, Fa2 29. Fd4, Ve4 30. Bd5, Kh6 31. Ff6, g5 32. Bh8†, Kg6 33. Bg8†, Kf5 34. Bg5:†, Kf4 35. Bg4† — és a sötét feladta, mert 35. —, Kg4: 36. f3† stb. után bástya hátrányban maradna. **(B. J.)**

A Magdeburg biztos a továbbjutásban

A Vasas megérdemelten győzött

A *Vasas* győzelme a *Fiorentina* ellen, ha biztosan született is, mégis „nehéz szülés" volt. A piros-kékek a kezdeti lendületet fokozatosan elvesztették, mert *középpályásaik tartogatták, cipelték a labdát* és a roppant gyors, és határozott olasz védőkkel szemben így nemigen lehetett eredményt elérni.

— *Meglepett a magyarok játéka, mert az angolokra emlékeztetett* — mondotta a *Fiorentina* edzője. — *De ez nem a kitűnő erőnlétre vagy a küzdőmodorra, hanem az egysíkú támadásszövésre vonatkozik. Hamar ki lehetett ismerni játékukat, s ezért tudtunk a hamar bekapott gól után felzárkózni és kiegyenlítetté tenni a mérkőzést. De ettől függetlenül, azt hiszem, mindkét csapat többet tud ennél, amit most mutatott . . . A Vasas mindenesetre megérdemelten győzött.*

A piros-kékek érthetően örülnek az értékes győzelemnek, s majd Firenzében megmutatják, hogy valóban többet tudnak ennél a teljesítménynél.

A *Magdeburg* alaposan túlteljesítette tervét — a remélt kétgólos előnyt — a *Videoton* elleni szerdai mérkőzésen. A *Német Demokratikus Köztársaságban* már mindenki biztosra veszi az Elba-parti csapat továbbjutását az *UEFA Kupa* legjobbjai közé. Ez az NDK egész sportsajtójának véleménye is csütörtökön, és most már főként arra figyelnek, kikkel kerülhet szembe a Magdeburg a következő fordulóban.

A berlini lapok csütörtökön egybehangzóan megállapítják, hogy a kemény, sportszerű mérkőzésen a rendkívül nehéz talajon a *Magdeburg* volt erőteljesen jó és nem a *Videoton* feltűnően rossz. „A Videoton azt nyújtotta, amit tud, de ez éppúgy nem volt elég *Magdeburgban* a fehérváriaknak, mint *Drezdában* a Ferencvárosnak" — állapítja meg a lap.

A Videoton labdarúgócsapata egyébként csak csütörtökön késő délután érkezett haza, emiatt nem tudott eleget tenni a bajnoki mérkőzés előtti edzéskötelezettségének.

Az MLSZ intéző bizottsága emiatt úgy határozott, hogy a *Videoton—Kaposvár* NB I-es mérkőzést egy nappal később, november 28-án, vasárnap, 13 órakor kell lejátszani *Székesfehérvárott.*

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Barabás Miklós festő- és grafikusművész (1810-1898).

NÉPSZAVA

1984 MAR 7

B-26-211

1021

Az újra felfedezett Barabás

Barabás Miklósról, reformkori művészetünk vezéralakjáról utoljára 1951-ben jelent meg könyvecske Hoffmann Edith tollából, s azóta — néhány részlettanulmányt leszámítva — nem foglalkozott vele érdemben a szaktudomány. Ha lehet, még mostohább sors érte Barabás monumentális nagyságú, csaknem 3500 darabot kitevő életművét: az első, s egyben utolsó gyűjteményes tárlatot ugyanis 1878-ban rendezték meg a mester munkáiból.

Időszerű volt tehát, hogy ismét napirendre kerüljön a Barabás-kérdés, időszerű annál is inkább, *mert a festő kulcsfigurája, mi több: szimbóluma annak a küzdelemnek, melyet a XIX. század első felének haladó magyarsága a nemzeti kultúra és a nemzeti művészet megteremtéséért folytatott.* Örömünkre szolgál, hogy erre a nem kis türelmet igénylő feladatra végre akadt vállalkozó egy fiatal műtörténész, *Szvoboda D. Gabriella* személyében, akinek műve a *Képzőművészeti Kiadó* reprezentatív monográfiasorozatában látott nemrégiben napvilágot.

Barabás (1810—1898) pályája és élete — kívülről és messziről nézve — viszonylag egyszerűnek és olajozottnak tetszik: szemben nagy kortársával, Ferenczy Istvánnal, neki szinte az ölébe hullott a siker. Gyors érvényesülése nem volt független egyéniségétől, ő ugyanis — ellentétben Ferenczyvel — racionális elme volt, aki *reálisan mérte fel a hazai helyzetet*, és számításait következetesen a reformkori társadalom valós erőihez és tényleges érdekeihez mérte.

Elsősorban azokra a társadalmi rétegekre épített, akiknek létkérdés volt a polgárosodás, tehát a liberális nemesi középosztályra. Műfajilag is helyesen választott, amikor a *portré* mellett döntött, mert a korban ez adta a legnagyobb érintkezési felületet a művész és a közönség között.

Hajlékony és tetszetős művészete, amelyben szerencsés arányban keveredett a látvány az élménnyel, a natúra a biedermeier idealizálással, a tipikus az általánossal, megnyerte a közönség minden rétegének tetszését, és olyan társadalmi rangot biztosított számára, amit előtte egyetlen hazai művész sem élvezett.

Sikerei már csak azért is meglepőek, mert festői tudását voltaképpen *autodidaktaként* szerezte. Bár megfordult a bécsi akadémián is, fejlődésére jelentékenyebb hatást csak itáliai útja tett, ahol is egy skót származású festőtől, William Leitchtől ellesi az akvarelltechnika fogásait. Művészi kibontakozása a fejlődő Pesthez kötődik, ahol az Auróra-kör és Széchenyi segítségével végképp megtelepedik, s eleget téve a kor elvárásainak, magára vállalja a reformévtizedek krónikásának szerepét. *Vásárra menő román család* (1844) című vásznával ő lesz a népi-nemzeti életkép első bajnoka, s ugyancsak ő az első, aki — mint azt Zádor Anna találóan megjegyzi — a Lánchíd alapkőletételét bemutató nagyszerű vízfestményével (1842) eljut „az aktuális esemény történeti magaslatú ábrázolásáig".

Pályájának zenitjét közvetlenül 1848 előtt éri el, fejlődése ezt követően — nem utolsósorban a romantikától és a kritikai realizmustól való idegenkedése miatt — lefelé ível. A hatvanas-hetvenes években már inkább csak grafikával foglalkozik, s mint szervező vesz részt a művészeti életben. Őt választják meg a Képzőművészeti Társulat első elnökének, s ebben a minőségben sokat tesz a Műcsarnok, majd a Történelmi Képcsarnok megnyitásáért.

Szvoboda D. Gabriella könyvének komoly érdeme, hogy ezt a szerteágazó, s a közösséget sokféleképpen szolgáló életművet igyekszik *egységes egészként* felfogni, értelmezni és megjeleníteni. A pálya alakulását szoros összhangban vizsgálja a kor társadalmi, politikai és kulturális eseményeivel; a fejlődés egyes állomásait ezekből bontja le és magyarázza. Érdekes és meggyőző, ahogyan Barabás művészeti és közéleti tevékenységét összefüggésbe hozza, kitérve azokra a személyes adottságokra is (a festő műveltsége, társasági természete stb.), melyek kedvezően alakították társadalmi fogadtatását.

A filológiai pontosság, a források kiaknázása szerves része a könyv tárgyalási metódusának, s ennek értékét nem vitatjuk. Azt is meg kell mondanunk azonban, hogy a hangsúlyozott tudományosság az olvashatóságot némiképp nehézkessé teszi.

Vásárra menő román család (1844)

Soknak tartjuk például az anyag 16 fejezetre való tagolását. Ez a részletezés nem ad ugyanis módot a szerző értékítéletének nyomatékos kifejtésére; kissé mozaikmegállapításokból kényszerülünk összerakni egyébiránt helyes és reális vélekedését. Hiányoljuk, hogy Barabás pesti vedutáiról szólva nem említi a festő szociográfiai jellegű grafikáit *(Utcaseprő fiú, Koldusgyerek* stb.), amelyek, ha fel is fedik mesterük humanista szemléletét, aligha belső meggyőződésből, inkább irodalmi példák, talán Soue magyarországi népszerűsége nyomán készültek.

A kötet végén felsorakoztatott dekoratív képanyag sok, eddig alig, vagy egyáltalán nem ismert Barabás-kép publikálása miatt érdemel említést. **Tasnádi Attila**

közművállalat a saját vonaláért felel. *Forró drót* köt össze minket valamennyiünkkel. Amikor baj van, azonnal jelzünk, és soron kívül jönnek javítani. A közművek *közösen tartják fenn* az alagutat, ez évente *kétmillióba* kerül.

A közműalagútnak nemcsak a viszonylag jutányos fenntartási költség az előnye.

— *Itt minden látható* szemben a föld alá ásott vezetékekkel — kezdi mindjárt a legfontosabbal *Molnár János*, a Fővárosi Távfűtő Művek üzemviteli főosztályvezetője. — Nincs korrózióveszély, *hosszabb életűek a csövek*, hiszen a száraz, átlagosan két méter magas, bejárható alagútban, körülbelül 15 fo- — a tételt nemcsak a föld alatt, hanem a *diszpécserközpontban* látottak is igazolják. Az óriás falitáblán harminc gázérzékelő műszer jelez, ha baj van odalent. Húszszázalékos gázkoncentráció esetén automatikusan beindulnak a légcserét elvégző *ventillátorok*, negyvenszázaléknál pedig *kikapcsolják* a veszélyeztetett részt — a *négyezerből* csak szekciónként 150 lakást — a gázszolgáltatásból.

A legtöbb gondot egyébként a *gáz* okozza. Talán ezért van, hogy a pécsi és a debreceni közműalagútban nem helyeztek el gázvezetékeket. A másik, ami — értelemszerűen — hiányzik az alagútból, ott is, itt is: a csatorna, hiszen annak megfe- mienk. Senki sem aka lépni. Ha ember kell, k nyen találunk. Pedig *a felelősség:* tizenöten gyunk, folyamatos üzer dolgozunk, műszakon hárman. Itt mindenk legalább **középfokú vég** sége, vagy *több szak* van, amelyek az erősá elektronikához kapcsolódnak. Gépészek, lakatosok, fűtésszerelők, hegesztők.

A közműalagutat egyöntetűen dicséri mindenki, föld alatt és föld fölött. Ez a véleménye a Fővárosi Tanács közmű- és mélyépítési főigazgatósága főigazgató-helyettesének, *dr. Schneider Péternek* is, aki hozzáteszi: a fővárosban *évente 15—20 ezerszer bontják fel az útburkolatot.* Az emberek is- gazdasági gondolkodás pedig ma még szükségképpen *rövidebb távú.*

Gazdasági törvényszerűség, hogy, amikor a termelő beruházásokat vissza kell fogni, méginkább erre a sorsra jut — ha csak átmenetileg is — az infrastruktúra. A kérdés csak az, milyen hosszúra nyúlik ez az átmenet, s azalatt *nem esszük-e meg jövőnknek egy kis darabját?*

Varga Zsuzsa

os diákok

nos nyugalmazott tanár (harminckilenc évig tanított): *„Mit várhatunk egy elefántcsonttoronyban székelő pedagógiai vezetéstől?"*

Hogy a pedagógiai vezetés is érzékeli az iskola gondjait, arra bizonyíték, hogy az egyik legfontosabb oktatásirányító intézmény, az *Országos Pedagógiai Intézet* a napokban kiadott egy tanulmányt, amely az iskolai fegyelmezetlenség leküzdésének módjairól szól. (A tantestületeknek áprilisban meg kell vitatniuk az „Intézményi közösségek feladatai a rend és a fegyelem fejlesztésében" című témát, ehhez nyújtott az OPI módszertani segítséget.)

A tanulmány a fegyelme- *nyítás bizonytalankodásának a lecsapódásai; az iskola helyenkénti kulturálatlansága; továbbá és végül a személyi és tárgyi feltételeinek mostoha volta".*

A tanulmány a fegyelmezetlenséget és a közösségépítést egységben látja, s ezért orvosszerül a közösségek megerősítését ajánlják a kutatók: *„E folyamat során jön létre és fejlődik az iskolai önkormányzat, amely a pedagógusközösség és a tanulói közösség együttesen megvalósított önkormányzása."*

Őszintén szólva, én még egyetlen önkormányzó pedagógusközösséget sem láttam, mert a tantestületeket nem önmaguk „kormányozzák", hanem az oda kinevezett ijesztgetés, a túlhangsúlyozott férfiasság: a támadó férfiasság a kötelező uniformis. vagló gondolkozási sémák szerencsétlenül találkoztak a hazai fiatalok *tanácstalanságával.* A fiatalok körében eszmei légüres tér terjeng. Ezért persze nem megszidni kell őket, mert akkor végképp elvadulnak. Az eszmei bizonytalanság legfontosabb oka talán az, hogy nemcsak az iskola, hanem a társadalom hirdetett-vállalt eszményei között sem tökéletes az összhang.

A történeti okok leírása, a fejlődés felvázolása, a lehetséges távlatok kijelölése könyvnyi terjedelmet igényel. Megemlíteni csak annyit érdemes, amennyi a kamaszok gondolkozásában lecsapódik: hogy bár a munka, illetve a teljesítmény alapú bérezés a hirdetett cél, a valóságban még roppant messze vagyunk attól, hogy csak az keressen jól (és az keressen jól), aki sokat és jól dolgozik. Ez a tény okozhat eszmei bizonytalanságot, de semmiképpen sem szolgálhat erkölcsi felmentéssel az agresszíveknek.

Éppen ezért az agresszivitással igenis *szembe kell szállni.* Bár meghatározó okai jórészt iskolán kívüliek, a segítő erőt mégis az oktatási intézményekre célszerű összpontosítani, mert az iskola az a terep, ahol az erőszakossággal a legsikeresebben fordulhatni szembe. Az iskolában ugyanis meglehetősen *egyértelművé tehető* a jó munka (a jó tanulás) elismerése — a kamaszok jelleme pedig még alakítható. Nem illúziókra kell őket nevelni, hanem arra, hogy a valóság és az eszmények közelítési folyamatában *bizonyos eszményekből egyszerűen nem engedhetünk:* tehát a valóságon kell változtatni. Ez nehéz küzdelem: de ebben számítunk rájuk. Például a becsületességükre, például a tisztességükre, például arra, hogy olyan emberek, akik *nem* erőszakos, törtető módon kívánnak érvényesülni.

Ehhez nemcsak az eddigi cikkeimben is szinte minden alkalommal megemlített, romló személyi-anyagi feltételeken szükséges sürgősen javítani, hanem *a tantestület demokráciáján is.* Sajnos, ma az iskola nem tartozik a legdemokratikusabb intézmények közé. Az egész ország, az államigazgatási intézmények, az üzemek, a gyárak, a hivatalok belső légkörére és maga a társadalmi alapsejt, a család is óriási demokratikus változásokat ért meg az utóbbi évtizedekben; az iskolát mintha csak megérintette, de elkerülte volna ez a fejlődés.

Lapunkban nemrég ismertettük *a közoktatás fejlesztésének távlati tervét.* Ennek egyik alapgondolata, hogy a *jelenleginél sokkal nagyobb szabadságot* nyújtson a tantestületnek. (Hadd emlékeztessek itt az Országos Pedagógiai Intézet véleményére az önkormányzat fontosságáról.) Jó volna ezt a változtatást nem a kilencvenes évek vagy az ezredforduló távlatába helyezni: mert hiányának hatása *már nap mint nap* érezhető. Talán nem is a legveszélyesebb, *csak legharsányabb* jele ennek a hiánynak a kamaszok egyre elkeseredettebb agresszivitása.

Szunyogh Szabolcs

Barabás Miklós, festő

B-26-212

BUDAPESTRŐL ZALÁBA

Költözik a magánmúzeum

Mindenkié lesz az értékes Hertelendy-gyűjtemény

Muzeális értékű empire karosszékeken ülünk, a hozzá tartozó kis asztalkákon feketéscsészék. *Muzeális értékű* a népi faragású és festésű szekrény, az intarziás szekreter, a fal mentén a faragott láda, a rokokógarnitúra, az elefántcsont-berakásos kis íróasztalka, a falakat borító képek sora... *Hertelendy László* kincsei. Illetve helyesebb a múlt idő, mert a kis budai lakásból hamarosan elutaznak az értékes tárgyak Zalaegerszegre, a Göcsej Múzeumba. Megalapoznak egy gyűjteményt: jövőre, *Deák Ferenc* halálának 100. évfordulójára szűkebb hazája, Zala megye emlékmúzeumot szándékozik létrehozni.

Budapestrő

AP, Bp. 19

[redacted]

— Történelmi különlegességek?

— *Egy litográfia Liszt Ferencről, sajátkezű aláírásával.*

VÉDETT KÉPEK

Védett bútorok, nápolyi porcelánok, különleges litográfiák, festmények egész sora.

— *A legtöbb Barabástól való, védett valamennyi.* A legértékesebb talán a *Vásárra induló román család*, ennek az eredetijét a román királynak festette Barabás. *Itt van Tompa és Vörösmarty arcképe is.* [illegible]

3,

'85

A hatás tökéletes volt. Anyósa elsápadt, az új asszony arca ciklámenpirosra gyúlt, apósa *hevesen köhögni kezdett.* A látogató egyenesen az öregasszonyhoz ment, vállára borult,

nemcsak a Szivárvány árult reklámozza, hanem *lehetetlenné teszi a házban a pihenést, a munkát.* Mert ki tud kék, lila, vagy vörös szobában aludni, olvasni, főleg, ha közben még a fény köré gyűlt rovarok sem hagyják nyugton. A bogarakat nyáridőben tö-

6. SZ. 1903. (50. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, FEBRUÁR 8.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt: egész évre **24** korona, félévre **12** korona. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre **16** korona, félévre **8** korona. A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával): egész évre **10** korona, félévre **5** korona. Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

GRÓF KÁROLYI GYÖRGYNÉ.

1818—1903.

Szokatlanúl magas életkort érve hunyt el a legnemesebb és legtiszteltebb főúri asszonyok egyike, gróf Károlyi Györgyné, január 30-ikán este. Alakját az egész nemzet közbecsülése környezte honleányi erényei miatt, melyeket oly időben tanusított, a mikor ez veszedelemmel járt s melyek azután sem szüntek meg soha lángolni. Születése, vagyona előnyeit nemesen használta fel, példát adva mindig a haza szeretetében, minden nemzeti ügy iránti áldozatkészségben.

Gróf *Károlyi* Györgyné, *Zichy* Karolina grófnő 1818 november 8-án született Pozsonyban, mint gróf Zichy Károly leánya gróf Batthyány Antóniával kötött házasságából. Ő és nővére, Antónia grófnő, szemefénye voltak a harminczas évekbeli pesti magyar érzésü társaságnak, nemcsak szépségük, hanem lelkes hazafiságuk miatt is. Karolina grófnőt gróf Károlyi György, Széchenyi benső barátja s az Akadémia alapitásánál utána a legelső adakozó, vette nőül 1836 május 18-ikán, míg nővérének férje gróf Batthyány Lajos lett, a ki akkor a főrendiházi ellenzék vezére volt. A két grófnő kivette a részét a küzdelmes idők minden hazafias mozgalmából s különösen az úri társadalom magyaros szellemének ápolásában volt nagy szerepük. Estélyeiken csak a magyar érzésü mágnások vehettek részt s ez időben, mikor a főúri körök vajmi kevéssé látogatták a Nemzeti Szinházat, ők szinte tüntetőleg ott voltak minden este, a mikor csak lehetett. Nagy buzgalmat fejtettek ki a hazai ipar fölvirágoztatása érdekében a negyvenes években megindúlt védegyleti mozgalmakban. Oly nagy volt a népszerűségük, hogy az ifjúság és a hazafias pesti polgárság 1844-ben fáklyásmenettel tisztelte meg őket. A két grófnő az egyetem-utczai Károlyi-palota erkélyéről fogadta a lelkes tiszteletnyilvánitásokat. Petőfi is, a kiben pedig ez időtájt már teljes mértékben élt a forradalmi demokrata gondolkozás, annyira fellelkesült irántuk, hogy költeményben ünnepelte őket. E költemény czíme «Batthyány és Károlyi grófnők» s a költő többek közt igy szól benne:

Láttátok-é a két tündérvirágot?
Borús hazánknak két sarkcsillagát?
Evezhetsz bátran, nemzetem hajója!
Nem veszthet az czélt, a ki ilyet lát.
Én láttam, láttam! Megmutatta őket
Szent vágyaimnak a szövétnekfény:
Hanem mi volt e fény a lánghoz képest,
Mely akkor égett keblem belsején.

Ott álltak ők, mint égi jelenések;
Szokatlan köztünk ilyen látomány;
Hahogy sokáig néztem volna őket:
Szemfényemet vesztettem volna tán.

Gróf Károlyi Györgyné hazafias érzése azonban a legszebben az 1848/49-iki napokban ragyogott. A szabadságharcz kezdetekor nagy összegekkel járúlt hozzá a honvédsereg szervezéséhez. A negyvenkilenczediki kemény télben, mikor a honvédek a Gellért-hegy déli lejtőjén sánczot hánytak, a grófné és nővére nemzeti szin pántlikás egyszerü magyar ruhában talicskázták a fagyos földet.

1849 január 5-ikén, mikor Windischgrätz bevonúlt a fővárosba, Jellacsics kijelentette, hogy ő a Károlyi-palotában akar lakni. El is helyezkedett a bán kiséretével a palotában, úgy hogy magának a grófi családnak is alig maradt benne hely. Ezenfelül a horvát katonák kiméletlen magaviseletükkel is sok kellemetlenséget okoztak. A grófi palotában fogták el gróf Szapáry Antalt s 40 fegyveressel kisértetve vitték vizsgálati fogságba. E komor napokban,

A 80-as évekből való fénykép után.

GRÓF KÁROLYI GYÖRGYNÉ.

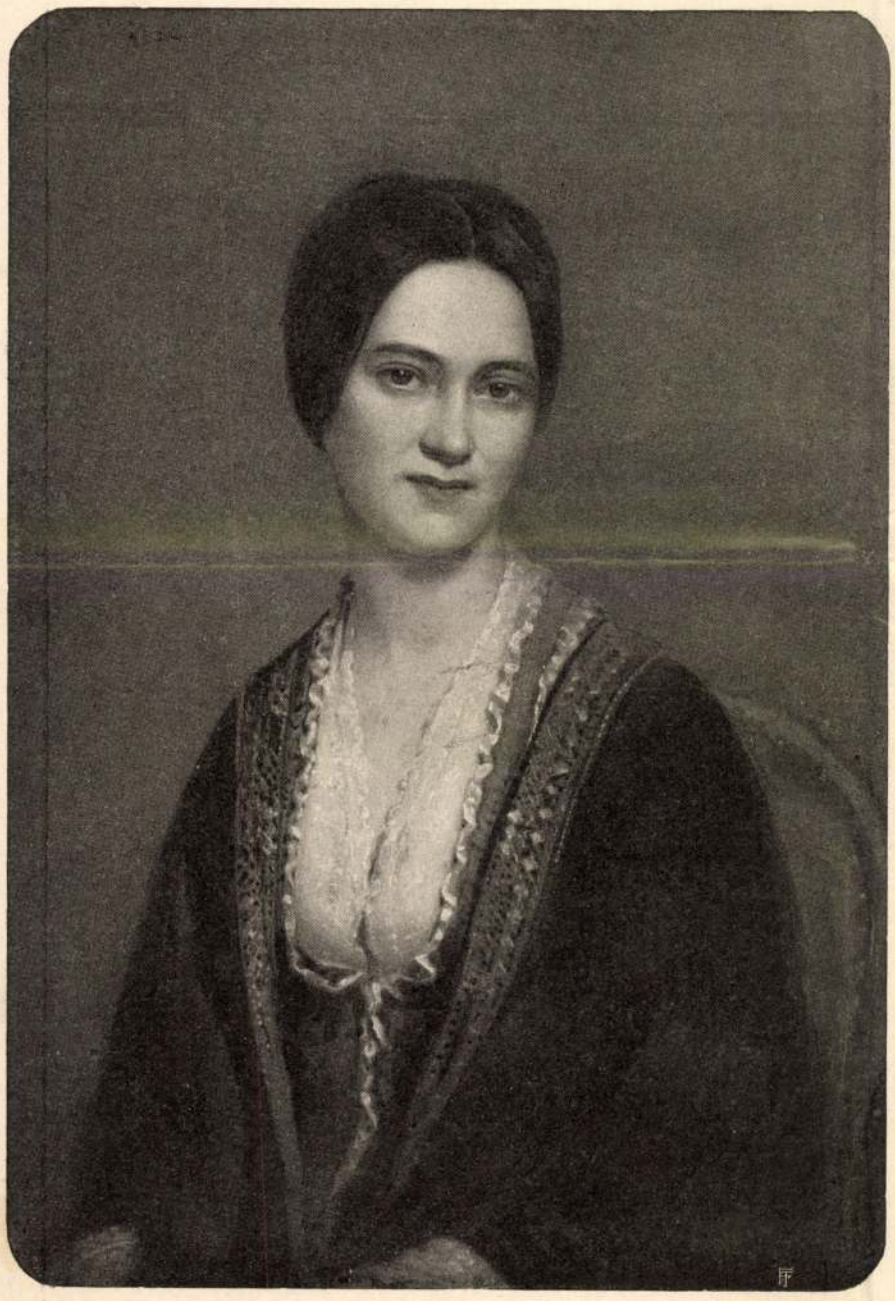

A 30-as évekből való olajfestmény után.

GRÓF KÁROLYI GYÖRGYNÉ.

Barabás Miklós 1846. évi rajza után Robinzon H. által készített metszetről.

GRÓF KÁROLYI GYÖRGYNÉ.

január 9-ikén történt gróf Batthyány Lajos, az első magyar miniszterelnök elfogatása is.

Batthyány Lajos gróf tudvalevőleg vezetője volt annak a küldöttségnek, mely Windischgrätz táborában járt. Miután az osztrák fővezér kijelentette, hogy «lázadókkal nem alkuszik», Batthyány Pestre jött, engedve Windischgrätz kívánságának, hogy itt várja be a feleletét. A Károlyi-palotában szállott meg s bár barátai menekülésre biztatták, nem távozott el a fővárosból. A mondott napon együtt vacsoráltak a Károlyi grófi pár asztalánál néhány más vendéggel, midőn egyszerre csak kardcsörtetés hallatszott s a komornyik jelentette, hogy egy katonatiszt egyenesen a grófné szalonjába akar belépni. Jellacsics annyira elfoglalta a palotát, hogy a család számára csak a grófné lakosztálya maradt. Károlyi György gróf kiment és igyekezett a tisztet udvariasabb fellépésre bírni, ez azonban fegyveres erőszakkal fenyegetőzött s behatolt az ebédlőbe. Itt aztán Batthyány maga állott elébe. Utólag megmondta bocsánatkérőleg a tiszt, hogy azért lépett fel olyan erőszakosan, mert a katonai hatóság attól félt, hogy a grófné, ha időt engednek rá, lehetővé teszi Batthyány szökését.

Ez események után jobb napok következtek s a grófné ezek örömében is kivette a maga részét. Az ő négylovas kocsija hozta be Kossuthot Pestre s a bevonuló magyar seregnek több mágnáshölgygyel elébe ment. Azután is buzgón szolgálta a szabadságharcz ügyét anyagi áldozattal, lelkesítő példaadással. Mikor a nemzeti ügy elbukott s csak Komárom állott már, nem egyszer juttatott fontos hireket az ostromlott várba. Az elnyomatás első idejében enyhítette, a hol lehetett, a viharos idők okozta nyomort, rejtegette a bujdosókat s további kisérleteket tett sógora, Batthyány megmentésére, miután a grófot Gráczból Pestre hozták. Sokáig híre járt, hogy neki is része lett volna a tőr becsempészésében, a melylyel a vértanú megsebesítette magát, hogy ne kelljen hóhér-kézre jutnia.

Szomorú napokat élt ekkor a grófné: sógorát, Batthyányt kivégezték, férje s ennek fivére, Károlyi István gróf fogságba kerültek; mindenütt csak gyászszal, keserűséggel találkozott. Külföldre menekült, miután nagy nehezen útlevelet sikerült szereznie. Meglátogatta útközben Theresienstadtban sógorát, Károlyi István grófot s azután Genfben telepedett meg.

Károlyi grófné Genfben az emigránsok közt rendkívül nemes és áldásos szerepet töltött be. Áldozatkészségével nemcsak támogatta a menekültek között a szükölködőket, hanem az emigráczió ügyét is nagy mértékben előmozdította. Az ő támogatásával alapították a genfi magyar nyomdát, melyből Horváth Mihálynak a szabadságharcz történetét tárgyaló nagy műve s több más fontos munka is jelent meg.

Genfből később a felsőolaszországi Vicenzába költözött, a hol kastélyt is vett magának. 1880-ban költözött haza és azóta állandóan a budapesti Károlyi-palotában lakott, visszavonúltan, családjának élve; a nyári időt pedig rendszerint Sasvár nevű parádi kastélyában töltötte.

Hazafias érzelmeinek ez időben is tanujelét adta mindig. Még arról is maga intézkedett, hogy a márczius 15-iki s más nemzeti ünnepélyek alkalmával palotája mindig a legszebben feldiszitettek egyike legyen. Hajlott kora ellenére meg akart jelenni Kossuth Lajos születésének százéves ünnepén, hogy a sirt személyesen megkoszorúzza. De betegsége miatt nem hajthatta ezt végre.

Végelgyengűlésben halt meg január 30-ikán, nyolczvanöt éves korában a budapesti Károlyi-palotában. Hetek óta fekvő beteg volt, de haldoklása nem volt fájdalmas; csendesen szenderűlt jobblétre, családja tagjainak körében. Hat gyermeke közűl két fia: Károlyi Tibor és István grófok s leánya: Pálma grófnő, Dessewffy Aurél gróf neje, vannak életben.

Halála nemcsak a Károlyi-családot s a többi rokon főúri családokat döntötte gyászba, hanem őszinte részvétet keltett országszerte mindenütt, a hol az öreg grófné fényes jellemvonásait és jótékony szivét ismerték.

ÖREGSZÜNK.*

Nem búsulok, hogy öregszem,
Ifjú lenni nem törekszem;
Tavasz dísze a virág:
A természettel daczolni,
Törvényeit ostromolni,
Jól tudom, hogy balgaság.

Se nem hiba, se nem érdem,
Hogy ily számos évet értem,
Az ég ingyen adta azt:
Ajkam a dús adományért,
Melyet az ő kegye rám mért,
Sohsem hallat bús panaszt.

* Visszhang Gyulai Pál *Vigasztaló* czimű költeményére.

Táncsics arcai

Képek a megemlékezéshez

Százhúsz éve halott öreg Táncsics Mihály. Nagy konsternációt örök távozásának híre nem keltett 1884 nyarán. Elfelejtették már életében a nép prófétáját. Igazi búcsúztatása tulajdonképpen nyolc évvel korábban meg is történt. Néhány tucat pesti polgár köszönt el tőle a történelem nevében 1876-ban, amikor elmenekült a városból. Ahová aztán visszalopódzott: meghalni.

Az ácsteszéri születésű, örökké vándorló, világot, országot járó, megnyugvást soha sehol sem találó, műveltsége hiányait lelkes nagyotmondással leplező, meggondolatlan grafomániában szenvedő, mégis a nemzet pantheonjában joggal helyet találó Táncsics Mihály egy időben megállapodott polgára volt Pestnek. Megbotránkoztató. Hát még ha hozzátesszük: háziúrként! Aki nyomorgó bérlőit, ha nem'fizették a kialkudott díjat, kilakoltatással fenyegeti. Nem is tehet másként, neki magának is törlesztenie kellett a hitelt, amit a takaréktól Tömő utcai bérházának építésére felvett. Abban a reményben, hogy képviselői fizetéséből pedig majd megél. Meg kinyomtathatja már akkor sem olvasott könyveit.

Csakhogy a honatyai jövedelem rövidebb ideig szolgálja, mint remélte. A pünkösdi királyság, a pesti bérháztulajdonlás s polgári státus nem tart tovább – s így is folytonos financiális kétségek közt – négy szűk esztendőnél. A ház 1872-ben épül fel, 1876-ban a hitelező elárverezteti (megveszi Mutschenbacher Alajos, nyelvtanár és iskolatulajdonos). Az öreg Táncsics – hetvenhét éves – meg a felesége Ceglédre, egy, az alföldi városhoz közeli tanyára készülnek áttelepedni. Vidéki magyar hívja őket ingyen lakni. Azt talán elbírja még rongyos pénztárcájuk. Mennek hát. Csomagolnak a Tömő utcában.

„Átmentem mamáékhoz, ki apának kétféle arczképét adta nekünk, melyeket Garagosék készíttettek. ... átmentünk pakolni segíteni, a mama meghítt vacsorára, jól elbeszélgettünk 11 óráig. Átjővén lefekvés. Egyszerre csak mondja Géza, hogy keljek fel. Sietve felugorva megyek az ablakhoz, hát zeneszóval és kocsikon jönnek a tömőutczába, kivülről befelé, s itt megállnak. Éljen Táncsics kiáltások reszkettették meg a levegőt. ... A czigányok a Rákóczy, Kossuth, Klapka stb. indulókat húzták, a kapu nyílik s azon bevonulva egész sereg, utánok a banda. Felkísérik apát a folyosóra, be egészen a lakásba és ottan megállnak, a czigányok rárántják és húzzák a keserves darabokat. A rendezők átadnak apának egy gyönyörű bokrétát, melybe Garagosné névjegye van dugva. Dicsőidő beszédeket intéznek hozzá..."

Táncsics Eszternek – a nép vezére egyetlen, a felnőttkort megért gyermekének – s urának, Csorba Gézának a naplójából, az április 26-i bejegyzéséből idéztük a fenti sorokat, a búcsúünnep előkészületeiről szól a szöveg, a szervező Garagos János, a lengyel földről a Józsefvárosba szakadt orvos.

Az idézet utal arra, hogy e jelesnek aligha mondható alkalomra két portréfotó is készült Garagos pénzén Táncsicsról. Egyetlen hiteles portréjaként maradt ránk egy példány az egyik változatból (a Nemzeti Múzeum fotótárában őrzik), holott a Simonyi Antal fényírdájában készített kabinetképek valamelyikéből ezen az eseményen, bizonnyal dedikálva, sokan kaphattak egy-egy darabot. De azóta – ennek az egynek a kivételével – valamennyi elveszett. Nincs is több hiteles fényképünk róla, hacsak az a fotó, amelynek adataira most térünk át – elbúcsúztatva a fenti sorokkal mi is a pesti polgárt, s egyúttal évfordulós megemlékezésünk hősét – szintén nem Táncsicsról készült volna.

Dagerrotípiákhoz alkalmazott keretben rejtezik az ősfénykép, Gadányi György fotográfus és gyűjtő birtokában. Nem dagerrotípia, egy különös – időben és technikában is köztes – eljárással készült, vagy ambrotípia, vagy „niepcetípia", az idézőjelet itt nem magyarázzuk meg, az tartozik csak a tárgyhoz, hogy előbb született meg, mint az elsőként említett. Már 1846-ban, és Párizsban. Figyelemre méltó a dátum s a helyszín: Táncsics akkor éppen a francia fővárosban időzött (mint menekült).

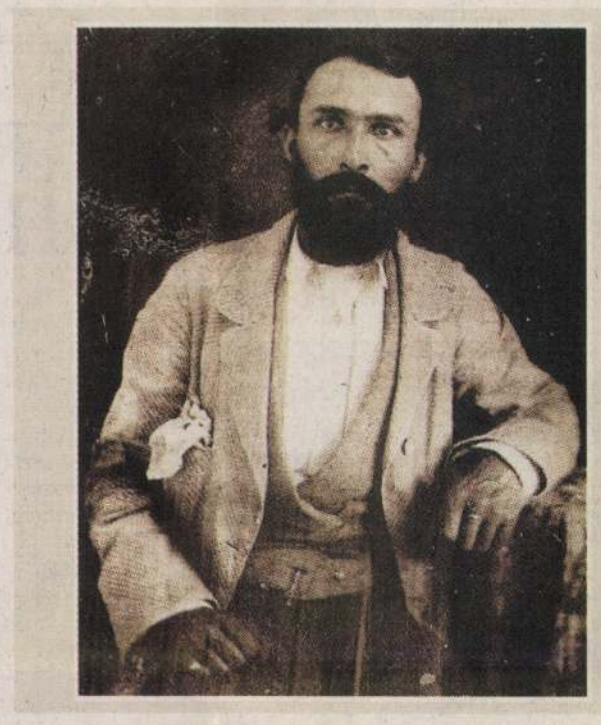

Egy hiteles portré Barabástól...

...és az állítólag Táncsicsot ábrázoló felvétel

Magát a fotográfiát az 1980-as években vásárolta meg Gadányi, olyan gyűjtőtől, aki maga is vette annak idején, de ő sem Kallós Oszkártól, akinek a tulajdonbélyegzője rajta van a kép hátlapján, aki tehát először vásárolta meg azzal a céllal, hogy beillessze válogatott műkincseinek kollekciójába. Ő írhatta rá a feliratot is: PROF. KOLLER és BORSOS J. DAGUERRETIP DEAKGASSE No. 4. Ez a néhány adat az azonosítás tárgyában lesz majd fontos adalék, visszatérünk még az elemeire. Előbb azonban a kutakodásunk alapját képező másik feliratról néhány szót, betűi egy papírcsíkon sorakoznak, amit valaki a szelence tokjára, keretére ragasztott rá. Két sor mindössze: TÁNCSICS MIHÁLY / EGYKORU DAGUERRETIPIA. Ki azonosította így a fotót? Ki mentette át ezt a kulcsfontosságú információt? Valószínűleg maga Kallós Oszkár. A kép hátán szereplő feliratnak és a papírcsíkon láthatónak a betűit egyébként ugyanaz a kéz rajzolta.

Kallós fotográfus volt. Az 1900-as évek elején működött a műterme, akkor, amikor Táncsics már másfél, két évtizede halott, de jócskán élhetnek olyanok a városban, akik még emlékeznek rá, az is talán, akitől a tárgyat a gyűjtő akkor megvette. Igaz, Kallós nem túl megbízható forrás, ami adatainak hitelességét illeti. Borsos József soha sem volt üzlettársa Koller Károlynak (PROF. KOLLER), de volt Doctor Albertnek, s kétségtelen hogy a Deák Ferenc utcában működött egy időben az atelier-jük. Mivel Kallós egyiküknek sem üzleti kortársa, könnyen elképzelhető, hogy a Doctor vezetéknevet keverte a professzor – azaz a tanár – titulussal, amit egyébiránt Koller jogosan használt. Felfedezhetünk még egy tévedést a szövegben, a „daguerretipia" szó eltérő írásmódjában. A kép hátán pontatlanul szerepel. De a rég kihalt eljárás megnevezésében okkal lehetett bizonytalan a fotózástörténetben járatlan Koller, ami az írásmódban is megjelenhet.

Tulajdonképpen egyetlen – bár nem jelentéktelen – mozzanat szól az azonosság ellen: Táncsics 1846-ban a negyvenhetedik évében jár, a fotón szereplő férfi így ránézésre pedig nemigen lehet több negyvenesztendősnél. Tudjuk azonban mindnyájan: a látszat néha megtévesztő.

Ismerjük 1849-ből, körözéséből Táncsics arcvonásainak leírását: „...hosszas, sovány, arczszíne barna, homloka széles, haja ősz, szemei nagyok, szemöldei szélesek, orra hegyes, ... szakálla és bajsza széles és hosszú". Csak az ősz hajat nem látjuk. Emlékiratában viszont a nép elfelejtett vezére 1860. évi elfogatásához kapcsolja, jóval későbbre datálja saját megőszülését: „Mikor ... a zárbiztos lakába vezetett ... vettem csak észre, hogy ez idő alatt megőszültem."

Rejtvény és rejtély. A szakkutatás talán a végére járhatna. Mindenesetre a jelen íráshoz a másik kísérő illusztrációként Barabásnak az ugyancsak az 1840-es évek végén készült rajzát választottam. Nézzenek szembe hát hősünkkel. Gondolnak rá akkor. S (meg)emlékeznek.

BUZA PÉTER

HIRDETÉS

Már megterítettük kedvenc asztalát.

Páva Étterem.Csábító olasz ízek a Four Seasons Hotel Gresham Palace Budapest szállodában.

Csillogó palota a Lánchíd lábánál. A város építészetének legszebb jegyeit viseli büszkén. A Four Seasons Hotel Gresham Palace Budapest szeretettel meghívja, hogy Páva éttermében megízlelje a modern olasz konyhaművészet legfrissebb ízeit. Akár egy kellemes estét kíván eltölteni barátaival, akár romantikus vacsorát szíve választottjával, vagy éppen egy sikeres üzleti ebédhez keres helyszínt, Páva éttermünkben felejthetetlenné tesszük az élményt. Évszakonként megújuló menü, mindig figyelmes kiszolgálás és meghitt légkör—a Four Seasons Hotel Gresham Palace Budapest mindent biztosít a tökéletes élményhez. Asztalfoglalás és további információ a 268-6000-es telefonszámon.

FOUR SEASONS HOTEL
Gresham Palace
Budapest

1051 BUDAPEST, ROOSEVELT TÉR 5-6.

Interjú

A Coen és Coen show

Joel és Ethan Coen utálja Hollywoodot, ki nem állja a premierhangulatot és irtózik a díjkiosztó gáláktól. Viszont aki egyszer Aranypálmát nyert, nem ússza meg a Croisettet. Főleg, ha Tom Hanks a sztárja, és a stúdió pont a cannes-i fesztiválra időzíti a film európai bemutatóját.

FOTÓ: NÁVAI ANIKÓ

JOEL A MEGFONTOLTABB, Ethan a közlékenyebb. New Yorkban élnek, s ha tehetnék, Hollywoodot törölnék a térképről. Amerika közepe persze életben maradna (a Coenek Minnesotában születtek), az amerikai dél pedig – a kedvencük – egyenesen fölvirágozna. Gyerekkoruk óta filmőrültek, mint Tarantino. Mindent tudnak, mindent láttak, végig járták a filmcsinálás összes létrafokát, az egész filmművészet a kisujjukban van. Első nagy sikerüket, a Barton Finket, melyért 1991-ben Aranypálmát nyertek, kritikai ujjongás és a filmgourmandok imádata övezte, de csak öt évvel később a Fargóval tudták áttörni a popkornmajszolók tömeges közönyét. Azóta fanyalogva kacérkodnak a multiplexekkel (valamiből mégiscsak meg kell élni), s ha emiatt egyszer-egyszer beadják a derekukat valamilyen hollywoodi kommersz átiratnak, azonnal könnyítenek a lelkükön egy fergeteges Coen-kézjegyű fekete komédiával (O Brother Where Are Thou). Következetlenségük csupa kérdőjellel tűzdeli pályájukat.

Először is tisztázzuk a vezetéknevüket. Írnek hangzik, de gyanús.

Joel, mintha várta volna a kérdést, elmosolyodik: – A dédapánk az orosz pogromok elől emigrált Londonba, ahol rájött, hogy túl sok a Cohen és kidobta a h-t. Mi már ezt örököltük.

Annyi művésztől próbáltam egyenes választ kapni arra, hogy miért jobb New Yorkban élni valakinek, aki ebben a bizniszben dolgozik.

Ethan kér szót: – Pedig pofonegyszerű. A magam részéről azért, mert sokkal jobb olyan városban élni, amelyet nem itat át a mozi minden hülyesége. New Yorkban akár életem végéig vígan elvagyok úgy, hogy közben egy filmessel se akadok össze.

Abban nőttünk föl, hogy a Coen testvérek rendíthetetlenek. Aztán jött egykét furcsa kanyar, amit nem igazán lehet mire vélni. Még az is benne van a kalapban, hogy szétválnak, és egyikük egykori producerüknek Joel Silvernek, másikuk mondjuk James Cameron keze alá dolgozik.

Csak egy okot mondjon, hogy miért kéne gazsulálnom Silvernek? – pöcköli vissza a labdát Joel. – Szóba nem jöhet! Kivéve, ha úgy hozza az élet, hogy rávesznek valamire, mint ez a mostani film, a Betörő az albérlőm. Vének vagyunk mi már a bokacsattogtatáshoz, és túl sok a rigolyánk.

Vagyis egymás nélkül nem megy.

– Azért ezt se kell misztifikálni. – vág közbe Ethan. – Mi nem szoktuk kivesézni, hogy mit miért csinálunk, annál sokkal ösztönösebbek vagyunk. Nincs se mélyanalízis, se agonizálgatás. Ahogy esik, úgy puffan. Írogatunk, írogatunk, majdnem azt mondanám, gyomorból, mert az biztos, hogy nem logikából. Nincs benne egy szikra tudatosság se.

Legföljebb annyi, hogy hol George Clooney, hol Billy Bob Thornton köré kerítik a forgatókönyveket. Most történetesen Tom Hanksnek dolgoztak át egy régebbi sikert. Bevett dolog ez Hollywoodban...

– Muszáj kiábrándítanom – mosolyog nem leplezett gúnnyal Joel. – Ugyanis egyiket se ezekre a sztárokra írtuk, hanem bizonyos karakterekre. Csak akkor kerestük meg őket, mikor kész volt a könyv.

De az tény, hogy eleinte hallani se akartak feldolgozásról. Tele voltak eredeti ötlettel.

– Nehogy azt higgye, hogy nem hallom – neveti el magát Joel –, hogy múlt időben emlegeti az eredeti ötleteinket. Hát igen, ez most egy feldolgozás. Magunktól biztos nem jutott volna eszünkbe, hogy ihaj, de jó lenne megint megcsinálni végre a Betörő az albérlőmet. Barry Sonnenfeld kért fel, hogy írjuk át neki az eredeti forgatókönyvet. Csak közben meggondolta magát, hogy mégse rendezi, csak produceli, aztán közbejött egy másik melója, és valahogy rajtunk ragadt a projekt. Írás közben eléggé hozzánk nőtt, meg aztán invesztáltunk is bele elég időt meg energiát ahhoz, hogy ne vesszen kárba. Megrendeztük.

Pedig Hollywoodban azt tartják, hogy csak olyan filmet érdemes megcsinálni másodszor, amelyik eredetileg megbukott.

– Na el is képedtek a britek, hogy micsoda szentségtörés tönkre tenni egy ilyen jó kis filmet! – folytatja Joel. – De pont ez piszkált föl bennünket, hogy az amerikai délre tegyük át a történetet, meg beleszúrjunk néhány olcsó poént, hadd pukkadjanak az áhítatos angolok.

Ezek még mind coenes húzások, de már valamelyik stúdió égisze alatt. Nem sajnálják, hogy elvesztették a függetlenségüket?

– Milyen értelemben? Annak idején a függetlennek kikiáltott Working Title zászlaja alatt kezdtük, ami ha jól emlékszem, a Universal tulajdona... – kezdi Joel.

Ethan hadarva veszi át a szót: – ...illetve eredetileg a Polygramé, vagyis a Philipsé, amely egy világcég. Az O Brothert a Disneynek csináltuk, aztán ugyanott jött A férfi, aki nem volt ott, korábban meg hol a Universalnak dolgoztunk, hol a Warnernek, hol meg a Fox forgalmazta a filmjeinket. Sose voltunk a szó eredeti értelmében függetlenek...

– Mert csak az számított – nyomja meg a hangsúlyt komoly képpel Joel –, hogy melyik stúdió hajlandó megadni a szabadságot, ami nélkül nem vagyunk hajlandók dolgozni.

És megint Ethan: – Nem bozótharc ez, hogy stúdió kontra függetlenség! Nekünk senki nem diktál. Azt a filmet csináljuk meg, amelyikhez kedvünk szotytyan, és a mai napig mienk az utolsó vágás joga. Néha kicsit túlköltünk, máskor meg behozzuk jóval a költségvetés alatt. Ahogy sikerül.

De azt csak belátják, hogy régebben fantasztikus karakterszínészeket halásztak ki a semmiből, pár éve meg átálltak a szupersztárokra?

– Merő véletlen, higgye el –, magyarázkodik Joel. – Eredetileg az Intolerable Cruelttyt is csak írtuk volna, aztán megörököltük a rendezést. A mi karakterfiguráink azért erősek, mert sokkal érdekesebbek a sztori szempontjából, mint a főszereplők. Mellesleg George Clooney is, Hanks is pazar karakterszínész, és az már csak hab a tortán, hogy történetesen megasztárok is.

Hanks azon akadt ki, hogy milyen harmóniában dolgoznak. A forgatáson elő nem fordult, hogy megváltoztassák egymás instrukcióit.

Egymásra néznek, elnevetik magukat.

– A lényegi dolgokban olyankor már rég nincs köztünk vita. Ne felejtse el, hogy együtt agyaljuk ki a könyvet, minden centijét ismerjük, és bárki rákérdez, ugyanazt a választ kapja Joeltől, amit tőlem. Ez csak a külső szemlélőnek meglepő – mondja Ethan.

Ugyanilyen harmóniában írnak is?

– Magunkra zárjuk a kéglit és jön a nyolcórás kemény meló – kezdi Ethan. Joel folytatja: – amiből hét és fél órát bambulunk és kifele bámulunk az ablakon. De a napi nyolc óra csontra megvan. Nem vagyunk görcsölősek. Rengeteget dumálunk, ától cettig végigrágjuk a sztorit, és általában én írom be a gépbe, mert én vagyok a gyorsabb. Onnantól már simán megy.

És melyikük tiszteli jobban a másikat?

– Mit lehet erre mondani? – heherészik zavartan Joel. – Csak azt, hogy ez a kérdés föl se merül.

Utálják a felhajtást és az interjúkat, most mégis vállalták a Cannes-i premiert.

– Csak azért, mert a filmnek használ – mondja komoly képpel Ethan. – És mert ennyivel tartozunk az európai közönségnek, ha már szeretnek minket, nem igaz?

És Cannes után? Megint nyolcórás szobafogság?

Egymásra néznek megint. Ethan Joelre, Joel Ethanra mutogat. Az idősebb kezdi.

– Két filmet zavartunk le zsinórban, a második már egy kicsit közelebb állt hozzánk. Ha majd vége az európai huplának, leülünk...

Kimenti az öcskös: – ...és kitalálunk valami egészen eredetit. Egy igazi Coen és Coen show-t.

És tandemben elvigyorodnak.

Hollywood, 2004. június

NÁVAI ANIKÓ

Színházi virágok

Nem a díszletablakokban virító, kasírozott muskátlikról van szó, sem amik a színpadi szalont díszítik kínai porcolánvázában. Hivatalos csokrokról esik szó. Kosárban színre vonszolt virágrengetegről. A cenzúrahivatal bukétáiról. Nem áthevült kamaszlányok rajongásának flórája ez. A protokoll halott csokrai. Lemészárolt liliomok és kardvirágok. A hivatalért elesett tulipánok és kivégzett rózsák rabláncon. Betiltás előtti halotti koszorúk. Hivatalos szirmok. A hivatal rossz lelkiismeretét elaltató virágillat.

Behozza két jegyszedőnő vagy ünneplőt húzott segédrendező. Színházidegen elemként csámpáznak a színen. Taps nem jár produkciójukért.

A színpadra termettség nagyhatalom. Hogy mire képes a színházi személyiség lovagiatlanul is visszaélve a színházidegen betolakodóval szemben, arra a bukaresti Városi Színház vendégjátékán parádézott tündökletes magánszámot a moldvai fejedelmi vérből származó nagy színésznő, Lucia Sturdza-Bulandra (1873–1961). Bulandra asszony nemcsak a színház fondor tudású szent szörnyetege, hanem igazgatója is volt az 1963-tól a nevét viselő színháznak. A koros színésznő nagyestélyibe vágta magát az előadást megelőző protokolláris szertartásnál. Jean Sarment Mamouret-ját játszotta, ezt a Csiky Gergely Nagymamájaként a fiatalok szerelmét rendre kibogozó bravúrszerepet. A százhat éves asszonyt játszotta, holott még csak 83 volt akkor. Partnere (tolmácsnővel) a kulturális politika egyik katonaságtól a területre vezényelt virágszála. Mondta-mondta végeérhetetlen kliséit a két nép megtörhetetlen… a szocialista kultúra hegemón… a világszerte híres román színház szeretett képviselői és a többi, érdektelen, szürke, aktaszagú szöveget pufogtatta, mindegyre késleltetve az előadás megkezdését. A román színház grande dame-ja előlegül pompázó csokrétát kapott. Könnyeden átadta a tolmácsnőnek, tartsa ő az ajándékot. Egymásra rakta két kinyújtott, fehér glaszékesztyűbe bújtatott karját. Félrebiccentett nyakkal, moccanatlanul hallgatta a hivatalos férfiú hivatalos szavait. Némasága, ölébe hajtott kesztyűs karjai mintha azt sugall-

> A román színház grande dame-ja előlegül pompázó csokrétát kapott.

ták volna: Mondd csak, édes fiam, mondjad! Majd csak kifogysz a kincstári szavakból! A paragrafusszavú szónok végre befejezte kíméletlenül üres köszöntését, Bulandra asszony továbbra is fegyelmezett szoborként állt. Őrjítő lassúsággal fölemelte lapjával balkarjára fektetett jobbját, kinyújtott karral feje búbjáig emelte, majd egyetlen csapással összeütötte dereka táján két kesztyűs tenyerét. Tisztelő komorsággal az egyetlen, tompa tapscsattanás röhögésbe fullasztotta a közjogi locsogást. A tehetség legyőzte a hivatalt.

Tüneményes színházi ráadás volt az idős színházi dáma bosszúja a színházidegen álünneplő és a köznapokban ünnepélyesen terhes hátramozdítókkal szemben. A vendégjáték végi virágokkal tehetetlenek vagyunk. A hivatalosok betolakodnak két egymást szerető – a színészek és a nézők – közé. Figyelmet csikarnak mellékes fontosságuknak. Lehűtik az élményvégi szerető szívek egymásra találását. A tapshoz előrejövő és a fenékre visszavonuló színészeknek kerülgetniük kell a drága csokrétákat. Az összecsapódó függönyszárnyak földöntik a virágkosarat. Bajlódni kell talpra segítésével. Kitenni nem lehet a színpadról. Íratlan színházi szabály, bármit indoklás nélkül behozni lehet a színpadra, kivinni azonban csak okkal, hangsúllyal, értelemmel.

Ferruccio Soleri, a milanói Piccolo Színház vendégszereplő Arlecchinója megoldotta a megoldhatatlan. Amikor a sikert lehűtő módon behordták a színpad közepére az obligát virágkosarat, a bohókás aggastyán felkapta azt, feje fölé emelte, egyszerre koronázva meg a nézőteret legyőző komédiásokat és az undok felnőttségüket legyőző, gyermekien örvendező közönséget. A virágkosár kivételesen jó kézbe került. Soleri megünnepelte az évezredek óta tartó, mostanában mind gyérebb szerelmes alkalmat, amikor színpad és nézőtér egymásé lesz. Soleri föltartott kezeiben kivirágzott a színházi szerelem.

Az arisztokrata Sturdza-Bulandra asszony pedig a tehetség révén demokrata bosszút állt a színpadon semmi keresnivalójú politikuson.

M. G. P.

HIRDETÉS

János vitéz Kínában

Ismét külföldre utazik a János vitéz bábjáték, amelyet Petőfi Sándor elbeszélő költeménye nyomán *Szilágyi Dezső* írt, *Urbán Gyula* rendezett *Koós Iván* díszleteivel és bábjaival, a címszerepet *Tesszárek Csaba* kelti életre. A Budapest Bábszínház előadása Horvátország, Jugoszlávia, Olaszország, Svájc, Franciaország, Spanyolország, Dánia, Svédországy, Kubáa, Tunézia, Ausztrália, India, Tajvan és Hongkong után érkezik most Kínába. A társulat június 30-án indul távol-keleti turnéjára. A Pekingi Bábszínházban tartanak hét előadást, majd hatszor lépnek fel a sanghaji Nagy Színházban.

B. E.

BESZÉLŐ

ÍZELÍTŐ AZ ÚJ SZÁMBÓL

Beszélő-beszélgetés Kis Jánossal erkölcsről és politikáról – Zádori Zsolt az európai parlamenti választásokról – David Runciman Tony Blair érveléséről – Bányai Péter a romániai történethamisítók és pénzmosók baráti társaságáról – Borsányi András az elmaradt haderőreformról – Novák Attila Szilágyi Ernő memoárjáról – Tischler János az 1976-os lengyel munkásmegmozdulásokról – Frojimovics Kinga a Joint tevékenységéről – Galántai Zoltán, Tompa Péter, Gelencsér Gábor, Nagy Boglárka, Papp András, Ambrus Judit, Tandori Dezső írásai.

radtan nyugalomra térni óhajt, csakugyan elismerték a «védett vaczok» jóvoltát, de voltak mások is, kik a napot könnyű munkában vagy épen munkának sem nevezhető foglalatosságban töltvén, éjjel mulatni szoktak, s éjfél előtt ritkán keresték fel nem a «vaczkot», hanem a mennyezetes ágyat; végre voltak, kik a szabadságot hangoztatták minden körülmények közt, mint feltétlen jót, s kiknek szabadság nélkül nem kellett semmi sem!

«Még nyugalom sem»? kérdé az öreg Szilágyi. «Ugyan kérem, — folytatá, — mit csinál szabadságával, mikor jóizüt alszik? Én egész hosszu életemben tapasztaltam, hogy a kik leghangosabban követelik a szabadságot, rendesen a legkevesebb tisztelettel viseltetnek felebarátaik szabadsága iránt, s hogy semmi sem lehet a szabadságszerető emberre nézve bántóbb, mint az ilyen szabadság-szájhősök önkénykedése és zsarnoksága. Hányszor, de hányszor riasztottak fel szükséges éjjeli nyugalmamból a korcsmából ittasan haza tántorgó tivornyázók!»

A tárgy oly sokoldalu felfogást enged, hogy mások is szóltak hozzá, ki tréfásan, ki az eddig mondottakat bővítve vagy czáfolva, ki egészen uj irányban, s mindenki megmaradván a mérséklet és kölcsönös méltánylás hangjánál, a vita nemcsak mulatságos volt, hanem tanulságos is. A hellén és latin irodalomban jártasak többnyire csak helyreigazítólag tettek olykor egy-egy észrevételt, mikor egyik-másik nem beszélt eléggé alapos logikával, vagy elkezdett sophismákkal élni.

Tíz óra lehetett, mikor a porkoláb jött jelenteni, hogy ugyanaz a család, mely elvállalta élelmezésünket, készségesen vállalja el fehérnemüink mosatását is, s délután, mikor elszedik az asztalra valókat, átveszik a szennyest is, csak az szükséges, hogy mindegyiké külön legyen összecsomagolva, összeirva és a csomagok kellőleg megjelölve, a mi az ő segitségével meg is történt, mert magunknál irószereket tartani nem volt szabad. Ez meglevén, tudtunkra adá, hogy lemehetünk az udvarra sétálni. Ma kivételesen kissé későn, de jövőre már 8 órakor reggel lesz szabad lemennünk, hogy a szobákat ki lehessen takarítani.

A fehérnemüt annál szivesebben adtuk át, mert a mit eddig az élelmező család részéről tapasztaltunk, a tiszta asztalnemü, a jóizü és elég bő ételek s a pontos kiszolgálás, bizalommal töltött el bennünket, a sétára pedig nem kérettük magunkat, ámbár tudtuk, hogy a váracs udvara, sziklás lejtős talajával, egy levélnyi zöldség nélkül s igen keskenyre szabott árnyékos oldalakkal, nem sok szórakozást vagy üdülést igér. De az a pár négyszög, sőt köb-ölnyivel nagyobb szabad tér, melybe termeinkből leszállhatánk, mégis birt annyi vonzerővel ránk, hogy sietve tolongtunk le a lépcsőkön, mint az iskolás növendéksereg, mikor a leczke-órának vége.

Volt az udvarban szivattyus kút is jó magas medenczével, melynek káváján ülve jól esett legalább a kezeket fürészteni. Vize fölséges jó volt. Hoztunk le poharakat és szürcsöltük az üde italt, mintha gyógyforrás lett volna. S valóban volt is gyógyhatása főleg kedélyünkre, mert hiába, a tiszta, üde levegő után jóságra nézve mindjárt a tiszta, üde víz következik. Hátha még meg is fürödhettünk volna benne! Fájdalom, az egész várban nem volt található zugocska, melybe kádat lehetett volna elhelyezni.

Mire a séta végével lassu léptekkel felértünk az emeletre, a szobákat igaz, hogy kitakarítva találtuk, de nem egészen. A szalmazsákok most is összehajtva s a falnak támasztva divánokul kinálkoztak, s még semmi látszatja sem volt, hogy talán nyoszolyákat állítanak be.

Ebéd utád élelmezőnk leánya, Mari kisasszony, hű cselédjével személyesen vette át a szennyes ruhacsomókat, sajátkezüleg jegyezgetve a csomók számát és mindegyiknek ismertető betűit, s szombatra igérte a tisztának ugyanilyen rendben leendő átadását.

Kedden már 8 órakor bejelentette a porkoláb a sétálásra szánt időt, s mikor leértünk az udvarra, a falak hosszában már egész sorát láttuk a vaslábaknak és a deszkáknak, melyekhez néhány horvát katona még mindig többet és többet hordott, míg a szám megtelt és a kis ajtó, melyen át őket jönni láttuk, nagy robajjal becsapódott.

Kezdődött azután a felhurczolás, fenn a talpraállítás és fölszerelés, s mire déltájban, fáradtan a sok őgyelgéstől, fölmentünk, már rendben találtuk a szobákat, s mindenik előkereste holmiját, melyet halomra hordtak volt, midőn takarítottak, s igyekezett nek' hol ágyában, hol ágya közelében helyet szorítani.

Ezentúl délelőtt és délután leeresztettek az udvarba, hol fel s alá járkálva, ki egyenként, ki többed magával, majd csoportokba gyülve azt hitettük el magunkkal, hogy valamely ismeretlen szigeten zátonyra került hajón kell vesztegelnünk, mig valamely váratlan kedvező fordulattal odább állhatunk. A váracs ép állapotban látszott lenni. Tudtuk, hogy a grófok ott vannak valahol elszállásolva, lestük az ablakokat sorba, ha talán egyiket vagy másikat sikerülne megpillantanunk. Ez irányban tett kérdéseinkre a porkolábot soha sem lehetett bármi feleletre is birni. Makacsul hallgatott vagy vállát vonogatta, s legfölebb annyit mondott: legyünk nyugodtak, jól vannak. Szegényebb társaink pártfogója, Szerdahelyi Ede sem volt köztünk, s nem tudtuk hová lett. Hanem egyszer, midőn az udvarból felmentünk szállásunkra, a lépcső végén ott állt egy félig nyilt ajtóban, s csak annyit közölt velünk, hogy ő ott van elszállásolva többed magával, hogy a grófokkal van érintkezése s holnap ilyenkor át fogja adni a heti segélyt. Sajnálják nem csak ő, hanem előttünk ismeretlen társai is, hogy tőlünk el vannak nem ugyan zárva, hanem tiltva, s ezzel sietett az ajtót bevonni maga után, mielőtt az őr a tilalomszegést észre venné.

Most azon törtük a fejünket, hogy kik lehetnek ott együtt és mióta vannak ottan. Az idő meghozta e rejtélynek is a kulcsát. A papirosban, melybe a segélypénz be vala csomagolva, mindig találtunk valami érdekest, a mit Szerdahelyi a nyomtatott ócska lapokra irt alig látható betükkel értésünkre akart adni. Mikor őt ott elhelyezték, már többeket talált a szobában, katonatiszteket és polgári rendű magasabb állású férfiakat. Azóta változások is estek, egy-kettőt elvittek, másokat hoztak, de bővebben ő sem világosíthatott fel bennünket, mert maga is sötétben tapogatózott.

A fődolog, a heti segély, biztosítottnak látszott, s czukrász, szakács, lakatos, sörfőző, vendéglős és más efféle, úgynevezett nem honoratior társaink, valóban nem tudom megmondani, mi módon, de tudtak magoknak szerezni sütni és főzni valót, s olyan ebédeket rögtönöztek, hogy öröm volt őket lakmározás közben nézni, s élvezet élczeiket hallgatni, melyekkel sorsunk fölött diadalt ülni véltek. «A mi a poharamban van,» szólalt fel tréfás ünnepélyességgel Török Miklós, a kardalnok, «viznek látszik ugyan, de én olyba veszem, mintha a Gaál bácsi somlaija volna s bornak iszom. Nekem ilyesmi szabad, mert hej, a szinpadon hányszor látszott, a mit poharainkba töltögettünk, bornak, tetettük is magunkat, mintha fenékig ürítenők a serleget, de biz az csak festett viz volt, s ha lehetett, hátunk mögé loecsantottuk egy a végre oda állított kádba. Éljen a szabadság!»

Éltetni mindent szabad volt, még a szabadságot is! Csakugyan meg lehettünk helyzetünkkel elégedve, kivált ha egy pillanatra elfelejtettük, kik és hol vagyunk!

S hogy elfelejtsük, mindent elkövettünk, a mit elzártak elkövethetnek egymás szórakoztatására. Voltak ügyes mesemondók, sokan sok adomát tudtak s nem fukarkodtak velök. Eszünkbe jutottak gyermek-éveinkből mindenféle úgynevezett találós mesék. Zsinorral, czérnával, papirosszeletekkel, kenyérlapdacsokkal mindenfélét tudtak hol ez, hol az összerakosgatni, leábrázolni, mesterkötéseket elővarázsolni. Voltak, kik tudtak szerezni kártyát, mi azután a rendes játékokon kívül sokféle más mulattató mutatványokra is alkalmul szolgált. Gyöngyösy barátunk ebben ezermester volt. Csináltak dominó-játékhoz alkalmas szeletkéket, játsztak malmot, valahonnan koczka is került, s bár nem az első hétben, hanem időmultával, sakkfigurák is lettek láthatók, s egymást felváltva tettek szolgálatot a játszani akaróknak, de az egész érdeklődő társaságnak is. — Elővettük a társas játékokat is, a mi azonban csupa férfiak s mind más-más nevelésü, szokásu és modoru férfiak közt nem bizonyult kielégítőnek. Még legjobban sikerült az, a mit Gaál bácsi megpendített volt. Kiki választott valami mesterséget és annak jelképes mozdulatait utánozva dolgozott, majd adott jelre vagy parancsszóra meg-megállt s meg ujra kezdte. Érdekes volt nézni, mily komolyan vették sokan a játék szabályait, mily kitartóan «folytatta kiki a maga mesterségét».

Nem hiányoztak komolyaknak látszó s olykor bizony elkomolyodó s hévvel folytatott vitatkozások is önként felvetődő s néha szándékosan szőnyegre vetett tárgyak, kérdések és állítások felett. Ilyenkor a társaság csakhamar a vitatkozók köré gyült s rendesen mindegyiknek keletkezett egy kis pártja, mely támogatta, buzdította, néha meg is tapsolta. De nem emlékezem egy esetre sem, melyben közbenjárásra vagy hivatlan beavatkozásra lett volna szükség. Egy pillanat a falakra, melyek helyzetünkre figyelmeztettek, elegendő volt a leghevesebb vitának is oly fordulatot adni, melyen vitázók és a vita tanui egyaránt kénytelenek vottak jó izüt nevetni, kivált ha a bohóczkodásairól ismeretes Gelenczei komoly arczot vágva igy szólt közbe:

«Minthogy a lélek halhatatlansága annyira bizonyos, hogy azon sem kételkedni, sem vitatkozni józan észszel nem lehet, az előttünk folyó vitának, mely sokkal kisebbrendü kérdés fölött pártokra szakítna bennünket, a mi egyáltalában nem kivánatos, és helyzetünket ok nélkül nehezítené, nem látom itt sem helyét, sem idejét, annál inkább nem, mert a mint tetszett hallani, mind a két vitázónak . . . van is, nincs is igaza!» Ismerve az embert s látva szigorúvá ránczolt arczát, lehetetlen volt nem nevetni.

Még a nevetésnek vége sem volt, már oda intette maga mellé Török Miklóst, és a sok száz dal közül, a miket tudtak, rá kezdtek egy olyanra, mely bármi távoli rokonságban, vagy ellentétben állt a vitatott kérdéssel, a mi aztán végkép elsimította a netalán még le nem csillapult felháborodást.

Szükségtelen külön kiemelnem a bizalmas beszélgetést kisebb csoportokban, kivált azalatt, míg az udvar hosszát, szélét méregettük, mikor szándékosan kerültünk minden összetorlódást, mely a tudatlan s gyanuval telt őrök szemét szúrhatta volna; de azzal dicsekedhetem, hogy a dohányzásnál mindig kellő tekintettel voltunk termeink szűk falaira és levegőjére és tekintettel egymásra, bár meg kell vallani, hogy mérsékletünkre két más oknak is volt befolyása, a trafik-dohány szokatlan izének, melyhez az a képzelet is járult, hogy azt ki tudja miféle módon készítik, és ama másik oknak, mely keresetképtelen helyzetünkben minden lépten-nyomon gyakorlá korlátozó hatását, a

*

pénz igen-igen kimért mennyisége. A honoratiorok kaptak naponkint egy akkori váltó forintot, vagyis egy régi huszast és nehány réz krajczárt, a mai pénzben 40 krajczárt. Ebből azonban az élelmezésre előre lefoglalt a porkoláb fejenként 35 krajczárt, s így dohányra, a mit szintén ő szerzett be, mosásra s egyébre vajmi kevés maradt. A nem honoratiorok a mai pénz szerint csak 17 és fél krajczárt kaptak napjára, s csak a grófok segélye mentette meg őket a nyomorúság tól.

Az éjelek korán kezdődvén és későn végződvén, azoknak is esteli és kora reggeli részét az ágyakon ülve, sőt fekve beszélgetéssel igyekeztünk rövidíteni, de maradt azért elég időnk nem csak alvásra, nem csak éber álmodozásra, hanem komoly magunkba szállásra is. Egy-egy sóhaj az éj csöndjében tanúskodhatott arról, hogy nem mindenki alszik.

Jött a szombat s vége lett az első s leghosszabb hétnek, melynek leirása ha valakit untatott, vigasztalódjék azzal, hogy mégis csak könnyebb volt azt elolvasni, mint átélni.

IV. A további hetek emlékeiből.

Lassan, végtelenül lassan multak az órák, a napok, a hetek, mert akárhogy igyekeztünk megfelejtkezni helyzetünkről, a nyomasztó érzés, nem az, hogy foglyok vagyunk, hanem az, hogy nem tudunk Magyarországról semmit, és pedig olyan időben nem tudunk róla semmit, mikor valószinünek tarthattuk, hogy a döntő esemé-nyek napról-napra, sőt óráról-órára váltakozhatnak a különböző csatatéreken, mert annyit tudtunk, hogy a harcz nem egy helyen, nem egy hadsereggel, nem egy ellenség ellen van folyamatban, — ez a teljes sötétség, melyben hazánkkal szemben akkor tengettük napjainkat, mikor nekünk is vehette volna egyben-másban hasznunkat, úgy borongott szüntelen felettünk, hogy lehangoló hatása alól semmi módon sem tudtuk magunkat kivonni.

Voltak azután időtöltésül elővett szórakoztató próbálkozásaink közt némely olyanok, melyek felvidítás helyett még inkább elkomolyítottak. A sok dal között például, melyeket hallottunk, egyszer csak elkezdi valamelyikünk, hogy: «Multadban nincs öröm, Jövődben nincs remény.» Mily buzgón hangoztattuk ilyenkor a Bajza ismert dalának végsorát: «Küldj egy reménysugárt!» De hiába, a reménynek látható sugara sehonnan sem akart előcsillámlani, hallható hangja még kevésbbé, ha csak a levegőbe nem akartunk építeni, a mit sokan tudnak és tesznek is. Mi is okoskodtunk, mi is álmodoztunk, s az kétséget nem szenved, hogy a haza fenmaradásáról, és valamikor kivívandó véggyőzelméről oly erősen meg voltunk győződve, mint arról, hogy mikor este a nap lenyugszik, nem utoljára nyugszik le, de nekünk ennek tudása nem volt elég, minket epesztett a vágy tudni, hogy állnak a haza ügyei ma, hogy forognak azok a rémséges érczkoczkák, melyek forgása mind a két harczoló félnek oly rettentő sok áldozatába kerül.

Azok, a kikkel élelmünk és egyéb szükségleteink ügyében naponkint egyszer, s elvétve kétszer találkozánk, szigoru ellenőrzés alatt álltak, s különösen beszélniök nem volt szabad. Leginkább éreztük az olvasmány és az irószerek teljes hiányát. A legártatlanabb nyomtatványt sem engedték bejutni, nehogy megpontozott betük által valaki valamit közöihessen velünk. Ki legyen az a valaki, mi legyen az a valami, azt hiába kérdeztük. «Nem szabad! és ezzel punctum, az okoskodás nem ér semmit!» — Jó, hogy

«Még az idő kerekét megkötni hiába törekszik,
Bármi hatalmasnak képzelje magát, a halandó.»

Lassan multak az órák, a napok, a hetek, de multak. Rajta voltunk, hogy különböző testgyakorlatokkal, melyeket szük helyünkben és készülékek nélkül végezni lehetett, kifáraszszuk magunkat, hogy legalább jól alhassunk. E gyakorlatokban ismét az izgékony *Gelenczei* vitte a vezényletet, ki valóban olykor hajlongásaival a műlovardák kaucsuk-embereit juttatá eszünkbe. Már elmondtam, hogy ő volt a dalárda létesítője és karmestere, ő volt a testgyakorlatek intézője, ő volt a legfurfangosabb talányok feladója, a legbohóbb történetkék igen ügyes elbeszélője. Ámde mindezeknél is több mulatságot szerzett magának és társainak is az által, hogy tudott szerezni egy fiatal csókát, melyet azután úgy magához szoktatott, hogy bátran ereszthette az épületek fedelére. Elég volt egyet-kettőt füttyentenie s a csóka szépen besétált az ajtón vagy berepült az ablakon gazdája vállára.

GRÓF NÁDASDY LIPÓTNÉ, FORRAY JULIA BÁRÓNŐ.

GRÓF BATTHYÁNY LAJOSNÉ, ZICHY ANTONIA GRÓFNŐ.

NÉGY NŐI ARCZKÉP B

Egy hétfőn a délelőtti órákban szokatlan sürű harangozás vont a szabadba nyiló ablakokhoz. Majd egyházi ének töredezett hangjai hatoltak fel a város utczái felől. A keresztjáró hét első napja volt, s ennek, meg a következő két napnak délelőttjét, többnyire az ablakok közelében töltöttük. Elmélkedésekre, de élczelődésre is nyujtott anyagot az egyházak különböző volta, melyek a szeretet alapján lévén felépítve, tehetetlenek az emberi szenvedélyekkel szemben, s kénytelenek a háboruskodásokat nem csak megtürni, hanem még meg is áldani a fegyvereket, zászlókat és harczolókat, és Tedeumot énekelni a győztes dicsőségére, bármilyen vérengzés és pusztulás kövesse is nyomdokait.

Megünnepeltük az áldozó csütörtököt is. Mély csend honolt a város fölött, mély csend a vár tág épületeiben, gyönyörű májusi napfényben kerengének a tág láthatár kék mezején a sokszinű galambok csoportjai. A harangok ma is sürübben és ünnepiesben szóltak a város különböző tornyaiban. Testünk veszteglésre volt kényszerítve, de lelkeink röptét nem gátolá semmi, mert mintha összebeszéltünk volna, ilyen pillanatokban a hallgatás általános lett, hogy azután annál élénkebb eszmecserének szolgáljon mintegy előkészítőül.

Bár folytonos tétlenség vala sorsunk, az ünnep- és vasárnapokat még is megkülönböztettük. Másfelé irányultak ilyenkor gondolataink, beszélgetésünk, másféle emlékek elevenedtek fel képzeletünkben, s világi dalok helyett egyházi énekeket hangoztattunk. Jó magyar szokás szerint nem kérdeztük egymás hitfelekezeti állását. Ki a milyen énekre emlékezett még iskolás gyermek korából, olyanokból szedegette össze a töredékeket, s többen összeállván, a töredékekből egész versszakokat hoztak össze. Délután azután rá került a sor a derültebb hangulatu népdalokra, melyekből *Török* Miklós, a kardalnok, és *Gelenczei* Pál, a nemzeti szinház buzgó látogatója igen sokat tudtak, s melyeket csakhamar eltanultak, kiknek hangja danolásra járt; a többi annál több kedvteléssel, s az egyházi énekek alatt annál nagyobb áhitattal hallgatta működésöket, s el nem mulasztotta őket illendő tapsokkal és éljenzésekkel jutalmazni, a mi egyuttal foglalóul szolgált a jövőre.

Május 27-én megvirradt azután pünkösd piros hajnala. Fájó szívvel emlékezénk vissza a korábbi években átélt legszebb nyári ünnepünk napjaira. Eszünkbe jutott, hogy ez a vigasztaló szentlélek leszállásának emlékét ujítja meg évenként a keresztény egyházban, s nem is sejtettük, mi van készülőben. Pedig nagy meglepetés várt ránk. Gróf *Károlyi* István láthatatlan fogolytársunk és társaink jótevője, vallásos buzgalmától serkentve addig-addig zörgetett a vár-parancsnok lelkiismeretének reteszén, mig az megengedte, hogy pünkösd vasárnapján a városból fölrendelt pap a várkápolnában misét mondhasson s azon jelen lehessenek, a kik akarnak a foglyok közül is. Ezt a porkoláb akkor adta tudtunkra, mikor reggeli sétára készülénk lemenni az udvarra. Hogy mindnyájan indultunk a kápolnába, önként értetődik, s ez alkalommal láttuk meg az oratoriumban elhelyezett grófokat, s velünk együtt az udvarra bocsátott szomszédainkat is. Mikor a pap az oltárnál a misemondásba kezdett, a foglyok most már ügyesen, mintha csak erre készültek volna, elénekelték az «Im arczunkra borulunk» kezdetű egyházi éneket, a min még a magyarul nem értő s szintén jelenvolt horvátok is épültek; elénekeltek a «Jövel szentlélek uristen» czimű énekből is nehány versszakot, mint a napra különösen illőt, s mivel a mise nem volt ugynevezett énekes, hanem csak csendes, alig tartott fél óráig.

Az egyes énekek közötti szünetekben ráértünk egy kissé széttekinteni is. Az áhitat perczeiben mégis zárt helyen is ösztönszerüleg fölfelé irányul a pillantás. S mit láttunk? A szentély boltozatát és oldalfalait, elborítva előttünk ismeretlen s talán régen kimult családok tarkánál tarkább czímeres paizsaival. Hová fészkelte magát az emberi hiúság! Feltünő volt a szinek üdesége, mely lehetővé tette felismernünk a sok más közt az áldatlan emlékü Czilleyek czímerét, melynek látása azonnal emlékeztetett a szomoru viszonyokra, melyek ide hoztak.

A helyhez és az ünnephez mért komoly magunktartásának köszönhettük, hogy a mai napra kisérletképen adott misére való engedélyt a vár-parancsnok «*további intézkedésig*» minden jövendő vasár- és ünnepnapra kiterjesztette, miről még az nap este felé kaptunk értesítést.

GRÓF KÁROLYI GYÖRGYNÉ, ZICHY KAROLINA GRÓFNŐ.

BÁRÓ FORRAYNÉ, BRUNSWIK JULIA GRÓFNŐ.

ARABÁS MIKLÓSTÓL.

B-26-215
Barabás Miklós
1887. 144,145.

Ez arra buzdította énekeseinket, hogy változatos egyházi énekek töredékeiből, miket emlékökből előszedegettek, többet-többet állítsanak össze és készítsenek elő. Ebben még az öreg Szilágyi is részt vett s szentháromság vasárnapjára, utóbb úrnapra az ünnephez alkalmazott énekeket lehetett előadni. — Ez igyekezet és annak sikere csodálatos módon hozzá járultak kedélyünk lecsendesítéséhez. Beletörödtünk s csaknem belenyugodtunk állapotunkba, s legalább volt vasárnapunk, mely egyébként egymástól semmiben sem különböző napjaink közé némi határt vont, s úgy látszott, mintha ezáltal a végtelenül unalmasnak talált első hetek egyformaságának nyomasztó súlya elviselhetőbbé vált volna. A nehéz munkában hétszámra görnyedező ember alig várja a szombat-estét, s ennek reményéből merít erőt terheinek hordozásához. Minket a kényszerült tétlenség súlya tett a vasárnap nyujtotta enyhülés iránt oly fogékonnyá. Tudtuk, hogy vasárnap más emberek sem dolgoznak, s nem éreztük annyira a heverés gyötrelmeit.

(Folyt. köv.)

MESTERSÉGES TOJÁS.

Említettük, hogy két newyorki nagykereskedőczég mesterséges tojások gyártását kisérlette meg. A kisérlet, állítólag, oly kitünően sikerült, hogy a gyárak ma már alig képesek eleget tenni a megrendeléseknek; a közönség egy jelentékeny része a mesterséges tojásokat már is többre becsüli a természeteseknél, a mint az nemrég a mesterségesen készült sajtnál és vajnál is tapasztalható volt. A chicagói «The Farmers Review» után érdekesnek tartjuk a gyártásmódot, a mint az több évi kisérletezés után jelenleg fejlődött, megismertetni.

A gyártásnál használt gépek tisztán fából készülnek, mivel a feltaláló tapasztalata szerint a termék izét bármely ércz megrontaná s a tojás főzését megnehezítené. Maga a gyártás négy külön műveletből áll: a fehérnye, a tojás széke, a bőr s a héj előállításából. A sárgás rész kukoriczalisztből, buzakeményitőből, olajból és más alkatrészekből áll; összekeverve sürű pép alakjában töltik be az anyagot egy gépbe, a hol megalszik és gömbalakot nyer. A fehérnye, úgy mint a természetes tojásban, fehérsárga anyagból áll; a sárgás részt belé öntve, midőn az megszárad, különös forgó készülék által az egész tojásdad alakot nyer. Az így elkészült tojást ismét más tartóba teszik, hol bőr jő reá. Végre a héjképző készülék vétetik elő, a hol főszből csinálnak mesterséges héjat, kissé keményebben, mint a természetes tojásé. Az egészet a szárító lapra teszik, a hol hamar megszárad, míg benső része folyékonnyá lesz. A termék így külsőleg is teljesen hasonlít a valódi tojáshoz.

Szakértők állítása szerint ezek a tojások csak oly táplálók és egészségesek, mint a természetes tojások, soha sem romlanak el s mivel héjuk vastagabb, könnyebben szállíthatók. A feltaláló abban a vérmes hitben van, hogy találmánya által a tyukot fölöslegessé teszi. Hogy a tyukhust is azzá tenné, azt nem mondja. Nem lehetetlen azonban, hogy a vakmerő yankee még azt is feltételezi, hogy az ő csodálatosan készített mesterséges tojásaiból idővel a tojásköltő gép csirkéket is fog teremteni. Ez volna valóban az amerikai ügyesség non plus ultrája.

A HÓDITÓ ROBUR.

VERNE GYULA REGÉNYE.

FORDITOTTA HUSZÁR IMRE

NYOLCZADIK FEJEZET.

Melyben az olvasó látni fogja, hogy Robur elszánja magát felelni a hozzá intézett fontos kérdésekre.

Másnap, junius 15-én Evans Phil reggel öt órakor már előjött a kabinjából. Talán ma látni fogja Robur mérnököt.

Mindenesetre kiváncsi volt megtudni, miért nem mutatta magát tegnap s e miatt Turner Tamás felügyelőhöz fordult.

Turner Tamás angol származásu, körülbelül negyvenöt éves, széles vállu, aczélizmu zömök ember volt. Roppant nagy és typikus feje azokhoz hasonlított, a melyeket Hogarth, az összes angol rútságok ábrázolója, oly mesterileg tudott rajzolni. Ha az ember megnézi a *Harlots Progress* czímü négy képet, Turner Tamás fejét is meg fogja találni a tömlöcztartó vállain és kénytelen lesz megvallani, hogy ezen az arczon nincs semmi bizalomgerjesztő.

— Fogjuk ma látni Robur mérnököt? — kérdé Evans Phil.

— Nem tudom.

— Nem kérdezem öntől, vajjon elhagyta-e a léghajót.

— Az is meglehet.

— Sem azt, hogy mikor fog visszatérni.

— Nyilván akkor, mikor elvégezte a dolgát.

S ezzel Turner Tamás hátat fordított neki és bement a fülkéjébe. Meg kellett elégedni e válaszszal, a mely annál kevésbbé volt megnyugtató, mert az *Albatros*, a delejtű tanusítása szerint, folyvást éjszak-nyugat felé tartott.

De mily nagy volt az ellentét a «gonosz föld» kopár területe és ama tájkép közt, a mely e pillanatban terült el a léghajó alatt.

Az *Albatros* Omaha óta ezer kilométernyi utat tett és jelenleg oly vidék felett lebegett, a melyet Evans Phil nem birt megismerni azon egyszerű oknál fogva, hogy ezelőtt soha se látta. A halmokon az indiánok ellen épült néhány erőd mértani vonalai látszottak, melyeket inkább palánkok mint falak képeztek. Kevés falu, kevés népesség volt észrevehető e vidéken, a mely annyira különbözött a nehány fokkal délnek fekvő Coloradótól.

A távolban, de még nagyon homályosan, kezdett feltünni a hegyormok egész sora, a melyekre a nap tűzsugarakat lövellt.

A Sziklás hegység (Rocky Mountain) volt.

Ma reggel Prudent bácsi és Evans Phil csipős hideget érzett, a mely nem volt az időjárás változásának tulajdonitandó, mivel a nap egész pompájában fénylett.

— Kétségkivül az az oka, hogy az *Albatros* nagyon magasan jár, — mondá Evans Phil.

Csakugyan, a középső fülke külső oldalán alkalmazott légsulymérő ötszáznegyven milliméternyire süllyedt alá, a mi körülbelül háromezer méternyi magasságnak felelt meg. A léghajó tehát eléggé magas régiókban volt, a mit a hegyes vidék tett szükségessé.

Különben ezelőtt egy órával meg kellett haladnia a négyezer méternyi magasságot, mert mögötte örök hóval borított hegyek emelkedtek.

Se Prudent bácsi, se Evans Phil nem birta volna emlékezetből megmondani, mily vidéken járhattak. Az *Albatros* a mult éjjel akár éjszak, akár dél felé rendkivüli sebességgel igen nagy kerülőt tehetett s ez a körülmény lehetetlenné tette, hogy teljes bizonyossággal tájékozhassák magukat.

Mindazonáltal miután több, kisebb-nagyobb mértékben valószinű hypothesist megvitattak, a következőben állapodtak meg: ez a terület, a melyet magas hegyek öveznek körül, nem lehet más, mint az, mely a kongresszus által 1872. évi márczius hóban hozott határozatnál fogva az Egyesült-államok Nemzeti Parkjául jelentetett ki.

Csakugyan ez a nevezetes vidék volt. Igazán megérdemli a park nevet. De olyan park ez, a melynek dombjai hegyek, vizmedenczéi tavak, patakjai folyamok és ugrókutai hatalmas geyzerek.

Nehány percz mulva az *Albatros* elhaladt a Yellowstone folyó felett, jobbra hagyván a Stevenson hegyet és ama nagy tó fölé ért, a mely e folyam nevét viseli. Mily változatosak e vizmedencze partjai, melyeknek obsidiánnal és apró kristályokkal teli fövényében ezerszer meg ezerszer visszatükrözik magukat a napsugarak. Mily szeszélyesen vannak felszinén elhelyezve a szigetek! Milyen tündéri kék az óriási viztükör szine! És a földgömb e legmagasabb fekvésü tavainak egyike felett milyen légiói röpködnek a hattyúknak, pelikánoknak, sirályoknak, ludaknak, szárcsáknak és buvároknak! A meredek partok egyes részeit fák borítják és a meredélyek tövében számtalan apró fehér füstgomoly emelkedik. A gőz mindenütt előtör a talajból mint egy óriási kazánból, a melyben a földalatti tűz folyvást forralja a vizet.

A szakácsnak alkalma lett volna most vagy soha bő készletet beszereznie pisztrángokból, melyek a Yellowstone tavában ezer meg ezer millió számra tenyésznek. De az *Albatros* olyan magasan járt, hogy lehetetlen lett volna halászni — pedig ezuttal a halászat, eredményre nézve, bizonnyal versenyezhetett volna az ismeretes szentirásbeli csodahalászattal.

Különben három negyed óra alatt túl voltak a tavon is és valamivel távolabb ama geyzerekben gazdag vidéken, mely Island ilynemü vidékeivel méltán versenyezhetett. Prudent bácsi és Evans Phil a fedélzet párkánya fölé hajolva bámulták a cseppfolyó oszlopokat, a melyek magasan felszökeltek és mintegy uj elemet szolgáltattak a léghajónak. Majd a «Legyező»-ben gyönyörködtek, a mely sugárzó lemezek alakjában löki fel a vizet, majd az «Erőd»-ben, a mely vízsugarakkal látszik magát védelmezni, vagy a «Hü öreg»-ben, szivárványkoronával ellátott vízsugarával vagy végre az «Óriás»-ban, mely húsz lábnyi kerületü vízoszlopot lövel több mint 200 lábnyi magasra.

Robur kétségkivül ismerte e páratlan látvány összes csodáit, mert nem jelent meg a fedélzeten. Csupán a vendégei gyönyörködtetése miatt röpítette volna át léghajóját a nemzeti uradalom felett? Bármint legyen is, nem jelent meg, hogy elfogadja köszönetüket. Sőt akkor se volt látható, midőn a készülék átment a Sziklás hegységen, a melyhez az *Albatros* reggeli hét órakor ért.

Tudjuk, hogy ez a hegység, a mexikói Andes meghosszabbítása gyanánt, mint egy óriási hátgerincz nyulik el Éjszak-Amerika derekától a nyakáig. Ebből a háromezer ötszáz kilométernyi hosszuságu hegygerinczből leginkább kimagaslik a James hegycsúcs, a melynek magassága megközelíti a tizenkétezer lábat.

Kétségtelen, hogy az *Albatros*, szárnycsapásait szaporitván mint egy magas röptü madár, e hegylánczon legmagasabb ormai felett haladhatott volna át és az Oregon államban vagy Utah területén szállhatott volna lejebb. De nem volt szüksége erre a manőverre. Léteznek átjárók, a melyek lehetővé teszik az átkelést a hatalmas torlaszon, a nélkül, hogy az ember a hegygerinczek fölé lenne kénytelen emelkedni. Több ilyen szükebb vagy tágasabb átjáró létezik, a melyen keresztül lehet lopózni, ilyen például a Bridger szoros, a melyen át a Pacific vasut a mormonok földjére jut. Vannak ezenkivül a Bridger szorostól ugy délnek mint éjszaknak egyéb hegytorkolatok is, a melyek átjárókul szolgálhatnak.

Ezen átjárók egyikébe hatolt be az *Albatros*, miután sebességét mérsékelte, nehogy a torkolat sziklafalaiba ütközzek. A kormányos rendkivüli ügyességgel manövrirozott, mit a kormánylapát rendkivüli érzékenysége még hatályosabbá tett. Akár csak egy elsőrangu csónakot kormányzott volna a Royal Thames Club versenyén. Valóban bámulatos volt. És bármenynyire boszankodott is a «légnél sulyosabb» elvének két esküdt ellensége, mégis kénytelenek voltak a készülék tökéletességét bámulni.

Nem teljes két órába került, míg a nagy hegylánczon átjutottak és az *Albatros* ismét eredeti sebességével haladhatott tovább, a mely óránként száz kilométernyire rugott. Ekkor az irányát kissé délnyugatnak vette, és lefelé szállt, ugy, hogy rézsut vágta át Utah területét. Sőt annyira alászállt, hogy már csak pár száz méternyire lebegett a föld felett, mikor ismételt fütyülés vonta magára Prudent bácsi és Evans Phil figyelmét.

A Pacific vasut egy vonata volt, a mely a Nagy Sóstó városa felé tartott.

E perczben az *Albatros*, egy titkos parancsnak engedelmeskedve, még alább szállt és követte a teljes gőzerővel tovasziguldó vonatot. Az utasok rögtön észrevették. Néhány fej mutatkozott a vaggonok ablakainál.

Számos utazó lepte el a kis átkelő hidakat, a melyek az amerikai vonatok kocsijait egymással összekötik. Sőt egynémelyik utas fel is mászott a vaggonok tetejére, hogy jobban láthassa a röpülő gépet. Hip-hip! és hurrah! kiáltások hangzottak, de ezek se voltak képesek kicsalni Robur.

Az *Albatros* még alább szállt, mérsékelvén emelő csavarainak gyors forgását és lassabban haladt, hogy hátra ne hagyja a vonatot, a melyet oly könnyen megelőzhetett volna. Ugy röpködött felette, mint egy óriási dongó, holott ragadozó madár is lehetett volna. Kitért hol jobbra, hol balra, majd előre sietett és megint visszatért és büszkén kitüzte fekete lobogóját, a melynek közepén egy aranyos nap ragyogott, a mire a vonatvezető azzal felelt, hogy szintén lobogtatta az Egyesült-államok harminczhét csillagával diszített zászlóját.

A két fogoly hiába igyekezett felhasználni a kinálkozó alkalmat, hogy tudassák a világgal, mi történt velük. Hiába kiáltá a Weldon-Institute elnöke erős hangon:

Meghívó

Barabás Miklós a Városmajorban

képzőművészeti és fotótörténeti konferenciára

a Hegyvidéki Helytörténeti Gyűjtemény és Kortárs Galériába (XII. Városmajor u. 16.)

2004. október 1-én pénteken

Délelőtt 10 - 13h

Elnök: Szegedy-Maszák Mihály

Murádin Jenő (Kolozsvár): Az erdélyi gyökerek
Veszprémi Nóra (MNG): Cigányábrázolások
Hessky Orsolya (MNG): Barabás Itáliában (MNG új szerzeménye)
Csorba Csilla (PIM): Fürdőhely ábrázolások
Basics Beatrix (MNM): Divatképek és színpadi ábrázolások
Bakó Zsuzsanna (MNG): Barabás és az akadémikusok
Szvoboda Dománszky Gabriella (Miskolci Egyetem): A kép ünnepe

Délután 14 - 16.30

Elnök: Szücs György

Peternák Miklós (MKE): Festészet és fényképezés. A Székely–Barabás vita és a technikai médiumok Magyarországon az 1860-as évek elején
Farkas Zsuzsa (MNG): Barabás fotóművészeti tevékenysége 1862-64 (múzeumi anyag alapján)
Beke László (MTA): Megjegyzések Barabás és a fotó kapcsolatáról
Szegedy-Maszák Zsuzsa: Az 1832-es bukaresti panoráma
Bajkay Éva (MNG): A Városmajor Barabás ecsetjével
Basa Péter- Klaniczay Gábor: A villa

17 órai kezdettel a Barabás Villa (Városmajor u. 44.) ünnepi rendezvényeire

Barabás Miklós B-26-216

BARTÓK

Információs telefonszám és üzenetrögzítő: 328-8772

6.00: Muzsikáló reggel
Harmóniában a Matávval
Műsorvezető: Kovács Sándor. Szerkesztő: Veisz Gábor. Bemondó: Kovács M. István
6.00, 6.30, 7.30: Hírek. Időjárás **kb. 6.15:** Fővinform, útinform **7.00–7.15: Mi újság?** Hírek, időjárás, fővinform, útinform, kulturális hírek, programajánlat
kb. 7.33: Rejtvény ☎: 328-8616
8.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés
8.06: Pódium
A Müncheni Bach Zenekar játszik, vez. Karl Richter
1. Bach: 132. kantáta – Bereitet die Wege, bereitet die Bahn (Edith Mathis, Anna Reynolds, Peter Schreier, Theo Adam – ének, Müncheni Bach Kórus) (22 p.), 2. Haydn: D-dúr fuvolaverseny (ea. Aurèle Nicolet) (20 p.), 3. Mozart: A-dúr szimfónia K. 201. (25 p.)
9.14: Angela Gheorghiu operaáriákat énekel
Km. a Torinói Teatro Regio Zenekara, vez. John Mauceri
1. Donizetti: Don Pasquale – Norina áriája, I. felv., 2. Verdi: Falstaff – Annuska áriája, III. felv., 3. Boito: Mefistofele – Margit áriája, III. felv.
9.35: Saint-Saëns: F-dúr trió
(Yuval Trió)
10.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés
10.05: Irodalom és vidéke (záró adás)
A közérzetről
Műsorvezető: Mészáros Sándor. Szerkesztő: Bán Magda. Rendező: Simonyi János
10.55: Previn: Négy kirándulás
(Budapest Rézfúvós Kvintett)
11.10: Népszerű operarészletek
1. Monteverdi: Poppea megkoronázása – Poppea és Nero zárókettőse, III. felv. (Helen Donath, Elisabeth Söderström), 2. Gluck: Alkésztisz – Alkésztisz B-dúr áriája, I. felv. (Grace Bumbry), 3. Mozart: Don Giovanni – Don Ottavio áriája, II. felv. (Nicolai Gedda), 4. Rossini: A sevillai borbély – Hármas, II. felv. (Teresa Berganza, Luigi Alva, Hermann Prey), 5. Verdi: Luisa Miller – Nyitány (Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara, vez. Karolos Trikolidis)
Szerkesztő: Varga F. István
11.40: Muzsikások
1. Bánáti népdalok (Hajnalkötöző együttes), 2. Bujdosódal (Muzsikás együttes), 3. Táncolj kecske (Zurgó együttes), 4. Kerekes és sebes (Zengő együttes)
Szerkesztő: Dévai János
12.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés

Hangverseny délidőben
12.06: A Wiener Akademie játszik
Vez. Martin Haselböck. Km. Wolfgang Holzmair – ének
1. Mozart: g-moll szimfónia K. 183., 2. Schubert–Brahms: Titok – dal D. 719. (Holzmair), 3. Schubert–Webern: Könnyeső – dal D. 795. (Holzmair), 4. Schubert–Britten: A pisztráng – dal D. 550. (Holzmair), 5. Schubert–Webern: Az ő képe – dal D. 957. (Holzmair), 6. Schubert–Reger: A muzsikához – dal D. 547. (Holzmair), 7. Schubert: Alfonso és Estrella – Troila áriája, I. felv. D. 732. (Holzmair), 8. Haydn: D-dúr szimfónia No. 96. (Bécsi Musikverein Nagyterme, 2002. március 12.)
13.20: Vásáry Tamás zongorázik
1. Mendelssohn: Rondo capriccioso, 2. Chopin: Andante spianato és nagy polonéz
(MR Márványterme, 2002. március 24.)
13.40: Szombattól szombatig
Hangversenyeinket ajánljuk
Ménes Aranka műsora

14.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés
14.05: Cikornya, cicoma, dísz, agyrém, griffmadár!
Esterházy Péter műsora Gombrowiczról és Hrabalról
Km. Helyey László és Vallai Péter. A felvételt Borlai Kinga és Kulcsár Péter készítette. Zenei szerk.: Molnár András. Szerk.: Liptay Katalin. Rendező: Magos György (1995)
14.53: Zenekari muzsika
16.00: Hírek. Időjárás. Közlekedés
16.05: Muzsikáló délután
Harmóniában a Matávval
Válogatás Haydn, Fibich, Balakirev, Jolivet, Beethoven és más szerzők műveiből
A mikrofonnál: Némethy Attila. Szerk.: Miklósi András ☎: adás idején 328-8616
kb. 17.00: Kulturális hírek, közlekedési információk
18.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés
18.05: Születésnapi köszöntő
50 éves a Csokonai Színház operatársulata
Kapcsoljuk a Debreceni Csokonai Színházat
Wagner: Lohengrin
Háromfelvonásos opera
Szövegét Richard Wagner írta. Fordította: Lányi Viktor és Horváth Ádám. Vez. Kocsár Balázs m. v. Km. a Csokonai Színház Zenekara és Énekkara. Karigazgató: Lovas Gabriella. Rendező: Horváth Zoltán
Madarász Henrik, német király – Tréfás György, Lohengrin – Molnár András m. v., Brabanti Elza – Sudár Gyöngyvér m. v., Telramund, brabanti nemes – Wagner Lajos, Ortrud, a neje – Bódi Marianna, A király hírnöke – Ürmössy Imre, Brabanti nemesek: Böjte Sándor, Vince János, Schild Jenő, Kocsis László
kb. 19.10: Karácsonyi könyvvásár, 2002
Ez van! – irodalmi értesítő
Tarján Tamás *Szabadiskola* című új könyvéről a szerzővel Marschall Éva beszélget
kb. 19.20–19.30: Beszélgetés az operáról
kb. 21.00: Hírek. Időjárás. Műsorismertetés
kb. 21.06–21.20: A hetedik napon
Szakonyi Károly novellája. Felolvassa: Papp János. Szerkesztő: Filippinyi Éva
kb. 22.30: Zongoramuzsika
22.45: Előadja – a szerző
1. Bozay Attila: Szóló csőrfuvolára op. 30/a, 2. Durkó Zsolt: A gömb története – részletek
23.09: Metszetek
„... szakadatlanul glosszákat írok"
Korányi Tamás műsora
„A képzelőerő az a képességünk, hogy akkor is megjelenítjük egy tárgy képzetét, ha az szemléletünkben nincs jelen" (Kant) – „...nincs olyan képtelenség, amit ne élnénk át természetesen, s utamon, máris tudom, ott leselkedik rám, mint valami kikerülhetetlen csapda, a boldogság" – „...magamban szakadatlanul glosszákat írok, mert szakadatlanul dühöngök, és cserben vagyok hagyva" (Kertész Imre) – „S az idő visszájára fordul, a ma visszahömpölyög a tegnapba... Ez évben félelemben és szégyenben, jövőre erényben és igazságban" (Primo Levi) – „Mintha megbolondult volna minden lakos, ...elfelejtette a Tízparancsolatot is..." (Krúdy Gyula)
24.00: Hírek. Időjárás. Szózat
0.05: Notturno A mikrofonnál: Némethy Attila. Felelős szerkesztő: Terdik László
Részletes műsor a 41. oldalon

A Bartók rádió főszponzora a Matáv

Kossuth 16.20: „Magyarországról jövök..."
Az én városom: Mosonmagyaróvár

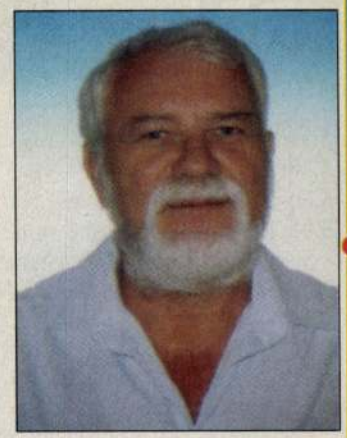

A három településből – Moson, Magyaróvár és Lucsony – keletkezett város története a Kr. u. I. századig nyúlik vissza. Moson, az egykori megyeszékhely a középkori Magyarország nyugati határainak fontos védőbástyája, a IV. Béla idejében épült Óvár később a királynék birtoka volt. A XIX. században komoly rangot adott a városnak az 1818-ban alapított Gazdasági Tanintézet, valamint a XIX. század elején idetelepedett Czéh Sándor által újjáélesztett nyomdaipar, könyvkereskedés és nyilvános kölcsönkönyvtár. Talán az sem véletlen, hogy a város egyik legjobb ismerője is ennek a hagyománynak az örököse, **dr. Tuba László,** műsorunk szellemi kalauza. A Megyei Könyvtár igazgatója, de Mosonmagyaróváron él, s számtalan szállal kötődik ennek a bájos kisvárosnak a múltjához és jelenéhez.

KOSSUTH

20.04: Aranyemberek
Sárközy Zoltán színművész
Sárközy Zoltán érdemes művész vallja: „Én mindig szívesen vettem föl a kesztyűt a mellettem élő, vagy Pesten élő művésztársaktól. Mindig úgy indultam neki minden olyan szerepnek, amit elődeim játszottak, hogy abból nekem is győztesen kell kikerülni, *nem nekem győztesen, hanem nekem is győztesen!*... Engem az életben mindig az izgatott, hogy nálamnál jobb színészek legyenek a partnerek, akik arra késztetnek, föl kell venni a kesztyűt és küzdeni kell! Az nem kunszt, hogyha olyan partnerek vannak, akiknél én mesterségbelileg előrehaladottabb vagyok, vagy többet tudok. Az igazi olyanokkal megmérkőzni, akik előttem járnak, és akiktől föl kell venni a kesztyűt és küzdeni kell azért, hogy legalább olyan legyek, mint ők. Engem mindig ez hajtott a pályámon, és a jövőben is ez fog hajtani."

BARTÓK

6.00: Muzsikáló reggel
A zenei kínálatból: Romantikus művekből – XVIII. századi muzsika – Kellemes percek: A hangszerelő: Balogh Sándor – XX. századi egypercesek

14.53: Zenekari muzsika
1. Csajkovszkij: Francesca da Rimini – szimfonikus fantázia Dante nyomán (Orosz Nemzeti Zenekar, vez. Mihail Pletnyov) (24 p.), 2. Berlioz: Harold Itáliában – szimfónia (Laurent Verney – mélyhegedű, Párizsi Bastille Operaház Zenekara, vez. Myung-Whun Chung) (42 p.)

Bartók 18.05: 50 éves a Debreceni Csokonai Színház operatársulata

Szombat, Bartók 17.40: Gyerekpáholy
Csajkovszkij: Diótörő

Gyerekpáholy címmel új sorozat indul a Bartók rádióban. A műsor elsősorban az óvodás-, és kisiskolás korú gyermekekhez szól.

Az adás készítőinek célja, hogy a gyerekek számára érthetővé, követhetőbbé tegye az operák és balettek világát. A zeneművek cselekménye mese formájában szólal meg **Őze Áron** hangján, a darabok zenei részleteivel aláfestve. Ezáltal később a hosszú, esetleg idegen nyelven megszólaló teljes opera már nem tűnik annyira emészthetetlennek.

A műsor kéthetente jelentkezik újabb mesével. Mozart, de Falla, Humperdinck és még sok szerző műve elevenedik meg a Gyerekpáholy színpadán. Minden adást megismétlünk a következő héten, és az ismétlések után leforgatjuk a teljes operát vagy balettzenét.

mtv
Közönségszolgálat: 331-9799

5.35: Hajnali gondolatok 68132778
5.38: Agrárhíradó 308595285
5.50–9.00: NAP-KELTE 70532594
9.05: Kérem a következőt! 3545448
Magyar rajzfilmsor., 13/1.: Most kezdődik a bál
Írta: Romhányi József. Rend.: Nepp József, Ternovszky Béla
9.20: NÉVshowR Páratlan váratlanságok
Ádám- és Éva-nap ürügyén, II/1. 1950556
Az ünnepeltek: Fellegi Ádám, Janikovszky Éva, Kerekes Éva, Nagy Ádám, Novodomszky Éva, Schnell Ádám, Vigassy Ádám
10.15: NÉVshowR Páratlan váratlanságok
Ádám- és Éva-nap ürügyén, II/2. 2555556
11.10: A Guldenburgok öröksége
40/35.: Idegen föld 5296339
12.00: Déli harangszó 75681
12.01: Híradó délben 109941198
13.05: San Francisco utcáin 794372 12
Amerikai bűnügyi tévéfilmsor. (50')
119/75.: Nincs hol elbújni
14.00: Körzeti magazinok
Budapest, tel.: 332-9329; Debrecen, tel.: 52-525-128; Miskolc, tel.: 46-504-373; Pécs, tel.: 72-507-400; Szeged, tel.: 62-443-192; Sopron, tel.: 99-513-351 4721223
14.50: Rondó Kisebbségi magazin 137049
15.20: Kincs az egészség 12
Egészségügyi magazin 3174730
15.45: Egy nap – Egy szó 9673223
15.50: Szerelmek Saint Tropez-ban
Francia tévéfilmsor. (51')
105/28.: Túl nagy sztár hozzád 5083117
16.45: A klinika Német tévéfilmsor., III. sor.
11/2.: Idegen a hegyi házban (43') 1413556
17.30: Élesben Közéleti talkshow 3594 12
18.00: Híradó hatkor
Sporthírek. Körzeti híradók 87759
18.25: Navigátor
– A tudatlanság ideje lejárt! 12
Ismeretterj. magazinműsor 32865
18.55: Frédi és Béni 45/29.: Ökör-köri körkép
Időjárás-jelentés 1380952
19.30: Híradó este 198
19.56: Sporthírek Időjárás-jelentés 100565117
20.10: A sas leszállt 1402285 12
Angol–amerikai film (1977 – 118')
Rend.: John Sturges. Szereplők: Michael Caine, Donald Sutherland, Robert Duvall, Treat Williams, Jenny Agutter, Donald Pleasence, Anthony Quayle, Larry Hagman
22.10: Hogyan készült a Jani 65?
Werkfilm (20') 182488
22.35: PÉNTEK ESTE
Tel.: adás alatt 06-30/303-0422
Közben: **23.00: Híradó** 2831914
23.15: Egy nap – Egy szó 3704117
23.25: Magyar filmműhelyek
– Glamour Kft. 3794730
„Hollywoodi fények kis hősök arcán..."
23.35: Glamour 2555594
Magyar–német–svájci film (1999 – 113')
Rend.: Gödrös Frigyes. Szereplők: Eperjes Károly, Ónodi Eszter, Barkó György, Cserna Antal
1.25: Kárpáti krónika (8')

m2
Közönségszolgálat: 331-9799

5.35: Hajnali gondolatok 68123020
5.38: Agrárhíradó 308593827
5.50–9.00: NAP-KELTE (190') 70530136
9.00: Egy nap – Egy szó 38198
9.05: Viaszfigurák és gondolatok
15/4.: Deák Ferenc 4556730
9.15: Századunk 2522952
Bokor Péter és Hanák Gábor filmje, 151.
9.45: Érintő Szerk.: Moldova Ágnes 2565662
10.10: Osztály, vigyázz!
Dolgozatok az iskoláról
Fel. szerk.: Varga Sándor 4733001
10.40: A kölcsönkapott Föld 3645827
11.05: Körhinta Kulturális pörgés
Szerk.: Rieger Johanna 9111310
12.00: Déli harangszó
12.00: Pillangósziget (I. sor.)
30/19–20. (2x25') 43117
12.55: Viaszfigurák és gondolatok
15/5.: Báthory István 522662
13.05: A magyar írásbeliség regénye
7/5.: Az első magyar nyelvű könyvek 762759
13.35: „kovácsferi" 973827
14.00: Kárpáti krónika 75001
14.10: Autóbontó + Autós magazin
Műsorvez.: Tornóczky Anita 7600488
14.35: Megveszem ezt a nőt 2777730
Mexikói tévéfilmsor., 160/45–46. (2x21')
15.25: NAP-NYUGTA (150') 24876391
18.00: TS – Alba Volán–Dunaferr SE
Bajnoki jégkorongmérkőzés
Közvetítés Székesfehérvárról (100') 390310
19.40: Esti mese: A játékpolc;
Mekk mester
Időjárás-jelentés 363391
20.05: Híradó este 990469
20.30: Sporthírek Időjárás-jelentés 85204
20.40: ABLAK klasszikus
Nagy Györggyel 909117
Tel.: 302-4567, 302-6777, SMS: 30/303-0457
21.05: Egy nap – Egy szó 2152407
21.10: Mit akar egy író? Évkönyv 537914
Műsorvez.: Mohácsi Szilvia
Szerk.: Czigány Zoltán. Rend.: Gál Katalin
21.35: Szent István Vándorlás Dok.-film-sor.
36/14.: Mátraszentiván – Tar
– Mátraverebély-Szentkút 950952
22.05: A lápvidék gyermekei 12
Francia film (110') 7065662
Rend.: Jean Becker. Szereplők: Jacques Villeret, Jacques Gamblin, André Dussollier, Michel Serrault
23.55: Záróra 9221310
Felelős szerk.: Görög Athéna
Éjszakai választék
1.00: „Egy óra múlva itt vagyok" 12
Tévéfilmsor. (1975 – FF – 60')
14/10.: Megfordul a szél 5250247
2.05: ABLAK klasszikus
Nagy Györggyel 4720624
2.35: Mit akar egy író? Évkönyv 6524624
3.00: Jelképtár A balta 9632808
3.10: Emlékszel még? 7088570
3.50: TS – Alba Volán–Dunaferr SE 21236518
Bajnoki jégkorongmérkőzés (100')

DUNA
Közönségszolgálat: 489-1661

5.10: A Vatikáni Rádió adása 1148594
5.30–8.30: Indul a nap
Reggeli hírmagazin 76812117
8.30: Hungarorama Kitekintő 6440662
8.35: Műsorismertetés
8.40: Váltó (ism.) 4183198
9.10: Bolgár kalauz (ism.)
Rend.: Csontos János 4692117
9.50: Magyarország kincsei
– Várak: Nagyvázsony 6692469
9.55: Szívtipró gimi 9037117
Ausztrál ifjúsági filmsor., 86. (ism. – 44')
10.40: Heuréka! Megtaláltam! (ism.) 95647579
11.15: Apáról fiúra
Ádvent (ism.) 48184136
11.50: Híradó 5002827
12.00: Déli harangszó
Műsorismertetés
Vers
Csukás István: Majd eljön a karácsony is 78778
12.10: Ezer év szentjei:
Árpád-házi Szent Margit
Magyar ismeretterj. sor. (30') 318681
12.40: Ki nyer ma?
Játék és muzsika 10 percben 538223
12.50: Gazdakör (ism.) 570049
13.05: Miért? (ism.) 759285
13.35: Isten áldja a tisztes ipart! 2701846
15/12.: A gyékényfonó, csipkeverő
Magyar ismeretterj. filmsor. (2001 – 16')
13.50: Magyar történelmi arcképcsarnok
Barabás Miklós (ism.) 768933
14.20: A tudomány kincsesháza
Tudományos ismeretterj. magazin 134952
14.50–16.30: Navigátor
A világ madártávlatból 2320285
Francia ismeretterj. film (2000 – ism. – 51')
15.40: Észak világa
Német ismeretterj. filmsor. (1998 – 52')
4/3.: A félelmetes szoros
16.30: Kalendárium 18914
18.00: Híradó. Sport. Meteo 9391
18.30: Kalendárium Ráadás 7310
19.00: Mese: A fanyűvő 81943
19.20: Waczak Szálló 316469
Angol tévéfilmsor. (1975 – 30')
12/11.: Házassági évforduló
19.50: Jégvihar
Amerikai játékfilm (1997 – 108')
Rend.: Ang Lee. Szereplők: Kevin Kline, Joan Allen, Tobey Maguire, Christiana Ricci, Sigourney Weaver 3408730
21.45: Híradó. Sport. Meteo 180020
22.10: Rossini 6054594
Német játékfilm (1997 – 110')
Rend.: Helmut Dietl. Szereplők: Mario Adorf, Götz George, Heiner Lauterbach, Gudrun Landgrebe, Veronica Ferres, Hannelore Hoger, Josef Liefers, Meret Becker, Armin Rohde, Martina Gedeck
24.00: Összkép (ism.) 93063
0.15: Műsorismertetés
Vers
Szöllősi Zoltán: Hópelyhen billeg
Előadja: Gálffi László 82523686

BARABÁS Miklós B-26-217

Barabás Miklós festő- és grafikusművész (1810–1898).

B-26-218

FELHÍVÁS

A Nemzeti Galéria 1984 decemberében kiállítást rendez Barabás Miklós rajzaiból
(akvarellek, litográfiák, miniatűrök)
Kérjük, aki ilyen alkotást őriz és szívesen kölcsönözné a múzeumnak, jelentkezzen a 160-170/394 telefonon vagy levélben: MNG Grafikai Osztály 1250 Budapest, Budavári Palota

Magyar Nemzeti Galéria, 1984. júl.–aug.

Barabás Miklós

Barabás Miklós akvarelljei

,,Pest fővárossá válásának folyamata ihlette Barabást tájképakvarelljei egyik legszebb csokrának megfestésére. Pesti vedutái a város akkori életének, látványának, hangulatának művészi dokumentumai. E lapokon mindig a Duna a főszereplő, és Barabás képes volt visszaadni a hömpölygő folyam monumentalitását, partjain a zsendülő főváros körvonalaival..." — a múlt század egyik legjelentősebb magyar festője, Barabás Miklós 1842—43 körüli tevékenységét jellemzi így a kiállítás katalógusában a tárlat egyik rendezője, Szvoboda D. Gabriella. Érdemes a másik rendező, Szabó Katalin nevét is megemlíteni, hiszen a művész akvarelljeiből összeállított bemutató valóban ,,eseménnyé" vált; noha a műfaj természetéből következően kisméretű munkákat sorakoztatnak fel a Magyar Nemzeti Galériában. A majd százhetvenöt alkotás nem csupán a művész hat évtizedes tevékenységét reprezentálja, hanem a XIX. századi magyar művészet egészét is, s fontos adalékokkal gazdagítja a társadalmi mozgásokról, a kor művelődéstörténetéről alkotott képünket. A kiállítás jelentőségét az a tény is megvilágítja talán, hogy utoljára hét évtizeddel ezelőtt rendezett valóban jelentős bemutatót Hoffmann Edit Barabás munkáiból a Szépművészeti Múzeumban. A múlt században kétszer rendezte meg gyűjteményes kiállítását az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat. Először a Sugárúton, a régi Műcsarnokban 398 művel, másodszor 1899-ben már az új Műcsarnok termeiben 433 művel.

Azt is mondhatnánk tehát, hogy az ismeretlen Barabást mutatja be a galéria kiállítása. Azt a Barabást, aki autodidaktaként kezdte pályáját, s aki akkor is képezte magát külföldi útjain, amikor itthon sikerei csúcsára ért. Pályája állomásai: Bécs, ahol csak egy évig tanulhatott, Bukarest, ahová 1831-ben ,,új piac reményében" utazott, Itália, ahol akvarellistaként valóban jelentős művésszé érett, majd Pest, ahol 1840-ben végleg letelepedett, s a többi között a közéleti portrék legnépszerűbb mestere lett. Petőfi, Arany, Szendrey Júlia, Prielle Kornélia arcképe mellett portréfestői tevékenységének fontosságát számos más műve is hangsúlyozza a kiállításon. A fotográfia terjedésével egyre csökkent az igény a kisméretű akvarell-portrék iránt, ekkoriban azonban Barabás már élő klasszikus, és egyre jelentősebbé válik művészetpolitikai tevékenysége. A portré mellett, helyett pedig egyre inkább a táj-és városkép foglalkoztatja. Jellemző talán, hogy utolsó, a kiállításon bemutatott akvarellje, amely 1890-ben készült, a Magyar Tudományos Akadémia épületét ábrázolja a Duna-parttal.

P. SZABÓ ERNŐ

Bud

B-26-219

Képek jegyzék

Ipartörténeti dokumentum
a Fővárosi Levéltár gyűjten

A tematikai sokfélesé
minden írásról részletese
következőkben csak je
egy-egy nagyobb terjede
Tibor tanulmányának —
siszta számonkéréshez é
védelméhez, különös te
Népbíróságokra — fő m
pár évig működő magy
voltak ,,véreskezűek''.
nagyközönségtől elzárt i
maszkodik, s egyetlen
emberi tragédiákat érzé
gyilkossá vált dr. Jankó
siékra kért halált, hane
vádlottjára is,) Szabó K
politika négy évét (1950–
a folyamatot elemzi, hog
politikacentrikus társad
— mely a maga képére
tást is — az 1953-as júni
államigazgatási tevéken
Végkövetkeztetése az ak
kájának lehetetlenségén
zott intézményként a ta
csak nagy erőfeszítésse
tát.''

Az erősen leíró jell
megvan az értékük, hisz
leges dokumentumaikk
jelentőségére figyelmez

Barabás Miklós

B-26-220

A *Magyar Nemzeti Galéria* is amolyan karácsonyi ajándékképpen nyitotta meg — még a múlt hét péntekjén — legújabb időszaki kiállítását a *Budavári Palota* D épületének III. emeletén.

Mecénásaink

címmel azokból a művekből látható válogatás, amelyeket a múzeum kapott *ajándékba magánszemélyektől*, fennállása, 1957 óta. A kiállítás rendezői ezeknek a gondolatoknak a jegyében ajánlják figyelmünkbe e rendhagyó tárlatot: „Azért választottuk e speciális mecénáló forma dokumentálását, mert tudatában vagyunk annak, hogy az élő, széles körű kapcsolatokkal rendelkező muzeológiai munka a közönség — s köztük a gyűjtők — támogatása nélkül nem lehet teljes. A jó kapcsolat kölcsönös előnyökkel jár. A gyűjtők és a múzeumok kölcsönös bizalomra épülő kontaktusa sok szempontból használhat a magángyűjtőknek, és ahogy kiállításunk is bizonyítja, a gyűjtők nemegyszer a múzeumok értő és nagylelkű mecénálóivá válnak." Hogy ez csakugyan így van, azt a most kiállított 150 műalkotás kvalitása is igazolja. Műgyűjtőktől, művészektől, művészek hozzátartozóitól és leszármazottaitól a Magyar Nemzeti Galériának adományozott festmények, szobrok, érmék, rajzok és grafikák alkotói között olyan mestereket találunk, mint *Barabás Miklós* és *Barcsay Jenő*, *Derkovits Gyula* és *Bernáth Aurél*, *Mednyánszky László* és *Munkácsy Mihály*, *Tihanyi Lajos* és *Vaszary János*, *Ferenczy Béni* és *Mészáros László*, *Lesznai Anna* és *Moholy-Nagy László* — hogy csak néhányukat emeljük ki találomra, mindennemű időrendi és egyéb sorrend nélkül. A válogatásból az is kitűnik, hogy a Nemzeti Galéria valamennyi gyűjteménye — a régi magyar osztály, az új magyar képtár, az új magyar szoborgyűjtemény, a mai magyar osztály és a grafikai osztály — szépen gyarapodott mecénásai jóvoltából az utóbbi csaknem harminc esztendőben, ha nem is egyenlő arányban. A grafikai gyűjtemény abban a szerencsés helyzetben van, hogy talán a legnagyobb számban fogadhatja el a neki felajánlott rajzokat, metszeteket, olyan egyszerű oknál fogva, hogy ezeket könnyebb elhelyezni, mint a festményeket vagy a szobrokat. Több mint ezer rajz és nyomat került így a kollekcióba, elsősorban huszadik századi mesterek lapjai. A kiállítottak közül is kiemelkednek *Nemes Lampérth József*, *Kádár Béla*, *Schreiber Hugó*, *Kmetty János*, *Vajda Lajos* és *Ámos Imre* művei.

Népszabadság
1985. XII. 23

a fővárosban a hajnali órákban mínusz 18 Celsius-fokot mutattak a hőmérők. (MTI)

ÁBÓL

23.20: Nóták. Szt.
23.45: Operettnyitányok. Szt.

3. MŰSOR

9.08: Operettfelvételek. Szt.
9.40: Kamaramuzsika. Szt.
10.30: Koloratúr szopránáriák. Szt.
10.55: Zenekari muzsika. Szt.
12.33: Magyar gitárművészek felvételei. Szt.
13.05: Fiatalok stúdiója.
13.36: Oktatás és nevelés a rádió hullámhosszán.
14.16: Zenei Tükör.
14.51: Zenekari muzsika. Szt.
16.00: A hét zeneműve.
16.30: Komjáthy György műsora. Szt.
17.00: Zeneközelben a magnósok. Szt.
18.12: Barokk karácsonyi kantáták és concertók. Szt.
19.05: Házimuzsika a Rádiózenekar fúvósaival. Szt.
20.25: Verdi: Aroldo. Négyfelvonásos opera. Szt.
Közben:
21.46: Varázslat. Valószínűtlen hangjáték.
23.06: Régi mesterségek Jászberényben.

[illegible] nak a fények, s elkezdhetik bontogatni az ajándékcsomagokat. A felnőttek közül pedig — elképzelhető — sokan az év végi munkanapok rendjét memorizálják magukban. Merthogy az idén, vagy talán mondhatjuk úgy: az idén is megkeveredtek kissé. Mivel a karácsony két napja, meg az újévé is a hét közepére esik, egyszer a szabad szombat, más-

Tárlat a Budavári Palotában

B-26-221

Magyar Hírlap
1985. IV. 24

Barabás Miklós akvarelljei

A kiállítási katalógus szövegével egybehangzóan megállapíthatjuk, hogy *Barabás Miklós* a magyar festőművészet történetének egyik legismertebb alakja. Másrészt az is tény, hogy oeuvrejének legkevesebé ismert részét éppen akvarelljei jelentik.

Barabás kivételes művészettörténeti jelentősége két körülményre vezethető vissza. Bebizonyította, hogy a festészet iránt Magyarországon meglevő társadalmi igényt magyar művészek is képesek, a provinciálisnál magasabb színvonalon kielégíteni. O volt az első európai látókörű magyar festő, aki ahelyett, hogy anyagi boldogulását külföldön kereste volna, itthon maradt, és meg tudott élni művészetéből. Példája bátoritóan hatott másokra is.

Ha művészetét jellemezni kívánjuk, ma is nyugodtan idézhetjük a biztos itéletű *Hoffmann Edith* szavait, aki a mester művészettörténeti értékelésére először vállalkozott: „Arcképeiből egy egész század társadalma, minden számottevő tagjával együtt, ha kissé mosolygósan is, de elevenen lép elénk a múltból... És ez más szempontból legalább olyan nagy ajándék volt a nemzetnek, mint a magyar művészet megindítása. Amit Ausztriában sok kiváló művesz együttesen hozott létre, azt Barabas törhetetlen életereje és szorgalma egymaga végezte el. A vállain a világot hordozó Atlasként ő magára vállalta az összes elvégzendő feladatok egész súlyát. S ha tárgyilagosság kedvéért egyes munkái ellen\a magasabb művészi- követelmény szempontjából kifogásokat emelünk is, az egész életműre nézve annak semmi jelentősége nincsen."

Barabás neve véglégesen összefonódott a magyar művészet XIX. századi történetével. Festményei minden valamirevaló magyar festészeti kiállításon megtalálhatók és aukció sem igen képzelhető el nélkülük. Arcképlitográfiái nélkülözhetetlen illusztrációi a XIX. század különféle történeti, irodalom-, színház-, zene vagy tudománytörténeti feldolgozásainak. Egyébként grafikai oeuvreje áll legjobban feldolgozottság szempontjából.

Az olajfestmények és a sokszorosított grafika népszerűségével ellentétben Barabás akvarelljei eredetiben viszonylag kevéssé ismertek. Az akvarell szerény eszköztárral dolgozik, de ezek, mind a papír, mind a vízfesték, romlandók. Fényérzékenységük miatt mappába helyezzük őket, régente viszont albumokba ragasztva őriztettek. Az akvarell rendkívül sokféle célra készülhet: lehet természettanulmány, vázlat, tájékoztathatja a megrendelőt egy másik, nagyobb méretű kompozicióról, de lehet maga is önálló, végleges műalkotás. S csak az utóbbi esetben szánják már keletkezésekor is megőrzésre méltónak.

Mivel az eredeti akvarell hatását semmiféle reprodukció nem pótolhatja, hálásnak kell lennünk a kiállítás rendezőinek, hogy az általában csak kevesek számára hozzáférhető lapok ilyen nagy mennyiségét tárták a széles közönség elé. S még valamit nem hallgathatunk el Barabás akvarelljeivel kapcsolatban: a mestert kora festőkrónikásának tartják, műveit inkább témajuk miatt keresik és mint művelődéstörténeti forrásokat tartják számon. Legjobb akvarelljein ezzel szemben a megoldás mikéntje, *a művészi kvalitas* olyan szintjét érte el, hogy nyugodtan összevethetők a külföldi kortársak hasonló műveivel. S ez akkor is igy van, ha *Jakob* és *Rudolf Alt* mellett az ő vedutái sem hiányozhatnak sohasem a magyar főváros reformkori történetéből, mint ahogy a *„magyar művészek Olaszországban"* téma sem képzelhető el Barabás útiélményeit megörökítő akvarelljei nélkül. Miniatűr arcképei pedig elsősorban a divatos, dekoltált ruhájú hölgyeké, a magyar biedermeier hiteles levegőjét lehelik.

Dr. Rózsa György

tozatos módjai mellett sorstársakra lelnek, példát kapnak és védő környezetet ahhoz a *hihetetlen erőfeszítéshez*, amit önmagukért vállaltak. Szó sincs szektáról, a kluboknak csakis egy céljuk lehet: *visszavezetni az egészséges társadalmába az alkoholbetegeket.*

Gazsó L. Ferenc

ly vízben

— A vízbe semmiféle fertőtlenítő nem szükséges, megfelel a csapvíz és az otthoni kád az első három hónapig. A víz hőfoka kezdetben 37 Celsius-fok, majd kéthetenként 0,5 Celsius-fokkal csökkentjük, így a gyerek egyéves korára eléri a 27 Celsius-fokot. A szülőket általában a fül érzékenysége nyugtalanítja. Az úszó gyermekeknél ritkább a fülgyulladás, mint a nem úszóknál. Az úszó gyerekek *szíve erősebb, jobb a vérkeringésük, aktívabbak, kiegyensúlyozottabbak*, az asztmára hajlamos gyermekeknél pedig *megelőző szerepe van az úszásnak*. S különösen ajánlatos a koraszülötteknél, akik — ha úsznak — négyhónapos korukra elérik az érett magzatok súlyát.

— *Mennyi idő alatt tanulnak meg a csecsemők úszni?*

— Heti háromszori foglalkozással háromhónapos korukra már háton úsznak.

— *Kik jelentkeztek eddig?*

— Maga az első...

Légrády Eszter

pillant, bizonytalan, összezavarodhatott, *nem tudja mit feleljen.*

— Mondja nyugodtan — biztatja a tanácsvezető bíró.

— *Azt hiszem igen.*

— A nevét is tudja?

— *Azt nem* — rázza fejét.

— És úgy, hogy *Tyúk*, hallott róla?

— *Ja úgy! Igen.*

Az előállított tanú, a rabruhás *Váraljai András* elégedetten mosolyog, büszke, hogy a másik ismeri gúnynevéről. Az ügyész kérdésére viszont Felicskó Mihály húzza ki magát. Büszkén elismeri az egykori sírásó, hogy Szolnokon számos kocsmából *kitiltotta* őt hosszabb-rövidebb időre a csapos. Annak idején amikor még tartott a nyomozás, Magda János őt is megvádolta a gyerekgyilkossággal, mert *„részegen hasonlítanak egymásra"*. Azt persze nem tudhatta Magda, hogy a gyilkosság napján Felicskó éppen *kórházban volt...*

A tanúkihallgatás befejeztével Váraljai egy borítékot húz elő zsebéből, s kéri, hogy csatolják az iratokhoz. A tanácsvezető bíró ismerteti a beadványt; Váraljai az üggyel kapcsolatos kérdéseit, a tanú feltételezéseit melyben azt fejtegeti, *hogyan történhetett meg a bűncselekmény az ő elképzelése szerint.* Éppen *ez hozott bajt* Váraljai fejére; *nyomozósdit játszott*, tavaly májusban többször is *látták a bűncselekmény színhelyén a temetőben*, s több embertől is érdeklődött, *merre találja a kislány sírját.* Próbálgatta miként lehet elmozdítani a sírkamra tetejét, ami alá az elhunyt kislányt rejtette a gyilkos. A Fővárosi Bíróságot jelölte ki.

A Legfelsőbb Bíróság iránymutatása szerint, többek között tisztázni kell a *bűnjelként lefoglalt bizonyítékok útját a lefoglalástól a bizonyítékként való értékelésig.* A döntő bizonyíték, a kislány nyalmintáját tartalmazó zsebkendő, amit Magda eszterházikockás nadrágjában találtak meg, például *nem szerepel* az október 28-án készített lefoglalási jegyzőkönyvben, csak *utólag*, január 25-én vették a listára. A bíróság megkeresésére a szolnoki rendőrség terjedelmes, alapos feljegyzést készített, melyből egyértelműen megállapítható mi történt, *hogyan maradt ki a jegyzőkönyvből, az egyébként valójában lefoglalt nadrág, s a zsebkendő, elismerve, hogy a rendőrök ezúttal hibáztak.* Magda ennek ellenére tagad; a nadrág az övé, de a zsebkendőhöz semmi köze, állítja kitartóan. Teheti, nem kerülhet ellentmondásba önmagával, illetve a korábbi, rendőrségen tett kijelentéseivel, ugyanis a jegyzőkönyvek *egyikét se írta alá.* Persze ennek is van ellenszere. A nyomozók *szó szerinti jegyzőkönyvet készítettek*, Magda minden szavát egy az egyben leírták, s az esetenként jelenlévő *tanúk hitelesítették a jegyzőkönyvet, miszerint Magda se többet se kevesebbet nem mondott a kihallgatáson.* Így szerepel az egyik jegyzőkönyvben az is, hogy az éles, színes jóminőségű felvételen Magda felismerte, s a magáénak vallotta a kérdéses zsebkendőt.

Magda változatlanul tagad, a tárgyalás folytatódik.

S. B.

Barabás Miklós

B-26-222

BARABÁS MIKLÓSNAK, a magyar nemzeti festészet egyik megteremtőjének akvarelljeit bemutató tárlat nyílt meg kedden a Budavári Palotában, a Magyar Nemzeti Galéria épületében.

Magyar Hírlap, 1985. III. 13

MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 327-548, 340-726
Miklós Barabás
B-26-223
BUDAPESTER RUNDSCHAU
1983 NOV 28
1021

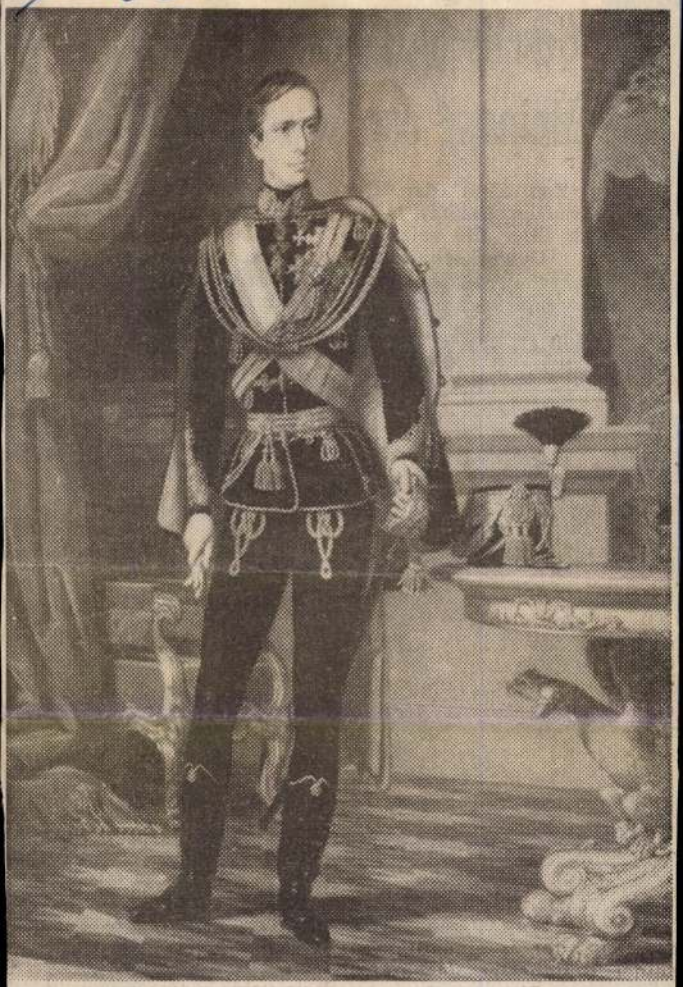

Miklós Barabás (1810—1898): Franz Joseph I. (Detail)
Museum Kiscell

Ein

Di

der

Der
werks
kürzli
XXIV
greß geleistete Arbeit sowie aktuelle Aufgaben.

Den Bericht des Vorstandes verlas *Sándor Gáspár*, Mitglied des Politbüros und Generalsekretär des Zentralrates.

Neue Aufgaben beim Interessenschutz

„Die Arbeit der Gewerkschaften ist gegenwärtig auf der ganzen Welt schwieriger geworden. Die Verhältnisse haben sich verschlechtert, es gibt mehr Emotionen um ihre Tätigkeit, und die berechtigten Ansprüche der Werktätigen, der Mitglieder lassen sich immer schwerer befriedigen. Die durch die Wirtschaftslage bedingten Schranken wirken sich natürlich auch in Ungarn auf die Tätigkeit der Gewerkschaften aus.

Verständlicherweise wächst in den Werktätigen die Besorgnis hinsichtlich der zugespitzten internationalen Lage sowie der Gestaltung des eigenen individuellen Lebens und ihres Lebensstandards. Trotz der Sorgen verfügen sie aber auch wei-

en.
gie
nd

in jeder Situation, wenn die Forderungen nicht von der realen Situation, sondern eher von Wünschen ausgehen. Man müsse sich aber auch davor hüten, jede Forderung als unbegründete Demagogie einzustufen. Obwohl der Belastbarkeit der Wirtschaftseinheiten natürlich Grenzen gesetzt sind, dürfe die Berufung auf diese Tatsache doch nicht immer kritiklos akzeptiert werden.

Im Mittelpunkt: der Vertrauensmann

Sándor Gáspár wies in seiner Rede darauf hin, daß die Selbständigkeit der Gewerkschaften eines der kompliziertesten praktischen Probleme bei der Verbesserung des sozialistischen Lenkungssystems darstellt. Die Gesellschaft braucht die eigenständige Meinung der Gewerkschaften, weil es im Interesse des Sozialismus liegt, in so breitem Kreis wie möglich Gelegenheit zu geben, Meinungen und Interessen zu Tage zu fördern, zu formulieren und zu verwirklichen. Die Gewerk-

.1021

B-26-224

Barabás Miklós festő- és grafikusművész (1810-1898)

1984. I. 14. Kossuth 14.40/Bé.

Irodalmi figyelő

- A nemzet festője. Barabás Miklósról és a Képzőművészeti kiadó reprezentatív albumáról beszélget Berkély Sándor, Hegedüs Mária, Stifner Gábor és Szvoboda D. Gabriella. A műsorvezető Bendi Papp Zoltán.

- Kedves hallgatóink. Mai irodalmi figyelőnk címül azt adtuk, hogy a nemzet festője. Alatti pedig, hogy Barabás Miklósról fogunk beszélni. Ennek kapcsán mindjárt több kérdés is fölmerül a gyanutlan hallgatóban. Először is az, hogy egy irodalmi műsorban, nevezetesen az irodalmi figyelőben miért beszélünk mi festőről. Másodszor pedig, hogy Barabás Miklós valóban a nemzet festőjének nevezhető-e. Most erre vonatkozóan én mindjárt azt válaszolom, hogy irodalmi műsorban is előfordult már, hogy festőről beszélgetünk. Például a társalgóban egyszer foglalkoztunk Egri Józseffel. De más is indokolja, hogy kézbevettük Barabás Miklósról készült könyvet, méghozzá az, hogy egy könyvről van szó. Az elmult évi téli könyvvásárra, éppen karácsony előtt jelent meg a Képzőművészeti Kiadó gondozásában és Szvoboda D. Gabriella tollából a Barabás Miklós album. Tehát ez is indokolja. Másrészt tudni kell azt, hogy Barabás Miklósnak mennyi kapcsolata van az irodalomhoz. Hát ha csak arra gondolunk, hogy a legelső Petőfi portrét, az első Arany János portrét, Földi Ferenc, rengeteget mondhatnánk, a hires Vörösmarty portrét, ugye. Ez mind Barabástól származik. Tehát nem is ismernénk a mult századi irodalmat a fénykép megjelenéséig Barabás nélkül, akkor azt kell mondanunk, hogy igen is helyén való irodalmi műsorban foglalkozunk Barabás Miklóssal. Másik pedig, hát ha visszagondolunk arra a gyerekkori játékunkra, amikor olyanokat szoktunk kérdezni, hogy hirtelen mondj egy költőt és a megkérdezettekből, mondjuk százból 90-en azt mondja, hogy Petőfi Sándor. Vagy mondj egy szint és akkor 100-ból 90 azt mondja, hogy piros. Hogyha festőre alkalmazzuk ezt a játékot, akkor első pillanatban Barabás jut eszünkbe. Ebben már nem vagyok biztos, de Munkácsy Mihály többnyire. Azért valami indokolja, vagy legalábbis indokolhatja, hogy Szvoboda D. Gabriella szerző tanulmányának első fejezetéül ezt a címet választotta, hogy a nemzet festője.

- Több minden indokolja. Az első szerintem, ami megnyugtat az, hogy a koraboli magyar társadalom az irodalmárok ugy várták is, hogy jön valaki, aki a nemzetnek fog dolgozni. A 30-as években, amikor Barabás Pestre került, 1936-ban pontosabban, akkor egyszerüen Pesten nem volt magyar festő, utánanéztem, alig egy-kettő volt magyar származásu és olyan, aki Pesten is élt és Pesten alkotott, de azért elöggé jelentéktelen mesterek voltak. Az egyetlen müvész, aki akkoriban Pesten élt Ferenczy volt. Ferenczy István a szobrász, akivel Barabás nem nyilatkozott össze. Az akkori irodalmi élet vezetői mindenképpen szerettek volna egy müvészt is, de nem találtak, próbálkoztak, de nem sikerült.

A mostani könyvemben is, amikor előttük állt az a fiatal értelmiségi, végig járta fél Európát, 6 nyelven beszélt, valóban remekül dolgozott, fölvette a versenyt az akkori osztrák mesterekkel, hát akkor tényleg ugy éreztük, hogy végre megtaláltuk és ugye Barabást maga Széchenyi pártfogolta egy szerencsés véletlen folytán, ugyhogy minden arra mutatott, hogy ő be fogja váltani a hozzá füzött reményeket. Az egész akkori magyar társadalom áthatotta egy olyan érzést, ami minden igyekezetével ő azon volt, hogy a nemzetté válást elősegitse, hogy Budapestből Budapest legyen. Szóval Pest-Budából Budapest legyen és ahhoz, hogy ez sikerüljön, ahoz hogy Pest-Budából főváros lehessen, ahhoz rangos művészeti intézmények szükségeltettek, a pesti Akadémia, a képtár, stb. Nem volt szinte magyar festő sem. Akkoriban ugy érezték, hogy attól, hogy most van egy magyar születésü szinvonalas mester, hát a nemzet csinosodása fog előre haladni.

- Szóval ez a remek portré festészet alapján, mint ahogy felsoroltuk nemcsak az irodalmi munka nagyjai ismerhetőek az ő keze vonásán keresztül, hanem a nemzet csinosodásához és a történelmi tudatnak a felébresztéséhez Széchenyi, Batthyány, vagy pedig Liszt Ferenc, Vasvári Pál, vagy akár Vesselényi Miklós vagy Deák Ferenc arcvonásai, tehát a történelmi tudatunk arcvonása is az ő keze vonásán keresztül ismertek napjainkban.

- Nemcsak az arcképek, hanem ide sorolható, mint kulturhistóriai értékként pl. a lánchidnak az alapkőletételéről való festménye vagy szinészportrék pl. a Lendvai, mint Bánk Bán, ami különösen érdekes volt számomra, aztán az erdélyi képek, amiknek szinte kulturhistoriai értéke is van, de az itáliai képek, amik mint festőről mondanak el nagyon sokat Barabásról, ugyhogy nem hiszem, hogy Barabás csak portretistának kellene bemutatnunk.

- Hát a világért sem. Igen én szeretteni volna, és nagyon örülök, hogy az érzések a könyvemből, Barabás természetesen a legnagyobb magyar költői festőnek tartjuk, de hát ő inkább ugy volt, mint tájkép festő. Arról, hogy hogy lett, vagy vált Barabás Miklós a nemzet festőjévé, mert hisz a XIX. század 30-as éveiben ő részese volt annak a művészeti és egyben politikai mozgásnak, ami létrehozott egy rendkivül izgalmas és mozgalmas kulturális életet. Na most ő a folytatására is kiváncsi a rádió hallgató velünk együtt, akik nem vagyunk szakemberek a képzőművészet körében. Elhangzott itt Munkácsy neve, hogy először az jut eszébe a jövő halandónak, hogy milyen ez a viszony, nem kettőjük között, hanem a nemzet festője vonatkozásában és nyilvánvalóan mindannyian tudjuk, hogy egy alkotóra sem lehet ráhuzni azt a jelzőt, hogy a nemzet festője, hogy a nemzet költője, a nemzet irója, a nemzet zeneszerzője, a nemzet csalogánya, de ezt szerették mondani.

Nem véletlen, hogy a XIX. század 30-as éveiben született ez a jelző, de hogy viszonyul aztán ez a Barabás művészete később Munkácsyhoz, vagy Madarász Viktorhoz. Az a véleményem, hogy Barabás Miklós valamilyen szempontból Munkácsynak az elődje. Ezt meg is irtam a könyvbe érintőlegesen. Tudniillik az irodalmárok, akik a magyar művészeti életet serkentették ezért nem is irtam, hogy a magyar képzőművészetet elválaszszam az irodalomtól, mert ez nem a festő belügye volt, a festészet Magyarországon, mint a világ nyugatabbra eső tájain, hanem ez irodalmárok által serkentett fejlődés volt, nem spontán a művészet belügye, hanem közügy, nemzeti ügy, az irodalmárok azt csinálták belőle. Ha Barabás rangját az adta meg és azt külföldön is elismerték, ő akkor lett igazán a nemzet festője, amikor Bécsben inkritikát kapott, amikor Lipcsébe meghivták illusztrálni, amikor angol nevelője volt, hát erről a sajtó zengett. Ezek azokat a reményeket váltotta be Munkácsy, amit Barabás Miklós felkeltett. Ebből a szempontból érzem én őt Barabás Miklós utódjának. Ez furcsán hangzik, én tudom is, de amit a kortársak Barabás Miklóstól vártak, hogy meghozza a magyar festészet világhirét, mert azt szerették volna, hogy a nemzet festője legyen és magyar festő, de hát mindig Európára tekintettek.

- És a történelmi témaválasztás nem játszik ebben közre, Munkácsy esetében a nagy népszerüségnek?

- Nem.

- Amikor készülten erre a beszélgetésre, meg kell vallanom türedelmesen, hogy elővettem Hoffmann Ede Barabás monográfiáját is. Ezt azért merten, mert maga többször hivatkozik rá. Itt többek között arról is szó van, hogy azokat a feladatokat, amelyeket végül aztán Munkácsy, Lotz, vagy Székely Bertalan váltanak be, illetve vállalják el, azokat tulajdonképpen Barabás a történelmi tablóinak próbálkozása, de nem tudja megcsinálni. Itt egy nagyon szép elemzése van a lánchid alapkő letételének az egykori régi vizfestmény, tehát az élmény ott a vázlat, és később az 1859-es vagy az 1864-es festmény közötti mint kompozició és mint egy kortársbeli romlásról.

- Igen. Én szeretném itt kérni, hogy ne nevezzük ezt történelmi képnek a lánchid alapkő letételét, mert szerintem nem az. Nem szerintem, hanem nem az. Egy nagyon érdekes müfaj. Akkoriban elég divatos volt ez a bizonyos tabló, vagy hogy is nevezzem, magam sem tudtam igazán elnevezni. Barabás, amikor történt az esemény, ott volt és mintegy riporter lefényképezte az eseményt. Ezt eltette, aztán 53-ban nyitotta fel először, amikor a királynő albumába kellett.

- Hamár emlitettük itt Hoffmann Edit könyvét, akkor még annyit mondjunk el róla, amit illik tudni, hogy 1945-ben halt meg és ez a könyve 1950-ben jelent meg. Na most hát azért gondolom, hogy Barabás monográfiáját ujra irva, bizonyos felelősséget is jelentett ez az elől.

- Hát hogyne. Nagyon sok megállapitását átirtam, de több dolgot nem, mert hát hosszu évtizedek multak már el azóta sok mindent másképp látunk, sok minden felbukkan. Nagyon megváltozott a szemléletünk az egész XIX. századdal kapcsolatban, ami érződik is. Egész másképp közelitünk hozzá most, mint az elmult években, amikor változó volt a XIX. század megitélése, ezt ugy mondanám, hogy a századfordulótól Nagybányától a II. világháboru utánig a XIX. századról nem sok jót lehetett hallani. Aztán az 50-es években megint előjöttek azok a müvészeti ágak, amelyek realisztikusan tükrözik a valóságot. Hát ezeket ma eégszen haladó hagyománynak is nevezték el a XIX. századi mesterekét, aztán később, mikor 57 után az avantgart nagyobb teret kapott, akkor megint ugyan oda kerültek a XIX. századi mesterek, mint a század elején.

- Emlitetted a sorozatot, és ugy tudom, hogy ez a könyv is a sorozat részeként jelent meg és a XIX. századiak éppen itt elég szép számmal vannak képviselve. Kik tartoznak ebbe a sorozatba?

- Hát eddig két kötetünk jelent meg. A két első mester, aki megjelent a sorozatban Markó Károly volt és Páll László Bodnár Éva és Bényi László müveként. A következő két kötetünk volt Mednyánszky és a sarkanytu müve és Jubl Ervinnek nagyszerü könyve, ami 49-ben jelent meg egy pályázat eredményeként. Sajnos nem tudtuk az egész müvet kiadni, mert 500 oldal és olyan, amit a közönség nyomasztónak tartott volna, de hát kikerekedett egy kötet, mert megirta Lucz Károly életrajzát gyönyörü szépen, kaptunk hozzá egy nagyon szép képanyagot. A következő mester, akit kiadtunk, akinek ez évtizedekkel korábbi dolgozata volt, most a mi kedvünkért elővette, felnyitotta, katalógust csinált hozzá, az egyik legszebb kötetünk lett és mint egy felfedezés, mert ugyan távolról tudtuk, de hát ki látta még igy együtt a müveit. Engem magam is meglepett, mikor felsorakoztak a korai történelmi képvázlatok és a szabadságharcos csata képe. A következő megjelent kötet Bakó Zsuzsa müve Székely Bertalan. A Székely Bertalannal összeállt az a falkép festmény triász, aki a mult század második felében Budapestet telefestette falképekkel. Lotz Károly és Székely Bertalan. Székely Bertalan után pedig Munkácsy Mihály jelent meg, amelyről azt el kell mondanon, hogy érzésem szerint az utolsó Munkácsy kötetek egyike. Tudniillik szinte azok az emberek is tudják, akik nem foglalkoznak képzőmüvészettel, hogy Munkácsy egy különleges technikát használt a képeinél. A képek keletkezése óta eltelt 8 évtized alatt nem nindig őrizték olyan nagy gondos-

sággal, mint amilyennel manapság őrzi a Nemzeti Galéria és ezek az évtizedek bizony nagyon sokat rongáltak a képeken és most már hiába próbáljuk menteni, ami menthető, a képek romlása visszafordithatatlan. Amit Munkácsy a képek alapozásánál használt. Én most azt megtettem, amikor ezt a könyvet készitettem elő, hogy minden megjelent szines képet ujra fotóztattam abban az állapotban, ahogy most látjuk őket. És mondhatom, hogy minden munkatársamnak és a galéria dolgozóinak nagyon nagy köszönettel tartozom, mert lehetővé tették, hogy kivették a fridzsiderből ezeket a képeket és ujrafotóztassuk, hogy megmentsük azt az állapotot, amilyen most.

- Hadd kanyarodjunk vissza a Barabás albumhoz. Borbély Sándor is emlitette már és Szvoboda Gabriella is, hogy a reformkorról igen jellemző az a folyamat, hogy különböző müvészeti ágak valamiféle jegyben együttesen, egymást támogatva fejlődnek. Itt ugye a könyvből is kiderül, hogy az első képzőmüvészeti kiállitásokat a 30-as évek elején, közepén rendezik, és ebben a időben, erre az időre tehető az irodalomnak is az a fellendülése, amit Jósikának az Aba fia, Fazekasnak a Ludas Matyija fémjelez és azt hiszem itt Szvoboda Gabriella emlitett is már ilyen jelentős eseményeket, mint az első előadás a Nemzeti Szinházban, Kisfaludy társaság megalapitása és igy tovább. Na most ezek között én azt hiszem, hogy különös jelentősége van az irodalmi folyóiratoknak vagy hát a divatlapoknak, ahogy akkor mondják. Egyetlen egyet hadd emlitsek meg ezek közül az életképeket Frankl Adolfnak az Életképek cimü divatlapját, ami müvészeti és irodalmi közleményeket is közöl és aminek állandó munkatársa volt Barabás. A divatképeket és az illusztrációkat ő készitette.

- Barabás elvitathatatlan érdeme, hogy ezeknél a divatlapoknál divatrajzokat készitett, mint ahogy irtam is, és segitett ezzel kialakitani a magyar nemzeti viseletet. Egy hires pesti szabó a Kostya Ádám volt az, aki régi metszeteket kutatott fel, mivel szerették volna, hogyha mint minden más, egy polgári ruha, ami eddig nem volt. Barabás ebben nagyot tett, hogy ő tervezett ruhákat, és amint látják a könyvben is megjelent egy szines, legalábbis azt érzem, hogy az egyetlen egy szines divat képe, mert a többi mind csak metszet volt, amelyen szép ruhában és a háttérben látszik az Al-Duna sor, valahogy Barabás mindig ugy hozta össze ezeket a divatképeket, hogy egy kicsit mindig volt benne valami a városból, a polgárosodásból. Én állitom, hogy része volt a magyar polgárosodás folyamatában ezeknek a divatlapoknak. Nem én állitom, hanem szerepük volt, de a polgári világ kialakulásában Barabás Miklósnak érdemei vannak.

- Visszatérve a müsorunk elejére, arról már azért esett szó, hogy legalábbis meg próbáltuk magyarázni, hogy mért nevezzük a nemzet festőjének. Nagyon szép könyv szerzőjéhez még egy

kellemetlen kérdést intézek azért. Nagy festő-e Barabás Miklós?

- Kétségkivül.

- Na most neken az a gyanum

- Mi az, hogy nagy festő?

- Na igen.

- A kérdésen, mit ért azon, hogy nagy festő?

- Tehát mondjuk szakmai, müvészi szintet tekintve eléri-e mondjuk a kor magyar származásu festőinek szinvonalát, mondjuk Markó Károly.

- Hát természetesen. Furcsa kérdés, érdekes.

- Én is ezt próbáltam pedzegetni, amikor arra kértelek, hogy helyezd el Munkácsy, Madarász és hát a többi

- Igen.

- Most én ezt a kérdést próbálom megmagyarázni teljesen laikus kérdésemet. Ugyanis amennyire én ismeren Barabás képeit, müvészi megoldásaiban, látásmódjában és megvalósitásaiban vagy megoldásaiban hullánzást látok. Tehát arra gondolok, hogy például ha vegyük az egyik velencei akvareljét, az majdhogynem impresszionista.

- Igen, ez igy van.

- Ugye. És akkor utána egy-két évvel később, hogy ugy mondjam jellegzetesen XIX. századi életképet fest olajból, merev olajképet fest netán egy galambbal, galambposta cimmel, ami annyira noha későbbi kép, legalább 100 évvel korábbi stilus.

- Ezt én hadd toldjam meg annyival, hogy én ugy érzem, hogy minél kevésbé csinálja ő komolyan és minél kevésbé dolgozza ki a kor követelményének megfelelően aprólékosan a munkáit, minél inkább vázlatokról vagy vázlatszerü müvekről van szó, annál modernebbek a dolgai, mert Bécsi alapok cimmel találtam a könyvben egy rajzot, amiről az első pillantásban Dobié karikaturái jutottak eszembe.

- Jaj, de örülök. Ez egy nagyon érdekes, és neken nagyon érdekes, ahogy ezt igy mondogatják, hogy egyáltalán egy ilyen kifejezést használni Barabásra, hogy impresszionisztikus, meg hogy a vázlatai modernebbek, mint a kivitelezett müvei.

Ez csak azt mutatja, hogy nagy elődei Mikó Károly és Fülep Lajos alapos munkát végeztek a magyar izléskultúra kialakításában. Tudniillik nem lehet a XIX. századi mesterekhez ezekkel a kategóriákkal fordulni. Ezek tipikusan szétszakadás és avantgard kategóriák, nem lehet azt mondani, hogy Barabás vázlatai modernebb hatásúak, mint a kivitelezett képei, mivel a vázlatok vázlatok. Azok mindig flottabbak, tehát közelebb állnak hozzánk, ami képzőművészeti beidegződéseink, a mi modern szemünk megszokott. Nekünk ezt a megszokottabb, de annak más volt a funkciója, annak olyannak kellett lenni. Nem azért csinálta, mert festőibbet akart csinálni, hanem más célra készült az a vázlat, másképp is készült. És az, hogy ő az oszlató ecsetet használta vagy a klasszicizmusban megszokott elefántcsontszerű felületeket hozta, ez nem alavult akkor, az akkor a legmodernebb. Hát akkor az a legnagyobb dolog,hogy felvette a versenyt és egyenrangu volt a legelső bécsi mesterekkel.

- Nem a megrendelésben van itt a hiba? Tehát arra gondolok, hogy van neki egy képe. A müvész feleség és a müvész felesége háttal ül, az arcát nem látjuk. A képet festhette volna Ripl Rónai József. Az ember és ahogy a müvész feleségének a hátát látjuk. Nem a mester feleségének a megrendelésére készitette, nem volt fontos az arc. Csinál a XX. század 20-as évelejére jellemző impresszionista képet és akkor, amikor később vagy ugyanabban a korban x y grófnő megrendelésére készit egy portrét, akkor az kéremszépen olyan, mint hogy ha a XVIII. századi franciák festették volna.

- A kor követelményeihez igazodik. Egyébként itt a könyvben szövegben szerepel is az, hogy minél reprodikusabb, gondosabb a kidolgozás, annál jobban értékeli a megrendelő és a közönség. Ez azért azt hiszem a kor gátja, a festő számára.

- Ez azt jelenti, hogy a mi XX. századi szemünk megrontott?

- Dehogy. Nem megrontott.

- Hadd kapcsoljak én itt egy korabeli kategóriához. Mindig megkerültük, hogy mekkora festő Barabás, hogy számomra, aki nem értek ahhoz, kicsit ugy tudnám elhelyezni, hogy ténylegesen, a könyvedből szántalan vonatkozásban kiderül, hogy milyen történeti értékei vannak, Barabásnak és ezek elvitathatatlanok a magyar festészet fejlődésében vagy kialakulásában, de szóltunk itt arról, hogy itt nagyon egybejátszott az irodalmi és a müvészeti élet. Hát volt egy olyan, hogy almanach lira. Hát hogyha a költészetben vannak is, komoly funkciója volt, lényeges történeti kategória ma már, - de mégsem azt tartjuk a csucsoknak. Hát valahol lehet egy szerencsétlen párhuzam folytán, valahol igy érzékelem Barabást.

- Nem hiszem, hogy szerencsétlen a párhuzam, mert azért, ha nem is tudatosan, de talán tudatosan is Barabásnak azért vállalnia kellett, ha nem is fényképészi, de fotóművészi feladatokat meg kellett örökítenie hitelesen képmásokat, öltözeteket, eseményeket és így tovább.

- Ettől még nem lehet, ez nem érték. Azt szeretném mondani, hogy minden kor festőinek a saját korának az elvárásaival kell közeledni. Véleményem szerint Barabás a maga korában, a maga helyén nagy mester volt és mint ilyen egyetemes érték. Ma is nagy mester, éppen azért, mert a korában olyan értékeket tudott létrehozni, amely az akkori társadalom fejlődését elősegítette, progressziv volt. Úgy, ahogy akkoriban kellett. Nem lehet összehasonlitani, őt a maga helyén kell értékelni. És én meg vagyok róla győződve, hogy ő felveszi a versenyt az akkor élmezőnyben szerepet játszó osztrák mesterekkel, mint ahogy szerintem az egész korabeli magyar festészet is majd felveszi a versenyt a középgárdával csak kevés a kiemelkedő mester. De hát erről nagyon hosszasan lehetne beszélni, Barabás ezért egy érdekes téma, mert az ő személyében monifesztálódik az egész magyar müvészet problémaköre.

- De hát nem is a mi feladatunk eldönteni, hogy mekkora festő volt Barabás Miklós. Örömmel beszélgettünk róla, és egy dologban elmondhatjuk, egyedülálló. Egyik festménye a Vándorélet Petőfi Sándort is versre ihlette. Befejezésül hallgassuk meg Egressy István előadásában.

- Petőfi Sándor Vándorélet Barabás rajzához. Szent Kleófás! Milyen karaván, nem lehet más, mint oláhcigány, avagy e szép utazási rend s pőre purdék sereg mit jelent? Ott huzódik a liszes csapat hosszu sorban zöld erdő alatt. A családfő vón, kehes lovon, kit kütőfékszárnál fogva von üggyel-bajjal egy izmos legény. No hisz izzad még az is szegény! Mert bizony már régen lehete, hogy gabancuk a csikófogat elhullatta, s most mi élete? Koplalásban tölt gyásznapokat. Ily esetben aztán ép erő nem tudom, hogy volna nyerhető. S ami több, ki rája nehezül, nemcsak a jó dáde egyedül. Oldalain egy-egy tarisznya lóg, s mindenikben rajkók láthatók. Ki-kidugván borzas fejöket, pityeregnek szörnyü éneket, mert helyök nem legkényelmesebb, a gyaloglás? még keservesebb! Ugy sipognak, mint az orgona, s tudja isten, meddig tartana? De nagyapjok hátra hátrarug, s meglapulnak szépen a fiuk. Megy megettük férj, menyecske, lyány egymás mellett és egymás után. Ki bagóz, ki füstöt ereget, képezőleg terhes felleget, mely szemet rág, s fojtja a tüdőt. Tán dohányuk paprikában főtt. Leghátul kócmadzagon pedig egy lopott malac hetvenkedik. Boldogulni nem lehet vele! Sejti tán, hogy napja alkonyul, azért viseli magát rosszul. De segit a meszelő nyele, mellyel a derék családanya nagy vitézül nekirohan. Igy intéznek bátor lépteket faluvégtől falu végeig. Ily hős népet mi sem rettegtet csak

a szél! ezt megsüvegelik. S oksan! mert e kaján elem mértéken tul emberségtelen. Néha ritok amidőn akad sug fülükbe olyan dolgokat, hogy lábszárokis remeg bele, mintha volna nyárfa levele. De ha szél ur knnyü szekeren gyors lovakkal más vidékre hajt, régi kedvük ismót ott terem, s farba rugnak minden földi bajt.

- Elhangzott irodalmi figyelő. A müsort Somodi Papp Zoltán vezette. Szerkesztette Varga Ijos Márton, rendezte Galamb Sándor.

A Akadémia és a szépművészetek

Képek pompeji vörös f… on – ezzel az impresszióval távoz… a néző a Nemzeti Galéria legúj… b kiállítá-sáról. A szín a monarc… abeli éve-ket, a valaha volt Orsz… os Képtár festését idézi az akad… niai szék-ház harmadik emele… ről. Ez a mély, erőteljes, de a … gkevésbé sem hivalkodó árnyal… mint ak-kor, most is kitűnő há… eret ad az akadémiai gyűjtemén… k 19. szá-zadi anyagához. A tari… lmas válo-gatást és a hozzá mélt… atalógust a Művészettörténeti I… tató Intézet és a Galéria munk… társai állí-tották össze, élükön a … gy rende-zővel, *Bakó Zsuzsa*, *Bek… ászló*, *Ma-joros Valéria* és *Szabó … lia* művé-szettörténészekkel.

Mit jelentett a kép… művészet az Akadémia körében t… vékenyke-dő személyiségek, Sz… chenyi és társai számára, erről … szól min-denekelőtt a kiállítás… Nemcsak műtárgyakat, amiket … yűjteni le-het, nemcsak a szellen… világ saját-os megnyilvánulását, … amely lát-ható és tapintható for… ákkal gyö-nyörködtet, de jól hasz… álható do-kumentációs és prop… gandaeszköz is. Az akadémiai … zme vizuális képviseletét, a leg… bb és leg-nemesebb értelemben … ett repre-zentációt. Reprezentác… t, amely a maga különleges eszk… eivel, pél-dául a kulturális élet j… es személyiségeinek portrésorá… l ad törté-nelmi leckét a kortársa… ak és a jövő generációknak, így nekünk is, akik most ezt a gondosan restaurált és szépen rendezett anyagot láthatjuk.

Arisztokrata mecénások és műkedvelők, költők és jogászok, történészek és természettudósok kerültek itt egymás mellé. Jól ismert, tankönyvekben is szereplő történeti figurák és elhomályosult emlékű alakok, akiknek kilétét és nevezetességét kutatva bizony már a katalógushoz kell fordulnunk eligazításért. A róluk készített ábrázolások igen csak különböznek egymástól méretükben és felfogásukban egyaránt. Hol intim közvetlenségükkel, a személyiség nyílt feltárulkozásával lepnek meg, kitörve a konvenció által szentesített formák merev keretei közül, hol pedig a piedesztálra állító reprezentáció hűvösebb, távolságtartó hangját képviselik. A mágnásoknak díszmagyar, egész alak és tágas, elegáns háttér dukál, a közrendűeknek viszont meg kell elégedniük kisebb formátummal, a testre jobban ráközelítő, félalakot vagy mellképet mutató kivágással. *Barabás Miklós* szinte valamennyi eshetőséget végigskálázza remek portrésorával, de a legmaradandóbbat és legrokonszenvesebbet talán mégis Wesselényi Miklós megörökítésekor nyújtja, ennek a busafejű, összetett jellemű erdélyiek temperamentumot és erőt, akaratot és intelligenciát sugárzó ábrázolásában.

A század második felétől aztán az Akadémia már nemcsak gyűjtőként, de megrendelőként is fellép. Haláluk után festeti meg jeles tagjait, jeles festőkkel. Az így születő posztumusz, nekrológportrék – ellentétben például Madarász és Munkácsy modell után készített telivér alkotásaival – voltaképpen fotóátiratok, több-kevesebb invencióval és virtuozitással előadva, ahol aprólékosan részlethű, de egysíkú és egynézőpontú panoptikumi látszat lépett az emberi teljesség érzését nyújtó, a találkozás illúzióját keltő festői valóságsűrítmény helyébe.

Hogy milyen is volt az Akadémia és az akadémikusok ízlése a 19. században? Könnyen mondhatnánk rá némi malíciával, hogy akadémikus. Ez azonban csak részigazság lenne. Ha a kor egyik vezető műfaját, a történelmi festészetet nézzük, s az itt kiállított Wágner Sándor vásznat, Izabella királyné búcsúja Erdélytől, akkor minden további nélkül elfogadható a tézis. Ám ez sem jelent feltétlen negatívumot. Az óriás tölgy előtt felmagasodó, merengő és emlékező, búcsúzó és talán elérzékenyülő alak, a mesteri előadás és kompozíció képes megállítani bennünket is, akik az akademizmus merev és egyoldalú elutasításának légkörében nevelkedtünk. Még árnyaltabb lesz a kép, ha a tájakat vesszük. Lehetetlen ugyanis nem méltányolni Kisfaludy Károly tengeri katasztrófa jelenetének romantikus hangulatát, id. Markó Károly aranyfényben úszó árkádiai látképét, s Thomas Ender festői hatásokban is bővelkedő topográfikus műveit, még ha Ligeti Antalt túl színpadiasnak és szárazaznak találjuk is. Mednyánszky László tátrai remeklése pedig párás lebegésével, a sűrű atmoszférában felizzó színekkel, végképp kilóg a sorból.

A kiállítás ráirányította a figyelmet az Akadémia raktárak mélyén, irodák falán porosodó kincseire. Remélhetőleg a pompeji vörös háttér, a képekkel és szobrokkal együtt, újra elfoglalhatja majd a maga helyét a felújítás alatt álló székház harmadik emeletén.

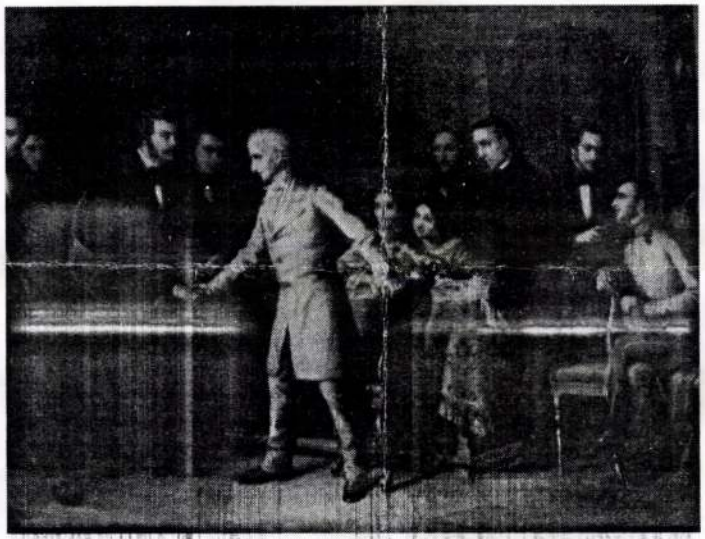

Orlai Petrich Soma: Kazinczy Ferenc és Kisfaludy Károly első találkozása
Fotó: Mussa Zeineb

Nagy Zoltán

évközi tájékoztatóra, vagy hogy előzetesen megismertesse az érdeklődőket egy-egy bemutatója terveivel, akár a legapróbb részletekbe menően is. Ezzel a gesztussal a színházak nem csak a sajtót becsülik meg (s adnak, helyesen, egyenlő esélyt valamennyi lapnak s más tömegkommunikációs szervnek a tájékozódásra), hanem önmagukat, saját munkájukat is megbecsülik, mert széles körben adják olvasók, hallgatók, nézők tudtára, hogy mire készülnek, mi újság a házuk táján.

Hogy ez propaganda? Az bizony. De manapság ettől a propagandától nem lehet elzárkózni. A legvulgárisabb okokból (bevétel!) szükségük van rá a színházaknak s más intézményeknek. Ezt nem kell sem szégyellni, sem lenézni. Ez ma a hasonló intézmények munkájának szerves része.

Nálunk viszont sokan még mindig igen rosszul kezelik ezt a kérdést. Nagy sikerű külföldi vendégjátékokról, itthoni vendégjáték-sorozatokról, fontos belső eseményekről (nem pletykákról vagy botrányokról!) egyik-másik budapesti és nagyon sok vidéki színház érthetetlen okokból egyszerűen nem beszél. Mások meg még azt is fennen propagálják, ami alig érdemel figyelmet.

Lehet erre azt is mondani: a hegy nem megy Mohamedhez. Csakhogy ehhez tisztázni kellene, *ki a hegy, s ki Mohamed. Könnyen lehet, hogy ma már nem a színház a hegy...*

(takács)

Latinovits Zoltán Reformkora

Íme, megint egy új … nglemez a szí-nészkirálytól, aki test… alójában már jó pár éve nincs között … k, de szelleme, etikai tartást adó figy… neztetése („Áld-jon vagy verjen sors' … ze...") ma is eleven. A *Reformkor* Lat… ovitsnak nem a legjobb hanglemeze – … ijta a kitűnő stú-diófelvételek helys… ni, némelykor amatőr hangrögzítéss… l keverednek –, de talán ezen mutatkozik meg igazán, hogy a versmondás mindig több volt a színésznek, mint interpretálás. Itt, miként a cím közli, a reformkor szól *reformkori* hevülettel, lobogással. A szerkesztőtől, Szigethy Gábortól tudjuk, hogy a

Az ingerült, a politika (és a történelem) kulisszái mögé nagyon is belátó, a mesterkedéseket azonnal fullánkos nyelvvel szóvá tevő színész-gondolkodót távol kellett tartani minden olyan helyzettől, amelyben – klasszikusainkat segítségül híva – számon kérhette volna a hatalmon a nép meglopatását. Latinovitstól, akit őrületbe hajtott a tisztaság utáni vágy, egyszerűen *féltek*. Féltek erkölcsétől, féltek zsenijétől, féltek lo-

te észre, hogy e kettős „magatartásban" ott a *züllés* jele, s az igazi művész nem tánforodhatik el az etika vezérelte céltól: ott siettetni a bomlást, ahol lehet!

Petőfivel, Berzsenyivel, Kölcseyvel, Vörösmartyval? Igen, velük talán leginkább. Petőfi forradalmi hevülete *(A nép nevében, Föltámadott a tenger, Európa csendes, újra csendes...)*, Berzsenyi és Kölcsey kíméletlen, a haza romlása ellen fogant intése *(A magyarokhoz illetve Zrí-*

hanem a legnagyobb természetességgel *szárnyára engedte a dalt.*

Alázat, pontos ítélőképesség érződik hangjában. Alázat a megnyomorítottak iránt, és keményen hasító ítélet minden hatalmi dölyf, minden magát rendnek álcázó korcs zsarnok ellen. Ha, Berzsenyivel szólva, minden ország támasza, talpköve a tiszta erkölcs, akkor ő megmutatja, hogyan is kell *verset mondva élni*. Kiabál (igazság!), hangsúlyosan ki-

Gyöngéd, érzelemben sem szűköldödő hangszíne különösen a Petőfi-versekben él *(Füstbe ment terv, Egy estém otthon, István öcsémhez, Reszket a bokor, mert...)*. A sötét tónusú színekben tündöklő *Szeptember végén* talán a lemez legjobb interpretációja.

A Fészek Klubbeli fölvételekkel (1976. II. 13.), legalábbis egyik részükkel már több gondom van. Az *Ivás közben* poénkodó megszólaltatása, nem mindig ízléses „felhangjaival", nagy tévedés, és *A négyökrös szekér* is komolyabb költemény annál, mintsem hogy a színész kilépvén belőle, a közönségnek játszék. Az *élő felvételek* tapsanyagából

BARABÁS MIKLÓS

B-26-225

Vj Mo. II évf 83.n 1992.ápr 7. 10 p

BARABÁS MIKLÓS B-26-226

Barabás Miklós festménye az egyetlen, amelyhez a költő modellt ült

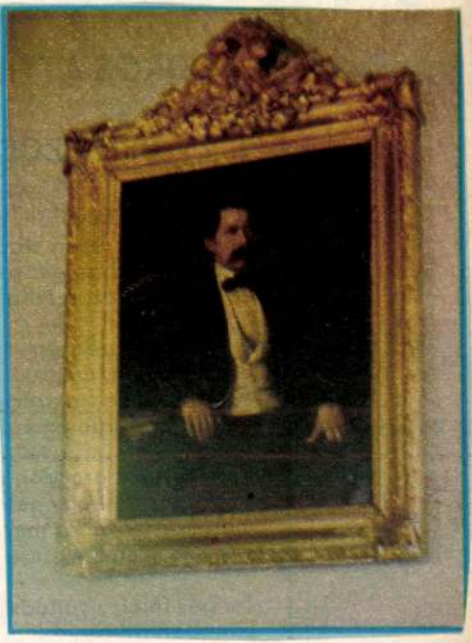

Arany emlékek Nagyszalontán

UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf.47.sz.12.o.

4. A jogviszony tartama: tól

5. A feladat irányitója: . . . . .

6. A szerződéshez szükséges előzetes engedély kelte, száma:

A kifizetésre kerülő dijból progressziv jöv.adó és községfejl. hozzájár levonásra.

Budapest, 197.....

....

megbizott megbizó

BARABÁS MIKLÓS

B-28-27

KÉTSZÁZ ÉV MAGYAR FESTÉSZETE

Miskolci Képtár

Új kulturális intézmény nyitotta meg kapuját — Miskolc szellemi arculata gazdagabb lett. S hozzá a Miskolci Képtár nem egyszerűen kicsinyített Nemzeti Galéria. Más. Olyan gyűjtemény, mely bizonyos mértékig korrigálja is a Várban kialakítható képet művészetünk múltjáról.

Jelentős mű sok van itt: Mányoki Ádám *Szakállas férfi*-portréja; Barabás Miklóstól a *Degenfeld család*; hasznos enciklopédiaként szerepel néhány művel Weber Henrik, Kovács Mihály, Than Mór, Lotz Károly. Ha nem is főművek, de igen érzékeny alkotások képviselik Szinyei Merse Pál, Mészöly Géza, Paál László művészetét. Modern festészetünk ismerőit is több meglepetés várja Miskolcon, mindenekelőtt Csontváry hét képe, köztük az *Öreg halász* és a *Mandulavirágzás*. Ripp-Rónai, Csók István, Gulácsy, Derkovits, Nagy István, Vaszary János, Dési Huber István, Kmetty János, Egry József több festményéből,

Moholy-Nagy izgalmas kompozíciójából áll össze a tárlat egészének lebilincselő egysége.

Mindez a művek önmagukban vett értékén túl Végvári Lajos tudós elmélyültségét dicséri: ő volt az állandó kiállítás rendezője, a katalógus írója és a tudományos feldolgozó egy személyben. (*Barabás Miklós csoportképe és Kernstok portréja Czóbel Béláról; részlet*).

Losonci Miklós

nak, az USA-nak tömegízlését elégítsék ki. Sorozatban készültek és készülnek ma is a közepes vagy egyszerűen rossz vígjátékok, szentimentális szerelmi történetek, kaland- és katasztrófafilmek. George Mendeluk sem törődött sokat az egyéni stílussal, a művészi értékekkel. Őt is inkább a nyereség, a nagy üzlet vonzotta, s ugyancsak kedvében járt amerikai vásárlóinak.

Alkotása véresen kegyetlen, sokkoló — 16 éven aluliaknak valóban nem ajánlott — jelenetekkel indul, majd a már jól ismert emberrablásos-váltságdíjas film lesz belőle. A rendező az aprólékosan ábrázolt gyilkosságoktól kezdve az idővel való feszült versenyfutásig mindent bevet. Egy kisebb szerepben még a nagy Ava Gardner is felbukkan. Amíg a dinamitrudakra szerelt, bonyolult elektromos rendszer órája ketyeg, és vészesen közeleg a detonáció időpontja, megismerhetjük a bátor, határozott, családszerető stb. amerikai elnököt, a korrupcióval vádolt, ámde valójában becsületes alelnököt, s a Biztonsági Szolgálatnak a Főnökért életét is feláldozni kész vezetőjét. És persze az elvetemült terroristát, aki a történet elején még baloldali gerilla, s külsőleg mintha Che Guevarára is hasonlítana.

Öncélúan látványos, szokványosan hatásvadász és valószerűtlenebbnél valószerűtlenebb jelenetekből áll Mendeluk hosszadalmas filmje.

Hollós László

külcsszám, megnevezés:

havi tűrv. munkaidőnek me

3. A díjazás számításánál alapulvett mu

4. A jogviszony tartama:

5. A feladat irányítója:

6. A szerződéshez szükséges előzetes e

A kifizetésre kerülő díjból progresszív
levonásra.

Budapest, 197.....

.....

megbízott

Barabás Miklós
B-26-228
Magyarország
1985. VIII. 12.

A magyar múzeumok fő művei Svájcban

Remekbe szabott kiadványt kaptam a minap a Művelődési Minisztérium közvetítésével Svájcból: a luganói *Thyssen-Bornemisza Alapítvány* küldte meg a magyar múzeumok fő műveit *(Capolavori da musei ungheresi)* bemutató legújabb kiállításának katalógusát. A három nyelven, olaszul, franciául és németül megjelent katalógust, amely valamennyi kiállított alkotás — számszerint 47 kép — színes reprodukcióját is tartalmazza, egy jónevű milanói kiadóval, az *Electa Internationallal* nyomatta a világhírű svájci intézmény; szövegeit — köztük a képek tudományos kommentárjait — természetesen hazai szakemberek, a Szépművészeti Múzeum és a Nemzeti Galéria munkatársai írták, tekintve, hogy a kérdéses 47 remekmű a két múzeum kollekciójából került kiválogatásra. A katalógusból megtudhatjuk még, hogy a tárlat felett nem kisebb személyiség, mint maga a svájci államelnök, *Kurt Fugler* úr vállalt védnökséget, a rendezőség névsorában pedig ott olvashatjuk, többek között, Ticino tartomány kormányzójának és Lugano város polgármesterének nevét. Magyar részről is illusztris személyiségek sora vett részt a kiállítás megszervezésében, élükön *Köpeczi Béla* művelődési miniszterünkkel.

Mielőtt a kiállítást röviden ismertetnénk, néhány szót a meghívó félről, a *Thyssen-Bornemisza Alapítványról.* Ez voltaképpen egy hatalmas magángyűjtemény, melyet tulajdonosai, a részben magyar származású Thyssen-Bornemisza bárók bizonyos keretek között nyilvánossá tettek. A gyűjtemény alapjait a jelenlegi tulajdonos édesapja, *Heinrich Thyssen* báró, a reneszánsz és a barokk művészet szerelmese vetette meg, aki tekintélyes vagyonának egy részét képekbe fektette, s a képeket 1932-ben egy ősi luganói kastélyban, a hatalmas parkkal övezett *Villa Favoritában* helyezte el. A gyűjtemény alapítvánnyá szervezése fia, *Hans-Heinrich* báró nevéhez fűződik; ő nyitotta meg a gyűjteményt 1949-ben a közönség előtt, majd a Villa Favorität egy sajátos kulturális fórummá fejlesztette. Kezdeményezésére a világ legnagyobb múzeumai évről évre vendégkiállításokat küldenek a Villa Favoritába, amely cserébe kitűnő összeállításokat ajánl a Thyssen-Bornemisza-gyűjtemény kincseiből. Két esztendeje a szovjet múzeumok remekeiből láthatott bemutatót a svájci, illetve a Svájcba látogató nemzetközi közönség a luganói palotában; ennek sikere nyomán kezdett tárgyalásokat a kollekció kutatóra hazánkkal egy magyar reprezentatív kiállítás tető alá hozásáról.

A tárgyalások eredményesek voltak, s hosszas előkészületek után létrejött a kiállítás; a megnyitó június 15-én zajlott le, a zárás pedig négy hónap múlva, október 15-én fog megtörténni. Viszonzásképpen az év utolsó negyedében a svájci gyűjtemény legszebb darabjai jönnek el hazákba; a tárlat előbb a Nemzeti Galériában, majd ezt követően Szombathelyt, az újonnan avatott képtárban fog vendégeskedni.

Mit láthat a nemzetközi publikum Luganóban? 47, nagy gonddal kiválasztott festményt a Galéria és a Szépművészeti Múzeum tulajdonából. A 47 képből 16 a magyar, 31 pedig a külföldi művészetet képviseli. A képeket a Thyssen-Bornemisza-gyűjtemény karakterének megfelelően úgy válogatták össze, hogy a piktúra XIV—XIX. századi fejlődését reprezentálják — a bárói család kollekciója ugyanis zömmel ennek az időszaknak a termését öleli fel. A 16 darabos magyar anyagból 6 tábla a hazai késő gótikus és reneszánsz festészet remekeit mutatja be, köztük az 1460-as években festett *Bártfai Madonnát* és az 1470—80 közé datálható *Kassai pietát,* míg 10 alkotás nemzeti festészetünk kezdeteiről, illetve XIX. századi kiteljesedéséről ad számot. A skála *Barabás Miklóstól* és *Markó Károlytól Paál Lászlón, Munkácsyn* és *Szinyein* át egészen *Csontváry Kosztka Tivadarig* terjed; valamennyi festőt jelentős és jellegzetes vásznak, esetenként fő művek képviselnek. Szinyeit például a *Lila ruhás nő* és a *Pacsirta,* Ferenczyt az *Október,* Csontváryt a *Zarándoklás a cédrushoz.*

A nemzetközi anyag a Szépművészeti Múzeum olasz, spanyol, német és németalföldi, valamint francia anyagából válogat; a kiválasztott képek az európai festészet java terméséhez tartoznak. Giorgione *(Ifjú képmása),* Bellotto *(A firenzei Signoria),* El Greco *(Krisztus megkínzatása),* Goya *(Bermudezné képmása),* Courbet *(Neuchateli tó),* Manet *(Hölgy legyezővel)* és

Egy kiállított magyar festmény, Rippl-Rónai József: Nő fehérpettyes ruhában

Leibl *(Szinyei Merse Pál képmása)* egy-egy vászna egyenesen unikum.

Mivel Svájc művészeti és turisztikai szempontból világcentrum, a kiállítás *kivállóan szolgálja* hazánk, illetve a magyar kultúra és múzeumügy megismertetését és népszerűsítését; bízvást lehet remélni, hogy e műremekek láttán sokan kíváncsiak lesznek a múzeumainkban őrzött más műalkotásokra is — nem is szólva a kortársi magyar művészetről.

T. A.

Bodrogk

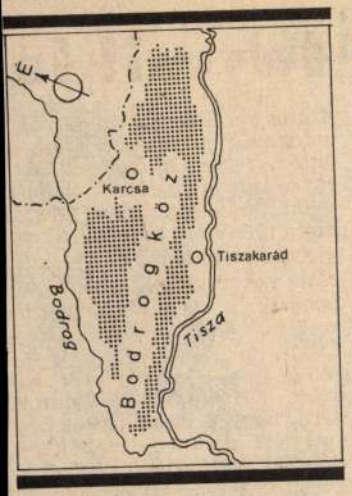

A meredek partról a Rákóczi-vár a Bodrog vizébe néz. A folyón túli táj szelíd, folterdőkkel változatos lapály.

„A Bodrogköz — még az Alföld. Egyike az Alföld peremén elhelyezkedő vizenyős mélyedéseknek, amelyeket feltöltvén, az ősfolyók sokáig nem foglaltak el áthaladtukban állandó medret, és később is olyan kanyarulatokat, hurkokat vetve kalandoztak, hogy minden égtáj felé sokszor arcot fordított a tutajos, aki a Felső-Tisza, vagy a Bodroggá egyesülő öt folyó mentéről fáját a Dunáig úsztatta" — írja *Lázár István* Kiált Patak vára című kötetében, a Bodrogközt jellemezvén.

Bodrogköz — tizenegynéhány falu. A Bodrogzugban: *Viss, Kenézlő, Zalkod,* a Tisza árterében: *Tiszakarád, Cigánd,* az északkeleti, homokdombos vidéken nyolc település és a negyedik apró tájegység ebben a kis tájban: *Karcsa, Karos, Bodroghalom, Felsőberecki* — ide látszanak legközelebbre a csipkés, zempléni hegyek.

Anonymus Gestája így ír a honfoglalókról: *„...a vezér és övéi látták a föld termékenységét, mindenféle vad bőségét, meg azt, hogy milyen gazdag halban a Tisza és a Bodrog folyam; s ezért a földet kimonhatatlanul megszerették".*

Múlt századi sorsforduló

Erről a legendás bőségről így szól a — természetesen túlzó — szólás: *„A Tiszában több volt a hal, mint a víz."* És azzal is csúfolódtak-irigykedtek a környékbeliek, hogy a bodrogköziek „sült halat ettek főtt hallal".

Ám e tájon az igazi sorsfordulót a tizenkilencedik század folyamszabályozása jelentette, amikor termő szántókká válhattak a vadvizek járta földek, s eljutott a Bodrogközbe is a vasút, az ipar.

Az erre járó utazó, ha műemlékekre, kövekben megőrzött történelemre kíváncsi, *Egy tündér maradva benne, / Hogy a templom őre légyen."*

Az egykori vízi világ az ittlakóknak sajátos megélhetést adott. Az áradások után a kiöntésekben, a laposokban rekedt halak nagy mennyiségét, a víziszárnyasokat és tojásaikat, a fűzvesszőt, amelyből kas, kosár fonható, a nádat és a fát. A vízjárta földeken a kerti veteményes bőséges termést adtak, később, a vízszabályozás után bőséges volt a termés a szántóföldeken.

A Bodrogköz kenyéradója ma is elsősorban a mezőgaz-

... és kívülről

MTI Fotó — Kunkovacs László felvételei

lálták megint. Nem tud pihenni, nem tud feküdni nappal, hiába kímélnék a doktorok.

A régi ház, a kiskert, baromfiudvar éppolyan gondosan rendbentartott ma is, mint jó évtizeddel ezelőtt, amikor még a kisebb unokák futkostak nyaranta a fák alatt vagy a jószágok főzéshez és a kamrába, télre kell.

— Csak a dinnye nem lesz jó mifelénk az idén: Valami baj érte virágzáskor. De krumplink annyi lesz, hogy akár mind a tizenegy gyereknek adhatunk, ha érte jönnek. Lesz elég eltenni való uborka, paprika, káposzta is.

Barabás Miklós B-26-229

Barabás Miklós jubileumára

A magyar képírás fontos jubileumát ünnepeljük február 10-én: 125 évvel ezelőtt, 1810 februárjában ezen a napon született *Barabás Miklós* festő és grafikus, a XIX. század első harmadában kibontakozó magyar nemzeti művészet vezéregyénisége.

Pályája és élete — kívülről és messziről nézve — viszonylag egyszerűnek és olajozottnak tetszik: szemben nagy kortársával, Ferenczy Istvánnal, neki szinte az ölébe hullott a siker. Gyors érvényesülése nem volt független egyéniségétől, ő ugyanis — szemben az idealista Ferenczyvel — racionális elme volt, aki reálisan mérte fel a hazai helyzetet, és számításait következetesen a reformkori társadalom valós erőihez és tényleges érdekeihez mérte. Elsősorban azokra a társadalmi rétegekre épített, akiknek létkérdés volt a polgárosodás — tehát a liberális nemesi középosztályra. Műfajilag is helyesen választott, amikor a portré mellett döntött, mert a korban ez adta a legnagyobb érintkezési felületet a művész és a közönség között.

Hajlékony és tetszetős művészete, amelyben szerencsés arányban keveredett a látvány az élménnyel, a natúra a biedermeier idealizálással, a tipikus az általánossal, megnyerte a közönség minden rétegének tetszését és olyan társadalmi rangot biztosított számára, amit előtte egyetlen hazai művész sem élvezett.

Sikerei már csak azért is meglepőek, mert festői tudását voltaképpen autodidaktaként szerezte. Bár megfordult a bécsi akadémián is,

fejlődésére jelentékenyebb hatást csak itáliai útja gyakorolt, ahol is egy skót származású festőtől, William Leitchtől elleste az akvarelltechnika fogásait. Művészi kibontakozása a fejlődő Pesthez kötődött, ahol az Aurórakör és Széchenyi segítségével végleg megtelepedett, s eleget téve a kor elvárásainak, magára vállalta a reformévtizedek krónikásának szerepét. *Vásárra menő román család* (1844) című vásznával ő lett a népi-nemzeti életkép első klasszikusa, s ugyancsak ő az első, aki — mint Zádor Anna találóan megjegyzi — a Lánchíd alapkőletételét bemutató nagyszerű vízfestményével (1842) eljut „az aktuális esemény történeti magaslatú ábrázolásáig". Mint portréfestő, életre hívta a reformkori magyar hazafi típusát: szinte minden jelentős múlt századi politikus, író, költő, közéleti ember arcvonását az ő munkássága révén ismerjük.

Pályája zenitjét közvetlenül 1848 előtt érte el, fejlődése ezt követően — nem utolsó sorban a romantikától és kritikai realizmustól való idegenkedése miatt — lefelé ível. A hatvanas-hetvenes években már inkább csak grafikával foglalkozott, s mint szervező vett részt a művészeti életben. A Képzőművészeti Társulat elnökeként egyik szorgalmazója volt a Műcsarnok, illetve a Képzőművészeti Akadémia felépítésének, amelyek megnyitásával mintegy intézményessé vált a művésztársadalom megbecsülése és állami támogatása.

Képünk Barabás kevés számú tájábrázolásának egyik legszebb darabját, az alföldi ihletésű *Pusztai tájat* mutatja be. Az 1838-ban festett kép a pécsi Janus Pannonius Múzeum birtokában van.

T. Á.

[illegible] *és azok eredményét, a közjegyzői hirdetményeket, vagy az emeletráépítésre, tetőtérbeépítésre kijelölt házak jegyzékét.*

— Persze, ezenkívül még sok mindent, például a különböző választásokkal kapcsolatos tudnivalókat — mondja a főosztályvezető. — *A teljes listát az illetékes szakigazgatási szerveknek kell tudni.* Minden egyes osztálynak vannak ilyen kötelezettségei.

— *Ellenőrzik-e, hogy a kerületi tanácsok e kötelezettségeiknek miképpen tesznek eleget?*

— Csak akkor, ha egy adott eljárás során ezt feltétlenül tisztázni kell.

[illegible] a *tartós használatba adható telkek* címjegyzékét is, sőt listát a kerület fontosabb intézményeiről, de *arról, hogy ki, mikor kaphat lakást, nem találok információt. Arról sem, hogy milyen házak szanálását, felújítását tervezik.* Pedig hátha ez is sokakat érdekelne. Eszembe jut, hogy néhány hónappal ezelőtt milyen nehezen — egy kis összeköttetéssel — sikerült csak megtudnom, igazak-e a kósza hírek, melyek szerint lebontják a házat, amiben élek. Miért nem függesztik ki a kerületi tanácsokon *a városrendezési terveket?*

Kérdéseimre *dr. Pollmann Ferenc*, a VII. kerületi tanács vb-titkára válaszol:

Folytatom a tépelődést: *túlmerész elképzelés, hogy a lakosság nehézségek nélkül tudja meg, hol, mikor, mi épül a lakóhelyén?* Sőt, hogy a tanácsok hirdetőtábláin ne csak *a döntéseket* olvashassák az érintettek, hanem azt is, hogy *miről akar dönteni a tanács?* Hogy időben tudomást szerezhessenek azokról, *s esetleg véleményt is nyilvánítsanak a tanácstagok segítségével?* Hogy az állampolgárok ne csak az időközönként megtartott tanácstagi beszámolókon értesülhessenek saját ügyeikről, hanem *akár minden nap.*

Vigh Sándor

Barabás Miklós B-26-230

Kiállítási kalauz

Barabás Miklós akvarelljei a Nemzeti Galériában

A magyar rajzművészet mestereinek bemutatására a *Magyar Nemzeti Galéria* kiállítássorozatot indított. Első alkalommal a több tízezer lapot számláló nagyértékű grafikai gyűjtemény gyöngyszemeit, a *Barabás-akvarelleket* tekintheti meg a közönség.

A múzeum talán a szokásosnál is nagyobb figyelemmel és körültekintéssel igyekezett kedvébe járni látogatóinak: a reformkori Magyarország társadalma ugyanis a honi képzőművészet *első kiemelkedő személyiségét* tisztelte *Barabás Miklós* személyében.

Barabás munkásságán belül sajátos jelentőséggel bírnak az akvarellek. Végigkísérik a művészt egész életpályáján, fogódzót nyújtanak a XIX. századi Magyarország történetének megismeréséhez, egyszersmind a legpregnánsabban mutatják meg festői erényeit is.

Az akvarellek igen alkalmasak a benyomások és jelenségek, a festői ötletek friss, gyors rögzítésére. A nedves papírlapra felhordott, vízben oldott festékanyagok, friss színükkel, egymásba olvadó finom tónusaikkal az egyszeri látvány élményszerű megörökítésére képesek. Kiváló eszközül szolgálnak továbbá a nagyobbszabású művek előtanulmányainak és vázlatainak megfogalmazásához is.

Hazánkban ez az évezredes múltra visszatekintő technika a XIX. században éppen Barabás működése során vált újra közkedveltté. Szerepe volt ebben *William Leitch* angol festőművésznek, aki — velencei tartózkodásuk idején — Barabás ez irányú munkásságára igen kedvező befolyást gyakorolt, elsősorban rajzainak perspektivikus ábrázolásmódjával. (W. Leitch arcképét a kiállítás is bemutatja). Barabás az idegen táj szépségeit felfedezve az itáliai utazás élményeit mintegy képes napló formájában örökíti meg (*A római Ponte Rotto*, 1835, *A velencei Lidó kikötője*, 1834). A színpompás népviseletek rajzának gondos kidolgozása, finom vonalvezetése (*Nettunoi nők*, 1835) a különböző matériák anyagszerű ábrázolására képes, színharmóniára fogékony művészt mutatják.

Pesti letelepedése 1835-ben gyors sikert hoz. 1836-ban ezt írja a *Honművész:* „Barabás Miklós honi festőnk Pesten mindinkább élénk pártfogásban részesülvén oly számos megbízásokkal tiszteltetik meg, hogy azoknak elkészítésével hosszas időig foglalatoskodhatik".

A reformkori Pestet, a város fejlődésének egyes állomásait, mindennapi életét jó néhány látképen megörökíti (*A Lánchíd alapkőletétele*, 1841; *Hajóhíd a Lánchíd épülő pilléreivel*, 1843). Talán fölösleges is hangsúlyozni, hogy számunkra e lapok várostörténeti szempontból milyen fontosak! Ezek sorába illeszkednek tág horizontú városportréi is (*A pesti Aldunasor*, 1842; *A városligeti tó*, 1842; *A pesti Aldunasor a Llyod-palotával*, 1843).

Még a barokk korszakban gyökerezik az „ősök galériája" megteremtésének igénye. Ezt az igényt a főúri körök tól fokozatosan átvette a polgárság, sőt a családi arcképcsarnokokon kívül az osztályöntudat érzetétől sarkallva a társadalom jeles személyiségeinek képmását is elkészíttetik. (*Vörösmarty*, 1836; *Clark Ádám*, 1842; *Szendrey Júlia*, 1846; *Prielle Kornélia*, 1846). Az ábrázolt egyéniségének külső-belső összetevőit kevés eszközzel,

A művész felesége (1844)

mindenfajta irodalmiaskodó magyarázatot kerülve, puritán egyszerűséggel tolmácsolja Barabás. Ő véste kőbe többek között Petőfi legismertebb képmását (1845).

Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc után („érdekeltek ugyan az események, de semmiben részt nem vettem" — írja Naplójában) rajzai továbbra is megjelennek különböző folyóiratokban, hetilapokban. Ugyancsak Naplója szerint — s ez is alátámasztja saját apolitikusságáról tett korábbi kijelentését — „az ötvenes években... a magyar képcsarnok számára, lefestettem a király és Albrecht főherceg életnagyságú képmását, valamint több osztrák tábornokot". Ezzel egy időben azonban tartja a kapcsolatot az 1849. október 6-án kivégzett Batthyány Lajos, valamint az emigrációban élő Kossuth Lajos családjával.

Felismeri a fényképészetnek az arcképfestéssel szembeni előnyös tulajdonságait — s ez nem lehet véletlen az akvarellel történő arcképfestést évtizedek óta folytató művésznél —, 1862-ben megnyitott fényképészműterme hamarosan mégis tönkremegy. Barabás ekkor visszatér a portrérajzoláshoz (ill. festéshez) bár modelljeit a korábbiaknál jobban idealizálja.

Az 50-es évektől kezdődően tájképei is kevesebb társadalmi-közösségi érdeklődésről árulkodnak. A tájak ábrázolása saját, belső ügyévé válik, intim részletek megörökítésével foglalatoskodik (*Folyópart híddal*, 1855; *Fatörzs a Városmajorban*, 1856; *Zugligeti facsoport*, 1880).

A kiállítás, melynek rendezése *Szabó Katalin* és *Szvoboda D. Gabriella* hozzáértését és szakértelmét dicséri, június 30-ig tekinthető meg.

Szatmári Gizella

Kitüntetéses doktorráavatás

Kitüntetéses doktort avattak csütörtökön a Budapesti Műszaki Egyetem nyilvános tanácsülésén: *Erényi István* okleveles villamosmérnököt, a Központi Fizikai Kutató Intézet tudományos főmunkatársát.

Az ünnepi ülésen *Polinszky Károly*, a Budapesti Műszaki Egyetem rektora üdvözölte a megjelenteket, köztük *Trautmann Rezsőt*, az Elnöki Tanács helyettes elnökét és *Köpeczi Béla* művelődési minisztert, valamint társadalmi és politikai életünk, oktatási intézményeink képviselőit. A jelöltnek — aki kitűnő eredményt ért el mind az iskolai, mind az egyetemi tanulmányai, valamint kandidátusi vizsgái során — *Polinszky Károly* nyújtotta át a *„Sub auspiciis rei publicae pupularis"* oklevelet. Trautmann Rezső üdvözölte az új doktort, és adta át a Magyar Népköztársaság címerével ékesített aranygyűrűt.

Jaakko Valtanen befejezte hivatalos látogatását

Jaakko Valtanen tábornok, a finn honvédelmi erők főparancsnoka, aki Mórocz Lajos altábornagy, honvédelmi minisztériumi államtitkár meghívására katonai küldöttség élén hétfőn érkezett hazánkba, csütörtökön befejezte hivatalos látogatását. A magas rangú finn katonai delegációt itt-tartózkodása során fogadta *Czinege Lajos*, a Minisztertanács elnökhelyettese és *Oláh István* vezérezredes, honvédelmi miniszter.

Magyar—NSZK tárgyalások

Csütörtökön hazaérkezett *Rácz Albert* államtitkár, az Állami Bér- és Munkaügyi Hivatal elnöke, aki *Heinrich Franke-nak*, az NSZK Szövetségi Munkaügyi Hivatala elnökének meghívására má-

T

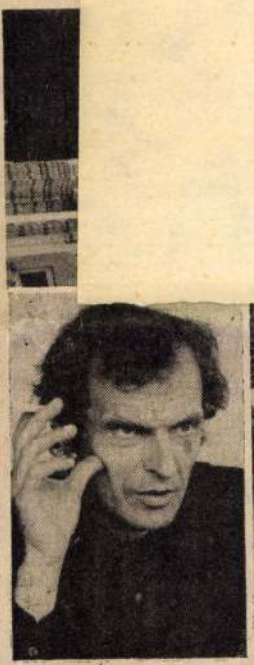

Egyelőre tömeges a termelés

Teknős Miklós felvétele

Körülbelül öt éve kezdett inogni a házgyárak hosszú időre tervezett, s tíz éve még masszívnak látszó szervezete. A megingást okozó első lökést az adta, hogy egyre nyilvánvalóbbá vált: az átlagosan 52—53 négyzetméteres lakások sem méreteikkel, sem minőségükkel nem felelnek már meg a társadalom igényeinek. A második, s már-már tántorító taszítás: az állami beruházások visszafogása. Az, hogy 1980 óta évről évre kevesebb állami megrendelést kapnak a házgyárak, a Budapesten építkező 43-as ÁÉV gyárai is.

A *IV-es* házgyár tíz éve üzemel, Budafokon, a Dunaparton. Hatalmas csarnokaiból egyet *tornateremmé* alakítottak néhány évvel ezelőtt: hátha a jó sportolási lehetőség is hozzájárul, hogy ne menjen el a munkaerő. *Egylőre marad.* S bár pillanatnyilag a termelés gőzerővel dübörög — a tél, a fagy okozta lemaradások pótlása a cél —, az igazgató, *Zsuffa Miklós* nem nyugodt. A 39 éves vezetővel arról beszélgettünk: *hogyan élték, élik*

— Arra majd visszatérünk, miért mondta, hogy *egyelőre*. De — maradván a jelennél — *miért jobb ez a panel, mint a korábbiak?*

— A legfontosabb tulajdonsága, hogy nagyon jól *variálható*. Ehhez a nagy fesztáv adja meg a lehetőséget: majdnem öt és fél méteres elemet tudtunk készíteni. Ebből építhetünk 28 négyzetméteres nagy szobát, s ez már tényleg megfelelő méretű. De felezve, negyedelve

— A II-es számú házgyár több évre bérbe adta termelőeszközeit a Hungária Műanyagfeldolgozó Vállalatnak.

— *Ők még megtehették. Mi már nem.* Egy évre nem veszi ki senki. Azt pedig, hogy a hetedik ötéves tervben hány lakást kell felépíteni *házgyári elemekből*, még senki sem tudja.

— *Így tehát huzamosabb időre a házgyár* — egyelőre — *nem eladó?* Dehát akkor mihez kezdenek?

— Cimborálunk az ördöggel, vagyis *megpróbáljuk a lehetetlent:* ekkora kapacitásnak elaprózva helyet találni a piacon.

— Itt van például *a panelből épülő családi ház*, mint lehetőség. Amennyire tudom, *egyelőre drága és lassú.*

Döntésre várva?

— A kulcsra kész lakás *hagyományos építési móddal* is elérhető a 15 ezer forint

Barabás Miklós
B-26-231

Élet és Tudomány
1985. III. 22.

Nem hinném, hogy volna népszerűbb festője széles e hazának, mint *Barabás Miklós* (1810—1898). Neve végigkísér legtöbbünket gyermekkorunk óta, *Petőfi, Kossuth, Liszt* és ki tudja még hány jeles honfitársunk képmását az ő kőnyomatosai alapján ismertük meg a tankönyvben, bélyegen vagy pénzen. Talán az is köztudomású: az *első festő* volt, akinek — több évi vándorlás után — úgy sikerült Magyarországon *megtelepednie*, hogy művészetéből élt meg. Kellemes külsejű, vonzó egyéniségeket tükröző portréi sok megrendelést hoztak neki.

Mint fölöttébb mozgékony ember, aki — bármerre járt — mindent megörökített, nagyon sokat dolgozott *vízfestékkel* is, ezzel a hamar száradó, helyszíni vázlatozásra nagyon alkalmas anyaggal. *Akvarelljeiből* nyílt most ritkaságszámba menő kiállítás a *Magyar Nemzeti Galériában* (a Budavári Palota C épületének III. emeletén).

Most látható először együtt ez a mintegy *százharminc* kisméretű lap — köztük elefántcsontra festett több miniatúra is —, amelyeket öt országos múzeum és a festő örököseinek gyűjteményéből válogattuk össze. Sok közülük még soha nem volt kiállítva. A látogató meglepetéssel tapasztalja, hogy a portréi alapján inkább higgadtnak ismert Barabást mennyire vonzották a romantikus tájak, a viharos egek, a sziklás romok.

Ki-ki meggyőződhet róla, amit a szakma már régóta tud, hogy — minden elbeszélő jellegű aprólékossága ellenére — Barabás *jól egységbe tudta fogni a színeket, a fényárnyék ellentéteket* a legváltozatosabb motívumokban is.

Hogy mik ezek a motívumok? Csak néhányat sorolok fel: *Táj- és városképek Olaszországból*, a *Királyhágóról*, *Bukarestből*, *Visegrádról*. Elsőként fedezte föl — hat évvel *Petőfi* híres verse előtt — az *alföldi táj* szépségét, a *pusztát* és a *gémeskutat*. Külön kis sorozat *A Lánchíd alapkőletétele*, az *Alagút*, valamint ezek tervezőinek és kivitelezőinek, *William* és *Adam Clarknak* a portréi külön kis sorozatot alkotnak. Ott láthatjuk *Nagy Sándor Józsefet* és a többi 48-as honvédtábornokot; *Vörösmartyt, Aranyt, Tompa Mihályt;* divatképet 1846-ból, a *grafenbergi* nagy fürdőkádat és saját villáját Budapesten a Városmajorban.

Ha pótlólag megnézzük az első emeleti állandó kiállításon látható olajfestményeit is, bízvást mondhatjuk: egy soha vissza nem térő alkalmat használtunk ki arra, hogy Barabás Miklóst egészen közelről megismerjük.

Ádám András

Ebben az egyetlen ötletben azonban az is benne van, hogy éppen *ezt* kellett észrevenni: mást nem volt szabad! Aki másra is figyelt — például arra, hogy hány ága van (és marad) a fának, hogy ez a szám páros-e vagy páratlan, vagy arra, hogy az egyes ágak páros vagy páratlan számú újabbra ágaznak-e szét —, az beleveszett a részletekbe és jó, ha egyáltalán eljutott a helyes megoldáshoz. Nagy szerepe volt itt tehát annak, hogy mit *nem* szabad észrevenni, mivel *nem* szabad foglalkozni. Ez is elvonatkoztatás, absztrakció — a javából!

Az persze már nem volt kötelező, hogy versenyzőink is számozással jelezzék a szimmetriát (még kevésbé, hogy ugyanúgy számozzanak, mint mi az 1. szám 25. oldalán közölt megoldásban). *FÜRSTNER* BALÁZS veszprémi I. kategóriás versenyzőnk például színezéssel érzékeltette a szimmetriát.

Nagyon érdekes, hogy a megoldások minőségében nem volt számottevő különbség az I., II. és III. kategória között: a helyes megoldások aránya az I. kategóriában is nagyjából ugyanakkora volt, mint a másik kettőben. Nincs persze szándékunkban az általános iskolásokat az idősebbekkel versenyeztetni — ebben a feladatban azonban ezt a versenyt is állták volna!

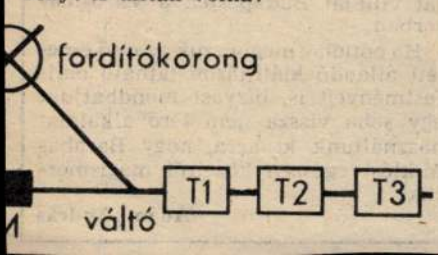

Barabás Miklós

B – 26 – 232

— **A Magyar Nemzeti Galéria** közli, hogy július 2-án kedden, — az élettani kongresszus rendezvényei miatt — kiállításai közül csak a középkori és reneszánsz kőtár, a gótikus faszobrok és táblaképek, a késő gótikus szárnyasoltárok, a barokk művészet, Barabás Miklós akvarelljei lesznek láthatók.

Népszava 1985. VII. 2.

175 éve született Barabás Miklós

B-26-Magyar Hírlap 233/1985. II. 11

„Derék képírónk" jubileumára

„Ismét egy jeles honi festőt mutatunk be hazánknak Márkosfalvi Barabás Miklós úrban, ki erdélyi székely születésű, s egy hónap előtt Olaszországból jött hozzánk, hol magát a fensőbb festészetben tökélyesíté. Múlt hó 13-án állítá ki Pesten, a nemzeti Casino nagy termében egyik pompás nagy festményét, melyet a műkedvelők megvásárolhatnak. E csinos másolati kép Európát tárgyazza, szélessége 9, magassága 7 lábnál több. Lakik e műmesz úr Pesten, a volt Deron, most Nákóháznak 2-ik emeletében, a 19. sz. alatt. Fest történeti s arcz képet..." — írta a *Honművész* 1835 karácsonyán. A Veronese-kópia sikert arathatott, mert az Auróra-kör pártfogásába vette — élén Vörösmartyval; Széchenyi szintén messzemenően támogatta, végül *ő lett az első magyar mester, aki már művészetéből tudott megélni Pesten.*

Joggal fogalmazza meg *Reviczky Gyula* hozzá írott versében legfőbb érdemeként, hogy *„úttörő az elsők közt"*, hiszen számos ilyen tény fűződik nevéhez. Még leírni is elképesztő: ötezernyi mű került ki keze alól, rendkívül temékeny élete során. Ezeknek zöme *portré* — az arisztokrácia rangos tagjától a névtelen polgárig, híres művésztől a nép gyermekéig. Ezért tartja számon a művészettörténet-írás, mint a magyar arcképfestészet megteremtőjét. Az akkor divatos albumokban és almanachokban rendszeresen közölt *„divatképeivel"* pedig tulajdonképpen ő fogalmazta meg a magyar *„honfiú"* és *„honleány"* prototípusát. Klasszicizáló ízű, biedermeier kedélyű csoportképeivel, zsánerjeleneteivel a népi és polgári *„életkép"* előfutára lett, amely aztán sokalakos, történelmi festészetünket, a romantika korát előkészítette.

Noha a romantikus művésznemzedék már életében túlhaladta őt, és lényegében túlélte korát, a *„magyar Pantheon"* atyját mindvégig megkülönböztetett tisztelet övezte, mint *„a nemzet festőjét"*. Az úgynevezett *„ideálképek"* szorgalmas szerzője maga is jelképpé lett. A Hungáriakávéházban ünnepelték például félévszázados festői jubileumát, 150 meghívott vendég részvételével. Az 1877-es, Miklós-napi eseményt visszhangozta az egész akkori magyar sajtó — *„már nekünk is van veterán képírónk!"* — összfelkiáltással. Ám mindez mitsem változtatott azon a helyzeten, ami időközben előállott: a táblabíróvilág derék képírója, a reformkor idealizáló arcképfestője már nem találta helyét a múlt század harmadik harmadában. A kor gyermeke — a nagyratörő tőkés, az önromboló dzsentri — sem nála rendelte már „prototípusportréját".

A nyolcvanas években az alig dolgozó, közélettől is visszavonult, de még mindig nagy tekintélyű, agg művészt bízták meg a *Nemzeti Múzeum történelmi képcsarnokának* megszervezésével, és ő ezt a feladatát maradéktalanul teljesítette. Olyannyira, hogy lényegében az ő elképzelései szerint működik mind a mai napig. A század végén hunyt el. 1899-ben a *Műcsarnok* öt terme sorakoztatta fel műveit nagyméretű tárlat keretében — és bár munkái sokszor szerepelnek azóta is a közönség előtt — mind ez ideig váratott magára újabb gyűjteményes kiállítása. A *Magyar Nemzeti Galéria* most pótolja a szinte évszázados mulasztást, a festő születésének 175. évfordulója alkalmából.

w. i.

Ebben a helyzetben az amerikai gazdaság és az ottani pénzpiac *igen nagy szívóhatást* gyakorol a befektetők pénzeire, akik szívesebben kamatoztatják (a szó szoros értelmében) dollárjaikat a tengerentúlon, s nem a kisebb jövedelmet hozó termelési beruházásokat választják. Kontinensünk nyugati felének kormányai már hosszabb ideje *nemtetszésüket* juttatják kifejezésre Washingtonnak, az erős dollár és a magas kamatszint átgyűrűző negatív hatásai miatt. Ismeretes, hogy az erős dollár és a magas kamatok lassítják a fellendülést és a beruházási ütemet az óceán innenső oldalán. Újabban előtérbe került a „dollárőrület" egy másik vonatkozása is, amelyet sok közgazdász dollárcsapdának nevez.

Arról van szó, hogy a nagyobb jövedelem reményében Nyugat-Európából a beruházásra váró tőke nyomott, s egyelőre nincs kilátás számottevőbb áremelkedésre. Ezzel szemben folyamatosan emelkednek a késztermékek árai. Úgy tűnik, *ismét az a 60-as évekre különösen jellemző irányzat kezd érvényesülni, amely szerint a világpiacon a minél magasabb feldolgozottsági fokon exportáló országok tehetnek relatív előnyre szert a nyersanyag-exportőrökkel szemben.* A jó minőségű, korszerű és kedvező árfekvésű késztermékeket szállító országoknak a jelek szerint a belátható jövőben nem kell cserearányaik romlásával számolniuk. Nem véletlen tehát, hogy a világ számos országában *gyorsított ütemű ipari re konstrukciós programokat hajtanak végre*, s a termelési szerkezetet is a kevesebb élőmunkát, de nagy „szellemi tőkét" tartalmazó késztermékek irányába alakítják.

Gonda György — Szentgáli Péter

Megkérdeztük...

Tisztességes?

A hazai személyi számítógéppiac új szereplőkkel bővült. Egyre-másra jelennek meg a hirdetések a *kölcsönadható* Commodore mini computerekről. Ez önmagában nem kelthetne különösebb érdeklődést, hiszen *a kölcsönzési díjak megfelelnek* a piacon szokásosnak; egy gép bérleti díja teljes felszereléssel *három évre 380—480 ezer forint.* Utána a bérlő 100 forintos névértékben „megvásárolhatja" a gépet. Az ajánlat, érthetően, kedvező a vállalatoknak, mivel a szabályok szerint költségként számolhatják el a gép bérletét.

De a maszek kereskedő sem jár rosszul: a Skálában, vagy éppen valamelyik bizományiban megvásárolja körülbelül 180 ezer forintért az egész készülékegységet, amit bérbead. Általában *előre kér egy évi bért* — legalábbis az általunk felhívott hirdetések föladói így nyilatkoztak.

Magyarán: az alaptőkét egy összegben megtérítteti, s utána *még két évig további 180—180 ezer forintot* vesznek ki a bérletből. Ez, akárhogy vesszük is, a *munka nélkül szerzett jövedelem* olyan fajtája, amit nehéz lehet bármivel indokolni.

A kérdést föltettük az Országos Anyag- és Árhivatalban és a Pénzügyminisztériumban is, de azt a választ kaptuk: az ilyen maszek bérletet is az általános jövedelemadó szerint kell adóztatni. Külön szabály erre nincs.

— os

Csánky Dénes:

UNGARISCHE MALEREI DER GEGENWART

KATALOG

DER AUSSTELLUNGEN

IN

BERLIN, DRESDEN, BRESLAU, WIEN

MIT 53 TAFELN

ZWEITE AUFLAGE

1942—43

Verantwortlicher Herausgeber: Dénes Csánky

430447. Athenaeum, Budapest — Verantwörtlich: Direktor Anton Kárpáti

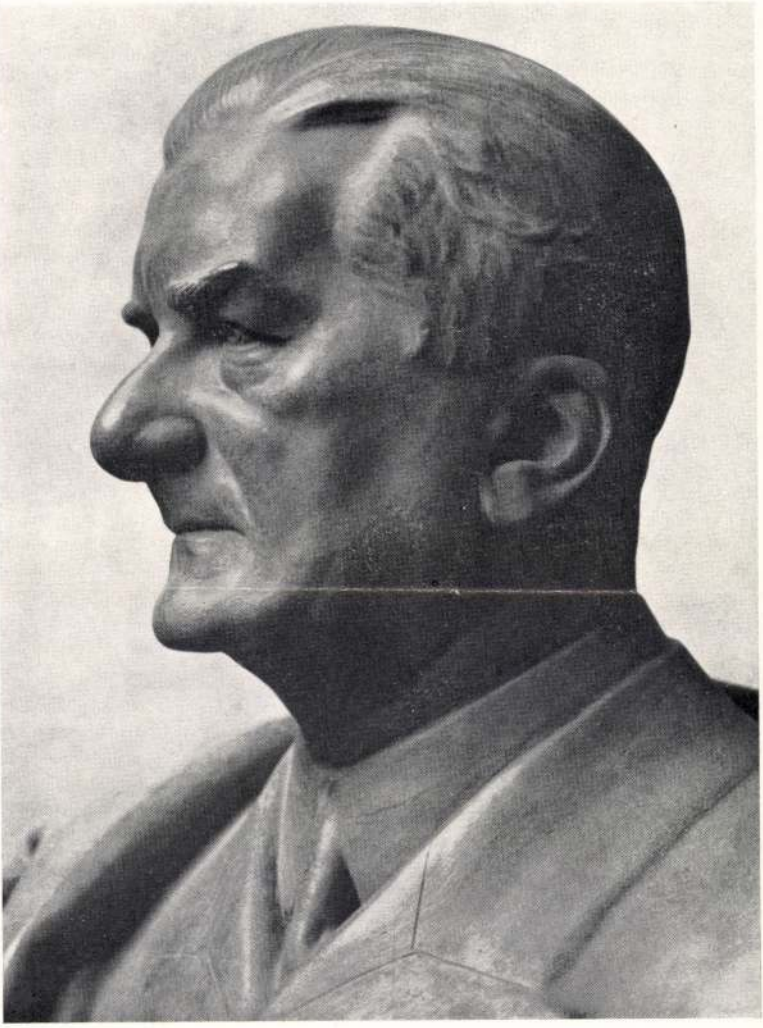

Büste des Reichsverwesers
VITÉZ MIKLÓS HORTHY VON NAGYBÁNYA
von D. Erdey

MIKLÓS VON BARABÁS

Gräfin Ungarn.

KÁROLY MARKÓ

Barabás Miklós
Gyűjtemény
B-26-2

Diese Bilder wollen die Schönheit ungarischer Landschaften, die Tiefen der ungarischen Seele der deutschen Öffentlichkeit erschließen. Wohl sind ihre Schöpfer eigenständige Künstlerpersönlichkeiten, je nach Sehweise und Stilart verschieden, dennoch aber Söhne desselben Bodens, durchdrungen vom Geist und der Seele derselben Heimat. Ihre Bilder sind mannigfaltig wie der ungarische Boden selbst. Die Farben tragen das Gepräge unseres Landes, das im Laufe der Geschichte manche Krisen, Ruhm und Niederlage erlebte, an Freude und Leid in gleicher Weise teilhatte. Freude und Leid wurden im Laufe der Geschichte auch zu organischen Beständen der farbenreichen ungarischen Landschaft, die an den ausgestellten Gemälden und grafischen Darstellungen oft selbst dann zu erkennen sind, wenn ihren Ausdruck der Künstler auch nicht bewußt erstrebte.

In der Zusammenstellung des Ausstellungsmaterials gab sich zunächst der Wille kund, diese ungarische Landschaft und die in dieser sich unwillkürlich offenbarende ungarische Seele der Öffentlichkeit des großen und befreundeten Deutschen Reiches möglichst vollständig zu vergegenwärtigen.

Mögen die edlen Söhne des großen Deutschen Reiches diese Schöpfungen ungarischer Bildkunst von heute liebevoll aufnehmen und mit Verständnis betrachten.

JENŐ von SZINYEI MERSE

Kön. Ung. Geheimrat,
Kultus- und Unterrichtsminister

Die Ausstellung wurde im gemeinsamen Auftrag vom Kön. Ung. Geheimrat, Kultus- und Unterrichtsminister Jenő von Szinyei Merse und Geheimrat András von Tasnádi Nagy, dem Präsidenten des ungarischen Abgeordnetenhauses und des Landessenates für Literatur und Kunst von Dénes Csánky, Generaldirektor des Museums für bildende Künste veranstaltet.

DIE UNGARISCHE MALEREI DES XIX. JAHRHUNDERTS

Diese Ausstellung hat es sich zum Ziel gesetzt, die Bestrebungen der ungarischen Kunst von heute möglichst treu zu veranschaulichen und Zeugnis von der Vielfältigkeit der heutigen ungarischen Malerei abzulegen. Bedauerlich ist, daß technische Gründe das Herbeischaffen von großangelegten figuralen Werken verhinderten, von historischen Kompositionen, Studien und Skizzen zu Fresken, mit einem Wort von Werken, die sich wegen ihrer Grösse nicht zum Transport und zur Aufstellung eigneten. Die ausgestellten Werke zeigen daher vor allem jene Schöpfungen der Malerei, die man als Staffeleibilder zu bezeichnen pflegt. Unsere Bemühungen gingen jedenfalls dahin, die Vielfältigkeit der ungarischen künstlerischen Gestaltungskraft, den Reichtum der Phantasie im ausgestellten Material möglichst zum Ausdruck zu bringen, damit sich das deutsche Publikum über die Bestrebungen unserer Malerei orientiere. Das Heranziehen von Bildern aus Privatbesitz wollten wir möglichst vermeiden. Die ausgestellten Bilder sind — abgesehen von denen zweier verstorbener Meister — Werke lebender Künstler. Von den beiden verstorbenen Künstlern besitzen wir so hervorragende Werke der heutigen ungarischen Malerei, ihre Bestrebungen sind so zeitgemäß und von so grosser Bedeutung, daß die Heranziehung ihrer Schöpfungen unbedingt wünschenswert erschien. Die ausgestellten Werke sprechen selbstverständlich für sich, das gebotene Bild wäre

aber nicht vollständig, würden wir im Vorwort nicht kurz die Vorgeschichte der in ihnen zum Ausdruck kommenden künstlerischen Bestrebungen behandeln. Die Voraussetzungen der ungarischen Malerei von heute entspringen den küntslerischen Bestrebungen der letzten hundert Jahre, über die wir jetzt eine kurze Übersicht geben wollen.

* * *

Den äußeren Ereignissen, den Wandlungen des Weltgeschehens gegenüber zeigt unter den Künsten die bildende Kunst die größte Empfindlichkeit. Ihre Entwicklung gelangt nur dann und dort zu voller Blühte, wo die günstige Entwicklung der Ereignisse in den Seelen die Sehnsucht nach Kunst erweckt und wachhält.

Die ungarische Geschichte zeigt eine Reihe von wiederkehrenden Schicksalsschlägen und bot somit für die Entwicklung der Kunst keineswegs günstige Möglichkeiten. Daher besteht unsere künstlerische Vergangenheit aus zeitweise abbrechenden und mit wieder neuem Wollen ringenden Perioden, weshalb uns die Denkmäler jedes kürzeren oder längeren Zeitabschnittes wertvoll sind. So war es in der Gotik, in der Renaissance, ja auch im Zeitalter des Barocks.

Auch die am Beginn des 19. Jahrhunderts einsetzende Epoche der neueren ungarischen Kunst zeigt ein von Grund aus neues Aufbauen auf. Unsere damaligen Künstler können sich nicht auf Überlieferungen stützen, sie haben keine richtigen Beziehungen zur vorhergehenden Zeit. Auf politischem, geistigem und materiellem Gebiet finden wir einen Stillstand, ja sogar Rückfälle, eine Atmosphäre, die es selbstverständlich macht, daß unsre Künstler die ersten Anregungen im Ausland suchten. Nach dem langen Stillstand fanden sie keine heimische Überlieferung, folglich zeigt dieser erste Abschnitt eine Abhängigkeit von ausländischen Schulen. Andererseits blieben unsere hervorragenden Künstler, die die Rolle der Bahnbrecher auf sich genommen hatten und sich auch im Ausland geltend machen konnten, meist auch endgültig in der Fremde. Auf diese Weise konnte von einer systematischen Arbeit und von

einem programmässigen Beginn infolge des Fehlens von Schulen und vor allem der Überlieferung keine Rede sein ; es hing ausschließlich vom Zufall ab, ob eines oder das andere unserer Talente sich entwickelte, sich im Ausland ausbilden konnte und wo es sich niederließ. Dies hatte dann die gleichzeitige Vermengung von verschiedenen Stilrichtungen, des Klassizismus, des Biedermeier und der Romantik zur Folge. In diesem Stilgemisch hatte das individuelle Gepräge weniger künstlerischen, als vielmehr gesellschaftlichen Charakter. Unsere Künstler wurden vor allem durch den mittleren Adel unterstützt ; die fehlende Kunsttradition wurde durch diese Schicht gerettet, da sie es war, die sich unserer Maler und Bildhauer annahm. Die Hauptmasse der künstlerischen Schöpfungen besteht aus Familienbildern, was für die Ansprüche dieser adligen Klasse zeugt. Diese Gesellschaftsschicht verschmolz später mit dem bürgerlichen Mittelstand und wurde zum Anreger einer neuen künstlerischen Strömung. Unsere begabteren Künstler arbeiteten somit notgedrungen im Ausland: Károly *Markó*, József *Borsos*, Károly *Brocky*, János *Rombauer*, später Sándor *Wagner*, Sándor *Liezenmayer* u. a. m.

Károly *Markó* (1791—1860) ist ein hervorragender Vertreter der klassischen Landschaftsmalerei, der sich — obwohl er nie eine Malerschule besuchte — zu einem der besten Virtuosen emporrang. Er verbrachte sein Leben im Ausland, vor allem in Italien ; sein noch in der Heimat vollendetes Bild „Visegrád" (Museum der Schönen Künste) darf sich mit den Werken der besten alten Meister messen. Das kühle Pathos seiner späteren Werke war als Stil nicht entwicklungsfähig und fand auch keine Nachfolger.

Auch der zweite bedeutende Meister des ungarischen Klassizismus, Károly *Brocky* (1807—1855) blieb im Ausland, auch sein Stil fand keine Nachahmer. Seine Kunst zeigt den Einfluß der alten grossen Meister, die er fleißig kopierte, sowie den der englischen grossen Porträtmaler, die er während seines langen Aufenthaltes in England kennen lernte. Vorher aber hatte ein zehnjähriger Aufenthalt in Wien den Geist des Klassizismus und der Romantik in seiner Kunst wachgerufen.

Aus diesen Anregungen bildete sich seine künstlerische Persönlichkeit aus, die von einem feinen, sinnlichen Realismus durchwoben ist. Er ist ein Künstler von sicherem malerischen Instinkt und schwungvollem Vortrag, mit einem auffallend starken Gefühl für Einheit und für Feierlichkeit ; aus dieser Einheit entspringt seine Hauptstärke, sein Kolorismus.

Durch den Abgang unserer bedeutenden Künstler ins Ausland wurde der Anfang noch schwieriger. Es gab keine Kunstschulen, keine Museen, keine entsprechenden Ausstellungsräume. Zur Hilfe eilte nun das Schrifttum, das den Eifer der erwachenden Nation anfachte und die Aufmerksamkeit auf höhere Kulturbestrebungen lenkte. Hiedurch wurden auch die mittelmässigen künstlerischen Talente angeregt und geleitet, die, da sie im Ausland schwer durch dringen konnten, eher geneigt waren in der Heimat die bittere Arbeit des Bahnbrechens auf sich zu nehmen. Die einzige große Ausnahme war Miklós von *Barabás* (1810—1898).

Im Ausland gestaltete sich der Klassizismus langsam um. Im Westen ging man zur Romantik über, in Mitteleuropa und in Wien wurde der Biedermeierstil volkstümlich. Infolge der geographischen Nähe wurde die ungarische Kunst von Wien und somit von der Biedermeierkunst angeregt. Mit der kühlen Dialektik und Nüchternheit des Klassizismus ist es nun zu Ende, an ihre Stelle tritt die friedliche Ruhe der bürgerlichen Empfindungen. So entstehen Bilder, die Ruhe, Lebenslust, geistige und technische Glätte verkünden, in denen sich die friedliche Nachkriegs-Lebensfreude kundgibt. Diese Gefühlswelt bildet die Grundlage der späteren Entwicklung, sie füllt im Zusammenhang mit den Nachfolgern — unter denen sich hervorragende Künstler befinden — die ersten Blätter der Geschichte der ungarischen Malerei. *Barabás* stammte aus Siebenbürgen. Wenn er vom Standpunkt der allgemeinen Entwicklung aus auch nicht zu den Größten zählt, so war er doch in dem, was zu Beginn das Notwendigste war, im Glauben und in der zähen Ausdauer der Größte. Darin wurde er durch seine székler Rasseneigenschaften gestärkt. Sein Wirken muß wie eine prophetische Sendung betrachtet werden. Ohne seine

8—9.

KÁROLY MARKÓ

MIKLÓS VON BARABÁS

JÓZSEF BORSOS

VIKTOR MADARÁSZ

székler Zähigkeit, seinen Fanatismus kann mann sich den Beginn der Kunstentwicklung gar nicht vorstellen. Seine Betriebsamkeit, seine unermüdlich lehrende und gestaltende Hand führte die ungarische Kunst über die Anfangsschwierigkeiten hinweg; ganz abgesehen von seinen persönlichen künstlerischen Verdiensten ist ihm die ungarische Malerei schon hiefür ewigen Dank schuldig. Neben seinem kongenialen grossen Künstlerkollegen, Markó ragt Barabás in seiner Bedeutung mit überzeugender Kraft hervor. Nach seinem Aufenthalt und den Studien im Ausland knüpfte er auch zur Heimat Beziehungen an und bildete diese immer mehr aus; in der fast hoffnungslosen Atmosphäre des Anfangs verließ er seinen Posten nicht und brach die Beziehungen zur Heimat nicht — wie *Markó* — ab. Seine Künstlerlaufbahn umfaßt beinahe ein Jahrhundert; doch selbst die unzeitgemäßen Erzeugnisse des alten Künstlers in den späteren Jahren des Verfalls können weder sein künstlerisches Verdienst noch seine nicht hoch genug schätzbare Tätigkeit als Bahnbrecher verringern. Hieraus folgt auch der universelle Charakter seiner Kunst. Er entspringt seiner Eigenart, aber auch den Ansprüchen und der allgemeinen Stimmung der Zeit. Er malte alles. Vielleicht war er bloß auf dem Gebiet der historischen Malerei zurückhaltender, obwohl „Die Grundsteinlegung der Kettenbrücke", eine grossartige Komposition, ein grossangelegtes Ölgemälde ist, wie auch das eindrucksvolle Aquarell über das gleiche Thema durch seine Komposition und seine Figuren zu den historischen Gemälden gerechnet werden kann. Seine Aquarelle, Landschaftsbilder und Miniaturen sind gleichermassen von bahnbrechender Bedeutung, die grossen Ölporträts, vor allem die bezeichnenden Stücke seiner früheren Zeit sind fast auf der Höhe der besten ausländischen Schöpfungen. Sein größtes Verdienst für alle Zeiten ist aber, — wie gesagt — daß er seiner Heimat treu blieb, und durch die Pflege seiner eigenen Kunst der ungarischen Kunst über die Anfangsschwierigkeiten hinweghalf.

Seine Kunstgenossen und Nachfolger, von denen die meisten im benachbarten Wien studierten, können sich mit seiner künstlerischen Größe nicht messen, aber auch unter

ihnen finden wir bedeutendere Persönlichkeiten, wie József *Czauczig* aus Ober-Ungarn, János *Rombauer*, Gábor *Melegh*, Ferdinánd *Simon*, József *Pesky*, Sándor *Kozina*, Albert *Tikos*, Henrik *Weber* u. a. m.

Barabás's Beliebtheit und seine Erfolge in der Heimat muß man immerhin als eine Ausnahme verzeichnen, denn der andere, vielleicht noch begabtere und interessantere Vertreter der ungarischer Biedermeier-Malerei, erlangte weder Achtung noch Anerkennung, ja nicht einmal sicheres Auskommen. József *Borsos* (1821—1883) versuchte sein Glück gleichfalls in der Heimat, doch für ihn wuchs aus dem ungarischen Boden keine Anerkennung, er mußte einen großen Teil seiner künstlerischen Wirksamkeit im Ausland entfalten. Ansporn und die Grundlagen seines Könnens erhielt er in Waldmüllers Schule, von hier stammt seine Neigung zur novellistischen Genremalerei. Er war ein überlegener Zeichner mit feinem Gefühl für Details. Seine Hauptstärke jedoch gab sich im Kolorit kund, in der feierlichen Ruhe, mit der er seine Farben zusammenstimmte. Diese sind lebhaft, feurig und intensiv den Kunstwerken seiner großen Wiener Kollegen würdig.

Die Literatur, die den künstlerischen Schaffensdrang anregte und die Künstler in der Wahl ihrer Stoffe beeinflußte, arbeitete zur Zeit der Anfangsschwierigkeiten der ungarischen Kunst mit Erfolg, ihr ist auch die Gründung der Ungarischen Akademie der Wissenschaften und des für die Kunst noch bedeutenderen Kunstvereines zu verdanken. Unter der Leitung dieser gelangte unser künstlerisches Leben in geordnetere Bahnen, ja Jakab *Marastoni* errichtete sogar eine Kunstschule, die die Grundelemente der Malerei zu vermitteln fähig war. So gelangt die erste Generation der ungarischen Kunst zu Leben und Kraft, um später, nach dem Besuch deutscher, französischer, italienischer Schulen einer eigenen ungarischen Entwicklung die Wege weisen zu können.

Es ist kein Zufall, daß sich unsere Kunst um die Mitte des vorigen Jahrhunderts der Romantik zuwendet. Den Freiheitskämpfen von 1848—49 folgte eine Zeit der Unterdrückung, in der sich Dichtung und Malerei einer symbolischen Sprache

bedienten, um ihre Gefühle auszudrücken. Doch ging die romantische Tendenz auch aus der allgemeinen europäischen Kunstentwicklung hervor. Der lebendige Einfluß der französischen Romantik machte sich auch bei uns fühlbar und wurde nach dem Freiheitskrieg zum Ausdruck der herrschenden Stimmung. Dies stimmte in der Malerei mit dem Geist des späteren Biedermeierstils überein, und neben den guten Durchschnitts-Künstlern, wie dem Lyriker József *Molnár* und dem kräftigeren, aber trockeneren Mihály *Kovács* brachte diese Richtung zwei, auch in europäischer Hinsicht hervorragende Gestalten hervor: Viktor *Madarász* und Mihály *Zichy*. Beide waren zu Führern geboren, aber zugleich auch zu tragischem Lebensschicksal: beiden war die volle Entfaltung ihres Lebens und ihrer Kunst versagt. Madarász verschwand plötzlich vom Horizont unserer Kunst, Zichy arbeitete als Hofangestellter mit Monatsgehalt am fernen russischen Hof und legte der Entfaltung seiner Kunst selbst Hindernisse in den Weg.

Der erste bedeutende Vertreter der ungarischen historischen Malerei war Viktor *Madarász* (1830—1907). Der in ganz Europa zum Leben erwachte und erstarkte historische Gedanke entsprang dem Zeitgeist und brachte auch bei uns he vorragende Künstler von europäischer Bedeutung hervor. Sein grosses Talent erklärt seine bedeutenden Erfolge, durch die manche seiner historischen Gemälde so volkstümlich wurden, daß sie fast das ungarische historische Denken selbst bedeuten und mit dem Ungartum ein für allemal verschmolzen. Die gleichen grossen Qualitäten kommen auch bei Madarász's Porträtmalerei zur Geltung. Sein künstlerischer Flug währte nur kurze Zeit, kaum ein Jahrzehnt. Die dramatische Kraft seiner Kunst bedeutet ein einheitliches Ganzes; vor allem benützt er mit grosser Sicherheit die romantischen Mittel der Beleuchtungseffekte, die in tiefe Töne gebetteten hellen Farben.

Mihály *Zichy* (1827—1908) ließ während seiner langen künstlerischen Laufbahn eher seine zeichnerischen Fähigkeiten glänzen, was mit dem ihm am Hofe der Zaren vorgesch iebenen künstlerischen Programm und den Bestellungen bei Hof

zusammenhing. In seinen schönsten Werken offenbart sich die verhaltene physische und seelische Sehnsucht einer grossen romantischen Seele. Die ironische Weltanschauung des skeptischen Lebensphilosophen verleiht ihnen den phantasiereichen, sinnesfreudigen Hintergrund.

Die zweite Hälfte des Jahrhunderts war für die Entwicklung der Künstlerlaufbahnen schon günstiger, ja der Gang der Ereignisse förderte sie sogar. Die Hauptstadt und das ganze Land entwickelt sich in bisher nicht gekanntem Masse, die wirtschaftliche Kräftigung bringt auch die Neubelebung der nationalen Energien mit sich. Auf diesem festen wirtschaftlichen und gesellschaftlichen Grund erstarkt die Kunst, wird farbiger und reicher, erhält aber zugleich auch ihre eigenen, besonderen Aufgaben. Der neue Mezän ist in erster Linie der Staat, doch geben auch die infolge des allgemeinen Wohlstandes entstehenden Kunstschulen, Ausstellungen, Kunsthandlungen und schließlich die Teilnahme des Publikums weitere Förderung.

Die neue Entwicklung vermehrt die Zahl der Künstler, doch gibt sie ihnen zugleich die nötigen führenden Persönlichkeiten. Unsere Künstler studieren außer an den heimischen Schulen auch im Ausland, meist in München und Wien, doch sehen wir sie auch in Italien und Frankreich. Dieser Abschnitt ist vor allem die Zeit der figuralen Malerei, die durch die Ausschmückung der öffentlichen Bauten, durch staatliche und städtische Aufträge wesentlich gefördert wird. Einer unserer bedeutendsten Freskenmaler, Mór *Than*, bringt seinen schwungvollen dekorativen Stil aus Wien.

Károly *Lotz* (1833—1904) studierte in Deutschland. Nach seiner Heimkehr jedoch entwickelte er in kurzer Zeit seinen persönlichen dekorativen Stil, und den eigentümlich sinnlichen Realismus seiner Staffeleibilder. Er war einer der gesuchtesten Künstler des im Aufschwung begriffenen Landes und der Hauptstadt, die künstlerische Ausschmückung der nacheinander entstehenden öffentlichen und Privatbauten wurde ihm übertragen. Das Deckengemälde des Budapester Opernhauses zeigt am besten den europäischen Horizont und das individuelle

Gepräge seines Stils. Zu seiner grossen Arbeitskraft gesellte sich ein gesunder künstlerischer Instinkt, der seine Darstellungsart jederzeit dem Stoff anpaßte. Seine Fresken sind stark dekorativ, zeichnerisch, leicht und von klarer Komposition, während seine Staffeleibilder fester sind und mehr malerischen Lösungen zustreben. Den seelischen Hintergrund seiner Bilder bildet sein stets heiteres Gemüt. Er schafft mühelos und bewältigt die Schwierigkeiten des Themas mit virtuoser Leichtigkeit. Er belebt die akademische Komposition der Geschichtsmalerei auf individuelle Weise. In seinen Staffeleibildern, besonders den Akt-Darstellungen führt er eine ganz neue, eigenartige Darstellungsweise ein. Er wurde zum unerreichbaren Darsteller des weiblichen Körpers, zum Verherrlicher der gesunden Jugend, in der Lebensfreude und lyrische Sanftmut vorherrschen.

Die Kritik stellt Bertalan von *Székely* (1835—1910), den anderen großen Geschichtsmaler dieser Epoche neben und sogar über Lotz, doch hebt sie auch den scharfen Gegensatz der beiden Persönlichkeiten hervor. Besteht auch dieser im wesentlichen, so beeinträchtigt er in keiner Weise die künstlerische Größe Székelys. Seine Kunst und seine Stellung in der ungarischen Kunstentwicklung haben viele gemeinsame Züge mit der des Nikolaus Barabás. Auch er ist aus Siebenbürgen gebürtig und seine Wirksamkeit zeigt in der logischen Entwicklung zum universellen Charakter viele Ähnlichkeit mit der seines bedeutenden Vorgängers. Seine Stellung gleicht der Barabás's auch in der Einbürgerung neuer Kunstgedanken und im kampfreichen Streben. Auch er erschaut die Zukunft, gehört zu den Propheten. Sein kurz nach der Jahrhundertwende gemaltes und in diesem Bändchen vorliegendes „Selbstporträt" ist auch vom Standpunkt der allgemeinen europäischen Entwicklung eine Höchstleistung. Bahnbrechend und von ewigem Werte schlägt es in seiner zeitlosen Größe die Brücke von den universellen Werten der Vergangenheit zu den Entwicklungsmöglichkeiten der Zukunft. In seinen Werken wurde das Gebiet der ungarischen Kunst erweitert und in ihrem Reichtum und ihrer Universalität auf fast unendliche Bahnen gelenkt. Székely

ist der Begründer und zugleich die führende Größe der ungarischen Geschichtsmalerei und Freskenmalerei im modernen Sinne des Wortes. Als solcher wurde er von niemandem übertroffen. Er war es auch, der die Forderungen der allgemeinen europäischen Kunst mit der volklichen Eigenart des Ungartums in Einklang brachte. Seine diesbezüglichen Bestrebungen entsprangen dem prophetischen künstlerischen Instinkt, dem lebhaften Temperament, der gründlichen Bildung und seinem überlegenen Können. Die Fülle dieser Kraftquellen selbst ihr Kampf gegen einander kommt in seiner Kunst zum Ausdruck. Das grüblerische Temperament des hochgebildeten Malers setzte sich strenge kompositionelle Vorschriften in seinen geschichtlichen Darstellungen und Fresken, manchmal sogar in seinen Porträts. Die überschäumende Kraft des künstlerischen Instinkts und Temperaments leitete er in seinen Landschaftsbildern und kleineren Kompositionen ab. Mit der Kraft eines entfesselten Stromes bricht in diesen Werken der leidenschaftliche Schaffensdrang hervor, eine Entschädigung für die selbstgesetzten künstlerischen Schranken suchend. Ein ähnliches künstlerisches Temperament ist nicht nur in der ungarischen, sondern auch in der europäischen Entwicklung eine Ausnahmserscheinung. Seine Verdienste als Professor stehen den künstlerischen in nichts nach.

Die Kunstentwicklung ist um die Jahrhundertwende bereits bedeutsam. Der Fortschritt wird schwungvoller, der Mut der schöpferischen Tätigkeit kühner und auf dem ganzen Gebiet der Malerei hat die Anpassung an die allgemeine europäische Kunst begonnen. Nach Aneignung all des nötigen Wissens beginnt bei unseren Malern die Entfaltung des nationalen Charakters, des von anderen Völkern verschiedenen eigenen Geschmackes. Dem die ungarische Malerei zu dieser Zeit hauptsächlich beeinflussenden Münchener Akademismus entwachsen nebst anderen kleineren Persönlichkeiten, die beiden ins Ausland gewanderten Künstler, *Liezenmayer* und *Wagner*. Beide wurden Professoren an der Münchener Akademie; diese Auszeichnung wurde schon zu Anfang seiner Laufbahn auch einem der größten, gefeiertesten und gesuch-

testen ungarischen Maler zuteil: Gyula *Benczúr* (1844—1920). Benczúr greift gerne auf die Darstellungsweise der alten Meister zurück, hauptsächlich auf *Rubens*, doch gestaltet er die gewonnenen Eindrücke auf persönliche Art um. Er wurde zum Maler der prunkvollen Äußerlichkeiten, der reichen Formenwelt. Schwere Samtstoffe, schillernde Seiden, glänzende Metalle, feierliche Gesten kennzeichnen seine Bilder. Er wurde zum Maler des irdischen Glanzes und Lichtes, dessen sinnliche Welt von seiner Phantasie die Glut erhält. Das in Kultur und Wirtschaft in gleicher Weise erstarkte Land erhielt in ihm den würdigen Darsteller seiner Gefühle und Stimmungen. Mit seinen glänzenden Farben, dem feierlichen Reichtum seiner Bildnisse und Stoffe sang Benczur farbenfrohe Loblieder zum Preise der tausendjährigen Hungaria. Er war ein vorzüglicher Zeichner, der sich in der künstlerischen Gewissenhaftigkeit und sorgfältigen Darstellung als würdiger Nachfolger der alten Meister erwies. Da die Stimmung und das Sehnen der Zeit in ihm ihren beredtesten Dolmetscher fanden, ist es selbstverständlich, daß er überall gefeiert und mit Bestellungen überhäuft wurde. Er malte 1886 die Befreiung Ofens von der Türkenherrschaft und 1896 die millennarische Huldigung vor König Franz Josef I. Auf diesem Gemälde können die Porträts in ihrer Lebensfülle- und Treue als Geschichtsquellen bewertet werden.

Auf dem Höhepunkt der Entwicklung erscheinen die drei grossen, führenden Persönlichkeiten der ungarischen Malerei des 19. Jahrhunderts: Mihály von *Munkácsy*, László *Paál* und Pál von *Szinyei Merse*. Alle drei haben nicht nur ihre Zeit, sondern auch die kommenden Jahrzehnte bedeutend beeinflußt. Obwohl sie nicht Schulen im strengen Sinne des Wortes gründeten, hat sich ihre künstlerische Individualität im Entwicklungsprozeß doch stark fühlbar gemacht und alle drei wirkten und wirken auf die Entwicklung der ungarischen Malerei heute noch befruchtend. Dies bezieht sich sowohl auf die dramatische, stark instinktive Kunst Munkácsys und Paáls, als auch auf die heitere malerische Weltanschauung und Darstellung Szinyeis. In ihnen kam die ungarische Rasse zu

Wort und fand den Ton, der später das Leitmotiv der gesunden Entwicklung wurde.

Munkácsy (1844—1900) ging vom romantischen Genrebild aus und fand sogleich den Ton, auf den die damalige künstlerische öffentliche Meinung aufhorchte. Die Werke leben ihr Leben unabhängig vom Menschen und strahlen ihre Wirkung durch die wechselnden Wünsche der Generationen aus. Dies bezieht sich insbesondere auf Munkácsy, der zu seinen Lebzeiten vielleicht zu sehr gefeiert wurde und später grundlos in Vergessenheit geriet. Heute erwacht das Interesse nicht nur in seiner Heimat, sondern auch im Ausland wieder in gesteigertem Masse für sein Werk. Er war der mit stärkster Intuition begabte ungarische Maler. Der Fülle seines künstlerischen Instinkts entsprang das Thema des „Armensünderhauses" dessen Popularität ihn schon bei seinem ersten Auftreten fast dem Gipfel des Ruhmes zuführte. Dieses Werk gehört, auch mit absolutem Maßstab gemessen, zu den bedeutendsten ungarischen Schöpfungen, doch steht es auch in europäischer Hinsicht in der ersten Reihe, was auch die bedeutenden ausländischen Nachahmer bezeugen. Munkácsy studierte in Deutschland und ließ sich später in Frankreich nieder. Er war auf allen Gebieten der Malerei gleich erfolgreich. Neben seinen großangelegten Kompositionen war er auch einer der bedeutendsten Landschaftsmaler und auch seine Porträts bedeuten einen Höhepunkt der ungebundenen künstlerischen Darstellung. Die dauernde Wirkung der künstlerischen Schöpfung kann aber nur durch persönlichen Charakter gesichert werden. Auch Munkácsy verdankt seine Grösse der persönlichen Kraft und der eigenartigen Darstellung. Anfangs war es wahrscheinlich die Eigenart seines Stoffkreises, die seine Zeitgenossen entzückte und das Publikum begeisterte. Seine neuartige Stoffwahl vereint sich mit individueller Darstellung und Pinselführung die von virtuosen Fähigkeiten zeugen. Neben den bewunderten und dramatischen Kraft ausstrahlenden Verwertungen des Kontrastes von Schwarz-Weiß finden wir bei ihm auch von dieser Wirkung abweichende Lösungen, wovon einige sich der von ihm verachteten impressionistischen Auf-

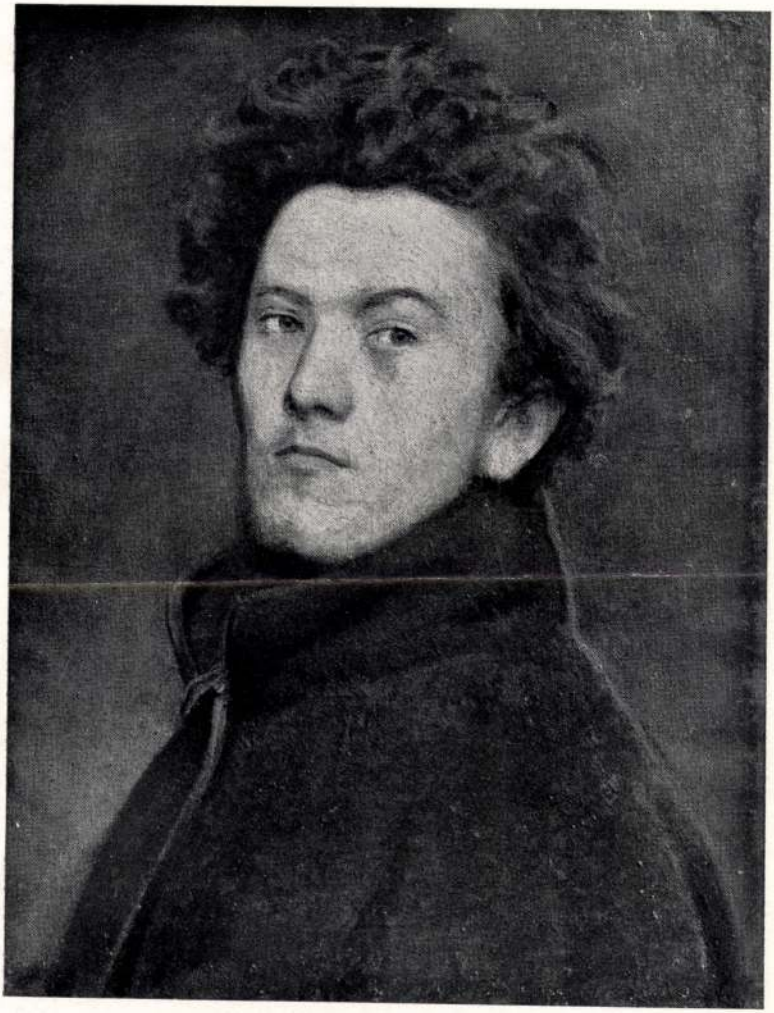

BERTALAN VON SZÉKELY

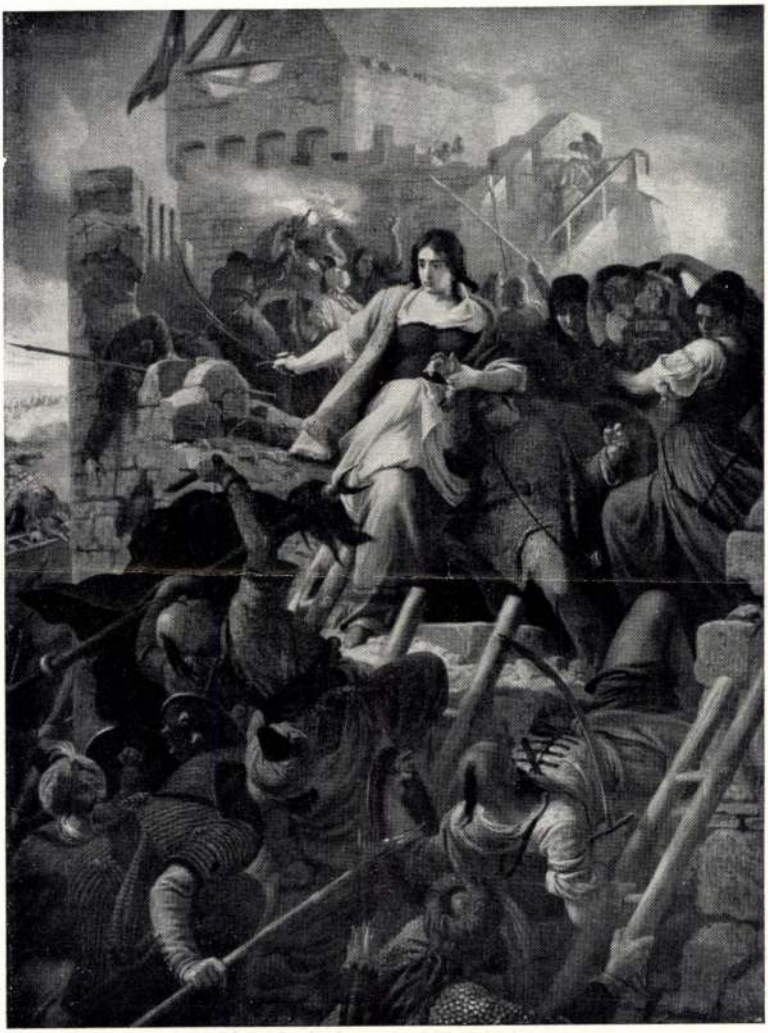

BERTALAN VON SZÉKELY

KÁROLY LOTZ

GYULA BENCZÚR

fassung nähern. Ein gemeinsamer Zug seiner bedeutendsten Schöpfungen ist die Art der Darstellung, der außerordentliche Schwung und die Unmittelbarkeit des Farbenauftragens. Diese wunderbare Unmittelbarkeit ist eine der Hauptstärken seiner Malerei, die besonders in seinen kleineren volkstümlichen Bildern und Landschaften zum Ausdruck gelangt. Er brachte eine neue Art des romantischen Realismus ins Leben, eine neue Sprache sowohl in der formellen Darstellung, wie auch in der Farbe und der Ausdruckskraft, die durch die unbändige Kraft des Temperamentes, den unbezwingbaren Mitteln des intuitiven Talentes wirkte. Am Anfang gab ihm das Bauerntum, die Welt der armen Leute Anregungen, später änderte, vielmehr bereicherte sich sein Stoffkreis. In seinen religiösen Bildern wendet er sich dem Christentum und den grossen, allgemein menschlichen Problemen zu. Es ist zu bedauern, daß besonders seine Werke grossen Umfanges aus diesem Stoffkreis schon zu seinen Lebzeiten nach Amerika kamen. Zu Beginn der achtziger Jahre malte er sein berühmtes Bild „Christus vor Pilatus" dem das „Golgatha" folgte. Sein Ruhm erreichte durch diese Bilder den Höhepunkt ; er wurde sowohl in Europa als wie in Amerika förmlich gefeiert. Zu dieser Zeit beginnen aber auch seine physischen Qualen. Sein Übel verschlimmert sich mehr und mehr, und 1900 stirbt der grosse Künstler nach langem, schwerem Leiden in einer Irrenanstalt. Er stammte aus einfachen Verhältnissen und gelangte ausschließlich durch seine Genialität auf jenen Gipfel der Entwicklung, den eine Nation in ihrem Werdegang nur durch lange Jahrhunderte erreichen kann.

Den grossen ungarischen Vertreter und Bahnbrecher der Landschaftsmalerei, László *Paál* (1846—1879) erwähnt man oft und mit Recht im Zusammenhang mit Munkácsy. Ihre Persönlichkeit entspringt den gleichen volklichen Kräften und zeigt soviel verwandte Züge, daß sich die zwei grossen Meister gleichsam ergänzen. Munkácsys Landschaftsmalerei zeigt in mancher Hinsicht den Einfluß Paáls der wieder auf dem Gebiete der figuralen Staffagemalerei öfters Munkácsys Pinsel in Anspruch nahm. Die Tiefe und dramatische Kraft des Gefühls,

die Düsterheit der Auffassung und die damit verbundenen tiefen Farben, die schneidenden Gegensätze von Hell und Dunkel sind gemeinsame Züge der beiden Künstler. Paál reift schon auf dem sich erweiternden Wege der ungarischen Entwicklung heran. Die immer weitere Kreise ziehende Entwicklung verengt die Allgemeinheit und lenkt die künstlerischen Talente zur Versonderung. Paál wurde Landschaftsmaler im engsten Sinne des Wortes und gebrauchte figurelle Darstellungen selbst als Staffage nur ungern. Die grosse Feierlichkeit der einsamen Natur lebte in seiner Seele ; dies erklärt seine Stoffwahl, seinen freiwilligen Verzicht auf figurelle Darstellungen, seine schwermütig tiefen warmen Farbentöne und die begrenzte Skala seiner bräunlichen Farben. Doch erreichte er innerhalb dieser Grenzen den Gipfel des künstlerisch Wertvollen. Die durch seine Freundschaft mit Munkácsy bedingte französische Schulung ist bei ihm eher bloß ein äußeres gewerbliches Motiv ; denn in seiner Seele, in jeder seiner Arbeiten hielt er an seiner ungarischen Eigenart, seiner siebenbürgischen Gesinnung fest. Die eigenartige Harmonie der tiefen, warmen Farben, die eigentümlich individuelle Würze, — oder nennen wir sie Melancholie — die sich im Sehen oder Aufbauen einer Landschaft kundgibt, ruft eine typisch siebenbürgische Stimmung hervor. Auch in der Darstellung ausländischer Landschaften, der Wälder Barbizons, der Tiefebenen Hollands lebt die Farbensucht der ungarischen Seele, führt seinen Pinsel und die ewige künstlerische Sehnsucht der ungarischen Seele läßt ihn über ausländische Themen ungarische Träume träumen. Auch in seiner Darstellungsart fühlen wir das Feuer und den eigenartigen Reiz ungarischer Leidenschaftlichkeit. Nebst der Selbständigkeit im Sehen und Auffassen einer Landschaft ist auch seine Technik von individuellem Charakter. Auch er war, wie sein grosser Freund Munkácsy, ein Virtuose der Pinselführung, doch war seine Arbeitsweise von ganz anderer Natur. Er gehörte nicht zu den alla prima-Malern, wie Munkácsy, und wir kennen wenige von seinen Werken, die nicht die Sprache eines entwickelten Vortrages reden würden. Schon seine ersten Werke lassen erken-

nen, daß er sich nicht mit dem ersten Auftragen der Farben begnügt, sondern seine Arbeiten durch mehrmaliges, schichtenweises Malen bereichert, und zwar sowohl die Farbenschattierungen, als das lebhafte und interessante Spiel der Zeichnung. Hinter dieser Bereicherung verbirgt sich aber stets die nahezu feierlich dramatische Düsterheit des Themas und seine tief individuelle siebenbürgische Melodik. Dieser mächtige Akkord geht nie im Reichtum und in der Feinheit der Details auf, sondern erreicht eine feierliche Höhe.

Neben Munkácsy und Paál ist es vor allem Pál von *Szinyei-Merse* (1845—1920), in dem die ungarische Kunst jenen doppelten Gipfel erreichte, deren einen die Universalität, der gemeineuropäische Horizont, den anderen die nationale Eigenart bedeutet. Szinyei-Merse war eine von den beiden vorher gewürdigten grossen Meistern stark abweichende künstlerische Persönlichkeit. Sein heiteres Wesen, seine Art, klare und lichte Farben zu sehen führte ihn auf andere Wege ; die hier erreichten Erfolge deuten jedoch auf die gleiche Höhe, wie die der beiden grossen Meister. Wie diese hat auch er Persönlichstes geschaffen. Bewaffnet mit den gewerblichen Kenntnissen, die er sich in der Hochburg der Münchner Akademie erworben hatte, schöpfte er Mittel und persönliche Züge des Ausdrucks aus sich selbst. Er begann als Figurenmaler und am Anfang seiner Laufbahn haben ihn sicherlich, wie seine Zeitgenossen, grosse Kompositionsgedanken beschäftigt ; schließlich wurde er der individuellste, bahnbrechende Meister der ungarischen Landschaftsmalerei. Wahrscheinlich hat ihn das Problem der Luft und des Lichtes nicht wissentlich beschäftigt ; es war die Folge seiner künstlerischen Persönlichkeit und entsproß seinem Sehen, seinem malerischen Talent. Diese eigenartige Naturanschauung dominiert auch auf seinem hervorragendsten Werk, dem „Maifest", das ihn mit Recht in die Reihe jener großen europäischen Maler stellt, die als Vorläufer der Freilichtmalerei gelten. Er hat auf diesem Gebiete, seine Zeitgenossen überholend, Persönliches und Neuartiges geschaffen, doch besteht das Verdienst dieses Bildes und seiner Werke nicht so sehr in ihrem zeitgebundenen Wert,

als vielmehr in des Künstlers Eigenartigkeit die Farben und das Licht zu sehen und darzustellen. Sein Sehen bedeutete einen neuen Realismus, in dem neben der herrschenden Stellung der Luft und des Lichts die lokale Kraft der Farben voll und ganz zur Geltung kommt, ohne dabei bunt oder schreiend zu werden. Dieses Gleichgewicht des Feuers der lokalen Farben, sowie der Kraft der Luft und des Lichts ist bei ihm von ganz eigenartiger Macht und gibt seinen Werken — nebst Beibehaltung der Tonwerte — eine wahrhaft strahlende Kraft. Er ist ein geborener Realist, der jedoch mit seiner instinktiven malerischen Kraft das Wesentliche erfaßt und nur dieses fühlen läßt. Dadurch wirkt er einfach und überzeugend. Gewiß waren es die ungewöhnlich malerischen Landschaften des oberungarischen Komitates Sáros, die sein Landschaftsmalergenie entfachten. Die ungarische Landschaftsmalerei hat wenige Gestalten, auf die die Bezeichnung: geborener Maler so sehr passen würde. Daraus folgt auch sein überlegenes technisches Können, seine eigenartige Darstellung. Seine Kunst kennt kein Grübeln, sein Instinkt und seine Fähigkeiten führen ihn sicher sowohl in der Landschaftsmalerei, als auch auf dem Gebiet figuraler Schöpfungen. Er malt leicht, fast spielend und setzt seine Gestalten gern in landschaftliche Umgebung. Folglich greift er auch willig zur Mythologie und seine Phantasiegestalten stehen in vollkommenem Einklang mit der Natur, sind heiter und fröhlich, wie das Spiel des Lichtes, das seine Bilder überflutet. Seine Phantasie ist reich, doch hält er sich stets an die Möglichkeiten des realistischen Lebens. Daher bieten seine Werke eine ganz eigenartige Mischung des reellen Schauens und der Vision, was seiner Kunst eine besondere persönliche Würze verleiht. Seine hervorragendsten Werke, „Maifest", „Dame in Lila", „Die Lerche", „Die Schaukel" sind im Wesentlichen seiner Phantasie entsprossen und er projizierte das Licht seiner eigenen inneren Suggestion auf die Naturerscheinungen. Seine feine und zurückhaltende Persönlichkeit bewahrte ihn stets vor Übertreibungen und führte ihn zum wunderbaren Gleichgewicht von Phantasie und Wirk-

lichkeit. Auch als Porträtmaler gehörte er zu den hervorragendsten, da er auch vorzüglicher Zeichner und tiefer Denker war. Sein Künstlergenie wurde erst spät erkannt und auch darin teilte er das Loos vieler wahrer Größen. Mehr als zwei Jahrzente lebte er in verstimmter Zurückgezogenheit, seine Anerkennung fiel großenteils der Nachwelt zu. Sein Wirken, sein Stil eröffnete einen neuen Weg in der Geschichte der ungarischen Landschafts- und Figurenmalerei und seine Größe ist stets ein Gradmesser auch für jene, die neue Wege suchen.

Das letzte Drittel des Jahrhunderts bringt das reiche Emporblühen ungarischer Talente mit sich. Neben den erwähnten bahnbrechenden Persönlichkeiten der ungarischen Kunst ist diese Zeit von einer ganzen Reihe hervorragender Meister belebt. Nach den Bahnbrecher der Landschaftsmalerei, Szinyei und Paál müssen wir einer kennzeichnenden und bedeutenden Gestalt der ungarischen Landschaftsmalerei Erwähnung tun: *Géza Mészöly* (1844—1877). In seinem Geburtsjahr, 1844, war der Kampf um die neue französische Landschaftsmalerei schon stark im Gange und als Mészöly zu Beginn der siebziger Jahre nach München kommt, findet er den neuen Stil dort bereits in spezifisch deutscher Konzeption vor. Dies nimmt seine Künstlerphantasie sofort gefangen; der Geist des neuen Stils durchströmt sein künstlerisches Wesen, wird aber gleich persönlich verarbeitet. Während seiner kurzen Künstlerlaufbahn verherrlichte er fast ausschließlich die Schönheiten des Plattensees. Die neue Münchner Künstlerschule, die ihren Stil zuerst unter dem Einfluß Schleichs, dann Liers ausgeformt hatte, schlug ihr Lager im malerischen Isartal auf. Die malerischen Werte der dort gesehenen romantischen Uferlandschaften mit ihren Weidenstämmen, sich in der Ferne verlierenden Waldungen, entdeckte Mészöly in noch erhöhtem Maße an den damals noch unberührten Geländen des Plattensees. Sein außergewöhnlich ausgeprägter künstlerischer Instinkt sog die Lehren der Schule rasch in sich auf und formte sie in der gesteigerten malerischen Umgebung der Heimat auf individuelle Art um.

Das Geheimnis seiner Größe ist, wie die jedes anderen großen Künstlers, einfach und immer dasselbe: die Fülle des Malerischen. In dieser Hinsicht wurde er von keinem heimischen Künstler überragt. Das Malerische wirkt auch bei ihm suggestiv, wie bei seinen kongenialen Gefährten Munkácsy, Szinyei oder Paál. Hieraus entspringen die Werte seiner Kunst, dies entschuldigt auch seine Mängel. Seine Werke wurden als die des großen französischen Meisters Corot verkauft. Seine Kunst knüpft sich mit wenigen Ausnahmen an den Plattensee. Er war dessen größter Dichter für alle Zeiten. Er enthüllte alle malerischen Geheimnisse des großen ungarischen Wassers, seine Schönheiten und künstlerischen Intimitäten, die sich weder vor ihm, noch nach ihm irgend jemandem auf diese Weise erschlossen. Er war Lyriker. Uferlandschaften des Plattensees, kleine Buchten, verborgene Winkel des Röhrichts finden wir heute nur mehr auf seinen Bildern; das stille Sommerleben, das mit Weiden besetzte Überschwemmungsgebiet mit schwimmenden Enten, die sich an Baumstämme anschmiegenden Heuschober sind sein Lieblingsthema. Außer dem Erfassen des Themas liegt seine Hauptkraft im Vortrag, im Malerischen und persönlichen Gepräge der Ausführung. Er war einer der hervorragendsten Techniker der neuzeitlichen Malerei. In überlegener Weise besaß er die Mittel des Zeichnens und Malens, und war unerreichbar in der leichten Darstellung von verschiedenen Naturerscheinungen. Die persönlichen Eigenschaften der Elemente der Natur, wie Boden, Bäume, Gras, Scholle, Wasser und Himmel, das Leben des Plattensees kannte niemand besser als er, und der so dargebotene Realismus entsprang sicher der Anregung seiner Phantasie. Die blendenden starken Kontraste des Sonnenscheins kannte er nicht und war für die dramatischen Offenbarungen der Natur unempfänglich. Weiße Wolken, gedämpftes Licht sind seine Lieblingsbeleuchtung. In seinen letzten Lebensjahren stimmte er seinen Pinsel auf mehr Helligkeit und konnte das silberige Erzittern des Lichtes mit impressionistischer Leichtigkeit des Sehens wiedergeben. Auch er schuf

mit spielerischem Gemüt, ohne Grübeln ; sein Malerinstinkt half ihm sowohl bei der Arbeit in der freien Natur, als auch in der Stille des Ateliers.

Der nach der Mitte des vorigen Jahrhunderts erwachende ungarische Realismus, die Freilichtmalerei, bereicherte sich im Anschluß an das Schaffen Mészölys durch eine Schar neuer Anhänger. Die Pleinairlandschaftsmalerei wurde volkstümlich und die Zahl der inländischen Landschaftsidill-Poeten vermehrte sich. Solche waren Gyula *Aggházy*, Artur *Tölgyessy*, Béla *Spányi*, Pál *Böhm*, Daniel *Mihalik* u. a. m. Baron László von *Mednyánszky* (1852—1919), bei dem sich dem realistischen Sehen ein geheimnisvoll düsteres Gemüt gesellte, bereicherte die Landschaftsmalerei dieser Zeit mit einer eigenartig persönlichen Note. Er stammte aus Ober-Ungarn und liebte es, die dortigen hohen Berglandschaften zu malen, daneben aber kamen auch die weiten Ebenen, die Uferlandschaften zu Worte, mit stets dunstig zusammenfließenden weichen Farben, und eigentümlich visionärer Schwermut, die sich vom Realismus entfernend der ahnungsvollen Stimmung näherte. Diese eigentümliche realistische Visionsmalerei gab sich in seiner interessanten Technik kund, wobei er die Leinwand mehrmals übermalte und damit manches gerne dem künstlerischen Zufall überließ. Auch er war ein romantischer Realist, doch war seine Darstellung von der seiner großen Vorgänger durchaus verschieden.

In der romantischen Athmosphäre der Zeit und bei der Neigung zum Realismus kam auch die Porträt- und Genremalerei zur Blüte. Sándor *Bihari*, Imre *Gyárfás*, Bertalan von v. *Karlovszky*, Lajos *Deák-Ebner*, Otto *Baditz* u. a. m. sind alle ausgezeichnete Vorkämpfer der auf Eroberung ausgehenden Generation, die die ungarische Kunst mit den entscheidenden Ereignissen der großen europäischen Malerei in Einklang brachte.

Am Ende des 19. Jahrhunderts kündet sich jedoch bereits das Herannahen eines neuen künstlerischen Sehnens an. Die großen führenden Meister, Munkácsy und Paál sind aus dem

Leben geschieden, andere, wie z. B. Szinyei, haben sich zurückgezogen. Die zur Erinnerung an das tausendjährige Bestehen der Nation veranstaltete Millenniumsausstellung bezeichnete gewissermaßen den feierlichen Abschluß des an der Jahrhundertwende erstarkten, und vollerblühten naturalistischen Sehens. Auch der Einfluß der deutschen Kunst ist im Abflauen ; dem Beispiel Munkácsys folgend setzt ein Ströhmen nach Paris ein. Diese Umwandlung wird auch durch die Änderungen auf wirtschaftlichem und sozialem Gebiet begünstigt. Daher orientiert sich die Malerei im Rahmen der realistischen Anschauungsweise in der Richtung des Impressionismus ; dabei kommt die in Nagybánya gebildete Malergruppe, die sogen. *Nagybányaer Schule* zu großer Rolle und entfaltet dann Jahrzehnte hindurch ihre Wirkung. Damit erhielt die ungarische Malerei neue Kraftquellen und neue Reserven zur Weiterentwicklung. Doch wie man auch den deutschen Einfluß der vorangehenden Jahrzehnte nicht als sklavische Nachahmung betrachten konnte, so blühte auch trotz der neueren Pariser Eindrücke das individuelle Gepräge der ungarischen Kunst ungehindert weiter. Das Kunstprogramm von Nagybánya war letzten Endes auch ein realistisches Glaubensbekenntnis, da es ebenfalls nach der getreuen Wiedergabe der Natur trachtete, legte aber auf die Wirkung der Freilichtbeleuchtung und der Lichterscheinungen einen besonderen Nachdruck und steigerte in diesem Sinne die Intensität der Farben in hohem Maße. Dies entsprach den reichen Farben den einheitlich kraftvollen Farbenflächen der Natur des Oberlandes. Die großen Einheiten, die einfachen Farbenflächen wurden gleichsam programmatisch und somit auch die Vereinfachung des Sehens, der einfache Charakter der zum Malen erwählten Stoffe und Motive. Dieses edle Programm der Reinheit und Einfachheit förderte die künstlerische Entwicklung der Schule von Nagybánya und sicherte ihre Nachwirkung bis heute. Besonders stärkend wirkte der Umstand, daß der Begründer des neuen Künstlerprogrammes eine kraftvolle und suggestive Persönlichkeit war : einer der hervorragendsten Meister neuzeitlicher ungarischer Kunst,

MIHÁLY VON MUNKÁCSY

MIHÁLY VON MUNKÁCSY

LÁSZLÓ PAÁL

GÉZA MÉSZÖLY

PÁL VON SZINYEI MERSE

PÁL VON SZINYEI MERSE

KÁROLY FERENCZY

JÓZSEF RIPPL-RÓNAI

Károly *Ferenczy* (1862—1917). Wir besaßen wenige Maler, die die Farben des Sonnenlichtes mit so überzeugender Kraft wiederzugeben vermochten, wie er. Seine Art zu sehen war vielleicht zu jener Zeit etwas kühn, doch die Zukunft rechtfertigte ihn. Kaum würde sich ein zweiter Künstler bei uns finden, der die Welt des kraftvoll schmetternden Grün der Natur so verstanden hätte, wie er. Die wunderbar suggestive Kraft der grünen Natur, das Leuchten und die Verschiedenheiten der grünen Farben hat weder vor, noch nach ihm jemand so durchgefühlt und wiedergegeben. Besonders in der Wiedergabe der Schattierungen des kalten Grün war er unerreichbar. Durch einen lichten weißen Fleck oder den Kontrast des Blau, Rot oder Gelb zum Grün wurden seine Farbenvisionen neuartig und brachten neben einem edlen Realismus Kraft und Persönlichkeit zum Ausdruck. Auch er war ein Dichter und sein Sehen entsprang der Phantasie, was manches seiner ahnungsvollen, düsteren Bilder bezeugt. Auch in der Wiedergabe des Verhältnisses zwischen Natur und Figur gab er Neuartiges und wirkte so anziehend, daß sein Einfluß noch heute fühlbar ist. Mehrere der heute noch lebenden älteren Künstler begannen ihre Laufbahn in seinem Kreis und lenkten erst später auf eigene Wege ab.

Außer den bereits erwähnten Künstlern müssen wir auf noch einen hinweisen, der die Ergebnisse des früheren realistischen Sehens mit neuen künstlerischen Bestrebungen vereinte, der ungarischen Kunst eine neue Farbigkeit und neuen Charakter verlieh und mit dessen Kunst das vorige Jahrhundert abschließt, das neue beginnt. József *Rippl-Rónai*'s (1861—1927) Kunst machte mehrere Wandlungen durch. Er begann bei Munkácsy, doch war ihm das auf den Kontrast von Hell und Dunkel aufgebaute Sehen Munkácsys fremd, so gelangte er nach gewissen Versuchen pointillistischer, mosaikähnlicher Art zu einer neuen Naturanschauung. Eigentlich war auch er Realist, wie seine großen Vorgänger, doch spielten bei ihm die Farbenflecken eine kräftigere Rolle, das Nebeneinander der lebhaften Farben lebte unabhängig von dem

B-26-234

Raum sein eigenes Leben. Die Anregung zu solchem Sehen ist die Seele, also das innere Erlebnis, das die Naturerscheinungen nach der eigenen Vorstellung umformt, die Farben nebeneinanderstellt und betont. Diese kraftvolle Vision des Lichtes stand jedoch unter der Zucht des Realismus, hatte feste Grenzen und verlor sich nie in die Gefilde der Unwahrscheinlichkeit. Sein persönlicher, von inneren Erlebnissen durchleuchteter Realismus setzte die Möglichkeit eines neuen Sehens in Gang und brachte neue Farben in seine Kunst. Auch er war ein instinktiver Künstler, wie viele seiner Vorgänger, was auch dadurch bezeugt wird, daß er am liebsten mit Pastellfarben arbeitete die die Arbeit erleichtern und beschleunigen; manche seiner vorzüglichen Schöpfungen kam mit spielerischer Leichtigkeit, mit eigentümlichem Rhythmus und Zusammenwirken von Linien und Flecken durch Vermittlung von Pastellfarben auf das Papier.

Die vorher behandelten bahnbrechenden Meister schufen die Grundlagen der gegenwärtigen Entwicklung. Ihr Einfluß ging nicht programmäßig, wohl aber instinktiv und allmählich in die Kunstbestrebungen der folgenden Generationen über. Munkácsys romantischer Realismus lebt heute noch, doch liegt darin mehr der Kern einer Idee, die Anregung rassischer Kräfte, als technische, thematische Nachahmung. Ebenso sehen wir die Fortwirkung der Überlieferungen von Nagybánya.

Es sind mehr als 100 Jahre, daß die Kräfte der nationalen Erneuerung die ungarische Kunst auf den Weg der Entwicklung führten, auch heute bilden die Grundlage der Weiterentwicklung, wie auf jedem anderen Gebiet, die nationalen und völkischen Kräfte. Die vergangenen hundert Jahre, die Bahnbrecher und gläubigen Kämpfer, ihr Glaube, ihre Hingabe, ihr Leid und Ruhm verpflichten auch die Nachkommen, ihr Werk in würdiger Weise fortzusetzen.

Dénes Csánky

Barabás Miklós

B-26-235

Bayer József:

BARABÁS MIKLÓS PESTRE ÉRKEZÉSE 1835-BEN ÉS ELSŐ SIKEREI

Ismeretes dolog Barabás emlékirataiból, hogy Pesten maradását annak a körülményeinek köszönhette, hogy utitársa, kivel Kolozsvárra akar visszamenni, más utitársakkal szerződvén, Barabás arra határozza magát, hogy a telet csakugyan Pesten fogja tölteni, sőt, ha ismeretségre tesz szert és munkát is kap, egyhamar el se megy innen.

Barabás tényleg 1835. év őszén ért Pestre. A Honművész 1835. évi december 24-iki 103-ik száma ekként emlékszik meg róla első ízben: „Ismét egy jeles honi festőt mutatunk be hazánknak, Markosfalvi Barabás Miklós úrban, ki Erdélyi (Markosfalvi), székely születésű s egy hónap előtt Olaszországból jött hozzánk, hol magát a fensőbb festészetben tökélyesité. Mult 13-án állitá ki Pesten a Nemzeti Kaszinó nagy termében egyik pompás nagy festvényét, mellyet a műkedvelők megvásárolhatnak. E szines másolati kép Európát tárgyazza,[1] szélessége 9, magassága 7 lábnál több. Lakik e művész úr Pesten, a volt Deron, most Nákó-háznak 2-ik emeletében a 19. sz. alatt. Fest történeti s arcképet." Mint e sorokból látjuk, Barabást a szerencse karjaira vette s már 1835 őszén bejuthatott a Kaszinóba, egyik másolatát ki is állíthatta s ezzel megszerezte főuraink ismeretségét.

A Honművésznek 1836. évi március 11-iki (20-ik) száma már azt irhatta róla, hogy „mindig élénkebb pártfogásra talál, műterme számos vendégtől látogattatik. A szerény művész szives készséggel mutatja mindenkinek műveit, melyek között a külföldnek, jelesen olasz honnak igaz érdekes vidékei, öltözetei, jelesb épületei stb. saját ecsetjével készült rajzvonatokban (!) különös szemlélésre méltók. Ezekből már is több példányt kellett lemásolnia több műértő uraság számára. Az arcfestésben, életnagyságú másolatokban, melyeket Barabás úr e pár hónap alatt készített, jeles ügyességet tüntetett ki."

Barabás maga beszéli el, hogy egy ízben Vörösmarty, Toldy, Bártfai László és Széchenyi titkára Tasner Antal meglátogatván, Tasner megrendelte nála Vörösmarty mellképét olajban. Ez a kép 1836. év elejével készült el. A Honművész ezen évi márciusi száma ezeket irta: „Vörösmartynkat legközelebb végzé meglepő igazsággal s művészi valósággal." Ezt a festményét később tussrajzban lemásolta az Aurora 1837-iki évfolyama számára, de Axmann igen gyarló metszetével Barabás nem volt megelégedve.

Erről az eseményről a következő, művészettörténetileg is jelentős sorokat irta Bajza József, 1836 január 3-áról barátjának Stettner Györgynek: „E napokban fog elkészülni Miska (t. i. Vörösmarty) arcképe, melly mint mindnyájan reményljük, igen jó lesz, mert még csak egyszer ült Miska s már is találva van. Képzelni fogod ha nem mondom is, hogy én a képet az Aurora számára készittetem. Azért

[1] Hihetőleg a Paolo Veronese után készült másolat lehetett, melyet Barabás Emlékiratai 138. lapján emlit.

163. l.

Művészet 1910. évf.

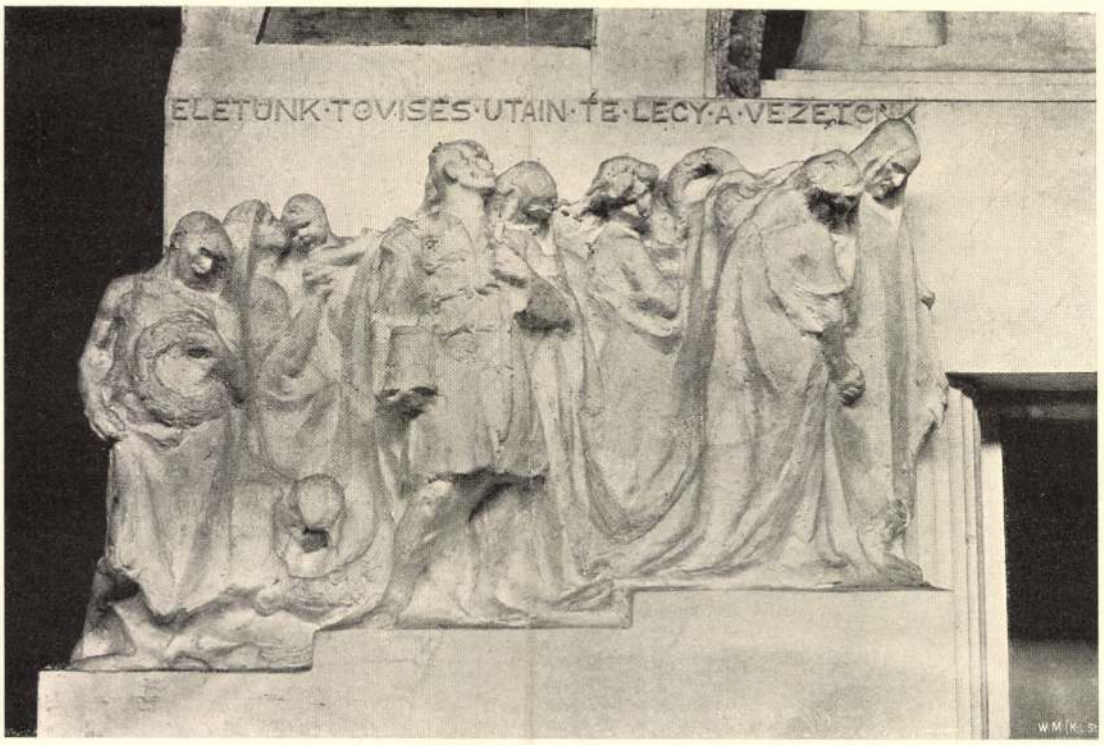

RÉSZLET A RÁKÓCZI-SÍREMLÉK PÁLYAMŰRŐL
MARGÓ EDE MŰVE

festettem először olajban, hogy a metsző számára készítendő rajzolat annál tökéletesebb legyen, most mind a kettőt egy művész dolgozta, t. i. Barabás nevű festő, ki tökéletesen magyar (székely ivadék) s két évi Olaszhonban való mulatása után, most érkezett meg Pestre. Igen ügyes ember, festői tehetségét messzebbre vitte, már is, ámbár fiatal, mint valamennyi eddigi magyarjaink s én azt hiszem felőle, hogy az Auroránál igen sok hasznát fogom vehetni és segedelmével azután könnyebb lesz eredeti képeket adnom mint eddig."

A művészetpártolás kezdetleges módjait és anyagi nehézségeit nem kevésbbé jellemzik a következő sorok. „A Miska olajba festett képét óhajtanám, hogy körünkbe maradna; én szerettem volna magam megtartani, de 40 pengő forintot (annyiért festetik) nem adhatok ki képre, s azért azt gondoltam, hogy legjobb leszen azt köztünk kijátszani. (!) A kijátszás már végbe mehetett volna, de előbb tudatni akarom veled s kérdem, ha lesz-e kedved sorsot (t. i. sorsjegyet) vagy sorsokat venni. Előbb legszorosabb barátainkat szólítom meg s a kissé idegenebbet csak akkor, ha még sorsok fenn maradandnak. Vagy két-három pengő forint lesz egy sors ára, több semmi esetre nem. Kérlek írd meg, akarsz-e részt venni, és mennyiben, de minél előbb." (V. ö. Bajza József összegyűjtött munkái. Harmadik bővitett kiadás. Hatodik kötet. Budapest, 1900. 392 lap). Megtörtént-e a kisorsolás, vagy nem, nem tudjuk megmondani. De mindenkép jellemző, hogy a kezdő művészt szegény magyar írók támogatják első sorban. Ha anyagi tekintetben ez a manapság csekélynek látszó 40 frt, nem is lendített valami nagyot Barabás anyagi helyzetén, az erkölcsi támogatás értékét semmikép se lehet kicsinyelni. A közeljövő megmutatta, már mit jelentett Barabásra a magyar írók pártolása.

Ennek az 1836-iki esztendőnek két nagy eseménye volt. Az egyik az, hogy midőn Biharmegye arra kérte gr. Széchényit, hogy engedje magát

RÉSZLET A RÁKÓCZI-SÍREMLÉK PÁLYAMŰRŐL
MARGÓ EDE MŰVE

lefestetni a megyeház részére, 1836 febr. 11-én kelt levelében, e célra Barabás képíró hazánkfiát hozta javaslatba, mint „igen becses és ritka ügyességgel bíró festőt.“ [1] Erről a képről írta a Honművész, hogy „nemsokára meg fogja kezdhetni gr. Széchényi István életnagyságú képét, melyet t. n. Bihar vm. rendeléséből a nevezett megye gyűlési termének számára készítend.“

Ez az ajánlat egyszerre országos hírűvé tette Barabást.[2]

A másik nagy esemény az volt, hogy a M. Tud. Akadémia 1836 szept. 10-én levelező tagjává választotta. A 26 éves Barabás tehát egy év alatt nemcsak országos hírű festőművész lett, hanem tagja Magyarország első tudományos testületének is. De míg mint festő gyorsan igazolta a hozzá fűződő reményeket, mint akademikus csak 23 év mulva, 1859 októberében tartotta meg székfoglalóját azon az értekezésével: A festészeti távlattani visszaélések és általnokról . . . Emlékirataiban egyszerűen Müllernek nevezi azt a „szász tudóst“ akinél ekkor albérletben lakott s aki szerinte a „nagyszebeni szász egyetemen (!) tanár lett.“ Ez nem lehet más, mint az a Müller (János) Godofréd bölcseleti és jogi doktor, császári tanácsos, aki külföldi tanulmányútja után 1824 végén hazajött s mint köz- és váltóügyvéd

[1] E levelet a Történeti Lapok közölték. Szerk. K. Papp Miklós, 1874. évf. 5. sz. 77—8. lap. A Barabás közölte szöveg és e között csupán helyesírási eltérések vannak.

[2] Egy másik életrajzíró szerint. Széchenyi István gróf éppen akkor látogatta meg, midőn Vörösmartyt festette. Ez annyira megtetszett neki, hogy őt ajánlotta Biharmegyének. De ugyanezen évben lefestette Széchényit Hontmegye számára is. Majd lefestette még a Luccai herceget, gróf Károlyit, Fáy Andrást és gr. Teleki Józsefet a m. tud. Akadémia számára. „És dolgainak ezen szerencsés folyama elhatározó befolyással volt arra, hogy Oroszország helyett végképpen Magyarhon fővárosát válassza lakhelyül“. B. Emlékirataiban egyszóval sem említi, hogy Szent-Pétervárra akart menni. (V. ö. Újabbkori Ismeretek Tára, Pesten 1830, 323—6. lap.

BRONZ-DOMBORMŰVEK A KERESKEDELMI BANK DÍSZUDVARÁBAN MARGÓ EDE MŰVEI

17 évig Pesten működött. Többször föltűnt megdicsért, megjutalmazott magyar pályaműveivel. Az ág. ev. főconsortium 1844 januárjában meghívta őt az ujonnan alakult szebeni jogi karhoz tanárnak. Szül. 1796, megh. 1881.

Barabás megemlíti Emlékirataiban, (155. lap), hogy 1836. tavaszával éves lakást vett föl. Erről az eseményről ekként emlékezik meg a Honművész 1836. évi május 1-i számában (35 sz. 274. lap). „Barabás Miklós honi festőnk Pesten mindinkább élénk pártfogásban részesülvén, olly számos megbizásokkal tisztelteték meg, hogy azoknak elkészítésével hosszas időig foglalatoskodhatik. Figyelmeztetjük ezúttal a t. közönséget, hogy e jeles művészünk előbbi szállását változtatván most a József-piacon lakik, Almássy 160. számú háznak második emeletében."

Az adatok ezen pontos találkozása nagyban emeli Barabás Emlékiratainak hitelességét.

Ez a nagy elfoglaltság azonban annyira megviselte Barabást, hogy 1837. tavaszán el kellett utaznia Pestről. Orvosa fürdőbe küldötte, de e helyett nagy útakat tett Erdélyben és saját szavai szerint, 1837 novemberében már Pesten volt. (Eml. 168. lap). A Honművésznek 1838. évi murcius 15-iki száma (21. sz. 163 lap), így emlékezik meg róla: „Barabás

a cikket irta: B. J. (Bayer József)
befejezése Margó Ede
csomagjában van.

Barabás Miklós

B-26-236

Barabás Miklós emlékiratai. II. Közzéteszi Kézdi-Kovács László. Budapesti Szemle, februári füzet. III. márciusi füzet. IV. áprilisi füzet.

1902

(Művészet 1902. 151. l.)

4

BARABÁS MIKLÓS (1810–1898)
BITTÓ ISTVÁNNÉ

Koppfő-kép

Barabás Miklós

Koppfűrkép

10 — 12. l.

B-26-237

Barabás Miklós

B-26-238

50.n.

Árverési Közlöny 1929. okt.

5. rk. n.

2. *Barabás Miklós:* A postagalamb.

Barabás Miklós
Bíró Béla
B-26-239

VINCZE ANDRÁS VERSEI

HASZTALAN SZÓZAT

Nézzetek be hozzá csillagok,
tűzzétek homlokára csókomat,
lágy álmát ne zavarjátok ebek,
hallgassatok el a faluvégen.

Kedvesem volt ő tegnap,
gondomat széttúrta szemeimből,
barátom volt ő,
hallgatásomat megértette.

Vond be hold örök mázzal,
szólj az Istennek, tartsa számon,
s serény keblecskéi közt a keresztet
megigazítsa.

S ti is ebek, dühös szemekkel
ijesszétek el a rémet,
mely villogó sörénnyel
fellopózik mosolyában.

EBED LÁTTA AZ ŐSZT

Nézd, be szép a tájék —
holtan feküsznek nyárkirályék, —
ebed vértszimatolva vágtat, —
elnyúlt, furcsa árnyék.

Nem ismered őt, a hű ebet,
visszafordul, megnyalja kezed,
s bokrok, szárak tömkelegén
izgatottan vezet.

S megáll egy szederbokor tövében,
halott madárra néz sötéten —
s láthatod te is: egy páva
fekszik ott szőkésen.

jegyezte műveinek címét, technikáját, megrendelőjét és árát, eleinte aranyban és forintban, később csak forintban. E jegyzőkönyvében mintegy 2473 alkotását sorolja fel a mester, amelyekhez sokhoz különböző megjegyzéseket is fűz. Most, amikor először jelenik meg teljes szövegében az Önéletrajz, szinte magától értetődő, hogy egyidejűleg meg kell jelennie a hozzá szervesen kapcsolódó jegyzőkönyvnek is, annál is inkább, mert az Önéletrajzban gyakran történik hivatkozás a jegyzőkönyvre, ez utóbbinak száraz adatait pedig az Önéletrajz ismerete telíti meg élettel. A majdnem harmadfélezer kép jegyzékét tartalmazó kézirat egyetlen példánya ma a Szegedy-Maszák család féltve őrzött kincse, teljes terjedelmében még senki sem tette közzé.

A jegyzőkönyv sajtó alá rendezésének nehéz munkáját a művésznagyapa iránti kegyeletből a család tagjai maguk vállalták és végezték el fáradságot nem ismerő lelkiismeretességgel. Nemcsak a 2473 mű pontos jegyzékét állították össze, kijavítgatva az eredeti jegyzőkönyv téves bejegyzéseit, hanem páratlan szorgalommal összegyüjtötték és időrendbe foglalták Barabásnak azokat a műveit is, melyek a jegyzőkönyvben *nem* szerepelnek Az ő munkájuknak köszönhető, hogy az eredeti jegyzékhez csatolt pótjegyzékben a művésznek még további 672 alkotása került a magyar művészettörténet nyilvántartásába. A két jegyzék tehát Barabásnak 3145 rajzát, festményét, litografiáját stb. tartja számon.

Végül az Önéletrajz teljességét szolgálja a Barabás-család leszármazási táblázata is, mely a legrégebbi ismert őstől kezdődően a ma élő legfiatalabb leányági Barabás-sarjig a Barabás-nemzedékek egymásutáni sorát mutatja be.

A könyvet az Erdélyi Szémíves Céh abban a reményben bocsátja útjára, hogy benne a szakember hézagpótlóan hasznos forrásművet, a közönség pedig élvezetes olvasmányt talál a második világháború ötödik esztendejében.

BÍRÓ BÉLA

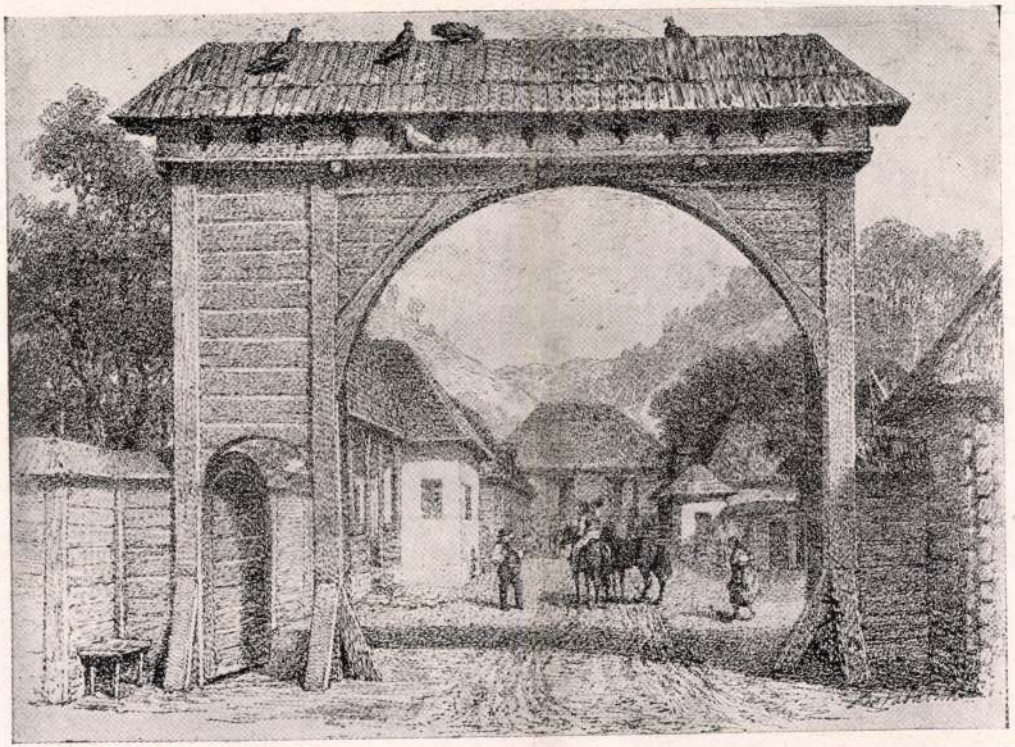

Barabás anyai nagyszüleinek DÁLNOKI HÁZA. Tollrajz. Jelzése: „Barabás M."
A művész öregkorában rajzolta emlékezet után.

Az ERDÉLYI SZÉPMÍVES CÉH kiadásában megjelent: MÁRKOSFALVI BARABÁS MIKLÓS ÖNÉLETRAJZA képmellékletéből.

MUTILI RÓZSI képmása. Aquarell miniatür. Ovál, 6.5×8 cm. Jelzése: „Barabás 1829." A művész által festett egykorú másodpéldány. Dr. Szegedy-Maszák Elemér tulajdona.

A SEBESKÖRÖS VÖLGYE. Aquarell, 1840.

Az ERDÉLYI SZÉPMÍVES CÉH kiadásában megjelent: MÁRKOSFALVI BARABÁS MIKLÓS ÖNÉLETRAJZA képmellékletéből.

A MŰVÉSZ UTOLSÓ ÖNARCKÉPE. Tollrajz. Jelzése: „Barabás M. 1887."

Az ERDÉLYI SZÉPMÍVES CÉH kiadásában megjelent: MÁRKOSFALVI BARABÁS MIKLÓS ÖNÉLETRAJZA képmellékletéből.

rajzok között: a művész veje által írt »verses elbeszélés«-ről. Maszák Hugó ebben a tizenhét oldalas művében fogyatékos költői érzékkel, de annál több lelkesedéssel állít emléket apósának, akihez a rokoni köteléken kívül a kölcsönös nagyrabecsülés is fűzte. A magyar alexandrinokban írt verses életrajz nagyjából az Önéletrajz alapján íródott, ritmusa bukdácsoló, rímei zötyögősek, de nagy érdeme, hogy helyet kapott benne több olyan epizód is, amely az Önéletrajzban nem szerepel.

Életének utolsó tizenegy esztendejéről nem jegyzett fel Barabás semmit, az Önéletrajz eseményei 1810-től 1887-ig terjednek, tehát minden valószínűség szerint 1887-ben fejezte be az írást. Az ezután következő tizenegy év a csendes, kiegyensúlyozott, derűs öregség »procul negotiis«-jegyében telt el, különösebb események nélkül.

Utolsó éveinek nyári hónapjait rendszerint bártfai nyaralójában töltötte, egyetlen életben maradt leányának, Szegedy-Maszák Hugóné családjának körében. Ecsetét ott sem pihentette, bártfai villájáról és annak környékéről több kedves aquarelt festett. Állandó lakása Budapesten, Csillag-u. 12. sz. alatt volt, rövid gyengélkedés után ott is aludt el örökre 1898 február 12-én. Utolsó útjára az egész ország részvéte kísérte, képviseltette magát a kormány is és kivonultak az összes művészegyesületek. A temetési szertartást Szász Károly református püspök végezte, a sírnál pedig a magyar művésztársadalom nevében Margittay Tihamér búcsúztatta nagy halottját.

1899-ben a Képzőművészeti Társulat nagyszabású hagyatéki kiállítást rendezett műveiből. Ezen a kiállításon tűntek fel addig alig ismert friss, fínom, lírai hangulatú aquarelljei az olasz tengerpartról.

1910-ben, április 10-én, születésének századik évfordulóján a Képzőművészeti Társulat díszközgyűléssel ünnepelte meg a mester emlékét.

Magyarsága és a művészetben való hite példaadó volt szűkebb erdélyi hazájában is: a haladó szellemű fiatal erdélyi művészek kilenc kiváló tagja őt választotta mintaképül és az ő nevét írta zászlajára 1930-ban, az erdélyi román megszállás legsúlyosabb időszakában, a »Barabás Miklós-Céh« megalapításával.

*

Barabás Miklós Önéletrajzának több mint hét évtizedet felölelő időtartama a magyar művészet legjelentősebb korszakával esik egybe. Barabás Miklós az első, aki, bár külföldön is megállja a helyét, mégis itthon marad és győzelmesen veszi fel a harcot a beáramló idegen művészekkel. Első, aki hazájában — és szűkebb er-

Sajátságos, hogy noha a fenti írók s rajtuk kívül a Barabásról értekezo cikkek szerzőinek egész sora tudott a művész Önéletrajzáról és mindenikük idéz belőle, *egyikük sem tekintett bele magába az eredeti Önéletrajzba,* hanem mint hiteles forrásművet, egy olyan kiadványt fogadtak el, amely sem címében, sem tartalmában nem azonos az eredeti Önéletrajzzal. Ez a kiadvány, mely »Barabás Miklós emlékiratai« címmel jelent meg, úgyszólván elejétől végéig önkényesen megrövidítve és megváltoztatva, sőt helyenkint meghamisítva közli a művész jegyzeteit. Már a címe is téves, mert Barabás nem »Emlékiratok«-at, hanem »Önéletrajz«-ot írt, de sokkal nagyobb fogyatkozása ennek a kiadványnak az, hogy szerzője átstilizálta, szárazabb nyelven újrafogalmazta a művész sajátos zamatú s a maga pongyolaságában is színes, élvezetes, mindíg nagy kifejező erővel telt írását.

Barabás Miklós Önéletrajza két példányban maradt fenn. Mind a kettő eredetinek tekinthető. Az első, eleitől végig Barabás kezeírásával írt, bőrbekötött példány ma unokájának, Szegedy-Maszák Elemér dr.-nak birtokában van, terjedelme a negyedíves lapok egyik oldalára írva 318 lap. A szöveg mindenütt jól olvasható, a javítások, beszúrások stb. száma csekély. Az írás vizsgálata azt mutatja, hogy Barabás több éven át, kisebb-nagyobb részletekben jegyezgette fel életének eseményeit, mindenesetre késő öregkorában. Utolsó bejegyzéseit az 1880-as évek végén írhatta. Mint az öreg emberek általában, ő is gyermekkorára emlékszik vissza legjobban. Csodálatos pontossággal írja le családja életének apró mozzanatait, a nagyenyedi diákélet epizódjait s gyalogos utazásainak úti eseményeit. Sokszor szinte belefeledkezik az emlékezésekbe, egyik történésről eszibe jut a másik, elfeledett arcok bukkannak fel a feledés homályából s kelnek életre csendes nyugalommal tovasikló tolla nyomán. Amint előrehalad az időben, úgy válnak fokozatosan hézagosabbakká az addig szinte naplószerűen pontos feljegyzések, az eseményekről csak röviden emlékezik meg s csak néha tér vissza a gyermekkori időket leíró részek szélesen hömpölygő epikus áradása, mint például a pesti árvíz leírásánál.

Az Önéletrajz másik példányát még a művész életében leánya, Szegedy-Maszák Hugóné Barabás Ilona másolta le s ma ezt a lemásolt kéziratot őrzi a Magyar Tudományos Akadémia, mint Barabás ajándékát. Kétségtelen, hogy a művész, mint az Akadémiának több mint hatvan éven át tagja, ezzel az ajándékkal részben háláját rótta le az Akadémia iránt, részben pedig, tudva vagy megsejtve Önéletrajzának nagy kortörténeti és művészettörténeti értékét, biztos helyen kívánta elhelyezni feljegyzéseit.

Az Önéletrajz két példányának fenti ismertetése után meg kell még emlékeznünk a Barabás-életrajz harmadik változatáról is, mely — úgy hisszük — egyedülálló a maga nemében a magyar művészet-

nak, őszinte vallomást tesz egyéni küzdelmeiről, tanulmányairól és sikereiről, művészi, művészetpedagógiai és művészetpolitikai szerepléséről, művész-kortársaival való kapcsolatairól. Még értékesebbé teszi Barabás Miklós Önéletrajzát a kortárs közvetlenségével és humorával közzétett becses kortörténeti adatok sora, melyben megelevenedik az önálló Erdély utolsó évtizedeinek élete a hétköznapok szürkeségében és küzdelmeiben. Mint kora törekvéseiben tevékeny részt vevő erdélyi magyar művész személyes élményekkel telt, őszinte írása, az Önéletrajz nélkülözhetetlen kútfő a magyar, de különösen az erdélyi biedermeier-művészet kutatói számára, a nagyközönségnek pedig élvezetes olvasmány, melyet nehezen tud letenni az, aki egyszer belekezdett. Barabás Önéletrajzában megelevenedik a százhúsz évvel ezelőtti Erdély a maga konzervatív lelkiségével, jobb sorsra érdemes művészeinek időelőtti letörésével és ismeretlenségbe-hullásával, életre kél az egykorú erdélyi arisztokrácia, mely feudális gőgjében hagyta, hogy a magyar tehetségek elkallódjanak a magyar ugaron, de megjelenik az ivás, pipázás, köpködés jegyében folyó köznemesi társasélet is, melynek akkori szellemi színvonalát a hahota vagy az ásítás jellemezte. Ebben a zord környezetben lett művésszé és szerzett országos hírt-nevet Barabás, tehetségén kívül tisztán székely önbizalma és életrevalósága segítségével.

Az Önéletrajz azonban nemcsak az egykorú erdélyi élet leírását tartalmazza. Ugyanolyan értékesek pesti, bécsi, bukaresti stb. életéről írt feljegyzései is. Különösen páratlan érdekességűek és korfestő erővel teltek az akkor még teljesen keleti jellegű Bukarest gazdag bojárjainak életéről írt sorai, melyek nemrég román fordításban és kiadásban is megjelentek. Beszámolnak ezek a sorok arról, hogy abban az időben egész sor idegen művész működött az akkor még nem önálló Románia későbbi fővárosában, köztük a magyar művészek egész sora.

Barabás Miklós életéről és művészetéről jelentőségéhez méltó monográfia mindmáig nem jelent még meg. A róla írt hosszabbrövidebb cikkeknek se szeri, se száma, de annál kevesebb a komoly, beható tanulmány. Ez utóbbiak közt első jelentős kísérlet Szentiványi Gyulának Barabás-életrajza és műveinek jegyzéke a csonkán maradt és ma már szinte hozzáférhetetlen magyar művészlexikonban; továbbá ugyanennek a szerzőnek könyvalakban megjelent rövid tanulmánya Barabás művészetéről. A huszas évekből való Hoffmann Edit könyve is, mely rövidsége mellett is első komoly kísérlet Barabás művészetének összefoglaló méltatására.

Barabásnak a románsággal való kapcsolatáról értékes tanulmányt írt Veress Endre. Adatai rendkívül becsesek ahhoz a kutatómunkához, mely a mult század első felében Romániában működő magyar művészek hatását lesz hivatva kimutatni az egykorú román művészeti élet kialakulására.

BARABÁS MIKLÓS ÖNÉLETRAJZA*

Északerdély hazatérése után az élénk ütemben meginduló magar művészettörténeti kutatómunka irányította a figyelmet az addig úgyszólván teljesen ismeretlen »erdélyi biedermeier« felé. Egész sor érdemes erdélyi művész neve bukkant elő a feledésből vagy ismeretlenségből, de sok új színnel gazdagodott az ismert nevek viselőinek archivuma is. Szinte napról-napra jobban oszlik az a tévhit, hogy a táblabíróvilág Erdélyében nem volt művészeti élet, hanem csak egyes művészek voltak, kik magányosan működtek s nem vettek tudomást sem egymásról, sem az egyetemes fejlődésről. Az egykorú memoár-irodalom termékei egymásután kerülnek kiadásra s ezek a nagy kortörténeti értékű, közvetlen élmény erejével ható írások egyéb mondanivalóik mellett becses adatokkal szolgálnak a mult század első tizedeinek művészeti életéről is. Egy-egy mondattal belevilágítanak azokba a küzdelmekbe, amelyeket a kor művészei a győzelem legkisebb reménye nélkül és mégis kitartóan folytattak a művészeti kultúráért, bepillantást engednek egymásközti kapcsolataikba és bizony sokszor számolnak be egy-egy nagy reményekkel induló művész korai letöréséről is. Mert az unió előtti Erdélyben más élet folyt, mint a Királyhágótól nyugatra. Zordabb, keményebb, magárahagyatottabb világ volt ez, mint a bécsi vagy pesti biedermeier kedélyes világa. Az erdélyi biedermeier nem langyos kispolgári szentimentalizmus, kávéillatos elbágyadás, csendes nyugalomkeresés és bölcs lemondás, hanem örökös résenállás, küzdelem a létért, azért a létért, amelyet abban az időben a rendi magyarság léte jelentett. Ez a harcos és nemesi beállítottságú hazafias tartalom különbözteti meg az egész magyar biedermeiert a kozmopolita szellemű bécsitől és pestitől, de még fokozottabban telíti az egykorú erdélyi szellemiséget.

Erdélyi biedermeierről csak a főúri és jobbmódú nemesi társadalomban lehet szó. E zárt világ képét az Erdélyben mindíg kedvelt memoár-irodalom napjainkban kiadott termékei a maga plasztikus tisztaságában őrízték meg számunkra, így Ujfalvy Sándor, Döbrentei Gábor és br. Jósika Miklós emlékiratai, de művészi szempontból mindegyiknél jelentősebb Barabás Miklós Önéletrajza.

Az erdélyi biedermeier első nagy művészének a maga egészében mindmáig ismeretlen Önéletrajza kettős értékű. Mint a művész saját kezével írt s többször is nagy gonddal átnézett mű, hiteles élettörténetét adja a tizenkilencedik század nagy festő-krónikásá-

* Az Erdélyi Szépmíves Céh kiadásában megjelent önéletrajz bevezető tanulmányából.

Erdélyi Helikon
1944. május 1.

nyíthatta életét, sőt mostoha gyermekkora nagyban hozzájárult ahhoz, hogy megedződve és győztesen szállhatott szembe az anyagi, társadalmi és művészi nehézségekkel.

*

Az Önéletrajz helyesírása nem következetes, ugyanazt a szót egyszer így, másszor úgy írja a művész, mondatai némelykor túlhosszúra nyúlnak, szétfolyók, stílusa itt-ott pongyola, de éppen ezek a céhbeli író művétől megkülönböztető apró fogyatkozások teszik az Önéletrajzot meleg közvetlenséggel telt olvasmánnyá, ezek hozzák intim közösségbe hozzánk Barabást, mint művészt és mint embert.

Egy dolog zavarja az Önéletrajz olvasásának könnyűségét és élvezhetőségét: a benne előforduló, nagyrészt ma már ismeretlen nevek tömege. A művész bámulatos emlékezőtehetséggel sorolja fel kora gyermekségétől kezdődően azoknak neveit, akik sorsának alakulására kedvező vagy kedvezőtlen hatással voltak, művészetét irányították, előrejutását elősegítették vagy gátolták. E nevek viselőiről legtöbbször nem szól részletesebben s így nem egyszer homályossá válik írásának egy-egy szakasza. Ez indított arra, hogy az Önéletrajzban szereplő személyiségek hosszú soráról jegyzetek alakjában rövid ismertetést kapcsoljak a szövegrészhez.

Mindent egybevéve, az Önéletrajz, mint irodalmi mű, semmiben sem marad el a művész szépíró-kortársainak művei mögött. Olvasóját szinte észrevétlenül ragadja magával a mult század első tizedeinek hangulata. Az egyszerű közvetlenséggel telt sorokban életrekelnek az egykorú erdélyi, bukaresti, pesti, bécsi és itáliai szereplők; beszédjük és tetteik hol meghatnak, hol mosolyra késztetnek, de közömbösen nem hagynak. Barabás európai műveltségű, több nyugati nyelvet beszélő, kitűnő modorú világfi, a nélkül azonban, hogy erdélyi hazájából magával hozott egyszerűségét, derűs közvetlenségét és szavainak ízességét elveszítené. Ez a sajátságos kettősség teszi olyan vonzóvá az Önéletrajzot, hogy olvasásakor elfeledjük még azt is, hogy érzelmi életnek alig találjuk benne nyomát s hogy alig esik benne szó Barabás művészi fejlődéséről, problémáiról és törekvéseiről. A sorok csendesen folydogálnak, mint a napi élet küzdelmein túl lévő s a régi szép időket idézgető derűslelkű öreg verőfényes emlékezései.

*

Művészettörténeti érték szempontjából az Önéletrajzzal egyenlő értékű az a jegyzőkönyv, melyet Barabás hatvanhárom éven át, 1830-tól 1893-ig sajátkezűleg vezetett s melyben időrendben fel-

délyi hazájában is! — hírt-nevet és jelentékeny vagyont szerez művészetével. Nagy szó ez abban az időben, amikor még a magyar művészettörténet hivatásos művelői is azt hirdetik, hogy a magyar fajnak nincs hajlama a művészetek iránt s minden komoly művészi megbizást szinte magától értetődőleg az élelmes bécsi művészek sajátítanak ki maguknak.

Barabás szerepe ugyanaz a magyar festészetben, mint Ferenczy Istváné a magyar szobrászatban. Egyikük sem forradalmi egyéniség, de mindkettőjüket magyarságuk mély hivatástudata hatja át. Ferenczyt tehetségének és önkritikájának fogyatékossága meghasonlásba viszi, Barabás azonban józanabb, reálisabb lélek, ismeri művészetének határait s nem törekszik arra, hogy ezeket túllépje. Egyéniségében és művészetében tipusa a biedermeier-polgárnak, kora ízlését nem előzte meg, hanem pontosan találkozott vele, — ebben rejlik példátlan népszerűsége és szinte páratlan termékenysége. Művészetelméleti problémáktól távolálló s a művészettörténeti mult iránt meglehetősen érzéketlen, csak magában bízó egyéniségnek mutatja őt be az Önéletrajz, — nyugodt bölcsnek, aki meghallja s talán meg is érti a változott idők szavát, de maga nem tér le a saját, jól kipróbált útjáról.

Néhány évvel fiatalabb kortársának, Kovács Mihálynak (akivel komasági viszonyba is került) kiadatlan kéziratos önéletrajzát ugyancsak a Szegedy-Maszák család őrzi. A két önéletrajz egybevetése még élesebben kidomborítja Barabás Miklós egyéniségét. Kovács Mihály, önéletrajzának tanusága szerint, éveken keresztül járja a külföld múzeumait, mélyreható művészettörténeti tanulmányokat végez, lelkesedik, csodálja a nagy mestereket, hatásuk alá kerül s nagy nekilendüléssel kezd minden művébe, — az eredmény azonban alig több a szürke középszerűségnél. Barabás aránylag kevés időt tölt külföldön, ott múzeumlátogatások helyett szívesebben keres előnyös összeköttetéseket, a művészettörténet nagyjai nem ragadják lelkesedésre, nem kerül egy művész hatása alá sem, — de annál többet rajzol és fest, szert téve így egy olyan magasfokú technikai felkészültségre és egyéni látásmódra, amelyben mindvégig versenytárs nélkül áll.

Erdélyi kortársának és rövid ideig tanítványának, bölöni Sikó Miklós festőművésznek ugyancsak kiadatlan önéletrajza más szempontból nyujt tanulságos egybevetésre alkalmat. Székely nemesi sarj Sikó is, mint Barabás, de a Sikók gazdag földbirtokosok, táblabírói méltósággal, nemesi kúriával, udvari bolonddal és az egykori erdélyi előkelő élet minden egyéb járulékával. Ebben a környezetben Sikó Miklós, akinek már gyermekkorában kijárt a cselédségtől a nemes úrfit megillető tisztelet, nem is lehetett mássá, mint amivé lett: úri műkedvelővé. Barabás családi gátlások nélkül irá-

A REVÍZIÓ

Herczeg Ferenc előadása

(Saját tudósítónktól.) A Magyar Nemzeti Diákszövetség kulturális osztályának szombati rendkívüli közgyűlésén *Herczeg* Ferenc a revízió kérdéséről és a Revíziós Liga működéséről tartott előadást.

Azzal kezdte, hogy mindig szívesen beszél erről a problémáról, de legszívesebben az ifjúság előtt, amelyet ez a kérdés legfőképpen érdekel. Ha valamit sikerül elérni, annak hasznát az ifjúság látja, ha pedig nekünk nem sikerülne, *a mostani ifjúságra vár az ország visszahódításának nagy munkája.*

1927-ben határoztuk el, hogy a trianoni béke békés úton leendő megváltoztatása érdekében olyan szervezetet létesítünk, amelyben *felekezeti, társadalmi és politikai különbség nélkül részt kell venni minden magyar embernek.* Megalapítottuk a Magyar Revíziós Ligát, amelyben valóban egymás mellett foglal helyet a katolikus főpap a zsidó rabinussal, az arisztokrata a munkással, a kormánypárti képviselő az ellenzékivel. *Mi követeljük minden feltétel nélkül a határmenti magyar területek visszacsatolását, a többire nézve pedig a pártatlan igazságos népszavazást.*

A Magyar Revíziós Líga mindenütt kifejti működését, kivéve az elcsatolt magyar területeket. Ezeken a területeken a Líga azért nem működik, mert nem akarja véreinket felesleges üldözésnek kitenni. Ennélfogva elsősorban *itthon*, másodsorban a *külföldön* működik. Azt akarjuk, hogy tudja meg a külföld, hogy ebben a kérdésben nincs ellentét magyar és magyar között. Hogy a mi kis megcsonkított országunknak ismét van a külföld előtt tekintélye, azt kizárólag annak köszönhetjük, hogy a magyarság egységesen, bátran követeli a revíziót. Ezt az elcsatolt területeken is igen jól tudják. Előfordult, hogy politikai okokból néha csendesebbek voltunk, néha el is hallgattunk, de ilyenkor mindig jelentkezett egy tekintélyes külföldi, legtöbbször angol barátunk, aki *figyelmeztetett, hogy adjunk életjelt magunkról, nehogy a hallgatás beleegyezésnek tűnjék fel.*

— *Mi nem folytatunk propagandát*, mi az igazságot hirdetjük és arról felvilágosítjuk a külföldet. Hirdetjük, hogy *Magyarország sohasem akarta a világháborút. Tisza István a legszívósabban ellenezte és mégis Magyarországnak kellett a legkegyetlenebbül megbűnhődnie.* Minden húsz magyarországi lakos közül heten kerültek különböző idegen impériumok fenhatósága alá. Már *Reclus*, minden idők legnagyobb francia földrajztudósa megállapította, hogy *az egész világon Magyarország határai a legideálisabbak.* A Wilson-féle pontok megtagadásával ezeket a határokat tépték szét a kisantant kedvéért.

A trianoni határok *teljesen védtelenné teszik Magyarországot.* Az új határok fenntartását csupán a dunamelléki népeknek egy kisebbsége, hatmillió cseh, hatmillió szerb és tizenkétmillió román akarja. Ezek a határok a kisantant gazdaságilag és kulturálisan gyenge népelt erőszakkal *militaristákká tették.* Az utódállamok a kedvező atmoszférának köszönhetik létüket. Ez a kedvező atmoszféra most Magyarország számára kezd kialakulni. *Olaszország, Németország és Lengyelország szinte száz százalékig, Anglia legalább négyötöd részében a revízió mellett áll és Franciaországban is sok barátja van ennek a gondolatnak.* A revízió kilátásai fokozatosan, szinte napról-napra *javulnak.*

Az ellenpropaganda azt mondja, hogy az elszakított magyarok főleg amiatt szenvednek, mert mi a revíziót emlegetjük. Ez nem áll. 1925-ben, amikor a revízió szót még senki sem mondotta ki, már régen és alaposan kiforgatták javaiból az elszakított magyarságot. *A kisantant az egykori osztrák-magyar monarchia paródiája.* Bizonyos, hogy a kisebbségi magyarokra még nagy szenvedések várnak, de ha mi magyarok a határon innen és túl összeszorított foggal dolgozunk és híven kitartunk, ütni fog a mi óránk. Ez az idő nem lehet már túlmessze. Az igazságnak előbb-utóbb győzni kell.

A lelkes tapssal fogadott előadásért *Kósa* István, a Protestáns Diákszövetség elnöke mondott köszönetet.

Rassay visszatér a 33-as bizottságba, talán a szocialisták is belépnek

(Saját tudósítónktól.) A két Ház megszavazza a 33-as bizottság működésének meghosszabbítására vonatkozó törvényjavaslatot, azután *újraválasztják a bizottság tagjait. Ivády* Béla, a kormánypárt elnöke megkezdte tárgyalásait az ellenzéknek a bizottság munkájában való részvétele érdekében.

A kisgazdapárt döntött: *Eckhardt* Tiborral és *Klein* Antallal képviselteti magát. A *keresztény párt* beküldi megbizottját a bizottságba.

Rassay Károly szombaton este közölte, hogy *ismét visszatér a 33-as bizottságba.* Elhatározásában az a szempont vezette, hogy *a nyári szünet alatt a 33-as bizottság az egyetlen fórum, amelynek ülésein politikai viták lehetségesek.* Rassay döntésének indokairól értesültek a szociáldemokraták is, akik eddig nem vettek részt a 33-as bizottság munkájában. *Kedden tanácskoznak a dologról.* Valószínűnek látszik, hogy *megváltoztatják eddigi álláspontjukat* és ők is helyet kérnek a 33-as bizottság tagjai között.

BEFŐZÉSHEZ

1 LITERES
BABOS-üveg
darabja
24 fillér
PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ
III. emelet

Matador
2 ív befőzőhártya
(30 grammos)
30 darab gumikarikával és 40 darab színes címkével
összesen 25 fillér
(Kapható a 25 filléres osztályon)
1 ív Kristály befőzőhártya
40 grammos
15 darab gumikarikával
összesen 18 fillér
PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ
I. emelet (Lotz-terem)

A kisantant-államfők találkozása

Károly király, Pál kormányzóherceg és Benes elnök pohárköszöntői a kisantant egységéről, a határok érinthetetlenségéről és a békeszerződések tiszteletbentartásáról

Bukarest, június 6.

Benes köztársasági elnök és Pál régensherceg megérkezett a román fővárosba. A két államfőt *Károly király üdvözölte.* Ugy Benes, mint Pál herceg a román királyi palotában lakik.

A királyi palotában *Benes* elnök és *Pál* kormányzóherceg tiszteletére adott villásreggelin, amelyen a királyi család tagjai, a vendégségben lévő államfők kíséröi és a kormány tagjai is jelen voltak, a három államfő beszédet mondott.

Károly király többek közt így szólt:

A mai időkben, amikor annyi nemzetközi kérdés van napirenden, szerencsés esemény, hogy mi, a mi szövetségünk államfői időt tudtunk találni, hogy találkozzunk, megvitassuk az időszerű nagy kérdéseket és megállapodjunk ezekben a különlegesen sulyos időkben. Ez a tény, amely megmutatja *a kistantant egységét és felbonthatatlanságát*, bizonyítéka lesz annak, hogy *nemzetközi egység* vagyunk, amely szoros együttműködésben a Balkán-szövetséggel *a béke fenntartásának és saját érdekei megvédésének politikáját valósítja meg.* Az első ez érdek közül *a sohasem érinthető mai határok és békeszerződések tiszteletbentartása.* A mi összejövetelünk ismét *erőteljesen ünnepélyes és határozott nyilatkozatot tesz errenézve.* Hűséggel kell viseltetnem a Népszövetség iránt. Ha a tapasztalat azt bizonyítja, hogy az alapokmányon *egyes módosítások szükségesek* is, nem fogunk hozzájárulni ahhoz, hogy az államok egységének elvén akármilyen csorba essék, sem pedig nem fogadunk el olyan javaslatokat, amelyek az alapokmányt meggyengítenék.

— A kisantant a legpontosabban eleget tesz szövetségesi szerződéseiből folyó kötelezettségeinek és a barátság politikáját követi minden állammal szemben. A kisantant nem ismer ellenségeket és azok, akik ellenségei lennének, *a béke ellenségei.* A három államfő *évenkénti találkozása* szükséges.

Pál kormányzóherceg a többek közt ezeket válaszolta:

— Teljesen egyetértek azokkal az eszmékkel, amelyeket Felséged az imént kifejtett és úgy vélem, hogy a kisantant három államának a Balkánszövetség cselekvő hozzájárulásával a jövőben is *mai politikáját kell követnie* és továbbra is bizonyítékát kell adnia *erejének és békeakaratának* az egész világ előtt.

Benes elnök pohárköszöntőjében kijelentette, hogy örömmel fogadta el Károly király meghívását a három államfő bukaresti találkozására. különösen a nemzetközi politika mostani pillanatában, ami *változást jelenthet az európai politikában, talán a világ történetében.*

— A három államfő találkozása szentesíti tizenhat esztendő munkáját és hangsúlyozza mindazt, amit a három külügyminiszter legutóbbi belgrádi találkozásán megfogalmazott.

Benes üdvözölte Károly király eszméjét, hogy a három államfő évenkénti összejövetelen tekintse át a helyzetet. Európaszerte ismert igazsággá vált, hogy a kisantant szoros együttműködésben a Balkán-szövetséggel a középeurópai egyensúly és a béke megszilárdítására törekszik. *Még a Népszövetség uralma alatt sem vált az európai egyensúly elve halottá.* A kisantant ezt az elvet a dunai területen és a Balkánon védi és ezzel nem csupán önös érdekeit szolgálja, hanem egész Európa békéjének érdekében cselekszik. *Szeretném*, — mondotta az elnök — *ha a Bukarestben elhangzott szavakat meghallgatnák Európa minden fővárosában.*

— A kisantant a középeurópai rendszer és az európai béke kulcsa. A kisantant az a boltozati kő, amely nélkül *Európa épülete összeomlanék* olyan zűrzavar közepette, amelynek *következményei kiszámíthatatlanok volnának.* Nem szeretném, ha ebben valamilyen becsvágyat vagy bármelyik szomszédunk ellen irányuló célzatot látnának. Különös, hogy ellenfeleink tudatosan *elzárkóznak* annak megértése elől, hogy *hiábavaló reményeket táplálnak a mi nézeteink úgynevezett szétágazása tekintetében.* Nincsenek nézetkülönbségek közöttünk. Ezért országaink a mostani nagy nemzetközi nehézségek ellenére nyugodtak és tudatában vannak erejüknek, valamint hűséggel és egységben állanak szavuk mellett abban a meggyőződésben, hogy fontos tényezői a középeurópai béke fenntartásának és az urópai nagyhatalmak politikájának.

Hajlandók vagyunk *lojálisan és tisztességgel együttműködni minden szomszédunkkal a béke érdekében*, készek vagyunk következetesen és híven alkalmazkodni a nagy *genfi elvekhez*, készek vagyunk teljes erőnkkel megvédeni az adott szót és az aláírt szerződéseket, készek vagyunk kölcsönösen támogatni egymást, de szükség esetén *megvédjük magunkat az utolsó lehelletünkig.* Ez a mi hitvallásunk, ez a kisantant nagy elve és a mi összejövetelünk ennek megszentesítése.

A tulajdonképpeni politikai tárgyalások csak holnap kezdődnek a Bukarest melletti scrovistei kastélyban. A tanácskozásokon *Titulescu* román és *Krofta* csehszlovák külügyminiszter is részt vesz.

Sztrájk az antwerpeni kikötőben

Antwerpen, június 6.

A kikötőmunkások sztrájkja miatt a kikötői forgalom *teljesen fennakadt.* A városban az *autobuszüzem munkásai is sztrájkolnak*, úgy *hogy a forgalom lebonyolítása* nagy nehézségekbe ütközik.

A 10-ik esztendeje működő
ált. eng. nyilv. jogú
ANGOL-MAGYAR ELEMI ISKOLA
mely II., Pala ucca 11. szám alatt van, közli, hogy a beiratkozások folynak. Kérjük az érdeklődő szülőket, hogy most jelentkezzenek, mert az iskola nyári inspekciót nem tart. S. Kiss Judith igazgató.

Magyar Mesterművek kiállítása a Nemzeti Szalónban

Az idei évad legjelentősebb művészi eseménye az a reprezentatív kiállítás, amely szombaton nyílt meg a *Nemzeti Szalón* termében. A nevezetes tárlat kép- és szoboranyagát — *Fellner* Alfréd kezdeményezésére — *Petrovics* Elek válogatta össze a budapesti magángyüjtemények magyar mesterműveiből s rendezte olyan harmonikus egységbe, amelyről csak a legteljesebb elragadtatás hangján lehet szólani. Ami értéke a magyar képzőművészetnek *halott* mesterek *élő* munkáiból magánkézben van, annak *legjavát* találja itt együtt a látogató, megbízható szakértelemmel, páratlan ízléssel és lelkes szeretettel felsorakoztatva. Petrovics Elek ezúttal megint remekelt s a *Júniusi hetek* alkalmából a legemlékezetesebb művészi élménnyel ajándékozta meg a főváros műértő közönségét és külföldi vendégeit. S főkép az utóbbiak szempontjából tartjuk rendkívül fontosnak ezt a nagyszerű kiállítást, mert a Budapesten megforduló idegen itt — túl a múzeumokban elhelyezett magyar standardműveken — olyan európai színvonalú magyar remekművekkel ismerkedik meg, amelyek így *együtt* még soha, seholsem voltak láthatók s szerencsésen egészítik ki a háromszázesztendős magyar képzőművészet történeti képét.

Csupa halott festő és szobrász vonul fel a »vezéri« seregszemlén. De ezek a halottak egytől egyig élnek — időtlen, örökértékű alkotásokban. S ha művészettörténeti teljességre természetszerűleg nem is tarthat számot, ünnepi felvonulásuk minőség tekintetében valamennyien a legelső klasszist képviselik. Szinte úgy érzem, Petrovics legszebb, legdédelgetettebb művészi vágyálmát leplezi le az egész kollekció: a magántulajdonban levő magyar műalkotásokból nyilván ezeket a remekeket szerette volna még megszerezni a Szépművészeti Múzeum számára az idő előtt váratlanul és méltánytalanul nyugalomba küldött főigazgató. Nos, ha már nem szerezhette meg, legalább egyszer közös fedél alá gyüjtötte őket, mindnyájunk igaz gyönyörűségére és épülésére. Köszönet illeti meg érte, *Hubay* Andorral együtt, aki megértő gondoskodással igyekezett a Szalón helyiségeit méltó keretté formálni a legnemesebb magyar értékek befogadására.

A kiállítás — a katalógus előszava szerint — egyrészt a magyar művészet szépségének, másrészt gyüjtőink buzgalmának hirdetője kívánt lenni. Megállapíthatjuk, hogy ezt a kettős célját tökéletesen elérte. *Kupeczkytől* és *Mányokitól Brockyn, Lotzon, Székelyen, Munkácsyn, Paálon, Szinyei-Mersén, Gyárfáson, Hollyósyn, Ferenczyn, Mednyánszkyn, Perlmutteren, Rippl-Rónain* keresztül *Derkovitsig* és *Csontváryig* az elmult századok legjobbjai vannak itt együtt s köztük olyanok is, mint *Bogdány, Borsos, Barabás,* id. *Markó, Györgyi* Alajos, *Mészöly, Horovitz, Bihari, Deák-Ébner, Benczur, Pállik, Thán* és *Wagner* legértékesebb műveikkel gazdagítják az együttest. Különösen kiemelkedő darabjai a kiállításnak: Paál *Naplementéje* (Weiss Fülöp gyüjt.) és *Fontainebleaui útja* (Hatvany Ferenc), Munkácsy *Tépéscsinálókja* (Károlyi László), *Köpülő asszonya* (Szurday Róbert) és *La visite*-je (Herzog Mór), Szinyei-Merse néhány csodálatos vázlata (özv. Rosenberg Gyuláné, Káldy Jenő, Wolfner Gyula), Rippl-Rónai *Vuillard-portréja* (Hatvany Ferenc) és *Öreg hölgye* (Fruchter Lajos), Mednyánszky két férfifeje (Wolfner Gyula), Székely néhány elragadó vászna (Hatvany Endre, Wertheimer Adolf, Wolfner Gyula, Beczkói Biró Henrik) és Derkovits *Hajóácsa* (Radnai Béla). Legkiválóbb gyüjtőink ugyancsak kitűnően vizsgáznak le ezen a kiállításon, érett ízlésükről és hozzáértésükről téve komoly tanubizonyságot.

A pompás képek között sok régi faszobor (Siklóssy László gyüjt.) és *Stróbl* Alajos két megkapó márványa (Lederer Ervin) teszi teljessé a ritka műélvezetet nyujtó, emlékezetes kiállítást.

Carpaccio

*

Szombaton délelőtt nyitotta meg a kultuszminiszter megbízásából *Tasnády Nagy* András államtitkár a *Magyar Mesterművek* kiállítását a *Nemzeti Szalón* díszbeöltözött termeiben. *Hubay* Andor, az Egyesület igazgatója üdvözölte az államtitkárt és a megjelent előkelőségeket, köszönetet mondva a *Júniusi Hetek* bizottságának a kiállítás kezdeményezéséért, a bizottság elnökének, *Ugron* Gábornak, *Tormay* Gézának, az idegenforgalmi tanács elnökének, *Fellner* Alfrédnak, a Júniusi Hetek iniciálójának, támogatójának és szervezőjének, végül mügyüjtőinknek azért az áldozatkészségért, melylyel a tulajdonukban lévő kincseket a kiállítás rendelkezésére bocsátották. Beszédét ezekkel a szavakkal végezte: — Mindazt, hogy e kiállítást ily tökéletes és ragyogó csokorba kötve láthatjuk, egy kiváló férfi tudásának, lelkesedésének és szeretetének köszönhetjük. A *Nemzeti Szalón Művészeti Egyesület* nevében köszönöm *Petrovics* Eleknek, hogy közöttünk van, hogy dolgozik, lelkesedik, cselekszik és hogy e kiállítást összegyüjtötte és rendezte!

Az államtitkár válaszában annak a kívánságának adott kifejezést, hogy a magyar művészet — miként a multban — a jövőben is foglalja el méltó helyét a nap alatt. A megjelent előkelőségek között ott volt *Ugron* Gábor, *Tormay* Géza államtitkár, *Preszly* Elemér államtitkár, *Wlassics* Gyula államtitkár, vitéz *Hadsz* Aladár min. tanácsos, *Tihamér* Lajos min. tanácsos és dr. *Say* Géza, *Csánky* Dénes főigazgató, dr. *Horváth* Henrik, a fővárosi képtár főigazgatója, dr. *Pacher* Béla tanácsjegyző, *Ackerson* amerikai követségi tanácsos és felesége, *Fellner* Alfréd és neje és még számos művészi és közéleti előkelőség. **Különösen sok külföldi jelent meg a megnyitáson.**

„Büszkén hirdetjük Liszt Ferencet a magunkénak" —

mondta Hóman kultuszminiszter a Liszt-emlékkiállítás megnyitásán

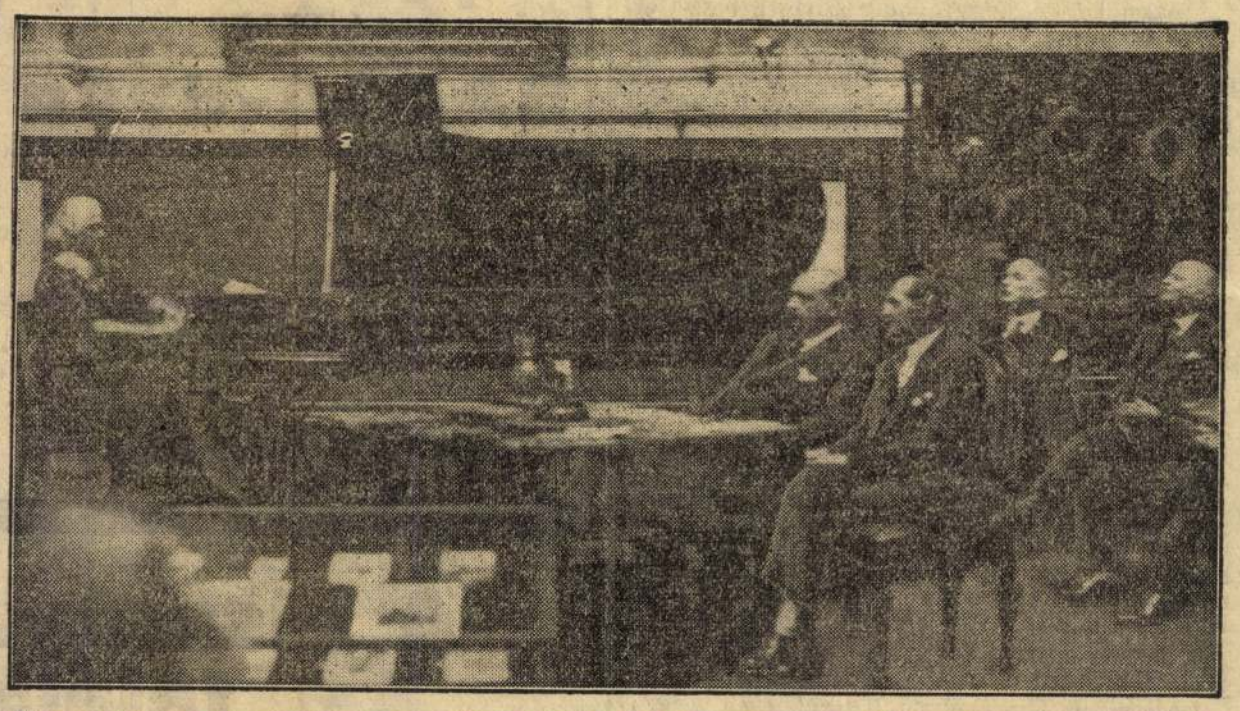

Hóman Bálint kultuszminiszter és Ugron Gábor a Liszt Ferenc emlékkiállítás megnyitásán a Nemzeti Múzeum dísztermében hallgatja Göllerich Gizellának, Liszt Ferenc egykori tanítványának játékát

(Saját tudósítónktól.) A Liszt-emlékév legszebb ünnepségének volt színhelye szombaton délben a Nemzeti Múzeum díszterme, amelyben a főbejárattal szemben ott állott a Zeneakadémiáról ismert kis barna faragott Liszt-zongora: *Liszt Ferenc egykori budapesti lakásának zongorája.* Az ünnepség a Liszt Ferenc-emlékkiállítás megnyitása volt. A kiállítást *Bartha* Dénes, a Nemzeti Múzeum titkára és *Novágh* Gyula, a Liszt-emlékév országos végrehajtó bizottsága ügyvezető igazgatója rendezte. A kiállítás képek és vitrinek összessége, mintegy 900 Liszt-emlék. A kiállítás anyagát, képeket, Liszt eredeti leveleit, hangjegykéziratait a Zeneművészeti Főiskola, a Szépművészeti Múzeum, a Széchenyi-könyvtár, a Történeti Múzeum, az Operaház múzeuma, a genfi konzervatórium, Peter *Raabe*, a híres Liszt-biográfus, *Göllerich* Gizella, Liszt egyik kedvenc tanítványa és mások bocsátották a bizottság rendelkezésére.

Az ünnepségen *József* főhercegen és *Auguszta* főhercegasszonyon kívül megjelentek *Hóman* Bálint kultuszminiszter, *Winchkler* István kereskedelmi miniszter, *Wlassics, Nasnády-Nagy, Preszly, Tahy* László, *Tormay* Géza államtitkárok, gróf *Zichy* Jánosné, a Liszt Társaság elnöke, *Liber* Endre alpolgármester, *Ugron* Gábor nyugalmazott miniszter, *Márkus* László és társadalmi és zenei életünk sok kitűnősége. Az ünnepség délben 12 órakor kezdődött *Hóman* Bálint kultuszminiszter megnyitóbeszédével.

— Hét görög város versengett, hogy Homéroszt magáénak mondhassa. A mi Liszt Ferencünknek hasonló sors jutott osztályrészül. Népek, nemzetek, országok vetélkednek, hogy őt és művészetét magukénak vallhassák. Az istenadta művész ihletett lelkének gyümölcsei az egész emberiség lelki épülésére szolgálnak. Liszt művészete is az egyetemes emberi művelődés birtokállományába tartozik. De a művész ugyanakkor egy nemzet kulturális fejlődésének hordozója lett. A magyar föld szülötte kozmopolita volt, mint abban a korban minden nagy művész. *De érzéseiben mindig magyar maradt és tiltakozott, ha németnek nevezték, holott ausztriai eredetű és német anyanyelvű család magyar földön született sarjadéka volt.* A magyar zeneművészet fellendülésének ő volt a kezdeményezője, irányítója és ösztönzője. Korszakot jelent nemcsak a zeneművészet, hanem az emberiség művelődése történetében is. *Mi büszkén hirdetjük őt a mienknek és szembeszállunk minden olyan törekvéssel, amely el akarja ragadni tőlünk.*

A miniszteri beszéd után áhitatos csendben ült le az apró kis faragott zongora mellé Liszt egykori kedvenc tanítványa: az ősz *Göllerich* Gizella, hogy eljátssza mesterének *Petrarca-szonettjeit* és *Szent Ferenc prédikál a madaraknak* című művét. Az ünnepségre nyilván a legkitűnőbb hangolóval kezelették az ódon hangszert, de a zongorát fizikailag már nem lehet teljesen felhangolni. Göllerich Gizella játéka alatt valahogyan mégis el lehetett felejteni az agg zongora hibáját; miközben az idős hölgy ujjai a sárgás billenytükön futkostak, egy egész kultúrtörténeti korszak elevenedett meg néhány perere. A megható produkció után *Ugron* Gábor, a Liszt emlékév végrehajtóbizottságának elnöke, mondott beszédet. Elmondta, hogy a kiállításnak két célja van, egyrészt, hogy a Júniusi Hetek idegenjei látogathassák és meggyőződhessenek Liszt Ferenc magyarságáról, másrészt, hogy a Júniusi Hetek eseménysorozatát gazdagítsa.

— Az itt kiállított anyag — mondotta — egy magyar zseni ragyogó pályafutását mutatja be egy számadótiszti kis lakástól királyok és császárok palotáinak fényes termeiig: *az egyszerű falusi környezetből kiemelkedett embernek győzelmes útját a mult század vezérlő szellemeinek első sorába.* A kiállítás anyagát nem anyagi erő, hanem az élő Liszt-kultusz hordta össze.

Az ünnepséget *Dohnányi* Ernő zongoraszáma zárta be. Dohnányi Liszt Ferenc zongoráján eljátszotta a XIII. rapszódiát.

Settlement

Az Országos Missziós Ifjúság beszámolója

(Saját tudósítónktól.) Olyan mozgalom számolt be munkájáról szombat délután, amelyről a közönség keveset tud, holott a legnehezebb, a legfontosabb szociális munkák egyikét végzi el. Az *Országos Missziós Ifjúság* a székesfőváros szociálpolitikai ügyosztály által rendelkezésre bocsátott Kozma úti volt fővárosi szőlőtelepen, a gyüjtőfogház környékén a Népmüvelési Bizottság támogatásával *settlement*-munkát indított a környékbeli munkásság számára.

Künn, a telepen szombat délután kilenc egyesület kiküldöttei előtt ismertették a *settlement* vezetői munkájukat gróf *Batthyány* Tivadarné, gróf *Batthyány* Ludovika, gróf *Bethlen* Irma, *Dőry* bárónő, *Lukács* Sarolta, *Vajkay* Rózsi, *Kadics* Margit és *Hilscher* Rezső jelenlétében. *Schuller* Dezső tanácsnok és *Garancsy* László főjegyző képviselte a fővárost az ünnepségen, amely *Schuller* tanácsnok bevezető szavaival kezdődött. A tanácsnok néhány meleg és elismerő szó után átadta a szót a *settlement* vezetőjének, *Földy* Ilus tanárnőnek, aki már több, mint egy esztendeje él künn a periféria munkássága között s aki érdekesen adta elő mindazt a nehézséget, amellyel odakünn meg kellett küzdenie a settlement-mozgalomnak.

A szociális nyomorúsággal, a bizalmatlansággal, ezer akadállyal kellett megbirkóznia ennek a néhány lelkes embernek, akik a város szélén a hároméves proletárgyerektől a tizenkétéves iskolavégzett gyárimunkáslányjelöltön keresztül a munkásszülőkig mindenkinek szórakozást, tudást, foglalkozást adnak. Tanfolyamok, mesedélutánok, előadások, néphivatal, könyvtár, óvoda, fiú- és gyermekfoglalkoztató, egészségügyi, családvédelmi és szociális tanácsadóiroda végzi el mindezt, *Földy* Ilus vezetése alatt ideális munkaközösségben, melynek egyes részeredményeiről érdekesen maguk a settlement munkatársai, *Kovács* Margit, *Korcsmáros* Ilona, *Tóth* Klára, dr. *Rottenbiller* Alajos, *Nemes* Ilona, *Tanay* Magda, *Lázár* Etel, gróf *Batthyány* József és *Buócz* Márta számoltak be. Utoljára *Novágh* Gyula népmüvelési felügyelő szólalt fel, aki bejelentette, hogy szeptemberben még újabb *három settlement felállítására kerül sor: Angyalföldön, Óbudán és a városszéli telepen.* A beszámolók után a megjelentek a környékbeli munkásság, a settlement gondozottainak vidám mulatságán vettek részt, mely *Cselényi* József, *Utry* Anna, *Teghze-Gerber* Miklós s a *Dienes Valéria-csoport* fellépésével kezdődött.

Tartós **fürdőruhák** fürdőcikkek nagy választékban, méret után is rendelhetők **Szekeresnél** Rákóczi út 63. sz.

B-26-241

Barabás Miklós

tiltanak minden építkezést, mig az osztály meg nem történik. (1808. pünkösd hava 30. napján.) 2r. 4pp. 8.—

BARABÁS MIKLÓS sk. nyugtája 203 forintról, amenynyit Tomcsányi József főispántól 1867. dec. 10-én felvett báró Wenkheim Béla belügyminiszter úr olajban festett arczképiért rámával és pakolással együtt. 24.—

BENKŐ IMRE volt nagykőrösi gimn. igazgató levelezőlapja Szalay Józsefhez. (1938. nov.) 2.—

BERZEVICZY ALBERT három válaszlevele Füredy F. G.-hoz. (1935-ből.) 6.—

BRANKOVICS karlócai patriarka autogrammja. 2.—

BURIÁN ISTVÁN báró volt miniszter gyászkeretes névjegye. 2.—

CSAJTHAY FERENC főszerkesztő két levele Füredy F. Gusztávhoz a a Budapesti Hirlapban megjelenendő cikkek ügyében. (1924.-ből.) 8.—

DÉNGI JÁNOS Lemondás c .24 soros versének eredeti kézirata. 2.—

DÖMÉNY JÓZSEF debreceni kollégiumi diák feljegyzései 1784-ből. (Nagyobbrészt családtörténeti jegyzetek. A végén 78 négysoros versből álló epikus költemény, amelyben a Dömény család történetét énekli meg és elhunyt szüleit bucsuztatja el.) 30.—

EGY REFORMÁTUS PAP bevételi és kiadási jegyzőkönyve 1863-tól. 2 füzet. 4.—

EÖRSI TÓTH JULIA levele Szalay Józsefhez Juhász Gyula verseinek kiadása ügyében. (1917. XII. 2.) 5.—

FADRUSZ JÁNOSNÉ rövid értesitése F. G.-hoz. (1903. XI. 27.) 2.—

FESTETICS ANDOR (a Nemzeti Színház volt igazgatója) felkér valakit, hogy másnap látogassa meg a színház irodájában. (1898. X. 7.) 2.—

FESZTY ÁRPÁD keletnélküli hétsoros levele Farnady József ügyvédhez. (Értesíti, hogy délután meglátogatja.) 12.—

1944

Bartók L. debreceni könyvkeresk. 28. 4. könyvjegyzéke.

1013. NAGY KANNA, ön, felnyiló tőde

elenetekkel. India, XIX. sz. — Zwei runde Platten, Kup-
IX. Jh.

kovácsolt vas és öntött bronz. Neorokokó. — Feuerzeug,
guss. Neorokoko.

ozott bronz, antik oltárforma, nőalakkal. Francia, XIX. sz.
rgoldete Bronze, in Form eines antiken Altares mit Figur.

ronz, részben aranyozva, gyermek Bacchus alaku szárral,
is Philippe. — Zwei Armleuchter, Bronze, teilweise ver-
d. Französisch, Louis Philippe.

ással, u. n. Bidri munka. India. — Runde Platte, Eisen
Arbeit. Indien.

nz, női és férfifejekkel. Olasz, 1800 k. — Sechs Medaillone,
enisch, um 1800.

égyzetes talapzaton. Jelezve: Munkáts. Magyar, 1840 k.
niert: Munkáts. Ungarisch, um 1840.

áncoló férfi és gyermek. Japán, XIX. sz. — Dose, Bronze,
d in Relief. Japanisch, XIX. Jh.

Árverési Közlöny

1932. nov. 4. 44. sz.

B-26-242

Barabás Miklós

I. FESTMÉNYEK, METSZETEK

(1-től 92-ig.)

	Kikiáltási ár pengőben
Barabás Miklós (1810—1898)	
1. FÉRFI KÉPMÁS. Olajfestmény, vászon. 109×85. J.l.j.	500

Barabás Miklós

B-26-243

Barabás Nicolò.

n. a Marcusfalva, 1810 - m. a Budapest, 1898.

40 La vallata del fiume Sebeskörös (acquerello).
41 Veduta di Roma »
(appartengono al Museo di B. A. - Budapest).

Catalogo della XXI
biennale. Venezia,
1938 - XVI. 357. 1.

foglalattal. Francia . . . . . 60.—

300. GYÜMÖLCSÁLLVÁNY. Fajánsz. alakos díszítéssel. (Ragasztott.) . . . . . 10.—

301. FÜLESKOSÁR. Fajánsz, a XIX. század első felének modorában festett virágdísszel. Magyar 5.—

302. MAGAS VÁZA. Réteges üveg. Gallé . . . . 80.—

303. MAGAS VÁZA. Réteges üveg. Gallé . . . . 80.—

304. VÁZA. Fekete üveg, aranyozott díszítéssel. Moser, Karlsbad . . . . . 60.—

305. DÍSZVÁZA. Eozinmázas majolika, alakos díszítéssel. Clement-Massier . . . . . 100.—

306. VÁZA. Porcellán, domború- és festett szőlőlevél dísszel . . . . . 35.—

307. FÜLESVÁZA. Porcellán, festett- és aranyozott díszítéssel. Schlaggenwald . . . . . 15.—

308. SERLEGALAKÚ VÁZA. Porcellán, festett- és aranyozott díszítéssel . . . . . 20.—

309. FÜLESVÁZA. Porcellán, festett- és aranyozott díszítéssel. Schlaggenwald . . . . . 15.—

310. URNAALAKÚ VÁZA FEDŐVEL. Porcellán, festett képekkel, dúsan aranyozva . . . . 30.—

Baditz Ottó (szül. 1849).

25. TÁJKÉP. Jelzés lent jobbra: Baditz Ottó.
Fa. 28×39.

Baditz Ottó (szül. 1849).

26. NŐI TANULMÁNY. Jelzés lent balra: Baditz.
Vászon. 45×38.

Balogh (19. század).

27. ALFÖLDI TÁJ. Jelzés lent balra: Balogh.
Vászon. 25,5×31,5.

Cleef, (Cleve) Marten van 1527—1581.

28. JELENETEK A FLAMAND NÉPÉLETBŐL.
Fa. 73×105. Illusztr. VII. táblán.

Barabás Miklós (1810—1898).

29. NŐI KÉPMÁS. Jelzés lent balra: Barabás.
Vizfestmény. 34,5×76.

Barabás Miklós (1810—1898).

30. NŐI KÉPMÁS. Jelzés lent jobbra: Barabás 866.
Vizfestmény. 25×19,5.

Barabás Miklós (1810—1898).

31. 3 darab kép: „MULT, JELEN ÉS JÖVŐ."
Vizfestmények. Az első kép 27,5×22; a második kép 25×19; a harmadik kép 27,5×22. (Kiállitva az Ernst-Múzeumban rendezett Magyar Biedermeier kiállitáson 1913-ban, 2. szám alatt.) Illusztr. XXIX. táblán.

Barabás Miklós (1810—1898).

32. FÉRFI KÉPMÁS. Jelzés lent jobbra: Barabás 856.
Vászon. 63×51,5.

Barabás Miklós (1810—1898).

33. KUT A RÓMAI VILLA ALBANI-KERTBEN. Fent, balra: in Villa Albani a Roma 1834, lent jobbra: Barabás.
Ceruzarajz. 11×16,5.

Barbizoni iskola (19. század).

34. ERDŐRÉSZLET.
Vászon. 24,5×33. (Kiállitva a budapesti orvosok szövetsége által rendezett kiállitáson. Budapest, 1902.)

Baroccio Federigo után.

35. KRISZTUS SIRBATÉTELE.
Vászon. 65×49,5. (Másolat azon kép után, melyet a müvész 1582-ben festett Sinigaglia részére).

Bartolozzi Francesco, (1728—1815). Bunbury H. után

36. „LOVE AND HONOUR."
Pontozott modorban készült metszet. 40×34,5.

Bassano Giacomo (Jacopo da Ponte, 1510—1592).

37. FÉRFIFEJ.
Vászon. 53×40.

Ernst Múzeum aukciói
XV (1921)

Bassano Leandro (1558—1623).

38. A GAZDAG EMBER ÉS A SZEGÉNY LÁZÁR.
Vászon 104×119.

Bassano Leandro (1558—1623).

39. TÁJ PARASZTOKKAL.
Vászon. 76×108.

Battue E. ? (19. század).

40. UT AZ ERDŐ SZÉLÉN. Jelzés lent jobbra: Battue E.
Vászon. 56×46.

Becker Karl Ludwig Friedrich (1820—1900).

41. ELŐKELŐ HÖLGY FIATAL SZOLGÁVAL.
Vászon. 74×64.

Bécsi festő (18. század).

42. GRÓF FERRARIS (1714—1796) KÉPMÁSA.
Miniatür. 7×5,5.

Bécsi festő Mytens modorában (18. század).

43. NŐI KÉPMÁS.
Vászon. 83×64.

Bécsi ? festő (18—19. század).

44. VENUS ANADYOMENE.
Vászon. 56,5×79.

Bécsi festő (19. század).

45. 2 darab kép:
1. FÉRFI KÉPMÁS.
2. NŐI KÉPMÁS.
Mindegyik kép: 13,5×10.

Bécsi festő (19. század.)

46. NYUGVÓ NŐ.
Miniatür. 8,5×12,5.

Bécsi festő (19. század).

47. NŐI KÉPMÁS.
Miniatür. 10×8.

Bécsi festő (19. század).

48. MENDELSOHN MÓZES KÉPMÁSA.
Vizfestmény. 15×12,5.

Bécsi ? festő (19. század).

49. VIRÁGCSENDÉLET.
Vászon. 44×56.

Bécsi festő (19. század).

50. KÉT NŐI FEJ.
Vászon. 50×73.

Ernst Múzeum aukció XVI.

281. Barabás M.

XX.

Barabás Miklós
B-26-244
Ernst aukciós XVI.
Bp. 1921.

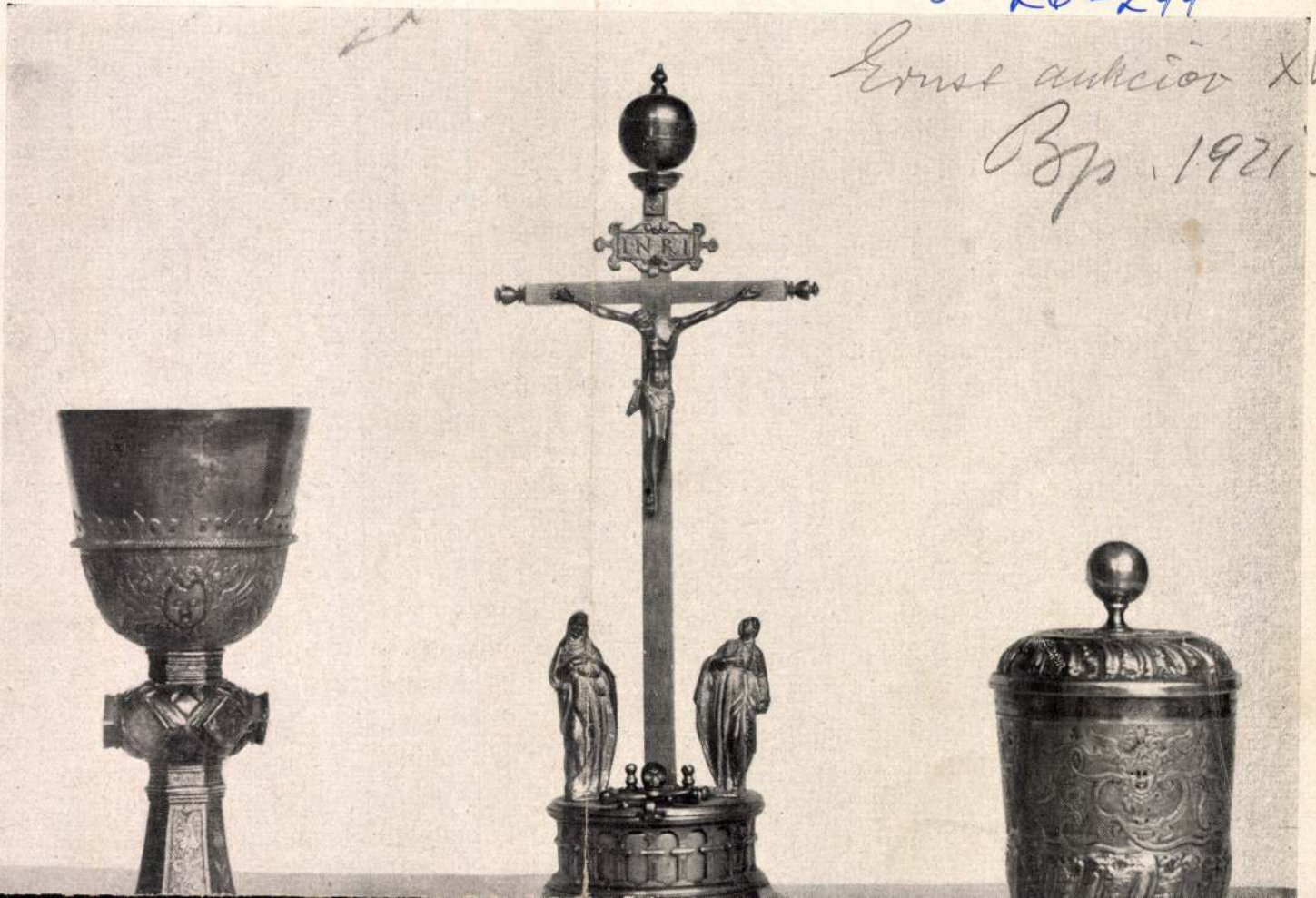

Ernst Múzeum aukcioi

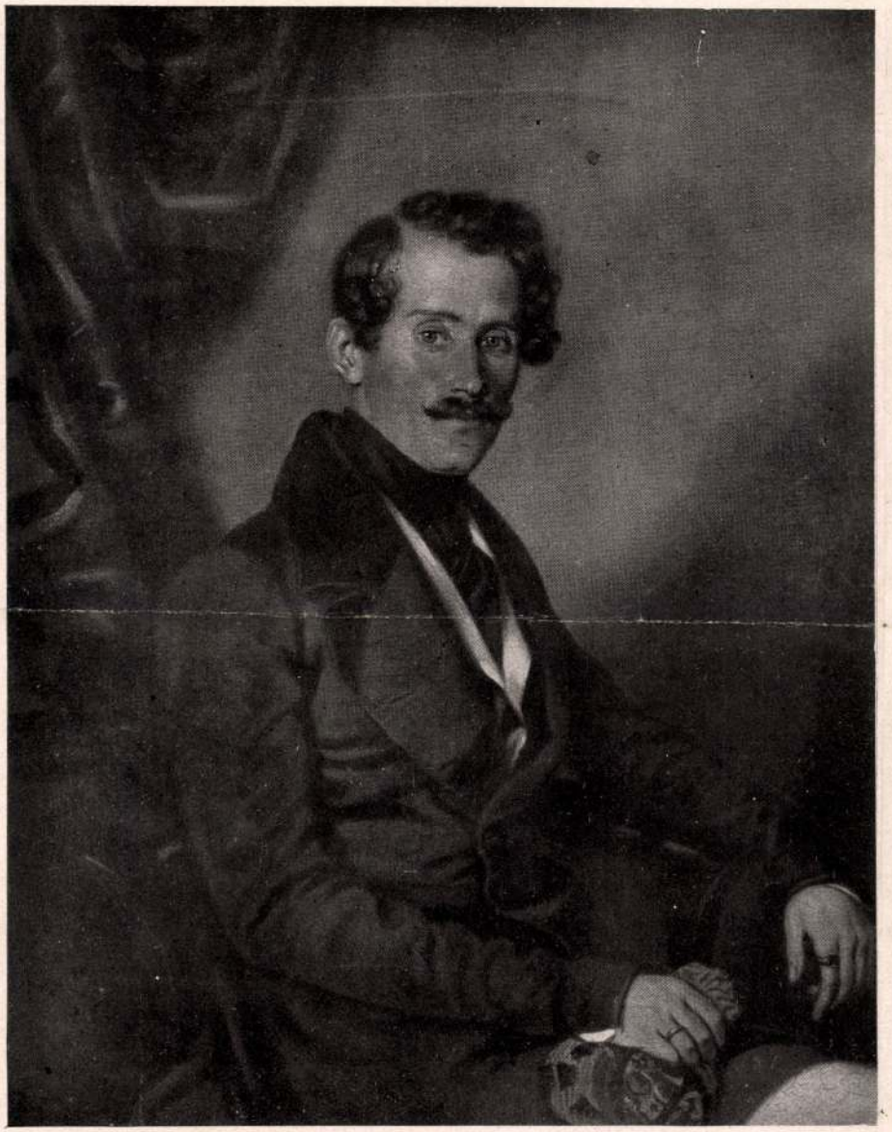

34.

34.

Barabás Miklós
B-20-245
XVIII.

884. 883. 882. 884.

Barabás Miklós

Tengeri táj
1842.

15

B-26-246

Ernst Múzeum aukcioi

XIII – XIV.

140

144

Barabás Miklós (1810—1852.)

211. NÉGYSZÖGLETŰ OLAJFESTÉSŰ MINIATŰR vászonra. Kék köpenyes férfi mellképe. Jel.: *Barabás* 1853. Bőrkeretben. M. 10.3, sz. 8. *Illusztr.* CV. táb.

B-26-247

Ernst Múzeum aukciói

II.

mesterek utolsója, a Bécsben is ünnepe
is virágzó iskola keletkezik. Gyűjtemén
towski herceget ábrázolja, (182.) egyesek n
kiemelendő Aubry és Vincent igen szép
női arcképe. Bécsben Füger, Daffinger
az osztrák művészet büszkeségei, akikn
sora indult virágzásnak.

Az arcképfestő aquarell-miniatürist
Gyűjteményünk három darabját öleli f
érdekel, mert magyar urakat ábrázoln
Andrássy Gyulát.

A miniatürök között sok a kiváló d
Agricola gyermekképe és egy szép női arc
Emanuel Peternek egy Esterházy grófc
műve mellett találunk egy sor eredeti
Keglevich István grófot ábrázolja gyerm
calchi Gyula herceget, de ez másolat, S

A Theerek közül Robert és Adolf m
legzetes példái művészetüknek. Waldmüll
Keglevich István gyermekkori arcképe,
Tetscher tiszta biedermeier-levegőt áraszt

Barabás Miklós

B-26-248

Barabás Miklós (1851).

V. 23. ESZTERHÁZY MIKLÓS HERCEG, olajfestésü arcképe, négyszögü alak. Fekete atillában, a meggypiros mente széles prémes gallérral, mely szines ékköves mellánccal van egybekapcsolva, hasonló művű az öv is és a talapzatra támaszkodó balkéz által tartott kard markolata. A talapzaton: „Bpest 851" a kép baloldalán „Barabás". Sötét mahagoni keretben bronzbetéttel.

M. 21.2; sz. 15.7 cm.

XCVI. Tábla.

Ernst Muzeum aukcioi

IV – V.

képei

V. 31. GYERMEKARC
székben ül, balra
néző felé fordítja.
M. 10.5; sz. 8.5 c

Vieth Frigyes Lajos (175
V. 32. KETTŐS GYERI
álló helyzetben, zöl

Barabás Miklós

B-26-248

Barabás Miklós (1810—1890).

1500/78. NŐI ARCKÉP (Királyfiné képmása). Mellkép. Álló alak. Kivágott piros ruha csipkével, ibolyával és rózsákkal diszitve. Jobbkezében ibolyát és rózsát tart. Mint háttér sárga függöny és baloldalt szürke oszlop. Lent a jobboldalon a művész jelzése: Barabás 1881. Vászon. M. 88.5; sz. 67 cm

Ernst Muzeum aukcio1

IV-V,

1500/87. TENGERI TÁJ.
tasztikus torony.
kép párdarabja.

1500/88. TENGERI TÁJ.
Jobbra a háttérben

LÉGRÁDY TESTVÉREK R. T.
NYOMDAI MŰINTÉZETE
V., VILMOS CSÁSZÁR-UT 78.

Barabás Miklós

B-26-248

— 46 —

Barabás Miklós (1810—1898. Bécs, Budapest és Olaszország).

1357. OVÁLIS MINIATŰR-ARCKÉP, elefántcsontra festett. Fiatal hölgy mellképe, kivágott rózsaszín ruhában, keblén virággal. Elválasztott fekete hajában gyöngyékszer. Felhős háttér. Jobboldalt jelzés: „Barabás, 1838". Zichy grófnő arcképe. Bőrkeretben.
M. 6.5; sz. 5.3 cm.

Ernst Muzeum aukcioi

IV-V.

900/90. VÁZAIDOMU, KEREK, FÖDELESTÁ
szines virágokkal diszitett. Kék jegy. I

900/91. FÖDELESTÁL, ugyanabból a készletbő

900/92. GYÜMÖLCSTARTÓ, kinai porcellán, ké

900/93. KÉT FALI KONZÓL, porcellán. Áttö
rakott plasztikus virágindákkal. Modern

900/94. KÉT CSÉSZE, aljjal és magas fülle
csészén egy-egy négyszögletes mezőben
beli viseletben. Jegye: B, kék szinben.

900/95. CSÉSZE ALJJAL, füles, meisseni po
szines Watteau-jelenetek, ezenkivül elszó

900/96. CSOKOLÁDÉS CSÉSZE ALJJAL, me
szitett. Kardjegy pontokkal. 1770. tájá

900/97. TEÁSKANNA ALJJAL, füles, kinai pc
che-okban, oldalt madár alakja. Európa

900/98. KÉT CSÉSZE ALJJAL, berlini porcellá

900/99. OVÁLIS KOSÁR két fogantyuval, b
Belsejében két arannyal festett és egy v

900/100. HAT KIS VIRÁGCSERÉP, bécsi porc
század első negyede.

Barabás Miklós

B-26-248.

Barabás Miklós (1810—1898).

198. NŐI KÉPMÁS. Mellkép. Félig balra fordul. Fekete ruha, a nyak körül fehér csipke. Csipkés fejkötő. Fülönfüggő, mellcsatt, amelyről aranylánc lóg. Sötét szürkésbarna háttér. Vászon. M. 67; sz. 53 cm.

Ernst Muzeum aukcioi

IV-V.

Bp. 1918.

Ismeretlen, XVIII. század.

188. SZENT REMETE. Kövön ülő alak
egy fán kis harang. A sziklabarla
Rézlemez. M. 17.5; sz. 22 cm.

1349
1372

TK. 478. B-26-249

478. Barabás Miklós.

Sz. Markosfalván 1810. február 22-én. † Budapesten 1898. február 12-én.

Albrecht főherczeg arczképe.

Egész alak és balra fordultan áll. Egymásra tett kezei közül a balban fehér kesztyüjét és előrevett kardját, a jobban pedig kihúzott tábori látcsövét tartja. Nyakravalója felett szalagon az aranygyapjas- és a Mária Terézia-rend jelvényén kívül még egy rendjelt visel; jobb vállától bal csipője felé a Szent István-rend szalagja halad, a melynek csillagja felett mellén két érdemkereszt és egy érem látszik. Balról elválasztott haja és oldalszakálla rövid, bajusza hosszú, álla leberetvált. Kettős elejű fehér kabátjának gallérja és hajtókája paszománt, derekát tábori öv szorítja, pantallója piros, czipője sarkantyús. Köpenyege a földön hever, melyre zöld tollas kalapját és egyik kesztyüjét tette. A háttér folyótól átszelt hegyes vidék jobbról sátorral, balról három beszélgető tiszt felé közeledő katonasággal, a folyón túl pedig a sátrak körül kipányvázott lovakkal. Jelzése alól balra a kövön: »*Barabás M. 853*«.

Vászon, méretei 269 : 180 cm. — Magy. Képt. 72. — Új lelt. sz. 52. — A Nemz. Múzeum képtárától az 1893. július 19-iki 26767. sz. leirat alapján átvétetett 1893. szeptember 2-án, mit 1893. szeptember 29-én a 44939. sz. leirat vett tudomásul (107/93. No 4.). — A Képcsarnok-Egylet ajándéka 1853. szeptember 26-án.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok.

A Nemz. Múzeumban. 1868: VI. 63. — 1870: VI. 44. — 1871: VI. 44. — 1873: VI. 44. — 1876: VI. 13. — 1878: VI. 8. — 1880: VI. 8. — 1881: VI. 8. — 1883: VI. 277. — 1884: VI. 224. — 1885: VI. 224. — 1886: VI. 224. — 1887: VI. 225. — 1888: VI. 225. — 1889: VI. 259. — 1890: VI. 259. — 1891: VI. 266. — 1892: VI. 266. — 1893: VI. 340.

A Tört. Képcsarnokban. 1894: XI. 495.

II — 397

1853

Ujl. 52 M. 72.

478. Barabás Miklós.
Sz. Markosfalván 1810. február 22-én. + Budapesten 1898. február 12-én.

Ly lelt. 52

B-26-249

Albrecht főherczeg arczképe. Magy. Képt 72.

Nr. 72 Ly. 52 TK

397

Egész alak és balra fordulta áll. Egymásra tett kezei körül a, bal jobban fehér keztyüt és előrevett kardját, a jobb jobban pedig kihuzott tábori látcsövét tartja. Nyakravalója felett szalagon az aranygyapjas és a Mária Terézia rend jelvényén kivül még egy rendet visel; jobb vállától bal csipője felé a szent István rend szalagja halad, a melynek csillagja felett mellén két érdemkereszt és egy érem látszik. Balról elválasztott haja és oldalszakálla rövid, bajusza hosszú, álla leberetvált. Kettős elejü fehér kabátjának gallérja és hajtókája paszománt, derekát tábori öv szoritja, pantalója piros, czipője sarkantyús. Köpenyege a földön hever, melyre zöld tollas kalapját és egyik keztyüjét tette. A háttér hegyes vidék jobbról sátorral, balról három beszélgető tiszt felé közeledő katonasággal, a folyón túl pedig a sátrak körül kipányvázott lovakkal. Jelzése alól balra: Barabás M. 853.

Vászon, méretei 269: 180 cm. — Magy. Képt. 72. — Ly lelt. Sz. 52. — folyótól átszelt

~~Festette: Barabás Miklós 1853-ban.~~

~~A Képcsarnok egylet ajándéka 1853. IX. 26.~~

A Nemz. Muz. képtárától az 1893. julius 19-iki 26767 sz. leirat alapján átvétetett 1893. szeptember 2-án, mit 1893. szeptember 29-én a 44939 sz. leirat vett tudomásul (107/93. No 4). — A Képcsarnok egylet ajándéka 1853. szeptember 26-án.

~~József Magy. Képt. 72.~~

Kifüggesztésére vonatkozó adatok.
A Nemz. Muzeumban. 1868: VI. 63. — 1870: VI. 44. — 1871: VI. 44.

904: V. 3.

Képcsarnokelet aj. 1853

1873: VI. 44. — 1876: VI. 10. — 1878: VI. 8. — 1880: VI. 8. — 1881: VI. 8
— 1883: VI. 272. — 1884: VI. 224. — 1885: VI. 224. — 1886: VI. 224. —
1887: VI. 225. — 1888: VI. 225. — 1889: VI. 259. — 1890: VI. 259. —
1891: VI. 266. — 1892: VI. 266 — 1893: VI. 340

A Föld: Kép. arnolban 1894: XI. 495.

Barabás Miklós

B-26-250

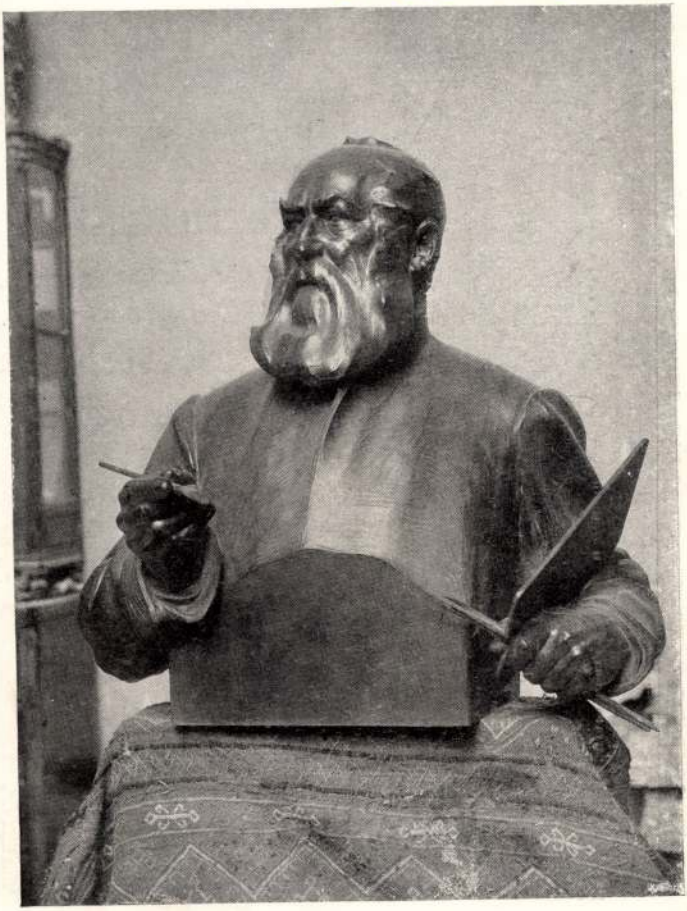

160. Telcs Ede: Barabás Miklós képmása.

KMTársl. 1904/5. téli kiáll

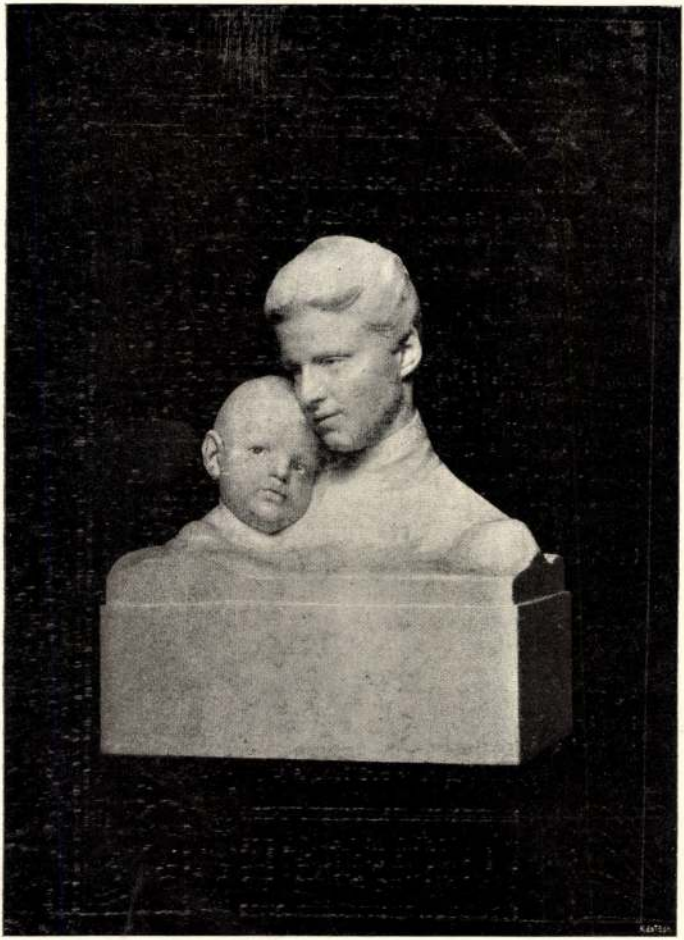

157. Ligeti Miklós: Széchenyi Géza grnő és a fia.

Barabás Miklós

1146. BARABÁS MIKLÓS (1810—1898). Gróf Almássy György arcképe. Olajfestmény, vászon. Signálva lent balra: Barabás 1839. Méretei: 58:63.

1156. BARABÁS MIKLÓS (1810—1898). Báró Vay Dánielné szül. Sennyey Amália arcképe. Olajfestmény, vászon. Méretei: 101:75.

1157. BARABÁS MIKLÓS (1810—1898). Férfiarckép. Olajfestmény, vászon. Signálva lent balra: Barabás Miklós 1844. Méretei: 105:84.

Ernst Museum Aukciói

B-26-251 I. Bp. 1917.

Fenti számok

Ernst-aukciók

1227. IMASZONYEG, [illegible]
ódra csomózott. Gyapju. Sötétkék alapon virágos
úcsos oromzat. Világos szinezésü széles keret.
VIII. sz. 155×105 cm.

1228. PÁRNA, hosszukás, alapja gyöngyös,
sarokban himzett virágok, középen himzett gyü-
ölcsöskosár. XIX. sz. közepe.

1229. ÁRNA, négyzetes, alapja gyöngyös,
zélén és közepén himzett virágok. XIX. sz.

1230. PÁRNA, kerek, gyöngyhimzéssel: orosz-
non ülő szerecsen nő. A meztelen részek „petit
oint“ öltéssel. XIX. sz. közepe.

1231. PÁRNA, kerek, nőstény oroszlánon ülő
ndiánus nővel. Mint 1230.

1232. HÁROM KÜLÖNBÖZŐ OLTÁRTE-
ITŐ.

1233. HÁROM KÜLÖNBÖZŐ KÖPENYKE
EMPLOMI BÁBUK SZÁMÁRA.

1234. KIS BIEDERMEIER-NAPERNYŐ,
yele összehajtható, elefántcsont gombbal és hegy-
yel, kék és fehér gyöngyhimzéssel.

A GYŰJTŐ

(DER KUNSTSAMMLER)

1. SZÁM / MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT / ILLUSTRIERTE KUNSTZEITSCHRIFT / NO. 1.

BARABÁS MIKLÓS.

Barabás Miklós 1810-ben született és 1898-ban halt meg. Tiziánnal versenyző kort ért el s e hosszu idő alatt a magyar nemzet megujhodásának legszebb korszakait élte végig. A történelemmel párhuzamosan haladt a magyar művészet történelme is, amelybe Barabás hatalmasan kapcsolódott belé.

A művész abban az időben kezdett működni, amikor a magyar művészet még kizárólag Bécs hatása alatt tengődött. A hazafias Kazinczy, aki minden litteratori elfogódottsága mellett szívből-lélekből művészetpártoló is volt, a bécsi művészet importőrjének volt kénytelen beállani. Mert nem voltak magyar művészek! Csak lassan javult a helyzet: szembeszökő haladást csak [illegible] mutattak.

A magyar közönség ekkor három irányból is kapott buzditó lökéseket. Megalakult a Pesti Műegylet, amely azonban — hozzásimulván az akkori német-osztrák műkereskedéshez — még mindig a bécsi és müncheni vizekben evezett. Megjelent egy magyarrá vedlett buzgó és tehetséges olasz ember, Marastoni Jakab, aki a maga jól megszervezett festő-iskolájával tett nagy szolgálatot az utókornak. Ám az élethez legjobban mégis Barabás

XLIII. MŰVÉSZETI AUKCIÓNK

BARABÁS MIKLÓS MŰVEI

VALAMINT KÖRÜLBELÜL EZER TÁRGY A MŰVÉSZET ÉS IPARMŰVÉSZET MINDEN ÁGÁBÓL

MEGTEKINTÉS: 1921 március 13—16-ig egész nap. — ÁRVERÉS: március 17-én csütörtökön, 18-án pénteken és 19-én szombaton d. u. 3-tól este 7-ig, 20-án vasárnap a hatóság rendelkezése alapján az árverés szünetel. E napon a Barabás-kiállítás estig még egészében megtekinthető. Árverése másnap hétfőn, 21-én d. u. Az árverés befejezése kedden, 22-én d. u.

TELEFON: JÓZSEF 98—54. ÜLLŐI-UT 14. TELEFON: JÓZSEF 98—54.

Miklós tudott alkalmazkodni, akinek magyar egyéniségét, istenáldotta tehetségét elemi erővel ölelte magához a művelt osztály. Barabás fellépésében az a meglepő, hogy őt soha senki nem tekintette pártolásra méltó kisérletezőnek, hanem kezdettől fogva mesternek ismerte el. Barabás működése egyszerre visszavetette a bécsi import uralkodó szerepét. Nincs mit restelnünk abban, ha eleink megbecsülték a jeles bécsi portraitistákat — hiszen ha valami, ugy a művészet nemzetközi és minden igaz művészetet szabad és kell pártolni —, de meg kell állapitanunk, hogy Barabás fellépése óta nem az Enderek és Liederek, hanem ez a székely ember volt az, aki a pesti arcképezés terén magához ragadta a vezetést.

Ekkor már Barabás kész művész volt. Már több mint 15 éves szorgalmas tanulás és gyakorlás állt háta mögött. Már Bécset is megjárta, első izben 1829-ben. Nyilván bécsi tanulása idején készült e kiállitásunkon 19. szám alatt kiállitott férfiakt-tanulmánya. Ezután visszatért Kolozsvárra. Erdélyi tartózkodását másfél évi nagysikerü bukaresti vendégszereplése szakitotta meg. Itt festette 1832-ben a 14. számu Madonnát, minden idők egyik legszebb miniatürjét és a 15. számu „Orosz tábornok"-ot. A kapcsolódó időszakból (1834) mutatjuk be az 5-ös számu pompás akvarell tájképet, mely a művész veleszületett kolorista hajlamáról tett tanubizonyságot, abból az időből, amikor Leitch Williammal, a jeles angol akvarellistával, ki művészetére nagy befolyást gyakorolt, még nem volt ismeretségben. Ez még ugyanebben az évben következett be, amikor a művészt Olaszországban találjuk tanulmányutjon. Erre az időre (és 1843.-i utazására) esnek a 8., 9., 20., 27., 28., 29., 30., 31., 33., 34., 35., 36., számu akvarelljei és ceruzarajzai.

1835 végén ismét Pesten találjuk őt. Itt alkotja meg a kiállitásunkon 16. szám alatt kiállitott remekművét, Petrikovics Julia olajba festett arcképét, amely mellett a 10/*a*. számu ceruza-arckép ugyanebből az évből mutatja, hogy a művész mily nagyszabásu és nyugodt hatást tudott elérni a legegyszerübb eszközökkel is.

Uj időszak kezdődik Barabás életében, amikor 1839-ben végleg Pestre költözik. Egy kiforrott művészegyéniség megnyilvánulását látjuk keze minden vonásán. Ebből az időből való (1839.) a 10/*b*. alatt bemutatott bájos kis gyermek-akvarell. Majd monumentálisan jelenik meg előttünk 1841-ben, házassága évében festett önarcképével (1841) és feleségének ugyanezen évében festett akvarell-arcképével, melyek mindegyikét, nyilván felesége francia voltának hatása alatt, francia módra szignálta. Ugyancsak 1841-ben festette a 21—22. sz. a. kiállitott Rohonczy házaspár akvarell-arcképét.

1843-ban még egy hosszabb utazás következik, amely Londonban végződött. Itt 1843-ban festette meg vendéglátó barátját, John Counliffe Pickersgill bankárt. (4. szám.)

De nézzük a mester további pesti szereplését.

A művész egyforma biztonsággal kezelte az ecsetet és a rajzónt. Olajfestményei, akvarelljei, ceruzarajzai mind egy congenialis, amellett szorgalmas tanulással még mindig fejlődő ember művei. Éleslátása

rávezette ebben a fényképezés előtti korban, hogy a sokszorositott arckép számára is meg kell nyitni a hazai forrást. Igy esett, hogy sem a nagy Kriehuber, sem a kisebb, de annál szorgalmasabb Eybl nem tudott oly piacot teremteni lithographiáinak Pesten, amint az Barabásnak sikerült, óriási hasznára a művészet népszerüsödésének és mai napig örömére azoknak, akiknek a művész mai feltétlenül megérdemelt, de a polgári tárca számára nem mindig hozzáférhető értékelése mellett műveiből valamit maguk számára megszerezni óhajtanak.

Szünet nélkül való munkásság közben érte meg a 60-as években hazájának ujabbi fejlődését, a művészeti élet gyarapodását, Munkácsy fellépését s a Munkácsy-tanitványok térfoglalása mellett a magyar művészetnek, ha gazdaságilag nem is a legfényesebb, de mindenesetre legdicsőségesebb napjait.

Hogy a magyar Biedermeier nagymestere milyen modern is tudott lenni, azt olajvázlatai és ceruzarajzai mutatják a legjobban. Mint minden nagy művész, ő is tudott impresszionista lenni. Ceruzarajzai bájos impressziók, keresetlenek és őszinték: annál értékesebbek, mennél biztosabban tudjuk róla, hogy ezeket a művész nem műkereskedői célra készitette, hanem hogy támasztó pontjai legyenek monumentális műveinél.

Barabás mindenkor megmaradt annak az izmos tehetségnek, amelyben művészete első virágzásában ismertük meg. 1866-ban festette meg a rákövetkező évben elhunyt lányának, Alicenek arcképét (17. sz.), mely minden idők egyik legszebb művészi portraitja. A művész mint kolorista jelenik meg előttünk, s a monumentális felfogást mesterien párositja össze a részletek gazdagságával. E művet a hasonló thema és művészi niveau associatiója révén Goya „Bermudezné"-ja és Szinyei-Merse „Lila-ruhás nő"-je mellé sorozzuk. 1862-ből (10. sz.), majd 1871-ből (11. sz.), 1873-ból (37—38. sz.) pompás olajarcképeket van módunkban tőle bemutatni. De ez utóbbiaknál nagyobb meglepetés lesz az 1885-ben festett Vág-menti tája (39. sz.), mely Barabást legkiválóbb tájképfestőink sorába helyezi. Megerősitik e tapasztalatot tájképi hátterei (39/*a* sz.), tájképes akvarelljei (24., 25. sz.) és ceruzarajzai (26. stb. sz.).

Amikor Egyesületünk Barabás Miklós művészetének bemutatására vállalkozik, tudatában van annak, hogy nagy fába vágta a fejszéjét. Az a kollektiv kiállitás, amelyet a művész halálát követő évben, 1899-ben a Képzőművészeti Társulat műveiből rendezett, kétségtelenül nagyobb szabásu volt. Most azonban más közönséggel kell megismertetni a mestert. Nem arra gondolok, hogy, amint mondani szokás, „kicserélődtek a kezek", mások a jómódu emberek és a vásárlók, mint azelőtt. Ez lehet üzleti szempont, amely azonban ami inkább konzervativ jellegü Egyesületünket soha nem vezette. Más szempontból más a megitélése ma Barabásnak. Két évtized előtt Barabás Miklós egy becsületben elhunyt érdemes veterán volt s az akkor még alig iskolázott képvásárló közönség mintegy csak emlékezni ment el műveinek kiállitására, amely igen gyenge pénzügyi eredménnyel zárult.

Az elmult két évtized azonban Barabás Miklóst arra a magas polcra állitotta, amely őt a magyar, sőt a nemzetközi műtörténelemben megilleti.

BARABÁS MIKLÓS

A magyar amatőrködés egyik első szerves megnyilatkozása épen Egyesületünknek idestova 12 év előtt való megalakulása volt. 42 aukciót rendeztünk ezóta és nem volt egyetlenegy sem, amelyen Barabás Miklósnak egy-két műve ne szerepelt volna. A háborut közvetlenül megelőző időben elvezettük tagjainkat művészeti sétákra a főuri palotákba és egyéb előkelő magángyüjteményekbe. Nem hiszem, hogy lett volna hely, ahol ne találkoztak volna Barabással. A mi működésünkkel párhuzamosan Barabás tovább élt kiállitásokban, műkereskedésekben és a sajtóban. Igy a közönséggel való szakadatlan érintkezés tárta fel a mesternek, aki életében és művészetében maga volt az őszinteség és a szerénység, eladdig fel nem ismert kvalitásait. Igy lett Barabás igazán elismert nagy mester és igy lett műveiből kincse a magyarságnak és az egész világnak. Nevét 10 év előtt még elferditve nyomatta ki egy bécsi állami aukció katalogusa, de már az 1912. évi lembergi nemzetközi miniatür-kiállitás az egész világ keresvekeresett miniatüristái mellett mutatta be művészetét.

Barabás Miklós zavartalan polgári jólétben élte le hosszu életének napjait. Művészetét a mindenkori viszonyokhoz mérten becsülettel fizették meg. Ám bizonyára soha sem jutott eszébe az az áremelkedés, amelybe művészete természetes megbecsülésének következményeképen halála után lett része. Egy gyermek-miniatürje, amelyet Egyesületünk 1911-ben 120 korona kikiáltási ár után nem egészen 400 koronáért adott el, másfél év előtt több mint 30.000 koronáért cserélt gazdát s ma, amikor azt közönségünk mint elnemadó magántulajdont látja viszont (23. sz.), lényegesen magasabb forgalmi értékkel bir. A Barabás-képek ára ma már egészen más dimenziókban mozog, ám e számok, amelyekről olvasóink a napilapokból bizonyára értesültek, aránylag egyáltalában nem magasak, mert Barabásban tudja a közönség, hogy mit vesz, ellentétben a közepes antik festményekkel, amelyeket csak kétes értékü attribuálások, raffinált restaurálás és egy felzaklatott tömegpszihologia tesznek pillanatnyilag értékesekké.

Még néhány szót mostani kiállitásunkról. Hogy Barabás Miklós egész oeuvre-ét legalább kivonatosan bemutathassuk, megszereztük néhány egészen kiváló reprezentativ munkáját — igy a művésznek és feleségének arcképét — amelyekért egymagukért érdemes hozzánk elfáradni. Kétségtelen, hogy a mesternek Barabás-szobánkban látható monumentális művei bizonyára jelentékeny árért fognak elkelni, viszont az a kb. 30 kézirajz, amely genialitás dolgában miben sem marad a nagyméretü művek mögött, a szerény anyagi eszközökkel rendelkező gyüjtő részére is hozzáférhetővé lesz. Még inkább vonatkozik ez a mester eredeti kőrajzaira, amelyek szervesen egészitik ki munkásságát. A grafikus gyüjtők, ha Bécs meg tudja becsülni a maga Kriehuberét, kell hogy megbecsüljék méltó magyar versenytársát és megragadják a beszerzési alkalmat még akkor, amikor nem késő. A kőrajzokhoz kapcsolódnak mint érdekes emlék, a mester lithografiai krétai, két általa illusztrált mű és a könyvtárából származó művészeti vonatkozásu könyvek.

Aukció-kiállitásunk egyéb része méltó a nagymesterhez. E részben katalógusunk részletes felsorolására utalunk. *Siklóssy László*

XLIII. MŰVÉSZETI KATALOGUS

MEGTEKINTÉS: 1921 március 13—16 egész nap.

ÁRVERÉS: március 17-én csütörtökön, 18-án pénteken és 19-én szombaton d. u. 3-tól este 7-ig, 20-án vasárnap, a hatóság rendelkezése alapján az árverés szünetel. E napon a Barabás-kiállítás estig, mely egészében megtekinthető. Árverése másnap hétfőn, 21-én d. u Az árverés befejezése kedden, 22-én d. u.

AZ AUKCIÓ-SZABÁLYOK KIVONATA: Az aukciót megelőző kiállitás alkalmat nyujt a közönségnek, hogy a kiállitott tárgyak minőségéről és állapotáról meggyőződjék, miért is az aukción történt leütés után utólagos felszólalások figyelembe nem vétetnek, annál kevésbé, mert a Czéh a katalógus adatainak valódiságáért — az élő művészek és a Barabásképek szerzőségére vonatkozóknak kivételével — szavatosságot nem vállal. Az aukció vezetősége készséggel teljesit vételi megbizásokat, blanketták a helyszinén. A tárgyak kikiáltási ár alatt nem eladók. A vevő az elért vételár után 10% árverési vételi jutalékot fizet; ebben benfoglaltatik az államkincstár javára fizetendő százalékos jutalék; a Czéh tagjai csupán 5%-t fizetnek, szintugy azok, akik a vétel előtt a helyszinén tagul (vagy A Gyüjtő előfizetőiül) jelentkeztek s az alapszabályszerü hároméves ciklusra tagsági dijukat az aukciópénztárnál befizették. A vevő fizeti ezenkivül a 10% fényűzési forgalmi adót. 1000 koronán aluli képeknél és rajzoknál adó nincs. Két egyenlő ajánlat, vagy a leütés pillanatában felmerült kétség esetében az illető tárgy tovább árvereztetik. A megvett tárgy a vevő rendelkezésére áll, általa azonnal átveendő és kifizetendő. Amennyiben a Czéh tárgyak szállitását elvállalja, ezt csupán szivességből, az illető költségére és veszélyére teszi. — Teljes szövegü aukciószabályok a helyszinen.

I. BARABÁS MIKLÓS MŰVEI.

A Barabás-gyüjtemény árverése az aukció negyedik napján, március 21.-én, hétfőn, d. u. 3 órakor kezdődik.

Azokon a műveken, amelyeket a néhai nagy mester nem szignált, az eredeti hagyatéki bélyegző lenyomata látható. A kiállitott összes Barabásképek valódiságáért szavatolunk.

	Kikiáltási ár
1. ÖNARCKÉP, olajfestmény. Szignálva: „N. de Barabás, 1841“, magántulajdon, nem eladó.	
2. A MŰVÉSZ NEJE, Bois de Chesne Susanne, akvarell. Szignálva: „N. de Barabás,1841“, magántulajdon, nem eladó.	
3. GRÓF KORNISS ÁDÁM arcképe, olajfestmény, magántulajdon, nem eladó.	
4. PICKERSGILL, londoni bankár arcképe, olajfestmény . . .	20.000
5. CSÁKLYA, ERDÉLYBEN, akvarell, 1834. Szignálva: „Barabás“.	8000
6. GYÖNGYVIRÁGOS LÁNYKA, akvarell	5000
7. id. GRÓF KÁROLYI GYÖRGY arcképe, rajz magántulajdon, nem eladó.	
7/*a*. id. GRÓF KÁROLYI GYÖRGY, Kriehuber kőrajza . . . . . A magyar és osztrák mester összehasonlitása céljából kiállitva.	400
8—9. VERONESE TANULMÁNYOK, akvarell, 2 drb, dbja . .	2000
9/*a*. ERDÉLYI TÁJ, ceruzarajz . .	2000
10. NŐI ARCKÉP, olajfestmény. Szignálva: „Barabás, 1862“ . .	80.000
10/*a*. FIATAL HÖLGY, ceruzarajz. Szignálva: „Barabás rajzolta 1835-ben“, magántulajdon, nem eladó.	
10/*b*. PREISLER pesti ezüstműves kislánya, 1839, akvarell, magántulajdon, nem eladó.	
11. NŐI ARCKÉP, olajfestmény. Szignálva: „Barabás, fényképről, 1871“	80.000
12. AZ ELBE MELLETT, rajz . .	2000
13. CSÓNAKJAVITÁS	1000
14. MADONNA, miniatür elefántcsonton. Szignálva: „Barabás 1832“ . . . . . Lásd az illusztrációt 6. l.	100.000
15. OROSZ TÁBORNOK, miniatür, elefántcsonton. Szignálva: „Barabás, 1833“	60.000

Kikiáltási ár

16. PETRIKOVICS JULIA arcképe, olajfestmény. Szignálva: „Barabás, 1837“ 150.000
Lásd az illusztrációt 7. l.

17. A MŰVÉSZ LEÁNYÁNAK, BARABÁS ALICE-NAK arcképe, olajfestmény 200.000

Kikiáltási ár

21—22. Felsőpulyai ROHONCZY LIPÓT ÉS FELESÉGÉNEK arcképe, akvarell, mindkettő szignálva: „Barabás, 1841“. Magántulajdon, nem eladó.

23. KISLÁNY ARCKÉPE, akvarell. Magántulajdon, nem eladó.

14. BARABÁS MIKLÓS: Madonna.

18. GRÓF DESSEWFFY EMIL arcképe, olajfestmény 16.000

19. FÉRFIAKT, szénrajz az 1820-as évek végéről. Szignálva: „Barabás“ 1600

20 VELENCEI RÉSZLET, ceruzarajz Szignálva: „Barabás, 1834“ . 500

24. PARKRÉSZLET HÁZZAL, akvarell. Szignálva: „Barabás“ . 12.000

25. TÁJKÉP, akvarell 8000

26. ZUGLIGETI FÁK, rajz . . . 3000

27. VILLA HADRIANA, rajz . . . 5000

28. VILLA DORIA PAMPHILI, rajz 2500
(L. az illusztrációt 8. l.)

	Kikiáltási ár
29. ROMIGLIONE, rajz	3000
30. OLASZORSZÁGI ROMOK, rajz	1000
31. A FESTŐ, rajz	2000
32. RÉGI VILÁGBÓL, rajz . . .	4000
33. UTI ALBUMBÓL, rajz . . .	1000
34. EPIZÓD-ALAK, rajz . . , .	2000
39. VÁGMENTI TÁJ, csolnakban ülő alakokkal, olajfestmény, szignálva: „Barabás 1885“ . .	50.000
39/*a*. NŐ fehér ruhában, tájképi háttérrel, olajfestmény	16.000
40. CSENDÉLET, görögdinnye, szőlő s egyéb gyümölcsök, olajfestmény	40.000

16. BARABÁS MIKLÓS: Petrikovics Julia.

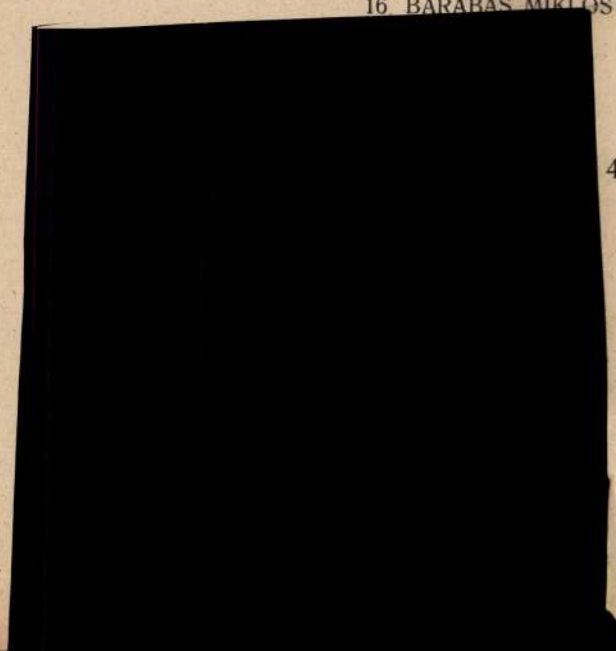

BARABÁS MIKLÓS EREDETI KŐRAJZAI, darabja . . 200—300

41. Arany János, 1848. — 42. Tompa Mihály, 1847. — 43. Schedel Ferenc, 1845. — 44. Erdélyi János, 1845. — 45. Vajda Péter, 1844. — 46. kesseleökeöi Majthényi Mária, 1844. — 47. István, Ma-

Kikiáltási ár

gyarország nádora, 1848. — 48. Kiss Ernő, hadvezér, 1849. — 49. Nagy Ignác, 1844. — 50. Szigligeti Ede, 1844. — 51. Kuthy Lajos, 1845. — 52. Jókai Mór, 1851. — 53. Kemény Zsigmond. — 54. Szalay László. — 55. Nyáry Pál, 1848. — 56. Horváth István, 1846. — 57. Petőfi Sándor, 1843. — 58. Beöthy László, 1855. — 59. Tóth Endre. — 60. Tompa Mihály. — 61. Dobsa Lajos. — 62. Szelestey László. — 63. Szász Károly. — 64. Tóth Kálmán. — 65. P. Szathmáry Károly. — 66. Lauka Gusztáv, 1855. — 67. B. Eötvös József, 1855. — 68. Berecz Károly. — 69. Arany János. — 70. Tóth József, 1856. — 71. Szentpéteri Ferenc. — 72. Egressy Gábor. — 73. Lendvay Márton. — 74. Jókai Mór. — 75. Kövér Lajos. — 76. Gyulai Pál. — 77. Kemény Zsigmond. — 78. gróf Ráday Gedeon. — 79. Degré Alajos. — 80. Báró Podmaniczky Frigyes, 1856. — 81. Szigligeti Ede. — 82. Szigeti József. — 83. Vadnai Károly. — 84. Vas Gereben. — 85. Feleki Márton, 1856.

Kikiáltási ár

86—90 EGYKORU RÉZ- ÉS ACÉLMETSZETEK Barabás Miklós művei után, darabja . . 200—300

86. Károlyi Zichy Karolina, Robinson H. acélmetszete, — 87. Br. Eötvös József, Mahlknecht metszete. — 88. Kisfaludy Károly, Mayer E. acélmetszete. — 89. Arany János, 1856. Axmann metszete. — 90. Ugyanaz, kisebb papiron.

28. BARABÁS MIKLÓS: Villa Doria Pamphili.

Kikiáltási ár

93. CSOMAG, Barabás Miklós lithografiai krétái, körülbelül 500 darab, együtt 1000
94. REMBRANDT: Öreg ember, rézkarc, Barabás Miklós rájegyzésével 5000
95/*a—h*. BARABÁS MIKLÓS MŰVÉSZETI KÖNYVEI (Hagyatékából, az eredeti hagyatéki bélyegzővel hitelesitve)
95/*a* ANDREA DEL POZZO: Perspectivae, 1749. 1500
95/*b* SIRIGATTI: Prospettiva, 1625. 1000
95/*c* CIGNANI: Pittura di Bologna, 1732. 100
95/*d* L'ABBÉ DU BOS: Reflexions critiques sur la poesie et sur la peinture, Paris, 1740. . . . 100
95/*e* PILES: Historie und Leben der berühmtesten Europäischen Mahler, 1710. 200
95/*f* WILHELM VON LÜDEMANN; Geschichte der Architektur, 1828. 100
95/*g* DELLA PITTURA VENEZIANA, 2 kötet, 1797. . . . 300
95/*h* TEOPHILUS PRESBYTER: Vom Alter der Oelmalerei, 1774. 150

II. OLAJFESTMÉNYEK.

96. ALLORI, Christofano (1577—1621): Judit. 14.000
E remekmű két példányban ismeretes: a firenzei Pitti-képtárban és a bécsi udvari muzeumban. A most bemutatott példány sejthetőleg, mint ismétlés csatlakozik az előző kettőhöz.
97. BELÁNYI VIKTOR: Nő sárga pongyolában 8000
98. BÉLI VÖRÖS ERNŐ: Kosaras nő 10.000
99. BENDÉNÉ K. FRIDERIKA: Kilátás a Margithid alól . . . 1500
100. CSAPÓ JENŐ: Parkrészlet . 800
101. CSÓK ISTVÁN: Nő hermelinszegélyes vörös köpenyben, sárga chrysantemumokkal . . . 40.000
Reprodukciója mint szines műmelléklet megjelent Művészet 1912, 41—42. l. közt.

Kikiáltási ár

103. DOPOWN Z.: Tenger vitorlásokkal 600
104. DUFOUR A.: A kegyelmes ur mulat 2000
105. FARAGÓ GÉZA: Cigányleány 300
106. FÁY G.: Mária Antónia a börtönben 600
107. FÉNYES ADOLF: Tabáni részlet 20 000
107/*a*. —: Rokokó 8000
108. Z. HADZSY OLGA: Női akt . 4000
109 —: Kiscelli interieur 6000
110. —: Tanulmányfő 2500
111. —: Normandiai táj 3500
112. HARANGHY JENŐ: A bolond 1200
113. —: A királyné és a bolond . 1500
114. IVÁNYI-GRÜNWALD BÉLA: Tanya 20.000
115. KIMNACH LÁSZLÓ, 1901: Fiatal bachansnő 3000
116—118. KIRÁLY TIBOR: Tanulmányfej, három darab, darabja 800
119—120. —: Csendélet két darab, darabja 600
121. KISS JÓZSEF: Virágcsendélet 200
122. KNAPP X.: A milanoi dóm, szignálva 15 000
123. KONEK IDA: Virágcsendélet 600
124. KOROKNYAY OTTÓ, 1895: Ló-tanulmány. Szignálva . . . 2500
125. KOTÁNYI: Női akt . . . 15.000
126. KOVÁCS K. (1875 körül): Tájkép 600
127. KOVÁCS MIHÁLY (1818–1892): Madonna, másolat Rafael után 1000
128. KOVÁTS KÁROLY: Befőttes üvegek közt 4000
129. —: Nehéz fuvar 3000
130. —: Szélmalmok 3000
130/*a*. LOTZ KÁROLYNAK tulajdonitva: Tanulmányfej 6000
131. MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: Tájkép 6000
132. MARKÓ KÁROLY (1790-1860): Olaszországi táj. Szignálva C. Marko 15.000
NÁRAY AURÉL: Virágszedés 600
NORMANN: Sziklás táj . . . 4000

Kikiáltási ár

135 POLL HUGÓ: Tengerparti részlet 6000
136. —: Kagylómosás a tengerparton 20.000
137 RIPL-RÓNAI JÓZSEF: Kastély 8000
138. NEEFS PIETER ifj (1620—1675): Templom-interieur . 10.000
139. RUDNAY GYULA: Vihar . . 6000
140 SASSOFERATO (SALVI G. B.) [1605—1685] ISKOLÁJA: Madonna 3000
141. SAUTER: Kacsák 600
141/*a*. SPÁNYI BÉLA: Erdő belseje 10.000
142. TORNAI GYULA: Raguza . 12.000
143. TULL ÖDÖN: Duzzogás . 5000
144. VÁGÓ PÁL: Férfi-arckép . 12.000
145. WALDMÜLLER GYÖRGY FERDINAND (1793—1865): Családi jelenet, olajvázlat 1500
146. WEENIX: Tájkép madarakkal 1000
147. WÜNSCHE REZSŐ: Kacsa család 1200
148. XVI. SZÁZADI MESTER: Szent család 10.000
149. FRANCIA FESTŐ 1600 körül: Madonna a gyermek Jézussal és Szt Antallal 8000
150. OLASZ FESTŐ 1600 körül: Judith Holofernes fejével . . . 3000
151. SPANYOL FESTŐ 1700 körül: Oltárkép 1500
152. XVIII. SZÁZADI FESTŐ: Fantasztikus arc 400
153. XVIII. SZÁZADI FESTŐ: Szent Antal jelenése 300
154. XVIII. SZÁZADI MAGYAR FESTŐ: Előkelő nő gyermekkel 1000
155. XVIII. SZÁZADI FESTŐ: Előkelő férfi képmása 800
156. —: A királyfiak 3000
157. —: Madonna 250
158. —: Angyal, olajfestmény . . 2000
159—160. EMPIRE FESTŐ: Háremjelenet, 2 db, dbja 300
161. BIEDERMEIER FESTŐ: A szerelmes lévél 4
162. —: Fiatal leány 80

Kikiáltási ár

163—164 BIEDERMEIER FESTŐ: Tengeri tájkép, 2 db, egyik alakokkal, darabja 500
Mindkét képen szignatura, amelyet azonban elolvasni nem sikerült. A 163. sz. képen 1834. évszám. Valószínü, hogy valamely jóecsetü bécsi vagy müncheni festőnek a Pesti Műegyletben kiállított képeiről van szó.
165. BIEDERMEIER FESTŐ: Öregasszony 300
166. ISMERETLEN FESTŐ: Aggastyán 300
167—168. —: Tájkép, 2 db, együtt 80
169—170. FARAGÓ GÉZÁNÉ: Virágcsendélet, 2 darab, darabja . . 2000
170/*a* GILLY K.: Tyukudvar . . . 3000
170/*b* KÖRMENDI-FRIMM ERVIN: Tájkép 5000
170/*c* OLASZ FESTŐ, XVII. sz.: Az amazon szerelme 3000
170/*d* —: Martyrium 5000
170/*e* ZEMPLÉNYI TIVADAR: Levétel a keresztről 4000
170/*f* MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ: Tájkép 4000
—: Tájkép 10.000
170/*g* HOLLAND FESTŐ, XVII. század: Halászok 2000
170/*h* BIEDERMEIER FESTŐ: A forrásnál 1500
170/*i* —: Csendélet 2000
170/*j* JAKOBEY KÁROLY: Krisztus csodatétele 4000
170/*k* TORNAI GYULA: Arab nő . 4000
170/*l* RUBENS P. P. iskolája: Levétel a keresztről 5000
170/*m* OLASZ FESTŐ, XVII. század: Madonna 3000
170/*n—o* —: Jelenetek a Kálváriából, két darab, darabja 8000

III. AKVARELLEK, MINIATÜRÖK, PASTELLEK, RAJZOK, METSZETEK.

171. ALBANI, FR. INV. LONGHI INC. 1813.: Galatea, rézmetszet . . 1000

** **Barabás Miklós grafikai munkái és vizfestményei.** A Szépművészeti Muzeum grafikai osztálya nagyon érdekes és tanulságos kiállitást rendezett Barabás Miklós grafikai munkáiból. A kiállitás időrendi összefüggésben mutatja be a magyar művészet egyik érdemes uttörőjének művészi pályáját. Barabás gyermekkori rajzai kezdik a sort, azok a bátortalan, nőiesen félénk vonalhuzásu kis arczképei, melyeken Barabás nagyenyedi kis diák korában fejlesztette, tanitók és példák nélkül, természetadta tehetségét. A mult század negyvenes éveiben már ő volt az ország legkeresettebb arczképrajzolója. Ebből az idejéből valók hires kőrajzai, melyeken a kor kiválóságait, államférfiait, szinészeit, iróit és költőit örökitette meg. Megindultan áll meg az ember Petőfi kőnyomatu arczképe előtt, mely egyetlen igazán hüséges és egykoru portréja a költőnek. Barabás művészetének ereje az arczképrajzolásban volt. Az ecsettel is megtanult utóbb bánni, de művészi egyénisége legvonzóbbnak czeruzával készült rajzain mutatkozik. A Szépművészeti Muzeum kiállitásán mindenféle technikával készült munkái láthatók. Vannak ott szép vizfestményei is, miniátori aprólékossággal megfestett arczképei és vizes ecsettel hirtelen papirosra futtatott tájképi vázlatai. Az utóbbiak a művésziebbek, mert az ihlet lendülete érzik rajtok. De amazokon is vonzó az ecsettel rajzolásnak elmélyedő módja. Nem divatos művészet ma, de mégis művészet, még pedig olyan, a melynek sajátos zamata van, földszaga: a magyar föld szaga. A kiállitás anyagát Hoffmann Edit dr. válogatta össze és rendezte el szépen és áttekinthetően.

Az Ujság 1915 nov. 28.
B-26-253
57

lejtőben folytatódott a magasabb Svábhegy felé; a Várhegy és a Gellérthegy között sem volt mélyen bevágódó völgy. A Lágymányos mai sík területe is hiányzott s mai térszíne fölött mintegy 50 m vastagságban kiscelli agyag borította.

A Budai hegység felszínét ekkor is árkok, völgyek szabdalták. Ezek egy része még ma is megvan. Egyesek azonban azóta már eltűntek. A Csúcshegy—Hármashatárhegy, Mátyáshegy keleti lejtőjén rövid árkok vezettek az akkori Dunába. A hirtelen, záporszerű esők vize sok kőzettörmeléket hordott ezekben az árkokban a Duna felé. A solymári völgy ekkor még nem alakulhatott ki, mert a Duna vonala a mai fölött volt. A Csúcshegy—Hármashatárhegy enyhe építésű lejtőn húzódott az Aranyhegy felé. A Csíki hegyek, a Budaörsi hegyek, a Svábhegy területe enyhe dél felé húzódó lejtővel folytatódott a budafoki fennsíkba, közbeeső völgy nélkül. Ekkor a Kőérpatak völgye s a Csiki hegyek déli lábánál húzódó völgy a budaörsi lapállyal együtt nem volt meg; az árkok, bemélyedések a hegy lejtésének irányában fejlődtek ki s egy részük a Duna felé, más

Barabás Miklós

B-26-254

A SZÉPMŰVÉSZETI MUZEUM BARABÁS-KIÁLLITÁSA.

Barabás Miklós (1810—1898) több mint ötven esztendőn keresztül hivatalos arcképfestője volt az országnak. Mindenki, aki Benczur fellépéséig és érvényesüléséig, akár a politikában, akár az irodalomban, művészetben, valaki volt nálunk, nem kerülhette ki Barabás ecsetjét vagy rajzoló krétáját. Oeuvre-je maga a magyar történelem egy szakasza. Korának, környezetének minden jellegzetessége megtalálható a legtöbb festett nagy arcképében, (különösen azokban, amelyek férfiakról készültek), a szabad lendületet ellankasztó magyar mult félszegsége, kemény, nehézkes korlátozottsága.

Ezért nem is szabad csupán e hivatalos arcképek alapján ítéletet formálni róla, mert nem a friss látású, erős, fiatal tehetség, hanem a már legyűrt, legyőzött művész keze siklott végig e tükörsima nagy vásznakon.

A Szépművészeti Muzeum grafikai osztálya a kevéssé ismert, töretlen talentumu Barabást mutatja be, mintegy kikorrigálva a másik Barabásról kirajzolódott képet. E másfélszáz rajz, litografia, akvarell, az európai szinvonalon álló finom érzésü grafikust vetíti elénk, még pedig nagyobbára úgy, ahogyan az első koncepció ihletett pillanataiban szemtől-szemben állt a természettel. Igaz, hogy a végső rejtek zárai e munkákban sem pattannak le, mert nem vázlatok, alla prima lejegyzett impressziók e grafikai termékek, de mégis felismerjük bennük a kitünően iskolázott, előkelő biedermeyer mester rajzbeli ötletességét, színbőségét.

A kiállított gyüjtemény magában foglalja a tizenhárom-tizennégyéves Barabás kisérletezésétől kezdve a fiatalkori studiumokat, a divatos köre rajzolt arcképeket éppen úgy, mint az elmaradhatatlan olaszországi út emlékeit, a férfikor termését. Nyomon követhetjük e rajzokból, litografiákból a művész fejlődését, a kemény iskolás rajzoktól kezdve a mélyülő, egyre gazdagodó tehetség kibontakozásáig. E kibontakozás egyik megkapó dokumentuma a művész egyik akvarellje, amelyben Claude Lorraine szerint felfogott olasz tájábrázolás sémáiból felszabadulva a magyar táj lelkét, ízét igyekszik megkeresni. Az akvarellben mint távoli emlék, még ott rezeg az olasz levegő, de maga a táj már magyar. Huszonhat éves volt Barabás ekkor. Ugyanebből az időből való Barabás két pompás interieurje. Mindkettő műteremben dolgozó festőnőt ábrázol. A szinek harmoniáját tekintve a legkitünőbb holland mesterek képeire emlékeztet e két vízfestmény. Zsánerrajzai, akvarelljei, üdék, ötletesek, nincsen bennük semmi megkötöttség, akadémikus nagyképüség.

(Figyelő)

Mint litografus sok közepes lapot rajzolt Barabás, amit talán ment is a kezéből kikerült litografiák nagy tömege. Viszont akad közöttük néhány olyan, amely bármelyik grafikai gyüjtemény dísze lehetne. A fősúlyt természetesen a minuciozus rajzra, az átmenetek finomságára helyezte. A 26. számmal jelzett litografia megérdemli, hogy külön kiemeljük. Szokatlanul meleg és bársonyos a drapéria fekete foltja. A vonalak fürgén, könnyed lendülettel szelik át a papir síkját.

Mindenképpen érdemes munkát végzett a Muzeum e nagyértékü gyüjtemény kiállításával.

BÁLINT ALADÁR

kell vennünk, hogy az, amit a német tudomány magasztalásának mondottak, tulajdonképpen csak: filippika a francia kormány meg egyes kolléga urak ellen, akiknek lesujtásához a német tudományosság csak afféle légycsapóul szolgál. Ha pedig ez nem kerüli ki a figyelmünket, akkor nem kell csodálkoznunk rajta, hogy abban a férfiúban, akiben sok német lap most egyszerre a kultúra martirját s a tudományos kritika hősét látja, ugyanazt a Doyen mestert fedezzük fel, aki olyan sokat operálgatott a kinema-szinházak számára, aki a csunya afférektől se riadt vissza, hogy a reklámot hajhászhassa, akit hiusága, feltünés-vágya és marakodó mániája az élet komédiásai közt is sokat emlegetett figurává tett s akinek tudóshoz nem illő viselkedését a kollégáinak is nem egyszer kellett megbélyegezniök.

A tanár úr nem a kultúráért kardoskodott; nem tanítani akart, a német példára hivatkozva, a tanár úr csak tüntetett, mint máskor.

(És ha úgy látszik, mintha a kultúra érdekében szónokolt volna, amikor csak a kollégáit csepülte — ez nem változtat a dolgon.)

Amit tett, nem volt helyénvaló. Most és azon a helyen, neki, a francia tanárnak, még ebben a furcsa formában sem volt joga a németség

fogjuk látni a jövőben.

FELVINCZI TAKÁCS ZOLTÁN

RIPPL-RÓNAI ÉS A VONAL

Rippl-Rónai legutóbbi kiállításával kapcsolatban művészetének egy ujfajta vonását akarom megemlíteni, amely ugyan már előbb is föl-föltünedezett az utóbbi években rendezett ki llításain, de most néhány festményén egész határozottsággal jelentkezik.

kívül érettséget mutat s ami fő: van szánalma, ami még nem művészet, de ami nélkül nincs művészet Pajzs Elemér huszonegy éves s az ő generációja új világot fog gyúrni. Ez a könyv nem mond ellent annak a reménynek, hogy ő is derekas részt fog venni ebben a munkában.

SZABÓ DEZSŐ

—

A NYUGAT HIREI.

Néhány nap mulva jelenik meg dr. Feleky Gézának egy India és a világháborúról írott nagyobb tanulmánya, melynek néhány önálló fejezetét legutóbbi füzeteinkben közöltük.

SZINPAD

1·9·3·5
JANUÁR 13
VASÁRNAP

PESTI HIRLAP
VASÁRNAPJA

≡ 57-IK ≡
ÉVFOLYAM
2. SZÁM

ALAKOK A PESTI UTCÁN

A művésznő.

Itt jár köztünk, kissé megkopottan és nagyon fáradtan, hetvenöt évvel a vállán.

Ő ugyan tiltakozik ez ellen. Azt mondja: hetven.

Ezelőtt tizet tagadott le. Mindenki mosolygott rajta, nem volt fontos mennyi idős. Ötven évig nem volt kora.

Egyeduralkodó volt. Szűk volt neki Macedónia, Bécsbe ment. A Nebántsvirágban lovon vágtatott be a színpadra. A Szép Helénában...? Évekig beszéltek arról, mennyire nem volt felöltözve. Tréfák keringtek róla, eljutottak minden eldugott faluba. Négyesfogatot kapott egy mágnástól.

Pompás két ügető-lova volt, azzal zugott végig a kocsikorzón a Práterben, a nagy fák főutvonalán. Maga mellé ültette néha *Girardi*-t, a hires operettművészt, hogy teljes legyen a szenzáció. Girardit, a nevéről elnevezett kalapban, meg Vatermörder-gallérral, de már gérokkban és fekete oldalsávos pepita-nadrágban. Girardit, akinek egy-egy dalától visszhangzott a Monarchia.

Margaréta, nincs tenéked párod,
Margaréta, mondd, még mire várok?
Margaréta, halld meg óhajom,
Hallgass rám, szeress netán,
Vagy — menj, kis angyalom!

A művésznő „kucsirozott" és sokan azért mentek ki a Práterbe. Látványosság volt, akár az Óriáskerék, vagy az amerikai Ringlispil...

Most itt megy, mint aki meg van ijedve kicsit a mától. Az élettől. A szemét kissé összehuzza, a nagyon rövidlátók, meg a multba sokat visszanézők sajátossága ez. Aggódva figyeli az utcakeresztezésnél a lámpát, meg a közlekedési rendőrt. Kétszer is lelógatja lábát a járda széléről, aztán ijedten visszakapja, mint az olyan valaki, aki fürdeni készül a hideg tóban.

Az ut szabad. Elindul. Sietve, mintha félne, hogy az áthaladó tömegből csak őt gázolhatják el. A ballábán, egykor hires ballábán, gyűrődött kissé a harisnya. Senki se néz rá. Elvész a tömegben.

A barátom.

A barátom kedves, széles mosolyu, harsogó kedvü uriember.

Harsányan köszön messziről:

— Szervusz, Imre!

— Szervusz, — mondom kurtán. Mert azt kellene mondani, hogy: Szervusz, Péter! Vagy: Szervusz, Jancsi! De nem tudom a barátom keresztnevét.

A Művészklubban találkoztam vele. Megint az előbbi köszönő-játék.

Egy kicsit furcsán nézett rám. Tul ridegnek találta az én rövid „szervusz"-omat, az ő nyájas köszöntése után. Elhatároztam, most megkérdem, hogy hivják a barátomat és legközelebb viharosan szólitom a nevén.

Elfelejtettem kérdezősködni utána. Mire az eszembe jutott, már eltünt.

Amikor ujra találkoztunk, már nem volt a köszönésében az a nyájas lobogás. Kurtán, kelletlenül billentette meg a kalapját.

— Szervusz!

Én ugyanugy:

— Szervusz. — Mit tehettem volna egyebet? Még mindig nem tudtam a nevét.

Most már nem köszön. Beszüntette az ismeretséget. Igaza is van. Ezt az indolenciát igazán nem érdemelte meg az ilyen nyájas uriember...

Sosem fogom megtudni, hogy hivják a barátomat!

Két alak.

Az egyik: magas ember. Vállas. Tulvállas. Fején olyan összelapitott, sörtés kalap, amilyet Vilmos császár viselt 1897-ben a betléri vadászaton. A szeme fekete, szuró. A bajusza fölfelé kunkorodik, mint két oda nem illő, besuvickolt alabárd-penge. Olyan derékben szükülő, krinolinos, hátul két „slicces" kabátot visel, mint a Palatinus Jóska egykori lakájai.

Nehézkes, sulyos léptekkel megy az utcán. Az embereket meglepi, olyan különösen hat a megjelenése. Elsodor mindenkit, nem néz senkire. Olimpuszi magasságból, látszólag tudomást sem véve a járókelőkről, élvezi a hatást, amit robusztus maszkja kelt.

Nagy varázsa lehet a tömeg előtt való feltünni vágyásnak, ha ilyen áron is hozzá akarnak jutni az emberek...!

A másik: kétméteres uriember. Olyan magas, hogy a legmagasabb ember feje fölött is játszi könnyedséggel néz el. Rongyos, kalapja nincs, de olyan nyakéke van, mint negyedik Henriknek. Az arca tulfinom, az ujjai olyan hosszuak, hogy szinte kiáltanak egy griffmadaras, csukott koronás pecsétgyürű után.

Az emberek mind utána fordulnak. Az egyik rámondja:

— Juszup Juszipovics nagyherceg.

Egy kifutó-fiu ráduplázz:

— Ez ölte meg Rasputint. Én ott voltam...!

A rettenetes hosszu muszka (mert mindenki elfogadja a Juszup magyarázatot) vonul végig rongyaiban a körúton. A császári gárda főparancsnoka, ép csak az egyenruha, meg a rojtos vállperecpárnák hiányzanak róla.

Az egyik rendőr megadja a magyarázatot. Utána bök az állával:

— Galamb Feri! A legnagyobb csibész az Angyalföldön.

A lovag.

És itt jár ő is. A lovag.

Gyalog jön. Egyedül.

Az aranyszerszámos, prüszkölő lovak nem várják az utcasarkon, hogy beszálljon a fekete, aranylámpás hintóba. A titkárja se szalad udvariasan fél lépéssel hosszu léptei nyomában, mint ahogy Abdul Hamid nyomán futott Mehemed pasa, vagy ha ugy tetszik Dzsemál effendi.

A lovag már nem pasa. Még csak nem is lovag. Szürke gyalogjáró ember lett belőle.

Nem olyan feltünő, mint harminc-negyven évvel ezelőtt volt. Szebb lett. Nyugodtabb. Nem robog végig a Stefánián sárga Cabb-kocsikon, fullajtárral, rojtokkal, bojtokkal. Nem lakik a mágnás-negyed palotái között, gáláns kalandjairól nem suttognak többé.

Ül a cukrászdában egy pókháló mellett és messziről nézi a nőket, mint a többi csődbejutott, szegény, lecsuszott, csunya ember...

Ez a szerep jól áll neki! Sőt: ez áll jól neki. Csak egy a tragédiája: olyan feltünő volt, mint gazdag, hogy most nem engedik feltünés nélkül szegény lenni.

Duplán kellemetlen lehet!

Farkas Imre.

VASÁRNAP

MŰHELYTITKOK

I.

Jellem és cselekmény.

Azon panaszkodsz, hogy uj regényed alakjai ugyan élnek, de mégse mozognak ugy, hogy olyan mese bonyolódjék és kanyarodjék belőle, mely eléggé érdekeljen ahhoz, hogy majd kedvvel folytathasd s te most egyelőre pihensz, várasz, amig alakjaid elhatározzák magukat valamire. No erre aztán várhatsz itéletnapig is. Azt hiszed, hogy ezek a ködálmok megszánnak téged? Nem, neked kell megszánnod őket. Eszelj ki valamit, mégpedig sürgősen, készitsd el a vázat. Néha, mint most tenálad, az embereket világitotta meg az egyedülvaló ihlet, néha pedig az utjukat, a cselekmény menetét. Hogy melyik a jobb, nem tudom. A művészi teremtés örökös birok és viaskodás szellem és anyag, forma és lényeg között s hol az egyiket kell pótolnod valamilyen mesterséges leleménynyel, hol a másikat, hol embereket kell alkotnod a semmiből, hol vasgerendázatot kovácsolnod, melyet aztán belombolsz, fölvirágzol lélekkel, eltakarsz az olvasó szeme elől, oly finom-élő ékitménnyel, oly ravaszul-lelkes és csalafintán-szemfényvesztő kárpitosmunkával, hogy az megtéved és azt hiszi, hogy pusztán ezért az elkalandozásért és vargabetüért irtad a müved és nem azért, ami már régen készen volt benned s amiért ezt az elkalandozást, ezt a vargabetüt tetted. Igy vitatkozik szakadatlanul a gondolat és nyelv is. A gondolat rá akarja nyomni bélyegét a nyelvre, de az nem engedelmes viasz, ellenáll, erre a gondolat enged, kissé föladja jogát, vagy tulzott követelményét s ebből az isteni egyezkedésből támad a remekmű, melyen sohase látszik, hogy voltakép kicsoda alkudott meg. Nemcsak a költő idomitja a nyelvet, a nyelv is idomitja a költőt. Az, hogy te most tunyán az alakjaidtól várod a cselekményt, olyan, mintha a költő a rimet várná az érzésétől. Olykor — ritkán — szerencsés körülmények között a kettő együtt is jelentkezhet, egy időben. Ez a mi ünnepünk. De olykor hiába minden várakozás. Az érzésben nincs rim. Ekkor a rim — ez a megvetett külsőség — sugallja az érzést, nem azt az érzést, melyet ki akartunk fejezni, hanem egy másikat, egy jobbat, egy igazabbat, egy tökéletesebbet. Mit gondolsz, ha *Arany János* azzal a makacs elhatározással ül le irni, hogy törik-szakad, beleszoritja a versbe ezt a látományát: *„Beesteledett, lefekszik mindenki — Künn az eperfa ága sötéten hajladozik"*, talál-e hozzá valaha is megoldást? Sohase talál. De ő nyilván másként dolgozott. Először és előre csendült meg fülében és szivében ez a két szó: *„nyugalomba"* és *„lombja"*, ebből hajtott ki a sorpár: *„Este van, este van: kiki nyugalomba — Feketén bólongat az eperfa lombja"* s meglepetésünk annál nagyobb, mert amit ő előbb tudott, azt mi később tudjuk meg s ugy látjuk, mint valami visszafelé pörgetett moziszalagot. A művész, barátom, hasonlit a bűvészhez, a kártyabűvészhez, aki elkápráztat mutatványaival, de ehhez mindig előre kell megnéznie legalább egy kártyát s erre a tudására, vagy kedves csalására épiti bűvészetét, amint te a művészetedet.

II.

Rövid és hosszu mondat.

A mondat: egy gondolat összefüggő, kerekded kifejezése, formai tagolása, természetes lélegzetvétele.

Hogy milyen legyen a mondat, rövid-e vagy hosszu, az nyilván nevetséges, avatatlan kérdés. A gondolatot és mondatot nem lehet röffel mérni. Véralkat dolga, hogy ki melyiket kedveli, hogy melyik felel meg az iró közlési vágyának, céljának, mondanivalója és előadása ütemének.

Mind a kettő egyaránt jó lehet és közvetlen is. Itt minálunk a birálók sokszor megróják ennek vagy annak „hosszu" mondatait. Ez a kifogás csak akkor volna helyénvaló, ha a rossz hosszu mondatokat rónák meg. Mert a hosszu mondatok között épugy lehetnek rosszak, mint a rövid mondatok között.

Tévedés azt hinni, hogy a rövid mondatok „magyarosabbak" és „természetesebbek". Szerkesztésük válogatja, hogy melyik micsoda.

Van egy ugynevezett „elaprózott irásmodor", mely a gondolatot mozzanataira tépve állitja elénk. Egy példa erre:

„Bejött. Leült. Várt. Látta, mi van előtte. Egy könyv. Nézte. Kezébe vette. Lapozgatta. Visszatette."

Az ilyen irásmodor kellő helyen érzékletes és szemléletes lehet, de bizony gyakran modorossá, fontoskodóvá és fárasztóvá válik. Ugy is hathat, mint a kehes ember lihegése.

Viszont akadnak olyan hosszu mondatok, melyek a maguk végtelen ívelésében és hullámzásukban is szükségszerüek, természetesek és művésziek. Ha a mi birálóink rémüldözve és szörnyüködve emlitik meg, hogy valaki egy 10 soros mondatot irt, akkor én fejükre idézhetem *Proust* nagyon sok olyan mondatát, mely több lapon át sem ér véget, anélkül, hogy lankasztaná figyelmünket, vagy csorbitaná művészi élvezetünket. Mindez pedig nem a francia nyelv szellemével függ össze. Az ő mondatai egyáltalán nem „franciásak", amint nem is „magyarosak", csak *proust*-iak, irói egyéniségéből fakadnak.

Találomra kinyitom egyik könyvét — Swannék oldalán — s nem sokáig kell keresgélnem, nyomban lelek egymás mellett két olyan mondatot, amely az én széles oldalakra nyomtatott kiadásomban együttesen 30 sort tesznek ki (az első 16 sor, a másik 14), abban a fejezetben, ahol a cambray-i harangtornyot irja le, ilyenképpen:

„Akár öt órakor láttuk ezt a tornyot, amikor postára mentünk a levelekért, néhány háznyira tőlünk, balkézt, amint egyik magányos csúcsával fölemelintette a háztető-gerincek vonalát, vagy

GYERMEKBÁL BATTHYÁNYÉKNÁL

BARABÁS MIKLÓSNAK HÁTSÓ FEDÉLLAPUNKON SZINESEN KÖZÖLT VIZFESTMÉNYÉHEZ

Barabás Miklós, a magyar táblabiróvilág legkeresettebb festője, 1851-ben festette azt a kedves képecskét, amely ezuttal kerül először sokszorositásra. E kép szomoru időben, visszaemlékezésül készült az elmult derüsebb világra.

Két gyermekleányka látható rajta, amint bálba készülnek; nem afféle közönséges táncmulatságba, hanem álarcosbálba, *maszkabálba*. Gyermeklelkiüknek nyilván az *álarc* a legnagyobb problémája ama sok előző után, amelyen már átestek. Előbb mindenesetre a szülők tervezgettek. Kik voltak ők? Bájos házaspár a Széchenyi-kor társadalmi életének közepén. Az egyik a magyar főrendi tábla ellenzékének vezére, *gróf Batthyány Lajos*, a későbbi vértanu miniszterelnök. Minden művelődési mozgalmat pártoló főur; izmos sportember, aki még nem érte el negyvenedik évét. A másik felesége, *Zichy Antónia grófnő*, méltó párja urának, akinél tiz évvel fiatalabb.

Ők határozták el az 1845-ös esztendő farsangjában, hogy olyan bált fognak rendezni, amelyen necsak a nagyok, hanem a kicsinyek is mulassanak. Egy darabig titokban tervezték a dolgot, végül azonban mégis csak megmondták két gyönyörü leánykájuknak: *Emmának* és *Ilonának*. Őket látjuk Barabás bácsi képén olyan frissen, amilyenek kilencven évvel ezelőtt voltak. Sok előzetes készülődés után, ime, már báli díszbe öltözködtek. Igen, most az álarc van napirenden! Hogy is lesz az? Felteszik az álarcot és akkor senki sem fogja megismerni őket, legfeljebb a papa és a mama, de ők nem

Pesti divatkép a mult század közepéről.

árulkodósok. De ha mindenki álarcot tesz fel, ők, a háziak, se ismerjenek meg senkit?! Nevetséges! Dehogy nem! Hiszen ők jól tudják, mely gyerekek jönnek el a bálra! Igaz, hogy azok is tudják, kikhez jönnek, kikkel jönnek . . . De egyre mégsem fognak ráismerni. Kire? Hát kire: *a Sobrira!* Mert eljön a *Sobri Jóska is!* Igen, a hires rablóvezér! De nem fog semmi bajt csinálni, csak a fokosát fogja lóbálni és kurjongatni is fog, de illedelmesen, ahogy az egy hires betyárhoz illik. I-i-i-gazán? I-i-i-gazán! No, ezt megmondom a mamának! Majd adok neked, te ne szólj semmit a mamának, mert akkor a Sobri nem jön el . . .

Efféle kislány-csicsergésben telt el az a hosszu idő, amig a bál ideje csakugyan elkövetkezett. Milyen kár, hogy nincs róla részletes tudósitásunk! Dehogy nincsen: *Petrichevich Horváth Lázár*, a hires arszlán, iró és szerkesztő gondoskodott róla, hogy legyen. A *Honderü*-ben mindent megirt s a nevezetes tudósitást átvette a *Der Ungar* is. Ezekből tudjuk meg, hogy az estély fél hét órakor kezdődött és a gyermekek számára tizenegy óráig tartott. A *nagy gyerekek* azután még éjjeli három óráig szórakoztak.

Watteau: Gyermekek maguk közt táncolni tanulnak.

Harminc egynehány álarcos apróság jelent meg. A kis *Emma* grófnő vasmegyei parasztleánynak volt, *Festetich Carolina* grófnő rokokó-gyermek. *Kray* grófkisasszony szilfid, *Szápáry* grófleánynak XIV. Lajos korabeli ruhát viselt.

Hát Sobri? Csakugyan eljött-e Sobri? Bizony eljött. Első pillanatra nagy ijedtségére az apró népnek, amikor azonban megtudták, hogy az mégsem az igazi Sobri, hanem *a Széchényi István bácsinak Béla nevü fia* (mint kedves öregur csak nemrégen távozott el közülünk!), az ijedelem megcsökkent, akárhogy is hadonászott Sobri a fokosával, hogy tiszteletet gerjesszen maga iránt. Ujabb ijedelemre adott azonban okot, hogy *még egy Sobri jelent meg*, ezuttal nyilvánvalóan az igazi. Mingyárt neki is támadt az első számu ál-Sobrinak, amiért bitorolni merte az ő ruháját és dicsőségét. Ezer szerencse, hogy egy tisztes szakállu *táblabiró* közbelépett és vállalkozott arra, hogy rendet teremt. Fülönfogta mind a két Sobrit és miután Béla már amugyis beismerésben volt, a másikról megállapitotta, hogy az sem Sobri, hanem *egy Ráday-gyermek*. El is rendelte, hogy azonnal pandurok vezessék el az álbetyárt. Ez azonban egy hirtelen mozdulattal lerántotta a táblabiró szakállát, amely alól *egy másik Ráday-gyermek* kacagó arcocskája jelent meg. A *Szápáry* grófok ifjabb nemzedékéből került ki *Richelieu* bibornok, akinek tekintélye fenntartásán két skót gárdista őrködött. Ez utóbbiakkal más baj nem volt, mint hogy a lányok csufolták őket, amiért szoknyát huztak.

Móka és kacagás hangzott egészen tizenegy óráig, amikor gongütés jelezte, hogy az apró népnek vissza kell vonulnia. Igy is történt. Hogy azután el tudtak-e aludni, az más kérdés. Bizonyos, hogy a bálról tovább csicseregtek — a *féderbálban*.

BATTHYÁNY GRÓFKISASSZONYOK ÁLARCOSBÁLRA KÉSZÜLŐBEN

(Barabás Miklós festménye.)

TK. 131

B-26-256

131. Barabás Miklós.

Sz. Markosfalván 1810. február 22-én. † Budapesten 1898. február 12-én.

Báró Jeszenák János.

Térdig, kissé jobbra fordul, de szembe néz, áll. Gyűrűs jobb kezének hüvelykujját kardkötőjébe akasztotta, baljával pedig oldalán lógó kardjának markolatát fogja. Előrefésült haja, szemöldöke, szeme és bajusza barna, arcza leberetvált. Ingének álló gallérja és kézelői látszanak, nyakkendőjét csokorra kötötte, atillája és hasított ujjú prémes mentéje fekete. Balról sötétpiros függöny lóg és jobbról, az asztalon túl, hol fekete forgós piros csákó van, talapzaton nyugvó oszlop tűnik szemünkbe. Jelzése alól balra: »*Barabás 1876*« és felirata a kereten: »BÁRÓ JESZENÁK JÁNOS, *sz. Pozsonyban 1800. Január 22-én*« és »*Szerette hazáját: szivvel, szóval, tettel. Védte szabadságát híven, becsülettel. Áldozott, szenvedett, jutalmát nem kérte. S nem küzdhetve többé, vérpadon halt érte. Pesten, 1849. okt. 10-én*«.

Vászon, méretei 127 : 98 cm. — Magy. Képt. 350. — Lelt. sz. 131. — Özv. báró Jeszenák Jánosné ajándéka 1876. november havában.

II 378

1849

M. 350.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

A Nemzeti Múzeumban. 1878 : II. 22. — 1880 : II. 22. — 1881 : II. 22. — 1883 : II. 42.

A Tört. Képcsarnokban. 1884 : IX. 137. — 1894 : IX. 393.

Barabás Miklós

festő

Barabás: Mult, jelen, jövő.

B-26-257

Barabás Miklós

B-26-258

Kettős arckép 1844.

-Eötvös és Trefort Agostan

Ernst Muzeum aukcioi!

B-26-259

RAJZOK, ECSETRAJZOK, LITOGRÁFIÁK:

1. Bem József lit. Történelmi Képcsarnok tulajdona
2. Arany János lit. Fővárosi Képtár tulajdona
3. Fronius Kozslárdi birtokos, 1827., kréta. Szépművészeti Múzeum tulajdona
4. Walzel Ágost nyomdász, 1849., ecsetrajz. 39·5×30·8. Fővárosi Történeti Múzeum tulajdona
5. Vörösmarty, 17·5×13·5. Főv. Tört. Múz. tul.
6. Czuczor, 17·5×13·4. Főv. Tört. Múz. tul.
7. Arany 15·0×11·5. Föv. Tört. Múz. tul.
8. Tompa, 14·5×12. Főv. Tört. Múz. tul.
9. Kőszállítás a Lánchídnál. Főv. Tört. Múz. tul.
10. Markó Károly, színes kréta. Főv. Képtár tul.
11. Alexy szobrászművész, kréta. « « «
12. Arany János, lit. 16·5×20 « « «
13. Jókai Mór, lit. 21·5×26·9 « « «
14. Fáy András, lit. 23·5×30 « « «
15. Döbrentei Gábor, lit. 17·9×26·3 « « «
16. Vahot Imre, lit. 23·5×31·7 « « «
17. Vachott Sándor, lit. 17·5×26·4 « « «
18. Szigligeti Ede, lit. 22·5×28·6 « « «
19. Tóth Kálmán, lit. 25·2×37·2 « « «

Nézze meg
A FŐVÁROSI KÉPTÁR
kiállításait

Nagy István emlékkiállítás a Nemzeti Szalonban
Sztálin-tér. Nyitva október 14-ig.

100 magyar művész kiállítása a Fővárosi Képtárban
IV., Egyetem-u. 6. Károlyi-palota.

Nyitva október 10-től.

★

A Rózsa Miklós Szalon novemberben

Duray Tibor

festőművész műveit mutatja be

Felelős kiadó: dr Pogány Ö. G.
Székesfővárosi házinyomda Budapest, IV., Kőrp. városháza — 115877
Felelős vezető: dr Mihalik Gusztáv

FŐVÁROSI KÉPTÁR
RÓZSA MIKLÓS SZALONJA
IV., Sztálin-tér 3.

Végvári Lajos

XXXIX.

BARABÁS MIKLÓS

emlékkiállítás

1948 október 2-től október 31-ig

✦

Barabás Miklós

Ötven éve halt meg, hosszú és szorgalmas életpálya után, nyolcvannyolc éves korában. A nemzeti reformkor és a szabadságharc alakjait az ő munkássága örökítette meg. Az első festőművész volt, aki nem riadt vissza a magyar képzőművészeti állapotok nehézségeitől és kitartásával népszerűvé tette a szépmívességet Magyarországon.

Markosfalván született 1810-ben. Fiatalon rajzolni kezdett. Vidéki piktoroktól nyert kezdetleges technikai oktatást. Már felnőttszámba ment, amikor először látott képeket, múzeumot. Önerejéből szerzett meg minden további képzőművészeti ismeretet. Mindent, amit vidéki környezetében látott, ösztönösen józanabb és nagyvonalúbb szemléletre formált át. Korán kialakult önállósága későbbi fejlődésére és tanulmányaira erősen rányomta a bélyeget. Naiv realista szemlélete miatt nem érezte jól magát Bécsben, az Akadémián, ahol elvonatkoztatott műtermi szellem uralkodott. Csak akkor tudott alkotni, ha közvetlen élményei voltak. Olaszországi útján érte a legnagyobb, stílusalakító lökés. 1834-ben együtt dolgozott W. Leitch angol akvarellistával, aki megismertette az akkoriban igen fejlett, szélesebb ecsetvonásokkal dolgozó vízfestő technikával. Ez a találkozás nagyjelentőségű az egész magyar tájképfestészetre is, amely hazug romantika, fantáziaképek, idillikus hangulatok megjelenítése volt, legtöbbször kicsinyes miniatür technikával, leíró módszerrel készítve. Akvarellképei egy középeurópában alig ismert realisztikus, nagyvonalú szemléletet valósítottak meg. Sajnos erre a szemléletre a hazai műpártolók még nem voltak eléggé érettek, Barabást erről az oldaláról csak halála után érte elismerés. A nemzet évtizedekig csak arcképfestőnek tartotta.

Munkásságára az írók figyeltek fel, akik folyóirataikon keresztül lelkesen agitáltak a magyar képzőművészet fellendítése érdekében. Az édeskés, idealizáló bécsi szellemű művészettel szemben, amely egyeduralkodó volt a magyar művészetben, Barabás darabosabb, valóságosabb, keményebb felfogása a magyar festészet első nemzeti megnyilatkozásának látszott.

Pestre hívták. Megérkezése diadalmenet volt. Elhalmozták arcképmegrendelésekkel, kézről-kézre adták, a szalónok és a nemzeti megújulás harcosainak egyik elismert vezéralakja lett. Többezer portréjával az akkori magyar élet minden jelentősebb személyiségét megörökítette. Festészete nemzeti üggyé vált.

Legjobb képei a kisméretű miniatürfejecskék. Fotografikusan éles szeme a miniatürökön tudta legjobban összefogni a finom valóságelemeket, amelyeket lenyügöző technikával tett hihetővé.

Nagyméretű vászonképei túlnyomó részben fáradt alkotások, a miniatürök ügyetlen felnagyításának látszanak. Rendelésektől túlhalmozva elsablónosodott, de a nemzet mégis hűen kitartott mellette, hiszen külföldre szakadt honfitársai, Markó, Brocky, Borsossal szemben ő mindvégig itthon maradt és vállalta a nehézségeket és búzdította tehetségeinket is az itthonmaradásra. Még legkonvencionálisabb képein is megmaradt szédületes festői technikája, amely elfeledteti velünk anatómiai fogyatékosságait. Mindig érezteti a valóságot, erősen kihangsúlyozott körvonalakkal tagolja a képet, világosan, áttekintően komponál. Az anyagszerűség mintaszerű művelője, különösen a ruhák, kezek, arcok megfestésénél.

Sok kőnyomatos rajzot is készít, amely olcsóbb eljárás segítségével népszerűvé tehette a képzőművészetet vidéken, folyóiratillusztrációk segítségével nevelte a közízlést és megbízhatóan, helyesen jellemezte a magyarság szellemi legjobbjait.

Életművének legkiemelkedőbb alkotásai a finomhatású vízfestmények. Nemcsak Olaszországban, hanem itthon is festett akvarellt, főleg saját szórakoztatására. Meleg, bensőséges színhatásukkal, finom érzékeny vonalvezetésükkel, megragadó realitásukkal művészetének gerincét képezik és fontos helyet juttatnak alkotójuknak a magyar tájkép és életkép-festészet történetében.

Végvári Lajos

BARABÁS MIKLÓS MŰVEI:

OLAJFESTMÉNYEK:

1.	Nemes Román Júlia	Szépművészeti	Múz.	tul.
2.	Női arckép	«	«	«
3.	Nikolics Sándorné	«	«	«
4.	Önarckép	«	«	«
5.	Útra induló román család	«	«	«
6.	Galamposta	Fővárosi	Képtár	tul.
7.	Önarckép 1841-ből	«	«	«
8.	Ormay-Auffenbergné	«	«	«
9.	Férfiarckép	«	«	«
10.	Női arckép	«	«	«
11.	Tájkép	«	«	«
12.	Schodel Rozália, olajvázlat. 33×24.	Főv.	Tört.	Múz. tul.
13.	Batthyány Lajos. 24×19·5.	«	«	« «
14.	Liszt Ferenc.	Történelmi	Képcsarnok	tul.
15.	László Józsefné Dekó Mimi	«	«	«
16.	Női portré.	dr Knób Sándor tulajdona		
17.	Bittó Istvánné.	Fővárosi	Képtár	tulajdona

VÍZFESTMÉNYEK:

1.	Leitch portréja, szépia.	Szépművészeti		Múz.	tul.
2.	Velence alkonyatkor, 1834.	«		«	«
3.	Pörger Antónia, 1852.	«		«	«
4.	Festő nő, 1838.	«		«	«
5.	A művész felesége.	«		«	«
6.	Zugligeti szikla.	«		«	«
7.	Városmajori fatörzs.	«		«	«
8.	Római látkép a csonka híddal	«		«	«
9.	Sebeskőrös völgye.	«		«	«
10.	Gräfenberg.	«		«	«
11.	Női arckép, 1844.	«		«	«
12.	Munkácsi Flóra, 1856.	«		«	«
13.	Lloyd-palota.	Szfőv.	Tört.	Múz.	tul.
14.	A Derra-ház összeomlása, 1838.	«	«	«	«
15.	A hídépítés első tele.	«	«	«	«
16.	A Lánchíd alapkőletétele	«	«	«	«
17.	Clark Ádám, 1842.	«	«	«	«
18.	Clark William, 1842.	«	«	«	«
19.	Clark vitorlása, 1842.	«	«	«	«
20.	Az épülő híd, 1843-ban.	«	«	«	«
21.	Barabás-villa, 1843.	«	«	«	«
22.	A Gellérthegy oldala, 115×119	«	«	«	«
23.	A Magyar Király Szálló, 1832. 165×275	«	«	«	«
24.	Városmajori részlet. 26·5×39.	«	«	«	«
25.	Városmajori részlet, 26·5×35	«	«	«	«
26.	Városmajori részlet, 26×33·5	«	«	«	«
27.	Férfiarckép, 21×28	Fővárosi	Képtár	tul.	
28.	Másolat Rubens után 21×33	«	«	«	
29.	Tájkép, 1835. 20×14·8	«	«	«	
30.	Tájkép.	«	«	«	
31.	Markosfalvi Kúria.	«	«	«	

JK. 178.

B-26-260

178. Barabás Miklós.

Sz. Markosfalván 1810. február 22-én. † Budapesten 1898. február 12-én.

Liszt Ferencz.

Térdig, jobbra fordul, de visszanéz, áll. Jobb kezét a zongorára tette, hol öt kettős sorú hangjegy van e fölirattal »*F. Liszt*«, balját pedig csipőjére támasztotta. Hátrafésült hosszú haja és szemöldöke barna, arcza és bajusza leberetvált. Ingének lehajtott gallérja széles, hasított ujjú és piros bélésű kabátja fekete bársony, gombjai piros kőből valók. Jelzése alól jobbra: »*Barabás M. 847*«.

Vászon, méretei 132 : 102 cm. — Magy. Képt. 30. — Lelt. sz. 178. — A Képcsarnok-Egylet ajándéka 1849. november 1-én. — Vételára 230 frt (460 K).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

A Nemz. Múzeumban. 1868: VII. 21. — 1870: VII. 3. — 1871: VII. 3. — 1873: VII. 4. — 1876: VII. 13. — 1878: VII. 13. — 1880: VII. 13. — 1881: VII. 13. — 1883: VII. 298.

A Tört. Képcsarnokban. 1894: VIII. 337.

II 387

1847

JK. 30.

Barabás Miklós

Jegyző

178. Barabás Miklós
Sz. Markospalván 1810. február 22-én. + Budapesten 1898. február 12-én.
B-26-260

178. Liszt Ferencz. Magy. Képt. 30.

de visszaneki

387 Térdig, jobbra fordul, áll. Jobbkezét a zongorára tette, hol öt kettős sorú hangjegy van e fölirattal: F. Liszt balját pedig csipőjére támasztotta. Hátrafésült hosszú haja és szeműldöke barna, arcza és bajusza leberetvált. Ingének lehajtott gallérja széles, hasitott ujjú és piros bélésü kabátja fekete bársony, gombjai piros köből valók.

Vászon, méretei 132: 102 cm. — Magy. Képc. 30. — Lelt. sz. 178
~~Festette: Barabás Miklós. (Sz. Markospalván 1810. február 22-én + Budapesten 1898. febr. 12-én)~~ — Több hazafi ajándéka.
~~[illegible]~~
Kifüggesztésére vonatkozó adatok.
A Nemzeti Muzeumban. 1868: VII. 21. - 1870: VII. 3. - 1871: VII. 3. - 1873: VII. 4. - 1876: VII. 13. - 1878: VII. 13. - 1880: VII. 13. - 1881: VII. 13. - 1883: VII. 298.
A Tört. Képcsarnokban. 1894: VIII. 337.

904: V. 3.

Képcsarnoklev. sz. 9849

B-26-261

2753

47. Barabás Miklós.

(Sz. Markosfalván 1810. február 22-én. † Buda-Pesten 1898. február 12-én.)

Utrainduló oláh-család.

A hegyes vidék előterében oláh-család megy ~~az úton jobbra~~. Elől az öreg családfő halad. Jobb kezével ~~félen vezeti~~ a kosárral és bödönnel felmálházott lovat, a melyen fiatal nő ül, a kivel férje beszél és a kinek hajéke piros szegfű; balkezében bot van; ~~fején~~ bárányból ~~kucsmát hord~~; haja, bajusza és szakálla ősz; inge bő ujjú; darócz nadrágja szűk; bocskorja fűzött. Derekát tüsző szorítja, mely mögé két kés ~~van dugva~~; táskájának szíja csatos s bundáját vállra vetetten viseli. A szelistyei asszony fejét fehér kendővel kötötte be, ruhája fodros ujjú, öve kék s köténye piros. A fiatal ember ~~egy~~ kissé előre hajlik, jobb kezében pálczát tart, baljával a kengyelvasat igazgatja. Öltözete: kalap piros szalaggal, bárányból-kozsók, tüsző, bő ujjú ing, rojtos kendő s darócz-nadrág. Hátul jobbról fiatal leány ül s koszorút tesz fejére, hogy az ölében levő dézsát feltehesse; balról pedig kis fiú vigyáz a másik felmálházott lóra. ~~Jobb kezében hosszú botot tart s karjára szürke daróczkabát van vetve.~~ Kissé hátrább a szalmafedelű ház előtt asszony játszik kutyával. Mögöttük egy csonka bükkfa köti le figyelmünket. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól jobra: »*M. Barabás Miklós 1843/4. Pesten.*«

Vászon, méretei 138 : 109 cm.

1868: VI. 58. — 1870: III. 3. — 1871: III. 3. — 1873: II. 48. — 1876: III. 20. — 1878: IV. 11. — 1880: IV. 11. — 1881: IV. 11. — 1883: IV. 133. — 1884: IV. 135. — 1885: IV. 135. — 1886: IV. 135. — 1887: IV. 134. — 1888: IV. 134. — 1889: IV. 155. — 1890: IV. 155. — 1891: I. 87. — 1892: I. 87. — 1893: I. 91. — 1894: I. 47. — 1895: I. 47. — 1896: I. 47. — 1897: I. 47. — 1898: I. 47.

~~A pesti polgári őrség ajándéka 1846. Magy. Képt. 12. — Ltsz. 24.~~

— 1900: I. 47. — 1901: I. 47. — 1903: I. 47. — 1904: I. 47. — 1905: I. 47.

— Magy. Képtár ~~87.~~ — Uj lelt. sz. 24 — ~~Uj lelt. sz. 24.~~ — 1905. átv. jegyz. 91. — Száma az Orsz. Képtárban a sz.nban 1741, és a leltárban 2753. — A Pesti Magyar polgár-őrsereg ajándéka 1846 január 25-én.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

Pesti magyar polgár őrseg aj. 1846.

1843/4. L. fején vesz — 1 kés, máj — 1 dugós — 1843/44.

208

Ltsz. 12. — Ny. l. 24

94

BARABÁS MIKLÓS: NŐI ARCKÉP. Vízfestmény

Az Orsz. M. Szépművészeti Múzeum tulajdona. Vétel 1913

Az Athenaeum r.-t. nyomása.

A „Magyar Művészet" melléklete.

Magyar Művészet
1931. 4:2.

Barabás Miklós

Magyar Művészet

B-26-262

BARABÁS MIKLÓS: A MENYASSZONY MEGÉRKEZÉSE. 1856.
Szépművészeti Múzeum. A Pesti Műegylet ajándéka. 1857.

Magyar művészet

1925.

semek. Az ötvenes évek alán már ha, József is vele jelenik meg a kiállításokon tanulmányfejekkel, genre- és csendéletképekkel. A porosz származású, de legtovább Bécsben működött Lieder (Friedrich), egyike a leghíresebb és legfinomabb akvarell-képmásfestőknek, érdemesnek találta megszerezni a pesti polgárjogot s élete utolsó szakát, egész 1859-ben bekövetkezett haláláig majdnem állandóan itt töltötte, a maga különleges műfajában szinte utóléretlenül állva. Kitünő önarcképét 1851-ben maga ajándékozta Múzeumunknak.** Idegen származású volt már a negyvenes években idetelepedett Canzi Ágost is, kinek tevékenysége szintén főkép az arcképfestésben merült ki, bár életképeket is festett koronkint, így a „Szüreti ünnepélyt Vác környékén", mely sokszorosítva nagyon elterjedt nálunk s modorossága mellett is mutat fel igaz népéleti vonásokat.

Míg így hozzánk bevándoroltak az arcképfestők, mi is szolgáltattunk már ez

* *Magyar Hirlap*, 1852. júl. 27. *P. Napló*, 1851. aug. 6—7. *Szana* 66. s köv. l. *Lyka* III. 32. s köv. l. IV. 142. s köv. l. *Kacziány Ödön:* Pesti művészélet az ötvenes és hatvanas. években: Művészet, 1911. 10. l. *Hoffmann Edith* Barabás-monografiája.

** *Lyka* IV. 123—124. 133. l. *P. Napló* és *Magyar Hirlap* közleménye. Hollóssy Kornélia és Kubinyi Ágoston képei Liedertől a Tört. Képcsarnokban vannak.

el-ellalogatott Pesire s különösen életképeit szorgalmasan küldte kiállításainkra; később aztán végkép ide jött, de csak azért, hogy abbahagyva a festőművészetet, a jövedelmezőbb fényképészségre adja magát. Pedig nemcsak hogy jó arcképfestő volt, hanem genreképei is pontos rajzukkal, gazdag anyagszerűségükkel, csínjukkal, élénk színezésükkel méltó elismerést keltettek. Képtárunkban látható életteljes képét, „Az álarcos táncvigalom utáni reggel", 1851-ben állította ki és jellemző a kor felfogására, hogy a csoportot alkotó hölgyek némelyikének fogyatékos öltözete miatt az egykorú kritika megbotránykozott e festmény ledérségén.***

Úgy mint Borsos is, a Waldmüller bécsi iskoláját járta Jakobey Károly, kinek kisméretű arcképei nagyon keresettek voltak ezidőben s ki később az oltárképfestésre tért át. A jeles arcképfestő, a sopronmegyei származású Kozina Sándor működésének

* *Nyári Sándor:* Brocky Károly élete és művei 1910. *Szentkláray Jenő:* B. K. festőművész élete 1907. *P. Napló*, 1855. júl. 19. *Rónay Jácint* névtelen kézirati naplója VI. köt. 300 s köv. l.

** Most az *Ernst-Múzeumban.*

*** *Lyka* II. 59. s. köv. l. *P. Napló*, 1851. júl. 21., aug. 6. 7. A Szépműv. Múzeumban látható egy arcképe s az „Elégedetlen festő" című genreképe is.

B-16-263
Magyar Művészet
Barabás Miklós

BARABÁS MIKLÓS: A MENYASSZONY MEGÉRKEZÉSE. 1856.
Szépművészeti Múzeum. A Pesti Műegylet ajándéka. 1857.

Magyar Nemzeti
1925.
B-26-263

is vele jelenik meg a kiállításokon tanulmányfejekkel, genre- és csendéletképekkel. A porosz származású, de legtovább Bécsben működött Lieder (Friedrich), egyike a leghíresebb és legfinomabb akvarell-képmásfestőknek, érdemesnek találta megszerezni a pesti polgárjogot s élete utolsó szakát, egész 1859-ben bekövetkezett haláláig majdnem állandóan itt töltötte, a maga különleges műfajában szinte utóléretlenül állva. Kitünő önarcképét 1851-ben maga ajándékozta Múzeumunknak.** Idegen származású volt már a negyvenes években idetelepedett Canzi Ágost is, kinek tevékenysége szintén főkép az arcképfestésben merült ki, bár életképeket is festett koronkint, így a „Szüreti ünnepélyt Vác környékén", mely sokszorosítva nagyon elterjedt nálunk s modorossága mellett is mutat fel igaz népéleti vonásokat.

Míg így hozzánk bevándoroltak az arcképfestők, mi is szolgáltattunk már ez

* *Magyar Hirlap*, 1:52. júl. 27. *P. Napló*, 1851. aug. 6—7. *Szana* 66. s köv. l. *Lyka* III. 32. s köv. l. IV. 142. s köv. l. *Kacziány Ödön:* Pesti művészélet az ötvenes és hatvanas. években: Művészet, 1911. 10. l. *Hoffmann Edith* Barabás-monografiája.

** *Lyka* IV. 123—124. 135. l. *P. Napló* és *Magyar Hirlap* közleménye. Hollóssy Kornélia és Kubinyi Ágoston képei Liedertől a Tört. Képcsarnokban vannak.

peit szorgalmasan küldte kiállításainkra; később aztán végkép ide jött, de csak azért, hogy abbahagyva a festőművészetet, a jövedelmezőbb fényképészségre adja magát. Pedig nemcsak hogy jó arcképfestő volt, hanem genreképei is pontos rajzukkal, gazdag anyagszerűségükkel, csínjukkal, élénk színezésükkel méltó elismerést keltettek. Képtárunkban látható életteljes képét, „Az álarcos táncvigalom utáni reggel", 1851-ben állította ki és jellemző a kor felfogására, hogy a csoportot alkotó hölgyek némelyikének fogyatékos öltözete miatt az egykorú kritika megbotránykozott e festmény ledérségén.***

Úgy mint Borsos is, a Waldmüller bécsi iskoláját járta Jakobey Károly, kinek kisméretű arcképei nagyon keresettek voltak ezidőben s ki később az oltárképfestésre tért át. A jeles arcképfestő, a sopronmegyei származású Kozina Sándor működésének

* *Nyári Sándor:* Brocky Károly élete és művei 1910. *Szentkláray Jenő:* B. K. festőművész élete 1907. *P. Napló*, 1855. júl. 19. *Rónay Jácint* névtelen kézirati naplója VI. köt. 300 s köv. l.

** Most az *Ernst-Múzeumban.*

*** *Lyka* II. 59. s. köv. l. *P. Napló*, 1851. júl. 21., aug. 6. 7. A Szépműv. Múzeumban látható egy arcképe s az „Elégedetlen festő" című genreképe is.

BARABÁS MIKLÓS: FATÖRZS A VÁROSMAJORBAN. 1856. Vízfestmény.
Szépművészeti Múzeum.

Magyar Művészet
1925.

pedig már 1857-ben.**

Marco Casagrande, akinek az egyházművészeti megrendelésekből még ez időben is az oroszlánrész jutott, annyiban nem volt idegennek minősíthető, amennyiben ő Pyrker érsek hívására átköltözött hazánkba, itt hosszabb időre megtelepedett, Egerben nősült s ami legfőbb: hol Egerben, hol Pesten, hol Esztergomban oly műtermet tartott fenn, mely számos magyar művésznövendéknek iskolájává lett; de viszont meg kell állapítani, hogy a következő korszak jelentősebb szobrászai közül vajmi kevés került ki a Casagrande iskolájából.***

Szereplő szobrászaink vagy a külföldön szerzik meg ez időben kiképeztetésüket, vagy egyes kőfaragó-műhelyben minősülnek többnyire a saját érdemükből művészekké. Az elsők fajából való Züllich Rudolf, ki egy ideig Czélkúti magyar név alatt is szerepelt. Főúri pártfogással Rómában tanult a Tenerani műtermében s már onnan küldött egyes szobrokat pártfogói-

* *Meller Simon:* Ferenczy István élete és művei. (Tört. Életrajzok 1905.) 345. s köv. l. *P. Napló*, 1855. szept. 1. 1856. júl. 10. *Lyka* id. m. IV. 23. s köv., 94. s. köv. l.

** *P. Napló*, 1857. szept. 15.

*** Lásd *Szendrey és Szentiványi:* Magyar Képzőművészek Lexicona I. 279. s köv. l.

B-26-263
Magyar Művészek
Barabás Miklós

több szoborművével tűnt fel s majdnem állandó kiállítója volt a Műegylet tárlatainak. Ő mintázta a pesti Halpiacon a halászcéhtől állított közkutat díszítő tetszetős halászleányt és a Lendvay Márton szobrát a Nemzeti Színház kis előudvara számára, amely soká ott is maradt; készített eléggé sikerült mellszobrokat Erkel Ferenc, Markó Károly és Szentpétery Zsigmondról.**

Engel József viszont azok közé tartozott, akik a külföldről mint kész művészek kerültek haza; Sátoraljaujhelyről származva, Pozsonyban próbált szerencsét s az ötvenes évek elején Londonban találjuk őt, hol Esterházy herceg pártfogását élvezi, a parlament palotájának művészi díszén dolgozik s ki is állítja egyik művét a Kristálypalotában; majd Rómában dolgozik s csak a hatvanas években tér haza. A Nemzeti Múzeumba jutott Évája őt szobrászati úttörőink jelesebbjei közé emeli; a klasszikus iskola híve volt s míg az inkább epizódszerű tárgyakat dolgozta fel, ereje arányban maradt vállalkozásaival. Később Széchenyi

* *Szana* id. m. 72. s köv. l. *P. Napló*, 1855. máj. 2. szept. 15. 1856. jún. 22. 1857. jan. 15. 1858. jún. 10.

** *Szana* id. m. 122—123. l. *P. Napló*, 1853. jún. 8.

TOMPA MIHÁLY,
A HAZAFIAS ALLEGÓRIÁK KÖLTŐJE

Barabás Miklós (1810—1898) rajza után készült kőrajz

KEMÉNY ZSIGMOND,
A LÉLEKELEMZŐ
TÖRTÉNETI REGÉNY MESTERE

Barabás Miklós kőrajza

Hankiss 128. l.

Itt semmisem vár hosszú türelemmel : ami történik, az mind egyszerre költészet lesz ; viszont a költészet és az élet közt oly szoros a kapcsolat, hogy néha nehéz megmondani : a vers készült-e az események hatása alatt, vagy a költő *életét* irányítják költői szükségletek? Petőfi egész élete, a lángoló ifjú politikai és társadalmi felfogása, szabadságszomja és boldogságvágya benne van verseiben : a vers néha szónoklat, néha ostor, máskor imádság vagy elvtisztázás, — mindig egy kissé tett is. Az ifjúság legfőbb jele benne az, hogy Petőfi világos rangsorba helyezi céljait és bűnösnek, gyávának érzi azt az embert, aki habozik, mert nem tudja, mi a kötelessége.

»*Szabadság, szerelem,*
E kettő kell nekem.
Szerelmemért feláldozom életemet,
Szabadságért feláldozom szerelmemet.«

Milyen egyszerű, milyen fiatalos! S így mondta, így lett.

De Petőfi Sándor nem volna a világ négy-öt legnyilvánvalóbban nagy költőjének egyike, ha csak a fiatalság tűzhányója lenne : a Fiatalember leghibátlanabb megtestesülése. Szabadságszerelme is csak tiszteletet ébresztene bennünk, de már jóval kevesebb érdeklődést, ha nem válnék a szabadság eszméje nála művészi armatúrává s ezen nem bontakoznék ki egy széles szárnyalásra teremtett, gigászi lélek egész térölelése, hódító teljessége. Szabadságkultusza így lép kapcsolatba az Alföld felfedezésével ; népkultusza így lesz a népies költészet érzelmi talajává. Petőfinek nem kellett fölfedeznie a magyar népet, sőt még a népire támaszkodó műköltészet jelentőségét sem. Régi magyar tendencia ez, aminek Herder mozgalma mindössze új időszerűséget adott. De Petőfi hatalmas tehetsége és politikai »ifjúsága« teszi ezt a félénk irányzatot uralkodó csillagzattá a magyar irodalomban. Annyira megy, hogy a *János vitéz*ben olyan művet tud alkotni, amely egyesítheti a művelt s a népi olvasóközönséget, anélkül, hogy a lángelme vagy a művész kénytelen volna engedményeket tenni. S mindez : az Alföld költészete, a népies poézis azért nem halványult el máig sem, mert *művész* és nagy lélek ereje lüktet a korszerű eszmékben és megmenti őket az elavulástól. Petőfi költői erejét azok a versei mutatják leg-

Gutenberg Lex

Baraka Miklós B-26-265

şi despre Elena cea frumoasă. Átdolgozta még népies modorban az Odysszeiát, Ovidius Metamorphosisának egy részét és az Ezeregyéjszakát. Fordított franciából is. Kéziratban maradt Fazekas *Ludas Matyiá*-nak átdolgozása és *Kártigám történeté*-nek fordítása. 1837-ben Brassóban román néplapot indított *Foaia Duminicii* címen. JANCSÓ E.

Baraca, most *Borica* néven Csehszlovákiához tartozó kisk. a régi Gömör-Kishont vm.-ben.

Baracháza, most *Bărăţeaz* néven Romániához tartozó kisk. a régi Temes vm.-ben.

Baračka, a most Csehszlovákiához tartozó *Barsbaracska* régi barsvm.-i község mai neve.

Barackéter v. *barackolaj*, cukrok, cukrászkészítmények, likőrök illatosítására, barackpárlat utánzására használt, változatosan összeállított keverékek. Pl. *sárgabarackéter:* 5 g ecetsavasamil, 2 g vajsavasamil, 1·5 g hangyasavasamil, 1 g vajsavasetil, 1·2 g ecetsavasetil, 2·4 g 90°-os alkohol. *Őszibarackéter:* 20 g ecetsavasetil, 100 g vajsavasamil, 100 g valériánsavasamil, 10 g keserűmandulaolaj, 77 g 90°-os alkohol, vagy 20 kg baracknak 9 liter 50%-os szesszel való párlata. *Barackolajnak* nevezik még a barackmagból (olajtartalma 15—30%) nyert olajat. HÉRICS-TÓTH J.

Barackfa *(Prunus armeniaca* L.*)*, Ázsiából származó és az egész világon elterjedt gyümölcsfa, amely valószínűleg az Örményföldről — Arméniából — került Európába a latinok révén, de nagyon valószínű, hogy eleink is

Barackfa. 1. virágos ága, 2. gyümölcs

hoztak magukkal barackot és ők terjesztették el hazánkban, éppen úgy, mint a szilvát. A barack Kaukázusban, Turkesztánban, Kis- és Keletázsiában van elterjedve legjobban. Európai elterjedése is nagy és Németország több helyén nagyban is termesztik. Példának okáért a Délbadenben levő Gegenbachon, ahol bokor és félmagas törzsön nevelik. Nálunk második hazájára talált és egyike a legbecsesebb gyümölcsfáinknak, amely magról is nagyrészben fajtiszta fákat nevel. Van keserűmagú és édesmagú. A barackfát helyesen most kajszinak, kajszibarackfának nevezik, vagy sárga, meg nyári baracknak is. A kajszi őseredeti ázsiai neve a fának és a nevet csaknem valamennyi török-tatárfajú nép nyelvében megtaláljuk. Erdélyben elterjedt neve Musmus vagy mismis, ami a török időkből maradt valószínűleg reánk; vannak, akik az aszalt barackot nevezik musmusnak, de nincs kizárva, hogy ezt a nevet eleink magukkal hozták Európába, mert bizonyos, hogy vándorlásaik alatt éppen úgy használták és fogyasztották a barackot aszalva, mint a szilvát, almát vagy körtét. Magva Kisázsiában ma is kereskedelmi cikk. Olajat préselnek belőle, mellyel itt Európában a mandulaolajat hamisítják. A keserűízű magvakból a keserűmandulaolaj pótanyagát nyerik. A megpörkölt és elszenesedett barackmagból kiváló finom tuss készül, amelyet régente nálunk is használtak. Több magyar barackfajta nyugaton is elterjedt Ungarische Aprikose, Apricote de Hongrie, Precoce de Hongrie stb. elnevezés alatt. A magyar kajszibaracknak társnevei: Kecskeméti barack, Kőrösi barack, Magyar legjobb; a németeknél Ungarische Aprikose és az Ungarische Beste. Első leírója Angyal Dezső pomológusunk. Fenti fajta a legelterjedtebb és tömeges termesztése a legajánlatosabb. A baracknak számos kitűnő fajtája ismeretes, amelyek vagy az egyes helyeken keletkeztek, vagy pedig mesterséges úton, keresztezés útján jöttek létre. Ilyenek a Rakowszky kajszi, a kecskeméti pirospofás, a komáromi kajszi, a Mundt-barack, a Nancy-i, a késői rózsakajszi, a Magyar legjobb, az Ambrózia stb. *Irodalma* nagy: *Angyal D.*: *Gyümölcsismeret*; *Entz F.*: *Kertészeti Füzetek*, *Magyar Pomológia*; *Machács M.*: *Gyümölcstermesztés. Kert*; *Kertészeti Lapok*; *Gyümölcskertész.* KARDOS Á.

Barackmoly *(Anarsia lineatella* Z.*)*, a molylepkék egyik családjába sorolt kis pille. Veresszínű hernyója a kajszi- és őszibarack 3—4 újjnyi zöld hajtásának belsejében furkál; a hajtás elszárad. A tavaszi nemzedéket követő második nemzedék ugyancsak hajtásfúró, míg a harmadik a késői barackgyümölcs nyelében aknáz. Az áttelelés pici hernyóalakban az ágak hónal-

fálás technikáit. Közben 1829-ben igen rövid ideig a bécsi akadémián tanul, majd 1831—33-ban nagy sikereket arat Pesten arcképeivel. 1834-ben Olaszországba utazik és elsősorban Velencében tartózkodik, ahol a régi mesterek mellett nagy hatással van reá Leitch William angol festő, akinek fejlett akvarell-technikáját veszi mintául. 1835-ben visszatér Bécsbe, majd Pestre, ahol állandóan letelepszik és ahol Széchenyi felkarolja és utat nyit neki a legmagasabb körökbe. A Tud. Akadémia is tagjai közé választja és Barabás perspektívai értekezéssel foglalja el székét. 1843-ban Német-, Franciaországban és Ausztriában utazik. 1863-ban, midőn a fényképezés elterjedésével portrérendeléseinek száma megcsappan, fényképészeti műtermet nyit, amely azonban csak rövid ideig áll fenn és Barabás késő öregségéig rendületlenül folytatja arcképfestő tevékenységét.

Barabás az ú. n. táblabíró-kor legtermékenyebb, legegyensúlyozottabb művésze, aki teljes mértékben megérdemelte kortársai elismerését. Kiváló tudású, csalhatatlan látású, pontos rajzú művész, különösebb lendület híján, de szerető elmélyedéssel; predesztinált portretista, aki kortársainak beláthatatlan számát örökítette meg. Életnagyságú olajfestményei olykor kemények és kivált a későbbi évtizedekben elnagyoltak, nem egyszer érdektelenek, míg akvarelljei sokszor megkapóan színesek, festőiek, roppant számú litográfiái pedig, amelyek oly sok híres kortársának arcvonásait tartották fenn számunkra a fényképezés előtti időből (pl. Petőfi, Kossuth, Vörösmarty, Wesselényi Miklós, Gzuczor, Garay, Jósika Miklós), biztos kézzel, éles jellemzéssel vannak odavetve. Festett néha genreképeket is; ezek közül a budapesti Szépműv. Múzeumban van a korai «Útra induló oláh család» (1843—44), még keményen festett, primitív mű, valamint «A menyasszony megérkezése» (1856), amely annak idején nagy feltűnést keltett. Igen kedvelt volt a «Galambposta» is, amelyről több ismétlést festett. A Lánchíd alapkövének letételét ábrázoló festmény (1864) képmáscsoport gondosan szerkesztett távlati környezetben. Ez, valamint portréinak hosszú sora a Történelmi Képcsarnokban látható, amelynek grafikai gyűjteménye sok akvarelljét, rajzát és litografiáját őrzi. Jól van képviselve portrékkal az Ernst-múzeumban is, míg a Fővárosi Múzeumban levő tájképi akvarelljei arról tanuskodnak, hogy ezen a téren is éppúgy a valóság hű, festői ábrázolását kereste, mint képmásaiban. Műveinek óriási száma van magántulajdonban. Érdekes *emlékiratait* 1902-ben adta ki Kézdi Kovács László. Életrajzát megírták: *Hoffmann Edith* (1922), *Szentiványi Gyula* (1927). ÉBER L.

Barabás *Miklós*, unitárius lelkész és író, szül. 1902-ben Verespatakon. Egyideig székelykeresztúri tanár, majd enyedi körlelkész. Lelkes szervező munkát folytat egyházi téren és amellett történeti tanulmányokat, életrajzokat és verseket ír. Versei *Lángok és Tüzek* címmel láttak napvilágot. Megírta *Barabás Ábel* életrajzát is. JANCSÓ E.

Barabás *Samu*, történetíró, szül. 1855 nov. 14-én Papolcon, Háromszékmegyében. Min. oszt. tanácsos, orsz. levéltárnok volt, jelenleg nyugalomban él a háromszéki Papolcon. Az Akadémia tagja. Főbb munkái: *Martinuzzi Fráter György élete* (1885); *Babenbergi Harcos Frigyes* (1885); *I. Rákóczi György és a porta* (Beke Antallal együtt, 1888); *A római szent birodalmi gróf Teleki-család Oklevéltára* (2 köt., 1895); *A Blagay-család Oklevéltára* (Thallóczyval együtt, 1897); *Zrínyi Miklós, a szigetvári hős életére vonatkozó levelek és okiratok* (2 köt., 1899); *A Frangepán-család Oklevéltára* (Thallóczyval együtt, 2 köt., 1910—13); *Két hamis Frangepán-oklevél* (Századok, 1914). Sajtó alá rendezte a *Székely Oklevéltár* 9-ik kötetét. TAKÁTS GY.

Barabás *Zoltán*, orvos, szül. 1889 jún. 10-én Székelykeresztúron (Udvarhelym). Orvosi tanulmányait Kolozsvárott végezte. Sok éven át volt a budapesti gyermekgyógyászati klinika tanársegédje, 1918-ban a kolozsvári állami gyermekmenhely igazgató-főorvosa lett. 1925 óta a budapesti állami gyermekmenhely igazgatásával van megbízva, 1929-ben magántanári képesítést nyert. Irodalmi munkássága főleg gyermekorvosi és gyermekvédelmi. Főbb dolgozatai: *Érzési eltérések diphtheria utáni hűdés eseteiben* (Orv. Hetil., 1915); *Mesterségesen létrehozott bőrvérzések* (Orv. Hetil., 1917); *Csecsemőbetegségek gyógyítása embervérinjekciókkal* (Orv. Hetil., 1922); *Elhagyott gyermekek gümőkóros fertőzése* (Orv. Hetil., 1924); *Az erythrodermia derqu. gyógyítása anyavér befecskendezésekkel* (Orv. Hetil., 1925); *Gyógyítás embervérrel a csecsemő és gyermekkorban* (Orv. Hetil., 1929). E lexikonnak is munkatársa. ANTAL J.

Barabásszeg, kisk. Zala vm. novai j.-ában, (1920) 525 lak. Postai ügynökség, u. t. Nova.

Barac (ejtsd: *bàràk*) *Joan*, román író, szül. 1776-ban (mások szerint 1772-ben) az alsófehérvármegyei Alamor nevű községben, megh. 1848-ban Brassóban. Nagyenyeden és Kolozsvárott tanult. Rövid ideig tanító volt, majd Brassóban ügyvéd lett és törvényszéki tolmács. Népies munkákkal tünt fel, melyek közül leghíresebb volt *Istoria despre Arghir cel frumos*

ségét, sőt a szigorú és szoros vallási tilalmak ellenére kultiválni kezdte az aktot is, de nála az alak sohasem volt a főtényező, hanem az alakok komplexusa, összefüggésben a környezettel. A hatás inkább festői, mint plasztikus. Ha a kép tárgya építmény, akkor a német festő szívesebben választja a romot; olasz festőnek ez a téma nemcsak idegen, hanem visszás is. Az ő világos, rendezői, plasztikus talentuma az ép architektúra ábrázolásában találja a teljes kielégülést. A német szemlélőnek ez a rend és világosság unalmas. Misztikus világból jő, amely tele van ingadozó körvonalú, kétesen megvilágított viziókkal, apokaliptikus rendellenességekkel, az agy és az idegek abnormális kicsapongásaival. Nietzsche ezt a világot *dionysosi*-nak nevezte és szembehelyezte vele az áttekinthető, logikus, könnyen reprodukálható *apolloi* világot.

Másfelől a német, az északi az embert csak *felöltözve* tudja és akarja elgondolni és látni. (Ebben nyilván része van a zordon éghajlatnak.) Rá nézve a ruha önálló művészi érték. Schongauer Szűz Máriájának ruhája alatt senki sem fogja a testiséget keresni. Dürer Négy Apostol-képén Szent Pál monumentális alakjának köpenye a fontosabbik, a hangsúlyozott rész. Peter Vischer lovagjain a páncél többet mond a lovagoknál.

Az ember alkotta művészet abban különbözik a természettől, hogy benne törvényszerűség uralkodik, amit a természet nem ismer. A természet önkényével a művészet rendjét szögezzük szembe. Ahol a fák egyenes sorban állnak, ott emberkéz intézkedett. Egyenes vonalak, derékszögek nélkül életünk el sem képzelhető. De a geometriai rend mellett vannak szabad formák is. Szép az oszlop, de szép a sudár fa törzse és lombkoronája is: amaz kötött és tektonikus, emez szabad és organikus. A nemzetek ízlését az határozza meg, melyik fajta szépség felé hajlanak több vonzalommal. Az olasz a kötött és tektonikus formákat kedveli. Az északi a szabad és ritmikus formákat. A déli a fában látja, érzi az oszlopot. Az északi az oszlopban látja, érzi a fát. Ezért az építőművészet valamennyi művészet királya Olaszországban. Még festőik is az architektúra szemszögéből nézték a világot.

Az olasz renaissance szigorúan tart a törvényszerűségre, a rendre. De művészei ezt nem bilincsnek, hanem szabadságnak érzik. Ott a legzártabb forma egyúttal a legelevenebb. Minden építészeti alakítás alapja a *szimmetria*. De ez az elv megtartja uralmát a festőművészetben is. Lásd Raffael „Atheni iskoláját" vagy „Heliodorus elűzését". Az egyes alak megrajzolásában is ugyanaz a törvényszerűség a parancsoló. A német renaissance is *felismerte* ezt a törényszerűséget. De *elismerni*, magára nézve kötelezőnek vallani mindig vonakodott. Mert benne szabadságának, fantáziájának, temperamentumának hivatlan korlátozóját félte. A német egyszerűen nem hisz a szabály egyedül üdvözítő voltában. Mindenben, ami él, az *irracionálisnak* némi magvát sejti. Ez viszi a rendetlenségbe és rendellenességbe, amelytől legnagyobb képviselői sem tudnak teljesen szabadulni. Az olasz festő *stilizálja* a falevelet, leegyszerűsíti, a formájában mutatkozó egyezést hangsúlyozza ki. A német egyénileg fest meg minden egyes levelet, bolyhaival, töréseivel, esetleges hézagaival. Mint ahogy külön megfest minden szál hajat vagy szakállt. Az olasz töviskoszorú szabályos ornamentika. Az isenheimi oltáron a keresztre feszített Jézus töviskoszorúja valóságos csodája a szabad és ritmikus mozgásnak.

Olaszországban a középkori vár alaprajza nyolcszög vagy négyzet. A német vár az adott talajviszonyokhoz igazodik és akárhányszor szabálytalan formációt mutat. Délen nemcsak a monumentális épületeknél, hanem a magánházaknál is, nemcsak az egész építménynél, hanem minden egyes szobánál is az alaprajz szabályos volta a kötelező törvény. Északon erre a törvényszerűségre nem vetnek nagy

BARABÁS MIKLÓS (1810—1898): NAGY SÁNDOR JÓZSEF MENYASSZONYA
(KÉSŐBBI KLAUZÁL GÁBORNÉ). 1849. Vízfestmény
Klauzál Gábor ny. min. tanácsos úr ajándéka

412
Hoffmann Edith dr. A Szépművészeti Múzeum
MAGYAR MŰVESZET 1931. 412 l.

930. Pohár, rajta négyzetes mezőben tájkép alakokkal. Empire.

931. Mécses, gyíkalakú, teste csíszolt rózsaszínü üveg, feje fém

932. Söröspohár, színtelen üveg, ágaskodó, fehérre festett kecskével

933. Két üvegváza, fekete talapzaton álló sárga díszedény, fehér táncoló alakkal

---

Pesti Lloyd-nyomda.

B-26-267

PÓTKATALÓGUS

BARABÁS MIKLÓS HAGYATÉKÁBÓL

I.

864. Barabás Miklós (1810—1898)
Férfi-képmás. J. jobbra: Barabás, 1835. Miniatür 9·5 × 7·5

865. Barabás Miklós (1810—1898)
Zugligeti parkrészlet. Aquarell. J. alul balra: Barabás. Lemezpapir 20 × 26

866. Barabás Miklós (1810—1898)
Petrovics Julia képmása. J. jobb oldal: Barabás 1837. Fa 31 × 25

867. Barabás Miklós (1810—1898)
Madonna gyermekkel. J. fent jobbra: M. Barabás 1832. Miniatür 15 × 12

868. Barabás Miklós
Cilinderes férfi-rajztanulmány. J. alul jobbra: B. M. Lemezpapir 12 × 7½

869. Barabás Miklós
Férfi-tanulmányfej (ceruzarajz). Lemezpapir 8 × 6

870. Barabás Miklós
Német diák (ceruzarajz). Lemezpapir 6·5 × 6

871. Barabás Miklós
Olasz táj (ceruzarajz). Lemezpapir 11·5 × 17

872. Barabás Miklós
Taligán alvó gyermekek (ceruzarajz). J. alul balra: Barabás 836. Lemezpapir 8·5 × 16

873. Barabás Miklós
Férfi-képmás. (ceruzarajz). 20 × 16. J. balsarok, évszám 1843.

874. Barabás Miklós (1810—1898)
Gyöngyvirágos kisleány. Aquarell. Jelzés alul jobbra: B. M. Lemezpapir 11·5 × 8

875. Barabás Miklós (1810—1898)
Két Veronese. Aquarell-másolatok. Lemezpapir 8·5 × 7

876. Barabás Miklós (1810—1898)
Férfi-képmás (ceruzarajz). Jelzés alul jobbra: B. M. 20 × 12

877. Barabás Miklós (1810—1898)
1. *Férfi-képmás.* Szépia-rajz. Lemezpapir 15 × 10

2. *Angena lago maggiore.* Szépia-rajz. Lemezpapir 11 × 11

878. Barabás Miklós (1810—1898)
Nápolyi táj (rajz). Lemezpapir 19 × 23

919. Szelence, kő, fedelében miniatür olasz tengeri tájkép, belsejében Vezuv képe

920. Tajtékpipa, szarvast ugató kutyával. XIX. sz.

921. Szelence, fedeles, faragott körtefa, ezüstbe foglalt, tájképben alakokkal. Japán

922. Szelence, fedeles, faragott fa, kinai jelenetekkel

923. Pipa, faragott fa, madárdísszel és alakokkal. XIX. sz. m. f.

924. Párbajpisztoly-készlet, fája faragott, fémveretes, vésett díszítésüek. Szignált: Kirner József, Pest, 1848

925. Tálca, tükörlappal, empireizlésü alakos, aranyozott bronzrácssal keretelt. XIX. sz. e.

IV.

926. Fürdőző nők, több üvegrétegre festett kép. Német. XVII. sz.

927. Pohár, köszörült cseh üveg színes alapon, arany-ezüst festéssel. XIX. sz. k.

928. Üvegmozsár, kék, gyűrűsen tagozott testtel, két füllel. XIX. sz. k.

929. Pohár, cseh üveg, nyolcoldalú tölcséres test, aranyozott arabeskkel. XIX. sz.

III.

908. Szalongarnitura, fehérre festett, aranyozott, faragott fa. Darabjai: asztal márványlappal, 1 kanapé, 4 fotel, 4 szék, 1 pad, sárgás, szekfűmintás csikos brokáttal kárpitozott. Emeletes szekrény, hullámos, fiókos alsórésszel, tükrös kétajtós felsőrésszel, 2 falipolc és 1 gazdagon faragott áttört tükörkeret, angyalkával és madarakkal. Mária Terézia korának ízlésében.

909. Női szent, szines fa. XVIII. sz.

910. Férfi-szent, szines fa. XVIII. sz.

911. Szt. Terézia, gyönggyel hímzett kép, aranyozott Biedermeier-fakeretben. XIX. sz. k.

912. Kula-szőnyeg. Méret 3 × 180

913. Kula-szőnyeg. Méret 240 × 355

914. Kula-szőnyeg. Méret 3 × 180

915. Saruk-szőnyeg. Méret 129 × 186

916. Tebris-szőnyeg. Méret 280 × 390

Különféle

917. Szelence, sárgaréz, guillosirozott díszítéssel

918. Cukorszelence, látcsővel, gyöngyházlapokkal borított

879. Barabás Miklós (1810—1898)
Női képmás teljes alakban. Olaj. J. alul jobbra: Barabás 852. Vászon 30 × 23

880. Barabás Miklós (1810—1898)
Rembrandt-másolat. Rézkarc. Lemezpapir 10 × 9

---

881. Csánky Dénes
Falusi táj. J. alul jobbra: Csánky. Fa 19 × 32

882. Olasz festő (XVIII. sz.)
Kettős portrait

883. Palmié, J. Charles
Tóparti táj. J. alul balra: Charles J. Palmié Hard 07. Vászon 60 × 73

884. Papp Sándor
Tájkép házakkal. J. alul jobbra: Papp S. Fa 22 × 28

II.

885. Csésze aljjal, porcellán, kék és arany pontokkal. Kék jegy. Bécs. XIX. sz. eleje

886. Csésze aljjal, porcellán, szürke és arany díszítéssel. Kék jegy. Bécs. XIX. sz. eleje

887. Készlet, herendi porcellán, darabjai: teás- és tejeskanna, cukortartó és két csésze, zöld rezedás, rácsos alap, kihagyott kartusokban rózsacsokrokkal. Herendi vakbélyeg, későbbi címerjeggyel

888. **Teáscsésze,** herendi porcellán, gazdag aranyozással és rózsacsokrokkal. Herendi vakbélyeg, későbbi címerjegy és évszám

889. **Gyöngytyúk,** herendi porcellán, címerjeggyel

890. **Két gyertyatartó,** herendi porcellán, levélfűzérekkel és medaillonokban antik alakok, illetve gótikus F betű. Kék címerjegy és 1871 évszám

891. **Melegítő edény,** bécsi porcellán, hengeres testén díszítés, a beleillő kanna felső része gazdagon aranyozott, lámpája hiányzik. 1830 tájáról

892. **Csésze aljjal,** festett tájképekkel díszített. Frankenthali jeggyel

893. **Készlet,** bécsi (Neuwien) porcellán, 56 darab, szines barokízlésű díszítéssel. Vakbélyeggel és 1848 évszámmal

894. **Csésze aljjal,** bécsi porcellán, elszórt kék és zöld szekfűdísszel. Kék jegy. XVII. sz. v.

895. **Csoport.** Fa alatt szobrászatot és festészetet megszemélyesítő gyermekek. Bécsi jeggyel. Szekrénykében

896. **Porcellán-kép,** miniatur tájképpel, aranyozott ovális keretben

897. **Babakészlet.** Cseh porcellán. Darabjai: teás- és tejeskanna, cukortartó és hat csésze, tálcával. Szörnyek és gyerekfejek. XIX. sz. m. f.

898. **Készlet.** Cseh porcellán. Darabjai: teáskanna és két csésze aljjal, kék alapból kihagyott kartusokban virágcsokrok. XIX. sz. k.

899. **Középkori ifju és hölgy.** Színes cseh porcellán, alján prágai vakbélyeg. XIX. sz. m. f.

900. **Ülő kinai madárral.** Színes cseh porcellán szobrocska, chodaui vakbélyeggel

901. **Miniatur női arckép.** Cseh porcellán, biedermeier-keretben

902. **Tinta- és porzótartó,** grotesk férfi és nő mellszobra. Cseh porcellán. XIX. sz. m. f.

903. **Kanna,** szörnyalak, virágcsokorral díszített paizsra támaszkodik. Színes cseh porcellán XIX. sz. k.

904. **Csésze aljjal.** Kemény cserép, fekete mázzal XIX. sz. e.

905. **Nagy díszedény.** Japán porcellán, világos színekkel festett, domború felhős sárkányos díszítéssel

906. **Virágtartó,** színes fajansz, előkelő pár szarvassal. Olasz. XIX. sz. m. f.

907. **Kancsó,** kemény cserép, füle ágaskodó agár, testén elejtett vadak

Bártfáról, vízf. — Bártfai tárgyú emlékek, 3 drb. vízf.

1892-ben: A művész bártfai háza, vízf. (?) Kovács Mihályné (Petra de Castro) részére, emlékül. — Pogány György volt főispán arczképe, olajf., (térdkép, 110:154 cm.), Hunyad vármegye részére. — Gróf Berchtold Richárd néhai édesatyjának arczképe, olajf., (mellkép). — Gróf Berchtold Miklós huszárhadnagy arczk., olajf., (térdkép). — Lónyay Gézáné arczképe, olajf., (mellkép), Lónyay Albert részére. — Báró Vay Miklós arczképe, olajf., (nagy térdkép, 143:108·5 cm.). — Révész Bálint tiszántúli ref. püspök arczképe, olajf., (térdkép, 150:108 cm.). — Néhai Baross Gábor arczképe, olajf., (mellkép), a kereskedelmi miniszterium részére. — Maksay Dániel arczképe, olajf., (kis térdkép, 70:90 cm.). — Szontágh Bertalanné arczképe, olajf., (mellkép). — Báró Vay Lajos, Borsod vármegye volt főispánjának arczképe, olajf., (144:109 cm.).

1893-ban: Báró Vay Béla, Borsod vármegye volt főispánjának arczképe, olajf., (térdkép, 144:109 cm.). — Drexler Béláné arczképe, olajf., (mellkép). — Az országútra követ törő kis leányka, vízf., a budapesti VII. ker. jótékony gyermekruházó egyletnek; ajándék. — Jókai Mór albumába egy nagy aquarell, mely az 1848 márczius 15-én történt ismeretes esernyő jelenetet ábrázolja.

Barabás Miklós képei nyilvános gyűjteményekben:

a) *Szépművészeti Múzeum, Budapest:*

A menyasszony megérkezése (1856). — Liszt Ferencz arczképe (1847). — Schodel Rozália arczképe (1852). — Útra induló oláh család (1843/4). — Női képmás (1844).

b) *Történelmi Képcsarnok, Budapest:*

Egressy Benjamin zeneszerző arczk. (1855). — László Józsefné de Caux Mina színésznő arczképe (1850). — Gosztonyi János dandárnok arczképe (1848). — A Lánczhíd alapkövének letétele (1864). — Ormay Norbert báró huszárezredes neje, Rostavári Vilma arczképe (1850). — Ormay Auffenberg Norbert báró huszárezredes arczképe (1850). — Báró Jeszenák János, Nyitra megye főispánjának arczképe (1876). — I. Ferencz József király arczképe (1853). — Albrecht főherczeg arczképe (1853). — Trefort Ágostonné szül. barkóczi Rosty Ágnes arczképe (1884). — Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter arczképe (1884). — A Történelmi Képcsarnok grafikai gyűjteményében számos eredeti aquarellje, rajza és kőrajzainak jelentékeny része.

c) *Székesfővárosi Múzeum, Budapest:*

A beomlott Derra-féle ház Pesten, vízf. — A Lánczhíd ünnepélyes alapkőletétele, vízf. — Clark William arczképe, vízf. — Clark Ádám arczképe, vízf. — Clark Ádám vitorlás csónakja a Dunán, vízf. (1840). — Gabonaszállító hajó a pesti Dunapartnál 1838-ban, vízf. — Szánkázó gyermekek a régi pesti Dunaparton, vízf. — A Gellért-hegy oldala 1837-ben, vízf. — A Lánczhíd építésének kezdő munkálatai, vízf. (1841). — A Duna a Margitsziget felső részénél, vízf. (1842).

d) *Ernst Múzeum, Budapest:*

I. Ferencz József király arczképe, olajf. — Dessewffy A. arczképe, olajf. — Csányi L. arczképe, olajf. — Arany János arczképe, rajz. — Petőfi Sándor arczképe, rajz. — Vörösmarty Mihály arczképe, vízf. — Kölcsey Ferencz arczképe, tusrajz. — Berzsenyi Dániel arczképe, tusrajz. — Arany János arczképe, olajf. — Jókai Mór 1848-ban, olajf. — Báró Eötvös József arczképe, olajf. — Czuczor Gergely a fóthi szüreten, rajz. — Prielle Cornélia arczképe (1846), vízf. — Petőfi Sándor arczképe, (ülő alak), rajz. — Czakó Zsigmond arczképe, rajz. — Markó Károly arczképe, rajz. — Beniczky arczképe, rajz. — Alexy Károly szobrász arczképe, tusrajz.

e) *Erdélyi Nemzeti Múzeum, Kolozsvár:*

Mikó Imre gróf arczképe. — Ismeretlen arczképe.

f) *Közművelődési Ház, Arad:*

A 107 éves Polyáné arczképe.

g) *Kassai Múzeum:*

Dessewffy Pál arczképe (1871).

h) *Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy:*

Alapi Salamon Lajos arczképe.

i) *Városi Múzeum, Szeged:*

Klauzál Gábor arczképe (1871).

Album, Magyar Akadémiai —. A M. Tud. Akadémia ünnepélyes megnyitásának emlékeül. 1865. Schrecker Ignácz fényképész kiadása. Pest. 4. lap. (arczképpel). — *Albuma,* A magyar festőművészet —. A Pesti Napló előfizetőinek készült kiadás. (Budapest, 1905.) 69—70. l. (arczképpel). — *Akad. Ért.* 1898. 146. és 207. l. — *Aradi Közlöny.* 1913 máj. 20. (A kulturpalota képtára.) — *Athenaeum.* 1840. I. 638. l. II. 31. l. — *Athenaeum* képes naptára. 1879. (arczképpel). — 1888. 59. l. — *—á—r—:* Két veterán. (Kovács Pál és Barabás Miklós.) *Vasárnapi Ujság.* 1877. 49. szám (arczképpel). — *Az Ország Tükre.* 1864. 429. l. — *B. J.:* Barabás Miklós Pestre érkezése 1835-ben és első sikerei. *Művészet.* 1910. 159—163. l. — *Bajza József* összegyűjtött munkái. Harmadik bővitett kiadás. Hatodik kötet. Budapest, 1900. 392. l. — *Barabás Miklós:* Académiából kijöttöm után készített . . . stb. czímű jegyzőkönyv, mely 1830—1893-ig bezárólag tartalmaz feljegyzéseket, 1—183 oldalon. Elejétől végig a művész kézirása, itt-ott Szegedy-Maszák Hugó jegyzeteivel és javításaival. A család tulajdona. — *Barabás Miklós:* Mennyire nélkülözhetlen a távlat tudománya a festészeknek. *Az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat Évkönyve.* Pest, 1867. 132—158. l. — *Barabás Miklós emlékiratai.* Kézirat. A család tulajdona. Az emlékiratoknak egy

B-26-268

kézzel írott másolati példánya a művész rendelkezése következtében a M. Tud. Akadémia könyvtárának tulajdona. — *Barabás Miklós emlékiratai.* Közli: *Kézdi Kovács László.* Budapest, 1902. Franklin-Társulat. Olcsó könyvtár, 1255—1258. sz. k. 8.-r. 237 l. — *Barabás Miklós* félszázados jubileuma alkalmával az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat Műcsarnokában rendezett kiállítás műveinek sorozata. Budapest, 1878. n. 8.-r. 16 l. — *Barabás Miklós* síremléke javára az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat Műcsarnokában 1899 okt. 15-én rendezett kiállítás tárgymutatója. Budapest, 1899. 8.-r. 30 l. A művész rövid életrajzával. — *Bayer József:* Egykorú bírálatok. *Művészet.* 1905. 275. l. — *Benkert, Carl Maria:* Jahrbuch des deutschen Elementes in Ungarn. Budapest, 1846. 157. l. — *Benkóczy Emil:* Kovács Mihály festőművésznek Tárkányi Bélához írott levelei. *Művészet.* 1910. 418. l. — *Birkás Géza:* Egy magyar művész viszontagságos pályája. *Magyar Szemle.* 1902 nov. 9. sz. — *Borovszky Samu dr.:* Magyarország vármegyéi és városai. Bács-Bodrog vármegye. Budapest, 1909. I. k. 283. l. — *U. az:* Bihar vármegye és Nagyvárad. Budapest, é. n. 125. l. — *U. az:* Pozsony vármegye és Pozsony sz. kir. város. Budapest, é. n. 126. l. — *Brockhaus:* Conversations Lexikon. II. 276. l. — *Budapest,* politikai napilap. 1910 ápr. 10. sz. — *Budapest Székesfővárosi Múzeum katalogusa.* Budapest, 1907. 50, 51, 57, 97, 103, 105, 107. l. — *Budapesti Híradó.* 1846. I. 106. l. — *Budapesti Hírlap.* 1904 máj. 20. (Különféle.) — *Budapesti Napló.* 1898 febr. 23. — *Buday József dr.:* Budapest székesfőváros közterein álló szobroknak és emlékműveknek törzskönyve. József nádor szobrának leírása és története. Budapest, 1895. 15—16. l. — *U. az:* Széchenyi István gróf szobrának leírása és története. Budapest, 1895. 9, 13, 24. l. — *Bukuresti Magyar Közlöny.* 1860. 79. l. — *Családi Kör.* 1862. 14. sz. (arczképpel). — 1864. 714, 881, 955, 1197. l. — 1865. 980, 1252. l. — *Der Ungar.* 1847. 492. — *Divald Kornél:* Barabás és Molnár. *Magyar Szemle.* 1899. 45. sz. — *Divatcsarnok.* 1858. 173. l. — *Egyetemes Magyar Encyclopaedia.* V. k. — *Ellenőr.* 1877. 520, 522. sz. — *Ernst Lajos* és *Lázár Béla dr.:* Az Ernst-Múzeum kiállításai. X. Magyar biedermeier-művészet. Budapest, 1913. 11. l. — *Ernst-Múzeum.* Ideiglenes katalogus. Budapest, 1912. — *Ezredéves orsz. kiállítás.* A képzőművészeti osztály képes tárgymutatója. Budapest, 1896. — *Életképek.* 1846. I. 415. l. II. 188, 219. l. — *Értesítője,* Budapest székesfőv. IV. ker. községi nyilv. főreálisk. 1896—7. Budapest, 1897. 108. l. — *Évkönyve,* A pesti műegylet —. Pest, 1854. 12, 16, 46. l. — *Évkönyve,* A Magy. Képzőművészeti Társulat —. 1861 és 1862. Pest, 1863. 4—6, 12. l. — *U. az:* 1864. Pest, 1865. 71. l. (A buda—pesti lánczhíd alapkövének letétele. Történelmi kép Barabás Miklóstól.) — *U. az:* 1865—1866. Pest, 1867. 132. l. — *Fabó Bertalan dr.:* Magyar biedermayer. *Pesti Napló.* 1912 nov. 17. — *Fővárosi Lapok.* 1877. 277. sz. — *Gerő Ödön:* Tegnaptól máig. A magyar festőművészet albuma. Budapest, 1905. 21. l. — *Hazánk s a Külföld.* 1865. II. 468. l. — 1866. I. 185, 191. l. — *Hock János:* Művészi reform. Budapest, 1898. 10. l. — *Hollós László:* A modern festőművészetről, különös tekintettel a magyar historiai festészetre. Budapest, 1876. 25. l. — *Hon.* 1877. 319. sz. — *Honderű.* 1843. I. 244. l. — II. 32, 80—82. l. (Barabás Miklós levele Londonból.) — II. 84, 319. l. — 1844. I. 36, 60, 94, 98, 258, 558, 590, 652, 845. l. — II. 31, 66, 114, 147, 224, 337. l. — 1845. I. 219, 248. l. — II. 216. l. — 1846. I. 15, 34, 174, 376, 437. l. — II. 17. l. — 1847. I. 23, 79, 102. l. — II. 477. l. — *Honművész.* 1835. 823. l. — 1836. 156, 274, 484, 688. l. — 1838. 163, 357. l. — 1840. 436, 444, 509, 526. l. — 1841. 403. l. — *Irodalmi Őr.* 1846. 142. l. — *Kaas Ivor báró:* Régi magyar festők. *Ország Világ.* 1887. 119. l. (arczképpel). — *Kacziány Ödön:* A művészek Jókainak. *Vas. Ujs.* 1894. 9. l. — *U. az:* Pesti művészélet az ötvenes és hatvanas években. *Művészet.* 1910. 10. l. — *Keleti Gusztáv:* Festészet és szobrászat. (Matlekovits S.: Az 1896. évi ezredéves kiállítás eredménye. Budapest, 1898. IX. k.) 219, 220, 262. l. — *Kemény Lajos:* A Vasárnapi Ujság illusztrácziói 1854—1858. *Vas. Ujs.* 1909. 150. l. — *Kertbeny Károly:* Petőfi arczképeiről. *Koszorú.* I. k. 1879. 15. l. — *Keszler József:* Barabás Miklós művei. *Magyar Nemzet.* 1899. 285. sz. — *Képes Családi Lapok.* 1884. 783. l. — *Képzőművészeti Szemle.* 1879. 13, 28, 43, 52, 116, 127. l. — 1880. 16, 61, 163, 174. l. — 1881. 60. l. — *Kézdi Kovács László:* Barabás Miklós emlékiratai. *Budapesti Szemle.* 1902. 109. és 110. k. — *Lajstromai* a pesti műegylet kiállításainak 1840—1866. — *Lajstroma,* A Kassai Múzeum gyűjteményeinek. Kassa, 1903. 12, 351. l. — *Lovas Imre:* Az ifjú Barabás. *Magyarország.* 1899. 283. sz. — *Lyka Károly:* Barabás. *Budapesti Napló.* 1899. 287. sz. — *U. az:* Budapest magánképtárai. *Művészet.* 1902. 331. l. — *Magyar Géniusz.* 1898. 8. sz. (arczképpel). — *Magyar írók arczképcsarnoka.* Pest, 1856. — *M. Korona.* 1877. 157. sz. — *Magyar Nemzeti Múzeum multja és jelene.* Budapest, 1902. 190. l. — *Magyarország és a Nagyvilág.* 1877. 49. sz. (arczképpel). — *Magyarország a bécsi 1873. évi közkiállításon.* Budapest, 1873. 219. l. — *Magyar Szalon.* 1892. XVI. 4. l. (arczképpel). — *Malonyay Dezső:* A magyar képírás úttörői. Budapest, 1905. 42—54. l. (két arczképpel). — *Md.:* Barabás M. síremléke. *Budapesti Hírlap.* 1905 jún. 7. — *Márki Sándor:* Arad vármegye és Arad szab. kir. város története. Arad, 1895. II. r. II. k. 826. l. — *Markos Györgyné:* Barabás Miklós (1810—1898). *Csanádi Lapok.* 1899. 2. sz. — *Maszák Hugó:* A lánczhíd alapkövének letételi ünnepélye. Történelmi festmény Barabástól. *Pesti Napló.* 1864 szept. 6. — *U. az:* Barabás Miklós. *Az Ország Tükre.* 1865. 9. sz. (önarczképpel). — *U. az:* Az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat Közleményei. 1878. 4. sz. 1—10. l. — *U. az:* Barabás művészi pályája. *Ország Világ.* 1887. 120—126. l. (képpel). — *U. az:* Barabás művészi pályája. (Verses elbeszélés.) Felolvasta a szerző az 1887 febr. 19-én megtartott Barabás-estélyen. Budapest, 1887. — *Meller Simon:* Ferenczy. Budapest, 1905. 218, 266, 269. l. — *U. az:* A magyar művészet kialakulása a XIX. század első felében. *Művészet.* 1911. 185. l. — *Meyer:* Künstlerlexikon. Leipzig, 1878. II. 686—7. l. — *Múzeumi és Könyvt. Ért.* 1910. 131. l. — *Műcsarnok.* 1868. 24, 168. l. — *Műcsarnok.* 1899. 153, 313, 380, 393 (A Barabás kiállítás.), 406 (A király a Barabás kiállításon.), 410, 422, 471. l. — *Művészet.* 1903. 147, 357. l. — 1904. 417. l. — 1906. 70. l. — 1909. 405. l. — 1910. 57. l. — *Nagy Iván:* Magyarországi képzőművészek. *Századok.* 1874. 28. l. — *Napkelet.* 1858. 512. l. — *Nemzeti Szalon Almanach. Budapest,* 1912. 150. l. — *Névkönyv,* M. Tudóstársasági, 1837-re. 42. l. — *Novák Dániel:* Néhány szó a pesti műkiállítás fölött. *Honművész.* 1840. 491. l. — *Nyári Sándor dr.:* Molnár József és Barabás Miklós művei. *Magyar Kritika.* III. kötet 3. szám. — *Olgyai Viktor:* A grafikai művek nemzetközi kiállításának tanulságai. *Művészet.* 1909. 75. l. — *Ország Világ.* 1885. 842. l. — 1887. 128. l. — 1898. 207. l. — *Osztrák-magyar monarchia írásban és képben.* Magyarország III-ik kötete. Budapest, 1893. 439. l. — *Pallas Lexikon.* II. 620. l. — *Pákh Albert:* Általános mű és régiségtárlat Pesten 1861. évben. *Vas. Ujs.* 1860. 112. l. — *Peregriny János dr.:* A Magyar Történeti Képcsarnok lajstroma. Bu-

Clark Ádám arcképe
(Kőrajz)

BARABÁS MIKLÓS

Írta HOFFMANN EDITH

Ha feladatom az volna, hogy egyetlen szóban foglaljam össze Barabás Miklós jelentőségét, ezt az igénytelennek látszó szót választanám: hasznos; amivel nem lebecsülni akarom művészi képességeit, csupán kiemelni azt, hogy szerepe a nemzet kulturális fejlődésében messze túlszárnyalja általános művészeti fontosságát. De hogy ezt az egy szót megmagyarázzam, nagyon messze kell visszanyúlnom a multba, arra az időre, mikor a művészeti szempontból virágjában álló országba, a mohácsi vész után a törökök behatoltak.

A törököktől sujtott vidékeken nemcsak hogy minden művészeti élet megállt, s a ragyogó kezdeményezések abbamaradtak, hanem a meglevő művészeti emlékek nagyrésze is elpusztult. Százötven nehéz év után végre kitakarodott a török s a magyarság újra lélegzeni kezdett. Lassan feltámadt művészi ösztöne is s a XVIII. századdal megjöttek a nagyobb igények s a nagy feladatok. Ekkor sok művészre lenne szükség, magyarokra, kik a hirtelenül kínálkozó feladatokat ellássák. Dehát a magyar tehetség másfélszáz év alatt megszokta, hogy külföldön szerezzen magának munkalehetőséget. A XVI. szá-

Tükör 1939. 1. szám

zad óta valóságos áramlás van nyugat felé ; magyar festők, aranyművesek, szobrászok neveivel sűrűn találkozunk külföldi anyakönyvekben és művészi munkálatoknál. Megdöbbentő sok névvel. Ezek részben kész mesterekként hagyták el az országot, részben csak tanulni mentek külföldre s aztán, látván ott a megbízások bőségét s ismerve azok hiányát odahaza, megragadtak valamilyen előnyösnek ígérkező helyen.

A Bécsben székelő udvar adott ugyan megbízásokat magyarországi munkálatokra, de azokra viszont saját udvari, osztrák, német vagy olasz művészeit küldte le, elárasztva az országot idegen, nagyrészt tizedrangú művészekkel, akiknek semmi lelki kapcsolatuk sem volt a magyarsággal. S az udvar mintáját, sajnos, mások is követték. Ebben a légkörben természetesen az otthoni műhelyekben elveszett a folytonosság s hamarosan nem volt semmineműnagyobb művészi műhely vagy iskola, melyben tanulni lehetett.

Tehetségekben sohasem volt hiány Magyarországon. De a tehetség nem elég. A tehetséggel törődni is kell, kiképezni és kenyeret adni neki, dolgoztatni s mások kedvét is munkaadásra serkenteni. Mindez azonban nem történt meg. Mikor a XVIII. században megjöttek a nagy megbízások, nem volt itthon senki már, aki elláthassa azokat.

A kis és nagy megbízások tehát folytatólag természetszerűen a nagy számban jelentkező osztrák művészek ölébe hullottak. Ekkor már tagadhatatlanul kitűnő művészek is voltak közöttük, kik tökéletesen megfeleltek a legnagyobb igényeknek is s munkáik az ország műkincsállományának nagy gyarapodását jelentik. De legnagyobb elragadtatásunkban sem tudjuk elnyomni magunkban azt a fájó érzést, hogy mégis csak idegenek. S mivel idegenek voltak, idegenek is maradtak a magyar szellemtől s munkáik ízét inkább csak az udvari környezetben, Bécsben élő arisztokrácia és a főpapság tudta élvezni. Az itthoni ízlésre mindennek nem sok hatása volt s főleg nem a magyar kisnemességre. Egyre világosabbá válik, hogy a magyar művészet kérdését nem az arisztokrácia fogja dülőre vinni, amely az idegen művészetet magára nézve nem érzi idegennek, hanem a birtokos nemesség s a városi magyar polgárság, mely lassan szintén kezdi kívánni a művészetet, de biztos ösztönéből kifolyólag csak az olyant, melyhez vérmérséklet s általános felfogás tekintetében személyes köze van. A nyomásnak, mely változást hív elő, okvetlenül alulról kellett tehát felfelé hatnia ; az előkelők részéről ez valószínűleg sohasem indult volna ki.

Így virradt fel a XIX. század. A napoleoni háborúk gyökerében ingatták meg Európa népeinek pénzügyi helyzetét s beköszöntött Ferenc császár uralmának kicsinyes, nyárspolgárias szelleme. A művészet céljaira lényegesen kisebb anyagi eszközök álltak rendelkezésre s így természetszerűleg át kellett alakulnia a művészi élet képének is. Nagyigényű vágyak helyébe szerény kívánságok léptek ; templomi freskók helyett kis portrékat festettek és az emberek a szükséghez képest nem a pompásban gyönyörködtek már, hanem a kedélyesben, az egyszerűen kedvesben és bensőségesben. Ebben a kispolgárias légkörben és csakis ebben, felüthette fejét a csecsemő magyar művészet is. Az igénytelen feladatok hívó szavára a névtelen falusi művészek előmerészkedtek és elszaporodtak. S szerény létük az eddigi nagy hiányokra tett figyelmessé. Ezekben a dadogó és mégis oly kedves munkákban hirtelenül sokan megérezték, hogy honi talajból fakadtak s hogy bennük új dolgok vették kezdetüket. Az osztrák festőket mindenki jó festőknek tudta, de hogy festenek-e vagy nem, azt senki sem tekintette magyar ügynek. Ezeknek a próbálkozó kis senkiknek a munkájában azonban meglátták a nemzeti lehetőségeket s a jövő nagy kérdését. Szerencsés pillanat! Mi máskor hátrányos lett volna, a művészeti kisebb igények s a rosszabb anyagi helyzet, most váratlanul segítségére sietett a magyar művészet sorsának.

Az ország minden téren, politikában, irodalomban, tudományban a felszabadulás, a megujhodás útján haladt ; folyóiratok indultak, megalakult a Magyar Tudós Társaság, új szavakat gyártottak, hogy a nyelvet hajlékonnyá tegyék minden gondolat kifejezésére. S a magyar művészet ügye szemrehányó, nyílt kérdésként meredt reá a jobbakra.

Néhány lelkes férfiú, főleg írók, föl-

Női képmás

ismervén a kérdés nemzeti kulturális fontosságát, mindent elkövetnek, hogy fiatal, jelesebb művészeink kellő készültségre tegyenek szert. «Nemzetünk becsülete rég várván már ollyan magyarra, aki meg fogná bizonyítani, hogy a művészségben közülünk is fejlődhetik ki nagy ember» — mondják. Próbálkoztak Ferenczy István szobrásszal és mindent elkövettek, hogy művészetét kellőleg érvényre juttassák. De a szobrászat nem alkalmas arra, hogy a művészet kedvelését egy még fejletlen kultúrában meggyökereztesse. Erre sokkal hivatottabb az aránylag olcsó festmény, vagy kisméretű portrérajz, mely behízelgi magát a lakásokba, megszokott és kedves dísze a falnak s mindenkit arra kényszerít, hogy tudomásul vegye és megszeresse. A magyar művészet kérdésének megoldása tehát elsősorban festőre várt.

Tanulni persze még mindig nem lehetett idehaza, hiszen nem volt még festő-

iskola. A művészek feljártak Bécsbe, hogy ott sajátítsák el a szükséges tudnivalókat. s bécsi tanulmányaik elvégzése után — külföldre szélednek. Markó Károly a harmincas években Olaszországban telepszik le, Brocky Károly Londonban. Szinte megoldhatatlannak látszik a helyzet, amelyből nem vezet kiút.

Mert a nagy tehetség, aki feláldozza a külföldi érvényesülés csábítóbb kilátásait és otthon nyissa meg műtermét, aki az ország szívében tudja összpontosítani az erőket, aki egyéniségének súlyával egyszerre meg tudja szervezni a magyar művészi életet, még mindig késett. Mert ide nemcsak tehetség és hazafias lemondás kellett, hanem szervezőképesség is. Olyan személyiség, aki a maga sikerével a mások munkájának is érvényt tudjon szerezni.

Ekkor érkezik Pestre olaszországi tanulmányútjáról a fiatal Barabás Miklós. És mintegy játszva, egy csapásra sikerül neki, amin mások hiába fáradoztak. Hirtelen feltűnése olyan, mint maga a beteljesülés.

Gyors érvényesülését festőinknél még akkor szokatlan európai műveltsége magyarázza, de része van benne szerencsés természetének is, amellyel minden körülmények között észre tudta magát vétetni. Biztos szimatjával azonnal tudta, kik a számottevő emberek, kik útját egyengethetik s kitűnő összeköttetéseivel meg is találta a módját a velük való megismerkedésnek.

Az írók öröme, kik Barabáshoz hasonló tehetséget már régóta várva vártak, nem ismert határt. Tehetsége pontosan az volt, ami akkor kellett. Nem volt újító. De akkor nem is harcos újítóra volt szükség nálunk, hanem térfoglalóra. A felforgató lángész nem elismerést vált ki, hanem ellenkezést, itt pedig éppen az idegenkedést kellett legyőzni.

Barabás tulajdonképpen autodidakta volt, csak egy évig járt a bécsi Akadémiára, hol kétségtelenül sokat tanult, de más rendszeres iskolája nem volt s főleg a megfigyelés és gyakorlat útján képezte ki önmagát. Indulása is és későbbi magatartása is egy kiváló autodidaktáé. Egy évig járta Olaszországot, saját szakállára dolgozgatva s nézelődve s itt találkozott egy Leitch nevű angol festővel, akitől közös baráti együttdolgozásban sokat tanult. Egyszóval képzettsége nem volt egyoldalúan bécsies s már ez kedvezően ütött el a bécsi vendégművészek modorától. De mindennél szuggesztívebb volt művészetének egyéni s faji jellege. Van benne valami vidékies, természetes, kedélyes és derűs. A kedélyesség és a derű persze az egész kor irányának is megfelelt, de ez több volt annál, amit a kor kívánt; Barabás székely ember maradt élete végéig, a hírnév sem csinált belőle nagy világfit s ezt a lelket sugározták magukból művei. Mivel erős megfigyelőképessége volt, arcképei tökéletesen hűek és ezenfelül közvetlenebbek, zsírosabbak, módosabbak, magyarosabbak, mint az osztrákokéi, hiányzott belőlük azoknak az iskolai dresszurában világvárosiassá csiszolt modora. Közel állott az írók lelkéhez ez a művészet. Mert hiába, a magyar ember s a magyar táj lelkét idegen nem tudja igazában visszaadni. Nem volt még idegen, aki képes lett volna a Balatonról olyan festményt csinálni, hogy benne magyar ember ráismerjen a Balatonra. Akár német, akár más nemzetiségű a festő, képén mindig csak valami általánosan nemzetközi, egyéniségnélküli tó tűnik szemünkbe, viszont alig lehet tévedni magyar festő munkájánál. S így van ez a magyar arcokkal is. Magyar lelket nem olyan egyszerű festeni. A XVI. századtól a XIX. századig alig készült magyar emberekről érdekes arckép, mert azokat úgyszólván idegenek készítették. De azonnal rendkívül érdekessé válnak az arcképek, ha festőjük magyar. Teszem például Szelepcsényi arcképe Pázmányról, vagy Rákóczi Ferenc arcképe Mányokytól. Ezeknél rögtön érzik, hogy egészen külön fajtáról van szó, amelynek különleges sajátságait csak fajtájabeli tudja igazán érezni.

Barabás sikere az első pillanattól fogva biztos volt. Az írók Vörösmarty arcképét készíttették el vele s a munka tetszésüket oly mértékben megnyerte, hogy nehogy idegen kézre kerülhessen, «sorsokkal játszodták» ki egymás között. Azonnal felismerték feltűnésének sorsdöntő jelentőségét. Széchenyi, ki még három évvel azelőtt a bécsi Johann Enderrel festtette le édesatyját, most saját arcképének fes-

Barabás Miklós feleségével és sógornőjével

tésére meleghangú levélben Barabást ajánlja Bihar vármegyének. Mindnyájan büszkén ajánlgatják Barabást s úgyszólván kézről kézre adogatják. S mindezt ayval a nemes tudattal teszik, hogy nemcsak egy tehetséges festőt pártfogolnak, hanem a magyarság ügyét viszik előre, ha Barabást érvényesülni segítik.

Sokat vártak tőle s ő csaknem minden reménységet valóra váltott. Ebben nagy segítségére volt páratlan szorgalma. Nem utasított vissza semmiféle ajánlatot, ha még oly szerény volt is. Így talán ártott saját művészetének, de sokat használt a magyar művészeti élet ügyének, mert mindenkit arra kényszerített, hogy tudo-

másul vegye : ime, van már magyar művész, akit érdemes meglátni. Az általánosan ismert Barabás lassan a magyarság hivatalos festőjévé vált, így ismerjük ma is. Az arcképek megszámlálhatatlan tömege hirdeti ma nevét s neki köszönhetjük, hogy nincs az a jelessége az 1840-es és 50-es éveknek, kinek vonásai ránk nézve elvesztek volna. A nagy idők igazi festőkrónikása volt ő.

Sok sikerét köszönhette Barabás népies életképeinek is. Ilyen tárgyú képeit a korhangulat váltotta ki belőle. A politika figyelme akkor kezdett mind erősebben a nép felé fordulni. Az irodalomban az őszinte és mély rokonszenv és megértés hangja csendül meg a paraszttal szemben, megszólal Petőfi népies költészete, megszületik a magyar népies népszínmű, — Barabás is a népies életkép felé terelődik. Ilyen képei a Kaláka Székelyföldön, a Menyasszony megérkezése, a Vásárra induló oláhok stb.

Nagy mennyiségben készített rajzokat folyóiratok számára is, Divatrajzokat, életképeket, arcképeket s tekintélyét nagyban növelte, hogy egy lipcsei almanach is készíttetett vele rajzokat több éven át, mert munkái külföldön is igen kedveltek voltak. E körülményt a Honderű nem késik olvasóinak kellő nyomatékkal tudomására hozni : «A remekművekben bővelkedő külföld illy kitüntetéseit megannyi diadalul tekintheti Barabás ur művészecsetének s mi magyarok megannyi jeléül azon méltányló elismerésnek, mellyben minden, mi valóban jeles, részesülni szokott, létezzék az bárhol és bármelly nemzet között.»

Közkedveltsége sokat használt a mi irodalmi lapjainknak is. Kitűnő érzékével Barabás egyszeriben belekapcsolódott az olvasóközönség érdeklődésébe. Írókról, politikusokról, zenészekről s a népszerű színészekről készített arcképeit, melyek kőnyomatú mellékletei voltak a lapoknak, a közönség alig várta, s a helyzet hamarosan úgy alakult, hogy a lapok létfeltételévé vált, hogy Barabást munkatársukul megnyerjék vagy megtartsák. Így Barabásnak is alkalma nyílt az irodalomnak megszolgálni, ami jót vele pályája kezdetén az irodalom vezérei tettek.

Legnagyobb sikereit kezdettől fogva mindvégig vízfestésű miniatür arcképeivel aratta. Művészileg is ezek a legtökéletesebb munkái. Színezése itt elragadóan kedves és pompázó ; csipkefodrai és tarka szalagjai oly habkönnyűek, virágcsokrai oly üdék, egész előadása oly bájosan vidám, hogy a legjobb osztrák festőkével vetekedik.

Ilyenféle munkáiról mondta neki még 1834-ben, Rómában, Markó Károly, hogy «ő most nem ismer senkit olyant Rómában, ki aquarell arcképek festésében versenyezhetne» vele.

Barabás hamarosan az egész nagy magyar művészgárda fejévé lett. Megvolt végre a várva várt vezér. Volt hírneves, jeles művész, aki a magyar művészetet képviselje s az a sok, közepes tehetség, aki Pesten és mindenfelé az országban dolgozott, egyszeriben a maga összességében érvényesült és súlyt kapott. Már 1839-ben érdemes volt megalapítani a régóta várt és sürgetett «Művészeti egyesületet» s ezzel a magyar művészet, mint szellemi életünknek immár számottevő eleme hivatalos szervezethez és elismeréshez jutott.

Barabásnak tehát sikerült keresztülvinnie, ami eddig hihetetlennek látszott, hogy a magyar közönség lassanként elpártolt az addig kedvelt osztrák festőktől, elhitte, hogy vannak saját kiváló festői és arcképeit azokkal festtette meg. Az osztrák művészek pedig ezentúl csak mint vendégek vettek részt a már tekintélynek örvendő Pesti Műegylet kiállításain.

S a század elejének türelmetlen és szinte kétségbeesett segélykiáltásai után jól esik olvasnunk azt a megnyugvást és azt a boldog megelégedést, melyet a század közepének híradásai sugárzanak.

Barabás ügyességgel és szorgalommal megépítette a maga sorsát, de nemcsak a magáét. Mert példája és sikerekben s munkában gazdag élete kedvező helyzetet teremtett másoknak is. Mindsűrűbben tértek haza a művészek külföldi tanulmányútjaikról s mindtöbben telepedtek le idehaza. Az alapok le voltak rakva, melyekre a XIX. század egyre izmosodó magyar művészete felépülhetett, és gyors iramban fejlődve, a nagy európai nemzeteké mellé állhatott egyenrangú társként.

B-26-270

1846?

1356. Barabás Miklós.

Sz. Markosfalván 1810 február 22-én. † Budapesten 1898 február 12-én.

Fényes Elek arczképe.

Derékig, asztal mellett ülve és szembe nézve ábrázolja a tudóst, a ki jobb kezében lúdtollat tart és a kinek feje elől kopasz, haja, szemöldöke és kis bajusza fekete, szeme barna, arcza pedig leberetvált. Öltözete: ing álló gallérral, csokorra kötött fekete nyakkendő, világos mellény hajtókával és egyelejű kabát szűk ujjakkal. Mellgombjának köve piros.

Vászon, méretei 72·3 : 57·8 cm. — Lelt. sz. 1356. — Vétetett az 1912 márczius 20-iki ajánlat (704–912) szerint 1912 június 3-án (763–912) Charváth Józseftől 50 K-án (1386–912). — Kifizettetett 1912 július 12-én. — Elszámoltatott 1912 augusztus 8-án (1678–912).

TK. 477 B-26-271

477. Barabás Miklós.

Sz. Markosfalván 1810. február 22-én. † Budapesten 1898. február 12-én.

I. Ferencz József arczképe.

Egész alak, kissé jobbrafordultan áll. Jobb kezét, melyben fehér kesztyüt tart, csipőjére támasztotta; balját pedig az asztal sarkán nyugtatja. Nyakravalója felett az aranygyapjas-rendet; mellén, a hol a tölténytáska szíja és a rendszalagok kereszteződnek, az érdemkeresztet, meg a Mária Terézia-, a Szent István-, a Lipót-, a vaskorona- és a Ferencz József-rend jelvényeit viseli. Ezek közül csak a Mária Terézia-rendnek szalagját hordja. Balról elválasztott rövid haját előre fésüli, szakálla nincs, bajusza pelyhezik. Vállravetett piros bélésű feketeprémes mentéje, atillája és nadrágja sötétkék; derekát szolgálati jelvény övezi; oldalán kard lóg és zsinórral szegett magasszárú csizmája sarkantyús. Mögötte piros bársonyszéket és jobbról az asztalon, a csákó mellett, az aranyrojtos és hímzett terítőt hátravetetten látjuk. Az oszlopos terem padlózatát szőnyeggel vonták be. Jobbról a félrevont nehéz függöny a kertre enged kilátást. Jelzése alól balra: »*Barabás M. 853*«.

Vászon, méretei 268 : 178·5 cm. — Magy. Képt. 71. — Új lelt. sz. 53. — A Nemz. Múzeum képtárától az 1893. július 19-iki 26767. sz. leirat alapján átvétetett 1893. szeptember 2-án, mit 1893. szeptember 29-én a 44939. sz. leirat vett tudomásul (107/93. No 3.). — A Képcsarnok-Egylet ajándéka 1853. szeptember 26-án.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

A Nemz. Múzeumban. 1868: V. 1. — 1870: VI. 42. — 1871: VI. 42. — 1873: VI. 42. — 1876: VI. 11. — 1878: VI. 6. — 1880: VI. 6. — 1881: VI. 6. — 1883: VI. 275. — 1884: VI. 222. — 1885: VI. 222. — 1886: VI. 222. — 1887: VI. 223. — 1888: VI. 223. — 1889: VI. 257. — 1890: VI. 257. — 1891: VI. 264. — 1892: VI. 264. — 1893: VI. 338.

A Tört. Képcsarnokban. 1894: XI. 491.

II 396 1853 Ujl. 53. M. 71.

477. Barabás Miklós.

Sz. Markosfalván 1810. február 22-én. + Budapesten 1898. február 12-én.

Uj lelt 53

I. Ferencz József arczképe. Magy. Képt. 71.

B-26-271

Kerül csak a Mária Terézia rendnek

396

F – A Képcsarnok egylet ajándék 1853. szeptember 26-án.

Egész alak, kissé jobbra fordul, áll. Jobbkezét, melyben fehér keztyüt tart, csipőjére támasztotta; balját pedig az asztal sarkán nyugtatja. Nyakravalója felett az aranygyapjas rendet; mellén az érdemkeresztet, meg a Mária Terézia, a szent István, a Lipót, a vaskorona és a Ferencz József rend jelvényeit viseli, melyeknek szalagját is hordja. Balról elválasztott rövid haját oldalt előrefésüli, szakálla nincs, bajusza pelyhezik. Vállra vetett piros bélésü feketeprémes mentéje, atillája és nadrágja sötétkék; derekát szolgálati jelvény övezi, oldalán kard lóg és zsinórral szegett magas szárú csizmája sarkantyús. Mögötte piros bársonyszéket és jobbra az asztalon a csákó mellett az aranyrojtos és himzett teritőt hátravetetten látjuk. Az oszlopos terem padozatát szőnyeggel vonták be. Jobbról a félrevont nehéz függöny a kertre enged kilátást. Jelzése alól balra Barabás M. 853.

I, hol a tölténytáska szíja és a rendszalagok keresztezödnek,

Vászon, méretei ~~269: 180~~ 268: 178.5 cm. —

~~Festette: Barabás Miklós 1853-ban.~~

~~A Képcsarnok egylet ajándéka 1853. IX. 26.~~

— A Nemz. Muz. képtárából az 1893. ~~IX.~~ julius 19-iki 26767 sz. leirat alapján átvétetett 1893. ~~IX.~~ szeptember 2-án, mit 1893. ~~IX.~~ szeptember 29-én a 44939 sz. leirat vett tudomásul (107/93. No 3).

~~József~~ Magy. Képt. 71. — Uj lelt. sz. 53.

Kifüggeptésére vonatkozó adatok:

A Nemz. Muzeumban. 1868: V. 1. — 1870: VI. 42. — 1871: VI. 42. — 1873: VI. 42. — 1876: VI. 11. — 1878: VI. 6. — 1880: VI. 6. — 1881: VI. 6. — 1883: VI. 275. — 1884: VI. 222. — 1885: VI. 222. — 1886: VI. 222. — 1887: VI. 223. — 1888: VI. 223. — 1889: VI. 257. — 1890: VI. 257. — 1891: VI. 264. — 1892: VI. 264. — 1893: VI. 338.

A Tört. Képcsarnokban 1894: XI. 491.

904: V. 3

Képcsarnokegylet aj. 1853

B-26-272

723. Barabás Miklós után.

A mester sz. Markosfalván 1810 február 22-én. † Budapesten 1898 február 12-én.

Jeszenák János báró.

Térdig látható, kissé jobbrafordultan áll, de szembe néz. Gyűrűs jobb kezének hüvelykujját kardkötőjébe akasztotta, baljával pedig oldalán lógó kardjának markolatát fogja. Ingének álló gallérja és kézelői látszanak; csokorra kötött nyakkendője, atillája és hasított ujjú mentéje fekete. Balról sötétpiros függöny lóg, jobbról az asztalon túl piros csákó és a háttérben talapzaton nyugvó oszlop tűnik szemünkbe.

Vászon, méretei 128 : 103 cm. — Lelt. sz. 723. — Értéke 100 K. — Vétetett a gr. Kreith-féle ereklyemúzeumból. — A megszerzésére vonatkozó adatokat l. a 62. lapon az 580 lelt. sznál. — Átvétetett 1895 április 23-án (107–95). — Átvételi jegyzék 7. — Az átvételt tudomásul vette az 1896 április 8-iki 14895 sz. leirat (159–96).

Jegyzet. Eredetijét a Tört. Képcsarnok a 131. lelt. sz. alatt őrzi (II. rész, 378. l.).

kezik a históriai cél a művészettörténetivel. A néző, aki maga is részese kell hogy legyen a művész történeti szemléletének, csak ilyen együttérző hangulattal tudja igazán élvezni a múzeum felsorolt műtárgyait.

Már kisebb művészeti követelményekkel, viszont erősebben alá festett várostörténeti hangsúlyozással sorakoznak föl szemeink előtt azok a XVI. és XVII. századbeli metszetek, melyek legnagyobbrészt, mint e kor gazdag világkrónikáinak mellékletei jelennek meg. Itt Pest és Buda abban a világtörténeti jelentőségében domborodik ki, mely szerint a török félhold uralmának legszélső és sokat érő várerősségét alkotta. Amint tudjuk, a keresztény Európa szinte feljajdult, mikor megtudta, hogy 1541-ben az aranyfélhold felragyogott Buda tornyain. A metszetek három típusát találjuk itt egymás mellett: a török várossá lett Pest és Buda tornyain kereszt helyett a félhold látható s ezek mellett a mecsetek és dzsámik karcsú minarettjei egy akkori nemzetközi keleti város silhouettjeit mutatják. Azután megjelennek a krónikák magyarázó szövegeit alátámasztó olyan metszetek, amelyek nem hadmérnökök helyszíni alaprajzai után, hanem az ulmi, augsburgi, casseli kiadók üzleti élelmessége nyomán otthon készültek s a történeti hűség teljes elhanyagolásával inkább illusztrációk benyomását keltik a mai szemlélőben. E metszeteken Pest mögött hatalmas hegyek láthatók s maga Pest szigeten van ábrázolva. A harmadik csoportba azok a metszetek tartoznak, amelyek a nagy fölszabadító hadjárat idején az 1684-es, majd az 1686-os ostromokat mutatják be bombavetőikkel, párharcokkal s az akkori hadiéletet jellemző néhány érdekes jelenettel. E metszetek művészettörténeti értéke legnagyobbrészt nagyon alárendelt jelentőségű, egyfelől a sematikus ábrázolás miatt, másfelől a gyakran naiv és kezdetleges vonalvezetés miatt. Ám együtt érdekes és tanulságos sorozatot alkotnak s mindenképen díszei a múzeumnak.

Sok színes, meleg hangulat áramlik ki a régi pesti, budai ötvösök, ezüstművesek finom, gyakran egyéni ízlést mutató ezüsttárgyaiból, amelyek mind jellemzők a maguk korára. A nemesen trébelt és cizellált ezüstszelencék mellett a háromszor égetett dús aranyozású, pest-budai látképekkel díszített csészék, tányérok hatalmas sorozatát látjuk a vitrinekben, visszavarázsolva bennünket a tiszta biedermeier patinás világába. És kiegészíti e sorozatokat az eredeti pesti, budai és óbudai órák tömege, melyek egyike-másika tokjának nemes formájával, vagy finoman cizellált mutatólapjával vonja magára a néző figyelmét.

Nem volna teljes e seregszemlénk, ha a jóval kevesebb artisztikumot, de annál több kortörténeti tanulságot nyújtó céhládák és céhjelvények érdekes s egy egész külön világszemléletet visszasugárzó világára ne hívnók fel a figyelmet. S hogy a szemlélő a multbavesző korok hangulatát egységesen felépíthesse magában: segítségére sietnek azok a kis korcsmacégtáblák, jelvények, amelyek annyira egybefortak a régi Pest és Buda egyes korszakával, hogy emlékezetük az irodalomban is mély nyomokat hagyott.

A városliget hatalmas árnyas fáitól körülvéve áll az a kis renaissance-stílusú palota, mely mind e műkincseket sok-sok fel nem sorolt érdekes várostörténeti objektummal együtt rejti magában. A kis palota hátat fordít a Stefánia-útnak, mint duzzogó gyermek s talán van is erre oka, mert városunk polgárai alig-alig keresik fel a történeti visszaálmodásnak e néma szentélyét. A napról-napra gyarapodó gyüjtemények ma már igazán megérdemelnék, hogy új modern s mindent felölelő katalógus tárja föl az érdeklődő előtt a multat.

KREMMER DEZSŐ.

BARABÁS MIKLÓS: CLARK ÁDÁM VITORLÁS CSÓNAKJA. 1840. Vízfestmény.

BARABÁS MIKLÓS: A LÁNCHÍD ALAPKŐLETÉTELE 1842-BEN. Vízfestmény.

Magyar Művészet. 1925.

TK. 132.
B-26-274

132. Barabás Miklós.

Sz. Markosfalván 1810. február 22-én. † Budapesten 1898. február 12-én.

Egressy Benjámin.

Térdig, balra fordul, de visszanéz, ül. Jobb kezével, melyben lúdtollat tart, az asztalon lévő »*Hontalan*« című műnek hangjegyét forgatja, balját pedig a kottán és az asztal szélén pihenteti. A tintatartón innen a »*Csalogány*« felírású művön hangjegy fekszik, a melyen túl czeruza hever. Balról elválasztott hosszú haja, szemöldöke, bajusza és körszakálla barna, szeme szürke. Ingének lehajtott gallérja és kézelője látszik, fehér és feketecsíkos nyakkendőjét csokorra kötötte, barna bársony mellénye kivágott, atillája sötétzöld. A szék faragott. Jelzése alól jobbra: »*Barabás 1855*«.

Vászon, méretei 100 : 79 cm. — Magy. Képt. 82. — Lelt. sz. 132. — A pest-budai hangászegylet ajándéka 1855. április 18-án.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

A Nemz. Múzeumban. 1868: VII. 3. — 1870: VII. 15. — 1871: VII. 15. — 1873: VII. 16. — 1876: VII. 25. — 1878: VII. 25. — 1880: VII. 25. — 1881: VII. 25. — 1883: VII. 310.

A Tört. Képcsarnokban. 1884. IX. 142. — 1894: X. 398.

Π
379
1855
Tk. 82.

Barabás Miklós

festő

132. Barabás Miklós Budapesten
Sz. Markoszfalván 1810. február 22-én. + 1898. február 12-én.

B-26-274

132. Egressy Benjámin. Magy. Képt. 82.

Mk 82. JK

379

Térdig, jobbra fordul, ~~asztalnál~~ de visszanéz, ül. Jobbkezével, melyben lúdtollat tart, az asztalon lévő „Hontalan" czimü münek hagjegyét forgatja; balját pedig a kottán és az asztal szélén pihenteti. A tintatartón innen a „Csalogány" felirású müvön hangjegy fekszik, a melyen túl czeruza hever. Balról elválasztott hosszú haja, szemöldöke, bajusza és körszakálla barna, szeme szürke. Ingének lehajtott gallérja és kézelője látszik, fehér és feketecsikos nyakkendőjét csokorra kötötte, barna bársony mellénye kivágott, atillája sötétzöld. A szék faragott. Jelzése alól jobbra: Barabás 1855.

Vászon, méretei 100: 79 cm. — Magy. Képt. 82. — Lelt. sz. 132. —
~~Festette: Barabás Miklós 1855.~~ (~~Sz. Markoszfalván 1810. február 22-én.~~ +
— A ~~Nemzeti Zenede~~ pest-budai hangász egyet ajándéka 1855 apriliś 18-án (~~Budapesten 1898. február 12-én~~)
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

Kifüggesztésére vonatkozó adatok.
A Nemzeti Muzeumban. 1868: VII. 3. - 1870: VII. 15. - 1871: VII. 15. - 1873: VII. 16. - 1876: VII. 25. - 1878: VII. 25. - 1880: VII. 25. - 1881: VII. 25. - 1883: VII. 310. -
A Tört. Képcsarnokban. 1884: IX. 142. - 1894: X. 398. -

904: v. 3.

Pest-budai hangászegyet aj. 1855

ÜNNEPI SZENTMISE VOLT VASÁRNAP A KORONÁZÓ FŐTEMPLOMBAN XII. PIUS PÁPA MEGKORONÁZÁSÁNAK HARMADIK ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL. KÉPÜNKÖN BALRÓL SERÉDI JUSZTINIÁN BIBOROS HERCEGPRIMÁS, KÖZÉPEN HORTHY ISTVÁN KORMÁNYZÓHELYETTES, JOBBRÓL ANGELO ROTTA PÁPAI NUNCIUS TÁVOZIK MISE UTÁN A KORONÁZÓ FŐTEMPLOMBÓL

Homonnay Tivadar Budapest új főpolgármestere

A hivatalos lap vasárnapi száma kormányzói kéziratot közöl, amely szerint a belügyminiszter előterjesztésére a kormányzó dr. *Karafiáth* Jenőt, Budapest főpolgármesterét ettől az állásától saját kérelmére felmenti s egyben a teljesített szolgálatáért teljes elismerését fejezi ki. A kormányzó egyidejűleg Budapest főpolgármesterévé dr. *Homonnay* Tivadar országgyűlési képviselőt kinevezte.

Homonnay Tivadar a keresztény politikának régi harcosa. A MÁV-nál kezdte pályafutását, 1920-ban törvényhatósági bizottsági tagnak és nemzetgyűlési képviselőnek választották. *Azóta is tagja mind a székesfőváros törvényhatóságának, mind pedig a képviselőháznak.* Különösen a szociális kérdésekkel foglalkozik behatóan. *A közlekedési problémáknak is egyik kiváló szakértője.* Több mint egy évtizedig az úszósport vezére volt. A fővárosi kérdéseknek egyik legkitünőbb ismerője.

Az új főpolgármester a kinevezésével egyidejűleg lemondott képviselői mandátumáról, helyére a soron következő póttag: *Koós* Béla, az Orion vezérigazgatója kerül, aki néhai gróf Teleki Pálnak bizalmasa volt és egyik irányítója a magyar cserkészmozgalomnak.

— Takarékos főzés ízletes ételek. Az Elektromos Müvek Eskü-út 5. szám alatti villamos konyhájában olcsó és ízletes ételek (leves, főzelék, hús és tésztafélék) takarékos főzés-sütését mutatják be a hétfőn, csütörtökön és pénteken délelőtt 10 órakor, valamint a szerdán délután 5 órakor kezdődő főzőelőadáson. Bárkit szivesen látnak, belépés, ruhatár díjtalan.

SZÉKESFEHÉRVÁRI NOTESZ

Székesfehérvár, március 9. *(A Pest tudósítójától.)* Az ősi város már ébredezik téli álmából. Megkopott a kültelki hótakaró s a csatornákon csorgó hólé már tavaszi ütemben duruzsol. A belvárosi utcákon is összeroskadtak a hóhegyek, *amelyeket a legnagyobb munkáshiány idején a középiskolák diákjai önkéntes munka során hordtak egybe.* A város fizetett az önkéntes munkásoknak, akik ilyen módon többszáz pengőt ajánlottak fel *a hadbavonult honvédek hozzátartozóinak megsegítésére.*

Már megkezdődött a hóhegyek elszállítása is. A közművek emberei serényen dolgoznak, de a hírek szerint újra a diákok lendületes munkájára számítanak. *A székesfehérvári középiskolások most már három esztendő óta állandó kisegítő munkásai a városnak.* Dolgoztak már a finn katonák megsegítésére, a főméltóságú asszony nyomorenyhítő mozgalma javára és most legutóbb a magyar honvédek hozzátartozóiért. Farkas Sándor polgármester nagyon elégedett a fiúk munkájával.

— *Valami belső tűz, belső lelkesedés fűti őket* — mondotta legutóbb. — Ha minden magyarban ilyen nagy a munkakészség és az akarat, egész bizonyosan megépítjük a szebb magyar jövőt is..

*

A VÁROS egyébként most készül dr. *Hóman* Bálint kultuszminiszter, Székesfehérvár országgyűlési képviselővé történt megválasztása tízéves évfordulójának megünneplésére.

— *Nem ünnepelni akar most a város,* — mondotta *Farkas* Sándor polgármester — *de kötelessége a hála kifejezése.* Mert Székesfehérvár hálás dr. *Hóman* Bálintnak, a miniszternek és képviselőnek azért a tízévi munkásságért, amely korszakalkotó *Szent István* városa történelmében. 17-én, kedden lesz az ünnepi közgyűlés, *amelyen a város megköszöni képviselőjének tízévi áldásos városépítő munkáját...*

*

AZ ALMAMAGRÓL is sok szó esik mostanában Székesfehérvárott. Nemrég indult meg országszerte az almamaggyüjtés, hogy pótolni tudjuk az almafacsemeték behozatala körül mutatkozó hiányokat. A gyüjtés néhány nappal ezelőtt lezárult és kiderült, hogy *országos viszonylatban is nagyon tekintélyes mennyiség gyült össze Fehérváron.*

— Hogyan lehetséges ez? — kérdezgették az emberek.

A választ a *Ferenc József Nőnevelő Intézet* diákkaptárának vezetője: *Gonzalva* nővér adta meg. Elmondotta, hogy a lelkes diáklányok az almamaggyüjtés kihirdetése után gramonként *egész zsáknyi mennyiséget hordtak össze.* Hírnevet és néhányszáz pengőt szereztek a diákkaptár leleményes munkásai, nemzeti értékmentésük során.

Ezek a szorgalmas diáklányok egyébként *mindenben elsők országos viszonylatban is.* Többezer rossz cipőt gyüjtöttek, néhány zsák naranchéjjal, többszáz métermázsa vassal igyekeznek erősíteni a hazai belső frontot. *Egyformán akarnak küzdeni a fiúkkal a szebb jövőért.* Azt mondják, katonák ők is. Az új és szebb magyar jövő katonái. Szeretnék, ha az almamag jelkép lenne, *amelyből rvid idő mulva kivirul szorgalmas munkájuk hozzájárulásával egy boldog Magyarország hatalmas vihartálló fája...*

G. F.

Uzemköltség megtakarítást jelentene a fodrászüzletek korábbi zárórája

A borbélyipari alkalmazottak helyzetéhez most ismét egy borbélymester szólt hozzá, akinek szavaiból is kitűnik, hogy *az ellentétek nem annyira áthidalhatatlanok.* Kis jóindulattal a bajok legnagyobb része megszüntethető, hiszen *egyetlen iparágban sem lehet olyan állapotról beszélni, ahol a mester és az alkalmazott egyaránt ne érezné a súlyos idők megpróbáltatásait.* Ez tűnik ki az alábbi levélből, amely a következőket tartalmazza:

»Tekintetes Szerkesztőség! Kötelességemnek tartom a fodrászsegédek jogos panaszaira válaszolni azzal, hogy bizony *nem mindenhol mosollyal intézik a dolgozók sorsát.*

A mai nehéz és felelősségteljes időket valamennyien átérezzük. De ez nem ok arra, hogy a munkásság életszínvonalán ne könnyítsünk ott, ahol lehet. Mert igenis lehet. Bizonyságul szabad legyen megemlítenem, hogy üzletünkben az egész éven át való este 6 órai, illetve szombatesti 8 órai zárással elértük, hogy úri fodrászatunk üzemideje 68 órára, női fodrászatunké pedig 62 órára mérséklődött. Ebből a munkaidőből természetesen még leszámítódik a napi törvényes egyórás ebédidő is. Ezenkívül külön időengedményeket kapnak gyermeknevelő fodrásznőink és a családos alkalmazottaink külön gyermeknevelési pótlékban is részesülnek.

Felelősségem teljes tudatában bátran és nyugodt lelkiismerettel ajánlhatom minden fodrászüzletnek az este 6, illetve a szombat esti 8 órai zárást, mert *ebből nem hogy kár származna, hanem jelentős üzemköltségmegtakarítást jelent.* Az alkalmazottaink nagyobb munkakedvvel a megrövidített üzemidő alatt is elvégzik a szükséges munkateljesítményt.

A dolgozó fodrászok érdekében folytatott cikkeikért szíves köszönetet és elismerést mondok a Tekintetes Szerkesztőségnek. Kiváló tisztelettel: *Oros* Lajos, a Calvin-téri Gépondoláló Kft. üzletvezetője.«

A pápa megkoronázásának harmadik évfordulóján ünnepi misét mondott a hercegprimás

Három éve választotta meg a bíborosok kollégiuma *XII. Pius* pápát. Megkoronázásának harmadik évfordulója alkalmából vasárnap délelőtt 10 órakor hivatalos hálaadó ünnepi szentmisét mutatott be a koronázó főtemplomban *Serédi* Jusztinián bíboros hercegprímás.

A szentélyben helyet foglalt vitéz *Horthy* István kormányzóhelyettes, *Horváth* Dénes alezredes, szárnysegéd kíséretében; *József* és *Albrecht* főherceg, *Keresztes-Fischer* Ferenc belügyminiszter, gróf *Széchenyi* Bertalan, a felsőház elnöke, *Szinyei-Merse* Jenő, a képviselőház alelnöke, *Hóman* Bálint, *Bartha* Károly, *Györffy-Bengyel* Sándor, *Varga* József és *Radocsay* László miniszterek, *Bárczy* István államtitkár, *Töreky* Géza, a kúria elnöke, vitéz *Szombathelyi* Ferenc, a vezérkar főnöke, vitéz *Littay* András vezérezredes, a honvédelmi miniszter állandó helyettese, *Szendy* Károly polgármester, *Ghyczy* Jenő rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, *Timkó* Zoltán koronaügyész, *Eliássy* Sándor főkapitány, a diplomáciai kar tagjai és az egyetem képviselői.

Tíz órakor érkezett a főbejárathoz *Serédi* Jusztinián hercegprímás. Az Ecce Sacerdos hangjai mellett vonult végig a főhajón, áldást osztva. A főoltárnál rövid imádság után magára öltötte az egyházi ruhákat és megkezdte a szentmise pontifikálását. Evangélium után *Drahos* János protonótárius kanonok, az esztergomi főegyházmegye általános érseki helytartója lépett a szószékre és szentbeszédet mondott. Arról beszélt, hogy a Szentatya szeretettel imádkozik Szent István ezeréves Magyarországának boldogulásáért.

A szentbeszéd után tovább folyt a főpapi hálaadó szentmise. Úrfelmutatás alatt római harsonazene volt, ugyanaz, amely csak Rómában a Szent Péter templomban hallható, ha őszentsége misézik. Mise végén Te Deumot intonált a hercegprímás. A pápai és a magyar himnusszal ért véget az egyházi ünnep.

Közkívánatra megismételjük

Színesfilm bemutatónkat

és az Operaházi élőtárlat színes vetítését

1942 március 10., 11. és 13-án délután 4-től 6-ig.

Jegyek 111—111, 111—222. Koncert, Színházi Magazin, Rózsavölgyi és Fülöp jegyirodáiban 50 fillértől 5 pengőig.

NOR-COC

HARISNYA

Műselyem és hernyóselyem

összes minőségben

Kérje minden üzletben

Vigyázzon a márkára:

NOR-COC

Találkozás az olvasóval

A zsúfolt kültelki villamos nagy nyugalommal cselleng a város felé. A sötét, lámpafényes reggel rosszkedvű arcokat világít meg. Magam is keserűn gunnyasztok a sarokban, mérgesen húzódom össze, mert az előttem ülő kopott, keménykalapos, bőrkabátos emberke már jóideje nyugtalanul fészkelődik. Állandóan a zsebében kotorász, közben folytonos összeütközésbe kerül velünk, szomszédaival. Az ember a hűvös, korai reggel amúgy sem vidám nótaszóval vonul a munkába, hát még így. Haragszom szegényre nagyon. Végre előcibálja amit keresett. Odavágok a szememmel. Egy ujság. Hirtelen megdobban a szivem. A Pest. A rosszkedvemet egy pillanat alatt elfujja a kiváncsiság. Feléledek. A derék ember! Hát a mi lapunkat kereste annyira! Ez már egészen más. Nemcsak megbocsátok neki, de egyszerre már szeretem is. Milyen munkás, becsületes arca van és most látom csak, hogy milyen érző, meleg a tekintete. Az útitárs közben szemüvegét is előkotorászta. Nagyon szeretném, ha már olvasna, különösen az én irásomért esengek magamban. Izgatott vagyok. Az élmény ünnepélyes volta nem tagadható, mert először ülök így szemtől szembe az ismeretlen olvasóval ilyen közel és személytelenül. Elfogulatlan bírálatot akarok leolvasni az arcáról. Dobogó szívvel lesem, hogy mikor kerül rám a sor. A kocsiban már nincs is olyan hideg. Sőt. Kezd melegem lenni.

A »nyájas olvasó« lapoz egyet. Úgy érzem magam, mint a diák, amikor a tanár a noteszében a neve körül tűnődik. Az útitárs tekintete átlépdelt a hadijelentések kiabáló betűin és ahogy a másik oldalt nézi, most már a fogorvosi székben érzem magamat. Minden sorral, amit szeme aprózva felszánt, egyre közeledünk az irásomhoz. Vele haladok előre, szeretném siettetni, mert hátha leszáll és éppen az én cikkemet fogja cserbenhagyni. Ahogy rezeg a kezében a papir, úgy fülök át az izgalomtól; most végre oda fog érni. Most!

— Szabad a jegyeket ellenőrzésre kérem — reszeli egy száraz hang. Az ellenőr. Még sohse láttam olyan utast, akit boldoggá tett volna az ellenőr megjelenése. Ezen nem is lehet csodálkozni. Ez a cvikkeres inkvizitor is a legjobbkor jött. Dühösen kapom elő a jegyem, társam — jaj nekem — összecsukja a lapot, zsebébe nyúl, átadja a gyűrött piros jegyét, az ellenőr oly sokáig nézi, mint egy útlevelet, végre visszaadja.

Szomszédom újra szétnyitja a Pestet. És csodák-csodája, egyenesen az én irásom felé kormányozza a tekintetét. Arcán érdeklődés, figyelem és gondosság van. Meg kellene szólítani. Kedves Uram, ha tudná, hogy mit jelent ma irni... ha tudná, hogy...! szóval épen ezért nem is kell mondani neki semmit. Nem is ez a fontos. Az a lényeges, hogy találkoztunk, hogy amit irtam, a szemem előtt vert visszhangot egy embertársam lelkében. Ez az a jóérzés, amelyet nem mindennap él át az ember. Szeretnék ezzel a derék bácsival búcsúzóul kezet szoritani. Felállok. Mosolytól virágos arccal nézek rá és búcsúpillantást vetek a lapra is.

Bár ne tettem volna.

Nem az én cikkem volt.

Gábris István

Háborús kéménykotrót talált fel egy sárospataki kéményseprőmester

Sárospatak, március 9. *(A Pest tudósítójától.)* Minden munkaágban nagy nehézséget jelent a megfelelő nyersanyagutánpótlás biztosítása. Különösen így van ez a kéményseprő iparnál, mely a kotró kefékhez szükséges háncsot a *Csendes óceán szigetvilágából, a Japán körül elterülő szigetekről kapta.* A csendesóceáni háború kitörése előtt még valahogy sikerült biztositani a megfelelő nyersanyag beszerzését.

Ez késztette arra *Kurucz Fazekas* Dezső, sárospataki kéményseprőmestert, hogy olyan készüléket találjon fel, amelynek segítségével pótolni lehet a Csendes-óceán szigeteiről szállított különleges hánes anyagot. *Kurucz Fazekas* Dezső nagyszerű elmés készüléket készített, amelyik *acélhuzalból, gyűrűsrúgó segítségével tökéletesen helyettesíti a régi kefét.* Míg a régimódi kefe ugyanis mindössze egy-két hétig tartott, az új acélrúgós szerkezet szinte egy esztendeig is elegendő. Ezenkívül a rúgók szabályozásával bármilyen méretű kémény seprésére lehet használni a készüléket.

CRIPPS: BE A VÖRÖSBE!

Hogyan segitették elő az angolok Rommel offenzíváját?

Irta: székelyi Nyiry László ny. vezérkari ezredes

A legutóbbi események igazolták, hogy *Rommel* váratlan ellentámadása Libiában nemcsak hogy kiragadta a győzelem babérját a brit fővezér kezéből, hanem rövid hadműveleti szünet után a tengelyerők Észak-Afrikában újabb támadó műveleteket készítenek elő.

Mindezek alapföltétele volt a *szicilia—afrikai tengeri útvonal zavartalanságának* biztositása, mert Rommelék utánpótlásaikat állandóan ezen az úton kapják.

Lássuk tehát, kié a tengerészeti fölény a Földközi-tengeren? Az angolok állandóan azt hangoztatták, hogy ezen a tengeren már csak azért is uralkodnak, mert Malta központi fekvése folytán tengeri erőikkel úgy kelet felé, illetve a Távol-Kelet irányában tudnak hatni, mint nyugati irányban, az *Atlanti-óceán* vizeire. Ezzel ellentétben a brit tengeri helyzet a Közép-tengeren a következő:

Malta a nap-nap után, úgyszólván minden órában ismétlődő hatalmas olasz és német légitámadások folytán *annyira használhatatlan, hogy onnét a brit egységek zömét elirányították.* Malta fölött Pantelleria olasz támaszpont légierői, eltekintve a délolaszországiaktól »kőhajításnyiról« uralkodnak. Régi, elavult erődei, kikötői állandóan tűzben, lángban állanak.

Gibraltár ma még segédforrásaival a brit haditengerészet rendelkezésére áll, de *Alexandria* rossz felszerelése miatt és a Kréta szigetéről fenyegető állandó légi veszély miatt előnytelen menekülési helye az angol egységeknek. Igy Malta kiesése lehetetlenné teszi, hogy a brit egységek a Szicilia és a Líbia közti tengeri utat meglepetésszerűen támadják. Ilyen vizi útvonal megtámadása azonfelül feltétlenül *nehéz egységek közreműködését teszik szükségessé.* A Földközi tengeren pedig az a helyzet, hogy Nagybritannia itt csak igen kevés ilyen hadihajóval rendelkezik. Az *Ark Royal* megsemmisült, a *Malaya* harcképtelenné vált, a *Barham* elsüllyedt, a többi nehéz brit egység pedig dokkokban »piheni ki sérüléseit«.

Ehhez járult még, hogy úgyszólván óráról órára *mind több és több német búvárnaszád bukkan föl a Földközi tenger vizein,* hogy brit egységekre vadásszon. Ezek biztosítják a *Rommel* részére szánt szállítmányok útját a vízi úton, amelyet ellenséges nehéz egységek híján Anglia nem tud megakadályozni. Érdekes tudnunk, miért van ez így? Önkéntelenül is a váratlan *japán támadásra* gondolunk, úgy vélve, hogy Nagybritannia talán hatalmas hadiflottájának nehéz egységeit, tehát csatahajóit, nehéz cirkálóit, a csendestengeri vizekre irányította? Dehát akkor miért engedték át az angolszász flották úgyszólván komoly harcok nélkül távolkeleti támaszpontjaikat és ezzel együtt a kezdeményezést is a japánoknak?

Az igazság az, hogy *Anglia nehéz egységeinek zömét az inváziótól való rettegés hatása alatt a szigetország védelmére tartja vissza.* Ezért állított Anglia mindössze *két csatahajót* a japán flottával szembe, ezek közül is egy gyengén páncélozottat, még hozzá *vadászvédelem nélkül.*

A tengerészeti fölény a Földközi tengeren a tengelyhatalmak oldalán van, elsősorban az *olasz hajóraj* kezében. A brit hadvezetőség elkövette azt a nagy hibát, hogy nehéz egységeit onnét elvonta. Ha ezt nem tette volna, akkor földközitengeri felkészültsége is más lehetett volna.

Az Országos Mezőgazdasági Kiállítás látogatóinak elszállásolása

A március 21—29-ig rendezendő országos mezőgazdasági kiállítás és tenyészállatvásár látogatóinak elszállásolását a kiállítás rendezőbizottságának felkérésére ez évben is *Budapest Székesfőváros Idegenforgalmi Hivatala* vállalta magára. Az elszállásolás elsősorban a budapesti szállodákban és penziókban történik, ahol mindenki igényeinek megfelelő árban kaphat szállást és ellátást. *Vidéki tanulmányi és mezőgazdasági csoportok olcsó csoportos elszállásolásáról* hasonlóképpen megfelelő gondoskodás történik. Ajánlatos, hogy a kiállítás látogatói szállásigényüket halogatás nélkül *azonnal* bejelentsék Budapest Székesfőváros idegenforgalmi Hivatalánál (Budapest, V., Deák-Ferenc-utca 2., interurbán telefonszám 18—12—13), amely ezeket, ha még lehetőség van rá, elintézi és postafordultával választ ad.

Ezenkívül lakásra és ellátásra vonatkozólag felvilágositást nyujtanak az 50%-os vasúti kedvezmény igénybevételére jogosító igazolványok árusításával foglalkozó megbizottak és a kiállítás rendezőbizottsága által megbizott Corvin utazási iroda is (Budapest, VIII., Blaha Lujza-tér 1—3.) a 145—056 telefonszámon.

A kiállítás alkalmából *belföldön* engedélyezett, a felutazásra március 15-től kezdve engedélyezett *50%-os utazási kedvezményre jogosító igazolványok* 1.30 P postábélyeg beküldése ellenében ugyancsak a Corvin utazási irodánál kaphatók, de beszerezhetők az IBUSz összes fiókjainál és bizományosainál, nemkülönben más utazási irodáknál, hírlapvállalatoknál, nagyobb községek elöljáróságainál, gazdasági egyesületeknél, gazdaköröknél, szövetkezeteknél és egyéb intézményeknél is, amelyek az igazolványok árusítására megbízást kaptak.

A *szomszédos államokban* biztosított *utazási kedvezmények* igénybevételére jogosító igazolványok a vásár külföld megbízottainál is beszerezhetők.

Rekviem az aostai herceg emlékezetére

A magyar fővárosban is áldozni fognak Amadeo di Savoia aostai herceg dicsőséges emlékének. Március 11-én, szerdán délelőtt 11 órakor a budavári koronázó főtemplomban gyászszertartás lesz a hős királyi herceg lelkiüdvéért.

Árdrágítás miatt internálnak egy szabadkai hentest

Szabadka, március 9. *(A Pest tudósítójától.)* A szabadkai rendőrség éberen őrködik, hogy megakadályozzon minden árdrágítási visszaélést. Nemcsak az eladó ellen járnak el szigorúan, hanem a vevő ellen is megindítják az eljárást bűnrészesség miatt. Legutóbb tudomására jutott a rendőrségnek, hogy *Puha* László szabadkai hentes száz kiló számra árusít zsírt és hájat a megállapított áron felül. *Az igy eladott zsírt éjszaka kocsin csempészte a vevők lakására.*

A rendőrség figyelni kezdte *Puhát* és egyik éjszaka szállítás közben sikerült is rajtaütni, s a *kocsin lévő hatalmas mennyiségű zsírt elkobozták, Puha Lászlót pedig előállitották.* A nyomozás során megállapitották, hogy a hentesmester üzletszerűen folytatta az árdrágítást és a zsírt nagyban a megállapított 2.84 pengő helyett 3.20, a hájat pedig 3.06 pengő helyett 3.20, sőt egyes esetekben 3.50 pengőért árusította. Többszáz kilogram zsírt hozott így zugúton forgalomba és ezáltal a közellátást is veszélyeztette. *Kihallgatása után letartóztatták* és a bünvádi eljárás mellett az internálási eljárást is megindították ellene.

Capablanca meghalt

Newyork, március 9. Az angol hírszolgálat jelentése szerint *Capablanca* volt sakkvilágbajnok meghalt.

Negyven ezüstkalászos gazdát avattak fel Bezdánban

A földmüvelésügyi minisztérium gazdasági tanfolyama véget ért Bezdánban. A záróvizsgát ünnepélyes keretek között tartották meg és ekkor avatták a tanfolyam negyven hallgatóját ezüstkalászos gazdaifjakká.

— **Érdekes tanulságos előadások.** Egyik legértékesebb kincsünkről, szemünk világáról, a jobb, könnyebb munkavégzésről, a fényről, a jól világított, kellemes otthonról, a helyes és gazdaságos világításról tartanak igazán érdekes és tanulságos előadásokat az Elektromos Müvek esküti és Baross-téri előadótermében. Az előadások során megmutatják azt, hogy melyek a rossz elavult lámpatestek, csillárok, falikarok és melyek a korszerű, jó világító testek. Szemléltetően támutatnak arra, hogy a régi elavult csillárok nm értéktelenek, mert hisz legtöbbjük könnyűszerrel átalakítható jó, kifogástalan csillárrá. Az előadások jelentős fejezete a jó világítás költségeit is tárgyalja, a célszerűség és gazdaságosság szempontjait figyelembe véve. Minden családfő, minden háziasszony sok-sok hasznos dolgot ismerhet meg egy-egy ilyen előadáson. Azért, hogy a közönség legszélesebb köreinek lehetővé váljék az előadások meghallgatása, az Eskü-út 5. szám alatti előadóteremben minden kedden délelőtt 11 órakor, a Baross-tér 2. szám alatti előadóteremben pedig minden pénteken délután 6 órakor tartanak ilyen előadást. Ezek a figyelemreméltó, hasznos előadások a legteljesebb érdeklődésre tarthatnak számot.

— **Magyar festők.** *(Farkas Zoltán új könyve.)* *Farkas* Zoltán, a kiváló művészeti kritikus és esztétikus — akinek nemrég megjelent nagyszabású tanulmánya új adatok alapján tisztázta az egész Munkácsy-kérdést — ebben a kis kötetében egy sereg régebbi és újabb magyar művészről fest tömören jellemző portrét. A táblabiróvilág festői közül *Markó* Károly, *Barabás* Miklós és *Borsos* József művészi jelentőségét méltatja, majd *Madarász* Viktor, *Zichy* Mihály, *Székely* Bertalan, *Lotz* Károly és *Benczur* Gyula után *Paál* László, *Munkácsy* Mihály és *Szinyei-Merse* Pál művészetén keresztül *Mészöly* Géza, *Mednyánszky* László és *Rudnay* Gyula pikturájáról ad kifejező képet. A finom, beható elemzéssel tárgyalt festők sorát *Ferenczy* Károly, *Csók* István és *Rippl-Rónai* József művészi jellemzése zárja le. Ez az alig hetvenoldalas könyvecske így mintegy a magyar festészet utolsó száz esztendejének legkiemelkedőbb mestereit mutatja be és hozza közel az olvasóhoz, akinek jó segítségére vannak az egyes művészek reprezentatív alkotásait szemléltető illusztrációk is.

—r—

B-26-276

1021. Barabás Miklós.

Sz. Markosfalván 1810 február 22-én. † Budapesten 1898 február 12-én.

Lendvayné, sz. Hivatal Anikó.

Derékon alólig, balrafordultan, de szembe nézve és faszéken ülve van ábrázolva. Bal kezében nyitott könyvet tart aranymetszéssel és szürke kötéssel. Középütt elválasztott és simára lefésült haját kontybatűzötten viseli, szemöldöke és szeme sötétbarna, nyakán fekete zsinórt hord és kivágott ruhája, a melynek ujjai csipkéből valók, piros.

Vászon, méretei 75·3 : 61·2 cm. — Lelt. sz. 1021. — Vétetett 1906 május 23-án Balogh Jánostól 600 K-án (687–906). — Kifizettetett 1906 május 23-án. — Elszámoltatott 1906 június 7-én (795–906).

1837?

Kifüggesztésére vonatkozó adatok. 1907 : VI. 27. *Ismeretlen festő a XIX. szból :* Latkóczy Lajosné, Hivatal Anikó színésznő.

Jegyzet. Mind a két elnevezés helyes, mert Hivatal Anikó először Lendvay Mártonnak, később pedig Latkóczy Lajosnak volt felesége.

Barabás Miklós

B-26-279

12

BARABÁS MIKLÓS: NŐI KÉPMÁS. *Fővárosi Képtár.* Kedves és közvetlen ábrázolása egy magyar úriasszonynak. Bizonyára a modell (Bitó Istvánné) természetes kedvessége és úri könnyedsége is hozzájárult az eredményhez, de Barabás érdeme, hogy a mi hálás anyagot az élet szolgáltatott, azt szerencsés kézzel tudta megragadni és egyszerűen, biztosan, jóleső szolídsággal elénk állítani.

Petrovics M.M.

105. l.

Megrendelőlevél

T. .....

könyvkereskedés

Megrendelem **Dengl János dr.: Magyar nyelvhelyesség és magyar stilus** c. művet 10.— P előjegyzési árban.

Az előjegyzési díjat* { egyidejüleg küldöm. / utánvételi fizetéssel egyenlítem ki. / tessék folyószámlámra írni.

....

pontos cim. olvasható aláirás,

* A nem kívánt mód törlendő.

B-26-277

831. Barabás Miklós.

Sz. Markosfalván 1810 február 22-én. † Budapesten 1898 február 12-én.

László Józsefné, sz. de Caux Mini.

Derékig látható, kissé jobbrafordult, de szembe néz. Jobb kezén zöldköves karpereczet visel. Jobbfelől elválasztott rövid haja göndör, szemöldöke fekete, szeme barna. Hajéke egy kinyilt- és két bimbó-rózsa, fülbevalója hosszúkás gyöngy. Mélyen kivágott selyemruhája fehér, derekát széles csipke köríti, kissé leeresztett prémes mentéje piros. A háttérben talapzaton nyugvó kerek oszlop köti le figyelmünket, melyen a mesternek e két soros jelzését olvassuk: »*Barabás 850*«.

Vászon, méretei 76 : 60·5 cm. — Lelt. sz. 831. — Vétetett Telepy Károly közreműködésével 500 K-án. — Kifizettetett 1897 április 26-án (171–897). — Elszámoltatott 1897 deczember 31-én (475–897). — Az elszámolást jóváhagyta az 1898 május 30-iki 2448 sz. leirat (216–898).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok. 1907 : VI. 26. *Barabás Miklós :* László Józsefné, de Caux Mina színésznő.

1850

Barabás

B-26-280

1830

930. Barabás Miklós.

Sz. Markosfalván 1810 február 22-én. † Budapesten 1898 február 12-én.

Saját arczképe.

Mellig látható, kissé jobbrafordult, de szembe néz. Előrefésült haja és Kossuth-szakálla barna, szeme kék, bajusza szőke. Csokorra kötött nyakkendője piros, mellénye kivágott, széles hajtókájú kabátjának álló gallérja lehajtott. Jelzése oldalt jobbról: »*r. Barabás 1830*«

Elefántcsont-miniature, méretei 9·3 : 7·7 cm. — Lelt. sz. 930. — Vétetett az 1902 deczember 4-iki 51115 sz. leirat szerint Maszák Hugónétól 300 K-án (856–902). — Kifizettetett az 1904 április 26-iki 35740 sz. utalvány értelmében 1904 május 16-án. — Elszámoltatott 1904 június 25-én (422–904). — Az elszámolást jóváhagyta az 1904 szeptember 10-iki 16027 szvsz. határozat (663–904).

1830

1236. Barabás Miklós.

Sz. Markosfalván 1810 február 22-én. † Budapesten 1898 február 12-én.

Klauzál Gábor arczképe.

Csaknem derékig, kissé balrafordult, de szembe néz. Oldalt elválasztott és előrefésült haja, bajusza és szakálla őszbevegyült, szemöldöke és szeme barna. Öltözete: rojtos nyakkendő, zsinóros mellény és kabát, rövid arany óraláncz. Jelzése oldalt balra lefelé haladó sorban: »*Barabás 867*«.

Vászon, méretei 76·3 : 60·7 cm. — Lelt. sz. 1236. — Vétetett az 1908 szeptember 27-iki ajánlat szerint Klauzál Emmától 600 K-án. — Kifizettetett 1908 október 8-án. — Elszámoltatott 1908 november 28-án (2115–908). — Az elszámolást jóváhagyta az 1911 márczius 11-iki 11525 szvsz. határozat (911–911).

B-26-278

1236. Barabás Miklós.

Sz. Markosfalván 1810 február 22-én. † Budapesten 1898 február 12-én.

Klauzál Gábor arczképe.

Csaknem derékig, kissé balrafordult, de szembe néz. Oldalt elválasztott és előrefésült haja, bajusza és szakálla őszbevegyült, szemöldöke és szeme barna. Öltözete: rojtos nyakkendő, zsinóros mellény és kabát, rövid arany óraláncz. Jelzése oldalt balra lefelé haladó sorban: »*Barabás 867*«.

Vászon, méretei 76·3 : 60·7 cm. — Lelt. sz. 1236. — Vétetett az 1908 szeptember 27-iki ajánlat szerint Klauzál Emmától 600 K-án. — Kifizettetett 1908 október 8-án. — Elszámoltatott 1908 november 28-án (2115–908). — Az elszámolást jóváhagyta az 1911 márczius 11-iki 11525 szvsz. határozat (911–911).

B-26-278

1867

Ernst Museum kiállításai
47. sz

Barabás Miklós
B-26-281

VITRINBEN.

MEDVEY SÁNDOR (1801—1860).
26. Férfi arckép. Hoffmann Frigyes ur tulajdona.

MEDVEY SÁNDOR (1801—1860).
27. Női arckép. Hoffmann Frigyes ur tulajdona.

MÁNYOKI ÁDÁM (1673—1757).
28. Gileno M. B. arcképe, 1702. Glück Frigyes ur tulajd.

MARKÓ KÁROLY (1791—1860).
29. Arkádiában. Drucker Géza ur tulajdona.

MARKÓ KÁROLY (1791—1860).

12. Olasz táj. Magántulajdon.

MARKÓ KÁROLY (1791—1860).

13. Tájkép alakokkal. Mauthner Zoltán ur tulajdona.

JAKOBEY KÁROLY (1834—1880).

14. Lendvay József arcképe. Ernst Lajos ur tulajdona.

CANZI ÁGOST (1813—1866).

15. Férfi arckép. Hoffmann Hugó ur tulajdona.

BARABÁS MIKLÓS (1810—1898).

16. Prielle Cornélia arcképe. Ernst Lajos ur tulajdona.

BORSOS JÓZSEF (1821—1883).

17. Enyelgés. Pick Adolfné urnő tulajdona.

BARABÁS MIKLÓS (1810—1898).

18. Férfi arckép. Drucker Géza ur tulajdona.

GYÖRGYI ALAJOS (1821—1863).

19. Női arckép. Gróf Andrássy Géza ur tulajdona.

BARABÁS MIKLÓS (1810—1898).

20. Női arckép. Kell Jenő ur tulajdona.

BARABÁS MIKLÓS (1810—1898).

21. Kettős arckép. Lándor Tivadarné sz. Veégh Ilona urnő tulajdona.

BARABÁS MIKLÓS (1810—1898).

22. Trieszti országut. Schuler Gusztáv ur tulajdona.

RÁKOSI NÁNDOR (1882—1884).

23. Önarckép. Ernst Lajos ur tulajdona.

BECK VILMOS (1824—1862).

24. Önarckép. Ernst Lajos ur tulajdona.

MARASTONI JAKAB (1804—1860).

25. Női fej. Drucker Géza ur tulajdona.

Ernst Museum kiáll. 47. sz.

Magyar remekművek

1921. máj.

Barabás Miklós
Magyar Nemzeti Képtár
B-26-282

BROCKY KÁROLY
ÖNARCKÉP

BARABÁS MIKLÓS
ÖNARCKÉP

Magyar művészképm.

Barabás Miklós

TÚRY GYULA (szül. 1866)

10. Barabás Miklós festőművész (1810—1898) képképmása. Vízfestmény. Jelezve lent: Túry Gyula Budapest, 1896. November 15. Barabás Miklós festőművész arcképe 86 éves korában, amikor a Tudományos Akadémiai tagságának 60-ik évét betölté. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona; Túry Gyula festőművész úr ajándéka, 1929.

Magyar művészképcsarnok.

B-26-283

PORCELLÁNCSÉSZÉK.

gabb nemesség, hanem a városlakó honoráciorok és jobb polgári családok lakásában is. Minket itt első sorban az érdekel, hogy miképen viselkedett a közönség, mily álláspontra helyezkedett a megrendelő az arcképpel szemben.

Hogy szükségletnek érezték, arról az arcképek nagy száma tanuskodik. Mintegy kétszázötven festőt tudnánk itt felsorolni, akik ebben az időszakban ellátták a közönséget az efajta cikkel, de mindjárt hozzá kell tennünk azt is, hogy e festőknek mintegy harmada külföldi s e külföldiek közül nem is egy tömegesen gyártotta a portrét magyar számlára. Maga Kazinczy is előnyt ad a bécsi arcképfestőknek a magyarok felett: «Aki magát festetni akarja, — irja 1811-ben, — menjen Bécsbe Fügerhez vagy Kreutzingerhez.» Valóságos arckép-hajtóvadászatra gyültek a festők Pozsonyba az országgyülések alkalmával s kaptak is ott elég megrendelést: a követ urak, akik olykor egy-két évre is letelepedtek a diéta székhelyén, emlékül hazavitték ábrázatukat. Meglehetős számban kellett az arckép a képmellékletekkel kedveskedő folyóiratoknak, az irodalmi zsebkönyveknek s kiadók számára, akik a közéleti nevezetességeket litografált sokszorositásban külön is árusitották mű- és könyvkereskedésekben, sőt a vidéki vásárokon is. A kor egyes népszerü alakjai olykor sok kiadásban kerültek a közönség elé, igy például Széchenyi István grófról 1835-ben nem kevesebb mint tizenegy arckép készült.

Ha van műfaj, — mert ebben az időben pontosan be volt osztva a művészet műfajokra — amelynek megitélésére mindenki hivatottnak tartotta magát, ugy az arckép az. Mert a döntő, a csalhatatlan kriterium mindenki birtokában volt: a hasonlatosság megállapitása. Csak az esztetikai irodalomban nagyon jártas elmék,

mint pl. Kazinczy, tette tul magát ezen az álláspontón. Mert mig a bécsi Kieningert dicséri, hogy oly lelkesen s szépen festett mindent, addig a Marosnémetiben dolgozó Wagnerről megjegyzi, hogy sokat dolgozik ugyan, de nem nemesitett izlésben. A «nemesitett izlést», az idealizálást föléje helyezte a jellemzetességnek, amit nem csodálhatunk egy oly kritikusnál, aki Katona Bánk bánjának, a jellemformálás e korbeli remekének megjelenését tudomásul sem veszi. A jellemzetesség iránt oly csekély volt az érzéke, hogy pld. midőn Kis János Győrött lefesttette magát egy olasz eredetü képiróval, Kazinczy a kép láttára ezt irta barátjának: «Azt látom, hogy nem művész festette, hanem mesterember s arról könnyü tenni: művésszel másoltatom le.» Donátról is megjegyzi, hogy nem törekszik az Ideálra, hanem «az Aehnlichkeitra, mely hiba ugyan, de kedves hiba.»

Egyébként fontos volt a hasonlatosság, amelynek fokát gyakran egész családi gyülések állapitották meg, a festő nem nagy örömére. Ámde a hasonlatosság egymagában még nem döntötte el az értéket. A kor átlagos megrendelőjének megvolt a maga nézete egy arckép különleges követelményeiről is s ez a nézet visszatükröződik a legtöbb idevágó munkán. Megkivánták a férfi-arcképen a méltóságnak egy bizonyos adagát, a fiatal emberén esetleg még egy kis romantikát is, legalább az elcsapzott hajon, a nyilt galléron. A nőknél a gyöngéd szendeség, az idősbeknél a mater familias méltósága, valamennyinél némi szépitès elengedhetetlen. Az ilyfajta «idealizálás»-t fokozza még az is, hogy a szin szinte csak dereng a formákon s egy az arc felett lebegő fluidumnak hat kivált az akvarell-arcképeken. Nem karakterek néznek ránk a keretből, hanem inkább ünnepi hangu, szabályositott átlag-arcok esetleg némi kifejezés-

állit egy efajta képet, egy leányt öltözködés közben, 1840-ben a pesti közönség elé kerül Boutibonne Lajos Anyai szeretet-e, 1841-ben Tikos Albert Olvasó leány-a, Heinrich Ede Meglesett vallomástétel-e, Schwindt Zsófia Macskával játszó leánykái, 1843-ban Tikos Elhagyott anya, Borsos József Elhagyatva cimü életképe, 1844-ben ugyancsak Borsos Veszélyben forgó szerelmes levele s ugyane művésznek 1845-ben kiállitott Anyai gond-ja, Álarcpróbája, 1846-ban Heinrich Ede Lantoló nője stb., csupa oly tárgy, amely a leány, a menyasszony, az anya, a család életéből vett egészen polgári izü jeleneteket dolgoz fel. Ide sorolhatók még Weber Henriknek 1840-ben festett A gyermekszoba cimü képe s Barabás Miklósnak 1840-ben Pesten kiállitott Galambpóstája, amely annyi embernek tetszett, hogy a festőnek több izben meg kellett ismételnie. Tárgya valóban a kor polgársága érzésvilágának felelt meg. Némi humorral óhajtott szolgálni ennek a közönségnek Hora János 1841-ben kiállitott Divatos arcképfestője, viszont más képek inkább a zsivány-romantika jeleneteit adják, amelyekre az irodalom és szinház is alaposan fölkészitette a közönséget: ilyen Kann Henrik 1841-ben kiállitott Leselkedő rabló-ja, Deutsch Mór Olasz haramia család-ja (1846); ismét mások néprajzi érdekességeket közölnek, idevaló például Khoor József Római koldus-a (1841), Molnár József Drótostót-ja (1840), Tikos Albert Ebédlő tót pásztorgyermek-e (1841), Barabás Miklós Utazó cigánycsalád-ja (1843), Laccataris Dömötör Savoyai család-ja (1843), vagy a közfelfogás szerint furcsa vagy külön alakokat mutatnak be, mint Tikos Albert Nyulárus-a (1840), Ginovszky István Cimbalmos-a (1841), Ertl Bertalan Pihenő rokkantjai (1844), Heinrich Ede Régiségbuvár-a (1846) stb. E tárgyak, jelenetek,

alakok a festői szándékon tul egyéb figyelemreméltót is tartalmaztak s ez az egyéb figyelemreméltó elem volt az, amely a közönséget e képekhez vonzhatta. A polgárság s általában a városi közönség elenyésző kivétellel teljesen tájékozatlan volt egy életkép művészi értéke dolgában, azonban hivatottnak érezte magát megitélni, vajjon az ebédlő tót pásztorfiu csakugyan olyan ruhában van-e, amilyenben őt a felvidéken látták, vajjon a rablónak eléggé kriminális-e az ábrázata, a menyasszony oly szende-e, amilyennek egy jó polgári családból való menyasszonynak lennie illik, az öltöztető szobaleány eléggé fitos-e, a lantoló nő átszellemült ábrázatu, a cigánypurdé eléggé barna és rongyos-e. Ily külsőségek révén ébredezett lassankint az életkép iránt való érdeklődés a közönségben, amelynek Pest-Budán csak 1840-től kezdve volt módjában a képeket rendszeres kiállitásokon egymással összehasonlitgatni, művészeti ismeretei azonban még sokáig fogyatékosak maradtak, mert a behatóbb művészeti irodalom, nevelés, iskolázás még csak néhány igen szerény kisérletig jutott el. E sok langyos holmi közepette a korszak végén egy fiatal ember szokatlan tragikus témákat vet fel: a Koporsó bezárását (1845), a Mentőcsolnakot (1846), ám hangja kirí a többi közül. E művek szerzője, Zichy Mihály, nem is az itt tárgyalt korszaknak, hanem a következőnek válik különleges nevezetességévé stilusával. A közönség egyelőre nem vette észre.

Volt azonban a képeknek egy oly fajtája is, amely minden történeti, táj- és életképnél szaporábban terem s már ebben az időben is valódi szükségletnek tesz eleget. Az arcképre gondolunk, melynek számos művelője élt e félszázad alatt Magyarországon s amelyből legalább egy-két darab fel volt található nemcsak a gazda-

Müller János, Rauh Ferenc, Schernhoffer Ida, Schwindt Károly, Waltmann, Pichler Károly, Ginovszky István, Chrismár Ferenc, Engerth Vilmos stb. Ez a névsor nem teljes s mi csak oly festőket emlitettünk, akik idehaza, a mi közönségünk elé vitték tájképeiket, ez okból e nevek közt nem szerepel pl. Markó Károlyé, mint aki sohasem küldött a maga szántából pesti kiállitásra semmit. Ha ő is beáll e sorba: bizonyára messzire kimagaslik e társaságból, amelynek tagjai vagy másod-harmadrangu festők, vagy kezdők, vagy műkedvelők, esetleg nagyon szimpla rajzmesterek. S ily szempontból ez a névsor is mond valamit: a java festők hiánya legalább is arra mutat, hogy nem a tájképet tartották művészi gondjuk főtárgyának, sőt hogy a tájképet, a kor esztetikájával egybehangzón mint műfajt valami alacsonyabb rangunak minősitették. Az alakos kép jobban vonzotta őket, s ha már az esztetika által legrangosabbnak itélt történeti kompoziciót külömböző okokból nem nagyon kiadósan mivelték: volt módjukban ugy használni fel az alakot motivum gyanánt, hogy maguknak is, a közönségnek is kedve teljék benne. Egy ily tipusa az alakos képnek az életkép, a genre.

A század első felében kezdenek rá nagyobb figyelmet forditani, eleinte csak tétovázva, később kiadósan. Az első három tizedben még vajmi kevés festő törődik vele, ugy látszik, a közönség sem nagyon érdeklődik iránta. A harmincas években lassankint változik a helyzet: a romantika már átitatta a közönséget részben olvasmányok, részben a szinház révén. A szinpadnak ebben a tekintetben nagy volt a hatása a közönség izlésére, főkép a régi Pest-Budán s azokban a városokban, ahol egy-egy szintársulat megfordult. S a szinpad korszakunk közepe táján már nem csupán a mult tragikus

Lab T

hőseit mutatta be, hanem a jelent is, az életvásár tarkaságából kiragadott alakokat és jeleneteket, amelyeket élőkké formált egy Kisfaludy Károly, egy Gaál József, Szigligeti Ede stb. A szinpadi siker nevezetes és közkedvelt személyiséggé avatott színészeket és színésznőket, akik iránt az akkori városi közönség sokkal melegebben érdeklődött, mint a politikusok iránt (már csak azért is, mert politikával foglalkozni sokkal kényelmetlenebb dolog volt, mint a szinpad hősei iránt érdeklődni). A harmincas évek közepétől fogva a közönségnek ez a gyengéje visszhangra talált azokban a folyóiratainkban és almanachjainkban is, amelyek képeket adtak mellékleteiken, rézmetszetü vagy litografált másolatokban: egyszerre gyakorivá lesz a színészek egy-egy szerepképe, Chladek Antal, Szathmári Király Pál, Schmidt, Barabás, Hora János Alajos, Kiss Bálint s mások készitik e célból a rajzokat, egyre nagyobb mennyiségben. A szinpad és az egyre gazdagodó novellás irodalom hozzászoktatja a közönséget az egykoru, a mindennapi élet képeihez, figyelmét a hétköznapok furcsaságaira vagy érzelmes jeleneteire terelgeti. Igy előkészitve élvezni tudta a harmincas évek táján a festőműhelyekből nagylassacskán elészerénykedő életképet is, legalább is annak tárgyát, mert hiszen művészeti itélete vagy pártállása még nem volt. A kedves, langyos, érzelmes tárgy azonban tetszésre számithatott. Lassankint akadnak festők, akik szolgálnak ilyesmivel is: Spiro Ede a harmincas évek közepén fest egy fonó olasz parasztasszonyt, egy alvó zarándoknőt, ezeket Bécsben állitotta ki 1834-ben, ugyanott mutatta be négy évvel utóbb a Menyasszony öltöztetését Weber Henrik. Az efféle dolgok, langymeleg jelenetek a nő életéből, szentimentális füszerrel napirendre jutnak. Spiro 1839-ben megint ki-

ÉLETRAJZI ADATOK

(Születési és halálozási évek)

* = született, † = meghalt, e = előtt, k = körül, u = után

Abel Joseph 1764—1818
Ablitzer Károly * 1793
Adler András 1782—1850 k
Adler Móric 1826—1902
Aertlinger Karl August 1803—1876
Ágotha János 1808—1880
Alconiere Tivadar 1797—1865
Alexics Miklós 1811—1873
Alexy Károly 1823—1880
Alt Jacob 1789—1872
Alt Rudolf 1812—1905
Altenkopf Joseph * 1818
Altmann Anton 1808—1871
Aman Johann 1765—1834
Amerling Friedrich 1803-1887
Anzenhofer Ignác 1761—1821
Apfaltern Lipót br. † 1804
Arszenovits Konstantin 1788—1868
Assner Franz 1742—1810
Assner János 1779—1855
Augustin Mária * 1810
Aumayer Michael 1795—185?
Auracher Jos. Chr. 1756—1831
Avramovics Demeter 1815—1855
Axmann Joseph 1793—1873

Balassa Ferenc * 1794
Balkay Pál 1785—1846
Balogh Zoltán 1833—1878
Barabás Miklós 1810—1898
Bärenhart Rudolf 1814—1837
Barra Gábor 1799—1837
Baumerth Keresztély 1792—1824
Bayer Joseph * 1750
Beck Vilmos 1824—1862
Bekel Joseph 1806—1865
Bellaágh József 1781—1869
Beniczky Lajos * 1810 k
Benkert Antalné 1800—1868
Benkert Imre Mária 1825-1855
Beregszászi Pál 1790—1865
Berkeny János 1770 k—1822
Berky Ferenc 1824—1881
Bernsee Joseph 1802—1849
Bersuder Lajos 1825—1895
Bielz Mihály 1787—1866
Bissingen Antal gr. 1822-1894
Blaas Karl 1815—1894
Blaschke János 1770—1833
Böbel János 1824—1887
Böbel Nándor 1824—1883
Bodor Péter 1788—1849
Boemm Tivadar 1822—1889
Böhm József Dániel 1794-1865
Bohun Péter 1822—1870
Boros Nep. János 1808—1855
Borsos József 1821—1883
Boutibonne Ede 1816—1897
Boutibonne Ludwig † 184?
Bozsik József 1823—1892

szünk sem törekedett. Magyar stilusunak oly kép vagy szobor mondható, amelyben a magyar kulturgondolat, a magyar érzés látható kifejezést ölt. Ilyesmit hiába keresett a táblabiró-világ művészetében a fönt idézett kritikus. S ez természetes. Hiszen ennek a könyvnek sok fejezetén át szüntelenül rámutattunk arra, hogy a magyar kulturideál éppen ebben a korban kezd kialakulni s hogy nem a művészet volt az első terület, amelyen az érvényesülni akart és tudott. Természetszerüen az irodalom az, amelyben a magyar kulturideál legkorábban, legvilágosabban kristályosodik ki. A táblabiró-világ művészetének munkásai csak később kapcsolódnak bele nagyobb számban. A kor szereplő művészeinek névsora ritka megszakitással idegen hangzásu, ami nem fontos ugyan, de mégis mond valamit. Korszakunk vége felé egyre szaporodik a magyar nevek száma. Csakugyan egyre több magyar ember kezd a művészethez vonzódni. De Gerando Ágoston rossz prófétának bizonyult, midőn 1846-ban azt irta, hogy «egy évszázadnál több idő foly le még, minekelőtte művészeink lesznek». Jóslása előtt két évvel született meg Munkácsy Mihály, egy évvel Szinyei Merse Pál, a modern magyar művészet első nagy korszakának vezérlő géniuszai s pesszimista jövendőmondása után éppen ötven évvel nyitotta meg a modern magyar művészet második nagy korszakát a nagybányai művésztelep.

Ha nem is látta nagy alkotó-erők munkálkodását a táblabiró-világ művészete: természetes feladatát, nehéz misszióját mégis teljesitette. Verejtékes és szorgalmas munkával alapokat rakott a jövendő épülete számára, utat nyitott a fejlődésnek és szervesen belekapcsolta a magyar mivelődésbe a művészetet.

telen mosollyal, a ruha is vasárnapi. Mindezt emeli a technika sima olvadékonysága, mert minden zökkenéstől, minden érdességtől óvakodik a festő, tudja, hogy ezt rendetlenségnek minősitené a közönsége. A külső csin fontos s emeli a képiró hirét, a kidolgozás részletező, a családi ékszer és örökölt mente minden apróságáig. Csak ritkán s későn emel szót ez ellen a kritika, igy Henszlmann, aki az 1841 juniusi pesti kiállitáson megrójja Barabást, hogy «képei Van der Werff utján készülvék, ki elefántcsontfestésznek méltán neveztetett», amivel e képek tükörsima technikájára célzott. A megrendelők álláspontja azonban külömbözik az elszigetelt kritikusétól. A polgári szorgalom e jeleit a közönség éppen nem engedi el a képirónak.

Mindaddig, mig a negyvenes években a daguerrotypia s nyomában a fénykép el nem terjedt, az arcképnek egy külön fajtája, a miniatür-kép rendkivül népszerü volt s számos festőt foglalkoztatott. Egyik kedvence a közönségnek, a közönség minden rétegének s mint különlegesség megérdemli, hogy vele foglalkozzunk. A miniatür-képnek (s tulnyomón arcképről van szó) legelső s legfeltünőbb jellemvonása a méret kicsinysége. S nagyon érdekes, hogy éppen ez a leglényegesebb jellemvonás nem sarkallik művészi okon. Bizonyos, hogy egy műtárgy mérete nem közömbös s a festő bizonyára kompoziciója, előadási módja, művészi szándékai szerint választ képe számára kisebb vagy nagy méretet. Nos, a miniatür eleve merev korlátot állit a mester elé, nem engedi neki, hogy a festői szándékához leginkább illő méretet válassza (benső ellentmondást jelentene egy óriási méretü miniatür). Másfajta, épen nem művészi okok birták az embereket arra, hogy a méret kicsinységéhez ragaszkodjanak. Ezek közt leggyakoribb a me-

daillon-formában való hordozhatóság, amikor a festett kép ékszer módjára testi disz gyanánt szolgál.

A képiró, aki ennek a parányi méret-követelménynek megfelel, már eleve hallgatagon levonta azokat a következményeket, amelyekkel a piciny méret az előadási módra hat. Ily apró elefántcsont vagy pergamenlapocskán céltalan dolog volna széles ecsettel, vastagon, nagylendületü vonásokkal festeni. A festői kézirás alkalmazkodni kénytelen a terület liliputi kereteihez s kénytelen mikrometrikus technikával festeni. Egy pontnyi hiba elrajzolhat egy szemet, egy hajszálvastagságu vonal eldurvithatja az orr formáját. A képiró, akinek munkája alapjában kézimunka, éppen ezt az alapvető jegyet mentül kevésbbé szerepeltetheti. Minden, amit festői ösztönnek és temperamentumnak neveznek, jórészt hatályon kivül helyeződik s helyét fegyelmezett kaligrafia foglalja el. Ez pedig némi mechanikus bélyeget, bizonyos személytelenséget, hüvös közömbösséget visz a legtöbb miniatür-képre, ami a közvetlenség rovására megy. Ilyféle okokból fejthető meg az, hogy még nem történt meg eddig soha, hogy a képirásnak legnagyobb hősei éppen egy miniatür kereteit választották volna legfontosabb művészi vallomásaik számára.

A miniatür-arckép méretei még egy stilisztikai következménnyel jártak. Ugyanis a piciny keretben picire szabott ábrázolás a közelről való szemléletre készül, ezzel együtt jár a részletezőbb, porcikáról-porcikára való kidolgozás. Picike helyre mentül többet szoritani s jól megkülömböztetni: ez vált végül a miniatür virtuózainak legfőbb vágyává. Egy szemhéj vastagságát éreztetni, a pillák árnyékát odajegyezni, egy csipke szálainak menetét, egy ékszer zománcainak színváltozatait feltüntetni, valóban igen nehéz lehet. De hiszen nehéz

egy névjegy metszetére a Miatyánkot kaligrafálni: megcsinálták épp ebben a korban ismételten, de ki mondaná ezt művészetnek? A türelem e hőseit mindenki megcsodálta, ma már senki sem irigyli. Igen sok miniatür lényegében jóval közelebb áll az ily mesterkedéshez, mint a művészethez.

A piciny arckép ily előadása hatás dolgában egészen különleges. Tapasztalatból nem ismerünk hozzá hasonlót, legfeljebb azt az optikai képet, amelyet a kicsinyitő lencse ad. Ezen a ponton végzetes közelségbe kerül a miniatür a kisméretü, túléles fényképhez s ez a hatásbeli rokonság magyarázza meg, hogy ebben a korszakban miért alakulhatott át zökkenés nélkül a miniatür-festészet fotografiává, még pedig ugyanazon mesterek kezén, akik előbb amazt, aztán vegyesen mind a kettőt, végre gyakran már csak az utóbbit művelték. Valóban, a fotografia nem ölte meg a miniatürt, mint ahogy ettől annak idején Barabás tartott, hanem szép lassan átalakitotta. Egyre jobban nyoma veszett a meghitt pergamenlapocskának, helyét végül brómezüst-papiros foglalta el, de eleinte, még Barabás, Borsos, Doktor, Simonyi, stb. kezén a fénykép a még szükséges teljes retouche következtében inkább miniatür-festés volt, semmint mai értelemben vett fotografia.

Az ily élesen részletező, piciny festménynek tehát azért különleges a hatása, mert az ilyen mikrogrammokhoz nem füződik semmiféle szemléletbeli élményünk, az egyetlen, már emlitett optikai kép kivételével. Aki nem dolgozott sokat nagyitó-lencsével, annak szemléletéből hiányzani fog minden idevágó társitó képzet. Valóban, ily emberképet sohasem lát az ember puszta szemmel. Mert abban a pillanatban, amidőn valaki oly távol van tőlünk, hogy arcát a miniatür-kép nagyságának meg-

felelő méretben látjuk, abban a pillanatban megszünik a lehetőség, hogy szemhéját, ruhája gombjának vetett árnyékát s egyéb ily apró dolgokat is meg tudjunk rajta különböztetni. A különleges s éppen nem művészi minőségü hatást tetézi a kaligrafikus csín és rend, a nec plus ultra látszata, a technika óvatosságának csodája. Vagyis nem művészeti elemek. S talán ezért volt az arckép ily kiadása a művészet dolgában járatlan közönségnek is kedvence, mint ahogy kedvence volt a különlegesség-gyüjtőknek. A miniatür-képnek egy ily különleges alkalmazását röviden érintenünk kell már azért is, mert jó-rossz kiadásban eléggé elterjedt volt: szelencék felékesitésére is használták. Magyar képirók is foglalkoztak ilyesmivel alkalmilag, a többi közt például Kisfaludy Károly; Markó Károly pedig és Alconière és Brocky Károly egy hires bécsi szelence-gyüjtő. Franz Stöber számára készitettek egy-egy ilyen alkalmazott miniatürt.

Az avatatlanokat ámulatba ejtő mesterkedésekhez az egyszerü miniatürtől csak egy lépésnyi a távolság. Ügyeskezü emberek megtették ezt a lépést is, a jó polgárvilág nagy örömére. Ilyen az árnyképvágás, a silhouette, amely elsősorban az arckép-készités szolgálatában állott. Elég volt hozzá egy darab fekete papiros meg egy olló s pár percnyi idő. Párisból hozzánk is eljutott e «művészetnek» divata, amelyre legalább röviden rá kell mutatnunk, mert ez is szolgálta a kor közönségének művészeti igényeit. Már 1800 körül nagyon népszerü mestere volt e fogásnak Durst János, aki pesti nagyhid-utcai szállásán ollózta a jó patriciusokat. Utána sokan művelték mindenfelé. Igen érdekes hatásu táj- és fa-silhouetteket nyirt — de már a Bach-korszakban, Zsarnóczy Alajos zempléni földbirtokos. S ha már itt

zeumnak képtárőrévé lévén kinevezve. Itt csöndes pipaszó mellett végigrestaurált vagy ötszáz képet. Azonban a kiállításokról sem maradt el. 1844-ben egy Szegény özvegyet, 1845-ben arcképeket állitott ki, 1846-ban Pethes János bucsuját festette meg s két jelenetet a kunok százados ünnepéről, amely az előző évben folyt le. Egész sereg más történeti képet is festett, nyilván épp oly nyugalommal, mint amilyennel a régi festmények sérüléseit javitgatta. Mert a történettudósok által még oly drámainak leirt események is tetemesen lehiggadtak, miközben látható formát öltöttek Kiss vásznain. Az ilyesmihez nem volt sem tehetsége, sem ereje, sem képzelete, sem vérmérséke. Képei stilus dolgában közömbösek, tudása közepes, szempontjai nem telivér művész-szempontok. Madarász Viktor lépett fel először történeti képpel Magyarországon, de már a következő korszakban. Vele összemérve Kiss képei legfeljebb történeti tárgyuak, nagyon közepes illusztrációk.

Ily kalandokba nem bocsátkozott kortársa Barabás Miklós, akit 1835 őszétől fogva haláláig igazi pest-budai művésznek szabad minősitenünk. Ő jól ismerte tehetsége korlátait s ami ezeken kivül esett, az idegen volt neki. Ezért nézte le oly mélyen Turnert, midőn Angliában megismerkedett képeivel. Viszont azért tépázta meg őt egy uj kor messzebb látó kritikusa, Henszlmann. A jól felismert keretek közt azonban Barabás hűségesen kifejlesztette tehetsége minden erejét s valóban a legjobbat adta, amit adni képes volt.

Munkálkodása tárgyát, körét, módját, stilusát már jellemeztük. Mint kész, kiforrt mester került Pestre, ahol rögtön a legnagyobb elismerésben részesitették. Mert Barabás mindenekelőtt kiállitotta a Nemzeti Casinoban a szép Európa elrablását, amelyet velencei tartózkodása

tikai hireket ama kor irodalma akkor még nem közvetitett. A kisszerü pesti élet embere megtudhatott egyetmást a külföldi nagyvonalu művészeti életről is. E jövésmenés megtarkitotta a kiállitások képét is: ha egyéb nem a tárgy nagyobb változatossága s egy pár szerény ujabb vonás köthette le az érdeklődők figyelmét. Nem tudjuk, mily mértéket ölthetett volna ez a hatás, mert hisz nem alakulhatott ki folyamatosan: a forradalom véget vetett a művészeti munkásságnak.

E jövő-menő képirók mozgó-pontjai a pest-budai művészéletnek. De vannak annak állandói is. Igy Barabás 1835-től, Kiss Bálint 1837-től fogva végig pest-budai lakos. Legfeljebb, ha közben rövid időre kirándulnak valahova.

Kiss Bálint nem volt figyelemre méltó tehetség s kissé nyugtalan vándor-életet élt, mig helyét meg nem találta. Annál mélyebb nyugalommal élte életét azután. 1830—32-ben szerteszét bolyongott az országban, arcképeket festve. Külföldi utja után, 1833—36 közt megint vándorló képmás-festőként él. Debrecen vidékén olvasott az ujságban Barabás pesti sikereiről. Ideköltözött tehát ő is 1837-ben s fest mindent: arcképet, oltárképet, tájképet, azután a Nemzeti Szinház kitünőségeit a Honmüvész számára. 1840-ben ő is a kiállitók között van, három képmást s egy Falusi vacsorát mutat be. Egy évvel utóbb kiállitja a zajló Dunát s egyebek közt történelmi tárgyu képeket is: Hunyadi Jánost a rigómezei ütközet után s Dobót. A közönség tehát meggyőződhetett sokoldaluságáról, afelől, hogy az összes ösmert műfajokat miveli. Nyilván ezért tartották alkalmasnak arra 1843-ban, hogy az imént keletkezett Magyar Képtár felügyelőjévé és rendezőjévé nevezzék ki. Ettől fogva évtizedeken át hivatalnokoskodott, 1847-től fogva a Nemzeti Mu-

Barabás Miklós
B. 26-1884
Lab IV.

vetlenebbé válik egy vonás, amelytől elődei huzódni látszottak: a jellemzésre való törekvés. Mindez szerény mértékben, a kor etikettjének keretein belül jelentkezik s még nem sok vizet zavar, feltünése mégis felismerhető.

Fontosabb volt azonban munkálkodásának társadalmi hatása. Egyszerre benn látta magát abban a körben, amelyet a legjobb magyarok a legjobb körnek ismertek. Nem arra gondolok, hogy a Nemzeti Casinoban állithatta ki az Európát s Vörösmarty arcképét is, hanem arra, hogy Bajza, Vörösmarty, Toldy meleg barátságát szerezte meg, állandóan köztük élt s azok magukhoz tartozónak, magukhoz méltónak ösmerték őt s elhalmozták a figyelem és szeretet jeleivel. A hangadó magyar iró és a művész ily viszonya egészen uj volt akkor. Igaz, hogy Kazinczy egykor egy magyar szobrászt, Ferenczyt ösmeretlenül is áradozó lelkesedéssel fogadta szeretetébe, de mikor vele személyesen megismerkedett, mégis kissé «lakatosi»-nak találta s viszonyuk nem az egyenranguak meghitt barátsága volt. Barabás helyzete más. A kor vezérirói európai müveltségü, a kor szinvonalán álló, képzett, minden iránt érdeklődő, kitünő modoru, emellett szerény, eszes uriembert ösmertek meg benne s rögtön magukhoz illőnek érezték. Gondoljunk arra, hogy mikor Kazinczy az ő arcképmegrendelései tárgyában festőkkel érintkezett, majdnem kizárólag bécsi vagy idekerült német képirókkal volt dolga, akik szakmaszerüen vették fel a megrendelést és szakmaszerüen szállitották a munkát, egyébként semmi szál sem füzte őket sem Kazinczy érzésvilágához, sem közéletünkhöz. Barabás ellenben magyar volt, minden érzése a magyarságé, nem valamely idevetődött pénzkereső, hanem valóban a mi művelődésünk munkása. Őt fegyvertársnak, munka-

alatt másolt. Egy csapással ráterelődött egy értékes társaság figyelme s Barabás itt folytatta, amit eddig oly sok városban végzett: nagy mennyiségü arcképek festését. Modellül a kor hirességei ültek neki: Teleki József gr., Vörösmarty, Széchenyi, Wesselényi, Czuczor, Deák, Schódelné, Pyrker stb. Alig hogy letelepedik Pesten, ezt irja róla Bajza: «ámbár fiatal, messzebbre vitte máris, mint valamennyi eddigi magyarjaink». A félelmes hirü kritikus elismerését tetézte, hogy a még csak 26 éves ifjut a Tudományos Akadémia tagjai közé választotta (1836). Elhalmozták megrendelésekkel s hosszu élete folyamán szinte végeláthatatlan lett arcképeinek hosszu sora. Közben néhány életképet is festett, igy a Galambpóstát, az Utazó cigány-családot. S rengeteg arcképet rajzolt sokszorositás, nevezetesen kőnyomat számára. Egymás mellé rakosgatott képmásai csaknem hiánytalan tükrét adnák egész azon korbeli kulturéletünknek.

Stilusa nem változott el e korbeli pesti tartózkodása alatt. Képmásai valamivel egyszerübb előadásuakká váltak, velejükben ugyanoly jellemvonásuak, mint amilyeneknek Erdélyben láttuk. Mégis foglalkoznunk kell ezzel a mesterrel pest-budai telepedése ötletéből is, mert ha festéséről nem is mondhatunk ujabb vonásokat: jelentősége mégis más itt és most, mint amilyen eddig volt.

Elsősorban életképei érdemlik meg a figyelmet. Ezekkel némi ujabb hangot vitt kiállításainkba. A sok kigondolt vagy irodalmi forrásból meritett életkép után nála a látott jelenet, az átélt kép jelenik meg, mint a kiállitás ujdonsága. Szerény formában s még nagyon temperálva szerephez jut tehát a festői élmény. Ez ugyan inkább a tárgyra vonatkozik, kevésbbé a művészi célzatra, de mégis mond már valamit. Ezen az alapon köz-

Barabás Miklós: Ormay Norbertné arcképe. Olajfestmény. 1850.

ugy értelmezték, hogy magyar művészet az, ami magyar ember műhelyében készül. Ezt a felfogást természetesnek tarthatjuk egy korban, amely a rohamos magyarosodás közepette megállapithatta, hogy a képirók, a szobrászok, az épitészek tulnyomó része nem magyar anyanyelvü, gyakran nem is ért magyarul. Egy korban, amely a magyarság kritériumát egészen a nyelvben látja, ez a nézet stilusos. Ezért mondhatták Ferenczy Istvánról, hogy ő az első magyar szobrász, mert hisz a pesti születésü, de idegen nyelvü szobrászokat nem érezték magyarnak. Figyeljük csak meg, hogyan vélekednek erről a kérdésről a kortársak. Egy névtelen toll (nyilván Henszlmanné) ezt irja 1843-ban a Pesti Hirlapban: «A rajzoló- és képzőművészetnek nálunk még nemzeti alapja nincs, nemhogy már csak félig-meddig fölépült magyar pantheonnal is birna. Még eddigelé nem születtek magyar művészek, kik e nemben a sajátos, eredeti magyar stylnek csak keletkezési nyomait is föltüntették volna. Az igaz, van már műegyesületünk s ennek jószándéku közremunkálása által a műkiállitásokban, a több idegen közt néhány, magyar kézből eredt dolgozatot is látánk, de igazi magyar stylü, eredeti mintául szolgálható képet, vagy szobrot egyet sem. Némely magyar festész művei ugyan csinben a külföldiekkel is versenyezhetnek s kivált amennyiben a külső — de csak a külső formára nézve — némi magyarságra törekszenek, dicséretre méltók . . .»

Nyilvánvaló, hogy e fejtegetés szerzője messzebbre és mélyebben látott, mint az a közvélemény, amelyet föntebb jellemeztünk. Mert nem elégszik meg azzal, hogy valamely kép vagy szobor «magyar kézből eredt» légyen, hanem keresi és kivánja a magyar stilust. Valamit, amire akkor céltudatosan, eltökélten még egyetlen művé-

társnak ösmerték fel a magyar művelődésért dolgozó, verejtékező, küzdő irók. Azok az idegen festők idegen test voltak az igazi táblabiró-világban s csak a szoros értelemben vett német polgárság körében érezték magukat otthon. Barabás viszont nemcsak mint nemesember, hanem egész érzületénél fogva is benn volt a magyar világban, a magyar világnak abban az osztályában, amely annyi vezérlő szellemet adott abban az időben Magyarországnak.

Ez a szerep azért jelentős, mert okot és módot adott arra, hogy a kor első irói ezen az uton benső kapcsolatot találjanak a művészettel, amelynek eddig legfeljebb ha nézői vagy alkalmi megrendelői voltak. Oly géniusznál, mint Petőfi, ez ötletet adhat arra is, hogy a művészi alkotás uj benyomással gazdagitja meg képzeletét: mindenki ösmeri Petőfi költeményét, amelyet Barabás oláh-cigány rajzainak láttára készitett. Ez azonban elszigetelt s nem tipusos jelenség. Következményeiben fontosabb, hogy a legjava irók a legközvetlenebbül ösmerkedhetnek meg egy festő eszejárásával, érzésvilágával, ábrándjaival. Lassan-lassan átszivároghat ez abba a köztudatba, amelyet bizonyos mértékben éppen az irók mozgatnak. Legalább is előkészithetik a talajt egy későbbi nemzedékben arra, hogy a művészetet ne csak az arcképkészités technikai eljárásának tekintsék, hanem valóban művelődési tényzőnek.

Nagy ut az, amely idáig vezet. A szabadságharc katasztrófája egy időre járhatatlanná tette. Mégis, kétségtelen, hogy az összeomlás után, a felocsudás idejében más, jobban előkészitett talajon fog fejlődésnek indulni a magyar művészet. Barabás szerepének e tekintetben is volt figyelemreméltó hatása.

Magyar művészet: ezt a fogalmat abban az időben

Az. — Lyka Károly: Barabás. *Budapesti Napló.* 1899. 287. sz. — U. aő: Budapest magánképtárai. *Művészet.* 1902. 331. l. — 1898. 45.

B-26-284

[5

A Budapest Székesfőváros Történeti Muzeumának
birtokában lévő Barabás Miklós-féle festmények és rajzok jegyzéke:

1./ Gróf Károly István arcképe /ülőkép/, ~~vizfestmény~~ 1846.
2./ Tóparti táj, háttérben hegyek /Blaha Lujza emlékkönyvéből/ vizfestmény 1896. /jelentéktelen/
3./ A budai katonai temető Alvinczy-siremléke, ceruzavázlat é.n. /jelentéktelen/
4./ Zrinyi kirohanása. Olajfestmény, nagyméretü, cégtábla, 1842.
5./ A budai Vár a Lánchid cölöpeivel, vizfestmény, 1841.
6./ A Lánchid alapkőletételi ünnepsége, vizfestmény, é.n.
7./ A Lánchid alapkőletételi ünnepsége, olajfestmény
8./ Clark Ádám vitorláscsónakja, vizfestmény, é.n.
9./ A pesti és budai Dunapart a Petőfi-térről észak felé, vizfestmény, 1843.
10./ A Lánchid épülő pesti pillére, előtérben a hajóhiddal, vizfestmény, 1843.
11./ Clark Ádám arcképe, vizfestmény, é.n.
12./ Clark Ádám félalakos képe, vizfestmény, é.n.
13./ Tierney Clark Vilmos arcképe, vizfestmény, é.n.
14./ Az 1838-as árvíz alkalmával beomlott Derra-ház, vizfestmény, én.
15./ A Lloyd-palota és dunaparti környéke, vizfestmény, 1843.
16./ Barabás városmajori nyaralója és müterme, vizfestmény, é.n.
17./ Dunaparton szánkázó gyerekek, vizfestmény, é.n.
18./ Magyar Király szálló, vizfestmény, 1832.
19./ Arany János mellképe, szénrajz, 1865.
20./ Városligeti tó, vizfestmény, 1842.
21./ Városmajori részlet, vizfestmény, 1856.
22./ Városmajori részlet, vizfestmény, 1856.
23./ Városmajori részlet, vizfestmény, 1857.
24./ " A szép svájci nő"-villa a Csillagvölgyben, ceruzarajz, é.n.
25./ Jókai a Landerer és Heckenast előtt, olajvázlat, é.n.
26./ Walzel Ágoston ülőképe, vizfestmény, 1849.
27./ Batthyány Lajos gróf mellképe, olajfestmény, 1849.
28./ Báró Vay Dánielné, ecsetrajz tussal, 1846.
29./ V.Ferdinánd mellképe, ceruzarajz, 1838.
30./ Vörösmarty Mihály, ecsetrajz tussal, 1857.
31./ Arany János, ecsetrajz tussal, 1856.
32./ Czuczor Gergely, ecsetrajz tussal, 1859.
33./ Tompa Mihály, ecsetrajz tussal, 1857.

B-26-285

Budapest Néprajzi
Társaság Tört.
Múzeuma.

Barabás Miklós

B-26-286

Lap: Képes Figyelő

Megjelent: 1948 OKT. 9 (?)

BARABÁS MIKLÓS emlékkiállítás

93

Művészet és történelem kapcsolódnak szoros egységbe a Rózsa Miklós-szalonban rendezett kiállítás falain, mert Barabás Miklós páratlan festői tudásával megörökítette a nemzeti reformkor és a szabadságharc idejének ügyszólóit valamennyi nagyságát. Barabás volt az első a magyar művészetben, aki szembe helyezkedett az akkori idők Bécs által diktált álromantikájával és nagyvonalú, realisztikus festőszemléletével jó utat mutatott kora fiataljainak.

Berend Ilona

tember 4-ig tartottak. A Magyar Nemzeti Múzeum régiségtára igazgatóságának vására azok mellett a feltételek mellett, yek alapján az 1912-ik évben az Erdélyi

mosan némely helyen 3, máshelyen 4 sorban haladnak. Az 1907. évi ásatás alkalmával a sánczgyűrűn belül, az őstalaj felületén

limonit

pataka összefolyásánál fekvő *Tanorok* nevű magaslat őstelepének rétegei is. Ez utóbbi telepre geologiai kutatás közben találtak rá. Mindkét helyről néhány jellemző tárgy jutott a múzeum birtokába.

A m. kir. államvasutak brassói osztálymérnöksége a Sepsiszentgyörgy és Gidófalva közötti vasuti vonal K-i oldalán, a *bedeházi* malom melletti őstelepen, a mult év őszén megkezdett földmunkát az 1913. év tavaszán tovább folytatta s így dr. László Ferencz és Csutak Vilmos múzeumőröknek ismét alkalmuk nyílt arra, hogy a földmunkálatok rendjén előkerülő földalatti üregek és egyéb emlékek leletkörülményeinek pontos megállapí-

Kézdiszentléleken az *Urakszerelábja* n határrészen végzett ásatások eredmén A bemélyített szalagokkal és körökkel, emelkedő párkányokkal diszített edénytöre keken kívül legfőképen az ásatás alkalm a keramikus anyaggal együtt talált spir aranycsüngőnek van kiváló fontossága. Al szívidomra emlékeztet, szárainak átmetsz háromélű, egymás mellé hajló végei cs nakszerűen ki vannak vájva. Típusa a ha leletek közül az állítólag Gyulafehérvár származó spirális csüngő típusával egyez

A *málnásfürdői fövenyestelői* őstelepen nyári esőzések alkalmával beomlott földtön gek átkutatása rendjén nem csupán a pr

RÁDIÓÉLET

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI ÉS MŰSZAKI KÉPES HETILAP

V. évfolyam, 11. szám — Ára 30 fillér — 1933 március 12—18

MÁRCIUSI ÜNNEP

Március: lelkek ébredése, népek megmozdulása, nagy események bekövetkezése. Költészet fonja be, de nem szünteti meg természeti erőkön és történelmi tényeken nyugvó igazságát. A tavaszi újjászületés időtlen idők óta friss embert formált a fáradtból, új nemzetet az elnyűttből. Fonák korunkban vajjon megtörténhetik-e az ellenkezője? A tavaszi szellő ellen páncélkamrába zárkózunk, a csírázó magra rátaposunk s ha mégis lesz termés, azt vízbe hányjuk? Ahelyett, hogy az éltető fuvalmat élveznők, a kétségbeesés és tehetetlenség világversenyében törekszünk gyászos főeredményre?

Ne higyjünk az ivadékjukmult téli varjaknak; ragaszkodjunk márciusunkhoz; ifjodjunk meg emlékeinkben! Azokban a magyar emlékekben amelyek visszavezetnek bennünket ama korba, amikor nem húnyt le ugyan magyar tenger vizében északkelet-dél nyugvó csillaga, de amikor Európa népei igaz rokonszenvvel tekintettek velük egyvonalban küzdő magyar testvérükre. Mert mi történt 1848 telének végeztével? Párisban kitört és gyorsan diadalmaskodott a februári forradalom. *A szabadság, egyenlőség, testvériség* akkor még el nem koptatott jelszava végigsüvített Európán. Olaszország már előzetesen lángra lobbant, a kedélyes bécsi nép kivetkőzött formájából, Magyarországon pedig akadt egy ember, aki ezt a tartományi színvonalra sülyesztett országot egyszerre az európai érdeklődés középpontjába l[illegible]

Kossuth Lajos (Stettka Gyula festménye)

A férfi kora delét virágzó *Kossuth Lajos* az államférfi s az ujságíró minden erényét egyesítette magában. Meglepő gyorsan értesült a párizsi eseményekről s azokból pillanatok alatt leszűrte a történelmi tanulságot. Március 3-án a *Pozsonyban* ülésező magyar országgyűlésen hangzott el *Kossuthnak* az a beszéde, amely «kormányrendszerünknek magyar felelős minisztériummá átalakítását követelte, mint minden reformjaink alapfeltételét». Ugyanakkor azt kívánta, hogy őfelsége a birodalom másik felének is adjon alkotmányt. Indítványát a diaeta lelkesen tette magáévá, a komorodó lelkű *Széchenyi István gr.* pedig hírlapi cikkben helyeselte.

Csak *a rádió* lehet gyorsabb annál, ahogyan *Kossuth* cselekedett. Beszéde még aznap este *Bécsben volt*, ahol a fürge *Pulszky Ferenc* gondoskodott annak terjesztéséről, eleintén szűkebb körben. Tíz nap múlva már népgyűléseken is felolvasták *Kossuth* szavait, amely[illegible] — különösen ama r[illegible] szükkel, amelyekben *Ausztria* számára is alkotmányt követelt — gyujtólag hatottak. E napon, március 13-án kitört a bécsi forradalom és — győzött. A császár megadta a sajtószabadságot, megengedte a polgárőrség felfegyverzését s az addig mindenható *Metternichet* elejtette.

E napokban *István* főherceg nádor s a magyar felső tábla tagküldöttségével *Bécsben* időzött. Március 14-én érkeztek vissza *Pozsonyba*, amely [illegible]amorosan ünnepelte *Kossuthot*. Ugyanilyen má-

Petőfiné Szendrey Júlia 1848-ban (Barabás rajza után)

Petőfi a márciusi napokban (Barabás rajza után)

moros volt a hangulat ezidőben Pestbudán. Itt nem volt nádor, nem volt Kossuth, nem voltak itt sem a követek, sem a mágnások. Itt csak halvérű polgárok voltak és — *ifjak*. Kik voltak az ifjak? *Egyetemi hallgatók, ujságírók és egyéb rendetlen fiatalemberek*. Kis csapat az akkor kialakulófélben lévő középosztályból; olyanok, akiket uri apjuk ideküldött tanulás végett. A porosságos *Pesten* persze búsultak, amiért nem *Pozsonyba* kerültek, ahol az országgyűlési ifjúságnak bejárása volt a terembe. De vigasztalódtak, amikor penzum helyett történelmet írtak.

Az ifjak Pesten nem voltak országgyűlési ifjak, de lettek *márciusi ifjak!* Megkapták a legmagasztosabb jelzőt ők, akik a legdicsőbb világító szellemtől nyerték szívük fáklyájának fényét. Tudjuk, ki volt ez a nagy szellem: *Petőfi Sándor!* Az ő szobrához zarándokolunk ilyenkor, amikor lelkünkben felbiztatóan újulnak fel e napok napsugaras eseményei.

Csak jelezni kell, nem elmondani, mi minden történt ezen a napon! Az ifjak lelkesedésének, amely magával ragadta az egész lakosságot, még a hatóság sem mert ellenállni, amire ők kikiáltották a sajtószabadságot, amelyet rögtön meg is valósítottak. Szabad sajtón nyomtatták ki a *Tizenkét Pontot* és a *Talpra Magyart*, amelyet Petőfi ajkáról hallhatott a város népe . . .

Ez a magyar hazájához ragaszkodó, bizakodó és reménykedő nép kitörülhetetlenül lelkébe zárta március tizenötödikének emlékét. Ünnepének tekintette ezt a napot.

Népgyülés a Nemzeti Múzeum előtt március 15.-én

A szabadsajtó első nyomtatványainak kiosztása 1848 március 15.-én Pesten

Barabás Miklós

B-26-288

Uj Idők Lex

III. k. 716 l.

Barabás *Miklós*, festő, *Márkusfalva 1810 február 10, †Budapest 1898 február 12. Mielőtt még művészeti oktatásban részesült volna, önerejéből megtalálta a maga stílusát, amelyet utóbb, rövid bécsi és olaszországi tartózkodása alatt kifinomított. Kezdettől fogva arcképfestő volt s midőn 1835-ben, végleg pedig 1840-ben letelepedett Pest-Budán, fiatal kora ellenére is országos nevű festőnek ismerték. Olajban, akvarellben festett, litografiában megjelent képmásainak tömege szinte áttekinthetetlen. a kor politikai, irodalmi, színpadi hírességei, a kastélyok, nemesi kúriák urai, a pesti élet szereplői, az egész táblabíró-korszak szinte megelevenedik előttünk élete gazdag művében. Festett néhány életképet is; történelmi vonatkozású a Lánchíd ünnepélyes alapkőletétele, bravúros távlattal (távlattani problémái révén lett tagja a Tud. Akadémiának). B. legjellemzőbb képviselője a táblabíró-világ művészetének. Képmásain találóan ragadta meg az egyéni jellemvonásokat (jellemző példáit l. a *34. és 55. sz. képtáblán*), de azokat tetézte némi kedveskedő általánosítással, ahogy a kor ízlése kívánta. Festése világos, ellentéteket kerülő, síma. Akvarelljei festőiebbek olajképeinél. A kiegyezés előtti kor bőven elismerte tehetségét. B. részt vett a Képzőművészeti Társulat alapításában és általában nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a művészet erőteljesebben kapcsolódjék művelődésünkbe. Kortörténetileg érdekes emlékiratai nyomtatásban is megjelentek, művei nagy számban találhatók minden nagyobb gyüjteményünkben. Életrajzát *Hoffmann* Edit írta meg (1922).

...agyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... év

.....

tanu.

.....

tanu.

ját, nyájas modorát sohasem felejtem el. A mult század ötvenes éveiben ő maga fordította le az akkor új darabot — s ha a túlszigorú Salamon Ferenc, Dumas ez első, híres drámáját kelleténél hidegebben ítélte is meg, Bulyovszkyné sikerét nem igyekezett kisebbíteni, s hangsúlyozta, hogy «a valódi meghatásnak, érzelemnek, hónapok óta nem volt oly diadala színpadunkon, mint ekkor... »

A hatvanas évek elején még Gyulai Pál, a valóban «félelem és gáncs«-nélküli kritikus is sok elismeréssel szólt az akkor már néhány német színpadot is bejárt — s emiatt Gyulaitól bezzeg erős megrovásban részesült Bulyovszkyné magyar Gauthier Margitjáról, kiemelve mozdulatainak nemességét, plaszticitását, játékában a szenvedély élénkebb éreztetését, s «rendkívül kitűnően sikerült» jelenetét az öreg Duval-lal. Ez az ítélkezés a legszigorúbb kritikustól, már komoly elismerést jelent.

Én a *Kaméliás hölgy*et a hetvenes évek derekán láttam életemben először, és pedig még Prielle Korneliától, a fínoman élező színpadi beszéd e valódi királyasszonyától. Nagyon fiatal színházlátogató voltam akkor — a latinban még a conjugatiókat tanultam — de az a várszínházi este nagyon mély benyomást tett rám. Élénken emlékszem, milyen hódító jelenség volt az akkor életének már körülbelül 50-ik évét taposó, de művészetének még aranyló delelőjén járó Kornélia, amint az I. felvonásban, hattyúprémes estélyi köpenykében a színpadra lépett. Ha festő lennék, emlékezésem nyomán ragyogó színekben tudnám megörökíteni azt a gyönyörűséges Gauthier Margitot, aki nemcsak a legelegánsabb magyar színész, Náday Ferenc által megszemélyesített ábrándos ifjú Duval Armand-t babonázta meg, s nem csupán a legfinomabb művészek sorába tartozó Halmi Ferenc ábrázolásában megjelent Rieux Gaston barátságát tudta megnyerni — hanem meghódította, s rokonszenvre és részvétre indította az egész közönséget.

Mikor Prielle Kornélia *Kaméliás hölgy*ét láttam, még Szigligeti volt a Nemzeti Színház igazgatója, de Paulay már mint főrendező működött, hogy aztán kevéssel utóbb — Szigligeti után — ő legyen a drámai igazgató. Az ő vezetése alatt igazi aranykor derült a színházra. Paulay új, eleven szellemet vitt előbb a színésznövendékek iskolájába, — melynek tanára volt — később a színházba. Igaz, hogy sok istenáldotta tehetség ragyogott az ő művészi gárdájában, de ő aztán ki is tudta használni ezt a ritka szerencsét, ízléssel és eréllyel remek együttesbe forrasztva a talentumokat. Így a hetvenes-nyolcvanas években olyan összjátékot produkált a Nemzeti Színház, hogy bizony

Bulyovszkyné Szilágyi Lilla

vetekedett a leghíresebb nyugateurópai színpadokkal is — a bécsi Burgszínházzal, és a párisi Comédie Française-zel.

Paulay egyik legkedvesebb és legtehetségesebb tanítványa *Márkus Emilia* volt, az én második magyar Gauthier Margitom, ki ezt a ragyogó szerepet sokáig töretlen erővel s nem lankadt tudással játszotta. Ha nem volna a mi édes anyanyelvünk oly szűk határok közé szorítva — Márkus Emilia a *Kaméliás hölgy*gyel és még néhány szereplésével bízvást bejárhatta volna — vándor nagy művészek példájára — a világ legelső színpadjait. De merem állítani, hogyha ő magyar Gauthier Margitjával elindult volna idegen országokba : a nyelvünket nem értő közönség előtt is nagy sikere lett volna. Mert megjelenésének báját, taglejtésének plasztikáját, arcjátékának művészi voltát, hangjának mindent kifejezni és megértetni tudó színét és melegét ki ne érezte és csodálta volna? Sokszor láttam a mi drága Márkus Emiliánkat ebben a művészi egyéniségéhez annyira illő szerepben, s a lényéből gazdagon és elemi erővel áradó varázs mindig rabul ejtette lelkemet. Az ő boldogtalan Margitját valami csudálatos frisseség, valami megkapó igazság és megindító melegség jellemezte.

A feledhetetlen Paulaynak éppen a Márkus Emiliával felújított *Kaméliás hölgy* volt utolsó öröme. Az előadás után, már nagy betegen, még sajátkezű levelet írt az «aranyhajú Emmá»-nak : három nappal később meghalt, és utolsó órájában

KAMÉLIÁS HÖLGYEK

SZÍNHÁZI EMLÉKEIMBŐL

Írta SZÁSZ KÁROLY

Színházi emlékeimből néhány olyant újítok most föl, amelyeken csupa fény ömlik el, melyekből csupa elismerés hangzik, s melyek mind kedves, megkapó élményt jelentenek.

*A Kaméliás hölgy*et, az ifjabb Dumas időálló, híres darabját a régebbi neves magyar kritikusok közül Gyulai, Salamon, Greguss nem tartották nagyra, az újabbak egyike-másika pedig bizonyos vállveregetéssel, kicsinyléssel szokta emlegetni. Én azonban a mai annyira szomorú és sokszor olyan cinikus világban nem röstellem egészen őszintén bevallani, hogy nagyon szeretem a színpadon a romantikát, föltéve persze, hogy olyan lélek szerint való, vérbeli drámaíró szólaltatja meg, mint amilyen volt a *Kaméliás hölgy* szerzője, a mult századbeli francia drámaírók egyik legkiválóbbja, akit a józsemű és finomtollú Ambrus Zoltán méltán nevezett «a mi időnk egyik legnagyobb s legszenvedélyesebb gondolkozójának, legkomolyabb moralistája»-nak.

Prielle Kornélia. (Barabás Miklós vizfestménye 1846)

Hogy a romantika hazug, mint némely pedáns hangoztatja? Hát persze — az élet kegyetlen valóságaival, rideg közönyével szemben sokszor lehetetlenül eszményinek látszik. Dehát az irodalomban és a színpadon az élet igazságaival szemben mindig a művészi igazságot kell keresnünk, s nincs-e vajjon az meg a Dumas *Kaméliás hölgy*ében, amely darab, — merem állítani — mindig elpusztíthatatlan értéke marad a színpadnak, mert bizonyára sohasem fognak hiányozni a gyönyörködtető vagy könnyekre indító, megkapó romantikának talán kissé naív, ám a költői szépségek iránt fogékony, egészségeslelkű hívei. Jól hangsúlyozta Ambrus Zoltán azt is, hogy ez a darab azok közé tartozik, amelyek ma is műsoron vannak «mindenütt, ahol a színház nem alsórendű mulató, hanem a gondolat küzdőtere».

*A Kaméliás hölgy*et Dumas előbb regénynek írta meg, de a darab — igazában véve — sikerültebb alkotás. Dumas elsősorban mégis csak drámaíró volt, s bizonyosra veszem — ha bizonyítani nem is tudom — hogy ő, lelke világában már akkor is drámának érezte és látta Gauthier Margit bús történetét, mikor regénnyé formálta. Ezért nem viseli magán a darab azokat a bélyegeket, amelyek a regényből készített színműveket rendesen — és pedig kedvezőtlenül — jellemzik.

Természetes, hogy miután *A Kaméliás hölgy* az illuziók világába visz bennünket — a színpadi illuzió-keltés eszközeit is igényli, hogy a költő és tolmácsa kellő összhangba olvadjanak. Ezért lehet a magyar színpad büszke az ő egymást követő Gauthier Margitjaira, akik igazi hivatottsággal és a romlatlan ízlésű közönségre mindig óriási hatással tárták elénk a szerelem tűzében megtisztuló félvilági nő rövid boldogságának és emésztő keservének megható történetét, amely, mint az író, — regénye utolsó sorában — mondja: «kivétel, de ha általános eset volna, nem lett volna érdemes megírni».

Az első magyar *Kaméliás hölgy* a szép Bulyovszkyné volt — Szilágyi Lilla, Szilágyi Pál, úttörő színész leánya, Bulyovszky Gyulának, az elmés tárcaírónak felesége — akit én már színpadon nem láttam, személyesen azonban találkoztam vele egyszer, mikor a nyolcvanas évek elején, boldogult édesapámat készült meglátogatni, s apám távollétében én, fiatal diák fogadtam őt budavári lakásunkon, s rendkívül megnyerő külsejét és szép hang-

Nouvelle Revue

Barabás Miklós
B-26-290

MICHEL TELEKI
(v. l'article de G. Tolnai)

NICOLAS JÓSIKA
(Tableau du peintre transylvain M. Barabás)

Nouvelle Revue de Hongrie
1940. Oct.

Nouvelle Revue

Barabás Miklós

3-26-291

SABRE DE CHEF HONGROIS (IXe SIÈCLE)
Trésor des insignes impériaux, Nuremberg

Voir l'article de M. Csabai

POSE DE LA PREMIÈRE PIERRE DU PONT SZÉCHENYI

(Peinture de l'époque par Nicolas Barabás)

Nouvelle Revue de Hongrie

Mars 1942.

E közben a második emelethez értek, pár lépcsőfok választotta el őket a bejárás ajtajától, melynek hasadékain gyér világosság szűrődött át. A grófnő pihegve állt meg; a lépcsőmászás és folytonos magyarázat láthatólag kimerítették. Ez a feljárás csak alulról nyert világosságot, így benne az utolsó kanyarulat után csak félhomály derenghetett.

— Hűh, de elfáradtam; szinte alig bírom czipelni magamat s ezzel balját Rómeó karjába fűzte, míg jobbjával az ajtó nagy kilincsét kereste meg és belekapaszkodott.

— Úgy szédűlök . . . attól félek, még elesem; fogjon meg kérem.

Rómeó egy első szerelmes gyakorlottságával fogta át a grófné hajlékony derekát, míg baljával jobbját, a mely a kilincsen nyugodott, kereste föl.

— Köszönöm! — mondá a grófné alig hallhatóan s balját hanyagúl ejté Rómeó vállára.

— Talán mégis túlságosan megerőlteti magát méltóságod és komolyan veszélyezteti egészségét?

— Ah dehogy, kissé vérszegény vagyok Az orvos mozgást ajánlott; tehát csak hasznomra lehet.

A feljárás félhomályában Rómeó eleinte alig vehette ki a grófné arczvonásait, de mikor szemei megszokták a sötétséget, úgy látta, mintha azok a szemek, melyek máskor oly előkelő hidegen, szúrón tudtak tekinteni, most valami meleges delejes sugarat árasztottak volna és sötétjökből egy-egy villamos szikra lövelt volna elő.

— Ugy-e nehéz vagyok? Egészen kifárasztom. Elfáradt ön is? — s ezzel könnyedén szökött fel az utolsó lépcsőfokra s egy lépéssel a második emelet folyosójára ért. Egy nagy terembe nyitott be, onnan jobbra az északi torony felé haladva, figyelmezteté Rómeót a gyönyörű kilátásra, a mely az ungi hegylánczokra nyilt.

— Itt volt, mondják, a keleti toronyban, Zrinyi Ilona kedvencz tartózkodási helye. A keleti toronyból egész kényelmesen lehetett a kaczorvári őstoronynyal jelváltás segítségével beszélgetni.

Járása ruganyos lett, modora élénk, szemei kaczéran csillogtak ifjú vendége felé. Egész lénye valami örömtelt izgatottságot fejezett ki, mint a minőt pajkos gyermekeknél a keresett és feltalált veszély idéz elő.

— De most menjünk a nyugoti oldalra! Én jobb szeretem a kilátást, mely a síkságra nyílik.

A nyugati oldalra érve, a grófné egy ablakhoz lépve, magával vonta Rómeót s kihajolt.

— Most a dohányzó szoba fölött vagyunk. Nézze ott délnyugatra van egy kis emelkedés, cserjékkel borított halom, onnét lövöldözték a honvédek három ágyúval a várat, melyet a németek tartottak megszállva, de aztán önként elhagyták.

S ezzel arcza, a mint jobbjával a jelzett irányt mutatta, majdnem a Rómeó arczához ért . . .

Rómeó bambán, ügyetlenül erősíté, hogy látja a halmot.

— Ah, ön még sem lát? . . .

— De igen . . .

A grófné boszúsan bocsátotta el kezét.

— — — — — — — — — — —

Rómeó tekintete végigfutott a végtelen síkon. A téli nap alkonyatra hajlott, fényözönt lövelve a tépett felhők mögül, megaranyozva a síkot, az ormot, a fal szegélyzetét . . . Ott azon a távol rónán kínlódott végig a színészkaraván Kaczorvár felé. Visszaemlékezett, a mint a nyikorgó parasztszekéren haladva a kátyús országútról — a próza közepéből — különös érdeklődéssel néztek az időbarnitott falak felé. Most is ott ballag egy-két szekér a sáros országúton, a varjúk károgva röpködtek tova a lombtalan fák fölött. Ép úgy, mint akkor, a mikor ők eviczkéltek az út sarában. Egy szekéren utazott Juliával; ő szemben ült vele, szavait leste, és Julia szeme volt a tükör, melyből legörömestebb nézte a mindenség fölragyogó viszfényét.

— Kiszti hand! — szólalt meg e pillanatban egy csengő férfihang.

A grófné, ki Rómeóval együtt nézte a végtelenbe vesző síkság mögött lehanyatló napot, megrebbenve lépett az ablaktól vissza, melynek párkányára támaszkodott.

— Ah! . . . isten hozta!

— . . . Ezer bocsánat, ha tán zavartam, de George vezetett ide, tán helytelenül cselekedett? . . .

A jövevény előre lépve a háttér homályából, tiszteletteljesen csókolta meg a cordialiter — a legújabb divat szerint — oda nyújtott kezet.

— Ön mindig szőrszálhasogató — s Rozina?

— Üdvözli, csókoltatja, de iszonyú migrénje van, nem jöhet, rendkivül sajnálja, de nem jöhet.

— Csobánczi úr! — mutatá be az újon jöttnek Rómeót, — színész! — Gróf Hatváry Ferencz ő méltósága.

A fiatal színész mély bókjára a gróf szótlanul, feszesen hajtotta meg magát.

— Tehát nem jöhet? Mily kár! Ah, az a Rozina, hogy mért nem is gyógyíttatja magát! Hát estére sem fog eljönni? Hiszen sohasem szokott soká tartani a migrénje; ha kialuszsza magát, elmulik . . . Hány óra most? Mért nem várt reá? — A szádvári grófné — fordult Rómeóhoz — nagy tisztelője önnek. Igen sokat tart az ön tehetségéről és sokszor emlegeti, hogy önt kitünő Hamletnek képzeli.

E közben Rómeó s az újon érkezett kölcsönösen szemlélgették egymást.

A gróf mintegy huszonöt-huszonhat éves fiatal ember volt, telt, de halvány arczczal. Nagy, sötét szemei körül a barna gyűrűk s bágyadt tekintete, az élvekben fáradt embert gyaníttatták. A ritka, alig mutatkozó bajusztól körített száj mosolya bántó s arczjátéka trivialis, köznapi érzelmek tolmácsa volt.

Széles vállai, zömök testalkata, könnyed mozdulatai a sportkedvelőre vallottak s ezért a világosszürke, gyapju-szövetű boka-szorítók, fényes gyöngyházgombok hosszú sora által gombolva, nem hiányozhattak a lábikráiról. Rövid rókabőrös zekéjéből a grófi koronával díszített szivartárczát vevén ki, abból egy iratot vett elő.

— Ime a jegyzék . . . tudja arról a dologról . . . És az igtatói számok. A legutolsó a legfontosabb.

S ezzel élénk beszégetésbe ereszkedett a grófnéval személyek és dolgok felől, a mik Rómeóra nézve idegen világból valók voltak.

— Tudom, tudom cher Franczi! — fejezte be a grófné a papirost átvéve. — De menjünk le, itt olyan hűvös van.

— Hűvös? És mégis olyan soká időzött itt . . .

— Csobánczi urat érdekelték a régiségek, meg a kilátás. Nem is fogom tovább halasztani, egy pár erkélyt fogok a nyáron épittetni.

E közben leértek. A grófné köténnyéhez és hajához itt-ott pókháló-foszlányok tapadtak; az elősietö komorna nem győzte letisztogatni.

— S most uraim pihenjék ki magukat. Én is azt fogom tenni. Ez úgy is a siesta órája.

Rómeó tiszteletteljesen meghajtotta magát s távozott. A grófné könnyed ruganyos léptekkel haladt lakosztálya felé, mig Hatváry gróf, — noha a grófné folyton arra intette, hogy csak pihenje ki magát — oldalán maradva kisérte tovább.

— Az út most bizony fárasztó lehetett, félig fagyott, ugy-e? Tehát Debreczenbe utazik? . . . Valóban oly kedvezők a kilátások a pört illetőleg? Tán jó volna valami fakereskedő után nézni? — egy kis előleg nem ártana . . .

Lassan, mint az erdei patak csobbanása a távozónak, hangzott Rómeó előtt a távozó pár beszélgetése.

Rómeó szobájába ért s ott a kerevetre dőlve gondtalan pihenésnek adta át magát.

* * *

A fiatal Hatváry gróf jeles ifjú volt. Valódi telivér arisztokrata. Noha mindössze csak huszonhat éves, még is fényes multtal dicsekedhetett.

Ő sárlaki nagybirtokos. Van azonkivül Ó-Bánya közelében Forró-Kúton egy hétszázholdas birtoka, gyönyörű százados fáktól árnyalt parkkal, ódon, eddig egyedül a bérlők vagy tiszttartók által lakott patics falazatú ősi kuriával. Erdélyben is volt udvarháza.

Tehát fényes multja volt. Tapasztalatlanok kedvéért megjegyezzük, hogy ez annyit teszen, hogy játszott écartét a nemzeti kaszinóban Pesten, pointját egy aranyban; futtatott Epsomban, Longchampson, Wiesbadenben, játszott Hamburgban és Monte-Carlóban; volt kedvese a párisi nagyopera ballerinái között; fürdött Ostendeben, párbajozott a Bois de Boulogne-ban, étkezett a Frères Provençaux-knál Párisban; Möbus és Breyingnál Bécsben. Volt egy kitünő versenyparipája, melyről a bel- és külföldi lapok — az utóbbiak persze a kellő ortografiával — megírták, hogy a »Tschàrdàsch« itt és ott, ekkor és akkor gyönyőrűen startolt, de valami megfoghatlan indispozicziő folytán nem nyert. Olvasta Casanova memoirjait s a hamburgi, berlini esték félvilági rejtelmeit, a miket könyomatú rajzokkal díszitve a német könyvárúsok zárt boríték alatt küldöznek szerteszét az élvvágyó gazdag fiatalságnak mindenfelé, a milyenek: *Geschichte der schönen Hulda . . . Egy fiatal leány vallomásai* stb., stb.

Mindezekből természetesen következik, hogy a fiatal gróf joggal táplálhatott igényt a képviselői állásra s ennek folytán fényes nevével bankok, közhasznú vállalatok, közművelődési intézmények élén való nyilvános szereplésre, főispánságra, miniszterségre, egyszóval a »nagy hazafi« czímére, honfitársai elismerésére és a tömeg bámulatára. És majd néhány év multán, ha Afrikában egy pár oroszlánt az Indiákon tigrist, párduczot lelőtt, fehér elefántot látott s rajta lovagolt; a hazai jogtörténelemből, a »jus primae noctis« immár csak költségessé vált tradicziójával megismerkedett s a Hatváry név föntartójáról valamikép — tán ereje utolsó maradékával — gondoskodott; megtérend ő is, mint annyian ősei közül a sárlaki családi sírbolt hűvös magányába, kiénekelve, elprédikálva, mint a többi »nagyok«, kik egymaguk száz érdemes helyét bitorolták az élet nagy vásárjában az emberi ostobaságnak és előítéletnek szánt hitvány árúikkal.

— — — — — — — — — — — — — —

Tehát a soirée spirituell füstbe ment. A szádvári grófnő, kit Csákányi eltávozása után lovas hírnök hítt meg, nem jöhetett, mert mint Franczi gróftól (ez volt a gróf neve en famille) izente, migrénje volt.

A grófné ugyan ezen nem nagyon búsult; hiszen csakis a vágy valami új és szokatlan után lehetett az, a mi arra indítá, hogy Rómeót kihivassa.

[Folytatása következik]

FALUSI TÖRTÉNET

A GYÚJTOGATÓ

Irta: GABÁNYI ÁRPÁD

Karámoson gyakran volt égés. A »vörös kakas« minden héten rászállott valamelyik kunyhó nádas tetejére s másnap már csak a hamvát szórta széjjel az a *láthatatlan* bujdosó, mely sírva jön, sírva távozik, végig körmöli arczunkat, leszakít egy darabot az eresz oldalából, gyökerestől tépi ki a százados tölgyeket, szétzúzza vándorbotjával a folyam síma tükörlapját, aztán mintha gyönyörködnék a kárban, kaczagva röpül a hegyek közé s vadon erdők sűrűjébe pihenni tér.

Mióta kihirdette a megye a statáriumot, azóta nem fordult elő tűzeset. Flórián hiába nézte, hová ürítse az öntözőveder tartalmát, csak telve maradt az, Kaján Péter biró uram pedig elégedetten pödörgette bajuszát, mondván:

— Bezzeg használt a statárium!

Megijedtek az ebugatták és nem gyujtogatnak. De hiszen csak került volna vagy egy a kezembe, tudom, hogy összeverte volna a bokáját czigányszó nélkül.

Igy beszélgetett magában a falu bölcs birája, kimért léptekkel ballagván hazafelé, a mint azonban a »faragott Jézus« előtt letért az útról jobb felé, meglepetve látta, hogy épen azon pillanatban surran ki egy legény özvegy Borsáné udvaráról. Nagyon elcsodálkozott biró uram, mert hisz országvilág tudta, hogy az öreg Borsáné a legbecsületesebb asszony az egész megyében, — hej! biró uram tudja ezt leginkább. Hát még a lánya, Veron! Annak maga a plébános uram adott a mult Márianapján ajándékba egy olvasót, az a legderekabb lány a faluban. De hiszen Borsáné szegény s nem tart szolgalegényt, összes cselédsége a félszemű, sánta Jutka asszonyból áll. Ki a tatár lehetett az a legény?

Mint héjja a galambot, úgy kisérte a szemével biró uram azt a legényt, kit az esthomály miatt nem volt képes felismerni.

A legény lassította lépteit, biró uram pedig szaporázta. Végre megérkeztek mind a ketten a biró saját háza elé. Kaján Péter uram majd hanyatt vágódott, a mint a legényben tulajdon fiára ismert.

— Jól látok-e? Vincze, te vagy?

— Én volnék apám uram; szerencsés jó estét kivánok!

— Jó ám az öreg ördögnek, de nem nekem! Hol jártál?

— A felvégen. Masinát vettem a zsidónál.

— De hiszen régen keresztviz alá tartották azt a te zsidódat. No fiam, csak kerülj be hozzám. Egy kis beszédem lesz veled.

Apa és fiú beléptek a házba. Vincze még a kapuban vette le a kalapját, zavarral forgatta kezében, szép fekete szemeivel jobbra-balra tekintgetett, mint a ki előre tudja, hogy dorgálást kap és meg van szorulva kifogásnak dolgában.

Kaján Péter uram az asztalra fektette hivatala mogyorófából faragott szimbolumát s összevont szemöldökkel megállott a fiú előtt.

— Mit kerestél a Borsáné udvarán?

— Ismerem apámuramat; tudom, szereti, ha magyarul beszélnek vele, hát én nem is akarok hazudni, de egyenesen kimondom, hogy a Borsa Veron . . . .

— Megzavarta a fejed. Úgy-é?

— Kedvelem azt a csinos fehérnépet.

— Igazán?

— Igazán.

— Mióta?

— Több már egy hétnél.

— Hát Kaczér Ágnest már nem szereted?

A fiú elmosolyodott s egy kicsinylő hunyorítást vetett a szoba legszélső zugába.

— Kaczér Ágnest én sohasem szerettem úgy! Csak incselkedtem vele. Hiszen nem hozzám való lány!

— No hát, édes fiam, — szólott a biró és arcza kérlelhetlen szigort öltött — ide hallgass most arra, a mit mondani fogok neked. Hogy te Kaczér Ágnest szereted-e vagy sem, ahhoz nekem semmi közöm. De . . . . és e de után minden szavát

TÁNCSICS MIHÁLY

külön-külön nyomatékkal ejtette ki — de Borsa Veronra gondolni se merj, mert a mely napon rájövök, hogy a házuknál voltál, az nap tagadom meg, hogy a fiam vagy. Én az öreg Borsánéval nem vagyok jól, gyűlöljük egymást, mint tűz a vizet és nem akarok vele semmiféle atyafiságba keveredni. Ezt csak *neked* mondom, de ne *hiába* mondjam.

Kaján Péter kettőt köhintett, egyet fordult saját tengelye körül s bement a »hálóba« s az este ki sem jött többé belőle.

Vincze szívét eltöltötte a dacz és a fájdalom. Mérgesen szemébe vágta a kalapját, nagy búbánatában a megrepedésig teletömte makrapipáját, de elfelejtette azt meggyujtani.

Kiült a ház előtti padkára, elgondolkozott, egyet sóhajtott, kettőt káromkodott és szopogatta a kurta szárat amúgy szárazon.

Hajnalodni kezdett és Kaján Vincze még mindig ott gubbasztott a kis padkán. Nem is aludt, ébren sem volt. A falu kakasai egymásután kurjantották el a reggelt teli torokkal, némelyek szeliden, más mérgesen, az egyik tiszta, csengő hangon olyan czifra csokrot kötött a végire, mint a kántor uram az »et cum spiritu tuo«-nak, a másik meg fátyolozott rekedtséggel, mint Bálint bácsi, a bakter, ki éppen most tér be a kunyhójába, hogy nappal pihenje ki az éj fáradalmait.

Vincze kutyába sem vette a kakasokat; bánja is ő, ha reggel van; szívében úgy is olyan fekete éjszaka tanyázik, akár csak a leszegzett koporsóban.

Éretlen torokhang csendült meg egyszerre a háta mögött:

> Árva vagyok, mint a gólya,
> Kinek nincsen pártfogója.
> Édesanyám oka mindennek,
> Mert én semminek sem vagyok oka!

A bolondos nóta hallatára Vincze föleszmélt s arra nézett, honnan a nóta jött.

— Mennykő csapjon a bolondjába! Ez már ilyenkor kezdi a rikoltozást!

Gyuricza Jankó felütötte borzas fejét ott a for-

dulónál egy bokorból s hol vígan, hol szomorúan énekelt bele a hajnal kékülő levegőjébe:

Korán reggel rikít a kakas,
Akkor szép a kis Iány, ha nyakas.
Volt szeretőm, de már nincsen,
Büntesse meg az úristen őtet!

Ez a Gyuricza Jankó afféle falu bolondja volt, kinek talán sohasem volt apja, anyja; most nincs se hajléka, se tanyája; a jövőben nem lesz sem felesége, sem gyermeke, se senkije. Olyan, a kiről nem tudják, mikor és honnan jött, csak úgy termett, mint a gomba. Nem tartozik senkihez, még is ismer mindenkit; enni senki sem ád neki, még sem hal meg éhen; nem dolgozik, még is megél; nem gondolkozik, még is érez; a szíve tud fájni

VASVÁRI PÁL

és örülni, ajka mosolyog, szeme könnyben úszik. Gyuricza Jankó is ilyen volt. Három éves korában hullatta el valaki Karámoson, azóta nem hagyta el a falu határát. Valamelyik incselkedő parasztlány elkeresztelte Gyuriczának, a másik Jankónak hívta s így ragadt rá mind a két név. A mint megtanult beszélni, úgy tanult meg énekelni is. Minden nótát tudott s úgy összezavarta, hogy csak az isten tudott volna kiokosodni. »*Szeretni*«, »*gyűlölni*« nem voltak előtte ismeretlen fogalmak. Az ő filozófiája szerint szeretni annyit tett, mint: valakit ölelni és megcsókolni, aztán melléje ülni a padkára és mesélni neki tündérországról, mely túl van az óperenciás tengeren, a hol minden szegény embernek, még az afféle hozzá hasonló falu bolondjának is van *sarkantyús csizmája* és hétköznap sem jár mezítláb. Gyűlölni pedig annyi, mint valakit jól eldöngetni és azt mondani neki, hogy: »*Vigye el az ördög!*«

Ki tanította erre? — azt még biró uram sem tudná megmondani, pedig ő irást is olvas — *néha*.

A mint Jankó megpillantotta a lóczán gubbasztó bús magyart, egyenesen feléje szaladt, megállt s el kezdett kaczagni s kiáltani:

— Ismerlek Kaján Vincze! Ismerlek! Hahaha! Czifra legény .... nyalka legény....

Az én rózsám tarka-barka,
Kerti fán csörög a szarka.

Egyszerre elkomolyodik, fenyegető állást vesz, villámtekintetet lövel a legényre...

— Czudar vagy, Kaján Vincze! Komisz ember vagy!... nem szégyenled magad? Rossz vagy! Nagyon rossz vagy! Vigyen el az ördög! Megcsaltad Ágnest! Ott hagytad, — pedig csókoltad az orczáját, ölelted a derekát, elloptad tőlem, ő az én szeretőm volt. Tudok mindent; tudom, mást szeretsz, szőke leány után bolondulsz, Ágnes barna, semmi sem lesz belőle — egyik sem lesz a tied.

Ég a kunyhó, ropog a nád,
Míg a szőkét ölelgetted,
A barnát elszalasztottad!

Vincze a kötődésre mérgesen fölugrott.

— Tágulj innen, azt mondom, mert fültövön felejtelek. Mit lábatlankodol a becsületes ember útjában?

— Becsületes? Hazudsz! Te nem vagy becsületes, mert ha az volnál, elvetted volna Kaczér Ágnest.

— Vedd el te! — kiáltott Vincze a bolond sihederre, az pedig elröhögte magát, aztán nagy szerényen földre sütötte szemét.

— Óh! Hiszen én elvenném, de nem jön hozzám, mert én nem tudom, merre van a templom; aztán hogy megyünk esküvőre, ha még az Isten házát sem tudom?

A ki tudja,
Mért nem mondja,
Merre van az
Ország útja!

— Te tudod Vincze és még sem akarsz templomba menni Ágnessel; szegény Ágnes sír, sír, mindig sír! Czudar vagy te, Vincze, te a biró fia vagy, Vincze, vigyen el az ördög, Vincze.

Vincze pedig felugrott s egy láb alatt heverő karóval akkorát húzott a szegény hóbortos fiú nyaka közé, hogy az ordítva, visítva szaladt el tőle, de mikor már biztonságban érezte magát, visszafordult, mérgesen fölkapott egy követ, a biró háza elé dobta s tele torokból kiáltozott:

— Nesze Vincze! Nesze! Nesze! Ez is a tied! Ez is! Meg ez is! — Dühösen hajigálta a kavicsot a légbe, gondolván, hogy mindenikkel Vinczét találja. Mikor aztán már belefáradt a dobálódzásba, letért a völgyi útra; valami nagy bánat szállta meg a szívét, sírva fakadt s búsan dalolta:

Azt hittem én, mig a világ
Addig ég a gyertyavilág,
Most látom már, hogy elalszik,
Rám az Isten is haragszik.

Kaján Vincze is összeszedelőzködött, meggyujtotta végre a pipáját s lassú léptekkel indult ki a faluból.

Ment, ment, maga sem tudta hová, utjában hol az eget nézte, hol a földbe mélyeszté tekintetét, botjával mérgesen verdeste le az utjába akadt mezei virágot, bogáncsot és szamártövist. Aztán föltette magában, hogy ma nem dolgozik.

Felőle az aratók ugyan csinálhatnak akármit — oda sem néz.

Aztán levetette a dolmányát, oda csapta egy árnyas fa tövébe, leheveredett a fűbe, rákönyökölt s ujból hozzáfogott ahhoz, a mit egész éjjel művelt: gondolkozott Borsa Veron felől.

Mennyire szereti ő azt a lányt! Odaadta volna érte az egész határt, az egész falut, ha az véletlenül az övé lett volna, pedig de szép határ, de szép falu! Szerelmében úgy sem tudott messze menni, mert a hogy ő van az apjával, úgy van Veron az anyjával; aztán meg az öreg asszony szörnyű módon félti a lánya becsületét.

Nem is találkozhatott vele gyakran, csak olykor-olykor, késő este, mikor az öreg Borsáné már lefeküdt és Veronka kikönyökölt a pitvarra nyiló ablakba.

Ott sugdostak, ott incselkedtek, reménykedtek együtt soká, éjfélig, azutánig. Nem tudta senki, csak ők ketten, meg az isten!.... És most vége még ennek is! Mikor még megtehette, olyan kevésnek tünt ez fel Vincze előtt s most, hogy többé nem fogja tehetni, végtelen soknak látszott.

De hát az a bolond sihéder honnan tudhatta meg? Megleste tán, vagy mi?

Vincze épen egy czifra káromkodásra készült, midőn egyszerre valaki megérinté a vállát. Meglepetten fordult vissza, aztán föltápászkodott. Kaczér Ágnes állott előtte.

— Én vagyok, Vincze! Miért csinálsz ilyen mérges arczot? Talán rám haragszol, hogy itt vagyok?

— Nem haragszom én senkire, csak magamra! — szólt a biró fia mogorvan, botját egy arasznyira betolva a lágy földbe.

A lány ajkán fájdalmas mosoly vonult el s egy kis szünet után szemrehányó tekintetet vetett a mogorva arczú legényre, mondván:

— Hej Vincze! Nem így találkoztunk mi egykor, nem is olyan régen; nem sok csillag szaladt le azóta az égen. Mikor láttál, elémbe futottál, átkaroltad derekamat, megcsókoltad a vállamat, az arczomat, a szememet, úgy lested a beszédemet. Ha nevettem — nevettél, angyalodnak neveztél, galambodnak, hű párodnak. Mennyben lakó uram isten! Soha, soha, sohse hittem, hogy a napok így változnak!....

A legény elfordult hidegen, vállat vont, aztán botjára támaszkodva, csak ennyit felelt:

— Minden csak egy darabig tart!

A szép barna leány arcza elváltozott, szemei szikrázni kezdtek, közelebb lépett a legényhez és halk, fojtott hangon kérdé:

— Te mondod ezt Vincze? Te tudsz így beszélni? Hát minden — minden múlandó? Igen: a fű elsárgúl, a virág elhervad, a fa lehullatja lombját, a napsúgár meghidegűl, a tavasz elszáll, a réti zöld megfehéredik, a kőszikla szétporlik, de az igazi szerelem nem múlik el soha! A ki egyszer esküt tett szerelmesének, annak esküjét föl nem oldja Isten többé soha! Kaján Vincze hallod-é, a te fogadásod felrótta az Isten, el nem törölheted soha, soha!....

[Folytatás következik]

A zászló rongya

1894 márczius 15

Egy darab vászon csak, színe háromféle,
Egy darabka rongy csak, tépett zászló rongya:
Mégis drága nekem... nagy idők emléke! —
És sírba hullt, ki rég magasra tartotta.
A temetői föld takarja már apám,
Ki örökül nekem ezt a foszlányt hagyta;
De mely több, mint kincsek óriás garmadán,
A mely édesebb, mint rózsám szűzi ajka,
Ha csókom ég rajta.

Lehajtom a főm; e vászon fölé hajtom...
Jer elő a sírból, múltam, te szép idő!
Fájdalmamat, búmat most mind elsóhajtom...
S vágyam betelt; a múlt ím aranyozva jő.
— Márczius idusát kis család ünnepli!
Apám, anyám és mi négyen: a gyermekek.
Mindnyájunknak szíve boldogsággal teli.
S ősz hajú éd's apám, ott az asztal felett,
Nagy időt emleget.

»Mikor harczba kellett menni, ellenségre,
Ki zúzta bölcsőink s apáink sírjait;
Ott voltam, fiaim, ott hullt sebem vére,
Ott hordottam ezt fenn!«... s mutatja rongyait.
Rongyait a magyar nemzeti zászlónak,
Melyeket emlékül a harczból megtartott —
Szívem feltüzesűl, majd hogy lángra nem kap.
Úgy összecsókolom azt az öreg harczost
S a sebhelyes arczot!

Szegény öreg ember, hogy sír örömében!...
— Óh, nem sír már mostan; a sír mindent elföd
De áldó szellemét sokszor fölidézem,
Mikor bajaival az élet belém köt.
Meghallom szavait, a mikkel vígasztal:
»Azt a tépett zászlót, fiam, csak azt nézd meg,
Nagyobb viharokban küzdöttem én azzal!
Állj ki te is bátran és menj a veszélynek,
Gyávák, a kik félnek!...«

Havas István

ELBESZÉLÉS

ELZÁRT UTAK

Irta: SZARVAS MARISKA

Alig hogy kiszállt a kupéból, rögtön előszólított egy bérkocsit.

Elhelyezkedett valahogy az ülésben, maga mellé rakosgatta a divatja múlt, régies utibőröndöt, egy gömbölyű papir-skatulyát s egy zacskóforma csomagot. Más podgyásza nem volt.

Megmondta a kocsisnak a házszámot, az utczát, sőt még nevet is. Megigazította a bőredőjű fekete ruháját, ne hogy valamiképen az ajtónyilásba kerüljön, aztán hátradőlt s a kényelmes bérkocsi dübörögve vitte tovább.

Egy kicsit körülnézett.

Tizenöt év óta nem járt a fővárosban, meglepte a gyönyörű paloták sora, a kirakatok fénye, csillogó sok színű szövete, a drága virágos porczellánfélék, óriási halmaz vásznak, habos fehér színökben, szikrázó ékszerek, melyeken ott futkosott, csillogott a heves juliusi napsúgár izzó fénye.

Meglepte különösen a kis-bándi község csendes, nyugalmas egyhangusága után, hol egyebet se lát, mint az alsó, felső szomszédok kőoszlopos házait, georgina-bokros, jázminsoros kerteket, a kékesfehérre mosott függönyök mellett dupla sárga violákat az ablakban s néhány őgyelgő embert a vízmosásos kis utczákon. Látta a sürgést-forgást, a sok ismeretlen járó-kelő embert, elegáns asszonyokat széles kalappal, melyeken igen sok volt a virág, a szalag, látta a pezsgő városi életet s egy kicsit elfoglalta a sok látni, nézni való... de azután csak ismét ott forogtak előtte azok az apró, remegő kézzel irt betük, szavak, melyek megbontották egész nyugalmát, nem hagyták pihenni s elhozták idáig, tele nyugtalansággal, aggodalommal, megint csak látta azokat a szomorú, fájdalmas szavakat, melyek mellé oda képzelte rögtön a kis unoka könyező szemeit....

»Nem birom tovább, nagymama!« Nem lehet mást tenni, mint lezárni a nagy boltíves szobákat, becsukni az ablakokat, a szomszédok gondjaira bízni az egész házat, a nagy gyümölcsös kerttel, méhszinnel együtt s utazni a fővárosba!

Nehezére esett.

Az egész falu megtudta még azon estén valamelyik cselédtől az utazási szándékot s az ismerősök sorra látogatták.

— Igaz?

— Csakugyan igaz, hogy a fővárosba készül?

— Igaz! Oda megyek az unokámhoz, illő, hogy megnézzem már egyszer!

— Illő! Persze, hogy illő! — hagyták helyben különös mosolylyal azok, kik egy év előtt rettenetesen irigyelték s fel nem foghatták, hogy a nagyasszony unokáját, a kis barna szemű, gömbölyű Ilust, feleségül vette az az elegáns, lakktopánós, csiptetős, bodros ingmellű gavallér, a ki valamely művészi pályán van s mindig ott élt a nagy városban s bizonyosan merő szeszélyből vette el azt a kis falusi lányt, a kinek a pénzén kivül semmije sem volt, se valami különös szépsége, se finom, városi modora, csak a búzavirág-szedéshez értett és semmit se látott a kis-bándi erdőn s a malom patakján kivül.

Előre megjósolták, hogy nem jó lesz ebből a házasságból.

Vagy a férj ún bele a nagyon is egyszerű kis asszonyba, vagy.... Még sokkal valószinűbbnek tartották, hogy a kis Ilust a nagyvárosi élet megkábítja, átváltoztatja....

Naponta várták a híreket az új párról, de még eddig semmit se hallottak olyant, a mi érdekes lett volna rájuk nézve.

Attól a komoly szemű, ránczos arczú öreg asszonytól nem lehetett megtudni semmit azoknak a szomorú leveleknek a tartalmáról, melyeket könyhullások közt égetett el, nem szólott senkinek most se, a kiváncsi és kutató pillantások lepattantak a mozdulatlan, kevély arczáról, mint aczélról a szikra s nem fogtak semmit.

— A világnak nem szabad örülni, a világ ne tudjon semmit.... s azok a jó szomszédok a mosolygó, várakozó arczczal, nem láthatták a sorokat, melyek a nagyasszonyt a fővárosba szólították!...

El voltak azok rejtve jól!

— Megnézze ám az új épületeket, az utczákat, szomszédasszonyom! — biztatta egy deres bajuszú öreg úr, a ki egész életét egy régi kőoszlopos házban töltötte, a három vadászkutyával együtt s nem látta a fővárost a lánczhid felavatása óta!

— Megnézzen mindent! Meghallgassa a hires férfiak beszédét az ország házában, semmit látatlanul ne hagyjon. Ott van az unoka-vő! Elég finom, tapasztalt városi ember, elkisérheti mindenhova!

A nagyasszony csendesen bólintgatott a fejével s igért mindent.

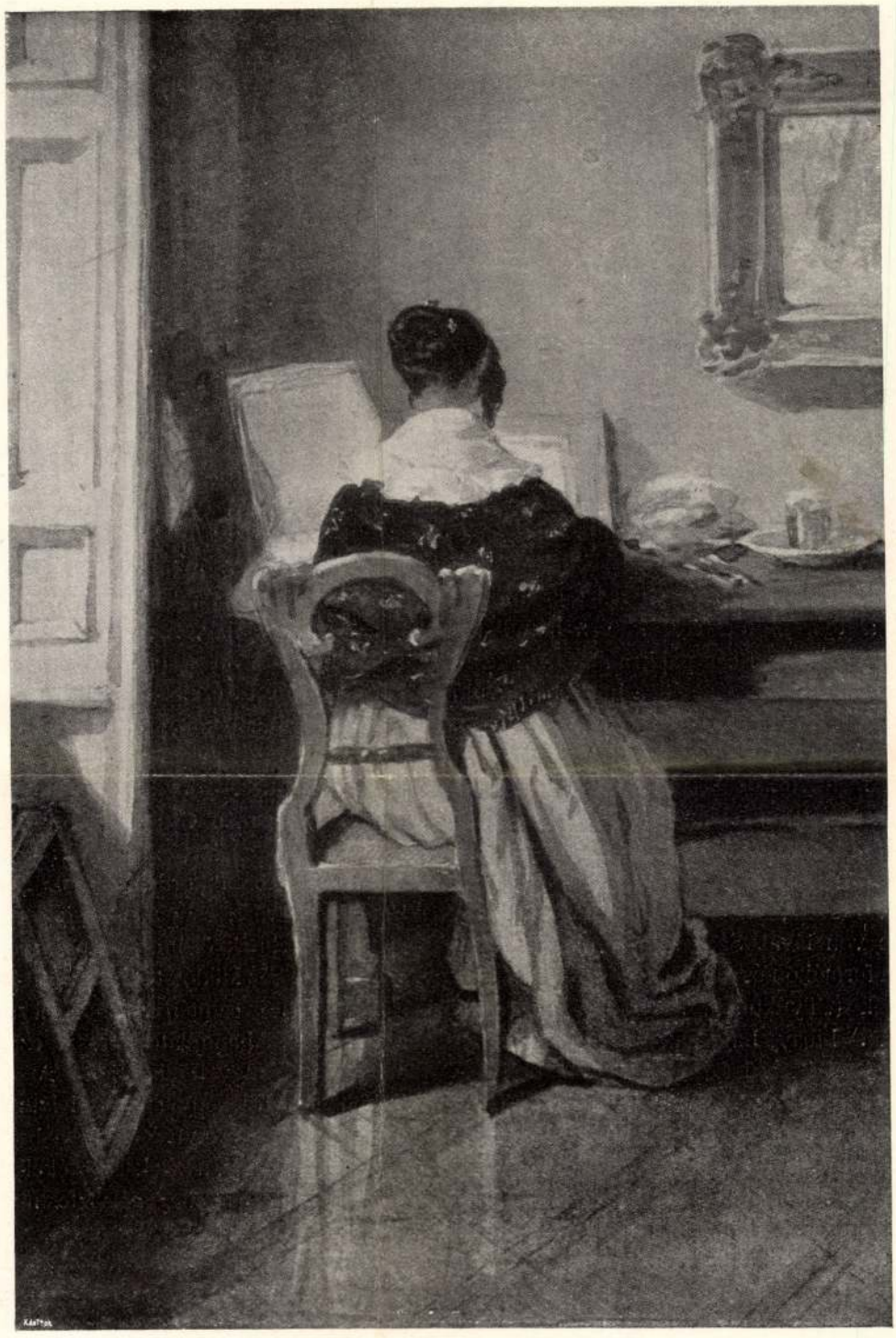

MŰVÉSZNŐ
BARABÁS MIKLÓS VÍZFESTMÉNYE

Művészet 1907.

szerűség van és sok elmélyedés. Kelety Gusztávnak pedig díszhelyet jelölnének a magyar tájképfestés történetében csak itt látott rajzai és vízfestményei is. Gyöngéd és szellemes a kezelésök, a formák szigorát már föloldotta bennök a hangulat intenzitása. A romantikus elem túlnyomó és ha dramatikus erejével szerencsés forma párosult, a kortársakra bizonnyal kinyilatkoztatásként hatottak. Ahol a természet közvetlen szemléletében inkább lirikus érzéssel reagált Kelety, mint a „Csillagvölgy"-ben, „Budapest látképé"-ben ott hozzánk is közel áll. Vele éljük emlékeit e régmult nyári napoknak, mikor a hegytetőről változó érzéssel követte a felhőárnyékok futását a völgy fordulatain. Lazán odaírt ceruzarajzai („Normafa", „Tölgyfacsoport") sok kéziratérdeket foglalnak magukban. A szénnel inkább festve bánt, az „Erdő" szines hatásossága jellemzi festőies felfogását. Ligeti Antal a tollrajz mestere. Milyen bámulatos merészséggel seperte a papirra a „Jeruzsálemi fensík" sziklás lépcsőzetét, a hosszan elnyúló talaj itt-ott kibukkanó csontvázát, erőteljes, csalhatatlan vonallal. E művek előtt vesszük észre, mennyire elnagyoljuk ma a tájkép architekturáját, az előtér konstrukcióját. Míg Ligeti tollvonása szűkszavú, pregnáns és tudatos energiával teljes, Mészöly Gézáé intimitásokat mesélő, színes, hajlékony, rokon a rézkarc vonalával. Szellemes hálója általszövődik a formákon és minden részletet becsesen megjelöl. („Tyúkudvar", „Tanya a Hortobágyon".) Libay Lajosnak rajzai és vízfestményei előtt keserűséggel érezzük újból, hogy nem volt a miénk, sem tárgyaiban, sem felfogásában nem a mienk. E lehelletes, ezüstös rajzokban, lágyan érintő, gyöngéd ónnal Róma, Ischl, Tirol pittoreszk motivumait jegyezte le. Mélyen érző, költői kedélyre vallanak e jegyzetek, legyen a tárgy még olyan szerény — kereszt a sziklás domboldalon, lépcsős út, mely magasba visz a tótükör fölé — mindent átlelkesít művészete s a kis papirlapot annyi érzéssel tölti meg, míg úgy hat mint egy szimbolum. Vajjon hol lehetnek Libay állítólag tervbe vett „Magyarország albumá"-hoz készített vázlatai? Gundelfinger Gyula, ki visszavonultan élt a Szepesség egy félreeső zugában, problematikus egyéniség volt, kinek néha sikerült romantikus érzést és naiv megfigyelést érdekesen összeolvasztani, mint a „Tornyos várrom"-ban. Gerhardt Alajos („Kerti tó", „Hazatérő szénásszekér") szénrajzainak meleg tonalitásával érdekelt. Böhm Pál kezétől is láttunk egy transzparens kis aquarellt („Ampermenti völgy"), melynek friss vizességén, üde színességén szivesen megpihent a szem. Szomszédjában függött Munkácsy egyetlen kisérlete e műfaj terén, egy „Tájkép" a kolpachi parkból, mely amily gondtalanul lett is odacsurgatva a szemcsés papirra, barna, szürke, zöld színeinek sötétes összhangjával, tónusainak értékes skálájával geniális érzés lecsapódását jelenti.

Ha a kérdéses műfajoknak figurális művészetünkben való fejlődését keressük, Brocky Károlyra bukkanunk. És meglepetten látjuk mennyire kiemelkedik egyénisége korának általános nivójából. A „középkori lovag" kicsi formátumában oly sugárzó intenzitás van, hogy egyenértéket talán az egész, nagy kiállításon hiába keresünk. Mily pompázó a nadrág vörös színe, a kékes páncél hideg villanása a sötét hátteren, az asztalteritő közvetitő, tompa violaszínén. Csak Delacroix mert abban a korban ehhez hasonlót. A „Szerelmi dal" még gazdagabb akkordot hangol össze: zöldet, kéket és vöröst, csupa gyönyörűség e puha, illatos színeknek örömteljes melodiáját követnünk. Barabás Miklós tenyérnyi vízfestménye, a „Művésznő" szintén kis műremek. Csendes, nyugodalmas hangulatot áraszt ez a delikát ecsettel megfigyelt intériőr. A „Giardino Boboli"-t is érzékeny szemmel látta meg Barabás. Sterio Károlynak „Szoba belseje" aranyos világításával, a kék karosszékeknek csöndéletével szintén a magyar vízfestménynek ez első, sokatigérő korszakába tartozik, melyet azután valami megállított fejlődésében. A kedvezőtlen viszonyok? Annyi bizonyos, hogy a megállásnak, a meddőségnek stádiumáig az őszinte, igaz festőiségnek komoly értékei kerültek felszínre.

Mi mindent vesztettünk el azontúl is. — Liezen-Mayert sem tudjuk másképpen bemutatni ez alkalommal, csak mint Schiller-illusztrátort, a „Harang"-hoz készült gyönyörű

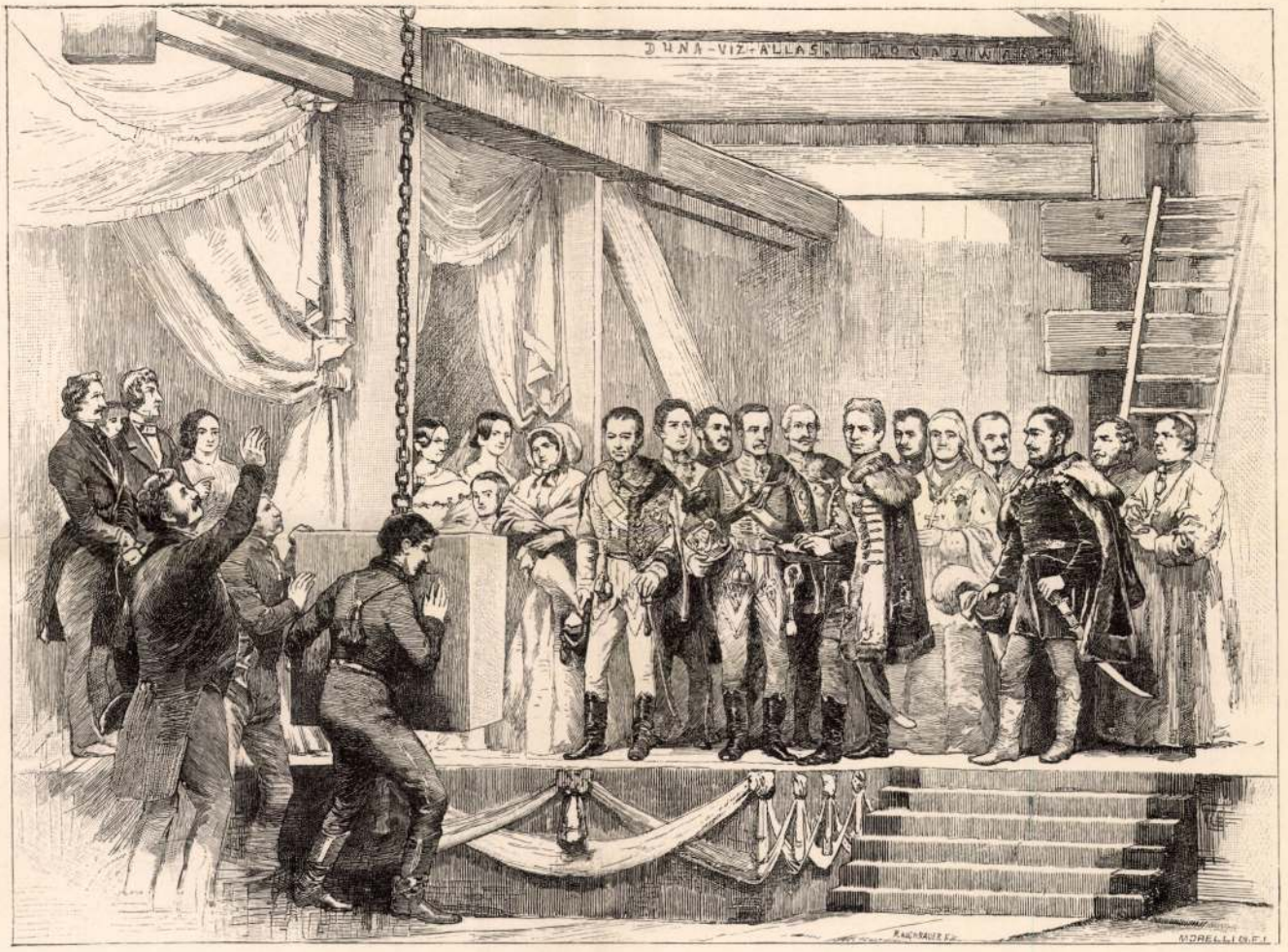

A lánczhíd alapkő-letétele 1842. aug. 24-én.

Barabás Miklós
B-26-294
(Osztrák Magyar

hagyva maga után. Azonban egy örvendetes új eseményt is jegyezzünk fel ez évről: az első gőzhajó megjelenését a Dunán, melynek „Argo“ volt a neve.

1835-iki bőjtmáshava 2-ikán I. Ferencz meghalálozván, a már megkoronázott V. Ferdinánd a következő évre összehívta az országgyűlést, melynek törvényczikke megállapítja, hogy a törvények szövegében a magyar legyen a hiteles. Még ennél is fontosabb ténye volt ez országgyűlésnek a Mária Terézia-féle urbariumnak szabadelvűbb fejlesztése, a jobbágyok szabad költözési rendjének újabb megállapítása s a jobbágytelki állomány újabb meghatározása vidékek szerint, s a jobbágyi kötelezettségek többrendbeli enyhítése. Ugyanekkor rendezték a községek beligazgatását, megállapították a földesúri törvényhatóság hatáskörét, tanakodtak a köznép terheinek könnyítésén, a katonatartás megváltásán, s megadták a jogot a nemnemesnek, hogy saját személyében perelhessen a törvény előtt. Mintegy jóslatszerűen hangzik az ezen évben hozott törvényczikkelye a magyar országgyűlésnek, melyben előre kimondatik, hogy tizenhárom meghatározott irányban az országot átszelő vasútakra, ha azokra vállalkozók akadnak, az ország engedélyt, kedvezéseket és oltalmat fog nyújtani; meghatároztatik a kisajátítás módja s a vasúti vállalatok fölmentetnek az adózás alól. Még akkor egész Európában alig volt két országban valami próbavasút. És ma ez az egész vasúthálózat, mely az 1836: XXV. törvényczikkben jóslatképen áll, létre van hozva s több mint tízezer kilométer hosszaságban lerakott síneken robog a gőzkocsi.

De közvetlenebb eredményű volt az országgyűlés határozata a Buda és Pest között felállítandó lánczhíd építése iránt, melyen *mindenki* fizetni tartozik; az első adófizetés a nemesi vállakon; kilátással egy meghatározott időre, melyben a lánczhíd a nemzet tulajdonába megy át a részvényesek kezéből, s akkor ismét *mindenki* ingyen járhat át rajta. S ez a mű — sokkal előbb mint a vasútak — testté lőn. 1842 aug. 24-én tette le alapkövét, mint V. Ferdinánd király helyettese, Károly főherczeg, az asperni diadalmas vezér, s az oklevélen, melyet ekkor a kőbe foglaltak, a király, Károly főherczeg, a nádorispán és neje, gyermekei, s a primás után — megelőzve az ország zászlósait — mint voltaképi alapítójának, Széchenyi Istvánnak neve is ott állott.

Még tovább haladt ez országgyűlés a nemzeti kultura terén is: elhatározva a Pesten felállítandó nemzeti szinházat, s a tébolyodottak számára

45. SZÁM. 1888. BUDAPEST, NOVEMBER 4. XXXV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, fél évre ... 6 »
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre ... 4 «
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre ... 3 «
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó

BÁRÓ EÖTVÖS JÓZSEF ÉS TREFORT ÁGOST.

Adalék ifjukori arczképükhöz.

Midőn báró Eötvös József és Trefort Ágost régi arczképeit megláttam, a mint Barabás Miklós őket negyvennégy évvel ezelőtt együtt lerajzolta, a régi emlékek hosszu sora éledett fel lelkemben. Akkor volt az, hogy az eszmevilág nálunk is, mint mindenütt a kontinensen, forrongásba jött, a nemzet ébredezni kezdett, a szépirodalom virágzott és a politikai mozgalom mindenkit magával ragadott, a mágnások akkor magyarosodtak vissza, a megyei politikusok Kossuth vezérczikkeiből tanulgatták a közjogot, gr. Széchenyi István dörgött Kossuth iránya ellen, gróf Dessewffy Emil s a konzervativek meg az övé ellen is, a nagy gróf ekkor jósolta meg próféta-szavakkal a forradalmat s a nemzet vesztét, mi pedig reményteljesen néztünk egy szebb jövő elé.

Eötvös és *Trefort* elválhatatlan barátok lévén már akkor is, egy képen rajzoltatták le magokat, melyen Eötvös, házasságának első évében, a boldog szerelmet képviseli, mig Trefort vonásain az epedő szerelem kifejezése ismerhető fel. Nem régen kerültek össze, bár futólag már néhány évvel előbb is találkoztak, Trefort azonban csak oroszországi utjából hazatérte után, midőn a fővárosban telepedett le, került teljesen Eötvös befolyása alá, mert a különböző mozgalmak vezetői nyereségnek tartották, ha fiatal, szellemes erők közreműködését a haza átalakításának nagy vállalatához megnyerhették. Eötvös felismerte Trefort talentumát s megbarátkozott vele. Eötvös akkor alapította meg irodalmi hirét az «Árvizkönyv» által. Névleg ő szerkesztette azt, s ebben jelent meg «Karthausi»-ja. A munka első kötetének czimlapján, a munkatársak hosszu névsorában, mely az akkori szépirodalomnak csaknem minden nevezetesebb művelőjét magában foglalja, nem találkozunk még a Trefort nevével, csak a harmadik köteten látjuk meg először, s a negyedikben találjuk oroszországi utja leirását.

Mielőtt az Árvizkönyv befejeztetett volna, beállt az 1840-ik évi pénzválság, melynek a bécsi Gaymüller-ház bukása következtében báró *Eötvös* Ignácz is áldozata lett. Fia, József utálta a perlekedéseket s a prókátori fogásokat, melyeket neki a nagy vagyon töredékeinek megmentésére javaslatba hoztak, elhagyta tehát az atyai házat, Trefort lakásába vonult s azóta elválhatatlan barátságban éltek. Együtt adták ki a rövid

Barabás Miklós 1844. évi eredeti rajza után.

BÁRÓ EÖTVÖS JÓZSEF ÉS TREFORT ÁGOST.

életü «Budapesti Szemlét», együtt jártak a kedves öreg Rosty házához, ki nemsokára mindkettejüknek ipja lett, együtt vettek részt a «Pesti Hirlap» szerkesztésében, midőn Kossuth Heckenastnak felmondott, s ezen nagy lap iránya némileg megváltozott. Nagy hatalommá vált ez Kossuth keze alatt, ugy hogy a kormány minden áron meg akart menekülni töle, s csakugyan sikerült a hahatalmas izgatót elkedvetleníteni, s lemondásra birni. Az ellenzék azon időben a megyék autonomiájában látta a szabadelvüség mentő horgonyát. Ebben találta fel azon arkhimedesi pontot, melyről az akkori kormányrendszert meg lehet buktatni, s Kossuth vezérczikkei voltak ennek emeltyüi. Eötvös és nehány barátja, Trefort, Szalay, Lukács Móricz és Csengery más irányt követtek, ők csak a parlamentarizmusban látták a nemzet ujraszületésének egyetlen eszközét, s szivesen fogadták Heckenast ajánlatát, hogy a «Pesti Hirlap» szerkesztését vegyék át. Vezetésök alatt az egykori szószék, melyről folyvást izgató beszédek hangzottak, bölcselkedő tanszékké változott, mely a nemzettel a parlamentarizmus elméletét ismertette meg. Eötvös bölcselkedett, még regényeiben is, Trefort nemzetgazdasági tanulmányokkal foglalkozott, igy egészitették ki egymást. Igy folyt le négy év.

A márcziusi napok után Eötvös a vallás- és közoktatási tárczát vette át, Trefort pedig államtitkár lett a kereskedelmi miniszteriumban. Egyiküк sem volt forradalmár, s a mint ügyeink válságosabb fordulatot vettek, a két sógor szeptember vége felé lemondott állásáról, s családjaikkal külföldre menekültek. A m nt visszakerültek, Eötvös folyvást részt vett a politikában. Trefort egy darabig csaba-csüdi jószágán gazdálkodott, s az alföld-fiumei vasutat tervezte.

A kiegyezés után Eötvös ismét átvette a vallás- és közoktatásügyi tárczát, de lángeszü terveinek kivitele előtt sirba szállt. Egy évvel később Trefort lett barátjának és sógorának utódja s minthogy többet soha kivinni nem akart, mint a mennyit kivinni lehetett, ő lett a magyarországi tanügy megalkotója.

A két barát neve irodalmi s politikai életünkben elválaszthatatlan kapcsolatban marad, s ennyiből az itt bemutatott kép, mely Barabásnak a Trefort családnál egyetlen példányban fönmaradt kézi rajza után készült, e két férfi ugy magán-, mint közéletének is mintegy szimboluma gyanánt vehető.

Pulszky Ferencz.

BARÓ WESSELÉNYI MIKLÓS NAPLÓJA AZ 1838-IKI PESTI ÁRVIZRŐL.

(Vége.)

21-ikén, Szerda. Még ágyban voltam midőn Aurél jött; mondta, hogy tegnap este nem jöhetett, mert rosszul volt; hogy a nádorral a nyugtalanság némely jeleiről — melyeket ő is tapasztalt — szólott s az azt távoztató módokról, melyekről mi tegnap beszéltünk, miket ő helyesel, és hogy a nádor az általam feltett aláirási főt igen kevés változtatással megerősitette. A nádor az én irásomat jól ismeri, de azon, ugy látszik, nem akadt fenn. Aurél ezek után halott-kisérő pofával előadta, hogy a kir. biztoshoz egy parancs érkezett, mely által megparancsoltatik, hogy nekem semmi dologban befolyásom meg ne engedtessék (influant in exsequendis administrationis ordinationibus), mivel ez — ugymond — a parancs, «in moderna N. B. 20. erga regimen ritu admitti non possit;» — és hogy ez nekem szép móddal adassék tudtomra.

Midőn a közlés után Aurél ennek köztünk maradását emlité, nyiltan megmondtam neki, hogy ezen dolog oly furcsa, hogy lehetetlen azt egypár barátimnak meg nem mondanom. Bezerédy Pistának, Bártfaynak, Helmeczynek s Kelemenéknek el is mondottam. *Helmeczynél* vártam, mig Aurél az aláirási ivet elküldte, azt kiigazitván s leiratván, visszaküldöttem. *Bezerédyvel* a Vadászkürtben ebédeltem. Ebéd után megint Helmeczyhez. Most találék az árviz kezdete óta előbb időt *Kelemennel* és *Kiss* Károlyval személyes dolgaim iránt végezni. Este *Kiss* Károlyt vezettem be a kaszinóba, mely lassanként ismét népesedni kezd. *Prónay* Jancsi is a kaszinóban volt.

Aurél oda jött s kihivatván, kért, ne beszélném a reggel közöltet, ez — ugymond — bosszantani fogja a kormányt, őtet pedig kompromittálja; s mind neki — de mire ő azt kivánja, hogy tekintetet ne fordítsak, — mind Lónyaynak avancementjában kárt teszek, ha beszélek. — Mondtam neki, hogy a szerénytelen praetensiók legszerénytelenebbike, azoknak, kik ellenem ily gyáva bántást s botránkoztató eljárást követtek el — azon kivánságuk, hogy én iránтuk gyöngéd kimélettel legyek s ezen kiméletet cselekvésmódom szeplőtlenségének gyanu alá vetésével is gyakoroljam. Én nyiltan teszek mindent, nyiltan léptem föl, midőn a veszélyek dühe multával már nem levén karjaim erejére e szerencsétleneknek szükségük, munkálkodási adóm további köteles fizetését azzal kivántam tenni, hogy a kormány parancsát teljesitni, rendeleteit előmozdítni segítsem, mely ily alkalommal a szokott administratio minden határait tul haladja s ezen kivül egy egészen uj munkálat világát teremti. Természetes, hogy azon szokott administratiónak sem módja, sem személyei nem elegendők; ily alkalomkor szabad vállalkozókra van szükség. Érezvén magamban erőt és tehetséget tenni és sokat tenni, erőmet és tehetségemet ez alkalomra a kormány szabad rendelete alá adtam. Ezt nyiltan tettem, s a független férfi teljes készséggel és nyilván fogadta és teljesitette a kormány biztosának parancsolatit. Midőn ettől eltiltatik s midőn a használhatástól és munkálási kötelességének teljesithetésétől is eltiltatik s ennek következtében kénytelen nemtelen tehetetlenségbe lépni vissza, ezen visszaléptének és visszalépte okának is nyilvánosságban kell lenni. Mondtam neki, hogy ha én a tilalmat senkinek sem beszélem, ugy vagy senki sem gyanítja visszavonulásom okát s engem is *méltán* fog minden kigunyolni, hibáztatni, ezen esetre kötelességem a valódi okot tudatni; ha pedig kitalálják a valódi okot, ugy elbeszélésem nélkül is tudatni fog a tilalom. Azt is tudtára adtam, hogy rajta s Lónyayn kivül nem csak nekem adták azon tilalmat tudtomra; előbb már látta e parancsot Prónay Albert Lónyaynál. Midőn ma délelőtt Dubroviczkyhoz mentem, megköszönni, hogy ma tartandó kis gyülésekre meghivtak, de egyszersmind megmondtam, hogy a ma értésemre adottak következtében nem fogok megjelenni, Prónay Albert kimondta, hogy ő azon parancsot még tegnap látta. Mind a mellett megmondtam Aurélnak, hogy iránta viseltető barátságból s Lónyayért — ki irántam e napokban magát köszönetet érdemlőleg viselte — megteszem, hogy e tárgyról többet senkinek is — ki azt nem tudja — mostanság nem szólok. — Fel is kerestem azokat, kiknek már mondtam s megkértem, ne beszélnék tovább.

22-ikén, Csütörtök. Sternnel és Friedmannal alkudozás foly. Stern nem akarja az általam feltett egyezés azon pontját elfogadni, miszerint ha a gubicsból, miután ő a 3 ezer mázsát kiveszi, nem marad nekem ezer mázsa, az egész béke meg nem történtnek tekintessék. Friedmann is nehézségeket tesz, nem akarja nyilván kifejezve elismerni, hogy ő nem volt kompanista. Azt is proponáltam Sternnek, hogy vegye ő az egész gubics-mennyiségek $^3/_4$-ét s $^1/_4$ maradjon nekem. Ezután Csapónál voltam, onnan Bezerédyvel Budára Mariehoz ebédre. Ott volt Tänzerné, Charlotte s még egy pár asszony. Budán s a várban és asszonyi körökben nagyon zengik dicséretemet. Beh kár, hogy ez nem 20 éves koromban történt, minő boldoggá tett volna akkor ezen közhódolat. De bár legalább akkor történék vala, midőn még valamivel többre becsültem az emberi csordát, mint most. Mi örömöt okozzon azok hódolása, kiket — néhány kivételt oda nem számítva — csak azért nem utálok, mert még arra sem tartok érdemesnek?

A Casinóban *Széchenyi* többek előtt beszélt a most teendőkről s igen jól. Sokban egészen összehangzik az én nézeteimmel s némely gondolatommal, mely már régóta van fejemben, p. o. hogy Pestet egy csatornával kellene körül venni. Ő is azt véli, hogy a legfontosabb az erkölcsi felsegítés, t. i. azon biztosítás, hogy ily eset többé nem fordul elő, erre gát, Duna-tisztítás és regula, főkép a Csepelszigetnél, etc. szükséges; ezeket az országnak kell tenni. A tett károk orvoslásában a nagyszerübb és szükséges mód: az épitési segedelem s az építésnek szoros felügyelet alá tétele, és ez a városnak s az adakozók által kinevezendőknek legyen kötelességök.

23-ikán, Péntek. Helmeczyhez mentem. Szólni akartam neki, próbálná meg nevemet valamelyik tudósításába bele tenni, hadd lássuk, a Censor minő buzgalommal fogja kivonni. Még elé sem kezdettem ezt, midőn az öreg mutatja mai lapját. Elbámultam, hogy nevem s minden mi rólam van, nem maradt a rostában. Mit nem tud a megijedtség tenni: még egy Censort is a becsületességig tud porhanyositani; de jöjjenek csak kissé víz-borzalmaikból magukhoz, akkor jöjjön valaki nekik az én nevemmel. Ha csak álmodhatám is, hogy engem ily vastagon, szélesen beleigtatnak, megkérem vala Mihályt, hogy előbb közölje velem.

A magasztalt sok adakozásból csak kevés igaz. Eleségszerzés és osztásra sem időm, sem módom nem volt a veszély óráiban; később pedig nem volt reá szükség. *Károlyi* Györgygyel beszéltem volt, hogy ma 11 órakor jöjjünk a casinóba össze s kezdjük már valahára az aláirást. Én ezer frtot akartam aláírni s e végre az ezeres banknótát már egy pár nap óta magamnál hordozám. Azért ennyit, mert Kézdi-Vásárhelynek is ennyit adtam volt, s ennyit irtam *Kossuth* számára is alá s mert ennyit, magamat kissé jól megszorítván, most adhatok.

Széchenyi még tegnap estve kért, mennék ma hozzá. Tiz óra után lépek be szobájába, fekve találom s nagyon rossz szinben; az éjjel rosszul s ma reggel — mondja — kinos görcse volt. Egy falkát össze-vissza beszél, kormány, ingerültség, sok jó kezdetnek tulság általi elrontása (ein Stich mit der Mistgabel auf mich), reá is oda fenn haragusznak s haragusznak azért, mit felőlem, engem pártolva mondott; a legszebb vállalatok összeeséssel fenyegetnek, — én annyiban voltam akadály, — oly sok kárt tettem, persze nem rossz szándékból; most etc. etc. Mind ennek következtében felszólítás (mi iránt már Károlyival s talán másokkal is, mondja, szólott): ne vegyek a mostani dolgokban semmi részt. «Vous avez fait vôtre tâche: hadd már a dolog elrendezését nekünk, vénasszonyoknak, kik azt, mit te, nem tehettük.» Alá se irjak, vagy legalább igen keveset. «Lásd — úgymond — midőn Erdélyben azon elégett városnak annyit adtál s éppen annyit mint herczeg Ferdinánd: mindenek hiuságnak magyarázták s azt mondták, jobb lenne, fizetné terhes adósságait.» Ha sokan ezt, mások egyebet mondtak, igy plus minus se tollunt; de nem azért történvén azon adás, hogy ezt vagy amazt beszéljék, mind-

345–346. Barabás Miklós.

Sz. Markosfalván 1810 február 22-én. † Budapesten 1898 február 12-én.

A Lánczhíd alapkövének letétele.

A hasonló czímű olajfestménynek ezen, két lapból álló kulcsán, egy részről: 1. Szalay László, 2. Dr. Kovács Pál, 3. Tompa Mihály, 4. Petőfy Sándor, 5. Szemere Pál, 6. Dr. Pólya József, 7. Czuczor Gergely, 8. Toldy Ferencz, 9. Erdélyi János, 10. Garay János, 11. Gr. Nádasdy Lipótné, 12. Érdi János, 13. Székács József, 14. Bohus Jánosné, 15. Fáy András, 16. Nyáry Pál, 17. B. Jósika Miklós, 18. Schodelné, 19. Zsedényi Edward, 20. Vörösmarty Mihály, 21. Vásárhelyi Pál, 22. Bajza József, 23. Gr. Batthyány Lajosné, 24. Gr. Batthyány Emma, 25. Zofall, a Lánczhíd mintázó asztalosa, 26. Gr. Zichy Ödön, 27. Gr. Forrayné, 28. Clark Ádám, a Lánczhíd építését vezető mérnök, 29. William Thierney Clark, a Lánczhíd főmérnöke, 30. Tisdael, a Lánczhíd építését vezető kőműves, 31. Gr. Károlyi Györgyné, 32. Erzsébet főherczegnő, 33. József főherczeg, 34. Gr. Széchényi Istvánné, 35. Mária Dorothea főherczegnő, 36. Károly főherczeg, 37. B. Lederer Ignácz, 38. B. Vay Miklós és 39. József Nádor főherczeg; másrészről pedig: 38. B. Vay Miklós, 39. József Nádor főherczeg, 40. Ürményi Ferencz, 41. B. Sina György, 42. Gr. Andrássy György, 43. Kopácsy József prímás, 44. Majláth György országbíró, 45. Gr. Széchényi István, 46. Gr. Keglevich Gábor főtárnok, 47. Gr. Nádasdy Paulai Ferencz váczi püspök, 48. B. Wenckheim Béla, 49. B. Wesselényi Miklós, 50. Mérey Sándor tart. főbiztos, 51. Gr. Batthyány Lajos, 52. Gr. Károlyi György, 53. Döbrentey Gábor, 54. Szontágh Gusztáv, 55. L. M. Rothschild, 56. Athanaczkovits Platon B. g. n. e. p., 57. Gr. Dessewffy Aurél, 58. Schedius Károly, 59. Ürményi József alnádor, 60. Oefner Ferencz budai polgármester, 61. Walheim János, 62. B. Jósika Sámuel, 63. B. Sina Simon, 64. Tasner Antal, 65. Kubinyi Ágoston, 66. Gr. Dessewffy Emil, 67. Gr. Teleki László, 68. Gr. Teleky József, 69. Gr. Teleky Domokos, 70. Klausál Gábor, 71. Gr. Mikó Imre, 72. B. Eötvös József, 73. Zlinsky János főbíró, 74. Deák Ferencz, 75. Simoncsics János, 76. Gr. Rhaday Gedeon, 77. Csekonicsné b. Z., 78. Barabás Miklós, 79. Somssich Pál, 80. Csernovics Péter és 81. Kazinczy Gábor arczképeinek körrajzai szemlélhetők.

Czeruzarajz, méretei 52·4 : 73 cm. — Lelt. sz. 345–346. — Rajzolta Barabás Miklós.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok. 1894: VIII. 347. *Barabás Miklós:* A lánczhíd alapkövének letétele. — 1907: VII. 47. *Barabás Miklós:* A lánczhíd alapkövének letétele.

Jegyzet. Az eredeti festményt l. a II. rész 374. lapján a 120. sz. alatt.

Barabás Miklós B-26-297

Tamás Tihamér cikke

Képtelen furcsaságok képekben

1. Visszament házasság — egy cigaretta miatt

Stockholmban élt Knut Sörgensen tanár, aki mint rádiószakértő is szép nevet szerzett magának. Ez az úr teljes eredménnyel udvarolt egy svéd lámpagyáros leányának. Pompás jövő várt a tanár úrra. A gyáros egyetlen kikötése azonban az volt, hogy a professzor úr ne dohányozzék. Látszólag Sörgensen be is tartotta ígéretét. Már kitűzték az eljegyzés napját is, mikor egyízben az ablaknál ülő gyároscsalád a közeledő tanár úr kezében cigarettát látott füstölni!

A gyáros és leánya azonnal megszakították a tanár úrral az összeköttetést, a házasság füstbement s a tanár úr azóta úgy bagózik, mint egy gyárkémény...

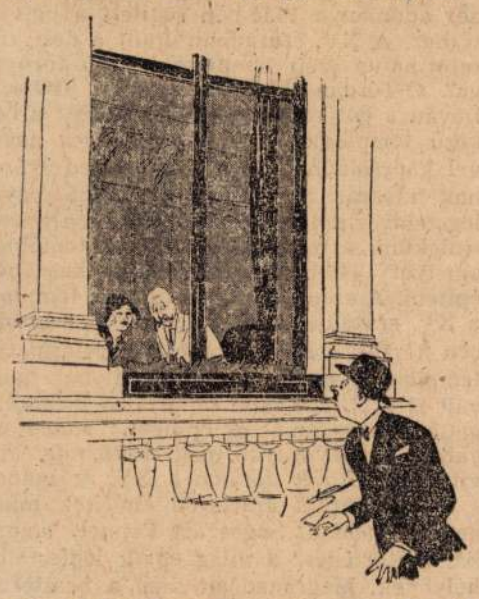

2. Aki hat év óta várja az ellenfelét puskapárbajra

Irországban 1937-ben egy Fowler nevü ember elszerette John Kirkwood menyasszonyát. A férfiak, mikor utoljára találkoztak, abban állapodtak meg, hogy egy

napon, amelyet a csábító választhat (nyilván ha ráunt a házasságra), puskapárbajt vívnak. Fowler mindennap reggeltől estig egy dombon ül, amelyről figyelheti a városkát, illetve a házat, amelyben a házaspár lakik. Kirkwood azonban hat esztendő óta nem jelentkezik párbajra. Dolgozik, mint minden más ember, de nincs is puskája. S Fowler nem felejt...

3. Ez aztán extravagáns társaság

Sir Oswald Mendley, akinek a középangliai Wakefieldben van kastélya, elhatározta, hogy a vár fennállásának hétszáz éves fordulóját megünnepli. Összes személyzetét, jómagát és családtagjait, valamint valamennyi vendégét olyan ruhába öltöztette, amilyet ősei 700 évvel ezelőtt használtak. Egy héten át mindnyájan középkori életet éltek. Várkisasszonyok sétáltak apród-udvarlóikkal a parkban, inasok halásztak egykorú jelmezben és egykori horgokkal. Közben egy kis baj is történt. Valamelyik „elökelő" vendég elemelte a várúr hatvanezer fontot érő, szintén egykori gyémántgyüjteményét. Erre az ünnepségeket sürgősen abbahagyták.

Világ Tükre

A paragouldi zöld sugár

Mily mértékben veszélyesek a meteorok. — Kiemeltek a bjurbölei meteoritkövet. — Attila kardja és a tudomány. Ösel szigete egyetlen meteorból keletkezett?

„Azon az éjszakán, pontosan fél kettőkor, hatalmas zöld sugár vágta át a világmindenséget és rettenetes dörgéssel, óriási robbanással földet ért a meteor. A tömegek ijedten rebbentek széjjel, állatok futkostak rémülten ide-oda s csakhamar hire járt, hogy a meteor egy kis ház kertjébe furódott, anélkül, hogy bárkiben kárt tett volna..."

Igy szól a tudósitás 1930. február 17-ről az arkansasi Paragould városka élményeiről. Az a meteor, amely oda hullott már régen kinnt van a talajból, amelybe két és fél méter mélyre hatolt pedig 352 kiló nehéz. Mintha valahol idegen világokban hatalmas könnyüfém-csillagok száguldoznának: ez a meteorit majdnem tisztán aluminiumszerü anyagból áll! Portosan az ellenkezője a finnországi Bjurböle mellett télen lezuhant 330 kilós meteor, amely átütött egy negyvencentis jégtakarót, 50 centiméter vizen hatolt át és 6 méter mélybe furódott az iszapba. *Ezt a meteoritot nemrégen emelték ki* s megállapitották, hogy rendkivül nehéz és nagy fajsúlyú fémekből áll. Az eddig ismert legsúlyosabb meteor 60.000 kilós s ma is ott hever a nyugatafrikai Hoba falu határában másfél méter mélyen.

Hogy a meteorok nem okoznak túlságosan nagy kárt és beütésük is csekély annak magyarázata a föld légkörének ellenállása. A legtöbb meteor legfeljebb 200 m. sec. sebességgel éri a talajt. Számtalanszor falvak vagy városok kellős közepébe hullanak, mint *Aussunba* (1851), *Barbotanba* (1790), *Braunauba* (1847) stb. Itt három gyermeket roncsolt szét a 17 kilós meteorit, amely pontosan gyermekek hálókamráját látogatta meg.

Régebben sokkal nagyobb tömegü meteor zuhant alá a Földre. A zsidók történetéből közismert *Josua* elbeszélése, amely szerint a zsidóknak az amoriták elleni harcát kétségtelenül egy *hatalmas meteor hullása döntötte el.* Kinek a javára, na, kinek lehet ilyen szerencséje? 1511-ben egy cremonai kolostort rombolt szét egy meteor. A tudomány minden idők egyik legszebb legendáját, *Attila kardjának mondáját is meteorit hullásával igyekszik megmagyarázni.* Mikor a *Cannon Diablo* nevü arizonai völgybe lezuhant az 1220 méter átmérőjü meteor elképzelhető mi ment végbe ott, hiszen ez a tömeg 180 méter mélybe hatolt. Állitólag maga *Ösel* szigete is valahonnan a világürből hozzánk érkezett meteor. Mindenesetre bizonyos, hogy például a Tunguzka orosz folyó környékén hullott meteor még Ösel szigeténél is nagyobb.

Mint most jelentik, *Arizonában ismét lehullott egy meteor,* amely valóságos földrengést okozott. Honnan jött és mekkora? A kellemetlen vendéget most ássák ki a földből, de száz méter mélyben még nem találta meg a furó.

Néptelen fedélzettel, feszült vitorlákkal száguld

A halálhajó

az Indiai-óceánon

Egy évvel ezelőtt tünt fel a Gil Blas nevü háromárbócos brigg a Malediva-szigetek közelében. Akkor jött Ausztráliából. Tulajdonosaként Gilbert Blaskovitz egykori filmszinész van regisztrálva. A színész mint artista kereste millióit Hollywoodban s spekulációkkal csak megnövelte vagyonát. A pompás hajóval árúszállitást végeztetett. Majd, mikor a filmvilágot teljesen otthagyta, a hajóra költözött és személyesen irányította üzleteit a déltengeri szigetvilágban. Legutoljára éppen akkor kötött ki a Maledivák Golor nevü öblében, mikor a szigeteken kolerajárvány dühöngött. Tudvalevően az angolok Előindiából ezrével telepitettek oda hindu szabadságharcosokat, akik között a betegség egykettőre pusztitani kezdett. Blaskovitz néhány napos ott tartózkodás után tovább vitorlázott, de úgylátszik a kolera beköltözött a hajójára, mert legközelebbi úticéljához, Madagaszkár szigetéhez már nem érkezett meg.

Még néhány esztendő és berepülhetünk a „Nap sötétségébe"!

Mit mértek a műszerek 29.000 méteren?

Az ember évezredes álma és vágya, hogy repülhessen *Icarostól Bleriotig* minden időben kisérleteztek vele és szinte azt állithatnók, hogy repüléstudományának most érkezett a csúcspontjára. Montgolfier-fivérek, az ulmi szabómester, Lilienthal és mások sohasem sejthették ,hogy akad majd egy *Piccard*, aki „bele akar repülni a Napba" és tizerhétezer méter magasságra emelkedhet. A multban mindig azt tanitották, hogy az embert a Föld magához láncolja és megbosszulja azt, aki ebből a bilincsből ki akart törni. Mikor Wegener professzor 29 ezer méter magasságot ért el kisérleti és mérő léggömbjével, olyan titkok derültek ki, amelyek nyomán most már nem lesz nagy ügy a negyven-ötven kilométeres magasságok elérése.

Ahol a napfény éjszakai sötétségben bolyong

Tudjuk, hogy a légnyomáskülönbség és az oxigénhiány az, ami miatt a magassági repülés eddig csak részben sikerülhetett. Egyformán vonatkozik ez az emberre és motorjára *Wegener* mérőműszerei a következőket állapitották meg: 29.000 méteren minden napszakban majdnem teljes sötétség van s ez a jelenség a ritka levegő miatt áll elő. *Az oxigénhiány az 5000 méteres magassághoz viszonyitva 97 százalékos.* Tehát alig találni ott oxigént még gépekkel is! De a legcsodálatosabb, hogy e magasságban elmarad a világürfagy, vagyis a 10—12.000 méteren található rendkivüli hideg nagyobb magasságban enyhül. Ez a pont, amelynek egyelőre nincs magyarázata...

A németek most olyan repülőgéptipust értékelnek ki, amellyel a közlések szerint majd *negyvenezer méterre is fel lehet emelkedni.* Milyen lehet ennek a gépnek a motorja? Ezt senki sem tudja. Csak elejtett szavakból következtetnek arra, hogy ezt a motort részben — rakéták hajtják...

Igy látja a menyasszony.

— Nézze kisasszony, az ön vőlegénye ellen körözőlevelet bocsátottunk ki. Ráismer ebben a rendőrségi képben?

— Csak nehezen, kapitány úr. Biztosithatom, a vőlegényem az életben sokkal csinosabb...

Az ember visszaszorithatja a halált, de nem semmisitheti meg

Ma már gyorsabban gyógyulnak a betegek

Vagy tiz évvel ezelőtt arról értesült az emberiség, hogy Klarer és Mietsch vegyészek találmányai folytán a gyógyászatban megkezdődött egy olyan újitási forradalom, amely a szenvedőktől legalább hatvan-hetven százalékban elháritja a biztos pusztulás veszélyét. Domagh tanárral együtt a felfedezők az úgynevezett szulfonamidák újszerü terápiáját találták ki. A tisztán vegyileg előállitott gyógyszerek azóta folyton javultak és elsősorban a vérbaj, malária, álomkór, majd később más betegségek ellenében biztos hatásúnak mutatkoztak. Hogy tiz év alatt mennyit javult a helyzet, az alábbi adatok bizonyitják:

Gyermekágyi láz: 1937 óta a halálozási arányszám kétharmaddal alacsonyabb. — *Agyhártyagyulladás:* A halálozási szám 90 százalékról 20 százalékra esett. — *Tüdőgyulladás:* az arányszám 30 százalékról 5 százalékra esett. — *Nemi fertőzések:* — a gyógyulási idő az 1937-tel szemben csak a fele, a gyógyulás majdnem teljes. — *Kötőhártyagyulladás:* — a gyógyulási időjavulás 66 százalék, a továbbfertőzés minden esetben megakadályozható.

Jellemző egy német orvostanár nyilatkozata az ügyrel kapcsolatban: — „Az ember nem semmisitheti meg a halál pusztitását, hiszen ez nem is lenne célszerű és okos dolog. De visszaszoritható oly mértékben, aminőre az elmult évtizedek emberisége nem is számithatott..."

Ujszerű étlap: *fenyőtobozleves, tűlevél-főzelék*

A kanadai indiánok ősidők óta ismerik kitünő ételeket tudtak ízesiteni a fenyőfa minden részével. A fenyők tűlevelével konzerválni tudják a húst, s a keserű magos tartalmu tobozokat porrátörve ízletes főzeléket tudtak belőle készíteni. Most megvizsgálták ezeket az ételeket és úgy találták, hogy az indiánok helyesen cselekedtek: ezeknek az ételeknek oly magas a C vitamintartalmuk, hogy más ételek közül sem juthatnak hozzá.

Tudjuk, hogy az ebek és madarak, ha betegek, előszerettel rágcsálják a lehullott fenyőtüket. Maga az ember is szivesen rágcsál ilyet ha fenyőerdőben jár: ez a kézséa a szervezet parancsai! S hogy a C vitamin hiánya mit jelent, a szakirodalomból azt tudjuk. Ezer évvel ezelőtt Grönland déli partján egy egész vikingtelep rachitisban és skorbutban pusztult el, mert a halat nem birta nyersen megenni, más vitaminszolgáltató ételt pedig nem talált. Az eszkimó tehát nem lustaságból vagy passzióból eszi meg nyersen a halat. Egyes fóki törzsek nem hiába eszik meg a nyers földet. A havasokban nem juthatnak másként vitaminhoz. S Ugandában nem hába fogyasztják a négerek nyersen a kigyót. Ez okvetlenül szükséges számukra!

A kanadaiak most átvették az indiánok néhány étlap-különlegességét és miután a fenyőtülevelekből és tobozokból vegyi uton eltávolitják a keserű izt adó tanintgyantát és más anyagokat, szörpöt készitenek belőlük amit katonáik kötelezően a teába öntenek. Egy teáskanál fenyőszörp mintegy 200 gram tülevél C vitaminját tartalmazza. A tobozokat lisztté őrlik és éppúgy tésztakészitésre használják, mint a gabonalisztet.

Tudományos megállapitás

Érdekes az a tudományos megállapitás, hogy az ember csak 90 fokig tudja elfordítani a fejét, a madarak legtöbbje 180 fokig és a bagoly 270 fokig.

— Szamárság ez, uram, nem tudomány!

— Miért?

— Mert annak idején a feleségem teljesen elcsavarta a fejemet!

(Drótkefe)

MAGYARSÁG

Szerkesztő:
MESZLÉNY MIHÁLY PÁL

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, II. kerület, Hunyadi János-út 2. szám.
Telefon: 156-010.
Levélcim: Budapest, 2. Postafiok 55.
Éjjeli szerkesztőség: Budapest, VIII. kerület Gyulai Pál-u. 14. Telefon: 145-542, 145-543.
Előfizetési árak egy hóra 5.60 P, negyedévre 16.— P. Egyes szám ára hétköznap 20 fillér, vasárnap 40 fillér. Postatakarékpénztári csekkszámla 26990. Megjelenik hétfő kivételével minden nap.

Nyomatott a Centrum Kiadóvállalat Rt. körforgógépein, Budapest, VIII., Gyulai Pál-u. 14. sz. — Felelős: Czollner László.

LEVELEK ERDÉLYORSZÁGBÓL

Félórás séta a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Muzeumban, Székelyföld egyetlen gyűjteményes otthonában

Minden idegen, akinek útja Sepsiszentgyörgyön keresztül Brassó, vagy Előpatakfürdő felé vezetett, meglepődve tekint fel arra az udvarkert közepén kimagasló, mázas cserepeivel messzire csillogó fedelű tornyos épületre, amely Sepsiszentgyörgy város és az egykor külön életét élő Szemerje falu érintkező határán emelkedik. Magas tetejű ki-beugró falsíkokból alkotott s a mindennapitól merőben eltérő alaprajzú, nagyszerű építmény tárul elénk, ahogy beljebb kerülünk a galambdúcos, faragott kapu kisajtaján.

Ebben az épületben reáismerünk a minden más néptől eleve különböző magyar vonalakra. Itthon vagyunk, mintha régóta nem látott otthoni templomunk cinterem kapuja elé érkeztünk volna. Ez az épület a Székely Nemzeti Múzeum, amely székelységünk egyetlen és egyedülálló intézménye.

Miután benyitunk a tornyos cinteremkapu vaskeretes tölgyfa ajtaján, Herepei János, a múzeum nagytudású igazgatója magyaros vendégszeretettel

végigkalauzol bennünket a termeken,

miközben az egyes múzeális kincsek eredete, kora, stb, felől lexikumismeretes magyarázatokkal szolgál.

— A Székely Nemzeti Múzeum hatalmas értékű gyűjteményével az egész Székelyföld jellegzetes képét: multját és jelenét van hivatva tudományos és népszerű közkinccsé tenni. Alapítását egy nagyszerű asszonynak, nagyajtai Cserey Jánosné — Zathurecky Emiliának köszönhetjük, aki imecsfalvi kúriájában évek óta nagy szeretettel és szorgalommal gyüjtögetett magán-múzeumát hatvankét évvel ezelőtt a székelyek összességének adományozta. Az akkor már majdnem 9000 darabot számláló értékes gyüjtemény gondozását a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kolléziumra bízta. Ez az intézmény pedig vállalt nem csekély feladatának a sok és nagy nehézség közepette soha nem lankadó nagy lelkesedéssel tett eleget: majdnem három és fél évtizedig adott minden gyüjteménynek hajlékot és mind a mai napig önzetlenül dolgozó szorgalmas munkájú dolgozókat.

— A gyüjtemény 6 évtized leforgása alatt hatalmas anyagi, erkölcsi és szellemi értékké növekedett. Az anyag gyarapodása miatt a kollégium által rendelkezésre bocsátott helyiség szűknek bizonyult. Önálló épület létesítése vált szükségessé. A tervet anyagi eszközök hiján csak 1911—1912-ben lehetett megvalósítani. A pompás székely stílusú épületet Kós Károly, a híres erdélyi író és műépítész tervezte. A múzeum 1913-ban költözött új otthonába.

A Székely Nemzeti Múzeumnak jelenleg öt osztálya van.

Régiségtárának hire

a tudományos világban néhai dr. László Ferenc ásatásai révén terjedt el. Az erősdi és oltszemi őstelepeken talált festett edényeik a külföld tudósainak érdeklődését is felkeltették.

Tovább haladva történelmi korának emlékei a székelység feletti kultúráját igazolják. A Kárpátok tövében mindig sanyarú körülmények között de *törhetlen kitartással* teljesítették nagy hivatásukat.

A múzeum történelmi és ereklyegyüjteményének értékes anyaga megállásra készteti a korszerű keretet adó oszlopos teremben és különösen kiképzésében. Báthory Endre háborús erdélyi fejedelem mirreruhája, Bocskay István erdélyi fejedelem órája a Cserei Mihály és ő utána a Jókai Mór által is emlegetett Basa Tamás háromszéki főkirálybíró zabolai udvarházának megviselt butordarabjai. Kemény János erdélyi fejedelem pohara, gróf Apor István erdélyi kincstárnok tálja. Bem tábornok kadidtüntetései, botja, tábori nyomdája, Gábor Áron saját kezűleg készített asztalkája, kredence és egyetlen megmaradt ágyúja, stb. stb. Mind csupán csak magját adják annak a gyüjteménycsoportnak, amely a történelmi Székelyföld minden nagyságának és multbeli minden nevezetes eseményét van hivatva megörökíteni.

Az épület emeletén

a néprajzi gyüjtemény

teljes képet nyujt Székelyföld művészetéről. Már az első percekben észrevesszük, hogy a székely megyék közül éppen a Háromszék ez, amely leginkább levetkőzte a régi viseletét és a régi szokásokat is. Ezzel szemben Ulvarhely és Csik megyékben még eléggé romlatlanul élnek a nép szellemi és tárgyi hagyományai. Igy képviseli a 200 év előtti módosabb székelyház típusát a múzeum udvarára újból felépített és berendezett faház, amely 1267-ben lófőrendi család által építtetvén Csikmenaságon, onnan hozatott le a maga mivoltában.

Különösen az ősfoglalkozások azok, amelyeknek művelése a többtermelés fokozása miatt mindjobban veszíti el kezdetlegesebb formáit, régi hagyományait. Igy a földmívelés faásóját, ekéjét, kapáját, csépjét használatban már seholsem leljük. A halászat ősi eszközeit csak itt-ott találjuk meg. A tőrrel való vadászatot pedig csak orvvadászok űzik. Talán csupán a pásztorélet az, amely ma még nem siet utolérni az okszerű gazdálkodást. Ezen az úton továbbhaladva, meg kellene menteni a polgári élet emlékeit is, közülük pedig elsősorban azoknak a kismesterségeknek az eszközeire és termékeire gonolunk, amelyeket a gyári ipar részben vagy egészben már ki is szorított. A fazekasok, pipakészítők, szitakötők, bordakészítők, bábsütők, reszelővágók, stb. kisipara előbb-utóbb, bizony már egészen a multté.

Székelyföldön a népnek és a polgárságnak eddig csak ünnepi arculatát vizsgálgatták, pedig a mindennapi élet készségének összegyüjtése és bemutatása valamint a hétköznapi foglalkozások szótára mérhetetlen tanuságot rejteget.

A székely művészi tehetségek

összegyüjtött tanubizonyságául szolgál a múzeum képzőművészeti gyüjteménye. A múzeum közül különösképen Barabás Miklós Sikó Miklós és Gyárfás Jenő nagyszerű arcképsorozata, Nagy Imre és Szopós Sándor alkotásai, a grafikusok közül Nagy István, Márton Ferenc, Varga Nándor Lajos, a szobrászok közül pedig Vastagh György, Istók János és több más művész munkája bizonysága a székely tehetségnek és alkotóerőnek.

Az épület balszárnyában van az olvasóterem, amelynek falai székely nagyjaink arcképével van teleaggatva. Innen nyilnak a levéltár és a könyvtár korszerűen felszerelt több, mint 3000 darab okiratot tartalmazó, hatalmas, de csak részben rendezett anyagával valóságos tárháza a székely mult írásos emlékeinek. Erdélyben alig van közlevéltár, amely az elmult két évtized alatt ne szenvedett volna kisebb-nagyobb vagy végzetes pusztítást. E kevés sértetlen gyüjtemény között is egyike a legépebbeknek a Székely Nemzeti Múzeum anyaga. Az elmult nehéz idők alatt is nemcsak a családi levéltárak növekedtek meg szám- és értékbelileg, de Háromszék megyének egész levéltára székely furfanggal idemenekítve és székely furfanggal itt is marasztalva mentődött meg attól, hogy csomagoló papírnak, vagy papírlemezgyári hulladékanyagnak elprédáltassék.

Kézirattári anyagának legnevezetesebb darabja a minden középiskolát végzett diák előtt is ismeretes Apor-kodex, amely legrégebbi magyarnyelvű bibliafordításunk töredékét tartalmazza a XV. század elejéről. Könyvtára mintegy 40.000 önálló művet számlál és nem egy olyan művel dicsekedhet, amely másutt nem található. Ez különösen az 1711. év előtt megjelent Régi Magyar Könyvtár gyüjtő-elnevezés alá sorozott művekre, továbbá más, tartalmilag magyar vonatkozású munkákra vonatkozik. De egyéb szempontból becses könyvek is jutottak tulajdonába. Igy őrzi többek között Machievellinek egyik nyomtatott munkáját, amely egykor a költő Balassa Bálinté volt. Ő küldötte 1591-ben a lengyelországi Krakkóból Rimai Jánosnak azzal a céllal, hogy közölje vele e munkáról való véleményét.

Végezetül a Múzeum természetrajzi gyüjteményéhez érkezünk, amely a Székelyföld ásvány-növény-állat és őslény világát van hivatva összegyüjteni.

Ásványai és ásványos termékei: a megszámlálhatatlan sokaságú és különböző vegyi összetételű borvíz, továbbá vas, kén, barnaszén és egyebek gazdag tárháza e földön. Növényei között vannak olyan ritkaságok, amely az egykori 100.000 év előtti jégkorszak maradványaiképpen egész Európában csak itt húzódnak meg.

Székelyföld régi emlékeinek és sok-sok ezer esztendőt átfogó idő emberi élet bizonyságainak csak parányi részét mutatják be a termek üvegés szekrényei és a raktérok polcai. A többi mind ott rejtőzködik a jótékonyan takaró föld alatt.

Erdély régi templomai

Nem hiába tündérországnak nevezi a régi író Erdélyt s a tündérek országához illően tele van ez a gyönyörű országrész egyekkel, havasokkal, csörgedező patakocskákkal, selymes retekkel, barlangokkal s szakadékokkal, termékeny völgyekkel, hegyeinek csúcsán pedig mindenfelől várromok néznek a vidékre, ősfái közül kastélyok tekintenek ki s alig van községe, amelynek temploma ne évszázados műveltség emlékét őrizné. Amíg az Alföld és az ország más részeinek kultúráját csaknem teljesen felperzselte, szétrombolta, egyházi és világi épületeit a földdel tette egyenlővé a török uralom, addig Erdély, noha maga is harcolta a magyar sors keménv, rideg harcait, kifosztására nem egyszer szövetkezett a bécsi uralom és a hálátlan vendégnépesség, szenvedett a töröktől, tatártól, a Hóra-féle lázadástól, mégis völgyeiben meghúzódott falvai, templomai többnyire megmenekedtek a végpusztulástól. Ha a hordák népe ki is rabolta ezeket, ha fel is gyujtotta éghető részeit, az erdélyi szívósság, a hagyományokhoz való okos ragaszkodás csakhamar újjáépítette a romokat. A kelet felől jövő ellenséges betöréseket mindig Erdélynek kellett felfognia és ezért itt állandó védekezésre készültek fel. Ez a magyarázata a sok várnak s ez a magyarázata annak is, hogy még a templomok nagyrésze is ezt a célt szolgálja.

Az erdélyi templomok között legtöbbet jelentő és legbecsesebb történelmi emlékmű

a gyulafehérvári

híres Szent Mihály püspöki székesegyház. Ezt már a XI. században kezdik építeni, amikor Erdély földjén románság még nem is volt. Ez a nagyszerű székesegyház a XII. században újjáépült, de a tatár pusztítás eltünteti s többszöri újjáépülése és pusztulása után Hunyadi János a régi fényében állítja vissza s a maga és családja temetkezési helyéül jelöli ki. Ettől kezdve az egyes korok a maguk ízlésének megfelelően toldozzák, nagyobbítják a templomot, amely ma meglehetősen pusztul, de környékén két új, fényes, idegen templom is épült, amely ragyog a balkáni ízléstelenség minden cifraságában, csak éppen a történelmi multat nem tudta az uralom felvonultatni a nagy költségen épített új templomok mögé. Az ott áll, mint az erdélyi magyar mult, örökre a gyulafehérvári ősi székesegyház mögött s ott borong a templom homályos belsejében a Hunyadiak, Fráter György, Izabella, János Zsigmond, Bocskai István, Bethlen Gábor síremlékei körül.

A XI—XIII. század kisebb templomainak száma igen nagy Erdélyben, noha eredeti alakjukban csak kevés maradt meg. Különösen Csik és Háromszék gazdag az e korabeli templomokban, amelyek közül teljes egészében maradt fenn a 1200 körül épült kisdisznódi templom s a visszatért Erdélyben a szilágyvármegyei Ákos s a besztercenaszódi Harina templomai. Mindkettő a XIII. században épült. Ugyancsak ennek a kornak emléke az almakeréki templom is ,amelyben sokáig őrizték Apafi Mihály és hitvese, valamint II. Apafi Mihály és neje holttestét. A fejedelmi hamvakat ma a kolozsvári farkasutcai ref. templomban nyugszanak.

A XIII. századkori templomok egész sora hirdeti még a történelmi Erdélyben azt a magasfokú építőművészetet, amely ott akkor alkotott mindenfelé maradandó emlékeket, amikor az oláhság még meg sem kezdte beszivárgását a Balkánról.

A román épitészetet

(amely elnevezésében a román jelzőnek semmi köze az oláhhoz, vagy a mai „román" néphez, hanem így nevezzük a XI—XII. századok építészeti stilusát) Európaszerte a gótika, a csúcsíves építészet váltotta fel. Ez történt Erdélyben is. Az eddig felsorolt románkori építészeti emlékek után a csúcsíves építészet kezdi meg itt is előnyomulását. Világi alkotásai a nagyszámú vár és erődített kastély, az egyháziak közül pedig elsősorban Kolozsvár ékessége, a nagyszerű Szent Mihály templom, amelynek alapjait 1330 körül mérik ki, de száz évig tartott, amig ez a remekmű elkészült. 1498-ban újítják meg szentélyének boltozatát s máig is ennek az időnek a képét mutatja a templom. Mátyás király alapította Kolozsvár másik gótikus templomát, a Farkas-utcai templomot s 1490-ben már javában folyt az építkezés. 1622-ben jut a reformátusok kezére a Rákóczi György állította helyre az időközben beomlott boltozatot. A harmadik az egykori domonkosok, ma a ferenciek zárdája és temploma, amelyet Hunyadi János adománya 1455-ben segített a befejezéshez. A XV. században épült a dési, ma református szép templom karcsú tornyával. O-Tordán, Marcsszentimrén, Tövisen, Déván a gótika emlékei mindenütt a bőkezű templomépítő Hunyadi János nevével kapcsolódnak össze. Nagyenyed várának udvarán a csúcsíves építészet egyik legszebb temploma áll s ugyanilyen becses emlékünk a marosvásárhelyi vártemplom, amelyet 1446-ban a ferencesek kezdenek építeni. A szentgerincei unitárius templom a XV. század alkotása, ugyanebben az időben készült a szép gergyeszegi református templom is, amely Teleki Mihálynak hamvait is őrzi. Nagyszeben, Brassó, Segesvár gótikus templomai és épületei adnak fogalmat arról, milyen magasfokú művészet virágzott Erdély földjén a XV. században s a fennmaradt építészeti emlékek miatt nevezi például Segesvárt Pennel amerikai műtörténész a világ egyik legfestőibb helyének. Megragadóan szép a besztercei evangélikus templom is s az 1250-ik évig nyulik vissza a szászsebesi templom eredete.

Általában Erdélynek igen kevés községe van, amely régi építészeti emlékeivel meg ne állítaná az utazót, de a gótikának különösen érdekes és másutt alig tanulmányozható erdélyi emlékei az

erődtemplomok

amelyeket a XV. század alakított ki és Erdély viharos történelmével állanak összefüggésben. A templomokat erős falak koritik, amelyek közé belefér a falu népe és sok helyen a templom keskeny ablakaiból öntötték az olvasztott szurkot a támadó ellenségre. Akár 20 ilyen erdőtemplomot is felsorolhatnánk, amelynek fejlettebb formája volt a kastélytemplom. Itt már nem elégedtek meg az egyszerű védőfalakkal, hanem egész erődítményt építenek a templomhoz, tornyokkal, bástyákkal. Ilyen templomunk tucatnyi van s nemcsak a szász, hanem a székely vidékeken is, ahol szintén nagyszámú kastélytemplom maradt ránk teljesen épen s talán legnagyobb közöttük a sepsiszentgyörgyi a XV. századból.

A gótikát aztán a XV. század elején kezdi lassan, itt-ott felváltani az Itáliából érkezett renaissance (olv. röneszánsz) művészet építészete, de Erdély még sokáig nem tudott elszakadni a gótikától, amelynek elemei felcsillannak az új stilus, a renaissance alkotásaiban is.

Ez a kor teremti meg a fatornyos falusi templomok formáját, amelyben még sok a gótikus elem, főleg a toronysüvegben, de az alatta körbefutó nyitott védőfolyosók már a renaissance hatásai. A XVII. században alakult ki ez a toronyforma s legszebb példát kalotaszegi mutatja föl. A renaissance igazában a fejedelmek, főurak palotáiban, kastélyaiban, városi házaiban hagy vissza emlékeket, de meghagyja Erdély régi építészeti műkincseinek azokat a templomokat, amelyeket az árpádházi királyok korától a XV. század végéig emeltek az építészeti korok. Természetes azonban, hogy a renaissance építőművészete után következő újabb korok — a barokk, klasszicizmus — is megtermi a maga emlékeit s Erdély templomai közül igen sok viseli magán a XVIII—XIX. századbeli építészetnek a stílusát.

Tamás Tihamér

Barabás Miklós: Petőfi Sándor arcképe (1845).

Petőfy

jelentősége felbecsülhetetlen, a magyar képtárak és múzeumok közül egy sem foglalkozik rendszeresen az újságrajz és illusztráció gyűjtésével. Az illusztratív anyag összegyűjtésére — az eredeti rajzok megmentésére — elsősorban a Nemzeti Múzeum lenne hivatott. A közelmult háború és a forradalmak riportrajz-anyaga, Nagymagyarország vicclapjainak politikai, irodalmi és társadalmi karikatúrái a jövő történelemírásának fontos forrásai lesznek. A képeknél legtöbbször nemcsak a művészi érték, hanem a történelmi, politikai vagy irodalmi vonatkozás is fontos. A nyomatokban gyüjtött rajzok újrasokszorosítása sok esetben lehetetlen.

E könyv csak csekély töredékét mutatja be a magyar rajzolóművészek munkásságának. Az újságrajz és illusztráció mellett szemelvényeket mutat be a sokszorosított grafika egyéb törekvéseiből. Halvány vázlata egy olyan reprezentatív, a külföld számára is készülő könyvnek, mely a magyar rajzolóművészetet teljes egészében jelentené. A történelmi sorrend, a stílusok csoportosítása, a rendszeres felépítés e könyv szerkesztésének természeténél fogva nem volt lehetséges. A rajzokat a nyomdák különböző sokszorosító eljárásainak megfelelően kellett elosztani, ezért a rajzrész a szövegrészt sohasem illusztrálja, hanem a szövegtől függetlenül halad.

A Magyar Újságrajzoló Művészek Egyesülete a magyar nyomdák és cinkografiák nemes áldozatkészségéből nyujtja át e könyvet a magyar közönségnek.

Budapest, 1930 december elején.

(Py.)

Barabás Miklós
B-26-298

Búcsú a BI 379-től

Írta: Laczkó Géza

Kedves Jóska, nevezzük magát bár sofőrnek, vezetőnek, gépésznek vagy kocsisnak, most hát búcsúzunk. Tizenkét napig gurultunk egy acéldobozba zárva s tudom, hogy most itt írhatok, azt sokban magának köszönhetem. Nem mászott belénk másik kocsi, no, itt-ott megtaszintott egy kicsit; nem szaladtunk bele másik kocsiba, no, tán egyszer volt, hogy recsegve súroltunk egy másikat. Gyanus közelségbe kerültünk egy-egy árokhoz, rozzant híd széle néha csak pár hüvelykre volt forgó kerekünktől; fenyves-kanyarban, hej, de kiszaladhattunk volna a semmibe; egy-egy buktatón való átugrásunk szaltóvá is sikerülhetett volna. De maga, Jóska, biztos kézzel fogta a kormányt, az igaz, hogy nagyon sokszor csak félkézzel, mert a jobbja integetéssel és virág-elkapdosással volt elfoglalva. Csodáltam hű és hallgatag, hazafias, erdélyi örömét: lehetett bármilyen fáradt, álmos, lehetett az út bármilyen nehéz, ha csak egy négyéves kölyök is üdvözlésre nyujtotta karját, a maga keze rögtön kilengett az ablakon, szemével az utat nézte, de keze végén lengő lelke Erdély ujjongásába kapcsolódott. Milyen remekül lassított a legnagyobb rohanásban is, hogy egy barna-szőkevörös kislány behajíthassa ablakán szerény virágját.

Virág! Nem volt elég magának olajjal, benzinnel, karburátorral, anyacsavarral, emelővel bajlódni, ahol tehette, felfrissítette kocsija orrának virágdíszét s hogy mosta, kefélte, vakarta, csutakolta szegény szürke négykerekű láda-paripánkat! Hány kilométert is futottunk össze? Vagy kétezret?

Mennyiszer elnéztem figyelésbe feszült tarkóját, szinte előre ernyőzött két fülét a sokszor vad vágtatásban. Csodáltam az idegeit, szeme fáradhatatlan élességét. Én bizony már, aki pedig csak ültem tohonyán, a fáradtság káprázásában sokszor házfalnak néztem az eget, útnak az árkot, betonnak a pocsolyát, kerítésnek a forduló út szabadját. Ilyenkor lehúnytam a szemem; ha kezemben a kormány, már rég fölmásztunk volna kocsistul egy útszéli eperfára.

A kötelességteljesítés bölcs nyugalmával ebédelt maga, Jóska, néhányszor levegőt, oda se nézve lépett be bokáig városi cipős, pantallós lábával a terjedelmes pocsolyákba, kereket hajnali félkettő sötétjében zokszó nélkül cserélt valódi gumihuszáros fölénnyel és egykedvűséggel. Ha váratlanul megálltunk és szétrajzottunk úton, mezőn, indulásra tülkével türelmesen kotkodácsolt bennünket össze, sosem mulasztotta el gondosan ránkvágni az ajtót, hogy a nevetős ifjú szerkesztő, aki puha kézzel húzta csak be, ki ne essék a legközelebbi fordulónál.

Ülésén tornyosodott haszontalan poggyász-halmunk. Javítani kellett valamit? Angyali féltő nyugalommal rakta ki a bőröndöket az út sarába, ég esőjébe, hogy szerszámait az ülés alól előkeresse. Sosem fárasztotta az örökös ki- és berakodás.

No, öreg szürke taxi-paripa, tőled is búcsúzom. Megveregetem a nyakad. Cukorral nem kínálhatlak, benzinem meg nincs. Ültem benned anyhyit, hogy a harisnyakötő feltörte térdhajlásomat. Ettem zötyögő rohanásodban szalámit közvetlenül az ülésről, ahova lecsúszott: ittam a kulacsomból, amely buzgalmában a nyakamba is loccsantott jó pár kortyot. Aludtam koponyámat kopogtató acélkebleden s mesélő kedvem legszebb mondatait zökkenőkön felugró fejemen tetővasad vágta ketté.

Jó utat beszaladtunk, derék paripa. Gurultunk az Alföld tűző delében, hogy csak úgy ropogott tetőbőröd a hőségtől. Nyeltünk homokos, agyagos, szikes síksági és hegyi port. Lihegtél fenyves éjjelében, dombok alkonyában, hegyek esőjében. Táncoltunk morzsás makadámokon, macskafej-köveken, fa-törmeléken hajnalban, délután, késő éjszakában.

Végigsüvítettünk a rajongva készülődő csonkamagyar lapályon, éljen-híd röpített bennünket át a leomló határon, tomboló öröm virágszőnyegén úsztunk be Váradra, Szatmárra, Nagybányára, Désre, conquistadori hajrával zúgtunk be Kolozsvár ujjongásába, szerető mosolyok tejútján száguldtuk be a Székelyföldet, fürge gumi-paripa.

Mily remekül tudtál elsiklani egy gulyáságyú és egy páncéltörő között, kúszni, csúszni, emberek-állatokgépek rókalyukszerű keskeny alagútján keresztül töfögni, bamba libát, riadt disznót, mafla tehenet kikerülni, még csak egy csirkét sem ütöttél el.

Most itt a válás! Nem is merem megmondani, hogy hűtlenül elhagyunk s utunk utolsó szakaszát vonaton tesszük meg, amely nem ugrál, amelyben járkálni lehet, amelynek nem kell kereket cserélni s amely nem kacérkodik felborulásra hívó árkokkal, gödrökkel.

Szürke taxi, paripám, étkezőkocsim, hálófülkém, dohányzóm, íróasztalom, szalonom és kalodám. Isten veled! Sohasem foglak elfelejteni s ha a pesti utcán, természetes lelőhelyeden, találkozni fogok veled, megemelem a kalapom. Hódító BI 379, aki a magyar történelem egyik legszebb, diadalos, virágos, ujjongó lapján csavarogtál velem Budapesttől Székelyudvarhelyig s vissza és keresztül-kasul a gyönyörű Erdélyen, amely hogy húsz évig román volt, talán csak fárasztó párnáidon álmodtuk elcsigázott testünk zaklatott álmában valahol egy barátságtalan országúton.

Isten velünk!

Pest—Magyarország—IBUSz

Különvonat

Útlevél nélkül utazhat

Pozsony—Pöstyén—Zsolnára

1940. okt. 6—10

Menetdíjak:

	III. oszt.
Budapest—Pozsony és vissza	28.50 P
Budapest—Lipótvár—Pöstyén és vissza	30.50 »
Budapest—Vágújhely—Trencsén—Trencsénteplic—Nyitra és vissza	35.— »
Budapest—Zsolna és vissza	42.— »
Érsekújvár—Pozsony és vissza....	16.50 »
Érsekújvár—Lipótvár—Pöstyén és vissza	19.— »
Érsekújvár—Vágújhely—Trencsén—Trencsénteplic—Nyitra és vissza	26.— »
Érsekújvár—Zsolna és vissza	30.50 »
Galánta—Pöstyén—Lipótvár és vissza	14.50 »
Galánta—Vágújhely—Trencsén—Trencsénteplic—Nyitra és vissza	19.— »
Galánta—Zsolna és vissza .....26.— »	
Szenc—Pozsony és vissza	10.— »

Ezen utazásokhoz a rendőrség által kiállított fényképes »Igazoló jegy« elégséges.

M. N. B. 1359. sz. eng.

Jelentkezési határidő: 1940 szept. 25.

Felvilágosítás és jelentkezés:

Pest—Magyarország Utazási és Menetjegyirodája, VII., Erzsébet-körút 7. sz. Tel.: 422—985. IBUSz—MÁV hiv. Menetjegyiroda, V., Vigadó-tér 2. és összes fiókirodái.

Biztosították Budapest burgonyaszükségletét

A burgonyakereskedőknek egyhónapi készletet kell a fővárosban tárolniok — 15 millió pengő értékű rendkívüli élelmiszertartalékot gyüjt az Élelmiszerüzem

A főváros törvényhatósági bizottsága két hónappal ezelőtt *Szendy* Károly polgármester javaslatára 20 millió pengőt szavazott meg rendkívüli anyagbeszerzésekre. Ebből a tekintélyes összegből

15 millió pengőt a Községi Élelmiszerüzem rendelkezésére bocsátottak.

A polgármester utasította a Községi Élelmiszerüzem vezetőségét, hogy *készüljön fel Budapest lakosságának tömegélelmezési cikkekkel való ellátására*, nehogy a szigorú téli hónapokban bármiféle zavar keletkezzen a fogyasztóközönség kiszolgálásánál. Főleg azt akarják elkerülni, hogy esetleges újabb hófúvások miatt olyan kellemetlen burgonyahiány következzen be, mint az elmult télen. Mint emlékezetes, nem egyszer napokig nem tudtak a budapestiek burgonyához jutni, mert a megrakott burgonyavonatok elakadtak a hófúvásban.

A *Pest* jelentheti elsőnek, hogy a Községi Élelmiszerüzem már eleget is tett a polgármester rendelkezésének és

óriási mennyiségű burgonya beszerzésére kötött megállapodást számos termelővel.

A multban az így lekötött burgonyát a termelők csak akkor szállították a fővárosba, amikor arra itt szükség volt, most azonban ezen a rendszeren éppen Budapest élelmiszer ellátásának zavartalan biztosítása céljából változtatnak. A közeli hetekben a lekötött burgonyamennyiséget a termelők

a fővárosba szállítják,

ahol a Községi Élelmiszerüzem elraktározza. A téli hónapokban tehát bármilyen nagyarányú hófúvások is lennének, a főváros burgonyaellátásában semmiféle zavar nem jelentkezik, mert a burgonyát nem kell vidékről ideszállítani, hanem az a helyszínen van. *Az óriási mennyiségű burgonyának ilyen elraktározása természetesen nem kis gondot okoz a Községi Élelmiszerüzemnek.*

Budapest burgonyaellátásának biztosítása érdekében megbeszélések folytak a főváros és a földmüvelésügyi minisztérium illetékes tényezői között. E megbeszélések eredményeképpen

a földmüvelésügyi minisztérium az új burgonyakereskedői kontingenseket azzal a feltétellel adta ki, hogy a burgonyakereskedők kötelesek a főváros területén egyhónapi forgalmuknak megfelelő burgonyát tárolni.

Ez a rendelkezés is a budapestiek burgonyával való ellátásának tökéletes biztosítását szolgálja, elképzelhetetlen ugyanis, hogy egy hónapnál hosszabb ideig tartó forgalmi zavarok keletkezzenek és ennél hosszabb ideig egyáltalán ne érkezhessenek élelmiszervonatok a fővárosba.

Budapes lakosságának burgonyával való ellátását tehát már teljesen biztosították. Mire a tél beáll, a fővárosban sokezer vagón burgonyát tároltak, illetve vermeltek el. Más fontos népélelmezési cikkek beszerzéséről is gondoskodik a Községi Élelmiszerüzem. A beszerzési programban szereplő élelmiszereket csak fokozatosan, kisebb mennyiségben kötik le, nehogy erősebb vásárlással az árakat felhajtsák.

Nemcsak Budapesten, hanem a vidéki városokban is gondoskodnak a lakosságnak tömegélelmezési cikkekkel való ellátásáról.

A vidéki városok polgármesterei utasítást kaptak a földmivelésügyi kormánytól, hogy tároljanak nagyobbmennyiségü burgonyát.

Az idei burgonyatermés *rendkivül bőséges*, lényegesen nagyobb, mint a tavalyi, de a szokatlanul esős időjárás következtében *a burgonya vizes és ezért tárolása nem kis nehézségekbe fog ütközni.* A szakkörök foglalkoznak azzal a problémával, hogyan lehetne tárolóképes burgonyát elraktározni. Az idén nagy mennyiségben fognak burgonyát feldolgozni *burgonyapehelynek*, amely megfosztva víztartalmának legnagyobb részétől, könnyen raktározható. Gondolnak arra is, hogy élelmezési célokra *szárított burgonyaszeletet* is felhasználnak majd.

Díjmentes zsírszállítási igazolványok

Néhány nappal ezelőtt beszámoltunk arról, hogy a budapestiek szabadon hozhatnak be vidékről a főváros területére zsírt és húst. Öt kilogramon felüli zsírmennyiség behozatala esetén a vámhatáron jegyzőkönyvet vesznek fel, amelyet beküldenek az élelmiszerjegyközpontba, ahol intézkednek, hogy a zsírt behozó magánháztartás, ameddig a behozott zsírmennyiség tart, ne kapjon zsírjegyet.

Ennek az adminisztrációs eljárásnak megkönnyítése céljából a közélelmezési ügyosztály utasította a Harisközben működő alosztályát, hogy

mindazok számára, aki öt kilogramon felüli zsírt akarnak behozni a főváros területére, díjmentesen állítson ki szállítási igazolványt.

Azok a budapestiek tehát, akiknek módjuk van vidékről zsírt beszerezni, helyesen teszik saját érdekükben is, ha szállítási igazolványt kérnek, mert ebben az esetben a vámhatárnál gyorsan és jegyzőkönyv felvétele nélkül tudják átszállítani a zsírt.

FERENCJÓZSEF KESERŰVIZ

Kisebb-nagyobb kalapácsokkal összeverte a barátját, majd bánatában öngyilkos lett

Szombathely, szeptember 24

A kerkáskápolnai uradalomban dolgozott mint kovácsmester *Czejnkó* Mátyás, aki tegnapelőtt összeszólalkozott az egyik gazdával és *először egy kisebb, majd később egy nagyobb kalapáccsal* annyira összeverte a szerencsétlen gazdát, hogy azt súlyos sérüléseivel kórházba kellett szállítani. Czejnkó, amikor mérge lecsillapodott és észretért, látva haragjának súlyos következményét és rágondolt a reáváró súlyos büntetésre, *kiment a kovácsmühelyből és szivenlőtte magát.* Mire a revolverdörrenés után segítségére siettek — *már meghalt.*

Rádió világmárkák, gramofonok, lemezek.

Árjegyzék ingyen!

Sternberg hangszergyár Rákóczi-út 60.

LÓSPORT

Ma délután: tíz ügetőfutam

Tizenhét benevezett a Nemzetközi versenyben

A *BÜE* mai versenynapján újból tíz futam kerül eldöntésre. A megszokott tíz futam, a mostanában már meglehetősen állandósult szépszámú nevezéssel. Különösen szorgalmasan jelentették be gondozottjaikat a trénerek a 2000 méteres *Nemzetközi* versenyre, melyre nem kevesebb, mint 17 nevezés érkezett. Szép szám... Csak aztán legyen, aki a befutót eltalálja. A *Pomáz*-díjra 16, a *Piski*-díjra 13, a *Nemzetközi* hendikepre és a *Mechanikus* hendikepre 12—12 ügetőt neveztek. *Ki mondja, hogy az ügetőn nem pezseg az élet?...*

Mit tudnak az újdonsült amatőrök?

Az amatőrversenyben — legalább is az előzetes starterlista szerint — sulykyban látunk egy-kettőt a legutóbb vizsgázott ujdonsült amatőrök közül. *Ugyan mit tudnak?* Egyébként, ha már az amatőrversenynél tartunk, említsük meg *Icza* nevét, mely kitűnő hajtójával, *Jakupcsekkel* a háta mögött, igen jó eséllyel áll a starthoz.

Rozmaring.. Rozmaring...

Rozmaring — lónévnek nem csunya, úgy-e? — utolsó versenyében *1:27.8-as* kilométer átlagidőt futott. Ezzel a formával ma délután igen jogos, sőt mondhatjuk, a legjogosabb győzelmi kilátásokkal áll a starthoz. A rövid táv is megfelel *Rozmaringnak*, ellene szól némileg, hogy *egy starthelyről nyolc vetélytárssal indul együtt* s hajtója, a szimpatikus *Raymer* bácsi, *nem igen szeret nagy társaságban forgolódni lovaival.*

A legveszélyesebb ellenfelet Marschall tréner hajtja, aki *Ripaccsal* (legjobb ideje 26.3) 20 méter előnyt ad *Rozmaringnak*. *Ripacs* utolsó futásakor 27.6-ot ügetett. Ezzel az idővel nem igen verné meg Rozmaringot, véleményünk szerint azonban *Ripacs* — ha nagyon kell — *27.6-nál jobbat is tud szaladni.*

Előkelő — futson fogadások nélkül!

A *Piski*-díjban »*előkelő kérdés*« megoldásán törheti fejét a játékosok szépszámú csoportja. Már ugyanis az a csoportja, mely a papírszámítás szerint másodsorban esélyes *Előkelőre* kívánja elhelyezni a versenysport támogatására szánt anyagi áldozatát. *Előkelő* ugyanis, mint köztudomású, néhányszor »passzban« üget, néhányszor félig-galoppozik, féligüget és nagyritkán a szabályoknak megfelelően fut. *Ez utóbbi eset az utóbbi időkben meglehetősen ritka volt.*

Legutóbb például *Előkelő* nyert, s utána diszkvalifikálták. Egyszóval az »előkelő kérdést« így is fogalmazhatjuk: »*üget vagy nem üget, diszkvalifikálják vagy nem?*« Ajánlunk egy egyszerű és kétségkívül a közmegelégedésnek megfelelő megoldást: *futtassák Előkelőt fogadások nélkül.* Akkor aztán, a közönségnek nem kell előzetesen a ruhagombjain kiszámolni, hogy *Előkelő*-nek ma milyen kedve lesz ügetni, utólag pedig megszabadul a bosszankodástól.

A *Nemzetközi* hendikepben *Csalafinta* (Jónás), *Kazan* (Kovács J.), *Uzsorás* (Feiser), *Bajnok S.* (Kovács II.) vehetnek részt, az úgynevezett *első klasszis* csoportjából. Tulajdonképpen közülük kellene keresni a nyerőt, valahogy azonban úgy érezzük, hogy ez alkalommal az élről induló *Lasta* és *Ond* különösen jól fogtak szaladni.

Jelöltjeink az egyes versenyekre:

I. Biginda—Baross ist., II. Ebadta—Ellák, III. Icza—Zirez, IV. Előkelő—Zsémbes—Zsarnó, V. W. Aladár—Biztos—Miss Magyarország, VI. Rozmaring—Ripacs—Körmendi ménes, VII. Ond—Lasta—Csalafinta, VIII. Cirill F.—Sári bíró—Ficsur, IX. Andalgó—Nikla—All, X. Tarzan—Villám—Bibor M. I. R.

SPORT

„Középfedezet nélkül nem lehet eredményes a válogatott csapat sem"

Ha vasárnap legyőzzük Jugoszláviát, a Duna Kupa első helyére kerülünk

A válogatott mérkőzések sorában az atléták után vasárnap *ismét a futballisták* következnek: az MLSz vasárnap délután félnégy órakor *az FTC üllői uti sporttelepén* bonyolítja le *a Jugoszlávia ellen esedékes Duna Kupa mérkőzését.* Ennek a mérkőzésnek Magyarországra nézve az a jelentősége, hogy ha győzünk vagy döntetlenül mérkőzünk a jugoszlávokkal, akkor *a Duna Kupa élére kerülünk.*

Jelenleg ugyanis ez a helyzet a Duna Kupában:

1. Románia 3 mérkőzés 3 pont, 5:6 gólarány.

2. Magyarország 1 mérkőzés 2 pont, 2:0 gólarány.

3. Jugoszlávia 2 mérkőzés 1 pont, 4:5 gólarány.

Magyarország Románia ellen szerezte meg két pontját és *hátra van még a két jugoszláv mérkőzése* — a vasárnapi Budapesten és a reváns-mérkőzés valószínűleg Belgrádban — és a románok ellen vívandó reváns Bukarestben. Ha a jugoszlávokat itthon és Belgrádban legyőzzük, akkor tulajdonképpen *feleslegessé válik a román reváns lejátszása*, mert már anélkül is megnyertük a Duna Kupát. Ha ellenben *döntetlenül* mérkőzünk vasárnap, akkor *le kell játszanunk Romániával a revánsmérkőzést is*, hogy el lehessen dönteni az első Duna Kupa sorsát.

*

Vitéz *Ginzery* Dénes futballkapitány válogatását ezúttal *általános helyeslés* fogadta.

Boldizsár kapuba állítása ugyan *egy kis meglepetés*, mert a kapitány állandóan *Csikóst, Tóthot* és *Körmendit* favorizálta, miután azonban *ezek a kapusok az utolsó mérkőzéseken néhány gólban »benne voltak«*, érthető, hogy a kapitány az Ujpest ellen kitűnő formát mutatott *Boldizsár mellett döntött*, akinek nagy része volt a 4:0-ás sikerben, legalább is annak második felében.

Teljesen érthető a *ferencvárosi fedezetsor* teljes egészében való beállítása is. Lehetett volna ugyan szó a vasárnap remekül szereplő *Dudás*, vagy pedig az újpesti *Balog* beállításáról, akik egyénileg talán jobbak, mint Pósa. Bizonyos azonban, hogy a kapitány is látta azt a vasárnapi Ferencváros—VMFC mérkőzésen, amit mindenki megállapított, hogy *középfedezet nélkül nem lehet eredményes egy csapat sem, tehát a válogatott csapat sem.* A WMFC, amely éppúgy, mint a Törekvés, merev angol rendszerben játszik, középfedezet nélkül szinte állandóan kénytelen volt a Ferencvárost *kapuja elé engedni* és a hat rugott gól egyáltalában nem fejezi ki a reális eredményt, mert a *Ferencváros* a WMFC-nek is, miként a Törekvésnek is, tíznél több gólt rughatott volna.

Ennek pedig az volt az oka, hogy a Ferencvárosnak Sárosi III. személyében volt támadó középfedezete, aki leadta és visszaadta a csatároknak a labdákat, míg a WMFC és Törekvés egyébként jóképességű csatársora mögött nem volt támogató, csak óriási lyuk. A kapitány — helyesen — eltekintett attól, hogy Tóthot, a Gamma középfedezetét Lázár és Sárosi III. közé iktassa és ezzel Sárosi III.-at szélre kényszerítse.

Régóta együtt játszik és meghízható a *Pákozdi—Polgár* kettős, ugyanúgy teljes bizalom kíséri a *Kincses—dr. Sárosi* jobbszárny beválogatását is. *Finta* nem volt bent a kapitány legtágabb, majd tágabb keretében sem, ő is vasárnap bizonyította be, hogy dr. Sárosi mellett, Lázár és Sárosi III. előtt *többet ér és gólkényesebb bármiféle »tanknál« vagy »magyar Drakenél«*. Nem *erővel*, hanem *ésszel* igyekszik gólt lőni, ez az egyetlen helyes út. *Gyetvainak* a balszélen nincs egyenrangú vetélytársa. A fiatal *Tihanyi* helyett sokan — éppen az egység kedvéért — *Kiszelyt* vagy *Zsengellért* tartották volna helyesnek, de *megértjük a kapitányt*, aki *vágyik a fiatalok után* és *Tihanyi* vasárnap megfelelő támogatás nélkül is *elárulta oroszlánkörmeit.*

*

Ami a *jugoszláv csapatot* illeti, ez vasárnap a következő összeállításban kapott ki 2:1 arányban Belgrádban Románia csapatától:

Glaser — Stoilkovic, Matosic — Manola, Dragicevic, Lechner — Zimmermancic, Valjarevic, Petrovic, Vujadinovic, Welker.

A vasárnapi vereség következtében *több változás* lesz a csapatban, főként *Zágrábból*, a Gradjanskiból fognak több játékost venni, így szó van *Brozovicról* és *Matekaloról*, ezenkívül a belgrádi *Brodcicról*. Annyi bizonyos, hogy a *jugoszlávok javított együttese jobb lesz, mint a vasárnapi belgrádi volt.* **(dr. f. j.)**

Ma délben utaznak haza a finn atléták

A szombat—vasárnapi atlétikai viadal után *a MASz díszvacsorát rendezett a finn vendégek tiszteletére*, amelyen dr. *Vangel* Gyula, a MASz elnöke *mondotta az ünnepi beszédet. Megköszönte a finneknek, hogy háborújuk lezajlása után nem sokkal ellátogattak hozzánk*, vitéz *Tárczay Felicides* Román miniszteri osztályfőnök a kultuszminiszter és az OTT üdvözletét tolmácsolta, majd *Kekkonen* volt finn belügyminiszter mondott beszédet.

A lakomán *a magyar és finn szövetségek megállapodtak abban, hogy az egymás elleni mérkőzéseket ezentúl rendszeresítik, minden évben megrendezik.*

A finn vendégek hétfőn megnézték a várost, délután a finn követ vendégei voltak, azután *cigányzenét hallgattak és ma délben Berlinen keresztül utaznak vissza Helsinkibe.*

BRUNO MUSSOLINI, a Duce fia az olasz ökölvívó válogatott csapattal október elején Budapestre jön.

— Andrea Majocchi: A műtőlámpa fényében. Egy híres olasz sebészprofesszor megrázóan mély emberi érzésekkel teli visszaemlékezése pályafutására és intelmei a szintén orvosi pályára készülő fiához hivatásuk nehézségeiről. A feltétlen hitet eláruló írásműből elénk tárul egy orvos minden küszködése, amíg eljut a hírnév csúcsáig, az idegeket a megfeszítésig próbára tévő súlyos műtéteken, világháborús szolgálaton és tragédiákon keresztül. A fejezetekből kibontakozik az olasz kórházak előttünk ismeretlen élete. Különösen az a rész érdekes, ahol a szerző megmutatja a századvégi és a mai sebészet közötti különbséget.

Szept. 24 és 26-án d. u. ½3 órakor

ügetőversenyek

Erdélyi művészek, erdélyi tájak

Erdély visszatérésének megünneplésében a *Szépművészeti Múzeum* is kivette részét azzal a szép és érdekes kiállítással, amely vasárnap délelőtt nyílt meg a grafikai osztály termében.

A rajzokból és akvarellekből álló anyag inkább jellemző, mint teljes képet ad, mert csupán a történelmi Erdély területére s az utolsó másfélszázad művészi termékeire korlátozódik. Ezért marad keretén kívül például a nagybányaiak csoportjának bemutatása. A változatos kollekció egyébként három részre oszlik. Az erdélyi magyar és szász művészek munkái mellett, magyarországi származású festők erdélyi vonatkozású grafikáit is felsorakoztatja, karcok és metszetek mellőzésével. A kényes ízlésű, szakavatott rendező — *Hoffmann* Edith igazgató — a Múzeum gazdag anyagának igazán a javát válogatta ki, mind a régebbi, mind az újabb művészek eredeti rajzai és friss színekben pompázó vízfestményei közül.

Különösen jól van képviselve a gyűjteményben *Barabás* Miklós, *Székely* Bertalan, *Gyárfás* Jenő, *Istvánffy* Gyula, *Paál* László, *Vastagh* György, *Kacziány* Ödön, *Dósa* Géza, *Nagy* István, *Márton* Ferenc, *Varga Nándor* Lajos, *Vida* Árpád, *Novotny* Emil Róbert, *Barcsay* Jenő és gróf *Teleki* Ralph grafikai művészete, a szász festők sorából pedig *Wellmann* Róbert, *Miess* Frigyes és *Smigelschi* Oktáv. A többiek közül főképp *Lotz* Károly, *Wagner* Sándor, *Than* Mór, *Ender* Thomas, *Weber* Henrik, *Kőrösfői Kriesch* Aladár, *Nagy* Sándor, *Edvi Illés* Aladár, *Raidl* Sándor, *Diósy* Antal, *Vidovszky* Béla, gróf *Bánffy* Miklós és *Kós* Károly válnak ki.

—rp—

Rádióhallgatók f.gyelmébe!

A magyar rádió 7 óra 15 perces hírközlésének időpontja megváltozott és ez az esti hírszolgálat 7 óra 10 perckor kezdődik.

RÁDIÓ

Kedd, szeptember 24.

BUDAPEST I.: 12.00 Harangszó. Himnusz. Időjárásjelentés. — 12.10 Hanglemezek. — 12.40 Hírek. — 13.20 Időjelzés, időjárás- és vízállásjelentés. — 13.30 A rádió szalonzenekara. — 14.30 Hírek. — 14.45 Műsorismertetés. — 15.00 Árfolyamhírek, piaci árak, élelmiszerárak. — 16.10 Gyermekdélután. — 16.45 Időjelzés, időjárásjelentés, hírek. — 17.00 Hírek szlovák és ruszin nyelven. — 17.15 Szórakoztató zene. — 17.50 Egy nemzedék tanítómesterei. — 18.30 Pertis Jenő cigányzenekara. — 19.10 Hírek magyar és román nyelven. — 19.25 Ember Nándor zongorázik. — 20.00 Rádió a rádióról. — 20.05 Báró Bánffy dalai. — 21.00 Hírek német, olasz, angol és francia nyelven, majd hírek és időjárásjelentés.

BUDAPEST II.: 18.20 Ruszin hallgatóinknak. — 18.40 Mezőgazdasági félóra. — 19.30 Francia nyelvoktatás. — 20.00 Hírek, ügetőversenyeredmények, hírek szlovák és ruszin nyelven. — 20.25 Urner Ferenc citeraszámai. — 20.40 Majthényi György elbeszélései. — 21.15 Hanglemezek. — 21.35 Időjárásjelentés. — 22.00 Táncslemezek. — 23.00 Kurina Simi cigányzenekara muzsikál. — 0.05 Hírek.

KASSA: 12.00 Azonos Budapest I. műsorával. — 15.25 Hanglemezek. — 15.50 Korányi Ilona magyar nótákat zongorázik. — 16.10 Azonos Budapest I. műsorával. — 18.40 Mezőgazdasági félóra. — 19.10 Azonos Budapest I. műsorával. — 19.30 Francia nyelvoktatás. — 20.00 Azonos Budapest I. műsorával.

— Felhívás a budapesti vitézi aszszonyokhoz. Az »*Erdélyért*«, a Főméltóságú Asszony felhívására megindult gyüjtőmozgalomba való bekapcsolódás céljából, valamint annak ismertetése végett vitéz *Kárpáthy* Kamillóné kéri a budapesti vitézi aszszonyokat, hogy szeptember 24-én, *kedden* délután félhat órakor a Vitézi Székházban (Üllői-út 8.) megjelenni szíveskedjenek.

— Házasság. Dr. *Lengyel* Endre kormányfőtanácsos, Beszkár igazgató leányát Mariannet hétfőn vezette oltárhoz a Szent Ferenc-rend budai plébániatemplomában kézdivásárhelyi *Szőts* Lóránd főmérnök. Tanuk voltak a menyasszony részéről: erzsébetvárosi *Papp* János miniszteri tanácsos, ny. MÁV elnökhelyettes, a vőlegény részéről dr. *Rátz* József közigazgatási bíró.

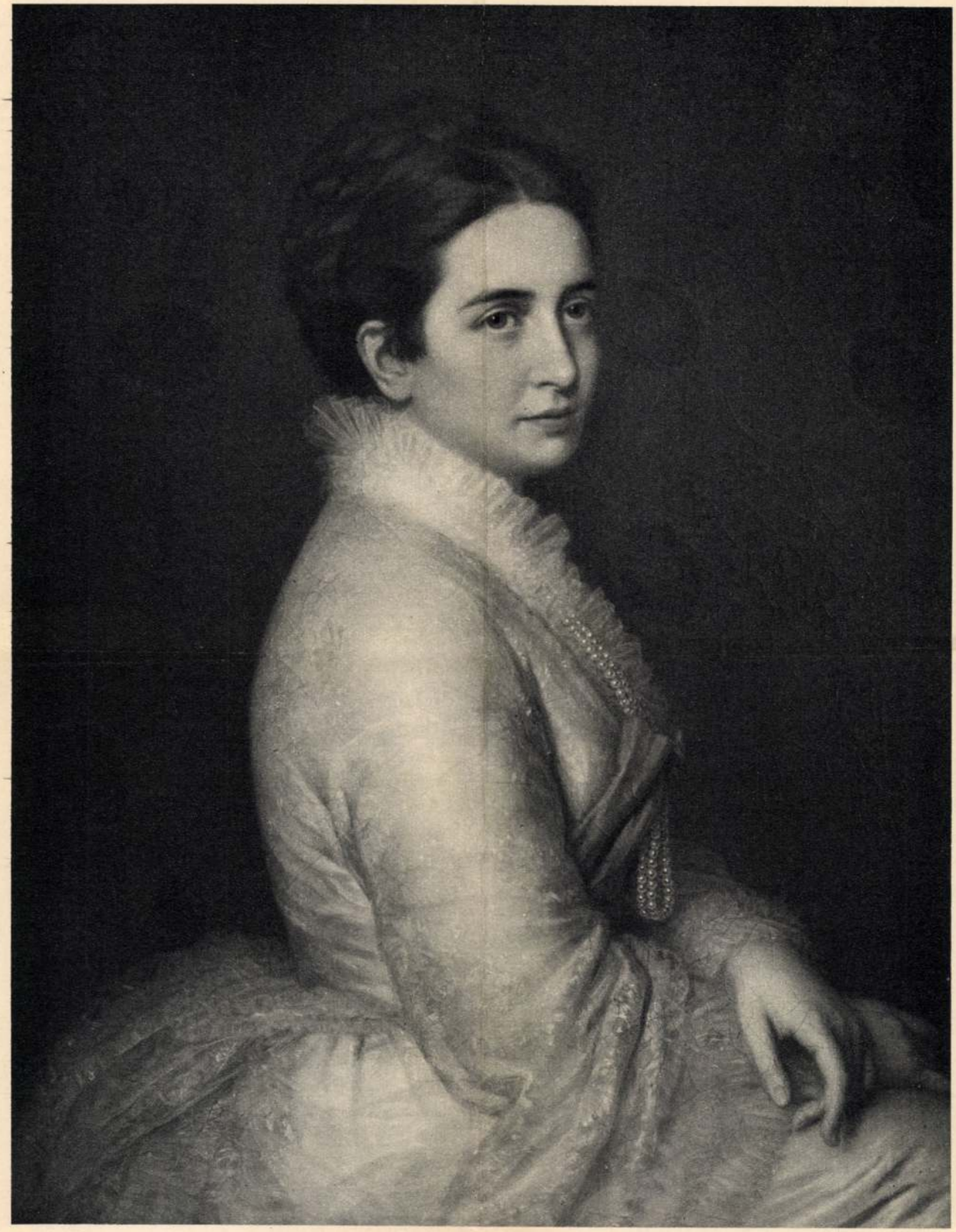

BARABÁS MIKLÓS: NŐI KÉPMÁS

Petrovics MM

Barabás Miklós
B-26-300
Petrovics M. M.

LIGETI ANTAL: OÁZIS

A Képzőművészeti Társulat jubiláris kiállítása

Írta: TÓTH ALADÁR

A Képzőművészeti Társulat jubilál. Akik hetvenöt évvel ezelőtt életre hívták, élükön Barabással, Thannal, Orlai Petriccsel, Ligetivel, az öreg (már akkor is öreg) Kis Dénessel és a fiatal (még ma is és örökké fiatal) Székely Bertalannal, részben kitűnő, részben lelkes művészek, bizony nem ok nélkül vágyódtak a művészet »társaságára«. Kevesen voltak, elhagyatottak voltak, nagyon magányosan barangoltak ebben az országban a formák és színek álmainak útján.

Nos, ha azért alapítottak »társaságot«, hogy megsokasodjanak: fáradozásukat fényes siker koronázta. A milleniumi időkben már annyi volt itt a kitűnő festő meg szobrász és annyi a közönség meg mecénás, hogy a Képzőművészeti Társulat, ha valami szépet akar magáról hallatni, még ma is ezeknek a boldog aranyidőknek régi nótáját tárogatózza. Dehát az aranyidők elmultak. Nem mintha a csodálatos szaporodás a századforduló után megakadt volna... Ellenkezőleg: olyan méreteket, valódi »állami« méreteket öltött, hogy egy szép napon a magyar képzőművészet teremtőgéniusza ebben a nyüzsgő sokaságban egyszerre csak nagyon magányosnak és elhagyatottnak kezdte érezni magát.

A művészek, az igaziak, a teremtésretermettek, magányosak voltak ismét és kevesen, mert a teremtő géniusz tudvalevőleg nagyon megválogatja, hogy ki fiába költözik. Olyan kevesen voltak, hogy mikor árvaságuk összeterelgette őket kis alakulatokba, az egyik ilyen csoportot egyszerűen csak úgy hívták, hogy a »nyolcak« társasága. És íme, a művészet kiválasztott magányosai megint csodát műveltek: a nyolcak diadalmaskodtak a százakon. A Képzőművészeti Társulat csak egyet akadályozhatott meg, tudniillik azt, hogy a kiválasztottak növekedése

Barabás Miklós: Bitto Sándorné

házastársakat. Persze béke így sem lett a találkozásból, de a művész mégis kénytelen volt bemutatni menyasszonyát volt nejének. Kezeit csókolom!

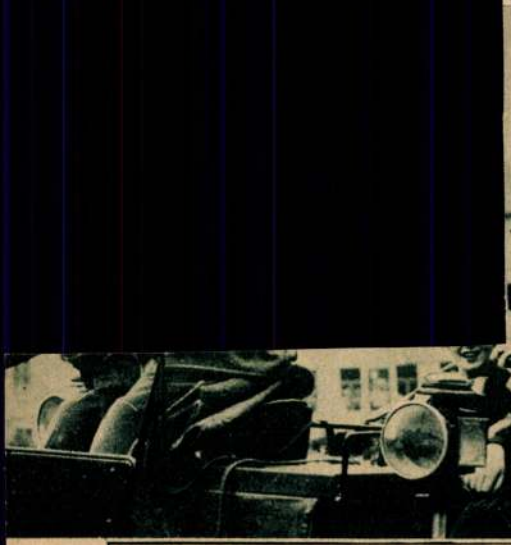

I. Alpár Gitta a város díszhintáján, Pálfy József polgármesterrel. II. Bulla Elma a színház előtt

A szegedi színház az elmult héten két sztárral is kedveskedett a közönségnek. Alpár Gitta a Dubarry-ben lépett föl. Bulla Elma pedig az Urilány-ban és a Vallomásban.
(Liebermann Béla fotók)

B-26-301

Világmárkák legjobb választéka
Sternberg
zongora tangó harmónika
rádió hegedű
Sternberg
királyi udvari hangszergyár
Budapest, VII., Rákóczi-út 60
Kérjen árjegyzéket

— **XII. Pius pápa a Jézustársaság jubileumáról.** XII. Pius pápa a Jézustársaság négyszázéves működésének évfordulója alkalmából apostoli levelet intézett pater Ledochowski Wladimirhoz, a Jézustársaság általános főnökéhez és a rend 26.000 tagjához. A pápai levél visszaidézi az alapítás idejét, amelynek zavaros korában Loyolai Szent Ignác rendalapító megértette korának bajait és főleg a lelkigyakorlatok fegyverével küzdött a hit egységéért a missziós területeken. Kiemeli továbbá a pápai levél a Jézustársaság tevékenységét az iskolákban. A jezsuitarend magyarországi tartománya tekintettel a mai történelmi napokra, semmiféle külső ünnepséget nem rendez a jubileum alkalmából és csak a rendi templomokban ülik meg a nevezetes évfordulót.

Erdélyiek figyelmébe!
A legjobb magyarnóta-énekes
Orbán Sándor
a budai Szeifert kávéházban
énekel

— **A földmívelésügyi miniszter délszláviai látogatásának híre.** Belgrádból jelentik: Teleki Mihály gróf magyar földmívelésügyi miniszter szeptember hó 26-án Belgrádba érkezik. A miniszter öt napot tölt Délszláviában és ez alkalommal visszaadja Csubrilovics Branke délszláv földmívelésügyi miniszter tavaszi magyarországi látogatását. Teleki Mihály gróf délszláviai útja során ellátogat Nisbe is s ott, mint Cvetkovics miniszterelnök vendége, megtekinti a mezőgazdasági kiállítást.

Nagyszabású
Tánciskola nyilik
összetánccal
szeptember 29-én (vasárnap) este 8 órakor, Vilma királynő-út 20. alatt Dr. Gulyás Gyula okl. táncmester vezetésével. Tanítás okt. 1-től. Beiratás naponta 5—7-ig. Elsőrendű jazz! Telefon: 421—389

— **Tej- és zsírjegy Finnországban.** Helsinkiből jelentik: Október elsejétől kezdve Finnországban a háztartási zsírra, tejre és a tejfélékre bevezetik a jegyrendszert.

ERDÉLYIEK TALÁLKOZÓHELYE
OPERA PENSIO
BUDAPEST, VI., Dalszínház-utca 8. szám.

— **Nemesség-igazolás:** A belügyminiszter augusztus 10-én kelt határozatával Deme Károly dr. ezredorvos ősi magyar nemességét és a „zádorfalvi" nemesi előnév használatához való jogát igazolta.

Nem csoda
csak kalkuláció
hogy a legelőnyösebb feltételek mellett vásárolhat
VILLATELKET Balatonföldváron
5 éves részlet. Minden telek befásítva, villany, vízvezeték csatlakozási lehetőség. Áraink a legolcsóbbak. Még ma kérjen tájékoztatót. Telefon 127-660. Balatonföldvár fürdő rt. parcellázási irodája, Budapest, Szabadság-tér 14. szám.

— **Baatz professzor előadása.** Az orvosi továbbképzés központi bizottsága meghívására Hans Baatz dr. egyetemi magántanár (Berlin), az Auslandsamt der Dozentenschaft vezetője 1940 szeptember 25-én, szerdán d. u. ¼7 órakor a Pázmány Péter-tudományegyetem II. sz. női klinikájának (VIII., Üllői-út 78/a.) tantermében „Krebswachstum und inkretorisches Milieu" címmel előadást tart.

MÁRIA TERÉZIA kovácsolt vas, Biedermeyer-, styl és modern csillárok nagy választékban.
Bugyi csillárszalon, VI. Teréz-körút 17. Tel. 121-847

Éjféli tükör

Tükörbe néztem éjjel és az arcom
felfehérlett a szilvaszín lapon.
Az elítélt rab így pillantja meg
halála hajnalát a börtönablakon.

A csend halódott. Lassú lüktetéssel
hömpölygő percek sodrán küzködött.
Az égtetőről zümmögő zenével
szitáltak alá szürke fényködök.

Élt még az éj, de mint hülő korom,
a fénybe foszlott langyos sűrűsége.
Halálverejték lepte fáradt testét:
a harmat ez! Az éjszakának vége.

Kitárt karomra hullt a hajnali
sugár s az erős fényre lent,
testem mögött az eltünt éj fakó
emlékeként az árnyék megjelent.

Tükörbe néztem éjjel és halál
villant felém a szilvaszín lapon.
Nem rémít már az arcom a tükörben,
az éjszakába vágott ablakon,

mert fény kihúnyhat, de az éj örök.
A test árnyéka és a lélek ében
csendje túllép a vakító halálon
és összecolvad végtelen, nagy éjben.

Németh György

Neo-Akkó D-vitamin állati tápsó
Biztosítja a csontozat fejlődését. Fokozza a szervezet ellenállóképességét és ezzel növeli a súlyfélvételt.
Gyártja: Vitamin laboratorium
BUDAPEST, II. RETEK-UCCA 9.

— **Radocsay László és vitéz Bonczos Miklós beszélnek a Tesz Gömbös Gyula-emlékünnepségén.** A társadalmi egyesületek szövetsége vitéz jákfai Gömbös Gyula halálának harmadik évfordulóján, október 6-án kegyeletes ünnepség keretében adózik a vezér halhatatlan emlékének. Október 6-án, vasárnap délután négy órakor a Kerepesi-úti temetőben rendezendő emlékünnepélyen vitéz Bonczos Miklós belügyi államtitkár, a Tesz országos társelnöke mond emlékbeszédet. Este félkilenc órakor a Gellért-szállóban vacsora lesz, amelyen Radocsay László dr. igazságügyminiszter, a Tesz országos társelnöke tartja az ünnepi beszédet a Gömbös Gyula-emlékserleggel. Az emlékvacsorán csak meghívott férfiak vehetnek részt, meghívó igényelhető a Tesz országos elnökségénél, V, Alkotmány-utca 10.

— **Bolgár ünnepséget rendez a Tesz.** A társadalmi egyesületek szövetsége bolgár-magyar társasága hétfőn d. u. fél 6 órai kezdettel a Tesz Alkotmány-u. 10. sz. alatti üléstermében Dél-Dobrudzsa Bulgáriához történt visszacsatolása alkalmából ünnepélyes ülést tart, amelyen a dobrudzsai kérdés keletkezését és jelentőségét Szilády Zoltán ny. múzeumi igazgató, a társaság elnöke ismerteti.

Vigyázat!

A Darmol hashajtót utánozzák. Ügyeljen, mert minden tablettán a „DARMOL" szónak és T alaku bevágásnak kell lenni. Kimondottan eredeti csomagolásban kérje.
DARMOL

— **Elfogták és statáriális bíróság elé állítják a merénylő bolgár kertészt.** Pénteken hajnalban Csepelen a kiscsucsi bolgár kertészet közelében Iván Caneff Kusov összeveszett Georg Iván Stefanov bolgár kertésszel, revolvert rántott és lelőtte az idős embert. A merénylő elmenekült, mielőtt az összesereglett környékbeli munkások elfoghatták volna. A rendőrség bűnügyi osztálya erélyes nyomozást indított a bolgár hatóságok által lopásért és súlyos testisértésért körözött bolgár kertész ellen s a tett elkövetése után alig pár órával Ivan Caneff Kusov egyik bátyjának lakásán a detektivek el is fogták a merénylő kertészt. Kusov kihallgatása során azzal védekezett, hogy önvédelemből lőtte le Stefanovot, a nyomozó hatóságok véleménye szerint ez az állítás azonban nem felel meg a valóságnak. Szombaton délelőtt a rendőrség értesítette az ügyészséget Georg Ivan Stefanov merénylőjének elfogatásáról s az ügyész intézkedett a statáriális bíróság azonnali összehívásáról.

— **Székely primori rang-igazolás.** A belügyminiszter patakfalvi Ferentzi Károly és patakfalvi Ferentzi Endre dr. pénzügyi titkárok, budapesti lakosoknak, az első foglalás ősi jogán való primori rangját, a rendelkezésére álló hiteles adatok alapján igazolta.

jó gyermekruhát Nagykovácsytól
KOSSUTH L.-U. 9
Leánka- és fiuruhák, kabátok, intézeti ruhák stb. készen és rendelésre.

— **A szlovák kormány a rémhírterjesztők ellen.** Pozsonyból jelenti a Transkontinent Press: A szlovák kormány rendeletet hagyott jóvá, amelynek alapján az államellenes izgató tevékenységet, alaptalan hírterjesztést és hasonló bűncselekményeket 2—15 évig terjedő börtönbüntetéssel sujtják.

— **Gyermekrablás Kaliforniában.** A kaliforniai Hillsboroughból jelentik: De Tristan grófnő hároméves kisfiát, Marc de Tristant, elrabolták, miközben nevelőnőjével a városban sétált. A gyermekrablók a hátrahagyott üzenetben 100.000 dollár váltságdíjat kérnek.

— **Sub auspiciis — doktoravatások.** A Kormányzó Ur Őfőméltósága a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére megengedte, hogy a debreceni magyar királyi Tisza István-tudományegyetemen ifjabb Bacsó Jenő és ifjabb Vásáry István a jogtudományok, Bozóky Mária pedig a bölcsészettudományok doktorává „sub auspiciis Gubernatoris" avattassanak fel. Az ünnepélyes avatáson képviseletével a magyar királyi vallás- és közoktatásügyi minisztert, akadályoztatása esetére Szily Kálmán dr. királyi titkos tanácsos, államtitkárt bízta meg.

ESŐ-, BALLON- loden kabát raglán
MÁRTON és SZÁSZ
V. BALVÁNY-UTCA 9

— **Boér Ágostont jelölték a nyirmadai mandátumra.** A nyirmadai választókerület választmánya ülést tartott s Keresztesi László nyírmadai református lelkész, Marossy Ernő mándoki plébános, Barkaszi Károly gyürei református lelkész és Juhász Jenő záhonyi református lelkész felszólalása után egyhangú határozattal Boér Ágostont jelölte országgyűlési képviselőjévé. A jelöléshez a miniszterelnök és a pártelnökség hozzájárult. A jelölt támogatására leutaztak: Bárczay János országos alelnök, Bertalan Kálmán, Böres János, Füssy Kálmán, Pataki László, Tornyos György, Tóth József és vitéz Ujfalussy Gábor országgyűlési képviselők.

— **A polgármester megtekintette a Nagyszombat-utcai amfiteátrum ásatási munkálatait.** Szendy Károly polgármester Némethy Károly, Becske Kálmán tanácsnokok, Péczely Béla tanácsjegyző és Nagy Lajos, az aquincumi múzeum igazgatójának kíséretében megtekintette az óbudai második amfiteátrum ásatási munkálatait.

STEINWAY KÉPVISELET
EHALL ZONGORATEREM ANDRÁSSY-ÚT 16

— **Névváltoztatás.** Klimes Péter dr. kegyesrendi tanár nevét belügyminiszteri engedéllyel Vass-ra változtatta.

Zörgő Bäby Menyasszonyi KELENGYE FOGALOM
BUDAPEST-IV. DEÁK FERENC-UTCA 19. „ZÖRTEX" MÁRKA!

— **A természetes „Ferenc József" keserűvíz** régóta kitünően bevált háziszer megrögzött székrekedésnél és annak mindenféle káros következményeinél; biztos, enyhe és gyorsan ható hashajtó, mely számos betegségnél az emésztést javítja és az étvágyat fokozza. Kérdezze meg orvosát!

— **Papszentelés.** A Szent Domonkos-rend Thököly-úti templomában szeptember 21-én, szombaton reggel 7 órakor Uzdóczy Zadravecz István O. F. M. püspök szerpapokká szentelte a dominikánusok három alszerpapját, név szerint Liplin Kelement, Frank Leót és Kornyik Gellértet.

FÜGGÖNYANYAG-különlegességek nagy választékban
WIEG TESTVÉREK
Budapest, Deák Ferenc-u 19

— **Szent Gellért ünnepe a tabáni templomban.** Szent Gellért püspök szeptember 25-iki egyházi ünnepe előtti vasárnapon, szeptember 22-én a tabáni plébániatemplomban délelőtt tíz órakor Tille Gyula dr. plébános nagymisét celebrál és szentbeszédet mond, majd délelőtt fél 12 órakor a hívek felvonulnak a Szent Gellért-szoborhoz.

— **A Kansz felhívása.** A Kansz közli, hogy az „Erdélyért" akció javára külön gyüjtést nem rendez. Felkéri tagjait, hogy a Főméltóságú Asszony felhívásához képest mindenki tehetségéhez mérten adakozzon az erdélyi testvéreknek és a hivatalokban rendezendő gyüjtésnél, csekklapon, a napi- vagy hetilapok útján fizesse be adományát.

Kitisztítom vagy átfestem a helyszinen, lebontás nélkül,
kárpitozott butorait, falait, szőnyegeit!
GREGUSS ISTVÁN, VII., Elemér-utca 28. Telefon 221-066.

Halálozás

Özv. csermelyi *Novelly* Imréné, szül. kapivári *Kapy* Anasztázia, Máv-igazgató h., udvari tanácsos özvegye, szeptember 21-én elhúnyt. Temetése szeptember 24-én délután 4 órakor lesz a Kerepesi-úti temető halottasházából.

Mike Lajos, volt ujságkiadó-főtisztviselő, a mátyásföldi evangélikus egyház pénztárosa, 65 éves korában meghalt. Szombaton temették nagy részvéttel a Kerepesi-úti temetőben.

Ábrahám János dr. nőgyógyász, tanársegéd szeptember 20-án, 37 éves korában elhúnyt. Temetése szeptember 22-én délután 4 órakor lesz az óbudai temető halottasházából.

Éder Andor dr., a pestvidéki törvényszék ny. jegyzője szeptember 21-én, 41 éves korában meghalt. Temetése szeptember 22-én délután 4 órakor lesz Vácon, az alsóvárosi temetőben, a róm. kat. egyház szertartása szerint.

Papp Elemér m. kir. vámellenőrzési főfelügyelő szeptember 21-én hajnalban, 58 éves korában, váratlanul elhúnyt. Temetése hétfőn, szeptember 23-án délután fél 4 órakor lesz a Kerepesi-úti temető halottasházából.

Fliegauf János mérnök, Máv műszaki főtanácsos, életének 60-ik évében, szeptember 20-án váratlanul elhúnyt. Vasárnap délelőtt 11 órakor temetik a farkasréti temető halottasházából.

— **Féláru vasútijeggyel lehet feljönni az országos protestáns napokra.** Október 29-, 30-, 31-én ebben az évben is gazdag programmal megrendezi az országos Bethlen Gábor szövetség a tavaly oly nagy sikerrel lefolyt országos protestáns napokat. A vidéki résztvevők számára féláru utazási kedvezményt biztosítottak. Jelentkezéseket már most szívesen vesz a rendező szövetség: Budapest, IV., Semmelweis-u. 17.

— **Petris Brunó tánctanár** rendkívüli fegyvergyakorlatról hazaérkezett, a beiratkozásokat d. e. 11-től személyesen vezeti.

Kálmán
MEDICAGO
mindent őröl!
KÁLMÁN JÓZSEF
MŰSZAKI ÉS GÉPKERESKEDŐ
BUDAPEST, V., KÁLMÁN-UTCA 14

HOLNAP LESZ
a grandiózus világfilm
díszpremierje:
STANLEY
a riporterek királya

SPENCER TRACY
hatalmas alakítása egy küzdelmes, szerelmes, hősies férfi nagy életéről. Partnerei:
NANCY KELLY és
RICHARD GREENE
Jegyek 2 hétre előreválthatók.
Előadások: ¼6, ½8, ¾10
SCALA
20th CENTURY FOX

A Szépművészeti Muzeum erdélyi kiállítása

Egy hete sincs, hogy csapataink bevonultak Erdélybe és az ősi székely földre s már a budapesti Szépművészeti Múzeumban *Hoffmann* Edith dr. igazgató megrendezte a grafikai osztályon az *„Erdélyi művészek és erdélyi tájak"* című kiállítást.

Az intimhangulatú grafikai kiállítóterem finom és elegáns összeállításban mutatja be az erdélyi származású művészek munkáit és az erdélyi témákat feldolgozó művészek képeit. A magyar festőket gyakran megihlette Erdély romantikus hegyesvölgyes vidéke és színes fantáziával építkező, öltözködő népe. Hoffmann Edith elsősorban az utolsó száznegyven év rajzaiból, rézkarcaiból, akvarelljeiből merít oly anyagot, amely megizlelteti a székely levegőt. Igen érdekes a szász művészet szerepeltetése is a magyar és a német festői látás és temperamentum összehasonlítása szempontjából. Amíg a magyarok rajzvonalán és ecsetvezetésén átüt a vér impulziv lüktetése, a fények-árnyékok lobogó vibrálása, addig a szászok leszürtek, nyugodtak és a tudományossággig elmélyedők minden lehelletfinomságuk mellett is.

A kiállítást a háromszéki származású *Barabás* Miklós, a mult század népszerű portréfestője nyitja meg krétarajzaival, vizfestményeivel. A táblabíróvilág jó magyar arcai tekintenek felénk a biedermeier kor ízlésében előadva képeiről. A „híres cigányok" Ábrahám, Moti, Dávid portréi közvetlenebbek, mint a papok és grófnők arcképei. Líraivá finomulnak tájképei a Marosmentéről, Hunyadi János templomának romjairól s a Királyhágóról.

Míg *Székely* Bertalant a nagyközönség leginkább kothurnuszban ismeri nagy történelmi freskóiról, itt közvetlenül érezzük festői grafológiájának meleg érverését. Eleven vázlatokat dob az ihlet hevében kartonra, *Vízhordó leánya*, a *Forrásnál*, *Merengés* erőteljes és hangulatos s a csodaszarvas egyik vázlata is fiatalosan mozgalmas. A kompozicióknál tömegjelenetei mindig sikerültebbek, mint az egyes alakoknál, ahol intim lírával kellene betölteni a levegőt. *Kacziány* szénnel rajzolt golgothája, az üres keresztek tövén gyászoló Madonnával, egyik legmegrendítőbb magyar kompozició. *Gyárfás* Jenő drámai izgalmas rézkarcai néha demonikus sokrétűséget mutatnak, s nem nézhetjük fájdalom nélkül a harmincegyéves korában elhunyt marosvásárhelyi származású *Vida* Árpád nagy tehetségének bizonyítékait, az üvegablakszerűen ízző akvarelleket. A most elhunyt *Márton* Ferenc kis művei is mutatják a nagy székely erős grafikai érzékét. *Edvi Illés* Aladár zamatos falurészletei, kalotaszegi menyecskéi, *Nagy* Sándor mesehangulatú balladái, s a modern *Diósy* friss akvarellje mellett még sok válogatott kép és markáns könyvillusztráció mutatja, hogy Erdély és Magyarország mindig együtt élt, együtt érzett és Erdély kincses bányája, színes palettája a magyar művészek ecsetjének.

R. Szörédi Ilona

Magyarság Szinház Zene. film Művészet

SOROMPÓ

Ma a katonai erények és a kötelességteljesítés magasztalásának korát éljük. Kint a nagyvilágban is és bent az országban is zeng a himnusz a katonai szellem nagyszerűségéről és szükségességéről. Fenntartás nélkül hirdeti a kormány, az egyház, a törvényhozó, az iskola, a sajtó, a magánember és mindenki, hogy az a jó katona, aki tökéletesen összeforr a hadsereg feladataival és magasabbrendű kötelességét lelkesedéssel és szent meggyőződésből teljesíti. Egyenesen meglepő, hogy ezzel az egyetemes nemzeti felfogással szembeszáll a Nemzeti Kamaraszínház újdonságában, a „Sorompó"-ban, az egyik epizódista, aki kapitányi rengot visel s aki két szuronyos közlegénnyelront be a kastélyba. Pattogó mondatokban közli a kastély urával, hogy megszállja a falut és keményen figyelmezteti, hogy a hadijog alapján azonnali főbelövéssel torolja meg a legkisebb gyanús cselekményt is. S miután így eleget tett a zord szolgálati szabályzatban előírt dörgésnek s miután tudja, hogy a kastély ura egyetemi tanár, aki nyilván sűrűn levelez a külföldel is: a kapitány hirtelen hangot vált és arra kéri a professzort, hogy adja át neki a külföldi levelek borítékait. A váratlan kérést meg is magyarázza, hogy ő szenvedélyes bélyeggyüjtő s ezt a szenvedélyét a háború kellős közepén zavartalanul üzi továbbra is, mert — indokolja — magunk és a szigorú kötelességteljesítés közé be kell iktatnunk valamit, ami elviselhetővé teszi az ember számára azt, hogy katona, s azt, hogy háborúba kell menni és ilyen erélyesen felépni. Ő muszájból katona, muszájból erélyes, muszájból kemény és pattogó s nem forrt össze ezzel a militarista szellemmel. Elzárkózik előle s titokban továbbra is az ártatlan bélyeggyüjtéssel forrt össze.

Ez a rossz katona. Tipikusan az. Minden nemzet pontosan ennek az ellenkezőjét akarja elérni hadrakelt fiainál. Galamb Sándor, a szerző, nem ismeri a katonai nevelésnek és fegyelemnek azt az alapvető tételét, hogy a katonának mindent el kell felejtenie, ami közéje és a kötelességteljesítés közé zavarólag odatolakodhatna. Magánszínpad, vagy lenge kabaré deszkáiról, a kaszárnyahumor kedvéért, talán még meg lehet szólaltatni ezt az elöregedett formát és a Tatárjárás Wallensteinja a könnyű operettben bukdácsolhat előttünk a kardjával. De a nemzet első színházának intim színpadáról nem lehet széthinteni azt a szellemet, hogy a katona kénytelen maga és a kötelességteljesítés közé egy bélyeggyüjtő albumot beépíteni, mert különben nem tudja elviselni a fegyelem, a fegyver és a harc nyomasztó súlyát. Valamennyi nép irtja ezt a kártékony civil felfogást, a kiképző altiszttől fel a vezérkari főnökig, momentán határozottan káros is és módfelett csodálkozunk azon, hogy ez a katonaellenes nézet pontosan az állam intézetében röppenhetett föl, még ha semlegesített katona egyenruhájába is búját el vele a szerző.

S még hogyha csak ez volna a baj a „Sorompó"-ban, — mondja most már a kritikus. Mert van itt más is. Többek közt a főhős csődje, az egyetemi tanáré, aki azt tanítja, hogy el kell zárni a szenvedélyeket magunktól, ki kell térni a harc elől, el kell menekülni mindenféle emberi küzdelem elől. Hidegen kell élni. Eltaszította magától szerelmét, a táncosnőt, ezelőtt huszonhat évvel. Most, öregedő korában, magához kapcsolta egyik ifjú tanítványát, mint feleségét. Az eltaszított táncosnőnek azonban fia születik, aki ma a professzor úr kedvelt tanársegéde, jelenleg sebesült hadnagy, aki ide kerül a kastélyba. az ifjú feleség mellé, akit ő is szeretett annakidején az egyetemen. A két fiatal lélekből elemi erővel tör ki a szerelem s mikor az ősző professzor megtudja vöröskeresztes nővér hugától, hogy ez a hadnagy az ő fia: összeroppan és félre áll a fiatalok útjából. Hadd menjenek és legyenek boldogok. Ő maga pedig telefonon elárulja az ellenségnek, hogy a faluba hány katonával vonult be a szenvedélyes filatéliás kapitány, amit ez meghall és az árulásra hamar visszazökken a kemény katona szerepébe és falhoz állittatja az elveiben, a nőkben és az életben csalódott professzort.

Galamb Sándor bizonyára a zseniális emberek sokszor jogos önzésének tragédiáját óhajtotta megírni. Ez a megírás azonban fénytelen és fakó. Viták kerekednek a darabban, a lehanyatló nyugati kultúráról, a fiatalok és öregek ismert szívharca dúl, negyedórákon át, fáradt frazeológiával és olyan frázisok mellett, hogy a lankadt nézőtér alig jut összeköttetésbe a fent ágáló figurákkal. Elhasznált elméletek gomolyognak kercsztül a színen. Elvont fejtegetésekkel találja fején a szöget a szerző. Sehol se árad be egy parányi dús élet se. Sehol sincs egészséges levegő. De még csak fülledt és fojtogató feszültség se. Csak porszag és papírzörej. Egyetlen emberi könny gurul ki itt: a professzoré, mikor a fiáért meghozhatja a koros férfi legnagyobb áldozatát: lemond az utolsó nőről, az utolsó aranysugárról. És egyetlen derűs lélek tévedt be a mesterséges műbe: a szobaleány, aki pirulva bár, de nyiltan követni meri szíve szavát, az őrmesteri.

Kitünő átdolgozásai után (A peleskei nótárius, Családások, Éljen az egyenlőség, Nők az alkotmányban), amelyekben elevenség és ötletesség uralkodott, most családiunk Galamb Sándorban. Már az „Első diadal" című s Mátyás királyról szóló eredeti darabjánál fájdalmasan hiányolluk drámaépitő készségét és kifogásoltuk epikai terjengősségét. Mátyásnál a történelmi adatok korrekt tömegére támaszkodott. Most a lélektan, az emberismeret, a szerelemismeret és a katonai gondolkozásban a helyes tájékozottság kellett volna, hogy segitségére siessenek. Egyik tényező sem erőltette meg magát. Laza jellemeket állitott elénk, képzelet, vér és erő nélkül, megolajozott szavakból. Amit mondanak: súlytalan. Amit végre cselekszenek: érdektelen.

A hét szereplő közül a legelfogadhatóbb a Timár József alakitása. Gabányi László megerőltetés nélkül természetes. Mészáros Ági mosolygósan kedves és közvetlen. Petheő Attila a professzor szerepében emberfeletti munkát végez, hogy ez a figura meggyulladjon és ragyogjon. Mintha a harmadik felvonásban tényleg föl is lobbant volna végre benne némi láng. Ághy Erzsi a közvetítő kedvestestvér szerepével át-áthidalt élettel több papirvita hegyet. Szörényi Éva szép és fagyos. A bélyeggyüjtő és vérengző kapitányt Nagy Adorján játszotta s még hozzá nem is rosszul. Ő is rendezte a színműt.

Papp Jenő.

* **Maleczky Oszkár megnősült.** Az Operaház még nőtlen magánénekesei közül most Maleczky Oszkár, a színház kitünő baritonistája is megnősült. Szombaton este tartotta esküvőjét a terézvárosi plébániatemplomban Walter Edittel. A népszerű „Oszi" esküvőjére a kollégák természetesen teljes számmal kivonultak és nagyon sokan ott voltak a művész barátai, hívei közül is.

* **A Vígszínház elhalasztotta a „Románc" bemutatóját.** Az új darabot a XIV. Renével felváltva játszották volna a szentistvánvárosi színházban meghonosodott régi szokás szerint. A XIV. René azonban Tolnay Klári, Mezey Mária, Ajtay, Szilassy, Egerváry Bea és a többiek főszereplésével táblás házak előtt kerül előadásra és így még néhány hétig sorozatosan játsszák minden este. A „Románc" nagy érdeklődéssel várt bemutatójának idejéről később döntenek.

* **Zenetörténeti szeminárium a Budai zeneakadémián.** Nagymultú Budai zeneakadémiánk igazgatósága szinte hézagpótló újitást vezet be az idei tanév kezdetén. A művelődni vágyó és muzsikát kedvelő nagyközönség részére népszerű zenetörténeti szemináriumot rendez. Az előadássorozat anyaga megtanítja mindazt, amit az általános zenetörténetből tudni kell, természetesen különös tekintettel a magyar viszonyokra és népzenénkre. Az előadásokat mindenkor a hangszeres és hanglemezes bemutatók szemléltetik. A szeminárium október első hetében kezdődik, előadója *Sztareczky* Zoltán művészettörténész, zeneszerző lesz.

* **Jól akar mulatni?** Nézze meg a Simplon filmpalota hangulatos műsorát. E héten „Andy Heardy családik a nőkben" című filmet adják nagy sikerrel.

Szombaton nyit az Andrássy Színház
Rád bizom a feleségem
Vaszary János — Losonczy Dezső kacagtató zenés komédiája.
Főszereplők: Lázár Mária, Vaszary Piroska, Somló Valéria, Bilicsi, Szakáts, Z. Molnár.

A riporterek királya

Szombaton délben a Fox filmgyár házi vetítőjében lepergettek előttünk a Stanley, a riporterek királya című ujdonságot, amelyet a jövő héten mutatnak be. A film két és félmillió dolláros költséggel készült és a cimszereplő Spencer Tracy személyének kiválasztása után másfél évig várt a filmgyár, amig a népszerű filmsztár eleget tehetett szerződési kötelezettségének. Ami a döntő, ami a sikert jelenti, az maga a film, amelynek minden kockája avatott művészi érzékről tanuskodik. A produkció nem sorolható semilyen műfajba. A világ legnagyobb riporteréről és a történelem legnagyobb ujságiróiteljesitményéről szól a film, arról a kalandos, vakmerő vállalkozásról, amikor Stanley Henry Morton, mint a Newyork Herald riportere Afrikába indult, hogy felkutassa az eltüntnek hitt Livingstone dr.-t. Történelmi film egy ember életének döntő epizódján keresztül, amelyben egy expedició ragyogó, színes és veszélyes útját szemlélhetjük végig. A műfaji kevertség nincs ártalmára a filmnek, amely elejétől végig egységes és stilusos. Spencer Tracyn kivül Nancy Kelly, Sir Cedric Hardwick, Richard Greene és Walter Brennan a főszereplők.

A Filharmóniai Társaság bérletei már csak a Társaság irodájában (Operaház Hajós-utcai müvészbejárat) válthatók. Bérletváltás hétköznapokon d. e. 10—1 és d. u. 5—7 óra között. Tel.: 11—45—55.

*

Székesfővárosi zenekar Mesterbérlete a Városiban
10 nagy zenekari est

Vezényel: **Mengelberg** (5 Beethoven-est), **Molinari, Schuricht, Csilléry, Ferencsik, Vaszy.** Bérletek tíz estére 8-tól 60 pengőig **Népművelési Bizottságnál** (IV., Szép-u. 5. félem.) és **Koncert** jegyirodánál (Váci-u. 23.)

Koncert zongorabérlet

Dohnányi, Fischer Edwin, Magaloff, Fischer Annie, Károlyi, Ungár Imre, Faragó György, Engel Iván.
Bérletek **9 estre** még **10** P-től **(részletre is) Koncertnél.**

*

Bartók Béla—Pásztory Ditta szóló és együttes zenekari estje **Bach, Mozart; Bartók**-bemutatók. Vez.: **Ferencsik,** okt. 8. Z. ½9. Jegyek: 1.50—12-ig **Rózsavölgyi, Zeneakad. portásánál.** (Hangversenyrendező Kft. Andrássy-út 26. Tel.: 125—899.)

*

Dizőzparádé

Okt. 5-én, szombaton este Z. ½9-kor folytatja tavalyi sikersorozatát **12 Dizőzsztár** legújabb műsorával. Jegyek: 1—4 P a 111 jegyirodában és a **Zeneakadémia portásánál** kaphatók.

*

Rózsavölgyi bérletei: Dohnányi-Telmányi

3 est októberben, **Beethoven** összes hegedüzongora szonátái.
Bérletek 3.80—18.— P.

Waldbauer-quartett

4 estjén nagy Beethovenek, Haydn, Mozart, Schumann-ötös **Dohnányival,** Brahms, Csajkovszkij-sextett, Kodály: Trió-szerenád, Schönberg-sextett.

Zenekari bérlet

Vez.: **Komor. Beethoven:** IX., V., **Csajkovszkij:** V., **Dvorak:** Uj Világ, **Mendelssohn:** Skót, **Berlioz:** Fantasztikus szimfóniák stb. 6 est olcsó bérletben 4.80—24.— P.

Muzeumi matinék
bérletben I-sső okt. 13.

Primadonna Kongresszus

6.-án Z. ½6. Fellépnek: **Bársony Rózsi, Karády Katalin, Lázár Mária, Mezey Mária, Muráti Lili, Tolnay Klári, Barabás Sári, Gervay Marica, Szondy Biri, Tapolczay Gyula** konferál. **Jegyek 1—4 P,** Rózsavölgyinél, Zeneakadémián.

Bobula Lajos

harmonikaestje okt. 6-án vasárnap Z. ½9 a legkiválóbb szólistákkal és zenekarokkal. Jegyek a 111 jegyirodában és a **Zeneakadémia portásánál** kaphatók.

* **A Turóczy-társulat Egerben.** Eger város színházában *Turóczy* Gyula stagioneja Erdély hazatérésének megünneplésével nyitotta meg az új évadot. Az előadást a királydíjas egri dalkör a Himnusz eléneklésével vezette be, majd *Csepreghy* László dr. jogakadémiai tanár tartott ünnepi beszédet. Ezután került sor *Herczeg* Ferenc „Bizánc" című színművének előadására. A szereplők közül különösen ki kell emelni *Turóczy* Gyula Konstantinját és Giovanni szerepében *Pethő* Zoltánt, valamint *Deák* Lőrincet. A társulat a következő napokon a „Tokaji aszú" című operettet hozta színre. *Bartók* Julia, *Mikey* Ili és *Kézsmárky* Kálmán arattak sikert az egri közönség előtt az operettben.

Barabás Miklós

122

B-26-303

Tolnai Világlapja

1940. 36. sz.

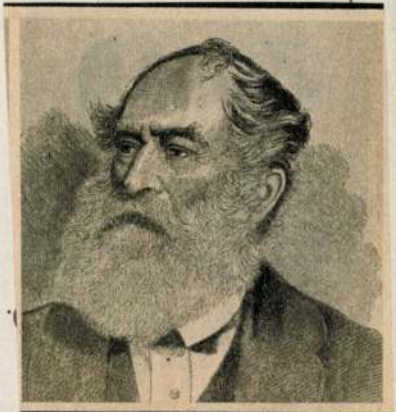

Barabás Miklós,
egy korszak festőkrónikása
DÉV ÁLMODOZÓI

(Italia)

(Italia)

(Italia)

Meoni Vittorio. (Italia)

28 *Alta Garfagnana.*

Quattrociocchi Domenico. (Italia)

29 *Effetto di sole.*
30 *Lontano, lontano.*

Rossi Vanni. (Italia)

31 *Sentimento materno.*

Sambo Edgardo. (Italia)

32 *Frammento.*

Van Biesbroeck Jules. (Belgio)

33 *Susanna e i vecchioni* (pastello).
34 *Fecondità* (pastello).

Viner Giuseppe. (Italia)

35 *Blocchi di marmo.*

Zanetti Zilla Vettore. (Italia)

36 *Gemelli.*
37 *Reti al sole.*
38 *Isola Sacra.*
39 *Paese di pescatori.*
40 *La riva.*

Zilcken Philip. (Olanda)

41 *Canal Grande.*

351. TIZIAN ISKOLÁJA: Szent Gellért angyallal. — Schule des Tizian: St. Gerhardus mit Engel. XXI. Kunstauction der Sanct-Georgs-Innung.

A XXI. MŰVÉSZETI AUKCIÓ KATALÓGUSA.

I. GRAFIKAI RÉSZ. RAJZOK, METSZETEK, KARCOK, LITOGRAFIÁK STB., STB.

Ez a rész, mely javarészt magyar grafikát tartalmaz, az első kiállítási teremben van elhelyezve és anyagának rokonságánál fogva kapcsolódik a második teremben elhelyezett grafikai tagilletmény kiállításhoz. (Lásd 29—48. lap). Mig azonban az itt felsorolt tárgyak csak aukción eladók, addig a tagilletmény kiállítás tárgyai csupán aukción kivül részint dijtalanul, részint fix áron kaphatók.

BARABÁS MIKLÓS EREDETI KŐRAJZAI:

66. IRA ALDRIDGE 30
Othello szerepében az 50-es években világhirűvé vált szerecsen színész arcképe.
67. DANIELIK JÁNOS . . . 25
68. TÓTH LŐRINC 25
69. SÁROSY GYULA 20
70. PESTALOZZI HENRIK . . 20
71. CSERNOVITS PÉTER . . 20
72. SZIGLIGETI mint csizmadia 20

BARABÁS MIKLÓS MŰVEI UTÁN KÉSZÜLT ACÉLMETSZETEK:

73. MAYER KÁROLY: Berzsenyi 10
74. —: Budai Ezsaiás 15
75. TYROLER I.: Józsefnádorispán 20
76. MAHLKNECHT: Kölcsey Ferenc 15
77. EHRENREICH: Somsich Pongrác 15
78. BARABÁS MIKLÓS után SZABÓKŐRAJZA: GrófKornis Mihály 12 55

A Gyüjtő
1915. 55. l.
XXI. aukció
XXII. aukció
Wagner
u.o. 1915
120

B-26-304
Barabás Miklós
Szent György XXI–XXII

79. BARTA ERNŐ: Szolnoki leány. Eredeti szines kőrajz, szignálva 40

80. — : Krisztusfej. Mezzotinto 39×56 30

BAYROS, MARQUIS F. de.:

81. A tél bucsuja, Gouache . . . 300
82. Incselkedés a halállal, tusrajz 250
83. A beretva, ceruzarajz . . . 100
84. Az odadobott kesztyü, akvarell 300
85. Léda, tusrajz 300

Lásd az illusztrációt A Gyüjtő 1913. évi Bayros számának 89. oldalán.

86. A Centaurnő, tusrajz 300
87. A Párkák, rézkarc 40

Bayros marquisnak a háboruban megvakult katonák intézete javára küldött képét lásd a cimlapon és még 454/a. szám alatt.

88. BESZÉDES LÁSZLÓ: Gyermeklány. Tollrajz 30
89. — : Akt. Vörös kréta . . . 30
90. — : Kopt leány. Szénrajz . . 20
91. — : Tanulmány. Ceruzarajz . 6

92—177. BRODSZKY SÁNDOR (1819—1910): Nyolcvanhat darab egy- és többszinü rajztanulmánya, darabja 20

E gyüjtemény árverése az aukció harmadik napján, március 1-én, hétfőn délután 5 órakor lesz.

178. BUDAY SÁNDOR: Toilette. Rézkarc 25
179. CONRAD GYULA: Ponte Vecchio. Eredeti fametszet, szignálva 30
180. — : Porto fino. Többszinü fametszet, szignálva 30
181. CZIRJÉK JÓZSEF: A modell. Szénrajz 50
182—193. CZIRJÉK JÓZSEF: Tizenkét ceruzarajz, tanulmányok természet után, darabja . 10

E rajzok darabonként való árverése március hó 1-én hétfőn délután pontban 5 órakor kezdődik.

194. FANTA ALKONY ISTVÁN: Lázálom. Szines rajz . . . 30
195. FEHÉRY JÁNOS: Napoleon Oroszországban. Ceruzarajz . 30
196—197. FEILER ERZSI: Egy pár exlibris-terv. Eredeti szinezett tusrajzok Darabja 40
198. FESZTY ÁRPÁD: Korhadt fa, ceruzarajz 30
199. —: Sisakos vitéz, szénrajz . . 50
200. —: Dunai malom, ceruzarajz . 40
201. —: Erdő, ceruzarajz . . . 50
202. —: Tájkép, ceruzarajz . . . 50
203. —: Ól, ceruzarajz 50
204. —: Magyar vitéz, szénrajz . . 40
205. —: Hattyú, ceruzarajz . . . 40
206—212. —: Eredeti ceruzarajzok, hét darab, darabja 40
213. HEGEDÜS LÁSZLÓ: Vázlat a Vérszerződéshez. Ceruzarajz 12
214. —: Tanulmányfej. Eredeti szénrajz 70
215. —: Árpád szobor. Ceruzavázlat 30
216. —: A gyermek Jézus. Tollrajz 50
217. —: Madonna. Ceruzarajz . . 50
218. —: Falusi ház. Ceruzarajz . . 30
219. KIMNACH LÁSZLÓ: Képviselőválasztás. Ceruzarajz . . 12
220. KRÓN BÉLA: Ülő nő. Szines kőrajz 30
221. KRÓN JENŐ: Kubikusok. Szines rézkarc 25
222. KUBINYI SÁNDOR: Görög harcos. Szines kőrajz 40
223—241. KUPEZKY JÁNOS FESTMÉNYEI UTÁN KÉ[redacted]

MŰVEI. Összesen 19 darab részben portrait-ek, részben előző kiállitásainkon még be nem mutatott kompoziciók. Igy például: Jelenet Juvenalisból, Három csavargó, Wolf Tobiás Hut és neje együttes arcképe, Szent Bertalan stb. stb.

Kupezky művészetéről és a Vogel-féle mezzotintokról lásd bővebben Takács Zoltán cikkét A Gyüjtő 1914.-ik évfolyam 5., 6. szám 153. lap. Egy-egy lap 50

709/a. BARABÁS—HOLL: Gr. Nádasdy Julia — A Szent-György-Czéh XXII. művészeti aukciójáról.

Kikiáltási ár koronákban

1771. évi drágaságról., XIV. Lajos., XV. Lajos., XVI. Lajos., Napoleon Pozsony 1805., Napoleon., Eugenia., Az első német lövészünnep., II. Sándor cár emlékére., Isaac Newton Half Penny., Schiller., Mozart., Jókai 50 éves jubileumára., Pulszky plakett. Együtt . . . 60

1006—1076. BETHLEHEMI FIGURÁK, népies fafaragványok a XVIII. és XIX. századból, darabja . . . . . 5—20

1077. BETHLEHEMI KAPU, népies fafaragvány a XVIII. századból 50

1078. DOMBORMŰVES FOGAS. FADRUSZ JÁNOS hiteles műve zniováraljai faragóiskolai növendék korából 60

1079. Ugyanolyan, töredék 5

1080. HERKULES ÉS CENTAUR, SZOBROCSKA, bronz, XIX. század első fele 10

1081. JÁNOS EVANGELISTA szines faszobor. XVII. század 50

1082. —: szinezett faszobor. XVII. század 50

1083. LEVÉTEL A KERESZTRŐL, dombormű 60

1084. MADONNA GRÁNÁTALMÁVAL ⟨Hasonló a gróf Károlyi-féle Rákóczi kornétán.⟩ XVIII. század. 17 cm. . . . 35

Lásd az illusztrációt a A Gyűjtő 1914. 159. l.

A Gyűjtő 1915. 125. l.

Kikiáltási ár koronákban

1085. MADONNA, fafaragvány, csipkés brokát köpennyel boritva, XVIII. század 40
1086. MADONNA MENYEZET ALATT. XVIII. század. 64 cm. 50
1087—1089. MADONNA, szinesen festett népies faszobrocskák a XVIII. századból. 22×40 cm. Három darab, darabja . . 12—22
1090. MÁRIA, viasz dombormű, ereklyékkel, XVIII. század . . . 25
1091. MÁRVÁNYFEJ, római . . 200
1092. MEDAILLON vert vörösréz. Barok 50
1093—1094. MÓZES ÉS SZENT ERZSÉBET. Két aranyozott faszobor, 1700 körül, darabja . 120
1095. NÉPIES ALAK, paraszt fafaragvány 30
1096. NEPOMUKI SZENT JÁNOS, szinesen festett faszobor. XVIII. század. 96 cm. . . . 100
1097. OLVASÓ LEÁNYKA, bronzszobor, villamoskörtével . 120
1098. PIETA, szinesen festett népies fafaragvány. XVIII. század . 20
1099. PÜSPÖK, szinezett és aranyozott terrakotta, renaissance eredeti után 250
1100. SZENT ANNA, népies fafaragvány, XVIII. század. 21 cm. 12
1101. SZENT CSALÁD, népies fafaragvány a XVIII. századból 30
1102. VERONIKA, faszobor, egykoru szinezéssel, 1700 körül . 150
1103. TŰZOLTÓ-érem. Bronz . . 2
1104. BABA, viaszfejjel és kezekkel, püspöknek öltöztetve, egykoru csipkés miseingben, tiroli karosszékben, datálva 1739 . . . 100
1105—1105/c BABÁK, viaszfejjel és fatesttel, brokát-, üveggyöngy-, bársony- és csipkeruhában. XVIII. század, négy darab, darabja . 40
1106—1107. ŐSZ ÉS NYÁR, két faragott faszobrocska, XVIII. század eleje, darabja 25
1108. V. KÁROLY, bronzöntvény . 30

IX. ÉKSZEREK, ARANY-, EZÜST-, ZOMÁNC-, BRONZ-, ÓN- ÉS FÉMTÁRGYAK.

1151. AMPOLNA, ezüst, dombori-tott virágdisszel, magyar munka, XVIII. század 250
1152. BONBONNIÈRE, fedővel, ezüst, áttört, XVIII. század . 15
1153. BRELOQUE, valódi kövekkel és gyöngyökkel 250
1154. —, ezüst, zománc disszel . . 30
1155. —, teknőc 10
1156. —, akvamarin ezüstfoglalattal 40
1157. —, szivalaku, ezüstözött, 1700 körül 10
1158. BROCHE, teknőc, ezüst intarziával 15
1159. —, arany, zománc tájképpel . 90
1160. —, almandinokkal és gyöngyökkel 80
1161. —, ezüst, zománc képpel . . 30
1162. —, almandinokkal 5
1163. BRONZKERESZT, XVII. század 10
1164. BRONZLÁNC, aranyozott, XIX. század első fele . . . 8
1165. BURNOT-SZELENCE, ezüst, A. S. betüvel, Biedermeyer, 120 gr. 25
1166. CHANUKA-MÉCSES . . 45
1167. —, Sárgaréz 25
1168. COLLIER ÉS FÜGGŐK. Aranyozott, zománcos ékszer, almandin és türkisszel. Mária Terézia kora 80
1169. CIGARETTATÁRCA, filigrán ezüst, XIX. század közepe 60
1170. CSATT, ezüstözött, 6 korállal, 1700 körül 10
1171. —, ezüst, gyöngyökkel, keleti 60
1172. CSÓNAK, ezüst, oldalán várfalakat ábrázoló biedermeier domborművel 50
1173. DISZKORSÓ, fém, renaissance 25
1174. ÉKSZERDOBOZ, filigrán ezüst, olasz 80

ELHALT MŰVÉSZEK. Boecker, Karl életképfestő (szül. 1836-ban) meghalt Barmenben.

Corrodi, Hermann festő (szül. 1844-ben) meghalt Rómában.

Dell Acqua, César festő (szül. 1822-ben) meghalt Bruxellesben.

De Unceta, Marcelino spanyol festő és illusztrátor (szül. 1836-ban) meghalt Saragossában.

Dohmen, August szobrász (szül. 1863-ban) meghalt Münchenben.

Dörnberg, Heinrich történeti festő (szül. 1832-ben) meghalt Drezdában.

Gallbrunner graveur (szül. 1823-ban) meghalt Párisban.

Guillaume, Eugen francia szobrász (szül. 1822-ben) meghalt Rómában.

Gussmann, Adolphe graveur (szül. 1842-ben) meghalt Párisban.

Jansen, Joseph tájfestő (szül. 1829-ben) meghalt Düsseldorfban.

Kohnert, Heinrich festő és rézkarcoló (szül. 1850-ben) meghalt Berlinben.

Mauer, Rudolf rézmetsző (szül. 1845-ben) meghals Schönebergben.

Pape, Eduard prof. tájfestő (szül. 1818-ban) meghalt Berlinben.

Pawliszak, Wenzel (szül. 1863-ban) meghalt Varsóban.

Pichler, Adolf történeti festő meghalt Münchenben.

Rubelli, Ludwig tengerfestő (szül. 1842-ben) meghalt Feldhofban Grác mellett.

Sckell, Ludwig akvarellfestő meghalt Münchenben.

Thomas, Jules szobrász (szül. 1843-ban) meghalt Párisban.

Toepfer, Carl svájci szobrász (szül. 1830-ban) meghalt Genfben.

Tondeur, Alexander szobrász (szül. 1829-ben) meghalt Berlinben.

Vanni, Pietro festő meghalt Viterboban.

Weishaupt, Victor festő (szül. 1848-ban) meghalt Düsseldorfban.

ADATOK MŰVÉSZETÜNK TÖRTÉNETÉHEZ

EGYKORÚ BÍRÁLATOK HAZAI METSZETEKRŐL. Aki valamikor a magyar illusztráció történetét meg fogja írni, az az egyes könyvekhez mellékelt acélmetszetek elbírálásánál nem fogja figyelmen kívül hagyhatni azok korabeli hatását. Ezt a legjobban úgy fogja elérhetni, ha fölkutatja az egykorú bírálatokat s a tetszés és visszatetszés adatainak egybevetéséből megállapítja: mily nagy volt azoknak korabeli értéke és így minő álláspontra helyezkedjék velük szemben az utókor megváltozott, megfinomodott ízlése. Ennek az eljövendő földolgozó fáradtságának megkönnyebbítése céljából itt közlünk egy ilyen tanulságos bírálatot. Írója a magyar szellemi élet egyik kiválósága: Csató Pál, aki bár jellemileg sok kívánni valót hagyott, de mint jóízlésű s erős judiciumú ember érdemes arra, hogy szavát komoly figyelembe vegyük.

Az 1839-ik karácsonyi könyvpiacnak, hogy modern szólammal éljünk „elsőrendű szenzációja“ volt egy ily című almanach: Emlény. Karácsoni, újesztendei és névnapi ajándék. 1839. Öt acélra metszett képpel. Pesten. Kiadja Heckenást Gusztáv 12 r. 232 lap. Munkatársai sorában a legjobb nevekkel találkozunk. Ott van: b. Eötvös József, Erdélyi János, Fáy András, b. Jósika Miklós, Kovács Pál, Kunoss Endre, Pap Endre, Pulszky Ferenc, Sárosy Gyula, Tóth Lőrinc.

Csató Pál azért üdvözölte melegen, mert a kiadó nem ragaszkodott az irodalomban uralkodó egyik „felekezethez“ sem és teljesen figyelmen kívül hagyta az Athenaeum triászát: Bajzát, Toldyt és Vörösmartyt. Örült, hogy belső becsre méltó vetekedője akadt az Aurora című almanachnak s külső csínra messze fölülmulta Károlyi Hajnal című Almanachját.

Csató, mint azt már a közönség tenni szokta, szintén legelőbb a képeket nézte meg. Az öt acélmetszet közül három eredeti, kettő kölcsönzött volt. Ebből a szempontból visszamaradást jelentett szerinte is az Emlény, mert az Aurora csupa eredeti és drága acélmetszeteket adott; de ha figyelembe veszszük, hogy az Aurora mellett a kiadónak éppen nagy költségei miatt nem volt úgyszólván semmi haszna — ezt a takarékoskodást meg kellett bocsátani.

De lássuk a mestereket.

Barabás Miklóstól („jeles arcfestőnktől“, mint Csató írja) két kép volt. Az egyik ezen a címen: „Dajszem drotu“ (adj drótot!) s b. Jósika Miklósnak „A béke nemtője“ című elbeszéléséhez készült, Barabás eredeti rajza után, acélba metszve Mayer Károlytól Nürnbergben. Erről a képről így ír Csató: „A jeles arcfestő itt igen gyönge történetfestőnek (hihetőleg ezt gondolta: genrefestőnek) mutatkozott; a drótosok és a szolgabíró képe minden biztosság és nemesség, a gyolcsosoké s az egész hátszíné minden tartás és határozottság nélkül valók“.

A másik képe: Flóra oláh leány, szintén Mayertől metszve Nürnbergben. Ezt már az előbbivel szemben „annál szerencsésebbnek“ mondja. „Ez egyik gyöngye Barabás vázlatkönyvének, híven az élet után másolva állásban, fővonásokban és öltözetben, de minden bájával a szépítő művészetnek az egyes részletekben. Ez a Flóra itt sokkal szebb, kivált arcban és kezekben, mint egy kosárhordó oláh leány ideálban is lehet; sokkal szebb, mint hogy az egész leány, testben és lélekben aránylag szép lehessen“..

A harmadik eredeti kép Fischertől van festve, acélba metszette Mahlknecht Bécsben. Ez Lónyay János helytartósági tanácsos és Bihar vármegye adminisztrátorának arcképe. Erre Csató csak azt a frázist tudja írni: „A legszebb férjfiak egyike, a legszebb képek egyikében“.

Művészet 1905. 4/27.

A másik két — idegen — kép közül az egyik, úgy látszik, úgy került az Almanachba, hogy csupán megközelítőleg alkalmazkodott b. Jósikának föntebb említett novellája szövegéhez. Az egész, két nőalak: anya és leánya. Csató azt hiszi, hogy valami angol zsebkönyvből van kölcsönözve, „de a londoni, illynémű művek szokott tökélyével rajzolva Corbauxtól, acélra metszve Periautól."

Az ötödik képről megjegyzi Csató, hogy az Emlényben e kép kedveért iratták meg a teljesen ismeretlen Perei nevű magyar íróval a salzburgi úti kalandot, mely mint „mondva csinált kalandka jó, legalább stilisztice jó".

E kép szintén az angoloktól van kölcsönözve, „s azoknak legújabb, talán nem mindenütt egyaránt alkalmazandó tájképi modorában". Az egészszel egyébként sincs megelégedve. „Ítéletem szerint legalább — írja — a salzburgi nap és lég egészen más, mint a délolaszországi, spanyol, afrikai, keletindiai stb; következőleg méltán meg is kívánhatnók talán, hogy ezen különbséget a lég- és fénytartásban a rajz- és festőművészet is kiváltképpen szeme előtt tartsa".

Mint e sorokból láthatjuk, abban a korban nálunk nincs még szerves kapcsolat könyv és könyvdísz között. Az illusztráció melléklet és sok ízben erőszakos a vonatkozás kép és szöveg között. De ne feledjük, hogy nem nagy különbséggel így van ez még akkor minden civilizált európai népnél. A főkülönbség az, hogy két okból nagyon meg van kötve a kezük a magyar kiadóknak. Először illusztrátoraink száma csekély s ezenfelül az acélba metszés temérdek mellékköltséget okoz, miután Bécsig, Nürnbergig kell menni, hogy jó acélmetszőket kapjanak, ami nagyon megdrágítja a reprodukciót. Másodszor a kiadó csak nagyon korlátolt számú vevőközönségre számíthat itt e hazában, hol a művészi ízlés éppen csakhogy csecsemő korán van túl. Kénytelen üzleti fogásokhoz nyulni, hogy kelendőbb legyen az árú, mert hiába a közönség megszokta a külföldi termékeket s ha a magyar könyv nem hoz legalább türhető illusztrációt (ha mindjárt idegenből, ha mindjárt laza kapcsolatban a szöveggel), a kiadvány ott marad a kiadó polcán s nyereség helyett ezreket veszít vele.

Az illusztrációnak ez a módja tehát jellemző, nemcsak a műízlésre, de magára a kor irodalmára is, mely kénytelen volt a könyvdísz ezen módját is elfogadni, csakhogy kelendő legyen a könyv s kiadója, ha nagy hasznát nem is látja, de legalább nagy kárát se vallja merész vállalkozásának.

— 160. BAYER JÓZSEF

PERGER JÁNOS, FESTŐ. 1820 táján Körmöcbányán született. Ifjúságáról csak annyit tudunk, hogy igen kalandos volt s kétségtelenül szép tehetsége is csupán arra volt jó, hogy a különben is ingatag jellemű embert a bűnbe sodorja. Nehéz, küzdelmes életet élt s hogy sorsán javítson, bankóhamisításra adta magát, amiért 1853-ban elfogják s 15 évi börtönre ítélték, mely büntetésből 12 évet Illaván ki is töltött. A börtön levegője megtörte, szorgalmas, jó ember lett belőle, akinek elengedték hátralevő büntetését s 1865-ben szabadlábra helyezték. Úgy látszik a börtönben is festegetett, mert mikor Illavát elhagyja, ezzel keresi meg kenyerét. Céltalan vándorútjában jobb módú családok szivesen bízzák meg az ügyes piktort családi képeik megfestésével, jól tartva s néhány forinttal is ellátva szerencsétlen, elzüllött művészünket. Néhány honapig tartó bolyongás után Trencsénbe vetődött, hol az akkori alispánnak, nozdroviczi Nozdroviczky Gyula kir. tanácsosnak ajánlotta fel szolgálatait. Az alispán szivesen fogadta, műtermet rendeztetett be a házában számára s családi képeket festetett vele. E képek közül néhány máig is megvan Zvarényi sz. Nozdroviczky Bianka tulajdonában a temesmegyei Liblingben.

A művész hattyúdala a Nozdroviczky családot ábrázoló kép, amelyen egy ügyesen festett kert előterében Nozdroviczkyné körül gyermekei játszanak, tőle jobbra a háttérben férje s az akkori trencséni főispán sétálgatnak. A kép közepén, a háttérben egy kerti padon Nozdroviczkyné idős édes anyja ül; baloldalt, szintén a háttérben az angol kert kanyargós útjain rokonok járkálnak. Bár a vászon nem készült el teljesen, művészünk a következőképp szignálta azt: Pinx: Joh. Perger 1865.

E kép festése közben, 1865-ben, Trencsénben halt meg ez a jobb sorsra érdemes, szerencsétlen művész, áldozatul esve a felvidéken dühöngő kolerajárványnak.

A Nozdroviczky-családot ábrázoló kép jelenleg Zsitkócon (Zalamegye) van s Jenek Rezső főerdész tulajdona. —161.

SZENTIVÁNYI GYULA

RAUSCHMANN JÁNOS festőről, ki a budai nyilvános rajziskolának volt 1822-ben rajztanítója, érdekes feljegyzéseket olvasunk az 1808-ban Bécsben megjelent „Vaterländische Blätter für den oesterreichischen Kaiserstaat" című folyóirat 24-ik számában. Születése évét, helyét nem említi, épp igy nincsenek felsorolva művei sem, de azért megtudjuk e kritikai megjegyzésekből, hogy Bécsben végezte az akadémiát. E rövid tudósítás kiemeli, hogy e festő még fiatal, de már is nagy reményekre jogosit. Tájképeket, virágokat és kisebb arcképeket fest. Ezeken meglátszik tehetsége, a művészetért való rajongása, készültsége, ízlése, szorgalma. Mint emberről felemlíti, hogy szerény megjelenése rokonszenvessé teszi személyét és mindenütt kedvelik modoráért. Tájképein feltűnő, hogy helyesen fogja fel mindazt amit lát és ért ahhoz, hogy az elrendezésben érdekeset is nyujtson. Arcképeit az élethűség markans visszatükrözése jellemzi. S ha hiányzik is művészetében a szín tiszta kezelése, reméli e kritika írója, hogy a jövőben ez önként is meg fog jönni. Mi csak két rajzát ismerjük; úgy lát-

A MŰCSARNOKBÓL

AZ ORSZÁGOS MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT április 10-én tartotta meg rendes évi közgyűlését a városligeti műcsarnokban Hauszmann Alajos alelnök elnöklésével, amelyet Barabás Miklós születésének 100-ik évfordulója alkalmából, a nagy mester emlékének szentelt, aki egyik úttörője volt a magyar festőművészetnek és hosszú időn át vezetőférfia a Társulatnak. A közgyűlést megelőzőleg a Társulat a Magyar Képzőművészek Egyesülete és a Magyar Tudományos Akadémia képviselői megkoszorúzták a Kerepesi-temetőben nyugvó művésznek a síremlékét. A kegyeletes aktusnál jelen volt a néhai művész leánya: Szegedy-Maszák Hugóné Barabás Ilona, valamint ott voltak unokái is. Legelsőnek Jendrassik Jenő festőművész, a Képzőművészeti Társulat helyettes igazgatója tette le a koszorút a következő beszéd kíséretében:

„A kegyelet meleg szeretetével teszem le a koszorút az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat nevében sírodra, születésed 100 éves fordulója alkalmából. Korrajzszerű naplóidat olvasva, az elmult 100 év sokkal hosszabbnak tűnik fel, annyi kulturmunkát kellett ennek az országnak végeznie. Virágzó és természetszerűen fejlődött kulturnépek szomszédságában egy ország kulturája nem természetesen alulról, hanem felülről fejlődik. A tudósok és művészek mesterségesen, vérző verejtékkel nemcsak a saját tudományukat és művészetüket művelik, de emésztő, sorvasztó munkával a talajt is elő kell készíteniök, hogy az egyáltalában termőképes legyen. És ez a keserves munka még ma is nélkülözhetetlen. Ilyen körülmények között a művészek hasonlók a katonákhoz, akik várat ostromolnak, a kultura várát. A vár árkait tetemeknek kell betöltenie, hogy majd az utódok azokon keresztül a diadal zászlaját tűzhessék ki. Ki itt nyugszol, Barabás Miklós, Te is egyike voltál a leghatalmasabb ostromló hősöknek és így mindenkor egyik alapköve leszel a magyar művészetnek. Hódolattal hajlunk meg előtted és nem felejtünk!"

Ezután Róna József szobrászművész, elnök helyezte el a Magyar Képzőművészek Egyesülete tagjainak, Barabás hálás utódainak a koszorúját, míg a Magyar Tudományos Akadémiáét, amelynek Barabás levelező tagja volt, Heinrich Gusztáv dr., miniszteri tanácsos, főtitkár, a Könyves Kálmán műkiadó társaságét pedig Horváth Géza igazgató tette le. A család már az ünnepély előtt koszorúzta meg a művész síremlékét, amelyre elküldötte koszorúját Münchenben élő unokája, Demjén Zoltán is.

A közgyűlésre díszes, előkelő közönség töltötte meg a Műcsarnoknak Barabás saját festésű arcképével diszített tanácstermét, amelynek soraiban Barabás Miklós családtagjai közül jelen voltak: Szegedy-Maszák Hugó, a Képzőművészeti Társulat egykori titkára és felesége, szül. Barabás Ilona, Szegedy-Maszák Aladár, dr. Szegedy-Maszák Elemér, Szegedy-Maszák Tihamér, Túry Gyuláné, Szegedy-Maszák Árpád, Orth Ambrusné, dr. Simig Gyuláné, mindannyian családjaikkal. A Magyar Tudományos Akadémia hivatalos képviselőjeként Heinrich Gusztáv dr., min. tanácsos, főtitkár jelent meg.

Hauszmann Alajos elnöklő alelnök üdvözölvén Barabás Miklós családjának tagjait, a többi megjelent vendéget, valamint a társulati tagokat, felkérte dr. Szmrecsányi Miklóst emlékbeszédének elmondására.

A tartalmas, gazdag emlékbeszédet a gyülekezet mindvégig nagy figyelemmel hallgatta és beszédének befejeztével élénk tetszéssel ünnepelte a kiváló

Művészet 1910 évf.

szónokot. A beszédért a közgyűlés a jeles esztétikusnak jegyzőkönyvi köszönetet mondott és határozatilag kimondotta, hogy a beszéd egész terjedelmében közöltessék a Társulat közlönyében: a Művészetben. A beszédet a folyóirat e számának első helyén közöljük.

Áttérvén a közgyűlés a napirendre, az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére idősb Vastagh György és Tihanyi Béla társulati tagokat kérte fel. Egyhangúlag vette tudomásul a közgyűlés a választmánynak jelentését a lefolyt évről, amelyet Ambrozovics Dezső dr. titkár szerkesztett. A jelentésből kiemeljük a következőket.

A kiállítások sorozatát a mult évben a nemzetközi grafikai kiállítás nyitotta meg, mely február 9-től március 14-ig tartott. A kiállításon összesen 432 művész 1977 művel volt képviselve, s azon majdnem kivétel nélkül minden művész nemzet résztvett. A rendkívül gazdag és érdekes kiállítás, amely a Társulatnak nagy utánjárásába és anyagi áldozatába került, nem végződött olyan eredménynyel, amilyent jogosan várni lehetett volna, aminek az az oka, hogy közönségünk ma még egyáltalában nem méltonyolja a művészetnek ezt a fontos ágát. A Társulat ezért fokozottabban fog a jövőben a grafika népszerűsítésében résztvenni. A kiállítást 34 nap alatt mindössze 11,205-en nézték meg és a rengeteg anyagból csak 111 műtárgyat vásároltak 21,992 korona 70 fillérért. A kiállítás 1000 koronás állami első díját Edvi Illés Aladár, 600 koronás állami második díját Mendlik Oszkár, a Művészet 1000 koronás díját Glatz Oszkár, a Társulat 1000 koronás díját Olgyai Viktor és végül a Lipótvárosi Kaszinó 500 koronás díját Poll Hugó nyerte el.

A grafikai kiállítást a rendes tavaszi tárlat követte, amelyen csupán magyar művészek vettek részt és amely április 4-től május végéig volt nyitva. Ennek a kiállításnak a bevételei és látogatottságának eredménye messze felülmulta az utolsó tíz évben rendezett bármely kiállításnak az eredményét. Ez a rendkívüli siker legelsősorban Benczúr Gyula millenáris festményének tulajdonítható, amely országszerte általános érdeklődést keltett. A kiállítást 58 nap alatt 57,681-en nézték meg, míg az iskolák ifjúságának a köréből legalább 80,000-en látogatták, úgy hogy a látogatók összes száma közel 140,000-re tehető. A kiállítás nyers bevétele 30,548 korona 80 fillérre rugott, amelyből a kiadásokat levonván, fedezhette a Társulat a mult évi költségelőirányzatába veszteségképen beállított 5488 koronát, a grafikai kiállításból származó 8000 korona hiányt és még tetemes nyeresége is maradt. A kiállításon elkelt összesen 80 mű 69,800 korona értékben. A király vett egyet 2500 koronáért, az állam nyolcat 31,100 koronáért, a társulati nyerő tagok negyvenet 19,350 koronáért és a mágnások harmincegyet 16,850 koronáért. A kiállításon a 4000 koronás társulati díjat Zala György szobrászművész, a báró Harkányi Frigyes-féle 450 koronás, először kiállító művészeknek szánt díjat pedig Sámuel Kornél fiatal szobrászművész kapta.

A kiállítások sorozatában a harmadik Tornai Gyula festőművész külön kiállítása volt, amely október 10-től 24-ig volt nyitva. A tárlatot, melyen a művésznek másfélszáz alkotása volt kiállítva, 4864-en látogatták, nem számítva kb. 3000 tanulót, akik ingyen nézték meg a kiállítást. A nyers bevétel majd 2000 koronát tett, míg a művek közül 71 kelt el 45,535 koronáért. Az állam hármat vásárolt 2100 koronáért, magánosok pedig 68-at 41,435 koronáért.

A mult évben az utolsó kiállítás a rendes téli kiállítás volt, amelyen szintén csak magyar művészek vettek részt, s amely november 14-től 1910 január 15-ig tartott. A tárlaton összesen 217 művész vett részt 662 művel. A látogatók összes száma 38,338, a nyers bevétel 20,429 korona 70 fillér volt. A kiállított 558 eladó műtárgyból elkelt 137 mű 93,075 koronáért. A király vett hatot 7300 koronáért, a székesfőváros hetet 7700 koronáért, a társulati nyerő tagok nyolcvanhármat 30,095 koronáért, a magánosok harmincat 23,680 koronáért. Végül a Társulat a Nemzeti Képcsarnok-Egylet vagyonának a kamtaiból megvásárolt egyet 6000 koronáért a Szépművészeti Múzeum számára. A kiállításon kitűzött nagy állami aranyérmet Róna József szobrászművész, az egyik kis állami aranyérmet pedig Mendlik Oszkár festőművész, a másikat Glatter Gyula festőművésznek ítélte oda a pályabíróság. A néhai báró Rudics József-féle alapítványi ösztöndíjat Pentelei Molnár János festő, az Ipolyi-féle díjat Boruth Andor festő, a néhai Ráth György-féle díjat Moiret Ödön szobrász, az Esterházy-féle vízfestmény-díjat Boemm Ritta festő és végül a Lipótvárosi Kaszinó díját Vesztróczy Manó festőművész nyerte el.

Melegen parentálja el a jelentés az elmult évben elhunyt választmányi tagokat: Lukács Antalt, Szűry Dénest és Apponyi Lajos grófot, valamint Donáth Józsefet, a magyar szobrászművészek nesztorát és kegyelettel emlékezik meg az elhunyt alapító tagokról is.

A tagok jelenlegi száma 8207.

A Munkácsy-síremléket a jelentés szerint még az idén reményli fölállítani a Társulat.

A vándorkiállítást, amelyet Balog Bertalannak, a Borsod-Miskolci Közművelődési Egyesület elnökének vezetésével 1906-ban rendezett a Társulat, az év őszén megismétli.

Egyhangúlag fogadta el a mult évi zárószámadásokról szóló jelentést is, valamint az 1910. évi költségelőirányzatot. Végül a választásokra került a sor és a közgyűlés titkos szavazással a Társulat alelnökévé újból egyhangúlag Forster Gyula báró főrendiházi tagot választotta meg, aki hat éven át töltötte be a Társulat alelnöki székét és ez alatt az idő alatt páratlan lelkiismeretességével, kiváló szakértelmével, megbecsülhetetlen tapintatával és a

44. KERN, ANTON (1710—1747)

Alaktanulmány. Másolat G. B. Pittoni után. — Vörös kréta. — 627.

A lapon rájegyezve, hogy a művész mestere Pittoni volt s hogy annak a vörös krétamodor különösen jellemző rajztechnikája.

45. BARABÁS MIKLÓS

Danaë. Tiziannak a nápolyi képtárban levő képe után. — Vízfestmény. — 1903—69.

A feljegyzésből kiderül, hogy Barabás 1835-ben Nápolyban járt.

46. *A betlehemi gyermekgyilkosság.* Guido Reninek a bolognai képtárban levő képe után. — Vízfestmény. — 1903—73.

A felírás szerint Barabás 1834-ben járt Bolognában.

47. LINT, PETER VAN (1609—1690)

Salamon ítélete. Rafael freskója után a vatikáni Stanza della Segnaturában. Jelezve: a művész monogrammjával és: Róma 1639. — Lavirozott biszterrajz. — 1532.

48. VASARI GIORGIO (1511—1574) UTÁN

A kánai menyegző. A Szépművészeti Múzeumban levő képről. — Lavirozott biszterrajz. — 1919—508.

Ha egy rajz ugyanabban a gyüjteményben két példányban van meg, alig lehet kételkednünk

benne, hogy legalább az egyik másolat. (V. ö. 52. számig és 88., 181. szám.)

49. *Másolat ugyanarról a képről, mint az előző.* — Lavirozott biszterrajz, fehér fedő festékkel, barna alapozású papíron. — 2246.

50. RIBERA, GIUSEPPE (1590 k.—1652) UTÁN

Nyitott száj. Másolatok a művész rézkarca után. (B. 16). — Lavirozott biszterrajzok. — 3102 és 3561.

51. CAMBIASO LUCA (1527—1585) UTÁN

Venus és Ámor. A berlini metszetgyüjtemény eredeti rajza után. — Lavirozott bisztertoll. — 2052.

52. *Másolat ugyanarról a rajzról.* — Lavirozott bisztertoll. — 2088.

53. SPEECKAERT, JAN (megh. 1577 k.) UTÁN

Dávid Diadala. A bécsi Liechtenstein gyüjteményben levő rajz után. — Lavirozott bisztertoll. — 1466.

A másolatnak tetszetősnek kell lennie, hogy eredetiként lehessen eladni. Különösen tetszetősek a biszter-, tus- vagy színes lavirozások. Az 52—54. szám alatt ilyen tetszetős lavirozásokat mutatunk be.

54. CAMBIASO, LUCA UTÁN

Venus és Ámor a fellegekben. — Lavirozott biszterrajz. — 2091.

hogy másolat fekszik előttünk, s a kompozíció eredetijét máshol kellene kutatnunk.

122. A. W. MONOGRAMMISTA

Szent Péter. Jelezve: 1564 AW. Másolat ifj. Hans Holbein fametszete után. Eusebius: Opera (Chronicon). Basel Petri 1549. — Vörössel lavirozott tollrajz. — 1915—78.

123. SCHWARTZ, ANTON

Fiatal ember kalappal a kezében. Jelezve: Fecit Anton Schwartz. Másolat Johann G. Glume rajza után a berlini Rajzgyüjteményben. — Vörös kréta. — 1914—13. — báró Podmaniczky László gyüjteményéből.

124. NÉMET MŰVÉSZ, XVI. század, — UTÁN

Harcos. Hamis, későbbi „HS 1629" jelzéssel. — Toll. — 1938—3264. — Bedő Rudolf ajándéka.

125. BARABÁS MIKLÓS

Enfantin arcképe. Jelezve: N. Barabás 1833. Másolat H. Grevedon kőnyomata után. — Kréta. — 1903—61.

126. HALS, FRANS (1580—1666) UTÁN

Férfiképmás. Másolat a művésznek Varsóban Zamoyski grófnő birtokában volt képéről. — Kréta. — 1721.

A 137. számig néhány különlegesen szép rajzot mutatunk be, amelyek másolat-voltát felismerni nagyon nehéz.

127. MAZZOLA, FRANCESCO PARMEGIANINO (1503—1540) UTÁN

Madonna a gyermek Jézussal és ker. szent Jánossal, rózsalugasban. — Másolat clair-obscur lapról. — Ecsetrajz fehér fedőfestékkel, kék papíron. — 2141.

128. VERONESE, PAOLO (1528—1588) UTÁN

Nyilazók. A velencei Chiesa di San Sebastiano kórusán levő falképről. — Fekete és fehér kréta. — 2263.

129. LANFRANCO, GIOVANNI (1580—1647) UTÁN

Az apostolok Mária sirjánál. A római S. Agostino templom falfestménye után. — Ecsetrajz biszter, fehér fedőfestékkel. — 2483.

130. ALTDORFER, ALBRECHT (1480—1538) UTÁN

Facsoport. Másolat a berlini képtárban levő „Szentcsalád" című festményről. — Gouache. — 359.

131. GIULIO ROMANO ISKOLÁJA UTÁN

Hippocrene. Másolat a mantovai Palazzo del Tè egyik falfestményéről. — Biszter ecsetrajz, fehér fedőfesték. — 2120.

132. LIGOZZI, JACOPO (1543—1632) UTÁN

Kompoziciórészlet. A párisi Louvreban levő rajz után. — Lavirozott bisztertoll, arannyal élénkítve, barna alapozás. — 2128.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Barabás Miklós
ESTI HIRLAP
1965 MÁR 8
B-26-308
1021

Az automata portás ajtót nyit

Elkészült a műszaki múzeum első épülete • Három és félezer tárgyat védetté nyilvánítottak

Országos Műszaki Múzeum létrehozását tervezik. Az első épület elkészült: kétszintes, lapostetős ház a XI. kerületben. Ma délelőtt mutatták be a sajtó képviselőinek. A bejáratnál csengő és beépített mikrofon. A látogató jelenti érkezését, majd megszólal egy berregő, s az ajtót elektromos berendezés nyitja. Az automata „portás" bebocsát az épületbe.

Az emeleti folyosón vitrinbe zárva s a raktárban:

évszázados emlékek, hazánk műszaki múltjának jelentősebb darabjai.

Külön üvegszekrényben *Jedlik Ányos* találmányai: a villamos motor őse, az 1829—30-ban készített forgonyok, amiket a feltaláló *villamdelejes forgórészeknek nevezett*. A milliméterenként 850 vonalat húzó *rácsosztógép* születési éve ismeretlen, azt azonban egy megmaradt számlából tudják, hogy Jedlik *1848-ban javíttatta a gépet*. A híres feltaláló hat évvel előzte meg Siemenst a dinamó elvének kimondásával: erről az 1861-ben készített saját kezű leírása tanúskodik.

Az épület raktárában felhalmozott gépek és modellek rendezésre várnak. A muzeális értékű tárgyakat mérnök-restaurátorok veszik majd kézbe, gondosan megtisztítva, eredeti formájukban kerülnek a kiállítóterembe. A modellek között megtalálható *Asbóth Oszkár helikopterének kicsinyített mása, mezőgazdasági gépek, sőt, az 1930-as években még működött budavári sikló húzóművének makettje is.*

Itt őrzik egy pesti címfestő 24 karátos aranyfüstlemezből készített cégtábláját, s ide szállítják majd be a Nemzeti Színház elektromos orgonáját és egy régi kulisszafelvonót.

A múzeum jelenlegi anyaga még csak töredéke hazánk műszaki emlékeinek. Tíz esztendeje folyik a kutatás, s ez idő alatt *csaknem három és fél ezer műszaki tárgyat, gépet és berendezést nyilvánítottak védetté*. Védettek például a műszaki tárgyú festmények is: köztük *Barabás Miklósnak Ganz Ábrahámról készített portréja.*

Országos Műszaki Múzeum még nincs, de remélhetően ennek megvalósítására is sor kerül. Annál is inkább, mert a műszaki múzeum létrehozásának gondolata idestova hetvenéves lesz. Már 1896-ban, az első országos technikuskongresszuson szó volt erről. Ilyen jellegű múzeum azonban csak az 1930-as évek elején nyílt meg — általános jellegű emlékanyag kiállításával — a Déli vasút budai igazgatóságának székházában.

Az Országos Műszaki Múzeum létrehozásának szükségességét a nemrég megjelent Műszaki múzeumok évkönyvének előszavában *Molnár János* művelődésügyi miniszterhelyettes is leszögezi: *„Ha valaha, úgy most — a technika csodálatos fejlődésének korában — különös jelentősége van a műszaki emlékek gyűjtésének és bemutatásának, az Országos Műszaki Múzeum létrehozásának."*

R. Z.

Washington–bo tárgyalások

Washington, március 6.

Heinrich Knappstein, a Német Szövetségi Köztársaság washingtoni nagykövete tegnap délután háromnegyed órás megbeszélést folytatott *Ball* amerikai külügyminiszter-helyettessel. A megbeszélés után az újságíróknak kijelentette,

az Egyesült Államok és az NSZK megegyezett abban, hogy állandó és részletekbe menő tanácskozásokat folytat egymással a közelkeleti diplomáciai helyzet alakulásáról

és a világnak ebben a részében folytatandó politikájuk összehangolásáról. A nagykövet hozzátette, az NSZK és az *EAK,* illetve az NSZK és *Izrael* kapcsolatának kérdése egyelőre *túlságosan kényes* ahhoz, hogy bővebb részleteket közölhessen Bonn és Washington ez irányú együttműködéséről.

Rainer Barzel, a nyugatnémet parlament kereszténydemokrata képviselőcsoportjának elnöke 13 napos amerikai látogatás után tegnap este repülőgéppel hazaindult *Bonnba.*

Amerikai tartózkodása során megbeszéléseket folytatott *Johnson* elnökkel, *Rusk* külügyminiszterrel, *McNamara* hadügyminiszterrel, s mint mondotta, a tárgyalások témái közt szerepelt amerikai textilcégeknek az az elhatározása, hogy *lemondják* nyugatnémet megrendelések teljesítését megtorlásképpen azért, mert Nyugat-Németország felfüggesztette *Izraelnek* nyújtott fegyverszállításait.

Szó volt ezenkívül a nyugatnémet—izraeli kapcsolatokról általában.

Barzel hangoztatta, hogy a két ország között felmerült számos probléma ellenére az *Egyesült Államok* és az NSZK barátsága jó és szilárd.

dat segíti

i összjáték -KP ellen

totta az ítéletet. A vád képviselői most abban reménykednek, hogy a két vádpont egyesítésével előnyösebb helyzetbe kerülnek. A szövetségi bíró a védők tiltakozása ellenére,

eleget tett a vád kérésének.

Ezenkívül, ugyancsak a védőügyvédek tiltakozása ellenére, az október 11-ével kezdődő hetet jelölték ki a tár-

A hajó

A znap, mikor a világ arról értesült, hogy a hitleri *Németország* feltétel nélkül letette a fegyvert, *Harry S. Truman,* az Egyesült Államok elnöke, rendeletet írt alá. Az utasítás a *Lend-Lease* akció, a szövetségeseknek szóló hitel- és kölcsönszállítmányok azonnali beszüntetéséről intézkedett, mégpedig olyan sürgősséggel, hogy 1945. május 9-ről 10-re virradóra, *rádióparancs* ment a nyílt tengeren, szovjet kikötők felé tartó amerikai hajóknak: *forduljanak vissza...*

A béke első napján tehát máris feljegyezhette a történelem a majdan kibontakozó hidegháború egyik legelső aktusát. A Szovjetunió, roppant vérvesztesége mellett, a második világháborúban szinte hihetetlen arányú károkat szenvedett: összegük kéttrillió 569 milliárd rubelre rúgott. Ehhez képest a Lend-Lease csak *töredék* volt, nem egészen tízmilliárd

Balaton

Barabás Miklós

zvód Mih Sáros

B-26-309 59.l.

— **Kép,** *Barabás Miklós* 1843-ik évi rajza után készült kőnyomat. A gróf Andrássy György sárosi főispán 1842. szept. 28-án megtartott beiktatására szervezett bandérium négy tagját, gróf Szirmay Sándort, Szirmay Pált, Usz Ottót és Keczer Imrét ábrázolja lóháton. Ajánd. *Szegedy-Maszák Hugó.*

falán függött. — **Sírtábla (epitafium),** fából, festve és aranyozva. Felső tábláján: Egy sor héberbetüs fölirat és CREDIDIT ABRAHAM DEO, ET IMPUTATUM EST AD IUSTITIAM. Ro. 43. A belső keret felső lécén: 10 H. XIIII. EGO VIVO ET VOS VIVETIS. Utána a festőművész H G P betűs monogramja, melynek értelme: *Hans Grünwald pinxit.* Képén Ábrahám, a mint Izsákot készül feláldozni. Ismeretlen bártfai polgár emléktáblája a XVII. század első feléből. A bártfai Szent Egyed-templom utolsó renoválásáig a templomban volt felfüggesztve. — **Fali gyertyatartó,** bronzból öntött. Emberi kart ábrázol. XVII. század. A *bártfai ág. ev. templom* letéte.

A mennyezetről függ:

Kézi lámpás, fa, üveglapokkal. XVIII. század. Kis-Szebenből. Ajánd. *Divald Kornél.* — **Kovács-cégér,** kovácsolt vasból, nemzeti színüre festve. Felső része egymáson átbújtatott véknyabb henger-domú pálcából kiképezett fonadékot példáz, melyen 3 csoportban 14 kisebb-nagyobb lópatkó csüng. XVII. század. Egy eperjesi kovácsmester cégére volt. *Eperjes* szab. kir. város letéte.

évek pantheona, hanem kitűnő perspektivája is megérdemli a figyelmet. Barabás volt Magyarországon az egyetlen, aki a perspektivával foglalkozott s azt tökéletesen ismerte.

Ő volt az első magyar genre-kép-festő és ilynemü műveit a közönség mindig szivesen látja. Kedves az ibolyaárus leányka, már későbbi modorában festve s igen kiváló darabja a tárlatnak a »Kiváncsi.« A közélet nagyságainak arcképeit valamennyit a művészi hasonlatosság és élethűség jellemzi.

Kevéssé ismeretesek az ujabb kor előtt Barabás vízfestményei és rajzai, melyek pedig igen előkelő helyet foglalnak el és bátran lehet mondani, hogy a külföldön is ritkán látni ilyen jeles műveket, hazánkban pedig még nem emelkedett arra a színvonalra a vízfestészet. Bámulatos könnyedség ömlik el ezeken. Általában keresetlen, mesterkéletlen természetesség jellemzi s valóban bámulatos, milyen kevés vonással, milyen egyszerü eszközökkel dolgozott. Csakis óriási tudással és tehetséggel lehet a vízfestésben ilyen dolgokat teremteni, mert ez a neme a festészetnek nem türi meg a foltozgatást, javítást, bizonytalanságot, változtatást. Ahová egy vonást tett, az ott úgy maradt, oda ecsetje nem tért vissza többé, azt mesteri keze biztosra tette oda. Ilyen például, hogy többet ne említsünk, a két viharos tenger képe, egy kis intérieur, a Vezuv kitörése, velencei részletek, Velence alkonyatkor, a budai vár a hidfővel, Bártfa, Rohitsch, a városmajori gyógyintézet és a többi sok.

Itten vannak remek miniaturejei s a többi vízfestésü arcképei, melyek oly finomsággal, oly erős tudással s az izomrendszer teljes ismeretével vannak festve abból az időből, mikor még nem volt fénykép, mely, talán fölösleges mondanom, milyen nagymérvben megkönnyíti manapság az arcképezést, különösen kicsiben vízfestékkel. Aquarell másolatai is remekei a vízfestészetnek. Danaë, Tizián után, Rambrandt, Van Dyck után három férfialak, Paolo Veronese után Velence uralma, olyan erővel vannak festve, mintha csak ma festette volna.

Hogy milyen sokoldalu művész volt, láttuk már eddig fölsorolt műveiből, de mégis meglepnek, ha a rajzait nézzük, a tiszta, művészi vonások, a precizitás s az a csodálatos egyszerűség, melylyel minden eszközt kezelt, lett légyen ez toll, ecset, irón vagy kréta.

Itt különösen érdekesek olaszországi útjai alkalmával, Bologna-, Firenze-, Velence- és Rómában rajzolt képei, azonkivül a 48-as honvédtábornokok arcképei, nejének egy fényes pastel képe s már mint aggastyánnak koritnicai és bártfai vázlatai és tollrajzai. Azonban nemcsak az ecsettel, hanem a metszőtűvel is mesterileg bánt, mint két kis metszetén a nagyatyja és egy bécsi tanár képén látjuk. Hogy a szobrászat terén is mennyi készséggel birt, mutatja az a kis szobor, mely Batthyánynak kitünően mintázott képmása.

V.

*

Az érdekes kiállítást, mely minden csütörtökön és vasárnap délután 5—8 óra közt egy korona belépődíjjal, villamos világítás mellett is látható, e hó 14-ikén *Wlassics* Gyula dr., vallás- és közoktatásügyi miniszter is megtekintette.

tagok most lelépő sorozata helyett választandóké pedig az 1902-ik évi rendes közgyűlésig tart.

Röviden összegezve a mondottakat, van szerencsénk a tisztelt közgyűlés figyelmét fölhívni, hogy a mai választásról a társulati választmányba a társulat

minden személyes tekintet nélkül egyedül és kizárólag a legmagasabb művészi szempont az irányadó.

4. A jury határozatai végérvényesek és nem fölebbezhetők. Politikai és közerkölcsösségi szempontból azonban a végleges döntés joga a vallás- és közoktatásügyi minisztert, illetve a kiállítás m. kir. kormánybiztosát illeti meg.

5. Amennyiben a jury által elfogadott művek a rendelkezésre álló kiállítási területen nem volnának elhelyezhetők, a jury a helyre való tekintettel a már elfogadott anyagot újra elbírálás alá veszi. Nagyobb szoborművek december 22-ig a szükséghez képest a jury által az illető művész műtermében is elbírálhatók.

6. Miután a bejelentési íveknek, melyek a jury eljárásának a befejezése után állíttatnak ki, ez évi december végéig Párisban kell lenniök, a fölvételi jury tartozik eljárását legkésőbb december 19-én megkezdeni és annak eredményét legkésőbb december 22-éig a m. kir. kormánybiztossal közölni.

7. A tíz éven belül készült régibb művekből ugyancsak a 2. §-ban említett jury választja ki a kiállításra küldendőket, tartozik azonban az illető művész beleegyezését kikérni.

8. Az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat az általa nyilvántartott összes magyar művészeket, a Magy. Képzőművészek Egyesülete pedig tagjait különkülön, legkésőbb 1899 november 1-éig meghívja a kiállításon való részvételre s megküldi nekik ezt a szervezeti szabályzatot.

9. Ezt a szervezeti szabályzatot a Magyar Képzőművészek Egyesülete 1899 október 7-én tartott gyűlésén megállapította és helyben hagyta, minek következtében a művészek által az 1898. év elején a kormánybiztossághoz intézett előzetes bejelentések tárgyalanokká váltak és érvényüket elveszítették.

A Barabás-kiállítás.

E hó 15-én nyilt meg a Barabás-kiállítás a Műcsarnokban. Bár műveinek igen kis része gyült be, mégis fogalmat alkothatunk magunknak művészetéről, mely néhány érdekes művel van képviselve minden térről, melyen foglalkozott.

Legismertebbek olajfestésü arcképei s bár a modor változhatik a korral, de amit igazi művészkéz teremt, az megmarad művészi becsünek. A király, a nádor, Albrecht főherceg arcképei a többiekkel igazi műalkotások, úgy a rajz, a hasonlatosság, mint a kompozició tekintetében; üde, természetes színein is látszik, hogy erejének javakorában készítette. Kiválóak női arcképei, poétikus gyöngédséggel festvék, mint például három lánykája, id. Lónyay Albertné, melynek lágy tónusai harmonikusan olvadnak egybe s még sem erőtlenül.

A nagy teremben van már a múzeumból ismeretes képe, a lánchid alapkövének letétele, melynek nemcsak történelmi az érdekessége, mint a helyszínén fölvett kép, a negyvenes

Műcsarnok
1899. 2. 5. 12.

Barabás Miklós B-26-311

SZOMBATI TELEVÍZIÓ

MTV 5.50 Nap-kelte 8.00 Jó reggelt adj, Istenem! 8.10 Rajzfilmek 9.05 Ficánkoló 9.15 A Pincérfrakk utcai cicák 9.35 Nosza! 11.05 Szenvedélyek 11.55 Szerelmek Saint Tropez-ban 12.45 Válaszolunk... 12.55 Energia ABC 13.00 Híradó 13.10 Húszéves a Téka együttes 13.30 Zöld posta 14.00 Jani házhoz megy... 14.40 Kölcsönkért kastély, magyar film 16.15 Körtánc – körkép 16.30 Divat '98 17.00 Úton 17.30 Zóna 17.55 Minden, ami zene 18.00 Thalassa, a tenger magazinja 18.35 Kamaszkorunk legszebb nyara – Amerika 19.05 Lottóshow 19.30 Híradó, sporthírek 20.00 Apacserőd Bronxban, am. film 22.10 Showbálvány 23.40 Közveszélyes álmodozó

MTV 6.00, 7.00 Híradó 6.15 Aktuális 6.45, 7.45 Határtól határig 7.15 Hol-mi? 8.00 Erdőkerülő 8.30 A cisztercieki 900 éve 9.00 Euroklick 9.30 Hrvatska kronika 9.55 Unser Bildschirm 10.20 Ecranul nostru 10.45 Slovenski utrinki 11.10 Domovina 11.35 Patrin – Üzenet – Vorba 12.00 Híres magyar könyvtárak 12.40 Klub '98 13.00 Európa ablak 15.00 Gyöngyök 15.30 Járóföld – hazai tájakon 16.00 A múzsa csókja 16.30 Telesport, közvetítés a rövid pályás gyorskorcsolya vb-ről éd a mezeifutó-világbajnokságról 18.30 Anno 18.55 Mesetár 19.30 Híradó, sporthírek 20.00 Família Kft. 20.30 Szálka hal nélkül 21.05 Kórház a város szélén 22.10 Bors 23.15 Mélyvíz

DUNA TV 7.05 Reggeli muzsika 7.10 Falunéző 7.20 Póráz 7.40 Balfácánok 7.50 Siyabonga 8.00 Babar 8.25 Szimba, az oroszlánkirály 8.50 Paddy 9.05 Bert, a kamaszok kamasza 9.35 Csillagjel 10.05 Tarkabarka 11.10 Irrawaddy, az aranyfolyó 11.50 Vers 12.00 Déli harangszó, lapozó 12.20 Pentaton 12.55 A szűz és a gödölye, magyar játékfilm 14.20 Protestáns világ 14.40 Dunakorzó 16.10 Mátrai múzsa 16.35, 2.20 Pop-sa-rock 17.05 Charlie Chaplin: A szerelmes borbély, Tavaszi zsongás 17.35 Susogó vadon 18.00 Híradó 18.20 A lovakat lelövik, ugye? 20.15 Helikon 21.00 Híradó 21.20 Sportpercek 21.35 Mozgó kép – Filmmagazin 22.10 Szerelmi sebek, holland játékfilm 23.30 Híradó 0.05 Testőr kereszttűzben, am. játékfilm 1.35 Csillagjel 2.05 Protestáns világ

tv2 6.45 Rajzfilmek 9.00 Kölyökszínpad 10.00 Klik 10.30 A-Z 11.00 Ulzana, német indiánfilm 12.30 Top-10 13.00 Hét x hét 13.25 Gazdagok és szépek 15.15 Az ördög és a tízparancsolat, francia film 17.00 Titokzatos természet 17.30 A hegyi doktor 18.30 Szerencsekerék 19.00 Tények 19.30 Szerelem első látásra 19.55 Vadászat a Vörös Októberre, am. akciófilm 22.15 Psycho II. am. thriller 24.00 Szexuális bűnök, am. erotikus film 1.40 Közvetlen ajánlat

RTL KLUB 7.00 Kölyökklub 11.05 Lassie 11.35 Mágusok 12.05 Nagarahole, angol dok.-film 13.00, 19.00 Híradó 13.10 Bravó TV 15.00 Gyilkos sorok 15.50 A kölcsönkért kastély, magyar film 17.20 Dokumentumfilm 17.45 Hetedik mennyország 18.30 Kész átverés, 19.30 RTL sportklub 20.00 Órangyalok 21.35 Brian élete, angol filmvígjáték 23.15 Menekülés New Yorkból, am. sci-fi

TV3 9.55 Zöldpont 10.20 72 óra 10.45 National Geographic 11.40 Tiny Toons 12.05 A hóbortos Twist család 12.30 Lassie 12.55 Alf 13.25 Az Angyal 14.20 Star Trek 15.15 Philadelphia 76'ers–Utah Jazz, profi kosárlabda-mérkőzés 17.15 Profitvadász 17.45, 1.30 Beverly Hills 18.45 Hír3 19.15 Tűzgolyó, am. akciófilm 21.45 Egy rém rendes család 22.15 Elárulva, am. krimi 0.40 Melrose Place

szív TV 6.30 Testszépítés 7.00, 12,30 Egészségmagazin 8.00, 10.00, 19.30 G. I. Joe 9.00, 14.30 A természet világa 10.30 Csapda 11.00 NASA 11.30 Gigabyte 12.00 Autósport 13.00 Celeste 14.00 Különjárat 17.00 Sztárbarangoló 18.00 Konyhashow 18.30 Pepsi Show City 20.00 Színház-tűznéző 20.30 Hívd Andreát! 21.30 A gyilkos bennem van, am. pszichokrimi 23.30 Sztárbarangoló 24.00 Halálos álom, am. film.

BUDAPEST BP TELEVÍZIÓ 16.05 Találkozások 18.00 Szombat esti magazin 19.00 Mesezug 19.30 Van rá megoldás! 20.30 Robelin jósdája 21.00 Kameravarieté 21.15 Tippelje meg! 22.00 Töltse velünk az éjszakát!

VASÁRNAPI TELEVÍZIÓ

MTV 6.30 Gazdaképző 7.00 Ficánkoló 7.05 Vitéz László és a többiek 7.50 Jövő 7 8.05 Zenegér 8.25 „Így szól az Úr!" 8.30 Rajzfilmek 9.30 Családi napló 10.00 Tévémagiszter 11.00 Gazdit keresünk 11.25 Édesanyám, lelkem... 11.50 Nepál 12.00 Déli harangszó, hírek 12.05 Szerencsepercek 12.30 PoliTour 13.05 Jelhíradók 16.50 Lakáskulcs 17.35 Mese 18.00 Heti hírmondó 19.00 Sportpercek 19.15 80 huszár, magyar film 21.20 Stúdióbeszélgetés a film alkotóival, szereplőivel 21.45 A szabadságharc katonája 22.05 Stúdióbeszélgetés a korszakról 22.35 Kossuth emlékezete 22.45 Az 1948–49-es magyar forradalom és szabadságharc emlékhelyei 23.45 Stúdióbeszélgetés

kiscsikó 12.40 Denver, az utolsó dinoszaurusz 13.05 Alf 13.35 Sherlock Holmes 14.35 Babylon 5 15.30 Haragvó tenger, olasz–am. háborús film 17.15 Jövőnéző 17.45, 0.15 Beverly Hills 18.45 Hír3 19.15 Flash Gordon, am. sci-fi 21.20 Akonyzóna 21.50 Hazatérés, am. film 1.10 Egy rém rendes család

SZOMBATI RÁDIÓ

MR KOSSUTH 8.06 Kopogtató 8.30 Fúvom az énekem... 8.35 Kerek perec, Fonák körkép Magyar-országról 9.05 Családi tükör 9.35 Pótkerék 10.05 Szombat délelőtt 11.03 A Rádiókabaré IV. humorfesztiválja 12.00 Déli krónika 12.30 Kontinensek, szántóföldek 13.05 Új Zenei Újság 13.40 Hálótárs 14.06 Oxigén 15.05 Irodalmi újság 16.00 Tizenhat óra 17.30 Népzenei portré 18.20 Elő-futam 18.25 Szemle 19.05 Sportvilág 19.29 Az ötös lottó nyertes számai 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 Miska bácsi levelesládája 20.05 Közvetítés a Madách Színházból 22.00 Késő esti krónika 22.20 A 23. óra 23.05 Saját hangja, vigye haza... 24.00 Hírek, időjárás, Himnusz

MR PETŐFI 6.03 Pax rádió 6.35 Sportszombat kb. 6.40 Bringaötperc 8.03 Hazai slágerkívánságok 9.04 „Itt születtem én..." 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Hírpercek 13.15 Daráló 13.45 Hang-képek és játék Csongrádról 14.00 Szív küldi... 16.00 Vállalkozás-klinika 16.30 Sport 17.05 Operettparádé 17.30 Kerengő – a közjóról 18.01 Sport 19.03 Hogy volt – színházi keresztmetszet 20.00 Hogy tetszik lenni? 20.30 Drogambulancia 21.03 Talpalávaló 22.00 Filmzenei kaleidoszkóp 23.00 Hírpercek 23.15 Ennyi... 24.00 Éjfél után...

MR BARTÓK 6.00 Muzsikáló reggel 8.10 Pódium 9.12 „Mit jelent ez a sokadalom?" 10.05 Hangfelvételek felsőfokon 11.23 Sass Sylvia operaáriákat énekel 12.05 A Bartók rádió kívánságműsora 14.05 Hangfelvételek felsőfokon 15.03 Opera művészlemezek 16.05 Kapcsoljuk a 6-os stúdiót kb. 16.50 Angol motetták 17.00 Klasszikus mesterek műveiből 17.35 Magyar képek 18.30 Kapcsoljuk a New York-i Metropolitan Operaházat kb. 23.10 Hangszerszólók 23.25 Versenyművek 24.00 Hírek, időjárás, Szózat

VASÁRNAPI RÁDIÓ

MR KOSSUTH 6.00 Vasárnapi újság 8.25 Édes anyanyelvünk 8.30 Magyar milennium 9.05 Világóra 10.05 Evangélikus istentisztelet közvetítése Tatabányáról 11.05 Gondolat-jel 12.00 Déli krónika, sport 12.25 Harminc perc alatt a föld körül 12.55 Vasárnapi levél 13.05 Névjegy 14.05 Szonda 14.37 Mit üzen a rádió, 15.05 Művészlemezek 16.05 Választás '98 17.00 Terasz 19.05 Sportvilág 19.30 Jó éjszakát, gyerekek!19.40 Nóták 20.05 Mi a titka? 21.05 Rádiószínház 21.42 Mozart: Esz-dúr kürtverseny K. 495. 22.00 Késő esti krónika 22.20 Emlékezetes rádióhangversenyek 24.00 Hírek, időjárás, totó 0.10 Himnusz

MR PETŐFI 6.00 Hírek, 6.08 Végre vasárnap! 8.00 Jó reggelt, Európa! 9.04 Sulisó 10.00 Gordiusz magazin11.07 Vasárnai koktél 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Hírpercek 13.15 Nagyhatalmú sündisznócska 14.00 Színe-java 15.30 Romlik-e a magyar nyelv, 16.00 Poptarisznya 19.03 Debreceni dzsesznapok '98 20.00 Latin-amerikai klub 21.03 Művészportrék 22.15 Eszpresszó 23.00 Hírpercek 23.15 Ennyi... 24.00 Éjfél után...

MR BARTÓK 6.00 Muzsikáló reggel 8.10 Budapesti Tavaszi Fesztivál 9.05 Nagy magyar operaénekesek 10.05 Új zenei újság 10.40 Barokk muzsika 11.05 Budapesti Tavaszi Fesztivál 13.00 Hangok és visszhangok 13.10 Kamarazene 14.05 Falstaff 15.00 Musica Sacra 16.03 Új lemezeinkből 18.05 Szalon 19.00 Mozart: Esz-dúr zongoranégyes K. 493. 19.35 Budapesti Tavaszi Fesztivál kb. 21.40 Madrigálok 22.05 Szerelmi kettősök 22.50 dzsesszkülönlegességek, Füsti Balogh Gábor tehetségkutató verseny 24.00 Hírek, időjárás, Szózat

Telefondoktor

A tuberkulózisról

Március 25. a tuberkulózis világnapja. A következő héten erről a betegségről tájékoztatja hallgatóit a Telefondoktor. A szakemberek három évtizeddel ezelőtt azt jósolták, hogy a kétezerrel kezdődő évek elejére eltűnik ez a kór. Nem így történt.

Tavaszváró ünnep Óbudán

Játszóházzal, hagyományőrző kézműves foglalkozással, ügyességi versenyekkel, bűvész produkcióval, kirakodóvásárral várja az egészséges és sérült gyerekeket a Gézengúz Alapítvány szombaton. A rendezvényeknek a főváros III. kerületében az Óbudai Művelődési Közbékásmegyeri Medgyessy Ferenc utcai önkormányzati bölcsődékben működő alapítvány a születési károsodott kisgyermekek komplex korai terápiájával foglalkozik. Céljuk, hogy a sérült gyermekek elfogadását segítsék az óvodai és iskolai környezetben. Az egy évvel ezelőt-

a hátamra fagyott telefont.
Zötyögtette a szívem, de most szeretem
az utat, mely hozzád vezetett.

pota a műveész halálának 100. évfordulóján különösen sértővé vált, ezért keresiük meg Wildner Gábor alpolgármesterit.

kisszolgáltatva az évről évre kialudott kötődésvetésnek. Csekébe használati jogot szerezne a vállalkozó. **(rosdy)**

végezzünk az épületben, ennek eredményei nélkül pedig tervezni sem lehet készíteni. Ez csupán egy példa, az egész felújítás

Csukás István

Isten megnyomja a tavasz-gombot

Isten megnyomja a tavasz-gombot,
s a régi verkli pattogva beindul,
a rigó kiköpi a téli szutykot,
csőrt csücsörít s fütyül bolondul,
a rügyek apró rajzfilmgyárak:
megrajzolják a millió levelet,
szuszog, dohog a vakondjárat,
megindul a forgalom odalent,
a nárcisz kis pöckét kinyomja,
a kapkodva vetkőző égre mereszti,
a vadrózsának tavalyi a rongya,
hullna már, de még nem ereszti,
dagad az akác nyakán az ér,
az éltető nedv lüktetve kering,
bámulok a kertben ösztövér,
apadó hitemmel s megtelek megint
együgyű csodával, éltető nedvvel,
s kinövök a földből, mint a bokrok,
s motyogom, vén bolond, gyermeki hittel:
jól van Isten, kapsz egy libacombot!

Ülj ide mellém

Ülj ide mellém s nézzük együtt
az utat, mely hozzád vezetett.
Ne törődj most a kitérőkkel,
én is úgy jöttem, ahogy lehetett.
Hol van már, aki kérdezett, és
hol van már az a felelet,
leolvasztotta a nap

Düledezik a Barabás-villa

Kiállítás, koncert, borozó és cukrászda lesz a műteremben?

Ha minden a lehető leggyorsabban történik, még az ezredforduló előtt megkezdődhet a *Barabás-villa* felújítása. A XII. kerület Városmajor utca 44. szám alatti épület ugyanis omladozik. Mint annyi más erkölcsi és anyagi szempontból is nagy értékű ház Budapesten. A XIX. század jeles személyiségeinek többségét Barabás Miklós portréfestményeiről ismerjük. A magyar biedermeier festészet legjelentősebb mestere gondoskodott arról, hogy *Kossuthot, Széchenyit, Petőfit, Bem* tábornokot – és még számtos múlt századi magyar politikust, arisztokratát, művészt – a XX. század múzeumaiban „közelebbről" megismerhessük. A száz éve elhunyt festőművész életének színtereivel, otthonával azonban szégyenteljesen bánunk, mi, akik életművének szellemi haszonélvezői vagyunk. Könnyű dolga van annak, aki ma meg szeretné nézni, hol alkotott Barabás Miklós. A villa téglakerítése már hiányos, nem lehet tudni, kifelé vagy befelé dől-e majd egy szellő hatására. Ha ez bekövetkezik, kivívja magának az épület az országos figyelmet. A *Magyar Nemzet* annak szeretett volna utánajárni, hogy a száz éve meghalt művész alkotóműhelye miért áll a megsemmisülés határán. A Barabás-villa elhanyagolt állapotának okai után kutatva kiderült, hogy a tulajdonjog rendezetlen. Az épület a Magyar Állam tulajdonában van, de a kezelői jog a Hild-villa Alapítványt illeti meg. Az alapítvány pedig nem rendelkezik elegendő pénzzel a ház felújítására.

– Ha lassan is, a bürokrácia akadályait, az anyagi szűkösséget is legyőzve egy-két éven belül remény van arra, hogy az egykori külterületi présházba, amit Barabás Miklós megvásárolt, és ott műteremet is épített, majd egy évtizedes elhagyatottság után újra élet költözzön – tudtuk meg a XII. kerületi polgármesteri hivatalban. – Az épület értékével és jelentőségével teljes mértékben tisztában vagyunk. Szó szerint nap mint nap találkozom a problémával, hiszen néhány házzal odébb lakom – mondta az alpolgármester. – A felújítás elhúzódása voltaképpen az épület jellegével magyarázható. Műemléképületről van szó, ezért a műemlékvédelmi hatóság jóváhagyása kellett ahhoz is, hogy falkutatást végezhessenek. Ez is időigényes munka. Ezt elvetettük, mert túl sok átalakítási munkát igényelne. A házat 1830-ban építették. Melléképülete présházként működött, a főépület többször kapott toldalékot, Barabás Miklós hajtotta rajta végre az első komoly átalakítást, de 1960-ban is hozzáépítettek valamit. A sok toldozás-foldozás és az épületek állaga miatt az ingatlan építményeinek hatvan százalékát le kell bontani. Így azonban szabaddá válik a szomszédos csúf tűzfal, amit új épülettel kellene eltakarni. Ez irodaként vagy panzióként működhetne, és eltarthatná a kicsiny múzeummal, szerény koncerteremmel, borozóval és cukrászdával működő villaépületet.

Az 1830-ban épült, sokáig elhanyagolt villa nagyon rossz állapotba került a festőművész halálának 100. évfordulójára

NAGY ZOLTÁN FELVÉTELE

– Mindez mikor és milyen pénzből valósul meg?

– A kiviteli tervek elkészítésére a közbeszerzési törvénynek megfelelően pályázatot írt ki a polgármesteri hivatal. Ősszel újabb pályázatot írunk ki, ennek az eredménye eldönti, ki lesz a kivitelező. Így jó esetben 1999-ben megkezdődhetnek a felújítási munkálatok. A Hild-villa eladásából az önkormányzathoz befolyt százmillió forintot a Barabás-villára költi az önkormányzat, erre képviselő-testületi határozat is kötelez. Magánbefektetőt szeretnénk bevonni a kivitelezésbe is, hogy a rekonstrukció ne legyen lethez sem nyúlt hozzá. A rendszerváltozás óta azonban lehetőségeinkhez mérten igyekszünk ezt a lemaradást is behozni. Két műemlék épületet is felújíttattunk.

– Mi az önkormányzat elképzelése, mi lesz a Barabás-villából?

– Az önkormányzat képviselő-testülete úgy döntött, hogy az épületet meg kell tartani önkormányzati tulajdonban, és nyitott funkciót kell neki biztosítani. Nem adjuk el tehát az

Barabás Miklós B-26-312

Mozi vagy amit akartok...

A program című, videóra forgatott játékfilm vetítésével megkezdődött a 29. magyar filmszemle pénteken, a Corvin Budapest filmpalotában. A nyitó napon tűzték műsorra Martinidesz László Bírós emberek című munkáját. Nem készült el a mustrára Kőszegi Edit Sitiprinc című filmje, így törölték a szemle programjából. Ketten az utolsó „simításokat" végzik, így várhatóan még a filmszemlén bemutatják Sopsits Árpád Légyfogóját, illetőleg Szomjas György Gengszterfilmjét. A hazai filmszakma idei ötnapos versenyében tehát várhatóan 13 játék-, 11 kísérleti, valamint 20 dokumentumfilm szerepel. A 29. magyar filmszemle díjkiosztó ünnepségét február 10-én, az Iparművészeti Múzeumban tartják.

Magánemberek pénzéből

Tímár Péter esete Zimmer Ferivel

Legnagyobb sikerét a *Csinibaba* hozta. Ennek köszönheti, hogy mellészegődtek a vállalkozók. *„A Csinibabát annyian megnézték, hogy már eddig legalább kétszer behozta az árát"* – szögezi le *Tímár* Péter. *Ez az egyszerű számítás sokakat meggyőzött, s ennek köszönhető, hogy a mostani film – immár a hetedik – Zimmer Feri címmel megszületett. A Magyar Mozgókép-alapítvány ugyanis visszautasította a film forgató-*

gyötrelemteljes években a néző szívesebben veszi, ha elmosolyodhat, mint ha újabb terhekkel, moralizálással, drámai szituációkkal terhelnék. – halljuk a rendezőtől. – *Ez természetesen nem mond ellent annak, hogy a film ne vessen fel komoly gondolatokat, de megteheti ezt úgy is, hogy közben megmosolyogtat."*

Zimmer Feri *(Reviczky* Gábor) csetlése-botlása bukáshoz vezet, de mögötte ott a könnyebb, józanabb feleség *(Pogány*

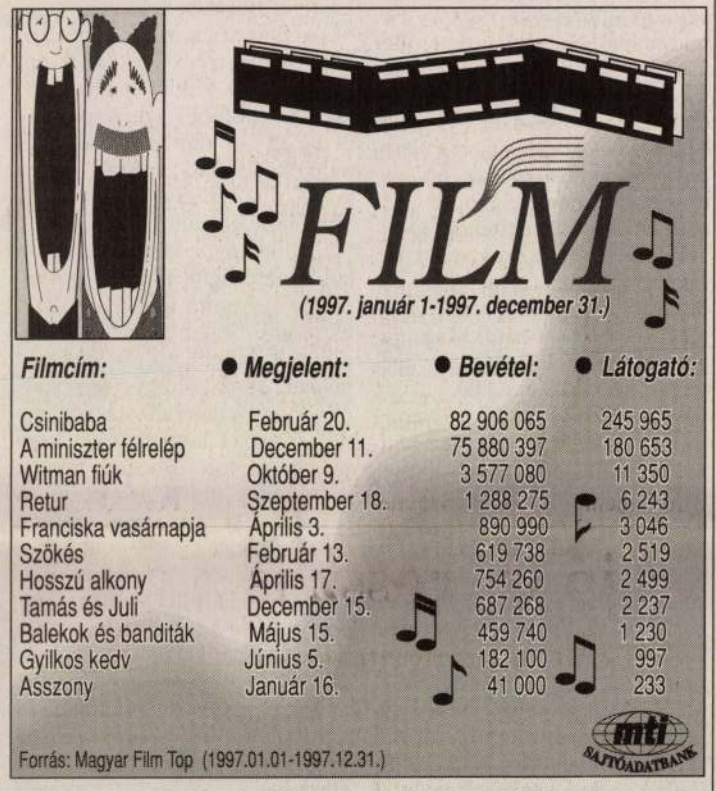

Filmcím:	Megjelent:	Bevétel:	Látogató:
Csinibaba	Február 20.	82 906 065	245 965
A miniszter félrelép	December 11.	75 880 397	180 653
Witman fiúk	Október 9.	3 577 080	11 350
Retur	Szeptember 18.	1 288 275	6 243
Franciska vasárnapja	Április 3.	890 990	3 046
Szökés	Február 13.	619 738	2 519
Hosszú alkony	Április 17.	754 260	2 499
Tamás és Juli	December 15.	687 268	2 237
Balekok és banditák	Május 15.	459 740	1 230
Gyilkos kedv	Június 5.	182 100	997
Asszony	Január 16.	41 000	233

Forrás: Magyar Film Top (1997.01.01-1997.12.31.)

mti SAJTÓADATBANK

A legsikeresebb magyar filmek 1997-ben

Csermanek csókja

Forgács Péter magántörténelmi visszatekintése

Amatőr filmekből, fotókból komponált zenei képvers *Forgács* Péter legújabb filmje, a kísérleti és kisjátékfilmek versenyében nevezett *Csermanek csókja.* A negyvenhat perces munka a *Privát Magyarország* című sorozat tizenkettedik, ezen belül a *Privát szocializmus* című sorozat második része. Az első rész, az *Osztálysorsjegy* a tavalyi filmszemlén információs vetítésen szerepelt.

Forgács Péter elmondta, egész sorozata a *privát fotó- és filmarchívum* anyagára támaszkodik, amelyben családi felvételeket gyűjtöttek össze. A film összeállításakor arra a kérdésre kereste a választ, hogyan lehet ábrázolni privát szempontból a Kádár-korszakot, miközben a magánélet folyamatosan ütközött a politikával. Az amatőr felvételek 1963 és 1971 között készültek, a dokumentumok valódiak, az a fikció, ahogyan egymás mellé illesztették őket. A hanganyag kiválogatása során a rendező Kádár-beszédek sorozatát hallgatta végig, s azokból válogatta ki, amelyek a pártvezér „humorát" illusztrálták. Tizenhárom idézetet hallunk, s közben látjuk a magántörténelem képeit, közöttük szép számmal proletár és kispolgár nőket ledéren öltözve vagy épp meztelenül. A kérdés mindvégig az, tette hozzá

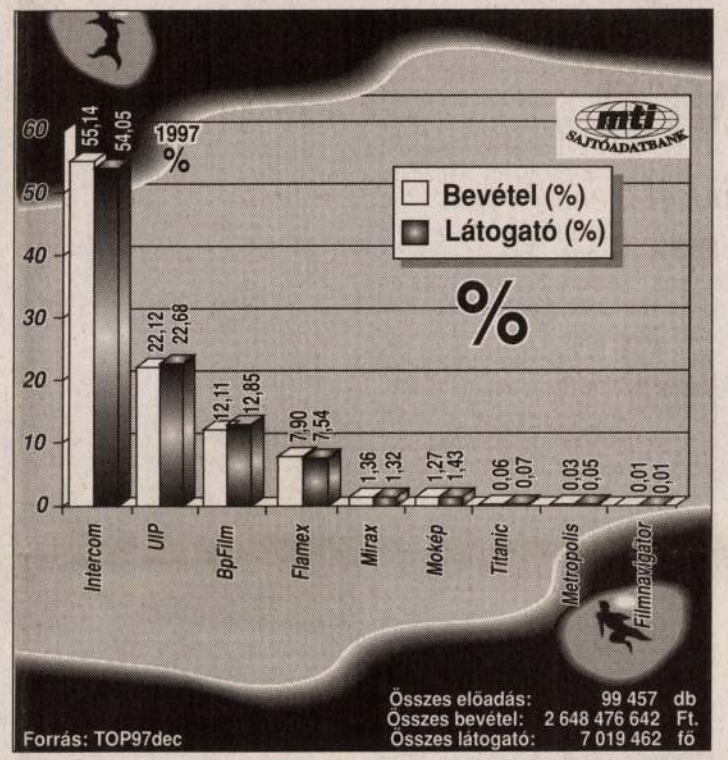

A budapesti forgalmazók megoszlása az 1997-ben bemutatott filmek között

Forgács Péter, hogy a privát lét ellenpontja-e a politikai szöveg obszcenitásának.

A Kádár-korszakról ma már másként lehet, sőt kell is beszélni, mint akár egy évtizeddel ezelőtt. Igaz, még ma is sokan vágyakoznak a legboldogabb barakk után, hisz sokaknak az jelentette a biztonságot. Ennél összetettebb, ugyanakkor differenciáltabb is az értelmiségi nézőpont, amelyből meg lehetett látni mindazt a veszélyt, ami a szocialista komfort mögül leselkedett. Forgács Péter nem azok közül való, akik szeretik a Kádár-rendszert, nem is kívánja vissza, és nem szépíti meg emlékeit az ifjúság utáni nosztalgia sem. Filmjéből ha magyarázatot nem is, eligazítást kapunk mindannak szemléléséhez, ami velünk, körülöttünk az elmúlt évtizedekben történt.

Csermanek, vagyis Kádár János, amint ez az egyik részletből kiderül, nem szerette a magánünnepeket. Ahogy mondja, nem is volt náluk otthon soha divatban, hogy születés- vagy névnapot, házassági évfordulót tartsanak. Ezért ha őt ünnepelték, zavarban is volt. Hogy mennyire volt zavarban a társadalom, s hogy mennyire érezte – amit hirdettek neki –, hogy minden ember egyforma? Aligha ez jutott eszébe, miközben május elsején a dísztribün előtt vonult...

Forgács Péter négy hónap alatt vágta össze a magánfelvételeket, zeneszerzője *Szemző* Tibor volt, „kísérőszöveg-írója" *Hamvas* Béla, aki e korszak alatt Tiszapalkonyán száműzöttként szemlélte e világot. A Csermanek csókja a *Quality Pictures Kft.*, a *Magyar Televízió Rt.* és a *Balázs Béla Stúdió* koprodukciójában, a *Magyar Történelmi Filmalapítvány,* a *Magyar Mozgókép-alapítvány,* az *MMA* és a *Soros-alapítvány* támogatásával született meg.

(hanthy)

És Fehér György nem szól egy szót sem

A filmszemle bemutatói közé tartozik *Fehér* György *Szenvedély* című alkotása, a rendező harmadik játékfilmje. A két és fél órás mű forgatókönyvét a *Postás mindig kétszer csenget* című amerikai film alapjául szolgáló irodalmi alkotást felhasználva *Tarr* Béla és Fehér György írta, a főbb szerepeket *Bánsági* Ildikó, *Derzsi* János, Jocko *Rosich, Haumann* Péter játssza. Fehér György ezt hetet a filmgyár vágószobájában töltötte.

– Csak adatokat írjon – mondta –, nem akarok én szóban többet mondani. Nézzék meg a filmet és abból minden kiderül.

– *Mégis, miről szól a munkája?*

– Az amerikai film ismert: ez egy szerelmi háromszög.

– *De ha nem beszélünk róla, honnan jön rá a moziba készülő polgár, hogy vígjátékot, tragédiát vagy sci-fit mutatnak majd nek*

Apa győz – az élet megy tovább

Sára Júlia abszurd haláltörténete

Valamikor a hatvanas években *Tábori* kartárs az üzemi étkezdéből egyenesen a Corvin Áruházba megy NDK-turmixgépért. Az áruházban elviselhetetlen a tömeg, és persze turmixgéphez sem lehet hozzájutni. Ezzel kezdődik *Sára* Júlia *(Kornis* Mihály novellájából írt) *Apa győz* című kisjátékfilmje. Az eseményekben eddig semmi különös nincs, még talán az sem furcsa, hogy a főhős irodájába visszatérve szívrohamot kap, és meghal. A helyzet ettől kezdve válik abszurddá: a halottnak el kell intéznie saját temetését, családtagjai ugyanis nyaralnak. A halál és a temetés közötti időt töltjük Tábori kartárssal. Közben – bár papíron megszűnik létezni, és

Barabás Miklós a nemzeti művészet elindítója

Aki mindenkiben meglátta a vonzó tulajdonságokat

Nincs ma olyan magyar ember, aki ne ismerné arcképeit, *Liszt* Ferencről, *Széchenyi* Istvánról, *Kossuthról* vagy *Petőfiről* készített portréját. De többen vannak, akik látva a *Galambposta* című zsánerképet vagy a szép Bittóné arcmását, *A Lánchíd alapkőletétele* című kompozíciót, azonnal *Barabás* Miklóst, a magyar biedermeier legjelentősebb művészét emlegetik. És nincs olyan lexikon, kézikönyv, amelyik a száz esztendeje elhunyt, hosszú életű, szegény sorból, pusztán tehetsége révén magasra jutott művészről ne írná meg: a nemzeti képzőművészet elindítója volt ő, attól fogva, hogy a bécsi tanulóévek, az erdélyi hazatérések és az itáliai tanulmányutak után 1835-ben Pesten letelepedett. Műveinek nagy része a *Magyar Nemzeti Múzeum történelmi képcsarnokában* található. A képcsarnok február 12-én emlékkiállítással tiszteleg Barabás Miklós előtt. A múzeum kupolatermében megrendezett kiállítás kizárólag saját gyűjteményi anyagukból származik. E nagy művész – persze – teljesebb bemutatást is megérdemelne az ezredforduló Magyarországán. Vigasztaló azonban, hogy káprázatos életművének számos fontos darabja látható lesz március közepétől a *Hadtörténeti Múzeumban*, ide kerülnek a '48-as tábornokokról készült litográfiái; s hogy máris megtekinthető több nevezetes munkája a Magyarország történetét bemutató állandó kiállításon, ugyancsak a Nemzeti Múzeum termeiben. A kolozsvári születésű Barabás Miklósra emlékezik Erdély is a nyáron, ifjúkori képeit a tervek szerint Sepsiszentgyörgyön mutatják majd be tudományos konferencia kíséretében. A jövő héten megnyíló tárlaton tíz festményét tekinthetjük meg, többek között *József nádorról* festett nagyszabású portréját (azt a személyt megörökítő művét, aki a múzeum építését elkezdte, és a képcsarnokot megalapította), valamint számos grafikát, a hosszú élet minden szakaszát bemutatandó.

Basics Beatrix, a történelmi képcsarnok főosztályvezetője azt mondja, Barabás Miklós életművét újraértékelni kevés ez a tárlat, de értékeit újrafelfedezni éppen elegendő. Kiderül ugyanis az itt kiállított anyagból is, hogy hol a helye a magyar képzőművészetben, és hol a korabeli európai festészetben. Megalapozottnak fogja találni a tárlat látogatója, hogy valóban a nemzeti művészet megteremtője ő, olyan művész, aki a munkájából – elsőként hazánkban – meg is tudott élni. Ebben persze nemcsak a képességei, de kellemes modora és megnyerő külseje is segítette Barabás Miklóst. Rengeteg munkát kapott a főnemességtől, és a korabeli politikai és kulturális élet valamennyi jeles személyisége is elhalmozta megrendelésekkel. *(Széchenyi* István Naplójából tudjuk, Barabás műtermében megfordulni egyet jelentett a kor fontos embereivel való találkozással is.)

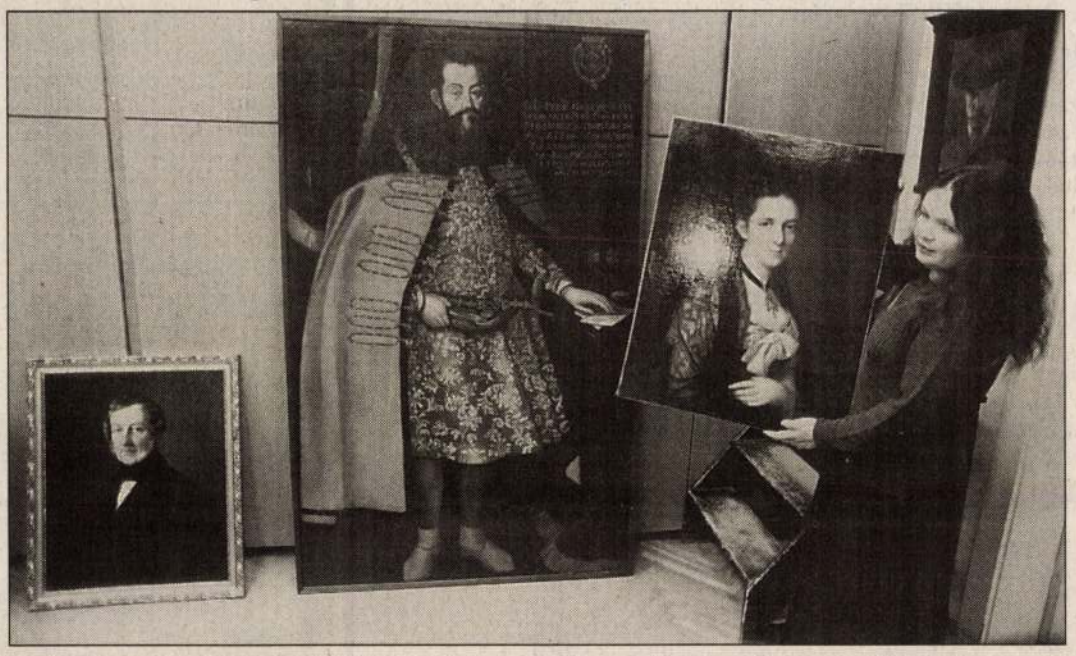

Basics Beatrix a képcsarnok kincseivel, Pulszky Ferenc lányát, valamint a Lánchidat tervező Clarkot ábrázoló Barabás Miklós-portrékkal, a pápai múzeumba szánt, nemrég restaurált XVII. századi Esterházy Miklós-képpel és a Vaszary-önarcképpel

Nagy Zoltán felvételei

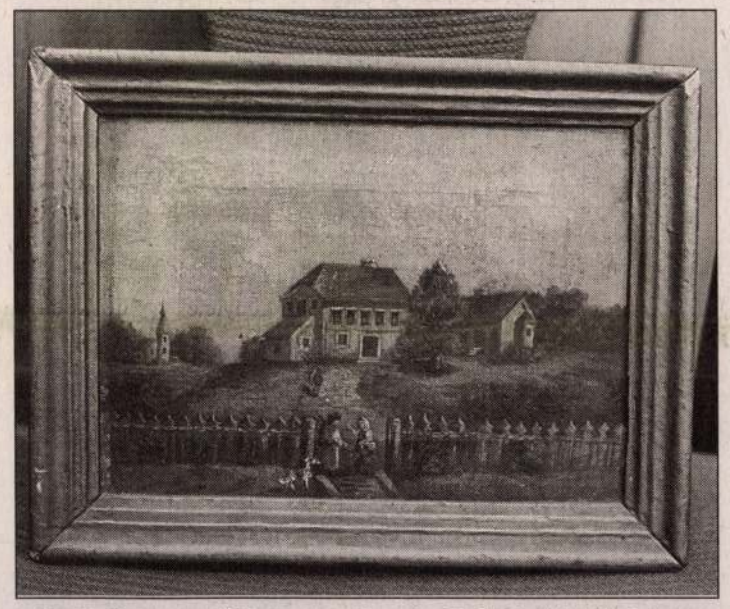

Deák Ferenc szülőháza a múlt század elején készült képen

Sokan bírálták, hogy hosszú élete során semmit sem változott. Nem fejlődött. De miként kellett volna fejlődnie a korabeli európai mesterekkel egyenrangú portréfestőnek, aki élete delén ugyanazt a stílust képviselte, mint legnevesebb külföldi kollégái, mesterei és barátai, egy Johann *Ender* Bécsben, egy William Leighton *Leitch* Angliában. A portréfestésnek azt a kívánlamát, hogy a karaktert megragadja, mindig igen kiválóan teljesítette. De arra is törekedett, hogy a vonzó vonásait emelje ki azoknak az embereknek, akik modellt ültek neki. A *reprezentatív portréfestés* híve volt Barabás Miklós akkor is, ha polgári környezetben dolgozott, s akkor is, ha magas rangú méltóságokat kellett megörökítenie.

Mint egy fotóriporter, úgy „rögzítette" meg Barabás Miklós a '48–49-es szabadságharc főbb szereplőit, főbb eseményeit. (Magával a fényképezéssel nem volt szerencséje, abba is hagyta rövid kísérlet után, 1863-ban.) Az ekkor készült műveit nem volt módjában „szépíteni", így ezek a leghitelesebb ábrázolásai a forradalom legnagyobbjainak. Fura módon azonban ő volt az a kivételes személy, aki nem sínylette meg a szabadságharc bukása után sem forradalmi tevékenységét. A Nemzeti Múzeum munkatársai ugyan nem beszélnek róla, de a hírlapíró tudja, hogy nem messze az emlékkiállítás színhelyétől ott függ az a hatalmas olajfestmény, amit az 1850-es évek elején készített az ifjú, véres kezű uralkodóról, *Ferenc Józsefről* Barabás Miklós. Az udvari megrendelést elfogadta, és teljesítette. Hazafias érzelmeit csak a szőnyegre pingálhatta fel, piros-fehér-zöld színekkel díszítve a padlókárpitot, amelyen a szabadságharcot vérbe fojtó császár tapodott. Magyarázatául e képnek azt mondják, Barabás Miklós a kompromisszumok embere volt, nem csak a kor pozitív szereplőiről készített arcképeket, hanem a negatívokról is.

A Habsburg-háznak egyébként külön galériája volt egykor a történelmi képcsarnok elődjénél. Mert a képcsarnok csak 1884-ben jött létre, hosszas vívódás után. Addig az első nemzeti képtár lakott e falak között. Miután azonban egyre nőtt a gyűjteménye, egykori igazgatója, *Pulszky* Ferenc fiával, Károllyal, a későbbi *Szépművészeti Múzeum* igazgatójával közösen felvetette, hogy szét kellene választani a nemzeti képtár anyagát. Maradjon a Nemzeti Múzeumban mindaz, ami históriai szempontból fontos, és menjen át a megépítendő Szépművészeti Múzeumba, ami kizárólag esztétikuma miatt érték. Az ötletről parlamenti vita folyt, majd rendelet született. Maga Ferenc József is támogatta a gyűjtemény szétválasztásának ezt a módját. A most omladozó várbazárban állították ki először a szétválás után a történelmi képcsarnok anyagát. De nem találták igazán alkalmas kiállítótérnek ezt az épületet, elvitték hát onnan a történelmi gyűjteményt abba az épületbe, a Városligetbe, amelyet ma Palme-háznak nevezünk. Onnan került át a *Magyar Tudományos Akadémia* harmadik emeletére, ott állították ki legfontosabb darabjait egészen 1949-ig. Akkor azonban kisütötte a korabeli (kommunista) hatalom, hogy nem szabad közszemlére tenni e nemzeti gyűjteményt. Hetvenezernél több grafikájuk és festményük azóta a Nemzeti Múzeumban lakik, összezsúfolva, s elzárva a mindennapos közfigyelemtől. Nagy fájdalom a történelmi képcsarnok ismerőinek és gondozóinak (mindössze négy munkatárs feladata e hatalmas gyűjteményt felügyelni és feldolgozni), hogy nincs állandó kiállításuk.

Hamarosan megint költözködni fognak. Ha befejeződik a Nemzeti Múzeum épületének teljes rekonstrukciója, a tetőtérbe, a harmadik emeletre viszik fel a teljes gyűjteményt. (Már most sincsenek illúziói a képcsarnok dolgozóinak, hogy ez a megoldás ideális volna. Régi álmuk, hogy az egykori képviselőház, ahol jelenleg az Olasz Intézet lakik, legyen a történelmi képcsarnok állandó szálláshelye. Közel az anyaintézményhez, a Nemzeti Múzeumhoz, de kellő függetlenségben tőle.)

Amikor a hírlapíró azt kérdezi, mi a legértékesebb darabja annak a gyűjteménynek, amelyről a nagyközönség alig tud valamit, és mi az a legutóbbi szerzemény, amelyre büszkék lehetnek, a főosztályvezető asszony elmondja, hogy legnagyobb értéküknek éppen Barabás Miklós műveit tartják, a legutóbbi szerzeményük pedig egy, a múlt század elejéről való képecske, osztrák hölgy adománya, amely *Deák* Ferenc szülőházát ábrázolja.

Adományokon kívül nagyon sok lehetőségük nincs a gyűjtemény gyarapítására, bár a múlt esztendő e szempontból szerencsésnek mondható. Felbukkant például 1842-ből egy *Szerelmey-féle* Pest-Buda-ábrázolás, és egy itáliai meser kora barokk, késő reneszánsz rajza Budáról, mind a kettőt meg tudták vásárolni. A festményekkel már nehezebb a dolguk. Ugyancsak a múlt évben bukkant fel egy feltehetően *Borsos* Józsefnek tulajdonítható kép, amely a mohácsi csatát jeleníti meg, erről le kellett mondaniuk. De tudják, hogy pénzt szerezni gyűjteményüknek: *küzdelem*. És a történelmi képcsarnok munkatársai főigazgatói segítséggel küzdenek.

Lőcsei Gabriella

Barabás Miklós Magyar Nemzet

1998. március 14., szombat

Forradalom a festő szemével

Barabás Miklós és 1848

Márkosfalvi Barabás Miklóst nem érte váratlanul az 1848-as forradalom. A szabadelvű eszmékkel kora ifjúságától azonosította magát, s a reformkornak sok közszereplőjéhez fűzte barátság. A nagyenyedi református kollégiumban idősb *Szász* Károly az erdélyi ellenzék eszméivel ismertette meg. 1836-ban *Széchenyi* adta értésére, hogy a magyar fővárosban kell letelepednie s a nemzetet kell szolgálnia, három évvel később pedig Gräfenbergben hosszas beszélgetéseket folytatódott *Wesselényi* Miklóssal a magyarországi állapotok elmaradottságáról és a nemzetiségi kérdésről. 1840-ben, a pesti műegylet létrehozását előkészítő megbeszélések során kötött barátságot *Szemere* Bertalannal. *Kemény* Zsigmondnak Wesselényi, *Vasvári* Pálnak *Teleki* Blanka mutatta be, *Kossuthtal Barkassy* Imre hozta ismeretségbe. Susanne Bois *de Chesne*, kit Barabás 1841-ben vett feleségül, a parlamenti demokrácia híve volt. Az ő kívánságára utaztak 1843-ban Angliába, ahonnan a festő azzal a meggyőződéssel tért vissza, hogy Magyarországon is népképviseletre van szükség. 1838-ban festett *Pusztai tája* a magyar Alföld művészi fölértékelését kezdeményezte, és munkássága meghatározó hatással volt *Petőfire*, akivel 1844-ben került közelebbi ismeretségbe, mikor a költő *Vándorélet* címmel verses életképet írt Barabás előző évben kiállított, *Egy utazó cigány család Erdélyben* című olajfestményének ösztönzésére.

Ezernyolcszáznegyvennyolc márciusát a festő úgy fogadta, mint elkerülhetetlenül szükséges eseményt. Szinte mindvégig következetesen a forradalom híve maradt, legföljebb Lamberg megöletését tartotta szerencsétlennek. Amikor 1849. január 26-án fia született, megfogadta, hogy csak Buda visszafoglalása után tartja meg a keresztelőt, és a magyar sereg vezérét kéri föl keresztapának. Önéletrajzában így ír erről az időszakról: *„Mikor Hentzi Pestet bombázni kezdte, éppen vacsoránál ültünk. Mikor aztán láttam, hogy házunk fölött repülnek a bombák, kivált mikor egyik a házunk fölött pattant szét és súlyos darabjai iszonyú csörömpölést vittek véghez a házfödél cserepein, beszaladtam a folyosóról a szobába s egy gyermeket én, egyet nőm, egyet a dajka s egyet a szakácsné véve karjába, lesiettünk a pinczébe, hová az egész ház személyzete, egy nagy üres raktárba menekült. Szörnyű volt az a pokoli zaj, amit a közeli utczákban lehulló bombák okoztak."*

Pest ostroma arra kényszerítette Barabást, hogy a belvárostól távolabbi házba menekítse a családját. Onnét szemlélte az eseményeket, amelyekről a festő szemével így számol be: *„Borzalmas volt nézni, a mint a pesti dunaparti házak lángjai megvilágították a budai vár oldalát s eközben a várbeli ágyúk egyre okádták a tüzet. Mikor a budai királyi palota égett, olyan volt, mint a Vezuv kitörésének utánzata, kicsinyben. (...) a Szent Gellért-hegy fölött elhaladt golyókat a Nádorkertig is láttuk porozni, csakhogy nem volt érdemes arra mifelénk lőni, mert ott annyi kárt sem tudott tenni, mint amibe a lövés került. A Gellértnek irányított bombák közül számtalan a hegy mögötti szőlőkbe esett, úgy hogy egy pár szőlőt egészen rigoliroztak. Ha egy-egy bomba leesett, kis idő múlva nagy por és füstoszlop szállt föl és a levegőben 40-50 szőlőtőke repült szét."*

Barabás Miklós: Batthyány Lajos gróf

A vár bevétele után Barabás 29 ágyúgolyót és gránátszilánkot talált a házában. Fölment a várba, hogy lerajzolja az összelőtt falakat és *Driquet* ezredest, ki az ostromlók közül elsőként lépett a vár területére. Május 29-én *Görgei* tartotta keresztvíz alá a legkisebb Barabás gyereket, s erre az alkalomra Wesselényi ajándékozta meg a festőt ezüst keresztelőedénnyel.

Nem sokkal ezután Barabás átköltözött nyári lakába, abba a házba, mely ma is áll – igaz, rendkívül elhanyagolt állapotban – a Városmajor utcában. Régi barátja, *Nagy Sándor* József tábornok hivatalos írásban engedélyezte, hogy a Lánchídon menjen át a festő bútoros kocsija, az alig elkészült hidat ugyanis csak a honvédek használhatták. Ekkor festette le Barabás Nagy Sándor József menyasszonyát. A képet a tábornok magával vitte a fogságba, s a lány atyja csak nehezen tudta azt visszaszerezni az aradi vértanú hagyatékából.

A forradalom leveretése után Barabás egy ideig képtelen volt dolgozni. *„A paletta a kezembe, de nem csinálok semmit, csak a szomorú események rajzanak az agyamban. Erőszakkal is más tére akartam terelni a gondolataimat, mert az ember beleőrülhet ebbe az állapotba."* Amikor *Haynau* bevonult a fővárosba, *Batthyány* Lajosnétól átvette a volt miniszterelnök képgyűjteményét, és pesti házában, illetve budai nyaralójában rejtette el a negyven nagyalakú festményt – közöttük a gróf életnagyságú arcképét, melyet vastag hengerre göngyölt, nehogy a házkutatáskor megtaláljják.

Noha a következő évtizedek sok társadalmi elismerést hoztak Barabás számára, 1848 emléke mindig kísértette. Gyakran emlegette Schmidt pesti főorvos leányát, kiből sosem lehetett Nagy Sándor József felesége. Március 15-én unokáinak fölidézte azt, amire ő emlékezett e nap történéseiből. Október 6-án minden évben feketébe öltözött, s 1883 augusztusában arra kérte középső lányát, keresse föl a turini számkivetettet. Vejét, *Szegedy-Maszák* Hugót ő ösztönözte az újságírói tevékenységre és Bécstől független *Magyar Távirati Iroda* megalapítására. Leszármazottaitól föltétlen tiszteletet követelt meg a forradalom iránt. Független értelmiségnek vallotta magát, és soha nem csatlakozott politikai párthoz, ám a tizenkét pontot és a forradalom alatt hozott törvényeket mintaszerűnek vélte, a jobbágyfelszabadításban pedig sorsdöntő lépést látott. A tulajdonában lévő 1848-as ereklyéket, okmányokat és hírlapokat a kiegyezés után *Szilágyi* Sándor történésznek adta át, de mindvégig szenvedélyesen gyűjtötte a forradalomra vontkozó könyveket. Halála előtt egy évvel arra kérte *Brassai* Sámuelt, szerezze meg számára az *1848–49. Történelmi Lapok* című időszakos folyóirat számait, melyek Kolozsvárt jelentek meg. 1898. február 12-én, amikor egyetlen még élő gyermeke följegyzése szerint *„csendesen öröklétre szenderült"*, ezt a kiadványt találták kinyitva azon az asztalon, amelyik a nyolcvannyolc éves festő karosszéke előtt állt.

Szegedy-Maszák Mihály

Kossuth Lajos az Interneten

Öt amerikai település viseli a nevét

WASHINGTON – Kossuth Lajos az amerikai szenátus meghívására 1851. december 6-tól 1852. július 12-ig nyolc hónapot töltött Amerikában, s ezalatt az időszak alatt körülbelül százötven beszédet mondott. *Lafayettet* követően ő volt a második nem amerikai állampolgár, aki felszólalt a kongresszus két háza előtt. Személyisége, életútja, szónoki képességei olyan hatást gyakoroltak újvilágbeli hallgatóságára, hogy Theodore *Roosevelt* későbbi elnök is így nyilatkozott róla egy rendezvényen: *„Semmire sincs jobban szüksége ezen országnak, mint hogy szülöttei és a jövő nemzedéke előtt ismertté váljanak a Kossuthéhoz hasonló életutak."*

Minderről, Kossuth Lajos amerikai körútjának és fontosabb beszédeinek részleteiről, nevének továbbélő emlékéről is részletesebben tájékozódhat, aki az Interneten felkeresi a »hyperlink http://mineral.umd.edu/hungary/kossuth« web-lapot, ahol Kossuth viaszlemezre rögzített hangja is meghallgatható.

Mindez elsősorban egy lelkes amatőr történésznek, Andrew *Vadásznak* köszönhető, aki még a II. világháború előtt került ki az Egyesült Államokba, ahol mérnökként dolgozott. Nyugdíjasként sok időt fordít Kossuth-szobor, valamint egy mellette álló másik emlékmű, s a köröttük lévő park rendbehozatalára.

Az Egyesült Államokban öt település (Indiana, Mississippi, New York, Ohio és Pennsylvania államokban), valamint egy iowai megye is Kossuthról kapta a nevét. *„Eleinte magam is azt hittem, hogy ezeket ma-*

Castle Gardenben is fennmaradt viszont egy emléktábla, ott, ahol 1851-ben ünnepélyesen fogadták Kossuthot. Washingtonban és Kitchenerben Kossuth-ház áll. Kevesen tudják talán – említi meg Vadász –, hogy testvére, *Kossuth* Emília Brooklynban van eltemetve. Sírkövét helybéli magyarok lefényképezték, és ez is rákerült Internetre. *„Emília egy lengyelhez ment férjhez, négy fiúk volt, mind a négyen harcoltak a polgárháborúban, egyikük el is esett."*

Az emlékműveket többnyire a helyi magyarok adományaiból emelték, de nagyon gyakran amerikai hozzájárulással. A New York-i szobrot – említi meg Vadász – például a *Riverside Drive Found* alapítvány akciója nyomán kezdték el felújítani. Az alapítvány gyűjtést szervezett e célra. A helyi magyaroktól negyvenezer dollár jött össze, s ennek hatására a városi tanács is megszavazott további háromszázezret a Kossuth-szo-

Amerikában készült dagerrotípia Kossuth Lajosról

Mir

A magyar szabadságharc hadserege nemcsak nemzetőri csapatokból, honvédzászlóaljakból, huszárezredekből és tüzérütegekből állt, hanem légióknak nevezett külföldi egységekből is. A *„fel-tiszai és közép-magyarországi hadseregek"* parancsnokául kinevezett Henryk *Dembinski* altábornagy 1849. január 30-i kiáltványában azokhoz a külföldiekhez is fordult, akik Magyarországon küzdöttek: *„Németek! kik megértétek, hogy a valódi szabadság Magyarország szent ügyének diadalától függ, és ép ezért oly számosan álltok harcsoraiban! Olaszok! szülöttjei a szép Itáliának, kik jól tudjátok, hogy a Duna és Tisza partján nyerendő győzelem a Pó és Lombardia gyönyörű téreit is felszabadítandja! Lengyelek! honfitársaim! kiket a világ a szabadságharcosok első soraiban látni megszokott!"*

Elsőként, még 1848. szeptember 15-én, a Bécsben a toborzó *Szeredyről* Szeredy-szabadcsapatnak is hívott bécsi légió első alakulata érkezett Pestre, amelyet a Zrínyi csapatba osztottak be, s *Perczel* parancsnoksága alatt részt vett az októberi–decemberi harcokban. A bécsi légió utolsó nagyobb egysége azt követően csatlakozott a honvédsereghez, hogy 1848. október 30-án *Windisch-Grätz* elfoglalta Bécset. Hat százada az erdélyi hadszíntérre került, ahol valamennyi ütközetben kitűnt bátorságával. Sorai 1849 májusára félszázadnyira apadtak. *Bem* elismeréseként valamennyiüket tisztté szerette volna előléptetni.

Az 1849 márciusától szervezett olasz légió a 16. *(Zanini)* gyalogezred magyar oldalon maradt zászlóaljának a kápolnai csatából épségben kikerült századaiból, s részben az osztrák hadsereg magyar fogságba esett katonáiból verbuválódott. Lovasságának magvát a 7. (Kress) könnyűlovasezred egyik 52 főből álló szakasza alkotta, amely 1848 őszétől mind az erdélyi, mind a bánsági hadjáratot végigküzdötte. A légió parancsnokává az 1849 májusában Debrecenbe érkezett piemonti-szárd

Somogyi G

volt a Konzervatív Párt tisztelet-beli kincstárnoka és elnökhelyettese, 1989-ben ajánlotta fel a múzeumnak néhány más tárgy kíséretében azt a huszonkét miniatűr bronzpajzsot, amelyeknek az intézmény vezetése nem tudott ellenállni. Az azóta *Salisbury-kincs* területen, s az ennek során előkerült újabb tárgyakat a földbirtok tulajdonosa a British Museumnak adományozta.

A rendőrség védemelése nyomán 1995-ben az illegális kereskedőket – akik egyébként annak a tendenciának, amely a mind nagyobb volumenű nemzetközi műtárgykereskedelem szigorúbb szabályozásának és a nyilvánosság nyújtotta etikai kontrolljának igénye felé mutat.

(hajdú)

Barabás-portré Bambergben

Bamberg magyar származású régiségkereskedőjénél, *Sebők* Jánosnál a legutóbbi árverésen is voltak hazai vonatkozású műtárgyak. Így egy 1849-es színezett metszet Magyarországról és Erdélyről negyven márkáért kelt el, egy 1880-as fametszet a híres bambergi lovasról – amely egyes vélemények szerint *István* királyunkat ábrázolja – huszonötért, egy Budapest-látkép a várkert felől nézve húszért cserélt gazdát, míg egy 1870-es Brassó-panoráma visszamaradt. A festmények kategóriájában már korábban is szerepelt sikertelenül *Zórád* Giza Folyóparti tája alakokkal (olaj-vászon, 39 x 49 cm), és nyolcszáz márkáért most is visszamaradt, akárcsak a Szilágyi jelzésű Erdő széle – hasonló méretben és technikával –, ami még potom százötvenért sem kellett senkinek. Kikiáltá-si árán azonnal elkelt viszont a *Püspöky* M. szignójú olajkép szántóföldre tartó parasztpárral (58 x 78 cm) kereken ötszázért, míg a *Balogh* M. jelzésű csendélet háromszázért visszamaradt.

Eredetileg 2200 márkát vártak el a katalógus árlistája szerint *Barabás* Miklós kvalitásos férfiportréjáért. Be kellett érni alacsonyabb indítással, és végül 1800 márkás leütési árral. Az ovális mellkép egy magyar nemest ábrázol miniatúrához illő részletezéssel, elefántcsont alapon (4 x 5 cm), medálszerűen, elegáns arany keretbe foglalták a muzeális nívójú darabot. Egy arasznyi, színezett herendi nipp két kakassal a várt kétszázötven márkáért váltott tulajdonost Bambergben.

(wagner)

Bamberg Kunst
G-2C-313
Magyar Nemzet 1998. 11. 28.

használata stb., vez. Gömöry Dorottya (sze. du. 4).

Színház: a Szegedi szimf. zenekar konc. (cs. fél 8).

hallgatói – zongorán kísérnek: Mészárosné Suha Csilla, Nagy János, Ukszta Erika (szo. 5-től).

Budapesti templomok egyházi zenéje

Február 28. szombat:

Belvárosi Szent Mihály-templom (V. ker., Váci u. 47/B) Laudate ének-zenei együttese közreműködik az este fél hét órai szentmisén. Ezt követően bűnbánati énekekből adnak rövid összeállítást.

Március 1. vasárnap:

Árpádházi Szent Erzsébet-templom (VII. ker., Rózsák tere), délelőtt tizenegy óra. Bárdos: Missa prima. Közreműködik *a templom Carmine Celebrat ének- és zenekara.* Vezényel: *Zimányi* István.

Belvárosi Főplébánia-templom, délelőtt tíz óra. Canniciari: a-moll mise. Lassus: Scapulis suis. Harmat: A keresztfához megyek... A templom kórusát *Virágh* András vezényli.

Budavári Nagyboldogasszony (Mátyás)-templom, délelőtt tíz óra. XVII. Gregorián mise. Közreműködik *Hock* Bertalan orgonán, valamint *a templom énekkara.* Vezényel: *Tardy* László.

Kelenföldi evangélikus templom (XI. ker., Bocskai út 10.), este hat órakor vesperás *a Fővárosi Kántorátus* közreműködésével. Lassus, Goudimel és Eccard művei. Művészeti vezető: *Bence* Gábor.

Szent István-bazilika, délelőtt tíz óra. Gabrieli: Missa brevis. Des Prés: In flagellis. Kodály: Stabat Mater. A templom kórusát vezényli: *Fehér* László.

Tisztviselőtelepi Magyarok Nagyasszonya-plébániatemplom (VII. ker., Rezső tér), délelőtt tizenegy órakor laudes *a Fővárosi Kántorátus* közreműködésével. Gesualdo, Resinarius művei, A. H. Schuman-kódex, középkori orgánum. Művészeti vezető: *Mezei* János és *Bubnó* Tamás.

Március 3., kedd:

Pesti Ferences templom (V. ker., Ferenciek tere), este fél hét órakor gregorián szentmisét énekel *a Schola Gregoriana Budapestiensis Béres* György vezetésével.

Március 5., csütörtök:

Szent István-bazilika, szent jobb-kápolna, este háromnegyed hét órakor vesperás (énekes esti dicséret) *a fővárosi kántorátus* közreműködésével. Palestrina, Lassus és Obrecht művei. Művészeti vezető: *Mizsei* Zoltán. A Nemzeti Kulturális Alap, valamint a Fővárosi Közgyűlés zenei bizottsága támogatásával.

(g. á.)

(Gáli József-bérl. 3. é
– az aluljáróba

Danu
szimfo
M

Pesti Vigad
szimfónia, No.
verseny K. 6
Zsolt). Beetho
Kocsis Zoltán.

B
Fesz
M

BFZ-pró
14–16.) 14.3
sorvezető: *F*

48-IK SZÁM. 1886. BUDAPEST, NOVEMBER 28. XXXIII. ÉVFOLYAM

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félévre ... 6 «
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre ... 4 «
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre ... 3 «
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó

JÓKAINÉ.

Huszonhárom éves koromban egy év alatt csináltam forradalmat, háboruba mentem és megházasodtam; egyiket se bántam meg....

«A sors összehozott egész életemnek jó nemtőjével, a feleségemmel, akkor még Laborfalvy Rózával. Maga is egy rendkivüli tehetség: az előadó művészetben párját nem találó alak; erős, önálló lélek; a mellett széles tanulmánynyal, ismeretgazdagsággal megáldva: akarata aczél, a szive arany.

«A mi életemben sikernek nevezhető, annak legnagyobb részét neki köszönhetem. Nem beszélek életem regényéről, a minek ő volt vezérfénye s azt hálával kell elismernem; a ki elolvassa «Politikai divatok» czimű regényemet, az ott a főalakban sokszor ráösmerhet. Hogy keresett föl bujdosásomban, hogy szabadított meg ezer veszély közül, hogy jött velem fényes életmódból hosszu nyomort, üldözést, halálrettegést viselni a szabadságharcz alatt: ez mind az «embert» illeti csak. De hogy mi befolyást gyakorolt egész irodalmi működésem irányzatára, arról műveimnek egész sorozata beszél. A mi láng van bennök, az az ő szikrájával gyult meg. Egy irónak a kedély az, a mi az eső és napsugár a kertésznek: mesterség, üvegház pótolja mind a kettőt, de a zamatot csak amaz adhatja meg. S ezt a kedélyt köszönhetem ez asszonynak.

«Annak, hogy olyan sokat dolgozom, az egyik oka az is, hogy szeretek otthon lenni. S hogy még egyet megvalljak, még a birálóim legelsőjét is tisztelem az én asszonyomban. Az ő itélete nekem orákulum.»

Igy ir Jókai Mór maga arról a nőről, a kit mi e héten kisértünk örök nyugalomra az egész ország, sőt a külföldi művészi és irodalmi körök impozans részvéte mellett, s a kinek ravatalára a bánatos férj által letett koszoru arról tett vallomást, hogy a megdicsőült lélek az ő életének «őrangyala» volt.

A «Negyven év visszhangja», melyet a koszorus iró most két éve bocsátott közre, s mely mint valami csupán önmagunk számára följegyzett emlékirat, vagy maga a gyónás a költő szivének elrejtett redőit, lelke titkos gondolatait tárja föl: tele van a nőnek tett gyöngéd vallomásokkal, a lángész, a nemes szív meghódolásának megható bizonyitékaival egy másik lángész, egy másik arany szív előtt. Egy olyan gyüjtemény ez, mely magában foglalja mindazt, a mi egy nagy elbeszélő, — tehát objektiv — költő lelkében szubjektiv elem van, egy nagy epikusnak a lyrai része.

Az elköltözött páratlan művésznő emlékezetét a «Vasárnapi Ujság», mely különböző alkalmakból mutatta be olvasóinak szini művészetünk e legnagyobb büszkeségét, közölte életének leirását, ismertette művészetét, most, hogy örökre elvesztettük, nem is szentelhetné meg méltóbban, mint ha idéz egyetmást a költő-férjnek reá vonatkozó megjegyzéseiből, melyek töredékességük mellett is fényes tanubizonyságot tesznek ama hódolattal és tisztelettel teljes szeretetről, melylyel ő a szerető hitvest évtizedeken át egész a végelválásig s azon is tul körül vette.

«Ha, — ugymond, — az ember sokáig él, apródonkint minden a másé lesz, csak a feleség marad «az enyim». Már a gyermek nem az. Annak hivatása, hogy a magáé legyen. Az elrepül, mihelyt szárnya megnő. Csak a feleség az, a kinek a keze a közös vándorbotot el nem ereszti soha.

«Ki hinné, mennyi poézis van az élet prózájában. Mikor az ifju nőt a menyegzőről haza viszi a férj kicsiny szállására s karját válla körül füzve

JÓKAINÉ MENYASSZONY KORÁBAN.
Barabás Miklós 1848-iki rajza után.

Jókainé Rézi

szerény gazdaságát mutogatja neki: «ez itt a konyha, ez az éléstár; itt a szekrényben állnak az asztali szerek, amott az edények; ez a zsámolyka karszéked alatt; ez a szőnyeg ágyad előtt; ez iróasztalnál dolgozom én arczképeddel szemben; ezek a virágok, a miket szeretsz; ezek a könyvek, a mikkel mulatsz; ablakod kertre nyilik. Itthon vagyunk. Mindig «mi» és soha sem «én» és soha sem «te». A boldog kettős lét, a «fejedelmi többes» kezdődik, a magános tulajdonnév megszünt.

«Egy nő, a ki az «enyim». Enyim: szeret: velem van. A míg ez az enyim, addig nem ejt el sem veszteség, sem csábítás. Addig, ha nincs vagyonunk, de van kincsünk; ha nincs hivatalunk, de van ösztönünk minden munkára: ha nincs jövendőnk, de van reményünk mindent visszaszerezni egyszer, még a hazát is s addig van otthonunk is. A hol ketten együtt lehetünk, az az otthon. Az az egyetlen egy kis sziv egy megmentett sziget egy elsülyedt világból.

«... Hát olyan nagy baj az a papucskormány? A legjobb asszonyok szerelme a legjobb papucskormány. A nő föláldozott érted mindent: világi szerencsét, vagyoni állását, kényelmet, rangot: elfelejthednéd-e, milyen adósa vagy? A nő járt utánad, a mikor bujdostál, veszélyeken, háboruk borzalmain keresztül keresé nyomodat: el tudnád-e őt hagyni most víg czimborák kedveért? A nő átvette a férfi szerepét, csoda módon kezébe vette sorsod kormányát s a hajótörésből parthoz vezetett: most elbocsátanád-e kezét? A nő éjeket virrasztott, mikor rejtve voltál, mikor beteg voltál: most megzavarnád-e álmát egy éjszakai ajtóbecsapással, víg mulatságból hazatérve? A nő elzárta magát a világ elől, midőn előled el volt zárva a világ: most, midőn nyitva áll előtted, elhagynád-e az egész világért őt? Egy egész paradicsom mosolygása helyrehozhatna-e egy elborult tekintetet az ő arczán?

«... Ha kedélyednek kalandos, szeszélyes, csapongó szenvedély kell: akkor keresd azt a piaczon; ha pedig naiv, érzelgő gyöngédség kell: egy leány, a ki bolondod, a kivel mindent tehetsz, a ki játéktárgyad, mulattatód, a kinek nincsen egyéb vágya, mint téged a földi paradicsom üdvözültjévé tenni: akkor maradj a varró-leányodnál.

«Hanem ha nőt akarsz találni, a ki a saját jobbik feled; a ki bajaidban megosztozik, távollétedben minden féltő kincsedet megőrzi, a ki becsületedre büszke; a ki elpirul, ha megcsókolod, és megcsókol, mikor alszol; a ki ugy ölel meg, mintha mindig menyasszonyod volna; a ki ha gyónni megy a paphoz, azt az egy bünét sugja meg neki, hogy férjét még jobban szereti, mint a gyermekét, de a mit az nem fog megtudni soha; akkor érdemled ki a feleségedet».

Általánosságban odavetett gondolatok, egyetemes értékü érzelemnyilvánitások ezek, megszivlelheti minden ember. De a ki ismeri Jókainak a benső világát s keresi a titkát az ő ragaszkodásának az otthon tűzhelyéhez: az tudja jól, hogy mindezek mennyire az ő individuális gondolatai s érzelmei s hogy azoknak kutfeje mennyire egy nő: az ő neje.

Rendkivüli jelenségnek kellett lenni e nőnek, hogy lebilincselve tudta tartani azt a férfiut, a ki életében mindenben az ideált keresé, s lebilincselve tudta tartani ugy, hogy az első szerelem himpora viszonyukon a negyedik évtized végén is, egész a koporsóig, érintetlen maradt. Ezt az a ragyogó külső, mely a nőt egykor az ország legszebb asszonyává tevé, nem fejti meg, mert azt nem kiméli az idő. Itt a lélekben kell keresni a a bűvös erő titkát, a lélekben, mely meg tud maradni időkön és viszontagságokon keresztül változatlannak.

Jókainéban ilyen lélek lakott. Az is, mint férjeé, tele volt ideálokkal. A szépért, jóért, nemesért való lelkesedés, a művészetért való rajongás, a boldogságnak a csendes, kérkedés nélküli jótettekben keresése, a buzgó hazaszeretet, alapvonásai közé tartoztak jellemének. Saját értékét tudta, ismerte jól, noha semmi sem állt tőle távolabb, mint annyi sok művésznek visszatetsző önteltsége. Azt is tudta, hogy erkölcsi siker, anyagi jutalom tekintetében mily hálás az igazi művészek pályája egyebütt; de soha, soha még gondolatban sem fordult meg eszében, hogy művészi nagyságát máskép értekesítse, mint ennek a hazának a szolgálatában, mely legjobb, leghasznosabb gyermekeinek sokszors kivált a művészet kezdő korában oly nagyon is mostoha anyja volt.

Ah, valóban, a kik a magyar szinművészetet fölvirágoztaták, nem tehették volna azt oly dicsően, ha csupán a művészet egymaga lett volna az, a mi lelkesíti őket. Ide még egy más nagy motivum is kellett: magának annak a hazának is a lángoló szeretete, melynek művelté, nagygyá, dicsővé tételéhez a művészetnek is járulni kell. És a művészfejedelmek ama lelkes és nagy udvarában, melynek az ifju Laborfalvy Róza fejedelemasszonya lőn, megvolt a hazának ez a szeretete. Nagyon igaz, a mit rólok Jókai ir:

«Dicső uttörői a magyar «muzsának», kik «akkor» átjártatok a Duna jegén a művészet oltárán áldozni (igazán áldozni). Otthonotok nem volt; saját háza még nem volt Magyarország fővárosában a magyar szinészetnek. Idegen művészet háza fogadott be zsellérül, idegen igazgató engedett át számotokra egy napot egy héten: a legsilányabb napot, a pénteket. Üveges hintó nem várt rátok, mely Budáról áthordjon Pestre; de még lánczhid sem volt, melyen a hintó átjöhetett volna, a hajóhidat kiszedték a jég elől; s mikor visszatértetek: otthon nem várt rátok meleg szoba, meleg étel. És ti mégis történtek az utat: átjártatok a zajló Dunán, ingó lélekvesztőn, később a jég hátán, fagyban, hóban, gyalog, éhezve, fázva, pirulva a szégyentől és pirulva a dicsőségtől és pirulva a téli hideg széltől. És az ujságok nem voltak tele keserves panaszaitokkal! Késő éjjel, hosszu előadás után, mikor már minden lélek alszik, még a város olajlámpái is: akkor látják (a partőr és a csillagok), hogy botorkál hosszu zilált sorban egy csoport didergő ember a ropogó havon, keresztül a Duna jégburkolatán, némelyik pálczája végére akasztva batyuját, mások párosával czipelve födött kosaraikat. A hideg éjszaki szél vigan seper végig a sik jégmezőn s arczaikba veri a sziporkázó havat. Királyok és királynék azok, kik hónuk alatt viszik koronájukat és batyuban biborpalástjukat. A szél eltakarja a nyomaikat hóval s másnap (és negyven év mulva) nem tudja senki, hogy ők itt jártak! És mégis itt jártak. És mégis örömmel várták a keserves péntek napot, hogy, mint egy tolvajbanda, mely nemzetének dicsőséget lopni jön, mint czigánycsapat, mely lyukas becsületünket foldozni bandukol, ismét megtehessék azt az utat.»

Még később is, mikor a magyar színművészetnek volt már Budapesten otthona s mikor Laborfalvy Róza a nemzeti szinpadnak már elismert királynője volt, még akkor is szomoru királyság lett volna az, ha egy nagy eszményi czél kárpótolni nem segit azért a nyomoruságért, melyet a papirkorona és aranyfüst csak a nagy közönség szeme elől takar el.

JÓKAINÉ MINT GERTRUD «BÁNK BÁN»-BAN.

«Tud kegyed mosni, vasalni? Tud varrni, főzni? Mert ez a fődolog — irja Jókai. — A szinpadi királynők czivillistája nálunk nem akkora, hogy abból miniszteriumot lehetne tartani. A királynénak, mikor nagy szerepe van, reggel még sötétben föl kell neszezni, hogy szobáját kitakarítsa, mert a bejáró cselédje még akkor alszik. Akkor a királyné megfőzi reggelijét s az alatt ráér szerepét megtanulni, hogy nyolcz órára készen legyen, mikor próbára kell menni. Tizenegykor a királyné hazajön, tüzet rak, ránást készit, mert a vendéglői háztartás sokba kerül s a bejáró cseléd ehhez nem ért; főzés közben a szerepe főbb momentumait átgondolja s azután iparkodik az ebéden mentől előbb átesni, a min segit az, hogy igen rövid. Aztán előkeresi öltönyeit, mik estére szükségesek. Egyikre uj diszitményt kell varrni; másikat korszakhoz idomitani; némelyiket ki is kell vasalni. A királyné ez alatt beleélheti magát szerepe lelkületébe. Azután következik a dicsőség. A királynét taps és diadalzaj fogadja, felvonás után háromszor kihivják; a királyné sohajtva gondol rá, bárcsak ne hínák ki annyit, hogy meghalhatna kapuzárás előtt, ne kellene két garast fizetni a házmesternek...»

Sokáig volt ez igy, a mint itt leirva van, sokáig még azután is, mikor a két lángszellem örök frigyre lépett. Jókainé már akkor «királyné» volt, de Jókai csak «nagy reményü fiatal irónk», és nem «költő-király». Küzdenie, dolgoznia kellett, míg a trónust lépcsőnként elfoglalhatá. Sikerült neki; nagy kérdés azonban, sikerült volna-e olyan hamar, ha oda fönn nem várja, nem hivja valaki, a ki már ott fönn ül a trónuson?

Munka és fáradás jobb sorsot készített aztán mind a kettejöknek. De akkor sem a maguk helyzete vált első sorban jobbá. Olyan szive volt mind a kettejöknek, hogy okvetlen szegény királyi párnak kellett maradniok. A mások szenvedése, mások nyomora és nélkülözése annak a két királyi szivnek nagyon tudott fájni. Hány elhagyatottat emeltek fel ők, hány szegény elaggott, elnyomorodott pályatársat segitett, sőt tartott hosszu éveken át Jókainé ruházattal, élelemmel, pénzzel s a mi ezeknél is több: barátsággal, szeretettel, azt csak a régiek tudnák megmondani.

A kiket elhagyott a világ, a kik a művészet szol-

gálatában elöregedve, nyugdij, segély nélkül hagyatva, ugy pusztultak volna el, még esztendőkön át jártak köztünk tisztességes ruhában, laktak szerény, de tiszta szobácskában, éltek elégülten és panasz nélkül, hunytak el tisztes eltemettetésben részesülve. Ki tette azt lehetővé nekik? Jótékony nőegyletek ülésein nem voltak tárgyalva ezek az esetek, figyelmes hirlapok nem hoztak nyilvános nyugtatványokat a jótékonyságnak ezekről a tényeiről. Igaz, hogy nem is volt szabad, még ha tudomásukra jutott volna is. Szegény árva gyermekek, gyámoltalan teremtések segitségre szorulók egész nagy serege csak titokban áldhatta azt a jóltevő jobb kezet, melyről tudni a balnak sem volt szabad.

Jókainéról, mint művésznőről, komoly æsthetikai tanulmányt volna kötelesség irni, vállalkozni kellene rá a hivatottak közül valakinek, a ki még elevenen emlékezik alkotásaira. A szinművészet legnehezebb és legnemesebb szakmájának, a tragikainak, nagyszabásu női alakjait, ki tudja, fogják-e még valamikor oly tökélylyel bemutatni magyar szinpadon, azzal a természetes, nemes egyszerüséggel, mely oly közvetlen kőzelünkbe hozta a valót, mint azt ő tőle láttuk. Játékának legalább a leirott másolata hadd lenne megörökítve s ne maradna az egykoru nemzedék emlékezetével elenyésző tradiczió. Férje tudta volna azt a játékot leirni igazán, szemlélhető módon megelevenítve; de hát nem lehetett, hisz férje volt, a kiről nem szokás föltenni, hogy elfogulatlan birálatot irhasson a feleségéről. E feljegyzésekből sokat tanulhatott volna a későbbi szini nemzedék, mint a hogy más alakitó nagy művészek játékának ismertetéseiből tanulnak egyebütt. Hisz annyi, de annyi különböző alaphangulatu nagy szerepe volt, a melyet elfeledni soha nem lehet többé annak, a ki egyszer látta, úgy be tudta vésni az emlékezetbe. Bethlen Miklós azt irja róla, hogy Jules Janint, a nagy franczia kritikust, kapaczitálni tudta a felől, hogy nekünk Jókainéban nem kisebb művésznőnk van Ristorinál, a világhirü tragikánál, pedig csak egy jelenetét vázolta benne Lady Macbethjének. De az is elegendő volt, hogy meggyőzze a nagy műitészt, hogy itt egy rendkivüli alakító tehetségről van szó, a kinek csodálatosan eredeti invenciója van, valósággá varázsolni a látszatot. Lecouvreur Adrienne Rachelnek volt a legjobb szerepe; de a kik e szerepet mindkettejöktől látták, bizonyságot tesznek a felől, hogy Rachel alakítása e szerepben a magyar művésznőének legfeljebb melléje, de föléje nem volt tehető. «Paul Jones»-ben az anyát, Scribe «Egy pohár vizében» Marlborough herczegnőt, «III. Richárd»-ban Anna királynét nem említik utóbb megjelent életrajzai legjobb szerepei között, pedig azok s még igen sok mások feledhetetlenek, s nem csak csodálatos alakító tehetségről, mély bensőségről és helyes fölfogásról, de egyuttal rendkivüli itélő képességről is bizonyságot tesznek, mely utóbbi pedig sokszor még jelentékeny művészeknél is hiányzik, a kik többnyire benső ösztönükre s a pillanatnyi kedélyhangulatra bizzák magukat.

Hogy mily kritikai erő lakozott Jókainéban, az kiderült, mikor — a mi különben igen ritkán történt — mások játékára kellett észrevételt tennie. Egy alkalommal a boldogult Benza Ida játékáról emlékezett meg igen méltánylólag. Tudjuk, hogy a fiatalon elhunyt művésznő mint drámai énekesnő volt a közönség kedvencze. Az operákban pedig megszokták az éneket mindennek, a játékot alig valaminek tartani. Jókainénak tetszett az, hogy az ünnepelt primadonna játékára is oly nagy gondot fordit. Különösen «Hunyadi László»-ban, Erzsébet szerepében dicsérte meg. «Ezt akár ének nélkül is eljátszhatná, — mondá — oly művészileg adja. Örjöngési jelenete az utolsó fölvonásban, midőn fiát veszteni viszik, megragadó. A mint ott a kereszt alatt áll, a mint kétségbeesésében többször átöleli, majd meg mintha el akarná magától azt is taszitani, s majd ujra engeszteli a hideg követ, végre, mikor a halálos csapás fia fejére leesik, a mint a három foku kereszt-állványról élettelenül aláomlik: az olyan szép, hogy szobrász nem faraghatná szebben. Azt azonban megmondhatjátok Idának, hogy ezzel a leeséssel és élettelen elterüléssel nem azt fejezi ki, a mit kellene. Elesni sokféleképen lehet s mindig szépen. Egressy Julius Cæsarban tíz lépcsőről esik alá idegrázó művészettel. Erzsébetnek azonban ezt nem szabad tenni. Ha teszi: a közönség azt hiszi, hogy vége van, meghalt. Pedig azt a gyermek is tudja jól, hogy Szilágyi Erzsébetnek még azután nagy szerepe volt a históriában, nem szabad tehát a közönség előtt azt a látszatot költenie, hogy itt életének is vége szakad. A fia ily irtóztató elvesztése fölötti fájdalom, igaz, lesujtja. Omoljon is össze a kereszt lábainál, ez helyes. De minő szép lenne például, ha összeomlása közben egyik karja fönnakadna a kereszt ágán s ő mintegy csüggve maradna rajta, jelezve, hogy ott van a hit, mely végképen leroskadni most sem hagyja.»

Ily észrevételeket csak egy mélyen gondolkozó elme tehet s a milyen bizonyos, hogy igaz érzelem nélkül alakító nagy művész senki nem lehet, ép ugy kétségtelen, hogy a müvészetben rendkivüli sikerek fölmutatásához az értelemnek a közönségeset meghaladó magas fejlettségi foka ép ugy elkerülhetetlen. Jókainé müvészetét az magyarázza meg, hogy a külső eszközökön kivül e benső két kellék is egyenrangu arányban volt meg benne.

Jókainé az életben is az volt, a ki a szinpadon. Csodálatosan egyezett Egressyvel, a ki az utczán is valóságos Coriolán vala, vagy az idősb Lendvayval, a ki a valóságban is oly előkelő, elegans alak volt, mint hős-szerelmes szerepeiben. A ki Jókainét ismerte, Coriolán anyját látta benne, akarattal, mint kevés férfié, szeretettel, mint kevés nőé, gyöngédséggel, minővel csak gyermekkedély birhat. Lábaihoz hordá hódolatát az egész haza s ő aratott koszorui között örülni tudott aprólékos házi gondjainak. Egy Volumnia, a ki magasztos tettek után haza megy és otthon maga varrja a fia köpenyét, főzőkanalat vesz a kezébe és tyukot ültet és azért mégis Volumnia. Jósággal és méltósággal tele, ama fajtájából való volt az asszonyi nemnek, melynek egyes alakjait a férfiasan erős lelkü és a nőiesen gyöngéd szivü római, — nem! magyar matrónákban őrzi az emlékezet . . .

TÖRS KÁLMÁN.

*

JÓKAINÉ (1883.) *Kozmata* fényképe után.

B-26-314 Baráthos Gyula 1886. VI. 27.

OROSZ KATONAI MUNKA AZ 1849-IKI MAGYARORSZÁGI HADJÁRATRÓL.

Paskievics hadsegéde, báró Osten-Korff emlékirataiból.

III.

«Már a Magyarországba bevonulás utáni napokban — így folytatja Osten-Korff báró emlékiratait, — meggyőződtünk, hogy a fegyveres csőcseléknek mondott magyar lázadók minden tekintetben nagyon is rendezett katonai viszonyok közt folytatták a háborut ellenünk s az osztrákok ellen, mely utóbbiaknak épen semmi okuk sem volt arra, hogy ellenfeleiket lenézzék.

«Midőn az osztrák megbizottak Varsóban vett közleményeit tulajdon embereink jelentéseivel összevetettük, azt kellett hinnünk, hogy itt egyik vagy másik részről szántszándékos misztifikációval van dolgunk.

«Rongyos és rosszul fegyverzett gyalogsági csapatok helyett szigoruan fegyelmezett és férfiasan harczoló zárt tömeggel találkoztunk. A magyar lovasság sem dicséretünkre, sem pedig ellenfeleink ócsárlására nem szorult. Ezt lovassági tisztjeink az első összeütközés után nyiltan beismerték.

«Tüzéreik feltünő szabatossággal lőttek, s mily nagy volt meglepetésünk, midőn nehány, e fegyvernemből sebesülten visszamaradt fogoly feleleteiből kitünt, hogy csak ezelőtt néhány héttel osztattak be az ütegekhez, mit Achmetjev tüzérségi tábornok sehogy sem akart elhinni, ki Szt.-Pétervárott holmi agyafurt ujságokból azt olvasta, hogy a magyar lázadók tüzérségét többnyire angol és franczia veteránok kezelik.

«Az egész vidék, merre csak haladtunk, csendes volt; az otthon maradt emberek nyugodtan folytatták mezei munkáikat, mintha csak azt akarták volna mondani, hogy itt mi állunk helyt, odaát majd találkoztok azokkal, kik helyettünk s érettünk harczolnak.

«Ha valamely falu körül tábort ütöttünk, az esteli harangszó, mely e vallásos népet az imára emlékeztette, soha sem maradt el. Nem egyszer találkoztunk az uton zsolozsmákat éneklő csoportokkal, kik élükön a feszülettel valamely klastrom vagy kápolna felé zarándokoltak.

«Lovassági elővédeink, melyek a III. muzulmán ezredből és nehány szotnya dóni kozákokból voltak összeállítva, eleinte osztrák vezérkari tisztek vezetése alatt meneteltek, de miután ezek a vidékeket ép oly kevéssé ismerték, mint tulajdon embereink, utóbb közbenjárásukról le kellett mondanunk.

«Eperjes körül két lovas őrjáratunk — 16 ember 4 altiszttel — nyom nélkül elveszett, a nélkül, hogy többé hirüket hallottuk volna. Eleinte guerillákra, vagy valamely száguldozó csapatra gondoltunk; e föltevés azonban alaptalannak bizonyult, mivel akkor az egész vidéken fegyveres lázadók nem mutatkoztak. Valószinüleg valamely útszéli korcsmába betérve, leitták magukat, s részeg fejjel garázdálkodván, a nép által felkonczoltattak.

«Az eset nagyon elkeserítette a tábornagyot s ezentul fokozott óvatossággal s rendkivüli elővigyázattal történtek műveleteink, annyival is inkább, minthogy az ellenség megállapodásáról már biztos hireket kaptunk. «A Duklán összpontosított orosz csapatok három hadtestre felosztva, junius 16-án és 17-én több hadoszlopban lépték át a magyar határt. E helyütt meg kell jegyeznem, hogy a *Paniutine* altábornagy vezénylete alatt lévő hadosztály már május hava óta az osztrák csapatok erősítése czéljából Pozsony tájékán volt felállítva, miért is annak hijján *Rüdiger* gróf tábornok Dukláról Ófalun keresztül Lubló felé vezette a harmadik gyalogsági hadtestet. A második hadtest tulajdonképen *Grabbe* tábornok alatt Krakkó biztosítására volt szánva, mivel alapos okoknál fogva attól tartottunk, miszerint a lengyelországi forradalmi párt tétlenül nem fog maradni. Azonban a Magyarországból vett hiteles értesítések nyomán, melyek az eddigelé osztrák részről velünk közölt adatokkal homlokegyenest ellenkeztek, szükségesnek mutatkozott, hogy egy ujabb tartaléki hadosztály felállítása mellett összes csapataink egyszerre bevonuljanak. Ennélfogva Krakkóban csak egy hadosztály hagyatván hátra, két hadosztály Izbe és Konieczno felé indult meg. A negyedik hadtest Galiczia és Bukovina biztosítására egy osztályt adván, Cseodajev tábornok vezénylete alatt Dukláról Komornik felé nyomult előre.

«A lázadók néhány csekély s jelentéktelen csatározások kivételével sehol sem fejtettek ki nagyobb erőt, és a kárpáti szorosokat védelem nélkül feladták.

«Eleinte e váratlan visszavonulás kissé gyanusnak tetszett, mert a szorosok védelme aránylag csekély erővel nekünk sok bajt okozhatott volna, de a lázadók bizonyosan nagyobb csapást akartak reánk mérni, minélfogva Kuprianov tábornok elővéde 4 zászlóaljjal és 6 kozák-szotnyával meg lőn szaporítva.

«Bártfán, egy csinos mezővárosban, Kuprianov előretolt őrszemei csakis néhány sebesült tisztet találtak, a lázadók csapatjai azonban gyorsan visszavonultak, még mielőtt összeütközésről csak szó is lehetett volna.

«Csapatjaink menetelés közben sehol sem akadtak hátramaradt fogatokra vagy elhagyott szekerekre, habár lovasságunk elég gyorsan nyomult előre a kijelölt utakon.

«Bártfán vettük először észre, hogy a betegek létszáma naponta szaporodik, minek folytán kénytelenek voltunk első mozgó tábori kórházunkat az ottani városi hatóság gondjára bizni. A vérhasban szenvedők száma meghaladta a 700-at s alig hiszem, hogy ezek közül 20-an életben maradtak volna.

«A herczeg-tábornagy, Konstantin nagyherczeggel, e hirre Bártfára jött, azonban orvosaink tanácsára még a megérkezés napján ismét eltávozott. A betegek többnyire a városon kivül, galyakból készült sátrakban feküdtek, de a közbejött záporesők miatt ott sem maradhattak sokáig.

«Junius 19-én *Bielegusev* tábornok azt jelentette, hogy a lázadok *Dembinsky* lengyel vezér vezérlete alatt egyhuzamban Eperjesen keresztül Kassa felé vonultak vissza, mit, tekintettel csapataink egészségi állapotára, nem csekély megelégedéssel tudomásul vettünk. Eleinte Bártfán még egy napi pihenőt akartunk tartani, de a tábornagy oda utasította *Cseodajev* tábornokot, hogy az ellenséget fölkeresve, folyvást nyomában járjon. Ezen intézkedés leginkább azért volt szükséges, nehogy a lázadók hadierejüket összevonva, baloldalékunk mozdulatait megnehezíthessék. Tudósitóink értesítése szerint a *Dembinsky* vezénylete alatt lévő csapatok nem képezték ugyan a magyar hadsereg legjobb részét, de mindamellett korántsem tarthattunk arra számot, hogy velük oly könnyen elbánhatunk, a miként azt osztrák fegyvertársaink megjósolták. Nemsokára megérkezett a nap, melyen e részben szerzett tapasztalataink után itélve, magunknak az ellenség benső értékéről biztos tudomást szerezhettünk. A Kassától dél felé vezető uton, Somosnál *Cseodajev* tábornok az ellenségre akadt. A csapatok, nevezetesen a 22-ik huszárezred (Olga nagyherczegnő), a 46-ik kozákezred, 3 rendkivüli lovasezred, a 4-ik, 5-ik és 12-ik gyalog-osztály,

ZICHY MIHÁLY RAJZAI AZ «EMBER TRAGÉDIÁJÁ»-HOZ: 1. A Pharaó s a haldokló rabszolga.
Az Athenaeum diszkiadása után.

Barabás Miklós
B-26-315

Akadémia – könyvtár nélkül?

Kétmilliós állománnyal áll az olvasók rendelkezésére a *„haza minden polgárának használatára”* 1826-ban létesített *Akadémiai Könyvtár*. Egyelőre. Amint azt lapunkban *Engel* Pál – a könyvtár elsorvasztása elleni tiltakozásul lemondott főigazgató – elmondta, az Akadémiai Könyvtár állománygyarapításra nem tud pénzt fordítani, a *Magyar Tudományos Akadémia* központi bibliotékáját a gazdasági ellehetetlenülés fenyegeti. Könyvtár könyv nélkül nem működhet – állapította meg. Nem kívánok csődbiztos lenni – közölte, majd távozott az igazgatói posztról. A héten megszólalt a páratlanul gazdag könyvtárat harmincöt évig (fő)igazgató *Rózsa* György professzor is. A stratégia és a konszolidáció bűvszavai mögött mintegy egymilliárd forint különpénz áll, ennek a morzsáiból megmenthető lenne a könyvtár – írja a professzor. Elegendő lett volna a tavalyi beszerzési keret kiegészítésére a tízmilliókba kerülő tudósklubi melegkonyhás étterem megépítésének az elhalasztása. Végül is a töltött káposzta mellett döntöttek, és a folyóirat-előfizetéseket mondták le.

Az MTA központi épületének „hátsó felén”, az Arany János utcai épületrészben működő intézményt az elmúlt két évben több akadémiai bizottság átvilágította, az MTA elnöksége többször foglalkozott a kérdéssel. Az ad hoc és állandó tanácskozótestületek semmiféle gyakorlati eredményre nem jutottak. Az akadémiai tudósok többsége szerint a könyvtárban dolgozók létszámát kell tovább csökkenteni, a gyűjtőkört kell tovább szűkíteni vagy pedig a tízezer beiratkozott olvasó többségét adó egyetemi és főiskolai hallgatók kitiltása lenne a megoldás. Tavaly október óta főigazgató nélkül működik a könyvtár, az új vezető megtalálására még a pályázatot sem írták ki.

Amióta sokasodnak a könyvtár finanszírozási gondjai, az elnöki beszédekben sűrösödnek „az Akadémia vezetése nem könyvtárellenes” kitételek. Hogy helyrehozhatatlan kárt szenved a tudóstestület könyvtára – az nem vált ki tettre sarkalló indulatokat az Akadémia elnökségéből. Jóllakottan rózsaszínűnek látja a világot az ember.

(rosdy)

Rekviem egy Requiemért

Március 4-én lesz egy esztendeje, hogy itthagyott bennünket a magyar operaművészet egyik legnagyobb alakja, *Simándy* József. Örömmel olvastuk, hallottuk, hogy emlékére – a szomorú évforduló napján – az *Erkel Színházban* koncertet szeretne rendezni a *Pro Patria, Pro Musica 1997 hangversenyrendező betéti társaság és a V. I. P. Arts Management. Verdi Requiemjének* előadásával kívántak tisztelegni az énekes emléke előtt. Aztán néhány nap elteltével kiderült: a koncertből semmi sem lesz, mert kezdeményezői nem tudtak elegendő pénzt szerezni, azaz – mondjuk ki az igazságot – *koldulni* hozzá.

Naivak voltak a szervezők. Azt hitték, hogy ez az ország kellőképpen tiszteli halhatatlan művészeit. Úgy gondolták, ha fölkeresnek néhányat a legnagyobb magyarországi vállalatok és bankok közül, amelyek naponta milliókat szórnak a reklámiparba, biztosan megkapják tőlük a hangverseny megrendezéséhez szükséges pénzt. Elvégre nemes cél érdekében szólítják meg őket. Csalódniuk kellett. A „multik” közül egynek sem volt néhány százezer forintja arra, hogy Simándy József emlékének szentelje. (A vállalkozás 1,7 millión bukott meg, ennyi pénz hiányzott hozzá.) Volt olyan cég, amely a szponzori kérvényt válaszra sem méltatta.

A szervezők közben felkérték a zenekart, az énekkart, a karmestert és a szólistákat a koncerthez, még szerény honoráriumot is felkínáltak nekik. Talán ez is hiba volt. Felesleges gesztus. Szegények a művészek, de lehetetlen még elképzelni is, hogy Simándy József nevét hallván a legkiválóbbak ne álltak volna „csatasorba”. És nem érteni az *Operaházat:* még ha oly nehéz gazdasági helyzetben van is, miért nem ajánlotta fel ingyen a koncert számára az Erkel Színházat? Méltatlan ez az egész ügy Simándy József nevéhez. Csak azzal vigasztalódhatunk, hogy az emléke koncert nélkül is örökké él.

(devich)

A Magyar Nemzet galériája

Barabás Miklóst a sors hosszú élettel ajándékozta meg, nyolcvannyolc esztendejének nagyobb részét serényen munkálkodva töltötte. Jóllehet rendszeres iskolázottsággal nem dicsekedhetett, intelligenciájának köszönhetően elsajátított mindent, amire szüksége volt. Életművének nemcsak számban, de érettségben, minőségben is jelentősebb részét teszik ki arcképei, amelyek a legváltozatosabb méretekben és technikákkal maradtak ránk. Műtermében megfordult a XIX. század színe-virága, szépasszonyok, arisztokraták, művészek, politikusok. Népszerűség és megbecsülés övezte, hosszú ideig egyetlenként volt tagja Barabás Miklós az Akadémiának a szép mesterségek művelői közül. Jóval a kiegyezés előtt megkezdte a Képzőművészeti Társulat szervezését, majd haláláig annak elnöke maradt. Korunk méltatlanul sáfárkodik hagyatékával, egykori présháza, műterme már évtizede a megsemmisülés határán van, pedig lehetne akár a magyar biedermeier, a polgárosodó Pest-Buda egykori művészetének keretet adó, meghitt múzeumocska is. Vagy ilyesmiről nem illik ábrándozni hagyományaink felszámolásának idején?

Gát-rendszer

Ismét nagy hullámokat vet a Duna. Szenvedélyes érzelmek és keményen fogalmazott, racionális érvek feszülnek egymásnak, amióta a gátépítés lehetősége újra felvetődött.

A héten végre eljutott a szlovákokkal tárgyaló magyar delegáció vezetője, *Nemcsók* János Nagymarosra is. *A kisváros neve az elmúlt évtizedekben politikai szimbólummá vált.* Ha azt mondjuk, Nagymaros nem csupán *Kittenberger* Kálmán szeretett községe, nem csupán a gát, hanem a rendszerváltó évek politikai csatározásai is fölötlenek emlékeink között. Ez a csata napjainkban fölújult, és ma már nem csupán a kormány és ellenzék, hanem a koalíciós partnerek között is komoly feszültséget gerjeszt.

Gát és rendszer, Duna és demokrácia ügye úgy ölelkezik, ahogy szétválaszthatatlanul egybeömlenek a folyók. Vissza- és előretekintve világosan látszik, hogy bármennyi szakmai érvet sorakoztatnak föl mindkét oldalon, a duzzasztó építése mellett és azzal szemben állók táborában, *a politikai szándék, érdek és akarat átszövi a gátrendszer ügyét.*

A rendszerváltó években a demokrácia követelése a közvélemény által ismeretlen, a nyilvánosság előtt titkolt építkezés leállításával azonos súlyt és hangsúlyt kapott. A ma kormányon lévő szabad demokraták egykor együtt meneteltek más ellenzékiekkel a Vörösmarty tértől a Kossuth térig. A Margit és Lánchídon, valamint a Duna két partján körbefutó élő láncban egymás kezét fogta a később politikai vetélytárssá, ellenféllé váló liberális és nemzeti gondolkozású politikus. *Ezt a kemény, protestáló múltat kellene hivatalból megtagadniuk a szabad demokratáknak.* Tudják, érzik, így végképp elveszítenék maradék erkölcsi tőkéjüket, ami a kormányzás éveiben ugyancsak megcsappant.

Elgondolkoztató a szocialisták és élükön *Horn* Gyula magatartása. Vajon miért ennyire magabiztosak? Vajon nem érzik, hogy a választásokon a ma még ingatag tábor jelentős része éppen a duzzasztómű építésének erőltetése miatt voksol majd a szocialisták ellen?

Az emberek számolnak és kérdeznek. Miért kell belevágni egy akár kétszázmilliárd forintot is meghaladó építkezésbe, ha elemi számtani megoldással kimutatható: *a beruházás megtérülésére száz esztendőt kell várni.* Sőt! Nem titok, hiszen több helyen elhangzott, Nagymaros vagy Pilismarót után *előbb-utóbb Budapest és Baja alatt is lépcsőt kell építeni a Dunába.* Ezek a terhek a következő generáció adóforintjait csapolják majd meg.

Keressük a hasznot. A maradék érvek közül a leghangosabb, hogy a Duna hajózhatósága csak így teremthető meg, amivel egyben bekapcsolódhatnánk az európai vízi utak rendszerébe is. Ez nagyon jól hangzik, ha összevarrjuk az európai integrációs gondolattal. Mégis ingatag az érv. Számos vélemény ismerhető, amelyek szerint a dunai áruforgalom lassú, drága, nem a jövő útja. Rotterdamtól a Duna-deltáig ma egyszerűbb és olcsóbb az út, ha vasútra rakják az árut, akár konténerekben, akár kamionokkal együtt.

Így fogynak el a szakmai köntösbe álcázott érvek. Marad ismét a politikai birkózás, ahogy az a korábbi években is zajlott. Nehéz igazságot tenni. Az évek során nem csupán az érvek változtak, hanem a Duna sem a régi. Ez sem az a folyó, amelyikbe kétszer bele lehet lépni. Más a helyzet, mint a nagymarosi gát építése előtt, más a helyzet, mint a hágai döntésben elmarasztalt szerződésbontás idején, és más a helyzet, mint a Duna szlovákiai elterelése előtt volt. Ez is magyarázhatja a tudósok, akadémikusok véleményének változását. Szívesen hivatkozott az akadémiai véleményre *Grósz* Károly, *Németh* Miklós, *Antall* József és legújabban Horn Gyula. A laikus polgár ennek ellenére vagy talán éppen ezért, gyanakszik. Úgy érzi, a politika nem csupán a szakmai vélemények szelektálásával, a civilszervezetek hangjának tompításával, elfojtásával, hanem az MTA tekintélyével is játszott.

A Duna pedig közben rendületlenül hömpölyög, habjai fölött az indulatok nem csitulnak. Ebbe is bele lehet fáradni – éreztem Nagymaroson a hét közepén, ahol tudják, hogy az országnak nem mindegy, milyen döntés születik, mégis, ahol mind többen kívánják beletörődve: történjen már valami, zárják le a több évtizedes ügyet, hiszen ma már látszik, hogy nincs olyan rendszer, aminek ne lennének gátjai.

Szendrei Lőrinc

Mol: több mint harmincmilliárd forintos eredmény

Idén nyereséges a gázüzletág

Az elemzők és a befektetők egyaránt megelégedve vették kezükbe a Mol Rt. pénteken megjelent 1997. évi tőzsdei gyorsjelentését, amely a nemzetközi számviteli szabályok (IAS) alapján 30,8 milliárd forintos (164 millió dollár) – a magyar rendszer szerint (MSZSZ) 36,7 milliárd forint – nettó eredményt tartalmazott. Ez azt jelenti, hogy a magyar olajipari óriás 95 százalékkal növelte eredményét az egy évvel korábbihoz képest. Erre egyébként a piac számított, hiszen a részvény árfolyama az elmúlt évben megduplázódott. Igaz a menedzsment kiemelte, hogy az elmúlt két év összehasonlításakor figyelembe kell venni: az 1996-os eredményt többek között javította az abban az évben a TVK-tól kapott 3,84 milliárd forintos készpénzbevétel, valamint az 5,6 milliárdos környezetvédelmi céltartalék felszabadítása. Tegnap az eredmény a részvény árfolyamát jelentősen nem változtatta meg, ellenben jelentős vásárlások emelték a napi forgalmat (5300 forinton 616 900 darab részvénypakett cserélt gazdát).

A Mol tavalyi eredményéből egy részvényre 316 forint jut, míg egy éve csak 233 jutott, és a P/E értéke 17 (a napi átlagárfolyam és az egy részvényre jutó éves eredmény aránya). A Mol-csoport tavalyi nettó árbevétele 634,9 milliárd forint, és a konszolidált üzleti eredménye 38,9 milliárd, ami 57 százalékkal több az 1996-osnál. A Mol eredményét ugyanakkor – bár az előző évinél kisebb mértékben – rontotta a gázüzletág 8,5 milliárd forintos vesztesége, miközben tavaly már e területnek is eszközarányosan nyolcszázalékos nyereséget kellett volna elérnie.

Mándoki Zoltán vezérigazgató évösszegzésében utalt arra, hogy bár a lakossági gázáremelés a múlt évben 40 százalékot ért el, és ez jelentős terhet rótt a polgárokra, mégsem volt elegendő az üzletág nyereségességéhez. A gázüzletág vesztesége 2,5 milliárd forint allokált hitelkamat, 7,1 milliárd készletfinanszírozási és 3,8 milliárd allokált központi társasági költségre bontható, de az is igaz, hogy az utolsó negyedévben hárommilliárd forintos javulás alakult ki az év előző részének eredményéhez képest, mert megkezdődött a tárolókból a földgáz értékesítése, valamint a csökkenő importár és az értékesítési árkülönbözet is szűkült.

A sikeres 1997-es év lezárása után a figyelem érthető okokból az 1998-as évre terelődik. Ebben az évben a legnagyobb várakozás az energiaár-szabályozás teljes körű felülvizsgálatát övezi, hiszen a Mol ettől várja az eddig számára el nem ismert költségek elfogadásán keresztül e profil nyereségességének kialakulását. Legutóbb a Mol 18 milliárd forintos költséget tárt a bizottság elé, amelyből ötmilliárd találtatott jogosnak, míg ugyanezen időszak alatt a gázszolgáltatók 14 milliárd forintnyi költség elismerését kérték, ám csak 800 milliót kaptak meg. Mindenesetre 1998 január 1-jétől a viszonteladói földgázár hat százalékkal emelkedett, az import földgázárak tovább mérséklődtek, és a statisztikai és vámpótlék is három százalékra csökkent. Mindez javítja az idei év eredményességét. Tény, hogy az enyhe tél egyelőre érezhetően csökkentette az értékesítést, de egyelőre a megnövekedett tárolókapacitás finanszírozásáról nem érdemes elhamarkodott költségnövekedést számítani, mondta Mándoki Zoltán.

A Mol menedzsmentje tavaly a csoporttagok átvilágítása után kialakította az alapüzletágakat végző cégek listáját, amelyek közvetlenül a cégcsoport tagjai maradnak, ám a többi érdekeltséget egyelőre egy Mol Invest fantázianévre keresztelt társaságba csoportosítják át, amely vagyonkezelő tevékenységet végez majd, és feltehetően nyereséggel válik meg a kiválasztott társaságoktól.

(kecskeméti)

Graboplast: még lesz egy mérleg

Meglepően gyenge utolsó negyedév

Az eddigi legnagyobb csalódást a befektetőknek a Graboplast holding gyorsjelentése okozta, melyet a tőzsde villámgyorsan le is reagált: a részvényre az első kötés már ezer forinttal az előző napi záróár alatt született csütörtökön, a jelentés megjelenésének napján. A piac várakozásai nem voltak túlzóak, az azonban kisebbfajta sokk-ként érte a részvényeseket, hogy a negyedik negyedév üzemi eredménye kevesebb, mint a fele lett az előző évinek. Ennek megfelelően az éves szintű, 2,1 milliárdos üzemi eredmény csak 12 százalékkal haladja meg a bázisidőszakét, amit a gyorsjelentés az újonnan vásárolt cégek beintegrálásának jelentős költségével, illetve a Graboparkett Kft. veszteséges működésével magyaráz.

Az alaptőke-emelésnek és a társaság sikeres befektetéseinek köszönhetően jelentősen megugrott pénzügyi eredmény hatására az adózott eredmény 2,28 milliárd forint lett. Ez 63 százalékos növekedés az előző évhez képest. A magyar számviteli szabályok szerint készített eredménykimutatással szemben valószínűsíthető azonban, hogy az IAS szerinti kimutatás sokkal kedvezőbb számokat fog mutatni, elsősorban azért, mivel a Graboplast tízszázalékos Rábapakettjének felértékelődése nem jelent meg a magyar számviteli szabályok szerinti mérlegben.

(ács)

BUDAPESTI ÉRTÉKTŐZSDE (FEBRUÁR 13.)

	Nyitó ár	Átlag-ár	Záró ár	Darab-szám	Forgalom	Az elmúlt 52 hét min.	max.
Agrimpex Rt. N						13 900	23 500
Aranypók Rt.	7 750	7 750	7 750	4	31 000	5 900	8 550
BÁV Rt.	2 000	2 060	2 060	5 765	11 878 570	1 650	2 280
Bonbon Hemingway Rt.	415	415	415	298	123 670		

Három év alatt ötvenmilliárd beruházásokra

Rekordévet zárt a TVK

Miközben a tőzsdepiac az elmúlt négy hónapban – elsősorban a nemzetközi vegyipari piac ciklikusságában várható negatív folyamatok várt gyors bekövetkezésére alapozva – kedvezőtlenül ítélte meg a TVK Rt. eredményességét az alulértékelt részvényárfolyammal, a társaság eddigi legjobb eredményét tehette közzé. A TVK Rt. tavaly 17,055 milliárd forintos nettó eredményt ért el, miközben egy évvel korábban 7,6 milliárdot. *Várhegyi* Miklós elnök-vezérigazgató elmondta, hogy tavaly a befejezett olefingyár-rekonstrukció, a folyamatos alapanyagellátás magas kapacitás-kihasználtságot biztosított valamennyi polimer termelőüzletükben, ezért az évre jellemző folyamatosan emelkedő hazai és külföldi kereslet kielégítése nem okozott problémát. A nettó árbevétel (IAS) 81,982 milliárd forint volt, ez 32 százalékos emelkedés a bázishoz képest (1996). Az export árbevétele az összeg 53 százaléka volt, ebből az európai piac részesedése 87 százalék. Az értékesítés közvetlen költsége csökkent (69 százalék), annak következtében, hogy a polimer termékárak emelkedése jelentősen meghaladta az alapanyag áremelkedését. Az üzemi eredmény 16,066 milliárd forint, vagyis az árbevétel 19,6 százaléka.

A hosszú lejáratú kötelezettség az 1996-osnak 38 százalékára csökkent (2,121 milliárd), ám nőtt a rövid lejáratú kötelezettség. A sikeres múlt év lezárása után tulajdonképpen az idei évvel kezdődik el a TVK Rt. négy kiemelt beruházásának megvalósulása, s ez két-három év alatt ötvenmilliárd forint értékű lesz. Ezt a társaság főként külső forrásból finanszírozza majd, és ezért még tavasszal 260 millió márkás hitelkeretről ír alá megállapodást. Az olefingyár kapacitása 350 kilotonna lesz évente 1999 elején, a beruházás értéke kilencmilliárd forint. Az új polipropiléngyár szintén ekkorra készül el évi minimum 140 ezer tonna kapacitással és 23 milliárd forintos beruházással, ennek elindítását a kelet-európai piacok 12 százalékos átlagos igénynövekedése indokolja, az várhatóan eléri az évi egymillió tonnát. (A nyugati piac felvevőképessége polipropilénből ekkor várhatóan kilencmillió tonna lesz.) A BOPP fóliagyártás kapacitásának megháromszorozása két év alatt 5,5 milliárd forintba kerül majd, de e termékből régiónk növekedési rátája évente 14,7 százalékos. Egyébként ez utóbbi projekt tervezett éves árbevétele tíz milliárd forint.

Kecskeméti Judit

Az enyhe tél rontott az eredményen

Lassan növekvő Prímagáz

A tőzsdén néhány hónapja a Prímagáz részvényesei szenvedték el az egyik legnagyobb veszteséget: a papír árfolyama tízezer forint közeléből hatezer alá esett. A harmadik negyedévről szóló gyorsjelentés megjelenése után az elemzők nagy része eladásra javasolta a papírt, mondván, a cég növekedési kilátásai rosszak, a palackos gáz piaca szűkül. Az enyhe időjárás miatt igen gyenge éves eredményt vártak a Prímagáztól.

A negyedik negyedév adatai ehhez képest akár várakozáson felülinek is nevezhetők: az előző év hasonló időszakához viszonyítva több, mint tíz százalékkal nőtt az árbevétel annak ellenére, hogy 1996 utolsó három hónapjában zord időjárás uralkodott, szemben a tavalyi tavaszias klímával. A negyedéves adózott eredmény 16 százalékkal haladja meg a bázisidőszakban elértet. A nemzetközi számviteli szabályok szerint készített eredménykimutatás 1,688 milliárdos adózott eredményt mutat az előző évi 1,57 milliárddal szemben. Az üzemi eredmény valamivel alatta maradt az előző évi szintnek, a pénzügyi veszteség csökkenése azonban elegendő volt az adózott eredmény növekedéséhez. A Prímagáz megőrizte piaci részesedését, a PB-piac háromnegyedét tudhatja magáénak.

Szemmelveisz Zoltán, a társaság vezérigazgatója lapunknak elmondta, hogy az elemzői vélekedésekkel ellentétben a társaság nem számít piacának szűkülésére az elkövetkező években, a PB-gáz iránti igény évente várhatóan 1–3 százalékkal növekszik a közeljövőben. A Prímagáz jövőbeli eredményességével kapcsolatban megjegyezte, a világpiaci olajárakból, a dollár keresztárfolyamából és a Prímagáz eladási áraiból könnyen következtetni lehet a cég várható eredményeire, ezt komolyabb mértékben már csak az extrém időjárás befolyásolhatja, mint ahogy tette azt a tavalyi üzleti évben. A társaság alakulásakor még száz százalékban palackos PB-gázt értékesített, ma e termék részaránya 70 százalékosra csökkent a 30 százalékos tartályos gázzal szemben. Ez a tendencia folytatódni is fog, a tartályos gáz értékesítéséből befolyt összeg néhány éven belül a Prímagáz árbevételének 60 százalékát adja majd. A részvény jelenlegi, 13-14-es P/E (árfolyam /nyereség) mutatója meglehetősen alacsony a hasonló nyugati társaságok 20 feletti P/E-jéhez viszonyítva; a Prímagáz anyacége például általában 23-27 közötti P/E-vel forog a párizsi tőzsdén. A vezérigazgató a kiszámíthatóan növekvő, kockázatmentes kategóriába helyezi a céget, hasonlóba, mint amelyekbe az elemzők jelenleg a tőzsdére készülő áramszolgáltatókat. A társaság a részvények jelentős leértékelődése ellenére a továbbiakban sem vásárol saját papírjaiból, ehelyett húszszázaléknyi osztalék kifizetését javasolják majd a közgyűlésnek.

Az idei év elején a folytatódó meleg időjárás miatt az árbevétel mintegy öt százalékkal kisebb a tervezettnél, ezt azonban kompenzálja a rekordmélységbe süllyedő világpiaci olajár, melynek alakulása döntő befolyást gyakorol a Prímagáz eredményességére.

(á. g.)

BC: meglepetés nélkül

Borsodchem Rt. az árbevétel (62,8 milliárd forint)

Tavaly duplázott a Zwack

B-26-358

2010. NOVEMBER 16.
MTA MŰVÉSZETI GYŰJTEMÉNY
FÉLKÖRÍVES TEREM

Portrék – Népszerűség és népszerűsítés
9:30–10:30
Szekcióvezető: Beke László (MTA Művészettörténeti Kutatóintézet)

Murádin Jenő (Kolozsvár): *Barabás Miklós a reformkori Kolozsváron*

Basics Beatrix (Budapest): *A forradalom és szabadságharc megörökítője – Barabás Miklós 1848-49-es művei*

Székely Zoltán (Xántus János Múzeum, Győr): *Hajóskapitány vagy diplomata? Barabás Xántus János portréja*

Kávészünet
10:30–11:00

A nagyművészet vonzásában: történelmi képek, csoportképek, másolatok
11:00–12:30
Szekcióvezető: Szőke Annamária (ELTE Művészettörténeti Intézet)

Constantin Iordachi (Central European University): *Heliade's Mihaiada. About a Lost Painting of Miklós Barabás*

Révész Emese (Magyar Képzőművészeti Egyetem): *Kísérlet a korszerű történeti kép megteremtésére. Barabás Miklós* A Lánchíd alapkőletétele

Jékely Zsombor (Iparművészeti Múzeum): "Hiven utánozva az eredetit" - Barabás Miklós és a máramarossziget falképek korai másolatai

Ebédszünet
12:30–14:00

Népéletképek
14:00–15:00
Szekcióvezető: Keserü Katalin (ELTE Művészettörténeti Intézet)

Boros Judit (Magyar Nemzeti Galéria): *Utazó cigány-család Erdélyben* versus *Vásárra menni szándékozó erdélyi bérczi-oláhok*

Kostyál László (Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága, Zalaegerszeg): A *Vásárra ballagó oláh család* replikája

Marianne Vida (Muzeul Naţional Artă al României, Bukarest): *Romanian Ethnographical Sources in Miklós Barabás's Works*

KONFERENCIA

BARABÁS MIKLÓS

SZÜLETÉSÉNEK 200. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
MŰVÉSZETI GYŰJTEMÉNY
1051 BUDAPEST, ROOSEVELT TÉR 9.

2010. NOVEMBER 15–16.

2010. NOVEMBER 15.
MTA MŰVÉSZETI GYŰJTEMÉNY
FÉLKÖRÍVES TEREM

Köszöntő
13.30–14:00
Marosi Ernő (MTA Művészettörténeti Kutatóintézet)

Székely Imre Magyar rapszódiája Barabás Miklós tiszteletére, 1853.
Előadja zongorán: Csalog Gábor (CD-felvétel)

Kép és önkép
14:00–15:00
Szekcióvezető: Szegedy-Maszák Mihály (ELTE Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszék)

Wehli Tünde (MTA Művészettörténeti Kutatóintézet): Hoffmann Edit Barabás-monográfiája (1950)

Zsoldos Emese (Szépművészeti Múzeum): Önéletrajz mint önarckép

Jánó Mihály (Sepsiszentgyörgy): Széljegyzetek az Önéletrajzhoz

Portrék – Használat és funkció
15:00–16:00
Szekcióvezető: Fábri Anna (Budapest)

Szegedy-Maszák Zsuzsa (Budapest): *Barabás Miklós egy fiatalkori vázlatkönyvéről*

Veszprémi Nóra (Magyar Nemzeti Galéria): *Az arckép hétköznapi mágiája: portrék, miniatűrök és szerelmes szívek*

Orbán János (Maros Megyei Múzeum, Marosvásárhely): *Barabás-portrék Sáromberkén*

Marosi Eszter (Iparművészeti Múzeum): *Két miniatűr portré az Iparművészeti Múzeum Kisgyűjteményéből.*

Kávészünet
16:00–16:30

Portrék – Reprezentáció és nyilvánosság
16:30–18.00
Szekcióvezető: Csorba László (Magyar Nemzeti Múzeum)

Szvoboda Domászky Gabriella (Budapest): *Barabás országos hírének kialakulása*

Bicskei Éva (MTA Művészettörténeti Kutatóintézet): *Egyleti portrék*

Papp Gábor György (MTA Művészettörténeti Kutatóintézet): *Gróf Teleki József arcképéről*

Kávészünet
15:30–16:00

Tájak, kertek, hátterek
16:00–17:30
Szekcióvezető: Gonda Zsuzsanna (Szépművészeti Múzeum)

Hessky Orsolya (Magyar Nemzeti Galéria): *Barabás itáliai akvarelljei*

Bajkay Éva (Budapest): *Barabás budai akvarelljei*

Bibó István (Budapest): *A Barabás-villa*

Nagy Zita (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár): *Festett hátterek Barabás fotográfiáin*

17:30–18:00
Zárszó: **Kerny Terézia (MTA Művészettörténeti Kutatóintézet)**

BARABÁS MIKLÓS
Művészettörténeti Értesítő
1978/2-3
B-26-357

TANULMÁNYOK

Vayerné, Zibolen Ágnes:

BARABÁS MIKLÓS, AZ ILLUSZTRÁTOR

Barabás Miklós művészetének lényegéről újat mondani nehéz feladat,[1] Hoffmann Edith az életmű, a kortársi feljegyzések és a kor ismerője igaz érvényűen fogalmazta meg első és korai kismonográfiájában[2] Barabás hiteles képét, melyet sem Szentiványi Gyula munkája,[3] sem Hoffmann Edith posthumus kiadású, újabb Barabás könyve[4] lényegében már nem módosított. Mindamellett még bőven vannak életében kevéssé ismert szakaszok: külföldi útjai, erdélyi és romániai tartózkodásának részletei, sőt pesti mindennapjai is ide tartoznak. Művészettörténetírásunk a mai napig is adós oeuvre-katalógusának összeállításával és bár, az egyre távolabbi időben fokozatosan csökkennek lehetőségeink, a 19. századi magyar művészet aktuális kutatói is sorra megadják a felmentést maguknak azzal, hogy festményeinek összegyűjtése csupán szorgalmi feladat és a katalógus nem gazdagítaná sem az újjászületőnemzeti művészetről, sem Barabásról megismert képünket.

Ezt a tételt csak tények képesek igazolni vagy megdönteni.

Festészeténél jóval kisebb és áttekinthetőbb illusztrátori munkásságának területe, ugyanakkor mégis a legkevésbé ismert része életművének, mivel a 19. századi magyarországi sokszorosított grafika történetének kutatása általánosságban, s így az ő esetében is, igencsak elhanyagolt volt.[5] Tevékenységének erről a fejezetéről életrajzírói elnéző elismeréssel, mondhatnánk, megértő bírálattal, de csupán sommázó összefoglalással szóltak. Most, illusztrátori, könyvdíszítő-grafikusi munkássága egy összetartozó és fontos egységének összegyűjtése és számbavétele után, már azt is tudjuk, hogy ez az anyag Barabás művészetének stagnáló értékelését is befolyásolja, de túlmenően ezen, számtalan, eddig mellőzött részletét tárja fel annak a kultúrtörténeti jelentőségű folyamatnak, mellyel az ifjú mester művészetünk vérkeringésébe bekapcsolódott. Komplexitásában a művész és a kor megközelítéséhez segít hozzá.

Emlékiratainak publikálói,[6, 7] monográfiáinak szerzői és a róla szóló apróbb közlemények írói nem kutatták pályaválasztásának mélyebb indokait, hiszen híres Önéletrajzában rajzolókedvével, rátermettségével és életkörülményeinek ismertetésével festővé válásának reális magyarázatát adta. Nemzeti művészetünk újraéledésének történetét behatóbban feltáró újabb kutatásaink azonban azokra az eddig ismeretlen ösztönző okokra is rávilágítanak, amelyek döntésébe egykor beleszóltak. Gondolnunk kell arra, hogy Barabás Miklós nagyenyedi kollégiumi éveinek és művészi indulásának másfél évtizedében, a húszas és harmincas évek elején kezdték elárasztani hazánkat az általános ismeretek elterjesztésében fontos szerepet jelentő zsebkönyvek, almanachok.[8] Mire Barabást önálló művészként vehetjük számba, az első ilyen magyar nyelvű és német nyelvű, főként irodalmi profilú kiadványok mögött már három évtizedes múlt volt. S bár az első hazai, metszetekkel díszített kis kötetek külföldi előképeik után több évszázados hátránnyal indultak, a polgárosodás történeti folyamatához igazodva, hamarosan már osztrák, német és francia—angol társaikkal szinkronban jelentek meg. Szerkesztőik és kiadóik, a hazai szépmesterségeket elvből támogató magyar írók, e három évtized alatt éppen az almanachok, illetve zsebkönyvek segítségével, szinte mindennapi jelenségként megszokottá tették azt, hogy a művészekről hallani lehet, hogy a művészetekről írnak, hogy európai hírű és jelentőségű nagy művészek életrajzáról s műveikről hasonlóan szó esik. S emellett a zsebkönyvek s almanachok képmellékletei — kvalitásosak és gyengécskék egyaránt — magát a művészetet, a műveket terjesztették az országban szerteszét, hiszen mi más jutott el akkoriban a faluból, a környékről élethosszan ki sem mozduló emberek közé.[9]

Íróink a szépmesterségek között elsősorban a képzőművészet hiányát fájlalták legjobban és kiadványaikban egyre több és egyre hangosabb szó esett a magyar művészet megteremtésének szükségességéről. A kiadványok telve vannak a régi egyetemes művészetet ismertető cikkekkel, művészekről szóló romantikus történetekkel [10] olyannyira, hogy hatásukra írók és olvasók egyaránt a nemzeti képzőművészet megszületésére váró bűvöletben éltek. Ez a bizakodó-kellemes hangulat pedig igen bizonytalan és ingatag alapok felett áramlott szerteszét. Hiszen nem termettek egyszerre, mert nem is teremhettek megalapozott művészeti képzés nélkül, nemzeti művészetet életre hívni hivatott mesterek, és alig akadt továbbépíthető nemzeti művészeti tradíció. Az importált műveknek megvolt a saját, igen értő és élvező köre, de ez a kis közönség nem változtathatott az általános művészeti műveltség hiányain. Templomaink barokk táblaképeinek és freskóinak hatása keveset jelentett a képzőművészeti ismeretek terjesztésében. A profán művészet terén, nagy általánosságban, még nem beszélhetünk másról, mint portréigényről. Nem voltak komoly mecénások, s a magyar nemzeti művészet éledését sürgető írók pedig, kevés kivétellel, valójában ők maguk sem értettek a képzőművészethez.

A teoretikus igény azonban már megszületett és a művészéletrajzokat csábítóan ecsetelő cikkek, novellák és ismertetések hatására egyre többen éreztek hivatást és kedvet a művészi pályára. Ez az a korszak, amikor sűrűsödnek a jelenségek, amikor Jókay József, Jókai Mór édesapja, ügyesen rajzolgató kisfia jövőjéről álmodozva: „Rafaello és Michel Angelo" sikereire gondol,[11] amikor Markó Károly elhagyja első eredeti foglalkozását és festőként újrakezdi pályáját, amikor az ifjú Ferenczy István édesapja meditációinak akaratlan ösztönzésére szintúgy kész mesteremberként művészi pályára vált,[12] amikor a katonai rangot elért Kisfaludy Károlynak festői ambíciói ébrednek. Hírükre és példájukra és az egyre szélesebb körben gyarapodó ismeretek hatására egyre többen kapnak kedvet a művészet művelésére, közöttük néhány valóban kiemelkedő nagy tehetség és számos szerény mesterember-művész. Markó Károly, Borsos József és Brocky Károly művészetét az őket végleg vagy ideiglenesen befogadó országok — Ausztria—Itália—Anglia — művészi atmoszférája szabta meg, csak a velük közel egy időben induló és tehetségével közéjük tartozó Barabás Miklós volt az egyedüli, aki itthon maradt és ez a tény ugyanúgy meghatározta művészi fejlődésének lehetőségeit.[13] Elég igazolása ennek és Barabás saját tisztánlátásának az a mondat, melyet huszonöt éves korában, 1835-ben fogalmazott meg, mert valaki azért sajnálta, hogy arcképfestéssel kell kenyeret keresnie: „. . . nálunk nincs kilátás másból megélni. Minthogy a kisvárosban együtt van a könyvkereskedés a fűszeresbolttal, és az asszony mindjárt divatárusnő is, nekem is többfélével kell foglalkoznom. Olajban, miniaturben, aquarellben

A' meg boszult hitszegô.
„In barátnéd, – és gyilkosod
Kezet fogni feletted.
Mig szived vert, – véred forrott,
Mind a kettôt szerettéd."
Tátika,
„Adgya Isten, hogy a' Magyart
A' Felvilág urallya! –
S' vérrel szerzett szabadsága
Softa kárát ne vallya!" –
Mod vágy.

I.

László és Leánya.
Viszontlátás.
Dezsö felemeli a' szüzet 's felfatya
lozván az ajultat: „Nagy Isten! Ida!"
's örömreszketve zárja melyéhez.
Somló.

1a.

kell festeni és kőrajzokat készíteni, mindennap másféle modorban . . ."[14]

A fiatal Barabás Miklós életéről, induló művészi pályája sikereiről nagyon sokat tudunk. Ezt idős korában, mintegy tíz éven át írt Önéletrajzának, az egykorú híreket, ismertetéseket, művészeti eseményeket publikáló napilapoknak s különféle periodikáknak köszönhetjük. Szinte hetenként olvashattak az érdeklődők arról, hogy Barabás min dolgozik, hová utazott, mik a tervei. Sokat írtak róla és megfigyelhetjük, hogy a kezdet kezdetén csak jót, de a beérő sikerekkel párhuzamosan s egyre gyakrabban, már kritikát is.

Művészettörténeti adatként ismerjük, hogy pesti bemutatkozásához bécsi lakótársától, barátjától, Szemere Miklóstól kért és kapott ajánlólevelet. Szemere Barabás érdekében Bajza Józsefhez fordult.[15] Eddig úgy vélték, azért, mert jól ismerte Bajza hazai befolyásos helyzetét, s mert kettejük között jó volt a kapcsolat. Mindenesetre, levelére Pesten simán és gördülékenyen indult be a gépezet, mozgalom jellegű propaganda éledt annak érdekében, hogy Barabást itthon tartsák. Bajza megkönnyebbülten nyilatkozott, és ezt a nyilatkozatot azóta unos-untalan ismételjük: bízik abban, hogy ezután könnyebb lesz szerkesztői munkája, mert végre van magyar művész, akitől eredeti műveket várhat. Bajza örvendezése, Széchenyi pártolása, melyet Ferenczy Istvántól közismerten megtagadott, azonban objektíven nézve, elég kevés tényből táplálkozott — igaz, hogy olyan sikeres művekből, mint Vörösmarty egyéniségét találóan sugárzó finom aquarellportréja,[16] Teleky József méltóságteljes olajfestménye[17] és a legjobb bécsi művészek nívóján megfestett nagyszerű Széchenyi-képmása.[18] De mindez még mindig nem ad teljes magyarázatot az általános feloldódásra, hiszen Barabás Önéletrajza a bizonyíték arra, hogy ő maga még nem emlékezik úgy az 1835-ös évre, mint aki véglegesen révbe érkezett és véglegesen a pesti letelepedés mellett döntött. Örült a sikereinek, és visszaemlékezve részletesen idézi a jól megjegyzett dicséreteket, de akkor, az általános lelkesedés közepette, ő maga újabb úti célul mégis ismét Erdélyt tűzte maga elé.

Eddig úgy tűnt, hogy íróink az említett munkák sikere után és a belülről szuggerált optimizmusukban ölelték keblükre azt a magyar művészt, akit annyira vártak. Néhány, eddig elhanyagolt megjegyzésének tüzetesebb elemzése alapján azonban — úgy tűnik — joggal tételezhetjük fel azt, hogy az elsősorban az irodalomhoz értő Szemere Miklós, Bajza, Vörösmarty, Toldy Ferenc a személyes beszélgetések során ismerték meg azt a Barabást, akiben valóban mindaz összegeződik, amire itt és most, a művészet érdekében szükség van. A művész szelektáló emlékezettel írt Önéletrajzában közvetlenül — direkt módon — nem utal erre semmi. Keveset írt a ma lényegesnek ítélt találkozásokról és barátaival folytatott eszmecseréiről, tulajdonképpen már csak arról mesélt, amire szívesen gondolt vissza és azokról a szomorú eseményekről, fájó kritikákról, amelyeket a hosszú évtizedek sem segítettek elfelejteni. Aránytalanul keveset foglalkozik átélt művészi problémáival. Megjárta Bécset, Olaszországot, Angliát és szinte mentegetődzve írta egyetlenegy ízben, londoni útjának feleleventése során, amikor Turner élményével meglepően hosszasan foglalkozott, hogy „túlmentem az életrajz keretén, hanem az elmondottakat, ami a művészetet érinti, érdekesnek találtam felemlíteni".[19] Ennek az egyszeri kritikai megnyilatkozásának is ismerjük a praktikus okát: londoni leveleit annak idején a Honderű leközölte,[20] és így az emlékezőnek csak bele kellett építenie életrajzába az egykor nyomtatásban megjelent szöveget.

Gyermekkorának és ifjúságának emlékeit az idős mester büszke örömmel, részletes mesélő kedvvel jegyezte fel. Családja eredetileg, amikor a nagyenyedi kollégiumba küldte ingyenes diáknak, még hivatalnoki pályában reménykedett. A kezdet kezdetén, kisdiák éveinek tanulmányi eredményeit emlegeti hangsúlyozottan, de csakhamar a rajztanulás, a rajzoló szén használata, az ecsetkezelésnek megismerése kerül problémáinak középpontjába. Valójában meglepő tudatossággal készült a művészi pályára, és bármennyire az anyagi biztonság, a jobb megélhetés érveit hangoztatja az arcképfestőség védelmében a „pap, ügyvéd, gazdatiszt"[21] lehetőségekkel szemben (itt saját szavait idéztük), úgy tűnik, hogy a mélyebben rejlő okokat még visszatekintő önvizsgálata sem idézte fel emlékezetéből. Úgy tűnik, hogy sem annak idején, de később sem tudatosodott benne az, hogy mi minden összegződött végső döntésében, hogy mennyire hatott rá az a szellemi atmoszféra, ami a szigorú, kötött hagyományú nagyenyedi kollégiumban körülvette. Görcsös anyagi érvényesülési vágyát a furcsa rangos-szegénység, a senkinek sem kell gyermeksége fejlesztette ki. Villámgyors alkalmazkodási készsége, hihetetlen tanulékonysága, a lényeges és fontos felismerésének adottsága olyan tényezői egyéniségének, amelynek előnyeit és hátrányait is világosan ki lehet elemezni művészi pályáján. Minderről eddig sem feledkeztek meg monográfusai. Amit azonban szem elől tévesztettek életútjának elemzői, az éppen az az útmutató, döntő hatás volt, amit ezek a számára műveltséget, tájékozottságot adó nagyenyedi évek jelentettek. Nagyenyed az ország szellemi elitjének egyik bázisa volt. A jómódú növendékek az ingyenes tanulókkal egyformán olyan alapvető műveltséget kaptak útravalóul, amit a múlt század első negyedében talán csak az arisztokrácia tudott családi nevelés keretében gyermekeinek biztosítani. Csak így érthető például az a biztonság, amellyel Barabás első nyugati útjának neki indult, mindenütt és mindenkor tudva azt, hogy egy-egy városban a nevezetességek közül mit kell megismernie, mire mennyi időt kell szánnia. Azt is a nagyenyedi kollégiumi nevelés tudatosította benne, hogy az érvényesüléshez nyelveket kell tanulnia. De ami számunkra a nagyenyedi kollégiumnak pályaválasztásában játszott döntő szerepét bizonyítja, arra nemcsak az intézet korszerű, magas színvonalon álló, felvilágosult szelleméből folyó elvont következtetés áll rendelkezésünkre, hanem egy, az életrajzából kiolvasható, ezideig figyelmen kívül hagyott konkrét adat is. A kollégium hagyományai lehetővé tették az ingyenes kisdiák számára, kell hogy apró rajzokkal, arcképecskékkel, emléklap-rajzolgatással kezdetben ennivalót, majd pénzt szerezzen magának. Tanárai minden rendelkezésükre álló eszközzel segítették képzőművészi-szakmai képzését, bár csak ad hoc lehetőségekkel élhettek, hiszen sem Nagyenyeden, de még az országban sem volt intézményesen szervezett művészképzés. 1824-ben, 14 éves korában, például Vizy Istvánnal, aki a híres nagyenyedi professzor, Hegedüs Sándor[22] fiának volt nevelője és aki neves rézmetsző, a református kollégium könyvnyomdájának későbbi vezetője lett, együtt másolhatta az intézetben a Musée de Paris-nak köteteit, amelyről megjegyzi magyarázatként, hogy Napóleon által kiadatott másolatai a Párizsba szállított olasz műkincseknek.[23] Azt, hogy az egy évvel későbbi nyarat Nagyszebenben, Neuhauser rajztanár mellett tölthette úgy, hogy ott-tartózkodásának költségeit nagybátyja, Gaál Mihály előlegezte, végső soron ugyancsak a kollégiumban szerzett hitelének köszönhette. A mögött a tény mögött, hogy Nagyszebenben ekkor a Bruckenthal-képtárat olyan tüzetesen tanulmányozta, ismét csak tanárai útmutatását kell feltételeznünk, bár ebben nagy szerepet játszott saját szorgalmas, céltudatos természete is. Ismert adat, de időrendben ide tartozik, hogy még ebben az évben Szabó János piktor[24] és Telepy György[25] díszletfestő-festőművész nevét is feljegyezte, mint akiktől lehetősége volt oktatást, szakmai ismereteket szerezhetni, akiket munka közben hosszasabban megfigyelhetett. — Sajnos a velük folytatott beszélgetések hangulatát, tartalmát nem őrizte meg emlékezete, pedig életre szóló tapasztalatokat kaphatott az akkori fiatal diák a korszaknak e két jelentős művészegyéniségétől.

A következő az 1826-os és 27-es esztendők témánk szempontjából a legfontosabbak. Önéletrajzában arról ír, hogy Kisfaludy Sándor regéinek, Kisfaludy Károly Aurorájának rajzairól és „néhány jobb rézmetszetről" készített tusmásolatokból, tanárainak arcképéből, önarcképéből egy Quodlibetet komponált.[26] Ez a Quodlibet 1887-ben még megvolt. Az Ország-Világ két teljes oldalon közölte a múlt században divatos, kicsiny képecskékből — legtöbbnyire másolatokból — mozaikszerűen össze-

állított emléklapot.[27] Az 1944-es kiadású Önéletrajznak az eredeti, tehát még magától Barabástól származó oeuvre-katalógusának hozzátartozóinak szorgalmából összeállított kiegészítő része a Quodlibetnek képelemei között, az előbbieken kívül, még a Ludas Matyi illusztrációit és a kis medaillonokban ábrázolt személyeket is felsorolja.[28] Amikor szélesíteni akarjuk a lemásolt illusztrációk, képmellékletek forrásainak körét, nem az a cél vezet, hogy az eredeti rajzok és a másolatok összehasonlításával az ifjú művész kiváló rajzkészségét, lényeglátását és karakter-teremtő tehetségét bizonyítsuk. Sokkal jelentősebbnek véljük, hogy ezen az úton megismerhetjük azokat az irodalmi forrásokat, amelyek a fiatal diák műveltségét megalapozták, megtaláljuk azokat az információkat, amelyeket itt, Nagyenyeden, legfogékonyabb éveiben, egész életére, pályaválasztására kihatóan feldolgozott.

A kompozíció önarcképéből és tizenegy közvetlen környezetéhez tartozó ismerősének, tanárainak, barátainak és jóakaróinak medaillonba foglalt portréjából és harminckét metszetmásolatból állt. Elszórtan találunk még néhány dekoratív részletet: öt-guldenes bankót, egy Szókratész-érmet, egy szép, rajzos szárnyú lepkét, Ámor-figurát. A részletek között híres olajfestmények másolatára is ráismerünk, de ezek is metszetmásolatok közvetítésével kerültek Quodlibetjére.

Az azonosított rajzocskák modelljei között a legkorábbi Fazekas Mihály Ludas Matyijának második, 1817-es kiadása, melynek mind a négy illusztrációját felhasználta.[29] Igaz Sámuel szerkesztésében és kiadásában megjelent 1821—22-es Zsebkönyvéből Kisfaludy Sándor Hunyady Jánosának két metszetét[30] vette át és az ugyancsak 1821-es Vaterländischer Almanach für Ungarn kötetéből a „H" szignatúrával jelzett szerző: „Kőnig Ludwig von Ungarn" című verses krónikás történetének és ugyancsak e szerzőnek „Kőnig Stephan, der Heilige" verses legendájának két képecskéjét. Mindkettőt Fr. Habermann, a kötet egyik kiadója rajzolta és Blaschke, illetve Axmann metszette. Kisfaludy Károly Auroráinak 1823-as és 1824-es köteteiből összesen hét metszetmásolat[31] került a kompozícióba, a Taschenbuch für Vaterländische Geschichte 1824-es kötetéből a Bethlen-portré, a Hébe három évfolyamából ismét egy-egy; az 1824-es évfolyamból Füger Bűnbánó Magdolnája Josef Berkovetz metszetében, 1825-ből Kazinczy írói pályájának 50. évfordulóját ünneplő Rieder-rajza, 1826-ból pedig Blaschke metszetáttételében Correggio Ganymedes elrablása. Lemásolta Kisfaludy Sándor késői regéjének, a Gyula szerelmének illusztrációját[32] is és az említett 32-ből — eddig még meghatározatlan forrásból — további tizenkét képecskét.

A Quodlibetet eredetiben nem ismerjük, így az Ország-Világból közöljük reprodukcióját.[33] S bár Barabás önmaga igen kevés reflexiót fűzött e munkájához, a reprodukció lényeges megállapításokra ad lehetőséget. A rajz gondosan komponált, kiegyensúlyozott. Az egyes illusztrációkat a lapokon látható aláírásaikban az eredeti betűtípusokkal, de szövegeiket helyenként kissé áttördelve, a helyesírást kissé korrigálva vette át. — A gondos munka külső szépségét csak az arcképek apró betűs névaláírása zavarja. Úgy véljük, hogy ezeket a művész utólag, a reprodukálás előtt írta a fehér keretekbe, hogy tájékoztatást adjon a portrék személyéről. Belátó és jellemző tulajdonsága ez egy hetvenéves embernek, aki a feledésről és a mulandóságról már jóval többet tud, mint egy tizenhat éves diák. Az összkép és az egyesek vizsgálata mindenesetre vitathatatlanná teszik, hogy Barabás már diákkorában olyan lényegetlátóan és találóan másolt, hogy az eredeti lapok karakterét hűen érzékeltetni tudta. A rajzok arányait gondosan követte, s ha változtatott, azt csak a lényegtelen részletek rovására tette, ha tömöríteni, sommázni volt kénytelen, akkor is megőrizte az eredetik jellemző karakterét. Az Önéletrajz szövegében a Quodlibetről szólva az 1826—27-es éveket említi, feltehetően egy iskolai esztendőt határozott meg ezzel. Sok munkafázis belefér ilyen hosszú időbe, a képek kiválasztása, az önálló, első másolatok készítése. Erre feltehetően szüksége volt, mert a kompozícióban a részletek jól átgondoltan kapták meg helyüket. A futó alakok egymás

2.

péndantjaként, a hangsúlyos gesztusok és mimikák megfelelő ellentétként. A képek aránya következetes, elrendezésük egyformán egyenletes. Az kevéssé hihető, hogy a mellékleteket az eredeti kötetből kivehette volna, de az is valószínűtlen, hogy csupán vizuális memóriája segítette volna a kis metszeteket ilyen kiegyensúlyozott egésszé komponálni. Tény az, hogy az ifjú nagyenyedi diák sokszor tartotta kezében a reformkor legjelentősebb kiadványait, és most már, ismerve tudásszomját, információéhségét, biztosra vehetjük azt, hogy nemcsak a képmellékleteket, hanem a kötetek tartalmát is ugyanolyan mélységben feldolgozta magában. Szakmai ismereteit az illusztrációk alatt álló művésznevekkel bővítette, tájékozódott afelől, hogy kik a legnevesebb és legtöbbet foglalkoztatott bécsi mesterek, rézmetszők. Ugyanakkor az almanachok eltérő illusztráltatási módszereiből és a kis kötetek képanyagából megismerhette Igaz Sámuel[34] és Kisfaludy Károly[35] eltérő képszerkesztői felfogását, hogy európai hírű nagy mesterek metszetmásolataival kell-e a művészi ismereteket terjeszteni, vagy új, eredeti művekkel kell honismeretet, nemzeti történetet tudatosítani, és az irodalmi műveket megkedveltető, a tartalomhoz simuló, valódi értelemben vett illusztrációkat kell adni. Megismerte a korlátolt lehetőségek diktálta harmadik megoldást is, az adaptált, máshonnan átvett képek közlésének módszerét is. Igaz Sámuel fejtegetései a művészetoktatás hazai helyzetének elmaradottságát tudatosították Barabásban. Talán tőle olvasta először, hogy míg hazánkban „tágasabb út nem nyílik a művészségre termett talentumainknak, a remek festéseknek Akadémiájiban, Képes-gyűjteményekben lehető megismerésére", addig az a hasznos, ha más, német, francia és ánglus zsebkönyvek kiadóinak mintájára „Római, Florenczi, Párizsi, Drezdai, Berlini, Bécsi és Szebeni Képes-gyűjtemények" mesterműveinek metszetét kell terjeszteni,

hogy azok is megismerhessék, kik ezektől távol vannak. A Hébe 1824-es kötetében a képekhez szóló bevezetés mindent megfogalmazott, amit a reformkori művészetébresztő irodalmáraink tudatosítani akartak a közvéleményben, de ami ez esetben Barabás Miklós számára az útmutatást jelentette.[36] Az előszó-író vitába száll azokkal, akik szerint a magyar nem való képírónak, festőnek, „a természet minden nyelvű nemzet közé kihinti adományait. Ahol azonban nincs képtár és akadémia, ott középszerű munkák készülhetnek csupán. Akiket a kedvező szerencse kivezérelhetett hazánk' határain, azok tehetségük és tanulásuk gyümölcseit nem önnemzetük számára, díszére érlelik, sőt a' magok Honjuknak egészen kihalnak."[37] Igaz Sámuel Hébéje előtt Kisfaludy Károly Aurorájának első kötetével egyszerre, 1822-ben jelentette meg első almanachját, amelynek Zsebkönyv címet adta, az előszóban itt már ugyanezt a kérdést bolygatta. A szép magyar almanachok hiányának okát „leginkább honyi művészeinknek szükségében kell keresnünk". Barabás Quodlibetjén ebből a kötetből például két képet másolt át, tehát biztosak lehetünk abban, hogy Igaz sürgető szavait jól megjegyezte. Arról is hallott, hogy milyen költséges a rajzok metszetmásolata, s hogy a hazai tárgyaknak külföldön dolgoztatása bizonytalan és felette költséges.

Barabás az Auroráknak csak az 1823-as és 1824-es köteteiből másolt ki képeket, azért joggal tételezhetjük fel, hogy legalább olvasásra, kezébe került az első Aurora is, és ismernie kellett Kisfaludy Károly lelkesítő programját, amelyben az irodalom mellett a képzőművészet fontosságára is egyforma súllyal utal: „A Magyar Kultúra Arany-kora hatalmas lépésekkel felénk közelít. Illy fényes helyzetben a nemzeti csinosodás minden ágaira illik figyelmeznünk . . . A hazai Almanach tárgyai mind eredeti elmeszülemények. Ugyanazon rész szerint a képek is, a metszést még most a külföldön kellett készíttetni . . ." [38], tette hozzá a szerkesztő, mintegy mentegetődzve. Ha arra gondolunk, hogy mindezt egy ifjú a pályaválasztás előtti döntés óráiban olvasta, akkor máris megtaláltuk a magyarázatát annak, hogy még a kollégium falainak védettségében olyan hihetetlen tudatossággal kutatott fel minden tanulási lehetőséget, hogy a lehető maximális felkészültséggel indulhasson el művészi útján. Eddig a pályaválasztás kérdésének csak egyik oldalát, a gyakorlatibb részét vizsgáltuk, azt, hogy hazánkban képzőművészekre szükség van, a magyar művészeket tárt karok várják. Ez, Barabás realista alaptermészetét ismerve, a legnagyobb nyomatékot jelentette döntésében. Minden rábeszélésnél jobban buzdította őt, amit íróink szinte unos-untalan ismételtek: tenni kell valamit, hogy tehetségeink ne menjenek külföldre, mert elvesznek a magyar kultúra számára. — Talán túlmegyünk az objektivitás határain, de fel kell tételeznünk, hogy az ifjú Barabás előtt a pálya biztonsága mellett az olvasottakból megismert európai hírű mesterek sikereinek romantikus fényei is felvillantak, bár erre egy megjegyzése, egy sora sem utal.

Önéletrajzának ezen a szakaszán csak így idézi fel egykori hangulatát: „Kíséri-e majd siker fáradságomat, kísér-e utamon védangyalom?"[39] Realista, a jóra és rosszra egyaránt felkészült, ezt bizonyítja, hogy a kollégiumtól búcsúzó ifjúra emlékezve az akkori magamagát vigasztaló Kölcsey sorokat idézi: „Ernyőt keress, ha készült borulni, — Szenvedj, ha nincsen hova vonulni, — Fordulhat a szél."[40]

A művészetoktatás hazai helyzetének elméleti problémája gyakorlati szinten is jelentkezett Barabás szeme láttára: a nagyenyedi intézet tipografizáló és később litografáló nyomdájának szakemberei is Bécsben tanulták a mesterséget. Azt a Vizy Istvánt, akivel néhány évvel ezelőtt még közösen másolták a „Musée de Paris"-t, éppen ebben az évben küldte a kollégium a bécsi akadémiára, hogy könyv- és kőnyomdászatot tanuljon. Vizy Istvánnak jobb protektorai lehettek, Barabás egyedül magára számíthatott, de azt már tudta, hogyha Magyarországon művészi rangot akar, előbb-utóbb neki is el kell jutnia Bécsbe. Erről sokat ír visszaemlékezéseiben és ugyanebből a forrásból tudjuk, hogy az ingyen diákság után többet nem kívánta az egyszer elért anyagi függetlenséget bizonytalan diáksorral felcserélni. Úgy határozott, hogy csak akkor indul el a bécsi Akadémiára, amikor már itthon mindent megtanult, amire lehetőség van és amikor annyit összegyűjtött, hogy tud önmagán segíteni.

Barabás Miklós sokat idézett Önéletrajza, amelynek oly sok mindent köszönhet az utókor, túlmenően azon, hogy őt magát az embert, sorsát, művészetének forrásait s a kor sok-sok jellemző mozzanatát, ezernyi következtetésre lehetőséget nyújtó részletét írójának szubjektivitásában megismerni engedi, mindig objektív és tárgyilagos, ha szakmai felkészültségének adatait említi. Amíg családi életének tragédiái egy-egy mondatba sűrűsödnek, addig gondosan és részletesen feljegyzett minden embert, időpontot és helyet, amikor és ahol vagy akitől valamit tanult, egészen addig, amíg kész művésznek nem tekintette magát. Művészettörténetírásunk közismert adatai közé tartoznak a nagyenyedi kollégiumot követő évek eseményei, a bécsi akadémiai hónapok, a bukaresti tartózkodása, második bécsi, majd olaszországi útja, ahol William Leitch-csel találkozott, akitől nemcsak látásmódot, technikát, de az érvényesülésnek korszerű fogásait is megtanulta. De mindez végleges pesti letelepedése előtt történt.

A gyermek Barabás Miklós a Quodlibet tanúságai szerint többet olvasott és hallott arról, hogy milyen elmaradott a hazai művészetoktatás helyzete, mint arról, hogy milyen kivételesen magas nívón áll az az iskola, ahol őt oktatják. Ebben kell keresnünk annak az okát, hogy szinte minden eredményét a saját adottságai, tehetsége, szorgalma, életrevalósága következményeként könyvelte el és arra sohasem gondolt — mert nem tudatosodott benne —, hogy mennyit köszönhet magának a kollégiumnak. Egy alkotóművész életútjának önelemző kutatása korunknak jellemzője, nem az elmúlt századé, így Barabás művészi útjának alakulását az utókornak kell a fellelhető motívumokból felépíteni, ő maga adós maradt vele. Így tehát saját logikánkra vagyunk utalva, mert Barabás emlékei szerint úgy tűnik minden, mintha mindig a véletlen, saját jó alaptermészete és a véletlenekből következő baráti segítség egyengette volna útját, és soha nem gondolkodott el azon, hogy e véletleneknek mindig megvolt a múltjában s elvégzett munkájában rejlő logikus magyarázata. Tőle tudjuk — mint említettük —, hogy második bécsi tartózkodása és olaszországi útja után visszatérőben Szemere Miklóssal hozta össze a sors, és Szemere révén került kapcsolatba Bajza Józseffel. A sorrend igaz és valóban lehetett volna mindez egy bizonyos pontig valóban a véletlen segítsége. Logikus, hogy Barabás emlékezete így őrizte meg a történteket, hiszen ő Pesten — Bajza segítségével — Veronese után festett Európa elrablása című képét akarta bemutatni, és így remélt ismertté válni. Azt már régen elfelejtette, hogy Szemere Miklóssal közös nyelvet beszéltek, azonos módon gondolkodtak, egyformán vélekedtek a hazai művészeti közállapotokról és azonosan vélekedtek a magyar művészet érdekében szükséges tennivalókról. Ő a lelkes fogadtatás közepette változatlanul a saját útját és elképzeléseit követte és minden elismerés, Széchenyi pártolása és a villámgyorsan elért akadémiai tagság után még rendületlenül úgy folytatja, ahogy terveit eredetileg felépítette: ismét magas rangú összeköttetéseket keres, hogy portrémegbízásokat kapjon. Újból hosszabb időre Erdélybe megy, hogy az arisztokráciát festhesse. Ha egyedül ő irányítja sorsát, akkor feltehetően még tovább Erdélyben időzik.

De itt, ezen a ponton már beleszóltak életébe a benne hívő és barátaivá vált magyar írók, kiknek hosszú és kitartó munkával mégis sikerült Barabást véglegesen Pestre telepíteni. Egyéniségét és igényeit kiismerve két feltételt biztosítottak tervük érdekében: a biztos munkát és a végleges otthon reményét. Ám Vörösmarty, Toldy és Bajzáék köre nem egy tehetséges magyar művészt akartak Pesthez kötni, hanem kifejezetten azt a fiatalembert, akit beszélgetéseik során megismertek, a nagyenyedi kollégium neveltjét, aki otthon volt a magyar irodalomban, ismerve törekvéseiket és, amint ezt számunkra az ifjúkori Quodlibetjével is igazolta, ismerte a modern könyvkiadás

illusztráció-problémájának minden gondját, gyakorlati oldalát is. A képmellékletek, illusztrációk előteremtése, amint ezt a korábban közölt Igaz-féle idézet is tanúsította s Kisfaludy Károly önfeláldozó szerkesztői tevékenysége is bizonyította, pénzt és hozzáértést igényelt. Vörösmartyék, Bajzáék Barabás iránti lelkesedése közismert, de azt a kutatás nem tartotta számon, hogy a kiadók részéről Heckenast[41] tette meg az első és minden bizonnyal igen döntő lépést, ami művészünket nagyban hozzásegítette, hogy visszatérjen Erdélyből. Barabás Önéletrajzában és munkáinak 1830-tól vezetett jegyzőkönyvében,[42] mint egy kirakós játék összeillő részleteit, úgy találjuk meg az idevonatkozó adatokat. Heckenast első almanach-illusztrációs megbízását Erdélyben, 1838-ban jegyezte fel, 1839-ben újból kap tőle munkát: rajzokat készít az Emlény számára. Ugyanebben az időben jegyzi fel azt is, hogy „Érdi János barátom rábeszélt, hogy vegyem meg Bugát Pál szomszédságában fekvő szőlőt . . .”[43] A neki megfelelő munka és megvásárolt Városmajor utcai gyümölcsös végleg Pestre csábítja. Az illusztrációk rajzolója és metszője, a litografáló művész akkor már hírnevének, elismertségének megfelelő honoráriumért dolgozott, ebben még hazánkban is megelőzte a szépművészet az őt pártoló irodalmat. Az írói tantiem kérdése ugyanakkor éppen ezeknek az éveknek egyik legérdekesebben alakuló problémája, mellyel a napilapok is sokat foglalkoztak.[44] Barabás a metszetek részére készített tusrajzaiért kezdetben 6 aranyat kapott, egy-két éven belül már nyolcat is, egy-egy akvarell portréjának a honoráriuma sem volt magasabb ebben az időben. Első pesti bemutatkozásától kezdve feljegyzett munkái közt a magyar irodalom jelentős és kevésbé jelentős reprezentánsainak portrémegbízásai a leggyakoribbak. Ez csak a kezdet-kezdetén lehetett támogatás jellegű gesztus, és igen hamar egyenesen divattá változott Barabással arcképeket festetni. Elárasztották munkával. A pártfogolt fiatal művészből hirtelen keresett festő lett, és íróink és kiadóink nagyon gyorsan elérték azt, amire törekedtek: Barabás letelepedett, házat épített Pesten, és már fordult is a kocka, Barabás a magyar nemzeti művészet büszkesége lett, és a kiadványok, almanachok kelendőségét az biztosította, ha mellékletként egy-egy Barabás-rajzot közölhettek. Ezt a tényt kutatóink már eddig is kivétel nélkül megállapították, és igazságához semmi kétség nem fér.

A Jegyzőkönyvbe bevezetett, nyilvántartásba vett munkái közt magától értetődően elsősorban a magánosoktól kapott olajfestésű és akvarell portrémunkák száma mutatja hirtelenül megnőtt népszerűségét, de emellett minden jelentősebb szerkesztő-kiadó előbb-utóbb jelentkezett nála illusztráció vagy képmelléklet megbízásával, ami eleinte acélmetszet vagy fametszet számára készült tusrajzot jelentett, később litográfiát. A lapok, kiadványok számára rendelt mellékleteknek egy jelentős része ugyancsak arckép volt, melyeket portréfestészetéhez tartozónak kell tekintenünk és alapjában nem célunk, hogy jelen tanulmányunk keretei között tárgyaljuk őket. A költeményeket, novellákat kísérő ideálportréi, illusztrációi, jelenetképei alkotnak közös szempontból tárgyalható egységet, de ne felejtsük el, hogy a 19. század első felében, a fellendülő könyvkiadás,[45] a gyorsan szaporodó folyóiratok, napilapok korszakáról van szó, és Barabás illusztrátori, könyvdíszítő tevékenységének áttekintése napjainktól merőben eltérő problémákat rejt magában. Tulajdonképpen csak kísérletet tehetünk arra, hogy az almanachok, napilapok irodalmi témái mellett, a különböző technikában megjelent munkáit összegyűjtsük, hiszen még e sok példányban sokszorosított rajzokat is csak elszórtan találjuk meg az egyre nagyobb kincset jelentő és csak a legritkább esetben sértetlen kis kötetekben. A képszegény országban minden kis képecske becses érték volt, s nem ütközhetünk meg azon, ha egy-egy Barabás-rajzot — melyet kifejezetten mellékletként fűztek egy-egy újság lapjai közé — kiemeltek az oldalak közül s bekeretezetten a falra helyezték. Valójában ez volt a rendeltetésük.[46]

A tárgyalásunk keretébe tartozó anyag összegyűjtésénél az almanachok és hetilapok akkoriban éppen kialakulóban levő kiadói gyakorlata további nehézségeket produkál. A folyóiratok és napilapok esetében igen sokszor hiányzik az illusztrációkra, mellékletek alkotóira utaló adat, néha csak az évfolyam vagy a félévre vonatkozó tartalomjegyzékben találunk valami utalást. Például a Honderű tárgyalása során olyan megoldás is akad, hogy magának a novellának vagy útirajznak szövegében bukkanhatunk rá egy mellékes megjegyzés formájában arra, hogy a szóban forgó, szöveg közé tördelt, aláíratlan rajzocskának éppen Barabás a mestere. A bonyodalmak ezzel nem értek a végükhöz a könyvkiadás e korszakában, hazánkban csakúgy, mint külföldön, elfogadott gyakorlat volt az, hogy egy-egy rajzot más-más kötetben, más és más szöveg kíséretében újból szerepeltessenek. Magyarországon a kétnyelvű olvasóközönség részére megjelentetett magyar és német nyelvű almanachok erre még csábítóbb alkalmat kínáltak a kiadóknak, akik éltek is vele. Ugyanakkor számszerűen olyan kevés almanach jelent meg az országban, hogy ez a gyakorlat nem maradhatott észrevétlenül, és ha a kiadó például egy német aláírású rajzocska magyar publikációja részére nem készíttetett új szöveget, a felhasználási sorrend is nyomban nyilvánvalóvá vált, amit az egykori nemzeti öntudatra érzékeny kritika nehezményezően szóvá is tett.[47] Barabás rajzai esetében a szövegek tartalmi változásából a mesterséges adaptálások megállapítására is bőven nyílik lehetőség. Az is kikövetkeztethető, hogy más járt a magyar nyelvű olvasóközönségnek és mást kapott a német ajkú pesti polgár. Ugyanakkor szembeszökő a változás egy acéllemez 1840 körüli, majd a másfél évtizeddel későbbi felhasználásakor a szöveg politikai hangvételében. A többszöri alkalmazás módszere — mint mondottuk — általános Nyugat-Európában is azzal a lényeges különbséggel, hogy az egyes művészeti sokszorosító intézetek működése révén szétszórt képanyag, melyet más-más országban, különböző kiadók használtak fel, ritkán került ugyanannak az olvasónak a kezébe.

Barabás Miklós sokszorosított technikával kiadott illusztratív rajzait Jegyzőkönyvébe első ízben, szinte kivétel nélkül, a megbízó nevének említésével jegyezte fel, később néha már csak az almanachnak, az újságnak a címét írta fel. Hiába kutatunk azonban Önéletrajzában egyetlen olyan utalás után, ami arra világítana rá, hogy milyen körülmények között ismerkedett meg a kiadókkal, szerkesztőkkel. Mint ahogyan íróbarátaival folytatott közös beszédtémáikról sem írt, ugyanúgy hiába keressük a legszerényebb emlékét is annak, hogy milyen volt az emberi kapcsolata Heckenasttal, a még ifjúkorában, Erdélyben megismert Petrichevich Horváth Lázárral, Klein Hermannal vagy például Frankenburg Adolffal.

Első kiadó-megbízója, Heckenast Gusztáv akkor, 27 évesen már négy esztendeje volt pesti könyvkereskedő, antikvárius, majd könyvkiadó. A Franklin Társulat 100 éves múltját ünneplő kiadványában életrajzírói úgy emlékeznek meg róla, hogy ő teremtette meg az igazi magyar olvasóközönséget, a „nemtörődömség kátyújából olyan szellemi élvezetekre akarta édesgetni, amelyek éppen akkoriban kezdtek hódítani”.[48] Rátermettsége, pozitív tulajdonságai, műveltsége vitán felül állnak, érdemeiről még bővebben is szólnunk kell, de mégsem szabad elfelejtenünk, hogy Heckenast akkor érkezett Pestre Kassáról, amikor Kisfaludy Károly Aurorájába már egy évtizedet belefektetett, s a szellemi élvezetekre való édesgetésbe élete legaktívabb éveit rááldozta, és az illusztráltatás mesterségének s művészetének tandíját két évtized fáradságával már megfizette. Hiszen Kisfaludy volt az, aki Bécsben szerzett tájékozottsága és kapcsolatai révén példamutatóan megszervezte az irodalmi művel valóban összefüggésben levő mellékletekkel díszített magyar kiadványt.[49] Az Aurora szerkesztésében kiváló utóda, Bajza József sokkal kevesebb hozzáértéssel, de becsületes igyekezettel folytatta munkáját. Az egymás után megjelenő évfolyamokkal kiadótól kiadóig sodródott, és velük közös munkával az illusztráció-források bő változatát vonultatta fel: Kisfaludy rajzait, osztrák és német művészek átvett munkáit és 1836-ban, egyetlen egy évben, angol és francia mesterek már használt acéllemezeit. Ebben, feltételezésünk szerint, már Heckenast Gusztáv

volt segítségére. 1837-ben ismét bécsi mesterek acéllemezei díszítik a kiadványát, és mégis — szinte örökérvényűen az maradt meg a visszaemlékezésekben, hogy Bajza „költséges" angol metszetekkel adta ki az Aurorákat.[50] Ugyanúgy háborítatlanul Bajza lelkesült nyilatkozatát őrzi és idézi az irodalomtörténeti és művészettörténeti köztudat egyaránt, ha Barabás Miklós pesti bemutatkozásáról esik szó: „Én azt hiszem felőle, hogy az Auroránál igen sok hasznát fogom vehetni és segedelmével ezután könnyebb lesz eredeti képeket adnom, mint eddig."[51] A lelkesedés, a megértés valóban Bajzától indult ki. Optimizmusa, a korábban elmondottak alapján, reális alapokon épült, de csak teória maradt, mert Barabást mint illusztrátort végül is nem ő, hanem Heckenast vezette be a magyar könyvkiadásba. Az angol metszetek Európa-szerte elterjedt kölcsönzési körforgalmához lipcsei rokoni kapcsolatai, kiadói összeköttetései révén ugyancsak ő csatlakozott. Az Emlény 1837-es évfolyamát Heckenast Bajza utolsó Aurora-kötetével párhuzamosan jelentette meg, s míg a „Magyar Királyi Egyetemnél" kiadott Aurora akkor már ismét bécsi forrásból szerezte be képanyagát, addig az Emlény első kötete s a későbbi évfolyamok is igen sok angol metszetet hoztak. A közönség és a kritikusok eközben már egyre sürgetőbben várják az eredeti magyar produkciókat, egyre élesebben figyelik az átvett képek adaptálásából következő ellentmondásokat. Vörösmarty a Figyelmezőben az angol munkákat dicsérve már kiélezetten jegyzi meg, hogy „igen csinos angol (kölcsönzött) metszetek".[52] Schedel Ferenc, amikor az 1839-es Emlényről ír, ugyancsak oda szúr egy megjegyzést: „. . . a második eredeti angol, Corbeaux után Periam által metszve, ráfogólag Évi és anyja (A béke nemtőjéhez) . . ."[53] Heckenast világosan látja, hogy ha meg akarja kedveltetni új almanachját, meg kell keresnie az áthidaló megoldást. Az Emlény képszerkesztői és irodalmi szerkesztői problémáival ő maga foglalkozott — úgy tűnik, hogy ezen a téren elegendőnek ítélte saját tájékozottságát. Tudjuk, hogy ő maga is rajzolgatott.[54] Sokat utazott, széles látókörű, így tud szakítani elődei gyakorlatával, akik a közeli, bécsi metszők munkájára építettek és a német almanachokat vették mintául. Túllép az előző négy évtized gyakorlatán és — mint az Emlény hirdetésében olvashatjuk — a távolabbi angol—francia kiadványokat követi: „Külső csínjának emelésére sem kímélém a költséget, s mind a papirost és nyomtatást, mind a kötést tekintve, almanachom angol zsebkönyvekkel is kiállja a versenyt . . ."[55] Ugyanakkor a figyelem középpontjába került Barabásban, feltehetően Bajza információi alapján, már meg is találta azt a művészt, akire a jövőben építeni fog. Az 1837-es Emlényben már közölt egy mesterünktől származó rajzot, Jósika Miklós képmását Mayer Károly Nürnbergben készült acélmetszetében. Ezt a tusrajzot Barabás 1836-ban a 346-os tétel alatt jegyezte fel, de a megbízóról nem közölt még semmi adatot. Heckenast Gusztáv az 1838-as Emlény vezérszavában ezek szerint már Barabásra utal: „Az aczélmetszetek, a Nürnbergben készült czímképen kívül, angol kezek művei, s úgy hiszem, szigorú műbíró várakozását is kielégítendik. Vajha ezek is kedves honunkban készülhettek volna . . ."[56]

Barabás ebben az időben emlékiratainak tanúsága szerint, orvosai tanácsára, Erdélyben tartózkodott. Heckenast, a Vezérszóban hirdetett elvek alapján tovább építette kettőjük munkakapcsolatát, és ezután éveken keresztül a legideálisabb kompromisszumos megoldásban jelennek meg az Emlény kötetei: a magas szakmai felkészültséggel rajzolt és metszett, bájos, romantikus, de „kölcsönzött" mellékletekkel és a magyar közönség első számú kedvencének, Barabás Miklósnak rajzaival. Az ifjú művész 1838 végén tért vissza Erdélyből Pestre és a következő év elején már igen pontosan jegyzi fel Heckenast következő megbízását: „Heckenastnak egy históriai darab — a' tótok — G. Széchenyiné és egy oláhné — tussal az 1839-ik Emlény számára. 3 rajz. 18 arany." Ezt követően 11 éven keresztül folyamatosan sorolja a kiadótól kapott feladatokat a különböző kiadványai részére, s azok után is hosszú-hosszú éveken át feltűnik Heckenast neve, aki több ízben — többszöri házassága alkalmával mindannyiszor — megfesttette saját és felesége portréját a régi munkatárssal, talán már-már baráttal, mert úgy tűnik, hogy az évtizedeken át fennálló kapcsolatuk egészen a kiadó haláláig tarthatott.

Heckenast nem üres szólamként értette, hogy itthon készült jó műveket szeretne olvasói kezébe adni, mesterünk tusrajzait a legjobb metszőkkel, a bécsi Carl Mahlknechttel, a nürnbergi Carl Mayerrel, az angol származású Lipcsében dolgozó A. H. Payne-nel,[57] a bécsi Preisellel és Axmannal sokszorosíttatta, ugyanakkor a metszetfelhasználás nyugati példáit követve,[58] ezeket a metszeteket mint saját készletét, jó üzleti érzékkel hasznosította különböző kiadványaiban. Tekintettel arra, hogy a Heckenast-féle megrendelésekre készült Barabás-rajzok csak acélmetszetű másolatban maradtak fenn, szem előtt kell tartanunk, hogy ebben az áttételes formában igen nagy szerepe van a metsző kvalitásának is. Korábban a szerkesztők és kiadók elsősorban a metszők nevével dicsekedtek s nem a rajzolóéval. Ez a szokás újabban, a metszetkölcsönzések gyakorlatával megváltozott, és egyremásra találkozunk azzal, hogy a kiadványok kelendőségét segítendő azt emelik ki, ha a kísérő képet magyar művész rajzolta.

Sem Önéletrajzában, sem a kortársi utalásokban, említésekben nem találjuk semmi nyomát annak, hogy Barabást foglalkoztatta-e az, hogy rajzait ki teszi át acéllemezre. Még arra sem tett soha utalást, hogy a rajzok felhasználásának sorsa érdekelné. Nemtörődömségét csak azzal magyarázhatjuk, hogy ha egyszer munkájáért felvette a honoráriumot, jogait a felhasználások száma már nem sértette, és így az nem is foglalkoztatta. Grafikai munkásságát és művészi pályaívét

3.

4.

követve, ezúttal nincs helye az újrafelhasználások szövevényeit kutatnunk, azt keresnünk, milyen tartalmat fejezett ki például ugyanaz a rajz Heckenast másik kiadványában, a német ajkú polgároknak szóló Irisben egy szentimentális történet kíséretében, ami az Emlényben esetleg egy vad-romantikus novellát kísért. És tovább bonyolódnék a probléma, ha azt tudjuk, hogy Heckenast ugyanazokat az acéllemezeket az Emlényben és az Irisen kívül az Ajándok 1846-os kötetében, az 1852-ben Lipcsében a Bilder-Album aus Ungarn című kis kötetben és Pesten Vajda János szövegével kísért Magyar Képek Albumában is hasznosította. Tárgyalásunk során rajzait a legjellemzőbbnek vélt képcímekkel említjük, és a teljes összefüggés áttekintésére mellékletül egy táblázatot adunk.

Heckenast nevével vagy valamelyik kiadványának említésével Barabás 1848-ig, tehát tíz év alatt, az arcképeket nem számolva összesen harmincegy tusrajzot jegyzett fel. A kutatásunk során csak egy olyan rajz akadt, amelyet a művész nem említett, de megjelent, a többit — kevés kivétellel — sikerült konkrét acélmetszetekkel egyeztetni.

Feljegyzéseit eléggé nehéz a kis kötetek metszeteivel azonosítani. A megbízások és megjelenések szövevényében semmi sem következetes, sem az először megfogalmazott cím és az elkészült acélmetszetek feliratának egyezése, sem a jegyzőkönyben jelzett és a valóságos megjelenési hely. A feljegyzéseket a rendelkezésünkre álló képanyaggal lépésről lépésre haladva lehet azonosítani, a problémátlan, világos esetek után Barabás meghatározásának a metszetek tartalmával történő összevetése és az időpont egyeztetése segít s a legvégén, néhány esetben, csak a valószínűség marad.[59]

1838-ban Heckenastnak még csak az Emlényre volt kiadási joga, de már a következő évben az árvíz során ért veszteségeit pótlandó, gróf Majláth János és D. Saphir Zsigmond az „Iris" című, német nyelvű zsebkönyv kiadásának engedélyeztetésével siettek segítségére, [60] és igen jónevű szerzőket mozgósítottak a siker érdekében.[61] Az Emlénnyel ellentétben az Irisnek mind a kilenc évfolyamán keresztül külön szerkesztője is volt, sőt, kezdetben egyszerre kettő is.[62] Heckenast az Irisben több Barabás-rajzot hozott, mint a magyar nyelvű Emlényben, amelyben aránylag több volt a külföldről kölcsönzött.

A Heckenast-féle rajzokat típusokként külön kell csoportosítanunk, hogy áttekintésük világosabb legyen. Közöttük összesen hat konkrét képmás van: a férfiportrékat Barabás sajátos lírai eszményesítése jellemzi, a két női arcképet akvarelljeinek könnyedsége, de bővebb tárgyalásuk — mint jeleztük — nem tartozik témánk keretébe. A valóságos portrék mellett lazán összefüggő egységbe foglalhatjuk a Heckenast-kiadású almanachokban változatos címmel szereplő női képmásokat, a „nő-ideal"-okat, mint ahogyan jó néhány esetben Barabás említette őket, és valóban ez a legtalálóbb közös nevük. A tíztagú együttesből három romantikusan merengő típus, bár kompozíciós formájuk különböző: az egyik mellkép („A magyar hölgy"), a másik derékkép („Magyar úri hajadon"), a harmadik háromnegyed alakos figura („Die Jägerbraut"). E három kis „nő ideal" pregnánsan példázza azt, hogy a reprodukciót készítő művész, ez esetben egy-egy neves acélmetsző, mint szolgálta jól vagy kevésbé jól az alkotó kvalitását, szándékait, a mű eredeti karakterét. Az „A magyar hölgy" képén Carl Mahlknecht feltehetően megváltoztatta a grafikai áttétellel a rajz barabási jellegét, szép az arc, mesteri a hajviselet ábrázolása, de egészében túlságosan lágy, édeskés az összkép. Ugyanakkor ugyanez a bécsi Mahlknecht a „Ma-

5.

6.

gyar úri hajadon" acélmetszetében érzékenyen megőrizte az eredeti rajz hangulatát. A női alak arca kifejező, tekintete olyan szelíden komoly, mint a mester eredeti festményein. Gazdag belső részleteivel Barabás legszebb akvarell-portréinak sorába illenék. A „Die Jägerbraut", azaz a „Die Kokette" — mint egy másodszori felhasználáskor elnevezték — Preisel metszetében aprólékos részletezéssel megrajzolt ruhájában, finom művű ékszereivel gondolatszegényen áll, szeme a távolba mered. Ismerve Barabás művészi erényeit, tudhatjuk, hogy rajza a metsző kezén vesztette el frisseségét. A női alakok együttesének további hét tagját hasonlóképpen laza kapcsolat fűzi egymáshoz: szelíd életképszerű foglalatoskodás. A „Galambposta" Barabásnak sokszor megfestett, közismert képének kicsinyített változata. A „Schiedspruch" és a „Die dreifach goldene Iser" egy-egy példája a könnyedén felfogott rutinmunkának. Barabás az előbbit a „csintalan nő" névvel nevezte el, és az arckifejezéssel s a játékosan intő gesztussal valóban érzékeltetni tudta szándékát. A folyamistennőt megszemélyesítő, kibontott, hosszú hajú fiatal nő képmása a magyaros típusok közül kiválik, határozottan germán, amit ebben az esetben a szöveghez való alkalmazkodás magyaráz. Két román népviseletbe öltöztetett női alak tartozik még e csoporthoz: a „Flóra", az első az Emlény részére készült munkái között, és ez valóban ott jelent meg első ízben és csak egy évvel később az Irisben.[63] Aláírása és a metsző neve is magyarul áll a kép alatt: „Rajz Barabás — Metszé Mayer Károly Nürnbergben". A másikat, a Gilli-t, Heckenast már az Iris számára rendelte, ezért a metszet alá németül íratta rá: „Barabás gez." — A művész igen jól ismerhette a román népviseletet, mert a két nő ruhájában a gazdagság eltérő fokát is érzékeltetni tudta. Ha a kortársi kritika hangjára figyelünk, megállapíthatjuk, hogy ez a típus lehetett a századközép polgári ízlésének megtestesítője.[64] Az „ideal-nők"[65] között az utolsóként tárgyalt lapot, az „Er liebt mich" aláírású kis metszetet, Heckenast csak egyszer, az Iris 1848-as évfolyamában közölte és acéllemezét többször már nem hasznosította. Barabás nevét ezúttal csak a Stahlstichek eléggé kivételes külön jegyzékében fedeztük fel, a képecskének aláírása nincs, a metsző névtelen maradt, így a munka feltehetően ismeretlen Barabás alkotásai közt. A rajz grafikai áttétele gyakorlott kézre vall, a kompozíció hátterével, az előtér részletgazdag virágaival, a kecses női figura eleven gesztusával megőrizte a tusrajz művészi értékeit.

A következő csoportot hét gyermekábrázolás alkotja. A gyermekkor bája, esendősége miatt eleve szentimentális témát Heckenast kivétel nélkül az Iris részére rendelte, és csupán eggyel, az „A puszták fiá"-val találkozunk az Emlényben is. A magyar olvasóknak Barabástól tehát nagyjaink arcképét és a népi életképeket prezentálta, az Iris táborának pedig ezeket a polgári szíveket melengető, érzelgős-romantikus rajzokat adta. A hét képecskéből álló csoportban három típus van: városi szegény gyermek, az öntudatos parasztfiú és lány és a bájosan mosolygó, ártatlan városi apróság. A típusokat nemcsak a külsőségek, a rongyos ruha vagy a jómódra utaló játék, az attribútumok, a környezet jellemzik,

7.

a kis főszereplők tartása, gesztusa, arckifejezése érzeztetni képes mindazt, amit Barabás közölni akart, öregítő gondokat, önbizalmat, megkímélt gyermekkort és paraszti sorsot. A semleges hátterek mellett három rajzon a környezet is belejátszik a kép hangulatába. A gyöngyvirágot áruló mezítlábas kislány és a rongyos ruhás kis utcaseprő mögött a kövezett, városi utca, a „Gefrorenes" feliratú cukrászda, a drapériával díszített boltajtó atmoszférát teremt, ami azonban, feltehetően az acélmetszők közreműködése miatt, túlságosan sterilnek sikerült. A hagymafüzéres parasztleányka mögött messze távolba nyíló Alföld képe kevésbé hangsúlyos, ugyanakkor kevésbé színpadképszerű. A metszők kvalitása mindig döntő szerepet játszik a képek hangulatában. Mahlknecht mindig romantikusan lágy karaktert teremt, Axmann keményebb, precízebb, rajzosabb. Geyer és Preisel közös munkái gondosak, de bizonyos mértékig merevebben tolmácsolják Barabást.

Barabás jegyzetfüzetének beírásai annak idején az adott pillanat őszinteségében spontánul fogalmazódtak meg, nem az utókor tájékoztatása volt a szeme előtt, egyszerűen természetes rendszeressége indította. A megbízásokat Heckenasttól kapta, ő szabta meg tehát a témát, igen ritkán rendelt konkrét műhöz konkrét illusztrációt. Barabás meghatározásai inkább témajellemzések, és ritkán azonosak a kész metszet aláírásával, de, mint már jeleztük, ezek is változnak, illetve néha eltűnnek a későbbi felhasználások során. 1839-től kezdve nyolc népi életképre utaló megrendelést tudunk meghatározott metszetekkel azonosítani, magyar, román, cigány

8.

9.

és német-osztrák főszereplőkkel. Ezt az utóbbit ki is kell vennünk nyolc közül, mert az Iris 1840-es kötetében megjelentetett „Der Sonntagsstrauss" című illusztráció sokkal inkább mesterkélt népszínmű-jelenet, mint népi életkép. A fennmaradó hét, egy- és többszemélyes kompozíció kiemelkedő jelentőségű Barabás almanach-rajzai közt, de az érdemet részben meg kell osztani a kiadóval. Heckenast, aki a magyar irodalmi élet minden eseményét nyomon követte, a könyvkiadás és könyvillusztráltatás hazai lehetőségeiben szuverénül kiismerte magát, azt is elérte, hogy a magyar népélettel foglalkozó irodalmi alkotásokhoz a szó eredeti értelmében vett illusztrációkat adhasson mellékletül. 1839 és 1846 között Nagy Ignác és Garay János munkáihoz több ízben rendelt Barabásnál a témához apró részletekben hű rajzokat.[66] Az atmoszférát itt a vers vagy az elbeszélés szabta meg, de Barabás őszinte átéléssel tudott alkalmazkodni, mert a főszereplő típusokat az életből ismerte. A nagyidai vajda, a cimbalmos, a szénával megrakott szekér, a csikós s a körülötte kerengő lovak, a Zigeunermutter, egy-egy kis méretű, kevés figurás, de mozgalmas, eleven népi életkép, festményekben is ilyeneket sürgetett nála a közvélemény. Akkor tudott gátlástalan könnyedséggel, őszinte hangon szólni, ha nem bénította a felfokozott figyelem. Így a szélesebb hazai közönség Heckenast érdeméből örülhetett Barabás munkáiban a 19. századi magyar képzőművészet legkorábbi népi életképeinek, s e jelenetek hátterében a magyar Alföld és benne a tájképfestészet első jelentkezésének. Garay János és Nagy Ignác műveinek illusztrációin kívül Jósika Miklós: A béke nemtője c. novellájához, a „Daj szem drotu" aláírású képet és az Abafi című regényének két főszereplőjét, Dandárt és Izidórát megjelenítő kompozícióját rajzolta meg az Emlény 1839-es, illetve 1841-es évfolyama számára.

A ,,Daj szem drotu'' a legkorábbi volt az acélmetszetű sokszorosításra szánt tusrajzai között, a teljes sorozat legnagyobb gonddal készített darabja. Hűségesen követi a szöveget, képben jelenik meg az esemény és az is megemlítésre méltó, hogy a gondos kiadó már pontosan, ahhoz az oldalhoz köttette be a rajzot, ahol a jelenet játszódik. Elöl Gránzsa Demeternek, a ,,nevezetes vándor fáraónemzetség egyik pátriárchiájának'' földretepert alakját s a bosszúból fejét körüldrótozó két embert látjuk, mögöttük az égő sátor, a menekülő disznó, a kétségbeesett öregasszony-figura, a háttérben pedig részvétlen semlegességgel vonuló két kalapos, csizmás, városi ruhás férfi egy teherrel megrakott lovat kísér. Ez az együttes jól komponált, részleteiben és szereplőiben hiteles. Jósika regényéhez, az Abafihoz rajzolt jelenete, a ,,Dandár és Izidóra'' többszöri közlése miatt jóval ismertebb az előbbinél. A képen látható jelenet itt is szó szerint követi a regény sorait: ,,Dandár átölelvén karcsú derekát, magához szorítá a hölgyet, igyekezvén tőrét kicsavarni kezéből . . .'', A romantikus háttér és a vad romantikus cselekmény azonban Mayer Károly átültetésében az esetleg valaha megvolt lendületét is elvesztette. A kép egyedüli érdeme a cselekmény szó szerinti megjelenítése.

A kortársi kritika lankadatlan figyelemmel kommentálta Barabás minden rajzát, és bár elismerően nyilatkozott például a komoly összeszedettséggel alkotott ,,Daj szem drotu''-ról, mint Schedel nevezte a ,,Faluvégi jelenet''-ről, de — mintegy szembe állítva a kettőt — ugyanannak a kötetnek ,,Flóra'' aláírású női képmását ítéli Barabás rajzai, sőt az összes melléklet közül a legszebbnek, mondván, hogy ,,koronája mindnyájának''.[67] Talán nem tévedünk, ha összefüggést keresünk e megjegyzés és a között a tény között, hogy mesterünk az elkövetkező évek folyamán több ,,női ideal''-t szállít Heckenastnak, mint sokfigurás, mozgalmas illusztrációt.

10.

11.

Barabás a kiadónak két almanachja számára szóló megrendelései közül az utolsót 1848-ban jegyezte fel: ,,egy női ideal. G. Heckenastnak az Irisbe 1849-re'', de ennek acélmetszetét már nem ismerjük. Az Iris utolsó kötetében jelent meg mesterünk híressé vált Vásárra induló román családja,[68] melyet Axmann József metszett Barabás tusrajza alapján. A történelmi események miatt kettőjük ilyen típusú munkakapcsolata lezárult.

Barabás Miklós művészetéről szólván mind Hoffmann Edith, mind Szentiványi Gyula említést tesz arról, hogy Barabás rajzaival két önálló kis kötet is napvilágot látott az ötvenes évek során, de részletesebben nem foglalkoznak velük. Az első, a Bilder-Album aus Ungarn, 1852-ben jelent meg Lipcsében, G. A. Haendel kiadásában és Barabásnak a korábbiak során ismertetett, Heckenastnak készített munkáiból tizennyolcnak acélmetszetét közölte újra, a rajzokkal szorosan összefüggő versek és ismertető szövegek kíséretében.[69]

A kis albumban egytől egyig magyar vonatkozású képeket és magyar karakterű női arcképeket látunk, melyek kivétel nélkül az Iris illusztrációinak újranyomásai. Korábbi képaláírásaikat törölték a lemezekről, a képeket közvetlenül a szövegek, versek elé kötötték be, így azok címe utal a rajzokra is. A szövegek szerzőinek nevét a kötet nem említi, a leírásoknak, verseknek nincs irodalmi értékük, tartalmuk, bár naivan romantikus, zavaros, de pozitív szándékú, társadalmi és történeti utalásokkal teli.

12.

A bőséges ismeretanyag arra utal, hogy a verseket és szövegeket egy magyar vagy magyarországi német nyelvű szerző írhatta.

Ennek a német szövegű képesalbumnak látszólag semmi köze sincs Heckenast Gusztávhoz. Nevét a kötet sehol sem említi, és bár az acéllemezek kiadónk kezéből kerültek Lipcsébe, a kis könyvecskét mégsem sógora, későbbi apósa, Wigand Ottó, hanem a számunkra ismeretlen G. A. Haendel adta ki. Az európai metszetvándorlás általános szokása miatt mindebben egyszerű üzeli jellegű ügyletet tételezhetnénk fel, de bonyolultabbá válik az előttünk kirajzolódó kép, ha tudjuk, hogy ugyanezekkel a lemezekkel hét évvel később Heckenast saját nevével Pesten is megjelentette ennek az albumnak azonos formátumú, rokon tartalmú, azonos című és szinte azonos kötésű párját. Ebben az esetben a magyar cenzúra kijátszásáról lehetett szó. Heckenast keze benne volt a Bilder-Album kiadásában is, de idegen vállalkozót kellett keresnie, mert apósának, Wigand Ottónak, aki a szabadságharc után közel hatvan röpiratot juttatott Magyarországra, minden kiadványát kitiltották a monarchia területéről.[70] A kötetben „An eine hochherzige Dame" című szonett kíséretében Széchenyi Crescencia grófnő portréját is viszontlátjuk. Az itt névtelenné vált szép arc mellett a vers szövege azonban félreérthetetlenül a Döblingben sínylődő Széchenyi Istvánra utal: „Wie Ihr Gatte, gab sie mild die Hand . . . manchem Hoffnungslosen . . ."

Ennek a kiadványnak jelentőségét Heckenast életrajzában nem értékelték, de nem utalt rá Barabás Miklós sem, pedig egy hasonló veszélyeket jelentő probléma, Batthyány Lajos portréjának megmentése, életrajzírásában hosszú oldalakat kapott.

A Bilder-Album aus Ungarn-nak gondozója a lemezekről letörölt címek helyett I—XVIII. futó római számozást adott és két helyen két acéllemezről precízen letöröltette az előző nyomatot készítő nyomda nevét is.[71] Az acélmetszeteken a rajzoló és metsző művész nevei változatlanok maradtak. A kötet 18 Barabás-rajza közül egyetlenegy lapon, a „Der Dudelsackpfeifer"-en egyedül a metsző neve áll: „A. H. Payne", ez a kép első közlésekor, az Emlényben és az Irisben eredetileg is a rajzoló neve nélkül jelent meg, így tulajdonképpen ennek a publikációnak köszönhetjük, hogy Barabás jegyzőkönyvében 1842-ben „egy dudás"-ként bevezetett munkáját igazoltan azonosíthatjuk A. H. Payne acélmetszetével.

A. H. Payne neve egy másik, régóta kutatott kérdésünkre is feleletet adott. Amint korábban erről már szóltunk, az angol metszetek kölcsönzését irodalmunk elsősorban Bajza nevéhez fűzi, bár az Emlény kritikáiban s az Irisről szólva és magukban a kis zsebkönyveknek előszavaiban többször esik szó arról, hogy Heckenast nagy anyagi áldozattal kiváló minőségű angol metszetekkel díszíti kiadványait.[72] A kölcsönzés, illetve átvétel útját-módját azonban sem Bajza levelezésében, sem a Heckenastról szóló irodalomban, sem a levéltári anyagban nem találtuk meg. Az Emlény és Iris mellékletein A. H. Payne neve többször is előfordul, néha a nyomatot készítő intézet, az Englische Kunst-Anstalt, felirattal együtt, mint például Barabásnak az 1844-es Irisben látható „Die dreifach goldene Iser" című lapján is. Az ő személye, illetve az Englische Kunst-Anstalttal való kapcsolata adja meg az eddig hiába keresett megoldást. A. H. Payne 1812-ben született Londonban, majd 1838-ban Lipcsébe

13.

14.

16.

15.

költözött és ott néhány év múlva megalapította a ma oly modernül hangzó Művészeti műhelyt, a legjobb angol, francia és német grafikus művészeket foglalkoztatta, és munkáikkal elárasztotta Európát, sőt Amerikát is.[73] Így magyarázható, hogy az Englische Kunst-Anstalt által forgalomba hozott metszetek közel szinkronban díszítik az Angliában, Németországban, Franciaországban és Magyarországon megjelent kis almanachokat.[74] Az érdem tehát Heckenast Gusztávé, aki ezen az úton bonyolult kompozíciókat, romantikus témákat, egzotikus tájképeket juttatott el a magyarországi olvasóközönség kezébe, hirtelen és ugrásszerűen szélesítve az ily módon egyre igényesebbé váló közönség ismereteit.

Míg a Bilder-Album aus Ungarn Barabásnak 18 tusrajzát kötötte egy csokorba, a hét évvel később 1859-ben Pesten, Heckenast kiadásában megjelent piros kötésű párja, a Magyar Képek Albuma csak 12 rajzot közölt. Elmaradt Széchenyiné Seilern Crescencia arcképe, aminek igencsak megvolt az oka, de elmaradt a hagymát áruló kisleány, a szénásszekér a kedves alföldi hátterével, a dudás és két ideálkép. Nem könnyű tehát elvszerű magyarázatot találni a válogatásra, mert nincs összefogó

17.

árus részére a Vielliebchen című almanachba. A Honderű azonnal büszkén jelentette az eseményt olvasóinak,[75] de más lapok is hírt adtak róla. A zsebkönyv ebben az időszakban Baumgaertner kiadásában, Bernd von Guseck szerkesztésében „Historisches-Romantisches Taschenbuch" alcímmel jelent meg. Barabás munkáit az 1846-os évtől 1849-ig folyamatosan közölték.[76] A rajzokat a kiadó rendelte, akit mesterünk feljegyzéseiben egyszer mint könyvárust, többi hat esetben mint Baumgaertner Buchhandlungot említ. Egy-egy lap honoráriuma 10 arany volt. Az első tusrajzát, egy előkelő magyar nemesi származású leány képmását, a „Maria Pakarny"-t még bécsi művész, a Barabás-munkákat jól ismerő Carl Mahlknecht ültette át acéllemezre, a többi hatnak már a Lipcsében dolgozó C. Preisel volt a metszője. Az ő nevével is találkoztunk már a Heckenast-féle megrendelésre készített rajzok metszői közt. Mahlknecht jobban tolmácsolta Barabás egyéniségét, és így kettőjük közreműködéséből Pakarny Maria arcképe meleg tekintetével, szélesen fekvő arccsontjával harmonikusan illeszkedik Barabás oeuvrejébe. A többi hat lap idegenebb egyéniségeket tükröz, ezt kisebb mértékben az is magyarázza, hogy a metsző, C. Preisel nem alkalmazkodott annyira a kapott rajz lelkületéhez, mint az idősebb bécsi mester — Preiselről már korábban is megállapítottuk, hogy keményebben, szárazabban dolgozott, de talán az is okozza, hogy Barabás az idegenben játszódó témákhoz idegenebb egyéniségeket igyekezett megfogalmazni. A Vielliebchennek készült rajzai kivétel nélkül háromnegyed alakosak, részben álló, részben ülő pozitúrában. A feladat megtisztelő volta elsősorban a korábbi három metszeten mérhető le, a Maria Pakarnyn, a La Colombán s az Ulrikén, mert ezek különös gondossággal készültek. A kelmék ábrázolása pompás, az ékszerekre, fejdíszekre, díszítő részletekre, külö-

18.

logikája sem a kihagyásnak, sem a kiválasztásnak. Talán a kiadó hangulata döntött, de még inkább valószínű, hogy a szövegíró Vajda János szimpátiája határozta meg az összeállítást. Kísérő szövegei a témát magyarázzák, kissé teátrálisan, de a társadalmi változások mélyen átérzett igazságával. A magyar olvasóközönségnek még pátosz kellett. Vajda ott, ahol magának a rajznak a korszerűtlensége már túlságosan szembeszökő volt, mint például a Galambposta esetében — finom iróniával éppen a képen látható esemény aktualitását firtatja. Nehéz elképzelni nagyobb ellentétet két művészi egyéniség között, mint ami éppen ennek az albumnak lapjain egymás mellé került. Barabás Miklóst és Vajdát nemcsak a közöttük levő korkülönbség választotta el, hanem egyéniségeik különbözősége is. Barabás Miklós a formakeresés és a képzőművészeti egzisztencia megteremtésével küzdött ifjúságában, saját erőből elérte azt, amit közvetlen szomszédaink legjobbjai, de a továbbfejlődés folyamatába bekapcsolódni már nem futotta erejéből. Vajda János a nemzeti irodalom nagyjainak a nyomdokába lépett, folytatott valamit, személy szerint, alkatilag is progresszív egyéniség volt. Az írót kettőjük ellentétes művészi alkatából adódó disszonancia már zavarta, és ösztönös feszengése érződik a kis kötet hangvételén.

Az Englische Kunst-Anstalt és Heckenast Gusztáv között kimutatható összeköttetés adja meg a magyarázatát azoknak a megtisztelő megrendeléseknek is, melyeket Barabás 1844 és 1847 között Lipcséből kapott. Hét illusztrációt, hét tusrajzot szállított Baumgaertner lipcsei könyv-

19.

20.

21.

nös figyelmet fordított, a hátterek akár interieur-részletek, akár kertrészletek, festőien szépek. A következő négy: a „Ripa", „Anna Beaufort", a „Camill" és az „Archibald" kissé eltér tőlük, könnyedebben fogalmazódtak, nem olyan gazdagok belső részleteikben, talán úgy is mondhatnánk, hogy festőiebbek, amit főleg az impresszionisztikusabban megfogalmazott hátterek még erősebben hangsúlyoznak.

A Vielliebchen, amely alcímét igazolóan vad-romantikus, de igencsak naiv történeti novellákat és költeményeket közölt, és melyet az elnyomott nemzetek iránti szimpátia jellemzett, a köteten belül Barabás rajzainak igen előkelő helyet biztosított, többször a címlap elé kötötten, kiemelten prezentálta munkáját. Mesterünk mellett ezekben az években a zsebkönyvben elismert, európai hírű művésznevekkel találkozunk, köztük „Prof. Ender"-rel és Goethe Faustjának első illusztrátorával, Moritz Retzschcsel is. A kiadó Heckenasthoz hasonló elvek alapján állította össze a zsebkönyv képanyagát, egy és ugyanazon novellához sokszor két különböző művésztől hozott illusztrációt.[77] Ennek a feltétlenül diszharmonikus megoldásnak kézenfekvő magyarázata van: egy közelben dolgozó művész könnyebben készít az adott szövegnek megfelelő konkrét utalású rajzot, mint egy távoli országban élő, aki esetleg csak a főszereplő jellemzését ismeri és aki csak egyszemélyes, lényegében semleges, dekoratív hátterű s feltehetően az eseménytől független rajzot tud nyújtani. E kombinált megoldásnak azonban anyagi háttere lehetett, Baumgaertner a Vielleibchen képanyagát ekkoriban éppen úgy a Payne-féle Englische Kunst-Anstalt metszeteinek kölcsönzésével tette gazda-

22.

24.

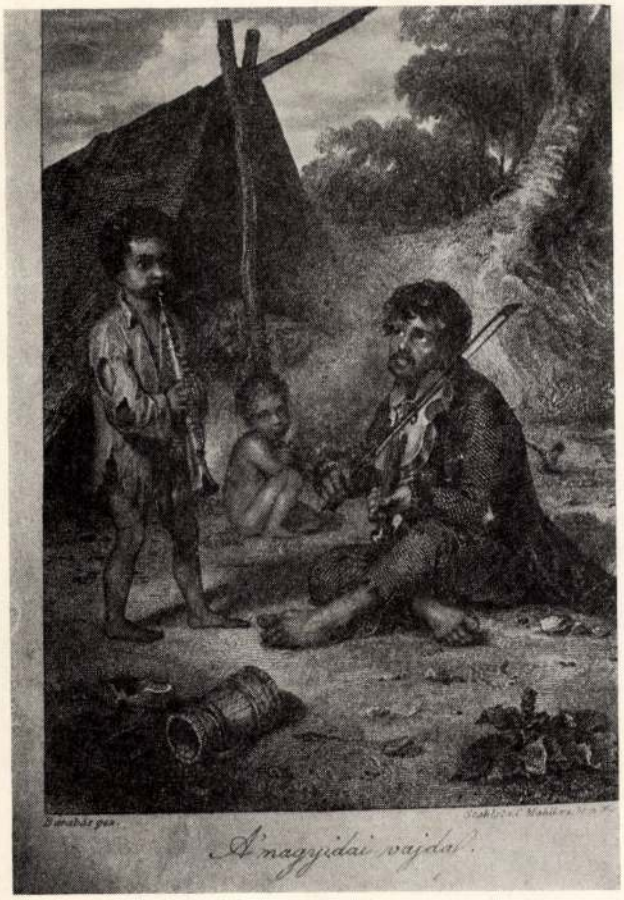

23.

ságosabbá, és ezért találunk a metszők és rajzolók között az európai hírűek mellett a magyarországi Heckenast-féle kiadványokból ismert német, osztrák, angol és francia, tipikusan illusztrátor művésznevekre.[78]

Amikor még javában élnek Heckenast almanachjai, melyeket rugalmas üzleti érzékével tart életben, a frissebb információk érdekében hazánkban is megindult a gyakrabban és periodikusan megjelenő kiadványok sora. A Honderű, az Életképek s az Ungar szerkesztőinek ugyanazok a képmelléklet- és illusztráció-gondjai, mint az almanach-szerkesztőké volt, talán annyiban enyhült a helyzet, hogy kitaposottabb utat kellett járniok, s egy már kialakult illusztráltatási gyakorlatba tudtak bekapcsolódni. A napilapokban és hetilapokban így még mindig sok a külföldről átvett vagy átmásolt divatkép és illusztráció, melyet gyakran a lefordított szöveggel együtt közöltek a szerkesztők, de előfordult az is, hogy a magyar szerző alkalmazkodott a készen kapott képanyaghoz. Eközben azonban egyre inkább szükség volt olyan hazai művészekre is, akik a magyar szerzők munkáit valóban, a szó eredeti értelmében, illusztrálni tudják.

1843-ban új szépirodalmi és divatlap indult Honderű címmel, szerkesztője Petrichevich Horváth Lázár lett.[79] Horváth Lázár nevével Barabás jegyzőkönyvében mint megrendelővel 1843 és 1846 között többször találkozunk. Életrajzának ebben a szakaszában kettőjük munkakapcsolatának kezdetéről, érintkezéseik stílusáról,

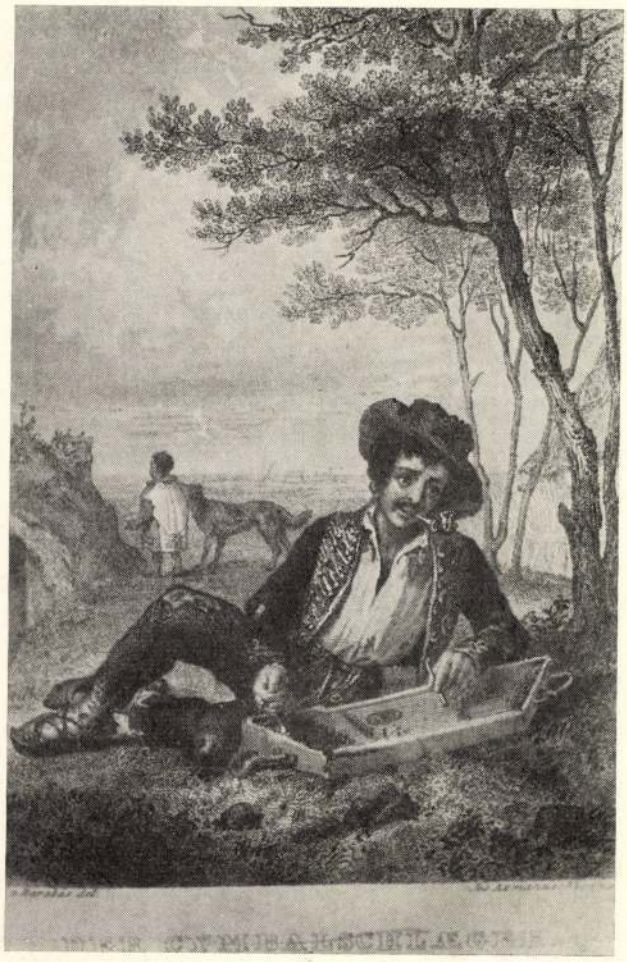

25.

a kapott feladatokról ugyanúgy nem tesz említést, mint ahogyan Heckenast neve is kimaradt a múltból megőrzött emlékekből. S ha ifjúságának éveiről nem írt volna az idős emberekre jellemző részletességgel, akkor azt sem tudhatnánk, hogy Petrichevich Horváthtal már Erdélyben, 1828-ban összehozta a sors. Ezt a találkozást kedves emlékként őrizte meg szívében, mert Horváth Lázár már akkoriban felismerte tehetségét s azzal biztatta, hogy

26.

menjen Kolozsvárra, ahol biztos sikerre számíthat. Még Horváth édesapját is beleszőtte írásába, aki oly szívesen fogadta otthonába.[80] Úgy tűnik, hogy egyedül ennek az elismerésnek köszönhetjük, hogy együttműködésük lelkes kezdetének hátteréről valamit is tudhatunk.

A Honderűről a progresszív kortársi kritika egyértelműen elmarasztaló ítéletet hozott, az utókor ezt szentesítette, és szinte meghökkentő, ha valaki a lap érdemeit említi.[81] Pedig P. Horváth Lázár szépirodalmi és divatlapja, amely olyan kétes hírnevet szerzett szerkesztőjének, valóban igen sok, az adott körülmények között pozitív és modern elgondolásnak adott hangot. Sokat és sokszor szólt a hazai művészet aktuális eseményeiről[82] olyan közvetlenséggel, ami addig szokatlan volt, beszélt a művészek egyéni problémáiról, bírálta a művészetoktatás elmaradt helyzetét.

Barabás Jegyzőkönyvében összesen hétszer szerepelt megbízóként P. Horváth Lázár, illetve a Honderű. Az első évben két ízben összefoglaló megfogalmazású tétellel, először: „Farajz a Honderűhez 6", másodízben: „Horváth Lázárnak apró rajzok" meghatározással.[83] Ha csak azokat a szövegeket figyeljük, amelyekhez Barabás az előbb idézett megbízásokra rajzokat szállított — már akkor sem csodálkozhatnánk azon, hogy a lap olyan hamar ellenszenvet váltott ki a hazai polgári és köznemesi olvasóközönségből. Ezek az írások a hazai közállapotok elmaradottságát, a magyar paraszt maradiságát, a jómódú pesti polgár beképzelt szűklátókörűségét és a vidéki kisnemes műveletlen úrhatnámságát kritizálták — de oly módon —, hogy végső soron mindenkit bántottak. A lap pozitív célkitűzése az elmaradottság felszámolása volt, a módszere viszont a bántó gúny, ami sohasem szül

27.

28.

népszerűséget. Barabás rajzai — bár jól kísérték s találóan alakították képpé a szövegek tartalmi részét — önmagukban nem voltak kihegyezetten bántóak.

Ha a sokat idézett Jegyzőkönyvben talált feljegyzéseknek a Honderűben fellelhető rajzi megfelelőit keressük, Barabás Miklós kritikai vénájának, ritkán megnyilvánuló humorának és néhány, friss, igen közvetlen hangvételű megfigyelésének találjuk eddig ismeretlen bizonyságát. Az előbb említett első két sommázó tétel után — melyek Barabás oeuvre-jének meglepetéseit hozták — a következő három év alatt még további öt, konkréten, tételesen megfogalmazott munkát kapott a Honderűtől: 1844-ben a „Czigány musicusok a Honderűhez", 1845-ben: „Lemouton Emilia", „Marz. Honderűnek Divatkép-mátka" és végül 1846-ban: „Schodelné rococo lit. Honderűhez" és „Füredy Honderűnek lith.". Amíg Heckenast megrendeléseit az Emlény és az Iris megjelent illusztrációival majdnem hiánytalanul egyeztetni tudtuk, mivel a feljegyzések naivan hangzó, de mégis jellemző meghatározásai ezt lehetővé tették, addig a Honderű mellékleteivel és szöveg közé tördelten publikált rajzaival nehezebb a helyzet. Az első két megbízás eddigi eredményeink szerint összesen 10 rajzot jelent, köztük vannak azok a jóízű, frissen megfogalmazott jelenetek, melyek humorára az előbb utaltunk, és melyeknek kiemelkedő helyet kell biztosítanunk mesterünk ún. „történeti", úgy is mondhatnánk „cselekményes" kompozíciói között. E számot még bővíteni lehetne talán néhány díszítő mustra rajzával, záró motívummal, de jelzetlenségük és jellegtelenségük miatt nem indokolt a velük való foglalkozás. A tárgyalásunkba vont tíz[84] szignálatlan rajz közül kettőt már számon tartott a művészettörténeti kutatás: a „Csónakdá"-t[85] és a „Pesti utcaöntözési jelenet"-et.[86] A Honderű az 1843-as II. félévi kötetben a Csónakdáról szólva kifigurázza „Tekintetes táblabíró Marady urat", aki azon elmélkedik, hogy mire kell a csónakda, azt még megértené, ha Nádudvaron lenne hasonló „birkafürösztésre". Maga a szó sem tetszik neki: „Csónakda, lovarda, fagylalda . . . ha még ez a híd is valahogy föl talál épülni . . . mi lesz akkor a magyarból?" Itt a szövegben közli a Honderű, hogy a rajzot „Barabás kedvelt ónja kizárólag lapunk számára rajzolta". A kom-

29.

30.

32.

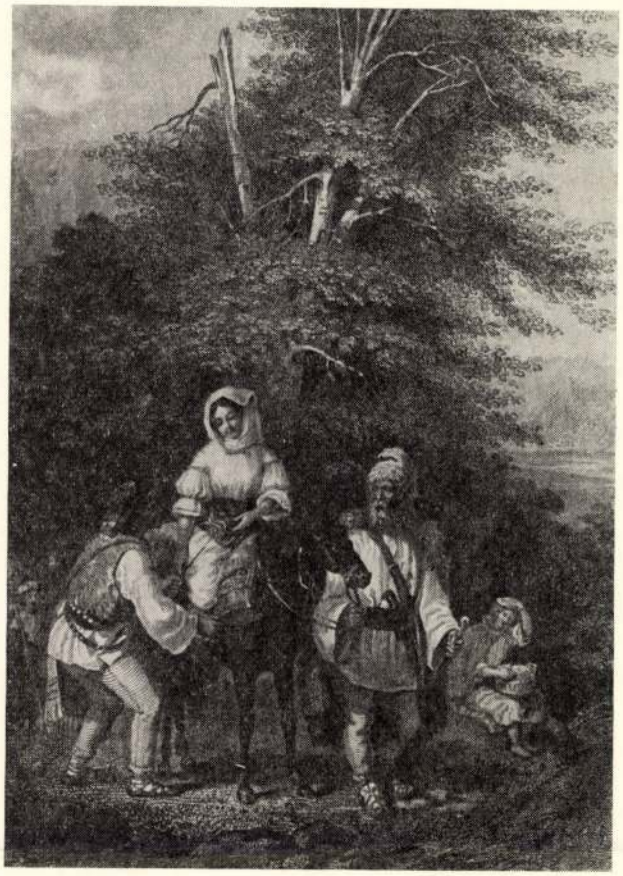

31.

pozíció biztos perspektívájú és nagyvonalú, lényegében a Lánchíd építését figyelő Barabás rajzos jegyzete, pontosan fedi a készüléséről tanúskodó jegyzőkönyv „apró rajzok", tehát nem hangsúlyos, nem nagyot akaró, csupán könnyedén megfogalmazott hangulatát. Kevésbé illik mesterünk munkái közé a „Pesti utcaöntözési jelenet", bár a lap 1844. évi tartalomjegyzéke igazolja, hogy ez is egy „genrekép Barabástól, kőre metszve Grimm úr kőnyomdájában".[87] Ezekben az években, mint írja, a Charivarit is forgatta[88] és az utcaöntözési jelenet tagadhatatlanul erre a forrásra utal, s bár a képen látható jelenet elvileg lejátszódhatott volna Pesten is, mégis ha a Lánchíd építését idéző, üde jelenettel vetjük össze, világosan érezzük ennek mesterkéltségét, az átélt impresszió őszintesége hiányzik belőle. Ugyanakkor minden kifogásunk mellett is el kell ismernünk, hogy feltűnő könnyedség jellemzi ezt a rajzot is.

Az ismerteken és többször reprodukáltakon kívül a Honderű rejtett utalásai, szerkesztői megjegyzései nyomán és néhány esetben jól felismerhető és azonosítható barabási motívum segítségével további nyolc rajzzal gazdagíthatjuk mesterünk oeuvre-katalógusát. Ez a szám önmagában is jelentős, de különösen akkor, ha nem a megszokott és ismert zsánerképtípusait vagy portréit gyarapítja, hanem Barabást, a pesti élet és a vidéki szokások kritikus megfigyelőjét szólaltatja meg. Az 1844. évfolyam első félévének egyik számában a következőket olvashatjuk: „A negyedik műmelléklet a budapesti új híd-

33.

34.

nál használt azon angol gépnek mutatja mintáját, melly által egyetlen ló a legnagyobb gránitkövet viheti egyik helyről a másikra. Az emelés egy arra szánt srófemeltyű segélyével egyetlen ember által történik. A rajz Barabásunk könnyűden odavetett természethű vázolata."[89] A képen a Lánchíd építésének egy igen korai fázisát láthatjuk, az előtérben a fent leírt és jellemzett gépezet rajzával, körülötte serényen tevékenykedő munkásokkal. Mindehhez a hídnak lendületesen magasba emelkedő gerendázata, a felhalmozott, hatalmas kőtömbök adják a hátteret. A rajz egy kevéssé ismert adaléka a Lánchíd építése történetének, egyben Barabás új fajta, monumentalitást és lendületet érzékeltetni tudó tehetségének spontán igazolása.

A Marady urat kifigurázó sorozat egy másik lapja a Csónakda-kép főszereplőjét állítja új környezetbe. Hősünk mintegy negyedszázaddal fiatalabb, tizenhat éves hitvese kíséretében a Monostor utcai Kribli-ház udvarán áll, és az ott látottakon zsörtölődik, körülöttük veszekedő cigánypurdék, egymás haját tépő cigányasszonyok és a ház tatarozásán munkálkodó emberek.[90]

A Honderű „Pesti Salon" című rovata az „Alföldi képek" sorozatban az osztrák „Geheimer-ober-appellations-tribunals wirklicher Raht" tekintélyét állítja szembe a magyar városi fő- és öregbírája és egy városi esküdt tekintélyével. Illusztrálásul három kőtömb nyugalmú, mozdulatlan, subás, kucsmás magyart rajzoltatott mesterünkkel,[91] aki találóan érzékeltetni tudta a szerző szándékát: ők hárman csak a respekt miatt vesznek részt az úrbéri vadászaton, de egy tapodtat sem mennek a nyúl után . . . A rajz szerzőségét a részletek, a háttérben kirajzolódó táj, a három gubás zömök figurája igazolja. A hármas tömbszerűsége azonos a következőként ismertetendő szamaragoló juhászéval. A Honderű 1843-as évfolyamának 5. számában Gaál György: „A keresztapa" című alföldi történetét kíséri az a fametszet,[92] ami első látásra úgy tűnik, mintha Petőfi: „Megy a juhász a szamáron" című, különös módon ugyanabban az esztendőben született versének illusztrációja lenne. A juhásznak valóban földig ér a lába, szegény szamarát teljesen beborítja subája. De csak a vers első két sorára illik Barabás rajza, mert a képen a háttérben egy akasztófa látszik, a juhász szelíd-békésen elmélkedik a gazságai miatt felakasztott ifjú láttán: „kár szegény keresztfiamért, derék ember lett volna belőle!" — Arra, hogy ezt az illusztrációt Barabás rajzolta, a lapban nincs semmi utalás. De a kompozíció háttere, az alföldi táj a gémeskúttal önmagában is az ő szerzőségét juttatná eszünkbe, és ezúttal van egy olyan apró részlet is, ami biztossá teszi a feltehetőt. A juhász subájának díszítő motívuma s magának a subának formája is teljesen azonos a Heckenast megbízásából rajzolt hagymát áruló kislány subájának motívumával és formájával. Ez a kis kép közvetlenül és problémátlanul Gaál írásának illusztrációja, és pontosan kifejezi a novella hangulatát.

A Honderű szerkesztői gyakorlata még nem volt rutinszerűen kialakult, a szerkesztői üzenetek igen sokszor mentegetődznek váratlan nehézségekre hivatkozva, ha egy-egy megígért melléklet elmaradt. Így történhetett az is, hogy az 1844-es évfolyam 13. számához egy egész oldalas szignálatlan litográfiát adott a lap, de a kísérő történet helyett, csak egy ígéretet közöltek: „Mai mellékletünk az elkésést ábrázolja, mellynek magyarázatával magunk is kissé elkésvén, azt jövő számunkhoz iktatandjuk." A következő számban a mai szerzők és rajzolók

35.

36.

nevének közlési rendjéhez szokott szemlélő és olvasó számára kissé szokatlan formában találhatjuk meg a beharangozott magyarázatot és az alkotó művész nevét. Bernát Gáspár: ,,Táblabíró'' című elbeszélésének főszereplője, Hátvölgyi Konok Mihály — a rajz pocakos, csizmás főszereplője — Budapestre indult Palkóval, az inasával, saját négylovas kocsiján és gőzhajón akarta útját Pozsony felé folytatni. Barabás azt a pillanatot fogalmazta meg képben, amikor jobbra már visszavonhatatlanul elporzott Konok Mihály csézája és balra — őket be nem várva, elindult a gőzhajó. Középen döbbenten áll a táblabíró, aki talán először találkozott életében azzal a számára szokatlan jelenséggel, hogy a menetrend az ő személyénél is nagyobb úr. És itt ennél a fordulónál váratlanul bukkanunk rá a szövegben a rajz alkotójának nevére: ,,Ez azon jelenet, melyet derék Barabásunk ónja, ki éppen akkor Sámson gőzösön utazék, olly hű humorral rajzola, s mellyet szép kegyetek a Honderű múlt számával nyertenek.''[93] Palkó inas a batyújából kikandikáló sok csibukkal megpakoltan, felemelt karral ágál a füstölgő gőzös után, Konok uram csípőre tett kézzel azt szemléli, hogy leszakad-e az ég? S bár Barabás nevét szellemesen szőtte szövegbe az író vagy a szerkesztő, mégis elfelejtette azt, hogy, aki a gőzösön hajókázik, semmiképpen a part felőli nézetből látja ezt a jelenetet.

A Honderű egy másik kis szövegközti kép esetében is hasonló megoldással hozza tudtunkra mesterünk szerzőségét. Itt is egy ,,Históriai frescokép''-ről, Bernát Gáspár írását kísérő fametszetről van szó, az ,,Alföldi Kaland gyorsszekéren'' című tanmesének illusztrációjáról,[94] egy gyakran előforduló baleset megjelenítéséről: Debrecen környékén a vendégmarasztaló sáros úton felboruló szekérről. A képen a végleges feldőlés előtti pillanat látható: egy kalapos nő már ugrás közben van, hasonlóan lefelé ugrik egy fiú a bakról, a hat ló kínlódva erőlködik az ostorcsapások alatt, és a kocsi belsejében még két utas ül, az egyik cilinderes, a másik kucsmás, süveges, aki rendíthetetlen nyugalommal szívja nagy öblű pipáját. Bernát Gáspár csípősen jellemzi a körülményeket: ,,Míg a fontolva haladás ezen kínos maximumában nagyságtok . . . szép olvasónőim — ráismerének Debrecen körüli vendégmarasztaló utakra . . .'', eközben azt is közli, hogy ő, mármint a cikk írója, néhány jelenetet tárcájába ónozott. Olyan elhihető módon hangzik ez az állítás, hogyha a szerkesztői jegyzet nem adná további magyarázatot, talán nem is gondolnánk ez esetben Barabásra, de így ismét vitathatatlanná válik szerzősége: ,,A Honderű köszönettel vette az egészet; a kis vázolatot derék Barabásunk által fára rajzoltatta s szép olvasóinak ezennel — uti figure docet — bemutatja.'' Az őszintének látszó szerkesztői megjegyzés alapján még el is tűnődnénk, hogy ez egyszer vajon nem kísérletezett-e mesterünk valóban a fametszés technikájával, ha nem állna a rajz jobb sarkában tisztán olvashatóan a fametsző neve is: ,,J. Kohn. m.'' Ugyancsak a jelzetlen, szövegközi illusztrációk között látható még egy hasonló témájú, reménytelen, sárban kínlódó lovakat, elsüllyedt kerekű szekeret ábrázoló fametszet is, amelyet teljes bizonyossággal Barabásnak kell tulajdonítanunk. Rávall mesterére a rajz minden kicsi figurája: a jobb oldalon szétvetett lábbal ábrázolt alak, a kocsiban ülő férfi feje is. Az elsőt a Lánchíd építésénél használt angol gépet ismertető rajzán láttuk, a másikat a három esküdtet megjelenítő illusztrációján. Ez a

37.

rajz is egy, az elmúlt század közepén hazánkban olyan jól ismert problémát, a gondozatlan, esőben járhatatlan utakat figurázza ki. Egy újabb gúnyrajz, ami a közállapotokat vette célpontjául.[95]

Petrichevich Horváth megkülönböztetett figyelmet szentelt Barabásnak a Honderű első két évfolyamában. Ez a kiemelt elismerés abban is megnyilvánult, hogy a Honderű második fejlécére neki adott megbízást s ezt a lapban be is jelentette: „Végre a Honderű új köpenyén jelképezni akarta a művészet különböző nemeit, a salonélet' némelly ágait, a hírt és a divatot. Mindezek fölött a két magyar haza címere egyesül a nemzettség' koszorújában, jeléül annak, mennyire óhajtja ez áldott haza' egyesülését a Honderű. A rajzot hasonlókép jeles Barabásunk mesterónja vázolta (saját eszménk után) s a bécsi leghíresebb xilograph Hőfel tanár úr metszette." Itt ismét csak azt láthatjuk, hogy változatlanul fontos a metsző személye, mert egyforma súllyal említi mindkettőjüket a híradás. A rajz eklektikus, s bár a részletek, a bőségszaru s a kandeláber kombinációja, a díszítőmotívumok és a különböző művészeti ágakra utaló szimbólumok művészünk buzgó alkalmazkodási törekvését igazolják, egyben azt is, hogy ez a feladattípus nem volt neki való. Becsületes igyekezettel tett eleget a szerkesztő elképzeléseinek: a tükör előtt fésülködő hölgy s a vele társalkodó férfiú feltehetően a divatot, a kasztanyettre táncoló olasz népviseletű pár, a lovagló- és a vadászjelenet a szalonélet egy-egy formáját volt hivatva szimbolizálni, az összkép a valóban híres Blasius Hőfel fametszetében azonban messze távol marad a riport frisseségű Csónakdától vagy az Elkéséstől.

A Honderű, hogy minél szélesebb kört nyerjen meg magának, az önálló műmellékletek között egész oldalas divatképekkel is kedveskedik olvasóinak. Az 1844-es évfolyam egyik mellékletét így hírdeti:[96] „A Honderű egy lapon mutatja be a hazának a nemest és a polgárt: vajha, melly itt csak jelképezve lőn, nem sokára testté válnék a magasztos eszme. A képet Kostyál úr' szép ízlésű nézetei szerint derék Barabásunk mesteri ecsete vázolá." A rajz Kovács és Medvey acélmetszetében került a közönség elé. A három férfialak a szép számú Barabás-féle divatképek szokásos hibáit és erényeit példázza: részletpontosságot, érzékletes anyagábrázolást és a figurák bábszerű, merev beállítottságát. De mint minden

38.

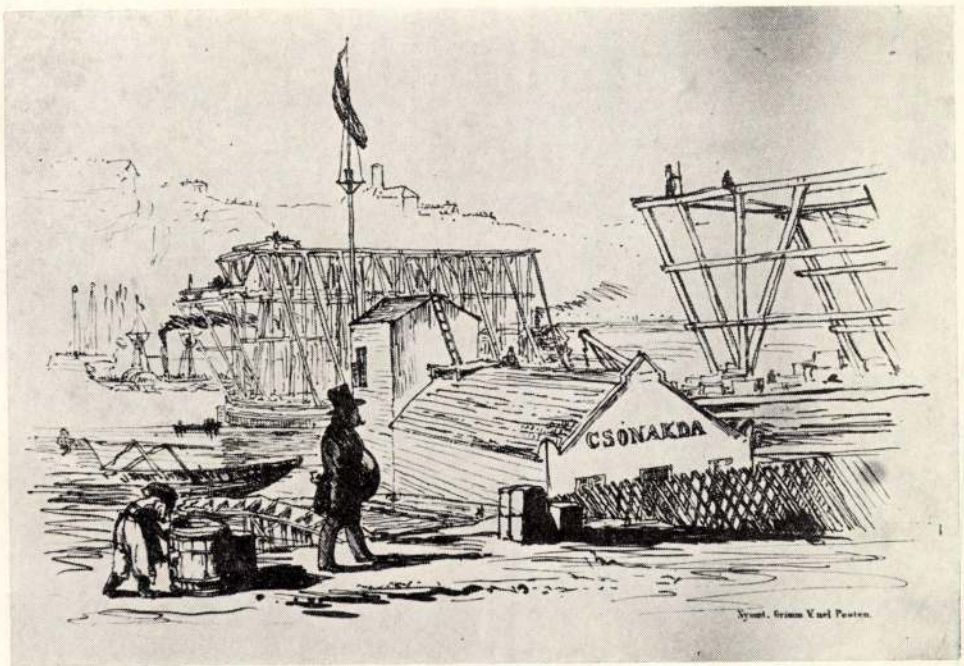

39.

40.

divatképen, úgy ezen is belegyönyörködhetünk a környezet részleteibe, és mindig kapunk valami pozitívumot: néha egy egyszerű, díszítő tárgy igaz örömmel megrajzolt formáját, máskor a biedermeier interieur kort jelző hangulatát. Ezúttal a pesti háttér a város jellemző épületeivel hitelesíti a helyszínt, a Vígadó és a Városháza képével, a Dunát, a két partot összekötő hajóhíddal, a gőzhajóval. Meg kell jegyeznünk, hogy ez a rajz hiányzik jegyzőkönyvéből, de felirata szerint nem is Petrichevich Horváthtól kapta rá a megbízást, hanem az előbb említett és az aláírásban is szereplő szabóságtól, Kostyál és Soós testvérektől. A Honderűnek és az Életképeknek szállított divatrajzainál megfigyelhetjük, hogy a középen elhelyezett feliratok megszövegezése világosan utal arra, hogy ki a megrendelő, a szerkesztőség vagy a reklámozott iparos. Az Életképekben talált megjegyzés szerint ilyenkor a honorárium felét a cég, felét a lap fizette.[97]

Az 1844—46 között önálló tételként feljegyzett Honderű-megbízás között — mint már említettük — három portré is volt,[98] ezek ugyanúgy portréművészetének feldolgozásához tartoznak, mint Heckenast arcképei. Két tételt: a „Cigány musicusok"-at[99] és a „Divatképmátka" litográfiát[100] — eddig még nem sikerült megtalálnunk. Feltehető, hogy akad még olyan példány, amelyben ezek a mellékletek fennmaradtak, s így pótlólag beilleszthetők lesznek a Honderűnek szállított munkái-

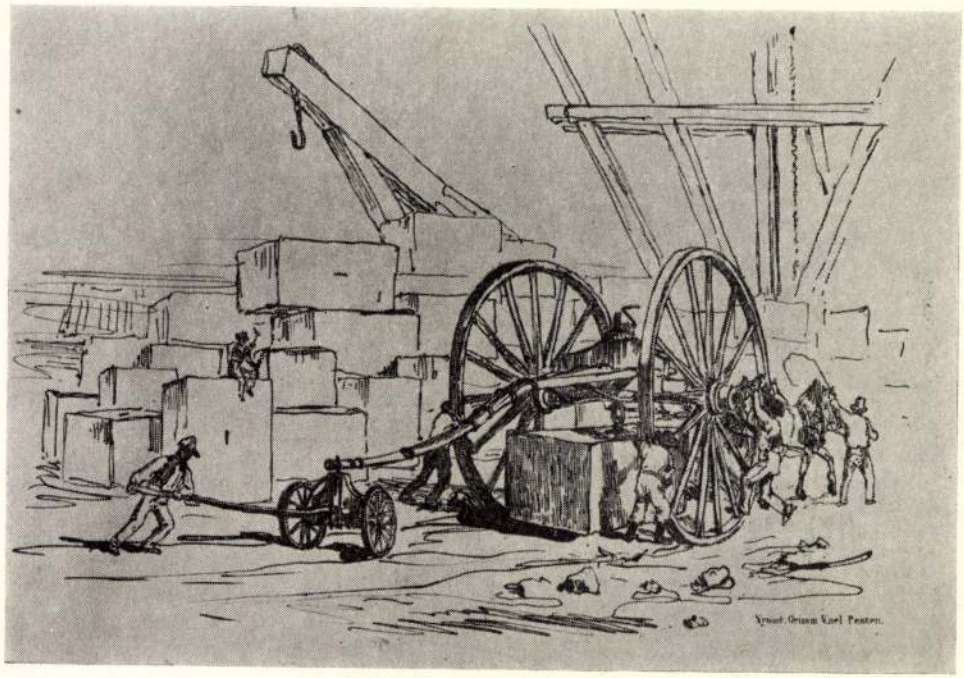

41.

42.

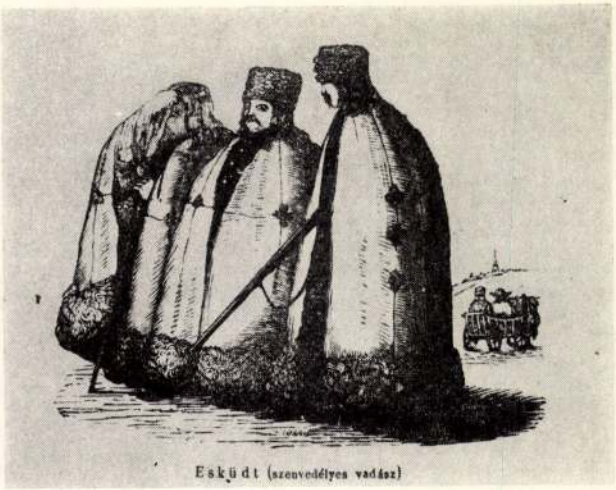

43.

nak tárgyalásába. 1846-tal le is zárult Barabás és Horváth Lázár rövid négy évig tartó munkakapcsolata, ami a kezdet kezdetén a régi ismeretség, az erdélyi közös emlékek és mesterünk már kivívott művészi rangja alapján a teljes bizalom légkörében indult. Az első két évfolyamban a lap csak az abszolút elismerés hangján említette mesterünket, sőt szinte kereste az alkalmat, hogy dicsérő szót ejthessen róla. A következőkben — úgy, amint a Honderű megrendelései ritkábbá válnak — egyre többet esik szó másokról is, Czélkutiról, Ferenczy Istvánról, Marastoniról, Zichy Mihályról s a többiekről.[101] A Honderű bele került az irodalmi téren legélesebben kibontakozó feszültség kellős közepébe. Petőfit támadja, és ezzel kiváltja a haladó magyar értelmiség leküzdhetetlen ellenszenvét. Jókai 1895-ben így jellemezte az egykori szituációt: „. . . Ahogy a konzervatív párt politikai lapjának satellese volt az arisztokrata Honderű, a neutrális táblabíróvilág orgánumának a Pesti Divatlap — úgy csatlakozott a liberális reformok közlönyéhez a demok-

44.

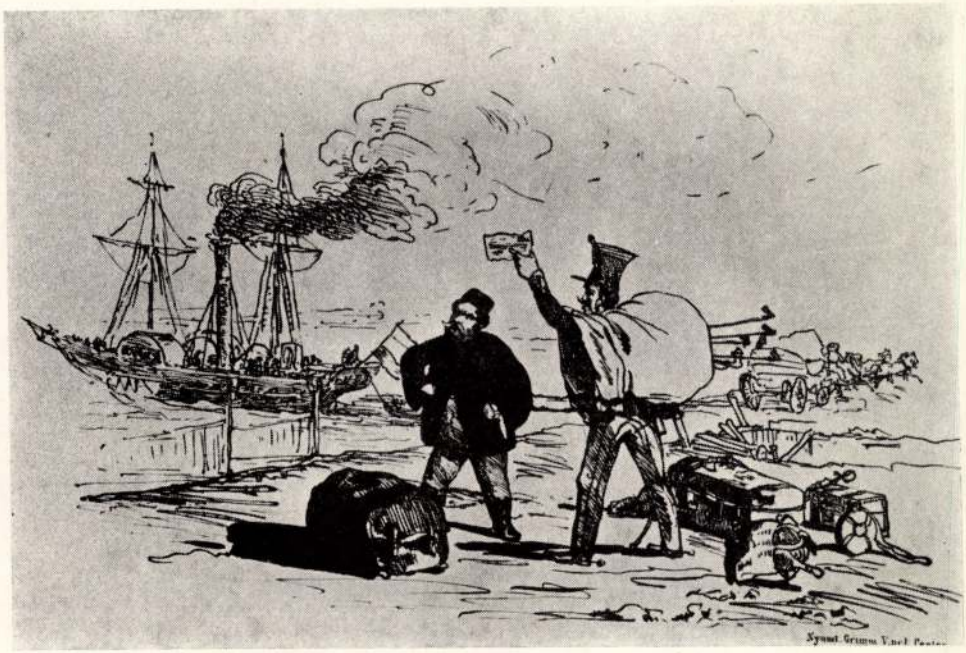

45.

rata Életképek . . .''[102] A Honderű és az Életképek, ami egyben Petőfiéket is jelentette, két ellentétes pólusra került, és így érthetővé válik, hogy Barabás, Petőfi 1845-ös ifjúi portréjának mestere, az egyre élesedő hangulatban nehéz helyzetbe került. A gyérülő és típusában megváltozott megbízások is a művész és a szerkesztő között megváltozott viszonyt jelzik. Ha Barabás részéről keresünk magyarázatot erre a fordulatra, akkor baráti körének befolyását kell elsősorban felidéznünk. Arra azonban, hogy ez az elhidegülés vagy egyszerűen munkatársi viszony megváltozás nem volt hangos és erőszakos, csak abból következtethetünk, hogy élete végén is szívesen emlékezett Horváth Lázárra, márpedig ha valami bántó asszociáció kapcsolódott volna nevéhez, feltehetően nem hivatkozott volna rá önéletírása közben. Úgy tűnik, hogy a maga csendes, diplomáciától nem idegen alkatával megtalálta a megfelelő formát olyannyira, hogy a Honderű szerkesztősége is eléggé lassan érzékelte a történteket. De objektíven azzal is számolnunk kell, hogy mindebbe az a tény is belejátszhatott, hogy Horváth összevontan említett megbízásai mellett igen alacsony honorárium van feljegyezve, a Honderű tehát kezdetben összehasonlíthatatlanul kevesebbet fizetett, mint akár Heckenast, vagy akár Frankenburg. Ez pedig mesterünk szemében elvi kérdés volt, sokszor dolgozott „gratis", de egyébként igen következetes, egyenletes munkadíjat számított.[103]

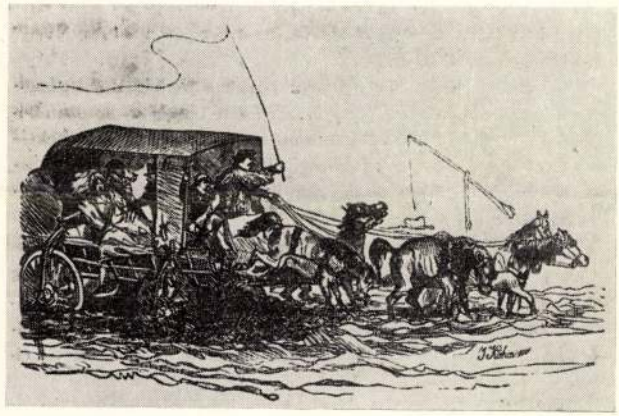

46.

47.

49.

50.

1844-ben indult útjának Frankenburg Adolf lapja, az Életképek is, kiadója Heckenast, fő művészeti kritikusa Henszlmann Imre volt, aki nem osztozott az általános Barabás-rajongásban. Ney Ferenc és Henszlmann foglalkoztak a lap hasábjain a képzőművészeti problémákkal és a magyar művészet elmaradottságát traktáló, általánosságban kifejtett nézeteiknek egy-egy részlete mintha egyenesen Barabásnak szólt volna: „A festészet — oh — fájdalmas igazság, nagyobbrészt szinte napi kenyérkeresetre szenteli ecsetjét . . .” „Igen, így áll a dolog a szépművészetünk legtöbbjeivel; az ihletett művészek száma igen csekély, kik abban lelik gyönyörüket, ha egy művet teremthetnek . . . hogy azután hatása varázsival a mű a szemlélőben viszont lelki lángot gerjesszen . . . Igen ezek száma igen csekély, s kik vannak is, többször apróságokra kénytelenek szánni életüket, hogy megélhessenek, ritkán marad idejük, mit szellemibb mű alkotására szentelhetnének.”[104] Ney Ferenc véleménye szerint, ha az arcképfestés nem áll Van Dyck-i fokon, akkor csak utánzás, és aki így alkot, az nem művész.[105] Az 1844. évi műkiállításról Henszlmann írt, több folytatásban elmélkedett a témáról, s amit a történeti festészetről mondott, az is Barabást érintette: a történeti képek problémájával nem akarja az olvasót ter-

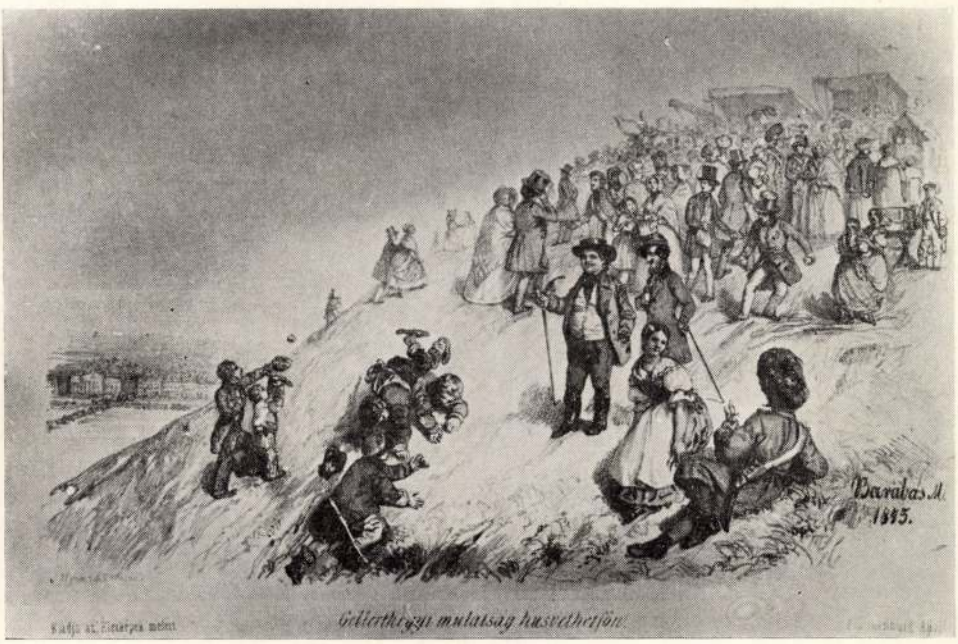

51.

„Soha sem láttam ennyi cserepet!"

52.

53.

54.

56.

55.

helni, mert ,,Hadd fessenek a külföldiek, kik nemzeti életünket nem érthetik, magyar tárgyakat, hiszen mentségül szolgál nekik az, hogy belföldi festőink nem is tartják fáradságra érdemesnek illynemű tárgyat felfogni . . .'' [106]

Miközben a lap két kritikusának írásaiból kiérződik a fenntartás, ugyanakkor Barabás egy-egy művéről a legmagasabb elismerés hangján szólnak. Az Életképek végső soron e kettősség jegyében foglalkoztatja művészünket, sorozatosan hozza mellékletként Barabás portrélitográfiáit és a lap által nagyra értékelt nemzeti divatképeit is. A lap hasábjain 1844 óta folyamatosan találkozunk nevével, beszámolnak munkáiról, a vele kapcsolatos eseményekről, de míg a ,,jeles'', a ,,kitűnő'', ,,genialis'' jelzőkkel halmozzák el és mesterónját emlegetik, közben megbízásai karakterével is megkísérlik érdemeit a maga helyére tenni. Sőt néha-néha Barabás kárára egy-egy csipkelődő, tréfálkozó kritikát is megenged a lap magának. ,,Az Életképek-hez mellékelt Czuczor arczképéről az a' vitz kering, hogy legjobban van eltalálva az aláírás!''[107] Másutt: ,,Geniális Barabásunk'' terhére azt meséli el, hogy egy úr portréja hátterében ott áll a fejedelem mellszobra, vajon nem fog-e Ő-Felsége haragudni, hogy kisebb, mint az ábrázolt,[108] vagy amikor a falusi urat idézi, aki a portré elevenjét ismerte, és azon mereng, hogy ,,tán csak fiatal korában nézett így ki''. [109]

Barabás helyzete a Honderű és az Életképek között fonák, ellentmondásos volt. Ezt a szituációt a társadalmi változások, a progresszíven változó politikai helyzet alakította ilyen bonyolulttá. Az Életképeknél irodalmáraink

57.

58.

legjobbjai szabták meg a lap szellemi nívóját, s ők ugyanakkor Barabás pártfogó barátai voltak. Henszlmann feltehetően miattuk tompította kritikai hangját, de teljesen el nem hallgatta. Mesterünk, aki — mint láttuk — Horváth Lázár kezdeti korlátlan bizalmának hatására egyre-másra ontotta a Honderű részére könnyed és friss rajzait, az Életképek számára csupán három jelenetet produkált,[110] igaz, hogy nem is rendeltek nála többet: 1845-ben az ,,Átszállítási jelenet a Dunán''-t és a ,,Gellérthegyi mulatság húsvéthétfőn'' elnevezésűt, majd 1847-ben a ,,Soha nem láttam ennyi cserepet'' alárásút. Közülük kettő, két polgári életkép, nagy odaadással, komoly összeszedettséggel készült, sok figurát mozgató, jó megfigyeléseket tolmácsoló litográfia, és hűen beleilleszkedik oeuvre-je javába. Azt adta, amit az életben látott: atmoszférában, szereplőiben és a környezet részleteiben. Henszlmannék a történelmi kompozíciókat sürgették, de Barabás nem volt romantikus alkat; amit produkálni tudott, az a látott valóságban gyökerezett; s ez a két életkép, a kor legkedvesebb jelenetképei ma nagyobb becsben állnak előttünk, mintha mesterünk kísérletet tett volna arra, hogy egy erőltetett s feltehetően esetlen történeti kompozícióval törekedjék a kritikus igényét kielégíteni.

A ,,Gellérthegyi mulatság Húsvéthétfőn'' címmel ,,Nárcisz'' elmélkedése kíséri Barabás litográfiáját.[111] A kép apropójából arra hívja fel a figyelmet, hogy milyen kevés a pest-budai néphagyomány. Ez esetben is a szöveg készült a rajzhoz, és az író a jelenet alkotóját nem nevezi meg. Nincs meg az a harmónia a kép és szöveg szerkesztésében, ami a Honderűnél az első években megfigyelhető volt. Az ,,Átszállítási jelenet a Dunán''[112] aláírású litográfiát egy ,,Átszállítási mulatság'' című írás kíséri a lapban, itt a szöveg jól utal a képmellékletre. A harmadik önálló kompozíciója 1847-ben a 8. szám mellett jelent meg.[113] A Frankenburgtól kapott megbízásai között ez az egyedüli, szó szerint vett illusztráció, a ,,Soha nem láttam ennyi cserepet'' című litográfia, mely Gaál József népies elbeszélését kíséri. Gaál írása alatt alcímként itt is az áll, hogy ,,Képmagyarázat'', ez arra utalna, hogy Barabás rajzához kerekítette az író ezt a tanulságos mondanivalót. Ha azonban a jól sikerült, ízes elbeszélést magával a litográfiával vetjük össze, erősen kételkedni kezdünk ezen az időrendi sorrenden. A rajzon két szelíden csodálkozó férfiút látunk, az egyik döbbenten szemléli felborult szekerét a kiömlött cserepekkel, a másik ugyancsak békésen figyeli a szegény póruljárt fazekasmestert. Ez az izgalom és tragédiamentes állókép nem ihlethette Gaál Józsefet a viharos, eleven és bonyolult történetre, ebből nem lehet előzményekre és tanulságokra következtetni. Sokkal inkább mesterünkre jellemző, hogy Gaál József fazekasának keserves fordulatokban bővelkedő útjából, két főszereplőjének, Zöld Marcinak és Lábos Péternek vérbő alakjából és vérbő történetéből drámai feszültségre oly kevéssé hajlamos fantáziájával ilyen békés balesetet és szelíd embereket alakított. Így tehát — véleményünk szerint — a litográfia illusztráció a javából, s az elbeszélés nem ,,Képmagyarázat''.

Az Életképek mellékleteiként publikált arcképei mind litográfiák, s így közvetlenül olajfestésű és akvarell port-

59.

60.

réinak sorához kapcsolódnak, rajtuk tisztán lemérhetők saját művészi kvalitásának értékei, hiszen nem kell az áttételt végző sokszorosító művész pozitív vagy negatív hatású, de mindenképpen elidegenítő közbenjöttével számot vetnünk. A nemzeti divatképek ugyanakkor mind acélmetszetek, a metszők már Pesten működő, jó nevű mesterek, Tyroler József, Perlaszka Domokos. Mindkettőjük neve igen jól ismert az olvasók előtt, mert az Életképek részére ők másolják az eredeti francia előképekről a lap divatképmellékleteit. Nívós, rutinos rajzokhoz szoktatták az olvasókat. A sorozat jellegű, külföldről átvett, idegen viseletet propagáló metszetekkel szemben Barabás ismét alkotott valami újat; megteremtette — mégha a szerkesztőség kezdeményezésére is — a magyar divatkép típusát. Rajzai eleganciában, a gazdag anyagok, a súlyos selymek, dús redők, rátétek, hímzések érzékeltetésével a Vielliebchen részére szállított legjobb munkáihoz hasonlíthatók. Az anatómiai bizonytalanság, a divatképeire jellemző beállítottság mellett — mind mondottuk — mindegyik rajzán van valami, ami a szemet gyönyörködteti: a ruha vonalának szépsége, a környezet, a bútorok, az asztali teríték részletfinomsága,[114] esetenként a háttérben kinyíló városkép látványa. A modelleket gazdag polgári otthonokba, néha már-már arisztokratikusan elegáns interieurbe helyezte. Barabás Nemzeti Divatképein a férfiruhák mindig zsinóros díszítésűek, sokszor prémes-mentés díszmagyarok, a nőké szűk derekú, redőzött vagy húzott szoknyás, köténves, pártás magyar ruha.

Az Életképek nemzeti divatképei kevés kivétellel úgy jelentek meg, hogy a lap neve mellett egy-egy híres pesti szabómesteré is ott szerepelt, néha mint a divatkép közlője, néha mint olyan, akinek a magyar ruhagyűjteményének egyik kincse a rajzon látható ruhaköltemény. A

61.

nemzeti divatképek alatt Klaszy Venczel, Tóth Gáspár, Keresztessy Samu, Kostyál és Soós szabómesterek és hölgyruhakészítők neve olvasható. Ők voltak tehát azok, akik a valóban szép, ötletes és nem túldíszített ruhák vázlatait vagy eredetijét Barabás rendelkezésére bocsátották és — mint az Életképek becsületesen be is vallotta — ezeknek a mellékleteknek honoráriumát felerészben ki is fizették.[115] Ez a magyarázata annak, hogy a lap több mellékletet közöl mesterünktől, mint ahány megbízása Barabás feljegyzéseiben szerepel, néhányukat az előbb felsorolt szabómesterek nevével jelzetten meg is találtuk.[116]

Még egy jelentős sajtótermék, a német nyelvű „Der Ungar" és szerkesztőjének, Klein Hermannak[117] neve is előfordul Barabás munkanaplójában. Önéletrajzában őt is említi egyszer,[118] de őt sem az újságnak szállított rajzával kapcsolatban vagy esetleg megismerkedésükre emlékezvén. Azt tette szóvá, hogy Marastoni nevét a szóbeszéd szerint azért közöltette 150 alkalommal az Ungar lapjain, mert a festőművész ennek fejében ingyen készítette el portréját. Ezt a mendemondát az olasz származású művész monográfusa megcáfolta,[119] nem is volt igaz, inkább arra utal, hogy Barabást lelke mélyén zavarta Marastoni népszerűsége.

Az Ungar, csakúgy mint a Honderű sokat foglalkozott mesterünk személyével. Figyelemmel kísérte életét, írt londoni útjáról, beszámolt festőiskolájának terveiről, hírül adván, hogy heti három tanórát tart és távlattant is tanítani fog. A jelzőkben Klein és munkatársai nem fukarkodtak: „der ausgezeichnete Barabás", majd másutt: „Ein prachtvoll-charachteristisches Genrebild von Barabás Meisterhand gezeichnet . . .", de a gyakorlatban az Ungar távolról sem épített olyan mértékben rá, mint a korai Honderű, és nem foglalkozott vele olyan kritikus nevelő szándékkal sem, mint az Életképek tette. A gyakorlatban az Ungar sokfelé orientálódott, és bár talán a képzőművészet mindennapi apró jelenségeire szinte a legelevenebben reagált, a képzőművészek közül Tyroleren kívül senkihez sem ragaszkodott konzekvensen. A lap hét évfolyama során nagyon sok divatrajzot, kézimunkamintát, arcképet és épületrajzot, kottát és illusztrációt adott közzé különböző technikában és szinte minden ismertebb művésztől, de az ezernyi melléklet közül Barabástól összesen csak hatot. Ez a szám önmagában is kevés, és ha az előbbi arányra gondolunk, akkor világosan látszik, hogy az Ungar távolról sem tartotta mesterünk népszerűsítését elsőrendű feladatának.

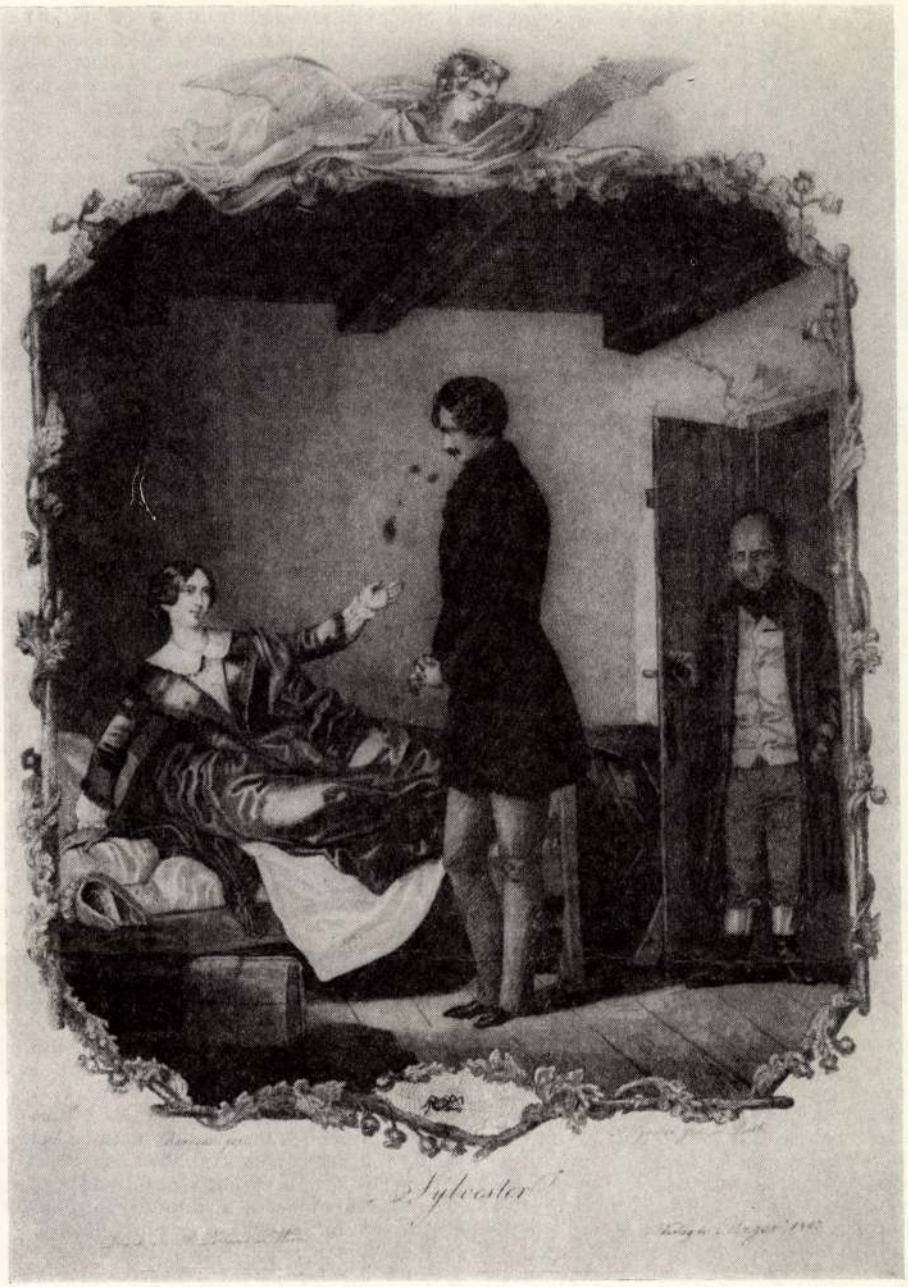

62.

Munkái feljegyzésében 1844-ben két ízben szerepel Klein neve, az első megbízása „egy vignette-író ónrajz", a másik „egy compositio Janko der Rosshirt" volt, 1845-ben „egy tus-rajz mátkapár öngyilkosságá"-t, 1846-ban Czakó „Végrendelet"-ének egyik jelenetét rajzolta meg számára, és még ugyanabban az évben még egy egyszerűen kompozícióként említett képet, végül 1847-ben Maria Wolf tenoristának egész alakos litográfiáját. A metszetek számára készített tusrajzaiért eleinte 12 cfl-t, de a végén 25 cfl-t kapott, az egyetlen litográfiájának honoráriuma már 40 cfl volt. [120]

A rajzok azonosítása nem volt egyszerű, csupán azért, mert sértetlen állapotú, komplett kötetet eddig még nem sikerült találnunk. Végül is a biztos támpontok alapján, többféle forrásból (részben már mint önálló kötetből kiemelt metszetet, részben szinte kivételképpen az eredeti helyén megmaradt mellékletként) a hat közül ötöt sikerült azonosítani, és csupán a „Mátkapár öngyilkossága" rajzának metszete hiányzik. Ez feltételezésünk szerint az 1846-ban publikált Heller Izidor: „Messalliance" című novellájának képmelléklete lehetett. Az 1846. évfolyam 1—2. számának utolsó lapján említi egy Gratisalbum ismertetésében ezt az illusztrációt: „Zu diesem Meisterbilde ist die Novelle selbst der beste Commentar. Der Beschauer sieht in dem Bilde die Schlusszene einer Liebestragoedie." Rajzolóról és metszőről nem szól a hirdetés.

Az első munka, a vignette, az Ungar 1845-ös évének címoldalait díszítette. Ez a megbízás a Honderű címlaprajzával közel egy időben született, és a feladat is azonos volt, mert itt is a lap programját kellett képben megfogalmaznia: „Der Ungar, zeitschriftliches Organ für ungarische Interessen, für Kunst, Eleganz, Literatur, Theater und Mode". Barabás a dús részletek, a szimbólumok könnyedén megfogalmazott egyvelegében belső egyensúlyt teremtett, az összkép a növényi indák burjánzásával harmonikus egységben van, a fejléc végső soron

63.

mégis olyan nehézkes, hogy csak a Barabás-szignatúra és saját feljegyzésének egyeztetése alapján kellett munkái közé sorolnunk. Az esetlenséget maradéktalanul a fametsző rovására kell írnunk, aki mesterünk rajzát, a kis figurák joggal feltételezhető báját, az arcok finomságát a kivitelben merevvé, darabossá tette. A második megbízása, a „Janko der Rosshirt", az Ungar 1845. évfolyamának első számában jelent meg Julius Seidlitz „Die letzte Rose" című novellájának illusztrációjaként. A történet a magyar témájú romantika egyik klasszikus példája, s külön érdekessége, hogy a kort foglalkoztató probléma, a művész egyre elismertebb társadalmi helyzete is beleszövődik a történetbe: egyik fontos szereplője egy festőművész, aki a magyar pusztára vonul vissza festeni, és képe tárgyául az Alföldön vadul száguldó lovakat s a csikóst választja. Barabás a történet illusztrációjául azt a drámai pillanatot rajzolta meg, amikor a csikós előtt a festő miatt hűtlenné lett szerelmét riválisa, egy cigányleány leleplezi. A három szereplő közül egyedül a cigányleány érzelmei és indulatai érzékelhetők, a csikós és Fränzel, a német leányka, inkább kissé bódult bávatag résztvevői a jelenetnek, mint aktív cselekvői a drámai fordulatnak. A környezet, a szobabelső néhány egyszerű, de pontosan megfigyelt részlettel jelzett.

A harmadik Barabás-melléklet a már említett s még ismeretlen Mátkapár öngyilkossága volt. A sorban negyedik Czakó „Végrendelet" (Das Testament) címet viselő színdarabjának egyik jelenetét bemutató tusrajza. A színpadkép Barabás divatrajzait idézi emlékezetünkbe, pedig itt egy valóságban látott jelenetet elevenített meg mesterünk. A három főszereplőben Laborfalvy Rózát, Komlósy Idát és Lendvay Mártont rajzolta meg úgy, ahogy a színpadon láthatta őket. Barabás konkrét megfigyelés alapján könnyedebben komponált, így ez a rajza is, minden beállítottsága mellett is életszerűbb, mint az előbbi illusztrációja volt. Lendvay Márton Táray Béla gróf szerepében fájóan patetikus. A mellékletről szóló szerkesztői jegyzet dicsekedve közli, hogy aligha van még olyan szépirodalmi lap, amelyik ehhez hasonló, értékes acélmetszetet nyújt díjtalan mellékletként. A feljegyzések sorában az ötödik megbízás lakonikus rövidséggel mint „Comp. t. r." szerepel, és így csak az Ungar 1847. évfolyamának első számában megtalált metszet szolgáltatta a biztos adatokat. Ezúttal is Heller Izidor egy novellájának, a „Sylvester" című írásának illusztrációját rajzolta meg, egy álomképet, melyben a kártyás, könnyelmű orvos szerelmét már másnak a feleségeként látja viszont. Ha az anatómiai hibákat nem elemezzük, élvezettel figyelhetjük meg Barabás jellemábrázoló eszközeit. A hölgy igézően elegáns, az ifjú orvost mintha francia divatlapból vágták volna ki, s a férj ellenszenves, rövid lábú, kopasz és esetlenül öltözött. A kompozíció nagyon naiv, mert ismét csak elképzelt jelenetet fogalmazott meg, elképzelt jellemekkel. A környezetet néhány konkrét emléket idéző szép részlettel alakította ki, a szállodai szoba berendezése, az úti holmik ismét csak a jól megfigyelt tárgyi emlékek őszinte hangulatát sugározzák. Ennek a rajznak bizarr keretezése teljesen egyedülálló illusztrációi között, nyilvánvalóan arra utal, hogy mindez csak álomkép, ezt jelzi a mákgubók s indák dekoratív fonata, a kép fölött denevérszárnyait kiterjesztő angyalfigura és a pók hálója közepén áldozatára váró pók is. A hatodik és az Ungartól kapott feladatok közt az utolsó egy egész alakos litográfia volt, mely a Lammermoori Lucia Edgarjának szerepében mutatta be a Nemzeti Színház első tenoristáját, Carl Maria Wolfot. A litográfia az Ungar mellékleteként 1847-ben jelent meg, de a lap hirdetésében — a korra jellemzően — meg sem említi a rajzoló nevét. Ennek a portrénak az előbbi metszetektől eltérő erényei vannak, könnyed biztonsággal, mondhatnánk, hogy a napilap karakterének megfelelően közvetlen jegyzetelésszerűen állítja elénk a figurát, s eközben tapinthatóan érzékeljük az anyagokat, a lakkot, a fémet, bársonyt, selymet. Lelkiismeretes gondossággal rajzolta meg az arcot, a figura arányai azonban az oly sokszor megfigyelt beállítási és anatómiai bizonytalanságot keltik a szemlélőben.

Az Ungar megbízásai ezzel abbamaradnak, s bár a lap megszűntéig, 1848 őszéig, tovább is szép számmal ad művészi mellékleteket, például Mücke Ferenctől, Tyrolertől és másoktól,[121] de mesterünket az utolsó másfél esztendőben többször már nem kérték fel.

Barabás Miklósnak sokszorosított grafikákban fennmaradt munkáit jelen tanulmányunk nem ölelte fel teljességükben. Szép számmal vannak az itt ismertetetteken kívül litográfiai, acélmetszetben megjelent rajzai, melyek részben a tárgyaltakkal egyidőben, részben ezt követően készültek. Ismeretes, hogy arcképeket és divatképeket rajzolt a Hölgyfutárnak, a Napkeletnek, a Divatcsarnoknak, a Honpolgárok Könyvének, a Délibábnak s néhány kevésbé ismert kiadványnak, nem szólván a kor szép szokásává vált tanítványi hála jegyében rendelt portrélitográfiákról. A teljességre való törekvés nem is volt célunk, egyrészt grafikai munkásságának csak egy meghatározott szakaszát, az 1848-ig terjedő időt kutattuk, másrészt annak a magyarázatát kerestük, hogy irodalmáraink szemében mi tette Barabást pontosan azzá, akit ők vártak, mi volt szerepük indulásában, sikereiben, művészi pályája alakulásában.

Áttekintésünk ebben a formában azokat az okokat kutatta, melyek Barabás Miklóst olyan magától értetődően az ország nemzeti művészetének szimbólumává tette.

A spontán feléje forduló bizalom, a szerkesztőktől, kiadóktól kapott feladatok a fejlődés útját nyitották meg számára. Pályája felfelé ívelő, forrongó korszakban indult és az állandóságot, folyamatosságot, nyugalmat oly annyira kedvelő művész sikerei csúcsán végső soron az egyéniségével, alaptermészetével teljesen ellentétes korszakban találta magát. Létfenntartását, anyagi biztonságát és festői rangját kezdettől fogva a portréfestészet

biztosította számára, és Barabás ehhez a műfajhoz ragaszkodott élete végéig, és itt érte el a következő évtizedekben igazi sikereit is. A tanulmányunkban tárgyalt lehetőségek életének ebben a szakaszában ennél szélesebb perspektívát nyitottak előtte, de a történeti idők és a fejlődés üteme a folyamatosságot már nem biztosították. Az irodalmárok kezdeti lelkesedése nem volt elég kitartó, a kezdeti hangos elismerésbe hamarosan kritikai hangok vegyültek anélkül, hogy bárki is számot vetett volna azzal, hogy az amúgy is fejlettebb és az egymást erősítő, egymásra ható írói csoportok vetélkedésében izmosodó magyar irodalom jelesei mellett Barabás egyedül van, és nem tud a rokon művészet iramával lépést tartani. A kritika részben dilettáns volt, néha érdekektől irányítottan csipkelődött, és részben, mint az Életképek esetében is, bár igen komoly felkészültséggel, de az objektív körülmények mérlegelését felejtve ítélkezett. Többet kívánt a reális lehetőségeknél. A történeti szituáció kiéleződött, megszűntek a kiadók illusztráció-megbízásai, s ezzel lezárult Barabás művészetének egy igéretesen alakuló korszaka.

Jelen tanulmány egy adalék a majdani teljes Barabás-monográfiához. Részlete csupán még grafikai munkássága feldolgozásának is. Ennek ellenére ez az anyag, bármennyire is csak töredéke a siker útján megindult ifjú művész másfél évtizedes sokirányú tevékenységének, újból csak azt bizonyítja, hogy nemzeti művészetünk nagy korszakának alapköveit ő rakta le, ő indította el a 19. század végén közkedveltté lett népi zsánerképek sorozatát,[122] benne találjuk meg Jankó János jóizű, karikírozó hangvételű rajzainak elődeit, idézett munkái jelentős sorában a hátterek már a kibontakozó tájképfestészetünk kezdeteit jelzik.[123] Kis képecskéiben ő fedezte fel, ő látta meg a magyar Alföldet, ő fogalmazta meg először a magyar róna szépségét. Ezekben, a múltban mindig csak sommásan s kissé elnézően említett kis rajzokban ő teremtette meg, ha szerény számban is, a többfigurás, eseményes polgári életképet is. Amit a kortársak számon kértek tőle, a romantikus történeti festészetet, egyedül azt nem tudta nyújtani, mert hiányzott adottságai közül a valóságtól elszakadó, teátrális fantázia.

Barabás Miklósból a feléje áradó bizalom egyéniségének rejtett értékeit is felszínre hozta, megismerhetjük bensőséges humorát és eddig teljesen ismeretlen kritikai hangját is. Kár, hogy kiadóink lanyhuló kezdeményező kedve, a kritikusok türelmetlensége kedvét szegte, s amilyen hirtelen ébredt, ugyanolyan gyorsan el is tűnt művészetéből az a felcsillanó könnyedség, amit az Elkésésben, a Lánchíd követ emelő gépezet rajzában az olvasók széles rétegei megfigyelhettek. Úgy tűnik, hogy az egyre világosabban körülírt és egyre erélyesebben meghatározott igények elvették további kísérletező kedvét.

Az ünneplő hangok elcsendesedtek, mert a nemzeti művészet fejlődésének igénye többet kívánt, de ennek sajnos elsőként maga a művész, végső soron pedig maga a nemzeti művészet vallotta kárát.

Vayerné Zibolen Ágnes

KÉPEK JEGYZÉKE

1. + 1/a. Quodlibet
tusrajz
(a Nagyenyedi Kollégium tulajdona)
2. König Ludwig von Ungarn
Habermann, F. v. rajza, Axmann, J. metszete
3. Jósika Miklós
Mayer, C. acélmetszete
4. Gróf Széchenyi Crescentia született Seilern Grófnő
Mahlknecht, C. acélmetszete
5. A magyar hölgy
Mahlknecht, C. acélmetszete
6. Magyar uri hajadon
Mahlknecht, C. acélmetszete
7. Die Jägerbraut
Preisel, C. acélmetszete
8. A postagalamb
Mahlknecht, C. acélmetszete
9. Schiedspruch
Preisel, C. acélmetszete
10. Die dreifach goldene Iser
Payne, A. H. acélmetszete
11. Flora
Mayer, C. acélmetszete
12. Gilli
Mahlknecht C. acélmetszete
13. Er liebt mich
Ismeretlen művész acélmetszete
14. A puszták fia
Mahlknecht, C. acélmetszete
15. A virágárus leányka
Preisel, C. és Geyer, J. acélmetszete
16. Az utczaseprő-fiú
Mahlknecht, C. és Axmann, J. acélmetszete
17. Die Tochter der Haide
Preisel, C. és Geyer, J. acélmetszete
18. Zum malen
Mahlknecht, C. acélmetszete
19. Weihe der Kindheit
Axmann, J. acélmetszete
20. Wunsch
Ismeretlen művész acélmetszete
21. Dudás
Payne, A. H. acélmetszete
22. Der wallachische Weinhüter
Mahlknecht, C. acélmetszete
23. A nagyidai vajda
Mahlknecht, C. acélmetszete
24. Der Sonntagsstrauss
Mayer, C. acélmetszete
25. A czimbalmos
Axmann, J. acélmetszete
26. A szénásszekér
Axmann, J. acélmetszete
27. A csikós
Axmann, J. acélmetszete
28. Die Zigeunermutter
Mahlknecht, C. acélmetszete
29. Daj szem drotu
Mayer, C. acélmetszete
30. Dandár és Izidóra
Mayer, C. acélmetszete
31. Die Wanderung auf den Markt
Axmann, J. acélmetszete
32. Maria Pakarny
Mahlknecht, C. acélmetszete
33. La Colomba
Preisel, C. acélmetszete
34. Ulrike
Preisel, C. acélmetszete
35. Ripa
Preisel, C. acélmetszete
36. Anna Beaufort
Preisel, C. acélmetszete
37. Camill
Preisel, C. acélmetszete
38. Archibald
Preisel, C. acélmetszete
39. Csónakda
kőrajz, nyomda: Grimm V.
40. Pesti utcaöntözési jelenet
kőrajz, nyomda: Grimm V.
41. Lánchíd építése az angol géppel
kőrajz, nyomda: Grimm V.
42. Marady úr a Monostor utcai Kribli-háznál
Ismeretlen művész fametszete

43. Esküdt (szenvedélyes vadász)
Ismeretlen művész fametszete
44. A keresztapa
Ismeretlen művész fametszete
45. Az elkésés
kőrajz, nyomda: Grimm V.
46. Illusztráció Bernát Gáspár: Alföldi gyorsszekéren c. novellához
Kohn, J. fametszete
47. Sártenger
Ismeretlen művész fametszete
48. Honderű címlapja
49. Pesti polgári huszárság, nemes és polgár
Kovács és Medvey Á. acélmetszete
50. Átszállítási jelenet a Dunán
kőrajz, nyomda: Walzel, A. F.
51. Gellérthegyi mulatság húsvéthétfőn
kőrajz, nyomda: Walzel, A. F.
52. Soha sem láttam ennyi cserepet
kőrajz, nyomda: Walzel, A. F.
53. Nemzeti divatkép
Perlaszka D. acélmetszete
54. Nemzeti divatkép
Perlaszka D. acélmetszete
55. Nemzeti divatkép
Perlaszka D. acélmetszete
56. Nemzeti divatkép
Perlaszka D. acélmetszete
57. Nemzeti divatkép
Perlaszka D. acélmetszete
58. Nemzeti divatkép
Tyroler J. acélmetszete
59. Der Ungar fejléce
Ismeretlen művész fametszete
60. Gestehe, Verfluchte
(Seidlitz, J.: Die letzte Rose c. novella illusztrációja)
Fuchsthaller, A. acélmetszete
61. Die Klavierszene
(Czakó Zs.: Végrendelet c. színművének jelenete)
Tyroler J. acélmetszete
62. Sylvester
(Heller, I.: Sylvester c. novella illusztrációja)
Tyroler J. acélmetszete
63. Wolf als Edgar in der Oper Lucia di Lammermoor
kőrajz, nyomda: Walzel, A. F.

JEGYZETEK

1. Lyka Károly: Magyar Művészet. 1800—1850. A táblabíró világ művészete. Budapest, é. n. (Lásd Barabás Miklósra vonatkozó részleteket.) A Magyarországi Művészet története. Magyar Művészet. Szerkesztette: Zádor Anna. Budapest, 1964. 92. skk. 1.
2. Hoffmann Edith: Barabás Miklós. Budapest, 1923.
3. Szentiványi Gyula: Barabás Miklós. Budapest, 1927.
4. Hoffmann Edith: Barabás Miklós. Budapest, 1950.
5. Pataky Dénes: A magyar rézmetszés története. Budapest, 1951.
6. Barabás Miklós emlékiratai. Közli: Kézdi Kovács László, Budapest, 1902.
7. Márkosfalvi Barabás Miklós Önéletrajza. Bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Biró Béla. Kolozsvár, 1944. (Továbbiakban: Önéletrajz).
8. Vayerné Zibolen Ágnes: Kisfaludy Károly, az Aurora képszerkesztője és illusztrátora. Művészettörténeti Értesítő, 1967. 3. sz.
9. Szemző Piroska: Peter J. N. Geiger és Heckenast Gusztáv könyvillusztrációink történetében. Budapest, 1942. 24. l.
10. Hébe. Kiadta: Igaz Sámuel, Bécs, 1824. (Domenichino, H., Füger, Guido Reni, Tizian)
Zsebkönyv. Kiadta: Igaz Sámuel,. Bécs, 1822, (Az előszó a hazai művészek hiányáról beszél)
Urania Nemzeti Almanach. Esztergom, 1830. Kiss Károly: Madonna della Sedia c. novellája
11. Mikszáth Kálmán: Jókai élete és kora. Budapest, 1907. I. 36. l.
12. Meller Simon: Ferenczy István, Budapest, 1906. 8. l.
13. Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX. században. Budapest, 1958. 14. l.
14. Önéletrajz, 132. l.
15. Önéletrajz, 131. l.
16. A Petőfi Irodalmi Múzeum tulajdona
17. A Magyar Tudományos Akadémia tulajdona
18. Vayer Lajos: Széchenyi képe, Magyarságtudomány, 1942. 1. sz. 94. skk. l.
19. Önéletrajz, 183. l.
20. Honderű, 1843. II. f. é. 80. l.
21. Önéletrajz, 51. l.
22. Barabás Miklós Hegedüs professzort hol Sándornak, hol Sámuelnek említi.
23. Önéletrajz, 29. l.
24. Önéletrajz, 33, 55. l.
25. Önéletrajz, 30. l.
26. Önéletrajz, 35. l.
27. Ország—Világ, 1887. 8. sz.
28. Önéletrajz, 297. l.
29. Fazekas Mihály: Ludas Matyi, Bécs, 1817. Göbwart, F. S. rajza
30. Zsebkönyv. Kiadta: Igaz Sámuel Bécs, 1822. 1. Hunyady János és Szilágyi Erzséber, Loder, M. rajza, Stőber, J. metszete, 2. Gara László és Leányja, Loder, M. rajza, Axmann, J. metszete
31. Aurora. Hazai Almanach. Kiadta: Kisfaludy Károly Pest, 1823. 1. Csobáncz, Schärmer, M. rajza, Blaschke J. metszete, 2. Tátika, Schärmer, M. rajza, Blaschke J. metszete, 3. Somló, Schärmer, M. rajza, Blaschke J. metszete. Aurora. Hazai Almanach. Kiadta: Kisfaludy Károly Pest, 1824. 4. Címlap a „Jelenlét Géniusza" ábrázolással Axmann, J. rajza és metszete, 5. A megboszult hitszegő, Clarot, A. rajza, Blaschke J. metszete, 6. Viszontlátás, Clarot,A. rajza, Blaschke J. metszete, 7. Magyarország Géniuszának jelképes alakja, Fendi, P. rajza, Axmann, J. metszete
32. Kisfaludy Sándor: Gyula szerelme. Rege. Budán, 1825. Perger Sigm. rajz, Tepplar, A. metszete
33. Önéletrajz, 297. lapján Barabás családja a tusrajzot, mint Nagyenyeden levőt említi.
34. Zsebkönyv. Kiadta Igaz Sámuel. Bécs, 1822. Előszó.
35. Bánóczi József: Kisfaludy Károly és munkái. Budapest, 1882—83. I. k. 153. l.
36. Vö.: Zádor Anna: A felvilágosodás korának művészete. Operatív tanulmány a tervezett művészettörténeti kézikönyvhöz. Művészettörténeti Értesítő. 1976. 4. sz. 281. skk. l.
37. Hébe. Kiadta: Igaz Sámuel. Bécs, 1824. „Emlékeztetés a képekre nézve".
38. Lásd 35. sz. j.
39. Önéletrajz, 50. l.
40. Önéletrajz, 51. l.
41. Heckenast Dezső: Heckenast Gusztáv. Budapest, 1936.
42. Önéletrajzának Biró Béla gondozásában megjelent kötete tartalmazza Barabás Miklósnak: „Academiából ki jöttöm után készitett munkáim 's azokból jövedelmemnek jegyzőkönyvé"-t. A továbbiakban erre mint Barabás Jegyzőkönyvére utalunk.
43. Önéletrajz, 163. l.
44. T. Erdélyi Ilona: Irodalom és közönség a reformkorban. Budapest, 1970. (Irodalomtörténeti füzetek, 69. sz.) 60—61. l.
45. Jókai Mór: Az én kortársaim. Írói arcképek. Budapest, 1955. 181. l.
46. Szemző Piroska: Peter J. N. Geiger és Heckenast Gusztáv könyvillusztrációink történetében. Budapest, 1942. 24. l.
47. Életképek. 1844. I. f. é. 53. 1. Figyelmező. 1840. 4. sz. 48. 1. „A' könyv diszesen van nyomtatva a' kir. egy. műhelyében, 's pompásan kötve, öt aczélmetszettel. Az első kép Széchenyi Crescentia, született Seilern grófné. Bár többször is örömest látjuk hazánk e tisztelt hölgyének nemes arczát, de szivesen vettük volna, ha az előbb a' magyar Emlénnyel adatik, akkor nem kellene olvasnunk a magyar kép alatt: gezeichnet v. Barabás, ki szinte magyar."
48. Révay József—Schöpflin Aladár: Egy magyar könyvkiadó regénye. Budapest, é. n. 30. l.
49. Vayerné Zibolen Ágnes: Kisfaludy Károly, az Aurora képszerkesztője és illusztrátora. Művészettörténeti Értesítő. 1967. 3. sz. 151. skk. l.
50. Fenyő István: Az Aurora. Egy irodalmi zsebkönyv életrajza. Budapest, 1955. (Irodalomtörténeti füzetek 4. sz.) 85. l.
51. Hoffmann Edith: 4. sz. i. m. 22. l.
52. Figyelmező. 1837. I. f. é. 4. l.
53. Figyelmező. 1838. II. f. é. 883. l.
54. Szemző Piroska: 46. sz. i. m.
55. Emlény. Karácsoni, újesztendei és névnapi ajándék. Kiadja: Heckenast Gusztáv. Pest, 1838. Vezérszó.
56. 55. sz. i. helyen.
57. Thieme, U.—Becker, F.: Allgemeines Lexikon der bildender Künstler, Leipzig. 1932. 26. k. 325. l. „Payne, Albert Henry, reprod. Stahlstecher, Maler u. Illustrator. Geboren 14. 12. 1812. London.

Gestorben 7. 5. 2. 190 Leipzig, tätig seit 1838 in Leipzig (1845 Bürger), wo er einen Verlag („Englische Kunstanstalt") gründete."

58. Lankoronska, Maria–Rümann, Arthur: Geschichte der deutschen Taschenbücher und Almanache aus der klassischromantischen Zeit. München, 1954.

59. Lásd a táblázatot a 154. és 155. lapon.

60. Figyelmező, 1838. 27. sz. „Literaturai mozgalmak" c. cikk.

61. 60. sz. j. „Németország legjelesebb íróin" kívül: Csaplovics, Dessewffy Aurél, Gaál György, Jósika Miklós, Pulszky Ferenc, Pyrker Antal, Rumy Károly és Schedius Lajos, stb. neveit említi. Pukánszky Béla: A magyarországi német irodalom története, Budapest, 1926. 482. l. a zsebkönyv szerzői közül Grillparzert, K. Pichlert és Adalbert Stiftert emeli ki.

62. Gróf Majláth János és D. Saphir Zsigmond.

63. Szemző Piroska: Német írók és pesti kiadóik a XIX. században. Budapest, 1931. A szerző megállapítja, hogy Levitschnigg az Irisben megint újat nyújt, népies életképeket ír, melyet művészi rajz illusztrál: Flora, das wallachische Blumenmädchen.

64. Figyelmező, 1838. II. f. é. Schedel Ferenc írja az 1839-es Emlény képeiről szólván: „... az ötödik, koronája mindnyájának, s egyik képzelhető legkecsesebb arc: Flóra, az oláh leány. . ."

65. C. v. Wurzbach: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Österreich. Wien. 1856. I. 148. l.: „In Mailáth Taschenbuch" „Iris" bildeten die Frauenköpfe von Barabás eine wahre Zierde dieses Damenalbums, das an Geschmack in der Ausstattung der schönen englischen Taschenbüchern gleichkam."

66. Emlény, 1840. Garay János: A nagyidai vajda. Emlény. 1842. Garay János: Az utolsó lövés. Emlény. 1844. Nagy Ignác: A puszták villáma.

67. 64 sz. i. helyen

68. Barabás Jegyzőkönyvében 1845-ben 1042. szám alatt: „Heckenástnak az Oláhok"

69. Lásd mellékelten (59. sz.) közölt táblázatot.

70. Dr. Haraszti Károly: Landerer Lajos könyvnyomdász és Heckenast Gusztáv könyvárus czég társulásának története. Budapest, 1913. 12. l.

71. A Bilder-Album aus Ungarn c. kötet XVII. számozású lapja a „Die Kokette" című írást kíséri. Erről az Iris 1845. évfolyamában szereplő lapról az eredeti „Die Jägerbraut" aláírást és a „Pesth G. Heckenast" feliratot törölték; a XVI. számmal jelzett, két gyermekfejet ábrázoló metszetről, mely itt egy „Wunsch" című verset illusztrál és az Iris 1844. évi kötetében a címlap elé kötötten és megnevezés nélkül szerepelt, itt a nyomda megnevezését és a „Gedruckt v. Kaufmann" jelzést távolították el.

72. Figyelmező, 1840. 15. sz. 240. l. Heckenast közli, hogy, noha **új** versenytárssal, a Nemzeti Almanachhal kell megküzdenie, 1841-re is kiadja az Emlényt. „Mi a képeket illeti, azok válogatott, valódi angol eredeti acélmetszetek lesznek. . ." Honderű, 1843. I. f. é. 59. l. Az emlény külső diszei ellen nincs kifogásuk. Acélmetszetei „részint eredetiek, részint kölcsönzöttek. . ."

73. The American Juvenile keepsake. Edited by Mrs. Holland, New York, 1834. és a The Amulett (Christmas and New York's Present). Boston, 1846. illusztrátorai között is találunk az Emlényekből ismert művészneveket: H. Thompson, F. Stock, W. Boxall.

74. Az 1840-es Emlény és az 1841-es Emlény köteteiben és a „The keepsake" című, Reynolds, F. M. kiadásában Londonban, 1830-ban megjelent kötetben, valamint a „Keepsake français ou Souvenir de la littérature contemporaine", Paris, 1830-as, Souliés, J. B. A. kiadásában megjelent almanachban azonos illusztrátorokkal találkozunk. Az 1840. évi Emlényben ugyanaz a metszet illusztrálta Garay János: „Ne ábrándozzatok" című novelláját „Iréne" aláírással (Drawn by De Varia, Paris — Engraved by Chas Rolls), amelyik az angol kötetben Bernal, R.: „The delusion of three days" című novella illusztrációjaként szerepel, aláírása: „The Widow of Ems" és amelyik az előbb emlitett párizsi Keepsake françaisban „La Sylphide" néven Béranger versét kíséri. Az 1841-es Emlényben Nagy Ignác: „A mennyasszony" című elbeszélésének „A Mennyasszony" aláírású illusztrációja (Painted by F. F. Stephanoff — Engraved by J. Goodyear") illusztrálja a fenti angol keepsake-ban a „Hajji Baba" szerzőjének „A tale of the levant" című novelláját „Costandi" elnevezéssel és a francia almanachban pedig Alfréd de Vigny „La jeune Hellénieuse" című munkájának azonos aláírású illusztrációjaként szerepel.

75. Honderű, 1845. I. f. é. 216. l.: „Barabás művész úr, művészfestőnk, Lipcséből felszólíttatott egy német almanach számára szánt két rajz készítésére. A remekművekben bővelkedő külföld illy kitüntetéseit megannyi diadalaiul tekintheti Barabás úr művészecsetének."

76. Barabás feljegyzésében 934. szám alatt „egy magyar leány tus rajz a Vielliebchen Lipcsei Almanach számára" feljegyzés szerepel. Megjelent 1846-ban „Maria Pakarny" aláírással. (Önéletrajz, 304. l. Barabás műveinek jegyzékét családjának tagjai készítették.) E művek sorában az 1837. évnél — kérdőjellel — egy Pakarny Maria elnevezésű tusrajzról tesznek említést. Felvetődik az a gondolat, hogy ez a rajz a Vielliebchen illusztrációjának egy változata lehetett. Barabás illusztrációja a szerzőnév nélküli: „Der Frühzeitige" című novella egyik illusztrációja. A történet romantikus. Úgy ír a magyarokról, mint szép, vad, elmaradott népről, ahol nagy ellentétek vannak a hatalmas vagyonok s a szegénység között. Szerepel a történetben II. Lajos király, a „Der Frühzeitige" novellában szó van Dózsáról, akinek bátorságát emlegetik, a Báthoriakról, Zápolyáról, Frangepánról. Megjelenik a színen a csikós, a „Rosshirt" is. A király és Maria Pakarny szerelmének története áll a középpontban, de a leány — kötelességből — másnak lesz a felesége. A további megrendelések feljegyzésének s elnevezésének sorrendje, valamint megjelenésének és aláírásainak rendje a következő: Barabás Jegyzőkönyvében 1845-ben 1033. szám alatt: „egy tus rajz Viel-Liebchen zsebkönyvbe Baumgaertners Bhg. Leipzig" — Megjelent az 1847-es Vielliebchenben „La Colomba" aláírással. Barabás Jegyzőkönyvében 1845-ben 1044. szám alatt: „Ulrika tus rajz Baumgaertner Lipcsei könyvárus számára" — Megjelent az 1847-es Vielliebchenben „Ulrike" aláírással. Barabás Jegyzőkönyvében 1846-ban 1132 szám alatt: „Baumgärtners Bchlg. Leipzig. egy tus rajz Vielliebchenben. 848. egy angol nő III. Edward idejéből." — Megjelent az 1848-as Vielliebchenben „Anna Beaufort" aláírással. Barabás Jegyzőkönyvében 1847-ben 1146. szám alatt: „egy skotziai Costm. Baumgärtners Bchlg. Leipzig tus rajz". — Megjelent az 1848-as Vielliebchenben „Archibald" aláírással. Barabás Jegyzőkönyvében 1847-ben 1192. szám alatt: „Baumgaertners Buchhandlung egy tus rajz Vielliebchenbe" — Megjelent az 1849-es Vielliebchenben „Ripa" aláírással. Barabás Jegyzőkönyvében 1847-ben 1203. szám alatt: „Baumgäertners Buchhandlung. Vielliebchenbe egy tus rajz. Curassier." — Megjelent az 1849-es Vielliebchenben „Camill" aláírással.

77. A „Der Frühzeitige" című novellához a szerkesztő Barabástól és Sonderland, B-től hozott illusztrációt. (Bryan's Dictionary, London, 1905. V. k. 102. l.: Sonderland, Johann Baptist Wilhelm Düsseldorf, 1805–1878. festő és metsző.)

78. Azonos rajzoló, illetve metsző művésznevek: Robinson, H., Ender, J., Preisel, C., Geyer, J., és Cook. H.

79. Honderű. Szépirodalmi és divatlap. (Divatképek fametszetek és más műmellékletekkel) Szerkeszti Petrichevich Horváth Lázár. Kiadja Emich Gusztáv. Buda, 1843.

80. Önéletrajz. 57. l.

81. Siklóssy László: A régi Budapest erkölcse, Budapest, 1972. 156. l.

82. Honderű. 1843. II. f. é. 82. 1. „Festészeti csarnok" című rovatban ír arról, hogy nagyúri palotában sincs festmény. Megvédi Barabás Cigánycsaládját. Véleménye szerint Barabás ritkán fest ennyi kitartással. De fessen históriai darabokat. Mire vár: hogy így szólnak Magyarország művészeihez: „feszítsd föl a vásznad, palotámnak hat históriai festvényre volna szüksége; körmöci arannyal fizetem ecseted minden vonását. . . A művész élete rövid, fessenek. . . Avagy netán azon időkre vár a derék művész, midőn király, ország, museumok, könyvtárak. . . így fognak Magyarország művészeihez szólni."

83. Barabás Jegyzőkönyvében 1843-ban 809. szám alatt: „Fa rajz Honderühez 6"; 844. szám alatt. „Horváth Lázárnak apró rajzok".

84. 1. Csónakda, 2. Pesti utcaöntözési jelenet, 3. A Lánchíd építésénél használt angol gép rajza, 4. Marady úr a Kribli-ház udvarán, 5. Esküdt (szenvedélyes vadász), 6. A keresztapa, 7. Elkésés, 8. Kaland gyorsszekéren, 9. Kátyuba akadt hintó, 10. A Honderü fejléce.

85. Gerszi Teréz: A magyar kőrajzolás története a XIX. században. Budapest, 1960. 130. l.

86. Waldapfel József; Forradalom előtt. Budapest, 1948.

87. Honderü, 1844. 3. sz. 88. l.

88. Önéletrajz, 135. l.

89. Honderü, 1844. 1. f. é. 36. l.

90. Honderü, 1843. II. f. é. 79. l. Marady úr 16 éves hitvesével a Monostor utcai Kribli-ház előtt. Az udvaron öreg cigány birkózik „redős párjával", porondhalmon kuporodik a kis purdé, „amott fölebb egy pipázó hindu amazon, valamivel alább egy rongyos paria suhanc targoncázza föl tégláit a Mikes-palotába".

91. Honderü, 1843. I. f. é. 609. l.

92. Honderü, 1843. I. f. é. 169. l.

93. Honderü, 1844. 2. f. é. 221. l.

94. Honderü. 1844. I. f. é. 352. skk. l.

95. 1844. 1. f.é. 36. 1.

96. 95. sz. j.

97. Életképek, 1846. 11. sz.

98. Barabás Jegyzőkönyvében 1845-ben (1004. szám alatt): „Lemouton Emilia lith. Honderühöz". Barabás Jegyzőkönyvében 1846-ban (1067. szám alatt): „Schodelné rococo. lit. Honderühez". Barabás Jegyzőkönyvében 1846-ban (1070. szám alatt): „Füredy. Honderünek. lith".

99. Barabás Jegyzőkönyvében 1844-ben (872. szám alatt): „tus rajz Czigány musicusok a Honderühez"

100. Barabás Jegyzőkönyvében 1845-ben (970. szám alatt): „März. Honderünek. Divatkép mátka a."

101. Többek között: Mücke Ferenc, Czélkuti, Kaergling János, Kiss Bálint, Kovács Mihály, Borsos József, Heinrich, Szatmáry nevével is találkozunk a Honderü lapjain.

102. Jókai Mór: Önéletirásom. Budapest, 1895.

103. Az íróí honorárium kérdésében széles körű tájékoztatást ad T. Erdélyi Ilona: Irodalom és közönség a reformkorban című műve (Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtörténeti füzetek 69. sz.)

Barabás Miklós Jegyzőkönyvében A sorszám a Biró Béla gondozásában Kolozsvárott, 1944-ben megjelent kiadás számozását követi)	*Metsző neve*	*Emlény*
1838.		
444 Heckenastnak egy históriai darab — a tótok —	Mayer, C.	1839. „Daj szem drotu"
G. Széchenyiné – (kivételképpen említjük, mivel a későbbiek során névtelenül is szerepel) — és egy oláhné tussal az 1839-ik emlény számára 3 rajz.	Mahlknecht, C. Mayer, C.	1840. „Gróf Széchenyi Crescentia született Seilern grófnő" 1839. „Flóra"
471 Heckenástnak tus rajz egy paraszt leány 's szeretője	Mayer, C.	—
1839.		
530 Heckenástnak egy tus rajz. Czigányok	Mahlknecht, C.	1840. „A nagyidai vajda"
detto egy Toroczkai asszony	Mahlknecht, C.	—
582 Heckenástnak tuschrajzot egy oláhot	Mahlknecht, C.	1842. „Az utolsó lövés"
1839—40. között (feljegyzés nélkül)		
Illusztráció Jósika: Abafijához	Mayer, C.	1841. „Dandár és Izidóra"
1841.		
690 Heckenástnak egy kis fő egy nőarcz tussal	Mahlknecht, C.	1844. Cím nélkül (Ney Ferenc: Eskü)
698 Heckenástnak a' galambposta tussal	Mahlknecht, C.	—
1842.		
718 Heckenástnak egy kis paraszt fijú mettzés alá tussal	Mahlknecht, C.	1843. Cím nélkül (Kunoss: A puszták fia)
719 detto egy dudást	Payne, A.H.	1844. Cím nélkül (Frankenburg Adolf: A dudás)
1843.		
805 Heckenástnak tus rajz egy paraszt leányka	Preisel, C. és Geyer, J.	—
806 detto egy uttza seprő fija	Mahlknecht, C.	—
810 Heckenástnak tusrajz csikós	Axmann, C.	1844. „A csikós"
815 Heckenástnak — egy Tündér tus rajz az Irishez	Payne, A.H.	—
817 Heckenástnak két gyermek fej tus rajz	Mahlknecht, C.	—
842 Heckenástnak tus rajzok 1 magyar paraszt szénás szekér négy lóval	Axmann, J.	—
843 detto egy oláh medvével küzdik	?	—
863 Heckenástnak mettszés végett egy kis leánykát, ki egy házi nyulacskának enni ád t. r.	Mahlknecht, C.	—
867 Heckenástnak egy czimbalmos czigány tus rajz	Axmann, J.	—
868 detto egy virgá áruló leánykát tus rajz	Preisel, C. és Geyer, J.	—
1844.		
886 Heckenástnak az Irishez tusrajz. Jägers Braut	Preisel, C.	—
904 Heckenástnak az Irishez egy tus rajz ideál fej	Mahlknecht, C.	—
1845.		
958 Heckenástnak tus rajz egy gyermek laptával az Irishez 1846-ra	Axmann, J.	—
1008 Heckenástnak tus rajz csintalan nő	Preisel, C.	—
1042 Heckenástnak tus rajz az Oláhok	Axmann, J.	—
1846.		
1056 Heckenástnak tusrajz egy cigán leány	Mahlknecht, C.	—
1847.		
1162 Heckenástnak az Irisbe egy nő Ideal tus rajz	?	—
1163 detto koldus gyermekek	?	—
1848.		
1222 egy nő ideal G. Heckenástnak az Irisbe 1849-re	?	—

ideje különböző címe, elnevezése, megjelenésének helye és éve, metszők neve

Iris	*Bilder-Album aus Ungarn*	*Magyar képek albuma*	*Ajándok*
—	—	—	—
1840. „Grafin Crescence Széchenyi"	„An eine hochherzige Dame"	—	—
1840. „Flora"	—	—	—
1840. „Der Sonntagsstrauss"	—	—	—
1840. „Die Zigeuner-Familie"	„Zigeunertrost"	„A dádé rajkóival"	—
1842. „Gilli"	„Ein siebenbürgisches Mädchen"	„Az erdélyi oláh leány"	—
1841. „Der wallachische Weinhüter"	„Der wallachische Weinhüter"	„A szőlőpásztor"	—
1841. „Dandár und Izidora"	„Dichterpflicht' '	„A fürdő"	—
1843. „Izabella Zápolya"	„Das ungarische Edelfräulein"	„Magyar úri hajadon"	—
1843. „Die Brieftaube"	„Die Brieftaube"	„A postagalamb"	—
1843. „Der Sohn der Haide"	„Ein ungarischer Bauernknabe"	„A parasztfiú"	—
1843. „Der Dudelsackpfeifer"	„Der Dudelsackpfeifer"	—	—
1844. „Die Tochter der Haide"	„Die Zwiebelverkäuferin"	—	—
1844. „Der Gassenkehrerjunge"	„Der Gassenkehrerjunge"	„Az utczaseprőfiú"	1846. „A szegény gyermek"
1844. „Der Csikós"	„Der Csikós"	„A csikós"	—
1844. „Die dreifach goldene Iser"	—	—	—
1844. Cím nélkül (címlap előtt)	„Wunsch"	—	—
1846. „Ungarisches Haidebild"	„Auf der Puszta"	—	—
—	—	—	—
1845. „Zum Malen"	—	—	—
1845. „Der Zymbalschläger"	„Der Zymbalschläger"	„A czimbalmos"	1846. „A czimbalmos"
1845. „Das Blumenmädchen"	„Schneeglöckchen"	„A virágárus leányka"	—
1845. „Die Jägersbraut"	„Die Kokette"	–	1846. Cím nélkül
1845. Cím nélkül	„Die ungarische Dame"	„A magyar hölgy"	
1846. „Weihe der Kindheit" (Cimlap előtt)	—	—	—
1847. „Schiedspruch"	—	—	—
1848. „Die Wanderung auf den Markt"	—	—	—
1847. „Die Zigeunermutter"	—	—	—
1848. „Er liebt mich"	—	—	—
—	—	—	—
—	—	—	—

Budapest, 1970. 81. l. – 1844 – 45 körül Barabás egy tusrajzáért 12 – 20 Cfl-t kapott.

104. Tamás Anna: Az Életképek. (Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtörténeti füzetek 68. sz.) Budapest, 1970.

105. Életképek, 1844. 93. skk. l.

106. Életképek. 1844. 281. skk. l.

107. Életképek. 1844. 721. l.

108. Az ilyen önkritikus jellegű – névtelenül közölt szerkesztőségi észrevétel még többször előfordul az Életképek évfolyamaiban.

109. Életképek Lásd előző jegyzetet.

110. Az Életképek részére rendelt genre-képek feljegyzése Barabás Jegyzőkönyvében: 1845-ben (974. szám alatt): „Frankenburg két genre kép lith.". 1846-ban (1136. szám alatt): „Egy Genre kép – N. Bányai fazekas Frankenburgnak l."

111. Életképek. 1845. 381. l.

112. Életképek. 1845. 799. l; Ezt a litográfiát a lap a műmellékletekről szólva mint „Átszállítás a Dunán"-t említi.

113. Életképek, 1847. 238. l.

114. Vö.: Kisdéginé Kirimi Irén: Csendéletek a Magyar Nemzeti Galériában. Budapest, 1977.

115. Életképek, 1846. 11. sz.: „Mondani valónk": Itt jelzik, hogy a jövő hónapra egy igen pompás nemzeti divatkép van készülőben. „. . . elég legyen mondani, hogy csupán festése (Barabás által) és metszése hatvan pengő forintba kerül. Ennek felét szivesek voltak Kostyál és Soós urak magukra vállalni."

116. Barabás Jegyzőkönyvében 1844-ben (942. szám alatt): „Frankenburgnak divatkép a.". 1845-ben (968. szám alatt): „Frankenburg divatkép". 1845-ben (982. szám alatt): „Magyar divatkép Klassynak." 1845-ben (1049. szám alatt): „egy divatkép – Életképekhez". 1846-ban (1068. szám alatt): „Divatkép Klassynok. Február". 1846-ban (1110. szám alatt): „Kostyál Divatkép".

117. Der Ungar. Herausgegeben und redigiert von Hermann Klein. Pest, 1842 – 48.

118. Önéletrajz. 144. l.

119. Péter Kornélia: Marastoni Jakab. Budapest. 1936.

120. A Der Ungar részére rendelt rajzok jegyzéke Barabás Jegyzőkönyvében: 1844-ben (936. szám alatt): „Klein az Ungar szerkesztőjének egy vignette iró ón rajz", 1844-ben (938. szám alatt): „Kleinnak egy compositio Janko der Rosshirt. tus rajz", 1845-ben (1040. szám alatt): „Egy tus rajz egy mátkapár öngyilkossága Ungar számára", 1846-ban (1100. szám alatt): "Ungarnak Czako végrendeletéből egy jelenet tus rajz Compositio", 1846-ban (1121. szám alatt): „Kleinnak Comp. t. r.", 1847-ben (1155. szám alatt): „Wolf tenorista az Ungarnak. lith."

121. A lapban foglalkoztatott művészek: Fuchsthaller József, Mücke Ferenc, Schwindt Károly, Perlaszka Domokos, Szerelmey Miklós, Szathmáry József, stb.

122. Vö.: B. Supka Magdolna: Életképek a Magyar Nemzeti Galériában. Budapest, 1974.

123. Vö.: Telepy Katalin: Tájképek a Magyar Nemzeti Galériában. Budapest, 1973.

MIKLÓS BARABÁS, DER ILLUSTRATOR

Miklós Barabás, dem bedeutendsten Maler der ungarischen Malerei des 19. Jahrhunderts, dem Erneuerer der ungarischen nationalen Kunst, wurden bisher nur kurze Monographien gewidmet. Allerdings haben diese Monographien, darunter vor allem jene von Edith Hoffmann, das Wesen und den Charakter seiner Kunst im wesentlichen real definiert.

Als eines der Kapitel der durch die Almanach-Illustrationen der ersten Jahrhunderthälfte im Land verbreiteten Imagerie, Bilder-Kunde, erfaßt die gegenwärtige Studie das Gebiet der im Oeuvre von Miklós Barabás der Menge nach von kleiner Bedeutung und bisher völlig vernachlässigten, mittels der vervielfältigenden Techniken erhalten gebliebenen Zeichnungen. Im Anschluß an seine Almanach-Illustrationen und — da unlöslich damit verbunden —, auch seine für die Zeitschriften gemachten Zeichnungen besprechend, näherten wir uns dem Thema von der Seite der Auftraggeber, Herausgeber, Schriftleiter her. Unsere Schriftsteller haben Barabás lanciert und durch ihren Lob und die Macht des gedruckten Wortes ihm den Weg zum Ruhm eröffnet.

Nach den Wurzeln seines künstlerischen Heranreifens forschend wurde unsere Aufmerksamkeit gerade auf die ersten ungarischen Almanache und die illustrierten Publikationen der ersten Jahrzehnte des 19. Jahrhunderts gelenkt. Der sechzehnjährige Miklós Barabás komponierte sein Quodlibet aus dem Bildmaterial seiner Lektüren, aus jenen Werken, in denen unsere Schriftsteller über das Schicksal der ungarischen Kunst klagen und zur Schaffung der nationalen Kunst anfeuern. Die Berufswahl des begabten Jünglings wurde also von den ungarischen Schriftstellern beeinflußt und damit haben wir zugleich auch die Erklärung für die patronisierende Begeisterung, die nicht nur dem schon lange erwarteten ungarischen Künstler galt, sondern konkrete auch jenem jungen Künstler, dem jedes Problem und jede Errungenschaft der ungarischen Literatur wohlbekannt waren.

Unter seinen ersten Auftraggebern für Illustrationen sind unsere besten Herausgeber und Schriftleiter. Die den Aufträgen zufolge entstandenen Zeichnungen sind für sich schon wertvoll und bereichern das Lebenswerk des Künstlers durch zahlreiche bisher unbekannte Blätter, darunter Kompositionen, die man in seinem Oeuvre oft vermißte. Mit ihrer Hilfe kamen wir auch auf die Spuren jener in ganz Europa verbreiteten Modeströmung von leihweise überlassenen Stichen, die ermöglichte, daß dieselbe Stahlplatte bereits wenige Jahre nach Frankreich und England auch in Ungarn erscheinen konnte, nach allgemeinem Brauch als das Begleitbild immer anderer literarischer Werke.

Auf diesem Wege und mittels der Person Gustav Heckenasts, fanden wir die Erklärung der publikation mehrerer, bei Barabás für den in Leipzig erschienenen bekannten Almanach „Vielliebchen" bestellten Zeichnungen, Zeugnisse zugleich für den europäischen Ruf des Künstlers.

Die Erkenntnisse, die sich aus den Bestellungen der Zeitschriften „Honderű", „Életrajzok" und „Der Ungar" sowi aus den mittels Vervielfältigungsverfahren erhalten gebliebenen Zeichnungen ergaben, übertrafen weit die einfachen positiven Resultate der Summierung, des Strebens nach Vollständigkeit. Sie belehren über den künstlerischen Werdegang, werfen Licht auf komplizierte psychologische Momente; sie zeigen eigentlich, von welch befreiender, inspirierender Wirkung das dem Künstler entgegengebrachte Vertrauen, der kritiklose, enthusiastische Empfang für ihn waren; wie er darauf und auf die in ungebundener Form gegebenen Aufträge der ersten Periode mit Arbeiten von hoher, dem europäischen Niveau entsprechender Qualität reagierte. Genau hier stößt man aber auch auf jenen, den künstlerischen Schwung bremsenden Prozeß, den die vorerst spärlichen und zurückhaltenden, dann immer schärferen Kritiken und peinlich genau umschriebenen Ansprüche im Künstler auslösten.

Irgendwo hier also, während man die Bestellungen und den Gang der Veröffentlichungen der Graphiken und die von ihnen ausgelösten Reaktionen verfolgt, findet man die lang gesuchte Antwort auf die Frage, was der künstlerischen Laufbahn unseres Meisters einen so bedeutenden Antrieb gab und was für ihr Stocken verantwortlich war. Unsere Studie summiert also nicht nur ein bisher vernachlässigtes Arbeitsgebiet von Barabás, sondern findet, auf Grund des sich reich daraus ergießenden Informationsmaterials, auch eine Erklärung für die Gestaltung seines künstlerischen Lebenslaufs.

604. FIATAL LEÁNY ARCKÉPE. Jelezve és dat.: 1844. Fa. 41×30 cm. 300.—

Helyesen:

Williams, Henry (XIX. század).
604. FIATAL LEÁNY ARCKÉPE. Jelezve és dat.: 1844. Fa. 41×30 cm. 300.—

Strassgschwandner, Anton (1826—1881).
543. BASHI-BOZUK VERSENYLŐ. Gróf Batthyány tulajdona. 1860. Szines kőrajz. 110.—

Helyesen:

Strassgschwandtner, Anton (1826—1881).
543. BASHI-BOZUK VERSENYLŐ. Gróf Batthyány tulajdona. 1860. Szines kőrajz. 110.—

Eeckhout, Gerbrand van der (1621—1674).
122. CIMON ÉS IPHIGENIA. Jelezve és datálva. Vászon. 93×119 cm. *Irodalom:* Ars Una, Dr. Baldass: Bocaccio und die niederländische Malerei. — Dr. Gabriel v. Térey: Zeitschrift für bildende Kunst, 54. Leipzig, 1919. 246. illusztrálva. Illusztrálva. 5000.—

Helyesen:

Eeckhout, Gerbrand van der (1621—1674).
122. CIMON ÉS IPHIGENIA. Jelezve és datálva. Vászon. 93×119 cm. *Irodalom:* Ars Una, Dr. Baldass: Bocaccio und die niederländische Malerei. — Dr. Gabriel v. Térey: Zeitschrift für bildende Kunst, 54. Leipzig, 1919. 246. illusztrálva. Illusztrálva. 5000.—

Tatz László (szül. 1888). Raeburn után (1859—1938).
618. NŐI ARCKÉP. Vászon. 68×88 cm. 100.—

Helyesen:

Tatz László (szül. 1888), Raeburn után.
618. NŐI ARCKÉP. Vászon. 68×88 cm. 100.—

Illusztrációk.

XVII. tábla 864. helyett *874.*
XVII. tábla 843. helyett *853.*
XVIII. tábla 651. helyett *655.*
XXI. tábla 280. helyett *710.*
XXIV. tábla 862. helyett *872.*
XXV. tábla 859. helyett *869.*
XXV. tábla 1092. helyett *1002.*
XXIX. tábla 1682. helyett *1680.*
XXIX. tábla 1688. helyett 1680/F.

26455. 1935. **Légrády R. T., Budapest.**

PÓTLÁSOK.

Bartolozzi, Francesco (1728—1813).
1620. MADONNA Parmeggianino után) ÉS LOVE AND HONOUR (Bunbury után). **2** darab rézmetszet. 30.—

Bruckner (1830 körül).
1620a FIATAL LEÁNY RÓZSASZINBEN. Vizfestmény. 29×23 cm. 60.—

Fiedler (XIX. század).
1620b FIATAL LEÁNY FEHÉRBEN. Jelezve. Vizfestmény. 20×17 cm. 60.—

Markó András iránya (XIX. század).
1620c TÁJ HALÁSZOKKAL. Fa. 38×60 cm. 100.—

Munkácsy Mihály (1844—1900).
1620d TÁJ VÁRROMMAL. Vászon. 66×80 cm. 2500.—

Victors, Jan.
1620e PÁSZTOR ÉS PÁSZTORNŐ. Vászon. 92×111 cm. 850.—

1960a JORDESZ-IMASZŐNYEG, vörös tükrében virágvázával. XIX. század. 160×110 cm. 300.—

1960b PANDERMA-SZŐNYEG, sötétkék tükrében állat- és virágmintával. XIX. század vége. 184×125 cm. 500.—

1960c IMASZŐNYEG, fehér medaillonjában apró virágos mintákkal. XIX. század. 150×95 cm. 250.—

1960d SELYEMFÜGGÖNY, fehér és piros alapon gazdag arany himzett díszitéssel. Török, XIX. század. 150.—

1960e BESIR-SZŐNYEG, vörös tükrében medaillonok. XIX. sz. 485×158 cm. 900.—

2148. MINIATÜR NŐI MELLKÉP, ovális bőrtokban. XVIII. sz. 15.—

2149. NÉGYLÁBU LÁDIKA, diófa, berakott díszitéssel, aranyozot bronzveretekkel. Holland, XVIII. század eleje. 120.—

Sajtóhiba helyesbitések.

Aelst Willem van (1626—1679)
10. FOGOLY MADÁR.
47×38 cm. vörösréz. 300.—

Helyesen:

Aelst Willem van (1626—1679)
10. FOGOLYMADÁR.
47×38 cm. vörösréz. 300.—

Brusasorci, Felice (1540—1605)
86. BETHSABA A FÜRDŐBEN. A mesternek egy hasonló képe a firenzei Uffizi-képtárban.
Vászon. 76×90 cm. 400.—

Helyesen:

Brusacorci, Felice (1540—1605)
86. BETHSABA A FÜRDŐBEN. A mesternek egy hasonló képe a firenzei Uffizi-képtárban.
Vászon. 76×90 cm. 400.—

Callet, Antoine-Francois (1741—1823).
89. JUNO ÉS AEOLUS.
Karton, vászonra huzva. 41×54 cm. 500.—
Illusztrálva.

Helyesen:

Callet, Antoine-Francois (1741—1823).
89. JUNO ÉS AEOLUS.
Karton, vászonra huzva. 41×54 cm. 800.—
Illusztrálva.

Czigány Dezső (1883—1937).
108. ÁRNYAS UT. Jelezve f. középen.
Vászon. 55×75 cm. 400.—

Helyesen:

Czigány Dezső (1883—1937).
108. ÁRNYAS UT. Jelezve f. középen.
Vászon. 55×75 cm. 100.—

Defregger, Franz (1835—1921).
113. TIROLI VADÁSZ. Jelezve és dat. 894.
Vászon. 25×23 cm. 60.—

Helyesen:

Defregger, Franz? (1835—1921).
113. TIROLI VADÁSZ. Jelezve és dat. 894.
Vászon. 25×23 cm. 60.—

Fovretto, Giacomo (1849—1887).
135. MÓR VÁROSRÉSZLET. Jelezve jobbra: G. Fovretto.
Tusrajz. 12×8 cm. 80.—

Helyesen:

Favretto, Giacomo (1849—1887).
135. MÓR VÁROSRÉSZLET. Jelezve jobbra: G. Favretto.
Tusrajz. 12×8 cm. 80.—

Fovretto, Giacomo (1849—1887).
136. LEGYEZŐ TERVE.
Selyemfestmény, szélessége 49 cm. 80.—

Helyesen:

Fovretto, Giacomo (1849—1887).
136. LEGYEZŐ TERVE.
Selyemfestmény, szélessége 49 cm. 200.—

Glatz Oszkár
184. ÖNARCKÉP. Jelezve l. balra: Glatz 1903.
Szénrajz. 81×60 cm. 500.—

Helyesen:

Glatz Oszkár (szül. 1872).
184. ÖNARCKÉP. Jelezve l. balra: Glatz 1903.
Szénrajz. 81×60 cm. 500.—

Glatz Oszkár
185. FIATAL LÁNY ARCKÉPE.
Vászon. 55×44 cm. 20.—

Helyesen:

Glatz Oszkár (szül. 1872).
185. FIATAL LÁNY ARCKÉPE.
Vászon. 55×44 cm. 20.—

Györgyi-Giergl Alajos (1821—1863).
200. GRÓF KEGLEVICH ISTVÁN ARCKÉPE. Jelezve l. jobbra: Giergl 1847. Illusztrálva: B. — Bakay Margit: Györgyi-Giergl Alajos.
Vászon. 62×48 cm. 350.—

Helyesen:

Györgyi-Giergl Alajos (1821—1863).
200. GRÓF KEGLEVICH ISTVÁN ARCKÉPE. Jelezve l. jobbra: Giergl 1847. Ilusztrálva: — B. Bakay Margit: Györgyi-Giergl Alajos.
Vászon. 62×48 cm. 350.—

Lotz Károly (1833—1904).
334. AZ ŐSZ ALLEGORIÁJA. Jelezve l. jobbra: Lotz K.
Vászon. 68×48 cm. 500.—
Illusztrálva.

Helyesen:

Lotz Károly (1833—1904).
334. AZ ŐSZ ALLEGORIÁJA. Jelezve l. jobbra: Lotz K.
Vászon. 68×48 cm. 600.—
Illusztrálva.

368. sz. tételnél kimarad: (és Lipót főherceg későbbi német császár és magyar király).

395. AMPHITRITI ELRABLÁSA.
Vörösréz. 35×40 cm. 3.—

Helyesen:

395. AMPHITRITE ELRABLÁSA.
Vörösréz. 35×48 cm. 70.—

M.V.könyvtára 68.

GRÓF ALMÁSY-TELEKI ÉVA
MŰVÉSZETI INTÉZETE
(VOLT ERNST-MÚZEUM)

II. aukció

GRÓF ALMÁSY-TELEKI ÉVA
ÉS
DR. KÁLLAY TAMÁS

MŰVÉSZETI AUKCIÓJA

FŐÚRI ÉS KÜLÖNFÉLE MAGÁNBIRTOKBÓL SZÁRMAZÓ FESTMÉNYEK, SZOBROK, PORCELLÁNOK, BÚTOROK, EZÜSTÖK, SZŐNYEGEK, ÓRÁK ÉS BÉLYEGEK.

A MŰTÁRGYAKAT LEIRTA:
CSÁNYI KÁROLY
EGYETEMI NY. R. TANÁR

M.V.könyvtára

KIÁLLITÁS:
1939. ÉVI NOVEMBER HÓ 19—26-IG.

AUKCIÓ:
1939. ÉVI NOVEMBER HÓ 27-TŐL NAPONTA D. U. 4 ÓRÁTÓL

BUDAPEST, 1939
GRÓF ALMÁSY-TELEKI ÉVA MŰVÉSZETI INTÉZETE KIADÁSA
VI., NAGYMEZŐ-UTCA 8.

ELADÁSI FELTÉTELEK.

1. **Az árverésen a vevő a vételárat tartozik készpénzben azonnal kifizetni. A vevő a leütött ár után, valamint a fényüzési és forgalmi adóilletékért 3%-ot és 10% árverési jutalékot fizet.** Az ajánlott legmagasabb ár kifizetése előtt a tárgyat az árverés vezetősége nem szolgáltatja ki.

2. A tárgyak abban az állapotban adatnak el, amelyben az árverés idejében vannak. Leütés után sem a tárgyak meghatározására, sem azok állapotára vonatkozó semmiféle felszólalás nem vehető figyelembe, minthogy a tárgyak kiállitása azok megtekintését lehetővé tette. Az egyes tárgyak tételenként árverezendők és csak kivételesen bocsáthatók tömegben árverés alá.

3. Az eladásra kerülő tárgyak becsértéken alul nem adatnak el. A kikiáltás azonban ennél alacsonyabb összegben történhetik.

4. Az árverést vezető tartozik az árverezők ajánlatait ismételve kellően kikiáltani és a legmagasabb igéretet háromszori felhivás után, „senki többet harmadszor" leütéssel elfogadni. Kétes esetben, azaz, ha több ajánlattevő támaszt igényt és ha nem állapitható meg, hogy kinek részére történt a leütés, az árverést vezetőnek kötelessége a tárgyat ujból árverés alá bocsátani.

5. A leütéssel a tárgyak a vevő tulajdonába mennek át. A vevő kivánságára elvállaljuk, hogy a tárgyakat az aznapi árverési idő végéig, amikor átveendők, gondosan őrizzük, de anélkül, hogy sértetlenül maradásukért bármiképpen is szavatolnánk. A megvett tárgyak elszállitása kizárólag **a vevő költségére és veszélyére történik,** elvesztésük vagy megsérülésük esetén az árverés vezetősége **semmiféle felelősségre** nem vonható.

6. Tilos mindenféle összebeszélés, a nyereségben való osztozkodás, vagy jutalom, vagy előny igérése, mely az árverési eredményt befolyásolná; hasonlóképpen tiltva van mindennemű összebeszélés vagy vállalkozás, mely arra irányul, hogy harmadik személyeket szerfölötti magas vételár kinálására rávegyen és ilykép megkárositson.

7. Felvilágositással szolgálnak és megvételre való megbizatásokat elfogadnak **Gróf Almásy-Teleki Éva Művészeti Intézete** megbizottai (telefon: 11—20—14).

Légrády Testvérek R. T. nyomdai műintézete, Budapest. (Igazgató: Kertész Árpád.)

I. FESTMÉNYEK ÉS GRAFIKA.

1—620.

Adam, Albert (XIX. század).

1. BOIS-ROUSSEL. A francia Derby nyertese 1864.
Szines kőrajz. 40.—

2. CONTRAN, a francia Derby nyertese 1865.
Szines kőrajz. 40.—

3. SUZERDIN, a francia Derby nyertese 1868.
Szines kőrajz. 40.—

4. CEYLON, a párisi Grand-Prix nyertese, 1866.
Szines kőrajz. 40.—

5. FERVACQUES, a párisi Grand-Prix nyertese, 1868.
Szines kőrajz. 40.—

6. THE EARL, a párisi Grand-Prix nyertese, 1868.
Szines kőrajz. 40.—

Adam, Emil, szül. 1843.

7. „KINCSEM."
Olajnyomat. 60.—

Adam, Heinrich (1787—1862).

8. AZ OLASZ GYALOGSÁG SZEMLÉJE.
Szines rézmetszet. 250.—
Illusztrálva.

9. AZ OLASZ LOVASSÁG SZEMLÉJE.
Szines rézmetszet. 250.—
Illusztrálva.

Aelst Willem van (1626—1679).

10. FOGOLY MADÁR.
47×38 cm. vörösréz. 300.—

Albrecht (XIX. század).

11. NŐI ARCKÉP. Jelezve: dat. 1845.
Vászon, 26×22 cm. 55.—

Alt, Rudolf (1812—1905).

12. ALPESI TÁJ. Jelezve l. jobbra: R. Alt.
Fa. 32×43 cm. 500.—

Alt, Rudolf (1812—1905).

13. ÉJJELI TÁJ. Jelezve l. balra: R. Alt, 855.
Fa. 43×18.5. 100.—

Amerling, Friedrich von? (1803—87.)

14. FIUCSKA MELLKÉPE.
Vászon. 34×26 cm. 100.—

Angol festő (XVIII. század).

15. NŐI ARCKÉP.
Vászon. 78×65 cm. 550.—

Angol festő (XVIII. század vége).

16. NŐI KÉPMÁS.
Vászon. 81×63.5 cm. Hátán angol gyüjtő bélyegzője. 1000.—

Angol festő (1800 körül).

17. ELŐKELŐ UR ARCKÉPE.
Pasztel. 78×56 cm. 80.—

Angol festő (XIX. század eleje).

18. ARATÁSI JELENETEK (2 darab).
Vászon. 50×42 cm. 450.—

Angol festő (XIX. század eleje).

19. NŐI ARCKÉP.
Vászon. 75×63 cm. 180.—

Angol rajzoló (XIX. század első fele).

20. MÓKÁS LOVASJELENETEK.
6 darab szines kőrajz. 450.—

Angol rajzoló (1885-ből).

21. NEWMARKET.
Szines kőrajz. 100.—

22. TATTERSALL'S.
Szines kőrajz. 100.—

Angol rézmetsző (1800 körül).

23. „RURAL EMPLOYMENT". Venzo, Novelli után. Következő szám párdarabja.
Szines rézmetszet (pontozó modorban). 65×49 cm. 60.—

24. „INNOCENT REVANGE". Zaffonato, Westall után. Előbbi szám párdarabja.
Szines rézmetszet (pontozó modor). 65×49 cm. 60.—

Angol rézmetsző (1805-ből).

25. GÚNYKÉP NAPOLEON KORONÁZÁSÁRA.
Szines rézkarc. 29×80 cm. 200.—

Aubertin, Claude (francia, XVII. század).

26. ALLEGÓRIA A TÖRÖKKEL KÖTENDŐ BÉKÉRE. Ernst Lajos gyüjteményéből. Kiállitva a Nemzeti Muzeumban, V. terem., kat. 47. sz. (52 oldal.) Lenn balra a művész önarcképe, kezében a következő jelzést tartalmazó táblával: Claude Aubertin C. D. 1610.
Fa. 174×223 cm. 200.—

Bachmann Károly (1874—1924).

27. FUVOLÁZÓ NŐ. Jelezve.
Karton, ovális, 9×6 cm. 15.—

Barabás Miklós (1810—1898).

29. FÉRFIARCKÉP. Jelezve l. jobbra: Barabás M.
Fa. 21×16 cm. 100.—

30. NŐI ARCKÉP. Jelezve és dat. 1844.
Vászon. 66×52 cm. 450.—

31. ÜLŐ HÖLGY. Jelezve l. jobbra: Barabás M. 847.
Vizfestmény. 32×26 cm. 220.—

32. BATTHYÁNY ILONA GRÓFNŐ GYERMEKKORI ARCKÉPE. Jelezve: Barabás Miklós 844.
Vizfestmény. 25×20 cm. 500.—

Barkász Lajos (XIX—XX. század).

33. KIKÖTŐ ALKONYATKOR. Jelezve.
Karton. 30×40 cm. 10.—

Bartolozzi, Francesco (1728—1813).

34. AUTUMN—WINTER. Wheatley után.
2 darab szines rézmetszet. 10.—

Bartsch, Adam von (1757—1821).

35. KÉT HARCOS.
Rézkarc. 3.—

Batoni, Pompeo iránya (XVIII. század).

36. MADONNA.
Pasztel. 66×51 cm. 450.—

Bécsi festő (XVIII. század).

37. EGY HÁZASPÁR ARCKÉPE. 2 darab.
Vászon. 73×54 cm. 300.—

Bécsi festő (1800 körül).

38. AMORETTEK. 2 darab grisaillefestmény.
Vászon. Átmérő 33 cm. 30.—

Bécsi festő (1800 körül).

39. AMORETTEK. 2 darab grisaillefestmény.
Vászon. Átmérő 33 cm. 30.—

40. VIRÁGCSENDÉLET. (A köv. párdarabja.)
Vászon. 70×53 cm. 200.—

41. VIRÁGCSENDÉLET. (Az előbbi szám párdarabja.)
Vászon. 70×53 cm. 200.—

Bécsi festő (XIX. század eleje).

42. VIRÁGCSENDÉLET.
Vászon. 110×97 cm. 300.—

Bécsi festő (1810—20 körül).

43. FÉRFIARCKÉP.
Miniatür, ovális. 5½×4½ cm. 15.—

Bécsi festő (1818-ból).
44. ANYA GYERMEKEIVEL.
Olajfestmény tejüvegre. 24×18 cm. 250.—

Bécsi festő (1830 körül).
45. NŐI ARCKÉP.
Miniatür vizfestmény, ovális. 8.5×7 cm. 30.—

Bécsi festő (1840 körül).
46. GRÓF FESTETICH GYÖRGY ARCKÉPE. Néhai Ernst Lajos gyüjteményéből.
Pasztel. 55×45 cm. 100.—

Bécsi festő (1840 körül).
47. OLVASÓ LEÁNYKA.
Vászon. 53×42 cm. 100.—

Bécsi festő (1850 körül).
48. FIATAL LEÁNY ARCKÉPE. Jelezve: Plr.
Miniatür, bőrtokban. 35.—

Bécsi festő (XIX. század első fele).
49. VIRÁGCSENDÉLET.
Karton. 27×22 cm. 80.—

Bécsi festő (XIX. század közepe).
50. ANYA ÉS GYERMEKEI.
Vászon. 46×38 cm. 250.—

Bécsi festő (XIX. század közepe).
51. NŐI ARCKÉP. Jelezve: „Hen . . .“
Vizfestmény. 11×10 cm. 8.—

Bécsi festő (XIX. század).
52. NŐI ARCKÉP.
Vizfestmény, ovális. 21×17 cm. 20.—

Bécsi festő (XIX. század).
53. VIRÁGÁRUS LEÁNYKA.
Fa. 24×18 cm. 60.—

Bécsi miniatürfestő (XVIII. század vége).
54. FŐURI HÖLGY ÖLEBBEL.
Elefántcsont, ovális. 5.5×8 cm. 55.—

Bécsi miniatürfestő (1810 körül).
55. KATONATISZT ARCKÉPE.
Elefántcsont. 8×7 cm. 20.—

Bécsi miniatürfestő (1830—40 közt).
56. ÜLŐ FIU.
Elefántcsont. 9×8 cm. 30.—

Beechy és Bourlier (XIX. század eleje).
57. A WALESI HERCEGNŐ ARCKÉPE
Szines rézmetszet. 60.—

Bell után ismeretlen miniatürfestő.
58. ELŐKELŐ HÖLGY ARCKÉPE.
Elefántcsont, ovális. 8×7 cm. 20.—

Bega, Cornelis (1620—1664).

59. „A FIATAL KOCSMÁROSNÉ" (B. 34.).
Rézkarc. 8.—

60. UDVARLÁS.
Fa. 42×34 cm. 700.—

Benczur Gyula (1844—1920).

61. SZÉKELY BERTALAN IFJUKORI ARCKÉPE.
Jelezve l. balra: Barátjának V. Benczur Gyula, 1862.
Szénrajz. 60×50 cm. 250.—

Berghem, Nicolas (1620—1683).

62. KECSKÉK. (D. 31. és D. 39.)
2 drb rézkarc, egybe keretezve. 12.—

63. TÁJKÉP PÁSZTORJELENETTEL.
Fa. 34×47 cm. 400.—

Biedermeier festő (1840 körül).

64. LEÁNYKA MELLKÉPE.
Vászon. 56×44.5 cm. 100.—

Bihari Sándor (1856—1906).

65. CSÓNAKÁZÓK. Jelezve l. jobbra: Bihari Sándor.
Vászon. 52×75 cm. 1100.—

66. FIATAL NŐ ARCKÉPE.
Pasztel. 50×40 cm. 200.—

67. ZAGYVAPART. Jelezve.
Vászon. 43×73 cm. 100.—

Bommel, Elias van (1824—1890).

68. HOLDVILÁGOS TENGER.
Fa. 19×27 cm. 100.—

69. TENGERI TÁJ.
Fa. 19×27 cm. 100.—

Bonington, R. Parkes (?) (1801—1828).

70. OTHELLO.
Karton. 16×12 cm. 100.—

Borsos József (1821—1883).

71. FÉRFIARCKÉP. Jelezve középen jobbra: Borsos J.
Vászon. 35×30 cm. 60.—

72. GALAMBPOSTA. Jelezve l. jobbra: Borsos József, 855.
Magyar Biedermeier kiállitás. Műcsarnok, 1937. 14. sz.
Vászon, nyolcszögletü. 136×110 cm. 3500.—
Illusztrálva a cimlapon.

Boruth Andor (szül. 1873).

73. MUNKÁS. Jelezve.
Vászon. 57×40 cm. 60.—

74. NEVETŐ FÉRFI. Jelezve l. jobbra.
Vászon. 56×40 cm. 80.—

Bosse, Abraham (1610—1678)

75. TÁRSASÁG.
Rézmetszet. 10.—

Bourguignon, Jacques Courtois (1621—1676).

76. KÉT CSATAKÉP (2 párdarab).
Vászon. 64×79 cm. 240.—

Böhm Pál (1839—1905).

77. AKTTANULMÁNY.
Karton. 29×38 cm. 50.—

78. BESZÉLGETŐ JUHÁSZOK. Jelezve: fest. Böhm Pál. München.
Vászon. 75×63 cm. 1200.—
Illusztrálva.

79. CIGÁNY. Jelezve fent jobbra: Böhm Pál, München.
Fa. 40×31 cm. 550.—

80. TÁJ BIRKÁKKAL. Jelezve l. jobbra: B. P.
Olajvázlat. 16×22 cm. 150.—

81. TURBÁNOS AGGASTYÁNFEJ. Jelezve l. jobbra: fest. Böhm Pál, München.
Vászon. 46×38 cm. 125.—

Brandt, Jozef (szül. 1841).

82. A LELÖTT JÁRŐR. Jelezve.
Vászon. 53×66 cm. 300.—

Brodszky Sándor (1819—1901).

83. TÁJ MYTHOLÓGIAI JELENETTEL.
Vászon. 19×26 cm. 100.—

Bruck Lajos (1846—1910).

84. HALÁSZLEÁNY. Jelezve hagyatéki bélyegzővel.
Fa. 21×16 cm. 80.—

Brueghel, Pieter után (XVI. század).

85. BÁBEL TORNYA.
Rézmetszet. 5.—

Brusasorci, Felice (1540—1605).

86. BETHSABA A FÜRDŐBEN. A mesternek egy hasonló képe a firenzei Uffizi-képtárban.
Vászon. 76×90 cm. 400.—

Büttner, Helene (XIX. század).

87. HÁTASLOVAK.
Vászon. 35×48 cm. 50.—

Byrdell (?) német festő (XVIII. század).

88. FARSANGI TÁRSASÁG.
Fa. 37×47 cm. 300.—

Callet, Antoine-Francois (1741—1823).

89. JUNO ÉS AEOLUS.
Karton, vászonra huzva. 41×54 cm. 500.—
Illusztrálva.

Canaletto Antonio (1697—1768) **iskolája.**

90. A CANAL GRANDE A RIALTÓVAL.
Vászon. 74×95 cm. 350.—
Illusztrálva.

Canaletto Antonio iskolája (XVIII. század).

91. VELENCEI RÉSZLET (Doge-palota, Libreria és a Procurazie régi hátsó homlokzata).
Vászon. 55×72 cm. 400.—

Cardon, Anthony (1773—1813).

92. „THE SHELTERED PEASANTS". Singleton után.
Szines rézmetszet, pontozó modorban. 58×43 cm. 45.—

Carpioni, Giulio (1611—1674).

93. ÁMOR ÉS A SZATIR.
Vászon. 132×106 cm. 800.—

Carracci Lodovico (1555—1619) után (XVII. századbeli másolat).

94. MADONNA SZENTEKKEL.
Vászon. 118×85 cm. 800.—

Cipper, Giacomo Francesco (XVIII. század).

95. NŐI ALAK.
Vászon. 95×77 cm. 220.—

Cipriani, Giov. Battista (1726—1785).

96. PUTTÓK. 1782.
Rézkarc. 10.—

C. K. miniatürfestő. Angol (XVIII. század második fele).

97. ANGOL FŐREND ARCKÉPE. Jelezve köz. jobbra: C. K. 1796.
Elefántcsont, ovális. 7×6 cm. 60.—

Cleef, Hendrik van (1525—1589).

98. A RÓMAI BORGO LÁTKÉPE.
Rézmetszet. 5.—

Codde, Pieter Jacobsz (1599 v. 1600—1678).

99. KATONÁK A FOGADÓBAN.
Fa. 40×46.5 cm. 3000.—
Illusztrálva.

100. QUARTETT.
Fa. 37.5×53 cm. 3000.—
Illusztrálva.

Champaigne, Philippe (1602—1674).

101. IMÁDKOZÓ APÁCA.
Vászon. 60×75 cm. 400.—

Csók István (sz. 1865).

102. RÓZSÁK. Jelezve.
Fa. 20×13 cm. 100.—

Csók István (szül. 1865).

103. ZÜZÜ AZ ABLAKNÁL. Jelezve l. balra: Csók I.
Vászon. 78×62 cm. 1200.—

104. TANULMÁNY A „NIRVÁNÁ"-HOZ.
Vászon. 56×46 cm. 100.—

Coninxloo, Gillis van (1544—1607).

105. SZENT JÁNOS PRÉDIKÁCIÓJA.
Vászon. 120×147 cm. 3000.—

Curzon, Paul Alfred de (1820—1895).

106. ALKONYAT A LÁPON. Jelezve: Curzon.
Vászon. 66×92 cm. 250.—

Cuyp, Aelbert (1620—1691) iránya.

107. ISTÁLLÓBAN.
Fa. 25×33 cm. 150.—

Czigány Dezső (1883—1937).

108. ÁRNYAS UT. Jelezve f. középen.
Vászon. 55×75 cm. 400.—

David, G. (XIX. század).

109. VINCENNESI ÜGETŐ.
Szines kőrajz. 40.—

Deák-Ébner Lajos (1850—1934).

110. FEKVŐ PARASZTLÁNY. Jelezve f. jobbra: L. Ebner.
Fa. 17×27 cm. 100.—

111. NŐI MELLKÉP. Jelezve l. balra: Deák-Ébner L.
Fa. 23×15 cm. 80.—

112. TÁJ KECSKÉKKEL. Jelezve l. balra.
Fa. 29×43 cm. 100.—

Defregger, Franz (1835—1921).

113. TIROLI VADÁSZ. Jelezve és dat. 894.
Vászon. 25×23 cm. 60.—

Delacroix, Eugène (1789—1863).

114. KRISZTUS KIÜZI A KUFÁROKAT A TEMPLOMBÓL.
Jelezve: A mon ami Berget hommage affectueux
E. Delacroix.
Vászon. 33×41 cm. 3500.—
Illusztrálva.

Delegorgue es Couchy (XVIII. század).

115. LE DÉPART DES PETITS SAVOYARDS.
LE RETOUR DES PETITS SAVOYARDS. (2 párdarab).
Szines rézmetszetek, 42×48 cm. 80.—

Diaz de la Pena, Narcisse (?) (1807—1876).

116. ERDŐRÉSZLET. Lent, jobbra: N. D.... kezdetü nehezen kibetüzhető jelzés
Vászon. 102×76 cm. 350.—

Dietrich, Christian W. Ernst (?) (Dietricy) (1712—1774).

117. HÁROM KIRÁLYOK IMÁDÁSA.
Vászon. 90×73 cm. 800.--
Illusztrálva.

Does, Simon van der? (1653—1717).

118. TÁJKÉP ÁLLATSTAFÁZZSAL.
Fa. 23.5×28 cm. 160.—

Donát János (1744—1830).

119. FÉRFIARCKÉP. Jelezve: Donát, 1825.
Vászon. 80×62 cm. 30.—

120. NŐI ARCKÉP. Jelezve: Donat pinxit, 1826
Vászon. 65×53 cm. 50.—

Dürer, Albrecht (1471—1528).

121. KRISZTUS KERESZTVITELE. A „Kis passió" c. sorozatból. (Rézmetszet.) 45.—

Eeekhout, Gerbrand van der (1621—1674).

122. CIMON ÉS IPHIGENIA. Jelezve és datálva.
Vászon. 93×119 cm.
Irodalom: Ars Una, Dr. Baldass: Bocaccio und die niederländische Malerei. — Dr. Gabriel v. Térey: Zeitschrift für bildende Kunst, 54. Leipzig, 1919. 246. illusztrálva. 5000.—
Illusztrálva.

Egry József. (szül. 1883).

123. BALATONI KIKÖTŐ. Jelezve.
Karton. 33×48 cm. 100.—

Eichel (XVII. század).

124. SUSANNA A FÜRDŐBEN.
Rézmetszet. 15.—

Einsle, Anton (1801—1871).

125. KISLÁNY GALAMBBAL. Jelezve és dat.: 1828.
Vászon. 64×50 cm. 200.—

Eisenhut Ferenc (1857—1903).

126. TURBÁNOS FÉRFI. Jelezve.
Vászon. 52×42 cm. 160.—

Ender, Johann Nep. (1793—1854).

127. FIATAL NŐ ARCKÉPE. Jelezve balra: Ender, 1855.
Vászon. 37×31 cm. 180.—

128. LEÁNY RÓZSÁVAL.
Vizfesmény. 22×18 cm. 60.—

Erzsébet főhercegnő.

129. PARKRÉSZLET. Jelezve és dat. 1900.
Karton. 50×71 cm. 20.—

Északolasz (veronai) festő (XV. század vége).

130. FIATAL FÉRFI ARCKÉPE BOROSTYÁNKOSZORUVAL. Kazettafestmény, a köv. szám párdarabja.
Fa, tempera. 39×45 cm. 150.—

Északolasz (veronai) festő (XV. század vége).

131. ELŐKELŐ LÁNY ARCKÉPE. Kazettafestmény, előző szám párdarabja.
Fa, tempera. 39×45 cm. 150.—

Eyck, Jan van után régi másolat.

132. ÖREG FÉRFI MELLKÉPE.
Fa. 24×19 cm. 40.—

Falussy Zsigmond (XVIII. század).

133. EGY FŐUR ARCKÉPE.
Vászon. 69×55 cm. 600.—

Faistenberger, Anton iránya (XVII—XVIII. század).

134. TÁJKÉP ALAKOKKAL.
Vászon. 98×72 cm. 100.—

Fovretto, Giacomo (1849—1887).

135. MÓR VÁROSRÉSZLET. Jelezve jobbra: G. Fovretto.
Tusrajz. 12×8 cm. 80.—

136. LEGYEZŐ TERVE.
Selyemfestmény, szélessége 49 cm. 80.—

Felsőolasz festő (XVI. század).

137. SZENT PÁL.
Fa. 158×76 cm. 1200.—
Illusztrálva.

138. SZENT PÉTER.
Fa. 158×76 cm. 1200.—
Illusztrálva.

Felsőolasz festő (1550 körül).

139. A SZENT CSALÁD.
Fa. 58×43 cm. 3000.—
Illusztrálva.

Felsőolasz festő (XVI. század első fele) (Savoldo?)

140. A KERESZTVITEL.
Fa. 51×43 cm. 250.—

Felsőolasz festő (XVI. század második fele).

141. PÁRIS ITÉLETE.
Vászon. 158×105 cm. 200.—

Felsőolasz festő (1600 körül). (Schiavone?)

142. GYERMEK BACCHUS, MAJOMMAL.
Fa. 26×32 cm. 150.—

Ferenczy Károly (1862—1917).

143. LÓTANULMÁNY.
Vászon. 67×69 cm. 100.—
Néhai br. Kohner Adolf gyüjteményéből.

Ferenczy Károly (1862—1917).

144. LOVASOK. Jelezve l. jobbra: Ferenczy.
Vászon. 65×80 cm. 400.—

145. NŐI AKT BARNA DRAPÉRIÁVAL. A hátlapon Ferenczy Valér úr, a művész fiának igazolása.
Vászon. 58×72 cm. 200.—

Fikentscher, Otto (1831—1880).

146. NÉMET ULÁNUSOK. Jelezve l. jobbra: Otto Fikentscher. Budapesti Orvosszövetség kiállítása. 1902. 200.—

Fischer, Leopold (XIX. század).

147. MAGYAR UR ARCKÉPE. Jelezve.
Vizfestmény. 30×25 cm. 120.—

Flamand mester (XVI. század vége).

148. AZ UTOLSÓ ITÉLET.
Vászon. 120×170 cm. 250.—

Flamand festő (XVI. század második fele).

149. KIRÁLYOK IMÁDÁSA.
Réz. 39×30 cm. 300.—

150. SZENT CSALÁD A GYERMEK KERESZTELŐ SZENT JÁNOSSAL.
Rézlap. 31×26 cm. 350.—

Flamand festő (XVI. század vége).

151. ANTIK ÉPÜLET ALAKOKKAL.
Fa. Átmérő 18 cm. 200.—

Flamand festő (XVII. század eleje).

152. ZENÉLŐ PÁR.
Vörösréz. 22×17 cm. 30.—

Flamand festők (XVII. század).

153. KIKÖTŐ.
Vászon. 32×40 cm. 100.—

154. ALKONYAT A KIKÖTŐBEN.
Vászon. 32×40 cm. 100.—

155. FIATAL NŐ FÜLBEVALÓVAL.
Vászon, kartonra átvive. 59×47 cm. 40.—

156. SZENT PÁL MEGTÉRÉSE.
Vászon. 94×110 cm. 220.—

157. TÁJKÉP.
Vászon. 41×54 cm. 60.—

158. TÁJKÉP ALAKOKKAL.
Vászon. 38×55 cm. 300.—

159. VADKANVADÁSZAT.
Vászon. 87×140 cm. 250.—

Flamand festő (XVII. század).
160. ELEFÁNTVADÁSZAT INDIÁBAN.
Vászon. 87×140 cm. 250.—

Flamand festő (XVIII. század).
161. FLORA.
Vászon. 70×55 cm. 250.—

Fragonard, Jean Honoré után.
162. „MA CHEMISE BRULE". Le Grand metszete.
Szines rézmetszet pontozó modorban. 33.—

Franceschini, Marcantonio (?) (1648—1729).
163. SZENT FERENC LÁTOMÁSA.
Vászon. 123×96 cm. 400.—

Francia festő (XVIII. század).
164. FIU KORSÓVAL. (Köv. sz. párdarabja.)
Fa. 41×28 cm. 75.—

165. KISLÁNY KOSÁRRAL (előbbi szám párdarabja).
Fa. 41×28 cm. 75.—

166. NŐI ARCKÉP ORIENTÁLIS RUHÁBAN.
Vászon. 73×54 cm. 200.—

Francia festő (XVII. század vége).
167. PARÓKÁS FÉRFI FÉLALAKBAN.
Vászon, ovális. 96×70 cm. 80.—

Francia festő (XVIII. század vége).
168. HEKTOR SIRATÁSA.
Vászon. 39×47 cm. 200.—

Francia miniatürfestő (1820 körül).
169. IFJU ARCKÉPE. Elefántcsont miniatür ezüst keretben.
Ovális. 4×3.5 cm. 25.—

Francia festő (XIX. század első fele).
170. CSIPKEGALLÉROS LEÁNYKA.
Miniatür, ovális. 10.—

Francia festő (1800 körül).
171. NŐ MELLKÉPE.
Miniatür, tokban. 30.—

Francia miniatürfestő (XIX. század).
172. TESTVÉRPÁR.
Vizfestmény. Átmérője 8.5 cm. 20.—

Francia festő (XIX. század).
173. VIHAROS TÁJ.
Vászon. 34×49 cm. 40.—

Francken (Franck) Frans II. (1581—1642).
174. A GOLGOTA. Jelezve: Ao 1634 De Franck.
Fa. 57×47 cm. 1800.—

175. SZENT CECILIA.
Fa. 36×66 cm. 120.—

Gabbuggiani (XVIII. század).
176. M. CLEMENTINA ANGOL KIRÁLYNÉ TEMETÉSE RÓMÁBAN.
Rézmetszet. 15.—

Gael, Adrien (XVII. század).
177. ÁTKELÉS A VÖRÖSTENGEREN. Jelezve köz. jobbra: A. Gael.
Fa. 54×73 cm. 250.—

Gauermann Friedrich (?) (1807—1862).
178. FENYŐSZÁL A HAVASOKBAN.
Vászon. 49×37 cm. 100.—

Gainsborough Th. (1727—1788) után **Gainsborough Dupont.**
179. LORD SEYMOUR.
Mezzotinto. 360.—

Gebhardt, Karl (?) (szül. 1838).
180. GOLGOTA.
Vászon. 63×48 cm. 300.—

Geiger, Johann Nepomuk (1805—1880).
181. SZT. ISTVÁN, SZT. IMRE, SZT. LÁSZLÓ. (Freskó-terv.) Jelezve l. jobbra.
Vizfestmény. 34×43 cm. 35.—

Gerhardt Alajos (1837—1889).
182. ÖNARCKÉP.
Vászon. 49×37 cm. 300.—

Gilbert, A. (XIX. század).
183. FÜRDŐ A SZABADBAN. Jelezve: A. Gilbert.
Vászon. 140×71 cm. 200.—

Glatz Oszkár.
184. ÖNARCKÉP. Jelezve l. balra: Glatz, 1903.
Szénrajz. 81×60 cm. 500.—

185. FIATAL LEÁNY ARCKÉPE.
Vászon. 55×44 cm. 20.—

Goltzius, Hendrik (1558—1616).
186. 2 DARAB RÉZMETSZET. 20.—

187. 2 DARAB RÉZMETSZET. 15.—

Góth Móric (szül. 1873).
188. IGÁSLOVAK. Jelezve.
Szénrajz. 10.—

Görögkeleti festő (XVII. század).
189. ANGYALI ÜDVÖZLET.
Fa. 39×35 cm. 60.—

Görögkeleti festő (XVII. század).
190. KRISZTUS A POKOL TORNÁCÁN.
Fa. 39×35 cm. 60.—

Görögkeleti festő (XVIII. század).

191. IKÓN (Krisztus a kereszten és Mária családja). Fa. 85×60 cm. 100.—

Görögkeleti festő (XVII. század).

192. TRÓNOLÓ KRISZTUS SZENTEKKEL. Házioltár. (Háromrészes.) Fa. Mérete szárnyakkal: 43×35 cm. 80.—

Göz, Gottfried Bernhard (XVIII. század).

193. JÓZSEF NÁDOR GYEREKKORI ARCKÉPE. Ernst Lajos gyüjteményéből. Kiállitva a Nemzeti Muzeumban, VI/2. terem, kat. 56. szám. Vászon. 125×84 cm. 140.—

Graff, Anton iránya (1736—1813).

194. TRAUTTMANSDORFF HERCEGNŐ ARCKÉPE. Pasztel. 54×43 cm. 150.—

Gros, br. J.-Antoine (1771—1835) után másolat.

195. NAPOLEON AZ ALPOKBAN. Fa. 51×33 cm. 50.—

Gross Leopold (XIX. század).

196. NŐI ARCKÉP. Jelezve. Miniatür, ovális. 11×8 cm. 80.—

Guercino után Bonnefoy (XVIII. század).

197. LOTH ÉS LEÁNYAI. Szines rézmetszet pontozó modorban. 36×49 cm. 60.—

Gulácsy Lajos (1882—1832).

198. JAPÁN TÁJ. Jelezve: monogrammal. Karton. 20×21 cm. 30.—

199. NŐI ARCKÉP. Jelezve. Pasztel. 48×42 cm. 200.—

Györgyi-Giergl Alajos (1821—1863).

200. GRÓF KEGLEVICH ISTVÁN ARCKÉPE. Jelezve l. jobbra: Giergl 1847. Illusztrálva: B. — Bakay Margit: Györgyi-Giergl Alajos. Vászon. 62×48 cm. 350.—

Hamilton, Charles William de (1670—1754) iránya.

201. MADÁRCSENDÉLET. Fa. 38×47 cm. 120.—

Han, J. (angol, XIX. század eleje).

202. ITATÁS. Jelezve: J. Han. Vászon. 58×43 cm. 450.—

Hall és Harris (XIX. század).

203. MADEMOISELLE DE CHANTILLY, A PÁRISI CSÁSZÁRDIJ NYERTESE, 1857., stb. Szines rézmetszet. 50.—

204. VENTRE-SAINT-GRIS, A FRANCIA DERBY NYERTESE 1858. Szines rézmetszet. 50.—

Háry Gyula (szül. 1864).
205. HOLLANDI TÁJ. Jelezve.
Fa. 26×18 cm. 60.—

Hatvany Ferenc báró (szül. 1881).
206. CSENDÉLET VIRÁGCSOKORRAL.
Vászon. 70×90 cm. 150.—

Hayez, Francesco (1791—1882).
207. DIMITRI BORTNIANSKY OROSZ ZENESZERZŐ KÉPMÁSA.
Vászon. 32×26 cm. 100.—

Heemskerk, Maertin van (1498—1574) **iskolája.**
208. AZ ISTENEK LAKOMÁJA.
Vörösréz. 34×42 cm. 200.—

Hein, Laurenz (XIX. század).
209. V. FERDINÁND CS. ÉS KIR. ARCKÉPE. Jelezve és dat.: 1847.
Vizfestmény. 30×22 cm.
Illusztrálva. 120.—

Herrer Cézár (1868—1919).
210. VELENCEI RÉSZLET. Jelezve.
Fa. 16×24 cm. 100.—

211. VARROGATÓ OLASZ NŐ. Jelezve.
Fa. 14×18 cm. 90.—

212. ÖKÖRFOGAT. Jelezve.
Vászon. 19×34 cm. 100.—

Hincz Gyula (szül. 1903).
213. AKTOK. Jelezve.
Vászon. 80×123 cm. 60.—

Hofer, Karl (szül. 1878).
214. PIHENŐ FÉRFI.
(N. Kohner Adolf báró gyüjteményéből.) Jelezve: CH.
Vászon. 56×59 cm. 300.—

Hohmann, B. és Böss, J. után **Heicke József** (XIX. század).
215. I. FERENC JÓZSEF ÉS ERZSÉBET KIRÁLYNÉ FOGADTATÁSA KIGYÓSON.
Szines kőnyomat. 10.—

Hobbema, Meindert iskolája (XVII. század).
216. ERDŐS TÁJ.
Vászon. 51×64 cm. 700.—

Hollandi festő (XVI. század).
217. AGGASTYÁN POHÁRRAL.
Vászon. 40×32 cm. 20.—

Hollandi festő (XVII. század).
218. PARÓKÁS FÉRFI MELLKÉPE.
Fa, ovális. 7.5×6 cm. 80.—

Hollandi festő (XVII. század).

219. CSOPORTARCKÉP.
Vászon. 41×41 cm. 300.—

220. LOVASROHAM. (Köv. sz. párdarabja.)
Tölgyfa. 52×38 cm. 100.—

221. RABLÓTÁMADÁS. (Előbbi szám párdarabja.)
Tölgyfa. 52×38 cm. 100.—

222. TÁJKÉP.
Vászon, 65×48 cm. 150.—

223. TÁJKÉP.
Fa. 50×67 cm. 500.—

224. VADÁSZCSENDÉLET.
Vászon. 75×60 cm. 120.—

Hollandi festő (XVII. század vége).

225. AMORETTEK.
Vászon. 76×100 cm. 90.—

Hollandi festő (XVIII. század eleje).

226. VIRÁGCSENDÉLET.
Vászon. 70×50 cm. 120.—

Hollandi festő (XVIII. század).

227. PARÓKÁS IFJU ARCKÉPE.
Vászon. 49×41 cm. 250.—

Holzer, Josef (1824—1876).

228. FÜRDŐ NIMFÁK.
Fa. 37×30 cm. 170.—

Hollandi festő (XVIII. század).

229. VIRÁGCSENDÉLET.
Fa. 50×37 cm. 150.—

Hondius, Abraham (1638—1691).

230. MEDVEVADÁSZAT. Jelezve l. jobbra: Abraham Hondius. Vászon. 65×78 cm. Illusztrálva. 500.—

Honthorst, Gerard van (1590—1656).

231. CSOPORTARCKÉP.
Vászon. 135×285 cm. 3300.—

Hoogh, Pieter de (1629—1677) modorában.

232. HOLLANDI INTERIEUR.
Fa. 28×36 cm. 100.—

Hörmann, Theodor von (szül. 1840).

233. A BALATONON. Jelezve és dat. 1876.
Fa. 28×55 cm. 350.—

Hunt Charles (XIX. század).

234. THORMANLY, AZ EPSOMI DERBY NYERTESE, 1860.
Szines rézmetszet. 50.—

Hunt Charles (XIX. század).

235. KETTLEDRUM, AZ EPSOMI DERBY NYERTESE, 1861.
Szines rézmetszet. 50.—

236. MACCARONI, AZ EPSOMI DERBY NYERTESE, 1863.
Szines rézmetszet. 50.—

237. BLAIR ATHOL, AZ EPSOMI DERBY NYERTESE, 1864.
Szines rézmetszet. 50.—

238. TIM WHIFFLER, 1863.
Szines rézmetszet. 50.—

239. ST. ALBANS, A ST. LEGER NYERTESE, 1860.
Szines rézmetszet. 50.—

240. THE MARQUIS, A ST. LEGER NYERTESE, 1862.
Szines rézmetszet. 50.—

241. ROBERT THE DEVIL, A PÁRISI GRAND PRIX NYERTESE, 1880.
Szines rézmetszet. 50.—

I. C. monogramista (német, 1850 körül).

242. EGY ÖTVÖSMŰVÉSZ ARCKÉPE. Jelezve: I. C. (egybeirva)
Fa. 34×28 cm. 50.—

Imola, Innocenzo da (?) (1494—1549).

243. SZENT CSALÁD SZENT KATALINNAL.
Fa. 83×70 cm. 1000.—
Illusztrálva.

Ipold, Rudolf (XIX. század).

244. NŐI ARCKÉP. Jelezve.
Miniatür, ovális. 11×8 cm. 20.—

Ismeretlen festő (XVII. század).

245. IZSÁK MEGÁLDJA JÁKOBOT.
Vászon. 62×92 cm. 300.—

Ismeretlen (magyar?) festő (XVIII. század).

246. CIGÁNYOKKAL MULATOZÓ KURUC KATONA.
Néhai Ernst Lajos gyüjteményéből.
Vászon. 85×128 cm. 25.—

Ismeretlen festő (XVIII. század).

247. EGY BIBOROS ARCKÉPE.
Vászon. 100×76 cm. 20.—

248. FIATAL LÁNY ÉKSZEREKKEL.
Vászon. 110—90 cm. 400.—

249. GENREJELENETEK. 2 drb.
Vászon. 20×25 cm. 40.—

250. HALDOKLÓ POROSZ HUSZÁRTISZT.
Néhai Ernst Lajos gyüjteményéből. Kiállitva a Nemzeti Muzeumban, VI/1. terem, 47. szám.
Karton. 25×20 cm. 20.—

Ismeretlen festő (XIX. század).
251. ÉJJELI TÁJ.
Vászon. 79×102 cm. 450.—

Ismeretlen festő (XIX. század eleje).
252. KRISZTUS A FARIZEUS HÁZÁBAN.
Karton. 95×75 cm. 100.—

Ismeretlen festők (XIX. század).
253. SZAKÁLLAS FÉRFI.
Vászon. 64×50 cm. 250.—

254. VENUS ÉS ADONIS.
Vászon. 60×62 cm. 100.—

Ismeretlen festő (XIX. század vége).
255. ALKONYATI TÁJ.
Fa. 31×22 cm. 300.—

Ismeretlen rajzolók (XVIII. és XIX. század).
256. TÁJKÉPEK. 2 drb. 10.—

Ismeretlen rézmetsző (XVII. század).
257. I. RÁKÓCZI GYÖRGY ARCKÉPE, 1659.
Rézmetszet. 20×34 cm. 8.—

Israels, Joseph (1824—1911).
258. FIATAL ANYA. Jelezve l. balra.
34×25 cm. 250.—

Iványi-Grünwald Béla (szül. 1867).
259. A KARDVÁGÁS.
Lemezpapir. 93×71 cm. 100.—

260. AKTOK.
Karton. 66×101 cm. 80.—

261. FÜRDŐ ELŐTT.
Vászon. 76×102 cm. 400.—

262. HAVAS PARK.
Karton. 47×59 cm. 150.—

263. NAGYBÁNYAI HEGYEK. Jel. l. jobbra: Iványi-Grünwald Béla.
Lemezpapir. 57×71 cm. 150.—

Jakab Zoltán (XX. század).
264. NAGYBÁNYAI TÉR.
Vászon. 88×100 cm. 100.—

Jakobey Károly (1825—1891).
265. KÁROLYI ISTVÁN GRÓF ARCKÉPE. Jelezve: J. K. Hátán: fest. Jakobey Károly. Pest, 1864.
Vászon. 37×29 cm. 30.—

266. RAKOCZAY BÁRÓ ARCKÉPE. Jel.: Jakobey, Pest, 885.
Vászon. 83×67 cm. 200.—

Jankó János (1833—1896).
267. HALÁSZÓ GYEREK. Jelezve.
Vászon. 25×18 cm. 120.—

Japán fametszetek.
268. DIKTÁLÓ IRÓ. Nakaja Sadatoski munkája (1704—1769). 15.—

269. JAPÁN TÁNCOSOK. Moronobu Hishikava (1646—1717). 60.—

270. KÉT MADÁR. Morikuni Tachinaba műve (1670—1748). 15.—

271. MADÁR. Morikuni Tachibana műve (1670—1748). 15.—

272. MUZSIKUS. Maruyana Ohio műve (1695—1755). 15.—

273. PAP BAMBUSZTRÓNUSON. XVIII. század. 15.—

274. TÁJKÉP. Ippo Hanabusa műve. XVIII. század közepe. 15.—

Japán szines fametszet, Sukenobu Nishikava (1671—1751).
275. UTCARÉSZLET. 35.—

276. VIRÁGSZEDŐK. 50.—

Japán szines fametszet, Utamaro Kitagawa (1753—1806).
277. KOSÁRLABDAJÁTÉK. 50.—

Jeges Ernő (XX. század).
278. ÖNARCKÉP.
Vászon. 60×53 cm.
Néhai Ernst Lajos gyüjteményéből. 200.—

279. TÉRDEPLŐ AKT. Jelezve.
Vászon. 115×100 cm. 100.—

Jerzabek A. (XIX. század).
280. CSALÁDI MINIATÜRÖK, 7 darab. Egyikük jelezve. 105.—

Joubert (XVIII. század).
281. L'AMUSEMENT UTILE, 1789.
Szines rézmetszet pontozó modorban. 34×27 cm. 60.—

Kacziány Ödön (1852—1933).
282. PIPÁRA GYUJTÓ MUNKÁS.
Vászon. 30.—

283. ALKONYAT. Jelezve.
Karton. 10.5×20 cm. 10.—

Kardos Gyula (1857—1908).
284. DURCÁSKODÓ. Jelezve l. jobbra: Kardos Gyula.
Fa. 18×15 cm. 1400.—
Illusztrálva.

Karlovszky Bertalan (szül. 1858).
285. FIATAL LÁNY. Jelezve.
Karton. 61×49 cm. 200.—

Karlovszky Bertalan (szül. 1858).

286. NŐI ARCKÉP.
Fa, ovális. 53×41 cm. 200.—

Karvaly Mór (1860—1899).

287. FALUSI TEMETÉS.
Fa. 18×24 cm. 40.—

Katona Nándor (1864—1932).

288 TÁTRAI TÁJ. Jelezve l. balra: Katona Nándor.
Fa. 30×42 cm. 120.—

289. TABÁNI RÉSZLET.
Fa. 26×18 cm. 120.—

Kaufmann Izidor (1853—1921).

290. TANULÓ FIU. Jelezve.
Ceruzarajz. 39×30 cm. 25.—

Kernstok Károly (szül. 1873).

291. AKT SZABADBAN. Jelezve.
Vászon. 80×48 cm. 120.—

292. KORONÁZÁSI JELENET.
Vászon. 35×50 cm. 80.—

293. NŐI AKT. Jelezve és dat.: 1905.
Vászon. 161×149 cm. 100.—

Keyser, Thomas de (1596—1667).

294. ÖREG ASSZONY ARCKÉPE.
Fa. 52×41 cm. 1500.—
Illusztrálva.

Kinai szines fametszetek (XVII—XVIII. század).

295. BAMBUSZNÁD. A „Tiz bambuszcsarnok" c. sorozatból. 20.—

296. CSERESZNYEFAÁG. A „Tiz bambuszcsarnok" c. sorozatból. 20.—

297. FENYŐFA. A „Tiz bambuszcsarnok" c. sorozatból 20.—

298. SZIKLA. A „Tiz bambuszcsarnok" c. sorozatból. 30.—

299. VIRÁGOS ÁG. A „Tiz bambuszcsarnok" c. sorozatból. 20.—

300. VIRÁGOS ÁG KÉT MADÁRRAL. A „Mustármagkert" c. sorozatból. 20.—

301. FAMETSZET a „Mustármag-kert" c. sorozatból. 20.—

302. HAJÓS A SZIKLÁK TÖVÉBEN. 20.—

Klimkovics Ferenc (1826—1890).

303. ID. GRÓF ANDRÁSSY GYULA LOVON. Jelezve l. jobbra: Klimkovics Ferenc, 1868.
Vizfestmény. 44×32 cm. 150.—

Knupfer Nikolaus (1603—1660).
304. SZENT ANTAL KISÉRTÉSE
Vászon. 40.5×17 cm. 200.—

Kneller, Sir Godefray (1646—1723).
305. KISLÁNY BÁRÁNNYAL.
Vászon. 86×58 cm. 250.—

Koeckoeck, Sam Herman (megh. 1851).
306. VIHARBAN. Jelezve és dat.: 1813.
Fa. 54×75 cm. 750.—

Koch, Ludwig (XIX. század).
307. A NÉMET VEZÉRKAR. Jelezve.
Karton. 74×105 cm. 600.—

Komlóssy Xavér Ferenc (1817—1892).
308. ERDŐRÉSZLET.
Karton. 32×26 cm. 150.—

Koszkol Jenő (szül. 1868).
309. VELENCEI RÉSZLET. Jelezve.
Vizfestmény. 29×38 cm. 10.—

Koszta József (szül. 1864).
310. SZABADBAN.
Vászon. 102×90 cm. 350.—

Kosztolányi-Kann Gyula (sz. 1868).
311. ZUGLIGET.
Fa. 28×18 cm. 50.—

Kovács Mihály (1819—1892).
312. IDŐSEBB FÉRFI ARCKÉPE.
Vászon. 52×43 cm. 100.—

Kozina Sándor (1801—1873) **magyar festő.**
313. PÁRTÁS HÖLGY. Jelezve l. jobbra: Alex. Kozina.
Vászon. 68×55 cm. 1300.—

Kraus, W. (XIX. század közepe).
314. KATONATISZT. Jelezve l. jobbra: Kraus, 1844.
Vizfestmény. 10×8 cm. 25.—

Kriehuber József (1801—1876).
315. FIATAL LEÁNY ARCKÉPE. Jelezve: Kriehuber.
Vizfestmény. 16×21.5 cm. 100.—

316. ÜLŐ FÉRFI. Jelezve l. jobbra: Kriehuber.
Vizfestmény. 21×18 cm. 100.—

Kulin, Isaac (XIX. század, angol).
317. ZSOKÉK.
Szines kőrajz. 130.—

Landelle & Legrand (XVIII—XIX. század).
318. „LE TENDRE ABANDON". Rousseau után.
Szines rézmetszet pontozó modorban. 35×26 cm. 320.—

Lasalle, Louis (XIX. század).

319. HÁROM ÁRVA. Jelezve.
Karton. 22×17 cm. 10.—

Lauffer E. R.

320 CSENDÉLET. Egyik jel: E. R. Lauffer.
2 darab olajfestmény, fa: 19×28 cm. 90.—

László Fülöp (1869—1937).

321. IDŐS NŐ ARCKÉPE. Jelezve középen jobbra: Laub F.
Vászon. 58×47 cm. 200.—

322. NŐI ARCKÉP. Jelezve l. jobbra: Laub, 89.
Vászon. 88×51 cm. 250.—

Lewis, John Frederick (1805—1876).

323. LONDONI RÉSZLET.
Vizfestmény. 20×13 cm. 60.—

Libay Károly Lajos (1816—1888).

324. EGYIPTOMI ROMOK.
Sepiafestmény. 60×75 cm. 150.—

Liberi, Marco (1640—1687).

325. REBEKA ÉS ELEÁZÁR.
Vászon. 132×90 cm. 250.—

Lieder Frigyes (1786—1859).

326. HÁZASPÁR ARCKÉPE. A férfiportrait jelezve: Lieder p., 1846.
Karton. 32×25 cm. 500.—

327. KISLÁNY ARCKÉPE. Jelezve.
Miniatür. Átm. 7½ cm. 100.—

Lieder (Frigyes?) .

328. FIATAL LEÁNY. Jelezve l. jobbra: Lieder junior.
Vizfestmény, ovális. 18×13.5 cm. 50.—

Liezenmayer Sándor (1839—1898).

329. CSALÁD.
Vászon. 63×53 cm. 290.—

Lombard festő (XVII. század).

330. SZENT FERENC LÁTOMÁSA.
Vászon. 131×111 cm. 600.—

Londonio, Francesco (1723—1783).

331. TÁJKÉP NYÁJJAL. (Köv. sz. párdarabja).
Vászon. 95×117 cm. 500.—

332. TÁJKÉP NYÁJJAL ÉS LÓVAL. (Előbbi párja).
Vászon. 95×117 cm. 500.—

Longhi, Barbara (?) (1552—1619).

333. MADONNA DONÁTORRAL.
Vászon. 91×80 cm. 280.—

Lotz Károly (1833—1904).

334. AZ ŐSZ ALLEGORIÁJA. Jelezve l. jobbra: Lotz K.
Vászon. 100×65 cm. 500.—
Illusztrálva.

335. NŐI AKT LEPELLEL. Jelezve l. jobbra: Lotz K.
Lotz emlékkiállitás, Műcsarnok, 1933.
Vászon. 77×26 cm. 400.—

336. NŐI AKT LEPELLEL, HÁTTAL. Jelezve l. jobbra: Lotz K.
Lotz emlékkiállitás, Műcsarnok, 1933.
Vászon. 77×26 cm. 400.—

337. NŐI ARCKÉP.
Lotz Károly emlékkiállitás, Műcsarnok, 1933.
Vászon. 92×51 cm. 250.—

338. TINÓDI LANTOS SEBESTYÉN. (Falképvázlat.)
Temperavázlat. 800.—

339. FEKVŐ NŐI AKT. Jelezve l. jobbra: Lotz K.
Lotz emlékkiállitás, Műcsarnok, 1933.
Karton. 25×33 cm. 800.—

Madarász Viktor (1830—1917).

340. BERNÁTH GÁSPÁR. Jelezve l. j.: Madarász Viktor.
Vászon. 46×83 cm. 130.—

341. „DÓZSA GYÖRGY".
Ernst Lajos történeti gyüjteményéből. Kiállitva a Nemzeti Muzeumban: III. terem, 73. szám. Kiállitva a Műcsarnok jubiláris tárlatán, 1934, stb.
Vászon. 127×97 cm. 150.—

Makart, Hans (1840—1884).

342. TITANIA.
Vászon. 125×100 cm. 800.—

343. VIZIÓ.
A művész hagyatéki kiállitásának ragcédulájával.
Vászon. 62×78 cm. 40.—

Magnasco, Alessandro (1667—1749).

344. FERENCES SZERZETESEK.
Néhai báró Kohner Adolf gyüjteményéből.
Vászon. 66×50 cm. 700.—

Magyar festő (1600 körül).

345. A KÁNAI MENYEGZŐ.
Fa. 86×62 cm. 200.—

Magyar festő (XIX. század eleje).

346. MUCIUS SCAEVOLA.
(Rubensnek a Szépművészeti Muzeumban levő műve után.) Felirat: „Muzius Zewolár".
Vörösréz, ovális 44×60 cm. 100.—

Magyar festő (XIX. század második fele).
347. HALÁSZZSÁKMÁNY.
Vászon. 23×32 cm. 20.—

Magyar festő (XIX. század).
348. MÁTYÁS KIRÁLY.
Vászon. 62×50 cm. 300.—

Magyar rajzoló (XIX. század első fele).
349. „NEGYEDIK FUTTATÁS PESTEN."
Szines kőrajz. 250.—
Illusztrálva.

Magyar vagy bécsi festő, 1860 körül.
350. NŐI ARCKÉP.
Vászon. 32×26 cm. 70.—

Magyar-Mannheimer Gusztáv (1859—1937).
351. TEMPLOM A HEGYOLDALBAN. Jelezve l. jobbra és balra.
Fa. 15×10 cm. 60.—

Marcellis, Ottó (XVIII. század).
352. VIRÁGOS BOKOR.
Vászon. 104×79 cm. 250.—

Markó András (1824—1895).
353. PIHENŐ CSALÁD. Jelezve l. balra: Markó, 1868.
Vászon. 22×29 cm. 120.—

Markó Károly, ifj. (1822—1891).
354. ALFÖLDI TANYA. (Következő párdarabja.) Jelezve.
Vászon. 35×49 cm. 60.—

355. TANYAI UDVAR. (Előbbi szám párdarabja). Jelezve.
Vászon. 35×49 cm. 60.—

356. DIANA ÉS A NIMFÁK.
Fa. 26×23 cm. 200.—

Maschek F. (XIX. század első fele).
357. ROHAN HERCEGNŐ.
Miniatür. Tokban. 50.—

Mattyasovszky-Zsolnay László (1885—1935).
358. SZŐLŐ ÉS DINNYE. Jelezve.
Vászon. 54×64 cm. 60.—

Maulbertsch Anton (1724—1796) után.
359. 2 DARAB RÉZKARC. 15.—

Mazo, Filipe (?) (szül. 1865).
360. BAROMFIUDVAR. Lent jobbra bizonytalanul olvasható jelzés.
Vászon. 26×32 cm. 50.—

Mányoky Ádám (1673—1757).
361. BR. PODMANICZKY ÁDÁM ARCKÉPE. Lásd: Dr. Lázár Béla életrajzában illusztrálva.
Vászon. 49×38 cm. 1500.—

Mednyánszky László br. (1852—1919).

362. FOLYÓPART TÉLEN. Jelezve l. jobbra: Mednyánszky.
Pasztel. 57×40 cm. 80.—

363. VIRÁGZÓ ALMAFÁK.
Vászon. 27×36 cm. 100.—

364. LÁGYMÁNYOSI KIKÖTŐ. Jelezve és hagyatéki bélyegzővel ellátva.
Ceruzarajz. 30.—

365. ÖREGASSZONYFEJ. Jelezve l. jobbra: Mednyánszky.
Fa. 41×32 cm. 280.—

366. SZÉNÉGETŐK. Jelezve.
Karton. 21×30 cm. 150.—

Mendlik Oszkár (1871).

367. HULLÁMTÖRÉS. Jelezve.
Fa. 16×24 cm. 100.—

Meytens, Martin van (1695—1770).

368. MARIA THERESIA GYERMEKEI. (Köztük: Marie Antoinette, későbbi francia királynő; József főherceg, későbbi német császár és Lipót főherceg, későbbi német császár és magyar király.) Károly Lajos főherceg tulajdonából. Gazdagon faragott keretben.
Vászon. 285×190 cm. 10.000.—
Illusztrálva.

369. VI. KÁROLY ARCKÉPE.
Vászon. 98×74 cm. 1000.—

Meytens, Martin van, iránya.

370. EGY HABSBURG FŐHERCEGNŐ ARCKÉPE.
Vászon. 84×67 cm. 100.—

Mészöly Géza (1844—1887).

371. JUHOK. Jelezve l. jobbra: Bozsok, 841 juli. M. G.
Olajvázlat. 19×28 cm. 150.—

372. PARASZTUDVAR. Jelezve monogrammal.
Fa. 18×24 cm. 250.—

Miess Frigyes (szül. 1854).

373. LEÁNYKA MELLKÉPE.
Vászon. 45×35 cm. 80.—

Mihalik Dániel (1869—1910).

374. TANYAI HÁZ. Jelezve.
Vászon. 60×88 cm. 120.—

375. VIRÁGSZEDŐK. Jelezve l. balra: Mihalik Dániel.
Fa. 54×43 cm. 70.—

Molenaer, Claes (megh. 1676).

376. TÉLI TÁJ. Jelezve. Az Enyedy Lukács-gyüjteményből. (58. sz.)
Fa. 31×39 cm. 800.—

Molenaer, Jan Mienze (1610—1668).

377. TÁRSASJÁTÉK.
Tölgyfa. 48×64 cm. 400.—

Molnár József (1821—1899).

378. FÜRDŐ ELŐTT.
Vászon, ovális. 61×48 cm. 230.—

379. KERTBEN. Jelezve l. balra.
Karton. 46×38 cm.
Illusztrálva. 250.—

Montagu J. (XIX. század).

380. BIRKAÓLBAN. Jelezve.
Vászon. 70×56 cm. 100.—

Monticelli, Adolphe (1824—1886).

381. KERTI JELENET. Jelezve l. jobbra.
Fa. 20×24 cm. 800.—

Moreelse, Jan modorában.

382. NŐI ARCKÉP.
Fenyőfa. 46×35 cm. 100.—

Morland, George (1763—1804).

383. TRAVELLERS. W. Ward metszete.
Szines mezzotinto. 51×67 cm. 500.—

384. A VISIT TO THE BOARDING SCHOOL. W. Ward metszete.
Szines mezzotinto. 800.—

Muller, Jan (1570—1625).

385. 2 darab rézmetszet. 12.—

Munkácsy Mihály (1844—1900).

386. IFJU ARCKÉPE. Jelezve l. jobbra: Rajz. Munkácsy Mihály 861.
Szénrajz. 47×38 cm. 100.—

386/a. ALKONYAT. Jelezve l. balra: M. Munkácsy.
Vászon: 42×72 cm.
Illusztrálva. 4800.—

Nádler Róbert (szül. 1858).

387. KIRÁLYBAZÁR. Jelezve l. jobbra: Nádler Róbert 84.
Fa. 40×60 cm. 250.—

Nagy Elemér (XIX. sz. m. f.)

388. A RUDNIAI TEMPLOM BELSEJE. Jelezve.
Karton. 70×50 cm. 40.—

Nápolyi festő (XIX. század eleje).

389. NÁPOLY ÉS A MONTE SAN MARTINO. (Következő szám párdarabja.)
Tempera. 41×60 cm. 10.—

Nápolyi festő (XIX. század eleje).

390. NÁPOLY ÉS A VEZUV. (Előbbi szám párdarabja.)
Tempera. 41×60 cm. 10.—

Német festők (XVII. század).

391. BOZÓTOS CSENDÉLET.
Vászon. 74×57 cm. 300.—

392. PARÓKÁS FÉRFI ARCKÉPE.
Vászon. 65×57 cm. 200.—

Német festő (1700 körül).

393. LOVASJELENETEK, 2 darab.
Fa. 25×32 cm. 500.—

Német festők (XVII—XVIII. század).

394. TÁJKÉP.
Vászon. 44×59 cm. 60.—

395. AMPHITRITI ELRABLÁSA.
Vörösréz. 35×48 cm. 3.—

396. EGY KOBURG HERCEGNŐ ARCKÉPE.
Vászon. 80×65 cm. 450.—

397. IFJU MELLKÉPE.
Miniatür, réz, ovális. 7×5.5 cm. 60.—

398. TÁJKÉP LOVASSAL.
Vászon. 87×126 cm. 100.—

399. FÉRFIARCKÉP.
Vászon. 82×69 cm. 200.—

400. MÁRIA MEGKORONÁZÁSA.
Vászon. 31×22 cm. 30.—

401. VIHAROS UT.
Tölgyfa. 15×22 cm. 80.—

402. VENUS ÉS AMOR.
Fa. 20×42 cm. 60.—

403. VIRÁGCSENDÉLET.
Vászon. 40×48 cm. 80.—

Német festő (1800 körül).

404. GALATHEA.
Vászon. 56×45 cm. 120.—

Német festő (XIX. század első fele).

405. ALPESI TÁJ.
Vászon. 55×70 cm. 40.—

Német festők (XIX. század eleje).

406. FÉRFIARCKÉP.
Miniatür, kerek. 25.—

407. HEIDELBERG LÁTKÉPE.
Karton. 31×36 cm. 65.—

Német festő (1850 körül).

408. FAUST ÉS GRETCHEN.
Fa. 35×28 cm. 180.—

Német festő (XIX. század közepe).

409. ALPESI TÓ.
Vászon. 55×70 cm. 40.—

Német rézmetsző (XVI—XVII. század).

410. ID. GRÓF ZRINYI MIKLÓS ARCKÉPE. Hátlapján az ábrázolt életrajza, fametszetü disszel.
Rézmetszet. 43×30 cm. 50.—

Német rézmetsző (1700 körül).

411. JELENETEK A MAGYAR FELSZABADITÓ HÁBORUBÓL.
16 rézmetszet, avant la lettre. 130.—

Németalföldi festő (1600 körül).

412. VADÁSZJELENET VADKANNAL. Következő párdarabja.
Fa. 21.5×26 cm. 200.—

413. VADÁSZJELENET SZARVASSAL.
Fa. 21.5×26 cm. 200.—

Németalföldi festő (XVII. század).

414. HAVAS TÁJ.
88×112 cm. 130.—

Németalföldi festő (XVII. század).

415. SODOMA PUSZTULÁSA.
Vászon. 70×91 cm. 60.—

Norman (XIX. század).

416. VITORLÁS.
Vászon. 17×27 cm. 40.—

Oeser, Ádám Friedrich (?) magyar festő (1717—1799).

417. DE VERNE GRÓFNŐ ARCKÉPE.
Vászon. 85×67 cm. 800.—

Olasz festő (XVI. század).

418. SZENT CSALÁD.
Vászon. 87×63 cm. 1100.—

Olasz festők (XVII. század).

419. KRISZTUS A POKOL TORNÁCÁN.
Vászon. 98×142 cm. 800.—

420. BORIVÓ ÖREGASSZONY.
Vászon. 75—59 cm. 60.—

421. ECCE HOMO.
Vászon. 95×71 cm. 200.—

422. KECSKÉVEL JÁTSZÓ PUTTÓK.
Vászon. 120×148 cm. 500.—

Olasz festők (XVII. század).

423. SZENT KATALIN.
Vászon. 99×75 cm. 180.—

424. SZENT CSALÁD.
Vászon, ovális. 100×70 cm. 200.—

Olasz festő (1810 körül).

425. RÉSZLET TIVOLIBÓL. Jelezve: Pni fecit 1810.
Vászon. 53×73 cm. 120.—

Olasz festő (1850 körül).

426. VELENCEI RÉSZLET.
Vászon. 74×100 cm. 200.—

Olasz rajzoló (1800 körül).

427. A NÁPOLYI SAN CARLO SZINHÁZ.
Aquarel. 10×18 cm. 8.—

Olasz rézmetsző (XVIII. század).

428. HAT XVIII. SZÁZADBELI OLASZ ÉS FRANCIA FESTŐ ARCKÉPE. (Ferd. Vout, N. de Largillière, Fr. Riviera, N. Cassana, F. d'Agar, Ant. Balestra.)
6 darab szinezett rézmetszet. 15.—

429. HAT XVII. SZÁZADBELI OLASZ MŰVÉSZ ARCKÉPE. (P. Facini, Gianb. Maganza, A. Boscoli, Gio. Batt. Paggi, Dom. Cresti il Passignano.)
6 darab szinezett rézmetszet. 15.—

430. HAT FESTŐMŰVÉSZ KÉPMÁSA. (P. Mulier, Ant. Burino, Tib. Passerotti, Fr. Albani, M. A. Franceschini, P. Paolini.)
6 darab szinezett rézmetszet. 15.—

Onghers és Westerhout (XVII. század vége).

431. I. LIPÓT CS. ÉS KIR. ARCKÉPE.
Rézmetszet. 33×24 cm. 45.—

Opitz, Georg Emanuel (1775—1841).

432. HUMOROS TÉMÁJU KÉPEK, 2 drb. Jelezve és dat. 1804.
Üveg-hátlapfestmények. 72×59 cm. 540.—

Osztrák festők (XVIII. század).

433. EGY JEZSUITA SZENT KÉPE. (Istenes János.)
Vászon. 58×40 cm. 40.—

434. RÓZSAFÜZÉRES MADONNA. Eredeti faragott tabernákulumában.
Vászon. 67×45 cm. 30.—

435. SZT. JÓZSEF HALÁLA.
Vászon. 122×86 cm. 100.—

Osztrák festő (1800 körül).

436. CSIPKEFŐKÖTŐS IDŐSEBB HÖLGY.
Vászon. 37×30 cm. 36.—

Osztrák festők (XIX. század közepe).

437. PIHENŐ FIUCSKA.
Vászon. 26×31 cm. 100.—

438. A VÖSLAUI FÜRDŐ. Jelezve: S. 1848.
Aquarel. 13×16 cm. 80.—

Osztrák miniatürfestő (1840 körül).

439. IDŐSEBB HÖLGY ARCKÉPE.
Miniatür vizfestmény, ovális. 9×7 cm. 20.—

Osztrák miniatürfestő (1850 körül).

440. KATONATISZT ARCKÉPE.
Elefántcsont, ovális. 7.5×6 cm. 60.—

Ozegov, M. (XIX. század).

441. NŐI ARCKÉP. Jelezve.
Vizfestmény. 51×42 cm. 60.—

Paczka Ferenc (1856—1925).

442. CSENDÉLET. Jelezve.
Vászon. 66×55 cm. 200.—

Pannini, Gian Paolo (1695—1768).

443. ANTIK ROMOK.
Tempera, vászon. 170×250 cm. 220.—

444. ANTIK ROMOK.
Tempera, vászon. 190×188 cm. 260.—

Pannon, I. C. B. (XIX. század közepe).

445. HALÁSZOK. Jelezve.
Olajminiatür. Átmérő 10 cm. 20.—

Parmeggianino, Francesco Mazzuoli (1502—1540) iránya.

446. JÉZUS A KIS KER. SZT. JÁNOSSAL.
Fa. 43.5×32 cm. 600.—

Passignano, Domenico Cresti (1550—1638).

447. FÉRFIARCKÉP. Giuseppe Fiocco páduai egyet. tanár bizonylatával.
Vászon. 116×89 cm. 6000.—

Pataky László (1857—1912).

448. ARATÁS.
Vászon. 88×116 cm. 200.—

449. HUSZÁR ELŐÖRS. Jelezve.
Vászon. 37×28 cm. 150.—

450. KURUC ELŐÖRS. Jelezve.
Vászon. 37×28 cm. 150.—

451. TROJKA. Jelezve.
Vászon. 45×80 cm. 200.—

Pállik Béla (1845—1908).

452. FOLYÓPARTI TÁJ.
Fa. 39×72 cm. 180.—

Pállik Béla (1845—1908).

453. JUHAKOL. Jelezve l. jobbra: Pállik B. 1883.
Vászon. 33×43 cm. 300.—

454. JUHOK AZ AKOLBAN.
Olajvázlat. 47×76 cm. 150.—

455. RÉT. Pállik-kiállítás, 1908.
Fa. 35×45 cm. 240.—

Pázmándy (XIX—XX. század).

456. CSAVARGÓ. Jelezve.
Fa. 15×12 cm. 40.—

Pechstein, Max (XX. század).

457. FALUSI UTCA. Jelezve és dat.: 1920.
Karton. 60×82 cm. 300.—

458. VIRÁGZÓ FÁK. Jelezve.
Vászon. 105×86 cm. 400.—

Perlmutter Izsák (1866—1932).

459. FALUSI UTCARÉSZLET. Jelezve.
Vászon. 27×32 cm. 200.—

460. NŐI ARCKÉP. Jelezve.
Vászon, ovális. 44×33 cm. 200.—

Perlrott-Csaba Vilmos (szül. 1880).

461. CSENDÉLET KRISZTUSSZOBORRAL. Jelezve.
Vászon. 74×58 cm. 100.—

462. CSENDÉLET MUSKÁTLIVAL.
Vászon. 73×55 cm. 100.—

Pesky József (1800 k.—1870).

463. LEÁNYKA VIRÁGOKKAL.
Vászon. 79×63 cm. 150.—

Peter, Emanuel (1799—1873).

464. KISLEÁNY ARCKÉPE.
Miniatür. 10×8 cm. 100.—

Piazzetta, Giovanni Battista (1682—1754) követője.

465. KRISZTUS ÉS A SZAMÁRIAI NŐ.
Vászon. 75×110 cm. 400.—

Piazzetta, G. B. után.

466. TANULMÁNY.
Viero rézmetszete. 5.—

Pierre, Claude (XIX. század közepe).

467. EGY MAGYAR TISZT ARCKÉPE. Jelezve.
Vizfestmény. 13×9 cm. 100.—

468. EGY MAGYAR UR ARCKÉPE. Jelezve.
Vizfestmény. 15×11 cm. 110.—

Piringer, Benedikt (1780—1826).
469. LA NUIT — LE SOIR. (Claude Lorrain után.)
2 párdarab.
Aquatinta. 55×71 cm. 80.—

Pitau, Nicolas (1634—1676).
470. WRANGEL TÁBORNOK ARCKÉPE.
Rézmetszet. 4.—

Pólya Tibor (1886—1937).
471. KORCSOLYÁZÓK A ZAGYVÁN. Jelezve.
Karton. 75×100 cm. 200.—

Prestel J. G. (1806—1885) **után.**
472. FÉNYKÉPEK SÁNDOR MÓRIC GRÓF ÉLETÉBŐL.
2 album 100 képpel. 250.—

Procaccini, Camillo (1546—1626) **iránya.**
473. A JÉZUS GYERMEK IMÁDÁSA.
Vászon. 115×98 cm. 1200.—

Prud'hon, Pierre Paul (1758—1823).
474. AKTTANULMÁNY.
Fehér és fekete kréta. 59×38 cm. 70.—

Pöhacker (XIX. század közepe).
475. KÉKRUHÁS LEÁNY. Jelezve l. balra: Pöhacker p.
Vizfestmény. 26×23 cm. 120.—

Pijnacker, Adam (1622—1673).?
476. PIHENŐ VADÁSZOK.
Vászon. 52×68 cm. 250.—

Querfurt, August (1696—1761).
477. SZARVASVADÁSZAT. Jelezve: A. Q.
Fa. 21×30 cm. 120.—

478. SZÉNAGYŰJTÉS. Jelezve.
Rézlap. 18×23.5 cm. 150.—

Ramberg után, Klauber, Penzel és Berger metszetei (1793—1795).
479. MITOLÓGIAI ÉS TÖRTÉNETI JELENETEK.
5 darab rézmetszet, külön keretezve. 45.—

Rembrandt H. van Rijn (1606—1669).
480. ORIENTÁLIS FEJ.
Rézkarc. 7.—

Reni, Guido (1575—1642).
481. BŰNBÁNÓ MAGDOLNA.
Vászon. 175×127 cm. 500.—

Réti István (szül. 1872).
482. A NAGYBÁNYAI MŰVÉSZTELEP KERTJE. Jelezve l. jobbra: Réthy.
Vászon. 95×120 cm. 200.—

Réti István (szül. 1872).
483. ÖNARCKÉP. Jelezve l. jobbra: Réti 1917.
Vászon. 84×72 cm. 100.—

Révész Imre (szül. 1859).
484. IVÓ LEGÉNY. Jelezve: Révész I.
Vászon. 68×55 cm. 100.—

Rézmetszet.
485. ANTIK MÁRVÁNYVÁZA KÉPE.
Olasz, XVIII. század. 15.—

Rézmetszetek.
486. H. Goltzius és Gerard Valcktól, kőrajz Cantarini után.
3 darab. 12.—

Rézmetszetek.
487. Hoefnageltől (XVI. század) és 2 rézkarc Wagenschöntől és Schmuzertől (XVIII. század).
3 darab. 14.—

Rézmetszetek.
488. Johann Balzer, Silvestre Izrael, Jean Lepautre művei (XVII. század).
7 darab. 10.—

Rézmetszetek.
489. Orley, N. de Bruyn, Grotius és M. de Vostól (XVI. sz.).
4 darab. 15.—

Rézmetszet.
490. P. Veronese után és 2 fametszet, M. T. monogr.
(XVI. század). 10.—

Rézmetszetek.
491. Stefano della Bella, Silvestre Izrael és Bernhard Zach művei (XVII. század).
7 darab. 12.—

Rézkarcok.
492. Stefano della Bellától (XVII. század).
6 darab. 15.—

Rézmetszetek.
493. SZT. CSALÁD, mezzotinto (XVII. század).
SZT. CSALÁD, Sadelertől, Goltzius után (XVI. század).
2 darab. 8.—

Rhein N., osztrák (XVIII. század vége).
494. TIGRISEK ÉS OROSZLÁNOK.
4 szines mezzotinto. 1200.—

Richter, P. Anton (XIX. század).
495. FÉRFIARCKÉP. Jelezve l. balra: P. Anton Richter Pinxit, Budán, 1841.
Vászon. 63×50 cm. 400.—

Ridinger, Johann Elias (1698—1767).
496. A FLAMAND PARIPA.
Rézmetszet. 30×44 cm. 40.—

Rippl-Rónai József (1861—1927).

497. BALATON FÜRDŐZŐKKEL. Pasztel. 31×41 cm. 220.—

498. FIATAL NŐ ARCKÉPE. Jelezve f. balra: Rónai. Pasztel. 50×63 cm. 280.—

499. KÁVÉHÁZBAN. Jelezve: Rónai, 1912., stb. Vizfestmény. 22×26 cm. 35.—

500. KÖVEZŐK. Pasztel. 32×45 cm. 240.—

501. MÁLYVÁK. A tulajdonos nyilatkozatával, amely szerint a festményt közvetlenül a művésztől szerezte meg. Fa. 39×32 cm. 80.—

502. ÖNARCKÉP. Jelezve. Szénrajz. 24×21 cm. 50.—

503. TÁJ KUBIKUSSAL. Jelezve. Karton. 48×33 cm. 150.—

504. VARRÓ NŐ. Tusrajz. 40.—

505. FÉLAKT. Pasztel. 65×48 cm. 200.—

Rombauer, János (1782—1849).

506. DRASKOVICH ILONA GRÓFNÉ SZÜL. SZIRMAY GRÓFNŐ ARCKÉPE. Jelezve l. jobbra: J. Rombauer, An 1831. pinxit. Vászon. 76×57 cm. Illusztrálva. 2200.—

Rosa, Salvatore (1615—1673).

507. CSATAJELENET. Vászon. 87×148 cm. 220.—

Roskovics Ignác (1854—1915).

508. GIZELLA KIRÁLYNÉ. Jelezve jobbra: Roskovics, 1900. Vászon. 51×38 cm. 400.—

Rossi, P. de (XIX. század).

509. FÉRFIMELLKÉP. Miniatür, ovális. 80.—

Rubens, Petrus Paulus (1577—1640) után.

510. OROSZLÁNVADÁSZAT. A müncheni képtárban levő eredeti után, másolat a XIX. század közepéből. Vászon. 140×200 cm. 300.—

Rubens és Van Dyck után.

511. RÉZMETSZETEK, Witdoeck, Galle és Lorenzi munkái. 3 darab. 20.—

Rubens után angol rézmetsző (XVIII. század).

512. SZATIRMENET. Mezzotinto. 43×58 cm. 80.—

Rugendas, Georg Philipp (1666—1742).
513. MAGYAR KATONATIPUSOK. N. Ernst Lajos gyüjteményéből.
Tollrajz. 25×21 cm. 5.—

Rutz F. (XIX. század).
514. MARGARETA AZ ABLAKNÁL. Jelezve.
Vászon. 80×63 cm. 300.—

Ryckaert, David jun. (1612—1661) (?).
515. PARASZTHÁZASPÁR.
Vászon. 30×22 cm. 240.—

Saar, Karl von (1771—1853).
516. FÉRFIARCKÉP. Jelezve l. jobbra: v. Saar.
Vizfestmény. 19×15 cm. 90.—

Sager, F. (XIX. század).
517. RÉGI ŐRTORONY A PARTON.
Vászon. 32×48 cm. 80.—

Schallhas, Károly Fülöp (pozsonyi festő) (1767—1797).
518. ROMANTIKUS TÁJ.
Tusfestmény. 44×56 cm. 40.—

Schäffer, Béla (1815 Nagykároly—1871).
519. GYÜMÖLCS ÉS VIRÁG. Jelezve l. jobbra: Adb Schäffer 1866).
Vászon. 63×50 cm. 250.—

Schinnagl, Max Joseph (1699—1761).
520. TÁJKÉP. Jelezve lent balra.
Vászon. 46×56 cm. 250.—

Schirnhofer A. (XIX. század közepe).
521. SZAKÁLLAS FÉRFI MELLKÉPE.
Miniatür, ovális. 15.—

Schmitner, Franz Leopold (1708-ból).
522. GRÓF NÁDASDY FERENC ARCKÉPE.
Rézmetszet. 43×29 cm. 50.—

Schrotzberg, Franz (1811—1889).
523. FŐURI HÖLGY ARCKÉPE. Jelezve: Bisenius 1840. (Bisenius Schrotzberg művészi neve.)
Vászon. 91×73 cm. 1400.—
Illusztrálva.

524. FIATAL LÁNY FEHÉRBEN. Jelezve.
Vászon. 67×52 cm. 250.—

Seghers, Daniel (?) (1590—1661).
525. SZENT CSALÁD KÉPE VIRÁGDISSZEL ÖVEZVE.
Vászon. 86×67 cm. 500.—

Seitz, Gustav (XIX. század).
526. GYÜMÖLCSCSENDÉLET. Jelezve l. jobbra.
Fa. 26×32 cm. 50.—

Sesto, Cesare da (1477—1523) **után.**
527. SALOME. Eredetije a bécsi muzeumban.
Fa. 45×30 cm. 200.—

Signac, Paul (?) (1863—1935).
528. DUZZASZTÓGÁT A SZAJNÁN. Jelezve.
Vizfestmény. 21×31 cm. 240.—

Singleton és más angol rézmetszők (1801).
529. JELENETEK AZ EGYIPTOMI HADJÁRATOKBÓL.
4 darab. 300.—

Smith, George (szül. 1829 ?).
530. ERDEI UT. Jelezve l. jobbra: G. S. Burnbaum 1853.
Vizfestmény. 23.5×16.5 cm. 40.—

Solis, Virgil (1514—1562).
531. KÉT BIBLIAI JELENET.
Fametszetek, egybe keretezve. 10.—

Spanyol festő (XV. század vége).
532. SZENT ANDRÁS.
Fa. 143×52 cm. 1500.—

Spanyol festő (XV. század vége).
533. SZENT PÉTER.
Fa. 148×52 cm. 1500.—

Spanyol festő (XVII. század).
534. ANGYALFEJEK.
Vászon. 50×63 cm. 1000.—

Spányi Béla (szül. 1852).
535. NYÍRES. Jelezve l. jobbra: K. Spányi Béla.
Fa. 21×16 cm. 100.—

536. VIRÁGOS RÉT. Jelezve.
Fa. 25×16 cm. 50.—

Steen, Jan utánzója.
537. HOLLANDI CSALÁD.
Fa. 44×37 cm. 130.—

Stilpp, G. (XVIII. század).
538. LÉLEK A PURGATÓRIUMBAN.
Miniatür. 13×10½ cm. 15.—

Stock, C. R. (XIX. század).
539. FIRST PAST THE POST 1888. Harrington Bird után.
Szines rézmetszet. 100.—

540. OUR NORTH COUNTRY JOCKEYS. George Veal után, 1885.
Szines rézmetszet. 100.—

Stradanus, Johannes (1523—1605).
541. MADÁRFOGÁS.
Rézmetszet. 15.—

Stranower Tobias? (XVII. század vége, XVIII. század első fele).

542. TÁJ MADARAKKAL. Köztulajdonba vett műkincsek kiállítása, Műcsarnok, 1919.
Vászon. 20×24 cm. 80.—

Strassgschwandner, Anton (1826—1881).

543. BASHI-BOZUK VERSENYLŐ. Gróf Batthyány tulajdona. 1860.
Szines kőrajz. 110.—

544. DUCROW VERSENYLŐ. Gróf Almásy és gróf Pálffy tulajdona. 1859.
Szines kőrajz. 110.—

Strauch, Lorenz (1554—1630).

545. NŐI ARCKÉP. Jelezve a művész monogramjával és dat. 1606.
Fenyőfa. 80×56 cm. 1000.—
Illusztrálva.

Streek Juriaen (1632—1678).

546. GYÜMÖLCSCSENDÉLET. Irodalom: Dr. Baldass, Ars Una I. évf. 8—9. sz.
Vászon. 81×64 cm. 1000.—
Illusztrálva.

Strigel Bernhard modorában (utánzat).

547. II. LAJOS MAGYAR KIRÁLY (?) GYERMEKKORI ARCKÉPE.
Fa. 28×21 cm. 100.—

Strohmeyer, A. (XIX. század).

548. GYÜMÖLCSCSENDÉLET. Jelezve és dat. 1849.
Vászon. 75×90 cm. 300.—

Szemlér Mihály (1833—1890).

549. HEGYI UT. Jelezve hagyatéki bélyegzővel.
Karton. 22×31 cm. 25.—

550. ERDEI UT. Jelezve l. jobbra: Szemlér, 1844.
Fa. 20×31 cm. 150.—

Székely Bertalan (1835—1910).

551. EGRI NŐK.
Vászon. 37×32 cm. 280.—

552. MEREDEK DOMBOLDAL.
Karton. 32×49 cm. 250.—

553. BORÚS TÁJ.
Karton. 26×35 cm. 200.—

554. MÁTYÁS KIRÁLY ESKÜJE. Néhai Ernst Lajos gyüjteményéből.
Vizfestmény. 42×54 cm. 200.—

555. NŐRABLÁS. Jelezve.
Tempera. 62×37 cm. 50.—

Székely Bertalan (?) (1835—1910).

556. FÉRFIARCKÉP.
Karton. 68×48 cm. 200.—

Szinyei-Merse Pál (1845—1920).

557. ŐSZ. Jelezve l. balra: Szinyei 1904.
Vászon. 90×80 cm. 5000.—
Illusztrálva.

Szlányi Lajos (szül. 1869).

558. SZÉRŰ. Jelezve l. jobbra: Szlányi Lajos 1895.
Fa. 33×24 cm. 70.—

Szüle Péter (szül. 1886).

559. A LEVÉL. Aktkiállitás 1925.
Vászon. 90×75 cm. 80.—

Szlávik Béla (XIX—XX. század).

560. HÁREMBEN. Jelezve.
Lemezpapir. 35—44 cm. 60.—

Teniers, David modorában (XIX. századból ?)

561. BESZÉLGETŐK.
Fa. 27.5×22 cm. 100.—

Thán Mór (1828—1899).

562. SZT. ISTVÁN MEGKERESZTELÉSE.
Szépia. 20×40 cm. 10.—

563. DEÁK FERENC.
Fa. 54×37 cm. 60.—

Theer, Albert (XIX. század).

564. LILARUHÁS NŐ.
Miniatür. 10×8 cm. 80.—

565. FIATAL LÁNY. Jelezve l. jobbra: A. T.
Elefántcsont, ovális. 8×7 cm. 30.—

566. IDŐSEBB HÖLGY ARCMÁSA. Jelezve: Albert Theer, Wien.
Miniatür vizfestmény, ovális. 10×8 cm. 25.—

Theer, Robert (1808—1863).

567. FIATAL NŐ ARCKÉPE. Jelezve és dat.: Wien, 1839.
Miniatür. 11×9 cm. 60.—

Therall, J. (XIX. század).

568. FÉRFI DISZMAGYARBAN.
Vászon. 25×19 cm. 20.—

569. NEMESI PÁR ARCKÉPE. Jelezve: köz. jobbra.
2 darab olajfestmény. 25×19 cm. 40.—

Thoren, Otto von (1828—1889).

570. LOVAK. Jelezve. N. br. Kohner Adolf gyüjteményéből. 1927. a Szolnoki Jubileumi Kiállitáson.
Vászon. 35—53 cm. 120.—

Tiepolo, Gian Domenico (?) (1726—1804).
571. ALLEGÓRIA.
Vászon. 185×255 cm. 2000.—

Tintoretto, Domenico (1562—1637) műhelye.
572. SZENT LUCIA VÉRTANUSÁGA. A velencei San Giorgio Maggiore-ban levő nagyméretü kép változata.
Vászon. 153×110 cm. 750.—

Tintoretto (1518—1594) után.
573. A KANAI MENYEGZŐ.
Fialetti rézkarca. 12.—

Tornai Gyula (szül. 1861).
574. APÁCA. Jelezve l. jobbra.
Vászon. 58×43 cm. 150.—

575. HÁREMJELENET.
Karton. 70×100 cm. 100.—

Trumbull, J. után, Green V. (XVIII—XIX. század).
576. WASHINGTON GEORGE TÁBORNOK.
Mezzotinto. 360.—

Vajda Zsigmond (szül. 1859).
577. MENNYEZET-TERV.
Vizfestmény. 65×76 cm. 30.—

Van Loo, Jean Baptiste (1684—1745)-nak tulajdonitva.
578. APOLLO ÉS DAPHNE.
Vászon. 64×50 cm. 300.—

Vastagh Géza (1866—1919).
579. TIGRIS. Jelezve.
Karton. 28×38 cm. 10.—

Vaszary János (1867—1939).
580. LOVASOK. Tanulmány a „Karusszel" cimü festményhez. Jelezve f. balra: Vaszary.
Fa. 49×39 cm.

581. NŐI ARCKÉP.
Vászon. 67×53 cm. 250.—

Vágó Pál (sz. 1854).
582. HUSZÁRROHAM.
Vászon. 60×270 cm. 100.—

Veen, Rochus van (megh. 1706).
583. OSZTRIGÁS CSENDÉLET ÓNKANCSÓVAL
Fa. 51×41 cm. 1000.—
Illusztrálva.

Velencei festő (1500 körül).
584. HOLT KRISZTUS.
Fa. 61×45 cm. 1000.—
Illusztrálva.

Velencei festő (XVI. század vége).

585. APOLLO.
Vászon. 98×107 cm. 3000.—

586. VÖRÖSKABÁTOS FÉRFI.
Vászon. 70×60 cm. 80.—

Velencei festő (1700 körül).

587. PARÓKÁS FIATAL FÉRFI KÉPMÁSA. 100.—

Velencei festő (1700 körül), Piazzetta iránya.

588. FEJKENDŐS NŐ.
Vászon. 61×46 cm. 250.—

Velencei festő (XVIII. század).

589. IZSÁK MEGÁLDJA JÁKOBOT. (Köv. sz. párdarabja.)
Vászon. 89×112 cm. 400.—

590. REBEKA A KÚTNÁL. (Előző sz. párdarabja.)
Vászon. 89×112 cm. 400.—

Vines, E. (XIX. század).

591. AZ ÖREG UDVARLÓ. Jelezve l. balra: E. Vines, 1873.
Fa. 12.5×17 cm. 60.—

Vroom, Cornelisz Hendrik (1580—1640).

592. TENGERPART VITORLÁS BÁRKÁKKAL. Jelezve 1611-ből.
Fa. 47×108 cm. 800.—

Wagner Sándor (1838—1919).

593. ÖNARCKÉP. Jelezve l. jobbra.
Ceruzarajz. 97×33 cm. 150.—

Weber Henrik (1818—1866).

594. FIATAL LEÁNY FEZZEL. Jelezve l. balra: H. W.
Magyar Biedermeier Kiállitás, Műcsarnok 1937. 349. sz.
Vászon. 73×57 cm. 200.—

Ween v. Venius, Otto (?) (1558—1629).

595. MULATOZÓ POLGÁROK.
Vászon. 87×114 cm. 700.—

Weenix, id. Jean Baptiste (1621—1664) iránya, XVIII. század.

596. KOCSMA ELŐTT.
Vászon. 100×73 cm. 450.—

Weenix, Jan (1640—1719).

597. VADÁSZCSENDÉLET.
Vászon. 115×150 cm. 800.—

Wells, Henry T. (szül. 1828).

598. IFJU KÉPMÁSA.
Elefántcsont, ovális. 7×5.5 cm. 75.—

West, B. (1738—1820) **után Green, V.**

599. GYÖRGY WALESI HERCEG ÉS FRIGYES OSNABURGHI PÜSPÖK.
Mezzotinto. 360.—

Wigand (XIX. század eleje).

600. A BÉCSI KARLSKIRCHE. Jelezve l. balra: Wigand.
Miniatür vizfestmény. 7.5×10.5 cm. 50.—

601. A BÉCSI BURG-SZINHÁZ.
Gouache. 10.5×14 cm. 20.—

Wilda, Hans Georg (XIX. század).

602. SÉTAKOCSIZÁS A PRÁTERBEN NAPSÜTÉSKOR.
Jelezve l. balra: H. G. Wilda, 1886.
SÉTAKOCSIZÁS A PRÁTERBEN ESŐBEN. Jelezve l. jobbra: H. G. Wilda, 1886.
2 vizfestmény. 22×42 cm. 80.—

Wildhack, J. (XIX. század).

603. ERZSÉBET KIRÁLYNÉ ARCKÉPE. Jelezve és dat.: 1859
Vizfestmény. 29×25 cm. 100.—
Illusztrálva.

604. FIATAL LEÁNY ARCKÉPE. Jelezve és dat.: 1844.
Fa. 41×30 cm. 300.—

Wirostek Ede (XIX. század).

605. KOVÁCSMŰHELY. Jelezve és dat. 1858.
Fa. 17×21 cm. 150.—

Wit, Jakob de (?) (1695—1754).

606. HERKULES A VÁLASZUTON.
Vászon. 49×40 cm. 300.—

Witte, Peter de (Pietro Candido) ? (1548 k. — 1628).

607. MENEKÜLÉS EGYIPTOMBA.
Fa. 106×73 cm. 1200.—

Wohnhoffer, (XIX. század).

608. FÉRFIARCKÉP.
Vászon. 47×35 cm. 200.—

Wolf F. (1835-ből).

609. I. FERENC CS. ÉS KIR. KORONÁZÁSA.
Szines kőnyomat. 35×46 cm. 70.—

Woldemár, F. (XIX. század).

610. FIATAL NŐ KÉPMÁSA. Jelezve.
Vizfestmény. 32× 21 cm. 80.—

Wynants, Jan (1600—1678).

611. TÁJKÉP FAHIDDAL.
Vászon. 76×110 cm. 5000.—

Zichy Mihály (1827—1906).

612. A VIRÁG SZELLEME. Jelezve.
Krétarajz. 32×24 cm. 50.—

Zichy Mihály (1827—1906).

613. ERZSÉBET KIRÁLYNÉ DEÁK FERENC RAVATALÁNÁL. Ernst Lajos gyüjteményéből. Kiállitva a Nemzeti Muzeumban VII/5. terem, kat. 15. szám.
Karton. 95×122 cm. 3000.—
Illusztrálva.

614. MENEKÜLÉS A HÓZIVATARBAN. Jelezve: Zichy.
Vászon. 44×68 cm. 1000.—

Zimmermann Albert (1808—1888).

615. TÓPARTI TÁJ. Jelezve.
Fa. 27×36 cm. 300.—

Plontte ? német festő (XX. század).

616. KÁVÉZÓ NŐ. Lent jobbra nehezen kibetüzhető jelzés.
Fa. 38×50 cm. 100.—

Spitzer, Emanuel.

617. NŐI ARCKÉP. Jelezve l. jobbra: Em. Sp.
Vászon. 44×36 cm. 150.—

Tatz László (szül. 1888). Raeburn után (1859—1938).

618. NŐI ARCKÉP.
Vászon. 68×88 cm. 100.—

A. G. monogrammista, (XVII. század közepe).

619. ELŐKELŐ FÉRFI ARCKÉPE. Jelezve és datálva fent balra.
Vászon. 80×60 cm. 240.—

43. SZÁM. 1899. BUDAPEST, OKTÓBER 22. 46. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek · VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre **12** frt / félévre — **6**

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt / félévre — **4** .

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre **5.—** / félévre — **2.50**

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

BARABÁS MIKLÓS.

1810—1898.

A SZÁZAD MAGYAR FESTŐMŰVÉSZEI közül hírnevének nagy erejével és tartósságával válik ki Barabás Miklós. Már apáink gyönyörködhettek alkotásaiban; mi, idősebbek, érdemeinek tiszteletében nevekedtünk s a fiatalabb nemzedék, jóllehet már nem értette meg azt a nagy elragadtatást, melylyel e század közepén Barabás műveiről beszéltek és írtak, kegyelettel tekintett a nyilvánosság előtt gyakran megjelent aggastyánra s nem egyszer megcsodálta meseszámba menő munkásságát.

És csakugyan bámulatra méltó tünemény, hogy valaki, még ha közel kilencz évtizedre terjed is az életpályája, mint a mi Barabásunké, több ezer képet festhessen Magyarországon, midőn föllépésének első idejében a közönségnek nagy többsége tudni sem akar a művészetekről s neki minden lépten-nyomon olyan akadályokba kell ütköznie, a melyek nagyon alkalmasak arra, hogy lelkesedését megtörjék, munkakedvét lelohaszszák. Barabás erejét azonban mindenek felett az mutatja, hogy ritka kitartással győzte le az akadályokat s magyar képíró akart és tudott lenni már akkor, midőn más tehetséges honfitársai külföldi száműzetésre szánták magokat s más boldogabb nemzetek körében aratták babéraikat. Az öreg Markóban és Brocky Károlyban, Barabás nagynevű kortársaiban, nem volt meg az a bátorság, hogy Olaszországból és Angliából hazájukba visszatérjenek s a művészlelkek elé itten tornyosuló akadályokkal szembeszálljanak.

És talán saját művészetök érdekében jól is cselekedtek, hogy ettől az elhatározó, merész lépéstől visszariadtak. Ki tudja, mi lett volna belőlük Magyarországon abban a művészietlen, szomorú korszakban! Nem tünnek-e le egészen, mielőtt megmutathatták volna a világnak, hogy a magyar emberben is lakozik művészi lélek, s csak a viszonyok kedvezése kell ahhoz, hogy ez a lélek meg is nyilatkozhassék a maga teljes erejében?

Ha Barabás műveinek pár nappal ezelőtt megnyilt kiállításán végigtekintek: akaratlanúl felötlik az a gondolat, hogy a mi jó öreg mesterünk fejlődése is minden hihetőség szerint más irányt vesz, ha a harminczas évek végén nem tér vissza hazájába, hanem szépen ott marad Olaszországban, s nem az akkori olasz piktorok, hanem a Rómát és Firenzét akkor nagy számban látogató fiatal angol festők ambiciózus társaságában tör művészeti eszményeinek megvalósítására. Azok a tussrajzok és vízfestmények, melyeket a harminczas évek közepén az olasz föld örök időknek szóló műemlékeiről készített, annyi erőről, eredetiségről és közvetlenségről tesznek tanuságot, hogy belőle, a viszonyok kedvezése mellett, bizonyára a legerősebb művészi egyéniségek egyike fejlődhetett volna. Miniatur-arczképei már is megannyi mesterművek, melyeket az egykorú angol akvarellisták legiobb művei mellé állíthatunk.

A mint hazájába visszatér, ilyen művek alkotására csak ritkán nyílik neki alkalom. Egy-egy finomabb izlésű arisztokrata még gyönyörűségét találja ezekben az intim munkákban; de

BARABÁS MIKLÓS. Saját rajza 1859-ből.

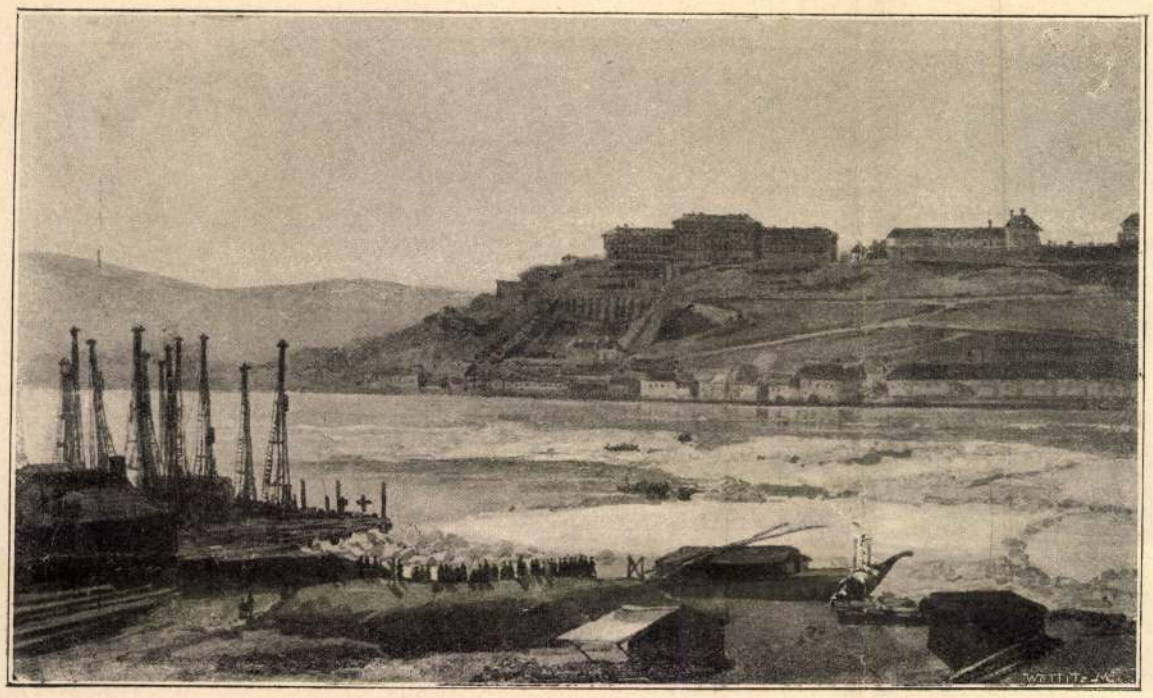

A BUDAI VÁR A LÁNCZHÍD CZÖLÖPEIVEL. — Barabás Miklós vízfestménye után.

a megrendelők túlnyomó része azt kivánja tőle, hogy nagy vásznakat fessen tele, az egyéni hiúságnak minden megengedhető módon hizelegjen s modorában az osztrák és német festők eljárásához simúljon. Vagyis hogy édeskés, tetszelgő és cziczomás arczképeket készítsen. Barabás egy ideig ellenáll ennek a követelésnek; a negyvenes években s az ötvenesek elején még nehány erősen jellegzetes hasonmást kapunk tőle; de a mint a megélhetés gondjai követelőbben lépnek föl, mind nagyobb és nagyobb engedményeket tesz arczképeiben, kora izlésének. Most már táj- és genreképeket is csak elvétve fest, pedig megmutatta, hogy mindkét műfajban jelentős műveket nyujthatott volna. Az erősebb művészi ambiczióknak lassanként háttérbe kell szorúlniok. Keresett, népszerű és ünnepelt festővé válik, de azt hiszem, merészebb szárnyalású fiatalkori műveit ugyanekkor a mappájába rejti, hogy a régi kedves emlékek nyomása alól szabadulhasson.

Műveiben a régi Barabás később csak akkor nyilatkozik meg, ha önmagának vagy művésztársainak dolgozhatik. A szabadságharcz hőseiről még a legizgalmasabb pillanatokban erőteljes és jellegzetes vázlatokat készít, s egy-egy népies alakot vagy érdekesebb hazai tájat néhány vonással még később is erős jellemzéssel vet a papirra, de a közönség számára készített művei a felfogás eredetiségét már ritkábban mutatják. A mint népszerűsége emelkedik és divattá lesz, hogy minden valamire való ember Barabás által festesse magát: már kevesebb ideje jut arra, hogy mintáinak karakterébe elmélyedhessen s azokon a szigorúan egyéni vonásokat kiemelhesse.

A modern arczképfestéshez szokott néző a Barabás-kiállítás egyik-másik arczképe előtt közönyösen halad el, s a Képzőművészeti Társulatnak mégis köszönettel tartozunk a tárlat rendezéséért, nemcsak azért, mert Barabás Miklóst ezúttal ismerjük meg először egész valójában, hanem és főleg azért is, mert ez a kiállítás Magyarország több mint félszázados történetét foglalja magában. Az a képsorozat, mely a képzőművészeti csarnok termeiben szemeink elé tárúl, végtelenül gazdag és változatos. Megtaláljuk abban közéletünk minden nevezetességét: a politikai, társadalmi, irodalmi és művészeti téren föltünt hazai nevezetességeket csaknem kivétel nélkül. Elmondhatjuk, hogy Barabás hosszú életpályája alatt egész képtárt festett össze Magyarország kitünőségeiből és ezt a képtárt egész teljességében megtekinteni most nyílik először alkalmunk.

És láthatjuk a kiállításban azokat a kisebb és nagyobb tanúlmányokat is, melyekkel Barabás a negyvenes évek elején mintegy megteremtette az azóta oly kitűnő polczra emelkedett magyar életképet. *A czigány-család*, a *Vásárra menő oláhok* gondos megfigyelés eredményei s előfutárai a *Nász megérkezésé*-nek, melyet méltán nevezhetünk az első jelentékenyebb magyar genre-képnek. Igaz ugyan, hogy Barabás mindezeken a képeken — a kor izléséhez híven — megfinomítva, idealizálva mutatja be a népéletet: de azért mégis az ő alakjai az első igazán magyar alakok festészetünkben s az élet, melyet ábrázol, nem fictio, hanem a valóság megnemesített visszatükrözése. Mostani genrefestőink már másképen látják a magyar népet; de ne feledjük, hogy a *Nász megérkezése* és a *Siralomház* közé évtizedek esnek, s a festészetben ez alatt az idő alatt tette meg nagy hódításait a naturalizmus.

Barabás, a mindent ünnepi díszben látó régi iskola híve, mindig idegenkedett ettől az áramlattól. Ő folyvást az idealizmus szolgálatában állott, mindenesetre meggyőződésből, de bizonyos fokig *hálából* is, mert ha pályája kezdetén nem él benne ez az idealizmus, az akkori sanyarú viszonyok között, igen könnyen félre dobja az ecsetet, és keres magának más életpályát, mely nem terem ugyan babérokat, de megszabadítja őt sok áldástalan küzdelemtől.

Barabás műveinek kiállítása egy darab míveltségtörténet. Megvannak benne a fölemelő és lehangoló tanúságok, a szerint, a minő szemmel nézi az ember. A művészlélek töprenghet felette eleget; a nagyközönség pedig legokosabban teszi, ha összehasonlításokba nem bocsátkozik, hanem a művészt saját korának keretében ítéli meg s nem feledi el mindenekelőtt, hogy Barabás akkor lépett a művészi pályára, midőn ecsetet és vésőt forgatni valóságos moralis vakmerőség volt Magyarországon. Ha a hazai viszonyokat ismerjük: Barabás Miklós képességének, kitartásának és bámulatos munkakedvének csak a legnagyobb elismeréssel adózhatunk.

Szana Tamás.

*

Barabás műveinek kiállításából bemutatunk néhány arczképet, melyek félszázaddal ezelőtt készültek s mind megannyi kitünőségeket ábrázolnak. Feltünő ez arczképeken a hűségre és jellemzetességre való törekvés mellett az öltözetekre és környezetre fordított nagy gond, az alakok ügyes elhelyezése és minden legkisebb részletnek aprólékos kidolgozása. De viszont nem hiányzik róluk a Barabás ecsetjét annyira jellemző eszményítés sem.

Igen érdekesek ez arczképek közt gróf Batthyány Lajosné — Zichy Antónia grófnő és gróf Károlyi Györgyné — Zichy Karolina grófnő képmásai, mindkettő gazdag díszmagyar öltözetben, nyugodt, méltóságos tartásban. A férfiarczképek közül daliás szépségű gróf Andrássy Károlynak, gróf Andrássy Gyula, nagy emlékű volt külügyminiszterünk atyjának 1847-ben készített arczképe, díszmagyar ruhában. Nagyon elütő ettől gróf Nádasdy Lipót, volt komáromi főispán arczképe, mely a jeles hazafit 1850-ben mint foglyot tünteti föl egyszerű háziöltözetben s az Új-épületnek egyik vasrácsos ablakú börtönszobájában. Ezekhez sorozzuk a szabadságharcz két különböző szerepű hősének, báró Perényi Zsigmond, volt főrendiházi elnöknek, és Bem tábornoknak egykorú arczképeit. Szintén ez időtájról való az a két másik férfiarczkép, melyek egyike Clark Ádámot, a Lánczhíd építőjét, másika Clark Tierney Vilmost, a Lánczhíd tervezőjét ábrázolja, amahhoz az építkezéshez való állványokat és gépeket, emehhez pedig a már kész lánczhídnak hosszanti képét alkalmazván háttérül. Végre egy képünk a budai várat mutatja a Lánczhíd építésének megkezdésekor, midőn a munkálatokhoz kellő czölöpök már ott állnak a Duna medrében.

APRÓ ELÉGIÁK.

I.

Ne hidd, hogy tán a régi álom
Nem támad újra fel soha,
Sokáig az lesz még a lelked
Haragos, sujtó ostora!

Föl-fölkeres még csöndes éjjel,
S mikor hiszed, hogy rég halott, —
Hangokat hallasz: megszólalnak
Az elfelejtett, bús dalok!

II.

Szeretsz! azt mondod, s nincs más vágyad,
Csak egy: hogy az enyém lehess,
Szünetlen unszolsz: egyesüljünk!
Mondjam ki ezt a szót: kövess!

Legyen! De ára van szavamnak:
Szegény léssz, mint a liliom!
S fehér maradsz-é, ha eső ér —
Te asszony! hervatag szirom!? . .

III.

Mikor egy régi, forrt seb mellett
Ujabb seb támad hirtelen,
Föltépi azt is, s egybeolvad
Az új, s a régi gyötrelem.

Melyik fáj jobban? nem kutatjuk,
Egygyé lesz két nagy fájdalom,
S ha elzokogjuk, — régi hangok
Rezegnek át az új dalon!

Erdélyi Zoltán.

AZ ÜNNEPELT.

Elbeszélés.

Irta Vértesi Arnold.

Etelvárott díszes ünnepélyhez készültek. A becsületes polgári munka megtalálta jutalmát, írták az etelvári lapok. Ő Felsége a Ferencz József-rend lovagkeresztjével tüntette ki Parázs Benőt, a kereskedelmi és iparkamara elnökét.

Tisztelői (olyan gazdag és tekintélyes férfiúnak hogyne lettek volna nagy számmal tisztelői?) gondoskodtak róla, hogy a rendjel átadása megfelelő ünnepélyességgel történjék. A kamara rendkivüli ülést tart, melyre meghívták a hatóságokat s a város előkelőit. A főispán ékes beszéddel fogja átnyujtani a

rendjelt. Este díszlakoma. A főispán itt is jelen lesz.

Az ünnepelt eleinte szerénykedett. Nem szereti ő az efféle zajos ovációt. Ő olyan csöndes, félrehúzódó ember, a munka, nem a szó embere. A helyi lapok tudósítóinak is vonakodik életrajzi adatokat adni, pedig már egy hét óta mindennap nyaggatják érte.

— Minek az, kérem? Fölösleges az, kérem. Nem vagyok én olyan híres ember. Ne is tessék azzal fáradni. Ugyan mi volna följegyzésre érdemes ilyen egyszerű kereskedő életében?

De a hírlapíró ifjak nem hagyják békében. Azok tudni akarják, hol született, mikor született, hol járt iskolába, hol volt alkalmazva? Ismerni akarják életének minden apró körülményét. Hiába tiltakozik Parázs Benő úr, hogy minek az.

Kedvetlenül, vonakodva felel, csak épen hogy lerázza őket magáról. Megmondja, mikor jött Etelvárra, mikor kezdte itt ezt a terménykereskedést, eleinte csak kicsiben, aztán fokonként nagyobban, aztán alapította ezt a gőzmalmot, mely ma oly nagy és virágzó. Szerencséje volt vállalataiban. Ennyi az egész.

De az etelvári hírlapíróknak az nem elég. Fürkészik a multját. Hát azelőtt? Hol volt, mit csinált azelőtt?

Senki sem tud nekik fölvilágosítással szolgálni. Parázs Benőnek legjobb ismerősei sem tudnak arról semmit s szinte meglepetésre ébrednek most:

— Ejnye ni bizony, Benő soha sem szólt arról.

Különös, hogy soha sem szólt. Eddig nem csodálkoztak rajta, hiszen olyan zárkozott ember, a ki nem igen szeret a maga dolgairól beszélgetni; de most, a mint egy embernek föltűnt ez, utána indul a többi is.

— Nem ártana megtudni mégis, hogy tulajdonkép honnan került, hogy került ide? — vélték az etelvári bennszülöttek.

Kanta, a nagy vasárus czég főnöke, ki a kamarai elnökségért vetélkedett már régóta s kinek még most sem volt Ferencz-József rendjele, — ámbár eleget járt utána, — valami affélét ejtett el, hogy messze földről jött embernek ki tudja, nincs-e valami takargatni valója?

Biztatgatta is a hírlapíró ifjakat:

— A sajtó hivatása mindent kipuhatolni.

A gőzmalomban már boszankodott a könyvelő a sok kérdezősködés miatt:

— Kérem, ne tessék már annyit zaklatni bennünket.

Sőt panaszkodott is a kamarai elnök úrnak:

— Nem tudom, mit akarnak azok a katuskák?

Parázs Benő úr összehúzta homlokát.

— Nem tudom, — mormogta fogai közt.

A könyvelő észrevette, hogy az elnök urat ingerli ez a konokság. Hát miért is szükséges az etelvári ujságíróknak tudni, hogy hol töltötte Parázs Benő úr fiatal éveit s mivel foglalkozott, mielőtt ide jött Etelvárra? Talán vizsgáló bírák lettek? Vagy mi?

De a könyvelő úrnak erre a kifakadására nem bólintott helyeslőn Parázs Benő úr, mint a hogy várta a derék könyvelő, hanem még jobban összeránczolta homlokát s szinte haragra lobbanva szólt oda a bámuló emberhez:

— Nincs semmi titkom. Tessék megjegyezni magának.

A könyvelő nem érti, miért lobbant olyan haragra az elnök úr. Hiszen ő nem feszegette, van-e titka az elnök úrnak, vagy nincs? Sőt épen azokat szidta, a kik feszegetik.

De nem szól semmit. Már megszokta, hogy Parázs Benő úr ilyen mogorva természetű. Igazán némely embernek hiába ad az isten akármilyen szerencsét. Bezzeg más tudna élni vele, volna dinom-dánom, víg élet; de Parázs úr csak bújkál az emberek elől s ott ül komoran, egymagában az íróasztala mellett és számol, vagy mit csinál.

Még a gratuláló urak elől is bezárkózik. A könyvelő nem tudja, beereszsze-e a főkapitányt? De azt talán mégis be kell ereszteni.

— Méltóztassék.

Parázs Benőt az asztalára könyökölve találták. Nagyon el lehetett merűlve gondolatokba, mert egészen megrezzent az ajtó nyilására s a rendőrtanácsos harsogó hangjára.

— No, no, ne tessék megijedni, — nevetett az; — csak erre jártam, hát bejöttem gratulálni!

Mikor elment, azt gondolta magában a rendőrkapitány:

— No legalább egy pohárka szilvóriummal vagy cognac-kal megkínálhatott volna a vén zsugori. Látszik, hogy nem úri fajta. Kár vele szóba is állni.

Parázs Benő, a mint egyedül maradt, a könyvelőjének csöngetett:

— Mit akart itt a főkapitány?

A könyvelő csodálkozva tekintett főnökére:

— Hát nem mondta? Azt hittem, gratulálni jön.

— Gratulálni, gratulálni, — mormogta Parázs Benő izgatottan. — Egyebet nem kérdezett?

— Egyebet? Nem; egyebet nem kérdezett.

— Jó, jó, — szólt Parázs Benő úr s intett a kezével, hogy a könyvelő mehet.

Az szótlanul távozott, de odakint megcsóválta a fejét. Mi lelheti ma Parázs urat? Máskor is ideges szokott lenni, az igaz, de ma különösen. Milyen sápadt! Milyen zavaros a tekintete! Aztán mit akart azzal, hogy a főkapitány nem kérdezett-e egyebet is? Hát mit kérdezett volna?

Persze, persze, kérdezősködhetett volna a múltkori lopásról is. No lám, ez csak most jut eszébe a könyvelőnek. Hogyne? Hiszen arról kérdezősködhetett volna. Ez már a harmadik lopás a gőzmalomban az ősz óta s nem tudják kisütni, ki követte el.

Még ezen jártatja az eszét a könyvelő, mikor nagy zajt, kiabálásokat hall s látja az ablakból, hogy összecsődülnek a munkások a malom udvarán.

— Mi az? — kiált ki.

Már akkor jönnek, a raktárnok is, az ellenőr is. Megcsípték a tolvajt. Hamis kulcsokat találtak a zsebében, a melyekkel kinyithatni a raktárt. Tagadja ugyan, hogy ő lopta el a lisztes zsákokat, de bizonyos, hogy ő volt. Nem tudja megmondani, hol szerezte a kulcsokat s mirevalók azok neki?

Jelentik Parázs úrnak is: megvan a tolvaj. Parázs úr haragosan int: hozzanak rendőröket, be kell vitetni.

A raktárnok körülményesen elmondja, hogy csípték meg. Már régóta gyanakodtak rá. El is akarták már bocsátani, mert korhely, garázda munkás, valami Cselényi János nevű.

Nem értik, mi lelte egyszerre Parázs Benő urat? Olyan halálsápadt s szinte hátraesik a székén.

— Hozzák ide azt az embert, — szólt bágyadtan.

Oda vitték az összekötözött embert, a ki daczosan állt meg az úr előtt.

— Hová való vagy? — kérdezte Parázs Benő.

A fiatal ember konokul hallgatott.

— De hiszen itt a munkakönyve, kérem alásan, abban megnézhetni, — szólt a raktárnok.

Megnézték. Kassán született.

— Kassán? — mormog Parázs Benő úr s szemei rámerednek a fiatal gonosztevőre.

A gőzmalmi tisztviselők várják, hogy mit fog mondani; de egy darabig nem szól semmit, csak elfordítja fejét s a földre szögezi szemeit. Aztán mintha eszébe jutna, hogy valamit szólnia kell, tompán, csaknem hörögve megszólal:

— Ereszszék el, hadd menjen.

Szörnyen bámultak ezen mindnyájan. A máskor oly szigorú úr most olyan könnyedén szabadon ereszt egy zsiványt. De nem avatkozik bele senki, az úr dolga. Csak az irodában a hivatalnokok s a malomban a munkások tanakodnak rajta egész nap, mi lelhette a főnök urat?

A pénztárnoknak úgy rémlik, mintha ő hallotta volna valamikor, hogy Parázs Benő úr fiatal korában Kassán lakott. Eddig nem jutott eszébe, de most emlékszik, hogy hallotta. Akkor persze még csak olyan szegény kis irnokféle volt az ottani nagy gőzmalomban.

— No hát, persze, persze, — csóválgatják fejüket a többiek.

Úgy sejtik, hogy ha az ember kutatná, hát megtalálná az összefüggést.

— Látták, kérem, milyen sápadt volt és hogy remegett? — jegyezte meg a raktárnok, a ki boszankodott, hogy a tolvajt el kellett ereszteni. — Kérem, én megfogom a zsiványt s Parázs úr azt mondja neki: alászolgája. No, máskor majd óvakodni fogok, mert soha sem tudja az ember, hogy kivel van dolga.

Halkan beszélgetnek s beszédjök nem hallatszik be a másik szobába, hol remegve hallgatózik az ajtónál Parázs Benő. A büszke ember egészen megtörve kullog vissza íróasztalához.

— Gyanakodnak, már bizonyára gyanakodnak, — töpreng magában. — A főkapitány nem járt itt hiában. A múltamat sem kutatják ok nélkül. Valami rést találhattak valahol. És most nem kellett volna olyan gyáván viselni magamat. Mintha elvesztettem volna az eszemet. Mért nem zárattam be azt a gazembert? Hiszen azt sem tudom, annak az embernek a fia-e? És ha az is? Hát mi közöm hozzá? Lopott. Zárják be.

De érzi, hogy azt nem birta volna megtenni. Bezáratni a Cselényi János fiát? Látja hajdani barátjának fenyegető, sápadt alakját.

Már napok óta kisérgeti. És most rémesebben, mint valaha. Majd gúnyolódva, mintha azt kérdezné:

— Hát miért élsz te becsületben, tisztességben? Még rendjelt is tűznek a melledre, míg nekem a börtönben kellett nyomorúltul elvesznem.

Majd meg mintha fiát, lányát, feleségét, elzüllött családját kérné tőle számon.

— Hát mit tehetek én arról, — mormog Parázs Benő — hogy tolvaj lett a fiúból is? Hogy az egész család földönfutó bitang lett?

Neki magát kellett megmenteni, elhárítni magáról minden gyanút. Így is állásába került a Cselényi barátsága. Elbocsátották. Kenyér nélkül maradt. Nem vehette ő még akkor nyakába a sikkasztó családját.

Neki nem volt semmi része abban a sikkasztásban. Ő nem tudott róla. Csak akkor, mikor már elfogták Cselényit. Rémülve vette észre, hogy az ő lakásán dugta el a pénznek egy részét Cselényi, egy levélkével:

— Pajtás, őrizd meg ezt a pénzt. Ha kikerülök a börtönből, megosztozunk.

Ő nem akart osztozni, neki nem kellett semmi a lopott pénzből. Át akarta adni a bíróságnak. De félt, hogy bajba keveredik. Nem fognak hinni neki. Elitélik őt is. Hiszen a rendőrség már kutatott is a lakásán, de nem talált sem-

GRÓF ANDRÁSSY KÁROLY (1847.)

BÁRÓ PERÉNYI ZSIGMOND.

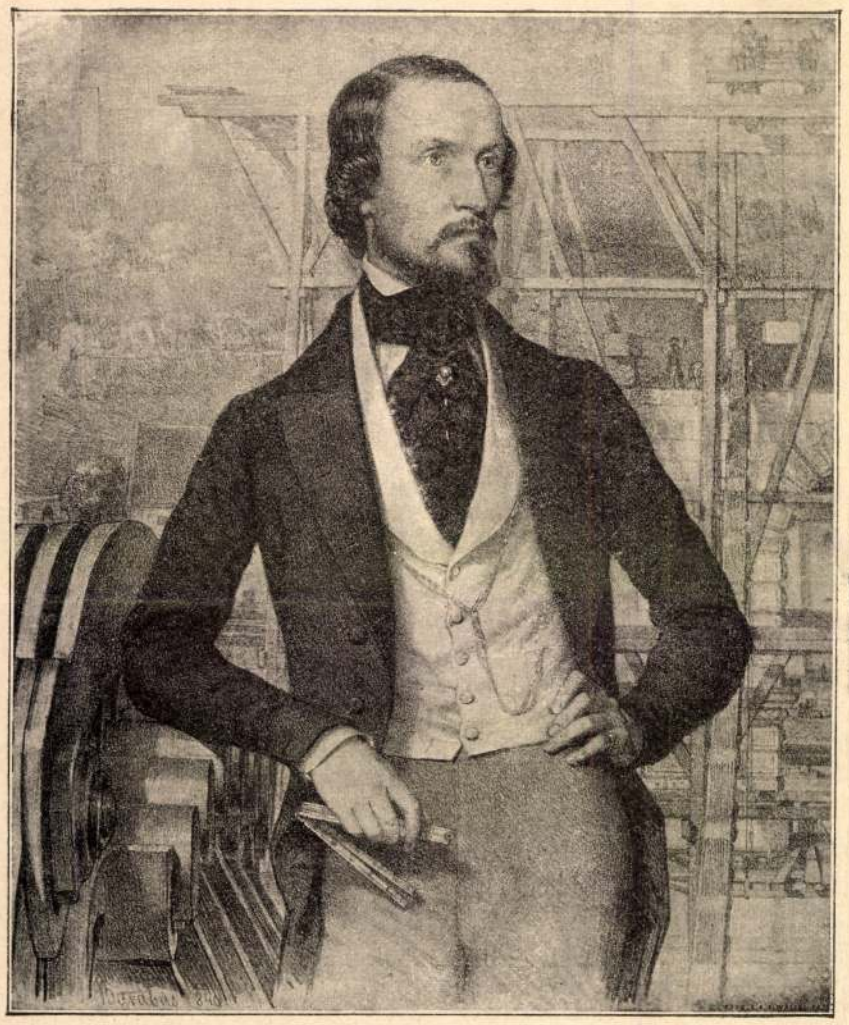

CLARK ÁDÁM, A LÁNCZHÍD ÉPÍTŐJE.

GRÓF KÁROLYI GYÖRGYNÉ, ZICHY KAROLINA GRÓFNŐ.

BARABÁS MIK

BEM TÁBORNOK.

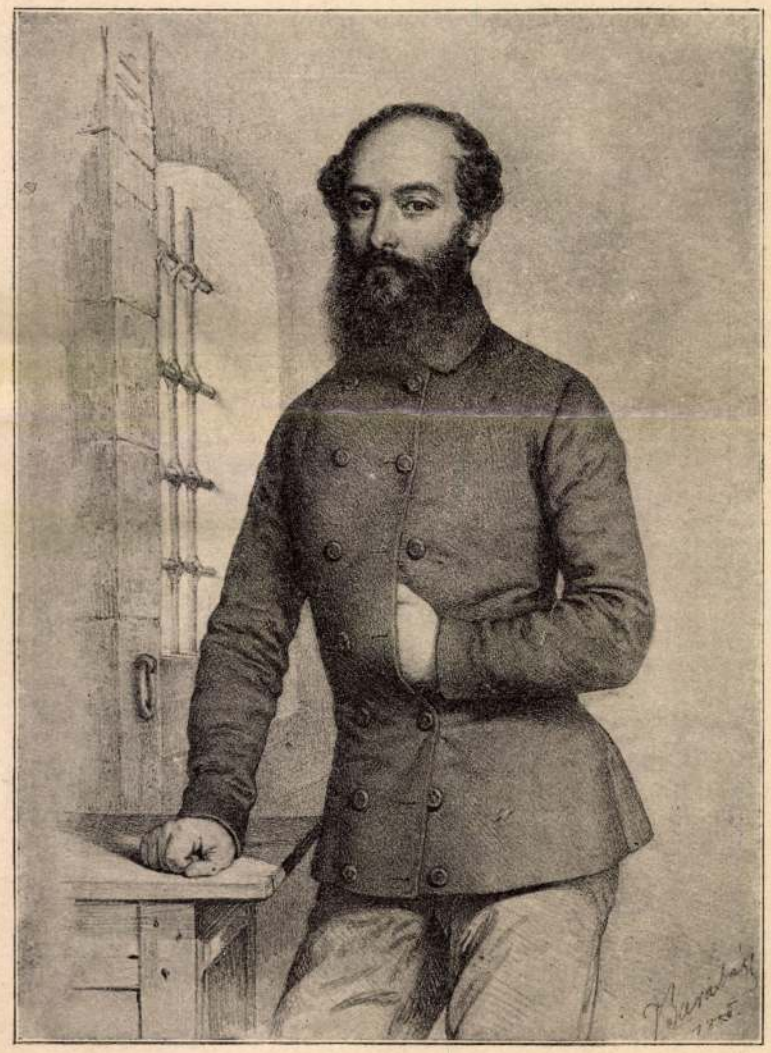

GRÓF NÁDASDY LIPÓT KOMÁROMI FŐISPÁN AZ ÚJ-ÉPÜLETI FOGSÁGBAN (1850.)

GRÓF BATTHYÁNY LAJOSNÉ, ZICHY ANTÓNIA GRÓFNŐ.

CLARK TIERNEY VILMOS, A LÁNCZHÍD TERVEZŐJE.

LÓS RAJZAIBÓL.

TRANSZVÁLBÓL. — Keresztény kafferek istentisztelete.

mit. Tudta, hogy ő is gyanuban forog s hiába fogja erősítni ártatlanságát, nem hiszik el.

Inkább hallgatott tehát. Csak ennyi az ő bűne.

— Csak ennyi? — kérdezi gúnyosan a kisértet.

Mintha hallatszanék rémes, fagyos hangja. Pedig csak ostoba képzelődés, semmi egyéb. De Parázs Benő tartozik a felelettel önmagának.

Nos hát fölhasználta azt a pénzt. Igenis, fölhasználta. Nagy nyomorúságban volt, elvesztette Cselényi miatt a kenyerét. Hát legalább annak a pénznek akarta valami hasznát venni. Vajjon mivel lett volna jobb, ha heverteti? Elment idegen helyre, a hol nem ismerték, ott szerencsét próbált s minden vállalkozása sikerült. A pénz megtízszereződött, meghúszszorozódott. Gazdag ember lett belőle. Huszonhárom évet töltött el azóta becsületben. Nem vethetni szemére semmit. Azt a Cselényi által elsikkasztott pénzt is megküldte Kassára névtelenül régesrégen. Hát miért remeg mégis?

Pedig remeg, folyvást remeg. Ez iszonyú élet. Szeretné, ha már vége szakadna. Néha már ideges zaklatottságában eszébe jutott, hogy végét szakítja maga. De akkor kutatni fogják halála okát s ki tudja, mivé lesz ez a nagy becsület, ez a nagy tisztelet, a miben élt.

Élni kell, élni, szembe nézni az emberekkel. Mindenkivel, ezzel a kisértettel is, a ki följár koporsójából ijesztgetni.

De ma hiába bátorítja magát Parázs Benő. Hiába akar a holnaputáni ünnepélylyel foglalkozni. Úgy érzi, mintha valami láthatatlan háló fonódnék nyaka körül. Mintha valami rettenetes fölfedezés fenyegetné. Mindenben ijesztő jeleket lát.

Zord, borús téli este volt. Ilyenkor vigyorognak a szoba szögleteiből a rémes árnyékok az ideges emberre.

— Holnap, vajjon holnap mi történik? — gondolja remegve.

A hivatalos óra már régen elmult. Az irodából mindenki eltávozott. Csak a szolga bóbiskol egy széken. Olyan álmos idő ez. Nem tudja, hogy mit csinálhat odabent olyan sokáig az úr?

Végre csönget az úr s egy pohár vizet vitet be magának. Aztán megint hosszú csönd következik. A szolga aggódni kezd. Már kilenczet ütött az óra, az úr még sem jön ki.

Lassan kinyitja az ajtót a szolga s réműlten tántorodik hátra. Parázs Benő úr sápadtan, mozdúlatlan, megmerevedve ül ott a támlás székében.

Az előhivott orvos morfium-mérgezést állapított meg. Bizonyára sajnos tévedés áldozata lett Parázs Benő úr. Az idegessége ellen használt morfium-cseppekből többet vett be, mint kellett volna . . .

Mondanunk sem kell, hogy temetése fényes volt. Egész Etelvár résztvett a gyászszertartáson.

BÁRÓ PERÉNYI ZSIGMOND UTOLSÓ LEVELEI.

A hazafias magatartásáért vértanú-halált szenvedett báró Perényi Zsigmond családja három oly levelet engedett át lapunknak közlés végett, melyeket kivégeztetése előtt való éjszaka írt. A három levél közül kettő még éjfél előtt 1849 október 23-án kelt s az egyik baráti levél Pogány Józsefhez, a másik pedig, mely csak hivatalos másolatban került a család birtokába, Mikó Imre inspektorhoz volt czímezve. A harmadik levelet 1849 október 24-én, vagyis halála napjának hajnalán nejéhez intézte. Ez német nyelven van irva.

Mélyen megható e levelekben úgy a nyugodt, férfias hang és rendületlen lelki erő, mint főleg az a gyöngédség és nagy szeretet, melylyel családja sorsáról és fia neveléséről gondoskodni kivánt. Nem fél a haláltól s nem sajnálja az életet, csak övéiért aggódik utolsó pillanatáig.

E leveleket alább egész terjedelmökben közöljük. Előbb azonban az absolut korszak jellemzésére fölemlítjük, hogy a Pogány Józsefhez intézett levelet, mint a rá írt hivatalos följegyzés is igazolja, csak 1854 június 11-én juttatta el a hatóság a czímzett kezéhez.

A levelek következőleg szólnak.

I.

Pogány József úrnak Debreczenben.

Pesten, a siralomházból.
Október 23 án 1849.

Kedves Barátom!

Linquenda Tellus sine, sat. Úgy halok meg, mint Horatz tanitá. Most 10 óra, és hatkor holnap nem élek. A sors igy adá, pedig lelkem tiszta; erre azonban a rendkivüli eseményekben számitani soha sem kell. Fogadd tehát szives köszönetemet irántam és családom iránt bizonyitott őszinte barátságodért és részvétedért; áldjon meg a jobb sors nőddel, kedves Borcsámmal egyetemben! Hasztalan lett volna minden iparkodás; a fekete könyvben meg volt irva. — Halálom módja nem becstelenség sem reám, sem reátok nézve, mert csupán politikai esemény. Hanem, ime, halálom előtt egy pár órával esdeklek előtted, pártold és gyámolitsad családomat ügyeiben, mert minden vagyonomat elvette az itélet. Közleni fogja véled nézeteimet, mert bizodalma a legnagyobb irántad és levelemben, — ha kezébe jut, — mennyire lehet e rövid idő alatt, mert három órától fogva irkálok, kifejtvén azokat. Sem sokat, sem keveset irni való időm nincsen már, és csak még egyre kérlek. Irjál, vagy irass Szoboszlay által Sombory volt barátomnak, hogy minek utána 5500 pengő forintot fizettem ki helyette a nagy intereseken kívül, most minek utána nőm, fiam s anyósom koldusbotra jutottak, vegye lelkére, ha csak egy részében is, időnként enyhíteni sorsát családomnak pénz fizetése s tartozása lerovásával. Szivesen búcsúzok Szoboszlaytól, Kisstől és Schwarztól — ez utóbbit nőm meg fogja keresni, nevében kérem, legyen jó tanácsadója, s ezen nem normális állapotban részt vevő barátja ügyeiben. Isten veletek, s még egyszer áldjon a jobb sors, — s szeressetek még a siromba is, mint én a túl világba is szeretni foglak.

Sigmond.

II.

Mikó Imre inspektor úrnak Beregszászon.

Pest, október 23-ikán 1849.

Volt Inspektor Úr!

Csak igy czimezhetlek, — mert míg levelem hozzád érkezik, megszűntem élni, — miként az újság megtanít. Nem gondoltuk volna, úgy e bár, nehány évek előtt ez eseményt? A sors igy hozta és — quod sors tulit, ferendum: — én legalább tűrni tudom férfiasan, pedig még csak négy óra az élet. Szánakodásod rajtam, s jó érzésedet irántam sziveskedj bebizonyitani családom iránti őszinteséged által: ezek, mivel minden vagyonom konfiskáltatik, adósságom azonban igen sok, — koldusbotra jutandnak. Te láttad kedves nőmet s fiamat; — nem esik-e meg szíved sorsukon? Felettem ne búsúlj; rég elköltöztem a jobb világra, még pedig erélyes öntudattal, midőn ezeket olvasod. Te egy tényezője lehetel jobb sorsuknak, a dédai fabrika kiárendálása körülményeiben; legyen szived irántok; — ezt Tőled halálom óráiban is várhatom. Vedd búcsúzó soraimat szives érzéssel! Légy boldog családoddal együtt! és ha néha a fényes nap szemébe nézel, — emlékezz meg rólam, barátodról.

Perényi Zsigmond.

III.

Nejéhez írt levele.

Pest, október 24. fél három órakor 1849.

Kedves Poldi, szeretett lény! — Még egyet és a legszomorúbbat számodra. — Épen most irtam néhány sort az illető katonai hatóságnak, azt kérve, hogy testem családomnak adassék ki; nem kételkedem, hogy e kérésemet teljesitik. A szokás az, hogy az ily testeket a rokkantak palotájába * szállitják, hol aztán felbonczolják. Ezt nem bánom; miért ne tanúljanak egy halott bonczolásán; de szívemet, mely hozzád és hozzátok úgy ragaszkodott, vétesd ki, égettesd hamúvá és egy kis ezüst edényben tartsd mindig magadnál bizonyságául annak, hogy halálom után is csak nálad és nálatok vagyok és maradok. Hidd el, kedves lelkem, Zsigának *férfiúvá* való nevelését ez neked meg fogja könnyebbiteni. Testemet azonban csöndben temettesd el a Váczi-út melletti temetőben; ültess fákat, és melléjük állits sirkövet ezzel az egyszerű felirással: *Báró Perény Sigmond*; és ha majd jobb dolgotok lesz, mint most hinni okod van, a kedves fiút vezesd ki gyakran síromhoz, s oktasd folyton erkölcsi elvekre. És most éljetek boldogúl, édes kedvesem. Isten legyen veletek, erősitsen meg benneteket a szenvedések elviseléséhez, és teljesitsd kérésemet, melyet előbbi két levelemben intéztem hozzád. Éljetek boldogúl kedveseim. Isten áldása veletek és reátok! — Utólszor csókollak, de ép oly forrón és szeretettel, mint régenten, mikor a világ még mosolygott reánk. Adieu ma chère! Felejtsd az általam reked és anyádnak okozott kínokat, és bocsáss meg a hozzád holta után is hű férjnek, a téged forrón szerető Sigmondnak, és még egy csókot a kedves kis Zsigának. Isten veletek!

Báró Perényi Sigmond.

U. I. Cséry, kit köszöntök, lesz szives ezt végrehajtani.

Kivül:

A Madame
Madame la B. Leopoldine de Perrény, née dame de Kovacsits à Pest, in der Schöngasse, Nro 471.

* A Károly kaszárnya.

14. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, ÁPRILIS 5.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónikával*» negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN ARCZKÉPE 1836-BÓL.

Alkalomszerűnek tartjuk most, Széchenyi halálának évfordulója táján, közölni a nagy hazafinak egy *Barabás* Miklós ecsetje alól származó, eddig kiadatlan arczképét. A kép akkor készült, 1836-ban, a mikor Bihar vármegye fölkérte Széchenyit, hogy festesse meg arczképét a vármegye díszterme számára. Széchenyi engedett a megtisztelő felhivásnak és 1836 február 11-ikén kelt levelében *Barabás Miklós fiatal képirót* ajánlja erre a czélra, megemlítvén, hogy most érkezett haza Olaszországból, «hazája Erdély, mintája Olaszország remekei». Barabás ekkor 26 éves volt és az olasz földön két évre terjedt útjából ekkor tért haza, megrakodva tanulmányai évtizedekig kamatozó kincsanyagával.

Széchenyi levele, melyet Bihar vármegye levéltárában őriznek, igy szól:

Tekintetes Karok és Rendek!

Tetteim olly csekélyek, honosimnak személyem iránti vonzódása ellenben annyi esetben olly érdemem fölötti, hogy igen igen érzem a Tekintetes Rendek kivánata is «képmásomat birni» nem lehet annyira jutalom — mert erre legkisebb ok sincs — mint inkább egyik példája: «Mennyire méltatja a Magyar a becsületes tiszta honi szándékot is, és igy milly édes bérre tarthat az igaz érdem számot.»

Azonban Tekintetes Rendek, tán czélirányosb volna, valamelly más érdemes hazafinak választani személyét, ki magasb polczon áll mint én, nem engem, kiben egyenesen megvallva, csak az a kis lélek ér tán valamit, mellyet festeni nem lehet, de kinek sárgás ránczteli képe és sovánka törődött teste képnek sehogy se való.

Határon túl finnyás lenni egyébiránt nem akarok, s ha a Tekintetes Rendek okvetlen le kivánnak másoltatni, ám legyen, ellenzeni nem fogom. Sőt mi több, a dolog gyakorlati részéről is bátor vagyok itt tenni néhány szót, mire ha jól értem a Tekintetes Rendeknek hozzám intézett kegyes sorait, fel is vagyok némileg hiva. 'S ugyan is:

Az Országgyűlés lefolyta után — mi előtt időm semmi új tárgyra nincs — Pesten leszek egy darabig, mig ismét Orsova tájékán szándékozom felütni sátoromat. Pest volna tehát a hely, hol a festés végbe mehetne, mi az által lesz teljesíthető, hogy valami, mondhatni, igen szerencsés «Véletlen» csak kevéssel ezelőtt hozott egy igen derék 's ügyes festőt e hazai központba. Neve Barabás Miklós, szülőföldje Erdély, Mintája Olasz Ország remekei, mellyekkel lelkesen 's gyakorlatilag jól összebarátkozott. Ajánlhatom, 's jót merek állni, hogy a Tekintetes Rendek — parancsoljanak csak véle — mindenesetre — ha nem is egy különös és szép arczú 's szép testű embernek fogják birni mását, ez okvetlen talpra esett munka leend, a Tekintetes Rendek palotáját, mint kép elrútitni nem fogja, 's mi még ezen tekintetekhez is járul a Tekintetes Rendek midőn Széchenyi Istvánt megbecsülik, 's ha

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN KIADATLAN ARCZKÉPE. — Barabás Miklós festménye 1836-ból.

Barabás Miklós
1908. 261. 262. l.
B-26-354
Szegedy Maszák Hugó

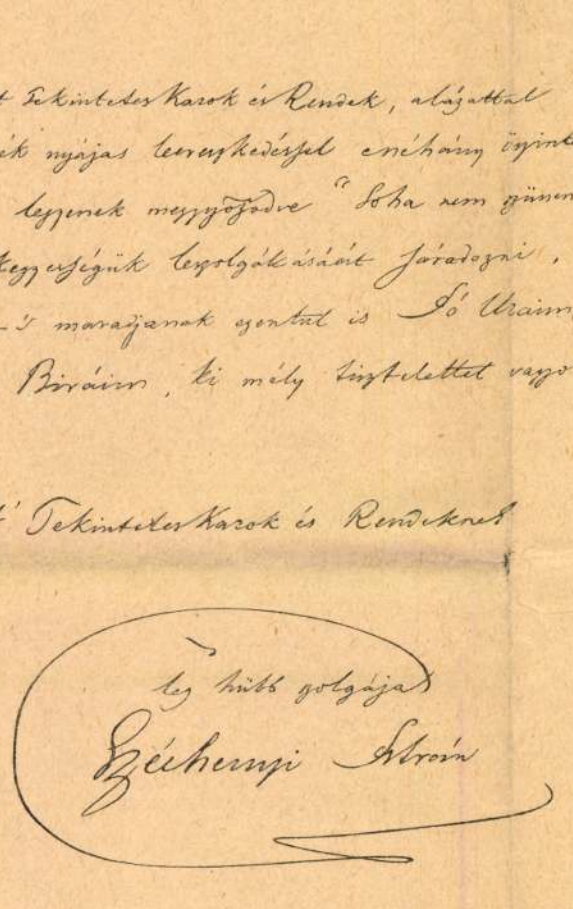

Pest febr. 11ikén 1836

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN LEVELE UTOLSÓ RÉSZÉNEK HASONMÁSA.

lehet a hűségnek még erősb lánczaival kötik magukhoz, Barabás Miklós képirót, hazánkfiát is gyámolítják, elősegítik.

Az érintett igen becses 's ritka ügyességgel biró festőnek lakja Pesten, Nákó-ház Rak-piacz.

S most Tekintetes Karok és Rendek, alázattal kérem, vegyék nyájas leereszkedésse e néhány őszinte soraimat, legyenek meggyőződve Soha nem szünendek meg kegyességük leszolgálásáért fáradozni, törekedni, s maradjanak ezentul is Jó Uraim, engedékeny Biráim, ki mély tisztelettel vagyok a Tekintetes Karok és Rendeknek

leghűbb szolgája

Széchenyi István.

Pest, febr. 11-ikén 1836.

Bihar vármegye az ajánlat alapján megbizta Barabást az arczkép megfestésével. Széchenyi pedig ült a művésznek, kit általában nagyon kedvelt és minden alkalommal kitüntetett; műtermének gyakori látogatója volt és ilyenkor mindig egy-két előkelő főurral jelent meg, kik később ismét másokat vezettek be hozzá.

Barabás, minthogy már más oldalról is kivántak tőle Széchenyiről arczképet, festendő képeihez első sorban az itt közölt mellképet festette meg állandó mintává. Ehhez ült Széchenyi és azután erről festette meg Barabás azt az egész alaku, életnagyságú arczképet, mely ma Biharmegye gyüléstermét diszíti. És utána majdnem egyidőben hasonló nagyságú mását festette Hontvármegye számára. Egész sorozata követte ezt törvényhatóságok, kaszinók, egyesületek és magánosok megrendeléseinek, melyek mindnyájának ez az arczkép szolgált mintául.

Ezt a becses képet mostanában fedezte fel dr. Pogány Béla a szépművészeti muzeum tisztviselője közvetítésével *Széchényi* Dénes gróf rendkívüli követ, a néhai berlini nagykövetnek: *Imre* grófnak a fia és az amerikai nősüléséről ismert *László* grófnak nagybátyja.

Széchényi Dénes gróf magához váltotta Barabás hagyatéka maradékából ezt a mesterien festett művet és családi örökében, Horpácson helyezte el ősi gyűjteményében.

Szegedy-Maszák Hugó.

VERSBÍRÁLAT.

Az én édes kis feleségem
Maga a hűség, szeretet;
A jó feleség mintaképe,
Mit neki a világ? — egyébre
Azontúl ő ügyet se vet!

De háza táját rendbe tartja,
S a háza népét, minket is,
A számadásra úgy ügyel fel:
Mint valami pénzügyminiszter,
S az oka rá temérdek is! . . .

Hogy olykor én verset is irok,
S (már a milyen) költő vagyok:
Ő ez iránt se érzéketlen,
Nagy figyelemmel hallgat engem,
Ha egy új verset olvasok.

Ám neki bölcsen, nem az ének,
Főbb a honoráriuma . . .
Bólint rá, s előjegyzi mindjár':
«Tizenkét forint ötven krajczár,
Azaz huszonöt korona!»

Szabolcska Mihály.

APRÓ VERSEK.

Bohémiából.

Tegnap indúltunk, úgy tetszik, csak útnak:
Bohémia bokrétás ifjúsága.
S körültünk már lélekharangok búgnak,
S felénk bólong temetők czipruusága . . .

Zajos mesterek, a kiket csodáltunk,
Egymás után a csöndbe vándoroltak —
És mi vagyunk, kik sirjuk mellett álltunk,
— Bús dicsőség! — a neves «jelenvoltak».

Tegnap: ifjak, égve száz forró vágyban,
Ma: «jó öregek» . . . holnap: tán vándorlunk.
S egy ingyen sír Kerepes homokjában
Hirdeti majd pár évig még, hogy — voltunk . .

Drágaság.

Sopánkodnak egy társaságba':
— A szén, a hús mily szörnyű drága!
Pedig panaszra — bizonyisten —
Ép őnekik mi okuk sincsen.
Hiszen — figyeljétek csak őket —:
Olcsó «on-dit»-k és pletyka árán
Hogy *hevülnek*, gyönyörrel *rágván*
A véletlen távollevőket . . .

Az utczán.

Állnak az utcza szögeletén
Ketten — ösmerős fiatalok.
A lányra néz komolyan a legény,
A lány a földre . . . és mosolyog.

Arra visz útam . . . Nagy hirtelen
Elfordítom a fejemet én.
. . . Lopva, de oly hálás-szívesen
Néz utánam a lány s a legény.

Lampérth Géza.

'SEHOGYSE JÓ!

Elbeszélés.

Irta **Vértesy Gyula.**

Bendek Sándor úr, a fiatalabb irói generácziónak «sok reményekre jogosító» tagja volt, sőt már kezdték a felkapottabb tárczairók között emlegetni az ő nevét is, hanem azért mégis csak be kellett járnia a redakcziójába, még szinház után is, hogy az éjszaka szenzáczióiból esetleg ki ne maradjon valami, úgynevezett szines ujdonság, hír, a mivel minden lap brillirozni szokott, irni is tudó ujságirói révén. Egy-két szines ujdonság, ez adja meg a lap karakterét, mondták a kiadó urak. És a lapnak ezt a karakterét nap-nap után meg kellett adni azoknak a munkatársaknak, a kik irók is voltak a mellett.

Benedek Sándor úr lelkéből gyülölte már ezeket a karakter-adó szines ujdonságokat, de azért csak gyártotta őket. Mit csináljon? Tisztán tárczairásból, pláne versekből, nem lehet megélni. Ha nem lenne a lapnál rendes fizetése, bizony felkopnék az álla. Mert még ha negyven koronát fizetnének is egy tárczájáért (a mit nem fizetnek), havonta ötnél többet nem is tudna irni, de el se tudna helyezni, már pedig kétszáz koronából nem lehet megélni.

Ezen világos számvetés folyományaként azután a mi szegény irónk csak maradt tovább is lapja karakteres oszlopának havi nem túlságos sok, de legalább biztos díjazás mellett.

Sokat panaszkodott akkoriban.

— Így nem lehet irni! Az ujságirás megőrli az irói tehetséget. Minden más pálya jobban összeférne az irással, mint ez. Mert más pályán nem dolgozik az ember mindig az eszével, az agyával, de ha az ember iró is, meg ujságiró is, hát mindig egy helyről merít s a vége, hogy a forrás bedugul, az ember kimerül. S azután irja az ember a nagy konczepcziójú hatalmas drámák, regények helyett ezeket a rongyos kis tárczákat, aprópénzre, fillérekre váltva fel tehetségünk nagy pénzeit. El kell zülleni, tönkre kell menni így a legnagyobb tehetségnek is! Istenem, ha olyan módba juthatnék, hogy csak iró lehetnék, micsoda dolgokat tudnék én produkálni! De így, a napi munka lázában, agyontermelés közben, minden igazi értékes dolgom átalakúl mesterségszerű, sablonos munkává! Így nem nőhet az ember nagyra! Ezen segíteni kell!

És segített is! A segítés könnyen ment az afféle csinos, fiatal, szép szál legénynek, a minő Benedek Sándor volt.

— Miért kellene minden sarokházas kisasszonynak holmi elpusztult zsentri-ivadékhoz menni, ha mehet magamfajta fiatal iróhoz is, — mondogatta jegyessége idején nagy jókedvűen. — Majd meglátjátok, miket fogok én irni, ha úr leszek és ha tisztán az irodalomnak élhetek.

Mikor a nászútról hazajöttek és találkoztam vele, a jó fiú szinte magánkívül volt a boldogságtól:

— A feleségem angyal, tisztára angyal!

Barabás Miklós
B-26-353

Szmrecsányi

A TÁRSULAT ALELNÖKEI:
(1871-től 1879 december 14-ig egy, azontúl két alelnök.)

Almássy Pál. (1871 május 10—1874 április 19.)
Erdődy Sándor gróf. (1874 április 19. † 1881.)
Barabás Miklós. (1879 december 14. † 1898 február 12.)

Szm K T. 50—120. l

AZ IGAZGATÓ-VÁLASZTMÁNY ELNÖKEI:
(Az 1879. évi újjászervezés előtt.)

Henszlmann Imre. (1861 március 15—1862 május 21.)
Harsányi Pál. (1862 május 21—1870 április 4.)
Ráth György. (1870 április 4—1878 december 31.)
Barabás Miklós. (1879 január 1—1879 december 29.)

M. o. 121. l.

SZEPTEMBER 30 nap — 1935

VASÁRNAP **15** K. Fájd. Szűz Prot. Nikod	
HÉTFŐ **16** K. Kornél Prot. Edit	
KEDD **17** K. Sz. F. sebh. P. Ludmilla	
SZERDA **18** K. Kup. Józs. P. Titusz	
CSÜTÖRTÖK **19** K. Jan. P. vt. P. Vilhelm.	
PÉNTEK **20** K. Euszták P. Friderika	
SZOMBAT **21** Kath. Máté Prot. Máté	38. hét. Izr. 21. S. Nezavim 5, 6. P.

A magyar művészek által jó-
karának átadott albumból.
Vas. Ujs. 1894. 5. l.

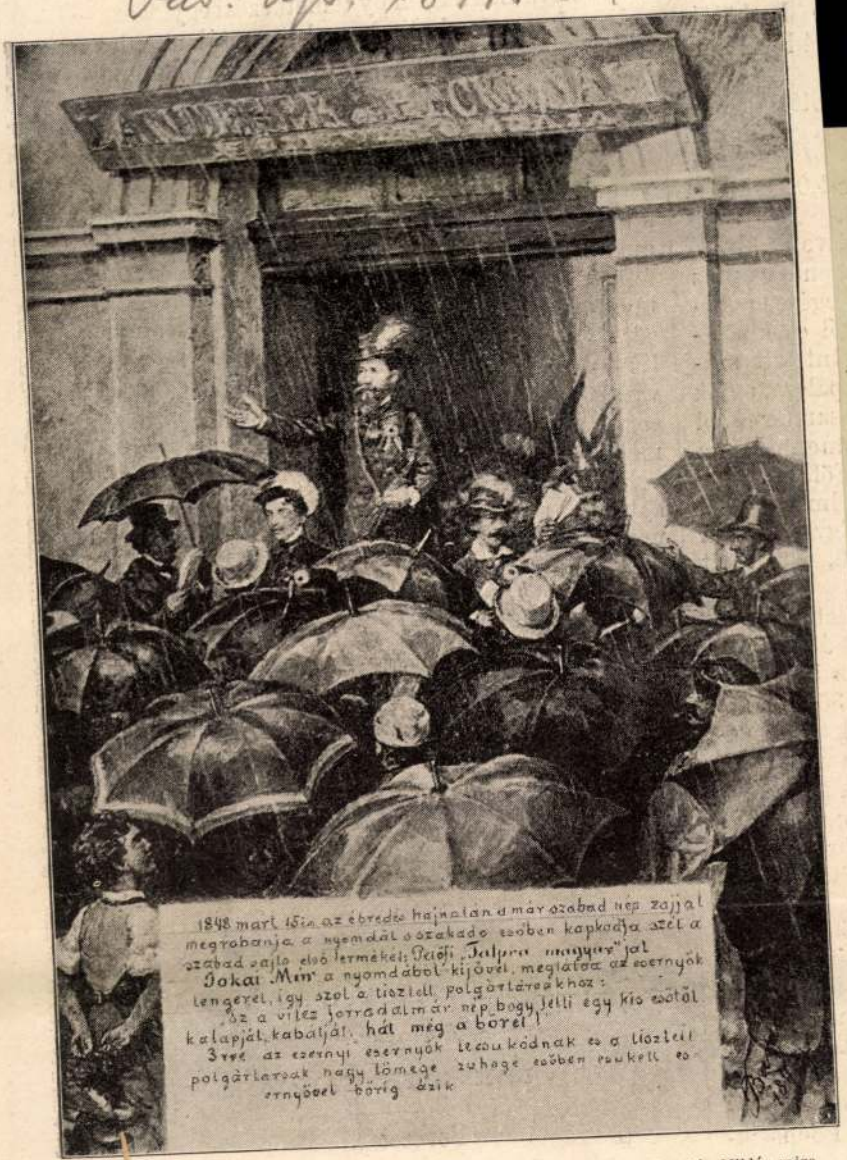

B rabás Miklós rajza.

JÓKAI 1848 MÁRCZIUS 15-ÉN.

Barabás Miklós
B-26-552
1894. 5. l.

dőr-hatóság
ard. A city-
t viselnek s
zolgálatban
ér karkötőt.
karkötője
ád czimere

ották a lon-

fehércseléd szive is megmozdul láttára, nem is szólva a csákók kék selyem, ezüst vagy arany dragonyjairól, a mint rangjok magával hozza. Ridegebb ficzkó a san-remói «biztos úr», ki inkább beválnék valamely temetkezési egylet szolgájának, mert mindig komolyan sétál az utcza közepén s kezében elefántcsont-gombos fapálczát tart. Hivatalos szigor esetében az olasz rendőrnek is van láncza, békója és köteléke, me-

epes hetilap.

Szerkeszti ***Nagy Miklós.***

DONSÁGOK»

vfolyamában lévő ***„Politikai Ujdonságok“,***
n igazság és meggyőződés *kimondásában*
gátolnak, miért is, mint az ***események***
hézagpótlónak ismerte el a magyar olvasó-
gyarázattal ellátott gondos, tömör össze-
ató benne mindaz, a mi a napilapokban
postajárás a napi értesülést különben is

yar Gazda» czimű, *rajzokkal* ellátott *gazdasági és*
l—két nagy ívre terjedő laphoz.

leti tudósitások, úgy szintén *számos gyakorlati értékü*
termény- és értéküzleti heti szemléket is, stb.

kozó **több képet** közöl minden számában.

félévre 2 frt 50 kr., negyedévre 1 frt 25 kr.
yütt: egész évre 12 frt, félévre 6 frt,

„Politikai Ujdonságok“ előfizetői egész
t rendelhetik meg.

után egy ingyen-példánynyal szolgálunk.

yi initiállal a
émet közön-
atukat, a me-
annak fizetve,
ngol csukló-
lló klienseik-

ek a *franczia*
ancziaország-
nak ruházva,
k czimerét le-
a a franczia

PAVA A VÁRJUVAL.

Elbeszélés.

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Bevezetés.

Dicsőséges királyunk, Mária Terézia alatt a Cselejthy grófi család kincseiről, gazdagságáról mesék keringtek. Harmincz vármegyében voltak váraik, kastélyaik. Az ősök hosszú háromszáz

Ha most olykor egy szép asszonyhoz
Látogatóba hajt a láz:
Megkínál mindjárt süteménynyel,
Aztán leül és — zongoráz.
Mintha más vágyam mi se volna,
Csak sütemény és zongora!
Köszönöm ezt a tisztességet,
Ebből nem kértem én soha!

Ez lett bizony az én sorom már,
A régi jó mind oda van!
Nem egyszer váltig öl a kedvem,
Hogy elsirassam jól magam;
Mert, égő szívvel, ez a helyzet
Olyan szomorún ostoba!
Köszönöm ezt a tisztességet,
Ebből nem kértem én soha!

Mit ér nekem már taps, dicsőség,
Ha eltemettem a tavaszt?
Mit ér a hírnév koszorúja,
Még ha szép lány is fonta azt?
Mikor tudom, hogy egy levélkét
Ábránddal abba nem fona!
Köszönöm ezt a tisztességet,
Ebből nem kértem én soha!

Oh mily örömmel elcserélném
Koszorúm s minden hírnevem'
Egy szál virággal, melyet büszkén
Viselne hetyke süvegem,
S melyet a lány szerelmes vágygyal,
Fülig pirulva tett oda!
Köszönöm ezt a tisztességet,
Ebből nem kértem én soha!

Jakab Ödön.

PIROSKA ÉS ÉDES ANYJA EMLÉKÉÜL.

Arany László hátrahagyott munkáiból.

«Mourir, ce n'est rien;
Être oublié, c'est tout!»

E szavakat sóhajtotta néhányszor szegény Piroska a halálos ágyon. Gondolom, Hugó Victor szavai. Merész; majdnem paradoxnak látszó mondat, de alapjában a gondolat nem más, mint az a szép eszme, a mit korunk egyik élesen bonczoló angol bölcsésze egész elmélkedéssé fejtett ki: hogy földi létünk nem akkor ér véget, mikor testi szervezetünk működni megszünt, hanem csak akkor, midőn emlékezetünk is elenyészik.

Úgy hittem, ha röviden elbeszélem e szegény gyermek és édes anyja végső napjainak megható jeleneteit s a rájok vonatkozó családi és irodalmi emlékeket összeállítom, rokonaink és barátaink szívesen megőrzik e füzetet, hogy belőle néha-néha rájok emlékezzenek.

Ne tekintsék e közlést nyilvánosnak, egyszerűen kéziratnak van szánva, kegyeletből és emlékül.

Budapesten, 1896. november.

Arany László.

Úgy halt meg, mint az édes anyja.

Fiatalon, boldogan, szeretve és szerettetve. Oly váratlanúl; annyi reményt semmisítve meg. Nemcsak a saját életök boldogságáról álmodott reményeket, hanem mások életének legkedvesebb álmait is. Mintha a halál nem elégelte volna meg életök elrablását; az itt hagyottak jövendő életének legféltékenyebben ápolt örömeit is elvitte magával.

Oly hasonló volt búcsújok is az élettől!

Nem az elenyésző és rettentő, de sivár látványa, hanem öntudatos — vagy annak látszó — búcsúzása a távozó léleknek. Mintha valóban csak elköltözésre készültek volna, mintegy «isten hozzád»-ot rebegve vissza, onnan, a sejtelmek felfoghatatlan világából. Hogy az ingatag hit új erőt nyerjen s a kétkedő lélek újra megtanúljon imádkozni.

Piroska még féléves sem volt, mikor édes anyját elveszítette. De nem a neki adott életet kellett anyjának a saját élete árán megváltania. Ifjú anya első gyermeket könnyebben alig hozhatna világra. Délután négy órakor (1865 julius 24.) még a kertben sétált s este nyolczkor már mosolyogva nézte a kis jövevényt, a ki, íme, csendes fészkökbe érkezett.

«Juliska tudni sem akar arról» — irja a férje másnap — «hogy neki most betegképen kell magát viselnie. Beszél, rendelkezik s tünődik, hogy «ennek az idegen kis leánynak» mi legyen hát a neve? Én ajánlom *Margit*-ot. «Szél Margit, örökös gúny lenne», — mond ő. «Hát legyen *Aranka*, ez a legtermészetesebb.» — «Az különczködés lenne; inkább *Ilona*. De legjobb megkérdezni apámékat.»

A nagyapa jó kedvvel felelt a hozzá intézett nehéz kérdésre. Ime válasza (1865 juli 27.): «. . . hogy a létező, létezett és létezhető, vagy képzelhető nevek közül melyik legyen az én kis unokám «jegye»?

«Férfi nevet semmi esetre ne adjatok neki, azaz ne olyat, a mi, ha akarom férfi, ha akarom nő. Ne cseréljük fel a szerepeket. Guszti, Pepi, Marczi stb. ne legyen.

«Ha valaha csak egy oly nő-jellemet rajzoltam volna, mint a szegény Shakspere költött egynéhányat: a poétai hiúság most arra ösztönözne, hogy valamelyik elmeszüleményem nevét hozzam ajánlatba. De mi van nekem efféléből szóra érdemes? Rákhel csak nem lesz, se Szőke Panni, még Klára vagy Cziczelle vagy Ágnes se. De ha már kész volna az a munkám, a melyről nem tudom, kész lesz-e valaha: (ily szempontból) ajánlanám a Piroska nevet; régi is, új is, szépen és jól is hangzanék, akár trohæus versben: *Széll Pi-roska.*

«Ennyit a *regényes* oldalról.

«A családi oldalon, én, a magam részéről keveset mondhatok. A meddig, ez ágon, a családfát felvihetni: azt hiszem, minden nő *Sára* volt. De bár ez az angoloknál igen előkelő név: nálunk nem tartozik a kapósok közé.

«Végre a *nemzeti* oldalát tekintve a dolognak, hát bizony nem sok van miben válogatni. S a létezők sem több joggal magyarok, mint akármelyik. Sarolta = Charlotte, Hedviga, Adwiga, Edna, Jennena, Erzsébet, Mária, Ágnes etc. Csak egy nincs, melyről be lehetne bizonyítani, hogy Ázsiából hozták, kivéve a kétes kiejtésű *Emesu*-t.

«Hanem hát a ti dolgotok ez. Akárki lesz: mi szeretni fogjuk. De Juliska, te vigyázz magadra» . . . stb.

Igy vette a nevét a leányka «a költő álmaiból.»

Az ifjú anya gyorsan erőhöz jutott. Csakhamar maga gondozhatta, saját keblén táplálhatta gyermekét. Pár héttel a születés után már saját kezével írja leveleit anyjához, telve a gyermekén csüggő léleknek hol örömeivel, hol aprólékos aggodalmaival. A saját egészsége ellen egyéb panasza sincs, mint hogy hízni kezd, régi ruháit nem használhatja.

Csupa remény, csupa hála, csupa idyll e levelezés. Utolsó levelét szülei ezüst-menyegzőjére küldte:

Nagy-Szalonta, 1865. november 19.

«Kedves jó szüleim!

«Későn bár, mert *mára* kell vala e levélnek megérkezni, írok; írok s elmondom szívem mélyéből eredt kívánságomat s az enyim mellett Kálmánét, hogy adjon Isten kedves jó szüleimnek még egy huszonöt évet együtt, boldogságban, egészségben, megelégedésben tölteni. Adja Isten, hogy az a szeretet, végtelen becsülés egymás iránt s az a példás egyetértés, példaként álljon — mint életök egyéb mozzanata — gyermekeik s majdan unokáik szeme előtt, s csak annyira s annyiban teljesítsék éltök társa iránti kötelességöket, miként jó szüleink teljesítették!

«Bár *ott* vagy *itt* tölthetnők e napot s ne csak egy száraz levél lenne óhajtásaink tolmácsolója!» . . .

Mennyi kedves örömet vitt volna válaszul e levélre az apa következő felelete:

«Édes gyermekeim! Illő, hogy én is megköszönjem nektek azon szíves, jó kívánatot, melylyel rólunk, házasságunk 25 éve leteltével, megemlékeztetek. Adja Isten, hogy még néhány boldog évet tölthessünk *együtt*, de nemcsak mi *ketten* együtt, hanem veletek, édes lelkeim.

«Azt a napot szerettem volna egy kis örömünneppé tenni, de egy az, hogy nélkületek örömünk nem lett volna teljes, más az, hogy épen azokban a napokban édes anyátok egészsége nem volt a legjobb, s én is sok hivatalos gonddal valék elborítva — biz az egész csendben folyt le és a szokott egyhangúsággal. Megemlékeztünk róla mi magunk, csendesen, homoeopaticus állapotunkban még egy poharat sem koczintva; de nem hittunk senkit és nem emlegettük senki előtt. Pedig számítottam volt rá, hogy majd egy kis baráti körben elmondom, hogy még sincs nekem miért zúgolódni a sors ellen valami nagyon: 48 éves koromra két gyermekem tűrhetően fölnevelve, egyikkel magam már nagyapa, — a másik is ott áll, hogy ide s tova — megélhet; hogy 25 évünk mint egy boldog óra röppent el; hogy azt a megelőző szíves női gondot, melyben édes anyád folyvást részesített, soha én meg nem hálálhatom; hogy vénségünkre, ha kincseket nem, annyit szereztünk mégis, a mi megmentene a koldulás szégyenétől etc. szóval, hogy mégis jó az Isten, s hálátlan volnék, hogy egyre-másra véve panaszkodnám, — de biz' abból az estélyből semmi sem lett és a *dictio* elmaradt.

«A helyen, édes Juliskám, küldök én neked egy verset, melyet a palota megnyitására irtam (de nehezen fogom elszavalni). Itt van:

Dec. 11. 1865.

A Tudománynak háza vagyon:
Ennek örüljek hát ma nagyon?
Kell gyalogolni a lelkem' agyon,
Nyári melegben, téli fagyon.

Szépen a malmot befejezték,
Csak az egy *molnárt* kirekeszték;

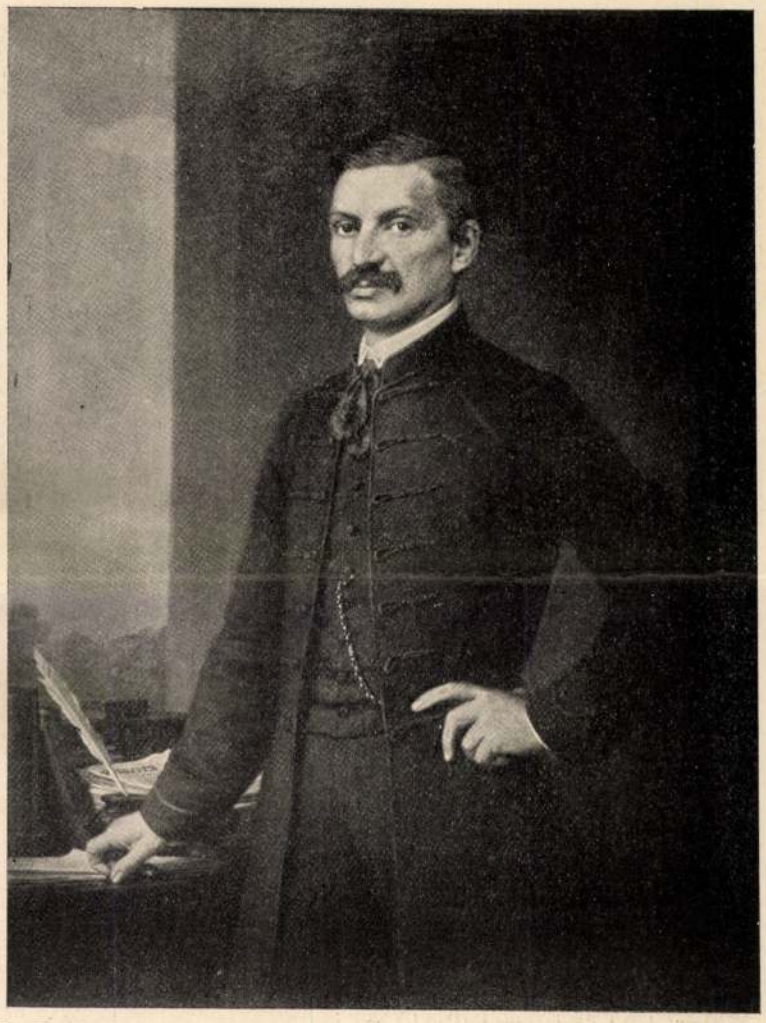

Barabás Miklós 1868. évi festménye.

FALK MIKSA.

B-26-351
Barabás Miklós
1901. 7391

NYÁRFA-ERDŐ ELTEMETTETÉS KÖZBEN.

Kormányos evezzen a gálya *után*,
Így akará ezt a kapitány.

Nincs, ki ne lássa, bár csupa vak,
Hogy *kocsis* helye kocsin a bak:
Ha leszorítják, hajtja gyalog:
Csakhogy ez aztán lassu dolog.

Amde ki vallja ebben a kárt?
Nekem ez a kis séta nem árt,
Pezsgeti vérem, tart melegen:
Csak a *szekéren* baj ne legyen.

Nem palotába — veszszen a fény!
Nem oda vágytam s gondolok én;
Vontak erővel, kór-nyavalyást,
S disze nekem Dejanira-palást.

Egyszerü kunyhó — ott *keleten!*
Rakja reménydús képzeletem;
Oda sóvárog e fáradt tetem;
Küzködöm, várok, míg tehetem.

Tavaszi fecskék, dal kedvesi!
Jőjetek, Isten kőmüvesi.
Rakjatok ott egy törpe falat:
Megpihen a költő az alatt.

«Eddig van. Hanem az «Isten kőmüvesin» kivül ugy tartom, szükség leend a szalontai czigányokra és Borbély János uramra is, mindenek előtt pedig egy telekre, miután a más ember házeresze alá bajosan lehet rakni. Ezért, édes fiam Kálmán, vedd elő alkalmilag tavalyi patientiádat és figyelj a telekeladásvevésárulási-lehetőségek esélyeire, mert ha az Isten úgy akarná, tavaszszal már csakugyan kezdenünk kellene valamit.

Az én piczi pirosodó Piroskámat csókolom, szüleivel együtt. Áldjon meg a jó Isten, kedves *fiam*! szerető apátok

A. J.

E kedves igéretnek azonban Juliska már nem örülhetett. Sulyos betegen feküdt deczember 2-ika óta. Meghűlt, méhgyuladást kapott. Öthat napon át lebegett élet és halál között, de aggódó férje csak az első roham elmúltával merte tudósítani a szülőket, midőn már az orvosok hite szerint «— hála Istennek — a beteg túl volt a veszélyen.» Hanem a láz nem maradt el, sőt pár nap múlva ismét hevesebbé vált. Szülők és testvér kétségbeesetten siettünk, hogy őt még egyszer láthassuk. Megérkezésünk napján ismét mutatkozott állapotában némi javulás; öntudata visszatért s az orvos megtiltotta, hogy jövetelünket vele tudassák, mert e hír nagyon felizgathatná. De ő megérezte, vagy kitalálta s esdekelve kérte férjét, vezessen bennünket ágyához.

Milyen találkozás volt az! Csupa nyájas mosoly minden arczon s alig egy-két szó: «Úgy-e kedvesem, már jobban vagy?» — «Óh, sokkal jobban! Köszönöm, nagyon-nagyon köszönöm, hogy eljöttek.» — «Csak csendesen, kedves leányom, majd meggyógyít a jó Isten.»

Karácsony ünnepén még volt némi reménynyünk. De ünnepek után (atyám neve-napján) le kellett mondani mindenről. Élet-ereje nem birta meg a küzdelmet s kimerült.

Hanem a mily mértékben fogyott a testi szervezet ereje, mintha úgy növekedett volna «diadalmas lelkének» hatalma «a roncsolt anyag» fölött. Az utolsó napon arczáról eltűnt a korábbi bágyadtság, tekintetében a kimerültségnek nem maradt nyoma, szeme fölragyogott, homlokát lelkesültség tette sugárzóvá s egész valóján oly szemmel-látható volt a szellem erejének utolsó fellobbanása, hogy ez órákban szörnyű tusáját s a halál rettenetességét még környezőivel is csaknem feledtetni birta.

Mintha oly sphærákból tekintett volna vissza reánk, melyek a mi szemeinknek láthatatlanok s onnan hozott volna nekünk vigasztalást és enyhületet.

Biztos öntudat látszatával s egész tekintetén a tisztalátás kifejezésével beszélt nekünk a túlvilágról, melyet ő már szemeivel lát: «Ne búsúljanak, kedveseim, a lélek él, mi találkozni fogunk.» — — «Én látom az útat, mely ama hazába visz.» — — «Látom az arany-hidat... ott... ott... menni fogok.» — — «Az ige, az eszme örökké való!» — —

Sokáig beszélt vagy szavalt így, csengő erős

SZÉL ÁLTAL VÁJT BARÁZDA AZ ERDŐK KÖZT.

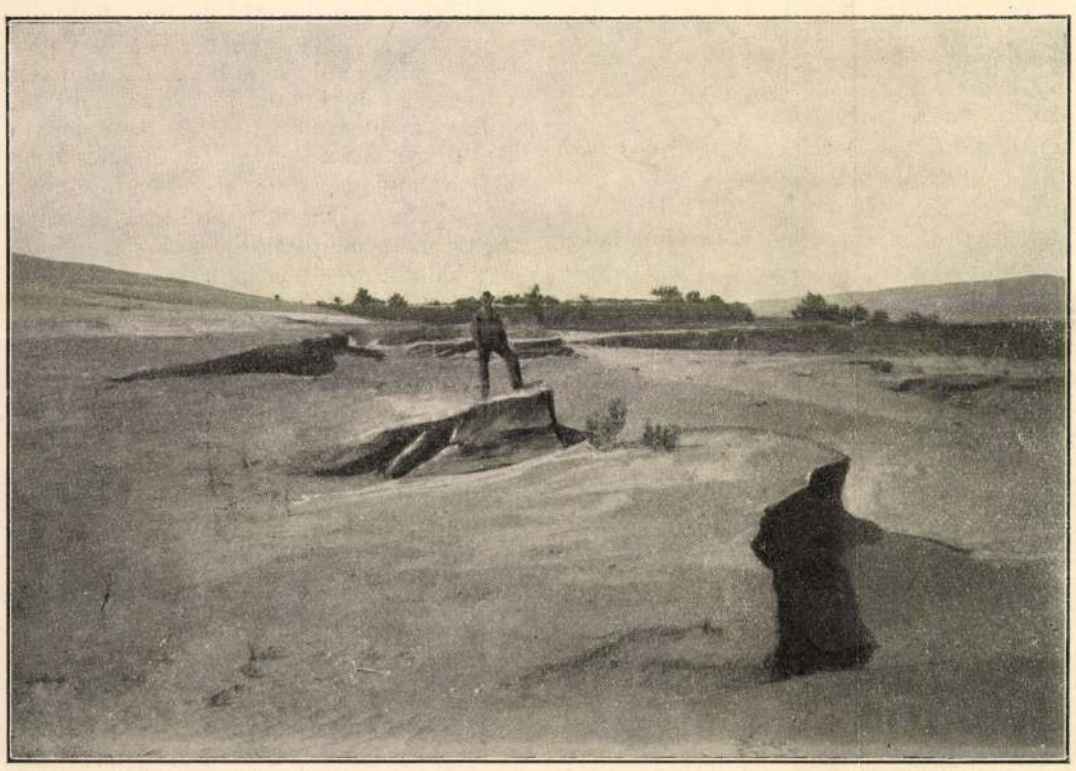

A HONNAN A HOMOKBUCZKÁT TOVÁBB VITTE A SZÉL.

KÉPEK A HOMOKPUSZTÁKRÓL.

tenni. És pedig nem habozna már azért se, mert neki nemesen érző szive van.

Az unokaöcsém, hogy nem kapta meg tőlem a kért hatvanezer forintot, végig sírta az egész familiát, a minek következményei lettek. A nagynéném levelet írt, a melyben szemrehányásokkal illetett és arra figyelmeztetett, hogy én velem is tettek jót. A nagybátyám fölutazott hozzám s miután a kérésével nem boldogult, alkudozni kezdett. Azt mondta, hogy jól van, ő ad a gyereknek húszezer forintot, én pedig adjam a többit. Elvégre is negyvenezer forintot a mellényzsebemből kiszoríthatok s meg sem érzem. Megérkezett még az unokaöcsém testvérhúga is, a ki két napig sírt-rítt s a ki azt kivánta, hogy süket, azok mégis ismétlődtek, hogy újabb és újabb kellemetlenségeket szerezzenek. Az egyik pláne annyira ment gyűlöletében, hogy az adókivető bizottság figyelmét fölhívta rám, a minek a következménye az lett, hogy ötezer forint adót vetettek ki, azt követelve, hogy megfizessem. Tessék most elképzelni a helyzetet. A fizetésem kétezer forintra rúgott, az adó pedig ötezer forintot tett ki. Micsoda szaladgálás, micsoda nyargalászás következett erre. Utóljára is a miniszterhez kellett fordulnom, a kinek elmondtam mindent s a ki elég kegyes volt úgy intézkedni, hogy a magánvagyonom után csak száz forint adót fizessek. Mert hát hinni még ő sem hitt egészen.

ban s a tengereken túl. Bankokat szerettek volna alapítani, részint azért, hogy jólléthez jussanak, részint pedig azért, hogy a pénzem több kamatot hajtson. Évi járadékot kértek, birtokvásárlásra ösztönöztek, hogy azután minél többen szidjanak s hogy minél inkább elterjedjen a híre csodálatos zsugoriságomnak.

A hozzám közel állókon kívül az idegenek is megtiszteltek ajánlataikkal, azt tervezve, hogy a tőkémet a forgalomba vonják. Igen tekintélyes állású urak feleségei kerestek meg, hogy jótékony intézetekben alapítványokat tegyek, hogy a szegényeket gyámolítsam s hogy a jó, a nemes példával elől járjak. A feleségemet különböző választmányokba beválasztották, küldöttségileg

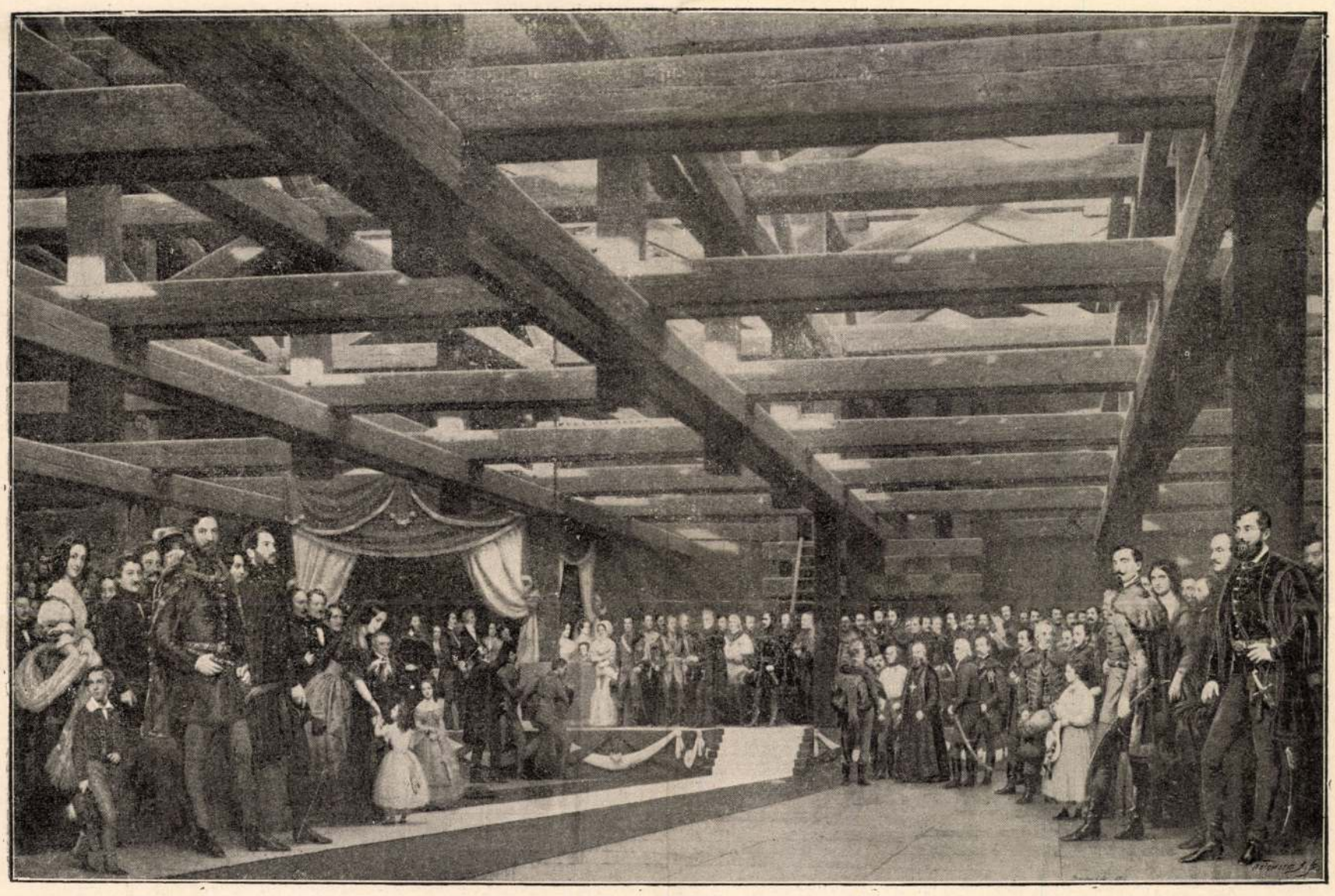

Gr. Nádasdy Lipótné
Gr. Batthyany Lajosné
Bajza József
Vásárhelyi Pál
Vörösmarty Mihály
Zsedényi Ede
Schodelné
Br. Jósika Miklós
Nyáry Pál
Fáy András
Clark Ádám
W. Thirney Clark
M. Dorottya főhercegné
Gr. Széchenyi Istvánné
Hermina főhercegné
Gr. Batthyany József
Gr. Széchenyi István
Br. Szina György
Br. Vay Miklós
Br. Lederer commendans
József főherceg
Károly főherceg
Wahlheim alpolgármester
Öfner budai polgárm.
Athanaszkovich rácz pk.
Szontagh Gusztáv
Gr. Batthyány Lajos
Br. Wesselényi Miklós
Méreí
Gr. Széchenyi István
Majláth Antal
Kopácsi herczegprimás
Gr. Cseknicsné
Gr. Rádai Gedeon
Deák Ferencz
Br. Eötvös József
Gr. Teleki József
Csernovics Péter
Somsich Pál

A BUDAPESTI LÁNCZHID ALAPKÖVÉNEK LETÉTELE 1842. AUG. 24-ÉN. — Barabás Miklós festménye.

még neki is adjak tízezer forintot, mert férjhez szeretne menni.

Ekkor már hűségesen bevallottam mindent, de későn, mert nem hitték el. Azt jegyezték meg, hogy inkább utasítsam el őket ridegen, mintsem hogy ily mesékkel álljak elő, a melyek nem valók az én egykor ismert őszinteségemhez.

E közben hivatalnoktársaim is különböző kérésekkel álltak elő. Kisebb összegeket, ötven, száz, kétszáz forintot kértek s módfölött nagyot néztek, mikor azt mondtam, hogy nincs. Nem akartak hinni a füleiknek, s végre is abban állapodtak meg, hogy minden kétségen kívül haszontalan és hitvány ember vagyok, a kivel nem érdemes szóba állani. Hogy elevenen kellene megégetni, mert az ilyen vén zsugori csak a levegőt rontja.

Mindazonáltal, ha nem teljesíthettem a kéré-

A gazdagságomba vetett hit annyira belenőtte magát az én rokonaimba és ismerőseimbe, hogy ilyen hittel még ma is vallást lehetne alapítani. Olyan vallást, a melynek hívei keresztül törnék magukat minden akadályokon, gyönyörrel keresve a vértanuhalált, a miért pedig a modern emberek manapság nem tulságosan lelkesednek. És bármit cselekedtem is, hogy a hitükben megingassam őket, mind hiába való dolognak bizonyult. Gazdag embernek kellett maradnom, hogy a jómód minden kellemetlenségét átszenvedjem, a gyönyöreiben pedig ne legyen semmi részem.

Az ország különböző részeiben küzdő atyámfiai kivétel nélkül szerencsét próbáltak, s hol szóval, hol pedig levélben adták elő kéréseiket és terveiket, a melyek igen gazdag változatot mutattak. Üzleteket akartak nyitni itt az országmegkérve, hogy ezt a megtiszteltetést elfogadni kegyeskedjék.

Minekutána pedig minden kérést visszautasítani voltam kénytelen, a zsugoriságom hire csak növekedett. A házbeliek, a szomszédok azt beszélték, hogy formaszerint éhezünk s hogy egész éjszakákon át nem csinálunk mást, mint a pénzünket olvassuk, a fogainkhoz verve minden garast. És ha a fővárosban élt valaha egy keményszívű, egy roszlelkű, gonosz ember, az bizonyára én voltam. Majdnem hogy újjal mutogattak rám, mint olyan emberre, a ki a rokonait nyomorogni hagyja s a ki egy árva garassal sem mentene meg senkit az éhenhalástól, valószinűleg azért, mert legeslegvégül ő maga is éhen fog meghalni, tudván, hogy rá nézve ez lesz a legszebb halál.

Igen természetes, hogy lassan-lassan igen el-

keseredett emberekké váltunk. A folytonos zaklatás, a folytonos üldözés életünk minden óráját megkeserítette s úgy gondolkoztunk, hogy a hajtóvadászat közepébe kerülő szegény nyúlaknak sokkal jobb dolguk van, mert azokat hamarosan agyonpuffantják s így kínlódásuk mihamar véget ér.

A kimerülés addig-addig kerülgetett, a míg teljesen erőt nem vett rajtunk. Kénytelen voltam szabadságot kérni, hogy pár hónapig valami vad, idegen helyen húzzuk meg magunkat, a hol nem ismernek. Pénzünk persze erre a mulatságra nem igen volt, de hát ez nem volt akadályt, mert gazdagságunk híre nagy hitelt nyújtott. Igen könnyen, egy szóra adtak annyit, a mennyire szükségünk volt, ha a kölcsönző mindjárt azt mondta is, hogy ezzel a kölcsönkéréssel a világot akarjuk bolondítani. Akármit beszélt is azonban, annyi bizonyos, hogy egy szép nyári napon a lakást bezártuk és elvonultunk a hegyek közé. Hogy hova indulunk, hogy hol leszünk, arról nem szóltunk senkinek, mert nyugodtan és békében akartunk élni.

Hanem hát ez a tervünk sem sikerült. A második hónap elején megérkezett ujságok azt mondták el, hogy a fővárosban nagy betörés történt. Ismeretlen tettesek egy dúsgazdag ember lakásába hatoltak s azt bizonyára kirabolták. Mikor pedig az értékeket magukhoz vették, a bútorokat petroleummal leöntötték, a minek következtében a lakás minden darabja elpusztult. Ezek kapcsán azt is megírták, hogy a lakás tulajdonosa én vagyok, a ki pár évvel ezelőtt több fényereményt ütöttem meg. Vagyonomat legalább is félmillióra becsülték, megjegyezve azonban, hogy jóval több is lehet. Végül még arról is beszámoltak, hogy igen zsugori módon éltünk s hogy kárunk nyomán semmi részvét sem támad, mert jót senkivel sem tettünk.

A vészhírre természetesen hazafelé vettük az utunkat, bizony-bizony elég könyet hullatva a vasuti kocsiban. Mi tudtuk csak, hogy most már nemcsak szegény, de koldusemberek vagyunk. Az adósságot is meg kell fizetni, azután berendezkedni is muszáj. Vajjon mi lesz ennek a vége?

Mikor megérkeztünk s mikor a rendőrséghez mentünk, akkor már a betörők kézrekerültek s nagy búsan ültek czelláikban. Bevallották, hogy a lakásomban sem pénzt, sem ékszert, sem értékpapirt, sem ezüstöt nem találtak s hogy a csalódás okozta elkeseredésükben gyújtották föl a lakást. Azt hitték, hogy gazdag zsákmányhoz jutnak, s az eredmény még a betörés fáradtságát sem fizette ki.

Rokonaink és ismerőseink ezekre a hírekre a fogaikat csikorgatták, arra gondolva, hogy elutazásunk előtt összes értékeinket biztonságba helyeztük. Mikor azonban a betörők ügyében a végtárgyalást megtartották s engem is kihallgattak, minden keserűség kitört belőlem, még pedig annál is inkább, mert az elnök szintén czélzást tett arra, hogy vagyonomat nem otthon tartogattam. Akár volt rá kiváncsi, akár nem, mindent elmondtam. Az első küzdelmeket, az elmerülés fenyegető veszélyét s az ötezer forintos nyereményt. Meg mindazokat a dolgokat, a mik ennek a nyereménynek a következményei voltak s a mikről ezen a helyen is beszámoltam. Minél többet beszéltem s elbeszélésem folyamán minél tovább haladtam, a csodálkozás annál nagyobb lett. Az elnök, a bíróság, az ügyész, a közönség mind nagyot nézett a betörő bandával együtt, a mely csak most látta be igazán, hogy milyen ostobaságot cselekedett akkor, mikor az én lakásomat szemelte volt ki.

Bármennyire tisztán álltam is most már a rokonok, az ismerősök s a nagy közönség előtt, mindez nem nyújtott vigaszt, mert a csöndes jóllétnek vége szakadt és mert ismét adósságokban úsztunk, mint egykor, az ötezer forintos nyeremény előtt. Ám ha csetepatéink folytak is a hitelezőkkel, annyi bizonyos, hogy a kérelmezők okozta kellemetlenségeknek vége szakadt s ma már senki sem tart zsugorinak, szívtelennek és gonosznak. A betörők pedig nagy respektussal viseltetnek a lakásom iránt s szó sem lehet arról, hogy nálam tegyenek még egyszer kisérletet.

A LÁNCZHÍD ALAPKÖVÉNEK LETÉTELE.

Barabás Miklós festménye.

Ismeretes, mily nagy erőfeszítésébe került gr. Széchenyi Istvánnak, míg a budapesti lánczhíd tervét el tudta fogadtatni az országgyűléssel; hányszor kellett e miatt nagyobb utazásokat tennie főként Angliába, s miként kellett a híd felállításának politikai fontosságát minden alkalommal fejtegetnie s arról meggyőznie első sorban a fővárost és az egész országot. Mert Széchenyi evvel a tervével is kettős czélt akart elérni: egy közgazdaságit és egy politikait; amazzal megalkotta hazánk fővárosát, emezzel egy nagy lépést tett az egyenlőség felé, mert a hídon már a nemesi kiváltság sem volt többé mentes a fizetéstől.

Először csak magánkörben pengette Széchenyi az «álló híd» eszméjét; később «hídegyesületet» alakított, aztán külön röpiratban fejtegette a valósítás módozatait; s az 1832—36-iki országgyűlés vége felé már törvényczikket is hoztak arra nézve, hogy részvénytársaság útján állítsák fel az állandó hidat. A részvénytársaság feje br. Szina György lett, a mely Tierney-Clark Vilmos angol mérnök tervét az országgyűléssel is elfogadtatván, 1839 október végén hozzákezdtek a nagy mű létesítéséhez. Három év alatt az előleges munkálatokat elvégezvén, 1842. augusztus 24-én ünnepélyesen letették a lánczhíd «talpkövét».

A megelőző nap esti nyolcz órakor «fényözönben villogott a testvér két főváros örömhódolata jeléül». Várták Károly főherczeget, mint V. Ferdinánd király képviselőjét, a ki esti féltizenegykor meg is érkezett s a nép örömrivalgása között a budavári palotába hajtatott.

Augusztus 24-én délutáni 5—6 óra között történt az alapkő ünnepélyes letétele Károly főherczeg, a nádor s más előkelőségek jelenlétében. A Duna feneke ki volt vájva az «ép talajig», az ide alkalmazott beton-rétegre három-négy réteg sóskúti kemény kőtalaj volt készítve s ezen állottak a jelenvoltak; erre következtek az első gránitkövek s ezen helyezkedtek el a főszemélyek. Ebbe a gránitkőbe volt bevésve egy úr, a melybe az emlékirat s különféle pénznemek voltak teendők.

Károly főherczeg, a nádor és családja, valamint az ország primása, br. Szina, gr. Széchenyi és mások a lánczhíd udvar déli szárnyára vont sátorba mentek, hol egy asztalon a remekmívü ezüst kőmives-kanál s ezüst kalapács elefántcsont nyéllel és az oklevél valának szemlélhetők. Innen a zárgát öblébe vitték a hivatalos személyek a kőmives-kanalat, kalapácsot, az oklevelet s más emléktárgyakat, mire kezdetét vette az ünnepély. Tasner Antal, mint a «hídegyesület» titkára felolvasta az oklevelet, a melyet már a király aláirt. Most a jelenvolt méltóságok is aláirták, s Károly főherczeg a tekercset egy réztokba tevé s az üregbe helyezte el, a mely üreg «a légben fölötte gépen függő faragott, mintegy 130 mázsás óriás gránittal befödöztetett», mire a király képviselője a kőmiveskanállal úgy tett, mintha vakolatot öntött volna a kőre s megtette a kalapácsütéseket. Utána a nádor és családja s más méltóságok követték a példát. Az egykorú tudósítás megjegyzi, hogy az emlékirat felolvasásakor a király, Károly és József főherczegek neve említésénél «harsány éljenek rendíték meg a levegőt»; «de legnagyobb, legkitörőbb volt az éljen-vihar, midőn az alap s fedélgránit felett Széchenyi István gróf és Tierney-Clark Vilmos építész szives egyességi barátsági kezet szorítottak egymással».

Ezt a jelenetet tünteti föl Barabás Miklós nagy históriai képe, a mely a műcsarnok ezredévi kiállításán is látható volt, s melyet ezuttal a Szilágyi Sándor szerkesztette «Magyar történelmi életrajzok» legújabb füzete után bemutatunk. E képen, mint látható, nemcsak a jelenlevők arczképei vannak megörökítve, hanem a hely színe is, sőt annak világítása is, a mint az ünnepély lezajlott. E képet br. Szina Simon rendelte meg s az Akadémiának szánta, de ez nem fogadhatá el s így a múzeumi képtárba jutott. A kép festéséhez Barabás 1859-ben fogott egy eredeti vázlat után s 1865-ben végezte el.

RORATE.

Virág lelankadt, fény kihamvadt,
Az ősz nyomába itt a tél;
S nekem mégis oly jó merengnem,
Lelkem madárként szárnyra kél.
S röpülve visszaszáll tehozzád,
Oh gyermekkor, varázsos álom!
Hány édes emlék int felém most,
Mikor utam robotba járom!

Didergve nem huzódtam össze
Ha jött a tél, mint most teszem;
Havas világ jeges virágin
Ugy elmerengett két szemem!
S ha hosszas éjek szárnya rebbent
S rorátét hirdetett harangszó,
Nekem is szólt e hang repesve,
Ez égi jelszó, mennybe hangzó!

Az édes szender, hajnalálom
Hiába csalt engem tovább,
Kigyúlt a gyermekarcz örömben
S futosva ment a fürge láb;
Fagyos havon rip, rop szaladtam,
A templomig csak meg sem állva,
Fehér galamb repült előttem:
A lelkem, hívta, vitte vágya!

Rorate coeli, oh hasadj meg,
Szép hajnalunk, így zeng a nép!
A fényes oltár zsámolyához
A pap fehér ruhába' lép;
És száll a tömjén, zeng az ének,
Szivünkbe tér be égi béke,
S gyermekszemem elébe tárul
Kis Betlehem s egész vidéke.

Rorate coeli, itt a kisded
S én keblemen melengetem,
A jászol isteni szülöttje
Felém hajolt e szent helyen;
Megsimogatva kis kezével
Picziny fejét vállamra hajtja,
Egy csókot ad, köny ül szemembe,
S szeretve néz ránk édes anyja.

Rorate coeli, boldog álom
Oh mért hagyál el engemet?
Kis Jézusom, oh nézz be hozzám,
Ha búm homálya eltemet!
Kereslek most is, s megtalállak,
Bár nem vagyok a régi gyermek:
Napfényes trónodból repülj le
S imádó szívemen pihenj meg!

Lévay Mihály.

KARÁCSONY IDEGENBEN.

Beck Károlytól.*

Karácsonyest. Csak én vagyok
Egyedül, egyedül.
Ezer ablakból fény ragyog
S a könnyem egyre dül.

Nagy Némethonban egyedül.
Hol vagy magyar hazám?
Itt nincs szív, mely értem hevül
S vélem sír igazán.

Egyedül bolygok éjjelen,
A szél sivítva fú.
Hazám, elvesztél énnekem,
Én eltévedt fiú!

Dér vonja be a fát s ereszt,
Szememből könny pereg.
Kihallatszik, mint dalba kezd
A víg gyermeksereg.

Szobában a fenyő körül
Ünneplő, nagy család.
A gyermek ott, ah, mint örül,
Kap szép diót, babát.

S oszt' lágy párnán elszundikált,
Álma fénynyel teli,
S az aranydiót, gyertyaszált
Magához öleli.

Hazatértem, minden kihalt,
Ágyam köny öntözé.
S a tar fenyőt, zugó vihart
Vivém álmom közé.

Feleki Sándor.

* *Beck* Károly a magyarországi származásu jeles német költő e versét Németországban irta, hol élte utolsó éveiben lakott, s a hol el is hunyt.

8. SZÁM. 1898. BUDAPEST, FEBRUÁR 20. 45. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt { egész évre **12** frt, félévre — **6** « | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **8** frt, félévre — **4** « | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre **5**—, félévre — **2.50** | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

BARABÁS MIKLÓS.

1810—1898.

Magyarország első föllendűlésének szép korszakából maradt ránk az agg festő, ki a jelen február 12-ikén hunyta le szemeit. Tanúja volt a fejlődés, a forrongás és alkotás nagy idejének, s maga is részes a nagy munkások és vezérlő szellemek közt, kik megértették az időt s termővé tették azt hazájokra nézve.

Barabás Miklós nagy alkotásokat nem hagyott maga után, de hagyta egy serény és szorgalmas foglalatosságban eltöltött hosszú élet tiszteletreméltó emlékét, melyben a kitartás bátorsága az úttörők elszántságával párosúlt. Mert tisztelet mindenha a talentumnak, mely kora mostoha körűlményeitől meg nem riad s kecsegtető remények nélkül indul a czél felé, mely sovárgó lelke előtt lebeg, de a melyhez járt utak még nem vezetnek. A mikor az egyszerű, szegény székely fiú elhatározta, hogy festő lesz, még a megélhetést sem biztosította ez a pálya a magyar embernek. Magyar festészet nem is volt akkor. Az ecsettel nehány arczképező foglalkozott, azok is idegenek, kik mesterségszerűn dolgoztak, művészi becsvágy nélkül. Művészi sikerekről, diadalokról a Barabás fiú olvashatott, de ily sikereket remélnie merő fantázia volt. Ő azonban nem csüggedett; becsületesen megbirkózott a visszariasztó nehézségekkel; a magyar festészet úttörőjévé lett, soká egyedül való művész, a ki aztán megérte a hazai képzőművészetek föllendülését; támadni látott maga körűl művészi nemzedékeket, a melyek előtt lassanként tisztelt Nesztorrá lett.

Barabásnak nem annyira pályája fényes, mint inkább hosszú élete kedves, eltelve a nagy megelégedéssel, melyet csalódások alig zavarnak, melyen jótékonyan közeledik az ideál, le is száll hozzá, s önérzetében nyugodtan tudja, hogy ő szintén hivogatója volt. Az agg úttörő művészt nagy művészi gárda környezte már, s tanúja volt a művészetek számos diadalának. Az ő koszorúja mindig frissen maradt, s érdemeinek tisztelői közt magánál nagyobbakkal találkozhatott.

Többször írtunk már Barabás életéről, hisz élete sok alkalmat adott rá. Ünnepeltetésnek sem egyszer volt hőse. Szeretettel kereste föl a tisztelet 1877 végén, mikor működésének félszázados örömünnepét ülték pályatársai; és ismét a szeretet ünnepelt 1887 február havában, mikor akadémiai tagságának félszázadát töltötte be. Most koporsójára teszszük le a koszorút a jó öreg képirónak, kitől, alig van magyar ház, mely legalább egy-egy képet ne őrizne, leginkább arczképeket, sok évtized nevezetes embereinek képmásait.

Barabás Miklós 1810 február 22-ikén született a székely földön Márkusfalván, a hol atyja szegény székely nemes volt. Már hat éves korában Nagy-Enyedre kerűlt a kollégiumba, s ott kezdett rajzolgatni képeskönyveiből. Egy 16 éves korában készített quodlibetje mutatja, hogy tanítói a képek, metszetek voltak. Azokról gyakorolta magát, tussal másolván le egyes arczképeket, költők műveinek czímképeit, illusztrácziói. Képtárakat, kiválóbb festményeket nem volt alkalma látni sem. Tizenhárom éves korában atya nélkül maradt, s ekkor már rajzolással is kellett segítenie magán. Névnapi köszöntők rajzolása, kifestése, arczképek szerény kis keresetet nyitottak a szegény fiúnak, kiben nagy elhatározottság és takarékosság volt, s egész életében meg is őrizte e tulajdonságait. 1828-ban kevés ideig Kolozsvártt tanult tovább rajzolni egy olasz rajzmestertől, s annyira vitte, hogy mikor összegyűjtött kis pénzével 19 éves korában Bécsbe ment a festészeti akadémiára, kételkedtek, hogy bemutatott rajzait csakugyan ő készítette-e és felügyelet alatt kellett megrajzolnia a fölvételre szolgáló próbarajzot. De Bécsben nem sokáig maradhatott szegénysége miatt. Visszatért Erdélybe Kolozsvárra, majd Szebenbe ment s arczképeket készítgetett. 1831-ben egy

BARABÁS MIKLÓS FIATALKORI ARCZKÉPE. — Saját rajza 1833-ból.

BARABÁS MIKLÓS. — Túry Gyula 1896. évi vizfestménye után.

BARABÁS MIKLÓS. — Saját rajza 1887-ből.

bukaresti családdal ismerkedett meg, s ez Bukarestben több megrendelést eszközölt számára. Tehát oda utazott, hol a bojár családok egymás után festtették le vele magukat. Ez jó iskola volt számára és annyi keresetet biztosított neki, hogy 1834-ben Olaszországba utazhatott, hol a régi mesterek tanulmányozásában tisztult tehetsége.

1835-ben Bécsen keresztül Pestre érkezett a fiatal művész. Itt még semmi művészi élet nem volt; az irodalom is csak akkor kezdett központosúlni a fővárosban. Az irók, Szemere Pál, Bajza József barátságosan fogadták Barabást; Széchenyi István is fölismerte benne a tehetséget, s egy esztendő múlva a tudományos akadémia tagjává is megválasztották. Barabás arczképeket festett és rajzolt, s innen kezdve az ő ónja és ecsetje örökítette meg a közélet legtöbb szereplőjének vonásait, ki tudná hány százat! Az előkelők, a jobb módúak vele készíttették arczképöket, ő rajzolta kőre a költőket, tudósokat, politikusokat, papokat, színészeket, színésznőket, ki tudná hányat! Az 1848-iki események főbb szereplőinek arczképeit is tőle birjuk. Petőfit is többször lerajzolta. Egész Pantheont alkotnak a rajzai. A magyar közművelődés festőjének nevezte el egyik életrajzirója. Illusztrált költőket, albumokat. Még a német kiadók is megbizták illusztrációkkal.

Az arczképfestésben Barabás kedvelt művész maradt egész élete végeig. Dolgozott késő agg korában is. Festő-állványát megkezdett kép nélkül látni nem lehetett. Az arczképezésen kivűl mint magyar genre-festő szintén Barabás aratta az első sikereket. A «Czigány karaván» czímű festménye Petőfit is annyira elragadta, hogy költeményt irt hozzá «Vándorélet» czimmel. Az 1840-ben megnyilt műegyesület kiállításain Barabás életképei közfigyelmet és tetszést keltettek. Legnagyobb hatást tett az «Oláh család», melyet a pesti lövész-egyesület a múzeum számára vásárolt meg. A múzeumban őrzik Barabás legjobb életképét, a «Meny hazaérkezését» is, mely kőrajzban az egész országban csakhamar elterjedt. Nagyobb kompozicziókat Barabás nem készített. Az arczképezés nemcsak minden idejét elfoglalta, hanem tehetségét is egy irányban kötötte le. Nagy festménye, mely a nemzeti múzeumban a lánczhid alapkövének letételét ábrázolja, szintén arczképek sorozata. Életképeinek legtöbbje is egy, legfeljebb két alak, többnyire gyerkőcz fiúk, fiatal lányok virággal, báránynyal, kis nyúllal, azon idők lágy modorában festve, szép sima színekkel finoman kidolgozva. Karakter nem sok bennök, de akkor az édeskés szentimentálizmust kedvelték. A festészeti irányok időközben nagyot változtak, s az újabb műtárlatokon Barabás festményei már a múlt idők iskoláját mutatták, de a szeretetreméltó művészt örömmel látta mindenki az új nemzedék közt. Még 1894-ben is állított ki képet a műcsarnokban.

Műveiből, rajzaiból 1877-ben, mikor félszázados pályáját ünnepelték, nagy gyüjteményt állított össze a képzőművészeti társulat. E galleria mutatta meg, hogy Barabás működése mennyire összeforrt közéletünkkel, mint csatlakozott irodalmunkhoz, szereplőinkhez, évtizedek eseményeihez, s mily rész illeti festészetünk kezdő korszakából.

Az elismerés és tisztelet körül is vette az öreg festőt, ki oly jól érezte magát művésztársai közt, s oly patriarkhális nyugodtsággal elnökölt művészi tanácskozásokban, a képzőművészeti társulat választmányában. Jól tudta, hogy művészete, iskolája nem a mai időké, de elég megnyugvást talált benne, hogy még mindig gyakran fordúltak ecsetjéhez. Késő korában a szelid és kellemes aggkor is osztályrészeül jutott, épséggel, vidámsággal, gondtalansággal és a családi élet örömeivel. A kis termetű öreg úr vasegészséggel közeledett immár kilenczvenedik éve felé, s a kik látták napi sétájában — melyet soha sem mulasztott el — piros arczával, fürge járásban, egyenes tartással, nem sejthették, hogy már nyolczvan évet hagyott el. A jól megfutott élet öröme, az ideálokért folytatott bátor küzdés becsületes munkájának öntudata fényes melegséggel vették körül lelkét.

Saját arczképét is többször megrajzolta. Ezek közül bemutatjuk egyik fiatalkori képmását. Szintén jelen számunkban látható másik arczképe utolsó éveiből mutatja, 1896-ban. Ezt Túry Gyulának élet után készített vízfestménye után közöljük. A fiatal művész ez arczképet azon ünnepélyes alkalomból rajzolta, a mikor Barabás akadémiai tagságának hatvanadik évét töltötte be.

Barabás képei közűl adjuk két nevezetes honleány: gr. Nádasdy Lipótné, Forray Júlia bárónő és b. Forrayné, Brunswik Júlia grófnő aczképeit, melyeket Barabás még a negyvenes években készített, s melyeken épen olyan jellemző a fölfogás, mint a kidolgozás; bemutatjuk továbbá az «Utczaseprő fiú» czímű kis genre-képét, mely szintén a negyvenes évekből való, s végül «Gellérthegyi búcsú» czimű mozgalmas képét. Ez a kép kőrajzban jelent meg s ma már kevéssé ismert. A Gellérthegyi búcsút húsvét másodnapján most is megtartják, de mióta a szirtes hegyoldalakat beültették, ezek a népmulatságok megváltoztak. Ma már inkább csak tömegesen sétálnak ilyenkor a hegyen, egyet pihennek s gyönyörködnek a kilátásban. Azelőtt laczi-konyhák,

GRÓF NÁDASDY LIPÓTNÉ, FORRAY JULIA BÁRÓNŐ.

BÁRÓ FORRAYNÉ, BRUNSWIK JULIA GRÓFNŐ.

BARABÁS MIKLÓS RAJZAIBÓL.

sátrak közt mulatott a nép, szólt a zene mindenfelé, mint valami országos vásáron. A mulatságról hazatérők csoportját rajzolta le Barabás. A középen kiváló két alak közül az első Nagy Ignácz, a hires humorista és életképiró; a mellette levő köpczös urat Barabás szeszélye adta hozzá, s nem más, mint egyike azoknak a táblabiróknak, kikről Nagy Ignácz annyi csipős és elmés dolgot irt.

BARABÁS MIKLÓSHOZ

Reviczky Gyula költeménye.

Az Irók és Művészek Társasága által 1883. április 7-én tartott ünnepélyen szavalta Felekyné Munkácsy Flóra asszony.

Öregnek hívnak; de ne bándd, hogy az vagy!
Az istenek oly ifjuságot adtak,
Mely az időt túléli, halhatatlan;
Él az ecsetben, hangban és a dalban.
Halandó ember csak a föld pora;
De a müvészet meg nem hal soha!

Öregnek hívnak; de ne bándd, hogy az vagy!
Dicső napokról tud beszélni ajkad.
Midőn te ifju voltál, drága néped
Áldásos korra, új eszmékre ébredt.
Boldognak mondalak, mert láthatád
Széchenyi, Vörösmarty korszakát.

S megértél többet is, nagyobbat is még!
Midőn a zászlót lobogtatva vitték,
S felzúgott győzedelmes harczi ének:
Irigylendő müvész, ezt is megérted,
S e nagy idők számos nagy emberét
Te színről-szinre láttad, ismeréd.

Nem fegyverrel, nem is gyujtó beszéddel,
Mégis közöttük álltál ifju hévvel.
Együtt küzdöttél az egész hazával,
Ecsettel kézben és szivedbe' lánggal.
És hogy csodálják késő unokák:
Megfestéd korod arczképcsarnokát.

S minő arczképek! Népünk java-jobbja
Vonul szemünk előtt el hosszu sorba':
Kossúth, Petőfi arcza s annyi másé,
— Ki győzné végig elsorolni, hányé! —
Te általad beszél hozzánk hiven.
Van-e ki még nem látta? . . . Nem hiszem!

S egyet mondok még. Légy ezért is áldott!
Nyakadba nem vevéd a nagy világot.
Itthon maradtál zajtalan', szerényen;
A honfiról is elmondhatjuk: éljen!
A magyar úgy ismer, mint hű fiát,
Kinek hazája nem volt a világ.

A jó Isten kegyelméből megérted,
Fejlését magyarok müvészetének;
És két szemed örömkönnyezve látja,
Hogy már hazádnak is van képirása.
Az úttörők által vetett magot,
Örvendj, gyümölcsöt hozni láthatod!

Öregséged békén, nyugodtan éljed.
Gyümölcsöző volt, nem ment kárba élted.
A magyar müvészet történetében
Fogsz élni, mig csak érdem lesz az érdem.
Neved mellett jövőben majd az áll;
Hogy úttörő az elsők közt valál.

KÉT TŰZ KÖZÖTT.

Elbeszélés. (Vége.)

Irta Berczik Árpád.

Mikor az új miniszter állását elfoglalta s nála a személyzet az államtitkár vezetése alatt tisztelgett, ő nagyméltósága az államtitkár üdvözlő szavaira felelve, nyomatékkal hangsulyozta, hogy «mindenkitől odaadó» és «lankadatlan» buzgalmat, munkásságot fog elvárni. (Általános helyeslés.) Beszéde után az első sorokban álló főbb tisztviselők során végighaladva, kezet szorított és pár szót váltott velök. Kovácsnak úgy tetszett, hogy fürkésző, erélyes szeme mindenkinek a veséiből akarta kiolvasni: mennyi még benne a munkaképesség és lankadatlan erő. Az öregek és nagyfejüek közt a legvidorabb, legélénkebb, legruganyosabb physicum benyomását rá Kovács Lázár tehette, a ki mellének kidüllesztésével, arczának mosolygásával és tagjainak hányivetiségével közfigyelmet és közderültséget keltett a kollegák között.

Ő azonban meg volt elégedve a benyomással és lelkesen referált róla otthon a — kétkedő feleségnek. Mert Milka kétkedett — sehogy sem lévén képes elhinni, hogy egy férfi magát így kicsípje egy miniszter kedveért, a ki nem is — asszony? Mindamellett föltette magában, hogy egyelőre megmarad a figyelés álláspontján s a legjámborabb képet vágja mindazokhoz a mesékhez, melyeket ura elébe fog tálalni. Csak azt az új divatárus-boltot nem téveszti szem elől, mely a mult hó elején, fertálykor, velök átellenben megnyilt, egy igen csinos, szőke özvegyasszony vezetése alatt. Valahányszor a tanácsos úr hazulról eltávozott, a tanácsosné mindig az ablakból leste, hogy a divatárusné boltjában előidéz-e valamelyes mozgalmat ez az esemény vagy sem. Nem sokára meg kellett győződni, hogy... hogy... miről is? Mindenféle gyanús dolgokról. Hol a szép szőke divatárusnő állt a bolt ajtajában, mintha egy kalapot nézegetne vagy diszítene, hol nem jelentkezett ugyan az előtérben, de bizonyosan a háttérből kaczérkodott a tanácsos úrral, ki hivatala felé haladva, rendesen az utczát átvágta s a divatárusi bolt mellett a sarkon befordult. Igaz, régente is, mikor azt a boltot nem egy veszedelmes szépségü divatárusnő, — hanem egy veszélytelen fűszeres birta — szintén ezt az utat szokta volt használni, de (így okoskodott a tanácsosné) a mely férj a kellő adag kötelességtudással rendelkezik, az változtassa meg útirányát a körülményekhez képest és kerülje el az útba eső divatárus-boltokat.

Milka asszony azok közé tartozott, a kik ok nélkül is féltékenyek. Isten látja Kovács Lázár lelkét, világéletében sem szolgáltatott rá okot, mégis megmaradtak hitestársában a kedvező viszonyok a féltés baczillusainak befogadására s elszaporodására.

Lelkében már járványi jelleggel dühöngött a betegség, de két hétig sikerült azt eltitkolnia.

Végre kitört.

Lázár friss hírekkel jött a miniszteriumból. Nyugdíjazási hírek szállingóznak, már két kollegáját nyugalomba küldték, agg koruk miatt — ő megmenekült, mert hát jól játszsza a fiatalt.

— Elég! ne komédiázz már tovább! jóllaktam a hazugsággal, — vágott közbe Milka dühösen.

Kovács úr majd kővé meredt ijedtében, mert ha a gyöngédségek kora letűnt házában; a kitörések, heveskedések és czivódások is már kimentek divatból, és jó idő óta bizonyos kellemes, csöndes «te se bánts, én se bánts» állapot honosodott meg nálok.

— Mi lelt, Milus?

— Az lelt, hogy nem fogsz az orromnál fogva vezetni! Ő nagyméltósága ide, ő excellentiája oda! Ismerem én azt a nagyméltóságot, a ki az öregeket nyugdíjba küldi, mert csak a fiatal munkaerőket keresi — az a miniszter ott lakik — oda át!

— Hol? — makogott Kovács.

Felesége megfogta és kezénél fogva az ablakhoz vezetve, az átellenes boltra mutatott: ott.

— Édesem, igazán nem értelek.

— Majd meg fogsz érteni, azonban egyelőre is kívánom, követelem, hogy tessék visszaváltozni. Én vagyok a hitvesed és nekem semmi szükségem arra a kifent, kikent, kikendőzött vén kecskére, a kit magadból csináltál. Szakálladat meg fogod növeszteni, a bajúszodat pedig nem engedem pingáltatni. A parókád konfiskáltatik. Csak hadd lássa ő nagyméltósága, milyen tisztességben megőszült és a közszolgálatban megtörött, megrokkant tanácsosa van!

Kovács Lázár mindent elkövetett, hogy a feleségét megnyugtassa és fölvilágosítsa. De minél jobban esküdözött és minél inkább erősítgette ártatlanságát, annál fenyegetőbb szikrákat vetettek Milka szemei. Be kellett látnia, hogy hiába fölebbezné ügyét felesége eszéhez.

Másnap reggel a fiatalos dseksz, a színes nyakkendő, a fess nadrág és czilinder eltüntek, s a szobaleány csak a régi garderobe-al szolgálhatott.

Igy lépjen a miniszter elé, mit fog az róla gondolni? Kopaszon, deres bajúszszal, hanyag, öreges öltözékben, mikor tegnap még egy igen jól konzervált, fiatalos, elegáns középkorú ember minőségében referált? Akárki beláthatja, hogy ilyen látomány az ép eszében helyezett bizalmat nagyon megrendíthetné ő nagyméltóságánál s hiába iparkodnék külső élénkséggel, a tartás és mozdulatok könnyedségével pótolni a külsőleg mutatkozó aggságot. Minél élénkebb volna ez az «öreg úr», annál nevetségesebbé válnék. Aztán a kartársak! Milyen észrevételekkel kisérnék azok azt a hirtelen beállott visszafejlődést!

Fele útról megfordult, a hivatalba beteget jelentett és otthon szépen lefeküdt. Kirázta a hideg a méregtől.

De az éj némaságában megszületett a mentő eszme.

Másnap reggel szokatlan sietséggel és szokatlanul korán távozott hazulról s mielőtt hivatalába tért volna, bejárta a fodrászt, beszólt egy nagy raktárba, hol kész úri ruhákat árulnak, megfordult egy illatszerésznél, kinél festékek és szépítő szerek kaphatók... s midőn a miniszter tizenegy órakor magához kérette referádára, a fiatalos, feketebajszú, parókás, elegáns öltözékű tanácsos sietett irodájából az elnöki osztályba.

Attól fogva Kovács Lázár kettős alakban jártkelt a föld szinén, más volt otthon, — más a miniszteriumban. Az otthoni Kovács egy totyakos nyárspolgár békés képét nyújtja, a ki a világi hiúságokkal már leszámolva, az egyetlen, tiszta és zavartalan örömet a jó ebédben és nyugodt éjjeli alvásban találja. Arcza ránczos, szemei bágyadtak, tartása lomha, léptei lassúk, öltözéke öreges.

De ha egy detektiv megfigyelné a tanácsos urat, észrevenné, hogy Kovács ilyen «trotytyá» csak a saroktól fogva változik át, melynél utczájába befordul. Azon a sarkon túl egy világfi könnyedségével siet a miniszteriumba, hol — átöltözködik. Megkönnyíti ezt a maskarát az a körülmény, hogy irodájába a portás elkerülésével a hátsó kapun s egy sötét melléklépcsőn is bejuthat. Újabban rendszerint ezt az útat használja.

Sokáig a legnagyobb ügyesség és ravaszság sem folytathat ilyen játékot némi kellemetlenségek nélkül, s a mely kollégák Kovácscsal délután vagy este felé találkoztak, mikor Milka ő nagyságát sétáltatta, bizonyos megdöbbenéssel észlelték, hogy a délelőtti tanácsos mennyire elüt a délutánitól.

A kamarás-fogalmazó meg is mondta egyenesen: — Lazikám! tudod-e, hogy senkit sem láttam — a ki olyan rövid idő alatt meg tud vénülni, mint te! — Igaz, hogy aztán hamar meg is fiatalodol.

Kovács tréfával akarta elütni, de lassanként be kellett látnia, hogy ez a játék sokáig nem folytatható. A miniszter úgy sem tartja öregnek, tehát levetheti az ifjúság álarczát. Fokozatosan meg fog vénülni, először a szőllőzsirral hagy föl, majd a bajusz festésével, azt a szakállszínezés megszüntetése fogja követni (mert mióta meg kellett növeszteni a szakállát, a hivatalban azt is befeketiti) s igy tovább, hogy a minisztert ne egyszerre lepje meg. Körülbelül még hat hétig kell a két alakost játszania, ez alatt eldől ügye s ő lévén soron — miniszteri tanácsossá fogják előléptetni, a mi hivatali pályájának betetőzését jelenti. — Ember tervez, a végzet rendez!

Hány utczája van Budapestnek, és hogy elsétálhat azokon évekig két ember a személyes találkozás veszélye nélkül. De az tudományosan bebizonyított tény, hogy ha egy ember akár fővárosunkban, akár a föld kerekségén bárhol valakit el akar kerülni, azzal az egygyel okvetetlenül találkozni fog.

E természeti törvénynek köszönheti Kovács Lázár is azt az összeütközést, mely közte és a miniszter közt folyó évi július 5-én délután hat órakor a váczi-utczai Nagy-Kristóf-gyógyszertár előtt megtörtént. Kovács Milkát vezette karon és a városház felől haladt a Gizella-tér felé; ő excellentiája ellenkező irányban jött — a két férfi szembe kerül, — kölcsönös köszönés — a miniszter élesen szegezi szemét a tanácsosra, mintha nem ismerné föl azonnal, aztán hirtelen ráismer — némi csodálkozás vehető észre arczán — a tanácsosét pír borítja el, s az utczai jelenetnek vége.

Kovács Lázár nyugtalanul töltötte az éjszakát, és felesége föl is költötte két ízben, hogy miért nyöszörög. Azt felelte: nehéz álmai vannak, farkasok üldözik és a miniszterium menynyezete majd rászakadt. Nem szólt igazat... azt álmodta, hogy a miniszter elé kell mennie és nem tudja magát elhatározni, milyen alakban jelentkezzék. Folyton a tükör előtt áll, hol fösti a bajuszát, hol lemossa, hol fölteszi a parókát, hol leveszi. A miniszter már a harmadik szolgát küldte utána . . .

A MENY MEGÉRKEZI

ÉSE. — Barabás Miklós festménye.

S az álom megvalósult. Másnap csakugyan abba a helyzetbe jutott, melylyel egész éjjel álmodott. Nem tudta magát elhatározni, öreg legyen-e vagy fiatal? Mindkét esetben nevetségessé válhatik. Déli tizenkét órára rendelte magához a miniszter, hogy egy nehéz, bonyodalmas ügyet elreferáljon. Jóformán még rá sem ért, hogy az újabb aktákat áttanulmányozza, pedig már tíz óra elmúlt. De hát tehet-e róla, mikor egy másik fontos kérdéssel kellene tisztába jönni, azzal, hogy parókával vagy paróka nélkül, deresen vagy feketén referáljon.

Már harmadszori metamorphosison ment keresztül . . . Hol az aktáknál, hol a tükör előtt ül, hol a kendőzés, hol a tanulmány foglalja el.

Egyik sem megy; s a mi legroszabb, az esze úgy összezavarodik, hogy csakhamar az egész ügyet elfelejti, még azt is, a mit előbb pontosan tudott.

Már tizenegy óra is elmúlt . . .

Végre mégis csak el kell magát határoznia, akármire.

Megtörténik . . .

A «fiatal» Kovács Lázár fog referálni. Gyorsan a tükör elé . . . siess, fesd be hamar a bajuszt és szakállt, mert rögtön fog hivatni. Félig sem készült el, s már két szolga kopogott: «Ő excellenciája kéreti, jöjjön hamar!» Mindjárt! Mindjárt! Harmadik kopogás, a harmadik szolga! «Hát még most sem jön?» Egyszeribe! (Csak a parókát keresi — de hiába! ördög tudja, hová tehette?) Negyedik kopogás! Csakhogy ez a kopogás már dörömbölésnek is beillik. Nem szolga, hanem az elnöki fogalmazó áll künn, és kiáltja sürgetőleg:

— A miniszter türelmetlen, a parlamentbe kell mennie, tessék sietni.

Kovács szerencsére ráakad az akták közé tévedt parókára, hamar fölteszi s a nélkül, hogy ideje volna még egy futólagos, utolsó pillantást a tükörbe vetni, az irományokat fölkapva, kinyitja az ajtót s a fogalmazóval együtt a miniszterhez siet.

Ő excellenciája ily megjegyzéssel fogadja:

— Nagyságod megváratott, pedig sok a dolgom . . .

— Bocsánat, kegyelmes uram . . . de . . .

— Csak gyorsan! Tessék helyet foglalni!

Leültek és Kovács a legnagyobb gyorsasággal fog a tárgy előadásába. Beszéd közben nem kerülheti ki figyelmét a miniszter arczának szokatlan kifejezése. Mintha csak igen nehezen tudna egy-egy föltoluló mosolygást elnyomni.

A tanácsost ez némi zavarba ejti. Mi lehet az oka? Talán roszúl tette föl a parókát?

A miniszter elfordúl tőle arczczal. Világos, csak így őrizheti meg komolyságát.

— Az ég szerelmére! mi lehet a bajom? gondolja a boldogtalan referens, ki e közben kezdi lélekjelenlétét elveszteni.

Elveszti a fonalat, akadozik s kezei reszketve, idegesen forgatják az aktákat, melyek segélyével ismét kerékvágásba akar jönni.

Megtalálta a fonalat és folytatja az előadást.

Ekkor észrevesz oldalt egy tükröt. Bele néz és — majd összeroskad. Most már tudja, mit talált a miniszter olyan nevetségesnek rajta — a bajszának egyik fele fekete, a másik szürke.

Erre az iszonyú fölfedezésre eláll ajkán a szó . . . arcza hirtelen elvörösödik . . . az akták kiesnek kezéből s a földre hullanak . . .

— Tanácsos úr roszúl érzi magát? — szólt a miniszter, megkönyörülve a szegény referensen.

— Már tegnap óta gyöngélkedem! — nyögte a tanácsos.

— Menjen hát haza és feküdjék le! Az iratokat pedig hagyja nálam, majd áttanulmányozom.

Saját lábán került-e irodájába Kovács, vagy valaki támogatásával: maga sem tudta. Szolgája lekisérte, kocsiba ültette és haza szállította.

Milka nagysád meg volt rémülve, mikor férjét dúlt arczczal, sáppadtan, a szolgára támaszkodva belépni látta.

— Mi lelt?

— A nagyságos úr roszúl lett a kegyelmes úrnál, — világosította föl a szolga.

Végre férj és feleség magokra maradtak. A tanácsos a pamlagon feküdt, neje az ágyat bontotta.

— Hamar az ágyba, aztán orvosért küldök.

Erre megszólalt Kovács.

— Kell is nekem orvos! Mehetek én nyugdíjba orvos nélkül is.

Lassanként aztán megtudott az asszony mindent. Kovácsnak megeredt a nyelve s az összes felelősséget a nyugalmaztatásért a feleségre hárította. Ő az oka mindennek, — az ő indokolatlan féltékenysége. Tessék majd Budavárába fölhurczolóskodni.

Milka, a ki most belátta, hogy Lázár nem asszonyért, hanem a miniszterért fiatalította magát, nagyon meg volt hatva. Mindenkép ki akarta az urát engesztelni és nem fogyott ki a vigasztalásból. Ilyen csekélységért csak nem nyugdíjazzák az embert.

— Szerencsétlen asszony! Mindenbe belekotyogtok, pedig semmihez sem értetek. Ha ott lettél, ha hallottad volna, hogy mondta a miniszter — milyen hangon: «menjen hát haza és feküdjék le» — nem kételkednél egy perczig sem! Aztán az iratokat is magánál tartotta! Nem kívánja többé referádámat! Miniszteri tanácsosság helyett nyugdíj! Eredj és keress lakást a várban.

*

Napok multak, de Kovácsot nem lehetett rávenni, hogy a hivatalba elmenjen.

Mit keressen ott? Majd bemegy, a mikor be kell mennie utoljára: búcsúzni a kollégáktól, íróasztalát rendbe hozni, szekrényét kiüríteni, hiszen a nyugalomba helyezés nem késhetik. Csak az a kérdés, milyen formában kapja meg. Tekintetbe veszik-e a közszolgálat körül számos éveken át szerzett érdemeit s legalább egy ordócskával enyhítik a keserűséget vagy nem enyhítik semmivel, még egy pár elismerő szóval sem a dekretumban («buzgó és sikeres» működését említve föl) és kiteszik szűrét minden teketória nélkül.

Két hét telt el ilyen módon.

Egy «szép» napon . . . azaz dehogy volt az szép nap . . . esett az eső oda künn, és Kovács hangulata is ugyancsak borús volt. Tehát egy borús és esős, csunya és komor napon bejön a cseléd, jelentve, hogy itt a hivatalszolga.

— Hadd jöjjön be! — szól mogorván Kovács Lázár s melléje azt gondolja: bizonyosan a nyugdíjaztatási dekretumot hozza.

Úgy is volt, a szolga kezében a kézbesítési könyvvel jelent meg, a könyvben pedig tisztán látni lehetett egy pecsétes dekretumos levelet. No Lázár! ütött az órád! De szedd össze magadat, ne vegye észre a szolga lelked háborgását.

— No, Balga, mi jót hozott?

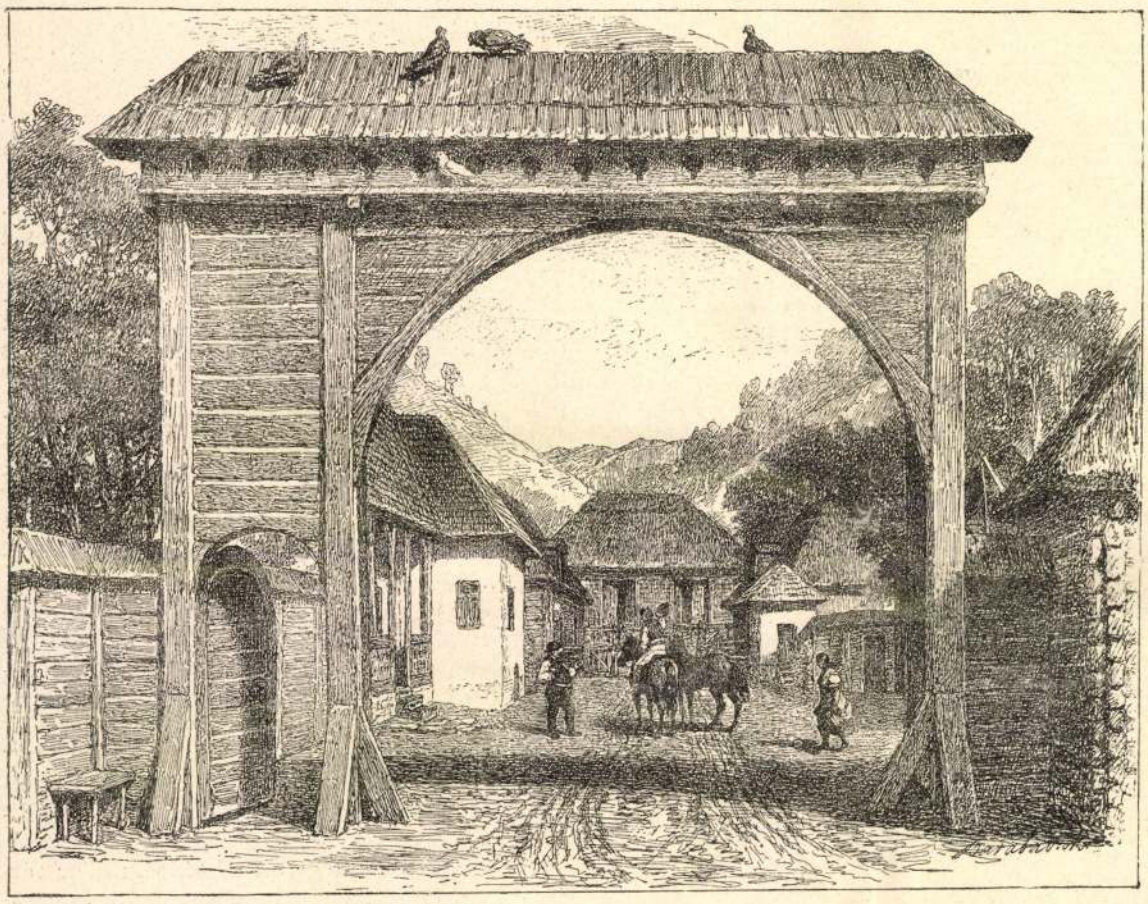

BARABÁS MIKLÓS SZÜLŐHÁZA MÁRKUSFALVÁN.

— Egy dekretumot, nagyságos asszony — felelt a hivatalszolga és oda nyújtotta a kézbesitési könyvet, hogy a tanácsos úr nevének aláírásával az átvételt igazolja.

Kovács aláírta nevét, s miután a szolga kiment, fagyos, metsző, keserű gúnynyal dörmögte:

— Bontsd hát föl, nagyságos asszony!

— Azaz, hogy méltóságos asszony! — igazitá ki Milka és diadalmasan férje elé tartotta a dekretumot.

Kovács úrnak elállt a szeme-szája.

— Hisz ez nem nyugdíjazás . . . hanem kinevezés! Igen, kinevezés . . . miniszteri tanácsossá! — kiáltott föl Kovács Lázár, a pamlagról fölugorva. — Nesze öt forint, add a szolgának!

Mikor a miniszterhez elment megköszönni a kinevezést, eredeti természetes alakjában mutatta be magát. A kegyelmes úr nagyon előzékenyen fogadta és nevetve mondta:

— Én nem a kinézésben keresem a fiatal munkaerőt, hanem a szellemi rugékonyságban. Méltóságodnak még nagyon sokáig hasznát fogja az állam vehetni.

Ebből látnivaló, hogy a miniszter mindent tudott.

— De kitől tudhatta meg? — kérdezte otthon Milkát, — mit gondolsz?

Milka nagysád . . . jobban mondva ő méltósága alattomosan mosolygott és csak annyit felelt:

— Érd be azzal, hogy nem kell a várba költözködnünk.

TINA DI LORENZO.

Nagy várakozással foglaltam el helyemet a Vígszinházban. Sudermann «Otthon»-át hirdette bemutatóul Duse egykori művésztársa: Ando, a ki most Tina di Lorenzoval járja a világot. A legújabb csillag az olasz szinművészet egén. Fiatal, szép és Duse mellé helyezik őt. A mi a fiatalságot illeti, az a természet rendje szerint egyszer kijut mindenikünknek, a szépséget is átalán véve elég pazarul méri a sors; de már a Duseban rejlő kincs csak a gondviselés ritka választottjaié. Ennek a kincsnek semmi köze ahhoz, a mit észszel és törekvő kitartással elsajátithat a tehetség, ezt nem lehet az utánzás mesterkedésével ellesni a tulajdonosától, mert az annak a lényével összeforrtan az övé. Az az ő belsejében rejlő olyan valami, a mi őt minden mástól megkülönbözteti s a melyet a Sudermann «Magdája» az «Én én vagyok»-kal juttat kifejezésre; a mi annyit jelent, hogy: Más vagyok, mint más.

Duse minden izében más, mint más. Egy egyszerű, külsőségeket félre tevő teremtés, a ki úgyszólva kizárólag azon adománya varázsával köti le a sziveket, a mi lényével összeforrtan kizárólag az övé. Hogy arcza szép-e: nem vitatom; de hogy annak kifejezése művészete szolgálatában meghaladja azt a fogalmat, a melyet közönséges értelemben a «szép»-hez köt az ember: abban nincs eltérő vélemény. Duse több mint szép. Ő a szinpad bája. Azt, a mit mások hatás elérésére kézzel, taglejtéssel, mozgással, nagy hanggal csinálnak meg — szándékosan használom ezt a szinpadi műszót — arra neki egy mindezeknél beszédesebb néma eszköze van. A szeme. Érzés, fájdalom, szenvedély ott ül annak a fényében, lelki élete könnyen olvasható tolmácsául. Az ő művészi «Én»-je érvényre juttatásának első rangú eszköze a szem. Kéz és mozgás neki csak kisegitő mellékeszközei. Hogy ismét azzal a szinpadi műszóval éljek, Duse nem csinál meg semmit, hanem beszél, mozog, cselekszik az adott helyzetből folyó egyszerű természetességgel, úgy, mintha egészen távol lenne tőle a czélzatos hatásra számítás. Pedig számit; mert beosztás nélkül nincs egységes alkotás, egység nélkül pedig nincs összhangra vivő művészi hatás. Az az igazi művész, a ki elleplezve tud számítani, s a ki a részlet-hatások dicsőségéről lemondva, egy egységes egésznek megalkotását tűzi ki czélul. A ki egy jellemet kidomborit: az — még ha a részletekben fogyatékos is — művészi dolgot végezett; a ki csak a részletek kidolgozásában csillog a nélkül, hogy a megformálandó karaktert jelleggel is föl tudná ruházni: abban lehetnek értékes művészi tulajdonságok, de a szó magasabb értelmében az még nem művész.

Nekem úgy látszik, mintha művészi pályájának ezt az utóbbi időszakát élné Tina di Lorenzo. Három különböző szerepében láttam őt és ezt a véleményt keltette föl bennem minden egyes est. Csak sajnálni lehet, hogy oly erőteljesen szólaltatták meg érdekében a hírharangot. Az neki nem vált javára. A mi közönségünk nem sokat ad az előzetes, zaj-keltő hírcsinálásra, a mi közönségünk önmaga szereti felfedezni a tehetséget. Duse mellé helyezték, Duset várt, és kapott helyette egy törekvő, élénk vérmérséklettel biró, eszes, fekete szemeinek villogásával, szépen formált hattyú nyakával s fénylő gyöngyeivel sok embert elkábító fiatal teremtést, a ki apró részletekben sok sikerült mozzanatot ad, s a kinek itt-ott egy-egy brillans részlete is van. A Duse nevével kapcsolatos «bevégzett» művésznő helyett kaptunk egy még csak részletekre dolgozó művészi tehetséget.

Lesz-e belőle bevégzett? Azt hiszem, hogy lehet. De nem Duse; hanem az ő saját egyéniségének megfelelő valami. Csakhogy még előzetesen meg kell szereznie azt az egyéniséget. Nem szinpadi routinnal és külsőségekkel, a melyek utánozhatók, hanem az élet iskolájával. Hogy mit fog átélni, hogy miféle igaz hangokra fogja megtanitani a szenvedés, öröm, boldogság vagy gyötrelem: az lesz a kérdés; olyan hangokat értek, a melyek a saját belsejével összeforrtan kizárólag az övéi. Hatni csak ezekkel lehet; s a nemesebb értelemben vett művészi nagyratörésnek is csak ezek az élettapasztalatok árán szerzett hangok az igazi rugói.

Tina di Lorenzonál ez a stádium még nem állott elő. A fiatalság könnyüdségével siklik át feladatának nehéz oldalán. Nem egységes jellemeket ad, hanem eljátszsza a szerepet rendkivüli eszesen megcsinált apró mozzanatok egész sorozatával, a melyek összességükben nem képeznek egészet, hanem külön-külön hatnak, mint egy tehetséges erőnek itt-ott bravuros fölcsillanásai. Sok minden van benne, a mi őt tehetsége arányainak önmaga részéről való fölismerése után jelentékeny művészi erővé fejlesztheti. Könnyen mozog; de még nem előkelően és ebben az ékszer-halmaz a nyüge. Fiatal kedélyének tetszik a fény s minthogy azt a közönségre nézve is érvényesiteni szeretné: számítva mozog. Az igazi előkelőség a fényt úgy viseli, mintha nem volna rajta semmi fény. A könnyű mozgás mellett birja a csevegés adományát a nélkül, hogy behizelgő lenne a hangja, élénk temperamentummal pöröl, szid és vitatkozik; a bosszuság és szeszélyeskedő kitörésre megvan a közvetitője, de az érzés hurját ritkán tudja ajkával megrezzenteni. Fájdalom, gyűlölet, szenvedély rendkivül kifejlesztett arczjáték nyomán jut nála kifejezésre.

A három est alkalmából egy olyan mozzanatra emlékezem, a melynél szó, kéz, mozdulat és arczjátéknak harmonikus egészszé olvadása megragadta az érzést; de ott aztán a felvonásvég előtt nyomban ki is tört a közönség. A «Frou-Frou» utolsó előtti felvonásának végjelenetét értem. Frou-Frou, — ez a szeszélyes fellobbanások és ideg-élete hullámzásainak hatása alatt cselekvő s alapjában romlatlan lelkű, rokonszenves könnyűvér, — egy ilyen természetü fellobbanás nyomán otthagyja férjét, gyermekét s Velenczében éli kedvesével már a megbánás napjait, midőn egyszerre csak megjelenik vetélytársa ellen irányzott boszuló kézzel a férje, a ki testileg, lelkileg összegyötörten még mindig imádja hűtlen feleségét bár megmart büszkesége távol tartja tőle őt. Párbajra készül; de azt megelőzőleg tudatja az asszonynyal, hogy neki anyagi bőséget biztosit. Frou-Frout nem érdekli az anyagi. Neki a szive vérzik, hogy összezúzta derék férjének a lelkét, és eszébe jut a gyermeke is. Pénz helyett jó szóra szomjazik; de azt nem kapja meg. Ridegen megy tőle a párbaj szinhelyére a férje.

Ezt a jelenetet az igazság erejével adta Tina di Lorenzo. Az művészi mozzanat volt; méltón kiegészítve az azt közvetlen követő jelenettel. Meghozzák a párbaj eredményének hirét. Némán, baljóslatú arczczal áll a hírhozó; és előtte megkövülten Frou-Frou, mint a kinek sorsát jelenti a vívók bármelyikének a sorsa. Amaz nem mer szólni; Frou-Frou gyötrelmes habozással nem mer kérdeni. Végre kisiklik ajkáról ez az egyetlen kérdő szó: «A férjem?» Tagadó választ kap, a melyre oly öröm tör ki egész lényéből, hogy a pillanat hatása alatt szinte megfeledkezik arról, hogy lehetséges még egy másik áldozat: a kedvese. Megtudja, hogy halálosan megsebesült. A pillanat hatása alatt álló lényének megfelelőn most már a sebesült foglalja el őt. Megszólal a szive; ápolására rohanna; de a hírhozónak az a hire összetöri, hogy az édes anyja van haldokló fia mellett. Ott nincs helye a fiú halálát okozó szeretőnek.

Tina di Lorenzo annyi lelki finomságot öntött ebbe az egész jelenetbe, annyi művészi igazsággal érvényesitette az egymást nyomban követő ellentétes érzések fölvillanását, hogy lehetetlen reményt nem kötni a 25 éves fiatal leány jövőjéhez. Minden mozzanatában nemes volt. A megtört léleknek a bűnhődés súlya alatt való megsemmisülését megható igazsággal tolmácsolta előttünk. Rokonszenv, érzés vele volt a nézőtéren.

Ha Frou-Frouval mutatta volna be magát, kedvezőbb hangulattal formálta volna meg felőle véleményét a közönség. Az élet-iskolának

nagyon bevált tétele, hogy az első lépés sikere: fél siker. Az első látogatást tevő salon-gavallér sokáig mosoly tárgya ott, a hova botló lépéssel vagy félszegül öltözve köszönt be. Az első impresszió hatása sok embernél határozó. Az «Otthon» Magdája nem volt szerencsés választás. Azt nálunk minta-módon megteremtette Jászai Mari, és élveztük Duse lekötő egyéniségétől is.

Sudermann Magdája nagy feladat bevégzett művésznőkre is. Ott nem arról van szó, hogy egy-egy szerelmi dráma megszokott mozzanatait élje át a szinpadon a művésznő; ott a szülői háztól eltaszítottság, elesés, magára hagyottság tizenkét éves küzdése által teremtett lelki állapotot kell tolmácsolnia; a léleknek azt az állapotát, a melyen a kiküzdés sikere daczára is az elkeseredettség kérge ül. Magda egy erős egyéniséget követelő jellem-szerep. Az a leszámolásnak drámája, nem rokonszenves véggel a személyesítője iránt; de nem is enyhítő körülmények hiján.

A ki Magdát adni akarja, annak a jó szív lágyságának hangjaival kell birnia, a melyet testvérhuga irányában érvényesít; annak a gúny metsző élére van szüksége, mikor évek után egyszerre csak előtte áll az az ember, a ki miatt — mert mint kérőjét atyja akarata ellenére visszautasította — a szülői házat el kellett hagynia; neki a megvetés megsemmisitő hurjait kell fokozatos emelkedéssel megpengetnie azzal a másik emberrel szemben, a ki mint magára álló fiatal leányt léha módon ott hagyta az éhezés nyomora közt, a gyermekével; s végül a legvegyesebb érzésekre kell hangot találnia abban a szülői házban, a mely az onnét való kitaszítottság nyomán rég megszűnt otthona lenni, s a hol most az ő multját kutatja az apja.

Kegyetlen harcz az, a melynek megvívására kényszeriti a lányát, a kinek haza hozott elkeseredése sokban meglanyhult az otthon töltött egy nap hatása alatt. Megtudja, hogy az apját ért hűdésnek az ő szinpadra lépését hozó hir volt az okozója, s megtudja, hogy az általa visszautasított lelkész az, a ki megmentette atyját a lelki meghasonlástól. A vég ismeretes. Az atya lesz az áldozat.

Rendkivüli erővel kell rendelkeznie annak, a ki Magdát egységes jellemalkotásban be tudja mutatni a szinpadon. Azt gondolom, hogy élettapasztalatok nélkül még felfogni is nagyon nehéz Magdának a lényét.

Tina di Lorenzo szép tehetségére még most másutt van a tér. Eddig mint Frou-Frou aratott legtöbb sikert. Fedorája sokszor eszembe juttatta elődeit. Helvey Laura alkotta meg azt mintegy tizenkét év előtt a Nemzeti Szinházban, ép oly érdeklődést keltve, mint ma Echegaray «Tisztító folt»-jában Márkus Emilia. Aztán Sarah Bernhardtól, a szerep eredeti megteremtőjétől láttam a vőlegénye gyilkosa után lázasan kutató szép herczegnőt s végül a Duse finom egyéniségének emléke is ott mozgott előttem, a mint Tina di Lorenzo kutatja a gyilkost. Azok egységest adtak, ő részletekben csillogott.

Szüry Dénes.

A MUNKÁSOSZTÁLY HAJDANI HELYZETE.

Minden érző ember keblét mélyen megdöbbentő hirek érkeznek az ország több vidékéről. Az értelmességéről, józan gondolkozásáról ismert mezei munkás nép egyes rétegeit sok helyen sikerült az izgatóknak félre vezetni s most a jobb sorsra érdemes szegény nép áldozatul esett a földosztás, vagyonközösség veszedelmes és kivihetetlen tanait hirdető bujtogatóknak.

Hiszen hogy teljesen kielégítő volna a mezei munkás helyzete, azt senki sem mondja, de az tagadhatatlan, hogy lassanként mégis javulóban van s az elmult időkhöz képest a haladás, nevezetesen a jogoknak a munkás népre való kiterjesztését illetőleg, kétségtelenül igen nagy.

S talán nem lesz érdektelen, ha összehasonlitás kedvéért egy pillantást vetünk a mult idők idevonatkozó viszonyaira.

Negyvennyolcz előtt az ország népességének hat-tizedrésze úriszéki törvénykezés alá tartozott, és csak négy-tizedrésze tartozott a megyék joghatósága alá. A «dominus jurisdictionis»-t az uradalmi fiskálisok képviselték, a kik ugyan minden önkénykedésre hajlandók valának, de a kisebb megyei köznemesség sokkal féltékenyebb volt az uradalmi fiskálisok és a nagy uradalmak túlsulyára, sem hogy igen gyakran oltalmába ne vette volna az elnyomott jobbágyokat az igazságtalanságok ellen. Máskor épen megfordítva esett a dolog, a földesúr állott pártjára jobbágyának a szolgabirák hatalmi túlkapásai ellenében. Még a szabadelvű gondolkozású gróf Dessewffy József is megbotránkozott azon, hogy a tiszalöki biró egy konvencziós cselédjét felvágatta a löki révnél, mivel káromkodott, s ebben a földesúri joghatóság oly megalázását látta, hogy esztendeig járt elégtételért a főjegyzőtől az alispánig, bár a nélkül, hogy azt meg is kapta volna.

Igy vált a magyar földmivelőnép oltalmazójává törvény nem létében is az alkotmány élő szelleme. Még kedvezőbb volt aránylag a nép anyagi helyzete, különösen a gazdag főurak, püspökök, káptalanok, korona- és kamara-uradalmak kiterjedt birtokain. A véradó aránylag nem volt nyomasztónak mondható. Egy nyolczszáz lélekből álló községnek minden tizedik évben egy-egy katonát kellett kiállitania. A többit toborzás útján szedték össze.

Már most milyen vagyoni helyzetben élt 1848 előtt egy tehetősebb jobbágy? Ha egész telek földje volt — s egy telek a Mária-Terézia-féle urbarium szerint 40 holdat tett, — fizetett évenként 5 pengő frt országos adót. A földesuraságnak köteles volt hetenként két napi szolgálatot teljesiteni kézi munkával, vagy igával. De ezért marháit a közös urasági legelőkön legeltethette s ingyen kapott fát az urasági erdőkből; a mi bizonyára meghaladta a robot értékét.

Az uraság tartozott gondoskodni a templom és iskola fenntartásáról, az volt köteles úriszékeket tartani, melyeken a jobbágyok pereit díjtalanúl döntötték el s hol a megyei ügyész hivatalból képviselte a jobbágyokat, az uradalmi ügyvéd pedig a földesurat.

Az 1836-diki országgyülés az addig széltében gyakorolt botbüntetést is eltörölte, vagy legalább eltiltotta. Nem volna igazunk, ha tagadni akarnók, hogy a legsulyosabb visszaélések ezen a téren történtek, s nem sokat változtatott a helyzeten az sem, hogy ezentúl a nemes embernek jobbágyát a szolgabirónál kellett bepanaszolnia; csak a kéz változott, mely a pálczát tartotta; de megtörtént azután is, hogy p. o. a nyitramegyei főszolgabirónál bevádoltak egy nagy-láni parasztot valami kihágás miatt. A főszolgabiró magához rendelte a parasztot, de szerencsétlenségre ugyanazon nap reggelén egy másik nagy-láni ember állitott be valami magánügyben a szolgabiróhoz, a ki véletlenül az ablaknál állt, s látván az udvaron ácsorgó parasztot, megkérdezte a hajdutól, ki az és mit akar. Mikor értesült, hogy az illető Nagy-Lánra való, rögtön tisztába jött a helyzettel. «Ahá! — igy szólt — ez az a gazember? Csak húzzátok le s vágjatok rá huszonötöt!»

A parancsnak természetesen engedelmeskedtek. Mikor aztán ősi szokás szerint a szerencsétlen áldozat fájós tagjait tapogatva föltámolygott a deresről, hogy megköszönje a huszonötöt: nem állhatta meg, hogy meg ne kérdezze, mivel érdemelte meg a büntetést. Akkor aztán kitünt, hogy tévedés van a dologban: a huszonöt másnak volt szánva, a ki véletlenül falujabeli volt az ártatlan bűnhödőnek. No, de sebaj, az ilyen csekélység nem hozta zavarba a tekintetes szolgabiró urat. Asztalához ült s annak rendje szerint előjegyzésbe vette a kiliferált pálczaütéseket. «Most már békén haza mehetsz — e szavakkal fordult aztán a jámbor atyafihoz, — jövőre, ha valamit hibázol, le fogom számitani a büntetésedből a most kapott huszonötöt.»

Ilyen volt a régi patriarkhális világ. Az 1836-diki szabadelvű országgyülés azonban más tekintetben is forduló pontot jelölt a «misera plebs» életében. A jobbágyság szabad költözködését a József-féle rendeletek értelmében törvény nem szabályozta, s a törvény előtti egyenlőség, a közteherviselés érdekében elmondott fényes és nagyszabású beszédek megteremtették, vagy legalább elvetették magvát az emberi jogok diadalra jutásának. Az örökváltság elve is az 1836-diki országgyülésen diadalmaskodott először.

A mikor igy hazánkban a megindult szellemi mozgalmak, emberiesebb, szabadelvűbb reformirányzat felülkerekedésével kecsegtettek, az osztrák politika szükkeblűsége tőszomszédunkban fölgyújtotta a forradalom üszkét. Az 1846-ban Galicziában kitört fölkelés parasztszocziálista

BARABÁS MIKLÓS RAJZAIBÓL. — Utczaseprő fiú.

jellegét a bécsi kamarilla kétszinű politikája teremtette meg. Kegyetlen mészárlás tört ki, s huszonnégy nap alatt több mint ezer földbirtokos esett áldozatul.

Mély megbotránkozást keltettek a galicziai utálatos mészárlások Magyarországon is. Kapóra jött ez a példa az ország szabadelvű közvéleményének, mely ettől fogva kettőzött erővel dolgozott a szükséges reformokon és sietett minden alkalmat megragadni, hogy a földmivelő nép helyzetének javitásával és rendezésével elvonják a talajt a testvérgyülölet fölszitásától.

És mégis, épen a robot megszüntetése adta meg az alkalmat nálunk is arra, hogy mindjárt a márcziusi napok dicsőséges vivmányai után elemi erővel törjön ki az elégületlenség az ország némely vidékein. Ezek a mozgalmak, melyek Szereden és Vág-Újhelyen zsidó-üldözésekben nyilvánúltak, Bajmóczon, Privigyén már határozott kommunisztikus színezetet öltöttek. E vidékeken a földmivelő nép a helyett, hogy hálásnak mutatkozott volna az egyenjogúsitásért s a százados rabságból való fölszabadittatásáért, elégedetlen, daczos, fenyegető lett. Panaszkodtak, hogy a robot megszüntetésével nincs segitve rajtok; kevés a földjük, az uraságé pedig sok. Különösen az uradalmi erdőket rohanták meg; a legszebb szálfák áldozatúl estek fejszéik csapásainak.

1848 április 10-én Privigyén épen a szabadság ünnepét, ülték s az egész környék népe egybe volt gyülve, mikor Bajmóczon a Pálffy-féle uradalom tisztjei közt hire terjedt, hogy a privigyeiek tüntetni szándékoznak földesuruk ellen.

Pedig a bajmóczi uraság, gr. Pálffy Ferencz, egyike volt a magyar arisztokráczia legrokonszenvesebb alakjainak. A «szép Pálffy», a mint Bécsben nevezték, vagy a «badeni Pálffy», a mért nyáron át rendesen a Bécs melletti Badenben lakott, nemcsak a tudományoknak és művészeteknek volt nagy pártfogója, hanem jobbágyainak is valódi barátja. Zsellérei is mind tehetős, adósság nélküli és szép gazdasággal biró emberek voltak.

De mindez nem használt semmit. A csak imént felszabadúlt jobbágyság tüntetni akart a földesúr ellen. A bajmóczi uradalom tisztviselői sietve menekültek, s a földesurak nem mertek a népnek ellene szegülni, melyet, mint kitünt, szintén lelketlen bujtogatók izgattak fel.

V.

APRÓSÁGOK BARABÁS MIKLÓSRÓL.

A Barabás ecsetje alól kikerült arczképeken megvan a hasonlat, de az úgynevezett «hálás hasonlat». Ha valakinek például nagy szemölcse volt a szája fölött, azt nem hagyta ki,

oda festette; de nem a fénykép ijesztő hűségével, hanem enyhítve úgy, hogy a hasonlatosságot meg ne hazudtolja. Így simított egyet a túlságosan kidomborodó pofacsonton vagy a szögletes állkapcson, enyhítette a bántó kancsalságot, stb.

Megfigyelvén azt, hogy a tükör fordítva mutat, kőrajzait rendesen tükörből készítette, mert a miatt, hogy a lenyomat az arczot visszafordítva mutassa, jobban előállt így a teljes hasonlóság.

Sajátságos és érdekes ez az eltérés. Ugyanis némely arcz balról nézve, különösen az orr görbülése miatt, egészen más, mint jobb oldalról tekintve. Ilyen volt a többi közt Kovács Mihálynak, a festőművésznek és Székely Józsefnek, az írónak az orra, s ennek következtében mind a kettejök arczának a két oldala is.

A daguerrotypek után, a melyek eredetileg megfordítva adták az arczképet, Barabás szintén tükörből visszafordítva rajzolta. Ennek a daguerrotypről való visszafordításnak egy érdekes esete volt a régebbi években.

Munkácsy Mihálynénak első férje huszárszázados volt az osztrák seregben és Galiczián állomásozott; neve Baron de Mars vala. Ennek a daguerrotyp arczképét beküldötte Barabáshoz egy magyar báróné, megrendelvén róla egy kis elefántcsont parányképet, miniaturet. Barabás tükör elé tette a daguerrotypet, arról megfordítva lefestette a kapitányt és elküldte a képet a megrendelőnek. Nehány nap múlva kap olyan csomagot Galiczából, a milyenbe ő küldte oda a képet. Kiváncsian bontja fel: hát ismét a daguerrotyp és ismét megrendelés. Arra kérik, fesse le azt még egyszer. A mű elkészült s nagyon tetszett. És nehány napra rá jött a magyarázat.

Azt állitotta — t. i. a levél szerint, — egyik ottani előkelő úrhölgy, hogy a festő csak úgy véletlenül találta el az arcz hűségét, mert különben lehetetlen, hogy a ki nem ismeri az élőt, jobb képet készítsen róla, mint a daguerrotyp, a mely elvégre is a természet hű *tükre*. Természetesen nem gondoltak arra, a mint hogy mások sem sokan figyelték meg a tükörnek, illetőleg az arczok különféleségének ezt a tanulmányra méltó sajátságát.

Mikor Munkácsyné első alkalommal Budapestre jött, mindjárt azt kérdezte: él-e még, s hol lakik Barabás, az a magyar művész, a ki első férjének olyan találó képét festette? És látogatására ment, beszéd közben nagy dicsérettel emlegette a kis arczképet. Ugyanekkor derült ki az is, hogy Galiczában egy úrhölgy, egy olasz nevű gróf huszártiszt neje, rátette a kezét az első képre s nem lehetett tőle többé visszavenni. Kénytelenek voltak másodikat festetni.

*

Barabás ritka emlékező tehetséggel volt megáldva a legutolsó időkig. Még zsenge ifjuságában, 17 éves korában emlékezetből lerajzolta Katona Zsigmond főkormányszéki tanácsost, s ennek következtében Katona szebeni házában lakást kapott és ott a jeles Bruckenthal-képtárban tanulmány-rajzokat készíthetett. Ittléte szolgált lépcsőül haladásához és boldogulásához.

Lerajzolta emlékezetből később 30 évi idő multán rokonát, Kiss József tanárt a székely udvarhelyi kollegium számára. Ennek az arczképnek a fényképezett másáról az oláh parasztok is megismerték, hogy kit ábrázol. Így festette emlékezet után Radák István bárót, Bartakovics egri érseket.

Megemlítjük még, hogy Ira Aldridge hires szerecsen szinművész albumába egy szinpadi álarczot rajzolt, melyen az arcz felső fele nevető, alsó része pedig siró volt, szellemesen ábrázolván vele Aldridge tragikai és komikai művészetét. —*h*—

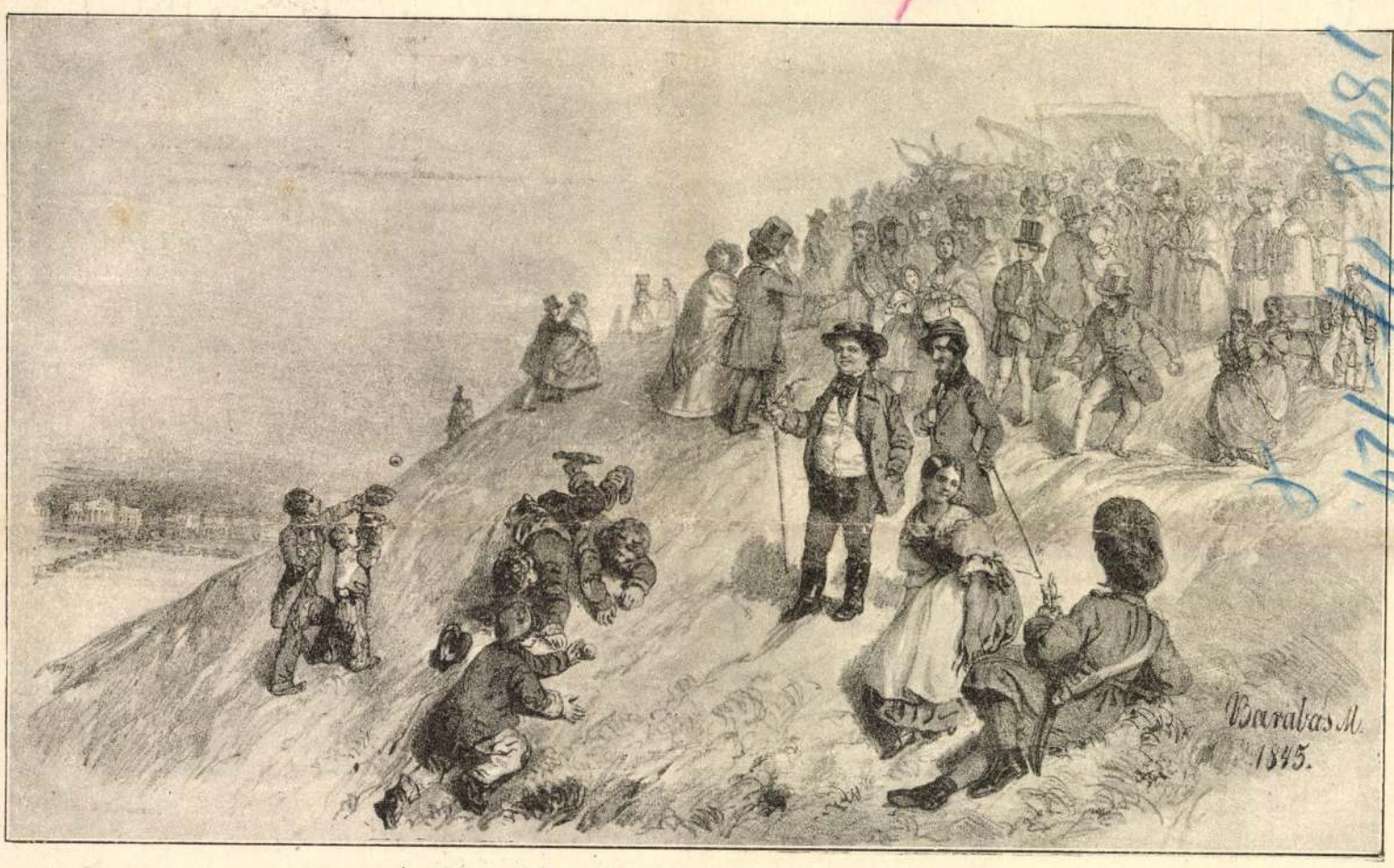

BARABÁS MIKLÓS RAJZAIBÓL. — Húsvéti mulatság a Gellérthegyen 1845-ben.

ÁLARCZOS KANNIBÁLOK.

Nyugat-Afrika rengetegeiben, hol a mocsárláz, kigyók, mérges rovarok és harczias benszülöttek különben is veszélyessé teszik az utazást, újabb időkben mindinkább elszaporodtak azok az emberevők, kik különböző állat-öltözetben támadják meg az idegeneket, leöldösik és felfalják, hogy isteneik előtt kedves dolgot cselekedjenek, egyúttal pedig a maguk erejét gyarapítsák s életüket meghosszabbítsák.

Legelőször az angol tudósítások párducz-bőrbe öltözött kannibálokról hoztak tudósításokat, kik az út mellett álló fákon leselkednek az arra menőre s onnan rájok ugorva, ölik meg. Most alligátor rablók tűnnek fel; s ezek még veszedelmesebbek, mivel az alligátor rendesen nem támadja meg az embert, s így az áldozat gyanútlanul halad el a vízből kilátszó alligátor fejek mellett. Ha azonban a hajósok kikötik csónakjaikat s fáradságuk után szokás szerint a parton elalusznak, az alligátoroknak tartott rablók rögtön oda usznak, leveszik a fejükre tett alligátor bőrt s kurta, hajlott késeikkel keresztül vágják az alvók nyakát s először vérüket iszszák meg, azután pedig a húst, néha kissé megsütve, de többnyire egészen nyersen eszik meg.

Az európai hatóságok megtesznek minden lehetőt, hogy ezt a borzasztó szokást kiirtsák, de legtöbbnyire tehetetlenek ellene, mert a kannibálok eljárását a benszülöttek vallásos dolognak tartják s nagyon félnek attól, hogy a «szentek» varázseszközeikkel megrontják őket, ha valamit ellenük tesznek.

EGYVELEG.

* **A legdrágább távsürgönyt** eddig egy Heaton nevű angol képviselő küldte Ausztráliába 1890-ben, fizetett érte 32.000 arany forintot. A táviró társaságok közül a «Reuter Bureau» fizetett ugyanennyit egyszer egy 4000 szóból álló tudósításért egy Deeming nevű gyilkos bűnpereért; a táviratozás egy sodronyt egész nap igénybe vett. Nagy összegeket adnak ki egyes lapok is táviratokért, igy a londoni «Times» az argentini forradalom idején a Buenos-Ayresbe vivő tengeralatti távirdáknak egy hét alatt 60.000 forintot fizetett ki.

* **Háztengerek.** London városában 600.000 ház van, New-Yorkban ellenben, hol a házak sokkal nagyobbak, már csak 115.000 s Párisban mintegy 90.000.

* **Az emberi haj számára** nézve a leginkább megbízható számítások alapján állítható, hogy a szőke embernek átlag 143.000 hajszála van, a barnának ellenben, mivel ez a haj vastagabb, már csak 105.000 s a vörös haju embernek csak 29.200. Ugyanezen számítás szerint egy szőke ember hajszálai összekötve 500 ember sulyának megfelelő terhet volnának képesek fentartani.

* **A legtöbb hosszuéletű európai ember** aránylag Norvégiában van. Ezt annak tulajdonítják, hogy a leginkább lakott partvidéken a hőmérséklet igen enyhe, s az egész éven át nincsenek nagy ugrások a hőmérsékletben.

* **A növénymagvak** csirázó képességének hatása felől Brown és Escombe érdekes kisérleteket tettek oly módon, hogy a magvakat 183—192° C. rendkivüli hidegben tartották 110 órán át s azután 50 óráig fokozatosan kihütve hasonló magvakkal, melyek azonban nem voltak ily kisérlet alatt, egyszerre elvetették s azt tapasztalták, hogy mindkét féle mag egyenlően csirázott s mindkét fajtából egyenlő jó termés lett.

* **Pókok a világtörténelemben.** A franczia köztársaság hadvezére Pichegru 1794-ben Hollandiába törvén, a hollandok megnyitották a zsilipeket s árvíz segítségével kényszerítették a franczíákat a visszatérésre. Pichegru hadsegéde azonban a hollandok fogságában azt észlelte, hogy a pókok magaviseletéből itélve, legkésőbb 10 nap mulva erős hideg áll be s ezt tudtára adta vezérének. Pichegru hitt a pókok jóslatában s csakugyan nehány nap mulva előnyomulhatott s Amsterdamot is elfoglalta. Ez a jóslat nagy hirre tett szert s akkor sokat foglalkoztak a pókok időjósló tehetségével.

BARABÁS Miklós: Dandárok a kocsma előtt. Jelezve lent jobbra.
Barabás, 1857, lemezpapír 35×52 cm.
Ernst-aukció XI. (1920) 19. szám.

B-26-348

Barabás Miklós

Határozottabb eredménynyel járt az Orlai P. Samunál 1859 január 23-án tartott értekezlet, melyen Latkóczy Lajos, Brodszky Sándor, Kiss Bálint, Pecz Henrik, Plachy Ferenc, Van der Venne Adolf és Ujházy Ferenc is részt vett. Később Barabás Miklós és Pecz Henrik is csatlakozott hozzájok s kidolgoztak egy alapszabálytervezetet s szerencsét próbáltak vele az akkori rendőrhatóságnál. Hosszas volna elmondani, mennyi huzavona késleltette ezeknek az alapszabályoknak jóváhagyását. Többszörösen visszaküldték a folyamodóknak, újra meg újra át kellett dolgozni azokat, majd azért, hogy az osztrák egyesületi törvénynek megfeleljen, majd pedig azért, hogy a bécsi Concordiának szervezetéhez legyen hasonló.

Az efölötti tanácskozások vezetésére Barabás Miklóst kérték fel, kinek a neve már régóta ismert és népszerű volt az egész országban. Részt vett ő a Műegyletnek első 1840. évi kiállításán. A tanácskozásokat vezette 1861-ben társulatunk keletkezésekor. Éveken át volt aztán társulatunk alelnöke. S mint a magyar művészek nesztora, a városligeti műcsarnokban rendezett 1896. évi milleniumi kiállításon is a nagyra nőtt új nemzedék soraiban még mint kiállító művész szerepelt.

A rövid életű csonka alkotmányosság idején Pest város törvényhatósága megengedte — azonban 1862 elején a helytartó tanács újra megtiltotta — a társulat közgyűléseinek tartását. Időközben Barabás Miklós elnöklete alatt 1861 március 15-én megtartották az első értekezletet és a március hó 28-án végbement közgyűlésen a társulat megalakultnak nyilvánította magát s meg is kezdte rendszeres tevékenységét. Az alakuló közgyűlésen megválasztott elnök, gróf Keglevich Béla, néhány hónap mulva lemondott s már 1861 augusztus 1-én egy újabb közgyűlés helyébe nagy lelkesedéssel Andrássy Gyula grófot választotta meg. Csak az ő közbenjárásának lehetett köszönni, hogy a hatóságok akadékoskodásainak leküzdése után végre 1863 február hó 3-án ő Felsége az alapszabályokat szentesítette. S így a végleges megalakulástól számítva, Andrássy Gyula gróf volt a társulatnak voltaképen első elnöke. Az is maradt mindaddig, míg az al-

Szm KT 52 103. l.

szett lelkes hazafit és a művészet buzgó hivét választották. Kezdetben Plachy Ferencz, a szerény festő volt a társulat titkára. Mikor egy év mulva birtokára visszavonult, 1862 julius 10 én Telepy Károlyt választották meg helyébe, ki haláláig, 1906 szeptember 30-ig, közel negyvenöt éven át megszakitás nélkül állt a társulat szolgálatában, 1880-ig mint titkár s aztán mint műtárnok. Senkit sem lehet az országos magyar képzőművészeti társulat multjával annyira azonositani, mint Telepy Károlyt. Különösen fennállásának első felében. Mielőtt az Andrássy-úti műcsarnok megnyilt s mielőtt a nagyobbszabású tevékenység a munka megosztását és új erők alkalmazását meg nem kivánta, Telepy Károly végezte el a tennivalók oroszlánrészét. A fürge kis ember, érdekes dús hajzatú fejével, élénk, tréfás beszédével és sokoldalú ügyességével arra született, hogy a kezdő társulatnak barátokat szerezzen. Száz szemű és száz kezű volt. Ő rendezte a társulat sorsolását. Éveken át ő csomagoltatta s vette át a kiállitási műtárgyakat. Ő volt a képek egyedüli akasztója. Ő közvetitette a vásárlásokat. Mennyi érzékenységbe kellett ütköznie s oly sok éven át tartósan még sem haragitott senkit sem magára. Amellett ráért még festeni is és bámulatosan sokat festett. A külföldi nemzetközi tárlatok magyar osztályait és a vidéki kiállitásokat is ő rendezte. A művészekkel és a közönséggel a társulat nevében ő érintkezett legtöbbet, ő fogadta és kalauzolta a társulat kiállitásainak illusztris vendégeit. Az ő szeretetreméltó megjelenése lassankint az országos magyar képzőművészeti társulat fogalmának megtestesülése lett.

A hatvanas években a társulat jelmezes kirándulásokat és bálokat rendezett. A fővárosi közönség körében ezek a művészeti ötletességgel egész népies ünnepeket vagy antik paródiákat végigjátszó mulatságok hódító hatással voltak a társulat céljaira. Azokban is főleg a Telepy kifogyhatatlan humora és ügyessége remekelt.

Az ötven év multán elért óriási haladást semmi sem teheti annyira szembeszökővé, mint az ötven év előtti kezdetleges viszonyokból merített adatok néhány példája.

BARABÁS MIKLÓS ÖNARCKÉPE
KŐRAJZ 1865-BŐL

BARABÁS MIKLÓS 1810—1910*

Tisztelt Közgyűlés!

Nekem jutott a megtisztelő és hálás feladat, hogy társulatunk mai közgyűlésén Barabás Miklósnak, a hazai festőművészet úttörő mesterének érdemeit méltassam, születésének ez idén betelt századik évfordulója alkalmából.

Hazai művészetünk történetében ez a nevezetes évforduló korszakot jelez, mert Barabásnak a bölcsője egyszersmind a magas színvonalra emelkedett, dúsan virágzó mai magyar festőművészetnek a bölcsője volt.

Kupeczky és Mányoky után sokáig nem merült fel kiválóbb magyar tehetség.

Később Markó s utána Brocky közvetlenül Barabás előtt lépett a művészi pályára. De csakhamar elszakadtak tőlünk. Markó olasz földön lett korának egyik legünnepeltebb művésze. Ligeti volt a tanítványa s ezen a réven volt csak a magyar tájfestésre egy időn át hatással. Brocky, az angol udvar festője, végrendeletében néhány remekművét ajándékozta a Nemzeti Múzeumnak. Abból értesült a nemzet, hogy ez az előkelő művész a távolban is híven ragaszkodott hazájához.

Ezeket az ismert neveket és tényeket röviden csak azért említem, mert a nevezetteken kívül nem volt senki más, kit az időrend és a kiválóság szempontjából Barabással egy sorba lehetne állítani.

S a lényeges különbség az, hogy bármily nagyra becsülhetjük Markónak és Brockynak művészi kiválóságát, őket csak haláluk után lehetett visszahódítani műveiknek megszerzésével, művészettörténelmünk számára. Életökben távol állottak tőlünk. A hazai talaj és a hazai légkör az ő nagy művészi képességökkel nem forrt egybe. Míg Barabás csak rövid ideig volt távol bécsi és olaszországi tanulmányai alatt. Két évet Bukarestben töltött. Ezt leszámítva, születésétől kezdve haláláig, — lehet mondani a mult század elejétől legvégéig állandóan Magyarországon, huszonöt éves korától fogva pedig majdnem megszakítás nélkül a fővárosban élt, mint a művészetnek szorgalmas, lelkiismeretes munkása, művészetünk fejlődésének és átalakulásának majdnem egy századon át eleven tanuja és önzetlen előmozdítója.

A gondviselés megáldotta ritka egészséges, ép szervezettel. Alig lankadó képessége megmaradhatott mindvégig művészetének válto-

* Szmrecsányi Miklós emlékbeszéde az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat 1910 április hó 10-én tartott közgyűlésén.

DIENES JÁNOS KŐRAJZA

A kongresszus fejedelmi divatja, az arcképláz, természetesen elterjedt Magyarországon is. S innen van, hogy a palotákban és a kastélyokban, de az egyszerű polgári lakásokban is, és sajnos, a régiségárusok kirakataiban a kongresszust követő időből lehet a legtöbb családi arcképet és bájos miniature-öket látni s ezek adtak legtöbb munkát a bécsi művészeknek. Sokan közülök rövidebb vagy hosszabb időre át is költöztek hazánkba. A potsdami származású Lieder Frigyes Budán fejezte be életét; Einsle a harmincas években József nádor hívására ismételten tartózkodott a fővárosban. S még Szatmár megye is vele festtette meg Kölcseynek jól ismert nagyméretű ülő arcképét. Úgy Liedert, mint Einslét is félig-meddig magyarnak fogadta a régi pesti műegylet s különösen Einslének nem egy nagyon jeles művét lehet látni előkelő családjainknál. Később Amerling, Lawrencet még leginkább megközelítő tanítványa festette közéletünknek sok kiváló alakját. Tőle van Széchenyi az Akadémiában és gróf Waldstein János a műcsarnokban. Mindkét arckép előkelő színvonalon áll. Bécsben a kőre rajzolt arcképeknek is gyakorlott mestereik voltak. Ezek közül Eyblt a pozsonyi országgyűlésre is meghívták s államférfiainkat ábrázoló kőnyomatai a harmincas évekből még most is széltében el vannak terjedve az országban.

Rövid pár vonással óhajtottam képet adni arról, hogy Barabás fellépése előtt mily művészeti viszonyok uralkodtak hazánkban, ha ugyan ilyenekről egy művészetileg teljesen elhanyagolt, az idegen befolyásnak szándékosan kiszolgáltatott országban egyáltalán lehet szólani. Annyi tény, hogy ha egyébben nem, az arcképfestésben igen sok feladat kínálkozott. Vászonra, elefántcsontra festett, kőre rajzolt arcképekből — de úgyszólván csakis arcképekből megélhetett volna sok derék magyar művész hazánkban a mult század elején, ahelyett a megrendelések java része osztrák művészeknek jutott.

S a régi megszokás szívós szálait kellett elszaggatni; a gyakorlott, kipróbált erejű bécsi művészgárdát kellett a nyeregből kivetni s ez úgyszólván egy csapásra sikerült egymagának, a mi Barabás Miklósunknak.

Némi helyreigazításra szorul ezért az a szokásos vélemény Barabás Miklós felől, hogy az ő helyzete könnyű volt, mert versenytárs nélkül állott s azért fordult feléje kezdettől fogva a magyar közönség. A századik születési évforduló kedvező pillanatot szolgáltat arra, hogy Barabás érdemeit teljes világításba helyezzük. S az elmondottak után talán szabad bebizonyítottnak tekinteni azt, hogy Barabás pályája elején itthon nem állott versenytársak nélkül, sőt a legjobb osztrák arcképfestőket találta magával szemben. S az ő érdeme, elsősorban az övé, hogy a magyar közönséget el tudta tőlük hóditani. Az utána jövők már szabaddá tett ösvényen haladhattak előre

S magamat is érdekelt, közelebbről foglalkozni azzal a kérdéssel, hogy milyen művészi felszereléssel és milyen tanulmányok révén kezdte meg Barabás Pesten az ő arcképeinek végtelen sorozatát, mely munkásságnak első fejezete eredményében egy nemzeti diadallal felért.

S elővettem újra az ő „Emlékiratait", ezt a kedves olvasmányt, melyet Kézdi Kovács László, az ismert tájfestő és író rendezett nagy gonddal sajtó alá, az Olcsó Könyvtár számára.

A művész a maga alkotásaiban él a síron túl is. De mily becses dolog, hogy Barabásnak a művein kívül, még írott emlékeit is bírhatjuk.

Igénytelen elbeszélése, jóízű adomái a maga koráról, a művészeti viszonyokról érdekes adatokat nyujtanak.

Ki lehet hámozni belőle azt is, mire most szándékozom rátérni, annak a kérdésnek megfejtését, hogy mit tanult Barabás magától s mit az iskolától?

S nem tudok eléggé csodálkozni azon, hogy mily rövid ideig tanulta ő a művészet mesterségét. Mily kedvezőtlen körülmények között s mégis mily sok készletre tett ő szert a művészi eljárások különböző fajában.

Nem terjeszkedhetem ki részletekre; mindenkinek ajánlhatom a művész saját vonzó elbeszélését.

Néhány életrajzi adat lesz csak gerince további előadásomnak.

A magyar művészet patriarchája Márkosfalván született 1810 február 22-én.*

Jómódú régi nemes székely családnak sarja volt. De kis fiú volt még, mikorra atyja a vagyont elprédálta. Szülei elváltak egymástól. Atyja újra nősült, az anyja is máshoz ment nőül. Ő, a „nagyfejű Miklóska" magára maradt. A nagyenyedi főiskolán gratis cipón kellett tengődnie. Hogy mi vezette a rajzolgatásra, ilyen apró nyomorúságok között, holott semmi ösztönzést ott nem tapasztalhatott, erről ő maga sem tud felvilágosítást nyujtani.

Rajzolt, mert kedve úgy tartotta. Kezdte kis köszöntő lapokra festett virágos koszorúkkal. A szépművészeti múzeumban van egy ilyen szép tiszta munkájú virágcsendélet, 12 éves korából. Aztán a szomszédját rajzolta le s később keresett is már az arcképeivel. Például mily tréfásan hangzik, hogy Mutili Rózsinak, a szép divatárusleánynak elefántcsontra festett miniature arcképéért kapott tőle hat szépen hímzett előinget. Ennek aztán jobban megörült, mint a pénznek. Máskor meg ebéddel is be kellett érnie honorarium fejében.

Nagyszebenben a Bruckenthal-képtárban igazi művészettel ismerkedhetett meg. De a gyakorlati tanításra erdélyi tartózkodása alatt mestere, a szó valódi értelmében, nem volt. A nagyszebeni Neuhauser rajztanár Fügernek kőnyomatú múzsáit másoltatta vele.

A kolozsvári Gentiluomo pedig inkább volt táncmester mint festő, bár mind a két hivatást vállalta — attól tanulta az olajfesték keverését.

Barra kőnyomdásztól csak csiszolt követ kapott s maga eszelte ki, hogy arra miként rajzolja első kőnyomatú arcképét.

S így voltaképen magától tanulta meg az életnagyságú arcképek festését, a miniaturet és a kőre való rajzolást, mind a három faját annak a művészetnek, melynek élete fogytáig szentelte magát.

Emlékirataiban maga mondja, hogy Bécsbe csak azért ment az akadémiára, mert boszantotta, hogy mindenki csodálkozva felkiált a képei előtt: „Sok ez egy naturalistától!" Hát ha én jól rajzolok, — úgymond — nem mindegy az, az akadémián tanultam, vagy a saját gyakorlatom útján?

A bécsi akadémián 1829 szeptember elejétől 1830 július végéig időzött. — Anton von Petter volt akkor az igazgató, Gselhoffer a tanára. Nevek, melyekre méltán borul a feledés fátyola. Az akadémián csak reggel és este lehetett dolgozni, antik minták és élő modellek után. Napközben a tanár is, a növendék is kenyérkereső munka után látott. Bécsben találkozott Barabás az akkor már hirneves Markóval, ki jóindulattal adott tanácsokat neki az olajfestés kezelésére. Találkozott Brockyval is. Az előbbivel olaszországi útja alatt, a másikkal évek mulva Londonban jött újra össze.

S ha nem is szól róla Barabás, kétségtelen, hogy szürke tanáránál sokkal nagyobb hatással volt reá az akkori Bécsnek két helyi zamatú, legérdekesebb művésze: Danhauser és Waldmüller. Különösen Waldmüller, a napimádó, akit azért, mert egy kicsit több fényt és a művészi jó neveléssel megegyező hivatalos tompa skálánál kicsit élénkebb színbokrétát merészelt varázsolni a képeibe, mint az egyedül üdvözítő művészet felforgatóját, élete utolsó éveiben ki is üldöztek tanári állásából. Most, ha Gauguin és Van Gogh korából visszapillantunk a jó öreg Waldmüllernek nagy gonddal és csinnal kidolgozott szelid festményeire, szinte mosolyra késztet az, hogy ő valamikor „felforgató" volt társai szemében. S talán éppen az ízlés húrjainak bizonyos túlfeszítéséből ered, hogy az impresszionista izgalmak után a reánk maradt művészeti örökségből sokan a legcsattanóbb ellentétet kívánják meg és hogy éppen Danhauser és Wald-

* Barabás születési napját az ő saját előadása és eddigi életrajzai nyomán február 22-re tettem. Utólag Szegedy Maszák Hugó, a művész veje, szives volt Barabás Albertnek, a család egyik rokonának, 1892 április 23-ról kelt leveléből velem közölni, hogy a márkosfalvi anyakönyv az 1810. évről Kovács esperesnek következő feljegyzését tartalmazza: „Tekintetes Barabás János úrnak kereszteltem Miklóst, február 10". Úgy látszik eszerint, hogy Barabás születési napja iránt maga is tévedésben volt s mert az művészettörténetünket érdekli, szükségesnek tartottam ez új adat felemlítését. Sz. M.

müller napja is újra felvirrad. Képeiket az európai piacokon meglepően magas áron vásárolják. Nem is szokatlan példája az annak, hogy régen sutba dobottaknak képzelt művészeknek az uralkodó művészeti áramlatok megváltozásával mindig üthet még a feltámadás órája.

Waldmüller közelebbről is érdekel minket azért, mert a szabadságharc előtti időben két fényes tehetségű művészünkre, Brockyra és Zichy Mihályra az ő nagy tökéletességű formanyelvének kétségtelenül maradandó hatása volt. Bármennyire szabadon szárnyalt Brockynak és Zichynek egészen egyénivé kibontakozott művészi kiválósága, a rajzbeli készségnek több jellemző előnyét a bécsi mesternek köszönhették. E két nagy művészünk között Barabás szerényebb helyet határolt el a maga művészetének. Kezdettől fogva, jól fegyelmezett önmérséklettel főleg csak arra törekedett, hogy magát az arcképfestésben tökéletesítse. Hozzásimult a kor ízléséhez és felfedezési vágyak nem izgatták soha. De viszont, ha a szépművészeti múzeumban őrzött vízfestményei között lapozok, ismételten visszatérek néhány kis remekműre — minden túlzás nélkül használhatjuk ezt a magasztaló szót — melyekből az isteni szikra villan ki, s a megszokottnál egészen más, sokkal többre hivatott Barabást látunk magunk előtt. Ott van különösen a „Művésznő", egy már Pesten, a negyvenes évek elején készült vízfestmény. Ez a háttal ülő, festegető pici nőalak, a kor divatja szerint búbosan felcsavart kontyával, bőven redőzött ruhájával, lyrás széken, tagadhatatlanul ihletett művészi munka. A baloldalon beáradó fény bámulatos harmoniában oszlik el a falon, megcsillan az arany kereten és az asztalra tett vizes poháron. Áttetsző, színes árnyakkal játszik a fehér galléron, a zöldes shawlon és a rózsáslila szoknya redői között. Ezekben a fényekben, az üdén összevágó apró színfoltokban csupa elevenség rejtőzik és a hajszálfinom rajznak minden keménységét feloldják. Bizonyos, hogy ezeket a finomságokat Barabás a németalföldi kismesterek biedermaieres utódainak, Danhausernek festői szobavilágításba burkolt életképein és Daffingernek miniaturejein leste el. S hogy mennyire átérzett és átélt sajátja lett az, amit Bécsben tanult s hogy mire lett volna képes az arcképfestésen túl is, azt főleg a kis „Művésznő" fogja mindenkor bizonyítani.

NAGY ZSIGMOND
VÁZLATKÖNYVÉBŐL

S a Bécsben töltött egy esztendővel véget is ér Barabásnak művészeti iskolai tanulása.

A művésszé avatásnak másik szükséges kelléke volt a szokásos olaszországi utazás.

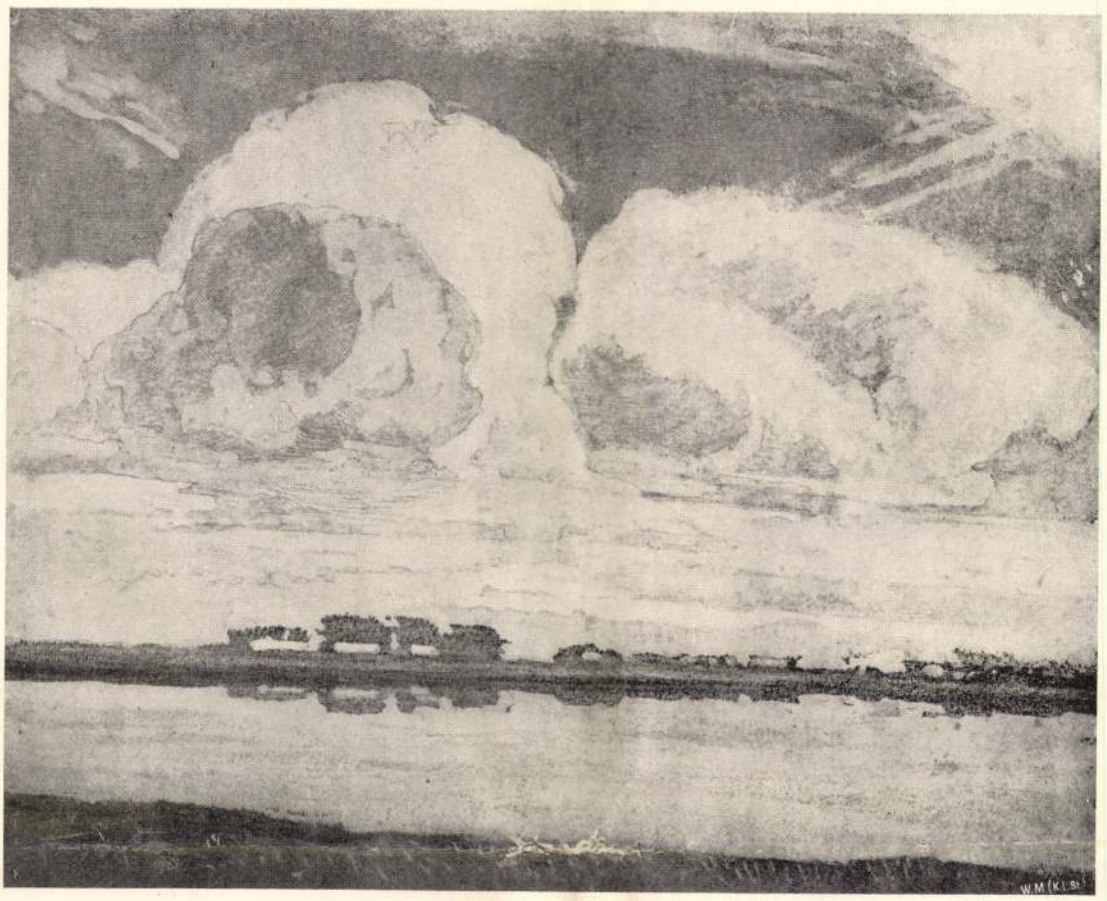

ALFÖLDI TÁJ
FRECSKAY ENDRE RAJZA

Hogy azt is megtehesse, Barabás két évet töltött Bukarestben s ott az orosz megszálló sereg vezérlő alakjait s a román társaság előkelőségeit oly sikerrel festette, hogy néhány ezer forintot szerzett s azzal indulhatott olaszországi útjára.

Emlékirataiban részletesen leírt utazási élményeiből csak azt ragadom ki, ami az ő művészetének készletét gazdagította.

Velencében ejtette őt hatalmába először a festőművészet igazi eleme, a szín varázsa. Ő is átengedte magát a ragyogó színpompa mámorának. Azon melegében másolta a doge palotában Veronesenek „Európa elrablását" ábrázoló képét, éppen a legbűvösebb, telivér velencei remekművek egyikét. E közben az Anticollegio terem egyik oldalfalát festette meg, ahol a nagy képet másolta. Ez a kis vízfestmény megint igazi remeklés. A színes márvánnyal keretelt ajtó, kétoldalt Tintorettónak allegoriái, a felső övezet reliefjei, a szobrokkal ékes kandalló csupa külön színérték és más-más csillogó anyag, — s ismét a legteljesebb harmoniába olvadnak a külön-külön hajszálra kidolgozott részletek.

A szépművészeti múzeum gyűjteményében egy egész sora az olaszországi rajzoknak és vízfestményeknek tanusítja, hogy Barabás az Olaszországban töltött egy évet megfeszített, folytonos munkával hasznosította. Még arra is ráért Velencében, hogy az akadémián az agyagban való mintázást tanulja. Szintén Velencében ismerkedett meg Leitch aquarellistával s vele utazott aztán Bolognán, Firenzén

át Rómába. A vízfestésnek angol kezelését tőle leste el. A „della Salute temploma" alkonyati hangulatban s a firenzei „Giardino Boboli" szintén igen finoman átérzett lapok.

Ezeket az apró, nagyon művészies vízfestményeket látva, önkéntelenül feltevések szövődnek a szemlélőben. Vajjon Barabás más környezetben, mint az akkori művészietlen Pesten és a megszokottsághoz ragaszkodó megrendelők nyüge helyett valamely művészeti metropolisnak serkentő benyomásai között mennyire tudta volna továbbfejleszteni a szépművészeti múzeumban őrzött vízfestményeiből kisugárzó talentumát? Ez azonban csak meddő eszmefuttatásra vezetne. Míg az ő érdemessége éppen abban rejlik, hogy itthon is tudott érvényesülni.

Annyi bizonyos, hogy Bécsben az akadémián csak egy évet töltött. Olaszországban sem járt egy évnél tovább. S ezzel az ő tanulása be volt fejezve. 1835 őszén tért vissza Pestre s azon túl állandóan itt is maradt.

Előnyös ajánlatokat kapott, nagyon előkelő oldalról, hogy költözködjék Oroszországba.

De akkor már Szemere Miklóssal, a költővel kötött szoros barátsága az „Aurora" körébe s szellemi életünk vezérlő alakjainak társaságába vezette s Vörösmarty Mihály, Schedel (Toldy) Ferencz és Bajza József rávették, hogy maradjon a hazában.

Kevéssel rá, 1836 február 11-én írta Széchenyi István azt a kedélyesen meleghangú levelet Bihar vármegyének, mikor arra kérték, hogy a vármegyeház számára lefestetni engedje magát: „ . . . Pest volna tehát a hely, hol a festés végbemehetne, mi azáltal lesz teljesíthető, hogy valami, mondhatni igen szerencsés véletlen, csak kevéssel ezelőtt hozott egy igen derék s ügyes festőt e hazai központba. Neve Barabás Miklós, szülőföldje Erdély, mintája Olaszország remekei, melyekkel lelkesen s gyakorlatilag jól összebarátkozott. Ajánlhatom s jót merek állani, hogy a Tekintetes Rendek — parancsoljanak csak véle — mindenesetre — ha nem is egy különös szép arcú és testű embernek fogják birni mását, ez okvetlen talpraesett munka leend s mi még e tekintetekhez is járul a Tekintetes Rendek, midőn Széchenyi Istvánt megbecsülik s ha lehet a hűségnek még erősebb láncaival kötik magokhoz, Barabás Miklós képírót, hazánk fiát is gyámolítják. . . ."

S újból a véletlen úgy hozza magával, hogy az egész ország most ünnepli halálának ötvenedik évfordulóján a legnagyobb magyart, s ugyanakkor a mi társulatunk szűkebb körében az ő pártfogoltjáról, Barabás Miklósról emlékezünk meg.

Lehetetlen még csak megközelítően is felsorolni az ő arcképeit. Számuk, különböző műfajban, — az ő művészeti pályafutásának ötvenedik évfordulóján, a társulatunk által rendezett kiállítás tárgymutatója szerint — meghaladta az 5000-et. S azon túl még 20 éven át festett.

Ez alkalomra — 1877 december 2-án — írta hozzá Trefort, vallás- és közoktatásügyi s ha nem is hivatalosan, de lelkes, alkotó tevékenysége jogán valódi művészeti miniszterünk, szép üdvözlő levelében a többi között „. . . . amikor a magyar nemzeti művészet eszméje még alig fogamzott meg kevesek lelkében, lépett Ön a művészi pályára, saját lelke benső ösztönéből; midőn a külföldön jobban jutalmazó állást és helyzetet biztosított volna magának, a hazaszeretet és egy még teremtendő magyar festőművészet által visszatartva, idekötve, Ön inkább akart a hazában maradni s itt az úttörés nehézségeivel küzdeni, mint idegen nemzeteknél versenyezni a művészi dicsőségért és jutalomért. . ."

S Trefortnak, mint az első műegylet létrehozójának s már Barabás pályája kezdetén a művészet melegen érdeklődő barátjának elismerő szavait, a közvetlen tapasztalat hitelességénél fogva is, tartózkodás nélkül tehetjük a magunkévá.

Néhány év mulva, 1883-ban, mikor a vaskorona-renddel kitüntetett Barabást az írók és művészek megünnepelték, Reviczky Gyula alkalmi költeményében oly találóan szép szavakba foglalta Barabás jelentőségét:

„Együtt küzdöttél az egész hazával,
Ecsettel kézben és szivedben lánggal,
És hogy csodálják késő unokák:
Megfestéd korod arcképcsarnokát."

A tudományos intézetekben, a tanácskozó termekben, közéletünk kitünőségeinek, tudó-

sainknak, íróinknak, művészeinknek és művésznőinknek arcképeinek jóformán teljes sorozatát lehetne összeállítani a Barabás műveiből. A legbecsesebbek a harmincas és negyvenes évek alatti szellemi és társadalmi mozgalmak vezérlő alakjait megörökítő arcképek, s a szabadságharc hőseit ábrázolók, mert azok értékét az is emeli, hogy megvannak s nélküle e nagy idők legfőbb képviselői meg sem lettek volna örökítve. Annyira hozzátartoznak az ő művei a mi történeti kincseink leltárához, hogy Barabás még ma is az ő korára vonatkozó irodalmi műveknek nélkülözhetetlen és legsűrűbben használt illusztrátora.

Nagyobb igényű képei és különösen „A menyasszony hazatérése", valamint „A Lánchíd alapkőletételének ünnepélye", sokkal ismertebbek, semhogy azokkal részletesen kellene foglalkoznom.

A március előtti idők langyos légköréből való, bár egy kissé elkésetten 1856-ban készült életkép: „A menyasszony hazatérése", éppen úgy, mint a derék Canzinak hozzáillő műve: „Szüret Vácz vidékén", a jól ismert almanachok falusi novelláival együtt a magok idején még reprodukciókban is sok gyönyörűséget szereztek. Jó, hogy van ilyen jellegzetes két kép ebből a nemből a Szépművészeti Múzeumban. A lánchíd alapkőletételét 1861-ben báró Sina Simon rendelte meg kinek a létrehozásban Széchenyi mellett legnagyobb érdeme volt. Barabás csak öt év mulva készült el vele, több mint két évtizeddel az ábrázolt esemény után. Ez a kép is szinte megbecsülhetlen, mert a magyar társadalomnak vezető alakjait nagy számban egyesíti. De a túlságos nagy felületet elfoglaló nehéz gerendázat és a légtávlat fogyatékossága miatt a legfőbb szereplők csoportja egészen eltörpül s ezért sok gáncsot kellett elviselnie szegény Barabásnak. Pedig éppen a távlattan alapos ismeretére volt ő büszke s a gerendázaton nemcsak a rövidülés vonalait szerkesztette meg, de pontosan meghatározta, hogy az esemény adott órájában a nap sugarainak mily szög alatt kellett a réseken át behatolni. Ezek persze művészi alkotásnál alárendelt kérdések.

Más a vonalak s más a szinek távlati törvénye. Az egyiket gépiesen lehet megszerkeszteni, a másikat a művészi érzés oldja meg.

De nem kell elfelejteni, hogy elméletileg akkor még nem igen foglalkoztak mással, mint a vonalas távlattannal s azt Barabás nagyon alaposan ismerte.

Az akadémia 1836-ban választotta meg levelező tagjának. Barabásnak székfoglalója is a művészek számára szükséges távlattani ismeretekről szólott.

1886-ban akadémiai tagságának ötvenedik évfordulóján Trefort elnök és Fraknói üdvözölték.

Barabás a művészeti élet szervezésében is tevékeny részt vett. Az ő megtelepülése Pesten bizonyára siettette a Széchenyi körében s másfelé is hangoztatott művészeti szövetkezés megvalósítását.

Trefort Ágoston volt az, aki külföldi útjáról hazatérve, lelkesen élére állott e mozgalomnak s ő hozta létre barátjaival — Eötvössel, Serényivel és Lukács Móriccal s természetesen Barabással s Grimm festővel — a kezdeményezőknek egyikével — együtt 1840-ben az első művészeti társadalmi szervezetet hazánkban, a pesti magyar műegyletet. Első elnöke az egyletnek Trefort volt, titkára Szalay László. Ez a gyorsan felvirult egylet a későbbi években kevésbé hivatott kezekbe került és a bécsi műkereskedés érdekkörének rabja lett. Ezért Barabás az elsők között volt, kik a tisztán magyar művek vásárlására alakult képzőművészeti társulathoz — a mi társulatunkhoz — csatlakoztak. A társulat első, 1861 március 28-án tartott közgyűlésének elnöke Barabás Miklós volt.

S azóta a társulat vele a legszorosabb kapcsolatban állott.

Az ő művészeti irányát senki sem bántotta, mert hiszen az lassankint egy elszigetelt, senkit nem befolyásoló, sokaknak kedves anachronizmussá vált, abból a korból, melyet megszokásból „régi jó idő"-nek, a Biedermaier helyett nálunk még a művészeti ízlés jellemzésére is inkább Táblabiró-világnak nevezhetünk. S így a Barabás Miklós személye iránti tiszteletet s a társulat körében az ő kiváltságos állását sem érintették az egymást követő újabb és újabb művészeti irányváltozások.

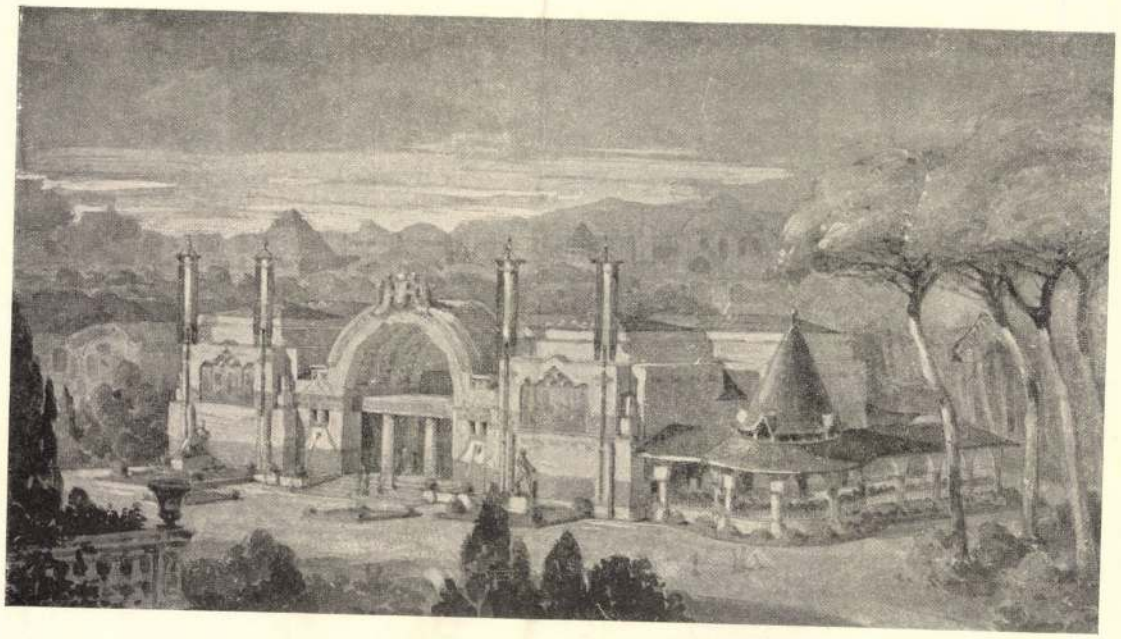

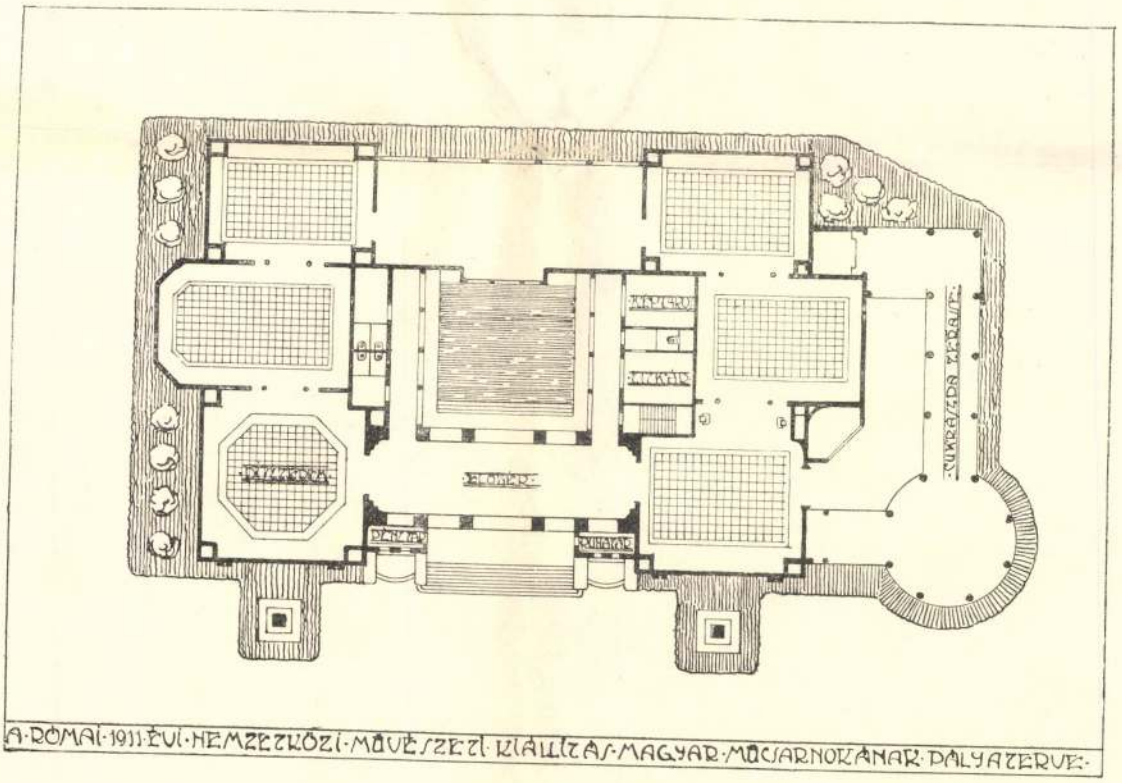

A RÓMAI MAGYAR MŰVÉSZHÁZ
ELSŐ DÍJAT NYERT PÁLYAMŰ
HOEPFNER ÉS GYÖRGYI TERVE

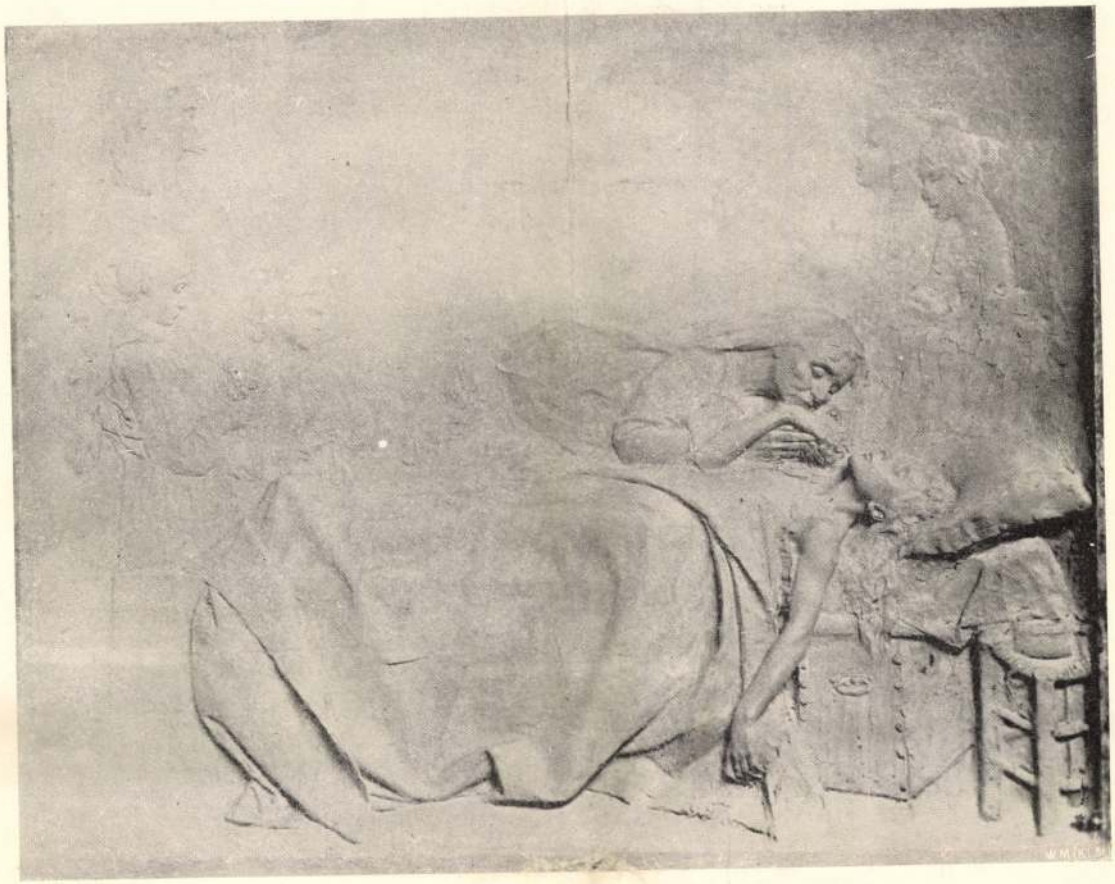

HANNELE
MARGÓ EDE SZOBORMŰVE

A március előtti szelíd, mosolygó, kissé színtelen és érzelgős művészet után a hazai szomorú állapotokkal, a nemzet elborult lelkületével annyira megegyező történeti képfestés komor ékesszólása nyomult előtérbe az ötvenes évek végén.

Akkor — 1859-ben — írta Jókai Mór („Kakas Márton a műtárlatban): „Ime kiderült, hogy azért volt eddig olyan nagy az apály, hogy egyszerre elöntsenek bennünket művésztestvéreink a sok széppel és gyönyörűséggel. Nem kevesebb, mint huszonhárom olajfestmény (!) van a kiállításon hazai művészeinktől .... s néhány kétségtelen remekmű . . ."

Lám 1859-ben még 23 magyar művésztől való festmény is megdöbbenést keltett.

Azontúl Barabás körül egyre nőtt a hazai művészek tábora. Nem is egy tábor, de különböző irányok, árnyalatok képviselői és csoportjai. A realizmus, a naturalizmus, a plein air, az impresszionizmus, — szóval mindenfajta -izmus hullámai elverődtek mi hozzánk is. Barabás Miklós mindezt megérte, azért csak a régi maradt s ami oly ritka a művészek életében, legvégső öregségeig kitartott mellette és megrendeléseivel előszeretettel kereste fel a magyar közönség. S megvolt az a nagy öröme is, hogy megérte teljes épségben az ezredéves kiállítást, — résztvett abban ő is a sok százra felszaporodott művészekkel együtt s bevonulhatott még a városligeti új műcsarnokba ő is, mint öreg Álmos az új haza földjére. Jól emlékszem egyik akkor kiállított de már régi keletű művére: hintázó kis leányainak nagy szeretettel megfestett életnagyságú arcképcsoportjára. Kedves gyermekkori emlé-

kek, andalító „hangok a multból" szólaltak meg ebből a régiesen kezelt festményből. Két évre rá: 1898 február 12-én, ragadta el őt a halál, csak két évet kellett volna élnie, hogy kilencvenedik évét és a század végét elérje.

Csodálatosan megőrizte ő végig ép látóképességét, kezének biztosságát. 1877-ben, 50 éves művészi jubileuma alkalmából a társulat kérte meg, hogy fesse meg ő maga a saját arcképét. Ez egyike legjobb arcképeinek, egészen olyan volt ő még a nyolcvanas évek elején.

Szerencsés derült egykedvűséggel ment ő át fiatal korának apró nyomorúságain. S ez a szerencsés, egyenletes és mindig derült kedély irigylésre méltó tulajdona volt mindvégig.

Sokszor voltam vele éveken át, s tisztán emlékszem reá, a magyar művészek Nesztorára, nagyon alacsony, tömzsi alakjára, egyenes tartására, erős vállain nyugvó hosszú szakálas fejére.

JÓZSEF KIRÁLYI HERCEG
MARGÓ EDE MŰVE

Mintha csak hallanám, amint folyton nevetgélve, tréfásan, egyszerűen elbeszélget. Sohasem láttam a sodrából kijönni, sohasem túlságosan sietni.

Az ülések után még az ajtó küszöbén is eltrécselt valami jóízű adomát.

Egyike volt azoknak a jóságos öreg művészeknek, akik soha sem ártottak volna a leggyöngébb kezdőnek sem. Ott a régi műcsarnokban, az Andrássy-úton, a nyolcszögletes tanácsteremben, amelynek finom díszítését maga Lang, az akkor nagy művészi becsvággyal dolgozó építőművész sajátkezűleg készítette, együtt ültek s tanácskoztak a jó öregek közül Barabás, Ligeti, Than, Henslmann — és fiatal pályatársaikért lelkesen vetették latba az ő nemes jó szivüket. Oly régen volt az, hogy azóta az ő pártfogoltjaik is megöregedtek.

Kezdetben Barabás állott a kiállítási bizottság élén; neki kellett volna — ha úgy határoztak — kimondani a visszautasítást. Erre — jól emlékszem — soha sem volt kapható. Azt másnak engedte át. Két dologban a kritikája kérlelhetetlen volt. El nem tudta viselni, ha a távlatban szerkezeti hibát fedezett fel. Tudjuk, hogy ebből külön studiumot csinált. A másik kiengesztelhetlen kifogása volt, ha az arcképen az apró testi hibákat túlságosan híven, realisztikusan ábrázoltaknak találta. Ilyenkor — úgy emlékszem Théophile Gautier véste ezt a szót — franciául csak annyit mondott, hogy „cruellement ressemblant" — s ez tőle, a szép, sima festés hívétől a legkeményebb rosszalás volt. De csak félhangon szólt felém fordulva, hogy valahogy ne ártson vele a kép szerzőjének.

S mikor azután a kiállítás rendezését az „öregek"-től a „fiatalok" igyekeztek átvenni, ő a maga helyét minden nehezteles nélkül engedte át s élete fogytáig az orsz. m. képzőművészeti társulatnak mindenki által tisztelt buzgó alelnöke maradt.

Jóleső gondolat, hogy az általános szeretet és tisztelet, mely őt életében kisérte, születésének századik évfordulóján változatlan melegséggel nyilvánul s friss babérral koszorúzza a magy. festőművészet úttörőjének sírem-lékét.

Abfahrt der Dampfboote

von Pesth nach Preßburg und Wien:

Täglich Früh 7 Uhr ein Passagierboot,
jeden Mittwoch Früh 6 Uhr ein Frachtboot.

Nach Semlin und Drenkova:

den 12., 16., 21., 25., 28. März mit Tagesanbruch ein Passagierboot.

Neue Veroneser Salami

und eine frische Sendung auf beste Art zubereiteter

Kaschauer Schinken

sind angekommen und zu haben bei

Joseph Lamotte,
Spezereihändler zum Eisbären am Eck der goldenen Handgasse in Pesth.

Meubel- u. Wagenstoffe, Fußteppiche, Vorhang-Mousseline, Tischdecken ꝛc. ꝛc.

Die k. k. landesbef. Fabriks-Niederlage

von

Meubel-Stoffen und Fuss-Teppichen

aus Wien,

Stadt, am Hohenmarkt Nr. 524, besucht den Pesther Josephi-Markt mit einem außerordentlich reich sortirten Lager und den neuesten Arten von

Meubel-Stoffen

in Ganz- und Halbseide, Schafwoll- und Garn-Damasten, Satin d' Amerique, gedruckten Wollenzeugen, gedruckten geglätteten Zitzen ꝛc. ꝛc.

Jeder Art in

Vorhang-Mousselinen und Tischdecken.

Das Neueste in

seidenen Wagen-Stoffen,

so wie in

Fußteppichen jeder Gattung.

Die Verkaufs-Niederlage befindet sich am Josephsplatz, im Musch'schen Hause bei Herrn

J. N. Soukup aus Wien.

Mehl-Verkauf.

Gefertigter dankt verbindlichst für die bisherigen Bestellungen, welche ihm in den beiden Schwesterstädten und im Lande fern von hier Wohnenden pl. t. durch ihre gütige Zuneigung bisher ertheilt worden, empfiehlt sich besonders den nicht hier wohnenden hohen Herrschaften, welche den nahen Pesther Josephimarkt entweder selbst besuchen werden, oder durch Bekannte oder Handlungshäuser fernere Bestellungen zu machen wünschen, vorzüglich mit seinem als schön, trocken, ausgiebig und fein anerkannten Luxus-Kaisermehle und übrigen Mehlgattungen zur weitern Bestellung und bevorstehenden gelegentlichen Versendung. Bürgt im Verabfolgen richtiges volles Gewicht, liefert ausgiebige trockene Mehlgattungen und sandlosen Gries.

Gegenwärtige Preise per Centner sind folgende:

Tafel-Gries	16 fl.	Nachmundmehl	10 fl.
Feiner Gries	14 „	Auszugmehl	8 „
Luxus-Kaisermehl	**14 „**	Semmelmehl	7 „
		Pohlmehl	6 „
Mundmehl	12 „		

Solche Bestellungen werden angenommen in Pesth und Ofen an den gewöhnlichen Wochenmarkt-Mehlplätzen, und in meinem Eckhause, Ofen, Wasserstadt, fünf Lerchen- und drei Hauergasse Nr. 555 überall unter dem Schilde: „zur grünen Schiffmühle."

Auch werden diese Bestellungen angenommen bei Herrn J. S. Friedrich Liedemann, in der drei Kronengasse in Pesth.

Ofen, im März 1843.

Johann Blum,
bürgl. Müllermeister.

Aukunfts-Anzeige.

Die durch Wohlfeilheit rühmlichst bekannte Fabriks-Niederlage zum

König von England,

Stadt, Seilergasse Nr. 1093 aus Wien, vereint mit der zum

Fürst Eszterházy,

werden zum Erstenmale den herankommenden Pesther Josephi-Markt besuchen, mit einem großartigen Lager aller Gattungen echter Mailänder Seidenzeuge: einige Tausend Stück der elegantesten Mousselin de laine, verschiedene Negligée-Kleider zu 2 fl., und die allerneuesten Frühjahrskleider, worunter, die allein nur bei mir zu haben, ganz neu erschienenen waschbaren moirirten Foulard oder sogenannten Viktoriakleider sich besonders auszeichnen, in reichhaltig beliebiger Auswahl ganz echter glatt und façonirter Thybets Jaquards, ein großes Lager Shawl- und verschiedener großer Schafwoll- und Seidentücher, dann ein großes Sortiment nach den allerneuesten französischen Journalen verfertigter Diamanten-Krägen, was alles bisher Gesehene an Geschmack und Eleganz weit übertrifft, nebst anderen verschiedenen Modewaaren für Damen und Herren. Der neue Eigenthümer macht die geehrten Bewohner von Pesth und Ofen nebst allen pl. t. Fremden und Kaufleuten auf den höchst vortheilhaften Ankauf einiger großen Parthien von Mailänder Seidenstoffen und Mousselin de Laines besonders aufmerksam, indem sich nicht bald wieder eine so günstige Gelegenheit darbieten wird, um so staunend billige Fabrikspreise eine so reelle, ganz reine gute Waare kaufen zu können. Ein gütiger Besuch möge Jedermann von der Wahrheit des Besagten überzeugen, für vollkommene Ellenmaß, Güte, Reinheit der Waare und solide Bedienung, nebst den unübertrefflich billigen Fabrikspreisen garantirt der neue Eigenthümer.

Die Niederlage befindet sich am neuen Marktplatz im Burgmann'schen Hause. Das Nähere enthält der große Anschlagzettel.

C. Harrer,
zum König von England aus Wien, Stadt, Seilergasse Nr. 1093.

Johann Ludwig Fischer, in Pesth,

macht die ergebenste Anzeige, daß in seiner Niederlage ein vollständiges großes Lager aller Gattungen

Meubelstoffen

vorhanden ist, das Neueste was jetzt erzeugt wurde. Jedes beliebige Quantum kann geliefert werden, und die billigsten Fabrikspreise werden gemacht. — Auch biete ich ergebenst an alle jetzt in der Mode herrschenden Schafwollstoffe auf Kleidungsstücke.

Niederlage Wienergasse Nr. 199.

Eine schöne Wohnung von fünf Zimmern,

wovon 2 auf die Gasse und 3 parquetirt sind, nebst großer Küche, Speis, Boden und Holzlage ist auf Georgi zu verlassen, im 2. Stock des Hauses Nr. 36, Leopoldstadt, in der neueröffneten Belagasse, von der Windgasse links hinein, unweit der Donau. — Auskunft gibt der Hausmeister daselbst oder die Handlung des W. Wilhelm Iszer in der großen Brückgasse.

Sehr wohlfeile Frühjahrskleider und Umhängtücher

ferner für Herren

Frühjahrs-Hosen- und Westenstoffe

sind eben angekommen in der Niederlage des Gefertigten in Pesth, große Brückgasse, dem Theater gegenüber, „zum englischen Wappen."

W. Wilhelm Iszer.

Ostern-Zucker

und

Cichori-Caffe

ist zu äußerst billigen Preis zu haben bei

Ferd. Barany,
am Josephplatz zum Mohren.

Echter Weingeist,

blos aus reinem Wein erzeugt, von ausgezeichneter Qualität ist 38grädig zu 32 kr. C M die Halbe bei Johann Plesch, große Feldgasse Nr. 1102 nur zu bekommen.

Sommerwohnung.

In Ofen, Christinenstadt, Müllnergassel Nr. 183 ist eine Sommerwohnung, bestehend aus acht Zimmern zu verlassen. — Näheres erfährt man daselbst im Hause.

Ausverkauf

zu besonders billigen festgesetzten Preisen von

Porzellan-, Glas-, Parfümerie- u. Galanteriewaaren

während des Marktes in der großen Brückgasse im Hotel zur Königin von England.

Eine Loge im 1. Stock

ist für jeden zweiten Tag halbjährig oder auch durch das ganze Jahr vom 1. April an um den gewöhnlichen Abonnementpreis zu verlassen. Das Nähere ist zu erfahren in der zwei Adlergasse Nr. 246, ebener Erde, rechts die Glasthür.

Frische schöne keimfähige Wicken

sind zu billigen Preisen bei

Franz Mayr's Erben,
Samenhändler an der Donau, im Klopfinger'schen Hause, der Redoute gegenüber in Pesth zu verkaufen zum grünen Kranz.

Capitalien,

welche auf hiesige Häuser angelegt werden, sind deponirt und auf 6% Interessen zu haben bei Joseph v. Baráthy, Gerichts-Advocat, neue Weltgasse Nr. 633.

Haus-Verkauf.

Das in der innern Stadt auf dem Fischplatz Nr. 112 und 55 liegende, zwei Stock hohe, aus soliden Materialien gebaute Durchhaus, wovon die eine Fronte an der Donauzeile liegt, wird auf Verlangen der Erben aus freier Hand verkauft. Das Nähere ist im Hause alldort bei den Hauseigenthümern zu erfragen.

Frische ganz reine Wicken,

von allerbester Qualität, frei von Hafer und Gerste sind zu möglichst billigen Preisen zu haben bei J. Mekler, im v. Gyertyánffy'schen Hause, am Eck der Königsgasse in Pesth.

Fremden-Anzeige.

Tiger. HH. Jorgias, Egreumont, Roth, Finzi, Portheim, Baumeister, Sieger, Koppel, Poppenberger u. Herbich, Kaufleute. — Twornik, Major. — Gellisur, Privatier.

Palatin. HH. Horváth, Fiscal. — Jankovits, Grundherr. — Constantin, Director. — Garba, Kaufmann.

Herausgeber und Verleger: G. Heckenast. — Redacteur: Dr. S. Saphir

Pesther Tageblatt 1843

Tisch, die Ehefrau obenan. Diese Sitte ist in allen Haushaltungen, reichen und armen. Die männlichen Kinder und Gäste sitzen bei dem Vater, die weiblichen an der obern Hälfte bei der Frau. Dies stört die Heiterkeit der Tafel sehr. Man treibt Alles halb stumm und sehr gemessen, sitzt nur kurze Zeit zu solchen Zwecken zusammen und hat überhaupt kein gemüthliches Familienleben. Jede Tochter hat ihr besonderes Zimmer, wenn es irgend möglich ist; ebenso gibt man in reichen Familien auch jedem Sohne sein Appartement. Die Familie wird auf diese Weise voneinander gehalten. Im Parlour nur trifft man sich; man besucht sich ohne Erlaubniß selbst nicht auf den Privatzimmern, die zugleich Schlafzimmer sind. Es ist völlig unschicklich, in das Schlafzimmer einer Dame einzutreten, selbst wenn es anständigst garnirt ist. Kranke Damen, wenn nicht todtkrank, empfangen den Arzt höchst selten in ihrem Schlafzimmer, sie kommen schönstens geputzt in's Parlour, oder lassen sagen: „Sie befänden sich heute nicht so wohl, den Arzt jetzt empfangen zu können!" Man hat wenige Ausnahmen von dieser steifen und verkehrten Manier. Die Männer fühlen das Lächerliche dieser Sitte, können aber selten etwas ändern. Die Sitte ist, wie überall, das Departement der Frauen, selbst die verkehrteste! Die Frauen betreiben nebenher Alles, was die Männer nicht ausschließlich in das Feld der Politik gezogen haben. Die Temperancegesellschaften, die Abolitionisten-Gesellschaften, die Kirchengesellschaften u. s. w. werden besonders von den Frauen gehalten und gestützt. Dabei findet man eine Leidenschaftlichkeit für den Zweck, einen Ehrgeiz, einen Eifer und eine Zeitverschwendung, die uns in Erstaunen setzt.

Neuigkeiten. (Ein weiblicher Grenadier,) Namens Rose Barreau, starb vor einigen Wochen im Invalidenhause zu Avignon. Sie war der einzige weibliche Invalide, der jemals in diese Anstalt aufgenommen wurde, und in besonderer Berücksichtigung der außerordentlichen Bravour, welche sie als Soldat in der pyrenäischen Armee an der Seite ihres Ehemannes und ihres Bruders gezeigt hatte, erhielt sie die Erlaubniß, ihre noch übrigen Lebenstage im Invalidenhause zuzubringen. Im Jahre 1793 ward ihr Regiment zum Angriff der Verschanzungen bei Alloqui beordert. Ihr Ehemann wurde gefährlich verwundet, und ihr Bruder fiel an ihrer Seite; sie aber drang in der Reihe der Tapfern unaufhaltsam vor, und befand sich unter den Ersten, welche die Verschanzungen betraten. Erst nachdem die Redoute völlig genommen war, kehrte sie zurück, um ihrem schwer verwundeten Manne Hilfe zu leisten. Sie hat viele Jahre, allgemein geachtet, im Invalidenhause zugebracht, und wurde mit militärischen Ehren beerdigt.

— In Wien macht A. Veszter's Gesellschaft Furore. Das Haus ist bei jeder Vorstellung gedrängt voll und die Wiener Blätter verkündigen alle einstimmig ihr Lob. Eben so volle Häuser macht in der Josephstadt der Zauberer Döbler, der jetzt das Publikum nicht mehr mit Sträußchen allein, sondern auch zugleich mit Gedichten aus seinem unerschöpflichen Hute überschüttet. Er macht viele neue frappante Kunststücke; er eskamotirt nicht mehr kleine Kugeln, sondern gleich ein Paar Männer, läßt lebendige Fische die Farbe wechseln ꝛc.

— (Wien.) Nach den letzten ärztlichen Bulletins in der Wiener Zeitung hat sich der Krankheitszustand des Durchlauchtigsten Erzherzogs Franz Carl bis 7. März nicht geändert.

— Auf der Save soll zwischen Sissek und Semlin ein regelmäßige Dampfschifffahrt eingerichtet werden.

— Der Regélő schreibt: der heurige Winter hat die Pesther Zuckerbäcker in die größte Verlegenheit versetzt. Allgemein war die Verwirrung, daß sie kein Eis erhalten, und kaum verbreitete sich das Gerücht, daß P. Fischer allein mit Eis versehen sei, als ihm Anträge von 6—8, ja 10,000 fl. dafür gemacht wurden. Aber er war unerbittlich. Indessen erbarmte sich der Winter über die allgemeine Noth und ließ in der Nacht vom 2. auf den 3. März den Müllerteich einfrieren — da stürzten die Eissüchtigen darauf los, und in einem Augenblick war der sonst stinkende Krötenaufenthalt alles seines kostbaren Winterproductes beraubt, wie F. seiner schönen Aussichten.

— Barabas, der beliebteste Maler in Pesth, hat unsere Hauptstadt verlassen und eine Kunstreise nach London angetreten.

— Den hiesigen Fischhändlern hat der heurige Winter einen neuen Erwerbszweig geschaffen, sie handeln jetzt auch mit Eis. In ihren Fischbehältern ist während der letzten kalten Nächte das eindringende und diesmal zum großen Gewinne nicht ausgeschöpfte Wasser dick gefroren, und wurde des Morgens in kleine Stücke getheilt, und wie kostbares Spiegelglas sorgfältig in Körbe, kleine Wägen und Nachen verpackt und in die Kreuz und Quere verschickt.

— Bei dem Morgen im großen Redoutensaale stattfindenden „Musikvereins-Concerte", wird anstatt des in den Zeitungen angezeigten Fortepiano-Concertes, Herr A. Wilkoszewski, Orchester-Director des k. städt. Theaters, ein Concert für die Violine von L. Spohr vorzutragen die Ehre haben, worauf wir alle Musikfreunde aufmerksam machen.

— Der Honderü äußerte in seiner letzten Nummer seine biedere Loyalität und laute Freude darüber: daß in dem papiernen Reiche dieser Blätter die Legitimität wieder hergestellt werde. Wir haben zwar noch keine Nachrichten darüber, sträuben uns aber weder es zu glauben, noch sie jeden Augenblick gewähren zu lassen. Da wir, mit allen früheren Verhältnissen gänzlich unbekannt, nie einen Finger gerührt, nie ein Wort verloren haben, um uns hier einzudrängen, (was freilich wenig Journalisten werden glauben können, da deren ganze Rudeln auf jede Apertür immer losstürzen) so kann es

[illegible] weder zum Schmerz noch zur Schmach gereichen, das [illegible], das doch irgend Jemand provisorisch, daher mit pas- Rude. [illegible]elbstverläugnung aller Individualität, führen mußte — fiver S[illegible]nblick wieder abzugeben. Das konnte der Honderü jeden Auge[illegible] nahe stehende Person genau wissen, und dendurch eine ihn[illegible]nicht umhin, einen ihm ganz fremden Mennoch konnte er [illegible]d öffentlich anzuknurren, was zu seinem schen recht bissig u[illegible] der letzten Nummer wie die Faust aufs Glaubensbekenntniß i[illegible] Consequenz — seines unbezähmbaren Auge paßt, und der [illegible]ht! Jetzt wo der Honderü Tau- Rachedurstes alle Ehre m[illegible] haben sie zwar nicht gezählt); sende von Lesern hat (i[illegible] könnte er doch diese ignobl[illegible]e Rache bezähmen, die das schlichte anspruchlose Tageblatt so u[illegible]glücklich war dadurch auf sich zu ziehen — daß es bei dem E[illegible]rscheinen dieses Meteors an Ungarns literarischem Himmel v[illegible]r Entzücken nicht plötzlich vom Schlage getr[illegible]ffen worden ist!! und daran war eigentlich nur der Un[illegible]stand schuld, daß uns unter allen Literaten, als hier ganz frem[illegible]d und unbekannt, zuletzt zugekommen ist. — Niemand [illegible], auch der Honderü nichts für seine Sympathien und A[illegible]ntipathien; aber er darf sich darum das Recht nicht anmaße[illegible]n, einen Fremden, der Niemanden im Wege steht, zu verfol[illegible]gen und seinen kindischen, nicht provocirten Zorn einem allen[illegible] seinen Lesern unbekannten Einzelnen gegenüber tausend[illegible]mal drucken zu lassen.

—r

Eilftes Verzeichniß

der für die Armen im Erzgebirge Böhmens in der Expedition dieses Blattes eingegangenen Beiträge.

Uebertrag der Summa des 10. Verzeichnisses 18 Ducaten und	1310 fl.	52 kr. CM.
Cäcilie Galli	1 Ducaten	— „ — „
Von einem gebornen Carlsbader sammt Familie	2 „	— „
Ignatz Drach	1 „	— „
Sabbas Petrovits, bürg. Handelsmann in Pesth	1 „	— „
Jonas Oblath, Cigarren-Fabricant .	2 „	— „
Von dessen Arbeitern	4 „	23 „
C. W. Tekusch	5 „	— „
Witwe Boner	— „	40 „
Herr Stubitzer	1 „	— „
F.	1 „	— „
G. W.	2 „	— „
Johann Krauß aus Jaszberény . .	2 „	— „
B. B. N. J.	5 „	— „
Fräulein Breton	2 „	— „
Elisabeth Stollar	2 „	— „
T. Weiß	5 „	— „
C. Weiß	3 „	— „
Johann Nutz	2 „	— „
Laube	1 „	— „
Summa	1352 fl.	55 kr. CM. und 19 Stück Ducaten.

Aemtliche Anzeigen.

Landhaus.

In der Christinenstadt wird ein neuerbautes, bereits der Vollendung nahes, sehr schönes Landhaus, bestehend aus acht Zimmern, einer Säulenterasse, nebst allen andern Bequemlichkeiten und einem geschmackvoll angelegten Garten aus freier Hand verkauft, oder von Mitte Mai in Zins gegeben — Nähere Auskunft in der Expedition dieses Blattes

Lizitation.

Die zur Concursmasse des verstorbenen Adam Perczel gehörigen beweglichen Güter und silbernen Schmuckgegenstände, ferner das im Marktflecken Bonyhád im Tolnaer Comitate gelegene Curialhaus sammt übrigen Gebäuden, Meiereien, Grundstücken und Wiesen, Weingärten Colonical- und Regal-Beneficien werden vom unterfertigten Vice-Gespansamte den 18. April l. J. im Wege einer öffentlichen Lizitation im obenbenannten Marktflecken Bonyhád veräußert.

Gabriel Döry,
erster Vicegespan des löbl. Tolnaer Comitats.

Lizitation.

In Folge gerichtlicher Anordnung werden am 13. d. M. bei dem Weißgärber J. Sternberg verschiedene Zimmer- und Küchengeräthschaften, so wie auch Häute, Wolle, Werkzeuge und Haare mittelst öffentlicher Lizitation Vormittags um 9 Uhr veräußert werden.

Alt-Ofen den 7. März 1843.

Heute ist eine große Vorstellung im

Circus Gymnasticus.

Zum Erstenmale große Spectakel-Pantomime unter dem Titel:
Die Bestürmung von Constantine.
Cassaeröffnung 3 Uhr. — Anfang der Vorstellung 4 Uhr. — Ende 6 Uhr.

Eine reale Eisenhandlungs-Gerechtsame

sammt Waarenlager zu Grätz in Steiermark wird wegen zufällig veränderten Verhältnissen des Eigenthümers gegen billige Bedingnisse verkauft. — Auch ist der Verkäufer bereit, mit dem allfälligen Käufer gegen annehmbare Bedingnisse in Compagnie zu treten. — Nähere Auskunft hierüber ertheilt aus Gefälligkeit Herr Wilhelm Sandtner, Eisenhändler in Pesth

---

So eben ist eine große Parthie von dem vielberühmten und unnachahmlichen

k. k. priv. Goldschmidt'schen Scharf-Apparate.

angekommen, und zu haben bei

Ignaz Zograf,
Waiznergasse, zu den drei Pesther Mädchen.

Mehrere 1000 Stück fertiger Wäsche, bestehend in allen Sorten Männer-, Damen- und Kinderwäsche, Leintücher, Polster- und Tuchetüberzüge, Damen-Corsetten und die neuesten Schweizer Vorhang-Mousseline, empfiehlt die Handlung zum

Ypsilanti in Pesth.

Zur gefälligen Beachtung.

Wegen Ausverkauf und beabsichtigter Räumung des Platzes, werden von nun an in der Üllöerstraße, links im 2 Holzgarten beim Holzverschleißer Wienerl die dort in 3 Schuh langen Scheitern und gut gesetzten Klaftern zum Verkaufe aufgestellten Brennhölzer zu herabgesetzten Preisen verkauft, und zwar: die schönste Gattung trockenes Gebirgs-Zerreichen 21 fl. vorzüglich trockenes Rothbuchen 18 fl. 30 kr., eine besonders gute Gattung gemischtes Rusten und Buchen 17 fl., gutes grobes Weißeichen 16 fl. 30 kr. W. W.

2147. *Zucchy, Antonio.*

Barabás Miklós

(Siklóssy – Szegedy Maszák

[redacted]

Hamis Barabás-Képek. Az összes napilapokban 1911. március 19. SZEGEDY-MASZÁK HUGÓ közlése.

Barabás-Képek a Szent-György-Czéhben. SIKLÓSSY LÁSZLÓ dr. nyilatkozata. Az Ujság, 1911. március 21.

Hamis Barabás-Képek. Írta SZEGEDY-MASZÁK HUGÓ. Budapesti Hirlap, 1911. március 23.

Audiatur et altera pars. Írta SZEGEDY-MASZÁK HUGÓ. Az Ujság, 1911. április 13.

~~1927. Kneller, Sir Godefroy.~~

B-26-345

Barabás Miklós

B-26-345

Hamis Barabás-képek. Irta Szegedy-Maszák Hugó. Budapesti Hirlap, márc. 23.

1911.

(Művészet 1911. 195. l.)

...ssé jobbra néz. Prémkucsmáját ékkövés for-
...akkal; rövid hajá, kis bajusza s szakál-
...ürke. A nyakába vetett széles aranylán-
...köntöse sarga s prémgallérú palástja
...csatját s kötőjét gyöngyök és ékkövek
...tán ezeket olvassuk:

...athory de
...latinum electus
...s qua talis
... Familiæ de
...ladem Mohatsi
...nas Amicus.
...miliæ de Rewa prout
... Ludovici II.
...o 1521 emanato
...gnibus gentis
...desumta sunt
... originale G.
...v.

Káprázatok tornyából

*(Ajánlva Endrődi Sándornak.)**

Nagy Vágyak templomából jöttem,
S megyek az Élet sirkertjébe.
Gördülő ekémmel beszántok
Nyugati Látások méhébe,
Nagy, zakatoló, bús Csendjébe!

A kompot, amelyen repülök,
A Halál kék Lovai vonják.
Tűzcsóvát okádnak körültem,
Tiszamentén a nagy Álomfák ...
Mi leszünk itt az új Tűzcsóvák!

Agg denevérek még huhognak,
A malom alján bábelt űznek.
De már a Dómok árnyékából
Kibúg Hajnala az új Tűznek ...
S a denevérek mind eltünnek!

— Jövök a Vágyak templomából,
S megyek az Élet sirkertjébe.
Gördülő ekémmel beszántok
Nyugati Érzések méhébe,
Bús, zakatoló, vak Csendjébe!

Szabolcska Mihály

* Isten veled Sándor! A mi utaink elválnak. Eltökéltem magamban, hogy a Holnap, a nagy Jövő Fiaihoz állok. Isten veled agg denevérem; Engem hív a Nyugat és a Jövő! Új Érzések és új Látások ragadnak, amikhez te nem értesz. *Sz. M.*

A Magyar Nők Karegyesületének hangversenye

A mi magyar közönségünk egy nagy része zene alatt még mindig valami társaságbeli tehetséget ért. Afféle produkciót, mely a kártyamutatványok divatja multával ezeknek a helyét alkalmas elfoglalni.

Akinek van hozzávaló tehetsége, vágjon be három-négy előadási darabot, ezzel eléri, hogy muzikálisnak mondják, s ez elég jó cégér arra, hogy vele végig kínálja magát a világon.

Hogy ez a gondolkodásmód, ha nagyon elterjedt is, mégsem egészen általános, és hogy lehet reményünk arra, hogy itt Budapesten nem is nagy sokára nemcsak zenei vásár, hanem zenei élet is fog létezni, arra bizonyság a Magyar Nők Karegyesületének első hangversenye, mely március hó 15-én folyt le a Zeneakadémia nagytermében.

Nem szólok a hangverseny megérdemelt nagy sikeréről, az előadás szabatosságáról és lelkességéről, a dinamika finomságáról s egyéb hasonlóról, mert más tényre akarom a figyelmet fordítani. E hölgyek, kik a hangversenyen részt vettek, számszerint körülbelül hatvanan, az egész idényen át hetenként legalább kétszer két-két óra hosszat próbáltak és nemhogy unalom, lankadtság mutatkozott volna soraikban, de ellenkezőleg egyre nagyobb lelkesültséggel vállalták a rájuk bízott munkát.

Ami viszont azt jelenti, hogy a beható foglalkozás a zenének ezekkel a legkomolyabb termékeivel — mert a műsoron csakis ilyenek szerepeltek — a közreműködőknek oly nagyfoku élvezetet szerez, mely bőven kárpótolja őket minden időveszteségért, minden fáradságért.

Karegyletek voltak is, vannak is Budapesten. De egyről sem tudunk, mely megalkuvást nem ismerően ilyen magas célok után törekednék s hivatottságának legnagyobb garanciáját mi éppen abban látjuk, hogy egész évi fáradságos és lelkiismeretes munkájának eredménye ime belefér egyetlenegy hangverseny keretébe.

Az egyesület élén Fesztetich Pálné grófné áll; vezető karmestere Lichtenberg Emil; nem kell talán külön kiemelnünk, hogy az elért eredmények nagy részben az ő érdemük, s reméljük, hogy az e két ismert névhez fűzött általános bizalom egyrészt, az elért sikerek fölbuzdító hatása másrészt meghozza az ifju egyesületnek gyarapodását és mindenképpen való megerősödését. *S. J.*

A Daguerreotyppel adott hasonlat

Petőfinek Daguerreotyppel fölvett első arcképét az eredetiről már 1884-ben közölte Varga rajza után a „Magyar Salon".

Ennek az arcképnek Benczúr festése nyomán történt legújabb megjelenése alkalmából elmondom azt az eljárást, amelyet néhai ipam, Barabás Miklós festőművész követett, mikor Daguerreotypról kellett arcképet festenie.

Két ilyen esetet fogok például fölhozni. Egyik Kossuth Lajos arcképéről szól.

Kossuthné Barabást jól ismerte, mert a negyvenes évek elején a Meszlényi családhoz járatos volt. 1841-ben Kossuthné megbízta Barabást, hogy a karperecébe fesse meg a férje arcképét. Meglepetésről lévén szó, mintául Kossuthnak egy Daguerreotypezett arcképét adta át, mely ma is létezik.

Barabás megfestette kis elefántcsont lapra az arcképet, melyet Kossuthné azután rendesen viselt. Annyival is inkább viselte, mert a képmást annyira sikerültnek találta, hogy azután Kossuth-képet csakis ennek a nyomán kellett festenie Barabásnak és erről festette 1841-ben Heckenast megrendelésére tussal az „Emlény" zsebkönyv címképét is, acélmetszés alá.

Kossuthné és vele mindenki úgy találta, hogy jobb és hívebb képmás ez a paránykép, mint a Daguerreotyp, pedig ezt az üveglencsén át, maga a természet, a világosság tükrözteti.

Ennek azonban megvolt a magyarázata, amit a második eset elbeszélésénél Barabás szavaival adok meg.

A másik hasonló eset a következő vala.

1847-ben Oldofredi grófné, született Hág er Julia Galiciából megrendelte Baron de Mars, József-huszár kapitány vízfestményü arcképét és mintának egy Daguerreotypet küldött, mely szerinte nem hasonlított.

Közben megjegyzem, hogy ez a de Mars

A szolnoki Tiszahid katasztrófája Nerfeld Ferenc amatőr-fényképe

Uj Idők 1909. XV. 13.

kapitány, később mint francia ezredes, Munkácsyné első férje volt és mikor később Munkácsy nejével Budapesten Barabást meglátogatta, Munkácsyné megemlítette ennek a képmásnak a történetét és kérdezte: hol láthatná Oldofredinét, aki akkor nyugdíjban levő férjével Budapesten lakott.

Visszatérve a megrendelésre, Barabás megfestette a kapitány arcképét és elküldötte megrendelőjéhez.

A grófnétól rövid idő múlva megjött a kép tiszteletdíja és vele egy kis csomag, ugyanolyan, mint a megrendeléskor.

— Kissé megdöbbentem, — mondá Barabás, midőn ezt az esetet elbeszélte — látva a visszajött Daguerreotypet és azt gondoltam, hogy tán kifogás van a képem ellen. Akvarellem azonban nem volt hozzácsomagolva . . . Aggodalmam csakhamar örömmé vált, elolvasván a rövidke levelet, melyben de Mars képmásának újabb vízfestményü példányát rendelte meg a grófné.

Ezt is megfestettem és elküldtem.

És csakhamar megérkezett a kép tiszteletdíjával a köszönő-levél, a második megrendelés magyarázatával.

Első festményemről ugyanis nagy meglepetéssel és örömmel azt találták, hogy jobb, mint a természet, a világosságadta eredeti, a Daguerreotyp. Bámulták, hogy a festő jobb képmását adta annak, akit soha sem látott, mint az eredeti mintája volt. És végre abban állapodtak meg, hogy ezt csak véletlenül találta el a művész.

Fogadásra került a dolog. A grófné bebizonyítandó, hogy nem véletlenül találtam el, hanem tudva adtam meg a hasonlatot, második példányt rendelt.

A grófné leveléből erről értesülvén, válaszomban megmagyaráztam a siker titkát. Azt tudniillik, hogy a Daguerreotypet tükörből másoltam le.

Ezt tettem Kossuth arcképével is.

Ugyanis már fiatal koromban megjegyeztem magamnak azt, hogy tükörben minden arc eltérő. Az arc egyik fele, az orr tengelyének dült vonala miatt, nem felel meg a másiknak. Nem is szólva arról, hogy némely egyénnek, mint például Kovács Mihály festőművésznek, balról nézve sasorra volt, míg jobb felől tömpe, közepén benyomott. Ugyanez volt az eset Székely Józsefnél, a költőnél is. Itt a tükör hamis képet mutatott s tehát a Daguerreotyp is, mely szintén megfordított képet ad.

Ezt tudva, kőre mindig tükörből rajzoltam élő mintáimat."

Ime, ebben állott Barabás elbeszélése.

Ez magyarázza meg azt is, hogy Barabásnak Petőfiről 1845-ben Vachott Imre megrendelésére rajzolt első arcképét, — melyen hátratett kézzel áll, — Jókai teljesen hű képmásnak, hasonlónak mondotta. Jókai pedig illetékes bírája volt, mert maga is rajzolta korábbi időben Petőfi arcképét. És ezt tartotta legjobbnak Orlay Soma festőművész is, aki Petőfinek fiatalkori jóbarátja volt, tagja a Petőfi, Jókai, Orlay hármas baráti társaságnak. Orlay mint tudva van, festő volt, többször rajzolta Petőfit és a „Magyar Salon" 1884-iki évfolyamában megjelent rajzát is a Barabás első kőrajza után idomította. A „Salon"-nak ebben a füzetében különben Petőfinek ismert arcképei mind benne vannak.

Szegedy-Maszák Hugó

Le grand guignol.

(A nagy bábszínház)

Közel a Place Blanchehoz, melyen a „Moulin rouge" éjjente forgatja vörösre világított szárnyait, hogy bent izléstelen trágárságokkal őrölje meg a párisiak — de még sokkal inkább a Párisba jött idegenek — vagyonát és egészségét, van egy csendes utca.

Messziről idevilágít még a mulatság malmának vörös vitorlája. Még elhallatszik a Montmartre legzajosabb terének éjjeli lármája, de az utca, ahogy tovább haladunk, csöndesebb, sötétebb lesz, kevesebben járnak rajta. Csak néhány igen jól járó automobil fordul be. Aki benne ül, ha férfi, fényes cilindert visel, ha nő, vagy a nagyvilág választékos elegánciájával, vagy a nagy „félvilág" őrült fényüzésével van öltözve. Néha össze is lehet őket téveszteni, egy híres demimondaine disztingvált egyszerüséget ölt, míg valamely igazi nagydáma bolondos, szép fejecskéjében megrögzött az a gondolat, hogy túlszárnyalja öltözete excentrikus voltával azokat, kiket megvet lelki toalettjükért, de kiknek bámulja öltözködési tudományát. Az autók, mint egyes fogatok megállnak egy kapu előtt, melynek kivilágít fényes fölírása a sötét utcába: Theatre du grand Guignol. (A nagy bábszínház.)

Párisi asszony a középosztályból — ki mind roppant tart hírnevére, mint erszényére, — nem merne idejönni, hármas okból: először, mert a színházat sok demimondaine látogatja, másodszor, mert nem jól érezné magát kis, rendezett kokettériájával e nagy elegáncia színterén, s végre, mert a helyek igen drágák. Igy marad a tér a nagy- és félvilágnak, néhány művésznek, néhány kíváncsi idegennek.

Valóban művészi élvezet, mely itt a közönségre vár. Ez élő „bábuk" a legkitünőbb színészek, melyet valaha láttam. Mindegyik egy tipust teremt, éppen, mint a bábszínház személyei, s e tipus oly párisi vagyis inkább örök-emberi, hogy egyenesen szívünkhöz beszél.

Kis drámák, lehet mondani csak képek ezek, de megragadó igazsággal, nagy művészettel írva.

A párisi szellem egész áradata önti el e darabokat. Minden emberi gyengeség, minden társadalmi ferdeség, maró gunnyal van bennük leleplezve. Sokkal komolyabb és sokkal morálisabb színház ez, mint könnyed külseje, néha sikamlós beszédmódja, láttatja.

Nem is lehet mondani, hogy csak éppen a borzalom fölkeltésére dolgoznak. Istenem, hisz' nem a jó szándékon mulik, hogy ismert drámáinkban már nem hat a sok megtört szív, bonyodalmas helyzetek, hősi halál vagy ön- és más gyilkosság, s az egész klasszikus apparátus. Itt a borzalom még valódi, mert az emberi szenvedélyek elevenjére talál s a szituációk szellemes igazsággal vannak megteremtve. Ugy a „bányában", midőn nézőtér és színpad egyszerre elsötétedik s csak a kis lámpák világítanak, valóban benne vagyunk a borzasztó katasztrófában, melyet egy munkás-Othello idéz elő, hogy elpusztítsa neje csábítóját, a mérnököt, s egyszersmind önmagát is megfogja a csapdában, melyet vetélytársának állított; a falazat, mely a mérnökre zuhant, a bosszuállónak is elzárta kijáratát; kétségbeesve hallja a melléktárnában társait énekelni, kik az ő segélykiáltását nem hallják. Ugy-e, mily egyszerü gyermekmese-morál: aki másnak vermet ás . . . s mégis előadási módja megrendíti a legfásultabb idegeket is.

Mély pszichológia van a darabban. „Hangverseny a bolondoknál", s mesterileg figyeli meg azt a hajszálat, mely a megháborodott elmét az épeszütől elválasztja, azonkívül mutatja, hogy ezen őrültek tulajdonképpen milyen helyesen gondolkoznak, csak az egyetlen hiba, hogy nem illenek a társadalomba, a családba. Vagy csoda, hogy szegény öreg asszonyon hevesebben tör ki az őrület, midőn fia mint „gyógyultat" haza viszi, s ő mindent megváltozottnak talál? Fia házas, neki unokája, menye van, kikről mitsem tudott. Férje, kit szeretett, a sírban nyugszik. Csoda-e, hogy visszavágyódik oda, hol a keserüség első heves felén tul van, a hol legalább a megszokott békét élvezi? Milyen benső igazság, hogy, midőn az öreg asszony visszajön, a szegény bolond költő, ki reggel még rózsákat hozott neki s versekben énekelte fölgyógyulását, visszatértét is igy akarja ünnepelni. Az öreg asszony szerencsétlenségében ideges, s a máskor szívesen hallgatott versek izgatják, türelmetlenül mondja a költőnek, hogy hagyjon neki békét. A szelíd „Lamartine" földühödik, ő se tudja magát beletalálni a változásba: legjobb barátnéjában, az öreg asszonyban egyszerre ellenséget lát, ki el akarja nyomni hírnevét, mint mind a többi s az őrület logikájával torkon ragadja, mielőtt az orvos, az ápolók megvédhetnék, már megfojtotta.

A tett brutális közvetlensége jelzi az őrületet, mely magában véve egészen következetes.

Ki ne érezte volna már azt a mélységes fölháborodást, ha egyszerre azok, kiket szerettünk, nekünk érthetetlen okok miatt velünk szemben megváltoznak? S ki ne érezte volna közülünk egyszer-másszor embertársa karmát nyakán? Szerencsére a törvények, szokások, úgy a hogy, megvédik testünket, csak hírnevünk nyakát szokták kitekerni, de ezt nem nevezik beszámíthatatlan tettnek. Tanulságos, érdekes és rémesen művészies darab ez a „Hangverseny a bolondoknál", melynek igen mulatságos jelenete, midőn az orvos

Barabás Miklós

B-26-343

1937

— A Nyugat szeptemberi számának élén *Halász* Gábor nagy tanulmányát közli a századvég magyar irodalmáról. Tanulmányt és cikkeket írt még *Cs. Szabó* László Babits új verseiről, *Szegi* Pál Illyés Gyula költészetéről, *Mohácsi* Jenő a falukutatás divatjáról, *Tolnai* Gábor a Viziváros multjáról, *Elek* Artúr Puvis de Chavannes művészetéről, *Berde* Mária Barabás Miklós múzsájáról. Novellát *Pataki* Dezső, verset *Török* Sophie, *Jankovich* Ferenc, *Bartalits* János és *Komjáthy* Aladár és *Karinthy* Gábor irtak. Gazdag Figyelő-rovatok egészitik még ki az új szám tartalmát.

Pesti Napló

1937. okt. 30

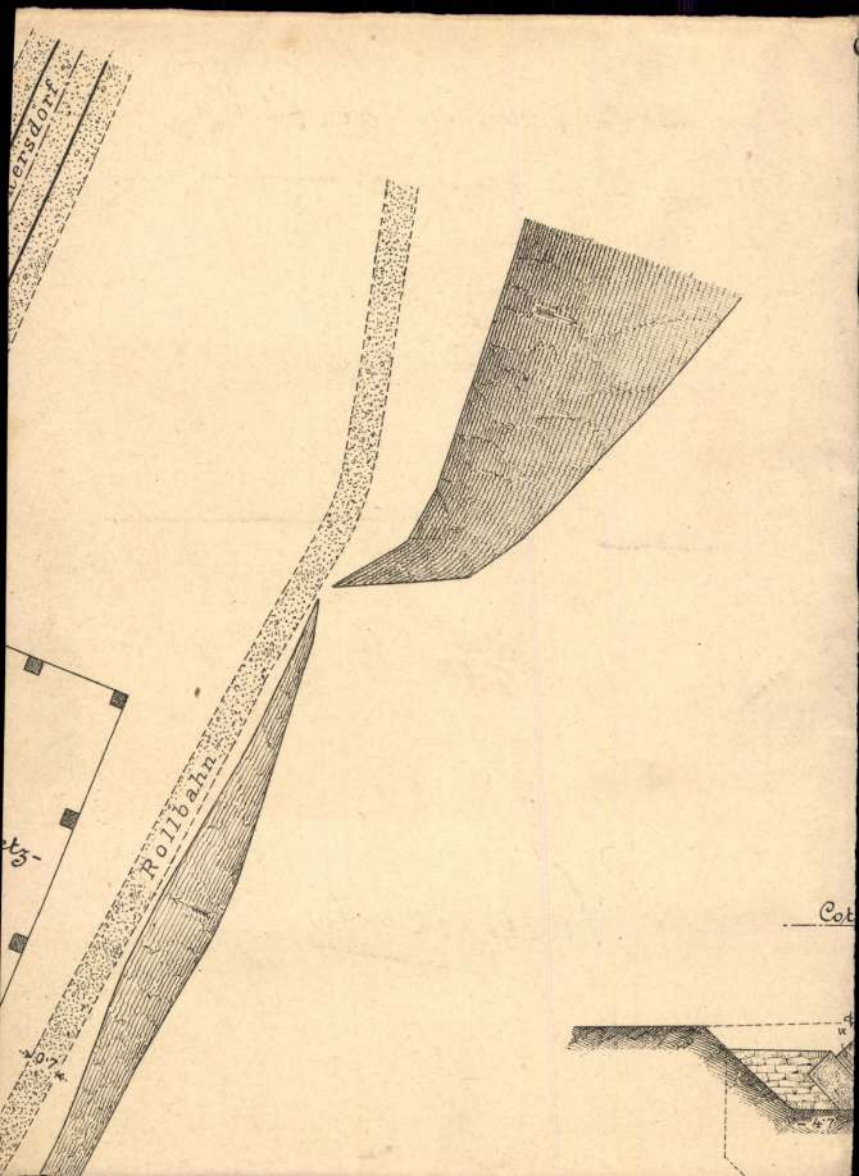
ersdorf
Rollbahn
Cot

— **Apatavatás Zircen.** Bitter Illés ciszterci rendü c. főigazgató, clairvauxi apát benedikciója december 21-én, szerdán Szent Tamás apostol ünnepén lesz a zirci anyamonostorban. Az avatást az egyetemes ciszterci rend generális apátja, Janssens Ferenc végzi dr. Werner Adolf zirci apát és Mihályfi Ákos villersi apát segédkezésével.

— **Gyászünnep.** A Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet csütörtökön az intézet templomában az intézet néhai elnöke, dr. Mezey Ferenc kir. tanácsos emlékére gyászünnepet rendezett. A kultuszkormány képviseletében dr. Gerlóczy Károly és Prodán János, az Országos Izr. Iroda nevében dr. Eulenberg Salamon, a Pesti Chevra Kadisa részéről dr. Endrei S. Henrik vett részt az ünnepen. Dr. Blau Lajos mondott ünnepi beszédet.

— **A hercegprimás ünneplése.** Dr. Walter Gyula vál. püspök, káptalani helynök rendeletére az esztergomi főegyházmegye valamennyi templomában szombaton, december 17-én este félórán keresztül meghuzzák a harangokat, annak örömére, hogy az elárvult főegyházmegye dr. Serédi Jusztinián személyében uj főpásztort kapott. Vasárnap délelőtt ugyancsak valamennyi templomban Te Deummal szentmiséket tartanak, amelyre a hatóságok is hivatalosak. Ez ünnepi mise keretében közlik a lelkészek a hivekkel az uj magyar hercegprimás kinevezését. — Zalaegerszeg városa képviselőtestületi ülésén egyhangu lelkesedéssel táviratban üdvözölte az uj hercegprimást. — Január 5-én este 7 órakor indul a Budapest Délivasuti pályaudvarról Rómába az a magyar nemzeti küldöttség és zarándoklat, amely tisztelegni fog Magyarország uj biboros hercegprimása előtt, akinek vezetésével pápai kihallgatáson jelennek meg a küldöttség tagjai. A zarándoklásban résztvevőknek sem utlevél, sem vizum nem kell. Részvételi dij: III. osztály 310, II. osztály 460, I. osztály 700 pengő. Jelentkezni december 28-ig lehet az Országos Katholikus Szövetség központi irodájában, IV., Ferenciek-tere 7.

— **A humanisztikus gimnázium hiveinek egyesülete közgyülése.** Pekár Gyula elnöklésével péntek délután tartotta a Humanisztikus Gimnázium Hiveinek Egyesülete ezévi rendes közgyülését. *Pekár Gyula* azt fejtegette, hogy az összes nemzetek érzik annak szükségességét, hogy visszatérjenek a klasszikus nyelvek tanitására. Ezután *Hornyánszky Gyula* helyett *Vayer Lajos* ismertette a klasszikus tanulmányok védelmére alakitott bizottság jelentését és ezzel kapcsolatban a kultuszminiszterhez intézendő memorandum szövegét. *Csengery János* „A klasszikus nyelvek tanulmányának jelentőségéről az iskolában és az életben" cimen tartott értekezést.

— **A kávésipartestület adóügyi rendkivüli közgyülése.** A Budapesti Kávésipartestület táviratilag hivott egybe péntek délutánra rendkivüli közgyülést, amelyet *Mészáros Győző* ipartestületi elnök vezetett. A sürgősséget indokolta, hogy a fényüzési és forgalmi adózás terén a gyakorlati iparosság körében olyan szokatlan adózási módszerről van szó, amely eddig az érdekeltségek előtt, egy-két ipari szakma és az ügyvédi kamara kivételével ismeretlen volt. Az a terv, hogy a *kávés-érdekeltség adóközösségbe lépjen a fényüzési és forgalmi adózást illetően.* A pénzügyi kormányzat a kávésipar részére egyösszegben óhajtja megállapitani a fényüzési és forgalmi adót, amely összeget a kávések egyetemleges felelőssége mellett az adóközösség volna hivatva beszedni és az adókincstárnak beszolgáltatni. A kávések közgyülése élénk vita keretében foglalkozott a kérdéssel és csak abban az esetben volt hajlandó a közgyülés elvi határozatát elfogadni, ha az illetékes hatóságok részéről a kávésipari érdekeltség ez uj rendszer mellett — amelyben a legsulyosabb az egyetemleges felelősség — azt az előnyt nyerheti, hogy a *mai leromlott üzleti viszonyoknak megfelelően olyan adómérséklést kaphat*, amely az egyetemleges felelősséggel arányba hozható. A közgyülésen a kávésipar csaknem teljes számban képviseltette magát. Ott voltak a pénzügyi hatóságok részéről *Mikó pénzügyi főtanácsos* és *Országh* pénzügyi titkár, akik a szükséges felvilágositást nyomban megadták. A közgyülés hangsulyozta, hogy a kérdést nem tekinti egyébnek, mint *feltétlen bizalmas nyilatkozatnak a saját elnökségével szemben.* A kérdés további intézését és a tárgyalások folytatását az elnökségre bizza, mert meg van róla győződve, hogy az elnökség el tud követni mindent, hogy az ipar részére a legteljesebb eredményt érje el.

(Gáspár rajza)

Sándor Pál (aki tudja, kit kaszál): Éljen a valorizáció!
Bud (tud, de nem akar): Éljen, éljen, de mi-i-ből . . .??

— **Bem-ünnepek.** A Szent Gellért-Egyesület szerdai estjén Bem-tábornok emlékének hódolt. Az ünnepet *Gergely Gábor* „Bem-apó" cimü ódájával nyitották meg, majd *Köveskuthy Jenő* olvasta fel történelmi tanulmányát. *Kamenszky Gyula* elnök ünnepi beszédében Bem tábornok személyi varázsáról beszélt. — A *Zemplén vármegyei Kazinczy-Kör* vasárnap Sátoraljaujhelyen a vármegyeháza nagytermében Bem-ünnepet rendez. Dr. *Szirmay István* vármegyei főügyész mond ünnepi beszédet.

— **Magyarországon lesz a leánycserkészek jövő évi világkongresszusa.** A leánycserkészek jövő évi világkongresszusukat Magyarországon tartják. A kongresszus előreláthatóan május elején ül össze. Eddig már husz állam jelentette be részvételét. Az Északamerikai Egyesült-Államok százötven tagot küldenek ki a kongresszusra, amelyen résztvesz sir *Baden-Powell*, a cserkészmozgalom megindítója is.

— **Milliárdos sikkasztást leplezett le az elhagyott menyasszony.** Kinos feltünést kelt Bécs orvosi köreiben, de az egész nagyközönségben annak a bünös manipulációnak a kipattanása, amelyet a bécsi orvosok gazdasági szervezetének egy hűtlen tisztviselőnője követett el. Adamits Auguszta, egy orvos elvált felesége, 1920 óta egyetlen tisztviselője volt a szervezetnek. Minden hivatalos teendőt ő végzett: igy a könyvvezetést is ő látta el s a pénztárt is ő kezelte. Természetes, hogy a szervezet vezetőségének teljes bizalmát élvezte. Tisztességes fizetése is volt, ugyhogy két leányával nem szenvedett szükséget. S most mégis az derült ki, hogy évek sora óta rendszeresen fosztogatja a rábizott pénztárt. Például ha valamely orvosnak támogatást utaltak ki: szabályszerüen állitotta ki a csekket, aláiratta s azután hamisitotta az összeget nagyobbra. Igy aztán az elsikkasztott összeg csaknem egy milliárdra emelkedett. A legérdekesebb a dologban, hogyan derült ki a sikkasztás? Adamits asszonynak egy felnőtt fia, aki az elszakitott Burgenlandban hivatalnokoskodik, szakitott a menyasszonyával, egy bécsi leánnyal. Az elhagyott menyasszony boszut forralt. Feltünt neki, hogy volt vőlegényének édesanyja leányával együtt nemcsak nagylábon él, mindig autóznak, ruháikat a legelső bécsi cégeknél rendelték, ami mind nem állt arányban a tisztviselőnő jövedelmével. Fölkereste tehát a szervezet vezetőségét és közölte vele gyanuját: miből szerzi a pénzt Adamitsné a pazar költekezésre? Eleinte nem akartak vádjainak hitelt adni, de a vizsgálat igazolta azok alaposságát. A bünös asszonyt előállitották a rendőrségre, ahol eleinte mindent tagadott, de azután beismerte, hogy sikkasztott — de csak 30.000 schillinget. A vizsgálat azonban közel egy milliárd hiányt deritett ki. A sulyosan megtévedt asszonyt letartóztatták. Áliltólag fia is tud bünös üzelmeiről, de az anyja letartóztatása előtt elutazott, hir szerint Dániába.

— **Fehér kendő.** *(Szenes Erzsi verseskönyve.) Szenes Erzsi* verses könyve, a *Fehér kendő*, szubjektiv, mint minden asszonyi lira, olyan őszinte, amilyen férfi költő sohasem tudna lenni, de éppen ezért, kissé tulságosan is személyes élményekkel telitett poézist képvisel, semhogy általános érvényü és értékü lirának nevezhetnők. Ezt a „correspondance"-lirát azonban kétségtelen tehetséggel müveli Szenes Erzsi, akinek egy-egy, méretében miniatürszerü verse és egy-egy verssora, nemcsak szubjektivitásával és őszinteségével, hanem kivételesen mélyről jövő emberi hangjával is együtt zengő visszhangot kelt az olvasóban. A *„Kivánság"* és az *„Érés"* cimü versekre gondolunk itt, a kötet két legszebb versére. *(f. j.)*

— **Aranymisés püspök.** Ugyanazon a napon, amikor Rómában XI. Pius pápa átnyujtja a bibornoki kalapot Magyarország uj hercegprimásának, tartja meg pappászenteltetésének félszázados évfordulója alkalmából aranymiséjét dr. Walter Gyula ozorai vál. püspök, nagyprépost, az esztergomi főegyházmegye káptalani helynöke. A jubiláló főpap 1855 február 17-én született Selmecbányán, pappá 1877 december 22-én szentelték. Érsekujvárott volt segédlelkész, ahonnan 1882-ben Esztergomba került, 1890-ben igazgatója lett az esztergomi tanitóképzőnek, három évvel utóbb hercegprimási titkár, majd kanonok és a hercegprimási iroda igazgatója lett, 1898-ban apát, 1906-ban sasvári főesperes, 1907-ben a budapesti közp. papnevelő kormányzója lett, 1908-ban ozorai választott püspökké nevezte ki a király.

— **Szobrot állitanak Bezerédj Istvánnak.** Pécsi jelentés szerint Szekszárd város elhatározta, hogy megvalósitja régi tervét es szobrot állit Bezerédj Istvánnak, a selyemhernyotenyésztés meghonositójának, aki a reformkorszakban Tolnamegye képviselője volt. Bezerédj István egyik szóvivője volt a reformkorszaknak és az első jobbágy felszabaditó. Bezerédj 1836-ban uzedresi és hidjapusztai összes jobbágyait urbéri váltságszerződéssel felszabaditotta.

— **Kitüntetett iskola.** A dr. Horváth Cyrill cimzetes tankerületi főigazgató vezetése alatt álló Horánszky-utcai községi Vörösmarty-reáliskola a juniusban rendezett országos pedagógiai és tankönyvkiállitáson geometriai rajzokkal, illetve a tanulók által szerkesztett modellekkel szerepelt. Az iskolát a kiállitás vezetősége elismerő oklevélben részesitette. Ugyancsak elismerő oklevelet kapott az intézet tanára, Lenkei Lehel, aki az általa konstruált ujrendszerü ábrázoló geometriai modellsorozatot állitotta ki.

— **A toloncházi viszonyok.** Peyer Károly országgyülési képviselőnek a budapesti toloncházi állapotokról a képviselőházban történt felszólalásával kapcsolatban illetékes helyről a következőket jelentik: Téves Peyer képviselőnek az a megállapitása, hogy a toloncházba azért kerülnének be egyesek, mert állampolgárságukat igazolni nem tudják. A toloncházban vannak ugyan olyanok, akiknek állampolgársága nincs még tisztázva, azonban egyik sem került oda ez okból, hanem azért, mert rovottmultu vagy jogerősen ki van utasitva. A felsorolt személyekről hivatalosan megállapitották, hogy valamennyi külföldi állampolgár, akiket a hatóságok jogerősen kiutasitottak és most a toloncházban várják be a külföldi államoknál átvételük iránt folyamatba tett eljárás befejezését. A folyó évben revizió során átlagban az internáltak ötven százalékát bocsátották szabadon. A toloncok részére élelmiszereket beküldeni nem szabad, de ennek az intézkedésnek komoly rendészeti és közegészségügyi indokai vannak. A multban több izben fertőző járvány ütött ki a beküldött élelmiszerektől, másrészt pedig különböző szökésre alkalmas eszközöket, mint például tolvajkulcsokat és fürészeket csempésztek be Tény az, hogy a toloncház zsufolt s az elhelyezési viszonyok nem a legideálisabbak. Ennek oka a toloncszabályzat elavultságában, a kiutasitottak átadási nehézségeiben, valamint a nehéz gazdasági viszonyok folytán a kihágások szaporodásában rejlik. A legfőbb intézőhatóságok azonban élénken foglalkoznak e kérdés megoldásával.

18922
Sportruhák,
sportcipők
VILMOS CSASZÁR-UT 33.
18923
SKABA ÉS PLÖKLNÉL

Standard-billentyűzettel világszerte legjobban bevált rendben, otthon és uton egyaránt
legalkalmasabb
karácsonyi ajándék
Felhivásra dijmentesen, vételkényszer nélkül bemutatjuk Budapesten és vidéken
18 havi részletfizetésre is kapható.
Remington Irógép Rt.
Budapest, V. kerület, Andrássy-ut 12. szám.
Telefon: Teréz 218—09, Lipót 975—20
19585

— **A hatszázötven éves Sopron ünnepe.** Vasárnap délután öt órakor a Tudományos Akadémia kistermében a Sopronmegyei Kör ünnepe keretében megüli Sopron várossá emelésének 650. évfordulóját. Az ünnepi beszédet dr. *Thurner Mihály* Sopron polgármestere mondja. *Gergely Endre* történelmi tanulmányt olvas fel. *Gyula diák* előadja alkalmi költeményét. Az ünnepen kiállításra kerül IV. László király oklevelének — mely a várost 1277-ben kiváltságokkal látta el — teljes nagyságu fényképmásolata.

— **Magángyüjteménykiállitás.** Dr. Siklóssy László abból az alkalomból, hogy az Üllői-ut 14. sz. alatt lévő lakását megszünteti s így gyüjteménye mai elrendezésében ezentul nem lesz látható, egy intim *Kunstschau*-ra hivta meg az érdeklődő közönséget. Siklóssy, aki nálunk kezdeményezője volt a művészeti aukciók ügyének, gyermekkorától kezdve szenvedélyes gyüjtő volt. Könyveken kezdte, aminek eredménye az, hogy — dacára az időnkénti erélyes selejtezéseknek — e könyvek tulajdonosuk mondása szerint *hat* szobából *hetet* lepnek el. A kb. 8000 kötetet kitevő könyvtár főképen művészettörténeti, művelődéstörténeti és bibliofil-természetü műveket foglal magában; ezek között számos érdekes Hungaricum és ritkaság. A rendelkezésre álló helyen barátságos művészi miliő keretében osztozkodnak képek, szobrok s a legkülönbözőbb antikvitások. Említsünk meg négy pompás akvarellt *Barabás Miklóstól*, egy bravuros Madonna-tanulmányt *Zichy Mihálytól*, kisebb-nagyobb alkotásokat *Brodszky Sándortól, Böhm Páltól, Baditz Ottótól, Roskovics Ignáctól, Medgyánszky Lászlótól, Ferenczy Károlytól, Pentelei-Molnár Jánostól, ifj. Lechner Ödöntől.* Az élő művészeket *László Fülöp, Csók István, Katona Nándor, Vaszary János, Czencz János, Mendlik Oszkár, Edvi-Illés Aladár* stb. képviselik. Néhány antik képről sem szabad megfeledkeznünk, így *Gottfried Kneller* XVII. századi angol udvari festő önarcképéről, *Anselm Feuerbach* egy női tanulmányfejéről. Egész gyüjteményt láthatunk *Bayros marquis* és *Armand Rossenfosse* belga mester műveiből. Szobrot közel százat tartalmaz a Siklóssy-gyüjtemény. A modernek közül emeljük ki a nemrég elhunyt *Murányi Gyulának* egy monumentális női félaktját, *Beck Ö. Fülöp* egy hatalmas Petőfi-szobrát. *Faragások* jelenitik meg előttünk a magyar középkort, gyönyörü porcellánok az *Alt-Wien* néven ismeretes bécsi porcellángyárat. A gyüjtemény egy hétig mindenki által megtekinthető

— **Egyesületi hirek és előadások.** A Magyar Külügyi Társaság Külügyi Szemináriumának intézőbizottsága december 21-én, szerdán délután félhat órakor a Külügyi Társaság tanácstermében (Országháza XI. kapu) ülést tart a következő tárgysorozattal: Beszámoló a szemináriun I. félévéről. A szeminárium II. félévi órarendjének megállapitása. — A budapesti *Katholikus Tanári Kör* december 19-én délután 6 órakor a kegyesrendi gimnázium tanácstermében felolvasó ülést tart. Dr. *Kisparti János* igazgató „A gyakorlati tanárképzés különös tekintettel a pedagógiai vizsgálatra". dr. *Gombos F. Albin* pedig „A gyakorlati tanárképzés különös tekintettel a történelemre és földrajzra" cimen tart előadást. — Az *Aquinói Szent Tamás Társaság* december 21-én, szerdán este félhat órakor a központi papnevelőintézet disztermében (IV., Papnevelde-utca 7.) felolvasó ülést tart.

— **A karácsonyi gyorsiróverseny.** A Magyar Gyorsirók Országos Szövetsége december 17-én, szombaton délután rendezi a budapesti református gimnáziumban (IX., Lónyay-utca 4/c) karácsonyi gyorsiróversenyét. Délután fél három órakor lesz a 200, négy órakor a 300 szótagos, három órakor a 100 szótagos és fél ötkor a 150 szótagos verseny. Vasárnap délelőtt tiz órakor kerül eldöntésre a percenkint 350 szótagos verseny. Vasárnap délután fél hat órakor a Gyorsirástudományi Társulat közgyülésének keretében dr. *Traeger Ernő* gyorsirási kormánybiztos előadást tart és ugyanakkor kihirdetik a verseny eredményét.

— **Csillag Anna alkonya.** Lám, lám, a bubifrizurának mindig több és több következménye mutatkozik — közgazdasági téren is. Először is a rövid haj divatját riadó lelkesedéssel fogadták a fodrászok, mert ez a fodrászipart rendkivüli módon föllenditette. Tudvalevő dolog, hogy a bubi és az eton arra kényszeriti a hölgyeket, hogy legalább kéthetenként keressék fel a réztányéros műhelyeket. Ez a forgalom jóval fölér azzal, amit azelőtt a tornyos-bodros frizurák jelentettek. De az éremnek két oldala van: az uj divat más téren nagy veszedelmet is hozott magával. Berlinből jelentik, hogy az ottani törvényszék most mondta ki a csődöt a *Csillag Anna* cégre. Azt hisszük, olvasóinknak még emlékezetükben van ez a hosszuhaju hölgy, akinek arcképe térdig érő hajával minden lapban megjelent, csodakenőcsét ajánlva. De kinek kell ma a hosszu hajat növesztő kenőcs? Mulandó minden dicsőség a világon — még a Csillag Annáé is...

A karácsonyi könyvpiac legnagyobb szenzációja

LUX TERKA
legujabb regénye

A LÁTHATATLAN HAJÓS
két kötetben.

Ara a két kötetnek ... ... füzve **6 P**
Dusan aranyozott kötésben ... ... **8 P**

10989

— **Egy német törvényszéki tanácselnök elmeállapotának megvizsgálását kérte.** Boroszlóból jelenti a *Pesti Hirlap* tudósitója: *Gellin* boroszlói törvényszéki tanácselnök egy borozóban ittas állapotban botrányt rendezett. Zaklatta a helyiségben levő zsidó vendégeket és egy demokratapárti országgyülési képviselőt, aki közbelépett, megsértett. A pénteki tárgyaláson Gellin védője inditványozta védence elmeállapotának megvizsgálását, mert Gellin olyan lelkibetegségben szenved, amely akaratelhatározóképességét időnként kizárja. A német igazságszolgáltatás történetében ez az első eset arra, hogy egy önálló hatáskörben működő biró beszámithatatlannak mondja magát. Az elmeorvosi megfigyelés eredményét annál nagyobb érdeklődéssel várják, mert nincs kizárva, hogy Gellinnek a legutóbbi időben hozott ítéleteit meg kell semmisiteni.

— **Támadás egy kereskedő ellen.** Nagykanizsáról irják: *Kirschner Mór* nagykanizsai kereskedőt elmult este háza kapujában ismeretlen tettes megtámadta és doronggal leütötte. A kereskedő véresen esett össze. Segélykiáltásaira előrohantak a házbeliek, mire a támadó elmenekült. A megtámadott kereskedőt sulyos sérülésekkel vették ápolás alá. A rendőri nyomozás során két gyanusitottat őrizetbe vettek.

— **A quebeci tüzkatasztrófa.** Quebecből jelentik: Az árvaház tüzkatasztrófájában életüket vesztett áldozatok száma harmincháromra emelkedett. Az eltüntek száma huszonegy. A kárt negyedmillió dollárra becsülik. A tüzvész helyén a tüzoltóság tovább folytatja a kutatást, mert azt hiszik, hogy a törmelék között még ujabb holttesteket fognak találni.

— **Röpiratterjesztő kommunista.** Karcagról irják: Csongrádmegye több vidékén egy magyarruhába öltözött ember a Brit Bibliaterjesztő Társulat vallásos iratait árusitotta. Már több helyen adott el bibliát, amikor a rendőrség rájött, hogy a biblia és egyéb vallásos iratok lapjai közé ügyesen beillesztett kommunista iratokat terjesztett a bibliaárusító. A rendőri nyomozás során megállapitották, hogy a kommunista ügynök árusitási engedélye is hamisitvány volt. A röpiratterjesztő kommunista kézrekerítésére megindult a nyomozás.

— **Beiratkozás az egyetemre.** A budapesti tudományegyetem jog- és államtudományi karának beiratkozási hirdetményét most függesztették ki az egyetemen. A numerus clausust érvénybe léptető és az egyetemi beiratást szabályozó rendelet szerint az 1920/21. tanév kezdetétől csak oly egyének iratkozhatnak be az egyetemre, kik nemzethüség és erkölcsi tekintetben feltétlen megbizhatók és csak oly számban, mint amennyit a közoktatásügyi miniszter megállapit. Tekintettel arra, hogy az I. évfolyamra felvehető hallgatók létszáma már a tanév I. felében betelt, a folyó tanév II. felére elsőéves joghallgatókat nem vehetnek fel. Az 1927/28. tanév II. felére szóló beiratkozás iránti folyamodványok 1927 december 16. és 31. között kell beadni a dékáni hivatalban. A határidőn tul, vagyis 1927 december 31-e után beérkező vagy kellően fel nem szerelt vagy nem eredeti okmányokkal felszerelt kérvényeket nem veszik figyelembe.

— **Házasság.** *Roheim Vera* (Zombor) és *Márkus István*, a Márkus Lajos vasszerkezeti gyár beltagja, (Budapest) e hó 18-án, vasárnap délelőtt 11 órakor a Dohány-utcai templomban házasságot kötnek. (Minden külön értesités helyett.)

Propper Magdát eljegyezte *Klár József.*

Kopa Jolánka és *Nyáry Sándor* gépészmérnök f. hó 17-én tartják eskövőjüket a váchartyáni róm. kath. templomban.

— **A „Képes Pesti Hirlap"** mai száma szemelvényt közöl a Brázay-féle piperegyártmányokból. E patinás magyar cég gyártmányai vetekednek a francia gyártmányokkal és piperekedvelő közönségünk köreiben a Brázay-márka valóságos fogalommá vált.

— **Légiforgalom télen.** A Magyar Légiforgalmi R.-T. téli menetrendje szerint a reggel 8 órakor induló repülőgép 9.45 órakor érkezik Bécsbe, ahonnan 13.55-kor indul vissza Budapestre. A téli időnyben *az utasfülke fütve van*; a menetdijat 36os felé 40 pengőre szállitották le. Olcsóbb lett a podgyász- és csomagszállitás is. Jegyváltás, felvilágositás a légiutazási irodában (Newyork-palota) és az összes menetjegyirodákban.

— **A Villányi Pezsgőgyárnak** a Képes Pesti Hirlap december 2-i számában megjelent hirdetésében alul oly szöveg szerepelt, mely szerint a Villányi Pezsgőgyár bizonyos mennyiség rendelésénél a detail ár felszámitásával ingyen üvegelet ad. — Kijelentjük, hogy a szöveg egy sajnálatos félreértés folytán csuszott bele a hirdetésbe, melynek fogalmazásától a Villányi Pezsgőgyár teljesen távol áll.

— **Iskolai menyasszonyi, luxus, vadász** és minden más jó saját készitményü cipőkben közismerten legolcsóbb Hegedüs, VI., Nagymező-u. 33.

— **Rozgonyinál** 6 lap 10 P, gyermekfelvételnél is.

AZ IDŐJÁRÁS.

A Meteorológiai Intézet jelentése.

A hideg poláris levegő az északi maximummal kapcsolatban kiterjeszkedett Európa nyugati részére is, ahonnan a depresszió a nagy hőmérsékleti különbségek folytán megerősödve Olaszország fölé vonult. Német-, Francia- és Angolországból minusz 5—10 foknyi hideget és havazást jelentenek.

Hazánkban nyugatról ujból megindult a havazás, amely, az Alföld keleti részét kivéve, kiterjedt az egész országra. Legnagyobb volt a csapadék Nagykanizsán, 10 millimáter. A fagy általában gyengült, az éjjeli minimum kevés helyen volt alacsonyabb minusz 4 fok Celsiusnál.

Jóslás: Északi szelekkel igen hideg idő, még sokhelyütt havazással (hófuvás).

Vizállás. *A földmivelésügyi minisztérium vizrajzi osztálya jelenti:*

A *Duna* Passaunál árad, máshol apad, Mohácsig igen alacsony, lejebb a' ony vizállásu.

Mai vizállások: Passau 151, Stein minusz 96, Komárom 165, Budapest 98, Baja 76, Mohács 101, Barcs minusz 80.

A *Tisza* végig apad, igen alacsony vizállásu.

FŐVÁROS.

A Talbot-ügy.

A pénzügyi bizottság szombaton délelőtt *Folkusházy Lajos* alpolgármester elnöklése alatt ülést tartott. Napirend előtt dr. *Bánóczy László* szólalt fel és a *Talbot*-centralé ügyével foglalkozott. A lapok azt irják, hogy a fővárost a kormány késedelemben marasztalta el, mert december 10-ig nem nyilatkozott. Nem tudja, hogy igaz-e ez, de a fővárost semmi körülmények között sem szabad befejezett tények elé állitani. A fővárosnak december 10-ig nem volt módjában ezt a fontos kérdést feldolgozni, igy nem nyilatkozhatott, egyébként a kormány december 31-ig csak a kölcsön felvételéről tartozik nyilatkozni az angol csoportnak, az épitkezés dolgában nincsen terminushoz kötve, viszont a fővárosnak a kölcsön felvételében semminemü szerepe nincs, igy érthetetlen, hogy a kormány miért ragaszkodik a rövid terminushoz a fővárossal szemben. Kérdi mi igaz abból, hogy a főváros bizonyos szervei már belementek a bánhidai megoldásba s hajlandónak mutatkoztak bizonyos árammennyiség átvételére. Bánóczy azzal fejezi be, hogy lehetetlenség a főváros közönségét további bizonytalanságban tartani ebben a fontos ügyben. Kivánja, hogy az összes adatokat sürgősen hozzák nyilvánosságra és terjesszék az illetékes bizottságok elé.

Buday Dezső: Az emberek általában nincsenek tisztában a Talbot-üggyel. A Talbot-centrálét az emlitett angol csoport nem megépiteni akarja, hanem a főváros vagy az állam nyakába sózni, minden garancia nélkül. *Lehetetlennek tartja, hogy 3.42 fillérес egységáron szállithassa centrálé az áramot s attól fél, hogy később veszedelmes meglepetések lesznek, ha tényleg megvalósul.* A tatai és a salgótarjáni bányamedence harcában elhomályosulnak a valódi tények. Az egész kérdésben — mondotta — annyi veszedelmes momentumot látok, hogy a fővárost esetleg igen sulyos anyagi károsodások érhetik. Ne engedjük magunkat a fontos kérdésben elsiettetni, lehetetlen pár hét alatt dönteni. Azzal folytatta, hogy ő maga is szükségesnek tartja egy ilyen energiacentrálé létesitését és arról vitázni lehet, hogy hol és milyen módon állittassék fel. Szerinte *nemzetközi pályázat utján, a világpiac legolcsóbb árával kellene a létesitést keresztülvinni.* Óva inti a fővárost az elhamarkodott döntésből.

Buzáth alpolgármester megjegyezte, hogy a tárgyalások még decemberben megkezdődnek a pénzügyi bizottságban.

Friedrich István hangoztatja, hogy ezt a kérdést csak objektiven és politikamentesen szabad érinteni. Rámutatott arra, hogy a kormány által összehivott szakértői megbeszéléseken *Scheuer Róbert, Becsey Antal* és *Kakulyay Károllyal*, a törvényhatósági bizottság mérnöktagjaival együtt résztvett a kereskedelmi kormány meghivására, annak a hangoztatása mellett, hogy a tárgyalásokon külön mandátum nélkül, csak mint magánemberek jelentek meg. Tudjuk meg — mondotta —, hogy a centrálét sem a főváros, sem a Talbot-csoport épiti, hanem a *Dunántuli Villamossági rt., amely tudvalevően maga az állam.* Elintézett tény az is, hogy az állam a centrálét megépitteti, a kölcsön felvétele tekintetében pedig ugyancsak megtörténtek az intézkedések és ez nem rajtunk mulik.

Kerdezze meg orvosát.

NAPI HÍREK

JÓ REGGELT!

Pénteken vizsgálatot indítottak a pékek ellen. A közönség részére már az is nagy eredmény lenne, ha a vizsgálat után nem emelnék fel a sütemény árát.

Hivatalos álláspont szerint ráér az új választójogi javaslat. Valószínű, hogy a kormány egyetlen javaslatot terjeszt elő. Az ellenzék aztán választhat: tetszik vagy nem tetszik.

Beszélgetés a kávéházban: »Olvasta? Az elmult fél esztendőben kevesebb adójövedelme volt a fővárosnak.« »Bevallom, ennek én vagyok az oka. Nem rendeztem egy húszpengős adótartozásomat.«

A nap aktuális kérdése: »Vajjon a lógósgyerekek razziája után mikor fogják ellenőrizni a villamoson a lógós felnőtteket?«

A nap hőse: az OTBA, amellyel egyelőre senki sincs megelégedve. De ez nem lesz így sokáig. A kinevezett orvosok bizonyára helyeslik majd az intézményt.

Tovább folyik a kutyák küzdelme a sintér ellen. Panaszolják, hogy náluk is úgy van, mint az embertársadalomban: a nagykutyákat nem merik bántani.

Beszélgetés a villamos perrónján: »Olvasta? A német divathivatal anyagtakarékosságra inti a közönséget. Nem szabad sok anyagot felhasználni.« »Másrészről meg haragusznak, hogy a fürdőruhákhoz túlkevés anyagot használnak fel.«

Mindenben első a Pesti Napló

— A Népszövetség alapokmányának revizióját kívánja a locarnói békekongresszus. *Bernből* jelentik: A Locarnóban megtartott egyetemes békekongresszus mai utolsó ülésén határozatot szavazott meg a *leszerelés* kérdésében, amelyben rámutat azokra a fegyverkezési csökkentésekre, amelyeket még a mostani körülmények között is végre lehet hajtani. A kongresszus bizottságot küld ki, amelynek az lesz a feladata, hogy tegye tanulmány tárgyává a *népszövetségi alapokmány revíziójának kérdését. Örömmel üdvözli, hogy Szovjet-Oroszország is csatlakozik a Népszövetséghez.* Szükségesnek mondja végül, hogy *biztosítsák Ausztria függetlenségét.*

— Egyetemi tanári kinevezések. A Magyar Távirati Iroda jelenti: A kormányzó a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére dr. *Romwalter* Alfréd budapesti magyar királyi József Nádor Műszaki- és Gazdaságtudományegyetemi intézeti tanárnak és *Esztó* Péter budapesti magyar királyi József Nádor Műszaki- és Gazdaságtudományegyetemi intézeti tanárnak az egyetemi nyilvános rendkívüli tanári címet adományozta. A kormányzó a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére *Sébor* János soproni magyar királyi bányamérnöki és erdőmérnöki főiskolai nyilvános rendes tanári címmel felruházott főiskolai adjunktust a budapesti magyar királyi József Nádor Műszaki- és Gazdaságtudományi Egyetem erdészeti földméréstani tanszékére, *Stasney* Albert, soproni magyar királyi bányamérnöki és erdőmérnöki főiskolai nyilvános rendes tanári címmel felruházott főiskolai nyilvános rendkívüli tanárt a budapesti magyar királyi József Nádor Műszaki- és Gazdaságtudományi Egyetem ábrázoló geometriai tanszékére és dr. *Ihrig* Károly budapesti királyi magyar tudományegyetemi közgazdaságtudománykari egyetemi magántanárt, egyetemi tanársegédet a szövetkezeti politika tárgykörének és a mezőgazdaságpolitikai intézet vezetésének ellátására a budapesti magyar királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen egyetemi nyilvános rendkívüli tanárrá kinevezte. A kormányzó a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére *Balázs* István és *Pattantyus-Ábrahám* Imre soproni m. kir. bánya- és erdőmérnöki főiskolai rendes tanároknak nyugalombahelyezésük alkalmából a főiskolai oktatás és a tudományos irodalom terén szerzett érdemeik elismeréséül az egyetemi nyilvános rendes tanári címet adományozta.

Székrekedésnél, gyomorrontásnál, emésztési zavaroknál, gyomorégésnél, májduzzanatnál, vértódulásnál, fejfájásnál, álmatlanságnál, általános rosszullétnél igyunk reggel éhgyomorra egy pohár természetes **„Ferenc József"** keserűvizet.

— Lapunk legközelebbi száma Kisboldogasszony és vasárnap kettős ünnepe után, kedden reggel a rendes időben jelenik meg.

— Olaszok, németek, lengyelek, osztrákok és bolgárok érkeznek tömegesen a Nemzeti Munkahétre. A Társadalmi Egyesületek Szövetsége a Nemzeti Munkahét nagyszabású ünnepi eseményeivel kapcsolatban erőteljes propagandát indított meg a külföldi államokban. Ez az előkészítőmunka komoly eredménnyel járt, mert máris nagy érdeklődés nyilvánult meg a Nemzeti Munkahét iránt. A magyar látványosságok, a hatalmas tömegeknek páratlan arányú demonstrációja a nemzeti munka gondolata mellett a magyar zenének, a magyar daluak reprezentatív bemutatói és a Magyar Bálnak csillogó színpompája nagy vonzerejű eseményeknek ígérkeznek. Ennekfolytán a külállamokból egyre-másra érkeznek bejelentések azirán, hogy a Nemzeti Munkahétre nagyobb külföldi csoportok szándékoznak Budapestre utazni. A jelentkezések alapján mintegy *hétezer külföldi érkezése van eddig biztosítva,* de egész biztos, hogy ez a szám még bővül, azonkívül ezeken a csoportos utazásokon felül rengeteg külföldi érkezik önálló látogatóként a magyar fővárosba. A bejelentett adatok szerint kétezer német, ezerötszáz olasz, ezer lengyel, ezer osztrák és hétszázötven bolgár vendége lesz Budapestnek a Nemzeti Munkahét alatt, akik az ünnepi esemény megtekintésére érkeznek. Az ausztriai érdeklődés egyre nagyobbnak mutatkozik, úgyhogy valószínűleg Ausztriából még külön is indítanak vonatokat a Nemzeti Munkahét megnyitó ünnepségére.

— Disznapernyőgyárat alapítottak afrikai törzsfőnökök számára. *Londonból* jelentik: Birminghamban esernyőgyárat alapítottak, mely főként *afrikai törzsfőnökök számára* készít disznapernyőket, melyeknek átmérője *két és fél—három méter,* dús zsinórozás és rojtok díszítik s nyelükbe *a törzsfő címerét és a törzs jelvényeit* vésik.

— A balmorali királyi kastély *hivatalosan cáfolja az angol király betegségének hírét.*

— Orvosi hírek. Dr. *Hermann* Emil urológus-sebész, a Magdolna főhercegnő poliklinika igazgatója, az Újságírók Szanatórium Egyesületének szakorvosa szabadságáról visszatért és ismét rendel (VI, Teréz körút 2.) 8—9-ig és 12—5-ig.

Dr. *Waldmann* A. Alfréd szülész-nőorvos rendelését újból megkezdte (VI, Teréz körút 32. Tel.: 262—91.).

Dr. med. *László* Ernő rendelését megkezdte.

Dr. *Tausig* Béla orr-, fül-, gégeorvos újból rendel V, Vadász ucca 26. (Tel.: 298—68.).

Dr. *Böhman* József orvos rendelését újból megkezdte. Hollán ucca 3. földszint 4. Tel.: 296—98.

Dr. *Gelencsér* Miksa ny. egészségügyi felügyelő szemgyógyász-specialista rendelésének új címe VIII, József körút 14 (a Nemzeti Színház közelében). Telefón a régi: 32—0—99.

G. dr. *Lázár* Klára idegorvos, v. poliklinikai kórházi alorvos rendelését ismét megkezdte. Rendelőjét VI, Vilma királynő út 50, I. alá helyezte, új telefonszám: 121—44.

Dr. *Benkovics* Zoltán székesfővárosi főorvos, v. belklinikai tanársegéd, szabadságáról megérkezett és rendelését szeptember 10-én Szentkirályi ucca 34. földsz. 2. (telefón 349—09) ismét megkezdi.

— Olvasnivalókban gazdag a *Pesti Napló* mai, hétről hétre általános érdeklődéssel várt melléklete, az *Asszony, Leány Napló.* A népszerű melléklet változatos tartalmával igyekszik ezúttal is megfelelni annak a várakozásnak, amely a rózsaszínű Napló megjelenését előzi meg. Az egykéről, a Magyarországon járó külföldi nőkről beszél többek közt a mai *Asszony, Leány Napló,* amelyet divatrajzok, színes cikkek és hozzászólások egészítenek ki. — A kispajtások kedvenc olvasmányát, a *Gyermek Naplót* is mai számunkhoz csatoljuk, hogy a *Pesti Napló* kis olvasói is megtalálják a Muncurkó lapját.

— Az Est-lapok kiadóhivatalának Erzsébet körút 18—20. alatti helyiségei a szombati ünnepnapon déli 1 óráig nyitva vannak. A közönség rendelkezésére áll a könyvosztály, — *ez a legjobb alkalom tankönyvek bevásárlására* — a jegypénztár, hirdetési osztály, előfizetési osztály, utazási osztály.

— Címadományozás. A Magyar Távirati Iroda jelenti: A kormányzó a földmüvelésügyi miniszter előterjesztésére Adamecz Elek uradalmi jószágfelügyelő, Nagylók községi bírónak a hazai mezőgazdaság fejlesztése körül szerzett érdemei elismeréséül a m. kir. gazdasági főtanácsosi címet, Cserna János szentesi lakos földbirtokosnak a hazai mezőgazdaság fejlesztése körül szerzett érdemei elismeréséül a m. kir. gazdasági főtanácsosi címet, Pesthy Gergely uzdborjádi lakos földbirtokosnak a hazai mezőgazdaság fejlesztése körül szerzett érdemei elismeréséül a m. kir. gazdasági tanácsosi címet és Kelecsényi Tibor tápiósági lakos uradalmi intézőnek a hazai mezőgazdaság fejlesztése körül szerzett érdemei elismeréséül a m. kir. gazdasági tanácsosi címet adományozta.

— Tanyai vadházassági tragédia két halottal. *Orosházáról* jelentik: *Sárkány* János huszonhatéves dohánykertész négy éven át vadházasságban élt egy *Puskás* Veronika nevű leánnyal. Tíz nappal ezelőtt azonban a leány kiadta útját. A legény és a leány családja pénteken összetalálkozott az orosházai vásáron. Az anyja társaságában levő Puskás Veronika felszólította Sárkányt, hogy vigye el tőlük a holmiját. El is indultak a leány szüleinek tanyájára. A tanya közelében Sárkányt nagy indulat fogta el, kergetni kezdte a leányt és anyját, majd pisztolyt rántott elő és *Puskás Mihálynéra lőtt, akit a golyó tüdejét találta el. Ezután a leány ellen fordult és mellbelőtte. Puskás Veronika azonnal kiszenvedett. Sárkány végül két golyót röpített mellébe és ő is azonnal meghalt.* Puskásnét az orosházai mentők a hódmezővásárhelyi kórházba szállították, ahol a halállal vívódik.

— A nemzetközi beszéd- és hangtani kongresszus pénteken reggeltől estig folytatta tanácskozásait *Némay* József és dr. *E. Fröschels* professzor elnökletével. Dr. *Berg-Palmros* finn kiküldött beszámolt a beszédgyógytan elterjedéséről az északi államokban. *Schulmann* A. a magyarországi beszédgyógytan történetét és jelenlegi helyzetét ismertette. Dr. *Ciurló,* dr. *Gualco* és dr. *Jellinek* genovai professzorok az ottani intézet működését jellemezték. Előadásokat tartottak még dr. *Szendrey-Karper,* Madam *Kopp,* L. *Korvin Krupsky,* dr. H. *Stern* és dr. *Laruelle.* Az előadásokat hosszabb vita követte.

Elragadó látványosság, nagyszerű vásárlási alkalom az

ŐSZI LAKBERENDEZÉSI VÁSÁR

A MAGYAR BÚTORIPAR NAGY BEMUTATÓJA

IPARCSARNOK
EGÉSZ NAP NYITVA
Belépőjegy 1 P
Utazási kedvezmény

Családi értesítések:

Braun Margit
és
Ohrenstein Sándor
házasságot kötöttek

Lustig Magda
zongoratanárnőt
eljegyezte
Pauk Imre
(Minden külön értesítés helyett)

Weszely Mária
és
Damaszlovszky Pál
m. kir. hadnagy jegyesek
(székesfehérvár)

Silberer Béla
az N. P. G. és Mimosa
vezérképviselője
Berdon Irma
úrhölggyel házasságot kötött
(Minden külön értesítés helyett)

Lichtmann Margitkát
Vasmegyer, eljegyezte
Fischbein Sándor
Szerencs

Katz Gizikét
Mátészalkáról eljegyezte
Feldmann Márton
Budapestről

Szöllősi Lenke
és
dr. Waldmann A. Alfréd
nőorvos, házasságot kötöttek
(Minden külön értesítés helyett)

Borda Ila
és
Kardos Géza
jegyesek

Holitscher Éva
és
Susiczky Tibor
jegyesek
(Minden külön értesítés helyett)

Muskát Miksa
és neje
Abarbanel Mina
szeptember 8-án tartják
50 éves házassági évfordulójukat

NÁSZUTASOK
Rómába 70%-kal olcsóbban utazhatnak, közben Velencét, Páduát, Bolognát, Firenzét is megnézhetik
Felvilágosítással szolgál Az Est utazási irodája, Erzsébet körút 18—20

— Miklas elnök a bécsi vásár magyar pavillonjában. *Bécsből* jelentik: *Miklas* osztrák szövetségi elnök csütörtök délután meglátogatta a bécsi őszi vásár magyar pavillonját. A szövetségi elnököt báró *Bakách Bessenyey* György bécsi magyar ügyvivő fogadta és üdvözölte. A szövetségi elnök megízlelte a budavidéki őszibarackot, *majd nagy érdeklődéssel szemlélte a magyar baromfi- és tojáskiállítást, megtekintette a különböző grafikonokat, az idegenforgalmi anyagot, végül pedig a tokaji bárt,* ahol a magyar ügyvivő egy pohár tokaji aszúval kínálta meg. Miklas elnök távozásakor a látottak felett teljes megelégedésének adott kifejezést. Előzetesen *Neustadter Stürmer* munkaügyi miniszter töltött hosszabb időt a magyar pavillonban.

— Megkerült báró Eötvös József régi arcképe. *Barabás* Miklós feljegyzései alapján ismeretes volt, hogy a művész 1845-ben elkészítette báró *Eötvös* József olajfestésű arcképét, azonban a képnek nyoma veszett. A *Szépművészeti Múzeumnak* legújabban sikerült ezt a képet vidéki magántulajdonból megszereznie. Barabás képét, amelyen a művész igen szerencsésen örökítette meg az akkor 32 éves nagy államférfi vonásait, a múzeum igazgatósága vasárnaptól kezdve kiállítja a Magyar Tudományos Akadémia épületében lévő Magyar Történelmi Képcsarnokban, amelynek megtekintése díjtalan.

— Megtalálták Napoleon titkos vasládáját a moszkvai Kremlben. *Londonból* jelentik: A moszkvai Kreml tatarozása során egy falban *hatalmas vasládát* találtak, melyet *I. Napoleon falaztatott oda* 1812-iki visszavonulása előtt. A ládában katonai kitüntetéseken és Napoleon titkos pecsétjén kívül *a császár számos saját-kezű levelét* találták, mely *Napoleon magánéletét egészen új színben mutatja meg,* továbbá ugyancsak a császár kezeírásával *részletes stratégiai és politikai tervet Oroszország teljes leigázásáról.* Megtalálták azt a páratlanul szép *porcellán asztalkészletet* is, amelyet Napoleon 1817-ben, a tilsiti béke megkötése után ajándékozott I. Sándor cárnak. A lelettel a műtörténészek régi kívánsága elégül ki. Egy másik falban *Cicero, Livius* és *Tacitus* eredeti kéziratait találták, melyek valaha Rettenetes Iván kéziratgyűjteményébe tartoztak.

— Fölényes sajnálkozással figyeljük az Alpeseken túli ellentéteket, — mondta Mussolini a bari vásár megnyitásán. *Bariból* jelentik: Mussolini miniszterelnök a bari árumintavásár csütörtöki megnyitásán mintegy 300.000 emberhez beszélt: A levantei árumintavásár iskolapéldája annak, mit lehet elérni kitartó akarással és szervezéssel. Itália 3000 éves történelme bebizonyította a világnak az olasz nép szociális és jogi szervezőképességét. Harmincévszázados multra visszatekintve, *fölényes sajnálkozással figyeljük azokat az ellentéteket, amelyek az Alpeseken túl keletkeznek, olyan népek között, amelyek Róma Caesarjának és Augustusának idejében még az írást sem ismerték.*

NASZUTASOK a SPECIÁLIS BERENDEZÉSEK **METROPOLE SZÁLLODÁBAN** 30 % engedményt kapnak

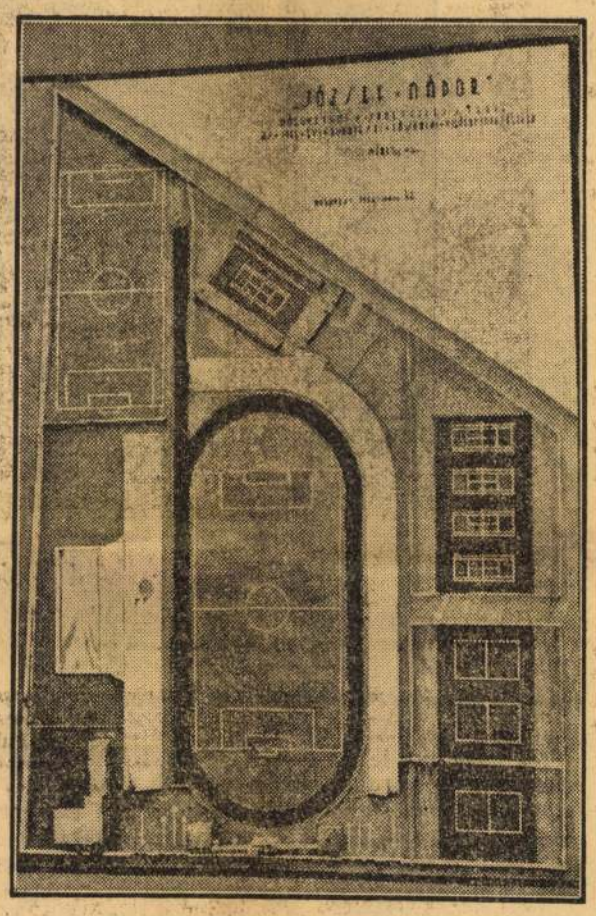

A műegyetemi sporttelep modelje

— Sir Malcolm Campbell percenként 8 kilométeres álma és Rockefeller. *Londonból* jelentik: Sir Malcolm *Campbell,* az autósebesség világbajnoka, a londoni Rotary Clubban kijelentette, hogy januárban Floridába utazik, ahol *percenként 8 kilométeres sebességet akar elérni.* Hozzátette, hogy nemrég találkozott John D. *Rockefellerrel,* aki mikor teljesítményeiről mesélt neki, ragyogó szemekkel kiáltott fel: »*Kedves fiam, bárcsak éjjel-nappal szakadatlanul járatnád kocsijaidat*«.

— Hitler: Mindenki egyért és mindenki mindenkiért. *Nürnbergből* jelentik: A politikai vezetők előtt tartott beszédében *Hitler* Adolf birodalmi kancellár utalt arra a mérhetetlen munkára, amelyet a mozgalom érdekében eddig végeztek. Súlyos bűn lenne, — mondotta — ha valaha is elsüllyedni engednők azt, amit oly sok munkával és áldozattal kivívtunk. A mozgalom él és sziklaszilárd alapokon nyugszik. Amit a harcban kiküzdöttünk, azt új harcban mindig meg fogjuk tartani. Ez a mozgalom mindig a német nép igazi vezetője lesz ezzel a jelszóval: *Mindenki egyért és mindenki mindenkiért!* Ebben az órában fogadjuk meg, hogy mindig csakis Németországra, a népre és a birodalomra, nagy nemzetünkre gondolunk.

— 350 frontharcos ételmérgezése. *Los Angelesből* jelentik: A hadviselték itteni díszebédjén súlyos szerencsétlenség történt. A résztvevők közül *350 ételmérgezésben megbetegedett.* Közülük ötvennek súlyos az állapota.

— A Honi Ipar most megjelent száma nagy teret szentel kereskedelempolitikánk időszerű eseményeinek. Az idevágó statisztikai adatok ismertetésén kívül behatóan foglalkozik nyersanyagellátásunk válságos jelenségeivel, az export irányítását célzó intézkedésekkel és az ipari kivitelünk fokozását gátló mozzanatokkal. Részletesen beszámol a lap emellett iparfejlesztésünk legújabb eredményeiről és közli iparunk nagyszabású új alkotásainak pontos műszaki leírását.

— Izr. istentiszteletek. A budai izr. hitközség alábbi templomaiban és pótimaházaiban: I., Verpeléti út 4—6., Hedigkúti út 62. (dr. Láng-villa), Chevra üdülő (Zugligeti út 19.), Budagyöngye vendéglő, Horthy Miklós út 32. (vendéglő), Halmi út 38. (vendéglő), Claridge-étterem (Böszörményi út 28.), Svábhegyi cukrászda (Szépkilátás út 1.), Budakeszi Erzsébet-szanatórium. II., Öntöház ucca 5—7,. Budai Vigadó (ifjúsági), Fónagy-villa (II., Trombitás út 20.), III., Zsigmond ucca 49., a Zechor berisz, roshasono előnapján, szept. 9-én reggel ½6-kor. (A lágymányosi templomban az ima kezdete 9-én 5-kor, a többi napon ½6-kor.) Roshasono beköszöntő estéjén, vasárnap este 6-kor, Roshasono két napján reggel ½7, Öntöház ucca 5—7. 7-kor. Beszéd 9-kor. Délutáni ima ½4, este 6-kor. A bűnbánati napokon, szept. 12-től 14-ig és 16-tól 18-ig reggel 6 és délután ½6-kor. — A főünnepek imarendje a Pesti Izr. Nőegylet leányárvaházi templomában (VII., Hungária középkörút 149. sz.): Roshasono előestéjén délután 6., Roshasono első napján reggel ½8, Roshasono második napjának előestéjén ½7, Roshasono második napján reggel ½8, Jomkippur előestjén Kolnidré ¾6, Jomkippur reggelén ½8 órakor.

Női-, férfi- és gyermek- **PONGYOLÁK IZSAMÁK** dús választékban
SZÉKELY JENŐ cégnél, IV., Petőfi Sándor ucca 9

OLASZORSZÁGI NÁSZÚT
előtt biztosítsa szállodai szobáját az olasz hotelek budapesti irodájánál „Via" Budapest, IV., Váci ucca 36. Klotild palota. Telefon 83-2-56 és 84-1-89

— Nagy éjszakai tűz egy gömbuccai fatelepen. A Gömb ucca 16. szám alatti fatelép fűrészporraktára kigyulladt. Három tűzoltóőrség dolgozik a nagy füstben. A gázmaszkokban dolgozó tűzoltók szerint *a tűz igen veszedelmes.* A késő éjszakai órákban *még mindig tart a tűz.*

— »Ideális kertváros — gázbiztos fedezékekkel«. *Londonból* jelentik: A London melletti *Ashford* kertváros épülő házait azzal a csábító hirdetéssel kínálják, hogy a telep közelében állami szakértők vezetése alatt *bomba- és gázbiztos fedezék épül,* melyben *300 személy* kényelmesen elfér. A fedezék falait méteres betonréteg védi, tetejét 45.7 centiméteres betón, 1.60 méter vastag földréteg és további 60 centiméer cement fogja fedni, ami állítólag a legerősebb bombák ellen is biztonságot nyujt. Összes ajtai légmentesen zárulnak s a helyiségeket villamos világítással és szellőztetéssel látják el.

— Egyházi zene. A Szent József-templomban (Mária terézia tér) 8-án délelőtt 10-kor nagymise alatt Nyúl Gizella Cooper: Ave Máriáját énekli. — A görögkatolikus magyar templomból (Rózsák tere) 8-án délelőtt 11.15-kor a rádió Boksay János C-dur miséjét közvetíti.

— A párizsi kommunista szakszervezeti otthon gondnokai kétmillió frankot herdáltak el a munkások pénzéből. *Párizsból* jelentik: A Matin jelentése szerint a párizsi kommunista szakszervezeti otthon gondnokai *oly könnyelműen bántak a munkások rájuk bízott pénzével,* hogy rövid idő alatt *kétmillió frankot herdáltak el.* A kommunista szakszervezeti szövetség általi klrendelt gondnokok attól sem riadtak vissza, hogy telekspekulációkba bocsátkozzanak és polgári tőkét vegyenek igénybe. A szakszervezet most a csőd szélén áll.

— Magyar ember, Kolbász Ádám volt a világ legöregebb embere. Úgy, mint annakidején Homerosért hét város, nemsokára hét ország fog versengeni a dicsőségért, hogy *melyikben született a világ legöregebb embere. Matuzsálem* után *Zoro Aga* volt a legöregebb ember, akit számon tartott a krónika, de a nemrég elhúnyt török hírnevét kezdte elhomályositani a jugoszláv *Smiljanics Trajkó, akinek hiteles 130 évéről most számolt be a Pesti Napló.*

A »*legöregebb*« címének versenyébe most belesző egy magyar hang és nekünk követeli a dicsőséget, *hogy okirattal bizonyíthatólag Magyarországon ringott a világ legöregebb emberének bölcsője.*

Dr. *Bartók* Imre úrtól kaptuk ugyanis a következő levelet:

Tisztelt Szerkesztő Úr! Az elmult hónapokban, különösen Zoro Aga halálával kapcsolatban, sok szó esett arról, hogy ki volt a világ legöregebb embere. Legújabban a *Pesti Napló* 1934. évi szeptember hó 2-án megjelent számában volt olvasható, hogy *a 126 éves korában elhúnyt Zoro Agának Smiljanics Trajkó személyében komoly és veszedelmes vetélytársa támadt,* aki azt állítja magáról, hogy *130 éves* és így Zoro Aga jogtalanul viselte a világ legöregebb embere címét. Az ujsághir még azt is megjegyzi, hogy Smiljanics életkora ugyan okmányokkal nem bizonyítható, de falujában mindenki készséggel igazolja nevezett életkorát.

Bizonyára minden ujságolvasót fogja érdekelni, hogy ilyen magas kor elérésére vonatkozólag hitelesnek látszó magyar adatok, illetőleg *okmányok* is találhatók.

Nagyon érdekes és *a maga nemében páratlan irat található az esztergomi főszékesegyházi levéltárban Hist. VII. 11. szám alatt.* A *Simonyi András ügyvéd hagyatékából származó irat* arról tudósít, hogy milyen magas kort ért el bizonyos *Kolbász Ádám* Márk községbeli lakos és magas életkorának mi volt a titka. Az irat szerint: *az 1777-ik esztendőben idősb. Kolbász Ádám, a zemplénmegyei Márk községbeli lakost 130 éves korában temette el a mátrai ág. hitv. evang. lelkész.* Az erről szóló bejegyzés megtalálható a mátrai anyakönyvben s *ugyanezen anyakönyvi bejegyzésről 1787 május 3-án adott kivonatot az akkori lelkész, Liszkay Sámuel, amit a budai kir. közjegyző, Paxy János 1791 január 26-án pecsétjével és névaláírásával hitelesített.* Az okmánymásolat alsó részén található *Calorin* József megjegyzése, mely szerint ő Simonyi Andrástól hallotta, *hogy Kolbász Ádám egész életében csak főzelékekkel élt, húst ritkán evett s főként hagymával táplálkozott.*

Ezen iratot joggal a vegetáriánus életmód dicsőítő iratának is tekinthetjük; mindenesetre hitelesnek látszó adat arra vonatkozóan, hogy melyik volt az a legmagasabb életkor, melyet szavahihetőnek látszó egyének tanusága szerint magyarországi lakos valaha elért. Igaz tisztelettel *Dr. Bartók Imre.*

FÜGGÖNY-ANYAGOK
utolérhetetlen minőségben és nagy választékban
Freyberger Ármin Budapest, IV., Régiposta ucca 15 Tel. 86-7-65. Vidékre mintákat küldök

Falk Miksa 1851-ben
Festette Barabás Miklós

Falk Miksa

A pesti egyetem bölcsészeti kara 1851 szeptember 30-ikán tudori oklevelet adott Falk Miksának. Ez volt az ő tiszti pátense az élet harcában. Most pedig díszdoktorrá fogják avatni s ez a második oklevél Mária Terézia-rend számba megyen, mert Falk Miksa igazán vitézül gyűrte le az élet legnagyobb ellenségét: az időt. Ama öt évtized, mely a Barabás Miklós és László Fülöp Falk-képei közé esik, tele küzdéssel, dicsőséggel, tettel és érdemmel. De nagyobb kitüntetés sem igen érhet férfiut, mint az, hogy úgy a politikusok és államférfiak, mint az írók és ujságírók egyaránt maguknak követelik Falk Miksát, a nagyközönség pedig kategorice azt mondja: Falk Miksa a miénk! Így volt ez két emberöltőn keresztül és hogy a jubiláns tényleg mindenkié tudott lenni, mindazoknak tudott használni, akik jogot formáltak az ő hatalmas talentumára, munkabírására, eszének és lelkének ereje: ez talán legnagyobb érdeme.

Pedig mennyire megváltozott körülötte minden! Nem köznapi élvezet, Falk Miksát meghallgatni, ha reminisszenciákat mond a letünt időkből, egyetemi éveiből.

Első oklevelét Degen János egyetemi helyettes rektor és Reisinger János helyettes dékán írták alá. Latin világ volt akkoriban Magyarországon. Csak a filológiát tanította magyarul nagytekintetü Horváth István tanár úr. Vadmagyar vala ez az érdemes, kiváló férfiu. Lángoló szeretettel szerette ő a hazáját és hazája nyelvét. Az ő páratlan etimologiájával még azt is kisütötte, hogy a paradicsom első lakói bizony magyar emberek valának és neveiket is úgy nyerték, hogy az első fehér személy ama bizonyos almát azzal nyujtá át urának, hogy: *adám*. Az pedig: *evé*. Ennél csattanósabb
nem kellett arra nézve,
már az Éden kertjében i
tak. Aki az egyetemi ha
tatta, hogy igaz hajland
nyelv iránt, az bizton s
Horvát István úr pártfog
szer, hogy egy lengyel
törte a magyar nyelvet,
oly kérdést húzott, mel
(Abban az időben tudniil
döntötték el a vizsga k
diák azonban tudott egy
a tanár úr nagy ámulat
mondani. — De kérem, j
közbe a tanár. A lengyel
magát és folytatta bátran
Horvát István uram pedig
ációt, mosolyogva hallga
hosszu mondókáját. A
nagy ünnepélyesen fölem
így szólt: — Nem tetsze
kérdésre felelni, de miv
létére is elég jól megt
vünket, szigorlatát elfog
kitüntetéssel.

És mennyi érdekes
Miksa elmondani pályája
diplomát, amint említém,
de ekkor Falk tulajdonké
élt. Műegyetemi hallgató
kásos tudori eskütételre le
már jóval előbb mint mag
tollat. Szegény Vahot Imr
jelét adta judiciumának, m
egy cikkét, mely a Divatla
va, visszaküldötte azzal
szerző úr úgylátszik már
kat tehetett, folytassa is a
az irodalmat ne bántsa, m
tehetsége. Pár évvel kés

Uj Idők 1901. VII. 42. sz.

ó egyesülése előtt volt. ék a függetlenségi párt ntén szaporodott, de nem hogy az új választás régi változtatott, hogy most léshez szükséges tíz aláírás erül.

hogy a kuriai biráskodás választás jeligéje mérsé- vedélyt és a panaszokat csalódott, mert ezen a lyt vér — Pincehelyen, ónak hét emberélet esett panasz annyi, hogy se nnyi helyen készülnek a icionálni, hogy a királyi k meggyülik a dolga. A ebb volt a választás, mint legtöbb kerületben szabad- te kétségessé a szabadelvü s csak egy kerületben, a t ellenzéki jelölt mandátu- legérdekesebbje egy régi kos, akit Kassa választott több oly képviselő került zívta már a Ház levegő- t nemzeti párti, bár az, aki viselőháznak is tagja volt, mond, noha fia saját korpo- te neki, ezentúl is a karzat- llgatni a vitákat. Kimaradt ke, az öreg Janicsáry, a a" is, akit, ha választói s szerettek volna annyira, ai, bizony újra elküldik korjegyzői kar, úgylát- tról fog kikerülni, mert a ékre nem küldtek oly kép- m X-en innen lenne. Min- lságosan nem változik meg e a választás folytán, mert án, Plósz miniszter ideje- mandátumot. Azoktól pedig, a Házat egy-egy jellemző a meg, Szilágyi Dezsőtől és em a választók bizalmatlan- szak, a lázítás vagy pénz átumot, hanem a halál. *K.*

—⊕—

Katalin

fölvonásban. Szövegét írta , zenéjét Fejér Jenő

rettek összefüggéstelen, fan- ói után, melyet a közön- szükséges rosszat, kezdett zinte szokatlanul komoly a éldi Izor új operettje, Kata- 4-én került először színre . Komoly, ambiciózus, úgy ie tekintetében nagyobb igé- munka, mely nemcsak egy- a számít, hanem állandóan d.

alin cárnő, a szép és szen- as uralkodónő, a ki halálo- Germain Duplessin testőr- ain szíve azonban nem sza- szép kis Anicát szereti, akit szöktetett meg. De hogy a nagukra ne idézzék, Anikót, gát adja ki. Guraskij gróf azonban, a régi kegyence, fölfedezi az árményt a cárnénak, aki nagy haragra lobban s mivel Germain nem akar lemondani Anikáról, halálra ítéli. Az utolsó percekben azonban Germain megtalálja a gyűrűt, melyet első találkozásuknál a cárné adott neki azzal a fölhatalmazással, hogy ha bármit kér, mikor e gyűrűt előmutatja, megadja neki. Germain életét és Anicát kéri s mivel Katalin nagylelkü asszony, megtartja adott szavát és megkegyelmez Germainnek.

Ehhez az érdekes, jól fölépített meséhez Fejér Jenő, a Betyár-világ szerzője, nagyon stílszerü, szép és kifejező zenét komponált. Úgy a finálék, mint az egyes dalok egytől-egyig kedvesek csinosak és sokkal mélyebben járók, mint azt a mai operetteknél megszoktuk. Különösen a harmadik felvonásban Katalin érzelmes szerelmi dala nagyon szép. — A Népszínház igazgatósága mindent elkövetett, hogy a darab minél fényesebb kiállításban kerüljön színre, s a szereplők is nagy kedvvel és ambicióval játszották szerepeiket. Küry Klára, mint Duplessis germain hadnagy nagyon kedves és bájos volt, Hegyi Aranka pedig és betegsége alatt Semsey Mariska Katalin cárnő szerepében igazán impozánsan szépek és jók voltak. *T. A.*

—⊕—

Szathmáry Árpád. Négy magyar városban készült megülni színészkedésének negyvenedik évfordulóját Szatmáry Árpád, de e ritka jubileumot megakasztotta a halál. A kitünő művész, aki tagja volt a Vígszínháznak, ahhoz a régi jeles gárdához tartozott, amelynek a magyar színészet mai magas színvonala köszönhető. 1844-ben született, anyja a Nemzeti Színház örökemlékü komikai művésznője, Szathmáry-Latkóczy Julia volt. Tőle örökölte kitünő komikai tehetségét, amely leterelte a kereskedői pályáról s odavitte a Latabár kassai társulatához. Hat évig volt tagja ott a karnak, míg végre fölfedezték erejét; azután gyorsan haladt s vele nőtt a hire. A millénium évében visszajött szülővárosába, Budapestre, ahol a Vígszínház szerződtette. Magyar művész volt minden ízében. A régi táblabírák, földesurak, a Szigety-féle vigjátékok kedves magyar tipusai, a népszínműbeli alakok voltak az ő igazi nagy, maradandó alkotásai: kacagtatott s megríkatott egyszerre. Itt Budapesten kevésbbé érvényesült a tehetsége, a népszínmű levegője hiányzott itt, de azért mégis emlékezetes sikereket aratott a Durandban, az Aranykakasban s még egy sor magyarba ojtott francia vígjátékban is.

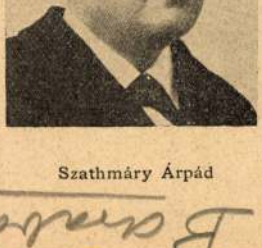

Szathmáry Árpád

Barabás Miklós
14-Jan-1926
B-26-339

Életen túl

— Elbeszélés —

Irta: **Bónyi Adorján**

Szegények, mindannyian azt hiszik, hogy meghaltam. Való igazság, hogy porhüvelyem, ez az elnyütt, őszfejü, hegyes szakállas, nyurga és megrogygyant figura, künn fekszik mélyen lent a temetőben, arannyal cicomázott, vaskos diófakoporsóban s maga az őszhaju figura azóta már bizonyára szertefoszlott és az arany is málladozik a faragott diófasarkokon. Én azonban, én magam, én, aki voltam, itt libegek és suhanok és jövök-megyek és gondolkozom és látok és vagyok, igen, vagyok, mulhatatlanul és erőteljesebben, mint valaha és nevetek azokon a sok-sok ezreken, akik dicsőitve mondják, hogy az a két sor könyv a könyvtáram polcán, amelyet én irtam, ez a két sor könyv őrzi a halhatatlanságomat. Nem, magam a halhatatlanság én vagyok, amint láthatatlanul és szabadon járom a magam sirontúli és életentúli útjait régi villám kertjében, régi szobáimban és épp úgy üldögélek délutánonként a pelargóniákra nyiló ablakom mellett, mint akkor, amikor még füstölgő pipa lógott a szájamban.

*

Ott kezdődött ez, hogy én, aki imádtam a régiségeket és ritkaságokat, egy napon egy sereg ócska limlommal tértem haza Thessiertől, a szajnaparti öreg könyvárustól. A vén könyvek közt aztán otthon egy furcsa hindu füzetkére akadtam. Nem sok türelemmel kezdtem lapozgatni és eleinte nagyokat mulattam azokon a bölcs bolondságokon, amit e könyv névtelen, évszázados irója papirra vetett. Az életről és a halálról irta ezt a könyvet. Egy oldalon azonban olyasmit találtam, ami szöget ütött a fejembe. Az volt itt, hogy a haldokló ember utolsó pillanatában, a legeslegutolsóban egyetlen szemrebbenésre élete minden erejével tér magához és tisztán lát és gondolatainak épsége erre az egyetlen pillanatra ragyogó és gazdag erővel tér vissza. Minden haldoklót meglep az utolsó pillanatnak ez a tisztasága és ereje és ez a meglepetés az oka, hogy senki sem tud mit csinálni ezzel a végső és legszebb, leggazdagabb pillanattal. Ha azonban az ember elkészül erre a szemrebbenésnyi időre és tudja eleve, hogy ez bekövetkezik, tehát számára már nem meglepetés, akkor olyan hatalom birtokában van, mely halhatatlanná teheti.

A dolog egyszerü. E végső pillanatban, amikor már a test mozdulni sem bír, az agynak ebben az utolsó tiszta és szép pillanatában görcsös erővel kell összeszorítanunk ajkunkat. Ez a görcsös erő rámerevedik az ajakra és így marad akkor is, amikor a tiszta perc tovaillan és elmulik minden. Állunk nem esik tehát csüggedten le, szájunk nem tágul bambára és maga a lélek, mely a tágrameredt szájból a halál pillanatában oly szeretettel tünik el a maga kifürkészhetetlen semmijébe, a görcsbecsukott ajkakon bentmarad, lekési a halál pillanatát és amikor később, a bomló test idején szabad utat talál, már nincs előtte az az út, mely csak a halál percében kinálkozik és itt marad lent a földön.

Mindez nagyon fantasztikusnak, sőt ostobának tünik fel így első hallásra és magam is nagyot mosolyogtam rajta. Sokáig, nagyon sokáig nem is gondoltam többé rá. A vén könyvecske felkerült könyvtáram valamelyik polcára és vele együtt elfeledtem a különös tanácsot is.

*

Cecilet nem hivták Cecilenek, csak én neveztem el, jóval később, hogy a házamba kerüit.

Mily messzetüntnek látszik az a verőfényes délelőtt, amikor először beállított villám kertjébe. Szarvasgombát árult, vidéki fiatal özvegy parasztasszony, arca piros és eleven, mondhatnám, uriasan szép, szoknyája felhajtva és a szoknya alatt karcsun és egészségesen villogtak szép fehér, csupasz lábszárai. Szóba elegyedtem vele és megtetszett nekem. Bizony már szürkült a hajam akkoriban és túl voltam a nőkön. Azokon a nőkön, akiket a társadalmi helyzetem sodort az utamba és akiknek lelkét, sajnos, jobban ismertem már, mint a legszebben kiszívott tajtékomat.

Abban a pillanatban ott a kertben az a gondolat merült fel bennem, ami megfoghat egy szobrászt akkor, amikor a legszebb, de sárral és porral belepett márványtömböt lát meg és agya telve van egy gigantikus szobor sugárzó tervével. Arra gondoltam, mi lenne, ha ebből a nőből, ebből az asszonyi őstelevényből kigyurnék magamnak egy ujfajta nőt, egy csodálatosan tisztát és egyszerüségében óriásit és ezzel a megteremtett új asszonnyal koszoruznám meg az életemet.

Szívesen ott maradt a házamban. Gazdaasszonynak. Michel, jó inasom ugyan mogorva arcokat vágott hozzá, mert még élete teljében levő kedves és ostoba gasçogne-i volt, aki úgy gondolta, hogy éltem végéig egyedül ő fog rám takarítni és főzni és sem szeretetemet, sem az esetleges örökséget nem kell majd megosztania senkivel. Lassan-lassan azonban ő is beletörődött a dologba, én pedig hozzáfogtam az asszony kicsiszolásához és naggyáteremtéséhez.

Egy emberi lényt kaptam a kezembe, akivel játszhatok, mint a gyermek a maga játékával és ez a játék a legnagyobb, amit csak el lehet képzelni.

Tehát megtanítottam őt, aki valamicskét már tudott irni és olvasni, megtanítottam a szép könyvek és az okos irások szeretetére. Megszerettettem vele a bölcseséget, az igazságot, a szépséget és az okosságot, az olvasmányoknak, a képeknek és a zenének a tiszteletét. Hihetetlenül könnyen tanult és könnyen szeretett. Olyan volt igazán, mint a fekete föld, amelyet Isten kezén kívül még nem érintett meg semmi sem. A legparányibb mag is óriássá sarjadt fel belőle.

Kissé, csak egy nagyon kicsit, megtanítottam az asszonyi hiúságra is és megtanítottam arra, hogy szépségének meg tudja adni a keretet, úgy, mint azok az elpuhult, silány és tizedrangu asszonyok, akiket megismerni tanultam életem útja szegélyén. Napról-napra gyönyörködhettem benne, mint nyilnak meg lelke rejtekei és mint növekszik olyanná, amilyennek én akartam.

Mit törődtem azzal, hogy barátaim, akik Párizsból oly gyakran fordultak meg házamban, mosolyogva és hitetlenkedve figyelik a dolgot és jó tanácsok formájában akarnak lebeszélni erről a ballépésről és hogy hűen beszámolnak arról, hogy a világ nevetségesnek találja vénülő szeszélyemet és ők maguk is szánalmasnak találnak és szenilisnek és Isten tudja még miegymásnak.

A virág, a parasztvirág, fejedelmi dísszé duzzadt a házamban. Büszke voltam rá és szerettem.

Igen, ekkor már szerettem, azzal a tűzzel, szenvedéllyel, tisztelettel és elragadtatással, amivel egész életemben adósa maradtam a női nemnek, igaz, hogy a többi asszonyokkal szemben nem az én hibámból.

*

Gyönyörü és felejthetetlen idő volt ez. Megifjod-

Schaumburg-Lippe hercegi udv. pince Villány. Pezsgő, palackbor V., Béla-u. 8.

Párizsi séta

— Széljegyzetek —

Irta **Környey Zoltán**

Ki az idegen?

A francia nem szereti a más nemzetbelieket. Ide jöjjenek azok, akik azt hiszik, hogy a bolsevizmusnak szava lehet Franciaországban. A frank esése következtében a szociális viszonyok rosszabbodtak, de ez nem a kommunistákat erősiti, hanem ujabb alkalom az idegenek elleni kirohanásra. A demagóg népszónokok mindenfelé azt orditják, hogy minden rossznak a „piszkos idegenek" okai, azok okozzák vásárlási versenyükkel a drágaságot. Ujabban nemcsak a németeket gyülölik, hanem különösképp az amerikaiakat, akiket minden revüben és kabarében a leggyilkosabb tréfák gunyolnak. Az idegengyülölet talpra állitotta a francia fascizmust, mely szigorú és intranzigens sovinizmust diktál és erélyes rendszabályokat sürget minden idegen ellen. Jelszavuk, hogy nincs joga senkinek a kenyeret elenni a franciák elől s ne lehessen senkit alkalmazni, amig egy francia is van valamely szakmában munka nélkül. Most valami különös ellenőrző szerv létesitésén fáradoznak, melytől nagyon félnek a Párizsban lakó külföldiek.

Tehát nem jó tartósan idegennek lenni Párizsban.

Hogyan ismerik fel az idegeneket?

Aki a nők baloldalán megy.

Aki 10%-nál magasabb borravalót fizet.

Aki az időjárást szidja.

Aki mindenütt leveszi fejéről a kalapot.

Aki sárcipőt visel.

Aki a soffőrnek, pincérnek és hordárnak azt mondja „monsieur".

Azután idegen az is, aki a nőket megszólitja s ha nem válaszolnak, mégis követi őket.

Aki nem próbál megismerkedni a neki nagyon tetsző nővel.

A férfi ha bundát visel.

Aki kávéházban ir vagy ujságot kér.

Aki észreveszi a japánokat, négereket, sziámiakat és bármely más nációt és természetesen az, aki térképpel vagy Bädeckerrel jár.

Gyanus még aki vizet iszik (a párizsi viz rossz, lehetőleg nem issza senki, az ásványvíz drágább, mint a sör és bor).

Aki éjjel egy után az uteán van (a franciák ½1-kor hazamennek) és aki a minden második házban meglevő Café-barban nem állva fogyaszt, hanem letelepszik.

A nők.

Sok, sok, nagyon sok, rengeteg nő. Szinesek, vidámak, élénkek, nagyon ki vannak festve. Vékony, nyulánk, középmagas termet, de nem sportosan soványak, nem szögletesek. Kitünően álló kalap, feltétlenül kifogástalan harisnya és jó cipő. Nagyon elegáns nő nincs sok. Természetesség, kedvesség, igénytelenség. Nem tudnak sok tudományt, de értenek önmagukhoz és megbecsülik, mulattatják partnerüket. Nem fölényeskednek, átlátszóak, a pesti nő sokkal raffináltabb. Nem hűbbek mint a francia férfi, de nem is hűtlenebbek. Érdekes és feltünő, mennyi hasonló arcu és mozgásu nő van, ugyanaz a race. Igy látható, milyen tiszta faj a francia. Az idegen nőt ki lehet közülük keresni. Igen keveset cigarettáznak s nagyon diszkréten illatosak. Ékszert nem viselnek, csak az Opera páholyaiban és első soraiban, előkelő diner, vagy estély alkalmával. Nem pazarlók. Nem korzóznak (Párizsban, képzeljék el hölgyeim: Párizsban! nincs korzó). Szeretik a pénzt, de nem szerelmesek belé. Feltünően sokan dolgoznak. Jobban szeretnek szeretni — mint ahogy tudnak.

Női képmás. Barabás Miklós festménye az Ernst-Muzeum aukcióján

Férfiak.

Dolgoznak, erősen, komolyan. Idegesek, gyorsak, okosak. Nem szépek. Termetük, arcuk ritka kivétellel átlagos. Nem „angolosak". Aránylag is több a „jól" öltözött mint Pesten, de kevesebb az igazi elegáns; nem, igazán nem tisztelik az idegent. Közönyösek, kifelé, a nők iránt is. Beszédközben inkább a nő hajlik a férfi arcába s udvarol. Sokkal kevesebbet beszélnek a szerelemről, mint bárhol. Szorgalmasak. Jó üzletemberek. Nem törődnek formákkal, címekkel, csak valódi tekintélyeket ismernek el. És egy bizonyos: a francia férfinak nem legsulyosabb problémája a nő. Jelszavak, amit okszor hangoztatnak: gyorsan és jól.

Mit nem fogsz elfelejteni nyájas idegen?

Ahogy nem vettek észre, amikor megérkeztél, úgy nem fog feltünést kelteni távozásod sem. Felugrassz vonatodra a Gare de l'Est perronján, még hallhatod egy kicsit a város messzi zúgását, szivedben talán játszik nehány dal, azután egy kozmopolita fütty elszakit és visz. Mi marad meg benned Párizsból? Egészen biztosan el fogod felejteni a hoteled nevét, ha csak nem a Ritzben vagy Claridge-ben voltál, a múzeumok termeit, a szindarabokat, a revük meséjét, azt, hogy az utcákon jobboldalon megy a közlekedés, a villamosok és autobuszok szinét, a „legujabb divatot". De örökké megmarad s végig fog kisérni életeden a Place de l'Opera forgalma, a Concorde-tér és Étoile képe, az autószag, a rohanás, a revük nőinek sziluettje, a sok nevető festett arc, a Métro sárga reklámtáblái, melyek egymástól 10 lépés távolságra az egész városon végigharsogják „Dubonnet" ízes-szeszkészitő úr nevét, — a rendőr fehér bunkóbotja és a szerencsegépek percegése.

Ezek biztosan benned lesznek és az a tudat, hogy láttad a Várost, amelyben elfelejthetted magadat s amely mindenkinek pazar kézzel megadja azt, amit látni, tanulni vagy szeretni akar benne.

Uj Idők 1926.

Barabás Miklós festménye

BENICZKYNÉ BAJZA LENKE IFJUKORI ARCKÉPE

Uj Idők 1904-5. XI. 28 r.

Rottal szeretője. Erről tanubizonyságot tesz, hogy Rottal aki sohasem hallgat könyörgésre, Hainné kérésére a bírót kibocsátá, visszaadta a templom kulcsait. Hogy az éjjeli bakter, még számos tekintélyes esküdt látta éjelenként Rottalhoz menni az asszonyt. A bíró ilyenkor sohasem volt otthon. Rottal elküldötte a szomszéd helységekbe az adó miatt, s ő szeretett menni. Inkább ő, mint a vérszopó németek, akik a bőrét is lehuznák a népnek.

Egy napon Hain éjjel érkezett meg vidékről. Fontos ügyben járt, sietett a községházára, de előbb be akart szólani feleségének, megnézni a kis fiát. Már egy hete nem látta őket. A tulsó oldalon egy kendőbe burkolt nő sietett. Hain nem törődött vele, de amikor közelébe ért, akkor észrevette, hogy ez az alak nagyon hasonlít az ő feleségéhez. Hátha érette megy a községházára, megtudva, hogy ő megérkezett? Oda akart menni hozzá, de ekkor látta, hogy a felesége megáll Rottal háza előtt, s kopog a kapun. A kaput kinyitották s az ő felesége besurrant rajta. Most kezdett eszmélni Hain, miért oly kegyes vele Rottal, miért Lőcsével? Ez az asszony föláldozta magát érettük, de azért meg kell halnia. A törvény is világosan mondja, hogy a becstelen asszony halál fia. De meghal Rottal is.

Kopogott, egy katona félig nyitotta ki.

— Mit akar?

— A feleségemért jöttem.

Olyan hangon mondotta ezt, hogy a katona nem mert ellenkezni vele. Hain ismerte a járást. Belökte Rottal szobája ajtaját s ott látta a feleségét Rottallal. Éppen csókolództak.

Felordított.

— Te becstelen asszony, meghalsz! Te is vén gazember!

Rottal felé rohant, de Juliska elé térdelt.

— Ne bántsd őt, Gáspár.

— Véded ugy-e a szeretődet?

Rottal is magához tért s ellökte Gáspárt Juliskától.

— Ne nyúlj a leányomhoz.

Az asszony is megszólalt.

— Emlékszel-e, amikor Wittenbergába jöttél az egyetemre s nálunk vettél lakást. Én egy rokonomnál laktam. Tudod mennyit kínozott. Akkor jöttél te, megszerettük egymást, s mivel Mari néni nem egyezett bele a házasságunkba, megesküdtünk titokban. Aztán megszöktünk ide. Emlékszel, hogy volt egy rokonom, akinek nevét nem tudtam, de akinek minden héten kellett írni s a néni küldötte el a levelet.

Rottal fölvett az asztalon lévő levelek közül egy csomót.

— Nézze . . . Az az ismeretlen rokon én vagyok.

Abban a levélben megírták Rottalnak, hogy leánya megszökött egy magyarral, de hogy hova mentek, nem tudják.

Rottelt nemsokára fölmentették állásától. Nem tudta többé az adót oly szigoruan behajtani, gyönge volt hozzá.

... Ez a történet meg vagyon írva Lőcse város levéltárában, a Hain-féle kodexben.

SOMOGYI LAJOS

Csönd a temetőben

Ködös, novemberi nap volt.
Megszállta e szürke vilagot a csönd.
Az üres temetőbe bolyongtam,
Borongva a multon, szórakozottan.
Borongva, mint az ég odafönt.
Ah! bús novemberi nap volt.

Mért is van a szürke november?
Miért oly fáradt, bús a világ?
Ah! köd előttünk és köd utánunk;
Egy szál sugarat, annyit se találunk,
Sehol egy halavány, árva virág,
Hogy illatától üdülne az ember.

S gondoltam a nyárra, mely elmula végkép,
Akkor is jártam e bús temetőt,
De akkor az ég kék fénye sugárzott,
A rózsa — a kedves, a szende — virágzott,
Égi harmattól volt fényes a föld,
S dalolva rakta a fecske a fészkét.

Ah, ha mulandó minden a földön;
Minek is szórja a nap sugarát!
Mit ér a tűz, ha a lángja kilobban,
S a szív kimerülve, fáradva, unottan
Vonszolja terhét az életen át,
S várja epedve, hogy a sírba ledőljön.

Borús, novemberi nap volt.
Sugártalan, zord és szomoru.
Belepte a földet a nedves avar,
S a köd lebegő, lágy hullámaival
Mint szertefolyó fátyolkoszoru,
Kedvem elvette, lehangolt.

De hogy megálltam az út közepén,
S felfogta a lelkem a csendet,
Titkos erője elbűvöle nyomban,
S érzém, mily üdv van e nagy nyugalomban,
Melytől a gond, meg a bánat elernyed,
S melybe nincs kéj, se csalfa remény.

S éreztem: egy percre hogy értem a titkot,
— Amint ott álltam az út közepén —
Köröttem a holtak hallgatag árnya,
Megfejtve a sír mély titka, talánya,
Megfejtve derenge a ködből elém;
A halál nagy könyve kinyilott.

Már alkonyodék az ég odafönt,
S még egyre ott álltam az uton;
Mert nincs oly ragyogása a napnak,
Virága nincs az ifju tavasznak,
Nem zendül olyan dal a húron,
Mely többet mondana, mint ez a — csönd.

KATONA ERNŐ

UJ IDŐK SZERKESZTI HERCZEG FERENC

XXXIV. évfolyam, 19. szám
Budapest, 1928 május hó 6

Barabás Miklós: Lucia

Kiadóhivatal: Budapest, VI., Andrássy-út 16.

Ára 50 fillér

Barabás Miklós
B-26-337

Magyar szépirodalom

Lőrinczy György munkái

A falunak, a vadvirágos mezőnek alig van igazabb szavú költője, írója Lőrinczy Györgynél. írásai melegségükkel betöltik a lelket.

Művei:

A boldogság császárja. Regény.
Gereblyém alól. Elbeszélések.
Özvegy falu. Elbeszélések.
Fekete rózsák. Versek.
Utitársaim. Emlékiratok.
A kék ember. Elbeszélések.
Az álmodó Bükk. Elbeszélések.

A hét mű ára fűzve 20 pengő, havirészlet 2 pengő.

Krúdy Gyula munkái

Krúdy Gyula a sokat emlegetett „régi jó világ"-ot, a csodálatos és boldog romantikus kort varázsolja elénk mesterien megírt munkáiban.

Művei:

A vörös postakocsi. Regény.
Andráscsik öröksége. Regény.
Palotai álmok. Regény.
A podolini takácsné. Elbeszélések.
A puder. Elbeszélések.
Szindbád feltámadása. Elbeszélések.
Víg ember bús meséi. Elbeszélések.

A hét kötet ára fűzve 24 pengő. Havirészlet 3 pengő.

Lovik Károly munkái

Egy elkésett lovag. Regény.
Az arany kéz. Elbeszélések.
Keresztuton. Elbeszélések.
Okosok és bolondok. Elbeszélések.

A négy kötet fűzve 12 pengő. Havirészlet 2 pengő.

Kiss József

Versei számra nézve: csak egy marék virág, de csupa olyan virág, aminőt ritkán terem a magyar föld.

összes költeményei két díszes vászonkötésben 12.60 pengő.

összes költeményei és Rubinyi Mózes: „Kiss József élete és munkássága" három díszes vászonkötésben 20 pengő. Havirészlet 3 pengő.

Szomaházy István munkái

Aki Szomaházy könyveit olvassa, nem sír és nem kacag, hanem mosolyog s a lelke nyájas derűben ringatózik. Becsületesebb, kedvesebb rendeltetése ennél az igazi, a szelíd és pajkos humornak alig lehet.

Regényei:

Meseváros
A titokzatos szerző.
A csipkeverő leány.
A muzsikáló óra.
A kétszívű Pethő.
Kolonics Sándor.
Kolonics házassága.
Prof. Villányi.
Mesék az írógépről.
A méltóságos asszony lovagja.

A tíz kötet ára fűzve 24 pengő. Havirészlet 2 pengő.

Kitűnő regények

Első sorozat:

1. Benes: Tavaszi vihar.
2. Benoit: A sóstó.
3. Herzog: Az élet dala.
4. Lagerlöf: A császár.
5. Jack London: Farkasvér.
6. Tormay Cécile: A régi ház.
7. Williamson: Az oroszlán egérkéje.

A hét regény ára fűzve 25 pengő. Havirészlet 3 pengő.

Második sorozat:

1. Bethlen Margit grófnő: Majd. A város.
2. Dánielné Lengyel Laura: Medici Lőrincné a Hattyú-utcában.
3. Dobosi Pécsi Mária: Antoni Dániel.
4. Dobosi Pécsi Mária: Persephone elrablása.
5. Szederkényi Anna: Patyolat.
6. Szederkényi Anna: Lángok — tüzek.

A hat regény ára fűzve 12 pengő. Havirészlet 2 pengő.

Harmadik sorozat:

1. Eje: A mesterfogás.
2. Moly Tamás: Bluff!
3. Moly Tamás: A mester.
4. Moly Tamás: Álarcosjáték.
5. Moly Tamás: A szenzáció.

Az öt izgató detektivregény ára fűzve 15 pengő. Havirészlet 3 pengő.

Pekár Gyula munkái

A rokokóvilág hőseinek és hősnőinek prózában éneklő trubadúrja, akinek nagy írásművészete a középkor híres ötvösművészeit juttatja az eszünkbe, akik hajszálfinom csiszolómunkával dolgozták ki egy-egy remekművüket.

Művei:

Az ezüsthomlokú vándor. (Regény.)
Danton. (Színmű.)
Mátyás és Beatrix. (Színmű.)
A kölcsönkért kastély. (Vígjáték.)
Lord Burlington arcképe. (Regény.)
A liliomos asszony. (Regény.)
Lavina. (Regény.)
Hatalom. (Regény.)
Magyar költők szerelmei. (Elbeszélések.)
A Szerechenek összeesküvése. (Elbeszélések.)
Az aranykesztyüs kisasszony. (Elbeszélések.)
Vénusz könnyei. (Elbeszélések.)

A tizenkét mű ára fűzve 25 pengő. Havirészlet: 3 pengő.

Ifj. Hegedűs Sándor

AZ ÓRIÁSOK VILÁGA. (Túl a tengeren.)
ALAKOK A KÖDHOMÁLYBAN. (Elbeszélések.)
DÉLI FJORDOK. (Dalmácia álomképekben.)
A RÁDZSA. (Húsz elbeszélés.)
AZ ÉLVETEMETKEZŐ. (Dráma 1 felvonásban.)
BESZÉLŐ ÉJSZAKÁK. (Húsz elbeszélés.)
IKAROS. (Dráma 3 felvonásban.)
A RAB. (Fantasztikus dráma 3 felvonásban.)
AZ ARANYNAP HAZÁJA. (Afrikai útleírás.)
AMERIKAI SZÍNEK. (Tanulmányok.)
A LÉLEKBÚVÁR. (Regény.)
VESZTETT CSATA. (Regény.)
A PÉZSMASZAGÚ EMBER. (Húsz elbeszélés.)
NARANCSVIRÁG. (Dráma 1 felvonásban.)
SIR DOUGLAS KÖNYVE. (Érdekes kalandok.)

A tizenöt kötet ára fűzve 45 pengő.

Havirészlet 5 pengő.

Megrendelési-szelvény a boríték 4. oldalán

A magyar grafika 150 éve. A Székesfővárosi Képtár kiállítása. Tájkép. Barabás Miklós vízfestménye

Galgó három felesége

— Regény —

Copyright by Uj Idők Irod. Int. Rt. 1943. Budapest.

Írta: **Harsányi Zsolt**

20. folytatás

Az ügyvéd hirtelen fel akart ugrani. De a megkezdett mozdulatot visszavonta, mert ráeszmélt, hogy lába a mosdótál ingatag talaján pihen. Aztán hosszasan köhögött, kétségtelenül azért, mert a váratlan kérdésre nem jutott rögtön eszébe a kellő felelet.

— Az is el lesz intézve, — felelte végül kényelmetlenül.

— Felteszem, öregem, felteszem. De én mégis szeretném ismerni az egész Firtos-komplexumnak ezt a részét.

— Kérlek, — szólt az ügyvéd idegesen, — nekem irásom van arról, hogy ezt még Firtos csinálta. Én csak az ő utasítása szerint jártam el. Már pedig a polgári perrendtartás idevonatkozó . . .

— Ne vedd rossznéven, de mihelyst a polgári perrendtartásra hivatkozol, én rögtön kezdem az egészet nem érteni. Mondd meg nekem úgy az igazat, hogy én is értsem. Nagyon nagy baj van itt?

Petrik vállat vont.

— Majd csak lesz valahogy. De mindenek előtt pénz kellene.

— Azt jól tudod, hogy pénz nincs. Legalább egyelőre nincs. Az ilyesmit nem lehet felfújni. Sokszor kell még nekem odautazni, míg Katufrékot leveszem a lábáról. Holnap ebből pénz még nem lesz. Sem a jövő héten Ha megmondtad volna, hogy Katufrékkal ebben a dologban már tárgyaltál, mindenesetre egészen másképpen fogtam volna hozzá.

— Hiszen megmondtam, hogyne mondtam volna. Talán elkerülte a figyelmedet.

Galgó gondolatain átvillant, hogy mit kellene most csinálni. Torkon kellene ragadni Petriket és rárivallni, felelősségre vonni hűtlen kezelésért. Kiszorítani belőle fojtogatással az egész ügy még kideríletlen részleteit. De ettől irtózott. Mindenkivel jóban akart lenni. Petrikkel is jóban akart lenni.

— Lehet, hogy mondtad, én nem hallottam. Szóval egyelőre pénz nincs. Légy szíves, mondd meg nekem egyenesen és őszintén: nagy a baj?

— Másképpen én nem is tudok beszélni, mint egyenesen és őszintén. A baj perszehogymegvan, de szerintem ki fogunk gázolni belőle. Én a magam részéről mindent el fogok követni, ami emberileg lehetséges. Megússzuk. Szent a hitem, hogy megússzuk. Tudod, sok mindent újra át kell néznem. Mostanában rengeteg sok dolgom volt, bonyolult tárgyalásaim voltak, az újság nagyon sok dolgot ad. Elé kell vennem ezt az egész Firtos-dolgot becsületesen és el kell merülnöm benne. Tudod, ez az én munkarendszerem. Így tudok legjobban dolgozni. Húzom-halogatom a dolgot, akkor aztán elé veszem, rászánok este, mikor nem zavar senki, hatnyolc órát, az nekem semmi, az én baromi munkabírásomnak az meg sem kottyan. Reggelre az egész ügy kristálytiszta áttekintéssel a fejemben van. Adj még egy-két napot, míg nekiülök, akkor aztán pontosan számot adok az egészről.

Galgó rázta a fejét.

— Egy két nap, az nagyon sok. Nekem magamnak is pénzre van szükségem. Fogalmat kell alkotnom magamnak, hogy vállaljam-e végleg ezt a tiszagyarmati dolgot, vagy fogadjak el valami más megbízást, mert hi-

Uj Idők 1943, 46.4

szen azt gondolhatod, hogy sok egyéb üzleti terv is van még a tarsolyomban.

— De mire kell neked pénz, Lóránt? Hiszen mindened van a világon. Remek kosztod van, ott lakol a Kávass-házban, mint egy kiskirály. Minek neked pénz?

— Bocsáss meg, arról elfelejtkezel, hogy kultúrember vagyok. Nekem most okvetlen szükségem van száz pengőre. Ha azt megkapom, akkor nem mondom, egy-két napig várhatok. De száz pengő a legkevesebb.

— Jaj, öregem, ha nekem száz pengőm volna, nem ülnék itt Tiszagyarmaton. Egyszerűen nincs. Nemhogy száz, de még húsz sincs.

— Azt nagyon sajnálnám, ha nem volna, mert akkor magad kényszerítenél arra, hogy Dórához forduljak és tiszta képet követeljek tőle. Hiszen én itt egy virágzó, lendületes, óriási üzletet akarok csinálni. Ehhez a legkevesebb, hogy ismerjem a vállalatot, amelylyel dolgoznom kell. Már nem tudom, mióta üldögélek itt veled az irodában, meg a nyomdában, de az egész Firtos-vállalatról annyit tudok, mint amikor idejöttem. Így én nem tudok dolgozni. Ezt kötelességem közölni Dórával, mert én tisztességes ember vagyok. Mit bolondítsam, ha látom, hogy úgysem tudok segíteni rajta? Pedig Isten látja a lelkemet, ezt nem szívesen teszem. Csak izgatom vele. Ha elkezdem vele megbeszélni ezt a hitelezési csalás-ügyet, sírni fog, kétségbeesik, nyűgösködik. Mi hasznunk van abból?

Petrik ijedten gondolkozott.

— Ötven pengő nem lesz elég? Holnapra igértem egy ügyfelemnek ötven pengő behajtott pénzt, ő majd vár holnapután ig. Azt az ötvenet odaadhatom.

— Nem, nekem sajnos száz pengőre van szükségem. Sőt, ha nagyon gondolkozom, száz nem is elég. Százhúsz kell.

— Nem bánom, legyen hatvan.

— Százhúsz.

Így alkudoztak még egy darabig. Galgó győzött. Megállapodtak százhúsz pengőben.

— Na, add ide a pénzt, öregem, mert én sietnék haza vacsorázni.

Petrik leigázottan és síró hangon esdekelt:

— Legalább azt várd meg, amíg letörlöm a lábamat. A te százhúsz pengőd miatt tüdőgyulladást kapjak?

Gondosan megdörzsölte két lábafejét, felhúzta a kikészített papucsot és kivett az íróasztala fiókjából százhúsz pengőt.

— Köszönöm, — szólt Galgó, — most már várhatok egy-két napot. Ha aztán majd összeülünk, én is elmondom részletesen, miben maradtam Katufrékkal. Szervusz.

Vidáman ment vacsorázni. Otthon csak kezet mosott a szobájában, már indult is az ebédlőbe. Ott terített asztal várta, Nóra és Dóra csak az ő érkezésére várakoztak. Belépéskor igyekezett gondterhelt és igen fáradt arcot felvenni. Nagy sóhajjal ereszkedett le a székre, mint a minisztertanácsról hazatérő államférfi. Aztán két tenyerével megsímogatta gyötrött arcát, de vidáman nézett fel.

— Jól vannak? Nincs itthon semmi ujság?

— Sajnos, van.

Az volt az ujság, hogy az idióta fivért megverte két legény. Csúnyán megpofozták a ház előtt, aztán elszaladtak. Nyilván valami nő volt a dologban. Az elmebajos fiatalember, noha ezt szigorúan megtiltották neki, gyakran megcsípkedte a jövő-menő parasztlányokat. Komoly baja nem lett, de tele van kék folttal.

— Ezzel is csinálnom kell valamit, — mondta Galgó, — de majd rendbehozom ezt is.

A leány nem szólt semmit. De az asszony rajongva tekintett Galgóra.

— Nem is tudom, hová lennék maga nélkül, Lóránt.

XII.

Galgó vidáman és könnyedén élte életét Tiszagyarmaton. A felelősségnek még csak az árnyéka sem érintette a Firtos-vállalat miatt. Lelkiismeretében ez a kérdés sohasem bukkant fel, legföljebb az volt a kérdés, hogy mit felelt volna annak, aki történetesen felelősségre vonja. Annak azt felelte volna, hogy kénytelen minden felelősséget Petrikre áthárítani, mert Petrik az, aki még mindig nem adott neki tiszta jogi képet a helyzetről, Petrik az, akinek lelkét több rendbeli görbe és eddig tisztázatlan dolog nyomja az egész ügyben. Petrik az, akivel „nem lehet beszélni". De a felelősséggel így voltak mások is. Petrik azt mondta önmagának, hogy nagyon sok a dolga a szerkesztőséggel, a Galgóval való mélyreható és átütően informáló beszélgetést húznihalasztani kell, míg ezek valahogyan dűlőre nem kerülnek és egyáltalán, törje a fejét Galgó, hiszen ő vállalta a kátyúba jutott vállalat szanálását, törődjék a dolgokkal ő, mit fájjon neki a Galgó feje. Dóra két férfit tudott maga mellett, akik anyagi sorsát kezükben tartják, azok férfiak, majd csinálnak valamit. Nóra viszont hátat fordított az egész kérdésnek. Kegyetlen közömbösséggel mutatta, hogy őt ebből az ügyből egyetlenegy részlet sem érdekli. Ha Kávass lenézett volna az égből, tétlen, kényelmes és derűs arcokat látott volna mozogni háza táján és joggal azt hihette volna, hogy nyugodtan örvendhet odafent az üdvösségnek, hajdani otthonában nincs semmi baj.

Így tehát Galgó is vígan élte világát, szorgalmasan bejárt a szerkesztőségbe és tevékenyen részt vett az ujság megcsinálásában. Esze csak azon járt, hogy az útjába került új hölgyek közül hogyan és kinek fogja megnyerni hajlandóságát. Az idő már őszre fordult, Nóra nem járhatott le a Tiszára, fent maradt a házban, többnyire bezárkózott és olvasott. Dóra jött-ment, mondva csinált okokon elment valami üzletfélhez és megtárgyalt olyan dolgokat, amelyeken már nem volt semmi tárgyalnivaló. Galgó hol az egyikkel, hol a másikkal ült le beszélgetni, de a dolgok sehogyan sem mentek előre. Az asszony komolyan vette a gyászévet és gondosan vigyázott arra, hogy kísértésbe ne jöjjön; másként nem volt hajlandó leülni beszélgetni, mint nyitott ajtók mellett. A lány pedig minden alkalommal unalmas lelki problémákba kezdett, Galgó múltját faggatta és őszinteségét akarta kitudni.

Történt egy alkalommal, hogy miután együtt megvacsoráztak és kiki aludni tért, Galgó keresztülhaladván az udvaron, előszobájában beleütközött Emerbe, aki akkor fejezte be az ágyazást. Galgó szó nélkül átölelte, és meg akarta csókolni. Emer fojtottan kacagott és nem hagyta magát. Fejét vihogva hajtotta erre-arra, csak hogy szájához ne lehessen jutni. Ebből néma és jókedvű dulakodás következett. Egyszerre Emer felsikoltott és elengedte magát, rémült tekintete a bejáratra szegeződött. Galgó meglepetten hátrafordult, az ajtóban ott állt Nóra. Emer sunyin lehajtott fejjel iszkolt kifelé és már nem is volt sehol.

— Kérem, — mondta Nóra könnyedén, — a házirendnek ezt a pontját talán még senkisem közölte magával: a személyzettel évődni ebben a házban tilos. De nem is nagyon ajánlatos, az itteni legények nagyon verekedősek. Kínos volna nekünk, ha e háznál véres botrány történnék. Elég nekem az öcsémre vigyázni. Úgy látszik, magának sincs több esze, mint neki.

— Én dühömben fordultam ehhez a lépéshez, — felelt Galgó azonnal, — dacból és kétségbeesésből. Már hetek óta ostromlom magát és nem kapok egyebet, mint prédikációkat. Elkeseredésemben az öngyilkosságnak ezt a faját választottam. Elkezdtem udvarolni Emernek.

UJ IDŐK SZERKESZTI HERCZEG FERENC

XLVII. évfolyam.
Budapest, 1941 november 9

45. sz.

Fiatal leány. Barabás Miklós festménye

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest. VI., Andrássy-út 16
Telefonszám: 126-683, 124-509

Negyedévre 6.40 pengő
Félévre 12.50 pengő
Egyes szám ára 50 fillér

Nagy magyar történelmi regény!

GULÁCSY IRÉN

aki a történeti regényírás röneszanszát megindította és oly páratlanul népszerű műfajjá varázsolta a történeti regényt, folytatja a «Nagy Lajos király»-lyal kezdődött hatalmas trilógiáját.

Jezabel

a most elkészült korszakzáró két kötet címe. Ennek a kötetnek a hőse Nagy Lajos király özvegye, Erzsébet. Őt jellemzi a forróságban és szertelenségben mindent felperzselő bibliai Jezabel neve. A nagylajosi magyar birodalom tragikus hanyatlásának drámai erővel megfestett freskója ez a regény, amely a kiáltónak a trónról való lemondásáig viszi az eseményeket.

Gulácsy Irén új, monumentális alkotása, a magyar irodalom örök értéke.

A két kötet ára 10 pengő, kötve 15 pengő.

Nagy magyar társadalmi regény!

ZSIGRAY JULIANNA

új, hatalmas, témájában és megírásában egyaránt nagyjelentőségű regénye

Féltékenység

Erről a forró, alkotó és romboló szenvedélyről, az emberi indulatok között is a leggazdagabbról és a leggyötrelmesebbről szól

Zsigray Julianna

új regénye. A féltékenység nemes és félelmetes indulatainak csúcsai és szakadékai között ihletett biztonsággal vezeti olvasóit a kitünő szerző. Zsigray Julianna legújabb könyve nemcsak alkotójának, hanem annak az irodalomnak is dicsőség, amelynek nyelvén írták.

Ára 8 pengő, kötve 10.50 pengő.

Kaphatók minden könyvesboltban. Megrendelhetők kiadóhivatalunkban, folyószámlára is, 3 pengős havi részletfizetésre.

Új Idők 1941
B-26-335

Kossuth Lajos arcképe 1848-ból
Pest vármegye székháza részére festette Barabás Miklós

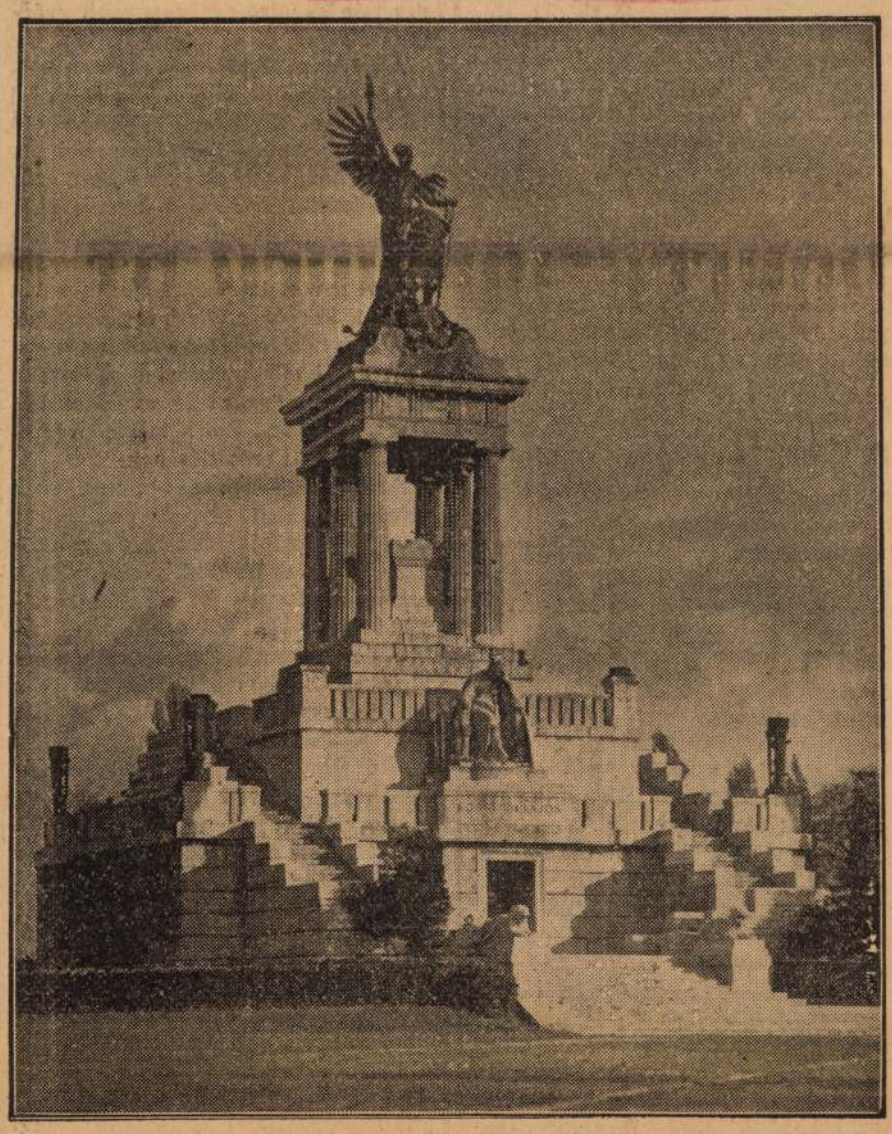

Kossuth Lajos mauzoleuma a kerepesi temetőben

beri jogrendből kiszakítva, az elhagyottság érzetében, egyedül, támasz nélkül, idegenben úgy múljék ki élete, miként egy pályavesztett bolygó a világűrben.

A könnyhullatás most már mit használ Neki? A gyászfátyol mit föd már el, ha az egész országot beborítjátok is vele? Ő érette már nem tehettek semmit. De igen, önmagunkért; e nemzedéknek becsületéért. Tegyük Őt az ország halottjává. Hozzuk haza Őt, hogy örökálmát itt pihenje ki. És érdemeit iktassuk törvénybe. Többet nem tehetünk. Kevesebbet nem szabad tennünk.

RÓZSA szűcsáruháza, **Váci ucca 27-29**

3/4 TAVASZI BUNDA UJDONSÁGOK

SÖTÉTEK

ÉS DIVATSZINEKBEN ÜZLETEMBEN MEGTEKINTHETŐK

1. Havasi róka, divatszínekben is	75	4. Kanadai ezüstróka	295
2. 3/4 tavaszi kabátmodelek divatszínekben		5. Valódi kékróka	195
3. Kanadai ezüstróka-ceppe	695	6. Ezüstróka-ceppe	395
3. Korzikai róka-ceppe	195	6. Korzikai róka ezüstrókára festve	175

BEMUTATÓ

A „Magyarország“ induló programja

A *Magyarország* programot adó szózata az 1893. december 20-án este, 21-i jelzéssel megjelent *első száma* élén.

Íme itt vagyunk azzal az elhatározással, hogy a »*Magyarország*« által *szolgáljuk a magyarok hazáját*, Istenben bízva, *igazságunkban nem kételkedve*, eltökélt szándékkal indulunk meg azon az úton, melynek irányát *a hazafiság* mérföldjelzői szabják meg.

Egy megtévesztett *nemzetet visszaadni önmagának:* ez a mi célunk. Nem álmodozók vagyunk tehát, hanem *virrasztók*. Mert azt mondani, hogy hazánk ura legyen a saját sorsának: ez nem ábránd, hanem komoly valóság. Míg azt hirdetni, hogy hazánk állami életet él, holott idegen érdekek szolgálatában vergődik: ez nem komoly valóság, hanem kegyetlen ámítás.

És *nem bonyolítani* akarjuk a helyzetet, hanem *tisztázni*. Mert semmi sem egyszerűbb, mint amit mi akarunk: élni önmagunknak, önmagunkért, önmagunk által. Ezt könnyű megérteni az elméletben és könnyű megvalósítani a gyakorlatban. De semmi sem komplikáltabb, mint a mai közjogi helyzet, melyben metafizikai formulák pótolják a politikai valóságot. Állam vagyunk, külképviselet nélkül; nagyhatalom vagyunk, hadsereg nélkül; ország vagyunk, pénzrendszer nélkül. Ki hiszi el ezt a lehetetlenséget?

Az igazságnak megbomlott egyensúlyát kell hát visszaállítani. Nemzetünk negyedszázad óta *az önámítás mákonyitalát* szedi. *Azt hiszi, hogy*

megy; pedig csak tolatik. Azt hiszi, hogy parancsol; pedig csak engedelmeskedik. *Azt hiszi, hogy él: pedig csak tengődik.* A század nagy jelszava úgy suhant el fejünk fölött, mint a villám. Ahelyett, hogy jobban látnánk, világosságától még jobban megvakultunk. Pedig e villám fényénél ismerte meg erejét a német, az olasz, a román, a szerb, a bolgár — és mindenik országot alkotott magának. Mi okosabbnak tartottuk behúnyni a szemünket s vaktában közös ügyet csináltunk az osztrákkal.

Aztán, hogy vigasztalásunk is legyen, *elkereszteltük* ezt a cselekedetet *bölcseségnek.* Nem bízni a magunk erejében, hanem bízni az ellenséges indulatú szomszéd erejében; nem saját érdekeink szerint rendezni be gazdaságunkat, hanem a szomszédnak ellentétes érdekei szerint; szabadságunknak, vagyonunknak, királyunknak biztosságát nem a saját fegyvereink oltalmában keresni, hanem egy idegenszellemű és idegennyelvű, velünk nem érző, minket ellenségnek néző hadseregben: mindezt és az ehhez hasonló érthetetlen és megalázó tényeknek igen hosszú sorozatát elneveztük bölcseségnek. Csoda-e, ha Magyarországon a fogalomnak nincsen jelentősége, s a szónak nincsen többé értéke?

Szerető szívvel, ép elmével, *munkás kézzel* fogunk ahhoz, hogy összedüljön az önámításnak negyedszázados rendszere. Vezetőnk a hit; mert mi hiszünk a nemzet feltámadásában. Erőnk a meggyőződés; mert abból az iskolából léptünk a közönség elé, ahol az erkölcsi hatásnak nagy súlyt szokás tulajdonítani.

Az üzérkedés nem természetünk. Csak akkora darab kenyérhez tartunk igényt, amekkorát munkánk megérdemel. Ekkép *függetlenek* vagyunk és *szókimondók* leszünk.

Igazságot keresünk és nem kegyet. Ekkép patikárusok leszünk és nem cukrászok. Mert *feladatunk nem a hizelgés, hanem a gyógyítás.*

Független voltunkat az a körülmény, hogy az országot függetlenségi és 48-as párt közlönyének valljuk magunkat, *sem nem korlátolja,* sem meg nem zavarja. Mert nem azzal a jogcímmel kelünk életre, hogy a párt minket támogasson, hanem azzal, hogy becsületes igazhitűséggel hirdessük e pártnak igazságait. Ezeket az igazságokat nem egy programkészítő bizottság állapította meg. A mi igazságunkat háromszázhatvan évnek balszerencséje tolta előtérbe. Érveinknek *súlyt ád a tapasztalat;* célunkat támogatja *az élet;* kitartásunkat megedzi *az öntudat.*

A feleselést nem szeretjük, a vitát elfogadjuk. Mindig úgy lesz az, hogy *az ellenfél a szemünkbe* nézhessen és *soha se a hátunkra.* A fáklyát, melyet ezennel meglobogtatunk, azzal az óvatossággal akarjuk kezelni, hogy *ne égessen, csak melegítsen, ne gyujtson, csak világítson.*

Aki *léhaságot,* vagy a családi életnek idegrázó drámáit és az irodalmi elfajulásnak ínyenckedő hírhajhászását várja lapunktól, csalódni fog. Nekünk anyagot a méltatásra, a bírálatra, a megrovásra *kizárólag csak a közélet fog nyujtani. Utunk a misszionáriusok útja,* nem pedig az ágenseké.

Bálványunk nincs: de *van ideálunk.* A független állami élet összes kellékeit megszerezni Magyarországból magyar országot alkotni: ezt az ideált követni fogjuk hűséggel, buzgósággal, kitartással. Kifáradhatunk, de *el nem lankadunk,* leroskadhatunk, de *meg nem pihenünk.*

Ilyenek vagyunk.

Ilyenek leszünk.

A »Magyarország« munkásai.

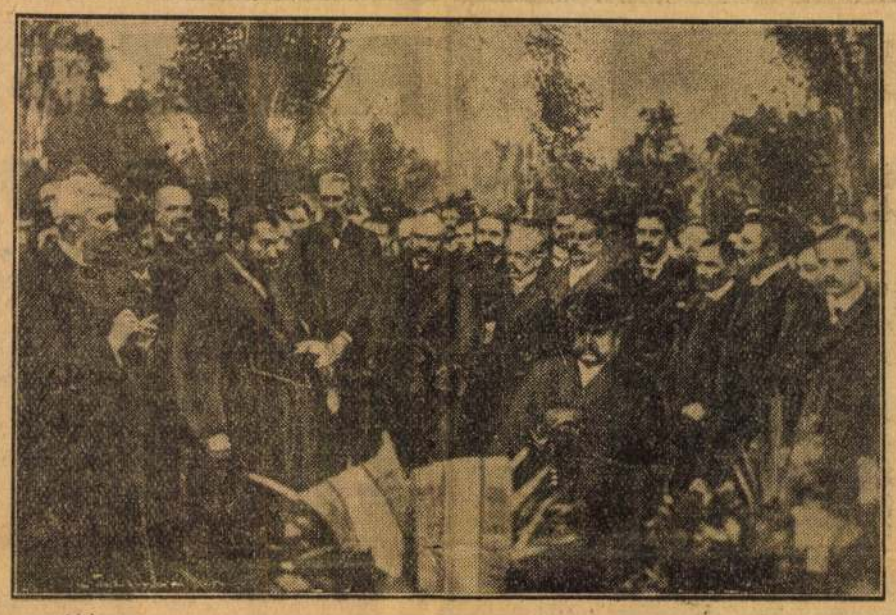

Apponyi Albert gróf gyászbeszédet mond Bartha Miklós sírjánál 1905 október 21-én. A képen balról jobbra áll: Sümegi Vilmos, Holló Lajos, Apponyi Albert gróf, Földes Béla volt pénzügyminiszter, Feszty Árpád, Ihász Aladár, Zichy Aladár gróf, Szatmári Mór, Csizmazia Endre. Elől ül Kossuth Ferenc

A politikai színtérről

Írta: Kaas Ivor báró

Kaas Ivor báró itt következő sorai az 1905 október 29-i számban láttak napvilágot s a háború után Vilmos császár bukásával különös érdekességet kaptak.

A német császár kardcsörtetését nem tekintjük *a béke veszedelmének.* Si vis pacem, para bellum, — aki nyiltan fenyeget háborúval, békét akar. Kivel is akarna a német császár hadakozni? Ausztria még nem érett arra, hogy leszakítsa és megegye, Franciaország nem olyan gyenge, hogy leverhesse és ha legyőzné, mit vehetne el tőle? Angolországgal a szárazföldön nem hadakozhatik, a tengeren gyengébb s elvesztené nemcsak a kereskedelmét, hanem nehezen szerzett afrikai és ausztráliai gyarmatait is. *Egyedül Oroszország tehát az, amely ellen Németország fordulhat* s valóban az a híre, hogy a határszéli ezredeket mozgósítják s a cárt megkínálta a német császár a porosz sereg segítségével, hogy a forradalmat legyőzze.

II. Vilmos szónok-császár. Beszédei a német imperializmus remekei. Drezdában október 26-án látogatást téve, *három beszédet* is mondott, egy pohárköszöntőt a királyhoz, egy másikat a gárdaezredhez. és egy harmadikat saját ezredének tisztikarához. Mind a három *fenyegetés a háborúval és felhívás a csatára.* A királyhoz fordulva, panaszkodik, hogy »nehéz munkája volt a nyáron«, mivel *a marokkói* bonyodalomra célzott. »Az akadályoknak e világon ellent kell állani« — mondá és hozzátette, hogy »*jó lelkiismerettel szemébe nézhetünk mindenkinek, akinek kedve volna útunkban ellenünk fellépni* és bennünket érdekeink jogos érvényesítésében zavarni.« Ezt az *intést* kétségkívül *nagybátyjához, VII. Edvárd angol királyhoz és Angliához intézte,* amiért Franciaországgal tart és szövetkezik.

Második tósztja *riasztó: »a puskapor legyen száraz, a kard éles, a cél kitűzve, az erők feszítve és a pesszimisták száműzve.* Köszöntöm *fegyveres népemet,* a német hadsereget és vezérkarát.«

Harmadik tósztját *a kaszárnyában* mondotta. *A katonákhoz* katonásan szólott, nem diplomatizált, hanem tüzelt. Oly időket élünk »*midőn minden harcképes fiatal német legyen készen a hazáért síkraszállni.*« Ez már komoly beszéd, — de nem látjuk az ellenséget. Ki akarná Németországot megtámadni, ha ő nem támad?

Ezek a beszédek tehát *csak intelmek,* hogy *a nyugati szomszédok féljenek* és szövetséget Németország ellen ne kössenek. *A keleti határon van a veszedelem* Németországra nézve: a *lengyel forradalom.* Nagy Frigyes, s azután a bécsi kongresszuson II. Frigyes Vilmos s végül Bismarck lengyel-ellenes politikáját örökölte a porosz király, midőn a cárnak azt az ajánlatot teszi, hogy Orosz-Lengyelországot katonailag meg fogja szállni. Berlinben félnek is az orosz forradalomtól, vagy talán hasznot akarnak belőle húzni, hogy ha Oroszország összeomlik, Lengyelország Németországnak jusson, mint gazdátlan és meghódított föld. *Világbirodalmi álmaiban ilyesmit elképzelhet II. Vilmos,* de *ha meg merné kísérelni* nehéz lenne a német hadseregnek a nagy Szarmata-síkon megállni s *beavatkozásával a Romanovok trónját nem mentené meg, hanem össze törné.*

A francia köztársaság pedig meg nem állhatná, hogy elszalassza az egyetlen alkalmat, *elvesztett tartományait visszaszerezni,* midőn esküdt örökös ellensége, szövetségesét, Oroszországot haddal támadja meg.

Mindazonáltal annyit a német császár beszédei elárulnak, hogy *a diplomáciában történik valami,* mert nem mozog a haraszt, ha szél nem fúj.

Mit szól ehez *a kedves Goluchovszki?* A Jockey-clubban *kártyázgat és az udvari dámáknak udvarol. Nincs semmi baj Bécsben, ha a császár jól alszik.*

Nagyszerű érzés:

kifogástalanul 187

vegyileg tisztított

felsőruhában és illatosra mosott fehérneműben járni. Így szállít a

Duna gőzmosó- és kelmefestőgyár

T. 350-52

Uzem: Gólya ucca 43. Fiókok mindenütt

A Corvina Nyomdafestékipar Részvénytársaság gyors pályafutása

A gazdasági helyzet romlásával párhuzamosan mind nehezebbé vált a magyar nyomtató iparnak oly termelési anyagokkal való ellátása, melyeket **nagyobbrészt a külföldi gyárakból** lehetett beszerezni. Különösen **a festékellátás okozott nagy gondot,** dacára annak, hogy **a meglévő magyar festékgyárak a szükségletet csaknem teljes egészében fedezni tudták volna.** A festékbehozatal megnehezülése nemcsak arra szorította a magyar nyomdákat, hogy **szükségletüket kizárólag magyar festékgyárakból** szerezzék be, hanem **a magyar festékgyártási ipar természetszerű fejlődését is maga után vonta.**

Ilyen körülmények között alakult meg három évvel ezelőtt a

Corvina Nyomdafestékipar Részvénytársaság,

amely munkakörébe vonta a nyomtató ipar számára szükséges **mindenféle nyomófesték és a nyomáshoz szükséges mindenfajta segédanyagok gyártását.**

A vállalat vezetősége a gyáralapításnál körültekintő módon járt el, mivel a külföld e tekintetben számbavehető legjobb ipartelepeit alaposan tanulmányozta, hogy **az új magyar vállalkozás berendezése, technikai felszerelése, minden tekintetben kifogástalan legyen.** Egy év mulva magába olvasztotta az évtizedek óta elsőrangú hírnevet szerzett **Berger és Wirth festékgyárat,** melynek tulajdonjogát a leipzigi törzsgyár az új vállalatnak átadta. Azóta **a Corvina festékgyár folyton növekszik és terjeszkedik,** ami kétségtelen bizonyítéka üzleti erősödésének.

Nagyszerűen képzett szakemberek vezetése mellett különös gonddal és nagy körültekintéssel és **a legjobb anyagok felhasználásával készülnek ott úgy a fekete, mint a színes festékek és a nyomdai segédanyagok.** Újabban pedig **korszakalkotó találmány** birtokába jutott a vállalat, amely **a xylolmentes, vizes mélynyomófesték gyártására vonatkozik.**

Tudvalevő dolog, hogy a mélynyomófestékek oldószerei, illetőleg alkatrészei, a **xylol** vagy a **toluol.** Mindkettő az egészségre ártalmas és tűzveszélyes anyag. **Az új szabadalom teljesen xylol- vagy toluolmentes festék,** ami tehát egyrészről a **nyomdák üzembiztonságát,** másrészről az **alkalmazottak egészségi állapotának megóvását jelenti.** Mindkét körülmény annyira nagyfontosságú, hogy a festéknek a nyomdaiparba való bevezetése úgy a nyomdatulajdonosnak, mint a munkásoknak elsőrangú érdeke. A xylolmentes mélynyomófestékkel máris **sikeres próbanyomások folytak,** úgy hogy minden remény megvan arra, hogy rövid időn belül a hazai, mélynyomással foglalkozó nyomdák kiküszöbölhetik üzemükből az eddigi egészségtelen és veszélyes mélynyomófestéket.

A Corvina-gyár rövid három esztendei fennállása óta **máris jelentékeny fejlődésre mutat rá.** Gyártmányai mind tökéletesebbek lesznek, teljesítőképessége napról-napra fokozódik. A lehetőség tehát nyitva áll a fiatal magyar vállalkozás előtt és továbbra is szolid üzleti elvei mellett kitartva, **biztató jövő** előtt áll. 205

A cikk címe: Krinolin és politika és elejé

MAGYAR TAVASZI DIVATKÉP.

MENYASSZONYI ÖLTÖZÉK.
Alter Antal divatcsarnokából

utcára. A vasvértezetü buvárokhoz hasonló adatgyüjtők, akik levéltárak fenekéről szivattyuzzák felszinre a történeti alibit igazoló bizonyosságokat, élet-korok megismerésénél ilyesmiről azonban tudni sem akarnak. Holott, ami életjelenség, az élet képének a táblájáról ki nem törölhető, amiért a bélyege nem elég kizárólagos. A hajót sem csak a folyó vize hajtja, hanem azok az esőcseppek is, melyek beleszakadnak. Az erők hatásának viszonyát számolják aztán el ismét a historikusok.

A krinolin reputációját nem kell tovább is azzal kicsinyíteni, hogy a divattermekbe utalják őt. Ebből csak annyi igaz, hogy onnan, azonkivül szabóműhelyekből, rajzolók és festők fantáziájából lépett ki, de, amit azontul csinált, az már politika volt. Annak idején ezt nemzeti ellenállásnak és nemesi demonstrációnak nevezték, de az már tagadhatatlan, hogy a fődallamot ebben a muzsikában a krinolin kezdte és vezette. Az Eugénia császárné világhirességü öltözékéhez a magyar nők hozzáadtak egy kis politikai tendenciát, amitől a krinolin egyszerre divatosabbá és népszerübbé lett. A francia formába belekomponálták a magyar

MAGYAR DIVATKÉP.

A „Forradalom és császárság" kötetei

Az Uj Idők ajándék-könyvtára

ruha-ornamentika legdíszesebb és legváltozatosabb motivumait s nem telt bele jóformán pár hónap sem és az agitációnak egész vonalon az lett az eredménye, hogy a férfiemberiség is magyar ruhába öltözött. Ez az agitáció nem járt teherrel, nem követelt áldozatokat, ellenben az izlés és a fényüzés érdekeit szolgálta. Ezért volt tartóssága, hatása és igen nagy népszerüsége. Az a társadalmi milieu, melyben fogantatott, igaz, hogy nagyon alkalmas volt arra, hogy az 1790-iki esztendő hatalmas föllángolásait életre gyujtsa. A magyar kérdés legvitálisabb problémái lógtak elintézetlenül a levegőben, ami pedig el volt intézve bennök, az arisztokráciának és a nemesi középrendnek annyira érdekei ellen szólt, hogy öntudatlanul is megszólaltatta ellene a protestációt. Ennek a tiltakozásnak és önvédekezésnek egyik érdekes formája jutott kifejezésre a divatban és különösen a női divat aktuális tüneményében, a krinolinban. Mert amelyik nő szép volt, igazában a magyar krinolin által alakíthatott díszes keretet a szépségének. A méltányosan enyhe szépségek ellenben, mint egy remekmívü és díszesen kidolgozott képrámába helyezhették el egyéniségüket, melynek hősi, amazoni, szendei vagy poétikus színezetet adhattak azon mellékletek szerint, melyek a krinolint kiegészítették. A magyar krinolinban ugyanis az újszerü vonást a női viselet magyaros karaktere adta meg és a krinolindivatot is ez tette teljessé. Hozzájárult a magyarstilü kalap, párta, fejkötő, derék, mente, palást, kötény, stb. minden elképzelhető formája, mely a szabócégek műhelyében és a festők tervezeteiben hónapról-hónapra, sőt hétről-hétre a legsokfélébb variációban gazdagodott és a külföldi divatot is egyideig irányította. Ez a hatása kulturtörténeti szempontból érdekes, valamint az a másik, hogy az ezidőbeli történeti festmények nagyrészében a női alakok az 1859-iki és rákövetkező évek magyar divatjában jelennek meg.

Az abszolutizmus alatti krinolint, éppen mivel egy markáns politikai háttér összes elemei átszürődtek rajta, a politikai kapcsolat jegyeivel kell látni, hogy minden különösségeivel és pompázatosságaival méltányoljuk. Ahol a krinolin föltünt, ott magyar ruha nélkül egyetlen férfi sem jelenhetett meg, a magyar viseletnek ez a hatalmas föllendülése pedig jelképesen szólt mindazokról az „elkülönöző" vágyakról, melyeket a Botschafter ezidőben a magyar politika jellegzetes aspirációnak tulajdonított. A Vigadó, Császárfürdő és a vidék báljain, estélyein, hangversenyein a nemesi Magyarországnak ez a gálába és pompába öltözött társadalma alkalmazta a legvirtuózabb magyar erényt, a passzivrezisztenciát, de csak abban a vonatkozásban, mely az osztrák rendszer felé kötötte. Belügyi kapcsolatokban a krinolin nyiltan pretenziós és türelmetlen volt. A német ruhát nem türte meg ez a divat sem a nőkön, sem a férfiakon, Balatonfüredről pedig egy olyan hirlapi jelentés is szól ezidőben, hogy megcibálták s kissé megtépdesték a fiatalok mindazokat, akik ezzel a divattal szembeszállani merészeltek. Az a világ volt Magyarországon, mikor egy-egy báli estélyen csupa Zrinyi Ilonát, Rozgonyi Cecilét, Széchy Máriát s csupa történelmi illuziót látott maga előtt a rendi társadalom s elvonultatta e képet lelki szemei előtt mindannyiszor, amig a politikának valami kedvezőbb konstellációit Bécs irányából nem tapasztalta. Mihelyt ez megtörtént, a magyar krinolin és az egész magyar ruha-tüntetés majdnem hetek alatt megváltozott. S a kiegyezés esztendejében, 1867-ben, a magyar divatot már nem ezek a motivumok diktálják, hanem ismét a nemzetközi formák. Csak a koronázó ünnepségen támadt föl záradék gyanánt mégegyszer a nemzeti viselet búja pompája.

Fabinyi Berta, Alter és Kiss, Huber, Monasztery és Kuzmik és a többi híres divatcégek ezután nem is adtak ki ilyen mülapokat. És a festőművészek, Telepy, Barabás Miklós, Kálnay stb. sem rajzolták többé a szerencsétlen gazdag-szegény nemzetnek e fantasztikus öltözeteit, melyek éppen úgy, mint a sirvavigadás és egyéb henye, naiv és keleti vonásu elérzékenyülések, a mult század politikai romantikájának tüneményei körében fejlődtek. Ezért van a magyar krinolin-kornak is történelmi perspektivája. Az egyebek, úgymint a vágyak, szenvedélyek, érzelmek az ő kellően alafestett patétikus hozzájárulásaikkal, az akkori generáció eltünésével, úgyis eltüntek. Mi már csak a várakat látjuk magunk előtt, melyeknek a jelképében legföljebb annyit érzünk, hogy így festettek romantikus pompájukban ötven-hatvan év előtt Magyarországon azok a hazafiak és honleányok, akik szerettek, vigadtak és búsultak.

Barabás Miklós
Uj Idők 1913
B-26-333
Uj Idők 1913. II.

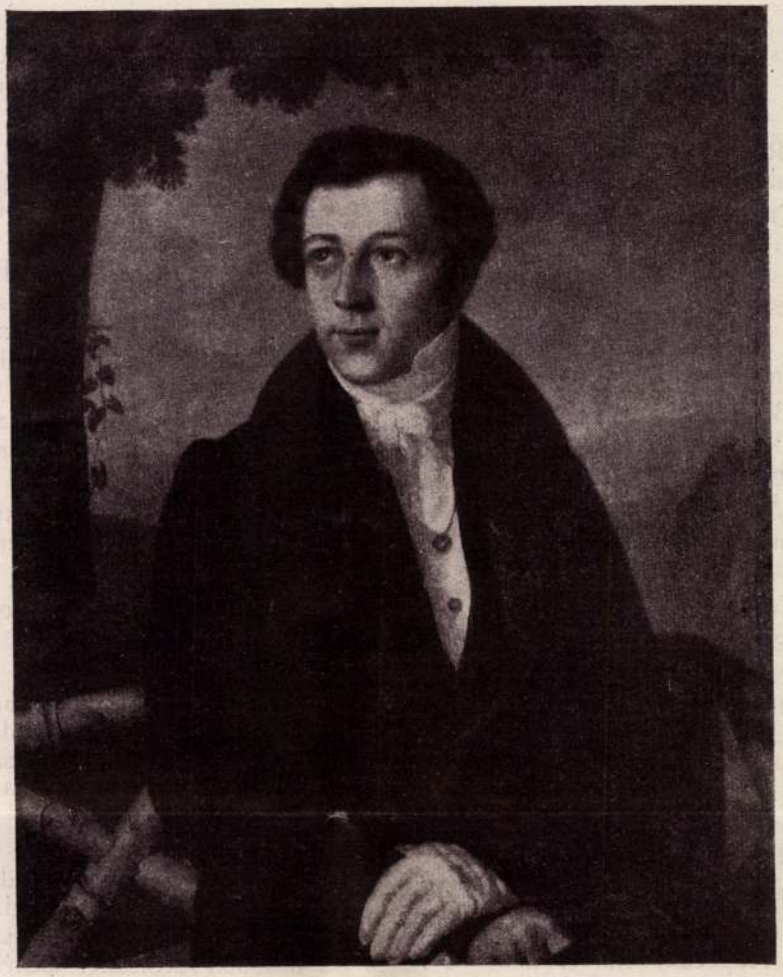

348. BARABÁS MIKLÓS.

	Korona
380—387. TÁNYÉR, Herend, 8 drb., darabja	25
388. TÁL, Tata, rózsadisszel	40
389. TÁL, Bécs, rózsadisszel, XVIII. század	80
390. CSÉSZE, Bécs, rózsadisszel	30
391—392. HAMUTARTÓ, Herend, két drb., darabja	25
393. BONBONNIÈRE, Satzuma	20
394—398. TÁNYÉR, Bécs, 5 drb., darabja	20
399. VÁZÁCSKA, francia	50
400. TEATARTÓ, Herend, virág és lepkedisszel	40
401. KORSÓ, fedővel, kinai modoru, áttört boritással, sárkánymotivumokat ábrázoló füllel, Herend	500
402. KANNA fedővel, rózsamintával, Bécs	50
403. FÜGGŐ VIRÁGTARTÓ, áttört, virág és aranydisszel, francia	100
404. CSÉSZE Heraklest ábrázoló miniatürrel, Grossbreitenbach	50
405. VÁZA, kagyló alaku, egy pár	100
406. VÁZA, japán modoru, három darab, együtt	100
407. CUKORTARTÓ fedővel, mázalatti kék és mázfeletti piros	

Szent György Céh
39. aukiója A Gyűjtő 1918.
1918.
5. n

Korona

eleje, ötszörös ezüst és teknőc tokban, a külsőn dombormüvekkel . . . . . —

305—306. FRANCIA TÁNYÉR, két darab . . . . . .

307. SZOBOR, szines fayence, kalapos és galléros nőt ábrázol, kezében tállal, Felsőmagyarország, 1800 körül . . . . . —

307/a. TŐR, a francia forradalom ezüst emblémáival 100

307/b. SZOBROCSKA, porcellán, gavallér kezében kosárkával, cseh, 1850 körül . . . . . .

308. MÁRTÁSOS CSÉSZE, Bécs, Hardtmuth-féle kőedénygyár, XIX. sz. eleje 30

309. SERLEG, üveg, maratott és vésett szines emblémákkal, XIX. század első fele 80

310—312. OLTÁRRÉSZLETEK, szentek arcképeivel és áttört faragásokkal, oroszországi munka, XVII. század, három darab együtt 2400

313. SZENT FLÓRIÁN szobra, XVIII. század 450

314—317. VOGEL B. egykori mezzotintói Kupeczky művei után

319. ISMERETLEN FESTŐ, XIX. sz. eleje: Istenitélet 600

320—336. DIVATKÉPEK, francia szines metszetek az 1840-1850-es évekből, darabja keretben. . . 20

337. MELLING ⟨DESSINÉ PAR⟩, GRAVÉ A L'EAU PAR MARILLIER: Vue de l'un des Bend, dans la forêt de Belgrade, rézmetszet 200

338. F. SOLIMENE, ⟨PEINT PAR⟩, GRAVÉ PAR K. M. ERNST: La Contenance de Scipion l'Africain, rézmetszet 250

339—340. SZINES METSZET, két darab, darabja . . . . . 60—100

341. LÁDA, faragott geometrikus

Korona

diszekkel, népies munka a román korra visszamenő modorban . . 250

343—346. WAGNER János Frigyes ⟨1790 körül⟩: Egy lőcsei patricius család négy tagjának arcképe. Egykoru rámákban, darabja 200

347—348. BARABÁS Miklós: Fiatal férfi és fiatal nő arcképe, a női arcképen jobboldalt felül szignatura: Barabás 1851, darabja . 3000

Lásd az illusztrációt a 182. és 183. lapon.

349. HEGEDÜMŰVÉSZ, kezében hegedüvel és vonóval, himzés, biedermeier, keretben 100

350. HIMZÉS, biedermeier, paraventszerü berakott kőrisfa keretben. 350

351. SZINES metszet 60

352—353. TÜKÖR, barok modoru aranyozott keretben, egy pár, együtt 500

354—357. NŐI ARCKÉP, három darab, férfi arckép, egy darab, dusan faragott szines rózsákkal dekorált keretekben, Mária Terézia kora, együtt 4000

Lásd az illusztrációt a 184. és 185. lapon.

358—360. KONZOL, három darab, ugyanolyan diszitményekkel, mint az előbbi keretek, ugyanabból a felsőmagyarországi kastélyból származnak, darabja 200

Lásd az illusztrációt a 186. lapon.

361. FALIKAR, aranyozott . . . 10

362. TABERNÁKULUM, oszlopos, reneszánszmodoru, aranyozott, 1700 körül 600

363—364. HIMZETT és festett kép, kutyát ábrázol, darabja . . . 150

365. DISZVÁZA, Fischer J. Budapest 200

366. DISZVÁZA, japán, kék diszekkel 400

367. BONBONNIÈRE, Capodimonte modora 300

368—379. DISZTÁNYÉR, domboru arany és sok szinü virágdisszel, Sèvres, 12 darab. . . 600

348. NIKOLAUS BARABÁS.

	Korona
disszel, plasztikus körtével, Bécs 1810	150
408. ECETOLAJTARTÓ, köszörült üveg, ezüst foglalatban, biedermeier, sérült	80
409. GYÜMÖLCSÖS-TÁL fehér, műkő, Herend	200
410. CSÉSZE, sárkányokkal, francia	20
411. GYÜMÖLCSÖS-TÁL áttört széllel, madarat ábrázoló szines képpel, Herend	150
412—414. EZÜSTTÁRGY, három darab, együtt	100
415. DISZVÁZA fedővel és aljjal, amorettekkel és plasztikus virágdisszel, Meissen	300
416—418. LEVESESTÁL fedővel, Bécs, empirekor, sérült	—
419—421. GYÜMÖLCSTARTÓ aljjal, áttört disszel, Bécs az 1800-as évek elejéről, három darab, darabja	200—250
422/a. ÜVEGSZEKRÉNYKE, barokkmodoru, aranyozott	150
422. PAD, két részből, sarokra állitható, magyar, festett tulipántmotivumokkal együtt	150

A Gyüjtő 1918. 5 sz

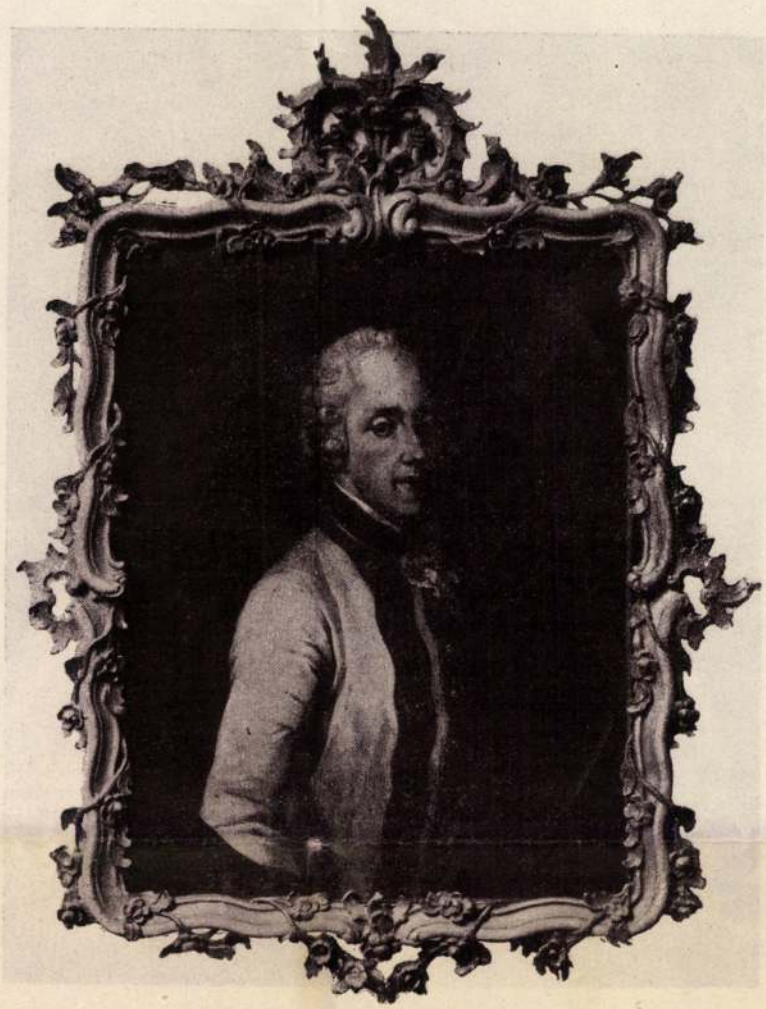

354—357. ARCKÉPEK, egykorú faragott szines keretben, XVIII. század.

	Korona
423—425. TULIPÁNOSLÁDA, három darab	—
426—427. POLCOK és ÁGYDISZEK, az előbbiekhez hasonló modorban	—
428. ÁGY, hasonló	—
429. FALISZEKRÉNY, hasonló	—
430. TULIPÁNOS LÁDA, XVIII. század	—
431. SZOBROCSKA, fayence, kalapos és galléros nő, tállal	50
432. MARATTA pinx, Auden Aerd sculp: Diana a fürdőben, rézmetszet	250
433. L WESTALL del. G. Sancon sculp: Innocent Mistchief, krétamodoru metszet 1800-ból	300
434. MORGHEN Raphael: A gyermek Herkules, rézmetszet	250
435. SZOBROCSKA, bronz, fiatal faunt ábrázol	120
436. SZOBROCSKA, hordókon ugrándozó kinait ábrázol	80
437. HOGARTH: Orgia, rézkarc	60
438. ODEVAER rajza után Jazet: Dávid festő arcképe, mezzotinto	200

Barabás Miklós

B-26-331

Szent György

A Gyűjtő 1914.

1-2. sz 40. l.

XVII. aukció

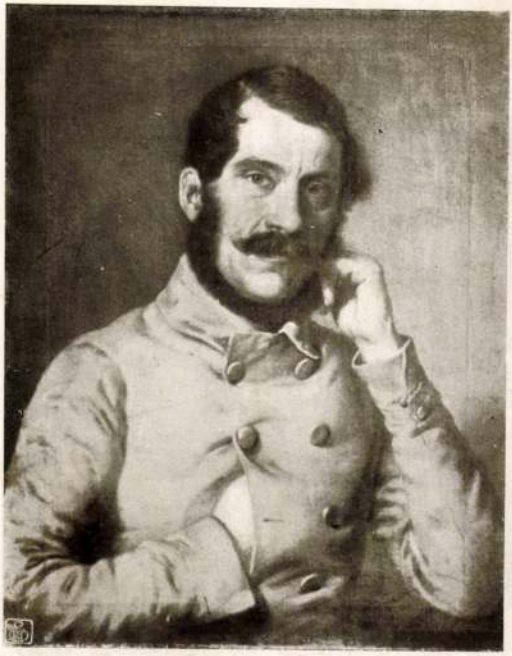

BARABÁS MIKLÓS: Férfi-arckép.
NICOLAS BARABÁS: Portrait.

Perugiai iskola a XV. századból

Női fej:

Vállig látható és szembe néz. K

pereczalakban

Szobor, fából, magass

~~Perugia, XV. század.~~

Ltfa 12

177

4485
15

6-DIK SZÁM. 1887. BUDAPEST, FEBRUÁR 6. XXXIV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, félévre ... 6 «. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre ... 4 «. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre ... 3 «. Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó

KISFALUDY KÁROLY HALÁLOS ÁGYÁN.

Midőn a Kisfaludy-társaság, mely az Auróra-körnek többé-kevésbbé folytatása, vagy «szellemi emléke», február 6-án szokásos ünnepélyes gyülését tartja: bizonyára számos hallgató visszaidézi képzelmében Kisfaludynak nemcsak születését, melynek kilenczvenkilenczedik évfordulója épen erre a napra esik, hanem halálát is, mely a nemzetet, különösen pedig az ifjabb irókat gyászba borította. A bölcsőtől a koporsóig mintegy negyvenkét év múlt el, reményben és aggodalomban, hitben és csüggedésben, küzdelemben és dicsőségben teljes negyvenkét év, mely alatt a magyar fölébredt nehéz álmából, visszatért a sír széléről, hogy megmutassa életrevalóságát, erejét, szellemi és anyagi képességeinek gazdagságát. Úgy látszott, hogy a nemzet sietve, rohamosan akarja pótolni századok mulasztását, mert a fölébredt nemzetiség szilárdabb fejlődésnek indult, mint bármikor az előbbi századokban.

Kazinczyn kivül senki sem volt már ekkor az irók között, ki működésével, nagy ismeretségével, példájával és tekintélyével nagyobb hatást tett volna az átalakuló Magyarországra, mint Kisfaludy Károly. A legnépszerűbb volt valamennyi közt, mert a hazafias, nemzeties iránynak ő adott legelőször igazi hangot költészetünkben. Nemcsak dalaival és költői beszélyeivel, de főkép vigjátékaival oly irányt kezdett, a mely irányt Vörösmartynak csak tovább kellett folytatni, s erősbíteni, hogy költészetünk virágzásnak induljon. Ő volt az első drámairó, a kit 1819-ben szinpadra hozott a közönség, hogy koszorujával s szünni nem akaró tapsaival tűntesse ki; hogy nem annyira a drámairói nagy tehetség, mint főkép a hazafias érzések bátor tolmácsolója előtt lelkesedését fejezze ki, mintegy látható megelégedéssel, sőt elragadtatással Kisfaludy jövőjének utját mutatva. Kisfaludy olvasott a közönrég hangulatából s a mit eddig művészi ösztönből, mintegy véletlenre bízva mert tenni, most művészi öntudatosságból, a nagy közönség itéletére támaszkodva, saját lelke meggyőződésével és szilárdságával folytatá.

A hátralevő tizenegy év életének legszebb, érdemekben leggazdagabb korszaka. Oly emberek barátságával volt körülvéve, mint Vörösmarty, Bajza, Toldy, Helmeczy és Zádor, a kik egyhangulag mesteröknek tekintették s a kik előtt valóban nagy tekintélyben is állt nemcsak mint költő, festő, aesthetikus, hanem mint világlátott ember is, ki többet forgott egymaga a nagyvilágban, mint összes irótársai, s a ki a költők közül jóformán egymaga járt a főuri szalonokba s kedvesen látott vendég volt mindenütt. Sőt Széchenyi István is jobbára csak ő hozzá látogatott el, mikor Pesten volt; őt beszélte rá, hogy vállalja el az első nagyobb szabásu politikai lap szerkesztését, a későbbi «Jelenkor»-ét, a melynek Széchenyi mintegy védnöke, vagy vezére volt.

BAJZA. TOLDY. VÖRÖSMARTY.

KISFALUDY KÁROLY HALÁLOS ÁGYÁN.

Barabás Miklós 1830. évi rajza után.

Utolsó napjai efféle tervezgetésben multak. Készséggel fogadta a legnagyobb magyar bizalmát. Maga is vágyott a politikai téren némi szerepet vinni s azt hitte, hogy a szerkesztése alatti lap az átalakuló Magyarország legelső közlönye lesz. Barátai és ismerősei előtt, kik gyakran meglátogatták beteg ágyában, folyvást az új, a megindulandó nagy politikai lap programmjáról szeretett beszélgetni, Kedélye még sokkal ruganyosabb volt, semhogy a végbúcsúra gondolt volna. Szánt-szándékkal foglalkozott ily behatólag politikai terveivel, hogy még csak képzelmében sem merüljön fel a halál, az elválás fájó gondolata. «Az oppositio és reform zászlóját tüzzük ki — mondá Szalaynak halálos ágyán — minden ifju irónak velünk kell tartani.» Ő volt Széchenyinek egyik legigazabb hive, a kire már föllépésével mintegy ellenállhatatlan varázst gyakorolt, s a ki után az egész Auróra-kör magáévá tette a nemes gróf eszméit.

Ha látták jó barátai, mennyi reménynyel csüng az életen, mennyire bizik jövőjében, holott oly közel leselkedett hozzá kérlelhetetlen ellensége, a halál: lehetetlen volt mélyen meg nem indulniok a veszteségen, mely immár bekövetkezendő volt. Látták, hogy sietve szőtt tervezgetése már az utolsó harczot vívó férfiúé, a ki mit sem akar tudni arról, a minek még gondolata is oly borzalmas volt előtte mindig. Toldy, Bajza és Vörösmarty legtöbbször megfordultak nála. Ez utóbbinak jelentékeny szerep kinálkozott a megindulandó lap szerkesztésében.

A végzet azonban mást határozott. 1830 nov. 29-én Kisfaludy örökre búcsút vett az élettől. Társai mély gyászszal, könnyezve állták körül ravatalát s fogadást tettek, hogy a köztük s az elhunyt jó barát közt fennálló benső viszony emlékére társaságot alapítanak, Vörömartyt, ki mindvégig egyik legjobb barátja volt az elhunytnak, különösen fájdalmasan érinté a szomorú hír. Vörösmarty nemcsak mint jó barátját, de mint írót is sokra becsülte s halálában a végzet különös boszúját látta, a melylyel a legmagasbra törekvőket leghamarabb megfosztja az élettől. Azért szól Kisfaludy Károly halálára írt elegiáját ban oly megtört hangon:

Elhunyt visszajöhetlenül,
Bár érette egész nemzet epedne is!

Dr. Váczy János.

Barabás Miklós
B-26-330
1887. 89.1

ÖZVEGY ASSZONY.

A falu végén áll a kunyhó,
Benne haldokló mécs-világ.
Öreg asszony mellette bókol
S olvasgatja a bibliát.

Imádkozik! — oh! nem magáért,
Hiszen kész a nagy útra már;
Mosolygva néz a mára vissza
S holnapra — megnyugodva vár.

Magával réges-rég leszámolt,
A lelke másért sem remeg.
Kik szive üdvösségi voltak,
Rég sirban már a gyermekek.

Imádkozik. Egész szivével,
Hitből, szokásból is talán.
Majd reszkető, száraz kezével
Végig lapoz a biblián.

Végső lapján az ócska könyvnek
Fölirva nehány régi sor.
Te drága kéz, ki ide irtad,
De réges-rég porladozol!

S hogy az avult irásba bámul,
Fátyolt von a köny agg szemén.
Azért csak nézi. Hiszen régen
Könyv nélkül tudja már szegény.

Ezt az első sort akkor irták
Mikor asszony lett. Jaj de rég!
Ezt itt alább, mikor az elsőt,
A legszebbet keresztelék.

Alább még egy sor. Fia volt az,
Jobbat az isten soh'sem ad,
De hát mit ért? — Harminczhat éve,
Nagy-Sarlónál csak ott maradt.

Még egy, ez lányka volt. Apjával
Együtt temették, egy napon,
Utoljára ment el az első,
Az édes-büszke hajadon.

Ezt a három sort ő irá be.
A betük össze-vissza mind,
Mintha — mely a nőt összetörte —
Ők is viselnék azt a kínt.

A mécsbe néz. Hosszan, sokáig.
Látja őket a fényen át,
Fonnyadt kezével megsimítja
Hó-fürtét s ránczos homlokát.

«Én Istenem» — gyügyög magában —
«Vajjon meglátlak-é megin'?
Hisz már nekem sincs oly sok hátra,
Én édes, kedves lelkeim»!

Ilyenkor oszt' a bibliában
Megzörren mindenik levél,
«Meglátod őket», hallja tisztán:
«Meg! Nem sokára már! Ne félj».

FÁBIÁN GÉZA.

DODÓ.

Történelemelőtti (praehistorikus) novella. Ebers Györgynek ajánlja

P. Szathmáry Károly.

(Vége.)

A hatalmas ifju pár, minőnek Adámot és Évát képzeljük a paradicsomban, karját egymás vállára fektetve észrevétlenül távozott el a törzs gyüléshelyéről és pár száz lépés után már ott ült egy — ki tudja hány száz éves — ledőlt fatörzs puha mohszőnyegén, megaranyozva a hanyatló nap sugaraitól, mely a bükkfák világoszöld levelei között besütött az erdei rejtekbe.

Midőn Dodó kedvesének atyja tervét előadta: ez úgy megragadta a leány karját, hogy Dodó élesen fölsikoltott, pedig nem tartozott az ideges természetü hölgyek közé, — de Roró szorítása oly erős volt, hogy még két hét mulva is meglátszottak nyomai.

— Megölöm, a ki reád meri tenni kezét! — ordított a vad dalia, — meg téged, ha ezt megengeded; meg az egész törzset s mindenkit a világon!

— Juj, csak ne oly dühösen, — mondja Dodó kerczegnő, a haja közé tűzött pávatollat, mely félrecsúszott, megigazítva, — hiszen épen azért híttalak ide, hogy a dolgot ketten megbeszéljük és akként intézzük el, hogy törzsünkből senkinek baja ne essék.

Roró lecsillapodott; újra helyet foglalt kedvese mellett s izmos karjával a fekete selyem hajpalásttal borított hófehér nyakat átfogva, áhitattal hallgatta Dodó szavait.

— Nekem igazat kellett atyámnak adni abban, — mondja Dodó, — hogy arra a valamire, a mit a vízi emberek «tűz»-nek neveznek, nekünk csakugyan szükségünk van.

— Oh Dodó, — mond az ifju, miközben borzalom festekezett arczáin, — én már láttam egyszer, hogy mi az, a mit ők «tűz»-nek neveznek és ha valami borzadály nem vett volna rajtam erőt, magam is megszerezhettem volna azt törzsünk számára. Egy ízben hatalmas zivatar lepett meg a hegyek között; a mennydörgés mindent összerázott, a mi körülöttem volt, még saját szivemet is: midőn egyszerre tűzkigyó jelent meg szemeim előtt, melynek fényétől elvakultam és erejétől megszédülve a földön terültem el. Midőn nagy sokára magamhoz tértem, íme a legközelebb álló fa azzal az égi fényességgel volt elborítva, mely engem megszéditett és szörnyüködéssel szemléltem, hogy az óriási fát kevés idő alatt fölemészti. Szivemben ez ideig sohasem éreztem félelmet: rémülten ugrottam fel és szaladtam eszeveszetten, míg csak ez a fényesség el nem tünt szemeim elől. Elmondám a dolgot tapasztalt atyádnak, ki keményen megszidott, a miért *a tüzet* meg nem szereztem, melyet, mint állitá, törzsünk birt volt már egy izben, de gondatlansága miatt csakhamar elveszité. Ez volt az első és utolsó tűz, melyet életemben láttam.

— Igen, a tűz, — mondja lelkesedve Dodó, — mely rémitő fegyver elleneink kezében, de nagybecsü dolog, ha magunk rendelkezünk vele. Azért én valami olyat gondoltam ki, a mi által ennek a hatalmas fegyvernek birtokába jutunk a nélkül, hogy egymástól el kelljen szakadnunk.

— És mi lesz az? — kérdi Roró nagy kivánczisággal.

— Azt kérdezem, Roró, bizol-e bennem vakon és határtalanul?

— Bizom, — felel az athléta, — de mégis szeretném tudni... Hátha megtévedsz számitásodban és elvesztelek a nélkül, hogy tudnék többé a dolgon segíteni?

— Ha én mondom, — felel Dodó, — szavaimban megbizhatol. Hiszen láttad Mumut, ezt a vézna fejedelmet és csak nem képzelheted, hogy te helyetted, ki iránt hűségemnek annyi jelét adtam, őt választanám.

És a leány oly csábitólag nézett kedvesére, hogy Rorónak minden kételkedés eltünt szivéből; ha pedig maradt volna még ott valami, azt a leány csókjai és ölelései az utolsó szálig kiirtották.

— Csak egyre figyelmeztetlek — mondja a leány, midőn a feltetsző hold fényénél egymást átkarolva hazafelé indultak, — és ez az, hogy a menyegzői lakománál egyetek mindenből, a mennyi tetszik, de az italból, melyet kobakomban körülhordok, egyetlen csöppet se nyeljetek le, *mert az csak a vendégek számára való.*

— Most már kezdelek érteni, — mondja Roró bizalmasan.

— Különben pedig, — folytatja a leány — bármit tennék is, mi véredet szivedre, vagy fejedbe hajtaná: maradj nyugodtan mindaddig, mig nem intek neked, hogy a tett ideje elérkezett.

Roró igérte, hogy mindenben engedelmeskedni fog kedvesének és mindketten megnyugodva értek vissza a barlangi tanyára.

*

A menyegzőre kitüzött napon megérkezett Mumu törzse legválogatottabb férfiaival, kik már mind fényes rézfegyverekkel voltak felszerelve; derekaikon bronzövek és ugyanolyan tekercsek karjaikon és lábaikon.

Egy ujabb korszak emberei voltak ezek, sokkal müveltebbek és ügyesebbek a barlanglakóknál, kik az alig néhány nyillövésnyire fekvő tavon czölöpépitmények házacskáiban laktak; mesterek voltak a halászatban, érczolvasztásban és nőik már durva szöveteket is képesek voltak készíteni. Ellenben a barlanglakók, mint több sanyaruságnak kitett törzs, bátrabbak és edzettebbek voltak; az ujabb kor kényelmi eszközei őket még nem vetkeztették ki eredeti vad jellegökből. Szóval egyik részen volt az ész, másikon a nyers erő.

Mumu és vízlakó emberei nem hoztak magokkal nőket és gyermekeket; ezeket mindig otthon szokták hagyni az állati és emberi támadások ellen jól biztositott czölöptelepeiken, melyekre a létrákat föl lehetett vonni.

A deli és a korszakhoz mérve fényesen öltözött csapat a barlangszáda elé érve, szép rendben felállott és eljárta a szintén összesereglett barlanglakók előtt a *barátság táncát*, melyet azok szintén valami ilyessel viszonoztak. Ezután Mumu lépett elő egy két ember által vitt érczkondérral és Susu, a nagy főnök elé lépve tiszteletteljesen nyujtá át e drága ajándékát. Nagy fedeles érczedény volt ez, mely a legbecsesebbet tartalmazta a korszak emberére nézve: a Susu és emberei által oly régen epedve lesett *tüzet*. A vőlegény a kondért is Susunak ajándékozta; és csak ezután lépett elő nagyszerü vőlegényi ajándékával, mely egy nagy lánczot képezett bronz és aranykarikákból és mintegy készen tartotta azt két kezében, átadandó menyasszonya számára.

Tulajdonképen ezzel kezdődött meg az ősi lakodalmi szertartás; mert Susu még egyszer szeretetteljesen végig simogatta leánya hollófürteit; azután pedig annak jobb kezét megragadva, egy nem épen gyengéd fordító lökéssel oda lendítette a vőlegény karjai közé. A barlanglakók csoportjából egy hirtelen elnyomott vad ordítás kelt, midőn Mumu szép menyasszonyát átölelte és a királyi ajándékot nyakába akasztá. Minden szem Roró felé irányult, mert e vad felkiáltás ő tőle származott és Roró a következő pillanatban összeszorított ajkakkal és tetsző közönynyel állott ott, mint egy élettelen érczszobor.

Most Mumu eleresztette menyasszonyát és az itt-ott fölhalmozott rőzsecsomók közül egyet felkapva, megtanította a barlanglakókat, miként kell tüzet csinálni, mit azok rajongó örömmel és ujongással fogadtak.

Nemsokára 8—10 óriási máglya lobogott fel a téren és most nagy büszkén Susu is előhordatta az általa készített óriási agyagedényeket, melyek, ha nem is voltak klasszikus vagy renaissance stylben készítve: elég jók voltak arra, hogy a lakoma tárgyait, a tömérdek hús- és halfélét, megfőzzék és megsüssék bennök.

Addig, mig ez megtörtént, mind a két nászfél daliái bemutatták fegyvergyakorlataikat, melyek valóban még korunkban is bámulat tárgyai lehettek volna. A gépek gyarlóságát a bámulatos testi ügyesség és gyakorlat pótolta.

Az a vad barlanglakó képes volt kovaszilánkból készült nyilhegyével az átröppenő madarat könnyedén elejteni; mig otromba nehéz kőbaltáját 20—30 lépésről oly erővel volt képes elsujtani, hogy annak éle megállott a fák kemény törzsében. Csak ebből és a veremásás titkából tudjuk megfejteni, miként volt képes a föld őslakója

16. SZ. 1910. (57. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, ÁPRILIS 17.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5. *Kiadóhivatal:* IV. Egyetem-utcza 4. | Egyes szám ára 40 fillér. | *Előfizetési feltételek:* Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. | A *«Világkrónika»*-val negyedévenként 80 fillérrel több. | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

BARABÁS MIKLÓS.

1810—1898.

Barabásnak néhány eddig ismeretlen művét ismertetjük most, a midőn születésének századik évfordulóját ünnepelte meg április hó 10-ikén a Magyar Országos Képzőművészeti Társulat, a művész síremlékének megkoszorúzásával.

Képeink közül az egyik Barabásnak még kezdő, iskolai rajzoktatást, rajzmestert nem ismerő tanulókorából való. Egyik tanulótársát, *László* Istvánt, iskolai nevén «László Pittát», ábrázolja, kit férfi korában, 1848-ban, mint szolgabirót kegyetlenül meggyilkoltak több századmagával a fellázadt oláhok.

Ez a kezdetleges rajz világosan tükrözi a csiszolatlan művészi adományt, mely a szabályokat nem ismerve, az idomokat megfigyelése nyomán másolja papirra az élőről, szabatos körvonalakkal, gondos, tiszta kezeléssel.

Már a képzett, világlátott művész kezére vall rajzónnal, kevés vonással és szines átfuttatással élénkített arczképcsoportja, mely őt magát, nejét és sógornőjét ábrázolja. A képen jobbra maga *Barabás* áll, pödrött bajusszal s az akkor divatos körszakállal, melyet «görög gallér»-nak, francziául collier grecquenek neveztek. Előtte ül neje, Bois de Chesne Susette és nővére, Henriette. Ez a kép a szülők, Bois de Chesne Vincze és neje számára készült, kik Genfben laktak. Onnan került Budapestre Szegedy-Maszák Hugóné, Barabás leánya birtokába, alig egy évvel ezelőtt, a nagyszülők és férfiutódaik elhúnyta után. Jegyezve: «N. de Barabás 1841.»

Következnek az életképek.

Barabás ugyanis a magyar életkép-festészetnek is megalapitója. Arczképet festettek előtte Pesten mások is, magyar és német földről ide települt művészek; de a pesti és a magyar népélet alakjait, csoportos képeit ő kezdette ismertetni.

Itt van mindjárt a *nagybányai fazekas*, a ki feldőlt szekere tört fazekait nézve, keserű humorral kiált fel, hogy: «Sohasem láttam ennyi cserepet!» Bámuló társa is akadt, egy lovas «szegény legény»-féle alak. Jól rajzolt magyar alakok.

Követi a *dunai átszállás ladikon*, a zajló jégtáblák között.

Állóhíd ugyanis akkor nem lévén, — mint hogy a jégzajlás miatt a hajóhidat kiszedték, — valahogy mégis csak kellett közlekednie a két város lakosságának. Ezt hát dereglyén, jobban mondva nagy csónakokon végezték magyarul nem tudó német hajóslegények, jó pénzért megkönyörülve azokon, a kiket ügyes-bajos dolguk, esetleg mulatság hivott egyik partról a másikra. A mint hogy képünkön is készül beszállni egy urasági inas, dobozzal megterhelve követvén úrnőjét, ráadásul még a kisasszonykát is czipelvén ölében.

Czigány-életképei közül az *Üstfoltozót* mutatjuk be.

Ezen a vizfestményen egész család van együtt. Középen a mester, még fiatal dádé,

BARABÁS MIKLÓS NEJÉVEL ÉS SÓGORNŐJÉVEL. — Barabás 1841-iki szines czeruzarajza.

ég felé tartva az üstöt, keresi rajta a «likat», melyet foltoznia kell. A menyecske a fúvót kezeli a tűz mellett, a rajkók pedig hegedűn és klarinéten a zenét művelik. Mesterkéletlen, természetes életkép, jellegzetes, de nem rút czigányarczokkal és ruházkodással.

Az *Útra induló művész* czimű szép hatású vizfestményen — mely még a régibb bécsi tanulmányok nyomait viseli magán, — nagykarimás szalmakalappal, szép félárnyékban maga Barabás ül a tengerparton, mindennel felszerelve, a mit egy festőművésznek magával vinnie kell. Előtte a tengeren vitorláshajó áll útra készen. Az egész kép szépen gondolt nagyobb alkotás, mint minden művén, tartalmas és tanulmányozott előtérrel és messze bemélyedő légtávlatos háttérrel.

Egy *fekvő alakot* ábrázoló kis futólagosan odavetett rajzocska fejezi be a sorozatot. Ez is szines vizfestmény, már szélesebb kezelésű, mint az előbbi. Látszik rajta az angol aquarellisták befolyása.

A kép *Leitch* angol festészt ábrázolja.

Látszik rajta a keresetlenül, a pillanat ötletével odavetett gyors munka.

Leitch — nevét angolul Licsnek ejtette ki — a legismertebb angol művészek sorában foglalt helyet. Vizfestményei, aquarelljei nagyon keresettek valának. Barabással Velenczében barátkozott meg és együtt utazták be 1835-ben Olaszországot. Míg ő az ecset széles kezelésének titkait közölte a magyar művészszel, addig Barabás ezt viszont azzal szolgálta meg, hogy angol barátjának műveit alakokkal élénkitette.

*

Befejezésül *Barabás Miklós születése napjára vonatkozólag* régi tévedést kell helyreigazítanom. Ő maga sem tudta pontosan születése napját, melyet 1810 februárius 22-ikére tett, holott 1892 április 23-ikán kelt levelében rokona, Barabás Albert arról értesíti, hogy 12 nappal előbb keresztelték meg. A levél ugyanis így szól:

«. . . az anyakönyvbe így van bevezetve: *Tekintetes Barabás János úrnak kereszteltem Miklóst februárius 10.*» — de Kovács esperes, márkosfalvi református lelkész uram elfeledte odairni a *születés* napját, a keresztszülőket és a bábát, a mint ezeket rendesen bejegyzik az az anyakönyvekbe.

Ebből tehát az tűnik ki, hogy *márkosfalvi Barabás Miklós már betöltötte 88-ik évét*, midőn 1898 februárius 12-ikén jobblétre szenderült.

Szegedy-Maszák Hugó.

APRÓ VERSEK.

I.

A te ragyogó, bánatos szemedben
Ott látom sötétleni a borút,
A te megtépett, csalódott szivednél
Talán csak az én szivem szomorúbb.

Szerelmünk késett, haldokló sugár,
Mely beragyogja még az éjszakát,
Támaszt keresve úgy fonódik egybe,
Mint sír fölött a kápolna-virág.

II.

Az este itt leselkedik
Az ablakunk alatt,
Ma már egykedvüen öleltelek
És szomorún csókoltalak.

A szenvedély, a mámor, a harag,
A csókok üdve, hajh, hogy elmaradt . . .
Az este itt leselkedik
Az ablakunk alatt.

III.

A szivemre, a honnét kiszakadtál,
Csüggedő bánat éjjele borult,
Csók-emlékekből, feljajduló vágyból,
Nehéz, kínos, keserves lemondásból
Fontál köréje töviskoszorut.

Most tudom, milyen édes volt a csókod,
Most, a mióta emlékemben él . . .
Mily' balga is az ember, látod, akkor
Álmodik pompás, sugaras tavaszról,
Ha borusan reaköszönt a tél.

Farkas Imre.

A KÁRTYAVÁR.

A betegágyon kopott, tarka kártyák,
Törött szálfűek, csonkák, öregek.
Emlékeimnek szines kártyavárát
Építgettem a takaró felett.

Az óra épen muzsikálva zengett
S kijött a várból a királyleány.
Egy régi bánat úszta át a csendet
S szivemnek tartott lomha csolnakán.

S a szivem, mintha régi kert lett volna,
Sok sötétszínü, bús rózsát nyitott,
Míg lelkemen valaki áthajolva,
Parthoz köté a karcsú ladikot.

A régi bánat és a szép királylány
Így találkoztak akkor szivemen,
Mikor szerelmem örök betegágyán
A kártyavárat feldönté kezem.

Majthényi György.

A KONT-ESET.

— **Fantasztikus regény a XXI. századból.** —

Irta **Szemere György.** (Folytatás.)

Ezt a kérdést a miniszterelnök állította fel s természetesen utána mentek a politikusok. Jelszavuk lett: Mindent elismerni és deferálni a közvéleménynek, különben kicsúszik a talaj a kormány lába alól. Kontnak kell megcsúsznia, ha nem igazi lángelme s ha nem isteni a küldetése. Ha az, akkor ugyis hiábavaló minden erőlködés . . .

Midőn Kont átlépte a kaszinó-palota küszöbét, épen a miniszterelnök vitte a szót.

— Ha testet tud adni programmjának, — mondta egyebek között, — ha konkrét és megvalósítható javaslatokkal fog előállani, a melyek alkalmasak a társadalmi és politikai válságok megszüntetésére: ő lesz a nemzet prófétája, akár az égből szállott alá, akár kunyhóban született. A párt — folytatta — várakozási álláspontra helyezkedik Kont vitézzel szemben és vakon behódol neki, ha úgy kivánja a közérdek. Ezzel nem gyöngítjük az elvet, mert a Kont által kifejtett programmban alapjában minden elképzelhető elv bennfoglaltatik. Az ellenzéké is. A szocziálistáké is. Olyan általános, hogy semmit sem zár ki, de épen azért kell azt hinnünk, hogy meg nem valósítható. A modern kormányzat eszközei odáig nem tökéletesedtek . . .

Nem folytathatta a miniszter, sőt már benne maradt az utolsó szó is, Kont belépett. Sajátos dübörgő lépésein alig tompított a vastag keleti szőnyeg. Vagy az is lehet, hogy a dübörgést az idegek rezgése sokszorozta meg.

— Urak, üdvözöllek benneteket . . .

Az urak utat nyitottak Kontnak és a szokásosnál jóval mélyebb bókkal fogadták a vitézt. Mint egy fejedelmet. A miniszterelnök eléje ment. Így szólt hozzá:

— Elhatároztuk, hogy elfogadjuk a programmodat s minden javaslatodat, a mely annak alapján áll és — megvalósítható.

Kont igen szárazon és egyszerűen válaszolt.

— Olyat én nem javasolok, a mi meg nem valósítható.

— Engedelmet, — ellenvetette a miniszterelnök, — így vagyok kénytelen beszélni, valameddig programmod problémáinak a kulcsát kezünkbe nem adod.

Kont erre még ridegebb lett.

— Azt én oda fogom adni, vagy neked, vagy egy *merészebb* lakatosmesternek.

— Merészség kell hozzá? — kérdezte a miniszterelnök savanyú arczczal. — Koczkáztatni kell?

— Kell! De persze nem úgy, a hogy te gondolod. Magadat kell koczkára tenned, nem a hazát . . . Vállalod?

A kérdés szerfölött kellemetlen volt, nem is lehetett rá másképen felelni, mint a szokott frázissal.

— Én nem kértem a hatalmat, nem is ragaszkodom hozzá, nekem az teher.

— Majd elválik, — jegyezte meg Kont.

— Annyi bizonyos, — folytatta a miniszterelnök, — hogy a mennyiben programmod az ország túlterheltetése nélkül meg nem valósítható, ha elvben nem is, de czélszerűségi szempontból ellene leszek. Az állam hitele megcsappant, a nemzetközi pénzpiacz pang, egyszóval a jelen viszonyok között lehetetlen nagyobb beruházási kölcsönre gondolnunk, holott a te elméleteid megvalósítása száz milliókat követel.

A miniszterelnök bátor szava mindenkit meglepett. Az urak el voltak rá készülve, hogy no most menten elfújja Kont a vakmerő férfiút a harczüzenetével együtt valahová a nevetségesség ködébe és — ép az ellenkezője történt. Kont vitéz a vállára csapott kedélyesen, bár kissé kiméletlenül.

— Dicsérem a bátorságodat, — mondta, — belőled alighanem csinálok valamit. Pénzre — folytatta szavait, — csakugyan szükség van, de az téged ne aggaszszon. Annyit, a mennyi az új rendszer beállítására s gyermekbetegségeinek leküzdésére szükséges, rendelkezésedre fogok bocsátani.

Az urak, még a legkomolyabb Kont-imádók is, kritikus képet vágtak erre a merész és — hitük szerint — naiv kijelentésre. (Úgy látszik, — vélte az egész kaszinó, — Kontnak fogalma sincs a pénz mai értékéről, ha azzal az egy-két millióval, a mit esetleg kiszoríthat Gábor grófból, szanálhatónak hiszi az ország pénzügyi derutját.) A miniszterelnök szinte kicsinylőleg mosolygott, a midőn kérdezte:

— És mennyire taksálod azt az összeget, a mi az új beruházásokra kellene?

— Négyszáz millió korona — vágta ki Kont keményen, de minden fontoskodás nélkül, — elég lesz egyelőre, a többi majd felszaporodik a befektetések kamataiból. Lassan kezdjük, apránkint építkezünk, mindent egyszerre nem lehet megvalósítanunk.

A kaszinó urai nagyot néztek. Tehát mégis ismeri Kont a pénz értékét. És okos gazda, a ki betartja a fokozatokat. De honnan veszi azt a 400 milliót, a mit igért? Ennek a kérdésnek menten kifejezést is adott a miniszterelnök:

— Hja kérlek, ha 400 millió korona lenne a kezünkben, szó sincs róla, lehetne valamit csinálni.

Az, a mit erre Kont mondott, már csakugyan határos volt a vakmerőséggel. Azt mondta ugyanis, miközben összeránczolta szemöldökét.

— Megmondtam neked, hogy rövid időn kezdben lesz a pénz. Mi czimen mersz a Kont szavában kételkedni?

Majd hogy sóbálványnyá nem váltak az urak.

— Honnan veszed? — kérdezte a miniszter ámulva.

— Eladom a birtokaimat.

Az ámulat természetesen még magasabb fokra hágott... Kont a birtokairól beszél, négyszáz millió korona értékű földről, holott egy talpalattnyi földje sem lehet! Egy lélek sem értette meg ezt a furcsaságot. A ki felvilágosíthatta volna a társaságot, Gábor gróf, nem volt jelen. Se Kincses mester és segédei, a kik különben tagjai sem voltak a kaszinónak. Bár ezek is hallgattak volna minden valószinűség szerint, mint a hogy érthető okokból eddig sem szórták világgá a készülő monstre-per hirét.

A miniszterelnök azt sem tudta hamarjában, gúnyt űz-e belőle Kont vitéz, vagy ismét valami égi csudát akar produkálni. Annyira oda lett, hogy alig mert a vitéz szeme közé nézni.

— Nem értem, — dadogta, — nem értem.

A többiektől még ennyi szó sem telt. Mindössze Kanutnak volt annyi bátorsága, hogy megkérdezze:

— Hol vannak a te birtokaid?

Kont zsebébe nyúlt és egy összehajtott papirlapot vett ki onnan s az olvasásba fogott:

— Abos, Adony, Bajsa, Cseke, Csővár, Domony, Ercse, Foród, Gárdony, Gócsi, Göd, Gibárt, Hadad, Hegyi, Hámor, Izsép, Inánes, Kóka, Künkösd, Kelemér, Kupa, Lemes, Lázi, Luka, Major, Megyer, Móga, Marczaltő, Megygyes, Mácsa, Mikola, Nógrád, Nadány...

És felolvasott még vagy nyolczvan községnevet.

De már erre végkép eloszlott az előkelő társaság elfogódottsága. Némelyek röstelkedtek, hogy beugrottak a vitéz *tréfájának*, mások nagyot nevettek rajta, ki tapintatból, ki tiszta szivből, olyan, a ki komolyan vette volna a birtok-listát, egy sem akadt.

Kont, ha nem lett volna olyan nagyszabású férfiú, mint a milyen volt, megcsappant tekintélylyel, komikus pózban került volna ki az urak dévaj kedvének hullámai közül. Ám az ő fölényes humora egyszeribe fölibe kerekedett az urak jókedvének. Pedig mindössze csak ennyit mondott nekik:

— Azt hiszem, senkiről sem *felejtkeztem* meg közületek, a kik utánnam örököltetek.

— Dejszen — tréfált most már Kanut, — az egyik birtokomat kihagytad a lajstromból.

— Melyiket?

— Csábrágot . . .

— Az — jelentette ki Kont komolyan, — nem tőlem származott a családodra. Csábrág Bassó-birtok . . .

— Hogy értsem? — kérdezte Kanut gépiesen.

— Úgy, — válaszolt neki Kont, — hogy nem akarom én, csak a magamét.

— Hehehe, — kaczagott Gyimóthy gróf, — hát Hámor, Luka, Lemes a tieid?

Nevezetesen jelenleg az ő birtoka volt a lajstromon szereplő három község.

ÚTRA INDULÓ MŰVÉSZ.

ÁTSZÁLLÍTÁS A DUNÁN.

— Természetesen, — válaszolt Kont egyszerűen.

— És Megyer és Meggyes? — kérdezte Szinay báró.

— És Nógrád és Ó-falu? — tódította Kelen Gábor, általános derültség közt.

— Biz azokat — elégitette ki a kiváncsiságukat (s még vagy öt urét) Kont vitéz, — kénytelenek lesztek nekem visszaadni, mert semmi jussotok többé hozzá. Sajnállak benneteket fiaim, — folytatta, — hogy a haza érdekében ragaszkodnom kell birtokaimhoz és nem tehetek róla, hogy épen ti vagytok a jogutódaim . . . Bár — tette hozzá — ha nem csupán a vagyonom ment át a kezetekre, de a vérem is átfolyt ereitekbe, valami súlyosan nem fog benneteket az eset érinteni. Magyar ember, ha úgy parancsolja hazája érdeke, lemond nemcsak a földjéről, az életéről is.

A tréfa, vélték az urak, elposványosodott kissé. A Kont rengeteg komolyságán, a melylyel az utolsó szavakat kiejtette, már senki sem tudott még szivességből sem nevetni.

Csak Kanutban maradt még némi humor.

— Vigye manó, — élczelt ez, — akkor cdaadom a haza oltárára Csábrágot is . . .

Kont szaván fogta:

— Nem tréfálsz?

— Itt a kezem rá, — vágta ki Kanut nevetve, — hogy odaadom neked, mihelyt a Kontjavak birtokába lépsz.

Kont megrázta a Kanut kezét.

— A haza nevében köszönöm.

Ezzel azután széjjel is széledt az előkelő társaság nagy része. Kinek kártyázni kellett, ki udvarolni ment, ki a szinházba. Alig maradt tiz ember Kont körül. Egy pár percz múlva még egygyel szaporodott ez a tiz, Gábris gróffal. Az *ükunoka* meglehetősen sápadt volt. Összerezzent ükapja láttán, de mégse kerülte el. Hozzálépett és üdvözölte.

— Ha itt lettél volna, — mondta neki Kanut, — kiveresedett volna a nevetéstől a pápista képed.

— Hogy-hogy? — kérdezte Gábris gróf unottan.

— Ükapácskád pompás *heczczet* csinált velünk.

— Ugyan?

— Megigérte, hogy visszaveszi birtokainkat, valamennyi csak Kont révén származott reánk.

— Úgy? — s keserűen kaczagott Gábris gróf. — És ti ezt heczczcnek nevezitek?

— Hát mi lenne?

— A legkomolyabb dolog. Kincses két hete szerkeszti a keresetet, a birtokbahelyezési kérvényt, a restitucziót in integrumot, a vis majort,

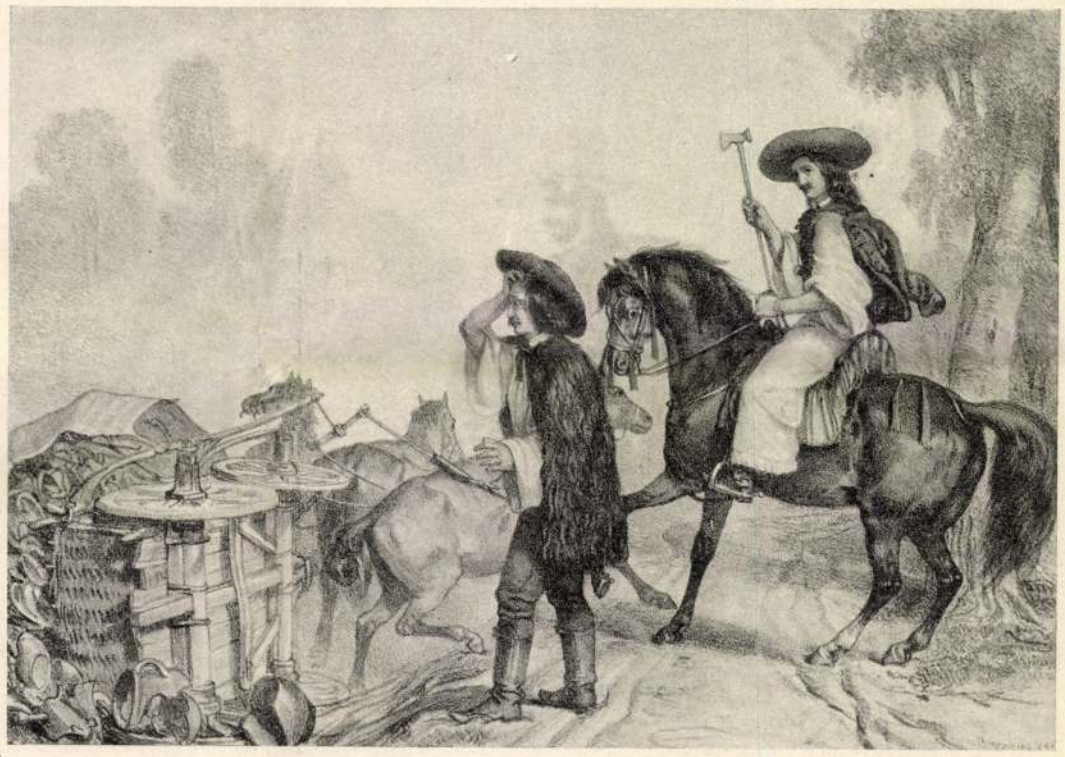

«SOHASEM LÁTTAM ENNYI CSEREPET».

BARABÁS MIKLÓS MŰVEIBŐL.

LEITCH ANGOL MŰVÉSZ. — Barabás aquarellje.

vagy mi a csudának hivják azokat a fiskálisi svindli iratokat.

Tiz hang egyszerre:

— Kincses? Megbolondult?!

A Gábor hangja:

— Ő azt mondja, nem bolondult meg, hanem megnyeri a pert, s hogy mennyire bízik benne, mutatja, hogy ingyen viszi.

Az előbbeni tiz hang ismét egyszerre:

— Akkor te bolondultál meg!

Gábris ükapjára emelte szemrehányó tekintetét.

— Látod? Még engem is bolondnak hisznek, pedig *nem én* perelek.

— Az téged ne bántson, — vigasztalta Kont, — attól, hogy valakit bolondnak tartanak, még nem bolondult meg senki sem.

A Kont környezetének, tapasztalván a Gábor fakó kedvét s hallván a hirt, hogy a vitéz *tréfája* komoly peranyaggá formálódik a Kincses kezén, egyszeribe elváltozott a képe. Olyan lett, mint fejen ütött bornyúé, a mi hét kaput lát egyszerre és mégse lát egyet se.

Kanut karoncsípte Gábor grófot és erőszakkal magával vonszolta:

— Az ördögbe, gyere hát és beszélj!

Apránként utánuk szállingózott a többi úr is.

Kont nagyot nevetett, midőn az utolsó is elszökött mellőle. Bár úgy sem akart több időt tölteni a kaszinóban. Haza vágyott a várába. A dolgozószobájába. A kijárat felé indult, midőn a komornyik ezüst tálczán egy finom keskeny levelet prezentált eléje.

— Ikerváry herczegnőtől, — jelentette mély meghajlással.

Kont mohón kapott a levél után; egy pillanatig némán, elfogultan nézte, forgatta s háromszor is elolvasta a czimet. Nyilván öröme telt a herczegnő finom és mégis határozott irásában.

— Kell válasz? — kérdezte aztán a komornyikot.

— Igenis, a herczegi huszár az előcsarnokban vár *nagyméltóságod* válaszára.

Kont elfordult kissé a komornyiktól és zsebkésével óvatosan, szinte gyöngédséggel bontotta fel a levelet. Elolvasta. Elpirult, szeme szelid fényben úszott.

— Azt üzenem a herczegnőnek, hogy azonnal nála leszek.

(Folytatása következik.)

VIRÁGÉNEKEINKNEK EGY TANUSÁGA.

Irta Beöthy Zsolt.

Hogy a nemzetek lelke, meg a korok lelke milyen alkotó és alakitó ereje minden költészetnek: nemcsak azok a költemények tesznek tanuságot róla, melyek tartalmukat, irányukat, czélzatukat egyenesen ezekből a nagy lelki közösségekből merítik. Minél erősebb, mélyebb és egyetemesebb a sajátlagos nemzeti érzés, minél kibélyegzettebb egy-egy kornak világfelfogása és erkölcsi valója: annál erősebb nyoma mutatkozik még az általános emberi motivumokat tárgyazó költészeten is, azon a költészeten, a mely minden korral, minden nemzettel, sőt minden emberrel közös érzésekből fakad. Ezek az általános emberi érzések, vallásosság, családi érzés, szerelem, maguk nem ismernek sem nemzeti, sem korbeli korlátokat. A mint az embernek egyetemes és örök valója jelentkezik bennök, kiterjedésük és tartamuk is ennek a határáig ér. De összetételökön, mértékükön, ilyen vagy olyan módjukon, színükön, kifejezésükön mindig rajta van egy-egy kornak, egy-egy nemzetnek, egy bizonyos nemzetnek, egy bizonyos kornak a bélyege. Rajta még a szerelemnek, a legrégibb, legáltalánosabb, leghatásosabb, legegyetemesebb emberi motivumnak költészetén is. Ha az irodalmak történetén végignézünk, ha a különböző nemzetek és különböző korok szerelmi költészetét összehasonlítjuk: milyen mélyreható, szembetünő különbségeket látunk egyazon érzés jellemére, erejére, színére és hangjára nézve. Milyen különbségeket csak magában a magyar költészetben, ennek váltakozó korszakaiban is. Lássunk ennek példázására egypár ismertebb szerelmi költeményt különböző korszakokból.

LÁSZLÓ ISTVÁN ARCZKÉPE BARABÁSTÓL.

Az első legyen Balassi Bálintnak, a XVI. század magyar lirikusának egy virágéneke, egyike azoknak, melyek a külső forma tekintetében ugyan kevésbé sikerültek, de a benne kifejezett érzésnek, a benne tolmácsolt gondolatoknak, belső formájának erejére nézve egyike a leghatásosabb magyar lirai verseknek. A költemény czime: «Dialogus», miben azt beszéli egy barátjával a maga szerelméről... Azokat a képeket, azt a hangot tekintve, melyekben Balassi szerelme megnyilatkozik, még pedig nemcsak ebben a költeményben, hanem minden virágénekében, az ő szerelmi költészetére mindenekelőtt jellemzőül kétségtelenül az a nagy energia tűnik föl, melylyel kedvesét birni akarja. A nagy keserűség is, melylyel szerelmi bánatát, Julia elfordulását, hidegségét énekli, voltaképen ennek a nagy energiának a reakciója. Képzelete szinte izzik és mint valami tűzijáték, úgy szórja a képeket. Alig van egyetlen virágéneke, melyben kedvesének testi képét maga elé ne állítaná és le ne festené. Ez a nagy energia, ez az izzó képzelet, ez az érzéki hév Balassi szerelmének egyéni tulajdonsága ugyan, de inkább csak mértékére nézve, mert hogy lényegében ilyen, arra a legnagyobb befolyást kell tulajdonítanunk a kornak, melyben Balassi élt, mely rá hatott, mely őt alkotta. Annak a kornak volt gyermeke, melyben Magyarországon jóformán az ököljog uralkodik, mikor «a ki bírja, marja» a törvény s mikor ki mit megkiván, ha ereje van hozzá, csak rá kell tennie a kezét. Ennek a kornak volt gyermeke Balassi és ennek a kornak a felfogása, féktelen akarata, mértéktelen birtokvágya visszhangzik költeményeiben, úgy hogy szellemének költői megnyilatkozásai mögött nem nehéz megsejtenünk azt a Balassit, azt a XVI. századi erőszakos várurat, a ki az ismert országúti kalandnak hirhedett hőse. De Balassi nemcsak ennek a magyar világnak, ennek az ököljogot uraló magyar világnak a gyermeke, hanem a renaissancenak is egyik kiváló költője Magyarországon. Szerelmének ez az érzéki szine, egyéni akaratának ez a nagy energiája, melyben megjelenik mint költő, a renaissance érzéki hajlamát, az egyéniségnek azt a féktelenségét tolmácsolja, visszhangozza,

ÜNNEPÉLY A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBEN A MŰVÉSZ SÍRJÁNÁL.

BARABÁS MIKLÓS SZÜLETÉSÉNEK SZÁZADIK ÉVFORDULÓJA.

Barabás Miklós festménye.

Lázár Wolfner gyüjt

Barabás Miklós
B-26-328
Lara-Wolfner

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

1—3. Székely tányérok. 4—7. Erdélyi fajánsz korsók. 8. Habán korsó XVII. sz. 9—11. Székely korsók.

M. Nagy Ottó: Alvó ajtókkal. A zilahi ref. kollégium könyvtára. Pásztortűz. 1940 január

könyvtára többirányú érdeklődést tud kielégíteni. Vannak benne érdekes, nevezetes, ritka és értékes könyvek bőven.

A kíváncsi érdeklődő rendszerint a *legrégebbi* könyvet keresi. A könyvtár legrégebbi könyve Vitruvius: De architectura c. építészeti szakkönyve 1490-ből. Elnyűhetetlen papirosú, csodálatosan tiszta nyomású mű, amelyet gazdag képanyag tesz még vonzóbbá. Aki kezébe veszi, alig hiszi el, hogy régibb minden körülötte levő könyvnél. De a címlaptalan példányon ott vannak a kézzel festett zárósorok és záróléc, amelyek eme ősnyomtatvány hitelességét igazolják. A kollégium egyik legnagyobb jótevőjének, Balog Pál szilágysági birtokosnak a könyvtárából és adományából került ide. Balog Pál a Wesselényi-család egyik tagját hosszas külföldi utazásában kísérte el, mint nevelője és olasz földön tett szert e könyvre. Könyvtárából, minthogy minden jelentősebb európai nyelvet ismert, még sok idegen nyelvű (angol, francia, spanyol, olasz), értékes régi munka került a kollégium tulajdonába.

A legrégebbi munkák közül külön szekrényben találjuk a *legrégebbi magyarnyelvű* nyomtatványok idekerült példányait. Kollégiumnak hetven 1711 előtt megjelent régi magyar könyve van. Ezek között két *egyetlen példánnyal* is rendelkezik. Az egyik *Comenius* Ámos János latin nyelvkönyvének a Janua linguaenek 1674-es gyulafehérvári kiadása, a másik pedig *Canisius* Péter katechizmusának latin-magyar szövegű lőcsei kiadása. A magyarnyelvű művek közül a legrégebbi Werbőczi István Magyar Decretumának 1571-es kolozsvári kiadása. Igen értékesek még Félegyházi Tamás, Károlyi Péter és Derecskei Ambrus teológiai jellegű művei az 1580-as évekből.

Vannak, akiket nem a könyvek tartalma vagy kiadási ideje, hanem *külső alakja* érdekel. Ilyen irányu érdeklődésnek is bő táplálékot ad a könyvgyüjtemény. Alakra nézve legkisebb műve egy angol Újszövetség-fordítás, amelyet csak nagyítóüveggel lehet olvasni, mert kb. 9 cm hosszu, 5 cm széles és 1 cm vastag kötetet alkot. A legnagyobb terjedelmű kötet egy hatalmas régi

Salamon József, a zilahi Wesselényi-kollégium könyvtárának megteremtője (Barabás Miklós festménye)

atlasz, méteres méreteivel, míg a legtöbb kötetes mű nevére egy angolból fordított németnyelvű világtörténelem tarthat igényt a maga 142 közepes nagyságú kötetével. Némelyik munka már a polcán magára vonja a figyelmet: művészi, préselt pergamen vagy bőrkötése van. Ezek között fejedelmi könyvtárak darabjaira lehet bukkanni. Egyidőben ezeket a szép köteseket veszedelem fenyegette. Minthogy nem egy régi könyv fedelében a könyv kötésekor odakerült kéziratokat fedeztek fel, e könyvtár könyveinek fedelét is feltépte valamelyik buzgó kutató, de kimutatható eredmény nélkül. Kíméletlen munkáját szomorúan gyászolják a könyvtár régi könyvei.

Sok könyv csak felnyitásra és legalább futólagos betekintésre vár, hogy meglepjen kincsével. egy-egy megkapó ízlésű *könyvjel*lel. A könyvtár legszebb exlibriseinek egyike az Apafi-könyvtárból idekerült egyik munkában található. A mű Bacon összes munkáit foglalja magában latin nyelven (Francisci Baconi

(M. Nagy Ottó cikke)

Barabás Miklós

Opera omnia. Francfurti ad Moenum MDCLXV). Kéziratos bejegyzés szerint 1682-ben a hollandiai Leydenben Szathmárnémethi Sámuel, a tudós theológus és bölcsész vásárolta meg. Szathmárnémethi volt II. Apafi Mihály nevelője és tőle kerülhetett az Apafiak könyvei közé. Egy másik latinnyelvű bejegyzés szerint az Apafi-javak eladásakor tette meg valaki 1726-ban. Ilyen, a könyvek származására és sorsára nézve utbaigazításokat adó bejegyzések nagy számmal találhatók a gyüjtemény könyveiben. Nem kevés azoknak a könyveknek a száma, amelyek a szerzőjük ajánló sorai miatt értékesek. Különösen a kollégium volt kiváló tanítványai mutatták meg nevelő intézetük iránti hálájukat műveik ajánlásos példányaival.

Mindez csak futó és felületes bepillantás a könyvtár anyagába, hiszen ezeken a területeken még szakkutatóra vár az a hálás feladat, hogy rejtett történeti értékeket, életrajzi adatokat és könyvészeti adalékokat kutassanak fel a kollégium és a vidék történetéhez.

Kéziratok

A kollégiumi könyvtár kiegészítéséül szolgál a kollégium *kézirat-gyüjteménye* és *levéltári anyaga* is. A levéltár anyaga aránylag kisebb, de rendbeszedetten várja a kutatót vagy érdeklődőt. Az kéziratok egy része is be van illesztve a könyvtár könyvei közé. Ezek a köteteket kitevő, terjedelmesebb kéziratok. Cserei Mihály Históriájának egyik kéziratos példánya éppen Bod Péter kéziratában maradt fenn a könyvtárban; Bod Péter Kősziklán épült ház ostroma című művének is szép másolata található itt. Külföldön járt diákok emlékkönyvei is akadnak. A legnevezetesebb ezek közül a hollandiai egyetemeken a XVII. században megfordult *Csepregi Turkovics Mihály* kolozsvári professzoré az egykorú holland professzorok eredeti bejegyzéseivel és *Gyarmathi Sámuelé*, az európai hírű nyelvtudósé, ki a XVIII. század utolsó éveiben járta be Németországot. Ez utóbbinak hagyományából sok értékes nyelvészeti munkára is szert tett a kollégium.

A kéziratok zöme a XIX. század második feléből való. A kollégium és a város vezető férfiainak iratai vannak benne. Amikor e kéziratgyüjtemények a kollégium tulajdonává lettek, még nem tekinthették őket történelmi értékeknek. Az azóta elszállott évtizedek azonban történelmi forrásokká emelték e gyüjtemény anyagát és a XIX. század második felének történetírói kivételesen gazdag anyagforrást találhatnak benne műveikhez. Elég utalni Salamon József levélgyüjteményére, amelyben Szilágyi Ferenc történetíróval, Barabás Miklós festőművésszel, a br. Wesselényi-család tagjaival folytatott levelezésen kívül megtalálható a kor egyházi iskoláztatásának okmánytára is. A könyvtári rekeszekbe zsufolt, porosodó iratgyüjtemények megelevenítő kutató munkára várnak és a velük foglalkozót fáradságáért meglepetésekkel jutalmazzák.

A könyvtár jövője

A szellemi kincseknek annyi igazi értékük van, amennyire használják őket. Alvó értékekként veszteséget jelentenek arra a művelődési rétegre, amelynek tulajdonai. A zilahi kollégium könyvtárának jövője attól függ, hogy használatba kerülnek-e rejtett értékei. Mihelyst megindul a könyvtár új szempontú, a mai művelődési színvonalnak megfelelő feldolgozása, megalapozódik jövője is. A felébredt érdeklődés sokat jelent, a helyes irányba ébren tartott érdeklődés és eredményesen folytatott feldolgozó munka pedig szilárd alappá válik. Ahány oldalról végeznek kutató munkát, annyi oldalról és szempontból mutatja fel az alvó értékek fontosságát. A szakszerű feldolgozással párhuzamosan kezdődhetik meg a továbbépítő munka, a gyüjtemény gazdagitása és a vidék kallódó értékeinek további bevonása. A továbbfejlesztő munka célja csak az lehet, hogy mint más gyüjtemények, ez is a vidék multbeli műveltségének hű tükre és jelenlegi szellemi szintjének emelője lehessen. Hadd váljék hozzáférhetővé, hadd szabaduljon fel minden benne rejlő érték és a régi művelődési kincs alakuljon át élő műveltséggé, legyen megszüntetője minden szellemi dermedtségnek.

B-26-327

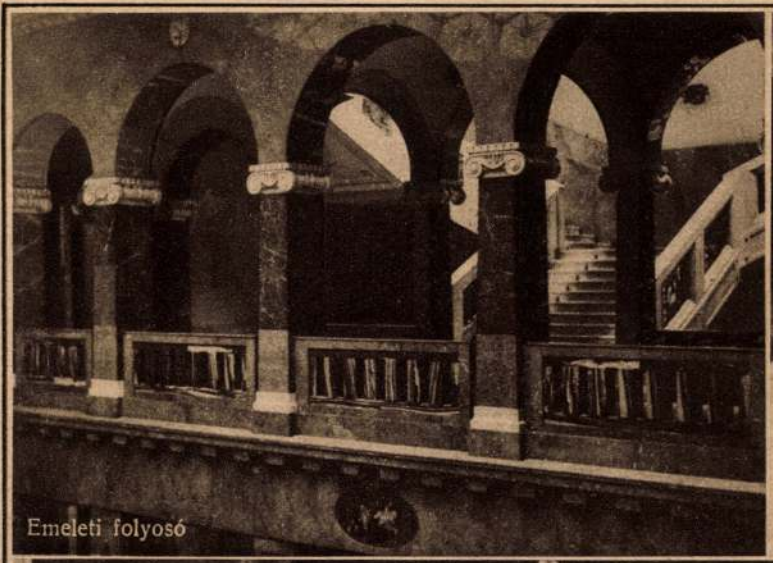

Emeleti folyosó

Lépcsőházi részlet

Tanácsterem

A Kereskedelmi-Bank safe-je

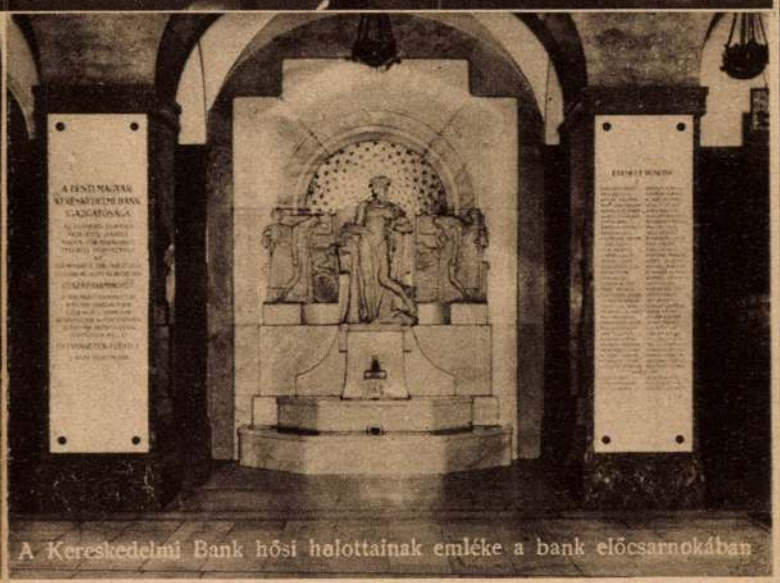

A Kereskedelmi Bank hősi halottainak emléke a bank előcsarnokában

PESTI HAZAI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR EGYESÜLET

ALAPÍTÁSI ÉV: 1840

FÁY ANDRÁS, AZ INTÉZET ALAPÍTÓJA
(BARABÁS FESTMÉNYE)

RÉGI INTÉZETI SZÉKHÁZ: IV., Egyetem ucca 2
Jelenleg anyaintézeti fiók

A' pesti hazai első Takarékpénztár

a) központára kezelésének 11-ik évi kimutatása

1850-ik évi Január hó 1-sö napjától azon évi December hó 31-ik napjáig.

Bevétel **Kiadás**

Mátray József s. k. pénztárnok. *Sohajda Ferencz s. k.* ellenőr

c) tartalékpénztára kezelésének 11-ik évi kimutatása

1850-ik évi Január hó 1-sö napjától azon évi December hó 31-ik napjáig.

Bevétel **Kiadás**

Mátray József s. k. pénztárnok. *Sohajda Ferencz s. k.* ellenőr.

b) A' központára mérlege 's vagyon kimutatása

1850-ik évi December hó 31-ik napján.

Cselekvő-állapot **Szenvedő-állapot**

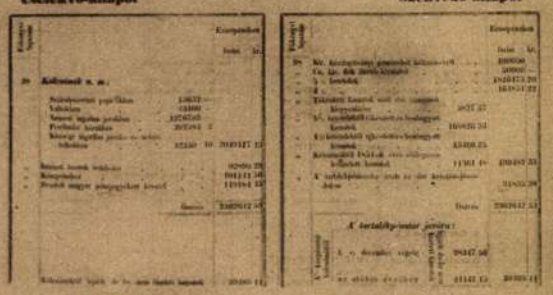

Mátray József s. k. pénztárnok. *Sohajda Ferencz s. k.* ellenőr.

d) A' tartalékpénztár mérlege 's vagyon kimutatása

1850-ik évi December hó 31-ik napján.

Cselekvő-állapot **Szenvedő-állapot**

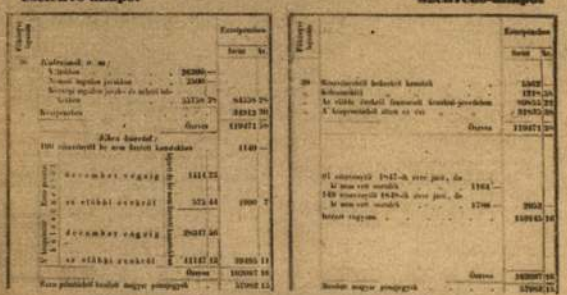

Mátray József s. k. pénztárnok. *Sohajda Ferencz s. k.* ellenőr.

K. megy eredeti kimutatási megvizsgálásra 's a' kitalált könyvekkel összehasonlításra, minélfogva annálfogva pontjaiban megegyezőnek találta a' szabályok III. fej. 12. §. a) pontja értelmében közgyűlésileg kirendeltt vizsgálóbiz. Pesten 1851-ik évi február hó 3-ik napján. Ráth Károly s. k. mint vállnagyul elnök. Kruzel József s. k. Fürcht Dezső s. k. Horn Károly s. k. Kornyag Sámuel s. k. Walther Alajos s. k. Zsámboki Mátyás s. k. mint közbülső választmányok.

AZ INTÉZET MÉRLEGE 1850-BŐL.

Barabás Miklós

BARABÁS MIKLÓS:
GYÖNGYVIRÁGOS LEÁNYKA

KMTárs. Magyar táj- és
élek. kiáll. 1927.
B-26-325

LIGETI ANTAL: DÉVÉNY VÁRA

Barabás Miklós

Ernst Múzeum aukció
XI

17.

B-26-324

Barabás Miklós

B-26-323

99-104. sz. Lépcsőkel.

Férfi képmás 102.

Ernst Muzeum aukcioi

Bp. 1923. XXV-XXVI.

44.

Barabás Miklós

B-26-323

Férfi képmás 104.

XXXI.

~~XXV–XXVI.~~

Ernst Muzeum aukcioi

Bp. 1923.

674

59

Barabás Miklós: Gyermekarckép (miniatűr)
H. H. úr gyűjteményéből Foto dr. Gyulay

fáklyavivői, akik éppen olyan lelkesedéssel élesztik a magyar kultúra szent tüzét, mint mi.
Ez a hatalmas kultúrérték megmentése a képzőművészek által elképzelt fizetéses alapon olyan teher, amelyet nem bír a magyar adózók zsebe, hiszen előttünk lebeg a legutóbbi szanálási terv, melyet Gömbös Gyula miniszterelnök a sátoraljaujhelyi beszédében jelentett be, hogy a fiatalság álláshoz juttatása 2500 nyugdíjazást von maga után s a megüresedett helyre csak 1200 fiatal erőt tud az állam állítani. Ha e reális elgondolását nézzük a kormánynak s összevetjük a művészeti balsorsot az örökösen dübörgő szanálási tervekkel a magyar gazdasági életben, úgy be kell vallani azt, hogy túlságosan az illúziókban ringatják magukat azok, akik *a művészkataszter* felállításából a közvetlen anyagi lehetőségekre számítanak.
A művészkataszter felállítása közvetve azonban nagy segítséget nyujthat a képzőművészek ínséges társadalmának.
Ez a segítség pedig csak akkor érezteti a hatását, ha a kormány törvényjavaslattal jön a kataszter segítségére, mely javaslatban intézményes biztosítékot nyújt a magyar képzőművészeknek művészi, szociális és gazdasági kérdései istápolására s arra, hogy a hivatalos állami és városi vásárlások csak a kataszterbe sorozott művészektől eszközölhetők s a műkereskedelem pedig csak a kataszterben szereplő művészek munkáit viheti közvetlen vagy közvetett módon a piacra. A műkereskedelem s a vigécek hada ezzel végre a művészek érdekei szolgálatába állíthatók s a kontármunkáknak, a dilletáns termékeknek a kiirtása végre a törvény által biztosítva volna, más szóval a kataszterizált művészek képmárkázása egy csapásra ezzel elintézhető.

Képzőművészet
1934. 28. l.

imaszőnyeg (XVII. század) párját ritkítóan szép és klasszikus az ugyancsak XVII. századból származó usak imaszőnyeg. Sikerült szép típusa van itt a kubán szőnyegnek is. A szép Jordaens-szőnyegeknek egész sorozatát produkálja a gyűjtemény. Egy kombinált perzsaszőnyeg is igen érdekes, ritkán előforduló rajzával. A gyűjteménynek legrégibb keletü szőnyege egy egyiptomi, melynek szinezése elsőrangú.
A szőnyeggyűjtemény nivójával azonos az ezüst- és bronzgyűjtemény. Itt van Péter Winter Három királyok c. ezüst reliefje, egyike e nemben a legszebb daraboknak. Rendkívüli

Rau: Fürdőző
H. H. úr gyű

MŰVÉSZKATASZTER

Művészkataszter és képmárkázás... Ez a két fogalom nem új keletű, de most, hogy napirendre került *a művészkataszter és képmárkázás* kérdése, ennek oka a művészeti gazdasági kérdések megoldandó problémáiban keresendők. Én összekapcsoltam a két kérdést, amely szükségszerűleg egymás függvényeként jelentkezik akkor, ha felvetődik akár az egyik, akár a másik kérdésének valami formában való megoldása.
Ha a kép márkázható, ab ovo nem kétséges, márkázott képet csak márkázott művésztől lehet vásárolni.
Márkázott művész viszont csak az lehet, kinek nevével a művészkataszterben találkozik a művásárló. A képek eladása, illetve a képek vásárlása, mint művészeti gazdasági kérdés így tolja előtérbe a művészkataszter felállításának szükségszerűségét elsősorban, míg a szociális, szervezeti és társadalmi problémák a művészkataszter felállításával szintén párhuzamosan haladnak a gazdasági kérdésekkel, melyek ma már a köz-

83. sz. Bajza József, a Nemzeti Színház első igazgatója. Olajfestmény Barabás M.-től, 1846-ból.

Gr. Haller Ferencné.

Höllr Nemz. Szinh. kiáll.

Barabás Miklós

B-26-321

440. 430. 439.

25. Barabás.

22. Barabás.

26. Barabás.

Barabás Miklós

23.

B-26-319
Ernst Muzeum aukcioi
XVIII.
Bp. 1922
20–
23. sz.
kejchel
580–
583. sz.

21.

Barabás Miklós

166.

49. Borsos József

XX.

B-26-319

Baranyai Miklós

Ernst Múzeum adomány
XVIII.

583.

Férfi arckép 1835

Elefántcsont 10 x 8 cm

752.

608.

Barabás Miklós

B-26-318

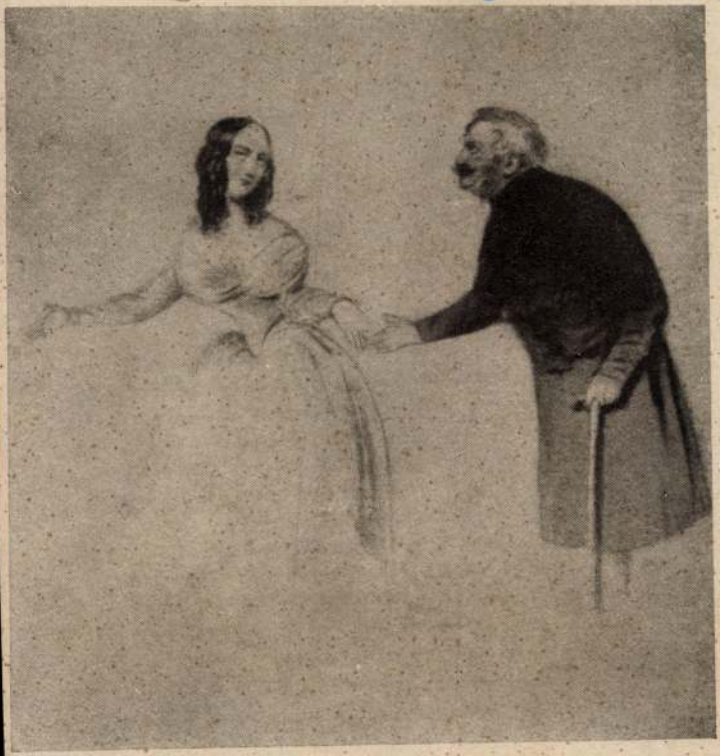

14.

Kettős képmás, vizf

10·5 XII.

Bp. 1920, 14–19. n.

Ernst Muzeum aukcioi

XII.

Ernst Muzeum aukcioi
XI.

* Talán huszárok

19.

Barabás Miklós: Pandurok* a kovesnya előtt 1857

Barabás Miklós

B-26-317

Ernst aukciói XI.
Bp. 1920.
17–19. l.
Képekkel.

Elszalasztott lehetőségek a Margit körúti árverésen

Ha papírrégiség, akkor Bedő József, tudja minden műgyűjtő, ám lassan egy éve, hogy az oklevelek, képeslapok szakértője ennél többre is vállalkozott, árverőházat nyitott a Margit körúton. Minden szerdán papírrégiségek, csütörtökönként pedig vegyes műtárgyak pár száz forintos kikiáltási árról kerülnek Bedő Mónika kalapácsa alá.

Gréczi Emőke írása
a NÉPSZAVÁNAK

Az Első Budai Árverezőház 2. műtárgy- és művészeti árverésén ezúttal a különleges tárgyaké lett a főszerep. Nem volt szerencsés június közepére tenni az eseményt, nem a rekkenő hőség miatt, hanem mert május hónapban a négy legnagyobb hazai aukciósház, a Műgyűjtők Galériája, a BÁV Rt., a Polgári Galéria és a Nagyházi Galéria már szinte kifosztotta a zsebeket. Az említett árverezők rekordbevételeket könyvelhettek el, s ez nem kedvez a „kis halnak", még ha több jelentős gyűjtő képviseltette is magát a Bedő-árverésen.

Tulajdonképpen minden jól kezdődött. A díszoklevél tok 1883-ból, a Bunsen-melegítős teafőző, a francia art deco üvegvázácska, a Moser-hamutartó mind vevőre talált, átlagosan 6-8 ezer forintért. Ekkor következtek a drágábbnak vélt műtárgyak, a lendület pedig megtorpant. Nem emelkedett a licittárcsa az art deco asztalilámpáért vagy a bieder üvegvázapárért, igaz, ezekért a legjobb esetben is 50, illetve 120 ezret kellett volna fizetni, plusz 15 százalék jutalék. Nem akadt vevő a porcelánok, üvegek, étkészletek, vázák hosszú sorára, akár herendi, akár Zsolnay volt. Pedig keltek el hasonló műtárgyak a BÁV Rt.-nél, egy hónappal ezelőtt. Még a mostanában oly divatos szecesszió sem dobbantotta meg senki szívét, vagy legalábbis a pénztárcákat nem nyitotta ki.

A zsebórák az elmúlt árveréseken nem borzolták a kedélyeket, most mégis akadt jelentkező egy 1809-es működőképes órára, 60 ezer forintért. Azután megint semmi licit. A hétközi kamaraárveréseken kétharmados házzal működő kisterem most zsúfolásig telt, a pótszékek is kevésnek bizonyultak, még a büfé is tele volt az utolsónak sorra kerülő festményekre várakozókkal. A fémtárgyak versengése egy kissé javított a helyzeten. Verseny folyt a viktoriánus ezüstcsengettyűért, az ezüst kínálótálért, de a legnagyobb vetélkedést egy empire stílusú borsdaráló váltotta ki, melynek meghajtókarján két ezüstangyalka ékeskedett. Mindez nem kevesebbért, mint 55 ezer forintért kellett vevőjének, vagyis 63 ezret fizetett ki érte.

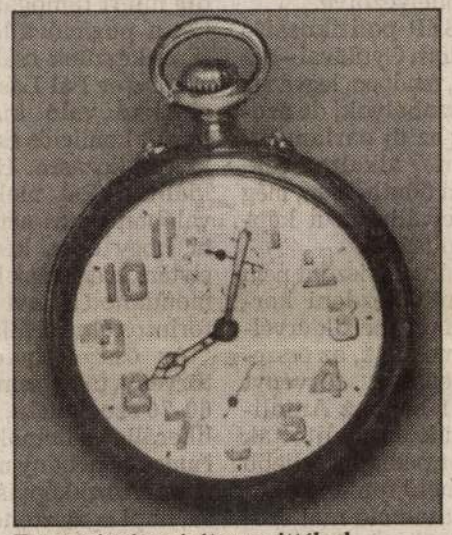

Ezt a szépséges órát sem vitték el...

A vevőket általában a legjobban megmozgató képek is inkább csak a tollakat mozgatták meg a papírokon, amelyekkel a listára írták a leütések értékét. Megmaradt egy *Borsos Miklós*-tusrajz, egy *Zádor István*-ceruzarajz, *Kass János* három tusrajza. Nem úgy *Csók István* Züzüje rézkarcban; aki nem tudja olajban megvenni millióért, annak a rézkarc jut tízezerért.

Nem volt szerencsés a vevők és talán a szakma előtt is ismeretlen nevű festők alkotásait indítani, sem a csendéletek, sem az életképek nem arattak sikert. *Neográdi Antal* Kertrészlete viszont igen, természetesen. Sajnos tudomásul kell venni, hogy a kvalitásos képeket nem a kis aukciósházak kaparintják meg, aki remekműveitől szeretne megszabadulni, az minden bizonnyal a vezető árverezőkhöz viszi. Nem szerencsés, hogy a műtárgylistán nem szerepelnek a képek jelzései, pedig nem mindegy, hogy az alkotó szignálta-e művét, vagy a becsüs a megérzéseire hagyatkozik.

Czóbel viszonylag nagy méretű ceruzarajza (Kislány) 30 ezer forintért más aukción elkelt volna, itt megmaradt. Csakúgy, mint egy *Márffy Ödön*-szénrajz, ami a nagy aukciósházaknál valakinek biztos megért volna 85 ezret, ahogy itt nem. *Kövér Gyula* 140x160-as Aktjai viszont 160 ezerért keltek el.

Talán nem túlzás azt állítani, hogy mindenki arra várt, vajon lesz-e vevője Csók Kézfogójának 1,3 millióért. A kikiáltási ár meghaladta a festő képeiért megszokottat, a minősége viszont nem, s megmaradt, csakúgy, mint *Barabás Miklós* két portréja.

A most befejeződött „évad" a kamaraárverések éve volt, a leütési listák viszont azt bizonyítják, hogy ha egy ilyen aukciósház nagyobb szabású művészeti árveréssel próbálkozik, alulmarad a nagy árverezőkkel szemben. Az igazat megvallva a Nagyházi Galéria ötmillióért elkelt Markó-képével nem is könnyű felvenni a versenyt.

A NÉPSZAVA könyvvására

Ellenrobinzonád

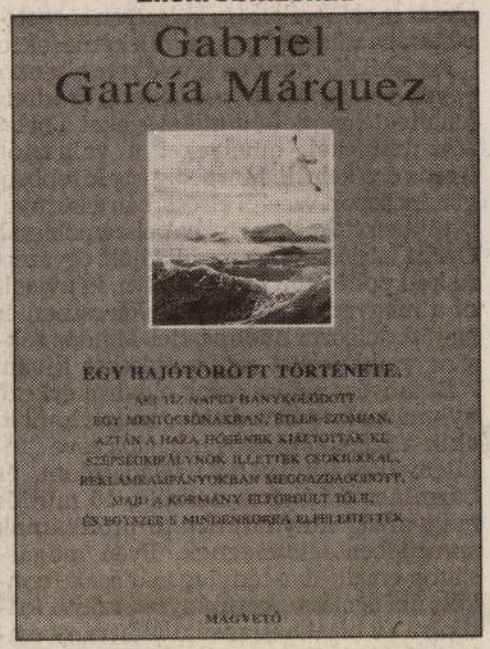

A Magvető Kiadó igényes, szép kivitelben jelenteti meg *García Márquez* regényeit. Így került sor erre az 1970-es keletkezésű, viszonylag ritkán emlegetett műre is, mely elsősorban különös műfaja miatt érdemes a figyelmünkre.

Defoe Robinsonja hagyományt teremtett. A felvilágosodás ügyes, gyakorlatias, racionális embereszményének megtestesítője szűknek érezte maga körül a polgári világot; kíváncsisága, kalandvágya újabb és újabb viszontagságokba sodorta, hogy végül a lakatlan szigeten kössön ki. Itt Robinson Crusoe haladéktalanul elkezdi átformálni a maga képére a természetet: birtokba veszi és civilizációt teremt rajta, így hirdetvén az emberi cselekvés és értelem mindenhatóságát.

García Márquez kezén e klasszikus robinzonád drasztikusan átalakul. Természetesen ő is hangsúlyozza a történet valós, dokumentatív jellegét, előszavával mintegy keretbe foglalja, egyszersmind el is hárítja magától az 1955-ös datálású eseménysort; minden érdemet a főszereplőnek tulajdonít.

Milyen tehát Defoe modern parafrázisa? Először is a kolumbiai hadiflotta [illegible] tengerésze egyáltalában nem [illegible] folt a regényben, hanem egy filozófiai megközelítés sarokköve is.

Mielőtt elijesztenénk az olvasót, szögezzük le: a gondolati eszmefuttatásairól híres író ezúttal a szokásosnál cselekményesebb és mulatságosabb regényt írt, mely rövidsége ellenére is több szálon fut, s például olyan „komoly" kérdéseket is feszeget, hogy miért szeretkezik egy fiatal pár az úszómedence partján mindenki szeme láttára anyaszült meztelenül; miért ugrik be ruhástul a vízbe az ismert riporternő, és miért álmodik rosszat az író felesége?

A cím tehát megtévesztő. A „lassúság" az elmúlt korok iránti nosztalgiát jelenti, amikor még nagy dolog volt megfogni egy nő szoknyája szegélyét, és a szerelem az érzelmekről szólt, nem pedig a munkahelyi ranglétrán való előrekapaszkodásról.

Kundera remek író, de visszafordíthatatlanul párizsi. Tehát ha a rendszerváltozás idején visszatér Prágába, bizonyára nem ennyire pesszimista az emberiség jövőjét illetően. Különben mivel magyarázhatnánk azt, hogy a regénybe beleszőtt kétszáz évvel ezelőtti történet kitalált hősének a boldogsága a mi „egyetlen reményünk"?

Milan Kundera: Lassúság. Fordította: Vargyas Zoltán. (Európa Könyvkiadó, 550 Ft.)

Gáspár Ferenc

Élő szavak gyűjteménye

Barabás Miklós
B-26-316

Határtalan szereptévesztés

Az elmúlt hetek választási dömpingjét látva nehéz lenne bármiféle fontossági sorrendbe állítani a környezetünkben lezajló voksolásokat. A csehországi regionálisan volt fontos, az orosz és az izraeli világpolitikai jelentőséggel bír. Ennek ellenére itt, Magyarországon, sokakhoz mégiscsak a romániai önkormányzati erőpróba állt a legközelebb. Valóban, az erdélyi magyarság és a két ország közötti nyitott kérdések miatt különösen fontosak a Romániából érkező hírek.

Bőven van dolguk az elemzőknek, mivel a bukaresti főpolgármesteri székért vívott küzdelemben aratott ellenzéki győzelemtől a kolozsvári Funar-sikerig megannyi ellentmondásos történésnek lehettünk a tanúi. Az RMDSZ választási szereplését szinte az egész ország figyelemmel kísérte, így most sok embert érdekel az alapvetően sikeresnek minősíthető, de kudarcokkal is tarkított akadályvétel értékelése. Erre a legilletékesebbek a romániai magyarság közismert személyiségei, az RMDSZ vezetői lennének. Csak ők és nem mások tudhatják a választ arra, hogy míg a korábbinál több polgármestere lesz az RMDSZ-nek, miért csökkent az önkormányzati testületekbe küldhető magyar politikusok száma. Bizonyára ott is helyi specifikus okok játszottak szerepet, ahol a független, magyar nemzetiségű jelöltek megelőzték az RMDSZ támogatottjait. De az is meglepő, ahogy egyes választókörzetekben a magyar választók fele el sem ment szavazni. A novemberben esedékes parlamenti és elnökválasztás különösen sürgetővé teszi a válaszadást ezekre a kérdésekre.

Az RMDSZ minden igyekezete ellenére egyre nehezebben képes leplezni és kifelé jelentéktelennek feltüntetni azokat a belső feszültségeket, amelyeket a választók igenis érzékelnek. Márpedig egy kisebbségi népcsoport vezetői elsősorban a környezetükben élőknek tartoznak elszámolással. Óriási felelősség nehezedik rájuk: egyszerre kell politizálni helyi szinten, képviselni a magyarság érdekeit Bukarestben és együtt dolgozni Budapesttel. Mindez sokszor emberfeletti erőfeszítéseket kíván.

Bizonyára ennek a sok oldalról érkező nyomásnak is betudható, hogy vannak, akik a szereptévesztés hibájába esve „felülemelkednek" vállalt feladatukon, és bárminemű felkérés nélkül a 15 milliós magyarság kinyilatkoztató prófétáinak szerepében tetszelegnek. Ilyen magasságba emelkedve tényleg már csak fennköltt üzengetésre, kormányzati szintű kritikára és bizalmatlansági indítvány emlegetésére nyílik lehetőség.

A budapesti kormányzatnak jár a kritika. Csak éppen tárgyszerűbb, az élettől kevésbé elrugaszkodott, a közös érdekeket jobban tiszteletben tartó bírálatra lenne szükség. No meg egy csipetnyi önkritikára.

Kiss Andrej

Összeférhetetlenség és egzisztencia

Egyetlen párttól sem várható el, hogy politikai öngyilkosságot kövessen el, föláldozza saját embereit. Ez az alapvető magyarázata annak, hogy az MSZP nem fogadja el koalíciós partnere összeférhetetlenségi törvényjavaslatát. Az SZDSZ által szorgalmazott – önálló képviselői indítványként is benyújtott – javaslat elfogadása azt jelentené, hogy mintegy hatvan-hetven szocialista honatyának kellene döntenie: képviselő marad, és lemond különböző igazgatótanácsi, felügyelőbizottsági, ügyvezetői, elnöki, tsz-elnöki pozíciójáról, ezáltal elesik a képviselői tiszteletdíját – vagy annak akár többszörösét is – kitevő jövedelemtől, vagy a pénzt, a tisztséget választva lemond mandátumáról. Utóbbi már csak azért sem képzelhető el tömegesen, mert a szóban forgó funkciók zöme éppen a politikusi-képviselői létből ered. Mert az MSZP képviselői – miként korábban az akkori, MDF vezette kormány emberei is – többnyire a semmiből, a magyar átlagból, az egykori apparátusból jöttek, csupán a parlamenti mandátum tette őket fontossá, cégek, intézmények, ügyletek támogatóivá és egyúttal haszonélvezőivé.

Az MSZP politikusai – élükön Horn Gyulával – azt mondják, rendben, legyenek szigorú szabályok, de azokat csak az új parlamenti ciklusban alkalmazzák. Mindenki dönthessen, még mielőtt elvállalná a képviselőjelöltséget.

A liberálisok viszont nem tudnak mit kezdeni kormányzati partnerük érveivel. Azt mondják, az összeférhetetlenségi törvényt még 1991-ben, az Antall-kabinet idején nyújtották be. Akkor pedig legfeljebb a téeszelnöki funkciók körül fordultak elő mai szocialista káderek, lévén az MSZP-nek 8,5 százaléka – 33 képviselője – a parlamentben. Ha tehát a szocialisták már választási győzelmükkor tudták, hogy törvényt akarnak hozni a politikai és a gazdasági tisztségek szétválasztásáról, ha kormányprogramban rögzítették a tiszta, áttekinthető közélet igényét, akkor miért tűrték, esetenként pedig miért támogatták ezeket a pozícióvállalásokat? (Emlékezzünk csak az exminiszter Pál László Mol-elnökké való kinevezése körüli koalíciós és ellenzéki tiltakozásra. Ha akkor kiálltak Pál mellett, ma valóban bajos azt mondani, hogy bocs, kedves Pál elvtárs, mégiscsak le kellene mondanod a havi félmillió forintos elnöki állásodról.)

Az összeférhetetlenségi törvény több annál, mint 60-70 szocialista, tucatnyi liberális és demokrata fórumos és néhány más párthoz tartozó képviselő állása, napi egzisztenciája. Az összeférhetetlenségi törvény annak vállalása, hogy külön kell választani a gazdaság és a politika erőterét. Mert itt még mindenki a párt-állam összefonódásban, rendszerben nőtt fel. A különbség annyi, hogy míg tíz éve egy Zsiguli megszerzéséhez kellett a kapcsolat, ma ezzel a protekcióval gyárat, százmilliós megrendelést, tőkés egzisztenciát lehet vásárolni. Márpedig mi lehet fontosabb az eredeti tőkefelhalmozás korában, mint tőkéssé válni.

Ma Magyarországon lehetetlen dolog megbuktatni egy minisztert, lemondásra bírni egy képviselőt, eltávolítani egy önkormányzati vagy tb-vezetőt, és ha mégis, akkor a végkielégítésről cikkezhet a sajtó. Akiknek az az érdekük, hogy ezt a rendszert így működtessék, azok elfeledkeznek arról, hogy egy kapitalizálódó társadalomnak nemcsak a saját tőkéseit, hanem azok – és ezáltal a tulajdon, a törvény – tekintélyét is meg kell teremteni.

H. Bíró László

Az eperleves ára

Ötezren betegedtek meg, és egy tegnapi hír szerint még mindig kórházban volt 27 szalmonellafertőzött, akik két hete a Junior Rt. eperleveséből ettek. A járvány súlyos károkat okozott.

A jogszabály szerint aki másnak jogellenesen kárt okoz, az vagyoni és nem vagyoni kártérítésre kötelezhető. Csak később fog kiderülni, hogy egy-egy embernek, családnak mekkora kárt okozott az, hogy kórházba került, kiesett a munkából, csökkent a jövedelme, hogy rokonai látogatták, hogy fel kellett javítani a kórházi kosztot stb. Ezt a kí[illegible]

mert ők lennének az elsők, vállalata tudatos tönkretételének szándékára gyanakszik. Egyfelől így, hogy bíróság elé citálják őket. Másfelől, mert egyelőre nem bizonyított, hogy miként került szalmonella a gyümölcslevesbe, a szándékosságot sem zárja ki. Furcsa, az átkos múltat idéző reflexe ez a vezérigazgatónak még akkor is, ha tudjuk, hogy a félmilliárdos törzstőkéjű, ezer embert foglalkoztató Junior Rt. privatizációja most van folyamatban, s a tömeges ételmérgezés ugyancsak árt a jó hírüknek.

Két unalmas hét

Hétfőn kezdte meg két hétig tartó tárgyalásait a Nemzetközi Valutaalap, az IMF delegációja Magyarországon. A küldöttség feladata kettős – tartalmazzák az erről kiadott közlemények. Egyrészt a tavasszal kötött megállapodást vizsgálják felül, másrészt tájékozódnak a gazdaságpolitika szándékairól.

A harmadik feladatuk – és ezt már nem a hivatalos információkból lehet tudni – minden bizonnyal az lesz, hogy tanácsot adjanak a Magyar Nemzeti Banknál nyilvántartott nem kamatozó adósság átalakítására. Ez egy bonyolult elszámolási kérdés, amiről az IMF szakértőinek valószínűleg lesz mit mondaniuk, de nem igazán tudni, milyen álláspontot foglalnak majd el.

A nagy tiszteletnek örvendő szakértők min-

